mai bun viitor

este „între ómenĭ
u că nu spiritul luĭ
nsufleţesce. Pentru
idĭluri, idealurile su-
nĭĭ, ne conduc, ci in-
acăturĭ de valóre încă
ţinte inconscĭĭ.
e celor necredincioşĭ.
avé, până când nu
rările Prunculuĭ-Isus.
este o avere numaĭ a
naĭ a inimiĭ, ci ea este
luĭ, al omenimiĭ întregĭ.
ţiune, orĭ ce lucrare, orĭ
individuluĭ, fie a unuĭ
întru atâta are valóre,
reptată spre scopul suprem.
rem ni-l arată religiunea.
orĭ ce acţiune, fie indivi-
ţională, numaĭ într'atâta
n. întru cât e con-

aceia, carĭ con-
nostru!
vé, spor nu vom
vom ajunge, până
în tóte faptele, în
devisa: Mărire
ĭ Dumnezeŭ, şi pe
ómenĭ bună voire.
im dar cu toţiĭ în
ostru.
Dumnezeŭ pentru mă-
ea mare, ér noĭ după pilda
rmoniĭ să ne împăcăm cu
e şi cu aĭ nostri, pentru ca
uĭ Dumnezeŭ, pe care lumea nu
da, să sălăşluéscă în inimile

Mărire întru cele de sus. . . .

Alkotmány" şi naţionalităţile. — Ne
n, că deja din nrul cel dintâiŭ al luĭ
ány" putem inregistra cuvinte de
carĭ îndreptăţesc părerea nóstră, că dacă noĭ Românii vom puté să ajungem la óre care înţelegere cu vre un partid politic din Ungaria, acest partid e partidul poporal.

În articolul sĕŭ de fond „La începutul mileniuluĭ" din nrul 1 „Alkotmány" zice între altele:

„Mare obligament ne impune anul noŭ, şi noĭ acesteĭ probleme patriotice şi obligătóre putem să-ĭ corĕspundem numaĭ cu sinceritate deplină. De altă parte în ziua acésta, — orĭ cât de tare ar displăcé unor singuraticĭ, — vom să enunţăm, că atunci, când serbăm ocuparea patrieĭ, noĭ sîntem de părerea, că acésta o vom puté serba nu în subjugarea popórĕlor prin forţa magiarismuluĭ, ci *în reconciliarea şi îndestulirea* acelora din partea statuluĭ magiar."

Alegerĭ generale pentru dietă. — După cum spune „Egyetértés", un politician a întrebat pe Bánffy, întru cât sînt întemeiate faĭmele, ce s'aŭ lăţit despre aceea, că actualul parlament va fi disolvat preste scurtă vreme? Bánffy după „Egyetértés" a rĕspuns: „N'am nicĭ o causă de a disolva parlamentul, dar dacă oposiţia va continua a împedeca pertractăriie regulate, atunci pe Martie voiŭ escrie alegerile generale." Din acestea „Egyetértés" face conclusia, că ministrul Bánffy a câştigat deja învoirea coroneĭ la disolvarea camereĭ şi la escrierea alegerilor generale.

Cum va avé să purcédă Bánffy conducênd alegerile acestea, a spus-o el în rĕspunsul dat în ziua de anul noŭ la gratularea partiduluĭ guvernamental. El a zis: „Convingerea acésta (a poporuluĭ despre aceea, că pentru stat aŭ fost de lipsă reformele bisericescĭ,) trebue să o asigurăm. Să o asigurăm aşa, cât să nu fie cu putinţă, ca orĭ spre modificarea orĭ spre eludarea lor să se formeze în chip plănuit partide, şi ca partidele acestea să nu le spriginéscă nicĭ într'ascuns, nicĭ pe faţă aceia, carĭ doresc a face pe ómenĭ, să crédă, că lor le zac la inimă interesele Ungarieĭ."

Cu alte cuvinte se vor maĭ repeţi casurile dela Nyitra şi Stomfa.

„Dreptatea" şi adevĕrul. — În numĕrul trecut am spus starea faptică a afaceriĭ nefericituluĭ învĕţătoriŭ Tuliŭ Gruiţa din Bia pentru a îndrepta un neadevĕr, pe care un corespondent îl subministrase „Dreptăţiĭ" spre publicare şi „Dreptatea" îl şi publicase în 23 Dec. a. tr.

Deja maĭ înainte de ce ar fi apărut numĕrul nostru cu rectificarea, adecă în 26 Decembre a. tr. a apărut şi în „Dreptatea" o rectificare provĕdută din partea redacţiuniĭ cu un comentar, în care se face încercarea desperată de a dovedi, că „şi-a pus capĕt suferinţelor prin un glonţ de revolvĕr" în corespondenţa publicată în 23 Dec. nu însamnă, că „e mort", dar la sfârşit totuşi se adauge închiarea:

„De altcum luând cu plăcere act despre constatarea, că auctoritatea şcolară superióră din Blaş satisface datorinţeĭ sale, declarăm cestiunea finalisată."

Şi cu tótă finalisarea acésta totuşi ce să vedĭ? Redacţia „Dreptăţiĭ", identică cu cea a „Foiĭ de Duminecă", se pune şi corespondenţa sa cea hulitóre din 23 Dec. o publică întrégă întreguţă şi în „Fóea de Duminecă" din 29 Dec. a. tr.

„Dreptateo", „Dreptateo", rĕŭ te-aĭ maĭ putut strîmba!

Graţiosităţea „Telegrafuluĭ Roman". — Aŭ pus pe ceĭ dela „Tribuna" pĕcatele, nu alta, să publice următórea „noutate":

„Încă o victimă. Din Haţeg ni-se scrie, că bravul învĕţătoriŭ N. Trimbiţoniŭ (din Grădişte) a primit ordinul, ca pe 27 c. să fie la temniţa din Seghedin, osîndit fiind de tribunalul din Deva peutru pretinsa agitaţiune.

„În acela-şĭ timp i-s'a comunicat, că Miron şi-a făcut şi el datoria: a suspendat pe bravul învĕţător.

„Metropolitul merge decĭ, cum se vede, pretutindeni şi în tóte mână în mână cu guvernul."

Pĕcatele, nu alta, le-aŭ dictat celor dela „Tribuna" cuvintele acestea. Vor fi avênd dlor causele sale, pentru carĭ urméză

---

a ... actul cel maĭ sublim al iubiriĭ dumnezeescĭ, soţul sĕŭ turbură şi nefericesce o biétă vĕduvă, mamă alor treĭ copiĭ. Ce le va întinde ea acuma în acéstă mare zi? Cu ce haĭnă îĭ va îmbrăca împotriva rĕcelĭ viscoluluĭ? Cu ce cuvinte îĭ va înveseli ea acuma, cum va sci spune copiilor frumósa poveste de Crăciun despre micul Isus, când inima eĭ e frântă de o mare nenorocire? Va avé ea óre vre un braţ de lemne, ca să le încălzéscă trupurile aprópe înghеţate? Va avé ... óre vre o bucată de pâne, ca să le ... fómea? Cine ar puté spune? Advo-...înduse totul spre a incassa datoria ...luĭ sĕŭ. Şi clientul acesta neomenos ...iar soţul sĕŭ!

O, era ceva grozav! Inima dneĭ Teora din cale afară amărîtă.

... altceva va fi cerut dela Dumnezeŭ în ferbintele-ĭ rugăciuni din biserică, ...blăstĕm preste familia lor?

... Teodor se părea din cale afară ...ată. Ochiĭ eĭ priviaŭ fix înainte, ...n ar vedé tristul tabloŭ al femeiĭ încunjurate de copiiĭ sĕĭ . . . .

... şi afumată. În casă ni-... cu puţine vesminte ... rea, altceva ni-... ardea focul

... Oţatul ... re.

„Ce sînt aci, mamă?"

„Nu sciŭ!"

„Să le desfacem?"

„Desfaceţi-le, numaĭ fiţi cu grije!"

Copiiĭ nu lăsară, să fie îndemnaţi de dóuă orĭ. Eĭ apucară iute celea dóuă pachete şi le desfăcură. Dintr'unul apărură vesminte gróse de ĭernă pentru treĭ copiiĭ, ér din celalalt multe lucrurĭ de ale mâncăriĭ, şi printre ele copilul cel maĭ mărişor zări şi o cuvertă. În cuvertă era o bancnotă de 100 fl. şi pe o hârtie câteva şire. Copilul ceti cu greutate cuvintele, ce le zise străinul: *„Iértă pe ceĭ ce te-aŭ nĕcăjit!"* **A.**

„Biblioteca pentru toţĭ".

(Bibliografie.)

Meritele netăgăduite, pe carĭ librăria Müller din Bucurescĭ şi-le-a câştigat prin publicaţiunea intitulată „Biblioteca pentru toţi", ne îndémnă, să revenim asupra acestor cărticele.

Cetitoriĭ nostri sciŭ deja din unele notiţe scurte publicate în diferiţi numerĭ aĭ foiĭ nóstre, că sub direcţia literară a cunoscutuluĭ sciitor *D. Stăncescu* numita librărie a publicat 25 cărticele de preste o 100 paginĭ hârtie fină, carĭ cuprind bucăţi din operele ...utorilor românĭ vechĭ şi noĭ şi din ale ...

...ăinĭ maĭ însemna...

...*16 cr*

...secesci private şi adu-
...iule credincioşilor să
...e nanţiale ale statuiuĭ.
...statul pretinde a pune
...rivată a bisericiĭ.
...n multe părţi, că re-
...e planul de a denumi
...dea se mai pune în con-
...Roa ori cu nunţiul din
...nuĭ Apostolic.

...vită politică.

...fere interne.

...entul serbătoriĭ Nasceriĭ
...ile Apponyi a provocat sen-
...l prin articiul referitor la
...icat în „Nemzeti Ujság“.
...ualâ o află de tot posomo-
...tată, că naţiunea magiară
...riste auspiciĭ al doilea mi-
...sa la acéstă stare, — după
... este abusul de putere. Or-
...ar fi chemate a esecuta legea
...supra observăriĭ acurate a
...astuţie, când cu violenţă
...ori cu adevĕrată tirănie
...ore drepturile legale ale po-
... probă aduce alegerile dela
...mfa şi Girâlt. Poporul ascultă
...eparte de auctorităţi, dară numaĭ
...vul, că nu póte sta cu cósa şi
...împotriva sistemuluĭ Manlicher.
...de tótă tăria morală a naţiuniĭ.
...estea se întîmplă în numele
... care recurge la arme de
... Pentru ca bucuria dela
...uluĭ să nu fie numaĭ a
...ure, pe când maioritatea
...ă-şi înăduşéscă numaĭ du-
...să bucurie generală, e de
... să se restabiléscă libertatea con-
...ală, să se respecteze dreptul şi
..., să nu se violeze libertatea perso-
...şi cetăţenéscă. Primul paş spre
...anarea rĕuluĭ îl află în revisuirea legiĭ
electorale şi în lupta politică numaĭ cu
arme legale; prin acésta ar înceta lupta
pasionată între partide, şi toţiĭ ar serba
...niul mulţămiţi. Acest ofert de pace
...e Apponyi guvernuluĭ actual. Or-

ganele guvernuluĭ rĕspund luĭ Apponyi cu îngâmfare, că nu vor să scie de pace sub condiţiunile, sub carĭ le-o îmbie Apponyi. Nu ne mirăm de acest rĕspuns. Partidul liberal de o cam dată e consciŭ de puterea, ce o are în mână, la care nu voesce, să renunţe de dragul luĭ Apponyi şi al tuturor nemulţămiţilor.

Gratulările de anul noŭ ale cluburilor parlamentare din Budapesta aŭ decurs şi în 1 Ian. 1896 după şablonul îndatinat. Toţi sînt mândri de activitatea parlamentară desvoltată de dînşiĭ în interesul ţĕriĭ. (E întrebare, că ţara mândri-s'ar cu acea activitate?) Maĭ de moment sînt enunţările făcute de premierul Bánffy în rĕspunsul, ce l-a dat la felicitarea partiduluĭ liberal. El accentuéză, că partidul liberal de 20 de anĭ a îndeplinit multe acte marĭ, dară cel maĭ momentos şi de maĭ mare însemnătate în interesul esistenţeĭ naţiuniĭ şi a statuluĭ aŭ fost reformele numite politice-bisericescĭ, începute de guvernul precedent, a căror validitare şi punere în vigóre a rĕmas o datorinţă pentru actualul guvern. Cea maĭ momentósa cestiune de resolvit în anul acesta este transacţiunea cu Austria. Aludând la articolul de Crăciun al luĭ Apponyi declară, că guvernul doresce, ca aşa numita judicatură a curieĭ în causele electorale să se discute cât maĭ curênd în parlament. De revisuirea legiĭ electorale nu face niciĭ o amintire br. Bánffy, pe când acésta o doresce maioritatea poporaţiuniĭ magiare şi nemagiare.

Darul cel dintâiŭ cu ocasiunea mileniuluĭ se pune în prospect honvedilor. Până acum ficiorii înrolaţi la honvedime aveaŭ să prestea serviţiŭ activ numaĭ un an şi jumĕtate. Br. Fejérváry pregătesce acum reforma, ca de aci încolo serviţiul activ al honvedilor să ţină doĭ anĭ închiaţi. Sîntem siguri, că eĭ se vor bucura nespus de tare din causa acestuĭ dar, care-l primesce cu ocasiunea mileniuluĭ.

Austria.

Dietele provinţiale din ţĕrile austriace s'aŭ întrunit în 28 l. tr.

Agitaţiunea, ce domnesce între diversele poporaţiunĭ din monarchie, se observă şi în dietele provinţiale. În Stiria minoritatea slovenă, nefiind mulţămită cu purcederea maioritătiĭ germane, nu a luat parte la desbaterile dietale. — În Boemia Cehiĭ tineri spre a-şi validita puterea lor aŭ recurs la o manevră până acum neîndatinată. Eĭ nu pot suferi pe locotenentul Thun, şi spre a-l constrînge, să dimisioneze, când începe să vorbéscă, eĭ părăsesc sala dieteĭ zicênd cuvinte batjocoritóre la adresa conteluĭ Thun. După ce termină Thun, deputaţiĭ cehi éră întră în sală. Eĭ aŭ declarat, că tot aşa se vor purta şi în viitor şi nu vor comunica de loc cu actualul locotenent ignorându-l cu totul. Fiind de ... presente Cehiĭ tineri repre-
sentă ... demonstraţia lor nu
se ... cu vederea, şi în
... suferi consecinţele
... locitoriul între po-
... între regim. — An-
tisem... striacă
face-

...t poesia şă-şi ĭea sborul. Eĭ în loc
... aŭ avut numaĭ oftaturĭ, melodiĭ mi-
... şi pline de un farmec melancolic.“
...: „Simţibilitatea uşóră, întinsă asupra
...ĭ fiĭ, cu care se nasce Românul, a dat
... sale un farmec cu totul deosebit . . .
...ot ca limba italiană, — şi póte chiar că
...şi maĭ multe de cât ea — o mulţime
... orbe de mângăiare, pline de dragoste.
copilăresc, dar are şi maĭ mult: *are parcă o lacrimă, care trĕmură în voce, şi cuvintele sînt oftaturĭ.*“ Şi tot aşa de sincer e autorul, şi în celealalte descrieriĭ din Roma. Piza şi de airia.

În a dóua se descrie castelul Peleş reşedinţa de vară a familieĭ regescĭ din România; se descrie însă aşa de amĕnunţit şi aşa de bine, cât par că ar sta înainte-ţi, şi aĭ audi, cum riul Peleş, zădărnicit în mersul sĕŭ sburdalnic, îţi spune tot, ce scie, şi tot, ce a vĕdut prin castel, la a cărei zidire mult a ajutat şi el. Şi n'ar mai fi trebuit, decât ...isturat şi o icónă a acestuĭ castel, ... totul despre el.

teresele indigenilor. Economia polonă dominantă de present în Austria şi aicĭ va provoca stărĭ anormale ca şi în Galiţia. Apoĭ atacă atât pe ministrul preşedinte, care ca polon nu vorbesce destul de corect limba germană, cât şi pe locotenentul Kielmannsegg, care e de origine din Hanovera şi abuséză de legile ţĕriĭ compromiţênd onórea oficialilor. Contele Kielmannsegg indignat respinge acusele antisemiţilor.

România.

Se vorbesce, că actualul cabinet are misiunea de a revedé constituţiunea, anume spre a da drepturĭ politice Dobrogenilor şi astfel a-ĭ lega maĭ strîns de statul român, spre a revedé legea electorală şi spre a introduce inamovibilitatea magistratureĭ.

Dr. V. Lucaciŭ reîntorcêndu-se dela Roma a călătorit la Bucurescĭ, unde i-s'a făcut o primire grandiósă. Tinerimea şi membriĭ Ligeĭ l-aŭ întîmpinat la gară, éră cetăţeniĭ aŭ arborat stindarde naţionale şi aŭ decorat casele în stradele, pe unde avea să trécă Lucaciŭ până la otel. După cum i-se depeşéză ziaruluĭ „Pol. Corr.“, cercurile guvernamentale sînt nemulţămite pentru activitatea Ligeĭ la primirea dluĭ Dr. Lucaciŭ.

Turcia.

Paşiĭ făcuţi pe lângă revoluţionariĭ armenĭ din Zeitun, să capituleze de bună voe, şi pe lângă Pórtă, ca să-ĭ tracteze uman, până acum aŭ rĕmas fără resultatul dorit. Observându-se, că unele batalióne de redif fraterniséză cu poporaţiunea, s'aŭ dispus dislocărĭ. Provederea redifilor întîmpină marĭ greutăţi, din care causă ministrul de rĕsboiŭ a hotărît, să dimită o parte din eĭ, auctorităţile de prin provinţe însă susţin, că e necesară concentrarea armateĭ, de órece liniştea nu e restabilită.

Luĭ „Köln. Zeitung“ i-se telegrafézâ din Erzerum, că episcopul armean de acolo a fost arestat şi deportat la Constantinopol din ordinul guvernuluĭ. E suspiţiune, că episcopul e motorul principal al agitaţiuniĭ.

Africa.

Disensiunile naţionalistice, carĭ predomnesc astăzĭ situaţiunea politică în Europa, se estind şi asupra Africeĭ. Republica sud-africană Transvaal este de present în o ferbere mare provocată prin disensiunile naţionalistice ale locuitorilor. Republica acésta aŭ fundat-o coloniştĭ olandezĭ, carĭ se numesc boerĭ, adecă ţĕranĭ. Până în timpul maĭ nou numaĭ boeriĭ puteaŭ avé dreptul de cetăţenie în Transvaal, de un timp încóce însă pot fi încetăţeniţi şi ceĭ de altă naţionalitate, dar numaĭ după un restimp de 14 anĭ dela aşedarea în ţară. De presente numĕrul cetăţenilor străinĭ (Uitlanders) e maĭ mare decât al boerilor. Eĭ cer cu energie egala îndreptăţire pe terenul politic şi religios, egala îndreptăţire a limbiĭ angleze cu cea olandeză, administraţie justă şi libertatea de a purta comerciŭ cu producte africane. În afacerea acesta este interesată Anglia şi Olanda, şi nu

a se espectora asupra capului bisericii române gr. or. Dacă aceste cause imprimă intenţiuniĭ dlor caractĕrul onestităţiĭ orĭ nu, noĭ nu cercăm. Astfel de espectorărĭ nicĭ odată nu ne-aŭ plăcut, nu ne-am dat înse espresie neplăcerii din simpla causă, că ele nu ne-aŭ privit pe noĭ.

Aŭ făcut înse bine dlor, că aŭ rectificat „noutatea“ aceea, îndată ce aŭ băgat de samă, că aŭ greşit. Dl Trimbiţoniŭ cu oficiul sĕŭ învĕţătoresc cu tot se ţine adecă de diecesa gr. cat. de Lugoş.

Înţelegem apoĭ aceea, că „Tel. Rom.“ sare întru apĕrarea archiereului sĕŭ. Dar cum o face acésta? Ĕtă aşa:

„Cu acéstă notiţă s'a păcălit înse fórte amar „Tribuna“, pentru că învĕţătoriul Trimbiţoniŭ nu este învĕţătoriŭ greco-oriental, şi în comuna Grădişte nicĭ nu este popor cu şcólă greco-orientală; *dacă dar pe numitul învĕţătoriŭ l-a suspendat un metropolit, pe acel metropolit „Tribuna“ n'are să-l caute în Sibiŭ, ci póte la alt loc, dóră chiar la acel loc, de care „Tribuna“ nu se atinge nicĭ odată, decât numaĭ cu tot feliul de laude şi glorificărĭ; se înţelege, că acesta este espedientul cel maĭ rentabil pentru a-şĭ aduna prenumeranţĭ.*“

Am aşteptat, ca „Tel. Rom.“ la rîndul sĕŭ încă să-şĭ îndrepte „păcăléla“. Până acum înse n'a făcut-o. De aceea înregistrăm acum cuvintele acelea, — fără de nicĭ o observare, de óre ce aflăm, că orĭ ce observare ar fi de prisos.

Închiăm făcênd totuşĭ observarea, că noĭ bucuroşi am fi publicat constatarea stării faptice a lucrului, dară dela Lugoş n'am primit până acum nicĭ o informaţiune referitóre la casul dluĭ Trimbiţoniŭ.

Justitia et pax osculatae sunt. — Care va să zică: „Dreptatea“ s'a îmbrăţişat cu .... „Telegraful Roman“.

Se putea altfel, când vorba era de un „Ieşuit“, de un „papistaş“?

E vorbă adecă despre petrecerea părintelui Lucaciŭ la Bucurescĭ. El a mers, să-şĭ vadă fetiţele, dintre carĭ una abia a scăpat din ghiarĕle morţiĭ, şi pe carĭ nu le-a maĭ vĕdut timp fórte îndelungat. Bucurescenii îĭ fac o primire grandióşă, prin care arată iubirea, ce o aŭ faţă de noĭ toţi. Lucaciŭ declară, că nu privesce demonstraţiile ca făcute persónei sale, ci causeĭ naţionnle, pentru care s'a simţit fericit a fi putut lupta şi suferi.

Şi ce să vedĭ? „Dreptatea“ şi „Telegraful Roman“ în loc să se bucure de simpatiile fraţilor, îl atacă pe părintele Lucaciŭ într'un chip, cum nu se obicĭnuesce între ómenĭ binecrescuţĭ.

Nu voim, să fim advocaţiĭ părintelui Lucaciŭ, dar felul de a purcede a numitelor foĭ ne-a indignat. Şi indignarea ne-a fost cu atât maĭ mare, cu cât că noĭ unica esplicare a faptuluĭ acestuia nu destul de condamnabil o aflăm singur în aceea, că părintele Lucaciŭ are nefericirea de a fi *unit*. Şi apoĭ e sciut, că unitul *nu póte* fi bun român!

Revistă bisericéscă.

Roma.

Din incidentul anuluĭ noŭ Gregorian Sfinţia Sa a primit felicitările corpuluĭ diplomatic începênd din 29 Dec. a. tr.

Ambasadorul austro-ungar contele Revertera după o absenţă îndelungată s'a reîntors la Roma spre a presenta Sfinţieĭ Sale felicitările de anul noŭ ale Monarchuluĭ nostru şi ale augusteĭ Sale familiĭ. Reîntórcerea conteluĭ Revertera la Roma a consternat pe liberaliĭ magiarĭ şi germanĭ, carĭ eraŭ în credinţa, că în urma afacerii Bánffy-Agliardi-Kálnoky contele Revertera va fi înlocuit cu alt diplomat austro-ungar.

Asemenea a primit Sfinţia Sa şi felicitările omagiale ale diverselor corporaţiunĭ din Vatican.

Papa deşi e atât de înaintat în etate, totuşĭ se află bine şi e vesel. Ca şi până acum, aşa şi de astă dată Papa din incidentul serbărilor Nascerii Domnuluĭ a distribuit între sĕracĭi din Roma 15,000 de lire.

Foile liberale ĕră doresc a îmbrăca pe nunţiul Agliardi [illegible] dinal, şi anume în p[illegible] care se va ţinè în Feln înălţare ar fi satisfaca Bánffy. „Unită cattoc combinaţiunile liberale [illegible] spondenţă din Vatican c Agliardi şi dacă va fi [illegible] Februariŭ, acésta nu [illegible] pedépsă, ci ca remuneric viţiile, ce le-a prestat ca[illegible] remuneraţie s'aŭ împărţi sorii luĭ dela nunţiatura [illegible]

Se asigură, că Sfinţ[illegible] va îndrepta o nóuă encic rica orientală şi încă în li cea grecéscă. În enciclică de-amĕnuntul îndreptăţirea se va sili a împrăştia pre domnesc în privinţa acésta. doim, că şi enciclica acésta presiune bună în ceĭ ce sci ţieze intenţiunile nobile ale [illegible]

Comisiunea de cardinalĭ serica orientală s'a consti[illegible] permanent şi autonom. I de membri în acéstă com[illegible] dinaliĭ Ledochowski, Lang polla, V. Vanutelli, Galimber Graniello şi Mazzella.

Franţa.

Ministeriul a prelim[illegible] şi [illegible]pa de culte pentru edificare [illegible]ar[illegible]deca case parochiale 1,970.0[illegible] camera şi senatul, urmăr[illegible] inimică bisericiĭ, a redus [illegible] Dela 1878 încóce ch[illegible] dela 531½ milióne s'a milióne frcs, pe când ch[illegible] preste tot aŭ crescut cu [illegible] de

Archiepiscopul de Alby Ms[illegible] tenau şi cel de Cambrais Msgr. aŭ dispus, să se presente oficialităţiunile bisericescĭ, ca bise[illegible] să-şĭ pótă primi competinţa din cassele comunale. Ministrul înse nu se mulţămesce cu atâta, ci aşteptă, ca admini-

---

La alte némurĭ lucrul acesta n'ar fi ceva estraordinar, la noĭ înse merită tótă luarea aminte. Cine nu scie, că dacă aĭ fi voit acum câţĭ va anĭ, să-ţĭ procurĭ vre o carte românéscă, te îngrozia totdeuna preţul din cale afară scump? Operele complete ale luĭ Alesandri, Bolintinean şi Negruzzi de pildă costă şi acum vre o 70 fl., o sumă, cu carea poţĭ cumpĕra o bibliotecă nemţéscă întrégă. Şi urmarea de căpetenie a acesteĭ scumpeţĭ era încéta desvoltare a gustuluĭ de cetit. Productele literare nu se puteaŭ rĕspândi maĭ de loc.

Astăzĭ lucrul nu mai stă aşa rĕŭ. Librăria Şaraga din Iaşi, Samitea din Craiova şi Müller din Bucurescĭ aŭ început de odată cu editarea de cărţĭ ieftine. Fapt e înse, că *publicaţiunile librărieĭ Müller din Bucurescĭ le întrece pe tóte* atât prin forma plăcută şi elegantă, în care se presintă, prin cuprinsul bun şi limba frumósă, cât şi prin ieftinătatea lor. E destul, să spunem, că din publicaţiunea acésta, ce a început să apară în jumĕtatea I a anuluĭ 1895, nrul 1 s'a tipărit în a II-a ediţie, ér nrul 2 s'a vîndut cu totul, şi că număr de număr publicaţia acésta cuprinde bucăţĭ tot maĭ interesante şi tipărite tot maĭ frumóse.

Remarcăm din seria primă a acesteĭ publicaţiunĭ următoriĭ numerĭ:

No 1. *Poveştĭ alese* de renumitul scriitor [illegible] Andersen, c[illegible] [illegible]torului. Cuprinde şepte povestiri de tótă frumseţa, pe carĭ le-aĭ tot ceti. Cea din urmă povestire din cărticica acésta e: *„Cel maĭ frumos trandafir.“* Se povestesce adecă aci, cum o reginĕ puternică se îmbolnăvise aşa de rĕŭ, cât doctoriĭ nu maĭ trăgeaŭ nădejde, să o scape, nicĭ nu se găsia „cel maĭ frumos trandafir din lume, care este şi semnul dragostiĭ sublime“, şi pe care „dacă îl va puté privi, atunci îşĭ redobîndesce viaţa şi sănĕtatea“. Adusu-i-aŭ regineĭ cu toţiĭ trandafirĭ, care de care maĭ mirositorĭ şi maĭ frumoşĭ, nicĭ unul înse nu era cel de leac. În urmă veni şi copilul regineĭ ţinênd în mână o carte grósă deschisă. „În ochiĭ luĭ albaştri străluciaŭ lacrimile întocmaĭ ca róua pe florĭ.

„Ia ascultă, mamă,“ zise el, „ascultă, ce am cetit . . . “

Şi se aşedă pe marginea patuluĭ şi ceti istoria Aceluia, care voĭ, să móră pe cruce, pentru ca să scape pe ómeni.

Regina păru, că se deştéptă din amorţélă, obrajiĭ i-se îroşirĕ [illegible]ĭ i-se deschiserĕ, şi vĕdu, cum se re[illegible]tre foile cărţiĭ sfinte un trandafir d[illegible]tă ne maĭ pomenită, trandafirul [illegible]e născu din sângele luĭ Christos p[illegible]otel.

„Îl vĕd,“ zi[illegible] [illegible]sta e adevĕratul [illegible], şi simţ, ca orĭ [illegible]let acestă flóre [illegible]

Şi aşa de frumóse, aşa de pline d[illegible]vĕţăturĭ sînt şi celelalte.

No 7. *De prin veacurĭ,* legende române de *Carmen Sylva,* cu portretul cel maĭ noŭ ai regineĭ Elisabeta. Serviţiile nespuse, pe carĭ augusta scriitóre le-a făcut Românieĭ cu pĕna sa măiéstră, sînt vrednice de a nu fi uitate nicĭ odată. Dovadă despre aceea, cum a sciut ea, să descrie pe Românĭ, e şi publicaţia acésta, în carea se cuprind şese bucăţĭ din celea maĭ alese. „Pietrele Dómneĭ“, „Mama luĭ Ştefan cel mare“, „În Vrancea“, „Bucur“, „Neaga“ şi „Insula şerpilor“ sînt tot atâtea povestirĭ, carĭ te încântă şi-ţĭ aduc cu drag aminte de paginile cele maĭ frumóse din istoria némuluĭ nostru.

No 8. *România, Roma, Piza* de Michelet şi No 9. *Castelul Peleş* de Leo Bachelin, sînt érăşĭ dóuĕ cărticele, ce nu trebue să lipséscă nimĕnuĭ.

În cea dintâiŭ renumitul istoric, mort la 1874, are pasaje pline de dragoste faţă de Românĭ, acéstă „naţiune jertfită“, uitată cu totul de naţiunile surorĭ. Şi linie de linie Michelet descrie cu de-amĕruntul pe Românĭ. Ar trebui să publicăm un capitol întreg [illegible] a arĕta cetitorilor nostrĭ iubire acest scriitor. Ver[illegible] pasaje: „Suferi[illegible] popor, si [illegible] repedĭ

încape îndoélă, că pretensiunile aşa numiţilor „străini“ din Transvaal se vor împlini. Africa va premerge Europeĭ cu privire la egala îndreptăţire naţională.

Corespondinţe.

Şermaş (Giurgeŭ) Decembre 1895.

Clarissime Domnule Redactor!

A trecut cam multişor timp, de când nu am cetit nimic în „Unirea“ despre întîmpiările din acest ţinut. De aceea voiŭ scrie eŭ ceva, mai ales fiind că nóuĕle legi politice-bisericescĭ în scurtul timp, de când aŭ intrat în vigóre, aŭ fost causa a multor întîmplări, despre carĭ aşĭ puté scrie mai mult, de cât se póte într'o corespondenţă, dar nevoind să abusez de bunăvoinţa DVóstre, voiŭ scrie cât se póte mai pe scurt.

Legile acesteĭ funeste aŭ produs o confusie nedescriptibilă în poporul acesta, carele necunoscêndu-ie conţinutul şi nepricepêndu-le scopul şĭ-a făcut feĭ de feĭ de concepţiĭ una mai bizara decât ceealaltă despre ele, şi cu tótă silinţa, ce ne-o dăm noĭ preoţiĭ, ca să-l luminăm, confusia este mare încă şi astazĭ, şi numaĭ despre liniştea, cu care le place foilor liberale-jidovescĭ a zice, că aŭ fost primite aceste legi, nu póte fi vorbă. Mai adaugeţi reaua credinţă nutrită de instrucţiuni secrete de ale purtătorilor de matricule civile, şi vĕ puteţi închipui caosul de ideĭ, în care se află acest popor de munte, care din causa împrăştiării sale prin munţi şi văĭ cu greŭ póte fi instruit şi luminat.

Dar să venim la casurĭ concrete.

Voiŭ începe cu botezul. Uniĭ purtătorĭ de matricule s'aŭ încercat încă dela început de a sfătui poporul, că nu este ĭertat, să se boteze pruncii, mai înainte de ce aceia ar fi induşi în matricula civilă. Îĭ ameninţă cu marĭ pedepse, cu tóte că legea nu zice nimic despre acésta. Eŭ însu-mĭ am fost denunţat la pretorele din Gy.-Szt-Miklós, pentru că am botezat pruncĭĭ fără de a aştepta, să mi-se aducă dela purtătoriul de matricule „tanusitvány“-ul despre inducerea lor în matricula civilă. Dar presentându-mĕ în ziua, pe care am fost citat, la pretorele, mi-s'a zis, că nu este nimic, că am fost citat numaĭ ca martor, fiind că tatăl prunculuĭ nu a insinuat nascerea acestuia în decurs de 8 zile. Şi acésta a fost o neghiobie a purtătoriuluĭ de matricule, care a inscris pruncul a 7-a zi şi în ziua următóre a acusat pe tatăl prunculuĭ pentru transgresiune! Dar se vede, că şi pretorele şĭ-a tras pe samă şi vĕdêndu, că nu mĕ póte pedepsi, a voit, să neredéscă lucrul zicêndu, că am fost citat ca mărturie, cu tóte că maĭ înainte s'a lăudat către un domn, dela care apoĭ am audit eŭ, că mĕ va pedepsi cu 600 de coróne, şi în citare a scris, că sînt acusat (panaszlott) pentru transgresiune (kihágásos ügyben). Destul că mĭ-a făcut spese şi m'a purtat ziua cu lumină, numaĭ pentru că domnia sa nu a sciut legea.

Dar ce să zic despre cununiĭ? Scandalele produse în scurt timp sînt enorme, şi umblările ómenilor dela Ana la Caiafa, dela un conducĕtoriŭ de matricule la altul nu mai aŭ sfârşit. În singură parochia mea din treĭ cununiĭ, câte s'aŭ închiat în tómna trecută, dóuĕ s'aŭ început cu concubinat de mai multe zile, pentru că nepublicând conducĕtoriĭ de matricule vestirile destul de timpuriŭ, nu s'aŭ împlinit până Duminecă înaintea prinderiĭ postuluĭ, şi cererea de dispensaţiune dela vicecomitele încă nu a sosit înderĕpt, cu tóte că putea fi trimisă la timp, şi aşa bieţiĭ ómenĭ, carĭ s'aŭ gătit cu tóte cele de lipsă şi aŭ chemat nuntaşiĭ, aŭ făcut nuntă fără de a fi cununaţi, şi a trebuit să-ĭ cunun în post.

Tot aşa s'a întîmplat şi în parochiile din vecinătate, tot numaĭ din vina purtătorilor de matricule.

Étă ródele acesteĭ legi nefericite, carea după creatoriĭ eĭ ar fi fost menită, să propage şi întărescă moralitatea, pe când ea din contră este isvorul atâtor scandaluri şi al ruineĭ moralităţiĭ publice.

În urmă nu maĭ puţine, ba chiar maĭ multe umblări şi năcasurĭ aŭ ómeniĭ, când se întîmplă, de le móre cineva. Căcĭ se întîmplă de multe orĭ, de notariul conducĕtoriŭ de matricule nu este acasă, ér suplentul, care locuesce într'alt sat, nu merge la oficiŭ, şi apoĭ bieţiĭ ómenĭ de multe orĭ din depărtărĭ de 9—10 chilometri, pe unde sînt împrăştiaţi, sînt siliţi, să umble de 5—6 orĭ la conducĕtoriul de matricule, nefiind ĭertat preotuluĭ, să îngrópe, maĭ înainte de ce mortul ar fi indus în matricula civilă, şi se ţine mortul neîngropat câte 4—5 zile. Tóte acestea pe lângă ostenélă maĭ causézà şi pagubă multă ómenilor.

Dapoĭ tractarea cea dură şi înjurăturile, de carĭ nu este scutit nimenĭ în cancelaria conducĕtoriuluĭ de matricule! Dacă nu i-se împare numaĭ ceva, el erumpe în cele maĭ oribile înjurăturĭ şi varĕmă fără genare cele mai scumpe sentimente şi datinĭ ale ţĕranuluĭ, şi acesta trebue să tacă şi să sufere, dacă nu voesce, să fie dat afară pe uşe ca un dobitoc.

De tóte acestea a fost scutit poporul până acum, aŭ fost scutiţĭ preoţiĭ, pe carĭ noiĭ funcţionarĭ civilĭ îĭ ponegresc şi-ĭ batjocoresc în tot chipul.

Câte esperinţe triste! Câtă amărăciune în puţin timp! Unde vom ajunge óre preste vre-o 10 orĭ 20 de anĭ, de nu ne va scăpa Dumnezeŭ de aceste legĭ păgâne?

De o cam dată nu putem alta, decât să suferim şi să sperăm în bunul Dumnezeŭ, carele dacă nu a lăsat poporul român, să péră în vécurile întunecóse ale robieĭ, nu-l va lăsa nicĭ acum.

Dar tot odată să ne dăm silinţa maĭ ales noĭ preoţiĭ, carĭ avem chemarea şi datorinţa de a povĕţui şi lumina poporul nostru, să-l conducem cu esemplul şi cu cuvîntul pe calea cea dréptă a credinţeĭ, şi atunci vom fi cel puţin cu conscinţa liniştită, că ne-am făcut datorinţa.

Romanus.

Noutaţi.

Serbătorĭ fericite poftim tuturor amicilor şi cetitorilor „Unirĭi“.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Pentru biserica din *Doştat* aŭ cumpĕrat: Proprietarul *Samoilă Crăciun* şi soţie-sa *Paraschiva* un potir cu apertinenţele luĭ fl. 25. *Nicolae Ogneriŭ* o cădelniţă fl. 7, maĭ mulţĭ poporenĭ un ciboriŭ (racla) fl. 7.80. — Pentru biserica din *Spini* a cumpĕrat *Oana Oancea* o cruce cu fl. 12.

Societăţii academice „Petru Maior“ i-s'a suspendat activitatea din ordinul ministruluĭ de interne. Causa suspendării este prelegerea publică „Despre lupta naţională, partidul naţional şi tinerimea“ ţinută de juristul I. Dolean membru al societăţiĭ „Petru Maior“. Ministrul a dispus, să se esamineze prin poliţie tóte actele societăţiĭ. Actele s'aŭ confiscat prin un amploiat poliţial, cu tóte că societatea nu e responsabilă de conduita membrilor sĕĭ ca persóne private.

Crisă în redacţia „Tribunei“. De septĕmâni cetim prin foile românescĭ şi magiare, că s'ar fi născut neînţelegerĭ între Dr. Ioan Raţ conducĕtoriul partiduluĭ naţional şi între Tit Liviŭ Albini pentru dreptul de proprietate a „Institutuluĭ tipografic“ din Sibiŭ şi a „Tribunei“. Fiind cestiunea delicată, noĭ nu ne am pronunţat asupra eĭ. După ce acum însă-şĭ „Tribuna“ se pronunţă, spunem şi noĭ faptul trist, dar adevĕrat aşa, pe cum ni-l spune „Tribuna“. Anume în 2 a c. Ioan Russu Şirianu a luat dela culegĕtorĭ doĭ articolĭ destinaţi pentru „Tribuna“, a tras la rĕspundere pe Dr. Raţ, ĭ-a denegat acestuia orĭ ce drept de a dispune la redacţie. În urma acesteia Russu Şirianu a fost destituit şi a părăsit redacţia. În 3 a c. însă el de noŭ a intrat în redacţie şi a confiscat posta insultând pe noul colaborator Dr. E. Dăian. De altă parte T. L. Albini a acusat la poliţie ca pe turburători ai păcĭĭ domestice şi ai afacerilor sale pe Dr I. Raţ, Dr E. Dăian şi On. Tilea şi a cerut dela căpitanul poliţieĭ, să oprescă intrarea acestor domnĭ la „Institutul tipografic“ şi la redacţia „Tribunei“ sub pretextul, că acelea ar fi proprietatea dînsuluĭ. Poliţia pe basa actelor produse de Dr I. Raţ a interzis lui T. L. Albini intrarea la „Institut“, până ce nu se va finalisa procesul în favorul dînsuluĭ. Asemenea s'a interzis acésta şi luĭ I. Russu Şirianu, acesta însĕ de noŭ a mers la tipografie, a luat cu forţa tóte manuscriptele şi a sdrobit toĭ, ce a fost deja cules, ba a inscenat şi o mică grevă a culegĕtorilor de litere, care însĕ nu a ţinut mult. Faptele acestea vor avé şi alte urmărĭ, ĕrà antecedenţele promite „Tribuna“ a le face cunoscute în numĕrul de Duminecă.

Făgăraşenii la ministrul de interne. O numerosă deputaţiune din comitatul Făgăraşuluĭ a fost condusă în 31 l. tr. de către deputatul N. Şerban la ministrul de interne spre a-i se plânge în contra ilegalităţilor comise de comitele suprem Bausznern la alegerile oficialilor municipalĭ.

Gimnasiŭ pentru fete. Reuniunea regnicolară pentru educaţiunea fetelor în ultima adunare ţinută în Budapesta a hotărît, ca să casseze clasele superióre ale şcoliĭ de fete şi să înfiinţeze pe lângă clasele elementare opt clase gimnasiale, unde fetele să se pótă prepara pentru obţinerea testimoniuluĭ de maturitate.

Notele de stat de 1 fl. cu 31 Dec. 1895 aŭ ieşit din circulaţiune. Până la 30 Iuniŭ 1896 se vor maĭ primi numaĭ la cassele statuluĭ.

Frére Orban, conducĕtoriul partiduluĭ liberal din Belgiŭ a repausat la 2 a c. în etate de 84 de anĭ. El a fost în maĭ multe rînduri ministru, în care calitate cu o brutalitate cinică a urmărit scopul liberalismuluĭ, descreştinarea societăţiĭ prin descreştinarea şcoliĭor. În 1878 a mijlocit votarea legiĭ şcolare ateiste. După ce nu a putut îndupleca pe Papa, să desavueze atitudinea episcopatuluĭ belgian faţă de numita lege, a întrerupt raporturile diplomatice cu s. Scaun, şi nunţiul Vanutelli a fost silit, să părăsescă Bruxela. Alegerile din 1884 aŭ resturnat domnia liberală, şi Frére-Orban pe lângă tóte păciarile cu elementele radicale nu s'a maĭ putut avînta la putere. El a fost adevĕratul prototip al liberalilor doctrinarĭ, un inimic neîmpăcat al bisericiĭ şi al instituţiunilor eĭ, în contra cărora a lucrat în scris şi cu graiul viŭ. Liberalĭ belgianĭ şĭ-aŭ perdut pe cel maĭ isteţ conducĕtor, pe când biserica combătută de el s'a nemişcată dimpreună cu instituţiunile sale.

Cas de mórte. *Petru Papp*, paroc în Chioag, a repausat în anul al 57-lea al etăţiĭ şi al 34-lea al preoţieĭ.

În vecĭ amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice și diferite alte minciuni.

(Continuare.)

Noi avem intenţiunea „de a ponegri biserica ortodocsă, făcêndu-o, deşi pe nedreptul, respundętóre pentru tóte nefericirile venite asupra poporului român“? Nu noi, dlor, nu e de lipsă, ca noi să mai ponegrim biserica „ortodoxă“. Nu noi rostim sentinţa de osîndă asupra bisericii „ortodoxe“. Ne-aŭ prevenit deja alţii în lucrul acesta, ómeni, despre cari dnii dela „Tel. Rom.“ numai nu vor zice, că s'aŭ înţeles în lucrul acesta cu noi. Înţelegem „sfîntul Sinod“ al României, care în şedinţa sa dela 23 Novembre 1882, după ce a arętat, cum se îmbogăţiaŭ igumenii grecesci dela mănăstirile românescĭ şi deveniaŭ bancheri în Constantinopol, astfel continuă: „Dar pentru România n'aŭ făcut nimica bun aceştĭ călugări fanarioţi, *nici o şcólă pentru cultura clerului şi a poporului*, nici un spital pentru bolnavĭ, nici un bărbat român cult format prin iniţiativa şi banii, ce aveaŭ la dispoziţia lor, nici o carte română pentru cultura limbii, *nici o instituţiune de binefacere; ba încă aŭ lăsat în părăsire şi pe acelea testamentare ctitorescĭ*. În loc de bune, ne-aŭ lăsat numai rele: *corupţia moravurilor, împuţinarea simţului religios în cler şi popor*, încât se revóltă consciinţa cetind în scriitorii români dela începutul véculuĭ acestuia despre corupţia *clerului fanariot*, adus aci de *Domnii fanarioţi* şi protegiat de eĭ şi de patriarchia din Constantinopol.“ [1])

Dór se pare dlor dela „Tel. Rom.“, că cuvintele acestea ale „sfîntului Sinod“ al României sînt mai blânde decât cuvintele, cu cari am caracterisat noi sórtea, de care a avut parte poporul român sub oblăduirea şi îngrijirea părinţéscă a „ortodoxiei“ bizantine?

Consciinţa dlor dela „Tel. Rom.“ nu se revóltă de loc la cetirea unor osîndiri ca acestea ale „ortodoxiei“ bizantine. Nici nu ne mirăm asupra acestuĭ lucru: semn, că în dlor tot mai esistă leac de pietate fiéscă faţă cu mama lor din Fanar. Pietatea acésta sentimentală a lor o pricepem, dar ea în anul 1900 de loc nu ne va împedeca încru a iubila, pentru că cu dóuĕ vécurĭ mai înainte Roma a frânt cătuşele, cu cari Bizanţul ţinuse vécurĭ multe pe Români în robie şi orbie.

„Tel. Rom.“ continuă apoĭ astfel:

Apoĭ mai întrebăm pe dl autor: pentru ce faptele poporului român până la anul „s. Unirĭ“ fac, ér cele după acest an, nu fac istoria poporului român. Aŭ dór nu tocmai acelea sînt basa cestorlalte pe terenul politic? Nu vrem, să negăm victoriile glorióse ale eroilor nostri din 1848 şi 1878, dar sîntem încă în timp prea aprópe de dinşiĭ, şi împrejurările esterne din aceştĭ anĭ nu se pot compara cu cele dinainte de anul „s. Unirĭ“, ca să-i putem pune deocamdată preste un Ştefan cel mare orĭ Mihaiŭ Vitézul, carele cel din urmă este cel dintâiŭ român în timpul nou, care a dat espresiune mai pronunţată unităţii nóstre naţionale, orĭ cum am înţelege-o aceea. Ér pe terenul bisericesc, spună-mĭ dl autor numai un martir al credinţeĭ sale de azĭ, carele să se pótă măsura cu un S. Nichită Romanul orĭ Sava Brancovich.

[1]) Vedĭ »Observatoriul« din Sibiiŭ dela 10 Dec. 1882, care reproduce actul acesta, ce noi îl citărn după »Onórea Sionului românesc« pag. 36.

Nu se întîmplă acum întâia dată, că fiiĭ ortodoxieĭ se provócă la „sfîntul“ Sava Brancovich. Mai pe urmă s'a provocat pare-ni-se părintele Maneguţ la „martiriĭ mitropoliţi Ilie Iorest şi Sava Brancovich“. Despre aceştĭ doi „martiri“ scrie dlui în „Reunirea Românilor“ la pag. 125 în chipul următoriŭ:

„Am dori, să ni-se spună, cu carĭ dintre episcopiĭ uniţi următori nu sufer o paralelă drépţă aceştĭ doi archierei românĭ, dacă şi nu în privinţa *dexterităţiĭ*, totuşi în privinţa vredniciei, a culturiĭ, a naţionalismuluĭ şi a zeluluĭ lor apostolesc? Şi am dori, să ni-se spună: Nu cumva archiereiĭ de mai târziŭ povĕţuiţĭ de clerul latin s'aŭ arĕtat mai tarĭ în credinţa şi romanitatea lor, decât aceştĭ doi martirĭ?!“ [1])

Se vede, că autorului elucubraţiunii din „Telegraful Roman“ nu i-a ajuns timpul, să cetéscă şi lucrurile tóte, câte s'aŭ publicat până acum în „Unirea“. Orĭ dóră le-a cetit şi se face numai, ca şi cum nu le-ar fi cetit? Orĭ cum ar sta lucrul, noi îi facem plăcerea de a reproduce de dragul luĭ un pasaj, care tractézĕ despre Sava Brancovich şi a fost publicat în „Unirea“, ér apoĭ a fost reprodus şi în „Cestiuni din dreptul şi istoria bisericiĭ românescĭ unite“ în P. II la pag. 237. Acel pasaj e următoriul:

„Credĕnd Laurian, că este bine, să albă Românii nisce esemple marĭ de bărbaţi statornicĭ în credinţa strămoséscă, îndată s'a apucat şi le-a făurit. Pe Mitropoliţii Ilie Îores (1641—1643) şi Sava Brancovicĭ (1656—1680) îi face *martirĭ sfinţi*. [2]) Însă Ilie Îorest nu a fost maltratat şi depus din archierie, pentru că ar fi fost *„apĕrător zelos al religiunii sale“*, ci pentru faptele luĭ cele urîte. George Şincai ne spune după un manuscris vechiŭ următórele: „Tot despre Mateiŭ-vodă aşa *scrie Herman* în analiĭ cu mâna scrişi: „În anul 1638 Mateiŭ-vodă a comandat luĭ Rákoczi pe un călugĕr (anume Elie Ioresti), ca să fie vlădică Românilor (din Ardél). Acesta în visitaţiĭ a făcut *necurăţiriĭ*, aŭ poruncit de l-aŭ desbrăcat afară din Belgrad (în anul 1643)““ etc. [3]) E drept, că Şincai nu crede, că Ilie Îorest ar fi fost destituit pentru faptele indigitate, şi înclină spre credinţa, că acest Mitropolit ar fi fost pedepsit numai pentru că „n'aŭ primit catechismul“ (cel calvinesc). [4]) Dar spre dovedirea aserţiuniĭ sale nu aduce nici un document, care să pótă rĕsturna aceea, ce se zice în diploma luĭ George Rákoczi din 10 Octobre 1643, unde apriat se spune despre numitul Mitropolit: „quippe qui . . . . perversorum morum suorum et affectuum praecipitatus, detrususque in baratrum variis semet ipsum nefandis vitae maculis implicuisse, munusque suum Vladicale vitae dissolutionis detestandis nequitiis offuscatum fecisse, fuisset compertus etc.“ [5]) Noi nu credem, că Ilie Îorest să fi fost aşa de stricat, însă din acésta nu urmézĕ, ca noi — fără documente positive la mână — să-l declarăm martir şi sóre pe firmamentul bisericiĭ orientale.

„Pe Sava Brancovicĭ Laurian îl pune în céta sfinţilor fără nici un document despre sfinţenia vieţiĭ luĭ.

„Noi nici nu pricepem, pentru ce se insistă atâta asupra sfinţenieĭ luĭ Sava, căci şi dacă acesta ar fi fost sfînt, gloria este a Sêrbilor şi nu a Românilor, de-órece acel Mitropolit a fost *Sérb.* [1])

„De altă parte nu avem nici un singur document, din care să se pótă deduce sfinţenia luĭ Sava. În diploma luĭ Mihaiĭ Apafi din 28 Decembre 1680 se zice, că Sava a comis crime ne mai auĭite: „semetipsum horrendo incestus vitio, cum adultera fratris sui germani concubina, sorore videlicet consanguinea sua, variisque nefandae vitae maculis implicuisse.“ [2]) Faptele acestea scârbóse însu-şi Ciparĭu le trage la îndoélă, şi nóuĕ încă ni-se par de necrędut. Cu tóte acestea, când avem astfel de documente, carĭ mărturisesc despre viaţa desfrînată a luĭ Sava, şi nu avem nici un document, care să mărturiséscă despre viaţa luĭ sfîntă, nu putem nici de cum să declarăm pe omul acesta de sfînt. Se va zice póte, că Sava este de a se considera între sfinţi, întru cât a murit între chinurile, ce le-a suferit pentru credinţa sa. Însă nici acéstă presupunere nu are temeiŭ. Sava a fost de acord cu calviniĭ în ceea ce privesce credinţa. Acésta se vede din diploma luĭ George Rákoczi de dat 28 Decembre 1656, unde Sava a fost denumit episcop numaĭ la recomandarea superintendenteluĭ calvinesc, ceea ce nu s'ar fi întîmplatt, dacă dînsul nu ar fi fost de acord în lucrurile de credinţă cu superintendentele. Se zice adecă în diplomă: „quod cum honorabilis Szava Brankovitsch et Korenitsch ab admodum reverendo Viro *Georgio Isulai universarum in Regno Transylvaniae Ecclesiarum orthodoxarum Superintendente, Albensi vero Concionatore singulari quadam intercessione commendatus nobis fuerit.*“ [3]) Afară de aceea M. Cserei scriitor reformat ne spune, că pe Sava l-a adus la starea démnă de compătimit, ce o aflăm în istoriciĭ nostri, numaĭ lacomia de banĭ a luĭ Székely László, care era rudă cu dînsul, şi a luĭ Naláczi István, carĭ amîndoĭ s'aŭ conjurat, să-l aducă în disgraţie înaintea principelui, să-l prădeze averea şi să stórcă banĭ dela el; ceea ce le-a şi succes. [4]) Faţă cu aceste testimoniĭ, carĭ apriat arată, că Sava nu a căđut jertfă pentru credinţa sa, nu merită considerăţiune aceea, ce ne povestesce Samoilă Klein despre un căţĕl, pe care l-aŭ adus la Sava, ca să-l boteze în reşedinţa luĭ Apafi din Blaş, şi pe care nu l-a botezat din causă, că cu o bucată de carne a dovedit, că acel căţĕl se ţine de religiunea calvinéscă. [5]) Acestea le grăesce S. Klein numaĭ din tradiţiune, adecă din poveştile bĕtrânilor, şi pentru aceea Şincai adauge: „Aşa scrie acestea Sam. Klein din tradania bĕtrânilor şi decretul săborului mare; *ci eŭ tradania despre căţĕl o ţin numa'*

[1]) Reunirea Rom. pag. 125.

[2]) Vedĭ docum. ist. etc. pag. 111 şi 129 şi 130 şi Magazin istoric etc. III pag. 231 şi 260.

[3]) Chron. an. 1638.

[4]) Chron. an. 1643.

[5]) Vedĭ documentul latinesce în Magazinul istor. III pag. 249 şi urm.; ér românesce la Şincai Chron. an. 1643.

[1]) Vedĭ Ciparĭu »Acte şi Fragmente« pag. în nota a).

[2]) La Ciparĭu ibid. pag. 60.

[3]) Magazin istor. t. III. pag. 253—254.

[4]) Vedĭ Ciparĭu l. c. pag. 270.

[5]) La Şincai chr. a. 1680.

poveste fără temeiu.“ [1]) Ér Petru Maior povestea cu căţĕlul o aduce în legătură cu mórtea altuĭ Mitropolit, şi nu cu a luĭ Sava. [2]) Nu avem aşadară nicĭ o dovadă, că Sava ar fi fost martir pentru credinţa ortodoxă.“

Ce i-se pare autoruluĭ elucubraţiunii din „Telegraful Roman“ despre pasajul acesta? Nóuĕ ni-se pare, că el este scris aşa, pe cum are să se scrie istoria, adecă obiectiv şi numaĭ pe temeiul datelor istorice.

Cu tóte acestea cele esperiate până acum ne fac, să credem, că ómeniĭ „Telegrafuluĭ Roman“ nicĭ de aci înainte nu vor înceta de a se provoca la „sfîntul“ Sava Brancovich pentru a dovedi, cât de mare este puterea bisericiĭ „ortodoxe“ întru a nasce sfinţi pe sama împĕrăţieĭ ceriurilor, şi că bisericiĭ unite îĭ lipsesce puterea acésta cu desevârşire.

(Va urma.)

Mărgeaua Gialmareĭ.

Novelă de Laicus.

(Continuare.)

Într'acestea Sven ajunse cu chasseuriĭ pe vîrful délului, de unde puteaŭ vedé focul puscilor. Din când în când vîntul aducea până la eĭ sunetul trimbiţelor şi înfricoşatul sbierat de luptă al Arabilor. În curênd însĕ trebuiră să se convingă, că posiţia lor începe a deveni din ce în ce tot maĭ critică. Cei fugăriţi apăreaŭ tot maĭ des şi tot maĭ pe aprópe.

„Trebue să ajungem cumva în dosul şiruluĭ de bătae,“ observă Sven luĭ Jocerau. „Totul se póte face în un galop de cincĭ minute. Ce ne facem însĕ cu răniţiĭ?“

„Să ne maĭ împărţim încă odată,“ zise sergentul. „Noĭ rĕmânem lângă soţiĭ nostri, dvóstre plecaţi înainte în numele Domnuluĭ.“

„Sciĭ, domnul meŭ, că vorba acésta e ca şi o ofensă? Dela un Arab sĕlbatic aşĭ puté auḑi o astfel de propunere, dar dela un Francez n'o pot auḑi!“

„Pentru ce? N'avem óre noĭ dreptul cel maĭ dintâiŭ, ca să grijim de soţiĭ nostri?“

„E adevĕrat, dar acum cu toţiĭ sîntem soţĭ. Va avé, cine să grijéscă şi de eĭ, acum să intrăm în luptă. Pe ceĭ răniţĭ să-i legăm bine pe caiĭ dela proviant.“

Lucrul se făcu aşa, cum zise Sven. Cabilul aduse caiĭ, şi ceĭ răniţĭ aŭ fost legaţi bine pe caĭ.

„Acum ţineţi-vĕ bine, fraţilor!“ zise Sven. „Strîngeţi rîndurile, ţineţi pe femeĭ în mijloc şi daţi fără cruţare!“

Toţi îşi traseră sabiile şi porniră spre câmpul de bătae, întâiŭ încet, apoĭ tot maĭ tare. Într'aceea se făcu ziuă deplin, căci în regiunile ecuatoriale revĕrsatul de zi ţine fórte puţin.

Scena era chiar aşa, cum o prevĕḑuse Sven şi după cum conchise după sunetul puscilor. Era în luptă un escadron de chasseurĭ în contra la o mulţime de Arabĭ. La tótă năvala chasseurilor Arabiĭ se împrăştiaŭ în tóte părţile, şi uniĭ din eĭ ajungeaŭ până la Sven. Ajunsă din ce în ce tot maĭ aprópe, mica cétă a fost observată şi de prietinĭ şi de duşmanĭ. Momentul decisiv era aprópe. „Porniţi în galop!“ comandă Sven lovind calul în cóste. Toţi îl urmară. În scurt înaintea prietinilor nostri se ivirĕ chipurile brunete ale Arabilor cu ochiĭ fulgerători şi cu vesmite fluturătóre. Totul ţinu un moment scurt. Arabiĭ se retrăgeaŭ spăimîntaţi dinaintea lor, şi mica cétă ajunse norocósă de ceea parte. „Vive la France!“ sună din tóte părţile. Prietiniĭ nostri eraŭ scăpaţi.

IX. Reîntórcerea.

Preste o jumĕtate de óră escadronul se reîntórse în garnisónă aducênd cu sine şi pe prietiniĭ nostri. Vestea despre reîntórcerea lor se lăţi ca fulgerul. Ceĭ maĭ mulţi creḑuserĕ, că nu se vor maĭ reîntórce, şi revĕḑêndu-i se bucurară cu toţiĭ. Şeful escadronuluĭ le spuse îndată, că Misram, Eugen şi ceĭ doĭ chasseurĭ de patru zile deja aŭ ajuns acasă, şi că eĭ aŭ plecat în urma avertismentuluĭ lor.

Dela frontieră şi până la colonia luĭ Jocerau maĭ aveaŭ vre-o dóuĕ zile şi acésta din causa, că eĭ în pustie merserĕ prea spre vest. Înainte de a ajunge acasă se întîlnirĕ cu Susana şi cu Eugen, carĭ le ieşirĕ întru întîmpinare cale de o jumĕtate de zi. Mama revĕḑêndu-şĭ fata de bucurie vĕrsă şiróe de lacrimĭ.

Calea până acasă a fost o adevĕrată cale triumfală. Toţi din tóte părţile grăbirĕ înaintea lor spre a-i felicita de buna reîntórcere. Şi prietiniĭ şi cunoscuţiĭ nu se depărtarĕ până târziŭ sara, când apoĭ rĕmaserĕ ceĭ de casă érăşi singurĭ. Aci maĭ eraŭ apoĭ Sven şi chasseurii cu escepţiunea celuĭ rănit, care a fost aşeḑat în un loc deosebit spre a se odihni. Aci maĭ era şi Cabilul, care în butul tinereţeĭ sale se făcu unul dintre ceĭ maĭ vestiţi ómenĭ din satul luĭ. Maĭ eraŭ toţi servitorii caseĭ adunaţi la olaltă spre a lua parte la bucuria generală. Nefiind nicĭ o odae aşa de spaţióşă, ca să-i cuprindă pe toţi, se întinse o masă mare în curte, la care petrecurĕ până în zorĭ.

În ziua următóre Sven era grozav de indispus, cât acésta bătu la ochiĭ tuturora. Bĕtrânul Jocerau creḑu, că i-se întîmplase ceva, orĭ că era bolnav, şi fiind fórte îngrijat îndemnă mereŭ pe Eugen, să-l întrebe, ce are. Acesta căutându-l pretutindenea îl întîlni în sfârşit la umbra unuĭ stejar, unde şedea privind spre ceriŭ şi fumând.

(Va urma.)

Eucharistia şi martiriul.

(Continuare.)

După ss. Ciprian şi Augustin raportul acesta este duplu. S. Eucharistie maĭ de aprópe este, cum am zice, o şcólă a martiriuluĭ: ea cuprinde idealul cel maĭ înalt al curajuluĭ de a se jertfi şi tot odată motivele cele maĭ puternice de a se aseména acestuĭ ideal. Căci s. Eucharistie ca jertfă pune zilnic înaintea ochilor fapta cea maĭ mărĕţă a iubiriĭ luĭ Christos, mórtea luĭ de jertfă de pe cruce. În s. Eucharistie ca cuminecătură Christos împărtăşesce ómenilor lucrul cel maĭ mare, care-l póte da, şi încă în chipul cel maĭ amabil. O atare iubire provócă în mod firesc o recunoscinţă, căreia nicĭ o jertfă nu-i este prea mare, căreia chiar şi jertfirea lucruluĭ celuĭ maĭ scump îĭ este o lucrare neînsemnată: martiriul e singurul rĕspuns încâtva corĕspunḑĕtoriŭ la jertfa de pe cruce şi la s. cuminecătură. Maĭ ales s. Augustin desvóltă adese orĭ idea acésta şi o face acésta de comun în legătură cu un text din Pilde. „De veĭ şedé, să cinĭ la masa celuĭ puternic,“ aşa cetim acolo în c. 23 la început, „înţelepţesce ĭea a mânca, cele ce se pun înainte-ţĭ, şi pune mâna sciind, cumcă ca acestea trebue tu să gătescĭ.“ „Carea este masa celuĭ puternic,“ aşa esplică s. Augustin, „o sciţi: e aceea, unde se pune înainte-ţĭ trupul şi sângele luĭ Christos. Cel ce se aşeḑă la masa acésta, acela trebue să gătéscă tot ca acestea. Şi ce însamnă: ca acestea trebue să gătéscă? Pe cum Christos a dat pentru noĭ viaţa sa, aşa trebue[să dăm şi noĭ viaţa nóstră pentru fraţĭ.“ [1]) „Asta însamnă deci: ca acestea trebue tu să gătescĭ. Aşa aŭ facut fericiţiĭ martirĭ în dragostea înflăcărată. Şi dacă nu serbăm înzădar amintirea lor, dacă nu ne aşeḑăm înzădar la masa Domnuluĭ, la prânzul, din care s'aŭ săturat şi eĭ, atunci trebue ca şi noĭ să gătim ca acestea după esemplul lor; de aceea şi serbăm la masa aceea amintirea martirilor nu aşa, ca şi amintirea altor suflete, carĭ odihnesc în pace. Căcĭ pe cele din urmă le amintim aşa, că ne rugăm pentru ele, ér pe ceĭ dintâiŭ, pentru ca eĭ să se róge pentru noĭ, ca noĭ să călcăm în urmele lor. Eĭ aŭ împlinit adecă mĕsura dragostiĭ, carea după cuvîntul Domnuluĭ e cea maĭ mare. Căcĭ eĭ aŭ gătit fraţilor sĕĭ, ceea ce li-s'a gătit lor la masa Domnuluĭ.“ [2]) „Pe cruce a închiat Christos un tîrg mare,“ zice s. Augustin airia. „Acolo s'a deschis săculeţul cu banĭ de rĕscumpĕrare, şi când i-s'a deschis cósta cu sulița, atunci s'a rostogolit afară preţul de rĕşcumpĕrare pentru lumea întrégă. S'aŭ rĕcumpĕrat atunci credincioşiĭ şi s'aŭ rĕscumpĕrat şi martirii. Dar credinţa martirilor s'a probat; căci eĭ aŭ plătit înḑerĕpt preţul de rĕscumpĕrare, după cum spune Scriptura: „De veĭ şedé, să cinĭ la masa celuĭ puternic şcl.“ Masa cea mare e aceea, pe care mâncarea e însu-şi Domnul meseĭ. Nimenĭ nu nutresce pe óspeţiĭ sĕĭ cu sine însu-şĭ, astă o face numaĭ Christos Domnul nostru. El însu-şĭ ne chémă, el însu-şĭ e mâncarea şi beutura. Astfel aŭ înţeles martiriĭ, ce aŭ mâncat şi aŭ beut, pentru ca să dea şi eĭ acele-şi înḑerĕpt.“ [3]) Acela-şĭ cuget se maĭ repeţesce la s. Augustin fórte des. „Martiriĭ aŭ suferit, ceea ce aŭ mâncat. Căcĭ de mâncare a dat Christos patima sa. Acela se satură, care imitéză“ [4])

Maĭ ales pentru clericiĭ şi păstoriĭ bisericiĭ derivă s. Augustin din désa primire a s. Eucharistiĭ obligamentul de a se jertfi pentru turma lor şi de a se arĕta astfel recunoscĕtorĭ faţă cu Christos. Aşa a lucrat s. Laurenţiŭ după părerea s. Augustin. În biserică împărţia el sângele luĭ Christos, şi în biserică a vĕrsat el sângele sĕŭ pentru numele luĭ Chistos. Căcĭ el s'a aşeḑat cu pricepere clară la masa celuĭ puternic. [5]) Póte că cu acela-şĭ înţeles pune Maruta sfîntuluĭ episcop Simeon la începutul persecuţieĭ luĭ Sapor în gură cuvintele acestea: „Cel dintâiŭ am şedut eŭ la masă, cel dintâiŭ voiŭ să şi cad în luptă.“ [6]) Aci se vede esprimată o convingere, carea se găsesce fórte adese orĭ în literatura creştină. E în sfârşit acela-şĭ cuget, când s. Ieronim după înşirarea faptelor de iubire ale luĭ Christos întrébă: „Ce voiŭ rĕsplăti Domnuluĭ pentru

[1]) Şincaĭ ibid.
[2]) Ist. biser. Românilor pag. 80.

[1]) Tract. 47 in Io. §. 2.
[2]) Aug. tract. 84 in Io.
[3]) Serm. 329.
[4]) Enarr. 2 in ps. 21 §. 27.
[5]) Serm. 304 in s. Laurentium 3. §. 1.
[6]) St. E. Assemani, Acta mărt. p. 30.

tóte, carî mî-a dat mie? Rĕsplata e vrednică numaĭ atuncia, dacă se rĕsplătesce sânge cu sânge, dacă noĭ, ceĭ ce sîntem rĕscumpĕrațĭ cu sângele lui Christos, érăși murim bucuroși pentru Mântuitoriul.“ [1]) Ciprian a fost zis, că preoții, carî aduc zilnic lui Dumnezeŭ jertfa, aŭ și datorința de a pregăti pe martirî la jertfa lor. [2]) Confesoriĭ ceĭ din închisóre cerură, ca episcopul lor Ciprian să se róge pentru eĭ, și își motivară cererea cu aceea, că jertfele menite la mórte nu pot cere ajutoriŭ dela altul mai bine ca dela preot. [3]) Augustin estinde acest cuget. De voim să fim preoți adevĕrați, așa învață el, atuncĭ avem să ne aducem pe noĭ înși-ne jertfă lui Dumnezeŭ. Tot asemenea cetim mai târziŭ la Gregoriŭ M.: „Dacă îndeplinim taĭnele patimilor lui Christos, atuncĭ trebue să imităm, ceea ce serbăm. Atuncĭ se aduce cu adevĕrat jertfă pentru noĭ, dacă ne-am făcut pe noĭ înși-ne ardere de tot.“ [4]) Și încă și astăzi propune episcopul la ordinarea preoților sfînta jertfă ca centru și ideal al vieții preoțescĭ. „Luați aminte, ce sevârșiți; imitați ceea ce împliniți. Fiind că serbați taĭnele morții lui Christos, trebue să și grijiți, ca membrele vóstre să fie omorîte pentru pĕcat și poftă.“ [5])

Preasfîntul sacrament a fost decĭ tăria martirilor, pentru că el pune înaintea ochilor motivul cel mai înalt la jertfa cea mai grea, pentru că eĭ e o provocare neîncetată spre prestațiunea cea mai înaltă. Dar dacă Ciprian și alțiĭ accentuéză cu espresiunĭ atât de puternice, că fără de mâncarea cerésca martiriul e cu neputință, că Eucharistia e o armă, un scut în lupta martiriului, atuncĭ e evident, că eĭ vor să zică încă și mai mult. Eucharistia nu cuprinde numaĭ motivul de a încorda puterile deja esistente, ci ea chiar întărésce voința, îĭ împărtășesce forță nouă. Ea e adecă hrana sufletului. „Pânea nóstră pentru vecie,“ zice Augustin, „e Christos în egalitatea lui cu Tatăl; pânea nóstră zilnică e Christos în trup. Tarî sînt martirii, statornicĭ sînt martirii; dar pânea e, carea întărésce inima omului.“ [6])

Dacă Ciprian grăesce despre Eucharistie ca despre o armă de lipsă în lupta martiriului, adevĕrat că lipsa acésta nu are să se privéscă de neapĕrată. Acésta se vede din alte texturĭ de ale sfîntului Părinte. Căcĭ și pe de aceia, pe carĭ de o cam dată îĭ eschide încă dela participarea în cultul dumnezeesc, adecă pe ceĭ căduți în timp de persecuție, el îĭ provocă totuși, ca eĭ mai înainte de a fi reprimiți în biserică să repareze căderea sa prin o mărturisire nóuă înaintea judecătoriului. El concede decĭ putința de a suporta martiriul și fără de Eucharistie. Ce voesce dar să zică prin espresiunile acestea: „Nu póte să fie capabil la mórte de martir acela, pe care nu-l întrarmézĕ pentru luptă biserica; puterea spiritului pere, dacă nu o îndréptă și nu o înflăcărézĕ primirea Eucharistiei“?

Pentru ca să ne clarificăm cugetul lui, avem să ne representăm înainte de tóte conceptul, ce-l aveaŭ el și toți ss. Părinți despre martiriŭ.

[1]) Ep. 22. §. 39 ad Eust.
[2]) Ep. 57. §. 3.
[3]) Ep. 31. §. 5.
[4]) Dial. 4, 59.
[5]) Pontificale Rom.
[6]) Aug. Serm. 383. §. 1.

Covingerea vechilor creștinĭ a fost, că martiriul e un lucru de totului tot supranatural. „Nu atîrnă dela voea ta, să fiĭ martir, ci dela mila lui Dumnezeŭ,“ zice Ciprian. [1]) În lupta martiriului, după cum zice Tertulian, [2]) e arbitrul Dumnezeŭ cel viŭ, conducĕtoriul și guvernatoriul Spiritul sfînt, ĕră magistrul, care a instruat pe martirĭ, e Christos, „cel ce v'a uns cu Spiritul și v'a dus pe arena acésta“. Dela Christos vine puterea în suferință; el e, care luptă și învinge în martirĭ. Onórea lui e și scopul final al martiriului în intențiunea lui Dumnezeŭ; pe cum se luptă Christos în martirĭ, așa se și încununézĕ într'înșiĭ. „Cel ce a învins odată pentru noĭ mórtea, acela învinge ĕră și ĕră în noĭ. — Christos nu privesce numaĭ la lupta servitorilor sĕĭ, ci el însu-și se luptă în noĭ cu inimicul; el e, care în înfocata nóstră luptă de mórte împărtășesce cununa și de odată se încununézĕ și el însu-și.“ [3]) Când s. Felicitas avea să sufere în temniță durerile nașcerii, nu a putut să nu se tânguéscă. Batjocoritoriŭ îĭ zise un păzitoriŭ: „Dacă tu deja acum simțescĭ așa de greŭ durerile, ce va fi atuncia, când te vor arunca înaintea animalelor selbatice?“ Și sfînta îĭ rĕspunse: „Acum sînt eŭ, ceea ce sufer acelea, ce am să sufer. Dar acolo va fi în mine altul, care va suferi pentru mine, pe cum și eŭ sufer pentru el.“ [4]) De nenumĕrate orĭ se repetésce acela-și cuget la ss. Părinți, și și înși-și martirii aŭ arĕtat, că sînt pĕtrunși de aceea-și convingere. De aci a urmat decĭ alipirea lor de Mântuitoriul, rugăciunea, ce ĭ-o îndreptaŭ în chinurĭ, în sfîrșit mișcătórea atențiune cea gingașe la tóte împrejurările suferințelor sale, chiar și la cele esterne, carĭ reamintiaŭ în vre un chip suferințele lui Christos. Când pe Perpetua și pe sótele ei le sbiciuiaŭ, ele mulțămiaŭ lui Dumnezeŭ, pentru că s'aŭ împărtășit încâtva și în patimile Domnului. [5]) Simeon din Seleucia-Ctesifon se ruga cu stăruință pentru darul de a puté muri în apropiata Vinerĭ a Patimilor. [6]) Pontiŭ se bucura, pentru că Iudeiĭ strigaŭ asupra lui ca asupra Domnului. [7]) Ba dacă plóua, când pe Flavian îl duceaŭ la locul de perdare, gândul, de care era stăpânit, îl făcea, să găséscă și într'acésta o asemĕnare cu patima lui Christos. Căcĭ ca și la patima lui Christos avea să se mestece și acum apă cu sânge. [8])

E decĭ adevĕrat, că pe cum zice s. Efrem, [9]) în cele mai din lăuntru ale inimilor lor era întipărit chipul celui Rĕstignit; eĭ considerau patimile lor așa, pe cum a scris s. Paul despre ale sale: „Acum plinesc lipsa nĕcasurilor lui Christos în trupul meŭ.“ Cele ce suferiaŭ eĭ, se raportaŭ la patimile lui Christos ca razele sórelui la sore însu-și. Pe cum în razele sórelui nu se arată altă lumină, altă strălucire afară de însă-și lumina sórelui, întocmaĭ așa și faptele cele eroice ale martirilor: ele nu eraŭ alta, fără numaĭ o anumită continuare și eradiare a celor ce a început Christos pe cruce. Pe cum razele sórelui formézĕ în jurul sórelui o cunună de raze, pe cum strălucirii lui ĭ-ar lipsi óre ce, dacă lumina lui nu s'ar revĕrsa și în afară, întocmaĭ așa voiaŭ și martiriĭ să se facă prin patimile sale o cunună pe sama capului împĕratului sĕŭ, [1]) o mantea de purpură, carea simbolisa acea mantea, pe carea aŭ pus-o după sbiciuire pe umerii lui. [2])

(Va urma.)

[1]) De mort. 17.
[2]) Ad mart. 3.
[3]) Cypr. Ep. 10. §. 3. 4.
[4]) Passio ss. Perp. et Fel. §. 15.
[5]) Pass. §. 18.
[6]) St. E. Assemani Acta mart. §. 31.
[7]) Pass. §. 23.
[8]) Pass. Montani et Lucii §. 22.
[9]) Orat. in 40 mart. §. 4.

[1]) Eus. in Isaiam c. 62.
[2]) Hilar. in Matth. c. 33, 3.

Bibliografie.

A apărut

Instituțiunile calvinescĭ

în biserica românéscă din Ardél,

fasele lor în trecut și valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se póte procura cu prețul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaș** (Balázsfalva).

Tot la tipografia seminarială se află de vîndare:

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare și cu copcĕ fl. 10.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Octoichul cel mic ediț. III. Blaș 1892. Prețul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Penteocostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Euchologiu

ediția a **dóua**, revĕdută după originalul grecesc și îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparĭŭ frumos în **negru** și **roșu**. — Prețul nelegat fl. 2.80, ĕră legat în pele tare fl. 3.80.

Cestiuni

din

dreptul și istoria bisericeĭ românescĭ unite, studiŭ apologetic din incidentul invectivelor „Gazetei Transilvaniei“ și a dlui Nicolaŭ Densușan asupra Mitropolitului Vancea și a bisericeĭ unite. Partea I. 272 pag. 8°. Prețul **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Prețul **1** fl. Ambele părți espedate franco **1 fl. 85** cr.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Nr. 404/1895. (43) 2—3

Edict.

Fiind că Maria Lopazan născ. Șuteŭ gr. cat. din Bucerdea grânósă de trei ani și jumĕtate și-a părăsit pe legiuitul sĕŭ bărbat Ioan Lopazan gr. cat. tot din Bucerdea grânósă, și nu se scie ubicațiunea aceleia, prin acésta se citézĕ, ca în termin de un an și o zi să se presenteze înaintea subscrisului For matrimoniale, căcĭ la din contră procesul divorțial urzat în contra eĭ de cătră bărbatul sĕŭ se va pertracta și decide și în absența eĭ.

Dela Forul matrim. gr. cat. de I Instanță al protopopiatului Blașuiui.

Blaș în 27 Decembre 1895.

Georgiŭ Bărbat
v.-prot. preș. for. matrim.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 6 fl.. ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs.. ½ an 9 frcs.. ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Un șir garmond: odată 7 cr.. a dóua óră 6 cr.. a treia óră 5 cr., și de fiecare publicațiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redactiunea si Administratiunea Uniril» in Blaș.

Anul VI. Blaș 11 Ianuariŭ 1896. Numĕrul 2.

Invitare la abonament.

Cu numĕrul 1 invităm la abonament nou cu prețurile din capul foii.

Restanțierii să binevoéscă a-și achita abonamentul cât mai îngrabă, ca să se evite neregularități în espedarea foii.

Ceĭ vechi să ne rĕmână credincioși și să ne mai câștige abonenți noi.

Din partea nóstră vom cerca a mulțămi tóte așteptările.

Redacțiunea și Administrațiunea „UNIRII".

Pace milenară.

Părinții patriei vreŭ, să se impace, vreŭ, să închie o „pace milenară".

Lozinca a dat-o contele Apponyi. Și acum atât presa, cât și opiniunea publică magiară numaĭ de un singur gând e ocupată: de „pacea milenară". Scim apreția nisuințele compatrioților nostri. E într-u adevĕr spectacolul cel maĭ trist, ce numaĭ închipui se póte, a vedé nu numaĭ pe naționalitățile deosebite, carĭ alcătuesc acest stat, dar și pe fiiĭ milenarului popor magiar, cum aŭ ajuns în anul milenar a se desbina și a se urgisi între sine și pe sine, ca și cum nu de o mie de anĭ ar fi frați, ci abia de ĭerĭ alaltăĭerĭ.

Între astfel de jurstărĭ nu póte surprinde, dacă un om ca Apponyi crede necesară o împăciuire fie chiar și interimală a fiilor poporului magiar. Pentru că înaintea străinătății și înaintea aliaților nostri nimic nu póte să strice maĭ mult vadeĭ monarchieĭ nóstre, decât priveliștea desolațiunii generale, ce s'a întrupat în partea eĭ ungară.

Prin urmare e lămurit, că tendența conteluĭ Apponyi e nu numaĭ nobilă, dar și un dictat al necesității politice.

Însé scris este în S. Scriptură: „Nu este pace pentru ceĭ necredincioși." Și cuvîntul Domnului rĕmâne în veac.

Ceĭ ce astăzĭ conduc destinele țĕriĭ, vreŭ să serbeze „mileniŭ", pe când eĭ nu însemnéză pentru țară nicĭ o „zi".

Adecă să nu greșim. Scris este, că cel ce nu póte face bine, póte strica enorm, și că zece înțelepți nu pot să scótă o pétră aruncată în apă de un nebun.

De când sistemul liberal de guvernare a început să fericéscă sermana nóstră patrie, s'ar vedé, că *anume* se lucră pentru a ruina basele însé-și, pe carĭ de o mie de anĭ zidită a fost acéstă țară. Și pentru ca deplină să fie nemernicia, guvernul s'a grăbit a introduce legile sale bisericescĭ tocmaĭ în ajunul mileniuluĭ, ca nu cumva țara să fie lipsită de fericirile uneĭ binefaceri așa de marĭ.

Bag samă politicianiĭ din Pesta se țin orbiș de vechiul principiŭ: Si vis pacem, para bellum; pe românesce: „dă palmă la aceia, cu carĭ vreĭ să te facĭ prietin".

Părinții patrieĭ, în frunte cu contele Apponyi, aŭ întrodus numaĭ în ajunul mileniuluĭ legĭ, carĭ rĕstórnă tóte basele vieții religióse de o mie de anĭ a popórĕlor alcătuitóre de stat, legĭ, carĭ aŭ aruncat simburele discordieĭ și al ureĭ între frați de acela-și sânge, și acum tot domniile lor, înspăimîntați de rodul, ce-l seceră, vin și vestesc „pace".

Scopul însé nu și-l ajung.

Înainte de tóte e limpede, că naționolitățile nemagiare nu vor lua parte și nicĭ nu se vor împărtăși din pacea milenară, nicĭ din bucuriile milenare, afară de un sigur popor de maĭ multe orĭ milenar, care a luat în arîndă venitele serbătorilor aranjate de poporul milenar.

E dureros, să o constatăm asta. Noĭ am fi fost veseli, dacă Dumnezeŭ, care îndréptă destinele popórĕlor, așa ar fi dispus, ca și noĭ să putem lua parte în veselia milenară. Dar Dumnezeŭ altcum a permis să fie. Și voinței luĭ Dumnezeŭ nu ne vom opune.

Dumnezeŭ a permis, ca ceĭ ce conduc destinele pămîntescĭ ale poporuluĭ milenar, să depărteze, în loc să-ĭ apropie pe aceia, carĭ laolaltă pușĭ sînt de Dumnezeŭ pentru a se ajutora. Nu póte decĭ să poftéscă nimenĭ, ca noĭ să ne resvrătim. Vom sta de o parte și vom contempla „pacea milenară" între fiiĭ „poporuluĭ milenar".

Însé nu prea avem speranță de a ne puté desfăta nicĭ în priveliștea acésta.

Poporul milenar e desbinat și între sine, pe cum e desbinat de noĭ. Un

---

Feuilleton.

În sara de Sân-Văsiŭ.

Nastasi era chiar în boltița sa. Întins pe un divan se gândia la cheful, ce-l trase asară cu nisce prieteni, ce-l felicitaseră de sĕrbătorile Crăciunului.

Eĭ nu maĭ ținea samă de tic-tacurile variate, ce le făceaŭ cele vre-o dóuĕ zecĭ de orológe marĭ și micĭ, acățate pe părețĭ. Gândul luĭ era muncit de o întrebare, la care nu-și putea da rĕspuns.

„Eŭ numĕr dóuĕ zecĭ și cincĭ de anĭ," își zicea el, „și cu tóte acestea n'am iubit pe nimenĭ maĭ serios. Alțiĭ la vrîsta mea . . ." Dar elĭ nu-și putu sfârși gândul, căcĭ ușea se deschise repede și lăsă, să între dșóra Aneta, fata de conversațiune a boerițeĭ Valeria.

La ivirea eĭ Nastasi se ridică repede *de pe divan* și salutându-o cu mult respect o întrebă, cu ce-ĭ póte servi?

„O, am o rugare mare, dle Nastasi," zise Aneta înroșind.

„Serviții mele staŭ la dispositia dtale, stimată domnișóră," rĕspunse galant Nastasi punêndu-și în rînd mustața din drépta.

„Veĭ fi audit, dle," începu Aneta, „că boerița Valeria e grozav de superstițióșă. Ea are ideile eĭ, dela carĭ nu poți, să o abați."

„Am audit, am audit," adause orologeriul, „că în ziua a trelsprezecea a lunĭ nu pornesce nicairĭ în călătorie."

„Și de se întîmplă, să ĭese din casă, și o mâță ĭĭ trece preste drum, ea se întórce îndată acasă. Apoĭ de se deschide vre o ușe, așa numaĭ ca din sĕnin, opt zile e nenorocósă."

„Teribil!" esclamă Nastasi. „Dar cum poți atunci locui la dînsa?"

„M'am dedat. Dta sciĭ bine, că omul se dedă cu tóte, maĭ cu samă, că boerița de altmintrea e fórte bună la inimă. Și apoĭ nicĭ eŭ n'am pe nimenĭ în lume, și dacă așĭ ĭeși din serviții eĭ, n'așĭ avé, unde să merg."

„Adevĕrat!"

„Dar era să uĭt, de ce voiam să te rog. În odăița, în care boerița ĭea tea, este un orologiŭ vechiŭ, la care ține mult, fiind că e o vechĕ moștenire. De când sciŭ eŭ, ciasul a umblat mereŭ. Când ar sta, ar fi o mare primejdie, ar prevesti mórtea cutăruĭ membru din familie. Închipuesce-ți acum pacostea: întrând maĭ înainte în chilia aceea am aflat orologiul oprit. Tótă m'am înfiorat. O nenorocire așa de mare chiar în presara de anul noŭ! Am cercat, să-l fac, să umble érăși, însé în zădar, nu se mișcă de loc! Atunci mĭ-a venit o idee, am încuiat repede ușea și sub un pretext am ieșit. Te conjur pe tóte, vino și ne scapă din pacostea asta! Între șese și șepte óre boerița își face somnul de după prânz, eŭ te aștept în grădină și te voiŭ conduce în castel. Veĭ veni, nu-ĭ așa?"

Și Aneta îl privi așa de rugător, cât Nastasi căpĕtă bătae de inimă. Eĭ își aduse aminte, că pe de sară e invitat la o petrecere prietinéscă, dar nu putu refusa cererea acésta. Și până la vila boerițeĭ era o jumĕtate bună de cias.

„Voiŭ veni!" zise el privind în frumoșiĭ ochĭ de viorea aĭ Anetei. Acésta înroși puțin.

„Așa dar la revedere, dle Nastasi! Păstrézĕ, te maĭ rog, secret despre tótă afacerea acésta," adause ea și ieși.

Azĭ orologeriul închise maĭ de vreme. La cincĭ și un pătrariŭ el era pe drum cătră vilă. Aneta îl aștepta de mult.

Ea se înveseli mult, când îl zări, și-i conduse apoĭ prin ambitele slab luminate până în chilia cu pricina. Aneta aprinde-

distins publicist de al lor a scris, că poporul milenar se află într'o stare tocmaĭ aşa de primejdiósă, ca înaintea catastrofeĭ de la Mohács.

Cu durere trebue să constatăm şi din a nóstră parte adevĕrul acesteĭ afirmaţiunĭ.

Cum dar socotesc părinţiĭ patrieĭ să pótă închia pace fie chiar şi interimală?

Pacea este un bun al inimiĭ, şi pace nu poţĭ să aĭbĭ cu altul, până ce nu eştĭ împăcat cu Dumnezeŭ şi *cu tine.*

Însĕ fiiĭ poporuluĭ milenar nu sînt împăcaţĭ nicĭ cu Dumnezeŭ, pe care şi din familie l-aŭ scos, nicĭ cu sine.

Prin urmare cum vor puté să închie pace, fără a se împăca maĭ întâiu cu Dumnezeŭ şi cu sine?

Noĭ din a nóstră parte, regretăm starea, în care a ajuns poporul magiar în urma pĕcătoşenieĭ celor ce-l povĕţuesc. Noĭ în pacea dintre tóte elementele alcătuitóre de stat vedem garanţa presentuluĭ şi a viitoruluĭ.

Însĕ pacea e bunul inimiĭ. Şi inima e neliniştită, până când ale eĭ juste cause şi firescĭ dorinţe nu se împlinesc.

Pace decĭ nu póte să fie şi nu va fi, până când nu va domni pace şi în inima fiesce căruĭ cetăţan al ţĕriĭ.

Póte decĭ întréga opinie publică magiară, să suspine după pace. Pacea e dreptate, şi *fără dreptate* şi încă *deplină dreptate* nu va sălăşlui pacea în acéstă patrie.

Cuvîntul Domnuluĭ rĕmâne în veac. Şi e scris: Non est pax impiis.

Treuga Dei. — Despre propunerile de împăcare, ce şi-le-aŭ dat împrumutat Apponyi şi Bánffy, scrie „Alkotmány" între altele şi următórele:

„Pentru noĭ e nespus de interesant, să vedem, cum vor Bánffy şi Apponyi să se îmbrăţişeze, — şi ce va fi din tot lucrul acesta. Atâta e sigur, că din aşa numita treuga Dei aŭ eschis pe aderenţiĭ partiduluĭ poporal, deşi creştiniĭ şi în deosebĭ caţoliciĭ aŭ în mileniŭ cel puţin atâta parte şi ar trebui să priméscă cel puţin atâta parte ca Bánffy şi liberaliĭ. Dór Ungaria în decurs de nóuĕ vécurĭ a fost creştină, regiĭ eĭ aŭ fost catolicĭ, pe corona şi pe marca eĭ e crucea, dóră Ungaria are să mulţăméscă creştinismuluĭ instituţiile sale şi constituţia sa, dór eroĭ creştinĭ şi-aŭ vĕrsat sângele pe câmpurile de luptă; aceştia aŭ mântuit-o şi aŭ jertfit tot pentru patrie, pe când liberaliĭ aŭ ţinut ocupată Ungaria numaĭ dóuĕ zecĭ de anĭ, şi urmarea acesteĭ ocupărĭ e demoralisarea generală şi nimicirea instituţiilor moştenite. Aşa a înşirat decĭ şi Bánffy „în rîndul cel dintâiŭ asigurarea legilor bisericesc-politice" între problemele milenare ale mareluĭ an. Pe când vestesce el decĭ „treuga Dei", pe atuncĭ de odată o şi turbură şi declară cu aceea-şi rĕsuflare rĕsboiŭ creştinismuluĭ suspiţionând pe conducĕtoriĭ bisericiĭ catolice cu nepatriotism. Acest blăstĕm în diminéţa mileniuluĭ pe buzele oficialuluĭ celuĭ dintâiŭ al regeluĭ împotriva miliónelor de creştinĭ şi magiarĭ credincioşĭ caracterisézĕ pe bărbatul acesta, pe soţiĭ şi aderenţiĭ luĭ. Şi aceştĭ ómenĭ cutézĕ a grăi despre pacea luĭ Dumnezeŭ? Ce? Dóră noĭ nu purtăm în inimă interesele Ungarieĭ? Ţara acésta nu ne maĭ e decĭ patria, a căreĭ civĭ am fost deja dela nascere, a căreĭ pămînt l-am moştenit dela părinţiĭ nostri, pe carea noĭ ca ostaşĭ o apĕrăm cu sângele nostru şi o susţinem cu darea din munca nostră, solvind chiar şi dluĭ Bánffy pe an 36,000 fl., pentru ca el să ne despóie de drepturile nóstre şi să ne vateme în patriotismul nostru. Ce? Acest Bánffy ne interzice nóuĕ creştinilor a întemeia un partid spre apĕrarea credinţeĭ nóstre? Dar póte el, să ne-o interzică acésta? Ce obrăznicie ar fi aceea, dacă pe civĭ ĭ-ar puté împedeca prin opreliste ministerială, ca eĭ să se unéscă într'un partid politic, când eĭ nutresc acela-şĭ sentiment? Dacă acelora le-a fost ĭertat a-şĭ pune de ţintă în politică nereligiositatea şi a forma spre acest scop un partid fără de a întreba pe alegĕtorĭ, ba dacă le-a fost ĭertat a închia alianţă cu opositia de stat şi a strîmtora chiar şi corona, cum va puté să ne interzică óre cine nóuĕ magiarilor, supuşilor şi creştinilor credincioşĭ, ca noĭ să ne organisăm, să vestim principiile nóstre şi să ne silim cu tóte mijlócele legale a mântui religia nóstră de inimiciĭ eĭ şi a schimba legile cele rele în bune, pentru ca Ungaria să pótă rĕmâné stat magiar şi creştin încă o altă mie de anĭ? — Şi spre acéstă pace a luĭ Dumnezeŭ se silesce contele Apponyi de braţ cu Bánffy?"

Multe pĕcate de ale omiteriĭ aŭ catoliciĭ magiarĭ să espieze. Dea Dumnezeŭ, ca eĭ în sfârşit să iese îndreptaţĭ.

Pasivitate. — Sistemul de guvernare al luĭ Bánffy îşĭ aduce ródele. Deputatul Ugron Gábor într'un articol de anul noŭ a fost pus în prospect denegarea solviriĭ contribuţiilor, ér acum esplică el în „Magyarország" idea acésta a pasivităţiĭ maĭ pe larg zicĕnd între altele următórele:

„Statul nu esistă pentru oficialiĭ sĕĭ, ci pentru civiĭ sĕĭ. Dacă partea plătită a civilor asupresce partea plătitóre, dacă organele chemate a esecuta legile calcă în picióre legile, despóie pe civĭ de drepturile acelea ale lor, carĭ formézĕ temeiul instituţiilor publice, atuncĭ se ivesce casul, că purtarea sarcinilor publice nu este maĭ mult solvirea premieĭ de asigurare a libertăţiĭ, ci remunerarea pentru ruinarea constituţieĭ şi a libertăţiĭ. Şi în casul acesta civiĭ denégă conlucrarea sa în activitatea publică, carea le este inimică: eĭ denégă purtarea sarcinilor, a căror valóre se esploatézĕ în contra lor şi se folosesce spre ţinte, carĭ se abat dela scopul statuluĭ. În contra tiranieĭ, ce se deprinde cu esploatarea instituţiilor constituţionale şi a parlamentuluĭ nicĭ un alt mijloc eficace, care să promită succes, nu esistă afară de resistinţa pasivă. — Să nu crédă Bánffy, că nu esistă mijloc în contra mijlócelor luĭ violente, în contra administrăriĭ luĭ celeĭ impertinente pe lângă spriginul din partea maiorităţiĭ. Naţiunea şi fără de revoluţie póte să arunce afară pe acest guvern din instituţiile sale falsificate: prin resistinţa pasivă. Şi nu e de lipsă a arĕta, ce urmézĕ în sfundul gospodărieĭ actuale de guvernare, — pe cum artistul, când depinge un bechiar uriaş, aşédă în sfund furcile ca dreptate morală."

---

repede o lampă, şi Nastasi desface îute mecanismul orologiuluĭ.

„Har Domnuluĭ!" zise orologeriul, „nu e stricat nimic! Uleul s'a cam îngroşat puţin, şi el împedecă mersul. Sper, că dacă voiŭ turna câte va picăturĭ próspete, el va porni érăşĭ." Şi făcu aşa, cum zise. „Mult nu va umbla nicĭ după acésta, étă vre-o câte-va lunĭ."

„Destul e şi atâta. Pe la sfârşitul luĭ Ianuariŭ plecăm în călătorie, şi atuncĭ ţi-l voiŭ trimite, ca să-ĭ facĭ o cură radicală. Şi acum scusă-mĕ pe câte va minute, voiŭ merge, să vĕd, ce face boerita, şi să grijesc de un păhar de viu."

După depărtarea Aneteĭ Nastasi aduse în ordine mecanismul. Orologiul îşĭ reîncepu tic-tacul obicĭnuit, şi totul era în ordine, trebuia însĕ să se aştepte câte va minute, ca nu cumva să-l apuce un noŭ capriţ.

Şi până atuncĭ Nastasi, obosit şi de petrecerea de asară şi de drumul, ce-l făcuse până la vilă, se aşedă comod pe o sofă de lângă cuptor şi . . . adurmi. Şi în somn i-se păru, că éră e în cercul prietinilor de asară şi-şĭ petrece, dar nu cu nisce feţe cunoscute, ci cu dşóra de conversaţie a boeriteĭ. Numele dşóreĭ încă nu-l scia, se folosi însĕ de un prilej acomodat, şi atuncĭ frumósa guriţă se deschide şi-şĭ arată un şir de dinţi albĭ spunênd cu multă intimitate: „Anetă."

Dar cuvîntul acesta de odată rĕsună aşa de tare, cât Nastasi sare spăriat.

„Anetă . . . Ioane . . . Sofio! Veniţi în grabă! Un hoţ . . . un hoţ!"

„Te înşelĭ, mult stimată dómnă," începu să zică Nastasi. „Nu sînt hoţ."

„Nu eştĭ hoţ? Dar atuncĭ ce cauţi aci?"

„O, eŭ mĕ numecc Nastasi şi . . . ."

„Şi ce?"

Ciasornicariul nostru se făcu tot maĭ perplex.

Într'acestea servitoriĭ chemaţĭ sosirĕ.

„Înhaţă-l bine, Ioane, omul acesta s'a vîrît aci, ca să fure!" demandă cocieruluĭ boeriţa.

„Te rog, dómnă," începu din noŭ bietul Nastasi. Şi sĕrmanul ar fi petrecut sara de Sân-Văsiŭ în vre-o suterană întunecósă, dacă n'ar fi avut norocul, să fie recunoscut de servitórea Sofia.

„Nu-l hoţ, domnule ciasornicarul Nastasi!"

„Ciasornicarul?" esclamă boeriţa privind spre păretele din faţă, unde vechiul orologiŭ îşĭ bătea tic-tacul obicĭnuit. „Şi ce căutaĭ dta aci?"

„Dînsul mĕ visitase," se mestecă în vorbă Aneta, care venia din pivniţă cu o sticlă de vin.

„Şi pentru ce?" întrebă boeriţa curiósă.

Atuncĭ Aneta apropiându-se de bĕtrâna dómnă îĭ şopti la ureche câte va cuvinte.

„Aşa? N'am sciut nimic! De ce nu mĭ-aĭ spus-o maĭ de vreme? . . . . Sciĭ, că n'aĭ gust slab, dle Nastasi? Te felicit!"

Ei bietul sta înmărmurit, nu scia, ce să zică. Gândia, că Aneta va fi spus boeriteĭ, că e logodnicul eĭ, dar n'avea curaj, să o crédă.

„Şi când va fi cununia?" întrebă Valeria.

„Nu sciŭ încă!" rĕspunse Nastasi, pe care o privire rugătóre, ce-l aruncase Aneta, îl întări în gândul luĭ.

„N'aţĭ hotărît-o încă? Atuncĭ chiar bine! De sară îmĭ veĭ fi óspe, şi atuncĭ ne vom înţelege."

Ciasornicarul se codi.

„Nicĭ o vorbă!" zise boeriţa. „În sara de Sân-Văsiŭ logodniciĭ aŭ să fie la olaltă. Sofio, pune la masă o farfurie şi pentru domnul!"

Gândul la invitarea prietinilor îĭ fugi, şi la idea, că va petrece sara acésta în aşa mare intimitate cu Aneta, îl făcu, să tresalte de bucurie.

Trecură în salon. Ieşind boeriţa pe câte va momente, Aneta începu a se scusa „Ce prostie am făcut, că te-am lăsat singur.

Crisa „Tribunei" luptă confesională. — Asta e scirea cea mai „interesantă", ce ne-o împărtăşesce „Hazánk" în numĕrul sĕu din 5 a c. Etă ce zice:

„Preşedintele guvernului român, pentru ca să scape de aliaţii sĕi cei mai buni de odinióră, a început mai întâiŭ într'ascuns, ér mai apoi pe faţă lupta împotriva preşedintelui comitetului naţional român din Sibiŭ, împotriva lui Raţ şi a soţilor lui spunênd în fóea sa. că aceştia pentru o anumită sumă de bani ar fi fost aplicaţi, să pună întreg comitetul la dispoziţia fostului partid conservativ. De altă parte conservativii aŭ dovedit cu date, că Brote şi soţii lui sînt simple unelte plătite de ale lui Sturza, şi că scopul lor nu e altul, fără a pune mâna pe „Tribuna", pentru ca Sturza cu ajutoriul acestei foi poporale şi cetite să se facă stăpân preste politica Românilor din Ungaria.

Într'aceea a erupt răsboiul şi în Sibiŭ şi anume în redacţia „Tribunei". Raţ, pentru ca să mântuéscă comitetului naţional dreptul la „Tribuna", a cerut până la 19.000 fl. esecuţie de asigurare în contra foii şi a tipografiei, pe carea Albini pe basa unui contract simulat de proprietate voia, să o facă proprietatea esclusivă a grupului Brote-Sturza. —

„Acéstă spĕlare gretósă publică a rufelor şi numai singură ar fi fost de ajuns, ca partea mai seriósă a opiniunii publice din România să se întórcă de cătră Lucaciŭ, de cătră acest eroŭ şi martir naţional de carneval. Dar Sturza acésta totuşi nu a privit-o de suficientă, ci pentru a face pe Lucaciŭ neputincios în Bucuresci, unde până acum nici odată nu aŭ serbătorit aşa pe un preot catolic, prin agenţii sĕi pe basa unor informaţiuni primite din Roma a rĕspândit faima, că Lucaciŭ e un simplu agent al congregaţiei de propaganda fide din Roma, şi întreg naţionalismul lui cel înfocat nu e alta, decât pretext şi mantea spre a deprinde cu succes o propagandă catolică. Lucru fórte firesc, că societatea românéscă cea de religia gr. or. ortodoxă îndată s'a retras dela Lucaciŭ nevoind a servi ca mediŭ spre atari tendenţe, ori cât de mascate ar fi acelea.

„Cât de întemeiate sînt ori nu faimele rĕspândite în Bucuresci, asta noi de aici firesce că nu putem să o judecăm, dar atâta e cert, că în comitetul din Sibiŭ în contra elementelor greco-catolice: Raţ, Coroian şi Lucaciŭ aŭ luat posiţie gr. orientalii Brote, Albini (?), Popovici şi Vasilie Mangra. Cu un cuvînt politica partidului naţional românesc a ajuns norocósă până la luptă confesională.

„Pe noi de loc nu ne privesce răsboiul acesta civil al partidului politic românesc. Întreg lucrul ne interesézĕ numai întru atâta, întru cât îndreptăm la el atenţiunea guvernului unguresc. Convingerea ne este aceea, că guvernul unguresc starea acésta de fierbere a politicii române naţionale are să o foloséscă de prilej potrivit, pentru ca să subtragă massa poporului român de sub înrîurinţa acelor aventurieri politici, carî numai la focul grecesc al unui tableaux aranjat în mod artificial s'aŭ părut, că sînt eroii şi martirii ideilor naţionale."

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Afacerea congruei se pare a fi mai făcut un paş spre resolvire. Pe cum anunţă „Hircsarnok", modalitatea conscrierii beneficiilor romano- şi greco-catolice în zilele acestea ajunge la ministrul cultelor. Proiectul e terminat mai de mult, şi numai morbul lui Wlassics a împedecat subşternerea lui. Abatele Széchenyi publică un memoriŭ interesant în afacerea congruei, care póte servi ca normativ în resolvirea ei. Noi ne temem, că prin cercarea după modalităţi şi formalităţi spre îmbunătăţirea stării materiale a clerului acesta de noŭ va fi lăsat, să sufere miseria, în care se află de presente.

Roma.

În 3 a c. Sfinţia Sa a primit în audienţă pe contele Revertera ambasadorul monarchiei nóstre lângă Vatican. La felicitarea de anul noŭ a conteluĭ Revertera rĕspunḑênd Pontificele şi-a esprimat sperarea, că raporturile dintre S. Scaun şi dintre monarchia austro-ungară în mânia ultimelor incidente regretabile vor corĕspunde şi pe viitoriŭ vechilor tradiţiuni ale caseĭ domnitóre.

Din Roma se anunţă, că timpul pentru ţinerea proximului consistoriŭ încă nu e fixat. După tótă probabilitatea consistoriul se va ţiné înMartie. În acest consistoriŭ toţi nunţiii de prima clasă vor fi creaţi cardinali. Iminenta numire de cardinal a nunţiului din Viena foile liberale o esplică ca o satisfacţie, ce se dă ministrului Bánffy. Slabă mângăere! Un an de zile a rĕmas Agliardi în Viena după conflictul cu Bánffy, şi liberalii totuşi esplică promovarea lui în favorul lor. Satisfacţie ar fi fost revocarea lui Agliardi îndată după conflict, éră nu promovarea lui după un an.

Franţa.

De cand liberalismul atacă instituţiunile religiunii şi ale bisericii catolice, de atuncĭ moralitatea publică decade tot mai mult. Moralisările unor învĕţaţi liberali nu pot împedeca decădinţa. Prin aşa numita căsătorie civilă şi prin divorţarea celor căsătoriţi basa vieţii familiare e cu totul sdruncinată. Rĕul merge tot crescênd. În an. 1881, când s'a reîntrodus legea despre divorţ, aŭ început proces de despărţire 1773 de părechi căsătorite, ér în anii următori numĕrul divorţărilor s'a mărit, căci pe cum aflăm din o fóe liberală, în 1885 s'aŭ insinuat la tribunalul civil pentru divorţare 4640 de părechi, în 1887 preste 6600, éră în 1891 preste 7700 de părechi. Ce educaţie morală vor primi pruncii, aĭ căror părinţi se divorţézĕ cu atâta uşurinţă, ne putem închipui uşor.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Ministrii ungari aŭ petrecut în zilele trecute în Viena spre a se înţelege cu ceĭ austriaci cu privire la renoirea pactului economic între ambele părţi ale monarchiei. Pe cum anunţă semioficiosul „Magy. Ért.", pertractările aŭ decurs favorabil; numai în cestiunea cuoteĭ, cu care are să concurgă fiecare parte la suportarea speselor comune ale monarchiei, s'aŭ ivit dificultăţi. Guvernul austriac, recercat de dietele provinţiale spre a apĕra interesele economice ale ţĕrilor austriace, poftesce ridicarea cuoteĭ pentru Ungaria. Altcum determinarea cuoteĭ cade în competenţa comisiunilor parlamentare austriacă şi ungară, carî vor pertracta împreună cestiunea acésta. S'aŭ mai născut diferinţe şi cu privire la darea de consum. În privinţa acésta desbatea asupra unor puncte, carî recer studiŭ mai amĕnunţit, s'a amânat.

În 9 a c. s'aŭ reînceput desbaterile dietale.

În şedinţa de Joi, după ce preşedintele a raportat despre cele ce s'aŭ întîmplat în decursul vacanţelor şi interesézĕ dieta, a urmat desbaterea specială a posiţiilor mai micĭ din budget.

La posiţia presidenţeĭ ministeriale Ugron Gábor reflectând la afacerile comune ale Ungarieĭ cu Austria zice, că Ungaria îndură o umilire după alta din causa, că ministrul Bánffy nu e capabil,

---

Iértă-mĕ, că n'am sciut în grabă, să aflu altă pricină."

„Nu-ţi face gânduri, dşóră Aneta!" o mângâia ciasornicarul. „Rĕmân aci cu tótă dragostea."

„Aşa zicĭ acum, cine scie înse, unde era să-ţi petrecĭ!"

„A, étă între nisce prietini!"

Într'aceea boerita se întórse. „Ne vom petrece splendid. O păreche de logodnici în presara anului noŭ aduce noroc pentru anul întreg!" Şi apoi începu a spune suveniri din viaţa sa. Nastasi nu era omul, care să tacă. Spuse şi ei, ér Aneta cântă la pian.

De odată boerita zise: „Cine a mai vĕḑut logodnici ca voi? Tot numai „domnule" şi „dşóră"! Ziceţi-vĕ pe numele de botez."

Ce să facă? Se supuseră poruncii.

Cătră unsprezece óre Nastasi voi, să se ducă. Boerita îl opri. Nu era nici un noroc, dacă se despărţiaŭ înainte de dóuĕsprezece. Şi aşa trebui să mai rĕmână, şi rĕmase bucuros.

„Ce ar fi," şopoti Nastasi Anetei într'un moment, când boerita se duse la ferĕstă spre a privi ceriul înstelat, „ce ar fi, dacă gluma am face-e seriósă?"

„O, îţi baţi joc de mine, dle Nastasi!"

„De loc, te iubesc serios şi am să fiŭ fericit."

„Auḑiţi, copii!" începu boerita. „Clopotele vestesc sosirea nouluĭ an. Vĕ doresc fericire şi noroc. Să sciţi, că nu-mi voiŭ uita de voi. An noŭ fericit!" Şi păharĕle se ciocniră şi se goliră pentru fericirea logodnicilor.

„Eĭ, dar unde rĕmâne sărutarea de anul noŭ, ce un logodnic datoresce mireseĭ sale?" întrebă riḑênd bĕtrâna dómnă. „Nu vĕ genaţi!"

Mirii protestară, dar fără nici un resultat. Trebuiră, să se sărute . . . .

Într'aceea sosiră servitorii spre a felicita pe boerita.

„Să schimbăm gluma, dşóră," începu ér Nastasi.

„Pentru Dumnezeŭ, am spus, că sînt sĕracă, şi apoi dta nici nu mĕ cunoscĭ, cum se cade!"

„Lasă vorbele acestea! Te cunosc deja din anul trecut! Să sciĭ," începu Nastasi, „că ori primescĭ, ori descoper tóta istoria cu orologiul."

„Rĕutăciosule!" zise Aneta cu faţă veselă.

„Aşa dar primescĭ, să fiĭ mirésa mea?" întrebă Nastasi.

„Dacă asta e voea ta." rĕspunse Aneta.

Şi ei îşi dădură al doilea sărut, adevĕratul sărut de logodiţi.

(„Germania.") A.

să o apere. Puterea misteriósă, carea îl ţine pe Bánffy la guvern, o circumscrie astfel: Bánffy cere mai puţin şi promite mai puţin. Este în interesul Austriei, ca Ungaria să aibă guvern incapabil, şi Austria cu acest guvern să închie pactul economic. Mai departe propune Ugron, să se întrerumpă orî ce pertractărî cu Austria, de órece ea nu are ministeriŭ responsabil parlamentuluî şi prin urmare nu e stat constituţional. Ministrul Badeni însu-şî a declarat în 10 Dec. a. tr., că el numaî împĕratuluî e dator a da samă de ce face. Art. de lege 12 din 1867 pretinde, ca şi Austria să aibă constituţie deplină.

Apponyi primesce propunerea luî Ugron, dară din motivul, că nu are încredere în guvern. Aduce înainte, că în academiile militare manualele de şcólă ignoréză dreptul public esistent în monarchie.

Ministrul Bánffy declară, că el îşî împlinesce datorinţa conscienţios; neîncrederea luî Apponyi şi a luî Ugron nu-l va puté împedeca de a continua pertractările cu Austria.

Turcia.

După informaţiunile maî nóuĕ insurgenţiî armenî din Zeitun s'aŭ provĕdut cu proviant pe o lună şi dispun de arme şi muniţiune. Intervenţiunea spre a-î îndupleca la capitulare până acum nu a dus la resultat. Insurgenţiî pun condiţiunî neacceptabile de cătră regimul turcesc. Din causa ninsorilor îndelungate armata turcéscă e silită a sista de o cam dată atacurile asupra cetăţiî.

Regimul a denumit maî mulţî oficialî creştinî, ceea ce a făcut o impresie bună asupra popórĕlor creştine. Turcii încă se împacă cu purcederea regimuluî spre a evita amestecul puterilor străine în afacerile interne ale imperiuluî otoman.

Comitetul revoluţionar din Macedonia adună banî spre a puté reîncepe mişcarea la primăvară.

Spania.

Spania acasă e sfăşiată de luptele pătimaşe şi sterile ale partidelor politice, éră în coloniile din America are să pórte lupte cu revoluţionariî de pe Cuba, carî devin tot maî cutezătorî. După scirile telegramelor oficióse insurgenţiî de pe Cuba încunjură a da pept cu armata spaniolă şi fug de armată, dară aprind şi prădéză satele şi oraşele, pe unde trec. Telegramele private afirmă, că insurgenţiî sînt bine organisaţî şi aŭ cuprins deja capitala Havana.

Bulgaria.

Se vorbesce, că deputatul bulgar Karavelov ar fi umblat împreună cu unii «migraţi» bulgarî în Belgrad la Pasicî capul partiduluî radical sêrbesc spre a mijloci o acţiune comună a Sêrbilor şi Bulgarilor din Macedonia pentru eliberarea lor din jugul turcesc. Foile opositionale sêrbescî scriŭ, că cestiunea macedonénă ar fi numaî pretext, pe când adevĕrata causă a mergeriî luî Karavelov la Belgrad ar fi inscenarea uneî conspiraţiunî pentru detronarea prinţuluî Ferdinand şi proclamarea regeluî sêrbesc şi de principe al Bulgarieî. Se pare însĕ, că scirile acestea sînt tendenţióse avênd de scop, numaî să sparie pe Ferdinand şi să-l înduplece la trecerea prinţuluî Boris la neunire.

Africa.

Afacerea Transvaal se face tot maî complicată. În „câmpiî de aur" colidéză pe faţă şi în ascuns interesele atâtor puterî, cât cestiunea póte provoca complicaţiune nu numaî în Africa sudică, ci şi în Europa şi America. Pe cum se anunţă, provocătoriul agitaţiunii este Cecil Rhodes, care folosesce pe revoluţionariul Iameson şi céta luî de unéltă spre a deslipi şi a face independente de Anglia tóte coloniile din Africa sudică proclamându-se el de domnitoriul lor. Anglia însĕ înţelegênd planurile, ce se ţes în contra eî, a dat ordin, să debarce în Capstadt 1200 de soldaţi.

Republica Transvaal temêndu-şî independenţa s'a pus cu totul sub scutul Germanieî rugând pe împĕratul Wilhelm, ca să influinţeze asupra Angliei, să nu se amstece în afacerile interne ale republiciî. Împĕratul german s'a arĕtat binevoitor miceî republicî. Purtarea Germanieî a provocat un mare resens în Anglia. Matrosiî anglezî din London aŭ atacat în 6 a c. pe ceî germanî.

„Köln. Ztg" reflectând la atacurile foilor angleze zice, că acestea când vorbesc despre suveranitatea Angliei în Transvaal, arată, că nu cunosc pactul de London din 1884.

Scirea cea maî nóuă este, că în Petersburg se plănuesce inscenarea uneî acţiunî comune a Rusieî, Germanieî, Holandeî şi Portugalieî în contra prevaricărilor anglezescî din Africa sudică. La puterile acestea se vor alătura Franţa şi Statele-Unite din America de Nord.

Congrua parochială.

(Din »Nyitramegyei Közlöny«.)

După scirile, carî s'aŭ străcurat din ministeriul cultelor, nu preste mult se vor apuca de conscrierea beneficiilor parochiale catolice şi anume cu scopul regulăriî congrueî. Dela 1885 încóce, când ministrul Trefort, sub impresia acţiunii austriace, care pe atunci reguiá pe cale legislivă afacerea congrueî parochiale, a pus pe tapet la noî cestia acésta, şi până în ziua de astăzî aŭ grăit ómenî deja fórte mult despre ea, şi parte corul episcopesc, parte comisiunea de congruă esmisă prin guvern cu încuviinţarea Maiestăţii Sale atâta s'aŭ sfătuit, cât de vorba cea multă omul nu póte vedé limpede cestia acésta. Publicul catolic interesat scie cu siguranţă numaî un lucru, şi anume că până acum în praxă spre depănarea afaceriî în merit încă nu s'a făcut nimica.

Pe temeiul uneî fasiunî proprie aŭ conscris deja odată înşi-şî parochiî beneficiile sale, dar asta nu s'a adeverit de temeiŭ corect. Acum ministrul cultelor — pe basa hotărîriî regeluî ca patron — în conţelegere cu ministrul afacerilor interne şi cu al finanţelor, pe cum şi cu corul episcopesc rînduesce conscrierea cu mijlocirea organelor bisericescî şi a celor administrative, şi acesta va fi cel dintâiŭ paş faptic spre regularea regnicolară a congrueî.

Cum stă dar cestia acésta?

Venitele preoţimiî din parochiî staŭ încă şi astăzî pe basa regulăriî, ce s'a făcut la începutul acestuî veac, deşi de atuncî tóte s'aŭ schimbat, şi chiar şi basa acésta, carea de o parte în multe privinţe a fost efluxul vechilor raporturî feudale, parte a resultat din raporturile cele nóuĕ în urma schimbăriî de proprietate şi în urma schimbăriî altor împrejurărî, încă aŭ sguduit-o de tot timpul, ce înaintézĕ. Mulţî din parochî nu pot mai mult să trăéscă din beneficiile sale în chip cinstit conform positiei sale, ba icî colé aŭ să se lupte cu o sĕrăcie aprópe spăimîntătóre. Scopul, ce-l are regularea congrueî (congrua provisio = provederea corĕspundĕtóre) pusă pe tapet de Trefort şi de atuncî desbătută de repetite orî, este decî acesta: a aşeda după putinţă faţă cu diferitele eventualităţi în chip corĕspundĕtoriŭ raporturilor de astăzî pe base solide starea materială a întregiî preotimî din parochiî prin clarificarea şi constatarea acelor drepturî şi titulî de venite, carî aŭ ajuns a fi obiect de dispută orî s'aŭ sguduit.

Scopul e clar şi corect, şi realisarea luî e deja o lipsă, ce nu se maî póte amâna. Dar în ce chip are să se esecuteze, şi din ce feî de isvóre aŭ să se acopere sumele, carî lipsesc: asta e causa, pentru a căreî desbatere cestia se trăgănéză de zece anî închiaţî fără de resultat. Laîculuî întrégă regularea congrueî póte că i-se pare a fi simplă, şi cu tóte acestea nu e aşa, şi dacă studiăm istoria eî de până acum, putem să zicem, că spre resolvirea eî nu a lipsit bunăvoinţa corpuluî episcopesc.

Corul episcopesc, după ce a primit scrisórea luî Trefort, îndată şi-a însuşit afacerea şi în rescriptul sĕŭ îndreptat cătră ministrul a urgitat esmiterea uneî comisiunî mixte; asta s'a şi designat, şi Boncz I-a fost referentul. Comisiunea acésta a purces din conscrierea beneficiilor şi pentru acésta a designat o modalitate duplă, pe carea Trefort a subşternut-o Maiestăţii Sale. Dela Maiestatea Sa în 2 Martie 1887 a sosit ca răspuns hotărîrea, carea a prescris clarificarea unor anumite cestiunî previe, maî înainte de ce congrua s'ar regula definitiv. Acestea sînt cestiunî momentóse şi împreunate întru adevĕr cu multe dificultăţi, carî scie Dumnezeŭ, când vor fi resolvite în mod definitiv. Însĕ ele staŭ în legătură esenţială cu congrua.

Cestiunile acestea, carî aŭ să se limpedéscă, sînt următórele: 1) Cestiunile referitóre la susţinerea ulterióră, la regularea orî la rĕscumpĕrarea eventuală a raporturilor de patronat, de óre ce raportul acesta în stadiul luî de astăzî — icî colé deja şi din causa confesiunii patronuluî — în starea şi estensiunea luî litigată şi atacată, în fórte multe casurî nu ar puté să servéscă de basă sigură pentru constatarea venitului respectiveî parochiî. 2) Despre diferitele contribuţiî şi servituţî ale comunelor şi credincioşilor, în naturale, în banî orî în serviî etc., în care privinţă are să se resolvéscă şi cestiunea aceea esenţială, că óre servituţile acestea aŭ să se privéscă de sarcinî reale orî personale? şi întru cât sînt dătătóre de îndreptariŭ în privinţa acésta hotărîrile cuprinse în documentele maî vechî de visitaţiune bisericéscă. 3) Hotărîrî esacte şi clare despre fundaţiunî. 4) Cestiunea deosebit de momentósă referitóre la preoţimea gr. cat. şi la aceea, că óre parochiile gr. cat. în unele ţinuturî nu cumva

ar fi mai întâiŭ să se reguleze (să se contragă). În sfârşit 5) are să se cumpănéscă, dacă regularea congruei e de a se estinde şi la Ardeal, în care cas are neapĕrat să se asculte şi statul catolic Ardelean şi aŭ să se bage în samă raporturile speciale de pe acolo.

Resolviraa atâtor cestiunĭ previe pretinde statorirea definitivă a congruei.

Stând lucrul astfel, corul episcopesc prin urmare şĭ-a îndreptat atenţiunea într'acolo, ca să statorésc modalităţile *ajutoriului interimal şi repede,* ca nu cumva preoţimea să rĕmână fără de provisiune cuviinciósă până la regularea definitivă a congruei, care firesce póte să urmeze numaĭ după timp maĭ lung. Dela 1892 încóce consultările corului episcopesc şi maĭ apoĭ ale comisiunii maĭ marĭ de congruă denumite de Maiestatea Sa se referesc tóte la crearea acestuĭ ajutoriŭ interimal.

Aşa dară în şirul desvoltărilor de până acum ale acţiunii are să se deosebéscă regularea definitivă a congruei de cea interimală, şi cele ce se fac acum, tóte se referesc la céstă din urmă; chiar şi conscrierea de sub întrebare a beneficiilor, carea nu preste mult va avé să se eseeuteze, încă ţintesce în rîndul cel dintâiŭ la ajutoriul interimal.

Ĕră în cadrul intenţionateĭ regulărĭ interimale formézĕ un moment conscrierea autentică a tuturor beneficiilor, carea să se estindă preste ţara întrégă, pentru ca comisia să fie orientată cu privire la suma de lipsă; ĕră al doilea moment îl formézĕ designarea isvórélor, din carĭ să se acopere suma aceea.

Modalităţile conscrierii le-aŭ elaborat pe basa proiectuluĭ, care l-a făcut referentul comisieĭ, profesorul de universitate dr. Timon Àkos, şi după modalitatea aceea se va face conscrierea. Va fi în interesul preoţimiĭ, să spriginéscă comisia.

Cu privire la fondul de banĭ, din care la timpul sĕŭ vor întregi în mod interimal congrua, s'aŭ ivit din corul episcopesc treĭ proiecte. După archiepiscopul Császka de Kalocsa ar fi, ca pe lângă intabulare funduară pe tóte beneficiile maĭ marĭ să se contragă cu încuviinţarea regeluĭ un împrumut de zece milióne de florenĭ pe amortisare de cincĭ zecĭ de anĭ, şi din acesta să se realiseze ajutoriul congrual. După proiectul episcopuluĭ Schlauch ar fi, ca corul episcopesc dimpreună cu beneficiaţiĭ maĭ marĭ să oferéscă un capital de 10 milióne de florenĭ, care să se intabuleze în cartea funduară ca sarcină ipotecară pe proprietatea bisericéscă. Din interesele acestul capital corul episcopesc institue o cassă centrală, şi comisia centrală, care o va administra, ca corporaţiune ar forma senatul regnicolar al autonomieĭ catolice, şi afară de congruă s'ar ţiné de el şi ajutorarea şcolilor. După archiepiscopul Samassa de Agria ar fi, ca corul episcopesc din propria sa putere să procureze mijlócele pentru îmbunătăţirea congrueĭ aşa, că după venitele sale episcopiĭ să concurgă conform uneĭ percentuărĭ gradate cu contribuire anuală la fondul stabil de congruă. Suma, care ar incurge astfel, ar suplini deplin, ba ar şi întrece interesele maximale de 5% după cele 10 milióne de florenĭ contemplate de Császka şi Schlauch, şi abstragênd dela dificultăţile estraordinare ale intabulării, complexurile cele marĭ ale proprietăţilor bisericescĭ ar rĕmâné libere, fără de nicĭ un fel de greumînt.

Firesce, că în acest fond trebue să se computeze şi ajutoriul, ce s'ar da din fondul religionar, venitele intercalare, carĭ incurg în fondul religionar din beneficiile maĭ marĭ, eventualele fundaţiunĭ, carĭ se vor face spre acest scop şel.

Cestia acésta firesce că se va resolvi atuncia, când va fi realisată conscrierea, carea e cel dintâiŭ paş real, ce va avé să se facă în afacerea acésta. Şi după ce va fi creat ajutoriul interimal, numaĭ după aceea vor veni la rînd cestiunile previe propuse de regele spre resolvire şi după acestea regularea definitivă a congrueĭ. La tot casul un lucru greŭ, dar vrednic de ambiţia corului episcopese.

Cu prilejul de faţă am voit, să oferim publicului interesat numaĭ o órecare orientare istorică cu privire la cestiunea congrueĭ, şi nu ne amestecăm în desbaterea eĭ meritorie. Cu tóte acestea avem să facem nisce observărĭ.

Dupa ce regularea congrueĭ e una din afacerile comune ale catolicilor şi în total aparţine aceleĭ cestiunĭ marĭ, carea o numim autonomie catolică: fi-va óre cu putinţă orĭ cel puţin cu scop, ca ea să se reguleze singură, fără de instituirea autonomieĭ? Orĭ cum ar decide ceĭ competenţĭ cu privire la fondul de banĭ, totdeuna va ieşi la suprafaţă întrebarea, cine va administra fondul respectiv, cine va asigna parochilor în fiesce care an îmbunătăţirea congrueĭ? Să se depună óre lucrul acesta în mânile ministruluĭ? La nicĭ un cas. Noĭ maĭ bucuros voim, să scim preoţimea fără de îmbunătăţirea congrueĭ şi sĕracă, decât ca ea pe basa ajutoriului oferit din banĭ catolicĭ să se degradeze la o óste de cerşitorĭ atîrnătorĭ dela graţia guvernuluĭ. Înse fără de autonomie cine va administra fondul de banĭ?

Partea proiectuluĭ luĭ Schlauch referitóre la cassa centrală rĕmâne actuală şi în casul, când cu privire la crearea fondului de banĭ s'ar afla de bine a o împreuna cu proiectul luĭ Samassa.

După părerea nóstră obiectul cel maĭ de frunte al acţiunii nóstre are să fie instituirea autonomieĭ, şi în acésta ar fi să se resolvéscă apoĭ tóte cestiunile speciale. De altă parte a sosit timpul, ca în sfârşit să ne apucăm cu mână tare de aceea, ca afacerile bisericii nóstre să le facem neatîrnătóre dela stat şi să le regulăm aşa, pe cum confesiunile le aŭ deja de mult.

Colecta pentru gimnasiul din Blaş.

Suma din nrul 52	fl. 23549.33
Dănilă Mateiŭ, Habic . .	fl. 1.50
Suma	fl. 23550.83

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrul 16 al „Unirii" din 1891 aŭ solvit:

Parochia *Coşocna* pe anul 1895 8 fl.

Până acum a incurs de tot suma de 2,000 fl. 28 cr.

Noutăţi.

Crisa „Tribuneĭ" încă nu e deplin resolvită. În 4 a c. Russu-Şirianu de noŭ a străbătut pe o feréstă în redacţie, a confiscat manuscriptele şi ziarele şi a insultat personalul redacţiei, a deschis apoĭ pórta cu o chee străină, şi intrând şi T. L. Albini aŭ mers în tipografie şi aŭ împrăştiat, ce era cules. Dr. Raţ de noŭ a recurs la ajutoriul poliţieĭ, care a interzis luĭ Russu şi Albini de a maĭ intra la „Institut". Redactorul responsabil Ceontea n'a voit să maĭ subscrie fóea, din care causă a fost dimisionat şi înlocuit prin A. Balteş. În o serie de articolĭ lămuresce „Tribuna" starea cestiunii. Anume ni-se spune, că din 1891 „Tribuna" a fost declarată de organ al partidului naţional, deşi era dimpreună cu „Institutul tipografic" proprietatea privată a luĭ Eugen Brote. Trecênd acesta în România, Dr Raţ din încredinţarea comitetuluĭ naţional a cumpĕrat dela Brote „Institutul tipografic" dimpreună cu „Tribuna" şi „Fóea Poporuluĭ" şi le-a inscris pe numele luĭ Popa Necşa. Trebuind să mérgă în 1894 Popa Necşa în temniţă, Dr Raţ a pus firma institutuluĭ pe numele luĭ T. L. Albini, care a dat luĭ Dr Raţ ca asigurare o obligaţiune despre 19,500 fl. punênd zălog tipografia în preţ de 12,000 fl. şi cauţiunea ambelor foĭ în suma de 7500 fl. Actul e pregătit după tóte formele legale înaintea notariuluĭ public. Pe basa acestuĭ act şi a auctorisăriĭ primite dela comitetul naţional a numit şi respective a destituit Dr Raţ personalul „Institutuluĭ" şi pe al redacţieĭ. După ce a ajuns comitetul în temniţă, ivindu-se neînţelegerĭ între comitet şi între personalul dela „Institutul tipografic", membriĭ comitetuluĭ din Vaţ şi Seghedin aŭ autorisat pe Cristea, să efeptuéscă esecuţia în contra luĭ Albini. Încercările părinteluĭ Cristea n'aŭ avut nicĭ un succes. În o conferinţă confidenţială ţinută prin Novembre 1895 în Sibiŭ, fiind de faţă 19 fruntaşĭ aĭ partidului, aŭ hotărît (cu 17 contra 2 voturĭ), să se asigure în mod maĭ real averea naţională din cestiune. Spre acest scop era necesară o declaraţiune de la T. L. Albini, dar acesta a denegat-o. În urma acesteia membriĭ presenţĭ aĭ comitetului aŭ autorisat pe Dr. Raţ, să céră esecuţie asupra luĭ Albini. ceea ce s'a şi făcut pe basa documentuluĭ dela notariul public. În contra esecuţieĭ T. L. Albini a înaintat la judecătorie escepţiunile sale, carĭ culminéză în aceea, că Dr Raţ nu l-a împrumutat suma de 19,500 fl., prin urmare întrégă afacerea o declară de un act simular, ceea ce se póte dovedi şi pe calea procedurii criminale. Judecătoria pertractézĕ afacerea azĭ. Resultatul îl vom comunica la timpul sĕŭ. — Russu-Şirianu, T. L. Albini şi G. Bogdan-Duică prin o declaraţiune publicată în numĕrul 9 al „Gazeteĭ Transilvanieĭ" rógă pe membriĭ partidului naţional, să-şi ţină în suspens judecata finală, până când vor da şi dînşiĭ lămuririle de lipsă asupra cestiunii cu privire la crisă.

Autonomia jidovéscă. Fruntaşiĭ comunităţilor religióse evreescĭ s'aŭ întrunit la o conferinţă în 5 a c. în Budapesta şi aŭ desbătut un proiect de memorand, pe care aŭ să-l înainteze ministruluĭ de culte în cestiunea autonomieĭ confesiunii israilite. Memorandul cere, să se convóce la tómnă un congres regnicolar spre a se discuta organisarea confesiunii autonome israilitene. Conferinţa evreéscă, la care aŭ participat şi deputaţiĭ dietalĭ evreĭ nebotezaţĭ, a hotărît, ca întru amintirea recepţiunii Jidovilor să se facă o fundaţiune, din a cărei interese să se promoveze interesele publice-culturale-patriotice. La aceea, că consiliul de ministri şi partidul liberal vor părtini nisuinţele patrioţilor israiliţi, nu încape nicĭ o îndoélă, de órece în partidul acesta de mult domnesce spiritul jidovismului.

Părintele Dr V. Lucaciŭ s'a reintors din România şi a sosit Joĭ sară în Sibiŭ. Vineri a cercetat pe dl Dr. Ĭ. Raţ. Din Sibiŭ părintele Lucaciŭ va călători la Şişeşcĭ.

Monete false. De noŭ s'a descoperit, că se află în circulaţiune monete de câte 1 fl. pregătite din metaiul „Brittania". Imitaţĭ sînt banĭ bătuţĭ în Austria în 1891. Altă specie de monete false tot de câte 1 fl. s'a aflat în Gherla şi Careiĭ marĭ, anume cu inscripţiunea ungurésca şi anii 1881 şi 1882. Aceştĭ din urmă se pot cunósce din aceea, că sînt maĭ uşorĭ şi aŭ colóre gălbinie.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice și diferite alte minciuni.

(Continuare.)

De altmintrea că auctorul „Cestiunilor din dreptul și istoria bisericiĭ unite“ a avut tótă dreptatea, când a susținut despre Sava Brancovicĭ, că el „a fost de acord cu calvinii în ceea ce privesce credința“, a arĕtat deunăzĭ Dr Alesandru Grama în „Instituțiunile calvinescĭ în biserica românéscă din Ardeal“. Aci cetim la p. 408: „Mitropolitul Sava Brancovicĭ în săborul mare dela 1675 în punct 2 demandă, că tóte cărțile, *„carĭ sînt scrise și scóse pe limba românéscă, să se cetéscă și să se învețe în biserica creștinilor și într'alte locurĭ, unde va fi de lipsă“*. Între cărțile acestea se înțelege de bună samă și catechismul luĭ Rakótzi cu învĕțătura luĭ despre dóuĕ sacramente.“ Éră la p. 416 ur. cetim: „În conformitate cu credința acésta despre s. mărturisire și cuminecătură calviniĭ în biserica românéscă aŭ ignorat cu totul taĭna s. mărturisirĭ, pe cum se vede de acolo, că canónele celor dóuĕ săbórĕ marĭ dela 1675 nu amintesc nicĭ cu un cuvînt despre ea, deși în dóuĕ canóne óresi cum se impunea necesitatea, ca să facă dispositie cu privire la ea. Așa în canonul al doilea al săboruluĭ întâiŭ voind a pedepsi pe ceĭ neascultătorĭ de preoți cu subtragerea sfintelor taĭne în óra morțiĭ, sfînta mărturisire este ignorată cu totul, și se amintesce numaĭ s. cuminecătură, deși în biserica răsăritului și prin urmare și în biserica românéscă din Ardeal nicĭ când n'a fost datina, ca moribunzii numaĭ să se cuminece și să nu se și mărturiséscă. Canonul sună în chipul următoriŭ: *„Care om este căsătorit și nu va merge la biserică, nicĭ cu cina Domnuluĭ, popiĭ să-ĭ dojenéscă și să-ĭ învețe, éră de nu vor asculta, nicĭ la mórte să nu-ĭ cuminece.“* Tot în direcțiunea acésta cu ignorarea deplină a s. mărturisirĭ în óra morțiĭ după datina calvină dispune și canonul 3: *„Când chémă creștiniĭ pe popa, să-ĭ cuminece, și nu vor să ĭese după popa din casă, acolo popa să nu mérgă la morțiĭ caseĭ.“* Și dispositiile acestea n'aŭ rĕmas numaĭ pe hârtie, ci în adevĕr unii preoți începură numaĭ a cumineca pe moribunzĭ fără a-ĭ și mărturisi, încât după s. unire sinodul dela 1725 ținut sub episcopul Pataki a trebuit să purcédă aspru în contra astorfel de preoți dispunênd în canonul 8: *„Bolnaviĭ saŭ betegiĭ ceĭ de mórte nicĭ cum popiĭ să nu-ĭ cuminece fără de ispovedanie înaintre, carĭ vor puté grăi.“*“

Astfel de „martir al credinței sale“ „ortodoxe“ a fost Sava Brancovich. Sînți ca Sava Brancovich biserica unită nu-și doresce. Nóuĕ de loc nu ne vine, să asemĕnăm cu Sava Brancovich pe archiereiĭ aceia, carĭ din Făgăraș și din Blaș aŭ guvernat biserica nóstră.

Dar zice auctorul elucubrațiuniĭ din „Tel. Rom.“: „Ér pe terenul bisericesc spună-mĭ un martir al credinței sale de azĭ, carele să se pótă mĕsura cu un s. Nichită Romanul.“ Dlui înțelege aci póte pe s. Nichită din vécul al IV-lea și al V-lea. Dar atunci dluĭ și-a uitat, că acest sînt a trăit pe un timp, în care nu le trecea ómenilor prin minte, că vor sosi óre când și zile de acelea, în carĭ va esista și o biserică română „ortodoxă“. Dniĭ dela „Tel. Rom.“ se fac numaĭ de rîs, când reclamă pe s. Nichită pe sama bisericiĭ române „ortodoxe“. Acésta o susținem cu atât maĭ vîrtos, dacă ne aducem aminte, că s. Nichită a venit ca misionar în Dacia din Aquileia și așa numaĭ Daco-Român nu va fi fost.

Și acum să vedem, cu ce adevĕruri istorice ne maĭ surprinde „Tel. Rom.“. El continuă astfel:

„Dar să trecem maĭ departe și să vedem și causele acesteĭ lipse de istoriĭ a poporuluĭ român până la anul „s. Uniri“ după dl autor.

„„Cum, cum nu, noĭ nu scim, scie numaĭ bunul Dumnezeŭ, dar destul, că poporul român deodată s'a vĕdut înjugat la carul imperiuluĭ bizantin“... și érăși: „Cum, cum nu, noĭ nu scim, scie numaĭ bunul Dumnezeŭ, dar destul, că poporul românesc după aceea a fost tras și el după stăpânul sĕŭ în nefericita desbinare dela biserica sfîntuluĭ Petru. Asemenea unor vampiri aŭ dat năvală fanarioții și sĕrboteiĭ asupra acestuĭ popor nefericit, ca să-ĭ sugă nu numaĭ sângele din vine, ci și mĕdua din óse.“ . . . . Apoĭ: „S'aŭ însoțit acestor vampiri aĭ poporuluĭ român alțiĭ noĭ, calviniĭ din Ardél,“ esclamă dl autor.

„La acéstă esclamare arĕt de tendențiósă, putem să-ĭ rĕspundem și noĭ așa:

„Cum, cum nu, noĭ nu scim, scie numaĭ bunul Dumnezeŭ, dar destul că poporul român (încă cu mult înainte de dĕrîmarea imperiuluĭ roman oriental deodată s'a vĕdut înjugat la carul regatuluĭ ungar. Cum, cum nu, noĭ nu scim, scie numaĭ bunul Dumnezeŭ, dar destul că după aceea o neînsemnată parte a poporuluĭ românesc în frunte cu un archiereŭ trădătoriŭ de cele sfinte și laș aŭ fost tras și el după stăpânul sĕŭ în nefericita desbinare dela biserica universală creștină (acum biserica ortodocsă) pentru un blid de linte. Asemenea unor vampiri aŭ dat năvală Iesuiții și ungurii asupra acestuĭ popor nefericit, ca să-ĭ sugă nu numaĭ sângele din vine, ci și mĕdua din óse. S'aŭ maĭ însoțit acestor vampiri aĭ poporuluĭ român și papiĭ dela Roma pentru filerii s. Petru.

„Te întreb, dle autor: îți convine acest rĕspuns? Trebue să-ți convină, dacă ambiĭ stăm pe acela-și punct de vedere și nu *vrem*, să aflăm causele suferințelor poporuluĭ românu aiurea și nu în biserica sa până la „s. Unire“.“

Aci ér să ne oprim nițel, căci ér am dat de nisce minciuni cu córne.

Așa dară „Iesuiții“ de la 1700 încóce „aŭ dat năvală“ „asemenea unor vampiri“ „asupra acestuĭ popor nefericit, ca să-ĭ sugă nu numaĭ sângele din vine, ci și mĕdua din óse“? Am auțit și am cetit despre multe pĕcate negre, despre carĭ se zice, că le-ar fi comis Iesuiții, și în tractatele nóstre presente ni-se va îmbia dóră prilejul de a grăi ceva și despre pĕcatele acelea. Dar ăsta unul acum îl cetim întâia óră. Nu scim ca pămîntul, de unde aŭ maĭ putut scóte în ivélă dniĭ dela „Tel. Rom.“ și fărădelegea acésta a Iesuiților, și în interesul bine priceput al istorieĭ rugăm cu stăruință pe dniĭ dela „Tel. Rom.“, să scótă la lumină documentele acelea istorice, pe carĭ dlor își întemeiéză învinuirea, că Iesuiții aŭ supt Românilor „nu numaĭ sângele din vine, ci și mĕdua din óse“, adecă cu termini propriĭ, că aŭ stors dela Români averĭ marĭ pe nedreptul orĭ chiar și pe dreptul.

Éră până când dlor nu o vor face acésta, noĭ n'avem încătrăŭ, vom fi siliți, să-ĭ privim de părtinitorĭ și cultivătorĭ aĭ axiomeĭ: „Calumniare audacter, semper aliquid haeret.“

Dar dniĭ dela „Tel. Rom.“ nu se îndestulesc numaĭ cu calumnia acésta. Eĭ merg maĭ departe și zic: „S'aŭ maĭ însoțit acestor vampirĭ aĭ poporuluĭ român și papiĭ dela Roma pentru filerii s. Petru.“

Cugetul acesta se maĭ repetesce și după aceea în elucubrațiunea dlor într'o formă încâtva schimbată și în terminĭ maĭ vagĭ și maĭ generalĭ. Cetim adecă în nrul 100 al „Tel. Rom.“ din an. tr., că papiĭ dela Roma aŭ umblat „după putere lumésc㠔, numaĭ pentru ca cu atât maĭ ușor să pótă supune și stórce popórele de o credință cu eĭ, și apoĭ dacă acésta le-a succes, prin diferite mijlóce de corupție și promisiuni cerescĭ necualificabile să le folosésc㠔 de căpăĭ pentru de a prinde și stórce pe alte popóre, cum aŭ făcut în trecut cu paporul magiar la început ortodocs, apoĭ papistaș față de poporul român ortodocs etc.“.

Așa dară „averile cele colosale stórse din partea papilor“ „pentru filerii s. Petru“ „unde sînt? Ce aŭ făcut cu ele?“ Voĭ Papilor, dațĭ samă de sutele de miĭ și de milióne, pe carĭ le-ațĭ primit dela Românĭ ca filerĭ aĭ s. Petru!

Dlor dela „Tel. Rom.“, voițĭ să vĕ faceți de rîs?

Da, Papa are drept la spriginul material al popórĕlor catolice, și popórele acestea sînt conscie de datorința acésta a sa și-ĭ alérgă de bună voe și cu bucurie într'ajutoriŭ cu contribuirile acelea, carĭ sînt cunoscute sub numirea de „fileriul s. Petru“. Scim între altele o diecesă mică în Austria, în care se observă acum de multă vreme obiceiul de a trimite la Roma tot la treĭ lunĭ suma de 25,000 fl. adunată filerésc㠔 dela cler și popor. Scim, că pe calea acésta popórele catolice adună ca filerĭŭ al s. Petru în fiesce care an chiar milióne. Dar ceea ce n'am sciut, până n'am cetit-o în „Tel. Rom.“, e aceea, că „s'aŭ maĭ însoțit vampirilor poporuluĭ român și papiĭ dela Roma pentru filerii s. Petru“. Noĭ până acum așa sciam, că dela an. 1700 încóce Românĭ uniți aŭ trimis orĭ aŭ dus la Roma nisce sumulițe ca filerĭ aĭ s. Petru; apoĭ maĭ sciam despre taxele acelea, pe carĭ dela an. 1700 încóce episcopiĭ românĭ uniți cu prilejul întăririĭ sale din partea Scaunuluĭ Apostolic le-aŭ solvit ca contribuirĭ pentru acoperirea speselor celor marĭ, ce sînt împreunate cu guvernarea uneĭ bisericĭ așa de mari ca biserica catolică; sciam în sfîrșit despre taxele acelea neînsemnate, pe carĭ Românĭ le-aŭ solvit Romeĭ dela an. 1700 încóce tot spre acela-și scop pentru dispensărĭ dela impedimente matrimoniale dispensabile. Alte sume nu scim, să fie incurs dela Românĭ la Roma. Dar de odată maĭ sciam și aceea, că tóte sumele acestea laolaltă nicĭ pe departe nu aŭ fost și nu sînt de ajuns nicĭ măcar spre acoperirea speselor acelora, pe carĭ le-a avut și le are Roma cu crescerea tinerilor românĭ începênd dela Gregoriŭ Maior și Șincai și până la bunii aceia tinerĭ, carĭ din grația Sfințieĭ Sale își fac acum studiile în Roma în colegiul s. Atanasiŭ. În interesul bine priceput al adevĕruluĭ istoric rugăm decĭ cu stăruință pe dniĭ dela „Tel. Rom.“, să scótă la lumină documentele acelea istorice, pe carĭ dlor își întemeiéză

învinuirea, că „s'aŭ mai însoțit vampirilor poporului român și papiĭ dela Roma“, „ca să-ĭ sugă nu numaĭ sângele din vine, ci și mĕdua din óse“ „pentru filerii s. Petru“.

Ér până când dlor nu o vor face acésta, noĭ n'avem încătrăŭ, vom fi siliți, să-ĭ privim de părtinitorĭ și cultivătorĭ aĭ axiomeĭ: „Calumniare audacter, semper aliquid haret.“

„Asemenea unor vampirĭ aŭ dat năvală — ungurii asupra acestuĭ popor nefericit, ca să-ĭ sugă nu numaĭ sângele din vine, ci și mĕdua din óse.“ Cetind cuvintele acestea nu ne putem mira de ajuns, cum dniĭ dela „Tel. Rom.“ după ce aŭ tescuit în puține cuvinte atâtea minciunĭ istorice cu córne, totuși maĭ sînt în stare, să spună și un adevĕr istoric. Numaĭ cât și adevĕrul acesta îl deformézĕ așa de tare, cât el astfel deformat ĕră nu e alta decât o minciună istorică.

Întâiŭ și maĭ întâiŭ îndrăsnim adecă a le face observarea, că eĭ — cu voea orĭ fără de voe — aŭ comis aci un anacronism. Dlor în elucubrațiunea sa manifestă o simpatie nespus de mare față cu feții așa numiteĭ reformațiunĭ din vécul al XVI-lea. Ca dovadă servéscă, cele ce scriŭ dlor maĭ la vale: „Cum s'a făcut apoĭ desbinarea în biserica occidentală, în biserica papistașă și biserica reformată, ér de aci multe alte desbinărĭ și nefericirĭ venite asupra popórĕlor etc. scim prea bine cu toții, și nu va nega nimenĭ adevĕrul, că la tóte aceste marĭ desbinărĭ și nefericirĭ causa cea maĭ mare aŭ fost eresiile, schismele și abusurile de putere ale papilor dela Roma.“ Ĕră în nrul 100: „Aŭ dóră pentru-că aŭ fost prea fericite, s'aŭ rupt atâtea popóre culte de către biserica Romeĭ scuturând jugul papal? Reformațiunea pentru ce s'a făcut? Ce a produs acéstă sguduitură puternică în sinul bisericiĭ romane: Aŭ dór pentru că jugul papal a fost ușor și plăcut ca jugul luĭ Christos, a cărui locoțiitorĭ se gireză papiĭ a fi?“ O spunem sincer: noĭ de simpatia acésta a dlor dela „Tel. Rom.“ față cu Luteranii și Reformații de loc nu ne mirăm. Dór sîntem dedați, să vedem astfel de simpatiĭ, când e vorbă de combaterea luĭ Christos. Deja la Mr. 3, 6 cetim, că „ieșind Fariseiĭ îndată cu Irodianiĭ aŭ făcut sfat asupra luĭ“ Isus, „cum l-ar perde pe el,“ cu tóte că Fariseiĭ ca inimici de mórte aĭ Romanilor și Irodianiĭ ca supușĭ credincioșĭ aĭ Romanilor se potriviaŭ ca focul și apa. Înzădar, adevĕrul nu póte să se alieze cu neadevĕrul, ci alianță e cu putință numaĭ între neadevĕr și neadevĕr. Simpatia dlor dela „Tel. Rom.“ față cu așa numita reformațiune din vécul al XVI-lea e așa de mare, cât relele, pe carĭ le-aŭ causat Românilor Reformațiĭ luĭ Calvin, dlor le pun în cârca bisericiĭ catolice. „În clerurile resăritene preste tot,“ zice G. Bariț spre a caracterisa starea bisericiĭ române „ortodoxe“, „în clerul românesc cu atât maĭ vîrtos, domnise în lipsa totală de școle și de vre-un seminariŭ de teologĭ nu numaĭ înainte cu dóuĕ vécurĭ, ci chiar și până în zilele împĕratuluĭ Iosif II, nesciință spăimîntătóre, întunecime aprópe generală, tristă, ucigătóre de suflete. Acéstă orbire sufletéscă a fost causa principală, că clerul întreg fusese încălecat cu totul de către superintendențiĭ calvinĭ cu consistórele și cu sinódele lor; singura nesciință și perderea demnității personale umilise pe protopopiĭ românĭ la atâta, încât să pórte pe superintendențiĭ calvini în lectică pe umeriĭ lor și să-ĭ așeze în scaunul presidial aĭ sinodului, ĕră pe mulțĭ popĭ, ca pe lângă alte batjocorĭ să țină în iernatic câniĭ de vînat aĭ aristocraților.“ [1]) Dacă așa aŭ purces Calviniĭ față cu clerul român, cu cât maĭ amar vor fi asuprit eĭ pe poporul român de rînd! Și chiar de aceea dniĭ dela „Tel. Rom.“, credincioși axiomeĭ logice „Baculus in angulo, ergo pluit“, susțin, că Ungurii calvinĭ numaĭ și numaĭ pentru aceea aŭ supt poporului român înainte de an. 1700 „nu numaĭ sângele din vine, ci și mĕdua din óse“, pentru că maĭ apoĭ în an. 1700 „o nefnsemnată parte a poporului românesc în frunte cu un archiereŭ trădătoriŭ de cele sfinte și laș aŭ fost tras și eĭ după stăpânul sĕŭ (Care? Ungurii calvinĭ?) în nefericita desbinare dela biserica universală creștină (acum biserica ortodocsă) pentru un blid de linte“! Îndreptariul dlor e, că maĭ bine să pĕră adevĕrul, numaĭ să se mântuéscă pe sama Românilor binecuvîntările schismeĭ luĭ Fotie.

(Va urma.)

Mărgeaua Gialmareĭ.

Novelă de Laicus.

(Fine.)

„Ce ți-s'a întîmplat, iubite Sven? Tu parĭ așa de indispus.“

„Nimic! Istoria am terminat-o! Eŭ mĕ voiŭ întórce acum ĕrăși la Paris spre a-mĭ termina studiile, și prevĕd, cât de gretósă îmĭ va fi viața pe bulevard!“

„Așa e! Dar spune-mĭ, ce te împedecă pe tine, să fiĭ, cât veĭ vre, óspele nostru?“

„Nu se póte, Eugen! Eŭ acum nu maĭ plătesc nimic! Colo în pustie însemnam și eŭ órece, dar acum? Colo, unde aveam de acoperemînt ceriul, loc de rĕpaus pămîntul, și unde jur împrejur eram împresurați de primejdiĭ, acolo mĕ simțiam bine, acolo aveam, cu ce să-mĭ sparg capul, aveam de ce să mĕ îngrijesc. Acolo primejdiile, ce în fiecare zi se ridicaŭ asupra nóstră, aduceaŭ cu sine, ca fiecare să-și pună viața pentru de-aprópele sĕŭ. Acum e altcum! În Paris prietiniĭ se întrébă, cum aŭ durmit, unde își vor bé absintul și în care teatru își vor omorî vremea. Se potrivesc apoĭ lucrurile acestea măcar cât de cât cu espediția făcută în pustie? Ce maĭ viață! — Dar ascultă Eugen!“ reîncepu el după o pausă, și vocea i-se făcu maĭ móle. „Când eŭ am scăpat pe soru-ta din cortul luĭ Omar, a fost un moment, ce nu-l pot uĭta, și apoĭ faptul, că am fost apĕrătoriul eĭ prin pustie, nu-mĭ ĭese din minte. Atunci eŭ pricepeam, de ce am putere, sciam, de ce Dumnezeŭ mĭ-a dat brațele acestea. Și órele, ce le-am petrecut cu soru-ta povestind una și alta, nicĭ mórtea nu le va scóte din mintea mea!“

„Dar bine, iubite prietine, tu poțĭ să aĭ și acum astfel de momente.“

„Nu, nu se póte! Atunci eram și eŭ altul, atunci eŭ eram însoțitoriul și apĕrătoriul soreĭ tale, căci tatăl tĕŭ era rănit; acum înse eŭ nu maĭ sînt nimenĭ, ea va sta ĕrăși sub grijea părinților sĕĭ. Eĭ bine, ce voiŭ fi eŭ decĭ pentru ea? Nimic, orĭ cel mult o umbră, ce se va lăsa când și când în sufletul eĭ, o amintire plăcută!“

„O Sven, eŭ sciam fórte bine, că tu eștĭ un tinĕr, ce te plictisescĭ iute, nu mĭ-a trecut înse nicĭ prin minte, că tu poțĭ să maĭ fiĭ și misantrop. Spune-mĭ, cum aĭ vré tu, să fie viața ta?“

„Nu sciŭ!“

„Dacă nu mĕ înșel, tu parĭ îndrăgit de soru-mea.“

„Îndrăgit?“ întrebă Sven făcênd ochĭ marĭ. „Cum viĭ tu la idea asta?“

„Cum viŭ la idea asta? Curiósă întrebare.“

„Îndrăgit!“ murmură Sven. „Cum e și acésta?“

„Étă așa! Tu aĭ lăudat mult momentele petrecute cu soru-mea în pustie, va să zică, ție ți-ar plăcé, ca órele acelea să dureze și de aci înainte, ca tu și pe maĭ departe să grijescĭ de soru-mea.“

„Așa e!“

„Eĭ bine, pentru ca să se întîmple așa, cum vreĭ tu, n'aĭ decât să te căsătorescĭ!“

„Să mĕ căsătoresc?“

„Dar ascultă, Sven! Lasă tótă afacerea acésta în grijea mea! Eŭ vĕd fórte bine, că tu eștĭ îndrăgit de soru-mea până după urechĭ, eŭ maĭ vĕd și aceea, că tu, care te uĭțĭ curajos în ochiĭ leuluĭ, trĕmurĭ dinaintea femeiĭ aceleia, pe carea tu aĭ scăpat-o din ghiarĕle aceluĭ leŭ, — dar las pe mine!“

„Stăĭ!“ zise Sven cătră Eugen, care voia, să se departe. „Eŭ vĕd acum, că e așa, cum zicĭ tu. Spune-ĭ decĭ Blanceĭ posiția mea, de se póte, încă azĭ. Dacă ea nu va fi în contră, comunică-mĭ rĕspunsul, ér dacă va refusa, să nu-mĭ spuĭ nicĭ o vorbă. Eŭ voiŭ pricepe atuncĭ totul și mâne în zorĭ de zi voiŭ încăleca și voiŭ porni către mare. Și afacerea va fi închiată!“

Rĕspunsul Blanceĭ nicĭ pe departe n'a fost înse așa de descurajător, cum și-l închipuia Sven, căcĭ fapt e, că el în ceea zi n'a încălecat nicĭ un cal și la nimic nu s'a gândit maĭ puțin ca la călătoria spre mare. Din contră el maĭ rĕmase câteva septĕmânĭ la casa luĭ Jocerau, și în sfârșit când porni la mare spre a ajunge la Paris, ca să-și termine studiile, merse cu propusul de a se reîntórce ĕrăși spre a-și duce ca soție pe mărgeaua Gialmareĭ, ce a fost aflat-o în nĕsipul Sahareĭ.

Și la vremea sa nicĭ Sven nu maĭ trebui să vină în Africa. Înainte de ce și-ar fi terminat studiile, Jocerau își vînduse ferma și se mutase în Franța. Răpirea feteĭ sale îĭ făcuse traiul neplăcut în colonĭ. Cumpĕrătoriul moșieĭ a fost chiar chasseurul, care fusese maĭ greŭ rănit în espediție. Ranele acelea îl făcuserĕ nedestoĭnic de a maĭ purta armele și așa cu ajutorul uneĭ eredităț primite din Franța cumpĕră ferma luĭ Jocerau, se înțelege, că cu o sumă maĭ neînsemnată, căcĭ Jocerau voia, să-ĭ arete, că scie răsplăti meritele câștigate pentru el. Chasseurul luase de soție pe Roxana, carea se făcuse creștină, mulțămită Blanceĭ, carea întîlnindu-se cu ea în cortul luĭ Omar a desteptat în sufletul eĭ nisce ideĭ și gândirĭ cu totul diferite de aeelea, ce aŭ Mahomedaniĭ despre femeĭ.

Încreștinarea Roxaneĭ nu făcu asupra luĭ Misram nicĭ o impresie, căcĭ femeea și așa n'are suflet, gândia el, putea fi prin urmare saŭ credinciósă saŭ necredinciósă. Eĭ încă își întinse cortul sĕŭ din pele de cămilă în apropiarea fermeĭ. Și când îl apuca apoĭ nefnvinsul dor de pustie, își încăleca calul și zile întregĭ rătăcia prin pustie odihnindu-se din când în când la umbra vre unuĭ finic. Pe lângă aceea guvernul Franțeĭ îĭ maĭ votase și o rentă anuală ca remunera-

[1]) Părți alese din Ist. Trans. I. pag. 190

ţiune pentru ajutorul dat în eliberarea unei Franceze şi în învingerea Beduinilor. El a trăit încă mulţi ani, totdeuna liber, servind ca un conducătoriu priceput celor ce voiaŭ, să călătorească prin pustie.

Jocerau s'a reîntors érăşi la iubitul sĕŭ Bordeaux, unde a venit şi Sven şi s'a căsătorit cu „mărgeaua Gialmareĭ".

Eucharistia şi martiriul.

(Continuare.)

De aci resultă uşor, cum îşi cugetaŭ efectul Eucharistieĭ în martiri. Dacă Christos avea să învingă în martirĭ, atunci e evident, cu cât dor trebuiaŭ ei mai înainte de patimile sale să dorească a se împreuna cu Christos cel euharistic. Dór ei trebuiaŭ să cugete ca Ciprian: „Cine ne va despărţi pe noĭ de dragostea luĭ Christos? Nĕcasul au întunerécul? — Nimica din tóte acestea nu póte să ne despărţéscă, dacă credem, nimica nu póte să ne smulgă, dacă noĭ ne-am unit cu trupul şi sângele luĭ." [1])

Şi apoĭ dacă martiriul atîrnă dela graţia luĭ Dumnezeŭ, dacă el e lucrul cel mai înalt, la care viaţa graţieĭ póte să se avînte, atunci se înţelege érăşi, de ce derivaŭ forţa martiriuluĭ din sfînta Eucharistie. Eucharistia are dóră să nutréscă viaţa graţieĭ, adecă nu numaĭ să o susţină óre cum, ci să o întărească, să o desvólte, să o facă capabilă spre avîntarea cea mai înaltă. „Săturarea prin Domnul" e după Ciprian efectul mâncăriĭ celeĭ ceresc, şi cu săturarea acésta vre el să vadă întrarmaţi pe martirĭ. Atarĭ espresiunĭ vor să însemne dóuĕ lucrurĭ: de o parte întărirea aceea cu prisos, bogăţia aceea prisositóre a vieţiĭ, carea Eucharistia o împărtăşesce sufletuluĭ; éră de altă parte şi îndestularea şi bucuria aceea întru cele ceresc, care face pe om nesimţitoriŭ faţă cu ademenirile şi momirile pămîntuluĭ. Şi de aceea Ciprian numesce s. Eucharistie un „scut", de óre ce ea face pe om nepăsătoriŭ faţă cu momirile lumiĭ; el o numesce o „armă", pentru că ea „susţine şi înflăcăréză" voinţa.

Că noĭ putem întru adevĕr să esplicăm pe Ciprian astfel, ne arată şi alte espresiĭ de acelea de ale Părinţilor, carĭ caracterisézĕ mai cu de-amĕnuntul bărbăţia eroilor creştinĭ.

E un lucru de tot estraordinar însufleţirea aceea, tăria aceea spirituală, cu care mergeaŭ martirii la mórte. Ea păgânilor li-se părea un lucru necuprins, ba une oria o nebunie, şi şi creştinii trebuiaŭ să o considere de o beţie sfîntă. „Eĭ eraŭ beţi până la acel grad," zice s. Augustin, „cât nu mai cunosceaŭ pe aĭ sĕĭ. Pe toţi consângeniĭ sĕĭ, carĭ voiaŭ să-ĭ oprésc cu sperări pământesc, eĭ nu-ĭ mai cunosceaŭ, nu-ĭ mai audiaŭ." [2]) „Unde este însĕ un semn mai mare al beţieĭ ca acolo, unde óre cine nu mai cunósce pe soţie-sa plângĕtóre, nu pe pruncii sĕĭ, nu pe părinţii sĕĭ?" [3]) Într'un chip naiv esprimă acela-şi cuget un martir persesc de pe timpul luĭ Sapor din anul 327: „Dacă óre cine e invitat la prînzul împĕratuluĭ şi a gustat din vinul cel minunat al împĕratuluĭ, el îşi perde mintea aşa, cât uită chiar şi drumul către casa sa proprie. Dacă el se aduce înaintea judecătorieĭ şi a gustat înaintea crucieĭ luĭ Christos păharul iubiriĭ, el se îmbĕtă de iubirea acésta, şi îndată pere din memoria lui amintirea lăcaşuluĭ acesteĭ vieţi fragile, amintirea auruluĭ şi argintuluĭ, a împĕraţilor şi fruntaşilor" [4]) Dar nu singur numaĭ avîntul cel înalt al însufleţiriĭ e, ceea ce face din martirĭ un fenomen fără samĕn. Momentul minunat se cuprinde mai vîrtos în aceea, că însufleţirea acésta manifestă însuşirĭ, carĭ la părere se împotrivesc una alteia, după mersul ordinar al lucrurilor se eschid una pe alta. Pe lângă învăpăiarea cea mai mare a inimiĭ, pe lângă avîntarea cea mai mare a voinţeĭ spre jertfă se găsesce într'însiĭ totuşi claritatea cea mai mare a minţiĭ, pe lângă conscienţa unei forţe, carea învinge tóte, se găsesce într'însiĭ de altă parte totuşi şi umilinţa şi simplicitatea cea mai mare a inimiĭ. Aceia-şi episcopĭ, carĭ îmbărbătaŭ cu atâta însufleţire la martiriŭ, totuşi opresc de altă parte de a-l cerca anume şi a întĕrîta pe persecutorĭ. Aceia-şi martirĭ, carĭ doresc cu atâta învăpăiare mórtea pentru Christos, totuşi de altă parte de multe orĭ fac tóte spre a se feri de mórtea acésta. E adecă acésta o beţie sfîntă, acea ebrietas sobria, despre care grăesce odată Augustin, şi care póte să se privéscă ca un criteriŭ al catolicismuluĭ preste tot, ca o minune a ordiniĭ morale, ca o dovadă despre fiinţa de faţă a luĭ Christos şi a Spirituluĭ sfînt. — Şi ce aŭ acetea tóte de a face cu scopul, pe care-l urmărim? Odată chiar acéstă ebrietas sobria se zice a fi efectul sfîntei Eucharistiĭ. Éră apoĭ „beţia" aceea a martirilor se reduce cu cuvinte apriate la preasfîntul sacrament ca la causa ei. Cuvintele psalmistuluĭ: „Calix meus inebrians quam praeclarus est!" [2]) le esplică Ciprian despre păharul sângeluĭ luĭ Christos. [3]) „Dar beţia din păharul sângelui Domnuluĭ," zice el, „nu e asemenea beţieĭ, ce o produce vinul comun; — căcĭ păharul Domnuluĭ îmbĕtă aşa, cât trezesce (sic bibentes inebriat, ut sobrios faciat); el îmbĕtă aşa, cât împărtăşesce inimiĭ înţelepciune dumnezeéscă." Asemenea scrie şi Origene. Şi esplicând acele-şi cuvinte ale psalmistuluĭ scrie Agustin: „Aşa grăesc numaĭ aceia, carĭ cu inimă îndreptată primesc păharul Domnuluĭ spre viaţa de veci, nu însĕ aceia, carĭ îşi mănâncă şi beŭ osînda. — Firesce că pentru amîndoĭ (pentru cel vrednic şi cel nevrednic), orĭ cât de mult se deosebesc, esistă numaĭ un păhar, păharul acela, care îmbĕtă spre dobîndirea resplăţiĭ celeĭ ceresc a martirilor, éră nu spre sinuciderea nebună a Circumcelionilor." [4]) „Cel ce trăesc prin taina păharuluĭ," zice Maxim de Turin, „aceia se îmbĕtă de învăpăiarea luĭ cea spirituală aşa, cât eĭ nu simţesc mai mult năvălirile lumiĭ, nu nedreptăţile, nu chinurile persecutorilor, aşa, cât eĭ esclamă cu glas înalt şi preamăresc: Calix meus inebrians quam praeclarus est!" [5])

(Va urma.)

[1]) Ep. 11. §. 5.
[2]) În ps. 74, 12.
[3]) În ps. 35, 14.
[1]) P. Zingerle, Echte Acten der Martyrer des Morgenlandes II. 9.
[2]) În versiunea nóstră stichul acesta sună altcum.
[3]) Ep. 63, 11.
[4]) C. lit. Pet. 2, 110.
[5]) Exposit. in cap. ev. 3.

Bibliografie.

A apărut

Instituţiunile calvinescĭ

în biserica românéscă din Ardél,

fasele lor în trecut şi valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare şi se póte procura cu preţul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaş** (Balázsfalva).

Tot la tipografia seminarială se află de vîndare:

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare şi cu copcĭ fl. 10.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Octoichul cel mic ediţ. III. Blaş 1892. Preţul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Penteccostarul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele şi cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Euchologiu

ediţiunea **a dóua**, revĕdută după originalul grecesc şi îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparĭŭ frumos în **negru** şi **roşu**. — Preţul nelegat fl. 2.80, éră legat în pele tare fl. 3.80.

Cestiuni

din

dreptul şi istoria bisericeĭ românescĭ unite, studiŭ apologetic din incidentul invectivelor „Gazeteĭ Transilvanieĭ" şi a dluĭ Nicolaŭ Densuşan asupra Mitropolituluĭ Vancea şi a bisericeĭ unite. Partea I. 272 pag. 8°. Preţul **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Preţul **1** fl. Ambele părţi espedate franco **1 fl. 85** cr.

Decretele Concilĭuluĭ, provincial **prim** ediţiunea a II-a broş. 80 cr.

Decretele Concilĭuluĭ provincial **alt doilea**, ediţiunea a II-a broş. 65 cr.

Istoria universală bisericéscă de Dr. A. Grama. Blaş 1881 broş. 3 fl.

Pregătire la mórte, adecă consideraţiunĭ asupra maximelor eterne folositóre tuturora pentru meditare şi preoţilor spre a predica, de *Alfons Maria de Liguori* Doctor al Besericeĭ. În versiune românéscă de Membriĭ societăţiĭ de lectură Inocenţiŭ M. Clain. Blaş 1893. Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan. Opul are 425 p. în 8° mic. Preţul 80 cr. Editura societăţiĭ.

Editor şi redactor rĕspundĕtor

Dr. Victor Szmigelski.

Nr. 404/1895. (43) 2—3

Edict.

Fiind că Maria Lopazan născ. Şuteŭ gr. cat. din Bucerdea grânósă de treĭ anĭ şi jumĕtate şi-a părăsit pe legiuitul sĕŭ bărbat Ioan Lopazan gr. cat. tot din Bucerdea grânósă, şi nu se scie ubicaţiunea aceleia, prin acésta se citézĕ, ca în termin de un an şi o zi să se presenteze înaintea subscrisului For matrimoniale, căcĭ la din contră procesul divorţial urzit în contra eĭ de către bărbatul sĕŭ se va pertracta şi decide şi în absenţa eĭ.

Dela Forul matrim. gr. cat. de I Instanţă al protopopiatuluĭ Blaşuluĭ.

Blaş în 27 Decembre 1895.

Georgiŭ Bărbat
v.-prot. preş. for. matrim.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: odată 7 cr., a dóua oră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiecare publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaş.

Anul VI. Blaş 20 Ianuariŭ 1896. Numĕrul 3.

Invitare la abonament.

Cu numĕrul 1 invităm la abonament noŭ cu preţurile din capul foiĭ.

Restanţierii să binevoéscă a-şi achita abonamentul cât maĭ îngrabă, ca să se evite neregularităţi în espedarea foiĭ.

Din partea nóstră vom cerca a mulţămi tóte aşteptările.

Redacţiunea şi Administraţiunea „**UNIRII**“.

Protestanţiĭ şi Reformaţiĭ după întroducerea căsătorieĭ civile.

Când decurgea lupta pentru căsătoria civilă, n'aŭ lipsit la protestanţiĭ şi reformaţiĭ din patrie vocĭ de valóre, carĭ preziceaŭ, că dintre tóte bisericile creştine din ţară nicĭ una nu va avé să sufere atâta şi în privinţă materială şi în privinţa scăderiĭ simţuluĭ religios prin întroducerea căsătorieĭ civile ca biserica protestantă şi cu deosebire cea reformată.

Bărbaţiĭ, carĭ aŭ prezis lucrul acesta, eraŭ bărbaţi, carĭ cunosceaŭ bine împrejurările bisericiĭ protestante şi reformate, cunosceaŭ sórtea precară şi miseră a clerului protestant şi reformat, şi maĭ pe sus de tóte cunosceaŭ, cât de slab este simţul şi fermentul religios în poporul protestant şi reformat, şi ce influinţă puţină are religiunea preste tot asupra conduiteĭ şi vieţiĭ poporuluĭ protestant şi reformat.

Cu tóte aceste însă dóră nicĭ Jidoviĭ n'aŭ forţat aşa tare şi cu atâta insistinţă întroducerea căsătorieĭ civile, ca somităţile preoţescĭ şi mirenescĭ ale protestanţilor şi reformaţilor.

Superintendenţiĭ, curatoriĭ generalĭ şi directoriĭ generalĭ în casa de sus, preoţi simplĭ şi alţi *dii minorum gentium* în casa de jos, maĭ toţĭ până la unul aŭ votat pentru întroducerea căsătorieĭ civile, éră ceĭ ce n'aŭ avut vot în nicĭ una din cele dóuĕ case, aŭ mişcat tótă pétra în adunările municipale, în congrese şi în foĭ în favorul întroduceriĭ eĭ. Singur clerul săsesc din Ardeal a făcut escepţiune maĭ mult din motive naţionale decât bisericescĭ. Nicĭ el însĕ n'a putut abate pe deputaţiĭ saşi din casa de jos a dieteĭ, ca să nu voteze pentru căsătoria civilă.

Dacă protestanţiĭ şi reformaţiĭ ar fi cerut întroducerea căsătorieĭ civile numaĭ pentru poporul lor, ar fi fost consecuent, căcĭ la el căsătoria nicĭ când nu a fost considerată de sacrement. Încă Luther susţinuse, că ea nu este decât *„ein weltlich Ding“ = un lucru lumesc.* Lucrurile lumescĭ însĕ le reguléză statul. Şi aşa căsătoria civilă este deplin conformă cu credinţa protestanţilor şi a reformaţilor.

Când însĕ protestanţiĭ şi reformaţiĭ aŭ cerut întroducerea căsătorieĭ civile şi pentru celealalte popóre creştine din ţară, cum sînt catoliciĭ şi rĕsăriteniĭ, atuncĭ înşi-şĭ eĭ aŭ atacat principiul lor despre **libertatea consciinţeĭ**, cu care atât de mult s'aŭ mândrit totdeuna.

Căcĭ bine aŭ sciut şi sciŭ şi protestanţiĭ şi reformaţiĭ, că cu deosebire catolicilor, înaintea cărora fiind căsătoria sacrament şi întru atâta supusă numaĭ regulăriĭ prin dispoziţiile bisericescĭ, li-se face grea silă consciinţeĭ prin întroducerea căsătorieĭ civile.

Şi totuşĭ eĭ, carĭ aŭ strigat totdeuna ca din gura şerpilor, când li-s'a făcut numaĭ cea maĭ mică silă consciinţeĭ, aŭ ajutat şi aŭ aplaudat cu satisfacţiune guvernul în toţĭ paşiĭ luĭ pentru întroducerea căsătorieĭ civile.

Şĭ-aŭ uĭtat protestanţiĭ şi reformaţiĭ chiar de tot principul acela atât de simplu al moraleĭ creştine: *„Ce ţie nu-ţĭ place, altuia nu face!“*

Ce să veţĭ însĕ acum după încă nicĭ patru luni dela întrarea în vigóre a legiloru cu privire la căsătoria civilă?

Catoliciĭ, rĕsăriteniĭ şi Jidoviĭ pretutindinea după îndeplinirea formalităţiĭ civile merg şi la biserică spre a închia căsătoria şi în faţa bisericiĭ. Nicĭ clerul catolic, nicĭ cel rĕsăritean şi nicĭ cel jidovesc nu se tânguesce, că credincioşiĭ ar fi indiferenţi faţă cu căsătoria bisericéscă, afară póte de câte un cas sporadic unde şi unde. Venitele numite stolare, ce le primesce clerul pentru binecuvîntarea căsătorieĭ, n'aŭ scăduţ la nicĭ unul din aceste treĭ cleruri, afară póte de taxa protopopéscă la Românii gr. orientalĭ, carĭ s'aŭ grăbit, cu cassarea eĭ fără a aştepta maĭ în-

Feuilleton.

„Biblioteca pentru toţĭ.“

(Bibliografie.)

Nr. 14. *Antichitatea romană* e o cărticică, despre care putem spune multe bune. În ea se descrie tótă viaţa şi feliul de a trăi a Romanilor vechĭ. Începênd dela casă şi dela familie autorul îţi spune rînd pe rînd, cum eraŭ tóte la eĭ: în viaţa privată, între prietinĭ, în viaţa publică etc.

Nr. 17. *Istorióre* de dna Colomb cuprinde bucăţĭ scurte scrise cu mult spirit, din carĭ respiră o mare bunătate de inimă şi o dragoste nespusă faţă de ómenĭ. Regretăm, că nu ne permite spaţul a spune tot, ce am dori despre acest numĕr. Vom schiţa totuşĭ o povestire, care ne-a lăsat o viuă impresiune. Ea e *„Pasĕrea doctoruluĭ“*. Doctorul e un bĕtrân blând, rĕmas singur în acéstă lume, fără soţie, fără prunci, numaĭ cu amintirea celor, pe carĭ i-a iubit. El se plimbă adesc gânditor prin casele sale şi parcă stă şi acum de vorbă cu copiiĭ şi cu soţia sa, cum sta odată. O mică păsĕrică, rĕmasă moştenire dela nepóta-sa, maĭ aminteşce de ceĭ ce de mult s'aŭ dus din acéstă lume. Şi când bietul doctor ascultă, cum cântă păsĕrica, parcă aude glasul copileĭ. Odată păsĕrica, pe care promisese copileĭ, că o va îngriji bine, scăpând din colivie face, ca bietul doctor să se supere aşa de tare. „Ce singur se simte! I-se pare, că perde iucă odată pe micuţa luĭ Maria! . . . Cum să maĭ lucreze acum, fără tovarăşul veseĭ, care-ĭ da ecoul glasurilor duse?“ În sfârşit zăresce pasĕrea pe ramura unuĭ copac din apropiare şi o chémă cu glas *mângâios*. Pasĕrea ascultă glasul iubit şi vine, căcĭ ea vede bine, că nu póte sbura aşa, cum ar trebui. Doctorul se bucură de revedere, dar se gândesce, că sĕrmana păsĕrică totuşĭ va trebui să fie eliberată odată, când el nu va maĭ fi în lume, şi atuncĭ va fi pradă celeĭ dintâiŭ pisicĭ. De aceea el o duce în casă, dar lasă ziua deschisă uşea coliviеĭ, ca ea să se înveţe a sbura pentru atuncĭ, când va fi érăşĭ liberă. Şi ziua aceea a sosit. Doctorul simte, că i-se apropie capetul. Îşĭ adună deci tóte puterile şi deschide érăşĭ uşea coliviеĭ. El sărută pentru cea din urmă óră capul pasĕrĭĭ. „Du-te, puiŭ dragă, du-te cu Dumnezeŭ!“ Şi mica păsĕrică sbóră sus, tot maĭ sus spre cerul albastru, până pere, „şi bĕtrânul îşĭ şoptesce cea din urmă rugăciune şi maĭ zice: „Acum, Stăpâne, slobodesce pe robul tĕŭ!““

Cât de îndoioşătóre, dar cu tóte acestea cât de frumósă e povestirea şi cât de slabă schiţarea mea. Dl Stăncescu a avut dreptate, când a scris, că „acest volum e unul dintre cele maĭ frumóse, ce a publicat“.

Nu putem trece dela aceste „istorióre“, fără de a nu maĭ cita câte va şire: „Clopotul dela biserică bate de treĭ orĭ: odată pentru Dumnezeŭ, altă dată pentru ceĭ viĭ şi a treia óră pentru morţĭ; să ne descoperim capetele şi să ne rugăm. Să ne gândim la Dumnezeŭ, care ne-a dat azĭ putere, să ne câştigăm pânea de tóte zilele; să ne gândim la ceĭ carĭ umblă pre lângă noĭ în viaţă, şi să mulţămim luĭ Dumnezeŭ, care a hotărît, să nu fie omul singur. . . . Când te culcĭ cu corpul ostenit şi cu cugetul curat, nu-ţĭ e frică de vise urîte; numaĭ celor rĕĭ li-e frică nóptea.“

Nr. 20. *Legende istorice* de Dim. Bolintineanu Nr. şi 16 şi 25. *Povestea vorbiĭ* de Anton Pann sînt treĭ numerĭ. pe carĭ nu trebue să-ĭ recomandăm, autoriĭ lor fiind destul de bine cunoscuţĭ. Felicităm pe dl Stăncescu de idea de a cuprinde în „Bibliotecă“ aceste mărgăritare de mult preţ.

tâiŭ să vadă, cum se vor desvolta lucrurile după introducerea căsătorieĭ civile.

Cu un cuvînt, nicĭ catoliciĭ, nicĭ orientaliĭ, nicĭ Jidoviĭ până acum nu se tânguesc de urmările rele materiale şi religióse ale căsătorieĭ civile. Ce va fi în viitoriŭ, vom vedé.

Cu totul altcum stă lucrul la protestanţi şi calvinĭ. În biserica protestantă din Budapesta este deja raritate, când o pereche cununată cu cununia civilă mai merge şi la biserică spre a închia şi căsătoria bisericéscă. Preoţiĭ se tânguesc, că până acum aŭ daună deja de miĭ de florenĭ. Èră în biserica reformată din Budapesta sînt şi maĭ rarĭ casurile de căsătoriĭ bisericescĭ.

Şi să nu cugete cineva, că dóră numaĭ în capitală stă lucrul aşa rĕŭ. În provinţă sînt destule comune, maĭ cu samă reformate, în carĭ dela 1 Octobre n. 1895 nicĭ o pereche cununată la purtătoriul de matricule n'a maĭ mers şi la biserică.

Clerul protestant şi reformat inferior se tânguesce deja amar pentru efectele aceste triste ale căsătorieĭ civile prin tótă ţara, şi póte nu e departe timpul, când clerul acesta va lua la rĕspundere grea pe superintendenţiĭ, curatoriĭ şi directoriĭ generalĭ, carĭ l-a adus în o puseţiune aşa critică. Cât de instructiv este casul acesta pentru noĭ.

Să grijéscă decĭ clerul nostru ca de lumina ochilor de simţul religios al poporuluĭ si de respectul luĭ sacru faţă cu s. taină a căsătorieĭ, dacă voim, să nu ne ajungă sórtea protestanţilor şi reformaţilor.

Protestanţiĭ şi reformaţiĭ aŭ numaĭ frânturĭ din adevĕrul etern. Chiar pentru aceea nicĭ zelul cel maĭ mare al clerului protestant şi reformat nu póte abate deplin periculul dela popor.

Biserica nóstră însе are adevĕrul etern deplin, şi pentru aceea pusĕţiunea luĭ este maĭ uşóră, căcĭ pe temeiul neclătit al adevĕruluĭ etern deplin zelul preoţimiĭ póte abate dela popor orĭ ce pericul scos la ivélă de întroducerea căsătorieĭ civile mult maĭ uşor decât şi cel maĭ mare zel al preoţimiĭ protestante şi reformate.

Şcolile şi învĕţătoriĭ nostri.

I.

Toţi, ceĭ ce urmărim cu atenţiune mersul treburilor în acéstă ţară, trebue să ne umplem din zi în zi maĭ mult de îngrijare pentru viitoriŭ.

Să adunăm şi grupăm de astă dată unele fapte privitóre la şcolile şi învĕţătoriĭ nostri, şi vom vedé, că din faptele acestea resultă curat şi luminat mersul nostru şi al compătrioţilor nostri spre prăpastie.

Se scie, că în 1868 s'a fost făcut articolul de lege XXXVIII, care orînduesce afacerile instrucţieĭ publice. Acéstă lege, dacă era esecutată în spiritul făptuitorilor eĭ, adecă în al baronuluĭ Eötvös József şi al luĭ Deák Ferencz, ne-ar fi lăsat şi pe noĭ pe Românĭ şi pe celealalte naţionalităţi din acéstă patrie, să trăim. Căcĭ ne-am fi avut şcolile nóstre confesionale, comunale, de corporaţiune şi civile, în carĭ ne-am fi putut cultiva după puterile nóstre, după firea şi trebuinţele nóstre, rĕmânênd de-a pururea ceĭ maĭ credincioşi fiĭ aĭ acesteĭ patriĭ.

Scim, că la început statul a fost deschis cursurĭ suplementare, pentru ca învĕţătoriĭ maĭ puţin cualificaţi să se înzestreze cu cele maĭ neapĕrate cunoscinţe pentru chemarea sa. Şi aceste cursurĭ se ţinuseră în *limbile materne ale diferitelor naţionalităţi.*

Tot atuncĭ a început ministerul învĕţămîntuluĭ a scóte la lumină cu banĭ din vistieria ţĕrĭĭ o fóe pentru învĕţători, care se împărţia tuturor şcolilor din ţară şi încă fie căreĭ şcoli în limba sa, căcĭ ea apărea în 7 limbĭ — ale tuturor naţionalităţilor din patrie. Şi era o mare binefacere acésta pentru şcolĭ şi pentru învĕţătorĭ.

Acest spirit pacînic însе n'a ţinut mult.

De la 1873 *„Fóea învĕţătorilor poporului“* nu se maĭ tipăresce în 7 limbĭ, ci numaĭ în limba magiară.

În 1876 prin art. de lege XXVIII se restrînge libertatea de până acum a auctorităţilor scolastice confesionale etc.

În 1879 se aduce art. de lege pentru întroducerea limbiĭ magiare ca studiŭ obligat în şcolile poporale şi se ţin cursurĭ suplementare *în limba magiară* cu învĕţătoriĭ nemagiarĭ.

De aicĭ încolo şovinismul guvernuluĭ capĕtă aripĭ şi cresce în mod înspăimîntător. Şcolile de reuniune ale grăniţerilor de la Năsĕud, din Bănat şi în urmă şi ale grăniţerilor din fostul regiment român I se prefac în şcolĭ comunale.

Pe unde se află Magiarĭ, fie şi numaĭ de sĕmînţă, se întemeiéză şcolĭ de stat, în carĭ nicĭ pomană nu maĭ este despre altă limbă afară de cea magiară.

Se aduce legea *asilelor* şi *grădinilor de copiĭ*, pentru ca cu ajutorul lor să se întetéscă magiarisarea naţionalităţilor.

Se sistemiséză salarele învĕţătorescĭ la minimul de 300 fl. cu gândul ascuns, ca şcolile cele maĭ multe cu timpul, să ajungă în necesitatea de a cere ajutor dela stat, şi astfel să dispună guvernul în ele.

Se tractéză de înmulţirea personaluluĭ la inspectoratele regescĭ de şcolĭ, pentru ca acestora să li-se înlesnéscă visitarea şcolilor nemagiare şi în chipul acesta să li-se dea prilej de a căuta nod în papură pentru destituirea învĕţătorilor şi transformarea şcolilor nóstre în şcolĭ de stat.

Dar numĕrul pĕcatelor celor dela stăpânirea ţĕrĭĭ este fără sfârşit.

Şi acum, când intrăm în anul 1896, în anul mileniuluĭ, încătro privim, nu vedem decât semne rele pentru noĭ Româniĭ şi

---

Nr. 21. *Ombra* de Gennevraye e un roman, cum de mult n'am cetit, gingaş, frumos, nevinovat şi plin de sfaturĭ preţióse. Acum, când romanele frivole şi pline de scene, ce enervéză tinerimea, te năpădesc de tóte părţile, nu putem să nu recomandăm acest numĕr, a cărui cetire e fórte desfătătóre.

Nr. 23 şi 24. *Din viaţa meseriaşilor* de Ion Popovicĭ Bănăţénul de asemenea meritä tótă atenţiunea. Broşura duplă cuprinde biografia autoruluĭ făcută de Maiorescu şi apoĭ patru povestirĭ bine alcătuite, dintre carĭ cea dintâiŭ *„În lume“* dovedesce mult spirit observător.

Primul numĕr din seria a dóua:

Nr. 26. *Din biografiile ómenilor celebri* de Dum. Stăncescu îndreptăţesce pe conducĕtoriul acesteĭ publicaţiunĭ la recunoscinţa nóstră. Cărticica de 116 paginĭ şi cu 18 ilustraţiĭ ne dă scurte biografiĭ de ale ómenilor celebri în tóte ramurile scinţelor, cum filosofie, morală, elocinţă, poesie etc. Aci găsim pe Socrate, Ciceron, Dante, Rafael, Franclin, Columb, Cesar, Ioana D'Arc şi alţiĭ. O mică enciclopedie, orĭ maĭ bine un mic panteon folositor tuturora.

La începutul fie căruĭ ram se face o privire generală, în care se spune însemnătatea ramului respectiv şi istoricul luĭ.

Nr. 34. *Istorice* de Gion cuprinde o conferinţă despre „Dacia Caterineĭ II“ şi dóuĕ studiĭ istorice: „O încercare de colonisare în ţara românéscă“ şi „Nicolae P. Mavrogheni“.

Nr. 35. *La gura sobeĭ,* snoave şi basme de Dum. Stăncescu. Celea 16 snóve şi 5 basme, ce cuprinde cărticica acésta, îndreptăţesc titlul de unul dintre ceĭ maĭ bunĭ povestitorĭ poporalĭ, ce-ĭ are autorul. Merit netăgăduit, care a făcut, ca snoavele sale să fie studiate în şcolile înalte din Franţa.

Nr. 36. *Poveştĭ de Crăciun* are în frunte frumósa poesie *„Iérna vine!“* de Vas. Alesandri, apoĭ *„S'a născut copilul sfînt“* traducere din franţozesce, *„Moş-Ajunul“,* studiŭ de G. D. Teodorescu, *„Istoria unuĭ cârpaciŭ“* şi *„Fetiţa cu chibrituri“,* traduceri de Stăncescu, şi în fine *„Despre pomul Crăciunuluĭ“* de P. Ispirescu, — unchiaşul sfătos.

Nr. 37. *Proză şi Epigrame* de Radu D. Rosetti. Broşura acésta, maĭ cu samă în epigrame, ne arată deosebitul talent al autoruluĭ. Sînt frumóse şi bucăţile în proză, epigrame însе aşa bune n'am cetit de mult.

Nriĭ 34, 35 şi 37 maĭ cuprind şi portretele autorilor: Gion, Stăncescu şi Rosetti.

După tóte acestea sîntem sigurĭ, că cetitoriĭ nostri vor apreţia după merit publicaţia acésta, care am dori, să se lăţéscă în cercurĭ cât maĭ estinse, fiind convinşi de efectul eĭ binefăcĕtor. **A.**

Ioana D'arc.

(1409—1431.)

(»Din biografiile ómenilor celebri« de D. Stăncescu. Biblioteca pentru toţi nr. 26.)

Franţa n'a încercat maĭ marĭ grozăviĭ de cât la începutul vĕculuĭ al XV-lea. Sĕrăcia şi nenorocirea erau la culme. În afară de acésta regele Carol VII nu maĭ avea nicĭ o autoritate. Englezii încurajaţi de isbîndĭ se credeaŭ stăpânii Franţeĭ. Din fericire, în mijlocul acestor nenorociri, patriotismul începea să créscă în inimile tuturor.

Ura, ce aveaŭ Francezii pe Englezĭ, îĭ învĕţă, să-şĭ iubéscă ţara, şi acest simţimînt era să scape Franţa întrupându-se în chipul cel maĭ desevârşit într'o fată, pe care tótă lumea trebue să o venereze şi să o iubéscă: *Ioana d'Arc.*

Ea era fata unuĭ ţĕran din *Domremy;* când se născu, ea nu vĕdu decât jafurĭ, răniriĭ şi focurĭ, şi cu cât crescea, cu atât i-se făcea maĭ mare milă de bietul rege tinĕr Carol VII despoiat pe nedrept de moştenirea sa. Pe lângă acéstă milă se maĭ adăoga şi ura puternică asupra Englezilor, carĭ eraŭ pricina tuturor relelor, ce făceaŭ să sufere Franţa şi regele eĭ legitim.

Pe când era de 14 anĭ, într'o zi de vară, pe la prânz aflându-se în grădina tatăluĭ sĕŭ vĕdu de o dată printre copaci o lumină mare şi audĭ un glas misterios, care îĭ zicea: *„Ioano, du-te, de scapă pe regele Franţeĭ şi înapoiézĕ-ĭ regatul.“* De atuncĭ încolo ea dădu de maĭ multe orĭ cu ochiĭ de asemenea vedeniĭ.

I-se păru, că vede şi aude pe archangelul Mihail, pe sînta Caterina şi pe sînta Margareta zicêndu-ĭ, să scape Franţa. Glasurile acestor vedeniĭ ziceaŭ, că cerul o va ajuta. Ea spuse tatăluĭ saŭ, că vre, să se ducă la rege, dar el îĭ zise, că e nebună, şi nu-ĭ dădu voe.

Biéta fată se duse atuncĭ la un unchiŭ al eĭ într'un sat venin *Vaucouleurs,* care credu, ce-ĭ spunea fata. Tot aşa credură şi alţi

pentru celelalte naţionalităţi nemagiare din patrie.

Ca să nu trecem însă cu adunarea argumentelor de pe terenuĭ şcolilor şi al învĕţămîntuluĭ pe celelalte terene, al administraţiunii, jurisdicţieĭ, legislaţiunii etc., unde de asemenea sîntem turtiţi la părete şi făcuţi aprópe imposibili, vom constata, că timp de 10 anĭ de la formarea dualismuluĭ nicĭ presa magiară n'a fosst aşa pĕcătósă. De pe la 1878—79 ea a început însă, să-şĭ facă de cap, astfel că în anii din urmă se tracta în ea maĭ numaĭ asupra cestiunii, cum să se propună limba magiară în şcolile nemagiare. Ĕr cu începerea anuluĭ present fóea *„Néptanitók lapja“*, edată de ministerul de culte şi instrucţie, trece la o direcţie nóuă, — pe semne cea veche tot n'a fost destul de energică, — şi astfel acésta cu însu-şĭ domnul ministru Wlassics în frunte începe o luptă pe viaţă pe mórte, pentru ca magiarisarea să se sevârşéscă maĭ în grabă pe tótă linia. Învĕţătoriĭ sînt îndemnaţi de însu-şi ministruĭ, ca să crésca *„patrioţi magiarĭ credincioşi“*.

Şi acéstă advertisare se repetésce aprópe în fie care articol. Aşa în al doilea articol se zice: *„Învĕţătoriĭ să ĭea parte cu însufleţire deosebită şi cu perseverenţă neobosită la ideea mărétă a reformăriĭ Ungarieĭ.“*

În al patrulea articol sub titlul *„Împovorarea spirituală a şcolarilor“* se emite părerea, că împovorarea şcolarilor atîrnă dela reaua cualificaţie a învĕţătorilor. Decĭ e *„neîncunjurat de lipsă, ca dreptul esclusiv de a cualifica pe învĕţătorĭ să-l ĭea statul în mână“*. Căcĭ se zice maĭ departe, că numaĭ astfel, paralisând lucrarea diferitelor confesiuni şi naţionalităţi, se va puté ajunge la idealul magiarilor, ca adecă fie care din ceĭ 26.000 de învĕţătorĭ din Ungaria să fie condus în lucrarea sa singur *de spiritul adevĕrat maghiar*.

În acel articol privitor ér la „împovorarea prea mare spirituală a şcolarilor“ se zice, că trebue reformat întreg planul de învĕţămînt şi cărţile de şcólă, şi începe maĭ întâiŭ cu *religiunea*, apoĭ urmézá cu *gramatica*, unde se dă cu părerea, că o mare parte a materialuluĭ prescris din acest obiect pentru şcolile poporale nu e compatibil cu gradul de desvoltare al copiilor dela 6—10 anĭ. La *geografie* se spune, că şcolarul din şcóla elementară trebue să înveţe în fiecare an pe nóŭ câte *734* cuvinte.

În partea oficiósă se comunică ordinaţiunea ministerială, prin care li-se interzice învĕţătorilor de a maĭ purtá vre un oficiŭ lateral fără concesiune prealabilă dela comitetul administrativ comitatens pe basa părereĭ inspectoruluĭ reg. de şcóle.

Ĕr sub titlul *„Literatură“* se recomandă şi se ridică până la al şeptelea cer cartea luĭ *Szathmáry György „Statul naţional şi învĕţămîntul poporal“*, despre care în recensiune se zice, că *„nicĭ o carte n'a meritat încă până acum o aşa laudă şi recunoscinţă ca acésta“*.

Ĕr din cuprinsul cărţiĭ se citézá următórele vorbe ale înaltuluĭ oficial din ministerul instrucţieĭ: „Sórtea naţiuniĭ, întru cât atîrnă dela noĭ, cade pe terenul *învĕţămîntuluĭ poporal*, şi pentru aceea *problemele adevĕrat naţionale îşi aştéptă resolvarea pe terenul învĕţămîntuluĭ poporal.“*

Revistă bisericescă.

Din Patrie.

Ministriĭ de culte şi instrucţiunea publică, de interne şi de justiţie aŭ dat o ordinaţiune referitóre la esecutarea articuluĭ de lege 43 din 1895 despre libertatea religionară. În ordinaţiune se espun dispoşiţiile articuluĭ de lege 53 din 1868, carĭ aŭ ĭeşit din vigóre prin nóua lege, şi tot odată se declară, că §§-iĭ 1—8, 13—15, 18 şi 19 aĭ numiteĭ legĭ se estind şi asupra religiuniĭ jidovescĭ, care încă e confesiune receptă. Este curiósă partea ordinaţiuniĭ referitóre la religiunea pruncilor, a căror părinţi sînt aconfesionalĭ. Religiunea acestor pruncĭ o determină părintele, de a căruĭ sex e pruncul, dară determinarea se póte amâna, până ce ajunge pruncul etatea de 6 anĭ. Dacă părinţiĭ nu-ĭ determină religiunea, nicĭ când e pruncul de 6 anĭ, acésta o face scaunul orfanal în conţelegere cu némurile. E uşor a face dispoşiţiĭ de acestea, numaĭ e greŭ a îngriji de educaţiunea religiósă a pruncilor, când părinţilor le este permis a fi fără religiune şi a-şĭ cresce pruncii fără religiune.

Foile liberale temêndu-se, că nunţiul apostolic Agliardi nu se va duce din Viena nicĭ în primăvara viitóre, ér scornesc minciunĭ cu privire la el. Ele spun, că Vaticanul ar fi promis ministruluĭ austriac Badeni, că dacă va face nunţiuluĭ Agliardi posibilă rĕmânerea la postul luĭ, acesta ar influinţa prin preoţime la paralisarea mişcăriĭ antisemite. Se amăgesc filosemiţiĭ. Până când antisemiţiĭ nu atacă instituţiunile bisericiĭ, preoţimea sigur că nu va lupta în contra lor.

Roma.

Am amintit şi noĭ, că Sfinţia Sa va da o nóuă enciclică cătră Orientalĭ probând din s. Scriptură şi tradiţiune îndreptăţirea primatuluĭ roman asupra tuturor creştinilor. Timpul, când va apăré enciclica acésta, încă nu e determinat.

Cu privire la nisuinţele Papeĭ pentru reunirea bisericilor ziaruluĭ din Viena „Pol. Corr.“ i-se scrie din Roma: Hotărîrea Papeĭ, prin care s'a dat caractĕr permanent comisiuniĭ de cardinalĭ pentru unirea bisericilor, arată de noŭ, de ce mare moment consideră Papa nisuinţele sale. Amintita comisiune este a se privi ca o nóuă congregaţiune de cea maĭ mare însemnătate, de órece Papa şi-a reservat şie-şĭ presidiul în ea. De presinte este o pausă în activitatea acesteĭ congregaţiuniĭ, fiindcă Papa află oportun de a aştepta cu planurile sale relative la bisericile orientale unite, până ce se vor restabili în Turcia érăşĭ stările normale. Cât ce se va întîmpla acésta, se vor ridica institute pentru crescerea cleruluĭ în Constantinopol şi în Smirna.

Biserica coptică unită din Epipt, a căreĭ protector e Maiestatea Sa Francisc Ĭosif, face mare progres. Schismaticĭ, preoţi şi popor, se unesc pe fie care zi.

Cardinalul Graniello, membru al congregaţiuniĭ pentru unirea bisericilor, a repausat în 8 a c. în etate de 62 anĭ.

Franţa.

Radicalii francezĭ pretind într'una abrogarea concordatuluĭ şi despărţirea bisericiĭ de cătră stat. Vĕdênd unii bărbaţi eclesiasticĭ, că concordatul numaĭ întru cât impune datorinţe auctorităţilor besericescĭ, se respectă din partea statuluĭ, din contră drepturile, ce le garantézá bisericiĭ faţă de stat, se nesocotesc, eĭ încă doresc abrogarea concordatuluĭ şi mână liberă în acţiunea lor. De acésta se tem republicanii maĭ cu minte. Aşa scrie „Temps“: „Dacă preoţimea Franţeĭ îşĭ va fi perdut tótă încrederea şi sperarea cu privire la esecutarea onestă şi nobilă a concordatuluĭ, numaĭ atuncĭ se va începe greutatea pentru societatea secularĭ. Biserica liberată de concordat îşĭ va folosi libertatea spre luptă în contra ini-

---

ómenĭ din sat atinşi de încredinţarea, cu care vorbia ea, şi curênd tótă lumea credea în ea, astfel în cât un căpitan îĭ dădu o sabie şi şese soldaţi ca escortă.

Ţĕranii puseră toţi câte ceva şi îĭ cumpĕrară un cal şi o îmbrăcăminte de fer, ér ea îşĭ tăiă pĕrul, se îmbrăcă bărbătesce şi plecă.

Se duse la *Chinon*, unde se afla atuncĭ regele, care o primi, şi care mişcat de eroismul eĭ îĭ dădu câteva sute de soldaţi, care zicea ea, că-ĭ ajung, să scape oraşul Orleans. La Chinon poporul se entusiasmă de zisele eĭ ca şi cel de la Vaucouleurs. Toţi o credeaŭ liberatórea trimisă de cer, să scape Franţa.

Acéstă încredere avu o mare parte în izbîndile, ce făcu pe urmă, căcĭ descurajarea peri din inimile Francezilor, carĭ fără cuprinşi de pornirea, care sfăramă tóte pedicile.

La 28 Aprilie 1429 Ĭoana d'Arc întră cu o armată mică şi cu cele trebuincióse pentru hrană în Orleans, care era împresurat de Englezĭ. Duşmanul spăriat nicĭ nu încercase, să o opréscă, căcĭ Englezii credeaŭ, că e o vrăjitóre trimisă de dracĭ. Spaima le fu aşa de mare, în cât părăsiră maĭ multe posiţiĭ din jurul oraşuluĭ şi se strînseră în dóuĕ fortăreţe.

La 6 Maiŭ Ĭoana porni împotriva lor. Soldaţiĭ eĭ eraŭ plinĭ de entusiasm. Ea îşĭ împlântă stégul pe marginea şanţuluĭ, şi cât clipescĭ, una din întăriri căduse în mânile Francezilor. A dóua zi tótă armata din Orleans ieşi şi porni asupra duşmanuluĭ din fortăreţa ceealaltă. Ĭoana răzimă cea dintâiŭ o scară de zidurĭ şi se urcă la asalt, dar fu rănită, ceea ce întări tare pe soldaţi, carĭ se repediră ca nisce leĭ şi omorîră fără milă pe Englezĭ.

Orleansul fu luat. Ĭoana îşĭ împlinise făgăduéia. Ea se folosi de o nóuă izbîndă, ce reportă, şi duse pe rege la Reims, unde fu consfinţit cu solemnitate. Apoĭ spuse, că misiunea i-se sfârşise, şi voi, să se întórcă în satul eĭ, dar regele n'o lăsă de témă, ca nu cumva plecarea eĭ să micşoreze pornirea soldaţilor.

Ea se maĭ luptă la *Compiègne*, dar aci fu trântită de pe cal şi prinsă de Englezĭ.

Biéta fată se afla în mânile celor carĭ juraseră să şĭ răsbune. Eĭ, ca să nu zică, că aŭ fost bătuţi de o femee, susţineaŭ, că era vrăjitóre, şi vrăjitórele eraŭ pedepsite pe vremea aceea cu mórte. O duseră la Rouen, o judecară, şi părăsită de toţi, chiar de regele, pe care îl ajutase, fu osîndită, să fie arsă pe rug.

Rugul fu ridicat pe o piaţă la Rouen. Sus pe ei se afla un stîlp, de care Ĭoana fu legată cu lanţurĭ. Mulţi Englezĭ fură de faţă la acest omor. Ĭoana fu adusă încunjurată de soldaţi. Ea dovedi mult curaj fiind totuşi mişcată, când se gândia, că muria aşa de tinĕră şi în aşa chip crud. Dar muri în mijlocul chinurilor celor maĭ grózнice fără a plânge măcar. Dăduse numaĭ un ţipĕt mare şi ceruse apă sfinţită, când flacăra îĭ atinse-se corpul pentru întâia óră.

Cel din urmă cuvînt al sĕŭ fu: „Isus!“

micilor sĕĭ, şi se va provoca o agitaţiune religiósă, de care numaĭ inimiciĭ republiciĭ aŭ să profiteze.“

Rusia.

Guvernul rusesc a introdus cu forţa limba ruséscă în seminarele teologice catolice, deşi în acestea învaţă numaĭ tineriĭ de naţionalitate polonă. Asemenea continuă a restrînge drepturile bisericiĭ catolice. S. Scaun Apostolic a protestat la guvernul rusesc în contra nedreptăţilor, ce se fac bisericiĭ. Guvernul rusesc, pe cum află „Pol. Corr.“ din Viena, a însărcinat pe Iswolski agentul sĕŭ de lângă Vatican, ca să dea deslușiriĭ în Vatican şi să reîncépă negoţiările pentru regularea afacerilor bisericiĭ catolice din Rusia.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Cu reformele politice-bisericescĭ guvernul şĭ-a eshauriat materialul de lucru. În reforma administrativă nu vré, să între înainte de alegeriĭ, ca să nu amăréscă şi maĭ mult pe cetăţeniĭ, éră legea electorală se teme a o schimba.

După ce de aniĭ de zile opoziţia strigă după reforme şi îmbunătăţiriĭ economice, guvernul se pare, că vre, să facă — pentru ochiĭ lumiĭ — ceva pe terenul economic. Ministrul Darányi prin o ordinaţiune lipsesce pe mariĭ proprietariĭ de moriĭ de unele favoruriĭ, carĭ le-aŭ avut până acum, éră spre renoirea viilor nimicite de filoxeră a înaintat un proĭect de lege.

În 10 a c. s'a început desbaterea dietală asupra fondului de dispoziţie. În contra votăriĭ acestuĭ fond aŭ vorbit oposiţionaliĭ Babó şi Sima arĕtând, că întrebuinţarea fondului nu e sub nicĭ o controlă, şi că guvernul îl folosesce spre înegrirea şi stricăciunea partidelor opoziţionale. Sima presentă călendariul lui Goldsteiu Sami, în care este ilustrat un jidan împuşcând asupra crucii. Întrébă, óre închide procurorul ochiĭ şi la acésta?

În 11 s'a votat posiţia de 200.000 fl. ca fond de dispoziţie.

Luniĭ s'a pertractat budgetul ministeriuluĭ ungar de lângă persóna Maiestăţii Sale. Cu acéstă ocasiune opoziţia a năpustit asupra pajuriĭ austriace de pe edificiul, unde se află instalat acest ministeriŭ în Viena.

Marţĭ s'a început desbaterea budgetuluĭ pentru ministeriul de interne. Deputaţiĭ oposiţionalĭ arată, că administraţia e rea, fişpaniĭ abuséză de puterea şi neresponsabilitatea lor, se repeţesc recriminările pentru abusurile comise la alegeriile dietale sub egida guvernului şi a organelor sale. Babó impută guvernuluĭ, că în cestiunea de naţionalităţi nu pórtă o politică naţională-magiară energică.

Şedinţa dietală din 15 a c. a fost cea maĭ interesantă. Apponyi a dat esplicăriĭ articululuĭ sĕŭ de crăciun, prin care oferise pace guvernului din incidentul serbărilor milenare. Premite, că pentru abusurile din trecut nu dă amnestie morală guvernului şi partidului luĭ. Recomandă pacea sub condiţiunile următóre: De o cam dată nu poftesce schimbare radicală, nicĭ reducerea censuluĭ, estinderea dreptuluĭ electoral orĭ altă arondare a cercurilor electorale. Poftesce însĕ, ca legile esistente să se completeze şi preciseze; procedura penală şi disciplinară să se estindă în mĕsură maĭ mare; asupra abusurilor să judece judecătoriĭ independente. Asupra mandatelor impugnate să judece curia.

Bánffy reflectând la vorbirea luĭ Apponyi declară, că guvernul nu e străin de a împlini dorinţele luĭ Apponyi, unele din ele se vor lua în considerare în proiectul de lege despre judicatura curieĭ, promisiuni obligătóre însĕ nu face; nu recunósce, că ar esista abusurile electorale enumĕrate de Apponyi.

Africa.

Cu privire la mişcările din Transvaal „Standard“ din London publică sciriĭ maĭ liniştitóre.

O telegramă a împĕratuluĭ Germanieĭ cătră Krüger, interpretându-se ca o schimbare a politiciĭ germane în defavorul Angliei, a produs mare iritaţiune în London. Presa anglesă a atacat cu vehemenţă pe împĕratul Wilhelm. Maĭ târziŭ s'aŭ dat esplicăriĭ din Berlin, că telegrama nu însamnă o nóuă direcţie în politica germană. Esplicările acestea aŭ făcut, să înceteze nervositatea Angiezilor. Cum se va resolvi cestiunea, ce agită Africa sudică, nu se póte prevedé, însĕ e fapt, că republicile de acolo vreŭ, să-şĭ păstreze independenţa.

Corespondinţe.

Selagiŭ Decembre 1895.

Onorată Redacţiune!

Ziaristica seriósă are misiunea saŭ a forma opiniunea publică saŭ a da espresiune fidelă opiniuniĭ publice deja formate în cutareva causă momentósă. Materialul ziaristicĭ trebue să fie saŭ instructiv şi deservitoriŭ de direcţiune în cutareva ram al sciinţeĭ saŭ al activităţiĭ sociale; saŭ presentarea unor fapte de model demne de imitat ale bărbaţilor, carĭ prin vĭrtuţĭ desfăşurate pe terenul bisericesc naţional, patriotic şi social culminézĕ preste alţiĭ; saŭ delectaver, ca celor obosiţĭ de munca seriósă să le fie ca o oasă rĕcoritóre; saŭ când e cuprins de gangrena putrejuniĭ morale vre un mădulariŭ al cutărei societăţĭ saŭ însoţiriĭ, amputarea aceluia de pe corpul moral al societăţiĭ prin cuţitul verdictuluĭ tribunaluluĭ opiniuniĭ publice sănĕtóse.

Că óre corespondinţa apărută de sub póla Meseşului Sĕlăgian în Decembre în nrul 52 al „Unirii“ căruia dintre accentuatele postulate şi întru cât a corĕspuns, încredinţăm apreţiăriĭ onoratuluĭ public cetitoriŭ.

Corespoudentul, pe cum însu-şĭ zice, şĭ-a fost propus de problemă de deslegat, că: „Cum să scăpăm poporul în general, ca legea aşa poreclitĕĭ căsătoriĭ civile să nu se lipéscă de sufletul sĕŭ, ci să o ţină de ceea ce e, adecă înmatriculare civilă a cununaţilor, şi să ferim poporul, să nu fie îndestulit cu actul civil, ci să alerge la s. maĭcă biserică pentru primirea s. taĭne a cununieĭ.“ Spre acest scop propune ca singur mijloc, dacă administrarea s. taĭne a cununieĭ „nu o vom ţiné îngrădită cu atâtea formalităţi *obsolete* împreunate cu o dosă bună de espensă pentru ceĭ ce voesc a se căsători bisericesce“. Între aceste formalităţi obsolete înşiră licenţa de căsătorie saŭ schedula protopopéscă de cununie; pe carea o batjocoresce de un „non sens“; dispensaţiunile dela gradurile afinităţiĭ de ordul al II-lea şi al III-lea, dela vestirĭ şi timpul sacrat.

Articlul Meseşanuluĭ insultă disciplina bisericiĭ nóstre gr. cat. române, basată pe s. canóne şi praxă veche, într'un mod necompatibil cu posiţiunea unuĭ preot român gr. cat. poreclindu-le de formalităţi *obsolete*.

Óre nu scie corespondentul, că tóte religiunile îşi aŭ disciplina proprie şi datinile vechĭ strămoşescĭ basate pe aceea, pe carĭ cu cât sînt maĭ vechĭ, cu atâta le apreţuesce maĭ tare, nu ca pe nisce îngrăditurĭ obsolete, — pe cum îĭ place corespondenteluĭ a le numi, — ci ca pe nisce fortăreţe oţelite şi negrite de furtunile seclilor, carĭ s'aŭ isbit într'însele, dar nu le-aŭ putut măcina, şi pe carĭ le păstrézĕ cu scumpĕtate ca pe nisce clenodiĭ scumpe? Pentru că când se desbracă o religiune de datinile sale basate pe rit şi disciplină şi înrădăcinate în trecutul eĭ, se desbracă de tipul eĭ: ér orĭ ce instituţiune, fie bisericéscă fie lumésca, dacă-şĭ ciungărésce datinile avute sub durata seclilor, se lovesce în fundamentul eĭ şi-şĭ periclitézĕ viitoriul.

Aşa şi licenţa de căsătorie saŭ schedula protopopéscă a fost din timpuriĭ străvechĭ o dispuseţiune prescrisă de cătră Ilustriĭ Archiereĭ şi S. Sĕbórĕ a bisericiĭ nóstre gr. cat. şi susţinută până în ziua de azĭ ca o datină întregitóre la închiarea s. sacrament al căsătorieĭ, prin urmare înrădăcinată în ritul strămoşesc al bisericiĭ nóstre.

Zice corespondentul, că licenţa de căsătorie „a fost introdusă pentru ignoranţa clerului rural“. Lăsăm, să repauseze în pace acel cler simplu, să nu-l turburăm ţĕrîna mormîntuluĭ şi să nu uĭtăm, că de pe acele altare mâncăm noĭ preoţiĭ prescura, carĭ le-a proptit şi apĕrat credinţa vie a aceluĭ cier ignorant.

Că ce a îndemnat pe Archiereiĭ bisericiĭ nóstre la introducerea şi susţinerea continuă a licenţeĭ de căsătorie până în ziua de astăzĭ, nu s'a ţinut de competenţa corespondentuluĭ, să o scarmene.

Ér noĭ nu aflăm de lipsă a enuclea şi documenta prin esemple, că ce serviţiĭ a făcut bisericiĭ nóstre acéstă datină, şi cum a conlucrat şi conlucră şi azĭ, ca închiarea s. Sacramet al căsătorieĭ să se întemeieze pe bază corĕspondĕtére cu s. nóstră religiune, cu s. canóne ale bisericiĭ nóstre şi cu puritatea vĭrtuţilor străbune. Când lovesce în acéstă instituţiune veche a bisericiĭ nóstre, lovesce tot odată în auctoritatea, vaţa şi reputaţiunea oficiilor protopopescĭ, de carĭ are mare lipsă biserica nóstră, cu a cărora concurs şi consiliŭ singur orîrmuiaŭ în timpurile vechĭ desastróse — înainte de înfiinţarea veneratelor capitule — Archiereiĭ nostri biserica, şi după canóne protopopiĭ sînt ochiĭ Archiereilor. — Şi óre cine ar cuteza a asera, că nu s'ar micşora basa şi auctoritatea oficiuluĭ protopopesc într'un mod daunăcios pentru viitoriul bisericiĭ nóstre, dacă s'ar rumpe prin cassarea licenţeĭ de căsătorie tótă influinţa aceluia-şĭ la închiarea sacramentului căsătorieĭ, care e basa familieĭ, basa religiuniĭ şi a vieţiĭ sociale? Óre veneratul cler nu are lipsă de influinţa auctorităţiĭ oficiilor protopopescĭ într'u edifica-

rea, susţinerea bisericilor, şcolilor şi a caselor şi aşeḑămintelor parochiale şi întru conducerea tuturor afacerilor bisericescĭ şi scolastice? Óre câte cause nu obvin în viaţa pastorală, când preotuluĭ concernente, ca să nu contragă ura poporuluĭ, pentru că „veritas odium parit“, îi dictéză prudinţa pastorală, să ocupe ţinută reservată şi trebue să se espună singur protopopul pentru realisarea scopuluĭ salutar?

Propune mai încolo corespondentul „cassarea, dispensaţiunilor dela vestirĭ, dela sĕptĕmâna albă şi dela gradurile afinităţii de ordul al II-lea şi al III-lea, ce în biserica apusană nu esistă“. În acest loc lovesce în auctoritatea şi dreptul archieresc, la asta numaĭ atâta zicem: „Noli me tangere.“ A ataca canónele bisericiĭ nóstre prin abrogarea unor impedimente statorite prin acelea de frica matriculelor civile şi după voea corespondentuluĭ, saŭ a ne asimila întru tóte cu biserica apusană, nimenĭ, care-şi iubesce biserica, va afla raţionabil. Lovesce tot odată în auctoritatea oficiuluĭ vicarial, căruia pe cum în vicariatul Silvanieĭ, aşa şi în celealalte îĭ sînt delegate dela Ilustriĭ Archiereĭ unele casurĭ de impedimente canonice spre dispensare pentru îndemâna şi uşurarea credinciosuluĭ popor, ca în cas de scurţime a timpuluĭ să nu fie împedecat a-şĭ realisa propusul de a încheia sacramentul căsătorieĭ.

Dar corespondentul în zelul sĕŭ de a deslega, — să nu zicem încurca, — problema propusă merge aşa de departe, cât parte ignorézĕ, parte tălmăcesce eroneŭ unele puncte din instrucţiunea coruluĭ episcopesc catolic. Zice adecă: „De altmintrea eŭ sînt de părere, că prin instrucţiunea pastorală implicite s'a şters şi acésta“, adecă înţelege licenţa de căsătorie. Fórte rătăcesce, placă-i a ceti p. 2 din instrucţiune, care nu vorbesce implicite şi explicite, în care din cuvînt în cuvînt se zice: „2. De sine se înţelege, că staŭ şi rĕmân în tótă vigórea lor şi sînt de a se observa cu sfinţenie şi pe viitor tóte, câte sînt dispuse prin biserică despre sponsaliĭ, despre proclamarea vestirilor, despre impedimente, despre dispensaţiunĭ, despre timpul oprit, despre forma de a contrage căsătoria, despre tribunalele causelor matrimonialiĭ.“ Decĭ zice instrucţiunea ilustruluĭ cor episcopesc. că tóte staŭ şi rĕmân în tótă vigórea lor şi sînt de a se observa cu sfinţenie şi pe viitor tóte, şi fiind că instrucţiunea se estinde şi preste biserica gr. cat., pentru că aŭ confăptuit la stradarea aceleia şi Ilustriĭ Archiereĭ aĭ bisericiĭ nóstre, prin urmare trebue susţinută cu sfinţenie şi licenţa protopopéscă ca usitată la căsătoriile bisericiĭ nóstre, pentru că staŭ şi rĕmân şi pe viitor tóte în vigórea lor. Mai încolo după ce corespondentul şĭ-a menit operatul sĕŭ publicităţiĭ clerului român, — ne mirăm, cum ĭ-a putut încunjura atenţiunea cea aprigă punctul al 5-lea din instrucţiune, unde se zice: „Pentru aceea parochii să nisuéscă cu tótă îngrijirea. ce se cuvine, ca credincioşiĭ maĭ întâiŭ să mérgă la dînşiĭ decât la oficiul civil pentru de a-şĭ descoperi intenţiunea de a încheia căsătorie, ca de cumva ar subversa impediment, să se delăcure de timpuriŭ prin dispensaţiune, ér de ar fi indispensabiĭ, să se pótă abate părţile dela propusul lor de a încheia căsătoria.“ Pentru că de pondera corespondentul înţelesul chiar al punctuluĭ acestuia, nu luneca la tăimăcirea falsă a punctuluĭ 7 din instrucţiune şi nu ar fi scris: „Ce însamnă aceea a da facultate clerului rural a dispensa dela vestirĭ şi timpul sacrat?“ Pentru că în p. 7 se zice: „Când adecă sponsiĭ ar fi defipt cu oficiul civil ziua pentru sĕvârşirea formalităţiĭ civile, înainte de ce ar fi mers la parochul lor, şi nu ar fi gata, să amâne pe altă zi ceremonia civilă, dăm facultate parochilor şi administratorilor parochialĭ de a dispensa în numele nostru dela vestirea a II-a şi a III a vestire, de asemene dela timpul oprit, prin care indulginţă etc.“

Acesta e cas escepţional împreunat cu indulginţă archierésc㠹 care numaĭ la oraşe marĭ póte obveni, unde este mulţime de popor, ér nu la satele nóstre, pentru că clerul nostru totdeuna scie previe, carĭ sînt căsătorindiĭ în cutareva parochie, şi previe scînd pedeca neîmplinitelor vestirĭ şi a timpuluĭ oprit, dispune de atâta timp, ca să pótă cere dispensaţiune dela Ilustriĭ archiereĭ saŭ în vicariate dela oficiile vicariale. Prin urmare acest punct nu dă drept preoţilor de a dispensa în casurĭ normale, ci numaĭ în casurĭ escepţionale neprevĕḑute, ca şi carĭ la sate nu pot obveni; că dela descoperirea pedeciĭ până la cununie este atâta interval, ca să se pótă esopera dispensaţiunea legală dela forul canonic competent.

(Va urma.)

Convocare.

„Ulpiana“ institut de credit şi economiĭ ca societate pre acţiunĭ în Grădisce îşĭ va ţinĕ *adunarea generală ordinară* Joĭ la 23 Ianuariŭ n. cu început la 10 óre a. m. în şcóla din Grădisce, la care acţionariĭ sînt invitaţi a lua parte în persónă saŭ prin delegaţi.

Program: 1. Raportul direcţiunii şi comisiunii de supraveghiare, proiectul despre împărţirea profitului curat şi darea absolutoruluĭ. 2. Alegerea direcţiunii, comisiunii de censură şi supraveghiare. 3. Statorirea salarelor şi marcelor de presenţă pro 1896. 4. Diverse propunerĭ.

Din şedinţa consiliului administrativ ţinută la 11 Ianuariŭ 1896. *Direcţiunea.*

§ 33. *din statutele institutului.* În adunarea generală, numaĭ aceĭ acţionarĭ pot participa, carĭ cel puţin cu ½ óră înaintea adunării generale şĭ-aŭ depus pe lângă revers la cassa institutuluĭ acţiunile sale respective şi ale plenipotenţiatorilor lor împreună cu plenipotenţa.

Noutăţi.

Din Archidiecesă. Escelenţa Sa Î. P. S. D. Mitropolit a conferit Lunĭ teologuluĭ absolut *Ieronim Man* preoţia dispunêndu-l cooperator în Băgaŭ în prot. Aiduluĭ.

Crisa „Tribuneĭ“ a trecut în crisă a comitetuluĭ naţional. După un protest publicat în „Dreptatea“ şi subsemnat de Dr. V. Lucaciŭ, Dr. V. Todor, Dr. G. Trinon, N. Cristea, D. Comşa şi Dr. D. P. Bărcian 11 membri din comitetul naţional s'aŭ întrunit în 10 şi 11 a c. în Sibiŭ la consfătuirĭ confidenţiale spre aplanarea divergînţelor în sinul partidului naţional şi în afacerea redactării „Tribuneĭ“ şi a „Foiĭ Poporuluĭ“. Dr. Lucaciŭ şi consoţiĭ aŭ fost pentru restabilirea statului quo ante în redacţiunea foilor, pe când Dr. T. Mihali a aprobat toţĭ paşiĭ făcuţĭ şi propune pe sama presidiului putere discreţională. Dr. Raţ cu ocasiunea votării a enunţat de primită propunerea lui Dr Mihali spriginită de G. Pop de Băsescĭ, R. Patiţa şi I. Coroian ignorând voturile maioritătiĭ. Dr Lucaciŭ şi consoţiĭ aŭ protestat. Acestea le afirmă protestul. „Tribuna“ nu a publicat protestul din motivul, că el se ocupă cu lucruri petrecute în o conferinţă din cel maĭ apropiat timp şi nu ar corĕspunde stărilor adevĕrate.

O ligă universală în contra francmasonerieĭ s'a înfiinţat în Franţa. După „Germania“ însigniul eĭ este „Labarum“ (stindard provĕḑut cu s. cruce pus de Constantin Marele în fruntea armateĭ sale), ér membriĭ dintre preoţi şi laĭcĭ sînt fórte numĕroşĭ. Datorinţele membriilor sînt: a combate francmasoneria cu tóte mijlócele iertate şi legale, a favorisa scrierile şi a cerceta adunările, carĭ aŭ de scop combaterea francmasonilor, a se ruga luĭ Dumnezeŭ pentru apropiata învingere a bisericiĭ asupra sectei, a nu păşi nicĭ în un raport cu francmasoniĭ notoriĭ şi a descoperi numele acelora, carĭ aparţin într'ascuns sectei. Spre a-şĭ ajunge „labariştiĭ“ maĭ uşor scopul aŭ hotărît a combate pe francmasoniĭ cu armele lor propriĭ; pentru aceea şĭ-aŭ instituit o organisare întru tóte analogă cu a francmasonerieĭ, dându-ĭ şi un caracter militar. Fiecare membru va ave să trécă prin mai multe grade, ceea ce se va întîmpla pe lângă observarea tuturor simbólelor şi ceremoniilor. La gradul inferior aparţin „legionariĭ luĭ Constantin“, la al doilea „soldaţiĭ sfintuluĭ Michail“. În fiecare grad trebue să petrécă cineva cel puţin un an spre a ajunge la al treilea şi ultimul grad de „cavaler al sfinteĭ inimi“. Pentru femeĭ numaĭ un grad esistă, anume al „surorilor Ioaneĭ d'Arc“. Pe cum francmasoniĭ îşĭ aŭ „puiĭ ior de leĭ“, aşa şi labariştiĭ pe lângă membri îşĭ aŭ şi consoţĭ şi consóţe. Francmasoniĭ se servesc de simbolul .˙. (treĭ puncte) şi se numesc „Fr“ (fraţĭ); aşa şi labariştiĭ se numesc şi se însamnă cu „Fr. †“. Fiecare membru la întrarea sa în ligă subscrie o declarare şi îşĭ alege un nume deosebit de luptă, care nume este cunoscut numaĭ celoralaltĭ membri. Fiecare grupă se numesce ca şi în logele francmasonice „compagnie“, şi tóte la olaltă formézĕ armata franceză a labaruluĭ, care armată se împarte în cincĭ secţiunĭ şi îşĭ trimite delegaţi la adunarea generală, care se numesce „Grande Garde“ şi corĕspunde conventuluĭ francmason. Şeful ligeĭ are titulul de „mare cancelar şi secretar general“. Acest oficiŭ s'a încredinţat unuĭ publicist francez distins, care pórtă numele de Fr. † Paul de Régis. Numaĭ în un punct se deosebesce liga de francmasonerie: ea nu va fi atât de misteriósă. Membriĭ eĭ nu vor fi obligaţĭ la tăcere cu privire la ceea ce se petrece în adunarea generală. Pe cum este informată „Germania“, liga s'a înfiinţat la insistinţa uneĭ Miss Diana Vaughan, care după relatarea periodiculuĭ lunar „La francmaçonerie demasque“ fiind francmasonă a părăsit acéstă sectă diabolică. Miss Diana a compus un marş al ligiĭ invocând patronajul fecióreĭ de Orleans şi în ziarul sĕŭ „Mémoires d'une expalladiste“ cu mult zel desvĕlesce tainele cultului diavolului. În Nr. 4 arată, cum o mare magistră din Berlin Sr. .˙. Dorethea S. nutria ură şi dispreţ de tot mare faţă de s. Cuminecatură: „Dumnezeul meŭ,“ esclamă tinĕra convertită, „eŭ mĕ cutrĕmur şi azĭ cugetând la o atare blăstĕmăţie; de când posed credinţa, mĕ cuprinde o durere de mórte, când cugĕt la aceea. Iudeiĭ aŭ sbiciuit şi rĕstignit pe Isus; cuiele ĭ-aŭ găurit mânile şi piciórele; spiniĭ aŭ înţĕpat dumnezeescul lui cap; lancea a pĕtruns în sfînta luĭ inimă. Dar Jidovii n'aŭ aruncat animalelor spre mâncare adorabilul trup al Învĕţătoriului. Sr. Dorothea însă ţinea doĭ câniĭ danezĭ, şi dacă putea pune mâna pe sfintele specii, le arunca bestiilor. Eucharistia, trupul viŭ al luĭ Christos, aruncat câniloŕ! Nu, e prea greţos lucru, fiorul fiórĕlor.“ Toţĭ ceĭ ce aŭ pĕtruns în secretele francmasonerieĭ, după ce aŭ părăsit o, aŭ scris lucrurĭ greţóse şi înfiorătóre despre acéstă sectă diabolică.

† **Ioan Tanco,** fost profesor la gimnasiul superior din Năsĕud, după un morb îndelungat şĭ-a finit cursul neobositeĭ sale vieţĭ Mercurĭ în 8 Ianuariŭ 1896 în al 46-lea an al etăţiĭ, în al 20-lea an al activităţiĭ sale ca profesor.

În veci amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice și diferite alte minciuni.

(Continuare.)

Ne mai oprim apoi la aserțiunea aceea a dlor dela „Tel. Rom.“, că în anul 1700 „o neînsemnată parte a poporului românesc în frunte cu un archiereu trădătoriu de cele sfinte și laș aŭ fost tras și el după stăpânul sĕŭ în nefericita desbinare dela biserica universală creștină (acum biserica ortodocsă) pentru un blid de linte“.

Așa dară numai „o neînsemnată parte a poporului românesc“ s'a unit cu Roma în anul 1700? Că dnii dela „Tel. Rom.“ o zic acésta numai de rost, se vede deja și din Petru Maior, care scrie: „Și așa toți Românii din Ardeal se uniră cu biserica Romei în credință.“ [1]) Despre lucrul acesta dlor pe lângă puțină bunăvoință și nepreocupare puteaŭ să-și câștige deja de mult convingere din „Cestiuni din dreptul și istoria bisericii românesci unite“ publicate de organul nostru. Acolo în p. II. pag. 305 urr. puteaŭ dlor să cetéscă următórele:

„Față cu acésta aserțiune noi susținem, că poporul românesc din Transilvania în totalitatea sa a primit și aprobat sfînta unire la anul acela.

„Adunarea dela 1700 a fost una dintre celea mai numeróse, din câte cunósce istoria nóstră. Acolo aŭ fost de față nu numai Mitropolitul și protopopii, ci și deputații cleruluĭ și câte treĭ deputați din fiesce care sat. Actele ne spun, că aceștia toți aŭ primit sfînta unire, și acésta nu aŭ făcut-o fără discusiune, ci după cumpĕnirea tuturor împrejurărilor, și după ce toți s'aŭ convins, că fac un lucru bun pentru némul lor. [2]) Împrejurarea, că nu toți Românii aŭ fost fisice de față, nu invólve în sine, că nu toți aŭ primit sfînta unire. Nici la adunarea din 1848 nu aŭ fost de față toți Românii, și cu tóte acestea nimenĭ nu cutézĕ să zică, că hotărîrile acelei adunări nu s'aŭ adus cu consensul întreguluĭ popor român. Și apoi aș vre, să mi-se arete în istoria popórĕlor o singură adunare, în care să fi fost fisice de față unul fiesce care membru din popor. Așa ceva este o imposibilitate fisică. Din împrejurarea, că nu toți cei de față aŭ subscris actul unirii, încă nu se póte deduce, că nu toți aŭ primit unirea, pentru că nici la adunarea din 1848 nu toți aŭ subscris protocólele luate cu acea ocasiune, și totuși nimenĭ nu póte susține, că în acele protocóle nu ar fi fost depusă voința tuturor célor de față și a acelora, carĭ din o causă orĭ alta nu aŭ putut fi de față. Apoi nicăirĭ, unde se țin adunări numĕróse de popor, cum a fost cea din anul 1700, nu aŭ subscris toți cei de față și nu subscriŭ nici în ziua de astăzĭ, când se țin asemenea adunărĭ. Actul uniuniĭ din 1700 a fost subscris de toți cei chemați și anume de fruntașiĭ cleruluĭ, carĭ pe atunci eraŭ singuriĭ conducĕtorĭ aĭ poporuluĭ românesc, căcĭ alți cărturarĭ pe atunci nu aveam. Eĭ de bună samă n'ar fi subscris acest act, dacă n'ar fi sciut, că cu eĭ este întreg poporul, căcĭ orĭ cât de inferiorĭ în cultură ar fi fost aceĭ fruntașĭ, atât de proștĭ tot nu ni-ĭ putem închipui, încât eĭ înși-și să se hotărésca a face un act, prin care să se espună pericululuĭ de a rĕmâné nisce păstorĭ fără turmă. În fine nici din împrejurarea, că din partea poporuluĭ unirea s'a primit prin aclamațiune, nu putem deduce, că primirea eĭ nu s'a făcut în chip valid. Óre în ziua de astăzĭ nu se aduc destule hotărîrĭ prin aclamațiune? Óre în ziua de astăzĭ aduce-se în vre-o adunare poporală numĕrósă vre-un conclus prin votare secretă orĭ votare nominală? Nicăirĭ nu se întîmplă așa ceva, pentru că este cu neputință. Dar că în adunarea din 1700 totalitatea Românilor din Transilvania s'a declarat pentru unire, se vede și de acolo, că în decurs de mai multe decenĭ nu se află în Transilvania nici o biserică neunită constituită în forma sa, și numai ici și colea întîmpinăm câte un protest sporadic, ridicat de puține persóne în contra sfinteĭ unirĭ, și și aceste persóne saŭ n'aŭ fost Românĭ, saŭ dacă aŭ fost Românĭ, eĭ n'aŭ lucrat în vîrtutea unuĭ impuls primit dela Românĭ, ci numaĭ ca instrumente ale Grecilor, Magiarilor și Sêrbilor, ér istoriciĭ nostri toți sciŭ și istorisesc împrejurările și timpul, când cutare ținut s'a rupt de biserica unită, ceea ce s'a întîmplat numai după ce episcopul Inocențiŭ Klein a fugit din țară și s'a refugiat în Roma.“

În anul 1700 afară de o mână de ómenĭ din țara Bârseĭ, conduși de interese deosebite de cele ale compatrioților lor românĭ, s'aŭ unit decĭ cu Roma toți Românii din Ardeal. Ér dacă astăzĭ nu toți Românĭ din Ardeal sînt uniți cu biserica Romeĭ, noĭ am spus causa în articulul nostru „Centenariul al doilea al sfinteĭ Unirĭ“. Acolo am fost zis:

„Cu puterile iadului s'aŭ însoțit puterile omenescĭ dușmane Românilor, Fanarioți, Sêrbĭ, Calvinĭ și Luteranĭ, și forțele acestea aliate aŭ făcut tot posibilul, pentru ca să zădărnicéscă reunirea Românilor Ardelenĭ cu Scaunul sfîntuluĭ Petru, care reunire se sevârșise în anul 1700. Le-a și succes, să abată o parte mare a acestor Românĭ dela s. Unire și să nu-ĭ scape din ghiarele sale, și ĭ-aŭ ținut apoi în ghiarĕ încă mai bine de un veac, adecă până adânc în jumĕtatea cea dintâiŭ a véculuĭ nostru.“

Acestea încă nu le-am fost scris de rost. Étă ce spune G. Bariț:

„Noĭ susținem, că acel sinod a lucrat sub influința oratorieĭ persuasive a Iesuiților, nu însă și sub presiunea teroristică a curțiĭ imperiale, *ci dacă a fost presiune, aceea venia din partea guvernuluĭ transilvan compus în marea sa maĭoritate din magnați și patricianĭ magiarĭ și sașĭ protestanți de treĭ confesiunĭ, carĭ pe cum am arĕtat și la alt loc, nu voiaŭ nici să audă de unirea Românilor cu biserica Romeĭ, pentru că eĭ se înfioraŭ de consolidarea catolicismuluĭ ca și de apucarea poporuluĭ român saŭ și numaĭ a nobilimiĭ române de maĭ multe miĭ, pe calea sciințelor și a culturiĭ, prin urmare pe calea cătră libertate.* De altă parte însă marea maĭoritate a protopopilor veniți din comitatele feudale transilvane și ungurene amărîți în sufletele lor de atâtea góne și urgiĭ seculare, la carĭ eraŭ espușĭ eĭ, preoții și poporul din partea aristocrației, s'aŭ simțit tarĭ destul, ca să dea pept cu dînsa, dacă prin uniune își vor asigura protecțiunea împĕratuluĭ, și așa eĭ aŭ trecut la ordinea zileĭ preste scrupuliĭ, ce aveaŭ maĭ vîrtos protopopiĭ și neguțătoriĭ amestecați, grecĭ, românĭ, bulgarĭ, carĭ pe lângă ce nu avuseră a suferi de-a dreptul nimic dela magnațiĭ calvinĭ, ci numaĭ dela patricianiĭ, pe carĭ sciaŭ să-ĭ îmblânzéscă cu banĭ, apoi dîrșiĭ se temeaŭ și de mâniа luĭ Constantin Brancoveanu Vodă, pe cum și că dacă vor trece la unire cu Roma, comerciul lor cu popórĕle orientale din imperiul otoman va suferi fórte mult, din causa, că acelea popórĕ nu vor să aibă a face cu latiniĭ și cu ceĭ ce țin cu eĭ. . . . . Scurt, comercianții din Brașov legați fórte strîns cu Orientul, cu țĕrile românescĭ și cu patriarchatul din Constantinopole, n'aŭ voit să scie de uniunea religiósă, ci s'aŭ pus în fruntea uneĭ opositiuni înverșunate, întru care apoi aŭ fost ajutați din tóte puterile de cătră protestanțiĭ calvinĭ cu cancelariul Nic. Bethlen în frunte și de cătră luteranii îmbărbătați și conduși de popa Zabanius scăpat în Sibiŭ din Ungaria și de fiul acestuia faĭmosul Harteneck.“ [1])

Cât de marĭ aŭ fost presiunile acelea îndreptate în contra uniților, a spus-o deja îndată la începutul s. Unirĭ mitropolitul Atanasiŭ:

„De când s'a pornit acésta acțiune de unire, domniĭ protestanțĭ nevoind, să scie ceva de drepturile și scutințele asigurate catolicilor prin diplomă, tocmaĭ din contră pe preoțiĭ românĭ, carĭ se declară uniți cu catoliciĭ, *îĭ tractézĕ fórte tirănesce, îĭ aruncă în prinsóre, îĭ bat, jefuesc, alungă din parochiĭ, pe preotese și prunci îĭ tractézĕ ca pe sclavi cu mare cruzime și comit tóte necuviințele în contra uniumiĭ și uniților.*“ [2])

Ne simțim decĭ dispensați dela a maĭ adauge ceva spre a dovedi, că neadevĕr grăesc dniĭ dela „Tel. Rom.“, când susțin, că în anul 1700 numaĭ „o neînsemnată parte a poporuluĭ românesc“ s'a unit cu Roma.

Apoi zic dniĭ dela „Tel. Rom.“, că „o neînsemnată parte a poporul românesc — aŭ fost tras și el după stăpânul sĕŭ în nefericita desbinare dela biserica universală creștină (acum biserica ortodocsă).“

„Biserica universală creștină (acum biserica ortodoxă)“ maĭ la vale se zice „biserica creștină originală, acum biserica ortodocsă“. Asta aflăm de bine a o releva, fiind că preste tot am observat, că biserica română „ortodoxă“, carea se mândrește mereŭ cu aceea, că recunósce cele dintâiŭ șepte sĕbórĕ ecumenice, totuși se feresce ca de foc de atributul grecesc „catolic“ al bisericiĭ creștine celeĭ adevĕrate, cu tóte că atributul acesta l-a cuprins sĕborul ecumenic cel dintâiŭ în simbolul sĕŭ de credință. De ce atâta aversiune față cu acest atribut? Dór nu cumva „ortodoxiĭ“ nostri sînt cuprinși de aversiunea acésta, pentru că simțesc în mod instinctiv, că biserica lor nu e vrednică de acest atribut? Dar atunci cum se face, de totuși biserica lor e biserica luĭ Christos? Étă noĭ membriĭ bisericiĭ ocârmuite de următoriul sfîntuluĭ Petru în episcopie nu ne rușinăm de atributul catolic, ci conform simboluluĭ de Nicea cu toțiĭ ne numim catolicĭ, deși uniĭ observăm ritul cel grecesc, alțiĭ pe cel latin, alțiĭ pe cel armenesc, alțiĭ pe cel sir. alțiĭ pe cel chaldeesc, alțiĭ pe cel coptic.

[1]) Ist. bis. Rom. p. I. c. 4. §. 2. pag. 68.
[2]) Nilles, Symb. I. pag. 246—247.

[1]) Părți alese din Istoria Transilvaniеĭ v. I. pag. 193 și urm.
[2]) Id. ibid. pag. 201.

De ce „biserica universală", „biserica originală acum" e „biserica ortodocsă"? Dóră pe când biserica acésta era „universală" şi „originală", pe atunci nu era ortodocsă? Ba era ortodocsă, şi adevĕrul e, că biserica aceea, căreia îi place atât de mult a se numi însă-şi pe sine „ortodocsă", nu e „universală", nu e biserica catolică a sinodului dela Nicea.

Dar acestea acum numai în trécăt, căci la tema acésta ne vom mai întórce.

Ceea ce voiam să accentuăm aci e altceva: e, că Românii, când s'aŭ unit cu biserica Romei, nu aŭ fost traşi „în nefericita desbinare dela biserica universală (acum biserica ortodocsă)", pe cum susţine „Tel. Rom.", ci din calvini s'aŭ făcut catolici. Aci ér trebue să îndreptăm pe dnii dela „Tel. Rom." la cele ce s'aŭ publicat în „Cestiuni" şi anume în p. II. pag. 128, unde s'a replicat dlui N. Densuşan astfel:

„Dl Densuşan presupune, că înainte de unire mitropolitul nu atîrna dela nimeni, şi prin urmare biserica lui era autochefală, pe când în realitate *„el se supunea împreună cu tot sinodul sĕŭ dictamenilor superintendentelui calvin"* [1]) şi astfel nu numai avea de cap pe superintendentele calvinesc, ci-şi perduse şi capul sĕŭ propriŭ, umilindu-se în modul cel mai ruşinătoriŭ, ce se póte închipui. Asemenea îşi închipuesce dl Densuşan, că biserica românéscă înainte de unire era autonomă şi independentă, pe când ea în realitate se guverna, nu după legile sale propriĭ, (ceea ce constitue adevĕrata autonomie,) ci după legile dictate de calvini, dela carĭ atîrna până şi în cestiuni de administraţiune. Mai departe îşi închipuesce dl Densuşan, că unirea a găsit biserica românéscă cu dreptul sĕŭ propriŭ oriental, pe când în realitate mitropolitul şi sinodul sĕŭ trebuia să mérgă în sinodul reformat, ca să înveţe a tracta afacerile religiunii şi procedura eclesiastică. În fine îşi închipuesce dl Densuşan, că înainte de unire religiunea orientală n'a fost de loc violată şi alterată, pe când în faptă nu numai a fost violată şi alterată, ci şi schimbată în esenţă, adecă în lucrurile de credinţă, şi înlocuită în parte mare cu religiunea calvinéscă, rĕmânĕnd întregĭ numai formele esterne rituale din biserica orientală, carĭ încă se considerau numai de superstiţii.

„Este decĭ absurd a zice, că prin unire aŭ rĕmas tóte aşa, pe cum aŭ fost, căci dacă ar fi rĕmas aşa, nimeni nu ne-ar fi primit în sinul bisericii catolice, ci ne-am fi calvinit şi póte magiarisat cu totul.

„După ce am constatat, ce aŭ fost *de facto* Mitropolitul şi Mitropolia Belgradului înainte de unire, trebue să cercetăm, ce aŭ fost *de jure*.

„Posiţiunea de drept public a fiesce cărei biserici orientale dela schismă în cóce se determină numai de representanţii eĭ şi de representanţii statului, în care se află respectiva biserică particulară.

„Representanţii bisericii române înainte de unire erau aşa numiţiĭ Mitropoliţi, ér representanţiĭ statului erau principii Transilvaniei. Aceştĭ doi factorĭ supremĭ, unul în biserică şi altul în stat, se înţeleg de minune cu privire la posiţiunea de drept public a bisericii române orientale. Alesul sinodului primesce tóte condiţiunile, ce i-le impune capul statului cu privire la posiţiunea de drept public a bisericii sale, şi astfel se face între amîndoi un *contract bilateral*, public şi solemn, în virtutea căruia Mitropolitul se degradéză la rangul de episcop simplu chirotonitoriŭ, supus *„cu tot sinodul sĕŭ dictamenilor superintendentelui calvin"*, şi devine *„vicariul calvinului"*, ér în locul religiunii orientale se primesce în esenţă religiunea calvină, în sensul căreia *„se tipăresc predice românesci pline de eresie calvine"* cu obligamîntul de a se *„învĕţa poporul dintr'însele"*, [1]) se edaŭ catechisme *„blăstĕmate"* pline de erorile calvinilor, şi se aranjéză lucrurile aşa de minunat, încât calvinul P. Bod póte scrie: *„Mai dela urzirea reformaţiei Românii din ţara acésta în lucrurile cele de credinţă aŭ fost uniţi cu calvinii . . . . şi vlădicii ceĭ românescĭ eraŭ supuşi superintendenţilor celor calvinescĭ . . . . . şi la ascultarea de eĭ obicinuise a se lega cu darea de mână şi cu jurămînt."* (La Şincai Chr. a. 1698). Ér staturile reformate considerau unirea Românilor cu biserica Romei de trecere, nu dela biserica orientală, ci dela biserica reformată. [2])

„E drept, că bieţii „Vlădicĭ" ai Belgradului se numiau încă pe sine „Mitropoliţi". „Ce folos însă," zice George Bariţ, „că acelea titulaturi aveaŭ valóre numai în ochiĭ credincioşilor bisericĭ române, din contră potestatea politică a ţĕrĭi nu le considera întru nimic; era nimicită jurisdicţiunea, titulul nu mai avea nicĭ un înţeles în actele domnitorilor." [3]) La carĭ cuvinte noĭ nu mai avem de adaus alt ceva, decât că după ce înşi-şi representanţiĭ bisericii aŭ primit *„actele domnitorilor"*, prin carĭ se crea acea posiţiune ticălósă bisericiĭ românescĭ, şi după ce eĭ n'aŭ protestat nicĭ odată în contra lor, acele acte aŭ determinat tot odată şi starea de drept public a Mitropolitului şi Mitropoliei Belgradului.

„Cele ce le-am arĕtat până aci, se referesc numai la biserica Românilor, carĭ eraŭ sub episcop chirotonit în Bucurescĭ. Însă afară de acéstă biserică mai era între Românĭ încă un fel de biserică perfect calvinéscă. De acésta se ţinea districtul Făgăraşului calvinit încă de pe la sfârşitul véculuĭ al 16-lea, care avea episcop *calvinesc* în tótă puterea cuvîntului. Calvin era şi comitatul Hunedórei locuit numai de românĭ, şi nu lipsiaŭ nicĭ biserici, în carĭ se profesa credinţa calvinéscă, dar oficiul divin se făcea şi după ritul oriental şi după formele calvinesci.

„Éta care era *de facto* şi *de jure* posiţiunea bisericiĭ române înainte de unire. Şi totuşi mai vorbesc ómenii de *autonomie, independinţă, autocefalie, religiune nealterată* şi alte bunătăţi închipuite pe timpul închiăriĭ uniriĭ, pe carĭ numai prin unire le-am fi perdut.

„Nam avut ce perde prin unire, pentru că *tóte* eraŭ perdute înainte de unire: *credinţă, independinţă şi autonomie."*

Şi cât de întemeiate sînt cuvintele ceste din urmă, dnii dela „Tel. Rom." pot să afle, dacă pe câtă-va vreme lapĕdă dela sine preocuparea şi cetesc, cele ce se cuprind în „Instituţiunile calvinescĭ în biserica românéscă din Ardeal" de Dr. A. Grama. Dacă o vor face dlor acésta, aprópe de pe fiesce care pagină vor puté să se convingă, că „biserica românéscă din Ardeal, pe când la capetul véculuĭ al 17-lea s'aŭ început tractările de unire cu biserica Romei, *„era deplin calvină în credinţă şi în organisaţiune"*. [1]) Atunci póte că nu vor mai susţiné, că în an. 1700 „o neînsemnată parte a poporului românesc — aŭ fost tras şi el — în nefericita desbinare dela biserica universală creştină (acum biserica ortodocsă)".

(Va urma.)

[1]) I. M. Moldovan, Archiv pag. 794.

[1]) Archiv pag. 794.
[2]) Archiv pag. 795.
[3]) Părţi alese din ist. Trans. v. I. pag. 211.

[1]) Dr. A. Grama »Instituţiunile calv. în bis. rom. din Ardeal« p. 460.

Eucharistia şi martiriul.

(Fine.)

Aşa Eucharistia a fost decĭ, carea întăria şi îndrepta voinţa martirilor. Dar influinţa eĭ în martirĭ după învĕţătura ss. Părinţi nu se mărginia singur numai la suflet.

În martirĭ învăpăiarea spiritului, zice Ilariŭ, se revĕrsa şi în trup şi-ĭ împărtăşia un fel de nesimţire. Şi el nu e singurul, care grăesce despre nesimţirea acésta. Adevĕrat că domolirea acésta a chinurilor nu era perfectă, nu delătura tótă durerea. Actele martirilor de multe orĭ grăesc altcum: aşa când istorisesc despre suferinţele din temniţele romane cele înfiorătóre, în carĭ întemniţaţiĭ zăceaŭ în întunerecul cel mai negru preste olaltă şi se topiaŭ de căldură nesuferită, de fóme şi de sete. Dar în propriile chinurĭ ale morţii simţiaŭ martiriĭ de multe orĭ, cum durerea trupéscă li-se domolia aprópe cu desevârşire. „Christos," zice s. Augustin, „umplea sufletul lor cu dulcéţă ceréscă, şi eĭ de aceea simţiaŭ durerea numai întru atâta, cât ea le măria meritul, dar nu-ĭ împingea la apostasie." [2]) Actele martirilor şi scrierile ss. Părinţi ne oferesc o mulţime de esenple, carĭ dovedesc acest fapt. Pe s. Perpetua o osîndiseră la aceea, ca ea învĕlită într'o mreje să servéscă de jucărie unei vacĭ furióse, şi animalul acesta turbat a şi aruncat-o în aer. Dar când după aceea o duseră pe câtă-va vreme de pe arenă, ea „privi", pe cum spune pasiunea eĭ, [3]) „în jur de sine ca treziţă dintr'un somn adânc şi întrebă spre mirarea tuturor: „Dar când vom fi aruncaţi înaintea vaciĭ aceleia?" Şi când auqi, că acésta s'a întîmplat deja, ea nu voia să o crédă, până când nu vĕqu urmele chinuiriĭ pe trupul sĕŭ şi pe haĭnele sale." Sciut e, cum s. Laurenţiŭ aşedat pe grătar de-asupra foculuĭ avu încă voe de a face o glumă. Acest fapt e adeverit deja printr'o medalie străveche, [4]) şi cum îl vom esplica, dacă nu aşa, că durerea într'însul a fost nimicită aprópe de tot? E decĭ un lucru de tot obicinuit sfinţilor Părinţi a scrie, că martiriĭ aŭ pătimit, ca şi cum n'ar fi avut trup, [5]) ca şi cum trupul, care se chinuia, nu ar fi al lor, ci al unuĭ străin, [6]) că eĭ eraŭ, ca şi cum ar fi fost numai nisce privitorĭ la propriile sale chinurĭ, [7]) că eĭ pe grătare roşite de foc zăceaŭ ca pe trandafirĭ. [8]) Nil crus sentit in nervo, si animus in coelo est, zice Tertulian. [9]) „Alt trup se chinuesce, când sufletul e în ceriŭ," zice Ciprian către martirul Flavian într'o vedenie. [10])

[2]) In nat. Perpet. I. §. 4.
[3]) §. 20.
[4]) Kraus, Real-Encycl. II. s. v. Laurentius.
[5]) Greg. Naz., Or. 4. n. 69.
[6]) Ibid. Chrysost., Serm. in omnes mart. 2.
[7]) Ibid.
[8]) Chrysost. in Rom. mart.
[9]) Ad mart. 3.
[10]) Acta s. Montani et Lucii 21.

„Când arde inima, atunci trupul nu simţesce flacăra," zice Maxim de Turin. [1])

Chiar liniştirea acésta a durerilor trupesci ni-se representă ca efect al sfinteï Eucharistiï. Aşa am audit pe s. Maxim zicênd, că sângele luï Christos îmbétă sufletul aşa, cât el nu maï simte chinuirile persecutorilor. Şi acésta o esprimă clar maï ales s. Augustin esplicând cuvintele: „Întru mine rămâne, şi eŭ întru el." „Şi cum a rămas întru el s. Laurenţiŭ, a carui amintire o serbăm astăzi? El a rămas într'însul până la óra ispiteï, până la interrogatoriŭ înaintea judecătoriului, — până la mórte; ba am zis încă prea puţin: până la chinurile cele maï neomenescï. Căci el nu a fost ucis repede, ci a fost chinuit în foc. L-aŭ lăsat, să trăéscă mult, orï maï bine nu l-aŭ lăsat, să trăéscă mult, ci l-aŭ silit, să móră încet. Dar fiind că (la masa aceea) a mâncat din destul şi a beut din destul, de aceea în mórtea aceea lungită, — aşa zicênd săturat de mâncarea aceea şi îmbetat de beutura aceea, nu a simţit chinurile."

Aşa aŭ cugetat dar vécurile cele dintâiŭ despre martiriŭ şi Eucharistie. Şi timpurile de maï apoi n'aŭ dat uităriï cugetele Părinţilor. Găsim aceea-şi convingere în persecuţiunile din Ïaponia, p. es. la aceï martiriï, carï în flacările ruguluï se întăriaŭ cu strigarea: „Trăéscă preasfinta taïnă a altaruluï!" Găsim aceea-şi consciinţă la martiriï anglezï din vécul al 16-lea, [2]) o găsim şi în timpul nostru. [3]) Aşa se vădesce o consonanţă frumósă între timpul cel maï noŭ şi între vécurile cele maï vechï ale creştinismuluï, nu numaï în credinţa teoretică în fiinţa de faţă a luï Christos în preasfîntul sacrament, ci şi în vederile, carï trebue să resulte neapărat dintr'o credinţă caldă, dintr'o convingere adevărată. Şi vechimea creştină privia pe Christos cel eucharistic de centru al întregiï vieţi supranaturale în biserică. În preasfîntul sacrament, zice Origene, [4]) Christos s'a făcut tuturor tóte, lapte pe sama celor ce numaï acum s'aŭ renăscut în Christos, medicină pe sama bolnavilor, mâncare vîrtósă pe sama luptacilor. Dar maï ales tot, ce e mare şi măreţ în biserică, e efectul acestuï sfînt sacrament. „Căci masa acésta," aşa zice s. Crisostom, „e nervul sufletuluï nostru, legătura concordieï, garanţa încrederiï, sperarea nóstră, mântuirea nóstră, lumina nóstră, viaţa nóstră." [5])

După **C. A. Kneller S. I.**

Bibliografie.

În editura „reuniuniï române de agricultură a comitatuluï Sibiiŭ" a apărut: *„Însoţirile de credit,* traducere după Raiffeisen de *Dr. Aurel Brote.* Broşura de 280 pag., hârtie fină şi tipar frumos, se ocupă de modul înfiinţăriï însoţirilor de credit după sistemul Raiffeisen. apoi de însoţirile de consum, de vîndare, de vieri, lăptăriï etc. dându-se îndrumări practice pentru conducerea fie căreia din ele. Scopul însoţirilor după sistemul Raiffeisen, — lăţite acum în tóte ţările, — este „înlocuirea capitaluluï egoistic, disolutor prin un capital asociator". S'a observat adecă, că crescênd mereŭ valórea banuluï, influinţa esercitată asupra ţăranuluï a fost cu efect disolutor. De aceea la însoţirile acestea, locuitoriï maï bine situaţi din o comună sînt chemaţi a ajuta cu cuvîntul şi fapta pe ceï maï săraci şi a-ï îndemna, să se nisuéscă a se ridica din putere proprie. Preţul e 80 cr.

Aŭ apărut: *România Agricolă* studiŭ economic de Dr. George Maior, prof. de agricultură. — *Psichologia stilului* de Petru Negulescu şi *Steaua,* dramă într'un act, traducere din franţozesce de Radu D. Rosetti.

A apărut

Instituţiunile calvinescï

în biserica românéscă din Ardél,

fasele lor în trecut şi valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare şi se póte procura cu preţul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaş** (Balázsfalva).

Tot la tipografia seminarială se află de vîndare:

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare şi cu copciï fl. 10.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Octoichul cel mic ediţ. III. Blaş 1892. Preţul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiŭ de păuză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Pentecostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele şi cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Euchologiu

ediţiunea **a dóua**, revĕdută după originalul grecesc şi îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine. pe hârtie velină, tiparit frumos în **negru** şi **roşu.** — Preţul nelegat fl. 2.80, éră legat în pele tare fl. 3.80.

Istoria particulară a bisericeï unite de Dr. A. Grama broş. 1 fl. 50 cr.

Testamentul şi Literele fundaţionale ale fericitului Archiepiscop şi Mitropolit gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş *Dr. Ioan Vancea de Buteasa.* Blaş 1892. Tipografia Seminariului gr. cat. din Blaş. Se află de vîndare la Administraţia „Unirii". Preţul: 0 cr., cu port postal 15 cr.

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Cestiuni

din

dreptul şi istoria bisericeï românescï unite, studiŭ apologetic din incidentul invectivelor „Gazeteï Transilvanieï" şi a dlui Nicolaŭ Densuşan asupra Mitropolitului Vancea şi a bisericeï unite. Partea I. 272 pag. 8°. Preţul **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Preţul **1** fl. Ambele părţi espedate franco **1 fl. 85** cr.

Istoria universală bisericéscă de Dr. A. Grama. Blaş 1881 broş. 3 fl.

Pregătire la mórte, adecă consideraţiuni asupra maximelor eterne folositóre tuturora pentru meditare şi preoţilor spre a predica, de *Alfons Maria de Liguori* Doctor al Besericeï. În versiune românéscă de Membriï societăţiï de lectură Inocenţiŭ M. Clain. Blaş 1893. Tipografia Seminariului archidiecesan. Opul are 425 p. în 8° mic. Preţul 80 cr. Editura societăţiï.

Editor şi redactor răspundĕtor:

Dr. Victor Szmigelski.

817 szám. (2) 1—1

1895.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1643/95 számu végzése által a Balázsfalvi takarékpénztár részvénytársasága javára. Besenyői Popa Geraszim. Ungureanu Gavrila, Popa Nikuláé, és Popa Vaszilie Mozan ellen 274 frt — kr. tőke, ennek 1894. évi August hó 16 napjától számitandó 6 % kamatai és eddig összesen 46 frt 72 kr. perköltség követelés erejéig elrendelt kielégitési végrehajtás alkalmával biróilag lefoglalt 899 frt — krra becsült: 5 tehén, 2 tulok, 2 ökör, 3 ökörszekér, 50 véka buza, 2 drb hordó, 7 szekér széna, 7 juh, 1 deszka kukoricza kass, 2 egyéves ökörbornya és 1 drb egy éves serté-ből álló ingóságok nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek a 3004/95 sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszinén, vagyis Besenyőben alperesek lakásainál ieendő eszközlésére 1896-ik évi Februar hó 4-ik napjának délelőtt 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t. cz. 107 §-a értelmében a legtöbbet igérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ban megállapitott feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Balázsfalván 1896. évi január hó 9-ik napján.

Thát György,
kir. birósági végrehajtó

Avis!

Subscrisul îmï permit a aduce la cunoscinţa On. Public din loc şi jur, cumcă mï-am deschis

un deposit de vinurï de pe Tîrnave

calităţi bune, curate şi bine manipulate. Se vinde vin noŭ litru **22** cr., vin vechiŭ litru **30** cr., Rissling noŭ litru **35** cr., Rissling vechiŭ litru **50** cr.

La dorinţa cumpĕrătorilor se spedézĕ dela 50 litre în sus, cu preţul redus la litru cu **5** cr., prin calea ferată dela gara din loc.

Blaş în Ianuariŭ 1896.

Cu tótă stima

Leopold Heisikovits

(1) 1—3 comerciant.

(3) 1—3

Publicaţiune.

Comunitatea cultuluï israilit din Blaş aduce la cunoscinţa On. Publiic din loc şi jur, cumcă şi-a deschis

Stabilimentul de băi

calde şi rĕci

aranjat după recerinţele igienice.

Preţul uneï băi de putină împreună cu albiturï este **50** cr., de basen **20** cr. Stabilimentul este deschis: **Dumineca, Marţia, Joia** şi **Vineria.**

Pentru studenţi preţuri scădute.

Blaş în Ianuariŭ 1896.

Comunitatea cultuluï israilit din Blaş.

[1]) Hom. 57.
[2]) Challoner, Mem. t. I. s. v. Nelson.
[3]) Acta s. Sedis 1885. p. 425. 440.
[4]) In cant. I, 1.
[5]) Hom. 24 in Cor.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un sir garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiecare publicăţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaş.

Anul VI. Blaş 25 Ianuariŭ 1896. Numĕrul 4.

Invitare la abonament.

Cu numĕrul 1 invităm la abonament nou cu preţurile din capul foii.

Restanţierii să binevoéscă a-şi achita abonamentul cât mai îngrabă, ca să se evite neregularităţi în espedarea foii.

Din partea nóstră vom cerca a mulţămi tóte aşteptările.

Redacţiunea şi Administraţiunea „UNIRII".

Liberalismul intolerant.

Orĭ ce sistem politic trebue să péră, când ajunge a fi ridicol. Éră ridicol devine, când ajunge în contrazicere cu sine însu-şi.

De sórtea acésta mai iute ori mai târziŭ nu o să scape nici liberalismul în patria nóstră. Nu o să scape, pentru că pe zi ce merge devine tot mai intolerant. Si apoi ce póte fi pe lume mai ridicol, de cât când sistemul politic „liberal", a cărui principiŭ fundamental este garantarea libertăţii celei mai mari posibile pentru cetăţeni, se face totuşi foc şi pară, când cetăţeni liberi şi onesti se constituesc în o partidă cu principii politice diverse de ale sistemului „liberal"? Cel ce nu se satură a se mândri cu garantarea libertăţii politice, devine chiar tiranul acelei libertăţi.

Mai póte omul în un atare cas sta de vorbă serios cu un atare sistem? Pe dreptul putem atunci da sistemului „liberal" atributul meritat de intolerant. Şi apoi în ce contrazicere mai flagrantă póte liberalismul să ajungă cu sine însu-şi, decât atunci, când devine intolerant?

Liberalism intolerant! Póte fi ceva mai ridicol pe lume?

Cum că cât de pe dreptul se cuvine liberalismului din patria nóstră atributul de intolerant, s'a putut în zilele aceste vedé din vorbirile alor doi bărbati dintre cei mai „liberali" din parlamentul din Budapesta.

Cel dintâiŭ a fost Dalai Lama cu „liberalismul", însu-şi ministrul presedinte Bánffy. Contele Apponyi a îmbiat pe guvern cu armistiţiŭ pentru anul iubileului milenar. A pus însă şi o condiţiune grea de împlinit pentru guvern: puritatea alegerilor dietale şi scutirea lor de presiunea organelor guvernului.

Şi ce să vedi? Ministrul presedinte, şeful puterii esecutive a maioritătii parlamentare a dat a înţelege, că faţă cu naţionalităţile şi faţă cu partidul poporal sînt de a se întrebuinţa orĭ ce mijlóce spre a împedeca întrarea lor în parlament şi validitarea programului lor în viaţa statului.

Concedem, că în stat sînt lucrurĭ de acele, carĭ nu pot fi atacate, fără ca prin aceea să nu fie atacat chiar însu-şi statul, ca de pildă întregitatea statului şi dreptul de proprietate. Lucru firesc, că dacă o partidă politică în programul sĕŭ şi-ar propune, să atace atarĭ lucrurĭ, aşa ceva nu póte fi suferit.

Se cuprinde óre aşa ceva în programul naţionalităţilor orĭ în al partidului poporal? Chiar nimic. Ci amîndóuĕ atacă numai „liberalismul" de astăzi din patria nóstră ca sistem politic. „Liberalismul" acesta însĕ nu este temelia statului, cât cine-l atacă pe el, să se pótă zice, că atacă însu-şi statul. Chiar dimpotrivă în ceĭ o mie de ani ai Ungarieĭ liberalismul acesta a fost principiul de guvern numai în un timp de tot scurt. Vécurĭ întregi a trăit Ungaria fără liberalismul de astăzi. Ba putem zice, că Ungaria n'are, să mulţăméscă liberalismului esistinţa sa de o mie de anĭ, ci aceea o datoresce cu totul altor sisteme politice.

Pentru ce dară să fie permis liberalismului a se folosi de orĭ ce mijlóce în contra partidelor, carĭ îl atacă? Numai pentru că perdêndu-şi mai tot farmecul, cu care aşa de mult a fascinat pe fórte mulţi, nu se mai póte susţiné decât numai cu forţa.

După Bánffy a urmat deputatul Sréter. Şi acesta reflectând la ofertul conteluĭ Apponyi a enunţat principiul intolerant, că statul să-şi încórde tóte forţele, ca nici naţionalităţile nici partidul poporal să nu ajungă la putere. Ba liberalul acesta rabiat identifică liberalismul cu însu-şi statul. Şi încă şi mai mult, identifică însă-şi cultura cu liberalismul, ca şi cum cel ce nu jóră sub flamura liberalismului, este un

---

Feuilleton.

O descoperire nóuă.

Bine a zis, cine a zis, că o maje de sare trebue să mănci cu un om, ca să-i poţi cunósce firea, şi póte încă şi mai bine ar potrivi-o, cine ar zice, că zeci de măji de sare de ai petrece cu un om, şi nici atunci să nu te laudi, nici atunci să nu te incredi, că în lăuntrul lui nu aŭ rĕmas crete şi unghete ascunse.

Aşa e cu omul şi tot aşa e şi cu firea altor lucrurĭ, şi că aşa e, veţi vedé mai bine din cele ce vĕ voiŭ spune despre aer. De mii de ani e aerul prietin nedespărţit al omenimii, pe unul fiecare ne petrece din légăn şi până la mormînt. Poţi trăi fără tată, fără mamă, chiar şi fără mâni, fără picióre. Zile întregi poţi să o duci fără apă, sĕptĕmâni fără de mâncare, dar fără de aer nici vreme de un ceas nu se póte. Ziua în toiul lucrului, nóptea până ce durmim, acasă la noi, în străini, sus pe munţi, jos în vale, adânc în inima pământului, orĭ unde am fi, în orĭ ce stare am fi, neîncetat respirăm, neîncetat ne hrănim cu aer. Avutul ca sĕracul, împĕratul întocmai ca şi sclavul, toţi, fără deosebire, toţi ne împrospetăm sângele cu aer. Cu tóte acestea, lucru ne mai pomenit şi ne mai audit, noi nici astăzi nu cunóscem aerul deplin, căci ce alta va să zică dacă după atâtea mii şi sute de ani vine lordul *Rayleigh* şi descopere, că pe lângă azot saŭ nitrogen, oxigen, vapori de apă, dioxid de carbon şi amoniac, din cari credeam, să consiste aerul, în aer se mai află încă un corp rĕmas necunoscut până acuma, aşa numitul *argon?* Şi dacă atât de puţin ne cunóscem pe prietinul cel mai intim, pe nedeslipitul prietin, în a cărui sin ne petrecem viaţa întrégă, şi care tot internul ni-l străbate, ce să zicem despre alte lucrurĭ, despre alte corpurĭ?

Mi-se va rĕspunde póte, că aerul e nevĕdut, fără gust şi fără de miros, ér fără însuşirĭ de aceste e din samă afară greŭ, să ajungi la cunoscinţa unui lucru. Cum să nu fie greŭ a ajunge la cunoscinţa aerului, când cu ochiĭ nu-l vedi, cu urechile nu-l audi, cu mânile nu-l poţi prinde, când numai pe cale măestrită, cu mult încunjur, îl poţi sili, să-şi destăinuéscă firea?

În adevĕr aşa e, dar tot aşa e de adevĕrat, că sîntem sute şi mii de milióne, toţi cu minte în cap, unii chiar cu fórte multă minte, şi înainte de noi aŭ fost alte sute şi mii de milióne, şi înaintea acestora ĕră alte şi alte milióne, carĭ toţi aŭ trăit încunjuraţi de aer şi hrăniţi de aer. Înţĕleg, că pruncul nevrîstnic să nu-şi scie da samă, de ce respiră, şi chiar să nu iea samă, că respiră, dar nu înţĕleg, să nu iea samă, şi să nu cerce după esplicare un om în vrîstă. Înţĕleg, ca băeţii nededuţi la gândire să nu cerce, ce este vîntul, ci să crédă, că e fiinţă, ce-şi are locuinţa în pesterĭ şi vizunii din munţi, dar nu pot înţĕlege, ca tot aşa să facă ómenĭ deprinşi în gândire şi deduşi a-şi cere samă şi esplicare de tot, ce vĕd, de tot, ce aud. De când a aflat omul întâia óră, ce rĕŭ este, să-şi reţină respirarea, şi că a împedeca altuia respirarea însamnă a-i lua viaţa, a trĕbuit să se şi întrebe, — neapĕrat a trĕbuit, — pentru ce e aşa de lipsă respirarea? Şi de atunci tatăl a spus la fiŭ, fiul mai departe, şi aşa tot mai departe, că nu este bine, să-şi reţină omul rĕsuflarea, şi că nu poţi face omului mai mare rĕŭ trupesc, decât să-l împedeci în respirare. Şi dacă tatăl nu va fi putut să afle şi să spună fiului, pentru ce e aşa de lipsă respirarea, va fi aflat fiul, ér-

idiot, un necult, un Hotentot în Europa, de unde şi trebue înlăturat dela orĭ ce influinţă asupra politicĭi cu însă-şĭ puterea statuluĭ. N'ar fi fanaticul acesta străin chiar nicĭ de aceea, că liberalismul să se inarticuleze în legile ţĕrĭĭ, cât cine l-ar ataca, acela să se facă vinovat de una din cele maĭ marĭ şi maĭ grozave crime politice.

Continue numaĭ domniĭ liberalĭ maĭ departe cu intoleranţa lor, de ridiculositate nu-ĭ va scăpa nimenĭ, şi apoĭ cine a devenit odată ridicol, acela pentru viaţa publică e perdut.

Póte că acésta este calea, pe carea Provedinţa dumnezeéscă voesce să mântuéscă patria nóstră de jugul liberalismuluĭ.

Aliaţiĭ guvernuluĭ cer recompensare. — Sprinigitoriĭ reformelor politice bisericescĭ, pe cum se scie, aŭ fost Protestanţiĭ şi Jidanĭĭ. Celor dintâiŭ le pare rĕŭ de spriginul dat guvernuluĭ, căcĭ în urma legilor celor nóuĕ biserica protestantă perde mult în tóte privinţele. Poporul se răcesce şi se departă de acéstă biserică, éră păstoriĭ sufletescĭ îşĭ perd veuitele şi de altcum destul de modeste.

Fiind de present pentru pastoriĭ protestanţĭ din Ungaria de tot simţită perderea venitelor numite stolare, eĭ cer, ca guvernul să le dea ajutoriul promis, când ĭ-aŭ dat spriginul la votarea nóuĕlor reforme. Spre acest scop s'a presentat în 18 a c. la ministrul Wlassics o deputaţiune a protestanţilor sub conducerea superintendentelui Baltik şi a luĭ Radó Kálmán. Deputaţiunea a predat ministruluĭ un memorand, în care cer pentru biserica lor ca subsidiŭ anual suma rotundă de 400.000 fl. Eĭ aŭ primit în aniĭ trecuţĭ ca subsidiŭ dela stat câte 20,000 fl. În anul acesta subsidiul a fost ridicat la suma de 74,000 fl. Dară nicĭ atâta nu le e de ajuns, ci eĭ provocându-se la art. de lege 20 din 1848, în înţelesul căruia lipsele bisericescĭ şi şcolare ale confesiunilor recepte aŭ să se supórte dela stat, cer 400,000 fl. Suma acésta încă le e prea mică, dară se tem, că statul, când va vota sume pentru confesiunĭ, va pretinde şi amestec în afacerile interne ale acestora. Amestecul guvernuluĭ, orĭ cât de binevoitoriŭ ar fi el azĭ pentru protestanţĭ, totuşĭ nu-l doresc aceştia.

Ca să misce pe guvern la darea subsidiuluĭ de 400,000 fl., memorandul arată, că din causa reformelor bisericescĭ venitele stolare aŭ scăqut cu 127,500 fl. Scăderea venitelor stolare o simt maĭ ales păstoriĭ sufletescĭ, carĭ până acum abia aŭ avut, din ce să trăéscă. Aceştia prin reducerea venitelor stolare îşĭ perd $^1/_4$—$^3/_4$ din venitele lor şi sînt espuşĭ la pericolul de a fi peritorĭ de fóme.

Protestanţiĭ amenință, că dacă guvernul le-ar denega subsidiul promis de Wekerle şi Szilágyi, pe când eraŭ ministri, biserica protestantă nu ar maĭ puté suporta spesele cu susţinerea şcoilor, prin ce fac serviţ statuluĭ.

Aŭ protestanţiĭ un motiv şi maĭ puternic pentru înduplecarea guvernuluĭ, şi acesta este amenințarea, că vor trece în opositie atât clerul, cât şi poporul. Catolicĭĭ se organiséză în partidul poporal, care are de scop revisuirea legilor bisericescĭ; Jidanĭĭ şi filosemiţiĭ sînt prea puţinĭ, ca să se pótă răzima guvernul numaĭ pe eĭ; naţionalităţile, în ţinuturile cărora îşĭ recrutéză guvernul liberal deputaţĭ, încă s'aŭ deşteptat: şi astfel ca să nu-şĭ pérdă pe vechiĭ aliaţĭ, pe protestanţĭ şi reformaţĭ, va trebui, să le dea banĭ din casa statuluĭ.

Dacă statul va desdauna pe pastoriĭ protestanţĭ pentru perderile stolare, în aceea-şĭ măsură e dator, să rebonifice şi preoţimea celor alalte confesiunĭ din patrie. Quod uni iustum, alteri aequum. Prin desdaunarea proporţionată a tuturor confesiunilor budgetul va cresce cu câteva milióne, şi acésta încă e o urmare a politicĭĭ liberale, care nu scie, decât să măréscă sarcinile publice.

Noĭ credem, că guvernul spre a nu-şĭ face odióse reformele prin crescerea cheltuelilor provocate cu introducerea lor, ar dori bucuros, să mulţăméscă pe aliaţiĭ séĭ pe altă cale, dară aceia aŭ declarat categoric, că numaĭ cu banĭ se mulţămesc, fiind că banĭ li-s'aŭ promis.

Şcolile şi învĕţătoriĭ nostri.

II.

Am înşirat, aprópe fără comentar maĭ multe fapte de o gravitate necontestabilă şi tot odată fórte îngrijitóre pentru viitorul şcolilor nóstre poporale şi a învĕţătorilor nostri.

Dar nicĭ nu e lipsă de un lung comentar. Intenţia faptelor, ce s'aŭ urmat şi se urméză cu sistem de vre-o 20 de aniĭ, este pur şi simplu *desnaţionalisarea* Românilor şi a celoralalte naţionalităţi; ér prin legile politice bisericescĭ şi altele se intenţionéză înstrăinarea nóstră şi de *credinţa şi moralul creştinesc,* apoĭ preste tot *rĕmânerea nóstră înderĕpt în cultură şi în privinţă materială.*

Căcĭ ce alt scop de cât desnaţionalisarea póte avé introducerea uneĭ limbĭ străine în şcolile *poporale,* unde copiiĭ, în urma împrejurărilor nefavorabile de pe la sate, de abia pot învĕţa pe lângă religiune şi morală, să *cetéscă, să scrie* şi *computeze* în limba maternă?

Ce alt scop póte avé graba cea mare, cu care se plănuesce şi se lucră pe tóte terenele, în deosebĭ pe cel al învĕţămîntuluĭ poporal, ca fără întârziare *preparandiile* şi preste tot *cualificaţia învĕţătorilor* să fie un prerogativ numaĭ al statuluĭ? Pentru că, cum zice Szathmáry: *„Adevĕratele probleme naţionale îşĭ aştéptă resolvarea pe terenul învĕţământuluĭ poporal."*

Şi pe când toţĭ pedagogiĭ maghiarilor se vaieră, că planul de învĕţământ este prea vast şi imposibil de a se esecuta în şcolile poporale de pe la sate. pentru ce nu se gândesc şi la învĕţătoriĭ naţionalităţilor, carĭ aŭ de a trage cea scurtă având de a propune cu un obiect maĭ mult? Şi în ce măsură? Şi încă ce obiect? O limbă străină de spiritul copiilor.

Dar n'aĭ, ce să te faci. Acésta a fost

---

de nu, nepotul orĭ strănepotul orĭ dintre următoriĭ acestuia vre unul.

Odată ce s'a aflat, că în jur de noĭ este un corp nevĕdut, fără gust şi fără de miros, maĭ necesar la viaţă şi decât pânea de tóte zilele şi decât apa, odată ce s'a descoperit aerul şi se va fi aflat, că vîntul e aer pus în mişcare, vestea acestor descoperirĭ va fi trecut din neam în neam, din sĕmînţie în sĕmînţie şi va fi fost îndemn puternic, ca să se scruteze şi să se afle şi maĭ multe despre aer. Omenĭ nesiliţĭ, să lupte zi de zi cu grijile vieţiĭ, se vor fi pus, — e cu neputinţă, să nu se fi pus, — să afle căĭ şi mijlóce de a-l cunósce maĭ deaprópe, de a-l sili, să-şĭ arete taĭnele fiinţeĭ sale. Şi cu tótă baterea de cap, cu tóte descoperirile făcute, în anul trecut a trebuit să aflăm, că în aer pe lângă elementele sciute maĭ este o buruénă nóuă, un gaz necunoscut până acuma. Şi dacă va merge pe calea apucată, Dumnezeŭ scie, câte lucrurĭ va trebui să maĭ aflăm despre aer, póte noĭ orĭ póte următoriĭ nostri. Şi dacă, pe cum am zis, atât de puţin cunóscem aerul, ce va fi cu alte lucrurĭ, cu alte corpurĭ? Étă pentru ce nu mĕ pot uni în părerĭ cu ceĭ ce atât de mult se încred în puterea minţiĭ nóstre. Descoperirile nóuĕ zi de zi tot maĭ lămurit arată, cât de puţin scim faţă de sumedenia de lucrurĭ, ce le vedem, fără ca mintea să le pótă da esplicare, şi faţă de sumedenia de póte şi maĭ multe lucrurĭ, despre carĭ nicĭ închipuire nu avem, că esistă.

Cunoscinţele, ce le avem despre aer, datéză mare parte din vécul al 17-lea şi cu deosebire din vécul al 18-lea. Până în seclul al 17-lea nu se scia nimica despre pondul aeruluĭ, despre colosala greutate, cu carea apasă aerul asupra nóstră. Abia *Toricelli* a aflat. că aerul cu greutatea sa ridică apa în fântânile cu smic şi împedecă în curgere vinul dintr'o bute nedestupată de-asupra ş. a. m. d. Abia luĭ *Toricelli* ĭ a succes, să construéscă barometrul şi să afle, că aerul nu apasă totdeuna cu aceea-şĭ greutate, şi că din crescerea apĕsărĭĭ putem conchide la îndreptarea vremiĭ, din scăderea el la vreme móle şi norósă, póte chiar la ploe orĭ ninsóre.

Descoperirile véculuĭ al 17 lea şi ale vécurilor de maĭ înainte priviaŭ maĭ mult însuşirile esterne ale aeruluĭ, ér în natura luĭ internă abia seculuĭ al 18-lea ĭ-a fost dat, să pĕtrundă. Maĭ înainte se credea, că un singur corp aerin esistă, aerul, şi abia luĭ *Black* (1750) ĭ-a succes, să înlăture credinţa acésta, ce cu puţine escepţiunĭ se póte numi credinţa generală a lumiĭ de până atuncia. Şi fiind că afară de aer alt corp aerin nu maĭ cunosceaŭ, nicĭ prin minte nu le trecea, că aerul ar fi corp compus stătător din dóuĕ orĭ póte şi maĭ multe alte corpurĭ.

În 1772 s'a descoperit nitrogenul saŭ azotul, în 1774 oxigenul, şi luĭ *Cavendisch* ĭ-a succes, să arete, că în aer se află de vre-o 4 orĭ atâta nitrogen ca oxigen, şi că raportul dintre ele în cursul vremiĭ nu se schimbă. S'aŭ maĭ aflat în aer şi vaporĭ de apă, puţintel dioxid de carbon şi încă şi maĭ puţintel amoniac. Şi când în anul 1877 a succes, să se maĭ condenseze, să se prefacă în licid, se credea, că seria descoperirilor referitóre la aer a ajuns la capĕt, când de odată vine vestea surprinzĕtóre, că anglesiĭ *Rayleigh* şi *Ramsay* în August 1894 aŭ dat de urma uneĭ părţĭ constitutive a aeruluĭ până acum necunoscute.

De atunci a trecut maĭ bine de un an, şi nu numaĭ eĭ, dar o mulţime de chemiciani s'aŭ pus, să afle, dacă esperimentele lor nu s'aŭ basat pe vre-o rătăcire, cum aşa adese orĭ se întîmplă, şi resultatele aŭ consunat cu ale lor. Şi nu numaĭ atâta, dar aŭ aflat, că dintru 100 de părţĭ de aer argonul face 1 parte, ĭ-aŭ studiat natura şi aŭ aflat, că la —190° şi eĭ se preface în licid, un licid ceva maĭ des decât apa. *Crookes, Olszewski, Berthelot, Guntz, Olève, Thalen, Langlet* şi o serie întrégă de alţĭ chemiciani se silesc din résputerĭ a-l pétrunde bine natura şi a-l scóte din anumite *corpurĭ*, pe unde se maĭ află. Pe urma silinţelor puse de eĭ azĭ putem pune la o parte neîncrederea şi îndoéla, ce şi fără de voe te cuprinde la audul uneĭ descoperirĭ atât de necredute.

Împrejurarea, căreia are să-ĭ mulţămésca Rayleigh descoperirea argonuluĭ, a fost, că nitrogenul estras din nitrat de amoniŭ ĭ-s'a părut maĭ des ca nitrogenul căpĕtat din aer. Din diferinţa de desime a conchis, că nitrogenul din aer nu póte fi curat, ci trĕbue să conţină ceva părţĭ străine şi maĭ grele.

sórtea nóstră în acéstă ţară: să ni-se mĕsure cu mĕsură dréptă numai la împărţirea sarcinilor.

Chiar şi ordinul ministerial, că *„învĕţătorul nu póte purta pe lângă învĕţătorie nici un alt oficiŭ“*, încă se esplică într'un mod, care detrage superiorităţilor confesionale din drepturile lor. Şi anume în alineatul al doilea din §. 141 al art. de lege XXXVIII din 1868 se zice: *„Într'aceea astfel de afaceri, cari se pot efeptui în loc şi afară de órele de învĕţĕmînt, póte lua asupră-şi cu concesiunea prealabilă a superiorităţii scolastice.“*

Ér autorităţile superióre ale învĕţătorilor confesionali sînt negreşit organele scolastice confesionale, cărora în casul present ar fi trebuit să li-se lase dreptul de a da concesiune învĕţătorilor sĕi pentru a puté esercita şi o altă ocupaţiune laterală pe lângă învĕţătorie. Căci e destul de ticălósă rĕsplata învĕţătorilor chiar şi pe lângă un salar de 300 fl.

Şi apoi pentru ce numai învĕţătorului român să i-se lege mânile, ca să nu mai póta câştiga şi pe alte căi oneste câte ceva, când sute şi mii *dintre cei mai mari* fac zeci de serviţii laterale, tóte bine plătite, şi fără de a mai avé lipsă de *„prealabilă concesiune“* dela cineva?

Revistă bisericescă.

Roma.

„Unità cattolica“ este informată, că Sfinţia Sa din incidentul serbării mileniului în Ungaria va adresa episcopatului şi credincioşilor din acéstă ţară o enciclică arĕtând, că ceea ce póte arĕta Ungaria ca demn de laudă, este tot odată o laudă a bisericii catolice, şi de aici urméză datorinţa cetăţenilor de a rĕmânè fideli religiunii catolice şi după învĕţăturile ei a îmbunătăţi raporturile dintre biserică şi stat. Acésta o poftesce şi interesul religiunii şi al patriei.

Asemenea se anunţă din Roma, că deja e hotărît în principiŭ, să se trimită la încoronarea ţarului în Moscva un înalt dignitar bisericesc, care să represente pe Pontificele Roman. Pentru misiunea acésta se pare a fi designat nunţiul din Viena Msgr. Agliardi.

Franţa.

Raporturile dintre guvernul francez şi dintre Scaunul Apostolic sînt încordate. Guvernul a revocat pe ambasadorul Lefebvre de Behaine, fiind că acesta era prea confidenţial cu Papa apreţiând tânguirile Papei cu privire la nedreptăţile, ce se fac bisericii în Franţa. Guvernul radical împinge lucrurile la întreruperea raporturilor diplomatice cu Vaticanul spre a plăcé socialiştilor şi francmasonilor. Nu e mirare, căci pe cum se laudă organul „Revue Maçonnique“, dintre cei 11 ministri actuali 9 sînt francmasoni, şi afară de aceea sînt francmasoni presidentul republicii şi al camerei.

Politica guvernului faţă de Roma în presă nu află resunetul dorit de francmasoni, ér în cameră i-se pregătesce guvernului o oposiţie energică. Francezii, chiar şi cei necredincioşi, voesc a întreţiné raporturi cu s. Scaun, a cărui putere şi influinţă o recunósce şi respectéză lumea întrégă.

Revistă politică.

Afaceri interne.

La desbaterea budgetului ministeriului de interne a zis Polonyi în şedinţa din 16 a c., că guvernul actual, când s'a format, şi-a scris pe flamură devisa: „Ce nu putem ajunge cu puterea, putem sa ajungem cu violenţa.“ Şi e de admirat, cum şi-a aflat Bánffy instrumentul sĕŭ în persóna lui Perczel Dezsŏ. Căci alegeri, de cari a inscenat Perczel, nici când nu aŭ mai fost în Ungaria. — Perczel reflectând la atacurile oposiţionalilor se încércă a proba, că la compunerea listelor electorale nu s'aŭ întîmplat abusuri; négă, că gendarmii la alegeri ar aduna alegĕtori pentru guvernamentali; de repeţite ori a declarat, că cea mai periculósă şi mai nepatriotică întreprindere este partidul poporal, dară pentru acésta dînsul nu profesézĕ principiul, că în contra acestei partide ori ce ar fi iertat. *Maioritatea, dacă a învĕţat abusuri, acelea le-a învĕţat dela oposiţie.* (Preţiósă mărturisire.)

În şedinţa din 17 Bujanovics a voit să probeze cu date, că la alegerea dela Girált persóne oficióse aŭ corteşit cu cea mai mare vehementă pentru candidatul guvernului, ér gendarmeria a fost pusă la dispositia corteşilor. Preşedintele nu i-a permis, să producă datele probătóre.

Şedinţa din 18 s'a ocupat de petiţiunile incurse la dietă. Péchy critică administraţia publică, carea e pusă în serviţiul partidului guvernamental; constată, că ţara nu are încredere în guvernul şi sistemul actual de guvernare. — Guvernamentalul Sréter ocupându-se de ofertul de pace al lui Apponyi îl recércă pe acesta, să se declare categoric, ce atitudine observă faţă cu partidul poporal? Condamnă acţiunea acestui partid? Gata este a lupta alăturea cu partidul liberal în contra partidului poporal? (Cu greŭ credem, ca Apponyi să dea rĕspunsul categoric, pe care l-a cerut Sréter în numele partidului guvernamental.)

Ugron constată în şedinţa din 21 a c., că dela 1867 încóce tótă puterea s'a concentrat în mâna statului, ca cu atât mai usor să pótă fi smulse poporului drepturile sale. De binele poporului guvernul nu se îngrijesce. Poporul nici când nu are drept faţă de cei puternici. El are numai frică, dară nu şi respect faţă de legi. Şi cum va avé respect faţă de legi, când vede, că cei puternici primesc impuls chiar dela guvern spre călcarea legilor? Trebue să se introducă un sistem noŭ, trebue introdus sânge noŭ în organism, căci cel de acum este înveninat prin corupţiune.

În şedinţa de Mercuri Apponyi a presentat amendamentul anunţat referitor la proiectul de lege despre judicatura curiei în afacerile alegerilor dietale. Pe cum este cunoscut, dela primirea acestor amendamente face contele Apponyi dependentă împăcarea cu guvernul.

Partidul guvernamental declară prin Gajári, că salută cu bucurie nisuinţele de împăcare ale partidului naţional, dară aştéptă, ca şi acest partid să îea posiţie faţă de inimicii reformelor bisericesci, căci nu este permis a concede, să jóce rol în politică fanatismul religios.

Austria.

În 17 a c. Monarchul a numit pe polonul dr. Rittner de ministru fără portofoliŭ, ér pe Feldmarschall-Lieutenantul cav. de Guttenberg ministru de comunicaţiune.

Locţiitorul Boemiei contele Thun, în contra căruia eraŭ preste mĕsură esacerbaţi Cehii tineri, şi-a dat dimisia. „Fremdenblatt“ când comunică faptul acesta, adauge, că posiţia locţinĕtoriului Thun a fost de tot grea din causa diferinţelor dintre el şi Cehii tineri, cari azi în dieta boemă sînt adevĕraţii representanţi ai poporului ceh. Étă unde duce lupta politică. Óre când Cehii tineri eraŭ batjocoriţi şi persecutaţi, ér azi sînt respectaţi, fiind că la spate aŭ întreg poporul ceh.

Germania.

Sâmbăta trecută s'a serbat cu mare solemnitate a 25-a aniversară a proclamării imperiului german. Din acest incident împĕratul a agraţiat pe mai mulţi captivi, condamnaţi mai ales pentru delicte politice şi vătĕmarea casei domnitóre. În mesajul dat cu ocasiunea aniversării împĕratul mulţămesce lui Dumnezeŭ, că a păzit imperiul în pace, de a putut progresa pe tóte terenele. În viitoriŭ pe lângă desvoltarea puterii armate, care e garanţa pentru independenţa patriei, împĕratul îşi ţine de datorinţă a lucra prin legislaţiune şi guvern, ca să prospereze ţara pe terenul economic, să se administreze justiţia neparţial, şi să se crésca tinerimea în frica lui Dumnezeŭ şi iubirea de patrie. Închie accentuând, că imperiul german

---

Pe urma aflată a mers apoi mai departe şi a cercat cu pulvere de magnesie înferbîntată şi a constatat, că nitrogenul curat se lasă a fi absorbit deplin, nitrogenul din aer numai în parte, şi că neabsorbită rĕmâne partea cea mai grea.

În felul acesta a purces mai departe şi mai departe, dar firesce mersul nici pe departe nu a fost aşa uşor şi neted, pe cum de uşor se spune prin cuvinte.

Rĕmâne, să se mai constate, dacă argonul e element, cum e oxigenul, nitrogenul şi alte vre-o 80, ori corp compus stătător din 2 ori 3 de aceste. Se vor face încercări de a-l descompune prin căldură, prin electricitate ori pe alte căi, prin alte mijlóce, şi dacă va resista la tóte aceste, dacă tóte aceste nu-l vor puté descompune în alte corpuri, îl vom zice corp simplu. De se va întîmpla însĕ, ca prin vre un mijloc, pe ceva cale să se descompună în alte corpuri, vom înceta a-l mai înşira între corpurile simple saŭ elemente.

Şi acum de închiare doresc cetitorilor poftă bună la argonul, ce clipită de clipită îl inspiră în sine. După cetirea acestor şire rĕsufle odată în şi în tigná, şi dacă vor fi cu destulă luare aminte, vor trĕbui se simţéscă presenţa argonului. De cumva nu-l vor fi simţit la prima rĕsuflare, fie convinşi, că nu aŭ fost cu destulă luare aminte, şi cerce a dóua şi a treia óră până îl vor simţi.

este departe de a periclita pacea ţĕrilor vecine, din contră chiar doresce pace.

România.

Grecia şi România, după cum spune „Asty“ din Atena, aŭ început tractative pentru reînceperea raporturilor diplomatice. Se speréză, că tractativele vor avé resultat bun.

Spania.

Armata spaniolă nu a fost în stare, să înfrângă până acum pe insurgenţii de pe insula Cuba, ba aceştia devin tot mai îndrăzneţi. Guvernul a revocat pe mareşalul Martinez Campos încredinţând comanda supremă generalului Marin.

Turcia.

Pentru pacificarea Macedoniei sultanul a pus în fruntea vilaietelor Salonichi, Monastir şi Cosov guvernatorĭ creştinĭ, anume pe un Grec şi doĭ Bulgarĭ. Asemenea este determinat sultanul a esecuta până la primăvară tóte reformele promise. Pe calea acésta voesce Pórta să previnĕ revoluţiunea proiectată de agitatoriĭ bulgarĭ pe primăvară. De voe bună nu introduce Pórta reformele recunoscute ca necesare, dară de frică o face acésta.

Corespondinţe.

Selagiŭ Decembre 1895.

(Fine.)

Înse alta e buba corespondentuluĭ. Îl supĕră venitele, carĭ le percipiéză protopopiĭ din licenţa de căsătorie şi vicariĭ din dispensaţiunile casurilor delegate dela Ilustriĭ Archiereĭ, zicĕnd, că el ca preot ĭertă din stola usitată 1—2 fl. şi în multe casurĭ nu primesce nimic. Asigurăm pe veneratul public cetitor, că în casurile, când preoţiĭ nu sînt în stare de a incassa ceva sub titlu de stolă a cununiei, nici vicariĭ nicĭ protopopiĭ nu pretind nimica pentru dispensaţiunile delegate şi licenţa de căsătorie, ba adese li-se ĭertă din competinţă şi acelora, dela carĭ preoţiĭ pot incassa stolele. Ér aserţiunea corespondentuluĭ, că unde nu sînt vicarĭ, dispenséză protopopiĭ, e nefundată, de órece ar trebui, să scie, că în acele ţinuturĭ, unde nu sînt vicarĭ foraneĭ, dreptul de a dispensa este reservat singur Archiereilor diecesanĭ orĭ Scaunul Papal.

Scie corespondentul, — trebue să scie, că se întórce pe la oficiile protopopescĭ, ba şi pe la cel vicarial, şi s'a putut convinge, — că azĭ într'o parochie bine condusă se adună atâte lucrurĭ oficióse, câte a avut în timpurĭ vechĭ un protopop, ér un protopop are atâtea afacerĭ, câte a avut un vicariŭ, şi un vicariŭ mai atâtea, câte avea mai înainte scaunul episcopesc. Pe lângă aceea se scie, că afară de călătoriile întreprinse cu ocasiunea luărĭ esamenelor, a visitaţiunĭ şi revisiunĭ raţiunilor, — cu carĭ ocasiunĭ de unde căpĕtă de unde nu protopopiĭ diurnele prescrise, — câte călătoriĭ oficióse mai sînt datorĭ să facă vicariĭ şi protopopiĭ în cause bisericescĭ şi şcolare, asemenea la sfinţirĭ de biserici şi şcolĭ, în cause de limitare de păşune şi pădure şi comasaţiunĭ, şi pentru tóte acestea nicĭ trăsură nicĭ diurne nu capĕtă. Din causa acestor escursiunĭ sînt siliţĭ a ţinĕ trăsură proprie, ce costéză spese enorme. Acum să spună corespondentul, că un protopop din salariul de 42 fl. saŭ 63 fl., ér un vicariŭ la oraşe din salariul de 315 fl. cum îşĭ va întreţinĕ trăsură cu caĭ, dacă li-se vor lua şi puţinele venite accidentale. Dar susţinerea cancelărieĭ ce costă? Mai încolo e drept, că tuturor preoţiĭor incumbe datorinţa participărĭ la conducerea causelor naţionale, că tuturor se zice „Preoţi cu crucea 'n frunte“, dar opiniunea publică şi vocea naţiunĭĭ sună în prima linie vicarilor şi protopopilor şi-ĭ chĕmă, să mérgă în prima falangă a luptătorilor. Înse la tóte se recer spese. Prin urmare dacă s'ar micşora şi de altmintrea puţinele venite protopopescĭ şi vicariale, cum ar fi în stare, să satisfacă pretensiunilor multifarie împreunate cu oficiile lor şi să represente cu demnitate, unde recer causele şi interesele bisericĭ şi ale naţiunĭĭ?

E lucru sciut, că încă înainte de arondarea dieceselor române gr. c. archiereii de pie memorie aĭ dieceseĭ Făgăraşuluĭ aŭ încredinţat şi administrarea tracturilor protopopescĭ ale Crasneĭ şi Valcăuluĭ vicariuluĭ Silvanieĭ, ca din venitele accidentale ale acelora să i-se mai asigureze subsistinţa pe lângă puţinul salar, ce-l are. Dacă s'ar cassa licenţele de căsătorie, vicariul din Silvania, şi de sigur că nicĭ celalalţĭ din Năsĕud, Haţeg şi Făgăraş, carĭ tot odată administréză şi tracte protopopescĭ, nu vor mai puté subsista şi încă amĕsurat statului şi postulatelor bisericerscĭ, naţionale şi sociale, pe carĭ spiritul timpuluĭ le légă de pusĕţiunea lor oficiósă. Că protopopiĭ ocupă cele mai bune beneficiĭ, corespondentul nu o póte susţinĕ, căcĭ şi parochia dsale încă e mai proventuósă decât a multor protopopĭ.

Spre a da espresiune opiniunĭĭ unuĭ ţinut întreg în causa licenţeĭ protopopescĭ şi a dispensaţiunilor dela impedimentele canonice faţă de nóuĕle legĭ bisericescĭ, n'a fost competent, pentru că lucrarea dsale se restrînge la sfera îngustă a parochieĭ sale, şi cunoscinţă amplă a poporuluĭ, ca şi care nu a funcţionat şi în alte părţĭ ale Selagiuluĭ, nu póte avé, ci numaĭ a turmeĭ păstorite printr'însul. Opiniunea corespondentuluĭ nu póte fi dătătóre de ton şi cinosură despre situaţiunea spirituală a poporuluĭ din cele 12 tracte ale vicariatuluĭ Silvanieĭ, şi cu atât mai puţin din întrĕgă diecesa Gherleĭ, că parochia dsale dimpreună cu vre-o dóuĕ parochiĭ situate sub Meseş din causa turburărilor religionare inscenate de către fraţiĭ gr. orientalĭ din vecinătate de preste Meseş încă până astăzĭ, deşi turburările s'aŭ liniştit, se află încât-va în stare escepţională; prin urmare pe cum în alte privinţe, aşa şi faţă de nóuĕle legĭ bisericescĭ esperinţa corespondentuluĭ câştigată în parochia sa nu o póte presenta publiculuĭ şi clerului român ca opiniune domnitóre în poporul român gr. cat. din vicariatul Silvanieĭ, şi cu atât mai puţin ca cinosură pentru clerul din întrĕgă provinţa mitropolitană.

Cumcă scopul i-a fost a irita spiritele în cler şi popor în contra puţinelor venite vicariale şi protopopescĭ resultate din schedulele de cununiĭ şi din dispensaţiunile delegate, apare învederat şi din înşirarea cifrelor feluritelor competiuţe, carĭ sînt a se rĕspunde prin căsătoriĭ, dar nu cad tóte în favorul protopopilor şi vicarilor, ci de multe orĭ acestea se împart şi între câte 4 factorĭ, carĭ conlucră după legile nóuĕ la încheiarea căsătorieĭ, dar tóte cifrele sumisându-le în 10 fl. le-a încărcat în greutatea vicarilor şi protopopiilor, ca să sparie opiniunea publică de către aceste instituţiunĭ „obsolete“; ba ce e şi mai mult, numesce paradocs primirea competinţeĭ de licenţă. — Óre nu e mai paradocs a afirma, că preotul funcţionéză în mai multe casurĭ ca protopopul?

Dacă voim, să nu se îndésică de sufletul poporuluĭ legea aşa poreclită căsătoria civilă, să nu tindem a şterge instituţiunile cele vechĭ înrădăcinate în viaţa bisericiĭ nóstre şi concrescute cu spiritul şi convingerea poporuluĭ, pentru că introducerea casurilor escepţionale pe rînd ne-ar desbrăca pe toţi de tóte drepturile canonice bisericescĭ; prin urmare să ne ferim ca de foc a crea casurĭ şi stărĭ escepţionale în disciplina bisericiĭ nóstre, ci să esplicăm neîntrerupt credinciosuluĭ popor, că înregistrărĭĭ civile a căsătorieĭ să nu-ĭ dea mai mare preţ, de cât vedem cu ochiĭ nostri trupescĭ, să-l demustrăm poporuluĭ, că în acel act nu vedem nimic, ce ar stîrni în noĭ simţul religios-moral şi pietate, ce ar vorbi către sufletul şi inima creştinuluĭ, nu vedem altariŭ, nu cruce, nu Evangelie, nu cununĭ, nu audim „Tatăl nostru“, nu rugăciunĭ înălţătóre de suflet saŭ binecuvîntare, ci preste tot un act profan. Ca să convingem despre acésta pe credinciosul popor, nu e de lipsă, să folosim de argument „cassarea licenţeĭ protopopescĭ şi a dispensaţiunilor“, carĭ aŭ fost în us şi până acuma, şi a fost şi este dedat poporul cu ele, şi pe cum ne este cunoscut nóuĕ, carĭ conducem tracturile în deosebite părţĭ de Selagiuluĭ, nicăirĭ nu ni-s'aŭ manifestat plângerĭ în contra acestor aşedăminte bisericescĭ, că ar fi stavile voinţeĭ poporuluĭ de a primi s. sacrament al căsătorieĭ dela s. mama biserică.

Veḑĭ, dle Meşeşan, dta aĭ uĭtat orĭ te-aĭ făcut a uĭta din corespondinţă acea împrejurare deservitóre spre înălţarea auctorităţiĭ S. Sacrament al căsătorieĭ încheiat în faţa bisericiĭ şi spre micşorarea vadeĭ nóueĭ instituţiunĭ de matriculare civilă, că: în dulcele din tómna trecută nu de gróza speselor scheduleĭ protopopescĭ şi a dispensaţiunilor, ci de gréţa instituţiunĭĭ celeĭ nóuĕ vătĕmătóre de simţul religioso-moral a poporuluĭ fórte puţine cununiĭ s'aŭ încheiat, de óre ce se uresc bieţiĭ ómenĭ cu umbletele multe, ce le fac cu săptĕmânĭ îndelungate pe la oficiile matriculare, şi nu le convine simţuluĭ de pietate, ce l-aŭ nutrit totdeuna faţă de sacramentul căsătorieĭ înaintea altariuluĭ, ca să se presenteze în afacerĭ de căsătorie la diregĕtoriĭ civile.

În cestiunĭ epocale, cum sînt nóuele legĭ bisericescĭ, nu se póte forma opinuine basată şi nu se póte lua cinosură uniformă prin corespondinţe şi opiniunĭ *lansate* ca din aer, pe cum aĭ făcut, în publicitate după juristările uneia saŭ alteĭ parochiĭ saŭ ţinut, pentru că atunci se adeverésce acsioma „Quot capita, tot sensus“, ci ad analogiam tuturor corporaţiunilor de orĭ ce calibru din patrie, care dacă îşĭ defige un scop spre înaintarea binelui şi a înfloririĭ acelora, membriĭ înrolaţĭ în cadrul lor se coadună, se conţeleg şi decid pe cum despre posibilitatea realisărĭĭ scopuluĭ prefipt, aşa şi despre mijlócele, carĭ conduc la acela.

Astfel sîntem convinşĭ, că vicariĭ şi protopopiĭ nu numaĭ din diecesa Gherleĭ, ci din întrĕgă provinţa mitropolitană, sînt conscĭĭ de datorinţa misiunĭĭ lor în aşa mĕsură, cât

dacă ar pretinde împrejurările, se vor conţelege prin convenire în conferinţe despre mĕsurile şi mijlócele aplicânde spre delăturarea obstaculelor ivinde în calea datorinţeĭ sfinte de a susţiné nevătĕmată auctoritatea s. sacrament al căsătorieĭ în sinul credinciosuluĭ popor. Ĕr ilustriĭ factorĭ şi conducĕtorĭ aĭ provinţeĭ nóstre bisericescĭ gr. cat., puşi de provedinţa divină spre a direge destinele bisericiĭ nóstre, în faţa situaţiunii epocale create prin nóuele legĭ bisericescĭ, spre a afla mijlócele necesare şi a defige ţinuta observândă din partea clerului fără de ciungărirea drepturilor şi a disciplineĭ avitice a bisericiĭ nóstre, carĭ sînt basa eĭ şi reflecsul tipuluĭ eĭ înrădăcinat în viaţa eĭ şi sancţionat prin suferinţele eĭ seculare, între împrejurările de ázĭ ar face un serviţ mare bisericiĭ nóstre şi ar împlini o datorinţă sfîntă dictată de s. canóne a bisericiĭ şi ar stîmpĕra un dor ardĕnd al clerului, dacă ar conchema cât maĭ în grabă pe representanţiĭ clerului şi aĭ poporului din întrégă provinţa mitropolitană într-un congres micst bisericesc, în care pe lângă alte multe cestiunĭ vitale ale bisericiĭ nóstre, — a căror lecuire nu maĭ sufere amânare, — s'ar delibera şi decide şi asupra armelor spirituale folosinde faţă de furtunile, carĭ ne ameninţă biserica din causa posiţiunii create prin nóuele legĭ bisericescĭ; ér până la realisarea acestuĭ dor să ne ţinem de cinosura prescrisă prin instrucţiunea înaltuluĭ cor episcopesc catolic, în care în p. 2 se zice: „Că staŭ şi rĕmân în tótă vigórea lor şi sînt de a se observa cu sfinţenie şi pe viitoriŭ tóte, câte sînt dispuse prin biserică despre sponsaliĭ, despre proclamarea vestirilor, despre impedimente, despre dispensaţiunĭ, despre timpul oprit, despre forma de a contrage căsătoria, despre tribunalele causelor matrimoniale."

Maĭ mulţĭ protopopĭ din Golegiă.

Colecta cruceriuluĭ.

La colecta cruceriuluĭ iniţiată de noĭ în numĕrul 16 al „Uniriĭ" din 1891 aŭ solvit:

Parochia *Gurghiŭ* 4 fl.

Până acum a incurs de tot suma de 2,004 fl. 28 cr.

Noutăţi.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Domnul *Marcu Cetăţan* din Sas-Reghin a donat pe sama s. biserică din Subcetate o măsărită de mĕtasă roşie pentru masa s. jertfelnic din altar în preţ de 40 fl., pentru care din partea curatoratuluĭ bisericesc i-se aduce pe acéstă cale cea maĭ adâncă mulţămită. *Vasiliŭ Cetăţan* paroch. *Teodor Dănuţ* curator. — Pentru biserica din *Velcher* aŭ dăruiat: *Simeon Roşca* şi soţie-sa Maria un rînd de vesminte preoţescĭ cu 76 fl., *George Codarcea* şi soţie-sa Flóre o cădelniţă de argint de China, *Agapia Oroian, Todosia Ging, Cintean Ioan* şi *Streie Gapie* câte un briŭ, *Ioan Şeulian* al luĭ Leonte şi soţie-sa *Maria* un epitrachir cu 5 fl.

Adunarea generală a representanţeĭ foştilor grăniţerĭ din reg. I. s'a ţinut la Sibiiŭ în 21, 22 şi 23 a c. În şedinţă a avut presidiul Il. Sa br. Urs fiind presenţi 26 representanţi aĭ foştilor grăniţerĭ. Guvernul a fost representat prin br. Szentkereszty, comitele Hunedórei, care a suplinit pe Zeyk Daniel, comitele Albeĭ inferióre. Obiectul principal al discusiunilor l-a format resoluţiunea regéscă, prin care şcolile grăniţerescĭ se declară de comunale. Fondul pentru susţinerea şcolilor se urcă la suma de preste 400.000 fl. v. a. Şcolile aŭ să fie predate comunelor la 20 Febr., rĕmânênd grăniţerilor datorinţa de a le susţiné. Adunarea luând la cunoscinţă resoluţiunea regéscă declară, că grăniţerii îşi reservă dreptul asupra şcolilor, pentru ca la timpurĭ maĭ favorabile să-l reclame. Comisariul guvernuluĭ a oprit discusiunea asupra resoluţiunii regescĭ amenindnd adunarea cu dissolvare.

Iubileul unuĭ episcop. Venerabilul episcop de Győr, Ioan Zalka, şi-a serbat la 15 a c. a 50-a aniversară a sfinţiriĭ sale de preot întîmplată la 15 Ian. 1846. Cu acéstă ocasiune clerul şi poporul luĭ aŭ aranjat serbărĭ demne de nobilul, eruditul şi zelosul preiat, ér în 19 însu-şi Iubilarul, care se află în al 76-lea an al vieţiĭ, a pontificat în catedrală. Din incidentul aniversăriĭ episcopul Zalka a primit o mulţime de darurĭ, carĭ constitue o frumósă esposiţie, şi a fost felicitat de cătră M. S. Monarchul, de cătră episcopatul catolic şi de alte persóne distinse. Zalka e cel maĭ bĕtrân episcop catolic în Ungaria fiind consacrat ca episcop de Győr la 5 Maiŭ 1867. Pe cum se scie, este unul din ceĭ maĭ energicĭ apĕrătorĭ aĭ bisericiĭ în contra pornirilor duşmane ale falsuluĭ liberalism.

Crisa „Tribuneĭ". „Tribuna" revenind asupra protestuluĭ publicat de Dr Lucaciŭ şi consoţiĭ se încercă a proba, că cele cuprinse în protest nu corĕspund adevĕruluĭ, ér în numĕrul din 23 a c. trage la îndoélă, că ar fi subscris protestul toţi ceĭ ce figuréză ca subsemnaţi la el. N. Cristea, care încă e subscris la „protest", s'a declarat înaintea redactoruluĭ „Tribuneĭ", că dînsuluĭ nu-ĭ plac unele pasage din protest. Tótă presa din patrie se ocupă cu diferenţele născute între membriĭ comitetuluĭ naţional român. Observăm, că N. Cristea s'a retras dela oficiul de curator al „Institutuluĭ tipografic". — „Revista Orăştieĭ" publică în Nr. 3. o scrisóre subsemnată de 9 fruntaşĭ românĭ din Arad, carĭ invită pe dl Dr Raţ, să retragă acţiunea pornită în contra „Institutuluĭ Tipografic" şi a diarelor „Tribuna" şi „Fóea Poporuluĭ" şi să restabilĕscă statul quo ante. De altă parte „Tribuna publică" scrisorĭ de aderinţă adresate dluĭ Dr Raţ ér în Nr. 9 un estras din protocolul conferinţelor [illegible] 10 şi 11 a c. din care reese, că în consfătuirea dela 10 a c. spre aplanarea pacinică a conflictuluĭ unanim s'a cerut, ca T. L. Albini să estradea până în ziua următóre (11 Ian. când era fixată pertractarea escepţiunilor) declaraţiunea cerută de comitet cu privire la dreptul de proprietate la „Institutul Tipografic", şi redactorii dimişi să-şĭ aplaneze cu preşedintele afrontul făcut dsale prin cerere de scuse. În şedinţa din 11 a c. Dr. Raţ referéză, că Albini nu a dat declaraţiunea cerută şi la pertractarea judecătorĕscă şi-a susţinut escepţiunile în contra secuestrului. După acestea Dr. Raţ rógă pe ceĭ presenţi, să facă propuneri asupra acţiuniĭ pentru viitoriŭ. Propuneri s'aŭ făcut treĭ, şi în tóte se cere a se vota încredere presidentului. Propunĕtoriul I. Dr. V. Fodor maĭ cere restituirea statuluĭ quo ante, ridicarea esecuţieĭ, sistarea procesuluĭ şi reîntroducerea persónelor dimise. Propunĕtoriul II. Dr. T. Mihali ĭea la cunoscinţă esecutarea decisuluĭ comitetuluĭ din şedinţa din Nov. a. tr. cu privire la asigurarea averiĭ „Institutuluĭ" şi proprietatea foilor, aprobă într-tóte procedura luĭ şi cere, să se voteze încredere şi împuternicire dluĭ Dr. Raţ de a proceda şi în viitor conform intereselor causeĭ comune. Al III-lea propunĕtoriŭ Dr. Lucaciŭ propune: Comitetul partitului naţional îşi esprimă încrederea sa deplină faţă de presidiŭ; decide reîntregirea fără amânare a redacţiuniĭ în statul quo ante de 15 Nov. 1895. Din procesul verbal maĭ apare, că punêndu-se propunerile la vot, pentru propunerea luĭ Dr. V. Fodor aŭ fost 3 voturĭ, decĭ a căduţ, a luĭ Mihali a fost primită de cătră propunĕtoriul, G. Pop de Băsescĭ, R. Patiţa, Dr. Tripon, Ĭ. Coroian, Dr. V. Lucaciŭ, care încă a stat în picióre. Fiind primită acéstă propunere, a luĭ Dr. Lucaciŭ a devenit superfluă. N. Cristea nu a votat, ér Tripon după votare a declarat, că dînsul nu a priceput modul votării. Presidiul a zis, că după enunţarea conclusuluĭ nu maĭ póte lua în considerare declararea luĭ Dr Tripon. Membriĭ Dr V. Fodor, Dr D. P. Barcian şi D. Comşa s'aŭ retras din comitet. „E interesant însĕ," observă „Tribuna", „că scrisórea e detată: „Sibiiŭ 10 Ianuarie n. 1896", ér predată (presidentuluĭ Dr Raţ) a fost în 11 Ian. imediat după votisarea propunerilor, încă în sala şedinţelor." Cum se vor maĭ desvolta lucrurile vom vedé.

Cestiunea nóstră în parlamentul Românieĭ. D. Ionel Gradişteanu în şedinţa dela 1 a c. cu ocasiunea discusiunii asupra respunsuluĭ la mesagiul tronuluĭ a adus pe tapet şi cestiunea nóstră naţională, de care se ocupă întrégă opiniunea publică în România. Grădişténu afirmă, că cestiunea nóstră este o pedecă în calea celor, carĭ voesc, să îndrumeze politica română pe calea tripleĭ alianţe. Spre delăturarea acesteĭ pedecĭ D. Strudza, pe când era în opositie, recomanda guvernuluĭ român, să se faca mijlocitoriŭ amical între Românĭ şi Magiarĭ, să facă pe „samsarul cinstit" spre a mijloci un modus vivendi; aştéptă deci dela Sturdza devenit ministru presedinte şi de esterne, să caute a resolva cât maĭ lute şi maĭ bine cestiunea Românilor de din cóce, care e o cestiune de esistenţă şi pentru Românĭ din regat. La recercarea luĭ Grădişteanu Sturdza respunde diplomaticesce, că în agraţiarea martirilor nostri vede nu numaĭ alinarea unor suferinţe, ci şi speranţa unor împăcărĭ apropiate; să fim numaĭ cu răbdare. Spre a precisa atitudinea guvernului în cestiunea naţională Sturdza repetĕsce declaraţiunile dela Iaşi, adecă de a nu se amesteca în afacerile interne ale statuluĭ vecin şi de a întreţiné cu el raporturĭ amicale.

Dela Asociaţiune. Pe cum aflăm din „Tribuna", comitetul „Asociaţiuniĭ transilvane" a primit dimisiunea dşóreĭ Aglaida Băcilă din postul de învĕţătorésă la şcóla Asociaţiunii şi a numit în locu-ĭ de învĕţătóre suplentă pe dşóra *Maria Cioban*, învĕţătóre în Borgo-Prund.

Demonstraţiuni antimagiare în Zagreb. În 19 a c. la gara din Zagreb aŭ fost primiţĭ cu marĭ ovaţiunĭ studenţiĭ croaţĭ, carĭ se întorceaŭ din temniţa dela Belovar osîndiţĭ fiind pentru vătĕmarea flamureĭ ungare cu ocasiunea petrecerii Monarchuluĭ în Zagreb. Publicul adunat în numĕr mare între strigărĭ de „Jivio!" a mers dela gară în cetate, unde a făcut ovaţiuni înaintea locuinţeĭ luĭ Starcevicĭ şi a deputatului dietei croate Franc. Mulţimea s'a îndreptat după aceea spre piaţa Ielacicĭ pentru a demonstra în contra deputatuluĭ magiaroĭl Tomasicĭ, care prin un discurs ţinut în dieta din Budapesta despre raportul dintre Magiarĭ şi Croaţĭ a vătĕmat simţul naţional al Croaţilor.

Întroducerea calendaruluĭ Gregorian e în Rusia ĕrăşĭ obiect de discusie. „Novoje Wremja" a publicat un articol, care recomandă întroducerea. Cuprinsul articoluluĭ se privesce de inspirat din partea cercurilor guvernamentale şi se crede, că pe calea acésta vor puté să se dispună spiritele pentru inovaţiunea acésta. Atare dispositie esistă deja în mĕsură mare maĭ ales în cercurile comerciale. Se aştéptă dela întroducerea calendaruluĭ Gregorian avantaje mari pentru raporturile internaţionale.

Saşiĭ sînt nemulţămiţĭ cu purtarea deputatuluĭ dela Bistriţa Fluger, care în şedinţa din 14 a c. a vorbit cu însufleţire despre administraţia de stat. Ziarele săsescĭ atacă pe deputatul Fluger şi declară, că el nu a esprimat vederile Saşilor, de órece administraţia de stat este în contrazicere cu programul naţional săsesc şi cu politica saséscă. Se póte că Fluger aşteptă, să-ĭ căpĕtuéscă guvernul, cum a maĭ căpĕtuit şi pe alţĭ deputaţĭ săsescĭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice și diferite alte minciuni.

(Continuare.)

Și acum să ilustrăm cele ce am fost zis despre binecuvîntările acelea ale schismei lui Fotie, în carî s'aŭ împărtășit Românii cu îmbelșugare atât de mare. Am fost zis despre ele astfel:

„Cum, cum nu, noĭ nu scim, scie numaĭ bunul Dumnezeŭ, dar destul, că poporul român de odată s'a vĕdut înjugat la carul imperiuluĭ bizantin. Cum, cum nu, noĭ nu scim, scie numaĭ bunul Dumnezeŭ, dar destul, că poporul românesc după aceea a fost tras și el după stăpânul sĕŭ în nefericita desbinare dela biserica sîntuluĭ Petru. Asemenea unor vampirĭ aŭ dat năvală Fanarioții și Sêrboteiĭ asupra acestuĭ popor nefericit, ca să-l sugă nu numaĭ sângele din vine, ci și mĕdua din ósĕ."

Pentru ca să cunóscem cât se póte de bine sistemul de guvernare al patriarchieĭ „ortodoxe" din Bizanț și astfel să ne putem face o închipuire și despre jugul bizantin cel blând, pe care l-aŭ purtat Românii înainte de anul 1700 și multă vreme chiar și după acel an, vom recurge érăși la Grecul Iac. G. Pițipios-Bey. Recursul acesta îl facem cu drept cuvînt. Reformele în imperiul otoman le inaugurase la începutul vĕculuĭ nostru sultanul Mahmud II, dar nu le putu termina. Sultanul Abdul-Medjid a păsit ca reformator în urmele tătâne-sĕŭ. Îndată la începutul împĕrățieĭ sale a publicat o proclamație, vestitul Tansimat de Ghilhane, care avu mai de aprópe să reformeze justiția, dar formă cu o cale și punctul de mânecare pentru un șir de reforme nóuĕ, prin carî pe încetul avea să se introducă în imperiul turcesc egalitate de drepturĭ și datorințe pentru Turcĭ și creștinĭ. Esecutarea Tansimatuluĭ s'a încredințat uneĭ comisiunĭ, și secretarul acesteĭ comisiunĭ a fost chiar Pițipios-Bey. În deprinderea acestuĭ oficiŭ el a avut decĭ prilejul de a cunósce ca nimenĭ altul sistemul de guvernare, care s'a desvoltat pe încetul în patriarchia „ortodoxă" din Bizanț. Étă dar, cum caracterisézĕ Pițipios-Bey patriarchia acésta:

„Tóte vîrtuțile creștinescĭ și tóte silințele neobosite ale luĭ Genadiŭ [1]) și ale celor patru următorĭ nemijlociți în scaunul de Constantinopol firesce că nu aŭ fost de ajuns pentru a păzi pe nefericiții creștinĭ aĭ imperiuluĭ osman de grozavele asupriri religióse și morale, pe carĭ li-le-aŭ pregătit înainte patimile josnice ale unuĭ cler, care era corupt în mod sistematic. Prăpădenia și decădința morală a acestuĭ cler a fost de altmintrea o urmare firéscă a înstrăinărĭl luĭ de cătră biserica universală. De când ambiția și alte patimĭ i-aŭ însuflat smulgerea luĭ de cătră biserică, și de când deșertiĭ împărațĭ bizantinĭ i-aŭ părtinit machinațiunile, de atunci s'a făcut inevitabilă nenorocirea religióșă și socială, carea în urmare a trebuit să se descarce preste acest popor nevinovat. De câte orĭ urziaŭ acești păstorĭ nevrednicĭ certe în biserică, pentru ca să îndestulésc patimile sale, de atâtea orĭ schisma se făcea pentru poporul cel nefericit un înger ucigĕtoriŭ.

„Deja în an. 1467 un simplu călugăr din Trapezunt cu numele Simeon și-a contras vina simonieĭ cu prilejul denumirii de patriarch. Omul acesta blăstĕmat avea la curtea sultanuluĭ câțĭ va prietinĭ dintre patrioțiĭ aceia aĭ sĕĭ, carĭ dela cuprinderea Constantinopolului trecuserĕ la islam. Prin mijlocirea lor l-a succes, să-și cumpere scaunul patriarchal așa, că a îmbiat guvernuluĭ un tribut anual de o mie de galbinĭ și afară de aceea a mai renunțat la salariul, care până atuncĭ patriarchiĭ îl primiserĕ din cassa statului. Dar în anul următoriŭ episcopul Dionisiŭ de Filipopol, care posedea protecția sultanei-mame, sui tributul patriarchal la dóuĕ miĭ de galbinĭ, pricinui depunerea luĭ Simeon și se făcu însu-și patriarch de Constantinopol. Un Sêrb cu numele Rafail, un bețiv ordinar, care își petrecuse viața în cârcime și în localurĭ publice, află prilej de a face guvernului ofertul, că tributul de 2000 de galbinĭ îl va mări cu alțĭ 500 de galbinĭ, carĭ la fiesce care denumire să se plătéscă odată pentru totdeuna ca dar; eĭ mijloci alungarea luĭ Dionisiŭ și se aședă în locul luĭ în scaunul patriarchal de Constantinopol. — Dar acești păstorĭ lupĭ răpitorĭ, carĭ se băteaŭ neîncetat pentru demnitatea patriarchală, pentru ca să-și dobîndéscă putința de a suge asemenea unor vampirĭ sângele nefericiților creștinĭ, suiră în scurtă vreme tributul anual al patriarchuluĭ la 3000 de galbinĭ, pe lângă darul de 500 de galbinĭ, pe care-l plătiaŭ cu prilejul fiesce căreĭ denumirĭ. Afară de sumele acestea mai plătiaŭ înse și alte sume cu mult mai marĭ puternicilor zileĭ, eunuchilor palatuluĭ, favoritelor, ienicerilor, apoĭ vaccherilor jnovi, carĭ aveaŭ vadă înaintea Turcilor, servitorimiĭ fruntașilor și tuturor acelor făuritorĭ de uneltirĭ, carĭ le ajutaŭ într'un chip orĭ într'altul, ca să ajungă în oficiul acesta distins. Nefericitul popor creștin plătia sumele acestea colosale cu suferințele sale și cu sudórea sa, pentru ca să-și cumpere cu ele tirani și ghiduri.

„Patriarchul cu consensul senatuluĭ saŭ sinodului sĕŭ usurpă acum derptul de a denumi pe episcopĭ și până jos la preotul cel mai de pe urmă după bună plăcerea sa și fără de nicĭ o băgare în samă a canónelor bisericiĭ. Acela-și sistem de jefuire s'a aplicat și la alegerea păstorilor sufletescĭ și de odată și lumesscĭ, pe carĭ acest așa numit cap al bisericiĭ rĕsăritene îl dăruia aceleĭ turme nefericite. De altmintrea mulțĭ episcopĭ aflaŭ, că e mai favorabil a-și cumpĕra scaunul episcopesc prin mijlocirea vre uneĭ persóne cu influință orĭ prin a vre uneĭ curtisane decât de-a dreptul dela patriarchul. —

Corpul ienicerilor, miliția acésta nóuă înființată dintru început spre apĕrarea țĕriĭ, s'a făcut în scurtă vreme sbiciul cel mai înfricoșat al eĭ. Eĭ lăpĕdară orĭ ce triŭ de disciplină militară. — Dacă órda acésta sĕlbatică și gróznică totuși nu puse mâna pe guvernare, asta sa întîmplat, numaĭ pentru că ea în tigna sa brutală afla, că nu se plătesce a se cuprinde cu guvernarea; eĭ se îndestuliaŭ cu aceea, că o desprețuiaŭ, o făceaŭ sclava sa și se folosiaŭ de ea ca de o unéltă miserabilă a tónelor sale, ca de un ghide, căruia îl demandaŭ în chip despotic esecutarea nemijlocită a sentențelor lor sângeróse. Nicĭ chiar inviolabilitatea persónef sultanuluĭ — nu era sigură de furia lor. Căcĭ de câte orĭ credeaŭ ienicerĭĭ, că guvernul nu corĕspunde întru tóte intereselor lor, — eĭ manifestaŭ nemulțămirea sa așa, că aprindeaŭ capitala în maĭ multe locurĭ și opriaŭ pe orĭ cine, să cerce a stinge focul. Dacă guvernul întârzia a le face pe plac, eĭ duceaŭ căzanele sale de pilaf pe piața cea mare a ipodromuluĭ și le rĕsturnaŭ acolo însemnând prin acésta displacul sĕŭ cel maĭ mare. Guvernul cuprins de frică și cutrĕmur, începea a parlamenta cu eĭ. Ienicerĭĭ pretindeaŭ ca satisfacere acum capul vre unuĭ ministru puternic, acum depunerea și ghĭtuirea sultanului. —

„Ne putem închipui, că un cler degenerat, scelerat, crudel și fără de simț de onóre ce abus a făcut de puterea luméscă, ce i-s'a conces preste coreligionariĭ luĭ într'un timp, în care guvernul se găsia într'o stare așa de miserabilă, orĭ maĭ bine zis într'un timp, în care guvernul esista, numaĭ pentru ca să servéscă ienicerilor de unéltă de nimicire în contra poporuluĭ luĭ și de ghide în contra ministrilor celor maĭ cu vadă și în contra propriilor sĕĭ suverani! Tirania și vexațiunile barbare, pe carĭ clerul din Constantinopol, încurajat prin o atare stare a lucrurilor, și-le concedea în contra creștinilor supușĭ iurisdicțieĭ luĭ, pentru ca să satisfacă pofta sa de averĭ cea nesăturată și patimile sale cele dobitocescĭ, crescură până la dimensiunĭ aprópe de necrezut. Fiindu-ĭ conscĭința elastică, el însu-și nu era alegĕtoriŭ în mijlócele sale. Pentru ca sŭ se acopere decĭ în contra orĭ căreĭ pedecĭ și pentru ca să-și asigure o scutélă generală de pedépsă, acest cler de loc nu s'a sfiit a închia frățietate cu ienicerĭĭ și a se înscrie în ortele lor. [1])

„Clerul din Constantinopol adevĕrat, că acéstă purcedere neonestă o justifica cu un pretext de nimica. El zicea, că pașul acesta l-a făcut numaĭ din precauțiune și spre binele creștinilor. pentru ca în cas de lipsă să-ĭ rĕmână putința de a ajunge la o înțelegere cu ienicerĭĭ. Dar folosința, ce o făcea de acest privilegiŭ straniŭ, durere nicĭ de cum nu a justificat pretextul acela. Faptele din contră aŭ arĕtat maĭ apoĭ, că pretextul acesta a fost numaĭ o minciună próstă. Căcĭ abstragênd dela simpatia, ce trebuia neapĕrat să esiste între aceste dóuĕ sisteme atât de asemenĭ în principiile lor, în morala lor și în ținuta lor, buna înțelegere cea intimă dintre ienicerĭ și dinte clerul Constantinopolitan a fost așa de sinceră, cât cest din urmă nu se rușina a-și numi sistemul sĕŭ așa, pe cum se numesce el până în ziua de astăzĭ, adecă sistemul cara-cazanuluĭ, sistemul căzanuluĭ celuĭ negru. [2])

[1]) Cel dintâiŭ patriarch după cuprinderea Constantinopolului prin Turcĭ.

[1]) Ortele erau cele 100 de compagniĭ ale ienicerilor, carĭ fiesce care își aveaŭ insignĭile sale. Acestea se tipăriaŭ pe brațul fiesce cărui membru al ortelĕ și-ĭ conferiaŭ inmunitate inviolabilă.

[2]) Turcĭĭ pe patriarchul de Constantinopol pentru haina cea négră îndatinată la întreg clerul rĕsăritean îl numesc în limba sa de comun cara-başi (căpetenia celor negrĭ). De aceea clerul Constantinopolitan numia sistemul sĕŭ cara-cazan, căzanul negru, adecă sistemul clerului patriarchal întocmit după sistemul ienicerilor.

„Acestei înfrăţiri cu ieniceriï avea clerul din Constantinopol să-i mulţămească scutéla de pedépsă pentru tóte crimele sale. El se scutia prin înfrăţirea acésta chiar şi în contra orï cărei mustrări din partea guvernului aşa, că lua pe scumpii séi fraţi ieniceri de părtaşi în tóte hoţiile, pe carï nu putea să le tăinuéscă de deşteptăciunea lor cea lacomă, şi aşa faţă cu nefericiţiï creştinï îşi concese netmpedecat şi fără mustrare de consciinţă orï ce fel de asuprire. Îi încărcă de contribuţii ordinare şi estraordinare, îi sili, să-şi cumpere cu banï greï tóte tainele, dreptul înmormîntării, botezul, mărturisirea, sfinta cuminecătură, divorţurile, spăsirï, indulginţe pentru vii şi pentru morţi şi chiar şi funcţiunile religióse cele mai neînsemnate. Pe lângă aceea dispunea de tot după plac preste interesele lor sociale şi casnice, şi aşa pe poporul acesta creştin nefericit archipăstoriï lui ceï nevredniciï, abusând acum de puterea sa cea luméscă acum de cea sufletéscă, l-aŭ împins în miseria cea mai de compătimit şi l-aŭ mânat spre fapte, pe carï le însuflă numaï desperarea estremă. Mai multe din poporaţiunile acestea creştine trecură la islam, pentru ca să scape de tirănia acésta nesuferită; altele se rĕsculară asupra guvernului otoman, de câte orï credură, că le e favorabilă vre o împrejurare politică." [1])

„Înse ceea ce e de tot necuprins, şi ceea ce guvernul a înţeles numaï în urma tânguirilor poporaţiunii creştine împotriva clerului, — e următórea inconsecuenţă surprindĕtóre. — Guvernul a lăsat clerului dreptul de a asupri poporul prin aceea, că îl pune în cârcă pe contul sĕŭ propriŭ contribuţii anuale grozav de marï, cu mult mai marï decât acelea, pe carï poporul are să le solvéscă guvernului. Contribuţiile acestea, adevĕrate storsĕturï, se numesc colecte, contribuţiï canonice, contribuţiï bisericescï etc. Înşi-şi episcopiï statoresc suma lor în fiesce care diecesă şi le strîng în modul cel mai neomenesc şi mai crudel. Pentru a scóte contribuţiile acestea episcopiï vînd de obiceiŭ boiï nefericitului plugariŭ orï îl aruncă pe mai multe luni în temniţă. Episcopul de Triccala, care a insistat odată pe lângă pretensiunea de 500 de piasterï pentru concesiunea de înmormîntare a unuï ţĕran, s'a folosit de alt mijloc. Fiindcă rudeniile reposatului refusară a plăti suma acésta esagerată, el opri pe singurul preot al satului de a înmormînta pe reposatul. Locuitoriï se rĕsvrătiră şi siliră pe sermanul preot, să-l înmormînteze, orï voia orï nu. Dar episcopul de Triccala audînd despre cele întîmplate demandă, să se aducă preotul la reşedinţa episcopéscă şi să se arunce în temniţă. Ér de altă parte închise singura biserică din sat timp de şese luni închiate şi în acest restimp întreg lăsă tótă comuna fără de nicï un fel de asistinţă preoţéscă şi mângăere religióză amenințând cu o cale, că nu va deschide biserica şi nu va trimite acolo alt preot, până când nu i-se va plăti suma. Locuitoriï se plânseră la patriarchul, dar nu putură ajunge la nimica. În sfârşit se îndreptară către iubirea de deaprópe a oficiolatului musulman, care rîndui, ca biserica îndată să se deschidă şi să se trimită un preot. Blăstĕmăţiï de acestea se mai cuprind — în tóte petiţiunile, pe carï nefericiţiï creştinï le-aŭ subşternut guvernului otoman spre a-ï aduce la cunoscinţă vexaţiunile, asupririle, risipele şi tiraniile acelea, pe carï aŭ eï să le sufere din partea nevredniculuï sĕŭ cler. Înse patriarchul şi soţiï luï sciură, să înduplece justiţia la tăcere.

„O căutătură uşóră preste budgeturile speciale ale comunelor fiesce cărei provinţe e de ajuns, ca să cunoscï urmările surprindĕtóre ale aceleï greşeli a guvernului otoman. De o parte guvernul acesta la creştinï are contribuţiï restante neîncassate în sume grozav de marï şi pe lângă tot dreptul sĕŭ legal şi pe lângă tótă lipsa sa de banï totuşi nu recurge la nicï un fel de silă spre a le încassa; ér de altă parte guvernul concede episcopilor, ca eï spre încassarea punctuală a stórcerilor sale ilegale numite contribuţiï bisericescï să foloséscă forţă.

(Va urma.)

[1]) Îac. G. Pitzipios-Bey, Die orientalische Kirche, deutsch v. Dr. H. Schiel, Wien 1857. p. 266 urr.

O cură radicală.

De M. Ludolf.

„Aşa dar eşti fericită, Irmo dragă?" zise o domnişóră tinĕră şi elegantă către o femee şi mai tinĕră şi plină de viaţă, carea tocmaï se smulse din ghetele copilărieï, pentru ca să-şi ascundă capul în căiţă. Eleganta finţă cu faţa-ï veselă şi zimbitóre părea a face de prisos întrebarea confidenţială a amiceï sale mai de etate, căci fericirea se vĕdia deja din mişcările-ï voióse, mai înainte de ce gurita eï rĕspunse în ton convingĕtor:

„O, aşa sînt de fericită, Emma, cât nicï nu sînt în stare, să o cuprind acésta în vorbe. Nicï odată nu mï aşï fi putut închipui, să fie aşa de frumos a conduce casa proprie şi a fi însă-ţi stăpână preste tine!"

Domnişóra Emma ascultă cu interes.

„Aşa dar te-aï dedat curênd aicï. Eŭ mĕ temusem, că după viaţa din reşedinţă micul nostru cuib dela ţară ţi-se va păré cam strîmt."

„O nu. Mĕ simţesc bine aci, şi este forte plăcut. Alteum de mï-ar fi trebuit, să mĕ duc chiar în Camciatca, eŭ şi acolo aşï fi urmat luï Felix. El este aşa de bun, un adevĕrat ânger!"

„Of!" zimbi prietina cea mai de etate. „Atuncï ei nicï nu are de loc scăderï, şi tu eşti o femee vrednică de a fi învidiată! Şi sigur nu va da ansă la nicï o jalusie."

„O, Emma! De jalusie nu sciŭ nicï eŭ nimica, nicï Felix. Ne iubim, şi fórte ne încredem unul într'altul. Nimic nu mï-ar puté însufla neîncredere faţă de Felix."

„O cred, scumpa mea, dar mie totuşi mï-ar face gânduri, să fiŭ femeea unuï atare bărbat frumos."

„Aşa dar, că-l frumos?" esclamă tinĕra femee cu naïvitate.

„O, sigur! Aicï în acest orăşel trecea de un adevĕrat Adonis, şi crede-mĕ, tu eşti o femee nu numaï vrednică de învidiat, ci chiar învidiată!"

„În adevĕr. Emmy?"

„O, să fiï vĕdut numaï feţele, când a sosit aicï scirea despre logodna vóstră. Ca o bombă lovi acésta în lumea tinerelor dame din acest orăşel! Tóte eraŭ uimite, şi mai tare domnişóra de Hochbergen, cea coshetă. Aicï aştepta lumea, ca să vadă înregistrat în anunţ numele eï, ér nu pe al tĕŭ, care tuturora le era străin. Mie firesce că nu, şi-ţi poţi închipui bucuria mea, că te pot afla aicï ca soţia unuï judecător!"

„O!" zise tinĕra dómnă, „şi eŭ încă mĕ bucur aşa de mult, că îndată pot să aflu o cunoscută; că deşi am petrecut în institut numaï scurtă vreme împreună, petrecerea acésta totuşi a fost în adevĕr aşa de intimă, nu-ï aşa, Emma? O, cât eram de voióse acolo! Speram decï, că nu mĕ veï fi uitat!"

Domnişóra Emma înghiţi zimbind mica pilulă, ce ï-o oferi graţios Irma amiceï sale cu mult maï bĕtrâne, carea părăsise şcóla superióră, când ceealaltă încă de tinĕră îşi începu studiul la acea şcólă. Pentru aceea ele totuşi eraŭ colege de şcólă, ba Emma Harter împărtăşise tuturor dómnelor şi domnişórelor din orăşel cu o plăcere deosebită, că dómna Wolson, pe carea publicul din oraş o aştepta cu multă curiositate, ï-a fost prietină în pensionat. Ca pe o astfel de prietină o a cercetat cu ocasiunea acésta. Ea şi fu primită cu inimă deschisă, şi conversarea lor curgea în scurtă vreme în cel mai intim ton. Dar ea atinsese o córdă, ce nu află resunet în inima tinereï sale amice. Tinĕra femee de odată se simţise atinsă neplăcut. Firesce, că nu-ï trecuse prin minte, că ceea ce-ï împărtăşesce, să pótă să stîrnéscă în inima eï măcar şi numaï un slab echoŭ: Irma simţi o anumită curiositate de a vedé odată pe frumósa domnişóră Hochbergen, al cărei frate, pe cum scia de mai înainte, era prietinul intim al bărbatului sĕŭ. A fost înse destul de cuminte, să nu descopere amiceï sale dorinţa acésta. Dşóra Emmy se şi îndestuli decï cu singură alusiunea aceea, căci conversaţieï i-se deschidea încă un câmp larg. Dór Irma avea neapĕrat să fie orientată cu privire la relaţiunile familiare ale scumpilor vecinï, în cercul cărora a adus-o frumosul Felix.

Când asesorul Wolson se întórse după amézï acasă dela oficiul sĕŭ, spre cea mai marea sa mirare află, că tinĕra sa soţie este deja deplin orientată în mica lume nóuă, în care trăise eï ca june un an, mai înainte de ce s'ar fi întors acasă din Italia, unde-şi petrecuse timpul concediului şi al sĕptĕmânilor de miere. Toţ aşa de bine ca şi sub ceriul senin al Italieï se simţia tinĕra femee şi în modesta şi cam monotóna viaţă din liniştitul şi tăcutul orăşel. Dacă era ceva, ce o indispunea, aceea eraŭ pretenţiile, ce le aveaŭ faţă de ea ómeniï şi mai ales iubitele rudenii.

„În adevĕr, Felix, crezi tu, că trebue să urmăm invitării mătuşiï? Pe cum scrie, ea ne aştéptă sigur pe Mercurï la serbarea onomasticeï sale şi zice, că sîntem nepăsătorï, că fiind aşa aprópe de dînsa încă nu am cercetat-o."

„Natural!" esclamă tinĕrul soţ. „Buniï ómeni toţi cred, că noï chiar numaï pentru dînşiï ne aflăm aicï! Dar firesce că trebue să satisfacem dorinţeï, ce şi-o esprimă mătuşea Margareta. Ea este o matróna plăcută, şi în adevĕr a fost o bunătate din parte-ï, când din o depărtare aşa mare a venit, să asiste la cununia nóstră. Se pare, că eï la o vrîstă aşa de înaintată îï cade fórte greŭ a trăi aşa de departe de rudeniï. Marea eï bucurie asupra căsătorieï tale ne dă, să o înţelegem acésta; şi tot acésta o dovedesce şi invitarea eï."

„Aşa dar vom călători la dînsa?" zise rîdĕnd tinĕra femee. „Pare-mi-se, că asta-ţi e părerea."

„Nu chiar de tot, scumpa mea. Din „vom", durere, nu va fi nimica. Tu veï că-

lători singură. Cât pentru mine, mi-a întrevenit un cas de natură delicată, cât Mercuri şi Joi diminéţă nu pot lipsi de acasă. Altcum nu se póte: tu vei porni Mercurĭ diminéţă, şi Joi după şedinţă voiŭ veni şi eŭ după tine. Vinerĭ ne vom întórce acasă."

„Ba nu, Felix, eŭ nu m'aşĭ duce singură! Ce vei face tu fără mine?"

„Fără îndoélă voiŭ face o faţă posomorîtă. Dar nu sînt egoist. Noĭ trebue să fim cu considerare faţă de buna mătuşe şi să-l dăm o dovadă despre buna nóstră intenţiune. Voiŭ aduce decĭ cu bărbăţie jertfa de a mĕ lipsi pe o zi de tine. Cugetă, scumpa mea, că bucuria, ce o vom simţi la revederea nóstră, va fi o nóuă fericire pentru noĭ, orĭ mai bine o variaţie drăgălaşe a acesteĭ fericirĭ."

„Nu, puiul meŭ, tu nu eştĭ egoist," zise ea rîdĕnd. „Tu eştĭ generositatea însă-şĭ. Dar tu scĭĭ, că esemplele bune răpesc cu sine şi pe alţii. Eŭ în privinţa acésta nu aşĭ voi, ca tu să mĕ întrecĭ. Orĭ cugeţĭ, că eŭ sînt bună numaĭ pentru a gusta distracţiĭ? Să călătoresc eŭ singură la o serbare şi să las acasă singur pe scumpul meŭ Felix, — din asta nu va fi nimica! Pentru aceea eu mult mai bucuros rĕmân aci acasă. Eŭ sînt o fiinţă casnică!"

„O comóră eştĭ tu, un mărgăritar! Cea maĭ frumósă stea a corónei mele, pe cum ţĭ-am căutat-o de atâtea orĭ. Şi vedĭ, cu tesaurĭĭ propriĭ bucuros te mândrescĭ! Şi eŭ încă aşĭ arĕta lumiĭ, ce soţióră drăgălaşa am eŭ. Aicĭ nu putem trăi numaĭ singur pe sama nóstră ca în Italia. Viaţa îşi face pretensiunile sale şi faţă de noĭ, şi noĭ trebue să le dăm atenţiune."

„Dór vreĭ, să ţinĭ un pledoyer, Felix? Vĕd, că facĭ deprinderĭ minunate pentru debutarea ta judecătorésca de Joĭ. Eŭ însĕ voiŭ să fiŭ ascultătórea ta soţie. Femeea are dór să fie supusă şi atunci bărbatului, când acesta ar fi nerecunoscĕtor. Dar aştéptă numaĭ, eŭ mĕ voiŭ sci amusa şi fără de tine. Aplicărĭ spre rolul luĭ Otheilo sper, că n'aĭ."

„Cine scie?" glumi el. „Jalusia e haină! Se zice, că ea dormitézĕ adese orĭ în aceia, carĭ nicĭ nu se gândesc la ea. Se maĭ zice, că ea e însuşirea maĭ ales a vóstră a blondinelor."

„O, nu-ţĭ închipuĭ astfel de scăderĭ!" esclamă blondina femee. „Jalusă nu voiŭ fi nicĭ odată!"

„Apoĭ!" zise asesorul rîdĕnd, în care timp îĭ sărută buzele eĭ ceva cam îmbufnate. „Prin acésta să sigilăm propusul tĕŭ. Tu eştĭ o femee mult maĭ înţeléptă, de cât să daĭ credĕmînt flecăriilor."

„Cum?" întrebă Irma repede. „Credĭ dóră, că flecăritorii vor puté spune ceva despre tine, Felix?"

„O, scumpă nevinovăţie! Cine póte fi sigur de limbile cele rele? Nicĭ un muritor! Quando conveniunt Ancilla, Sibylla, Camilla, — Garrire incipiunt et ab hoc et ab hac et ab illa!"

„Ce? Îmĭ viĭ cu lucrurĭ latinescĭ?" se plânse ea. „Atunci rĕmas bun!" Şi voióşă alergă din chilie.

(Va urma.)

Bibliografie.

Din folositórea „Bibliotecă pentru toţĭ" aŭ maĭ apărut următorĭĭ numerĭ:

No 27 *Anticitatea grécă,* o broşură de mult folos maĭ cu sămă în mânile studenţilor. În ea, ca şi „Anticitatea romană", se descrie caractĕrul şi tendinţeĭ naţiunĭĭ grece, se începe dela casa şi viaţa privată şi se trece treptat înainte la educaţie, societate, legĭ, religie etc. Cartea are şi 20 de gravurĭ.

No 28 — 33. *Ioan Creangă: Opere complete,* cuprinzând dóuĕ portrete de ale nepretenţiosuluĭ, dar escelentuluĭ prosator Creangă, şi o biografie scrisă de Grig. I. Alexandrescu. Prin faptul, că frumósele poveştĭ şi minunat scrisele amintirĭ din copilărie" ale luĭ Creangă aŭ fost publicate în acéstă „bibliotecă", s'a făcut un favor mare cetitorilor maĭ sĕraci, carĭ în chipul acesta pot să-şĭ însuşéscă pe un preţ de nimica tóte publicaţiile veseluluĭ scriitor.

A apărut şi se află de vîndare la tipografia seminarială:

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiali gr. cat. Blaş 1896.

Broşura constă din 39 pagine, în carĭ se daŭ inviaţiunile cele maĭ bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale şi curatoratele, cum şi privaţiĭ la aruncarea şi conscrierea dărilor de stat şi comune: 1. a dărĭĭ de *case,* 2. a dărĭĭ de *câştig,* 3. a dărĭĭ după *camete,* 4. a dărĭĭ *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliţie,* 6. a dărĭĭ de *arme* şi de *vînat* şi 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Preţul broşurĭĭ e **8** cr., expedată franco sub faşe **11** cr.

Instituţiunile calvinescĭ

în biserica românéscă din Ardél,

fasele lor în trecut şi valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare şi se póte procura cu preţul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaş** (Balázsfalva).

Tot la tipografia seminarială se află de vîndare:

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare şi cu copeĭĭ fl. 10.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Octoichul cel mic edit. III. Blaş 1892. Preţul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Penteocostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele şi cu margiml aurite fl. 6.40.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

☛ Euchologiu ☚

ediţiunea **a dóua,** revĕdută după originalul grecesc şi îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparĭŭ frumos în **negru** şi **roşu.** — Preţul nelegat fl. 2.80, ĕră legat în pele tare fl. 3.80.

Istoria partioulară a bisericeĭ unite de Dr. A. Grama broş. 1 fl. 50 cr.

Testamentul şi Literele fundaţionale ale fericitului Archiepiscop şi Mitropolit gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş *Dr. Ioan Vancea de Buteasa.* Blaş 1892. Tipografia Seminariului gr. cat. din Blaş. Se află de vîndare la Administraţia „Unirĭĭ". Preţul: 0 cr., cu port postal 15 cr.

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Cestiuni

din

dreptul şi istoria bisericeĭ românescĭ unite, studiŭ apologetic din incidentul invectivelor „Gazeteĭ Transilvanieĭ" şi a dluĭ Nicolaŭ Densuşan asupra Mitropolituluĭ Vancea şi a bisericeĭ unite. Partea I. 272 pag. 8°. Preţul **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Preţul **1** fl. Ambele părţĭ espedate franco **1 fl. 85** cr.

Istoria universală bisericéscă de Dr. A. Grama. Blaş 1881 broş. 3 fl.

Pregătire la mórte, adecă consideraţiunĭ asupra maximelor eterne folositóre tuturora pentru meditare şi preoţilor spre a predica, de *Alfons Maria de Liguori* Doctor al Bisericeĭ. În versiune românéscă de Membriĭ societăţiĭ de lectură Inocenţiŭ M. Clain. Blaş 1893. Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan. Opul are 425 p. în 8° mic. Preţul 80 cr. Editura societăţiĭ.

Decretele Concilĭuluĭ, provincial **prim** ediţiunea a II-a broş. 80 cr.

Decretele Concilĭuluĭ provincial **alt-doilea,** ediţiunea a II-a broş. 65 cr.

Posta Redactiuniĭ. On. Gav. Pop, *Măhaciŭ.* **Abonamentul trimis s'a computat pe anul *1895.***

Editor şi redactor respundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Avis!

Subscrisul îmĭ permit a aduce la cunoscinţa On. Public din loc şi jur, cumcă mĭ-am deschis

un deposit de vinurĭ
de pe Tîrnave

calităţĭ bune, curate şi bine manipulate. Se vinde vin noŭ litru **22** cr., vin vechiŭ litru **30** cr., Rissling noŭ litru **35** cr., Rissling vechiŭ litru **50** cr.

La dorinţa cumpĕrătorilor se spedézĕ dela 50 litre în sus, cu preţul redus la litru cu **5** cr., prin calea ferată dela gara din loc.

Blaş în Ianuariŭ 1896.

Cu tótă stima
Leopold Heisikovits
(1) 2 3 comerciant.

(3) 2–3

Publicaţiune.

Comunitatea cultului israilit din Blaş aduce la cunoscinţa On. Public din loc şi jur, cumcă şi-a deschis

Stabilimentul de băĭ
calde şi rĕcĭ

aranjat după recerinţele igienice.

Preţul unuĭ băĭ de putină împreună cu albiturĭ este **50** cr., de basen **20** cr. Stabilimentul este deschis: **Dumineca, Marţia, Joia şi Vineria.**

☛ **Pentru studenţĭ preţurĭ scădute.** ☚

Blaş în Ianuariŭ 1896.

Comunitatea cultului israilit din Blaş.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 13 frcs.. ½ an 9 frcs.. ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un sir garmond: odată 7 cr.. a dóua oră 6 cr.. a treia óră 5 cr., şi de fiecare publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii» în Blaş.

Anul VI. Blaş 1 Ferbuariŭ 1896. Numĕrul 5.

Judecata lui Dumnezeŭ.

Dela deschiderea dietei în anul acesta obiectul de căpetenie a fost armistiţiul îmbiat de contele Apponyi, ca ţubilarea din incidentul mileniului să pótă decurge neconturbată de luptele partidelor.

Armistiţiului acestuia i-s'a dat numirea latină medievală de *treuga Dei*. Căci şi în evul mediŭ, pe când încă nimica nu era consistent în Europa în urma migraţiunii popórelor barbare, câte odată popórele, semînţiile, dinaştii şi nobilii, sătuĭ de a se mai bate la olaltă, simţiaŭ lipsa de a se mai întorna în sine şi a se mai împăca cu Dumnezeŭ. Atunci închiaŭ armistiţiŭ pe un timp óre care sub numele de *treuga Dei*.

Armistiţiul oferit de contele Apponyi fu respins din partea guvernuluĭ, şi aşa în mijlocul ţubilăriĭ mileniuluĭ lupta partidelor va decurge cu tótă ferbinţéla şi furia.

În evul de mijloc înse era în us şi aşa numita *judecata lui Dumnezeŭ, judicium Dei*. Popórele atunci în naivitatea lor copilărésca credeaŭ, că Dumnezeŭ la tot paşul face şi minuni, numai ca să pótă scăpa pe cel nevinovat şi pedepsi pe cel vinovat, ca şi cum înţelepciunea nemărginită nu ar dispune de alte mijlóce afară de minuni, ca să facă, să triumfeze dreptatea.

Guvernuluĭ şi partiduluĭ liberal în loc de *treuga Dei* i-a venit *judicium Dei* cu aceea, că aŭ ieşit la ivélă abusurile comitelui suprem al comitatului Borsod Miklós Gyula.

Arată casul acesta, cât de scump a trebuit să plătéscă ţara întroducerea căsătorieĭ civile şi a celoralalte legĭ politice-bisericescĭ. Era comitele acesta suprem unul din ceĭ maĭ rabiaţi liberalĭ şi corteşi în favorul căsătorieĭ civile. Şi apoĭ résplata? Concesiune pentru o cale ferată vicinală pentru suma de 32,000 fl. de chilometru, când aceea uşor se putea construi cu cel mult 23,000 fl. de chilometru, şi pod numaĭ de lemn în loc de pod de fer, ce era a se face în un loc al linieĭ. Pe calea acésta comitele Miklós conta sigur la un câştig de câteva zecĭ, dacă nu sute de miĭ. Şi liberalul comite suprem nicĭ cu câştigul acesta n'a fost mulţămit, ci i-a trebuit maĭ mult. De aceea şi-a vîndut concesiunea altuia, ca să maĭ câştige şi dela acesta. Lacomia acésta înse i-a fost mórtea, căcĭ cumpĕrătoriul l-a demascat.

În urma demascăriĭ consternaţiunea în sinul guvernuluĭ şi al partiduluĭ liberal a fost mare din samă afară. Şi pentru ce? Dóră abusul unuĭ comite suprem din 47, câţĭ sînt în ţară, nu este un lucru, care să pótă sgudui puseţiunea unuĭ guvern.

Nĕcasul înse zace acolo, că nu stă singur casul acesta, şi tóte semnele arată, că concesiunile pentru drumurĭ ferate vicinale sînt o specie de remunerăţiune pentru serviţiĭ prestate la întroducerea căsătorieĭ civile.

Căcĭ maĭ întâiŭ maĭ tóte concesiunile s'aŭ dat la deputaţĭ, comiţi supremĭ şi jurnalişti liberalĭ şi aderenţi marĭ aĭ căsătorieĭ civile.

După aceea chiar în timpul lupteĭ pentru căsătoria civilă şi în cel nemijlocit următoriŭ după aceea s'a dat un numĕr aşa mare de concesiunĭ, care nu stă nicĭ în o proporţiune cu timpurile de maĭ înainte.

Aşa în 1891 şi 1892, când numaĭ se ventila idea căsătorieĭ civile, s'a dat numaĭ câte o singură concesiune. În 1893 şi 1894 s'aŭ dat câte patru, éră în 1895 nu maĭ puţin decât 22, căcĭ atunci trebuiaŭ escomptate tóte cambiile de remuneraţiunĭ, subscrise de guvern pe timpul lupteĭ.

Dacă la acésta maĭ adaugem, câţĭ slujbaşĭ la întroducerea căsătorieĭ civile aŭ fost remuneraţĭ cu posturĭ de directorĭ de bănci, notarĭ publicĭ, inspectorĭ de matricule, consilierĭ ministerialĭ, comiţĭ supremĭ, secretarĭ de stat, şi chiar ministri, éră când posturile nu maĭ ajungeaŭ, atunci guvernul şi-a luat refugiul la titule nobilitare; dacă zicem, le vom calcula aceste tóte: atunci trebue să dăm drept foiĭ „Alkotmány", că „legile politice-bisericescĭ ĭ-aŭ plătit fórte bine pe toţĭ aceia, carĭ şi-aŭ întors faţa dela Rĕscumpĕrătoriul restignit".

Lumea întrégă le vede aceste tóte. Lumea întrégă judecă. N'a fost lipsă,

---

Feuilleton.

Notiţă literară.

Când am prins péna, să scriŭ aceste câteva şire, gândul mi-a fost, să pun în frunte cuvintele *„Eminescu şi Coşbuc"*. Am observat înse îndată, că titulul acesta va fi aşa de pretenţios, cât eŭ nu voiu puté satisface curiosităţiĭ, ce va nasce în minţile cetitorilor meĭ. Şi aşa am lăsat-o, cu tóte că totuşi de Eminescu şi Coşbuc voiŭ scrie.

Étă de ce e vorbă:

Zilele trecute ni-s'a trimis Nr. 1 din anul al XXX-lea al revisteĭ *„Convorbirĭ literare"*, o broşură de preste 150 de paginĭ cu un bogat şi variat material.

Am rĕsfoit cu interes broşura acésta şi m'am oprit deja la a treia lucrare intitulată *„Eminescu şi Gottfried Keller"*. E scrisă de *Ghiţă Pop*. Într'însa pe 9 paginĭ autorul se nisuesce a dovedi, că *„La steaua"*, o poesie a nenorocituluĭ Eminescu, nu e plagiatura poesieĭ *„Der Stern"* de Gottfried Keller, în operele căruia a aflat-o dl Pop.

Şi m'am bucurat de nisuinţa acésta nobilă a scriitoriuluĭ, şi bucuria mea ar fi rĕmas neturburată şi pe maĭ departe, de cumva nu cetiam pe pagina următóre un titul tot aşa de interesaut: *„Dl Coşbuc şi Marie von Ebner Eschenbach,"* în care „redacţia" revisteĭ „în legătură cu articolul dluĭ Ghiţă Pop" face observaţia, că Coşbuc a plagiat o scurtă poesióră de a scriitórei germane, şi închie cu vorbele aşa de grele: „Plagiatul e plagiat, şi talentuluĭ maĭ multă *cinste* nu ĭ-ar strica!" *(Cinste* e subtiniat de „Convorbirĭ".)

Nu voim, să ne facem advocatul dluĭ Coşbuc, care „fără dór şi póte" e cel maĭ bun poet românesc în viaţă, ţinem înse a constata parţialitatea, cu care se apĕră Eminescu şi se osîndesce Coşbuc. Sîntem siguri, că cetitorii ne vor da dreptul.

Lăsăm, să urmeze poesia lui Keller, în traducere românéscă, şi poesia luĭ Eminescu.

Steaua.

De G. Keller.

Veḑi tu în depărtarea albastră steaua,
ce pierind aprópe pălesce?
Luminiĭ sale-ĭ trebue o vecie
până s'ajungă la ochiul tĕŭ.

Póte că de miĭ de anĭ
steaua s'a prefăcut în cenuşe.

Şi totuşi noĭ vedem plăcuta-ĭ licărire
acolo, tăcută şi liniştită.

Cu acéstă licărire,
ce este şi nu este, samĕnă,
O draga mea, fiinţa-ţi plină de graţie,
când tu veĭ fi murit.

La Steaua.

De M. Eminescu.

La steaua, care-a rĕsărit,
E-o cale-atât de lungă,
Că miĭ de anĭ ĭ-a trebuit
Luminiĭ, să ne-ajungă.

Póte de mult s'a stins în drum,
În depărtărĭ albastre,
Ér raza eĭ abia acum
Luci vederiĭ nóstre.

Icóna steleĭ, ce-a murit,
Încet pe cer se sue,
Era, pe când nu s'a zărit,
Azĭ o vedem, şi nu e.

Tot astfel când al nostru dor,
Peri în nópte-adâncă,
Lumina stinsuluĭ amor
Ne urmăresce încă.

să facă Dumnezeŭ nicĭ o minune, ca să-ĭ pedepséscă pe ceĭ vinovaţi.

Treuga Dei n'a succes, deşi aŭ voit-o ómenii. A succes însă *Judicium Dei*, deşi ómenii aŭ voit, să-l încunjure.

Una este acum de dorit.

Uméř la uméř să pună toţi ómenii de bine, ca cu ajutoriul luĭ Dumnezeŭ să readucă patria nóstră érăşi în braţele luĭ Christos cel restignit. Scandalul luĭ Miklós Gyula a întărit mult poziţia tuturor acestora şi a slăbit poziţia tuturor aderenţilor politicii păgânescĭ.

Statificarea şcolilor confesionale şi secularisarea averilor bisericescĭ. — Despre tema acésta „Vaterland" în nrul séŭ de sară din 28 Ianuariŭ scrie următórele:

„Declararea bureauuluĭ telegrafic de corespondenţă unguresc, că scirile, după carĭ guvernul ar nisui spre *statificarea instrucţiunii întregĭ* şi spre secularisarea averilor bisericescĭ, ar fi nisce născocirĭ réutăcióse, privesc în parte observările scurte, carĭ le-am făcut noĭ la cele ce s'aŭ întîmplat referitor la lucrurile acestea în şedinţa de sâmbătă a camereĭ deputaţilor. Dacă bureauul unguresc de corespondenţă ar oferi raporturĭ mai bune, mai drepte, atuncĭ adevĕrat că în casul de faţă observările nóstre s'ar fi concipiat mai precis, însă, — după cum am arĕtat deja în numĕrul de diminéţă, — chiar şi după „declararea" aceea stă, că guvernul în alianţă cu opoziţia nisuesce spre statificarea instrucţiunii. Ministrul adevĕrat că s'a declarat în contra uneĭ statificărĭ generale, care să se esecute îndată, în contra „statificăriĭ esclusive", dar nicĭ de cum în contra statificăriĭ *succesive*. El stă deci pe aceea-şĭ basă principială cu stînga estremă şi numaĭ din motive finanţiale şi tactice póte să se declare numaĭ în modul acela precaut şi să se misce la faptă, *dar modul acesta e cu o cale şi maĭ periculos*, pentru că el amăgesce naţiunea. De altmintrea téte negările nu folosesc nimica: Se scie, că guvernul şi prin tractativele cu primatele şi cu episcopiĭ voesce să pună tot maĭ mult mâna pe şcolĭ, că a părăsit deja de mult principiile cele drepte ale legiĭ scolastice din 1868 şi isprăvesce numaĭ cât se póte de nebătĕtoriŭ la ochĭ prelucrările pentru „statificarea esclusivă". *Tot asemenea e fapt, că referitoriŭ la secularisarea averilor bisericescĭ s'aŭ făcut studiĭ şi considerărĭ prealabile confidenţiale.* Astăzi firesce că guvernul şi maioritatea nu vor să scie despre téte acestea nimica, — dar dacă ar fi trecut deja preste fatalităţile provocate prin căsătoria civilă, atuncĭ sigur s'ar simţi ispitiţi şi la acţiunĭ ulterióre. *Şi aci se cuprinde datorinţa tuturor cercurilor patriotice de a se însufleţi la téte acţiunile ulterióre îndreptate spre înfruntarea şi combaterea politiciĭ bisericescĭ de până acum.*"

Şcolile şi învĕţătoriĭ nostri.

III.

Fiind decĭ în clar cu scopurile, pe carĭ voesce a le ajunge guvernul maghiar prin prigonirea nóstră şi a celoralalte naţionalităţĭ, şi vĕdĕnd, că tot cu maĭ mare necruţare şi desconsiderare ne ciuntesce din puţinele sfărîmăturĭ de drepturĭ, ce ne-aŭ fost garantate prin autonomia confesională şi prin legea despre egala îndreptăţire a naţionalităţilor, ni-se impune întrebarea: Făcut-am noĭ tot, ce am fi putut face pentru zădărnicirea planurilor inimice?

Şi vom rĕspunde cu durere, că n'am făcut.

Pe lângă pasivitatea observată faţă de alegerile pentru dietă am fost aprópe cu totul pasivĭ şi faţă de alegerile municipale, cum şi pe alte terene.

De abia în timpul din urmă ne-am desmetecit încâtva. Dar contrariul s'a folosit pân acum bine frumos de zăpăcéla nóstră, încunjurându-ne şi atacându-ne fără cruţare şi aducêndu-ne, — dacă n'ar fi numaĭ prea drastică acéstă asemĕnare, — în coru de capră.

Căcĭ de eraŭ naţionalităţile nemaghiare maĭ resolúte, şi dacă ar fi procedat în opoziţia lor după un plan firm şi bine stabilit, negreşit guvernul maghiar n'ar fi făcut atâtea încercărĭ de atac, carĭ tóte ĭ-aŭ reuşit după plac! Şi fiind că apetitul cresce mâncând, tot maĭ numĕróse şi maĭ dese îĭ sînt atacurite din zi în zi.

De am învĕţa însă din esperinţele triste ale trecutuluĭ a ne sci păzi măcar pe viitor de alte căderĭ! Şi fiind că lupta în contra nóstră guvernul a transpus-o în deosebĭ *pe terenul învĕţămîntuluĭ poporal*, aicĭ să ne concentrăm şi noĭ cele maĭ bune puterĭ ale nóstre cercând, să paralisăm loviturile, ce ne maĭ aşteptă.

Dar cu ce să ne apĕrăm, când noĭ Româniĭ din acéstă ţară n'avem nicĭ măcar *o gazetă scolastică cum se cade* pentru miile de învĕţătorĭ? Şi cu ce să ne apĕrăm, dacă chiar şi *reuniunile învĕţătorescĭ* bine conduse încă ne lipsesc aprópe pretutindenea?

Reverendissimiĭ domnĭ protopopĭ în lipsa reuniunilor învĕţătorescĭ ar face decĭ cel maĭ salutar lucru adunându-şĭ învĕţătoriĭ şi preoţiĭ an de an de maĭ multe orĭ şi luminându-ĭ cu privire la nenumĕratele probleme de cea maĭ mare importanţă şi actualitate, asupra cărora acum trebue să ne gândim maĭ serios ca orĭ când.

Dacă nicĭ măcar atâta nu se va face din partea celor chemaţi, *perirea şcolilor nóstre românescĭ şi primejduirea învĕţătorimiĭ* sînt sigure.

Dela guvern nu maĭ avem ce să aşteptăm. El a plecat pe calea sa şi merge orbesce înainte fără a-şĭ da samă, că în acest chip îşĭ cresce însu-şĭ prin nesocotita sa procedură un duşman, care nicĭ când nu va puté să ulte suferinţele, ce i-s'aŭ causat.

De aceea nu rĕmâne altă, decât să luptăm, dar mult maĭ bărbătesce şi maĭ înţelepţesce ca până acum, pentru drepturile nóstre încălcate, avênd speranţă, că celor îndrăzneţĭ şi Dumnezeŭ le ajută.

R. S.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Sfinţia Sa la 20 Ian. a primit în audienţă pe canonicul dela Oradea mare Dr. Fraknói, fundatorul „Istitutuluĭ istoric unguresc din Roma", pe cum şi personalul acestuĭ institut. Dr. Fraknói a presentat Sfinţieĭ Sale denarul Sfîntuluĭ Petru trimis de episcopul Schlauch. Cu acéstă ocasiune Papa reflectând la situa-

---

„Fără dór şi póte," scrie dl Ghiţă Pop, „asemĕnarea între aceste poesiĭ este atât de mare, că nu-ţĭ rĕmâne, de cât să-ţĭ pui întrebarea: Plagiat? Identitate în asociaţiunea de ideĭ? saŭ reminiscenţă?

Fără dór şi póte, zicem noĭ, poesia e *plagiat!* Dl Pop póte să scrie liniştit celealalte 7 pagini. Dsa póte desvolta teoriĭ preste teoriĭ şi aduce esemple, chiar şi din unguresce, spre a puté ajunge la conclusia, că „Eminescu a cetit cândva poesia luĭ Keller, şi idea esprimată în ea ĭ-a rĕmas întipărită în memorie", unde cu timpul s'a întunecat „şi numaĭ după un şir de anĭ" . . . . „s'a ridicat éră preste pragul consciinţeĭ, dând astfeĭ nascere la poesia de faţă". Dluĭ le póte face acestea: noĭ rĕmânem pe lângă convingerea, că „La steaua" e un plagiat.

Şi în credinţa nóstră ne maĭ întărese chiar vorbele dluĭ autor: „Dacă poesia „La steaua" s'ar afla între versurile vre unuĭ biet poetastru," scrie dsa, *„n'am sta un moment la îndoélă,* că el a plagiat pe Keller. *Însă ele se află la Eminescu . . . .*"

Şi apoĭ? Nu maĭ departe de cât dóuĕ pagini redacţia „Convorbirilor", care a conces publicarea notiţeĭ dluĭ Ghiţă Pop, scrie relativ la plagiatul luĭ Coşbuc: „Dar tot noĭ, care am fost ceĭ dintâiŭ la apĕrare, vom fi şi ceĭ dintâiŭ la acusare, când vom dovedi, că dl Coşbuc traduce pur şi simplu poesiĭ străine şi le dă ca originale." Eĭ bine, dlor, de ce nu spuneţĭ aceste vorbe aşa de sincere şi adevĕrate şi dluĭ Pop, şi de ce maĭ lăsaţĭ, să vĕ umple câte va paginĭ cu teoriĭ, când e fórte evident, că Eminescu a tradus poesia „Der Stern" şi a dat-o ca originală?

N'o faceţi acésta, căcĭ Eminescu e idoiul dvóstre, şi o campanie întrégă v'a trebuit să porniţĭ împotriva foiĭ nóstre, când ea a spus, cine e acela, pe care-l ridicaţĭ aşa de sus. Ér Coşbuc? Din fericire e plin de originalitate, ca şi poporul, din a cărui viaţă şi a cărui sentimente le scrie aşa de frumos, şi până acum pare a fi scutit de miasmele bolnăvicióse, pe carĭ odată „Convorbirile" le împrăştia cu profusiune!

Şi când dl Ghiţă Pop, după o lungă muncă ostenitóre, esclamă: „Drept aceea „La steaua" va şi rĕmâné pururea un mărgăritar între creaţiunile luĭ Eminescu," — dvóstre nu vĕ sfiiţĭ a spune luĭ Coşbuc: „Talentului maĭ multă *cinste* nu ĭ-ar strica."

Nu aşa e dreptatea, şi de ar trăi Nicolae P. Mavrogheni, întrebaţi pe dl Gion, ce v'ar face, când v'ar prinde cu ocaua mică?

„Vaĭ bieţilor băcani, . . . de-ĭ prindea cu ocaua mică, . . . îĭ zăpăcia în bătaĭ, când nu-l scurta de o palmă." [1])

[1]) »Istorie« pag. 85.

Diverse.

Venitul zilnic al monarchilor europeni este următoriul: Al împĕratuluĭ Rusieĭ fl. 72,000, al sultanuluĭ fl. 48.000, al împĕratuluĭ Austrieĭ fl. 30,000, al regeluĭ Italieĭ fl. 19,000, al regineĭ Angliеĭ fl. 19,000, al împĕratuluĭ Germanieĭ fl. 24,000, al regeluĭ Belgiului fl. 4,800. Presidentul Franţeĭ are un venit zilnic de fl. 1,800, ér cel al Statelor unite din America nordică fl. 420.

La istoria furcuţeĭ. Obiceiul de a folosi la mâncare furcuţa, nu e aşa de vechiŭ, pe cum s'ar părĕ. În apusul Europeĭ se amintesce furcuţa în an. 995. O princesă bizantină cu numele Argila, care se cununase atuncia în Veneţia cu fiul dogeluĭ Pietro Orseolo, a fost adus unéltа acésta dela curtea frate-séŭ, a împĕratuluĭ bizantin. Până atuncĭ apuseniĭ duceaŭ mâncările vîrtóse cu degetele până la gură, întru cât nu puteaŭ să se servéscă spre acest scop de lingură. Inovaţiunea acésta surprindĕtóre în scurtă vreme a fost adoptată în moda damelor din Veneţia. Dar în cele alalte părţĭ ale Italieĭ furcuţa abia pe la an. 1360 a putut să dobîndéscă împămîntenirea. În Franţa se dă de urma eĭ numaĭ pe la 1379, ér Anglezii s'aŭ înarmat cu furcuţe încă şi maĭ târziŭ.

ţiunea bisericiĭ în Ungaria, a zis: Biserica pretutindenea trece prin vicisitudini, nu numaĭ în Ungaria. Pentru aceea însĕ e convins, că Ungaria va rĕmâné catolică, pe cum nu încetézĕ nicĭ Italia de a fi catolică, orĭ cât de mult e combătută biserica. — Foile liberale magiare interpretézĕ fals cuvintele Papeĭ, voind a scóte din ele o împăcare cu stările actuale din Ungaria.

Bulgaria.

De mult s'a lansat în presă scirea, că prinţul moştenitor al Bulgarieĭ, născut din părinţi catolicĭ şi botezat în legea catolică, va fi trecut la „ortodoxism". Scirea ni-se părea de necreḑut, dar acum trecerea de mult proiectată se anunţă şi oficios. Ministrul preşedinte Stoilov a comunicat prefecţilor, că trecerea prinţuluĭ Boris la „ortodoxism" se va întîmpla în timpul cel maĭ apropiat, şi-l invită, să asiste la acest act. Pentru primirea prinţuluĭ în biserica schismatică vine esarchul bulgar din Constantinopol. Principele Ferdinand în 27. Ĭan. a fost la Roma, nu spre a cere permisiunea dela Papa pentru trecerea luĭ Boris la neunire, căcĭ o atare permisiune era sigur, că nu i-se va da, ci spre a-l descoperi împrejurările, carĭ pretind trecerea fiuluĭ sĕŭ la biserica neunită. Papa l-a primit în audienţă fórte scurtă şi ĭ-a declarat, că biserica nicĭ odată nu póte ĭerta alunecările domnitorilor pământescĭ pentru interese materiale. Maĭ târziŭ prinţul a visitat şi pe cardinalul secretar de stat Rampolla, dară acesta nu l-a reîntors visita în numele Papeĭ, după cum este datina tradiţională în Roma. Pofta de domnie îl face pe prinţul Ferdinand, să-şĭ jertfésca liniştea consciinţeĭ şi să-şĭ pericliteze mântuirea vecînică pentru o coronă atât de nesigură, cum e cea bulgăréscă. Nimic n'a folosit modificarea constituţieĭ efeptuită de Stambulov.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Încercările luĭ Apponyi de a mijloci pace între partidele politice cel puţin pe timpul serbărilor mileniuluĭ, aŭ rĕmas fără resultat. Apponyi cere fără amânare judicatura curieĭ în afaceri electorale, pe cum şi alte mĕsurĭ spre a se garanta curăţenia alegerilor. Bánffy promite, că va împlini la timpul sĕŭ, ce poftesce Apponyi, dară de o cam dată nu-ĭ împlinesce nicĭ o dorinţă. Scie Bánffy prea bine, că curăţenia alegerilor ar fi identică cu nimicirea partiduluĭ luĭ, şi chiar pentru aceea numaĭ promite, că va aduce legĭ nóuĕ în acéstă afacece, în realitate însĕ nu numaĭ că nu respectézĕ cele esistente, ci prin organele subalterne ale guvernuluĭ lasă, să se comită abusurĭ înfricoşate ca la Nyitra, Stomfa şi airia. Treuga Dei, pacea luĭ Dumnezeŭ, dorită de toţĭ, nu va urma, că pe cum potrivit avertiséză Ugron pe liberalĭ, dacă voesc pacea luĭ Dumnezeŭ, să se împace maĭ întâiŭ cu Dumnezeŭ.

De o septĕmână atât dieta, cât şi presa se ocupă de scandalósele isprăvurĭ ale fişpanuluĭ comitatului Borşod Dr. Miklós Gyula, care ca fruntaş liberal şĭ-a folosit influinţa la guvern şi în comitate spre specule spurcate. Anume a esoperat dela guvern pentru advocatul Szabó I. concesiunea de a se construi calea ferată Sajó-Ecseg-Torna sub condiţiunĭ de tot favorabile, asemenea a influinţat, ca comunele şi privaţiĭ să cumpere acţiĭ. Tóte acestea le-a făcut pentru onorariŭ saŭ provisiune de preste 200.000 fl. Întreprinḑĕtoriul Szabó a remunerat pe nobilul comite cu sume considerabile, dară mâncând cresce apetitul: acesta nu s'a mulţămit cu ele, ci a început prin ameninţărĭ şi şicanărĭ să stórcă sume nóuĕ. Szabó vĕḑând, că nu se maĭ póte scăpa de nesăturatul mijlocitoriŭ, l-a dat pe mâna justiţieĭ. „Magyarország" a dat publicităţiĭ pactul dela notariul public, prin care Miklós îşĭ stipulézĕ provisiunile pentru mijlocire.

Casul luĭ Miklós Gyula a servit opoziţieĭ spre aceea, ca în şedinţele dietale din 24 şi 25 Ĭan. să atace fără cruţare atât guvernul, a cărui client e fişpanul Miklós, cât şi pe fişpanĭ, carĭ abusézĕ de poziţia şi neresponsabilitatea sa spre a face serviţiĭ partiduluĭ guvernamental şi unĭĭ spre a se înavuţi pe cale neonestă.

Spre a salva prestigiul partiduluĭ guvernamental fostul ministru Csáky a propus, ca în viitor fişpaniĭ, oficialiĭ publicĭ şi deputaţiĭ să nu maĭ pótă fi concesionarĭ la construirea căilor ferate. Propunerea după o desbatere de 4 zile s'a primit. bine sciind deputaţiĭ concesionarĭ, că legea nu are putere retroactivă. Acéstă propunere a făcut-o alt cum şi deputatul Holló înainte de scandalul luĭ Miklós, dară atuncĭ a fost respinsă de către dietă.

România.

În şirul cabinetuluĭ naţional-liberal de mult domnesc divergînţe de vederĭ, carĭ aŭ făcut imposibilă continuarea conlucrărĭĭ pacînice a membrilor din cabinet. Cu deosebire nu era ministrul preşedinte mulţămit cu purtarea luĭ Fleva. Ca să se mântue cabinetul de Fleva, a dat ocasiune o interpelare insinuată de Epurescu în causa unor abusurĭ cu accisele, în carĭ şi Fleva era amestecat ca advocat Ministrul Fleva s'a declarat gata a rĕspunde. Dară înainte de a o puté face acésta, deputatul Lascar în 24 Ĭan. a interpelat pe ministrul preşedinte asupra faĭmelor despre dimisiunea cabinetuluĭ. Sturdza a rĕspuns îndată acusând pe ministrul de interne Fleva, că sparge solidaritatea în cabinet şi că dînsuluĭ ca la ministru preşedinte nu-ĭ comunică nimic din ceea ce face. Fleva în rĕspunsul sĕŭ impută luĭ Sturdza, că nu s'a aşteptat, să se discute în public divergînţele din sinul cabinetuluĭ, dară dînsul din cabinet se va retrage, numaĭ după ce se va pronunţa camera asupra afacerĭĭ. Camera de astă dată a votat încredere ministruluĭ preşedinte.

În şedinţa următóre din 25 Ĭan. Epurescu declară, că nu a voit, să tragă la îndoélă onestitatea luĭ Fleva, şi îşĭ retrage interpelarea insinuată. Fleva, avênd în vedere incidentul din şedinţa precededentă şi retragerea interpelărĭĭ insinuate de Epurescu, părăsesce banca sa ministerială şi ocupă loc între deputaţi. Regele a primit dimisia luĭ Fleva şi a încredinţat cu conducerea ministeriuluĭ de interne pe ministrul preşedinte.

Fleva cu partisaniĭ sĕĭ va forma în parlament un club independent. Era încolo de prevĕḑut, că trebue să se creeze opoziţie în parlament.

Anglia.

La un banchet în Birmingham vorbind Chamberlain despre politica esternă a constatat, că noriĭ s'aŭ împrăştiat de pe orizonul politic. Agitaţiunea preseĭ germane spre a provoca inimiciţie între Anglia şi Germania a rĕmas fără succes. În cestiunea Venezueleĭ se pare, că statele interesate nu se pricep bine unul pe altul. Anglia nu combate doctrina Monroe şi nicĭ o urmă de pământ nu cércă a-şĭ apropria în America afară de ceea ce poşede pe cale justă. Ce privesce situaţia din Armenia, pericului şĭ ruşinea, că nu s'aŭ regulat lucrurile, rĕmâne asupra puterilor europene, carĭ nu aŭ dat representaţiuniĭ Angliei sprijinul cuvenit. Tristele evenimente din Transvaal nu aŭ conturbat bunele raporturĭ dintre Olandezĭĭ şi Anglezĭĭ din Africa sudică, şi se crede, că guvernul va afla modalitatea de a pune capet tânguiriĭ Uitlandezilor fără a periclita independenţa republiciĭ.

Rusia.

Ţarul Nicolae II prin un manifest cătră popor face cunoscut, că încoronarea sa şi a împĕrăteseĭ după esemplul străbunilor sĕĭ, a domnitorilor temĕtorĭ de Dumnezeŭ, o va serba la Moscva, prima reşedinţă a imperiuluĭ, în Maiŭ a. c. Tot odată provócă pe supuşĭ, ca să participe la bucuria zilelor încoronărĭĭ.

Din incidentul, că Rusia a mijlocit Turcieĭ împrumutul de lipsă spre realisarea reformelor, s'a născut presupunerea, că între aceste dóuĕ puterĭ s'ar fi încheiat o alianţă defensivă şi ofensivă. „Pall-Mall Gazette" susţine, că pactul ar fi ratificat atât de guvernul rusesc, cât şi de cel turcesc. Din locurĭ competente se desmint scirile despre alianţă.

Corespondinţe.

De lângă isvorul Crăsneĭ, Ianuariŭ 1896.

Onorată Redacţiune!

De maĭ multe orĭ am avut ocasiune a ceti în „Unirea" parte articolĭ, parte corespondinţe despre nóuĕle legĭ politice-bisericescĭ, în carĭ — maĭ vîrtos în corespondinţe — se fac unele propunerĭ adese orĭ fórte corecte referitóre la ţinuta, ce are a o observa preotul faţă cu aceste nóuĕ legĭ. Aşa una dintre astfel de corespondinţe e cea a „Meseşanu"-luĭ din Nr. 52 din anul trecut al „Unirĭĭ". Să-mĭ fie permis şi mie a-mĭ face unele reflexiunĭ la acéstă corespondinţă cu tótă obiectivitatea, ce o pretinde chiar şi momentositatea causeĭ de o parte, ér de altă parte scopul acestor corespondinţe de a ne clarifica unul pe altul.

Domnul corespondent „de sub póla Meşuluĭ Selăgian" vorbesce fórte pe larg despre licenţa de căsătorie saŭ schedulele protopopescĭ.

În ce privesce acéstă cestiune, aprob afirmările dlui „Meseşanul“. Că schedulele protopopesci sînt un non sens pentru noi, e lucru, ce nu are lipsă de documentat, pentru că ce înţeles are azi a da licenţă de căsătorie, când fiesce care preot e deplin versat în cele ce privesc impedimentele? Saŭ dacă chiar nu e capace a judeca temeinic, că în cutare saŭ cutare cas subverséză óre atare impediment, — acum numaĭ canonic, — nu e alta de lipsă, decât a cerca în dreptul bisericesc, căci a ceti fiesce care preot scie. Şi apoĭ şi licenţa e concipiată aşa, că în fiesce care cas nu protopopul, ci preotul e responsabil. „Dacă nu subverséză nici un impediment, se dimit saŭ concediéză,“ se zice în schedulă. Deci din acest punct de vedere sînt un adevĕrat non sens. Să vedem acuma ceea parte, ce privesce venitul din aceste schedule.

Dacă computăm după tótă mulţea de suflete între împrejurări normale în general 5—6 cununiĭ, — căci mai multe nu se pot, — atunci din un protopopiat, cum sînt organisate la noi în diecesa Gherleĭ, incurg 50—80 fl. ca venit protopopesc din schedule. Am zis însĕ, că între împrejurări normale. Dar óre în timpul de faţă, după întrarea în vigóre a nóuĕlor legi, putem susţiné acest comput? Nici de cât. Pentru că ce vedem? Scim multele şi, putem zice, adese ori nebasatele pretensiuni, ce le ridică nóuĕle legi faţă cu miriĭ, cum sînt nenumĕratele documente; însĕ spesele şi umbletele cele multe pentru satisfacerea acestor pretensiuni adese îĭ disgustéză pe miri dela contragerea căsătorieĭ, pe cum cred, că prea dureros ne-am convins fiesce care preot şi până acuma, şi preferă a convieţui mai bine în ilegalitate, decât să se speseze, umble, róge etc., şi deşi vor face tot, ce pretinde legea, de multe ori e nesigur paşul lor, pentru că cine scie, ce-i va veni la socotélă conducĕtoriului civil şi pentru o causă de tot muniţiósă în ultimul moment îĭ va respinge de a-i „cununa“.

Cu inimă întristată observăm înmulţirea concubinatelor şi prin urmare înputinarea căsătoriilor legale (urmările binecuvîntate (?!) ale nóuĕlor legi); deci nu putem computa pe o mie de suflete mai multe decât 3—4 cununiĭ, şi atunci venitul protopopului se reduce la 35—45—50 fl. Dacă mai luăm în considerare şi împrejurarea, că în unele locuri nici decât nu e aplicat poporul a solvi şi mai departe acéstă taxa, cu tot dreptul se póte aştepta sistarea acesteĭ datini, cu atât mai vîrtos, căci la din contră, pe cum ne arată unele semne, se vor ivi casuri, ba chiar s'aŭ şi ivit, că miriĭ nu voesc, să solvéscă acéstă taxă, şi atunci? Hic Rhodus, hic salto! Saŭ va jertfi preotul din stola luĭ şi aşa fórte miserabilă, ceea ce însĕ cred, că nici dniĭ protopopi nu bucuros o ar primi, saŭ îĭ va lăsa, să trăéscă în concubinat!

De unde însĕ să fie protopopiĭ rebonificaţi pentru acéstă perdere? Căci a zice, că să se îndestuléscă numaĭ cu brînul roşu, să priméscă asupra lor şi să împlinéscă cu conscienţiositate oficiul greŭ, ce-l aŭ, numaĭ pentru onórea oficiului, să-şi pérdă acéstă — mai că putem zice — unică rĕsplată a ostenelelor sale: nu ar fi lucru just şi ecuitabil. De unde însĕ să vină rebonificarea?

Că dniĭ protopopi în general sînt în parochiile mai bine dotate, e adevĕr, dar sînt şi casuri, când preoţi *neprotopopi* aŭ beneficiĭ mai bune decât un protopop. Sciŭ, că şi dl „Meşeşanul“ scie casuri concrete, cum e pentru esemplu dsa faţă cu dl protopop din acel tract. Chiar pentru aceea ţin de superfluŭ a le espune aci. Şi apoĭ „beneficium datur propter officium“, ca paroc l-a primit şi-l are şi nu ca protopop; nu oficiul protopopesc se renumeréză cu venitul parochial. Deci acésta nu póte veni în considerare.

A-i rebonifica din cassele bisericesci, nici decât nu o aflu de bună, pentru că să luăm numaĭ în considerare miseria bisericilor nóstre în general, — escepţiuni abia câte va, — să considerăm numaĭ împrejurarea, că în cele mai multe parochiĭ dacă e lipsă de ceva pentru biserică, numaĭ cu mare chiŭ şi vaĭ, — cum zice Românul, — poţi reparţia 3—4 fl., şi apoĭ pentru a aduna şi numaĭ aceştiĭ câţi-va baniĭ de multe oriĭ îţi trebue un an, pentru că cine cunósce poporul nostru, scie fórte bine, că nu totdeuna din rĕutate nu voesce a solvi la timpul sĕŭ, ci de multe oriĭ îĭ mai place a amâna plătirea saŭ nu are, din ce: de unde deci veĭ mai solvi şi pentru schedule?

Cu mult mai bună aflu propunerea de a se înfiinţa un fond diecesan, din care să fie rebonificaţi dniĭ protopopi. Dar e întrebarea, cum şi din ce? Căci dacă am îngreuna pe credincioşi cu acésta, am fi tot unde am fost. Eŭ din parte-mi aşi afla de consult, să se ţină sinóde, în carĭ să se desbată tóte cestiunile, ce ne ating în urma nóuĕlor legi şi firesce în primul loc acéstă cestiune arzĕtóre. Fiesce care serv e demn de plata luĭ.

Aceste-mi sînt reflexiunile la cestiunea licenţeĭ de căsătorie saŭ schedulele protopopesci.

Face apoĭ dl „Meseşanul“ propunere pentru ştergerea impedimentelor afinităţiĭ de ordul al II-lea şi al III-lea. Aci numaĭ acea observare îmĭ ieaŭ permisiunea a o face, că pentru că s'aŭ introdus nisce legi politice, carĭ în cea mai mare mĕsură vatĕmă simţemîntul nostru religios şi naţional, nici decât nu ar fi consult, ca noi sub presiunea acestor legi să părăsim tóte instituţiunile bisericesci de mai nainte referitóre la sacramentul căsătorieĭ, mai ales cum sînt impedimentele; pentru că de vom porni pe calea acésta, atunci e témă, că cu timpul şi póte nici nu preste aşa mult vom ajunge acolo, unde sînt azi reformaţiiĭ, carĭ după introducerea nóuĕlor legi se îndestulesc deja cu aceea, că „preotul“ în biserică simplu îĭ „binecuvîntă“ numaĭ, fără a-i întreba despre consens, esenţa căsătorieĭ! Vom şterge prima óră impedimentele mai micĭ, apoĭ mai marĭ şi în urmă am ajuns la cele zise mai sus! Deci tóte acele, carĭ se referesc la esenţa matrimoniului, cum sînt şi impedimentele, să le susţinem cu tótă rigórea, ca şi prin acésta să documentăm, că pe biserica luĭ Christos şi instituţiunile bisericesci nu le alterézĕ legile instituite de ceĭ ce sĭ-aŭ uitat deja de suflet!

În ceea ce privesce întrebarea dluĭ „Meseşanul“, că óre póte preotul mireluĭ cununa, când mirésa „fuge“ cu mirele la domiciliul acestuia, părerea mea este, că preotul mirelui să fie cu cea mai mare precauţiune. Se póte întîmpla, că deşi nu subverséză nici un impediment între miri şi pote deja se fac şi promulgările, totuşi înainte de cununie mirésa merge la mire s'aŭ „fuge“, adese ori cu scopul, ca să se cunune înaintea preotuluĭ mireluĭ, pentru că póte aici e tacsa stolară mai mică. În atarĭ casuri, când acésta e causa „fugiriĭ“, — despre ce fórte uşor se póte convinge preotul, numaĭ să-i ispitéscă, — atunci cu tóte mijlócele să se nisuéscă a-i îndupleca, ca să se cunune înaintea preotuluĭ competent după us; acésta altmintrea trebue să o facă preotul în tóte casurile de acest soiŭ, mai bine să abzică de tacsa, ce nu l-ar compete şi altmintrea, cu atât mai vîrtos, căci de va proceda contrar şi-i va cununa fără a face paşiĭ de lipsă, se va espune imputărilor şi mustrărilor juste a confrateluĭ vecin, parte va fi judecat şi din partea miriloŕ şi a credincioşilor, — căci Românul curênd şi bine te scie judeca, — ca lacom.

În cas însĕ, când pe lângă folosirea, prudentă a tuturor mijlócelor legale, de carĭ dispune un preot, ar observa şi s'ar convinge, că tóte nisuinţele luĭ sînt zădarnice, părerea mea e, că atunci să se cunune (firesce dimisional să aibă mirésa) înaintea preotuluĭ mireluĭ, pentru că axioma „Ubi sponsa, ibi ponsalia“, este o regulă statorită mai mult, şi pot zice, numaĭ pentru evitarea eventualelor confusiuni şi neplăceri, dela care însĕ şi până aci s'aŭ făcut în unele casuri escepţiuni. Ĕr acuma cu atât mai vîrtos se póte preotul abate în atarĭ casuri şi după zădărnicirea tuturor încercărilor sale espuse mai sus, căci legea despre „căsătoria (?) civilă“ nu determină competinţa nici a unuĭ conducĕtor de matricule în atarĭ casuri, ci admite a se insinua laintea orĭ căruia dintre doĭ şi aşa şi înaintea conducĕtoriului competent pentru mire, ĕr a-i îndruma atunci la preotul mireseĭ, a-i mai purta cale de câţi va chilometri, ar fi fórte neplăcut şi prea mare sarcină după atâtea umblete pentru miri, ĕr odiul acesteĭ purtări ar cădé asupra preotuluĭ. Apoĭ pastorala comună intenţionéză uşurarea miriloŕ la primirea căsătorieĭ şi spre acest scop a dat preoţilor şi facultatea de a puté dispensa în unele casuri, numaĭ ca în ziua, în care s'aŭ presentat înaintea oficialului civil, să se pótă cununa şi bisericesce. Nu e canon, nici lege acéstă axiomă, ci us, care, pe cum şi legea însă-şi, în casuri estraordinare, când e vorba de mântuirea sufletelor, se póte suspinde.

Referitor la dimisionale şi eŭ sînt de părerea, că nici la un cas nu trebue sistate, pentru că şi pastorala comună zice: „De sine se înţĕlege, că staŭ şi rĕmân în tótă vigórea lor şi sînt de a se observa cu sfinţenie şi pe venitor tóte, câte sînt dispuse prin Biserică despre *sponsalii*, despre *proclamarea vestirilor*, despre *impedimente* (!), despre dispensaţiuni, despre timpul oprit“ etc.

Nici decât însĕ nu trebue timbrate. Scim, că trebue timbrate documentele publice, prin carĭ se cere saŭ se produce transferarea, confirmarea etc. cutăruĭ drept civil. Fiind însĕ că statul nu recunósce eficacia căsătorieĭ bisericesci cu privire la drepturile civice ale cetăţenilor, eo ipso urméză, că e superfluŭ a timbra orĭ ce document referitor la căsătoria contrasă în biserică; nici recursurile pentru dispensaţiuni nu trebue să fie timbrate, cum zice pastorala comună. Însă-şi legea despre „căsătoria (?) civilă“ în ale sale — afară de recursurile pentru dispensaţie) firesce civilă) — tóte cele alaite acte le scutesce de timbru; prin urmare ar fi o absurditate, ca atunci, când „dimisionalul“ civil nu are să fie timbrat, noi să spesăm cu timbre; deci nu e nici o lipsă a timbra dimisionalele.

În urmă voesc a-mi face o observaţiune cu privire la venitul stolar din cunu-

nil. Că tacsa stolară de până acuma trebue micşorată: nu încape nici o îndoélă. Nu e just, ca să luăm dóuě tacse, dóuě pei după un miel; pentru estrasele matriculare de botez, — fără cari nici un paş nu pot face înaintea oficialului civil, — solvesc mirii 2 fl.; acuma dacă preotul cere dela ei o tacsă mai mică decât cea îndatinată cu 2 fl., preotul, — deşi lucră cu cevaşi mai mult, — nu perde nimica, ér mirii o vor solvi bucuros.

La tot casul ar fi consult a se ţiné sinóde tractuale, în cari să se desbată tóte, câte se referesc la contragerea căsătoriei, până şi cele mai minuţióse împrejurări, şi în rîndul acestor desbateri să se stabilésca o procedură uniformă, carea să fie obligătóre pentru fie carele, şi nimeni dela aceea să nu se abată.

A sosit timpul suprem, ca să mergem mână în mână, şi ceea ce ar fi trebuit să o facem încă înainte de intrarea în vigóre a nóuelor legi, dar o am negligat, şi aşa ne-aŭ aflat nepregătiţi, să o facem barem acuma, până nu va fi prea târziŭ, până nu ne va cuprinde o confusiune generală, căci atunci cu greŭ vom puté scăpa; a bătut óra a 12-a, să ne înşirăm cu toţii în lupta, ce ni s'a pus, dar să ne pregătim grabnic, să statorim cu toţii la olaltă în sinóde protopopesci planul de luptă, căci vaĭ de óstea, carea numai atâta scie, că trebue să se lupte şi să ajungă la un scop măreţ, dar nu luptă cu plan, nu luptă strîns în şiruri regulate. Conducétori avem, puteri avem, ajutor dela Domnul avem: să nu ne lipsésca nici planul de luptă!

Măgurénul.

Noutăţi.

Din Archidiecesă. On. *Gavril Cioba,* paroch în Beica magiară din protopopiatul Reghinului, e numit paroch al *Orşoveĭ* tot în acel protopopiat, ér ca administrator parochial în *Beica* e dispus On. *Valeriŭ Popescu,* fost administrator parochial interimal în Cosma din protopopiatul Fărăgăului.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. *Ioan Murĕşan* l. *Dumitru* şi *Mihailă Tilinea* aŭ dăruit s. biserici din Chimitelnicul de câmpie un rînd de haine preoţescĭ de catifea négră cu 28 fl. Tot în anul espirat s'a procurat din colecte benevole un potir cu cupă de argint cu 45 fl. şi o cruce de mână ér de argint curat cu 42 fl. Tot în anul espirat poporul a edificat o nóuă casă parochială fórte frumósă.

Mulţămită publică. *George Pop de Băseşci,* veteranul anteluptător naţional şi mariminosul binefăcétor al instituţiunilor nóstre, de mai mulţi ani a donat în fiecare an vesminte şi cărţi pentru eleviĭ mai săraci ai şcolii gr. cat. române din Băiţă. Pe ss. Sĕrbători ale Crăciunului şi anului nóŭ şi âstan a pus la dispusĕţiunea senatului şcolar cărţi şi vesminte *în preţ de 100 fl.* Pentru acésta faptă mariminósă senatul şcolar îşi esprimă mulţămita sa cea mai adâncă. Băiţă 8 Ianuar 1896. *Emil Bran* preşedinte. *Petru Ilieş* notar.

Cununa la căsătoria civilă. Ministrul de interne prin ordinaţiunea din 26 Nov. 1895 Nr. 103,374 a oprit pe conducétorii de matricule de a pretinde, ca mirii să se presente cu cununi şi cu óspeţi afară de doi martori la încheiarea căsătoriei civile. După ce unii conducétori ultrazeloşi nu s'aŭ acomodat §-lui 39 al articlului de lege XXXI din 1894 şi citatei ordinaţiuni, ministrul de noŭ îi provócă la observarea ei.

Crisa „Tribunei" trecută în crisă a comitetului partidului naţional român continuă. Părintele Dr V. Lucaciŭ în o epistolă deschisă adresată presidentului comitetului naţional Dr Î. Raţ cere convocarea imediată a membrilor comitetului naţional la o şedinţă plenară, ca să-şi dea declaraţiunea sa asupra situaţiunii, să lea mĕsurile necesare pentru salvarea onorii naţionale, pentru vindecarea ranelor deschise ale naţiunii. Dr Lucaciŭ în epistola sa distinge între cestia pur materială cu proprietatea „Institutului tipografic", în care comitetul s'a pronunţat şi a făcut dispoziţiile sale, şi între cestia politicii nóstre naţionale, în care cestie zice dsa, că tot, ce s'a făcut dela 16 Nov. 1895, „s'a făcut fără scirea, fără învoirea, fără autorisarea din partea comitetului naţional, ba în contra spiritului de conciliaţiune, ce s'a arĕtat în sinul comitetului naţional cu ocasiunea şedinţelor din 10—11 Ian. a. c." Prin acésta epistolă se pare, că Dr Lucaciŭ voesce să justifice şi protestul, despre care am amintit în numĕrul precedent al foiĭ nóstre. „Tribuna" a publicat scrisórea lui Dr Lucaciŭ, numai după ce ea a apărut în „Gazeta Tr.". Motivul nepublicării zice, că i-a fost acela, că avea „informaţiuni, că „cererea" principială a dlui Dr Lucaciŭ s'a împlinit deja, adecă scrisórea în meritul ei a devenit superată". — G. B. Duică, fost redactor la „Tribuna", prin o broşură de 13 pag. intitulată „Partea mea în crisa „Tribunei"" dă unele lămuriri cu privire la destituirea dînsului dela redactarea foiĭ. El zice, că Dr Raţ a adus afacerea „Institutului tipografic" înaintea judecătoriei, mai departe cércă, să justifice călătoriile sale prin diverse centre românescĭ după erumperea crisei, pe cum şi participarea la conferinţa confidenţială din Braşov, în care conferinţă s'a cerut, „ca programul naţional să fie mai departe susţinut cu acela-şi *metod al pasivităţii,* de care într'o conferinţă a câtorva conducétori ai nostri (în 16 Nov. a. tr.) *se vorbise, să fie posibil abandonată în părţile ungurene la alegerile proxime, când partidul naţional român s'ar alia cu Zichy".* Mai cere retragerea acţiunii judecătoresci, şi ca foile „Tribuna" şi „Fóea Poporului" să-şi păstreze neatinsă independenţa lor. Ază zice G. B. Duică, că aŭ pe partea dînşilor mai mulţi fruntaşi români. Se provócă la Dr A. Frâncu, că acesta i-a adus dela Dr Î. Raţ din Seghedin ordinul, ca tonul antirusesc din „Tribuna" să-l abandoneze. (Dr Frâncu în o declaraţiune publicată în „Tribuna" Nr. 11 a. c. négă a fi adus câudva atare ordin.) Încheiarea e, că este mare contrast între vederile lui Dr Raţ şi între ale „Tribunei originale", pe care a servit-o el Duică. Dînsul a voit, să rĕmână fidel unei direcţii, pe care o ţine „de salutară, de singură posibilă în actuala nóstră situaţiune politică". Partea dînsului în crisa „Tribunei" este dară, că a lucrat „în sensul convingerilor" sale. „Tribuna" în Nr 13 şi urm. reproduce broşura lui G. B. Duică persiflând, slăbind şi parte negând cele susţinute de Duică. — Sub titlul *„Lămuriri privitóre la neînţelegerile din Sibiiŭ"* „Revista Orăştiei" publică o scrisóre a lui Mangra, în care spune, că comitetul naţional în şedinţa dela 15 Nov. 1895 a hotărît, ca comitetul partidului naţional să se constitue într'un consorţiŭ comercial, societate pe acţii cu drept de proprietate asupra „Institutului tipografic" şi a ziarelor. Albini nu a dat declaraţia de transcriere de pe numele lui a proprietăţii, şi astfel s'a născut conflictul. — Tot în acest ziar aflăm dóuě scrisori ale lui E. Brote, care declară, că pentru „Institutul tipografic" şi ziare din suma de 19,500 fl. a primit numai 2500 fl. Mai afirmă, că Dr. Raţ ar fi susţinut de partidul conservator din România. — În „Tribuna" continuŭ se publică aderenţe pentru Dr. Raţ, prin cari se aprobă procedura presidentului comitetului.

Alegerile municipale suplétore în comitatul Albeĭ inferióre s'aŭ făcut în 27 Ian. La *Blaş* s'aŭ ales Dr. I. Marcu, Dr. A. Cheţan şi A. Deac profesori, Dr. S. Radu concionator, Ştefan Pop vicenotar consistorial, Î. Nistor revisor archidiecesan, toţi din Blaş, şi Î. Pĕcurariŭ paroch în Tiuriŭ. La *Vingard* s'aŭ ales Dr. V. Szmigelski, Dr. Î. Sâmpălean, G. Precup, N. Pop profesori şi A. C. Domşa comptabil în Blaş, M. Nicola adv., Fl. Rusan preot şi Î. Roman comerc. din Alba Iulia, Î. Bitea preot şi N. Velţan propr. din Cut, Sim. Alămorean preot în Alămor, S. Dancu înv. în Ungureĭ şi Î. Măcelariŭ propr. în Sângătin. La *Zlatna* aŭ fost aleşi G. Radeş, N. Cristea, N. Motora, Dr. N. Fodor şi N. Danciŭ. Aŭ căḑut cadidaţii români la Ocna, unde alegĕtorii neromâni sînt în maioritate, şi la Ighiŭ, unde unii din alegĕtori şi din inteligenţa, ce stă în contact imediat cu poporul, pe cum se vede, nu s'aŭ interesat de causa poporului nostru, a cărui interese poftesc, ca el să fie representat prin bărbaţi din sinul lui, cari îi cunosc lipsele şi dorinţele juste. Altcum noi putem fi mulţămiţi cu resultatul alegerilor. Ele ne dovedesc, că în popor s'a deşteptat conscinţa de sine şi de drepturile sale constituţionale.

Statutele casinei române din Blaş aŭ obţinut aprobarea ministerială. Sperăm, că de acum înainte casina română va puté să-şi deprindă neconturbată influinţa binefăcétóre asupra Românilor din Blaş şi jur. Pentru ca acésta instituţiune salutară să prospereze, trebue spriginită din partea tuturor Românilor din loc şi jur. Acolo e locul de convenire şi schimbare de ideĭ a inteligenţei, burgesimii din Blaş, pe cum şi a inteligenţei române dela sate.

Jertfă a vocaţiunii sale. Este cunoscut, că în Franţa se înroléză la miliţie şi trebue să prestea serviţ activ şi preoţii. Pe timpul serviţiului le este strîns oprit a deprinde vre o funcţiune preotéscă. Un preot, care servia la miliţie, aducêndu-şi aminte, că el nu a încetat de a fi preot atuncia, când a îmbrăcat uniforma militară, în septĕmâna trecută a mărturisit pe un soldat dela marină, care zăcea greŭ bolnav. Bolnavul acesta se afla între invaliḑii aduşi din Madagascar la Lyon. Simţind, că i-se apropie óra morţii, a cerut cu insistinţă, să se cheme un preot, ca să-l provadă cu ss. Sacramente. Preotul castrens era la o înmormîntare, bolnavul însĕ nu înceta de a chema preot. Atunci un ostaş de rînd păşesce la el şi-i zice: „Amice, eŭ sînt preot, te poţi mărturisi, şi eŭ te pot deslega de pĕcate." Şi într'aceea a îngenunchiat lângă bolnav. Întîmplarea acésta a impresionat pe ceĭ de faţă. Bolnavul s'a mărturisit şi curênd a murit cu conscinţa liniştită. Soldatul preot pentru fapta sa caritativă a fost osîndit de tribunalul militar la dóuě luni de temniţă. Căci nimenia nu póte servi de odată la doi domni, şi lui Dumnezeŭ şi republicii conduse de francmasonerie.

Înscrierile la universitatea din Budapesta pentru al II-lea semestru se fac din 1—12 Februariŭ. Tot în acest timp aŭ să-şi înainteze la decanul facultăţii respective rugările, ceĭ ce cred, că aŭ motive de a fi scutiţi dela solvirea didactrului.

Virtus graeca rediviva. Comitetul macedonean din Atena publică un manifest, prin care avertiséză Pórta otomană, că dacă nu pune în curênd capet macelăriilor contra creştinilor, se vor revolta toţi Grecii provocând un răsboiŭ religios şi de rasă spre a estermina islamul. Înainte numai, strănepoţii ai lui Leonida!

† **Ferdinand Dulanszky,** episcop de Pécs, după un morb îndelungat a repausat în 24 Ian. în etate de 66 ani. Studiile teologice şi-le-a făcut la universitatea din Viena. Mai târziŭ şi-a dobîndit în institutul s. Augustin din Viena doctoratul în teologie. Reîntors în Strigon a fost aplicat mai întâiŭ ca prefect de studii în seminariul de acolo, apoi în cel central din Budapesta şi dela 1862—1872 a fost profesor la universitatea de acolo. În 1873 a ajuns canonic, în 1875 episcop la Aiba Regală, în 1877 la Pécs. Aici a făcut mai multe fundaţiuni şi a întrodus instituţiuni salutare în diecesă. Merite neperitóre şi-a câştigat prin restaurarea catedralei din Pécs, care e cel dintâiŭ monument de artă în Ungaria. *În veci amintirea lui!*

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice și diferite alte minciuni.

(Continuare.)

„Dar lucrul cel mai nesuferit în stórcerile acestea nu e acela, că episcopii determină după plac sumele lor și le incassézĕ în fiesce care an de câteva orĭ sub diferite pretexturĭ, ci mai vîrtos acela, că aula patriarchală subministră afară de aceea un îndemn caracteristic spre a repeți stórcerile acelea. Îndemnul acela constă în neîncetata strămutare a personaluluĭ episcopilor dela o diecesă la alta, de câte orĭ vre un episcop móre orĭ își perde oficiul. În atarĭ casurĭ aula patriarchală pe nouŭ alesul sĕŭ nu-l instaléză nemijlocit în diecesa celuĭ repausat orĭ depus, ci purcede astfel: Ea strămută pe un alt episcop din diecesa luĭ în cea vacantă, episcopia celuĭ strămutat o conferesce apoĭ altuĭ episcop, care se află deja în oficiŭ, diecesa cestuĭ din urmă o conferesce éră unuĭ al treilea și așa mai departe. Numaĭ după ce în modul acesta s'aŭ strămutat patru, cinci și une oria și șese episcopi, numaĭ după aceea conferesce patriarchul diecesa devenită mai pe urmă vacantă nouŭ alesuluĭ sĕŭ. Un esemplu din timpul cel mai nouŭ: În „Telegraful Bosforuluĭ“, un jurnal, care apare în Constantinopol cu spesele clerului patriarchal, în numĕrul din 17 Ianuariŭ 1853 se cetesce sub numĕrul 473: „În septĕmâna trecută patriarchul a primit scire despre mórtea sfinției sale episcopuluĭ de Nissava Nectariŭ. În urma acesteĭ sciriĭ preasfințitul patriarch cu sfîntul sinod a numit în sâmbăta trecută pe episcopul Antim de Stromnița pentru diecesa vacantă. Sfinția Sa episcopul Neofit de Imbros e numit episcop de Stromnița. Acestuia i-a urmat sfinția sa episcopul Ioaniție de Litița, și episcopul Grigoriŭ de Macariopol s'a denumit episcop de Litița șcl.“

„Nu vom aci să cercăm, că óre canónele bisericiĭ conced orĭ opresc atarĭ strămutărĭ de ale episcopilor. Canónele bisericiĭ n'aŭ nimic de a face cu așa zisa administrare bisericéscă a patriarchilor. Noĭ vom să cercetăm numaĭ evenimentele de acolo. Strămutarea acésta a episcopilor dă deci îndemn la o despoiare întreită a nefericitului popor creștin. Cea dintâiŭ constă în aceea, că patriarchul și compliciĭ luĭ ridică înainte pentru tóte denumirile acestea taxe dela episcopiĭ aceia, carĭ ieaŭ în posesiune o diecesă nóuă. A dóua constă în aceea, că episcopiĭ strămutațĭ, când încep a guverna diecesele sale cele nóuĕ, pun pe popor contribuțiĭ estraordinare sub pretextul de contribuirĭ de ajutoriŭ pentru a solvi patriarchuluĭ și agenților luĭ secreți taxele pentru nóua sa denumire. Afară de aceea mai pretind ei darurĭ de bineventare și solvirea dărilor capuluĭ de pe anul acela, une oria chiar și atuncia, când antecesoriĭ lor aŭ incassat-o deja. În sfîrșit a treia despoiare constă în aceea, că acești episcopi fac spese enorme cu călĕtoriile sale și cu transportarea ómenilor sĕĭ și a haremurilor sale. Spesele acestea tóte cad în sarcina poporuluĭ. Căci biserica n'are nicĭ un fel de fond, care să ușureze călătoriile lor, și afară de aceea ceĭ ce guvernéză poporul acesta, se obicĭnuesc a lua mult și în schimb a nu da nicĭ odată nimica. De altă parte episcopiĭ toți sînt nisce ómenĭ miserĭ din statul cel mai de jos al poporuluĭ și așa nu aŭ nicĭ o avere, și de óre ce viața lor cea desfrînată nu le concede, să pună din jaful sĕŭ câte ceva la o parte, ceĭ mai mulți dintr'înșiĭ sînt aprópe totdeuna fără baniĭ.“ [1])

„Ei pretindeaŭ, ca poporul, să le plătéscă cu baniĭ greĭ tóte tainele, cultul dumnezeesc și mângăerile religiuniĭ; pe preoții de rînd, pe carĭ îĭ despoiaŭ cu aceeea-și crudelitate ca și pe ceĭ din popor, îĭ opriră a presta vre unuĭ creștin fără deosebire chiar și asistința oficiósă cea mai neînsemnată, dacă nu se solviaŭ înainte așa numitele taxe episcopescĭ. Ceĭ ce cuteza, să critice purtarea lor, pe acela îĭ persecutaŭ cu tradare și încă și mai des cu calumniare la guvernul otoman. De altă parte acest cler degenerat se da cu trup cu suflet esceselor celor mai desfrînate și în orgiile sale își băteaŭ joc de tot, ce religiunea creștină privesce de sfînt. Ei semĕna discordie și turburare la vatra familiară, răpia bărbaților soțiile, desonora fete nevinovate și sub pretextul religiuniĭ seducea la prostituire vĕduve din familiile cele mai onorabile. Ei concedea bigamiĭ și enunța divorțurile cele mai scelerate între soți de căsătorie; ei deprindea precupeția cea mai nerușinată cu indulgințe, anateme, escomunicăriĭ, iertarea pĕcatelor și cu tóte celealalte potestăți spirituale și se tîrguia cu bancarĭ jidovescĭ pentru demnitatea episcopéscă. Reședința fiesce cărui episcop s'a făcut teatrul plăcerilor celor mai murdare și palatul patriarchuluĭ o adevĕrată cârcimă! Pe scurt acest cler se făcea vinovat de crime, de carĭ omul nu are voe, să cuteze măcar și numaĭ a le numi!“ [2])

Acesta e Fanarul cel „ortodox“!

S'ar părĕ fabulóse, s'ar părĕ cu neputință între creștinĭ lucrurile acestea grozave, dacă nu le-ar spune cu inimă atât de deschisă chiar un Grec așa de distins ca Pițipios-Bey.

Dacă așa a tractat clerul „ortodox“ din Bizanț cu propriiĭ sĕĭ conaționalĭ, cât de fiorósă va fi fost atuncĭ sórtea, în care s'aŭ împărtășit Româniĭ din partea acestuĭ cler blăstĕmat și fărădelege? Fiorĭ ne cuprind și numaĭ cetind despre fărădelegile luĭ, deși cuvintele nicĭ pe departe nu sînt în stare a esprima tóta mărimea acelor fărădelegĭ, cu carĭ Greciĭ ucideaŭ pe Românĭ trupesce și sufletesce. Și pe orĭ care Român de bine fiorĭ trebue să-l cuprindă și atuncia, când cetesce în nrul 100 al „Tel. Rom.“ cuvintele cinice și nemilóse de sórtea străbunilor luĭ: „Departe să ne bucurăm de acest abus personal și nu isvorît din învĕțăturile bisericiĭ ortodocse ai Fanarioților și Sêrbilor, din contră îl condamnăm, dar *tot a fost mai puțină primejdie pentru poporul român, decât că s'ar fi unit cu biserica Romei.*“

O spunem franc: nicĭ chiar despre „ortodoxiĭ“ dela „Tel. Rom.“ n'am fi presupus, ca ei să fie în stare a desbrăca în mĕsură așa de mare rușinea de ómenĭ și frica de Dumnezeŭ, cât să scrie atarĭ cuvinte pe sama unor cetitorĭ românĭ și să umble a micșora în ochiĭ acestora fărădelegile cele nu numaĭ necreștinescĭ, ci chiar neomenescĭ, pe carĭ Constanținopolul cel „ortodox“ în decurs de vécurĭ le-a sevârșit neîncetat asupra Românilor. Cetind cuvintele acelea ale „Tel. Rom.“ îți stă mintea în loc, și te cuprinde mirarea, cum de Dumnezeŭ nu bate mai aspru pe acel popor, fiiĭ căruia pot să-și bată astfel joc de cătușele străbunilor sĕĭ și de mânile, carĭ în anul 1700 s'aŭ apucat, să frângă cătușele acelea.

Noĭ în articolul nostru „Centenariul al doilea al sfinteĭ Uniriĭ“ am fost zis:

„Cum, cum nu, noĭ nu scim, scie numaĭ bunul Dumnezeŭ, dar destul că poporul român de odată s'a vĕdut înjugat la carul imperiuluĭ bizantin.“

Reflectând „Tel. Rom.“ la cuvintele acestea ale nóstre continuă mai departe:

„Ba eŭ susțin, că e cu mult mai mult justificat rĕspunsul meŭ decât aserțiunea dtale, și étă pentru ce:

„Poporul român n'a fost nicĭ odată înjugat la carul imperiuluĭ bizantin așa precum înțelege dl autor. El a ajuns membru al acestuĭ imperiŭ pe cale pacĭnică, când cu ocasiunea împărțiriĭ imperiuluĭ roman în imperiul de rĕsărit cu reședința în Constantistantinopol (vechiul Bizanț, după ce a fost strămutată reședința deja aicĭ de mai nainte prin Constantin cel mare pentru întreg imperiul roman) și în imperiul de apus cu reședința în Roma, vechea reședință a întregului imperiŭ.“

De cumva dniĭ dela „Tel. Rom.“ pot să-și demustre, ceea ce susțin dlor aci despre poporul român, ar face un serviț fórte mare istoriei. Noĭ așa scim, că Dacia a încetat pe la an. 275 d. Chr. a mai face parte din imperiul roman și așa nu a putut să ajungă „membru al acestuĭ imperiŭ“, adecă al imperiuluĭ bizantin, „pe timpul împărțiriĭ imperiului roman în imperiul de rĕsărit și în imperiul de apus prin Teodosiŭ cel mare“, — așa determină dlor mai la vale, — de cumva acel popor înainte de mórtea luĭ Teodosiŭ cel Mare (395 d. Chr.) nu a ajuns din nouŭ a face parte din imperiul roman. În interesul bine înțeles al istorieĭ rugăm deci pe dniĭ dela „Tel. Rom.“, să facă bine și să ne lumineze în privința acesteĭ cestiuni. Dacă o vor face acésta, îĭ putem încredința, că nu numaĭ noĭ vom fi aceia, carĭ le vor fi recunoscĕtorĭ.

Ér apoĭ continuă dlor:

„Apoĭ nu stă nicĭ aceea afirmațiune a dlui autor, că poporul român după aceea, adecă după ce a fost înjugat la carul imperiuluĭ bizantin“, a fost tras și el după stăpânul sĕŭ în nefericita desbinare dela biserica „s. Petru“. Étă pentru ce:

„Pe timpul împărțiriĭ imperiuluĭ roman în imperiul de rĕsărit și în imperiul de apus prin Teodosiŭ cel mare, și chiar și multe vécurĭ după aceea, biserica creștină nu era desbinată așa precum este ea desbinată azĭ din causa eresiilor papilor dela Roma, ci fie-care biserică particulară națională respective dintr'o prefectură orĭ provincie politică era independentă față de tóte celealalte bisericĭ în cele administrative, ba unele chiar și în cele ale cultuluĭ divin, așa după cum era cuprinsă în cadrul uneĭ episcopii, mitropoliĭ orĭ patriarchiĭ, și numaĭ prin unitatea credinței eraŭ dependente unele de altele și tóte între sine. Deci nicĭ poporul român n'a putut fi tras în nicĭ o desbinare, până când acésta nu esista. El „s'a vĕdut tras după stăpânul sĕŭ numaĭ atunci în nefericita des-

[1]) Pitzipios-Bey l. c. p. 336 urr.
[2]) Pitzipios-Bey l. c. p. 345 ur.

binare de către scaunul sfîntului Petru", precum se esprimă dl autor, când însu-şi acest scaun s'a desbinat prin învěţăturile sale eretice şi schismatice de către biserica creştină originală, acum biserica ortodocsă, ér el a rěmas dimpreună cu „stăpânul" sěu şi mai departe credincios acestei biserici."

Mai întâiu vom reflecta la aserţiunea dlor, după care pe timpul lui Teodosiu cel Mare şi chiar multe vécuri după aceea bisericile particulare „numai prin unitatea credinţei erau dependente *unele de altele şi tóte între sine*". Étă ce găsim noi în documentele istorice despre lucrul acesta:

În 28 Februariu 380 împěratul Teodosiu cel Mare a publicat un edict, în care zice, că voea luí e, ca toţi supuşii lui să urmeze credinţa aceea, pe carea *s. Petru a încredinţat-o Romanilor şi o predică Papa Damas.*[1])

S. Ciril archiepiscopul Alexandriei raportéză în an. 430 Papei Celestin despre învěţăturile eretice ale episcopului Nestoriu de Constantinopol şi motivéză pasul acesta al sěu scriind: „Pentru că şi *Dumnezeŭ o pretinde,* pentru că în acestea aşa ne spune mintea sănětósă, şi pentru că ne conving obiceiurile cele vechi ale bisericilor, ca să le supunem hotărîrii sfinţiei tale." [2]) — Nestoriu cércă a se apěra înaintea Papei Celestin împotriva lui Ciril. [3]) — Ér în an. 431 scriu episcopii adunaţi din sinodul din Efes: „Îndemnându-ne în mod necesar canónele şi *epistola preasfîntului părinte şi împreună liturgisitoriu al nostru Celestin* — referitoriu la acest lucru funest am adus hotărîre în contra lui," a lui Nestoriu. [4])

Ereticul Eutiche în contra osîndirii sale din partea patriarchului Flavian de Constantinopol apeléză în an. 448 la Papa Leo I numindu-l „apěrătoriul religiunii". [5])

Teodoret episcopul Ciruluí, pe care sinodul latrocinal din Efes în an. 449 l-a lipsit de episcopie, apeléză la Papa Leo I. În apelata sa declară, că dacă Paul în diferinţa cu privire la puterea obligătóre a legii lui Moisi s'a îndreptat la Petru, cu atât mai virtos îi va trebui luí, să se îndreepte la Scaunul Apostolic, căruia *îi compete primatul întru tóte.* [6]) Cu cuvinte elocuente descrie el mărirea Romei, carea mulţămesce lui Petru splendórea sa şi e *mai pe sus mai ales prin tăria sa în credinţă.*

(Va urma.)

O cură radicală.

De M. Ludolf.

(Continuare.)

În ceea zi de către sară Felix Wolson şedea la masa din odaea oficiului sěu. Aruncă câteva şiruri cu iuţéla pe o cólă de epistolă. Dar cineva bate în uşe; acésta mai de odată se şi deschide, şi în ea apare o faţă voiósă şi prietinósă, după care numai decât urméză figura unui bărbat puternic şi voinic.

„Lupus in fabula!" strigă judecătorul sărind vesel de pe scaun. „Bine ai venit! Tocmai la tine îmi erau gândurile, căci îţi scriam!"

„Cu mare bucurie te ascult! Aşa dar tot nu ţi-ai uitat de tot de vechii těi prietini! Eŭ cugetam deja, că aceia pentru tine aŭ încetat de a mai esista," morăi óspele. „În adevěr, trebuia să o ieaŭ în nume de rěŭ, că nu mai aud nimica despre tine."

„Dar amice, asta trebue să ţi-o dau înapoi. Tu ai fost în septěmâna trecută în oraş; pentru ce dar nu te-ai arětat?"

„Nu am cutezat a mě abate pe la culbul turturicelor. De aceea şi azi încă te caut aicí la oficiu."

„Audi, prietine, lasă glumele cele rele. Mai bine aprinde-ţi o ţigară şi şedi aicí. Eu cetesce, ce ţi-am scris."

Asesorul întinse amicului sěu epistola, ce tocmai i-o scrisese. Acela se aşedase pe un scaun de trestie. Cetind epistola o aruncă pe masa de scris.

„Da," clătină el îndestulit. „Tu tot cel de demult eşti, şi acum odată te mai ierţ. Cea cu ziua de mâne se potrivesce de minune. Voiu trimite trăsura după tine. Vino numai îndată după şedinţă. Vom fi cât se póte de veseli."

Cu esecutarea propusului din urmă domnii nu aşteptară până în ceea zi. O şi începură numai decât. Norí de veritabile Havanna se înălţară prin odae. Un servitor zelos scóse la lumina zilei din adâncime ascunsă o sticlă veche prăvósă, şi în sala seriósă a judecătoriei se auziră ciocniri de păharě, rîsete de voe bună şi vorbe vesele.

Era deja sară, când Hochbergen se depărtă dela judecător. Se întunecase deja în odae. Judecătoriul grăbi ér la masa de scris şi scrise în pripă o epistolă scurtă. Tocmai o terminase, când servitorul îi aduse o veste, ce-i îndreptă cugetele în altă parte. Adâncit în gânduri păşi de vre-o câteva ori în sus şi în jos, dede ordinul de lipsă şi apoi se întórse repede la ocupaţiunea sa întreruptă. Puse epistola într'o cuvertă, ér acésta în buzunar, apoi aruncă scrisorile resolvite în cosul de hârtii, apucă pălăria şi bastonul şi se grăbi către casă.

„În sfârşit! Vagabundule! Permis este aşa ceva?" zise Irma cu mânie prefăcută.

„Treburi oficióse, nevăstuţă!" replică el cu o faţă seriósă, punându-şi într'aceea braţul în jurul el, şi aşa porniră către uşea casei. „Sînt un om něcăjit! Tótă ziua până de sară am fost cuprins, apoi am mai scris în grabă şi câteva şire iubitei mătuşi, căreia cu deosebire eŭ ca nepot noŭ trebue în deplin respect să-i depun gratulaţiunile la picióre. Étă aci e epistola, pune-o la o parte, dar mai întâiu cetesce-o odată, de vedi, dacă-ţi convine. Altcum o poţi ceti şi mai târziu, — acum îmi sînt mult prea scumpe minutele, carí le mai petrecem împreună."

Irma griji epistola. „Da," zise ea, „aşa sînteţi voi domnii creaţiunii! Sermana femee póte să aştepte tótă ziulica, şi dacă a sosit dlui, apoi mai aştéptă încă să fie şi distras. Altcum fórte bine, că mâne mě voiu duce eŭ la mătuşa, ér tu în acest timp vei griji de casă şi te vei urî. Însě numai până poimâne," adause ea îndată, „apoi veí veni şi tu. Să nu mě fací, Felix dragă, să te aştept înzădar în H.!"

Şi intrară în casă.

În ziua următóre asesorul des de diminéţă îşi petrecu nevasta la tren. Era răpitóre, sănětósă şi bine dispusă frumósa Irma, aşedată şi în voe bună. Taşca şi-o încinse, ca şi pe timpul călătoriei prin Italia.

„Eştí răpitóre, scumpa mea!" asigură bărbatul el. „Sînt într'adevěr un nebun, că te las, să pornescí aşa numai singură în lume!"

„Asta mi-o spui acum prea târziŭ!" zise ea rîdênd. „Étă trenul!"

„Luat-ai şi epistola?"

„Da, aicí e la mine în taşcă. O voiu ceti în cupeŭ. Aşa voiu cugeta apoi la tine."

Nu erau mulţi ómeni în mica gară, şi cu tóte acestea tinéra păreche sciu, că multe priviri se opriră la eí, şi de aceea îşi luară rěmas bun fórte pe scurt.

„Aşa dar până mâne! Călătorie fericită! Multe salutări!"

După ce tinéra femee privise de ajuns prin feréstă la ţinutul, ce el îi era încă atât de străin, dar de acum avea să-i fie patria, îşi aduse aminte de epistola din taşcă. O scóse afară, şi aşedându-se cu tótă comoditatea privi zimbind la scrisórea cunoscută şi începu a ceti:

„Prietine! Mâne soţia mea va călători la mătuşe-sa. Sînt deci după amézi libér, şi mě şi grăbesc a veni la Hochbergen, înainte de ce v'am cerceta oficios cu Irma, şi aşa ne vom puté înţelege mâne încă în cea mai mare intimitate. Nespus mě bucur, că pot veni ér la Hochbergen. Salutări iubitei mele Nora. Greŭ îi va fi căduț despărţirea cea lungă de mine. Cu atât mai mare îi va fi acum bucuria revederii. Tu vedi, deşi fericit în căsătorie, sînt pentru aceea şi în acest jug de aur încă tot al těu sincer Felix."

Cuvintele „fericit în căsătorie" erau subtrase şi scrise cu litere mai mari. Cu tóte acestea nefericiteí femei i-se topiau laolaltă tóte literele epistolei. Simţia, ca şi cum ar fi căduț din înălţimea ceriului pe calea spinósă a unei amare desamăgiri. Ea întru început era ameţită, încremenită de lovitura acésta, însě curênd începu, să înţeléga tot lucrul. Greşala era evidentă. Scrisórea acésta, carea nu era menită pe sama eí, ajunse din greşală în plicul adresat mătuşii şi aşa ajunse în mânile ei epistola destinată pentru Hochbergen. Cu tóte acestea se linişti. Ea numai de un gând era cuprinsă, de grozava desamăgire, ce se trada din fiecare şir pentru dînsa. Faţa ei îşi perdu tótă colórea sănětósă, din ochii ei dispăru tótă lucirea; ea se făcu palidă ca mórtea, şi mânile îi trěmurau, în vreme ce dînsa privia mereŭ la epistolă. Cuvintele subtrase i-se păreau o adevěrată batjocură faţă de celalalt cuprins al epistolei. Ca nisce dungi roşii jucau şirele pe dinaintea ochilor ei, aşa cât mai pe urmă îi închise.

„Pentru Dumnezeŭ, îţi este rěŭ, dómna mea? Dă-mi voe să te îmbiŭ cu eau de Cologne," îi zise óce cine cu glas compătimitoriŭ de lângă dînsa, şi o amicabilă pasageră se plecă spre ea. Acésta o făcu, să-şi vină în ori. „Mulţămesc, — mě rog, — numai puţin aer!" rosti dînsa confusă. Un domn de lângă ceealaltă feréstă se grăbi a o deschide, şi aerul curat aduse ér viaţă pe faţa cea palidă a Irmei. „Sînt fórte mulţămitóre, îmi e deja mai bine!" se sili, să zică cât se póte de liniştită şi apoi privi afară, pentru a-şi ascunde lacrimile, carí o năpădiau. În adins ţinea întórsă faţa trădătóre, pe când finele ei degetuţe cuprindeau convulsiv epistola închisă.

La staţiunea cea mai de aprópe pasa-

---

[1]) Cod. Theodos. Lib. XVI. tit. I. lex 2.; Cod. Just. I. 1, 1.

[2]) Cyrill. ep. 9 ad 9 Coelest.; Theophan. Chronographia ed. Venet. 1729. p. 61. c.

[3]) Nestor. ep. 3 ad Coelestin.

[4]) Ep. conc. Ephes.

[5]) Ep. Eutych. între epp. lui Leo n. 21.

[6]) *Διὰ πάντα γὰρ ὑμῶν τὸ πρωτεύειν ἁρμόττει.* Ep. ad Leon.

gerii, cu carii călătorise, se dădură jos. Binevoitórea dómnă pofti Irmei, să-i fie mai bine. Domnul, un tinér isteț, o privi un moment cu ochi esaminători, dar în considerarea ținutei reservate a Irmei își reținu un cuvînt, ce-i juca pe buze. El salută cuvenincios și dispăru.

Irma rămase singură. Ea se răzimă ușurată îndĕrĕpt pe sofá și plângea în tótă voea inimii sale. A fost un noroc pentru ea, că putea să plângă cu sughițe, căci altmintrea i-se părea, că trebue să se năduşéscă. O bunicică vreme trecu, până îi mai încetară lacrimile, și putu încă odată să cetéscă epistola, din cuvînt în cuvînt! Nu e de credut! Dar negru pe alb, în scumpa scrisóre cu scumpele lui trăsături, la a cărei privire inima ei de atâtea ori trĕmurase de bucurie, sta înaintea ei limpede, precis și netăgăduit tristul adevĕr.

Nemângăiată privia tinĕra femee fără țintă. Ceea ce neîntrerupt o agita și o făcea, să se sgudue în internul sĕu, erau conclusiunile tot mai probabile, ce dînsa le făcea. „Salutări iubitei mele Nora!" Acésta îi esplica tóte. Era strigător la cer! Fost-a óre amăgită ca ea o femee, a cărei încredere fusese tare ca stînca? Tóte asigurările lui de iubire de ieri aŭ fost numai nisce vorbe góle, aŭ fost o comedie, căreia avea să-i mulțămească, că numai singură a fost trimisă la mătușe-sa. Delicata atențiune față cu mătușe-sa nu a fost altceva decât efluxul dorinței lui, ca pe calea acésta devenit liber să pótă călători ușor la iubitul Hochbergen, mai înainte de ce și-ar fi condus acolo și pe „nevastă-sa". A fost cu putință așa ceva? Cum a fost în stare, să fie așa de fățarnic? Pentru ce i-a mințit mai înainte despre iubirea sa, pentru ce a luat-o pe ea de soție și nu pe Nora de Hochbergen? Emma i-a fost spus, că e frumósă. Dar e săracă. Dóră chiar Felix a zis numai deunăzi despre amicul sĕu Hochbergen, că se află în împrejurări grele și critice. Probabil, că nici lui nu i-a mers mai bine. Domnul asesor a făcut datorii, și ca să le pótă depura, avea lipsă de o femee bogată. Mijloc vechiŭ acesta și probat! Da, frate-sĕu Francisc avuse tot dreptul, când o tot nĕcăja și-i zicea, să fie cu băgare de samă la cei ce o petesce. Îi zicea: Crede-mĕ, cei mai tineri domni dela tribunal nu sînt nici cu un fir de pĕr mai buni decât eroii lui Mars și ucenicii lui Mercur. Toți întrébă bucuros: E frumósă domnișóra? Este ea interesantă? Și apoi dacă zestrea e interesantă și frumósă, atunci și tinĕra este așa, și vrednică prin urmare de a fi luată. Pe ea încă numai banii și nu iubirea o măritară după Felix. inima lui e a alteia! „Ce să mĕ fac ĕse acum?" se întrebă de odată plină de spaimă, când trenul începu a merge mai încet. La stațiunea cea mai de aprópe ea avea să se dea jos și o óră întrégă să mai călătorésca pe o linie laterală până la mătușe-sa.

Gândul acesta începu a o neliniști. După durerósa descoperire, în dispositia sa nemângăiată, cu ochii scăldați în lacrimi avea să ĭea parte la o festivitate și să se presente înaintea mătușii sale, al cărei bunĭ ochi căprii pĕtrundeaŭ prin ochelarii sĕi până în suflet, — nu, asta nu se putea. „E cu neputință, asta nu o pot suporta," cugeta Irma. Nefericirea îi era destul de mare, nu voia, ca să mai cadă jertfă și compătimiril. Dar unde să se ducă? Acasă? Dar casa părintéscă era departe. O zi întrégă ar fi trebuit să călătorésca până acasă, și așa, pe cum se afla, totuși nu ar fi putut să mérgă acolo. Ce ar zice ómenii, carii i-ar vedé sosirea? Ar fi rîs-o, și asta ar fi mai de nesuferit chiar și decât compătimirea. Nu, cum și puteaŭ cugetele ei să se încurce așa de tare? Dar o cale de scăpare totuși trebuia să se găséscă. În societatea voióșă a serbării dela mătușe-sa nu se putea presenta. Așa dar înapoi! Acesta era lucrul cel mai bun și mai corect, cugeta ea întru inima sa. Nu avea să purcédă în chip perfid, nu voia să înșele. Precis și limpede voia să spună bărbatului sĕŭ adevĕrul. Față la față voia să-l vadă, să-i vorbéscă despre înșelăciunea lui, ce nu se sfia a o continua, chiar și după ce și-a luat-o de nevastă. Așa ceva ea nu va mai suferi. Orî se va reduce relațiunea cu iubita Nora odată pentru totdeuna la formele sociale cele mai simple, orî — ea se va întórce la casa părintéscă.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut și se află de vîndare la tipografia seminarială:

Instrcțiune

dată de Înaltul ministeriŭ de interne cu privire la *procedura contra morbului de ochi:* „**trachoma**", pentru auctorități publice și învĕțători. — Broșura constă din 15 pag. și costă **5** cr., spedată franco sub fașe **8** cr.

Instituțiunile calvinesci în biserica românéscă din Ardél,

fasele lor în trecut și valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se póte procura cu prețul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaș** (Balázsfalva).

Tot la tipografia seminarială se află de vîndare:

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare și cu copcĕi fl. 10.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Octoichul cel mic ediț. III. Blaș 1892. Prețul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Pentecostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Euchologiu

ediția**nea a dóua**, revĕdută după originalul grecesc și îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparii frumos în **negru** și **roșu**. — Prețul nelegat fl. 2.80, éră legat în pele tare fl. 3.80.

Istoria particulară a bisericei unite de Dr. A. Grama broș. 1 fl. 50 cr.

Testamentul și Literele fundaționale ale fericitului Archiepiscop si Mitropolit gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș *Dr. Ioan Vancea de Buteasa*. Blaș 1892. Tipografia Seminariului gr. cat. din Blaș. Se află de vîndare la Administrația „Unirii". Prețul: 10 cr., cu port postal 15 cr.

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Cestiuni

din

dreptul și istoria bisericei românesci unite, studiŭ apologetic din incidentul invectivelor „Gazetei Transilvaniei" și a dlui Nicolaŭ Densușan asupra Mitropolitului Vancea și a bisericei unite. Partea I. 272 pag. 8°. Prețul **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Prețul **1** fl. Ambele părți espedate franco **1** fl. **85** cr.

Istoria universală bisericéscă de Dr. A. Grama. Blaș 1881 broș. 3 fl.

Pregătire la mórte, adecă considerațiuni asupra maximelor eterne folositóre tuturora pentru meditare și preoților spre a predica, de *Alfons Maria de Liguori* Doctor al Besericei. În versiune românéscă de Membrii societății de lectură Inocențiu M. Clain. Blaș 1893. Tipografia Seminariului archidiecesan. Opul are 425 p. în 8° mic. Prețul 80 cr. Editura societății.

Decretele Conciliului, provincial **prim** ediționea a II-a broș. 80 cr.

Decretele Conciliului provincial **alt doilea**, ediționea a II-a broș. 65 cr.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Avis!

Subscrisul îmi permit a aduce la cunoscința On. Public din loc și jur, cumcă mi-am deschis

un deposit de vinuri de pe Tîrnave

calități bune, curate și bine manipulate. Se vinde vin nou litru **22** cr., vin vechiu litru **30** cr., Rissling nou litru **35** cr., Rissling vechiu litru **50** cr.

La dorința cumpĕrătorilor se spedéză dela 50 litre în sus, cu prețul redus la litru cu **5** cr., prin calea ferată dela gara din loc.

Blaș în Ianuariu 1896.

Cu tótă stima
Leopold Heisikovits
comerciant.

(1) 3-3

(3) 3—3

Publicațiune.

Comunitatea cultului israilit din Blaș aduce la cunoscința On. Public din loc și jur, cumcă și-a deschis

Stabilimentul de bĕi
calde și rĕci

aranjat după recerințele igienice.

Prețul unei bĕi de putină împreună cu albituri este **50** cr., de basen **20** cr. Stabilimentul este deschis: **Dumineca, Marția, Joia** și **Vineria.**

Pentru studenți prețuri scăzute.

Blaș în Ianuariu 1896.

Comunitatea cultului israilit din Blaș.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 13 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiecare publicăţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Uniriĭ**» in Blaş.

Anul VI. Blaş 8 Februariŭ 1896. Numĕrul 6.

Crisa delăturată.

Crisa, ce isbucnise între fruntaşii nostri politicĭ, a umplut tótă suflarea românéscă de îngrijire. Nicĭ nu se putea altmintrea. Ne putem mândri, că în scurtă vreme ne-am creat o inteligenţă numĕrósă. Dar puţinĭ sînt inteligenţiĭ aceia aĭ nostri, carĭ sînt hotărîţi a se posta în posiţiile acelea ale lupteĭ nóstre politice, în carĭ omul postându-se se espune pe sine însu-şĭ primejdiilor. Şi acum să vedem şi pe aceştĭ puţinĭ desbinaţi, împărechiaţi!

Noĭ nu am voit, să ne amestecăm în focul lupteĭ provocate prin aşa numita crisă a „Tribuneĭ". N'am făcut-o acésta din simpla causă, că pentru ca să ne declarăm pentru o parte orĭ pentru alta, ar fi trebuit, să cunóscem nu numaĭ înfăţişarea esternă a criseĭ, ci să cunóscem din fir în pĕr şi causele cele maĭ ascunse ale criseĭ. Şi fiind că nicĭ astăzĭ nu ne putem mândri cu aceea, că le-am cunósce, de aceea nicĭ astăzĭ nu ne declarăm nicĭ pentru o parte nicĭ pentru ceealaltă.

Singurul lucru, ce-l facem, este, că spunem, că ne bucurăm de delăturarea criseĭ, şi dorim, ca delăturarea acésta să nu fie numaĭ aparentă, ci adevĕrată şi seriósă.

Căcĭ seriósă e situaţia politică, în care am ajuns noĭ Româniĭ.

Am urmărit în aniĭ trecuţĭ cu multă bucurie deşteptarea crescêndă a consciinţeĭ naţionale în poporul român din patria nóstră. Am vĕdut şi aceea, cum mulţĭ aŭ adus jertfe grele, pentru ca să se realiseze deşteptarea acésta, şi deşi nu am consimţit totdeuna şi întru tóte cu modul lupteĭ nóstre politice inaugurate acum de mult şi potenţate în aniĭ din urmă, totuşi am sciut, să apreţiăm jertfele acelea şi resultatele lor.

Silinţele acestea de a deştepta consciinţa naţională multă vreme nu aŭ fost însoţite de silinţe paralele de a disciplina şi şcoli poporul politicesce. Abia în anul trecut cu prilejul alegerilor pentru congregaţiunile comitatense s'a dat şi acestor silinţe o intensivitate şi estensiune maĭ considerabilă.

Vĕdênd silinţele acestea ni-se părea, ca şi cum poporul român s'ar pregăti pentru un paş politic hotăritoriŭ.

Noĭ ne bucuram de acésta.

De o vreme încóce se aud prin aer svonurĭ, carĭ prevestesc statificarea întregiĭ insrucţiunĭ din Ungaria şi secularisarea averilor bisericescĭ.

Adevĕrat că ceĭ de la putere se fac, ca şi cum svonurile acestea ar fi lipsite de orĭ ce temeiŭ. Numaĭ atâta aŭ recunoscut, că eĭ vor statificarea succesivă a instrucţiuniĭ. Înse cine nu vede, că eĭ tac numaĭ din causa, că se apropie alegerile dietale pentru un ciclu noŭ de cincĭ anĭ, şi că nu vor să-şĭ pericliteze reuşita alegerilor prin destăinuirĭ indiscrete despre intenţiile sale?

Îndată ce vor trece alegerile, fără ca ele să fie creat în dietă o oposiţie, carea să se îndrepte împotriva sistemuluĭ liberal, îndată vor începe ceĭ dela putere a grăi maĭ lămurit despre intenţiile acestea şi a se apuca şi de realisarea lor.

Şi cine nu vede mărimea desastruluĭ, care ne va face, să îmbrâncim, după ce guvernanţiĭ nostri ne vor da şi lovitura acésta? După ce vom maĭ fi primit şi lovitura acésta grozavă, ce adăpost va maĭ rĕmâné pe sama religiuniĭ şi limbiĭ nóstre?

Şi de aceea ne-am bucurat, când am vĕdut, cum Româniĭ încep a da semne de viaţă şi a se oţeli în lupte electorale. Ne închipuiam, că luptele electorale în comitate vor să fie pe sama nóstră un fel de gimnastică, un fel de deprinderĭ de arme.

Şi în mijlocul acestor deprinderĭ ne concedem luxul de a face, să erumpă de odată aşa numita crisă a „Tribuneĭ", şi să se pornéscă disputărĭ, personalităţĭ, animositaţĭ şi învinuirĭ împrumutate, pe carĭ cu un termin blând le-am puté caracterisa de sterile!

Şi de aceea ne bucurăm de delăturarea criseĭ şi dorim, ca delăturarea acésta să nu fie numaĭ aparentă, ci adevĕrată şi seriósă.

Trăim într'un timp, în care şi tuturor creştinilor din Ungaria le sună cuvintele, pe carĭ le rostise deunăzĭ împĕratul Germanieĭ: „Popóre creştine, păziţi-vĕ bunurile cele maĭ sfinte!"

Feuilleton.

Yildiz-kiosk.

Ĕră s'aŭ îndreptat privirile Europeĭ spre Constantinopol, despre care se susţine, că cel ce-l stăpânesce, acela stăpânesce şi Europa. Sentinţa acésta e adevĕrată numaĭ pe lângă multe presupuneri, căcĭ i-se împotrivesce deja şi faptul, că sultanul sigur nu e stăpânul Europeĭ. Dar să lăsăm politica la o parte şi să aruncăm o privire pe acel chip încântătoriŭ, care se desvĕlesce înaintea ochiuluĭ sufletesc la cetirea numeluĭ Yildiz-kiosk.

Yildiz-kiosk, pe românesce chioscul stelelor, e palatul, în care şede actualul sultan. El e zidit nu departe de palatul Dolma-Bagje şi în depărtare de numaĭ câţĭ va chilometri dela suburbiul Beşik-Taş al Constantinopolului. Regiunea e una dintre regiunile cele maĭ frumóse ale lumiĭ, şi un aer balsamic adie preste ea. De pe năile, care se légănă aci pe valurile măriĭ orĭ s'aŭ oprit înaintea podurilor de debarcare, ţi-se îmbie o privelişte largă şi farmecătóre preste ţĕrmurĭ. Comunicaţia e aci în tot timpul vióie, şi printre nenumĕratele luntriţe brăzdéză multe vapórĕ apele măriĭ pentru a duce pe pasageriĭ sĕĭ la Beşik-Taş şi la strălucitul palaţ dela Ciragan.

Cel ce privesce la icóna acésta plină de farmec, aceluia cu greŭ îi va trece prin minte, că acest petec de loc, care odihnesce în pace, aceste ape frumóse luminate de razele aurii ale sóreluĭ, în sĕptĕmânile trecute aŭ fost martoriĭ unor cruzimi, carĭ pórtă un timbru romantic. Nu trebue să credĭ chiar şi povestea, care-ţi spune, că în Novembre a. tr. nisce cufundaci europenĭ, carĭ s'aŭ pogorît până pe fundul mării, aŭ găsit acolo sute de trupurĭ de ómeni pe carĭ i-aŭ necat acolo în tăcerea noptiĭ la porunca sultanuluĭ. Alte raporturĭ vrednice de creĭĕmînt spun, că naea statuluĭ turcesc întru adevĕr a părăsit de maĭ multe orĭ ţĕrmul după sfinţitul sóreluĭ şi a cufundat în mare pe prinsonerii, pe carĭ îi purta în pântecele sĕŭ. Istorisirea acésta are pretenţiu de a fi primită de adevĕrată, dar maĭ mult de atâta lumea nu va afla nicĭ odată despre acest lucru. Acum s'aŭ oprit năĭ de răsboiŭ europene în apele acestea, pentru ca să privéscă cu băgare de samă la palatul Yildiz-kiosk, unde sultanul Abdul Hamid II veghéză în ăst chip asupra păcii din împĕrăţia sa. Stările din Constantinopol însuflă multe grijĭ. Uniĭ, carĭ sînt înzestraţi cu o fantasie maĭ cutezătóre, se temeaŭ chiar şi de o rĕscólă generală a Turcilor şi de o macelărire a creştinilor. Alţiĭ ziceaŭ, că sultanul se încrede numaĭ în admiralul floteĭ sale, se va retrage la Brussa în Asia mică şi va înălţa acolo flamura profetului. — Realitatea sigur va fi maĭ puţin romantică şi fantastică decât faimele acestea.

Calea din Beşik-Taş până la Yildiz-kiosk e frumósă şi bogată de reminiscinţe. Aci e mormîntul temutuluĭ corsar Chaireddin, pe care în Europa îl cunosc sub numele Barbarossa. El cu năile sale a stăpânit aprópe întrĕgă Marea mediterană aşa, cât împĕratul Carol V a trebuit să trimită o flotă împotriva luĭ. Nu departe de mormîntul acesta e moşea aceea mare, în care sultanul îşi face rugăciunile în fiesce care Vineri. În apropiarea palatuluĭ din Ciragan aŭ făcut înainte de asta cu câţĭ va anĭ un drum, care duce la deal până la Yildiz-kiosk. Palatul acesta nu e mare, dar e aranjat cu o strălucire lucsurióză, şi stilul luĭ architectonic le place architecţilor europenĭ. Aci primesce sultanul pe ambasadorĭ şi aranjéză prânzurile sale mult lăudate. Afacerile statuluĭ încă le ispră-

Stări nesănětóse. — Afacerea penibilă a lui Miklós Gyula încă nu e resolvită, şi asupra partidului liberal şi a ţĕrii, care din nefericire se află sub conducerea acestui partid, vine deja a dóua afacere şi mai penibilă. Miklós Gyula cu „provisiunile lui“ a căḑut în planul al doilea faţă de Pulszky Károly, care a primit dela guvern la 400.000 fl. spre a înzestra cu obiecte de artă museul din Budapesta. Pulszky Károly, fiul exmagistrului suprem al francmasonilor din Ungaria, banii i-a spesat, dară despre spesarea lor nicĭ până azĭ nu a dat raţiuni în ordine, deşi de repeţite orĭ a fost urgitat. De câte va sĕptĕmâni savantul profesor şi cavaler al liberalismului modern a căḑut în o apatie, ĕră în sĕptĕmâna trecută dând semne de alienare mentală a fost dus în casa nebunilor, rĕmânĕnd încurcate lucrurile conduse de el în calitate de director al galeriei naţionale de picturĭ. Pulszky K. în perióda trecută a fost deputat dietal guvernamental, dară la alegerile ultime a căḑut. Legăturile cu matadorii partidului naţional înse nu le-a întrerupt. În vîrtutea acestor legăturĭ a recomandat lui Wekerle planul de a înavuţi museul prin cumpĕrarea de opurĭ artistice din străinătate. Ministrul Wekerle dimpreună cu colegul sĕu Csáky în 1894 voind să arete lumiĭ cu ocasiunea serbărilor milenare, cât de mult se interesézĕ Ungaria de artele frumóse, a şi dat lui Pulszky 167,000 fl. spre a cumpĕra picturĭ din Italia şi din alte ţĕrĭ. Pulszky a şi plecat în Italia, unde a dus o viaţă de tot risipitóre. Picturĭ a cumpĕrat de comun prin agenţi de aceia, carĭ nu se bucurau de nume chiar bun. El pe lângă aceea, că a spesat suma de 167,000 fl., a mai arvunit tablourĭ de 204,876 fl. Ministrul de culte br. Eötvös a fost autorisat a pune la dispoziţia lui Pulszky şi suma acésta. Următoriul lui Eötvös, dr Wlassics, a esmis o comisiune pentru esaminarea picturilor cumpĕrate. Comisiunea le-a aflat de corĕspunḑĕtóre, a recomandat înse directorului Pulszky, ca la cumpĕrărĭ să pună pond mai mare pe opurile momentóse. Pulszky a presentat comisiunii mai multe cuietanţe defectuóse, ĕră despre 7000 fl. nu a putut da samă. Cu tóte acestea ministrul Wlassics i-a mai asignat 115,000 fl. spre a cumpĕra un chip de al lui Rafael. De prin Italia s'a întors Pulszky numai în Decembre 1895. Ministrul a esmis o comisiune nóuă compusă din esperţi, ca să esamineze picturile comandate, pe cum şi raţiunile, ce avea să le dea Pulszky. Dară acesta sub cuvînt, că e morbos, nu a voit nicĭ să stea de vorbă cu membrii comisiunii. În fine în 3 a c. un consiliŭ medical l-a declarat de smintit.

Foile semioficióse constată, că afacerea Pulszky şi faîma despre nebunirea lui Pulszky a produs o consternare teribilă în ministeriul de culte. Dar tot ele spun, că Pulszky deja de mult e nervos şi melancolic, şi că afacerile preste tot i-ar fi în ordine.

Pe când presa guvernamentală cércă să arunce un vĕl preste isprăvile lui Pulszky şi să escite compătimire faţă de un om nefericit, cea opositională susţine, că chipurile şi obiectele cumpĕrate din punct de vedere artistic ar fi neînsemnate, imitaţiunĭ, falsificărĭ şi obiecte de gips şi terra cotta fără de nicĭ un preţ. Ele constată, că Pulszky a desvoltat de câtva timp un lux orbitor, că dintre obiectele comandate o mulţime sînt încă neplătite. În administrarea „galeriei regnicolare de picturĭ“ s'a descoperit o disordine completă. Epistole de câte 6 lunĭ staŭ nedesfăcute în cancelaria lui Pulszky.

Foile guvernamentale escusă pe Pulszky producĕnd indiciĭ, că el ar fi nebun de mai multe lunĭ. Dară acésta este o gravă acusă la adresa guvernului. Cum a putut permite, ca un om, despre care tótă lumea scia, că e nebun, să stea în fruntea uneĭ instituţiunĭ regnicolare? Ce e mai mult, să i-se pună sume marĭ la dispoziţie, ca să facă cumpĕrărĭ nóuĕ? Ce probézĕ acéstă procedură a guvernului? Nimic alta, decât că la noĭ se prădézĕ fără scrupul baniĭ ţĕriĭ.

Unele foĭ trag la îndoélă şi nebunia lui Pulszky. Ele cred, că tot lucrul este o apucătură, ca să se subtragă dela responsabilitatea, ce zace asupra lui.

„Kőzérdek“ şi alegerile dela 27 Ian. — Succesul neaşteptat, ce l-aŭ avut alegerile supletoriĭ de membri în congregaţiunea comitatensă din Aiud, a supĕrat rĕŭ pe „marii“ patrioţi dela „Kőzérdek“. Dovadă e al doilea articlu publicat în nrul sĕu dela 2 Faur, unde după ce spune, că alegerile acestea s'aŭ terminat cu biruinţa „cetăţenilor dornicĭ de pacea comitatului“, reuşind în cercurile Ighiŭ şi Ocna „individiĭ, carĭ nu doresc decât binele comitatului şi al locuitorilor lui“, nu póte să nu amintéscă cu amărăciune biruinţa nóstră în cercul Zlatna, unde zice, că 16 alegĕtorĭ maghiarĭ s'aŭ retinut de la votisare făcĕnd astfel posibilă reuşirea cu câte 6—10 voturĭ a candidaţilor „naţionalĭ“. Şi le impută aspru alegĕtorilor reţinerea acésta şi perderea unui loc aşa de espus, cum e Zlatna, aducĕndu-le aminte, că prin faptul lor aŭ conces, să fie aleşi individiĭ, carĭ vor turbura „buna înţelegere, armonia şi progresul comitatului“.

Sciţi, că sînteţi grozavĭ, dlor!

Dar să nu stricăm efectul articlului.

„N'am aşteptat-o acésta dela publicul patriotic al Zlatneĭ, şi întrebăm pe ceĭ 17 domnĭ, carĭ n'aŭ votat: că nu-ĭ va mustra consciinţa, când vor vedé vîrîte în sala de adunare a comitatului pose teatrale importate de popa din Şişescĭ şi frase bombastice chiar prin delegaţiĭ aleşi la Zlatna? dacă vor vedé sala de adunare a comitatului rĕsunând de sterpe dispute naţionale? nu-şi vor imputa lor vina acésta?“

Şi scriitoriul articlului e atât de încântat de tabloul acesta trist, pe care-l presintă cetitorilor sĕĭ, cât află de bine a nu mai continua, ci a-ĭ lăsa, să se sbuciume în durerĭ după „paradisul perdut“.

Vom continua dară noĭ! Şi prima vorbă, ce vom zice, e, că vom protesta cu firmitate împotriva acuseĭ, ce ni-se face. Nicĭ odată delegaţiĭ nostri n'aŭ voit şi nicĭ nu vor voi să turbure pacea comitatului, nicĭ odată n'aŭ pus pedecĭ progresului comun, ci aŭ pretins şi totdeuna vor pretinde egala îndreptăţire şi recunóscerea drepturilor, ce naţionalitatea nóstră are şi trebue să aibă chiar în acest comitat eminamente românesc.

---

vesce aci. Chioscul e aşedat în mijlocul unui parc estins, frumos şi bine îngrijit, care ajunge până jos la palatul din Ciragan.

Împrăştiate prin diferitele părţi ale parculuĭ se află aci multe alte zidirĭ. Cea mai frumósă din zidirile acestea e haremul. El e încunjurat de straturĭ estinse de florĭ, îmbrăcate în podóbă tropică şi întrerupte prin micĭ lacurĭ artificiale. El are şi un mic şi frumos teatru. Acolo în parcul acela se află şi chioşcurile Chalet şi Ciadir, şi mai ales dela acesta se îmbie omului o privelişte largă şi frumósă preste Bosfor şi până departe la ţĕrmurii Asieĭ. Sultanul nu şede chiar în Yildiz-kiosk, şi acesta se folosesce numai cu prilejurĭ serbătorescĭ, când sultanul îşi adună sfetnicii orĭ primesce pe diplomaţii străinĭ. Locaşul sultanului e Chalet-kioskul cel aşedat în mijlocul grădinilor de florĭ. Yildiz-kioskul e încunjurat de o mulţime de clădirĭ, în carĭ locuesc oficialiĭ înalţi şi mai de rînd aĭ curţii. Aci aŭ trebuit în timpul din urmă să se aşeḑe diferiţi dignitarĭ căḑuţi în disgraţie, şi lumea după aceea n'a mai auḑit nimica despre eĭ. Faîma şoptesce, că naea statului i a dus pe timp de nópte afară pe Bosfor, şi că acum îi acopere apa mării. Mai afund în parc sînt alte clădirĭ, carĭ cuprind între altele staulurile, şcóla de călărit şi o colecţiune de arme rare, carea pricepĕtorii o laudă mult. Parcul întreg e încunjurat cu un zid, pe care-l păzesc necontenit cu grijea cea mai mare. Pe Abdul-Hamid ómenii nu-l vĕḑ nicĭ odată afară de acest zid. Numai Vineria se duce în chip procesional solemn prin pórta principală până la moşea saŭ giamia Hamidija din apropiare pentru a isprăvi selamlicul, adecă rugăciunea, pe carea coranul o prescrie domnitoriului credincioşilor.

Moşea e un patrunghiŭ, de-asupra căruia se înalţă o cupolă. Ea e o zidire fórte frumósă. Lângă minaret sînt odăĭ pe sama sultanului. Mai a rare orĭ se duce sultanul în moşea din Beşik-Taş; el întru tóte arată, că-ĭ place singurătatea. Procesiunea strălucită a sultanului până la giamie, în mijlocul gardelor şi dignitarilor, s'a descris şi depins deja de multe orĭ. Sultanul Abdul-Hamid II s'a abătut dela esemplul înaintaşilor sĕĭ, a strămutat serbarea selamlicului din sgomotul capitaleĭ departe în moşeele unui suburbiŭ şi într'însa nu desvóltă splendóre în persóna sa. Încunjurat de gardele sale strălucite şi de dignitarii curţii apare el în căruţă, îmbrăcat într'un căput negru şi cu un fez roşu pe cap. Numai a rare orĭ s'a întîmplat, că el a mers călare până la giamie. În retortórcere dela giamie de multe orĭ a mânat el caiĭ.

Asta e icóna Yildiz-kioskului, asupra căruia sînt îndreptate acum de câte va lunĭ privirile Europei întregi. **F. M.**

(„Das Vaterland.“)

Diverse.

O conscripţie a ceriului pregătesc astronomiĭ. Are adecă să se gătéscă o cartă a ceriului aşa de mare, ca şi care n'a esistat, de când privesc ómenii la ceriul presărat cu stele. Carta acésta a ceriului, care va forma un atlas mare, va cuprinde preste 1600 foĭ şi va reproduce şi stelele de mărimea a 14-a, aşa dară póte preste 100.000,000 de stele. Atlasului i-se va adauge un catalog uriaş, care va numi până şi stelele cele de mărimea a 11-a, aşa dar cam 3·5 milióne de stele. Planul acesta l-a iniţiat observatoriul din Paris. Un congres fotografic, care s'a ţinut în Paris în 1891, a adus hotărîrea următóre: Întreg ceriul are să fie fotografat şi anume aşa, cât să se reproducă şi stelele cele de mărimea a 14-a. Lucrul acesta îl vor esecuta 18 observatóre, dintre carĭ 13 sînt pe emisfera nordică, ĕr 5 pe cea sudică.

Fumatul de teă e mijlocul cel mai noŭ, cere l-aŭ aflat damele din cercurile înalte ale Angliei spre a-şi ruina nervii încă şi mai tare de cum şi-l-aŭ ruinat prin beuturа de teă. Tea se bagă în formă de ţiga rete şi aşa se fumézĕ. Sina şi cele alalte ţĕrĭ, carĭ produc teă, cu timpul vor avé mult câştig din obiceiul acesta noŭ, căcĭ e sigur, că mămuţarea internaţională va rĕspândi şi prin alte ţĕrĭ nebunia acésta mai nóuă.

Şi dacă deprinderea drepturilor acestora garantate prin lege domnii dela „Kőzérdek“ o află de primejdióssă pentru buna înţelegere din comitat, nu le stricăm gustul.

Să considerăm însă lucrul şi din altă parte.

Listele oficióse arată în cercul Zlatna 261 alegători, dintre cari 161 Români şi 100 străini. Şi cu tótă maioritatea acésta, ce noi o avem acolo, dînşii se mai plâng, că aŭ căduţ? N'aŭ decât să protesteze alegerea, cum aŭ făcut şi de altă dată, şi ca motive să aducă, că pretorul şi notariul din Zlatna aŭ cutrierat zile întregi comunele din cerc ospetând pe alegători, ori să spună, că protopretorul din Roşia a adus pe alegătorii din Cărpeniş şi Sohodoi ca pe nisce prinsonerĭ, — motive destul de ponderóse, ca să se nimicéscă o alegere neplăcută dlor!

Să vedem însă, ce se spune mai departe. Se zice adecă, că românii aŭ folosit tóte mijlócele, ca să reuşéscă candidaţii lor, şi în lupta acésta „plănuită cum se cade n'aŭ ţinut cont nici de cei mai inferiori grad de bunăcuviinţă“. Pentru că să vedeţi, iubiţi cetitori, în Blaş „atunci, când *românii de influinţă* aŭ cerut, să fie primit între candidaţi de dragul păcii un singur candidat magiar, un oficial cunoscut onorabil, cu multă putere, ales“, (etc. Red.) uitraiştii valahi nu s'aŭ învoit! Grozav!

Dar nu uitaţi, dlor, a ne spune, câţi candidaţi români aţi pus dvóstre în lista din oraşul Aiud! Şi dacă în Blaş, unde sînt 95 alegători, dintre cari 66 sînt români, ér celalalţi străini: magiari, saşi şi jidani, — n'am pus pe candidatul magiar, cerut de *românii cu influinţă,* ce pécat grozav am făcut? Puneţi-l dvóstre în lista din Aiud, căci vĕ e concetăţan!

„Despre intensivitatea corteşirii,“ scrie mai departe „Kőzérdek“, „dovadă e imprejurarea, că alegătorii aŭ fost aduşi, să voteze *pe un frig de 18° şi din depărtări de 35—40 klm.*“ Sînteţi prea graţioşi! Nu vĕ dóră de alegătorii nostri, cari nu-s decât nisce „valahi proşti“, căci ei sciŭ să se apere de frig. Cojócele celea mari de óe le prind bine. Nu vĕ dóră de noi, dóră-vĕ de imprudinţa dvóstre, ce o arĕtaţi prin vorbele acestea. Căci să ne spuneţi, cine a pus alegerile pe 27 Ian., când e toiul ĭernii, noi ori dvóstre? Cine a făcut împărţirea cercurilor electorale de aşa, cât până la locul de alegere să fie 40 klm., noi ori dvóstre? Ér ce privesce frasa, că „ne-am îngrijit de lipsele trupesci şi sufletesci ale alegătorilor, dându-le vinars şi cântarea lui Lucaciŭ“, nu vĕ cerem, de cât să ne-o dovediţi acésta.

Dar se vede, că autorul şi-a perdut bunul cumpĕt şi continuarea articlului o scrie sub impresia fatalului şi tristului tabloŭ, ce l-a zugrăvit mai sus.

Ca să arete, de unde provine agitaţiunea acésta, se provócă la listele de votisare. „Cercul Vingardului a fost fericit cu o grămadă de profesori de teologie şi de gimnasiŭ din Blaş“, cari aŭ şi reuşit „faţă cu inteligenţii candidaţi ai saşilor, faţă cu preoţii“, cari locuesc în ţinutul acesta şi cunosc mai bine lipsele locuitorilor, decât „domnii din Blaş, pe cari nici nu i-aŭ vĕdut nici odată, nici nu-i cunosc“.

Noi să nu ne perdem răbdarea, dacă scriitoriul articlului şi-a uitat de sine. Să scie deci „Kőzérdek“, dacă n'a sciut-o până acum, că:

1. Din cei 13 aleşi la Vingard numai 5 sînt din Blaş, şi gândim, că cifra acésta nu e chiar „grămadă“.

2. Din aceştî 5 numai 2 pot să fie necunoscuţi de alegători, 3 însă aŭ trăit mult timp chiar în cercul Vingardului, şi considerând, că cercul acesta cuprinde comune aprópe de Blaş, aceî 2 încă sînt cunoscuţi de alegători.

3. 5 din cei aleşi sînt şi de presente de aceia, cari locuesc acolo şi cunosc astfel lipsele alegătorilor, ér 3 sînt din Alba Iulia, care pentru cea mai mare parte a cerculuĭ Vingard e un centru, şi aşa şi aceştia sciŭ ceva, chiar ca şi saşii, faţă cu cari fóea aiudénă arată deosebită dragoste.

Scriitoriul articlului în ieremiada acésta uită, cine aŭ fost representanţii cerculuĭ în periodul trecut. Să-i aducem însă aminte: Conspectul edat de comitat la 3/1 1893 arată în cercul Vingardului: 4 delegaţi din Aiud 2 din Vingard, 1 din Diod, 1 din Buzd, 1 din Presaca, 1 din Alba Iulia, 1 din Blaş, 1 din Vinţul de jos şi 1 din Pesta, va să zică numai 3 sînt de cei cari pot cunósce „lipsele alegătorilor“, celalalţi sînt căpătuiţi din o sută de locuri. De noi sciŭ alegătorii macar atâta, că sîntem Români ca şi ei, de foştii lor representanţi nu vor fi sciut nici macar atâta. Şi gândim, că e mai natural, să fie Români representanţii cerculuĭ Vingard, căci şi numĕrul alegătorilor români e de 273.

Şi acum să lăsăm pe „Kőzérdek“, să-şi laude pe concetăţenii saşi şi să-i provóce, să se lipéscă de ei, căci numai astfel vor scăpa de „molochul“, care vre să înghiţă şi pe magiari şi pe toţi aceia, cari nu sînt *valahi.*

Să sune „hora unirii“ saso-magiare!

În sfârşit avem şi noi o bucurie de tot particulară: de astă dată nici chiar „Kőzérdek“ n'a putut zice, că alegerile aŭ fost influinţate de agitările „Unirii“, şi ele totuşi aŭ reuşit în favorul Românilor.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Din incidentul iubileului de o jumĕtate de secol al ziarului catolic „De Tyd“ din Amsterdam Papa prin o epistolă trimisă la redactorul şi colaboratorii foiĭ îi îndémnă, să lucre cu perseveranţă şi în unire.

Guvernul francez s'a convins, că s'a prea grăbit cu revocarea ambasadorului Lefébvre de lângă Vatican, pentru că nu află persónă aptă spre a-l înlocui. În combinaţiune pentru postul de ambasador lângă Vatican este adus Cambon guvernatorul din Algir. Acesta fiind bărbat cu principii conservative, probabil va fi acceptat de Roma. Cu acésta însă radicalii nu-şi ajung scopul. Cambon va lucra adecă, pentru ca între Franţa şi Vatican să se întreţină raporturi cel puţin ca şi mai înainte.

Franţa.

Archidiecesa de Rheims se prepară a serba în anul viitor aniversara a 1400-a a botezării regelui Clodvig I. Archiepiscopul-cardinal Langénieux cerênd dela Papa îndrumări în privinţa serbării, Sfinţia Sa prin o epistolă îl îndémnă a lucra, ca serbarea să îmbrace caractĕr regnicolar. Tot odată îşi esprimă Papa convingerea, că episcopatul francez va apĕra tot mai bine religiunea în contra atacurilor, cari ameninţă cu nimicire cultura. Biserica are chemarea de a-şi validita puterea şi înţelepciunea în aceste timpuri, când tóte clasele sociale se află în o ferbere şi nedumerire. Prin epistola acésta Papa face alusiune la stările anormale din Franţa, unde domnesce francmasoneria şi corupţiunea.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Magiarii sînt nemulţămiţi cu cultivarea arteĭ teatrale în teatrele subvenţionate de stat. Pentru aceea se ocupă de idea, ca statul să le ĭea în mână. Până atunci le vor mări subvenţiunile, ca ele să-şi pótă împlini misiunea patriotică de a magiarisa pe nemagiarii din Ungaria. Până când arta urmăresce scopuri politice, ea va rĕmâné o simplă unéltă, care nu se póte ridica la nivoul, ce i-se cuvine.

Clubul stîngii estreme a esmis o comisiune de trei spre a studia acteleCăilor ferate vicinale. Póte să mai descopere în ele vre un Miklós Gyula.

În şedinţele dietale din 3 şi 4 a c. s'a vorbit despre miseriile îngrijirii de starea sanitară a cetăţenilor, fără a se lua mĕsuri pentru îndreptarea rĕului. La posiţia pentru siguranţa publică opoziţia constată, că gendarmeria nu are cualificaţiunea de lipsă spre urmărirea crimelor. Ugron protestéză în contra folosirii gendarmerieĭ în politica de partid, pe cum şi în contra confiscării publicaţiunilor partidului poporal prin gendarmi.

În 5 dieta a terminat cu budgetul ministeriului de interne şi a început cu al celui de culte şi instrucţiunea publică. Referentul Fenyvesy în o vorbire mai lungă recomandă dieteĭ primirea budgetului proiectat pe 1896, care se urcă la suma de 10.957,694 fl., adecă cu 1.348,006 fl. mai mult de cât în anul trecut. Posiţiile mai însemnate pentru ridicarea budgetului faţă cu anul trecut sînt: şcolile superióre (1.579,746 fl.) cu 68.261 fl., şcolile mediĭ (1.709,564 fl.) cu 240,854 fl., şcolile poporale (4.364,457 fl.) cu 738,776 fl., ajutorarea bisericilor (504,172 fl.) cu 50,000 fl. mai mult de cât în anul trecut. Posiţia şcoliloor poporale a crescut aşa tare, fiind că aŭ să se ridice 400 de şcolĭ milenare, anume 200 câte cu un învĕţător şi 200 câte cu 2 învĕţători. Dintre gimnasiile protestante primesc ajutor dela stat 19, dintre cele catolice 3, dintre cele cu limbă de propunere română nici unul, cu tóte că şi Românii contribue la venitele statului.

Ministrul de culte Wlassics reservându-şi dreptul de a se pronunţa mai târziŭ asupra politiciĭ instrucţiunii publice, dă lămuriri cu privire la trei cestiuni importante, anume cu privire la congruă, autonomia catolică şi dotarea confesiunilor recepte. Regularea congrueĭ zice, că nu se mai póte amâna, dară efeptuirea regulării stă în legătură cu conscrierea venitelor preoţescĭ. Conscrierea se va face de cătră o comisiune compusă din representanţiĭ cleruluĭ şi aĭ guver-

nului. Ordinaţiunea ministerială pentru conscriere va apăré în zilele acestea, şi după aceea în curênd vor urma şi îndrumările speciale. Numaĭ după conscriere se va puté determina venitul minimal, şi că de unde să se suplinéscă neajunsul. — În cestiunea autonomieĭ catolice ministrul deja a obţinut dela Monarchul concesiunea spre a se convoca congresul, care să se ocupe de organisarea autonomieĭ. Alegerea membrilor congresualiĭ se va face după dispoşiţiile cuprinse în decretul regesc din 25 Oct. 1869. Convocarea congresului se va întîmpla numaĭ după alegerile dietale. — În privinţa dotăriĭ confesiunilor recepte nu preste mult va presenta ministrul un proiect de lege.

La interpelarea luĭ Váradi ministrul Wlassics constată, că Pulszky Károly directorul museuluĭ de picturĭ nu a dat raţiuni despre toţi baniĭ încredinţaţi luĭ.

Austria.

În dieta provinţială a Austrieĭ de jos venind pe tapet organisarea personaluluĭ dela archiva şi biblioteca ţăriĭ, antisemiţiĭ de noŭ şĭ-aŭ arĕtat antipatia faţă de jidovime. Deputatul Schneider pretinde, să nu fie aplicaţi jidovĭ botezaţi orĭ nebotezaţi la archiva ţăriĭ, unde se află documente fórte preţióse. El este de convingerea, că manuscriptul luĭ Cicero „De officiis“ Jidovii l-aŭ furat din archiva dela Perugia. Profesorul Suess a cercat, să-şĭ apere conaţionaliĭ, dar acésta a dat ansă la atacurĭ nóuĕ din partea antisemiţilor. Schneider a afirmat, că Jidov de omenie nu a vĕdut până acum.

Cehiĭ tinerĭ, ajunşĭ la putere în dieta boemă, de noŭ urgitézĕ încoronarea Monarchuluĭ şi ca rege al Boemieĭ.

Maĭ tóte dietele provinţiale austriace s'aŭ pronunţat în contra pactuluĭ economic cu Ungaria, aşa după cum a fost el în trecut, fiind păgubitor pentru Austriacĭ. Vom vedé, că óre ministriĭ austriacĭ, carĭ de present se află în Budapesta dimpreună cu ministrul de esterne Goluchowski, ţiné-vor samă de pretinsele interese ale cetăţenilor austriacĭ.

Rusia.

Cercurile curţiĭ de acum sînt îngrijate pentru decurgerea actuluĭ încoronăriĭ. O puternică agitaţiune nihilistică s'a început în tótă Rusia. Spre înăduşirea agitaţiuniĭ de pe acum s'aŭ luat măsurĭ rigoróse. Moscva are să fie ocupată de miliţie. Pe timpul încoronăriĭ va fi oprită privirea din ferestĭ orĭ de pe balcóne. Supraveghiarea o va avé generalul Uschintow, şi ceĭ maĭ destri detectivĭ aĭ imperiuluĭ. Încarcerarea persónelor politice suspecte s'a început.

Scirile despre alianţa între Rusia şi Turcia foile rusescĭ le declară de nefundate.

Oficiile bisericescĭ protestante se bucuraŭ de scutirea de portul postal în corespondinţa oficiósă. De aicĭ înainte numaĭ aşa se vor maĭ bucura de acest favor, dacă îşĭ vor provedé sigilele oficióse cu inscripţiune ruséscă. Se pare, că procedura acésta a învĕţat-o guvernul rusesc dela cel magiar.

Bulgaria.

Principele Ferdinand prin modificarea constituţiuniĭ cu privire la religiunea moştenitoriuluĭ de tron a fost provocat ură asupra fostuluĭ ministru Stambulov. Acum ne maĭ avênd un bărbat credincios şi energic ca Stambulov, care a căḑut jertfă zeluluĭ sĕŭ pentru independenţa ţăriĭ, prinţul s'a dovedit slab de spirit şi în contra convingeriĭ sale şĭ-a dat învoirea, ca fiul sĕŭ Boris să fie rebotezat după legea schismatică bulgărescă. Proclamaţiunea, prin care îşĭ dă Ferdinand învoirea la acest act nedemn de un principe catolic, a cetit-o ministrul Stoilov în sobranie în 3 a c. Ziua rebotezării e 2/14 Februariŭ.

Presa rusescă ocupându-se de rebotezarea luĭ Boris prezice o apropiare între Bulgaria şi Rusia. „Novoie Vremja“ scrie: „Principeluĭ Ferdinand nu-ĭ va părè rĕŭ pentru întórcerea prinţuluĭ Boris. Cu acésta va dispăré desconsiderarea Rusieĭ faţă cu Bulgaria, încât principele Ferdinand se conformézĕ tractatuluĭ de Berlin.“

Circular.

Din *Selagiŭ* am primit spre publicare următoriul circular:

Nr. 657—1895.

Mult Onorate Domnule Protopópe!
Onorat Cler!
Iubiţi Credincioşi!

Dela întemeiarea creştinătăţiĭ a fost o luptă neîntreruptă între biserică şi puterea luméscă, pentru că stînca, pe care e fundată biserica luĭ Christos, e aşeḑată pe ţĕrmurilĕ oceanuluĭ evenimentelor lumiĭ. Nóuĕ spre zece secli aŭ trecut, de când stă biserica nóstră cu o putere eroică maĭ pe sus de tóte puterile lumiĭ, aşa cât şi puteriie ladului s'aŭ cutrĕmurat de învingerile eĭ; pentru că temelia bisericiĭ luĭ Christos este cimentată cu sudorile dumnezeescĭ mestecate cu sânge vĕrsat în grădina Getsimaneĭ, cu sângele scurs din trupul luĭ cel sfînt pe altariul crucii, cu sângele pruncilor nevinovaţi ucişi prin Irod pentru Christos, este cimentată cu sângele celor 12 Apostoli şi a miilor de martiriĭ. Biserica nu a cucerit lumea şi nu şĭ-a întemeiat împĕrăţia sa prin vĕrsarea sângeluĭ omenimiĭ, ci a vĕrsat ea sângele sĕŭ spre a face rodnic terenul creştinătăţiĭ, pe cum zice Tertulian: „Sângele martirilor a fost semînţa creştinilor.“ Ér materialul, din care s'a înălţat acest edificiŭ până la ceriŭ, sînt sufletele credincióse a miliónelor de creştinĭ de tóte limbile de pe întregul rotogol al pămîntuluĭ. — Înse în sinul nicĭ unuĭ neam n'a avut biserica şi religiunea chemare aşa sublimă, dar tot odată grea, ca şi în sinul némuluĭ român biserica gr. cat. română, pentru aceea se póte zice despre trecutul cel plin de lupte al bisericii nóstre: „Ecclesia Christi peregrinatur inter consolationes Dei et persecutiones mundi,“ pentru că a fost timp, când némul românesc, nefiind încă consolidat în corp moral naţional, n'a avut alt scut decât biserica, n'a avut alt refugiŭ, decât s. altariŭ, şi fiind că era înţercat prin legĭ dela dulcéţa isvoruluĭ sciinţeĭ şi a cultureĭ, n'a avut alt nutremînt spiritual decât cuvîntul luĭ Dumnezeŭ, şi altă armă spre bravarea furtunilor decât credinţa luĭ cea oţelită prin suferinţe seculare; n'a avut altă mamă, să-ĭ ştérgă lacrimile, decât pe s. maĭcă biserică.

Fiecare neam are scumpeturile ereḑite dela strămoşĭ. Atarĭ scumpeturĭ, clenodiĭ ale némuluĭ românesc sînt: religiunea, ritul, limba, vîrtuţi şi datinĭ străbune, si numele, ce-l pórtă. Acestea clenodiĭ, pentru carĭ şi în carĭ trăesce fiecare neam, — pe sama némuluĭ românesc le-a păstrat s. maĭcă biserica nóstră în sinul sĕŭ sguduit de suspinurĭ, şi ni-le-a transpus nevătĕmate nóuĕ, carĭ azĭ constituim un corp moral organic, dăruit dela Dumnezeŭ cu putere vitală. Datorinţa nóstră sfîntă este scumpeturile nóstre ereḑite dela străbunĭ, adecă legea, ritul, limba, vîrtutile străbune şi numele, ce-l purtam, a le păstra, cultiva şi nevătĕmate a le transpune posterităţiĭ. E adevĕrat că azĭ norĭ greĭ ameninţătorĭ cu furtune s'aŭ ridicat asupra orizonuluĭ bisericiĭ nóstre, carĭ norĭ ameninţă cu sguduire celea maĭ sfinte aşeḑăminte a credinţeĭ nóstre. Ne spune istoria, că la începutul creştinătăţiĭ a fost pecetluită cu sânge credinţa creştinilor; astăzĭ nu sîntem espuşĭ vĕrsăriĭ de sânge pentru legea nóstră, dar ne sângeră credinţa prin atacurile îndreptate contra celor maĭ sfinte aşeḑăminte şi sacramente a bisericiĭ nóstre, carĭ sînt isvorul vieţiĭ familiare, creştinescĭ şi sociale şi a fericiriĭ nóstre pe pămînt şi din colo de mormînt, cum e d. e. lovitura îndreptată în contra sfîntuluĭ sacrament al căsătorieĭ, despre care zice s. Paul Apostolul: „Taina acésta mare este, ér eŭ zic de Christos şi de biserică,“ ér s. Ciril zice: „Christos invitat a venit la nuntă, ca să sfinţéscă începutul generaţiuniĭ omenescĭ.“ Acest sacrament are de autor pe Dumnezeŭ, care a binecuvîntat cea dintâiŭ căsătorie între protopărinţiĭ nostri în raiŭ, unind dóuĕ suflete curate sub ceriul naturiĭ celeĭ virginale şi zicênd: „Nu este bine să fie omul singur pe pămînt: să-i facem luĭ ajutoriŭ după aseměnarea luĭ,“ şi: „Cresceţi şi vĕ înmulţiţi şi stăpâniţi pămîntul.“ Ér Mântuitoriul nostru Isus Christos ridicând legătura căsătorieĭ la demnitatea de sacramentul legiĭ nóuĕ şi înzestrându-l cu har ceresc, care se varsă preste sufletele şi trupurile acelora, carĭ păşesc în legătura taineĭ căsătorieĭ, a ţesut sacramentul căsătoriei în planurile eterne ale economieĭ divine, ţintitóre spre lătirea, susţinerea, creşterea şi rĕscumpĕrerea némuluĭ omenesc, prin urmare căsătoria singur ca sacrament are misiune adânc tăietóre în viitorul omenimiĭ nu numaĭ pe acest pămînt, dar şi din colo de mormînt.

Nori greĭ acoper orizonul bisericiĭ nóstre, carĭ ne ameninţă şi pe noĭ fiiĭ eĭ cu furtune. Dar pe cum în trecut, când aŭ gustat fiiĭ bisericiĭ nóstre zile amare, s'aŭ scutit sub aripile sfinteĭ biserici şi s'aŭ lipit de sinul eĭ cu tótă căldura inimiĭ şi a credinţeĭ, aşa şi acuma, când sîntem siliţi a împlini datorinţe prescrise prin legĭ sub forma aşa numită căsătorie civilă, să le împlinim, pentru că ni-le impune acelea legea sancţionată prin Maiestatea Sa Regele Apostolic. Înse după convingerea bisericii nóstre, — ér convingerea sfinteĭ maĭce biserici trebue să fie şi convingerea nóstră, pentru că nu e ĭertat să albă fiiĭ altă convingere şi credinţă decât cea a sfinteĭ maĭce biserici, care ne-a renăscut întru Christos, ne-a crescut şi nutrit şi ne nutresce la sinul sĕŭ dela lĕgăn până la mormînt, după cum zice s. Gregoriŭ Nazianzenul: „Pe cum sufletul trupuluĭ, ramurile arboreluĭ trunchiuluĭ şi razele trebue să fie

unite sórelui ca să-şi tragă puterea dela acela-şi, aşa trebue să fie unită şi mintea nóstră luĭ Dumnezeŭ, adecă legiĭ luĭ celeĭ sfinte", — aşa zisa căsătorie civilă nu e alteeva, decât matriculare, inregistrare civilă, adecă statul a voit să albă şi a introdus matricule saŭ registre de stat despre născuţi, cununaţi şi morţi; prin urmare biserica nóstră gr. cat. formalitatea aşa ziseĭ căsătoriĭ civile nu o póte recunósce după legile şi ss. canóne a bisericiĭ nóstre de căsătorie legală, de óre ce căsătoria la tóte popórele, — şi la cele păgâne, — a fost un act sfînt sĕvârşit totdeuna sub paza bisericiĭ şi prin conlucrarea preoţilor de orĭ ce lege; ér după dogmele bisericiĭ nóstre căsătoria e una dintre celea 7 sfinte taĭne, carĭ sînt tot atâtea izvóre a mântuirĭ sufletuluĭ, purcese din inima luĭ Christos, străpunsă în altariul crucĭĭ cu sulita tiranuluĭ, care din mâna preotuluĭ şi înaintea altariuluĭ o pot primi fiĭ credincioşĭ aĭ bisericiĭ nóstre. Actuluĭ, care după legea cea nóuă civilă sînt datorĭ a-l împlini căsătorinduĭ ca civĭ aĭ statuluĭ, să nu-ĭ dăm maĭ mare preţ decât atâta, cât vedem cu ochiĭ nostri trupescĭ, adecă o inregistrare, improtocolare civilă a căsătorinduor şi a celor doĭ martorĭ; în acel act nu vedem nimica, ce ar stîrni simţul religios-moral şi pietatea şi ce ar vorbi către sufletul şi inima omuluĭ, nu vedem altariŭ, nu s. cruce, nu s. evangelie, nu cununĭ, nu audim Tatăl nostru, nu rugăciunĭ înălţătóre de suflet saŭ binecuvîntare; ba înse-şĭ legile şi ordinaţiunile statuluĭ impun diregĕtorilor purtătorĭ de matriculele civile, ca cu ocasiunea inregistrăriĭ căsătoriţilor să nu foloséscă cuvinte, carĭ ar puté duce în rătăcire pe căsătorinduĭ, că dînşiĭ sĕvârşesc înaintea diregĕtoriuluĭ politic un act religios, ba înşi-şĭ diregĕtorĭĭ sînt datorĭ a le spune căsătorinduor, că după ce se inscriŭ în registrul civil, trebue să-şĭ facă datorinţa creştinéscă, adecă să priméscă cununia bisericéscă. Decĭ după ce s. taĭnă a cununieĭ numaĭ din mâna preotuluĭ se póte primi, să-şĭ ţină de datorinţă sfîntă credinciosul nostru popor a primi, pe cum aŭ primit părinţiĭ, moşiĭ şi strămoşiĭ nostri, din mâna binecuvîntătóre a sfinteĭ maice bisericĭ sfîntul sacrament al căsătorieĭ prin s. cununie încheiată înaintea sfîntuluĭ altariŭ, unde servul luĭ Dumnezeŭ preotul rógă şi cere binecuvîntarea ceriuluĭ preste sufletele şi inimile acelora, carĭ încheie sfînta legătură a sacramentuluĭ căsătorieĭ, despre care zice Domnul Christos: „Ce Dumnezeŭ a împreunat, omul să nu despartă."

(Va urma.)

Nr. 5—1896.

Convocare.

Pe basa §-luĭ 13 din statute avem onóre a invita pe toţi membriĭ, sprijinitorii şi binevoitorii „Reuniunĭĭ Femeilor române greco-catolice din Blaş" la a XI-a adunare generală, ce se va ţinè *Duminecă în 23 Februariŭ st. n. a. c. la 3 óre d. a.* în sala de desemn a gimnasiuluĭ din loc.

Program:

1. Deschiderea adunăriĭ generale.
2. Raportul general al Comitetuluĭ.
3. Raţiunile fonduluĭ Reuniunĭĭ pe anul 1895.
4. Esmiterea alor 3 comisiuni: a) pentru censurarea raportuluĭ general, b) pentru censurarea raţiunilor anuluĭ 1895, c) pentru înscrierea de membri noĭ.
5. Eventuale propuneri.
6. Închiderea adunăriĭ generale.

Din şedinţa Comitetuluĭ „Reuniunĭĭ Femeilor române greco-catolice din Blaş" ţinută în 16 Ianuariŭ 1896.

Rosa Muntean presidentă. **Ioan Fodor** secretar.

Noutăţĭ.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Ioan Gândilă, Ioan Broscăţan, Vasilie Broscăţan, Ioan Achim, Nicolae Gândilă, Emanoilă Stoica, Ioan Popa I. Samoilă, Pavel Frăţilă cu soţiile lor aŭ cumpĕrat pentru biserica din Presaca din protopopiatul Sebeşuluĭ un rînd de vesminte bisericescĭ în preţ de 40 fl. Ioan Rotar o cingătóre şi o păreche de mânecărĭ, Dragomir David o cruce de argint de china cu 20 fl. şi un aer şi procovete frumóse, Vuţa Frăţilă, Maria Sintilie, Salomia Mitea I. Ioan un patrachir cu 5 fl.

Dela Asociaţiunea transilvană. Aflăm din „Tribuna", că ministrul r. u. de culte în rescriptul referitoriŭ la aprobarea statutelor modificate în adunarea generală din Blaş cere a se introduce modificărĭ nóuĕ în statute, anume că din titulul „Asociaţiunĭĭ" să se ştergă cuvintele „poporuluĭ român" înlocuindu-se cu „cetăţenilor de limba valahă", apoĭ că „Associaţiunea" să se ocupe cu cestiuni esclusiv culturale, înse nu cu cestiunĭ economice şi să nu maĭ dea stipendiĭ. Ministrul în aversiunea sa faţă de tot, ce e românesc, nicĭ cuvintele de „popor român" nu le maĭ póte suferi. De luminarea poporuluĭ în cestiunĭ economice ar trebui să se bucure orĭ ce patriot adevĕrat, pe când pe ministrul Wlassics şi acésta îl supĕră.

Din ultimul schematism al Iesuiţilor apare. că acéstă societate, care lucră cu un zel de admirat pentru gloria luĭ Dumnezeŭ, lăţirea bisericiĭ şi fericirea omenimiĭ, numĕră 14,061 de membri împrăştiaţi în tóte părţile pămîntuluĭ, anume în Italia 1874, în Austro-Ungaria şi Germania 3790, în Franţa 3011, în Spania 2949, în Anglia 2437. Din ţĕrile acestea se trimit Iesuiţi misionarĭ în diverse părţi ale lumiĭ. Dintre ceĭ 14,061 Iesuiţi sînt preoţi 5997, scolasticĭ 4346, coadiutorĭ 3718. Numĕrul membrilor societăţiĭ cresce pe fiecare an.

Episcopul iubilar Zalka din incidentul aniversărĭĭ a 50-a chirotonirĭĭ sale de preot a fost decorat de către Maiestatea Sa cu ordul coroneĭ de fer clasa I. E de însemnat, că meritatul episcop în 1892 şi-a serbat iubileul episcopesc de 25 de anĭ, dară ministrul Wekerle, care era atuncĭ la putere, nu a propus Monarchuluĭ decorarea iubilantuluĭ.

Criza „Tribunei" s'a aplanat în şedinţa din 1 a c. a comitetuluĭ naţional. Despre aplanare „Tribuna" de Mercurĭ scrie: „În şedinţa membrilor comitetuluĭ naţional, după exposeul presidentuluĭ asupra stărĭĭ chestiunĭĭ, s'a ales o comisiune de 5 inşĭ, carĭ aveaŭ să facă pe basa exposeuluĭ propunerile, ce le vor afla cu cale. Acéstă comisiune a provocat pe dl T. L. Albini, „ca să dea declaraţiunea, pe care comitetul ĭ-a fost cerut-o în Novembre. T. L. Albini a declarat, că acum e gata a da declaraţiunea cerută, dacă maĭoritatea membrilor va fi de acéstă părere. Pusă la vot în şedinţă, s'a hotărît cu 14 contra 2 voturĭ (16 aŭ fost membrĭĭ presenţi), ca Albini să dea declaraţia. Acéstă hotărîre s'a şi împlinit. Printr'un act luat la notarul public Albini a dat declaraţiunea cerută şi a fost absolvat dela orĭ ce îndatorire saŭ responsabilitate pe viitor. Dintre celelalte concluse luate de comitet relevăm pe cea referitóre la foştiĭ redactorĭ, luate cu 11 contra 5 voturĭ. În urma acesteia dimisionarea dluĭ G. Bogdan-Duică e difinitivă; dlui I. Russu-Şirianu i-s'a dat înse posibilitatea de a reîntra ca colaborator în redacţie, după ce va fi împlinit unele condiţiunĭ stabilite de comitet. Pentru supraveghiarea pe viitor a conducerĭĭ şi administrărĭĭ ziarelor s'a ales o comisiune de treĭ membri aĭ comitetului."

Prăvălia industriaşilor români din Sibiŭ, pe cum aflăm din „Tribuna", s'a deschis în strada Cisnădieĭ Nr. 27. Ne bucurăm, că Blăşenii, carĭ aŭ deschis maĭ întâiŭ reuniunea de consum, aŭ aflat imitatorĭ.

„Obrăznicia magiarisărĭĭ." Sub acest titul a scris ziarul slovac „Narodnie Novinie" un articlu, în care magiarisarea o cualifică de un atentat îndreptat în contra poporuluĭ slovac, care e capabil de cultură. Făcênd alusiune la superintendenţiĭ Baltik şi Zelenka, carĭ aŭ votat recepţiunea Jidovilor, articlul îndémnă poporul, să lucre înşu-şĭ pentru binele sĕŭ, după ce şi păstoriĭ supremĭ l-aŭ părăsit. Procurorul aflând în articlu agitare în contra naţionalităţiĭ magiare a incriminat articlul, jurul a declarat vinovat pe auctor, ér tribunalul l-a condamnat la 2 luni carcer de stat şi 50 fl. amendă.

Érăşĭ un fişpan compromis. Anul milenar scóte la ivélă un noŭ cas de corupţiune şi abus de oficiŭ. „Magyarország" publică o scriptă a advocatuluĭ Csesznák din Perlak adresată ministruluĭ de interne, prin care se cere tragerea la rĕspundere a comiteluĭ suprem din Zala Svastits Benő. Acesta a condus comitatul Zala de 16 anĭ ca vicecomite şi în timpul din urmă ca comite suprem. Sub administraţia luĭ venitele anuale ale averiĭ comitatense aŭ scădut dela 3000 fl. la suma de 222 fl. Acésta s'a întîmplat aşa, că maĭ multe posiţiĭ nu eraŭ trecute în percepţiunĭ, ci rĕmâneaŭ la dispoziţia vicecomiteluĭ Svastits. După ce a ajuns comite suprem, a făcut presiune asupra oficialilor subalternĭ, asupra neguţătorilor şi altor persóne dependente de el, ca să-ĭ gireze cambiĭ în valóre de maĭ multe miĭ de florenĭ fără de a le maĭ plăti el, a cărui avere e intabulată. Nefericiţii de girantĭ aŭ trebuit să plătéscă.

Macelurile Armenilor. „Köln. Zeitung" publică o epistolă a episcopuluĭ armean de Maras, care depinge în detaiŭ barbaria Turcilor. Numaĭ în oraşul Maras aŭ macelărit 900 de creştinĭ în modul cel maĭ crunt, aŭ ars 150 de case, 3 biserici şi treĭ colegiĭ de ale creştinilor şi aŭ deprădat la 1600 de case armenescĭ. În ţinutul acela domnesce o miserie grozavă.

Bal filantropic în Blaş. Marţĭ sară în 11 Febr. se va ţinè în otelul „Univers" balul aranjat de corpul profesoral dela şcolile mediĭ din Blaş în favorul studenţilor morboşi.

Religiositatea armateĭ spaniole o caracterisézĕ între altele împrejurarea, că ostaşiĭ transportaţi în Cuba încă şi pe năĭ ascultaŭ în tótă ziua s. liturgie şi recitaŭ „Rosariul" dimpreună cu oficerii lor.

Dare pe aprinjóre. Statul spre a-şĭ înmulţi venitele voesce a pune dare pe aprinjóre, acest articlu de prima necesitate. În contra acesteĭ dărĭ aŭ protestat înainte de toţi fabricanţii de aprinjóre prin un memorand adresat ministruluĭ de comerciŭ. Se pare, că vor reînvia cremenele şi amnariul.

Ne inundéză vinurile străine. În anul trecut s'a adus în portul dela Fiume 702,765 măjĭ m. de vin din străinătate, cu 182,286 m. m. maĭ multe de cât în anul precedent. Preţul vinuluĭ adus, maĭ ales din Italia, se urcă aprópe la 10 miliône fl. Acéstă concurinţă a străinătăţiĭ face, ca vinurile din ţară să nu fie căutate.

Universitare demonstrante. Domnişórele de naţionalitate rusă dela universitatea din Zürich aŭ aranjat o demonstraţiune în contra unuĭ profesor, care vorbind despre cestiunea emancipăriĭ femeilor s'a esprimat în mod nefavorabil despre sexul feminin. La demonstraţiune aŭ fost ajutate domnişórele şi de colegiĭ lor ruşĭ.

Cabardiĭ înruditi cu Magiariĭ. Pe cum se anunţă din Cluş, profesorul de universitate Dr. Bálint Gábor în espediţia luĭ Zichy a constatat, că limba Cabardilor, carĭ locuesc la ambele maluri ale riuluĭ Terech din Asia, este înrudită cu cea magiară. El lucră acum la o gramatică comparativă, care va apărè pe timpul serbărilor milenare.

† **Dr. Simeon Caian** medic montan în Roşia montană a repausat în 2 Februariŭ în al 61-lea an al vieţiĭ şi al 21-lea al căsătorieĭ.

În veci amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice
și diferite alte minciuni.

(Continuare.)

În anul 450 împĕratul bizantin Marcian dă Papeĭ Leo I printr'o epistolă de scire înălțarea sa la împĕrăție, recomandă împĕrăția sa rugăciuniĭ luĭ și-ĭ esprimă dorința, ca Papa să restaureze pacea bisericéscă printr'un sinod, care să se țină sub auctoritatea Scaunuluĭ Apostolic, carele are *să inspecționeze și să îndrepte dumnezeésca credință*. [1])

În anul 451 în conciliul din Chalcedon epistola dogmatică, prin care Papa Leo I condamnă eresele luĭ Ariŭ, Macedoniŭ, Nestoriŭ și Eutiche, episcopiĭ o primesc cu aclamarea: „Acésta e credința părinților, acésta e credința apostolilor! *Petru a rostit acestea prin Leo!*“ [2]) Eĭ se rógă apoĭ, ca Papa să întăréscă hotărîrile lor zicênd, că el *„e pus, să fie tuturor interpretele glasuluĭ fericitului Petru, și pórtă cu sine pe sama tuturor preamărirea credinței acestuia,“* [3]) că *„el conduce fiind cap,“* [4]) că *„luĭ ĭ-a încredințat Mântuitoriul paza vieĭ“*. [5]) Ér voind, să dobîndéscă întărirea canonuluĭ 28 despre proedria patriarchuluĭ de Constantinopol, eĭ scriŭ Papeĭ între altele: „Legații Sfinției Tale s'aŭ împotrivit cu vehemență acestor hotărîrĭ, sigur cu intențiunea, ca și acest lucru bun să-l încépă îngrijirea Vóstră, pentru ca pe cum *în afacerea credinței*, așa și în afacerea ierarchieĭ bisericescĭ meritul să se ascrie Vóuĕ.“ [6])

În urma turburărilor provocate prin Enoticonul din 482 al împĕratuluĭ Zeno și al patriarchuluĭ Acaciŭ monachiĭ ortodocșĭ din Constantinopol și mulțĭ episcopĭ ortodocșĭ alungațĭ, pentru că nu subscriseră Enoticonul, *aŭ apelat la Papa Felix III* declarând pe Acaciŭ de urdítoriŭ al relelor. [7]) Felix a trimis la Constantinopol legațĭ, carĭ între altele *să citeze pe patriarchul Acaciŭ la Roma*, ca acolo să se justifice. [8])

Când împĕratul Anastasiŭ în an. 499 a provocat pe patriarchul Macedoniŭ II, să condamne conciliul din Chalcedon, patriarchul *„a zis, că nu o póte face acésta fără de un sinod icumenic, în care presidiul să-l aibă episcopul Romeĭ“*, [9]) și maĭ bine a suferit depunere și esilare, decât să facă împĕratuluĭ pe voe.

În anul 514 împĕratul Anastasiŭ a trebuit să promită generaluluĭ sĕŭ Vitalian cu jurămînt, că *pentru delăturarea diferințelor dogmatice* se va îngriji, ca să se adune în Heraclea un sinod icumenic sub presidiul Papeĭ. [1]).

Tot atuncia mulțĭ episcopĭ orientalĭ se îndreptară cu o scrisóre respectuósă către Papa Simac, *„căruia cel maĭ bun păstoriŭ i-a încredințat scaunul principeluĭ glorioșilor Apostolĭ, și care zilnic primesce dela sfîntul Învĕțătoriŭ Petru îndrumarea de a pasce pe tot pămîntul locuit oile luĭ Christos, carĭ i-s'aŭ încredințat,“* și subșternêndu-ĭ o mărturisire ortodoxă a credinței îl rugară, *„să-ĭ lumineze și să-ĭ conducă și ca un bun medic gata spre ajutor să le dea ajutorul sĕŭ* în asuprirea lor cea grea. [2])

Împĕratul Iustinian (527—565) a trimis prin doĭ mitropolițĭ Papeĭ Ioan II edictul sĕŭ despre formula „Unul din Treime a pătimit“ dimpreună cu o mărturisire ortodocsă a credinței și și-a esprimat dorința, ca *„episcopiĭ Orientuluĭ să rĕmână în unire stabilă cu scaunul s. Petru și să-ĭ prestea ascultarea datorită“*. [3])

În edictul sĕŭ îndreptat către patriarchul Epifaniŭ declară împĕratul Iustinian lămurit, că el *se privesce dator* a informa pe Papa *„ca pe capul tuturor preasfinților preoțĭ aĭ luĭ Dumnezeŭ“* în mod acurat despre stările bisericescĭ ale imperiuluĭ sĕŭ, [4]) maĭ virtos pentru că eresele născute în Orient *„s'aŭ stîrpit prin hotărîrea și drépta judecată a aceluĭ scaun venerat“*. [5])

Papa Agapet petrecênd în an. 536 în Constantinopol *depune pe patriarchul monofisit Antim de Constantinopol, după ce acesta n'a voit să facă o mărturisire ortodocsă a credinței*, și în locul luĭ consacră de episcop al Constantinopoluluĭ pe ortodoxul Mena [6])

Patriarchul Eutichiŭ subșternênd în an. 553 Papeĭ Vigiliŭ o mărturisire ortodoxă a credinței îl scrie: „Vĕ rugăm, ca *sub presidiul Sfinției Vóstre* să se propună aceste treĭ capitule și să se examineze în liniște și cu blândețĭă episcopéscă în fața sfintelor Evangelii și să se țină sfat asupra lor și așa cestiunea să aibă parte de o terminare plăcută luĭ Dumnezeŭ și conformă sfintelor patru sinóde.“ [7])

În sinodul din Constantinopol din an. 681, al șeselea sinod icumenic, episcopiĭ adunațĭ *aŭ salutat cu reverință epistola dogmatică a Papeĭ Agatho* îndreptată în contra monoteletismuluĭ și aŭ zis, că ea *e sentința s. Petru.* [1])

Patriarchul Ioan VI, maĭ întâiŭ monotelet, maĭ apoĭ, adecă în an. 712 a cercat, să se justifice printr'o scrisóre înaintea Papeĭ Constantin, pe care-l numesce *„capul preoțieĭ celeĭ după Christos“*. [2]) Într'însa îĭ scrie între altele: „Căcĭ fiind că sîntenții învĕțăceiĭ și următoriĭ aceluia, care a auzit dela Domnul: „Simone, Simone, étă satana v'a cerut ș.c.l.,“ *aveți să pricinuiți cu sîrguință acelea, carĭ servesc spre întărirea îndreptăriĭ.*“ [3])

În an. 727 împĕratul Leo III Isaurul a provocat pe Papa Gregoriŭ II, să priméscă edictul sĕŭ din 726 referitoriŭ la stîrpirea icónelor. Papa pe atuncia era politicesce supus împĕratuluĭ Bizanțuluĭ, dar cu tóte acestea n'a voit să scie nimica despre primirea aceluĭ edict, ci a scris *„către Leo o epistolă dogmatică, că împĕratul nu are să tracteze despre credință și să schimbe dogmele cele vechĭ ale bisericiĭ, pe carĭ le-aŭ învĕțat ss. Părinții.“* [4]) Epistola acésta s'a conservat. Într'însa scrie Gregoriŭ între altele: „Să sciĭ, că episcopiĭ de Roma șed în scaun spre folosul păciĭ ca un zid despărțitoriŭ dintre Orient și Occident și representézĕ și vestesc pacea, și împĕrații ceĭ de maĭ de mult, înaintașiĭ tĕĭ, s'aŭ luptat pentru pace. Căcĭ dacă tu după cuvintele tale te ridicĭ sumeț împotriva nóstră și viĭ cu amenințări împotriva nóstră, noĭ nu avem să ne luptăm cu tine. Numaĭ dóuĕ zecĭ și patru stadiĭ are să mérgă episcopul Romeĭ până în ținutul Campanieĭ, și tu apoĭ nu veĭ puté să urmărescĭ fără numaĭ vînturile.“ Gregoriŭ arată apoĭ, cum Constante, persecutătoriul Papeĭ Martin și al luĭ Maxim și al învĕțăceluluĭ acestuia Anastasiŭ, a avut un sfârșit rĕŭ, cum Martin e fórte venerat între sfinți, și că eĭ, Papa, ar dori, să se împărtășéscă în sórtea luĭ, dacă nu ĭ-ar trebui, să doréscă a trăi maĭ mult spre binele poporuluĭ. „Căcĭ întreg Occidentul își îndréptă ochiĭ spre umilința nóstră, și deși noĭ nu sîntem înzestrați cu însușirĭ spre acésta, totuși toți nutresc încredere mare în noĭ și în icóna s. Petru, pe carea tu veĭ să o stricĭ și să o nimicescĭ, în Petru, pe care împĕrățiile apusene îl privesc ca pe un Dumnezeŭ. De cumva veĭ a cuteza, să cerci lucrul acesta, apuseniĭ sînt sigur în stare a rĕsbuna și pe Orientali, pe carĭ tu ĭ-aĭ vătĕmat greŭ.“ Papa conjură pe împĕratul, să se lase de propusul sĕŭ deșert, doritoriŭ de inovărĭ și copilăresc, pe care tot nu va puté, să-l esecute. Una îl dóre, că sĕlbaticĭ și barbari chiar acum se îmblânzesc și se civilisézĕ, ĕră împĕratul, care e óre cum representantul civilisațiunii creștine, desbrăcându-se de tótă civilisațiunea se transfórmă într'un barbar crud.“ [5]) Epistola acésta și

---

[1]) Marc. ad Leon. ep. Acta Concil. ed. Paris. 1714. T. II. col. 41 sq.: *τὴν τε σὴν ἀγιωσύνην ἐπισκοπεύουσαν καὶ ἄρχουσαν τῆς θείας πίστεως.*

[2]) Acta Concil. l. c. col. 305 sq.

[3]) Ep. syn. Chalced. ad Leon. Acta Concil. l. c. col. 655 sq.: *Πᾶσι τῆς τοῦ μακαρίου Πέτρου φωνῆς ἑρμηνεὺς καθιστάμενος καὶ τῆς ἐκείνου πίστεως τοῖς πᾶσι μακαρισιῶν ἐφελκόμενος.*

[4]) Ibid.: *Σὺ μὲν ὡς κεφαλὴ μελῶν ἡγεμόνευες.*

[5]) Ibid.: *Τὸν τῆς ἀμπέλου τὴν φυλακὴν παρὰ τοῦ σωτῆρος ἐπιτετραμμένον.*

[6]) Ibid. col. 657 sq.

[7]) Theophan. Chronogr. ed. cit. p. 90. e.

[8]) Theoph. l. c.; Cedren. Compend. Historiarum ed. Venet. 1729. T. I. p. 279. b.; Felix III. ep. ad Zenonem et Acac. Acta Concil. ed. cit. T. II. col. 829 sqq.

[9]) Theophan. l. c. p. 104. c.; Theod. Lect. II. 24.

[1]) Theophan. l. c. p. 110. a.; Cedren. l. c. p. 285. a.

[2]) Ep. Episc. Orient. (Labbé Conc. V. 433 sq.; Mansi t. VIII; Baron. a. 512).

[3]) L. 8. Cod. I. 1. Ep. ad Ioh. II.: »Reddentes honorem apostolicae Sedi et vestrae sanctitati (quod semper nobis in voto et fuit et est) et ut decet Patrem honorantes vestram beatitudinem: Omnia, quae ad ecclesiarum statum pertinent, festinanter ad notitiam deferre vestrae sanctitatis. . . . Ideoque omnes sacerdotes universi orientalis tractus et subiicere et unire Sedi vestrae sanctitatis properavimus. . . . Nec enim patimur quidquam, quod ad ecclesiarum statum pertinet, quamvis manifestum et indubitatum sit, quod movetur, ut non etiam vestrae innotescat sanctitati, quae *caput est omnium ss. Ecclesiarum.*«

[4]) L. 7. Cod. I. 1: *ὡς κεφαλὴ οὖσα πάντων τῶν ὁσιωτάτων τοῦ θεοῦ ἱερέων.* V. și Nov. 131 c. 2; Nov. 9. init.

[5]) *Τῇ γραφῇ καὶ ὀρθῇ κρίσει τοῦ ἐκείνου σεβασμίου θρόνου κατηργήθησαν.*

[6]) Theophan. l. c. p. 146. d.; Cedren. l. c. p. 293. c.; Nov. 42 Praef.

[7]) Eutych. ad Vigil. Acta Concil. ed. cit. T. III. col. 61 sq.

[1]) Theophan. l. c. p. 219. d.; Photii de Spir. S. mystagogia c. 83. ed. Hergenröther p. 86 sq.

[2]) Ep. Ioann. ad Constantin. Acta Concil. ed. cit. T. III. col. 1693 sq.: *Κεφαλὴν τῆς κατὰ Χριστὸν ἱερωσύνης.*

[3]) Theophan. l. c. p. 269. a.: *Γράψας πρὸς Λέοντα ἐπιστολὴν δογματικήν, μὴ δεῖν βασιλέα περὶ πίστεως λόγον ποιεῖσθαι καὶ καινοτομεῖν τὰ ἀρχαῖα δόγματα τῆς ἐκκλησίας τὰ ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων δογματισθέντα.* V. și Cedren. l. c. p. 358. b.

[4]) Acta Conc. l. c. col. 1845 sq.

[5]) Ep. 2 ad Leon. „*Τὰ γράμματα*“ Baron a. 726.

alte epistole, pe carĭ Papa Gregoriŭ II le-a trimis în Orient, n'aŭ putut să îndrepte pe împĕratul: în an. 730 patriarchul German a trebuit să renunțe la patriarchie, și în locul lui s'a înălțat iconoclastul Anastasiŭ. Acesta a înștiințat pe Papa îndată despre înălțarea sa, *„ĕră Gregoriŭ sfîntul episcop al Romeĭ a respins pe Anastasiŭ împreună cu epistola,“* [1] *„a anatematisat pe Anastasiŭ și peĭ soțiĭ lui.“* [2]

În an. 787 s. Teodor Studitul, acest mare apĕrătoriŭ și martir al dreptelĭ credințe în contra mechianilor și iconoclaștilor, scrie despre sinodul icumenic din 786, că el nu are să se privéscă de icumenic, fiind că Roma acest sinod *„nu l-a primit de icumenic, ci numaĭ de particular“*. [3] Pe atuncia încă nu sosise adecă în rĕsărit aprobarea acestuĭ sinod din partea Papeĭ.

În an. 809 împĕratul Nicefor a inscenat în Bizanț un sinod împotriva dreptcredincioșilor. Atuncĭ neînfricatul Teodor Studitul a apelat la scaunul Roman *ca la păzitoriul curățenieĭ bisericiĭ, ca la rĕsbunătoriul crimeĭ comise și ca la judecătoriul suprem preste sentența sinodului bizantin.* [4] Ĕră mai apoĭ a scris o epistolă „cătră preasfîntul și preaînaltul Părinte al Părinților, Papa Apostolic“. Într'însa zice între altele: „După ce Christos Dumnezeul nostru cu cheile împĕrățieĭ ceriului a dat marelui Petru și oficiul de a pasce oile lui, prin urmare *orĭ ce înoire, ce o fac în biserica catolică ómenĭ de aceia, carĭ rătĕcesc dela adevĕr, are să se dea de scire lui Petru saŭ următoriului lui.* Fiind că și noĭ puținiĭ și umiliții *am învĕțat-o acésta dela ss. nostri Părinți, ne-am privit de datorĭ a raporta îngerului Sfinției Tale celeĭ sublime* atât mai înainte prin archimandritul Epifaniŭ cât și acum prin epistola acésta simplă despre înoirea, ce s'a făcut deunăzĭ în biserica nóstră.“ După ce Teodor împărtășesce în numele soților sĕĭ de suferințe următoriului s. Petru sentența bisericiĭ bizantine, îl rógă, ca să dea ortodocșilor din Orient mână de ajutoriŭ, pe cum i-a dat odinióră Christos lui Petru, pentru ca eĭ să nu pérĕ în valurile spumegătóre, ci imitând esemplul înaintașului sĕŭ și soțului sĕŭ de nume Leo I dat în combaterea Eutichianilor să se împotrivéscă hotărît erorilĭ celeĭ nóuĕ a mechianilor cu puterea auctorității sale și să-și înalțe ca un adevĕrat leŭ glasul sĕŭ detunătoriŭ. „Căcĭ daca aceia cu deplină îngânfare și aroganță nu s'aŭ sfiit a aduna un sinod eretic, deși conform vechiuluĭ obiceiŭ nu eraŭ îndreptățiți a ține nicĭ chiar unul ortodox, *cu cât va trebui să pară mai drept și mai imperativ, ca prinatul tĕŭ cel de Dumnezeŭ înălțat să țină un sinod legitim, pentru ca învĕțătura ortodoxă să alunge pe cea eretică?*“ [5]

Mai apoĭ aŭ trimis Teodor și soțiĭ lui Papeĭ o altă epistolă, în care își esprimă încrederea, că *Papa îndemuat de Spiritul Sfînt sigur va cunósce și va executa în cestiunea de față, ceea ce e plăcut luĭ Dumnezeŭ.* [1]

Într'aceea iconoclaștiĭ ajunseră din noŭ la putere. În an. 815 patriarchul iconoclast Teodot I a adunat un sinod, care a rĕsturnat hotărîrile sinodului icumenic din 754 și s'a proclamat pe sine de sinod icumenic. S. Teodor s'a împotrivit cu soțiĭ sĕĭ acestuĭ sinod erotic din tóte puterile. Unii dintre apĕrătoriĭ ortodoxieĭ aŭ suferit mórte de martir, alțiĭ aŭ fost maltractați. Însu-și Teodor a fost alungat în esiliŭ. Din esiliŭ a scris el în numele sĕŭ și al altor archimandriți Papeĭ Paschal I, l-a depins esiliul patriarchului legitim Nicefor, al atâtor episcopĭ, preoți, călugărĭ și călugărițe, profanarea bisericilor, persecutarea tuturor dreptcredincioșilor și l-a rugat cu insistință, *să le sară într'ajutoriŭ, să-și înalțe glasul sĕŭ apostolic și să anatematiseze în chip solemn sinodul iconoclaștilor.* [2]

Mai apoĭ Teodor a putut scrie învĕțăcelului sĕŭ Naucrațiŭ într'o epistolă astfel: „Domnul nu a lăsat biserica sa pentru totdeuna, ci a arĕtat, că ea își are încă puterea sa, căcĭ a îndemnat pe frații nostri din Apus, să certe nebunia celor aĭ nostri și să lumineze pe cei ce se luptă în nóptea ereseĭ, deși cerbicoșiĭ aŭ respins-o acésta și nu aŭ deschis ochiĭ inimiĭ sale. *Eŭ mărturisesc înaintea luĭ Dumnezeŭ și a ómenilor: Eĭ s'aŭ rupt din trupul luĭ Christos, de scaunul păstoresc cel maĭ înalt, în care Christos a depus cheile credinței, împotriva căruia porțile iadului nicĭ odată nu aŭ învins și nicĭ nu vor învinge,* adecă limbile ereticilor, asta e o promisiune nelnșelătóre. Să se bucure decĭ Paschal peeasfîntul și întru adevĕr vrednicul de numele sĕŭ, *căcĭ a sevârșit lucrarea luĭ Petru.* Să iubileze céta ortodocșilor, căcĭ aŭ vĕdut cu ochiĭ sĕĭ episcopatul luĭ Christos, întocmaĭ pe cum a fost pe timpul ss. Părinți celor vechĭ. De altmintrea întîmple-se, cum va voi Dumnezeŭ.“ [3]

Când în an. 820 împĕratul Mihail II a conces ortodocșilor esilați, să se întórcă în patrie, episcopiĭ și archimandriții ortodocșĭ subșternură împĕratuluĭ o scrisóre compusă de Teodor Studitul, în care îĭ mulțămesc pentru revocarea lor din esiliŭ, îl asigură, că după putință îĭ vor fi prevenitorĭ în tóte cestiunile nedogmatice, și cu o cale îl recércă, ca de cumva nutresce îndoélă orĭ neîncredere față cu hotărîrea patriarchuluĭ alungat Nicefor, atuncĭ *conform străvechiĭ tradițiuni a Părinților să dobîndéscă o declarare din Roma veche, căcĭ biserica romană e cea maĭ înaltă între bisericile luĭ Dumnezeŭ, și cel dintâiŭ episcop al eĭ a fost Petru, către care a rostit Domnul cuvintele dela Mateiŭ: Tu eștĭ Petru etc.* [4]

(Va urma.)

---

[1] Theoph. l. c. p. 272. d.: *Γρηγόριος δὲ ὁ ἱερὸς πρόεδρος Ῥώμης Ἀναστάσιον ἅμα τοῖς λιβέλλοις ἀπεκήρυξεν.*

[2] Cedren. l. c. p. 860.: *Ἀναστάσιον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἀνεθεμάτισε.* V. și Georg. Ham. p. 686. n. 18.: *ἀναθέματι καθυποβαλών.*

[3] Theod. Stud. ep. 38.

[4] Theod. Stud. L. I. ep. 36. Cf. ep. 33—35. 37. 48.

[5] Theod. Stud. L. I. ep. 38.

[1] Theod. Stud. L. I. ep. 34.

[2] Theod. Stud. L. II. ep. 12 ad Pasch. Pont.

[3] Theod. Stud. L. II. ep. 63.

[4] Theod. Stud. L. II. ep. 86.

O cură radicală.

De M. Ludolf.

(Continuare.)

„Stațiunea G.! Scoborîți!“ strigă conductorul deschidênd ușile cupeelor. Irma se scoborî lute în mulțimea de ómenĭ. Cu îndestulire privi ea, cum plecă trenul maĭ departe, înainte de ce ar fi sosit celalalt, care avea să mérgă către H. Trăgêndu-și vĕlul preste față, pentru ca ómenii să nu-ĭ vadă ochiĭ roșiți de plâns, se grăbi în gară, ca să studieze planul de călătorie. Numaĭ preste o óră sosi un tren, care mergea înapoĭ. Spre a încunjura orĭ ce întîlnire, Irma ieși pe o cărare liniștită afară din gară în ținutul străin și-l privi adâncită în gânduri, așa că la reîntórcere trenul deja pornise. Numaĭ cu cel ce urma după acest tren, putea să se întórcă acasă, dar împrejurarea acésta avu cel puțin partea bună, că înserase deja, când ea cu un încunjur și abătêndu-se dela strada principală a orășeluluĭ ajunse acasă. Aci nu află pe nimenĭ. Servitórea, folosindu-se de binevenita ocasiune, cercetă pe o bună vecină din apropiare.

Slăbită, obosită și fórte nervósă se așeză tiĕra femee în grădină în filigoria cea îmbrăcată în haină désă de verdiș. Ambiția îĭ poruncia, ca aci să-și respingă lacrimile, deși îĭ era grozavă situația de a se vedé în propria sa casă adusă în starea cea maĭ de compătimit.

În sfârșit veni cameriera. Ea se înspăimîntă, când află pe stăpână-sa așteptând în grădină. Acésta nu o întrebă de nimica și era prea obosită spre a-ĭ face vre-o imputare. De altă parte și înțelépta servitóre se grăbi a preveni orĭ ce întrebare și imputare și zise: „Domnul asesor curênd se va întórce, el s'a dus la Hochbergen.“

„Așa dar totuși este adevĕrat!“ își gândi Irma, și i-se părea, ca și cum servitórea ar vorbi într'un anumit ton pe jumĕtate mult esprimător, pe jumĕtate compătimitor. De aceea îĭ aruncă observarea: „O sciŭ,“ și ca și cum ĭ-ar fi fost deplin cunoscută intenția bărbatuluĭ sĕŭ, adause cu un fel de șiretie: „S'a depărtat de diminéță orĭ a prânzit încă acasă?“

„Nu, Dómnă, domnul s'a dus de-a dreptul dela ședință; era tocmaĭ la unsprezece și jumĕtate, trăsura dela Hochbergen îl așteptă la oficiŭ,“ zise servitórea cu mândrie, că e orientată așa de bine.

Și agitata femee ĕră simți din cuvintele acestea tonul acela semnificativ.

„O!“ cugeta ea, „așa dar și trăsura o trimiseră după el, dar din precauțiune nu acasă, ci la oficiŭ. Tot lucrul a fost anume plănuit.“ Și ea la tóte acestea trebuia să se stăpânéscă, acum cel puțin. „Adu-mĭ tea în odaea mea, numaĭ decât; așĭ vre, să mĕ odihnesc, căcĭ nu mĕ simțesc bine.“

„Dómna în adevĕr este fórte palidă! Pot sta întru ajutor?“

„Mulțămesc, nu, îngrijesce-te numaĭ de teă.“

Irma se simți ușurată, când se vĕdu singură în odaea sa. Îndată ce i-s'a servit tea, ea a dimis cameriera cu observarea, că nu voesce a maĭ fi conturbată.

Sosi sara. Luna plină privia zimbind de pe tărie. Magica-ĭ lumină vibra printre frunzele arborilor verdĭ aĭ miceĭ grădinĭ, când asesorul Wolson se apropiă repede către casă. Óre se înșală? Îl amăgesce numaĭ luna arginție, orĭ dóră e lumină aceea, ce străbate prin ferestă? Adevĕrat, nu încape nicĭ o îndoélă. Ĭute scóte cheea din buzunar și deschide cu băgare de samă. Dar servitórea conscie de negligența sa de azĭ, sta la pândă. Repede sări înainte și-ĭ șopti: „Dómna azĭ la amézĭ s'a întors deja; se pare a fi bolnavă, — e grozav de palidă!“

Irma audise, cum se deschise ușea caseĭ. Ea se opri și ascultă. A auzit șop-

tirea, a audit, cum se deschise încet odaea bărbatului său, şi cum cunoscuţii paşi ai acestuia se apropiaŭ de camera ei! O, cât de bine a învĕţat ea a cunósce aceşti paşi în acel timp fericit, când cu inimă veselă îl aştepta sosirea, — acum aceste tóte aŭ trecut! Dintr'un vis frumos, dintr'o dulce ilusiune s'a trezit deodată şi s'a găsit într'o realitate amară şi aspră. Mica şi gingaşa ei figură trĕmura de agitată ce era; sdrobită de furtuna internă a unei iubiri vătĕmate, a unei ambiţiuni lovite şi a unei indignări deslănţuite, — abia era în stare a se ţiné pe picióre şi a-şi păzi demnitatea. Neastimpĕrul ei tineresc părea, că o va scóte din aşteptarea liniştită a celor ce aveaŭ să vină; cu tóte acestea Irma se sili din tóte puterile, să-şi continue mai departe lucrul, fără ca să îndrepte o singură privire spre uşe. Acésta o deschise o mână energică. Uimit de privirea disordinii, ce era pe mese, scaune şi pretutindenea, se opri Felix Wolson pe pragul uşii.

„Pentru Dumnezeŭ, dragă, dar ce va să zică acésta? Vreĭ dór, să te muţi de aicĭ?“ strigă el.

Ea nu se întórse, ci zise scurt: „Da, se póte şi acésta, de o cam dată însĕ voiŭ călători până la părinţii mei.“

„Ce? Ce ţi-s'a întîmplat, scumpa mea? Vino, dă-mi înainte de tóte o sărutare şi lasă-mĕ, să privesc în drăgălaşa-ţi faţă, ca să sciŭ, ce însamnă tóte acestea? De ce te-aĭ şi întors?“

Şi el voi, să o strîngă în braţe, dar ea îl respinse cu tótă hotărîrea.

„Lasă-mĕ, Felix! Într'o atare situaţie nu sînt dispusă de a face comedii, deşi acésta ar fi după placul tĕŭ. Du-te, — tu eştĭ un fătarnic!“

Şi cumpĕtul, care-l stăpânise cu atâta greutate, se nimici de odată. Tinĕrul bărbat era roşu ca focul. Un fel de iritaţiune puternică se vĕdia din faţa lui, dar ca fulgerul dispăru acéstă espresiune a feţeĭ şi se schimbă într'o confusie uşóră şi voiósă.

„Dar scumpa mea Irmă, nu lua prea în nume de rĕŭ mica mea viclenie. Tu veĭ ierta cu generositate sermanului şi pocăitului pĕcătos, şi la ocasiunea cea mai de aprópe veĭ veni şi tu la Hochbergen.“

„Aşa?“ strigă acum tinĕra femee, păşind fórte aprópe înaintea lui, în vreme ce ochiĭ îi schinteiaŭ. „Aşa? Înţelegerea intimă a avut acel îndestulitor resultat, că va fi permis şi soţieĭ tale a te însoţi cât mai curênd la Hochbergen? Dar te înşeli, Felix, eŭ privesc lucrul mai mult decât tragic, îl privesc de serios, şi nu voiŭ permite, ca alţiĭ să-şi bată joc de mine. Pretind considerarea, ce mi-se cuvine. Tu pe Nora —“

Sermana femee nu putu grăi mai departe, un potop de lacrimi îi năduşi glasul. Şi pe lângă tótă împotrivirea ei Felix totuşi o strînse în braţe şi-i zise uimit:

„Nevăstuţa mea, eştĭ dór atotsciutóre? Ce sciĭ deja despre Nora? O, cum se pedepsesce micuţa mea intrigă! Pe cum se vede, de odată vor să lese tóte pĕcatele mele la ivélă!“

„Cum?“ strigă Irma respingêndu-l cu tótă energia. „Îţi mai vine, să facĭ glume! — Cruţă-mĕ cu gingăşia ta! E ne mai auditt, a mĕ înşela astfel şi apoi a mĕ mai şi batjocori şi a mĕ tracta ca pe o copilă nepricepută.“

„Acum în adevĕr eştĭ o copilă drăgălaşă şi fără minte, scumpa mea. Tu ţi-aĭ perdut tot cumpĕtul.“ adause el acum cu tótă seriositatea, — „că-mi facĭ atarĭ scene pentru o mică şi nevinovată glumă, ce mi-am permis-o!“

„Aşa? Tu numescĭ aşa ceva o glumă nevinovată? Bine! Apoĭ du-te numai la „iubita“ ta Nora de Hochbergen. Despărţirea şi aşa v'a fost atât de amară şi cu atât mai dulce vĕ va fi decĭ revederea. Ér eŭ mĕ voiŭ duce la părinţiĭ meĭ!“

„La iubita mea Nora de Hochbergen!“ repeţi asesorul frecându-şĭ fruntea.

La o clipă străluci triumfătóre mişelia din ochiĭ lui, şi el morăi: „De aceea lacrimile şi mânia?“

Şi ca şi cum s'ar fi simţit deplin nimicit şi osîndit întrebă într'un ton timpit:

„Irmo, — eştĭ jalusă?“

Tinĕra nevastă îl privi un moment uimită.

„Jalusă?“ repeţi ea în ton nesigur. „În o astfel de supĕrare, în o astfel de amăgire deplorabilă nicĭ vorbă nu póte fi de jalusie! Nebună, ce eram încrecĕndu-mĕ în iubirea ta, pe când aicĭ tótă lumea scie, cât de mult eraĭ captivat de Nora de Hochbergen, sînt —“

„Iubita mea, tu eşti prea agitată. De aceea te rog, nu vorbi lucruri, carĭ în realitate însă-ţi nu le credĭ,“ o întrerupse el repede. „Tocmai acum eştĭ prea iritată, dar îndată se va schimba lucrul, şi tóte se vor întórce spre bine. Trebue să cunoscĭ pe Nora, ea doresce mult, să-ţi fie presentată.“

„Eŭ nu împărtăşesc acéstă dorinţă. Eŭ nu o voiŭ cerceta, — nu voiŭ merge la Hochbergen.“

„Acésta nicĭ nu e de lipsă, scumpa mea. Nora e aicĭ — ea aşteptă în camera mea şi doresce, să te salute!“

„Ce?“ Ochiĭ tinerei neveste scăpărau schinteĭ. „Nu, acésta este totuşi prea mare batjocură, a-mi oferi aşa ceva în propria mea casă! Aşa dar — să gătăm lute cu presentarea!“

Şi ca un fulger se repedi iritata femee la uşea dela camera vecină şi o deschise cu energie.

În urma sgomotului se mişcă óre ce în lăuntru pe comóda sofă, şi asemenea unui hoţ surprins sări de pe ea o sveltă şi tinĕră cătea de vînat lătrând impertinent cătră furiósa stăpână. Înspăimîntată fugi acésta înderĕpt în braţele bărbatului sĕŭ, care surîdêndu-i zise cu o blândeţă umilitóre:

„Nora se rógă de graţia stăpânei sale.“

(Va urma.)

Bibliografie.

Din „Biblioteca pentru toţi“ aŭ mai apărut:

Nr. 38. *Werther* de Goethe, cu portretul autorului şi alte 11 ilustraţii.

Nr. 39. *Povestea vorbiĭ* de Anton Pann, partea a treia şi ultimă cu portretul autorului.

A apărut şi se află de vîndare la tipografia seminarială:

Instrucţiune

dată de Înaltul ministeriŭ de interne cu privire la *procedura contra morbului de ochi:* „trachoma“, pentru auctorităţi publice şi învĕţătorĭ. — Broşura constă din 16 pag. şi costă 5 cr., spedată franco sub faşe 8 cr.

Instituţiunile *calvinescĭ*

în biserica românéscă din Ardél,

fasele lor în trecut şi valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare şi se póte procura cu preţul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaş** (Balázsfalva).

Tot la tipografia seminarială se află de vîndare:

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare şi cu copcĭ fl. 10.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Octoichul cel mic ediţ. III. Blaş 1892. Preţul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâi de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Pentecostarul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Apostolor, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele şi cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., *legat în* piele 3 fl. 20 cr.

Euchologiu

ediţiunea **a dóua**, revĕdută după originalu grecesc şi îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare *pe 552 pagine, pe hârtie* velină, tipariŭ frumos în **negru** şi **roşu**. — Preţul nelegat fl. 2.80, ér legat în pele tare fl. 3.80.

Istoria particulară a bisericeĭ unite de Dr. A. Grama broş. 1 fl. 50 cr.

Testamentul şi Literele fundaţionale ale fericitului Archiepiscop şi Mitropolit gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş *Dr. Ioan Vancea de Buteasa*. Blaş 1892. *Tipografia* Seminariului gr. cat. *din Blaş*. *Se află de* vîndare la Administraţia „Unirii“. Preţul: 10 cr., cu port postal 15 cr.

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Cestiuni

din

dreptul şi istoria bisericeĭ românescĭ unite, studiŭ apologetic din incidentul invectivelor „Gazetei Transilvaniei“ şi a dlui Nicolae Denusşan asupra Mitropolitului Vancea şi bisericeĭ unite. Partea I. 272 pag. 8°. Preţ **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Preţ **1** fl. Ambele părţi espedate franco **1** fl. **85** cr.

Istoria universală bisericéscă de Dr. A. Grama. Blaş 1881 broş. 3 fl.

Pregătire la mórte, adecă considerăţiuni asupra maximelor eterne folositóre tuturora pentru meditare şi preoţilor spre a predica, de *Alfons Maria de Liguori* Doctor al Bisericeĭ. În versiune românéscă de Membriĭ societăţiĭ de lectură Inocenţiu M. Clain. Blaş 1893. Tipografia Seminariului archidiecesan. Opul are 425 p. în 8 mic. Preţul 80 cr. Editura societăţiĭ.

Decretele Conciliului, provincial **prima**, ediţiunea a II-a broş. 80 cr.

Decretele Conciliului provincial **al dóilea**, ediţiunea a II-a broş. 65 cr.

Posta Redactiunii. *I. Sonea în Sepsi.* Mulţămim pentru cele trimise. De celelalte nu avem lipsă.

Editor şi redactor respundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.
Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.
Fóea apare in fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un sir garmond: odată 7 cr., a dóua oră 6 cr., a treia oră 5 cr., şi de fiecare publicăţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii» in Blaş.

Anul VI. Blaş 15 Februariŭ 1896. Numĕrul 7.

Leo XIII şi presa catolică.

Pe cum am anunţat în numĕrul trecut, în zilele trecute jurnalul catolic „Tijd" din Amsterdam şi-a serbat iubileul de cinci zeci de ani. Cu prilejul acesta amintita fóe a putut publica o scrisóre a Sfinţiei Sale, carea *ca manifestare* a Papeĭ cu privire la scopurile presei catolice e de interesul cel mai general. Reproducem din scri*sórea acésta* a Sfinţiei Sale următórele:

„A fost din partea vóstră o idee bună şi vrednică de recunoscinţă, ca după decurgerea alor cinci zeci de ani să renoiţi şi serbaţi fericita amintire a *întemeiării* foiĭ vóstre. Vestea acésta Ne-a făcut plăcere. Dór Noi scim, ce ţintă şi-aŭ fost pus dintru început redactoriĭ eĭ, şi la ce resultate fericite aŭ ajuns în diferite direcţiĭ. Pe când aŭ rĕmas credincioşi şi neclătiţi în reverinţa şi ascultarea faţă cu maĭca nóstră, cu biserica, pe atunci şi-aŭ ţinut îndreptată privirea tot de una spre interesele şi gloria bisericiĭ catolice, şi în acela-şi timp aŭ cercat a promova cu o cale şi mărimea şi fericirea patrieĭ sale. Eĭ se pot mândri, că aŭ conlucrat cu prevedere şi cu succes la restabilirea ierarchieĭ, o cestiune de importanţă principială; de o dată s'aŭ luptat eĭ cu tărie şi pentru adevĕr şi pentru instituţiile catolice împotriva erorilor véculuĭ.

„Amintind Noĭ meritele acesteaa*devĕrat*, că Ne provocăm la timpuri trecute, dar Noĭ voim, ca şi voĭ, iubiţiĭ Nostri fiĭ, să vĕ împărtăşiţi în lauda acésta, voĭ, carĭ aţi umblat în chip atât de conscienţios pe urmele înaintaşilor vostri şi mărturisiţi cu glas tare acele-şi convingerĭ ca şi eĭ şi lucraţi acum de multă vreme în sensul acestora. Şi fiind că e dorinţa vóstră cea mai ferbinte, ca să corĕspundeţi aşteptărilor Nóstre prin resultate mai frumóse pe zi ce merge, dorinţa acésta a vóstră sigur se va şi împlini, dacă causa religiuniĭ, carea dóră e de odată şi cea a binelui public, va găsi în voĭ neîncetat apĕrătorĭ nu numaĭ puternicĭ, ci şi de aceia, carĭ maĭ pe sus de tóte se încred în armele acelea, pe carĭ le oferesc prescrisele Evangelieĭ dumnezeescĭ şi instrucţiile emanate dela acest sfînt Scaun. În starea lucrurilor, în care se află ţara vóstră, una dintre problemele vóstre cele mai de frunte se cuprinde în aceea, ca să folosiţi orĭ ce prilej spre a întări şi lumina sufletele acelea, carĭ se interesézĕ de religiune. Noĭ inşi-ne nutrim sperarea, că în privinţa acésta judecata şi rîvna Nóstră vĕ va fi de mare folos spre ajungerea ţintelor vóstre, mai ales a aceleĭ ţinte, carea chiar acum e ţinta finală a dorinţelor Nóstre celor mai ferbinţi: de a promova reunirea cu Roma a celor ce staŭ afară de uniunea catolică. Principiul acela al învĕţăturiĭ creştine, care se referesce la unitatea credinţeĭ şi a comuneĭ creştine voită de Christos ca o notă esenţială, are să se tracteze éră şi éră în mod corect, fie pentru a-l esplica, fie pentru a-l apĕra. Dór inimicul cel vechiŭ al némuluĭ omenesc încă s'a luptat chiar în contra acestuĭ principiŭ cu înverşunare deosebită sperând, că dacă urmaşiĭ luĭ Christos vor fi odată desbinaţi între olaltă, atunci va puté să-şi îndrepte apoĭ loviturile împotriva luĭ Christos însu-şi şi să dirîme opul luĭ de rĕscumpĕrare. Dar Christos nicĭ odată nu póte să fie împărţit nicĭ în sine însu-şi, nicĭ în trupul luĭ cel mistic.

„Sîntem decĭ convinşi, că voĭ veţi sprigini din tóte puterile silinţele Nóstre întocmaĭ ca şi ceĭalalţi catolicĭ, carĭ ca şi voĭ se cuprind cu edarea de jurnale şi periodice.

„Pentru ca voĭ şi eĭ în lucrarea acésta să culegeţi roduri mai bune şi mai bogate, vĕ admoniăm atât pe voĭ, cât şi pe ceĭalalţi, să împreunaţi cu vederi sănĕtóse şi simburóse tot atâta prudinţă, moderaţiune şi concordie. Cu ajutoriul acestor însuşirĭ vor dispăré dintre catolicĭ neînţelegerĭ şi dificultăţi, şi se va potenţa puterea şi greutatea, când e vorbă de aceea, ca să vĕ luptaţi cu celealalte partide. — Vĕ felicităm, iubiţiĭ fiĭ, pe cum meritaţi, fiind că până acum fără de a vĕ clătina aţi observat acéstă ţinută; asta ne nutresce sperarea, că silinţele vóstre vor fi întimpinate din zi în zi tot maĭ mult de binecuvîntarea luĭ Dumnezeŭ şi de recunoscinţa ómenilor.

„Înţelegeţi însĕ, că maĭ e mult de

Feuilleton.

Aventurile unuĭ sclav.

Din însemnările unuĭ misionar din Africa.

Astăzĭ veni la mine o persónă estraordinară. E Ogvana Devana, adecă „gura a *nĭtat-o*", ceea ce are să se întregéscă cu: „dar inima nu". Eĭ e cârmaciul uneĭ năĭ şi a venit, pentru ca să ducă scânduri şi dóge. N'aĭ, să-l întrebĭ de viţă, patrie, sat natal, tată şi mamă. Odată l-am întrebat: „Unde e mamă-ta?" Eĭ a arĕtat spre pămînt şi mi-a zis: „Aci." — Eĭ e un om renumit. Limba galoană o grăesce ca un Galoa. Când îl aud Pahuinii grăind, eĭ zic, că eĭ se ţine de viţa lor. Adumiĭ de lângă rîul Ogove superior susţin, că el ar fi un Aduma, şi Oconḑiĭ, Ocoţiĭ, Işogiĭ, Simbiĭ, Aşangiĭ, Pobiĭ şi Aşiriĭ îl înţeleg bine. Eĭ rupe şi limba angleză şi cea franceză, şi în limbile acestea îl înţelegĭ, ce vre, maĭ ales când vre, să-ĭ dăruească óre ce. Şi chiar şi cu Germanii se înţelege binişor. A fară de acésta maĭ are încă şi alte însuşirĭ admirabile: el e brutar, bucătar şi maĭ pe sus de tóte orator. Fiindcă îl folosesc a dese orĭ de mijlocitor şi tălmaciŭ cu prilejul certelor dintre diferitele viţe, el e şi guraliv şi minciunos. „Asta e meseria mea cea maĭ de frunte," recunósce el cu linişte, „cu asta câştig maĭ mult." A fară de aceea o sticlă plină în mâna luĭ nu e în grije bună. Dar faţă cu atâtea însuşiri bune cea din urmă are să trécă de un defect mic.

Lambarne nu e patria luĭ Ogvana Devana. Eĭ a ajuns aci de departe. De unde, nicĭ el nu scie. Când i-a vîndut tatăl sĕŭ, el a fost încă mititel. „Nici aceea n'o sciŭ, dacă am plâns, când a trebuit, să părăsesc pe mamă-mea şi satul meŭ," aşa spune el. „Amintirea mea cea maĭ veche se referesce la bătăile, carĭ le-am primit dela stăpânul meŭ, când din nebăgare de samă ĭ-am aprins coliba. Fiind că atarĭ semne de prietenie nu-mi eraŭ pe plac, într'o nópte am fugit cu un soţ de robie. Noĭ duserăm cu noĭ câţĭ va cremenĭ şi alte câte va nimicurĭ. Patru zile şi patru nopţĭ rătăcirăm prin larga pustie. Credeam, că vom da de calea către patria nóstră. Dar în şesul acela eraŭ atâtea cărărĭ, carĭ se încrucişaŭ, cât maĭ pe urmă ajunserăm într'o pădure mare. Aci găsirăm cel puţin póme de mâncat şi apă de beut. Ne plăcu tare aci. Soţul meŭ, care era maĭ mare, prăda cuiburĭ de pasĕrĭ, şi noĭ sorbiam óuĕle şi mâncam puiĭ. Odată prinserăm o şopîrlă, de altă dată o viperă şi maĭ multe pasĕrĭ în biţurĭ. Într'o zi pătrunserăm maĭ adânc în pădure şi dădurăm de o cărare umblată. Firesce că merserăm în urma eĭ, până ajunserăm la un sat mare. Ne bucurarăm! Întru început gândiam, că e satul nostru natal. Dar spre mirarea nóstră aflarăm, că nu înţelegem limba, ce o grăiaŭ ómenii satului. Afară de aceea ómeniĭ purtaŭ aci cârpe vinete, roşi şi pestriţe, ba un flăcăŭ mare purta pe cap şi o pĕlărie. Lucrurile acestea ni-se părură fórte şóde. Noĭ vĕdurăm adecă până atuncia numaĭ nisce şurţe împletite din firicele de plante. În coliba, în care ne duseră, eraŭ treĭ statue marĭ. Cea din mijloc era tótă roşie, avea dinţi lungi ca aĭ animalelor şi o sabie în drépta şi un arc în stînga. Eŭ trĕmuram de frică şi mĕ ascunseĭ. Cele alalte dóuĕ statue representaŭ femeĭ, carĭ păreaŭ a fi fórte mănióse, maĭ ales una cu un cap mare şi cu nisce ochĭ marĭ, carĭ se înholbaŭ la mine. Eŭ voiam, să fug éră înapoĭ în pădurea nóstră. Dar soţul meŭ îmĭ zise: „Să aşteptăm până mâne diminéţă!"

„O femee ne aduse banane. Eŭ luaĭ pe a mea cu frică şi cu cutrĕmur şi aştep-

dorit, asta sigur o și simțiți, fiindu-vĕ inima plină de iubire față cu patria vóstră și cu frații vostri. Bărbăție deci! Întăriți-vĕ în silința vóstră, înflăcărați-vĕ rîvna, pentru ca rodurile eĭ să se înmulțéscă spre binele concetățenilor vostri, maĭ ales spre al fraților separați.“

„Germania“ adauge la acestea: „Abia va trebui să accentuăm, că aci avem de a face cu o declarare momentósă a Scaunuluĭ Apostolic cătră întrégă presa catolică și cătră cetitoriĭ eĭ, de óre ce aci ni-se designézĕ țintele cele dintâiŭ și cele maĭ înalte, pe carĭ avem, să le urmărim. Așa dară nu luptele de partid curat politice, maĭ vîrtos nu anumite lupte în fond isvorîte din egoism gol sînt problema nóstră, ci păsirea pe arena de luptă pentru adevĕrul creștin și silința de a readuce pe cei rătăciți în sinul singureĭ biserici. Devisa jurnaliștilor catolicĭ după Leo XIII are să fie de aci încolo: Ut omnes unum!“

Descoperirĭ nóuĕ. — Nicĭ nu s'a început bine investigarea în causa luĭ Pulszky Károly, și deja se și fac descoperirĭ nóuĕ. „Budapesti Hirlap“ în numĕrul sĕŭ din 13 a c. scrie între altele:

„Nu sîntem în norocósa posițiie, ca despre fiesce care din distincțiile regescĭ și din nobilitările, carĭ în timpul din urmă s'aŭ publicat așa de des, să putem comunica date autentice, dar din cele ce scim cu tot respectul despre darurile bărbaților, carĭ în însuflețirea lor patriotică sînt gata la jertfe, sînt autentice următórele date. Așa sîntem informați, ca aŭ pus la dispositia ministeriuluĭ unguresc: *Contele Vigyázó Sándor 400,000 fl., baronul Harkányi Frigyes 200,000 fl., baronul Harkányi Károly 200,000 fl., baronul Solymossy László 300,000 fl., frații baronĭ Bohus 200,000 fl., la olaltă 1.300,000 fl.*

„Ne-ar plăcé, să întregim catalogul acestor patrioți marinimoși cu suma acelor daruri, pe carĭ le-aŭ jertfit pe altariul patrieĭ baronii Inkey și Zeyk, Mészáros Károly, ceĭ treĭ frați Beck, Radocza, Gneist și alțiĭ, dar durere, nu sîntem în posiția de a puté interpela în calitate de deputat pe Bánffy orĭ pe Jósika, *óre cât e de mare suma, carea aŭ încredințat-o guvernuluĭ compatrioțiĭ nostri, carĭ aŭ fost înălțați de Maiestatea sa la rang de nobilĭ?*

„Ne póte servi de mângăere pentru banĭ publicĭ defraudați prin Pulszky Károly, că la dispositia ministeriuluĭ stă un capital cu mult maĭ mare ca banĭ aceia.“

La acestea observă „Alkotmány“:

„Aci se nasce întrebarea, că óre guvernul prin sumele aceste *s'a lăsat* a fi corupt, orĭ *pe ce fel de scopurĭ* ĭ-aŭ dat respectivii sutele sale de miĭ? Spre scopurĭ publice orĭ dóră *spre corumperea poporuluĭ*? — Cine dă samă de banĭ aceia? Acésta e o corupție, ca și care nu maĭ este pe lume.“

„Jertfa“ din Sofia. — Ĭerĭ s'a sevârșit în capitala Bulgarieĭ un act, ca și care altul istoria nu cunósce: un tată a ucis sufletesce pe fiul sĕŭ, pentru ca să-și asigureze un tron.

Ferdinand de Coburg e acest tată nefiresc. În proclamațiunea, cu care a vestit poporuluĭ bulgar, că s'a hotărît la uciderea sufletéscă a fiuluĭ sĕŭ, a spus el multe lucruri verdĭ.

Între altele a dat fără cruțare în Sfinția Sa zicênd: „Am vĕdut speranțele mele zădărnicite, de óre ce acolo, de unde am așteptat, n'am aflat înțeleptă pricepere pentru aceea, de ce are lipsă Bulgaria.“ Erupțiunea acésta arată, cât de tare îl este turburată mintea. Căcĭ nebună e pretensiunea, ca biserica catolică să subordineze principiile și dogmele sale resonuluĭ de stat al Bulgarieĭ. Ca și cum biserica catolică ar fi făcut-o acésta vre odată, fie chiar și de dragul statuluĭ celuĭ maĭ puternic de pe lume.

Apoĭ zice, că la pașul acela s'a hotărît „din propria sa inițiativă“. Nimeni pe lume nu o crede acésta. Să fie óre Ferdinand de Coburg așa de smintit, cât el singur să o crédă, să nu fie convins, că a grăit o minciună?

Dar absurditatea cea maĭ gretósă a cuprins-o în cuvintele, cu carĭ zice, că „aduce pe altarul patrieĭ cea maĭ mare și cea maĭ grea jertfă“. Nu o jertfă a adus el Bulgarieĭ, căcĭ Bulgaria nu are lipsă de el, esistința eĭ nu e legată de condiția, ca Ferdinand de Coburg să-ĭ fie principe; ci el a cumpĕrat pe sama sa tronul dând ca preț de cumpĕrare sufletul întâiŭ născutuluĭ sĕŭ. Și acesta e actul cel maĭ nefiresc, ce numaĭ se póte. Înțelegem, ca óre cine să-și calce pe convingerea sa și de dragul unuĭ interes temporal să se lapede de religiunea sa, deși e convins, că acésta e religiunea cea adevĕrată. E crimă mare și apostasia acésta, dar totuși putem să o pricepem. Înse ca un tată să fie convins despre adevĕrătatea religiuniĭ sale, să consacre pe fiul sĕŭ acesteĭ religiuni, și apoĭ totuși să se hotăréscă a-și asigura un bun lumesc așa, că în schimb pentru el aruncă pe întâiŭ născutul sĕŭ pradă uneĭ religiuni, pe carea o consideră de falsă! Un atare tată nu maĭ e tată, ci un monstru!

Dacă ĭ-a fost luĭ Ferdinand așa de tare de Bulgaria, de ce nu s'a jertfit eĭ pe sine însu-și? De ce nu a lăsat pe soție-sa, să mérgă cu fiiĭ sĕĭ la casa sa părintéscă, și nu a trecut el însu-și la „ortodoxie“? Dór „ortodoxiĭ“ sigur ar fi primit cu maĭ mare bucurie o atare „jertfă“ și ar fi sciut, să o apreție grăbind a despărți pe principele sĕŭ de soția luĭ catolică din óre care punct, bună óră din punctul „uriĭ nedumerite“, și a-l cununa apoĭ cu o domniță „ortodoxă“, bună óră din Montenegro. Dar ce s'a amânat, nu s'a uĭtat. Noĭ așa credem, că nicĭ trecerea luĭ Ferdinand la „ortodoxie“ nu va întârzia multă vreme, de cum va până atuncĭ Bulgariĭ nu vor pacheta și speda din țară pe principele acesta nevrednic, pe cum făcuseră cu principele Alesandru de Battenberg, deși acela a fost alt fel de om.

Foile nóstre neunite „Telegraful“, „Gazeta“ și „Dreptatea“ nótă într'o mare de bucurie, pentru că „ortodoxieĭ“ i-a succes o isbîndă așa de strălucită în Sofia. Dar încă și maĭ mare bucurie va fi fost ĭerĭ în Iad.

---

tai, până ce soțul meŭ și-o mâncă pe a sa de jumătate. Atuncĭ mĕ apucaĭ și eŭ de mâncate, și mĭ-a plăcut fórte tare. Acum mĕ aruncaĭ pe coșarca plină de banane și apucaĭ îndată cincĭ orĭ șese, și pentru cele maĭ de pe urmă ne băturăm amîndoĭ așa, cât privitoriĭ isbucniră în rîsete. Firesce că eŭ eram de desubt. Dar pentru aceea nu ni-se strică prietinia. Ne ținură bine, și noĭ curênd ne hotărîrăm, să facem bole imanda, adecă să ne aruncăm în genunchĭ înaintea căpetenieĭ, să-ĭ atingem fruntea cu o bâticuță și să-ĭ rupem cârpa, prin carĭ lucruri ne declararăm de sclavĭ aĭ luĭ. Eŭ am rĕmas cam un an în satul acela, și dacă mĕ întrebaŭ, cine sînt, ziceam: „Pole.“ Căcĭ așa se chema vița, care locuia în satul acela. Acum voiră, să mĕ trécă printr'un obiceiŭ, care pe acolo trece de obiceiŭ religios. Voiaŭ adecă, să-mĭ piléscă dințiĭ. Eŭ ziseĭ: „Nu, eŭ nu vreŭ, să mi-se strice dințiĭ!“ Dar statua aceea grozavă din mijloc se întórse de odată cătră mine, ca și cum ar voi, să lovéscă în mine cu sabia. Statua încă avea dințĭ piliți. Ce gróză m'a cuprins, când am băgat-o acésta de samă! Trĕmuram așa de tare, cât nu puteam, să-mĭ țin gura închisă. Dințiĭ mi-se băteaŭ de olaltă, și preste voea mea muș caĭ pe omul cu pila așa de tare, cât îĭ sângeraŭ degetele. El mĕ bătu bine, și pedépsa îmĭ fu, că mĕ închiseră la cele treĭ statue, și acolo aș fi avut, să petrec nóptea singur singurel. De mâncare încă nu-mĭ dădură nimica, de óre ce dințiĭ mi-ĭ priviaŭ de necurați. Dar eŭ înșelaĭ pe păzitoriĭ meĭ și scăpaĭ, după ce noptase. Ajunseĭ calea, carea, după cum sciam, ducea la Așangĭ, și începuĭ, să fug prin nópte și pădure.

„La câte va zile ajunseĭ la un sat și acolo îndată îmĭ cercaĭ alt stăpân. Când cel de maĭ înainte veni după mine, sosi prea târziŭ, căcĭ acum ar fi avut, să dea în schimb pentru mine diferite mărfurĭ. Spre norocirea orĭ nenorocirea mea în scurtă vreme după aceea îmĭ muri stăpânul, și soră-sa, o strigóe bătrână și cu o cale preutésă fanatică de idolĭ, mĕ moșteni după frate-sĕŭ. Ea se certase neîncetat cu frate-sĕŭ, cu cele alalte femeĭ și cu tótă lumea. Cu tot prilejul striga asupra mea și mĕ bătea. Pricina tuturor întîmplărilor, carĭ o supĕraŭ, eram eŭ, și nimic nu puteam să-ĭ fac pe voe. Coșarca, în care culegeam banane, nicĭ o dată nu ĭ era destul de plină, legătura de lemne, ce o aduceam din pădure, nicĭ o dată nu-ĭ era destul de mare. Eŭ îĭ rîdeam prea mult, îĭ mâncam prea mult și așa maĭ de parte. O dată sosi un preot mare de idolĭ. El avea un cuțit, nisce fórfecĭ și văpsélă roșie. Ómenii își șopteaŭ neîncetat în chip taĭnic. Dar eŭ băgaĭ de samă, că vor, să mĕ tetoveze. Operația asta o vĕdusem de multe orĭ la Pobĭ. Ómenii atuncĭ strigaŭ și plângeaŭ tot de una. Din acestea conchideam, că tetovarea e durerósă. Și așa mĕ hotărîĭ, să-mĭ mântuesc acum pelea, pe cum îmĭ mântuisem maĭ înainte dințiĭ. Dór ea era așa de négră și frumósă și sclipia ca oglinda, când ieșiam din scaldă! Me culcaĭ deci și mĕ făcuĭ bolnav și ziseĭ, că nu pot înghiți nimica, fără numaĭ suc de trestie de zăhar și vin de finic. Așa trecură treĭ zile, fără ca să mi-se întórcă pofta de mâncare. Firesce că nóptea mĕ ajungea fómea, și atuncĭ mĕ furișam la proviantul strigoiĭ bătrâne și înfundam în mine, cât încăpea. Cum stă lucrul pe la voĭ pe la Europenĭ? Pe la noĭ la negri așa e moda, că omul móre, dacă nu maĭ mânâncă nimica. Ómenii gândiaŭ deci, că sînt perdut, și eŭ îĭ auḑiam, cum plângeaŭ. Gândescĭ dóră, că lacrimile acelea le vĕrsaŭ pentru mine pentru Ogvana Devana? Nicĭ de cum, ei plângeaŭ pentru paguba, carea ar fi avut-o, dacă muriam eŭ sclavul lor. Amânară deci ceremonia tetovăriĭ, și spre bucuria cea maĭ mare a mea vĕḑul, că preotul acela părăsi satul ducênd cu sine cuțit, fórfecĭ și văpsélă. Ce lipsă și aveam, să port pe pelea mea figurĭ de șerpĭ și de ciocurĭ de pasĕrĭ, pe pântece o potcóvă, pe pept stele și pe spate diferite liniĭ? La câte va zile după aceea începuĭ, să mĕ însănĕtoșez. Dar ce s'a amânat, nu s'a uĭtat, și omul cu cuțitul cel mare se înfățișă din noŭ în sat. (Va urma.)

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Curia regéscă din Budapesta în ședința dela 1 Febr. a. c. a făcut o enunțare de mare importanță pentru biserică. Anume a declarat, că legile referitóre la așa numita „mână mórtă“, pe cum sînt articliĭ de lege 55 și 75 din 1498, articl. 17 din an. 1647 și art. 16 din 1715, carĭ restringeaŭ dreptul bisericiĭ de a câștiga avere imobilă, se consideră de abrogațĭ prin datină și prin desvoltarea dispoșițiilor cu privire la dreptul privat. În urma acesteĭ enunțărĭ a curieĭ judecătoriile pe viitor nu aŭ să maĭ facă dificultățĭ la transcrierea averiĭ imobile pe numele bisericilor recunoscute în patrie.

Micul deputat Pap Géza nu e mulțămit cu instrucțiunea din seminarele teologice și în ședința dietală din 10 a c. a poftit, ca seminarele greco-catolice și cele greco-orientale să fie strămutate la Budapesta în inima țĕriĭ, — póte pentru ca alumniĭ să cunóscă maĭ bine corupția, ce domnesce în partidul guvernamental, din care face parte sfătosul deputat. Tot acest naiv ablegat liberal maĭ poftesce ștergerea celibatuluĭ. Se vede, că sînt beți domniĭ liberalĭ de pretinsele succese ale politiciĭ lor bisericescĭ.

Roma.

Comisiunea de cardinalĭ și alțĭ prelațĭ esmisă în cestiunea reuniriĭ bisericilor orientale desbinate a ținut în 9 a c. o conferință sub presidiul Papeĭ. La conferință pe lângă cardinaiiĭ din Roma aŭ luat parte și cardinalul Langenieux archiepiscopul de Rheims și cardinalul Vaughan archiepiscopul de Westminster.

Franța.

Guvernul francez e supĕrat pe nunțiul apostolic din Paris, pentru că nu voesce, să recomande Papeĭ persónele propuse de guvern pentru ocuparea scaunelor episcopescĭ vacante. Ce e maĭ mult, guvernul poftesce dela S. Scaun, să revóce pe nunțiul Ferrata și să trimită în locul luĭ alt diplomat maĭ de înțeles. S. Scaun din parte-și pretinde maĭ energic, ca guvernul să-ĭ propună atarĭ candidațĭ de episcopĭ, aprobarea cărora să pótă urma fără de nicĭ un scrupul.

Episcopul de Annecy a publicat de curênd o fóe volantă intitulată „Pentru cine să votăm?“ La întrebarea, că cine pórtă vina persecuțiunilor, ce le sufere biserica în Franța, rĕspunde, că alegĕtorul catolic. „Votul meŭ, al alegĕtoruluĭ catolic, a produs persecuțiunea fără păreche a bisericiĭ. Eŭ sînt de vină, că oficialiĭ nu observă preceptele bisericescĭ, că pruncii nu primesc instrucțiune religiósă, că în spitale morboșiĭ mor fără mângăerile religiuniĭ, că călugării se alungă din țară, că biserica și drepturile instituțiunilor eĭ se violéză și suprimă.“ Energica fóe volantă légă de inima catolicilor, să voteze numaĭ pentru atarĭ candidațĭ, carĭ promit pe onórea lor civică, că vor apĕra biserica.

Revistă politică.

Afacerĭ interne.

Ministrul Wlassics spre a captiva bunăvoința deputaților a sulevat în dietă cestiunile cele maĭ ardente: cestiunea autonomieĭ și a congrueĭ. Cu acésta a creḑut ministrul, că va trece curênd preste budgetul cultelor. Dar s'a amăgit. Oposiția a înțeles apucătura ministerială și chiar cu cestiunile amintite a început, să se ocupe maĭ pe larg.

Încă în ședința din 7 a c. a demascat Ugron pe Wlassics și ĭ-a zis, că în loc de a improvisa cu autonomia și congrua scene teatrale, maĭ bine ar face pașiĭ de lipsă spre resolvirea lor. Pe oratorul nu-l mulțămesc promisiunile góle. „Dacă ați separat biserica catolică de stat,“ le zice liberalilor, „dați ĭi dreptul, ce l-ați dat deja tuturor bisericilor.“ Să se concédă drepturĭ egale tuturor bisericilor. Maĭ încolo doresce oratorul, ca interesele bisericilor să se unéscă în un punct anumit, și atuncĭ va înceta licitația și esploatarea lor de cătră guvern. Cu privire la patronatul regesc, care azĭ se deprinde prin mijlocirea guvernuluĭ, Ugron poftesce, să se elibereze biserica catolică de acéstă cătușe de aur. Autonomia să fie deplină și independentă, și dreptul de întrevenire al guvernuluĭ să fie deṭĕrmurit prin legĭ. În fine propune, ca guvernul să se îndrume a veni cu un proiect de lege spre a regula raportul bisericilor față de stat. Aicĭ amintesce Ugron despre bisericile și școlile, carĭ lucră spre rĕsturnarea statuluĭ, atacă integritatea statuluĭ și nutresc ură în contra națiuniĭ magiare și a limbiĭ statuluĭ. (Aiurărĭ incurabile.)

Hock zice, că guvernul amână regularea congrueĭ, ca să pótă face presiune asupra preoțimiĭ la alegerĭ.

În ședința din 8 a c. ministrul Wlassics rĕspunḑênd oratorilor oposiționalĭ desvóltă de noŭ programul sĕŭ cu privire la culte și instrucțiunea publică. Declară, că lucrările prealabile spre revisuirea legiĭ pentru școlile poporale sînt în curgere. Nu întârzie a spune, că sînt și atarĭ auctorități supreme bisericescĭ necatolice, carĭ nu rĕspund nicĭ la 15—16 recercărĭ și încă maĭ ales în cause de agitațiuni în contra statuluĭ. Crede, că va întimpina aprobarea camereĭ întregĭ, dacă și până la revisuirea legiĭ va lua mĕsurĭ pe cale novelară spre sanarea rĕuluĭ. Statificarea școlilor nu o înțelege așa, ca și cum confesiunile nu ar maĭ puté ține școlĭ, ci numaĭ voesce, ca statul să-și pótă validita ingerința în ele, întru cât e de lipsă. Cu respect la raportul dintre biserică și stat ministrul declară, că dînsul nicĭ când n'a acceptat principiul despărțiriĭ totale a bisericiĭ de cătră stat. Acest principiŭ nu e pus în practică nicĭ în America, nicĭ în Belgiŭ, nicĭ airia. Ministrul doresce numaĭ a separa cercul de activitate al bisericiĭ de cătră a statuluĭ. Prin legea despre libĕrul esercițiŭ religionar nu s'aŭ despoiat bisericile istorice de dreptul lor, ci numaĭ s'aŭ împărtășit și nóuĕle confesiunĭ de binecuvîntarea egalităților și a libertățiĭ.

În ședința din 10 a c. Szmialovszky descrie starea materială de compătimit a preoțimiĭ din părțile nordice ale țĕriĭ și urgitézá regularea congrueĭ, érá până atuncĭ prelațiĭ să vină în ajutorul preoțimiĭ prin dărnicia lor cunoscută.

Cu afacerea Pulszky K., care cu minte ușóră a cheltuit o jumătate de milion stórsă de pe averea poporuluĭ contribuent, s'a ocupat Lunĭ contele Apponyi arĕtând, că cabinetul Wekerle, după ce și-a dat abzicerea și conducea agendele numaĭ în mod provisor, a trecut preste cercul competințeĭ sale asignând luĭ Pulszky preste 200 de miĭ de florenĭ, maĭ înainte de ce acesta ar fi dat samă de cele 167 de miĭ deja primite. Asemenea necorect a purces și Wlassics dând încă 115 de miĭ unuĭ om, care desconsidera instrucțiunile ministeriale. Fiind că scandalul a devenit european, cere, să se facă lumină, arĕtându-se lumiĭ culte, că Ungaria nu se teme de lumină. Spre acest scop propune, să se esmită o comisiune parlamentară de 15 membri, carĭ să cerceteze afacerea picturilor și alte afacerĭ, ce sînt în nex cu aceea.

Bánffy s'a opus la propunerea luĭ Apponyi. El impută oposițieĭ, că descopere corupțiunea, zicênd, că nu este în interesul țĕriĭ, ca din zi în zi să căutăm cestiunile, carĭ le putem numi scandale. (Dară morburile numaĭ descoperite și constatate se pot sana.)

Cuvintele luĭ Bánffy aŭ provocat scene furtunóse. Maĭ multe vocĭ din oposiție se auḑiaŭ: „Hoție! Gazde de hoți!“ Numaĭ declararea luĭ Wlassics, că a dat pe Pulszky pe mâna justițieĭ, a maĭ domolit tumultul.

În apĕrarea guvernuluĭ a sărit Marți fostul ministru Wekerle, sub care și-a început Pulszky cariera cumpĕrăriĭ de picturĭ. Eĭ voesce, să arete, că guvernele aŭ purces corect punênd la dispoșiția luĭ Pulszky sume marĭ de banĭ maĭ înainte de ce acelea s'ar fi votat de corpurile legiuitóre, și susține, că chipurile representă suma, cu care aŭ fost cumpĕrate.

Mercurĭ Zelenyák, unicul deputat al partiduluĭ poporal, zice, că epoca presentă o póte caracterisa numaĭ prin cuvîntul „corupție“. Domnesce corupția în oficiĭ, în presă, în legislațiune, în școlă, la preoțime, pretutindenea. Una după alta cad victimele. Cea dintâiŭ a fost Miklós Gyula, a dóua Pulszky K. Nimenĭ nu scie, cine va fi cea maĭ de aprópe jertfă. Póte că însu-și ministrul de interne Perczel Dezső. În direcțiunea pentru construirea căiĭ ferate vicinale slavone a figurat și Perczel 6 lunĭ după denumirea luĭ de ministru. În direcțiunea societățiĭ pentru construirea linieĭ slavone între Eszék și Pozsega pe lângă Jidaniĭ Beimel, Deutsch, Haas Jacob și Haas Emil a fost și Perczel Dezső și încă 6 lunĭ ca ministru. Câștigurile realisate de societate se calculéză preste un milion.

Ministrul Perczel declară, că el a repășit din direcțiunea aceleĭ societăți îndată după denumirea sa de ministru, decĭ nu pórtă vină, că numele nu i-s'a șters din registrele direcțiuniĭ.

Polonyi în ședința dietală de Joĭ reflectând la rĕspunsul, ce l-a dat ministrul Perczel luĭ Zelenyák, zice, că mi-

nistrul prin apĕrarea sa arată, că nu cunósce legea. Fie care membru al direcţiunii e responsabil, până când numele lui figuréză în conspectul firmei. Şi e de mirat, că în acest timp cade înmulţirea capitaluluĭ şi respectice emisiunea de acţiĭ. Perczel a păşit în scaunul ministerial ieşind din consiliul administrativ al Haas-ilor, aĭ acelor Haas-ĭ, carĭ pentru mituirĭ grave aŭ fost şi în carcer, şi fiind că nu merită încredere, aŭ fost eschişĭ dela orĭ ce întreprindere de a statuluĭ. Regretézĕ, că Perczel şi ca vicepresident al dietei a rĕmas în atare societate. — Ministrul vĕdĕndu-se strîmtorat zice, să să cerce compasul spre a se vedé, ce bărbaţi mai ocupă loc în direcţiunile Haas. Adecă mai sînt şi alţi pĕcătoşi. — În cestiunea Pulszky K. Polonyi propune, să plătéscă aceĭ ministri, carĭ ĭ-aŭ asignat banĭ, dară aŭ negles supraveghiarea şi controla cu privire la folosirea lor, căcĭ din banĭĭ ţĕrĭĭ nu e iertat, să se pérdă chiar nimica.

Anglia.

Parlamentul anglez s'a deschis în 11 a c. prin discursul tronuluĭ, în care se accentuéză, că Anglia se află în raporturĭ amicale cu puterile străine. Cu Franţa s'a făcut învoélă spre a se asigura independenţa Siamuluĭ. Asemenea aŭ ajuns la înţelegere şi comisariĭ trimişĭ, ca să statoréscă limitele între India, Afganistan şi provinţele ţaruluĭ rusesc. În cestiunea Venezueleĭ speréză, că pertractările vor duce la resultat mângăitoriŭ. Sultanul a primit punctele principale cu privire la reformele din Armenia. E dureros, că fanatismul uneĭ părţi a poporaţiunĭĭ turcescĭ a îndeplinit atâtea violenţe în imperiul otoman. Năvălirea armată de pe teritoriul sudafrican, ce stă sub supraveghiarea Angliei, pe teritoriul republiciĭ Transvaal a provocat ciocnirĭ sângeróse. Altcum atitudinea presidentuluĭ Krŭger arată, că el recunósce de îndreptăţite gravaminele ridicate de maioritatea poporaţiunĭĭ din Transvaal. Obiectul principal al desbaterilor parlamentare va fi modalitatea de a consolida şi ridica marina de răsboiŭ. Adecă si vis pacem, para bellum.

Turcia.

Insurgenţiĭ din Zeitun aŭ capitulat sub condiţiunile următóre: 1. Predaŭ tóte armele de răsboiŭ, dară să se cofisce armele şi dela Mohamedanĭĭ din jurul Zeitunuluĭ. Armele de lipsă spre apĕrarea personală şi-le reţin. 2. Amnestia generală pentru indigenĭ, respective urmărirea pe cale judicială ordinară a delictelor comune. 3. Edificarea căsarmelor dîrîmate, cum şi pretensiunile şi respective contribuţiunile poporaţiunĭĭ se lasă în judecata sultanuluĭ. 4. Să se denuméscă caĭmacanĭ creştinĭ amĕsurat reformelor. — Ambasadoriĭ vor pofti declarărĭ formale dela Pórtă, că va garanta siguritatea vieţiĭ şi averiĭ insurgenţilor. Dintre toţi supuşiĭ turcescĭ numaĭ pentru Românii Macedoneni nu se face nimica, căcĭ de eĭ nu se teme sultanul, fiind că sînt prea loiali.

Bulgaria.

Principele Ferdinand şĭ-a primit preţul pentru apostasia fiuluĭ sĕŭ. Pe cum anunţă semioficiósa „Agence Balcanique", sultanul recunósce pe Ferdinand de principe al Bulgarieĭ şi a încredinţat guvernuluĭ turcesc, să mijlocéscă recunóscerea luĭ Ferdinand şi din partea marilor puterĭ. Sultanul şi până acum l-a vĕdut bine pe Ferdinand şi prin declararea luĭ de principe a voit numaĭ să împlinéscă dorinţa Rusieĭ, care rĕsplătesce pe Ferdinand pentru rebotezarea fiuluĭ luĭ. Rusia rĕsplătind pe Ferdinand voesce a-şĭ asigura de noŭ influinţa în Bulgaria, ca astfel să se scape de Ferdinand, cum s'a scăpat de Alesandru, când nu a maĭ servit intereselor rusescĭ. Ce vor zice puterile europene la nóua stratagemă a diplomaţieĭ rusescĭ, nu se scie, dară e probabil, că ele nu vor împedeca pe Bulgarĭ de a se înjuga la carul Rusieĭ.

Esarchul bulgar a sosit Marţĭ în Sofia.

Circular.

(Continuare.)

Deşi prin instrucţiunea Înaltuluĭ Cor Episcopesc ni-se prescrie, că ce ţinută să luăm şi noĭ preoţiĭ şi credinciosul popor faţă de legea matriculelor civile, şi aşa zisuluĭ matrimoniŭ civil, totuşi după ce aŭ emanat şi maĭ târziŭ ordinaţiuni dela Înaltul ministeriŭ, la aplicarea acelor legĭ, şi mai vîrtos ca pe cum una ne este credinţa sfîntă, aşa şi faţă de acestea legĭ să purcedem toţi în uniformitate şi să nu facem nimica nici clerul nicĭ poporul mai mult spre înălţarea nimbuluĭ acestor legĭ. decât numaĭ aceea, ce ni-se impune, am aflat consult a reîmprospeta următórele:

1. După ce şi după păşirea în viaţă a legilor şi matriculelor civile tóte legile, s. canóne, statute şi datinĭ a bisericiĭ nóstre faţă cu încheiarea s. taĭne a căsătorieĭ rĕmân şi staŭ nestrămutate şi neclintite ca şi stînca cea sfîntă de 2000 de anĭ, pe care e zidită biserica nóstră, — pe care o aŭ negrit valurile puterii lumescĭ, dar s'aŭ frânt de dînsa — şi pe viitoriŭ ca şi până acuma credincioşiĭ, carĭ vor voi a încheia sfîntul sacrament al căsătorieĭ, înainte de tóte trebue să se presenteze înaintea preotuluĭ saŭ părinteluĭ sufletesc, vor încheia credinţă înaintea preotuluĭ, se vor face celea treĭ vestirĭ în s. biserică, de cum va sub timpul vestirilor se vor descoperi impedimente canonice statorite de biserica nóstră, se va cere dispensaţiune dela Ilustritatea Sa Episcopul, şi aicĭ în Selagiŭ dela casurile delegate prin Ilustrul Archiereŭ dela oficiul vicarial, după pracsa usitată până acuma, că de la carĭ impedimente e facultat a dispensa acest oficiu vicarial, este cunoscut veneratuluĭ Cler.

2. La acest loc am onóre a atrage preţuita atenţiune a veneratuluĭ Cler asupra cuprinsuluĭ punctuluĭ al 7-lea din instrucţiunea corului episcopesc adresată clerului. Casul amintit în acest punct, că dacă sponsiĭ ar fi defipt cu oficialul civil ziua pentru sevârşirea formalităţiĭ civile înainte de a fi mers la parochul lor, şi nu ar puté amâna pe altă zi ceremonia aceea civilă, se dă facultate parochilor şi administratorilor parochialĭ de a dispensa de la vestirea a dóua şi a treia şi dela timpul oprit, numaĭ la oraşele marĭ póte obveni, dar nicĭ de cum la satele nóstre, pentru că clerul nostru tot de una scie previe, că carĭ sînt căsătoriniĭ în cutare va parochie, şi previe sciind pedeca vestirilor şi a timpuluĭ oprit, are atâta timp, ca să pótă cere dispensaţiune de la forul competent, — aicĭ la noĭ oficiul vicarial, — prin urmare nu va subversa lipsa aplicărĭ acesteĭ modalităţi, prin care se vatĕmă necsul ierarchial; prin urmare rog pe Ven. Cler, să susţină pracsa canonică usitată până acuma pentru dispensarea de la vestirĭ şi timpul sacrat cu atât maĭ vîrtos, şi să nu creăm casurĭ esceptionale, pentru că întroducerea casurilor escepţionale pe rînd ne va desbrăca pe toţĭ de tóte drepturile. Acéstă esplicaţiune e destinată singur pentru cunoscinţa veneratuluĭ Cler.

3. Trebue să pregătéscă M. On. dnĭ fraţĭ preoţi ca şi până acuma atestatele prescrise prin Înaltele Ordinaţiuni Archiereschĭ despre împlinirea promulgaţiunilor, despre instruirea căsătorinziilor în rugăciuni şi închiăturile credinţeĭ, şi că nu subversézĕ impedimente canonice, şi despre pregătirea miroteilor cu S. Sacramente. şi să stradea dimisionale, dacă miroteiĭ sînt din dóuĕ parochiĭ, şi acestea documente veneratul Cler nesmintit să le susţérnă oficiuluĭ protopopesc spre dobîndirea binecuvîntării saŭ scheduleĭ de cununie dimpreună cu taxa usitată, şi fiind maĭ dese oficiile postale, pentru cruţarea călătoriilor credinciosuluĭ popor se pot efeptui pe calea postală. Dar încă o dată atrag atenţiunea veneratuluĭ Cler spre susţinerea neschimbată la consolidarea legăturilor ierarchiale şi a iurisdicţiuniĭ reciproce între Ven. Cler, oficiile protopopescĭ şi cel vicarial, că legătura solidarităţiĭ ne va fi arma cea maĭ puternică spre bravarea furtunelor.

4. Stolele îndatinate până acuma are drept a le percipia ven. Cler şi în viitor, pentru că tot acelea-şĭ serviţiĭ le va face şi în viitor ca şi în trecut, carĭ stole faţă de greutăţile multifarie, carĭ apasă umeriĭ cleruluĭ nostru pentru binele sufletesc şi temporal al credincioşilor, se pot numi fórte moderate, de óre ce preoţimea română trebue să mérgă cu crucea în frunte şi întru apĕrarea drepturilor poporuluĭ român.

5. Căsătoriniĭ după ce vor încheia credinţa înaintea preotuluĭ, trebue să mérgă la oficiul de matriculare politic spre a se insinua şi acolo pentru vestirile civile. Înse terminul pentru împlinirea actuluĭ inregistrăriĭ civile înaintea oficiuluĭ purtatoriŭ de matricule civile să nu-l hotărésc nicĭ odată căsătoriniĭ, până când maĭ înainte nu se vor conţelege cu preotul, şi la olaltă vor defige ziua cununieĭ şi nu vor fi pregătiţi cu celea spirituale prescrise prin s. biserică înainte de încheiarea s. sacrament al căsătorieĭ, ca aşa să convină ziua îndeplinirii actuluĭ civil cu cea a cununieĭ bisericescĭ.

6. După ce din ziua insinuăriĭ la oficiul purtătoriŭ de matricule civile — pentru vestirĭ civile — până la îndeplinirea actuluĭ civil al inregistrăriĭ se recere un restimp cam de 23 zile, Ven. Cler încă la începutul carnevaluluĭ să facă atent pe credinciosul popor, ca ceĭ ce aŭ propus de a încheia s. legătură a sacramentuluĭ căsătorieĭ, să nu amâne efeptuirea propusuluĭ pe sĕptĕmânile din urmă, ca să nu dea de pedecă din partea oficiilor purtătóre de matricule civile.

7. Să se aducă la cunoscința credinciosului popor, că pe cum și înaltul ministeriŭ a emanat ordinațiune în acéstă privință, pentru îndeplinirea actului de înregistrare la oficiul purtatoriŭ de matricule civile să nu se presenteze convoiul nuntașilor, ci numaĭ mirele și mirésa și doĭ bărbațĭ ca martorĭ; atâta pretinde legea, mai mult nu, să ținem strict legea, ér mirésa încă fără cunună pe cap saŭ alte semne de cununie bisericéscă, cum sînt stégurile și semnele fraților de mire, cu un cuvînt nicĭ o podóbă saŭ pompă esternă să nu foloséscă din celea ce are datina poporul nostru să foloséscă la sĕrbătorirea solemnității sfinteĭ cununiĭ bisericescĭ. Înse și legea civilă ezice, că ținteșce într'acolo cu dispușețiunile sale referitóre la matrimoniul civil, — care după credința nóstră e numaĭ o înregistrare civilă, — ca în îndeplinirea acelui act nimic să nu fie, ce ar semĕna cu solemnitatea cununieĭ bisericescĭ; cu atât maĭ vîrtos nu ne este ĭertat nóuĕ românilor gr. cat. a adauge mărirea acelui act civil cu întrebuințarea la sevârșirea luĭ a scumpelor nóstre datinĭ strămóșescĭ, pe cum sînt nănașiĭ, cununa de mirésă, stégurile, fraților mireluĭ și surorile miresei; acestea onorate persóne și obiecte aŭ însemnătatea lor religióșă și sfîntă singur întrebuințate și desfășurate la solemnitatea sĕrbătoréscă a încheiării sfîntuluĭ sacrament al căsătorieĭ în biserică înaintea s. altariŭ, unde preotul servul luĭ Dumnezeŭ rógă scoborîrea binecuvîntării și a harului ceresc preste capetele încoronate, sufletele și inimile unite a celor, carĭ pășesc la s. legătură a sacramentului căsătorieĭ.

Închiĭ: cu cât sînt noriĭ maĭ greĭ asupra capetelor nóstre, cu credință atât maĭ mare să ne îmbrățișăm și strîngem la sufletul și inima nóstră scumpeturile sufletului nostru, adecă legea nóstră cea sfîntă și celea 7 sfinte taine ale bisericiĭ nóstre, ritul, limba și vîrtuțile strămoșescĭ, căcĭ scim noĭ, că sórele când scapătă de sub norĭ, cu atât maĭ strălucitóre îĭ sînt razele, așa și noĭ sperăm în Dumnezeul părinților nostri, că va împrăștia norul, care întunecă orizonul bisericiĭ nóstre, și érăși va străluci sórele mângăeriĭ și al mântuiriĭ; pentru că sórele și sub norul întunecos tot sóre rĕmâne, așa și legea nóstră cea sfîntă și atinsă de norul negru al apĕsăriĭ tot lege rĕmâne, întemeiată și lățită pe rotogolul pămîntuluĭ de cătră Mântuitoriul lumiĭ Christos, care a zis și zice și azĭ cătră noĭ: „Nu vĕ temereți, că eŭ am învins lumea.“

Aflu consult, ca acest cercular On. Cler să-l decopieze și lăsând afară pasage, carĭ se țin de activitatea cleruluĭ, să-l publice credinciosuluĭ popor în biserică.

De altmintrea oftându-vĕ sĕrbătorĭ fericite și an noŭ rourat de harul ceresc, cu deplină stimă frățéscă sum

Șimleul Silvanieĭ la 31 Dec. 1895.

Al M. On. Fraților Vóstre

adict stimător frate

Alimpiŭ Barboloviciŭ

vicar for. gr. cat. episcopesc al Silvanieĭ.

Noutăți.

Din Archidiecesă. Onoratul *Simeon Marincaș* administrator parochial în *Bogdana* din tractul protopopesc al Almașuluĭ este numit paroch al aceleĭ parochiĭ.

Lucru simptomatic. Profesoriĭ și studenții dela gimnasiul nostru vor să introducă ér sĕrbătórea scolastică din ziua de Treĭ Sfinți. Aŭ aranjat adecă în 11 a c. o producție declamatorică și musicală. De altmintrea silința asta nu e nóuă, ci se maĭ făcuse și acum sînt treĭ anĭ. De astă dată programul producțieĭ a fost următoriul: 1. „Fantasie românéscă“, exec. de orch. 2. Fragment din Satira III. M. Eminescu“, decl. de A. Crăciunescu, cl. VIII. 3. „Coriolan“, Tárkány B., decl. G. Repede, cl. VII. 4. „Țară mândră“, executată de corul studenț. 5. „Timoteŭ Ciparĭŭ“, disertație de Ĭustin Nestor, cl. VIII. președ. societățiĭ. 6. „Der Taucher“, F. Schiller, declamat de V. Bontescu, cl. VII. 7. „Ad iuventutem Romanam“, de Q. F. Horatius, decl. de I. Giurgiu, cl. VIII. 8. „Sosirea luĭ Odiseŭ în țara Feacilor“, decl. de Gerasim Vana, cl. VIII. 9. „Marșul mitropolituluĭ Mihalyi“, executat de ochestra studenților. — Deja acum sînt treĭ anĭ ne-a fost atins fórte neplăcut aceea, că declamația românéscă a fost împrumutată din Eminescu. De atuncĭ așa se vede, că studenții aŭ maĭ progresat în dragostea acestuĭ poet: de astă dată nu numaĭ declamația a fost împrumutată din poetul acesta pesimist și sensual până la pornografie, ci și motto pentru disertația festivă încă a fost împrumutat tot din acela-și poet.

Pentru școla gr. cat. din Dumitra în protopopiatul Sebeșuluĭ a donat dl notariŭ cercual Ludovic Andreiŭ 11 Abecedare, 50 tece de scris și 36 ceruse spre a se distribui școlarilor. Pentru fapta-i nobilă i-se aduce mulțămită dluĭ donatoriŭ.

„Patria“ institul de credit în Blaș și-a ținut Sâmbăta trecută a X-a adunare generală. Din bilanțul de pe 1895 și din raportul direcțiuniĭ scótem următórele date maĭ interesante: Capitalul de acțiuni a fost de fl. 89.830. Depunerile fl. 524,783·35. Reserva fl. 50,648·89. Profitul fl. 16,329·28. Circulațiunea anuluĭ fl. 5.689,885·01. Din venitul rĕmas după plătirea tantiemelor și a procentelor s'aŭ distribuit spre scopurĭ de binefacere fl. 617·08, anume orașuluĭ Blaș pentru pardosirea stradelor fl. 167·08, școliĭ de fete fl. 150, Asiluluĭ fl. 100, Despărț. XI al Asoc. și studenților bolnavĭ din Blaș câte fl. 50, societățiĭ „România Junĕ“, pompierilor, studenților din Cluș și studenților bolnavĭ din Brad câte fl. 25. — Tot atuncĭ s'a întregit direcțiunea realegêndu-se dniĭ Ĭoan M. Moldovan, Ĭoan F. Negruț și George Vancea și s'aŭ ales în comitetul de supraveghere pe treĭ anĭ domniĭ Dr Vas. Hossu, A. C. Domșa, Ștefan Pop, Alesiŭ Viciŭ și Sal. Sinberger.

Carte oprită. Ministrul de interne a oprit cartea „Fragmente din autorii români vechĭ și moderni“ apărută în Bucurescĭ, ér ministrul de comerciŭ a dat ordin pentru confiscarea eĭ la postele ungurescĭ. E de ajuns, să audă domniĭ ministri liberalĭ și numaĭ de numele de român, ca să se sparie. De s'ar spăria de economisarea liberală, care duce țara la ruină.

Noŭ medic român. Dl *Ioan Rednic* din Dragomiresci (Marmația) va fi promovat în Budapesta la gradul de doctor în sciințele medicale.

„Un caracter firm bărbătesc.“ Cu inscripția acésta reproduce „Dreptatea“ din 27 Ian. din „Timpul“ istoria sinuciderii unuĭ căpitan cu numele Carp din armata română. Istoria e cam lungă, dar resumatul eĭ e, că numitul căpitan a întreținut relațiuni intime cu soția unuĭ advocat, dar descoperindu-se lucrul a dat generaluluĭ Arion cuvîntul sĕŭ de onóre, că va rupe legătura aceea, ér apoĭ călcându-și cuvîntul dat s'a sinucis. La acestea adauge „Dreptatea“: „Noĭ luând act despre acéstă regretabilă întîmplare nu putem de cât de altă parte *să gratulăm sincer armateĭ române pentru astfel de caractere, carĭ ea într'adevĕr póte fi mândră.*“ — Minunat! Atuncĭ céta Apostolilor încă putea fi mândră, că Ĭuda a vîndut pe Mântuitoriul, ér apoĭ s'a spînzurat. Învață, Române, morală din jurnalistica ta! Ér „Dreptatea“ ĭerte-ne întârziare.

„Durere față de catolici.“ A produs mare consternare asupra liberalilor și în deosebĭ asupra ministruluĭ Bánffy desvĕlirea comunicată de „Vaterland“, că adecă ministrul Bánffy prin o circulară confidențială a cerut ajutóre pecuniare de la episcopiĭ catolicĭ. „N. Fr. Presse“, organuĭ vienez al guvernuluĭ magiar, recunósce, că Bánffy a cerut banĭ de la episcopiĭ catolicĭ, dară ĭ-a cerut spre scopurĭ religióse catolice. Câtă durere față de catolicĭ, că piul Bánffy se hotărésce și a cerși pentru eĭ! Cine nu o crede, întrebe presa jidano-liberală.

O invenție genială. „Pesti Hirlap“ scrie: Într'o sală mare a casineĭ din Lipótváros (B.-Pesta) domniĭ Ĭuliŭ Florea și Alexandru Olteau și-aŭ arĕtat înaintea unuĭ mare public pricepĕtor și înaintea representanților preseĭ resultatul unuĭ studiŭ al lor cu adevĕrat genial. Acéstă invenție este chemată de a împedeca nenorocirea pe linia ferată. E vorbă de un lucru simplu, priceput și de cel maĭ laic om și... horribile dictu, inventatorii nicĭ nu sînt ingineri. Unul este stud. ĭurist genial, celalalt e soțul sĕŭ credincios de muncă. care de-asemenea are altă carieră. Eĭ aŭ fabricat dóuĕ trenurĭ vicinale micĭ, cu carĭ aŭ demonstrat celor de față invenția lor, care cu siguritate în curênd va fi aplicată la căile ferate din lumea întrégă. Invenția delătură cu posivitate orĭ ce pericol de cioçnire dintre dóuĕ trenurĭ. Tinerii numiți aŭ făcut și socotéla, din care resultă, că aplicarea invențiuniĭ lor pentru căile ferate maghiare nu ar costa nicĭ un milion fl., pe când o altă invenție de natura acésta costă cel puțin 40—50 milióne.

Pulszky K. în temniță. Directorul pinacoteceĭ regnicolare a fost transportat din casa nebunilor în carcer ordinar preventiv. Când s'a presentat la el judele însărcinat cu investigarea afaceriĭ, Pulszky a rĕspuns corect și și-a luat advocat pe Dr Nagy Dezső. La întrebarea, că pentru ce nu și-a dat rațiunĭ, a rĕspuns, că dînsul numaĭ în Decembre s'a reîntors în patrie, ér provocarea ministruluĭ a primit-o numaĭ în 2 Ian. așa, cât nu a ĭ-a rĕmas timp de ajuns pentru darea de rațiunĭ.

Procesul de presă al deputaților Bartha și Hollo, intentat de fostul ministru Wekerle pentru calumnie, s'a pertract și la curie fiind respins recursul de nulitate al condamnaților. Deci Bartha (in contumaciam) va avé să sufere 6 lunĭ de carcer și să plătéscă 1000 fl. v. a. Tot la atâtu a fost condamnat și Holló, dar nepresentându-se din causa morbuluĭ la pertractare, cu el se va ține pertractare nóuă. E de însemnat, că Wekerle s'a simțit vătĕmat, când aŭ scris în „Magyarország“ ceĭ doi deputați, că și el ar fi implicat în afacerea cumpĕrăriĭ de ziare a companieĭ Haas și Deutsch, și Perczel, pe atuncĭ vicepresident al dieteĭ, chiar în acéstă companie figura ca membru în direcțiune la o altă întreprindere lucrativă.

„Antisemitism practic.“ Sub acest titul scrie „M. Állam“, ca în comuna Helta din comitatul Gömör este în înființare o „reuniune de consum“ pe acții. „Membri pot fi toți acelĭ locuitorĭ din comună, carĭ se vor obliga, că nu cumpĕră dela Jidanĭ. Cât ce calcă cineva acest obligament, se eschide din sinul asociăriĭ.“

Procesele sub 20 fl. Curia reg. din Budapesta a declarat de curênd, că pîrile pentru pretensiunea de datoriĭ maĭ micĭ de 20 fl. cad în competința judecătorieĭ comunale chiar și în casul, când afacerea, ce servesce de basă la pretensiune, este comercială.

Casurĭ de mórte. *Carol Schmidt Stolca* paroch în Ostrovul mare în protopopiatul Ulpieĭ Traiane a repausat la 2 Febr. în anul al 34-lea al etățiĭ și al 7-lea al preoțieĭ. — *Ioachim Iubaș* paroch în Steĭ a repausat în 5 Februar în etate de 54 anĭ în anul al 31-lea al preoțieĭ. — *Iosif Marincaș* preot deficient în *Bogdana* tractul protopopesc al Almașuluĭ a repausat în 27 Decembre 1895 în anul al 84-lea al vieții și al 62-lea al preoțieĭ. — *Basiliŭ Busoiŭ* paroch în *Buia* din tractul protopopesc al Sibiuluĭ a repausat în 3 Februariŭ în anul al 53-lea al vieții și al 25-lea al preoțieĭ.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice și diferite alte minciuni.

(Continuare.)

Mai multe credem, că nu vor fi de lipsă, să reproducem din documentele bizantine, pentru ca să putem zice, că am dovedit, cum „Tel. Rom.“ cu sfruntarea-i obicinuită lovesce în față adevĕrul istoric, când susține, că „pe timpul împărțirii imperiului roman în imperiul de rĕsărit și în imperiul de apus prin Teodosiŭ cel mare, și chiar multe vécuri după aceea“ bisericile din diferitele părți ale lumii „*numai prin unitatea credinței erau dependente unele de altele și tóte între sine*“. Documentele bizantine spun limpede și lămurit, că da, aceea-și credință a fost și pe acel timp legătura de unitate a bisericii lui Christos, dar tot așa de limpede și lămurit spun ele și aceea, că bisericile tóte și *în special cea bizantină* în vécurile acelea *în cele ale credinței atîrnau dela scaunul s. Petru,* și că unitatea acésta a credinței a susținut-o „*scaunul păstoresc cel mai înalt, în care Christos a depus cheile credinței, împotriva căruia porțile iadului nici odată nu aŭ învins și nici nu vor învinge*“.

Da, dlor dela „Tel. Rom.“, acésta v'am dovedit-o chiar din documente bizantine. Și după acésta noi cu inimă liniștită vĕ putem zice, că dacă nu vĕ e rușine de ómeni a tracta pe cetitorii dvóstre cu minciuni istorice așa de sfruntate, totuși ar trebui macar să vĕ fie frică de Dumnezeŭ, care cu referire la cei ce resping adevĕrul recunoscut, a zis: „Cel ce va zice cuvînt împotriva Spiritului Sfînt, nu se va ĭerta lui nici întru acest veac, nici în cel ce va să fie.“

Mai zice „Tel. Rom.“, că „pe timpul împărțirii imperiului roman în imperiul de rĕsărit și imperiul de apus prin Teodosiŭ cel mare, și chiar și multe vécuri după aceea“ „*fie care biserică* particulară națională respective dintr'o prefectură orĭ provincie politică *era independentă față de tóte celealalte biserici în cele administrative,* ba unele chiar și în cele ale cultului divin, după cum era cuprinsă în cadrul unei episcopii, mitropolii orĭ patriarchii“.

Să mai dovedim óre și aceea, că puterea supremă de ĭurisdicție a episcopului Romei a fost recunoscută dela începutul bisericii și până pe timpul lui Fotie? Să o facem și acésta, restriugĕnd demustrarea între margini cât se póte de înguste.

Întâiŭ și mai întâiŭ îndrăznim a face dlor dela „Tel. Rom.“ observarea, că „biserica creștină originală“ nu a întemeiat-o Teodosiŭ cel mare nici altul pe timpul lui, ci Domnul nostru Isus Christos și anume cam cu trei vécuri și jumătate înainte de Teodosiŭ cel Mare. Presupunem, că atâta cunoscință a istoriei bisericii creștine aŭ și dlor, cât să o scie acésta. Și dacă totuși cutezăm, să facem observarea de mai la deal, la acésta ne îndémnă împrejurarea, că dnii dela „Tel. Rom.“ biserica de pe timpul lui Teodosiŭ cel mare, împărțită în „episcopii, *mitropolii orĭ patriarchii*“ și încă *după naționalități* și *după perfecturi* orĭ *provincii politice,* o numesc „biserica originală“.

Să vedem decĭ, care a fost raportul împrumutat al singuraticelor episcopii în „biserica creștină origiuală“.

Cei dintâiŭ conducĕtorĭ ai bisericii, puși de însu-și Domnul nostru Isus Christos, aŭ fost apostolii, dar așa, că s. Petru era capul și mai marele lor ai tuturor. Céstă din urmă ne-o vor concede până și dnii dela „Tel. Rom.“, mai vîrtos după ce însu-și părintele lor Fotie le premerge cu esemplul sĕŭ în privința acésta. El numesce pe s. Petru în mod constant *cel dintâiŭ, cel mai înalt, cel mai de frunte între învĕțăceĭ, mai marele, corifeul Apostolilor, acela, căruia i-s'aŭ încredințat cheile la porțile împĕrăției ceresci și întrarea într'însa,* [1]) *care asemenea unui consul pórtă grije de credincioși,* [2]) *acela, căruia avea să i-se concrédă primatul lumii,* [3]) și *pe care sînt aședate temeliile credinței.* [4])

Urmară trei vécurĭ de luptă înverșunată: de o parte tóte cruḑimile, pe carĭ mintea omenéscă e capabilă de a le inventa, ĕr de altă parte o singură armă, tăria convingerii.

Perióda persecuțiunilor nu oferia în biserica creștină teren pentru tendențe de a se înălța preste alții în privință ierarchică. Pe cale de tot simplă și firéscă s'a desvoltat sistemul mitropolitan, pe cum și focularele cele mai de frunte ale vieții bisericesci, anume Roma, Alesandria și Antiochia țineaŭ numai prin vadă bisericéscă mai înaltă câte un complex de provințe bisericesci într'o legătură. Numai puțini și fórte a rare orĭ doriaŭ manifestări esterne de onóre. Regulele statorite și observate de înaintași treceaŭ de norme venerate și sfinte. Legătura concordiei dintre tóte bisericile încă nu se turbura prin silințele ambițióse ale unor episcopi singuratici, pe cum s'a întîmplat mai târziu. În epistolele membrilor celor mai de frunte ai episcopatului domnesce un ton simplu, cordial și frățesc. Desbinările eraŭ aprópe tot de una numai locale și se întîmplaŭ numai în lăuntrul uneia și aceleia-și biserici, ele nu desbinaŭ biserici de biserici. Aŭ fost pe acel timp diferite lupte în sinul bisericii, dar între luptele acestea nu găsim nici una din causa înălțării neîndreptățite a vre unui episcop preste sfera lui de ĭurisdicțiune orĭ din a usurpării unui drept ĭurisdicțional străin, pe cum s'a întîmplat mai târziu. Nu găsim în istoria periódei aceleia vînarea aceea după precelință esternă, carea o deplâng așa de des scriitorii bisericesci începĕnd din vécul al IV-lea. [5]) Clerul și poporul eraŭ încă strîns uniți cu episcopul, și cest din urmă încă nu se întîmpla, să fie fără de cler și popor, ca mai târziu. [6]) Curtea împĕrătéscă încă nu era ținta de călătorii de ale episcopilor. Aerul aulic încă nu molipsise spiritele Orientalilor, strălucirea onorurilor lumesci încă nu-i înstrăinase dela oficiul păstoresc și dela grelele lui datorințe. De aceea Paul de Samosata, — chiar și abstragĕnd dela eresa lui, — era părinților veculuĭ al III-lea încă o aparință străină, o anomalie în episcopat. [1])

Între împrejurări de acestea s'a desvoltat pe calea cea mai firéscă și întru tóte conformă spiritului bisericii creștine sistemul mitropolitan.

Trei mitropoliți mai mari, carĭ mai apoi și mai ales dela jumătatea a dóua a veculuĭ al V-lea se numiaŭ patriarchi, — o numire, care mai înainte putea să se dea orĭ căruĭ episcop, care se distingea în óre care chip între ceilalți episcopi, [2]) — ocupaŭ în ierarchie încă din vechime locul cel mai de frunte. Aceștia eraŭ episcopii Romei, Alesandriei și Antiochiei. [3]) Adevĕrat că reședințele lor eraŭ cetățile cele mai de frunte ale imperiului roman; dar auctoritatea lor mai înaltă ceĭ vechi o derivaŭ dela s. apostol Petru, care a condus în persónă comunele creștine din Antiochia și din Roma, ĕr pe cea din Alesandria prin învĕțăcelul sĕŭ Marcu, și de aceea s. Petru stă în fruntea catalógelor de episcopi ai acestor trei scaune. [4])

Centrul de unitate pentru întrĕgă biserica și pétra fundamentală, pe care s'a aședat zidirea maiestósă a bisericii creștine, o formară îndată dela începutul bisericii episcopii Romei. A fost o dispositie a înțelepciunii dumnezeesci aceea, că acel Apostol, căruia Fiul lui Dumnezeŭ i-a dat o precelință preste celalalți Apostoli și i-a încredințat conducerea bisericii întregi, să stea ca episcop chiar în fruntea comunei creștine din capitala lumii pĕgâne, unde cu o cale în opositie cu Elinii sciințificĭ speculativi predomnia direcția practică, pe cum și creștinismul în întemeiarea sa a primit menirea de a cuprinde și pătrunde tóte raporturile practice ale vieții omenesci. Și pe cum episcopii ni-se înfățișézĕ îndată la începutul bisericii ca eredii deplini ai puterii apostolesci și ca continuatorii apostolieĭ, întocmai așa ne spun documentele istorice, că și primatul, care s'a încredințat sfîntului Petru spre a susține în biserică unitatea credinței și iubirii, încă a trecut la următorii lui în episcopie, la episcopii Romei.

S. părinte apostolic *Clemente* († 101), al treilea orĭ al patrulea următoriŭ ai s. Petru în episcopia Romei, din causa unei desbinări, ce s'a născut în comuna creștină din Corint, a îndreptat către comuna acésta o epistolă, în care o cértă aspru, deși ea nu se ține de ĭurisdicția lui episcopéscă. În epistola acésta scrie Corintenilor rĕsvrătiți între altele: „*Ar fi pentru mine un pĕcat greŭ, dacă*“ după dorința vóstră „*aș depune preoți de aceia*“ de ai vostri, „*carĭ și-aŭ împlinit oficiul în chip esemplar și cu sfințenie.*“ [5])

S. părinte apostolic *Ignatiŭ* († 107), însu-și următoriul al doilea al s. Petru în scaunul episcopesc al Antiochiei, în epistola sa îndreptată către Romani numesce biserica Romei „*mai marea iubirii*“, adecă a creștinilor împreunați într'o biserică prin iubire. [6])

---

[1]) *Τῶν οὐρανίων πυλῶν τὰς κλεῖς ἐμπεπιστευμένος καὶ τὴν εἴσοδον.* Ep. 1. n. 25.

[2]) *Καθυπατεύων* q. 43. c. 6.

[3]) *Ἔμελλε τῆς οἰκουμένης προστασίαν καταπιστεύεσθαι* ep. 178.

[4]) *Ἐφ' ᾧ τὰ τῆς πίστεως κεῖται θεμέλια* ep. 243.

[5]) Basil. M. ep. 204 ad. Neocaes. c. 7.; ep. 51. Euseb. Hist. Eccl. VIII. 12 spune, că certele între episcopi și timpurile mai rele s'aŭ început în anii ceĭ dintâiŭ ai lui Dioclețian, în carĭ biserica a avut parte de pace.

[6]) Basil. M. ep. 265. c. 2.

[1]) Ep. syn. apud Euseb. l. c. VII. 30.

[2]) Greg. Naz. Or. 42. n. 32. Thomassin. c. 3. n. 13

[3]) Allatius de consensu L. I. c. 2. p. 7—9; Thomass. l. c. c. 7. n. 7—13; c. 9. n. 1.

[4]) Eus. l. c. II. 15 sq.; III. 39; V. 8; VI. 25; III. 36; Hieron. de script. eccl. c. 1; Chrysost. hom. 42 in Ignat. M.; Theod. ep. 86 ad Flav.; Greg. M. L. VII. ep. 40 ad Eulog. Alex.

[5]) Ep. I. ad Corinth. c. 44.

[6]) Ep. ad Rom. în salutare: *προκαθημένη τῆς ἀγάπης.*

S. Ireneŭ episcopul Lyonuluĭ († 202) declară, că în loc de a cerca la tóte bisericile întemeiate de Apostolĭ învĕţătura predicată de Christos şi de Apostolĭ, ajunge a o cerca numaĭ la biserica din Roma: „Căcĭ cătră biserica acésta *pentru maĭ puternica eĭ întâietate* trebue să se îndrepte întrégă biserica, adecă credincioşiĭ, ceĭ ce sînt pretutindenea, pentru că într'însa s'a păstrat totdeuna prin ceĭ ce sînt pretutindenea tradiţiunea cea dela Apostolĭ.“ [1])

Tertulian, căđut deja în eresa Montaniştilor, totuşĭ trebue să recunóscă şi să constateze, că maĭ marele comuneĭ creştine din Roma trece la creştinĭ de episcop al episcopilor. Elĭ scrie adecă în ton ironic despre un edict al episcopuluĭ Romeĭ: „Aud, că s'a propus un edict şi încă peremptor. Anume Pontifex Maximus, adecă episcopul episcopilor, a enunţat: Eŭ ĭert celor pocăiţĭ şi păcatele adulteriuluĭ şi curvieĭ.“ [2])

S. Ciprian († 257) scrie episcopuluĭ Romeĭ Corneliŭ, că a purtat grije: „ca colegiĭ nostri *să te recunóscă şi pe tine şi comuniunea cu tine, adecă să apróbe cu tărie şi să ţină unitatea şi iubirea bisericiĭ catolice*“. [3]) Luĭ Antonian îĭ scrie: „Ca să scie (Corneliŭ), că *tu comunicĭ cu el, adecă cu biserica catolică.*“ [4]) În contra schismaticilor Fortunat şi Felicissim scrie tot acest s. martir: „Eĭ îndrăznesc chiar şi a trece preste mare *la scaunul luĭ Petru şi la biserica cea maĭ de frunte, de unde îşĭ are originea unitatea preoţéscă.*“ [5])

În anul 162 sosesce s. Policarp episcopul Smirneĭ în Roma la episcopul Anicet pentru a cerca complanarea diferinţeĭ, ce esista între Apus şi între unele părţĭ ale Răsărituluĭ cu privire la timpul, în care să se serbeze Învierea Domnuluĭ. Atuncĭ diferinţa încă nu s'a putut complana. Dar după ce episcopul Victor al Romeĭ cătră finea véculuĭ al doilea a dispus, ca în diferitele părţĭ ale bisericiĭ să se ţină sinóde, carĭ să reguleze afacerea acésta, [6]) creştiniĭ se declarară tet maĭ hotărîţ pentru obiceiul bisericiĭ din Roma. Numaĭ sinodul din Efes în frunte cu episcopul Efesuluĭ Policrate se declară în contra aceluĭ obiceiŭ. Atuncĭ episcopul Victor al Romeĭ voia deja, să escomunice pe oponenţiĭ aceia. Dar maĭ mulţĭ episcopĭ îl desfătuiră. Maĭ ales s. Ireneŭ episcopul Lyonuluĭ se făcu în numele fraţilor din Galia mijlocitoriŭ al păciĭ şi zise episcopuluĭ Victor, că nu e de lipsă, ca din causa uneĭ diferinţe, ce nu se ţine de dogmă, să se turbure pacea. Aşa a fost cruţată biserica de durerea uneĭ schisme depline, ér Victor, pe cum zice Eusebiŭ, şĭ-a adeverit numele prin faptă.

Ereticiĭ Montaniştĭ din Asia, osîndiţĭ în maĭ multe sinóde de ale episcopilor din Asia, aŭ apelat în contra sentinţeĭ acestor sinóde la episcopul Romeĭ cerênd, să fie reprimiţĭ în comuniunea bisericéscă.

Când episcopul Alesandrieĭ Dionisiŭ voind, să combată pe Sabelianiĭ Antitrinitarĭ pe la an. 260 s'a esprimat nu chiar corect despre raportul dintre Tatăl şi Fiul, uniĭ aŭ raportat episcopuluĭ Romeĭ Dionisiŭ. Acesta a tras atuncĭ la respundere pe Dionisiŭ Alesandrianul, şi cest din urmă s'a justificat înaintea episcopuluĭ Romeĭ. [1])

Pe Antitrinitarul Paul de Samosata, care cu ajutorul regineĭ Zenobia de Palmira ocupase pe la an. 260 scaunul episcopesc de Antiochia, îl osîndiră treĭ sinóde Antiochiene în an. 264. Dar Paul răzimându-se pe favorul regineĭ nu părăsi scaunul episcopesc, până când împĕratul Aurelian frânse în an. 272 puterea Palmirană. Atuncĭ împĕratul sciind, că creştiniĭ recunosc de cap al sĕŭ pe episcopul Romeĭ, declară, că episcop al Antiochieĭ are să fie acela, pe care-l vor recunósce episcopiĭ Italieĭ şi maĭ ales cel de Roma. [2])

(Va urma.)

O cură radicală.

De M. Ludolf.

(Continuare.)

Plângênd îşĭ ascunse Irma faţa sa la umĕrul bărbatuluĭ sĕŭ.

El neteţi cu blândeţă pĕrul eĭ blond şi creţ.

„Pĕr creţ, minte crétă!“ observă el cu bunătate. „Vino, scumpă, légă prietinie cu Nora, şi spre pocăinţă, — căcĭ trebue să o facĭ pentru neîncrederea ta, — n'aĭ decât să suferĭ acest animal! Cunoscênda-ţĭ antipatia faţă de cânĭ cugetam, să-l furişez cu precauţiune în casă şi apoĭ în chip blând să te pregătesc pentru noul soţ de casă, maĭ înainte de ce te-aşĭ fi surprins cu presenţa luĭ, fără să cuget, că tu mĕ veĭ surprinde azĭ asemenea unuĭ Othello femeesc.“

Felix grăia maĭ departe tot aşa pentru a da timp destul sermaneĭ fiinţe, ca să-şĭ vină în orĭ. Ea se şi restaură ĭute de frica pățită. „Vedĭ,“ şopti ea numaĭ decât ruşinată, dar zimbind, „asta vine de acolo, că tu aĭ avut secrete înaintea soţieĭ tale.“

„Dar micuţa mea nevastă,“ întrebă el rîdênd, „cum aĭ putut tu să ţi-le închipuescĭ tóte aşa de minunat, că în urmă aĭ identificat pe Natalia de Hochbergen cu Nora?“

„Aicia-ĭ, cetesce!“ zise Irma laconic şi-ĭ întinse epistola.

„Cerule, asta ţĭ-a turburat mintea, cap înferbîntat? Cum am putut şi eŭ să fiŭ atât de distras? Firesce, că în loc de acestea am aruncat scrisórea pentru mătuşa în corfa de hârtii.“

„Da,“ replică ea, „şi cum aĭ putut scrie despre un câne per „iubita mea Nora“, pe când pe mine m'aĭ numit pe scurt „soţia mea“!“

„Espresiune fórte incorectă! Acésta o conced,“ zise el. „Un animal póte să ne fie plăcut, dar de ĭubit are omul să ĭubéscă numaĭ pe ómenĭ, şi înainte de toţĭ pe nevăstuţa sa, — care nicĭ odată nu este jalusă!“

„O, Felix, — ea nicĭ când nu va maĭ fi aşa! Ea este vindecată odată pentru totdeuna! Dar Felix, te rog, uĭtă nebunia mea.“

„Firesce, — acésta va rĕmâné pentru totdeuna o taină. Nimenĭ nu va sci nimica din tot lucrul.“

Irma éră era veselă. Dar cât de mare-ĭ fu mirarea, când în ceea diminéţă, tocmaĭ pe când asesorul se întórse acasă din şedinţă şi vru dimpreună cu dînsa să pornéscă la mătuşa lor, de odată numaĭ întră acésta cu o faţă îngrijată. Ochiĭ ceĭ plinĭ de bunătate a-ĭ bĕtrâneĭ dómne tradară deja îngrijarea eĭ internă, maĭ înainte de ce după mersul eĭ grabnic ar fi rĕsuflat de ajuns, pentru ca să pótă esclama:

„Mulţămită Domnuluĭ, că vĕ aflu ceĭ puţin sănĕtoşĭ şi bine! Dar ce vreţĭ, copiĭ? De ce n'aĭ venit ĭerĭ la noĭ, Irmo dragă? Mĕ spăriasem grozav, când Otto Krüger, se miră mult asupra absenţeĭ tale. Elĭ afirma, că a călătorit cu tine în acela-şĭ cupeŭ până la G., de unde după terminarea afacerilor veni cu posta până la noĭ. Firesce, că, la început cel puţin, nu fuse chiar sigur, căcĭ domniţa părea a nu-l recunósce şi căuta, să încunjure orĭ ce conversare, ba după tóte semnele trebue, că era bolnavă.“

Tînĕra păreche schimbă o privire repede şi intimă, ce voia să zică: „Păţit-o-am? Numaĭ asta ne maĭ lipsia!“ Într'aceea pe mătuşa nicĭ un fel de bineventare orĭ semn de bucurie asupra sosiriĭ eĭ nu o scóse din concept. Ea continuă: „Scurt, eŭ vĕ spun, copiiĭ meĭ, că Otto mĕ făcu atât de îngrijată, cât numaĭ decât azĭ diminéţă mĕ urcaĭ în tren şi veniĭ la voĭ. La schimbarea trenuluĭ în G. îmĭ spuse şi şeful staţiuniĭ, că elĭ încă crede, că a observat pe dómna asesoriţă, dar când acésta s'a suit în trenul de după amézĭ, care vinia încóce. Acum mĕ înfricaĭ şi maĭ tare; mĕ temeam, că te voiŭ găsi bolnavă. Dar laudă Domnuluĭ, vĕd că eştĭ deplin sănĕtósă, — numaĭ prospiţiezĭ ceva cam eşofată!“

„Irma s'a cam obosit azĭ diminéţă, mătuşe dragă!“ sări Felix în ajutor soţieĭ sale cam confuse. „Noĭ tocmaĭ voiam, să ne grăbim la gară, ca să te cercetăm! Dar acum vom serba aci în tótă bucuria ziua numeluĭ tĕŭ şi sîntem veselĭ, că te putem saluta la noĭ, mult îngrijată şi scumpă mătuşe!“

Irma îşĭ da tótă silinţa, să facă mătuşiĭ sale plăcută petrecerea la eĭ, şi ocupată de silinţele acestea scăpă ĭute de confusiunea de maĭ înainte. Însă buna mătuşe nu se îndestuli cu deslușirea, ce o primise. Aşedându-se la dejun începu de noŭ:

„Apoĭ cum a fost numaĭ istoria de ierĭ? Ce fel de alter ego potĭ să aĭ, Irmuţo, orĭ — dar ce te facĭ roşie ca racul, copilo! Dór nu cumva aĭ fost într'adevĕr pe drum cătră noĭ?“

„No, mătuşe,“ — zise cu hotărîre repede Felix, „cuget, că maĭ bine va fi, dacă simplaminte-ţĭ vom mărturisi, că acésta în adevĕr aşa a şi fost. Dta eştĭ o femee atât de înţeléptă şi discretă, — ne putem încrede în dta. Lucrul adecă a fost —“

Irma aruncă bărbatuluĭ sĕŭ o privire de reprobare şi printr'însa îĭ zise cu sfială maĭ lămurit ca prin cuvinte:

„Este cu putinţă? Aşa-ţĭ ţiĭ cuvîntul? Ce trebuia să rĕmână pentru totdeuna între

---

[1]) Iren. contra haer. III. 3. n. 2: »Ad hanc enim ecclesiam *propter potiorem principalitatem* (*διὰ τὴν ἱκανωτέραν πρωτείαν* III. 38. n. 3) necesse est omnem convenire ecclesiam, hoc est eos, qui sunt undique fideles; în qua semper ab his, qui sunt undique, conservata est ea, quae est ab Apostolis traditio.«

[2]) De pudicitia c. 1: »Audio edictum esse propositum, et quidem peremptorium. Pontifex scilicet Maximus, quod est Episcopus Episcoporum, edicit: Ego et moechiae et fornicationis delicta poenitentia functis dimitto.«

[3]) Ep. 52: »ut te collegae et communionem tuam, id est catholicae ecclesiae unitatem pariter et caritatem probarent firmiter et tenerent.«

[4]) Ep. 56: »ut sciret (Cornelius) te secum, hoc est cum catholica ecclesia communicare.«

[5]) Ep. 55: »Navigare audent et ad Petri cathedram atque ad ecclesiam principalem, unde unitas sacerdotalis exorta est.«

[6]) Euseb. l. c. V. 23. S'aŭ ţinut sinóde maĭ întâiĭ în Roma, apoĭ în Palestina, în Pont, în Galia, Osrhoene şi pe airia.

[1]) Athanas. ep. de sent. Dionysii.

[2]) Euseb. l. c. VII. 30.

noĭ, — acum o daĭ pe față dimpreună cu nebunia mea și mĕ facĭ de rîs!"

Felix însĕ nu se lăsă a fi scos din concept.

„Veḑĭ, mătușe," zise el maĭ departe, trăgĕnd însĕ de odată pe soție-sa maĭ aprópe de sine, „mie din causa afacerilor mele oficióse mi-a fost cu neputință, să călătoresc ĭerĭ la voĭ, — dar onomastica ta a fost un magnet așa de puternic, cât nevăstuța mea se hotărî a merge singură la tine. Dar trebue să sciĭ, mătușico, că noĭ ne iubim fórte fórte, și de aceea căḑĕndu-ĭ greŭ, să călătoréscă singură, în mijlocul călătorieĭ o cuprinse repede dorul de mine, și — o tuli către casă. Ĕtă asta-ĭ tótă istoria. Dar te rog, niměnuia, să nu o spuni!

„O fi, o fi!" rîse mătușa Margareta cu vicleníe și privind lu nepótă-sa atinse blând înfocata eĭ față. „Așa dară dor de casă te-a cuprins, copilo! Dar cu timpul te veĭ face maĭ cuminte, și așa e și bine. Căcĭ maĭ întâiŭ nu e consult, să-ți facĭ bărbatul cu năravˌ și a dóua dorul de casă este în adevĕr un lucru fórte rĕŭ, e drept, că nu așa de rĕŭ ca celalalt sentiment chinuitor, ce înbolnăvesce inima, — înțeleg trista jalusie."

„O, mătușică!" zise în ton patetic asesorul, „așa ceva la noĭ nu se întîmplă! Încrederea nóstră împrumutată e tare ca stînca."

Nevăstuța lui turna cu sirguință la socoladă. Ea nu cuteza, să-și înalțe privirea, nicĭ să caute la soțul sĕŭ orĭ la mătușe-sa. Acésta întinḑĕndu-se după un pesmet zise liniștită: „Eĭ, copilașilor, nu vĕ prea încredeți. În jalusie aŭ căḑut deja mulți, carĭ nicĭ nu se gândiaŭ la ea. Bătrânul meŭ și eŭ, — noĭ încă am sci povesti ceva despre ea!"

„Cum, mătușică dragă? Aĭ fost dóră și tu vre odată jalusă?" esclamă tinĕra femee surprinsă de bucurie uĭtându-și, să-și pună pază gurĭĭ.

Bĕtrâna rîse cu vicleníe. „Nicĭ de cum, mica mea, eŭ nu, — dar bĕtrânul meŭ."

„Cum, bunul unchiŭ Antonie?" esclamă cu o gură tinĕra pereche, și multă silință trebuiră să-și dea, pentru a-și înăduși hohotul închipuindu-și tabloul, care-l va fi oferit cu jalusia sa bĕtrânul flegmatic cu indespensabila sa pipă.

Mătușa însĕ făcea seriósă din cap. „Da, credeți-mĕ. Noĭ încă am fost odată tinerĭ. Firesce, e cam de mult, și de atuncĭ ne-am maĭ aședat. Pe vremea aceea avea însĕ Antonie dispositia de a fi jalus ca un Turc. Dar — l-am alungat jalusia; mijlocul meŭ l-a vindecat radical, — a fost un mijloc probat."

„O, mătușică, — trebue să ni-l spuĭ!" o rugă voios judecătorul.

„O, o! Domnule nepóte, așĭ cugeta, că ómenĭ, a căror încredere împrumutată e ca stînca, nu aŭ lipsă de așa ceva."

„Se póte, — dar un esemplu póte fi chiar bun, pentru ca celĭ ce staŭ, să nu cadă. Noĭ dór sîntem ființe slabe și schimbăcióse, și istoria, cum s'a vindecat jalusia de Turc a unchiuluĭ, póte fi fórte instructivă pentru noĭ. Te rog decĭ, să ne-o împărtășescĭ."

„Sigur, că o guralivă ar face-o numaĭ decât, dar dela o femee înțeleptă și discretă nu puteți aștepta așa ceva. Cugetă numaĭ, Felix, ce ar fi de garanța aceea, că bĕtrâna mătușe nu va descoperi nimic despre dorul de casă al Irmeĭ?"

„O, mătușe, dar tu orĭ cum eștĭ înțeléptă!" zise rîḑĕnd bărbatul și primind voios tendențiósa plesnitură. „Ĭertă, dar noĭ bucuros am voĭ, să auḑim, cum aĭ scos tu jalusia din unchiul Anton. Sigur aĭ făcut-o cu multă viclenie, dar natural, dacă nu bucuros grăescĭ despre acest lucru, atuncĭ vom înceta cu rugămintea."

Matróna ciătina amical frumosul sĕŭ cap cu buclele lui cele albe. Istoria o ardea pe vîrfui limbiĭ. „Apoĭ, copiilor," observă dînsa, „vóuĕ v'o pot și povesti. Căcĭ Antonie chiar și ĭerĭ îmĭ zise: De ce nu sbóră óre mica nóstră păsĕruică Irma până la noĭ și fără de Felix, dacă pe acesta îl reține afacerĭ oficióse? Dór nu va avé și el natură jalusă? Atuncĭ, bĕtrâno, spune nepóteĭ lécul, prin care l-ar puté vindeca. Tu bine sciĭ, cum se gătesce acela. Vedeți, bĕtrânul meŭ n'a uĭtat-o încă, deși de atuncĭ serbarăm deja răsboiul de trel zecĭ de anĭ. Dar ascultați!"

Mătușa Margareta își luă posiție.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut și se află de vîndare la tipografia seminarială:

Instrucțiune

dată de Înaltul ministeriŭ de interne cu privire la *procedura contra morbului de ochi:* „trachoma", pentru auctorități publice și învățătorĭ. — Broșura constă din 15 pag. și costă **5** cr., spedată franco sub fașe **8** cr.

Instituțiunile calvinescĭ

în biserica românéscă din Ardél,

fasele lor în trecut și valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se póte procura cu prețul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaș** (Balázsfalva).

Tot la tipografia seminarială se află de vîndare:

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare și cu copcĭ fl. 10.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Octoichul cel mic ediț. III. Blaș 1892. Prețul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Pentecostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Apostolel, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgierĭŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Euchologiu

ediția**unea a dóua,** revĕḑută după originalul grecesc și îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparĭŭ frumos în **negru** și **roșu.** — Prețul nelegat fl. 2.80, éră legat în pele tare fl. 3.80.

Istoria particulară a bisericeĭ unite de Dr. A. Grama broș. 1 fl. 50 cr.

Testamentul și Literele fundaționale ale fericitului Archiepiscop si Mitropolit gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș *Dr. Ioan Vancea de Buteasa.* Blaș 1892. Tipografia Seminariului gr. cat. din Blaș. Se află de vîndare la Administrația „Unirĭi". Prețul: 10 cr., cu port postal 15 cr.

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Cestiuni

din

dreptul și istoria bisericeĭ *românescĭ unite,* studiŭ apologetic din incidentul invectivelor „Gazeteĭ Transilvanieĭ" și a dluĭ Nicolae Densușan asupra Mitropolitului Vancea și a bisericeĭ unite. Partea I. 272 pag. 8°. Prețul **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Prețul **1** fl. Ambele părți espedate franco **1 fl. 85** cr.

Istoria universală bisericéscă de Dr. A. Grama. Blaș 1881 broș. 3 fl.

Pregătire la mórte, adecă considerațiuni asupra maximelor eterne folositóre tuturora pentru meditare și preoților spre a predica, de *Alfons Maria de Liguori* Doctor al Besericeĭ. *În versiune românéscă* de Membriĭ societățiĭ de lectură Inocențiŭ M. Clain. Blaș 1893. Tipografia Seminariului archidiecesan. Opul are 425 p. în 8° mic. Prețul 80 cr. Editura societățiĭ.

Editor și redactor respundĕtor:

Dr. Victor Szmigelski.

43 szám. (5) 1—1

1896.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó, az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1895 évi 3730. számu végzése következtében Dr. Ronai *János ügyvéd által* képviselt Gans Josef javára Dávid Mihála és Barna Arszenie elien 232 frt 80 kr s jár. erejéig 1895. évi Decemb. hó 29-én foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 320 frt — krra becsült 4 drb ló, 1 lószekér, 1 cstir, 5000 égetett tégla, 1 szekér széna, 1 gárnitura cséplőgép és 2 drb tehénből álló ingóságok *nyilvános árverésen* eladatnak.

Mely árverésnek a balásfalvi kir. járásbiróság 4016/1895 számu végzése folytán 232 frt 80 kr. tőkekövetelés, ennek 1895 évi Oktober hó 30 napjától járó 6 % kamatai és eddig összesen 33 frt 72 krban biróilag már megállapitott költségek erejéig Mihálfalván alperesek lakásánál leendő eszközlésére 1896. évi Február hó 28-ik napjának délelötti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107. és 108. §-a *értelmében készpénz*fizetés mellett, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Kelt Balásfalván 1896. évi Február hó 11-dik napján.

Thát György,
kir. birósági végrehajtó

Prima lemne de fag

de foc uscate

liferéză loco stațiunea Dános a căiĭ ferate pe lângă banĭ numĕrați fl. 40.— per vagon

Siebenbürger Vereinsbank Actien-Gesellschaft în **Sibiŭ**
(Nagyszeben).

(4) 1—5

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Un sir garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., și de fiecare publicătiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**» în Blaș.

Anul VI. Blaș 22 Februariŭ 1896. Numĕrul 8.

Subsidiul regesc.

Încă în Ianuariŭ a anului curgĕtoriŭ s'a ivit prin foile românescĭ vestea, că subsidiul regesc de 18 miĭ pentru clerul archidiecesan ar fi sistat.

Consternațiunea tuturor fiilor bisericiĭ nóstre a fost mare în urma vestiĭ acesteia. Uniĭ nu voiaŭ să crédă, alțiĭ credeaŭ, că cel puțin în parte vestea este adevĕrată, căcĭ póte ministrul președinte voesce să-și reserve și la noĭ dreptul de a împărți subsidiul acesta, cum și-l-a reservat la gr. orientalĭ.

Noĭ încă de atuncĭ ne-am informat despre starea lucruluĭ, și ce am aflat, este, că subsidiul acesta acum mai bine de 30 de anĭ l-a ridicat Ordinariatul archidiecesan pe lângă cuietanță tot de una îndată după 1 Ianuariu a fie cărui an dela perceptoratul regesc, care de presente este în Alba-Iulia. Subsidiul apoĭ îl împărția Ordinariatul între preoți cu sarcina de a da guvernului rațiuni în fie care an.

În conformitate cu datina acésta destul de veche Ordinariatul și în anul acesta curgĕtoriŭ îndată după 1 Ianuariŭ a trimis cuietanța la Alba-Iulia. De acolo însĕ a căpĕtat rĕspunsul, că esolvirea subsidiuluĭ acestuia prin perceptoratul regesc din Alba-Iulia este sistată de cătră guvern încă din 22 Maiŭ 1895.

Lucru de mirat este, că ministeriul până în ziua de astăzĭ n'a încunoscințat despre acésta nicĭ cu un cuvînt pe Ordinariatul archidiecesan, care despre sistare nu scie decât numaĭ dela perceptoratul din Alba-Iulia. Din care causă Ordinariatul archidiecesan îndată după primirea scripteĭ peceptoratuluĭ regesc din Alba-Iulia a cerut deslușirĭ și informațiunĭ dela ministeriul de culte, dar acesta până acum încă n'a rĕspuns nimica.

Acum a ieșit vestea prin foĭ, că subsidiul acesta și în diecesa Gherleĭ ar fi sistat, căcĭ preste tot subsidiul regesc pentru clerul Ardelean este de 30 de miĭ, dintre carĭ 18 miĭ cad pe archidiecesă, 8 miĭ pe diecesa Gherleĭ, ĕră 4 miĭ pe a Lugoșuluĭ.

Nu scim, dacă are Ordinariatul de Gherla cunoscință despre sistarea subsidiuluĭ chiar dela ministeriul de culțe, orĭ și el numaĭ dela perceptoratul regesc concernente. Probabil însĕ, că și Ordinariatul de Gherla va fi pățit-o ca și Ordinariatul archidiecesan.

Astfel de presente numaĭ atâta putem zice, că ministeriul are ceva de cuget cu subsidiul acesta. Care este cugetul acesta, încă nu putem sci cu siguritate. Posibile însĕ sînt maĭ multe lucrurĭ.

Că subsidiul acesta se va sista cu totul, nu putem crede, de óre ce el se basézĕ pe un decret regesc, care nu-l póte un ministru cassa așa ușor. Și apoĭ dóră nicĭ ministrul nu va fi așa neuman, cât să casseze subsidiul acesta chiar acum, când după introducerea căsătorieĭ cîvile preoțimea nóstră și așa are perderĭ materiale destul de însemnate.

Adevĕrat, că pe cum sîntem informați, în budgetul statuluĭ de pe 1896 s'a primit pentru clerul român gr. catolic din provința de Alba-Iulia și o pusețiune de 10,000 fl. v. a. ca desdaunare pentru perderile materiale cu introducerea căsătorieĭ civile, din carĭ pe archidiecesă se vin 2500 fl., cât și de pildă pe diecesa Lugoșuluĭ și a Oradeĭ, carĭ de abia sînt numaĭ cât a patra parte din archidiecesă.

Dacă însĕ guvernul are de cuget, să rebonifice încâtva preoțimea pentru perderile materiale cu introducerea căsătorieĭ civile, atuncĭ numaĭ cu archidiecesa nu va face batjocura aceea, ca să-i ĭea 18,000 fl. și în schimb să-ĭ dea 2500 fl.

Pentru aceea de loc nu putem crede, că subsidiul acesta este sistat de tot.

Mult mai aplicați sîntem a crede, că guvernul din motive politice și cu scop politic voesce, să-și asigure o influință maĭ mare saŭ maĭ mică la împărțirea subsidiuluĭ acestuia între preoțĭ.

Influința acésta apoĭ și-o póte guvernul asigura în multe forme, anume saŭ împărțind el subsidiul, fără a maĭ întreba nimic de Ordinariat, saŭ împărțindu-l la propunerea Ordinariatuluĭ și reservându-și sie-și dreptul de aprobare.

Orĭ ce se va întîmpla însĕ, la tot casul biserica nóstră va fi jignită în independența sa față cu guvernul.

Feuilleton.

Aventurile unuĭ sclav.

Din însemnările unuĭ misionar din Africa.

(Fine.)

„„Ce să fac, pentru ca să scap de chinurile acelea fără de nicĭ un scop?“ întrebaĭ pe sclavul, care-mĭ aduse vestea, că preotul acela ĕră a sosit. Mĭ-a trebuit, să tacŭ în locul lui nisce lemne și să pitvesc o grădină. Apoĭ mĭ-a dat el sfatul, să mĕ duc la stăpânul lui de maĭ înainte și să ĭ-mĕ închin de sclav. Atuncia nicĭ odată nu mĕ vor tetova. Firesce că e fórte dejositoriŭ a nu fi tetovat: ómenii îți scuipă în față și te încarcă cu sudălmile cele maĭ murdare. Dar acestea cel puțin nu dor. Stăpânul meŭ cel noŭ era fórte bogat. El avea ca la 60 de sclavĭ și 40 de sclave, și colibile nóstre ale sclavilor formaŭ un sătuleț. Dar ce monstru fără leac de milă era stăpânul acesta! Une oria punea câte zece din noĭ în cătușĭ, carĭ eraŭ întărite de grumaziĭ lor, și lega câte un trunchiŭ greŭ de piciórele lor. Și apoĭ dispăreaŭ într'o zi, și nimenĭ nu maĭ întreba de eĭ. Óre junghia eĭ pe nefericiții aceia? Orĭ dóră îĭ vindea? Nimenĭ nu o scia. Așa dispăreaŭ în fiecare lună câte zece bărbați, femeĭ, prunci, bolnavĭ. Într'o diminéță, pe când încă durmiam, intră Iganagenda, — așa îl chemaŭ, — în coliba nóstră. Într'o clină îmĭ eraŭ legate mânile și piciorele. De ce? Gândiam, că mĕ învinuesce pe nedreptul cu vre un delict. Dar când vĕdeŭ, că mĕ légă cu alțĭ nóuĕ de un lanț, sciuĭ, că am să dispar dimpreună cu eĭ. Dar unde și cum? Asta puțin importă, dacă eștĭ rob. Ce și era pentru un sclav viața? Eŭ eram tare și puteam să cerc a rupe legăturile. Dar mĕ gândiam: Maĭ bine va fi, să aștept.

„Iganagenda ne duse printr'o pustie largă și prin maĭ multe păduri până la Isogi, o viță de fetișiți sĕlbatici cu dinți piliți și cu pele tetovată din crescet până la tălpi. Ce avuĭ, să sufer în drumul acesta, nu se póte spune cu cuvinte. Dóuĕ femeĭ și un prunc muriră în drum. Dar acésta nu stîrni mila, ci furia lui Iganagenda. Eŭ însu-mĭ primiĭ cel puțin 20 de lovituri cu bâta preste spate și preste cap. Dacă am ajuns la Isogi, legară de noĭ încă o cĕră așa, că acum eram 30 la numĕr, pe carĭ îĭ mânaŭ maĭ departe cătră riul Ngunge. La sghiabul de la Samba am tăbĕrît opt zile în apropiarea uneĭ case marĭ. Eram legați de doĭ arborĭ, espușĭ ploiĭ și sórelui și zăceam de jumătate în tină. La dóuĕ zile după aceea mĕ bolnăviĭ și eram aprópe de mórte. Slăbiĭ, de eram maĭ numaĭ pele și óse. Trebuiam să mĕ trag pe patru, eŭ, care maĭ înainte fusesem așa de sprinten și tare! Sosirĕ acum patru năĭ marĭ de pe riul Ngunge superior și inferior. Ele eraŭ încărcate cu mărfurĭ și eraŭ ale unor negustătorĭ de sclavĭ. Pe mine mĕ vîndu Iganagenda pentru 1 bucată de pănură, 1 bucată de fer, 1 săculeț de sare, 1 oglindă, 1 tăer, 1 cuțit, 1 lingură, 1 furculță, 1 șir de mărgele de sticlă, 1 cușmă roșie, 1 butoieș de praf de pușcă, 1 ólă și 1 cămeșe. Stăpânul meŭ ceruse pentru mine din tóte acestea câte dóuĕ, dar eŭ eram așa de slăbit, cât a trebuit să se îndestulescă și numaĭ cu câte una. Naea noului meŭ stăpân porni până la un loc pe Ngunge la deal; apoĭ merserăm 8—10 zile pe uscat până la Rembo, unde ne aștepta altă nae și ne duse apoĭ până la mare.

„Mare mĭ-a fost uĭmirea, când am vĕdut marea: apele viu și se duc; valurile spumegă, se umflă și se înalță, se retrag și se întorc ĕră și ĕră. La óre care depărtare dela țĕrm sta o nae de mărfurĭ cu vîntrelele-

În tótă cestiunea subsidiului acestuia s'a comis dela început greşéla, că el fu primit încă în anii şesezeci ca *subsidiu* şi nu ca *dotaţiune*. Ca subsidiŭ are o natură fórte precarie, carea deşi numai după 30 de ani, totuşi vedem, că ĭese la lumină. Căci dotaţiunea regulată prin statute cu aprobare preaînaltă n'ar fi supusă capriţiilor unui saŭ altui guvern.

În anii şesezeci înse şi jurnalistica, şi după ea şi destui bărbaţi de ai nostri nu odată îşi perdeaŭ timpul, când era vorba de biserică, cu nisce lucruri mai de nici o valóre pentru biserică, şi lăsă cu totul neatinse cestiuni aşa serióse ca de pildă cestiunea subsidiului.

Noi sîntem de firma credinţă, că Ordinariatul archidiecesan, după ce va căpăta rĕspuns de la guvern, va sci afla mijlócele de lipsă, ca să apere până la cele din urmă independenţa bisericéscă.

Mijlocul cel mai potrivit ar fi, ca să nu facă opusĕţiune numai Ordinariatul singur, ca să nu o păţéscă ca cel dela Orade în cestiunea gimnasiului din Beiuş, ci să concheme dacă nu congres archidiecesan din cler şi popor, cel puţin sinod preoţesc, şi împreună să stea faţă cu guvernul. Orĭ ce hotărîrĭ ar lua apoi Ordinariatul, congresul orĭ sinodul, acele să fie sfinte pentru cler, ca să dăm semne de adevĕrată disciplină, şi să nu o păţim ca greco-orientalii, la carĭ sinodul a decis una, ĕră preoţimea face alta.

Manifestul comitetului naţional. — În numĕrul sĕŭ din 18 a c. „Tribuna“ publică „manifestul“, care l-aŭ fost promis membriĭ comitetului naţional încă cu prilejul ĭeşirii lor din temniţă.

Manifestul oferesce mai întâiŭ istoricul scurt al politicii nóstre de până acum, ĕr apoi continuă astfel:

„Noi agraţiarea n'am cerut-o. Ea ni-s'a înfăţişat, ca şi fiind emanată dela Capul Statului, ca efluxul unui sentiment de *dreptate*, şi totodată ca un act de înaltă intervenţiune, care ne semnala era dreptăţii, ce nu mai póte fi departe nici pentru marea causă naţională română.

„Asupra nóstră acest act de agraţiare a făcut impresia, ca şi când Capul Statului, Maiestatea Sa Monarchul, şi-ar fi manifestat prin el dorinţa, ca şi poporul român să se bucure în stat de acelea-şi drepturi şi de aceea-şi îngrijire, carĭ cu drept cuvînt i-se cuvin, şi să-i fie îndestulite şi dreptele lui postulate, după atâta nedreptăţire.

„Sub aceste impresii, acum — ni-se impune de sine întrebarea: Óre faţă de acest prea înalt act de agraţiare al Maiestăţii Sale, guvernul sci-va şi voi-va, să tragă şi el consecuenţele logice? Sci-va şi voi-va óre, să se emancipeze de influenţa nefastă a şovinismului, şi înţelegĕnd pe Domnitor, sci-va, să se inspire şi el de sentimentul dreptăţii?

„Poporul român a cerut şi cere, pretinde chiar, egala îndreptăţire a tuturor popórĕlor, carĭ constituesc şi susţin statul, pe cum şi garanţiĭ pentru respectarea eĭ. —

„Le cere şi le pretinde ca pe nisce drepturi şi ca pe nisce condiţiuni ale esistinţeĭ sale.

„Poporul român pretinde imperios împlinirea justelor sale postulate, la care nicĭ odată nu póte renunţa.

„În cele espuse până aci credem a fi arĕtat, că ceea ce noĭ solicităm, este acel minim, care indispensabil ne este pentru propria-ne conservare şi desvoltare naţională. Decĭ faţă cu acestea discuţie nu mai încape, întocmai pe cum nu încape nicĭ cugete reservate, nicĭ angajamente particulare.

„Noi la tóte ocasiunile am spus lămurit şi făţiş, ceea ce vrem; şi n'a putut nimenia, să afle din vorbele nóstre de cât că: stăm pă cale legală; — ne ĭubim némuĭ, nu mai puţin decât patria comună; — nisuim spre fericirea tuturor elementelor, carĭ o compun şi o susţin; — dorim şi voim dreptatea, dar o dorim şi o voim pentru toţi de o potrivă. Sîntem şi rĕmânem pe basele eticeĭ şi lojalităţiĭ politice, conduşi în lucrarea nóstră de adevĕratele principiĭ ale libertăţiĭ şi frăţietăţii.

„Aceste înalte ideĭ şi principiĭ ne vor conduce şi în viitor în lucrarea nóstră, şi nu ne vom abate dela ele între nicĭ un fel de împrejurărĭ.

„Deşi trecutul ne-a dat o sumă de motive de a crede în duşmănia puteriĭ statului şi dese ocasiunĭ de a vedé o lucrare forţată şi nedréptă contra vieţiĭ nóstre naţionale, noĭ nu trebue să desperăm, că elementul domnitor va ajunge să pricépă în cele din urmă, cum viitorul patrieĭ numai prin bună înţelegere şi comună conlucrare póte fi asigurat, şi că acéstă înţelegere şi conlucrare este imposibilă, cât timp justele postulate ale poporului român nu vor fi recunoscute şi asigurate. —

„Guvernele ţerii datóre sînt, să recunóscă, că lupta nóstră e îndreptăţită, pretensiunile nóstre juste, şi cererile, pe carĭ le facem — drepte. De datoria lor este decĭ, ca să le şi împlinéscă.

„Noĭ, pe cum în trecut, aşa şi în viitor, până ce vom fi depositariĭ voinţeĭ poporului românesc, în procesul politic naţional ne vom împlini datorinţele şi asigurăm pe orĭ cine, că nu vom da îndĕrĕt dela nicĭ o jertfă, pe care causa nóstră naţională ar cere-o; ci împinşi fiind ca şi până aci de puterea statului spre apĕrarea celor mai preţióse tesaure naţionale, în deplină convingere, că ceea ce facem, o cere dela noĭ datorinţa nóstră de Românĭ, o cer interesele naţionale, o cer interesele patrieĭ, acelea le vom apĕra din tóte puterile nóstre.

„Le vom face tóte, câte le pretinde realisarea programului naţional, tóte câte s'aŭ hotărît în prospectul de lucrare a conferenţelor şi a comitetului naţional.

„Stăm firm pe basele programului naţional dela 1881, şi în tótă mişcarea nóstră vom fi conduşi de sfinţenia drepturilor nóstre naţionale şi inspiraţi de interesele poporului român, ai cărui representanţi sîntem.“

Manifestul e subscris numai de şepte inşi şi anume: Dr. Ioan Raţ, George Pop de Băsescŭ, Iuliŭ Coroian, Dr. Teodor Mihali,

---

întinse, şi năişórele se umplură de ómeni. se deslipiră de ţĕrm, se duseră până la nae şi se întórseră numai cu câte patru vislarĭ. În casa căpeteniei era un om alb gros cu barbă roşie mare. Acesta a fost cel dintâiŭ om alb, pe care l-am vĕdut, şi la vederea lui mĕ cuprinsese o spaimă aşa de mare, cât îmĭ acoperiĭ faţa cu mânile. Mai târziŭ îmĭ spuseră, şi aflaĭ şi eŭ, că nu toţi ómeniĭ cei albĭ sînt asemenea lui. Omul cel alb se tîrgui pentru mine. Dar înfăţişarea mea nu era chiar bună, şi de aceea tîrgul nu se putu încheia. Stăpânul mĕŭ ceru pentru mine 6 bucăţi de pănură, 6 bucăţi de fer şi aşa mai de parte. Omul cel alb voia, să dea numai câte treĭ. Unul zicea: „E mare, tare, un lucrătoriŭ bun.“ Cel alalt zicea: „E o glóbă mórtă pe jumătate.“ În sfârşit mĕ cumpĕră Oyari, căpetenia satului Ncomi, pentru 4 bucăţi de pănură, 4 bucăţi de fer, 1 pele de tigru şi 2 capete de gorila. Omul cel alb şi gros se îmbarcă cu nóuĕ din soţiĭ meĭ. De atunci l-am mai vĕdut de multe orĭ; era tot de una tot aşa de gros, tot aşa de roşu la barbă, tot aşa de spăimîntătoriŭ şi tot de una tîrguia sclavĭ.

„Am fost petrecut ca la şese lunĭ la Oyari, când se întîmplă óre ce, cât eram pe aci, să-mĭ perd urechile. Negriĭ sînt plinĭ de patimĭ şi-şi împlinesc tóte poftele. Pe atunci încă nu cunosceam pe Dumnezeŭ şi cu atât mai puţin mĕ gândiam la aceea, ca să-i servesc. Nu eram un sfînt. Aşa s'a întîmplat deci o data, de pe mine şi pe un soţ al meŭ ne învinuiră cu o faptă, pentru care la Ncomiani vinovatul îşi *perdea* urechile. Oyari rîndui, să facem proba mbundu. Eŭ beŭ otrava cu o sorbitură şi cu picióre le încătuşate sării preste rădăcina arborelui idololuĭ, fără ca să cad. Soţul meŭ sărind căduse. Aşa era dovedită nevinovăţia mea, şi nu-mĭ făcură nici un rĕŭ, ĕ a celui alalt, care într'adevĕr fusesese nevinovat, îi tăiară urechile. Şi Gloamĭ totuşi şi miră, cum de eŭ nu voiu să cred în puterea probeĭ mbundu!

„Oyari avea deja şepte muierĭ şi voia, să-şi ieă pe a opta. Aşa porni deci cu cei patru fiĭ ai sĕi, cu mine şi cu alţiĭ sclavĭ la satul Ngumbi de lângă Ogove la o căpetenie cu numele Işogi. Întîlnirea cea dintâiŭ a acestor nóue căpeteniĭ a fost lucrul cel mai sĕ bătoresc, care l-am vĕdut în viaţa mea. Pe un tron cu treĭ picióre, pe care-l împodobiau figuri de cocostîrcĭ, moime şi elefanţi, şedea căpetenia Işongi, mic de stat, dar cu faţă cu minte şi poruncitóre, îmbrăcat cu un căput, care la mâneci era împodobit cu posomant, ĕră pe cap avea un coif de aramă împodobit cu pene. Cârpa din jurul trupului lui era tivită cu aur. Un picior îl era într'un călţun, ĕr cel alalt într'o stifletă. Pentru a alunga ţintariĭ, muscele şi strechile ţinea în mână un ventraiŭ de pele de boŭ. Cinci orĭ şese moşnegi şedeaŭ pe scaune mai micĭ, ĕră în fund staŭ opt orĭ zece femeĭ, băgând samă la orĭ ce semn al luĭ. Pe Oyari îl îmbiă, să şédă faţă în faţă cu sine pe un scaun europenesc. Căpetenia nóstră era încunjurată de patru lădĭ mari pline de puscĭ, pănură, căldărĭ şi praf de puşcă. „Ce va să zică venirea ta?“ începu Işogi. — „Doresc, să ieaŭ pe fată-ta de soţie.“ — „Fată-mea are mulţi peţitorĭ, cel puţin doĭ spre zece. Cel ce o duce, are să jertféscă tótă averea sa. Ea e nespus de frumósă, istétă şi împodobită cu însuşirile cele mai rare.“ — „Asta o sciŭ şi de aceea am făcut o cale aşa de lungă, ca să peţesc fata cea mai frumósă din lume. Nu te teme, eŭ sînt bogat; ceea ce vedĭ aci, nu e nici a zecea parte din averea mea. Şi am mai ales un lucru fórte preţios; veĭ să-l vedĭ?“ — Işogi făcu din cap, şi Oyari deschise cu cheea o ladă şi scóse dintr'însa un butoieş plin de monete de aur şi de argint. Strălucirea moneteior şi preţul, ce-l representam noi sclaviĭ, orbiră pe Işogi. El ceru pentru fată-sa 10 monete de aur, apoi 20 de argint gândind, că acestea fiind mai marĭ sînt mai preţióse decât cele de aur, apoi încă câte va monete mai mĕrunte. Pe de-asupra mai ceru un orologiŭ, care nu umbla, bâta lui Oyari şi un călţun pentru piciorul, care îi era într'o stifletă. Acestea, pe cum şi nisce pănură de bumbac şi câte va puscĭ aŭ fost preţul fetei luĭ Işogi. În sfârşit mai adause: „Viaţa se vinde numai pentru viaţă: maĭ cer încă doĭ sclavĭ, un bărbat şi o femee.“ În-

Rubin Patiţa, Gerasim Domide, Patriciŭ Barbu. Dintre ceĭ alalţĭ membri aĭ comitetuluĭ treĭ şi anume N. Cristea, Dr. Barcian şi D. Comşa s'aŭ retras în mod irevocabil din comitet, éră alţi treĭ, M. Veliciu, A. Suciŭ şi Dr. V. Lucaciŭ nu aŭ subscris manifestul, ba dr Lucaciŭ a declarat, că nu póte primi manifestul.

Bánffy şi Sêrbiĭ. — Din Carloviţ i-se scrie ziaruluĭ „Alkotmány", că candidatul guvernuluĭ la episcopia sêrbéscă de Buda nu a fost Magiarevicĭ cel ales de sinod, ci dr Radicĭ, igumenul mănăstiriĭ dela Meşiţ. Fiind că dr Radicĭ în un memorand adresat Maiestăţiĭ sale a insultat întreg sinodul, acesta în loc de a-l alege de episcop l-a tras la rĕspundere pentru vătĕmarea canónelor şi l-a degradat din oficiul de igumen. Amiciĭ luĭ Radicĭ aŭ denunţat Monarchuluĭ întreg episcopatul sêrbesc ca inimic patrieĭ şi dinastieĭ şi aŭ propus, să fie pensionaţi episcopiĭ, éră Maiestatea Sa în conţelegere cu Bánffy să numéscă alt cor episcopesc, în fruntea căruia să stea dr Radicĭ. Denunţarea acésta încă nu s'a luat în considerare. — Murind în Decembre 1895 episcopul din Verşeţ, amiciĭ luĭ Radicĭ aŭ atras atenţiunea ministruluĭ Bánffy la aceea, că în sensul unuĭ declaratorium din 1779 dreptul de a denumi pe administratorul dieceseĭ vacante compete Monarchuluĭ şi organelor luĭ esecutive, adecă guvernuluĭ magiar, éră nu patriarchuluĭ sêrbesc. Bánffy s'a şi grăbit a avisa pe patriarchul Brancovicĭ, că guvernul va denumi administrator la Verşeţ. Brancovicĭ a alergat la Pesta şi pe basa dreptuluĭ canonic şi a praxeĭ a dovedit luĭ Bánffy, că dreptul, ce şi-l arógă el, compete patriarchilor. Bánffy şi cu clica sa sêrbéscă de noŭ a căduţ, orĭ cât de bine s'ar pricepe eĭ la apucături.

„Învingerea ortodoxismuluĭ." — Reproducem din „Tel. Rom." următórele:

„Sub titlul acesta aflăm în „Egyetértés" o notiţă de valóre istorică, pe care ţinem a o reproduce întocmaĭ: „În ţinuturile Baltice biserica ortodocsă s'a sporit în timpul din urmă cu numĕroşi credincioşi. Aşa de esemplu din anul 1876 singur numaĭ în Livland 11,114 suflete s'aŭ alăturat bisericiĭ ortodocse. Cea maĭ mare parte dintre ceĭ reîntorşĭ (în sinul bisericiĭ mame) aŭ fost adicţi de aĭ bisericiĭ lutherane." — Orbiĭ încep a vedé şi ceĭ rătăciţi a cunósce adevĕrul."

Aşa „Tel. Rom.". Pe noĭ nu ne supĕră de loc, dacă trec luteranĭ la ortodoxism. Nicĭ aceea nu ne surprinde de loc, că vedem, cum „Tel. Rom." se bucură de aceea, că Germaniĭ de lângă Marea Baltică se rusifică cu ajutoriul „ortodoxismuluĭ" propagat după sistem rusesc.

Dar vĕdênd bucuria acésta a organuluĭ „ortodox" din Sibiŭ ne aducem aminte de ceea ce am fost zis odată:

„Un pericul mare va fi însĕ pentru Românĭ biserica ortodoxă atunci, când ţinuturile locuite de eĭ, prin o nenorocire, de care să ne feréscă Dumnezeŭ, ar ajunge în posesiunea Muscaluluĭ. Atunci se va sci preţui unitatea catolică atât de despreţuită astăzĭ, dar va fi prea târziŭ. Atunci se va pricepe, că pentru ce un popor catolic ca Poloniĭ póte să-şi păstreze individualitatea naţională faţă cu tóte mijlócele, carĭ le inventéză inteligenţa şi le aplică barbaria pentru nimicirea luĭ. Atunci se va vedé, că ce instrument puternic pentru desnaţionalisarea nóstră este biserica ortodoxă, a cărui cap este sfîntul Ţar. Atunci se va vedé, cum vor rĕsuna bisericile nóstre érăşĭ numaĭ de accentele limbiĭ slavone, care ne-a smăcinat atât de tare în vécurile trecute."

Dniĭ dela „Tel. Rom." cetind acestea vor surîde în chip — suveran şi se vor bucura maĭ de parte de succesele rusificărilor cu ajutoriul „ortodoxismuluĭ". Eĭ nu sînt orbĭ, ci-şĭ închid ochiĭ, ca să nu vadă cu ochiĭ.

Clerul şi politica. — În Landtagul din Austria superióră deputatul dr. Bahr cu prilejul uneĭ discusiĭ a aflat, că ar fi datorinţa cleruluĭ a se reţinĕ dela politică. Îndată i-a replicat episcopul Doppelbauer de Linz:

„Clerul trebue să se cuprindă şi cu politica. Axioma, că politica de loc nu se ţine de sfera de activitate a cleruluĭ, e o axiomă condamnabilă. Dacă partidele liberale şi alte partide ar înceta de a face legĭ în afacerĭ bisericescĭ, de a trece pe terenul bisericiĭ, pe toritoriul cel maĭ sfînt, atunci pentru cler la tot casul ar maĭ esista puţină causă de a se cuprinde cu politica. Nu sufere îndoélă, că clerul s'ar retrage din ce în ce tot maĭ mult dela politică, îndată ce corpurile legislative ar fi încetat a se mesteca în afacerĭ bisericescĭ."

De cuvintele acestea ale episcopuluĭ Doppelbauer „Vaterland" din 18 a c. légă următórele reflexiunĭ în mare parte instructive şi pentru noĭ:

„Liberalismul austriac şĭ-a ajuns în mare parte scopul în un şir de legĭ şi în abrogarea concordatuluĭ. Suma legilor respective se întemeiéză pe subordinarea principială a bisericiĭ sub puterea statuluĭ şi e negarea dogmeĭ, că biserica e o societate perfectă, adecă absolut autonomă pe terenul sĕŭ, absolut neatîrnătóre dela stat ca şi dela orĭ care altă putere. Amintitele legĭ în special se referesc la materiĭ de acelea, asupra cărora după învĕţătura catolică de credinţă biserica parte are singură să hotăréscă, parte are la tot casul să hotăréscă şi ea. Aşa nu póte biserica nicĭ odată să concédă cu privire la sine axioma: „Orĭ care biserică recunoscută prin lege e supusă legilor comune ale statuluĭ ca orĭ care altă societate." Biserica nu e societate „ca orĭ care altă societate" (bună óră ca o societate pe acţiunĭ orĭ ca o reuniune de gimnastică). Biserica ca atare nicĭ de cum nu e supusă legilor statuluĭ, deşi membriĭ eĭ singuraticĭ le sînt supuşĭ, firesce luându-se afară casuĭ, în care ajunge la valóre principiul: Oportet Deo magis obedire quam hominibus. — Aşa nu póte biserica să priméscă nicĭ axioma: „Statuluĭ îĭ compete dreptul direcţiunĭĭ şi inspecţiunĭĭ supreme asupra instrucţiunĭĭ şi educaţiunĭĭ întregĭ." — În aşa numitele legĭ interconfesionale se fac între altele cu privire la confesiunea religiósă a pruncilor atarĭ hotărîrĭ, carĭ pĕtrund în teritoriul cel maĭ intern al bisericiĭ. Cu privire la căsătorie póte să se întîmple, şi s'a şi întîmplat deja, că un

---

făţişarea mea bună şi faţa mea cu minte ĭ-aŭ fost bătĕtóre la ochĭ, şi aşa me vîndu Oyari în schimb pentru „fata cea maĭ frumósă din lume", pe cum mĭ-a fost preste tot sórtea, ca să mĕ tot vîndă şi cumpere.

„Într'o zi bubuiaŭ tunurile în apropiare de Ngumbi. Piouaŭ ghiulele preste sat, carĭ crepaŭ pe uliţĭ şi rupeaŭ păreţiĭ în bucăţĭ. Toţĭ strigaŭ şi fugiaŭ. Comandantul luĭ „Basilic" bombarda pe Işogi pentru câte va espediţiĭ de prădare, carĭ le făcuse. În scurtă vreme nu maĭ sta nicĭ un stîlp din casele satuluĭ, şi nu se maĭ vedea nicĭ un fir de paiŭ din coperişele caselor. Tóte eraŭ cenuşe. Ziceaŭ, că pe Işogi nimenĭ nu l-a vĕdut, să plângă: dar în ziua aceea era nemângăiat. De de parte îl auḑiaŭ, cum striga. Nu maĭ rĕmăsese nicĭ o strĕnţă din pănura cea multă, carea o a fost avut eĭ în lăḑile sale; nu maĭ rĕmăsese nicĭ un butoiŭ de praf de puşcă, tóte sburaseră în aer; nu maĭ rĕmăsese nicĭ o puşcă, nicĭ un tăer, nimica! Cătră sară chemă pe sclaviĭ sĕĭ, ca să-l numere. Mĕ maĭ află pe mine şi treĭ moşnegĭ. Chiar şi din femeĭ fugiseră vre o câteva. Am maĭ rĕmas la el câte va lunĭ, şi el mĕ tracta bine. Nu-l trecea prin minte, să-mĭ taie urechile, pe cum făcuse cu alţiĭ cu multĭ. Dar o dată într'o sară beuse prea mult vin de finic şi începu apoĭ, să mĕ ameninţe. Asta mĭ-a fost de ajuns, pentru ca să leaŭ frunză în buză. Am fugit la Galoanĭ, carĭ sînt cu mult maĭ blânḑĭ de cât Ncomiĭ. Magissin, prietiuul albilor, a fost puternica căpetenie, sub scutul căreia am ajuns. Acolo preste puţină vreme am făcut cunoscinţă cu un alb mare cu barbă lungă căruntă. El mĕ tot îndemna, să mĕ duc cu eĭ şi să învĕţ a ceti. Era un Anglez. Îmĭ promise 10 franci pe lună, şi cu atâta eram mulţămit. Mĕ duseră la Talaguga lângă Njole, şi eŭ îmĭ dam tótă silinţa, să învĕţ. Juruinţa, ce o scoteaŭ acolo de la toţĭ, de a nu bé vinars orĭ viu orĭ altă beutură beţivă, nu mĭ-a fost grea, căcĭ eŭ în viaţa mea nu beusem de acelea. Dar dam cu socotéla, că beuturile acelea vor fi bune, cel puţin aşa de bune ca vinul de finic. Un anumit Bayo a fost încredinţat cu învĕţarea mea şi mĕ făcu, să cetesc Biblia. Într'o zi o nae germană aduse misionaruluĭ celuĭ cu barba sură proviant de al gurĭĭ. Îmĭ puseră pe umĕr o ladă grea şi-mĭ ziseră, să bag bine de samă, că în ladă se cuprind lucrurĭ. carĭ se sparg fórte uşor. Asta sta scrisă şi pe ladă cu litere marĭ. Dar nenorocirea mea a voit, ca eŭ ieşind din năişóră sa lunec şi să cad. Brum! Tóte sticlele eraŭ sparte, şi vechiul cognac curgea pe pămînt! „Nu bé dintr'însul," îmĭ strigă cel cu barba sură, „sînt lécurĭ, şi în ele este otravă." Eŭ o păţisem, dar o păţise încă şi maĭ rĕŭ bĕtrânul, cel ce ne luase juruinţa de a nu bé beuturĭ beţive. Bayo era un tinĕr de omenie: el îşĭ ceru îndată simbria şi se duse. Mie mĭ-aŭ dat drumul, căcĭ după întîmplarea aceea fiinţa mea de faţă le era neplăcută. Mĕ băgaĭ acum ca bucătar într'o prăvălie, apoĭ la un German, apoĭ la staţiunea militară franceză şi în sfîrşit ajunseĭ la tine în misiunea catolică. Eştĭ mulţămit cu istoria mea? Şi în sfîrşit boteza-mĕ veĭ în sĕrbătórea cea maĭ de aprópe, Minisse?"

În sĕrbătórea cea maĭ de aprópe Ogvana. Devana la nicĭ un cas nu va primi încă botezul. Un vagabund aşa de estraordinar are să trécă maĭ întâiŭ printr'o probă lungă şi temeînică. („Die kath. Missionen.")

Notiţă literară.

Între multele resultate ale şcoliĭ Ieşene numite „nóua direcţie" a fost şi acela, că filosofia luĭ Schopenhauer a început a se lăţi printre Românĭĭ cu carte de dincolo, — pesimismul a prins rădăcinĭ printe scriitorĭ şi ca o bólă contagiósă a infectat în chip îngrijitor societatea românéscă, şi ca o firéscă urmare a acestora: ateismul şi batjocorirea lucrurilor sfinte a ajuns a fi lucru de modă. Om cu carte cât de cât şi ne-ateŭ — parcă era o imposibilitate!

Cine nu-şi aduce aminte de „teoriile" filosofice ale luĭ Conta, de multe din poesiile nefericitului Eminescu şi de alte producte ale unor spirite neastîmpĕrate de a produce ceva „modern" fără de a căuta, că ceea ce produc ele, e bun şi folositor pentru cetitorĭ?

Azĭ, — după trecerea alor 30 de anĭ dela fundareea aceleĭ şcoliĭ, — ómenĭĭ aŭ maĭ

catolic încheie o căsătorie așa numită civilă, dar mai apoi vre, să desfacă legătura acésta bisericesce invalidă, eventual vre, să încheie cu altă persónă o căsătorie bisericesce validă ș. a. m. d.

„Și așa ne-am puté provoca la zecĭ de esemple. Dar acestea sînt deja de ajuns pentru a dovedi, cât de tare s'a mestecet în afacerĭ bisericescĭ legislativa stăpânită de liberalism. N'a trebuit decĭ, ca clerul conform datorinței sale și conform firiĭ lucrului să intre în defensivă, și nu a trebuit în mod necesar, ca el spre acest scop să se foloséscă de mijlócele politice?

„Rĕmânem decĭ pe lângă părerea, că clerul se va cuprinde cu politica, până când partide și corporațiunĭ politice se cuprind cu afacerĭ bisericescĭ.“

Revistă bisericéscă.

Roma.

Consistoriul proxim se va ține îndată după sĕrbătorile Învierii. Atunci se vor crea cardinalĭ pe lângă ceĭ patru nunțiĭ și alțĭ prelațĭ.

Guvernul francez, care a chemat a casă pe Lefebvre ambasadorul sĕŭ de lângă Vatican, érăși va fi silit, să trimită la Roma pe acest diplomat cu tact și binevĕdut în Vatican, de óre ce altul mai potrivit nu află. Afacerea umplerii mai multor scaune episcopescĭ din Franța încă e aprópe de resolvire. Cardinalul Lecat archiepiscopul de Bordeaux din încredințarea guvernului francez petrece de cât va timp în Roma spre a complana diferințele născute între Franța și S. Scaun. Guvernele franceze inimice bisericiĭ aŭ provocat diferințele cu Vaticanul și acum tot ele se vĕd silite a lucra pentru compunerea lor.

---

prins la minte sănătósă. bărbațĭ genialĭ și scriitorĭ cu renume aŭ început a scrie în potriva aceleĭ „direcții nóuĕ“, a pesimismului, a ateismului și a lățirii lor printre Românĭ.

Își póte orĭ cine închipui, că acest curent nu póte de cât să ne îmbucure, și ne îmbucură nu numaĭ pe noĭ, ci pe toțĭ, ceĭ ce țin la trecutul și viitoriul némului românesc.

Ca un fel de eflux al acestuĭ curent ne-aŭ bătut mult la ochĭ câteva șire din cel maĭ recent numĕr al „Convorbirilor literare“, revista junimiștilor.

E vorba de un tom de poesiĭ ale dluĭ A. C. Lecca, apărut de curênd. Evolceanu, un redactor de al „Convorbirilor“, făcênd critica versurilor cuprinse în acel volum, termină cu urmă órele cuvinte: „Poesiĭ pesimiste ar puté să nu maĭ scrie, și *maĭ ales* pe Dumnezeŭ să-l lase de o cam dată în pace, căĭ pentru a te revolta în contra lui trebue să fiĭ alt fel de talent, *decât ceĭ, pe care îi póte produce némul nostru;* nicĭ chiar Eminescu în *Înger și Demon* nu ne-a dat *și nicĭ nu s'a încercat* să ne dea pe adevĕratul Prometh-us.“

Noĭ nu maĭ adaugem nimica, ci mulțămim dluĭ Evolceanu pentru aceste prețióse enunciațiunĭ.

Ca încheiare însemnăm, că poesia de Marie E. Eschenbach, de care susțineaŭ „Convorbirile“, că a fost plagiată de Coșbuc, a fost publicată în revista „Carmen Sylva“ nu ca originală, ci ca traducere.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Br. Fejérváry a fost Duminecă la Viena, pe cum se crede, spre a referi regelui despre hotărîrea cabinetului cu privire la disolvarea dietei și prolungirea budgetului provisoriŭ. Relativ la disolvarea dietei consiliul de ministri cu maioritate de voturĭ a hotărît, să nu se disólve acum în ajunul serbărilor milenare, éră ce privesce indemnitatea, să se céră numaĭ pe dóuĕ luni.

Propunerea luĭ Apponyi de a esmite o comisiune parlamentară de 15 pentru cercetarea afacerii Pulszky K. a fost respinsă în ședința din 14 a c. a dietei cu o maioritate numaĭ de 24 voturĭ. Mulțĭ dintre deputațiĭ guvernamentalĭ, rușinându-se de corupția descoperită la museul de picturĭ, s'aŭ abștinut dela votare.

În ședința din 15 a c. Hortoványi interpelând pe ministrul Bánffy în causa sumelor colosale plătite de noiĭ magnațĭ, a întrebat, că dacă distincțiile s'aŭ făcut pentru o taxă atât de mare, spre ce scop se vor folosi baniĭ, și unde se daŭ rațiuni despre eĭ? — Br. Bánffy declară, că articlul luĭ „Budapesti Hirlap“, care a publicat maĭ întâiŭ scirea acésta, este minciună dela prima până la ultima literă. — Hortoványi reflectă, că nu despre articlul luĭ „B. H.“ e vorbă, ci că óre contele Vigyázó și ceĭalalțĭ magnațĭ, plătit-aŭ ceva pentru titulul de conte și baroni; la acésta să rĕspundă ministrul. — Br. Bánffy declinând rĕspunsul cerut repetesce, că „B. H.“ mințesce. — Maioritatea a luat spre sciință acéstă declarație evasivă.

Marțĭ deputatul Vajay (preot catolic) respinge insinuările luĭ Pap Géza cu privire la educațiunea din seminarele teologice și propune a se înființa un post de conționator pentru tinerimea universitară, la care se observă rĕcélă și indiferentism față de cele sfinte.

Desbaterile dietale asupra budgetului cultelor după trecerea preste afacerea Pulszky aŭ decurs în liniște și cu puțin interes. Opositia nu e mulțămită cu legea despre instrucțiunea în școlile poporale, cu organisarea școliloř medie și cu cursurile dela universitate. Dară maioritatea a votat fără de a face multă vorbă.

La positia competenței profesorilor dela institutele pedagogice confesionale a observat Hock, că e prea mică suma de 3000 fl. în raport cu miseria dela școlile acestea, și a întrebat pe ministrul de culte, cum va distribui suma acésta. — Wlassics a rĕspuns, că suma o va mări în aniĭ următorĭ, dară despre modalitatea distribuirii a tăcut.

Positia despre ajutorarea bisericilor s'a primit. La avertisarea luĭ Holló de a supraveghia, ca nu cum va în cadrul autonomieĭ bisericescĭ a naționalităților să se nutréscă tendențe antinaționale, ministrul rĕspunde, că dînsul deprinde cu rigóre dreptul de supraveghiare, dară sînt nefundate acusele, ce se fac prelaților nemagiarĭ. E bine, că vede și dl Wlassics falsitatea acuselor șovinistice. De ar trage numaĭ și consecințele din constatarea făcută în dietă.

Austria.

Reforma legiĭ electorale, care a rĕsturnat cabinetul Taaffe și a amărît cabinetului Windischgraetz zilele, éră e la ordinea zileĭ. Ministrul președinte Badeni a presentat în 15 a c. parlamentului din Viena un proiect de lege referitor la reforma electorală. Acest proiect nu mulțămesce pe nicĭ un partid parlamentar. Cu tóte acestea considerându-l de un malum necessarium îl primesc în liniște. După noul proiect numĕrul deputaților se va înmulți cu 72. Până acum curia marilor proprietarĭ avea 85 de deputați, orașele 118, camerele comerciale și industriale 21, comunele rurale 129. La aceștia se vor adauge ceĭ 72 de deputați aĭ curieĭ a 5-a, pe carea o compun cetățeniĭ, carĭ sînt trecuți de 24 de anĭ și nu sînt supuși la stăpânĭ nicĭ lipsiți de drepturile politice. Votarea e secretă și o va face fie care în cercul, în care a petrecut cel puțin 6 luni. Cu privire la colegiul acesta este realisat principiul sufragiului universal. În celealalte colegiĭ alegerile rĕmân neschimbate.. Prin nóua lege electorală maĭ mult va perde partidul german liberal, de óre ce poporul va vota parte pentru candidațĭ clericalĭ și antisemițĭ, parte pentru socialiștĭ.

Guvernor al Boemieĭ este numit contele Carol Coudenhove, președintele de până acum al Silesieĭ. El e recunoscut ca oficial cualificat și energic, și limba cehă o posede perfect și de aceea va fi bineprimit de Cehiĭ tinerĭ, din causa cărora a trebuit să se retragă contele Thun dela postul de guvernor.

Franța.

Senatul de dóuĕ orĭ a votat neîncredere guvernului, care a înlocuit pe judele investigător Rempler în cercetarea abusurilor comise la construirea căiĭ ferate de sud. Senatorul Monis a imputat guvernului, că vîră politica și în justiție. După ce camera a votat încredere guvernului. conflictul dintre senat și guvern a trecut în conflict înte cameră și senat. Probabil, că unicul mijloc pentru complanarea conflictelor va fi retragerea cabinetului radical Bourgeois.

Italia.

Orĭ ce nedreptate se rĕsbună pe sine. Acest adevĕr îl probézĕ de noŭ bătaea, ce o sufere armata italiană în Africa. Anume Italianiĭ după ce aŭ ocupat Roma în 1870, aŭ confiscat tóte armele armateĭ pontificie și înainte de acésta cu 4 anĭ le-aŭ donat regelui african Menelic. Acum chiar cu aceste arme măcelărésce Menelic pe nefericiții Italianĭ trimiși de Crispi în Africa. Menelic nu numaĭ cu armele papale. dară și cu strategia sa voesce a sili armata italiană la o pace rușinósă. El prădézĕ tot, ce află în calea armateĭ italiane, pentru ca așa să o omóre cu fómea. Generalul italian Baratieri a primit deja ordin, să încheie pace orĭ cel puțin un armistițiŭ cu Menelic; dară acesta pre-

tinde, ca Italianiĭ să retrocedeze o parte a teritoriuluĭ deja ocupat. După ce finanţele italiane sînt desĕcate, ĕră aliaţiĭ Italieĭ nu aŭ luat angajament de a-ĭ da ajutor şi în Africa, guvernul se vede silit a primi condiţiunile ruşinóse propuse de Menelic.

Crispi, care prin lipsa de prevedere a înfundat milióne în politica colonială şi a jertfit miĭ de ostaşi pe pustiile africane, spre a nu da samă de politica sa a închis parlamentul. Celalalţi miniştri temêndu-se de responsabilitatea, ce-ĭ aştéptă, aŭ silit pe Crispi, să propună regeluĭ convocarea parlamentuluĭ pe 5 Martie.

Bulgaria.

Prinţul Boris a fost miruit după ritul bisericiĭ orientale, dară nu a fost rebotezat. Actul miruiriĭ s'a îndeplinit cu mare solemnitate în ziua de 2/14 Febr. Ca naş a asistat în locul ţarului generalul rus Golenitşew.

În 15 a c. principele Ferdinand a închis sobrania mulţămind deputaţilor pentru asistenţa la actul din 2/14 a c. Constată, că la iniţiativa sultanuluĭ puterile europene vor recunósce stările actuale din Bulgaria. Mulţămesce ţarului, pentru că a primit, să fie naş luĭ Boris şi e gata a renoi raporturile diplomatice dintre Rusia şi Bulgaria.

În cercurile diplomatice din Sofia se vorbesce, că Rusia înainte de renoirea raporturilor diplomatice poftesce dela Bulgaria anumite garanţe, pentru ca să se previnĕ repetirea celor efeptuite de Stambulov. Garanţele acestea ar fi: 1. Principele Ferdinand să cheme la minister atariĭ bărbaţi, a căror loialitate faţă de Rusia e mai pe sus de orĭ ce îndoélă; 2. să se publice amnestie pentru toţi aceĭ individi, carĭ aŭ fost pedepsiţi până acum pentru sentimentele lor rusofile; 3. ofiţeriĭ esilaţi tot din acest motiv să se reprimésca în gradul ocupat mai înainte în armata bulgară; 4. ministeriul de răsboiŭ să se concrédă unuĭ atare ofiţer bulgar, pe care-l apróbă guvernul rusesc; 5. armata bulgară să se organiseze şi instrueze astfel, cât în cas de răsboiŭ să se pótă uni cu armata ruséscă. — Ferdinand pornit pe calea umiliriĭ, va primi şi condiţiunile acestea. Nu scim, ce va zice poporul bulgar, care cunósce marinimia ruséscă mai bine de cât Ferdinand.

Fără comentar.

Ni-s'a atras atenţiunea la un articol, ce s'a publicat în „Adevĕrul“ din Bucuresci în numĕrul din 30 Ianuariŭ v. a. c. Îl reproducem aci fără de niciĭ un comentar:

„*Hoţiile luĭ Ghenadie.* Hoţiile, de care voiŭ vorbi în acest articol, sînt sevârşite de Ghenadie, fostul episcop de Argeş.

„Le-am culeş în curentul primăveriĭ anuluĭ 1893. şi aŭ fost publicate în colónele „Adevĕrului“ înainte de alegerea luĭ Ghenadie ca mitropolit-primat. De şi niciĭ unul din organele conservatóre nu a desmiuţit aceste potlogăriĭ, totuşi alegerea sa a mers strună, căci aşa voia ministrul de atunci al cultelor. — Pentru ce? — Acésta o pot sci numaĭ Tache Ionescu şi Genadie.

„Voesc a reaminti cetitorilor „Adevĕrului“ aceste pungăşiĭ complectate puţin de la 1893 până astăzi.

„La facerea caselor pentru seminar a găsit cărămida gata, varul stins în pămînt, nĕ-ipul adunat, lemnele le-a luat din pădurea statuluĭ, şi a plătit pentru lucru 7000 leĭ, ér de la stat a primit pentru clădirea acestor case 45000 leĭ; deci a furat 38000 leĭ.

„Cu reparaţia caselor de la bolniţă a cheltuit 700 leĭ, ér restul până la 7000 leĭ primiţi de la stat pentru acéstă lucrare ĭ-a pus episcopul la chimir: adecă 6300 leĭ.

„Pentru facerea bisericiĭ de la Vălenĭ a pus la contribuţie pe tot personalul bisericesc al eparhieĭ; ér 10000 leĭ, pe carĭ ĭ-a dat statul pentru facerea acesteĭ biserici ĭ-a strîns Ghenadie ca banĭ albĭ pentru zile negre: furaţi 10000 leĭ.

„Statul a dat 10,000 leĭ pentru împrejmuirea episcopieĭ, din care sumă episcopul strîngĕtor a cheltuit numaĭ 5000 leĭ; prin urmare în Wertheimul luĭ Ghenadie aŭ intrat 5000 leĭ.

„Tot statul a dat 200 pogóne pămînt din moşia Flămânzescĭ, pentru ca din venitul lor să se dea masă comună întreguluĭ personal al episcopieĭ. Cu tóte acestea călugăriĭ şi toţi ómeniĭ de serviţ mâncaŭ pe unde puteaŭ, ér venitul pogónelor de 4000 leĭ pe an l-a mâncat Ghenadie în tot timpul episcopatuluĭ sĕŭ: furaţi 40,000 leĭ cel puţin.

„Rog pe cetitoriĭ acestuĭ ziar, să nu se sparie de acéstă sumă de 99,300 leĭ furaţi de la stat de cătră Ghenadie, pe când era episcop la Argeş; — vor vedé mai jos o sumă colosală, pungăşită de acest nedemn prelat dela bisericile dependente de eparchia de Argeş.

„Câtă vreme a fost episcop de Argeş, a surpat şi a sfinţit preste 3000 de biserici, furând dela fie care câte 1700 leĭ: — taxa pentru sfinţire luată de la nenorociţiĭ ţĕranĭ 500 leĭ; zecimi dela architect între 700 şi 800 leĭ; zecimi de la zugrav între 400 şi 500 leĭ; tot, ce se strînge de la credincioşi pentru sfinţire, între 150 şi 200 leĭ.

„Dacă, pe cum cred, Ghenadie a stat la Argeş 10 anĭ, atunci ĭ-a intrat în sfînta şi episcopala sa pungă 170 miĭ de leĭ.

„Ghenadie a hirotonisit preste 200 de preoţi în dóuĕ judeţe şi a luat de la fie care 1000 de leĭ, afară de multe alte plocóne, ceea ce face 200 miĭ de leĭ pungăşiţi de la preoţi, carĭ la rîndul lor, sînt siliţi a se despăgubi de pe spinarea sătenilor.

„A vîndut preste 400 epitahurĭ, care nu costă de cât 30 leĭ unul, cu preţul de 100 leĭ, a câştigat din acéstă episcopală negustorie 28 miĭ de leĭ. D. Budişteanu, pe când era prefect, a primit de la subprefecţiĭ tuturor plăşilor mai multe procese verbale, carĭ constataŭ aceste pungăşiĭ ale episcopuluĭ.

„Mai sînt şi multe alte potlogăriĭ mai micĭ, asupra cărora spaţul acordat unuĭ prim-Bucuresci nu-mĭ permite a mĕ întinde.

„Când fac adunarea şi mĕ conving, că sumele furate de la biserici, de la preoţi, de la ţĕranĭ, se urcă la aprópe 400 miĭ de leĭ, sînt cuprins de o revoltă sufletéscă şi nu pot a nu striga: — Ruşine conservatorilor, carĭ aŭ ales pe acest hoţ de şef al bisericiĭ române! Ruşine membrilor Sinodului, carĭ aŭ dat voturile lor acestuĭ pungaş, al cărui loc era într'o puşcărie, ér nu în fruntea clerului!!

„Acest tîlhar, acest fanariot jăfuitor şi blăstĕmat a sĕrăcit clerul de la sate, a speculat biserica şi cele sfinte, a batjocorit Evangelia, a despreţuit canónele şi legile Sinodului, în fine el a comis tóte mişeliile numaĭ pentru a satisface lăcomia sa de banĭ.“

Pe cum am zis mai la deal, articolul acesta îl publicăm fără de comentar, fiind că nu sîntem în poziţia de a ne convinge despre starea lucrului.

Observăm însĕ întâiŭ şi mai întâiŭ, că noĭ nu putem să credem, cele ce se spun în articolul „Adevĕrului“. Nu putem, să credem, că s'ar afla vre un archiereŭ român neunit, care să se asemene înaintaşilor luĭ, satrapiilor bisericescĭ, pe carĭ îĭ trimitea odinióră Fanarul în România.

Apoĭ ne mirăm mult, că în România foile pot să publice atariĭ articoli. Le-ar prinde bine macar o părticică din libertatea de presă de pe la noi.

Noutăţi.

Cea mai nóuă ordinaţiune în afacerea căsătorieĭ civile. Mai mulţi conducĕtori de matricule saŭ din ignoranţă saŭ din pedanterie aŭ pretins, ca căsătoriniĭ să se presente înaintea lor cu óspeţi, şi aŭ denegat estradarea certificatului de căsătorie în casurile, când miriĭ nu aŭ subscris protocolul luat. Ministrul de interne de noŭ ordinézĕ conducĕtorilor de matricule, ca să nu maĭ pretindă de la miriĭ a aduce cu sine şi alte persóne afară de ceĭ doĭ martoriĭ prescrişi în § 39. art. de lege XXXI din 1894. Maĭ departe sînt datoriĭ conducĕtoriĭ de matricule a estrada părţilor certificat despre încheiarea căsătorieĭ şi în casul, când părţile contrahente oriĭ martoriĭ ar denega să subscrie (respective să pună degetul) protocolul ce se ĭea atunci; trebue să se estradeze certificatul chiar şi când ar denega subscrierea provocându-se la convingerea lor religiósă. Conducĕtorul de matricule în atare cas are numaĭ să însemne în protocol, că pentru ce nu aŭ voit să subscrie părţile şi respective martoriĭ protocolul luat.

Nóuă cale ferată spre România. Până acum din Transilvania în România conduce numaĭ linia ferată, ce trece pe la Predeal. În urma uneĭ convenţiuni între guvernul român şi cel ungar din ambe părţile se construesc liniĭ ferate, carĭ aŭ să se întîlnéscă la Turnul-roşu. Ministrul ungar de comerţ în zilele acestea va şi presenta un proiect de lege pentru construirea linieĭ ferate Sibiŭ-Turnu-roşu şi în legătură cu acésta şi a linieĭ Vinţul-de-jos-Sibiŭ. Linia Sibiŭ-Turnul-roşu în sensul convenţiuniĭ cu România are să fie terminată până în 1 Novembre 1897.

Aducerea Ciangăilor din Moldova. Societatea patriotică, care obosesce pentru colonisarea Ciangăilor din Moldova, recércă ministeriul, ca să o ajute la aducerea în Ungaria a Magiarilor din Moldova, ca nu cumva aceştia să se romaniseze acolo. Numaĭ de nu ar fi auḑit ceĭ din Moldova despre sórtea Ciangăilor bucovineni.

Esamenele de maturitate în dietă. În şedinţa dietală din 19 a c. deputatul Kovács Albert a acusat pe deputatul Schwicker, că acesta în raportul sĕŭ de comisar ministerial la esamenele de maturitate din Pécs a cualificat şi reprobat ca antidinastice mai multe lucrări de ale maturisanţilor. Schwicker spre a-şi justifica procedura sa a adus înainte, că în teme se cuprindeaŭ şi aserţiuni ca acésta: „Când sa eliberat patria nóstră de inimicii esterni, a venit un inimic intern cu mult maĭ periculos: domnia casei de Habsburg.“ Atariĭ ideĭ niciĭ de cum nu se unesc cu principul dinastic. Ministrul Wlassics nu a sărit întru apĕrarea luĭ Schwicker. Tot în legătură cu afacerea Kovács-Schwicker se aduce şi pensionarea consiliarului ministerial Klamarik, care e şef de secţiune în departamentul pentru şcolile medii.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice și diferite alte minciuni.

(Continuare.)

Așa era recunoscut episcopul Romeĭ în cele dintâiŭ treĭ vécurĭ ale bisericiĭ de cap al tuturor creștinilor.

Și lucrul acesta nu s'a schimbat nicĭ după aceea: și după ce biserica creștină a ieșit învingĕtóre din lupta cea de treĭ vécurĭ, și după aceea puterea supremă primațială a episcopilor Romeĭ preste biserica creștină a rĕmas neatinsă, și Rĕsăritul și Apusul se supuneaŭ episcopilor Romeĭ și-i recunosceaŭ de cap suprem al bisericiĭ.

După ce biserica în împeriul roman și-a dobîndit libertatea, începură a se ivi casurĭ de acelea, în carĭ uniĭ episcopĭ, mitropoliți și patriarchĭ asupriaŭ pe alțĭ episcopĭ și-i alungaŭ din scaunele lor episcopescĭ. În atarĭ casurĭ asupriții cercaŭ și aflaŭ scăpare și ajutoriŭ la episcopul Romeĭ. Așa scrie istoriograful rĕsăritean Socrate despre un atare cas de pe timpul Papeĭ Iuliŭ I (337—352): „În acela-și timp și Paul episcopul Constantinopolului, Asclepa al Gazeĭ, Marcel al Ancireĭ — acusați și alungați din bisericile sale sosesc în cetatea împĕrătéscă. După ce acolo și-aŭ espus *episcopului roman Iuliŭ* causa sa, *acesta, ceea ce e prerogativa bisericiĭ romane, provĕdĕndu-ĭ cu epistole de absolvare ĭ-a trimis înapoĭ în rĕsărit restituind pe fie care în scaunul luĭ și de odată înfrînând pe aceia, carĭ în chip cutezătoriŭ aŭ fost depus pe amintiții episcopi.*“ [1]) Tot asemenea scrie și istoriograful paralel Sozomen: *„Și fiind că pentru dignitatea scaunuluĭ îl privia pe el grijea de toți, a restituit fie căruia biserica luĭ.“* [2])

Cam pe acela-și timp, în care biserica la începutul véculuĭ aĭ IV-lea și-a dobîndit libertatea, cam pe acela-și timp s'a pornit adecă și șirul ereselor celor marĭ provocând în sinul bisericiĭ turburărĭ așa de marĭ, cât acésta une oria părea a se clătina în temeliile sale. Dar numaĭ se părea a se clătina. Ea era zidită pe stîncă, și stînca bisericiĭ sta neclătită în Roma, și la stînca aceea scăpaŭ toți, ceĭ ce aveaŭ să sufere pentru drépta credință.

Atarĭ episcopĭ aŭ fost și Paul de Constantinopol, Asclepa de Gaza, Luciŭ de Adrianopol și Marcel de Ancira. Pe eĭ ĭ-aŭ alungat din scaunele lor episcopescĭ Arianiĭ, după ce aceștia prin intrigile sale aŭ câștigat pe partea sa și pe împĕratul Constantin și așa îșĭ puteaŭ permite orĭ ce volnicie față cu dreptcredincioșiĭ. După mórtea luĭ Constantin (337) puterea Arianilor crescu în rĕsărit încă și maĭ tare, căcĭ împĕratul Constanțiŭ era Arian declarat. Atanasiŭ de Alesandria a fost alungat acum a dóua óră din scaunul episcopesc (340). Atunci a călătorit acesta în Roma cercând scut la Papa Iuliŭ I. Atunci aŭ mers acolo și celalalțĭ patru episcopĭ amintițĭ maĭ la deal. În causa lor Papa Iuliŭ a convocat la Roma un sinod în anul 341, la care s'aŭ înfățișat maĭ mulțĭ episcopĭ din Tracia, Celesiria, Fenicia și Palestina. Esaminându-se în sinod afacerea. Iuliŭ a adus apoĭ hotărîrea aceea, despre care grăesc Socrate și Sozomen.

Sentința asésta nu s'a putut esecuta îndată. Împĕratul Constanțiŭ era adecă cu mult maĭ devotat Arianilor, decât să se învoéscă așa de ușor la restituirea episcopilor ortodocșĭ. Singurul lucru, ce ĭ-a putut dobîndi acum Iuliŭ dela împĕratul, a fost concesiunea, ca să se adune în an. 343 un sinod în Sardica (astăzi Sofia). Sinodul acesta condus de legații Papeĭ, carĭ aŭ fost episcopul Osiŭ și diaconiĭ Archidam și Floxeniŭ, a declarat pe Atanasiŭ, Marceĭ, Asclepa și soțiĭ lor din noŭ de nevinovați și ĭ-a restituit în dignitățile și oficiile lor de maĭ înainte, ĕră spre a pune stavilă ingerinței în afacerĭ bisericescĭ, ce puterea lumésca voia să o deprindă spre păgubirea neatîrnăriĭ bisericiĭ, a statorit vestitele canóne despre dreptul de apelare la episcopul Romeĭ. Canónele acestea sînt următórele: Can. 3: „Dacă óre căruia din episcopĭ i-se va fi rostit judecată în óre care afacere, și luĭ i-se pare, că are dreptate, să se renoéscă sinodul; dacă vĕ place, *să onorăm amintirea s. Apostol Petru, ca să se scrie la Iuliŭ episcopul Romeĭ* de cătră ceĭ ce aŭ esaminat causa: *și de cumva va judeca, să se renoéscă sentența, atunci să se renoescă, și el să dispună judecătorĭ.*“ Can. 4.: „Dacă pe óre care episcop îl va fi depus sentența episcopilor, carĭ petrec în vecinĭ, și el va fi declarat, *că afacerea luĭ are să se pertracteze în Roma: în scaunul luĭ după apelarea celuĭ ce se vede a fi depus, alt episcop nicĭ de cum să nu se rînduéscă, fără numaĭ dacă afacerea se va fi hotărît prin judecata episcopuluĭ Roman.*“ Tot asemenea determină acest drept și can. 7. [1])

Cât de necesar a fost în interesul bisericiĭ, ca dreptul de cap suprem al tuturor creștinilor, ce-l avea episcopul Romeĭ ca următoriŭ al s. Petru, să se cuprindă într'o declarare solemnă a bisericiĭ, s'a vĕdut în scurtă vreme după sinodul dela Sardica. Arianiĭ n'aŭ dat adecă împĕratuluĭ pace, ci l-aŭ îndemnat neîncetat, să alunge din noŭ pe Atanasiŭ și pe soțiĭ luĭ. Atunci a scris Papa Liberiŭ împĕratuluĭ în 453: „Nu te mesteca în afacerĭ bisericescĭ și nu da într'însele rînduelĭ, ci maĭ vîrtos învață-le acestea dela noĭ.“ Rĕspunsul, care l-a dat împĕratul în 355 la declararea acésta francă și neînfricată și la silințele Papeĭ de a păzi ortodoxia și neatîrnarea bisericiĭ a fost: „Ceea ce vreŭ eŭ, are să vĕ fie canon!“

Bărbați bizantinĭ eruditĭ chiar și târziŭ după desbinarea Bizanțuluĭ aŭ înțeles despre puterea supremă a episcopilor Romeĭ canónele dela Sardica. Alesiŭ Aristen esplică astfel canonul 3 dela Sardica: „Asemenea dacă óre care dintre episcopĭ are vre o diferință cu un coepiscop și ajunge cu el la judecată în sinodul provincial, nu are să cheme episcopĭ investigătorĭ din altă provință, ci să se supună numaĭ judecății comprovincialilor; și dacă sentența nu-ĭ va fi plăcênd, și va fi socotind, că i-s'a făcut nedreptate, atunci să apeleze la episcopul Roman, căruia îĭ este supusă amintita provință, și la acesta să recurgă însu-și, și acesta orĭ va esamina însu-și sentența orĭ va încredința episcopilor vecinĭ aĭ provinței judecata apelatei.“ Ĕr Zonara: „Dacă óre cine va fi osîndit prin sentența episcopilor provinciali, dar va crede, că causa luĭ nu e rea nicĭ de reprobat, ci bună și despre care socotesce, că ușor póte reuși cu ea, și prin urmare voesce, ca judecata să se renoéscă, adecă dreptatea causeĭ să se esamineze din noŭ, dacă iubiriĭ vóstre vĕ place, zice, că să onorăm amintirea apostoluluĭ Petru, va să zică, să o subșternem scaunuluĭ bisericiĭ Romanilor, ca aceia, carĭ aŭ fost judecătorĭ în causa aceea, să trimită scrisóre la Papa Iuliŭ, căcĭ acesta era pe atuncia episcopul Romanilor, și printr'însa să-l informeze de întrĕgă firea acelei controverse și să-ĭ spună, că celuĭ ce a fost osîndit, nicĭ de cum nu-ĭ place sentența lor. Dacă acela va hotărî apoĭ, să se renoéscă procesul și să se pertracteze causa din noŭ, va da judecătorĭ dintre episcopiĭ din vecinătatea aceleĭ provințe; ĕr dacă Pontificele va socoti, că în causa aceea nu e lipsă de nicĭ o altă investigare, va să zică, nu are să se facă alt proces, atuncĭ sentența să nu se nimicéscă, adecă cele ce s'aŭ judecat și hotărît, nicĭ de cum să nu se nimicéscă și rĕstórne, ci cele ce s'aŭ statorit și s'aŭ făcut, voim, să fie recunoscute și întărite.“ Ba nicĭ chiar Balsamon, acest canonist bizantin, care când e vorbă de ura împotriva scaunuluĭ episcopesc al Romeĭ, pare că nu voesce, să cedeze niměnuia întâietatea, nicĭ chiar el n'are încătrăŭ: și el recunósce, că hotărîrile sinodului dela Sardica dovedesc faptul, că pe timpul sinodului acestuia creștiniĭ dreptcredincioșiĭ priviaŭ pe episcopul Romeĭ de cap suprem al sĕŭ.

Se vede decĭ, că a fost reservat dlor dela „Tel. Rom.“ rolul struțului, care vîrîndu-și capul în năsip ține, că s'a ascuns întreg dinaintea vînătorilor. Cu un aer suveran ridicol ignoréză dlor cele dintâiŭ treĭ vécurĭ ale bisericiĭ creștine și raporturile eĭ din acelea treĭ vécurĭ, numaĭ și numaĭ ca să nu fie siliți a recunósce adevĕrul. Dar ignorarea acésta a lor e zădarnică: ómeniĭ cunosc istoria acelor treĭ vécurĭ și află dintr'însa, că în biserica creștină începênd dela întemeiarea eĭ și până pe timpul împĕratuluĭ Teodosiŭ cel Mare dreptcredincioșiĭ aŭ recunoscut de cap suprem al sĕŭ pe episcopul Romeĭ, ba nicĭ chiar ereticiĭ nu o negaŭ acésta, ci cercaŭ numaĭ să zădărnicéscă în praxă prin purcedere volnică puterea aceea supremă, când ea îĭ gena și li-se împotrivia.

Am vĕdut până aci icóna adevĕrateĭ bisericĭ creștine originale. Cea dintâiŭ trăsătură, care era chemată, să strice icóna acésta, s'a făcut pe timpul împĕratuluĭ Teodosiŭ cel Mare în anul 381 în sinodul dela Constantinopol. Trăsătura acésta discordantă se cuprinde în can. 3 al acestuĭ sinod, care sună astfel: „Episcopul cetățiĭ Constantinopolitane să albă privilegiile onoriĭ după episcopul Roman, pentru că ea este Roma nóuă.“ S'a enunțat aci un principiŭ până aci necunoscut în biserica creștină, anume principiul, că episcopul Romeĭ e capul suprem aĭ bisericiĭ creștine din causa, că el este episcopul Romeĭ, episcopul aceleĭ cetățĭ, carea e reședința împĕratului; ĕr principiul acesta în Constantinopol a început a se accentua neîncetat, pentru ca episcopiĭ acesteĭ cetățĭ să-și pregătéscă dintr'însul un temeiŭ plausibil pe sama aspirațiunilor sale ambițióse. Ca și cum episcopiĭ Romeĭ ar fi primit puterea sa nu ca moștenire dela s. Petru, ci ca un reflex aĭ puteriĭ împĕrătescĭ, aĭ

[1]) Socrate H. E. II. 15.
[2]) Sozom. H. E. III. 8.

[1]) Harduin Acta Concil. ed. cit. T. I. p. 639 sq.

acelei puteri, carea în decurs de trei vécuri din cei trei zeci şi doi episcopi Romani de mai înainte de Constantin a făcut trei zeci şi doi de martiri ai lui Christos. Da, episcopii Romei prin mijlocirea împăraţilor Romei au primit glorie, dar gloria acésta e gloria martiriului; puterea supremă însă preste turma lui Christos ei nu au primit-o dela împăraţii Romei, ci dela acela, care a zis celui dintâiu episcop al Romei: „Pasce mieluşeii mei! Pasce oile mele!“

Şi episcopii Romei nici după anul 381 n'au încetat a împlini oficiul de păstori preste întrégă turma lui Christos. Cum şi-au împlinit ei până pe timpul mărginaş cu Fotie oficiul acesta, când era vorbă de păzirea dreptei credinţe, am vĕdut deja mai la deal. Aci vom aminti numai câte va casuri mai ales din istoria bisericii bizantine, cari dovedesc, că episcopul Romei până la schisma lui Fotie a deprins neîncetat şi putere iurisdicţională preste episcopii răsăritului, şi că episcopii răsăritului recunosceau puterea acésta a episcopului Romei.

Împărăteséi Eudoxia i-a succes în an. 403, să delăture prin sentinţa unui sinod condus de episcopul Teofil al Alexandriei pe episcopul Constantinopolului *Ioan Chrisostomul.* După sentinţa acésta Ioan a mai trebuit să pornéscă şi în exil. Dar deja câte va zile după aceea iubirea poporului faţă cu archiereul sĕu s'a manifestat aşa de tare, cât curtea împărătéscă a aflat de bine a-l chema din exil şi a concede, ca el să-şi cuprindă din nou scaunul episcopesc. Însă împărătésa n'a odihnit, ci a cercat din nou alungarea lui. Un sinod de episcopi a rostit împotriva lui din nou sentenţa depunerii. Atunci Ioan a apelat la episcopul Inocenţiu I al Romei trimiţêndu-i prin patru episcopi şi doi diaconi o epistolă, în care între altele scrie: „De aceea pentru ca confusia acésta să nu cuprindă tóte némurile de sub sóre, te rog, *să scrii, că nedreptăţile acestea mari — nu au valóre.*“ [1])

Episcopii adunaţi în an. 451 în *sinodul din Chalcedon* voind, să înduplece pe episcopul Leo al Romei la aprobarea canonului 28 despre privilegiile bisericii Constantinopolitane, scriu lui Leo: „Cele ce am statorit astfel tótă turburarea, pe cum şi spre întărirea ordinii bisericesci, *acelea, preasfinte şi preafericite Părinte, să te îndurĕ a le primi şi a le îmbrăţişa, ca şi cum ar fi ale tale proprii, plăcute ţie şi servitóre spre podóba ta.* Legaţii Sfinţiei tale s'au împotrivit cu vehemenţă acestor hotărîri, sigur cu intenţiunea, *ca şi lucrul acesta bun să-şi ĭea începutul dela preîngrijirea Vóstră, pentru ca pe cum în lucrul credinţei, aşa şi în lucrul ordinii bisericesci meritul să se ascrie Vóuĕ.* Din considerare faţă cu cea mai temĕtóre de Dumnezeu şi cea mai creştină pareche împărătéscă, căreia acésta I-a făcut mare bucurie, la înaltul senat, ba şi la întrégă cetatea împărătéscă am aflat a fi corĕspunzĕtor a aproba în sinodul icumenic dignitatea Constantinopolului, şi întru adevĕr am şi aprobat-o cu tótă încrederea, *ca şi cum lucrul acesta ar fi purces dela Sfinţia Ta, care tot de una s'a silit a promova, ceea ce e bun, căci sciam bine, că tot binele, ce-l împlinesc fiii, se reîntórce la părinţii lor. Te rugăm deci, onorézĕ hotărîrea şi cu aprobarea ta,* şi întocmai pe cum noi am dovedit capului consonanţa cea mai deplinită cu hotărîrea lui cea strălucită, aşa şi *capul să acordeze fiilor, ce e cuviincios.* În acest chip se prestă un serviţ şi evlavióséi părechi împĕrătesci, carea sentinţa Sfinţiei tale a întărit-o ca lege a statului, şi se împărtăşesce în o remunerare şi scaunul de Constantinopol, care pentru causa religiunii tot de una a conlucrat cu Voi şi s'a unit cu Voi în concordie deplinită. Dar ca să cunósceţi, că noi nu am lucrat nimica condus şi de graţia ori disgraţia óre cui, ci hotărîrile nóstre le-am făcut conduşi aşa zicênd de voinţa lui Dumnezeŭ, de aceea *V'am dat de scire întreg cuprinsul pertractărilor nóstre,* spre siguranţa nóstră, ca dovadă a sinceritĕţii nóstre, pe cum şi *spre a dobîndi aprobarea şi încuviinţarea ta.*“ [1])

(Va urma.)

[1]) Chrysost. ep. ad Innoc. Opp. ed. Montfaucon. Paris. 1721. T. III. p. 520: παρακλήθητε τὰ μὲν οὕτω παρανόμως γεγονημένα ἀδεμίαν ἔχειν ἰσχύν.

[1]) Ep. syn. Chalced. ad Leon. Harduin. Acta Concil. ed. Paris. 1714. T. II. col. 657 sq.

O cură radicală.

De M. Ludolf.

(Fine.)

„Nu eram căsătoriţi de mult, Antonie şi eŭ, — atunci un prietin de ai mei din tinereţe, un sburdalnic ofiţer de marină, sosi acasă şi ne cercetă şi pe noi. Bucuria revederii era mare. Noi ca copii am fost vecini şi am trăit o viaţă veselă ca soţi de joc. Mai târziŭ delirase pentru mine, şi când se duse în lumea largă, eŭ vĕrsai şiróe de lacrimi inocente, asupra cărora la revedere rîserăm una bună. Locotenentul de marină, încunjurat de un fel de nimb, era în adevĕr un tinĕr elegant şi interesant şi în orăşelul nostru curênd deveni obiectul de admirare al tuturor, ér în special pentru credinciosul meŭ Antonie. El se făcu cu o cale şi obiectul jalusiei. Eŭ o observai acésta şi-l rîdeam. Dar asta nu-i ajuta nimica. Pe Antonie îl cuprindea ĕră şi ĕră bóla aceea furişată. Dómne, de aşi sci o piluliă pe sama lui, oftam adese orî din adâncul inimii, când étă întîmplarea-mi sări într'ajutor. Făcui adecă cunoscinţa unei dómne fórte amabile, despre care audisem, că a fost primul amor al lui Antonie. Se póte şi numai cugeta, reflectam întru mine, ca Antonie să fie iubit pe alta înaintea ta? Dar, sînt minuni multe în lumea asta, — de ce să nu fie şi aşa ceva cu putinţă? Mie tare-mi plăcu dómna aceea, de ce să nu-i fie plăcut şi lui? După o hotărîre repede luai odată de scurt pe drăgălaşa mea cumnăţică, pe mica şi vesela Cristină, şi ea îmi mărturisi rîdênd, că frate-sĕŭ nu numai că se îndrăgise până după urechi de frumósa ei amică, ci mai fu lovit încă şi de bóla fantasiei poetice aşa, că făcu nemuritóre pe adorata sa în poesii. Asta era mai mult, de cât aşteptasem. Pe mine mĕ iubia numai cu cinste şi credinţă. La o uşurare poetică a inimii, prin care să eterniseze amorul sĕŭ, eŭ nici odată n'am putut să-l însufleţesc, acésta numai vechea lui dragoste a putut-o face în acele zile, când tinĕrul în verdéţa câmpului cĕrcă, ce e mai frumos, pentru ca să-şi împodobéscă amorul cu el. Între tóte mărgăritarele fericitei nóstre căsătorii numai acésta una îmi lipsia. Asta nu-mi da pace, şi cu un prilej nimerit am stors prin linguşire dela Cristina manuscriptul cântecului de lebedă al lui Antonie. Era spresiunea plină de fantasia inimii, asemenea tuturor acelor espresiuni, cari scapă din inimile aprinse de înferbîntatele friguri ale primului amor. Am cetit-o şi gândiam întru mine: Asta manifestă talent poetic! Şi asta să o fi scris bunul şi credinciosul meŭ Antonie? Dar nu mult mĕ supĕrasem, pentru că versurile nu-mi erau adresate mie. El se vindecase deja de mult de bóla-i din copilărie, acum mai lipsia numai să se vindece de jalusie, şi spre acésta i-am aflat lécul. Cu multă satisfacţie-mi ziceam: „Nebunia tot numai prin nebunie se póte vindeca.“ Cu trăsături lui binecunoscute şi lămurit scriseĭ frumósa poesie pe o hârtie rosa parfumată, făcui sub ultimul şir o linie grósă şi puseĭ hârtia într'o cuvertă de epistolă, în care primisem odinióră o epistolă din Calcutta dela soţul meŭ de joc din tinereţe. — Când de sară sosi Antonie acasă, eŭ păream a fi fórte ocupată cu cetirea epistoleĭ, dar la întrarea lui în casă mĕ silii, să o ascund iute în buzunar. Firesce, că el îndată o observă acésta.

„Cum, tu primescĭ epistole, despre carĭ mie nu-mi este permis, să sciŭ nimica?“ întrebă el aprins.

„Dór n'am voe?“ replicai eŭ cu resonare prefăcută.

„Nu, de zece orĭ nu! Asta nu-ţi este ĭertat! Dă-mi încóce sdrénţa aceea rosa, — voiŭ să o cetesc!“

„Aşaaa! Veĭ adecă? În felul acesta te obicĭnuescĭ a grăi cătră soţie-ta, Antonie?“

„Nu mĕ scóte din răbdare, Margareto, nu-ţi voiŭ da pace, până nu-mi veĭ arĕta epistola. Ce agitată eştĭ, mĕ prind, că mânjitura aceea e dela nemernicul de locotenent.“

Acum ĕră puseĭ hârtia în plic. El se bănţuia cu mine pentru ea, dar mai pe urmă, deşi la părere preste voe, am lăsat-o totuşĭ în mânile lui. În mânia sa el nicĭ n'a băgat de samă, că timbrarea marceĭ de epistolă de pe cuvertă e veche. Abia avu în mânĭ acel corpus delicti, — nu-ĭ drept, că aşa se zice, domnule nepóte? — şi ca ieşit din fire strigă: „În adevĕr — impertinentul de el ţi-a scris! Asta e totuşĭ o cutezare prea mare!“ Şi iritat smânci scrisórea din plic, ĕră eŭ fugiĭ pe uşea deschisă în odaea din laturĭ, unde în oglinda nóstră cea mare puteam observa, ce fel de faţă face bărbatul meŭ. Era interesant a privi, cât era el de înspăimîntat şi deprimat, când recunoscu scrisórea mea şi apoĭ propria sa poesie, căreia i-am fost dat titlul: „Vechiului meŭ amor!“ şi subscrierea: „Unul, ce vre să fie jalus.“

Când preste vre-o zece minute ĕră mĕ furişai în odaea nóstră de locuit, Antonie şedea în unghiul sofeĭ formând o figură căzută într'o confusiune vrednică de compătimire. Dar de urma epistoliĭ nicăirĭ nu maĭ puteai da. Mĕ apropiaĭ de soţul meŭ şi priviĭ în bunii lui ochĭ. El în zădar se sforţa, să apară nevinovat.

„Unde-mĭ este epistola?“ ziseĭ cu glas sĕrbătoresc.

Puternica-ĭ drĕptă îmĭ prinse mânile amîndouĕ, şi el zise rîdênd: „Margareto, eştĭ un drăculeţ!“

„Şi tu, — ce eştĭ tu?“ şoptiĭ cu blândeţă.

„Un pĕcătos pocăit!“

„Bine,“ îĭ şoptiĭ în ureche. „Veĭ să te îndrepţi?“

„Sigur,“ sună sĕrbătorésca lui asigu-

rare, și într'acestea mĕ îmbrățișă, și noĭ saltam veseĭ prin casă ca doĭ copiĭ fericiți.

„Pe astă trebue să închinăm una!“ zise el după aceea. Și acésta o și făcurăm. Despre avîntarea lui poetică și despre fécul meŭ în contra jalusiei aicĭ odată n'a maĭ fost vorbă între noĭ. Așa ne-am făcut însĕ ómenĭ fórte cuminte.“

„O mătușe Margareta, și noĭ așa vom fi!“ asigură Irma cu tot adinsul, netedînd cu prietinie capul Norei, ce se linguși în jurul eĭ. Acésta pe asesor se părea a-l amusa mult. El esclamă cu îndestulire:

„Mătușică dragă, eŭ totdeuna am spus-o, că tu eștĭ înțeleptă! Aĭcum minunat a fost și gândul unchiuluĭ Antonie.“

„Care gând?“ întrebară amîndóuĕ cu mirare.

„Apoĭ acela de a cufunda amintirea derutelĭ sale într'o sticlă și în sunetele pocalelor. Escelentă idee! Și noĭ ne pricepem la de acestea. Nu-ĭ drept, Irmo, — în ésta sară ne veĭ surprinde cu o sticlă?“

„Cu plăcere,“ rise tinĕra femee.

„Apoĭ, copilașĭ,“ aprobă matróna cu îndestulire, „eŭ nu mĕ împotrivesc. Duminecă vom cerca noĭ toțĭ acasă la mine dimpreună cu Antonie a dóua ediție.“

„O, eŭ voiŭ călătorĭ Sâmbătă cu mătușa Margareta, chiar și dacă domnul asesor ar avé éră ședință. Da Felix, poțĭ face ochĭ marĭ,“ zise Irma, „tu aicĭ acasă veĭ puté să te distragĭ cu Nora, și apoĭ Duminecă veĭ puté, să viĭ și tu. Maĭ mult dorul de casă, — asta ți-o promit, — nu mĕ va maĭ cuprinde!“

Sepora.

Bibliografie.

Invitare
la
prenumerațiune.

„Asociațiunea Transilvană“ a decis în ședința sa din 7 Februariŭ 1895 a eda o

„Enciclopedie română“

și a însărcinat pe Dr. *Corneliŭ Diaconovich* cu conducerea acestei lucrărĭ. „Enciclopedia Română“ va avé să pună la dispoziția publiculuĭ nostru după sistemul așa numitelor „Lexicóne de conversațiune“ în articolĭ populariĭ și concișĭ, aranjațĭ după alfabet, informațiunĭ cât maĭ esacte despre trecutul poporuluĭ nostru, despre stările și instituțiunile sale actuale și totodată despre tóte cestiunile de interes general. La apelul Asociațiunĭĭ transilvane aprópe dóuĕ sute de literațĭ românĭ s'aŭ angajat a conlucra la acésta publicațiune. „Enciclopedia română“ este contemplată în 2 tomurĭ de circa 120 de cóle de tipar, format 8° mare, și va apăré în fascicolĭ de câte 6 cóle (100 pagine), în decurs de circa 2 anĭ. În cas de lipsă se va da publicațiunĭ o estensiune și maĭ mare. S'a închiat cu firma W. Krafft în Sibiŭ un contract, prin care acéstă casă s'a angajat a eda Enciclopedia pe risicul propriŭ. Comitetul Asociațiunĭĭ deci se adresézĕ publicului cetitor cu invitare la prenumerațiune.

Prețul de prenumerare, care este a se solvi anticipativ, face: Pentru 2 tomurĭ fl. 15.—, pentru 1 tom fl. 8.—, pentru 1 fascicol fl. 1.—. Prenumĕrarea obligă la procurarea opului întreg. Comandele sunt a se adresa de-a dreptul orĭ prin despărțĕmintele Asociațiunĭĭ la adresa: W. Krafft, în Sibiŭ (Nagyszeben).

Carte scolastică. În tipografia seminariuluĭ din Blaș în curĕnd va ieși de sub tipar un **„Manual de Stilistică“** pentru a IV-a și a V-a clasă gimnasială, preparandiĭ, școla superióră de fete și privațĭ. De Ioan F. Negruț profesor. — Ediția a II-a revĕdută și întocmită după cel maĭ noŭ plan ministerial. Manualul întreg va fi împărțit astfel: I. *Stilistica proprie.* II. *Compositiunea* și III. *Stilistica practică,* saŭ un tractat despre epistolele familiare și de afacerĭ, acte, documente și tot felul de scrisorĭ, ce vin înainte în viața publică și privată.

„Convorbirĭ literare“ anul XXX, Nr. 2 a apărut cu următoriul cuprins: Tausan, un noŭ spiritualism. — D. Zamfirescu, Tănase Scatiŭ (roman). — D. Nanu, Nópte albastră (poesie). — H. Sudermann, Magda (Heimath), dramă trad. de Virg. Popescu. — T. Stratilescu, Scrisorĭ din Anglia. — M. Sroescu, Constantin Pupăză (novelă). — D. S. Demetrescu, sonet (poesie). — Al. Antemirean, Ciobanul și fata de împĕrat (poveste). — C. N. Mateescu, Poesiĭ populare. — G. Pherekyde, Notiță istorică: Oșteanul român în timpul luĭ Petru cel mare. — Cronice literarĭ. — Mih. Dragomirescu, ziaristica și literatura. — În cestiunea Eminescu-Coșbuc. — Revista publicațiunilor. — Posta redacțiunii. — Bibliografie.

A apărut și se află de vîndare la tipografia seminarială:

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaș 1896.

Broșura constă din 39 pagine, în carĭ se daŭ inviațiuniile celĕ maĭ bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale și curatoratele, cum și privațiĭ la aruncarea și conscrierea dărilor de stat și anume: 1. a dărĭĭ de *case,* 2. a dărĭĭ de *câștig,* 3. a dărĭĭ după *camete,* 4. a dărĭĭ *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliție,* 6. a dărĭĭ de *arme* și de *vînat* și 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Prețul uneĭ broșurĭ e **8** cr., expedată franco sub fașe **11** cr.

Instrucțiune

dată de Inaltul ministeriŭ de interne cu privire la *procedura contra morbuluĭ de ochĭ:* **„trachoma“**, pentru auctoritățĭ publice și învĕțătorĭ. — Broșura constă din 15 pag. și costă **5** cr., spedată franco sub fașe **8** cr.

Instituțiunile calvinescĭ
în biserica românéscă din Ardél,
fasele lor în trecut și valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de **Dr. Alesandru Grama.** — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se póte procura cu prețul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaș** (Balázsfalva).

Tot la tipografia seminarială se află de vîndare:

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare și cu copcĭĭ fl. 10.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Octoichul cel mic edit. III. Blaș 1892. Prețul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Penteocostariul** costa 1 fl. 80 cr. v. a.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgierĭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Euchologiu

ediția a **dóua,** revĕdută după originalul grecesc și îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparĭ frumos în **negru** și **roșu.** — Prețul nelegat fl. 2.80, éră legat în pele tare fl. 3.80.

Istoria particulară a bisericeĭ unite de Dr. A. Grama broș. 1 fl. 50 cr.

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Cestiuni
din

dreptul și istoria bisericeĭ românescĭ unite, studiŭ apologetic din incidentul invectivelor „Gazeteĭ Transilvaniei“ și a dluĭ Nicolaŭ Densușan asupra Mitropolituluĭ Vancea și a bisericeĭ unite. Partea I. 272 pag. 8°. Prețul **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Prețul **1** fl. Ambele părțĭ espedate franco **1 fl. 85** cr.

Istoria universală bisericéscă de Dr. A. Grama. Blaș 1881 broș. 3 fl.

Pregătire la mórte, adecă considerațiunĭ asupra maximelor eterne folositóre tuturora pentru meditare și preoților spre a predica, de *Alfons Maria de Liguori* Doctor al Bisericeĭ. În versiune românéscă de Membriĭ societățiĭ de lectură Inocențiu M. Claiu. Blaș 1893. Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan. Opul are 425 p. în 8° mic. Prețul 80 cr. Editura societățiĭ.

Decretele Conciliuluĭ, provincial **prim** ediția a II-a broș. 80 cr.

Decretele Conciliuluĭ provincial **alt-doilea,** ediția a II-a broș. 65 cr.

Editor și redactor respundĕtor
Dr. Victor Szmigelski.

---

(6) 1—2

Concurs.

Devenind vacantă stațiunea de cantor-docente din *Sig* în tractul protopopesc al Crasneĭ în comitatul Sălagiuluĭ prin pensionarea fostuluĭ învĕțător *Petru Epure*, se escrie prin acésta concurs preste acéstă stațiune împreunată cu salar de 300 fl. v. a. solvindŭ regulat și locuință în edificiul școleĭ cu 2 încăperĭ, cu termin de 7 Aprile a. c.

Doritorĭĭ de a dobîndi acéstă stațiune aŭ de-și înainta petițiunile lor instruite cu documentele prescrise prin lege în terminul sus indicat la presidiul senatuluĭ scolastic din Sig. — Între ceĭ egal calificați va fi preferit cel ce va fi cântăreț și tipicar bun. Cel ce doresce a ocupa acest post, va face tare bine, dacă barĕm într'o Duminecă saŭ sĕrbătóre se va presenta în Sig spre a ține strană și a face cunoscință cu poporul.

Dat din ședința senatuluĭ școlar de Sig ținută la 14 Febr. 1896.

Nicolaŭ Pop
președinte.

Tuns Nicolae Cirlea Tódor
senatorĭ.

Prima lemne de fag
de foc uscate
liferéză loco stațiunea Dános a căiĭ ferate pe lângă banĭ numĕrațĭ fl. 40.— per vagon

Siebenbürger Vereinsbank Actien-Gesellschaft în **Sibiŭ**
(Nagyszeben).

(4) 2—5

BCU Cluj / Central University Library

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Un șir garmond: odată 7 cr., a dóua oră 6 cr., a treia óră 5 cr., și de fiecare publicațiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea Unirii» în Blaș.

Anul VI. | Blaș 29 Februariŭ 1896. | Numĕrul 9.

Nĕcasurĭ milenare.

Nu este trandafir fără spinĭ, nu este bucurie fără amărăciune, nu este suiș fără coborîș.

De multe orĭ trĕbue că s'aŭ gândit stăpâniĭ noștri la adevĕrul acestor proverbiĭ, și de multe orĭ trebue că se vor mai gândi, până ce vor trece preste bucuriile milenare.

Se pare întru adevĕr, că însă-și Nemesis își descarcă urgia asupra milenaruluĭ popor.

Cele ce în timpul din urmă s'aŭ petrecut, par a fi anume orînduite de sórte pentru a turbura bucuriile milenare.

Afacerea Miklós a ridicat vĕlul despre administrația din țară, ér afacerea Pulszky a desvĕlit gospodăria, ce domnesce în centrul țĕriĭ, la guvern.

Scandalul Miklós a fost nu numaĭ casul unuĭ singur om, ci a marcat un sistem întreg: sistemul de a esploata averea cetățenilor sub și cu mantaua influinței oficióse. Aceea, ce în biserică e simonie, aceea a fost fapta luĭ Miklós în viața de stat. Și sciut este, cât de mult uresce și condamnă biserica crima simonieĭ.

Scandalul Pulszky aruncă lumină asupra feluluĭ, cum se manipuléză la guvern baniĭ țĕriĭ, adunați din contribuțiĭ, sub carĭ îmbrâncesc bieții cetățenĭ. Unuĭ om, care nu și-a putut da samă despre banii, ce maĭ înainte ĭ-aŭ fost încredințați, i-se maĭ pune la dispoziție o nóuă sumă de preste 100,000 fl., pe când după cele maĭ elementare concepte de drept și rĕspundere trebuia să fie fost luat sub cercetare criminală. Și se daŭ sute de miĭ unuĭ om, ca să cumpere chipurĭ, cu tóte că pe omul acela nimica nu-l cualifica pentru misiunea, ce i-s'a dat, afară de faptul, că prin protecție a ajuns a fi directorul museuluĭ de bele-arte. Ceea ce a urmat, a fost în parte lucru firesc. Pulszky s'a mânjit cu baniĭ țĕriĭ și pe lângă aceea, nepriceput fiind în ale arteĭ, a maĭ și cumpĕrat chipurĭ fără adevĕrată valóre artistică, făcênd astfel de rîs țara întrégă, arĕtându-o în icóna Americeĭ de pe vremea, când o descoperise Columb, când adecă indigeniĭ americanĭ își schimbaŭ bucățile de aur și petrile scumpe cu nisce frunze de mĕtasă orĭ cu cerceĭ de treĭ crucerĭ părechea.

Cine nu vede, că în scadalul acesta întreg vinovatul principal e guvernul?

Și pare că nicĭ atâta nu ar fi fost de ajuns.

Ca nĕcasul să fie complet, s'a repetit în zilele trecute deruta dela bursă, cum se întîmplase în luna luĭ Novembre din anul trecut. Și caracteristic e numaĭ, că la deruta acésta aŭ căḑut aprópe esclusiv numaĭ valorile ungurescĭ.

Întru adevĕr trebue să-ĭ dóră inima fie căruĭ sincer patriot la vederea acestor desastre.

Până acum eraŭ numaĭ antisemiții și Cehiĭ tinerĭ, carĭ ne înjuraŭ țara. Acum am ajuns acolo, de și principele Schwarzenberg, representantul marilor proprietarĭ din Boemia și unul dintre stîlpiĭ conservatorilor, a trebuit să esclame, că Ungaria e țara corupțieĭ.

Cum se va resolva între astfel de împrejurărĭ cestiunea transacțiuniĭ economice cu Austria, asta rĕmâne un mister.

Înse nĕcasurile nicĭ cu atâta nu sînt terminate. Ca mĕsura să fie chiar plină, a maĭ venit și împrejurarea, că guvernul nu are încă votat budgetul pe anul 1896, ci acum a dóua óră a trebuit să-și cĕră indemnitate. Și dacă ajută Dumnezeŭ, apoĭ sigur va maĭ cere încă o a treia indemnitate. Și atunci străinătatea și deputațiĭ, carĭ vor veni la conferența interparlamentară, vor avé ocasie, să vadă, cum se aranjéză la noĭ pe cheltuelile statuluĭ esposițiĭ și alte serbărĭ milenare, fără ca parlamentul să fie încuviințat spesele. Atunci străinătatea va avé o esplicare a scandaluluĭ Pulszky, pentru că va vedé, că nu numaĭ sute de miĭ, ci chiar milióne se pot cheltui în Ungaria din baniĭ țĕriĭ fără de nicĭ o controlă.

Étă pe scurt situația țĕriĭ în ajunul serbărilor milenare.

Nu e sigur încântător acest chip. Fără esagerare se póte zice, că neasemĕnat maĭ multe sînt causele de supĕrare, decât cele de bucurie.

Și cine e de vină la tóte acestea?

Uniiĭ învinuesc guvernul, alțiĭ partidul liberal.

Feuilleton.

Din istoria viței de vin.

Cultura viței de vin s. Scriptură o reduce până înapoi la Noe, al doilea părinte al némuluĭ omenesc. „Și a început Noe (a fi) om lucrătoriŭ de pămînt și a sădit vie“ (I Moisi 9, 20). S. Scriptură privesce deci pólele Araratuluĭ din Armenia de patria acestei plante. Acolo între Marea Négra și între Marea Caspică pe un teritoriŭ fórte estins și maĭ ales în partea lui cea către Pontus ni-se representă întru adevĕr încă și astăzi vița de vin ca regina plantelor. Acolo strugurii se fac într'o abundanță așa de mare, cât după spusa luĭ Parrot, care în an. 1829 s'a suit în fruntea uneĭ espediții rusescĭ sciințifice până pe vîrful Araratuluĭ și cu o cale a scrutat întreg ținutul acela, plugariul mingrelian cel fórte sĕrac, care trăesce aprópe numaĭ cu meiŭ și cucuruz, nu ajunge, să culégă toți strugurii, pe carĭ îi face viea luĭ, ci mulți strugurĭ, carĭ s'aŭ făcut prea sus de la pămînt, îĭ lasă pe sama pasĕrilor și a iernii, și încă nemijlocit înainte de sĕrbătorile Pascilor ómeniĭ dobóră strugurii din anul trecut cu parĭ de pe arbort. Vița se împletesce pe acolo la deal până la vîrful arborilor și dă un must de o dulcéță balsamică, de un miros plăcut penetrant și de o colóre roșie așa de închisă, cât îl folosesc și la scris în loc de negrélă. Ceea ce maĭ spune apoĭ s. Scriptură despre îmbetarea patriarchuluĭ Noe, dovedesce, că deja în vechimea cea maĭ înaltă s'a făcut încercarea de a păstra prețiosul suc ai strugurului, sucul înse a trecut prin ferbere și prin metamorfosa aceea talnică, în urma căreia din mustul cel neîmbetătoriŭ s'a făcut vin îmbetătoriŭ, — o metamorfosă, carea cu tóte acestea nu numaĭ că n'a împedecat pe ómenĭ de la cultivarea viței, ci dimpotriva l-a îndemnat cu atât maĭ vîrtos la continuarea esperimentărĭl cu puterea îmbetătóre a vinuluĭ. Căcĭ beuturĭ tarĭ alcoholice plac gustuluĭ sensual al omuluĭ, și unde îĭ lipsesce vinul, el își gătesce beutură de aceea alcoholică din alte plante, cărora natura le-a dat de totuluĭ tot altă menire. Până la ce grad de desvoltare aŭ ajuns ca un bun comun al omenimiĭ încă neîmpărțite încercările acelea cu vița și cu mustul strugurului, noĭ nu putem să scim. Dar istoria totuși ne împărtășesce dóuĕ fapte. Ea ne spune anume maĭ întâiŭ, că cultura viței a mers mână în mână cu gătirea vinuluĭ, căcĭ orĭ ce oposiție, ce s'a făcut beuturiĭ de vin, s'a făcut numaĭ maĭ târziŭ din motive religióse, naționale orĭ climatice; așa p. es. în Sina, unde vița acum se cultiva, acum se stirpia. Tot istoria ne maĭ spune apoĭ, că cultura viței s'a estins maĭ ales către apus. Monumentele asiriene cuprind desemnurĭ de ale țĕrilor, în carĭ Asirienii aŭ dus rĕsboiŭ; colinele acelor țĕrĭ sînt acoperite cu vițe, carĭ acum se întind jos pe pămînt, acum se înalță în formă de tufe scunde. Că în Asiria beutura de vin era acasă, se vede din acele-și desemnurĭ, carĭ une oria ne representa bachanaliĭ. Locuitorilor Ierusalimuluĭ celuĭ împresurat și strîmtorat de óstea asiriană le promite beliducele asirian Rapsachi, că îĭ va muta „în pămînt, care este ca și pămîntul vostru, pămînt de grâŭ, de vin, de pâne și de viĭ“ (Isaie 56, 17). O dovadă încă cu mult maĭ veche despre cultura viței în apusul Asieĭ e Melchisedec, care a jertfit pâne și vin (I Moisi 14, 18).

Vița de vin ocupă pe fața pămîntuluĭ dóuĕ brîne, carĭ amîndóuĕ cad în partea maĭ călduróă a zoneĭ stîmpĕrate. Dar în brînele acestea estensiunea culturiĭ de viță nu e neîntreruptă, ci ea din contră în multe locurĭ

Noĭ aflăm greşala în sistemul întreg, ér catastrofele le ascriem Mâneĭ Preaînalte, care umilesce pe ceĭ sumeţi şi înalţă pe ceĭ smeriţi.

Dumnezeŭ pe indivizi îĭ judecă în ceealaltă viaţă, ér popórele le judecă aicĭ pe pământ.

Subsidiul regesc. — Primul nostru articol din numĕrul trecut a străbătut până la urechile guvernuluĭ. Acésta o deducem din următoriul comunicat semioficios:

„Mai multe foĭ române naţionaliste aŭ scris, că guvernul a detras ajutoriul de stat de 30,000 fl. dat preoţimiĭ române gr. cat. din păstorirea sufletéscă. „Unirea“ din Blaş urgitézĕ de-a dreptul convocarea congresuluĭ diecesan spre a lua posiţie în contra pretinseĭ hotărîrĭ a guvernuluĭ. Faţă de aceste sciriĭ faptul, care corĕspunde adevĕrului, este, că guvernul nu numaĭ că nu a detras acest ajutor dela preoţimea română gr. cat., ci l-a contemplat în o mĕsură şi mai favorabilă de cât până acum, în faptă însĕ nu l-a asignat, după ce nu e votată legea budgetară, care l-ar da drept spre aceea. Că preoţimea română gr. cat. în anul acesta primesce maĭ târziŭ subsidiul, causa este numaĭ întârziarea produsă de opositie prin întinderea artificială a desbaterilĭ budgetuluĭ.“

Ne servesce spre mângăere, că putem aduce la cunoscinţa preoţimiĭ nóstre de o cam dată şi acest comunicat semioficios. Constatăm însĕ, că cel ce l-a concipiat, saŭ nu a cetit articolul nostru întreg, saŭ cu voea nu reflectézĕ la împrejurarea atinsă de noĭ, că adecă guvernul încă în 22 Maiŭ a. tr. a dat ordin perceptoratuluĭ din Alba-Iulia, să nu esolvéscă Ordinariatuluĭ nostru subsidiul. Óre prevĕdut-a guvernul încă în Maiŭ, că budgetul pe 1896 nu se va vota până în 1 Ĭan. a. c.? Cu greŭ o credem. În alţi anĭ încă nu s'a votat budgetul până prin Martie, şi subsidiul totuşi s'a esolvit în 1 Ĭan. Autorisarea de a asigna adjutul, încă a avut-o guvernul prin votarea budgetuluĭ provisor pe treĭ lunĭ.

Comunicatul semioficios nu împrăştie deci deplin nedumerirea nóstră, nicĭ nu justifică întârziarea subsidiuluĭ regesc.

O vorbă creştină pentru Armenĭ. — Cestiunea arménă pare a fi adurmit érĕ pe câtă va vreme. Ér acum foile publică datele statistice, pe carĭ ambasadoriĭ le-aŭ putut aduna despre sângele acela omenesc, care s'a vĕrsat în decursul ultimelor turburări Armene. Datele acestea statistice îndémnă pe „Germania“ din Berlin la un cuvînt adevĕrat creştinesc. Îl reproducem aci:

„Pe cine nu-l cuprinde mânia cea maĭ adâncă şi compătimirea cea maĭ intimă, când cetesce *raportul oficios* al ambasadorilor tuturor puterilor despre macelurile din Armenia? Aşa dară 24,655 de Armenĭ şi numaĭ 79 de Turcĭ sînt numaĭ aceeia, a căror omorîre e constatată numaĭ în actele accesibile ambasadorilor! Şi Europa creştină sufere aşa ceva?! Foile germane adese orĭ aŭ susţinut principiul neintervenţiuniĭ, când sosiaŭ scirile acelea grozave. Noĭ sigur nu voim răsboiul. Dar óre fraţiĭ nostri din Armenia şi interesele cele sfinte ale creştinismuluĭ ne impórtă maĭ puţin decât interesele mercantile, carĭ le aŭ câţi va comercianţi în Transvaal? Pe cum energica depeşă îndreptată cătră presidentul Krüger cu tot dreptul a fost întimpinată cu bucurie şi cu aprobare, întocmaĭ aşa şi o asemenea întrevenire pentru nefericiţiĭ Armenĭ s'ar primi cu recunoscinţă însufleţită în întrégă Europa, ér în Turcia cu spaimă maĭ mare de cum a fost lărmuirea luĭ John Bull! Toţĭ strigă după intervenţie, îndată ce se periclitézĕ interesele câtor va comercianţi marĭ, carĭ în mare parte duc în Africa numaĭ vinars şi praf de puşcă şi prin acestea pun lucrărilor misionarilor pedecile cele maĭ marĭ. Dar când se măcelăresc 25,000 de creştinĭ şi se comit grozăveniile cele maĭ marĭ în contra femeilor şi pruncilor, atunci ómenii astăzĭ se indignézĕ puţin, érĕ mâne li-s'a rĕcit inima, şi aŭ uĭtat tóte. O miserabilul de materialism şi indiferentism! Ce considerare laşă faţă cu Rusia!

„Guvernul german şi-ar fi câştigat aprobarea şi admirarea lumiĭ creştine întregi, dacă ar fi declarat sĕrbătoresce: Noĭ n'avem să representăm interese materiale în Armenia; nicĭ din Turcia nu vom să căpĕtăm nicĭ o parte; dar cu ceriul şi în numele Mântuitoriului celuĭ restignit, în numele creştinismuluĭ pretindem scutirea creştinilor, pedepsirea ucigaşilor, satisfacere pentru grozăveniile asiatice!

„Asemenea unuĭ ucigaş şi-a perdut îndreptăţirea de a maĭ esista un stat asiatic, care prestă Europeĭ creştine atarĭ grozăveniĭ! Ei să cadă! Ce respect vor trĕbui să aibă Turciĭ faţă cu noĭ, faţă cu statele creştine preaputernice, carĭ fac atât de puţin pentru interesele sale cele maĭ sfinte! Ce ar face eĭ în contra creştinilor, dacă ar dispune de asemenea putere! Europa póte să purcédă astăzĭ cu acela-şĭ drept şi trebue să purcédă cu aceea-şĭ datorinţă ca pe timpul cruciatelor. Să împărţéscă Turcia! Dacă din Armenia şi din Asia micĭ nu pot să facă un stat neatîrnătoriŭ cu guvern creştin, atunci dea-le Rusieĭ, érĕ Turcia europénă cu Constantinopolul dea-le eventual Austrieĭ. Anglia ar fi îndestulită cu Egiptul, Franţa cu ceealaltă parte a Africeĭ de méză nópte. Italia în schimb pentru restituirea statuluĭ papal ar puté să priméscă Palestina şi Siria, Grecia ar puté să priméscă Creta şi cele alalte insule grecescĭ (Sporadele şi Cicladele) şi partea de méză zi a Macedonieĭ. Tóte puterile acestea ar avé cu o cale să mistuéscă la bucăturile acelea atâta, cât pacea Europeĭ ar fi asigurată pe multă vreme! Germania şi-ar fi câştigat respectul tuturor şi binecuvîntarea ceriuluĭ. Căci dóră şi astăzĭ atîrnă încă tóte dela binecuvîntarea luĭ Dumnezeŭ.“

„Rĕspunsul nostru la „Manifest“.“ — Sub acest titul scrie „Magyar Állam“ în 22 Februariŭ următórele:

„Noĭ vĕdĕnd situaţia aceea fatală, spre

---

e întreruptă din causa lipseĭ de cultură a pământuluĭ preste tot, din causa diferinţeĭ în moravurile, traiul şi gradul cultural al popórĕlor. Dacă vom să scim partea aceea a feţeĭ pământuluĭ, în care cultura vinuluĭ ajunge la maxim atât cu privire la cuantitatea vinuluĭ produs cât şi cu privire la bunătatea luĭ, atunci găsim, că între marginile aceluĭ ţinut cade numaĭ Europa de méză zi şi Asia apusană. Dar acésta sigur a resultat nu numaĭ din cause climatice, ci şi din de cele istorice şi maĭ ales din causa aceea, că cultura spirituală a omuluĭ deja de multe zecĭ de vécurĭ în partea acésta a feţeĭ pământuluĭ şi-a ridicat reşedinţa, şi că după tótă probabilitatea partea acésta a feţeĭ pământuluĭ e patria viţeĭ de vin.

Marginea ecuatorială a viţeĭ de vin pe emisfera nordică e Egiptul, a căreĭ capitală Cahira e aşedată la acela-şĭ grad de lăţime cu Teneriffa în apus şi cu capul golfuluĭ Persieĭ la rĕsărit. Maĭ aprópe de centrul zoneĭ de viţă şi favorisată prin înălţimea sa şi prin curentul próspet de aer de cătră mare e Palestina. De aceea ţĕrişóra acésta tot de una a întrecut în privinţa producţieĭ de vin pe vecinul sĕŭ numit Egipt, deşi şi acesta în vechime nu era aşa de solid ca în zilele nóstre, ci producea mult vin şi bea încă şi maĭ mult. După mărturisirile monumentelor egiptene strugurul şi vinul a fost cunoscut deja în împĕrăţia străveche a Faraonilor şi nu a rare orĭ jucă o rolă fórte mare în viaţa civilă şi religiósă. Monumentele mormintelor din piramide representă nu numaĭ garduri de viţă, de pe carĭ vieriĭ culeg strugurii şi-i aşédă în coşurĭ, ci ele representă chiar şi gătirea vinuluĭ până la turnarea luĭ în urcióre marĭ de pétră. În Beni-Hassan, a cărui picturi parietale se derivă asemenea din perioda Faraonilor celor vechĭ, se găsesce depius şi un teasc de struguri. El constă dintr'un fel de sac, în care sînt strugurĭ, şi care se întórce aşa de tare în chipul, în care pe la noĭ muierile storc rufele, cât bónele se sdrumică, şi mustul curge printre firele saculuĭ într'un vas, ce se afla de desubtul luĭ. Mormintele din Teba aŭ fórte multe picturĭ de felul acesta: într'un loc se vede o vie în mijlocul uneĭ grădinĭ marĭ, airia un prunc hîşie pasĕrile de la strugurii copţi, airia nisce bărbaţi se ţin cu mânile de nisce funiĭ şi cântă şi tescuesc cu piciórele desculţe strugurii, şi mustul se străcură printr'o sită în o ladă şi din acésta curge prin dóuĕ găurele umplĕnd urcióre, pe carĭ un intendant le numĕră, le notézĕ şi dispune, să se ducă în pivniţă, unde se aşédă lângă olaltă. Nu lipsesc în picturile acestea nicĭ chiar femeĭ şi bărbaţi, carĭ îmbetându-se varsă, şi pe carĭ sclavii îĭ duc dela locul orgieĭ.

La Elinĭ ni-se representă pânea şi vinul ca darurile cele dintâiŭ, pe carĭ ómenii le-aŭ primit dela zeĭ. Magul Teiresias zice cătră Penteŭ regele Tebeĭ: „Doĭ sînt, o fiule, pentru lume zeiĭ ceĭ dintâiŭ, Demeter şi cel ce rivalizézĕ cu ea, fiul Semeleĭ. El a propagat departe beutura strugurului, pentru ca muritorii îngreuiaţi de nĕcasurĭ să se vindece de mâhnire, şi să-i întăréscă somnul, uĭtarea nenorocirii zilnice, când altmintrea nimic nu póte să vindece amărăciunea“ (Eurip. Bacch. 274 ur.). Pe scutul luĭ Achil artistul între alte scene idilice a representat şi „un câmp bogat de viţe, frumos plăsmuit din aur“ (Il. 18, 561 ur.). Calipso dă luĭ Odiseŭ la despărţire pâne, vin şi haĭne (Od. 7, 264). Cunoscinţa maĭ întâiŭ a vinuluĭ şi maĭ apoĭ şi a viţeĭ Elinĭ aŭ primit-o probabil de la nord din Tracia, a căreĭ ţĕrm se numĕră între locurile cele maĭ vechĭ de debarcare ale neguţătorilor fenicienĭ; aceştia sigur n'aŭ întrelăsat a câştiga pe locuitorii ţĕriĭ dăruindu-le vin, érĕ pe unde aŭ întemeiat colonii, pe acolo vor fi sădit şi viţă. Că viţa de aci a călătorit maĭ departe la popórĕle italice şi apoĭ şi la Germanĭ, acésta o dovedesce deja şi numirea Wein, vinum, *οἶνος*, care are de temeiŭ cuvîntul semit iaiin. Rĕspândirea estraordinar de repede a culturiĭ viţeĭ prin Grecia şi prin ţĕrile sudice ale apusuluĭ o dovedesc multe împărtăşiri de ale scriitorilor şi o întăresc cu deosebire preţurile vinuluĭ. Pe lângă grâŭ scriitorii amintesc pretutindenea şi vinul. Itaca o laudă Telemac, că ea afară de grâŭ maĭ produce şi vin mult; un câmp producĕtoriŭ de vin se ţinea de moşia, la care s'a retras bĕtrânul Laerte (Od. 13, 244; 1, 193); pământ arătoriŭ şi de vie în aceea-şĭ estensiune oferesc Caledonienii luĭ Melagros (Il. 9, 579).

care nebunia şovinismului mână ţara şi naţiunea, aducêndu-ne aminte de aceea, că luptele între fraţi cele de tristă amintire, carî s'aŭ petrecut în trecut, aŭ aruncat pătria nóstră tot de una pradă inimicului estern, am protestat *în contra orî cărui şovinism,* orî ar veni acela din parte ungurêscă, orî din altă parte. Dacă decî orî naţiunea magiară, orî naţionalităţile ar urma o politică, care se întemeiéză pe ura de rasă şi nutresce ura de rasă, noî ca fóe eminenter catolică putem numaî să osîndim o atare politică.

„Sciind, că contopirea naţiunilor în decursul de până acum al istoriei universale cu mijlóce măiestrite, pe cum sînt împilarea culturii naţiunil orî naţionalităţil respective, sugrumarea individualităţil eî naţionale, nicî odată n'a succes, sciind bine aceea, că alipirea de naţionalitate e spunerea curatului adevĕr, căcî nimenî minţind nu se póte face alt ceva de ce este, — contopirea naţionalităţilor n'am privit-o nicî de idee politică norocósă, nicî de îndreptar necesar, de care am puté orî ar trebui, să ne ţinem, fără ca să facem din patria nóstră un cuib de frecărî interne neîncetate.

„De óre ce noî avem lege despre egala îndreptăţire a naţionalităţilor, art. de lege XLVI din 1868, care e una din legile fundamentale ale patriei nóstre, neîncetat am urgitat observarea onestă şi justă a acesteî legî din partea guvernelor, ba nu ne-am arĕtat străinî nicî de idea aceea, ca dacă aşa ar aduce cu sine interesul patriei şi interesele sincer şi onest pricepute şi representate ale naţionalităţilor, legea aceea să se modifice, respective să se revadă.

„Ne-am învoit şi în aceea şi în sine considerată n'am privit-o de primejdióză, ca compatrioţiî nostri din naţionalităţi spre apĕrarea intereselor sale nedespărţibile de interesul patriei să se unéscă într'un partid şi împreună cu noî să conlucre spre fericirea patriei atât în parlament, cât şi afară de parlament. De aceea am pretins lege electorală uniformă, carea să garanteze în chip îndestulitoriŭ aceea, ca dreptul acesta cel mai frumos al sĕŭ civil să-l pótă deprinde în mod neatîrnătoriŭ, orî de care partid s'ar ţiné. Am pretins şi pretindem lege uniformă de presă, lege uniformă de reunire şi de adunare. Pretindem administraţie bună, ieftină şi mai pe sus de tóte onestă. Pretindem garanţe depline pentru aceea, ca orî care cive, orî care grup de interese întemeiat pe lege naturală orî positivă să-şi pótă deprinde libĕr drepturile circumscrise orî circumscriinde în mod hotărît în dreptul public.

„Cu un cuvînt am pretins şi pretindem tóte acelea, carî le poftesce dela toţî civil omenia, caractĕrul, sentimentul patriotic.

„Dar în interesul patriei nóstre şi şi în al naţionalităţilor am reprobat şi osîndit pasivitatea naţionalităţilor, pentru că acésta, pe cum am vĕdut, a servit şi servesce numaî spre aceea, ca să se pótă lifera o maioritate de marionete câştigată în chip ieftin pe sama sistemului deja nemoral şi insuportabil al liberalismului.

„Neînţelésă şi necorectă am zis, că e silinţa Românilor spre autonomia Ardélului, pentru că 1) autonomia acésta ar rupe în dóuĕ ungurimea şi ar rupe în dóuĕ şi românimea, ceea ce nu e nicî în interesul nostru, nicî în al lor; 2) pentru că autonomia acésta în contra voiî ungurimiî numaî pe calea unuî răsboiŭ ar puté, să se realiseze, ĕră cu învoirea ungurimil nicî odată nu ar puté, să se formeze aşa, cât elementul român să fie îndestulit cu ea. Gândim, că e imposibil, ca tóte acestea să nu le pricépă conducĕtoriî Românilor. Dar mai departe autonomia Ardélului ar duce lucrurile acolo, cât să tăiăm pe sama fiesce căreî naţionalităţi teritoriŭ autonom separat, şi aşa am ajunge la federalism. Dar acésta nu se póte esecuta nicî pentru raporturile teritoriale ale naţionalităţilor, şi orî câtă bunăvoinţă am nutri faţă cu compatrioţiî nostri de altă limbă, putem susţiné cu hotărîre, că în casul, dacă ţara s'ar aşeda pe base federale, eî nu ar puté oferi nicî o garanţă pentru aceea, ca ţara să mai sustea măcar şi numaî o jumĕtate de veac.

„Cu tóte acestea susţinem, că dacă deja esistă un atare partid, acesta ca partid nicî nu póte fi aruncat în temniţă asemenea uneî masse de criminalişti. Noî aşa credem, că partid autonomist ar puté să se nască şi în sinul ungurimiî Ardelene. Óre cel de la putere ar arunca şi pe aceştia în temniţă? De aceea am fost noî ceî dintâiŭ, carî am grăit în interesul agraţiării autonomiştilor, de óre ce n'am privit de lucru cuminte, ca să fabricăm martirî pe sama uneî idel, pe carea am privit-o de necorectă şi neadmisibilă la nicî un cas, pe cum a făcut-o acésta liberalismul între celealalte necuminţii ale sale.

„Vĕdênd lupta aceea sterilă, cérta aceea perpetuă, în care inteligenţa naţionalităţilor îşi mistuesce forţele, o acusăm în mod franc, că îşi negligă interesele culturale. Politicii nationalităţilor pună-şi mâna pe inimă şi mărturiséscă, că în interesul şcolilor şi instituţiilor sale culturale chiar şi între împrejurările actuale vitrege ar fi putut face cu mult mai mult, de cât aŭ făcut.

„O acusăm şi pentru aceea, că tóte dispositiile guvernelor, cu carî le-a zădărnicit silinţele, le-a pus neîncetat în cârca naţiunil magiare întregî şi prin acésta a slăbit fórte tare raportul acela frăţesc, prin a cărui nutrire s'ar fi putut rĕsturna liberalismul. Dór însu-şi dr Raţ, care acum îşi esprimă sperarea, că elementul domnitoriŭ va pricepe îndreptăţirea pretensiunilor poporuluî român, încă în faţa curţil cu juraţi din Cluş a zis, că el este acusatorul naţiunil magiare întregi.

„Acusăm naţionalităţile şi pentru aceea, că drepturile acelea, pe carî li-le dă legea despre naţionalităţi, nu s'aŭ silit, să le valideze atuncî şi acolo, unde şi când ar fi fost timpul şi locul potrivit. Numaî atuncî aŭ păşit pe terenul apĕrării şi deprinderil drepturilor, când deprinderea acestora a devenit imposibilă pentru şovinismul îndreptat în contra lor şi nutrit şi prin guverne.

„Recunóscem, că naţionalităţile aŭ fórte multe cause de a se lupta în contra guvernelor liberale. Dór sistemul acesta scie, să impună numaî prin corupţiune şi volnicie; însĕ dór şi preste naţiunea magiară póte el să se susţină numaî aşa.

„Şi acum facem propuneri naţionalităţilor şi anume dóuĕ. Una e: „Să uităm şi să facem, să se uite, cele ce ne separéză, şi să cercăm, ceea ce ne unesce. Să se socotéscă întru sine şi să nu se siléscă după lucruri imposibile. Să nu ne privéscă mai mult de cuceritorî, ci de fraţi adicţi, carî ceea ce câştigăm împreună cu eî, aceea şi împărţim împreună cu eî. Nu pretindem minciună şi lipsă de caractĕr, ci numaî alipire sinceră şi onestă faţă cu patria milenară comună, conlucrare onestă spre stirpirea corupţieî şi a reacţiunil păgâne şi spre păzirea integrităţii Ungarieî.“

„Ĕr dacă acésta nu convine, aci e a dóua: „Închiaţi contract secret cu Bánffy. Promiteţi lî, că veţi susţiné pasivitatea şi astfel li veţi da deputaţi ieftinî. Promiteţi lî, că în contra corupţieî şi a politicii logelor veţi face cel mult manifestărî platonice. Şi vi-se va concede orî ce. Veţi puté să scrieţi foî şi cărţi. Procesele de presă încă vor înceta, ba póte veţi căpĕta şi posturî de fişpanî şi — vicinale. Da, căcî prietinia secretă a lui Bánffy e vrednică fórte mult!“

„Aşa dar care o veţi alege?“

„Căderea partidului liberal“, — acesta e titulul uneî scrieri volante ungurescî anonime, ce a apărut deunăzî în Viena. Ea recomandă, să se formeze în parlamentul unguresc un partid conservativ din partidul poporal, din secesioniştii lui Szápáry, din partidul naţional, din partidul lui Ugron şi din un partid naţional al Românilor. „Alkotmány“ susţine, că broşura acésta îmbrăcându-se în haină conservativă ţintesce spre discreditarea partidului poporal, ca şi cum acest partid pentru salvarea intereselor catolice ar fi gata a jertfi pactul dualistic din 1867. Nóuĕ ne pare bine, că partidul poporal se lapĕdă de paternitatea acesteî scrieri volante. Ne-am fi perdut adecă tot respectul, ce-l nutrim faţă cu acest partid, dacă am fi aflat, că el póte să aibă despre Românî pĕrerî de acelea, de carî se cuprind în broşura acésta. Aşa scrie auctorul între altele: „Schimbarea legii electorale ar fi delăturarea unuia din gravaminele cele mai de frunte ale naţionalităţilor. Cu o lovitură s'ar face, ca să înceteze pasivitatea Românilor. Eŭ din parte-mi nu m'aşi teme, dacă în parlament ar ajunge 23—30 de deputaţi românî. — Crede-ţi îmi, vĕ rog, că nicî acelea câte va duzine de deputaţi românî, sîrbî şi slovacî n'ar scóte lumea din ţiţînî. Din contră

Vinul, care se făcea în Atica, pe timpul lui Demostene se plătia un metretes (cam 39 litre) cu 4 drachme, ĕr în timpurî mai vechî vinul acesta era încă şi mai ieftin, căcî pe timpul lui Solon un metretes de vin avea un preţ cu un medimnos de orz, adecă o drachmă. Soiurî mai bune se plătiaŭ şi cu de dóuĕ orî atâta, ĕr pentru vinul cel fin de pe Chios pe timpul lui Socrate se plătia o mină (cam 45 fl.). Încă şi mai ieftin era vinul italian. Polibiŭ zice, că în Italia superióră un medimnus de grâŭ se plătesce cu 4 oboli, de orz cu 2 oboli şi tot cu 2 oboli şi un metretes de vin. Tot de la Polibiŭ scim, că în Lusitania un medimnus de grâŭ făcea 9 oboli, unul de orz o drachmă şi tot atâta şi un metretes de vin. De óre ce afară de aceea vinul tot de una se bea mestecat tare cu apă, (Zaleucos în vécul al 7-lea în. de Chr. a statorit pedépsă de mórte pentru cel ce ar bé vin nemestecat, Athen. 10, 33,) vinul prin urmare se ţinea de articlil ceî mai ieftinî de consum, şi chiar şi pe mesele cele frugale şi sĕrăcăcióse ale Spartanilor ajungea mult vin. Pe lângă tóte că preţul vinului era aşa de mic, câştigul, ce-l aduceaŭ viile, totuşi era aşa de însemnat, cât în Italia capitalul elocat în vii aducea 15%, şi Romanii se îngrijiră de monopolisarea culturii sale de vin, adecă restrînseră cultura acésta în provinţe.

(Va urma.)

contactul personal, firea rafinată și civilisată a politicii parlamentare, traiul în inima țerii și cunoscința, ce ar face-o cu politica mai înaltă, mai liniștită a curții: acestea ar îmblânzi pe lupii dacoromâni și panslavi. — Le-am da la fie care pas favoruri locale, și s'ar împărtăși și în recunoscința societății; dar curênd ar înțelege, că politică dacoromână aci nu se póte face, de óre ce acésta afară de puterea națiunii magiare nu o concede nici interesul vital al casei domnitóre. — Sîntem siguri, că și Românii se tem a intra în peștera leilor, — în parlamentul magiar, — în care numai înlăuntru duc urme. Inteligința română se formézá numai de câte va decenii, așa dară încă n'a avut timp spre a perde, — ca să mĕ esprim așa, — mirosul penetrant al originii sale democratice. Pe așa numita inteligență nu mai o generație o separéză de clasa plugarilor, din care și-a luat originea. Acéstă inteligență bună nu se rușinéză de originea sa, ba se mândresce cu ea. — Filosofii și cunoscĕtorii ómenilor sciu bine, că plăcerile lumesci ale vieții civilisate aŭ influința cea mai periculósă și cea mai ruinătóre asupra fiilor naturii. — Domnii români încă se tem a se mesteca în societatea civilisată a capitalei magiare. Ajungênd de pe pășunile munților de-a dreptul între noi în vîrtejul farmecătoriu al datinilor nóstre civilisate, al teatrelor, seratelor, alergărilor, restaurantelor alese, cluburilor, balerinelor, meselor de carți etc., ușor ar lăpĕda de pe sine pelea de șerpe a urei de rasă și s'ar face contrari mai civilisați. Curentul vieții domnesci ar răpi cu sine luntrița vieții lor, ei ar dori sclipirea aurului. Ar cerca calea îmbogățirii, a posiției sociale alese, a contactului intim cu cercuri alese, a titulei, a influinței, a oficiilor înalte, și ar arunca de la sine cununa de spini a martiriului în schimb pentru cununa aceea binemirositóre de rose, carea o împletesce viața în lumea mare în jurul capului ómenilor. S'ar băga în datorii, s'ar dimite la întreprinderi promițĕtóre de câștig, i-ar prinde cu unghița ori care bărbat de stat ori partid politic, care ar avé lipsă arĕzĕtóre de voturile, spriginul, serviții lor."

Ne-ar fi părut fórte rĕŭ, dacă am fi aflat, că partidul poporal ar fi capabil a abusa astfel de eventualii sĕi aliați români.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

La conferința episcopéscă, care s'a întrunit Joi în Budapesta, dintre prelații bisericii nóstre aŭ luat parte Escelențele Lor Î. P. S. D. Mitropolit și P. S. D. Episcop al Gherlei. Obiectele conferenței aŭ fost: 1. Participarea episcopatului la serbările milenare; cu luarea mĕsurilor referitóre la serbare s'a încredințat primatele. 2. Cu privire la regularea congruei s'a esmis o comisiune, care să realiseze fără amânare regularea; în comisiunea acésta este ales și Esc. Sa Episcopul Szabó. 3. În cestiunea autonomiei catolice conferența nu s'a pronunțat.

Presa liberală este îngrijată, că ce va face nunțiul Agliardi singur în Viena pe timpul, când se vor deschide serbările milenare și întreg corpul diplomatic din Viena va veni la Pesta. Câtă bunăvoința față de nunțiul, care nu póte veni de nóŭ la preaospitalul Bánffy! Tot aceste fói fac diverse combinațiuni cu privire la aceea, că prin cine va fi representat S. Scaun la mileniul magiar. Unele zic, că Sfinția Sa ar fi încredințat deja pe cardinalul Schlauch dela Oradea mare, ca să-l represente, ér altele afirmă, că onórea acésta ar cădé asupra primateluĭ Vaszary. Roma, care nu comunică intențiunile sale preselor jidano-liberale, până acum nu s'a pronunțat în cestiunea acésta.

Roma.

În 20 a c. s'a serbat a 18-a aniversară a alegerii de Pontifice a Sfinției Sale Leo XIII.

Guvernul italian nu încetéză a pune pedeci la aceea, ca episcopii denumiți să-și ocupe scaunele episcopesci; el denégă așa numita execuatură regéscă. Procedura referitóre la execuatură este acésta: Episcopul numit de cătră Papa îndată după denumire își înaintéză decretul la guvern cu rugarea, să i-se dea execuatura, adecă recunóscerea și din partea statului. Înainte de obținerea execuaturii episcopul denumit nu-și póte primi dotațiunea episcopéscă. Guvernul în loc de a resolva fără amânare rugarea episcopilor, în decurs de ani întregi cércă a se informa prin organele sale despre conduita politică a denumitului, și astfel spre paguba sufletéscă a poporului credincios staŭ scaunele episcopesci cu anii neocupate. Liberalismul e acela-și pretutindenea.

Rusia.

Despotismul muscălesc se manifestéză prin acte nóue de violență față cu biserica catolică. Regimul se mestecă în seminarele teologice prescriind chiar și planul de învĕțămînt. După acest plan în fie care seminar teologic are să se propună în limba ruséscă ca studii obligate limba, literatura și istoria ruséscă, ér teologia cu studiile aparținĕtóre ei și pe viitor se vor propune în limba latină. Atât la esamenele de primire ale candidaților de teologie, cât și la esamenul final, ce aŭ să-i facă după terminarea cursului teologic, aŭ să ĭea parte cu vot decisiv asupra calculului din limba, literatura și istoria ruséscă doi comisari civili, unul numit de cătră guvernatorul provinței, ér celalalt trimis dela departamentul cultelor din Petersburg. Ceĭ ce cad din aceste obiecte la esamenul de primire nu pot fi primiți în seminar, ér ceĭ ce cad la esamenul final, pot fi ordinați de preoți, dară nu pot fi aplicați în nici un oficiŭ eclesiastic. Prin aceste mĕsuri despotice și nedrepte voesce moscovitismul a reduce numĕrul preoților poloni sciind, că turma fără de păstori mai ușor o póte înghiți. Mai departe s'a dat ordin, ca tóte dispositiile guvernului să se publice și în bisericile catolice polone în limba ruséscă, pe care poporul nu o înțelege.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Pertractările pentru renoirea pactului economic cu Austria se continuă. Austria a și designat pe membrii comisiunii pentru statorirea cuotei.

Bánffy a propus Monarchului disolvarea parlamentului, Maiestatea Sa însĕ a declarat, că acésta ar da ansă la diferite combinațiuni și în actuala situație nici din punct de vedere politic nu ar fi oportună. Bánffy în urma declarării regesci a renunțat la planul sĕŭ.

Casa magnaților și-a început ședințele Marți.

Ungurii imitând pe Austriaci se ocupă de planul de a crea un ministeriŭ deosebit pentru căile ferate, de óre ce afacerile căilor ferate sînt negligate din partea ministrului de comerciŭ, în resortul căruia cad ele de present.

Dieta terminând desbaterile asupra budgetului cultelor și instrucțiunii publice a început încă în 20 a c. desbaterea ministeriului de comerciŭ. Prevĕzêndu-se, că desbaterile nu se vor termina în curênd, în ședința dietală din 21 a c. cabinetul a cerut indemnity încă pe dóuĕ luni, adecă până la finea luĭ Maiŭ.

Kossuth F. a propus, ca Ungaria să renunțe la convențiunea vamală cu Austria. Numind Kossuth pe Austriaci aliați, Hentaller l-a întrerupt zicênd, că sînt „gunóie, nu aliați". — Molnár J. în ședința din 22 a c. a declarat pe Austriaci de inimici ai Ungariei și a propus, să se sisteze pertractările cu privire la pactul economic cu Austria. — Apponyi a arĕtat în *vorbinea sa de Luni*, că renunțarea la pactul economic cu Austria ar fi desastros pentru agricultorii ungari, dară de altă parte ar duce la ruină pe industriașii austriaci. Pentru aceea el nu voesce răsboiul economic și vamal cu Austria. Guvernul să studieze cestiunea, și dacă Austriacii pun condițiuni neacceptabile, Ungaria să-și aibă vamă independentă.

Austria.

Joi aŭ fost în Viena alegerile în colegiul al III-lea pentru consiliul comunal. Aŭ fost aleși în cele 19 cercuri *érăși tot numai social-creștini*, anume 46 representanți. S'aŭ dat 42,945 voturi, și anume pentru social-creștini 33,390 (cu 2844 mai multe ca în rîndul trecut), ér pentru liberali 9045 (cu 2321 mai puține ca în rîndul trecut). Colegiul al II-lea va alege în 2 Martie.

Franța.

Conflictul dintre senat și guvern s'a aplanat de o cam dată prin aceea, că senatul în ședința din 20 a c. a luat spre sciință declararea ministrului președinte Bourgeois, că guvernul nici prin cuvintele nici prin faptele sale nu umblă, să provóce senatul.

Abia s'a aplanat conflictul cu senatul, și guvernul radical e pe calea de a nemulțămi camera deputaților prin purtarea sa. Maioritatea deputaților consideră de injust modul, cum voesce guvernul să reformeze darea de venit. Tóte

acestea arată, că radicalismul şi-a perdut nimbul de poporalitate înaintea corpurilor legiuitóre, şi că zilele cabinetului Bourgeois sînt numerate.

Turcia.

După scirile cele mai nóuĕ în Creta reînvie turburările şi crudelităţile. Ciocnirile dintre creştinĭ şi Mohamedanĭ sînt dese. Caratheodori-paşa este acusat, că însu-şĭ ar provoca pe creştinĭ, ca astfel să pótă aduce pe insulă mai multă armată.

În Macedonia érăşĭ se observă presemne de insurecţiune.

Probabil, că Caratheodori va fi rechemat din postul de guvernator general al Cretei şi va fi înlocuit cu Mahmud Djelaleddin-paşa. Din causele nóuĕlor turburărĭ pe Creta guvernul Greciei a înaintat o representaţie la Constantinopol.

Causele deselor turburărĭ în provinţele Turciei sînt dările cele marĭ, carĭ apasă poporaţiunea. Crisa finanţiară, care în Turcia a devenit cronică, voesce guvernul să o delăture acum prin dimiterea din serviţiul activ a tuturor bataliónelor de redieĭ, chemaţĭ sub arme spre a suprima revoluţiunile din anul trecut. Cine scie, dacă împrejurările nu vor aduce cu sine, să-l recheme, încă mai înainte de ce eĭ s'ar aşeda pe la locuinţele lor.

Bulgaria.

Ziarului „Petersburgskaia Gazeta" i-se scrie din Sofia, ca esarchul Iosif s'a esprimat, cumcă şi principele Ferdinand are de cuget, să trécă în curênd la „ortodoxie". Noĭ credem tare, că de umilirea acésta nóuă principele nicĭ nu va avé să scape.

Ce privesce recunóscerea principelui Ferdinand. deşi presa ruséscă îĭ face speranţă, că în curênd va fi recunoscut, totuşi diplomaţiĭ ruşi vorbesc cu reservă şi accentuéză, că Rusia ţine la stipulaţiunile tractatului dela Berlin.

Asupra ambasadorilor din Constantinopol a făcut impresiune neplăcută, că sultanul chiar pe timpul pregătirilor pentru trecerea luĭ Boris a propus puterilor recunóscerea luĭ Ferdinand. Pe cum se vestesce, representanţiĭ marilor puterĭ aŭ sfătuit pe Turcia, ca după ce atâţia anĭ a lăsat lucrul baltă, să nu ĭea chiar dînsa iniţiativa pentru recunóscerea luĭ Ferdinand, ci să lase rola acésta alteĭ puterĭ.

Divorţurile în România.

Cetim în nrul din 14 Febr. al „Gazeteĭ" din Bucurescĭ următórele: Directorul Statisticeĭ generale publică un studiŭ fórte interesant asupra divorţurilor în România, întemeiat pe constatările statistice făcute în acéstă privinţă de la 1864 şi până la 1893.

Crescendo. Prima constatare este, că numĕrul cererilor de divorţ merge necontenit crescênd. Acest numĕr era mare înainte de codul civil. Nóuĕle forme ale Codului, mai grele de cât cele de mai înainte de la autorităţile bisericescĭ, mai micşoréză, ce e drept, numĕrul divorţurilor, totuşi ele reviu curênd la numĕrul de mai înainte şi continuă a spori regulat. În anul 1889 ajunge numĕrul cererilor nóuĕ de divorţ la cifra de 1866, ér a celor vechĭ încă nejudecate 4780.

Comparaţie. În comparaţie cu alte ţĕrĭ, divorţurile sînt destul de dese în România. — În ce privesce în special oraşul Bucurescĭ, eĭ ar veni în privinţa divorţurilor în primul rînd dintre tóte oraşele din Europa. — Astfel în anul 1894 s'aŭ făcut în Bucurescĭ 963 de despărţenĭĭ la 10.000 de căsătoriĭ, cam de dóuĕ orĭ atâta, cât la Berlin prin anĭĭ 80, Berlinul venind în acéstă privinţă în al doilea rînd după Bucurescĭ.

Oraşe şi sate. De şi în România populaţia oraşelor face abia 17 la sută din total, în ce privesce divorţurile, ele se împart în dóuĕ jumĕtăţĭ aprópe egale pentru oraşe şi pentru sate. — De unde ar resulta, că orăşenĭĭ divorţéză de cincĭ orĭ mai mult de cât sătenĭĭ. — Astfel în anul 1893 s'aŭ înscris divorţurĭ la 10,000 de căsătoriĭ 687 la oraşe şi 120 la sate; anul 1894 649 la oraşe, 105 la sate. — Pe când dar, în ce privesce oraşele, sîntem ceĭ dintâiŭ la divorţurĭ în tótă Europa, în ce privesce satele, sîntem la un nivel mijlociŭ.

Motivele. Mai mult de 90 la sută din numĕrul divorţurilor se admit pentru cause vagĭ, ca „maltratarea de cătră soţ" şi mai ales „neînţelegerile în familie" şi chiar „moravurile rele" în afară de adulter, — pentru regimul dinaintea Codului civil, ér sub codul actual „excesele, cruđimile şi injuriile grave". Adulterul se invócă în mai mare numĕr de soţ împotriva soţieĭ.

Mulţămită publică.

Voind a perpetua memoria neuitateĭ sale soţiĭ *Eugenia n. Golceriŭ,* Spect. domn *Teofil Dragomir,* proprietar în Lupóe (Selagiŭ), a dăruit Reuniunii Femeilor române gr. cat. din Blaş 50 fl.

Pentru acéstă faptă mărimnósă comitetul Reuniunii îşĭ ţine de dorinţă a aduce donatoruluĭ şi pe acéstă cale cele mai sincere mulţămite.

Blaş 20 Febr. 1896.

Pentru comitet:

Rosa Muntean presidentă. **Ioan Fodor** secretar.

Mulţămită.

După ce subscrisa în starea sufletéscă presentă nu pot să aduc privat mulţămita mea tuturor rudeniilor, amicilor şi cunoscuţilor pentru condolinţele esprimate din incidentul perderiĭ neuitatului meŭ soţ, — îĭ rog, ca pe acéstă cale să priméscă mulţămita mea cea mai sinceră.

Roşia de munte 20 Faur 1896.

Eufemia Caian.

Noutăţi.

Din diecesa Oradeĭ Marĭ. Preaon. *Lazar Iernea* paroch în Leta Mare este numit protopop onorariŭ şi asesor consistorial.

Reuniunea femeilor române din Blaş şi-a ţinut adunarea generală Duminecă în 23 Febr. Din raportul general se vede, că reuniunea dispuse cu finea anuluĭ 1895 de un fond de preste 2500 fl. Reuniunea cu începutul anuluĭ scolastic viitor va escrie concurs pentru 7 ajutóre de câte 40, 30 şi 20 fl. pentru fetiţe, carĭ cercetéză şcóla din Blaş.

Manifestul urmărit. Aceĭ membri ai comitetului naţional, carĭ aŭ subscris manifestul, citaţĭ fiind înaintea auctorităţilor poliţiale din teritoriul locuinţeĭ lor, aŭ fost pedepsiţi cu carcer de câte 15 zile şi cu amendă în banĭ dela 50—100 fl. Motivul acesteĭ proceduri a organelor administrative este, că exministrul Hieronymi prin o ordinaţiune declarase de desfiinţat partidul naţional şi prin urmare şi comitetul, până ce nu va avé statute aprobate de guvern. Este cunoscut, că partidele politice ca atarĭ nu aŭ statute aprobate de guvern, şi totuşi aşa ceva pretinde guvernul ungar dela partidul naţional român. Cât interes faţă de Românĭ!

Licenţă de profesor. Ni-se scrie, că în 19 Ian. fostul elev al gimnasiuluĭ nostru din Blaş *Vasiliŭ Trif* a fost declarat la universitatea din Bucurescĭ licenţiat „cum laude" în litere, secţiunea istorico-filologică.

Comite suprem român. Fóea oficiósă publică scirea surprinđétóre, că deputatul dietal *Iuliŭ Vinţ* este numit comite suprem al comitatului Ugocea. De prin anĭĭ 70 acesta e prinul cas, că guvernul numesce şi un comite suprem român, dară nicĭ pe acesta nu-l pune în vre-un comitat românesc, sĕmn, că nu are deplină încredere în el. Despre noul comite scim, că a absolvat teologia în seminariul diecesan din Gherla, apoĭ a studiat drepturile şi a fost ales de pretor. La alegerile dietale din urmă a fost ales deputat guvernamental. În dietă a votat pururea cu guvernul. El e unicul român gr. cat., care a votat legile politice bisericescĭ. Prin denumirea luĭ Vinţ de comite Românii nu aŭ câştigat nimic, pe când guvernul se va lauda, că e just faţă de Românĭ.

Procese de presă. În săptĕmâna trecută s'aŭ pertractat dóuĕ procese de presă. Cel dintâiŭ a fost pertractat în Sededin pentru articlul „Însemnătatea congresuluĭ naţionalităţilor" publicat în „Zastava". Auctorul a fost condamnat la un an şi jumătate temniţă de stat. Cel alalt proces s'a intentat în contra ziaruluĭ „Budapest", care a numit „laşĭ" şi „bestiĭ" pe ofiţerĭĭ din Arad aĭ armateĭ comune. Scriitorul articluluĭ a fost declarat de nevinovat.

Profesor ateŭ. Profesorul gimnasiuluĭ de stat din Szolnok Posch Jenő a declarat înaintea parochuluĭ catolic de acolo, că dînsul ĭese din sinul bisericiĭ catolice, dară nu intră în altă biserică din motivul, că el nu crede în învĕţăturile religióse. Declararea păgânéscă a luĭ Posch a dat ansă la interpelărĭ în dietă, ér directorul suprem din districtul Pesteĭ a ordinat cercetare asupra păgânuluĭ modern, care este aplicat ca educator al tinerimiĭ creştine.

Un noŭ Krach în Budapesta. Marea fabrică de recuisite de stîns, fundată de cătră o societate pe acţiĭ şi condusă de Tarnóczy vestitul preşedinte al alegeriĭ dela Neutra a trebuit să facă licuidaţie ne mai putêndu-şi acoperi passivele. În anĭĭ trecuţĭ spre a-ĭ face reclam fabriciĭ aŭ pus în fruntea eĭ pe Kossuth Ferencz, dară nicĭ numele luĭ Kossuth nu a putut-o mântui de perire. Guvernul la timpul sĕŭ a impus comunelor nóstre, să cumpere aparate de stîns dela fabrica „Tarnóczy" cu preţurĭ marĭ. Cum vor fi funcţionat recuisitele acelea, vor sci mai bine, ceĭ ce le-aŭ folosit, noĭ înse nu am auđit pe nimenĭ lăudându-le. Căderea acésta sigur a înavuţit pe vre un protejat liberal. Alte Krachurĭ se aştéptă.

Din vechea patrie a Magiarilor s'a reîntors în 18 Febr. contele Zichy Jenő fiind salutat la gara din Budapesta de mai mulţĭ amicĭ şi admiratorĭ aĭ luĭ. Zichy spune, că în a dóua espediţie asiatică i-a succes a descoperi mai multe indiciĭ cu privire la originea Magiarilor şi la înrudirea lor cu unele semînţiĭ, carĭ şi azi trăesc în Asia.

Influenza, care ne-a causat multă durere în 1890, érăşĭ ne-a cercetat. Atât în Blaş, cât şi în jur zac mulţĭ de morbul acesta, care vine cu friguri, durerĭ de cap şi ferbinţelĭ marĭ.

† **Archiducele Albrecht Salvator,** fratele archiducelui Francisc Salvator, al ginereluĭ Maiestăţiĭ Sale, a murit în 27 Februar în etate de 25 anĭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice și diferite alte minciuni.

(Continuare.)

Dar epistola episcopilor adunați în sinodul din Chalcedon nu a fost de ajuns: a mai scris și însu-și episcopul Anatoliŭ de Constantinopol Papeĭ Leo o epistolă cerênd într'însa aprobarea canonuluĭ 28. Într'însa Anatoliŭ a zis între altele: „Noĭ am nutrit cu tot dreptul încrederea în Sfinția Vóstră, că *veți privi de a Vóstră onórea scaunuluĭ Constantinopolului, — căcĭ scaunul Constantinopolului are de părinte scaunul Vostru Apostolesc.*“ [1])

Împĕratul Marcian scrie Papeĭ Leo la doĭ anĭ după aceea astfel: *„De aceea Sfinția Ta să se îndure a trimite scrisóre, din care tóte bisericile și țĕrile să vadă lămurit, că Sfinția Ta întăresce, cele ce s'aŭ făcut în sfîntul sinod.*“ [2])

În anul 454 Anatoliŭ a scris Papeĭ din noŭ. În epistola acésta zice între altele: „Adese orĭ doriam, să primesc epistole dela Voĭ, *ca să împlinesc ascultătoriă,* cele ce se vedeaŭ, că sînt plăcute intențiunilor Vóstre celor fórte perfecte în tótă privința. Căcĭ *de loc să nu fie, ca eŭ să mĕ împotrivesc acelora, carĭ mi-le-aŭ demanda prin epistolă.*“ Ĕră mai apoĭ zice despre hotărîrile sinoduluĭ dela Chalcedon: *„Valórea tótă și auctoritatea celor ce s'aŭ făcut, s'a reservat auctorității Sfinției Vóstre.*“ [3])

Pentru ca să nu obosim pe cetitorĭ prea tare, trecem preste vécurile următóre. Trecem mai ales și preste perióda aceea, în care în jurul sfîntuluĭ Teodor Studitul se adunaŭ toți, ceĭ ce aveaŭ bărbăția de a apĕra drépta credință, ordinea ierarchică și neatîrnarea bisericéscă în contra cesaropapismuluĭ bizantin. Putem să trecem aci ușor preste perióda acésta, după ce mai la deal am avut prilejul de a vedé, cât de strîns se alipiaŭ s. Teodor și soțiĭ luĭ de Scaunul s. Petru, când era vorbă de apĕrarea drepteĭ credințe. Și trecênd preste perióda acésta ajungem la timpul mărginaș cu înălțarea luĭ Fotie în scaunul episcopesc al Constantinopoluluĭ.

Gregoriŭ Asbesta, acel archiepiscop al Siracuseĭ, care mai târziŭ a consacrat pe Fotie, a fost învinuit cu mai multe crime canonice și în special cu tendențe schismatice îndreptate în contra patriarchuluĭ Ignațiŭ de Constantinopol. Patriarchul a adunat decĭ între aniĭ 848 și 854 un sinod și într'însul a osîndit pe Gregoriŭ și l-a lipsit de scaunul episcopesc al Siracuseĭ. Împotriva acesteĭ sentențe a apelat Gregoriŭ la episcopul Romeĭ. Despre apelata luĭ și a soților luĭ de osîndă scrie contemporanul Stilian: *„Ér aceia aŭ trimis epistole și soliĭ la preasfîntul Papă de atunci al Romeĭ, la fericitul Leo, cerênd, să fie judecați de dînsul* ca uniĭ, cărora li-s'a făcut nedreptate învederată. *Și Papa a scris patriarchuluĭ Ignațiŭ cerênd, să trimită pe óre cine dinaintea feței sale în Roma veche, pentru ca să afle printr'însul cele despre schismaticiĭ aceia.*“ [1])

În anul 856 împĕrătésa Teodora a scris Papeĭ Benedict III în numele sĕŭ și în al fiuluĭ sĕŭ Michail III. Cu daruri bogate și cu epistola Teodoreĭ și a patriarchuluĭ Ignațiŭ a mers călugărul Lazar la Roma, „care tóte cele ce se referiaŭ la Gregoriŭ, le cunoscea, — *care a espus Papeĭ causa cu de amĕnuntul.*“ [2])

După ce luĭ Barda și luĭ Fotie le-a succes, să alunge pe Ignațiŭ din scaunul patriarchal, și după ce Fotie a cuprins acest scaun, s'aŭ hotărît Barda și Fotie, să câștige în partea sa pe episcopul Romeĭ, pentru ca așa *„causa lor să apară mai întărită“.* [3])

În anul 858 aŭ scris împĕratul Michail III și Fotie Papeĭ Nicolaŭ I. În epistola împĕratuluĭ *Papa e rugat, să trimită legați, pentru ca să se țină un sinod în Constantinopol.* Se spune mai departe, că Ignațiŭ avênd în vedere vrîsta sa înaintată și sănătatea sa slăbită a renunțat la patriarchie și s'a retras pe o insulă într'o mănăstire întemeiată de dînsul, dar că în urma acestora *s'aŭ născut și turburări, carĭ vor puté să se potoléscă mai ușor în sinod.* [4])

Din epistola luĭ Fotie relevăm cuvintele următóre: „Pentru ca noĭ *prin rugăciunile Vóstre* — să putem împrăștia noriĭ dificultăților, carĭ ne împresóră.“ — *„Pentru ca să ne împreunăm cu Sfinția Ta într'o legătură curată și indissolubilă,* am aflat a fi de lipsă șcl.“ *„Subșternênd în scris acéstă mărturisire de credință — ne rugăm ĕră și ĕră — pentru rugăciunile Vóstre,* pentru ca Dumnezeŭ să ne fie milostiv și binevoitor în întreprinderile nóstre.“ [5])

Papa Nicolaŭ nu a recunoscut îndată pe Fotie de patriarch legitim, ci pentru ca să-și câștige informațiunile de lipsă, *a trimis legați la Constantinopol.* [6])

Patriarchul Ignațiŭ vĕdĕnd, că Foție și soțiĭ luĭ aŭ înfricat și mituit pe legațiĭ Papeĭ, declară acestora înaintea sinoduluĭ Constantinopolitan din an. 869: „Eŭ pe voĭ nu vĕ primesc de atarĭ judecătorĭ, ci *duceți-mĕ înaintea Papeĭ, și acolo bucuros primesc judecata.*“ [7])

Actele acestuĭ sinod, în care Ignațiŭ a fost destituit, împĕratul le-a trimis la Roma. La acte a adaus Fotie o epistolă cătră Papa Nicolaŭ. În epistola acésta zice Fotie între altele: „Dar după ce nimic nu împedecă, ca frații să spună fraților și *fiiĭ părinților cu francheță adevĕrul:* ne este ĭertat și nóuĕ a grăi franc, nu pentru ca să ne împotrivim, ci *ca să ne apĕrăm.*“ [1]) „Dar dacă óre cine pe ceĭ ce aŭ deprins volnicie, îĭ lasă nepedepsiți, ĕră pe cel ce a suferit-o, îl pedepsesce, *speram, că în contra luĭ voiŭ puté să apelez la dreptatea ta ca la judecătoriŭ.*“ [2]) Despre purcederea Papeĭ față cu el scrie Fotie: „Nu s'ar fi cuvenit, să scriĭ: — Cele alalte tóte sînt bune și vrednice de laudă, și le primim și ne bucurăm și mulțămim luĭ Dumnezeŭ, care guvernéză biserica astfel cu înțelepciune nemărginită; dar înălțarea din statul laĭcal nu e vrednică de laudă; de aceea sîntem încă în îndoélă amânând deplina aprobare până la întórcerea legaților nostri. — Ci ar fi trebuit, să scriĭ: — *Nicĭ de cum nu ne dăm aprobarea, nu le primim, în vecĭ nu recunóscem pe acela, care a umblat după dignitatea acésta, care a cumpĕrat-o, pe cel neales, pe cel de tot rĕŭ. Pogorî-te din scaun, retrage-te dela păstorire!*“ [3]) Mai apoĭ: *„Pentru ca să manifestăm întru tóte ascultarea față cu iubirea vóstră părintéscă,* — am consimțit, ca prin o hotărîre sinodală să se opréscă a înălța pe viitoriŭ la dignitatea episcopéscă pe vre un laĭc orĭ călugăr, care n'a trecut prin tóte gradurile premergătóre ale chirotonieĭ.“ [4]) Mai la vale: „De óre ce *Sfinția Vóstră părintéscă* prin preaveneranzii sĕĭ locțiitorĭ *a aprobat hotărîrea îndreptată în contra acelora.*“ [5])

Ignațiŭ în apelata sa, carea a trimis-o *„Domnuluĭ nostru preasfîntuluĭ și preafericituluĭ înaintețedĕtoriŭ și patriarch al tuturor scaunelor și moștenitoriuluĭ corifeuluĭ și Papeĭ icumenic Nicolaŭ“,* [6]) zice la încheiare: „Acéstea am raportat-o pe scurt. Ĕră tu, preasfinte Dispunĕtoriule, manifestéză față cu mine milă iubitóre și zi și tu cu marele Paul: Cine e neputincios, și eŭ să nu fiŭ neputincios? Adu-ți aminte de mariĭ înaintași ai tĕĭ patriarchiĭ Fabian, Iuliŭ, Inocențiŭ, Leo, cu un cuvînt de toți aceia, carĭ s'aŭ luptat pentru adevĕr în contra nedreptății, pe eĭ îĭ imitézĕ și *te înalță ca un rĕsbunătoriŭ al nostru, care am fost nedreptățiți cu atare nedreptate!*“

„Legații Papeĭ, mituiți în chip viclean prin Fotie, cu daruri, s'aŭ întors în Roma. Ĕră Papa Nicolaŭ întrebându-ĭ despre patriarchul Ignațiŭ și supunêndu-ĭ uneĭ cerce-

---

[1]) Ep. Anatol. între epp. Leon. 101. la Migne pag. 978. 984: *ὁ γὰρ θρόνος ΚΠ ἔχει πατέρα τὸν ἀποστολικὸν θρόνον ὑμῶν.*

[2]) Ep. Marcian. între epp. Leon. 110 l. c. pag. 1018: *φανερὰ γενήσεται τὰ ἐν τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ πεπραγμένα παρὰ τῆς σῆς μακαριότητος βεβαιῶσθαι.*

[3]) Ep. Anatol. în Leon. opp. ed. Lugd. 1700. T. I. p. 325. 326.

[1]) Styliani Neocaesareae eppi ep. Harduin. Acta concil. T. V. col. 1121 sq.: *ἐκεῖνοι δὲ γράμματά τε ἀπέστειλαν καὶ πρέσβεις πρὸς τὸν τηνικαῦτα ἁγιώτατον πάπαν Ῥώμης, τὸν μακάριον Λέοντα, ξηνοῦντες τὴν παρ' αὐτοῦ ἐκδίκησιν ὡς δῆθεν ἠδικημένοι. Καὶ ὁ Πάπας πρὸς τὸν πατριάρχην Ι. ἔγραψεν ἀξιῶν ἀποστεῖλαί τινα ἐκ προσώπου αὐτοῦ πρὸς τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην, ὡς ἂν δι αὐτοῦ ἀναμάθῃ τὰ περὶ τοὺς σχισματικοὺς ἐκείνους.*

[2]) Stylian. l. c.

[3]) Theoph. Contin. IV. 32. p. 195: *καὶ ἵνα δὴ καὶ τὰ αὐτῶν κραταιότερα ἀποφήνωσι.*

[4]) Nicetae David Paphlagonis vita Ignatii, Harduin l. c. col. 963 sq.; Synod. Pappi c. 151.

[5]) Ep. Photii în *Τόμος Χαρᾶς* ed. 1706.

[6]) Nicet. l. c.

[7]) Libell. Ignatii, Mansi XVI. p. 297: *πρὸς τὸν Πάπαν μὲ ἐπαγάζατε, κἀκεῖθεν τὴν κρίσιν ἀσμένως δέχομαι.*

[1]) Anthim. *Τόμος Χαρᾶς* p. 9.: *ἀλλ' ἀπολογίαν προίσχοντες.*

[2]) Ibid.: *τὴν σὴν ἤλπιζον ἐπ' αὐτὸν δικαιοσύνην καλέσαι κριτήν.*

[3]) Ibid.: *Οὐ συναινοῦμεν ὅλως, οὐ καταδεχόμεθα, οὐδὲ μὴ εἰς τὸν αἰῶνα καταδεξαίμεθα τὸν προσδραμόντα, τὸν ἐμπορευσάμενον τὴν ἀρχὴν, τὸν ἀψήφιστον, τὸν τὰ πάντα κακὸν ἔξωθι τοῦ θρόνου, ὑποχώρησον τοῦ ποιμαίνειν.*

[4]) Ibid.: *ἐν πᾶσι δὲ τὸ πειθήσιον τῇ πατρικῇ ὑμῶν ἀγάπῃ ἐπιδεικνύντες.*

[5]) Ibid.: *τῆς ὑμῶν πατρικῆς ὁσιότητος διὰ τῶν τιμιωτάτων αὐτῆς τοποτηρητῶν τὴν κατ' αὐτῶν ἐπικυροῦσης ἀπόφασιν.*

[6]) Libell. Ignat.: *Τῷ — πατριάρχῃ πάντων τῶν θρόνων καὶ τοῦ κορυφαίου διαδόχῳ καὶ οἰκουμενικῷ Νικολάῳ Πάπᾳ.*

tări severe, dacă l-a prins cu cuvintele lor proprii şi le-a dovedit, că ei aŭ presidat mai virtos unei adunări latrocinale de cât unui sinod legitim, l-a lipsit pentru tot de una de oficiŭ şi l-a anatematisat. Dar nu numai pe legaţi, ci şi *pe Fotie însu-şi l-a declarat de usurpator şi adultĕr şi prin sentenţa întregii biserici de sub sine l-a anatematisat şi l-a depus,* şi a declarat, că el întru nimica nu se deosebesce de Maxim Cinicul, care insultând pe Gregoriŭ Teologul a adus în biserică tot felul de turburări. De aceea pe el ca pe auctorul scandalurilor şi pe cei consacraţi de dînsul ca pe nisce conjuraţi l-a supus cu auctoritatea sa Apostolică aceleia-şi sentenţe. — Acestea împlinindu-le Nicolaŭ aprins de zel dumnezeesc, *a trimis patriarchilor Orientului drépta sentenţă a judecaţii sale.*" [1])

De închiare ne mai provocăm la epistola, ce a trimis-o Papeĭ s. patriarch Ignaţiŭ în an. 867, după ce împĕratul Basiliŭ a alungat pe Fotiŭ din scaunul patriarchal usurpat şi a reaşedat într'însul pe s. Ignaţiŭ. Reproducem epistola acésta aşa, pe cum se cuprinde ea în actele grecescĭ ale sinodului ţinut în Constantinopol în an. 869:

„Spre vindecarea membrelor trupului omenesc bolnave în urma loviturilor şi ranelor arta medicală a deşteptat o mulţime mare de medicĭ; ĕră preste membrele luĭ Christos Domnului şi Mântuitoriului, ale capului tuturor şi mirelui bisericiĭ catolice şi apostolice *preaînaltul şi atotputernicul Cuvînt al luĭ Dumnezeŭ a pus singur numaĭ un medic uuiversal, adecă pe Sfinţia Ta frăţéscă şi părintéscă* atunci, când a zis luĭ Petru celui mai venerand corifeŭ al Apostolilor: Tu eştĭ Petru, şi pe acéstă pétră voiŭ zidi biserica mea, şi porţile Iadului nu o vor învinge pe ea. Şi voiŭ da ţie cheile împĕrăţieĭ, şi orĭ ce veĭ lega pe pămînt, va fi legat şi în ceriurĭ, şi orĭ ce veĭ deslega pe pămînt, va fi deslegat şi în ceriurĭ. *Căcĭ cuvintele acestea fericite nu le-a ascris singur numaĭ corifeului ca o óre care parte privată, ci printr'însul le-a străpus şi tuturor ierarchilor Romeĭ vechĭ, carĭ aveaŭ să fie după el.* Şi de aceea maĭ înainte tot de una, de câte orĭ se născeaŭ erese şi fărădelegĭ, moştenitoriĭ Scaunului Vostru Apostolic aŭ stirpit erburile şi neghinele acelea stricăcióse; şi acum Preafericia Ta administrând în mod vrednic puterea primită dela Christos a împrăştiat pe inimiciĭ adevĕrului şi cu mâna de medic a autorităţiĭ preasfinte şi Apostolice aĭ tăiat din trupul comun pe cel ce asemenea furilor a întrat pe feréstă în staulul luĭ Christos şi în contra luĭ Dumnezeŭ s'a ridicat aşa de tare cu aroganţa, cât şi în contra puteriĭ tale celeĭ preasfinte şi nepĕtate a compilat un sinod şi a trimis întru ascuns solie la regele; şi pe noĭ, pe care acela ne-a asuprit cu fărădelege, asemenea unuĭ frate iubitoriŭ bine ne-aĭ declarat de nevinovaţi şi ne-aĭ restituit bisericiĭ nóstre prin epistolă." [2])

Adevĕrat, că dniĭ dela „Tel. Rom." din punctul sĕŭ de vedere vor puté să zică, că epistola acésta e cuprinsă în actele unuĭ sinod, pe care biserica dlor îl osîndesce. Dar în casul acesta le reflectăm, că faţă cu dlor nu urgităm valórea dogmatică a celor cuprinse în actele sinodului Constantinopolitan din 869, ci dacă aşa le place, ne-am provocat la epistola aceea numaĭ ca la un document istoric şi făcêndu-o acésta anume nu am reprodus epistola aceea după recensiunea eĭ conservată în versiune latinéscă, ci după cea grecéscă bizantină, numaĭ ca să le facem dlor şi prin acésta o plăcere deosebită.

Şi aşa ne-am fi împlinit propusul de a arĕta, că *puterea iurisdicţională supremă a episcopilor Romeĭ a fost recunoscută şi în biserica Bizanţului începênd dela întemeiarea bisericiĭ şi până pe timpul luĭ Fotie,* şi că dniĭ dela „Tel. Rom." cu obicinuita lor necruţare grosolană aŭ lovit în faţă adevĕrul istoric, când aŭ susţinut, „că pe timpul împărţiriĭ imperiului roman în imperiul de rĕsărit şi în imperiul de apus prin Teodosiŭ cel Mare, şi chiar şi multe vécurĭ după aceea, — fie care biserică particulară — era independentă faţă de tóte celealalte biserici în cele administrative". Orĭ dóră aŭ greşit din ignoranţă, când aŭ scris „adevĕrul" acesta istoric? Atunci facă bine şi înveţe, maĭ înainte de ce s'ar apuca, să scrie spre învĕţătura altora.

(Va urma.)

[1]) Nicet. l. c. col. 971 sqq. V. şi Metrophan. ep. ad Mau. Harduin. Acta concil. T. V. col. 1111; Stylian. l. c.; Libell. synod. Pappi n. 151.

[2]) Ep. Ignat. ad Nicol. Harduin. l. c. col. 1037 sqq.

Relaţiunile administrative şi eclesiastice ale Românilor din provinţa Beiuşului între vécul 13—16.

În cercul istorieĭ pragmatice a poporului românesc din Ungaria şi Transilvania nimerit se póte cuprinde viaţa istorică a aceluia petrecută şi decursă între felurite sbuciumărĭ chiar şi numaĭ într'un ţinut maĭ restrîns din acele teritoriĭ estinse, carĭ de vécurĭ eraŭ şi sînt locuite şi cultivate de fiiĭ acestuĭ popor.

Un atare ţinut era şi este până azĭ acel teritoriŭ al dominiilor episcopului rom. cat. de Orade, care deja din vécul al 13-lea începênd se estindea între Oradea, Cefa, Salonta Tinca, Beiuş, Vaşcoŭ, şi érăşĭ în jos spre marginea Transilvanieĭ până cătră Crişul repede.

Şi de óre ce capul dominiilor din cestiune era *Beiuşul,* care la 1413 prin episcopul Orădiĭ *Andreiŭ II* se numesce, că *„nostra est altera cathedralis, fuit praedecessorum et erit perenniter successorum nostrorum"*, [1]) întru cât adecă cele maĭ estinse părţi ale dominiului eraŭ în jurul aceluĭ opid, acel teritoriŭ se numesce *„provinţa" „nutritóre"* a curţiĭ episcopescĭ. [2])

Deşi eraŭ escepţiunĭ, ca de es. şi cele 8 districte românescĭ din părţile Lugoşuluĭ şi Sebişuluĭ, carĭ maĭ ales din consideraţiunĭ militare aveaŭ privilegii speciale, *în general* se póte totuşĭ afirma, că fie fost Românĭ locuitoriĭ orĭ în care ţinut al ţĕriĭ, în privinţa guvernăriĭ administrative, judiţiale şi eclesiastice condiţiunile şi referinţele vieţiĭ lor în *esenţă* eraŭ de aceea-şi natură. Despre óreşĭ carĭ relaţiunĭ particulare cred, că numaĭ întru atâta se póte vorbi, întru cât Româniĭ, fie nobiliĭ orĭ ĭobagĭ, coloniĭ orĭ de altă categorie, ca şi locuitoriĭ pe dominiile regale, eclesiastice orĭ alte private nobilitare, după dispuseţiunile generale ale legilor regnicolare orĭ ale privilegiilor speciale legate de respectivele dominiĭ eraŭ împărtăşiţi prin posesoriĭ acelora în drepturĭ, libertăţi, favoruri orĭ esemţiunĭ speciale deosebite.

[1]) Kereszturi »Descriptio . . . . episcop. et capit. M. Varad.« 1806. pag. 200.

[2]) Litterae episc. Ioann. de Dominis din 1442 şi 1444.

Tot acésta se póte aplica şi la Româniĭ din provinţa episcopéscă a Beiuşuluĭ, carĭ ca şi fraţiĭ din alte ţinuturĭ între marginile dreptului *„dominiului terestral"* al Episcopului oradan în vécurile 13—16 în privinţă administrativă şi judiţiară se bucurau de o guvernare proprie naţională legată de instituţiunile *Cnezatelor* şi *Voĭvodatelor,* ĕră în privinţă eclesiastică încă aveaŭ óreşĭ carĭ libertăţi escepţionale.

Istoricul *Francisc Bunyitay* în opul sĕŭ voluminos *„Váradi püspökség Története"* a publicat unele documente preţióse referitóre la relaţiunile de drept şi de datorinţe ale Românilor din provinţa Beiuşului.

Am cugetat a fi de folos, dacă în mare parte pe urma acelor documente voiŭ da câte va notiţe referitóre la acele relaţiunĭ dintre vécurile 13—16, întregindu-le din parte-mĭ cu puţine observărĭ şi deducţiunĭ.

Étă-le:

I.

Voĭvodate şi Cnezate române.

Instituţiunea Voĭvodatelor şi Cnezatelor era introdusă şi cunoscută la Româniĭ din Ungaria şi Transilvania deja în vécul al 13-lea orĭ şi maĭ de timpuriŭ.

Abstragênd dela cele 8 districte românescĭ din jurul Lugoşuluĭ şi al Caransebeşului, unde instituţiunea aceea era aşa zicênd maĭ desvoltate, în celealalte părţi locuite de Românĭ, ca în Transilvania (chiar şi în Secuime), Maramureş, Ugocia, Sabolciŭ, Satumare, Selagiŭ, apoĭ între Crişurĭ şi Mureş, încă dăm de *Banĭ,* [1]) *Voĭvodĭ,* şi *Cnezĭ* românĭ, carĭ aveaŭ sub sine ville românescĭ provĕdute cu drepturĭ, libertăţĭ şi privilegiĭ, chiar şi de a se aduna în congregaţiunĭ.

În teritoriul provinţeĭ episcopescĭ a Beiuşuluĭ încă dăm de atarĭ *Cnezĭ* şi *Voĭvodĭ.* Anume:

1) Canonicul Orădiĭ *Rogeriŭ* în descrierea năvălirilor tătarescĭ, vorbind despre fuga sa dinaintea Tatarilor, face amitire despre un anumit *Voĭvod din Geroth,* care cu ómenĭ din *Agya* şi din alte sate de lângă Criş a construit o insulă. [2])

2) La 1294 *Roland* voĭvodul Transilvanieĭ în literile asigurătóre, carĭ le-a estradat pentru magistrul *Iacob* din castrul *Fenes* şi fraţiĭ aceluia cu numele *Ladislaŭ* şi *Paul,* (carĭ eraŭ fraţiĭ de aĭ episcopului din Orade,) ca să-şi pótă cerceta némurile din *Orade* şi din *Gilĕŭ* (Galoŭ), face amintire despre Româniĭ *Voĭvodului* din ţinutul Şolmoşuluĭ. [3])

3) La 1326 între Roboganĭ şi Ceca (M. Cséka) se amintesce Voĭvodul din *Hodoş* (Oláh-Hodos) cu numele *Neagu,* apoĭ Voĭvodul *Ioan* (Iwan) al Beiuşuluĭ împreună cu fraţiĭ luĭ *Boch de Balc.* [4])

4) Episcopul Orădiĭ *Dimitriŭ Moise* [5])

[1]) Banul Simeon din Megyes, cottul Satmar.

[2]) *Geroth* sau Gyarak e în apropiare de *Agya* şi de *Ilye* lângă Crişul negru. La an. 1332 se numeră între parochiile dieceseĭ oradane.

[3]) În jurul Cluşuluĭ încă se află comune cu numirea de *„Fenes"*, dară sub »Feneşul« citat în acest document are să se înţelegă comuna *Fenes* de lângă Beiuş, unde până azĭ se vĕd ruinele unuĭ castru (Bélavár), şi care comună e în apropiarea Şolmoşului, unde şi azĭ sînt numaĭ Românĭ ca la 600 de suflete.

[4]) La 1298 în comit. Bihoruluĭ se zice a fi o posesiune ereditară »Baalk« a magistrilor Gregoriŭ şi Iacob fiiĭ comiteluĭ *Apa,* lipsită de locuitorĭ. (Kereszturi l. c. p. 140.)

[5]) Acest episcop ca preposit de Buda la 1331 prin regele Carol Robert fu trimis ca legat în Transilvania spre a închia pace cu voĭvodul *Ales. Basarab.*

cu datul Kyralmezey feria sexta prox. post festum B. Margarethae Virg. concede *voïvodului Petru* fiuluĭ luĭ *Stanislaŭ*, judele comuneĭ *„Felventer* (lângă Hollód, astăzĭ comună maĭ curat română cu preste 1000 de locuitorĭ), ca comuna acésta despoiată de locuitorĭ să o coloniseze cu ómenĭ aduşĭ din alte părţĭ, dându-ĭ de o dată facultate, ca să pótă ţiné un *preot român,* dară numaĭ până la bunaplacerea episcopuluĭ şi fără micşorarea colectelor şi esacţiunilor datorite episcopuluĭ iure dominii.

5) Episcopul *Ioan III* (între 1383—1395) nobilitéză pe voïvodul *Georgiŭ* donându-ĭ villa *„Ilyefalva“* (comună maĭ curat română avênd la 1100 de locuitorĭ românĭ gr. or.) împreună cu 10 sessiunĭ *„libere“*.

Donaţiunea acésta o întăresce şi episcopul *Andreiŭ II* Scolari [1]) (1410—1426). În literele confirmătóre provocându-se la donaţionalele date prin episcopiĭ *Ioan III* şi *Luca* (1309—1405) voïvoduluĭ din *Gyepes* (comună curat română cu 400 de locuitorĭ gr. or. şi gr. cat.) pentru villa *Illyefalva,* adauge, că episcopul Ioan III acea donaţiune a făcut-o *„ad instar Wayvodarum et praedialium seu nobilium dictae ecclesiae Varadinensis“*.

Observă tot odată şi aceea, că atât voïvodul Georgiŭ, cât şi celalalţĭ fraţĭ şi erecĭ aĭ luĭ sînt datorĭ, să prestea tóte serviţiile, ce se cad atât episcopuluĭ, cât şi bisericiĭ oradane, pe cum şi succesorilor aceluĭ episcop, ferindu-se, ca nu cum va să comită nisce fapte, prin carĭ ar contrage nota infidelităţiĭ în contra episcopnluĭ şi a bisericiĭ numite, căcĭ la acest cas vor fi lipsiţĭ de drept şi lăpădaţĭ din proprietatea de stăpânire a aceleĭ ville, carea apoĭ érăşĭ va recădé în mâna episcopuluĭ şi a bisericiĭ oradane.

Donaţiunea acésta a maĭ întărit-o şi episcopul Ioan IV de Prato. [2])

6) În documentul de dat *Belenes* in festo B. Augustini din 1410 judele *Paul Chapo* şi juraţiĭ opiduluĭ Belenes adeverésc, că *voïvodul Petru* cu toţĭ *Gneziĭ* şi *juraţiĭ* din locurile aparţinétóre de Beiuş venind în presenţa lor aŭ mărturisit, că în causa procesuluĭ dintre *Bogdan,* şi *Meriden* cu fiul luĭ *Moga Serban* din Fehérkörös, fiind dînşiĭ adunaţĭ în posesiunea *Fenyerad,* aci aŭ venit maĭ mulţĭ martorĭ în causa numituluĭ proces; dară după-ce *Serban* nu s'a presentat, amĕsurat modalităţiĭ statorite de maĭ înainte respectivul prin absenţă a perdut procesul. [3])

7) Episcopul *Ioan Vitéz* cu dat Varadini feria quarta proxima post festum b. Luciae (15. Dec.). villa Cociuba (între Tinca şi Ginta) o donéză voïvoduluĭ român *Michail.* Motivul donaţiuniĭ se zice a fi, că numitul voïvod afară de satul Cociuba a maĭ colonisat şi satele Buzasd (azĭ pusta între Feketegyörös şi Karaszó) şi Verempatak (convine cu N. şi Farkaspatak lângă Rogoz şi Hodoş).

Donaţiunea acésta o întăresce şi episcopul *Valentin Farkas* cu dat Waradini in festo Visitationis Mariae 1493.

8) Episcopul acum numit dă villa Ilyefalva unuĭ alt voïvod cu numele *Lucaciŭ* din *Carand* de lângă Gyenes. Carandul e azĭ o comună curat românéscă cu 400 de locuitorĭ gr. or.

Donaţiunile de sub 7) şi 8) le-a transcris şi le-a întărit episcopul *Dominic Kálmáncsehi* şi anume pentru Illyefalva cu dat 31 August, éră pentru Cociuba cu dat 1 Septembre 1495.

9) Cu un voïvod nobil român din *Carand* cu numele *Georgiŭ* ne maĭ întîlnim la 1533, când episcopul *Emeric Czibak* dă aceluĭ voïvod o casă nobilitară în Illyefalva împreună cu acel privilegiŭ, ca în acea comună în fie care an odată, adecă în Dumineca după s. Măria mare, să pótă ţiné târg numit *„Nedelye“*. [1])

(Va urmă.)

Tot în atare legaţiune a umblat şi ca episcop de Orade. Cfr. donaţionalele luĭ *Ludovic I.* din 1370 la Pray »Hierarhia II. p. 177 n. a.«

[1]) Cfr. Bunyitay l. c. pag. 234 n. 3.

[2]) Densuşan Documente la 1410.

[3]) Italian din familia Ozori. Fratele acestuĭ episcop cu numele *Pipo* a fost comite al Temişuluĭ, şi în 1426 a murit în Lipova.

[1]) Simul cum uno foro anunali »Nedelye« vocato. Cuvîntul »Nedelye«, Duminecă în unele părţĭ locuite de Românĭ se folosesce pentru designarea conveniriĭ la hramul bisericiĭ.

Bibliografie.

A apărut şi se află de vîndare la tipografia seminarială:

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaş 1896.

Broşura constă din 39 pagine, în carĭ se daŭ inviaţiunile cele maĭ bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale şi curatoratele, cum şi privaţiĭ la aruncarea şi conscrierea dărilor de stat şi anume: 1. a dărĭĭ de *case,* 2. a dărĭĭ de *câştig,* 3. a dărĭĭ după *camete,* 4. a dărĭĭ *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliţie,* 6. a dărĭĭ de *arme* şi de *vînat* şi 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Preţul uneĭ broşurĭ e **8** cr., expedată franco sub faşe **11** cr.

Instrucţiune

dată de Inaltul ministeriŭ de interne cu privire la *procedura contra morbuluĭ de ochĭ:* **„trachoma“**, pentru auctorităţĭ publice şi învĕţătorĭ. — Broşura constă din 15 pag. şi costă **5** cr., spedată franco sub faşe **8** cr.

Instituţiunile calvinescĭ

în biserica românéscă din Ardél,

fasele lor în trecut şi valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare şi se póte procura cu preţul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaş** (Balázsfalva).

Tot la tipografia seminarială se află de vîndare:

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare şi cu copcĭĭ fl. 10.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Octoichul cel mic edit. III. Blaş 1892. Preţul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Penteocostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele şi cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Istoria particulară a bisericeĭ unite de Dr. A. Grama broş. 1 fl. 50 cr.

Editor şi redactor respundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

25 szám. (7) 1—1
1896.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 3498/95 számu végzése által alapfoglaltató Teutsch B. Josef javára 1160 frt 05 kr, a 3561/95. sz. végzése által felülfoglaltató Kohn Bernhard javára 80 frt 81 kr, a 3717/895. sz. végzéssel Stern Josef és testvére javára 45 frt 90 kr, és a 3388/85. sz. végzése által Schmiedek és Grünstein javára 86 frt 08 kr és jár. Felmer Károly Lajos ellen fennti tőkék, azok után számitandó 6% kamatai és eddig összesen megállitott perköltség követelés erejéig elrendelt kielégitési végrehajtás alkalmával biróilag lefoglalt 1959 frt 72 krra becsült: vegyes füszer és nürnbergi bolti áruczikkek, házi butorok, konyhaedények, hordók, 9 öl tüzifa s atöbbiből álló ingóságok nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek a 4012/895 sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszinén, vagyis Balázsfalván alperes üzletében leendő eszközlésére 1896-ik évi Márczius hó 16-ik és a következő napjainak délelőtt 9 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t. cz. 107 §-a értelmében a legtöbbet igérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ban megállapitott feltételek szeriut lesz kifizetendő.

Kelt Balázsfalván 1896. évi február hó 11-ik napján.

Thát György,
kir. birósági végrehajtó

(6) 2—2

Concurs.

Devenind vacantă staţiunea de cantor-docente din *Sig* în tractul protopopesc al Crasneĭ în comitatul Selagiuluĭ prin pensionarea fostuluĭ învĕţător Petru Epure, se escrie prin acésta concurs preste acéstă staţiune împreunată cu salar de 300 fl. v. a. solvinduĭ regulat şi locuinţă în edificiul şcoleĭ cu 2 încăperĭ, cu termin de 7 Aprile a. c.

Doritorĭĭ de a dobîndi acéstă staţiune aŭ de a-şĭ înainta petiţiunile lor instruite cu documentele prescrise prin lege în terminul sus indicat la presidiul senatuluĭ scolastic din Sig. — Între ceĭ egal cualificaţĭ va fi preferit cel ce va fi cântăreţ şi tipicar bun. Cel ce doresce a ocupa acest post, va face tare bine, dacă barĕm într'o Duminecă saŭ sĕrbătóre se va presenta în Sig spre a ţiné strană şi a face cunoscinţă cu poporul.

Dat din şedinţa senatuluĭ şcolar de Sig ţinută la 14 Febr. 1896.

Nicolaĭ Pop
preşedinte.

Tuns Nicolae
Cirlea Tóder
senatorĭ.

Prima lemne de fag

de foc uscate

liferéză loco staţiunea Dános a căiĭ ferate pe lângă banĭ numeraţi fl. 40.— per vagon

Siebenbürger Vereinsbank Actien-Gesellschaft în **Sibiŭ**
(Nagyszeben).

(4) 3—5

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un sir garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia oră 5 cr., şi de fiecare publicăţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii» in Blaş.

Anul VI. Blaş 7 Martiŭ 1896. Numĕrul 10.

Administraţie milenară.

Între minunăţiile, pe carĭ vor avé prilej, să le admire cu ocasia mileniuluĭ óspeţiĭ din Europa civilisată, de sigur în loc de frunte va sta *administraţia*, cu care se póte mândri Ungaria milenară.

Vor puté constata aceştĭ óspeţi, ce progres imens a făcut ţara acésta în privinţa administraţieĭ prompte şi ecuitabile, şi ce mare misiune civilisatóre aŭ îndeplinit în restimp de o mie de anĭ aceia, carĭ azĭ lubiléză.

Dacă óspeţiĭ străinĭ se vor pogorî în trenul electric subteran şi de acolo de odată se vor trezi transportaţi pe teritorul esposiţieĭ, unde li-se va presenta ochilor tabloul nenumĕratelor edificiĭ şi pavilóne, ridicate pentru esposiţie, atunci de sigur vor fi nespus şi fórte plăcut surprinşi şi vor crede, că se află nu în Ungaria, ci în America.

Dacă însĕ aceĭ óspeţi ar ieşi din Pesta şi ar face o escursiune cu trăsura, atunci ar vedé îndată şi faţa ceealaltă a moneteĭ: ar vedé drumurĭ nepracticabile, sate cu locuinţe miserabile şi o murdărie pretutindenea, chiar ca acolo în vechea patrie, între romanticiĭ munţi aĭ Caucasuluĭ.

Şi aşa ar puté să constate óspeţiĭ străinĭ, că tot, ce se face la noĭ, e numaĭ lustruélă, e spoitură, bună pentru a seduce ochiĭ necunoscĕtorilor şi pentru a coperi miseria, ce geme sub spoială.

Dar străiniĭ nu vor ieşi din Pesta. Eĭ vor fi aduşi cu vagónele luxuóse ale căilor ferate de stat, vor fi deţinuţi în Pesta şi se vor întórce érăşi pe calea, pe care aŭ venit, ducênd impresia uneĭ ţĕrĭ administrate de model.

Este prin urmare datorinţa ziaristiceĭ, să ofere străinătăţiĭ chipul adevĕrat al ţĕriĭ, aşa cum eĭ l-ar afla, dacă ar face o mică tură prin ţară.

Şi noĭ voim a servi de astă dată cu un mic adaus la capitulul administraţieĭ nóstre, care maĭ bine ilustrézĕ stările publice de la noĭ, de cât dóuĕ esposiţiĭ milenare.

La vara anuluĭ 1893 se constitue în Roşia de Sĕcaş o reuniune română de agricultură pentru comitatul Albeĭ inferióre cu sediul în Blaş. Scopul reuniuniĭ era a promova interesele agricole ale cetăţenilor românĭ din comitat şi prin asta a comitatuluĭ întreg şi mijlocit a ţĕriĭ întregĭ. Orĭ ce politică era din natura lucruluĭ eschisă din sinul reuniuniĭ.

În tómna anuluĭ 1893 statutele aŭ fost aşternute spre aprobare la ministerul de agricultură. Şi e bine de însemnat, că statutele, — numaĭ ca cu atât maĭ uşor să se pótă dobîndi aprobarea lor, — aŭ fost copiate din cuvînt în cuvînt de pe statutele reuniuniĭ române de agricultură din Sibiŭ, carĭ sînt deja provĕdute cu clausula de aprobare din partea guvernuluĭ.

Şi totuşi ce să vedĭ? Azĭ, când scriem 7 Martie 1896, va să zică după doĭ anĭ şi jumătate, ele se află încă tot la ministerul de agricultură aşteptând, să li-se decidă odată sórtea.

Ca lucrul să apară încă şi maĭ frumos, trebue să observăm, că în aniĭ 1894 şi 1895 s'a dat câte un ursoriŭ pe calea oficiuluĭ vicespanal din Aiud urgitându-se aprobarea lor.

Tóte aŭ rĕmas însĕ zădarnice.

Ne întrebăm: Ce póte fi causa la o asemenea procedură?

Statutele casineĭ române din Blaş aŭ fost aşternute numaĭ în tómna anuluĭ trecut, şi azĭ casina deja e deschisă.

Este óre reuniunea agricolă măĭ periculósă pentru stat decât casina? Nu este óre un suprem interes al unuĭ stat agricol, cum e al nostru, ca să se înfiinţeze cât maĭ multe reuniunĭ agricole, şi prin ele să se dea un noŭ avînt agriculturiĭ, după cum împrejurările schimbate poruncesc?

Orĭ póte că pedeca stă în faptul, că reuniunea se numesce română? Dar nu sînt óre locuitoriĭ comitatuluĭ Albeĭ inferióre în preponderanţă covîrşitóre Românĭ? Nu se cade deci, ca pentru eĭ să se întemeieze o reuniune agricolă anume?

Orĭ cum ar fi, nu este şi nu putea fi permis, ca statutele să zacă în minister doĭ anĭ şi jumătate. Orĭ trebue aprobate, orĭ respinse, dar nu era permis a ţiné în uĭtare un lucru de aşa mare moment.

Denunţăm acest noŭ fapt al administraţieĭ de la noĭ tuturor ómenilor de

Feuilleton.

Unde vom ajunge?

În oraşe maĭ de dal Dómne de un timp încóce nu faci un paş, să nu daĭ de felŭ de felŭ de fotografiĭ de schelete. Din fie care corn de stradă, maĭ din fie care vitrină ţi-se rînjesce în faţă câte o grămadă de ósĕ înşirate în chip de picior, în chip de mână, şi pe icĭ pe colo în chip de căpăţînă. Aĭ crede, că eşti într'o lume de schelete, orĭ cel puţin că *lumea întrégă* s'a pus, să înveţe medicină, şi că în furórea, ce a cuprins-o, nu vre, să maĭ vadă decât căpăţini şi ósĕ desfăcute de olaltă, şi érăşi căpăţini şi ósĕ înşirate în schelete.

Şi de ar fi numaĭ atâta! Dar ósĕle acelea înşirate, dar scheletele acelea sînt ósĕle şi scheletele, în jurul cărora şi prin carĭ curge un sânge cald şi plin de putere de viaţă, sînt ósĕ şi schelete de ómenĭ viĭ. Brrr, ce am ajuns!

Am cetit, că în oraşele marĭ ómeniĭ maĭ decăduţi merg si-şi arvunesc trupul la institute de anatomie vîndêndu-le dreptul de a-l secţiona, după ce o fi, să móră, şi de a-l păstra ósĕle ca schelete în musee, şi cetind am simţit trecêndu-mĭ fiorĭ prin trup. Şi fără voe mi-s'a înfăţişat în gînd trupul unuĭ vînzĕtor de aceştia spintecat şi tăiat, cum spintecă şi taĭe mediciĭ cadavrele ómenilor muriţi prin spitale. Apoĭ îmĭ părea, că-l vĕd ósĕle înşirate în sîrmă şi potrivite unul lângă altul, unul după altul, cum sînt potrivite într'un trup.

Dar închipuirile şi imaginile acestea eraŭ încă fiorĭ în pălărie pe lângă ce se întîmplă, de când nefericitul de *Röntgen*, — nu mĕ îndoesc, că-l veţi fi audit de nume, — într'un ceas nefericit s'a pus, să-şi fotografeze scheletul mâniĭ şi să bucine în lume descoperirea sa nefericită.

Să ajungĭ, să-ţi vedĭ scheletul, când maĭ înainte nicĭ osîndituluĭ la mórte, nicĭ celui ce-şi vînduse trupul la musee, nu avea să trécă prin grozăvenia de a-şi vedé ósĕle góle înşirate lângă olaltă decât cel mult în închipuire!

De când la o esposiţie am vĕdut, că poţi să-l fotografezĭ pe om şi fără a luĭ învoire şi chiar fără să scie, fără să aibă nicĭ cea maĭ mică închipuire de ceea ce se întîmplă, am început, să urĕsc arta fotografieĭ. Ce? Să nu pot fi sigur, că un perde-vară îşĭ va îndrepta aparatul spre mine şi-mĭ va face fotografia, fără ca să-mĭ trécă prin gând? Şi pe de-asupra să maĭ vină asupră-mĭ şi năpastea acésta, ca un Röntgen orĭ alt taĭefrunze să-mĭ fotografeze scheletul străbătêndu-mĭ cu a luĭ raze prin rîndurile de vesminte, ce le port pe mine, şi chiar prin pele şi prin carne! Uf! Unde am ajuns, şi unde vom maĭ ajunge?

Până acuma nu am vĕdut de cât scheletul uneĭ mâni, dar îmĭ ajunge şi numaĭ cât am vĕdut. Ósĕle le vedeam în deplina lor diformitate, pe la noduri maĭ grosuţe, ér încolo subţirele de perit şi încunjurate pretutindenĭ de o umbră subţirică, ce indică locul cărniĭ.

Fotografia din cestiune s'a făcut în loc străin, în depărtare de sute de chilometri şi în degetele micĭ avea patru inele slăbănogite, ér eŭ inele nu port, şi cu tóte acestea primul gând mĭ-a fost, să o asemĕn cu mâna-mĭ stîngă de temere, să nu fie cum va scheletul mâniĭ mele. Dar apoĭ dacă ar fi, ca zi de zi să vedĭ fotografiĭ de acestea şi zĭ de zi să facĭ asemĕnare între ele şi între tine, şi dacă după fie care asemĕnare aĭ rĕmâné cu nedumerirea, că prea se póte, să fie fost scheletul mâniĭ tale, prea se póte, să

bine. Las să vadă, cum se administréză în milenarul nostru stat, și cum se ține cont de lipsele și nĕcasurile țĕrii!

Nu se sufere nicĭ numele de „român". Atragem atențiunea cetitorilor nostri la corespondența, ce o publicăm în numĕrul de astăzi cu privire la inscripțiunea de pe școlile greco-catolice din Hodac și Huduc.

Din acésta corespondență se vede, că organele politice merg cu intoleranța șovinistă până la estrem. Inscripțiunea *„școla română greco-catolică"* este un ghimpe în ochiĭ lor, pentru că în aceea figuréză și cuvîntul *„român"*.

Cine și-ar fi putut închipui, că în o țară, în care Românii acușĭ vor serba al doilea mileniŭ, ei vor ajunge la acea sórte tristă, în cât nicĭ numele lor să nu se maĭ pótă scrie pe o școlă susținută din sudórea lor proprie?

Nu ne putem închipui alt motiv pentru ștergerea numelui de *„român"* de pe școlile numite, de cât ura nedumerită, care pe cum ar vre, să facă, să dispară orĭ ce suflare românéscă și să se contopéscă în elementul magiar, așa ar vre, ca nicĭ numele de „român" să nu se maĭ vadă și să nu se maĭ audă nicăirĭ pe pămîntul patrieĭ nóstre iubite.

Orĭ cât ne-am bate capul, alt motiv noĭ nu putem descoperi. Căcĭ inscripțiunea din cestiune nu conține nimic în contra statuluĭ. Cine adecă ar puté zice, că școlile din cestiune nu sînt românescĭ? Ele sînt susținute de fiiĭ poporuluĭ român, sînt cercetate de școlarĭ românĭ, și se propun într'însele tóte obiectele de învĕțĕmînt în limba română. Acésta se face în sensul tuturor legilor școlare. Fiind că așa dară inscripțiunea „școla română gr. cat." denotă o stare adevĕrată conformă legilor esistente, nimenĭ nu póte zice, că aceea este contrară statuluĭ, căcĭ ceea ce este conform legilor statuluĭ, nu póte fi contrar statuluĭ.

În Ungaria esistă o lege de naționalităț, prin care se recunósce și esistința și egala îndreptățire a naționalităților, carĭ constituesc statul. Am vre acum, să scim, ce s'a ales din legea acésta, când nicĭ esistința nóstră de românĭ nu ne-o maĭ putem afirma prin o simplă informațiune pe o școlă românéscă? Am vre, să scim, ce s'a ales de repețitele asigurărĭ ale domnilor ministri, că eĭ nu voesc, să asupréscă naționalitățile, ci să le susțina în drepturile garantate prin legĭ? Dacă nicĭ numele de român nu ni-se maĭ sufere, atuncĭ ce drepturĭ ni-se maĭ lasă? Am vre, să scim, că domnul Slavicĭ pe ce basă afirmă în „Tribuna și Tribuniștiĭ", că *„guvernanții nostri sînt gata, să facă și óre care concesiuni"*, când nicĭ numele de român nu se maĭ concede?

Ne cum să ni-se concédă ceva, ci din contră, pe cum aflăm, se lucră *sistematic*, ca numele de *român* să se ștérgă. Astfel inspectorul școlar din Aiud a denegat subscrierea diplomelor de cualificațiune ale tinerilor, carĭ aŭ făcut esamen la preparandia din Blaș, numaĭ din motivul, că în diplome preparandia era numită „institut preparandial *român* gr. cat.", și tot din acest motiv nu s'aŭ subscris din partea inspectoruluĭ nicĭ certificatele date dela asilul de copiĭ din Blaș. Acestea sînt *concesiunile* cele maĭ próspete, și ne temem, că vor urma și altele.

Partidul poporal și naționalitățile. — „Fejérmegyei Napló" în numĕrul sĕŭ din 29 Febr. zice în articlul sĕŭ prim despre tema acésta:

„Liberalismul abstract pare a ignora raporturile din patrie. Nu vre, să concédă civilor de altă limbă aĭ patrieĭ dreptul, ca într'o cestiune de conscințĕ, pe cum sînt afacerile bisericescĭ-politice, să formeze opositie în contra guvernuluĭ. Noĭ nu trag-m la îndoélă, că reformele introduse cu foc și cu fer aŭ turnat uleŭ pe patimile naționalităților, — dar pentru ce le-aŭ introdus cu forța? Unde a fost prevederea politică, carea trebue să țină cont de periculele, ce pot să urmeze?

„Partidul liberal a putut să fie în clar cu aceea, că catolicĭi credincioși față cu religia sa fără deosebire de limbă și naționalitate vor striga de durere și se vor alia spre apĕrarea credinței sale. Acesta e dreptul conscinței. Acest drept se póte huli, dar civiĭ nu pot fi despoiați de el.

„În zădar învinuesc partidul poporal cu tendențe antinaționale. Avênd de țintă revisia, partidul poporal nu respinge dela sine naționalitățile părăsite și apĕsate, când ele esclusiv în interesul credinței și al bisericiĭ desvóltă asemenea tendență.

„Noĭ cu cestiunea naționalităților sîntem în clar. Dóuĕ ideĭ marĭ mișcă naționalitățile: democrația și fanatismul național. Aceea a făcut, să înceteze farmecul, care-l forma odinióră dobîndirea diplomeĭ nobilitare ungurescĭ, și care a transformat pe Iobagiĭ sĕrbi, slovacĭ orĭ românĭ, carĭ se înalțaŭ. Acesta de altă parte a deșteptat pretensiunĭ de a afirma drepturile limbiĭ materne. Aspirațiunile acestea nu se pot sugruma și stirpi prin osîndirea câtor va preoțĭ orĭ învĕțătorĭ. Violența nasce numaĭ martirĭ.

„Partidul poporal nu se lasă a fi terorisat prin calumniile preseĭ plătite și nicĭ de cum nu e aplicat a privi de trădătorĭ de patrie pe compatrioții nostri ceĭ de altă limbă, dacă n'aŭ alt pĕcat afară de aceia, ci nu-și plécă capul înaintea direcțieĭ liberale francmasonice.

„Naționalitățile în politica bisericéscă aŭ chiar acele-și drepturĭ și datorințe ca partidul poporal magiar."

Ĕră „Alkotmány" din 3 Martie scrie în articului prim acestea:

„Și zic hulitoriĭ nostri, că sîntem trădătorĭ de patrie, panslavĭ, austriacĭ, dacoromânĭ, pentru că grăim slovăcesce cu Slavicĭ, nemțesce cu Nemțiĭ, românesce cu Românĭ și ungurésce cu Ungurĭ. Acésta o zic de spre noĭ aceia, carĭ liberalismul sĕŭ cel hĭ de 20 de anĭ și-l aŭ întemeiat pe indulginț Românilor, Slovacilor și Nemților, de la ca și-aŭ câștigat maioritatea cu banĭ jidovesc și cu forța. Lor le-a fost ĭertat, să bage b buzunar și să dejoséscă Ungaria de méz nópte, Ardealul, Bănatul și partea de di colo de Dunăre. Dar ce aŭ să mulțămésc partidului liberal Slovacĭ, Șvabiĭ, Sĕrbiĭ

---

fie fost ósĕle tale, căpățina ta? Aĭ nebuni, nu alta.

De va merge tot așa, vom ajunge ér la vechile vremurĭ, să ne îmbrăcăm de noŭ în fer, orĭ apoĭ în aluminiŭ, — că e maĭ frumos și cu o cale șe maĭ ușor, — ca așa să ne putem scuti, nu de săbiĭ ca odinióră, ci de razele luĭ Röntgen, fiind că numaĭ ferul, aluminiul și preste tot metalele rĕmân nepătrunse de afurisitele luĭ de raze.

Sînt și ómenĭ maĭ tocițĭ la nervĭ, carĭ își fac haz și din aceste ca și din alte multe, ómenĭ, ce-și surprind amicĭĭ cu fotografia bine succésă a ósĕlor sale. Cine are nervĭ destuĭ de tarĭ, fără îndoélă își va afla petrecere destulă adunând într'un album scheletele prietinilor și cunoscuților sĕĭ, mie însĕ fie-mi destul singura mână, ce am vĕdut.

Promit încă de acum, să nu intru în casa, unde voiŭ sci, că se păstréză fotografiĭ și albumurĭ de schelete. Și maĭ fac și solemna promisiune, să ciomăgesc până la sânge pe omul, ce mi-ar ĭeși în cale cu gândul, să-mi fotografeze scheletul, chiar și numaĭ scheletul uneĭ mânĭ. Orĭ cât așĭ fi de liniștit și pacinic, pacea mea nu se întinde până la schelet.

Cele amintite arată în de ajuns pĕcătoșenia razelor luĭ Röntgen, cu tóte că dacă e vorba de pĕcate și năravurĭ rele, năravurile înșirate sînt încă numaĭ o mică parte din năravurile firiĭ lor afurisite. Luĭ Röntgen să-ĭ fie succes, să fotografeze un ban închis într'o cutie, într'o masă, într'o pungă ș. a. m. d., și pe urma luĭ aŭ cercat și alțiĭ, și și la alțiĭ să le fie succes. Apoĭ poftim și-ți păstréză liniștea, când și de acestea trebue să maĭ audĭ!

În vremurile maĭ de de mult, când tot hoțul era hoț, când hoțiĭ aveaŭ un singur nume, când, dacă furaŭ, și domniĭ ceĭ marĭ încă eraŭ hoțĭ, ér nu dilapidatorĭ și defraudanțĭ, în vremurile, când siguranța publică era o îngrijire seriósă a bărbaților din fruntea țĕrii, Röntgen în loc distincțiuni și ordurĭ dela împĕratul Vilhelm ar fi fost distins cu o cravată, ce nu se rupea, chiar și dacă atîrna de ea tóta greutatea trupuluĭ luĭ. Pe sama cuĭ, de nu pe sama hoților va fi folositor, să scie, câțĭ banĭ se află în cutare pungă, în cutare casă, în cutare loc?

Pungașiĭ din orașe vor fotografia pe trecĕtorĭ, și fotografiile pe lângă ósĕ vor indigita și banĭĭ, ce-ĭ aŭ la sine, și locul, unde-ĭ țin, ca să nu se trudéscă în zădar, ci să scie, cât și unde aŭ să caute. Și chiar și interiorul uneĭ case se va puté fotografia din afară, și hoțul de pe fotografie va vedé, câțĭ inși sînt în lăuntru, câțĭ ómenĭ marĭ și câțĭ copiĭ, va vedé, câțĭ banĭ sînt și unde sînt pușĭ, ce arme sînt și unde zac, ca să nu pipăe în întunerec și să nu pĕrdă vremea cea scumpă cu căutatul.

Dacă e vinovat hoțul, care fură, să nu fie maĭ vinovat, cel ce la o lume de hoțĭ l pune mijlóce la îndemână, să pótă fura m cu înlesnire și maĭ cu tignă, să nu fie m vinovat, cel ce numaĭ că nu le zice: Vedeț ce ușor se póte afla, unde își ține bogatu banĭĭ, și suma, ce o are la sine! Nu aveț decât să întindeți mâna, și banĭĭ vor întra l voĭ în pungă!?

Lumea surprinsă de nóua descoperir înalță meritele luĭ Röntgen până la cer nu vede orĭ nu vre, să vadă primejdiile, ca le ascund în sine nóuĕle raze. Numaĭ să n fie prea durerósă trezirea din visul și ilusi nile, ce ne-aŭ cuprins!

Se zice, că prin mijlocirea nóuĕlor raz medicĭĭ ar fi în stare, să descopere glónțe pătrunse adânc în trup și să se pótă orient maĭ cu ușurință la bólele de ósĕ. De se v adeveri zisele privitóre la bólele de ós fără îndoélă că în anumite casurĭ razele nóu vor face servițiu bun medicineĭ și vor aduc póte și alinare în durerĭ. Asemenea pot s fie folositóre și la aflarea și scóterea glónț lor din trup, cu tóte că dacă e vorbă d glónțe, aĭ puté să întorcĭ fóea și să le zi la ómenĭ: Nu vĕ maĭ bateți, nu maĭ aranja răsbóe și duelurĭ, și atuncĭ nu va maĭ fi lips să se scótă glónțe.

Bine ar fi, să fie întocmaĭ, pe cum crede! Bine ar fi, să nu se întîmple, folósĕle înșirate să fie numaĭ ilusiunĭ deșer ér scăderile și relele legate de nóua desc

Românii? Dór bunăstare, îndestulire, libertate şi patriotism? Făcutu-i aŭ, să iubéscă statul ungar şi naţiunea unguréscă? Câştigatu-l aŭ pentru unitatea naţională, ori dóră mai vîrtos l-aŭ înstrăinat de noi? O mie de anî am trăit împreună zile bune şi rele şi împreună ne-am vĕrsat sângele în contra Turcilor, Nemţilor şi Ruşilor, şi libertatea unguréscă le-a fost sfîntă şi scumpă şi lor ca şi nóuĕ. Comuniunea acésta n'aŭ putut-o ţiné agitatorî plătiţi, dar aŭ putut-o desfiinţa guvernele ungurescî liberale. Solidaritatea popórĕlor aŭ nimicit-o prin sistemul de asuprire şi de esploatare şi prin aceea, că nu l-aŭ lăsat, să ajungă la vorbă, ci le-aŭ impus pe deputaţiî sĕî, carî nicî odată nu l-aŭ întrebat, ce vre poporul, ci aŭ cercat numai folosul sĕŭ propriŭ şi aŭ ascultat de porunca guvernului. Domnia acésta de partid a crescut pe panslavî şi pe dacoromânî, şi şi acum îi dóre numai aceea, că se tem de popor, că-l va lipsi de mandate.

„Când aŭ făcut politica bisericéscă, óre n'am spus-o liberalilor, că prin scormonirea religiunî vor face mai acută cestiunea naţionalităţilor? Eî aŭ zis, că acésta e unitatea naţională, ca şi cum forma închiării căsătorieî civile, catalogul purtătoriului matriculelor de stat ar puté să creeze unitate naţională. Dór în cărţile rubricate nu este viaţă, celea ce se cuprind într'însele, nu sînt ómenî, ci numaî litere, şi ómenii chinuiţi şi vătĕmaţi în sentimentele lor familiare şi religióse prin apesele acelea fără de trébă şi prin mĕsurile acelea urgisite numaî se înstrăinéză de către stat. Revisia e decî mai patriotică de cât susţinerea cerbicósă a căsniriî. Noî am avut dreptate, că fac politică rea de naţionalităţi aceia, carî aŭ adus şi esecutéză legile bisericescî-politice. Şi totuşi eî ne ocărĕsc pe noî. Dar asta nu face nimica!

„Domnul nostru Isus nu a vorbit ungurésce, şi totuşi ne-a învĕţat pe toţi patriotism. Religia lui e menită pentru tóte popórĕle: „Învĕţaţi tóte némurile!“ Şi sĕrbătórea Rusaliilor a dat tuturor limbilor dreptul rugăciunî comune, şi pentru aceea totuşi credinţa lui Isus a fost copcia între tóte naţionalităţile Ungarieî, şi apa botezului nu e apă tare, care să despărţéscă.“

Astfel grăesce partidul poporal. Şi „Dreptatea“ totuşi mai póte să replice: „Bine, bine. Dacă recunósce partidul poporal îndreptăţirea acestor postulate de esistinţă naţională a naţionalităţilor nemaghiare din ţară, de ce nu-şî aduce programul sĕŭ în consonanţă perfectă cu acestea vederî?!“

La acestea partidul poporal ar fi în drept, să replice Românilor: „Bine, bine. Dar voî Românilor făcut-aţi măcar şi numaî un singur paş practic pentru apĕrarea intereselor celor mai comune ale nóstre şi ale vóstre? Pe cum vedeţi, noî grăim, pe cum ne dictéză religia creştină, şi faţă cu voî încă n'am putut ajunge până la: Do, ut des.“

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Cestiunea autonomieî catolice a dat prilej Armenilor din Ungaria, să se cugete la realisarea autonomieî lor bisericescî inarticulate la 1868 în legile ţĕriî. Deputaţiî armenî din diferitele partide parlamentare sînt pentru înfiinţarea uneî episcopiî armeno-catolice în Gherla, de óre ce neavênd episcopul de rit latin din Alba-Iulia facultatea de a chirotoni după ritul armenesc, preoţiî armenescî numaî în străinătate pot fi chirotoniţi.

Roma.

Sfinţia Sa în 2 a c. a împlinit al 86-lea an al etăţiî, éră în 3 a c. al 18-lea an dela încoronarea sa cu tiara. Din incidentul acestor aniversărî a fost felicitat de către colegiul cardinalilor. Sfinţia Sa în rĕspunsul sĕŭ a zis, că deşi îndelungatele fatigiî ale păstoririî sînt acomodate de a deştepta în dînsul dorul după odihna de vecî, totuşi îşi va continua opera, dacă póte servi spre mărirea luî Dumnezeŭ şi binele bisericiî. Amintesce despre restabilirea ierarchieî la Copţi, şi că în scaunele de curênd ridicate la Hermopole şi Teba va numi episcopi. În legătură cu acestea îşi esprimă speranţa, că cu ajutoriul luî Dumnezeŭ unitatea catolică nu preste mult se va realisa. Accentuéză despre actul regretabil al aceluî principe, care din cause lumescî şi politice şî-a jertfit sufletul sĕŭ şi sufletul fiuluî sĕŭ.

Tot din incidentul aniversării încoronării sale Sfinţia Sa a fost felicitat şi de către membriî corpuluî diplomatic acreditaţi lângă Vatican.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Maioritatea dieteî în şedinţa din 3 a c. a respins tóte propunerile opoziţionalilor referitóre la reînoirea pactuluî economic cu Austria. După aceea s'a început desbaterea budgetuluî provisor pentru lunile Aprilie şi Maiŭ. Oratoriî opoziţieî privind votarea budgetuluî provisor ca o cestiune de încredere în actualul guvern, aŭ fost pentru respingerea acestuî budget. Kolozsvári Kis János s'a ocupat de politica bisericéscă şi a arĕtat, că frecările dintre confesiunî în loc de a înceta în urma legilor celor nóuĕ se vor înăspri, mai ales în urma legiî despre libertatea religionară.

În şedinţa din 4 a c. conducĕtoriul disidenţilor Szápáry Gyula a arĕtat, că treî cestiunî îî desparte pe dinşiî de către guvern. Cea dintâiŭ este terorismul şi abusurile electorale; a dóua e validitarea influinţeî, ce o aŭ uniî la guvern în profitul propriŭ; a treia este, că guvernul nu se scie ridica la înălţimea situaţiuniî şi nu cunósce relele, de carî sufere ţara, ba nicî nu cércă a le cunósce, ci le tot agravéză. Din aceste cause oratorul nu primesce dudgetul provisor. Aŭ mai vorbit contra Vajay, Kapotsffy şi Sima. Din partidul guvernamental afară de ministru şi de referent nimenî nu şî-a deschis gura până

---

perire să se adeveréscă mai primejdióse şi de cum apare din temerile înşirate!

Uniî susţin, că secretul epistolar încă ar fi în primejdie, să cadă jertfă nóuĕlor raze; alţiî din potrivă sînt de părere, că nóuĕle raze trec cu uşurinţă prin hârtie, chiar şi dacă e scrisă, ér în placele fotografice urmă nu lasă decât obiectele, ce opresc lumina. Numaî de ar fi, pe cum susţin aceştia din urmă, numaî să nu afle chipurî şi mijlóce, spre es. prin un lespede de metal pus în dosul epistoleî orî pe altă cale, ca să se pótă fotografa şi ceî cuprinsul epistolelor închise!

Mie mi-se pare primejdiósă nóua descoperire şi pentru buna înţelegere şi încrederea dintre ómenî. Sînt lucrurî, ce nu bucuros i-le descoperî nicî celuî mai bun prietin. Orî ce nisuinţă, orî ce silinţă pusă întru a afla lucrurî de acestea, nu póte decât să strice pretiniel, nu póte decât să turbure încrederea împrumutată.

Razele cele nóuĕ, pe cum se scie, sînt în stare, să-l desvĕléscă pe om până la ósĕ şi să-i înşire pe hârtie ósĕle tóte dimpreună cu tot, ce are la sine, în pungă, în buzunare, póte până şi secretele din epistolele, ce le are la sine. Şi dacă aşa e, — şi fără îndoélă e aşa, — să nu-ţi vină în minte gândul, că póte prietinul tĕŭ, ce zi de zi te întîlnesce, se va folosi de razele luî Röntgen, să afle lucrurî, ce le presupune, dar cu singuranţă nu le scie, mai ales în privinţa anumitor lucrurî, de carî te-a întrebat adese, dar rĕspuns şi deslușire nu l-aî dat şi nu a putut să afle?

Şi dacă aşa va fi faţă de prietinî, ce va fi faţă de alţiî? În fie care om, şi mai ales în ómeniî, ce nu aŭ ochî, să te vadă, veî căuta, să descoperî un spion, ce păndesce ocasiunea, să te pótă fotografa dintr'o posiţiune potrivită. Mai fie care om, ce numaî se va întórce de câte va orî în jur de tine, ţi-se va păré, că vre, să afle prin fotografie conţinutul pungiî tale.

Dacă sînt şi lucrurî, ce nicî prietinilor nu le spuî, cu atât mai vîrtos sînt, cu atât mai multe sînt de acelea, ce nu le mai espuî la ochiî lumiî, ce nu le mai încredinţezî la gura lumiî, ci vreî, să rĕmână numaî ale tale, altora ne mai sciute, altora ne mai cunoscute. Dar de aci în colo veî trăi tot cu frica în spate, că vre un tras-împins prin mijlocirea nóuĕlor raze ţi-le va afla şi le va lega de neastîmpĕrata limbă a lumiî.

Statul în schimbul dăriî, ce î-o plătescî, îea asupră-şî datorinţa, să-ţi scutéscă viaţa, averea şi liniştea. Şi fiind că prin razele luî Röntgen ţi-se turbură pacea internă şi liniştea sufletéscă, statul are neamânata datorinţă, să opréscă fotografarea cu nóuĕle raze.

Dacă nimenî nu are dreptul, să mi-se întindă la baniî din pungă, nu póte avé nicî dreptul, să-mî fotografeze punga cu baniî din ea. Şi dacă statul e dator, să se îngrijéscă, să nu mi-se îea baniî din pungă, e dator, să mĕ feréscă şi de încercările îndreptate spre ea. Pe cum pungaşuluî nu-î permite, să-mî îea baniî, dar nicî să mi-î cerce, aşa nu trebue să permită, nu este iertat, să permită, nicî să-mî fotografeze punga şi baniî din ea.

În mijlocul atâtor laude, ce aŭ curs la adresa luî Röntgen, şirele acestea vor căşuna o disonanţă vătĕmătóre pentru auduł multora. Le-am scris nu cu intenţiunea, să turbur armonia cântărilor de laudă, ce i-s'aŭ adaus, ci împins de primejdia, ce zace ascunsă în nóuĕle raze, şi împintenat de dorinţa de a deschide lumiî ochiî, să recurgă la mijlóce de apĕrare, până mai este timp.

Dacă dorinţa de a arĕta lumiî descoperirea, ce a făcut, nu era mai puternică de cât prevederea şi înţelepciunea, Röntgen şî-ar fi dat samă de folósĕle, ce póte să aducă, şi de primejdiile, ce razele nóuĕ ascund în sine, şi daŭ rĕmas, că lumea ar fi fost lipsită de o surprindere înălţătóre, dar ar fi fost şi scutită de primejdiile înşirate. Mĕ tem, să nu aîbă şi Röntgen sórtea inventatoriului nitroglicerineî, care în loc de laude şi recunoscinţe îşi aude înjurături şi blăstĕmurî. Dar pe cum în contra fabricăriî nitroglicerineî s'aŭ luat mĕsurî de apĕrare şi de retorsiune, aşa ar fi, să se îea şi e timpul, să se îea cât mai iute şi în contra razelor luî Röntgen.

la votare, când aŭ primit indemnitatea încă pe dóuĕ luní.

Şedinţa din 5 a c. érăşi a fost interesantă, nu pentru că s'ar fi adus vre o hotărîre pentru prosperarea patriei, ci pentru că de noŭ s'a adus la lumină apucăturile liberale. Deputatul Szalay vorbind despre liniile ferate vicinale a acusat guvernul cu falsificarea de acte publice, întru cât adecă în protocólele ministeriale între concesionarii căĭ ferate „Dombovár-Battaszék" este indus fostul ministru de agricultură Festetich, pe când numele luĭ acum e şters. La cuvintele ministrului Daniel, că Szalay este în rătăcire, acesta replică, că rătăcesce ministrul

Austria.

Alegerile pentru consiliul comunal al Vienei şi în al doilea colegiŭ s'aŭ terminat cu învingerea creştinilor socialĭ. În colegiul acesta liberalismul are maĭ mulţi aderenţi; dar cu tóte acestea numaĭ în treĭ cercurĭ a învins, pe când în cele alalte 16 aŭ reeşit candidaţiĭ antisemiţi. În numĕrul aleşilor nu e schimbare faţă de resultatul alegerilor din Septembre 1895, de óre ce şi acum s'aŭ ales 32 de antisemiţi şi 14 liberalĭ; dară e diferinţă în numĕrul alegĕtorilor, căcĭ antisemiţiĭ în Septembre aŭ avut 11,064 voturĭ, ér acum 11.700, pe când liberalii aŭ avut atuncĭ 9,992, acum înse numaĭ 9,920, cu tóte că presiunea oficiósă a fost în favorul lor.

Joĭ în 5 a c. a fost apoĭ alegerea în colegiul prim. De óre ce acum era vorbă de aceea, că creştinii socialĭ dobîndi-vor din noŭ dóuĕ din treĭ părţi ale mandatelor, lupta electorală a fost fórte înverşunată. Dintre 5752 alegĕtorĭ aŭ votat 4416, dintre carĭ pentru candidaţiĭ liberalĭ 2500, ér pentru ceĭ creştinĭ socialĭ 1678, cu 350 maĭ mulţi de cât în rîndul trecut. S'aŭ ales 28 liberalĭ şi 18 creştinĭ socialĭ. Aşa dară numĕrul mandatelor creştine sociale e *96, maĭ multe cu 4 de cât în consiliul dissolvat,* éră cel al liberalilor 42, şi aşa dară creştiniĭ socialĭ aŭ cu *4 maĭ multe de cât* $^2/_3$ *din numĕrul total al mandatelor.*

Alegerea luĭ Lueger de primar e dubie. În „Bürgerklub"-ul creştin social a început a se face propagandă pentru nealegerea luĭ Lueger, pentru ca partidul să nu pérdă resultatul învigerii sale prin aceea, că urgitézĕ alegerea luĭ Lueger de primar. La părerea acésta s'a alăturat şi Lueger însu-şĭ.

Franţa.

Preşedintele republicii însoţit de ministrul preşedinte a visitat părţile sudice ale ţĕriĭ. La Nizza i-s'aŭ făcut ovaţiunĭ călduróse. Faure a fost cercetat de către moştenitoriul de tron al Rusieĭ, care petrece în Franţa sudică şi s'a presentat la preşedintele republicii însoţit de prinţul Leuchtenberg şi de principele de Oldenburg. Ziarele zic, că conversarea, care a ţinut preste $^1/_4$ óră, nu s'a estins la lucruri politice.

Maiestatea Sa Monarchul, care dimpreună cu augusta sa soţie se află la Mentone, încă a visitat pe preşedintele Faure.

Italia.

Politica colonială în loc de a aduce folóse statuluĭ italian îl împinge tot maĭ mult spre ruina totală. Din Africa, unde s'aŭ cheltuit milióne de lire şi aŭ sângerat şi murit miĭ de ostaşi italianĭ, sosesc veştile cele maĭ triste. Comandantul suprem Baratieri, poftitor de glorie şi în sperarea de a întări posiţia cabinetuluĭ Crispi prin o învingere asupra regeluĭ Menelic al Abisinieĭ, a început lupta înainte de a-ĭ sosi trupe nóuĕ. Bătaea dela Adua a fost crâncenă. Pe câmpul de luptă aŭ rĕmas din ambele părţi la 8000 de morţi. Italianiĭ convingêndu-se despre superioritatea Şoanilor s'aŭ retras în disordine completă, după ce aŭ perdut între altele şi 52 de tunurĭ. Pe cum se anunţă, generaliĭ italianĭ Arimandi, Albertone şi Dabormida aŭ căđut pe câmpul de luptă, ér generalul Elena a fost greŭ rănit. Pentru apĕrarea provinţeĭ Massauah aŭ debarcat 2000 de marinarĭ italianĭ de pe Marea roşie. Guvernul a lipsit pe Baratieri de oficiul de guvernator al Eritreeĭ, ér de comandant suprem provĕđut cu putere deplină civilă şi militară pentru Eritrea a numit pe generalul Baldissera. Elementele radicale şi socialiste învinuesc guvernul pentru nefericirile din Africa. Fiind temere, că pe la cetăţĭ vor erumpe turburărĭ, s'aŭ luat mĕsurĭ militare pentru compunerea lor.

Cabinetul Crispi vĕđênd nemulţămirea generală şi voind a se subtrage dela rĕspunderea, la care va fi tras din partea parlamentuluĭ, şĭ-a dat dimisiunea. Până la compunerea nouluĭ cabinet regele l-a încredinţat cu conducerea afacerilor. Probabil, că ér va fi chemat la guvern Rudini, nu se scie înse, că óre primi-va el guvernarea în nisce împrejurărĭ atât de grele ca cele de azĭ.

Împĕratul Germanieĭ a esprimat regeluĭ Umberto condolenţele sale pentru nefericirea suferită în Africa. Este fórte probabil, că desastrele Italianilor în colonii să schimbe atitudinea statuluĭ şi în raporturile Italieĭ cu cele alalte state europene, anume să repăşéscă din întreita alianţă, ne maĭ putênd satisface obligamentelor impuse prin acéstă alianţă. Următoriul luĭ Crispi la tot casul va avé, să continue espediţia africană până la dobîndirea succesului definitiv, căcĭ acésta e dorinţa hotărîtă a regeluĭ.

Despre posiţia Italieĭ în alianţa întreită scrie „Neueste Nachrichten", fóe ispirată de Bismarck: „Confusia Italieĭ a arĕtat până acum, că nu e în stare a-şĭ ţiné posiţia din alianţa întreită, şi dacă evenimentele vor reclama şi pe maĭ departe forţele eĭ militare şi finanţiare, atuncĭ preţul eĭ pentru alianţa întreită va scădé încă şi maĭ tare. Urmarea neapĕrată a acestuĭ fapt va fi, că vor muta punctul de gravitaţiune al alianţeĭ întreite maĭ către rĕsărit."

Acestea le întăresce şi următórea telegramă din Viena: „Ministrul de esterne contele Goluchowski călătoresce la Berlin spre a cerceta pe Hohenlohe. Lucru firesc, că visita acésta nu e întru atâta un act de curtenie, ci avênd în vedere situaţia schimbată a Italieĭ, Goluchowski va tracta despre acésta cu Hohenlohe. Se privesce de lucru sigur, că şi împĕratul va primi pe ministrul de esterne tot în afacerea acésta."

Sciut este, că Dumnezeŭ nu bate cu bâta. Greŭ lovesce mâna luĭ Dumnezeŭ pe ceĭ ce în anul trecut s'aŭ bucurat din incidentul iubileuluĭ de 25 anĭ, de când casa de Savoia a răpit teritoriul Scaunuluĭ s. Petru.

Spania.

Spaniolilor le merge rĕŭ pe insula Cuba. Indigeniĭ revoltaţĭ continuă lupta cu atât maĭ vîrtos, că se vĕd încurajaţi de către Statele Unite Nordamericane. Camera Uniunĭĭ a hotărît, ca regimul să întrevină pentru pacificare, dară aşa, ca înşi-şĭ locuitoriĭ din Cuba să-şĭ constitue guvernul sĕŭ, adecă să se elibereze de sub puterea spaniolă. Hotărîrea maĭ enunţă, că Statele Unite până acum nu s'aŭ amestecat în afacerile dintre puterile europene şi coloniile lor americane, acum înse în urma strînselor legăturĭ comerciale, ce le are Uniunea cu Cuba, şi în urma daunelor, ce le sufere din causa răsboiuluĭ, Statele Unite cred a fi venit timpul, ca regimul să fie gata de a apĕra interesele americane la cas de lipsă şi prin intervenţiune.

Hotărîrea camereĭ Statelor Unite a provocat în Spania o adâncă indignaţiune. În Madrid şi în alte cetăţĭ s'aŭ inscenat demonstraţiunĭ tumultuóse în contra Statelor Unite.

Bulgaria.

Principele Ferdinand are de cuget, să colinde curţile domnitóre ale puterilor, carĭ aŭ semnat tractatul de Berlin. El vre, să-şĭ mijlocéscă recunóscerea. Maĭ întâiŭ va merge la stăpânul sĕŭ din Constantinopol, de acolo la cumĕtrul sĕŭ împĕrătesc din S. Petersburg. După ce se va fi asigurat de bunăvoinţa guvernelor acestor doĭ domnitorĭ, va călĕtori la Viena, Berlin, Paris, London şi Roma. Se póte, că jertfirea nevinovatuluĭ Boris să încoroneze cu succes colindarea tatăluĭ sĕŭ, dară de cum va Ferdinand maĭ are credinţă, liniştea consciinţeĭ sigur nu şĭ-o va redobîndi.

Cankov, conducĕtoriul rusofiliĭlor, a fost ales deputat în Sofia. Sigur că acesta va organisa partida rusofilă şi în sobranie.

Corespondinţe.

De lângă Reghin în 1 Martie 1896.

Onorabilă Redacţiune!

Şcoliile românescĭ din Hodac şi Huduc pórtă pe frontispiciul lor nevinovata inscripţiune *„Şcóla română greco-catolică".*

Deşi acéstă inscripţiune pe şcolile numite stă de maĭ mulţi anĭ, totuşi niciunul patriot nu ĭ-a venit în minte, până acum de curênd, că şi acea inscripţiune ar conţiné ceva contrar statuluĭ.

Acum înse „patrioţiĭ" nu o maĭ pot suferi. În Hodac a venit ordin dela preturĭ la antistia comunală, ca îndată să ştérgă inscripţiunea de pe şcólă. La acésta înse nu s'aŭ învoit, ci din contră aŭ protestat preotul Alesandru Tĕrnăvean şi senatul şcolar parochial, şi ast fel în contra lor s'a făcut

arĕtare până sus la ministrul de culte şi instrucţiunea publică, care, pe cum aflăm, vre, să silésc̆ă pe bunul nostru Mitropolit, să ştérgă inscripţiunea de pe şcóla din Hodac.

În Huduc „patrioţii“ aŭ fost mai cutezători. După ce preotul nu a voit, să asculte de ordinul preturii, s'a apucat notarul comunal de lucru. A luat tabla de pe şcólă, pe care se afla inscripţiunea amintită, şi a băgat-o în şcólă. Poporul însĕ nu s'a spăriat de acéstă dispositiune volnică, ci a luat inscripţiunea din şcólă şi a aşedat-o érăşi pe frontispiciul eĭ, unde stă şi astăzĭ. Lucrul şi aci a ajuns până la ministeriŭ, şi acum sîntem curioşĭ, cum se va deslega cestiunea acésta, şi cum se va mântui statul de periclul, cu care-l ameninţă o inscripţiune românéscă nevinovată.

Delasate.

Dare de sămă şi mulţămită publică.

Subscrişiĭ ne ţinem de plăcută datorinţă a mulţămi onoratului public participant şi tuturor marinimoşilor contribuenţi, cari aŭ binevoit a concurge la sporirea fondului pentru ajutorarea studenţilor miserĭ în cas de morb dela institutele de invĕţămînt din Blaş, şi ne luăm voe a publica următórea *dare de sămă* despre venitul balului dela Trei Sfinţi ţinut în 11 Februar 1895:

I. *Venitul dela sara balului* a fost de fl. 169·50. Aŭ suprasolvit: Traian Radu 1 fl., Iosif Ianza 1 fl., Michail Raţ 1 fl., Rus Şirianul 1 fl., fam. Dionisiŭ Velican 1 fl., Georgiŭ Bărbat 4 fl., Nicolaŭ Rusan 1 fl., David Radeş 1 fl., Petru Suciŭ 1 fl., Adrian Furca 1 fl., fam. Vas. Turc 1 fl., fam. Carol Schiesl 2 fl., Traian Murĕşan 50 cr., Simeon Munteau 2 fl., Fabritius 1 fl.

II. *Venit intern:* Ioan M. Moldovan vicar capit. 10 fl., Gavriil Pop can. mitr. 1 fl., Ioan German prof. 1 fl. Laolalta fl. 12.

III. *Venit estern:* Dr. Octavian Rus adv. Sibiŭ 5 fl., Petru Nirăştean paroch Ernut 1 fl., Dr. Andreiŭ Micu adv. Făgăraş 2 fl., Alesandru Precup preot 1 fl., Ioan Urmean 1 fl., Ales. Ciura paroch Abrud 2 fl., Dr. Felician Bran ases. consist. Orade 1 fl., Iosif Filipan Sz. Ujfalu 2 fl., Dr. Nicolaŭ Oncu adv. Arad 5 fl., Ştefan Chirilă pretor Uióra 2 fl., Zacheiŭ Sas preot Blăşel 1 fl., Vas. Hossu protopop Vaşarheiŭ 2 fl., Ales. Birtolon 2 fl., Georgiŭ Pop not. cerc. Cianul de câmpie 2 fl., Ioan Muntean controlor Hăţegana 2 fl., Dr. Zosim Chirtop adv. Câmpenĭ 2 fl., Georgiŭ Vlassa capelan mil. Miskolcz 5 fl. Laolaltă fl. 38.

Venitul total . . . fl. 219·50
Spesele . . . . . fl. 69·20
Venit curat . . . fl. 150·30.

Blaş în 4 Martiŭ 1896.

C. B. Groze preşedinte. **Nicolaŭ Popescu** cassar.

Noutăţi.

Escelenţa Sa Î. P. S. D. Mitropolit s'a reîntors din Budapesta Joĭ nóptea spre Vineri.

Academia română Luni în 2 a c. şi-a deschis sesiunea ordinară fiind de faţă şi Regele Carol. La lucrările Academieĭ în acéstă sesiune ĭea parte şi Rsmul Ioan M. Moldovan, care în 1 a c. a călătorit la Bucureşcĭ.

Casina română din Blaş şi-a ţinut Duminecă şedinţa de constituire alegêndu-şĭ de president pe dl vicecolonel în pensiune Iuliŭ Mihályi, bureaul şi un comitet de 8 membri. Joĭ s'a inaugurat casina în una din casele capitulare. Până acum s'aŭ inscris preste 50 de membri.

Reuniunea de consum din Blaş şi-a ţinut Marţi a IV-a adunare generală sub presidiul Rds. Gavrilă Pop, preşedintele consiliului administrativ. În numele consiliului dl Dr V. Hossu raportéză, că întreprinderea nóstră a propăşit, s'a consolidat şi a dat probe despre vitalitatea sa, cu tóte că a început cu un capital prea mic şi a trebuit să se lupte nu numaĭ cu crisa finanţială generală, ci şi cu concurenţa celor alalţi neguţători. Ca dovadă despre prosperarea reuniunĭĭ e de ajuns, să amintim, că ea în anul 1895 cu un capital de 11,538 fl. 19 cr. a făcut o întórcere de 72,250 fl. 56 cr. şi a realisat un câştig curat de preste 2600 fl., din carĭ preste 700 fl. s'aŭ pus la fondul de reservă. Acţionarilor li-s'aŭ dat ca dividendă câte 6% după capitalul elocat în acţiĭ. Acţiĭ se maĭ pot subscrie şi acum, ceea ce o şi recomandăm cetitorilor nostri încredinţându-i, că nicĭ în o întreprindere nu le sînt banii aşa sigurĭ.

Post de medic cercual în Blaş. Devenind vacant postul de medic cercual în Blaş prin retragerea dluĭ dr Emilian Negruţ, atragem atenţiunea medicilor românĭ asupra acestuĭ post, care se va completa prin alegere. Cel ce reflectéză, aŭ să-şĭ înainteze rugările cel mult până în 29 a c. la pretura din Blaş.

Mitropolit gr. or. al Bucovinei a fost numit archimandritul Arcadie Ciupercovicĭ, care s'a născut în 1823. Pe timpul sedisvacanţeĭ el a administrat archidiecesa. Vicariŭ general archiepiscopesc e numit archimandritul Vladimir de Repta, care a funcţionat ca profesor la facultatea teologică a universităţiĭ din Cernăuţi si în 1883/4 a fost rector magnificus al aceleĭ universităţi.

Noul tarif de zone. Cu ziua de 1 Martie s'a făcut o nóuă împărţire a zonelor şi un noŭ tarif de preţuri la căile ferate. Zona I vicinală cuprinde o distanţă de 10, a II-a una de 15 şi a III-a una de 20 klm. De aci înainte urméză zona de depărtare. — Publicăm în următórele noul tarif spre a veni în ajutorul cetitorilor nostri:

Circulaţiunea	Zona	Tren pers., omnib., mixt I.	II.	III.	accelerat I.	II.	III.
în apropiare	1	0.30	0.15	0.10			
	2	0.40	0.22	0.15			
	3	0.50	0.30	0.20			
în depărtare	I	0.60	0.40	0.25	0.75	0.50	0.30
	II	1.20	0.80	0.50	1.50	1.00	0.60
	III	1.80	1.20	0.75	2.25	1.50	0.90
	IV	2.40	1.60	1.00	3.00	2.00	1.20
	V	3.00	2.00	1.25	3.75	2.50	1.50
	VI	3.60	2.40	1.50	4.50	3.00	1.80
	VII	4.20	2.80	1.75	5.25	3.50	2.10
	VIII	4.80	3.20	2.00	6.00	4.00	2.40
	IX	5.40	3.60	2.25	6.75	4.50	2.70
	X	6.00	4.00	2.50	7.50	5.00	3.00
	XI	6.60	4.40	2.75	8.25	5.50	3.30
	XII	7.20	4.80	3.00	9.00	6.00	3.60
	XIII	8.10	5.40	3.50	10.50	7.00	4.30
	XIV	9.00	6.00	4.00	12.00	8.00	5.00

Proces monstru. Procurorul din Alba-Iulia a intentat proces în contra alor 42 de Românĭ din causă, că aŭ ĭeşit la gara din Teiuş şi la cea din Alba Iulia spre a întimpina pe advocatul Rubin Patiţa, care se întorcea dela procesul Memorandului. La gară aŭ ĭeşit nu numaĭ Românĭ, ci şi Magiarĭ şi Jidanĭ. cu tóte acestea, pe cum nimerit a observat unul din cei acusaţi, pe banca acusaţilor şed numaĭ Românĭ. Pertractarea procesului s'a ţinut în 4, 5 şi 6 a c. Sentinţa adusă nu ne este cunoscută. O vom comunica în numĕrul proxim.

Scisiuni în cestia naţională. Dl A. C. *Popovicĭ*, care după condamnarea sa în procesul Replicei s'a refugiat în Bucureşcĭ, pe cum se anunţă, a întrerupt orĭ ce legături cu Brote şi Slavicĭ în ceea ce privesce causa naţională şi promite a scóte la lumină lucrurĭ compromitĕtóre pentru aceştia.

Ardelenĭ din Dobrogea aŭ trimis o deputaţiune la ministeriul din Bucureşcĭ cerêud, să fie declaraţi de cetăţenĭ românĭ şi să li-se dea drepturĭ politice. Ministrul preşedinte Sturdza a primit deputaţiunea afabil şi a promis, că fără amânare va propune camereĭ, să recunóscă împământenirea tuturor Transilvaneniloŕ din Dobrogea, carĭ aŭ cerut-o acésta. Cu privire la drepturile politice asigurare formală nu li-s'a făcut.

Regularea porţilor de fer după o lucrare de 5 anĭ şi jumătate e terminată. Stîncile, carĭ împedecaŭ năile la ieşirea Dunărĭĭ din Ungaria, aŭ fost sfărîmate şi delăturate scoţêndu-se din alvie preste 400,000 metri cub. de pétră. Spargerea stîncilor şi regularea cursuluĭ a costat 5 ½ milióne fl. Canalul construit prin regulare e acum deschis, dară comunicaţiunii de năĭ se va preda numaĭ în 27 Sept. a. c.

Invasiunea capitaliştilor în Budapesta. Din Viena se anunţă, că influinţa crescêndă a antisemiţilor a umplut de gróză pe capitalistul evreŭ. O parte însemnată a acestora s'a hotărît a se muta în Budapesta, unde domnesce filosemitismul. Nu înzădar numesc Germanii capitala Ungarieĭ „Iudapesta“.

Profesorĭ de la şcóla de bele arte şi ministrul Daniel aŭ venit în diferinţă din causa, că în consiliul pentru darea de „patente“ ministrul a desconsiderat pe profesorĭ. După ce §-l 28 art. de lege XXXVIII despre invenţiunĭ dispune, că consiliul pentru patente stă din membri de aĭ celui maĭ înalt for judecătoresc ungar şi din profesorĭ dela şcóla de bele arte, cestĭ din urmă nu aŭ voit să priméscă denumirea ministerială. Ast fel legea nu putea întra în vigóre cu 1 a c. Vĕdênd ministrul oposiţia profesorilor a aflat de cuviincios a-şi repara greşéla chemând pe profesorĭ la sine şi împlinindu-le pretensiunea de a ocupa în consiliŭ acela-şi rang cu judiĭ dela curie.

Din ministru profesor. Br. Loránd Eötvös, fostul ministru de culte şi instrucţiunea publică, érăşi s'a reîntors la catedra de profesor de sciinţele fisice la universitatea pestană, de unde s'a fost înălţat la demnitatea ministerială în cabinetul Wekerle.

Dr Anton Starcevicĭ, înfiĕrătul conducĕtor al partideĭ antimagiare din Croaţia, a repausat la 28 Febr. în etate de 73 de anĭ. Înmormîntarea s'a întîmplat Duminecă cu o pompă deosebită, deşi persónele oficióse n'aŭ cutezat a da zelosuluĭ patriot onórea cuvenită. Partida dietală, care pórtă numele de „Starceviciană“, s'a desfăcut maĭ de mult în dóuĕ fracţiunĭ, pe carĭ se pare, că nicĭ chiar memoria luĭ Starcevicĭ nu le póte uni de o cam dată.

Promotio sub auspiciis regis. Sâmbăta trecută s'a întîmplat la universitatea din Cluş prima promoţiune la gradul de doctor sub auspiciis regis. Regele a fost representat prin ministrul Wlassics. Cel promovat se numesce Filep Gyula şi e acum doctor în medicină

Căsătoria civilă înaintea judecătorieĭ. Prinţul Rudolf Lobkowitz, comandantul corpuluĭ de armată din Budapesta, a arĕtat ministrului de interne Perczel pe un conducĕtor de matricule din Budapesta, că acesta a cooperat la încheiarea legăturiĭ matrimoniale a maiorului pensionat Kattinger cu jidovóica Maria Fischer, deşi maiorul nu a produs licenţa de căsătorie prevĕdută în § 61 art. de lege VI din 1889 despre armată. Ministrul a predat afacerea judecătorieĭ cercuale din Budapesta, éră acésta a absolvat pe conducĕtorul de matricule pe motivul, că Kattinger a pătimit de dilatare de inimă, prin urmare era espus periculuĭ de a muri. Scutinţa s'a comunicat auctorităţilor militare, pe carĭ cu greŭ credem, să le mulţăméscă motivul amintit.

Comite disgraţiat. Comitele suprem al comitatului Szepes contele Csáky Gyula suspiţionat, că ar simpatisa cu partidul poporal, şi-a perdut graţia liberalilor şi astfel a trebuit să se retragă.

Ferdinad de Coburg e Bulgar de origine. La banchetul, ce s'a dat în Sofia în clubul partidului poporal în onórea jurnaliştilor ruşi cu generalul Komarow în frunte, acesta a zis în toastul sĕu, că principele Ferdinand îşĭ póte deriva originea de la Bulgarĭ, de óre ce s. principésă Olga a fost Bulgară, éră nepótă-sa Ana Iaroslavna a fost măritată după un rege francez, de la care se derivă Coburgiĭ. Pentru bravura acésta Komarow ar puté fi numit general de genealogie.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice
și diferite alte minciuni.
(Continuare.)

Zic mai departe dnii dela „Tel. Rom.“:

„Apoi și în cele administrative numai până atunci a fost poporul român supus „scaunului sfîntului Petru“, până când și întru cât a fost sub imediata jurisdicțiune a episcopului din Roma locuind în diecesa acestuia în Italia înainte de colonisarea sa în Dacia și după acésta numai până când și întru cât pro tempore n'ar fi avut episcopul séu propriu ori episcop vecin mai aprópe ca episcopul din Roma. Astfel a fost pracsa primitivă în biserică preste tot, și astfel este ea și azi în biserica ortodocsă.“

E frumósă ambițiunea dlor dela „Tel. Rom.“, cu care ei coloniile din Dacia le derivă chiar de sub ceriul cel frumos al Italiei. Nici nu vom să ne atingem de ambițiunea acésta. Am dori însе totuși, ca dnii dela „Tel. Rom.“ să și dovedéscă aserțiunea aceea a sa. Ér până când nu o vor face acésta, Românii n'au de ce să se supere de loc, dacă alții derivă pe strămoșii lor de prin alte părți ale fețeĭ pământului zidit de Dumnezeu.

Ceea ce ne-a fost însе mai bătetoriu la ochi, a fost aceea, că dnii dela „Tel. Rom.“ lasă, ca coloniștii aduși de Traian să fie fost creștini. Asta e o aserțiune, carea dacă o vor puté dovedi dnii dela „Tel. Rom.“, și-ar asigura nume nemuritoriu. Îi rugăm, să nu fie egioști și să nu-și pună lumina sub obroc, ci să descopere lumiĭ dovedile acelea. Îi asigurăm, că până și noi le vom fi recunoscётorĭ.

Dar părerea dlor despre „pracsa primitivă în biserică preste tot“ îi rugăm, să nu o prea repețéscă, pentru că se prea compromit cu ea. Noi din întîmplare cunóscem o carte, care se chémă s. Scriptură, și din cartea aceea scim, că în biserica creștină pracsa primitivă rînduită de Mânduitoriul a fost aceea, că biserica o guvernaŭ Apostolii, ér guvernatorul supremal bisericiĭ întregĭ, căruia Mântuitoriul i-a încredințat cheile împărățieĭ ceriurilor, era s. Petru. Asta a recunoscut-o până și Fotie, pe cum am vĕdut deja de unăzĭ. [1]) Presupunem, că dnii dela „Tel. Rom.“ încă sciu măcar atâta din s. Scriptură, și chiar de aceea nu ne prea mirăm, cum de dlor de dragul schismeĭ se apucă, să falsifice până și cuprinsul istoric al s. Scripturĭ, nu ne mirăm, căcĭ, dacă aŭ mințit odată și nu vor, să o recunóscă acésta, nu le rĕmâne alta, de cât să mai adaugă a minți.

Ér acum am ajuns la punctul de forță al eluenbrațiuniĭ dlor dela „Tel. Rom.“. Nu e vorbă, la punctul acesta și pocnesc loviturile istorice ale dlor asemenea unor rachete. Ётă-le:

Cum s'a făcut desbinarea în biserica creștină: în biserica orientală și biserica occidentală, după împărțirea imperiuluĭ roman în imperiul de rĕsărit și imperiui de apus; cum s'a făcut apoi desbinarea în biserica occidentală, în biserica papistașă și biserica reformată, ér de aci multe alte desbinărĭ și nefericirĭ venite asupra popórĕlor etc., scim prea bine cu toții, și nu va nega nimenĭ adevĕrul, că la tóte aceste marĭ desbinărĭ și nefericirĭ causa cea mai mare aŭ fost eresiile, schismele și abusurile de putere ale papilor dela Roma. De aceea nicĭ nu stăruim asupra lor.

Așa? Dvóstre nu stăruiți asupra lor? Să nu vĕ supere dar, dacă cutezăm a stărui noĭ asupra lor.

Înțâiŭ și mai întâiŭ observăm, că adevĕrurile piramidal de istorice, carĭ le-aŭ cuprins dniĭ dela „Tel. Rom.“ în cuvintele citate aci, li-s'aŭ împărut așa de tare, cât le accentuéză și pe airia. Așa aŭ fost zis cu ceva mai înainte, că:

„Pe timpul împărțiriĭ imperiuluĭ roman în imperiul de rĕsărit și în imperiul de apus prin Teodosiŭ cel mare, și chiar multe vécurĭ după aceea, biserica creștină nu era desbinată așa pe cum este ea desbinată din causa eresiilor papilor dela Roma.“

Nu vom să stăruim asupra contrazicerii, carea o comit dlor aci, ci numai o constatăm: Mai întâiŭ zic adecă dlor, că *„pe timpul împărțiriĭ imperiuluĭ roman în imperiul de rĕsărit și în imperiul de apus — și chiar multe vécurĭ după aceea biserica creștină nu era desbinată așa, pe cum este ea desbinată azi din causa eresiilor papilor dela Roma“*, ér mai apoi tot dlor zic, că dacă *„s'a făcut desbinarea în biserica creștină în biserica orientală și biserica occidentală după împărțirea imperiuluĭ roman în imperiul de rĕsărit și imperiul de apus,“* — *„causa cea mai mare aŭ fost eresiile — papilor dela Roma“*. De cum va dlor nu vor voi, să vadă aci contradicția, noi nu le-o vom arĕta cu degetul, ci vom merge mai departe.

Așa dar „eresiile papilor dela Roma“ aŭ fost „causa cea mai mare“ a desbinării dintre biserica rĕsăritenă și dintre cea apusană?

Carĭ sînt „eresiile“ acestea? Dniĭ dela „Tel. Rom.“ nu le spun. Le vom spune deci noi.

În anul 860, așa dară la începutul patriarchieĭ sale, a scris Fotie Papeĭ Nicolaŭ: *„Fiind că comuniunea cea mai bună e cea a credinței* și acésta e temelia cea mai însemnată a iubiriĭ celeĭ adevĕrate, de aceea noi, *pentru ca să ne unim cu Sfinția Vóstră într'o legătură curată și indisolubilă, am aflat a fi de lipsă, să însemnăm pe scurt ca pe o tabulă comemorativă mărturisirea credinței comune a nóstră și a Vóstră.“* [1]) Însе mărturisirea acésta a credinței nu i-a folosit lui Fotie nimica: Papa Nicolaŭ l-a anatematisat în anul 863. Vĕdênd deci Fotie, că pe Papa Nicolaŭ nu l-a putut înșela cu darurĭ și cu vorbe dulcĭ, pe cum i-a fost succes a înșela și mitui pe legațiĭ Papeĭ, firesce că acum a trebuit să i-se schimbe părerea, ce a avut-o mai înainte despre credința comună a sa și a Papeĭ. Ei a declarat acum pe Papa de eretic învinuindu-l cu un numĕr rotund de erese, adecă chiar cu *zece*.

Dar eresele acestea zece aŭ fost spornice ca șorecii de câmp: numĕrul lor pe vremea lui Mihail Cerular crescuse deja la *dóuĕ zecĭ și douĕ*. Nicĭ la atâta nu s'a oprit spornicia lor: la începutul vécului al XII-lea Niceta Seidul a ridicat numĕrul lor deja la *treĭ zecĭ și dóuĕ*, în vécul al XIII-lea numĕrul lor s'a suit până pe la *șepte zecĭ*, ér în vécul al XIV-lea Bizantiniĭ grăesc deja despre *nenumĕratele erese* ale bisericiĭ Romane. [1]) Grozavĭ ómenĭ aŭ mai putut fi episcopiĭ Romanĭ, dacă aŭ fost așa de spornicĭ în producerea de erese!

Dar va fi póte de interes, dacă vom aduna într'un resumat „eresele“ acestea. Ётă resumatul:

1. Învinuirea cea mai de frunte, ce Fotianiĭ o aruncă apusanilor în față, e învĕțătura acestora despre purcederea Spiritului Sfînt și de la Fiul și adaugerea luĭ „Filioque“ la simbolul de credință.

2. Latiniĭ aŭ falsificat cuvintele s. Scripturĭ de la I Cor. 5, 6 („Nu este bună fala vóstră, nu sciți, că puțin aluat tótă frĕmîntătura dospesce?“) și dela Gal. 5, 9 („Puțin aluat tótă frĕmîntătura dospesce“).

3. Latiniĭ desprețuesc preste tot epistolele s. Paul.

4. Ei nu primesc scrierile ss. Vasiliŭ, Chrisostom și Gregoriŭ.

5. Li-se bagă de vină învĕțătura lor despre starea, în care ceĭ adurmiți se află înainte de înviarea morților, și în special despre purgatoriŭ.

6. Ei folosesc în s. liturgie pâne nedospită și prin acésta se asĕmĕnă Iudeilor și Apolinariștilor.

7. Ei în s. liturgie nu folosesc pâne potrivită spre a se frânge, ci o massă rotundă, o ostie în formă de cerc, carea o consumă numai preotul.

8. Se cuminecă numai în Vineria mare și pe patul de mórte, însе și atuncĭ numai cu azime comune neconsacrate, și datina acésta a sa o apĕră zicênd, că nu se póte sci, cine e vrednic de s. Eucharistie.

9. Ceĭ ce se cuminecă, după aceea își clătesc gura cu apă, acésta o scuipă apoi pe pământ, calcă pe ea și astfel necinstesc Sfintele.

10. Îi învinuesc cu sfârșitul doxologieĭ celeĭ marĭ.

11. Ceĭ ce vor să se cumineece, în loc de s. cuminecătură primesc numaĭ sărutarea păcĭi.

12. În serbătórea Pascilor Latiniĭ pun pe altariŭ un miel, și mielul acesta îl mâncă, rĕmășițele luĭ le ard, cenușea o păstréză întreg anul și o folosesc la stropirea cu apă sfințită.

13. Ei în timpul Păresimelor nu cântă Aliluia.

14, În acela-și timp celebréză liturgia deplină în loc de cea a Înaintesfințitelor.

15. Prin acésta calcă legea ajunuluĭ.

16. Ei nu celebréză s. liturgie în óra cuvenită a zileĭ.

17. Ei recunosc numaĭ treĭ limbĭ sfinte (liturgice).

18. Preoții lor celebréză s. liturgie de mai multe orĭ într'o zi, și

19. Mai mulți preoți celebréză s. liturgie în aceea-și zi după olaltă pe acela-și altariŭ.

20. Latiniĭ desprețuesc liturgiile ss. Vasiliŭ și Chrisostom.

21. Episcopiĭ lor pórtă inel.

22. Ei pórtă mănușĭ.

23. Li-se dificultéză forma mitreĭ și a paliuluĭ.

---

[1]) Vedĭ Nr. 7 al »Unirii«.

[1]) Anthim. Τόμος Χαρᾶς l. c.

[1]) Nilus Patr. ep ad Russos, Acta Patr. Constantinop. T. II. n. 347. p. 34: εἰς μυρίας αἱρέσεις ἐνέπεσε, în miriade de erese a căduț biserica Romană.

24. Preoţii apusani în s. liturgie folosesc vesminte pestriţe şi de mătasă.

25. Apusanii îşi fac semnul s. crucí cu cinci degete şi-şi însamnă faţa cu degetul cel gros.

26. În timpul Păresimelor eí nu privesc la cruce, nu o veneréză, ci o învélesc şi o închid într'un loc, unde ómenii să nu pótă ajunge la ea; ér în ajunul Învierií o scot şi o arată poporului, ca şi cum ea ar fi ieşit din mormînt; atunci îndată strigă toţi cu larmă mare: „Aliluia!“ şi acésta în decurs de mai multe óre, întocmai pe cum zic răsăritenii în Dumineca Învierií: „Christos a înviat!“

27. Trupuriie episcopilor eí le lasă neînmormîntate opt zile, şi diecesanii episcopului mort vin, să vadă trupul luí, şi lasă acolo daruri.

28. Tot cam asemenea purced Latinii şi cu trupurile altor repausaţi.

29. Eí conced lucruri necuviincióse în biserică, în special conced muierilor, să păşéscă la altariu.

30. Eí celebréză sărbătorile Domnului în zile, carí nu se unesc cu tradiţia bisericií.

31. În sărbătórea Pascilor eí fac teatru aranjând o imitare a mormîntului luí Isus.

32. Pe laicí îi cumínecă numai sub specia pânií.

33. Eí botéză numai cu o afundare şi în modul acesta contrag cele trei persóne dumnezeeseí într'una, ba mai fac şi aceea, că botéză nu prin afundare, ci prin turnare ori prin stropire.

34. Eí botéză numai cu apă gólă.

35. Celui ce se botéză, îi pun sare în gură.

36. Îl ung cu sculpat, dar

37. Nu-l ung cu uleul prescris de biserică,

38. Nici nu-l cumínecă îndată după botez.

39. Eí conferesc botezul de dóuě orí, căcí pe cei adulţi îi mai ung odată cu uleŭ întru iertarea păcatelor.

40. Eí aŭ schimbat şi forma botezuluí zicênd „Eŭ te botez“ în loc de „Botéză-se“.

41. S. mir administrat de un simplu preot apusanií îl privesc de nevalid.

42. S. mir îl gătesc din apă de rîŭ.

43. Nu conferesc s. mir îndată după botez.

44. Eí n'aŭ confesarí, căcí altmintrea ar trebui să scie, cine e vrednic, să priméscă s. Eucharistie.

45. Când deslégă pe cel anatematisat, îl desbracă în pelea gólă şi-l sbiciuesc.

46. Eí consacră diaconi de-a dreptul de episcopí fără de a le conferi mai întâiŭ preoţia.

47. Preoţi chirotonesc nu în orí care timp, ci numai de patru orí în fie care an.

48. Ordinéză de odată pe mai mulţi inşi de episcopi orí de diaconi.

49. Papa cel noŭ ales primesce consacrarea prin aceea, că i-se impune mâna repausatului înaintaş al luí.

50. Pe episcop îl consacră numai un episcop, ér celalalţi episcopi asistenţi nu ieaŭ parte în consacrare.

51. La eí doí fraţi ieaŭ de soţií dóuě surorí.

52. Fiul, fratele orí alt consângean al soţului la eí póte să ieá pe fata aceluia, care-l este socru.

53. Preoţilor şi diaconilor le e oprit a fi căsătoriţi, şi candidatului de diacon orí preot i-se demandă, să-şi dimită soţia.

54. De altă parte desfrînul sensual la eí e fórte lăţit.

55. Mulţi dintre apusanií de loc nu se sfiesc a se căsători a dóua orí a treia óră.

56. Apusanií nu nimicesc căsătoria din causa adulteriului soţieí şi înţeleg fals cuvintele dela Mt. 19, 9.

57. Eí nu veneréză móştele sfinţilor,

58. Nicí icónele lor, şi

59. Pe părinţii cei marí ai biserií grecescí nu-í înşiră între sfinţi.

60. Pe Preacurata Fecióră nu o numesc Născătóre de Dumnezeŭ, ci numaí sfintă Marie.

61. Eí n'aŭ alte icóne sfinte istorice afară de icóna restigniriî şi

62. În loc de icóne folosesc sculpturi.

63. Icónele lor nu consună cu vrednicia obiectului şi cu tradiţia bisericií şi primejduesc mântuirea sufletelor.

(Va urma.)

Relaţiunile administrative şi eclesiastice ale Românilor din provinţa Beiuşului între vécul 13—16.

(Continuare.)

Din documentele citate, se vede, că

a) pe teritoriul dominiilor episcopescí din Orade eraŭ sate românescí, carí staŭ sub puterea şi iurisdicţiunea *cnezilor*, respective a *voívodilor*;

b) că afară de voívodate şi cnezate apriat amintite în citatele documente mai eraŭ şi alte voívodate. Căcí în documentul de sub 6) se vorbesce despre un voívod Petru şi toţi cneziî din locurile aparţinétóre de Beiuş, fără să se amintéscă comunele, în carí funcţionaŭ acel voívod şi aceí cnezi, preste carí a bună samă eraŭ puşi un orí mai muiţi voívodi. Ér în documentul de sub 5) se adnotéză, că donaţiunea făcută voívodului din *Gyepes* s'a dat după norma donaţiunilor făcute altor voívodi şi nobilí, ceea ce presupune esistenţa mai multor voívodate.

c) Donaţiunile unor *voívodi*, măcar că aceia eraŭ *nobilí*, puteaŭ fi *amisibile*, adecă: dacă aceia ar fi comis fapte de infidelitate, îşi perdeaŭ dreptul de proprietate la realităţile primite în donaţiune. Carí eraŭ acele fapte, prin carí se contrăgea nota infidelităţií în contra episcopului şi a bisericií, acésta nu se specifică. Cuget însă, că afară de necredinţa dovedită într'o purtarea diregătorieí de voívod, prin care s'ar fi causat daune materiale într'o incassarea esacţiunilor şi a dăjdiilor datorite episcopului, nota saŭ macula infidelităţií a putut să se contragă şi prin aceea, dacă după conceptul libertăţií religióse din acele vécurí unul orí altul dintre voívodi orí cnezi ar fi părăsit credinţa bisericií catolice şi s'ar fi reîntors la credinţa bisericií orientale schismatice orí ar fi favorisat şi promovat interesele aceleí biserici în defavorul bisericií catolice apusene. Acésta o conchid de acolo, că de es. în vécurile 13—15, dară şi mai încóce, membrii bisericií orientale „schismatice“ în acte publice se numesc „infideles“, „ritu gentilitatis viventes“. [1] În privinţa acésta şi dela finea

[1] Cfr. litt. Pontif. Leo X. de dto 11 Sept. 1513 şi cea de dto quarto calendas Ian. 1516. Benkő Milkovia I. p. 179.

véculuí al 15-lea avem esemplul familiei *Poreche* din Bănat, carea numai din acea causă se despoiă de proprietăţile sale nobilitare, pentru că s'a lipit de *„secta damnabilă a schismeí“*.

Deşi dominiile episcopescí din provinţa Beiuşului s'aŭ estins şi în părţile superióre dela Beiuş, adecă în ţinutul Vaşcăului, cum e totuşí, că în acele părţi nu se amintesce a fi fost voívodate? Orí dóră din colo de Beiuş, unde după mărturisirea episcopului *Dominic* din 1496 „se terminá cultus religionis“, să nu fie fost comune românescí? Ba aŭ fost. Dovadă este acea împrejurare, că până ce de es. în registrul decimelor pontificiale dintre 1332—38 din colo de Beiuş nu e suscepută nicí o parochie rom. cat., pe atunci încă înainte de vécul al 15-lea drept în acele părţi, adecă în comuna *Şegescí* se afla reşedinţa protopopului Românilor din provinţa Beiuşului, după cum acésta se va arăta mai la vale. Ér reşedinţa aceea a bună samă din acea causă s'a ales, să fie în numita comună, pentru că în acele părţi era massa comunelor românescí din numita provinţă. Prin urmare preste acele comune aŭ trebuit să fie puşi cnezi, respective voívodi. Se póte, că din acele părţi eraŭ cneziî şi juraţií cu voívodul *Petru*, carí în *Fenyerad* (Brad) s'aŭ adunat spre a pertracta procesul dintre *Bogdan* şi *Moga Serban* din *Fejérkeres*.

Să ne oprim puţin aci, ca să facem o asemănare între voívodií şi cneziî instituiţi pe dominiile episcopescí din provinţa Beiuşului şi între ceí din alte ţinuturi locuite de Români.

1. Voívodatul respective cnezatul, — firesce în cercul său de activitate, — în tóte ţinuturile locuite de Români era împreunat cu dreptul de iurisdicţiune politică, iudiciară, administrativă şi economică.

Cneziî eraŭ puşi în comune, ér voívodul preste mai multe comune, având sub sine pe cnezi şi stând sub iurisdicţiunea diregătoriilor (ca castelani) aí domnuluí terestru.

Aşa era acésta în dominiile coróneí saŭ regescí, în cele eclesiastice, pe cum şi în de ale nobililor şi magnaţilor singuraticí.

Cum s'a amintit şi mai sus, cercul de iurisdicţiune, fie administrativă, iudiciară orí economică a voívodilor şi a cnezilor. în *esenţă* era unul şi acela-şí, fie fost aceia pe dominiile regescí orí pe alte dominii nobilitare.

Diferinţă în acea privinţă a esistat saŭ în usul consuetudinar saŭ în condiţiunile contractuale statorite şi încheiate cu posesorií respectivi provĕduţi „cum iure dominii“.

2. Pe dominiile coroneí, respective pe ale castrelor regescí eraŭ voívodi şi cnezi *nobilí* şi *nenobilí* saŭ nobilí „cum iure cnezatus“ orí întors, cnezi şi voívodi „cum iure nobilitatis“. Apoí cnezate cu „posesiuni libere“ orí fără de atarí posesiuni. Ér posesiunile cneziale „libere“ după afirmarea luí *Kemény* eraŭ acele comune şi locurí, carí în teritoriul castrelor regescí afară de posesiunile proprie cnezale eraŭ încă adnectate la acele cnezate.

Benkő în opul său „*Transilvania*“ zice, că *nobilii cu drept de cnezat* s'aŭ bucurat de dreptul „foruluí dominal“, saŭ că afară de casurile furtuluí, jefuirií şi sileí puteaŭ să judece pe iobagií şi servitorii imposesionaţi şi pe locuitorii de pe teritoriul posesiunilor lor. Afară de aceea măcar că poporul de sub dreptul cnezatuluí şi voívodatuluí presta

domnului terestru solvirile quinquagesimale (de oi), înşi-şi voivodii şi cnezii încă prestau alte soiuri de dăjdi şi făceau parte din banderiile respectivilor domni terestri. [1])

Posesiunile legate de atari drepturi cnezale ori voivodale după dreptul ereditar nu treceau la succesori. [2])

Şi étă acésta deosebire de voivodi *nobili* şi *nenobili*, — proprietatea cărora era *amisibilă*, atîrna adecă dela bună plăcerea episcopului, ca acele să trécă şi la moştenitorii familiari, — era şi pe dominiul episcopesc din provinţa Beiuşului.

Căci în documentele produse dăm de voivodii din Gyepes şi din Carand, cari se numesc *nobili*, pe când despre ceilalţi acésta nu se adnotéză, măcar că atari voivodi *nobili* aŭ trebuit, să fie şi mai mulţi, de óre ce episcopul Ioan III, când pe voivodul din Gyepes îl nobilitéză şi-i donéză villa Ilyefalva, apriat însamnă, că acea donaţiune i-o face după modalitatea *altor voivodi prediali* saŭ *nobili* ai bisericii oradane.

Voivodii episcopului măcar că eraŭ nobili, totuşi prestau episcopului anumite *servitii* şi puteaŭ să-şi *pérdă proprietăţile* donate, după cum acésta se însamnă între condiţiunile donaţiunii făcute voivodului Georgiŭ din Gyepes şi întărite prin episcopul Andreiŭ II Scolari. [3])

Constatând identitatea acésta dintre voivodii respective cnezii puşi pe dominiile castrelor regesci şi pe cele ale episcopului din Orade, ca o urmare putem conchide, că şi cercul activităţii lor de administraţiune politică, iudiciară şi economică în esenţă a fost de asemenea natură.

3. În dominiile castrelor regesci eraŭ cnezate *libere*. Despre atarĭ cnezate Kemény însamnă, că acelea dintru început nu aŭ fost împreunate cu dreptul *nobilitar*, adecă posesorii acelor cnezate nu s'aŭ bucurat de tóte drepturile şi libertăţile nobililor.

Cnezatele române cam de pe timpul regelui Ludovic aŭ început a se înzestra cu atare drept nobilitar şi încă prin aceea, că cnezii castrelor regesci s'aŭ făut *nobili*, ori că cnezatele s'aŭ *conferit nobililor*, ori că acele cnezate după norma donaţiunilor de posesiuni nobilitare s'aŭ donat unuia ori altuia, cum era de es. cnezatul din *Sălaş* (Szállaspatak) din comitatul Hunedórei.

Despre voivodul Georgiŭ din Gyepes încă se însamnă, că avea *10 sessiuni „libere"*, deci pe teritoriulŭ dominiilor episcopului din Orade încă aŭ fost voivodi cu ville saŭ locuri *libere*, cum era de es. şi cnezatul *Zaicani* din comitatul Hunedórei ţinétor de castrul regal al Deveĭ. Atarĭ cnezate libere eraŭ în Transilvania mai ales cele ţinétóre de castrul regal din Hunedóra.

[1]) Cfr. Documentul estradat la 1394 prin regele Sigismund pentru cnezatul »Lesnic« de lângă Dobra ţinétor de castrul regal din Deva, apoi specificarea serviţiilor la Kurz în »Magazin für Geschichte Siebenbürg.« T. II. Heft III p. 316.

[2]) Cfr. şi Kővary László »Erdély Tört.« 1859.

[3]) Despre condiţiunile de serviţiĭ ale unor cnezi din dominiile castrelor regesci să se vadă actul donaţional din 1361 estradat pentru *Feyr Olahus* din Maramurĕş pentru posesiunea din *Ozon*, apoi cel estradat pentru cnezul *Petru Dees* din districtul Almaşului ţinétor de castrul regal Meadia (Mihald) la anul 1387, pe cum şi privilegiile nobililor, cnezilor şi altor români din cele 8 districte românesci date prin regele Ladislaŭ V.

Sub sesiuni saŭ ville libere se înţelegeaŭ acelea, după şi pentru cari voivodii respective cnezii nu prestaŭ serviţii altcum datorite după alte cnezate ori voivodate, ci în „signum dominii" la anumite anutimpuri solviaŭ câţiva denari ori daŭ ceva din naturalii.

Aşa se afirmă de es. despre cnezatul din Zalcan (olim Achinus-Polyana), că „durante beneplacito Voyvodii" (Transilvaniae) să fie liber de tóte censurile saŭ colectele, de sarcini şi de serviţii, numai cât în „signum dominii" în tot anul la S. Georgiŭ să solvéscă castelanului din Haţeg *„singulos ducentos denarios novos"*. Tot aşa eraŭ multe cnezate ale castrului Hunedórei, cari în tenórea libertăţii şi prerogativei antice eraŭ scutite de solvirea a ori ce tacsă, cens şi contribuţiune.

Când la 1444 episcopul Ioan Dominic din Orade confirmă şi reguléză libertăţile şi datorinţele cnezilor români din provinţa Beiuşului, zice, că *pe acei* cnezi „durante beneplacito nostro, de nostro . . . . favore speciali" îi absólvă de a da episcopului cele 7 gube (şube) şi procoviţa, având de a solvi numai cele statorite pentru ei în scrisórea mai sus citată. E adecă de însemnat, că cnezii, cari funcţionaŭ începând dela Botez până la s. Ilie, aveaŭ datorinţa, să dea *7 şube şi o procoviţă*, éră cei ce eraŭ în oficiŭ dela s. Ilie până la Botez, daŭ episcopului *2 covére* (ponevi), *un ţol* pentru şea *şi un caş*.

După acestea să vedem, ce formă de guvernare administrativă şi iudiciară se practica la Românii din provinţa Beiuşului supuşi iurisdicţiunii voivodilor şi cnezilor constituiţi? Apoi că în ce relaţiuni de datorinţe staŭ atât iobagii, cât şi înşi-şi cnezii şi voivodii români faţă de episcop ca domn al pământului?

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut şi se află de vîndare la tipografia seminarială:

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaş 1896.

Broşura constă din 39 pagine, în cari se daŭ inviaţiunile cele mai bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale şi curatoratele, cum şi privaţii la aruncarea şi conscrierea dărilor de stat şi anume: 1. a dării de *case*, 2. a dării de *câştig*, 3. a dării după *camete*, 4. a dării *supletóre* generale de *venit*, 5. a *taxei de scutire* dela *miliţie*, 6. a dării de *arme* şi de *vînat* şi 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Preţul uneĭ broşuri e **8** cr., expedată franco sub faşe **11** cr.

Instrucţiune

dată de Înaltul ministeriŭ de interne cu privire la *procedura contra morbuluĭ de ochĭ:* „**trachoma**", pentru auctorităţi publice şi învĕţătorĭ. — Broşura constă din 15 pag. şi costă **5** cr., spedată franco sub faşe **8** cr.

Instituţiunile calvinescĭ

în biserica românéscă din Ardél,

fasele lor în trecut şi valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare şi se póte procura cu preţul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaş** (Balázsfalva).

Tot la tipografia seminarială se află de vîndare:

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare şi cu copciĭ fl. 10.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Octoichul cel mic ediţ. III. Blaş 1892. Preţul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Pentecostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele şi cu marginĭ aurite fl. 6.40.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Testamentul şi Literele fundaţionale ale fericitului Archiepiscop si Mitropolit gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş *Dr. Ioan Vancea de Buteasa*. Blaş 1892. Tipografia Seminariului gr. cat. din Blaş. Se află de vîndare la Administraţia „Unirii". Preţul: 10 cr., cu port postal 15 cr.

Editor şi redactor respundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Sz. 1143—1896. (8) 1—1

Pályázati hirdetmény.

Alsófehér vármegye balázsfalvi járásában rendszeresitett balázsfalvi egészségügyi körorvosi állás lemondás folytán megüresedvén arra ezennel pályázatot nyitok.

A körorvos évi javadalmazása 500 frt, fizetés és 150 frt fuvarátalány, mely előzetes havi részletekben Balázsfalva város pénztárából fizettetik ki; a gyógydijakra nézve a körorvos a községekkel szabadon egyezkedhetik, azonban a vagyontalanokat ingyen köteles gyógykezelni, köteles továbbá körét havonként legalább kétszer beutazni.

A közegészségügyi kört a Balázsfalvi, Ohábai, Mihálczfalvi és Buzás-Bocsárdi körjegyzőségekhez tartozó 14 község (13.459 lakossal) képezi.

Felhivom mindazokat, kik ezen állást elnyerni ohajtják, hogy az 1883. évi I. t.-cz. 9. §. és az 1876. évi XIV. t.-cz. 148. §. értelmében képesitésüket igazoló okmányokkal, politikai magatartásukat és erkölcsi magaviseletüket tanusitó bizonylattal felszerelt pályázati kérvényüket hozzám folyó évi Márczius hó 29-ig bezárólag annál is inkább nyujtsák be, mert a későbben beérkezőket figyelembe venni nem fogom.

A választás az egészségügyi kör székhelyén Balázsfalván a község házánál folyó évi Márczius hó 31-én d. e. 10 órakor fog megejtetni.

A szolgabirói hivatal
Balázsfalván 1896 Márczius hó 3-án.

Simonffy Alajos
főszolgabiró.

Prima lemne de fag

de foc uscate

liferéză loco staţiunea Dános a căiĭ ferate pe lângă banĭ numĕraţi fl. 40.— per vagon

Siebenbürger Vereinsbank Actien-Gesellschaft în **Sibiŭ**
(Nagyszeben).

(4) 4—5

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un sir garmond: odată 7 cr., a dóua oră 6 cr., a treia oră 5 cr., şi de fiecare publicăţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii» în Blaş.

Anul VI. | Blaş 14 Martiŭ 1896. | Numĕrul 11.

Guvernul şi şcolile nóstre poporale.

Tóte legile patriei nóstre ţintesc la întărirea egemoniei magiare faţă cu cele alalte naţionalităţi conlocuitóre, cari împreună cu Magiarii constituesc o naţiune politică şi susţin statul acesta.

O singură lege cuprinde şi câte va dispoziţii favoritóre naţionalităţilor nemagiare. Acésta este legea numită de naţionalităţi. Dară noi nu ne bucurăm nici de favorurile provĕdute în ea, din simpla causă, că legea nu se execută, e literă mórtă. Legea de naţionalităţi între altele ne dă în ţinuturile locuite de Români şcoli poporale, civile şi medii cu limbă de propunere română şi susţinute din vistieria statului; dar ce folos, că ne dă legea, când ceî chemaţi a fi păzitorii şi apĕrătorii legilor, nu numaî ne denégă tot, ce ne garantéză şi ofere legea de naţionalităţi, ce se mai ţine numaî pentru ochiî lumiî, ci nu ne lasă nici libertatea de a ne înfiinţa şi susţiné neconturbaţi pe baniî nostri instituţiunile culturale, cari ar trebui, să ni-se înfiinţeze pe chetuelile statului.

Pe an ce merge se aduc legi, cari ne jignesc interesele nóstre bisericescî şi naţionale şi ne împedecă în progresul nostru cultural. Nimenî nu va cuteza, să afirme, că ar fi lucru de pedagogie a învĕţa dóuĕ limbî de o dată pe pruncii, cari petrec în un mediŭ social, unde aud vorbindu-se numaî o limbă. Magiariî ne-aŭ dat dovadă despre acésta scoţênd limba germană din unele clase ale şcolilor poporale din Budapesta din motivul practic, că pruncii începĕtorî nu pot să înveţe de o dată în dóuĕ limbî, în cea magiară şi cea germână. Eî aci judecă obiectiv.

Alt cum stă lucrul, când e vorbă despre noi. Atunci eî uîtă tóte raţiunile pedagogice, şi tot, ce-î preocupă, e şovinismul naţional, utopia magiarisăriî.

Tot acéstă ŭtopie îî face, să insiste pentru aşa numitele asile de copiî cu scopul evident de a magiarisa pe nevinovaţii pruncî încă înainte de ce eî ar fi învĕţat limba lor maternă. Încercările sînt zădarnice pentru eî, dară nóuĕ ne pun pedecî în calea progresului cultural şi ne causézĕ daune materiale nespus de marî.

Nicî o lege nu ni-se pare maî periculósă pentru esistinţa şcolilor nóstre ca articlul de lege XXVI din 1893, care dispune sistemisarea salarelor docentale. Pe cât de salutară ni-se presentă legea acésta, întru cât amelioréză starea materială a învĕţătorimiî poporale fixând minimul salarului în 300 fl., pe atât de periculósă este ea pentru esistenţa multor şcolî poporale confesionale, carî din causa miserieî poporului şi până acum abia aŭ putut subsista.

Legea şcolară din 1893 nu numaî dispune, ca minimul salar învĕţătoresc să fie de 300 fl. şi să se augmenteze cu cincî quinquenale de câte 50 fl., ci în § 4 maî demandă, ca salarul să se solvéscă anticipative în fie care lună orî pătrar de an. La casul, când solvirea nu s'ar efeptui conform §-luî 4, legea dă ministruluî dreptul de a închide şcóla poporală confesională, fără ca închiderii să-î maî premérgă cele treî admoniţiunî făcute în restimp de câte o jumătate de an şi prevĕdute în § 15 art. de lege XXXVIII din 1868 şi p. 4 § 6 art. de lege XXVIII din 1876.

Se pare, că ministrul de culte Wlassics este hotărît, să esecute cu rigóre dispoziţiile legiî amintite. El prin ordinaţiunea din 26 Febr. 1896 Nr. 7548 demandă comitetelor administrative comitatense, ca să cerce şi să-şi câştige informaţiunî autentice, că la carî staţiunî docentale nu e sistemisat salarul minimal de 300 fl., şi unde nu se solvesce acest salar în sensul §-luî 4 art. XXVI din 1893?

Cel ce cunósce starea materială a poporuluî nostru, acela scie, că el maî numaî pe producte de ale câmpuluî póte ajunge la baniî, ér fiind că productele nu le póte valora orî când, este evident, că numaî cu anevoe póte ţiné terminiî în solvirea salarelor învĕţătorescî, şi chiar de aceea dispoziţia §-luî 4 este îngreunătóre pentru susţinĕtoriî şcolilor nóstre poporale. Dară ceî ce aŭ sistemisat salarul din iubire faţă de şcólă, vor suporta şi sarcina acésta în interesul şcoliî lor.

Este dureros însĕ, că multe comune bisericescî din causa miserieî poporuluî, şi alt cum îngreunat cu tot felul de dărî directe şi indirecte, nicî

Feuilleton.

Din istoria viţeî de vin.

(Continuare.)

Patriarchul Iacob descrie după intuiţiunea sa proprie ţinutul acela al Canaanuluî, care va avé să fie partea coborîtorilor fiuluî sĕŭ Iuda. El zice despre Iuda şi despre teritoriul luî: „Carele va lega la viţă mânzul sĕŭ şi la mlădiţă mânzul asineî sale. Spĕlava în vin haina sa şi în sânge de strugur vesmîntul sĕŭ. Maî frumoşi sînt ochiî luî de cât vinul, şi dinţiî luî maî albî de cât laptele“ (I Moîsi 49, 11 ur.). Ceste din urmă sînt nisce espresii tropice puternice, cu adevĕrat orientale: printr'însele ochiî de colóre închisă şi dinţiî albi, podóbe de frunte ale frumseţeî omenescî, se declară de efecte ale ródelor aceluî ţinut. La câte va sute de anî după aceea ispititoriî, pe carî Moîsi î-a trimis din pustie în Canaan, întorcêndu-se ĕră la Israiliţî în pustie aŭ adus cu sine o dovadă elocuentă a adevĕruluî, ce-l cuprindeaŭ cuvintele acelea ale luî Iacob: „Şi aŭ venit până la valea strugurului (valea Escol) şi o aŭ socotit şi aŭ tăiat de acolo o mlădiţă de viţă şi un strugur pe dînsa şi l-aŭ ridicat pe rude“ (IV Moîsi 13, 23). Colinele încălţite de sóre, pămîntul uscat, pe care însĕ îl umedesc de ajuns ploile de ĭérnă şi isvórele, temperatura nu prea înaltă, aerul umed, ce vine de cătră mare făceaŭ nu numaî din munţiî Iuda cu strugurii lor de Engaddi şi de Escol, ci cu escepţia parţială a şesuluî de lângă mare şi a pustieî Ghor din întrégă Palestina o ţară de vin în înţeles eminent aşa, cât pe monetele cele vechî apare strugurul ca simbol al ţĕriî. Tot din aceea-şi causă aflăm în s. Scriptură bogăţia acésta de vin a ţĕriî folosindu-se ca temeiŭ pentru diferite asemĕnărî. Ps. 79, 9: „Via din Egipet aî mutat-o, gonit-aî némurile şi o aî rĕsădit pe ea.“ Ps. 127, 3: „Muierea ta ca o vie roditĕ în laturile caseî tale.“ Osie 10, 1: „Vie cu viţă bună Israil, rodul eî mult.“ Ier. 6. 9: „Culegeţi, culegeţi, ca o vie rĕmăşiţele luî Israil.“ Isaie 5, 1: „Cânta-voiŭ acum celuî iubit cântarea iubitului meŭ, vieî mele: Vie s'a făcut iubitului în corn în loc gras. Şi o am îngrădit şi am făcut împrejur şanţ şi am sădit viţă aleasă şi am zidit turn în mijlocul eî şi teasc am săpat într'însa, şi am aşteptat, să facă strugurî, şi a făcut spinî.“ Când se deplânge pustiirea ţĕriî, în loc de frunte se amintesce pustiirea viilor. Isaie 16, 8 urr.: „Câmpiî Esevonuluî vor plânge, via din Sevama, ceî ce înghiţiţî némurile, călcaţi viile eî. — Şi se va lua bucuria şi veselia din viî, şi în viile tale nu se vor veseli, şi nu vor călca vinurî în tescurî, că aŭ încetat.“ Spre a esprima liniştea şi pacea încă se folosesce viţa ca simbol. Micha 4, 4: „Şi se va odihni fiesce carele sub viţa sa şi fiesce carele sub smochinul sĕŭ.“

Chiar şi astăzî pe lângă tóte schimbările climatice, prin carî a trecut Palestina, şi pe lângă tótă barbaria turcéscă se privsc de ţinut al strugurilor înălţimile, carî se întind dela Chevron spre méză zi şi spre méză nópte. Călătoriul vede din Ierusalim jur împrejur presărate pe coline căsuliile vinţelerilor. Spre méză nópte de la cetate se face vinul celmaî bun: aci e valea Escol. Dar din valea Engaddi a dispărut via, şi din causa căldurii enorme niminuia nu î-ar trece prin minte, să gândéscă, că acolo în vechime s'a cultivat viţa, de nu ar fi mărturiile acesteî culturi terasele, cisternele tăiate în stîncă şi canalisările. Din Hauran încă a dispărut via, cu tóte că ţinutul acesta în vechime era bogat de vin; pe monetele şi pe

până azi nu aŭ sistemisat salarul docental cu minimul de 300 fl. Legea, ce e drept, consideră salarul de sistemisat acolo, unde până în 25 Septembre 1894 nu s'a cerut ajutor de la stat şi confesiunile aŭ continuat a-şĭ ţiné şcólă proprie.

Şcolile acestea sînt în periclul de a fi închise şi respective de a fi înlocuite cu şcolĭ comunale orĭ de stat. Nu vom insista, să arĕtăm, ce pond se pune în şcolile comunale şi de stat, susţinute tot din banii nostri, pe educaţiunea tinerimiĭ în religiune şi în limba nóstră. Esperinţa zilnică ofere în privinţa acésta dovedĭ destul de regretabile.

Cestiunea este: Ce e de făcut spre a salva caractĕrul confesional şi românesc al şcolilor nóstre maĭ misere?

Numaĭ dóuĕ căĭ ne staŭ deschise: Saŭ să aducem jertfe maĭ marĭ de cum am adus în trecut, saŭ acolo, unde comunele sînt de tot misere, să recurgem după ajutor la stat.

Ministrul de culte declară prin ordinaţiunea sa din 26 Febr. 1896 Nr 7548, că este aplicat a aplacida ajutorul de stat necesar la întregirea salaruluĭ docental pentru acele şcolĭ confesionale, carĭ cel mult până în 1 Maiŭ a. c. vor înainta cererĭ instruite conform legiĭ pentru obţinerea ajutoruluĭ. Cum sînt a se instrui cererile pentru ajutorul de stat, pot afla susţinĕtoriĭ şcolilor nóstre confesionale în circularul archidiecesan din 4 Sept. 1894 Nr. 3674 sub p. 5.

Statul, respective guvernul pretinde dreptul de a întâri pe învĕţătoriĭ confesionalĭ, la întregirea salaruluĭ cărora contribue cu sume maĭ marĭ de 60 fl., şi tot o dată disciplinarea acestor învĕţătorĭ o pune în competinţa organelor de stat.

Condiţiunile acestea sînt grele şi vătĕmătóre pentru auctorităţile nóstre scolastice confesionale. Statul, respective guvernul ar trebui să ajute şi şcolile nóstre, unde e de lipsă, fără de a pretinde un atare amestec, prin care se restringe dreptul de dispunere a confesiunilor în şcolile întemeiate şi susţinute de dînsele. Căcĭ întrebăm: De unde ne dă statul ajutoriŭ, când ne dă? Nu din contribuţiunile scóse şi de la fiiĭ bisericiĭ nóstre?

Puşĭ în alternativa de a cere ajutor de la stat sub condiţiunile puse de el, orĭ de a lăsa, să ni-se închidă şcolile pentru lipsa mijlócelor de susţinere, sigur vom alege cea dintâiŭ. E o regulă de prudinţă a alege dintre dóuĕ rele pe cel maĭ mic. Şi nóuĕ ni-se pare maĭ mic rĕŭ a primi ajutor de la stat, pe lângă condiţiunile prevĕdute în lege, de cât a lăsa, ca şcolile nóstre să fie înlocuite cu şcolĭ de stat orĭ comunale.

Şcolile ajutate de stat îşĭ conservă cel puţin caractĕrul confesional şi tot o dată şi românesc, pe când cele de stat şi cele comunale nu. La şcolile ajutate de stat auctoritatea confesională statoresce planul de învĕţămînt şi limba de propunere, pe când la cele comunale şi la cele de stat o fac acésta organele administrative şi respective guvernul. La şcolile nóstre confesionale ajutate de stat aŭ să funcţioneze individĭ gr. cat., pe când la cele comunale şi la cele de stat pot funcţiona şi acatolicĭ, ba chiar şi jidanĭ.

Posiţia escepţională, în care se află faţă cu auctorităţile nóstre scolastice învĕţătoriĭ dela şcolile confesionale ajutate de stat, este de natură de a ne inspira serióse îngrijirĭ. Ne mângĕe însĕ credinţa, că auctorităţile nóstre vor fi cu precauţiune deosebită, că ce individĭ aleg şi respective propun spre a fi întăriţi ca învĕţătorĭ. Şi maĭ mult avem încredere în caractĕrul nepĕtat al învĕţătorimiĭ nóstre şi în iubirea şi alipirea, ce a manifestat-o tot de una faţă cu instituţiunile nóstre bisericescĭ şi scolastice. Învĕţătoriĭ de şi vor fi întăriţi de guvern şi atîrnătorĭ de la organele luĭ în cause disciplinare, nu vor uĭta nicĭ când de datorinţa, ce o aŭ faţă cu susţinĕtoriĭ şcoliĭ, faţă cu s. nóstră biserică şi faţă cu scumpa nóstră naţiune.

Ziua de 1 Maiŭ este terminul estrem pentru înaintarea rugărilor spre a dobîndi ajutor de la stat pentru întregirea salarelor învĕţătorescĭ. Comunele bisericescĭ, carĭ alt cum nu-şĭ pot susţinĕ şcolile confesionale, să se foloséscă de ocasiune.

Noĭ dăm statuluĭ mult, nespus de mult. Dea-ne şi el măcar ceva acolo, unde sîntem constrînşĭ a recurge la ajutorul luĭ.

Căsătoria civilă în Germania. — Pe când la noĭ celĭ de la putere se mândresc cu introducerea căsătorieĭ civile, ca şi cum prin acésta ar fi mântuit statul de perire, pe atuncĭ în alte ţĕrĭ civilisate ómeniĭ s'aŭ săturat deja de binefacerile, ce le varsă asupra poporuluĭ acest fĕt al revoluţieĭ franceze.

Conservativiĭ luteranĭ din dieta germană aŭ hotărît, să propună dieteĭ, să se schimbe legea despre căsătoria civilă obligătóre. Conform propuneriĭ acesteia a conservativilor purcederea la închiarea căsătorieĭ ar fi cam acésta: Miriĭ declară înaintea oficialuluĭ stărĭĭ civile intenţia sa de a închia căsătorie. De cum va aşa pretinde mirele, oficialul stărĭĭ civile e dator să concédă, ca căsătoria să se închie înaintea preotuluĭ, pe care-l numesce mirele. Preotul are apoĭ să trimită oficialuluĭ stărĭĭ civile în terminul cel maĭ scurt estrasul matricular, pe basa căruia oficialul documentézĕ în matricula de stat închiarea căsătorieĭ.

De altmintrea Luteraniĭ din Germania nicĭ o dată nu aŭ privit instituţia căsătorieĭ civile de necesară din punctul de vedere al statuluĭ. Când în anul 1852 voiaŭ să introducă în regatul Sardinieĭ căsătoria civilă, aŭ trimis din Turin vestituluĭ profesor berolinez Savigny spre dare de opiniune următórea

---

ornamentele rĕmăşiţelor architectonice din ţinutul acesta se representă strugurĭ, ghirlande de frunze de viţă şi téscurĭ. Iosif Flaviŭ laudă vinul Galileeĭ, Talmudul pe cel al văiĭ Saron şi de prin alte ţinuturĭ ale Palestineĭ. Încă maĭ înainte de ce Arabiĭ aŭ cuprins Palestina, treceaŭ de vinurile cele maĭ tarĭ şi maĭ nobile vinurile Palestinene din Gaza, Sarepta şi Ascalon. La curtea bizantină vinurile acestea aveaŭ trecere mare. Sid. Apoll. carm. 17, 15: „Vina mihi Gazetica, Chia, Falerna, quaeque Sarepteno palmite missa libes." V. şi Cassiod. Var. 12, 12. Pretutindenea, pe unde se cultivă azi viţa în Palestina, — lângă Chevron, Djifnah, Safed, Nazaret, — pretutindenea se fac vinurĭ bune. Strugurul în Orient e preste tot cu mult maĭ mare ca pe la noĭ. Călătoriiĭ spun chiar şi despre esemplare cu adevĕrat uriaşe. O viţă şi dă pe acolo cu mult maĭ mult vin ca pe la noĭ. Se găsesc stugurĭ şi de 3—5 kg. Călătoriul Tobler observă: „Deşi a fost póte o esagerare, dacă s'a zis, că în 1863 s'a făcut în valea Sorec un strugur, care cântăria preste 12 kg, totuşĭ nu se póte trage la îndoélă, că Enric Lub a vĕdut în Palestina un strugur, despre care s'a convins, că trăgea 4·5 kg." Ştefan Schulz a şedut în Bet-Djin lângă Acco în umbra uneĭ viţe, a căreĭ trunchiŭ avea în diametru 0·5 m. Înălţimea ei era de 10 m, şi ea cu ramiĭ eĭ, carĭ aŭ trebuit să se proptéscă, forma o colibă de 25 m în lungime şi în lăţime. Strugurii de pe atarĭ viţe ajung până la greutatea de 5—6 kg. Tot asemenea scriŭ şi alţĭ călătorĭ. Tristram zice, că s'aŭ culeş strugurĭ de 5—6 kg, şi că pe lângă o cultivare bună se pot produce şi strugurĭ de 10 kg.

Deja în vechime deosebiaŭ maĭ multe soiurĭ de vin. Egiptul afară de vinurile sale maĭ consuma şi vinurĭ importate. Pe unde în inscripţiile templeler e vorbă de vin, se zice p. es. „din vinul cel fin o mină, din vinul cel de rînd dóuĕ mine". Când se împărţiau lucrătorilor porţiunĭ de pâne şi vin, pe cum soune un oficial al luĭ Ramse II, se înţelege de la sine, că nu tot de acela-şĭ vin ajungea şi pe masa împĕrătéscă. Un soiŭ nobil de vin Palestinean a fost vinul roşu vineţiŭ al strugurilor de Sorec (sorec=roşu deschis, roşu vineţiŭ). Vinul acesta se aminteşce la I Moïsi 49, 11; Ier. 2, 21. Strugurii comunĭ daŭ în Palestina un vin de colóre maĭ închisă (adom), care e şi maĭ gros în felul sirupuluĭ. Vinul Palestineĭ şi al Egiptuluĭ era roşu. Dacă totuşĭ se făcea deosebire între vin alb şi vin roşu, sub vin alb se înţelegea vinul acela roşu, a cărui colóre era maĭ deschisă, şi care era maĭ străveţiŭ. Cu cât însuşirile acestea eraŭ maĭ pronunţate, cu atâta era maĭ mare şi preţul vinuluĭ. Mustul deschis şi străveţiŭ, care ieşia din teasc după stórcerea cea dintâiŭ şi maĭ uşóră, — abstragĕnd de la cualitatea strugurilor, — era tot de una preferit celuĭ alalt must. Renumitul vin de Falern al Romanilor era alb, şi încă şi astăzi e alb vinul cel fin de Liban şi de Vetleem; el samĕnă la gust cu cel maĭ bun vin alb de Bordeaux. Beutorii de vin eraŭ cu băgare de samă la faţa vinuluĭ. Încă şi astăzi se estimézĕ în Siria viile după numĕrul viţelor, dar pe când după spusa călătoriuluĭ Burkhardt se plătesce un piastru (12 cr.) de viţă, pe atuncĭ pe timpul luĭ Isaie preţul uneĭ viţe nobile era un siclu: „Tot locul, în care sînt o mie de viţe, de o mie de sicli, ţelină va fi şi spinĭ" (7, 22).

(Va urma.)

Notiţă bibliografică.

E vorba érăşĭ de „Biblioteca pentru toţi", din carea am primit zilele acestea şese numerĭ noĭ. Nu voim, să facem reclamă nimĕnuĭ, dar o spunem sincer, că publicaţiile cuprinse în acéstă „bibliotecă" aievea sînt de interes „pentru toţi". Cetitoriĭ nostri n'aŭ decât să procure vre un numĕr recomandat de noĭ, şi se vor convinge despre adevĕrul spuselor nóstre.

No 40. *De prin vécurĭ* p. II. de *Carmen Sylva* cuprinde 9 naraţiunĭ scóse saŭ din istoria saŭ din viaţa poporuluĭ românesc, a cărui regină e augusta scriitóre. *Constantin Brâncoveanu,* a treia din poveştile acestea ne descrie în viĭ, dar tragice colorĭ viaţa

întrebare: Este óre bine în împrejurările de fată în perioda acesta a culturii, în care trăim, să se admită căsătoria numai civilă, pe cum esistă ea în Code civil cel francez? Răspunsul marelui iurisprudent a fost acesta:

„Espresiunile, în carî e concipiată întrebarea acésta, par a se pleca spre un răspuns afirmativ; ele par a da să se pricépă, că căsătoria civilă ar fi un progres pe calea, ce provedința a designat-o ómenilor, pentru ca ei să se apropie de perfecțiune. De dóuě orî am avut prilej de a-mî spune părerea despre esența cununiei: în tractatul despre dreptul roman și în un tractat special despre reforma legilor prusescî. . . . Acolo am statorit ca principiŭ, că căsătoria are un caractĕr, care e compus din elemente diferite, dintre carî cel dintâiŭ și cel normativ e momentul moral și religios, pe când în căsătoria civilă se recunósce și se representă singur numai cel iuridic, elementul moral și religios din contră se necunósce, se neglige și se lasă pradă bunei chibzuințe a singuraticilor, și în urma acesteia căsătoria trebue neapĕrat să degenereze. . . .

„Pe timpul lui Napoleon principiile negative și destructive erau cu mult mai puțin active și puternice ca în timpul de față. Dacă DVóstre introduceți în ziua de azî căsătoria civilă într'o țară, în care ea încă nu e primită, se vor afla multe persóne de acelea, carî o vor primi cu aviditate, fără ca să lase, să urmeze actul religios, unii conduși de minte ușóră și de vanitate, cei alalți, pentru că sînt contrarî hotărîți aî principiilor creștine.

„De altă parte căsătoria civilă în desvoltarea sa firéscă duce neapĕrat la primirea divorțului celui mai nelimitat, căcî din punct de vedere iuristic puțin se póte zice împotrivă la aceea, că căsătoria se desface prin simplul act de voință al soților; numai principiul acela mai înalt, principiul moral și religios póte să o împedece acésta. Dacă învoirile acestea se pun în praxă în mod consecuent, dacă la un numĕr considerabil al poporațiunii se închie căsătoria fără de actul religios, dacă divorțul se lasă în bună chibzuința mai mult ori mai puțin absolută a soților de căsătorie, atunci în scurtă vreme vor ajunge ómenii până la un punct, unde va fi cu neputință, să se găséscă granița hotărîtóre între căsătorie și concubinat. Atunci urmézĕ disolvarea familiei.

„Sciŭ din jurnalele publice, că la DVóstre esistă conflicte grave între partidul catolic și între cel liberal. Va zice póte óre cine, că eŭ la căsătorie am aplicat principiul catolic, și că tot, cel ce nu vre, să se supună de totului tot principiului catolic, chiar de aceea trebue neapĕrat să reprobeze vederea, ce o apĕr eŭ. La acésta am, să Vĕ observ, că eŭ sînt Protestant, că în esplicarea mea despre esența căsătoriei nu am purces din principiul catolic, ci din punctul de tot general de vedere. Dacă deci părerea mea despre esența căsătoriei și consecințele, carî resultă dintr'însa, consună în parte mare cu dogmele respective ale bisericiî catolice, asta trebue să Vĕ dovedéscă, că vederea, ce am espus-o mai la deal, e resultatul convingeriî personale celei mai intime, și că ea nu a purces din aceea, că eŭ aș ținé cu óre care partid."

Revistă bisericéscă.

Roma.

Sfinția Sa a primit în audiență privată pe ministrul resident al Rusiei acreditat pe lângă Vatican. Acesta a inmanuat Sfinției Sale o epistolă autografă a Țarului, care cu cea mai mare prevenire promite, că va respecta drepturile concese deja bisericiî catolice. Amestecul în seminarele teologice polone și trimiterea de comisarî la esamenele de primire în cler arată, că țarul pronunță una, și guvernul face alta.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În 7 a c. s'a terminat desbaterea budgetului ministeriului de comerciŭ, și s'a început a ministeriului de justiție. Referentul Georgiŭ Serb prin o vorbire scurtă recomandă dietei budgetul spre primire. Primul orator a fost Haviár, care constată, că tótă activitatea ministeriului de justiție constă numai din promisiuni, dară de produs nu produce nimica.

Lunî Szivák esprimă dorința de a se abroga rĕmășițele de legi feudale din fosta graniță militară. (Dară de rĕmășițele absolutismului, carî și azî sînt în vigóre în Transilvania, nu-și aduce nimenî aminte în dietă.) Urgitézĕ constituirea unei comisiuni codificătóre permanente. — Iszekutz pretinde, să se înăspréscă pedépsa pentru vătĕmările de onóre și pentru duele. — Ministrul Erdély constată, că justiția ungară stă pe un nivoŭ înalt, că restanțele, adecă causele neresolvite, s'aŭ împuținat tare; promite, că va lucra pentru regularea curților cu jurați și a asociărilor, și are de cuget reformarea advocaturei.

Mai serióse aŭ fost desbaterile din ședința din 10 a c., în care Visontai ocupându-se de cestiunea libertățiî personale arată, că nicăirî în Europa nu se lipsesc așa ușor de ea cetățenii ca în Ungaria. (Ugron întrerupe: Cu clasa miseră se tractézĕ ca cu câniî.) Visontai probézĕ cu date statistice, că la noî e colosal numĕrul acelora, carî staŭ în carcer preventiv. Sînt casurî, că acest carcer ține preste un an. Cu cei din carcer preventiv apoî se tractézĕ ca și cu condamnațiî, de și fórte adese orî se dovedesce nevinovăția celor deținuți. Așa în un an s'a început proces criminal în 54,752 de casurî, din acestea cam în 31,000 de casurî procedura s'a sistat, éră cam în 14,000 de casurî s'a adus sentență de achitare. Așa dară cam în 45,000 de casurî s'aŭ molestat și jignit cetățenii în dreptul lor fără de causă. În administrarea justiției se mestecă considerațiunî de ale politicii de partid. O probézĕ acésta numĕrul cel mare al proceselor de presă. Nu de mult a provocat mare sensație, că ministrul la câte va zile după pertractarea unui proces politic important a invitat la sine la prânz pe președintele tribunalului și pe procurorul, carî aŭ funcționat la proces. Guvernul după învingerea politicii sale bisericescî nu a posedut virtutea învingĕtoriului, adecă iertarea, ci a tirit pe contrarî la tribunale spre a fi osîndiți, ceea ce a și urmat. În urmă urgitézĕ aducerea unei legi pentru regularea afacerilor de bursă. — Olay impută ministrului, că nu purcede corect la denumirea judeților. — Polonyi poftesce ștergerea privilegiilor și a fideicomiselor, și să se dea poporului miser ocasiune de a-și câștiga pâne. În urmă propune, ca guvernul să presente un proiect de lege, pentru ca procedura în procesele de căsătorie să fie uniformă.

Mercurî Ugron a făcut grave imputărî ministrului pentru purtarea dură și despotică, ce o arată Zsitvay Leo președintele tribunalului penal din Budapesta față de părțile acusate și de apĕrătoriî acestora făcându-le cu neputință apĕrarea. Întrĕbă pe ministrul, că are de cuget a depărta pe Zsitvay de la postul, ce-l

---

și sfârșitul acestui domn românesc, care în gura poporului a rĕmas neuitat ca „boer vechiŭ și domn creștin".

„Brâncovene," zise sultanul, „un singur copil îți mai rĕmâne. Gândesce-te bine!"

„Facă-se voea Domnului!"

„Copile," zise sultanul, „dă-te în legea nóstră și vei trăi!"

„Eŭ mor, tată!" strigă dînsul cu vóce limpede. „Sînt mic într'adevĕr, dar sînt din némul tĕŭ!" . . . . .

„Una din filcele lui Brâncoveanu . . . . clădi în Bucuresci marele spital Brâncovenesc, lângă care se află un ospițiŭ și o biserică admirabilă, ce pórtă numele ei „Dómna Balașa"."

Cine n'ar ceti dară cu interes nisce pagini, carî spun de nisce domni români plini de atarî nobile sentimente?

No 41 și 43—44 sînt meniți mai virtos pentru studenți. Cea dintâiŭ cuprinde primele „noțiuni asupra sciințelor" și începând cu natura, cu primele sensații, cu noțiunea obiectului, a causei și efectului, treptat înainte prin lumea materială și nematerială, spune într'o limbă ușóră tot, ceea ce e bine, să scie cu toții.

A dóua cuprinde modele de discursurî, adunate de *G. Adamescu* sub titlul de *Elocuența română*, o carte de mult folos în mânile tuturora. Începând din vécul al XVI-lea cu vorbirea boeriului Luca Cirja, continuând până în zilele nóstre, găsim adunate în un loc cele mai frumóse discursurî, fie ca limbă, fie ca gândire. Mihaiŭ Viteazul, Antim, Ven. Costache, Lazar, Cogălnicean, Negri, Bărnuț, Boerescu, Pann, Rosetti, Ciparîŭ, B. Catargiŭ și Brătianu I. C. sînt înșirați aci ca într'un frumos caleidoscop. Alăturea cu înfocatul și entusiastul discurs al lui Cogălniceanu, rostit după alegerea lui Cuza, discurs, ce se termină cu memorabilele vorbe: *„România nu are alt ocrotitor de cât pe Dumnezeŭ și sabia sa!"* întâlnim vorbirea lui Ciparîŭ despre limba românéscă, acel „tesaur neprețuit, pe care nu ni-l aŭ putut răpi nici sabia învingĕtoriului, nici cruzimea tiranului, nici puterea fisică, nici politica infernală, — tesaur născut cu noi, ... mai scump de cât viața . . . . *pe care de l-am fi perdut, de l-am perde, de vom suferi vre o dată, ca cineva . . . să ni-l răpéscă din mânile nóstre, — atunci mai bine să ne înghită pământul de viĕ"*.

În prefața broșurii acesteia ni-se pune în prospect volumul al doilea, care va cuprinde elocuența străină antică și modernă.

No 42 și 45 cuprind *„Doruri și Amoruri"* de Alex. Depărațeanu, mort în vrîstă de 30 de anî. În aceste dóuě volume se cuprind tóte poesiile tinĕrului scriitor mort așa de curĕnd, dar care a dovedit în scrierile sale multă originalitate și frumóse sentimente. Pagubă, că limba e . . . ca la 1857, plină de vorbe străine, pe carî póte acum mulți nu le înțĕleg.

A.

ocupă, şi-l avertiséză, că dacă nu are respectul cuvenit faţă de copurile legiuitóre, nicĭ acestea nu sînt datóre, să aibă respect faţă de administrarea justiţieĭ.

Ne maĭ fiind insinuaţi alţi oratorĭ, ministrul Erdély rĕspunde pe scurt oratorilor din opoziţie, şi se închie discusia generală, începĕndu-se cea specială.

Joĭ s'a terminat şi desbaterea specială a budgetuluĭ justiţieĭ, éră Vinerĭ s'a început desbaterea budgetuluĭ ministeriuluĭ de honvedĭ.

Austria.

În şedinţa de Lunĭ a parlamentuluĭ imperial din Viena deputatul Ludwig în numele sĕŭ şi al consoţilor sĕĭ a interpelat pe minstrul de comerciŭ cu privire la procedura direcţiunĭĭ căilor ferate ungare, care în edificiile de pe la gare permite de a se afişa numaĭ placate de ale industriaşilor şi comercianţilor ungarĭ. Atare procedură nu are păreche în ţĕrile civilisate. Provócă pe guvernul austriac, ca la pertractările pentru renoirea pactuluĭ să pretindă cu energie casarea dispoziţiilor păgubitóre pentru cetăţeniĭ austriacĭ.

Germania.

Contele Goluchowski ministrul de esterne al Austro-Ungarieĭ a călătorit Lunĭ din Viena la Berlin. Călătoria acésta se aduce în combinaţiune cu atitudinea, ce ar avé, să o urmeze Austro-Ungaria şi Germania pe viitor faţă de aliata lor Italia în urma catastrofeĭ de la Adua.

Goluchowski a fost primit de împĕratul Wilhelm în o audienţă de o óră. În 10 a c. a conferit timp maĭ îndelungat cu cancelarul Hohenlohe.

Semioficiósa „Fremdenblatt“ din Viena cualifică visita luĭ Goluchowski în Berlin numaĭ de un act de curtoasie, care înse va întări legătura dintre puterile aliate; nenorocirea Italianilor în Africa nu va slăbi acéstă legătură, atât de salutară pentru pacea Europeĭ. Tot în acest sens scrie şi „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“, semioficiósa din Berlin.

Presa independentă înse sciind, că organele semioficióse de multe orĭ aŭ chemarea de a acoperi adevĕrul, nu voesce să crédă, că nu nefericirea africană ar fi principalul motiv al călătorieĭ luĭ Goluchowski la Berlin.

Italia.

Crisa ministerială este resolvită. Regele a încredinţat cu compunerea cabinetuluĭ pe generalul Ricotti. Acesta a chemat în cabinet maĭ întâiŭ pe Rudini, care are şi presidiul în noul cabinet. Bărbat cu trecut politic maĭ este în cabinetul Rudini-Ricotti şi admiralul Brin. Toţi membriĭ nouluĭ cabinet sînt cunoscuţi ca bărbaţi moderaţi, amicĭ aĭ întreiteĭ alianţe, dară neamicĭ aĭ aventurilor africane înscenate de Crispi.

După ce espediţia africană s'a început, guvernul actual nu o póte sista îndată. Banĭ spre a o continua cu energie nu sînt, éră ostaşiĭ din unele regimente, pe cum se anunţă, nu voesc a maĭ merge în Africa. De aicĭ urmézĕ, că posiţia cabinetuluĭ este fórte grea. În maĭ multe părţi ale Italieĭ ameninţă poporul cu revoluţie. Se crede, că guvernul va fi silit, să închie pace, fie şi ruşinósă, cu Menelic, regele Abisinieĭ.

Corespondinţe.

De pe Mureş Februar 1896.

Onorabilă Redacţiune!

Nu sciŭ, alţiĭ umblat-aŭ ca mine orĭ nu, dar eŭ trebue să o spun, că am cetit cu mult interes cele ce s'aŭ publicat sub rubrica „Corespondiuţe“ referitoriŭ la situaţia creată prin nóuĕle legĭ bisericescĭ politice. Mărturisesc şi aceea, că prin cetirea lor mi-s'aŭ maĭ lămurit vederile.

Întâiŭ şi maĭ întâiŭ m'am întărit prin cetirea lor în convingerea, că e neapĕrat de lipsă, ca preoţiĭ nostrĭ în lupta de apĕrare provocată prin legile acelea să nu purcédă fie care numaĭ de capul sĕŭ, ci ei întruniudu-se în sinóde protopopescĭ şi diecesane să-şi creeze un plan uniform şi bine chibzuit de apĕrare. „Unde-ĭ unul, nu-ĭ putere la nevoĭ şi la durere; unde-s doĭ, puterea cresce, şi duşmanul nu sporesce.“ Dacă acestea aŭ valóre în orĭ ce afacere, cu atât maĭ vîrtos vor avé valóre în afacerile bisericiĭ creştine, căcĭ avem promisiunea Mântuitoriuluĭ nostru: „Érăşĭ zic vóuĕ, că de vor fi doĭ dintru voĭ într'un înţeles pe pămînt, de tot lucrul, ce vor cere, va fi lor de la Tatal meŭ cel din ceriurĭ. Că unde sînt doĭ saŭ treĭ adunaţi în numele meŭ, acolo sînt eŭ în mijlocul lor.“

De aceea aşĭ dori, ca sinódele protopopescĭ să se ţină şi de aci încolo, dar aşĭ maĭ dori cu o cale şi aceea, ca membriĭ sinoduluĭ să scie de timpuriŭ obiectele pertractărilor sinodale, şi la sinod fie care să se înfăţişeze bine pregătit, pentru ca aşa şi nóuĕ să ni-se pótă aplica cuvintele Apostoluluĭ: „Bine sciŭ şi eŭ însu-mĭ. fraţilor, de voĭ, că şi voĭ plinĭ sînteţi de bunătate, plinĭ de tótă sciinţa, şi puteţi şi unii pe alţiĭ a învĕţa.“

Apoĭ pare-mi-se Maiorescu zisese în criticele sale, că „prin ciocnicea ideilor se nasce lumina“. În urma discusiunilor, a lansării de ideĭ şi opiniunĭ diferite se ivesce în urmă adevĕrul concret. Şi până ce discusiunile, lansările de opiniunĭ rĕmân pe teren obiectiv, până atuncĭ ele cu tot dreptul se pot continua cu privire la o cestiune orĭ alta de maĭ mare importanţă în colónele orĭ căruĭ ziar serios. Folosul astor fel de discusiunĭ nu se póte estima în de ajuns. Fórte bine a zis, cine a zis, că dacă s. Paul ar trăi astăzĭ, el s'ar face jurnalist. De aceea eŭ de loc nu mĕ pot uni cu părerea fraţilor din Selagiŭ, carĭ ar dori, ca în jurnalistică, în publicitate să nu se tracteze despre nĕcasurile, carĭ ni-s'aŭ creat prin legiile ceie nóuĕ, ci lucrul acesta întreg să rĕmână reservat pe sama sinódelor protopopescĭ şi diecesane. Dór ómeniĭ, când se adună în sinod, aŭ să fie bine pregătiţĭ, dacă sinodul are să fie folositoriŭ. Şi chiar de aceea pe mine mĕ prinde mirare, când vĕd, cât de puţin se folosesc fraţiĭ preoţĭ de jurnalistică pentru luminarea împrumutată şi pentru lămurirea vederilor şi convingerilor, care luminare şi lămurire are să premérgă neapĕrat adunărilĭ sinódelor.

Dar apoĭ sinódele diecesane? Despre folosul lor nu maĭ grăesc, că dór nimenĭ nu-l trage la îndoélă, ci mĕ tânguesc din causa, că la noĭ sinódele diecesane se adună aşa de rar. Ce să fie causa? Lipsa obiectelor, carĭ să se pertracteze într'însele? Asta nu o va puté zice nimenĭ. Până când biserica luĭ Christos va avé să înfrunte năvălirile porţilor Iadului, — şi asta va ţiné până la sfârşitul véculuĭ, — până atuncĭ în fie care moment avem lipsă de un plan de luptă, de un plan comun şi uniform şi potrivit tot de una împrejurărilor. carĭ se schimbă neîncetat. Dar apoĭ planurile acestea comune şi uniforme unde să se statorésca, dacă nu în sinóde, unde ofiţeriĭ oştiĭ creştine se adună la sfat în frunte cu generaliĭ eĭ? Orĭ dóră ne vom scusa cu sĕrăcia? Póte că pe toţi nu-ĭ voiŭ avé pentru părerea mea, dar totuşĭ mulţĭ dintre fraţiĭ preoţĭ vor nutri împreună cu mine părerea, că spesele. ce le-am avé cu prilejul sinódelor diecesane, le-am redobîndi însutite, adevĕrat, că de-a rîndul în bunurĭ de acelea, carĭ sînt maĭ scumpe de cât aurul şi argintul.

Şi acum să mĕ întorc la lucrurĭ maĭ concrete. S'aŭ supĕrat fraţiĭ din Selagiŭ, pentru că „Meseşanul“ schedulele protopopescĭ le-a numit „obsolete“ şi „non sens“ pentru timpul nostru. Dar n'aŭ avut causă de a se supĕra. Eŭ recunosc, că biserica creştină e conservativă dela firea sa. Şi este bine, că e aşa. Dar dacă meditĕm asupra trecutuluĭ, nu putem să nu ne câştigăm convingerea, că biserica în mijlocul fluctuaţiunĭĭ împrejurărilor, — rĕmânênd tot de una pe basa principiilor sale dogmatice şi furidice, — cu privire la instituţiunile sale de disciplină şi de drept progresézĕ în continuŭ şi va progresa necunoscênd stagnare în evoluţiunea dreptuluĭ. Biserica prin urmare în progresul sĕŭ aduce canóne nóuĕ, abrógă canóne vechĭ. Nu voesc aicĭ a obosi atenţiunea onoratuluĭ public cetitoriŭ citând instituţiunĭ vechĭ obsolete, carĭ le-a introdus biserica în decursul vécurilor, şi despre carĭ instituţiunĭ, schimbându-se timpurile şi ómeniĭ cu timpul, azĭ numaĭ urmă a maĭ rĕmas prin codicĭĭ de drept bisericesc. Cerce orĭ cine, şi se va convinge, că instituţiunile de drept şi disciplină bisericéscă de astăzĭ nu sînt identice cu instituţiunile primordiale ale bisericiĭ.

Fraţiĭ din Selagiŭ aŭ învinuit pe „Meseşanul“ cu aceea, că a insultat pe înaintaşĭ afirmând, că schedulele de cununie aŭ fost introduse probabil şi pentru ignoranţa clerului. Eŭ în afirmarea acésta a luĭ nu găsesc nicĭ o insultă la adresa înaintaşilor. Ea nu póte să cuprindă o atare insultă, de vreme ce se basézĕ pe adevĕrul istoric comprobat până la evidenţă prin documentele istorice. Într'o suplică gravaminósă înaintată cătră curtea din Viena în contra episcopuluĭ Atanasiŭ zic preoţiĭ: „Repraesentavimus esse dedecori ecclesiae nostrae unitae coram Arianis, Lutheranis et Calvinistis, si tam rudes ad poparum munus consecrentur, qui „Pater noster“ ignorent recitare“ (V. Nilles Symbolae vol. I. pag. 259). Într'alt document se cetesce: „Eo enim sacerdotes plerique laborabant inscitia, ut ne sacramenta quidem recte conferendi usum nossent“ (V. tot acolo pag. 464). Numaĭ pe jumătate să dăm creděmînt acestor enunţărĭ, şi vom puté, să ne închipuim, ce întunecime egipténă zăcea pe clerul român. În împrejurările acestea jalnice pentru clerul român óre nu era necesitate imperativă, să se iea

mĕsurĭ de lipsă, ca preoţiĭ nu cumva să cunune părechĭ, între carĭ subversa óre care impediment canonic, spre eruarea căruia preoţiĭ de-a rîndul nu erau capabilĭ? Drept aceea s'a introdus usul, ca mirele pentru luarea licenţeĭ de căsătorie să se înfăţişeze înaintea protopopuluĭ, care-l descosea din fir în pĕr, îl mai întreba şi rugăciunile şi aşa îl dimitea la preot acasă spre a se cununa.

Nu mĭ-a convenit nicĭ aserţiunea aceea a fraţilor din Selagiŭ, că prin cassarea eventuală a schedulelor de cununie s'ar ştirbi auctoritatea, vada şi reputaţiunea oficiilor protopopescĭ. Căcĭ pe acolo, pe unde nu e în us licenţa de cununie, spre es. în părţile ungurene, óre să nu se bucure protopopiĭ de vadă şi reputaţiune? Nu pot crede, că în vre o parte am sta aşa de rĕŭ, cât onórea ierarchică să atîrne dela prestaţiunile materiale, ce compet uneia orĭ alteia din treptele ierarchice.

Să fim decĭ sinceri şi să mărturisim, că da, în vechime licenţa protopopéscă de cununie a avut sens şi din punct de vedere dogmatic şi iuridic, dar astăzĭ, după ce — har Domnuluĭ — am ajuns, să putem zice, că clerul nostru în privinţa culturiĭ teologice nu stă înapoia nicĭ unuĭ cler din patrie, licenţa aceea a rĕmas numaĭ cu sensul unuĭ isvor de venit protopopesc accidental. Şi pentru ca să se încépă secarea acestuĭ isvor, nu a fost de lipsă, ca „Meseşanul“ să scrie, cele ce a scris. Aud adecă pe protopopiĭ nostri din tóte părţile Ardéluluĭ plângêndu-se, că ómeniĭ nu maĭ vor, să solvéscă taxele împreunate cu licenţa protopopéscă de cununie. Taxele acestea se vor şterge în scurtă vreme de tot, orĭ o va voi acésta „Meseşanul“, orĭ nu o vor voi ceĭ alaltĭ fraţĭ din Selagiŭ. Ele se vor şterge cu atât maĭ virtos, de óre ce neuniţiĭ aŭ decretat ştergerea lor. Firesce că ştergerea acésta totală se va esecuta maĭ întâiŭ în ţinuturile acelea, în carĭ credincioşiĭ nostri locuesc mestecaţi maĭ tare cu neuniţĭ, dar va trece în scurtă vreme şi la ţinuturile locuite în preponderanţă de credincioşĭ de aĭ nostri. Nicĭ Selagiul nu va fi cruţat de epidemia acésta, orĭ cât de tare s'ar sili fraţiĭ din Selagiŭ, să-l pună staviliă.

Eŭ unul nu mĕ bucur de lucrul acesta. Nu mĕ bucur de el, dar trebue să-l recunosc şi să-l mărturisesc şi să nutresc părerea, că avem să ţinem cont de el. Printr'însul se scăresc adecă venitele protopopiĭor nostri, ér acésta nu trebue să o concedem. Trebue să ne batem capul şi să găsim vre un chip, în care să li-se suplinéscă perderea acésta.

Ba eŭ maĭ aflu, că protopopiĭ nostri, — cel puţin ceĭ din părţile de méză zi ale archidiecesel şi din diecesa Lugoşuluĭ, — în urma legilor celor nóuĕ afară de perderea taxelor pentru licenţa protopopéscă de cununie vor maĭ suferi încă şi o altă perdere materială. Înţeleg, — o zic acésta cu sfială, — venitele, carĭ le aveaŭ protopopiĭ aceia din procesele divorţiale.

Aşa dar pentru reîntregirea venitelor protopopescĭ scurtate e lipsă neapĕrată, să se facă óre ce. Dar lipsa acésta nu e singura lipsă neapĕrată, ce ni-se impune. Voiŭ continua în numĕrul proxim al „Uniriĭ“ cu cele alalte lipse neapĕrate, carĭ ni-se impun.

u.

Însciinţare.

Subscrisa direcţiune preparandială aduce la cunoscinţa tuturor celor interesaţi, că după ce afacerea diplomelor de cualificaţiune s'a resolvat, în scurtă vreme vor putĕ să-şi obţină diplomele lor toţi aceia, carĭ aŭ susţinut cu succes esamenul de cualificaţiune ţinut în luna luĭ Iuniŭ an. trecut.

Pentru maĭ uşóra admanuare a diplomelor sînt recercaţi ceĭ interesaţi a notifica acesteĭ Direcţiunĭ *locul*, unde să li-se spedeze diplomele, pe cum şi *posta ultimă* indigitându-le *chiar* şi *precis*.

Blaş, 12 Martie 1896.

Direcţiunea institutului preparandial.

Nr. 6—1896.

Concurs.

Pentru un ajutor de 25 fl. v. a. designat de cătră despărţĕmîntul al XIII-lea (Abrud) al Asociaţiunii transilvane pentru lit. română şi cult. poporuluĭ român *pentru un învĕţăcel de măestrie român de pe teritoriul acestuĭ despărţĕmînt* se escrie concurs cu terminul de 15 Aprii st. n. a. c.

Concurenţiĭ aŭ să-şi instrueze cererile cu următórele documente:

1. Estras de botez.
2. Atestat oficios vidimat şi de parochul român local, din care să se facă evidente moralitatea, domiciliul şi starea materială a petentelui.
3. Atestat dela măestru despre împrejurarea, că e învĕţăcel, în ce branşe? şi ce pregătire are?

Cererile ast fel instruate până la terminul prefipt aŭ să fie trimise diuĭ Dr Laurenţiŭ Pop advocat în Abrud.

Din şedinţa subcomitetuluĭ despărţĕmîntuluĭ XIII al Asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român, ţinută în Abrud în 2 Martie 1896.

Dr Laurenţiŭ Pop dir. inter. — **Ioan Maior** actuar.

Noutăţi.

Scisiuni în oestia naţională. Dl Aurel C. Popovicĭ publică în „Tribuna“ din 12 şi 13 a. c. dóuĕ scrisorĭ deschise adresate dluĭ Eugen Brote. În prima scrisóre dl Popovicĭ impută dluĭ Brote, că acesta a pus la cale lupta în contra proprietăţiĭ „Tribuneĭ“ pe motivul, că Dr. Raţ şi alţĭ membri aĭ comitetuluĭ naţional „influinţaţi de guvernul conservator ar fi pe punctul de a jertfi programul naţional, pentru ca pe ruinele sale să închie pace cu Magiariĭ şi să înceteze lupta“. Brote a convocat conferinţa de la Braşov adresându-i şi o scrisóre de bineventare, pe cum şi o altă scrisóre cu nisce paragrafi misterioşi şi cu o formulă de jurămînt pentru o organisaţie nóuă, după care întreg poporul român din Transilvania şi Ungaria avea să fie împărţit în 12 districte, în fie care district un şef; poporul să fie legat cu jurămînt la ascultare órbă de şeful nevĕdut al causeĭ naţionale. Despre scopul organisaţieĭ nu se zicea nimic; acesta avea să fie discutat în o conferenţă, la care se aşteptaŭ vre o 50—60 de delegaţi. În Decembre a convocat o conferinţă la Sinaia, la care aŭ luat parte şi câţi va Romînĭ de din cóce, dară nu s'a discutat nimica. Acéstă tactică misterióssă a deşteptat neîncredere în Popovicĭ faţă de planul luĭ Brote. În a dóua scrisóre spune, că în conferenţa convocată de Brote s'a redigeat şi subscris un protest în contra trădătorilor Dr. Raţ etc. La întrebarea luĭ Popocicĭ, că ce ar fi de făcut după distrugerea „trădătorilor“, rĕspundea Brote, că nu se póte discuta încă, „să se isprăvéscă maĭ întâiŭ cu Sibiul“. În urmă dl Ioan Bian, care încă participa la conferenţă, a declarat, că Românii transilvaneni aŭ un singur şef absolut pe dl E. Brote, de care să asculte toţi orbesce şi necondiţionat. După ce maioritatea comitetuluĭ naţional s'a declarat pentru Dr Raţ, Brote a propus, să se fundeze în Transilvania un ziar, care să scrie în direcţia nóuă oportunistă, spre a se apropia de Magiarĭ, ca eĭ să reformeze legea electorală. Programul din 1881 să nu se maĭ cunóscă de basă a acţiunii politice, „căcĭ atunci Ungurii nu staŭ de vorbă cu noĭ“. Enunţarea acésta a făcut pe dl Popovicĭ, să rumpă orĭ ce legătură cu Brote-Slavicĭ şi să le demaschieze planul de împăcare cu Magiariĭ pentru preţul revisuiriĭ legiĭ electorale.

Macedoromânii în Bucuresci. Doĭ profesorĭ dela gimnasiul român din Bitolia în Macedonia aŭ venit în sĕptĕmâna trecută la Bucuresci spre a colecta ajutóre. Prefectul poliţieĭ în un mod cu totul incompatibil cu ospitalitatea românéscă l-a provocat, ca în decurs de 24 óre să părăséscă ţara, căcĭ alt cum se espun la periclul de a fi espulsaţi. Provocarea acésta s'a făcut la ordinul ministruluĭ Sturdza. Fostul ministru Fleva a primit pe Macedonĭ sub scutul sĕŭ în casele sale, ĕră guvernul a abstat dela planul de expulsare.

În procesul mostru din Alba Iulia aŭ fost osînditĭ 16 Romînĭ şi anume: Dşóra Maria Timişan, Georgiŭ Murĕşan pantofar, Petru Hăprian zidar, Antonie Murĕşan cârciumar, Ştefan Crişan zidar, Ioan Berghian învĕţător, Nicolae Muntean ziler, Antoniŭ Drîmbărean zidar, Ioan Burcuta zidar, George Banciŭ ziler, Dumitru Pleşa cărăuş, toţi din Alba Iulia, aŭ fost osînditĭ la câte 21 de zile temniţă ordinară, Iosif Sebeşan de 70 de anĭ şi Ioan Mihăltan ziler tot din Alba Iulia la câte o lună de zile temniţă, Andreiŭ Şeuşan ziler din Alba Iulia la patru luni, George Milaş econom în Alba Iulia la şese luni şi Ioan Medrea învĕţător în Ţelna la opt luni temniţă ordinară. Ceĭ alaltĭ aŭ fost lăsaţi nepedepsiţi.

Serată literară. Reuniunea femeilor române gr. cat. din Blaş aranjéză mâne Duminecă în 15 a. c. la 5 óre după amĕzĭ o serată literară-declamatorică în sala de desemn a gimnasiuluĭ.

Antisemiţiĭ şi Badeni. Organul oficios al social-creştinilor din Viena a declarat, că partidul nu abstă de la alegerea luĭ Lueger şi aştéptă, ca alegerea să fie aprobată. Dacă Badeni trage din resultatul alegerilor ultime consecuenţele şi în urmare îşi va cere dimisia, prin acésta partidul se va simţi atins plăcut; dar dacă guvernului îĭ maĭ place a trăi cu Vienezii în neînţelegere continuă, partidul şi acésta o va primi cu satisfacţie.

Alegerea de la Stomfa verificată. Era de prevĕdut, că şi faimósa alegere de deputat de la Stomfa încă va fi verificată. Verificarea s'a facut în 11 a. c. în şedinţa comisiuniĭ dietale verificatóre. Membriĭ Frey Ferencz şi Barabás Béla aŭ insinuat vot separat în contra verificăriĭ.

Romînĭ în America de Nord. Primim următórele şire: „*Niles, Ohio* în 24/2 1896. Prea Onorete Dle redactor al ziaruluĭ „Uniriĭ“! Subscrisul vĕ rugăm, să binevoiţi a mĕ primi şi pre mine în lista abonaţilor. — Trimitetĭ o fóe de grabă şi tot o dată şi preţul foiĭ. Cu începutul semestruluĭ al doilea vĕ voiŭ trimite şi abonamentul cu onóre. — Vĕ maĭ rugăm, să-mĭ maĭ trimiteţĭ şi următórele 3 cărţi şi anume: (Urmézĕ titulii cărţilor) Vĕ rugăm, să ne trimiteţĭ preţul sus numitelor cărţi, şi eŭ vĕ voiŭ trimite baniĭ cu onóre. — Maĭ de parte veţĭ sci, dle redactor, că sîntem aicia mulţi Romînĭ şi Saşĭ din Transilvania, carĭ trăim în Nordamerica şi dorim, să avem şi noĭ cărţi şi literatură românéscă. — Adresa mea este: Niles, Ohio, nost Box Nr. 515 Nordamerica. — Vĕ rugăm, să ne faceţĭ cunoscut, cum maĭ este causa Romînilor cu Ungurii? Ce maĭ este cu închisiĭ nostri Romînĭ în Seghedin şi Vaţ? Suntem curioşi a sci. *Iosif Hordobet.*

† **Iustinian M. Grama** comerciant în Budapesta după un morb greŭ a repausat în etate de 48 anĭ la 10 Martie. Îl deplâng soţia Maria n. Jilek, fiĭcele Maria şi Elena şi fraţiĭ şi surorile Alesandru, Ioan, Ana, Iuliana şi Amalia.

Casuri de mórte. *Ioan Mărginean*, paroch în Bobohalma în protopopiatul Ernotuluĭ după un morb scurt şi grav a repausat în 27 Febr. în al 52-lea an al etăţiĭ.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice
și diferite alte minciuni.
(Continuare.)

64. Latinii separéză sĕptĕmâna cea dintâiŭ a Păresimelor de cătră cele alalte sĕptĕmâni și mânâncă lapte, brânză și altele.

65. Ei înainte de Pasci nu se contenesc opt sĕptĕmâni dela mâncatul de carne și septe dela mâncări albe.

66. Ei nu încep asemenea Grecilor Păresimele cu sexagesima, ci cu Mercuria cenușii.

67. Preste tot nu observă timpul postuluĭ așa, pe cum o face biserica rĕsăriténă.

68. De loc nu cunosc oprirea mâncărilor albe și în post mânâncă neîncetat pesce și se îmbétă cu vin.

69. În Joia mare mânâncă óuĕ, lapte și brânză.

70. Pruncilor sĕĭ le daŭ în tóte Sâmbetele și Duminecile Păresimelor să mânânce lapte și óuĕ.

71. Primăvara adună ósĕ de animale necurate și le ard, cenușea o aruncă în apă și cu apa acésta fac stropirile sfinte.

72. În Mercuria cenușiĭ la începutul postuluĭ lor preoții lor mestecă cenușe de aceea cu apă și ung pe credincioșĭ cu ea pe cap, pe frunte și pe față nutrind credința deșértă, că acésta dă putere de a ținé postul.

73. Tot cu cenușe de aceea mestecă eĭ și pânea cea de tóte zilele.

74. Eĭ ajună și Sâmbăta,

75. Mânâncă Mercuria carne,

76. Mânâncă Vineria brânză și óuĕ, ba uniĭ chiar și carne.

77. Călugării lor mânâncă carne și unsóre de porc.

78. Conced laĭcilor și călugărilor, să mânânce carne în zile de post, dacă aceia nu se simțesc chiar bine.

79. Călugării lor înălțați la episcopie mânâncă carne.

80. Apusaniĭ mânâncă sânge și sugrumat.

81. Eĭ mânâncă mâncări necurate.

82. Se jŏră a dese orĭ.

83. Se obicĭnuesc a-și călca jurământul.

84. Nu cetesc s. Scriptură și canónele.

85. Nu fac după prânz eulogia Preasfinteĭ Născătóre de Dumnezeŭ, ba își bat joc de Grecĭ, pentru că o fac.

86. Pe ceĭ mai evlavioșĭ dintre aceștia îĭ numesc Bogomilĭ și zic despre eĭ, că sînt maĭ rĕĭ de cât Armenii, Jidovii și Saracenii.

87. Din orĭ ce causă ar muri vre unul dintre aĭ lor, eĭ se plâng împotriva „risiculuĭ“ luĭ, pe cum numesc eĭ în chip barbar ursita și fatul.

88. Ei mânâncă împreună cu câniĭ, lasă pe câni, să lingă blidul, și apoĭ mânâncă dintr'însul.

89. Se spală cu udul sĕŭ și beŭ dintr'însul.

90. Comit nenumĕrate volniciĭ, ard, jefuesc și profanézăă biserici, altare, icóne sfinte, móște, comit sacrilegiŭ față cu persóne sfințite luĭ Dumnezeŭ și necinstesc s. Cuminecătură.

91. Preoții lor își rad bărbile.

92. Episcopiĭ și clericiĭ lor merg în răsboiŭ.

93. Ceĭ maĭ marĭ dintre episcopiĭ lor, când intră în biserică spre a celebra s. liturgie, aŭ la sine de multe orĭ băeții în pelea gólă, carĭ merg înaintea lor; pe aceștia îĭ stropesc și-ĭ deslégă și zic, că eĭ prin ritul acesta pentru maĭ târziŭ se fac neînvinși în luptă și câștigă scutință de orĭ ce rănire.

94. Episcopiĭ lor se mută a dese orĭ dintr'un scaun în altul.

95. La conferirea ordurilor se comite simonie.

96. Ei necinstesc s. Cuminecătură purtându-o cu sine în traistă.

97. Preoții lor umblă îmbrăcați mirenesce.

98. Eĭ aŭ diferite orduri călugăresci, carĭ aŭ port diferit.

99. Papa se așédă în locul canónelor și le abrógă după plac.

100. El deslégă dela jurământ și dă iertare pentru călcarea jurământului în viitoriŭ.

101. El preste tot dă iertare de pĕcate grele pe maĭ mulți anĭ înainte.

102. Crimele cele grele ale episcopilor, dacă aceștia le recunosc, de multe orĭ le lasă nepedepsite, ba une oria dă acestor episcopĭ alte episcopiĭ maĭ marĭ.

103. Latiniĭ declară pe Papa nu de următoriŭ al luĭ Petru, ci de Petru însu-și, îl fac aprópe Dumnezeŭ și-l declară de stăpân al creștinătățiĭ întregĭ.

104. Eĭ zic, că biserica romană e biserica catolică și apostolică, ea cuprinde în sine tóte bisericile, Papa singur e acel archiereŭ, care ține la olaltă pe toți ceĭ alaltĭ, singurul Petru, sub care sînt tóte oile luĭ Christos.

105. Papa și episcopiĭ luĭ se bucură de uciderea creștinilor și promit raiul acelora, carĭ cad în răsboiŭ, chiar și dacă ar cădé din causa lăcomieĭ lor de averĭ orĭ din causa alteĭ crime.

Acestea ar fi așa dară „nenumĕratele erese“, carĭ „aŭ fost causa cea maĭ mare“ la „desbinarea în biserica creștină: în biserica orientală și biserica occidentală după împărțirea imperiuluĭ roman în imperiul de rĕsărit și imperiul de apus“. Cel puțin așa zice „Tel. Rom.“. Noĭ nu le-am scris de rost: ele tóte sînt scóse din scrierĭ de ale Bizantinilor începênd dela Fotie și până în ziua de astăzĭ. De cum va am fi trecut vre una cu vederea, rugăm pe dniĭ dela „Tel., Rom.“, să maĭ cerce și dlor prin scrierile acelea și să completeze sumariul „eresiilor papilor dela Roma“.

Am fost zis, că dacă dniĭ de la „Tel. Rom.“ nu vor să stărueáscă asupra acestor erese, atuncĭ vom stărui noĭ asupra lor. Înse mult nu vom stărui nicĭ noĭ asupra lor. Orĭ cine cunósce adecă istoria, literatura și disciplina bisericiĭ apusene, află, că multe din pretinsele erese ale Papilor de la Roma înșirate maĭ la deal sînt nisce minciuni cu córne așa de marĭ, cât pe cum se vede, chiar și dniĭ dela „Tel. Rom.“ s'aŭ spăriat de córnele acestea și s'aŭ hotărît, să nu stărue asupra lor.

Apoĭ maĭ póte observa orĭ cine, că abstragênd de la minciunile acestea aprópe întreg restul „eresiilor“ înșirate se referesce la diferințe disciplinare orĭ rituale, prin urmare nu are de a face de loc cu credința, ér pe cum și dniĭ de la „Tel. Rom.“, orĭ cât de puțină le-ar fi sciința teologică importată din Lipsca, totuși póte, că vor sci, eresele constaŭ în falsificări de ale învățăturilor de credință. Ér de cumva totuși voĭ maĭ continua a fi de convingerea, că apusanii sînt ereticĭ, pentru că ajună Sâmbăta, pentru că preoții lor își rad bărbile, pentru că episcopiĭ lor pórtă inel etc,, atuncĭ îĭ îndrumăm, să mérgă la Fotie, să învețe de la eĭ, să facă deosebire între erese și între diferințe disciplinare și rituale, și să asculte, cum îĭ învață, că diferințele disciplinare și rituale nu justifică desbinarea bisericiĭ luĭ Christos. „Sînt regule și legĭ de acelea,“ scrie Fotie, „carĭ aŭ valóre pentru toțĭ de o potrivă, pe carĭ toțĭ aŭ să le observe. De acestea maĭ pe sus de tóte se țin acelea, carĭ privesc credința; a se abate de la ele măcar și cât de puțin, e pĕcat de mórte. Alte legĭ se referesc numaĭ la singuraticĭ; ér pentru aceia, carĭ nu le-aŭ primit, neobservarea lor nu formézăă vină nicĭ vrednicie de pedépsă. Celea ce s'aŭ statorit prin hotărîrĭ comune și icumenice, acelea trebue să le observe toțĭ; celea ce înse le-a statorit vre unul din Părinții pe sama sa în mod privat, orĭ celea ce le-a hotărît vre un sinod particular, pentru aceia, carĭ le observă, nu formézăă vre o superstiție, dar pentru ceĭ ce nu le-aŭ primit, negligarea lor e de totuluĭ tot neprimejdiósă. Așa își taie și tund uniĭ barba conform obiceiurilor țĕriĭ sale; altora dimpotrivă li-se interzice acésta chiar și prin decrete de ale sinódelor. Acestea tóte aveaŭ să se zică într'un chip potrivit și cuviincios; noĭ am făcut-o prin acésta. — Așa ajunăm noĭ numaĭ într'o singură Sâmbătă, și dacă am ajuna și în cele alalte, asta s'ar părĕ a fi vrednic de mustrat; dar alțiĭ ajună în maĭ multe Sâmbete, și tradiția de acolo crede a fi raportat prin obicĭnuință învingere asupra canonuluĭ și a fi scăpat astfel de mustrare. În Roma nu se póte găsi preot, care să fie căsătorit cu căsătorie legitimă; ér noĭ am primit învățătura, ca pe ceĭ căsătoriți numaĭ odată să-ĭ înălțăm la preoție, și dacă óre cine ar recusa a primi din mânile lor trupul Domnuluĭ, noĭ l-am escomunica de tot, de óre ce noĭ pe ceĭ ce abrógă legea căsătorieĭ, îĭ punem pe o trépță cu ceĭ ce fac din desfriŭ lege. Maĭ departe la noĭ se osîndesce ca un pĕcătos mare acela, care ar conferi unuĭ diacon episcopia sărind preste diaconie; la alțiĭ înse e tot una a consacra pe óre cine de episcop nemijlocit de la preoție orĭ de la diaconie, și anume cu ocolirea trepteĭ din mijloc; și totuși e mare deosebire între acestea. Diferite sînt după diferitele graduri ale chirotonieĭ rugăciunile și riturile, diferite funcțiunile, timpurile și scrutiniile, carĭ aŭ să se observe. Dar dacă óre cine obiceiurile acestea nu le-a moștenit ca lege, el pentru neobservarea lor tot de una va afla o justificare chiar în acésta și pentru aceea nu se va pedepsi. Dar dacă óre cine nu le observă la noĭ, el nu póte să afle nicĭ cea maĭ mică indulgință; căcĭ călcarea legilor maĭ puțin importante, dacă rĕmâne nepedepsită, duce la călcarea celor maĭ marĭ și maĭ importante. În multe părțĭ se opresce călugărilor de totuluĭ tot a mânca carne, nu pentru desprețuirea acesteĭ mâncări, ci din motivul asceseĭ; în alte părțĭ observă eĭ înse abstinența acésta numaĭ pe un anumit timp. Eŭ am auŭit dela ómenĭ fórte vrednicĭ de credință, că în Alexandria fiitorul episcop trebue să promită, că nicĭ

o dată nu va observa abstinența de la mâncări de carne, ceea ce s'a introdus acolo din prilejul unuĭ eveniment special. La noĭ călugării nu se desbracă de haĭna călugărésca pentru a se îmbrăca în cea a clericilor; ér alțiĭ, când vor să înalțe pe vre un călugăr la vrednicia episcopéscă, îĭ schimbă portul de până aci și-l tund pĕrul capuluĭ în forma unuĭ cerc. Așa e în lucrurĭ de acelea, prin carĭ nu se vatĕmă nicĭ credința nicĭ vre o lege, a căreĭ putere obligătóre e universală; fiind că cele alalte legĭ și obiceiurĭ sînt diferite la diferitele biserici și popóre, de aceea nimenĭ, care scie, să judece drept, nu va învinovăți pe uniĭ pentru observarea, ér pe alțiĭ pentru neobservarea lor.“ [1])

Dacă Fotie a scris vre o dată adevĕrul, l-a scris fără îndoélă atunci, când a scris lucrurile acestea. Adevĕrat, că Fotie deja la câțiva ani după aceea, adecă în an. 867, a aflat a fi cu cale, să proclame desbinarea bisericiĭ bizantine de cătră cea romană între altele și din motivul, că apusaniĭ în sĕrbătórea Pascilor se obicĭnuesc a oferi luĭ Dumnezeŭ pe altariŭ și un miel, că preoțiĭ apusaniĭ nu se sfiesc a-și rade bărbile, și că episcopiĭ apusaniĭ consacră diaconi întru episcopĭ fără de a le conferi mai întâiŭ preoția etc. Însĕ orĭ care om, care cugetă asupra lucruluĭ în mod obiectiv, va trebui să constate, că adevĕrul l-a spus Fotie în an. 861, ér nu în 867.

Și dacă e așa, atunci ce mai rĕmâne din „nenumĕratele erese“ ale Papilor de la Roma? Rĕmân cinci diferințe dogmatice dintre biserica Papilor și dintre biserica luĭ Fotie: despre procesiunea Spiritului sfînt, despre purgatoriŭ, despre materia s. Euharistiĭ, despre legătura matrimonială și despre primatul episcopului Romeĭ.

(Va urma.)

Relațiunile administrative și eclesiastice ale Românilor din provința Beiușului între vecul 13—16.

(Continuare.)

II.

Forma guvernării.

Deja în comițiile Ungarieĭ ținute la 1291 s'a fost statorit, că *„preste popórĕle Archiepiscopilor, Episcopilor și ale Bisericilor privilegiate în cele temporale nicĭ un judecător să nu pótă judeca, fără numaĭ însu-și regele“*. [2])

A bună samă, că din plinirea acesteĭ puterĭ iudiciare regescĭ reservate s'a împărtășit în decursul timpuriloŕ atât episcopatelor cât și unor capitule rom. cat. acel privilegiŭ, că popórĕle locuite pe teritoriul dominiilor episcopescĭ respective capitulare chiar și în *cele temporale* erau esemte de sub ĭurisdicțiunea diregĕtoriilor regnicolare, și titulo *iuris dominii* erau supuse numaĭ ĭurisdicțiuniĭ superióre a organelor acelor auctorități eclesiastice.

Un atare privilegiŭ se dă episcopuluĭ din Transilvania la 1245 prin regele Bela al IV-lea statorind, ca „popórĕle de pe posesiunile episcopescĭ să fie libere, esemte de sub ĭurisdicțiunea Voĭvoduluĭ, a Comițiilor parochialĭ orĭ a altor judecătorĭ și *să fie supuse numaĭ judecății episcopului și a regeluĭ*“.

Ĕră la an 1289 regele Ladislaŭ IV împarte tot acel privilegiŭ și capitululuĭ Albens din Transilvania.

Cumcă episcopul din Orade din timpurĭ vechĭ asemenea s'a bucurat de acel privilegiŭ, se vede din scrisórea regeluĭ *Carol Robert* de dto Wisegrad feria sexta prox. ante quindenam Epiphaniae anni 1327, prin care cofirmă acea libertate a bisericiĭ din Orade *concésă aceleia încă din vechime*, ca nicĭ un judecător alĭ țĕriĭ să nu aĭbă drept de judecată preste îobagiiĭ numiteĭ biserici. [1])

Drept aceea în tenórea acestuĭ privilegiŭ față de Româniĭ locuitorĭ pe teritoriul dominiilor episcopescĭ episcopul din Orade era *forul suprem de judecată și de apelată*. Nu numaĭ atâta, ci pe cum se va vedé mai jos, preste Româniĭ din provința Beiușuluĭ nicĭ castelanul episcopesc nu avea putere de judecată, ci causele Românilor se pertractaŭ și se decideaŭ în forul *propriŭ național* compus din cneziĭ aleșĭ și adunați sub presidiul Voĭvoduluĭ.

Forul acesta de judecată era compus astfel:

a) *Președintele* foruluĭ era *voĭvodul* respectiv, ĕră *judecătorĭ 12 cneziĭ aleșĭ*.

Alegerea acestora se făcea tot pe rînd din numĕrul tuturor cneziloŕ apțiĭ pentru acea diregĕtorie.

Dela alegere numaĭ aceĭ cneziĭ eraŭ eschișĭ, carĭ încă nu eraŭ în vrîstă de 25 anĭ orĭ eraŭ de tot bĕtrânĭ, slăbănogĭ, pe cum și ceĭ nebunaticĭ. Alegerea se întîmpla de două orĭ în fie care an, adecă tot pe $^1/_2$ an odată, cât durata funcționăriĭ celor aleșĭ ținea de la s. Ilie până la octava Botezuluĭ și dela acest timp ĕrăși până la s. Ilie.

Ceĭ aleșĭ puneaŭ juràmînt, și din acéstă causă se și numiaŭ „cneziĭ juraț[i]“. [2])

Cum s'a zis, președintele acestuĭ for a fost voĭvodul, numit și *crainic*, orĭ vicevoĭvodul.

b) Tóte causele litiganților se pertractaŭ, se decideaŭ, se judecaŭ și se terminaŭ înaintea și prin sentența orĭ judecata foruluĭ numit.

Apelata în contra judecății foruluĭ cneziloŕ se făcea nu la castelanul provinței, ci de-a dreptul *la scaunul episcopesc*, decisiunea căruia era definitivă și esecutabilă.

c) Pedepsele dictate prin judecată în banĭ orĭ naturaliĭ, carĭ se află sub numirea de *„birșag“*, aŭ fost valabile și definitive și încă așa, că castelanul orĭ voĭvodul respectiv n'avea dreptul nicĭ puterea de a esecua mai mult, de cât era statorit prin sentența foruluĭ.

Escepțiune numaĭ atunci avea loc, dacă de es. forul episcopesc ca ultima instanță orĭ pentru înfrînarea celor judecațĭ ca criminalĭ, orĭ pentru mai buna conservare și susținere a păcĭĭ provinceĭ ar fi statorit o pedépsă mai mare în banĭ orĭ în naturaliĭ.

d) Pedepsele statorite prin sentența definitivă numaĭ voĭvodul saŭ crainicul avea dreptul, să le încasseze, ĕră nicĭ de cât castelanul orĭ vicecastelanul.

La cas, când în restimp de 15 zile voĭvodul nu ar fi încassat pedepsele saŭ birșagurile, atunci castelanul avea dreptul și puterea, ca pentru acele birșagurĭ nu să esecueze pe cel judecat, ci să pemnoreze pe însu-și voĭvodul. Și pentru ce acésta? Pentru că din suma birșagurilor $^2/_3$ părțĭ se cuviniaŭ castelanuluĭ.

De cumva cel judecat avea maĭ multă avere, de cât făcea suma birșaguluĭ dictat, atunci cel judecat la atare birșag numaĭ la acel cas se putea osîndi la închisóre, dacă s'ar fi aflat vinovat de ceva crimă scelerată, ca de es. de furtișag, înșelăciune, ucidere, adulteriŭ orĭ altele, orĭ dacă anumit ar fi fost osîndit la închisóre.

e) Membriĭ foruluĭ judecătoresc pe lângă onórea diregĕtorieĭ, ce o purtaŭ, se bucuraŭ și de nisce favoruri. Așa *voĭvodul* avea $^1/_3$ parte din birșagurile dictate. *Cneziĭ*, carĭ funcționaŭ începênd de la s. Ilie, eraŭ esemțĭ de la prestarea acelor servițiĭ și solvirea acelor dajdi, carĭ altcum ca cneziĭ eraŭ datorĭ, să le solvéscă episcopuluĭ pe timpul servițiuluĭ lor. Anume de la decime de porcĭ, de la darea alor dóuĕ covórĕ, a unuĭ țol pentru șea, a unuĭ caș și a unuĭ cal, prestațiunile dintre s. Mărie și Crăciun. Ĕră ceĭ în funcțiune începênd dela Botez de a da cele 7 șube (gube), procovița și un cal, prestațiunile pe vremea Rusaliilor.

Forma și modalitatea acésta a administrațiuniĭ este cuprinsă și specificată în epistola episcopuluĭ Ioan din Orade de dto Belenies die sabbati prox. ante festum b. apost. Iacobi 1402. [1])

În epistola acésta numitul episcop ca motiv al supraspecificatelor sale statoriri zice a fi, că *din acel timp, de când a ocupat scaunul episcopesc, s'a nisuit a reforma și regula dispușețiunile cele rele și confuse*, pe cum și *datinile cele nesigure ale Românilor din provința Beiușuluĭ, ca așa acele reforme și regulări să servéscă nu numaĭ spre onórea aceleĭ provințe, carea este „nutritórea curțiĭ episcopescĭ“*“, ci și *spre folosul aceleĭ provințe și spre binele și comoditatea Românilor din numita provință*.

Esaminând maĭ cu de-amĕruntul cele dóuĕ scrisorĭ episcopescĭ, în carĭ se cuprind statoririle specificate maĭ sus, se vede, că:

1. Româniĭ din provința Beiușuluĭ, încă maĭ înainte de ce episcopul Ioan Dominis (1442) ar fi regulat cercul de activitate al foruluĭ de judecată, întru guvernarea administrativă și iudițiară aveaŭ *dispușețiunĭ* și *datinĭ* deosebite, deși acel episcop le numesce *rele, confuse* și *incerte*.. Saŭ cu alte cuvinte pe lângă dispușețiunĭ, póte circumscrise prin ordinațiunĭ orĭ legĭ și regule *positive*, Românii în causele iudițiare se folosiaŭ și de dreptul *consuetudinar*, chiar cum era acésta și la Românii din cele 8 districte românescĭ, unde în causele de succesiune, de limitațiune, de constatare adese orĭ se face provocare la acela *„iure wolachie ita requirente“* orĭ *„iuxta ritum wolachie“*.

2. Că dispușețiunile și datinile acelea reformate prin numitul episcop se datoŕ din timpurĭ maĭ vechĭ, căcĭ acela-și episcop în scrisórea sa din 1444 se provócă la scrisorile predecesorilor sĕĭ episcopĭ.

3. Pe cum în districtul Hațeguluĭ, ținĕtor de castrul regal din Deva, certele obvenitóre *între cneziĭ* se judecă prin *12 juraț[i]* din acel district împreună cu castelanul, ér în districtele românescĭ din Bănat, ca „ius

[1]) Anthim. *Τόμος Χαρᾶς*.

[2]) Ex litter. Andreae III de dto Octav. Kaend. Martii.

[1]) Kereszturi o. c. T. I. pag. 144; Bunyitay o. c. T. II. pag. 240.

[2]) Măcar că din documentul citat maĭ sus (I. 6) s'ar vedé, că cneziĭ și jurațiĭ eraŭ persóne deosebite.

[1]) Bunyitay observă, că aci este de a se înțelege 1442, de óre ce numĕrul ḑecimiĭ e omis, căcĭ numaĭ pe acel timp a fost episcop Ioan Dominis. Cfr. și scrisórea aceluia-și episcop de dto »in Castro Varad. feria sexta proxima ante festum Pentecostes 1444« Bunyitay o. c. T. II. p. 301 sq.

volachie“ se numesce confirmarea prin jurămîntul alor *12 inşi:* aşa vedem şi în provinţa Beiuşului, că forul de judecată consta din 12 cnezi juraţi în frunte cu voivodul ca preşedinte.

Românii din provinţa Beiuşului nu numai prin aceea se deosebiau de ceî alalţi supuşi ai episcopului oradan, că aveau o guvernare specială, aşa zicênd naţională, ci şi prin modalitatea deosebită a servitiilor şi prestaţiunilor datorite episcopului ca domnului de pămînt. Éră-le:

III.

Prestaţiunile iobagilor şi ale cnezilor.

Bunyitay, în opul sĕŭ citat, provocându-se la codicele Batthyanian, [1]) unde se zice, că *„Românii, carî trăesc încă după ritul păgânătăţii, întru prestarea colectelor cu totul se deosebesc de Ungurî“*, pe basa celor produse în acel codice, pe cum şi în tenórea feluritelor scrisorî ale episcopilor oradanî specifică astfel prestaţiunile Românilor datorite episcopului şi capitulului din Orade:

Românii n'aŭ solvit *decime*, după cum şi sinodul al 4-lea Lateranens [2]) a decis, că schismaticiî nu sînt deobligaţi a solvi decime.

În loc de decime Românii solviaŭ episcopului alte prestaţiuni şi încă sub titul îndoit. Anume:

„Ratione quinquagesima“ [3]) (de a 50-a parte) pe timpul Rusaliilor eraŭ datorî *fiecare* şi *în tot anul* a da *a 10-a parte din oî*, ce aveaŭ. Éră pe vremea sĕrbătorii Nascerii Preac. V. Maria (Septembre) *„ratione descensus“* fiecare casă (mansio) a da *o óe* şi în luna lui Decembre *a 10-a parte din porcî.*

[1]) Leges eccl. III. 234. I.

[2]) Can. 53.

[3]) Art. 7 al Reg. Adalbert statorescе: »Lucrum camerae in regno Hungariae, *quinquagesimam* in partibus transilvanicnsibus, ac marturinas in regno Slavoniae exigi consuetas, more alias ab antiquo consueto, exigi faciemus.« Din quinquagesimele regescî, solvite prin Românî, însu-şî regele solvia decimă Archiepiscopului din Strigon. Faţă de quinquagesimele Românilor Paul Bornemissza şi Carol Werner ca comisarî ai lui *Ferdinand I* aşa raportézĕ: »Quinquagesima nobilium habentur pro ordinario regis proventu: exigitur tamen a solis Valachis nobilium Transilvanorum semel in anno.« Adecă din 50 de oî orî capre o óe cu miel, orî o capră cu ied, după 2 porcî marî 2 denarî, tot aşa şi după 2 coşniţe doî denarî. Regele Matia pe Românî locuitorî în teritoriul Saşilor i-a absolvat dela solvirea quinquagesimelor.

Cnezii românî afară de prestaţiunile iobagilor în tenórea convenţiunii încheiate cu episcopul şi după datină mai eraŭ datorî a da fiecare în deosebî şi în tot anul o procoviţă pentru şea, o jumătate de covor (poneavă) şi un caş, éră la anul nouŭ toţi la olaltă (communiter) un cal. [1])

(Va urma.)

[1]) »Communiter vero olahi nostri dant nobis in die strenuarum, in signum dominii equum unum.« Cuvîntul »communiter« se póte înţelege saŭ aşa, că *iobagiî împreună cu cnezii*, saŭ că *cnezii toţi la olaltă* daŭ un cal, orî şi în sensul »de comun, de regulă«.

Bibliografie.

A apărut şi se află de vîndare la tipografia seminarială:

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaş 1896.

Broşura constă din 39 pagine, în carî se daŭ inviaţiunile cele mai bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale şi curatoratele, cum şi privaţiî la aruncarea şi conscrierea dărilor de stat şi anume: 1. a dării de *case,* 2. a dării de *câştig,* 3. a dării după *camete,* 4. a dării *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxeî de scutire* dela *miliţie,* 6. a dării de *arme* şi de *vînat* şi 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Preţul uneî broşurî e **8** cr., expedată franco sub faşe **11** cr.

Instrucţiune

dată de Inaltul ministeriŭ de interne cu privire la *procedura contra morbuluî de ochi:* **„trachoma“**, pentru auctorităţi publice şi învĕţătorî. — Broşura constă din 15 pag. şi costă **5** cr., spedată franco sub faşe **8** cr.

Editor şi redactor respundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Hirdetmény.

Balázsfalvi Klein testvérek csődtömege ügyében a hitelezői választmány a csődleltárban 12716 frt. 90 kr. beszerzési és 8509 frt. 36 kr. becsárban fölvett áruknak — melyekből azonban a csődeljötti foglaltatók javára f. é. január hó 29. és 30. napjain tartott árverésen 583 frt. 91 krczárnyi leütési árban eladott tárgyak, valamint a fenti értékekbe be *nem* számított állványok és egyéb bolti fölszerelvények kiesnek — ajánlati versenytárgyalás útján leendő eladá-át határozta el.

Ennél fogva a jelzett *áruk a következő feltételek* mellett adatnak el:

1. Az árukra a sajátkezüleg irt és aláirt vagy 2 tanú előtt sajátkezüleg aláirt és 10 % készpénzbeli vagy óvadékképes papirbeli bánatpénzzel ellátott zárt ajánlatok 1896. évi márczius hó 22-ik napján déli 12 óráig Balázsfalván alulirt tömeggondnoknál beadandók.

2. A venni szándékozók a hiteles csődleltárt és a fent emlitett árverési jegyzőkönyv másolatát alulirt tömeggondnoknál, az árutárt pedig a helyszinén a délutáni órákban bármikor megtekinthetik.

3. Minthogy a fentemlitett árverésen az eladott tárgyaknak a csődleltár tételeivel való azonositása csak némely tételnél van meállapitva: ennél fogva a most eladásra kerülő tárgyaknak sem mennyisége, sem minősége tekintetében a csődválaszmány és a tömeggondnok szavatosságot nem vállalnak.

4. A választmány — mely az ajánlatok felett f. é. márczius hó 24-én fog határozni — fentartja jogát: a beadott ajánlatok közül bármelyiket elfogadni.

5. Elfogadás esetén köteles a vevő a vételárt f. é. márczius hó 24-én vagy 25-én készpénzben lefizetni és az árutárt legkésőbben ugyanazon hó 30-án átvenni, a mi *átalában* történik; ha tételek szerinti átadást kiván: ez az ő előlegezendő költségén történik.

6. A vétel utáni illetéket a vevő viseli.

7. Ha a vevő a fentebbi feltételek bármelyikének eleget nem tenne: akkor bánatpénzének elvesztése mellett az áruk az ő költsége — és veszélyére ujabb ajánlati verseny, esetleg árverés utján fognak eladatni, de a netaláni többlet a csődtömeget fogja illetni.

Dr. Rónai János s. k.
csődtömeggondnok.

(10) 1—1

Prima lemne de fag
de foc uscate
liferéză loco staţiunea Dános a căiî ferate pe lângă banî numĕraţi fl. 40.— per vagon
Siebenbürger Vereinsbank Actien-Gesellschaft în **Sibiŭ**
(Nagyszeben).
(4) 5—5

(9) 1—10

Josif Gans,
fabricant si reparatoriu de masine agronomice
în Blasiu (Balázsfalva)

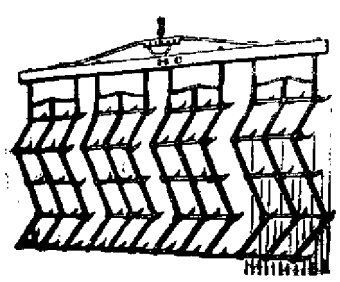

recomandă pe lângă garanţă şi servit solid şi prompt depositul sĕŭ de

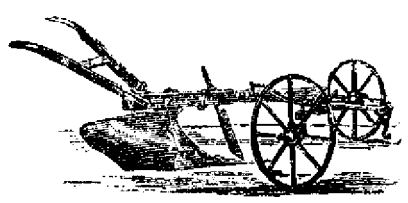

pluguri, maşine de îmblătit, de cusut, de trierat şi de
alte instrumente economice,
tóte din fier bătut.

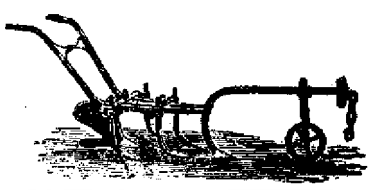

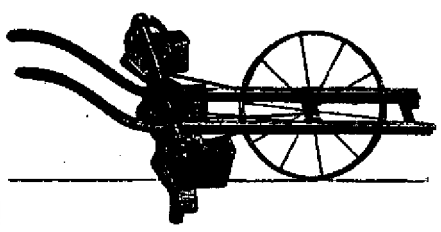

Tóte obiectele amintite se pot procura dela susnumita firmă

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl.. ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs.. ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un sir garmond: odată 7 cr.. a dóua oră 6 cr.. a treia oră 5 cr., şi de fiecare publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redactiunea si Administraţiunea Uniriĭ» în Blaş.

Anul VI. Blaş 21 Martiŭ 1896. Numĕrul 12.

Agonia liberalismului.

Judecând după tóte semnele, zilele liberalismuluĭ par a fi numĕrate.

Revoluţiunea franceză a ridicat la valóre sistemul liberal sub formulele cele maĭ seducĕtóre, şi omenimea înota în veselie, şi rĕsunaŭ tóte ţĕrile de frasele umflate ale egalităţiĭ, libertăţiĭ şi frăţietăţiĭ.

Asta s'a întîmplat înainte de asta cu un veac, şi de atuncĭ rînd pe rînd tóte ţĕrile s'aŭ silit a se ferici cu binecuvîntările acestuĭ sistem.

Sfârşitul vĕculuĭ trecut a născut liberalismul, şi sfârşitul vĕculuĭ nostru pare, că voesce, să-l îngrópe.

Un veac nu e mult în viaţa popórĕlor. Şi totuşĭ câte desastre, câte nefericirĭ a adus acest sistem asupra tuturor popórĕlor Europeĭ în timp de un veac.

Ar fi imposibil a descrie chiar şi pe scurt aceste desastre. E de ajuns a releva, că ordinea morală a societăţiĭ omenescĭ s'a sguduit, că s'a turburat ordinea dintre elementele alcătuitóre a vieţiĭ publice, că în locul omenieĭ a ajuns la domnie şarlataneria, în locul caractĕruluĭ făţăria, în locul luĭ Dumnezeŭ — diavolul.

Şi étă că n'a trecut încă un veac, şi naţiunile s'aŭ şi trezit din beţia de cuvinte fără rost ale liberalismuluĭ, şi o îmbucurătóre reacţiune începe a-şi câştiga domnia preste sórtea deosebitelor popórĕ, o reacţiune cu menirea de a aşeda societatea pe vechile eĭ base sub ocrotirea atotputerniculuĭ Dumnezeŭ.

În Germania catoliciĭ sînt imitaţi de protestanţĭ în silinţa de a da ultima lovitură liberalismuluĭ fără Dumnezeŭ. Belgia, pepiniera liberalismuluĭ, deja de un deceniŭ a scuturat ruşinosul jug al liberalismuluĭ şi lucră neobosită pe calea regenerărĭĭ sociale. Anglia de maĭ înainte încă s'a pus pe temelĭĭ conservatóre. În Spania liberalĭĭ înşi-şĭ s'aŭ grăbit a desbrăca haĭna liberală. În Austria tocmaĭ acum e pe cale marele şi admirabilul proces de regenerare, în fruntea căruia staŭ bărbaţĭ ca Lueger şi prinţul Lichtenstein. Rusia din capul loculuĭ n'a dat întrare liberalismuluĭ, ér pe Italia o întĕrcă tocmaĭ acum de liberalism regele Menelic.

Aŭ maĭ rĕmas între deosebitele ţĕrĭ sub regim liberal numaĭ patria nóstră şi România. Dar nicĭ nu e mirare. Efectele revoluţieĭ franceze aŭ ajuns la noĭ abia înainte de asta cu 50 de anĭ. Şi mulţămită ceriuluĭ, instituţiunile liberale încă nicĭ nu aŭ apucat, să fie întroduse tóte în ţara nóstră, ér unele din cele maĭ de frunte n'aŭ ajuns încă a-şi serba nicĭ iubileul de un an.

Nu póte decĭ surprinde nicĭ aceea, dacă până acum n'am reuşit a scutura jugul liberalismuluĭ.

Sîntem însĕ pe calea cea bună. Poporul a învĕţat nu numaĭ din păţanie proprie, ci şi din păţania altora, şi cu tóte că prin meschine uneltirĭ a succes a trece prin legislaţiune legile liberale, totuşĭ poporul le-a urît dintru început şi continuă a le urî tot maĭ mult pe zi ce merge.

Pare a fi şi mâna luĭ Dumnezeŭ la mijloc; pare că Dumnezeŭ în tóte ţĕrile de o dată vre să îngrópe liberalismul. La noĭ întru adevĕr în timpul din urmă atâtea compromisiunĭ s'aŭ descărcat pe capul întreguluĭ sistem liberal, încât şi fără voe vedĭ, cum lucră Nemesis.

Pe zi ce merge scandale nóuĕ se descoper, pe zi ce merge se desvĕlesce hîdósa figură a liberalismuluĭ dominant. E ceva îngrozitor, e ceva nedescriptibil de greţos, ce trebue să vedem zi de zi. E trupul plin de rane, de bube, de putregaiŭ, de infecţie a uneĭ fiinţe, la care îĭ zice liberalism.

Dar laudă fie Domnuluĭ! Descoperirea scandalelor, desvĕlirea bubelor e începutul lecuirĭĭ. Naivĭĭ, carĭ credeaŭ orbiş în frasele bombastice ale celor cu liberalismul în gură, încep a se desmeteci, încep a vedé, ce prăpastie este, în care aŭ ajuns, şi înşi-şĭ matadorĭĭ aŭ cam perdut curajul vĕdênd, cum fărădelegile lor ajung la lumina zileĭ.

Este datorinţa tuturor fiilor credincioşĭ aĭ patrieĭ, să dea mâna, ca mormîntul să se închidă cât maĭ curênd preste cadavrul liberalismuluĭ. Liberalismul deja e cadavru, şi dacă nu va fi îngropat, va infecta numaĭ aerul.

Feuilleton.

Din istoria viţeĭ de vin.

(Continuare.)

Deja icónele de pe monumentele cele maĭ vechĭ ne arată, cu câtă grije se cultiva în Egipt viţa. O trăgeau pe spaliere în chipurĭ diferite: acum aşa, că viţele formaŭ filigorĭĭ. pe sub carĭ treceaŭ ómenii. acum în şiruri óble şi continue, printre carĭ umblaŭ. Se împlântaŭ în pămînt stîlpĭ văpsiţĭ frumos, carĭ purtaŭ leţele orizontale. orĭ se împlântaŭ stîlpĭ simplĭ, carĭ se sfârşiaŭ în forma uneĭ furcĭ, între córnele căreia se aşedaŭ leţele orizontale. Printre stîlpiĭ aceştia maĭ înaltĭ se împlântaŭ altĭ stîlpĭ maĭ scurţĭ, carĭ purtaŭ viţe maĭ micĭ. Numaĭ în casurĭ escepţionale se lăsaŭ viţele fără razim, ca să formeze tufe. Nicĭ o dată nu lăsaŭ, ca viţelor să le servéscă arborĭĭ de razim, pe cum era obiceiul în Italia (Virg. Georg. 2, 89; Horat. Epod. 2, 9. 10; Plin. XVII. 22) şi pe cum s'a conservat obiceiul acesta în Italia până în ziua de astăzĭ. Despre aranjarea viilor în Palestina cea veche nu aflăm nimica. Că aranjarea acésta şi aci consuna cu cea din Egipt, se póte conchide de acolo, că ea în Palestina s'a conservat până în ziua de astăzĭ prin ţinuturile acelea ale Palestineĭ, în carĭ viţa se cultivă în mĕsură maĭ mare şi nu se simţesce lipsă de lemne. Despre împrejurimea Ierusalimuluĭ scrie Tobler: „Viţele cele maĭ multe, carĭ le-am vĕdut, zăceaŭ numaĭ pe pămînt, cele alalte se ridică până la 1 m, a rare orĭ are vre una razim.“ Călătoriul Robinson descrie astfel viile de lângă Chevron: „Viţele se plantézĕ deosebite în şiruri în depărtare de 3 m de olaltă. Trunchiul îl lasă. să crésca până la înălţime de cel puţin 2 m, apoi îl întăresc inclinat de un stîlp tare. ér mlădiţele le lasă, să crésca, să trécă dela o viţă la alta şi împletindu-se să formeze un gard viŭ. Une oria plecă dóuĕ şiruri cătră olaltă aşa, că mlădiţele formézĕ un fel de coridor. Mlădiţele acestea se taie tómna.“ În nordul Palestineĭ, unde pămîntul e fórte petros, de-a lungul Hermonului, lasă viţele, să zacă pe pămînt. Se adun adecă petrile în grămezĭ paralele de o lărgime cam de 1 m, viţa se plantézĕ chiar lângă grămada de petrĭ, ér mlădiţele se trag cruciş preste grămadă; astfel strugurul, ce ajunge, să zacă pe grămada de petrĭ, primesce căldură şi nemijlocit de la sóre şi şi din petrile încălţite de razele sórelui. Alt cum stă lucrul cu viţele acelea, carĭ se plantézĕ singuratice în grădinĭ, curţĭ orĭ de-a lungul zidului uneĭ case. Acestea se întind pe leţe orĭ pe o gratie în înălţime şi în lăţime aşa, cât îmbracă întrégă laturea caseĭ, acopere întrégă curtea orĭ formézĕ o filigorie largă. Atarĭ esemplare uriaşe de viţe aŭ avut poeţiĭ şi profeţiĭ înaintea ochilor în asemĕnările sale. Ps. 79, 9 urr.: „Via din Egipt aĭ mutat, gonit-aĭ némurile, şi o aĭ rĕsădit pe ea. Cale aĭ făcut înaintea eĭ şi aĭ sădit rădăcinile eĭ, şi a umplut pămîntul. Acoperit-a munţiĭ umbra eĭ, şi mlădiţele eĭ cedriĭ luĭ Dumnezeŭ. Întins-a viţele sale până la mare şi până la riurĭ odraslele sale.“ Ezechiil 19, 10 ur.: „Mamă-ta ca o viţă, ca o flóre de rodie în apă rĕsădită róda eĭ, şi odrasla eĭ s'a făcut din apă multă. Şi s'a făcut eĭ toég de putere preste némul povĕţuitorilor, şi s'a înălţat cu mărirea sa în mijlocul rădăcinilor şi a vĕdut mărirea sa întru mulţimea stîlpărilor sale.“ Tóte viile se încunjură cu zidurĭ orĭ cu gardurĭ şi se păzesc, căcĭ fără de acest scut curênd le-ar strica pasĕrile, animalele câmpuluĭ şi ómeniĭ. Vulpiile şi şacaliĭ nu numaĭ mânâncă cu mare plăcere strugurĭĭ, ci rîmă şi pămîntul şi rod cójea viţelor. Încă şi maĭ marĭ sînt pagubele, ce le fac în viĭ turmele de la păşune,

Reacțiunea s'a început. Este datoria naționalităților, este datoria nóstră a Românilor, să conlucrăm la nimicirea sistemului actual liberal, ca viitorul veac să ne rĕsară cu binefăcĕtorul sóre al libertății creștine.

„Scólele nóstre poporale." Sub acest titul „Tribuna" din 20 a c. reflectézĕ la primul nostru din numĕrul trecut.

Ne-aŭ făcut o bucurie nespusă fraților de la „Tribuna" prin aceea, că s'aŭ încercat a dovedi, că „conclusiunea, la care autorul ajunge, se pare cel puțin prea cu multă resignațiune făcută". Nimenĭ nu s'ar bucura mai mult de cât noĭ, dacă s'ar puté zice, că încercarea acésta a și reușit.

„Avem cu toții o comóră naturală: *abnegațiunea*. Cu ea putem stórce apă din pétră, putem lua averĭ, și de unde ni-s'ar părĕ, că nu-s." Acesta e argumentul cel mai de frunte al „Tribuneĭ".

Dar apoĭ face totuși concesiunea: „Aŭ apelat și eĭ (confrații de la Blaș) destul la iubirea de neam a poporului și la marinimia celor ce aŭ."

Da, noĭ am făcut acest apel.

S'a făcut încercarea de a crea un fond scolastic. Fruntașiĭ nostri laicĭ, ceĭ „ce aŭ", s'aŭ obligat a concurge și eĭ în fie care an la crearea acestuĭ fond. Și ce s'a ales din tot lucrul? Fondul s'a ales singur numaĭ cu miiuțele, pe carĭ fericitul mitropolit Vancea și-le-a cruțat așa zicĕnd dela gură.

Am apelat la iubirea de neam a poporuluĭ și am inițiat „Colecta cruceriului". Și ce a resultat și din încercarea acésta? O colectă de abia 2000 fl.

Unde e dar acea „comóră naturală, *abnegațiunea*".

Noĭ nu sîntem ómeniĭ, carĭ să desperăm. Dar după esperințele de până acuma trebuia să ne batem capul și să vedem, cum ar puté să se mântuéscă totuși, ce póte să se mântuéscă.

Dacă s'ar dovedi, că „abnegațiunea" aceea a Românilor, ce se laudă așa de frumos în „Tribuna", e un lucru, care esistă, noĭ bucuroși am retrage sfatul, care l-am dat în numĕrul trecut.

Maĭ reflectăm și la cuvintele următóre: „*Ignoranța, orĭ cât de condamnabilă ar fi ea, ne-a putut conserva secolĭ de-a rîndul.*"

Numaĭ cât astăzĭ nu maĭ putem scăpa cu ajutoriul eĭ. Astăzĭ legea oblégă pe prunciĭ, să cerceteze școla, și dacă noĭ nu susținem școlă, se îngrijesce statul, ca să se întemeieze școlă comunală orĭ școlă de stat.

În sfîrșit maĭ reproducem ca un lucru simptomatic cuvintele următóre: „Nu sîntem așa de sĕracĭ, în cât să fim siliți a ne vinde pe noĭ înși-ne. Ĕr între împrejurările de azĭ primirea ajutoriului de la guvern e egală cu o vindere."

De riscarea acestor cuvinte la adresa nóstră de astă dată vom numaĭ să ne mirăm, și sperăm, că „Tribuna" va aduce în dată o declarare, care să ne satisfacă pe deplin. A dóua óră nu ne-am mărgini numaĭ la atâta, ci am cerca în alt chip, să impunem respect față cu curățenia sentimentelor nóstre.

Afacerea Fejérváry-Kasics. — Se pare, că anul milenar este anul scandalelor. Magiariĭ până la serbările milenare vor, să măture tot, ce e necurat în viața lor publică. Numaĭ de le-ar succede. Partidul liberal, care e la putere, se face a ignora și desprețuĭ, ceea ce descopere oposiția, și când cu ignorarea nu merge, începe a-și netedi pĕcatele și a scusa pe pĕcătoși.

Opiniunea publică de presente e preocupată maĭ ales de afacerea Fejérváry-Kasics. Consilieriul ministerial în retragere Kasics Péter încă în anul trecut a publicat prin ziare maĭ mulți articoiĭ insultătorĭ la adresa ministruluĭ de honvedĭ br. Fejérváry. Acesta sub cuvînt, că Kasics nu ar fi cu mintea întrégă, l-a ignorat. Kasics nu se vede a fi nebun, pe cum îl ține Fejérváry. El de curênd a publicat o fóe volantă, în care îl acusă pe ministrul Fejérváry, că violézĕ constituțiunea, că minte regelui și națiuniĭ, că sub diverse pretexturĭ a tras pe nedreptul 100,000 fl. din averea țĕriĭ. Îl numesce nemernic și laș, care nu cutézĕ a păși în contra luĭ pe calea legiĭ bine sciind, că Kasics are dreptate. În fine Kasics provócă pe ministrul de honvedĭ, să-l acuse. La pretinsele mișeliĭ br. Fejérváry ar avé de complice pe secretarul de stat Gromon Dezső. Fóea volantă se ocupă și de afaceri familiare de ale luĭ Fejérváry.

Tótă lumea se aștepta, ca ministrul Fejérváry să-și rehabiliteze pe calea legiĭ onórea vătĕmată, să acuse pe Kasics, ca dacă e nebun, să ajungă, unde i-se cade a ședé, ĕră dacă e maliții0s, să-și priméscă pedépsa meritată. Dară Fejérváry a recurs la un mijloc numit pe nedreptuĭ cavaleresc spre a-și repara onórea: a provocat pe Kasics la duel. Tot asemenea a făcut și secretarul de stat în ministeriul de honvedĭ Gromon. Secundanții luĭ Kasics aŭ declarat, că acesta nu va duela cu Fejérváry, până când Fejérváry nu-și va retrage afirmarea din „Pester Lloyd" 2 Ian., că adecă Kasics ar fi nebun; dela un nebun nu póte cere nimenĭ satisfacție și încă cu arma. Neretrăgêndu-și Fejérváry ceie scrise în „Pester Lloyd", duelul trebue să rĕmână. Cu Gromon încă nu se dueléză Kasics, de óre ce secundanții nu s'aŭ putut uni cu privire la condițiunile duelului. În chipul acesta lucrul a rĕmas în suspens.

Cestiunea s'a încurcat prin aceea, că corpul generalilor și colonelilor de la honvedime a ținut în 14 a c. o conferență, în care a votat încredere luĭ Fejérváry și luĭ Gromon, și după conferență le-a adus omagiĭ. Este cunoscut, că militieĭ nu-ĭ este permis a se amesteca în politică, afacerea înse e de natură politică. Maĭ de parte br. Fejérváry, de și e militar, dară pe timpul, cât este ministru, se consideră de dignitar civil, ĕră Gromon e civil. Ce aŭ decĭ de a se pronunța generaliĭ în o cestiune politică civilă? E fórte probabil, că ovațiunile generalilor să fie obiectul unor interpelărĭ și desbaterĭ furtunóse în dieta țĕriĭ.

Partidul guvernamental încă a aranjat o demonstrație pentru Fejérváry și Gromon

---

sĕlbătĕcimile alpine și animalele răpitóre. Viile în Orient nu pretind oboséla și munca aceea, carea pe la noĭ ocupă pe vințelerĭ așa de mult. Isaie 5, 1 ur.: „Vie s'a făcut iubitului în corn, în loc gras, și o am îngrădit și am făcut împrejur șanț și am sădit viță alésă." După pregătirea pămîntuluĭ are via lipsă numaĭ de udare prin ploĭ din ceriŭ, dacă nu e cu putință udarea eĭ artificială prin fântânĭ și canalisărĭ conduse dela isvórĕ. De aceea în desemnurile egiptene în jurul viilor de comun se vede și apă. De aceea zice Ezechiil 19, 10: „Mamă-ta ca o viță, ca o flóre de rodie, în apă rĕsăditĕ róda eĭ, și odrasla eĭ s'a făcut din apă multă." La III Moĭsi 25, 3 ur. se dispune despre anul sabatic: „Șese anĭ veĭ tăia via ta și veĭ aduna róda eĭ, ĕră în al șeptelea an sâmbătă odihnă va fi pămîntuluĭ, sâmbătă Domnuluĭ, via ta nu o veĭ tăia." Aci se înțelege tăiarea vieĭ, ce se face tómna după culeș, când vița se taie așa, că se lasă numaĭ 3—4 ramĭ până la înălțime de 2 m. În decursul anuluĭ nu se fac atarĭ tăiărĭ de ale viteĭ, căcĭ frunza are să servéscă de scut în contra arșiteĭ celeĭ marĭ a sóreluĭ.

Strugurĭ singuraticĭ se coc și în Orient de timpuriŭ, în munții Iuda deja de prin Iuniŭ. Culesul viilor în ținuturile maĭ călduróse se începe cu începutul luĭ Septembre. De óre ce de culeș se ține și tescuitul, și de óre ce în ținuturile maĭ înalte lucrul secerișuluĭ și trieratuluĭ se începe maĭ târziŭ, amîndóuĕ pot să ocupe pe țĕran până în luna luĭ Octobre. De aceea binecuvîntarea, ce o lega Dumnezeŭ de observarea legiĭ luĭ, între binefacerile cele temporale ale sale cuprindea și acésta: „Voiŭ da vóuĕ ploĭ în vremea sa, și pămîntul va da rodurile sale, și lemnele câmpilor vor da rodul sĕŭ, și va ajunge trierișul vostru la culesul viilor, și culesul va ajunge la sĕmĕnătură" (III Moĭsi 26, 4 ur.). Așa și la Amos 9, 13: „Va apuca trierișul pe culeș, și se va cóce strugurul întru sĕmînță, și vor pica munții dulcéță, și tóte délurile împreună odrăslite vor fi."

Culesul încă și în ziile nóstre e în Palestina un timp de veselie generală; cu cât maĭ vîrtos va fi fost așa în zilele cele fericite de odinióră ale acesteĭ țĕrĭ! Maĭ ales tescuitul era împreunat cu cântărĭ și vorbe vesele. Veselia acésta o dovedesc icónele bărbaților, carĭ ținêndu-se de funiĭ orĭ de lemne calcă strugurii și cântă. La Israiliți la culeș eraŭ în obiceiŭ chiuiturĭ și cântărĭ vesele, și dacă acestea lipsiaŭ, acésta era semnul, că țara e pustiită. Isaie 16, 10: „Și se va lua bucuria și veselia din vii, și în viile tale nu se vor veseli și nu vor călca vinurĭ în tescurĭ, că aŭ încetat." Ieremie 48, 32: „Ca plânsul luĭ Iazir plânge-te voiŭ, vie Aserima, vițele tale aŭ trecut marea, preste culesurile tale perire a căḑut. Să fie arsă bucuria, și veselia de la Moabitida, și vin era în tescurile tale, diminéța nu aŭ călcat, nicĭ în de sară n'aŭ făcut."

Strugurii culeși nu-i duceaŭ acasă, ci-i tescuiaŭ la vie. Fiesce care vie avea după putință téscul sĕŭ. Téscurile acestea se înșiră între monumentele cele maĭ interesante ale Palestineĭ și sînt singurele rĕmășițe ale vieții culturale cele vechĭ și mărturiĭ neînfrânte despre cultura viteĭ în ținuturĭ de acelea, pe carĭ astăzĭ numaĭ Beduinii le maĭ cutrieră Colniciĭ Iudeeĭ de méză zi aratĕ fórte multe téscurĭ, și Tristram a aflat téscurĭ de acestea aprópe în fie care escursie, carea a făcut-o în ținutul puțin esplorat dintre Chevron și Berseba. În laturea rĕsăriténă a descoperit 11 și aprópe de Chaifa 4 téscurĭ; a găsit multe și în Galilea, maĭ ales în jurul Cadesuluĭ. Alțĭ călătorĭ nu le-aŭ băgat în samă, de óre ce ele în casurile cele maĭ multe eraŭ acoperite cu verdéță și îngropate cu pămînt. Tristram zice, că în ținuturile muntóse te lovescĭ aprópe pe fie care colină de ele cu piciorul. Téscul (gath) constă dintr'o trócă, în care se turnaŭ strugurii, și dintr'un șteand, în care curgea mustul. Tróca și șteandul nu sînt înse de lemn, ci sînt săpate în stîncă. Tróca e maĭ la înălțime, și într'însa se călcaŭ strugurii, și mustul curgea prin una orĭ maĭ multe găurĭ în șteand, care era săpat maĭ adânc. Tescuitul se făcea numaĭ așa, că se călcaŭ strugurii, și era un lucru obositoriŭ. În

în ședința din 17 a c. În cuvîntul de deschidere președintele clubului br. Podmaniczky a numit pe Kasics „bravo", pentru care numire acesta a inacționat pe Podmaniczky. Pe cum se vede, afacerea în loc de a se resolvi se complică tot mai tare și póte că se va termina cu resturnarea lui Fejérváry. Acésta e pedépsa meritată a liberalilor, cari de un pătrar de secol tot încurcă țele acestei țări și o împing spre ruină economică și morală.

Asigurarea dreptului de alegătoriu. — Nimic nu s'a accentuat în ziaristica română așa de mult ca organisațiunea nóstră politică în comune și în municipii. Cu tóte acestea pe terenul acesta nu s'a făcut de cât fórte puțin.

Cine se îngrijesce de esemplu la noi, ca acei români, cari aŭ atâta dare, câtă este prescrisă pentru a puté fi cineva alegătoriu de deputat și de membru în congregațiune, să o și plătéscă faptice la timpul sĕŭ și ast fel să nu-și pérdă acel drept prețios?

Și să nu crédă cineva, că dacă noi nu alegem deputați în parlament, pentru că am enunțat pasivitatea, nu ar fi de mare importanță, să arĕtăm, că avem mulți alegători.

Pasivitatea în prima linie are de scop manifestarea nemulțămirii românilor cu stările actuale politice nepriincióse desvoltării nóstre naționale. Ca acésta manifestațiune să impună guvernanților nostri, este neapĕrat de lipsă, să dovedim, că mare este numĕrul românilor, cari, de și îndreptățiți a-și alege deputați, nu o fac acésta, pentru că sînt nemulțămiți cu situațiunea politică, ce li-s'a creat.

Dar abstragênd de la acésta, este cunoscut, că programul național de la 1881 ne impune datorința strictă, să desvoltăm cea mai intensivă activitate pe terenul politicii comunale și municipale.

Ori unde s'aŭ făcut încercări serióse de luptă pe terenul acesta, am dobîndit resultate frumóse. Dovadă ne sînt despre acésta alegerile municipale de la sfârșitul anului trecut.

Este deci de lipsă, ca începutul acesta frumos să-l continuăm cu energie, prudință și perseverantă. În fie care comună ar trebui, să avem unul saŭ mai mulți bărbați de încredere, cari să se oblige a studia legea comunală, a lumina pe români despre datorințele și drepturile lor față de comună, și a-i organisa ast fel, în cât, ori de câte ori este vorba de interesele nóstre naționale, religióse și culturale din respectiva comună, să fie toți una. Acești bărbați de încredere ar trebui apoi, să se îngrijéscă, ca românii, cari aŭ atâta dare, câtă se recere pentru dreptul de alegătoriu dietal și municipal, să nu lipséscă din lista alegătorilor.

Articlul de lege XXXIII din 1874 spune, că cine până în 15 Aprilie nu-și plătesce darea de pe anul precedent, nu póte fi pus în lista alegătorilor dietali și municipali. Din causa restanțelor de dare pe basa legii acesteia fórte mulți români sînt lăsați a fară din lista alegătorilor.

Darea ori cine trebue să și-o plătéscă, că dacă nu, o scot cu esecuțiune. De aceea este mai consult, să o plătim la timpul sĕŭ, căci prin acésta ne asigurăm dreptul de alegătoriu.

Facem deci apel către cărturarii nostri de la sate, cari sînt însuflețiți pentru înaintarea némului nostru, să facă atenți pe românii nostri, cari după dare ar trebui, să fie alegători, să și-o plătéscă până în 15 Aprilie a. c. așa, în cât până atunci ei să nu fie în restanță nici cu un cruceriŭ de dare de pe anul trecut 1895, căci numai așa vor puté intra în lista alegătorilor din 1897. Dacă nu s'ar puté face acésta pe altă cale, ar fi bine, ca respectivii să ieà banii de lipsă împrumut de la vre o bancă românéscă.

Mai de parte să se îngrijéscă cărturarii nostri de la sate, ca atunci, când se vor pregăti listele alegătorilor, să nu rĕmână a fară nici un român îndreptățit din acele liste. Ér când listele se vor espune vederii publice, cărturarii nostri să bage bine de samă, că óre numele alegătorilor nostri scrise sînt corect, și óre etatea și posițiunea socială a acelora indigitată este esact?

Să ne însemnăm bine adevĕrul, că până când nu vom îmbrățișa o direcțiune *reală* pe tóte terenele vieții nóstre politice, economice și culturale, nu ne vom puté elupta drepturile acelea, la cari aspirăm.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Fructele reformelor celor nóuĕ se simțesc deja. Poporul se șicanéză sub diverse pretexturi, ĕră preoțimii i-se face o mulțime de neplăceri. Parochul Moser din Rózsahegy a fost condamnat la amendă de 100 fl. eventual la 10 zile de carcer sub cuvînt, că a cununat o păreche, fără ca să fie premers legătura civilă. Faptul este, că mirii s'aŭ presentat la conducĕtoriul de matricule, dar acesta sub pretextul, că sînt rĕŭ îmbrăcați, i-a respins. Parochul a considerat procedura conducĕtoriului de matricule ca un abus de oficiŭ și a venit în ajutoriul bieților miri cununându-i. Óre conducĕtorii de matricule, cari abuséză și cari desmîntă poporul de la cununia bisericéscă, fi-vor trași la rĕspundere?

Roma.

În cercurile diplomatice se susține, că raporturile dintre Vatican și dintre regimul din S. Petersburg s'aŭ îmbunătățit. Tóte semnele arată, că regimul rusesc este gata a închia cu S. Scaun o convențiune cu privire la raporturile bisericii catolice din imperiul țarului. În privința introducerii ca obligate a limbii rusesci în seminarele catolice polone regimul nu va purcede cu rigóre.

Regele Umberto a subscris un decret, prin care mai multor episcopi italiani li-se dă esecuatura de mult așteptată. Ministrul de justiție a promis, că pe viitor nu se va mai amâna execuatura ca în trecut. Se vede, că cabinetul Rudini și în politica bisericéscă este mai cuminte de cât Crispi.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În 13 a c. s'a început în dietă desbaterea proiectului de lege pentru renoirea viilor nimicite de filoxeră, acordându-se vierilor împrumuturi de la stat și viță de ultuit.

Ședința de Sâmbătă a fost una dintre cele mai furtunóse. A IV. comisiune parlamentară a verificat scandalósa alegere de la Stomfa. Verificațiunea a fost aspru criticată de opositie. Primul orator opositional a fost Ugron, care demască abusul oficios de la alegerea din Stomfa și avertiséză pe ceĭ de la putere, să nu despóie poporul de drepturile lui și să nu-l iriteze până la punctul, în care recurge la violență față de despoiătorii și răpitorii drepturilor lui, căci sângele, care va curge din poporul macelărit fără vină, se va întórce asupra capului pĕcătos al celor ce-l neîndreptățesc. Reflectând la ținerea alegătorilor 36 de óre sub ceriul liber în 5—6 Dec. zice, că îi este rușine, că se află și atari ómeni fără suflet, la cari pasiunea de partid e mai pe sus de cât simțul de

---

icóne se vĕd tot de una mai mulți inși cuprinși cu lucrul acesta. Așa înțelegem cuvintele de la Isaie 63, 2: „Pentru ce sînt hainele tale roșii și îmbrăcămintele tale ca din teasc călcat, plin, călcat?" În Egipt, unde posesiunile de pămînt nu eraŭ așa de mĕnunțite ca în Palestina, téscul a dese ori era încunjurat cu o clădire frumușică. Ea se ridica în forma unui baldachin plan purtat de patru columne, și sub baldachin era téscul. Afară de téscul acesta mai era în us încă un fel de teasc, adecă un sac, din care mustul se tescuia prin sucire. Ásta a fost metodul mai vechiŭ de a tescui strugurii, căci îl găsim representat pe monumentele Egiptului inferior, pe când cel alalt teasc se găsesce numai pe monumentele mai recente ale Egiptului superior. Dar tescuirea cu sacul s'a mai perfecționat. Icónele ne arată un fóle mare, în forma oului, țesut, pus orizontal între doi stîlpi tari verticali împreunați de-asupra prin o stinghie. Fólele e legat de un stîlp prin o funie, ér în cel alalt e aplicată o curbă, carea o întorc trei bărbați cu o pîrghie. Unde se vĕd în aceea-și icónă atât téscul cât și fólele, însă-și icóna ne spune, că în fóle se storceaŭ strugurii, numai după ce aŭ fost storși o dată în teasc. În modul acesta se folosia fólele acela și la Romani: după ce strugurii aŭ fost călcați de dóuĕ ori în teasc, treveriile mai ajungeaŭ și în fólele acela (torcular, prelum). Firesce că stórcerea acésta da numai un must mai inferior.

În munții Libanului, mai ales la pólele lor rĕsăritene cultura viței e pe la o înălțime de 1000—1500 m aprópe singura ocupațiune a locuitorilor. Vița se pune saŭ pe terase de stîncă, unde apoi se lasă mlădițele, să créscă pe stîncile văróse la deal, saŭ pe câmp plan, și aci vița se așĕdă la pămînt, ér mlădițele ajunse la înflorire se razimă pe furculițe, pentru ca strugurii să nu zacă chiar pe pămînt. Razimii se ung cu păcură, pentru ca ast fel vermii, cari aŭ ĭernat în lemnul cel bĕtrân, să se împedece de la mlădițe. După culeș strugurii se espun pe coperișele plane razelor sóreiului, ér apoi se sdrumică cu mânile de-asupra unei putini de tinichea ori a unui vas de lut. Se deosebesce vin dulce și acriŭ. Cel dulce se ferbe pe foc, ér cel acriŭ după ferbere se păstréză în urcióre. Orientalii preferesc pe cel dulce, pe când noi mai preferim pe cel acriŭ. Vinul acesta de Liban e fórte bun, și ușor se pricepe deci, cum de legenda susține, că Noe, părintele culturii de viță ar fi înmormîntat în ținutul de vin al Libanului. Vița selbatică se cârceesce aci pe stejari în sus și oferesce bónele sale dulci tuturor celor ce le pot ajunge.

(Va urma.)

umanitate, care ne impune compătimire față de cei miseri. E fapt, că la alegere s'a presentat la urnă poporul slovac miser și neînvețat. „Noi voim a face, să amuțéscă în străinătate acusa, că în Ungaria nu și-ar puté deprinde ori cine într'o formă dreptul séu, și étă, că volnicia, abusul, ultrazelul spre servire al câtor va ómeni ne espune la aceea, ca să fim presentați înaintea lumii întregi ca ómeni duri, fără suflet, ca barbari. (Strigări în stînga: Drept este! Așa e!) . . . . Îmi pare réu și-mi e rușine, că se póte verifica o atare alegere, și póte intra cineva în dietă cu atare mandat.“ — Apponyi condamnă abusurile și zice, că sentența comisiunii verificătóre nu schimbă sentența, ce a adus-o opiniunea publică asupra alegerii de la Stomfa. — Hegedüs președintele comisiunii verificătóre voesce să arete, că de și s'a constatat despoiarea alor 351 alegётori de dreptul lor, totuși comisiunea a purces corect, de óre ce și dacă computaŭ voturile acestea, Latkóczy tot avea maioritate. — Tot în cestiunea acésta a mai vorbit și Madarász, care e de părerea, ca membrii comisiunii verificătóre să nu mai depună jurământ înțelegêndu-se, că ei și alt cum nu-l consideră de obligător.

Ministrul Wlassics rĕspundênd la o interpelare a lui Vajay zice, că profesorul gimnasial Posch din Solnoc stă sub scutul legii despre libertatea religionară (art. 43—1895), care admite neconfesionalitatea. Dacă înse vre un profesor neconfesional în propunere, în purtarea sa ori în alte lucruri ar face ceva, ce ar vătĕma ori chiar zădărnici crescerea religiósă a școlarilor, atare profesor ar veni în contrast cu datorința sa, și în contra lui s'ar lua mĕsuri. (De nu cum va s'ar mai afla vre un §, care să-i justifice procedura.)

Franța.

Guvernul radical e despotic. Dacă corpurile legiuitóre nu vor primi proiectul de lege despre darea de venit, el va disolva atât camera, cât și senatul și va provoca poporul, să se pronunțe cu privire la acéstă dare. După ce actualul guvern se compune din francmasoni și din unii socialiști, se speréză, că francmasonii ajutați de masele incousciente ale socialiștilor se vor pronunța în favorul actualului guvern. Alte guverne, când perd încrederea corpurilor legiuitóre, se retrag, cel radical recurge la mijlóce cu adevĕrat radicale. Acesta este cursul natural, în care înaintéză liberalismul modern. El este radical și despotic.

Italia.

Marchisul di Rudini președintele consiliului de ministri în ședința din 17 a c. a camerei a constatat, că guvernul actual a luat frînele guvernării sub împrejurări grele: catastrofa din Africa și mișcările revoluționare interne. A spus, că generalului Baldissera i-s'a dat autorisarea de a începe negoțiările de pace, dară așa, cât să nu sufere interesele coloniilor africane ori prestigiul Italiei. Pentru ca Italia să fie gata pentru ori ce eventualitate, cabinetul a cerut votarea unui credit de 140 milióne de lire. A declarat, că statul italian nu va purta o politică de espansiune, ci numai voesce a-și asigura, ce are.

Ministrul Rudini apeléză la sprijinul tuturor partidelor. Guvernul în linia primă se va sili, ca érăși să garanteze libertatea publică și să apere instituțiunile monarchice în contra tuturor atacurilor. Va fi drept și va apĕra cu energie ordul social. În politica esternă guvernul va observa atitudinea de până acum.

La desbaterea asupra vorbirii-program a cabinetului Rudini deputații Imbriani și Cavalotti aŭ întimpinat cu bucurie noul cabinet. Fostul ministru de finanțe Sonnino a apĕrat cabinetul de mai înainte și a zis, că suma de 140 milióne cerută de guvern pentru armată e prea mare. — Moceni a poftit, să se pună la dispositia camerei tótă corespondența dintre guvern și comandanții trupelor italiane din Africa.

Bulgaria.

În 14 a c. a sosit în Sofia o deputațiune turcéscă sub conducerea lui Zihni-pașa, care a remis prințutui Ferdinand dóuĕ fermane de ale sultanului. Prin unul îl confirmă pe Ferdinand de prinț al Bulgariei în sensul tractatelor internaționale esistente, ĕră prin cel alalt îi încredințéză guvernarea Rumeliei orientale. Deputațiunea a fost primită cu o pompă deosebită. Nu sufere indoélă, că cele alalte puteri încă vor recunósce în curênd pe prințul Ferdinand, care și-a câștigat bunăvoința Rusiei prin jertfirea fiului séu Boris. Alesandru Battenberg încă s'a bucurat de bunăvoința Rusiei, până ce a lucrat la comanda ei; cât ce a început, să se emancipeze de tutoratul moscovit, a fost alungat. Prințul Ferdinand póte învĕța din pățania antecesorului séu, ce preț are bunăvoința ruséscă.

Corespondințe.

De pe Murĕș Martie 1896.

Onorată Redacțiue!

În corĕspondența mea din rîndul trecut am promis, că voiŭ mai scrie și despre alte lipse materiale arḑĕtóre, cari ne-aŭ împresurat.

Voiŭ, să amintesc aci în locul cel dintâiŭ lipsa materială, de care sufere clerul nostru rural. Fi-va óre de lipsă, să mai perd multă vorbă și să dovedesc sĕrăcia acésta. Adevĕrat că nici clerul nostru de prin părțile ungurene încă nu înótă în bogății, dar mare, fórte mare e sĕrăcia clerului nostru aprópe pretutindenea prin Ardeal și prin Bănat. Prin părțile acestea de loc nu sînt rare parochiile, în cari preotului oficiul nu i-se rĕsplătesce nici măcar cu un venit annual de 200 fl., — un venit, de care dispun până și multe slugi, — și chiar și acești bănișori puțini preotul și-i póte aduna mai în sudórea fetei sale de cât țĕranul cel mai de rînd. Și apoi totuși se mai aștéptă de la el, să-și rupă vreme și pentru a-și lumina poporul! Se aștéptă de la el, ca nu numai să fie tot de una gata a sĕvârși credincioșilor funcțiile bisericesci fără întârziare, ci să mai și predice! Dar spre acésta are lipsă de timp și de bani; de timp, căci pentru a predica bine are și el să se pregătéscă; ér de bani, căci pentru ca să înveți pe alții ai lipsă, să-ți renoesci și să-ți înmulțesci neîncetat capitalul cunoscințelor, și apoi sciut este, că gratis nimeni nu-ți trimite cărți și foi bisericesci. Dar de ce să mai perd vorba: cu toții simțim, cât de ticălósă e starea materială a preoțimii nóstre. Mai adauge, că ei i-se impune tot mai imperios, să dea pruncilor sĕi o crescere de așa, cât să subministreze poporului nostru o sucrescință de inteligenți din ce în ce tot mai impunĕtóre. Și apoi mai adauge și aceea, că de altă parte venitele preoțimii scad din ce în ce tot mai tare din causa, că poporul împrâncesce sub sarcina contribuțiilor.

Dacă protopopii aŭ cuvinte de a se tângui așa de tare asupra sĕrăciei, atunci cât de marî vor trebui să fie tânguirile preoților de rînd, lipiți pământului?

Și acum mai vine și subtragerea ajutoriului împĕrătesc, pentru ca să fie plină cupa amărăciunii. Adevĕrat că „Unirea“ a cercat de unăzi, să mai țină sufletul în noi nutrindu-ne sperarea, că ajutoriul acela tot îl vom căpĕta. Dar tot ea ne-a grăit și despre unele modalități eventuale, după cari póte că se va împărți acel ajutoriŭ de aci încolo, modalități de o atare fire, cât cine scie, dacă interesele bisericii nostre și ale némului nostru nu vor pretinde de la noi, ca mai bine să renunțăm la ajutoriul acela, de cât să ne dejosim până acolo, cât să ne espunem primejdiei, ca unii ori alții mai slabi de ânger să se facă unelte în mâna ori cărui solgăbirĕŭ în contra bisericii și națiunii nóstre? Căci celui ce i-se pare, că stă, să vadă, să nu cadă. Cine scie, dacă în timp de strimtóre nu s'ar afla mulți preoți de ai nostri, cari să fie totuși în stare a se asemĕna Iudei Iscarioténul ori a se face „câni muți, cari nu pot lătra“?

Ce e dar de făcut? Să așteptăm dóră regularea congruei? Până când vom avé să o așteptăm? Ne-a spus-o „Unirea“, că deja de zeci de ani se tractéză despre regularea acésta, și cercurile hotăritóre n'aŭ ajuns nici până la aceea, ca să facă cel dintâiŭ pas practic și real spre regularea aceea. Și chiar și dacă mai pe urmă totuși am ajunge până la regularea aceea, cine scie, dacă nu vom sta cu congrua aceea tot acolo, unde stăm cu ajutoriul împĕrătesc? Cine scie, dacă primirea congruei nu va fi legată asemenea de nisce condiții așa de dejositóre pentru biserică și pentru preoții ei, cât aceștia vor fi obligați în conscință și înaintea lui Dumnezeŭ, să renunțe la dotarea aceea, de cum va nu vor vre, să o cânte ca preț pentru tradarea intereselor celor mai sfinte?

Despre starea materială cea ticălósă, în care se află învĕțătorimea nóstră, și despre primejdiile, ce isvorĕsc din ticălosia aceea, nu voiŭ să mai scriŭ mai cu de-amĕnuntul. A scris despre lucrurile acestea destule și „Unirea“ cu diferite prilejuri.

Ce e dar de făcut? Cum vom puté, să scăpăm de pericolul acela mare?

E lipsă neapĕrată, să ne creăm un fond de salarisare.

Dacă înaintașii nostri n'aŭ fost așa de prevĕdĕtori, cât să creeze fondul acesta, să-i creăm deci noi.

Aŭ trecut 30 de ani, de când clerul nostru a început, să priméscă ajutoriul împĕrătesc. Archidiecesa a primit în fie care an câte 18,000 fl. Calculeze ori cine, și va

afla, că dacă chiar şi numaĭ baniĭ aceştia s'ar fi adunat într'un fond. fondul acesta ar trece acum preste o jumătate de milion. Să nu se zică. că din partea clerulŭĭ de maĭ înainte ar fi fost prea mare jertfa acésta adusă pe sama altora, carĭ a fi avut să-ĭ urmeze în oficiŭ. Eŭ în casurile cele maĭ multe n'aşĭ fi fost aplicat, să consider jertfa aceea de mare. Dór preoţiĭ nostri ceĭ căsătoriţi şi aşa aŭ datorinţa de a se îngriji după putinţă de bunăstarea materială a pruncilor şi nepoţiĭor sĕĭ. Şi óre jertfa aceea nu ar fi ţintit la asigurarea acesteĭ bunestări? Óre de fruptele acesteĭ jertfe nu s'ar fi bucurat în casurile cele maĭ multe fiiĭ şi fiicele, nepoţiĭ şi nepótele acelora, carĭ ar fi adus-o?

Dacă jertfa acésta s'ar fi adus, acum interesele fondului creat pe calea acésta ar fi cu mult maĭ marĭ de cum este ajutoriul împĕrătesc.

Dar să nu facem înaintaşilor incriminărĭ, ci să vedem, cum am puté, să facem noĭ, ceea ce n'aŭ făcut eĭ, să creăm noĭ fondul acela, pe care nu l-aŭ creat eĭ, şi care acum ne-ar prinde nespus de bine în strîmtórea, în care am ajuns.

Dar despre asta în o altă corespondenţă.

n.

Convocare.

Adunarea generală din acest an a Reuniunii învĕţătorilor gr. cat. din comitatul Sibiiuluĭ se convócă pe Dumineca Tomiĭ (12 Aprilie st. n.) la 9 óre în edificiul şcoliĭ gr. cat. din Sibiŭ.

La acésta adunare se invită cu tot respectul Onoraţiĭ membri aĭ reuniunii, cum şi toţi aceĭ P. T. domnĭ, carĭ se intereséză de progresul învĕţătorilor şi a şcolilor românescĭ.

Programul adunării.

1. Participarea în corpore la serviţiul divin.
2. Deschiderea adunării prin preşed.
3. Raportul comitetuluĭ, al cassariuluĭ şi bibliotecariuluĭ, împreună cu proĭectul pentru budget pe periodul următor, şi cele alalte propuneriĭ.
4. Alegerea uneĭ comisiunĭ pentru inscrierea de membri noĭ, pentru incassarea taxelor de la membri, pe cum şi pentru censurarea rapórtelor şi propunerilor din p. 3.
5. *Istoricul fie căreĭ şcoli,* compus în scris de învĕţătorul din respectiva comună.
6. Ce pretind planurile de învĕţămînt în privinţa instrucţiunii din obiectele religiune şi limba maternă, şi ce se póte face în faptă, de Ilie Câmpean.
7. Valórea pieselor de lectură pentru cultivarea omnilaterală a elevilor, de Ioan Popescu.
8. Tractarea luĭ ă şi ĕ la desp. III, lecţiune practică din ortografie, de Niculae I. Urs.
9. Altoirea prin împreunare, în crepătură şi în cóje, lecţiune desp. VI. de George Dănilă.
10. Discusiune asupra lucrărilor teoretice şi lecţiunilor practice.
11. Raportul comisiunii censurătóre şi pentru propuneri.
12. Statorirea loculuĭ, timpuluĭ şi a programuluĭ pentru adunarea generală următóre.
13. Alte propuneri, ce eventuaĭ s'ar ivi.
14. Închiderea adunării prin presidiŭ.

Orlat în 12 Martiŭ 1896.

Romul Simu preşedinte. **George Săbăŭ** secretar I.

Noutăţi.

Concurs. Pentru completarea parochieĭ vacante Homorod din vicariatul Făgăraşuluĭ s'a escris concurs cu terminul de 15 Aprilie 1896 incl. Emolumentele sînt: Casă parochială cu dóuĕ odăĭ, culină şi cămară coperite cu ţigle, de desubt celariŭ, grajd de pétră pentru 8 vite şi şopru lângă el, şură, coteţe, coşeriŭ, fântână şi cuptoriŭ de pâne, o grădină de legumĭ şi ĭérbă cu puţinĭ pomĭ în jurul bisericiĭ, porţiunea canonică arătoriŭ 11 jughĕre 472 □°. fînaţ 5 jughĕre 630 □° şi o curechişte de 8 □°, lectical câte o ferdelă veche de bucate, grâŭ orĭ cucuruz de la 80 de familiĭ române, éră de la 50 de familiĭ de neorusticĭ câte 2 zile de lucru cu intertenţia preotuluĭ, şi în sfârşit venitele stolare îndatinate.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. *Simeon Minea* şi soţia *Eva* economĭ în Ţancahid cott. Torontal aŭ dăruit sf. nóstre biserici pe lângă alte mărunţişurĭ şi unu prapor fórte frumos din pĕr de cămilă în faţa ceriului în preţ de 42 fl., care represintă în pictură de uleŭ de o parte Înviarea, ér de altă parte Restignirea Domnuluĭ nostru Isus Christos.

Scisiuni în cestia naţională. Dl A. C. Popovicĭ continuă expectorările sale în contra grupuluĭ Brote-Slavicĭ şi maĭ descopere, că br. Bánffy a trimis la Bucurescĭ pe încredutul sĕŭ August Muntean, advocat în Deş, ca acesta să tracteze cu privire la părăsirea programuluĭ naţional din 1881 şi la împăcarea Românilor cu Magiariĭ. Motivul împăcărĭĭ nu ar fi interesele nóstre, ci ale Românieĭ, carea în casul unuĭ răsboiŭ ar trebui să mérgă cu tripla aliantă în contra Rusieĭ.

Părintele Dr. V. Lucaciŭ, provocat fiind pe cale publică şi privată, prin o scrisóre adresată „Tribuneĭ" declară, că credeul politic al dînsuluĭ e programul din 1881. éră spiritul şi direcţiunea lucrărilor sale politice sînt resoluţiunile conferenţelor naţionale şi enunţările politice ale comitetuluĭ naţional. După eliberare afacerĭ importante l-aŭ silit a merge la Roma şi a petrece acolo timp maĭ îndelungat. Cestia materială a „Institutuluĭ tipografic" o consideră de secundară. Manifestul nu l-a subscris, fiind că nu-l îndestulesce. Idea politică a dluĭ E. Brote, presentată de dl A. C. Popovicĭ. ca un fulger din senin i-a săgetat inima. Solidaritatea e tăria popórelor. A sosit timpul, ca comitetul naţional să lămurésca situaţia, şi cu puterĭ unite să mergem înainte cu onestitate şi sinceritate, carĭ sînt garanţele isbîndeĭ, ce nu póte fi de parte.

Emigrările din fericita Ungarie tot cresc. Din comitatul Ung aŭ cerut pasurĭ pentru America în luna acésta 1319 inviḑi, dintre carĭ preste 900 aŭ obţinut deja de la ministeriul de interne pasurile cerute.

Ziua de 15 Martie aŭ serbat-o Magiariĭ în cele maĭ multe oraşe cu mare însufleţire, reamintind în toaste şi oraţiunĭ evenimentele din 1848.

Antisemitismul în Austria cresce tot maĭ mult şi nu preste mult va pune capet domnieĭ liberale. În 15 a. c. s'a ţinut o numerósă adunare la St. Pölten, în care Dr. Lueger s'a ocupat cu cestiunea: Care va fi chemarea partidului antisemit în viitoriŭ? El constată, că influinţa partidului antisemit cresce, consiliile comunale trag de mórte. Consiliul comunal din Viena încă în anul trecut a murit. Luĭ Baden nu-ĭ place nicĭ de noul consiliŭ. Dacă îl va disolva, antisemiţiĭ vor ieşi cu o maioritate şi maĭ impunĕtóre. Vienezii vor arĕta Polonilor, că aceştia nu aŭ de a se amesteca în afacerile cetăţiĭ. La nóuĕle alegerĭ speréză antisemiţiĭ, să fie domniĭ situaţiunii şi în dieta provinţială a Austrieĭ de jos. Societatea morbidă se va vindeca treptat. — Universitariĭ antisemiţi din Viena aŭ luat resoluţiunea de a nu maĭ da Evreilor satisfacţie cu armele. De şi armele nu sînt mijloc corĕspundĕtor spre repararea onorii vatĕmate. jidovimea totuşi s'a pus în mişcare acusând pe antisemiţi la rectoratul universităţii. Mişcarea se continuă în presă şi în societatea infiltrată de spiritul jidovesc, ba pe cum se anunţă, ar fi ajuns şi în consiliul de ministri.

Afacerea Klebelsperg-Jósika. Contele Zdenko Klebelsperg, care la timpul sĕŭ a demascat pe matadorul liberal de tristă amintire Bokross Elek, pe cum şi alte persóne implicate în speculele luĭ Bokross, de curênd a adresat briuĭ Jósika Samu o epistolă insultătóre. pentru care Jósika, actualul ministru ungar a latere, l-a provocat la duel. Duelul s'a întîmplat în 19 a c. Jósika a fost rănit uşor la un deget, éră Klebelsperg maĭ greŭ la frunte. Óre onórea luĭ br. Jósika salvată va fi prin crestătura de sabie produsă pe fruntea luĭ Klebelsperg?

Cărţas fals în casina regnicolară. În casina gentrylor din Budapesta s'a observat, că Dániel József câştigă fórte mult în cărţi. Patru membri aĭ casineĭ l-aŭ pândit şi aŭ constatat, că Dániel jócă fals. Aceşti 4 domnĭ sînt Justh, Balázs, dr. Kosztka şi Rudnyánszky. Eĭ nu ĭ-aŭ zis nimica în casină, dară l-aŭ provocat prin o epistolă, că după ce s'a dovedit, că el jócă fals, să se retragă din casină. Dániel în loc de a se retrage a provocat pe ceĭ 4 domnĭ la duel. Eĭ însĕ aŭ respins duelul aducênd causa înaintea unuĭ juriŭ de onóre. După ce juriul s'a pronunţat în contra luĭ Dániel, fraţiĭ acestuia l-aŭ provocat prin deputatul Papp Géza, ca să repareze onórea familieĭ. Esilarea de bună voe nu e de ajuns. Este lucru fără pereche, ca fraţiĭ să provoce pe fratele lor la sinucidere, dară aci s'a întîmplat şi acest lucru nenatural, care încă ne pune în o lumină de tot tristă moralitatea publică din Ungaria.

Toleranţă religiósă. În Lacháza a fost în zilele trecute o înmormîntare curiósă, scrie „Alkotmány". Murind soţia israilitului Bruck Jakab, rabinul din Soroksár a telegrafat, că fiind dînsul morbos nu póte merge să o îngroape. Pastorul reformat Vass Kálmán din Lacháza s'a îmbiat, să o înmormînteze el, şi ast fel s'a întîmplat o înmormîntare jidovéscă cu preot (?) reformat.

Szeless Adorján, care făcuse atentat asupra monumentuluĭ luĭ Hentzi şi edase ziarul politic „Olvasó" fără cauţiune, spre a evita pedépsa fugise în Franţa. Într'aceea s'a dovedit, că Szeless e un criminal ordinar. I-s'aŭ intentat dóuĕ procese pentru defraudare, dintre carĭ unul a fost revocat, éră al doilea s'a terminat cu declararea luĭ Szeless de vinovat şi cu condamnarea luĭ la 3 luni de temniţă ordinară. Pentru delictele politice nu va fi judecat, de óre ce guvernul francez nu s'a învoit la estradarea luĭ pentru aceste delicte. După treĭ luni de carcer Szeless îşi va puté continua meseria.

Suplică primejdiósă. „Lumea Nóuă" spune, că 500 de ţĕrani din jurul Bacăuluĭ aŭ trimis ţaruluĭ o suplică, în care îl conjură în numele creştinătăţii, să vină în ţară şi să-ĭ scape din jugul boiarilor aliaţi cu Nemţiĭ, şi eĭ în cas de răsboiŭ vor să se oblige cu jurămînt, că vor sta ţaruluĭ într'ajutor chiar şi cu jertfirea vieţii întru fapta luĭ cea mare pentru creştinătate şi întru eliberarea popórelor creştine. Urzitorii acesteĭ supliciĭ stranii sînt iconariĭ rusescĭ, ceĭ ce cutrieră satele Românieĭ, sub a căror mască maĭ înainte, p. es. cu prilejul rĕscóleĭ din primăvara anuluĭ 1888 se ascunseră simbriaşĭ rusescĭ, carĭ aŭ sumuţat pe ţĕrani. De iconariĭ aceştia, carĭ abuséză de prostia ţĕranilor, ministrul junimist Carp curăţise ţara în mod temeinic. Sub următoriul luĭ rĕul acela pare a voi să reînvie.

† **Nicolaŭ Barb** advocat în Alba Iulia după scurte suferinte împărtăşit fiind cu sfintele taine şi-a dat sufletul în mânile Creatoruluĭ în 16 Martie în al 62-lea an al etăţii.

Casuri de mórte. *Simeon Crainic* paroch emerit în Urisiul inferior în protopopiatul Reghinuluĭ a repausat în 4 Decembre 1895 în al 75-lea an al vieţii şi al 26 lea al preoţieĭ. — *Florian Muntenescu* paroch în Uroiul sĕcuesc în protopopiatul Mureşuluĭ a repausat în 25 Februariŭ 1896 în al 52-lea an al vieţii şi al 22-lea al preoţieĭ. — *Miron Raicu* preot deficient în Petisdorf în protopopiatul Mediaşuluĭ a repausat în 13 Februariŭ 1896 în al 55-lea an al vieţii şi al 21-lea al preoţieĭ.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice
și diferite alte minciuni.
(Continuare.)

Ne dispensăm de la aceea, ca să dovedim, că în acelea cinci puncte de diferință dogmatică nu Papii de la Roma și apusanii, ci patriarchii de Constantinopol și aderenții lui sînt eretici. Ne dispensăm de la acest lucru, de óre ce l-aŭ dovedit până acum de atâtea orĭ și așa de bine și cu de-a mĕnuntul nu numaĭ scriitorĭ apusanĭ, ci chiar și scriitorĭ din tabĕra Fotiană, cât aci aflăm de ajuns a îndruma la scriitorii aceia pe orĭ cine vre, să cetéscă despre punctele acelea diferențiale. Ar și fi lucru de tot șod, dacă scaunul Romeĭ s'ar fi abătut de la drépta credință. Dór am vĕdut, cum un luptătoriŭ așa de mare și sfînt al drepteĭ credințe ca s. Teodor Studitul numaĭ cu o jumătate de veac înainte de înălțarea cea dintâiŭ a luĭ Fotie a mărturisit ast fel: „Domnul nu a lăsat biserica sa pentru tot de una, ci a arĕtat, că ea își are încă puterea sa, căci a îndemnat pe frații nostri din Apus, ca să certe nebunia celor aĭ nostri și să lumineze pe ceĭ ce se luptă în nóptea eresei, de și cerbicoșii aŭ respins-o acésta și nu aŭ deschis ochiĭ inimiĭ sale. *Eŭ mărturisesc înaintea luĭ Dumnezeŭ și a ómenilor: Eĭ s'aŭ rupt din trupul luĭ Christos, de la scaunul păstoresc cel maĭ înalt, în care Christos a depus cheile credinței, împotriva căruia porțile iadului nicĭ odată nu aŭ învins și nicĭ nu vor învinge, adecă limbile ereticilor, asta e o promisiune neînșelătóre.*“ [1])

Nu vom cerca decĭ aci a maĭ dovedi, că drépta credință e cea a scaunuluĭ s. Petru. Vom arĕta însĕ în unele esemple, în ce chip ridicol s'aŭ silit Fotianiĭ a dovedi poporului credul, că Papiĭ de la Roma și apusaniĭ sînt ereticiĭ.

Sciut este, că biserica catolică recunósce de materie validă a s. Euharistiĭ pânea de grâŭ, fie aceea dospită orĭ nedospită, ér biserica Fotiană recunósce numaĭ pânea dospită și declară pe apusanĭ de ereticiĭ, pentru că eĭ folosesc în s. liturgie pâne nedospită. În contra Fotianilor catoliciĭ se provócă la usul Armenilor. S. Gregoriŭ, a cărui amintire biserica Constantinopolitană o celebréză în 30 Septembre, a fost numit episcop al Armenieĭ cătră sfârșitul véculuĭ al IV-lea de cătră archiepiscopul Leontie al Cesareeĭ din Capadocia și a rînduit biserica Armenilor întru tóte conform obiceiurilor ritului grecesc. Eĭ a introdus la Armenĭ și usul pânilĭ nedospite, și usul acesta Armeniĭ l-aŭ păstrat până în ziua de astăzĭ. Și Gregoriŭ n'a putut să împrumute usul acesta de la biserica apusană, pentru ca să-l introducă în biserica Armenilor, căcĭ el nu a stat de loc în contact nemijlocit cu biserica apusană și nu a împrumutat nicĭ un obiceiŭ de la biserica acésta. Din contră se pare a fi învederat, că usul acela l-a împrumutat de la biserica grecéscă, de la care a împrumutat și liturgia, rugăciunile, cântările și tóte obiceiurile și deprinderile religióse, pe cum le aŭ Armeniĭ până în ziua de astăzĭ. Dór însu-și s. Gregoriŭ primise religia creștină de la un episcop de rit grecesc, adecă de la amintitul archiepiscop Leontie al Cesareeĭ, și tot de la el fuse instruit și în ritul bisericiĭ grecescĭ și tótă viața și-o petrecuse în rĕsărit, până a murit tot acolo în anul 325. Vĕdêndu-se decĭ clerul din Constantinopol în fața unuĭ argument istoric așa de puternic începu a băga de samă, că creștiniĭ bisericiĭ lor ușor ar puté să observe, cât de absurdă și contrară adevĕrului e învĕțătura Fotiană, după care numaĭ pânea dospită póte să fie materie eucharistică validă. Clerul Constantinopolitan și-a dat decĭ tótă silința spre a găsi argumente istorice, cu carĭ să dovedéscă învĕțătura sa. Firesce că atarĭ argumente n'a aflat. Dar el pentru aceea n'a desperat: dacă n'a putut să afle atarĭ argumente, și le-a făurit și le-a băgat în Pidalion. Ètă-le:

„Aserțiunea Latinilor, că Domnul a sevârșit cina cea de taĭnă cu pâne nedospită, s'a adeverit de minciunósă, 1. de când s'a găsit chiar acea pâne dospită, carea a dat-o Domnul. Căcĭ Nicolaŭ Hidrunténul în scrierea sa în contra azimelor spune, că Francii când aŭ cuprins Constantinopolul, aŭ găsit în vistieria împĕrătéscă onoratele lemne, cununa de spinĭ, sandalele Mântuitoriuluĭ și un cuiŭ; într'un scrin de aur împodobit cu mărgăritare și cu petri scumpe *aŭ maĭ găsit și pâne din acea pâne, carea Domnul a dat-o Apostolilor;* de aceea și purta inscripția acésta: „Aci e dumnnzeésca pâne, carea a împărțit-o Christos învĕțăceilor în óra cineĭ zicênd: Luați, mâncați, acesta este trupul meŭ.“ Și fiind că era pane dospită, Apusaniĭ aceia, carĭ aŭ găsit-o, adecă episcopul Albestanieĭ și substitutul Vetleemuluĭ, aŭ voit, să o ascundă, dar din bunătatea luĭ Dumnezeŭ n'aŭ putut, să o facă acésta. (Mărturisesce despre adevĕrătatea acesteĭ istoriĭ și Georgiŭ de Corfu, care a trăit pe la 1246.) Și 2. aserțiunea Latinilor s'a adeverit de minciunósă, de când maĭ întâiŭ patriarchul Ioan de Ierusalim și după el maĭ târziŭ avênd prilej fórte eruditul Eustratiŭ Argenti aŭ scris împotriva azimelor și *aŭ dovedit cu cuvinte biblice și nerĕsturnabile, că Domnul nu a mâncat pascĭ legale în timpul, în care a fost vîndut,* și prin urmare nu a sevârșit cu azime cina cea de taĭnă.“

Cerce orĭ cine în Pidalion, și va afla acolo argumentele acestea. Cel dintâiŭ e o minciună, a cărui córne sînt așa de marĭ, cât nimenĭ n'are lipsă, să i-le arĕtăm noĭ. Ér cel alalt e o sfruntare sacrilegă în contra cuvîntuluĭ celuĭ scris al luĭ Dumnezeŭ. Căcĭ la Luca c. 22 póte ceti orĭ cine cuvintele: „Veți zice stăpânuluĭ caseĭ: Zice ție învĕțătoriul: Unde este sălașul de óspeți, *ca să mânânc pascile* cu învĕțăceiĭ meĭ? — Ĕră eĭ — *aŭ gătit pascile.* — Și a zis lor: Cu dor am dorit, *să mânânc aceste pascĭ* cu voĭ maĭ înainte de patima mea.“ Cuvintele acestea le-aŭ cetit Părinții bisericiĭ nóstre și le-aŭ înțeles așa, pe cum sună. De la eĭ am moștenit cântările din Joia mare și cântăm într'însele ast fel: *„Plinind porunca Legiĭ,* cel ce a scris lespedile Legiĭ în Sinai, *a mâncat pascile cele de demult și umbróse,* și s'a făcut însu-și Pasci și jertfă vie de taĭnă.“ „Cort ceresc s'a arĕtat foișorulu, unde *a sevârșit Christos pascile.*“ „Zis-a ucenicilor Cuvîntul în taĭnă învĕțându-i: Mergeți în loc înalt, unde gândul se întărește, de *gătiți pascile* prin cuvîntul adevĕruluĭ cel fără de aluat.“ Înzădar bagă decĭ Fotianiĭ de vină Latinilor, că ar necinsti amintirea Părinților bisericiĭ grecescĭ. Nu Latiniĭ, ci înși-și Fotianiĭ îĭ necinstesc, când de dragul schismeĭ négă cu sfruntare, ceea ce au susținut Părinții lor. Așa fac și dniĭ de la „Tel. Rom.“: aŭ mințit o dată imitând pe Fotie, și acum, după ce s'aŭ dedat cu minciuna acésta și și-aŭ făcut dintr'însa un isvor de subsistință vremelnică, mințesc maĭ de parte, falsifică de dragul minciuniĭ sale chiar și cuvintele s. Scripturĭ și ale Părinților și pentru tótă lumea nu s'ar întórce la adevĕr zicênd: Tată, greșit-am la cer și înaintea ta! Dacă óre cine s'a împetrit într'un pĕcat, atunci pentru el darul luĭ Dumnezeŭ e zădarnic: împetritul își bate joc de darul luĭ Dumnezeŭ.

Ètă dar o ilustrare a moduluĭ, în care se luptă Fotianiĭ în contra bisericiĭ guvernate de următoriul s. Petru.

E apoĭ fórte interesant a considera, cum rĕsăriteniĭ desbinați de cătră apusul creștin în vécurile, carĭ aŭ urmat după desbinare, aŭ cercat, să-și esplice și să-și întocméscă după plac starea istorică faptică a schismeĭ. Încercările acestea îmbrăcate în fabule ciudate se află într'un numĕr mare de manuscrise. Pe lângă lipsa totală de conscință istorică, de esactitate cronologică și de cunoscință a stărilor din apus atarĭ fabule necălite ușor aŭ putut afla primire la popor. Noĭ aci vom reproduce cuprinsul fabuleĭ despre papa Petru Gângavul, pe cum se află ea în scrierea rusésca Kormczaia Kniga. Ètă cuprinsul acesteĭ fabule:

Pe timpul împĕratuluĭ Constantin și a mameĭ sale Irina a fost Andrean papă la la Roma, care a fost și la conciliul icumenic al șeptelea pentru aprobarea venerăriĭ sfintelor icóne. După el s'a făcut papă Leo; pe acesta l-aŭ pismuit rudeniile luĭ Andrean și l-aŭ alungat din scaun și din Roma. Leo a trimis maĭ întâiŭ în Țargrad după ajutor, dar nu a aflat ajutor, „de óre ce atunci era în Țargrad o rĕscólă între împĕratul Constantin și între mama luĭ și se apropiaŭ și inimiciĭ“. De aceea papa a mers în țara Friagilor la riga Friagiior Carul. „Ĕră Carul a întins mână mare de ajutor, a restituit pe papa în Roma și l-a aședat în scaun. Papa Leo s'a înțeles decĭ cu episcopiĭ și cu cneziĭ romani, să instituéscă în Roma érăși un împĕrat evlavios, pentru ca țaria să purcédă éră din Roma. Și acéstă grație a dat-o papa luĭ Carul. Papa Leo a invitat decĭ pe ereticul Carul și l-a încoronat după legea grecésă spre țarie în Roma, dar pe lângă amestecare de legi jidovescĭ și nu sciŭ cu ce intenție, l-a uns de la cap până la picióre. Așa s'a rupt legătura de maĭ înainte dintre cele dóuĕ cetăți, între mamă și fiică s'a pus sabia, despărțind și tăiând de cătră Roma veche cu urgia armelor pe fecióra Roma Nóuă cea frumósă, cetatea împĕrătéscă.“ Dar Carul de și de la tatăl și moșul sĕŭ se chema creștin și cinstia legea luĭ Christos, totuși a adus cu sine preoți și învĕțătorĭ de aceia, carĭ nutriaŭ întru sine într'ascuns erese. Eresele acestea eraŭ ale luĭ Ariŭ, Apolinare, Macedoniŭ, Sever, Dioscor, Origene și Eutiche: 1. învĕțătura purcederiĭ Spiritului sfînt și de la Fiul, 2. jertfirea în pâne nedospită, 3. „încă și alte erese“. Aceĭ preoți și învĕțătorĭ aŭ sedus poporul din

[1]) V. nrul 6 al »Unirii«.

Roma, și fiind că aci lipsiaŭ bărbați eruditi, Papa turburat și întristat pentru progresele eresei a voit să trimită la Constantinopol. Dar cetatea acésta o turburaŭ iconoclaștii. A trimis deci la patriarchul Toma din Ierusalim rugându-l, să-i trimită bărbați cucernici și învețați, cari să combată eresa și să întărească pe ortodocși. Toma a trimis spre acest scop pe sîncelul Michail, pe vestitii Teodor și Teofane și pe un Iov la Roma. Ei voind să trécă pe la Constantinopol, aŭ cercat aci, să îndrepte pe țarul Teofil la drépta credință și să întărească poporul în venerarea icónelor. Teofil nu suferi însă certarea sfinților, ci porunci, să-i prindă și să-i chinuéscă, și le sfășiă trupurile cu nervi de boi. Sfinții Michail și Iov își dădură sufletele în chinurile acestea în Constantinopol, ér pe sfinții Teofane și Teodor îi răni, le arse fețele până la gene si anume ast fel: El făcu o tablă de fer și scrise pe ea în versuri iambice litere de cuprinsul acesta: „Fiesce căruia, care a voit, să călătorească la cetatea acésta, adecă la Ierusalim, unde aŭ stat preacuratele picióre, la înviarea lumii, s'aŭ făcut cunoscute vasele cele rele de viclenie diavolească ale loculuĭ preavrednic de cinste, — așa a numit el pe sfinții Michail și Teofane și Teodor, — și fiind că ei prin acésta aŭ pricinuit multă necredință, lucrurĭ spurcate și rele prin fărădelegea lor, i-aŭ alungat departe ca pe nisce apostați, adecă de la Ierusalim. Ér dacă aŭ venit la cetatea acésta domnitóre, adecă la Țargrad, nu s'aŭ contenit de la ucidere rea; de aceea aŭ fost înferate fețele lor ca ale unor făptuitorĭ de rele, și ei se osîndesc și se alungă de aicĭ." Și așa i-a trimis împĕratul în mizerie; acolo a trecut Teodor la Domnul, și la adurmirea lui s'aŭ audit îngerĭ cântând, și el cânta cu ei.

Așa nu a ajuns nicĭ unul din ceĭ patru sfinți la Roma, și Leo a rĕmas fără de ajutoriŭ. În strîmtórea sa a scris pe lespedĭ mărturisirea dreptei credințe și a pus-o la părețele bisericiĭ, pentru ca ceĭ ce întră, să o cetéscă, mărturisind pe Tatăl născênd pe Fiul și pe Spiritul sfînt purcedênd de la Tatăl. Acésta a făcut-o spre întărirea credincioșilor și spre combaterea ereticilor luĭ Carul.

După mórtea luĭ Leo s'a făcut Papă Benedict. Acesta, Latin de nascere, sciind grecesce și latinesce, a scris mărturisirea credinței în amîndóuĕ limbile, adecă Cred întru unul Dumnezeŭ șcl., și a poruncit tuturor creștinilor, să zică așa, atât Latinilor cât și Grecilor, spre combaterea ereticilor amintiți mai la deal, și să nu asculte la înșelăciunea lor. A scris însĕ Papa Benedict către ceĭ patru patriarchĭ, de la Țargrad, Alexandria și Ierusalim, ca după mórtea luĭ pe Papĭ să nu-i primească în pomenirile sale, până când nu vor mărturisi în scris, cum cred; căcĭ, zice el, a prins rădăcinĭ în Roma o eresă rea, și ei toți grăbesc spre perire, prin aceea că onorézĕ ca pe un sclav pe Spiritul sfînt zicênd, că el purcede de la Tatăl și de la Fiul, și jertfesc pâne nedospită și séménă alte erese rele.

Următorii acestuĭ Benedict (III.) se înșiră apoi așa: 1. Andreau. 2. Leo. 3. Ștefan. 4. Paschal. 5. Eugen. 6. Valentin. 7. Grigoriŭ. 8. Sergiŭ. 9. Leo. [1]) 10. Ivan, Angiez de nascere. 11. Benedict. 12. Patriarchul Niclas (ĕră pe acela-și timp a fost în Țargrad patriarch Fotiŭ, care a trăit pe timpul luĭ Basiliŭ Macedonénul). 13. Andrean. 14. Ioan. 15. Martin. 16. Andrean. 17. Ștefan. Aceștia toți aŭ fost dreptcredincioși și de un gând cu ceĭ pentru patriarchiĭ ecumenicĭ. Dar după Papa Ștefan, pe timpul împĕratuluĭ Leo cel Înțelept, al fiuluĭ luĭ Basiliŭ, a fost Papă în Roma Formos, care a venit de la Galatenĭ, avênd întru sine eresa luĭ Apolinariŭ, Macedoniŭ și Origene și cele alalte erese ascunse ale ereticilor Carulenĭ. Dar ómenii ceĭ cucernicĭ, carĭ n'aŭ sciut nimica despre eresele luĭ, l-aŭ numit Papă. Ĕră el a scris cu viclenie mărturisirea dreptei credințe, a trimis-o celor patru patriarchĭ și s'a făcut, ca și cum ar fi dreptcredincios. El în scurtă vreme după înălțarea sa a început a propune poporuluĭ eresele sale. Acestea constaŭ 1. în aserțiunea, că Spiritul sfînt purcede de la Tatăl și de la Fiul, 2. în porunca de a jertfi pâne nedospită, adecă de a nu lua în pânea liturgică aluat și sare, de a liturgisi trupurilor mórte în mod jidovesc, ca și rĕŭ credinciosul Apolinariŭ, 3. în învĕțătura despre „pe romanesce așa zisa purgoturie, adecă despre focul curățitoriŭ", carea a primit-o de la archiereticul Origene; și el a poruncit, ca poporul să se învețe pe uliți, că sufletele pĕcătóse se curăță în focul curățitoriŭ și de la chin trec în raiŭ și se însoțesc în vrednicie ceteĭ dreptilor. „Și-a uĭtat de glasul evangelic al Domnuluĭ despre Lazar cel sĕrac și despre îmbuĭbatul cel bogat, despre cuvîntarea luĭ Avraam, carea mărturisesce, că ea descopere prăpastia vecĭnică între cel drept și cel pĕcătos, carea nicĭ odată nu se trece." Și așa primiră toți Latinii ușor învĕțătura luĭ Formos și se desbinară de către țaria grecéscă și de către ceĭ patru patriarchĭ. După I. Papa Formos, care a început eresa, urmară: 2. Vinfațiŭ, 3. Roman, 4. Ștefan, 5. Teodor, 6. Ioan, 7. Benedict, 8. Leo, 9. Cristof, toți pe un gând cu Papa Formos ereticul. Și ei aŭ scris către cei patru patriarchi și statoriră atare rînd, că Spiritul sfînt purcede de la Tatăl și de la Fiul, și că trebue să se jertféscă pâne nedospită, și alte erese rele, ca și blăstĕmatul Formos. Și de la sinodul al șaptelea până la Papa Cristof sînt 256 de anĭ. [1]) Dară patriarchiĭ nu i-aŭ primit spre a-ĭ aședa în scaun. Ér pe timpul luĭ Basiliŭ omorîtoriul de Bulgarĭ a fost patriarch în Țargrad Sergiŭ în anul 6552. [2]) Acesta la sfatul celor treĭ patriarchĭ a pedepsit în scris pe Papa de la Roma din s. Scriptură, că dóră se va întórce la cea dintâiŭ bună credință. El însĕ a rĕmas cu cerbicie în înșelăciunea sa și n'a voit, să se întórcă, ci ei toți s'aŭ lăpĕdat de la ortodoxia țarieĭ grecescĭ și a celor patru patriarchi și aŭ luat Roma pe sama sa și s'aŭ făcut vrășmașiĭ ceĭ mai marĭ aĭ Grecilor și persecutoriĭ tuturor creștinilor dreptcredincioși. Și alte mai multe popóre și cetăți aŭ sedus ei la înșelăciunea sa, despre carĭ vom să istorisim și acest lucru. Pioniĭ, pe carĭ îi numesc Ugri, aŭ vĕdut, cum aŭ primit popórele Rusieĭ sfîntul botez, și treĭ cnezi ugricĭ porniră la Țargrad pentru a cere botezul. Ei aŭ primit botezul și s'aŭ întors în țara sa. Dar archieragiĭ grecescĭ nu grăbiră a merge în țara aceea din causa uneĭ năvălirĭ barbare asupra Țargraduluĭ, pentru ca să-i învețe și să le dea s. Scriptură, căcĭ Ugriĭ nu aveaŭ cărți în limba lor. Și fără de veste trecu la Domnul unul dintr'înșiĭ, un cnez cu numele Ștefan, după ce a făcut multe fapte bune. Dar cum aŭ vĕdut Latiniĭ slăbirea Grecilor, aŭ venit din Roma la Ugri și i-aŭ înșelat și i-aŭ adaus la eresa lor latină. Așa și popórĕle vecine, pe Udi și pe Pidi, pe Nemți și pe Poliani și pe Liachi și pe Cechi și alte popóre, carĭ zac mai către Roma și le-aŭ adaus la înșelăciunea lor latină. Dar patriarchul Sergiŭ și ceĭ alalți patriarchi nu numaĭ nu pomeniaŭ pe Papa de la Roma între ceĭ dintâiŭ, ci îĭ escomunicară și îĭ predară anatemeĭ.

(Va urma.)

[1]) Nóuĕ înaintași aĭ luĭ Benedict III se zic următoriĭ luĭ.

[1]) În realitate numaĭ 116 anĭ.

[2]) Ceea ce ar fi 1044 d. Chr., pe când Sergiŭ era deja de multă vreme mort.

Relațiunile administrative și eclesiastice ale Românilor din provința Beiușului între vĕcul 13—16.

(Continuare.)

Modalitatea acésta a prestațiunilor observată din vechime în contra voinței capitulului oradan o reguléză tot acela-și episcop Ioan, carele a regulat și forma guvernăriĭ. Anume:

Cneziĭ și Românii din provința Beiușuluĭ presentându-și scrisorile privilegiale primite despre libertățile concese de la antecesoriĭ episcopuluĭ Ioan Dominis s'aŭ rugat de acesta, să confirme acele scrisorĭ. După ce însĕ un cancelar aĭ episcopuluĭ a perdut scrisorile presentate, numitul episcop, îndemnat de binele și folosul bisericiĭ sale, pe cum și din motivul promovăriĭ buneĭ stărĭ a provinței beiușene, *„perdurante beneplacito nostro, ... favore et liberalitate paternitatis suae"* cu dtul in castro nostro Varadiensi feria sexta proxima ante festum Pentecostes 1444 de noŭ concede următórea prerogativă a grației și libertățiĭ:

a) Că de și până aci fie care în tot anul avea să dea a 10-a parte din porcĭ, pe viitor fie care în deosebi (singulariter) pentru *o turmă* de porcĭ, fie cât de mare, *dela 10 porcĭ* în sus să dea numaĭ *un porc, care e mai gras,* și care îĭ va alege colectorul episcopesc.

b) După o turmă de porcĭ, carea numĕră maĭ puțini de 10, să solvéscă pentru fie care porc numaĭ 2 denarĭ „maiores monetae regalis".

c) Cel ce are însĕ numaĭ un, doĭ orĭ treĭ porcĭ, acela să nu solvéscă nimica.

d) După ce însĕ s'a întîmplat, că unĭ pe timpul colecteĭ prestațiunilor aŭ ascuns porcii ceĭ maĭ grași, se statoresce, că cel ce se va afla a fi făcut o atare înșelăciune, acela va perde tótă turma sa de porcĭ împreună cu porcii ceĭ ascunși, ĕră esecutoriĭ episcopescĭ vor avé dreptul și puterea, să secuestreze pe sama episcopuluĭ fără milă și iertare turma întrégă împreună cu ceĭ ascunși.

Ce se ține de prestațiunile cnezilor, după ce aceia aŭ promis, că „provința beiușană o vor împopora cât de bine", la rugarea acelora li-se iertă, ca pe viitor *„durante nostro beneplacito" „tempore dicationis castronum fumalium"* să nu maĭ dea ponevele și *„tempore dicationis castronum quinquagesimalium"* cele 7 gube (șube). [1])

[1]) Care timp se înțelege sub »castronum fumalium« și sub cel al »quinquagesimalium«, nu se

Că și *voivodii* să fie fost datori, să dea celea presrise pentru cnezi ori preste tot să dea ceva în naturalii ori în bani, despre acésta nu se face nici o amintire, de cât că în privilegiul conferit voivodului din Gyepes prin Andreiu Scolari se zice, că acela să facă servițiile datorite.

Din cuprinsul scrisórii episcopesci citate se vede, că:

1. Libertățiile și prerogativele cnezilor și ale Românilor din provința Beiușului regulate de nou în partea I-a a véculuĭ al 15-lea se datéză din timpurĭ vechĭ. Pentru că episcopul Ioan la 1444 lămurit zice, că i-s'au fost presentat din partea cnezilor și Românilor scrisorĭ estradate prin antecesorii lui episcopĭ, carĭ scrisorĭ dinsul numaĭ de nou le întăresce, le reguléză și reduce modalitatea prestațiunilor de maĭ înainte.

2. Regularea respective reducerea prestațiunilor înse se referesce numaĭ la decimele de porcĭ, pe când despre decimele quinquagesimale de oĭ și despre alte contribuirĭ nu se face nici o amintire, semn că acele au rĕmas în vigóre.

Acésta s'ar vedé și de acolo, că spre es. cneziĭ se absólvă numaĭ de la a da gubele datorite „tempore dicationis quinquagesimarum".

3. Regularea și reducerea prestațiunilor s'a făcut și din acel motiv, ca să se *înlesnescă înmulțirea poporului.* [1]) Cneziĭ respectivĭ érăși din acea causă se împărtășesc de relaxarea unor prestațiuni alt cum datorite, că au promis *împoporarea provinței,* a bună samă devastate și deșertate de popor parte prin pestilență, parte și prin răsbóiele continue purtate în véculu al 15-lea în contra Turcilor, în carĭ răsbóie episcopiĭ din Orade au luat parte nu numaĭ prin banderiile propriĭ, ci unii chiar în persónă.

A fost dară lipsă de brațe lucrătóre, ceea ce s'a suplinit prin colonisare. Éră acésta s'a efeptuit prin cneziĭ românĭ, carĭ a bună samă nu au adus de cât Românĭ, ceea ce dovedesce apoĭ caractĕrul românesc al provinței beiușene, unde până azĭ numaĭ icĭ și colé veĭ afla locuitorĭ de altă nație, ci maĭ întrégă provința e română.

4. Cneziĭ românĭ erau datorĭ a da episcopului gube (șube), apoĭ procoviță de șea și covórĕ. Ce dovedesce acésta? Aceea, că în familiile române și în acele vécurĭ se deprindea frumósa industrie casnică de țĕsĕturĭ și chindisiturĭ deprinsă până azĭ. Căcĭ dóră nu se va presupune, că cneziĭ românĭ acele covórĕ și țĕsĕturĭ să le fie cumpĕrat de la străinĭ, carĭ lipsiau dintre eĭ, ci din contră eĭ le dau ca și un fel de decimă a industrieĭ casnice.

5. Românii preste tot prestațiunile quinquagesimale de oĭ, și porcĭ, de carĭ aveau cu turmele, le-au dat cam așa, ca și ceĭ din Transilvania pentru rege. Ce dovedesce acésta? Nu numaĭ aceea, că uniĭ dintre Românĭ erau economĭ orĭ iobagĭ cu stare bună materială, ci și aceea, că se cuprindeau și cu neguțătorie estinsă de porcĭ și oĭ, pentru promovarea căreia episcopul *Andreiu Scolari* la 1422 a dat Beiușenilor favoruri speciale. [1])

Fiind că vorbim despre privilegiile provinței beiușene, avem să amintim și aceea, că pe când la an. 1495 (3 Sept.) episcopul Dominic întăresce privilegiile Beiușenilor referitóre la *vierit,* tot atunci ordinéză, ca „Românii nostri . . . . la tîrgurile de săptĕmână și preste tot în zilele de preste săptĕmână să nu cuteze a aduce ori a vinde rachie în opidul Beiușului, aceea le este permis numaĭ la tîrgurĭ de țară".

Éră episcopul G. Szatmári cu dtul Orade la 21 Octobre 1503 ordinéză diregĕtoriilor sĕĭ, că locuitoriĭ românĭ și ungurĭ din Beiuș pe baza privilegiilor vechĭ când vor merge la *Széplak,* [2]) numaĭ după aceĭ articli să solvéscă vamă, prețul cărora trece preste $^1/_2$ floren, éră și după aceia numaĭ jumătate cât solvesc alțiĭ. [3])

Maĭ amintim, că în părțile Beiușului pe la 1501 erau *mine bogate* de argint, plumb, fer și aramă. Venitele acelora erau *comune* ale capitulului și episcopului din Orade. [4])

În urmă însemnăm, că libertățile și privilegiile Românilor și ale cnezilor din provința Beiușului în decursul vécurilor 15—16 adese orĭ au fost transcrise și întărite prin episcopiĭ oradanĭ. Așa:

La an. 1446 în urma rugărĭ presentate prin 5 cnezĭ episcopul *Ioan Vitéz* cu dtul Orade die Sabbati prox. post festum Epiphaniae, éră cu dtul Orade feria sexta post octavam Corporis Christi 1480 episcopul *Ioan de Pruis* le întăresce numitele privilegiĭ.

Episcopul *G. Szathmáry* la rugarea cnezilor *Simeon Ordoș, Marișan, Ilie Herzalter* (?), *Ilie Bontha* și *Petru Radomir* cu dtul in castro nostro Varad. in festo b. Francisci confessoris 1503. ✝

Episcopul oltrus *Francisc Perényi* cu dtul Varadini in palatio nostro pontificali in festo sacratissimi Corporis Christi 1519 la rugarea cnezilor „înțelepți și precauți" *Mich. Juffa, Ioan Bassa, Mich. Ianeș* și *Ioan Czigan* propusă în numele Românilor. Episcopul *Georgiŭ Frater* (Martinuzzi) la rugarea voivodului Beiușului *Ladislau Megyesi* dată în numele Românilor din ținutul Beiușului cu dtul in castro Varad. dominica misericordiae 1548.

Episcopul *Mathia Zabardy* la rugarea juraților din Beiuș *Baltasar Szabó* și *Ambrosie Deac* cu dtul in Castro Varad. in profesto beat. Fabiani et Sebastiani 1554.

În urmă când după mórtea episcopului Zabardy regina *Isabela* ținutul Beiușului și-l-a apropriat șie-și numind Beiușul *„urbs et oppidum nostrum"*, dinsa la rugarea celor 2 jurați maĭ înainte numiți cu dtul Alba-Iulia 14 Aprilie și 10 Maiu 1558 confirmă libertățile Românilor. [5])

(Va urma.)

[1]) Pădurile dominale episcopesci din jurul Beiușului până azĭ servesc spre susținerea lernatică în massă a porcilor așa, cât venitele din ghinda acelor pădurĭ formézĕ o parte consideribilă a venitelor episcopiei române gr. cat. din Orade.

[2]) Aprópe de Ginta și Cociuba.

[3]) Bunyitay o. c. T. I. pag. 349.

[4]) Între diregĕtoriĭ acelor mine pe la 1600 se află nume românesci ca Bene magister fabrorum, Vidus Ioon magister destilatoriae fornacis, Coman Nicolae, Sturza și alțiĭ.

[5]) Vedĭ pe larg la Bunyitay o. c. T. II. pag. 278—304.

specifică. Cred însĕ, că prestațiunile după »fumurĭ« erau cele »ratione descensus« și ale quinquagesimalium cele »ratione quinquagesimorum« amintite maĭ sus.

[1]) Propter eorumden populorum augmentum.

Bibliografie.

A apărut și se află de vîndare la tipografia seminarială:

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaș 1896.

Broșura constă din 39 pagine, în carĭ se daŭ inviațiunile cele maĭ bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale și curatoratele, cum și privațiĭ la aruncarea și conscrierea dărilor de stat și anume: 1. a dărĭĭ de *case,* 2. a dărĭĭ de *câștig,* 3. a dărĭĭ după *camete,* 4. a dărĭĭ *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliție,* 6. a dărĭĭ de *arme* și de *vînat* și 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Prețul uneĭ broșurĭ e **8** cr., expedată franco sub fașe **11** cr.

Instrucțiune

dată de Inaltul ministeriŭ de interne cu privire la *procedura contra morbuluĭ de ochĭ:* **„trachoma"**, pentru auctorități publice și învĕțătorĭ. — Broșura constă din 15 pag. și costă **5** cr., spedată franco sub fașe **8** cr.

Instituțiunile calvinescĭ

în biserica românéscă din Ardél,

fasele lor în trecut și valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se póte procura cu prețul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaș** (Balázsfalva).

Tot la tipografia seminarială se află de vîndare:

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare și cu copcii fl. 10.

Octoichul cel mic edit. III. Blaș 1892. Prețul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Pentecostarul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Editor și redactor respundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Nr. 900—1896. (11) 1—3

Escriere de concurs.

Din fundațiunea Vanceană numită „Cassa archidiecesană" în înțelesul punctului IX. §. 9. din literele fundaționali ale aceleĭ fundațiunĭ, cu terminul de 21 Aprilie 1896 inclusive se escrie concurs la 6 ajutóre de câte 25 fl. v. a. pentru 6 învĕțăceĭ de măestrie.

Doritorii de a câștiga aceste ajutóre vor avé până la terminul de maĭ sus să-și trimită rugările la Consistoriul archidiecesan gr. cat. din Blaș provĕdute cu documentele următóre:

1. Carte de botez, din care să se vadă, că sînt fiĭ aĭ Archidieceseĭ gr. cat. a Făgărașului. Fiĭ de aĭ celoraialte diecese grecocatolice române numaĭ atunci vor puté concurge, dacă vor dovedi, că sînt românĭ grecocatolicĭ consângenĭ cu Mitropolitul fundator Dr. Ioan Vancea.

2. Testimoniŭ de paupertate.

3. Contractul încheiat cu măestrul, la care învață.

4. Testimoniŭ despre purtare și diligință de la măestrul, la care învață; și de la parochul gr. cat. local testimoniŭ despre frecuentarea bisericiĭ și a școliĭ de repetițiune.

Din ședința consistorială ținută în Blaș la 10 Martiu n. 1896.

Victor Mihályi m. p.
Archiepiscop și Mitropolit gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl.. ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs.. ½ an 9 frcs.. ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Un șir garmond: odată 7 cr.. a doua oră 6 cr., a treia óră 5 cr.. și de fiecare publicățiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea Unirii» in Blaș.

Anul VI. Blaș 28 Martiŭ 1896. Numĕrul 13.

Resignați?

Din incidentul unuĭ articol scris de noĭ în causa școlilor nóstre poporale, unde spuneam, că unde nu se póte alt fel, acolo să recurgem la ajutorul statuluĭ provĕdut în lege, fiind maĭ bine a admite în școlile nóstre o ingerință nóuă a ministruluĭ de culte de cât a le perde, am fost taxați de *resignați,* ceea ce în lupta pentru esistința națională nu însémnă de cât: *netrebnicĭ.*

Trĕbue să declarăm încă odată la acest loc, că imputarea aceea ne-a rănit ce e drept, însе nu ne-a surprins. Nu ne-a surprins pentru aceea, pentru că ne-am dedat deja a vedé pe toți ramiĭ vieții nóstre publice copilărie în loc de seriositate, frase în loc de fapte, chimere în loc de scopurĭ bine precisate și realisabile.

Popor, cum am fost noĭ, de vécurĭ asuprit și nesocotit, am ajuns și noĭ în urma forțeĭ imprejurărilor, ajutate și de luptele și valórea nóstră, la óre-și carĭ drepturĭ politice. Consciința drepturilor ne-a deslănțuit aspirațiile. Și neesperți, neșcoliți, cum eram, ne-am aruncat în valurile sentimentalismuluĭ, am pornit după aspirațiĭ și idealurĭ, lăsând în laturĭ calculul rece, mĕsurarea puterilor nóstre cu scopul, la care voiam, să ajungem.

Ce a fost resultatul?

Dacă am vĕdut, că tóte aspirațiile nóstre nu le putem ajunge, dacă am vĕdut, că nu putem avé maioritate în parlament, dacă am vĕdut, că nu putem să împărțim Ardélul între noĭ, am făcut ca copiiĭ ceĭ resfățați, ne-am trântit la pămînt și am declarat, că nóuĕ nimic nu ne maĭ trebue, că la nimic nu maĭ luăm parte: — ne-am făcut pasivĭ.

Pentru că, vedĭ Dómne, în lumea de aspirațiĭ, în care trăiam noĭ, credeam, că róta lumiĭ se opresce prin pasivitatea nóstră, că Europa va alerga întru ajutoriul nostru și că ne va ruga să avem bunătate a primi sub blândul nostru sceptru țara Ardéluluĭ.

Ce a fost urmarea?

Am suferit catastrofe după catastrofe, lovițurĭ după lovițurĭ, perderĭ după perderĭ. Am fost la Viena, și ne-aŭ dat afară, arĕtându-ne direcția către Pesta. Și ca gloria să fie și maĭ mare, ne-aŭ aruncat și în puștcăriĭ.

Ce a fost resultatul?

Ne-am scârbit noĭ între noĭ și ne-am paralisat tóte puterile pe maĭ multe decenii. Ni-s'a sguduit încrederea în ceĭ maĭ buni aĭ nostri. Am căḑut în paralysis progressiva.

Tot, ce ne-a maĭ rĕmas întreg, unicul scut de apĕrare e biserica, pe cum a fost și în trecut.

Fiiĭ bisericiĭ însе sînt desbinați prin valurile politice.

Cine maĭ rĕmâne la cârmă? Sînt archiereiĭ, carĭ fac tot, ce pot, și daŭ direcție, cât pot.

Dacă între ast fel de împrejurărĭ te disgustĭ și maĭ scriĭ și câte o vorbă *resignată,* are cineva dreptul, să-ți facă imputare?

Nu, fie sigur poporul românesc, biserica nu va *resigna* la nicĭ un drept de ale sale, ci cu *fapte* va apĕra tot clenodiul, ce l-a primit spre păstrare.

Fie sigur poporul românesc, că noĭ avem pe cine imita în apĕrarea drepturilor bisericiĭ.

Înaintașiĭ nostri Apostoliĭ și archiereiĭ aŭ suferit de dragul bisericiĭ și nu se certaŭ între sine, când vorba era de binele credincioșilor.

Noĭ îĭ vom urma, însе nu cu *gura,* ci pururea cu *fapte.* A striga, a băga de vină, a amenința cu „luați-l de pe mine, că-l omor", e ușor, e și comod, e și neprimejdios. A da sfat încă nu e greŭ. Dar e greŭ, să lucri, să porți zăduful zileĭ, să pui umĕrul, să staĭ față în față cu dușmanul și să lupți până la cea din urmă picătură de sânge.

Noĭ sîntem ceĭ din urmă, ér ceĭ ce ne bagă vină, sînt ceĭ dintâiŭ.

Ar fi într'adevĕr timpul suprem, să ne învĕțăm a ne cunósce și apreți. Esperimentele ultimelor zile ar puté fi de ajuns, să ne învețe, că cu vorbe late și cu fraze umflate nu ajungĭ la nimica.

Să ne cunóscem puterile, să ne prefigem un scop bine precisat și realisabil, să nu umblăm a îmbuca de odată sarea și marea, să nu ne încredințăm ajutoriuluĭ omenesc și să nu gândim, că unica îngrijire a Europeĭ o formézĕ

Feuilleton.

Din istoria viței de vin.

(Fine.)

Vinul tescuit în vechime se punea ca și astăzĭ în Orient nu în foĭ, ci în urcióre marĭ de pétră orĭ de lut și smolite pe din lăuntru. Urciórele acestea une oria eraŭ așa de marĭ, cât un om încăpea bine în ele. S'aŭ aflat urcióre de acestea (dolium, πίθος), carĭ cuprind chiar și 900 l. Urciórele maĭ micĭ, carĭ cuprindeaŭ p. es. cam 180 l., se numiaŭ seriae. Ele pe timpul procesului celuĭ dintâiŭ de ferbere, a cărui durată atîrnă de la temperatură, rĕmâneaŭ necoperite și se aședaŭ în camere rĕcoróse orĭ se băgaŭ în pămînt în pifniță. Vinurile ordinare le lăsaŭ în urciórele acestea să trécă și prin ferberea a dóua încetinea așa, că din urciórele acestea ajungeaŭ de-a dreptul pe masă. Soiurile maĭ bune și preste tot vinurile grijite maĭ bine le turnaŭ în urcióre maĭ micĭ (amphorae, cadus) orĭ în foĭ. Foĭ se folosiaŭ pentru transport și pentru păstrarea acelui vin, care nu avea să se învechéscă. În urcióre puneaŭ vinul acela, care era menit, să se facă vin vechiŭ; urciórele acestea după putință nu le mișcaŭ dintr'un loc într'altul. Ele se închideaŭ bine, acoperemîntul se ungea cu gips orĭ cu păcură. și pe urcióre se aplicaŭ etichete, carĭ a dese orĭ eraŭ fórte lăudaróse, dar une oria spuneaŭ numaĭ cuprinsul urciorului. În urciórele acestea vinul încă tot maĭ făcea drojdiĭ și de aceea se străcura, maĭ înainte de ce s'ar fi beut. În Pompeii s'aŭ găsit multe străcurătorĭ de acestea. Ele sînt un fel de sită de metal, une oria chiar de argint, cu un mănunchiŭ de ținut cu mâna și cu tórte de acățat. Străcurătorĭ de in nu se folosiaŭ bucuros, căcĭ „integrum perdunt lino vitiata saporem" (Horat. Sat. 2, 4, 54). Foiĭ îĭ amintesce s. Scriptură a dese orĭ. Is. Navi 9, 4: „foĭ de vin vechiŭ"; I Împ. 10, 3: „unul ducênd un fóle de vin"; 16, 20: „Și a luat Ieșse un gomor de pâne și un fóle de vin"; Ieremie 13, 12: „tot fólele se va umplé de vin." Clasiciĭ încă îĭ amintesc. Il. 3, 247: „în fóle de pele de capră vin, rodul înveselitoriŭ"; Od. 5, 265: Calipso a dat luĭ Odiseŭ la imbarcare „un fóle plin de vin închis"; Herod. în istoria despre comóra luĭ Rampsinit 2, 121: „El (hoțul) a înhămat măgariĭ și a pus pe eĭ foĭ de vin." Dar eĭ amintesc și urciórele. Od. 2, 340: „În lăuntru staŭ și vase (πίθοι) cu vin vechiŭ, gustos"; 23, 305: Petitoriĭ Penelopeĭ „mâncaŭ oĭ și scoteaŭ din urcióre belșug de vin". Tot asemenea le amintesc și profețiĭ. Ieremie 48, 11: „N'a turnat din vas în vas, și la înstrăinare n'a mers, pentru aceea a stătut gustarea luĭ întru el, și mirosul luĭ nu a lipsit." La prânzuriile zilnice se îndestuliaŭ ómeniĭ și numaĭ cu vin noŭ, dar la ospețe maĭ solemne nu era ĭertat, să lipséscă vinul vechiŭ. De altmintrea „vechiŭ (vetus)" era un concept cam elastic. Preste tot de vin vechiŭ trecea vinul trecut de un an. Vechimea maĭ înaltă atîrna de la soiŭ și de la manipulare. Vinurĭ maĭ înfocate nu se puteaŭ păstra multă vreme. Vinul de Sorent, pe care-l recomandaŭ mediciĭ, trebuia să fie de 25 aniĭ, pentru ca să ajungă a fi beut. Vinul de Falern trecea de maĭ bun, dacă era de 15 aniĭ. De óre ce ómeniĭ beaŭ cu afectare vinurĭ vechĭ, n'aŭ putut să nu se facă multe înșelăciuniĭ în vinurĭ. Se bea vin „de pe timpul luĭ Numa (sub rege Numa condita libis" Mart. 3, 62); alte vase purtaŭ eticheta „Vin de o sută de aniĭ", orĭ se puneaŭ pe masă soiurĭ, carĭ deja de mult nu maĭ esistaŭ.

În zilele nóstre strugurii nu se folosesc

causa nóstră, ci cu muncă onestă, cu lealitate să ne silim a câștiga una câte una din acele posițiĭ, carĭ neapĕrat trebuincióse ne sînt, pentru ca să putem păstra și desvolta individualitatea nóstră națională în țara acésta, unde providința ne-a aședat.

Étă *adevĕrul,* ér nu *resignare!*

De ale congruei. — Pe cum anunță „Pol. Ért.“, din suma menită pentru ajutorarea bisericilor cu finea anuluĭ trecut a rĕmas o sumă maĭ mare la dispositia ministruluĭ cultelor. În urma acestora ministrul Wlassics a trimis o scrisóre cătră episcopiĭ singuraticelor diecese dându-le de scire, că e aplicat, ca din suma acésta preoților avisați la ajutoriŭ să le întregéscă congrua la suplica lor, ce va avé să se subștérnă din cas în cas. Dar episcopiĭ considerând, că purcederea acésta ar produce raport de atîrnare între ceĭ ajutorați și între ministeriul cultelor, maĭ de parte că primirea aceluia ar preveni regularea congruei, *în nicĭ un cas nu aŭ făcut us de îmbiare acestuĭ ajutoriŭ.* De altmintrea fóea numită susține, că are informațiune sigură, ca afacerea acésta s'a discutat și în ultima conferență a episcopatuluĭ.

La acestea observă „Alkotmány“:

„„Informațiunea sigură“ a luĭ „Pol. Ért.“ nu e alta de cât raportul acela al luĭ „Alkotmány“ despre ultima conferență a episcopatuluĭ, după care corul episcopesc conform îndrumărilĭ primite de la Sfinția Sa respinge orĭ ce modalitate a regulărilĭ congruei, care ar da în mâna guvernuluĭ o unéltă nóuă de corteșire față cu preoțimea inferióră.“

Necesară este la cununia bisericéscă producerea certificatuluĭ oficios despre încheiarea „căsătorieĭ civile“? — Era de prevĕdut, că nóuĕle reforme vor face multe neplăcerĭ preoțimiĭ și greutăți marĭ mirilor. Acésta s'a și întîmplat și se póte dovedi cu nenumĕrate casurĭ concrete. Așa aflăm în „M. Àll.“, că în 28 Ian. s'aŭ presentat înaintea purtătoriuluĭ de matricule din Magyarbéi (com. Poșon) miriĭ N. N. și X. Y. spre a face destul legiĭ civile. Conducĕtorul de matricule ĭ-a și declarat de căsătoriți, dară nevoind mirii să subscrie protocolul, purtătoriul de matricule le-a denegat estradarea certificatuluĭ. Eĭ decĭ dimpreună cu ospeții aŭ mers la parochul local, care informându-se despre cele petrecute ĭ-a cununat și fără presentarea certificatuluĭ amintit. Parochul a purces corect, de óre ce § 123 art. de lege XXXI din 1894 opresce numaĭ cununia religiósă, „înainte de ce ar fi dovedit părțile, că aŭ încheiat căsătoria înaintea oficialuluĭ civil“, nu se zice însĕ, că dovedirea acésta s'ar puté face numaĭ prin certificat de la acel oficial. Parochul din Boidogfalva în 4 Febr. în un cas analog făcă a purces ca și colegul sĕŭ din Magyarbéi, dară conducĕtoriul de matricule ĭ-a acusat la judecătoria cercuală din Bazin. Ținêndu-se pertractarea în 14 Febr., respectivul paroch a fost absolvat pe basa uneĭ declarațiuni date în scris de cătră martoriĭ, carĭ aŭ fost de față la împlinirea actuluĭ civil. Nu scim, că procurorul apelat-a sentența de achitare. De va fi apelat-o, sperăm, că forurile superióre o vor confirma. Legea citată e destul de clară, ér ordinațiunea ministruluĭ de justiție de datul 29 Ian. 1895 Nr. 27,243 referitóre la esecutarea acticluluĭ de lege XXXI din 1894 prescrie în § 70 p. 11, că la casul, când părțile nu voesc a subscrie protocolul de imatriculare, să se însemne causa, pentru ce nu o fac acésta.

Unii conducĕtorĭ de matricule desconsideră legea și instrucțiunea ministerială referitóre la esecutarea eĭ amenințând părțile, că nu le vor da certificat despre îndeplinirea actuluĭ civil referitor la încheiarea căsătorieĭ. Acésta a dat ansă la nemulțămirĭ, și ministrul de interne spre a nu face odiósă instituțiunea căsătorieĭ civile prin ordinațiunea din 9 Nov. 1895 Nr. 104,137 declară de nou, că părțile nu sînt datóre, să subscrie protocolul, dacă acésta nu le convine, ci are numaĭ să se însemne causa, pentru care nu aŭ voit, să-l subscrie. Acum dară subscrierea protocoluluĭ nu este necesară, urmézĕ de la sine, că oficialuĭ civil nu are dreptul, să denege certificatul din motivul, că părțile nu aŭ subscris protocolul luat de cătră dînsul. Ce e maĭ mult, § 62 art. de lege XXXIII—1894 referitor la matriculele de stat zice, că oficialul civil este obligat a estrada părților îndată certificat scutit de taxă și de timbru despre încheiarea căsătorieĭ. Tot acésta o dispune și instrucțiunea ministerială din 29 Iun. 1895 Nr. 27.243 în §. 75. Decĭ acel oficial civil, care denégă certificatul despre actul căsătorieĭ civile, la care a cooperat, comite un abus de oficiŭ și are să fie denunțat spre a fi urmărit conform legiĭ.

Ore abusul unuĭ oficial póte fi causă suficientă spre a împedeca celebrarea cununieĭ religióse? Noĭ credem, că nu. De unde deducem, că preotul póte cununa pe ceĭ ce aŭ îndeplinit actul civil, chiar și dacă oficialul civil nu le dă certificat despre acésta, numaĭ să fie documentată căsătoria civilă pe altă cale, și parochul să aibă la mână documentul spre a-și justifica procedura la casul, când ar fi tras la respundere. În document să se amintéscă și împrejurarea, că certificatul s'a cerut pe basa legilor și ordinațiunilor ministeriale citate maĭ sus, dară oficialuĭ civil. de și a declarat de închiată căsătoria după legile statuluĭ, totuși a denegat estradarea certificatuluĭ prescris.

Conferență sêrbéscă la ministrul președinte. — Pe unii din Sêrbiĭ aceia din Ungaria, carĭ ocupă posiție în viața publică, ministrul Bánffy ĭ-a chemat pe 26 a c. la o conferență, în care să se discuteze afacerile autonomieĭ sêrbescĭ.

Despre adevĕratele scopurĭ ale acesteĭ

---

numaĭ spre a face din eĭ must și vin, ci și spre alte lucrurĭ. Gătesc din eĭ sirup, miere de strugurĭ, turte de strugurĭ, rosine, zahar de strugurĭ, oțet, apă de rosine și vin de rosine. Chiar și bóne necópte se adaug la multe mâncărĭ, orĭ se face din ele și din trevere vinars. În s. Scriptură din tóte acestea se amintesc numaĭ oțetul, rosinele și turtele de strugurĭ. Rosinele nu avem să ni-le închipuim ca bóne singuratice (stafide), ci se uscaŭ strugurii întregĭ și anume esemplare marĭ și cópte bine. Ér turtele de strugurĭ sînt bóne de strugurĭ, carĭ se mestecă cu făină și se coc în cuptoriŭ.

Vinul cuprinde tóte substanțele, carĭ să facă oțet, ba eĭ deja între împrejurărĭ ordinare destul de des se face oțet chiar și în contra voiĭ proprietariuluĭ. Destul de timpuriŭ se face decĭ deosebire între oțet și vin (Num. 6, 3: „oțet de vin“), și ómeniĭ își băteaŭ capul, să afle mijlóce spre a împedeca orĭ spre a promova oțetirea vinuluĭ. Din causa înrudirĭĭ apropiate dintre oțet și dintre vin acru nu e destul de hotărît conceptul, care se împreună cu cuvîntul oțet. Pe cum numim non vinul cel rĕŭ oțet, așa făceaŭ și Romaniĭ și Eliniĭ cei vechĭ, dar fără de a confunda în realitate unul cu cel alalt. Vinul cel acru gătit din trevere îl numiaŭ posca saŭ lora (Varro R. R. 1, 54) și-l daŭ sclavilor și ostașilor. El nu îmbeta. De aceea zice Plaut. Mil. 3, 2, 23: alii ebrii sunt, alii poscam potitant. Oțetul propriŭ (Aesch. Agam. 322: „cel ce tórnă uleĭ și oțet într'un vas mestecându-le, le va găsi amîndouĕ numaĭ osebite, nicĭ o dată împrietinite“) se folosia în multe chipurĭ la mâncărĭ (așa că la Romaniĭ și la Eliniĭ pe masă staŭ vase cu oțet, ὄξις, acetabulum), la lécurĭ, la preparate chimice, potassă, soda și la aparate mecanice (Liv. 21, 37 spune, că Hannibal spărgea stîncile înferbîntându-le și turnând apoĭ oțet pe ele), numaĭ în mod escepțional ca beutură, p. es. în zile calde la lucrul câmpuluĭ. Ruth 2, 14: „Mânâncă din pânile mele și întinge pânea ta în oțet.“ Dacă oțetul ar fi fost privit de o beutură plăcută și recreatóre, psalmistul nu s'ar fi tânguit la 68, 25: „Și aŭ dat spre mâncarea mea fere și spre setea mea m'aŭ adăpat cu oțet.“

Deja în vechime se adaugeaŭ la vin esențe aromatice (trandafirĭ, smirnă), dulcĭ (miere, mulsum, *οἰνόμελι*) orĭ și amare (pelin). Chiar și balsam (uleurĭ eterice scumpe) turnaŭ în vin orĭ îl beaŭ din vase, în carĭ maĭ înainte aŭ fost uleurĭ de acelea. Vinul smirnos era maĭ blând, maĭ puțin bețiv, și de aceea îl beau maĭ ales femeile (Gell. 10, 33). Vinul acesta preparat, pe cum și cel curat la beut îl mestecaŭ cu apă, vara cu apă rece, ĭérna cu de cea caldă. Aveaŭ vase anume pentru a ține vinul cald. Mișnah (Pes. 7, 13; Surenh. II. p. 163) vorbesce despre vasul acesta, care sta pe masa pascilor. În musee se află exemplare fórte frumóse de blide romane vechĭ, carĭ serviaŭ spre a încălzi vinul. Proporția dintre vin și apă la mestecare atîrna de la calitatea vinuluĭ și de la a beutorilor. Se mestecaŭ apă și vin în mĕsurĭ egale, dar maĭ des în proporția 2: 1, ba și 3: 1 și 5: 2, dar și întors 3 părți de vin cu 1 de apă (Hor. Od. III. 19, 11). În Pild. 9, 2. 5 se zice despre înțelepciune: „A amestecat în clondirile sale și a gătit masa sa eĭ. — Veniți, de mâncați pânea mea și beți vinul, carele l-am gătit vouĕ.“ Cânt. 7, 3: „Cloudiriŭ oblu, nicĭ de cum lipsindu-se de ameste-ătură.“ Ps. 74, 7: „Păharul este în mâna Domnuluĭ cu vin, — plin de amestecătură.“ În texturile acestea biblice are să se înțelégă vin amestecat cu apă, căcĭ Iudeiĭ altă amestecare a vinuluĭ nu prea foloșiaŭ. În s. Scriptură vinul aromatic se amintesce numaĭ o dată la Cânt. 8, 2: „Te voiŭ adăpa cu vin mirositoriŭ de la curgerea (mestecat cu sucul) rodiilor mele.“ Sulamit va să pună, ceea ce are maĭ prețios, înaintea mireluĭ sĕŭ împĕrătesc, care întră în casa eĭ: vin mestecat cu arome și cu suc de mere de granat. Dar ce arome se înțeleg aci? Sigur nu de cele bețive, ci de acelea, carĭ împărtășesc vinului miros plăcut, și sucul rodiilor are să stîmpere prea marea dulcĕță a luĭ, căcĭ sucul rodiilor e recoritoriŭ și acriŭ. Beutura tare, bețivă, înferbîntătóre nu se potrivesce cu viața idilică, ce se descrie aci. Atare beutură anume pregătită preste tot era la Iudeĭ un lucru estraordinar și de tot escepțional, căcĭ vinurile nobile ale Palestinei n'aŭ lipsă de o astfel de potențare, și locuitoriĭ țĕrilor sudice în folosirea spirituóselor trebue să fie fórte precauți. Mestecarea vinului se făcea în refectoriŭ, și óspeților le sta în voe, să maĭ subție vinul după plac. Din contră se privia de falsificare, dacă vinul se mesteca cu apă deja în foĭ orĭ în vasele, în carĭ se conserva. Falsificări de

conferențe nicĭ chiar ceĭ chemați nu aŭ cunoscință sigură. „Alkotmány“ a primit informațiunea, că încă nu se scie, dacă obiectul discusiunii îl vor forma numaĭ afaceri, ce se referesc la autonomia bisericiĭ sêrbesci, orĭ dóră și cestiuni, carĭ ating interesele națiunii sêrbesci. Se zice, că conferența s'a convoeat conform voinței hotărîte a Maiestății Sale. La conferență s'aŭ invitat dintre laicĭ numaĭ Sêrbĭ guvernamentalĭ. Dintre episcopĭ a fară de patriarchul Brancovicĭ nu s'a invitat nicĭ unul, ceea ce e un lucru de tot straniŭ, dacă conferența va avé, să discuteze afaceri bisericescĭ.

Revistă bisericéscă.

Roma.

În ședința ultimă din 15 a c., ce a ținut-o congregațiunea pentru reunirea bisericilor, s'a cetit un raport al superiorului Asumptioniștilor din Constantinopol. Sfinția Sa dăduse Asumpționiștilor dóuĕ cercurĭ parochiale în Constantinopol spre administrare. În bisericile respective cultul dumnezeesc se sevârșesce după ritul grecesc și în limba grecéscă, și Asumpționiștiĭ conduc afară de aceea maĭ multe școlĭ, carĭ asemenea urmăresc scopul de a produce o apropiare a bisericiĭ grecescĭ de cea catolică. Raportul constată acum, că activitatea Asumpționiștilor e însoțită de resultate favorabile, întru cât adecă aversiunea Grecilor față cu biserica catolică se micșoréză tot maĭ tare.

În 17 a c. a repausat cardinalul Mauri, archiepiscopul de Ferrara. Repausatul a fost monach Dominican și un bărbat piŭ și activ.

Din America nordică se anunță repausarea archiepiscopuluĭ de Saint-Louis Richard Kenrick, ceĭ maĭ bĕtrân episcop catolic atât după etate, căcĭ e născut în 1804, cât și după anĭĭ de episcopie, fiind consacrat în 1841. Acum seniorul episcopatuluĭ este Sfinția Sa Leo XIII, care a fost numit episcop titular de Damiata la 17 Ian. 1843.

La 19 a c., ziua de s. Iosif după călindarul gregorian, celebrând Sfinția Sa Leon XIII aŭ asistat maĭ mulțĭ străinĭ la s. Liturgie.

Franța.

După cum e informată „Pol. Corr.“, ambasadorul francez Lefebvre de Behaine se va întórce la Roma numaĭ pentru a imanua decretul sĕŭ de revocare. Guvernul francez a cerut deja agrearea luĭ Poubelle de ambasador noŭ pe lângă Vatican, dar se zice, că nunțiul din Paris a primit comisiunea, ca să facă guvernul francez atent la trecutul de tot anticreștin al acestuĭ candidat de ambasador.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În ședința dietală din 20 a c. s'a început desbaterea budgetuluĭ ministeriului de honvedĭ. Referentul Georgiŭ Szerb recomandă budgetul spre primire. Oposiția guvernamentală încă a declarat prin Hélfi și Kossuth, că primesce budgetul și urgitézá, să se înființeze la honvedĭ și artilerie. — A produs impresiune adâncă discursul generaluluĭ Pongrácz, care a condamnat folosirea miliției la alegerĭ, cum s'a întîmplat la Stomfa și Nyitra. Acéstă procedură vătĕmă adânc simțul corpuluĭ ofițeresc. — Bolgár F. laudă honvedimea, dară constată, că are conducĕtorĭ fórte rĕĭ. Conducĕtoriĭ aceștia nu se sfiesc a trage honvedimea în acțiunĭ politice. Condamnă numĕrósele pensionărĭ ale ofițerilor de la honvedĭ.

În 21 a c. Ugron după ce critică aspru instituțiunea honvedimiĭ așa după cum e azĭ, dependentă de la armata comună, fără artilerie, fără trupă sanitară și fără conducere proprie, trece la afacerea Kasics și recércă pe ministrul Fejérváry, să rĕspundă la acusele grave, ce i-le face Kasics, și să le desmință. Să aducă afacerea înaintea forului judițiariŭ, căcĭ demonstrația generalilor nu-l póte rehabilita. — Vorbirea luĭ Ugron l-a turburat pe ministrul Fejérváry preste mĕsură. Rĕspunzĕnd la imputările opositiei zice, că artilerie nu a introdus la honvedĭ din causă, că ar trebui prolungit timpul de serviție activ cel puțin la 3 anĭ. Cele alalte acuse le respinge ca nefundate; recunósce, că și-a luminat și încălzit palatul pe spesele statuluĭ din motivul, că așa aŭ făcut totĭ ministriĭ de honvedĭ de la 1867 în cóce; a rĕspunde la cele alalte învinuirĭ ale luĭ Kasics ține sub demnitatea sa.

Și maĭ vehement a atacat Ugron pe ministrul Fejérváry în ședința de Lunĭ aducênd înaintea dietei, că se comit fărădelegĭ la procurarea viptualelor pentru honvedime; că ministrul a purces incorect în afacerea Szemnecz, care de și era condamnat la închisóre de stat, totuși a fost achitat de cătră juriul de onóre militar, dară ministrul a nimicit fără motive verdictul de achitare; provederea locuinței sale private cu scule pe baniĭ statuluĭ o află de ilegală; de la un ministru, care are plată de 12,000 fl., se aștéptă, ca să mânce cu lingurile sale. La încălzit încă trebue să se facă distingere între locuința oficiósă și între cea privată. — În merit br. Fejérváry nu a rĕspuns la imputările luĭ Ugron.

Ședința de Marți a fost și maĭ furtunósă din causa unuĭ ordin de zi al comandantuluĭ academieĭ de honvedĭ, care interzice ofițerilor participarea la desbaterile dietale asupra budgetuluĭ ministeriuluĭ de honvedĭ din causă, că oratoriĭ oposiționalĭ abătêndu-se de la obiectivitate atacă fără cruțare. Horváth Gyula, Sima, Apponyi și alțiĭ arată, că ordinul de zi dat ofițerilor de honvedĭ este ilegal, trage miliția în luptele politice și vatĕmă greŭ demnitatea camereĭ; pentru aceea cer, ca afacerea să se străpună comisiunii de imunitate, ceea ce se și primesce.

Ce privesce procurarea viptualelor pentru honvedĭ, secretarul de stat Gromon declară, că nu s'a escris licitațiune publică, fiind că pentru stat este maĭ avantajos a da întreprinderea din mână libĕră.

Austria.

Tineriĭ creștinĭ de la universitatea din Viena aŭ declarat, că Jidaniĭ sînt necapabilĭ de satisfacțiune cavalerésca. Punêndu-se tótă jidovimea în mișcare, lucrul a ajuns în consiliul de ministri și în parlament. Ministrul Gautsch a reprobat aspru hotărîrea universitarilor creștinĭ. S'a făcut cercetare rigorósă, și studentul, care a presidat adunarea, a fost eliminat, éră doĭ studenți aŭ fost relegați pe câte un semestru, altora s'a dat consilium abeundi, și alțiĭ aŭ fost admoniați. Investigarea se continuă. Tóte încercările ministruluĭ atîrnător de la presa și capitaliștiĭ jidanĭ vor rĕmâné zădarnice: dacă studenții creștinĭ nu voesc, să se lupte cu Jidoviĭ, nimenĭ nu-ĭ póte constrînge la acésta. Firesce că maĭ bine ar fi, ca duelările studenților să se pedepséscă aspru, pe când guvernul și senatul universitar luând pe Jidanĭ în apĕrare par a aproba duelurile.

România.

Ședința din 20 a c. a camereĭ deputaților a fost fórte bine cercetată. Asemenea eraŭ îndesuite și tribunele óspeților. Causa mareĭ afluențe a fost interpelarea luĭ Fleva în cestia macedonénă.

Fleva espune situația din Macedonia și arată, că ajutorarea Românilor de acolo este maĭ ușóră de cât a celor din Transilvania, de óre ce în Macedonia conflicte diplomatice nu pot să esiste. Constată, că liceul din Bitolia a fost instalat în casele bisericiĭ catolice. În acest liceŭ din 8 profesorĭ numaĭ 4 predaŭ cursurile în limba română. Causa, pentru care Româniĭ din Macedonia nu fac progres maĭ mare, este inspectorul școlilor Apostol Mărgărit, care duce o politică de duplicitate. Amintesce, că eforiile din Macedonia ar fi recunoscute de guvernul român, și cere, să se re-

---

acestea se și făceaŭ. Isaie 1, 22: „Argintul nostru nu e lămurit: cârcimariĭ tĕĭ amestecă vinul cu apă.“ Aci apa, ce o bagă cârcimarul în vin, se pune decĭ pe o trépță cu spuma din argintul nelămurit.

Bibliografie.

Din interesanta „Bibliotecă pentru toți“ aŭ apărut zilele acestea:

Nro 46. *Dușmanii nostri* de doctorul Urechiă. Cărticica, tipărită tot așa de frumos și de îngrijit ca și numeriĭ trecuți, vulgarisézá resultatele bacteriologieĭ. Orĭ și cât de sciințific ar fi obiectul, ce tractézá, dl Urechiă scie, să-l facă plăcut cetitorilor prin spiritul dsale glumeț, ce te face, să riḑi mereŭ. Maĭ multe ilustrații de bacili intercalate în text fac priceperea celor tractate și maĭ lesniciósă.

Nro 47. *Cântece și Plângeri,* poesiĭ de M. Zamphirescu. partea II. Credem, ce spune prima notiță de la pag. 3, că adecă partea I a poesiilor acestora aŭ plăcut mult, am fi dorit cu tóte acestea, să ni-se dea ceva *maĭ* bun din poețiĭ nostri moderni.

Nro 48—49. *Elocuența străină*. G. Adamescu cuprinde discursurĭ celebre de Demostene, Cicerone, s. Ĭ. Chrisostom, Bossuet, Buffon, Mirabeau, Napoleon, Gambetta, Quesnay de Beaurepaire, Frideric cel Mare, O'Conell, Macaulay și Bismark. În tocmaĭ ca și în „Elocuența română“ și aci fie care bucată e însoțită de câte o notiță istorică, în care se descrie autorul și motivul vorbiriĭ. Servițiile, ce le face broșura acésta tuturor, sînt ușor de priceput. O recomandăm cu tot de-adinsul.

strîngă puterea inspectorului Mărgărit. Mai departe impută guvernului rechemarea consulului român din Bitolia.

Ministrul președinte Sturdza apără pe A. Mărgărit în contra acusațiunilor, ce i-se fac, și arată, că campania în contra lui este inscenată, pentru ca să-l ocupe alt Român locul. Eforiile nu sînt recunoscute nici de guvernul român, nici de cel otoman și sînt compuse din grecomani, între cari e și dr. Cristovici, care a umblat în zilele trecute prin București. Pe consulul din Bitolia l-a rechemat, fiind că țesea intrigi între Români și a vîrît în eforii grecomani.

Camera cu 101 contra la 22 voturi a luat spre sciință răspunsul ministrului Sturdza.

Anglia.

Cestiunea, care predomineză azi situația în Anglia, este espediționea în Sudan. Anglia motivéză espediționea cu aceea, că ar pretinde-o interesele omenimii. După desastrele Italianilor în Abisinia popórêle din Africa medie se mișcă și amenință comerciul și cultura europénă străplantată acolo. Adevĕrata intenționne a Anglezilor este de a face cuceriri și a se întări în Africa. Spre a-și puté susține și apĕra nóuêle țĕri are lipsă de Egipt, pe care îl va mai ține ocupat.

Rusia și Franța privesc cu ochi rĕi crescerea influinței angleze în Africa, pe când Germania se bucură de acésta, fiind că o considerĕ de o ajutorare a aliaților Italiani. Pentru espediția la Dongolo s'aŭ destinat 19,000 de ómeni, parte Anglezi, parte Beduini. Să nu o pățéscă și Anglezii, cum aŭ pățit-o Italiani cu Menelic.

Italia.

În parlementul italian mulți deputați sînt contrari politicii africane, care cere atâtea jertfe de ómeni și de bani. Unii urgitéza pacea cu orî ce preț; maioritatea încă doresce pacea, dară fără umilirea Italiei. Menelic regele Abisiniei, care cunósce starea finanțială sdruncinată a Italiei și nemulțămirea poporului italian, pune condițiuni grele la încheiarea păcii. „Popolo Romano" aduce scirea, că Menelic ar pretinde ca desdaunare de răsboiŭ 25 de milióne frcs. Recercat de Italiani de a se alia cu dînșii în contra dervișilor, Menelic preferesce alianța cu dervișii în contra Italianilor. Puterile europene încă recomandă Italiei încheiarea păcii cu Menelic.

Bulgaria.

Mulțămita, care a trimis-o sultanului prințul Ferdinand pentru fermanul de recunóscere, se închie cu cuvintele: „Dovedile acestea înalte a bunăvoinței împĕrătesci mĕ umplu nu numai de recunoscință față cu Maiestatea Vóstră, ci-mi împărtășesc și putere înmulțită, pentru ca Bulgaria cea atîrnătóre de la guvernul împĕrătesc, *să o guvernez și de aci înainte conform intențiilor Maiestății Vóstre și așa, ca gloria împĕrăției Vóstre să se mărescă.*"

În ce direcție se va manifesta recunoscința prințului Ferdinand față cu împĕratul Rusiei, pare a ne spune scirea, ce e lățită în Sofia, că Rusia lucră pentru delăturarea schismei Bulgarilor de cătră patriarchul din Constantinopol.

De când s'a împăcat Ferdinand cu Țarul jertfind pe Boris, influința ruséscă în Bulgaria tot cresce. După cum scriŭ foile din Sofia, guvernul rusesc pretinde, ca să se dea amnestie lui Bendereff, Grueff și altor ofițeri emigranți, cari să-și reocupe în armata bulgară rangul de mai înainte. Dacă numĕrul ofițerilor ar fi complet, să li-se facă loc pensionându-se unii ofițeri. Mai încolo Rusia trimite în Bulgaria 9 consulî și tot atâția viceconsulî. Presa opositională constată, că Bulgaria e pe cale de a ajunge érăși sub dictatura Rusiei.

Corespondințe.

De pe Murĕș Martie 1896.

Onorată Redacțiune!

Zisei în corespondența mea publicată în numĕrul trecut al „Unirii", că e lipsă neapĕrată, să ne creăm un fond pentru salarisarea preoților și învĕțătorilor.

Ne întîmpină însĕ aci întrebarea: Cum și din ce?

Aș puté, să rĕspund aci: Din fundul pămîntului! Într-adevĕr așa de mare și de simțită e lipsa unui atare fond, cât dacă el altmintrea nu s'ar puté crea, ar trebui să-l scótem și din fundul pămîntului.

Dar nu e de lipsă, să o facem acésta.

Mĕ numĕr între preoții mai tinerî, și încă nu mi-s'aŭ șters amintirile plăcute și neplăcute ale anilor, pe cari i-am petrecut în seminariul din Blaș pregătindu-mĕ pentru păstorirea sufletelor. Îmi aduc încă bine aminte de însuflețirea ideală, care ne cuprindea acolo pe toți, când se ivia din óre care parte câte o idee frumósă și chiar bună de a fi realisată între noi între Români. Realisarea ideilor frumóse și folositóre pretind jertfe, și dacă doriam, să contribuim și noi la realisarea aceea, era lucru firesc, ca și noi să aducem jertfe. Dar de unde, dacă nu din fundul pămîntului? Și dacă ne-am bătut capul, am aflat, că totuși nu e de lipsă, să ne săpăm găuri până în fundul pămîntului și să scótem comori de acolo. Am rĕmas pe fața pămîntului și — ne-am pus pe post, și seminariul bucuros ne-a dat nóuĕ suma aceea, carea a cruțat-o dându-ne bucate de post în loc de cele de dulce, éră noi suma aceea o aduceam ca jertfă pentru realisarea ideii respective.

Sciŭ bine, că vîrtutea abnegării nu aŭ inventat-o alumnii seminariului din Blaș, ba nici chiar ómenii preste tot, ci ea vine de sus de la Dumnezeŭ. Dar esemplul acela al seminariștilor totuși îmi spune, că Dumnezeŭ dăruind omului mintea a înzestrat-o și cu darul invențiunii, pentru ca ea să afle modul potrivit de a deprinde vîrtutea cu folos.

Numai câți va ani ne mai despart de la împlinirea centenarului al doilea al s. Unirî. Óre nu e acesta timpul cel mai potrivit spre a crea fondul acela de salarisare? Óre puté-s'ar sĕrbători anul 1900 într'un chip mai vrednic și tot o dată mai folositoriŭ pentru biserica nóstră și pentru némul nostru ca prin crearea aceluĭ fond? Óre nu ni-se impune acum mai tare ca orî și când datorința de a ne bate capul și de a cerca și afla chipurî și căi, în carî și pe carî am puté, să creăm fondul acesta? Noi preamărim fapta, ce aŭ împlinit-o înaintașii nostri în 1900. De ce să nu aspirăm și noi la preamărire din partea urmașilor nostri? De ce să nu-i silim la acésta prin o faptă, pentru care urmașii nostri să ne binecuvinte amintirea, pe cum înaintașii nostri din 1900 ne-aŭ silit, să le binecuvîntăm noi amintirea? Și cu ce altă faptă mărĕță am puté noi, să-i silim la acésta mai bine de cât cu crearea unuĭ fond, care să ușureze în mĕsură cât se póte de mare sórtea materială a acelora, carî aŭ chemarea specială de a lucra neîncetat spre înflorirea bisericii nóstre și spre binele némuluĭ nostru?

În cele următóre voiŭ să grăesc numai referitoriŭ la archidiecesă. Pe frații din diecesele sufragane îi rog, să acomodeze cuvintele mele împrejurărilor sale particulare.

Îmi aduc a minte de un articol, care se publicase în „Unirea" pe timpul vacanțe scaunuluĭ mitropolitan. Era vorbă în articolul acela despre problemele, carî aștéptă resolvirea de la fiitoriul mitropolit. „Unirea" grăise atunci din sufletul nostru al tuturora. Între problemele acelea articolul amintit înșirase și îmbunătățirea sorții materiale a clerului nostru. Acum avem mitropolit, un mitropolit, — mulțămită lui Dumnezeŭ, — vrednic de așteptările nóstre, vrednic de înaintașii sĕi. Sînt convins, că din sufletul tuturor fraților meî grăesc, dacă-l rog, ca acum în préjma anului 1900, în préjma împlinirii centenaruluĭ al doilea al s. Unirî, în préjma Iubileuluĭ de un pătrariŭ de veac al archieriei sale propriĭ să potențeze marinimia, carea până acum tot de una a strălucit pe scaunul nostru mitropolitan, și să trezéscă și să înflăcăreze în noi în toți marinimia, carea singură e în stare a resolvi problema de a îmbunătăți sórtea materială a clerului archidiecesan.

Ce póte să producă marinimia, a arĕtat-o și până acum archidiecesa nóstră. Părinții eî toți și mulți dintre fiii eî ceî mai aleși s'aŭ întrecut nu numai întru a aduce poporul înainte pe calea progresului, ci și întru a asigura progresul acesta materialminte. Din începuturî micî s'a pornit asigurarea acésta, și astăzi din marinimia archiereilor nostri și a multora dintre preoții fruntași, ba și din a unor laici archidiecesa dispune de fundațiuni de câte va milióne.

Ce bine ar fi, dacă marinimia acésta s'ar potența acum și cu o cale s'ar îndrepta spre scopul cel mai urgent, spre crearea unuĭ fond de salarisare a preoților și învĕțătorilor? Și acum avem ca și în trecut mulți preoți, de la carî lumea aștéptă, că eî cruțările, ce le fac din venitele sale, le vor jertfi binelui comun. Așteptările acestea și până acum a rare orî ne-aŭ înșelat, și sînt convins, că ele nici de acum înainte nu ne vor înșela. Preoții aceia sînt de-a rîndul ómeni, carî aŭ renunțat la viața familiară, pentru ca întrégă viața și munca sa să o sfințéscă serviciului bisericii, și eî muncind neîncetat în serviciul acesta se dedaŭ, ca și bănișorii, pe carî îi cruță, să nu-î privéscă de aî sĕi, ci de aî bisericii. Ce bine ar fi, dacă eî acum ar imita cu toții esemplul cel frumos al fericitului preposit Papfalvi, care cu mulți ani înainte de mórtea sa a pus cruțările sale ca fundațiune în grija capitulului? Cât de frumos ar fi, dacă eî acum în préjma Iubileului s'ar hotărî cu toții, să

o facă acésta destinând pe sama aceluĭ fond de salarisare averea, ce aŭ adunat-o. orĭ cel puțin o parte mai însemnată a eĭ! Și chiar și dacă n'ar puté să renunțe la renta, ce le-o aduce averea acésta, eĭ totuși ar puté să facă așa, cum făcuse fericitul preposit Papíalvi, ar puté să-și reserve dreptul la renta aceea până la capetul vieții sale, și clerul totuși ĭ-ar binecuvînta deja de acuma. Nu are, să-ĭ împedece în fapta acésta nicĭ modestia: clerul va fi cu considerare discretă față cu eĭ, nu-ĭ va molesta cu laudele sale, ci se va mărgini bucuros la aceea, ca să le mijocéscă în s. jertfă dar bogat de la Dumnezeŭ.

Tot asemenea ar puté să jertféscă și aceĭ preoți căsătoriți, pe carĭ Dumnezeŭ ĭ-a înzestrat cu bunăstare materială. Prin aceea, ce ar jertfi spre acest scop din averea sa, sigur nu ar păgubi de loc pe aĭ sĕĭ, căcĭ bunăstarea materială, ce ar lăsa-o pruncilor sĕĭ, ar fi însoțită de binecuvîntare bogată de la Dumnezeŭ, și apoĭ cine s'ar îndoi despre aceea, că binecuvîntarea acésta e mai prețiósă de cât aurul și argintul? Ba eĭ ar puté, să-și aducă darul sĕŭ chiar și cu condiția, ca în fruptele luĭ să se împărtășéscă tot de una în rîndul cel dintâiŭ aceia din fiĭ și nepoțiĭ lor, carĭ vor fi preoți. Așa jertfa le va fi încă și mai ușóră.

În sfârșit îmĭ mai aduc aminte de un chip, în care ar puté, să se câștige în fiesce care an multe miĭ pe sama fondului contemplat. „Aŭ nu sciți, că ceĭ ce lucréză cele sfinte, din biserică mânâncă, și carĭ servesc altariului, cu altariul se împărtășesc?“ Cuvintele acestea sînt ale Mântuitoriului, și apoĭ „cuvîntul Domnului rĕmâne în veac“ și așa dară are valóre și în zilele nóstre. Pe calea acésta preoțimea archidiecesei ar puté, să contribuéscă fórte mult la crearea și augmentarea fondului contemplat de mine. Ordinariatul ar avé, să se îngrijéscă de aceea, ca fiesce care preot vrednic al archidiecesei să priméscă în fiesce care an un anumit numĕr de s. liturgiĭ de celebrat, și preoții bucuros vor dărui stipendiile liturgiilor acelora pe sama fondului de salarisare. Pentru ca Ordinariatul să pótă fi convins despre aceea, că preoții aŭ satisfăcut obligamentului sĕŭ de a celebra liturgiile acelea, li-s'ar puté impune, să le celebreze în Dumineci și sĕrbătorĭ. Adevĕrat, că conciliul nostru provincial prim în Tit. V. cap. IV. „admoniézĕ pe preoți“, ca „în specie parochiĭ în tóte duminecile și sĕrbătorile obligate să se apropie de altariul Domnului sacrificând *pentru popor*“. Însă aci nu e vorbă de o lege, ci numaĭ de o admoniare. Și chiar și dacă óre cine admoniarea acésta ar privi-o de lege, ea totuși ar fi numaĭ o lege bisericéscă, de la care tot biserica póte să dispenseze din causă gravă și rațională.

Am espus în corespondențele acestea părerile mele cu intenția cea mai curată de a contribui și eŭ după putință la resolvirea uneĭ cestiĭ arzĕtóre și rog pe toți, ca să le cumpĕnéscă cu aceea-și bunăvoință, cu care sînt și eŭ gata a cumpĕni părerile fraților meĭ, dacă și eĭ vor afla cu cale, să le împărtășéscă.

u.

Convocare.

În înțelesul §-luĭ 12 lit. B-a din statute am onóre a invita și conchema pe stimabilele Dómne membre ale Comitetuluĭ Reuniunĭ femeilor române din Mediaș și jur în ședință ordinară pe ziua de 9 Aprilie st. n. a. c. 2 óre după amézi în școla gr. cat din loc.

Mediaș 23 Martiŭ 1896.

Maria Moldovan
președintă.

Noutăți.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Piele femeĭ *Oniția Vladeŭ* și *Ciocan Dochița* din Sumurduc aŭ dăruit bisericiĭ nóstre de acolo un Apostoleriŭ și un Euchologiŭ în preț de 10 fl. 20 cr.

Corul fețiților din Blaș. În Dumineca trecută am fost surprinși plăcut prin aceea, că fețiții internatului din Blas aŭ esecutat în biserica catedrală responsoriile și cele alalte cântărĭ ale s. liturgiĭ. Esecutarea cântărilor s'a întîmplat în patru vocĭ, și a plăcut mai ales atențiunea coriștelor și precisiunea, cu care aŭ cântat singuraticele vocĭ. Sîntem recunoscĕtorĭ pentru surprinderea acésta mai ales dluĭ *Em. Ștefănuț* instructoruluĭ de musică de la școla nóstră de fețiți și în interesul instrucțiuniĭ de la școla acésta am dori, ca dluĭ mai pe urmă totuși să se hotăréscă a nu face us de alegerea sa de profesor de musică la Năsĕud.

Scisiuni în cestia națională. Dl E. Brote în urma desvĕlirilor publicate de dl A. C. Popovicĭ s'a vĕzut silit a-și descoperi vederile sale asupra situațiuniĭ politice prin o scrisóre publicată în „Revista Orăștieĭ“. Mai întâiŭ reproduce scrisórea sa din 20 Nov. 1893 publicată la timpul sĕŭ în „Tribuna“, apoĭ spune, că a cercat, să împedece scisiunea în sînul comitetului, dară nu a putut-o, căcĭ după *expatriare* nicĭ chemarea, nicĭ puterile nu-ĭ permiteaŭ a influința în mod hotărîtor asupra atitudiniĭ comitetului național și a partiduluĭ. Afirmă, că prin scrierĭ și legăturĭ cu bărbațiĭ politicĭ a făcut cunoscute suferințele nóstre și străinătățiĭ. Legăturile sale în România se restring numaĭ la partidul național-liberal. Credeul sĕŭ politic e cel cuprins în scrisórea din 20 Nov. 1893. La *„Desvĕlirea tradăriĭ naționale“* din ziarele bucurescene „Epoca“, „Adevĕrul“ și „Ziua“ și din „Tribuna“ din Sibiiŭ observă, că „acéstă tradare are particularitatea de a nu se întemeia pe nicĭ un singur fapt, ci numaĭ pe discusiuni și conversațiuni petrecute în cercurĭ intime și destăinuite în mod fals și tendențios“. Spune, că nicĭ odată n'a avut ocasiune, să discute saŭ să negoțieze cu cineva asupra condițiunilor, sub carĭ Românii ar fi gata, să renunțe la lupta lor politică; nu s'a gândit la constituirea unuĭ partid guvernamental în Transilvania, nicĭ nu scie despre schimbarea legiĭ electorale: amicilor sĕĭ de a casă le-a denegat concursul pentru întemeiarea unuĭ noŭ ziar. — Dl A. C. Popovicĭ află confirmarea desvĕlirilor sale chiar în scrisórea dluĭ Brote, care observă „o prudentă tăcere mormentală despre fondul cestiuniĭ: despre programul național dela 1881 și despre continuarea lupteĭ cu acele-și arme, ca până astă tómnă“. Zice, că dl Brote, molesit în salónele din Bucurescĭ, din autonomist intransigent s'a făcut un moderat de cea mai evidentă colóre filomagiară. Nóua ediție a politicieĭ Gall-Mironiste sub marca nóuă Slavicĭ-Brote-August Munteanu se etabléză în „Revista Orăștieĭ“. Susține, că dl Brote a fost de rea credință în crisa „Tribuneĭ“ și négă până și a sa proprie hotărîre de a scóte un ziar noŭ „Tribuna nóstra“ saŭ „Tribuna veche“. În fine întrébă pe dl Brote: cine l-a pus, să convóce conventicule și să redacteze planurĭ de „nóuă organisație“? Dl Popovicĭ promite a se mai ocupa de activitatea politică a dluĭ Brote.

Ajutorarea preoților. Fată cu scirile, că epi-copiĭ catolicĭ de ambele riturĭ ar fi refusat primirea ajutoriuluĭ luat în budgetul cultelor pentru preoțime, semioficiósa „Budapesti Tudositó“ este informată, că afară de vre o dóuĕ diecese cele alalte episcopiĭ aŭ înaintat la ministeriŭ conspectele preoților, carĭ aŭ să fie ajutați, și pe basa acelor conspecte chiar acum se întîmplă asemnarea ajutórelor.

Fundațiunea Iulia Hașdĕŭ. Eruditul academician din Bucurescĭ dl B. P. Hașdĕŭ a pus la dispoziția Academieĭ române 100 obligațiuni rurale de stat de câte 500 leĭ cu venit de 6% ca fundațiune în amintirea ficeĭ sale Iulia. Din venitele fundațiuniĭ tot la treĭ anĭ se va distribui câte un premiŭ de 6000 leĭ pentru cea mai bună lucrare scrisă românesce în specialitățile designate de cătră fondator. Însă orĭ ce lucrare în direcțiune pesimistă, cu o tendență ireligósă, adecă ateistă saŭ contra luĭ Christos, va fi respinsă. Ne servesce spre mângâiere, că un bărbat de valórea dluĭ Hașdĕŭ nu numaĭ prin cuvinte, dară și faptice a luat positie în contra pesimismuluĭ nefericit și a ireligiositățiĭ, ce în timpul din urmă a inundat literatura română.

Românĭ în America de Nord. Sub titlul acesta am publicat în numĕrul 11 al foiĭ nóstre o scrisóre din statul Óhio, în care se spune, că Românii mulțiĭ, carĭ trăesc acolo, ar dori, să aibă „cărțĭ și literatură românéscă.“ Azĭ sîntem în plăcuta positie de a puté comunica cetitorilor nostri, că *Carol Müller*, harnicul editor al „Bibliotecĭĭ pentru toți“, în urma întrevenirii unuĭ colaborator al nostru, *a trimis 24 broșurĭ din buna dsale publicațiune* spre a o trimite în America. Mulțămim dluĭ Müller pentru acéstă atențiune.

Afaceri municipale. La 27 a c. s'a ținut adunarea de primăvară a comitatuluĭ Alba inferióră. Interesul Românilor dovedit față de acéstă adunare a fost ce e drept mai mare ca altă dată, dar nu așa, cum s'ar fi așteptat. Numĕrul celor presenți s'a suit de abia la 28. E regretabil faptul acesta cu atât mai mult, cu cât aŭ lipsit chiar ómenĭ de aceia, carĭ trebuiaŭ să fie de față. Relevăm din desbaterile adunăriĭ următórele: *Dr. Ioan Sâmpălean* și-a esprimat dorința, să se creeze un post de notar român la comitat, care să ducă protocólele românesce. *Dr. Isidor Marcu* a atras atențiunea asupra drumurilor comunale, carĭ sînt în o stare desperată. *Dr. Augustin Bunea* luând spre sciință raportul vicecomiteluluĭ a arĕtat, cum organele subalterne nu respectézĕ folosirea limbiĭ române acolo, unde acésta o concede legea, și a adus un cas concret, când adecă o scriptă a oficiuluĭ parochial gr. ort. din Trempoele, a fost reieptată sub pretextul, că „fiind limba magiară esclusiva limbă oficiósă, trebue tradusă în aceea“. La vorbirea acésta n'a rĕsbunns nimenĭ, sperăm însă, că respectivul pretor a observat, că ceĭ din fruntea administrațiuniĭ aŭ aflat de ilegală purcederea luĭ. Dela desbaterea asupra ședinteĭ festive milenare Românii aŭ absentat demonstrativ.

Pedépsă de fortărĕță pentru duel. De curênd s'a pertractat în Königsberg procesul judeluluĭ de tribunal Borchert, care a ucis în duel pe locotenentul Seidensticker. După vorbirea procuroruluĭ, care a cualificat duelul de o brutalitate de prima categorie, Borchert a fost condamnat la doĭ anĭ de prinsóre grea în fortărĕță. Și pedépsa acésta se pare prea mică pentru un ucigaș. Dacă s'ar aplica și la noĭ pedepse grele duelanților, póte, că s'ar mai stîmpĕra mania duelurilor.

Dr Iancu cav. de Zotta, președintele societățiĭ politice din Bucovina „Concordia“, deputat dietal etc. după un morb scurt a repausat la 19 a c. în etate de 56 anĭ. Defunctul a fost mare proprietar și unul dintre cei mai capabili, distinși și zeloși antelupțători ai românismuluĭ în Bucovina. Perderea luĭ e o perdere națională însemnată.

† **Vasiliŭ Bancoș,** ascultător în drept la universitatea din Budapesta, a repausat în 18 Martie în anul 21 al etățiĭ.

În vecĭ amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice
și diferite alte minciuni.
(Continuare.)

Ér pe timpul împĕratului grecesc Michail Peflagonul s'a făcut patriarch în Țargrad Domnul Lariŭ. Acesta anatematisă asemenea pe Latini, ca pe unii, carĭ s'aŭ făcut eretici în chip vĕdit, ca pe nisce ómenĭ fără de minte și nesocotiți și carĭ nu sciŭ să deosebéscă, ci în sumeția sa cea deșértă s'aŭ umflat și s'aŭ lăpĕdat de la darul dumnezeesc cel mult. Dar apoĭ se înalță Petru Gângavul pe scaunul roman și acest om fărădelege se lăpĕdă pe deplin de la religiunea creștină și turbură întrĕgă Italia, și după ce a sĕmĕnat multe erese rele, porunci popilor, să țină câte șepte muierĭ și țiitóre, câte vor voi; el nu le puse nicĭ un pĕcat, și le porunci, să sune în biserică cu organele și cu timpane și cu musică, și porunci bărbaților și femeilor, să-și radă bărbile și mustețele și pólele, și porunci, să deslege fără de epitimiĭ și fără de pocăință și chiar pentru anĭ viitorĭ lăsă, să se ĭerte pĕcate înainte. Mai schimbă și sinoxariul, adecă sfinții ceĭ de pomenire zilnică, și sĕrbătorile și ĭertă, să ajune Sâmbăta, în chip jidovesc. El ĭertă și incestul, adecă a se căsători în rudenie de aprópe, și tot felul de grozăvenii, chiar și de a mânca dintr'un blid cu câniĭ. Și multe alte grozăvenii sĕmĕnă omul acesta fără de Dumnezeŭ; făcu schisme și rinduelĭ urite, spre pângărirea și nimicirea bisericiĭ luĭ Christos. Pentru tóte eresele acestea și multe alte erese de mai înainte biserica a escomunicat pe Latinĭ și i-a predat anatemeĭ.

Dară pe timpul împĕratuluĭ Constantin Manamachul adună patriarchul Michail la sfatul împĕratuluĭ un sinod și blăstĕmă asemenea pe Papa de la Roma și pe toți ereticiĭ luĭ, și că să fie blăstĕmați și legați. Și Papiĭ puseră a dese orĭ în Roma împĕrați dintre Latini; dar nicĭ o dată și în nicĭ un chip nu voiră aceștĭ împĕrați, să asculte de eĭ. Atunci născoci Papa cu Romanii următoriul sfat. El trimise în Britania la cneziĭ alamanĭ, adecă nemțescĭ pentru împăcare. Căcĭ insula britanică primise botezul deja pe timpul împĕratuluĭ Constantin cel Mare. Dar eĭ nu aveaŭ cărți în limba lor, ci țineaŭ cărți în limba latină și aŭ fost tot de una vrășmașĭ aĭ Romanilor. Dar Papa se împăcă cu eĭ și-ĭ întări cu multe jurămînturi grele, ca Alamanii să țină tot de una pace cu Romaniĭ și să crédă o credință; și de aceea se obligă Papa a pune în Britania un împĕrat. Și eĭ, pentru numele de țar, și pentru că aveaŭ cărți latinescĭ, aŭ făcut pace cu Romaniĭ. Și Papa îĭ înșelă în tot chipul cu învĕțăturile sale la tótă eresa sa și chemă pe cnezul lor la Roma cu toți generaliĭ luĭ și-i făcu țar, și scrise o lege, ca Latinii să pună pe Papa în Roma și pe împĕratul Alamanilor în Britania, în locul împĕratuluĭ grecesc. Și așa în cetățile mai marĭ, în locul celor patru patriarchi drepteredincioși puse pe ceĭ patru patriarchi aĭ sĕĭ, pe carĭ îĭ numesc cardinalĭ. Și așa se depărtară pe deplin și de tot de la credința cea adevĕrată și se făcură vrășmașĭ aĭ Grecilor și aĭ credinței ortodoxe și ai bisericiĭ sfinte catolice.

Așa istorisesce Kormczaia Kniga.

Povestea acésta, — căcĭ orĭ cine póte să înțelégă chiar și după o singură cetire, că a cetit nu un tractat istoric, ci numaĭ o poveste, — povestea asta o mai regăsim și prin alte scrierĭ de aie rĕsăritenilor desbinați de către scaunul Romeĭ. Dar ea nu se află nicĭ măcar în dóuĕ casurĭ într'o formă, carea să nu ne arete abaterĭ de la cele alalte recensiuni de aie eĭ și anume abaterĭ nu în cele accidentale, ci în date istorice de cele mai esențiale.

E lucru firesc, că noĭ ne vom mărgini aci la atâta, că am înregistrat și povestea acésta spre a ilustra modul, în care cleruĭ neunit umblă, să justifice înaintea poporuluĭ desbinarea sa și să țină și poporul acesta în robie spirituală și în desbinare. De combătut nu vom combate povestea acésta, căcĭ povestile din punct de vedere istoric nu se combat. Cum am și puté să combatem fapte atât de piramidal de „istorice", pe cum sînt p. es. încreștinarea Briților sevârșită pe timpul luĭ Constantin cel Mare, încreștinarea s. rege Ștefan din partea Bizanțuluĭ, esistința unuĭ episcop al Romeĭ cu numele Petru Gângavul și alte bazaconiĭ istorice de felul acestora? Dar dacă „istoria" acésta a originiĭ, ce a avut-o desbinarea bisericiĭ bizantine de către Roma, e așa de plină de atarĭ date „istorice", cum va puté ea óre să justifice însă-și desbinarea aceea?

În loc de a ne perde deci vremea cu combaterea acesteĭ poveștĭ, mai bine să cercăm a arĕta, carĭ aŭ fost adevĕratele cause ale schismeĭ bizantine.

Cinci zecĭ și nóuĕ episcopi aŭ ședut pe scaunul Constantinopolului începênd dela alegerea acesteĭ cetăți de reședință împĕrătéscă și până la Fotie. Mulți din episcopiĭ aceștia și-aŭ câștigat glorie neperitóre. Pe mulțĭ îĭ glorifică biserica creștină ca pe nisce sfinți aĭ luĭ Dumnezeŭ și îi-se rógă pentru mijlocire și scutire. Ér alțiĭ aŭ lăsat în urma sa o amintire frumósă cel puțin într'o privință orĭ într'alta. Dar mai mulțĭ de a treia parte, adecă dóuĕ zecĭ și unul, sînt timbrați din partea bisericiĭ bizantine întocmaĭ ca și din cea a bisericiĭ catolice ca eretici orĭ cel puțin ca părtinitorĭ aĭ eresei și scutitorĭ aĭ ereticilor. Aprópe pe tot atâția i-aŭ lipsit de scaunul episcopesc dintr'o causă orĭ dintr'alta acum împĕrați eretici, acum împĕrați dreptcredincioși. Unii dintr'înșiĭ, pe cum aŭ fost Calinic, Anastasiŭ și Constantin, cu atarĭ prilejurĭ aŭ avut parte de o tractare nevrednică de un episcop, ba chiar neomenéscă. Treĭ din eĭ, adecă Crisostom, Eutichiŭ și Pir, aŭ fost destituiți o dată și mai apoĭ ĕră aŭ fost reaședați în scaunul episcopesc, o aparință, carea în istoria de mai apoĭ a patriarchieĭ de Bizanț s'a repetit cu mult mai des.

Scaunul episcopesc din Bizanț se afla deci într'o stare tot așa de prim-jduită ca și scaunele episcopescĭ din rĕsăritul mohamedan. Ba cestea din urmă față cu cel din Bizanț aveaŭ avantajul, că în lucruri de credință și în alte afaceri interne bisericescĭ puteaŭ să se misce cu mult mai libĕr. A fost un noroc, că Teofil a închiat șirul împĕraților eretici, că ortodoxia așa zicênd s'a statornicit la curtea împĕrătéscă din Bizanț, și înoirile în lucrurĭ de credință aŭ ajuns, să fie inspirătóre de grózĭ, de nisce lucrurĭ, carĭ chiar și împĕraților le aduceaŭ perire. Dar cu atât mai tare a început puterea împĕrătéscă a se cuprinde cu resolvirea de cestiunĭ teologice și de alte cestiunĭ bisericescĭ acum, după ce ea era încunjurată de aureola creștinismuluĭ celuĭ mai curat: puterea împĕrătéscă schimba și înălța proedria și dignitatea scaunelor episcopescĭ, ea vinia cu legile sale într'ajutoriŭ canónelor, ea nu a rare orĭ rînduia și cultul dumnezeesc, ea împlea după bună chibzuința sa patriarchia și o folosia întru tóte spre scopurile sale.

Dacă cercăm, care a fost poziția, ce o cuprindea patriarchul din Bizanț față cu curtea împĕrătéscă, se póte observa îndată cu începutul împĕrăției bizantine, cum de o parte crescea pe încetul influința și vada luĭ, și cum de altă parte se potența din ce în ce tot mai tare atîrnarea luĭ de la curtea împĕrătéscă. Episcopiĭ se bucuraŭ de vada cea mai mare. Vada lor întrecea pe cea a oficialilor civilĭ. Puternicilor lumescĭ le plăcea, să vadă, cum episcopiĭ se îmbrăcaŭ în splendóre esternă, și înșiși-și împĕrații contribuiaŭ fórte mult la mărirea acesteĭ splendorĭ. Împĕratul Marcian a dorit, ca episcopul Constantinopolului Anatoliŭ să ĭea parte în năsălie la litiile din Campos, pe când împĕratul mergea pe jos. Împĕratul Leo I și mai târziŭ Iustinian aŭ dispus, ca patriarchul cu prilejul procesiilor solemne să șédă în căruța împĕrătéscă, în vreme ce împĕratul mergea pe jos. De pe timpul împĕraților Leo I și Marcian patriarchiĭ încoronaŭ pe împĕrați, une oria și pe împĕrătese. Împĕrații de regulă ascultaŭ bucuroși de admonițiile patriarchilor și daŭ mare importanță sfaturilor și întrepunerilor lor. Rĕmășițele pămîntescĭ ale patriarchilor se aședaŭ lângă cele ale împĕraților în biserica ss. Apostoli și mai apoĭ în Agia Sofia. Curtea împĕrătéscă întîmpina pe patriarchi cu semnele cele mai strălucite ale reverinței și le concedeaŭ bucuros locul cel mai de frunte, căcĭ patriarchiĭ întru început, pe când se siliaŭ a-și înălța poziția în cele bisericescĭ, nu prea puteaŭ umbla, să se mestece în afaceri lumescĭ și să deprindă asupra acestor afaceri o înrîurință, care trecea marginile oficiuluĭ lor.

Dar la o curte, la care se urmaŭ aprópe fără de întrerumpere intrigiile femeilor ambițióse, ale lingușitorilor poftitori de câștig și ale eunuchilor corupți, patriarchiĭ aveaŭ lipsă de o circumspecție și de o tărie mare de caracter, pentru ca să pótă împlini pretutindenea și tot de una cu folos datorințele oficiuluĭ sĕŭ păstoresc. Eunuchiĭ cuprindeaŭ oficiile cele mai importante și în curênd se făcură inimiciĭ neîmpăcați aĭ acelor archiereĭ, carĭ manifestaŭ un zel mai deosebit în împlinirea datorințelor sale. Eunuchi despoticĭ ca Eutropiŭ și Crisafiŭ la curtea din Bizanț nu eraŭ aparițiĭ escepționale. Un eunuch atotputernic era așa zicênd o parte esențială a tipuluĭ curțiĭ bizantine. Pe timpul împĕraților mai nobilĭ eunuchiĭ aceștia puțin puteaŭ să păgubéscă pe patriarchi și religiositatea publică, dar pe timpul împĕraților mai slabi și nevrednicĭ ómenii aceia deviniaŭ o adevĕrată ciumă pentru împĕrăție.

Silințele patriarchilor Constantinopolitanĭ de a-și lărgi puterea și sfera de iurisdicție în curtea împĕrătéscă nu aflaŭ nicĭ o împotrivire, ba împĕrații a dese orĭ spriginiaŭ silințele acestea, de óre ce interesul

împăraților părea a pretinde, ca episcopul reședinței împărătesci să fie vědut și înzestrat cu putere iurisdicțională mai mare. Dar împărații se siliaŭ de altă parte, ca puterea acésta a episcopilor de Bizanț să servéscă intereselor puterii împărătesci, și prelații bizantini în scurtă vreme trebuiră, ca splendórea aceea, carea se reflecta de la tronul împărătesc pe scaunul lor episcopesc, să o plătéscă cu perderea neatîrnării sale bisericesci și să concédă, ca despotismul statului să dispună în afacerile bisericesci. Deja istoriograful Socrate justifică amintirea împăraților în istoria sa bisericéscă cu aceea, că începênd de la timpul, în care împărații s'aŭ făcut creștini, afacerile bisericesci s'aŭ făcut atîrnătóre de la împărații aceștia. Cu alte cuvinte împărații se siliaŭ a impune bisericii jugul puterii lumesci, și jugul acesta numai rele a putut să aducă bisericii.

(Va urma.)

Relațiunile administrative și eclesiastice ale Românilor din provința Beiușului între vécul 13—16.

(Continuare.)

Ne mai restă încă, să cunóscem în cât va și relațiunile eclesiastice ale Românilor din provința Beiușului. Zicem în cât va, pentru că cu privire la acelea numai un singur document din 1503 ne servesce de isvor. Cu tóte acestea acel unic document încă ne lasă, să conchidem la relațiunile mai vechi, ce aŭ esistat între biserica acelor Români și între episcopul din Orade ca domn de pămînt.

Éră cât se ține de caractérul general al credinței profesate prin Românii numiței provințe, în acea privință ne vom folosi de deducțiuni întemeiate pe documente publice contemporane estradate în causele bisericesci ale Românilor și altor némuri ținętore de biserica orientală parte prin Pontificii Romani, parte prin regii Ungariei.

IV.

Relațiunile eclesiastice.

Am vědut mai la deal, că pe dominiile episcopesci din Orade, respective în provința Beiușului, aŭ fost multe comune locuite de Români chivernisiți prin voivozi și cnezi, cari eraŭ provědуți cu un anumit cerc de activitate administrativă, iudițiară și economică.

Și de și e drept, că spre esemplu la 1340 episcopul *Dimitriŭ Moise* numai din *„specială grație“* a conces voivodului *Petru din Vintir*, ca să pótă ține un *preot român*, éră de altă parte din vécurile 13—15 nu ne sînt cunoscute numele nici unui preot ori protopop român din provința numită, cari împrejurări ar puté servi spre dovadă, că în acea provință Românii nu eraŭ constituiți în parochii ori comunități bisericesci: cu tóte acestea nu mě îndoesc a afirma, că aceĭ Români aŭ fost și aŭ trebuit să fie constituiți în comune bisericesci, și încă *de rit oriental*.

Comunitățile acelea după împrejurările acelor vécuri aŭ avut preoți stătători sub iurisdicțiunea unui ori a mai mulți protopopi, cari apoi în lipsa unui episcop diecesan mai apropiat aŭ fost înzestrați cu putere iurisdicțională mai estinsă, quasi episcopală.

Cu atari protopopi ne întîlnim pe la mijlocul véculuĭ al 15-lea și în părțile Lipoveĭ.

Cum că aserțiunea de mai sus nu e chiar fără temeiŭ, ne-ar puté servi de dovadă acel fapt istoric, că de es. pe timpul sinodului din *Florența* afară de cetățile ca Pesta, Strigon, Alba-regală, Agria, Zombor, Orade, Cianad, Temișóra și Lippa în Ungaria și Transilvania mai eraŭ biserici de rit oriental în *68 opide* și în *1200 sate*. [1])

Afară de acésta *Batthyáni* vorbind despre Români zice, că aceia chiar pentru aceea nu solvesc *decime* ca și Ungurii, pentru că trăesc „ritu gentilitatis“, saŭ cu alte cuvinte, că aceia ca aparținętori credinței bisericii schismatice de rit oriental aveaŭ și parochii de sine stătătóre.

Ca o altă dovadă în acésta privință ne-ar puté servi și acea împrejurare, că de es. în registrul decimelor papale din 1332—38 luând numai teritoriul dintre Oradea, Salonta, Tinca, Ceca până la Beiuș și Vașcoŭ în privință bisericéscă ținętor de iurisdicțiunea Archidiaconatului *Homorogului* (Humuruk, Oláh-Homorog) dintre *39 parochii* suscepute *19* se află în teritoriul Oradea-Less-Cefa-Szalonta-Tinca-Ceca-Cordeŭ, *16* din colo de linea Oradea-Cefa-Szalonta către Harsány, și *numai 4*, adecă *Benenes, Uylok Solmus* și *Széplak* sînt în jurul Beiușului, éră din colo de Beiuș în sus către Vașcăŭ *nici una*.

Tot acest prospect ne arată și reședințele deosebitelor orduri călugărescі. Căci pe când în alte părți ale diecesei Oradane dăm de multe mănăstiri de felurite orduri, *în părțile provinței beiușene nu se amintesce nici una*, măcar că tradițiunea ține, că în Beiuș în partea opidului numită „Pătărésca“ să fie stat o mănăstire, ruinele căreia se véd până azi.

Întrebare deschisă este însă, óre acele ruine sînt ale vre unei mănăstiri ori ale ori căreĭ zidiri de fortăréță?

Să trecem acum la considerarea mai de aprópe a relațiunilor speciale ale bisericii române din provința Beiușului.

Bunyitay în citata sa istorie afirmă, că:

Românii din dominiile episcopesci și capitulare ar fi avut *drept de a-și alege liběr preot*, care după posesiunea saŭ fundul preoțesc propriŭ zis n'ar fi solvit episcopului nimica, nici că a fost dator, să prestea ceva servicii.

Preoțimea era sub iurisdicțiunea unui portopop numit „din ținutul Beiușului“, care cel puțin la finea véculuĭ al 15-lea își avea reședința sa în *Șegescі* (Segesfalva). Despre alt protopop din provința Beiușului nu se face amintire.

Libertățile și privilegiile preoților români, pe cum și relațiunea acelora față de forul episcopesc ca for dominal sînt specificate în documentul estradat *la 1503* prin episcopul *G. Szathmáry*.

Cuprinsul aceluĭ document este acesta: La an. 1503 sub conducerea protopopului *Dan* di *Șegescі* (Segesfalva) situat între Beiuș și Vașcăŭ înaintea episcopului *G. Szathmáry* s'a presentat o deputațiune a preoților români din locurile aparținętore de Beiuș căindu-se, că diregętorii dominali în contra tenorii scrisorilor privilegiale produse prin deputațiune asupresc pe preoți supunêndu-i la tot felul de pedepse, sarcini, vexațiuni și solviri, și apoi cer întărirea drepturilor și libertăților preoțesci cuprinse în scrisorile privilegiale presentate. Episcopul deferesce cererii și priu o scrisóre solemnă de dto in Castro nostro Varadiensi in festo b. Matthaei apost. et evang. 1503, îndreptată către toți nobilii, castelanii (capelianі?), voivozii și oficialii episcopesci constituiți în apartinențele valachali (române) ale episcopatului, demandă, ca pe viitor:

a) Nici protopopul român, nici preoții supuși iurisdicțiunii aceluia din partea castelanilor, voivozilor și altor oficianți pentru nici un fel de esces, delict ori altă causă să nu se împedece ori să se turbure, nici să se supună birșagurilor ori altor esacțiuni, ci dacă acel *protopop* s'ar afla vinovat de ceva esces, atunci acela să fie acusat la episcopul ori la locținętoriul delegat episcopesc. [1])

b) Éră de cum va preoții români s'ar afla vinovați, aceia să se acuse la protopopul lor, care apoi va judeca preste cei acusați.

c) Când vre o parte nu ar fi îndestulită cu judecata forului protopopesc, atunci partea necontentă va puté apela la forul episcopesc, unde se va cita și supune judecății partea cea contrară.

Scrisórea acésta privilegială la rugarea preotului și protopopului *Ioan* din Șegescі în an. 1538 a fost transcrisă și întărită prin episcopul *Georgiŭ Martinuzzi*, éră în an. 1554 în urmarea rugării preotului *Petru* din Șegescі, care se numesce și „protopopul din ținutul Beiușului“, a întărit-o episcopul *Matia Zabardy*.

Éră cumcă preoțimea română nu numai pe timpul episcopului *G. Szathmáry* saŭ la începutul véculuĭ al 16-lea s'a bucurat de libertățile și privilegiile mai sus specificate, ci din timpuri cu mult mai vechi, dovedesc de ajuns chiar scrisorile mai înainte numitului episcop, care zice limpede, că dînsul din scrisorile episcopilor antecesori s'a convins, că protopopii și preoții români „aŭ fost esemți de tóte solvirile, birșagurile, și de sub tótă potestatea castelanilor, voivozilor și altor oficianți, de ori ce categorie“.

În fața scrierilor privilegiale numai mai înainte amintite s'ar puté pune mai ales dóuě întrebări, anume una mai *generală*, alta mai *specială*.

A.

Întrebarea cea generală ar puté suna așa: Óre voivozii, cnezii și preste tot Românii din ținutul dominiului episcopesc respective din provința Beiușului ținutu-s'aŭ eschisiv de biserica greco-orientală „schismatică“ ori de biserica „unită“ orientală, ori și pe acele timpuri Românii din acele părți eraŭ divisați între ambele biserici.

Preste tot cumcă în vécurile 13—16 în Ungaria și Transilvania mulți dintre Români s'aŭ ținut de biserica în credința desbinată de biserica apusană, adecă de cea numită schismatică, despre acésta dovedesc multe scrisori de ale Pontificilor Romani date către archiereii și regii Ungariei, apoi către felu-

[1]) Feszler »Geschichte v. Ungarn« Th. IV. p. 1119. Cfr. Bárány Ágoston »Torontálmegye hajdana« pag. 141.

[1]) Biserica și preotul r. cat. din Beiuș încă din timpuri imemorabile s'a bucurat de acel privilegiŭ, că parochii de acolo aŭ fost esemți de la solvirea »cathedratici« și »descensus«, pe cum și de la alte colecte, pe cum și de la iurisdicțiunea *Archidiaconatului* districtual din Humruk (Homrok, Homorog) și *directe supus numai episcopului*. Privilegiul acela la rugarea cetățenilor și ospeților (hospitum, vor fi fost coloni sași ori germani) din Beiuș la an. 1413 îl întărește episcopul Andreiŭ II, éră la 1496 episcopul Dominic II. Cfr. Keresztury o. c. pag. 200. 259.

riți misionari trimiși pentru întórcerea popórelor orientale, în special și pentru a Românilor, la unirea credinței.

Éră în special ce se ține de Românii de pe teritoriul dominiilor episcopescĭ din Orade, cum că și între aceia erau mulți schismatici, conchid din următórele:

a) Pontificele *Clemente VI* în epistola sa de dato Avinione XVI. Cal. Nov. 1345 îndreptată către regele *Ludovic I* vorbind despre unirea Românilor din părțile Ungariei, Transilvaniei, Ultralpinei și ale Sirmiului zice, că în causa aceleĭ unirĭ prin Franciscanii *Bonifaciŭ de Cesena* și *Francisc de Castro plebis* între alții a trimis epistoiă și către episcopul din *Orade*. [1])

Recercarea acésta distinctivă pontificală a episcopului oradan din parte-mi numaĭ așa o aflu de rațională și consecuentă, dacă se va admite, că pe teritoriul iurisdicțional al aceluĭ episcop vor fi locuit în massă mai mare Români *schismatici*, relațiunile cărora erau bine cunoscute numitului episcop.

b) Istoricul *Wadding* scriind despre activitatea vestitului misionar *Ioan Capistran* zice, că continuarea și realisarea unirii Românilor din Transilvania din partea acelui călugar s'a concredut paterului *Michail Siculus* (Székely). [2]) Éră acesta atâta zeĭ a desvoltat, cât atât episcopul transilvan, cât și cei de la Orade „serios aŭ lucrat pentru unirea în credință a iobagilor sĕĭ", carĭ cumcă erau *mulți* și de națiunalitate *români*, se vede de acolo, că tot acel scriitor față de unirea acelor iobagi observă, că „mulțimea iobagilor era *fórte mare*", și „Români, cari numaĭ cu greŭ se pot întórce la unire", locuiaŭ până în Croația, Bosnia și până la marginile țĕrii.

c) Sinodul din *Basilea* (1431—42) s'a convocat și cu acel scop, ca să se afle modalitate avantagiósă pentru unirea bisericéscă a popórelor orientale. Spre promovarea acelei unirĭ sinodul a decis publicarea de indulgințe.

Ca colector al elemosinelor de indulgențe între alții a fost esmis și canonicul *Petru de Vep* de la Orade.

(Va urma.)

[1]) *Demetriŭ*. Adeca către acel episcop, care voivodului din Felventer l-a conces ținerea unui *preot român*, și care nu odată a umblat în legațiuni regesci la *Basarab* principele Transalpinei.

[2]) Minorit din Lipova.

Bibliografie.

A apărut și se află de vîndare la tipografia seminarială:

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaș 1896.

Broșura constă din 39 pagine, în carĭ se daŭ inviațiunile cele mai bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale și curatoratele, cum și privații la aruncarea și conscrierea dărilor de stat și anume: 1. a dărĭ de *case*, 2. a dărĭ de *câștig*, 3. a dărĭ după *camete*, 4. a dărĭ *supletóre* generale de *venit*, 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliție*, 6. a dărĭ de *arme* și de *vînat* și 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Prețul uneĭ broșurĭ e **8** cr., expedată franco sub fașe **11** cr.

Instrucțiune

dată de Inaltul ministeriŭ de interne cu privire la *procedura contra morbului de ochĭ*: „**trachoma**", pentru auctorități publice și învățătorĭ. — Broșura constă din 15 pag. și costă **5** cr., spedată franco sub fașe **8** cr.

Instituțiunile calvinescĭ

în biserica românéscă din Ardél,

fasele lor în trecut și valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se póte procura cu prețul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaș** (Balázsfalva).

Tot la tipografia seminarială se află de vîndare:

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare și cu copcĭ fl. 10.

Octoichul cel mic edit. III. Blaș 1892. Prețul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Pentecostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgierĭŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Testamentul și Literele fundaționale ale fericitului Archiepiscop și Mitropolit gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș *Dr. Ioan Vancea de Buteasa*. Blaș 1892. Tipografia Seminariului gr. cat. din Blaș. Se află de vîndare la Administrația „Unirii". Prețul: 10 cr., cu port postal 15 cr.

Euchologiu

ediția unea **a dóua**, revĕdută după originalul grecesc și îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tipariŭ frumos în **negru** și **roșu**. — Prețul nelegat fl. 2.80, éră legat în pele tare fl. 3.80.

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Istoria universală bisericéscă de Dr. A. Grama. Blaș 1881 broș. 3 fl.

Decretele Concilului provincial **alŭ doilea**, ediția unea a II-a broș. 65 cr.

Editor și redactor respundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

(12) 1—?

Frăgarĭ

albĭ și negri se află de vîndare la **Ioan Maxin** învĕțător în Sân-Petru de Câmpie. Prețul unuĭ esemplar 10 cr. și rabat 20 %.

Nr. 900—1896. (11) 2—3

Escriere de *concurs*.

Din fundațiunea Vanceană numită „Cassa archidiecesană" în înțelesul punctului IX. §. 9. din literele fundaționalĭ ale aceleĭ fundațiunĭ, cu terminul de 21 Aprilie 1896 inclusive se escrie concurs la 6 ajutóre de câte 25 fl. v. a. pentru 6 învĕțăcei de măestrie.

Doritorĭ de a câștiga aceste ajutóre vor avé până la terminul de maĭ sus să-și trimită rugările la Consistoriul archidiecesan gr. cat. din Blaș provĕdute cu documentele următóre:

1. Carte de botez, din care să se védă, că sînt fiĭ aĭ Archidiecesei gr. cat. a Făgărașului. Fiĭ de aĭ celoralalte diecese grecocatolice române numaĭ atunci vor puté concurge, dacă vor dovedi, că sînt români grecocatolicĭ consângeni cu Mitropolitul fundator Dr. Ioan Vancea.
2. Testimoniŭ de paupertate.
3. Contractul încheiat cu măestrul, la care învață.
4. Testimoniŭ despre purtare și diligință de la măestrul, la care învață; și de la parochul gr. cat. local testimoniŭ despre frecuentarea bisericiĭ și a școliĭ de repetițiune.

Din ședința consistorială ținută în Blaș la 10 Martiŭ n. 1896.

Victor Mihályi m. p.
Archiepiscop și Mitropolit gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș.

(9) 2—10

Josif Gans,

fabricant si reparatoriu de masine agronomice

în Blasiu (Balázsfalva)

recomandă pe lângă garanță și serviț solid și prompt depositul sĕŭ de

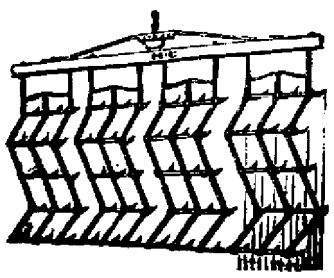

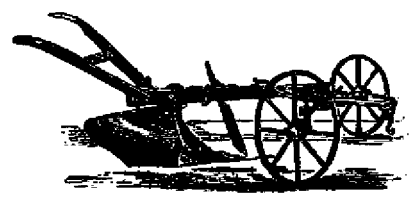

pluguri, mașine de îmblătit, de cusut, de trierat și de

alte instrumente economice,

tóte din fier bătut.

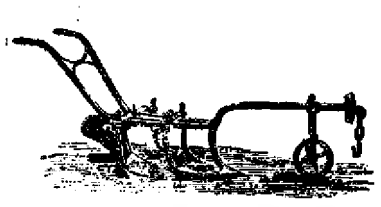

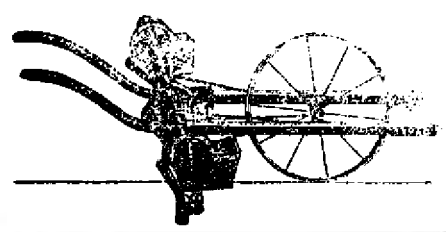

Tóte obiectele amintite se pot procura dela susnumita firmă

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl.. ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs.. ½ an 9 frcs.. ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Un sir garmond: odată 7 cr.. a doua oră 6 cr.. a treia oră 5 cr.. și de fiecare publicătiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redactiunea si Administratiunea **Unirii**» în Blaș.

Anul VI. Blaș 4 Aprilie 1896. Numĕrul 14.

La înviere.

Câte sentimente, câte aspirațiuni, câte reamintiri, câte dureri și câte glorii esprimă cuvîntul: *înviere!*

De nu ar fi nimic în religiunea creștină afară de învĕțătura despre înviere, și asta singură ar fi de ajuns, pentru ca religiunea creștină să fie recunoscută de unica adevĕrată religie a lui Dumnezeŭ.

A spus-o asta însu-și marele Apostol al némurilor. De n'ar fi înviat Christos, atunci în deșert ar fi murit, și noi am fi și acum în pĕcatele nóstre.

Da! Tótă economia religiunii nóstre se învîrte în jurul rĕscumpĕrării nóstre din pĕcate. Și triumful sfințeniei preste pĕcate l-a adus învierea Mântuitoriului nostru Isus Christos.

Dovadă despre acésta ne este și purtarea Apostolilor. Acești ómeni simpli, cari înainte de primirea Spiritului sfînt erau atât de fricoși și plini de scăderi omenesci, s'aŭ cutrĕmurat în fața suferințelor Mântuitoriului și cu neîncredere și cu gróză așteptaŭ împlinirea învierii. Și când aŭ vĕdut, că Christos a înviat, de o dată s'aŭ schimbat și aŭ început a suferi de bună voe tot felul de prigoniri pentru Domnul Christos.

Étă dar, că amintirea învierii Domnului este cea mai de frunte sĕrbătóre a bisericii creștine. Ea ne vestesce:

triumful vieții asupra morții,

învingerea sfințeniei asupra pĕcatelor,

dumnezeirea lui Isus Christos,

dumnezeirea religiunii creștine,

necesitatea ridicării nóstre din pĕcate la dar,

împăcarea nóstră cu Dumnezeŭ,

împăcarea nóstră cu deaprópele,

arvuna învierii nóstre,

fericirea de vecĭ.

O! cât de sublim e acest mister, și o! cât de multe datorințe ne impune!

Dacă ar sci ómenii cuprinde cum se cade religiunea creștină, cât de altcum ni-s'ar arĕta fața lumii!

Christos a venit în lume, pentru ca să înalțe némul. Christos a venit, să-l ĭea în brațe pe omul întreg. Christos a întemeiat biserica sa, pentru ca într'însa ómenii să afle îndestulirea tuturor lipselor sale, nu numai a celor spirituale, ci și a celor materiale.

Religiunea lui Christos e acea sare, fără de care nimic nu plătesce tótă societatea.

Unde lipsesce acéstă religiune, acolo nu e viață, ci mormînt spoit. Instituțiunile, în a căror vine nu circuléză sângele religiunii lui Christos, sînt instituțiuni de înmormîntare.

Unde basa statelor nu o formézĕ religiunea lui Christos, unde nu se dă bisericii locul, ce i-se cade, acolo se zidesce pe năsip, acolo ruina e aprópe.

Și durere, așa se purcede aprópe în tóte statele moderne. Înțelepciunea vĕcului acestuia luminat parcă într'acolo nisuesce, ca să îngrópe sub ruinele sale proprii societatea întrégă. Pentru că acolo are să ducă scóterea lui Christos din societate.

Statul nostru până mai acum a fost scutit de asemenea nisuințe. Azĭ înse, în anul serbării milenare, sîntem și noi acolo, unde aŭ ajuns alte state, bagsamă pentru aceea, ca să ne aducem aminte, că pe basele aceste alt mileniŭ nu va ajunge acéstă țară.

Sĕrbătórea învierii este și sĕrbătórea de bucurie, de pace și de bună-înțelegere.

Avem noi bucurie, avem noi pace și bunăînțelegere?

Durere, de o mie de orĭ durere, că nu!

Sĕrbătórea învierii ne demandă, să uĭtăm trecutul, să uĭtăm totul pentru înviare, și unul cu altul să ne îmbrățișăm. Dacă creștinĭ voim să fim și cu fapta, ér nu numai cu vorba, atunci trebue să ne îmbrățișăm și să uĭtăm totul pentru înviere.

Christos a ĭertat pe Cruce tuturor, bas'a rugat chiar pentru inimicĭ. Pentru înviere trebue să zicem: Fraților! și celor ce ne urĕsc pe noi.

La o parte decĭ cu neînțelegerile! Sus să avem inimile! Christos străluce înaintea nóstră în vesmîntul gloriei sale, în vesmîntul învierii, dând celor din morminte viață.

Să ĭertăm și noi reciproc. Toți am greșit, toți am pĕcătuit. Fără prihană nu este nicĭ unul dintre noi.

La înviere voim să ajungem cu

Feuilleton.

Vedenie.

De A.

Sórele primăvĕratic se pleca spre asfințit. Ultimele lui raze dădeaŭ o colóre roșetică obiectelor, pe cari le luminaŭ. și un trĕmur lin trecea printre crengile înflorite ale câtor va sălci pletóse. Miros de viorele parfuma aerul, și liniștea se întindea prin cetatea morților.

Era în sâmbăta Floriilor. Grupe-grupe de credincioși intraŭ în cemeteriŭ și ieșiaŭ dintr'însul, și pe fruntea fie căruia durerea lăsase câte o crétă de tristeță.

La sfârșit, când cemeteriul era aprópe gol. o femee de vre-o 35—40 de anĭ păși preste pragul cemeteriului. Haĭna ei négră și vĕlul lung, ce cădea de pe pălăria ei, spuneaŭ, că perduse o ființă dragă.

De abia intrată în cemeteriŭ ochiĭ ei se umplură de lacrimĭ. De parte în fața ei o pétră albă arĕta locul, unde zace prunca ei dragă, perdută de câte va lunĭ. Piciórele i-se îndoiaŭ, peptul i-se umfla, și de abia ajunsă la mormîntul dragei sale căḑu în genunchi și sărută pétra rece . . . .

Ce veselie era o dată în casa ei! Ce jocurĭ și ce risete copilăresci. Silvia în vrîstă de abia 8 anĭ era un bujor de fată.

Ochiĭ mari, pĕrul căḑut pe tîmple, obrazul grăsuliŭ arĕtaŭ ûrea ei neastîmpĕrată. Dar neastîmpĕrul ei era plin de drăgălășie. Glumele ei, jocul ei, rîsul argintiŭ umpleaŭ de bucurie inima mamei fericite, care privia cu iubire jalusă la odorul, ce i-l dăruise Dumnezeŭ.

Câți părinți n'ar fi dorit, să albă o copilă ca Silvia, așa de bună, de veselă și de frumósă! Cum n'ar fi încărcat-o de desmerdări și n'ar fi strîns-o pătimași la peptul sĕŭ!

Și mama simția, că copila ei e un adevĕrat dar de la Dumnezeŭ, și nu se sătura a o privi cu dragoste.

O dată o bólă nemilósă atinse copila, și întocmai ca flórea gingașe atinsă de suflarea vîntului de méză nópte, ea privi cu ochiĭ sticloși în chipul îndurerat al mamei sale și apoi își închise ochiĭ, în cari focul vieții se stînsese deja.

Cine ar puté spune, ce urmase? Cine ar sci înșira suspinele, cari se stórseră din peptul mamei, cine ar sci numĕra lacrimile, cari se vĕrsară preste corpul rĕcit al unuĭ odor așa de drag și scump?

Azĭ copila zace în pămîntul rece. Frigul ĭerniĭ va fi înghețat gingașul ei trupșor, și inima ei nu va reîncepe să bată la reînviarea naturiĭ. Florile zădarnic vor înflori pe grópa ei, zădarnic vor împrăștia parfumul lor îmbetătoriŭ, zădarnic vor cânta pasĕrile cântece sgomotóse pe pétra de la căpătâiul ei, — Silvia nu le mai aude, nu le mai simțesce.

De ce nu s'ar mai trezi, ca numai o dată încă, macar numai acum să se ivéscă în fața mamei sale, care a adus sălciĭ înflorite, să le împlânte pe grópa ei!

„Nu va mai veni!“ îĭ șoptesce o voce rĕutăcióșă în ureche. „Tu nicĭ o dată nu o veĭ mai revedé!“

Și șiróie nóuĕ de lacrimĭ isvoresc din ochiĭ mamei arḑând suptul ei obraz. —

Dar, o minune! Așa, cum mama stă îngenunchiată și cu fruntea răzimată de monumentul rece, în fața ei se ivesce de o dată chipul copileĭ iubite, cu haĭna lungă albă, cu piciórele și mânile góle și cu fruntea împodobită cu o cunună de florĭ.

Nu mai încape îndoélă, e Silvia, iubita, e copila, care rumpĕnd legăturile morții a.

toţii. Toţi dorim, ca viaţa să domnéscă preste mórte.

Să călcăm dar mórtea cu mórte. Să omorîm greşclile, mórtea trecutului, cu mórtea uităriĭ. Unul pe altul să ne îmbrăţişăm şi să zicem: Fraţilor! şi celor ce ne urĕsc pe noĭ. Atunci de sigur în locul morţiĭ actuale viaţă ne va străluci.

Étă câte învĕţăturĭ şi câte datorinţe ne impune sĕrbătórea sfinteĭ învieri. Étă câte cuprinde salutul de azĭ: „Christos a înviat!“

Şi câte am mai învĕţa, şi câte am mai face, dacă sĕrbătorile de azĭ ar fi, ca cele ale vechilor creştinĭ: zile de meditaţie, zile de rugăciunĭ şi de fapte bune!

Să meditărn decĭ a dese orĭ asupra sfintelor sĕrbătorĭ şi asupra misteriilor, pe carĭ le reamintesc.

Atuncĭ vom cunósce însĕmnătatea lor, vom sci trage învĕţăturile de lipsă pentru noĭ şi vom recunósce, că numaĭ biserica luĭ Christos póte să ne înalţe şi să ne preamăréscă némul.

Să ne închinăm decĭ sfinteĭ şi măriteĭ învieri a Domnuluĭ, să uităm tóte pentru înviere, să zicem: Fraţilor! şi celor ce ne urĕsc pe noĭ, ca vrednicĭ să ne facem şi noĭ de învierea cea de a dóua.

Christos a înviat!

Închiarea afaceriĭ Pulszky? — „Nemzet“ publică următoriul comunicat semioficios:

„*Închiarea afaceriĭ Pulszky*. Resultatul activităţiĭ, ce a desvoltat-o comisia esmisă spre a esamina galeria regnicolară de picturĭ, e acela, că *nu s'a putut constata nicĭ un defect. Sumele date pentru cumpĕrarea de picturĭ,* după ce aŭ sosit deja cuietanţele, încă *sînt acoperite pe deplin.* Pe Pulszky Károly nu-l vor puté decĭ trage la rĕspundere pentru alta, fără numaĭ pentru *întârziare oficiósă,* adecă pentru că din causa grămădiriĭ celeĭ marĭ de lucru nu a putut să dea samă în terminul statorit.“

Trăéscă liberalismul!

Abrogarea legilor despre „mâna mórtă“. — Am amintit deja, că Curia reg. a adus o hotărîre, care enunţă, că legile despre „mâna mórtă“ saŭ despre restrîngerea dreptuluĭ bisericiĭ de a-şĭ câştiga averĭ imobile şi-aŭ perdut valórea.

Întrebarea, asupra căreia a avut Curia să hotăréscă, a fost acésta: „Óre legile, carĭ opresc bisericile de a-şĭ câştiga avere imobilă, aşa numitele legĭ despre mâna mórtă, anume art. de lege LV şi LXV — 1498, XVII — 1647 şi XVI — 1715, maĭ aŭ valóre, şi dacă da, óre valórea lor estinde se la bisericile înzestrate cu autonomie?“

Hotărîrea, ce a adus-o Curia în şedinţa plenară din 1 Februariŭ a. c., e următórea:

„Legile, carĭ opresc bisericile, corporaţiunile bisericescĭ şi persónele bisericescĭ de a câştiga avere imobilă, aşa numitele legĭ despre „mâna mórtă“, anume art. de lege LV şi LXV—1498, XVII—1647 şi XVI—1715 şi în special cu privire la părţile ardelene §. 10. tit. 1. part. I. şi §. 2. tit. 6. part. I. din Appr. Const. în urma împrejurărilor schimbate fiind anticuate nu aŭ valóre.“

Organele guvernamentale şĭ-aŭ ieşit din sărite din causa, că curia reg. a îndrăznit a declara, că dreptul bisericiĭ catolice de a-şĭ câştiga averĭ imobile e tot aşa de nepĕrmurit ca şi cel al celor alalte biserici şi confesiunĭ. Ele inregistréză cu mare rîvnă, că din partea „cercurilor iuristice“ li-s'a atras atenţiunea la aceea, că dispoziţiile legilor despre mâna mórtă declarate prin o hotărîre a curieĭ reg. de anticuate şi lipsite de valóre sînt încă şi astăzĭ de lipsă şi conform împrejurărilor schimbate vor puté să se insereze în sistemul modern de drept cu ocasiunea codificăriĭ dreptuluĭ privat acolo, unde e vorbă despre capabilitatea persónelor de a dobîndi drepturĭ.

Cestiunea congruei. — A apărut ordinaţiunea ministruluĭ cultelor şi instrucţiunĭĭ publice referitóre la conscrierea venitelor parochiale şi capelanale. Ea pórtă inscripţia: „Ordinaţiunea ministrului regesc unguresc al cultelor şi instrucţinnĭĭ publice de datul 17 Martie 1896 Nr. pres. 878 referitóre la conscrierea venitelor parochilor şi capelanilor catolicĭ de rit latin şi grecesc.“

Pe cum spune şi inscripţia acésta, ceĭ 57 paragrafĭ aĭ ordinaţiunĭĭ tractéză numaĭ despre modul, în care aŭ să se conscrie venitele parochiale şi capelanale, şi nu amintesc nicĭ cu un cuvînt modul, în care, şi isvórĕle, din carĭ la timpul sĕŭ ar fi, să se întregéscă dotaţiunea congruă a parochilor şi capelanilor.

În sensul ordinaţiunĭĭ conscrierea are să se încépă în 20 Iuniŭ a. c. şi să se termine în decurs de 60 de zile aşa, cât până la terminul cest din urmă conspectele venitelor şi speselor parochiale şi capelanale din tóte parochiile să fie subşternute respectivelor Ordinariate.

Conspectele acestea le vor censura apoĭ comisiunĭ, carĭ se vor forma în fie care municipiŭ pentru fie care diecesă. Comisiunile acestea se compun din 3 delegaţĭ aĭ Ordinariatuluĭ şi din 3 oficialĭ municipalĭ, ér preşedinte va fi vicecomitele respective primariul.

Conspectele censurate ministrul cultelor le străpune apoĭ comisiunĭĭ centrale de congruă spre purcedere ulterióră.

„Alkotmány“ ne spune, că ministrul cultelor va eda în timpul cel maĭ scurt o altă ordinaţiune, care va dispune conscrierea beneficiilor celor marĭ.

Revisia legiĭ despre matriculele de stat. — „Alkotmány“ din 1 a c. scrie: „Din isvor de tot serios şi vrednic de încredere aflăm, că avêndu-se în vedere confusiile uriaşe, carĭ s'aŭ ivit în purtarea matriculelor şi cari, cu tóte că legile cele nóuĕ sînt obligătóre abia de o jumătate de an, totuşĭ se par deja ne-

---

maĭ venit o dată la glasul îndoioşat al mameĭ, să o mângăie şi să-i şteargă lacrimele . . . .

O, nu plânge! O, nu plânge! Pentru tine n'am murit,
Căci viaţa fericită tórce-mĭ tortu-l nesfârşit.
Şi de mĭ-aĭ vedé cununa rĕsplătiriĭ câştigată,
Cursul lacrimelor tale sciŭ, că s'ar opri în dată.
Aci pacea-l şi lumina, care vecĭnic nu se stinge.
O, nu plânge!

O, nu plânge — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — —

Sórtea mea plăcută-mĭ este, glorióşă, minunată:
Ramul de finic mĭ-e verde, şi cununa nepĕtată;
Vĕd pe Dumnezeŭ în juru-şĭ cete îngerescĭ cum strînge, —
O, nu plânge!

O, nu plânge! Vedĭ, cum sbóră anĭĭ: şi când şi pe tine
Al tĕŭ înger te-a aduce, póte-acuşĭ, aicĭ la mine,
Strălucind o să mĕ afli printre îngerĭ, cu Înaltul, —
Şi pentru vecie mórtea n'o să ne despartă altul.
Blând ridică dar spre Domnul fruntea ta, durerea 'nfrânge
Şi nu plânge!

Poesia trad. de **Enea P. Bota.**

Fenix şi finicul.

Biserica creştină s'a distins în dată de la începutul sĕŭ pe lângă multe alte lucrurĭ şi prin frumseţa ideală şi adâncimea mistică a simbólelor sale. Acésta se póte zice maĭ ales despre simbólele acelea, prin carĭ biserica creştină s'a silit a representa învĕţătura despre învierea Mântuitoriuluĭ şi alte învĕţăturĭ, carĭ staŭ în legătură strînsă cu învierea aceea.

Simbólele acestea biserica le-a împrumutat de la păgânĭ. Dar orĭ cât de frumóse ar fi fost la păgânĭ simbólele acelea, ele totuşĭ nu se puteaŭ deslipi de pământ, ci representaŭ tot de una numaĭ partea pământéscă, materială a vieţiĭ omenescĭ. Biserica însĕ împrumutând simbólele acelea le-a idealisat, pe cum a idealisat tot, ce a chemat din ordinea naturală întru ajutoriŭ spre ajungerea scopurilor sale supranaturale.

Unul din simbólele cele maĭ însemnate ale învieriĭ e legendarul *Fenix,* pasĕrea finiciuluĭ.

Mitul luĭ Fenix era cunoscut deja vechimiĭ celeĭ maĭ înalte şi se găsesce representat şi pe monumentele Egiptuluĭ antic. Fenix era simbolul mitic aĭ uneĭ perióde astronomice. El era pasĕrea verĭĭ, carea ardea în templul din Iliopol al sóreluĭ într'un oŭ format din mirtă trupul mort al tătâne-sĕŭ adus din Arabia. După uniĭ Fenix apărea tot la 500, după alţiĭ tot la 1461 de anĭ o dată.

După un alt mit se ardea Fenix însu-şĭ tot la 50 de decade o dată într'un cuĭb gătit din lemne binemirositóre şi se înălţa apoĭ din flacără întinerit la sóre.

Pe cum Christos a murit şi s'a înmormîntat de bună voe, dar a treia zi a înviat spre gloria sa cea dumnezeéscă, aşa se nimicia şi Fenix, pentru ca din mórtea sa să se avînte la o viaţă nóuă, maĭ frumósă şi maĭ înaltă. Cu cuprinsul acesta simbolic se găsesce Fenix pe multe monumente creştine dinainte şi după Constantin.

Deosebirea dintre simbolul cel vechiŭ păgânesc şi dintre simbolul creştin e internă. Pe când mórtea şi întinerirea luĭ Fenix cel păgânesc e numaĭ un simbol astronomic şi prin urmare fisic, pe atuncia Fenix cel creştin se ridică la înălţimile etice cele maĭ înalte representând mórtea de jertfă, ce a luat-o asupră-şĭ Mântuitoriul de bună voe pentru noĭ ómenii şi pentru a nóstră mântuire, şi învierea luĭ cea glorióşă.

În legătură strînsă cu Fenix saŭ pasĕrea finiculuĭ stă *finicul* însu-şĭ.

Pe cum finicul înalţă către ceriŭ capul sĕŭ cel întraurit de razele sóreluĭ, aşa s'a ridicat şi Mântuitoriul din nóptea mormîntuluĭ spre gloria cerésca, şi aşa se va înălţa o dată tot creştinul credincios la locaşurile ceresci.

Pe monumentele cele vechĭ găsim finicul acum singur ca un simbol neatîrnătoriŭ, acum în formă de stîlpare de finic în ciocul luĭ Fenix.

Alte combinaţiunĭ sînt un ram de finic împletit în monogramul luĭ Christos orĭ purtat în mână de păstoriul cel bun. De alte orĭ găsim ramul de finic combinat cu simbolul pesceluĭ, cu al mieluluĭ şi cu al toéguluĭ de păstoriŭ. Tóte combinările acestea

favinse, în ministeriul afacerilor interne se privesce de o problemă urgentă, ca rĕul acesta să se vindece în mod radical. De aceea se cuprind serios cu o atare revisie a legii despre matricule, ca *purtarea ulteriórĕ a matriculelor să se încredinţeze parochilor ca funcţionari ai statului.* În privinţa acésta se provócă la esemplul Angliei şi Spaniei, unde agendele acestea le isprăvesc asemenea parochii confesiunilor. Statul sub acest titul ar împărtăşi apoi pe parochii matriculanţi în un anumit ajutoriŭ."

Scirea acésta „Alkotmány" în 2 a c. o susţine din nou în modul cel mai hotărît faţă cu desminţirea lui „Bud. Tud."

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Ministrul preşedinte br. Bánffy a convocat pe 26 Martie o conferenţă în Budapesta spre a regula afacerile bisericii sêrbescĭ. La conferenţă pe lângă br. Bánffy aŭ luat parte şi ministrul de culte, banul Croaţiei, consilieriul ministerial Dárdai, patriarchul Brancovicĭ şi câţi va notabilĭ Sêrbĭ.

Ministrul Bánffy a declarat încă la început, că unicul scop al conferenţei este *consolidarea stărilor din biserica sêrbéscă.*

Consilieriul ministerial Dárdai a făcut un esposeŭ al stărilor deplorabile din biserica sêrbéscă şi causa la acestea a aflat-o în representanţele parochiale, carĭ constaŭ din câte 30—120 de membri, carĭ fiind prea numĕróse îngreunézĕ administrarea. Un alt rĕŭ este prea marea libertate în alegerĭ. Relele acestea voesce guvernul să le delăture în interesul cultural al Sêrbilor, fără să le vateme autonomia, dară rĕmânênd dreptul de inspecţiune al statului şi drepturile maiestatice.

Vuceticĭ recunósce, că trebue regulate afacerile, poporul sêrbesc însĕ cu durere esperiézĕ, că disposiţiile legiĭ nu se esecută. În şcolĭ dispune întru tóte ministrul, pe când acésta ar cădé în compentenţa senatuluĭ scolastic mitropolitan şi în a comitetuluĭ esmis de congres. Contra dreptuluĭ de alegere a patriarchuluĭ în timpul din urmă s'aŭ întîmplat denumirĭ. Pe timpul de sedisvacanţă denumesce Maiestatea Sa pe administratorul mitropolieĭ, ceea ce nu se unesce cu principiul de autonomie. După părerea dînsuluĭ nu e lipsă de organisare nóuă, ci este de ajuns, să se esecute punctuos articulul de lege IX din 1868, care formézĕ basa autonomieĭ.

Deputatul Giurcovicĭ causa rĕuluĭ o află în caractĕrul ultraliberal al autonomieĭ, ĕră remediul în reîntórcerea la o direcţiune mai conservativă conformă caractĕruluĭ bisericiĭ.

Maximovicĭ stă pe basa articululuĭ de lege IX din 1868, pe care Sêrbiĭ l-aŭ considerat de un mare succes, dară s'aŭ desamăgit în curênd, de óre ce puterea de stat esecutivă a desbrăcat întru atâta legea de caractĕrul eĭ, cât ea nu servesce spre garantarea autonomieĭ, ci de isvor la amestecul neîndreptăţit al statuluĭ. Cu deosebire este vătĕmătóre clausula, care prescrie sancţionarea statutuluĭ de organisare, ce nu e decât o apelare de la drept la forţă. Ei pretinde libertate religionară deplină.

Tot în sensul acesta mai vorbiră şi alţĭ notabilĭ Sêrbĭ urgitând convocarea congresuluĭ.

Ministrul Bánffy declară, că prin convocarea conferenţeĭ n'a urmărit scopurĭ politice (Pentru ce se scusă?), va studia cestiunea bisericiĭ sêrbescĭ şi în conţelegere cu ministrul cultelor şi cu banul Croaţieĭ va hotărî cu privire la convocarea congresuluĭ. În fine mulţămind celor presenţĭ închide conferenţa.

Noĭ credem, că scopul conferenţeĭ nu a fost regularea autonomieĭ bisericescĭ, după cum cer interesele Sêrbilor, ci Bánffy prin bunurile, ce le pune în prospect Sêrbilor, voesce a-ĭ înhăţa la carul politiciĭ libĕrale-guvernamentale.

Foile guvernamentale atacă aspru pe patriarchul Brancovicĭ afirmând, că ar fi rusofil şi trădătoriŭ de patrie (frasă tocită). Ele sciŭ, că susţin neadevĕruri, dară pe calea acésta voesc, să rehabiliteze pe Bánffy pentru fiascul păţit cu conferenţa sêrbéscă, în care nu s'a isprăvit chiar nimica.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Cestiunea cuoteĭ causézĕ marĭ greutăţĭ cabinetuluĭ Bánffy. Comisiunea austriacă a hotărît, că Ungaria să concurgă la suportarea speselor comune ale monarchieĭ cu 42%, ĕră Austria cu 58%. Până acum Ungaria contribuia numaĭ 31%. Comisiunea ungară pentru statorirea cuoteĭ nu s'a pronunţat încă. Se crede, că Bánffy ar fi aplicat a ridica cuota pentru Ungaria la 35%, ĕră Austriacii la îndemnul luĭ cer aşa mult, ca cedând mai târziŭ să se pară, că a învins energia ministruluĭ Bánffy faţă de Cislaĭtania. Ridicarea cuoteĭ pentru Ungaria, care nu are comerciŭ şi industrie înfloritóre. este o mare nedreptate şi pe dreptul însufla îngrijirĭ tuturor cetăţenilor ungarĭ şi alt cum destul de îngreunaţĭ cu sarcinĭ publice. Nemulţămirea generală faţă de sistemul de guvernare liberaĭ, care numaĭ în vătĕmarea instituţiunilor bisericescĭ este energic, se va potenţa.

Ministrul de agricultură Darányi Ignácz (jidan botezat) în esposeul sĕŭ din dietă presentă agricultura în o lumină de tot îmbucurătóre. Esposeul acesta arată, că Darányi nu cunósce starea agricultorilor, carĭ constituesc majoritatea precumpĕnitóre a poporuluĭ; eĭ va fi fost la vre un magnat orĭ la vre un mare proprietariŭ din némul sĕŭ la vilegiatură şi crede, că toţĭ ceĭ ce posed pământ, se află în acelea-şĭ condiţiuni favoritóre. Lucrul nu stă aşa, cum îl presentă esposeul ministerial. Poporul agricol geme sub sarcina diferitelor contribuţiuni la stat, la comitat şi la comună aşteptând de la bunul Dumnezeŭ ameliorarea sorţiĭ sale. Emigrarea ţĕranilor din părţile transilvane în România şi a celor din Ungaria în America sînt probele cele mai palpabile, că poporul nu mai póte trăi şi cu lacrimĭ în ochĭ se vede silit a-şĭ părăsi patria. În desbaterile dietale representanţiĭ poporuluĭ arată de tot puţin interes faţă de cestiunea agrară, şi ceĭ ce vorbesc, se adresézĕ mai mult cătră băncile góle.

Ultima şedinţă înainte de sĕrbătorĭ a fost Sâmbătă.

Austria.

Raporturile partidelor din Viena par a se limpedi. Multă vreme aŭ lucrat creştiniĭ-socialĭ şi germaniĭ-naţionalĭ mână în mână. Acum ceştĭ din urmă aŭ început a învinui pe Dr. Lueger şi pe creştiniĭ-socialĭ cu clericalism. În 27 Martie aŭ convocat o adunare, la care creştiniĭ-socialĭ încă s'aŭ înfăţişat, de şi nu a fost invitaţĭ. În adunare Dr Lueger a pretins pentru sine şi pentru soţiĭ sĕĭ dreptul de a se profesa pretutindenea şi tot de una de catolicĭ. Ar fi de dorit, ca creştiniĭ-socialĭ să renunţe cu desevârşire la ajutoriul germanilor-naţionalĭ, carĭ sînt fórte puţinĭ la numĕr şi aŭ cu creştiniĭ-socialĭ numaĭ aceea comun, că fiind antisemiţĭ sînt cu o cale şi antiliberalĭ, dar de altmintea în organul sĕŭ „Ostdeutsche Rundschau" atacă şi religiunea catolică.

Alegerea primariuluĭ Vieneĭ ar fi avut, să se facă în 8 a c. Comisariul Friebeis a amânat însĕ alegerea pe timp nedeterminat din motivul, că multor membri nu li-s'a putut imanua convocatorul, fiind că pe sĕrbătorĭ s'aŭ depărtat din Viena. Se presupune, că după culise se pregătesce óre ce, dar ce, nu se scie.

Franţa.

Cabinetul Bourgeois speréză a reuşi cu proĭectul de lege despre reforma dărĭĭ de venit. În desbaterile de până acum a dispus de maioritate, de şi nu impunĕtóre.

Ministrul de esterne Berthelot s'a retras din causa divergiuţeĭ de părerĭ între dînsul şi Bourgeois în cestiunea africană. Guvernul francez în un comunicat dat în cestiunea espediţieĭ Dongoliene în Africa zice. că ar fi atras atenţiunea ambasa-

---

simbolisézĕ aceea-şĭ idee fundamentală: *τοῦτῳ νίκα.*

Finicul era deja anticilor simbolul învingerii, şi celuĭ ce ieşia învingĕtoriŭ din jocurile publice, i-se da un ram de finic.

Creştinismul a împrumutat deci şi simbolul acesta de la lumea păgână cea din jur de sine, dar de la însemnarea luĭ cea pământéscă şi naturală l-a înălţat la o însemnare ideală şi supranaturală. Finicul nu simbolisa şi glorifica mai mult numaĭ învingerea reportată în circ orĭ pe arenă, ci simbolisa şi glorifica învingerea sufletuluĭ asupra trupuluĭ, a vieţiĭ asupra morţiĭ. „Unde este învingerea ta, mórte? Unde este boldul tĕŭ, iadule?" acésta e în creştinism însemnarea finicului ca simbol al învingeriĭ.

Căcĭ circul şi arena eraŭ pentru creştin simbolul vieţiĭ pământescĭ. Arena cea plină de îngroziri şi circul cel plin de animale sĕlbatice, acestea le aveaŭ creştinii vécurilor celor dintâiŭ înaintea ochilor, când cetiaŭ cuvintele Apostolului: „Luptă bună m'am luptat, curgerea am plinit, credinţa am păzit, ĕră ce e mai mult, mi-s'a ales mie cununa dreptăţiĭ." În catacombele din Roma se găsesce une oria icóna unuĭ gladiator, care zace mort între stîlpărĭ de finic. Martirul e acest gladiator, care pentru Christos a învins lumea şi mórtea şi acum a primit simbolul învingeriĭ, ramul de finic.

dorului anglez din Paris asupra urmărilor periculóse ale espediţiunii. Secretarul de stat anglez Curzon a declarat în parlamentul din London, că comunicatul guvernului francez nu corĕspunde adevĕrului. Ministrul francez Berthelot nu numaĭ a conces, ceea ce a zis Curzon, fără a maĭ adaus, că dînsul în consiliul de ministri n'a avut nicĭ o influinţă în redactarea aceluĭ comunicat, ci el s'a făurit în ministeriul de interne de cătră persóne rĕŭ informate. Declararea acésta umilitóre pentru Bourgeois a provocat crisa, şi Berthelot a trebuit să se retragă.

Din incidentul retragerii lui Berthelot ministrul preşedinte a fost silit a se pronunţa în senat asupra politicii esterne. El a zis, că Franţa a luat în posesiune Madagascarul notificându-o acésta tuturor puterilor. În cestiunea egipténă decurg negoţiările cu Anglia spre a se delătura diferinţele. Raporturile cu Rusia nicĭ când nu aŭ fost maĭ strînse şi maĭ amicale.

Anglia.

Curzon secretarul de stat la departamentul afacerilor esterne în o vorbire tinută în 20 în Sondforth a declarat, că Anglezii nutresc o deosebită simpatie faţă de Italiani ca faţă de nisce amici vechĭ. Espediţiunea spre Dongola nu este o provocare la adresa Franţeĭ. Nimenĭ nu intenţionézĕ, să vateme susceptibilitatea Franţeĭ. Siguranţa Egiptuluĭ interesézĕ de o potrivă pe Anglia şi pe Franţa. Greutăţile din Africa de sud şi din Venezuela nu s'aŭ delăturat deplin, dară speréză, că se vor resolvi pe cale pacinică. Curzon atribue de un merit guvernuluĭ actual, că s'a evitat răsboiul cu America de nord, şi s'a câştigat Germania pentru cestiunea egipténă.

Italia.

Fostul ministru Crispi este denunţat în ziare, că banii colectaţi pentru ceĭ ce aŭ suferit daune în Calabria în urma cutrĕmurului de pamînt, el i-a întrebuinţat spre scopurĭ electorale.

Pertractările de pace cu Menelic se continuă, şi fiind acesta un om condus de sentimente creştinescĭ şi iubitoriŭ de pace, probabil că pacea dorită va urma. Să nu uităm însĕ, că Menelic e învingĕtoriŭ, ĕră Italianiĭ sînt ceĭ învinşĭ. La încheiarea păcii raportul acesta sigur va fi luat în considerare.

Turcia.

În Asia mică ĕră se ivesc turburărĭ. Armeniĭ sînt nemulţămiţi din causa, că Pórta nu retrage trupele din Zeitun amĕsurat convenţiunii făcute cu marile puterĭ. Armeniĭ se tem de o rĕsbunare din partea Turcilor, şi dacă trupele nu se vor retrage, probabil că de noŭ se va începe agitaţiunea poporului armenesc. În cercurile diplomatice situaţia se consideră de seriósă, şi e mare indignaţiunea faţă de regimul turcesc, care prin atitudinea sa necorectă provóca ĕrăşĭ vĕrsărĭ de sânge în Asia mică.

Bulgaria.

Prinţul Ferdinand şi-a început călătoria anunţată. El a sosit încă în 27 l. tr. în Constantinopol, unde i-s'a făcut din partea sultanului o primire sĕrbătorĕscă. În 29 Ferdinand a făcut visită corpului diplomatic din Constantinopol, care în ziua următóre i-a reintors visita. A dóua zi de Paschĭ ambasadorul rusesc Nediloff va da prânz splendid în onórea luĭ Ferdinand, pe care Rusiĭ nu-l puteaŭ suferi înainte de jertfirea luĭ Boris. În Rusia va pleca Ferdinand numaĭ Mercurĭ orĭ Joĭ după Paschĭ.

Se vorbesce, că doĭ trimişĭ aĭ patriarchatului grecesc ar fi umblat la Ferdinand esprimându-şi dorinţa de a se efeptui o apropiare între biserica grecĕscă şi cea bulgară.

Extra Hungariam . . .

În editura Ernst Hofmann et Comp. din Berlin a apărut o scriere cu titlul „Ungaria zălogită" de Dr Ştefan Bernat, fiscalul reuniunii agricultorilor magiarĭ. Din scrierea acésta estragem datele următóre:

În anii 1843 şi 1845 venitele Ungarieĭ din dările directe se urcaŭ la 12, cele din dările indirecte la 22 milióne. Pămîntul, vinul, carnea nu eraŭ supuse dării. Monopolul tăbaculuĭ nu era cunoscut. Interesele datorieĭ statuluĭ pretindeaŭ în total 1·2 milióne. Armata costa abia cu ceva maĭ mult de 8 milióne, pe când spesele comitatelor şi municipiilor făceaŭ 5·7 milióne.

Preliminarul speselor statuluĭ de pe 1894 pe lângă spese de 499·19 milióne arată venite de 465·3 milióne, din carĭ pe darea de pămînt cad 35·8 milióne.

În anul 1847 Ungaria şi Transilvania aŭ produs 74·57 milióne hl de bucate. Între 1881 şi 1890 producţia mijlocie s'a urcat la 125—130 milióne hl. Acésta însamnă o crescere cam de 40%. Atât teritoriul cultivat cât şi producţia mijlocie aŭ crescut. Preţurile din contră aŭ căḑut nu numaĭ la lână, ci şi la bucate.

Favorisarea industrieĭ patriotice nu a adus róḑele sperate. Camera industrială şi comercială din Budapesta în raportul sĕŭ ceĭ maĭ de pe urmă o spune, că în urma decrescerii neîncetate a venitului pămîntuluĭ capitalele, ce vor să fie elocate, se îndréptă cu predilecţie tot maĭ mare spre industrie, — firesce spre industria cea mare, — carea oferesce câştig cu mult maĭ mare. Şi asta se întîmplă într'o vreme, în care miliardele împrumutate se varsă în ţară aprópe fără întrerupere.

Când amintim sarcinile publice, nu ne gândim numaĭ la dările de pămînt, ci şi la dările comunale, carĭ a dese orĭ sînt încă maĭ grele, nu a rare orĭ se urcă la 200—300%, ba într'un cas la 600% ale dărilor statuluĭ. Ministrul unguresc de finanţe în raportul sĕŭ apărut în anul acesta despre desvoltarea dărilor directe în Ungaria e nevoit, să mărturiséscă, că venitul curat catastral de 10 anĭ încóce urmézĕ o direcţie de decrescere. Decrescerea acésta de la anul 1884 până la sfârşitul anuluĭ 1893 se urcă preste 300 milióne. Pari passu aŭ crescut sarcinile intabulate. În anul 1892 schimbară 375.434 proprietăţi de pamînt proprietariul, în anul 1893 o făcură acésta 377.805 proprietăţi. Preţul acestor schimbărĭ în anul 1892 a fost 310, în anul 1893 a fost 455 milióne. În anul 1892 valórea intabulărilor a fost cu 55 milióne, în anul 1893 cu 82 milióne maĭ mare de cât cea a destabulărilor. Numĕrul institutelor de banĭ, carĭ se cuprind cu afaceri ipotecare, de la anul 1883 până la 1893 s'a urcat de la 7 la 15, suma împrumuturilor de la 217 a crescut la 639 milióne, aşa dară cu 193%. În suma acésta nu sînt cuprinse împrumuturile date de banca austro-ungară, de Bodencreditanstalt din Viena şi de institutele maĭ micĭ, şi cu atât maĭ puţin împrumuturile private. E bătĕtoriŭ la ochĭ, că împrumutrile date de földhitelintézet-ul ungurésc representă o crescere maĭ mică de cât cele date de cele alalte institute.

Propriul grad de mobilitate, la care a ajuns proprietatea de pămînt ungurĕscă, îl vom puté estima, numaĭ dacă avem în vedere, că o parte mare a pămîntuluĭ e legat. Conform budgetuluĭ din anul trecut interesele datoriilor statuluĭ fac 129·9 milióne, necompurându-se rata anuală de 13 milióne, care are să se solvéscă pentru căile de fer rĕscumpĕrate Dar venitul curat catrastal al Ungarieĭ nu trece preste 130 milióne. Ceea ce va să zică, că pămîntul Ungarieĭ nu produce atâta, câtă fac sarcinile, carĭ zac pe el. Sarcina intabulată a pămîntuluĭ unguresc a fără de datoria statuluĭ trece preste un miliard. Dacă percentele cele de cel puţin 40 milióne aie acesteĭ sarcinĭ şi darea de pămînt de 31 milióne le subtragem din cele 130 milióne ale venituluĭ catastral curat, atunci nu vom maĭ avé să ne întrebăm, de ce cresce poporaţiunea cetăţilor, şi de ce trebue să se creeze în fie care an oficiĭ nouĕ pe sama claseĭ proprietarilor de pămînt despoiaţi de proprietate.

De altă parte tréba de disconto, ce o face institutul central de banĭ numit maĭ înainte bancă naţională austriacă, în anul 1851 a fost de 0·97, în anul 1885 a fost de 52·5, în anul 1893 deja de 86·8 milióne. Pe când venitul curat al pămîntuluĭ Ungariei a scăḑut cu milióne, pe atunci tréba de disconto a băncii în ceĭ din urmă zece anĭ a crescut aprópe încă pe atâta. Renta de aur a ajuns la al pari. Milióneie de escedent de cassă contribuesc la aceea, ca piaţa de banĭ să jóce à la hausse. Emisiunile cele nóuĕ în anul 1894 aŭ recerut 160 milióne. Crescerea valoriĭ deja şi numaĭ în efecte locale a fost în anul trecut de 51·6 milióne şi în cel din urmă zece anĭ de 200 milióne. La acésta se maĭ adaug crescerile valoriĭ efectelor de stat, neîncetatele conversiuni şi emisiunile, ce se pun din noŭ în prospect. Şi dacă vine krachul, atunci a sosit ĕră ziua banuluĭ numĕrat. În anul 1893 s'aŭ întemeiat 52, în anul trecut 75 întreprinderĭ, multe din cele vechĭ şi-aŭ înmulţit capitalul de acţiĭ. În anul 1894 în Budapesta nu a fost nicĭ un institut de banĭ, care să nu-şĭ fie închiat contul cu câştig, ba capitalul elocat a adus în total câştig de 15·6 %. Câştigul curat al întreprinderilor pe acţiĭ de la anul 1878 încóce s'a ridicat de la 3·4 la 13·09 milióne, şi a fără de 1878 câştigul nicĭ o dată nu a fost maĭ mic de 7 % şi în ceĭ din urmă şepte anĭ nicĭ o dată maĭ mic de 10 %.

Profesorul Dr Ruhland în precuvîntarea, ce o face scrieriĭ luĭ Bernat, zice între altele:

După ce în anul 1861 s'aŭ spedat maĭ întâiŭ bucate ungurescĭ direct în Boemia şi Bavaria după deschiderea linieĭ Buda-Pragerhof întîmplată în 1861, s'a desvoltat repede

așa numita „concurență ungurésc㓠și a causat agricultorilor din Europa centrală multă grije. „Pământul virgin, cultivarea jefuitóre și micile spese ale producției din Ungaria ruinéză prețurile bucatelor nóstre," așa ziceaŭ pe atuncia. —

Astăzi nimeni nu se mai teme de bucatele unguresci. În loc de cultivarea jefuitóre, pământul virgin și spesele mici ale producției din Ungaria grăesc ómenii astăzi despre cultivarea jefuitóre, pământul virgin și spesele mici ale producției din America, Rusia și India. —

Un Ungur, care își cunósce și iubesce patria, și pe care sórtea l-a pus în loc potrivit, pentru ca să póță vedé mai bine de cât alții, cum tóte acestea staŭ în legătură în corpul economiei naționale: Dr Ștefan Bernat ne oferesce în cele următóre o scriere despre „Ungaria zălogită". Țara aceea, care după teoria încă și acum dominantă a produs și a esportat între împrejurări mai favorabile, — e „zălogită". Așa dară lucrurile și aci staŭ de tot alt cum, de cum staŭ ele în industrie. Căci în industrie prada resultatului e a celui ce învinge în concurență. În concurența agricolă din contră după terminarea ei agricultorii ambelor popóre concurente sînt cam într'o formă de încărcate de datorii, într'o formă de strîmtorate.

Frasa „concurență agricolă" e falsă, — póte că falsificată anume. Nu agricultorii diferitelor popóre se ruinéză unii pe alții, ci capitalul de bani cel fără de patrie, care ocupă locul mijlocitoriŭ între popor și popor, acela e, care ruinéză popórele unul după altul.—

Dar ce-i pasă liberalismului nostru de ruinarea acésta. El se bucură de venitele colosale, ce curg în cassa statului din consumul spirituóselor, și nu-l dóre de loc capul, că vede, cum capitalul suge poporului mădua din ose.

Așa profesorul Ruhland.

Ferice de tine, Ungario, că oblăduitorii tăi n'aŭ cruțat nici forță și nici viclenie, numai să te fericéscă cu reformele bisericesci-politice! Numai acestea îți mai lipsiaŭ, pentru ca să se pótă zice cu drept cuvînt: „Extra Hungariam non est vita!"

Noutăți.

Escelența Sa I. P. S. D. Mitropolit celebrând s. Liturgie în Joia sfintelor Patimi a sevârșit și ceremonia spălării picióarelor, care pe timpul de sedisvacanță nu s'a observat. Pe cei 12 teologi, cărora li-s'aŭ spălat picióarele, i-a invitat Escelența Sa la prânz și le-a dăruit câte o frumósă batistă de mătasă și câte 2 fl.

Întru mărirea lui Dumnezeŭ. Din Poiana Aiudului ni-se scrie, că judele comunal *Basiliŭ Pop* a dăruit bisericii un rînd de vesminte preotesci în preț de 50 fl. și un luminariŭ, apoi însoțindu-se cu economul *Ioan Chescheș* amîndoi aŭ dăruit un rînd de vesminte preotesci negre în preț de 30 fl. și aŭ făcut în edificiul bisericii un cor, în care încap până la 60 de persóne. Preotésa *Sofia Morariŭ* a gătit un stichar frumos. Mai e de observat, că cu prilejul introducerii noului preot Basiliŭ Morariŭ poporul din comuna acésta a întemeiat pe sama școlii un magazin de bucate. Concursul de frunte și în acésta l-a dat judele Basiliŭ Pop.

Concurse. La parochia *Téca* din protopopiatul Fărăgăului împreunată cu oficiul protopopesc din acel tract s'a escris concurs cu terminul de 30 Aprilie n. a. c. Emolumentele sînt: 1. Salariŭ protopopesc și subvențiune protopopéscă de 160 fl. 2. Accidențele protopopesci îndatinate. 3. Casă parochială cu 2 chilii, culină de iérnă, staul pentru 8 vite, 2 cotețe, grădină de legumi și pomi de ½ jugér. 4. Porțiune canonică de 33 jugére înainte de comassare, acuma însă comassată într'un cuant încă neconstatat de clasa I și II. Pe lângă arătoriŭ este și cositoriŭ de 20 care fîn și 5 otavă. 5. O grădină de 3 jugére, în care se produc 7—8 care de fîn și se află 50—60 oloi. 6. O vie de 1 jugér cu obligamentul, ca parochul să plătéscă contribuțiunea dupa realități și abonament la „Unirea", mai prestând poporul încă o zi de lucru preotului preste ziua de clacă. 7. Venitele stolare a) Prohodul mare 3 fl.; b) prohodul mic 1 fl.; c) O s. liturgie 20 cr.; d) s. botez 20 cr.; e) slobodirea din casă 20 cr.: f) feștania 50 cr.; g) cununia 1 fl.; h) pregătirea documentelor de cununie 3 fl.; i) s. maslu 1 fl.; l) estras matricular 1 fl.; m) la bobotéză 10 cr. Din a, b, c, f, g, i și m terțialitatea compete cantoruluĭ. — La parochia *Bobohalma* din districtul protopopesc al Ernotului se escrie prin acésta concurs cu terminul de 25 Maiŭ n. a. c. Emolumentele sînt: 1. Casă parochială cu 2 încăperi și tindă coperită cu paie, curte parochială de 1000 orgii pătrate, celariŭ ruinat, șură coperită cu paie, staul pentru 12 vite coperit cu trestie. 2. Porțiune canonică de 27 jugére comasată și o grădină de 1 jugér. 3. De la 70 fumuri câte o zi de lucru cu palma cu intertențiunea preotului. 4. Venitele stolare: a) Înmormîntarea de om mare 2 fl., de prunc 1 fl.; b) cununia 1 fl.; c) s. maslu 40 cr.; d) botezul 10 cr.; e) la bobotéză câte 1 coiac și un fuior; f) rugăciunea la 40 zile 10 cr. Din a, b, c și e terțialitatea compete cantoruluĭ.

Alegerea de medic cercual în Blaș s'a întîmplat în 30 Martie. Candidați aŭ fost Dr. Alesandru Codarcea, fiul viceprotopopului nostru din Pogăcéua, și doi Jidani. Ales a fost cel dintâiŭ, votând pentru Jidani numai câți va neromâni.

Reuniuni de consum. Exemplu trahunt. Esemplul, ce l-aŭ dat Blășenii, a fost imitat din partea Sibienilor. „Fóea Poporului" ne spune, că prăvălia „Însoțirii industriașilor români" din Sibiu e spriginită în mod vrednic de laudă din partea seminariului, din a școlii de fete a „Asociațiunii Transilvane" și din a institutului de credit „Albina". — „Fóea de Duminecă" din Timișóra ne împărtășesce, că prăvălia „Reuniunii de consum din Făget" s'a deschis în Duminec㠄 trecută, și că reușita întreprinderii e asigurată prin aceea, că „are la spatele ei preste 3000 acționari".

Sinodul archidiecesei gr. or. a Ardealului e convocat pe Dumineca Tomii 12 a c.

Preoți catolici osîndiți din causa Jidovilor. În Septembre 1895 a dispărut în Garam-Kissalló copila de 5 ½ ani Iulia Balázs, pe carea părinții aŭ trimis-o la crișmariul Adler după vinars. Mai târziŭ s'a aflat cadavrul copilei, și medicii aŭ constatat, că ea a fost ucisă prin mai multe tăieturi și slobodiri de sânge deschidêndu-i-se vinele. Părerea medicală este, că sângele i-s'a slobodit, până ce a fost vie. Pe timpul, când a dispărut copila, s'aŭ vědut la Adler mai mulți Jidovi galițiani. Preotul Fusz a publicat lucrul în „M. All.". Adler l-a acusat pentru vătemare de onóre. Într'aceea Adler s'a sinucis, dară procesul l-a continuat fiul sĕŭ. Juriul din Budapesta a declarat în 27 l. tr. pe preotul Fusz de vinovat, ĕră tribunalul l-a condamnat la 14 zile de carcer și amendă de 50 fl. — Preotul Badik din Scalide a fost condamnat de către tribunalul din Trencsén la o lună carcer și 170 fl. amendă pe motivul, că a agitat în contra confesiunii jidovesci îndemnând poporul prin predică, să-și apere religiunea și la alegeri să voteze pentru creștini, nu pentru Jidani.

Academia română în ședința din 30 Martie a premiat cartea dlui Brote referitóre la starea nóstră politică. Premiarea aŭ combătut-o mai ales dnii Hajdeŭ și Babeș, a apĕrat-o dl N. Ionescu. Pentru premiare aŭ fost 15 voturi, ĕră în contra ei 7. Dl V. A. Urechia s'a abținut de la vot. Membrii transilvaneni ai Academiei aŭ votat în contra premiării.

„România Jună", societatea academică social-literară a studenților români academici din Viena, își serbézĕ iubileul de 25 ani. Programul se estinde la zilele 9—12 Aprilie și cuprinde: Serată de cunoscință, Requiem în memoria membrilor decedați, Commers festiv, Desvĕlirea portretelor fundatórelor societății, Banchet și Escursiune.

Omor ritual în Bulgaria. Foile aduc scirea, că poporațiunea creștină din Filipopol este în mare iritație. Cam înainte de acésta cu trei sĕptĕmâni a dispărut pruncul de 5 ani ai unor părinți catolici. Poliția a cercat pretutindenea, dară nu a dat de urma lui. În fine poliția a comunicat părinților nefericiți, că va face perchisiție domiciliară la vecinii lor. Ei aŭ făcut atenți pe vecini cu privire la planul poliției. În ziua următóre poliția a și făcut pechisiție, dară înainte de aceea o femée a dus în un sac pruncul ucis prin mai multe tăieturi de cuțit și l-a aruncat în mărăcini. Femeea lucra des la o familie jidovéscă. Tot orasul este de credința, că aici s'a întîmplat omor ritual. Investigația judecătorésc㠄 va desluși dispariția și mórtea enigmatică a pruncului.

Românii sînt cei mai „tauglich". Revista militară „Reichswehr" vorbind despre înrolările din 1894 spune, că din o mie de asentați români *aŭ fost înrolați 386*, mai mulți de cât din ori care naționalitate a monarchiei.

Participarea tinerimii școlare la înmormîntări este oprită pe timp urit și de epidemii. Ministrul de culte și instrucțiunea publică cu datul 30 Ianuariŭ 1896 Nr 33645 —1895 zice, că i-a venit la cunoscință, că pe unele locuri a mai rĕmas datina, ca tinerimea școlară să fie condusă în corpore la înmormîntări chiar și pe timp urît și pe timp de epidemii; deci reînprospetézĕ ordinațiunea ministerială de dat 23 Martie 1888 Nr 5926.

Israil se stinge. Să nu vĕ spăriați: nefericirea acésta nu se întîmplă în fericita Ungarie, ci în America. Anume milionariul evreŭ br Hirsch a întemeiat o colonie jidovéscă în partea nordvestică a Canadei. Durere, din cei 800 de Jidani colonisați acolo și înzestrați cu pămînt, din lucrul căruia puteaŭ trăi, azi aŭ mai rĕmas numai 12. Nefiind în colonie și alte nații afară de Israiliți, ea se va stinge. Jidanii nu pot trăi ei de ei, ci numai mestecați printre alte némuri.

† **P. Max Klinkowström** a repausat în 29 Martie în etate de 77 ani. El și fratesĕŭ Iosif, amîndoi Iesuiți și acum amîndoi morți, aŭ deprins oficiul de concionatori cu puterea aceea, care o esprimă Apostolul cu cuvintele: „Viŭ este cuvîntul lui Dumnezeŭ și lucrătoriŭ și mai ascuțit de cât tótă sabia ascuțită de amîndóue părțile și străbate până la despărțirea sufletului și a spiritului și a mĕdulărilor și a mĕduvei." Fórte mult aŭ contribuit acești doi frați la trezirea continuă a spiritului creștinesc în locuitorii Vienei.

† **Dr Frideric Enric Vering**, profesor la facultatea iuridică a universității din Praga, a repausat în 31 Martie. A funcționat 13 ani la universitatea din Heidelbeg, 4 la cea din Cernăuți și 17 la cea din Praga. Specialitatea lui a fost dreptul roman și cel bisericesc. Între numĕrósele scrieri ale lui cele mai de frunte și mai cunoscute sînt „Lehrbuch des katholischen, orientalischen und protestantischen Kirchenrechtes" și periodicul „Archiv für katholisches Kirchenrecht". În scrierile sale a dovedit, că a fost un fiŭ fórte credincios al bisericii catolice și un cunoscĕtoriŭ adânc al institutelor bisericilor rĕsăritene. A ajuns vrîsta de 64 ani.

† **Ioan Grama**, comerciant în Blaș, a repausat în 31 Martie după primirea ss. Sacramente ale muribunților în etate de 42 ani.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice și diferite alte minciuni.

(Continuare.)

Împotriva relelor acelora mari, pe cari putea să le causeze scaunului episcopesc din Bizanț și preste tot bisericii rĕsăritene omnipotența statului, acestei biserici îi oferia un sprigin puternic Occidentul. Chiar după învingerea cultului icónelor și după restaurarea ortodoxiei a trebuit să fie o problemă de frunte a archiereilor din Roma nóuă unirea aceea strînsă cu Roma veche, carea o urgitase cu atâta zel Teodor Studitul. Ei în alăturarea sa la Occident trebuiaŭ să-și cerce și să-și găséscă o garanță pentru dobîndirea unei posiții mai neatîrnătóre și un contrapond salutar față cu prepotența înfurințelor și tónelor atât de schimbăcióse ale curții împĕrătescĭ. Ĕr de altă parte în aceea, că rĕsăritul creștin s'ar fi silit a participa în desvoltarea, spre care pornise apusul creștin, se cuprindea un remediŭ în contra stagnăriĭ imperiuluĭ, carea lua dimensiuni tot mai mari, și în contra ruineĭ, ce amenința imperiul. Căcĭ pe acesta îl mai susținea încă atâta vreme numai conlucrarea unor împrejurări esterne și interne. Agonia imperiuluĭ roman de Ost, lupta lui între viață și mórte s'a mai întins adecă la mai multe vécurĭ: din internul acestuĭ organism, care odinióră fusese atât de puternic, încă tot mai reagaŭ elemente vitale puternice, și de altă parte peripețiile statelor vecine, mai ales ale celor muhamedane, sprigíniaŭ din afară reacțiunea lor.

Neîncetat se recunoscuse în rĕsărit, că de la Roma veche are să se aștepte delăturarea smintelelor celor ce se iviaŭ în Roma nóuă și preste tot în rĕsărit. În vécul al șeptelea o esprimă acésta pe față Teodosiŭ de Cesarea conform tradițieĭ celeĭ vechĭ, și tot asemenea făcu și s. Maxim: ei preamări tot de una biserica aceea preasfîntă, „la care ca la un sóre de lumină vecînică privesc tóte marginile pămîntuluĭ și toți închinătoriĭ adevĕrați și sinceri ai Domnuluĭ de pretutindeni, și de la care aștéptă ei strălucirea sfintelor dogme ale Părinților, împotriva căreia porțile Iadului nicĭ odată nu aŭ avut nicĭ o putere, căcĭ biserica aceea are cheile dreptei credințe și mărturisiriĭ". [1] „Acest scaun preasfînt," declarase Teodoret, „are egemonia preste bisericile de pe fața pămîntuluĭ, atât din multe alte cause, cât și înainte de tóte pentru că el s'a păzit libĕr de orĭ ce miros rĕŭ aĭ ereseĭ, și nu a ședut nicĭ o dată pe ei vre un bărbat, care să fie primit contrariul, ci el a păzit nestricată grația apostolésca." [2] Mărimea Romeĭ, pe carea Părinții grecescĭ o glorificaseră cu atâta căldură și atât de tare, oferia sprigínul cel mai sigur al ortodoxieĭ, pe cum și al ordiniĭ ierarchice. În Roma aŭ fost găsit scut și apĕrare energică archiereiĭ de Alexandria Atanasiŭ, Petru și Ioan Talaia, archiereiĭ de Constantinopol Paul I., Ioan I., Flavian și German și mulți alți archiereĭ rĕsăriteni. Aci găsiaŭ rĕsăriteniĭ tot de de una un așil în asupririĭ și ajutoriŭ în alte evenimente estraordinare.

Dar aceea, ca scaunul Roman să păsĕscă în rĕsărit la mijloc, se întîmpla aprópe numaĭ între împrejurări estraordinare. În zile liniștite păsirea acésta la mijloc nu se întîmpla, ba rĕsăriteniĭ chiar și atunci, când aveaŭ lipsă neapĕrată de ea, o priviaŭ cu un fel de invidie. Ei de fórte multe orĭ aŭ cercat, să dea espresie convingeriĭ sale, că lucrurile aŭ să se îndrepte după cursul sóreluĭ, Occidentul după Orient, că de la rĕsărit a venit tótă cultura și civilisațiunea creștină. Se provocaŭ la superioritatea spiritului față cu superioritatea puteriĭ. Și chiar și céstă din urmă părea a străluci cu o lumină fórte intensivă în patriarchiĭ de Bizanț, de când patriarchatele rĕsăritene își perduserĕ importanța, și de când biserica de Constantinopol câștigând iurisdicția preste Isauria, Iliria și Italia de méză zi dobîndise o crescere însemnată a puteriĭ sale esterne. Cu tóte acestea primatul Romeĭ adevĕrat că Bizantiniĭ l-aŭ vătĕmat a dese orĭ, dar nu l-aŭ negat nicĭ odată. Chiar și ereticiĭ s'aŭ ridicat împotriva lui, numaĭ după ce și-aŭ perdut tótă sperarea, că vor puté, să-l câștige în partea sa. Uniunea celor dóuĕ scaune s'a păzit prin epistole și legațiunĭ, carĭ suferiaŭ întrerumperĭ mai scurte orĭ mai lungĭ numaĭ în timpurĭ, în carĭ în rĕsărit domnia eresa; pe timpul iconoclaștilor nu mai trimiteaŭ apocrisiarĭ de la Roma la Constantinopol, și legațiunile de mai apoĭ aŭ fost numaĭ trecĕtóre. De la epoca acésta începênd mergeaŭ cu mult mai a dese orĭ rĕsăriteni, mai ales călugărĭ, la Roma decât legați de aĭ Papeĭ la Bizanț. De și nu eraŭ în clar în special cu privire la tóte drepturile, ce se cuvin episcopuluĭ Romeĭ, ei totuși nu se recunoscea numaĭ de cel dintâiŭ și corifeul tuturor episcopilor, ci și de archiereul cel mai înalt și de judecătoriul patriarchilor, pe cum declarase deja Iuliŭ, că pe Atanasiŭ Alexandrianul nu-l pot judeca fără de mijlocirea scaunuluĭ Romeĭ, pe cum rostise sentință Celestin asupra luĭ Nestoriŭ Constantinopolitanul, Leo asupra luĭ Dioscor, Agapet asupra luĭ Antim Constantinopolitanul, pe cum aŭ apelat archiereiĭ Constantinopolului Crisostom și Flavian la judecata Papeĭ. Pe cum se vede limpede din istoria patriarchilor Constantinopolitanĭ Nectariŭ, Anatoliŭ și German, și pe cum dovedesc cuvintele Grecilor ortodoxĭ, recunóscerea din partea Romeĭ se pretindea ca un lucru esențial pentru ligitimitatea patriarchuluĭ de Constantinopol. La Papa apelaŭ nu numaĭ patriarchiĭ, ci și episcopiĭ ca Teodoret și chiar și preoții, pe cum s'a întîmplat pe timpul luĭ Gregoriŭ cel Mare. Fără de el nicĭ un sinod nu era ecumenic, fără de el nicĭ un decret dogmatic nu avea putere obligătóre pentru întrĕgă biserica. Înși-și împĕrații se plecaŭ înaintea acesteĭ auctorități. Înfrurința Romeĭ în Bizanț afară de aceea a fost fórte salutară și a ieșit la suprafață la tóte catastrofele religióse și la tóte restaurările bisericescĭ din Bizanț. Consciința de neatîrnare bisericéscă, carea în Orient se perdu din ce în ce tot mai tare, aŭ trezit-o și cultivat-o Papiĭ și călugariĭ rĕsăritenĭ, ceĭ ce susțineaŭ legătură strînsă cu Papiĭ. Clerul bizantin cel degenarat, dedat la ascultare órbă și servilă, aplicat spre simonie, lacomie și tot felul de intrigĭ, prin episcopiĭ Romeĭ putea să fie împintenat și condus la reformă mo- rală. Predilecta iconomie și epiichie, — oportu- nismul față cu împĕratul și cu curtenii, — care de atâtea orĭ lipsia legile cele severe de or- ce forță și nu arare orĭ le jertfia totalmint voinței arbitrare a puternicilor, putea să-ș găséscă în Roma corectivul și mĕsura po trivită. Instituția monachală, carea în Orien degenerase fórte curĕnd, din „viață ânge- réscă" se făcuse de multe orĭ o viață destră bălată, vagabundă și plină de pĕcate și de la însuflețirea cea mai frumósă pentru cu rățenia credinței și a moravurilor trecuse l un fanatism furios, în contactul sĕŭ cu Oc cidentul, unde fiiĭ luĭ Benedict isprăviaŭ lu crurĭ așa de mărețe și mărginașe cu minunĭ putea numaĭ să câștige în privința demni tății și a avîntuluĭ. Însu-și tronul împĕră- tesc, care în sine era slab, și pe care po porul îl privia mai mult numaĭ ca o glorie moștenită, dar de altmintrea se purta de to nepăsătoriŭ față cu persóna celuĭ ce șede într'însul, prin alăturarea sa la Occiden putea să-și câștige sprigióne nóuĕ, să-și gă téscă căĭ nóuĕ pentru o guvernare mai bună și pentru o renoire a întregiĭ vieți politice și sociale.

Înse chiar împotriva alăturăriĭ acesteĭ la Occidentul creștin și la centrul bisericesc din Roma conlucraŭ multe potențe. Rĕmă- șițe de neînțelegerĭ vechĭ, germenĭ de neîn- țelegerĭ nóuĕ se găsesc deja în vécul al nóuĕlea în numĕr mare. Se manifestă cause predispunĕtóre la desbinare, materiĭ esplosi- bile, carĭ aprinse o dată puteaŭ să încingă biserica întrĕgă în flacărĭ.

Mai întâiŭ ne întîmpină diferința de caractĕr dintre rĕsăriteni și apusani. Deja din vechimea păgână esista între popórele eline și între cele romane o diferință așa de mare a caractĕruluĭ, cât ea a provocat feluri- rite rivalități și până și vrășmășie. Elinii se mândriaŭ cu cultura sa mai veche, cu arta și filosofia sa și chiar și cu numele sĕŭ de Elinĭ: Romaniĭ de altă parte cu energia sa, cu vîrtuțile sale civice și cu norocul sĕŭ în răsbóie s'aŭ facut stăpânii Elinilor și de viniaŭ tot mai urgisiți moleșiților subjugați când eĭ mai ales pe timpul împĕraților ese cutaŭ cu consecință nemilósă sistemul sĕŭ de asuprire și de stórcere. Gravitatea și tenacitatea romană forma un contrast stri- gătoriŭ cu ușurința cea fără de grije și cu mobilitatea spirituală a voioșilor Elinĭ. Fiul cel fantastic al Orientuluĭ se îndeletnicia ușor cu fantóme atrăgĕtóre și cu ilusiuni strălucite; subtilități filosofice și probleme speculative îl atrăgeaŭ cu forță mare; el era sprinten întru a rĕspunde cu cutezare la o sumedenie de întrebări și întru a pune altă sumedenie de întrebări tot așa de cutezate; el era viclean, șiret, a dese orĭ necredincios și a sciut să facă proverbială așa numita graeca fides. Occidentalul din contră era mai treaz, mai serios, mai deschis, mai practic, devotat cu mai multă hotărîre lu- crurilor probate prin esperința străbunilor, mai oblu și mai de omenie, mai cu grije și mai cu consciință în lucrurĭ religióse. Ro- maniĭ cei vechĭ aveaŭ un caractĕr mai băr- bătesc, un simț de libertate mai avîntat, moravurĭ mai severe, patimĭ mai nobile decât Elinii. Funcțiunile sacre aveaŭ o demnitate, pontificiĭ romani o vază, carĭ lipsiaŭ funcție-

[1] S. Maximus, Ep. Romae scripta Op. ed. Paris. 1675. t. II. pag. 72 sq.

[2] Theodoret. ep. 116 ad Renat. presb. p. 1321 sq. ed. Migne.

milor și persónelor sacre ale Elinilor. Pe când la Romanĭ își află din ce în ce tot mai tare espresiune principiul neatîrnării individuale între marginile legale, și civele singuratic avea și ca atare o importanță mai mare în viața publică, pe atunci Elinul rămânea de tot contopit cu puterea statului, îi jertfia întrégă personalitatea sa, și acestei puteri nu se subtrăgea nici un singur raport al întregii vieți. Moravurile eline se resvrătiaŭ a dese orĭ împotriva legii romane, chiar și în casurĭ, în carĭ acésta se dovedia a fi mai curată și mai nobilă decât normele eline, cum era mai ales în cele ce priviaŭ căsătoria. În ochiĭ Elinului chiar și Romanul cel mai cult era numai un barbar, literatura latină nevrednică de a fi băgată în samă. Ér Romanul de altă parte s'a fost dedat deja de multă vreme a despreți pe degeneratul și îngâmfatul Elin și nu era aplicat a-și uita de precelințele sale propriĭ, când ajungea în contact cu un Elin. Romanului îi plăcea, să-și bată joc de Graeci și Graeculi. Goții și Italianiĭ priviaŭ pe timpul lui Iustinian cu fală la limbuțiĭ, moleșiții și lacomiĭ Bizantini. Italianiĭ adevĕrat că mai apoi se întorseră de la Ostrogoții ceĭ barbarĭ și eretici la Romanii de Ost, carĭ le eraŭ înrudiți prin sânge și mai apropiați prin credință, cultură și moravurĭ, ba se numiaŭ cu afectare Romaei. Dar când Italianiĭ o făceaŭ acésta, eĭ totuși alegeaŭ numai ceea ce li-se părea a fi un rĕŭ mai mic, și în scurtă vreme se disgustară fórte tare de supremația elină, ba mai apoi uriaŭ pe Greci și pe Longobarzi într'o formă de tare. Diferința caractĕrului etnic și a vederilor a produs ast fel deja de timpuriŭ între Elinĭ și Romanĭ o aversiune împrumutată, carea în creștinism adevĕrat că s'a micșorat tare, dar n'a putut să se curme nicĭ o dată.

La diferința acésta a caractĕrului etnic și a limbiĭ s'a mai adaus și în parte a purces dintr'însa diferința cultului, a datinilor rituale și a obiceiurilor preste tot. Cele mai multe și mai însemnate din felul acesta de diferințe, pe cum a fost serbarea diferită a Paștilor la ceĭ din Asia mică și la Romanĭ în vécul al II-lea și al III-lea, se derivă din o vechime fórte înaltă. Canónele conciliilor și scrierile ss. Părinți dovedesc, că atarĭ abateri în casurile cele mai multe nu aŭ să se reducă la înoirĭ, carĭ s'ar fi introdus mai târziŭ, ci la instituții bisericescĭ originale. Atarĭ deosebirĭ în timpurile mai vechĭ nicĭ o dată n'aŭ turburat uniunea bisericéscă, de și ele nu aŭ rĕmas cu totul nebăgate în samă, pe cum dovedesc istoriograful Socrate, declarațiile ss. Părinți și mai ales sinodul Trullan. Nu aflăm nicăiri în istorie, că legații Romanĭ orĭ chiar și Papiĭ, carĭ aŭ venit la Constantinopol, pe cum aŭ fost Ioan I, Agapet, Vigiliŭ, din diferința rituală să fie dat orĭ primit smintélă. Chiar și la începutul véculuĭ al VIII-lea a celebrat Papa Constantin în Orient pe sama împĕratuluĭ Iustinian II s. liturgie și l-a și cuminecat după ritul latin, și din acésta nu a resultat nici o neînțelegere pentru diferința rituală, de și liturgia latină se abătea destul de tare de cea grecéscă. În Italia călugariĭ grecescĭ observaŭ de tot neîmpedecați ritul sĕŭ încă și în vécul al XI-lea ca și mai târziŭ. Dar cu tóte acestea dacă s'a încuibat odată óre care întĕritare între cele dóuĕ părți, atunci cele ce nu corĕspundeaŭ datinii locale, ușor puteaŭ să se facă pretext și obiect de învinuire împrumutată.

(Va urma.)

Relațiunile administrative și eclesiastice ale Românilor din provința Beiușului între vĕcul 13—16.

(Continuare.)

Ĕră spre estirparea ereselor Husiților și spre întórcerea schismaticilor și din părțile dieceseĭ Oradane episcopul *Ioan V* (din ordul Franciscanilor) cu datul 5 Febr. 1436 invită în diecesa Orădiĭ pe vestitul misionar *Iacob de Monte Brandino* (Marchia) esmis din partea mai sus zisului sinod. Despre activitatea mănóșă a aceluĭ misionar numitul episcop cu datul 1 Dec. 1435 între altele raportézĕ cu laude Pontificeluĭ *Eugeniŭ*, că prin acel misionar dintre eretici și schismatici s'aŭ întors mai bine de 55 de miĭ la credința cea adevĕrată.

Cred, că dacă în teritoriul dieceseĭ oradane nu ar fi locuit mulți schismatici, episcopul Ioan nu ar fi avut motive destul de ponderóse, ca pe numitul misionar să-l invite, orĭ că între laudele aceluia să numere și convertirea atâtor suflete, nicĭ că s'ar fi ordinat ca colector de elemosine indulgențiale un canonic din Orade; ci dacă totuși așa s'a dispus, cred a se fi făcut din acel îndemn, pentru că acel canonic cunoscênd din apropiare relațiunile schismaticilor, mai cu zel și mai cu succes a putut îndemna și sfătui pe credincioșĭ la contribuirĭ de elemosină.

Când însĕ afirm, că în părțile dieceseĭ oradane locuite de Romanĭ mulțimea acestora va fi fost de credința bisericiĭ orientale schismatice, prin acésta încă nu voesc a admite și aceea, că în acele părți să nu fie esistat și *Romani uniți* în credință cu biserica Romeĭ și după împrejurările acelor timpurĭ constituiți în comunități bisericescĭ unite.

Ca dovedĭ servéscă acestea:

1. Preste tot e cunoscut, că începênd din vécul al 13-lea, dară mai ales în vécurile 14—15 era la culme tendența unirii în credință a poporĕlor orientale.

Regiĭ Ungarieĭ începênd mai ales dela *Carol Robert* până la *Matia* și *Vladislaŭ* față de Orient mai în tóte acțiunile lor politice eraŭ conduși de acea politică bisericéscă concepută și favorisată la curtea pontificială din Roma, ca nu numai pe schismaticiĭ *din țară*, ci și pe ceĭ din țĕrile mărginașe ca România, Moldova, Bulgaria, Sêrbia, Bosnia și Litvania să-i readucă la unirea credinței. Regele *Bela IV* s'a deobligat cu jurĕmînt la acésta, *Ludovic I* pentru zelul desvoltat în acea direcțiune s'a numit „signifer ecclesiae", ĕră *Matia* „malleus haereticorum".

Dacă însĕ regiĭ Ungarieĭ ca încredințațiĭ Scaunuluĭ Apostolic din Roma desvoltaŭ atâta zel și activitate nu odată chiar ultraistă față de convertirea schismaticilor, óre nu cu mult mai pe dreptul trebue să se afirme acésta mai ales despre aceĭ episcopi, pe teritoriul dieceseĭ cărora locuia mulțime multă de schismatici? Carĭ episcopi ca *consilierĭ* mai intimĭ aĭ regilor a bună samă aŭ fost motoriĭ și conducĕtoriĭ acelor acțiuni regescĭ, ca *episcopi* după chemarea și datorința statuluĭ lor cu tot modul aŭ trebuit să promoveze acea tendință de unire, ĕră ca *domni terestri* pe lângă tóte lipsele, ce eventual ar fi avut pentru câștigarea brațĕlor lucrătóre și pentru aliciarea Iobagilor sĕĭ români, aŭ avut putere nelimitată preste aceĭ Iobagi.

Cred, că despre aceĭ episcopi, carĭ ieaŭ parte la răsbóiele religióse conduse în contra schismaticilor bulgarĭ, sêrbĭ, bosneci și români, carĭ sînt trimiși și destinați, să călătorésc la *Ruși* pentru a-ĭ întórce la credința catolică, zic, despre atarĭ episcopi nu se póte presupune, că cu ochiĭ închiși să fie lăsat chiar pe schismaticiĭ de sub Iurisdicțiunea lor dominală, ca să-și desvólte credința bisericiĭ schismatice nu numai, ci pe aceia încă să-ĭ provadă cu libertăți și privilegiĭ, după cum era acésta și în diecesa Orădiĭ locuită de Românĭ.

Orĭ nu s'a vĕdut, că episcopul Orădiĭ *Dimitriŭ* numai din *grație specială* a conces voĭvodului *Petru* din *Vintir*, ca să póată ținé un preot român?

2. Istoricul *Ganoczy* afirmă, că episcopul *Benedict* din Orade mult s'a ostenit și în causa convertirii *Cumanilor*, despre carĭ zice, că ar fi fost Românĭ, și dintre carĭ mulți aŭ locuit în părțile muntóse ale dieceseĭ. [1]) Póte că aci sînt de a se înțelege aceĭ Românĭ de aĭ voĭvoduluĭ și aĭ bisericiĭ din jurul Șolmoșuluĭ (de lângă Beiuș), despre carĭ voĭvodul *Lorand* din Transilvania la an. 1294 zice, că „în acest timp al disensiunilor s'aŭ lăpĕdat orĭ nu de sub ascultarea bisericiĭ". [2])

3. De cum va între Românii schismaticĭ ai dieceseĭ oradane nu s'ar fi propagat cu succes mai mare orĭ mai mic unirea, atunci ce înțeles și rațiune să albă acea împrejurare, că la 1345 Pontificele *Clemente IV* în causa unirii Românilor din părțile Ungarieĭ, din Transilvania, Transalpina și Sirmiŭ își îndréptă epistolele sale confidențiale numai către episcopul Oradeĭ *Demetriŭ* și către principele *Basarab* al Transalpineĭ? Óre nu și din acea causă, că între subdițiĭ români aĭ aceluĭ episcop vor fi fost de aceia, carĭ încă de mai înainte aŭ fost *uniți*, și față de carĭ Pontificele *Ioan XXII* încă la an. 1328 prin epistola îndreptată către archiereiĭ tĕriĭ îĭ îndémnă pe acestia, ca pe aceĭ uniți să-ĭ tracteze cu bunăvoință, nicĭ să poftéscă de la eĭ *decime*, carĭ nicĭ înainte de convertire n'aŭ solvit, ca nu cum va aceĭ uniți să crédă, că pentru aceea se invită la unirea credinței, ca averile lor să le dea clericilor. [3]) Apoĭ ce rațiuni și motive să fie avut episcopul Ioan V, ca să laude activitatea misionariului *Iacob de Marchia* (Monte Brandino) desvoltată întru convertirea Husiților și a schismaticilor și în diecesa Orădiĭ, dacă între Românii schismaticĭ din teritoriul aceleĭ diecese unirea bisericéscă nu ar fi avut nicĭ un resultat? Orĭ nu se zice și despre episcopul *Vitéz*, consilierul ceĭ mai credincios al familieĭ Hunyady că a lucrat cu de-adinsul pentru unirea Iobagilor sĕĭ?

[1]) *Episcopi Varadin. Viennae 1776 P. I. pag.* 89. Cumanĭ s'aŭ numit ceĭ ce locuiaŭ pe șesurile țĕriĭ, ĕră Românĭ, carĭ rĕmaseră între munțĭ, însĕ eraŭ de accea-și naționalitate.

[2]) Sub disensiuni de pot înțelege saŭ dinsensiunile religióse de sub Ladislaŭ IV dintre Cumanĭ și Ungurĭ, saŭ cele dintre regele Andreiŭ III și Carol, când episcopul Benedict II din Orade a rĕmas adict partideĭ lui Andreiŭ.

[3]) Postquam aliqui ex Cumanis Alachis et Sclavis et aliis infidelibus ad fidem catholicam conversi divina gratia et inductione regis. Dto Avi nione VIII Idus Maii 1328.

4. Între supușii episcopiei oradane erau voivodi români nobili donați cu sesiuni libere, ca cei din *Gyepes* și *Carand* și alți nenumiți. Preoțimea română se bucură de libertăți și privilegii mai în tocmai și în aceea-și măsură, ca și parochul rom. cat. din Beiuș. *Când* și *prin cine* se împart acele drepturi nobilitare, acele donațiuni și privilegii chiar în acele vécuri, când mintea și activitatea regilor și prelaților rom. cat. din Ungaria era agitată și condusă în gradul cel mai mare de convertirea popórelor orientale schismatice? Éră dacă se cérță, că *prin cine* se dau acele libertăți și donațiuni, étă:

a) Prin episcopul *Dimitriu*, care între anii 1351—75 parte ca episcop al Sirmiei, Orădii și Zagrabiei, parte ca Archiepiscop al Strigonului iea parte activă în răsbóiele religióse purtate prin regele Ludovic în contra Bosnecilor, Sêrbilor, Bulgarilor și Românilor. Prin acel episcop, care după afirmarea lui *Ganoczy* mult a contribuit la colonisarea *Rutenilor uniți* veniți în țară sub conducerea lui *Teodor Coriatovici* și aședați în părțile Muncaciului (1361), și de sfatul căruia s'a folosit regele Ludovic în causa unirii oferite prin împĕratul bizantin *Ioan Paleolog* (1366).

b) Prin episcopii *Ioan III, Luca* și *Andreiu Scolari,* cari erau adiați politicii regelui *Sigismund,* a acelui rege, care la an. 1412 de dat Buda 15 Ian. atrage atențiunea Pontificelui Ioan XXII, că în părțile Transilvaniei locuesc popóre de deosebite națiuni și limbi, între cari sînt *„Români"* și alți schismatici, cărora din considerare, că sînt în apropiarea celor necredincioși, le-a dat multe libertăți; a acelui rege, care la 1428 a dat ordinațiunea cea severă față de unirea Românilor din părțile Sebeșului (Caransebeș), pentru convertirea cărora Pontificele Eugeniu IV cu dat Romae priuie Calend. Octobr. 1433 trimite misionari minoriți.

c) Prin episcopul *Ioan Vitéz* născut în Slavonia, care în tot decursul îndelungatei sale păstoriri parte ca episcop de Orade, parte ca archiepiscop de Strigon era mâna dréptă a familiei Hunyadiane, în cât chiar și regele Matia în causele cele mai grave se folosia de sfatul acelui archiereu.

Ei bine! Și óre ce a făcut de es. *Ioan Hunyadi* în trĕba unirii poporului schismatic din Ungaria, îmbrățișată și propagată cu zel apostolic prin misionariul *Ioan Capistran,* care era cel mai intim amic al acelui guvernator și beliduce? *Ioan Hunyadi* a fost acela, care la 1455 a dat mandat castelanilor sĕi din cetățile *Șolmuș* (de lângă Lipova), *Hunedóra* și *Deva,* ca pe acei preoți români schismatici, cari nu vreau să se unéscă, să-i scótă din dominiile sale. La mandatul aceluia fu aruncat în închisóre episcopul schismatic *Ioan de Capha,* care deprindea iurisdicțiune preste preoții români din dominiile Hunyadiane. Ioan Hunyadi a făcut, ca acel episcop închis să fie trimis la Roma spre a fi esaminat în ale credinței, respectiv rehabilitat în diregĕtoria sa, și despre care episcop afirmă apoi *Wadding,* că reîntorcêndu-se din Roma pe mulți dintre Români și Slavi i-a întors la unire.

Să reasumăm:

De cum va drepturile nobilitare, donațiunile, libertățile și privilegiile au fost date Românilor prin acei episcopi oradani, cari înși-și au luat parte activă la promovarea și realisarea politicii bisericesci practicate prin regii Ungariei, a acelei politici, carea începênd de la mijlocul vécului al 13-lea, éră mai cu samă cu vécul al 14-lea până la timpul domniriĭ regelui Matia era concentrată într'aceea, ca pe popórele din țară și din țĕrile vecine aparținĕtóre de biserica orientală prin întórcerea la unirea credinței catolice să le aducă la *recunóscerea* supremației regesci a Ungariei, zic, că în fața ataror împrejurări este cu neputință a nu admite, că da, între Românii de pe teritoriul Iurisdicțiunii diecesane a episcopului oradau a fost propagată cu resultat mai bun, orĭ mai slab *unirea credinței catolice.*

Saŭ póte se crede aceea, că acei episcopi, înaintea cărora chiar ca și înaintea regilor, ca de es. *Ludovic* și *Sigismund,* alipirea cătră biserica schismatică era considerată de *„nota infidelitatis"*, să fie nobilitat pe voivodii români? Acésta numai la acel cas se póte admite, dacă acei Români aŭ aparținut religiunii dominante, carea singură s'a considerat ca pemnul fidelității. În urmă:

4. Față de întrebarea din cestiune nu este de a se trece cu vederea nicĭ acea împrejurare, că de es. între anii 1333—39, când s'a fost compus registrul decimelor pontificiale din Ungaria, în Archidiaconatul *Homorogului,* de care s'aŭ ținut părțile dintre *Orade, Cefa, Salonta, Tinca, Beiuș* până cătră părțile mărginașe cu Transilvania, și unde erau voivodatele din *Carand, Cociuba, Șolmuș, Vintir, Nodos, Beiuș* și *Gyepes,* în comune ca *Benenes, Șolmuș* și *Hodoș* (Hydus) erau *parochii rom. cat.* puternice, [1]) éră comunele Carand, Cociuba, Gyepes asemenea erau încunjurate tot de atari parochii r. cat. *Homorog, Vasand, Széplak, Cordău, Szekelyteleke, Gyires* și *Uiluc.*

Acestea așa fiind este aprópe cu neputință a crede, că acele parochii puternice rom. cat. să nu fie deprins influință atractivă asupra poporului român locuitor orĭ în acele parochii orĭ în comunele vecinașe.

Firesce că a determina mĕsura acelei influințe orĭ succesul propagării unirii din lipsa documentelor este cu neputință. Este destul, că am indigitat acele criterii istorice, cari în casul cel mai rĕŭ dovedesc probabilitatea istorică a acelei propagări.

(Va urma.)

[1]) *Benenes* (Beiuș) a solvit ca decime papale *35 groșițe,* decĭ mai atâta, cât capitulul din Orade (40 groș.). Dintre tóte parochiile diecesei Oradane suscepute în acel registru numai parochia *Byhor* (50 gr.) a solvit mai mult decât Beiușul. Șolmușul a solvit 17 groș., Hydus 8 groș.

Bibliografie.

A apărut și se află de vîndare la tipografia seminarială:

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaș 1896.

Broșura constă din 39 pagine, în cari se dau inviațiunile cele mai bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale și curatoratele, cum și privații la aruncarea și conscrierea dărilor de stat și anume: 1. a dării de *case,* 2. a dării de *câștig,* 3. a dării după *camete,* 4. a dării *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxei de scutire* dela *miliție,* 6. a dării de *arme* și de *vînat* și 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Prețul unei broșuri e **8** cr., expedată franco sub fașe **11** cr.

Instrucțiune

dată de Inaltul ministeriŭ de interne cu privire la *procedura contra morbului de ochi* „trachoma", pentru auctorități publice și învĕțători. — Broșura constă din 15 pag. și costă **5** cr., spedată franco sub fașe **8** cr.

Instituțiunile calvinesci

în biserica românéscă din Ardél, fasele lor în trecut și valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se póte procura cu prețul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaș** (Balázsfalva).

Tot la tipografia seminarială se află de vîndare:

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare și cu copcii fl. 10.

Octoichul cel mic ediț. III. Blaș 1892. Prețul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Pentecostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

Editor și redactor respundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Concurs.

Pentru ciădirea edificiului de s. biserică din comuna Spini în protopopiatul Biei se escrie concurs până la 19 April st. n. 1896. — Doritorii de a lua acéstă întreprindere prin licitațiune minuendă, despre planul de edificare, despre condițiuni și despre alte împrejurări se pot informa la cancelaria parochială din Spini, având de a-și documenta calitățile lor ca întreprindĕtori prin documente demne de credință.

Spini 30 Martie 1896.

Leon Tulea
curator primar.

(13) 1—1

Nr. 900—1896. (11) 3—3

Escriere de concurs.

Din fundațiunea Vanceană numită „Cassa archidiecesană" în înțelesul punctului IX. §. 9. din literele fundaționali ale acelei fundațiuni, cu terminul de 21 Aprilie 1896 inclusive se escrie concurs la 6 ajutóre de câte 25 fl. v. a. pentru 6 învĕțăcei de măestrie.

Doritorii de a câștiga aceste ajutóre vor avé până la terminul de mai sus să-și trimită rugările la Consistoriul archidiecesan gr. cat. din Blaș provĕdute cu documentele următóre:

1. Carte de botez, din care să se védă că sînt fii ai Archidiecesei gr. cat. a Făgărașului. Fii de ai celoralalte diecese greco-catolice române numai atunci vor puté concurge, dacă vor dovedi, că sînt români greco-catolici consângeni cu *Mitropolitul fundator* Dr. Ioan Vancea.

2. Testimoniŭ de paupertate.

3. Contractul încheiat cu măestrul, la care învață.

4. Testimoniŭ despre purtare și diligință de la măestrul, la care învață; și de la parochul gr. cat. local *testimoniŭ despre* frecuentarea bisericii și a școlii de repetițiune.

Din ședința consistorială ținută în Blaș la 10 Martiŭ n. 1896.

Victor Mihályi m. p.
Archiepiscop și Mitropolit gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl.. ½ an 3 fl.. ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs.. ½ an 9 frcs.. ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un sir garmond: odată 7 cr.. a doua oră 6 cr., a treia oră 5 cr., şi de fiecare publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redactiunea si Administraţiunea **Uniriĭ**» în Blaş.

Anul VI. Blaş 11 Aprilie 1896. Numĕrul 15.

În prejma mileniului.

Numaĭ treĭ sĕptĕmâni maĭ despart poporul magiar de la inaugurarea serbărilor milenare; treĭ sептĕmâni scurte, carĭ nicĭ nu pot veni în socotinţă. Cu un cuvînt Magiariĭ se află în ajunul mileniuluĭ.

Şi totuşi ce vedem?

Mărturisim sincer, că noĭ, ceĭ neinteresaţi, alt cum nĭ-am închipuit ajunul, prejma mileniuluĭ.

Noĭ credeam, că o ferbere nespusă va stăpâni tóte cercurile concetăţenilor nostri magiarĭ. Credeam, că obiectul aprópe esclusiv al tuturor ziarelor magiare va fi mileniul, respective pregătirile la mileniŭ. Credeam, că îngrijírea aprópe întrégă a guvernanţilor serbările milenare vor forma-o. Credeam, că întrégă societatea magiară numaĭ de un gând va fi stăpânită: de gândul de a contribui cu ce are maĭ bun la succesul serbărilor milenare.

În schimb ce vedem?

Ţara şi acum, când numaĭ treĭ sĕptĕmâni maĭ sînt până la inaugurarea serbărilor, e nepăsătóre şi rece, ca şi cum nimic nu ar fi în pregătire. În foile din provinţă nu aflăm aprópe nimic referitor la mileniŭ; nu aflăm o pregătire pentru serbărĭ în ţara întrégă, ci aprópe totul e lăsat capitaleĭ.

Presa din capitală are ce e drept o rubrică permanentă sub titlul de „Millenium", însе rubriceĭ acesteia nu i-se dă maĭ mare îngrijire, ca rubriceĭ „Sport". Mileniul e tractat alăturea cu alergările de caĭ.

Guvernanţiĭ nostri se gândesc, cum să se pótă ţiné la putere. De aceea uniĭ fac escursiuni la Viena, ca să vadă, cum ar puté cum va închia transacţiunea economică cu Austria, dorită de monarch ca o condiţiune a rĕmânerii lor la putere. Alţiĭ se plictisesc în parlament cu pertractarea budgetuluĭ, dându-şi silinţă a duce la liman budgetul, ca nu cum va venind străiniĭ la Pesta să vadă, că în constituţionala Ungarie în luna *Aprilie 1896* se decide, ce are să se cheltuéscă în luna *Ianuarie* tot a *anuluĭ 1896*. Numaĭ doĭ inşi sînt, carĭ se sciŭ însufleţi de mileniŭ. Aceştia sînt presidentul camereĭ Desideriŭ Szilágyi şi ministrul cultelor Ĭuliŭ Wlassics. Aceştĭ doĭ domnĭ s'aŭ retras la Lussin grande, pe acéstă încântătóre insulă a Adriaticeĭ. Şi sciţi, de ce? — Pregătesc un repertoriŭ de tosturĭ pe serbările milenare, cunoscut fiind, că dintre toţi numaĭ eĭ sciŭ vorbi.

Ce să zicem apoĭ de străinătate?

Noĭ pe cât am putut urmări foile din a fară, nu am putut da de ceva interes special faţă de serbările milenare. Făcut-a guvernul, ce-a putut, scrisu-s'aŭ la intervenţia luĭ câţĭ va articli în unele foĭ de frunte din Europa. Însе articliĭ aceia, tocmaĭ pentru că purtaŭ un timbru prea oficios, aŭ rĕmas fără de resunet.

Participarea la serbările milenare din lăuntrul ţĕriĭ pare a fi şi maĭ puţin promiţĕtóre. Crisa economică bântue astăzĭ maĭ crudel ca orĭ când. Cetăţeniĭ sînt cu desevârşire lipsiţi de banĭ. Puţinĭ vor fi decĭ, carĭ se vor duce la Pesta, ca să-şĭ cheltuéscă bănişoriĭ adunaţi cu atâta trudă şi nĕcas.

Étă cum se află Magiariĭ în prejma mileniuluĭ.

Nu e rĕutatea, cu atât maĭ puţin invidia, care ne dictézĕ aceste şire. Constatăm numaĭ fapte. Privéscă orĭ cine în jur de sine, şi va constata şi el tot asemenea. Dar e de ajuns a ceti foile magiare. Ele sînt góle şi sterpe. Nicĭ o însufleţire nu se află într'însele. Din contră fiesce care vorbă e numaĭ resignaţie, îngrijare şi temere de compromisiune.

Şi compromiterea nicĭ nu va lipsi. Din capul loculuĭ tóte serbările milenare aŭ fost decise cu pripire şi prin urmare pregătite tot cu pripire. Ast fel s'aŭ îngrămădit lucrurile şi se mână **mainte tot cu precipitare. Pesta e tótă** deranjată, stradele pline de cărămidĭ, trotoarele stricate. Esposiţia nu e gata nicĭ din a fară, nicĭ din lăuntru. Lucrările de grădinărit în locul esposiţieĭ nicĭ nu s'aŭ putut începe cum se cade. Obiectele de espus abia aŭ început, să soséscă. Şi vorba e, că de azĭ în treĭ sĕptĕmâni să se deschidă esposiţia!

Vadă ceĭ interesaţi. Pe noĭ nu ne dóre capul lor. Regretăm însе reacţiunea, ce va urma, fiind că accea se va resfrânge asupra ţĕriĭ întregĭ.

Feuilleton.

Onórea.

După cardinalul Manning.

Linguiştilor până acum încă nu le-a succes a găsi rădăcina cuvîntuluĭ latinesc „honor". Cuvîntul grecesc, care-l corĕspunde, îi este fórte depărtat în privinţă etimologică, aşa de depărtat, cât nu i-se póte apropia nici chiar aşa, că recurgem la cunoscuta regulă etimologică, după care consonantele pot să se schimbe, ér vocalele nu impórtă de loc. Acesta e un lucru fórte straniŭ, când e vorbă de un cuvînt, pe care toţi îl pórtă pe buze. Grecii eraŭ un popor mercantil şi de aceea conceptul onoriĭ îl esprimaŭ cu un cuvînt, care însamnă proprie „preţ". Onórea era preţul, pe care-l avea óre cine după estimarea altora, ér nicĭ de cum preţul, pe care şi-l da el însu-şĭ. Lumea e adecă o comisie mare de estimiŭ. Adevĕrat, că comisia acésta nu e tot de una înţeleptă, dar ea preste tot vorbind taxézĕ preţul omuluĭ destul de corect, póte că nu în dată, ci numaĭ după o anumită vreme. Multe estimiurĭ de acestea de ale lumiĭ aŭ trecere numaĭ pentru un seson, ér apoĭ dispar. Altele ţin, cât ţine viaţa omuluĭ estimat, ér apoĭ se daŭ uitării. Altele sînt maĭ statornice şi ţin vécurĭ întregĭ. Şi sînt şi ómenĭ de aceia, carĭ numaĭ după mórte îşĭ dobîndesc estimiul acela, care li-s'a denegat, până ce trăiseră, şi eĭ trăesc apoĭ maĭ de parte în amintirea omenimiĭ, şi recunoscinţa acesteia faţă cu eĭ tot cresce. În însemnarea acésta onórea va să fie reverinţă, iubire, mulţămită, recunoscinţă pentru activitatea personală şi pentru cea îndreptată spre binele de obşte.

La Romani cuvîntul „honor" însemna reverinţă. Esistaŭ maĭ multe graduri ale onoriĭ: personală, civilă şi religiósă. Onorurile dumnezeescĭ înălţaŭ pe ómenĭ între zeĭ. Triumfurile, consulatele, oficiile edile eraŭ onorurile vieţiĭ civile, averile şi sclaviĭ eraŭ onorurile vieţiĭ casnice şi private. A da óre cui onóre, a-i presta onóre orĭ a-l onora, tóte acestea aŭ aceea-şĭ însemnare, dar acésta nu e însemnarea aceea, carea o cercăm. Domnul A. rógă pe domnul B. pentru onórea societăţiĭ luĭ la prânz, şi domnul B. are onórea de a primi invitarea cu bucurie. La prânz domnul A. are onórea de a rosti un tost întru sănĕtatea domnuluĭ B., şi domnul B. îi rĕspunde cu tótă onórea. Toţi membriĭ parlamentuluĭ anglez aŭ ca atarĭ atributul „honourable". Ce se întîmplă cu onorabilitatea lor atuncia, când îşĭ perd mandatele, despre acésta tace cronica. E însе sciut, că eĭ în urma acesteĭ perderĭ îşĭ perd şi atributul de „onorabil", şi că atributul şi lucrul în casul deputaţilor anglezĭ nu se acoper, şi că prin urmare domniĭ aceştia pot să fie onorabilĭ şi fără de a avé atributul şi pot să nu fie onorabilĭ chiar şi avêndu-l.

Dar Latinul şi Elinul ne-ar fi înţeles rĕŭ, dacă ne-ar fi auzit zicênd: „Pe onórea mea!" Eĭ auzind cuvintele acestea sigur s'ar fi gândit la vre un penat saŭ lar, pe cum numiaŭ Romaniĭ pe zeiĭ sĕĭ familiarĭ. Eĭ adevĕrat că se juraŭ des pe Joe şi pe Bac şi pe Edipol şi pe Cato şi pe Charon şi pe Styx; despre un zeŭ al onoriĭ eĭ nu sciaŭ nimic. Cuvintele acelea în ziile nóstre sînt o formulă de jurămînt, cu care bărbatul se jóră pe sine însu-şĭ. Şi asta nu e numaĭ o frasă góla. Un preot se jóră pe cuvîntul sĕŭ de preot, pentru că preoţia luĭ este orĭ cel puţin ar trebui să fie obligamentul luĭ cel maĭ de frunte; ea cuprinde tóte, cele ce sînt sfinte în oficiul şi în persóna luĭ. Un cavaler se jura pe cuvîntul sĕŭ de cavaler,

Dacă fraţii magiarĭ aŭ avut lipsă de blamaj milenar, e tréba lor. Numaĭ de le-ar fi de învĕţătură.

Scris este, că: „De nu va păzi Domnul cetatea, înzădar veghéză ceĭ ce o păzesc pe ea.“

În loc ca serbările milenare să fie fost o apoteosă a Ungarieĭ rĕmase creştină, ele s'aŭ făcut obĭect de esploatare şi de Geschäft în mâna acelora, a căror Dumnezeŭ e pântecele.

În loc ca serbările milenare să fie apoteosa instituţiunilor creştine, carĭ aŭ păzit o mie de anĭ acest stat şi popórĕle luĭ, ele voesc, să fie o apoteosă a instituţiilor contrare luĭ Dumnezeŭ.

Urmarea nu va lipsi.

Est Nemesis.

Germania şi Vaticanul. — În zilele din urmă s'aŭ întîmplat unele lucrurĭ, carĭ par a dovedi, că în privinţa raporturilor, ce esistă între Germania şi între Vatican, se pot spera îmbunătăţirĭ fórte marĭ.

În 4 a c. Sfinţia Sa a primit în audienţă pe prinţul Enric de Hohenzollern şi pe soţia luĭ. Visita acésta trage asupra sa atenţiunea lumiĭ cu atât maĭ vîrtos, că se zice, că ea s'ar fi întîmplat la dorinţa orĭ chiar la mandatul împĕratuluĭ. „Bureau Wolff“ anunţă, că la primirea prinţuluĭ şi a priceseĭ în Vatican aŭ fost de faţă şi legatul prusian v. Bülow cu doĭ ataşaţĭ aĭ legaţiunĭĭ. Conversarea a avut un caractĕr de tot cordial. După o altă scire la audienţa proprie a prinţuluĭ Enric la Papa nu a fost nimenĭ de faţă. După audienţă a visitat şi pe cardinalul secretar de stat Rampolla, ér acesta a reîntors prinţuluĭ visita în otelul Bristol.

Ér despre convenirea, ce împĕratul Germanieĭ petrecênd în zilele trecute în Neapol a avut-o cu cardinalul archiepiscop de Neapol San Felice, se anunţă următórele:

Foile din Neapol deping cu colorĭ viĭ repetitele convenirĭ ale împĕratuluĭ Wilhelm cu cardinalul archiepiscop de Neapol San Felice. Împĕratul şi cardinalul s'aŭ întîlnit maĭ întâiŭ în renumita cartusă din Camaldoli. Împĕratul a salutat pe cardinalul în mod cordial şi ĭ-a dăruit portretul sĕŭ. Cardinalul a condus părechea împĕrătéscă în sala festivă a mănăstiriĭ, unde conversară maĭ bine de o óră. Călugăriĭ omeniră pe óspeţiĭ sĕĭ cu colac şi cu vin. La dorinţa împĕratuluĭ i-s'a arĕtat cela, în care se retrage cardinalul, când vine, să ĭea în mănăstire parte la esercitiile spirituale. Împĕratuluĭ ĭ-a plăcut cardinalul aşa de tare, cât pe diminéţa următóre l-a invitat pe naea „Hohenzollern“. Cardinalul a adus împĕratuluĭ de dar portretul sĕŭ şi a fost primit cu onorurĭ de principe şi între strigările de „hurrah“ ale matrosilor. Împĕratul l-a aşteptat la scară, ĭ-a dat braţul şi l-a condus în salon la împĕrătésa, carea apoĭ s'a retras după scurtă vreme. Împĕratul şi cardinalul aŭ petrecut apoĭ dóuĕ óre singurĭ în conversare. După întórcerea sa în Neapol a declarat cardinalul cătră împrejurimea sa, că conversarea cu împĕratul Wilhelm a făcut asupra luĭ o impresie neştérsă. Cuprinsul conversaţieĭ nu l-a spus. În după améza aceleia-şĭ zile ĭ-a adus legatul v. Bülow cunoscuta icónă a împĕratuluĭ „Popórĕ ale Europeĭ, păziţi-vĕ bunurile ceĭ maĭ sfinte“. „Osservatore Romano“ spune, că archiepiscopul şĭ-a luat rĕmas bun de la împĕratul cu cuvintele: „Sper, că voiŭ revedé o dată pe Maiestatea Ta într'un loc maĭ bun, şi într'aceea mĕ rog luĭ Dumnezeŭ, *ca să lase pe Maiestatea Ta, să vedĭ adevĕrul aşa, pe cum îl vĕd eŭ.*“

Meditaţiunile de Paşcĭ ale preseĭ din Budapesta numaĭ bucurie nu aŭ manifestat.

Liberalul „Magyar Hirlap“ a scris:

„Învierea sataneĭ, sĕrbătórea celuĭ rĕŭ a fost până acum anul acesta de sĕrbătóre. — Întunecóse sînt pascile nóstre, şi umbra Vinerĭĭ patimilor se estinde înaitea sĕrbătorilĭ nóstre, carea cu cât ne apropiăm maĭ tare de ea, cu atâta se asamĕnă maĭ tare uneĭ formalităţĭ forţate, nu înse îubilărĭĭ încrederĭĭ în sine.“

Ér „Nemzeti Ujság“ scrie:

„Signore Crispi şi donna Lina cu încrederea regeluĭ şi cu spriginul liberalilor şi al radicalilor atâta aŭ compromitat Italia, până le-a succes a o duce în Africa, în catastrofă. Esemplul acesta şi în Ungaria póte să succédă luĭ Bánffy şi liberalilor; cu vicleniă şi cu forţa pot încă să ajungă aşa de departe, cât să se rĕstórne nu numaĭ pe sine, ci să rĕstórne póte şi Ungaria. Dar până vor ajunge până acolo, până atuncia stăpânesc şi lasă, să fie sĕrbătoriţĭ pe munţĭ şi prin văĭ. Pe serbarea milenară pun secuestru pe sama sa, pentru ca Bánffy să aĭbă bucurie şi liberalĭĭ glorie. Ei o aranjéză aşa, ca dintr'însa să se facă o sĕrbătóre de partid, pun pe Tisza Kálmán lângă corónă, fişpanĭĭ conduc banderiile, şi legea de amintire, săpată în marmoră, se ziduesce în păretele parlamentuluĭ, pentru ca numele luĭ Bánffy lângă cel al regeluĭ să se eterniseze spre a fi considerat de nepoţiĭ târziĭ, ca şi cum el ar fi clădit costituţia şi parlamentul. O jumătate de an paradézăă ministrĭĭ aceştia în jurul regeluĭ şi înaintea naţiunĭĭ, pentru ca să se pară ómenilor, că sînt marĭ. Starea tristă a ţĕrĭĭ vor să o acopere cu aceea, că orbesc pe ómenĭ, ér nereuşita politicĭĭ sale cu parădĭ. După ce aŭ ruinat ţara, aŭ disolvat naţiunea şi aŭ asuprit poporul, pretind, ca tótă lumea să se bucure şi să facă cu el sĕrbătorĭ. Eŭ nu pot minţi, şi când jelesc, nu pot să fiŭ vesel, ci mĕ dau de laturĭ. Sufletul meŭ vătĕmat nu-şĭ găsesce loc în şirul celor ce fac sĕrbătóre. Cel ce póte să uite, uite; cel ce póte să vadă fără de indignare pe Bánffy şi pe soţiĭ luĭ în locul luĭ Árpád şi al celor şepte ducĭ, acela tragă la carul lor. Cel ce salută vii-

---

căcĭ falsitatea pentru el era mórte morală. Dacă zice aşa dar un bărbat: „Pe onórea mea!“ atuncĭ amanetézăă tóte, cele ce are şi este în privinţa veracităţiĭ, probităţiĭ şi dignităţiĭ, tótă valórea, ce o are înaintea luĭ Dumnezeŭ şi a ómenilor. Ast fel ajungem la acea însemnare a cuvîntuluĭ „onóre“, carea o cercăm. Onórea acésta nu e valórea, ce o are óre cine după estimiul lumiĭ, ci valórea, ce o are în ochiĭ sĕĭ proprĭĭ. Acolo, unde Shakespeare voesce, să zică: „Tractaţĭ cu ómeniĭ nu întru atâta după ceea ce sînt eĭ, cât maĭ vîrtos după ceea ce sînteţĭ voĭ înşi-vĕ!“ el acésta o esprimă cu cuvintele: „Tractaţĭ fiĭ după onórea vóstră!“ va să zică: „De mĕsură a tractării vóstre folosiţi-vĕ pe voĭ înşi-vĕ, nu pe eĭ!“ S'ar puté obiecţiona, că ómeniĭ a dese orĭ îşĭ ascriŭ o valóre falsă şi se privesc de maĭ marĭ de cum sînt. Asta e adevĕrat. Căcĭ uniĭ aŭ o îubire prea mare de sine, carea se îngânfă asemenea păunuluĭ. Şi nimenĭ nu tractézăă pe alţiĭ cu îngânfare maĭ mare ca acela, care însu-şĭ are cea maĭ puţină valóre. Şi regula aceea totuşĭ nu se rĕstórnă prin faptul acesta. Pe cum esistă adecă o îubire de sine neordinată şi alta cu minte, aşa esistă şi o consciinţă deşértă şi alta adevĕrată despre valórea sa. Cea dintâiŭ e gólă, falsă şi plină de închipuire; ceealaltă e umilită, adevĕrată, şi corĕspunde realităţiĭ. Despre consciinţa deşértă despre valórea sa aci nu vom să maĭ grăim. Dacă un om din onorurile acelea, la carĭ aspiră, îşĭ face ţinta finală a tuturor lucrărilor sale, atuncĭ tótă viaţa luĭ şi tótă fiinţa luĭ se face cu dóuĕ feţe. Binele acela, care-l sĕvârşesce, încă nu-l sĕvârşesce, pentru că e bine, ci pentru că îĭ împărtăşesce poporalitate şi trecere. Consciinţa acésta despre valórea sa se găsesce nu numaĭ în ómenĭ deşerţĭ şi fără de caractĕr: şi ómenĭ marĭ şi buniĭ încă pot să fie molipsiţĭ de ea. Dar ea nu e nicĭ motivul cel maĭ de frunte, nicĭ ţinta cea maĭ de frunte a lucrărilor lor; ea e asemenea norului de colb, care rĕmâne în urma rótelor. Consciinţă esagerată despre valórea sa proprie se încuibă şi în inimĭ de acelea, carĭ de altmintrea sînt bune şi nobile. Ea e ispita acestor ómenĭ: dacă eĭ cedézăă ispiteĭ, atuncĭ ea le e spre perire; dacă i-se împotrivesc, atuncĭ ea le servesce spre educare şi spre deprindere în umilinţă. Căcĭ umilinţa nu constă în necunóscerea adevĕruluĭ. Dacă un om e maĭ înalt de cât ómeniĭ de rînd, el nu póte să nu o observe acésta. Dacă e maĭ tare de cât alţiĭ, atuncĭ acésta a esperiat-o în tinerĕţele sale, pe când băeţiĭ se obicinuesc a-şĭ mĕsura puterile. Dacă e isteţ în joc şi în deprinderĭ gimnastice, acésta el trebue să o observe. Dacă el în emularea pentru superioritate trupéscă orĭ spirituală dobîndesce locul cel maĭ de frunte, cum ar puté, să nu o afle acésta? Zilnic esperiézăă din ce în ce tot maĭ mult, câte şi cât de marĭ sînt darurile, cu carĭ l-a înzestrat natura, orĭ cât de marĭ progrese a făcut în viaţa sa trupéscă orĭ spirituală. Chiar şi dacă o ar voĭ, acésta nu póte să-ĭ rĕmână o taĭnă. De cum va facultatea luĭ internă de a observa ar fi prea tocită, ĭ-o ar spune totuşĭ ochiĭ şi urechile luĭ din cuvintele şi purtarea celor din jurul luĭ. Ér acestea tóte deştéptă în om simţul datorinţeĭ şi responsabilităţiĭ. Ceea ce se cuvine în tinereţe, aceea nu se maĭ cuvine în anĭ bărbăţieĭ, în anĭ maturităţiĭ, la bĕtrâneţe. Ceea ce se cuvine altora, pentru aceea încă nu mi-se cuvine şi mie. Fie care posiţie îşĭ are mĕsura sa. Ceea ce la unul corĕspunde împrejurărilor, aceea la alţiĭ ar fi saŭ prea mult saŭ prea puţin. Posiţia nóstră e productul unuĭ numĕr mare de elemente interne şi esterne: cele esenţiale sînt în noĭ înşi-ne, cele accidentale sînt a fară de noĭ. Suma a tot, ce e omul spiritualminte şi moralminte prin fire, obicinuirĭ şi cultură sciinţifică, — maĭ apoĭ prin nascere, posiţie socială, nume, avere, oficiŭ şi altele, — suma tuturor acestora contribue la statorirea mĕsurii, după care are să se mĕsure, ce e cuviincios fie căruia. Ceea ce la unul se chĕmă liberalitate, la altul nu ĭese dintre marginile sgârceniеĭ; ceea ce la unul se póte numi spirit mercantil cuminte, la altul ar fi lacomie de averĭ. Unuĭ om sĕrac ĭĭ este ĭertat, să facă multe lucrurĭ de acelea, carĭ la altul bogat ar fi moralminte de tot necuviincióse. Un om din clasa de rînd e liber atuncĭ, pe când altul din clasa maĭ înaltă e legat. Prin acésta nu voiŭ să zic, că unul din causa dignităţiĭ sale ar avé, să móră de fóme, orĭ că altul îşĭ póte concede o libertate prea mare în cuvintele sale şi în purtarea sa; dar atâta stă, că acela-şĭ lucru nu e cuviincios pentru toţĭ. Mintea nóstră omenéscă sănĕtósă o află acésta în mod instinctiv şi cércă deci după mĕsura potrivită pentru purtarea nóstră faţă cu alţiĭ şi cu noĭ înşi-ne. Asta e ceea ce înţelegem sub „onóre“, şi noĭ îndată simţim, ce însamna cuvintele „onest“

toriul Ungariei cu sperare plină de încredere, aceluia i-se cuvine bucuria, partea mea e tăcere mută. Sciu bine, ce interese mari pretind, ca mileniul să succédă, şi mĕ dóre, că ne ameninţă primejdie. Dar nimeni nu şi-ar fi putut închipui, că Ungaria va ajunge în ast fel de împrejurări chiar atunci, când ea varsă viaţă în amintirile lui Árpád, Anjouilor, Hunyadyior şi Mariei Teresie. Cine şi-ar fi putut gândi, că chiar pe atuncia se vor îmbulzi înaintea naţiunii atari bărbaţi, ca şi cari mai netrebnici de loc nu esistă, cari esploatézĕ prilejul spre a respinge şi a răni de mórte partea cea mai bună a naţiunii? Ei aŭ făcut-o, aŭ desbinat naţiunea, aŭ despoiat pe civi de drepturile şi libertăţile lor constituţionale. — Introducerea la serbările liberale o formézĕ scandale. — Cărţaşi falsi primejduesc cercurile cele mai bune ale societăţii; judecătoriile pertractézĕ procesele criminale ale oficialilor celor mai de frunte; legislativa e o adunare de directori de bănci, şi jucătorii de la bursă se fac magnaţi ungureşci. Acésta e decădinţa, acestea sînt moravurile lui fin de siècle, ér nu începutul încurajătoriu al unui mileniu nou."

Loialitate magiară faţă cu Domnitoriul. — Cu o sĕptĕmână înainte de sĕrbătorile Pascilor Kossuth Ferencz într'o adunare provocat fiind, să restabilésca încrederea dintre corónă şi dintre naţiune, a zis:

„Ungaria adevĕrat că a păzit tot de una credinţa, loialitatea şi încrederea faţă cu regele, însĕ o istorie de 350 de ani a dovedit, că în aceia, pe cari Ungurii i-aŭ aşezat în tron pe calea alegerii libere, n'a esistat încrederea cuvenită faţă cu Ungaria, şi că domnitorii nici o dată nu aŭ simţit ca Unguri."

Manuductorul lui Kossuth Ferencz şi sfetnicul intim al lui Wekerle, Bánffy şi Tisza, membrul taĭnic al consiliului de ministri Eötvös Károly a arĕtat apoi într'o vorbire, cum ar fi să se stabilésca încrederea aceea a domnitoriului faţă cu naţiunea. El a zis:

„Dacă numai n'ar trebui să ne aducem aminte de aceşti 350 de ani! — Voiŭ să arĕt voe bună. Dar nu cunosc Ungur, care ar fi cu voe bună, când îşi reamintesce aceşti 350 de ani. — Eŭ însĕ problema de a aduce sentimentele dinastiei şi ale naţiunii în armonie nu o aflu de aşa de grea ca Kossuth Ferencz. — Aŭ numai să se pună pe picior 350,000 de ostaşi, — spre ce scop, asta se va spune atunci, când ei vor fi gata, şi se va stabili armonia aceea, care de 350 de ani a fost tot de una turburată, tot de una de jumătate şi subţire. Omenii să facă numai naţiunea tare şi vĕdută, şi atunci, despre aceea póte ori cine să fie încredinţat, corona tot de una va consimţi cu noi, căci ea tot de una va grăbi a consimţi cu noi. — În 1741, în 1790 şi la începutul anului 1848 naţiunea a fost puternică şi domnitoriul slab."

Revistă bisericéscă.

Roma.

Cabinetul Rudini şi în atitudinea faţă de biserică diferesce mult de al lui Crispi. Episcopilor constituiţi de S. Scaun li-se trimite esequatura, ĕră foile guvernamentale scriŭ mai cu cruţare despre biserică. De aici se deduce la o împăcare apropiată a Vaticanului cu Cuirinalul.

Presa mai scrie, că Sfinţia Sa primind în zilele trecute în audienţă pe archiepiscopul de Milano cardinalul Ferrari ĭ-ar fi vorbit despre folósele, ce le-ar trage Italia din armonia cu Scaunul Apostolic. „Spre acésta se recere fórte puţin. De ar veni numai la Papa şi s'ar convinge, că pe el nu-l conduce pofta de domnie, când îşi pretinde libertatea şi independenţa! Tot, ce are Italia mărel de aprópe 2000 de ani, e de a se mulţămi Pontificilor Romani, şi nimeni nu se mai póte îndoi, că împăcarea cu S. Scaun Apostolic numai spre binele şi fericirea poporului italian póte fi."

Franţa.

Din incidentul aniversării de 1400 de ani a botezării regelui franc Clodvig royaliştii aŭ donat catedralei din Rheims o flamură frumósă. Archiepiscopul-cardinal Langénieux a respins flamura sub cuvînt, că nu voesce, să amestece serbarea bisericéscă cu lucruri politice. Procedura archiepiscopului a fost întimpinată cu satisfacţiune din partea republicanilor. Din faptul acesta se póte convinge poporul francez, că biserica în principiŭ nu este inimică a formei de guvernare republicane. Ea se împacă cu ori ce formă de guvernare legală, care nu-i pune pedeci la împlinirea dumnezeescii sale misiuni.

Anglia.

Anglia, care se privesce de model al vieţii civile constituţionale, de mult s'a săturat de liberalismul doctrinar acum în flóre la noi. Poporul anglez s'a convins, că numai educaţiunea religiósă póte cresce cetăţeni onesti, şi pentru aceea nu-şi trimite pruncii la şcolile neconfesionale susţinute de stat, ci la cele confesionale susţinute din conferiri private. Dintre pruncii obligaţi a cerceta şcóla numai 1.879,000 umblă la şcolile neconfesionale, pe când la cele confesionale cam 2.445,000. Acum s'a simţit îndemnat însu-şi guvernul de a reforma legea şcolară dând şcolilor confesionale drepturi egale cu ale celor neconfesionale. Ministrul de instrucţiune John Gorst în motivarea reformei zice: „Ca-

---

şi „neonest": „Vedi, cum lucră onórea, şi veĭ sci, ce e onórea."

Pentru ca să se vadă mai în special, ce însamnă şi cum lucră onórea acésta, vom să constatăm următórele:

1. Onórea face pe ómeni acuraţi şi conscienţioşi în promisiunile şi obligămintele lor. Ea e liberală, marinimósă şi promptă şi trece preste obligămintele stricte, pe cari le impune legea şi consciinţa. A fi ordinar ori murdar, a lucra cu viclenie ori a intriga l-ar fi un lucru mai penibil de cât ori ce perdere. Sînt ómeni, pe cari îi poţi face, să împlinéscă tot, ce pretinde de la ei legea, dar mai mult nu. Ei póte că aŭ făcut „datorii de onóre": dacă le aduci aminte de ele, ei le conced, dar dacă le dai uitării, ei nu le plătesc. Dacă aŭ făcut unor ómeni săraci numai nisce alusii ori sperări nehotărîte la ajutoriŭ, prin acésta nu se simţesc a fi obligaţi la nimica. Când fac treburi, atunci esploatézĕ ori ce împrejurare, ce o sciŭ ei şi nu o sciŭ alţii. Ei adevĕrat că nu mintesc franc, dar despre aceea, ce vor să cumpere, grăesc cu mare dispreţ, până le succede a face târgul. „Nu plătesce un ban rĕŭ!" zice fie care cumpĕrătoriŭ; dar după ce a făcut târgul, se mândresce cu el. Unii cércă după scuse minciunóse, în dată ce găsesc, că aŭ făcut vre o promisie neînţeléptă şi pripită. Onórea împlinesce promisia, chiar şi când îi cade cu greŭ. Regul promisese, că se va întórce la Cartago, dar nu promisese, că va îndupleca pe patrioţii sĕi, să cedeze.

2. Onórea păzesce cu credinţă tóte taĭnele şi e deci precaută, când veĭ, să-i încredinţezi taĭne nóue; căci taĭnele sînt asemenea férĕlor de plug înferbîntate: numai ómeni sfinţi pot, să trécă printre ele, fără ca să se păgubéscă. Trăim într'o lume, în care sîntem espuşi focului încrucişat al atâtor întrebări curióse, cât într'u adevĕr nu e lucru uşor a păstra cu credinţă taĭnele.

3. Onórea face pe om marinimos în iertarea şi uitarea nerecunoscinţei şi vătĕmărilor. Ea are o memorie lungă pentru cele bune şi nobile, dar scurtă pentru cele rele şi ordinare. Parcă sînt alungate prin exorcism, aşa dispar din sufletul omului de onóre urile puţinele, propusurile urîte de rĕsbunare şi pizmuirile taĭnice. Bărbaţii de onóre întimpină cu marinimie deosebită pe aceia, cari i-aŭ tractat în mod nevrednic. Îi întimpină nu aşa, cum ar merita, ci pe cum nici pe de parte nu s'ar aştepta. E lex talionis a onorii a rĕsplăti reul cu bine, rea voinţă cu bunăvoinţă. Lumea îi zice lipsă de cunoscinţă de ómeni, dar onórea e mai înţeléptă de cât lumea, şi tăria ei e tot aşa de mare ca şi înţelepciunea ei.

4. Onórea ne îndémnă, să întimpinăm cu stimă pe toţi, mai ales pe aceia, cari în urma crescerii, positiei ori împrejurărilor lor sociale ne sînt inferiori, — pe cum sînt săracii, servitorii şi preste tot ori care se află în óre care raport de atîrnare. Onórea nu scie, să linguşéscă pe ceĭ mari, nu să se înalţe preste ceĭ inferiori; ea din contră are bunăvoinţă faţă cu tot, ce e onest şi nobil, presenteze-se acésta în frac ori în săricuţă ordinară. Ea întimpină pe toţi ómenii ca pe nisce ficiori de împĕrat şi prin tótă buruéna neegalităţii lumesci vede într'înşii natura omenéscă şi dignitatea omenéscă, căci omul valoréză atâta, cât îi este preţul înaintea lui Dumnezeŭ, şi cu nimica mai mult. Ba onórea întimpină chiar şi pe cel nevrednic cu o urbanitate, care deştéptă într'însul mai tare de cât cuvintele cele mai aspre convingerea despre puţina lui valóre. Onórea lucră în mod onest aşa, pe cum luminéză lumina: asta e firea ei; şi ea e într'o formă de binevoitóre faţă cu toţi ómenii, nu pentru că ómenii sînt buni, ci pentru că ea e bună.

5. Onórea impune tăcere tuturor intereselor personale şi scopurilor personale, când e vorbă de binele public. Despre un bărbat mare, dar păgân s'a zis, că era indocilis privata loqui. Ceea ce se póte traduce aşa: cu ei ómenii puteaŭ să grăéscă numai despre afaceri publice.

6. Onórea ne umple cu un fel de indignare faţă cu ori ce joc, ce se face cu adevĕrul. Ea uresce cuvintele echivoce saŭ cu dóuĕ înţelesuri. Ea e aşa de aprópe înrudită cu adevĕrul, cât mai bine grăesce în timp nepotrivit, de cât să reprime adevĕrul. Adevĕrul e tot de una destul de puternic, cât să se apere ei pe sine însu-şi. El póte că provócă turburare şi lovesce asemenea unei bombe; dar pentru mai multă vreme omul iubitoriŭ de adevĕr e cel mai folositoriŭ, şi i-se împrietinesc chiar şi aceia, cărora le-a făcut neplăcere spunênd adevĕrul. A gândi, ceea ce zici, şi a zice, ceea ce gândesci, acésta îţi câştigă în sfârşit şi pe inimic. Onórea simţesce tot de una în mod onest şi serios şi desarmézĕ chiar şi pe contrari.

Aşa dară bagă de samă la aceea, cum lucră onórea, şi atunci veĭ sci şi ce e onórea.

tolicii şi mulţi protestanţi privesc ca un lucru de consciinţă de a-şi vedé pruncii instruaţi şi educaţi prin învĕţătorĭ de de religiunea lor. E cu neputinţă a constrînge pe aceştĭ părinţi, ca să-şĭ trimită pruncii în şcolile publice neconfesionale, şi orĭ ce încercare în direcţiunea acésta ar fi un act de intoleranţă religiósă, la care poporul anglez nicĭ de cum nu-şĭ póte da consensul în aceste zile ale deşteptării.“ Mai departe zice ministrul, că este datorinţa regimului a face dreptate şi a dispune, ca tóte şcolile să fie în o formă subvenţionate de către stat. După proiectul ministerial şcolile confesionale aŭ să priméscă de la stat după fie care şcolar câte 4 şilingi la an. Asemenea va distribui statul premiĭ şi pruncilor de la şcolile confesionale.

Magiariĭ se laudă mult cu constituţionalismul lor: dovedéscă-o acésta prin fapte pe terenul şcolar ca Anglezii, ĕră nu prin tendenţa de a statifica şcolile confesionale.

Rusia.

În Rusia, care se geréză de protectóra aşa numiteĭ „ortodoxiĭ“, nu se persecută acum numaĭ biserica catolică, ci se dă năvală şi asupra celuĭ maĭ distins însemn al creştinismului, asupra crucii, dacă acésta aŭ ridicat-o catoliciĭ. Guvernatorul din Kowno a dat ordin, să se rĕstórne şi sfărîme maĭ multe crucĭ de pétră şi de metal ridicate de popor pe la marginea drumurilor. Poliţia a silit pe ţĕraniĭ „ortodocşi“, ca să esecute acest ordin barbar şi păgânesc.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Cabinetul Bánffy, de şi dispune de maioritate parlamentară, totuşĭ nu e mulţămit cu mersul lucrurilor în dietă. Maioritáţii actuale îi lipsesce tăria morală. Pentru aceea cabinetul de mult se ocupă cu cugetul de a disolva dieta. Disolvarea o ar face chiar acum, dară nu e votat încă budgetul, şi va maĭ trece cel puţin o lună, până se va vota în tótă forma. După votarea budgetuluĭ va urma convocarea delegaţiunilor, şi se vor începe serbările milenare, carĭ s'ar conturba prin escrierea de alegerĭ nóuĕ. Se ţine ca sigur, că la tómnă parlamentul va fi disolvat, şi se vor face alegerĭ nóuĕ. Parlamentul actual şĭ-a eshauriat puterile şi s'a discreditat prin reformele biserice sci.

În 8 a c. s'aŭ reînceput şedinţele. În şedinţa din 8 preşedintele anunţă, că deputatul independentist Dr. Babó Emil şĭ-a depus mandatul. Motivul este, că Babó încă a fost prins în o casină jucând cărţi fals.

Continuându-se desbaterea asupra budgetuluĭ ministeriuluĭ de agricultură, Uray constată, că în un stat eminamente agricol, cum e Ungaria, pe agricultură se pune cel maĭ puţin pond din partea regimului.

În şedinţa din 9 a c. Polonyi se ocupă cu situaţiunea agricultorilor, care e lipsită de tóte drepturile. Ca esemplu aduce tractarea ţĕranilor la alegerĭ. Ţĕrănimea s'ar ajuta mult ştergêndu-se fideicomisele. Proprietăţile legate prin fideicomise fac 36% din totalitatea proprietăţiĭ de pământ; dacă s'ar şterge fideicomisele, din proprietăţile acelea ar ajunge cu încetul şi în mâna poporuluĭ. Maĭ amintesce, că băile de la Mehadia sînt delăsate. Ele s'aŭ dat în arîndă firmeĭ „Haas et Deutsch“ pe 27 anĭ. Firma subarendéză maĭ scump, ĕră subarendatoriĭ despóie pe óspeţi de banĭ. Arată, că la băile Herculane óspele are lipsă de 9 fl. 30 cr. pe zi fără de mâncare şi beutură.

Franţa.

Cabinetul Bourgeois ĕră a venit în conflict cu senatul. Ansă a dat atitudinea guvernuluĭ în cestiunea Egiptuluĭ. Interpelat fiind în cameră asupra ocupăriĭ Egiptuluĭ din partea Angliei, Bourgeois a declarat, că Egiptul şi ocupat de Anglia aparţine Turcieĭ. De espediţiunea în Dongola sînt legate interesele nu numaĭ ale Franţeĭ, ci ale tuturor puterilor. Acéstă espediţie face necesară transportarea de trupe nóuĕ angleze în Egipt, Franţa însе a făcut paşiĭ, ca acéstă ocupare a Egiptuluĭ să nu se amâne timp îndelungat. La declarărĭ în detaiŭ nu se dimite, constată însе, că Franţa şi Rusia consideră ca o condiţiune fundamentală a păcii europene manţinerea imperiuluĭ otoman în tótă întregitatea luĭ.

Camera a votat încredere guvernuluĭ. Senatul însе nu s'a mulţămit cu rĕspunsul dat de guvern, ci a pretins declarări maĭ detaiate, pe carĭ însе guvernul le-a denegat. Urmarea a fost decĭ, că senatul a votat neîncredere guvernuluĭ.

Poporul parisian cu ocasiunea alergărilor de caĭ a demonstrat în contra ministrilor, carĭ eraŭ de faţă.

Orĭ cât de mult se laudă guvernul francez cu amiciţia Rusieĭ, acésta nu va aduce nicĭ o jertfă pentru salvarea intereselor franceze în Africa.

Italia.

Generalul Baldissera continuă negoţiările de pace cu Menelic. Orĭ va urma pacea orĭ nu, Italianiĭ tot câştigă, întru cât cât va timp nu vor avé ciocnirĭ cu trupele abisiniane.

Dervişiĭ, încurajaţi prin catastrofa armateĭ italiane în lupta de la Adua, aŭ început din noŭ inimiciţiile. Colonelul italian Stevani a făcut asalt asupra întăriturii de la Tucruf a dervişilor, cu care ocasiune aŭ căduţ şi 4 locotenenţi italianĭ. Din trupele indigene ale armateĭ italiane aŭ rĕmas morţi şi răniţi preste 300 de ostaşi. Dervişiĭ nu aŭ putut fi alungaţi din întăriturile lor.

În lupta cu dervişiĭ Italianiĭ vor fi ajutaţi la cas de lipsă şi de către Anglezĭ, carĭ voesc, să pĕtrundă cultura europénă tot maĭ adânc în Africa centrală.

Marchisul di Rudini nu are încredere în maioritatea parlamentară eredită de la Crispi; din causa acésta se aştéptă disolvarea parlamentuluĭ şi escrierea de alegerĭ nóuĕ.

Spre a pune capet nemulţămirilor din Sicilia regele a numit pe senatorul Codronchi de ministru fără portofoliŭ şi comisar regesc pentru Sicilia cu residenţa în Palermo. El este înzestrat cu dreptul şi puterea, ce o aŭ ministriĭ de interne, finanţe, lucrărĭ publice, instrucţiune şi agricultură.

Spania.

Din Cuba se anunţă, că armata spaniolă a raportat maĭ multe învingerĭ asupra insurgenţilor, şi că aceştia ar fi nimiciţi aprópe de tot. Sciriĭ de acestea s'aŭ maĭ anunţat ele, ca maĭ târziŭ să se dovedéscă de false.

Pe lângă insurgenţiĭ din Cuba amărĕsc zilele guvernuluĭ şi mişcările republicane, ce se continuă în regat. Republicaniĭ de diferite nuanţe certându-se între sine de vre o câţĭ va anĭ nu aŭ desvoltat nicĭ o activitate. De curênd aŭ ţinut congres în Madrid şi pe basa concesiunilor reciproce aŭ format o uniune republicană.

Meditaţiunĭ

asupra stărilor din provinţa bisericéscă gr. cat. română de Alba Iulia Făgăraş.

Scump a fost sângele Fiuluĭ luĭ Dumnezeŭ, al Mântuitoriului nostru Isus Christos vĕrsat pe altariul Crucii pentru rĕscumpĕrarea genuluĭ omenesc; sînte aŭ fost lacrimile isvorîte din inima luĭ Christos şi vĕrsate pentru iubirea némuluĭ sĕŭ.

Sângele Mântuitoriuluĭ l'aŭ adunat mariĭ Archiereĭ aĭ bisericiĭ gr. cat. române în inima lor şi picurându-l în credinţa clerului şi a credincioşilor aŭ fecundat prin acela terenul bisericiĭ gr. cat. române, ĕr lacrimele Mântuitoriului mestecându-le cu ale lor şi cimentându-le cu suspinele şi sudorile lor stórse prin furtunile seculare aŭ cimentat fundamentul edificiului măreţ aĭ bisericiĭ nóstre. De la închiarea fericitului act al sfinteĭ Uniri cu s. Maĭcă biserică a Romeĭ, cu centrul unităţiĭ, indeplinit în 4 Septembre 1700 sub marele Archiereŭ Atanasiŭ I Mitropolitul Alba Ĭulieĭ, prin care o parte considerabilă a némuluĭ românesc s'a reîntors la isvorul credinţeĭ, sângeluĭ şi numeluĭ sĕŭ, a fost guvernată biserica nóstră până în ziua de azĭ prin atariĭ Archiereĭ, carĭ punêndu-şĭ sufletul şi viaţa pentru credinţă şi pentru némul românesc, cu laurii meritelor apostolice aŭ înfrumseţat care de care maĭ bogat templele bisericiĭ nóstre sbiciuite de furtuniie seculare.

E drept, că canonisând Papa Inocenţiŭ al XIII-lea prin buila „Rationi congruit“ în 1721 diecesa gr. cat. din Ardeal sub titlul de „Episcopat al Făgăraşuluĭ“, mitropolia de Alba Ĭulia se vedea în faptă devalvară la trépta de simplu episcopat sub episcopul Ioan I Pataki. Dar totuşĭ Archiereii românĭ uniţi din Ardeal şi după aceea işĭ reţinură după drept titlul de mitropolit preste întrégă provinţa mitropolitană gr. cat. unită. Însе după ce s'a îndurat a încuviinţa împĕratul Carol VI prin diploma din 21 August 1738, ca dominiile episcopescĭ de la Gherla şi Sâmbăta de jos să se schimbe cu dominiul fiscal de la Blaş, şi mutându-se acolo şi reşedinţa episcopéscă sub de pie memorie Archiereul Ioan II Inocenţiŭ Clain, Blaşul a devenit Mecca Românilor gr. cat. şi focularĭul, de

unde s'a rĕspândit lumina sciinţeĭ şi căldura credinţeĭ. Blaşul, răzimat pe stînca Romeĭ, temelia bisericiĭ unite române, şĭ-a supt lumina credinţeĭ de la spiritele clarificate ale marilor Apostoli Petru şi Pavel, a căror osĕminte le cuprinde în sinul sĕŭ urbea eternă. Blaşul a frânt şi îmbie şi azĭ nu numaĭ nutremînt spiritual fiilor bisericiĭ nóstre, ci avênd în frunte pe numaĭ corporalminte de către noĭ despărţiţiĭ marĭ şi nemuritorĭ archierei Atanasiŭ Angel, Inocenţiŭ Clain, Petru Paul Aron, Gregoriŭ Maior, Ioan Bob, Alesandru Şuluţ şi Ioan Vancea, pe carĭ providinţa divină ĭ-a trimis la cărma bisericiĭ nóstre, şi a căror umbre clarificate şi azĭ planéză asupra bisericiĭ nóstre implorând de la Dumnezeŭ har fruptificătoriŭ preste terenul aceleia, a devenit prin instituţiunile şi fundaţiunile binefăcĕtóre mama orfanilor şi spriginul vĕduvelor frângêndu-le pâne aşa, cât cu drept cuvînt por esclama sutele şi miile, a căror lacrimĭ de suferinţe le-a şters şi suspinurile le-a alinat Blaşul: „Flămînd am fost, mĭ-aţi dat de mâncat, însetat, mĭ-aţi dat de beut, gol, m'aţi îmbrăcat, străin, şi m'aţi primit."

Cum că biserica gr. cat. română păstorită de către archiereiĭ sĕĭ înväpăiaţi de zel apostolic şi de iubire de neam în trecutul cel plin de suferinţe al bisericiĭ nóstre a fost în stare a se lupta cu desastre şi sub feluritele presiunĭ şi influinţe croite din partea situaţiunilor politice asupră-ĭ şi din luptele purtate în contra grecismuluĭ, slavismuluĭ, calvinismuluĭ a ieşit învingĕtóre de a păstra nenimicite puritatea religiuniĭ, limba, ritul, datinile strămoşescĭ şi numele de român, clenodiile scumpe ale némuluĭ nostru, pe lângă harul ceresc rourat asupra bisericiĭ nóstre, se póte mulţămi spiritului solidarităţiĭ, ce a domnit tot de una şi între tóte împrejurările între archiereĭ şi cler şi între cler şi credinciosul popor. În timpurile, când archiereiĭ bisericiĭ nóstre nu erau încunjuraţi de consilierĭ capitularĭ, ocârmuiaŭ biserica nóstră cu concursul consiliuluĭ protopopilor, pe care puneaŭ mare pond.

După ce Maiestatea Sa Francisc Iosif la 12 Decembre 1850 s'a îndurat a reactiva mitropolia gr. cat. română de Alba Iulia şi a fonda diecesele de Lugoş şi Gherla, ér Papa Piŭ IX în 1853 le-a încuviinţat acestea canonicesce, biserica gr. cat. română a păşit într'un stadiŭ noŭ îmbucurătoriŭ, parte pentru că viea Domnuluĭ, care până atuncĭ a fost udată numaĭ cu sudorile crunte ale unuĭ archiereŭ, împărţiendu-se într'o archidiecesă şi dóuĕ diecese s'a încredinţat cultivăriĭ celor patru Archiereĭ, în jurul cărora a fără de barbaţiĭ înzestraţi cu sciinţă, pietate, zel şi praxă îngremiaţi în cele patru capitule s'aŭ grupat şi sutele de preoţi adiecţi archiereilor şi muncitorĭ în viea Domnuluĭ, parte pentru că reactivându-se de iure şi de facto funcţionarea întreruptă a scaunuluĭ mitropolitan, pe cât s'a adaus nimbul auctorităţiĭ bisericiĭ nóstre, pe atâta s'aŭ consolidat şi legăturile unităţiĭ între episcopiĭ sufraganĭ şi mitropolitul şi în întregul organism al provinţeĭ gr. cat. române de Alba Iulia şi Făgăraş. Acest act al reînviăriĭ vieţiĭ ierarchiale în sinul bisericiĭ nóstre l-a îmbrăţişat cu bucurie şi binecuvîntare părintéscă şi Sfinţia Sa Papa, când la 28 Octobre 1855 s'a îndurat a îndeplini solemnitatea intronisăriĭ noului Archiepiscop şi Mitropolit gr. cat. al Făgăraşuluĭ şi al Alba Iulieĭ prin Pronunţiul Apostolic din Viena cardinalul Viale Prela. Ér clerul şi poporul român gr. cat. l-a salutat cu lacrimile bucurieĭ şi a înălţat rugăciunĭ de mulţămită către Tronul ceresc vĕdêndu-şĭ realisate sperările şi suspinurile ţintitóre la renascerea poporuluĭ român prin religiune.

De la reactivarea scaunuluĭ mitropolitan foculariul bisericiĭ şi némuluĭ român Blaşul a sporit în lumină şi căldură, şi nimbul luĭ a strălucit prin razele sciinţeĭ sale preste întregul teritoriŭ al provinţeĭ vaste mitropolitane, şi căldura credinţeĭ luĭ a pătruns tóte păturile terenuluĭ bisericiĭ nóstre, şi numaĭ aceia aŭ rĕmas în întunecime, carĭ şĭ-aŭ închis ochiĭ spiritului dinaintea razĕlor binefăcĕtóre ale luminiĭ luĭ, şi a căror inimĭ ghetóse n'aŭ voit, să-ĭ priméscă căldura credinţeĭ. Că ce bărbaţiĭ providenţialĭ şi archiereĭ învăpăiaţi cu zel apostolic, înzestraţi cu sciinţă înaltă, modelul vîrtuţilor, pietăţiĭ, iubiriĭ şi abnegaţiunii s'aŭ înălţat la demnitatea tronuluĭ mitropolitan de la reactivarea aceluia în fruntea bisericiĭ nóstre gr. cat. române prin votul cleruluĭ dictat de Spiritul sfînt, care conduce destinele eĭ, nu e de lipsă, să accentuez, cu atât maĭ puţin să demustru: vorbéscă faptele lor, vorbéscă fundaţiunile binefăcĕtóre întemeiate printr'însŭl, vorbéscă petrile institutelor culturale şi caritative cimentate cu sudorile lor, vorbéscă inimile arse de fóme şi feţele usturate de lacrimile suferinţelor, carĭ tóte şĭ-aŭ aflat mângâere în institutele create prin nemuritoriĭ archiereĭ; ér cum că archiereul, care azĭ ocupă tronul mitropolitan, va păşi în tótă privinţa în urmele glorioşilor sĕĭ predecesorĭ, ne chizeşuesce triumful principiuluĭ şi al vîrtuţiĭ.

(Va urma.)

Curs de îngrijitóre.

În 1 Maiŭ a. c. st. n. se va deschide la *„Asilul de copiĭ gr. cat. din Blaş"* un curs de 6 sĕptĕmânĭ pentru pregătirea şi provederea cu diplome de cualificaţiune a acelor candidate, carĭ doresc, să fie aplicate ca *îngrijitóre* (bone, doice) *la asilele de vară.* Candidatele, carĭ doresc, să fie primite la acest curs, trebue să se insinue în scris orĭ verbal până în 30 Aprilie a. c. şi aŭ să producă următórele documente:

1. Atestat matricular de botez, din care să apară, că aŭ etatea prescrisă (18—40 anĭ).

2. Atestat de moralitate de la antistia comunală, vidimat şi de parochul confesiuniĭ, căreia aparţin.

3. Să dovedéscă, că sciŭ cel puţin ceti şi scrie, că vorbesc şi limba maghiară şi că sînt deplin sănĕtóse.

Soţiile, vĕduvele şi orfanele învĕţătorilor vor fi preferite.

Blaş din şedinţa senatuluĭ „Asiluluĭ gr. cat. de copiĭ" ţinută la 6 Aprilie 1896.

Ioan F. Negruţ
preşedinte.

Noutăţi.

Serbarea Învierii s'a celebrat în Blaş cu mare solemnitate. Atât la s. Liturgie, cât şi la serviţiul divin de diminĕţă şi de sară a pontificat Escelenţa Sa I. P. S. D. Mitropolit. La s. Liturgie Escelenţa Sa a ţinut predică festivă.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. *Teodor Dumbravă* şi soţie-sa *Anica Mureşan* din *Pogăcéua* cu prilejul introducerii noului cooperator V. Codarcea aŭ dăruit bisericiĭ nóstre de acolo un rînd de vesminte preoţescĭ în preţ de 70 fl. câştigaţi cu servitul.

Dăruirile de Paschĭ ale Papeĭ. Sfinţia Sa Leo XIII a distribuit la Paschĭ pentru sĕraciĭ din Roma 15,000 lire, pentru preoţiĭ miserĭ 4000 lire şi pentru personalul aplicat în serviţiul pontifical 15,000 lire.

Clerul militar după organisarea cea nóuă constă din 1 vicariŭ apostolic castrens, 1 director şi 2 secretarĭ aĭ consistoriuluĭ castrens, 15 parochiĭ militarĭ (rom. cat.), 1 protopop gr. cat., 1 protopop gr. or., 1 senior militar ev. luteran, 32 curaţi militarĭ, 39 capelanĭ militarĭ rom. cat., 11 capelanĭ militarĭ gr. cat., 11 capelanĭ militarĭ gr. or., 8 preoţi spiritualĭ şi 7 pastorĭ luteranĭ. Oficiile de protopopĭ gr. cat. şi gr. or. şi de senior ev. luteran numaĭ acum s'aŭ înfiinţat. Protopop militar gr. cat. este numit capelanul militar din Lemberg Clemente Litynsky, ér gr. or Sava Popovicĭ capelan militar în Viena.

Premiarea unuĭ preot. Academia sciinţelor morale şi politice din Paris marele premiŭ de 15,000 fres l-a conferit preotuluĭ Rambaud din Lyon, care preot tótă viaţa şĭ-a jertfit-o în ajutorarea sĕracilor şi a celor scăpătaţi şi nefericiţi. Numitul preot este de 70 de anĭ şi pe lângă aceea, că din etatea de 26 anĭ deprinde fapte filantropice, averea sa privată de maĭ multe miióne încă a dat-o tot spre acest scop, trăind însu-şĭ în sĕrăcie. Atarĭ acte de filantropie nu póte arĕta liberalismul.

Alegerea de primar al Vieneĭ după dispoziţia ultimă va fi în 18 a c.

Ferdinand trece la ortodoxism (?). Prinţul bulgar Ferdinand pe timpul petrecerii sale în Constantinopol a primit o deputaţiune a patriarchuluĭ grecesc numit ieumenic. Ziarele deduc de aci, că s'ar lucra la delăturarea schismeĭ dintre biserica bulgărescă şi cea grecescă, şi că prinţul Ferdinand va trece la neunire. După ce Ferdinand şĭ-a jertfit pe fiul sĕŭ Boris, dovedind prin acésta, că nu are convingere religiósă firmă şi nu e credincios bisericiĭ catolice, nu ne vom mira, dacă s'ar face nu numaĭ neunit, ci chiar şi mohamedan. Unde nu-ĭ credinţa tare, acolo este probabilă orĭ ce rătăcire.

Verdict semnificativ. Este cunoscut, că consilierul ministerial în retragere Kassics Péter a atacat prin foĭ pe ministrul de honvedĭ br. Fejérváry şi pe secretarul de stat Gromon cu intenţiunea, ca aceştia să-l acuse, şi ast fel să se pótă dovedi judecătoresce abusurile, ce li-se aseriŭ. Ceĭ atacaţi însă în loc de a-l acusa l-aŭ declarat de smintit. Ca să placă celor maĭ marĭ, jurnalistul jidan Kabos-Weisz Ede a insultat în „Magyar Ujság" pe Kassics numindu-l calumniator şi trădător. Kassics ĭ-a intentat proces de presă, juriul din Budapesta a declarat culpabil pe Kabos-Weisz, ér tribunalul l-a condamnat la 3 zile temniţă şi o amendă de 50 fl. E uşóră pedépsa pentru Kabos, dară e greŭ verdictul pentru Fejérváry şi Gromon, carĭ n'aŭ cutezat, să păşéscă judecătoresce în contra luĭ Kassics.

Defraudări la poliţia din Budapesta. Trimiterea în pensiune a consilieriuluĭ de poliţie Chudy Hugo a provocat în sĕptĕmâna trecută mare sensaţie. Chudy se bucura de încredere şi amiciţie şi la superiorĭ şi la inferiorĭ şi în timpul din urmă era adus în combinaţie seriósă pentru oficiul de căpitan supremi de poliţie. Pensionarea luĭ Chudy este în legătură cu abusurile făcute de el. Prin cercetare s'a dovedit, că el a defraudat preste 12,000 fl. Banĭĭ-a scos din cassa poliţieĭ parte cu cuitanţe false, parte reţinêndu pentru sine banĭĭ captivilor, depuşi în numita cassă. Pe lângă Chudy sînt compromişi şi alţi oficialĭ de la poliţie. Aceste defraudări încă dovedesc, că la noĭ e în flóre liberalismul.

Casurĭ de mórte. *Petru Rus* preot în *Pata* din protopopiatul Coşocneĭ a repausat în 20 Martie în anul al 49-lea al vieţiĭ şi al 18-lea al preoţieĭ sale. — *Ionu Băbuţ* cooperator parochial în Bucium-sésă a repausat în Domnul la 8 Aprilie a. c. în al 33-lea an al etăţiĭ şi al 6-lea al preoţieĭ.

În veciĭ amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice și diferite alte minciuni.

(Continuare.)

Dar diferințele, cari s'au format pe încetul asemenea temeiului unui zid despărțitoriu între Apusul și între Resăritul creștin, erau încă și mai mari. Tóte, luându-se a fară numai dogma și temeiul constituției, tóte se formaseră în Apus și în Resărit în dóuĕ moduri diferite: legislațiunea bisericéscă, disciplina, teologia. Decretalele Papilor, pe cari deja Dionisiu Exiguul le înșirase în colecțiunea sa într'un rînd cu hotărîrile conciliilor, aŭ deprins o înrîurință mare asupra Apusului. Aŭ deprins-o mai de parte din ce în ce tot mai mult și obiceiurile și indigințele popórĕlor germanice. Sinóde occidentale aŭ dat instituțiilor esistente o espresie mai hotărîtă, ér capitularele lui Carol cel Mare aŭ întărit apoi instituțiile deja introduse și aŭ creat altele nóuĕ. Numai canónele sinódelor icumenice și cele alor cinci sinóde grecesci particulare din vécul al IV-lea, pe cum și codicii de legi ai lui Iustinian mai formaŭ între Apusul și Resăritul creștin o legătură comună în privința dreptului bisericesc, pe când cele alalte legi scrise și moravurile și obiceiurile cestor dóuĕ părți ale bisericii se depărtaŭ tot mai tare de olaltă. Căci legislațiunea sinodală a Resăritului oferia fórte puțin material nou: de la conciliul din Calcedon până în vécul al IX-lea s'aŭ adus numai de dóuĕ ori (în 692 și în 787) canóne disciplinare, și legislațiunea împerătéscă ocupase terenul celei bisericesci. — Disciplina preoților, călugărilor și laicilor își însuși în Orient un timbru propriu, și chiar și ascesa era diferită în multe privințe: stiliții Orientului erau în Occident un lucru necunoscut; portul, barba și modul de traiu deosebiau pe preotul Orientului de cel al Occidentului; posturile erau diferite, și diferite erau și sĕrbătorile și călendarele bisericesci. — Dar nici chiar în teologie nu esista consonanță, ci fiesce care parte își bătea calea sa proprie. Opul dogmatic cel mare al s. Ioan din Damasc în Apus a rĕmas necunoscut în decurs de patru vécuri, ĕră din opurile mai vechi ale Grecilor cunosceaŭ Apusanii numai câte va din versiuni gătite de s. Ieronim și de Rufin și din îngrijirea lui Casiodor, ér altele numai din citatele, cari se cuprind în auctorii latini mai vechi. Tot asemenea avea și Orientul cunoscință fórte puțină despre literatura latină. Dar Apusanii, de câte ori li-se îmbia putința, se siliaŭ a-și însuși comorile literaturii patristice a Grecilor, pe cum dovedesce în vécul al IX-lea studiul cel intensiv, care l-aŭ făcut asupra scrierilor Areopagitului; Grecii de mai târziu din contră par a fi fost cuprinși de superbie și îndestuliți cu literatura moștenită de la Părinții sĕi propril: ei nu prea băgaŭ în samă opurile auctorilor latini și cunosceaŭ din timpurile mai vechi numai câte ceva din Ambrosiu, Leo, Augustin și alții, în casurile cele mai multe numai texturi singuratice, citate în opurile scriitorilor grecesci mai vechi; ei cunosceaŭ fórte puțin eresele, cari s'aŭ născut în Apus, nu aŭ făcut cunoscință cu operele cele mari ale lui Augustin și ale coboritorilor lui celor spirituali, nu aŭ studiat cestiile mai adâncĭ despre predestinațiune, grație și libertate; scrutarea lor teologică era strîmtorată în un cerc îngust; pe lângă ereticii cei vechi mai combăteaŭ numai pe iconoclaști și în lupta acésta își formaŭ armele numai din învățăturile cristologice ale ss. Părinți. Chiar și opurile grecesci mai mult nu le prea băgaŭ în samă, de cum va auctorii lor aŭ devenit în óre care privință suspecți, pe cum s'a întîmplat cu Origene și Eusebiu de Cesarea. Activitatea compilatóre luase locul celei productive; li-se părea, că desvoltarea învățăturii creștine a ajuns la închiare, și după conciliul al doilea din Nicea sĕrbătórea cea nóuă a ortodoxiei părea a fi dat acestei închiări o espresiune solemnă. Nu așteptaŭ mai mult alți învățători mari; li-se părea, că scrierile învĕțătorilor celor vechi cuprind tóte. Polemica teologică la Grecii creștini formase mai înainte câmpul cel mai însemnat al activității, dar după căderea iconoclaștilor mai aveaŭ să combată aprópe numai pe Paulicianii cei dela marginea cea mai rĕsăriténă a imperiului, și erese mai însemnate mai apoi nu s'aŭ mai ivit, și așa nu e deci de mirat, dacă pornirea Grecilor la polemie s'a îndreptat în scurtă vreme împotriva teologiei Latinilor, carea într'aceea se desvoltase neatîrnătóre, împotriva teologiei acelor Latini, cari în ochii Grecilor deveniseră străini, după părerea Grecilor se stricaseră în urma contactului cu barbarii și se abătuseră de la regulele Apostolilor.

Diferită a fost și calea, pe care s'aŭ desvoltat cele dóuĕ biserici. Orientul până la vécul al VI-lea a trecut prin o desvoltare fórte repede, dar apoi s'a oprit; tot mai tare s'a vĕdit sleirea și stagnarea, și acésta mai pe urmă o glorificaŭ ca o precelință și un criteriu al bisericii celei adevărate. În Orient se discutaseră cestiunile bisericesci cele mai înalte, acolo se deciseră luptele cele mai grele ale credinței celei drepte; dar după luptele cele mari a urmat lângedire spirituală. Islamul putea în Orient să se lățéscă neîmpedecat; multe din succesele sale avea el să le mulțămésca slăbiciunii imperiului bizantin. Popórĕ necredincióse din partea Bizanțului a rare ori aŭ fost conduse la civilisația creștină, și chiar și în casurile acestea rare s'a întîmplat acésta numai în mĕsură neîndestulitóre. Teatrul silințelor și rîvnirii bisericesci spre progres mai înalt deja în vécul al VII-lea nu era mai mult Orientul, ci Occidentul. În cel dintâiŭ se vĕdia o desputerire neîncetată, în cel din urmă o îmbelșugare de viață tinĕră și vigorósă. „Bi serica grecéscă," zice Neander, „adevĕrat că întrecea pe cea apusană cu o cultură moștenită din timpuri mai vechi, carea încă nu apusese: conscĭ de cultura acésta Grecii se obicinuiaŭ a privi cu dispreț superb la biserica latină ca la o biserică, ce esistă între barbari. Dar pe când biserica apusană avea un avantaj, care e cu mult mai mare decât materialul mort al erudiției tradiționale, adecă principiul vital cel viŭ și îndreptat spre creare spirituală nóuă, care principiŭ cu mijlóce cu mult mai neînsemnate putea să producă lucruri mai mari, pe atunci bisericii grecesci îi lipsia acest principiŭ, care să dea viață masseĭ mórte. De și studiile sciințifice luară între Grecĭ ĕrăși un avînt nou, lipsa aceluĭ principiŭ dătătoriŭ de viață totuși nu putea să se suplinéscă în nicĭ un chip. În tóte părțile teologieĭ, în cea istorică, esegetică, dogmatică, predomnia deci numai direcția de a aduna și a combina comorile cele moștenite din timpurile de mai înainte ale uneĭ desvoltări spirituale vie. Dóuĕ erau causele coherente, cari se împotriviaŭ cu deosebire unei desvoltări sănĕtóse și libere a bisericii și a teologieĭ între Grecĭ: despotismul puterii statului, înaintea căruia se plecaŭ tóte, și de care se lăsaŭ adese ori chiar și episcopii a fi folosiți de unelte, și lipsa simțului de adevĕr, carea forma deja o trăsătură dominantă a caractĕrului, spiritul neadevĕrului, care a împărtășit întregii vieți timbrul sĕŭ și se manifesta în esagerările și bombastul stilului comun. Ast fel agerimea și erudițiunea în serviții despolismului și al neadevĕrului putură fi folosite de arme pentru sofistică; putură dovedi, orĭ ce voiaŭ să dovedéscă." [1] Spre norocire altmintrea staŭ lucrurile în Apus. Aci despotismul bizantin al statului era un lucru ne mai pomenit. Împărțirea Occidentului în state diferite a fost fórte favorabilă desvoltării spre libertate preste tot și în special neatîrnării bisericii, și acésta cu atât mai vîrtos, fiind că ea însă-și conlucra în formarea și organisarea acestor state, și Papa, care și-a câștigat o posiție mai libĕră, pe sama grupurilor de țĕri puțin coherente s'a făcut un centru dătătoriŭ de viață, un mijlocitoriŭ și împărtășitoriŭ de civilisațiune mai înaltă. Cultura perise în Italia, dar a reînflorit în Irlanda, Anglia și Franța, a trecut de aci în Germania și a influințat apoi în mod regenerătoriŭ asupra Italieĭ. În Augustinul sĕŭ avea Apusul o comóră de sciință bisericéscă, carea în decurs de vécuri nicĭ pe departe nu a fost esploatată de ajuns. Scrierile luĭ oferiaŭ tot, ce dintre Părinții grecesci nu putea să oferéscă unul singur, ci numai totalitatea lor, și se estindeaŭ și la terene de acelea, pe cari Orientul le-a cultivat fórte puțin, deja și numai pentru că li lipsise motivul estern spre acésta. În scrierile s. Augustin a succes bine a contopi elemente platonice și aristotelice, și se cuprindeaŭ sute de impulsuri la scrutări nóuĕ. Teologii apusani adevĕrat că erau mai neculți de cât Grecii, dar erau însuflețiți de un bold intern spre adevĕr deplin și de aceea și mai onești în silințele sale și mai puțin unilaterali, mai puțin monotoni deja și numai din causa, că ei erau împărțiți în diferite naționalități. De aceea a trebuit, ca teologii apusani mai curênd ori mai târziŭ să întrécă pe teologii grecesci, pe cum îi întrecuseră și ca apostolii ai credinței creștine între păgâni. Raportul cel vechiŭ pe încetul s'a schimbat tot mai tare: mobilitatea Grecilor părea a fi trecut la Latini, tenacitatea cea contrară progresului părea a fi trecut de la Latini la Grecĭ. Viața în biserica grecéscă a amorțit, pe când în biserica latină se mișca vioiŭ și puternic. Cea dintâiŭ se hrănia din trecut, cea din urmă privia de la trecut cu sperare la viitoriŭ.

Tóte diferințele înșirate până aci nu aŭ fost de ajuns, să desbine cele dóuĕ biserici de tot și așa, cât desbinarea să nu se mai pótă repara. Diferințele acestea, cari se manifestaŭ în naționalitate, în caractĕrul etnic, în limbă, în liturgie, în rit, în disciplină, singure

[1] Neander K. G. II. pag. 291 ur.

nicĭ odată nu ar fi fost hotărîtóre; dór diferinţe de acestea, ba une oria şi maĭ marĭ şi maĭ bătătóre la ochĭ, se găsiaŭ atât în diferitele ţĕrĭ ale Occidentuluĭ, cât şi în diferitele părţi ale bisericiĭ orientale, unde p. es. patriarchia de Alexandria avea obiceiurile şi instituţiile sale proprii, unde preste tot diecesele supuse Arabilor nu consunaŭ întru tóte cu modelul sĕŭ din Constantinopol, unde nu eraŭ rare nicĭ diferinţele de viţă şi de limbă. Diferinţele acestea puteaŭ să esiste fără de a deroga unităţiĭ de credinţă, căcĭ o controlă împrumutată previnia orĭ ce înoire, şi direcţiile opuse aflându-se sub jugul aceleia-şĭ auctorităţi se păstraŭ împrumutat într'un ecuilibriŭ salutar punêndu-şi împrumutat stavilă şi întregindu-se împrumutat. Tóte diferinţele acelea aŭ şi esistat deja de multă vreme lângă olaltă, fără ca ele să producă vre o desbinare; le ţinea în frîŭ conscinţa unităţiĭ şi legăturiĭ împrumutate bisericesc. Stagnarea bisericiĭ orientale până în vécul al IX-lea încă nu ajunsese în stadiul acela, în care nu maĭ e cu putinţă nicĭ o vindecare şi îndreptare; încă nu lipsiră de tot bărbaţi de aceia, carĭ să scie, ce e de lipsă, carĭ să dea pept cu arbitriul puteriĭ statuluĭ, carĭ să se alipéscă de scaunul roman şi să se siléscă a regenera instituţia călugărésc şi a întări legătura dintre Rĕsărit şi Apus. Contrariĭ celĭ maĭ hotărîţĭ aĭ cesaropapismuluĭ grecesc, s. Maxim, s. Ioan din Damasc, s. Teodor Studitul, aŭ fost cu o cale şi aderenţiĭ celĭ maĭ învăpăiaţĭ ai primatuluĭ roman. Dar a fost lipsă de sforţări cumplite, de ómenĭ cu vadă mare şi de conlucrarea tuturor potenţelor spirituale, pentru ca să se efeptuéscă o înălţare durabilă şi puternică a împĕrăţieĭ şi bisericiĭ grecescĭ, pentru a abate primejdiile, ce amenin̦aŭ, şi pentru a pregăti un viitoriŭ maĭ frumos. Împĕratul şi curtea, patriarchul şi clerul, pe cum şi poporul capitaleĭ eraŭ deja prea tare molipsiţĭ de principiile şi vederile acelea, carĭ se cuprind sub numirea de bizantinism.

Roma nóuă era rivala născută a celeĭ vechĭ. „Cetatea împĕrătéscă“ în nicĭ o privinţă nu voia, să rĕmână înapoia Romeĭ vechĭ. Bizantiniĭ aseméuaŭ neîncetat Constantinopolul cu Roma, pentru ca din aseménarea acésta să deducă dacă nu superioritatea Contantinopoluluĭ, totuşi cel puţin egalitatea celor dóuĕ cetăţĭ. Tendenţa acésta trebui să pregătéscă desbinarea bisericéscă a celor dóuĕ metropole: când Constantinopolul se aseména cu Roma în privinţa raporturilor civile şi politice, el nu putea să lase nebăgat în samă elementul religios ca obiect de aseménare şi de invidie. Dar religie cu adevĕrat dumnezeéscă era numaĭ una, şi Bizantiniĭ nu puteaŭ decĭ să se înalţe preste Roma cu ajutorul altĕĭ religiĭ, carea să fie fost încă şi maĭ dumnezeéscă. Dacă aşa dară nu voiaŭ să se separeze din turma luĭ Christos, în focul lor de ambiţiune religiósă nu le rĕmânea altă cale, fără numaĭ să subsape ordinea onoriĭ şi puteriĭ ierarchice. Poporul confundă adese orĭ insă-şĭ puterea cu formele acelea, carĭ o representă; aşa s'a întîmplat, că şi aci nu după multă vreme puterea maĭ înaltă a episcopuluĭ de Roma s'a derivat din importanţa politică a reşedinţeĭ împĕrătescĭ, şi din acésta s'a făcut apoĭ conclusia aceea, carea corĕspundea tendenţeĭ ambiţióse a Bizantinilor. Dacă presumţiunea ambiţiósă, carea e un factor esenţial al bizantinismuluĭ, s'a înrădăcinat o dată adânc în popor, atuncĭ acesta din óre care motiv uşor se putea aprinde de ură înverşunată împotriva rivaleĭ şi putea pretinde pe sama cetăţiĭ sale şi principatul bisericesc. Şi acésta cu atât maĭ virtos, după ce preste puţin Greciĭ ceĭ adânc decăduţĭ, carĭ înse se alipiaŭ de ceea ce era vechiŭ şi moştenit, în desvoltarea progresistă şi în productivitatea spirituală a Apusanilor vedeaŭ o înoire fărădelege, o alterare neîndreptăţită a bisericiĭ. Pe cum orĭ care direcţie ultraconservativă primesce orĭ ce element progresist cu neîncedere, aşa şi Orientaliĭ primind scire despre doctrinele şi obiceiurile, carĭ s'aŭ întrodus încetul pe încetul în Apus orĭ cel puţin păreaŭ a fi introduse ca nisce înoirĭ, uşor aŭ putut să se smintéscă în acestea, şi smintéla acésta a putut să ştérgă în ochiĭ lor şi precelinţa cea maĭ de pe urmă, ce o maĭ avea Roma veche. Tendenţa aceea ambiţiósă a poporuluĭ de mult s'a fost împărtăşit şi cleruluĭ, căcĭ dóră acesta se forma şi se întregia din popor. Din începuturĭ micĭ şi neînsemnate se înălţase scaunul episcopesc de Constantinopol la rangul bisericesc cel maĭ înalt în Orient, şi episcopul Bizanţuluĭ se puse îndrăzneţ alăturea cu ceĭ maĭ vechĭ şi maĭ eminenţĭ dintre fraţiĭ sĕĭ, ba maĭ apoĭ cercă a se înălţa preste eĭ. Asta a fost politica tradiţională a archiereilor din Bizanţ, şi nicĭ chiar archiereĭ bizantinĭ maĭ nobilĭ nu putură să scape pe deplin din orbitele acestuĭ curent: chiar şi pe eĭ ĭ-aŭ răpit cu sine valurile spirituluĭ bizantin celuĭ sumeţ, care voia să supună tóte aceleĭ cetăţĭ, care în ochiĭ Bizantinilor era „împĕrătésa lumiĭ“. Unĭĭ din archiereiĭ aceştia aŭ mers din îndemn propriŭ maĭ departe şi aŭ păşit pe o cale, pe care moştenitoriĭ lor trebuiaŭ numaĭ să-ĭ urmeze, pentru ca să ajungă la ţinta, ce maĭ mult orĭ maĭ puţin conscĭĭ o urmăriaŭ eĭ cu toţiĭ. De multe orĭ puterea cea mare a patriarchieĭ părea a fi primejdiósă chiar şi tronuluĭ împĕrătesc şi de aceea demnitatea acésta se începu a se conferi numaĭ unor bărbaţĭ devotaţĭ împĕraţilor, ba maĭ târziŭ se conferia de multe orĭ vre unuia dintre membriĭ dinastieĭ domnitóre. Trebue să recunoscem, că biserica din Roma nóuă într'o lupte aprópe neîncetate împotriva diferitelor elemente inimice dreptеĭ credinţe a efeptuit lucruri marĭ în cercuri estinse şi preste tot a cultivat şi a păzit tradiţiunea teologică nu arare orĭ şi în zilele umilirĭĭ sale celeĭ maĭ marĭ; dar de altă parte nu se pote nega nicĭ tendenţa aceea ambiţiósă, cu care archiereiĭ s'aŭ silit a-şĭ păstra şi lărgi din ce în ce tot maĭ tare preponderanţa aceea, carea şĭ-o dobîndiseră în toiul turburărilor ariane, a delătura ordinea ierarchică maĭ veche şi a estinde paş de paş supremaţia sa. Tendenţa acésta a fost unul din motivele cele maĭ momentóse ale desbinărĭĭ dintre Apus şi Rĕsărit, căcĭ Roma veche fiind apĕrătórea chemată a drepturilor moştenite de la vechimea creştină a trebuit să se împotrivéscă acelеĭ tendenţe ambiţióse a archiereilor Bizanţuluĭ.

(Va urma.)

Relaţiunile administrative şi eclesiastice ale Românilor din provinţa Beiuşuluĭ între vécul 13—16.

(Continuare.)

B.

Întrebarea specială este:

Óre protopopul şi preoţiĭ românĭ din apartinenţele Beiuşuluĭ numaĭ în cele *civile temporale,* orĭ chiar şi în cele strict *bisericesci, administrative* şi *disciplinare* aŭ fost supuşi în forul ultim numaĭ episcopuluĭ latin din Orade ca domn de pămînt? Saŭ că dóră în cause eclesiastice aceia atîrnaŭ directe de la iurisdicţiunea protopopuluĭ şi împreună ca acesta de la episcopul diecesan de rit oriental ca for suprem?

Şi întru cât ar sta acésta din urmă, óre unde a avut reşedinţa acel episcop?

Fiind că în scrisórea privilegială din 1503 nicĭ cu un cuvînt nu se amintesc causele eclesiastice, dară nicĭ respectiviĭ preoţi nu s'aŭ căit în contra amesteculuĭ oficianţilor dominalĭ în cause de acele, ci tótă căinţa lor se îndréptă în contra „esacţiunilor, pedepselor şi sarcinilor“ impuse prin aceĭ oficianţi, e verosimil, că cuprinsul citateĭ scrisorĭ are în vedere numaĭ esemptiunĭ în cause curat *civile dominale,* întru cât adecă în acele cause forurile de judecată pentru preoţimea română eraŭ scaunul *protopopesc* şi cel *episcopesc.*

Maĭ sus s'a vĕdut, că înşi-şĭ iobagiĭ şi cneziĭ românĭ în prima instanţă eraŭ supuşi numaĭ forului de judecată al cnezilor presidiat de voivod şi în ultima instanţă forului episcopesc.

Se cuvinia drept aceea, ca nicĭ preoţimea să nu aibă o pusĕţiune maĭ deterióră, ca nicĭ ea să nu fie judecată în forul constituit din supuşiĭ sĕĭ credincioşi, ci preste tot să fie esemtă de sub judecata forului civil şi supusă numaĭ celuĭ bisericesc.

Ĕră cât se ţine de causele curat *eclesiastice* ale preoţimiĭ române, cred, că în privinţa acelora forul prim era protopopul, ĕră forul de apelată acel episcop diecesan de rit oriental, de iurisdicţiunea căruia se va fi ţinut provinţa Beiuşuluĭ, dacă numaĭ nu se va admite, că nefiind în apropiare un atare episcop, protopopul cu putere quasi episcopală forma unicul for de judecată.

Cu privire la judecarea causelor curat eclesiastice ale preoţimiĭ unite ar puté să se admită şi deslegarea următóre a cestiunii:

În documentele publice din vécurile 13—16 de câte orĭ se tracta despre credincioşiĭ bisericiĭ orientale desbinate, spre caracterisarea acelora tot de una se adnota, că aceia sînt „schismaticĭ“, „românĭ schismaticĭ“.

În scrisórea privilegială citată maĭ la deal înse nicăirĭ nu se zice, că protopopul şi preoţiĭ respectivĭ ar fi fost „românĭ schismaticĭ“, din contră se afirmă, că „*Dan*“ a fost „*Archidiaconus presbyterorum nostrorum valachalium*“.

S'ar puté decĭ accepta, că acel protopop, respective preoţimea era română *unită* în credinţă cu biserica catolică apusană.

În presupunerea acésta deslegarea cestiunii ar fi următórea şi maĭ uşóră:

Documentul estradat cu datul Belényes feria secunda prox. ante festum b. Andreae 1413 adeveresce, că parochul *rom. cat.* din Beiuş şi succesoriĭ aceluia se absólvă în mod privilegial de la solvirea contribuţiunii eclesiastice competente „titulo *cathedratici* et *descensus*“, pe cum şi de la orĭ ce alte colecte. Afară de aceea acel paroc a fost esemt de sub iurisdicţiunea alt cum competentă a *Archidiaconuluĭ districtual din Homorog.*

Drept aceea afară de parochul din Beiuş preoţimea rom. cat. din districtul Homorogului a fost supusă iurisdicţiuniĭ Archidiaconuluĭ respectiv şi era datóre a solvi colectele şi contribuţiunile prescrise.

Se asemenăm cu acest document pe cel estradat respective renoit la 1503 pentru protopopul și preoțimea română. și se va vedé, că:

Pe cum preoțimea rom. cat. din districtul Homorogului, ce se estindea preste provința Beiușiului, chiar așa era supusă și preoțimea română din aceea-și provință protopopului sĕŭ, ĕră însu-și protopopul românesc ca și parocul rom cat. din Beiuș era supus *directe judecății episcopului*. Alta:

Pe cum parocul rom. cat. din Beiuș în mod privilegial se absólvă de la orĭ ce sarcini și colecte. tot așa se absólvă și preoțimea română din apartinențele Beiușului de la solviri, prestațiuni de contribuțiuni, ce „contra iura et libertatem sacerdotii" se pretindeaŭ de la aceea.

Prin scrisórea privilegială din 1413 numaĭ se *recunósce* privilegiul parocului rom. cat. din Beiuș, de care se bucura „ab immemoriali tempore", decĭ chiar așa, după cum se afirmă acésta și în documentul privilegial estradat pentru preoțimea română.

Eĭ bine! Cum să se esplice analogia pusețiuniĭ și a relațiuniĭ iurisdicționale, apoĭ a libertăților și esemțiunilor contribuționale, nu maĭ puțin și a privilegiuluĭ asigurat de o parte pentru parocul rom. catolic din Beiuș, ĕră de altă parte pentru preoțimea română respective protopopul din ținutul Beiușului? Óre de ce motive și rațiuni aŭ putut să fie conduși episcopiĭ latiniĭ oradani, ca să împărtășéscă maĭ tot aceleași libertăți și privilegiĭ atât preoțimiĭ române cât și paroculuĭ romano-catolic din Beiuș?

E drept, că în lipsa documentelor istorice rĕspuns categoric nu se póte da, dară conclusiunea va fi de nu maĭ mult, cel puțin probabilă, că cele maĭ sus înșirate maĭ ușor s'ar puté esplica așa, dacă se va accepta, cum că preoțimea română privilegiată a fost *greco-catolică*.

Se maĭ póte adauge și acea împrejurare, că episcopiĭ oradaniĭ, stând încă sub influința epistoleĭ pastorale a Scaunuluĭ Pontifical de dat Avenione VIII Idus Maiĭ 1328, prin carea adecă în urmarea căinții regeluĭ *Carol Robert* se pune la inima episcopilor Ungarieĭ, ca de la *Românĭ, Slavĭ și Cumanĭ neoconverșĭ* să nu poftéscă *decime*, de óre ce atarĭ decime nicĭ înainte de unire n'aŭ solvit. aceĭ episcopĭ oradani pe Românii uniți și în deosebĭ preoțimea română aŭ voit să o împărtășéscă de speciale favorurĭ și libertățĭ și anume cu acel scop, ca prin acele favorurĭ parte să întăréscă pe neoconverșĭ în credință, parte să îndemne pe alțiĭ la îmbrățișarea unirĭ.

(Va' urma.)

Bibliografie.

A apărut: *Istoria împĕratuluĭ Traian*, trad. de P. Broștean, fasc. VI. Cuprinde diverse legĭ și edicte aduse sub domnia luĭ Traian.

A apărut din „Biblioteca pentru toți": Nr. 50 *Convorbirĭ despre artă*, trad. de Dum. Stăncescu, broșură fórte interesantă cu 42 gravurĭ. — Nr. 51 *Din góna vieții*, de Al. Vlahuță. conține profilurĭ în poesie și varĭ lucrărĭ în prosă.

A apărut și se află de vîndare la tipografia seminarială:

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaș 1896.

Broșura constă din 39 pagine, în carĭ se daŭ inviațiunile cele maĭ bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale și curatoratele, cum și privațiĭ la aruncarea și conscrierea dărilor de stat și anume: 1. a dărĭĭ de *case*, 2. a dării de *câștig*, 3. a dărĭĭ după *camete*, 4. a dărĭĭ *supletóre* generale de *venit*, 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliție*, 6. a dărĭĭ de *arme* și de *vînat* și 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Prețul uneĭ broșurĭ e **8** cr., expedată franco sub fașe **11** cr.

Instrucțiune

dată de Inaltul ministeriŭ de interne cu privire la *procedura contra morbuluĭ de ochĭ*: „trachoma" pentru auctorități publice și învĕțătorĭ. — Broșura constă din 15 pag. și costă **5** cr., spedată franco sub fașe **8** cr.

Instituțiunile calvinescĭ

în biserica românéscă din Ardél,

fasele lor în trecut și valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se póte procura cu prețul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaș** (Balázsfalva).

Tot la tipografia seminarială se află de vîndare:

Triod. crudo fl. 6.50, legat în piele tare și cu copcĭĭ fl. 10.

Octoichul cel mic ediț. III. Blaș 1892. Prețul nelegat 80 cr. v. a., legat cu căicâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Pentecostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

☛ Euchologiu ☚

ediția**unea a dóua**, revĕdută după originalul grecesc și îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparĭŭ frumos în **negru** și **roșu**. — Prețul nelegat fl. 2.80, ĕră legat în piele tare fl. 3.80.

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Istoria universală bisericéscă de Dr. A. Grama. Blaș 1881 broș. 3 fl.

Testamentul și Literele fundaționale ale fericitului Archiepiscop si Mitropolit gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș *Dr. Ioan Vancea de Buteasa*. Blaș 1892. Tipografia Seminariului gr. cat. din Blaș. Se află de vîndare la Administrația „Unirĭĭ". Prețul: 10 cr., cu port postal 15 cr.

Cestiuni

din

dreptul și istoria bisericeĭ românescĭ unite, studiŭ apologetic din incidentul invectivelor „Gazeteĭ Transilvaniei" și a dluĭ Nicolaŭ Densușan asupra Mitropolituluĭ Vancea și a bisericeĭ unite. Partea I. 272 pag. 8°. Prețul **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Prețul **1 fl.** Ambele părți espedate franco **1 fl. 85** cr.

Pregătire la mórte, adecă considerațiuni asupra maximelor eterne folositóre tuturora pentru meditare și preoților spre a predica, de *Alfons Maria de Liguori* Doctor al Besericeĭ. În versiune românéscă de Membriĭ societățiĭ de lectură Inocențiŭ M. Clain. Blaș 1893. Tipografia Seminariului archidiecesan. Opul are 425 p. în 8° mic. Prețul 80 cr. Editura societățiĭ.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

(9) 3—10

Josif Gans,

fabricant si reparatoriu de masine agronomice

în Blasiu (Balázsfalva)

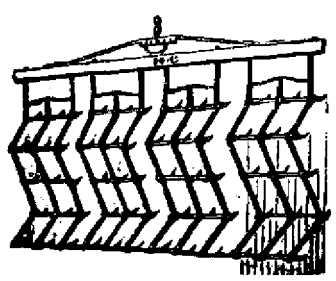

recomandă pe lângă garanță și serviț solid și prompt depositul sĕŭ de

pluguri, mașine de îmblătit, de cusut, de trierat și de

alte instrumente economice,

tóte din fier bătut.

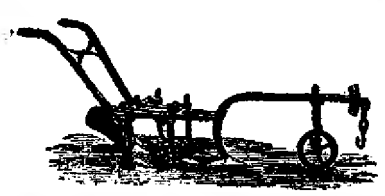

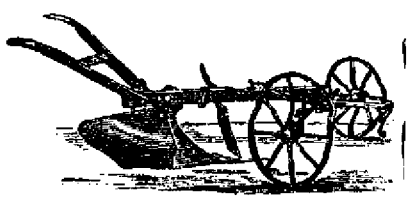

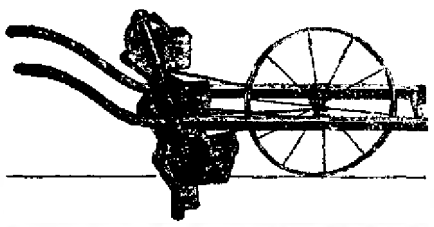

☛ **Tóte obiectele amintite se pot procura dela susnumita firmă** ☚

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl.. ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs.. ½ an 9 frcs.. ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Un sir garmond: odată 7 cr., a doua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., si de fiecare publicătiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redactiunea si Administratiunea Uniriĭ» în Blaș.

Anul VI. Blaș 18 Aprilie 1896. Numĕrul 16.

În fața mileniului.

De o vreme în cóce politicianiĭ nostri conducĕtorĭ ér de la archiereĭ și de la cler aștéptă mântuirea națională.

Organul lor cere, ca archiereii și preoții să respingă orĭ ce invitare, orĭ de unde ar veni ea, la o participare óre care în serbările milenare. Mai mult, pe ceĭ ce în orĭ ce chip ar participa, îĭ asigură de disprețul celor buni, adecă a mareĭ masse a poporuluĭ român.

Trĕbue să declarăm din capul locului, că ținuta acésta a conducĕtorilor nostri ne-a surprins și ne-a uimit. Credeam și speram, că dór totuși evenimentele petrecute de un timp în cóce îi vor fi învĕțat, să cugete mai cu sânge rece și cu seriositate.

Domniile lor trebue să-și aducă fórte bine aminte, că tocmai Domniile lor aŭ fost aceia, carĭ i-aŭ silit pe archiereĭ, să se restrîngă de la orĭ ce amestec în viața nóstră politică națională. Domniile lor aŭ zis, că archiereii nu trebue să participe în politica militantă, fiind că periclitézā esistința instituțiunilor, în a căror frunte staŭ. Domniile lor aŭ zis, că politica națională aŭ să o pórte ómenĭ neatîrnătorĭ, carĭ n'aŭ ce perde a fară de interese private de ale lor.

Și aveaŭ dreptate Domniile lor — în cât va.

Cel ce are să rĕspundă nu numaĭ pentru sine, ci și pentru altul, acela chibzuesce bine orĭ ce pas, și nu se hotăresce la nicĭ o acțiune, de la care póte să prevadă vre o perdere pentru acela, pe care chemat este, să-l apere.

Unicul scut, ce ne-a mai rĕmas pentru a ne păstra și desvolta individualitatea nóstră națională, sînt bisericile și școlile nóstre. Cele alalte tóte ni-le-am perdut. Dacă perdem și aceste, mórtea nóstră e decretată.

N'a fost prin urmare bine și cu scop a feri de primejdie biserica și școla, lăsând afară din șirurile de luptă politică militantă pe aceia, carĭ chemațĭ eraŭ, să le represinte?

Dar de altă parte scóterea archiereilor din șirul luptătorilor politicĭ naționalĭ a avut și partea sa cea rea. Cel ce n'are să pérdă nimic, póte să fie hasard, póte să facă orĭ ce act: consecințele nu-l pot privi, de cât póte indirect. Cel ce însĕ chemat este, să represinte și să apere interese publice, comorĭ comune ale poporuluĭ întreg, acela nu póte juca hasard, acela trebue pururea să-și dea samă de urmările fapteĭ sale.

Tocmaĭ de aceea a fost pagubă a lăsa pe archiereĭ la o parte și a purta o politică, ca și cum nimic n'am fi avut orĭ n'am avé a perde.

Dar în sfârșit aceste sînt lucrurĭ trecute. Faptul e, că domniĭ aceia, carĭ azĭ pretind, ca archiereii să se espună pe sine și bisericile și școlile lor în fața mileniuluĭ, sînt tot aceia, carĭ înainte de asta pretindeaŭ, ca archiereiĭ să nu se amestece în politică, ci să-șĭ caute de trebile lor.

Eĭ bine, să avem ĭertare, dar asta nu e cu cale.

Archiereiĭ ocupă posițiĭ *publice* în *stat,* eĭ fac parte din *una din casele legislațiunii,* eĭ sînt *sfetnicĭ născuțĭ* ai Purtătoruluĭ Coróneĭ. A pretinde de la eĭ, ca să demonstreze împotriva uneĭ serbărĭ de *stat,* încuviințate de toțĭ factoriĭ constituționalĭ, însamnă a pretinde, ca eĭ să-și calce tóte datorințele împreunate cu posiția și oficiul lor, să calce jurămîntul, pe care l-aŭ depus.

Așa ceva nu se póte cere de la archiereĭ.

Ce rĕmâne dar de făcut?

Orĭ trĕbue să lăsăm pe archiereĭ cu organele lor oficióse în pace și să nu ne grăbim a-ĭ înfiera cu sĕmnul rușiniĭ, orĭ apoĭ să ne lăpĕdăm de eĭ și de instituțiunile, pe carĭ le represintă, urmând o cale contrară.

Nu e vorbă, a striga în gura mare e lucru ușor, a perora frase gâdilitóre e împreunat și cu poporalitate; e însĕ neplăcut a spune adevĕrul.

Archiereiĭ aŭ să înóte împotriva curentuluĭ, și aŭ să înóte așa, în cât să nu se cufunde pe sine și instituțiunile, pe carĭ le pórtă pe umerĭ, în adâncul oceanuluĭ.

Asta ar trebui să o bage bine în samă, ceĭ ce bagă vină archiereilor și organelor lor oficióse.

Dar e și nostimă învinuirea archiereilor. Ĭ-ațĭ dat în lăturĭ, ca să

Feuilleton.

În anul 2000.

Fragment din istoria culturală a viitoriului.

Comunicația va ajunge la o desvoltare, pe carea noĭ nu o putem nicĭ visa. Se vor face căĭ de fer largĭ, pe carĭ nu se vor mișca mai mult trenurĭ făcênd toiŭ asurdĭtoriŭ *și lăsând în urma* sa fum puturos, ci tot la zece minute va luneca lin și fără larmă câte un vagon în forma unui palat. Vagónele acestea vor înainta cu o iuțélă de 150—200 km pe óră, dar nu vor deraila, de óre ce partea rótelor, ce ajunge în laturea internă a șinelor, e de 0·5 m, și de óre ce spațul dintre cele dóuĕ șine e fórte larg. Călătoria în vagónele acestea se va face după un tarif, care-ți va da putința de a trece pentru o *coróră de-a lungul* Austro-Ungarieĭ. Din Scoția până pe insula Ceylon, din London până în Peking, din Petersburg până la Capul bunei speranțe în locul trenurilor acelora mici și înguste, în carĭ sîntem așa zicênd pachetați în nisce lădițe, dar cu tóte acestea ne închipuim, că călătorim fórte comod, se vor face căĭ de fer de 10 m de largĭ și cu mai multe șine, carĭ împedecă orĭ ce derailare și face cu putință o iuțime colosală a călătorieĭ. Pe căile acestea vor luneca oteluri aranjate cu tot comfortul și printre ele câte o vilă călătóre. Acésta din urmă se va clădi din bronz de aluminiŭ saŭ din yxiŭ. Părețiĭ eĭ vor fi umpluți cu celuloid împedecătoriŭ de căldură și de recélă. Pe coperișul lor, ce va avé formă de terasă, vor fi grădină și filigorii drăgălașe. Internul vileĭ va fi aranjat în mod fórte bogat. Ea firesce că va fi provĕdută și cu țevi, carĭ vor respândi rĕcorire, când vila va ajunge prin ținuturi tropice. Vilele de felul acesta vor concede privatieruluĭ, ingenieruluĭ și negustătoriuluĭ ambulant, să se mute cu familie cu tot în orĭ care punct al uscatuluĭ de pe fața pământuluĭ, fără ca dómna să fie silită a-și părăsi locul de dolce far niente de la ferésta balconuluĭ orĭ domnul a-și părăsi bureauul. Dacă vila ajunge la jumătatea înălțimiĭ luĭ Chilimangiaro orĭ la țĕrmul insuleĭ Ceylon, ea se scóte din șinele căiĭ de fer, se împinge într'o posițiе frumósă, și după ce a petrecut câtă va vreme acolo, se întórce pe sesonul petrecerilor la London, Paris, Berlin orĭ Viena. Se înțelege de la sine, că vila acésta se póte transporta și pe năĭ de vapor pentru scurtă petrecere de vară între munții deghéță aĭ polului nordic orĭ pentru sesonul de vinătóre de chiți la polul sudic. Idea pare a fi îndrăznéță, — dar óre ómenĭ de aceia, carĭ dispun de milióne, nu călătoresc deja și în zilele nóstre în salóne, în carĭ locuesc și prânzesc și dorm după plac?

Tot cam asemenea se vor îngriji și în alte privințe de ușurarea comunicațiuniĭ.

Din o desvoltare așa de uriașă a comunicațiuniĭ va urma apoĭ o cultivare maĭ sistematică a feței pământuluĭ. Căcĭ nicĭ un sistem nu va puté să schimbe faptul, că ómeniĭ se nutresc cu grâŭ, vin, uleŭ, lapte și carne și se îmbracă cu lână, bumbac, in, cânepă și pele. Ómeniĭ vor jura pace pe câte 50 de anĭ. Așa milióne de tinerĭ, carĭ an de an trebue acum să se deprindă în arta militară, se vor puté cuprinde cu lucrurĭ maĭ de folos. Eĭ vor planta câte va milióne de eucalyptus în Mesopotamia și așa vor face din țara acésta vastă o țară sănătósă, o vor canalisa apoĭ după un plan bun, vor zidi într'însa câte va cetățĭ uriașe și o mulțime de alte cetățĭ maĭ mĕrunte și vor face, ca țara acésta să fie érăși grânariul și grădina lumiĭ. În statul acesta internațional vor muta apoĭ pe spese erariale sutele de miĭ

nu se mai amestece în politica militantă, ca nu cum va să pericliteze instituţiunile nóstre, şi acum cereţi, ca tot ei să se pună a aranja demonstraţiuni împotriva mileniului.

Asta e datorinţa Dvóstre, de cum va aflaţi necesară şi politicósă vre o demonstraţiune. Domniile vóstre nu riscaţi nimic, nu perdeţi nimic, — cel mult libertatea personală. Archiereii nostri pot risca o mulţime de instituţiuni, cari singure numai garantéză desvoltarea nóstră.

Lăsaţi dar în pace pe archiereï, lăsaţi în pace bisericile şi şcolile. Ér Dvóstre orï vĕ acomodaţi după ele, orï apoï faceţi altfel, după cum resonul Dvóstre politic vĕ dictéză.

Cereţi, ce şi cât se póte. Nu cereţi aceea, ce la nicï un cas nu se póte!

Conferinţă naţională. — La un articol al „Gazetei Transilvaniei“, în care se urgitéză, să se concheme conferinţa bărbaţilor de încredere aï partidului nostru naţional, Tribuna din 3/15 a c. rĕspunde: *„Din isvor sigur putem încredinţa pe „Gazeta Transilvaniei“, că încă de multă vreme tocmai acésta a fost şi este îngrijirea de căpetenie a dluï Dr Raţiu şi că în scopul de a se puté conchema şi consulta bărbaţii de încredere aï partidului nostru naţional s'aŭ şi făcut deja pregătirile necesare.“*

Acest comunicat organul acreditat al partidului naţional român îl recomandă spre sciinţă.

Inima ţĕrii. — Budapesta se asamĕnă din ce în ce tot mai tare Parisului în privinţa aceea, că Budapasta e Ungaria, pe cum Parisul e Franţa. De aceea e de mare interes tomul lui Körösi, în care el ca director al statisticeï comunale a Budapesteï dă deslusiri despre locuitoriï acesteia pe basa conscripţieï din 1891.

Budapesta pe la anul 1870 avea numaï 270.476 locuitori. Din numĕrarea făcută în anul 1881 aŭ resultat 355.682, din cea făcută în anul 1891 aŭ resultat deja 446.611 locuitoriï ai Budapesteï. Pe lângă crescerea acésta a decrescut relativ, adecă în percente, numĕrul catolicilor de la 72·33 % din 1870 la 64·71 % din 1891, pe când Israiliţiï aŭ crescut de la 16·6 % la 21·03 %, reformaţiï de la 4·81 % la 7·42 %, luteraniï de la 5·29 % la 5·59 %. Catoliciï adevĕrat că formézĕ deci încă şi acum maioritatea absolută a poporaţiunii din Budapesta, dar relativ decresc fórte repede, şi fiind că sînt representaţi în clasa muncitorilor în proporţie mai mare, staŭ în apoia celor alalţi şi în privinţa culturiï. Dintre 100 de analfabeţi din Budapesta cad pe catolicï 29·09, pe reformaţi 21·9, ér pe Israiliţi 20·49.

În legătură cu datele statistice e interesant raportul, ce-l fac doï misionarï presbiterianï din Anglia în organul „The scattered mission“ în Ianuariu a. c. Eï zic în raportul acela următórele:

„În 20 am ajuns în Budapesta. Budapesta e unul din punctele jidovescï cele mai interesante ale continentului. După numĕr Jidoviï aci sînt mai tarï ca în Viena, căci din 520.000 eï sînt 120.000. Comerciul şi finanţele sînt aprópe de tot în mânile lor. Abia este vre o întreprindere, carea n'aŭ pornit-o şi nu o spriginesc eï. Ĕră puterea lor politică e aşa de mare, cât de unăzï aŭ schimbat legea chiar în interesul lor. Antisemitism apert abia esistă, de şi în poporul mai necult de la sate se póte observa un anumit sentiment antijidovesc. Cât de paradoxă e acum posiţia Jidovilor în lume. Eï sînt un popor, care nu se póte numĕra între naţiuni, şi totuşi nu este naţiune pe pĕmînt, în a căreï politică Jidoviï să nu fie factor puternic. Despreţuiţi de tóte naţiunile, totuşi aŭ mare parte în guvernarea naţiunilor. — Ungaria acum se póte numi raiul jidovimii. Nu e mirare, dacă mulţi dintr'înşii se mărturisesc a fi Magiarï aşa de zeloşi.“

Sĕrbătorï liniştite. — Pe cât de mare a fost entusiasmul, când s'a sulevat cestiunea serbărilor milenare, pe atât de mare e apatia şi deprimarea generală în ajunul acestor serbărï, Înşi-şi Magiariï, carï aŭ causă de a se bucura, sînt reservaţi şi puşi pe gânduri, când contempléză miseria şi desolaţiunea, ce a produs-o în ţară domnia liberală. Bărbaţi cu idealuri mai înalte sînt daţi de o parte, ĕră cârma ţĕriï a ajuns pe mâna unor ómenï ca Bánffy, carï sînt numaï un insrtument în mâna celor ce sub pretext, că promovézĕ binele ţĕriï, formézĕ un consorţiŭ de interese materiale spre a o esploata mai uşor. Acésta nu o zicem numaï noï, ci o susţin ziarele magiare, carï nu sînt în soldul guvernului, nicï în al liberalismului jidovit. Aşa „M. Áll.“ în numĕrul din 15 Aprilie sub titlul de mai sus scrie:

„Preste dóuĕ sĕptĕmâni îşi ieaŭ începutul serbările milenare. S'ar cuveni, ca dacă nu din pregătiri, cel puţin din însufleţire să vedem ceva. Dară naţiunea acésta e deprimată, obosită, politica ingrată a obosit cu totul spiritele, pentru aceea nu cu bucurie, ci cu adevĕrată resignaţiune privese la viitoriŭ.

„Nimenï nu póte nega acéstă deprimare naţională; dóră cine are ochï, cine scie ceti în inimï, acela trebue să vadă acest indiferentism întristătoriŭ, trebue să-ï caute şi causa. Şi ce alta póte fi causa, dacă nu liberalismul, succesele înăbuşitóre de spirite ale liberalismului?

„Încurcătura situaţiunii generale, potenţarea miseriilor sociale, stricarea moralei politice, corupţia politică, tóte sînt productele liberalismului. Şi fiind că sĕrăcirea, ce vine în urma lor, a îngreunat şi câştigarea celor de lipsă la subsistinţa de pe o zi pe alta, nimenï să nu aştepte entusiasm de sĕrbătóre de la acéstă naţiune sĕrăcită, coruptă.

„Cum s'ar puté spera, ca la sĕrbătorile milenare naţiunea să se ridice din letargia sa, dacă şi în aceste sĕrbătorï voesc numaï a glorifica liberalismul cu ómenï ca Szilágyi Dezsŏ şi Bánffy Dezsŏ. Dară însufleţesce-se cineva pentru politicï, carï conduc? Represenţă eï vre un ideal mare, vrednicï sînt, să îndrepte destinul naţiunii? Să păşéscă înainte, cel ce s'ar sci însufleţi pentru Ungaria milenară sub conducerea politicilor de azi . . . şi-l vom invidia ca pe cel mai naiv spirit al globului pĕmîntesc.

„Epoca actuală depravată nu póte avé

---

de ómenï neactivi şi neproductivi, carï umplu cele alalte ţĕrï şi îngreuézĕ traiul. Regimentele acelea se vor apuca apoï de colonisarea Africeï nordice. Aci încă se vor puté aşeda apoï câte va milióne de ómenï. Dacă vor fi isprăvit şi lucrul acesta, se vor apuca de a face locuibilă Sahara săpând fântâni artesiane şi plantând atâtea sute de milióne de finicï, cât un sac de curmale, de pómele acestea dulcï şi nutritóre, s'ar face mai ieftin de cât astăzi un sac de cartofi. Apoï se vor apuca de cultivarea Americeï sudice. Vor face linii de comunicaţie pe apă şi pe uscat prin pădurile cele uriaşe, carï acoper pĕmîntul dintre rîurile Orinocco şi Maranon, şi vor lucra pĕmîntul cu tot felul de maşini agronomice electrice. Aşa vor puté apoï să trăéscă pe pĕmînt de patru zeci de orï mai mulţi ómenï de câţi trăesc pe ei astăzi.

Regimentele acelea vor săpa apoï diferite canaluri folositóre, întâiŭ şi mai întâiŭ pe cel de Panama, unde se va face locul cel mai mare de staţionare a mărfurilor din America de Nord şi de Sud, din Europa, Africa, Australia şi Asia. Se va nasce acolo o cetate a speculaţiunii şi a mamoneï, a lacomieï de averï şi a câştigului. Dar şi de la Bordeaux până la Marseille, de la Triest şi Veneţia până la Genua, de la Leith până la Glasgow, între Marea Ostică şi Marea Négră, între Marea Négră şi Marea Caspică, între Marea Négră şi Marea Persică se vor face ast fel de canaluri. Apoï se vor zidi diferite punţi uriaşe de yxiŭ. O astfel de punte se va zidi preste Canal între Anglia şi Franţa. Ea se va compune din 10 arcuri de câte 10 km răzimându-se pe stîlpi, a căror înalţime va fi cam de 200 m de-asupra apeï. Atarï punţi se vor mai clădi şi pe airia, bună óră între Italia şi Sicilia, preste Bosfor, între Spania şi Maroc, între India şi Ceylon.

Principiul reuniriï încă va aduce róde uimitóre. Căci în zilele nóstre ómenii abia sciŭ, ce însamnă a îndrepta banii, înrîurinţa, voinţa alor zecï de miï de ómenï spre acela-şï scop. Cetatea viitoriului va pune principiul acesta în praxă şi în viaţa privată. Ea se va uniforma tot mai tare după anumite regule poliţiale şi igieînice. Se vor ridica căsi uniforme cu câte 25—30 etajuri şi se vor împreuna cu punţi elegante, şi pe terasele de-asupra lor se vor aranja grădini frumóse cu filigorii şi cu cascade. Se va introduce obiceiul, ca ómenii să se cerceteze împrumutat în grădinile acestea în înălţime de 80—100 m. Stradele se vor scuti cu coperiş de sticlă în contra ploilor şi ninsorii şi se vor folosi numaï pentru comunicare în afaceri de negoţ şi de industrie. Ba cu timpul cetăţile se vor uniforma încă şi mai tare aşa, cât mai pe urmă se va puté zice, că fie care cetate va forma o singură casă uriaşă.

În viaţa zilnică şi casnică încă se vor manifesta resultatele reuniriï forţelor. Aşa se vor abroga bucătăriile private. În anul 2000 ómenii nu vor pricepe, cum în o cetate de 100.000 de locuitori odiniórā se consumaŭ zilnic de patru orï cel puţin câte 10,000 de aprinjóre în 10,000 de bucătării prin 10,000 de servitóre, pentru ca în 10,000 de cuptóre să se aprindă şi nutrésca cu mare greutate 40,000 de foculeţe, pe lângă care purcedere se perdea un capital enorm pe zidirea bucătăriilor şi a cuptórelor, pe vase, pe material de foc, pe susţinerea şi simbria bucătăreselor. Şi resultatul? Se făceaŭ toiŭ, fum şi serum, miros greŭ, lăturï, cenuşe şi multe altele, pentru ca să se fĕrbă şi frigă mâncările încet şi nu prea bine, pe când acésta o póte face cu mult mai bine, mai repede şi mai ieftin pentru cetatea întrĕgă o culină centrală cu ajutoriul electricităţii şi sub inspecţiunea cel mult a lor 200 de bucătarï.

Póte că va fi de interes pentru gospodăriţe, să-şi facă o închipuire despre ordinea de zi a lucrurilor economice în anul 2000. La 7 óre diminéţa în un cadru aplicat la pĕrete apare în litere telegrafice menuul cuprinzĕnd după abonamentul I, II şi III câte 50 de feluri de mâncări porţiunea à 10 cr. Gospodărita esaminézĕ menuul şi cu un aparat electric atinge dintr'însul mâncările acelea ale abonamentului, carï îi convin. La

sĕrbătorĭ, nu póte avé pricepere pentru evenimentele istorice înălţătóre de suflet. Tótă gloria, tot idealismul trecutuluĭ măreţ este un concept fără valóre înaintea generaţieĭ, care a percurs până în capet liberalismul străformat în utilitarism.

„Dóuĕ sĕptĕmânĭ ne despart de serbătorile oficióse. Óre puté-va serba o ţară enervată, o societate, ce a pornit spre descompunere? Pustietatea înfiorătóre a dispoziţieĭ generale dă rĕspunsul. Şi rĕspunsul acesta sună aşa: Nu!“

Tabloul, în care ni-se presentă aci stările actuale din patria nóstră în ajunul serbărilor milenare ale naţiunii magiare, e destul de posomorît, şi trebue să recunóscem cu adevĕrată părere de rĕu, că el corĕspunde cu fidelitate realităţii. Naţionalităţile nemagiare simţim cu mult maĭ greu de cât Magiariĭ miseriile vieţiĭ de stat, cu atât maĭ virtos, că favorurile, în carĭ se împărtăşesc Magiariĭ, nóuĕ ne sînt denegate. Unica mângâere ne este, că noĭ nu purtăm vina la nimic. Pe cale artificială am fost daţi la o parte şi desconsideraţi, éră ceĭ ce ne-aŭ desconsiderat, s'aŭ dovedit incapabilĭ de a conduce ţara la prosperare şi înflorire.

Revistă bisericescă.

Din Patrie.

Societatea catolică a Sfîntuluĭ Ştefan şi-a ţinut în 16 a c. a 43-a adunare generală, la care aŭ luat parte maĭ mulţĭ membri aĭ episcopatuluĭ catolic şi aĭ aristocraţieĭ înalte, pe cum şi alţĭ bărbaţĭ catolicĭ distinşi. Primatele Vaszary în cuvîntul de deschidere accentuéză, că sciinţa şi prosperarea materială, după carĭ nisuesce azĭ omenimea, aŭ puţin preţ, dacă ajungerea lor se întîmplă prin negligarea culturiĭ religióse-morale. Decĭ când nisuim după sciinţa omenéscă, să ne însuşim şi sciinţă luĭ Isus Chistos, care nu nimicesce, ci iluminéză sciinţa omenésră.

Sinódele diecesane ale bisericiĭ gr. or. române s'aŭ deschis în Sibiŭ, Arad şi Caransebeş în Dumineca Tomeĭ.

Congresul bisericiĭ sêrbescĭ pe cum anunţă ziarele din Pesta, nu se va convoca nicĭ în anul acesta. Br. Bánffy nu a fost mulţămit cu resultatele conferinţeĭ, ce a convocat-o în Budapesta, pentru aceea nu împlinesce dorinţele Sêrbilor de a li-se concede sinod.

În şedinţa din 11 a c. a conventuluĭ general al bisericiĭ ev. reformate transilvane a erupt pe faţă neînţelegerile între Aiudenĭ şi Cluşenĭ. Ceştĭ din urmă în frunte cu superintendentul Szász Domokos aŭ ridicat un frumos seminar teologic în Cluş, dară nu aŭ cu ce-l susţiné. Acum aŭ voit, să mute teologia calvină de la Aiud la Cluş, şi din averile eĭ să susţină noul seminar. Aiudenĭĭ s'aŭ opus din tóte puterile, éră preşedintele n'a admis la desbatere cestiunea acésta.

Roma.

În prima zi de Paschĭ Sfinţia Sa Leo XIII a celebrat s. liturgie în capela Sixtină fiind de faţă preste 1200 de persóne din clasele cele maĭ înalte italiane şi străine.

În 10 a sosit în Roma episcopul de Limoges (Franţa) în fruntea uneĭ cete numĕróse de peregrinĭ francezĭ, carĭ pretutindenea aŭ fost întîmpinaţĭ cu deosebită simpatie.

În 11 Papa a primit în audienţă pe trimisul rusesc Gorski, care probabil va fi cercat, să statorescă modalitatea, după care să fie representat Pontificele Roman la încoronarea Ţarului.

Franţa.

Cabinetul Bourgeois a mărit cele maĭ multe posiţiĭ ale budgetuluĭ, numaĭ posiţia referitóre la cultul bisericesc a scărit-o cu 716,000 frcs. Din 1878 maĭ pe fie care an se reduce budgetul cultelor cu cate va sute de miĭ de frcs. Maĭ semnificativ este, că numaĭ faţă de biserica catolică, a cărei averĭ le-aŭ secularisat cu obligamentul de a o provedé cu cele de lipsă, e statul avar. La puţiniĭ protestanţĭ şi la Israiliţĭ statul le vine în ajutor cu sume destul de considerabile. Francmasoniĭ, carĭ aŭ puterea în mână, numaĭ de biserica catolică se tem şi o urĕsc, şi de aicĭ se esplică tot lucrul.

Bulgaria.

Prinţul Ferdinand, pe cum se vede, nicĭ după jertfirea luĭ Boris nu are fericirea (!) de a-şĭ depune omagiile la piciórele Ţaruluĭ. Acesta maĭ pretinde, ca Bulgariĭ să se supună din noŭ patriarchuluĭ ícumenic din Constantinopol, şi să înceteze schisma bulgară. Esenţa schismeĭ zace în organisaţia naţională a bisericiĭ bulgare şi în posiţia specială, ce o are esarchul bulgar faţă cu patriarchul icumenic. Poporul bulgar fără deosebire de partid négă esistenţa schismeĭ şi declară, că în interesul patriarchuluĭ nicĭ nu va abzice de autonomia bisericéscă. Bulgariĭ privesc în patriarchul icumenic un organ al intereselor şi aspiraţiunilor paneline, pe cum a şi fost el în decursul celor 500 de anĭ aĭ domniriĭ turcescĭ. Atitudinea resolută a poporuluĭ bulgar în afacerea împăcăriĭ cu patriarchul arată, că pretensiunea ţaruluĭ nu se va realisa, şi ţarul va rĕmâné şi în viitor rece faţă de Bulgarĭ şi maĭ ales faţă de Ferdinand, care nu e în stare, să-ĭ înduplece la împăcare. Raporturile dintre Rusia şi Bulgaria nu aŭ devenit intime nicĭ prin jertfirea luĭ Boris, căcĭ colosul de Nord nu se mulţămesce cu jertfirea unuĭ prunc nevinovat, ci aştéptă sacrificiĭ nóuĕ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Sâmbătă s'a terminat desbaterea generală asupra budgetuluĭ ministeriuluĭ de agricultură, éră Lunĭ s'a început desbaterea specială tot cu rĕcéla şi lipsa de interes de maĭ înainte.

Marţĭ la posiţia colonisărilor Ugron se declară în contra fideicomiselor şi latifundiile nu le póte aproba nicĭ din punct de vedere economic. Posesoriĭ latifundiilor sînt numaĭ usufructuariĭ pămîntuluĭ şi pentru aceea nicĭ nu pórtă grije de el ca adevĕraţiĭ proprietarĭ. Asemenea provócă resens şi împrejurarea, că dominiile statuluĭ se esarendéză numaĭ în complexe marĭ la întreprinzĕtorĭ marĭ, carĭ apoĭ le subarendéză cu preţurĭ maĭ marĭ. Maĭ zice, că prin efeptuirea înţeléptă a colonisăriĭ s'ar puté resolva şi cestiunea de naţionalitate, de óre ce este cunoscut, că agitaţiunile naţionalistice sînt maĭ marĭ în acele ţinuturĭ, unde e maĭ mare şi miseria. Dacă se va purta grije, ca Ardélul să-l ocupe magiarimea, fie şi pe calea colonisăriĭ, în acel moment va fi încetat şi cestiunea ardelénă.

Ministrul Daránvi e consciŭ de importanţa colonisărilor, acum însĕ află de consult, să aştepte, până se va vedé succesul colonisăriĭ deja făcute.

Marţĭ s'a terminat desbaterea spe-

---

12 óre, timpul dejunuluĭ, şi la 5 óre după amézi, timpul prânzuluĭ, sună un clopoţel în un scrin. Gospodărita deschide scrinul, ĭea dintr'însul blidele cu bucate, cele alalte blide şi fărfurĭĭ de masă şi le aşédă pe masă. În scrin le-a adus electricitatea. După dejun şi după prânz gospodărita adună de pe masă tóte, le pune în scrin şi-l închide, şi ele dispar în acela-şi mod misterios, în care aŭ venit. — Ce lucru simplu! Ast fel fiesce care gospodăriţă scie tot de una până la un cruceriŭ, cât speséză pentru mâncarea zilnică, stăpânul nu se maĭ tânguesce, că mâncările n'aŭ succes orĭ aŭ prea întârziat, locuinţa nu se murdăresce. — Dar atuncia ce vom sci face cu vremea? vor întreba póte unele económe bune. Ele nu se gândesc la aceea, că strămóşele şi móşele lor încă eraŭ aprópe să despereze, că nu vor maĭ avé să tórcă şi să ţese ele tóte albiturile familiei, nu vor avé să cócă pâne o dată orĭ de dóuĕ orĭ pe sĕptĕmână şi să aranjeze din când în când câte o spĕlare generală de rufe. Femeile tot de una sciŭ, să se cuprindă cu multe orĭ cu puţine. — De altmintrea în casele din anul 2000 firesce că nicĭ vorbă nu maĭ pote să fie despre o monstruositate ca spĕlarea de rufe. În 2000 lucrul acesta va fi un anacronism deja şi numaĭ din causa, că ómenĭĭ vor purta toţĭ albiturĭ de hârtie. Ciubĕraşele, în carĭ se spală în zilele nóstre rufele, şi férĕle de călcat le vor plăti fórte bine neguţătorĭĭ de anticităţĭ.

Unĭĭ din cetitorĭ cetind acestea vor surîde cu necredinţă şi pe auctor îl vor privi de un fantast. Dar ce ar fi zis orĭ şĭ-ar fi gândit un cive liniştit de acum sînt o sută de anĭ, dacă óre cine ĭ-ar fi spus, că preste o sută de anĭ ómenĭĭ vor călători în trenurĭ lungĭ mânate cu putere de vapor şi călătorind aşa vor ajunge de la Berlin la Roma în 48 óre, şi că pe năĭ mânate asemenea cu putere de vapor vor trece în timp de o sĕptĕmână din Europa în America, că în cetăţĭ vor umbla pe strade carĕ mânate de electricitate, ba că omul se va pune pe un aparat cu dóuĕ róte şi-l va mâna aşa de repede, cât nu va fi cal, care să ţină rost cu el, că pe un drot ómenĭĭ îşĭ vor scrie unul altuia orĭ vor conversa din depărtările cele maĭ marĭ, că în fiesce care zi ómenĭĭ din marginea cea maĭ apusană a Europeĭ şi din America vor ceti în foĭ, ce s'a întîmplat cu câte va óre maĭ înainte în Sina şi în Ĭaponia ş. a. m. d.? — Omul véculuĭ al 18-lea curteneţ fiind n'ar fi zis nimica, dacă ĭ-aĭ fi spus bazaconiile acestea, dar ajungênd a casă te-ar fi judecat zicênd soţieĭ sale: „Pagubă de omul acela. El tot de una era de înţeles, dar acum i-s'aŭ cam smintit crerĭĭ. Aşa o păţesce, cel ce-şĭ bagă nasul în norĭ voind, să scie firea fulgerului. Se vede, că fulgerul ĭ-a cam pîrlit crerĭĭ.“

cială a budgetului de agricultură, éră Mercurĭ s'a început desbaterea generală asupra budgetului ministeriului de finanțe.

La desbaterea budgetului ministeriului de finanțe Molnár József arată, că clasa agricolă este preste mĕsură apĕsată cu tot felul de dări, cari ar trebui să se reducă fără amânare. E scandal, ce se întîmplă cu administrarea dării comunale. Din darea de consum pentru spirituóse statul incasséză 50 milióne, ceeea ce face 3 fl. pe cap. E condamnabilă procedura de a esarenda regalele din câte un comitat numai la aceea-şi persónă, prin ce se aşédă în comitate câte un despot în persóna arendatorului, cari pe lângă cele 70 milióne, ce le dau la stat, mai înfundă 40 milióne fl. în buzunarele sale. Wekerle a tradat mare superficialitate, când a început cu reforma valutei, care nicĭ de cum nu a succes, neputêndu-se procura aurul de lipsă.

Comisiunea parlamentară pentru determinarea quotei în şedinţa ţinută Marţi a pertractat nunţiul comisiunii austriace, prin care se pretinde ridicarea quotei pentru Ungaria la 42·50%. Comisiunea ungară considerând situaţiunea economică a Ungariei s'a declarat pentru susţinerea quotei de până acum.

Joi s'a şi terminat desbaterea generală a budgetului ministeriului de finanțe şi s'a început desbaterea specială. Deputaţii guvernamentali, ca să nu se amâne desbaterile, nu se insinuă la cuvînt, ci numai votézá.

Anglia.

În Africa sudică éră a erupt răsboiu între armata angleză şi locuitorii din provinţa Matabele. În luptele de până acum Anglezii aŭ ieşit învingĕtori, dar aŭ suferit perderi considerabile.

La întrevenirea ambasadorului anglez din Constantinopol guvernul turcesc a declarat, că iradéua, pe basa căreia aŭ fost provocaţi străinii, să părăséscă Asia mică, nu intenţionézá alungarea misionarilor anglicani, ci a individilor, cari ieaŭ parte la agitaţiunile revoluţionare.

Italia.

Împĕratul şi împĕrătésa Germaniei în călătoria lor prin Italia aŭ cercetat în 11 a. c. şi Veneţia, unde aŭ fost întimpinaţi de către regele Umberto. Întîlnirea a fost cordială, éră primirea din partea cetăţenilor cât se póte de solemnă. Întîlnirii domnitorilor oficios i-se ascrie numai caractĕr privat, dară ea are şi însemnătate politică. Părechea domnitóre germană a folosit ocasiunea călătoriei spre a mângâia Italia în urma catastrofei de la Adua şi spre a-i dovedi, că acea catastrofă nu a slăbit întru nimica întreita alianţă.

Din Africa vin sciri îmbucurătóre pentru Italiani. Dervişii aŭ fost siliţi, să se retragă de la Tucruf şi Gelasit cu perderi mari. Óstea regelui Menelic este la Antalo. La retragere a suferit mult din partea poporaţiunii indigene, care a atacat transportul de proviant şi a desarmat şi ucis pe ostaşii rĕmaşi în urmă.

Meditaţiuni

asupra stărilor din provinţa bisericéscă gr. cat. română de Alba Iulia Făgăraş.

(Continuare.)

Misiunea principală a scaunului mitropolitan este susţinerea unităţii solidare în întregul corp moral al provinţei mitropolitane, unitate în simţiri, cugete şi fapte. Înainte de tóte trebue să fie uniţi cu legătura canonică a sufraganeităţii toţi episcopii dieceselor sufragane cu mitropolitul, care o prescrie fórte frumos şi precis Bulla papală „Ecclesiam Christi“ din III Kalendas Decembris 1853. Unitate nu numai în credinţă, ci unitate în rit, disciplină şi administraţie, unitate în crescerea clerului tinĕr în seminare, identitate în modalitatea administrării fondurilor diecesane de tóte plesele, unitatea solidară în conducerea institutelor culturale clădite din sudóre românéscă, solidaritate şi identitate în tóte interesele şi unitate şi solidaritate în lupta în contra inimicilor bisericii şi némului nostru, a cărora numĕr e legion, o ast fel de unitate solidară, cât pe cum Capii celor trei diecese sufragane, aşa şi întregul cler să fie unit întru tóte cu suflet şi inimă de focolariul mitropoliei, de Blaş.

Dar óre de un restimp cam lung apreţiézá-se după momentositatea recerută şi pretinsă în mod imperativ de viitoriul şi înflorirea întregii provinţe mitropolitane acest spirit al solidarităţii cu centrul, cu focolariul comun Blaş, orĭ se apreţiézá Scaunul mitropolitan numai de un for de apelată în cause procesuale de ale privaţilor, bună óră cum era odiniónră Strigonul? Durerea durerilor! că nu numai nu este condus în agendele sale clerul întregii provinţe mitropolitane de spiritul solidarităţii dictat şi prin legătura ierarchală, ci se vatĕmă legăturile unităţii în mod fórte simţit şi pregnant de urmări daunăcióse parte şi până acuma simţite, parte neprevĕdute pentru clerul şi poporul român. Şi óre cine va fi rĕspundĕtoriŭ înaintea posterităţii, şi la judecata cea din urmă cum vor sta faţă în faţă cu umbrele clarificate ale marilor Archierei, cari aŭ apĕrat în sinul lor sguduit de furtune clenodiile scumpe ale bisericii şi némului nostru, religiune, rit, limbă şi datini strămoşesci, — cari saŭ din nepăsare s'aŭ din interes nesocotesc sfînta legătură a unităţii şi solidarităţii în corpul moral al provinţei nóstre mitropolitane? Ceĭ cari conduc biserica, nu e iertat, să aibă alt motor al faptelor sale de cât prosperitatea temporală şi salutea eternă a celor conduşi printr'înşii. De şi „exempla sunt odiosa“, totuşi să-mĭ fie iertat a înşira unele spre comprobarea aserţiunilor mele.

Nu este unitate în rit, pentru că de şi actul sfinteĭ unirĭ încheiate cu biserica Romei ne garantézá dreptul de a susţiné ritul şi disciplina s. Biserici grecescĭ orientale, totuşi acela se alterézá. Orĭ nu e vătĕmarea frapantă anticanonică lăpĕdarea limbii nóstre române din s. Liturgie şi obtruderea limbiĭ străine în locul aceleia? Orĭ dóră se scusă ceĭ pĕcătoşi cu aceea, că uitând credinciosul popor limba sa română nu ar pricepe cultul divin? Óre catolicii de ritul latin pentru ce nu lapĕdă limba latină din liturgie, ba nicĭ din rituał, pentru că aceea de loc nu o pricepe poporul, ba nicĭ partea mare a inteligenţeĭ? Şi óre cu a cui autorisare se scóte din biserica română limba poporuluĭ, ce a supt-o cu laptele mameĭ sale? Şi cine pórtă vina, că şi-a uitat poporul român limba sa în unele părţi aşa, cât acuma numai s. Liturgie şi predicaţia în limba străină o înţelege? Preoţii cei pĕcătoşi, cari aŭ condus pe rînd acelea turme nefericite, cari de dragul alor óre câţi va nădrăgari renegaţi aŭ început a conţiona în limba străină mai întâiŭ la înmormîntări, după aceea în s. biserică. Aspră va fi judecata acestor păstori necredincioşi în ziua cea înfricoşată. Dacă aceşti năimiţi ar susţiné legătura cu focolariul Blaş, cu centrul unităţiĭ, nu ar fi alunecat la crima mortală de a călca în picióre cel mai scump tesaur al bisericiĭ şi némului nostru, adecă limba şi ritul. Orĭ nu sciŭ dînşiĭ, că în limba sa trăesce fie care neam, şi până atunci trăesce, până când are limba? Apoĭ nicĭ un poporan de al lor nu s'a născut cu limba străină în gură; pentru ce nu şi-aŭ condus şcóla în spirit şi limbă românéscă, că în şcólă se cresce poporul şi din sînul eĭ se predă bisericiĭ?

Nu este unitate în spiritul educaţiuniĭ clericale seminariale, pentru că câte seminare, atâtea metode: în unul domnesce limba română ca limbă poporală a bisericiĭ gr. cat. rom., în altul limba propuneriĭ e cea latină; în diecesa Oradeĭ marĭ se cresce tinerimea clericală în seminariul catolic de ritul latin, unde sînt adănaţi tinerii cu spiritul magiarismului şi sînt huĭduiţi şi persecutaţi, când cutézá a arĕta celea mai inocente semne de spirit naţional român. Şi ce urmare tristă are acéstă crescere a clerului? Aceea, că limba de conversaţiune a clerului român din diecesa Oradeĭ marĭ, dacă ieşe în cura animarum, e cea magiară, — onóre escepţiunilor, dar „rari nantes in gurgite vasto“, — ba limba familiară în casele preoţilor e cea magiară aşa, cât sucrescenţele, mai vîrtos fiĭcele, numai după ce ajung la etatea de 10—12 anĭ, îşi însuşesc din şcolile române de fetiţe limba română, care a trebuit să o sugă cu laptele maĭcelor şi să o învete de pe buzele lor. Dar óre câte foĭ române se cetesc de către clerul român din acéstă diecesă? „Unirea“ în câte esemplare se spedézá, până când „Magyar Állam“ nu lipsesce de pe masa nicĭ unuĭ preot român? Spre a magiarisa pe Românii din părţile acestea, nu trebue să se opintéscă aşa tare şovinismul domnitoriŭ, când însu-şi clerul român şi familiile aceluia îi daŭ ajutoriŭ. Óre aceşti năimiţi cum vor da samă la judecata cea din urmă despre turmele rĕscumpĕrate cu sânge dumnezeesc, pe cari le-aŭ tuns şi muls şi le-aŭ condus la păşuni călbejitóre? Cu ce conscienţă sufletéscă mâncă acestĭ preoţi prescura frĕmîntată cu sudóre românéscă?

Ba nu este unitate nicĭ în una şi aceea-şi diecesă. Diecesa Gherleĭ se subîmparte în patru părţi, adecă Ardeléna, districtul Năsĕuduluĭ, Ungureană saŭ Marmaţiană şi Selăgeană. Acéstă subîmpărţire e representată şi în seminariŭ în gremiul clerului tinĕr; spiritul separatismului, dacă nu al ureĭ, domnesce între dînşii după părţile dieceseĭ: teologul din părţile Marmaţiane şi Năsĕudene încă ca alumn al seminariului e consciŭ despre dreptul nedisputabil, că după absolvarea cursului va fi aplicat conform nasceriĭ saŭ în district, saŭ în Marmaţia; ceĭ născuţi din Ardeal şi Selagiŭ se mai aplică şi mestecaţi. E lucru sciut, că Marmaţia şi ţara Oaşului e locuită de popor curat român.

şi ce să vedi? Clerul, care-şi arógă drept ereditar la acelea parochii grăsuţe, a introdus limba magiară în familiile preoţescĭ — onóre escepţiunilor — aşa, cât am vorbit cu fiica unuĭ protopop, carea a declarat: „Nem tudok oláhul!“ şi fiiĭ preoţilor numaĭ ca clericĭ primiţĭ în seminariŭ învaţă limba română. Dacă s'ar dirîma acest zid chinezesc, şi ar avé intrare în acele părţi şi preoţi născuţi în părţile ardelene şi selägene, s'ar mai curăţi orizonul vieţii sociale de miasmele infectate, şi ĭ-ar prinde ruşinea pe aceĭ preoţi, carĭ înşi-şi aŭ luat asupra sa misiunea magiarisăriĭ fată de acel popor român verde ca stejarul codrilor, care nu scie nici o bóbă unguresce. Se obiecţionézá, că nu se póte amalgamisa diecesa, până când fondurile părţilor ardelene ale dieceseĭ nu se vor ridica până la nivelul celor ungurene. Dar pentru ce nu se ridică de atâta vreme, de când s'a înfiinţat diecesa Gherleĭ, adecă de 40 de anĭ? O parte din fonduri după proporţiunea parochiilor cu ocasiunea dismembrăriĭ de către diecesa Făgăraşuluĭ o aŭ adus parochiile Gherlane cu sine, ér de atunci contribue clerul în fie care an, şi încă la fondul viduo-orfanal de un şir de anĭ câte 4 fl., ér preoţii căsătoriţi cu fiice de mireni orĭ din altă diecesă câte 200 fl. Unde sînt banii? Pentru că o sermană preutésă văduvă de rămâne cu 12 orfani, numaĭ 40 fl. pensiune capětă, de şi cu mult mai numeróşi sînt preoţii văduvĭ, de cât preutesele văduve.

Nu este uniformitate în manipularea fondurilor diecesane. Diecesa Gherleĭ manipuléză banii fundaţiunilor prin acordarea de împrumuturĭ privaţilor, cea mai necorespundĕtóre manipulare fată de banĭ fundaţionalĭ, pe cum documentéză esemplele; pentru că în diecesa Gherleĭ mai an aŭ fost 14.000 fl. interesele restante ale fondului viduo-orfanal neincassate de la privaţi. Cum stăm azi, nu nu scim, că de doĭ anĭ raţiociniĭ detaiate despre fondurile diecesane nu s'aŭ dat. Cea mai potrivită manipulare a banilor fondurilor diecesane ar fi prin oficiul casselor centrale organisând în gremiul fie cărei diecese. Ar fi consult a se depune banii la institutele de credit şi de economiĭ românescĭ, pe cum se practisézá în diecesa Oradeĭ marĭ. Pentru conducerea şi supraveghiarea afacerilor fondurilor diecesane ar fi de necesitate imperativă a se constitui comitete mixte strătătóre din membriĭ veneratelor capitule şi din representanţiĭ clerului estraneŭ în proporţiune numerică egală, care comitet cel puţin de dóuĕ orĭ într'un an să se adune în gremiul dieceseĭ şi să percurgă în detaiŭ tóte lucrările de manipulare, şi cu finea fie cărui an să se dea clerului raţiociniŭ specific revĕdut şi aprobat despre starea activă şi pasivă a fondurilor. Cum că membriĭ capitulelor nu sînt destulă garanţă de siguranţă întru manipularea fondurilor, documentéză esemplele întîmplărilor daunóse pentru fonduri, a căror amintire e odióşă. Deslegarea acesteĭ cause nu mai sufere amânare.

(Va urma.)

Noutăţi.

Din diecesa Lugoşului. On. *Corneliŭ Iubaş* fost paroch în Zorlenţul mare fu strămutat în aceea-şi calitate la *Scéii* în districtul vicarial al Haţeguluĭ.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. On. Dómnă *Iuliana Habor,* preotésă vĕduvă în Lugoş, nepóta Reverendissimuluĭ Petru Pop vicar capitular, a binevoit a dărui bisericiĭ parochiale-catedrale gr. cat. din Lugoş un mĕsaiŭ de borangic brodat frumos pre mormîntul Domnului în preţ de 20 fl., o perină tot pentru s. mormînt anume lucrată de dînsa în preţ de 10 fl. şi un acoperemînt roşu cu brodăturĭ de mĕtasă în preţ de 20 fl. tot prin dînsa lucrat. — Cu ocasiunea ss. Paseĭ poporanul *Gligoraş Murĕşan* din Chimitelnic a dăruit bisericiĭ nóstre de acolo 66 fl. pentru cumpĕrarea unuĭ clopot noŭ, ér *Maria Moldovan a luĭ Pavel* a dăruit un stichar frumos în preţ de 8 fl.

Dar generos. Aflăm cu viuă plăcere, că Il. Sa domnul inspector regesc de şcóle din Szolnok *Iuliŭ Bardoşi* la meritele, ce şi-le-a câştigat pentru institutele nóstre culturale din Blaş, a mai adaus dăruind pe sama Seminariuluĭ Vancean ai tinerimiĭ studióse din Blaş colecţiunea mapelor speciale ale comitatelor din Ungaria şi mai deunăzi vre-o 50 de pomĭ nobilĭ pentru grădina de pomĭ a numituluĭ seminar. Fapta generosuluĭ bărbat nu are lipsă de laudele nóstre: ea vorbesce de sine. Aceea, ce noĭ dorim, este, ca fapta acésta să afle cât maĭ mulţi imitătorĭ. Dacă am contribui fiesce care cu ce putem la institutele nóstre, am arĕta alte resultate de cât cele de până aicĭ.

Adunări poporale. Partidul poporal va aranja în 22 a. c. dóuĕ adunări poporale, anume în Érsekujvár şi în Nagy-Kanizsa, în carĭ se va desvĕli programul partidului şi se va urgita revisuirea legilor politice-bisericescĭ.

Un sacrilegiŭ înfiorătoriŭ s'a întîmplat Duminecă în Szolnok. Patru studenţi de la gimnasiul de stat de acolo intrând în biserică aŭ luat s. Cuminecătură. Pe când se depărtaŭ din biserică aceĭ tinerĭ perduţi, l-a întîmpinat preotul Karkarecz, căruia i-a fost bătĕtor la ochĭ risul şi purtarea lor neruşinată. Spre surprinderea sa preotul vede, că unul din ceĭ 4 tinerĭ scuipă, şi în scuipat era s. Cuminecătură. Preotul, spre a nu fi călcată s. Cuminecătură de trecĕtorĭ, a trimis pe clopotar după un antimis luând cuminecătura scuipată de către tinĕrul decăduţ. Preotul îndată ce a vĕdut profanarea înfiorătóre, a oprit pe tineriĭ blasfemĭ şi a constatat, că sînt studenţi de a VI-a clasă de la gimnasiul de stat din Szolnok, din acea clasă, în fruntea căreia stă profesorul Posch, declarat nu de mult ca neconfesional. Cu câteva zile maĭ înainte, pe când ducea un preot catolic s. cuminecătură la un morbos, doĭ studenţi din clasa profesoruluĭ Posch s'aŭ purtat în mod nedecent faţă de s. cuminecătură, şi unul din eĭ a zis: „Dumnezeul acesta nu mi-s'a recomandat, prin urmare nu sînt dator, să-l salut.“ Purtarea şcolarilor profesoruluĭ ateŭ Posch aŭ scandalisat chiar şi pe ministrul Wlassics. Vom vedé, ce mĕsurĭ va lua faţă de profesorul, a cărui neconfesionalitate a justificat-o în parlament.

Scandal cu ocasiunea procesiunii de la Paseĭ. În Şopron pe când făceaŭ romanocatoliciĭ procesiunea religiósă prescrisă, „Înviarea Domnului“, judele de la tribunal Havas Lajos sta cu pĕlăria pe cap. Birjarul Wagner scandalisat i-a aruncat pĕlăria de pe cap. Judele a acusat pe Wagner la poliţie. Ţinându-se pertractarea, Wagner nu recunósce, că el ar fi luat pĕlăria de pe preţiosul cap al judeluĭ Havas, ér acesta nu póte dovedi prin niciun martor vinovăţia luĭ Wagner.

Insultarea religiuniĭ. În 1 Ian. a. c. s'a întîmplat în Budapesta o insultare a cultului religios. Anume pe când preotul catolic îndeplinia serviţiul divin la o înmormîntare, doĭ tinerĭ beţi l-aŭ conturbat intonând cântece de jos. Întrevenind poliţia, conturbătorii aŭ fost arestaţi şi daţi pe mâna justiţieĭ. La pertractarea din 14 a. c. eĭ aŭ fost osîndiţi pentru insultarea religiuniĭ la câte 100 fl. amendă pe basa §. 190 a cod. pen.

Procese police. Ziarul „Dreptatea“ din Timişóra a avut şi a dóua serie de procese. Saria acésta s'a pertractat Joi. Redactorul responsabil Dr G. Candrea, care înainte de a i-se înmanua actul punerii sub acusă a trecut în România, a fost condamnat la doĭ anĭ temniţă de stat şi o amendă în banĭ de 1450 fl. şi la suportarea speselor procesuale în sumă de 200 fl. Banii toţi se subtrag din cauţiunea foiĭ. Motivul verdictuluĭ e agitaţiune în contra naţiuniĭ magiare şi în contra auctorităţilor. — Pentru demonstraţiuni în contra statului tribunalul din Alba Iulia a condamnat Vineri pe 14 Românĭ la carcer de câte 4 ziie până la 2 luniĭ. Îndulciri pentru serbările milenare!

Revolverjurnal. În Ianuar a. c. Samuel Koch, redactorul dela revolverjurnalul „Politische Blätter“ din Viena, s'a presentat la un călugĕr bĕtrân de preste 70 de anĭ şi ĭ-a arĕtat deja cules un articul, în care bĕtrânul monach este acusat de adulteriŭ. Jupânul Koch Samuel a poftit 600 fl. spre a nu publica articlul insultător. Bĕtrânul călugĕr, în loc de a se lăsa a fi terorisat prin apucătura mişelescă a luĭ Koch, l-a dat pe mâna justiţieĭ, care covingêndu-se despre mişelia luĭ l-a condamnat la treĭ anĭ de temniţă.

Serbările iubilare ale „Românieĭ June“ aŭ succes deplin. Universitariĭ din Budapesta, Cluş, Gratz şi Cernăuţi, pe cum şi ceĭ din Bucureşcĭ şi Iaşi aŭ fost representaţi prin deputaţiuni la serbările colegilor lor din Viena. Asemenea aŭ luat parte la serbări maĭ mulţi din foşiĭ membri aĭ societăţii academice „România Junĕ“, pe cum şi alte persóne distinse.

Pĕcatele cărţărieĭ. „Fejérmegyei Napló“ scrie, că şi membrul casineĭ ţĕriĭ dr Kosztka, care a demascat pe jucătoriĭ de cărţi Daniel şi Babó, încă îşi are pĕcatele sale în cărţărie. Anume în anii trecuţi Kosztka a rĕmas dator din cărţi luĭ Tamásffy Gyula 4 fl. Când acesta şi-a pretins banii, Kosztka l-a insultat. De aicĭ a urmat duelul, a cărui jertfă a căduţ Tamásffy. Wekerle preşedintele „Casineĭ ţĕriĭ“ a început mişcarea pentru eschiderea jocurilor hasarde din salele casineĭ. Cu greu fi va succede luĭ Wekerle aşa ceva.

Jidovimea în şcolile din Prusia. Jidovimea nu numaĭ la noĭ, unde este ca şi al doilea Canaan, inundéză şcolile mediĭ şi superióre, ci şi în Prusia, în mijlocul poporuluĭ cult german. După datele statistice ale ministeriuluĭ prusian de instrucţiune din tinerimea de la şcolile medie 66% sînt protestanţi, 26% catolici şi 8% Jidanĭ. Spre a înţelege aceste date trebue să scim, că din poporaţiunea întrégă Jidovii fac numaĭ 1 2%. La universităţile prusiane frecuentéză 80.86% protestanţi, 14.75% catolici şi 4.39% Jidanĭ. Dacă numeriĭ aceştia se aduc în raport cu numĕrul poporaţiuniĭ din oraşele, unde sînt universităţile, atunci pe 29 catolicĭ vine un universitar catolic, tot pe 10 protestanţi unul protestant şi tot pe 3 Jidanĭ unul Jidan.

Ploe de decoraţiuni. Din incidentul umblăriĭ principeluĭ bulgar prin Constantinopol sultanul a trimis decoraţiuni tuturor ministrilor bulgarĭ, pe cum şi unor deputaţi şi oficialĭ de rang maĭ înalt. Cu de acestea se şi fericesce Bulgaria.

Tunuri automate. Ziarul „France“ anunţă, că ministrul francez de răsboiŭ va cere un credit de 470 milióne frcs pentru a introduce la artilerie tunuri de calibru noŭ, carĭ se descarcă fórte repede şi încă aşa, că prima descărcătură se întîmplă ca de comun, ér cele alalte urméză automatice. Frumos înaintéză civilisaţiunea în mijlócele de a stînge vieţi omenescĭ.

Vinul falsificat şi razele luĭ Röntgen. Fisicul Marchand din Bordeaux a fotografat cu radele X. maĭ multe vinurĭ falsificate, şi în tóte fotografiile s'aŭ vĕdut maĭ multe puncte negre, pe când la fotografarea vinurilor naturale aŭ lipsit punctele acelea. Descoperirea acésta va face, să crescă preţul vinului natural, scăduţ prin concurenţa vinurilor falsificate.

Cas de mórte. *Ioan Samoilă* preot deficient în *Cacova Iareĭ* din districtul protopopesc al Indolului a repausat în 28 Martie în al 84-lea an al vieţiĭ şi al 59-lea al preoţieĭ sale.

În veci amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice
și diferite alte minciuni.

(Continuare.)

Apusul trebuia apoi să se simțéscă respins și prin absolutismul împeraților bizantini, care nu respecta dreptul altuia, supunea capriciurilor unui singur om averea, libertatea, onórea și viața civilor, făcu pe sama rĕsăritenilor din fățărie și din dejosirea lor o legе și cuprindea cu brațe de fer afacerile bisericesci întocmai ca și pe cele lumesci. Autocrații din Bizanț începênd deja de la Constantin erau cuprinși mai mult ori mai puțin de mania de a teologisa; mulți dintr'înșii au persecutat pe învĕțătorii cei mai mari ai bisericii începênd de la s. Atanasiu și până la s. Maxim, s. German și s. Nicefor; edicte dogmatice formale au publicat împerații Basilisc, Zeno, Iustinian, Eracliu, Leo III; de multe ori au pus voința sa în locul canónelor și au pretins pe sama sa o veneraținne aprópe idoloiatrică. Cesaropapismul împeraților și ambițiunea patriarchilor au subsăpat ordinea ierarchică, atîrnarea episcopilor de la mitropoliți și a mitropoliților de la patriarchul s'a făcut servilă, episcopatul cel laș și fără de caracter s'a corupt cu desevârșire, și escepțiile se făcură tot mai rare. Patriarchul era un despot preste episcopi, dar cu cât se obicinuia mai tare a deprinde despotism față cu subalternii sĕi, cu atâta era el mai atîrnătoriu de la voința împeratului, cu atât mai tare se făcea el unélta puterii împerătesci nețĕrmurite, carea absorbia tóte. În puterea împerătéscă afla patriarchul spriginul cel mai de frunte pentru desvoltarea și potențarea puterii sale și fără de puterea împerătéscă nu putea să mai dobîndéscă nimica; el trebuia deci să servéscă politicii puterii împerătesci. Acesta a fost bizantinismul, cel ce se întăria din ce în ce tot mai mult. Îndată ce ar fi succes deci a delătura și restul cel mai de pe urmă al influinței papale, în dată trebuia să se pérdă de o dată și ori ce sperare de a mai mântui biserica bizantină. Biserica acésta, despoiată de autonomia sa, vătĕmată în constituțiunea sa, atât de des tradată de propriii sĕi representanți, nu mai putea să se opună cu succes și pe mai multă vreme islamului; absorbirea bisericii în stat a pregătit calea pe sama islamului. Curtea și patriarchia bizantină s'au aliat în contra Romei și a celor alalte patriarchii; dar curtea și patriarchia bizantină erau incapabile de a frânge puterea sectelor rĕsăritene, mai ales pe a monofisiților și de a smulge din mânile Arabilor fanatici prada, erau însе destul de tari pentru a nimici legătura de unitate cu Apusanii, cari singuri puteau să le aducă ajutoriu durabil, fie cu instituțiile sale poporale, cari înfloriau în vigóre tinerésca, fie prin auctoritatea mai înaltă a unei biserici mai libere, carea chiar din causa acésta era și mai puternică și mai încununată cu succes și cu triumf. Bizanțul în nefericita sa orbie l-a respins ca pe nisce barbari.

De vre-o câte va ori se iviseră deja desbinări trecĕtóre între Orientul și Occidentul creștin. Arianismul părea multă vreme, că le-a desbinat cu desevârșire. Pe timpul sinodului din Sardica și după aceea desbinarea își însușise caracter tot mai hotărît. Dar crisele acelea au trecut. Numai scurtă vreme au turburat apoi unitatea bisericii în vécul al V-lea căderea s. Crisostom, patriarchatul lui Nestoriu și sinodul Efesan al lui Dioscor. Desbinări mai lungi au provocat mai apoi schisma lui Acaciu, cérta pentru cele trei capitule, ajungerea la putere a monoteliților și după aceea a iconoclaștilor. Desbinările acestea s'au delăturat, dar nu fără de a lăsa în urma sa germeni de neîncredere și discordie. În vécul al IX-lea era deja grămădit destul material de plângere, displăcere, ură și vrăjmășie împrumutată între Apusani și între Rĕsăriteni.

Latinii erau deja de mult amărîți asupra Grecilor din causa violențelor împeraților bizantini, cari li-s'au făcut din ce în ce tot mai străini. Purcederea împĕratului Iustinian I față cu Papa Vigiliu, a împĕratului Iustinian II față cu Papa Sergiu și mai ales maltractarea Papei Martin I prin împĕratul Constante nu erau date uitării. Cu renoirea acestei persecutări a amenințat Leo III. Asuprirea Italiei din partea exarchilor bizantini din Ravena, lipsa aprópe totală a ajutoriului din Bizanț în contra barbarilor, neputința constatată a dinastiilor bizantine, cari se schimbau atât de des, ajungerea atât de désă a ereselor la putere în Bizanț: acestea tóte au amărît fórte tare spiritele Apusanilor și au făcut, ca numele de Grec să le fie obiect de dispreț, de ură și de gréță. Nu mai puțin indignați erau Latinii din causa usurpărilor, cari le-au comis episcopii de Bizanț atacând drepturile și privilegiile străvechi ale Alexandriei și Antiochiei și nerespectând nici chiar pe cele ale Romei tot de una, cum se cuvinia. Se temeau Apusanii, că patriarchii din Constantinopol vor comite usurpări și mai periculóse pentru biserică, și titlul de patriarch ecumenic, pe care și-l însușiră episcopii de Bizanț fără de nici un temeiu și motiv, l-a întărit în temerea aceea și li-s'a făcut întru pétră nóuă de smintéla. În sinodul Trullan Bizantinii fără de nici un motiv estern îndestulitoriu au cutezat, să critice disciplina Apusanilor, și au cercat, să impună legi chiar și scaunului episcopesc al Romei. Acestuia afară de aceea i-au mai răpit în chip violent bisericile și patrimoniile din Italia de mézăzi și provințele ilirice și nu i-le-au restituit nici chiar după reclamări repetite. Fórte simțită a fost pentru biserica romană perderea aceea, fórte jignitóre micșorarea acésta a iurisdicției el patriarchale în Sud și Ost. Ast fel un șir lung de esperiențe amare a indispus tare Occidentul și mai ales Roma față cu Bizanțul. Cu tóte acestea Papii din partea sa au cultivat după putință pacea, au suferit multe tăcênd și au cercat cu multă grije, să depărteze ori ce motiv de vrajbă.

Dar și Grecii încă erau indispuși și cuprinși de mânie asupra Apusanilor. Deja și opositia, ce a făcut-o Roma înălțării scaunului episcopesc de Bizanț hotărîte în conciliile din 381 și 451, au pus-o Bizantinii pe rĕvaș. La acésta s'a mai adaus invidia Bizantinilor pentru superioritatea, ce a manifestat-o Roma în luptele dogmatice, mânia din causa, că vada Papilor crescea neîncetat, mai departe din causa, că Papii espunêndu-se pentru interesele Italianilor au triumfat de multe ori asupra exarchilor sau locțiitorilor împĕrătesci din Ravena, și din causa puterii lumesci, ce au dobîndit-o Papii în vécul al VIII-lea, supĕrarea Bizantinilor, pentru că și-au perdut teritoriul din Italia, și pentru încoronarea lui Carol cel Mare de împĕrat roman, carea părea a se împotrivi drepturilor „împĕratului Romeilor“. Bizantinii se supĕrau vĕdênd, că cele ce au perdut ei în Apus din vina sa proprie, acelea tóte le-au câștigat alții. Eliberarea Italiei din jugul bizantin, carea o reclamaseră împrejurările, cetatea împĕrătéscă o privia de o rĕscóla fărădelege, nóua împĕrăție romană, carea s'a aședat pe temeiuri de tot creștine, o privia de o usurpare revoluționară. Domnia barbarilor în Roma culților Bizantini le era obiect de dispreț, și ei au accentuat cu îngâmfare decăderea culturală a Occidentului provocată prin domnia aceea a barbarilor.

Disensiunile încă nu trecuseră și pe terenul esențial, pe al credinței. Pe terenul acesta susta încă unitatea bisericii. Durere, învrăjbirea avea să primească o basă mai solidă, un temeiu dogmatic și o estensiune mai mare așa, cât cu vremea învrăjbirea acésta a ajuns, să se facă schismă totală. Temeiul acesta dogmatic și estensiunea acésta mai mare i-a dat-o Fotie.

Dlor de la „Tel. Rom.“ le place a grăi despre „jugul papal“. Ei zic în numĕrul 100: „Au dóră pentru că au fost prea fericite, s'au rupt atâtea popóre culte de către biserica Romei scuturând jugul papal? Reformațiunea pentru ce s'a făcut? Ce a produs acéstă sguduitură puternică în sinul bisericei romane? Au dór pentru că jugul papal a fost ușor și plăcut ca jugul lui Christos, a cărui locțiitori se girézá papii a fi?“

Ei sînt în cât va îndreptățiți a grăi despre „jug“. Mântuitoriul încă a zis în Mt. 11, 29: „Luați jugul meu preste voi și vĕ învĕțați de la mine, că blând sînt și smerit cu inima, și veți afla odihnă sufletelor vóstre: că jugul meu e bun, și sarcina mea ușóră este.“ Așa e, jugul bisericii adevĕrate a lui Christos e bun și sarcina el este ușóră, dar numai pentru cei ce sînt blânzi și smeriți cu inima; în dată ce însе locul blândeței și smereniei îl cuprind motive necurate, în dată jugul acesta se face amar și sarcina acésta insuportabilă. Și acésta a fost causa, pentru care „s'au rupt atâtea popóre culte de către biserica Romei scuturând jugul papal“. Nu noi o zicem, ci a zis-o regele Frideric II al Prusiei: „Dacă vom să reducem causele propagării reformațiunii la principii simple, atunci vom găsi, că ea în Germania a fost opera interesului, în Anglia opera dragostii și în Franța strĕmurul nasului.“ Așa dară tot cântecul cel vechiu despre aceea, că „tot, ce este în lume, pofta trupului este și pofta ochilor și trufia vieții“. Și după ce s'a făcut o dată desbinare bisericéscă din unul din aceste trei motive, diferențarea dogmatică trebuia să urmeze de la sine, căci cei ce au făcut desbinarea, voiau să-i dea și un colorit de îndreptățire prin aceea, că învinuiau biserica catolică zicênd, că ea s'ar fi abătut de la învĕțătura de credință vestită de Mântuitoriul și de ss. Apostoli.

Și de la regula acésta nu s'a abătut

nicĭ Bizanțul, când s'a desbinat de către biserica s. Petru. Barda, unchiul neputinciosului împĕrat Michail III, se aprinse de patimă față cu vĕduva fiului sĕŭ. El alungă de la sine pe soție-sa și trăia în incest notoriŭ cu noră-sa. Patriarchul Ignațiŭ s'a fost dedat a suferi multe, dar în fața acestei smințeli publice nu putea să tacă. Admonițiile luĭ aŭ fost zădarnice. Vrednicul archiereŭ s'a hotărît la pasul estrem: în sĕrbătórea Epifanieĭ 857 a denegat atotputernicului Barda în vĕdul poporului s. cumineca-tură. Se zice, că Barda atunci a pus mâna pe sabie și a amenințat pe patriarchul, că-l străpunge; dar acesta n'a voit scie de frică, ci l-a adus a minte de isbînda luĭ Dumnezeŭ. Barda s'a stăpânit și s'a hotărît, să aștepte timp potrivit spre a-și rĕsbuna asupra luĭ Ignațiŭ. Pe patriarchul nicĭ chiar amenințările împĕratuluĭ nu-l putură îndupleca, să schimbe censura luĭ Barda. Acesta părtinise și până atuncia pe inimiciĭ luĭ Ignațiŭ în frunte cu episcopul Gregoriŭ Asbesta de Siracusa, dar de aci încolo legătura lor se făcu încă și mai strînsă, și Barda nu odihni, până nu-ĭ succese a alunga pe Ignațiŭ din scaunul patriarchal. Îl acusă la împĕratul în tot chipul, până și cu aceea, că ar fi conspirat împotriva împĕratuluĭ. În 23 Novembre 857 îl esilară pe Ignațiŭ fără de nicĭ o investigare.

Cu alungarea luĭ Ignațiŭ Barda și Gregoriŭ Asbesta și-aŭ ajuns scopul cel mai de aprópe. De aci în colo aŭ purces numaĭ încet și paș de paș. Scaunul patriarchal de facto vacant nu l-aŭ umplut în dată. Eĭ simțiaŭ, că purcederea sa tiranică nu o vor puté justifica înaintea poporuluĭ. De aceea s'aŭ hotărît, să înduplece pe Ignațiŭ, ca el să renunțe la patriarchie. Aŭ cercat cu buna și cu chinuirĭ de tot felul, să stórcă de la el abdicarea. Însĕ tóte încercările acestea aŭ fost zădarnice. De aceea aŭ ridicat la o zi după alungarea luĭ Ignațiŭ pe Foție în scaunul patriarchal.

Părțiĭ celeĭ mai marĭ a episcopatuluĭ din patriarchia Bizanțuluĭ și a cleruluĭ din Bizanț a sciut Barda prin apucăturĭ viciene și prin violentărĭ să le impună subordinare față cu Fotie. Dar pentru ca acesta să fie recunoscut de patriarch legitim, era de lipsă aprobarea din partea Papeĭ. Barda și Fotie aŭ și cercat cu epistole lingușitóre și cu daruri bogate, să obțină de la Papa Nicolaŭ I aprobarea aceea. Papa însĕ nu s'a grăbit cu darea aprobăriĭ, ci a trimis la Constantinopol legațiĭ, carĭ să cerceteze afacerea. Luĭ Barda și luĭ Fotie le-a succes, să mituéscă pe legații aceștia, și aŭ inscenat în an. 861 un sinod, în care Ignațiŭ în ființa de față și cu consensul legaților Papeĭ a fost osîndit și lipsit de noŭ de patriarchie. Ignațiŭ a apelat la Roma, și Papa investigând lucrul în an. 863 a osîndit pe Fotie și l-a declarat de usurpator al scaunuluĭ patriarchal, éră pe Ignațiŭ l-a declarat de patriarch legitim.

Luĭ Fotie în urma acesteĭ sentențe a Papeĭ Nicolaŭ ĭ-a restat singur numaĭ alternativa, că saŭ să-și recunóscă illegimitatea și să părăséscă scaunul patriarchal, pe care-l usurpase, saŭ să facă revoltă bisericéscă și pe calea acésta să se susțină în patriarchie. Ambiția luĭ și împrejurarea, că avea la spatele sĕŭ curtea împĕrătéscă, l-a făcut, să se hotăréscă la cea din urmă. În anul 867 a anatematisat Fotie pe Papa Nicolaŭ. Dar pentru ca să dea schismeĭ sale un colorit de îndreptățire, el, care în an. 858 declarase, că credința luĭ e una cu a Papeĭ Nicolaŭ, acum l-a declarat pe acesta de eretic.

Așa s'a născut desbinarea rĕsăriténă din incestul luĭ Barda.

(Va urma.)

Relațiunile administrative și eclesiastice ale Românilor din provința Beiușuluĭ între vecuĭ 13—16.

(Continuare.)

C.

Admițĕnd, că preoțimea română din ținutul Beiușuluĭ va fi fost greco-*orientală schismatică,* și că numaĭ în cele temporale ar fi fost sub ĭurisdicțiunea episcopuluĭ rom. cat. ca domn de pămînt, éră nu și în cele spirituale, în acest cas de la sine se impune întrebarea, că:

Óre afară de ĭurisdicțiunea protopopéscă atîrnat-a acea preoțime și de la ĭurisdicțiunea vre unuĭ episcop gr. or. diecesan, și dacă da, unde a rĕședut acel episcop?

Fie fost provĕdut protopopul român din provința Beiușuluĭ chiar și cu putere *quasi episcopală*, ordinea canonică totuși a poftit, ca acel protopop puterea sa ĭurisdicțională să o fie primit de la óre care episcop al bisericiĭ respective și adecă de la acela, care, *cu* orĭ *fără* permisiunea regéscă din Ungaria a deprins drept de ĭurisdicțiune diecesană preste bisericile române gr. or. schismatice din numita provință.

Éră ce se ține de aceea, că în ce loc să fie rĕședut acel episcop, vor puté zice uniĭ, că în *Beiuș*. Pentru că Pontificele *Inocențiŭ III* deja la 1205 face amintire de episcopia *„Beleknesuluĭ"* supusă ĭurisdicțiunii patriarchuluĭ Constantinopolitan, și preste care episcopie ĭurisdicțiunea canonică o conferesce — salvo iure a patriarchuluĭ Constantinopolitan — Archiepiscopuluĭ rom. cat. *din Calocea,* însĕ numaĭ la acel cas, când *ar uni* acea episcopie. *Beleknesul* însĕ e identic cu „Belenes". Decĭ în Beiuș orĭ în apropiarea aceluia din vécul al 13-lea începĕnd a esistat episcopie română gr. or. schismatică.

Din parte-mĭ însĕ nu pot accepta părerea acésta și încă din următórele motive:

a) În documentele estradate în decursul vécurilor 14—16, fie prin episcopĭ oradanĭ, fie prin regiĭ țĕriĭ, nicĭ o amintire nu se face despre esistința vre uneĭ episcopiĭ române din Beiuș, respective despre vre un episcop român din provința Beiușuluĭ.

Episcopiĭ oradanĭ în scrisorile sale adese vorbesc despre voĭvodĭ, cnezĭ și preoțĭ românĭ, nu însĕ și despre episcop român, măcar că aveaŭ prilej, să facă ceva amintire. Semn că episcop român în provința Beiușuluĭ nu rĕședea.

A fără de aceea este de necrédut, ca episcopiĭ latinĭ din Orade ca tot atâția propagatorĭ aĭ uniriĭ să fie suferit, ca în teritoriul dominiuluĭ episcopesc să aibă rĕședință necum episcop român *schismatic,* dară dóră nicĭ episcop român *unit.*

Orĭ nu se scie, că chiar și în vécurile 17—18 episcopiĭ latinĭ din Agria, Zagrabia, Alba Iulia și Orade escepționaŭ, ca pe teritoriul dieceseĭ lor respective în una și aceea-și cetate residențială să se înființeze episcopiĭ greco-catolice independente de ĭurisdicțiunea episcopilor rom. catolicĭ respectivĭ?

b) Dacă în Beiuș deja la 1205 ar fi esistat episcopie română de rit oriental, cum se întîmplă totuși, că Pontificele Inocențiŭ III la 1204 esmite nu pe Archiepiscopul din Calocea, ci pe *Simeon* episcopul rom. cat. din *Orade,* ca să cerceteze viața călugărilor grecescĭ (de rit oriental) din Ungaria, ca dacă se pot reforma, să li-se dea *un episcop?*

c) Dacă episcopia *Belecnesuluĭ* ar fi identică cu episcopia *Beiușuluĭ,* cum se dă totuși ĭurisdicțiunea preste aceea *nu episcopuluĭ din Orade,* ci Archiepiscopuluĭ *din Calocea,* când se scie, că provința Beiușuluĭ din început s'a ținut de teritoriul ĭurisditiuniĭ diecesane a episcopuluĭ din Orade? Saŭ dóră episcopul din Orade să nu fie fost în stare, să unéscă cu maĭ bun succes acea episcopie, decât Archiepiscopul din Calocea, care reședea departe de provința Beiușuluĭ?

Vor puté însĕ zice altiĭ, că dacă n'a esistat episcopia Beiușuluĭ, tot a trebuit să fie un episcop român de rit oriental în teritoriul dieceseĭ rom. cat. din Orade, pentru că de es. la an. *1608 Sigismund Racoți* pe preoțiĭ calvinescĭ din ținutul Beiușuluĭ îĭ scóte desub ĭurisdicțiunea *episcopuluĭ Sava* (Episcopus certarum ecclesiarum valacharum et rascianarum ditionis Transylvaniae); că la *1609 Gavril Betlen* în diploma dată despre sentințele preoților românĭ deosebit amintesce comitatul *Bihoreĭ, ținutul Beiușuluĭ și al Hațeguluĭ* (Acte și Fragm. pag. 196); că la *1628 Genadiŭ* se scrie ca Archiepiscop și *al Orădiĭ,* éră în diploma confirmăriĭ Mitropolituluĭ *Iosif Budai* acestuia i-se dă ĭurisdicțiune și preste bisericile din *Biharea și Zarand.*

Unele ca acestea ar puté servi ca dovedĭ, că acel episcop *Sava* ar fi rĕședut în teritoriul dieceseĭ rom. cat., că *Genadiŭ* a purtat titulul de Archiepiscop și al *Orădiĭ* spre susținerea continuității istorice despre esistința episcopieĭ oradane din vécurile antecedente.

Admit, că episcopul *Sava* din 1609 să fie fost episcop român resident în ținutul dintre Murĕș și Crișurĭ, dară aceea nu o pot accepta de document positiv, că *titulul* Archiepiscopuluĭ *Genadiŭ* ar dovedi esistința episcopieĭ române din *Orade* orĭ cel puțin din ținutul Orădiĭ.

Espresiunea aceea de Archiepiscop . . . din *ținutul Orădiĭ* o considĕr numaĭ ca dovadă a ĭurisdicțiuniĭ *teritoriale* a numituluĭ Archiepiscop așa, cum s'a dat atare ĭurisdicțiune Mitropolituluĭ Iosif Budai (1680) preste bisericile din Biharea, saŭ după cum vorbesce principele Betlen la 1609 despre scutințele preoților din comitatul Bihareĭ și ținutul Beiușuluĭ. [1])

Pentru că la 1542 respective 1544 comitatele Arad, Biharea, Zarand, Beches, Ciongrad, Solnoc și Timiș închiând uniunea cu Transilvania, din acel timp părțile Orădiĭ s'aŭ considerat ca parte teritorială a Transilvanieĭ, și încă cu atât maĭ vîrtos, căcĭ *Oradea* de pe timpul domniriĭ principeluĭ *Bocskay* a trecut în dominiul possesional al principilor Transilvanĭ.

Când însĕ amintesc acestea, numaĭ aceea voesc a asera, că în *Beiuș* respective în provința Beiușuluĭ și în *Orade* în vécurile 13—16 n'a fost episcopie română gr. orientală schismatică, nu însĕ și aceea, că de es. bisericile românescĭ din acea provință să nu fie stat sub ĭurisdicțiunea unuĭ orĭ altuĭ episcop român →

[1]) Este de mirat, că la 1613 în decretul confirmațional estradat pentru Mitropolitul Ștefan *Simonicĭŭ* nicĭ o amintire nu se face despre ținutul Beiușuluĭ.

de rit oriental din vecinătatea acelei provinție, saŭ — după încetarea acelor episcopate póte esistente — sub iurisdicțiunea Mitropolitului român din Alba Iulia.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut și se află de vîndare la tipografia seminarială:

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaș 1896.

Broșura constă din 39 pagine, în cari se dau inviațiunile cele mai bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale și curatoratele, cum și privații la aruncarea și conscrierea dărilor de stat și anume: 1. a dării de *case,* 2. a dării de *câștig,* 3. a dării după *cametc,* 4. a dării *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxei de scutire* dela *miliție,* 6. a dării de *arme* și de *vînat* și 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Prețul unei broșuri e **8** cr., expedată franco sub fașe **11** cr.

Instrucțiune

dată de Inaltul ministeriŭ de interne cu privire la *procedura contra morbului de ochĭ:* „**trachoma**", pentru auctoritățî publice și învețătorî. — Broșura constă din 15 pag. și costă **5** cr., spedată franco sub fașe **8** cr.

Tot la tipografia seminarială se află de vîndare:

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare și cu copcĭ fl. 10.

Octoichul cel mic ediț. III. Blaș 1892. Prețul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Penteeostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Editor și redactor respundĕtor:

Dr. Victor Szmigelski.

108 szám. (17) 1—1
1895 v.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a hosszuaszói kir. járásbiróság 1896. évi 312/p. számu végzése következtében Olteán Vazul ügyvéd által képviselt Pátria takarékpénztár javára Albert Elek és társai ellen 123 frt. 16 kr. s jár. erejéig foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 300 frt — krra becsült Trutia Diomidnál: 2 tehén. Albert Elekuél: egy ló. Ruszán Nikulaenál: egy bivalyból álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszuaszói kir. járásbiróság 460—1896. számu végzése folytán 123 frt 16 kr. tőkekövetelés, ennek 1890. évi Augusztus hó 20 napjától járó 6 % kamatai és eddig összesen 11 frt 43 krban biróilag már megállapitott költségek erejéig Szancsalon alperesek házánál leendő eszközlésére 1896. évi Április hó 25-ik napjának déleiötti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107 és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Kelt Hosszuaszón 1896. évi Mártius hó 28. napján.

Dózsa Sámuel
kir. jbirósági végrehajtó

Nr. 48—1896. (16) 1—1

Licitatiune minuendă.

Pe temeiul decisiunii consistoriale de dat 11 Aprilie 1896 Nr. 1445 se escrie licitațiune minuendă pentru edificarea unei case de locuit în dominiul Seminariului archidiecesan de la Sâncel cu terminul de 1 Maiŭ st. n. 1896 esclusive.

Prețul minuend este: 2443 fl. 35 cr. v. a.

Planul și preliminariul se pot vedé în locuința Rectorelui Seminariului archidiecesan din Blaș.

Ofertele sigilate și provĕdute cu vadiul de 10% din prețul minuend până la terminul indicat sînt de a se trimite Rectorelui seminarial.

Dintre licitanți Consistoriul archidiecesan își reservă dreptul a alege după plac.

Blaș 17 Aprilie n. 1896.

Dr. Alesandru Grama
can. mitr. Rector seminarial.

(14) 1—5

DEPOSITUL

de marfurĭ de postav si lâna de óe

Graz, Murgasse 9 **VINCENZ OBLACK** liferant de curte c. și r.

recomandă Preaonoratului Cler și Preaonoratelor administrațiunĭ ale mănăstirilor **postavurile sale de talar** (negru și natural alb), **Dreihdrath** (negru și natural alb), introduse și esperimentate cu succes fórte bun de dóuĕ zecĭ de anĭ, pe cum și tóte calitățile de **peruvienne** și **tosking negru,** materiĭ de **Kammgarn** pentru pantaloni, rocurĭ și pardisiurĭ, **și lode deplin inpermeabile de pĕr veritabil de cămilă** pentru havelockurĭ și mencikoffurĭ în negru și sur închis șcl.

Cu prețurile cele mai ieftine. Trimiterea de mustre franco.

ANUNȚ!

Prin acésta aduc la cunoscința On. Public din loc și jur, că am depositul principal concesionat pentru întreg ținutul a

„Bereriei regale societate pe actii"

din Steinbruch

și vînd pentru consumenți calitatea cea mai bună din deposit . . . . . **stila cu 16 cr**

Pentru vînzĕtorĭ (ospĕtarĭ):

Bere de Martie (neaccisată) . . . . . **sticla cu 11 cr.**
Bere regală (neaccisată) . . . . . **sticla ou 10 cr.**

Fiind bereria acésta o bererie nóuă, ea nu cruță nicĭ mijlóce nicĭ material, ca să producă cea mai bună și mai sănătósă dintre berile, ce se produc azĭ în țară. De aceea este fórte recomandabil, ca toți vînzĕtorii de bere să introducă în cercul musteriilor sĕĭ acéstă bere, care pe lângă calitatea sa cea bună este și fórte ieftină.

Asigurând On. Public, că tot de una va fi servit prompt și cu berea cea mai prospĕtă și curată, îl rog pentru sprigin binevoitor.

Blaș în Aprilie 1896.

Cu deosebită stimă

Basiliŭ Turcu
depositarul bererieĭ regale din Steinbruch

(15) 1—5

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl.. ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs.. ½ an 9 frcs.. ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un sir garmond: odată 7 cr.. a doua oră 6 cr.. a treia oră 5 cr., şi de fiecare publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea *Unirii*» in Blaş.

Anul VI. Blaş 25 Aprilie 1896. Numĕrul 17.

Archiereii şi Mileniul.

„Tribuna“ s'a mâniat.

„Tribuna“ n'are drept.

In ultimul nostru numĕr ceream, ca să li-se dea pace archiereilor şi organelor lor subalterne, şi să nu se pretindă de la ei, să facă, ceea ce nu pot, să facă, fără a de espune periculului instituţiunile, în a căror frunte staŭ.

Aşteptam, ca cuvintele nóstre să fie primite cu obiectivitate şi cu seriositate. În schimb am întimpinat mânie.

Dacă scria „Tribuna“ domnului Brote aşa, cum a scris „Tribuna“ comitetului, trécă! Dar de la „Tribuna“ comitetului naţional nu aşteptam, să scrie aşa, cum a scris.

Dar asta e tréba ei. Noi ne-am puté afla dispensaţi de la orî ce réspuns, de óre ce cu omul mânios nu poţi, şi nu e cu scop, să staî de vorbă, e curată perdere de vreme.

Pentru marele public însĕ, care uşor e inclinat a se lua după frase sforăitóre, ce-i gâdile urechile, e bine, să maî insistăm asupra celor spuse.

Noi am zis, că nu e posibil, ca archiereii să se retragă de la o serbare de stat.

„Tribuna“ ne spune, că mileniul nu e serbare de stat. Apoi poftéscă a ceti legea despre mileniŭ, şi se va convinge. Acolo nu e vorbă de venirea Magiarilor, ci despre esistinţa de o mie de anî a statului ungar.

Dar Magiarii cu serbarea acésta de stat împreună şi amintirea descălecării lor pe pământul acestei ţĕrî. Eî bine, şi ce urméză de aicî? Urméză, că ei serbézĕ îndoit, dar nu urméză nicî de cât, că serbarea nu ar avé caractĕrul unei serbărî de stat!

Şi îndată ce e vorba de o serbare de stat, — să ierte „Tribuna“ şi ceî ce o inspiră, — archiereii şi instituţiunile de drept public nu pot lipsi.

Ne spune „Tribuna“, că nu e dorinţa ei, ca archiereii să demonstreze împotriva serbărilor milenare, ci numaî să se absţină cu totul de la ele.

Să ne ierte „Tribuna“, dar asta în casul cel maî favorabil e o nespusă — naîvitate.

„Tribuna“ trebue să scie atâta, că demonstra poţi nu numaî spărgênd ferestî şi tocând pe cineva în cap, ci şi negative arĕtând cuîva dosul. Nu este óre „pasivitatea“ o demonstraţiune continuă împotriva uniunii?

E vorbă de o serbare de stat decretată de toţi factorii constituţionalî. Archiereii ocupă posiţii publice în stat, şcolile şi bisericile sînt instituţiunî de drept public.

Să lăsăm la o parte orî ce preocupare şi să gândim serios: Pot să absenteze acestî factorî de la o serbare de stat? Nu e sinonimă absentarea lor cu o demonstraţiune?

Întrebarea asta nu o punem „Tribuneî“, — ea nu e în stare, să vadă limpede, — o punem însĕ ómenilor serioşi.

Dar bine, cum să ne veselim noi alăturea cu Magiarii, alăturea cu aceia, carî ne-aŭ tot apĕsat, carî de pe noî s'aŭ îngrăşat?

Rugaţi-vĕ pentru domnitoriî vostri, şi dacă ar fi pĕcătoşi — zice sfîntul Apostol Pavel.

E grea vorba asta, dar e de la Spiritul Sfînt.

Până facî parte dintr'un stat, aî parte şi din bine şi din rĕŭ. Noî am avut parte maî mult din rĕŭ. Ne vom ruga deci, ca să curme Dumnezeŭ rĕul şi să ne maî dea şi bine. Ne vom ruga, ca după o mie de anî macar să afle şi stăpânitoriî nostri adevĕrul, să afle, că nu e bine a inaugura a dóua mie de anî cu nedreptatea şi cu volnicia.

Étă cum avem să serbăm noî.

Şi ce aŭ zis archiereii nostri? Numaî atâta. Binevoéscă „Tribuna“ a ceti tóte circularele archiereilor nostri, neescepţionând nicî unul, şi nu va afla, că în acelea s'ar impune lucrurî contrare datorinţelor curate de cetăţenî cinstiţi.

Să ne ierte „Tribuna“, dar de la datorinţele cetăţenescî nu te poţi subtrage, şi dacă te subtragî, nu aî drept, să pretindî vindecarea relelor esistente.

Dea Dumnezeŭ, ca Magiarii să ajungă măcar după o mie de anî a cunósce nedreptăţile, câte ni-le-aŭ făcut

Feuilleton.

De ale reuniunii învĕţătorilor gr. cat. din comitatul Sibiului.

Orlat în 14 Aprilie 1896.

Clarissime Domnule Redactor!

Cu bucurie nespusă viu a aduce la cunoscinţa cetitorilor preţuitei *„Unirea“* câte va momente maî însemnate referitóre la adunarea generală a reuniunii învĕţătorilor gr. cat. din comitatul Sibiului, ţinută la 12 Aprilie a. c. (Dumineca Tomeî) în şcóla gr. cat. din Sibiŭ.

Şi cu drept cuvînt trebue să ni-se umple inimile de cea maî curată bucurie vĕdênd adunaţi mulţime de învĕţători cu scopul de a se lumina unii pe alţiî şi de a se face tot maî entusiasmaţi pentru chemarea lor, atât de grea şi însemnată, ér în timpul de faţă dór cea maî espusă furtunilor, ce ne amenință cu cutropire.

Accentuând necesitatea reuniunilor învĕţătorescî nu pot, să nu mulţămesc din destul Reverendissimului domn protopop *Ioan V. Rusu*, care a înfiinţat reuniunea învĕţătorilor gr. cat. din acest comitat şi care o conduce şi protege cu multă înţelepciune şi rar devotament dovedind şi în modul acesta, că scie a fi fruntaş între ceî de frunte. Sub o conducere atât de bună reuniunea din vorbă a făcut an de an progres tot maî frumos.

Lucrările teoretice şi lecţiunile practice ale învĕţătorilor pregătite cu mare îngrijire, interesul lor faţă de participarea la adunările reuniunii şi spiritul de disciplină în aceste adunărî sînt tot atâtea dovedi, din carî putem conchide la sporiul, ce-i face acésta reuniune în tóta privinţa.

„Istoricul“ fie-cărei şcoli, tema primă a adunării generale din acest an, s'a încredinţat Prea Onor. domn protopop *I. V. Rusu* şi presidentului reuniunii *Romul Simu* spre censurare. Pentru premiarea celei maî bune lucrărî Ilustritatea sa domnul *Iuliŭ Bardoşi* inspector scol. reg. în retragere din Solnoc ne-a pus la dispoziţie *„Transilvania“*, fóea Asociaţiunii transilvane pe anul 1894.

Ca şi în anul trecut, aşa şi acum s'a premiat un învĕţătoriŭ cu o coşniţă de albine de cel maî bun sistem în preţ de 4 florenî şi anume domnul *Eliă Câmpean*, învĕţătoriŭ în Agirbiciŭ, care nu numaî s'a distins la adunare prin un operat lucrat cu multă diligenţă şi pricepere, dar a şi promis a începe încă în anul acesta cu cultivarea stupăritului raţional.

Domnul învĕţătoriŭ dirigent din Racoviţa *George Dănilă* a ţinut cu multă îndemânare prelegerî practice din altoit. Bine reuşite aŭ fost şi lucrarea teoretică a domnului *Ioan Popescu* învĕţătoriŭ diriginte în Vestem despre valórea cărţiloi de lectură cu privire la cultivarea omnilaterală a şcolarilor şi lecţiunea practică, — tractarea lui *ă* şi *ĕ* la desp. III, — de domnul *Ioan Stoia* învĕţătoriŭ în Orlat.

Între obiectele primite în programul adunării generale următóre se numĕră şi *culegerea cel puţin a câte unei poveşti poporale din partea fie cărui membru al reuniunii.*

Mare bucurie a causat învĕţătorilor şi hotărîrea sinodului protopopesc gr. cat. din protopopiatul Sibiului comunicată prin Prea On. domn protopop de a participa la fie care esamen pe lângă comisariul esaminătoriŭ şi câte 2 învĕţători, mijloc, a cărui influinţă binefăcĕtóre nu se póte trage la îndoélă.

Biblioteca reuniunii încă se înmulţesce din an în an, şi învĕţătoriî cetesc cu mult zel cărţi din ea.

Ca închiare a acesteî scurte dări de

și ca acum cel puțin să apuce pe calea cea bună; dar dea Dumnezeŭ, ca și noĭ să cunóscem greșelile nóstre și să pornim pe o cale, ce fără greș ne va duce la scopul de toți dorit!

Resvrătire. — „Tribuna“ laudă pe studenții din Blaș, pentru că nu vor să asculte de directorul gimnasial, ca să mérgă adecă la emulația regnicolară de gimnastică. „Dreptatea“ o parte din laudă o dă profesorilor, carĭ ĭ-aŭ îndemnat pe studenți la o opositie așa de laudabilă.

Ce-ĭ adevĕr din tóte aceste, și cuĭ i-se cade laudă?

Înainte de tóte profesoriĭ din Blaș mulțămesc „Dreptățiĭ“ de laude și o rógă, să și-le păstreze pentru sine. Eĭ nu aŭ ambițiunea de a fi lăudați de „Dreptatea“.

Cât pentru opositia studenților și îndemnările directoruluĭ, étă cum stă lucrul.

Gimnasiul din Blaș, ca în alți ani, așa și în anul acesta, — și tot așa pățesc și alte gimnasiĭ, — a primit de la direcțiunea supremă de școlĭ invitare, să participe cu elevĭ la emulațiunea regnicolară de gimnastică din Budapesta. În anul acesta a maĭ venit o încunoscințare, anume despre condițiunile estraordinare de favorabile, între carĭ pot să visiteze elevĭ școlilor mediĭ esposiția din Budapesta.

Ce a făcut directorul?

El conform datorinței sale a publicat tinerimiĭ gimnasiale invitările amintite îndemnându-o cu de-adinsul, ca să profite de ocasiune pentru a face onóre gimnasiuluĭ și pentru a se cultiva înși-și.

Dar ce era de făcut? Pentru emulația de gimnastică s'a aflat, că tinerimea nu e așa de pregătită, încât să pótă face onóre gimnasiuluĭ, ér la esposiție până acum nu s'a însinuat un numĕr suficient din causa . . . sĕrăcieĭ. — Étă „opositia laudabilă“!

Dar punem casul, că tinerimea ar fi mers la emulație și la esposiție! Ce era?

A lua parte la lucrurĭ culturale, fie chiar și magiare, e o tradare de nație? De când are gimnasiul menirea, să facă politică și să cultive ură de rasă?

Dar punem casul, că directorul a greșit, și că elevĭ i-s'aŭ opus. Era ĭertat, ca pentru acésta să se dea laudă băeților și să se atițe împotriva superiorilor? Directorul gimnasial își are superiorĭ sĕĭ, carĭ pot să-l tragă la dare de samă. A agita însĕ tinerimea în contra luĭ, asta nu e în interesul educațiunĭ și cu atât maĭ puțin în interesul gimnasiuluĭ!

Ce-ĭ pasă însĕ „Dreptățiĭ“ de asemenea considerante. Ea saltă de fericire. când póte da una cu piciorul în Ieșiți. „Tribuna“ încă ar trebui să aĭbă asemenea considerante, căcĭ dór acum nu e a luĭ Cașoltan orĭ a altuia, ci e organ al comitetuluĭ național, cel puțin așa credem noĭ. Și rugăm pe „Tribuna“, să nu ne facă a ne înșela în credința acésta, pentru că atunci nu nóuĕ are să ne pară rĕŭ.

Adunarea de la Nagy-Kanizsa. — Despre adunarea din Dumineca trecută de la Nagy-Kanizsa a partiduluĭ poporal „Budapesti Hirlap“ scrie următórele:

„E cu neputință a nu observa mișcarea partiduluĭ poporal, care cuprinde partea acésta mare a țĕriĭ. În zădar protestéză ómeniĭ în contra partideĭ poporale în parlament, în zădar o desprețuesce însă-și opositia, în zădar o hulesce, o suspiționéză și o învinuesce guvernul cu părtinirea de uneltirĭ de ale naționalităților, ba chiar și cu agitație: partida poporală totuși se estinde în mod bătętoriŭ la ochĭ, cu iuțélă ulmitóre, ca și cum niciĭ ideile din 48 nu s'aŭ estins maĭ iute.

„E greșită credința, că partida poporală se lățesce numaĭ printre Slovacii din Ungaria de méză nópte, orĭ printe Românĭ. Ducă-se azĭ orĭ cine în districtul din colo de Dunăre, mérgă din comitat în comitat, cutriere comitatele Fehér, Veszprém, Somogy, Zala, Baranya, Mosony, Vas, și va esperia, va auzi, că în rîndul cel dintâiŭ se ține de partida poporală nu Germânul, niciĭ Croatul, dar se ține Magiarul, care nu numaĭ din convingere, ci în chip fanatic se alipesce de nóua sa confesiune politică. Aserțiunea acésta o dovedesce marea adunare din Nagy-Kanizsa, care sa ținut Duminecă.

„Acéstă mare adunare a fost luarea de posiție a întregului district de din colo de Dunăre. Nu oratoriĭ, ci miile de popor aŭ facut profesiune politică și s'aŭ manifestat pe față. — A pus în ulmire pe toți luarea aceea de posiție, care se manifestéză nu în cuvîntărĭ rostite, ci în aceea, ce mulțimea acésta de ómeni n'a zis-o și numaĭ a demonstrat-o prin înfățișarea sa la adunare.

„Poporul prin legile bisericescĭ-politice nu-și vede numaĭ religiunea atacată, umilită, ci multa tragere-împingere, căreia îĭ este espus, multa șicanare l-a amărît așa de tare cât el e aplicat la orĭ ce. — Pentru ce partida poporală promite vindecarea stărilor de față și anume a gravaminelor religióse de aceea se înșiră poporul sub drapelul ei. Cu acésta din colo de Dunăre sînt aprópe gata, lista alegĕtorilor din partida poporală aștéptă în puiucul parochilor alegerile generale, și magnați, proprietarĭ, advocați tinerĭ, preoți cu auctoritate aștéptă, să înalțe și să ducă la învingere flamura partideĭ poporale, și aceștia neîncetat instruéză poporul, ca să nu pótă obveni abusurĭ electorale, și prin declarații oblégă pe alegĕtorĭ, ca să nu se lase a fi mituiți.

„Cunducĕtoriul, sufletul acesteĭ partide e contele Zichy Nándor. Orĭ ce părere ar avé despre el liberaliĭ, dar cavalerul velerei de aur o face acésta numaĭ din convingerea sa patriotică și din sincera sa iubire față cu poporul, dar o face acésta ca creștin, fără deosebire de confesiune, cu escluderea antisemitismuluĭ. — Zichy Nándor cu tot prilejul păsesce înaintea poporuluĭ în mod liniștit, natural, cu sinceritate simplă. De aceea se entuasiasmézĕ pentru el poporul, înaintea căruia nu se înfățișézĕ ca politic, nu ca agitator, ci ca bĕtrânul, părintele poporului, ca paznicul iubirii de patrie, care vine, să instrueze și să sfătuéscă. — Defilarea poporuluĭ a ținut o óră și jumătate până la spațul de esercițiŭ, unde s'a ținut adunarea poporală. Aci a fost ridicată o tribună impósantă și tot așa de împodobită, pe carĭ aĭ fost ca la o sută și cinciĭ zecĭ, între eĭ marĭ proprietarĭ aĭ ținutuluĭ, contiĭ Hunyadi, contele Somssich, canonicĭ, abațiĭ, parochiĭ, advocațiĭ, profesoriĭ gimnasialiĭ.

„Cuvîntarea luĭ Zichy a ascultat-o a massă de popor de 20—22 de miĭ cu evlavie bisericéscă. La începutul cuvîntăriĭ sale a

---

samă maĭ pomenesc, că ne-aŭ onorat conferențele cu presența și unĭĭ domnĭ din Sibiŭ, în fruntea cărora a fost domnul cooperator gr. cat. *Nicolaŭ Togan,* care își dă multă silință pentru înaintarea reuniuniĭ nóstre.

Cu aceste sfârșesc dorind prosperitate tinereĭ reuniuni a învĕțătorilor gr. cat. din comitatul Sibiuluĭ, și ca ea să fie esemplu de imitat pentru învĕțătoriĭ românĭ gr. cat. de pretutindenea.

Corespondentul.

Diverse.

Folosirea petroleului este fórte lățită în timpul nostru chiar și la sate. Cine nu scie însĕ, cât de dese sînt nefericirile urmate din esplosinnea lampelor luminate cu petroleŭ, pe cum și din tractarea neprecaută cu acest material combustibil?

Spre a preveni primejdiile, ce se nasc parte din nesciință, parte din neprecauțiune cu privire la folosirea petroleuluĭ, atragem atențiunea cetitorilor nostri asupra regulelor următóre:

1. Petroleul maĭ bine este, să se păstreze în vase de tinichea (pleŭ) și la loc rĕcoros. Esplosiunĭ numaĭ atunci se întîmplă, când petroleul a ajuns în stare gazósă, în acéstă stare ajunge însĕ la o căldură de 25° R; deci trebue ferit vasul cu petroleŭ de o atare căldură.

2. Turnarea și golirea petroleului să se facă numaĭ ziua, și niciĭ în un cas aprópe de cuptoriŭ, orĭ de flacăra luminiĭ. Încălzirea prea mare, vĕrsarea orĭ ajungerea petroleului în contact cu flacără produce aprinderea luĭ și respective esplosiunea vasului și arderea persónei, care a umblat fără grije cu petroleul, pe cum și alte nefericirĭ. Este o datină de reprobat și primejdiósă a turna petroleŭ în o lampă, ce arde. Lemnușele (chibriturĭ) la noĭ nu sînt scumpe, și chiar dacă ar fi, totuși nimic nu póte justifica o purcedere atât de neprecaută, ce, după cum ne spune trista esperință, este causa multor nefericirĭ.

3. Fitilul (feștila), când se pune în lampă, trebue să fie curat și uscat deplin. Fitilul prea subțire provócă înferbîntarea destilatoruluĭ (Brenner) și prin acesta și a petroleului. Fitilul umed orĭ prea gros sbea cu anevoie petroleul; uscarea fitiluluĭ umed maĭ ușor se face cu un fer încălzit.

4. Fitilul și destilatorul în tótă ziua trebue curățite bine de resturile de cărbune. O lampă nefolosită timp maĭ îndelungat la refolosire trebue curățită cu o grije deosebită. Rĕmășițele de cărbune înferbîntă destilatorul, ĕră fitilul neretezat în o formă causézĕ funingine.

5. Ventilatórele destilatoruluĭ să se curețe în tótă ziua. Destilatorul defectuos orĭ stricat fără amânare să se înlocuéscă cu altul. Ventilatórele curate împedecă înferbîntarea destilatoruluĭ.

6. Oleul din reservoriŭ niciĭ când să nu ardă de tot, ci să rĕmână tot de una atâta petroleŭ, cât să móie deplin fitilul. Din lipsa de petroleŭ flacăra se scobóră în destilator, înferbîntă petroleul și provócă aprinderea gazuluĭ format și esplosiunea lampeĭ.

7. Reservoriul trebue scutit de orĭ ce încălzire. E mare neprecauțiune a pune lampa pe cuptor orĭ în apropiare de foc.

8. Fitilul nu trebue tras prea jos. Tragerea fitiluluĭ în jos niciĭ de cum nu este o cruțare de petroleŭ, ea înferbîntă destilatorul și provócă gazurĭ puturóse și nesănătóse.

9. Stingerea lampeĭ să se facă prin suflarea ușóră de-asupra cilindrului trăgêndu-se tot o dată fitilul puțin în jos. Dacă se trage numaĭ fitilul, flacăra se póte înăduși fără a se stinge de tot, și acésta produce miros neplăcut, și une orĭ se aprinde lampa de noŭ.

10. În casele, unde sînt copiĭ, este de recomandat a folosi numaĭ lampe de acățat, la carĭ nu ajung copiiĭ.

îndemnat poporul la onorarea legiĭ, la iubirea patriei şi la fidelitate neînfrântă faţă cu regele. În cealaltă parte a esplicat principiile şi direcţia partidei poporale. Poporul a înţeles tot cuvîntul şi a dat însufleţirii sale espresie prin aprobărĭ puternice."

Cât de frumos sună tóte acestea! Partida poporală din Ungaria e de tot tinără, dar în scurtul timp, de când s'a înfiinţat, a folosit tótă clipa spre a se organisa aşa, cât numaĭ cu forţa brutală vor puté să-i mai pună pedecĭ, carĭ pedecĭ înse, chiar pentru că sînt puse cu forţa brutală, nu vor forma pentru partida poporală stavilă pe calea cătră învingere.

Noĭ de atâta vreme ne mândrim cu aceea, că avem partid naţional, şi totuşi nu este nici macar un singur comitat, în care să putem zice, că ne-am organisat politicesce. Firesce că organisarea nu se face numaĭ compunêndu-se un „Album milenar" orĭ alte veleităţĭ politice de felul acesta, ci prin activitate neobosită din partea celor ce pretind a fi chemaţĭ, să stea în fruntea mişcării.

Revistă bisericescă.

Din Patrie.

Episcopiĭ catolicĭ aŭ dat mai toţĭ circulare cu privire la serbarea mileniuluĭ în bisericile şi şcolile catolice. Mai în tóte se accentuéză, că esistenţa de o mie de anĭ a Ungarieĭ ca stat este a se ascrie în primul rînd influinţeĭ, ce a avut-o biserica catolică asupra vieţiĭ publice de stat.

Conventul general al ev. reformaţilor din Ungaria în şedinţa ţinută în 22 April în Budapesta a primit propunerea luĭ Tisza Kálmán, ca să se adreseze dieteĭ petiţiunea de a aduce o lege, în virtutea căreia să se priméscă în budgetul ţĕriĭ cât maĭ curênd un subsidiŭ pentru biserica reformată, cu ajutoriul căruia acésta să pótă stabili salariul păstorilor sĕĭ sufletescĭ la minimul de 800 fl. Spre acest scop biserica reformată ar avé lipsă de subsidiŭ anume în sumă de 878.000 coróne.

Spre regularea congrueĭ preoţilor catolicĭ ministrul de culte abia acum a dat ordinul pentru conscrierea beneficiilor eclesiastice maĭ marĭ.

Roma.

Nunţiul Agliardi a călătorit din Viena la Roma, de unde va merge la Petersburg, ca să represente S. Scaun Apostolic la încoronarea Ţaruluĭ. La postul sĕŭ din Viena se va întórce numaĭ prin Iuniŭ spre a-şi primi baretul de cardinal din mânile monarchuluĭ Austro-Ungarieĭ. Consistoriul proxim, în care va fi făcut şi nunţiul Agliardi cardinal, se va ţiné la începutul luĭ Iuniŭ.

La serbările oficióse ale mileniuluĭ unguresc S. Scaun Apostolic nu va fi representat din motivul, că guvernul unguresc nu l-a invitat. Aicĭ încă s'a dovedit diplomaţia Bánffyană.

Un motu proprio al Sfinţieĭ Sale publicat în „Osservatore Romano" reguléză raporturile dintre patriarchiĭ şi dintre delegaţiĭ Apostolicĭ din Orient. Delegaţiĭ se îndrumă, să se adune în fiesce care an de dóuĕ orĭ spre a se înţelege împrumutat cu privire la interesele religióse, în special la organisarea seminarelor şi a institutelor de educaţie, pe cum şi la publicaţiunile periodice referitóre la învĕţătura catolică. Delegaţilor li-se recomandă preste tot, să vegheze asupra concordieĭ dintre misionariĭ latinĭ şi orientalĭ şi să asigureze observarea constituţiunii papale „Orientalium dignitas" din 1894 referitóre la conservarea intactă a riturilor.

Rusia.

„Gazeta Transilvanieĭ" publică următórea scire telegrafică din Bucurescĭ: „Nobilimea basarabénă va fi representată la serbările încoronării Ţaruluĭ de cătră dniĭ Chiriac şi Lazu, marĭ proprietarĭ. Cu acéstă ocasiune delegaţiĭ nobilimiĭ basarabene vor remite Ţaruluĭ o petiţiune iscălită de întrégă nobilimea basarabénă, în cap cu mareşalul eĭ, dl Alexandru Catargi, cerêud permisiunea de a se introduce în bisericile, ale căror enoriaşĭ sînt Romînĭ, serviţiul divin în limba română şi cărţile bisericescĭ românescĭ. Consideraţiunea, pe care se întemeiéză petiţiunea, recomandată de episcopul de Chişineŭ I. P. S. Pavel, este, că din causa necunoscinţeĭ limbiĭ ruse s'a lăţit o nepăsare religiósă în poporaţiunea română, care neapĕrat trebue combătută.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Lunĭ s'a terminat şi desbaterea specială a budgetuluĭ ministeriuluĭ de finanţe, în decursul căreia abia doĭ treĭ oratorĭ din opoziţie aŭ sulevat cestiunĭ, carĭ deslegate cum se cuvine ar puté scóte ţara din crisa economică.

Maĭ mult a dat de lucru guvernuluĭ Ugron Gábor. El a întrebat în o şedinţă, că pentru ce nu se amintesc în budget sumele, ce se percep cu ocasiunea ridicării la rangurile de nobilĭ, baronĭ şi conţĭ, la care întrebare ministrul a rĕmas dator cu rĕspunsul. Acestea înse nu genéză pe Bánffy şi pe consoţiĭ lor: eĭ aŭ încredere deplină în voturile mamelucilor.

În şedinţa de Marţĭ unicul obĭect la ordinea zilĭĭ a fost proiectul de lege despre mileniŭ.

Referentul proiectuluĭ de lege despre inarticularea în legile ţĕriĭ a amintiriĭ mileniuluĭ a fost deputatul Georgiŭ Serb. Proiectul constă din 4 §-ĭ de cuprinsul, că legislativa ţĕrilor coroneĭ ungare dă mulţămită Providinţeĭ divine, că a protejat în 1000 de anĭ patria fundată de Árpád şi de vitezele luĭ cete. Din incidentul acesta ambele case ale legislativeĭ vor depune omagiĭ înaintea gloriosuluĭ împĕrat şi rege apostolic Francisc Iosif I. Amintirea esistenţeĭ milenare a statuluĭ ungar se inarticuléză în lege, care întră în vigóre în 8 Iuniŭ, ziua aniversară a încoronării Maiestăţiĭ Sale. Proiectul a fost primit cu unanimitate şi fără desbatere. Tot aşa s'a primit şi programul serbărilor milenare, carĭ se încep în 2 Maiŭ cu deschiderea esposiţieĭ regnicolare şi se termină în 31 Octobre cu închiderea esposiţieĭ.

În 22 dieta a primit şi în a treia cetire proiectul despre inarticularea mileniuluĭ, pe cum şi proiectele de lege pentru maĭ multe liniĭ ferate, între carĭ e şi linia Vinţul de jos-Sibiŭ.

La proiectul de lege despre monumentele, ce se vor ridica spre eternisarea serbării milenare, Ugron Gábor îşi esprimă regretele, că Domnitoriul nu va fi de faţă în 8 Iuniŭ la şedinţa comună a ambelor camere. Regele merge în casa magistratuluĭ din Viena, merge pretutindenea, dară nu vine în casa legislativeĭ ungare. Regele e bun, dară îl sînt rĕĭ consilieriĭ. Monumentele proiectate Ugron le află de neînsemnate. Ar dori, să se ridice nu 400, ci 1000 de şcolĭ poporale. — Ministrul Wlassics declară, că în afacerea Pulszky statul nu sufere daună, de óre ce Pulszky Ágost a depus la ministeriŭ suma, de care nu se póte da samă, anume 56.040 fl.

Caracteristice lucrurĭ se ţes printre programul serbărilor milenare: afacerea Pulszky şi căĭ ferate vicinale!

Austria.

Consilieriĭ comunalĭ aĭ Vieneĭ în 18 a c. aŭ ales pentru a patra óră pe Dr. Lueger de primariŭ. Din 138 de voturĭ Dr. Lueger a obţinut 96, ĕră candidatul jidan-liberal Dr. Grübl numaĭ 42. Învingerea luĭ Lueger însamnă învingerea principiilor creştine faţă de sistemul jidan-liberal.

La întrebarea adresată de comisariul guvernial Dr. Friebeiss, că primesce Lueger alegerea, acesta a rĕspuns în un discurs maĭ lung accentuând, că după ce poporaţiunea creştină a capitaleĭ a rĕmas statornică în faţa tuturor batjocurilor, ameninţărilor şi promisiunilor apĕrându-şĭ drepturile şi învingênd numaĭ cu arme legale, primesce alegerea. Guvernul încă trebue să respecteze voinţa poporuluĭ, căcĭ şi el numaĭ poporul îl representă. Alegerea nu o primesce din poftă de glorie, ci fiind că prin acésta îşĭ împlinesce o momentósă datorinţă. Cestiunea oficiuluĭ de primariŭ aĭ Vieneĭ nu e numaĭ cestiune de natură curat locală, ci are o importanţă economică şi politică generală. — Comisariul guvernial a promis, că va înainta la locurile competente protocolul de alegere. — Repeţita alegere a luĭ Lueger este un fapt, care probézĕ firmitatea convingerilor poporaţiunĭ creştine din Viena. Poporaţiunea acésta voesce cu orĭ ce preţ, să scuture jugul domnieĭ jidane-liberale, ajutate până acum de guvern. — La întrebarea, că óre denega-va contele Badeni şi de astă dată confirmarea luĭ Lueger de primar, e greŭ a rĕspunde. Simpatia luĭ Badeni faţă de liberaliĭ de din cóce şi de din colo de Laita îĭ va dicta, să se opună întăririĭ luĭ Lueger maĭ ales acum în ajunul serbărilor milenare din Ungaria, unde Lueger e rĕŭ vĕdut. Voinţa poporaţiunĭĭ creştine din Viena înse îĭ impune, să se plece recomandând monarchuluĭ confirmarea alegerĭĭ. Badeni s'a compromis o dată în cestiunea acésta. Ca la om cu minte póte că-ĭ va ajunge atâta.

În parlamentul din Viena s'a început desbaterea asupra proiectuluĭ de

lege despre reforma electorală. Proiectul este aspru combătut din partea democraţilor. Deputaţii Kronawetter şi Pernerstorfer aŭ timbrat fără cruţare aşa numita nobilime polonă, care se tot laudă cu simţul religios, dară pentru aceea nu neîndreptăţesce numai pe Ruteni, ci apasă şi esploatéză şi poporul polon.

Anglia.

După esposeul ministrului de finanţe bilanţul finanţelor Angliei pe anul trecut presentă întratele 102 milióne funţi şterl., éră ieşitele 98 milióne, aşa dară resultă un rest de 4 milióne. Pentru anul acesta venitele sînt proiectate în 101,250.000 funţi, éră spesele în o sută milióne funţi. Mai constată ministrul, că în timpul din urmă s'a uşurat contribuţiunea de pămînt, şi de 50 de ani incóce pe încetul sarcinile aŭ trecut de pe dările directe asupra celor indirecte.

Chamberlain a declarat, că pentru sufocarea mişcărilor revoluţionare din Africa sudică s'aŭ dispus trupe nóuĕ. Trupele dispuse vor merge din coloniile de pe lângă mare.

Rusia.

Guvernul rusesc acum nu-şi dă silinţa să-şi măréscă numai influinţa asupra statelor balcanice, unind sub protectoratul sĕŭ Bulgaria, Grecia şi Sêrbia, ci îşi cércă norocul şi încă cu mai mare succes în Orientul estrem. Pe cum se anunţă din Shangai, între Rusia şi Sina s'a închiat o convenţie secretă, în vîrtutea căreia Sina ajunge cu totul sub influinţă ruséscă. Sina din recunoscinţă faţă cu Rusia, care i-a venit în ajutor la pacea cu Ĭaponia şi i-a mijlocit imprumut pentru plătirea speselor de răsboiŭ, concede Rusiei, ca să înroleze voluntarĭ şi să cumpere caĭ pentru armată pe teritoriul sinez, cedéză portul S. Arthur şi pentru năile de răsboiŭ ale Rusiei asemenea îĭ deschide tóte porturile sale comerciale. Productelor industriale şi agricole ale Rusiei le sînt deschise tóte pieţele Sineĭ, şi Rusia va puté ocupa mai multe localităţi sineze spre sud de la Vladivostoc. Rusia va da Sineĭ mai multe sute de ofiţerĭ spre a instrua şi organisa armata sineză. Faĭma acesteĭ convenţiuni a provocat în Anglia o adâncă consternare.

Meditaţiuni

asupra stărilor din provinţa bisericéscă gr. cat. română de Alba Iulia Făgăraş.

(Fine.)

S'ar recere uniformitate mai solidară în conducerea preparandiilor învĕţătoresci şi în a şcolilor nóstre poporale gr. cat. confesionale. Noi ţinem, că şcolile nóstre confesionale staŭ sub aripile bisericiĭ, dar statul prin ingerinţa sa basată pe legile şi ordonanţele din vigóre azi mâne reduce dreptul auctorităţilor bisericesc faţă de şcolile nóstre confesionale la o contemplare pasivă faţă de causa şcolară. Auctoritatea confesională e jignită în drepturile sale de a dispune cu învĕţătoriĭ confesionalĭ conform intereselor sublime vitale ale educaţiunii religióse-morale şi naţionale; pentru că când auctoritatea confesională avertiséză pe uniĭ dintre aceştĭ crescĕtorĭ aĭ scumpilor surceĭ aĭ némuluĭ nostru la împlinirea sublimei lor misiunĭ, — onóre escepţiunilor, — dă de resistinţă cerbicósă, care o a ingenerat în uniĭ dintre membriĭ corpuluĭ învĕţătoresc protecţia statuluĭ, care dacă cineva e „jó hazafi", nu-i créstă de pĕcat nicĭ desconsiderarea celor mai sfinte interese ale crescerii religióse-morale. Acum viaţa învĕţătorilor, de când aleg senatele şcolare, e un pelerinaj continuŭ cruciş şi curmeziş preste şcolile din diecesă, abzic de staţiune, când voesc; de unde urméză, că fructele instituţiunii poporale pe zi ce merge alocuria sînt mai puţin mănóse, pentru că în 7—8 luni abia se dedă învĕţătoriul cu pruncii şi pruncii cu dînşiĭ, şi pe când se înţeleg uniĭ cu alţiĭ, se strămută învĕţătoriul une oria în mijlocul anuluĭ scolastic.

După împrejurările poporuluĭ nostru supt din tóte părţile cu puţină escepţiune am reuşit de a ridica soluţiunile învĕţătorescĭ la minimul de 300 fl, înse alocuria acum ducem lipsă de învĕţătoriĭ conscriĭ de misiunea lor.

Nu esistă uniformitate în venitele preoţescĭ menite spre vegetarea sermanuluĭ cler, nu este o cinosură statorită prin statute aduse în sinóde diecesane, ci azĭ acel cler român gr. cat., care în privinţa culturiĭ intelectuale stă la acela-şi nivel cu clerul catolic de rit latin, nicĭ acelea venite nu le primesce, carĭ le aveaŭ preoţiĭ moralişti fără cursul gimnasial şi teologic, pentru că rĕcindu-se credinţa venitele accidentale ale patrachiruluĭ sînt fórte micşorate, şi clerul e silit a privi cu ochiĭ scăldaţi în lacrimĭ şi cu inima undulantă de suspinurĭ, cum i-se veştedesc nu numaĭ puterile tinereţelor, dar şi florile cunoscinţelor spirituale, udate cu multă sudóre sub durata cursuluĭ de 16 ani aĭ studiilor, într'o parochie de 50—60 fumurĭ, care nicĭ venit curat de 200 fl. nu asiguréză sermanuluĭ preot. Apoĭ din acest venit trebue să se susţină bietul preot conform statuluĭ, să-şi créscă familia, trebue să catechiseze în şcólă, să se pregătéscă pentru esamen prosinodal, — dar la córnele pluguluĭ cine va fi, cine va prinde furca şi grebla? — ba să-şĭ procureze şi producte literare spre a-şi nutri spiritul, şi trebue să păşéscă în falanga luptei naţionale până la martiriul temniţeĭ, pentru că strigăm preoţilor: „Preoţi cu crucea 'n frunte!" Însĕ cel gol şi flămînd cum va merge în frunte, ca să însufle respect şi să braveze cu fruntea şi peptul săgeţile furtunilor vibrate asupra bisericiĭ şi némuluĭ nostru? Sermane de cler român, tot te-aĭ lăsat a fi legănat în ilusiunile congrueĭ şi aĭ lăsat, să sugă lipitorile tot sângele corpuluĭ moral aĭ poporuluĭ român, pentru care aĭ trăit şi pentru apĕrarea căruia şi a drepturilor luĭ ţĭ-aĭ sacrificat şi viaţa. Pentru ce nu te-aĭ organisat din sudórea luĭ, că din el aĭ ieşit? Ĕtă protestanţiĭ, cărora statul în trecut nu le-a întins nicĭ un ajutoriŭ, şĭ-aŭ organisat venitele preoţilor ast feĭ, cât şi în cea mai mică parochie încă póte subsista preotul; pentru că prestéză lecticalul preoţesc în proporţiunea stării materiale după clase, ér nu după mĕsura cea nedréptă usitată în biserica nóstră, că până când cel ce-şi câştigă pâne ca zileriŭ, dă preotuluĭ sĕŭ o merţă de lectical, şi bocotanul cu 60 de jugĕre şi 8 boĭ încă dă numaĭ o merţă, saŭ până când zileriul lucră preotului o zi cu palma, óre ce daună are suferi credinciosul, care are vite, dacă î-o ară face cu plugul saŭ carul? Dar la noĭ la Românĭ mai este încă o praxă vigentă, adecă inteligenţa miréncă, — onóre rarelor escepţiunĭ, — se simţia scutită de datorinţa de a concurge la prestarea venitelor preoţescĭ. Dacă ar fi fost voinţa tare şi resolută, s'ar fi putut regula venitele preoţimiĭ române gr. cat., însĕ numaĭ prin statute aduse în sinóde saŭ congrese mixte, şi aşa azĭ n'ar mai dori nimenĭ congrua, carea nu cred, să nu fie arginţiĭ luĭ Iuda.

Sînt în viaţa corporaţiunilor morale atarĭ momente solemne, carĭ le potenţéză strălucirea nimbuluĭ şi din razele strălucirii aprind un far luminătoriŭ în jurul şi viitoriul corporaţiunii, le ridică vaţa şi autoritatea la un grad impunĕtoriŭ de respect şi consolidéză legăturile asigurătóre de înflorirea corporaţiunii. De la atarĭ momente sĕrbătorescĭ se datéză în istoria corporaţiunii o epocă nóuă. Care român, — să nu zic şi străin, — ar cuteza a susţiné, că sĕrbătórea intronisării în scaunul mitropoliteĭ gr. cat. române de Alba Ĭulia Făgăraş a Escelenţeĭ Sale Mitropolituluĭ Dr. Victor Mihályi n'a fost un moment aşa strălucitoriŭ în glorie, ca şi care ochiŭ român n'a prea vĕdut, urechi n'aŭ auditŭ şi inima română usturată de nĕcasuriile ziiĭ n'a prea simţit? Întrarea noului mitropolit în Blaş a fost sĕrbătórea triumfală a principiului solidarităţiĭ clerului român, manifestat în mod sĕrbătoresc şi demn de trecutul uneĭ ierarchiĭ conduse de Archierei, a căror vîrtuţi sînt tot atâţia obeliscĭ, pe carĭ se razimă panteonul bisericiĭ şi némuluĭ român. La acéstă sĕrbătóre aŭ luat parte şi umbrele clarificate ale Archiereilor, carĭ odinióră ca farĭ luminătorĭ aŭ condus destinele bisericiĭ române gr. cat. Ele implorat harul ceriuluĭ preste noul mitropolit. Blaşul a undulat în razele bucuriei şi măririĭ. Şi étă în acéstă sĕrbătóre a solidarităţiĭ în simţirĭ, cugete şi fapte, care nicĭ mâna nemiló-a timpuluĭ nu o va şterge din analele bisericiĭ şi némuluĭ român, a fost lovită în mod frapant şi dureros legătura sfîntă a solidarităţiĭ ierarchale dintre diecesele sufragane române gr. cat. şi dintre tronul mitropolitan, care trebue să ne fie focolariul unităţiĭ. N'aŭ fost representate capitulele din Gherla şi Oradea mare, ba şi clerul estraneŭ din acestea diecese încă a fost representat în mĕsură necorĕspundĕtóre măririĭ sĕrbătoriĭ.

După a mea modestă părere ce misiune are Roma faţă de întrĕgă biserica catolică de deosebite rituri de pe întreg rotogolul pămîntuluĭ, tocmaĭ aceea o are Blaşul faţă de întrĕgă provinţa mitropolitană gr. cat. română aşa, cât care preot român gr. cat. vatĕmă şi nu respectéză legătura unităţiĭ faţă de scaunul mitropolitan din Blaş, acela vatĕmă şi nu respectéză legătura unităţiĭ datorită Romeĭ. Saŭ cuĭ aŭ sunat brevele papale cetite cu ocasiunea intronisăriĭ noului mitropolit? Dóră nu Evreilor, ci Românilor gr. ectolicĭ din tóte diecesele sufragane. Că pentru aceea a preconisat Roma scaunul mitropolitan din Blaş, ca să fie representantul eĭ faţă de clerul şi poporul din întrĕgă provinţa mirropolitană, şi Blaşul n'are misiunea de a fi numaĭ un for de apelare în causele clerului şi ale poporuluĭ, ci să fie focolariul dătătoriŭ de viaţă şi direcţiune în tóte causele bisericescĭ de orĭ şi ce na-

tură pentru întrégă provința mitropolitană. Fără de scirea și auctorisarea Blașului nu e iertat a elimina limba română rituală de la altarele și catedrele bisericilor române și a o înlocui cu limbă străină și a introduce liturgicon de limbă străină în locul celui românesc sancționat prin Sfinția Sa Papa de la Roma. Scusa, că poporul român și-a uitat limba sa, nu e scusă, ci acusă în contra cleriului. Căci pentru ce n'a grijit școla și biserica română, ca să nu o uîte? Ori dóră nu vom susținé tesa paradoxă, că poporul să instrueze pe dascăl și pe preot limba română și să-i verse în inimă simț religios-moral în limba română? Preoților le sună mandatul: „Mergeți în tótă lumea și vestiți Evangelia!"

Ce să zic despre dreptul archiereilor nostri de a dispune după părintéscă chibzuire pe lucrătorii viei Domnului la parochiile vacante? Acesta a devenit ilusoriu așa, cât azi nu mai putem sci, că archiereul are dreptul liberae collationis, orî poporul drept de alegere. Când devine vacantă o parochie mai de Dómne ajută, încă abia s'au récit osemintele reposatului preot, și deja se încep agitațiunile cu vinars, și dacă-i succede cutăruî preot a fanatisa poporul până la amenințarea cu neunirea, ba se închide biserica înaintea altuî concurent mai meritat, dreptul canonic de denumire al Archiereului cedéză forței fanatisate. Obvin casuri, când poporul din motive cuvióse și fără amenințări cu defecționare se rógă a i-se dispune de pástoriu sufletesc cutare preot bun, însé nu i-se deferesce cereriî singur din motiv, că l-a cerut poporul. Unde e auctoritatea sacratuluî nimb archieresc? Unde e vaga cleruluî? Unde consecința? Unde moralitatea? Sciu, că sînt croite pedepse canonice pentru preoții agitatorî. Care și unde s'a pedepsit? Ce ar puté pune stavilă acesteî stărî abnormale? Statute aduse într'un congres provințial bisericesc, clasificarea parochiilor și admiterea și îndreptățirea concurenților de a concurge la parochiile din cutareva clasă amăsurat anilor de servit, cualificațiunii și meritelor.

După modesta mea părere așî mai puté desvěli rane, carî rod la viața corpuluî moral al bisericiî nóstre gr. cat. române. Dar destule sînt celea indigitate spre a puté convinge pe orî cine, care-și iubesce biserica și némul, despre aceea, că stările presente ale vieții nóstre bisericescî sînt bolnăvicióse, și că nu mai este iertat, să stăm cu mânile în sin, ci cu toții să concurgem cu consiliul inimii și cu lumina ingeniului pentru de a aduce vindecare ranelor, ce consumă viața bisericiî nóstre. Legăturile corpuluî moral al provinței bisericiî nóstre sînt debilitate, să nu zic destrămate. Și óre în starea de față după axioma „quot capita, tot sensus" cum va puté înfrunta biserica nóstră furtunile inscenate prin punerea în viață a nóuelor legi bisericescî-politice, carî legi au de scop sguduirea temeliilor aceluia? Cu arme împrumutate din arsenalul cel vechiu al procedurii nu ne putem măsura cu inimicii, carî în tótă ziua făuresc arme care de care mai seducătóre pentru sermanul popor. Este bun și țintesce spre scop salutar cercularul Inaltuluî Cor Episcopesc îndreptat către Cler și popor despre așa numita căsătorie civilă; însé nu corăspunde întru tote împrejurărilor și relațiunilor dintre clerul și poporul nostru, datinilor erédite de la străbuni ale poporuluî și altor postulate ale cleruluî, poporuluî și bisericiî nóstre. S'ar recere o acțiune uniformă întru tóte. Lupta va fi crâncenă și decidétóre preste viitoriul bisericiî, cleruluî și poporuluî nostru. Óre cum își pregătesc și făuresc inimicii nostri armele lor? Nu împrăștiați în țară, ci adunați cu consiliu împrumutat. Deci e necesitate imperativă neamânaveră, să ne adunăm și noi și încă nu numaî reprentanții cleruluî, ci și aî poporuluî. Pentru că stavila principală, că n'a progresat causa bisericiî nóstre gr. cat. române în organisarea sa esternă, cum sînt ridicarea de biserici catredale și parochiale, institute menite pentru crescerea cleruluî, aședĕminte fundaționale pentru vĕduve și orfani preoțescî, preoți deficienți, preoți miserî, fonduri școlare, și cu un cuvînt, că n'am prins rădăcini mai adânci în tótă privința, ci numaî vegetăm, o aflu în împrejurarea, că am eschis pe mireni de la amestecul în trebile materiale și culturale ale bisericiî nóstre, până când dacă-i cuprindeam în cadrul constituțiunii saŭ vieții nostre bisericescî, câte sacrificiî n'ar fi adus pentru ameliorarea stării bisericiî și cleruluî nostru! Saŭ ce a făcut, ce póte arăta diecesa Gherleî mai de 40 de anî, de când sustă? De incorgeaŭ și mirenii în afacerile eî materiale, de sigur ar avé azî catedrală și residență. Deci avem lipsă imperativă de un congres mixt bisericesc al întregii provințe mitropolitane gr. cat. de Alba Iulia și Făgăraș, în care înainte de tóte să se stringă legăturile unității ierachale cu capul provinței bisericescî, să se vindece ranele, carî rod la corpul moral al bisericiî nóstre, să se aducă statute uniforme referitóre la crescerea cleruluî tinĕr, să se statorescă unitatea și uniformitatea disciplineî în cler și credinciosul popor, uniformitate în crearea sorginților spre înmulțirea fondurilor bisericescî diecesane, ameliorarea și uniformitatea venitelor preoțescî, statute pentru susținerea și mântuirea de decadință a școlilor nóstre confesionale, statorirea de cinosură uniformă întru manuarea armelor față de puterea cutropitóre a nóuelor legi bisericescî și a altor furtuni, carî de sigur vor urma. Am zis, că pe mireni să-î îmbrățișăm între noi, pentru că dinșiî vor fi canalul, prin care se va deriva în sinul poporuluî valórea statutelor bisericescî aducânde prin congres, de óre ce dinșiî aŭ ieșit din popor, și fiind că biserica i-a crescut, ca recunoscință vor da mână de ajutoriu bisericiî spre punerea în viață a statutelor și mijlócelor menite spre regenerarea bisericiî nóstre.

Un preot.

Mulțămită publică.

Representanța bisericéscă gr. cat. din Făgăraș esprimă mulțămita și recunoscința sa Domnului *George Pop* de Galați proprietariu în Făgăraș și Sibiu, pentru că a esoperat de la fratele sĕu *Ioan Pop de Galați* fost advocat în Sibiu o donațiune de 1000 fl. pentru biserica nóstră, care în anul venitoriu 1897 numĕra 200 anî de la zidirea eî.

De altă parte representanța bisericéscă își esprimă regretul și condolința sa pentru încetarea prea timpurie din viață a neuitatului donatoriu.

Representanța bisericéscă gr. cat. din Făgăraș în 15 Aprilie 1896.

Nouătăți.

Gimnasiul gr. cat. român din Blaș a fost cercetat în sĕptĕmâna acésta de director suprem Kuncz Elek. care în 20, 21, 23 și 24 a c. a asistat la prelegerî covingĕndu-se, că tinerimea gimnasială atât în ceea ce privesce diligința și progresul în studiî, cât și în privința morală și sanitară stă bine. Lauda este și a dlor profesorî, carî toți sînt conscii de chemarea lor.

Censură de profesor. Dl profesor gimnasial *Ioan Fodor* în 16 a c. a depus la universitatea din Cluș și esamenul pedagogic prescris, obținĕnd diploma de profesor censurat. Felicitările nóstre!

Adunare generală. Reuniunea docenților gr. cat. români din Maramurĕș își va ținé adunarea generală în comuna Borșa la 28 Maiu st. n.

Denumire. Dl *Ștefan Muntean*, notar la tribunalul din Biserica-Albă, a fost numit subjude la judecătoria cercuală de acolo.

Noul Archiepiscop catolic de Bucuresci. Zilele aceste, ér nu mai înainte, cum aŭ fost anunțat unele ziare, a fost numit Archiepiscop catolic de Bucuresci Monseniorele *Francisc Xaveriu de Hornstein*, Prelat al S. Sale Pontificelui și decan în cantonul Jura în Elveția. De și numele nu l-ar arĕta, totuși P. S. Sa după nationalitate este francez elvețian, născut în anul 1840.

Érăși un proces monstru. În 7 Maiu st. n. se va ținé la tribunalul din Alba Iulia pertractarea finală în causa procesului intentat pentru agitațiune în contra parochului din Tur Ioan Pop Păcurariu și a docentelui Georgiu Făgărășan. Sînt citați la acea partractare 30 de martorî, se înțelege partea cea mai mare magiarî, între carî și preotul rom. cat. din Tur. Sîntem curioși, să vedem sfârșitul acestuî proces, intentat în onórea deschiderii sĕrbătorilor milenare magiare.

Agrațiare. Organul guvernamental „Nemzet" aduce scirea, că la 8 Iuniu — ziua agrațiărilor — guvernul ungar va propune Maiestății Sale și agrațiarea esilaților politicî E. Brote și S. Albini.

Leo Say renumitul finanțier academician și bărbat de stat francez a repausat în 20 a c.

Prințul bulgar Ferdinand după colindarea prin Constantinopol s'a dus la Petersburg, unde ca resplată pentru jertfirea luî Boris i-s'aŭ făcut primiri sĕrbătorescî din partea Țarului și a cercurilor diplomatice rusescî.

Cea mai nóuă afacere a ministrului Fejérváry. Deputatul național Bernáth Luni înainte de a se începe ședința dietală a presentat ministruluî Fejérváry numĕrul unuî act din ministeriul de honvedî rugându-l, să-l resólve. Fejérváry î-a replicat sarcastice: „Poftiți a vĕ adresa la dl ministru Kassics, acela e omul vostru!" Bernáth neașteptându-se la atare rĕspuns a mers după Fejérváry în cabinetul ministerial, dară acesta a repetit acelea-și cuvinte în un ton și mai vătĕmătoriu. Bernáth a cerut prin trimișiî sĕi satisfacție, dară Fejérváry a denegat-o zicĕnd, că personal nu a ofensat pe Bernáth, însé favoruri nu face deputaților din partidul național, fiind că acest partid a suferit atacurile luî Kassics și s'a arĕtat solidar cu el. Causa a ajuns la desbatere în clubul național. Urmările vor fi póte câteva duele și interpelări în dietă.

Serbarea Duminecii în locul Sâmbetei face cuceriri tot mai mari între Jidovii din America de Nord. Ei acésta nu o privesc de concesiune făcută sabbathuluî creștinilor, ci de o urmare a împrejurărilor sociale în tot mai ca și folosirea datului creștin.

Casuri de mórte. *Zaharie Bran* paroch al Sâncelului și protopop al Bieî a repausat în 24 a c. în anul al 63-lea al etății și al 39-lea al preoției. — *Alesandru Mezei* paroch gr. cat. în *Beiă* din districtul protopopesc al Turdei a repausat în 18 Aprilie 1896 în anul al 52-lea al vieții și al 23-lea al preoției sale.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice
și diferite alte minciuni.

(Continuare.)

Și acum să urmărim, celea ce zice „Tel. Rom.“ mai de parte:

Nu-i vorbă, își au și patriarchii din Constantinopol pĕcatele lor și le-au și plătit fórte scump mai târziu, întocmai ca și papii de la Roma pe ale lor, dar pĕcatele acelora sînt numai pĕcate infiltrate într'înșii de cătră papi de la Roma, și nici urmări atât de desastróse n'au lăsat pentru viața morală ale popórĕlor lor în seculii următori, cum au lăsat aceștia din urmă pentru ale lor.

Aci îndrăznim a întreba pe dnii de la „Tel. Rom.“ numai atâta: Când au infiltrat papii de la Roma vre o dată pĕcate patriarchilor din Constantinopol, și ce fel de pĕcate au fost acelea? Căci pĕcatele patriarchilor din Constantinopol le-am vĕdut deja, și 'am vĕdut și aceea, cât de mare e minciuna, că patriarchii din Constantinopol cu pĕcatele sale „nici urmări atât de desastróse n'au lăsat pentru viața morală ale popórĕlor lor în seculii următori, cum au lăsat aceștia din urmă (papii de la Roma) pentru ale lor“.

Continuă apoi „Tel. Rom.“:

A pune înse nefericirile politice ale unui popor în cârca bisericii sale, când și acésta era asuprită și doborîtă la pămînt nu numai din partea păgânilor, ci chiar și din partea bisericii sale surore, nu e lucru numai nedrept, ci e chiar barbar.

Dar apoi a și profita de nenorocirile aceleĭ biserici, numai căci nu i-se supune în contra învĕțăturilor lui Christos, apoi acésta este tot atât, ca a te asocia cu cei ce aprind, ca să pótă ucide și jăfui mai ușor.

Și tocmai acésta a făcut-o biserica „sfîntului Petru“ față de biserica ortodocsă și în special față de poporul român până la „s. Unire“ și în parte și de atunci încóce.

Aci ér putem, să întrebăm pe dnii de la „Tel. Rom.“: Când a asuprit biserica apusană pe cea grecéscă și când a doborît-o la la pămînt? Când a profitat ea de nenorocirile bisericii grecesci și în special de cele ale poporului român? Și apoi carĭ sînt învĕțăturile acelea ale lui Isus Christos, carĭ s'ar împotrivi primatului episcopului de Roma?

Nespus de naive sînt apoi cuvintele, cu carĭ continuă „Tel. Rom.“:

În loc ca să-i fie recunoscĕtóre și să se întórcă ér în sinul ei, face tocmai contrariul.

Dar pentru numele lui Dumnezeŭ, dlor de la „Tel. Rom.“, care va fi sinul acela mare „ortodocs“, care să pótă cuprinde biserica catolică? Și pentru ca ea „să se întórcă ér în sinul“ bisericii „ortodocse“, óre nu ar fi trebuit mai întâiŭ, să părăséscă acel sîn? Și când l-a părăsit? Că dóră fiica póte să părăséscă sinul maicei sale, éră nu mama pe al fiicei sale. Dar când a fost óre între Bizanț și între Roma acei raport, cât Bizanțul să fie fost mamă și Roma să fie fost fiică? Și apoi care e acei sîn al bisericii „ortodocse“? Acela, la care au strîns némul românesc brațele fanariote cu atâta dragoste, cât era mai să-i iasă sufletul, orĭ dóră acela, la care astăzi în unele părți îl string brațele muscălesci cu dragoste așa de mare, cât îi chiar iese sufletul?

Dar să-i lăsăm pe dnii de la „Tel. Rom.“ dorindu-se în brațele acestea și să vedem ce zic mai de parte:

Aci mĕ va întreba póte dl autor: Ce are de a mulțămi biserica occidentală bisericiĭ orientale orĭ popórĕle aceleia popórĕlor cestellalte?

Étă ce:

Până când biserica orientală s'a luptat cu mohamedanismul și până când popórĕle ortodocse din orient au ținut peptul cu popórĕle păgâne din jurul lor, până atunci biserica occidentală și popórĕle aparținĕtóre eĭ s'au organisat și consolidat, nu numai pe terenul bisericesc, ci și pe cel cultural și material. Că totuși aceste popórĕ ortodocse creștine din orient au fost învinse pe mulți ani și supuse dimpreună cu biserica lor cu tot islamulu, causa e, că parte dușmanii lor au fost fórte mulți și puternici, parte că puterea lumésca s'a amestecat prea mult în afacerile interne ale bisericiĭ, de unde s'au produs apoi neînțelegerĭ și în cler, parte că clerul papistaș n'a lăsat nefolosită nici o ast fel de ocasiune pentru de a pescui în tulbure, și apoi mai pesus de tóte, că papii de la Roma tocmai pe când se bucurau de deplină putere suverană lumésca, au privit indiferenți, până când Mohamed și-a băgat sabia în inima bisericiĭ orientale și în inima imperiului oriental roman, fĕr ca să cugete la pericolul ce amenință prin acésta lovitură întréga creștinătate.

Pentru ce? Pentru că biserica ortodocsă n'a voit să primésca jugul papal în contra învĕțăturilor lui Isus Christos!

Au fost și papi mai luminați, carĭ au recunoscut victoriile glorióse ale unui Ioan Corvin de Huniad, Ștefan cel mare, Mihaiŭ Vitézul și alții, raportate contra Mohamedanilor în favorul creștinătății, dar s'au mulțămit numai cu atâta, și nimic mai mult n'au făcut, cum ar fi trebuit și au putut face, ca să le dea mână de ajutoriŭ, să-i pótă înfrânge pentru tot de una și ast fel să contribue și eĭ în modul recerut pentru delăturarea pericolului, ce amenință întréga creștinătate și cultura omenimii. Ér când au întreprins câte ceva (cruciatele), au făcut aceste tot de una proselitism în biserica orientală și subjugând popórĕle aparținĕtóre eĭ. (Imperiul latin din Constantinopol.)

Să se fi luptat papii de la Roma cu puterea lor de odiniora numai pentru cultură și adevĕr și nu numai pentru supremație preste biserici, popórĕ și împĕrați și să fi folosit averile lor colosale storse prin abusurĭ de tot felul numai pentru a propaga moralitatea, de și nu sîntem pentru principiul, că scopul sfințesce mijlócele, azi întréga creștinătate și multe popórĕ chiar păgâne din jurul eĭ ar sta pe o trépta de bunăstare materială, culturală și mai pe sus de tóte morală cu mult mai înaltă, de cum stau; dar așa banii s'au dus, puterea lumésca și-o au perdut, și popórĕle totuși s'au ridicat pe tóte terenele vieții, de și ceva mai târziu.

Șódă istorie trebue că au învĕțat dnii de la „Tel. Rom.“, dacă dlor nu sciu dintr'însa nici măcar atâta, cum Papii de la Roma și întreg Apusul creștin au jertfit sume colosale și flórea claseĭ cavalerescĭ pentru eliberarea Rĕsăritul din jugul mahomedan. Pentru dlor cruciatele, carĭ au fost așa zicênd o năvală a apusului întreg asupra islamului, sînt numai écă așa „câte ceva“ și „nimic mai mult“. Numai una n'o înțelegem: cum de nu pun secuestru pe sama bisericiĭ „ortodocse“ cu o cale și pe Franciscanul Capistran, când o fac acésta cu Ioan Corvin?

Cele alalte producții acrobatice pe terenul istoric, pe carĭ și-le conced aci dnii de la „Tel. Rom.“, li-le iertăm. Vom mai reflecta aci singur la învinuirea aceea stereotipă, ce și-au format-o Bizantinii în contra Pontificilor Romani din faptul istoric al așa numiteĭ împĕrății latine din Constantinopol. E acésta o învinuire cât se póte de nedréptă. E adecă nedreptatea cea mai mare a învinuit pe Papa de la Roma cu acest fapt istoric nefaust și neglorios, care fapt l-a provocat nu Papa de la Roma, ci l-au provocat în butul condamnărilor repetite ale marelui Pontifice Inocențiŭ III uneltirile aulice sângeróse ale curții împĕrătescĭ din Bizanț și josnicia mercantilă a Veneției. De istorisirea acestui fapt ne ocupăm cu atât mai bucuros, de óre ce într'însa se țese și ceva din istoria Românilor. Să grăéscă decĭ însă-și istoria acestui eveniment nefaust petrecut în Bizanț în vécul al XIII-lea.

Sultanul Saladin măturase cu mătură de fer pe creștinĭ din lăuntrul Palestineĭ. Eĭ erau închiși în cetățile de la țĕrmul mării. După mórtea lui Saladin se născură răsboie de moștenire între membrii familieĭ împĕrătescĭ. Cu tóte aceste regele Enric de Champagne totuși se gândia, să se întórcă în Europa, deja și numai pentru ca să nu móră de fóme în pustiitul sĕŭ regat Ierusalim. Eĭ muri în 1197, și vĕduva luĭ dărui mâna sa și tronul lui Amalric de Cipru. Atunci Papa Inocențiŭ III admonia pe creștinii apusani, să întreprindă cruciata a patra, și spre acest scop impuse contribuțiĭ chiar și clerului și jerfi zeciuélă din venitele sale proprii. Dar puțini se insinuară, și chiar și sĕrbătoritul predicătoriŭ Fulco de Neuilly putu înciripa în 1199 numai cu greŭ o óste compusă mai ales din Francezi. În fruntea oștiĭ sta Teobald conte de Champagne, și de ajutoriŭ îi erau contele Ioan de Brienne, mai târziŭ rege al Ierusalimului și împĕrat al Constantinopolului, și alți conți.

Scopul proxim al cruciateĭ avea să fie Damiette, cheea Egiptului. Se unirĕ apoi în aceea, ca să negoțieze cu o cetate marină a Italieĭ pentru trecerea oștiĭ preste mare. Mareșalul Villehardouin de Champagne, istoricul nepărtinitoriŭ al acesteĭ espediții, închiă decĭ în 1201 contractul în biserica s. Marcu din Veneția cu dogele Enric Dandolo cel de 93 anĭ. Dogele acesta era un negustătoriŭ energic, și de aceea și condițiile contractului erau grele. Pentru suma estraordinar de mare de 85.000 de marce de argint, mai bine de patru milióne de francĭ după valórea de azi, Veneția avea să trécă în Egipt 4500 de cavalerĭ cu caĭ, 9000 de scutelnici și 20.000 de pedestrași și să-i provadă cu proviant nóuĕ luni de zile și a fără de aceea să spriginéscă espediția cu 50 de nai de răsboiŭ. La un an după aceea avea să se întîmple pornirea. În schimb pentru serviciile acestea s'a acordat Veneției jumătate din cucerirĭ. Inocențiŭ III pĕtrundea pe Venețianii speculanți și de aceea a aprobat contractul numai sub condiția, *ca cruciații să nu facă vrăjmășii cu creștinĭ.*

Spre nefericirea espediției muri contele Teobald în 25 Maiŭ 1202. Acum mulți peregrinĭ renunțară de a-și împlini juruința, alții temêndu-se de viclenia Veneției se imbarcară în alte porturĭ, ĕră restul, care se adună în Veneția, căruia i-se mai însoțiră și câte va cete de Italianĭ, își alese de conducĕtoriŭ pe talentatul marchion Bonifațiŭ de Montferrat. Dandolo firesce că aștepta cu pornirea, până se adunară toți; atunci gătă năile peutru pornire. (Va urma.)

Relaţiunile administrative şi eclesiastice ale Românilor din provinţa Beiuşului între vécul 13—16.

(Fine.)

Am zis, că provinţa Beiuşului a putut sta sub iurisdicţiunea episcopilor români residenţi în teritoriile vecinaşe a cu acea provinţă. Despre atarĭ episcopi se şi face amintire cam din mijlocul véculuĭ al 15-lea. Aşa cum s'a amintit mai sus, la 1456 în părţile murĕşene respective banatice era un episcop român cu numele *Ioan de Capha*, pe care l-a prins Ioan Hunyadi şi l-a trimis la Roma, unde s'a întors la unire. La începutul véculuĭ al 16-lea se amintesc episcopiĭ din *Feleac* în nemijlocita apropiare a părţilor oradane şi beiuşene. Tot atunci, la 1532, se amintesce un episcop probabil de rit oriental, care ar fi reşedut în *Cebus* (Sebes, Sebesváralja, Bologa între Vad şi Huedin). Afară de acestea iurisdicţiunea mănăstiriĭ s. Mihail din Maramurĕş se estindea preste teritórele în partea de cătră mézánópte-rĕsărit de la diecesa rom. cat. a Orădiĭ. Episcopul Sava amintit în diploma luĭ *Sigism. Racoţi* din 1608 şi în cea din 1609 cred a fi reşedut în *Lipova* respective în *Boroş-Ineŭ*, de care ca „caput dominii" s'a ţinut şi ţinutul Beiuşuluĭ, şi în apropiarea cărora cumcă în véculaĭ al 15-lea erau mai multe parochiĭ române, se vede de acolo, că în actul donaţional al dominiuluĭ din Şiria Ioan Hunyadi vorbesce despre atarĭ parochiĭ *„cum jure patronatus"*.

Acum óre de care numaĭ şi din acum amintitele episcopiĭ să se fie ţinut provinţa Beiuşuluĭ, acésta nu se póte constata. E mai probabil, că s'a ţinut de episcopia *Ineuluĭ*, respective de aceea, care avea iurisdicţiune între Crişurĭ şi Murĕş.

Ca de închiare să fie adnotate încă următórele:

Cum s'a vĕdut mai sus, despre esistinţa voĭvodatelor române din provinţa Beiuşului se face amintire până după mijlocul véculuĭ al 16-lea.

Óre administraţiunea naţională a voĭvodatelor şi cnezatelor române din numita provinţă sustat-a în deplină putere a drepturilor avute de mai înainte şi sub timpul domniriĭ principilor naţionalĭ din Transilvania, respective şi după cassarea episcopieĭ rom. cat. din Orade urmată la 1566 prin conclusul dieteĭ din Turda, este necunoscut.

Dară după ce preste tot voĭvodatele şi cnezatele cam din véculaĭ al 16-lea începênd aŭ trecut prin străformare perdêndu-şi valórea instituţiuniĭ originale, [1]) este probabil, că tot aceleĭ străformărĭ aŭ căḑut jertfă şi voĭvodatele românescĭ din cestiune, mai ales acolo, unde atarĭ voĭvodate aŭ ajuns sub stăpânire turcéscă, carea pentru supuşiĭ sĕĭ a introdus o formă de guvernare de tot nóuă şi a pretins de la creştinĭ contribuţiunĭ de tot deosebite de cele statorite sub domnirea creştinéscă; [2]) măcar că nu se póte nega, că de es. în părţile balcanice subjugate prin Turcĭ unele comune [3]) aŭ rĕmas independente, constituite sub voĭvoḑi şi cnezĭ. Locuitoriĭ acelor comune n'aŭ solvit nicĭ o contribuţiune, n'aŭ prestat robote, ci în cas de rĕsboiŭ câteva sute din eĭ erau datorĭ a servi fără plată şi a purta grije pe furagiul şi de caiĭ sultanuluĭ. [3])

Instituţiunea acésta, numită a *„voĭnicilor"*, o a introdus sultanul Murad I.

Alt cum acéstă castă independentă a *„voĭnicilor"* a esistat şi în Ungaria. Anume în *„libris rationarii Ludovici II"* feria V. prox. ante festum B. Ioan. Bapt. 1526 se zice, că *Vlad şi Nicolaŭ* voĭvoḑiĭ voĭnicilor servitorĭ lângă Timişóra aŭ venit la curtea regéscă pentru simbria lor şi a altor voĭnicĭ şi voĭvoḑi de acolo, dându-li-se 28 fl. [5])

Éră cât se ţine de libertăţile şi privilegiile bisericiĭ române mai sus amintite, cred, că acele din partea principilor calviniĭ, stăpânitorĭ şi preste provinţa Beiuşuluĭ, numaĭ întru atâta şi atunci vor fi fost respectate, când şi întru cât conducĕtoriĭ acelei bisericĭ erau gata orĭ ba a primi dogmele şi instituţiunile calvinescĭ. Căcĭ:

Unde prin lege se decretéză, că legea bisericiĭ române e numaĭ *„tolerată"*, că preoţiĭ romanĭ *nu se pot nobilita*, nicĭ nu pot posedé bunurĭ cu drept ereditar, ci dacă ar fi şi câştigat atarĭ bunurĭ, domnul de pământ acelea să le revindece (Art. diet. 1678);

Dacă se consideră condiţiunile puse Mitropoliţilor românĭ din Alba Iulia, realisarea cărora ar fi tras după sine nu numaĭ despoiarea deplină a bisericiĭ române de caractĕrul dogmatic al învĕţăturiĭ bisericiĭ orientale, dar cu timp şi al cultuluĭ divin estern al aceleia; dacă la 1608 numaĭ preoţiĭ calvinisaţi se împărtăşesc de favorurile regnicolare, de carĭ s'a bucurat biserica ortodoxă (calvină):

Între aceste şi altele asemenea împrejurărĭ dejositóre şi asupritóre puţin ori chiar nimic nu se póte vorbi despre libertăţile bisericiĭ române din ţinutul Beiuşuluĭ, carea a bună samă ca şi întrégă biserica orientală română a fost obiectul urgisiriĭ sectelor calviniane.

Aceea apoĭ, că principiĭ calviniĭ transilvanĭ împreună cu predicătoriĭ sectelor calviniane aŭ supus proselitismuluĭ calvinesc şi provinţa Beiuşuluĭ, se vede de acolo, că la an. 1608 *Sigismund Racoţi* de d. Beiuş ĭea sub scutul sĕŭ pe predicătoriul calvinisat *Mihail din Vajdafalva*, [6]) pe cum şi pe alţiĭ preoţiĭ românĭ deja calvinisaţi, orĭ carĭ de aci încolo s'ar calvini, dându-le drepturĭ şi libertăţi, de carĭ s'aŭ bucurat şi preoţiĭ ortodoxĭ calviniĭ.

Éră cum că atarĭ preoţiĭ românĭ calvinisaţi vor fi fost mai mulţi şi în provinţa beiuşană, orĭ că prin împărţirea libertăţilor se spera înmulţirea acelora, s'ar puté conchide de acolo, că de nu ar fi fost în numĕr mai mare, nicĭ nu ar avé înţeles dispusĕţiunea aceea a numituluĭ principe, prin carea acelor preoţi li-se dă drept, ca după moda-

[1]) Kurz »Magazin für Geschichte Siebenb.« B. II. Heft III. pag. 330—35.

[2]) Salamon Ferecz »Magyarország a török hódítás korában« Pest 1864.

[3]) Gradeţ, Cepina, Jambol, Coprovistica.

[4]) Jiricek »Geschichte der Bulgaren«.

[5]) Engel »Monumenta hungaria« pag. 223.

[6]) *Nemoiesd* de lângă Beiuş, éră nu *Voivodeni* de la Făgăraş, cum ar vre să înţelégă Bariţ (»Părţi alese din Istoria Transilv.«). În *Vajdafalva* deja la an. 1569 ne întîlnim cu preotul român calvinisat *Francisc Achim* care a fost de faţă la sinodul calvinesc din Orade. În protocolul dieceseĭ reformate dincolo de Tisa de d. 17 Iuniŭ 1631 se mai amintesc alţiĭ doĭ preoţiĭ românĭ calvinisaţi: *Petru* de *Tataros* (districtul Beretyó) şi *Petru* de *Papfalva* (Popescĭ districtul Luncei). În comuna Tartaros sînt azĭ la 800 suflete curat române şi nicĭ un calvin, éră în Papfalva ca la 600 suflete române şi vre-o 17 calvine. V. Schematismul diec. gr. cat. de Orade 1890. Cfr. Rácz Károly »Zaránd egyházm. története«.

litatea îndatinată, asemenea preoţilor calvinescĭ, să-şĭ pótă alege *senior* şi *episcop, sui ordinis* et *nationis*, ca aşa să nu maĭ atîrne de la estraneĭ, nicĭ să fie ordinaţi prin estraneĭ, de orĭ ce religiune, şi în deosebĭ prin episcopiĭ bisericiĭ române şi sêrbescĭ, oprindu-se *episcopuluĭ Sava* de a se mesteca în trebile acelor preoţi.

Poselitismul acesta calvinesc între preoţiĭ românĭ, pe cum în Transilvania şi în alte părţĭ locuite de Românĭ, aşa şi în provinţa beiuşană a fost în deplină putere sub tot timpul domniriĭ principilor calvinescĭ din Transilvania. Cred, că acea putere şi tendenţă s'a micşorat şi s'a slăbit, numaĭ după ce Oradea, respective Beiuşul la 1690 prin comandantul *de Pace* fu cuprins de la Turcĭ şi aşa scos de sub guvernarea şi influinţa domniriĭ calvinescĭ şi supusă domniriĭ caseĭ austriace.

Din acel timp atât pentru biserica catolică apusană, cât şi pentru biserica română începe o eră şi direcţiune nóuă mai favorabilă, carea pentru părţile beiuşene îşĭ află un razim de stabilire şi realisare în înfiinţarea episcopieĭ române gr. catolice de Orade la 1777 dotate cu dominiul provinţeĭ beiuşene, despre ce vom continua de altă dată.

Boroş.

Bibliografie.

A apărut:

Elemente din teoria musicei pentru institute pedagogice şi şcólele mediĭ de *A. Sequens*. Caransebeş, editura auctorului. În 8° cu 87 pag. Preţuĭ 1 cor.

Poveşti din popor adunate de *Ioan Pop Reteganul*. Premiate şi publicate de „Asociaţiunea Transilvană". În 8° cu 216 pag.

Biblioteca nóuă. Nr. 1. **Mazepa** luĭ *Byron* trad. de *G. Coşbuc*. Ed. D. I. Benvenisti Craiova. Preţul 15 banĭ.

A apărut şi se află de vîndare la tipografia seminarială:

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaş 1896.

Broşura constă din 39 pagine, în carĭ se daŭ inviaţiunile cele mai bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale şi curatoratele, cum şi privaţiĭ la aruncarea şi conscrierea dărilor de stat şi anume: 1. a dărĭĭ de *case*, 2. a dărĭĭ de *câştig*, 3. a dărĭĭ după *camete*, 4. a dărĭĭ *supletóre* generale de *venit*, 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliţie*, 6. a dărĭĭ de *arme* şi de *vînat* şi 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Preţul uneĭ broşurĭ e **8** cr., expedată franco sub faşe **11** cr.

Editor şi redactor respundĕtor:

Dr. Victor Szmigelski.

(18) 1—1

Concurs.

Pentru ocuparea postuluĭ de cassier (cassieră) în prăvălia mai jos semnateĭ reuniuni se deschide concurs cu salar de fl. 240 anual pe lângă următórele condiţiuni:

1. Concurentul să posédă cele treĭ limbĭ ale patrieĭ şi să aibă scrisóre bună;

2. Să producă atestate de cualificaţiune;

3. Să posédă o cauţiune de 240 fl. v. a. în banĭ, hârtiĭ de valóre saŭ realităţi.

Terminul concursuluĭ este 1 Maiŭ 1896. Comercianţi sînt preferiţi.

Reuniunea de consum asociare în Blaş.

Hodoş. **Furcă.**

131 szám. (19) 1—1
1896.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 3834/95 számu végzése által a „Patria" takarékpénztár javára László Anna és Gálffy István ellen 958 frt — kr tőke, ennek 1895. evi julius hó 28 napjától számitandó 6% kamatai és eddig összesen 28 frt. 19 kr. perköltség követelés erejéig elrendelt kielégitési végrehajtás alkalmával birólag lefoglalt 830 frt — krra becsült: 6 drb tehén, 2 ló, 1 ökörszekér, 10,000 égetett tégla, 1 boglyában 10 szekér széna, 500 véka csőves tengeri és 1 drb 3 éves tarkaszőrü kocából álló ingóságok nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek az 566/896 sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszinén, vagyis Veresegyházán alperesek lakásánál leendő eszközlésére 1896-ik évi Május hó 9-ik napjának délelőtt 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t. cz. 107 §-a értelmében a legtöbbet igérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ban megállapitott feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Balázsfalván 1896. évi Aprilis hó 14-ik napján.

Thát György,
kir. birósági végrehajtó

(9) 4—10

Josif Gans,

fabricant si reparatoriu de masine agronomice

în Blasiu (Balázsfalva)

recomandă pe lângă garanță și servit solid și prompt depositul sĕŭ de

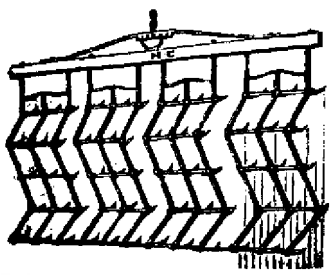

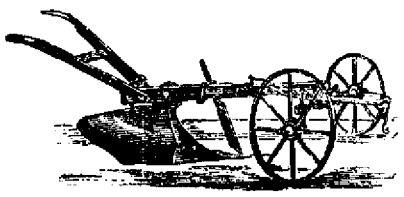

pluguri, mașine de îmblătit, de cusut, de trierat și de

alte instrumente economice,

tóte din fier bătut.

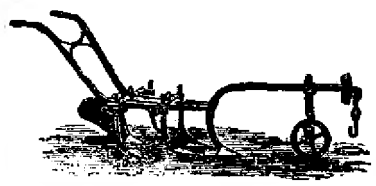

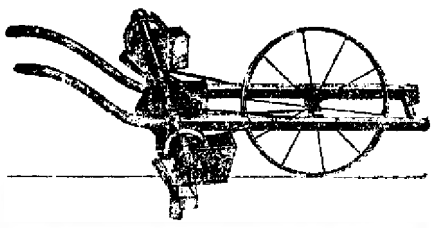

Tóte obiectele amintite se pot procura dela susnumita firmă

(14) 2—5

DEPOSITUL

de marfuri de postav si lâna de óe

Graz, Murgasse 9 **VINCENZ OBLACK** liferant de curte c. și r.

recomandă Preaonoratului Cler și Preaonoratelor administrațiuni ale mănăstirilor **postavurile sale de talar** (negru și natural alb), **Dreihdrath** (negru și natural alb), introduse și esperimentate cu succes fórte bun de dóuĕ zecĭ de ani, pe cum și tóte calitățile de **peruvienne** și **tosking negru**, materiĭ de **Kammgarn** pentru pantaloni, rocurĭ și pardisiurĭ, și **lode deplin inpermeabile de pĕr veritabil de cămilă** pentru havelockurĭ și mencikoffurĭ în negru și sur închis șcl.

Cu prețurile cele mai ieftine. Trimiterea de mustre franco.

ANUNȚ!

Prin acésta aduc la cunoscința On. Public din loc și jur, că am depositul principal concesionat pentru întreg ținutul al

„Bereriei regale societate pe actii"

din Steinbruch

și vînd pentru consumenți calitatea cea mai bună din deposit . . . . . **sticla cu 16 cr.**

Pentru vînḑĕtorĭ (ospĕtarĭ):

Bere de Martie (neaccisată) . . . . . **sticla cu 11 cr.**
Bere regală (neaccisată) . . . . . **sticla cu 10 cr.**

Fiind bereria acésta o bererie nóuă, ea nu cruță nicĭ mijlóce nici material, ca să producă cea mai bună și mai sănătósă dintre berile, ce se produc azi în țară. De aceea este fórte recomandabil, ca toți vînḑĕtoriĭ de bere să introducă în cercul mușteriilor sĕĭ acésta bere, care pe lângă calitatea sa cea bună este și fórte ieftină.

Asigurând On. Public, că tot de una va fi servit prompt și cu berea cea mai próspĕtă și curată, îl rog pentru sprigin binevoitor.

Blaș în Aprilie 1896.

Cu deosebită stimă
Basiliŭ Turcu
depositarul bereriei regale din Steinbruch.

(15) 2—5

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs.. ½ an 9 frcs.. ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiecare publicăţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii» in Blaş.

Anul VI. Blaş 2 Maiŭ 1896. Numĕrul 18.

Album milenar.

„Albumul milenar" e complet. Mitropolitul Miron spune în cinculara sa, că a edat-o în urma înţelegerii avute cu ceĭ alalţi episcopi. Va să zică circulara aceea trebue să fie privită şi ca o enunciaţiune a episcopilor sufraganĭ de la Arad şi Caransebeş.

„Tribuna" póte fi decĭ veselă. Din „album" nu lipsesce nimic, e complet.

Şi totuşi „Tribuna" nu e veselă. Din contră ea ne spune, că şĭ-a perdut tóte ilusiile, că de acum de la archiereĭ nimic nu póte să o surprindă. Pe mitropolitul nostru îl face chiar „Brut", care infige pumnalul în trupul luĭ Cesar.

Şi ce s'a întîmplat?

Noĭ rugăm publicul cetitor, să maĭ iea o dată în mână circularele archiereilor. Din tóte circularele acele reĭes următórele fapte:

1. Archiereiĭ aŭ dat circularele la poruncă, ţinênd cont de poziţia lor şi de interesele bisericilor şi şcolilor.

2. În nicĭ o circulară nu se impun lucruri, carĭ ar puté jigni sentimentul naţional românesc. E vorbă numaĭ de serviţ dumnezeesc şi de serbărĭ şcolare, cum se aranjézĕ şi cu alte ocasiunĭ festive.

3. Mitropolitul Mihályi lasă în buna chibzuinţă a respectivelor direcţiunĭ şcolare felul, după care sînt a se aranja serbările.

4. Mitropolitul Miron spune apriat, că poporul românesc n'are cuvinte de a se bucura, şi drept aceea demandă clerulŭi, ca să se restrîngă la o slujbă dumnezeéscă, în care să se róge pentru binele poporuluĭ românesc şi al patrieĭ comune, ca să înceteze orĭ ce vrajbă şi neînţelegere.

Cine nu vede, că pentru fapta acésta a lor archiereiĭ numaĭ laudă şi recunoscinţă meritä?

Noĭ întru adevĕr nu vedem, ce puteaŭ face archiereiĭ alta, de cât ceea ce aŭ făcut. Eĭ s'aŭ restrîns la ceea ce era neîncujurabil. Maĭ mult cu nimic n'aŭ făcut.

Şi ce face „Tribuna"? — Îĭ bagă pe toţi în „Album milenar", rubrica deschisă pentru înregistrarea tuturor ruşinilor ungurescĭ.

Întrebăm: Crede „Tribuna", că prin procedura sa a făcut serviţ naţiunii? Crede „Tribuna", că prin defăimarea archiereilor va grăbi isbînda causeĭ nóstre naţionale?

Noĭ procedura de-a ponegri pe archiereĭ şi de a-ĭ presenta ca pe nisce slugĭ vîndute contrarilor nostri trebue să o declarăm de-a dreptul de criminală.

Înzădar se va încerca orĭ ce comitet şi orĭ ce partid naţional a înlocui biserica. Fără de biserica nóstră naţională poporul va fi perdut, şi nu „Tribuna" va fi, care îl va opri pe calea peririĭ. Înse óre denunţarea continuă a archiereilor nu duce la slăbirea legăturilor, ce esistă între credincioşĭ şi biserică? Óre poporul maĭ avé-va acea alipire de biserică, dacă pururea va ceti, că archiereiĭ se grijesc maĭ mult de ale lor de cât de interesele bisericiĭ, că sînt vînduţi contrarilor nostri seculariĭ şi altele?

Étă de ce trebuia să-şĭ dea samă „Tribuna", când a deschis rubrica „Album milenar" şi când ĭ-a băgat acolo pe archiereĭ. Nu era ĭertat, să o facă nicĭ în casul acela, dacă archiereiĭ ar fi greşit, cu atât maĭ puţin era ĭertat, să o facă acum, când procedura archiereilor întru nimic nu póte fi escepţionată.

Dar firesce la asta trebue judecată calmă, vedere limpede şi tact. „Tribuna" înse aceste nu le póte avé, pentru că cuprinsă, cum e, în luptă zilnică cu contrariĭ nostri şi adăpându-se numaĭ din foile contrarilor, carĭ tóte se întrec în şovinism, s'a inficiat şi ea, şi i-s'aŭ împainginit ochiĭ.

Datorinţa poporuluĭ nostru înse este, ca să ĭerte „Tribuneĭ", care cu bune intenţiunĭ face, ceea ce face, dar să nu se ĭea după vorbele eĭ, ci să ţină firm la biserică şi la archiereĭ, carĭ numaĭ în interesul bisericiĭ fac, ce fac, şi atâta măcar meritä, să li-se recunóscă şi lor, că cu bună intenţiune lucră.

Să lăsăm dar copilăriile cu „Album milenar" şi cu alte inscripţiĭ piramidale.

Să-şĭ dea fiesce care samă de situaţia poporuluĭ nostru şi să nu cadă în greşéla contrarilor. Eĭ îşĭ pot permite luxul şovinismuluĭ, pentru că acum

---

Feuilleton.

Un noŭ fel de lampe.

Maĭ aniĭ trecuţĭ umblând prin Austria am vĕdut frumósa lumină a lampelor sistemul Auer, pe atunci noutăţi, azĭ cunoscute până şi în oraşele delósei nóstre Transilvaniĭ.

Lumina cea nóuă mĕ farmecase pe deplin, şi un dor nespus mĕ cuprinsese, să ajung, să am lumină de gaz sistemul Auer. „Să am!" uşor de zis şi uşor şi de dorit, dar cum era, să am, când nu am, şi nicĭ speranţă nu-i, să am vre o dată gaz de luminat? Un cuĭbuleţ de abia de 2000 de locuitorĭ, fără venite, sĕrac, lipit pămîntuluĭ, cum şi cu ce să-şĭ facă fabrică de gaz? Orĭ dóră îmĭ voiŭ face eŭ cu mijlócele, ce nu le am?

„Cu o dorinţă maĭ mult," mĭ-am zis şi am îngropat-o în pept lângă cele alalte multe, să aştepte timpurĭ maĭ bune, póte chiar, — dar acésta nu ĭ-am spus-o, — să rĕmână îngropată pentru tot de una.

Nu fără regret, nu fără durere îmĭ îngrop dorinţele şi nu fără durere şi nu fără regret mĭ-am îngropat-o şi pe acésta. Azĭ aşĭ regreta, de mĭ-s'ar fi împlinit dorinţa, azĭ aşĭ socoti de perdere, să fiŭ putut face, să fiŭ făcut fabrică de gaz şi să am lampe sistemul Auer. Sciţĭ, de ce? Am vĕdut lampe sistemul Auer cu spirt şi am cetit, că în America s'a inventat un fel noŭ de lampe, maĭ practice şi, pe cum se pare, maĭ ieftine de cât lampele sistemul Auer, lampe cu *acetilen*.

Când am auḑit de lampe sistemul Auer cu spirt, şi până a nu ceti despre lampele cu acetilen, voiam cu tot preţul, să mĭ-o procur, ca să-mĭ scap chilia de miros de petroleŭ şi să mĭ-o împodobesc cu un odor de lumină, la carea de-a dragul să te uiţĭ. Lumina îĭ este o adevĕrată desfătare pentru ochĭ, la funingíne şi fum nu eştĭ espus, cum eştĭ cu lampele de petroleŭ, dar preţul, cel puţin până acuma, e prea pipĕrat, 9 până în 10 fl. de lampă cât de simplă, şi reţéua de cenuşe de zirconiŭ e gingaşe din samă a fară.

Hornul de sticlă, nefăcêndu-se funingine, nu se murdăresce şi nu trebue curăţit în fie care zi, dar din când în când tot maĭ trebue curăţit de pulvere, şi fie care curăţire îţĭ póte costa 1 fl. 50 cr., de nu şi maĭ bine. Reţéua de cenuşe se sfarmă la atingere orĭ cât de neînsemnată, ér să nu o atingĭ, când ieaĭ sticla şi ér o punĭ la loc e fórte greŭ şi recere multă deprindere şi încă şi maĭ multă grije.

Maĭ aveam temere şi de mirosul de spirt, căcĭ orĭ cât de bine ar fi închisă lampa, tot nu se póte, să fie aşa de închisă, ca pe la feştilă să nu se furişeze vaporĭ în aer.

Pe când maĭ înainte mĕ reţineaŭ numaĭ împrejurările amintite, azĭ mĕ reţine maĭ mult şi de cât aceste vestea lampelor cu acetilen venită de preste vastul ocean. Orĭ cât de departe, azĭ nicĭ chiar America nu e aşa de departe, ca nu în câţĭ va anĭ, nu în câte va lunĭ, ci în puţintele zile să nu-ţĭ soséscă nu numaĭ vestea unuĭ lucru, ci chiar şi însuşi lucrul. Şi apoĭ să-mĭ daŭ banĭ pe lampe sistemul Auer, când lampele cu acetilen sînt gata de plecare orĭ póte sînt pe cale, póte chiar sosite în Europa, ar fi adevĕrată risipă de banĭ.

Nu sciŭ, să fie sosit până acuma, dar de aci încă nu urmézĕ, să nu fie sosit. Ce e drept, oceanul e lat şi mare, îţĭ vine, să-ĭ zicĭ nemărginit, călătoria pe mare e primejdiósă şi greóie; cu tóte aceste lucrurile nóuĕ sosesc în Europa în scurtă vreme, dar în lungă, fórte lungă până la noĭ. Póte să se fie oprit în ţĕrile apusane, să se odihnéscă

le e timpul, până ce aŭ puterea în mână. Noĭ înse, carĭ nu avem nimic, trebue să ne ferim de şovinism şi să lucrăm numaĭ după glasul minţiĭ, ca să nu cădem în aventurĭ, ci să ne cârmuim naea spre portul sigur al isbîndeĭ.

Să ne silim pururea a câştiga poziţiĭ nóuĕ, şi din ce avem, să nu riscăm cu nicĭ un preţ.

Religiositatea în şcolile mediĭ tot decade. — La H.-M.-Vásárhely un tinĕr gimnasist a scos cuţitul asupra profesorului, la Szolnok gimnasiştiĭ şi-aŭ bătut joc de s. Cumineçătură, airia fac alte lucrurĭ, carĭ tradéză o decădinţă morală. Faptul se esplică uşor din secularisarea şcolilor. Din şcolile mediĭ, carĭ nu staŭ sub supravegherea şi inspecţiunea auctorităţilor bisericescĭ, pe încetul dispare religiositatea, şi apoĭ esemplul cel rĕŭ prin strămutarea tinerilor de la un gimnasiŭ la altul se străplantă de tot uşor.

Este adevĕrat, că şi la şcolile mediĭ ale statului sînt aplicaţĭ profesorĭ de religiune, dară profesorul de religiune, orĭ cât de zelos ar fi, tot nu póte împedeca rĕul, dacă nu e ajutat şi de propunĕtorii celor alalte obĭecte de învĕţămînt, cu atât maĭ virtos nu, că în gimnasiŭ sînt tinerĭ şi de alte confesiunĭ, carĭ pe dînsul nu-l ascultă. Cum ajută ceĭ alalţĭ profesorĭ pe profesorul de religiune la cultivarea religiosităţiĭ în tinerimea de la şcoile mediĭ ale statului, ne dovedesce purtarea profesoruluĭ aconfesional Posch de la Szolnok. Póte, că Posch va maĭ avé mulţĭ soţĭ de principiĭ, carĭ nu aŭ curajul, să păşéscă pe faţă ca dînsul.

Lucrul a mers aşa departe, cât în şedinţa din 13 April a comitetuluĭ central al reuniuniĭ profesorilor de la şcolile mediĭ Dr. Szigetvári a propus, ca la congresul didactic, ce se va ţiné din incidentul mileniuluĭ, să se tracteze despre ştergerea religiuniĭ dintre studiile obligătóre de la şcolile mediĭ. Este drept, că propunerea nu a fost primită formal din partea comitetuluĭ, ci maioritatea membrilor a urgitat numaĭ reformarea instrucţiuniĭ religióse în şcolile mediĭ; cu tóte acestea chiar Szigetvári a fost designat, să raporteze la congresul didactic despre învĕţămîntul religiunii. Cine nu vede aci o aprobare indirectă a propuneriĭ luĭ Szigetvári?

Maĭ mulţĭ profesorĭ catolicĭ de la şcolile mediĭ, indignaţĭ de procedura comitetuluĭ central, şi-aŭ insinuat repăşirea din reuniune. Comitetul central vĕdênd justa indignare nu numaĭ a profesorimiĭ cu sentimente creştine, ci şi a preseĭ, a voit, să pună capet nemulţămirilor prin aceea, că cestiunea instrucţiuniĭ religióse în şcolile mediĭ a şters-o din programul congresuluĭ didactic.

Cestiunea prin ştergerea eĭ din programul congresuluĭ didactic milenar nu e resolvată. Rĕmâne faptul, că pe la şcolile mediĭ sînt profesorĭ, carĭ nesocotesc educaţiunea religióşă a tinerimiĭ, şi prin urmare o cresc în indiferentism religios, dacă nu în necredinţă formală. Unde este indiferentism religios, nu póte fi vorbă de moralitate. Tinerii, carĭ ajung pe mâna la atarĭ profesorĭ, de micĭ se înstrăinézĕ de Dumnezeŭ şi de s. biserică, şi de cum va nu ajung maĭ târziŭ în o atmosferă maĭ sănătósă, vor deveni creştinĭ rĕĭ şi cerăţenĭ slabĭ.

Să grijéscă deci părinţiĭ, cuĭ concred educarea fiilor sĕĭ.

O vóce sêrbéscă despre partidul poporal. — Ziarul „Zastava“ publică la loc de frunte un articol, în care vorbind despre partidul poporal între altele zice următórele:

Programul partiduluĭ poporal încă pe de departe nu mulţămesce aspiraţiunile nemaghiarilor, oferă înse la tot casul destule punte de legătură pentru un viitor pact puternic. De present nu póte fi vorbă despre un ast fel de pact, ci numaĭ după ce partidul va deveni factor palamentar, şi după ce se vor manifesta primele fructe ale activităţiĭ luĭ parlamentare.

Conducĕtoriul social-creştinilor la Monarchul. — Lupta legală şi constituţională a antiliberalilor din Viena până acum este încoronată de succes. Ministrul Badeni vĕdênd, că social-creştinismul este o putere, de care orĭ care guvern trebue să ţină cont, nu a cutezat a maĭ propune Monarchuluĭ, să denege şi a treia óră confirmarea luĭ Lueger de primar al Vieneĭ. Din causa, că chiar acum decurg pertractările pentru renoirea pactuluĭ economic cu Magiariĭ, înaintea cărora Lueger e persónă odióşă, Badeni a cercat, să înduplece pe Lueger, ca să priméscă alegerea. După ce încercarea nu i-a succes, a mijlocit, ca Lueger să fie chemat în audienţă la Împĕratul, ca ast fel însu-şi capul statuluĭ să influinţeze prin auctoritatea sa asupra dinasticuluĭ şef al socialcreştinilpr.

Luni Dr. Lueger a şi fost primit în audienţă. Maiestatea Sa a declarat, că în dînsul recunósce a fi întrunite tóte condiţiunile de lipsă pentru oficiul de primar al Vieneĭ, şi în timpurĭ maĭ liniştite nimic nu ar sta în calea confirmăriĭ luĭ de primar. Între raporturile politice actuale înse Lueger îşĭ împlinesce o datorinţă patriotică, dacă nu primesce alegerea sa de primar. Pentru aceea îl rógă, să renunţe. Lueger a cedat rugăriĭ Monarchuluĭ şi îndată după audienţă a şi scris comisariuluĭ guvernial Dr. Friebeiss, că nu primesce alegerea de primar.

Ca zi pentru nóua alegere e fixată ziua de 6 Maiŭ.

Tótă presa recunósce în chemarea luĭ Lueger la Monarchul o învingere strălucită a social-creştinismuluĭ, care maĭ mult nu maĭ póte fi ignorat. Presa liberală, care e în mâna Jidanilor, află de umilitor pentru guvern, că a întrat cu Lueger în negoţiărĭ ca cu un egal, ba a tras în acéstă afacere chiar şi auctoritatea coroneĭ. Clubul parlamentar al stîngeĭ germane unite şi-a esprimat părerea de rĕŭ asupra neconsecuenţeĭ guvernuluĭ în acéstă cestiune. Numĕrul de Marţi al ziaruluĭ „N. Fr. Presse“ a fost confiscat pentru un articol, în care se critiséză aspra purcederea conteluĭ Badeni în afacerea Lueger. Social-creştinii îubilézĕ de bucurie asupra învingeriĭ sale.

La proxima alegere probabil, că va fi ales de primar al Vieneĭ profesorul Schlesinger, ĕră Lueger de cel dintâiŭ viceprimar.

Învingerea creştinilor din Viena va influinţa la delăturarea domnieĭ libe rale şi în cele alalte cetăţi şi provinţe austriace. Li

---

de ostenelele călătorieĭ de pe mare, şi apoĭ să-şĭ fie uĭtat, că şi în rĕsărit maĭ este Europă.

Acetilenul e gaz arzĕcios, conţine în sine cărbune şi hidrogen, fără ca să fie solid, cum solid e cărbunele, şi ărăşi fără ca să dea flacără vineţie şi abia vĕdută la lumină, cum se întîmplă cu flacăra de hidrogen.

Acetilenul se desvóltă din carbocalciŭ, o combinaţiune de cărbune şi var, ce se produce sub influinţa colosaleĭ temparaturĭ a unuĭ cuptor electric. Cărbunele şi varul înferbîntate se împreună şi formézĕ carbocalciul diferit şi de acesta şi şi de acela.

Carbocalciul venind în atingere cu apa desvóltă acetilen, ce, pe cum am zis, e gaz, şi dacă numaĭ póte, dacă vasul nu e coperit orĭ închis, ĭea frunză în buze, şi pe aci îţi este calea, ér jos pe fundul vasuluĭ rĕmâne lapte de var, cum rĕmâne, când stingi varul,

Din vasul cu carbocalciŭ acetilenul e condus într'un alt vas numit gazometru, ér de aci e îndreptat spre lampă orĭ spre lampe, dacă sînt maĭ multe. Lampele sînt curat ca lampele gazuluĭ de luminat: ţeve de metal cu cep, şi de-asupra ţeviĭ pĕlărie de porcelan orĭ apoĭ de sticlă. Întorci cepul şi aprinzi gazul sloboçit, şi lumina, ce o capeţi, e maĭ intensivă ca lumina gazuluĭ de luminat.

Acetilenul e gaz, dar rĕcit şi comprimat de ajuns se preface în licid, cum tot în licid se prefac vaporiĭ de apă, şi şi celе alalte gazurĭ, dacă se rĕcesc orĭ dacă se comprimă.

Aşa prefăcut în licid se păstrézĕ în loc puţin şi se transpórtă cu uşurinţă, numaĭ cât vasul trebue să aibă pereţi groşĭ şi să fie şi bine închis, altfel îşĭ caută loc orĭ îşĭ face loc şi ĭese.

Folosind în locul carbocalciuluĭ acetilen condensat saŭ prefăcut în licid, nu vom maĭ avé lipsă de gazometru şi nu vom avé de a curăţi vasul de laptele de var, căcĭ lapte de var acuma nu se maĭ formézĕ. În schimb înse lampa aşa trebue făcută, ca acetilenul numaĭ încetul pe încetul să se prefacă în gaz şi să ĭese regulat, ca flacăra să ardă liniştită.

Puterea luminătóre a acetilenuluĭ e mare, cu mult maĭ mare de cât a gazuluĭ de luminat. Un metru cubic de acetilen gazos are putere luminătóre asemenea puteriĭ luminătóre a 12 metri cubicĭ de gaz de luminat orĭ 5 litre de petroleŭ.

În acetilen se află 92·3% saŭ părţi de cărbune şi 7·7% de hidrogen. Puterea luminătóre şĭ-o are de la cărbunele, ce e reslăţit pretutidenĭ pe o formă ér puterea încălditóre de la hidrogen. Hidrogenul e gaz arzĕcios, ce aprins ĭea flacără şi arde şi înferbîntă părticelele de cărbune, în cât acestea luminézĕ.

Acetilenul maĭ are şi partea bună, că în flacăra luĭ ferbinţéla nu trece preste 900° pe când la flacăra de gaz de luminat temperatura ajunge şi până la 1400°, şi apoĭ sciut. cel puţin aşa se spune, că ferbinţéla mare a flacărei strică ochilor, şi că de o lumină bună se recere, să aibă intensitate cât de mare şi temperatură cât de mică.

Tot la partea bună a acetilenuluĭ se numĕră şi însuşirea luĭ, că nu consumă atât oxigen, cât gazul de luminat, şi că chiar în starea de acuma încă e maĭ ieftin ca acesta.

Cu una numaĭ nu mĕ prea pot împăca: cu funinginea, ce se zice, că o rĕspândesce, şi va fi şi greŭ, să mĕ împac. De atâtea orĭ mi-s'a întîmplat, să nu bag samă până într'un târziŭ, că flacăra lampeĭ s'a ridicat şi s'a pus, să afume, şi că afumă straşnic. Pătit de atâtea orĭ aşa greŭ mĕ împac cu gândul, că nicĭ pe venitor să nu fiŭ scutit de asemenea pătaniĭ. Aşi vré, ca lampa, ce va fi chemată, să ĭea moştenirea lampeĭ mele de acuma, să fie maĭ ieftină, maĭ puternică în lumină de cât lampele sistemul Auer, ér în alte privinţe, de nu maĭ pe sus, cel puţin ca ele.

M'am gândit mult, cum ar fi, să ieŞuneĭ lampe până şi putinţa afumăriĭ, dar până acuma nu am putut, să aflu, şi am rĕmas numaĭ cu gânditul. Póte voiŭ afla cu vremea, póte nicĭ o dată eŭ de mine, ci pirn alţiĭ ori de la alţiĭ, dar o dată, ce e cu putinţă, —

beralii şi Jidanii nostri de pe acum se tem, că curentul, ce domnesce în Austria, va ocupa tot mai mult teren şi în Ungaria.

„Protestul Românilor, Sêrbilor şi Slovacilor contra serbărilor milenare." — Sub acest titul publică cu datul de Budapesta, 1 Maiŭ 1896 comitetul esecutiv al congresului naţionalităţilor protestul contra serbărilor milenare, carî se încep azî cu deschiderea espoziţieî regnicolare. „Protestul" publicat în „Tribuna" zice, că serbările, proiectate de către puterea de stat în acord cu parlamentul, sînt menite, să arete Europeî, că sînt o mie de anî, de când un neam de ómeni a cucerit patria nóstră, şi a subjugat popórêle eî, că acest neam se simte îndreptăţit şi după 1000 de anî a se considera de singurul şi esclusivul representant al ideiî de stat ungar şi a-î da caractêrul unuî întreg etnograficesce unitar. Cucerirea ţêriî o declară de neadevêr istoric, căcî chiar Academia magiară n'a putut adeveri istoricesce întîmplările enarate de notariul ononim al regeluî Bela. Asemenea nicî primele începuturî ale vieţiî ordinate de stat nu daŭ nici cel mai mic sêmn de un caracter naţional magiar. Naţiunile Ungarieî şi-aŭ conservat în tóte vécurile individualitatea lor bine determinată, şi Ungaria nicî când nu a fost un stat naţional magiar unitar, ci a fost pururea un stat poliglot, alcătuit din mai multe naţiuni egal îndreptăţite. Bărbaţii de stat ai Ungarieî aŭ creat în 1868 legea despre egala îndreptăţire a naţionalităţilor.

După ce din causa abusurilor electorale uşile parlamentului s'aŭ închis pentru naţionalităţi, Slovacii, Sêrbii şi Românii s'aŭ întrunit în capitala ţêriî în 10 Aug. 1895 într'un congres, unde în mod loial şi-aŭ formulat programul, care corêspunde relaţiunilor istorice şi etnografice ale ale patrieî nóstre şi chiar de aceea vine în contrazicere cu curentul artificial produs de actualiî depositari aî puteriî în ţara nóstră.

Serbările milenare sînt punctul culminant al curentelui artificial. Magiariî prin serbărî voesc să arete Europeî, că naţionalităţile nemagiare sînt mulţămite şi-şî serbéză subjugarea de 1000 de anî. Considerându-o acésta în faţă cu adevêrul, se constată, că Românii, Sêrbii şi Slovacii în 1896 esistăm ca naţiuni viî, individuale, înzestrate cu tóte atributele naţionale şi avem voinţa clară şi hotărîtă de a esista, cu ajutoriul luî Dumnezeŭ, tot aşa şi în viitor.

Declară, că aceste treî naţionalităţi nu leaŭ parte la serbărî cu caractêr esclusiv magiar şi protestéză, ca să se insceneze o serbare, în contra căreia se ridică maioritatea preponderantă a locuitorilor din Ungaria.

Revistă bisericéscă.

Turcia.

Patriarchul catolic Azarian al Armenilor după o scire a luî „Vossische *Ztg*" a căđut în disgraţia sultanuluî. Raportul foiî spune: Azarian raportase Papeî despre macelurile de deunăzî din Hauran. La acestea a scris Papa sultanuluî şi l-a rugat, să facă tóte, cele ce-î sînt cu putinţă, pentru ca să se sfârşéscă stările îngrozitóre, şi să scutéscă cel puţin pe catolicî, carî dóră sînt supuşi credincioşi aî dinastieî osmane. Din causa acesteî scrisorî Papa chemă pe patriarchul şi-î făcu imputărî prin camerariul sêŭ Nouri-paşa. Patriarchul a mărturisit, că el e auctorul raportuluî făcut Papeî, şi a declarat, că printr'însul numaî şi-a împlinit datorinţa. Sultanul a lăsat, să-l provóce a-şi lua dimisia. Azarian a declarat, că el e instituit prin Papa în conţelegere cu comunitatea sa şi nu e decî în posiţia de a-şi părăsi de bună voe scaunul, şi s'a depărtat din palaţ.

Portugalia.

În parlamentul Portugalieî s'a început mişcarea pentru abrogarea legiî din 1834, prin care se interzice activitatea ordurilor călugărescî în ţară. În vîrtutea legiî din 1834 mănăstirilor pe atuncî esistente li-s'a oprit a mai primi noviţiî. Ast fel cele mai multe mănăstirî în decursul timpuluî aŭ rêmas fără călugărî şi respective călugăriţe. Acum în tótă ţara esistă numai 16 mănăstirî de călugăriţe. Cunoscênd activitatea salutară a ordurilor călugărescî, Portugeziî urgitéză reînviarea lor.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Fracţiunea Ugron a partiduluî independentist a hotărît, ca cu ocasiunea desbaterii apropriaţionale să propună punerea guvernuluî actual sub de acusă. Motivele acuseî sînt abusurile comise la alegerî, la căile ferate vicinale, afacerea Pulszky şi alte pêcate, de carî e vinovat guvernul. Fracţiunea Ugron a rugat, să se alăture la acéstă hotărîre şi fracţiunea Kossuth-Iust, dară aceştia aŭ dovedit şi de astă dată, că fac opoziţie guvernuluî numaî pentru ochiî lumiî, şi aşa aŭ declarat, că eî de şi doresc (?) căđerea cabinetuluî actual, totuşi nu pot consimţi la punerea luî sub de acusă.

Lunî s'a început în dietă desbaterea despre apropriaţiune. Primul orator a fost Apponyi, care impută partiduluî liberal scăđerea prestigiuluî Ungarieî faţă cu statele din Orient, în cât Sêrbia a cutezat a respinge invitarea la serbările milenare. Ce privesce politica internă, finanţele staŭ rêŭ, sarcinile publice sînt de tot marî; acum mai vine şi Austria cu ridicarea cuoteî. Doresce armată magiară şi politică economică independentă. Ameliorarea situaţiunii nu o póte aştepta de la sistemul actual de guvernare. (Aicî sîntem de acord. Red.).

În şedinţa de Marţi Ugron în o vorbire fulminantă arată, că sub guvernul actual se manifestă o decădinţă generală. Ne cum să apere acest guvern prestigiul ţêriî faţă cu străinătatea, dar nu-l scie susţiné nicî a casă. Dovadă e politica de naţionalităţi, care merge din fiasco în fiasco. Reflectând la învingerea luî Lueger zice, că cine desvóltă energie, acela impune, să desvólte şi naţiunea magiară, şi atuncî succesul este sigur. Guvernul cheltuesce nebunesce baniî ţêriî. Dreptul de întruniri şi libertatea cuvîntuluî se respectéză numaî în casurî escepţionale. Decădinţa morală atât de înfiorătóre este pe tóte terenele, cât mai că trêmurând aşteptăm mórtea naţiuniî. E în decădinţă azî presa, care în mare parte e venală. E în decădinţă literatura. Sînt în decădinţă tóte. „La sêrbătórea milenară," zice oratorul, „nu ne presentăm înaintea străinătăţiî ca o naţiune tare, ci ca Dumnezeŭ-omul luî Munkácsy, cu corónă de spinî pe cap, plin de sânge, cu trăsăturile suferinţeî pe faţă; vor arêta spre noî: Ecce homo!"

De şi Kossuthiştiî n'aŭ consimţit la punerea guvernuluî sub acusă, Ugron totuşi a propus, să nu se încredinţeze guvernul cu esecutarea budgetuluî votat, ci să se tragă la rêspundere.

La atacurile luî Apponyi şi Ugron a rêspuns Bánffy cu câte va frase, éră maioritatea a votat legea apropriaţiuniî.

şi cred, să fie cu putinţă, — va trebui, să se afle.

Timp de aşteptat mai am, căcî lampele cu acetilen póte încă nicî pe cale nu sînt, şi până să ajungă aci la noî, mai e destulă vreme. Şi şi după ce vor fi sosit, sciŭ bine, că tot nu eŭ voiŭ fi cel dintâiŭ, care să-şi cumpere, ca să le probeze, dacă aievea sînt aşa de practice şi bune, dacă aievea în tóte, chiar în tóte sînt aşa, pe cum se spune.

Apoi la început preţul încă va fi mai mărişor, căcî şi aci ca şi la alte lucruri nóuĕ la început aî să plătescî nu numaî însă-şi scula, ci şi farmecul noutăţiî şi îndestulirea de a o poşedé, înainte de ce o ar poşedé şi alţiî.

Eŭ sînt bun bucuros de a lăsa, să plătéscă alţiî preţul îndestuliriî, şi sînt îndestulit, dacă voiŭ avé scula şi mai târziŭ, dar o voiŭ avé cu un preţ mai ieftin şi póte şi mai îndreptată de multe scăđerî observate şi delăturate în cursul vremiî.

Până atuncî am, la ce-mî petrece sêrile, am lampa mea de petroleŭ. Bună rea, cum e, am investit baniî în ea, ér ce m'a costat baniî, are să-mî aducă şi folos, până când numaî se póte.

Dacă de-asupra flacăriî s'ar aplica materiî, ce absorb funinginea şi fumul, orî dacă chiar în lăuntrul gazuluî s'ar introduce ceva gaz cu însuşire absorbitóre şi cu însuşirea de a nu lua din puterea flacăriî şi a nu-î fi nicî într'o privinţă spre scădere, lampele de acetilen astfel îndreptate ar fi şi cu timpul vor şi fi mai practice, mai bune, mai ieftine de cât póte tóte lampele de până acuma.

Am scris şirele aceste, nu ca să fac reclam american, ci ca să sciţi, în ce îşi bat Americaniî capul. Am scris nu din vêđute, căcî lampe cu acetilen nicî eŭ nu am vêđut, ci din cetite şi din auđite, ca ce am cetit şi auđit, să se cetéscă şi să se audă mai departe.

E drept, că America e aşa departe, şi prea se póte, să nu fie adevêrate nicî a suta parte din cele ce v'am spus, nicî a suta parte să nu fie aşa, pe cum le-am auđit şi vi-le-am spus. Dacă dintr'un corn de sat şi până într'altul din ţinţar se face armăsar, ce nu se póte face din America şi până la noî?

Se póte, — cu neputinţă nu e, — să fiŭ căđut şi eŭ jertfă unuî reclam american, şi fără voe să mai fac şi eŭ reclam, dar totuşi nu-mî vine a crede, să fie reclam. Lucrul e aşa de simplu, aşa uşor de înţeles si aşa de cu putinţă, cât nu-mî vine a crede, să mĕ înşel.

De altfel urma va alege. De va fi, să fie numai veste şi poveste, nu am să mai cred nicî uneî veşti americane, şi nicî de America nu mai am să cred, că este, ci că e numaî o simplă născocire aflată de Columb şi măritată de aceia, ce aŭ umblat nebunî pe mare.

Germania.

Cancelariul imperiuluĭ şi ministriĭ aŭ declarat împĕratuluĭ, ce atitudine vor observa în cestiunea legiĭ despre procedura penală militară accentuând, că la casul, când împĕratul nu ar aproba atitudinea lor, toţi îşĭ vor da dimisia. După ce în afacerea acésta ca şi în alte afaceri, carĭ privesc armata, împĕratul a preterat pe factoriĭ constituţionalĭ dând ascultare mai mult şefuluĭ cancelarieĭ imperiale militare şi altor persóne, carĭ staŭ afară de viaţa politică, tótă lumea aşteptă cu încordare resolvarea criseĭ. Cancelariul imperiuluĭ se retrage şi din cause sanitare.

Franţa.

Desele conflicte ale cabinetuluĭ radical Bourgeois cu senatul s'aŭ terminat cu retragerea cabinetuluĭ. Ministrul preşedinte a declarat în şedinţa din 23 a tr., că după ce senatul a denegat votarea creditului pentru operaţiunile militare din Madagascar, ministeriul, care subordinéză voinţa sa binelui comun, se retrage, ca ast fel nouluĭ cabinet să se pótă vota creditul. Senatul a şi votat în ziua următóre fără discusiune numitul credit.

Noul cabinet l-a compus Méline din republicanĭ moderaţi. Prin acésta s'a pus capet diferinţelor dintre cameră şi senat. Probabil, că camera va fi disolvată în curênd, şi se vor escrie alegerĭ nóuĕ.

Turcia.

Colectele, ce s'aŭ făcut în favorul poporaţiuniĭ lipsite din Asia mică, se vor împărţi de către representanţiĭ consulilor străinĭ în conţelegere cu auctorităţile locale turcescĭ. — Patru spre zece notabilĭ Armenĭ din Aintab, carĭ de treĭ lunĭ zac în temniţele din Aleppo aŭ adresat sultanuluĭ, mareluĭ vizir şi ministruluĭ de justiţie o rugare cerênd, să hotăréscă asupra sorţiĭ lor. După ce fisice şi materialminte sînt nimiciţi, să se îndure sultanul a le pune capet suferinţelor, fie prin ucidere, fie prin eliberare. În rugare amintesc, că miĭ de Curdĭ şi de Turcĭ aŭ năvălit asupra poporaţiuniĭ din Aintab, aŭ ucis 500 de Armenĭ şi le-aŭ răpit averile. Pe lângă aceea prin felurite intrigĭ maĭ voesc a mijloci arestarea alor 80 de fruntaşi armenĭ.

Sêrbia.

Guvernul sêrbesc a declarat, că nu-şĭ va trimite ca representant la serbarea milenară a Ungarieĭ nicĭ pe ministrul resident din Viena, nicĭ pe consulul sĕŭ din Budapesta, nicĭ alt representant. Motivul neparticipăriĭ este, că între flamurile de la serbărĭ se va arbora şi un stindard sêrbesc ca reminiscenţă istorică, că domnia Ungarieĭ s'a estins óre când şi asupra Sêrbieĭ. Refusul Sêrbieĭ de a participa la festivităţile ungurescĭ a provocat mare indignaţiune în Magiarĭ. Ministrul unguresc Bánffy cualifică purtarea Sêrbieĭ de o lipsă de orientare şi de urbanitate. Se anunţă, că tóte partidele politice din Sêrbia apróbă procedura guvernuluĭ. Se maĭ zice, că regele, care pune pond deosebit pe cultivarea raporturilor amicale cu Austro-Ungaria, ar fi nemulţămit cu respingerea invităriĭ unguriscĭ şi s'ar ocupa cu planul de a dimite cabinetul Novacovicĭ.

Convocare.

Numĕrul din 2 Maiŭ al „Tribuneĭ" publică următoriul convocătoriŭ:

În Iunie 1894 mi-s'a înmânuat ordinaţiunea ministruluĭ de interne nr. 321 referitóre la organisarea partiduluĭ nostru cu însărcinarea, ca *să o aduc la cunoscinţa tuturor membrilor conducĕtorĭ aĭ partiduluĭ naţional român.*

Din cause bine cunoscute publiculuĭ românesc n'am putut până acum satisface acesteĭ însărcinărĭ, dar maĭ vîrtos din causă, că pe timpul când mi-s'a comunicat acea ordinaţiune, eram puşĭ sub pază poliţiană, prin urmare restrinşi în libertatea nóstră personală de a ne puté întruni, ér cătră finea lunieĭ Iuliŭ 1894 am fost duşi în temniţele statuluĭ.

Astăzĭ însĕ, încetând de o parte acele pedecĭ, ér de altă parte vĕdênd părerile, ce zilnic se manifestă din tóte părţile locuite de Românĭ, mĕ vĕd îndemnat şi tot o dată obligat de a satisface însărcinăriĭ mie date prin sus atinsa ordinaţiune ministerială şi spre acest scop *convoc pe membriĭ conducĕtorĭ aĭ partiduluĭ naţional român aicĭ în Sibiŭ la o conferenţă pe ziua de 15 Maiŭ st. n. a. c.*

Ţinerea acesteĭ conferenţe se impune prin situaţia, în care se află partidul nostru în urma ordinaţiuniĭ ministeriale, care susţine, că *adunărĭ* şi *partide* pe durata alegerilor se pot organisa pe basa articuluĭ 104 din legea electorală, pe când reuniunĭ formate pentru o acţiune maĭ largă, şi nu esclusiv pentru alegerĭ, se pot organisa numaĭ pe basa unor statute aprobate de ministrul de interne.

Ordinaţiunea acésta ministerială consideră partidul nostru de o reuniune formată pentru o acţiune maĭ mare, dar, neavênd statute, îi interzice funcţionarea maĭ departe. Adauge însĕ ordinaţiunea din chestiune, că *liberĭ sînt conducĕtoriĭ partiduluĭ* de a continua cu activitatea reuniuniĭ lor, dacă se vor conforma condiţiunilor cuprinse în circularul ministruluĭ de interne nr. 1508/1875, adecă dacă vor face statute şi vor exopera aprobarea lor prin ministrul de interne.

Se nasce întrebarea: pe ce base voim, să fie organisat partidul naţional român?

Dacă el este organisat conform art. 104 din legea electorală, atunci de sine cade necesitatea uneĭ organisărĭ pe base maĭ largĭ.

Dacă partidul naţional este a se considera, în înţelesul ordinaţiuniĭ ministeriale, ca o reuniune formată pentru o acţiune maĭ largă, atunci conducĕtoriĭ partiduluĭ aŭ dreptul de a face statutele prescrise de ministrul de interne şi a le subşterne spre aprobare.

Prin urmare întrunirea conducĕtorilor partiduluĭ naţional este necesară şi justificată chiar prin ordinaţiunea ministerială maĭ sus citată, care recunósce conducĕtorilor dreptul de a se organisa ca partid pentru alegerĭ saŭ ca reuniune pentru acţiunĭ maĭ marĭ, care scop nu se póte ajunge de cât prin ţinerea uneĭ conferenţe a *conducĕtorilor partidului,* în care aceştia vor avé a se declara pentru una saŭ alta organisare de partid, şi în casul când s'ar hotărî organisarea unei reuniunĭ cu o acţiune maĭ largă, atunci vor trebui să facă statutele prescrise prin ordinaţiunea ministerială maĭ sus arĕtată.

Dr. Ioan Raţiŭ.

Ben Hur saŭ zilele luĭ Mesia

de Lewis Wallace.

În numĕrul de faţă începem în partea sciinţifică-literară publicarea romanuluĭ „Ben Hur saŭ zilele luĭ Mesia" de Lewis Wallace. Aci oferim cetitorilor nostri câte va date biografice ale luĭ Lewis Wallace.

Lewis Wallace s'a născut în 10 Aprilie 1827 în Brookville în statul Indiana din Statele Unite ale Americeĭ de Nord. La zece anĭ după aceea tatăl sĕŭ a ajuns, să fie ales guvernator al acestuĭ stat. Talentatul Lewis Wallace primi o educaţie îngrijită sub conducerea tătâne-sĕŭ. Tinĕrul Wallace se dedică studiuluĭ dreptuluĭ şi deja de tinĕr a desvoltat activitate ca advocat în cetatea sa natală. Când între anii 1840 şi 1850 isbucnă răsboiul dintre Statele Unite şi dintre Mexico, intră în vrîstă de dóuĕ zecĭ de anĭ în armată şi merse pe câmpul de răsboiŭ, unde în curênd ajunse locotenent. Pentru el, care tot de una se ocupa şi cu sciinţa şi era şi un desemnătoriu şi pictor isteţ, petrecerea maĭ lungă în Mexico a fost un îndemn de a studia istoria republicii Mexico, şi amîndóuĕ, studiul şi cunoscinţa ţĕriĭ câştigată la faţa locului, deşteptă într'însul planul romanuluĭ „The Fair God of the last of the „Tzins"", o istorisire de pe timpul cuceririĭ Mexiculuĭ. Dar romanul acesta apăru numaĭ la câţĭ va anĭ maĭ apoĭ. După terminarea răsboiuluĭ se căsători Lewis Wallace cu Susana Elston, o femee cu spirit şi cu caractĕr firm, cu care trăesce în căsătorie fórte fericită. Tinĕra părechе se aşedă maĭ întâiŭ în micul orăşel Covington de lângă riul Wabaş din Indiana, ér maĭ apoĭ se mută la Crawfordsville. Aci scrise el orĭ terminul romanul amintit maĭ la deal. Când isbucni răsboiul dintre statele nordice şi dintre cele sudice ale Uniunii, el ér întră în serviţ militar şi în scurtă vreme avansă până la rangul de general maior. După terminarea răsboiuluĭ rĕmase în serviţul statuluĭ, şi iuă parte în multe comisiunĭ importante, ajunse la vadă tot maĭ mare şi fu numit maĭ pe urmă prin presidentul Hayes guvernor de New-Mexico.

Deja de mulţĭ anĭ, în mijlocul activităţii sale de bărbat de stat, lucrase el la romanul sĕŭ „Ben Hur". În timpul liber, care îi concedea nóua luĭ posiţie, închiă el scriera acésta; capitulele cele maĭ de pe urmă le scrise în palatul pueblosurilor din Santa Fe care-i servia de locuinţă. După ce ajunse Garfield president al Satelor Unite, Lewis Wallace fu numit ambasador pe lângă Sublima Pórtă din Constantinopoi şi rĕmase în oficiul acesta până în anul 1885. Precelinţele spiritului şi caractĕrului luĭ i-aŭ câştigat şi acolo pretutindenea stimă şi iubire. El posedea favorul sultanuluĭ în mĕsură mare. Favorul acesta merse asa de departe, cât el avea intrare la palat în orĭ ce timp şi fu dispensat de tóte formalităţile acelea, din causa cărora diplomaţiĭ străinĭ aŭ să sufere atâta în Constantinopol. Curênd după întórcerea sa în America primi invitarea sultanuluĭ

în Constantinopol cu scopul unei consultări, şi resultatul ei fu, că i-se îmbiă un oficiu înalt de stat. Dar Wallace nu primi ofertul acesta, ori cât de strălucite aŭ fost prospectele, cari erau împreunate cu el.

Romanul „Ben Hur“ apăru în 1880. În decurs de şepte anî a dedicat Wallace spre elaborarea lui tot timpul liber, pe care i-l concedeaŭ oficiile lui, şi sigur nu se îndoiă aceia, cari ascriŭ o parte însemnată din elaborarea acestui roman soţiei lui Wallace. Succesul acestuĭ op a fost mare: până în 1 Iuliŭ 1887 s'aŭ vîndut 185.000 de esemplare de ale textului anglez.

Studiĭ istorice şi topografice făcute cu multă grije aŭ premers scrierii lui. Sfundul istoric cu teatrele evenimentelor formézĕ óre cum temeiul acestuĭ roman, în care a fără de aceea s'a afirmat în chip fórte admirabil inventiositatea genială a auctorului.

Cât de esacte voi fi fost studiile acelea! Când auctorul pe timpul petrecerii sale în Constantinopol cercetă Palestina şi vĕdu cu ochiĭ ţinuturile şi localităţile acelea, pe cari le depinge, le află tóte corĕspundĕtóre şi nu se simţi îndemnat a face nicăirĭ vre o schimbare. Descrierile naturiĭ, cari le oferesce, sînt admirabile, viĭ, bogate în colorĭ aşa, cât cetitoriului i-se pare, că s'a mutat în regiunile acelea. Tot aşa de admirabile sînt şi depingerile caracterelor. Mai ales diferinţele dintre caractĕrul jidovesc şi dintre cel roman abia şi-aŭ găsit vre o dată vre un desemnătoriŭ, care să fie dovedit mai mult simţ pentru a cunósce şi a depinge atât diferinţele cele brusce cât şi cele mai subtile. Se póte zice, că „Ben Hur“ e una din apariţiile cele mai preţióse ale literaturiĭ americane.

Mulţămită publică.

Domnul deputat dietal *Nicolae Şerban*, fiul parochului din Voila, neputênd suferi forma disproporţionată a cimiteriului nostru intern şi cunoscênd lipsa bisericiĭ gr. cat. din Făgăraş a binevoit, să dăruéscă din o gradină a sa limitrofă un areal de 215□, care valoréză preste 300 fl., şi prin care cimiteriul nostru intern a capĕtat o formă regulată.

Pentru acéstă donaţiune generósă representanţa bisericéscă gr. cat. din Făgăraş se simte motivată a esprima cea mai sinceră mulţămită şi recunoscinţă domnului deputat dietal şi pe calea acésta a publicităţiĭ. Dea ceriul, ca să servéscă de esemplu şi altor iubitorĭ de biserică, şcólă şi naţiune.

Representanţa bisericéscă gr. cat. din Făgăraş în 15 Aprilie 1896.

Mulţămită.

Subscrisul neputênd mulţămi în special fie căruia dintre aceĭ mulţi domni consângenĭ, afinĭ, amicĭ şi cunoscuţĭ, cari prin condoliinţele lor şi-aŭ adus aminte de mine acum, când în un interval de treĭ septĕmâni am perdut prin mórte pe amîndoĭ iubiţiĭ şi neuitaţiĭ meĭ fraţi, unul Ĭustin comerciant în Budapesta, şi altul Ioan în Blaş, vin pe calea acésta a le mulţămi din adâncul inimiĭ tuturor dorindu-le tot o dată de la Dumnezeŭ tot binele sufletesc şi trupesc.

Blaş 30 April n. 1896.

Dr. Alesandru Grama
canonic mitropolitan.

Noutăţi.

Escelenţa Sa I. P. S. D. Mitropolit cu trenul accelerat de Joĭ sară a călătorit la Budapesta, de unde se va întórce numaĭ în sĕptĕmâna viitóre.

Din archidiecesă. Onoratul *Ioan Horşa*, preot gr. cat. în Bia şi notariul tractului Bieĭ, este încredinţat, ca până la completarea definitivă a oficiului protopopesc a tractului Bieĭ devenit vacant prin mórtea protopopului Zacharie Bran să îndeplinéscă tóte agendele protopopeşcĭ în calitate de notariŭ tractual.

Din diecesa Lugoşului. MO. *Iuliŭ Raţ* capelan şi protodiacon al bisericii catedrale din Lugoş a fost constituit de notariŭ consistorial, ér în locul lui de capelan şi diacon catedral a fost constituit On. *Ioan Ţucu* fost capelan în Visag.

Concurse pentru staţiuni cantor-docentale în diecesa Orăd̆iĭ mari. S'a escris concurs cu terminul de 10 Maiŭ pentru staţiunea din *Osanálos* în districtul protopopesc de Barcăŭ, ér cu terminul de 15 Maiŭ pentru staţiunile din *Iegericea veche* în protopopiatul Someş, *Ghetea* în protopopiatul de Lunca şi *Ovári* în protopopiatul de Satmar. Concurenţiĭ aŭ să-şĭ adreseze suplicile cătră oficiile protopopeşcĭ concernente.

Dl Dr Ioan Nicóră în 15 a tr. a făcut la universitatea din Cluş şi esamenul pedagogic de profesor la şcolile mediĭ.

Promoţiune. În 25 April dl *Eugen Pătăcean*, candidat de advocat, a fost promovat la universitatea din Cluş la gradul de doctor iuris. Gratulăm zelosului şi talentatului tinĕr!

Avansări în armată. Cu 1 Maiŭ aŭ fost înaintaţi la gradul de maior *Dionisiŭ Aldea* alias *Poppa* (reg. inf. 65) şi *Bogdan Mamulea* (reg. inf. 4), de căpitan cl. I. *Simion Barza* (reg. inf. 28), de căpitani cl. II. *Victor Petri* (reg. inf. 76) şi *Iosif Puĭ* (reg. inf. 33), de locotenenţi *Vasiliŭ Calbaza* (reg. 43), *Petru Băbĕŭ* (reg. 64), *Constantin Velicean* (reg. 61), *Valeriŭ Moga* (reg. 85) şi *Ioan Hidu* (reg. 44). La artilerie *Ioan Stepenescu* a fost numit căpitan de cl. I. (reg. 31). Dr *Ioan Pop* a avansat medic de stab, ér dr *Toma Madincea* şi dr *Iuliŭ Deac* medicĭ de regiment. *Gabriel Cociuba* e numit intendant superior militar de cl. II.

Meeting de protestare în contra mileniului. Tinerimiĭ academice române din Viena i-a succes a câştiga pentru aranjarea unuĭ mare meeting de protestare în contra serbărilor milenare pe universitariĭ germani naţionalişti, Sêrbĭ, Slovacĭ, Croaţi, Sloveni, Saşi, Cehĭ, Rutenĭ, Bulgarĭ, Ruşi şi Grecĭ. Meetingul are să se ţină azĭ.

„Apel cătră fraţiĭ nostri români.“ Dl Dr. Ĭosif Gáll, membru ai caseĭ magnaţilor, şi deputaţiĭ dietalĭ de naţionalitate românĭ, cari petrec în Budapesta, cu datul de 30 April adreséză Românilor un apel, în care reamintesc, că una dintre cele mai strălucite perióde ale patrieĭ nóstre este aceea, când Românii umĕr la umĕr cu Magiarii aŭ apĕrat patria şi creştinismul în contra atacurilor semilunei. În acelea lupte s'aŭ distins mulţi Românĭ de origine nobilă. Periclul, în care se afla patria, a unit pe toţi fiiĭ eĭ şi i-a însufleţit pe eroiĭ românĭ la luptă. — Patria acésta şi acum este a nóstră şi noĭ nu sîntem străinĭ în ea. Statul nostru constituţional ne întinde garanţe, ca în cercul libertăţii publice să ne putem susţinĕ naţionalitatea şi să ne-o cultivăm, şi îndreptăţirile de a influinţa mai mult asupra afacerilor publice aducêndu-le în consonanţă cu desvoltarea şi interesele statului ungar, să le validităm. — Că bărbaţiĭ conducĕtorĭ aĭ Magiariior şi organele magiare de publicitate continuă luptă în contra îndreptăţirilor nóstre, nu e causă suficientă, ca busumflându-ne să ne retragem de la serbarea patrieĭ. În alte state, unde nu e cestiune de naţionalităţi, decurge lupta de clase şi de interese, dară la bucuriile şi nefericirile patrieĭ participă toţi de o potrivă. Dacă privim în jur, de noĭ, vedem, că numaĭ organisarea de stat a Ungarieĭ ne asigură viitoriul prin desvoltarea libertăţilor publice. Deci dorind desvoltarea naţionalităţii nóstre să nu lăsăm inimicilor statuluĭ ungar nicĭ aparinţa de sperare, că în tendinţele lor de distrugere ar puté conta la conlucrarea nóstră. — Conservarea şi susţinerea statuluĭ ungar este în interesul tuturor fiilor lui; deci să sĕrbătorim şi noĭ cu fraţiĭ nostri magiarĭ silindu-ne a ni-ĭ câştiga, şi atuncĭ sigur mai uşor ne vom înţelege unii pe alţiĭ, de cât dacă ne retragem busumflaţi.

Sinodul episcopilor sêrbĭ, pe cum anunţă o fóe semioficiósă, este convocat pe 17 a c. în Carlovit pentru alegerea episcopului de Verşeţ. Ca comisar regesc la sinod va funcţiona br. Fedor Nicolici.

Principele Ferdinand al Bulgarieĭ, după ce a umblat pe la curţile domnitóre din Constantinopol şi Petersburg, a călătorit în sĕptĕmâna trecută la Paris, ér acum se află în Berlin. După atâta colindare pe lângă recunóscere de principe legitim póte capĕtă încă şi titulul de Alteţă regală.

În contra duelului. Juriul de onóre al adunăriĭ nobililor germani a hotărît, să oprésca membrilor sĕĭ duelul. Bine ar fi, să se pună odată capet şi la noĭ manieĭ de a duela.

Ministru duelant. Ministrul de honvedĭ br. Fejérváry din causa afacerii Kassics a avut până acum óuĕ dueluri, unul cu deputatul Bernáth, ér cel alalt cu publicistul Korbuly, redactorul responsabil al ziaruluĭ naţional „Nemzeti Ujság“. Fejérváry ca militar în amîndóuĕ casurile a rănit greŭ pe adversariĭ sĕĭ. Tribunalul din Budapesta la iniţiativa procuraturei a început cercetarea în contra acestor cavalerĭ, cari cred, că onórea se póte repara prin vĕrsare de sânge. Scim însă, că de pedépsa meritată vor fi scutiţi.

Şeful dinastieĭ Bonaparte la Monarchul nostru. Victor Napoleon, actualul şef al familieĭ Bonaparte, a sosit Mercurĭ în Viena, unde a fost primit în audienţă de cătră monarchul nostru cu tóte onorurile, ce se fac membrilor din casele domnitóre. Scopul venirii prinţului Napoleon la Viena nu este cunoscut publicităţii.

Ministri distinşi. Fóea oficiósă publică, că Maiestatea Sa a distins pe ministriĭ Erdély, Lukács, Perczel, Wlassics, Dániel şi Darányi numindu-ĭ consilieriĭ intimĭ.

Afacerea Pulszky Károly. Comisiunea esmisă pentru esaminarea galerieĭ de picturi a constatat, că doŭĕ tablouri lipsesc, pe când cuietanţele despre cumpĕrarea lor se află. Acéstă împrejurare dă însă la suspiţiunea, că Pulszky a spesat banii şi spre a-şi acoperi fapta a produs cuietanţe false. Dacă acésta se va constata, atuncĭ în loc să scape din temniţă, ca pe un falsificatoriŭ de documente îl aşteptă carcer de 5—10 anĭ.

Milióne beute. O reuniune vineză de temperanţă, care se luptă în contra beţieĭ, a compus un conspect interesant despre aceea, că în Austria câţi bani consumă alcoolismul. Pe cum arată conspectul, acolo se beŭ în fie care an 676,470.000 litre de vinars, 5.455,600.000 litre de bere şi 322.000.000 litre de vin. Pe un om se vin din acestea 13·5 litre de vinars, 107·8 litre de bere şi 6·44 litre de vin. Desfătarea acésta costă în fie care an 1.500,000.000 fl.

Confusie de ideĭ În „Tribuna“ din 30 Aprilie într'un articol cu inscripţia „Episcopiĭ“ cetim următórele: „Apoĭ ce vom zice despre episcopiĭ naţionalităţilor, şi mai ales despre aĭ nostri? Să sperăm ivirea unuĭ Claim, Şuluţ saŭ *Şaguna?*“ — Claim şi Şuluţ sigur sînt recunoscĕtorĭ, că „Tribuna“ ĭi pune într'un rînd cu Şaguna, şi se rógă, ca de altă dată să nu fie dat uitării nicĭ Iacicoviciĭ.

Casuri de mórte. *Ioan Pop* fost preot în Bozinta mică şi Colţirea a repausat în Zazariŭ în 21 Aprilie în etate de 74 anĭ în anul al 46-lea al preoţieĭ. — *Georgiŭ Mezei* cantor şi fost învĕţătoriŭ gr. cat. în timp de preste 50 anĭ în 28 April a repausat în al 80-lea an al neobositeĭ sale vieţi.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice și diferite alte minciuni.

(Continuare.)

Într'aceea cei mai mulți dintre nobilii adunați își spesaseră banii în Veneția cea scumpă și iubitóre de plăceri. Ér Dandolo pretinse de la ei solvirea înainte a banilor statoriți în contract, chiar și pentru cei ce nu veniseră, și declară cu grobianitate, că despre credit la ómeni ca ei nici vorbă nu póte să fie. Așa dar nu erau nici bani, nici năi. Cruciații colectară, cât putură, și puseră în zălog scumpeturile sale, dar de și mai trimise și Papa o sumă considerabilă, totuși mai lipsiau încă 34 de mii de marce (preste 1,600.000 de corone) din suma statorită în contract. Dogele se folosi acum de încurcătura cruciaților: pentru a-i amăgi în interesul cetății sale, se aruncă lăcrimând în genunchi înaintea altariului s. Marcu și lăsă, să i-se cóse pe pélăria ducală crucea înșirându-se ast fel și el între cruciați, ér apoi făcu nobililor propunerea, ca ei pentru creditarea sumei restante să recuceréscă Veneției cetatea Zara din Dalmația, carea o ocupase regele Ungariei. Bětrânul Dandolo, în dată ce bágă de samă, că cei mai mulți din cruciații trași pe sfóră parte din necesitate, parte din dor de aventuri erau aplicați, să se lupte sub flamura Veneției, în dată și porni cu ei, pentru ca Zara să se cuceréscă, *mai înainte de ce ar sosi anatema, cu care amenințase Papa pe cruciați* din causa, că regele Ungariei încă primise obligămîntul de a porni în cruciată. În 8 Octobre 1202 porni cătră Dalmația una dintre flotele cele mai frumóse, pe cari le-au purtat vre o dată apele Adriei. Aprópe 500 de năi de răsboiu și ca la 40.000 de ostași împresurară Zara. Cetatea trebui să capituleze necondițional. Locuitorii scăpară numai cu viața, ér pentru pradă se luptară cruciații și Venețianii cu furie sălbatică, și în lupta acésta lacomii Venețiani o cam păției. *Într'aceea sosi anatema Papei,* dar sumețul doge o respinse declarând cu îngânfare, că pe Sfinția Sa nu are să o impórte afacerile Veneției. Iérna o petrecură în Zara, și aci începu preludiul unei drame istorice.

Dandolo cu mulți ani mai înainte apérase ca trimis venețian interesele mercantile ale patriei sale la curtea bizantină cu atâta bărbăție, cât împěratul bizantin Manuil I Comnenul în contra dreptului ginților îl arse aprópe de tot ochii cu fer înferbîntat. Veneția pe atunci fusese bântuită de ciumă și așa nu avuse putința de a pedepsi monstruositatea acésta, ba se dejosise așa de tare, cât mai făcuse împěratului diferite concesii, numai să-l înduplece a închia pace, și comercianții venețiani cei josnici avură să mulțăméscă numai aliatului sĕu regelui Sicilieĭ, că Grecii se obligară a le solvi pentru năile și mărfurile confiscate suma de 1,500.000 de galbini bizantini, dintre cari în anul 1202 mai restau încă 200.000. La rușinea acésta se mai adause și aceea, că împěratul Alexiŭ III spre paguba comercianților venețiani favorisa pe Pisani, pe rivalii Venețianilor. Bětrânul doge era furios din causa tuturor acestor întîmplări și înseta a se rĕsbuna pe sine și patria sa asupra Bizanțului. Ori ce lovitură, ce o primiau Grecii, causa o plăcere nespusă bětrânului furios. Din Roma și din Ierusalim întru adevĕr și pornise învinuirea, că pe Dandolo l-ar fi mituit sultanul Egiptului, ca să îndrepte cruciata în altă parte, bună óră împotriva Bizanțului. Lucrul acesta e de credut, de și nu e dovedit pe deplin. Dogele de la anul 1192, de când ajunsese în fruntea republicii, pândia prilejul de a-și stîmpěra ura, și așa îi era binevenită propunerea sultanului Malecai Adel I de o parte, ér de alta rugămintea prințului bizantin Alexiŭ.

Rugămintea asta avea următoriul istoric: După împěratul bizantin Manuil I Comnenul († 1180) rĕmăsese un prinț de nóuĕ ani, împěratul Alexiŭ II. În locul lui guvernase vĕrul sĕŭ Andronic de la 1182 ca coregent, ér în anul 1183 gîtui pe tînĕrul împěrat și usurpă însu-și tronul împěrătesc. Andronic împěrăți destul de bine. Dar pe cum a delăturat el pe Alexiŭ II, așa îl dulătură și pe el în anul 1185 ginere-sĕŭ, o rudenie depărtată a Comnenilor cu numele Isac II Angel. Miserabilul Isac II a conces plebei din Constantinopol, să sfășie pe socru-sĕŭ pe încetul în bucăți și apoi după multe chinuri să-l spânzure de picióre. Isac nu avea deci causă de a se tângui, pentru că la zece ani după aceea (1195) frate-sĕŭ Alexiŭ III îl despoiă de împěrăție și-i scóse ochii. Într'aceea tinĕrul ficior al lui Isac, clironomul Alexiŭ, travestindu-se ca matros scăpă din mânile unchiului sĕŭ și colindă curțile europene provocându-le, să pedepséscă pe usurpatorul Alexiŭ III. *Inocențiŭ III nu voi, să se mestece în afacerile criminale ale curții bizantine.* Dandolo însе conduse pe prințul Alexiŭ la marchionul de Montferrat. În Zara se hotărî reaședarea lui Isac II pe scaunul împěrătesc, dacă cumnatul prințului regele Filip de Schwaben, s'ar hotărî, să prindă partea lui. Pe urmă sosiră în Zara și trimișii lui Filip cu provocarea, ca cruciații să reașeđe în tron pe Isac și pe prințul Alexiŭ, dacă cest din urmă va promite, că va reuni biserica grecéscă cu cea romană, va da cruciaților proviant, le va solvi ca remunerare 200.000 marce de argint (9,600.000 de corone) și va conduce el însu-și pe cruciați în Egipt ori le va da pe spesele sale pe un an de zile de ajutoriŭ o óste de 10.000 de ostași.

Proiectul acesta necreștinesc și nepolitic a provocat desbinare între cruciați. Mulți, mai ales Germanii, nu voiau, să se lupte în contra creștinilor, și se întórseră acasă ori porniră în Siria. Dar Francii, pe cari îi momiau vistieriile Bizanțului, se hotărîră a se lupta cu dogele în contra Bizanțului.

Prințul Alexiŭ era cuprins de o bucurie nespusă. În bucuria sa copilăréscă se aruncă la picióre lui Dandolo și Montferrat și le mulțămi înainte.

Dar Papa privia afacerea cu alți ochi: el rosti de repetite ori anatemă în contra republicii venețiane neascultătóre și opri pe cruciați a se mesteca în afacerile curții grecesci.

Însе *în butul anatemei* porni óstea de la Zara în 7 April 1203 și debarcă în 23 Iuniŭ în Asia mică în fața Constantinopolului.

Peripețiile luptei nu le vom urmări cu de-amĕnuntul, fiind că ele nu aŭ de a face cu scopul escursiei nóstre. Destul, că Alexiŭ III după câtă va apĕrare zădarnică fugi din Constantinopol în anul 1203, ér cruciații reașeđară pe Isac II și pe Alexiŭ IV în împěrăție. După mórtea lui Isac II și uciđênd în 8 Februariŭ 1204 pe Alexiŭ IV urmă pe tron Alexiŭ V Duca sau Mursuflu. El voia să scape Constantinopolul de óspeții apusani, fără ca aceștia să-și fie primit remunerarea, ce li-se promisese. Ei mai pe urmă hotărîră deci în 12 Martie 1204 cucerirea și împărțirea imperiului. Se și apucară de lucru și în sfârșit în diminéța zilei de 13 April cuprinseră Constantinopolul și-l jăfuiră între cruđimile cele mai grozave.

Turcii în anul 1453 n'aŭ pustiit și jăfuit mai alt cum. *Să se cetéscă numai cuvîntarea de certare a lui Inocențiŭ III.*

Cruciații aŭ purces apoi la alegere de împěrat. Alegerea lui Dandolo o respinseră Venețianii din considerări politice. Veneția nici o dată nu avea să se facă supusă împěrăției bizantine, ér împěratul cel nou nu putea să fie supus senatului Veneției. Pentru Veneția câștigarea dignității împěrătesci nu era rentabilă. Comerciul liber în apele imperiului bizantin era pentru Venețiani de mai mare preț de cât diadema împěrătéscă. S'a ales deci și s'a încoronat de împěrat în 19 Maiŭ contele Balduin de Flandria.

Apoi se apucară de împărțirea carteĭ imperiului bizantin, de și până atunci a fără de capitală încă nu ocupaseră nimica dintr'însul. Țĕrmii și insulele Mării Adriatice, Egeice, Marmara și Negre erau partea Veneției.

Și împěrăția aceea mare și bine împoporată avea să o cuceréscă și să o țină o óste de 15.000 de ostași! În oposiție cu vechea împěrăție centralisată introduse Balduin I sistemul vasalitic. A fără de sistemul acesta decentralisătoriŭ și de politica josnică mercantilă a Veneției împěrăția cea nóuă mai avea și o mulțime de inimici esterni: sultanul din Iconiŭ și trei antiîmpěrați grecesci și anume Teodor Lascaris de Nicea, Alexiŭ I Comnenul de Trapezunt și alungatul Alexiŭ III, care reședea în Mosinopol.

În strîmtórea sa cruciații rugară pe Papa, să-i absólve de anatemă. Inocențiŭ III mai pe urmă a cedat multelor rugări, dar a făcut-o acésta cu o caracterisare a celor petrecute, carea era tot una cu osîndirea lor. Scrisórea lui se închie cu următórele cuvinte: „Căile provedinței sînt nepătrunse. *Fapta vóstră e nedréptă,* dar Grecii aŭ pĕcătuit. Dumnezeŭ s'a folosit de voi spre a-i pedepsi. După ce voi acum prin o judecată a lui Dumnezeŭ ați câștigat țara acésta, credem a vĕ puté împuternici spre apĕrarea ei. Sperăm, că Dumnezeŭ vĕ va ierta, dacă veți împěrăți cu dreptate, veți readuce popórele la sfînta nóstră comuniune, veți restitui averile bisericilor, vĕ veți pocăi și preste tot veți rĕmâné pe lângă propusul de a vĕ împlini juruința.“

Dar Francii din Constantinopol nu doriseră de la Papa atare ajutoriŭ. Ei nici nu se gândiau de loc la aceea, ca de dragul bunătăților ceresci, pe cari și-le-ar fi putut merita prin întreprinderea unei cruciate adevĕrate, să renunțe la domnia, ce și-o dobîndiseră în Bizanț. Ei chiar din causa acésta nu primiau din Apus și în special de la Pontificii Romani nici un ajutoriŭ. Dar ei cu tóte acestea continuară apĕrarea împěrăției

sale în contra inimicilor celor ce năvăliaŭ asupra ei acum dintr'o parte, acum dintr'alta.

Cel mai periculos dintre inimicii aceştia a fost fără îndoélă împĕratul Ioan I al Bulgarieĭ şi Românieĭ. Acest principe credincios Papeĭ îmbiase luĭ Balduin prietinia şi alianţa sa. Dar Balduin ceru de la ei supunere. Din causa acésta începu Ioan împotriva împĕrăţiei Francilor din Bizanţ o vrăşmăşie aşa de energică, încât împĕrăţia acésta ameninţă în ĭe care clipă a se nimici. Francii se aliară în contra luĭ cu Grecii, şi acești aliaţi vrednici uniĭ de ceĭ alaiţi asasinară pe Ioan.

Dar după loviturile, pe carĭ le dase Ioan împĕrăţieĭ bizantine a Francilor, acésta îşi mai continua esistinţa numai de pe o zi pe alta, până când în 25 Iuliŭ 1261 o nimici împĕratul Mihail Paleologul de Nicea.

Asta e în lineamente generale istoria aşa numituluĭ imperiŭ latin din Constantinopol. Ea în sine a fost negloriósă, ér în urmările sale a fost şi e funestă până în ziua de astăzi. Asta o susţinem şi noi. Dar ceea ce nu pricepem noi, e aceea, cum ajung Papiĭ de la Roma, să pórte vina întemeiăriĭ şi urmărilor acesteĭ împĕrăţiĭ? Ei şi biserica lor nu numaĭ că nu aŭ promovat întemeiarea acesteĭ împĕrăţiĭ şi nu aŭ umblat, aŭ o esploateze în interesul sĕŭ şi al bisericiĭ apusane, ci din contră aŭ cercat în tot chipul posibil, să împedece întreprinderea aceea inscenată de uneltirile aulеĭ grecescĭ din Constantinopol şi de pofta de câştig a republiciĭ sfârnare veneţiane, ĕră urmările cele triste ale acesteĭ întreprinderĭ isvorîte din poftă de rĕsbunare şi de câştig nimenĭ nu le-a deplâns şi nu le deplânge mai cu durere de cât biserica catolică.

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

Cartea primă.

I.

În pustie.

Gebel es-Subleh e un lanţ de munţĭ lung de cincĭ zecĭ de miluri orĭ şi mai bine şi aşa de îngust, cât dacă-l desemnezĭ pe o cartă, el aduce cu o omidă, ce se tîrăe de la Sud către Nord. Dacă staĭ pe stîncile luĭ cele roşiĭ şi albe şi privescĭ în urma sórelui, ce sfinţesce, nu vedĭ nimic a fară de pustia arabă, în care şi-aŭ făcut sălaş dintru început vînturile de Ost cele atât de urgisite vinţelerilor Ierichonuluĭ. Pólele acestor munţĭ sînt acoperite cu un strat gros de năsip, care adus de vînt de la Eufrat se aşédă aci, căci munţiĭ sînt o tablă pe sama păşunilor moabitene şi amonitene din partea apusană a lor, — şi ţările acestea fără de tabla munţilor ar fi format şi ele o parte a pustieĭ.

Întreg ţinutul spre méză zi şi rĕsărit de la Iudea e acum stăpânit de limba arabă; aşa e în limba arabă bĕtrânul Gebel tatăl unuĭ număr mare de wadi, carĭ — străbătând drumul roman, acum numaĭ o umbră a ceea ce a fost el odinióră, numaĭ o cărare năsipósă folosită de peregrinii, carĭ călătoresc din Siria la Meca şi înderĕpt, — duc în alviile sale mulţimea de apă a ploilor de ĭernă până în Iordan orĭ până în covata eĭ cea maĭ de pe urmă, adecă până în Marea mórtă.

Dintr'unul din wadiile acestea, adecă din cel ce se începe la marginea Gebelului, mergênd de la rĕsărit spre méză nópte se lărgesce şi maĭ pe urmă se face alvia rîului Iaboc, ĭese un călătoriŭ, care pare a călători către pustie. Atragem atenţiunea cetitoriuluĭ asupra luĭ.

Dacă judecĭ după înfăţişarea luĭ, îĭ daĭ patru zecĭ şi cincĭ anĭ buni. Barba luĭ a trebuit să fie maĭ de mult de tot négră, dar acum e încărunţită bine; ea îĭ curge pe pept acoperindu-l. Faţa îĭ este cafenie chiar ca bónele pîrlite de cafea; ĭ-o ascunde în mare parte o rufieh roşie, pe cum zic astăzĭ fiiĭ pustieĭ năfrămiĭ de cap. Din când în când îşi ridică ochiĭ; eĭ sînt marĭ şi de colóre închisă. El pórtă hainele cele largĭ undulătóre, carĭ sînt obicĭnuite în rĕsărit. N'avem înse, să le descriem croitura maĭ cu de-amĕnuntul, căcĭ eĭ şedea sub un cort mic pe spinarea unuĭ dromedar mare şi alb.

Cine scie, dacă apusanul va învinge vre o dată impresia, ce o face asupra luĭ vederea cea dintâiŭ a uneĭ cămile încărcate şi echipate pentru un drum prin pustie? Obicinuirea, ce pentru alt fel de impresiĭ nóuĕ e atât de nimicitóre, abia se atinge de impresia acésta. Chiar şi apusanul, care a făcut călătoriĭ lungĭ cu caravane şi a petrecut anĭ mulţĭ în mijlocul Beduinilor, totuşi se va opri şi va aştepta, să trécă pe din aintea luĭ împunĕtorul animal. Farmecul nu reşede în faţa luĭ, pe carea nicĭ iubirea nu póte să o facă frumósă, nicĭ în mişcarea luĭ, nicĭ în paşul luĭ cel fără sgomot, nicĭ în construcţia luĭ cea lată. Întocmaĭ pe cum marea imprimă năiĭ timbrul sĕŭ, aşa imprimă şi pustia pe al sĕŭ zidiriĭ sale. Ea o îmbracă în tóte taĭnele sale aşa, cât dacă privim la ea, ne aducem aminte de taĭnele acelea, şi ăsta e farmecul acela. Animalul, care ĭese acum din wadi, ar merita tóte laudele, ce compet semenilor luĭ. Colórea şi mărimea luĭ, copita luĭ cea lată, trupul luĭ, care nu e gras, dar e musculos şi puternic, grumaziĭ luĭ celĭ lungĭ şi svelţi cu încovoiătura lor cea de lebedă, capul luĭ, cel ce de desubtul ochilor e lat, ér apoĭ se îngustéză aşa, cât botul l-aĭ puté închide cu brăţarul uneĭ femeĭ; mişcarea luĭ, paşul luĭ cel larg şi elastic, păşirea luĭ cea sigură şi fără sgomot, — tóte adeverésc sângele luĭ sirian, a cărui vechime ajunge înapoĭ până pe timpul împĕratuluĭ Cir. El pórtă hamurile obicĭnuite: cureaua cea roşie, carea acopere fruntea şi împodobesce grumaziĭ cu lănţucurĭ de aramă, ce tóte se sfârşesc în câte un clopoţel de argint; dar în hamurile acestea nu vedeaĭ nicĭ frîŭ, ca să-l ţină în mână călăreţul, nicĭ curea, de care călĕuzul să pórte cămila. Chipul, în care era încărcată spinarea animaluluĭ, era o invenţie, ce la orĭ care alt popor a fară de popórĕle rĕsăritului ar fi dobîndit inventatoruluĭ renume. Acel chip se compunea din dóuĕ lădĭ de lemn lungĭ maĭ bine cu ceva de un metru şi de o potrivă de grele aşa, că de fie care latură atîrna una din ele. Spaţul cel dintre cele dóuĕ lădĭ era căptuşit móle şi aşternut cu covórĕ şi întocmit aşa, cât stăpânul animaluluĭ în spaţul acela putea să şédă orĭ lăsându-se pe spate să zacă; şi de-asupra tuturor acestora era întins un covor verde formând un cort. Curele late întinse preste spatele şi peptul animaluluĭ şi cingătorĭ legate cu funiĭ şi cu nenumerate noduri ţineaŭ atîrnat întreg aparatul. În modul acesta aŭ sciut fiiĭ cuminţiĭ aĭ luĭ Cuş să facă de suferit drumurile cele arse de sóre ale pustieĭ, carĭ le umblă eĭ acum din datorinţă, acum spre recrearea sa.

Când dromedarul trecu preste cufundătura cea maĭ de pe urmă a văiĭ, călătorul a trecut marginea ţinutuluĭ el-Belca, vechiul Amon. Era diminéţă. Înaintea luĭ era sórele, de jumătate învĕlit în negură; înaintea luĭ se estindea şi pustia, nu împĕrăţia năsipuluĭ volatil, carea era mult maĭ depărtată, ci ţinutul, în care ĭérba începe a cresce ca vaĭ de ea, unde faţa pămîntuluĭ e acoperită cu bolovanĭ de granit şi cu petri sure şi murgĭ şi e plantată pe sĕrăcie cu acaţi încovoioşĭ şi cu mănunchĭ de ĭérba cămileĭ. Stejarul, murul şi cireşul sĕlbatic s'aŭ aşedat maĭ înapoĭ, ca şi cum la o anumită linie s'ar fi oprit, ar fi privit preste ea în pustia cea séca şi de spaimă şi îngrozire ar voi, să mérgă, de unde aŭ venit.

Şi acum s'a sfârşit orĭ ce cale şi cărare. Maĭ mult ca de alte orĭ se lăsa cămila a fi condusă de instinct; ea îşi lungi şi iuţi paşul, şi capul eĭ arĕta de-a dreptul către orizon; prin nările sale cele largĭ sorbia ea vîntul în sorbiturĭ marĭ. Cortul de pe spinarea eĭ se legăna asemenea luntriţeĭ pe valurĭ. Foiş uscat suna în câte o alvie séca sub picĭórele animaluluĭ. Din când în când aerul era aromat ca de absint. Ciocârliĭ şi rîndunele de stîncă băteaŭ din aripi, şi potîrnichĭ albe treceaŭ iute fluerând şi cloncănind. Maĭ a rare orĭ trecea câte o vulpe orĭ hienă cu paşĭ grăbiţi, pentru ca apoĭ să studieze maĭ din depărtare şi din posiţie maĭ sigură pe străinii aceştia, carĭ aŭ întrat în ţara lor. În drépta se înălţaŭ colinele Gebeluluĭ. Vĕlul cel sur, care era până acum aşedat pe ele, se schimbă într'o clipă într'un vĕl de purpur, căruia în dată după aceea îĭ împărtăşiră o frumseţă nespusă razele sórelui. De-asupra vîrfurilor celor maĭ înalte plutia un vultur cu aripi întinse şi descria cercurĭ largĭ. Dar din tóte lucrurile acestea călăreţul de sub cort nu vedea nimica orĭ cel puţin nu da niciun semn de viaţă. Ochiĭ luĭ priviaŭ pironiţi şi visătorĭ. Atât purtarea animaluluĭ cât şi cea a omuluĭ vĕdiaŭ, că pe eĭ îĭ conduce o călĕuzire maĭ înaltă.

Dóuĕ óre tropăĭ dromedarul cu paş legănător înainte, neîncetat şi drept spre rĕsărit. În acest timp călătoriul nu-şi schimbă nicĭ o dată posiţia, nicĭ nu privi înapoĭ şi nicĭ în drépta nicĭ în stînga. În pustie depărtarea nu se mĕsură după miluri, ci după saat saŭ óre şi după mansiĭ saŭ staţiune: treĭ miluri şi jumătate fac un saat, ér cincĭ spre zece până dóuĕ zecĭ şi cincĭ fac un mansil. Ele sînt mĕsurile pentru cămile. O cămilă de rasă siriană nobilă póte să alerge uşor treĭ miluri într'una. În fugă mare ea se întrece cu vînturile maĭ zilnice. O urmare a înaintăriĭ celeĭ repedĭ a fost, că priveliştea se schimbă. Gebelul se întindea de-a lungul orizonuluĭ apusan asemenea uneĭ panglicĭ vinete. Câte un tell saŭ colnic de lut şi de năsip cimentat se ridica icĭ colé. Din când în când îşi ridicaŭ coronele sale rotunde stîncĭ de basalt, avanposturile munţilor împotriva elementelor şesuluĭ. Pe airia pretutindenea era năsip; acesta în câte un loc era neted şi plan ca la ţĕrmuriĭ mării, ér pe airia era adunat în ridicăturĭ ghibóse; aci unde tăiate în bucăţi, colo umflăturĭ lungite. Tot aşa se schimba şi firea atmosferei. Sórele se înălţase şi beuse deplina sa mĕsură de róuă şi negură şi încălţia vintu-

leţul, care săruta faţa călătoriului de sub cort. În depărtare şi în apropiare sórele văpsi pămîntul cu o albéţă palidă, ér ceriul cu o lucire trandafirie.

(Va urma.)

Bibliografie.

Carte scolastică. În tipografia seminariului din Blaş a apărut deja de sub tipar un „**Manual de Stilistică**“ pentru a IV-a şi a V-a clasă gimnasială, preparandii, şcóla superióră de fete şi privaţi de *Ioan F. Negruţ* profesor. Ediţiunea a II-a revĕdută şi întocmită după cel mai nou plan ministerial. — Preţul unui esemplar broşurat e 2 corone 60 bani (1 fl. 30 cr.).

A apărut:

Stilistica practică saŭ *Regule şi Exemple* pentru tot felul de epistole, cereri, acte şi documente, cari vin mai des înainte în viaţa de tóte ziile, de *Ioan F. Negruţ*. Blaş 1896. Preţul 60 bani (30 cr.).

A apărut şi se află de vîndare la tipografia seminarială:

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaş 1896.

Broşura constă din 39 pagine, în cari se daŭ inviaţiunile cele mai bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale şi curatoratele, cum şi privaţii la aruncarea şi conscrierea dărilor de stat şi anume: 1. a dării de *case,* 2. a dării de *câştig,* 3. a dării după *camete,* 4. a dării *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxei de scutire* dela *miliţie,* 6. a dării de *arme* şi de *vînat* şi 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Preţul unei broşuri e **8** cr., expedată franco sub faşe **11** cr.

Instituţiunile calvinescĭ

în biserica românéscă din Ardél,

fasele lor în trecut şi valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare şi se póte procura cu preţul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaş** (Balázsfalva).

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele şi cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Euchologiu

ediţiunea **a dóua,** revĕdută după originalul grecesc şi îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparĭu frumos în **negru** şi **roşu.** — Preţul nelegat fl. 2.80, ér legat în pele tare fl. 3.80.

Istoria universală bisericéscă de Dr. A. Grama. Blaş 1881 broş. 3 fl.

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Testamentul şi Literele fundaţionale ale fericitului Archiepiscop şi Mitropolit gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş *Dr. Ioan Vancea de Buteasa.* Blaş 1892. Tipografia Seminariului gr. cat. din Blaş. Se află de vîndare la Administraţia „Unirii“. Preţul: 10 cr., cu port postal 15 cr.

Cestiuni

din

dreptul şi istoria bisericeĭ românescĭ unite, studiŭ apologetic din incidentul invectivelor „Gazetei Transilvaniei“ şi a dluĭ Nicolae Densuşan asupra Mitropolitului Vancea şi a bisericeĭ unite. Partea I. 272 pag. 8°. Preţul **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Preţul **1** fl. Ambele părţi espedate franco **1 fl. 85** cr.

Pregătire la mórte, adecă consideraţiuni asupra maximelor eterne folositóre tuturora pentru meditare şi preoţilor spre a predica, de *Alfons Maria de Liguori* Doctor al Besericeĭ. În versiune românéscă de Membrii societăţiĭ de lectură Inocenţiu M. Clain. Blaş 1893. Tipografia Seminariului archidiecesan. Opul are 425 p. în 8° mic. Preţul 80 cr. Editura societăţii.

Editor şi redactor respundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

(14) 3—5

DEPOSITUL

de marfuri de postav si lâna de óe

Graz, Murgasse 9 **VINCENZ OBLACK** liferant de curte c. şi r.

recomandă Preaonoratului Cler şi Preaonoratelor administraţiuni ale mănăstirilor **postavurile sale de talar** (negru şi natural alb), **Dreihdrath** (negru şi natural alb), introduse şi esperimentate cu succes fórte bun de dóuĕ zecĭ de anĭ, pe cum şi tóte calităţile de **peruvienne** şi **tosking negru,** materiĭ de **Kammgarn** pentru pantaloniĭ, rocuriĭ şi pardisiuriĭ, şi **lode deplin inpermeabile de pĕr veritabil de cămilă** pentru havelockuriĭ şi mencikoffuriĭ în negru şi sur închis şcl.

Cu preţurile cele mai ieftine. Trimiterea de mustre franco.

ANUNŢ!

Prin acésta aduc la cunoscinţa On. Public din loc şi jur, că am depositul principal concesionat pentru întreg ţinutul al

„Bereriei regale societate pe actii“

din Steinbruch

şi vînd pentru consumenţi calitatea cea mai bună din deposit . . . . . **sticla cu 16 cr.**

Pentru vînd̆ĕtoriĭ (ospĕtariĭ):

Bere de Martie (neaccisată) . . . . . **stiola ou 11 or.**

Bere regală (neaccisată) . . . . . **sticla ou 10 or.**

Fiind bereria acésta o bererie nóuă, ea nu cruţă nici mijlóce nici material, ca să producă cea mai bună şi mai sănătósă dintre berile, ce se produc azi în ţară. De aceea este fórte recomandabil, ca toţi vînd̆ĕtoriĭ de bere să introducă în cercul muşteriilor sĕĭ acéstă bere, care pe lângă calitatea sa cea bună este şi fórte ieftină.

Asigurând On. Public, că tot de una va fi servit prompt şi cu berea cea mai próspĕtă şi curată, îl rog pentru sprigin binevoitor.

Blaş în Aprilie 1896.

Cu deosebită stimă

Basiliŭ Turcu

depositarul bereriei regale din Steinbruch.

(15) 3—5

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl.. ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs.. ½ an 9 frcs.. ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: odată 7 cr.. a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiecare publicătiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaş.

Anul VI. Blaş 9 Maiŭ 1896. Numĕrul 19.

„Vocĭ libere."

S'aŭ adunat în Pesta în jurul regelui apostolic toţi membrii sănătoşi ai caseĭ domnitóre, toţi ministriĭ austriacĭ, comunĭ şi ungarĭ, prelaţii tuturor bisericilor, demnitariĭ de stat, representanţiĭ puterilor străine, între carĭ şi ai Românieĭ, corpurile legiuitóre şi toţi factoriĭ, carĭ numĕră ceva în acest stat, ca să asiste la dóuĕ momente mai însemnate din serbările, ce se aranjézĕ în amintirea esistenţeĭ de o mie de anĭ a statului ungar. Poftéscă a ceti orĭ cine enunciaţiunile oficióse, ce s'aŭ rostit cu acele ocasiunĭ, şi va afla, că vorba a fost de serbărĭ de stat.

Cine a lipsit de la acele serbărĭ dintre factoriĭ de ceva pond? — Aŭ lipsit „vocile libere" ale „Tribuneĭ".

Şi cine sînt acele „vocĭ libere"? Mai întâiŭ „Tribuna" subscrisă de dl Andreiŭ Balteş, apoĭ „Protestul Sêrbilor, Slovacilor şi Românilor" nesubscris de nimenĭ, mai de parte „Corespondenţele anonime ale unuĭ preot din Bihor, de pe sate şi de airia, în fine „depeşa de condolenţă" a „tinerimiĭ academice române din Viena", ér fără iscălitură.

Toţi factoriĭ aceştia şi alţiĭ mulţi, a căror pronunţamente nu încap în cadrele „Tribuneĭ", aŭ lipsit de la serbările de stat din Pesta şi timpul ast fel cruţat l-aŭ folosit pentru a ne condamna pe noĭ, carĭ ne-am împlinit după cea mai bună a nóstră consciinţă datorinţa de publicistĭ, ce stăm în serviţiul sfinteĭ nóstre biserici şi al némuluĭ nostru.

Dar fie liniştiţi aceştĭ factorĭ. Gaură în ceriŭ nu s'a făcut prin absentarea lor, ér nóuĕ lecţiile venite de la mărimĭ necunoscute nu ne pot causa insomnie.

Să o scie publicul românesc, — pentru că e bine, să se vadă lucrurile, cum sînt, — că între toţi redactoriĭ rĕspundĕtorĭ aĭ foilor politice românescĭ singur numaĭ redactorul „Unirii" e om de posiţie publică. Şi el şĭ-a pus numele la fóea sa şi atuncĭ, când — după vorba preotuluĭ din Bihor — „Unirea" publica articolĭ plinĭ de entusiasm naţional, ca şi acum, când pentru desaprobarea uneĭ direcţiunĭ politice, după a eĭ părere desperate, se ridică asupra eĭ „vocile libere" ale „Tribuneĭ".

Principiul nostru conducĕtor a fost pururea acela, că să urmăm o direcţie politică, a căreĭ urmărĭ să le putem purta fără daunarea intereselor nóstre *publice*, ér nu o politică, a căreĭ urmărĭ să nu le putem purta. De aceea noĭ pururea cu visirul deschis am luptat, şi ceea ce am spus, am spus-o în numele nostru şi cu bărbătéscă resoluţiune, ér nu ascunşĭ după spatele cutăruĭ culegĕtor, orĭ chiar după spatele anonimieĭ.

Aŭ nu vede orĭ ce om cu minte suveranul ridicol, ce se află în faptul, că faţă de o serbare sevârşită de toţi factoriĭ publicĭ din monarchie se lansézĕ un protest în numele alor treĭ naţionalităţi nesubscris de nimenĭ?

Şi apoĭ tot „Tribuna" cere, ca Archiereiĭ să se espună şi să facă aceea, ce nu fac ómenĭ privaţi?

Poftéscă dar „Tribuna" şi publice la „Vocĭ libere", câte îĭ place. Noĭ vom continua pe calea nóstră, care e limpede. Servind noĭ bisericiĭ şi şcoliĭ nóstre vom servi şi némuluĭ nostru, pentru că bine scim, că nu protestele, ci biserica şi şcóla aŭ făcut din némul nostru, ceea ce este. Şi de-ar veni un milion de „vocĭ libere", noĭ nu ne vom lăsa a fi seduşĭ la urmarea uneĭ direcţiĭ, pe carea nu o aflăm priinciósă pentru prosperarea bisericiĭ nóstre.

Până acum ne-am impus reservă, de óre ce am sperat a afla în „Tribuna" comitetuluĭ un soţ de luptă. În schimb vedem, că „Tribuna" pe când de o parte se geréză de apĕrătóre a bisericiĭ, pe atuncĭ de altă parte o subminézĕ, lovind în archiereĭ şi nisuindu-se a-ĭ discredita înaintea cleruluĭ şi a poporuluĭ credincios ca pe nisce ómenĭ, carĭ de silă sînt în stare a trada interesele poporuluĭ lor.

Tendenţa acésta jurămîntuluĭ nostru preoţesc nu ne permite a o lăsa necombătută. Vom demasca decĭ fără îndurare orĭ ce asemenea tendenţă, orĭ cât de multe „vocĭ libere" s'ar ridica.

A vocifera e iertat. Pot, să o facă nu numaĭ ómenĭ. Adevĕr însă numaĭ ómenĭ pot grăi.

Feuilleton.

Tăria de caractĕr.

Dupa cardinalul Manning.

Tare de caractĕr numim pe acela, care rĕmâne şie-şĭ credincios, e tot de una aceleaşi şi nu e schimbăcios. Un atare om e decĭ statornic şi cugetă şi lucră consecuent. A zice despre un om, că e tare de caractĕr, însamnă a-l lăuda; căcĭ noĭ folosim espresia asta, cel puţin când grăim corect, numaĭ în înţeles bun. Când zicem despre un om, că e fără de caractĕr, prin acésta voim, să zicem, că-ĭ lipsesce iubirea practică a adevĕrului, e slab şi schimbăcios şi are aplicarea de a se lăsa, să fie înrîurit şi să fie tras de interesele sale în tóte părţile. Tăria de caractĕr însamnă deci despre un om bun, că el îşĭ rĕmâne pururea credincios, ér lipsa de caractĕr însamnă nestatornicia unuĭ om rĕu orĭ mai puţin bun. A zice despre óre cine, că e tare de caractĕr şi consecuent în cele rele, ar însemna a-l asemĕna cu un original fórte negru al rĕutăţiĭ.

Eliniĭ despre un om tare de caractĕr ziceaŭ, că e patrunghiular. Latiniĭ dimpotrivă ziceaŭ despre el, că e totus teres atque rotundus, — un om rotund. Eĭ a fară de firea morală a omuluĭ tóte le numiaŭ patrunghiulare, — litere, versurĭ, cuvîntărĭ şi chiar şi trupul, dar spiritul nu.

Tăria de caractĕr e o virtute; dar ea póte să fie şi o scădere şi bólă. O condiţie previe necesară pentru virtutea tărieĭ de caractĕr e aceea, ca un adevĕr să formeze centrul, în jurul căruia să se fie desvoltat caractĕrul omuluĭ, şi ca între adevĕrul acela şi între obiciuuirile, pe carĭ omul şĭ-le însuşesce în viaţă, să se păstreze o legătură intimă, saŭ ca să mĕ esprim maĭ limpede, de la adevĕrul acela ca de la inima unuĭ stejar să se estindă neîncetat verigile trunchiuluĭ, în vreme ce acesta cresce. Unuĭ om, care a fost educat în adevĕr, fie acesta filosofic, moral orĭ religios, nu-ĭ va fi greŭ a-şĭ dobîndi virtutea tărieĭ de caractĕr, presupunênd firesce, că el voesce serios, să şĭ-o dobîndéscă. Dór întreg spiritul luĭ se învîrte în jurul unuĭ centru, care stă firm şi nemişcat. Şi firmitatea acesteĭ legĭ fundamentale împărtăşesce caractĕrului luĭ moral, ceea ce o axiomă împărtăşesce gândiriĭ spirituale, — o regulă firmă, neschimbată.

Dar maĭ ales voinţa e aceea, prin care are să se dobîndéscă vîrtutea tărieĭ de caractĕr. Sînt ómenĭ, carĭ în privinţă intelectuală sînt marĭ, ér în privinţă morală sînt fórte micĭ; mărimea intelectuală atîrnă adecă în rîndul cel dintâiŭ de la minte, pe când mărimea morală de la voinţă. Dară niciĭ voinţa cea mai tare nu póte să dea unuĭ caractĕr tărie, dacă mintea nu gândesce în chip consecuent, ci-ĭ place a se arunca în contradicţiĭ. O minte confusă nu bate de dóuĕ orĭ aceea-şĭ cale; ea vagabundézĕ, se perde în contradicţiĭ, se împărţesce şi se pălmuesce pe sine însă-şĭ. Ignoti nulla cupido. Maĭ înainte de ce vre un obiect s'ar face obiectul voinţeĭ, maĭ înainte are să fie obiect aĭ minţiĭ; căcĭ a voi e hotărîrea cumpĕnită şi positivă a minţiĭ şi a voinţeĭ. Şi chiar precumpĕnirea acésta şi unitatea acésta a facultăţiĭ intelectuale şi morale face pe om, să fie tare de caractĕr. Unĭĭ aŭ de la fire o minte mai limpede şi o voinţă mai tare de cât alţiĭ: asta le dă un avantaj înaintea celor alalţĭ ómenĭ.

Dar cu tóte acestea tăria de caractĕr nu e o virtute înăscută, ci o virtute dobîndită. Ce e decĭ de lipsă pentru a o dobîndi? Principiĭ corecte şi firme de ale credinţeĭ şi moraleĭ; sinceritate şi aşa decĭ grĕţă.

Condolenţe. — Primim următórea depeşă: „Wien 5/V 12 óre 35'. Unirea Balázsfalva. Condolenţele nóstre pentru ţinuta ce o observă Unirea în timpul din urmă. Tinerimea universitară română."

Mulţămim fraţilor iubiţi din Viena pentru atenţiunea binevoitóre. Noi vom cerca, să le fim recunoscętorĭ, publicând tot de una, împreunându-o cu sincerile nóstre felicitărĭ, orĭ ce veste despre câte un esamen, ce-l vor face cu succes.

„În urma nóstră potopul." — Nu numaĭ „Tribuna", nu numaĭ „tinerimea universitară română" din Viena sînt conduse de devisa acésta, ci până şi bętrâna „Gazeta Transilvanieĭ" pare a fi condusă de devisa acésta.

Étă ce scrie în articolul prim „Archiereiĭ şi politica naţională" din 30 Aprilie:

„Nu numaĭ o dată şi nu numaĭ în timpul maĭ recent, ci şi în aniĭ de maĭ înainte, organul nostru a accentuat necontenit, că — până când va dăinui în centrul bisericilor nóstre *spiritul acela nenorocit, care vre să îndrepteze şi să cârmuéscă politica nóstră naţională,* — politică, ce nu este de cât o desperată apĕrare a limbiĭ, a naţionalităţiĭ, ba chiar şi a legiĭ nóstre, — după interesul cutăruĭ fond saŭ aşedământ local: până atunci nu va fi cu putinţă, ca să ne consolidăm în interiorul nostru şi să ajungem a face o dată cu toţiĭ o politică românéscă cum trebue, sănătósă şi cu efect."

Cuvintele acestea nu vom să le comentăm, cel puţin nu acuma.

De ale mileniuluĭ. — Serbările milenare din Budapesta s'aŭ început în 2 a c. prin deschiderea esposiţieĭ regnicolare din partea Maiestăţiĭ Sale. Ţĕrile străine cu escepţiunea Sĕrbieĭ aŭ fost representante oficios la deschiderea solemnă prin acriditaţiĭ lor pe lângă curtea nóstră domnitóre. Deputaţiunile strălucite din străinătate, anunţate şi aşteptate de presa magiară, aŭ lipsit cu totul.

Asemenea a lipsit şi însufleţirea generală îndatinată cu atarĭ ocasiunĭ solemne. De lipsa însufleţirĭĭ nu ne mirăm. Poporuluĭ, care geme sub sarcina greutăţilor publice, nu-ĭ vine, să se bucure de esposiţiĭ. Industriaşiĭ la noĭ încă se află în o stare de compătimit în urma concurenţeĭ, ce i-o face marele capital. Liberaliĭ, carĭ aranjézĕ festivităţile, cunosc umbra cea grósă, ce se lăţesce în dosul acestor festivităţĭ, şi pentru aceea bucuria lor e numaĭ oficiósă. Esposiţia aşa, cum este aranjată, ar arĕta, că Ungaria e o ţară înfloritóre, un adevĕrat Canaan, dară Canaan e numaĭ pentru Jidanĭ. Poporul creştin numaĭ cu durere vede, cum sistemul actual jidan liberal împinge ţara spre ruină economică şi morală. De aicĭ se esplică uşor rĕcéla şi lipsa de însufleţire, ce se observă aprópe pretutindenea în ţară.

Splendórea serbărilor şi-a ajuns culmea Duminecă, când s'a celebrat „Te Deum" în biserica luĭ Matia din Buda. După terminarea serviţiuluĭ dumnezeesc primatele Vaszary păşind înaintea tronuluĭ a ţinut o frumósă vorbire ocasională. Primatele a zis, că sabia a ocupat şi crucea a susţinut patria acésta. Naţiunea magiară a avut multe pĕcate, dară a avut o vĭrtute mare: că nicĭ când nu s'a lăpĕdat de Dumnezeŭ, şi cultul dumnezeesc l-a inarticulat în legile sale. Invócă binecuvîntarea cerésc̆ asupra părechiĭ domnitóre şi a întregiĭ dinastiĭ. Este drept, eclamă primatele, orizonul e cam înorat, dară nicĭ de altă dată nu a fost pururea limpede. Îşĭ esprimă încrederea, că naţiunea magiară nu se află la apusul sĕŭ, ci la mézăzi şi plină de putere păşesce în a dóua mie de aniĭ. În fine pentru prosperarea naţiunĭĭ sale implóră darul şi ajutoriul luĭ Dumnezeŭ. — La „De Teum" a fost de faţă corul episcopesc, corpul diplomatic, ministriĭ şi alte persóne de posiţie înaltă.

Marţĭ sara a fost mare recepţiune la palatul regal. Invitate aŭ fost la 1800 de persóne, din carĭ preste 500 şi-aŭ scusat absenţa. Între ceĭ ce s'aŭ presentat la recepţiune, aŭ fost şi Escelenţele lor Mitropolitul nostru şi Episcopul de Oradea mare. Asemenea aŭ fost de faţă representanţiĭ corpuluĭ diplomatic, ministriĭ ungarĭ şi alte persóne de posiţie înaltă.

Întîlnirea Monarchuluĭ cu Mitropolitul nostru. — Sâmbătă, pe când Maiestatea Sa însoţit de ministrul Bánffy a cercetat esposiţia croată, pe cum cetim în „M. Áll.", s'a oprit pe neaşteptate spre a agrăi pe Escelenţa Sa Mitropolitul, care cu modestie se retrăsese la o parte. Maiestatea Sa a întrebat de sănătate pe Escelenţa Sa şi apoĭ întinzêndu-mâna a mers maĭ de parte. Era interesant a vedé, ce faţă ulmită şi acră a făcut la distingerea acésta neobicinuită ministrul president Bánffy, care era lângă Monarchul. Dar pururea viclénul Bánffy iute s'a reculeas a făcut o faţă dulce şi cu multă graţie a întins şi el Mitropolituluĭ mâna.

Voci neplătite. — „Kölnische Zeitung" scrie referitoriŭ la esposiţia din Budapesta între altele:

„Esposiţia în partea ceealaltă a sa, la cea a timpuluĭ de faţă, ne pune înainte ochilor acea periodă vrednică de considerare a Ungarieĭ celeĭ nóuĕ de treĭ zecĭ de aniĭ în care elemente străine, pe lângă sprigiul puternic al statuluĭ condus de bărbaţi moderni (póte chiar prea moderni), aŭ împins Ungaria agrară cu orĭ ce preţ pe calea progresuluĭ industrial, cât Ungaria cea veche şi voióşă să se schimbe într'un stat industrial al Europeĭ apusane. Europénul se simte ca a casă în esposiţia asta, carea *e în rîndul cel dintâiŭ opul jidovimiĭ spriginite şi fórte apĕrate din partea statuluĭ unguresc.* Esposiţia asta *însamnă domnia culturiĭ străine* sub prestigiul flamurel ungurescĭ, şi *pe cum jidovimea e cosmopolită, în tocmaĭ aşa are şi opera plăsmuită de ea acest caractĕr.* Dar ceea ce bate la ochĭ la aceste dóuĕ esposiţiĭ (cea a timpuluĭ de faţă şi cea istorică), e, că lipsesce între ele împreunarea spirituală, şi ăsta e fără îndoélă momentul cel maĭ însemnat al desvoltărĭĭ economice şi culturale improvisate a Ungarieĭ milenare."

Ĕră „Leipziger Neueste Nachrichten" scriŭ despre mileniŭ ast fel: „Serbările Ungurilor sînt zile de jale pentru germanism, căcĭ succesele Ungurilor însamnă perderile Germanilor. Dar să nu se dedea Germanu

---

de orĭ ce duplicitate şi de orĭ ce aroganţă; simplicitate şi de aceea neplăcere faţă cu orĭ ce alergare sĕlbatică după lucruri felurite; curăţenia intenţiunilor şi de aceea escluderea a orĭ ce témă de lume şi a orĭ ce iubire de vorbe frumóse şi de promisiĭ; în sfârşit îndestulirea cu fericirea uneĭ consciinţe bune. Apoĭ maĭ adauge: destulă stimă faţă cu tine însu-ţi, pentru ca să nu pândescĭ poporalitate; destulă cumpĕtare, pentru ca să daĭ pept cu momirile linguşiriĭ; destulă bărbăţie, pentru ca să nu te subtragĭ de la nicĭ o datorinţă grea şi pentru ca să nu te temĭ a te lupta pentru adevĕr şi pentru dreptate. Un atare caractĕr va cresce neîncetat, se va face un întreg logic, consecuent şi se va desvolta spre o armonie deplinită cu sine însu-şi. Ceea ce e el în lăuntrul sĕŭ, aceea va fi şi în a fară. Pe cum se arată în a fară, aşa va fi şi în lăuntrul sĕŭ. Cuvintele luĭ sînt gândurile luĭ, gândurile şi cuvintele luĭ aŭ acela-şi preţ, şi lucrările luĭ consună cu amîndóuĕ. El e acela-şi tot de una, în orĭ care loc şi în orĭ care societate. El de la alţiĭ ómenĭ nu capĕtă nicĭ pĕtă nicĭ colóre, dară lasă în urma sa la eĭ urmele sale orĭ chiar impresiĭ depline.

Veĭ întreba póte: Cine a ajuns vre o dată acest ideal? Sper, că mulţi. Dar nu e uşor a ne provoca la esemple, dacă nu vom să trecem într'o sferă, care e de-asupra orizontuluĭ muritorilor de rînd. Vom, să rĕmânem pe pămînt. Cât de puţinĭ sînt aceia, carĭ ţin tare până la sfârşitul vieţiĭ la ideile sale cele dintâiŭ! Cât de puţinĭ rĕmân credincioşĭ caractĕruluĭ, cu care aŭ început! Dar de aci încă nu putem conchide la lipsa tărieĭ de caractĕr. Orĭ cât de neconsecuenţĭ s'ar părĕ atarĭ ómenĭ în a fară, totuşĭ póte că este un fir continuŭ, care împreună sfârşitul cariereĭ lor cu începutul eĭ; primirea uneĭ premise nóuĕ în procesul lor de gândire póte că ĭ-a înrîurit, şi ast fel sfârşitul lor are dreptul originiĭ legitime directe de la începutul lor. Un om nu lucră fără de caractĕr, dacă aşedat pe temeiurĭ bune schimbă convingerea şi ţinuta sa. El ar lucra fără de caractĕr atuncia, când pe lângă tótă cunoscinţa maĭ bună, ce şi-a câştigat-o, totuşĭ s'ar ţine morţiş de convingerile sale de maĭ înainte. Mulţi ómenĭ sînt asemenea uneĭ oştĭ, care rĕmâne neclătită pe basa sa de operaţie; alţiĭ sînt asemenea uneĭ colone sburătóre, mişcările căreia nu se pot precalcula; într'aceea cești din urmă póte că în tot decursul operaţiunilor sînt consecuenţĭ, orĭ cât de tare ar dovedi aparenţa împotriva lor, în tocmaĭ aşa de consecuenţĭ ca şi aceia, carĭ purced din principiile cele dintâiŭ şi din adevĕrurĭ elementare şi studiézĕ şi desvóltă tótă sciinţa adevĕrurilor naturale şi religióse în unitatea, armonia şi bogăţia lor. Atarĭ ómenĭ nu sînt deci neconsecuenţĭ, eĭ nu lucră nimic, ce ar fi în contradicţie cu caractĕrul şi cu trecutul lor. Eĭ numaĭ se desvóltă în crescere regulată şi umplu întrégă construcţia scheletuluĭ sciinţeĭ şi credinţeĭ sale.

Întru atâta se póte zice, că tăria de caractĕr e vĭrtute. Cum póte ea vre o dată să fie o scădere orĭ chiar un viţiŭ? Frasa „tărie de caractĕr" în sine considerată nu însamna nicĭ bine nicĭ rĕŭ. Ea e neutră în tocmaĭ ca şi cuvîntul latinesc meritum. Dar este óre cu putinţă, veĭ întreba, ca firmitatea convingeriĭ, a caractĕruluĭ orĭ a ţinutei în decursul uneĭ vieţĭ lungĭ să devină o scădere? De câte orĭ un om nu ascultă de motive, carĭ justifică orĭ pretind o schimbare, el e fără de caractĕr şi pĕcătuesce împotriva primeĭ legĭ fundamentale a adevĕruluĭ. Dacă a lucrat decĭ până atuncĭ în consonanţă cu raţiunea şi cu convingerea sa, de aci înainte el se găsesce în contradicţie cu eul sĕŭ de maĭ înainte. De cum va a fost deja în trecut fără de caractĕr şi s'a găsit în contradicţie cu legile acestea ale fiinţeĭ nóstre morale, atuncĭ el e consecuent în modul sĕŭ cel fals de cugetare. Şi o atare ţinută consecuentă e condamnabilă şi rea în mĕsura cea maĭ mare. A lucra cu consecinţă împotriva luminiĭ raţiuniĭ şi împotriva preceptelor consciinţeĭ însamnă a fi rĕŭ, fals şi nemoral. Dacă zicem despre un om, că n'are principiĭ, prin acésta voim, să zicem, că eĭ în sine însu-şi e o anarchie. Într'însul nu este lege, nu regulă, nu guvernare nicĭ auctoritate,

a săruta sbiciul, care lovesce spinarea lui. Să nu uităm, că Germanii au scăpat cetatea Buda din jugul turcesc cel de 200 de ani, pe când Ungurii se luptau în tabăra turcéscă, şi că burgesimea cetăţii Buda încă şi în jumătatea a dóua a véculuĭ nostru a fost germană. Şi nu vom, să uităm nici aceea, că în contra costituţieĭ au sugrumat în vechea Ungarie gotică în decurs de câţi va ani 2300 de şcolĭ germane."

Revistă bisericéscă.

Roma.

Sfinţia Sa în 30 a l. tr. a primit cu solemnitate pe br. Maximilian D'Herp, care şi-a presentat credenţionalul prin care guvernul Belgiuluĭ îl numesce ministru plenipotenţiar pe lângă Sfîntul Scaun Apostolic.

În zilele trecute episcopul de Heiderabad din Hindustan petrecênd în Roma a raportat sacreĭ Congregaţiuni de propaganda fide, că de la 1886, de când s'a înfiinţat diecesa luĭ, catolicismul face progrese frumóse. Catoliciĭ au un orfanotrofiŭ, în care se cresc şi instruéză 84 elevĭ internişti şi 151 elevĭ esterniştĭ. S'a ridicat un institut pentru creşcerea fetiţelor, care numĕră 96 eleve interniste şi 86 esterniste. Pe lângă aceea diecesa mai susţine 20 de şcolĭ elementare pentru băeţi şi 12 şcolĭ elementare pentru fetiţe. Cu catolicismul de o dată se propagă şi adevĕrata cultură.

Rusia.

Situaţia bisericiĭ catolice din Rusia pare a se face mai de suferit. Ministrul de interne a conces ridicarea şi restaurarea câtor va bisericĭ de pétră. Guvernatoriĭ provinţelor mai înainte concedeaŭ, să se ridice numaĭ biserici de lemn. Mitropolitul catolic Kozlowski a fost recercat din partea ministruluĭ de interne, ca de cum va are ceva dorinţe, să le manifesteze ţaruluĭ în scris. Prevenirea acésta a guvernuluĭ se esplică din incidentul încoronăriĭ ţaruluĭ, care doresce, ca ziua încoronăriĭ să fie o zi de sĕrbătóre pentru toţi supuşiĭ.

Dar de altă parte „uniţiĭ", adecă Rutenii catolicĭ de ritul grecesc, a căror biserică a fost desfiinţată cu forţa, încă şi acum înaintéză zilnic rugări la cancelaria aulică spre a li-se concede, să trăéscă şi să móră în credinţa catolică. Tóte rugările acestea însĕ rĕmân neresolvite.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Dieta a ţinut Mercurĭ o şedinţă scurtă, dară furtunósă. La ordinea zilĭĭ a fost raportul comisiuniĭ esmise pentru censurarea raţiunilor statuluĭ pe 1894. Raportul s'a luat spre sciinţă fără desbatere. După aceea aŭ urmat interpelările luĭ Kossuth şi Ugron cu privire la insultarea flamureĭ ungare în Belgrad. Eĭ pretind satisfacţie publică corĕspundĕtóre, căcĭ publică a fost şi insultarea. — Ministrul Bánffy a declarat, că satisfacţia deja e dată. Guvernul sĕrbesc a ordinat cea mai severă cercetare, a suspendat pe prefectul pe poliţie şi pe comandantul gendarmĕrieĭ şi tot o dată a esprimat regretele sale asupra celor întîmplate. Guvernul ungar a considerat satisfacţia de corĕspundĕtóre şi incidentul de terminat. — Interpelatoriĭ nu sînt mulţămiţĭ cu rĕspunsul luĭ Bánffy. Kossuth nu e mulţămit cu rĕspunsul ministruluĭ şi poftesce, să-şĭ arete guvernul sĕrbesc părerea de rĕŭ şi prin ceva semn estern, p. es. ministrul preşedinte sĕrbesc să facă visită solemnă trimisuluĭ austro-ungar din Belgrad, orĭ regele Sĕrbieĭ să céră iertare în scris de la Monarchul nostru. — Ugron merge şi maĭ departe; el întrébă: „Pentru ce avem armată, marină, pentru ce ancorézĕ monitoriĭ pe Dunăre, dacă nu spre a ne apĕra însemnele nóstre cele maĭ scumpe? Sĕrbia nu ar fi aşa de cutezătóre, dacă nu ar avé la spate protectoriĭ, în carĭ se încrede deplin." — Bánffy reflectézĕ, că satisfacţia dată de guvernul sĕrbesc este de ajuns, de óre ce flamura arsă nu a fost a legaţiuniĭ orĭ a consulatuluĭ austro-ungar, ci o flamură privată, carea şĭ-aŭ făcut-o înşi-şĭ demonstranţiĭ. — Maioritatea a luat spre sciinţă rĕspunsul ministruluĭ.

Austria.

În şedinţa de Mercurĭ a parlamentuluĭ austriac s'a făcut o modificare importantă în proiectul de lege despre reforma electorală. Anume s'a hotărît cu maioritate de voturĭ, că la tóte alegerile să se facă votare secretă prin şedule. În urma acesteĭ modificărĭ salutare alegĕtoriĭ pot să-şĭ deprindă liber dreptul sĕŭ, fără de a se puté face presiune asupra consciinţeĭ lor, după cum se face la noĭ cu ocasiunea alegerilor dietale.

Alegerea de primar al Vieneĭ întîmplată Mercurĭ a decurs în ordine. Candidatul social-creştin Strobach a întrunit 94 voturĭ, pe când candidatul liberal Dr Grübl 42. Strobach între aplausele alegĕtorilor sĕĭ a declarat, că primesce alegerea, ca astfel să facă posibilă conducerea cetăţiĭ de către corporaţiunea competentă. Lueger s'a jertfit în interesul poporuluĭ. Bucuros va ceda luĭ Lueger locul, când va sosi timpul oportun. Apelézĕ la sprijinul partidelor. Ca German va apĕra caractĕrul german al Vieneĭ. Ca austriac fidel va avé pururea în vedere, că Viena e capitala imperiuluĭ, care ca atare în tóte direcţiunile trebue să-şĭ apere independenţa deplină. Ca creştin va lucra spre validitarea spirituluĭ creştinesc. — Liberaliĭ nicĭ cu Strobach nu sînt mulţămiţĭ, dară aŭ trecut timpurile, când gustul lor era normativ.

---

care să-l constrîngă la a lucra bine, orĭ să-l opréscă de la a lucra rĕŭ. Pe cum îl mână interesul, patima orĭ ispita, aşa lucră el. El nu e stăpân preste sine. Tăria de caractĕr a omuluĭ rĕŭ e rĕutate consecuentă, şi cea a omuluĭ fals e falsitate consecuentă. Ea e uniformitatea uneĭ vieţĭ rele, ĕr petrecerea acésta neschimbată în rĕŭ e trépta cea maĭ înaltă a viţiuluĭ.

Cred, că atarĭ ómenĭ nu sînt mulţĭ. În sfîrşit maĭ amintim acel feĭ de tărie de caractĕr, care l-am numit bolnăvicios. Sînt ómenĭ, carĭ nu vor să facă nicĭ un lucru, care nu l-aŭ maĭ făcut o dată: asta, zic eĭ, n'ar consuna cu trecutul lor, n'ar corĕspunde idealuluĭ lor. Eĭ fac ca croitoriul din Sina, de la care se pretinse, să facă un roc fără de a pune un petec pe cot, — aşa ceva ar fi fost în cerésca împĕrăţie a mijloculuĭ un lucru ne maĭ pomenit. Chiar la ómenĭ, carĭ se zic buni şi de omenie, găsim une oria obicinuirĭ pedante. Eĭ se împotrivesc cu cerbicie la orĭ ce îmbunătăţire şi nu vor, să scie nimica despre inventiĭ nóuĕ şi folositóre, fie acestea orĭ cât de bune, căcĭ ele sînt inovări, carĭ turbură obicinuirile cele vechĭ ale vieţiĭ lor. Acesteĭ tenacităţĭ amabile avem să-ĭ mulţămim multe rĕmăşiţe interesante de ale datinilor vechĭ, carĭ vĕdesc vechime înaltă şi de multe orĭ sînt pitorescĭ, de şi sînt şi fórte neplăcute.

Forum Traiani în Bucuresci.

Proiect de Iulius Magni architect.

Ni-s'a trimis proiectul acesta provĕdut cu treĭ tabule litografice.

Proiectul e cu mult maĭ interesant, de cât să nu reproducem câte ceva din el.

Dl Iulius Magni, architectul primărieĭ Bucurescilor, zice între altele:

Prin numĕrósele edificiĭ, carĭ se clădesc de cât va timp în Bucurescĭ, vedem desvoltarea uneĭ marĭ mişcărĭ spre progres. —

Să mi-se dea voe şi mie de a lua cuvîntul pentru a arĕta o idee generală, ce o cred fericită, şi care ar puté cu puţin studiŭ să fie adusă pe terenul practic.

Partea cea maĭ însemnată a uneĭ capitale este fără îndoélă zona centrală; neapĕrat că în atare cas silinţele cele maĭ marĭ ale activităţiĭ uneĭ municipalităţĭ trebuesc îndreptate spre a introduce ameliorările cele maĭ cu putinţă în acea zonă sus zisă, de óre ce maĭ pe urmă cu mult maĭ uşor se va puté ameliora partea periferică. —

Tocmaĭ în faţa Universităţiĭ se găsesce o mare bucată de teren părăsită, care prin lipsa unor construcţiunĭ legate unele de altele strică aspectul frumosuluĭ Bulevard, care începênd de la minunatul deal de la Cotroceni este de o cam dată cea maĭ plăcută arteră a oraşuluĭ.

După mine în scurt timp trebue să fie luată în sémă acéstă parte. —

Oraşul Bucurescĭ este lipsit de pieţe spaţióse, carĭ aŭ o însemnătate atât de mare atuncĭ maĭ cu sémă, când se clădesc pe ele edificiĭ publice şi se împodobesc cu portice.

Piaţa propusă de mine are o întindere de 100 m. lăţime şi de 168 m. lungime. — Propun, să se clădéscă dóuĕ edificiĭ, de carĭ până acum oraşul este lipsit, şi a căror necesitate se simte atâta, — vorbesc de Museŭ şi de Bibliotecă.

Negreşit că în curênd se vor avé în vedere acele dóuĕ clădirĭ, — carĭ împreunate pe lângă actuala Universitate vor arĕta o înfăţişare grandióză. Nu ne mişcă óre aşa un sentiment de admiraţiune, când privim unele strade saŭ pieţe din capitalele europene, pe cum de pildă Place de la Concorde la Paris, Ring-Strasse la Viena, Unter den Linden la Berliu, Piazza S. Marco la Veneţia?

În fund şi pe cele dóuĕ lăturĭ ale pieţeĭ, ce proiectez, — s'ar clădi alte edificiĭ monumentale. —

Prin axa peristiluluĭ Bibliotecĭĭ aşĭ propune, să se aşeadă pe un piedestal actuala statuă a luĭ Mihaiŭ Vodă, şi asemenea în faţa Museuluĭ, înfăţişând o frumósă împărechiare, s'ar aşeda statua ecuestră a Regeluĭ Carol I. Înaintea pilastrelor porticelor s'ar aşeda statuele altor Domnĭ Românĭ, pe cum

România.

În cameră deputatul Ionel Grădișteanu a adresat guvernului o interpelare cu privire la participarea României la serbările milenare din Budapesta. În ședința din 6 a c. ministrul președinte Sturdza răspundênd la interpelarea lui Grădișteanu a declarat, că representantul României din Viena în urma invitării primite de la ministerinl austro-ungar de esterne a luat parte la serbările din Pesta cu consimțemîntul guvernului. Guvernul ar fi vătemat și cele mai elementare regule ale bunei cuviințe respingênd invitarea, carea aŭ primit-o și cele alalte state. Guvernul României numai s'a acomodat raportului, în care se află România cu cele alalte state europene, pe cum și recerințelor internaționale și legăturilor amicale, carî esistă între statele vecine și între domnitorii lor. Altă procedură ar fi fost identică cu umilirea României. La demonstrațiunea studenților din ziua precedentă nu s'a opus. Dară purtarea flamurelor cu inscripții provocătóre numai reproba o póte. Guvernul a creḑut, că tinerimea se va purta mai corect. Speréză, că nimenî nu va uĭta, că datorința fie căruĭ cetățan este a ținé cont înainte de tóte de situația patriei.

Meetingul aranjat de tinerime în grădina Cismegiŭ a fost cercetat de mai multe miĭ de ómenî. Din Cismegiŭ cortejul a plecat pe strade cântând imnul „Deștéptă-te, Române!“ și purtând drapelurî cu inscripții diverse, pe cum „Jos mileniul!“ „Trăéscă luptătoriĭ Românismului!“ Umbrele martirilor cer rĕsbunare!“ Mai multe edificiĭ private aŭ fost împodobite cu flamurî naționale, dar poliția le-a delăturat.

Franța.

Noul guvern al Franței este aspru combătut de radicalî. Eî declară de neconstituțional cabinetul Meline, fiind că nu e format din maioritatea, ci din minoritatea parlamentului. Cabinetul în programul cetit în parlament arată, că nu este amic al radicalismului, ci voesce a urma o politică conciliantă, care să întrunéscă la lucrare comună tóte partidele și să restabiléscă armonia între cameră și senat. Promite, că se va ocupa de reducerea dării de pământ, va regula cestiunea lucrătorilor, și în principiŭ e pentru sufragiul universal. Prin o atare politică crede moderatul Meline, că se va pune capet agitațiilor revoluționare, țara se va consolida în lăuntru și va impune și în afară. — Grupul parlamentar socialist a dat un manifest, în care zice, că se va adresa la popor spre a apĕra republica amenințată.

Sêrbia.

Neparticiparea Sêrbiei la serbările milenare ungurescî se vede, că a întimpinat aprobarea generală. Acesteĭ aprobărî i-s'a și dat Sâmbătă espresiune, însе în un mod, care vatĕmă raporturile de bunăcuviință internațională și póte duce statul sêrbesc la umilire. Mai mulți studenți din Belgrad aŭ ars o flamură ungurésсă înaintea statueĭ principelui Mihail. De sară mulțimea din Belgrad percurgênd stradele cu flamurî sêrbescî, rusescî și franceze aŭ făcut ovațiunî înaintea palatului regal și a legațiunilor ruse și franceze și aŭ cercat, să atace museul comercial ungar. Duminecă s'aŭ repetit demonstrațiile. Cete de studenți strigaŭ pe strade: „Să trăéscă țarul și regele Alesandru! Péră Ungurii!“ Atacul plănuit asupra consulatului austro-ungar a fost împedecat de poliție. Foile sêrbescî serióse cualifică arderea stégului ungar de o faptă nebună și copilărésсă. Guvernul a dimis pe prefectul de poliție.

Asia.

În 2 a c. șahul Persiei Nasr-Eddin a căḑut jertfă uneĭ asasinărî. Causa asasinăriĭ prin împușcătură de revolvĕr este fanatismul religios al sectarilor lui El-Bab. Sectariĭ aceștia aŭ fost espuși la persecuțiunî, și mai mulți din eî aŭ atentat la viața domnitorilor persescî. Șahul Nars-Eddin a fost un bărbat de o cultură europénă. El în contra datinii regilor persescî a călătorit prin Europa și a cercat, să introducă în statul sĕŭ mai multe instituțiunî și reforme europenescî. Mohamedanii Șiiți de mai multe orî aŭ inscenat în contra lui revoluțiĭ de palaț din causa tendențelor lui progresiste. Nasr-Eddin s'a născut în 1831 și a domnit din 1848. De șah s'a proclamat fiul lui. E temere, că se vor nasce turburărî în Persia.

Corespondințe.

De pe câmpie Maiŭ 1896.

Onorată Redacțiune!

Am cetit notița „Milióne beute“, carea o reproduc foile nóstre. În tocmaĭ ca și mine o vor fi cetit și ceĭ mai mulți dintre frații preoți. Nu sciŭ însе, dacă notița aceea a făcut asupra lor o impresie mai mare, de cum face asupra cetitorilor uneĭ foĭ orî care notiță interesantă. Impresia, ce a făcut-o cetirea aceleĭ notițe asupra mea, a fost îngrozitóre. Să vĕ spun, de ce?

Am calculat ast fel: În țĕrile imperiale ale monarchieĭ austro-ungare locuesc ca la 22 milióne. Ele consumă în fie care an beuturî alcoolice în preț de 1.500 de milióne de florenî. Românii din Ardeal și Ungaria, chiar și după datele acelea statistice, carî pe hârtie vor să le micșoreze numĕrul, totuși trec cu numĕrul preste 2·5 milióne. Dacă acum Românii aceștia consumă beuturî alcoolice chiar și numaĭ într'o mĕsură cu locuitoriĭ părțiĭ austriace a monarchieĭ nóstre, chiar și atuncî prețul beuturilor alcoolice consumnate de eî totuși se urcă în fie care an la suma de 170 de milióne de florenî. Dar să zicem, că prețul acela s'ar urca numaĭ la 150 de milióne în fiesce care an, el totuși e așa de mare, cât cu el în zece anî, — cu 1500 milióne — aĭ puté, să cumperĭ un corn mare de țară.

Ne plângem, că poporul nostru e sĕrac, când e vorbă, ca el să aducă câte o jertfă nefnsemnată ér numaĭ spre binele sĕŭ, și parcă ne-a bătut Dumnezeŭ cu orbie, ca să nu vedem, cum sume colosale schimbate în alcool curg pe gâtlegiul țĕranilor nostri la vale, pentru ca să le ruineze sufletul, trupul și averea. Avem dar cuvinte de a ne plânge asupra sĕrăcieĭ poporuluĭ?

Póte că nu este popor pe lume, care să facă atâta politică cu vorba și așa de puțină cu fapta ca poporul românesc din Ardeal și Ungaria. Însе chiar pentru că noĭ ne mărginim în politică numaĭ la cuvinte și gândim, că am mântuit némul nostru de perire, dacă am scris la poruncă orî la rugare vre o adresă de aderință, ér spre a împlini fapte nu mișcăm nicĭ degetul cel mic, chiar de aceea nicĭ nu ajunge politica nóstră fără numaĭ la devastru după desastru, și urmarea e, că contrariĭ nostri politicĭ nu ne créstă.

Spre a face o politică, carea să aibă prospecte de reușită, pe lângă moralitate și spirit de desciplină sînt neapĕrat de lipsă dóuĕ capitale: capitalul intelectual și capitalul material.

și cele ale bărbaților celor mai ilustri aĭ țĕriĭ românescî.

Tocmaĭ în centrul aceleĭ minunate pieți va trebui să se înalțe, mândră ca un uriaș de bronz, capo d'opera architecturiĭ antice, concepțiunea minunată a mareluĭ Apolodor din Damasc, idealul poporuluĭ român, reproducerea în mărime naturală a columneĭ Traiane din Roma.

De mai mult timp deja se simte acéstă dorință, și s'aŭ gândit mai mulți cetățenî la acéstă idee de a înfățișa aicî, în capitala României, origină invidiată a raseĭ latine, înălțându-se spre cer ca o amintire falnică pe columna sa statua aurită a împĕratului Traian.

Nu mĕ îndoesc, că într'un timp apropiat se va realisa acéstă minunată concepțiune a aședăriĭ aceleĭ columne.

Amintirea anuluĭ, când triumfătorul Traian își luă titlul de Dacic, amintirea luăriĭ în posesia Românilor a acestor țĕrî, adecă marele centenariŭ, anul 1902, se apropie . . . pare mi-se . . . acum tocmaĭ, când se pregătesc airea cu așa mare vuet marî serbărî cam pentru aceea-și dată. S'ar puté chiar în anul acesta aședa prima pétră a columneĭ Traiane, și s'ar arĕta ast fel acelora, carî vor veni aicî atuncî, un punct al orașuluĭ, unde se va puté ceti ca într'o carte întrĕga istorie a României!

Să nu pară straniŭ cetitoruluĭ, că eŭ, care nu m'am născut în acéstă țară ospitalieră, îmĭ permit a afirma ceva național; . . . óre un Italian, cetățan al Romeĭ, póte fi străin în România? Dacă s'ar puté realisa acel proiect, și eŭ aș fi mișcat de acela-și sentiment ca toți cetățenii de aicî în acea zi de sĕrbătóre. Din copilărie și în tinerețele mele, în tot de una am privit cu admirațiune acea columnă Traiană, . . . și, în adevĕr, ar fi pentru mine o mare satisfacțiune, dacă aș vedé reprodus aci acel minunat monument, falnica podóbă a orașuluĭ meŭ natal.

O subscripțiune națională, înființată de un comitet adunat în adins pentru acest scop, ar puté, nu mĕ îndoesc, în puțin timp, să adune fondurile necesare pentru înființarea aceleĭ columne.

Prin acest minunat monument, așeḑat deci în centrul aceleĭ pieți, încunjurat de clădirî nóuĕ, de statuele vițejilor Domnî Românî și ale bărbaților ilustri din acéstă țară, pe cum și de palatul universității, acel punct ar deveni nu numaĭ locul cel mai plăcut și mai atrăgĕtor, ci încă și centrul intelectual al Capitaleĭ României.

Și pentru ca acel loc să fie în adevĕr clasic, nu numaĭ prin amintirea originiĭ némuluĭ român, ci încă și prin menirea luĭ, aș propune, să i-se dea numele de Forul Traian, adecă Forum Traiani, locul de întîlnire al tuturor Românilor, al descedenților legionarilor mareluĭ împĕrat!

În ceea ce privesce moralitatea, îmi aduc a minte de Irlandezul Parnel. Auctoritatea, carea o avuse el înaintea compatrioților sĕi, și înrîurința, ce o avuse asupra lor, eraŭ așa de marĭ, cât cu óre care îndreptățire îl numiaŭ „regele neîncoronat al Irlandeĭ“. Și s'a întîmplat, că Parnel a comis o crimă îndreptată în contra pacĭĭ casnice a uneĭ familiĭ fruntașe irlandeze, și — Irlandezĭĭ s'aŭ întors cu dispreț de cătră „regele neîncoronat al Irlandeĭ“. Cum stăm în privința acésta la noĭ?

Ce privesce spiritul de disciplină, scim cu toțiĭ, că aceia, carĭ în deceniile din urmă și până astăzĭ s'aŭ simțit a fi chemați, să conducă politica nóstră națională, une oria aŭ făcut vorbă fórte multă, dar ceea ce n'aŭ făcut, a fost, că niciŏ dată nu s'aŭ ocupat în chip serios de organisarea politică a poporului nostru, și el încă și astăzĭ după atâta vorbă politică se aséměnă uneĭ turme împrăștiate.

De crearea capitalului intelectual s'aŭ îngrijit la noĭ în tot de una nu conducĕtoriĭ nostri politicĭ, ci factoriĭ bisericescĭ, carĭ cu un spirit de cruțare, ce trebue să stórcă admirarea orĭ cuĭ, aŭ pus și pun cruceriŭ lângă cruceriŭ și aŭ făcut și fac cu putință crearea uneĭ inteligențe destul de impunĕtóre și scóterea poporuluĭ din ignoranța spirituală și din apatia morală.

Ér pentru a se crea capitalul material — s'aŭ întemeiat în timpul din urmă bănci române. Acestea încă sînt bune, mai ales dacă se feresc de a esploata poporul. Dar ele în sfârșit nu pot să producă resultate marĭ. Spre a produce atarĭ resultate marĭ e de lipsă, să se ĭea alte mĕsurĭ. Așa p. es. putere-ar óre dovedi chiar și optimistul cel mai esagerat, că băncile românescĭ de la întemeiarea lor și până în ziua de astăzĭ ar fi mântuit din averea românéscă măcar și numaĭ suma de 150 de milióne de florenĭ, o sumă, care an de an schimbată în beuturĭ alcoolice curge pe jilipul gâtlegiuluĭ poporuluĭ nostru la vale?

S'a scris de multe orĭ în foile nóstre în contra alcoolismului. Ar fi acum timpul suprem, ca în lucrul acesta în sfârșit de la vorbe să mai trecem și la fapte.

Și cine ar fi chemat, să lucre mai mult pe terenul acesta? Cine altul, fără éră numaĭ ceĭ ce aŭ lucrat și până acum aprópe singurĭ pentru binele poporuluĭ nostru? Înțeleg preoțimea.

Sînt de convingerea cea mai firmă, că dacă pe terenul acesta s'ar inscena o lucrare bine chibzuită și bine organisată, am puté, să mântuim an de an zecĭ de milióne din averea poporuluĭ nostru. Un lucru acesta, care ar puté, să fie de interes pentru întreg clerul, începênd de la archiereĭ și până la preotul cel mai de rînd.

Și mi-ar causa o bucurie nespusă, dacă nu eŭ așĭ fi cel mai de pe urmă, care scrie în public despre tema acésta.

Un preot tinĕr.

Însciințare.

La institutul preparandial gr. catolic din Blaș în înțelesul dispusețiunilor cuprinse în § 102 articlul de lege XXXVIII din anul 1868 se ține de ordinariŭ la finea fie cărui an scolastic esamen de cualificațiune docentală pentru școlile poporale elementare gr. catolice din Archidiecesă.

Terminul ținerii acestuĭ esamen pentru anul scolastic curente este statorit și aprobat de Preaveneratul Consistoriŭ mitropolitan pe *10 și următórele zile ale lunii lui Iuniŭ a. c. n.*, care s'a notificat deja și inspectorului scolastic regesc concernente.

La depunerea esamenului din cestiune se pot insinua:

I. Toți docenții interimalĭ, carĭ aŭ absolvat întreg cursul preparandial și aŭ practisat ca atarĭ un an sau cel mult doĭ.

II. Aceia, carĭ s'aŭ pregătit pe cale privată pentru cariera de docenți în sensul § luĭ 133 art. de lege XXXVIII din an. 1868.

Aceĭ docenți interimalĭ, carĭ aŭ absolvat întreg cursul preparandial și doresc a se supune la acest esamen, aŭ să-și înainteze cererile la Ordinariatul mitropolitan instruindu-și-le cu documentele următóre:

1. Estras matricular de botez.
2. Testimoniŭ despre absolvarea cursuluĭ preparandial.
3. Atestat despre purtarea morală, și
4. Atestat despre praxa prescrisă și progresul în învĕțămîntul cu elevii.

Tot la Ordinariatul mitropolitan aŭ să-și subștérnă cererile și aceia, carĭ s'aŭ pregătit pe cale privată. Aceștia însĕ pe lângă atestatul de sub punctul 4, aŭ să mai producă și ast fel de documente, prin carĭ să dovedéscă:

a) Că aŭ împlinit anul al 19-lea al etățiĭ (la femeĭ al 18-lea);

b) că și-aŭ câștigat în vre un institut public cualificațiunea recerută de § 86 și 108 art. de lege XXXVIII din 1868, și

c) că aŭ purtare morală neescepționabilă și că corporalminte sînt sănĕtoși și bine desvoltați.

Aducênd la cunoscința celor interesați acest termin și condițiunile de suscepere, se amintesce, că cererile în forma sa sînt a se subșterne Ordinariatuluĭ cu 14 zile înainte de ținerea esamenului. Celea întrate maĭ târziŭ nu se vor lua în considerare.

Relativ la taxa împreunată cu esamenul din cestiune, este dătătoriŭ de ton § 26 din regulamentul domestic de la 1894 Nr. 4143.

Blaș în 7 Maiŭ 1896.

Georgiŭ Muntean
director preparandial.

Mulțămită publică.

Subscrisa representanță bisericéscă își esprimă recunoscința și mulțămita sa dluĭ *George Pop*, proprietar în Făgăraș și Sibiŭ, pentru că acela conform voințeĭ ultime a repausatuluĭ sĕŭ frate *Ioan Pop de Galați* fost advocat în Sibiŭ a donat 1000 fl. v. a. în favorul bisericiĭ gr. cat. din Sibiŭ, edificate în anii 1783 și 1784 de fericitul episcop Gregoriŭ Maior.

Sibiŭ în 7 Maiŭ 1896.

Representanța bisericéscă gr. cat.

†

Aloisiŭ Galimberti.

Cardinalul Aloisiŭ Galimberti a repausat în 8 a c. în Roma. El s'a născut în Roma în anul 1838. După terminarea studiilor sale și după chirotonirea sa a ocupat catedra de profesor de teologie și apoĭ diferite oficiĭ bisericescĭ tot în Roma, până când în anul 1887 s'a făcut nunțiŭ în Viena. În oficiul acesta a rĕmas până în 1893, când fu creat cardinal preot de o dată cu primatele Vaszary.

Noutățĭ.

Escelența Sa I. P. S. D. Mitropolit s'a întors de la Budapesta Joĭ dimineță cu trenul accelerat. Vineri a celebrat în biserica de la Curte conferind ipodiaconatul și diaconatul lectorilor Simion Zehan, Alesandru Șerban și Ioan Gergel.

Concurs. La parochia *Sân-Georgiul de Meseș* din protopopiatul *Almașului* împreunată cu oficiul protopopesc din acela-și protopopiat s'a escris concurs cu terminul de 20 Maiŭ n. 1896. Emolumentele: 1. Salar protopopesc anual de 120 fl. 2. Subvențiune anuală de 40 fl. 3. Porțiune canonică de 33 jug. 1149□° cl. a II-a și a III-a și anume: arătoriŭ 7 jug. 1470□°. fînaț 6 jug. 1093□° pășunat 19 jug. 186□°. 4. Lecticul de la $^2/_8$ a numĕruluĭ de 180 familiĭ câre o metretă mică de 16 cupe cucuruz. 5. Zile de lucru 120 cu intertenția preotuluĭ. 6. Venitele stolare îndatinate. 7. Casa parochială lipsesce. Șura cu dóuĕ grajdurĭ e în stare slabă. Alte superedificate parochiale nu sînt.

Serbările de la Montpelier. Pe cum aflăm din „Timpul“, presența părintelui Lucaciŭ la serbările din Montpelier a produs mulțămire deosebită în tóte cercurile. Interesarea e generală pentru cau-sa națională. Dr Lucaciŭ a primit și înapoiat numĕróse visite, între carĭ și ale auctorităților locale. Tóte ziarele publică comunicațiuni simpatice pentru Românĭ. Episcopul local a dat la 3 Maiŭ un prânz festiv în onórea preotuluĭ român. Dr Lucaciŭ ține o conferență despre cestia română.

Protestele tinerimiĭ academice în contra serbărilor milenare. Tinerimea academică de la universitățile din Bucurescĭ și Iași întrunită în ședințe solemne protestéză în contra participăriĭ Românieĭ la serbările milenare ale Ungurilor. În proteste se accentuéză, că serbarea milenară a Magiarilor nu este serbarea civilisațiuniĭ și a progresuluĭ, ci o nóuă afirmare a asupreleĭor, sub carĭ gem Românĭ și cele alalte naționalităț din statul ungar. — Tinerimea română de la universitățile Gratz, Viena, Budapesta și Cluș încă protestéză în contra festivităților milenare. — De asemenea a publicat proteste energice și junimea academică croată de la universitățile din Viena și din Praga. — Studențimea arică națională din Viena a conchemat în 2 Maiŭ un meeting de protestare în contra serbărilor milenare. Dară adunarea a fost împrăștiată de poliție. Representanții studențimiĭ academice germane, române, slovace, sêrbe, rusescĭ, săsescĭ din Transilvania, cehe și slovene nemijlocit după disolvarea adunăriĭ aŭ luat patru resoluțiuni în contra mileniuluĭ.

Petrecere de vară. În *Ieland* se aranjéză în 15 a c. o petrecere de vară împreunată cu teatru și concert poporal. Câștigul material al acesteĭ petreceri va fi al școliĭ.

Misionar curajos. Chamberlain face cunoscut în parlamentul din London, că în ziele trecute un misionar a mers la insurgenții din Metabele spre a-ĭ îndupleca la pace. De și încercarea nu-ĭ-a succes, totuși cutezarea luĭ a pus în uĭmire pe toți. Acest misionar e un Iesuit german, căruia îi este oprită petrecerea în Germania.

Urmărirea uneĭ cărți. Ministrul de interne a dat ordin auctorităților administrative, ca să confisce cartea intitulată „A ritualis vérvád“ (acusa de sânge rituală), tradus din limba germană în cea magiară de Lepsényi Miklós. Procuratura intentéză proces traducĕtoruluĭ, cu tóte că, pe cum scrie „M. Áll.“, cartea cuprinde numaĭ fapte și nu agită.

Mareșalul campestru locotenent Mihail cav. de Trapsia după un morb îndelungat a repausat în 3 a c. la Gratz în etate de 58 de anĭ. Defunctul general s'a născut în Bănat, a studiat la academia de artilerie și din 1859 a servit în armată până în 1893, când s'a pensionat. A luat parte la răsbóiele din 1859 și 1866 dând dovedĭ de isteție și eroism. Talentul și studiul l-aŭ ajutat, să se ridice repede așa, cât în 1866 a ajuns căpitan și a fost decorat cu ordul coroneĭ de fer cl. III, ér în 1885 a fost înaintat deja la rangul de general-maior. Cu ocasiunea pensionăriĭ, i-s'a acordat titulul de locotenent mareșal compestru și ordul Leopoldin; avea și alte distincțiuni încă de mai înainte. Generalul Trapsia ca descendent ai grăniților bănățeni tot de una a fost un Român înflăcărat.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice
și diferite alte minciuni.

(Continuare.)

Și acum urmézĕ nisce lovituri cumplite, cu cari dnii din strada măcelarilor a Sibiiului lovesc în Papa de la Roma, pentru că a cutezat a avé „putere suverană lumésc㔠și importanță politică mare și nu va să renunțe la acésta nici chiar astăzi. Étă cum continuă dlor:

Nu vreŭ, să le neg nici meritele unor papi, ce le-aŭ raportat pe terenul cultural și moral la unele popóre, dar acestea tot nu sînt în proporție, și nici o dată nu vor puté să fie când va atât de mari, ca să dorim vre o dată, ca următorii lor să ajungă ér la putere suverană lumésc㠄 ori să le recunóscem când va vre o supremație în biserica lui Christos așa, pe cum o cer ei în contra învățăturilor divinului nostru învățătoriŭ.

Mai la vale în nrul 100 scriŭ dlor tot despre tema asta ast fel:

Isus Christos n'a umblat nici o dată după putere lumésc㠄 și nici pe învățăceii sĕi nu i-a îndemnat la acésta. El însu-și ne-a spus, că împărăția lui nu e din lumea acésta, deci să caute și ei împărăția cerésc㠄 drept îndreptând cuvîntul adevĕrului, ér nu pe cum îl propagă deja de mult papii de la Roma umblând după putere lumésc㠄 numai pentru ca cu atât mai ușor să pótă supune și stórce popórele de o credință cu ei.

Încă și mai la vale zic dlor cu frivolitate rĕutăció-ă:

— aŭ trecut acele vremuri, când din grația papilor póte întra cine va cu bilete în împărăția lui Dumnezeŭ, în tocmai ca la un banchet, ori când din grația acelora-și corónele se împărțiaŭ ca cocardele între dansatori!

Étă dar, că și papilor le lipsesce spiritul de viață dătătoriŭ atunci, când lucră contra învățăturilor lui Isus Christos. Grijéscă deci, nu cum va căutând prea mult cele pământesci să pérdă cu totul și cele cerești.

Întâiŭ și mai întâiŭ nu putem, să nu admirăm deplinirea, la care aŭ ajuns dlor în arta de a esplica s. Scriptură. Christos adevĕrat că a declinat de la sine împărăția lumésc㠄 atuncia, când după înmulțirea cea minunată a celor cinci pâni Iudeii voiaŭ, „să-l răpéscă, ca să-l facă împĕrat“. Dar nu e adevĕrat, că el atunci a declinat de la sine *dignitatea* împĕrătésc㠄 Ceea ce a declinat de la sine, a fost numai *deprinderea* acestei dignități. Căci în urma împreunării esențiale cu persóna a dóua dumnezeésc㠄 și omul Christos încă a fost cu adevĕrat și în realitate Fiul lui Dumnezeŭ și ca Fiŭ al lui Dumnezeŭ a avut dignitatea împĕrătésc㠄 adecă supremația asupra tuturor celor pământesci, ba și asupra tuturor celor create, și anume de la clipéla cea dintâiŭ a esistenței sale pământesci. Dar pentru un scop preaînțelept n'a deprins dignitatea sa cea împĕrătésc㠄 a trăit sĕrac și umilit, pentru ca nu numai cu rostul, ci și cu fapta să ne învețe, că nici noi să nu ne batem prea tare după dignități de ale lumii acesteia. Ér în casul de față Isus a mai avut și alte cause, cari l-aŭ îndemnat, să respingă de la sine *deprinderea* dignității împĕrătesci. Anume nisce ómeni fără de nici o îndreptățire, fără de nici o comisiune, și póte că partea lor cea mai mare îndemnați de motive curat pământesci, voiaŭ să proclame pe Christos împĕrat cu de-a sila și în contra ordinii esistente. Ér a deprinde drepturile sale împĕrătesci între atari împrejurări și din atare prilej se împotrivia dignității Mântuitoriului. A fără de aceea el, Dumnezeŭ-Omul, nu avea lipsă de o ast fel de garantare esternă a libertății sale prin proprietate pământésc㠄 ori prin domnie lumésc㠄 garanța asta o avea el adecă în chipul cel mai deplinit în voința sa dumnezeésc㠄 atotputernică. E deci de tot greșit a face din purtarea acésta a lui Christos vre o conclusie pe sama locținěto-riului lui. — Mai de parte Christos a zis lui Pilat: „Împărăția mea nu este din lumea asésta.“ Și dnii de la „Tel. Rom.“ esplică cuvintele acestea ast fel: „Deci să caute și ei împărăția cerésc㠄 drept îndreptând cuvîntul adevĕrului, ér nu pe cum îl propagă deja de mult papii de la Roma umblând după putere lumésc㠄“ Că papii de la Roma aŭ, „să caute și ei împărăția cerésc㠄 drept îndreptând cuvîntul adevĕrului“, o concedem și noi, dară ceea ce nu concedem noi, e acel „deci“ saŭ aceea, că asta ar fi conclusia, ce ar resulta din cuvintele acelea ale lui Isus. Cuvintele acelea le esplică destul de limpede s. Augustin: „Christos nu zice: „Împărăția mea nu este *în* lumea acésta,“ ci: Nu este *din* lumea acésta. Aci *în* lumea acésta este adecă împărăția lui până la sfârșitul vécurilor.“ [1]) Până și dnii de la „Tel. Rom.“ ne vor concede, că e mare deosebirea dintre „din“ și „în“.

Dară papii de la Roma „aŭ umblat după putere lumésc㠄“ și „din grația acelora-și corónele se împărțiaŭ ca cocardele între dansatori“.

Cuvintele ceste din urmă ale „Tel. Rom.“ sînt cam frivole, dar ele esprimă un adevĕr istoric. E adevĕrat, că acum de dóuĕ mii de ani stă episcopul Romei în primul plan al sceneĭ, pe care s'a desvoltat istoria némuluĭ omenesc. În acest restimp lung aŭ fost vécuri, în cari precelința lui a fost recunoscută în chipul cel mai strălucit. Gregorovius, unul dintre vrășmașii cei mai înverșunați ai Pontificilor Romani, scrie despre lucrul acesta ast fel: „Nu e óre sistemul social cel mai mare acela, care se întrupéză în papat într'un chip, care cuprinde tóte privințele? O democrație, ce se estinde prin întrégă structura acestuĭ trup politic, ce nu vre, să scie de granițe; o aristocrație regulată în mod sever; un absolutism neereditariŭ, carele totuși se întemeiéză érăși pe temeiŭ democratic. În cercul acela spiritual nemărginit, care cuprinde, împărțesce și reguléză ceriul, pământul și iadul, cu o politică și de o dată cu o fantasie, cât te cuprinde ametélă și numai gândind asupra lor, s'a aședat Papa ca centru, de-a rîndul un moșneag slab .... Sigur nu póte să se apere de simțul admirării acela, care se vede în biserica s. Petru în fața acelor figuri preoțesci și-și închipuesce, ce putere a recunoscut acestor moșnegi conglăsuirea némuluĭ omenesc de atâtea vécuri și în continuitate neîntreruptă. .... Ei s'aŭ înălțat din întunerecul condiției de rînd, nu ca regii, cari se nasc în purpură, ci dimpotrivă mulți din ei s'aŭ născut în sĕrăcie și în condiție umilită, și regi și împĕrați ereditari totuș le-aŭ sărutat piciórele și s'aŭ numit pe sine vasalii ai grației lor. Ei ierĭ fură încă necunoscuți și nebăgați în samă, și azi deja îndreptaŭ frînele istoriei lumii și hotăriaŭ mersul destinelor némuritor. Îmbrăcați în haină de cerșitoriŭ orĭ de sihastru se înălțaŭ pe tronul pământuluĭ, și lumea nu se minuna asupra lucrului acestuia. Nici viță nici naționalitate nu era hotăritóre: dacă eraŭ Greci orĭ Siri, Germani orĭ Spanioli, Francĭ, Anglezĭ orĭ Italiani, lumea abia o scia, căci tóte națiunile ascultaŭ de ei. Și pe cum ajunseră pe tron fără de a fi presimțit chemarea sa, în tocmai așa se pogoriaŭ apoi de pe el. .... În óra morții nici unul din ei nu scia, cine-l va fi urmaș, și împărăția lor electorală, în tótă lumea împărăția cea mai espusă sorții órbe, totuși era nemișcată ca și necesitatea dumnezeésc㠄 Ceea ce enunțaŭ ei, era lege pentru lumea întrégă. .... Ei puteaŭ să vestéscă răsboiŭ și pace, să întemeieze și să nimicéscă împărății. Ei dăruiaŭ țĕri și mări, cari încă nu eraŭ ale lor; și ei, cari nu aveaŭ nimica, împărțiaŭ între principi țĕrmi de aceia, cari numai de aci înainte aveaŭ să se descopere, ca și cum planetul acesta ar fi fost proprietatea lor. Trăsătura de condeiŭ, ce o făceaŭ ei pe carta lumii, forma graniță pe sama popórĕlor și regilor.“ [1])

De dóuĕ mii de ani staŭ acum episcopii Romei în primul plan al teatruluĭ, care-l numim istoria némuluĭ omenesc. Și în acestea dóuĕ milenii aŭ fost întru adevĕr vécuri, în cari „o trăsătură de condeiŭ, ce o făceaŭ ei pe carta lumii, forma graniță pe sama popórĕlor și regilor“. „Papii aveaŭ puterea de a-și supune principi răsboinici, de a-i depune și de a-i lipsi de tron. Regi încoronați aŭ stat înaintea ușii lor desculți și îmbrăcați în haină de pĕcătos, care face pocăință, și împĕrați le țineaŭ scara la cal.“ [2]) Papii împărțiaŭ coróne regesci, domnitorĭ puternici le juraŭ jurămînt de vasal și le puneaŭ spada sa necondiționat la dispositie.

Ce prilej de a dobîndi putere pământésc㠄 țĕri sceptre și coróne! Ce ispită de a potoli pofta de domnie pământésc㠄

Nici prin minte nu ne trece, să voim a apĕra tóte acțiunile politice ale Papilor. Ei încă aŭ fost ómeni, și infalibilitatea lor nu-i scutia de pĕcat. Dar în totalitatea sa istoria acestor Papi și tot o dată mai marĭ ai lumii întregi e o istorie a binecuvîntării pentru omenime, a silinței celei mai curate de a promova fericire și pace, civilisație și bună stare între națiuni. „Că Europa creștină a civilisat popórele barbare, le-a condus din starea sĕlbătĕciei la o viață vrednică de om, de la superstiție la adevĕr; că a respins victoriósa năvala Muhamedanilor; că stă în fruntea civilisațiunii și a fost tuturor celor alalte popóre tot de una conducĕtóre și învățătóre în tóte, cele ce nobilitéză și înfrumsețéză viața omenésc㠄 că de la ea a purces libertatea în tóte direcțiile; că ea a procreat atâtea institute spre alinarea miseriei omenesci: acestea tóte le mulțămesce fără îndoélă religiei,“ [3]) zice Leo XIII, ér istoria adauge: „și Papei.“

[1]) In Ev. Joh. tract. 115.

[1]) Die Grabdenkmäler der Päpste. II. Aufl. Leipzig 1881 p. 3—6.

[2]) Die Grabdenkmäler etc. p. 5.

[3]) »Immortale Dei« din 1 Nov. 1885.

Asta a fost tendința Papilor tot de una, éră nu a-și dobîndi putere lumésc㠖 .

Ceea ce a scris Papa Calixt II împĕratuluĭ Enric V, a fost și este trăsătura fundamentală a domnieĭ Papilor estinse preste tótă fața pămîntuluĭ, o trăsătură, carea o deosebesce de orĭ ce altă domnie curat pămîntésc㠖 : „Biserica, Enrice, nu cércă, să-și însușéscă óre ce din dreptul tĕŭ. Noĭ nu rîvnim nicĭ splendóre regéscă nicĭ splendóre împĕrătéscă.“ [1]) Lumea aprópe întrégă zăcea la piciórele Papilor, — și eĭ se îndestuliră cu un petec de loc cât Ardealul de mare. De cum va Papa nu ar fi capul bisericiĭ catolice celeĭ urgisite, lumea întrégă și cu ea și dniĭ de la „Tel. Rom.“ nu ar înceta a admira lipsa luĭ de egoism.

Din acestea pot vedé decĭ fórte limpede dniĭ de la „Tel. Rom.“, că Papiĭ de la Roma n'aŭ lipsă de binevoitoriul lor sfat, care l-aŭ cuprins în cuvintele: „Grijéscă decĭ, nu cum va căutând prea mult cele pămîntescĭ să pérdă cu totul și cele cerescĭ.“ Aŭ grijit adecă și grijesc Papiĭ de la Roma de lucrul acesta, și a grijit și grijesce de el mai ales Christos, care a zis locțiĭnĕtoriuluĭ sĕŭ: „Eŭ m'am rugat pentru tine, să nu scadă credința ta.“

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Trecură încă dóuĕ óre fără poposélă și fără abatere de la direcție. Vegetația încetă cu totul. Năsipul, care la fața pămîntuluĭ era așa de vîrtos, cât la fie care pas se spărgea scrâșnind, stăpânia singur întreg planul. Gebelul ajunse deja a fară de distanța vederiĭ și nu mai forma linie de demarcație. Umbra, carea mai înainte venia în urma dromedaruluĭ, acum se întórse cătră méză nópte și în fugă ținea rost cu el. Și fiind că omul de pe cămilă încă tot nu da nicĭ un signal de oprire, purtarea luĭ dobîndia un caractĕr tot mai bătĕtoriŭ la ochĭ.

Nimenĭ nu cércă pustia ca loc de distracție. Viața și comerțul o străbaie cu cărări, de-a lungul cărora sînt presărate schelete de ființe mórte ca tot atâtea insigniĭ de ale pustieĭ. Așa sînt căile, ce duc de la fântână la fântână, de la păsune la păsune. Inima șeiculuĭ celuĭ mai bĕtrân încă bate mai repede, când el se vede singur pe planul cel fără de căĭ. De aceea nicĭ omul acesta, cu care ne-am cuprins până aci, nu póte să fie pornit în călătoria sa numaĭ din plăcere. Dar purtarea luĭ de altă parte nu era cea a unuĭ fugariŭ; nicĭ o dată nu privise înapoĭ. În situațiĭ de acestea frica și curiositatea sînt sentimentele cele mai obicĭnuite; dar pe el nu-l mișcaŭ sentimentele acestea. Când omul se vede singur, atuncĭ se dimite la orĭ ce societate: cânele i-se face soț, calul prietin, și el nu se rușinéză a-ĭ încărca cu gugulirĭ orĭ a grăi cătră eĭ cu dragoste. Dar cămila acésta nu se împărtășia în semne de acestea de ale prietiniei, în gugulirĭ orĭ în vorbe dulcĭ.

Chiar la timpul amezii se opri dromedarul numaĭ de voea sa și facu strigătura orĭ vaietul acela jalnic, cu care felul luĭ protestéză tot de una în contra uneĭ poverĭ prea marĭ și pretinde une oria băgare în samă și odihnă. În urma vaietuluĭ se trezi stăpânul animaluluĭ din somnul, în care se adânci se, și-și frecă ochiĭ. El ridică perdelele cortuluĭ, privi în sus spre sóre, apoĭ esamină mult și cu băgare de samă regiunea în tóte părțile, ca și cum ar fi voit, să constate un punct anumit. Îndestulit cu resultatul esaminăriĭ rĕsuflă o dată adânc și aprobă mișcând din cap, ceea ce voia să zică: „În sfârșit!“

La o clipă își puse mânile cruciș pe pept, își plecă capul și rosti o rugăciune în liniște. După ce a împlinit datorința acésta evlaviósă, se găti, să se pogóre. Din ghîtul luĭ ĭeși sunetul tîmpit: „Ich! Ich!“ Era sunetul, la audul căruia probabil, că și cămilele luĭ Iov încă se lăsaŭ în genunchĭ. Încet împlini cămila mandatul acesta grohotind. Omul puse apoĭ piciorul pe grumazii svelțĭ aĭ cămileĭ și păși pe năsip.

II.

Ceĭ treĭ străini.

Cum sta el acum în picióre, apărea bine desvoltat, mai puțin înalt de cât robust. El desnodă legătórea de mĕtasă, care îl strînse de cap nătrama, și neteți înapoĭ crețele acesteia, și acum puteaĭ privi în fața luĭ, — o față, ce esprima putere, — și colórea eĭ era aprópe négră ca a Etiopenilor; dar fruntea eea scundă și lată, nasul de vultur, unghiurile esterne puțin încovoiate la deal ale ochilor, pĕrul cel des, sbârlit și strălucitoriŭ ca metalul, care îl cădea în plete pe umerĭ, eraŭ semnele neîndoióse ale originiĭ luĭ. Asta era înfățișarea Faraonilor și mai târziŭ a Ptolemeilor; așa a fost Misraim, părintele raseĭ egiptene. El purta ramisa, o cămeșe albă de bumbac cu mânecĭ strîmte, înainte deschisă, ajungênd până la glesne și de la grumazĭ până pe pept împodobită cu brodăriĭ. Preste ramisă purta o cămeșe brună de lână. Numele eĭ probabil că și pe atuncia era aba ca și astăzĭ. Ea e o haină cu póle lungĭ și mânecĭ scurte, în lăuntru cuptușită cu o țĕsĕtură de bumbac și mĕtasă și jur împrejur tivită cu o margine galbină de bumbac. În picióre avea sandale legate cu curele de pele móle. O curea îĭ strîngea pe la mijloc ramisa de trup. El era singur, și pustia sălășluia mulțime de leopardĭ și leĭ, și locuitoriĭ omenescĭ aĭ eĭ nu eraŭ cu mult mai bunĭ ca animalele acestea sĕlbatice, și omul nostru totuși nu avea la sine arme, nicĭ măcar bâta aceea, carea se folosesce la mânarea cămilelor. Acestea ne conving, că călătoria luĭ avea un caractĕr pacĭnic, pe cum și că el orĭ era nespus de cutezătoriŭ orĭ sta sub un scut estraordiuar.

Membrele îĭ întepeniseră, căcĭ călătoria a fost lungă și obositóre. De aceea își freca mânile și da cu piciórele în pământ și mergea în jurul credincióseĭ sale slugĭ, aĭ căreĭ ochĭ strălucitorĭ acum eraŭ închișĭ de tăcuta îndestulire cu ĭérba, ce o găsise deja. Călătoriul se opria a dese în încunjurul sĕŭ și umbrindu-și cu pălmile ochiĭ privia cercetătoriŭ preste pustie până la marginea orizonuluĭ, și de câte orĭ împlinia câte o atare esaminare, de atâtea orĭ se aședară pe fața luĭ noriĭ desamăgiriĭ, norĭ ușorĭ, ce e drept, dar și eĭ ajungeaŭ, ca un privitor ager să bage de samă, că omul nostru aștéptă aci o societate, probabil, că în urma unuĭ înțeles hotărît. Privitoriul sigur s'ar fi simțit de o dată cuprins și de dorul de a afla, ce fel de afacere va fi causa de a aranja o întîlnire într'un loc așa de depărtat de locașurile civilisate.

Pe lângă tótă desamăgirea, ce se putea ceti de pe fața omuluĭ nostru, încrederea, cu care aștepta sosirea societățiĭ, totuși nu da loc în inima luĭ nicĭ uneĭ îndoirĭ. Acésta o dovedi păsind la lădile de pe spinarea cămileĭ: el luă dintr'o ladă un burete și o sticlă cu fóle turtit și plină cu apă și spĕlă ochiĭ, fața și nările cămileĭ. După ce a isprăvit-o acésta, luă din aceea-și ladă o pănură în formă de cerc vĕrgată róșu și alb, o legătură de bețe și o bâtă tare. Esaminând pe cea din urmă mai de aprópe aflăm, că ea era compusă în chip măestru din bețe mai micĭ potrivite bine unul lângă altul, așa cât formaŭ un stîlp mai înalt de cât statul unuĭ om. Omul nostru implântă stîlpul în năsip și jur împrejur implântă și bețele în cerc, întinse pănura de-asupra lor și era acum sub coperiș. Adevĕrat că sălașul acesta era cu mult mai mic de cât locașurile emirilor și șeĭcilor, dar cortul în tóte cele alalte privințe era o imitație fidelă a locașurilor acelora. Omul mai luă din ladă un covor în patru unghiurĭ și-l întinse pe pământ sub cort în partea opusă sóreluĭ. Apoĭ ĭeși din cort și mai privi o dată și cu mai mare băgare de samă jur împrejur până la marginea orizonuluĭ. Nu vedea însĕ nicĭ pe pământ nicĭ în înălțime nicĭ o viețuitóre a fară de un șacal, care trecea în depărtare prin pustie, și a fară de un vultur, care plutia în aer în direcția cătră golful de Acaba.

Se întórse la cămilă și zise încet într'o limbă necunoscută în pustia acésta:

„Sîntem de parte de acasă, bunul meŭ animal, care te întrecĭ în fugă cu vînturile, — sîntem de parte de acasă, dar Dumnezeŭ e cu noĭ. Să fim în așteptare!“

Apoĭ luă nisce bóne dintr'o traistă, le aruncă într'un săculeț, care era întocmit așa, cât i-se putea lega animaluluĭ sub bot, și când vĕdu bucuria, cu care se apucă animalul de nutrețul acesta, se întórse érăși, ca să privéscă preste planul năsipos.

„Eĭ vor veni!“ zise liniștit. „El, care m'a condus pe mine, e și călăuzul lor. Voiŭ să pregătesc tóte.“

Din traistele, carĭ formaŭ cuptușala cea dintre cele dóuĕ lădĭ, și dintr'o coșarcă de nuele de salcă scóse cele de lipsă pentru prânz: blide late țĕsute din firicele de finic, vin în foĭ de pele, carne uscată și afumată de berbece, shami saŭ rodiĭ siriene, curmale din el-Șelebi minunat de frumóse, carĭ s'aŭ copt în nachiliĭ saŭ grădinile de finic ale Arabieĭ de mijloc, caș ca și acela, pe care David îl numise rotile de lapte, și pâne dospită din brutăria orășenéscă, — tóte acestea le duse sub cort și le aședă pe covorul întins. Pregătirea cea mai de pe urmă a constat în aceea, că lângă mâncărĭ a pus treĭ bucățĭ țĕsute din mĕtasă, de carĭ la locuitoriĭ mai de frunte aĭ rĕsăritului se folosiaŭ la prânz, ca óspețiĭ să și-le întindă preste genunchĭ, până ce șed la mâncare. Chiar treĭ bucățĭ a pus acolo, din ce se putea face conclusie la numĕrul celor ce aveaŭ să ĭea parte la prânz.

Acum tóte eraŭ gata. El ĭeși dinaintea cortuluĭ, și étă colo la rĕsărit se ivi un punct negru la marginea orizonuluĭ. Omul nostru sta ca împlântat. Ochiĭ i-se măriră. Prin trup îĭ trecură fiorĭ, ca și cum l-ar fi atins o atingere suprafirésc㠖 . Punctul crescu, se făcu cât mâna, primi apoĭ mĕsurĭ hotă-

[1]) Jaffé, Regesta I. n. 6950.

rîte. După scurtă vreme din punctul acela se făcu un dromedar mare și alb, care purta pe spinare năsălia obicinuită în Hindostan. Egipténul își puse mânile cruce pe pept și privi spre ceriu.

„Singur numai Dumnezeu e mare!“ zise, în vreme ce ochii i-se umplură de lacrimi, și prin sufletul lui trecură fiori de evlavie.

(Va urma.)

Posta redacțiunii. *Dlui I. C. în Ab.* Te rog, să cauți în nrul 15 la rubrica respectivă. Anunțurile nu le facem lungi, pentru că nu e de lipsă. Noi credem, că și un anunț scurt e de ajuns, pentru ca frații preoți să se simțéscă îndemnați a-și aduce aminte în s. liturgie de frații sei adurmiți.

Editor și redactor responsabil:
Dr. Victor Szmigelski.

(20) 1—?

Hirdetmény.

Balázsfalvi **Klein testvérek csődtömege** ügyében a hitelezői választmány az eddigi árverések után fenmaradott, a csődleltár szerint 5906 frt 98 kr becsárban fölvett **áruknak** — az állványok és egyéb bolti fölszerelvények **kivételével** — ajánlati versenytárgyalás útján leendő eladását határozta el. Ennél fogva az áruk a következő föltételek mellett adatnak el:

1. A sajátkezüleg irt és aláirt vagy két tanu előtt sajátkezüleg aláirt zárt ajánlatok, 10 % készpénzbeli vagy óvadékképes papirbeli bánatpénzzel ellátva, *1896. évi május hó 17.* napján déli 12 óráig *Gyulafehérvárt* Dr Mayer Ödön ügyvéd mint választmányi elnök úrnál beadandók:

2. A venni szándékozók a hiteles csődleltárt az *alulirt tömeggondnoknál*, az árutárt pedig a helyszinén délután 3—6 óráig megtekinthetik.

3. Minthogy az előző végrehajtási árveréseken az eladott tárgyaknak a csődleltár tételeivel való azonositása nem minden tételnél állapittatott meg: ennél fogva a most eladásra kerülő tárgyaknak mennyisége és minősége tekintetében a választmány és a tömeggondnok szavatosságot nem vállalnak.

4. A választmány — mely az ajánlatok felett f. é. május hó 20-án fog határozni — fentartja jogát: a beérkezett ajánlatok közül bármelyiket elfogadni.

5. Elfogadás esetén köteles a vevő a vételárt a jelzett választmányi határozat napján készpénzben lefizetni és az árukat legkésőbben ugyanazon hó 23-án átvenni, a mi *átalában* történik; ha tételek szerinti átadást kiván, ez az ő előlegezendő költségén történik.

6. A vétel utáni illetéket és nyugtabélyeget a vevő viseli.

7. Ha a vevő a fentirt föltételek bármelyikének eleget nem tenne: akkor bánatpénzének elvesztése mellett az ő költségére és veszélyére ujabb verseny, esetleg árverés útján fognak eladatni, de a netaláni többlet a csődtömeget illetendi.

Balázsfalván, 1896. május 6-án.

Dr Rónai János
csődtömeggondnok.

(21) 1—1

Avis!

Subscrisul aduc la cunoscința On. Public din loc și jur, că m'am stabilit în Blaș, **Strada principală Nr. 166.**

Ord. de la 2—4.

Blaș în Maiŭ 1896.

Cu distinsă stimă
Dr A. Codarcea
medic cercual.

(9) 5—10

Josif Gans,

fabricant si reparatoriu de masine agronomice

în Blasiu (Balázsfalva)

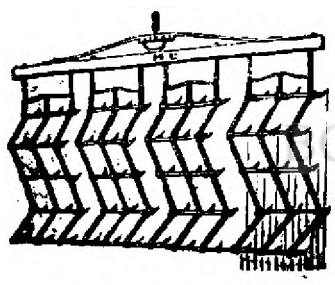

recomandă pe lângă garanță și serviț solid și prompt depositul sĕŭ de

pluguri, mașine de îmblătit, de cusut, de trierat și de

alte instrumente economice,

tóte din fier bătut.

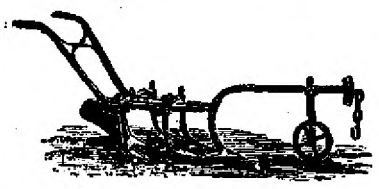

Tóte obiectele amintite se pot procura dela susnumita firmă

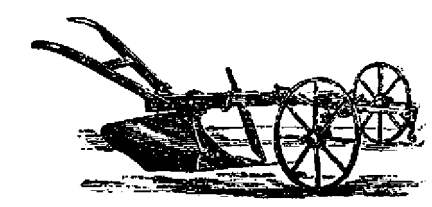

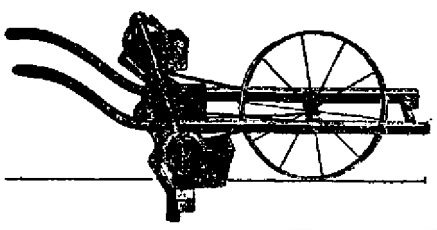

ANUNȚ!

Prin acésta aduc la cunoscința On. Public din loc și jur, că am depositul principal concesionat pentru întreg ținutul al

„Bereriei regale societate pe actii“

din Steinbruch

și vînd pentru consumenți calitatea cea mai bună din deposit . . . . . **sticla cu 16 cr.**

Pentru vînzĕtorĭ (ospĕtarĭ):

Bere de Martie (neaccisată) . . . . . **sticla cu 11 cr.**

Bere regală (neaccisată) . . . . . **sticla cu 10 cr.**

Fiind bereria acésta o bererie nóuă, ea nu cruță nici mijlóce nici material, ca să producă cea mai bună și mai sănătósă dintre berile, ce se produc azi în țară. De aceea este fórte recomandabil, ca toți vînzĕtorii de bere să introducă în cercul musteriilor sĕi acéstă bere, care pe lângă calitatea sa cea bună este și fórte ieftină.

Asigurând On. Public, că tot de una va fi servit prompt și cu berea cea mai próspĕtă și curată, îl rog pentru sprigin binevoitor.

Blaș în Aprilie 1896.

Cu deosebită stimă
Basiliŭ Turcu
depositarul bereriei regale din Steinbruch.

(15) 4—5

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 13 frcs., ½ an 6 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un sir garmond: odată 7 cr., a dóua oră 6 cr., a treia oră 5 cr., şi de fiecare publicăţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redactiunea si Administratiunea **Unirii**» în Blaş.

Anul VI. Blaş 16 Maiŭ 1896. Numĕrul 20.

Sufragiul universal.

De un timp în cóce o mişcare nóuă s'a pornit în ţara nóstră, o mişcare de natură politică, pe carea nu ne este iertat a o trece cu vederea, de óre ce e vorbă despre schimbarea dreptuluĭ electoral, care aşa de adânc ne jignesce pe noĭ. Mişcarea acésta şi are deja şi victimele sale.

Dumineca trecută s'a ţinut în Pesta o adunare poporală în favorul „sufragiuluĭ universal", şi când participanţiĭ la adunare se întorceaŭ în oraş în numĕr cam de treĭ zecĭ de miĭ, aŭ fost atacaţi de poliţie, şi s'a făcut vĕrsare de sânge.

Ce va să zică „sufragiul universal"?

Însamnă, că toţi cetăţeniĭ unuĭ stat trebue să aibă egale drepturĭ şi anumit aşa, ca toţi cetăţeniĭ fără de nicĭ o deosebire să pótă concurge cu voturile sale la ocârmuirea ţĕrii, în special la constituirea puterii legislative. Se vede de aicĭ, că principiul „sufragiuluĭ universal", dacă se aplică împreună cu tóte consecinţele, ce derivă din el, nu face deosebire între bogat şi sĕrac, între tinĕr şi bĕtrân, între bărbaţi şi femeĭ.

Principiul acesta datézĕ şi el de la revoluţia franceză, de când s'aŭ proclamat faĭmósele principiĭ de libertate, egalitate şi frăţietate.

Ce avem, să zicem noĭ despre acest principiŭ?

Răspunsul e la îndemână. Dacă vom privi principiul numaĭ în teorie, escepţiune nu putem avé. Biserica nu e străină de principiul acesta, ba tocmaĭ din contră biserica e aceea, carea a aplicat cea dintâiŭ în organismul sĕŭ principiul sufragiuluĭ universal. În vechime diaconiĭ se alegeaŭ de tótă mulţimea credincioşilor. Era un timp, când tot aşa se alegeaŭ şi episcopiĭ, până şi episcopul Romeĭ. Superioriĭ ordurilor călugăresc şi până în ziua de azĭ tot aşa se aleg. Prin urmare biserica nu e contrară principiuluĭ acestuia, numaĭ să nu se înţelégă sub el şi aceea, că însă-şi puterea ar veni de la alegĕtorĭ, după ce scris este, că tótă puterea de sus vine.

Dacă însé e vorbă despre aplicarea principiuluĭ acestuia în viaţa de stat, atunci lucrul se schimbă. A aplica principiul acesta împreună cu tóte consecinţele luĭ, e ceva absolut cu neputinţă. A da drept de alegere tuturora fără de nicĭ o distingere şi fără de nicĭ o considerare la starea fiesce căruia, e o imposibilitate şi o subsăpare a orĭ căruĭ organism sănătos de stat. Pentru că organismul de stat e alcătuit nu prin mulţimea cetăţenilor singuratici, ci prin familiĭ. Prin urmare de aceste elemente alcătuitóre de stat trebue să se ţină cont în aplicarea principiuluĭ despre sufragiul universal.

Sufragiul universal a fost adoptat în principiŭ în diferite state, pe cum în Germania, Franţa, Elveţia, Belgiŭ, Statele Unite din America de Nord, şi maĭ deunăzĭ s'a făcut un paş cătră aplicarea acestuĭ principiŭ şi în Cislaĭtania. În tóte ţĕrile acestea însé s'a acceptat numaĭ principiul, nu însé şi consecinţele.

Ast fel înainte de tóte în niciĭ unul din statele acestea nu s'a acordat dreptul de alegere femeilor, macar că ultimele consecinţe ale principiuluĭ acestuia o ar cere şi acésta. Pe lângă acésta în Germania la aceea, ca óre cine să pótă fi alegĕtor, se pretinde, să fie împlinit aniĭ maturităţiĭ politice, va să zică 25 anĭ. Poţi, să aĭ avere cât de multă, poţi, să fiĭ maioren după dreptul privat, alegĕtor însé nu poţi să fiĭ, până nu împlinescĭ 25 anĭ.

În cele alalte state înşirate maĭ sus sĕrăcia totală încă te lipsesce de dreptul electoral. Şi totuşi esenţa principiuluĭ despre sufragiul universal stă tocmaĭ într'aceea, că eschide ca basă a dreptuluĭ electoral orĭ ce cens.

Din acestea se póte vedé, că şi statele, carĭ s'aŭ încercat a validita principiul sufragiuluĭ universal, aŭ rĕmas numaĭ cu principiul, ér de consecinţe s'aŭ ferit. Şi dacă le întrebĭ, de ce, îţi vor rĕspunde, că din resone de stat, din considerante maĭ înalte de ord public.

Dar şi aşa numaĭ, cum aŭ aplicat statele maĭ sus înşirate principiul sufragiuluĭ universal, aŭ ajuns la esperinţe puţin încurajătóre. Prin lărgirea dreptuluĭ electoral asupra tuturor bărbaţilor maiorenĭ aŭ ajuns la o mare maioritate elemente fără casă şi fără

Feuilleton.

Arta creştină.

Epoca gotică. [1])

Vĕdurăm născênd la începutul vîrsteĭ de mijloc o artă nóuă, fiĭcă a creştinismuluĭ. Când ne-am uĭtat la cele dintâiŭ opere ale sale, am recunoscut icóna aceleĭ epocĭ întunecóse: stîngăcia artistuluĭ, care nu are încă esperienţă, credinţa înfocată, care îĭ umplea inima, spaima, care ĭ-o chinuia, când se aproa anul o mie.

Acum anul o mie a trecut, primejdia a dus. Lumea, care se culcase cu gând, nu se maĭ deştepte, vede cu încântare, a trĕmurat de gĕba; bucuria, beţia de a trăi, o face, să se simtă tînĕră, puternică, plină de recunoscinţă cătră Dumnezeŭ. Sub ridurirea acestor simţeminte miĭ de opere de artă nasc din tóte părţile. Se ivesc maĭ cu samă biserici în maĭ tóte oraşele marĭ, — omagiĭ de mulţămire cătră Dumnezeirea, care a cruţat pe ómenĭ.

Tot acum e şi timpul, în care regiĭ îşĭ asigură şi întind puterea; şi o dată cu puterea se întinde şi rînduéla şi prosperitatea. Lumea e maĭ liniştită. Are maĭ multă vreme şi artistul spre a crea capete de operă, şi spectatorul spre a le admira. Şi banĭ sînt maĭ mulţĭ; şi arta se folosesce de lucrul acesta. Curênd pe urmă vin cruciadele, care deschid taĭnicul şi strălucitul Orient cu civilisaţia luĭ rafinată, cu monumentele, cu statuele, cu picturile, cu bogatele lor stofe: priveliste minunată, care atiţă închipuirea artistuluĭ şi îĭ desvóltă gustul.

E de ajuns, să-şĭ arunce cineva ochiĭ asupra unuĭ monument al arteĭ *gotice*, (aşa se numesce arta din epoca acésta,) ca să înţelégă, că a avut loc o schimbare, că artistul s'a făcut maĭ cutezător şi e maĭ învĕţat.

Uĭtaţi-vĕ la gravura din capul acestuĭ volum, care înfăţişézĕ biserica *Notre-Dame* din Paris. Să fie ea monument din epoca romană? O! nu. Artistul roman era abia începĕtor: nu cuteza, să facă găurĭ prin zid; opera luĭ era greóie şi masivă; el nu ar fi îndrăznit niciĭ o dată, să ridice cele dóuĕ turnurĭ pe nisce ziduri pline cu deschidĕturĭ. Cel, care a făcut biserica acésta, n'a fost ucenic, ci un om, care scia tóte chichiţele arteĭ sale. Aŭ perit naĭvitatea, lipsa de esperienţă, greutatea. În locul lor aŭ venit eleganţa şi gingăşia.

Unde se vĕdesce gingăşia şi eleganţa? Pretutindenĭ. În bolţile înalte ale celor treĭ portalurĭ de de-asupra uşilor, în admirabila galerie de stîlpişorĭ, care încoronézĕ catul de sus, în ochiurile, care găuresc fie care turn spre a face, să pară clădirea maĭ uşóră, şi în sfârşit, dacă ne uĭtăm maĭ de aprópe, la miile de amĕnunte ale podóbelor.

Vorbirăm de bolţile de la portalurĭ; vedeţĭ, că aci dăm de ceva noŭ. Până acum bolţile eraŭ ca o jumătate de rótă, adecă rotunde.

Aci nu maĭ vedem bolţĭ rotunde. Bolţile portalurilor sînt formate din dóuĕ arcurĭ care se îmbină la capĕt, sînt ascuţite. Şi acésta nu se vede numaĭ la portal, ci şi în deschidĕturile vitraliurilor, în amĕnuntele rosaceĭ (podóbă de architectură în formă de flóre), în găurile, unde se află aşedate statuele, în bolţile galerieĭ şi chiar în bolţile dinăuntrul turleĭ. Preste tot întîlnim *arcul gotic dublu* saŭ *ogiva*.

[1]) Reproducem acéstă convorbire din »Bibliotéca pentru toţi« numĕrul 56, care cuprinde »Convorbiri despre artă« II. de E. Pecaut şi C. H. Baude traduse de Dumitru Stancescu.

masă, a căror patrie e acolo, unde pot trăi, şi al căror Dumnezeŭ e pântecele. Aplicarea chiar şi restrînsă a sufragiuluĭ universal a dat nascere democraţieĭ sociale, carea începe a ameninţa serios basele, pe carĭ până aci s'a răzimat societatea omenéscă.

Ce ar fi, dacă s'ar introduce şi în ţara nóstră sufragiul universal? Nu am avé din el nicĭ un folos. Pentru că, laudă să fie luĭ Dumnezeŭ şi virtuţilor cetăţenescĭ ale poporuluĭ românesc, noĭ nu avem ómenĭ fără căpătîiŭ, ómenĭ, carĭ ar beneficia din introducerea sufragiuluĭ universal. Pe lângă aceea e cert, că nicĭ legiuitoriĭ nostri, cuprinşĭ cum sînt cu toţiĭ de paroxismul şovinismuluĭ de rasă, n'ar aplica sufragiul universal fără a pune anumite restricţiunĭ. Şi cum stăpâniţĭ îĭ vedem de şovinismul de rasă, eĭ de sigur în locul censuluĭ, ce s'ar şterge, ca cualificaţie pentru a puté alege ar pune cunoscinţa în scriere orĭ cel puţin în vorbire a limbiĭ magiare. De asemenea sufragiŭ universal să ne feréscă pe noĭ Dumnezeŭ.

Întru cât ne interesézĕ dară pe noĭ agitaţiunea pornită în favorul sufragiuluĭ universal? Numaĭ întru atâta, întru cât tinde la lărgirea ~~—dreptuluĭ~~ electoral.

Da, noĭ cerem şi pretindem lărgirea dreptuluĭ electoral, însе nu pe basa sufragiuluĭ universal, ci singur pe basa censuluĭ. Noĭ pe basa principiuluĭ egalităţiĭ, pe care se basézĕ alt cum şi sufragiul universal, pretindem cens egal pentru toţĭ cetăţeniĭ din întrégă ţara. Cine plătesce cât de puţin în vistieria statuluĭ, acela să aĭbă şi drept electoral. Pretindem în locul al doilea deplină libertate în deprinderea dreptuluĭ electoral şi stîrpirea tuturor abusurilor electorale. Spre acest scop pretindem vot secret şi votisare nu în centre electorale, ci orĭ în comune singuratice, orĭ cel mult după cercurĭ notariale.

Étă carĭ sînt pretensiunile nóstre privitor la schimbarea legiĭ electorale. Prin acestea s'ar mulţămi îndreptăţitele cereri ale tuturor popórélor din patria nóstră, ér de altă parte şi statul ar fi ferit de acelea urmărĭ, de carĭ n'aŭ scăpat ţările acelea, carĭ aŭ introdus sufragiul universal, fie şi numaĭ în formă restrînsă.

Aşa dar noĭ salutăm cu bucurie orĭ ce mişcare, ce tinde la lărgirea dreptuluĭ electoral, însе vom sgrigini numaĭ o reformă, ce s'ar face în înţelesul celor espuse de noĭ.

Conferenţa amânată. — Conferenţa convocată de dl Dr Ioan Raţ la Sibiŭ pe 15 a c. convocătoriul a insinuat-o în 11 a c. la primăria Sibiuluĭ. Încă în aceea-şĭ zi a primit dl Dr Raţ următoriul rĕspuns:

La însciinţarea Dtale de la 11 l. c. îţĭ fac cunoscut, că *nu permit* ţinerea adunăriĭ românescĭ însciinţată pe 15 l. c. Nu o permit anume pentru aceea, pentru că Dta convocĭ la acéstă adunare numaĭ pe membriĭ naţionalităţiĭ române, pe când după §-ul 1 al articluluĭ de lege XLIV din 1868 despre egala îndreptăţire a naţionalităţilor: toţĭ cetăţeniĭ Ungarieĭ după principiile fundamentale ale constituţiuniĭ formézа în privinţă politică o naţiune, o naţiune ungară unitară indivisibilă, care dispoziţie legală eschide clar, ca în Ungaria să pótă confera orĭ să se pótă organisa pe basă de rasă orĭ naţională cu eschiderea aceleĭ părţĭ a cetăţenilor, care nu aparţine raseĭ orĭ naţionalităţiĭ lor.

Fiind însе că adunarea convocată de Dta nu e *adunare de popor*, pentru că numaĭ pe Romănĭ îĭ convócă, scopul adunăriĭ, după cum apare din însciinţare, tinde a ascrie locuitorilor de limbă română aĭ Ungarieĭ personalitate de drept public, acésta însе stă în acut contrast cu dispoziţia citatuluĭ articlu de lege, care are óre-şĭ cum caractĕrul uneĭ legĭ fundamentale, pentru aceea nu pot da permisiune spre a ţiné adunarea însciinţată.

Despre ce, în înţelesul îndrumăriĭ primite din loc maĭ înalt, Te încunosciinţez pentru conformare.

Sibiŭ la 11 Maiŭ 1896.

Drotleff
primar.

În urma acesteĭ oprirĭ dl Dr. Raţ publică în „Tribuna“ din 13 a c. următoriul comunicat:

După ce primăria din loc printr'o resoluţiune neîntemeiată în lege a oprit ţinerea conferenţeĭ convocate de mine pe 15 Maiŭ a. c., în contra căreĭ oprirĭ am insinuat recurs, mĕ vĕd necesitat, să amân ţinerea acesteĭ conferenţe pe timp nedeterminat, ceea ce aduc la cunoscinţa celor convocaţĭ.

Sibiŭ 12 Maiŭ n. 1896.

Dr Ioan Raţ.

Asupra dispoziţieĭ primaruluĭ din Sibiŭ mulţĭ s'aŭ necăjit. Noĭ nu. Noĭ am prevĕdut că aşa va să fie. În Ungaria de astăzĭ altmintrea nu se póte. Étă cum caracterisézа „Hazánk“ din 13 a c. Unguria de astăzĭ:

„Civeluĭ anglez îĭ e ĭertat orĭ ce, a face de ceea ce legea opresce în chip limpede. Supuşilor ţaruluĭ nu li-se ĭertă nimic, a face de ceea ce conced ucazurile rusescĭ. Asta e deosebirea dintre despotism şi dintre viaţa cu adevĕrat constituţională. Dar cel puţin în cadrul acesteĭ deosebirĭ marĭ scie şi Anglezul, ce i-se ĭertă, şi şi Rusul, ce i-se ĭertă să facă.

„La noĭ în Ungaria e altmintrea. Adecă vorbind sincer, nicĭ noĭ nu scim, că întru adevĕr cum e la noĭ? Că la noĭ nu ne sugrumă dispotismul, asta e sigur; dar că nu putem gusta nicĭ aerul liber al vieţiĭ cu adevĕrat constituţionale, asta — durere — e încă şi maĭ sigur.

„Că la noĭ ce e ĭertat şi ce nu e ĭertat, asta adevĕrat că e scrisă pe hârtie, dar asta pentru viaţă fórte de multe orĭ rĕmâne literă mórtă. Forţa, carea la noĭ e prepotentă fórte de multe orĭ sparge stavilele legiĭ şi dese orĭ nu concede, ca drepturile civilor să se afirme până la cadrul legiĭ. Paragrafii legilor nóstre de multe orĭ se schimbă în semne de întrebare, şi la semnele acestea ţi

---

Progres nespus de mare, şi să vedeţĭ, de ce.

Bolta rotundă nu era aşa elegantă. Era largă, bondócă, greóie, sfiósă; ca osîndia tóte deschidĕturile, să rămâie scurte, tóte bolţile jóse. Bolta rotundă opria clădirea romană în pornirea sa cătră cer, o pironia pe pământ.

Ogiva a liberat-o. Şĭ-a rupt legăturile, şĭ-a luat sborul. Ce este *ogiva?* E biruinţa înălţimiĭ asupra lărgimiĭ; e forma elegantă, înaltă, armoniósă şi mândră. Cu ogiva artistul şĭ-a putut ridica monumentul, cât de sus a dorit, fără a-ĭ rupe echilibrul; să-l străpungă cu miĭ de deschidĕturĭ fără a-ĭ primejdui soliditatea. A putut da totuluĭ şi amĕnuntelor o formă asemenea cugetăriĭ luĭ: înaltă, îndreptată către cer.

Écă treĭ desenurĭ, care ne îngădue să urmăm progresul ogiveĭ: întâiŭ compusă din arcurĭ simple, cum a fost la început, şi cum se vede în cea dintâiŭ din cele treĭ desenurĭ; pe urmă maĭ împodobită şi complicată, cum se póte vedé în cele alalte dóuĕ.

Admirabila biserică, pe care o vedeţĭ maĭ încolo, e cetedrala din *Reims;* ea face parte, după cum vedeţĭ, din epoca ogiveĭ împodobite şi complicate, al căreĭ caractĕr covârşitor este bogăţia, înmulţirea podóbelor. Ce departe sîntem de biserica romană!

Să nu credeţĭ, că architectura gotică se aplică numaĭ la monumentele religióse. Arta, care e aşa de puternică, de bogată, de savantă, dă nascere la opere cu totul variate, năvălesce în tótă viaţa unuĭ popor, în viaţa civilă orĭ militară ca şi în cea religiósă, nu-l scapă nimic.

În acéstă epocă nu se vĕdi numaĭ architectura, ci şi pictura şi sculptura şi arta de a cisela metalele, de a ţese tapiţeriĭ. În sfârşit tóte formele arteĭ înfloresc şi daŭ róde.

Cele maĭ interesante picturĭ din epoca acésta sînt cele, care se făcură potrivind bucăţĭ de sticlă de deosebite colorĭ. În bisericile catolice se scie, că geamurile sînt de *vitraliurĭ* (aşa se numesc sticlele colorate). Arta vitraliuluĭ se născu o dată cu architectura creştină şi se desvoltă o dată cu ea. Aceste vitraliurĭ înfăţişézа fel de fel de scene.

Pe vremea aceea încă nu picta lumea tablourĭ ca maĭ târziŭ. Pictura pe atunci ca şi în antichitate era numaĭ un chip de împodobire a lucrurilor, a bisericilor, a caselor, a mobilelor, a cărţilor.

Sculptura gotică ca şi pictura e maĭ cu samă religiósă; operele sale sînt maĭ tóte făcute, să împodobéscă bisericile. De aceea catedrala gotică e un adevĕrat museŭ de sculptură. Un popor întreg de statue locuesce în găurile de pe faţadă, se ridică pe marginea acoperişurilor, se ascunde pe jumătate în umbra talnică a turleĭ. Se vĕd monstri, animale, scene din viaţa de tóte zilele orĭ alte scene împrumutate din istoria sfîntă, dar maĭ cu samă sfinţĭ, apostolĭ, Christoşĭ, îngerĭ, — tótă credinţa înfocată şi naivă din vîrsta de mijloc, speranţele, mângâierile sale, gróza sa. Sculptorul şĭ-a luat subiectele din sufletul sĕŭ şi dintr'al timpuluĭ sĕŭ.

Ce vremurĭ!... Încercaţĭ, de vĕ duce cu închipuirea până la ele. Vedeţĭ: miliónе de nenorociţĭ lucrézа la pământ udându-l cu sudórea şi sângele lor, îngenuchiaţĭ fără speranţă şi fără ocrotire în faţa tiranieĭ seniorilor, carĭ îĭ pot jefui, biciui, omorî, chinui după voe-le. Nicĭ o siguranţă: pe tóte drumurile hoţĭ; în jumătate din provinţiĭ răsboíe, în cealaltă jumătate ciumă şi fómete. Nicĭ o fericire, de cât dór pentru câţiva. Câte a maĭ suferit şi omenirea!... Nicĭ nu vĕ puteţĭ închipui. În întunerec numaĭ o lumină strălucesce, un refugiŭ e deschis: biserica. În ea îşĭ pune jos sarcina o clipă nenorocitul şi îşĭ uĭtă durerea, se rógă, şi în faţa ochilor luĭ se ivesce un vis frumos: împĕrăţia ceruluĭ, împĕrăţia luĭ Isus, care va mângâia pe ceĭ întristaţĭ, şi care va sdrobi pe apĕsătorĭ, împĕrăţia Păciĭ, a Dreptăţiĭ şi a Iubiriĭ.

Aceste visurĭ sculptorul le-a pus în pétră. Ce espresie de blândeţă senină, ce dragoste liniştită scie, să dea une orĭ artiştilor capetelor de la statnele luĭ Christos! Dar şi celealalte părţĭ sînt bine făcute, — din ce în ce maĭ bine; nedibăcia pere din ce în ce în maĭ mult; corpul şi membrele sînt făcute cu esactitatea ómenilor, carĭ observă şi sciu reproduce, ce aŭ observat. Dar maĭ pe sus de orĭ ce este espresia, este simţemîntul, ce inspiră statua, după cum inspira şi pe artist

întrebare guvernul dă atare răspuns, pe care-l poftesc chiar atuncia interesele lui.

„În butul constituției nóstre începem a aduce în chip periculos cu un stat polițenesc. Ca și cum garanțele constituției nóstre și libertății nóstre ar fi inarticulate în legi, numai pentru ca să avem prilej la călcarea și eludarea legii. Și în contra paragrafilor eludați nu este remediu.“

Trăim deci într'un stat polițenesc. De aceea de și noi încă dorim ca ori și care Român învingerea causei Românilor, pe noi oprirea conferenței totuși de loc nu ne-a surprins.

Esposiția milenară. — Reproducem din primul lui „Alkotmány“ din 13 a c.:

„E generală tânguirea din tóte părțile, că esposiția e plină de femei de acelea, cărora în alte cetăți de comun li-se opresce și a privi pe feréstă a fără. La fiesce care pas le întâlnesce omul în nenumăratele ospetării și cârcime ori aplicate ca vindétóre, și sînt spre greutate visitătorilor prin impertinența lor. Bărbații glumesc, că în Budapesta deja nu se mai pot căpăta servitóre, fiind că tóte s'au făcut domnișóre la esposție. Ele alérgă în tóte părțile în costumuri bătétóre la ochi. Flori de câmp și rosele odorate ale Hevronului înfloresc lângă olaltă întrecându-se, care să trécă de mai frumósă. Dară mai ales localul de petrecere botezat „Ős-Budavár“ întreprindétorii recipiați i-au făcut adevărată bursă de fete pe lângă diferite prețuri de intrare. Ceea ce sevârșesc acolo, aceea nu se póte găsi nici în Paris, nici în Constantinopol, ba nici în ulițele separate de petrecere ale Hamburgului și Iaponiei, căci nicĭ o poliție n'ar suferi atare lucru.

„Păreți de scânduri ca în teatre, văpsiți după modelul caselor germane celor vechi, formézá câteva uliți și piețe, și aprópe fie care bordeiŭ e o bererie, cafenea, cârcimă, cofetărie, unde ómenii pot mânca, unde se vinde vin și vinars, și în mijlocul pieței jócă musica, în mijloc un bazar turcesc, ici colé câte o sală cu curiosități, representări teatrale, salturi. Întregul ar fi o petrecere poporală spre distracția multor mii de ómeni. În partea cea mai mare specialități, de cari e obiceiul a arĕta în șetrele de la târguri. N'am escepționa nici lucrurile aceste. — Dar ceea ce trebue deja să escepționăm în chip serios, e aceea, ca geșeftari din Budapesta să aranjeze cu concesie diregĕtorésca în „Ős-Budavár“ „harem“, pe care-l și numesc harem, și acolo să insceneze cu femeile haremului lor atari dansuri, de cari nu ar fi iertat, să se producă nici în balletul din ori care orfeŭ. Acésta nu e nici specialitate rĕsăriténă, nici apusană, ci e invenție modernă budapestană, la carea numai ministrul președinte Bánffy și partidul liberal ar avé să privéscă. —

„Cel ce obosit fiind se pune, să șédă, cel ce flămînd fiind comandă prânz ori cină, acela nu scie, ce face, și să bage de samă, ca nu cum va să se sature, de cum va vre, să mai ducă și a casă óre ce din banii sĕi. Jefuirea îl încunjură, și punga i-se turtesce. Călătorésce a casă cu dóuĕ zile mai curênd, de cât dacă n'ar fi visitat „Ős-Budavár“-ul. —

„De imoralitate guvernul să mântuéscă esposiția prin dispositii severe, căci altmintrea i-se va duce prin tótă țara o veste, cât ómenul onești nu vor aduce aci familiile sale. Éră străinii, pe cari îi fac, să crédă, că ásta e chipul și obiceiul traiului unguresc, cât aci sînt la modă pretutindenea musică țigănéscă, cârcime, beții, desfrînări și fete ușóre de minte, lumpereiuri ziua nóptea, vor crede și ne vor duce vestea, că Ős-Budavár și Budapesta, Sodoma și Gomora sînt identice, și că moravurile jidovesci aŭ corupt poporul deja așa de tare, cât el și-a perdut civilisația creștină și e nevrednic de stima națiunilor civilisate.“

Revistă bisericească.

Roma.

Sfinția Sa în 9 a c. a primit în audiență specială pe Msgr. Agliardi, nunțiul Apostolic din Viena, și pe ceĭ alalți 6 membri aĭ deputațiunii, care va representa Sfîntul Scaun Apostolic la încoronarea țarului.

După cum e informată „Germania“, nunțiii aceia, carĭ în consistoriul proxim vor fi creați cardinalĭ, vor primi acești următorĭ: la Viena pe monsg. Aiuti, acum nunțiŭ în München, la Paris pe monsg. Francica Nava, acum nunțiŭ la Bruxelles, la Madrid pe monsg. Cavagnis, acum secretar al congregațiunii pentru afacerile estraordinare, ér la Lissabon pe monsg. Averardi, acum visitator apostolic în Mexico.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Prin rescriptul regal cetit în ședința dietală de Sâmbătă s'a declarat de închisă a IV-a sesiune parlamentară, și tot o dată s'a declarat deschiderea sesiunii a V-a pe Luni.

Camera deputaților s'a constituit în 12 și 13 alegêndu-și vicepresidenți, notarĭ și membri în diferitele comisiuni. Casa de sus s'a constituit Luni.

Duminecă s'a ținut o mare adunare poporală în Budapesta luându-se resoluțiuni pentru sufragiul universal. La adunare aŭ rostit vorbirĭ deputații Ugron, Polonyi și alți independentiști, carĭ și-aŭ scris pe flamura sa lărgirea drepturilor civice. Fracțiunea Juh-Kossuth a independentiștilor și în cestiunea acésta s'a arĕtat, că e guvernamentală.

Adunarea a deschis-o Ugron zicênd în discursul de deschidere, că la ocuparea țĕriĭ fie care Magiar era libĕr și alegĕtoriŭ. Starea acésta a rĕmas în Sĕcuime până în 1872. După 1848 eraŭ 1,500.000 alegĕtorĭ, pe când de la 1867 tot scade numĕrul alegĕtorilor, și cu acésta tot cresce volnicia guvernului. Trebue lărgit dreptul electoral, și arată, că numai în ocupațiuni ne deosebim, în drepturĭ însă sîntem egalĭ. Se zice, că din causa naționalităților nu trebue introdus sufragiul universal, dar Ungaria se póte susține ca magiară numai prin asigurarea libertății, păcĭĭ, dreptului, dreptății și prosperării comune.

Aŭ mai vorbit Kassics, Meszlényi, Polonyi și Holló.

Adunarea a hotărît, ca comisiunea de 100 să adreseze dietei o rugare pentru inarticularea în legĭ a sufragiului universal, și tot acea comisiune să recerce pe amicĭĭ de principiŭ din provință spre a aranja atarĭ adunărĭ poporale.

Afară de fracțiunea Ugron a independentiștilor cele alalte partide din dietă se arată străine de tendențele poporului pentru sufragiul universal, éră partidul polecrit liberal este chiar inimic neimpăcat al acelei tendențe. Causa acestei împotriviri se pricepe ușor. Étă ce scrie o fóe liberală din Budapesta:

„Dreptul sufragiului universal e o instituție mai radicală încă de cât și căsătoria civilă, dar instituția acésta, pe cum arată esperința în Belgiŭ, în Germania și pe airia, a ajutat partidul clerical, să ajungă la putere mare. — Dreptul sufragiului universal la noi ar introduce în parlament puțini deputați socialiști, dar pe lângă aceștia un număr impunĕtoriŭ de deputați clericali și sigur nu puțini deputați ultraiști de aĭ națio-

---

Diverse.

Fabricile Ungarieĭ. Ministrul de comerciŭ a dispus compunerea unui conspect statistic al tuturor fabricilor din Ungaria (cu escluderea Croației). Din conspectul acesta se vede, că în Ungaria sînt 3875 fabricĭ. Din aceste sînt în Budapesta 446, în comitatul Pest-Pilis 146, în comitatul Timișului 140, în comitatul Bács-Bodrog 135, în comitatul Abauj-Torna 126, în comitatele Bihorului și Jász-Nagy-Kun-Szolnok câte 119, în comitatul Satmarului 117, în comitatul Pojonului 112 și în comitatul Aradului 109. În cele alalte comitate sînt câte mai puține de 100 de fabricĭ. Cele mai puține, adecă 4, sînt în comitatul Tîrnaveĭ micĭ. Firesce că din fabricile acestea cele mai multe vor fi cele de spirt.

Cultivarea vermilor de mĕtasă în Franța în anul 1895. Numĕrul cultivătorilor vermilor de mĕtasă în Franța, carĭ de la 139.000 din 1891 aŭ crescut în anul 1894 la 154.000, în anul 1895 a recădut éră la numĕrul din 1891. Cu tóte acestea resultatul de 6,883.000 kg de coconĭ din 1891 a crescut în 1895 până la 9,300.000 kg. Prețul unui kg a fost 2·56—2·82 frs. După prețul minimal de 2·56 frs cultivătoriĭ aŭ câștigat pentru coconĭ 17,620.480 frs în 1891, éră 26,226.000 frs în 1895. După calcul mijlociŭ s'a venit deci pe un cultivătoriŭ în 1891 câștigul minimal de 129·58 frs, éră în 1895 câștigul minimal de 188·67 frs. Nu pricepem, cum de ómenii nostri de loc nu se însuflețesc pentru îmbrățișarea culturii vermilor de mĕtasă, cu tóte că ea realiséză un câștig așa de mare, și cu tóte că e de ajuns, ca să se aplice la cultivarea vermilor de mĕtasă chiar și numaĭ pruncii ceĭ ce încă nu sînt capabilĭ a fi aplicați la lucru mai greŭ.

Mijloc neînșelătoriŭ. Înainte de sĕrbătorile ultime ale Pascilor un Rus inventios, care, pe cum se vede, a umblat la școlă la Americani, a publicat în foile rusescĭ un anunț, în care spune, că a inventat un mijloc neînșelătoriŭ și pe lângă aceea simplu de a deosebi óuĕle stătute de cele próspete, și că în schimb pentru câte va marce de epistole, carĭ să i-se trimită înainte, e gata a împărtăși orĭ cuĭ invenția sa. Ceĭ ce aŭ reflectat la anunțul luĭ, aŭ primit apoĭ următoriul rĕspuns: „Pentru a deosebi óuĕle stătute de cele próspete, aĭ să spargĭ oul și să-l miroși. Dar de cum va aĭ trógnă, nu trebue să-l miroși, de óre ce mirosul îți e tîmpit.“

Brasilia antisemită. Guvernul brasilian a conces imigrarea în San Paolo pe lângă anumite condițiĭ. Dar imigrarea se concede numaĭ supușilor din Craĭna, Stiria și Croația, pe când se opresce în mod hotărît celor din Galiția. Sermană Ungarie! Când vom ajunge óre și noĭ, ca să se aducă și la noĭ o hotărîre ca acésta?

nalităţilor. Încă şi în Germania, unde lucrătorii industriaşi totuşi cad sub calcul de tot diferit de cel de la noi, dreptul sufragiului uni versal afost de folos mai ales clericalismului. Numai dreptului sufragiului universal are a se mulţămi, că în Germania cea în mĕsură preponderantă protestantă aprópe a treia parte a parlamentului se compune din ultramontani. La noi pentru clericalism şi pentru ultraiştii naţionalităţilor s'ar întîmpla o schimbare încă şi mai favorabilă."

După închiderea adunării la 30.000 de lucrători socialişti aŭ început, să facă demonstraţiuni pe strade purtând stindarde roşii şi flamuri naţionale unguresci. Poliţia păşind la mijloc cu prea mare rigóre, s'a născut o bătae formală între poliţişti şi demonstranţi. La acéstă scenă aŭ privit şi raportorii ziarelor din străinătate.

Scenele dasfăşurate pe timpul demonstraţiunii aŭ fost obiect de interpelare în şedinţa dietală din 13 a c. Sima Ferecz zice, că adunarea poporală de Duminecă a decurs în cea mai bună ordine, şi intervenirea poliţiei a fost superfluă. Cu tóte acestea poliţiştii aŭ întrevenit şi încă aŭ îndeplinit un macel atât de condamnabil, care ar servi spre ruşine vecînică şi celui mai necivilisat stat. Întrébă pe ministrul de interne, că are cunoscinţă despre brutalităţile, cărora aŭ căđut jertfă 50 de ómeni? Tot în afacerea brutalităţilor poliţiei a interpelat şi Visontai. Ministrul Perczel în rĕspunsul sĕŭ apĕră poliţia zicênd, că poliţiştii aŭ fost atacaţi mai întâiŭ de cătră demonstranţi, carî purtaŭ flamură roşie şi aŭ voit să demonstreze în contra milenilui şi a claselor avute şi să năvăléscă în esposiţie. Rĕspunsul cinic al ministrului a provocat contraziceri furtunóse.

Austria.

Camera deputaţilor a primit cu 234 în contra la 19 voturi reforma electorală. Casa seniorilor încă va vota în curênd reforma. Sancţionarea Monarchului de asemenea este sigură.

În ţĕrile constituţionale schimbându-se legea electorală urméză numai de cât disolvarea parlamentului şi escrierea de alegeri pe basa legii celei nóuĕ. Partidele parlamentare din Viena ar şi dori disolvarea camerei, dară, pe cum scrie „Reichspost", guvernul totuşi nu va disolva camera din causă, că se teme, că la eventualele alegeri s'ar face agitaţiuni mai mari în contra pactului economic cu Ungaria, şi ar ieşi o maioritate parlamentară, cu care pactul nu s'ar puté închia. Badeni avênd temerile acestea nu va pune curênd în praxă reforma electorală.

România.

Nunţiul regelui, prin care s'a închis în 13 a c. sesiunea corpurilor legiuitóre, constată, că pe lângă tóte, că s'aŭ abrogat contribuţiile peutru cler şi s'aŭ redus preliminarele budgetului, mulţămită cruţărilor introduse totuşi s'a păstrat ecuilibriul budgetului. Creditele acordate aŭ asigurat gătirea căilor ferate şi a portului de Constanţa. Împrumutul încuviinţat va servi spre desvoltarea economică a ţĕrii şi-şi află ecuivalentul în valórea, ce o represenţă reţéua căilor de fer românesci. Nunţiul înşiră apoi proiectele de legi primite şi mulţămesce parlamentului pentru activitatea desvoltată. Proiectele de legi, caŭ s'aŭ primit în cele trei sĕptĕmâni din urmă, se referesc la reforma instrucţiei elementare şi a tribunalelor de pace, la schimbarea legii prescuitului, la posiţia şi avansarea ofiţerilor şi la altele.

Franţa.

Radicalii sînt înfuriaţi asupra preşedintelui republicii pentru dimisionarea cabinetului Bourgeois. Ziarele radicale fac cele mai sensaţionale descoperiri despre familia preşedintelui Faure, ca ast fel discreditându-l să-i facă imposibilă rĕmânerea în înaltul post, ce-l ocupă. Tot preşedintelui Faure îi impută radicalii şi nesuccesele espediţiunii din Madagascar.

La alegerile municipale republicanii moderaţi aŭ obţinut o maioritate covîrşitóre faţă de radicali şi de cele alalte partide.

Italia.

Italianii nu mai fac planuri de a-şi mări teritoriul în Africa, ci îşi bat capul, cum să asigure, ceea ce aŭ deja. Curajul regelui Menelic şi tenacitatea dervişilor aŭ însuflat respect trupelor italiane.

Ministrul de esterne a declarat în parlament, că Italia nu va renunţa la coloniile africane, de şi părăsirea Cassalei propusă de Baldîssera din punct de vedere militar nu ar fi lucru riscat. Abisinia este un factor important în politica africană şi póte ataca teritoriul italian, când Italia ar fi încurcată în Europa. Deci Italianii trebue să fie precauţi şi să se asigure de pe acum. Ministrul de răsboiŭ a declarat, că guvernul renunţă la Tigre, şi posesiunile italiane se vor estinde până la linia Mareb-Belesa. Armata africană, când ar fi atacat teritoriul, în persecutarea inimicului póte trece preste linia acésta, dară éră are să se întórcă. Răsboiŭ de esterminare nu se póte purta. Negoţiările de pace s'aŭ întrerupt din causa pretensiunilor esagerate ale regelui Menelic. Generalul Baldissera este autorisat a retrage armata din fortăréţa Adigrat. Ministrul crede, că creditul de 150 milióne de lire va fi de ajuns spre asigurarea coloniei italiene.

Spania.

Noul parlament s'a deschis 11 a c. Mesagiul regal accentuéză, că spre restabilirea ecuilibriului finanţial trebue să se recurgă la sporirea gradată a venitelor statului. De la legislativă se aştéptă, să aducă jertfe nóuĕ spre ridicarea naţiunii. Se mai ocupă discursul tronului cu legea de înrolare şi reforma administrativă.

Cu privire la Cuba se zice în discurs, că revolta a început să scadă, insurgenţii s'aŭ convins, că înzădar aştéptă, să le vină în ajutor statele străine, şi împrejurarea acésta l-a îmblânđit.

Pe cum se anunţă din New-York, guvernul Statelor Unite ale Americii de Nord pretinde, ca prinsonerii de răsboiŭ să nu fie judecaţi după dreptul marţial. Comandantul suprem al trupelor spaniole din Cuba generalul Weyler, ameninţă cu dimisiunea sa, dacă guvernul din Madrid ar ceda pretensiunii americane. De aicî conflictul cu Statele Unite éră s'a făcut acut.

Turcia.

Pe timpul petrecerii principelui Ferdinand în Constantinopol s'a sulevat o cestiune, care nu privesce numai Bulgaria, ci şi cele alalte state balcanice, anume participarea acestor state la datoria Turciei. Congresul de Berlin în art. 9 a decis, că o parte a datoriei de stat a Turciei să o supórte Bulgaria. Partea acésta o fixéză puterile europene. Tot asemenea s'a decis în art. 33 pentru Sêrbia şi Montenegro o sumă după teritoriile, carî le-aŭ obţinut de la Turcia. Guvernul turcesc de repeţite orî a recercat pe cel bulgăresc, să reguleze afacerea acésta, dară Bulgarii rĕspund, că acésta este o afacere internaţională, şi Bulgaria numai atuncî va începe pertractările, când vor fi convocate de o dată şi cele alalte state, cărora le incumbe asemenea îndatoriri. În cercurile politice se susţine, că Rusia ar fi îndemnat pe sultanul să resuscite cestiunea acésta.

La representarea colectivă a puterilor cu privire la condiţiunile capitulării fortăreţei Zeitun ministrul de esterne Tartik-paşa a rĕspuns, că denumirea unui caimacan mohamedan pentru Zeitun e numai provisorie; numirea unui creştin ar fi indignat pe Mohamedani. Amnestia s'a efeptuit, şi asemenea şi relaxarea contribuţiunii. Armata încă s'a retras a fară de 3 batailone.

Pe Creta éră ameninţă serios revoluţia. Se observă agitaţiune revoluţionară şi în Macedonia.

Sêrbia.

În 8 a c. a sosit în Belgrad principele Ferdinand al Bulgarieî. La gară i-s'a făcut primire sĕrbătorésca. Oraşul a fost împodobit cu flamure. Tóte foile capitalei sêrbesci, până şi fóea oficiósă, aŭ salutat pe Ferdinand ca aliat. În ziua următóre regele Sêrbieî a dat prânz festiv în onórea óspelui sĕŭ invitând întreg corpul diplomatic. În tostul ţinut de regele Sêrbieî şi în rĕspunsul principelui Ferdinand se accentuéză amiciţia şi alianţa dintre Sêrbia şi Bulgaria şi se tradéză inclinarea amicală spre Rusia.

Guvernul sêrbesc spre a satisface Austro-Ungarieî pentru demonstraţiunile inscenate în Belgrad şi pentru arderea flamurei unguresci a lipsit de oficiŭ pe prefectul poliţiei, dară l-a denumit inspector în ministerul de interne, care post este mai înalt de cât cel ce l-a avut mai înainte. În acéstă procedură nicî foile sêrbesci nu privesc o pedepsire a fostului prefect de poliţie, éră satisfacţia dată Austro-Ungarieî nu o consideră de seriósă.

Anunț literar.

A apărut și se află de vîndare în tipografia seminarială din Blaș:

Legile politico-bisericesci din 1894 și 1895 *împreună cu respectivele ordinațiuni ministeriale, traduse, edate și comentate la ordinul Preaveneratului Consistor mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș.* Prețul unui esemplar broșurat e 1 fl. 20. cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu mai e lipsă, ca să atragem atențiunea clerului nostru asupra acestui op. Fără de cartea acésta nici un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericesci s'au schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmai de aceea credem, că nu va fi oficiu preoțesc, din care să lipsésca acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuință preotul în urma situațiunii nóue create prin legile aceste.

Prețul e fórte moderat. Față cu edițiunile unguresci e abia pe jumătate.

Folos fórte mare vor avé din cartea acésta și conducătorii de matricule românî. Comentarele îi vor lumina mai bine, că ce au să facă, decât textul gol al legii și al ordinațiunilor ministeriale. Le atragem deci și luarea lor aminte asupra acestei cărți.

Comandele au a se adresa: **Tipografiei seminariale în Blaș (Balázsfalva).**

Noutăți.

Din Archidiecesă. Escelența Sa P. S. D. Archiepiscop și Mitropolit celebrând în catedrală a conferit Duminecă în 10 Maiu ordul preoției diaconilor *Simeon Zehan* dispus de administrator parochial în *Bresc* din districtul protopopesc al Reghinului, *Alesandru Șerban* dispus de cooperator parochial în *Voila* din vicariatul Făgărașului și *Ioan Gergel* dispus de administrator parochial în *Bözödujfalu* și *Sóvárad* din districtul protopopesc al Odorheiului.

Concurse. I. La parochia *Săcel* din protopopiatul Îndolului s'a escris concurs cu terminul de 1 Iuniu n. 1896. Emolumentele: 1. Casă parochială de lemn cu dóuĕ încăperi și culină de fĕrnă coperită cu șindile, șură și stauluri coperite cu paie pentru 10 vite, cotețe de porci. 2. Porțiune canonică: arătoriu 14 jug. 1528 □°. grădină 1 jug. 13 □°, fînaț 7 jug. 420 □°, neproductiv 2 jug. 943 □°, cu venit catastral de 29 fl. 87 cr. 3. Lectical: De la 70 familii din sat câte o metretă veche de bucate și câte o zi de luru (terțialitatea a cantorului). De la 35 familii de la munte câte o metretă de bucate și câte o zi de lucru. 4. Stolarele. — II. La parochia *Copșa mare* din tractul Ibașfalăului s'a escris concurs cu terminul de 10 Iuniu n. 1896. Emolumentele: 1. Casă parochială cu dóuĕ chilii din material solid, cu celariu de desubt, coperită cu țigle. Șură coperită cu țigle. Culină de vară, șopru și staul pentru vite poporul este gata a le face în timp scurt. 2. O gradină de pomi și legumi în estensiune de 1497 □°. 3. Porțiune canonică: agru 9 jug. 1473 □°, fînaț 7 jug. 234 □°. 4. Venitele stolare. 5. De la 116 familii române la Botezul Domnului câte 30 cr. în bani, ½ kg. carne și 2 cupe de cucuruz cu grăunțul. De la 28 familii neorustice câte o zi de lucru cu intertențiunea preotului și 4 cr. în bani. Lemne de foc 8 stingini. După împrejurările locale este de dorit, ca concurenții să scie și limba germană.

Insultarea tricolorului unguresc. În tótă lumea nicăiri nu se face atâta paradă cu flamura statului, și nicăiri nu se espune flamura la așa dese insultări ca în Ungaria. Pe cum aflăm în foile de Duminecă, a fost insultat tricolorul unguresc în mai multe locuri. Anume în Fiume un student croat a rupt de pe peptul altui student o cocardă ungurésca și a călcat o în picióre. În Budapesta poliția a tăiat cu sabia flamurele naționale purtate de lucrătorii demonstranți. În Tișolț (comitatul Gömör) a fost furat de pe casină flamura națională și aruncată în rîul Rima. În Bogșa germană mai mulți tineri români au luat nóptea 3 flamure arborate pe case și le-a ars afară de oraș. În Borșa (comitatul Clușului) junele țeran Vasilica Sintion a nĕvălit între pruncii de școlă magiari și luând flamura națională de la bĕtrânul învĕțător a sfârticat-o. În Sibiu, pe cum aflăm în „Tribuna", óre cine a pus o banghică națională ungurésca în códa unui cățel și ast fel l-a lăsat pe stradă. În Caransebeș un ficior de croitor în sara de 8 a c. luând lemnușe le-a învĕlit în o rîză, acésta aprinzêndu-o a învĕlit-o în scăeți și ast fel a aruncat-o pe flamura națională ungurésca, care era acățată la o înălțime de 4 metri. Ajungênd focul la lemnușe, ele s'au aprins, și a ars și o parte a flamurei. Foile magiare, cărora ori ce institut cultural român le este un spine în ochi, în dată au învinovățit pe alumnii institutului teologico-pedagogic din Caransebeș. Investigațiunea și de astă dată le-a desmințit. În Abrud flamura națională arborată în turnul bisericii reformate s'a aprins din senin, — după cum află „Tribuna".

Convocare. Comitetul despărțemîntului XXIX (Mediaș) al Asociațiunii Transilvane pentru literatura română și cultura poporului român va ține ședința sa ordinară la 28 Maiu st. n. a. c. în școla gr. cat. din Mediaș, la care sînt invitați membrii acestui despărțemînt a participa. Obiectele de pertractat vor fi: 1. Statorirea locului și a terminului ținerii adunării generale a acestui despărțemînt în anul curent. 2. Desbatere asupra modalității incassării fondului de reservă de la debitorii morosi. 3. Completarea în mod interimal a postului de actuariu devenit vacant prin strămutarea fostului actuariu M. On. Ioan Chendi. 4. Alte obiecte propunênde din partea singuraticilor. Mediaș 12 Maiu 1896. *Ioan Moldovan* directorul despărțemîntului.

Concurs. Pentru dobîndirea premiului de 15 fl. v. a. oferit din partea Sp. Domn Dr. *Ștefan Erdélyi și soția* din Orăștie pentru acel învĕțător și membru al Reuniunii docenților gr. cat. din ținutul Hațegului, care va dovedi cel mai bun progres cu elevii în musica vocală și instrumentală, prin acésta se escrie concurs cu terminul până la 1/13 Iuliu a. c. Doritorii de a obține acest premiu au, să-și îndrepte recursele provĕdute cu atestatele respectivelor senate scolastice vidimate de protopopul districtual la subscrisul vicepreședinte până la terminul fixat. Hațeg la 4 Maiu 1896. Pentru comitetul central al Reuniunii docenților gr. cat. din ținutul Hațegului. *Paul Oltean* vicepreședinte. *N. Trimbițoniu, S. Țarina* notarii.

Amicii catolicismului (?). Din grația ministrilor liberali Wlassics și Perczel conducĕtorii de matricule pe toți pruncii născuți morți îi inferesc în matriculă ca aparținĕtori religiunii catolice. Nu sînt óre mari amicii ai catolicismului acești funcționari, cari înmulțesc membrii bisericii în registre prin morți nebotezați?

Demonstrațiuni la universitatea din Viena. Influința jidovéscă și acum este dătătore de ton în Austria. Semiții și filosemiții nu pot uita, că universitarii creștini din Viena au declarat pe colegii sĕi evrei de incapabili de a da satisfacție în cestiunile de onóre. Insulta acésta a fiilor lui Israil trebuia rĕsbunată. Ocasiune au dat serbările milenare, în contra cărora tinerimea arică a protestat. Rectorul universității a admoniat pe convocătorii meetingului antimilenar și pe subscriitorii protestului. Acésta nu fost de ajuns, ci poliția influințată de amicii Jidovilor a desființat 18 reuniuni studențesci sub cuvînt, că se amestecă în afaceri, cari trec preste competința lor, mai de parte a suspiționat tinerimea, că ar voi, să ardă flamura ungurésca. Rectorul din nou a admoniat și amenințat cu relegare pe conducĕtorii studenților creștini. Vĕdênd tinerimea creștină șicanările acestea, în 12 a c. a aranjat în aula universității o demonstrațiune sgomotósă. Preste 2000 de studenți la signalul dat au început, să strige: „Jos cu Jidanii! Jos cu magiaro-jidanii! Pereat Bánffy! Jos cu Badeni! Jos cu rectorul!" Strigarea a ținut cam ¼ de óră, apoi tinerii s'au depărtat în liniște. — Proteste antimagiare și antijidane au făcut și tinerii slavi de la universitatea din Praga. — Pe cum aflăm din foile magiare, tinerimea universitară filomagiară va cerceta în masse esposiția milenară.

Prețuri milenare. Cu ce prețuri fabulóse se vînd viptualele la esposiția milenară, o probézá „Alkotmány" publicând următórea cartă de bucate: *Supe:* supă de rací 1 fl., moc turtle 1 fl. 50 cr.; *pesci:* cegă 1 fl. 80 cr., sole frite 3 fl.; *fripturi:* beefsteak 2 fl., filets 2 fl., entrecote 2 fl., ramsteak 3 fl., cote de boeuf naturel 3 fl. 50 cr., Chateaubriand 5 fl., puiu 3 fl., puiu pregătit frantozesce 7 fl., copon 15 fl.; *póme:* 1 mĕr 2 fl., 1 pepene 5 fl., 1 porție de fragi 3 fl., diverse fructe 6 fl. Bucatele acestea se dau în porții așa de mici, cât un om flămînd mâncă și 15—20 porții. Vinurile au prețuri proporționate mâncărilor: 1 butelie mică de Magyarád 1 fl. 50 cr., bere 1 butelie mică 1 fl., Giesshübler 50 cr., soda (care în oraș e cu 3 cr.) 20 cr. Pe cine îl apucă o fóme ori sete milenară, acela trebue să plătéscă și prețuri milenare ori să rabde.

Flamură ucigașă. În urma vintului Marți după amézi a căduț de pe palatul „Haas" o mare flamură națională ungurésca și ajungênd pe un trecĕtor în cap l-a ucis. Nefericitul ajuns de flamura ucigașă se numia Neoschil și a fost de profesiune comerciant.

Recurs respins. Curia a respins recursul insinuat în procesul „Dreptății", în care tribunalul din Timișóra a condamnat pe fostul redactor Dr. G. Candrea la 2 ani carcer de stat și 1450 fl. amendă.

Pentru înființarea episcopiei armenesci din nou s'a început mișcarea și anume din Cluș. Se speréza, că ministeriul, care are doi membri armeno-catolici, va sprigini mișcarea acésta și din motivul, ca preoții armeni să nu mai umble prin Viena și Lemberg spre a fi ordinați, ci să-și albă episcopul sĕu în patrie.

Nuntă săsésca la milenii. Direcțiunea esposiției milenare spre a arĕta diferite datini poporale a luat inițiativa de a aranja în satul esposiției nunte țerănesci. Ceî dintâiu, cari au corĕspuns acestei intenții a direcțiunii milenare, au fost Sașii din Noul săsesc de lângă Sibiu. Pe cum aflăm din foile din Budapesta, Luni au sosit acolo la 120 de Sași și Sasce din Noul sub conducerea pastorului luteran Dr Theil. Mirii, cari au vrut, să-și serbeze nunta la esposiție, pe cum și însoțitorii lor sînt îmbrăcați sĕrbătorésce și au dus cu sine de a casă cai, căruțe și tóte cele de lipsă la o nuntă săsésca. Ospĕțul s'a și făcut, dară cununia nu s'a întîmplat din causă, că fiind mirele numai de 19 ani, ministrul Fejérváry nu a voit, să-i dea licența de cununie civilă, ĕră superintendentul Müller din Sibiu nu a facultat pe pastorul, să cunune în Budapesta la esposiție și ast fel să degradeze cununia la un act teatral. Așa dară mirii Hans Vad și Kätchen Fenning se întorc tot mirî și făcuți de ris dimpreună cu toți, cei ce au alergat din săsime, să se ospeteze la esposiție.

† **Emeric Pap de Băsești** student de a 6-a clasă la gimnasiul din Blaș a repausat în Cluș în 9 a c. în etate de 18 ani.

Cas de mórte. *Demetriu Rus* preot gr. cat. în *Chibulcut* districtul protop. al Caimei a repausat în 9 Aprilie în al 38-lea an al vieții și al 15-lea al preoției sale.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice și diferite alte minciuni.

(Continuare.)

Dar ce lipsă aŭ preste tot Papiĭ de la Roma de acel petec de pămînt?

Ei aŭ mare lipsă de el, și acésta o vedem, în dată ce considerăm mai de aprópe biserica instituită de Isus Christos și raportul eĭ față cu puterile lumescĭ. Firesce că noĭ nu vom considera biserica acésta și raporturile acestea așa, pe cum se fac dniĭ de la „Tel. Rom." a le vedé, ci le vom considera în lumina vederilor bisericiĭ catolice, cu carĭ vederĭ, pe cum vědurăm deja, conglăsuesc și vederile bisericiĭ grecescĭ de mai înainte de Fotie.

Drepturile bisericiĭ și interesele eĭ în cas de conflict sînt mai pe sus de cât drepturile statului: ceea ce e vremelnic și pămîntesc, are să cedeze în fața la ceea ce e vecinic și suprapămîntesc. Acéstă prerogativă compete bisericiĭ ca societățiĭ celeĭ mai înalte și mai perfecte. Dar ca societate biserica în manifestările sale de viață e legată de organele acelea, pe carĭ i-le-a dat Christos. Și dintre organele acestea cel mai de frunte e Papa. Într'însul decĭ, în centrul bisericiĭ întregĭ, are să-și găséscă espresia cea mai perfectă și mai intensivă viața socială a bisericiĭ. Ea are așa zicênd, să se întrupeze într'însul.

Nu e ĭertat, ca vre un principe, vre o putere pămîntéscă să-ĭ póră zice: „Tu eștĭ al meŭ, eŭ am dreptul de a dispune preste tine." Și dacă o ar face vre un potentat, dacă ar voi, să mărginéscă în chip arbitrar libertatea personală a Papeĭ și să-l tracteze ca pe un supus al sĕŭ, atuncĭ Papa are dreptul de a-ĭ rĕspunde: „Chiar de libertatea aceea, de care veĭ, să mĕ despoĭ, am eŭ lipsă pentru a guverna biserica luĭ Christos. Eŭ, ĭocținĕtoriul Dumnezeŭ-Omuluĭ Isus Christos, nu pot să fiŭ supusul tĕŭ. Orĭ ce încercare de a mĕ face supusul tĕŭ e invalidă, căcĭ ea păgubesce interesul bisericiĭ. Spre păzirea acestuĭ interes mi-s'a zis odinióră: „Orĭ ce veĭ lega pe pămînt, va fi legat și în ceriurĭ, și orĭ ce vei deslega pe pămînt, va fi deslegat și în ceriurĭ." Pe cuvintele acestea ĭeșite din gură dumnezeéscă și pline de putere dumnezeéscă mĕ razim eŭ acum. Tu spre păgubirea bisericiĭ, carea mi-s'a încredințat mie, veĭ să mĕ legĭ, și eŭ spre binele acesteĭ bisericĭ desfac legăturile acestea."

Într-un adevĕr, putere-ar, să fie un lucru maĭ necuviincios ca acela, ca Papa să fie supus vre unuĭ principe lumesc?

Eĭ e păstoriul popórĕlor, e investit cu o putere, a cărei origine e nemijlocit dumnezeéscă, a cărei scop e suprapămîntesc, cu o putere, care cuprinde tóte vécurile și tótă fața pămîntului, ba chiar ceriul și pămîntul și nu admite schimbare nicĭ în privința formeĭ nicĭ în a cuprinsuluĭ. Și purtătoriul acesteĭ puterĭ să fie supus puterĭĭ vre unuĭ potentat pămîntesc? Eĭ e stînca aceea, din care valurile mărĭĭ celeĭ de mĭĭ de anĭ a timpuluĭ nu pot să spele nicĭ măcar un fir de năsip. Și stînca acésta să o împingă în colo și în cóce jocul celĭ puțineĭ și schimbăcios al valurilor, cu carĭ în istorie se asamĕnă metamorfosele acelea politice, prin carĭ trec nefncetat némul omenesc și ramiĭ și rămurelețiĭ luĭ? Eĭ e uriașul acela, care pășesce prin istorie cu putere dumnezeéscă în chip iresistibil și nefncetat, piciorul căruia nu s'a potignit, nu a lunecat în scalda de sânge a Cesarilor romanĭ, pașul căruia n'a întârziat, când și-a bătut calea prin întunerecul catacumbelor, preste arena gladiatorilor, prin valurile migrărĭĭ popórĕlor, împotriva semiluneĭ. Eĭ e uriașul acela, care după voea și dispositia luĭ Dumnezeŭ înaintézăîn fruntea omenimiĭ ca conducĕtoriul eĭ spre patria eĭ cea vecinică. Și calea luĭ să fie strînsă între margini prin mĕsurĭ politenescĭ? Eĭ e principele, al cărui tron stă aprópe de dóuĕ miĭ de anĭ, a cărui genealogie se suie până la Dumnezeŭ-Omul. Și eĭ să atîrne de la guverne efemere, carĭ pórtă pe fruntea sa semnul firiĭ trecĕtóre? Eĭ e acel părinte, căruia ĭ-a încredințat Domnul sufletele, acel păstoriŭ, care are să strîngă pe toți ómeniĭ într'o singură turmă mare dumnezeéscă, acel părinte și păstoriŭ, din gura căruia isvoresce adevĕr nefnșelătoriŭ, din mâna căruia isvorĕsc darurile grațieĭ cerescĭ. Și luĭ să-ĭ dea legĭ fiiĭ luĭ?

Istoria ne spune cu glas puternic, că asta nu e cu putință.

Pe când vuia lupta păgânismuluĭ asupra bisericiĭ, acésta și capul eĭ eraŭ proscrișĭ. Eschișĭ fiind de la favorul, ce-l oferesce scutul statuluĭ, Papa a audit câte va vécurĭ nefncetat strigarea, ce se îndrepta împotriva luĭ: „Ĭea-l! Restignesce-l!" *În ochiĭ imperatoruluĭ Papa nu trecea de supus, ci de inimic.*

Și s'a cufundat lumea zeilor în putrejunea mormîntuluĭ, și biserica cea persecutată s'a înălțat mândră din mormînt. Pe corona împĕrătéscă a strălucit crucea. Dar corona împodobită cu cruce s'a plecat înaintea următoriuluĭ luĭ Petru celuĭ restignit pe cruce. Maiestatea pămîntéscă, mânată de îndemnul luĭ Dumnezeŭ, a părăsit vechea reședință a imperatorilor și a făcut acolo loc pe sama Papeĭ, ca să domnéscă el de acolo. *Înaintea moștenitorilor luĭ August Papa nu trecea de supus, ci de ĭocținĕtoriŭ al luĭ Dumnezeŭ.*

Tot maĭ sus se înalță sórele creștinismuluĭ pe ceriul vieții statelor și popórĕlor. Cu putere pĕtrundeaŭ razele luĭ în inimile ómenilor; ele vĕrsară căldură dătătóre de viață preste lumea cea politicesce strivită. Sub massa de moloz a imperiuluĭ roman celuĭ ruinat începu, să încolțéscă o semință, și trupul uriaș cel mort învia la o viață nóuă. Și cine a fost acela, care a scos din ruine corona împĕrătéscă, despre care se credea, că e perdută? A fost biserica, a fost Papa. Și acum trec pe dinaintea ochilor nostri figurile acelea eroice, marele Carol, marele Otto, sfîntul Enric și alțiĭ. În mâna lor era domnia Apusuluĭ, în inima lor înbirea și reverința față cu biserica luĭ Christos. Eĭ aŭ fost apĕrătoriĭ adicĕțiĭ, ajutătoriĭ umiliți aĭ sfintei bisericĭ, fiiĭ credincioșĭ aĭ Papeĭ. *Înaintea împĕratuluĭ Papa nu trecea de supus, ci de părinte.*

Așa dar înaintea potentaților lumescĭ Papa póte să trécă de inimic, de ĭocținĕtoriŭ al luĭ Dumnezeŭ orĭ de părinte, dar de supus nicĭ de cum.

Nu a fost numaĭ o vorbă góiă aceea, când potentații cei mai marĭ se numiaŭ pe sine fiiĭ episcopului de Roma, și nu împlinesc numaĭ o formă de urbanitate principiĭ catolicĭ păstrându-și numirea acésta până în ziua de astăzĭ. Un raport voit de Dumnezeŭ se esprimă prin vorba asta. Papa e cu adevĕrat păstoriul și părintele principilor, eĭ și preste eĭ are drepturile unuĭ părinte. Orĭ dóră împĕrații și regiĭ nu se țin de turma luĭ Christos? Orĭ dóră Domnul nu s'a gândit și la eĭ, când a zis luĭ Petru: „Pasce mielușeiĭ meĭ, pasce oile mele?"

Și așa dară nicĭ de cum nu se împotrivesce maiestățiĭ lumescĭ, să se supună ca un fiŭ Papeĭ. S'ar împotrivi însĕ ordiniĭ statorite de Christos, dacă fiul ar voi, să domnéscă preste părintele sĕŭ.

E adevĕrat, că prin cuvintele luĭ Christos Papa a fost pus de păstoriŭ sufletesc al popórĕlor și principilor, i-s'a dat puterea supremă spirituală preste toțĭ membriĭ bisericiĭ luĭ Christos. Însĕ chiar de aceea are Papa, să grijéscă de mântuirea sufletelor și de tóte, cele ce o promovézăorĭ o împedecă. Vătĕmarea gravă a datorinței însĕ și abusul de un oficiŭ important sigur se ține de lucrurile acelea, carĭ primejduesc mântuirea sufletuluĭ. Dar apoĭ ce oficiŭ e maĭ important de cât al principeluĭ, și ce abus e maĭ stricăcios de cât cel de puterea principéscă? Și óre nu are principele pe nimenĭ, care să-l avertiseze, să-l arete nedreptatea și să-l aducă érăla calea cea drépță? Ba are. Eĭ încă se ține de turma luĭ Christos și are să asculte de glasul păstoriuluĭ suprem. Papa are drept la ascultarea luĭ. Ér dreptul acesta e incompatibil cu raportul Papeĭ de supus al principeluĭ.

Dar ce vom zice despre paguba sufletéscă, ce isvoresce pe sama supușilor din domnia rea a unuĭ principe? „Pasce mielușeiĭ meĭ!" s'a zis Papeĭ. Acest păstoriŭ trebue să se ridice în atarĭ casurĭ și să apere turma sa. Papa purcede atuncĭ ca părinte împotriva principeluĭ ca fiŭ. Dar o atare luare de posițiie e incompatibilă cu raportul Papeĭ de supus al principeluĭ.

Cel ce recunósce faptul, — și numaĭ un nebun ar puté, să-l nege, — că esistă o societate de vre o 250 de milióne de ómenĭ, carĭ recunosc pe Papa de la Roma de cap și conducĕtoriŭ aĭ sĕŭ; cel ce recunósce, că societatea acésta chiar în comunitățile politice cele mai importante și mai marĭ are milióne de membri, bine organisați și cârmuiți de ierarchia sa: acela trebue să recunóscă și aceea, că Papa nicĭ o dată nu póte să fie supusul vre unuĭ potentat lumesc.

Catolicul, supusul Papeĭ, e tot de una și pretutindenea un alt fel de cive aĭ statuluĭ ca păgânul orĭ Mohamedanul orĭ protestantul orĭ vre un alt creștin, care recunósce pe Papa de cap aĭ sĕŭ. Căcĭ dacă un guvern ar porunci, ceea ce osîndesce Papa, atuncĭ civele catolic aĭ statuluĭ zice: „Trebue a asculta pe Dumnezeŭ maĭ mult de cât pe ómenĭ." Și dacă acest stat are 10, 20, 30 de milióne de civĭ catolicĭ, atuncĭ guvernul dă la 10, 20. 30 de milióne de civĭ de aĭ statului de împotrivirea acésta, nu rĕsvrătitóre, dar nefndupecată. Dar aprópe tóte împĕrățiile lumiĭ sînt supuse acesteĭ înrîurințe puternice a Papeĭ, una maĭ mult, alta maĭ puțin. Ér în statele europene înrîurința asta pĕtrunde tóte straturile poporațieĭ, de la cel maĭ de

rînd și până la cel mai înalt, de la colibă și până la palatul domnitoriului.

Acest fapt póte că nu va fi spre placul unora, póte că acatolicului ori necredinciosului i-se va păre periculos, dar el cu tóte acestea e un fapt, care nu se póte nega și nici nu se póte face, să nu mai fie, un fapt mare și puternic, care impune ómenilor în chip imperios, să-l ía în socotință. Și acest fapt admite numai o singură consecință și anume, că acest cârmuitoriu a 250 de milióne de civi ai statelor celor mai diferite trebue să fie liber, trebue să fie neatîrnătoriu de la ori ce furfurință politică, saŭ cu alte cuvinte interesul neatîrnării politice și al păcii fie căruĭ stat silesce pe ori care bărbat de stat, chiar și pe cel acatolic, să mărturiséscă, că *Papa de la Roma e un suveran născut.* Care dintre potentații lumesci ar puté să zică: Susținerea suveranității mele o pretinde interesul lumiĭ întregi, și chiar și inimicii mei trebue să recunósca, că eŭ trebue să fiŭ suveran? Nici un împĕrat și nici un rege nu va puté, să o zică acésta. Acésta póte să o zică singur numai Papa de la Roma.

Papa e un suveran, și de aceea libertatea luĭ e suverană. În privința acésta Papa stă pe o tréptă cu ceĭ alalți principi ai pământului. Dar cine ar puté să susțină, că e cuviincios ori macar și numai compatibil pentru libertatea unuĭ principe suveran, ca el tot de una să atîrne de la ospitalitate străină și nici o dată să nu-și pótă pune piciorul pe pământul sĕŭ propriŭ?

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Străinul venia tot mai aprópe, — în sfîrșit se opri. Acum părea că și el se trezesce. El vĕdu cămila îngenunchiată, cortul și omul, care adâncit în rugăciune sta din aintea cortuluĭ. El încă își puse mânile cruce pe pept și rosti în taină o rugăciune. După câte va clipeli se pogorî de pe cămilă pe năsip și păși spre Egiptean, și acesta păși întru întimpinarea luĭ. O clipă priviră unul la altul, apoĭ se îmbrățișară, adecă fie care puse brațul drept pe umĕrul celuĭ alalt și cel stîng în jurul mijlocului celuĭ alalt, pe când cu bărbia atinse peptul celuĭ alalt mai întâiŭ în laturea stîngă, apoĭ în cea dréptă.

„Pace ție, slugă a Dumnezeuluĭ celuĭ adevĕrat!“ zise străinul.

„Și ție, frate al credinței celeĭ adevĕrate! Pace ție, și bine aĭ venit!“ rĕspunse Egipténul ferbinte.

Cel noŭ sosit era o figură înaltă și uscată. Fața îĭ era macră, ochiĭ îĭ zăceaŭ afund în orbite, pĕrul și barba îĭ eraŭ albe ca zăpada; pelea avea colórea dintre chinovar și bronz. El încă era fără de arme. Îmbrăcămintea îĭ era hindostană. În jurul capuluĭ purta un shawl împletit în formă de turban. Ceealaltă îmbrăcăminte a luĭ era ca și a Egipténuluĭ în ce privesce forma și colórea, numai cât aba îĭ era mai scurtă și lăsa, să i-se vadă pantaloniĭ largi, carĭ la glesne eraŭ strînși cu sforĭ. În loc de sandale purta în picióre pantofĭ scurți de pele roșie, carĭ cătră degete eraŭ ascuțiți. Luându-se a fără pantofiĭ tótă ceealaltă îmbrăcăminte din cap până în picióre era de in alb. Înfățișarea omuluĭ era mărétă, impunétóre, severă. Wiswamitra, cel mai mare eroŭ al Iliadeĭ rĕsăritului, își găsise într'însul un representant desevârșit. El ar fi putut să se numéscă o viață imbibată cu înțelepciunea luĭ Brahma, un cult dumnezeesc prefăcut în carne și óse. Numai ochiĭ luĭ maĭ dovediaŭ, că și el e om: când își ridică fața de pe peptul Egipténuluĭ, eĭ luciaŭ scăldați în lacrimi.

„Singur numaĭ Dumnezeŭ e mare!“ zise desfăcêndu-se din îmbrățișare.

„Și binecuvîntați, ceĭ ce-ĭ servesc luĭ!“ rĕspunse Egipténul mirându-se, că cel alalt repetesce chiar cuvintele luĭ. Apoĭ adause:

„Dar să așteptăm, să așteptăm, că étă colo vine cel alalt!“

Căutând într'acolo vĕdură deja limpede a treia cămilă apropiându-se. Ea era asemenea de colóre albă ca și cele alalte dóuĕ. Eĭ așteptară stând alăturea, până ce cel sosit se pogorî și veni la eĭ.

„Pace ție, frate!“ zise îmbrățișând pe cel din India.

„Fie voea luĭ Dumnezeŭ!“ fu rĕspunsul.

Cel sosit mai pe urmă se deosebi tare de prietinii sĕĭ. Constituția îĭ era mai elegantă, colórea mai albă; pĕr bogat și blond îĭ încununa capul mic, dar frumos; ochiĭ de colóre vînĕtă închisă tradaŭ un temperament călduros și blând și un naturel deschis și bun. Capul îĭ era descoperit. Nici el nu era întrarmat. Sub crețele manteleĭ tiriene, carea o purta cu grație inconscie, se vedea o tunică cu mâneci scurte, la grumazĭ decoltată tare, carea era legată de trup cu o cingătóre și ajungea aprópe până la genunchi. Grumazii, brațele și picióre le îĭ eraŭ gólc. Picióre le-le scutiaŭ sandale. Cinci zeci de anĭ și póte și mai mulți aŭ trecut preste el și la părere n'aŭ lăsat în urma sa alt efect a fără de acela, că aŭ împărtășit ținuteĭ luĭ seriositate și dignitate, cuvintelor luĭ cumpĕnire adâncă și cuprins bogat. De însușirile trupuluĭ și de limpedimea spirituluĭ luĭ aniĭ aceia nu s'aŭ atins. E de prisos a spune cunoscĕtoriuluĭ, din ce viță se trăgea acest bărbat. De cum va nu a purces el însu-și din dumbrăvile Ateneĭ, cel puțin părinții luĭ aŭ fost de acolo.

După ce îmbrățișă și pe Egipténul, zise acesta cu glas trĕmurător:

„Pe mine m'a condus maĭ întâiŭ Spiritul aicĭ; din acésta vĕd, că eŭ sînt ales, să servesc fraților meĭ. Cortul este ridicat, pânea aștéptă, să fie frântă. Veniți, să-mĭ împlinesc diregĕtoria.“

Luându-ĭ de mânĭ pe amîndoĭ îĭ conduse în cort, îĭ desculță, le spĕlă picióre le, turnă apă pe mânile lor și le șterse cu ștergare de in. Apoĭ după ce își spĕlă și mânile sale, zise:

„Ĕr acum să ne îngrijim de noĭ inși-ne, fraților, pe cum cere slujba nóstră, și să mâncăm, ca să ne întărim puterile pentru cele ce ne maĭ aștéptă astăzi. Până ce vom mânca, vom aŭdi fie care, cine sînt soțiĭ luĭ, de unde vin, și care le este numele.“

El îĭ duse la masa tinsă pe covor și-ĭ aședă așa, cât ceĭ treĭ își priviaŭ unul altuia în față. De o dată toți treĭ își plecară capetele, își încrucișară mânile pe pept și rostiră împreună cu glas tare următórea rugăciune simplă de masă:

„Dumnezeule și părinte al nostru! Ceea ce avem aci, este de la tine! Primesce cu milă mulțămita nóstră și binecuvîntă-ne, ca să nu încetăm a lucra după voea Ta!“

La cuvintele acestea priviră surprinși unul la altul. Fie care se rugase într'o limbă, carea ceĭ alalți încă nicĭ o dată nu o auḑiseră, și totuși aŭ înțeles deplin, ce aŭ zis ceĭ alalți. Fior sfînt străbătu prin sufletele lor, căci de pe minunea acésta simțiră, că Dumnezeŭ este aprópe de eĭ.

III.

Caspar Elinul.

Întîlnirea acésta, ca să vorbim după calcularea de pe atuncia a timpuluĭ, s'a întîmplat în anul Romeĭ 747 în luna Decembre, pe când în ținutul spre rĕsărit de la Marea mediterană domnia timp de ĭernă. Călătoria prin deșert în acest anutimp face călătoruluĭ poftă de mâncare. Societatea, carea ședea sub cortul cel mic, în acéstă privință nu făcea escepțiune: toți treĭ eraŭ flămînḑi și mâncaŭ bine. După ce mai gustară și din vin, începură a istorisi.

„Pentru călătoriul pe pământ străin,“ începu Egipténul, „nu este nimic mai plăcut de cât a se auḑi numindu-se pe nume de cătră un amic. După ce vom avé, să călătorim multe zile împreună, ar fi vremea, ca noĭ să ne cunóscem împrumutat. Dacă așa vi-se pare, că va fi bine, să vorbéscă decĭ mai întâiŭ cel ce a sosit mai pe urmă.“

Și Elinul începu încet, pe cum face omul, cel ce s'a obicinuit a se stăpâni:

„Ceea ce am, să spun, fraților meĭ, așa e de estraordinar, cât abia sciŭ, cum să încep orĭ cum să mĕ esprim după cuviință. Eŭ singur nu mĕ înțeleg pe mine însu-mĭ. De ceea ce sînt încredințat, e numai, că împlinesc voința unuĭ stăpân și măiestru, și că a servi luĭ e pentru mine un isvor de extasă neîncetată. Dacă-mĭ aduce aminte de problema, spre a căreĭ îndeplinire sînt trimis, mĕ cuprinde o bucurie așa de nespusă, cât sînt încredințat, că aceea e voința luĭ Dumnezeŭ!“

Cuprins de entusiasm tăcu nobilul bărbat pe un moment. Soțiĭ luĭ plini de stimă față de acest sentiment evlavios, își plecară privirile la pământ.

„Departe de aicĭ spre apus,“ începu Elinul din noŭ, „este o țară, carea nicĭ o dată nu se va da uĭtării, dacă ar fi chiar și numai, pentru că lumea îĭ este dcobligată fórte și anume pentru lucrurĭ, carĭ împărtășesc omenimii cea mai sublimă bucurie. Nu voiŭ grăi despre arți, nicĭ despre filosofie, oratorie, poesie și strategie. O fraților meĭ! a țĕriĭ aceleia este gloria vecinică de a grăi limba aceea, în care va vesti lumiĭ întregi Acela, spre a căruĭ cântare și vestire am pornit noĭ. Vorbesc despre Grecia. Eŭ sînt Caspar, fiul Atenéuluĭ Cleant.

„Poporul meŭ era dedicat cu totul studiuluĭ sciințelor, și pornirea asta am moștenit-o și eŭ. Dintre ceĭ doĭ filosofĭ maĭ marĭ aĭ nostri unul ne învață, că fie care om are suflet nemuritor, ĕr cel alalt, că este numaĭ un singur Dumnezeŭ nemărginit de drept. Acestea dóuĕ învĕțăturĭ mi-le-am ales eŭ din mulțimea cea mare ca singure vrednice de a fi resolvite. Căci eŭ mĭ-am câștigat părerea, că este între Dumnezeŭ și între suflet un raport, care până aci încă nu s'a cunoscut. Asupra acesteĭ teme spiritul póte să judece și să conchidă până la un anumit punct, până la un zid, preste care nu póte să trécă. Dacă aĭ ajuns până acolo, nu-ți

rĕmâne alta, de cât să te oprescĭ şi să strigĭ după ajutor. Aşa am făcut şi eŭ. Dar nicĭ un glas nu a pĕtruns până la mine preste zid. Desnădĕjduit am alergat din cetăţĭ şi din şcolĭ.“

La cuvintele acestea faţa cea uscată a Hinduluĭ se lumină de un suris serios de aprobare.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut în editura *societăţiĭ Franklin* din Budapesta:

Dicţionar român-magiar pentru şcólă şi privaţi de *Ion Gethie* prof. gimn. Premiat prin ministeriul r. ung. de culte şi instrucţiunea publică din fundaţiunea Fékesházy. Budapesta 1896. Pag. 501. Preţul 3 fl.

O întreprindere folositóre. Vorbim de **Biblioteca pentru toţi** editată de librăria *Carol Müller* şi pusă sub direcţia diuĭ Dumitru Stăncescu.

Acéstă bibliotecă are darul neprecuţit de a pune în mâna cetitorilor lucrărĭ, carĭ îĭ învaţă, carĭ caută a le desevârşi începutul de cultură şi a-i ridica moralminte, a le înălţa inima şi a le-o entusiasma pentru ce e mare şi frumos, şi de aceea o recomandăm cu tot din adinsul cetitorilor nostri. În cele 50 de numere apărute până acum ea a publicat opere de scriitorii românĭ şi străinĭ cei mai însemnaţi.

Şi acéstă bibliotecă, — care póte fi lăsată fără grije pe masă în familie, ale cărei cărticele frumos imprimate şi multe din ele frumos ilustrate aŭ 112 paginĭ şi chiar mai multe, — nu costă de cât *16 cr. volumul*.

Instituţiunile calvinescĭ

în biserica românéscă din Ardél,

fasele lor în trecut şi valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare şi se póte procura cu preţul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaş** (Balázsfalva).

Tot la tipografia seminarială se află de vîndare:

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare şi cu copcĭ fl. 10.

Octoichul cel mic edit. III. Blaş 1892. Preţul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Penteocostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele şi cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Editor şi redactor réspundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

162 szám. (22) 1—1
1896.

Árverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 3220/895 számu végzése által a „Balázsfalvi takarekpéztár részvénytársaság“ javára Dékány Ernő, Olár Nikuláé és Olár Juon ellen 46 frt 10 kr tőke, ennek 1894. évi November hó 16 napjától számitandó 6% kamatai és eddig összesen 33 frt. 88 kr. perköltség követelés erejéig elrendelt kielégitési végrehajtás alkalmával biróilag lefoglalt 366 frt — krra becsült: 2 drb 5 éves kancza, 2 drb fejér ökör. 2 boglyában 5 szekér széna és 4 darab juhból álló ingóságok nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek az 330/896 sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszinén, vagyis Szász-Csanádon alperesek lakásánál leendő eszközlésére 1896-ik évi Május hó 18-ik napjának délelőtt 11 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t. cz. 107 §-a értelmében a legtöbbet igérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ban megállapitott feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Balázsfalván 1896. évi Aprilis hó 16-ik napján.

Thát György
kir. birósági végrehajtó

(14) 4—5

DEPOSITUL

de marfurĭ de postav si lâna de óe

Graz, Murgasse 9 **VINCENZ OBLACK** liferant de curte c. şi r.

recomandă Preaonoratuluĭ Cler şi Preaonoratelor administraţiunĭ ale mănăstirilor **postavurile sale de talar** (negru şi natural alb), **Dreihdrath** (negru şi natural alb), introduse şi esperimentate cu succes fórte bun de dóuĕ zecĭ de anĭ, pe cum şi tóte calităţile de **peruvienne** şi **tosking negru**, materiĭ de **Kammgarn** pentru pantaloni, rocurĭ şi pardisiurĭ, şi **lode deplin inpermeabile de pĕr veritabil de cămilă** pentru havelockurĭ şi mencikoffurĭ în negru şi sur închis şcl.

Cu preţurile cele mai ieftine. Trimiterea de mustre franco.

ANUNŢ!

Prin acésta aduc la cunoscinţa On. Public din loc şi jur, că am depositul principal concesionat pentru întreg ţinutul al

„Bereriei regale societate pe actii“

din Steinbruch

şi vînd pentru consumenţi calitatea cea mai bună din deposit . . . . . **sticla cu 16 cr.**

Pentru vîndĕtorĭ (ospĕtarĭ):

Bere de Martie (neaccisată) . . . . . **stiola cu 11 cr.**

Bere regală (neaccisată) . . . . . **stiola cu 10 cr.**

Fiind bereria acésta o bererie nóuă, ea nu cruţă nicĭ mijlóce nicĭ material, ca să producă cea mai bună şi mai sănătósă dintre berile, ce se produc azĭ în ţară. De aceea este fórte recomandabil, ca toţi vînzĕtoriĭ de bere să introducă în cercul muşteriilor sĕĭ acéstă bere, care pe lângă calitatea sa cea bună este şi fórte ieftină.

Asigurând On. Public, că tot de una va fi servit prompt şi cu berea cea mai próspĕtă şi curată, îl rog pentru-sprigin binevoitor.

Blaş în Aprilie 1896.

Cu deosebită stimă

Basiliŭ Turcu
depositarul bereriei regale din Steinbruch.

(15) 5—5

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un sir garmond: odată 7 cr., a doua oră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiecare publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redactiunea si Administraţiunea **Unirii**» in Blaş.

Anul VI. Blaş 23 Maiŭ 1896. Numĕrul 21.

Judecătorie administrativă.

Acum se pertractézĕ în dieta ţĕrii proiectul de lege privitor la organisarea judecătoriilor administrative.

E preste mĕsură interesant a urmări desbaterile aceste, pentru că din acele se vede din noŭ, că nu binele cetăţenilor, nu asigurarea stărilor de drept din stat, ci numaĭ interese egoistice de partid călĕuzesc guvernul în pregătirea deosebitelor proiecte de lege.

Proiectul original l-a pregătit încă fostul ministru de interne Hieronymi şi a prevĕdut pentru tóte afacerile acele, ce se ţin acum de competinţa forurilor administrative, adecă a protopretorilor, a vicecomiţilor, a comitetelor administrative şi a congregaţiilor, o judecătorie anume şi a parte, care să judece cu deplină independenţă ca şi judecătoriile cele alalte în tóte afacerile amintite şi anume în dóuĕ foruri, ca astfel şi în treburile aceste să domnéscă **dreptul**, ér nu **volnicia** amploiaţilor administrativi.

Pe cum se vede, proiectul acesta era o pregătire spre centralisare, spre introducerea administraţieĭ de stat, şi oposiţia pretindea acest proiect drept garanţă a administraţieĭ de stat.

Nu e vorbă, că în idee ar fi fórte bune asemenea judecătoriĭ, pentru că în privinţa afacerilor ţinĕtóre de competinţa forurilor administrative domnia intru adevĕr o stare curat asiatică. Ne-ar plăcé, să aflăm un singur om din ţară, care a recurs împotriva vre uneĭ decisiunĭ a pretoruluĭ la vicecomitele orĭ a vicecomiteluĭ la comitetul administrativ orĭ la congregaţie şi a dobîndit ceva.

Era dar neapĕrat de lipsă, ca după esemplul celor alalte state culte ale apusuluĭ să se organiseze şi la noĭ judecătoriĭ administrative.

Înse óre avé-vom mulţămită, dacă proiectul guvernuluĭ se va face lege?

Sigur că nu. Şi de ce?

Deja proiectul luĭ Hieronymi avea cusururĭ destule. Dar proiectul, ce acum stă sub desbatere, e rĕŭ de tot.

Anume pe când proiectul domnuluĭ Hieronymi prevedea o judecătorie administrativă cu dóuĕ instanţe, pe atunci proiectul actual prevede numaĭ o singură instanţă, anume o judecătorie supremă cu sediul în Pesta de un rang cu curia regéscă, la care să se apeleze afacerile decise de actualele foruri administrative, de vicecomite, de comitet administrativ şi de congregaţie.

Vede orĭ cine, că o asemenea instituţiune nu plătesce o zală.

Pentru ca o causă să pótă fi judecată după drept şi dreptate, se pretinde maĭ întâiŭ, ca tótă causa să fie bine limpedită, şi faptul să fie bine şi precis constatat. Cine constată înse faptul după proiectul guvernuluĭ? Tot acela, în contra decisuluĭ căruia te plângĭ. Întreasemenea împrejurărĭ póte fi óre vorbă despre o informare obiectivă a judecătorilor supremĭ şi prin urmare despre o judecată drĕptă şi obiectivă?

Dar maĭ e şi alta. Fiind numaĭ o singură judecătorie supremă, e limpede, că numĕrul casurilor, în carĭ se dă loc de recurs la judecătoria supremă administrativă, va trebui să fie fórte restrîns, căcĭ alt cum atâtea cause s'ar revĕrsa asupra eĭ, în cât nu le-ar isprăvi în veciĭ vecilor. Prin urmare cele maĭ numĕróse vătĕmărĭ de drept şi de aicĭ încolo vor fi decise tot de actualiĭ factorĭ administrativĭ, de protopretor, vicecomite şi comitet administrativ, şi ast fel va continua fericita stare asiatică de până acum.

Aşa dară judecătoria supremă administrativă va judeca numaĭ în fórte puţine casurĭ şi atunci încă fără base obiective.

E drept, că la judecătoria supremă pertractările se vor ţiné verbal, şi astfel partida va puté personal să-şi presinte plângerile, înse ce folos, că spre acest scop trebue să mergĭ în persónă cu martoriĭ la Budapesta. Cine va avé voe şi putinţă de-a purta cheltuelile?

Étă cum şi cu ce vor, să fericéscă ţara guvernanţiĭ nostri.

Va întreba cineva, că de ce s'a şi presentat aşa dară proiectul acesta?

Rĕspundem:

1. Guvernul are lipsă de nisce posturĭ grase, ca să maĭ fericéscă pe câţi va fideli mameluci, carĭ amenință cu defecţionare la cas, dacă nu capĕtă os de ros.

Feuilleton.

Fala.

După cardinalul Manning.

Fala e dorirea disordinată de propria perfecţiune. O drĕptă dorire de perfecţiune póte să esiste dimpreună cu umilinţa, ba chiar să se ţină de acésta; pentru că omul umilit nu e consciŭ de precelinţele sale şi are decĭ dor de perfecţiunea, a căreĭ lipsă o simţesce în sine. Dacă înse dorirea nóstră de perfecţiune e disordinată, ea atunci se împotrivesce umilinţeĭ şi minţiĭ, când apoĭ întors avem înaintea ochilor un scop rĕŭ urmând de aicĭ, că ceea ce este în sine bun, devine rĕŭ. În casul acesta noĭ nu pentru sine însă-şĭ poftim perfecţiunea, ci pentru noĭ înşi-ne, adecă pentru onorul orĭ avantajul orĭ distincţiunea orĭ renumele, pe carĭ ni-le póte aduce perfecţiunea.

Noĭ avem în vedere acea perfecţiune, când óre cineva se distinge în óre ce în gradul cel maĭ înalt. Acésta se póte întîmpla în multe chipurĭ.

Maĭ întâiŭ ne întîmpină perfecţiunea religiósă. Poftirea disordinată a eĭ se numesce fală spirituală. Dar acésta ne-ar duce în sfera teologieĭ şi ar suleva cestiĭ de acelea, ce ar puté, să ne depărteze prea tare de tema nóstră. Noĭ preste acest fel de fală putem trece repede producênd simplaminte pe un Fariseŭ ca martor în contra sa însu-şi. Dacă ómenii vor, să subsape bunul nume al unuĭ vecin, sciut este, că eĭ de regulă îl poreclesc Fariseŭ, ceea ce va să zică, că el e un fățarnic, înşelător, un mormînt spoit. Înse pe lângă Fariseiĭ ceĭ rĕĭ erau şi de ceĭ bunĭ. Erau între eĭ şi de aceia, carĭ duceau o vinţă rigorósă şi observau cu esactitate tóte legile. Pe cât scim, unii dintre eĭ aŭ fost de omenie şi drepţi, dar ceĭ maĭ mulţi firesce erau cuprinşi de fală spirituală şi încunjurau pe ceĭ alalţi ómenĭ ca pe nisce leproşi. Şi acésta a dat numeluĭ lor însemnarea cea rea. A fără de aceea nu trebue uĭtat; că nu toţi erau într'o formă de rĕĭ, şi că unii se aflaŭ numaĭ în primul stadiŭ al rĕutăţiĭ. Bóla fariseismuluĭ îşĭ are adecă începutul, decursul şi desvoltarea sa deplină. Întru început acești ómenĭ vor fi fost chiar aşa, pe cum sînt mulţi din noĭ, adecă erau încărcaţi de greşelile zilnice ale admirăriĭ sale proprii şi egoismuluĭ; a fără de aceea îşĭ găsiaŭ deosebită bucurie în aceea, ca să judece cu grije şi cu severitate pe alţiĭ, şi astfel pe încetul îşĭ însuşiră arta de a critica pe alţiĭ şi greşelele lor, ér de altă parte erau orbĭ pentru greşelele propriĭ. Aşa e şi fariseismul din legea nóuă; căcĭ şi acum se află atarĭ Fariseĭ în tocmaĭ ca şi maĭ înainte. Dar să lăsăm acest fel maĭ înalt al trufieĭ şi să ne pogorîm ĕră pe pămînt.

Se zice, că superbia are şepte feţi: o familie urîtă şi vecinĭ rĕĭ. Numele lor sînt: fala, lăudăroşia, iubirea de onorurĭ, aroganţa, fățăria, înşĕrĕtnicia şi despreţuirea altora. Tóte odraslele acestea aŭ o rădăcină comună şi formézĕ gradul cel dintâiŭ al arboreluĭ genealogic. În trécăt fie zis, că fala şi vanitatea nu sînt acela-şĭ lucru. Vanitatea póte să aibă complăcere de sine pentru un nimic, căcĭ vanitatea e golătate; fala din contră nu e deşértă saŭ gólă, iubirea eĭ de sine stă în plăcerea de a-şi contempla precelinţele proprii. Tóte cele alalte pĕcate se înmulţesc prin acţiunĭ rele: fala se nutresce prin acţiunĭ bune. Fălosul fapta bună, ce o face, o privesce cu o plăcere de sine scrupulósă, şi aşa printr'însa devine pĕcat, ceea ce ar puté fi alt cum vrednic de laudă.

Mulţi ómenĭ se fălesc cu lucrurĭ de acelea, carĭ pentru eĭ nu formézĕ nicĭ un

2. Guvernul vre, să dobîndéscă dóuĕ voturĭ în casa magnaţilor, avênd să fie numiţĭ magnaţi presidentul şi vicepresidentul judecătorieĭ supreme administrative.

3. Guvernul vre, să îmbete lumea cu apă rece, făcêndu-se cu proiectul acesta, ca şi cum ar avé de cuget a asigura stărĭ de drept, în acela-şĭ timp înse îĭ lasă pe cetăţenĭ în ghiarĕle amploiaţilor sĕĭ administrativĭ.

4. Guvernul în fine vre, să-şĭ asigure esistinţa sa şi a partideĭ sale.

Şi ţara?

Ţara are să plătéscă contul.

Étă morala judecătorieĭ administrative.

---

† Carol Ludovic.

Casa domnitóre éră e în doliŭ, şi cu augusta familie Habsburgică întrégă monarchia deplânge mórtea Alteţeĭ Sale imperiale şi regale Carol Ludovic întîmplată Lunĭ diminéţă în Viena.

Defunctul archiduce a fost al 3-lea fiŭ al archiducelui Francisc Carol şi s'a născut la 30 Iuliŭ 1833 în Schönbrunn lângă Viena. Încă de mic a dat probe de talent pentru sciinţă şi de atragere pentru artă, pe carĭ le-a cultivat şi spriginit în tot decursul vieţiĭ sale. În 1853 archiducele Carol Ludovic a fost făcut praxă în ale administraţieĭ în Galiţia; din 1855—58 fiind dispus ca locţiitor în Tirol şi Voralberg a lucrat pentru prosperarea acestor provinţe, a căror locuitorĭ l-aŭ respectat şi iubit din tótă inima. Ca bărbat cu cap şi cu esperinţă a influinţat în conducerea afacerilor publice. De şi s'a ocupat cu afacerile publice civile, totuşĭ a pus pond deosebit şi pe arta militară şi cu deosebire a escelat în răsboiul din 1859.

Ce privesce viaţa casnică a regretatului archiduce, el s'a căsătorit întâia óră în 1856 cu Margareta fiica regeluĭ de Saxonia, care în 1858 a repausat fără a avé prunci. În 1862 s'a căsătorit a dóua óră cu Maria Anunciata fiica luĭ Ferdinand II regele ambelor Sicilii. Din căsătoria acésta s'aŭ născut archiducĭi Francisc Ferdinand, Otto, Ferdinand Carol şi archiducesa Margareta Sofia. În 1871 şĭ-a perdut şi a dóua soţie, éră în 1873 s'a căsătorit de noŭ cu Maria Teresia principesă de Braganza, care ĭ-a născut pe archiducesele Maria Anunciata şi Elisabeta.

Defunctul a fost şi protectorul mai multor societăţĭ de binefacere, un creştin bun şi piŭ. Pruncilor sĕĭ încă le-a dat o educaţie religiósă.

După mórtea archiduceluĭ Rudolf (1889) archiducele Carol Ludovic ca frate al monarchuluĭ a fost şi moştenitoriul presumptiv al tronuluĭ. Dreptul acesta a trecut acum la archiducele Francisc Ferdinand de Este, fiul întâiŭ născut al defunctuluĭ archiduce.

Enciclica Papeĭ Leo XIII cătră episcopatul catolic din Ungaria. — Din incidentul serbărilor milenare din Ungaria Sfinţia Sa Leo XIII a adresat episcopatuluĭ catolic din Ungaria o enciclică, în care mai întâiŭ arată, că Magiariĭ cu tot dreptul aŭ să sĕrbătoréscă şi să aducă mulţămită luĭ Dumnezeŭ, care în decursul alor o mie de anĭ şi între multe împrejurărĭ nefavorabile ĭ-a împărtăşit cu prisosinţă în darurile şi binefacerile sale. Apoĭ constată, că între tóte reminiscinţele istorice, pe carĭ le serbéză Unguriĭ cu atâta pompă, un loc distins îl ocupă religiunea catolică, de óre ce ea este născétórea prosperării publice şi causa orĭ promovătórea a tot soiul de bunurĭ pentru popórĕ. Strămoşiĭ Magiarilor, zice Papa, nu ar fi rĕmas în ţĕrile acestea, dacă nu ĭ-ar fi mântuit de superstiţiunĭ şi nu ĭ-ar fi îmblânzit religiunea creştină. Amintesce de meritele neperitóre ale primuluĭ rege ungar, care a dedicat corona sa Preacurateĭ Fecióre şi fericituluĭ Apostol Petru, şi căruia pentru propagarea religiuniĭ luĭ Christos Papa Silvestru II ĭ-a dăruit coronă şi titulul de rege.

Sub aceste auspiciĭ a păşit Ungaria pe calea tinerelor popórĕ creştine ale Europeĭ şi s'a cosolidat şi a înflorit. Documentele literare, carĭ se află în archiva apostolică, dovedesc influinţa binefăcétóre asupra desvoltării instituţiunilor publice din Ungaria. Pontificiĭ Romanĭ maĭ târziŭ parte rugaţi, parte din propriul îndemn aŭ venit în ajutoriul Ungurilor trimiţêndu-le banĭ şi ajutóre, câştigându-le aliaţi şi implorându-le sprijinul ceresc, când eraŭ strîmtoraţĭ de cel maĭ înfricoşat inimic al credinţeĭ creştine. Acésta aŭ făcut-o maĭ ales Inocenţiŭ XI, al căruĭ nume este eternisat prin dóuĕ fapte marĭ: prin liberarea Vieneĭ de óstea, carea o asedia, şi prin recucerirea capitaleĭ ungare. Asemenea titlu special la recunoscinţa Magiarilor şĭ-a câştigat şi Gregoriŭ XIII prin înfiinţarea colegiuluĭ ungaric din Roma, la carĕ maĭ târziŭ s'a adaus şi cel germanic.

Meritele bisericiĭ pentru Ungaria se află scrise nu numaĭ în documente, ci şi în inimile cetăţenilor. Martor este despre acésta Ioan Huniade, a căruĭ prudinţă şi bravură nicĭ când nu se va şterge din memoria locuitorilor Ungarieĭ; el a afirmat: „Eŭ mărturisesc, că patria acésta, dacă nu s'ar fi susţinut prin credinţă, nicĭ cum nu s'ar fi putut susţiné."

După ce se maĭ amintesc câte va fapte de ale regilor ungarĭ pentru creştinism şi binefacerile Pontificilor pentru Ungaria, continuă enciclica:

„Dacă considerăm cursul vécurilor, cu adevĕrat este dureros, că sînt ómenĭ şi încă de cei nutriţĭ la sînul bisericiĭ, carĭ religiuna creştină nu o preţuesc după merit nicĭ în modul lor de cugetare, nicĭ în fapte, ci o pun pe o tréptă cu orĭ ce altă religiune, ba o suspiţionézĕ şi o despreţuesc. Nu e de lipsă a spune, ce însamnă a repudia acéstă ereditate prestantă a părinţilor, şi ingratitudine şi nesocotinţă este a nu recunósce binefacerile primite şi a neglege aşteptarea celor din viitor .... Ce privesce maĭ de aprópe poporul vostru, credem, că prin epistolele Nóstre de maĭ înainte Ne-am îngrijit de ajuns de religiunea luĭ anunţându-ĭ şi pericolele şi mijlócele spre împedecarea lor şi propunêndu-vĕ cele ce contribue maĭ vîrtos la libertatea şi demnitatea luĭ. Şi fiind că afacerile civile nu se pot despărţi de cele

---

merit, spre es. cu nascerea sale orĭ cu titlurile de onóre moştenite. Aristotel zice, că urmaşĭ de aĭ unor bărbaţi ca Pericle de regulă ar avé puţin talent, şi descedenţĭ de aĭ unor bărbaţi ca Alcibiade ar fi inclinaţi spre alienare. Dar sigur e, că descendenţiĭ acestor bărbaţi se fălіaŭ cu strămoşiĭ sĕĭ, şi anume tocmaĭ în raport cu neaptitudinile sale, adecă eĭ aŭ fost sigur cu atât maĭ făloşi, cu cât serviţiile lor prestate statuluĭ aŭ fost maĭ puţine, orĭ cu cât capacitatea lor personală era maĭ mică. În acéstă fală este totuşĭ ceva, ce nu este a se certa: ea reţine de la lucrărĭ josnice şi îndémnă spre fapte bune, adese orĭ chiar spre acţiunĭ bune de un grad maĭ înalt. Spartam nactus es, Spartam exorna! Te-aĭ născut Român, fă némuluĭ tĕŭ onóre, pe cât numaĭ poţi! S. Paul a zis, că el este „cetăţean al vestiteĭ cetăţi a Ciliciei". Acéstă consciinţă, că el a fost un bărbat „născut liber", în óre de pericol îĭ împărtăşi curaj şi resoluţie. Asta se zice fală de omenie: ea işĭ are temeiul în însă-şĭ provedinţa divină.

Un alt fel de fală maĭ puţin nobilă este „fala banuluĭ". E deja destul de nerational a ne făli cu ceea ce sîntem, dară cu cât maĭ nerational e a ne făli cu ceea ce poşedem! Întru adevĕr fórte sĕrac de inimă şi de minte trebue să fie omul, care se fălesce cu contul, ce-l are la bancher! Superioritatea luĭ preste vecinіĭ sĕĭ stă numaĭ în aceea, că póte spesa banĭ maĭ mulţĭ. El póte că poşede maĭ puţină cultură spirituală şi are un mod de viaţă maĭ puţin fin de cât păzitorul sĕlbătăciunilor luĭ. În şcólă a fost un stupid, în gimnasiŭ un leneş, în viaţă e un netrebnic. În viaţa privată nu e plăcut, în viaţa publică e un zero. E înse bogat şi stând pe sacii sĕĭ cu banĭ işĭ închipuesce, că e cu un cap maĭ înalt de cât ceĭ alaltĭ ómenĭ. Ferice de el, dacă nu devine egoist nesimţitor faţă de suferitorĭ, şi turĭ la inimă faţă de ceĭ ce strigă după ajutor! Puţinĭ ómenĭ sînt bogaţi şi darnicĭ. Şi maĭ puţinĭ sînt bogaţi şi umiliţi. Bogăţia, ce nu e însoţită de cultură morală, produce un simţ de superbie unic în felul sĕŭ, care e inclinat spre a se isola de alţiĭ; dacă şi nu chiar despreţuesce pe alţiĭ, totuşĭ îĭ consideră de maĭ puţinĭ, de cum este el, şi aşa nu observă propria sa inferioritate intelectuală şi morală.

Maĭ de parte trebue să amintim, ceea ce se numesce „trufia vieţiĭ". Noĭ fórte bine simţim, ce însemnéză aceste cuvinte, le aflăm înse cu greŭ definiţia. O scurtă descriere ne va da póte cea maĭ bună idee despre ea: Tărie a spiritului, săuătate trupéscă, forţă vitală abundantă, fericire temporală, îndestulire cu sine însu-şĭ pentru trecut, complăcere în sine pentru timpul de faţă, încredere în sine pentru venitor, libertate nefrînată şi plăcerea de sine în cugetare şi lucrare, — tóte acestea conlucră la producerea uneĭ atarĭ stărĭ sufletescĭ, ce maĭ pe urmă duce la adorarea de sine; şi acésta e apoteotisarea faleĭ. E fala pe tronul sĕŭ. Felul acesta de fală se află câte o dată în ómenĭ de aceia, a căroĭ viaţă morală, pe cat póte vedé lumea, e corectă. Ea e o idololatrie reînviată.

Dar atarĭ esemple nu sînt dese. Căcĭ adorarea proprie a rare orĭ se găsesce fără încăpăţînare, éră acésta e un isvor al desfrînării şi al violenţeĭ. Atuncĭ voinţa e propria sa lege şi propriul sĕŭ legislator; desfrînarea îĭ e legislaţiunea. éră violenţa e esecutarea acesteia. Atarĭ caractere încetă de a maĭ fi curat omenescĭ. Ele devin nenaturale, rĕutăcióse şi maĭ pe urmă diavolescĭ. Dacă fala lor întimpină oposiţie, eĭ se fac certăreţĭ; dacă fala lor păţesce umilire, eĭ se fac rĕutăcioşĭ; dacă li-se descopere o faptă ruşinósă, eĭ devin nerusinaţi. Un asĭ fel de bărbat, care-şĭ bate joc de orĭ ce simţ moral al altora, e o privelişte îngrozitóre. Ea e corupţia a însă-şĭ natura omenéscă, într'însa rĕul devine aşa zicêndu sublim, ba primesce un fel de cult, căcĭ „satana câte o dată trebue să fie onorat pentru tronul luĭ cel de foc".

Dar să ne întórcem éră la viaţa de tóte zilele şi să întrebăm: În ce stă „fala intelectuală", ce maĭ a dese orĭ se află la atarĭ ómenĭ, carĭ alt cum sînt ómenĭ buni? Stă în aceea, că óre cine crede orĭ işĭ închipuesce, că poşede facultăţĭ intelectuale maĭ înalte de cât ceĭ alaltĭ ómenĭ, şi că afla desfătare ocupându-se de acest cuget. A fără de aceea îĭ place a face pe alţiĭ, să o simţéscă acésta, şi e aşa de conscĭŭ de talentele

religióse, Ne-am silit a îngriji şi de acelea, şi a le ajuta, ceea ce se unesce deplin cu oficiul apostolic. . . . . Dacă în direcţiunea acésta nisuinţele comune ale celor buni vor respunde sfaturilor şi îndemnărilor Nóstre mai cu de-adinsul, pentru ce să nu sperăm, că acéstă aniversară seculară să fie un preludiŭ la grăbirea împliniriĭ dorinţelor comune? Orĭ care cetăţan bun trebue să doréscă, să se delăture causele disensiuniĭ, şi biserica să se împărtăşéscă de onórea, ce-i compete, din ce şi pentru stat va străluci în mĕsură mai mare onóre fiind în legătură şi sub conducerea religiuniĭ avitice."

Enciclica încheie cu dorinţa, ca Ungurii să se încrédă în auctoritatea şi bunăvoinţa Sfîntului Scaun, şi pe cum sînt uniţi în iubirea de patrie, aşa uniţi să fie şi în credinţă.

Presa magiară în general recunósce, că în cuvintele Papeĭ se arată o mare iubire şi o îngrijire deosebită faţă cu naţiunea unguréscă. Ziarele liberale pasajul, prin care Papa îşi esprimă dorinţa, ca să domnéscă armonie între biserică şi stat, îl esplică aşa, ca şi cum Papa ar pretinde de la episcopat depărtarea causelor, carĭ aŭ provocat politica bisericéscă, — o esplicare în adevĕr farisséscă —. „Magyar Hirlap" este cătrănit, că Papa din noŭ se amestecă în afacerile interne ale Ungarieĭ, ceea ce nu se póte permite. Amicii revisiuniĭ legilor politice bisericescĭ cetesc în enciclică o îndemnare spre acésta, căci numaĭ dacă legile ţĕriĭ sînt în conformitate cu legile dumnezeescĭ, numaĭ atunci le póte aproba biserica, şi póte domni armonie deplină între puterea spirituală şi între cea temporală.

„Autonomiştiĭ ardeleni." — Despre oprirea conferenţeĭ convocate pe 15 Maiŭ de către dl Dr Raţ „M. Áll." scrie: „Autoritatea sibiană nu a conces conferenţa convocată pe 15 a c. a partidului autonomist ardelean, aşa numit partid naţional român, organisat de Raţ şi consoţiĭ lui; din acéstă causă conferenţa s'a amânat, éră în contra opririĭ s'a făcut recurs. Causa recursului este hotărîrea principială a auctorităţiĭ administrative din Sibiŭ, care ezice, că în Ungaria în sensul legilor nu se pot suferi grupărĭ naţionalistice separate, şi că nu este ĭertat a organisa partid în contra legilor fundamentale. Pe basa acesteia aşa dară naţionalităţile nu pot forma nicĭ un partid. Ordinaţiunea, care opresce conferenţa, este o teorie cu totul nóuă, căcĭ de fapt Saşiĭ aŭ partide separate şi încă dóuĕ; cu unul însu-şi Bánffy a pactat. Sêrbiĭ încă aŭ partid, care s'a înfiinţat încă pe timpul luĭ Tisza Kálmán, şi Tisza l-a şi sprigínit; a ţinut şi adunărĭ un partid român aşa numit moderat. Dar în anul trecut s'a permis chiar în Budapesta o adunare poporală, adecă un congres al naţionalităţilor. Decĭ recursul e la loc. Ceea ce afirmă auctoritatea sibiană, că adecă spre schimbarea constituţiuniĭ nu se pot forma partide, acesta e un principiŭ, care, dacă ar deveni general, ar fi imposibilă orĭ ce organisare de partid opoziţional şi libertate constituţională. Vor face bine mai ales opoziţionaliĭ, dacă şi numaĭ din zel patriotic nu vor lăsa necontrolată politica de nationalităţi a guvernuluĭ."

Foile din Budapesta mai spun, că în 15 Maiŭ aŭ mers în Sibiŭ vre o 2000 de Români stăruind pe lângă dl Dr Raţ, să se ţină conferenţa. Acesta a declarat, că până ce va fi dînsul conducătoriul Românilor, nu va suferi, să se abată de la calea legală. „Tribuna" constată, că s'a făcut recurs, dară cele alalte scirĭ ale foilor die Budapesta sînt scorniturĭ.

---

ale mai înalte, cât nutresce cea mai firmă încredere, că va învinge pe toţi ceĭ alalţi ómenĭ. În realitate cele mai înalte facultăţi spirituale ale omuluĭ sînt de-a rîndul inconscie. A despreţui pe alţiĭ nu e decĭ semn de mărime intelectuală. Un spirit mare presupune, că alţiĭ sînt mai mult orĭ mai puţin asemenea luĭ. Prin aroganţă intelectuală, lăudăroşie şi maniere domnescĭ omul nu dovedesce decĭ, că ar avé facultăţi marĭ. Un anumit doctor de felul acesta căpĕtă numele de „bărbatul cu códă de păun". Atarĭ ómenĭ de reguliă se îngânfă ca păunul. Spiritele marĭ aŭ răbdare faţă cu priceperea mai târzie şi cu greşelile altora. Eĭ sînt reservaţi. Fala intelectuală din contră se obtrude tuturora în chip neplăcut. Unde locuesce ea, în casa aceea altă părere nu are loc. Romanii numesc pe un bărbat de tagma acésta decretalist. Judecăţile luĭ sînt absolute şi definitive; cei ce cugetă alt cum, acela i-se pare, că sufere de ignoranţă orĭ de incompetenţă orĭ de amîndóuĕ. Dar să închiăm.

Deosebirea între vanitate şi între fală e aşa dară clară. Vanitatea causéză une oria pagube, fala însĕ produce devastărĭ. Vanitatea póte că face prostiĭ, fala însĕ comite pĕcate. De vanitoşiĭ putem rîde liniştiţi, de filoşiĭ tot de una trebue să ne temem: dacă li-se vatĕmă fala, ea e înfricoşată în furia sa. Îngerĭ cad prin fală: şi printr'însa nicĭ un om nu se póte înălţa.

Sepora.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Sinodul episcopatuluĭ sêrbesc s'a deschis în 17 a c. fiind de faţă ca comisariŭ regesc br. Fedor Nicolicĭ. De episcop în Verşeţ aŭ ales la poruncă pe archimandritul Zmeianovicĭ, protejatul cabinetuluĭ unguresc.

Urmările legiĭ despre libĕrul esercitiŭ religionar şi respective cele ale dispuseţiunilor eĭ cu privire la neconfesionalitate le-aŭ prezis contrariĭ reformelor politice-bisericescĭ. Ceea ce s'a prezis, aceea s'a realisat mai curênd, de cum ar fi putut cineva crede, căcĭ foile magiare zilnic aduc scirĭ despre repăşiriĭ din confesiunile religióse recepte şi recunoscute de legile ţĕriĭ, fără ca ceĭ repăşiţi să între în vre o confesiune. Neconfesionalismul, care este identic cu ireligiositatea, cuceresce teren mai ales în Alfôldul unguresc acolo, unde e mai compactă poporaţiunea magiară. Liberaliĭ magiarĭ în companie cu amiciĭ sĕĭ Israiliţi aŭ lucrat pentru aducerea reformelor bisericescĭ, urmările funeste însĕ nu le sufer şi Israiliţiĭ, ceĭ ce ţin la legea lor.

România.

Cetim în „Gazeta" din 9 Maiŭ v.: „S'a întîmplat zilele acestea un fapt, care ne-a umplut de uĭmire. Convocat pentru sesiunea de primăvară prin decret regal, Sf. Sinod n'a fost în numĕr la prima şedinţă în ziua de 1 Maiŭ, pentru ca să asculte mesajul regal de deschidere. Abia 6 din membriĭ sĕĭ s'aŭ presentat la acea şedinţă, care n'a putut dintr'acéstă causă să fie ţinută. A dóua şedinţă, care era să albă loc Luni 6 Maiŭ, a fost şi maĭ slab încă cercetată. 4 numaĭ din membriĭ Sinoduluĭ s'aŭ presentat, ca să ĭea parte la lucrărĭ."

Turcia.

Din Constantinopol se anunţă ziaruluĭ vienez „Pol. Corr.", că patriarchul Sirilor catolicĭ, care îşĭ are reşedinţa în Constantinopol, a subşternut mareluĭ vezir o scriptă, în care dă espresiune loaialităţiĭ şi supuneriĭ Sirilor catolicĭ faţă cu sultanul, tot o dată însĕ ridică cele mai grave acuse asupra Armenilor gregorianĭ (schismaticĭ). Aceştia aŭ cercat cu tóte mijlócele violente, ce se pot escugeta, ca să nimicéscă pe Siriĭ catolicĭ şi să se facă stăpânĭ pe bisericile şi averile acestora. Aşa pe timpul turburărilor din anul trecut Armeniĭ aŭ ucis în Orfa şi Bitlis o mulţime de Sirĭ catolicĭ, pe cum apare din raporturile oficióse trimise patriarchuluĭ de către organele bisericescĭ, pe cum şi din raporturile notabililor Sirĭ. Patriarchul cere scutul sultanuluĭ pentru Siriĭ catolicĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Afacerea flamureĭ ungurescĭ arse în Belgrad éră a ajuns în dietă, adusă fiind tot de către Kossuth şi Ugron. Cest din urmă zice, că de la răspunsul dat de Bánffy în cestia acésta s'a dovedit, că arderea a fost premeditată şi s'a făcut cu scirea guvernuluĭ sêrbesc. Prefectul de poliţie în loc de a fi pedepsit a fost promovat. De atunci în cóce ministrul sêrbesc Novacovicĭ prin o notă îndreptată către representanţiĭ din străinătate aĭ Sêrbieĭ afirmă, că guvernul sêrbesc a luat mĕsurile spre a suprima în popor ura faţă de Ungaria, dară regretă, că nu ĭ-a succes. Faptul regretabil l-a provocat însu-şi guvernul magiar, care condus de grandomanie a luat în programul milenar şi purtarea insigniilor sêrbescĭ. La acestea s'a mai adaus tractarea Sêrbilor din Ungaria.

Kossuth spre a proba, că guvernul sêrbesc a dovedit ignoranţă, când a protestat în contra purtăriĭ flamureĭ sêrbescĭ la mileniŭ, se provócă la o împrejurare analogă zicênd, că regele Ungarieĭ şi acum pórta titulul de regele Ierusalimuluĭ. (Cu tot dreptul! strigă Ugron Ákos.) Apoĭ îşĭ desvóltă interpelarea ca şi Ugron Gábor.

Ministrul Bánffy rĕspunde declarând, că el nu are cunoscinţă oficiósă despre cele ce le afirmă interpelanţiĭ după ziare, decĭ nu a luat nicĭ o mĕsură spre a cere altă satisfacţie de la Sêrbia.

Luni s'aŭ ales membriĭ delegaţiuniĭ ungare, apoĭ s'a început desbaterea asupra proiectuluĭ de lege despre judicatura administrativă fiind referent Pulszki Ágost.

Marţi atât camera deputaţilor, cât şi casa magnaţilor aŭ esprimat domnitoriuluĭ condolenţă din incidentul morţiĭ archiduceluĭ Carol Ludovic, éră şedinţe nu aŭ ţinut.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Austria.

Lupta statornică a social-creştinilor a dus în Viena la învingere strălucită. Noŭ alesul primar a obţinut întărirea împĕratuluĭ. Întroducerea nouluĭ primar s'a întîmplat în 20 a c. cu solemnitatea îndatinată. Locţinĕtorul Austrieĭ de jos contele Kielmannsegg recomandă primaruluĭ Strobach, ca să lucre spre binele tuturor cetăţenilor fără deosebire de partid orĭ religiune, de care se ţin, şi să-şĭ dea silinţa de a aplana certele dintre partide. După depunerea jurămîntuluĭ Strobach şi-a ţinut vorbirea de program accentuând, că restatorirea autonomieĭ Vieneĭ după o întrerupere îndelungată este a se mulţămi în rîndul prim patriotismuluĭ aceluĭ bărbat (Dr Lueger), care în contra voinţeĭ poporuluĭ a subordinat persóna sa binelui comun. Ca normativ în lucrarea sa îĭ va servi voinţa poporuluĭ; va lupta, pentru ca Viena capitala imperiuluĭ să înflorĕscă şi să-şĭ menţină caractĕrul german şi creştin; va fi obiectiv, drept şi conscienţios în tóte direcţiunile; buna înţelegere între partide o doresce, căcĭ tristul esemplu al domnirii unilaterale de partid îĭ stă încă înaintea ochilor. Viena are o misiune mărĕţă de împlinit, şi statul trebue să-ĭ dea mână de ajutoriŭ.

Germania.

Parlamentul german se ocupă de pertractarea legiĭ despre aceea, ca la fie care regiment să se mai adaugă încă câte un batalion. Ministrul de răsboiŭ Bronsard afirmă, că armata numaĭ prin înmulţirea contingentuluĭ de pace se póte consolida. Adaugerea batalionuluĭ al 4-lea la fie care regiment nu s'a adus înainte în 1893, de óre ce atuncĭ se tracta numaĭ despre reducerea serviţiuluĭ activ la doĭ anĭ.

Cancelarul declară, că legea despre procedura penală militară, atât de mult urgitată, la tómnă va fi presentată camereĭ.

Trăim în timp de pace, şi cu tóte acestea guvernele atenţiunea cea mai mare o daŭ consolidăriĭ armatelor. Scumpă pace!

Franţa.

Ministrul de finanţe Cochery a declarat în cameră, că în curênd va presenta un proiect de lege, după care darea se va clasifica ast fel, cât pentru venitul din lucru să se plătéscă mai puţin, ĕră pentru cel după capital mai mult.

Ministrul de răsboiŭ aduce la cunoscinţa parlamentuluĭ, că în espediţia din Madagascar aŭ căduţ în luptă 35 ofiţerĭ şi 5592 soldaţi. dintre carĭ 4189 aŭ fost europenĭ. În preţul acestor jertfe Franţa a ajuns în posesiunea uneĭ insule, care după teritor este mai mare de cât Germania.

În partidul royalist aŭ întrat neînţelegerĭ. Ducele de Orleans a voit, să fie propus candidat de deputat în Cholet, dară comitetul clubuluĭ s'a opus la acésta.

Turcia.

Pe Creta e mare agitaţiunea, mai ales fiind că guvernul turcesc tot amână convocarea adunăriĭ provinţiale. Din Atena se anunţă, că guvernul Grecieĭ urmăresce cu mare atenţiune mersul afacerilor de pe Creta. Ministrul plenipotenţiar grecesc din Constantinopol în zilele trecute a fost primit de către sultanul în audienţă şi ĭ-a descoperit dorinţele Cretenilor, carĭ sînt tot o dată şi ale guvernuluĭ din Atena. Sultanul, pe cum se zice, ar fi promis, că va împlini dorinţele Grecilor. De aicĭ încă se vede, că guvernul grecesc nutresce turburările de pe Creta. Acésta o face Grecia mai ales fiind spriginită de Anglia.

Ziaruluĭ „Voss. Ztg." i-se scrie din Constantinopol, că acolo domnesce o nemulţămire pronunţată faţă cu Austro-Ungaria. Motivele sînt, că contele Goluchowski şi-a esprimat neplăcerea faţă de onorurile esagerate, ce s'aŭ făcut prinţuluĭ Ferdinand al Bulgarieĭ în Constantinopol; mai de parte a nemulţămit pe Turcĭ faîma, că monarchul Austro-Ungarieĭ s'ar fi esprimat nefavorabil despre atitudinea sultanuluĭ fată cu esposiţia milenară din Budapesta, de óre ce de şi a fost rugat de br. Calice în numele împĕratuluĭ, ca să trimită obiecte interesante la esposiţie, totuşĭ a trimis numaĭ câte va tunurĭ şi săbiĭ vechĭ.

Sêrbia.

Se anunţă din Belgrad, că representantul din Belgrad al monarchieĭ nóstre a declarat oficios ministruluĭ preşedinte sêrbesc Novacovicĭ, că ministeriul afacerilor esterne din Viena consideră de terminat incidentul penibil provocat prin arderea flamureĭ ungurescĭ.

Ministrul preşedinte Novacovicĭ a trimis representanţilor sêrbescĭ din străinătate traducerea franceză a discursuluĭ ţinut de Kossuth în parlamentul ungar îndrumându-l, să atragă atenţiunea guvernelor străine asupra pasajelor ofensătóre din acel discurs ca dovadă, că pe când în Sêrbia plebea şi tinerimea necóptă, care a insultat flamura magiară, a fost pedepsită, pe atuncĭ în parlamentul magiar un conducĕtor de partid, care e de cultură europénă, insultă cu totul nepedepsit insignile sêrbescĭ.

Afacerea acésta trasă ca de pĕr de către sateliţiĭ luĭ Bánffy din noŭ va da de lucru oficiuluĭ de esterne austro-ungar.

Ĭubileul de 100 anĭ aĭ bisericiĭ gr. cat. române din Olosîgul Orădiĭ.

Zile pline de binecuvîntare, zile neuĭtate ne vor remâné zilele din 5 până în 12 Maiŭ st. n. a. c. tuturor, carĭ am fost de faţă la serbările ĭubilare ale bisericiĭ gr. cat. române de Olosîgul Orădiĭ.

Căcĭ dar şi mângăiere, — bucurie sufletéscă ne-a fost partea, carea nu voim, să o dăm uĭtăriĭ, nu, să o perdem.

Ba să o spunem şi altora, ca şi alţiĭ să se bucure cu noĭ; şi de altă parte, ca şi în public să aducem mulţămită acelora, cărora avem, să le mulţămim, că aceste serbărĭ aŭ decurs atât de frumos, atât de înălţătorĭ!...

În anul acesta, la 5 Maiŭ st. n., s'aŭ împlinit 100 de anĭ de la înfiinţarea parochieĭ şi bisericiĭ gr. cat. române din Olosîgul Orădiĭ. Cu lunĭ înainte piiĭ credincioşĭ aĭ numiteĭ parochiĭ se pregătiaŭ a ţinĕ acéstă ziuă aniversară, acest ĭubileŭ secular, într'un mod cât se póte de sĕrbătoresc, *nu* în ce privesce pompa esternă, ci pentru folosul sufletesc al lor şi al acelora, carĭ ar veni, ca împreună cu eĭ să serbeze acéstă mare sĕrbătóre.

Făceaŭ pregătirile de lipsă... Înfrumseţiaŭ biserica; procuraŭ ornate bisericescĭ; preparaŭ tóte, ce sînt de lipsă pentru a puté sĕrbători în mod demn de însă-şĭ sĕrbătórea.

Înse dorul cel maĭ ferbinte al inimilor atuncĭ s'a împlinit, — atuncĭ am fost într'adevĕr *gata* de serbare, — când Sfinţia Sa Pontificele Roman la cererea Părinteluĭ nostru ĭubit, a Escelenţeĭ Sale Domnuluĭ Episcop diecesan Michail Pavel, din ocasiunea acestuĭ ĭubileŭ s'a îndurat a acorda indulginţe plenare tuturor, carĭ vor visita biserica ĭubilantă.

În 10 Aprile a. c. Nr. 574/1896 ni-s'a făcut cunoscută acéstă îmbucurătóre scire prin Escelenţa Sa Domnul Episcop diecesan, când adecă P. T. preoţilor diecesanĭ le adresézĕ următorul circular: „În anul curent celebrându-se ĭubileul secular de la înfiinţarea parochieĭ române greco-catolice din Olosîgul Orădiĭ, Sfinţia Sa gloriosul nostru Pontifice Leone XIII la rugarea acestuĭ Ordinariat cu preaînalta resoluţiune din audienţa acordată secretaruluĭ s. Congregaţiunĭ de Propaganda Fide pentru afacerile rituluĭ oriental în 28 Febr. a. c. s'a îndurat preagraţios a acorda din tesaurul ineshauribil al Bisericiĭ Indulginţă plenară, aplicabilă în mod de sufragiŭ şi sufletelor din purgator, tuturor acelor credincioşĭ de ambele sexe, carĭ împărtăşiţi cu SS. Sacramente ale Penitenţeĭ şi Eucharistieĭ vor visita din 5 până în 12 Maiŭ st. n. a. c. biserica parochială din Olosîgul Orădiĭ şi acolo pe un timp óre care se vor ruga pentru propagarea sfinteĭ credinţe catolice şi conform intenţiunĭ Sfinţieĭ Sale. Acéstă preaînaltă resoluţiune şi graţie specială o veţĭ publica poporuluĭ credincios espunêndu-ĭ învĕţătura Bisericiĭ faţă de indulginţe pe cum şi faptele mai sus memorate împlininde de către toţĭ aceia, carĭ vreŭ, să dobîndéscă indulginţa plenară, şi îndemnându-l, ca fără cruţare de spese şi ostenele să vină la Orade, ca împlinind faptele prescrise să fie părtaşĭ acesteĭ graţiĭ rare şi speciale."

Cu provocare la acest circular în 12 Apr. a. c. antistia bisericéscă şi ca grăbesce a notifica celor interesaţĭ, că: „Biserica gr. cat. română din Olosîgul Orădiĭ în 5 Maiŭ a. c. îşĭ serbézĕ ĭubileul de 100 anĭ, şi pe atuncĭ a obţinut indulginţe plenare, publicate prin circularul Escelenţeĭ Sale Domnuluĭ Episcop diecesan sub Nr. 574/1896. Pentru ocasiunea acésta spre orientare notificăm, că: 1. Indulginţele s'aŭ dat pe 8 zile, începênd din 5 până inclusive 12 Maiŭ a. c. 2. În fie care din aceste zile Biserica va sta deschisă, şi se va celebra S. Liturgie la 9 óre a. m. 3. La fie care S. Liturgie se va ţinĕ predică, ĕră în cas de lipsă şi la însĕrat. 4. Pentru ca credincioşiĭ să pótă obţinĕ folosul indulgiţelor, s'aŭ făcut dispuseţiunĭ, ca să fie în continuŭ de faţă maĭ mulţĭ preoţĭ pentru ascultarea S. Mărturisirĭ; spre acest scop se pot angaja şi preoţiĭ din provinţă. 5. Devenind ast fel pentru aceste 8 zile S. Biserică a Olosîguluĭ Orădiĭ loc aşa numit „de rugă", în credinţa, că fie care paroch din provinţă se va nisui, ca în una saŭ alta din zilele de rugă să vină la acéstă S. Biserică cu câţĭ maĭ mulţĭ credincioşĭ, pentru de a se puté face dispuseţiunile necesare, rugăm cu tot respectul pe P. O. D. Parochĭ, ca să

binevoéscă a ne avisa despre ziua, în care doresc credincioşiĭ a se împărtăşi în darurile indulgiinţelor, notând şi numĕrul credincioşilor, pentru de a se putè refera Escelenţeĭ Sale Domnuluĭ Episcop în detaiŭ. 6. Concedênd împrejurările, Escelenţa Sa Domnul Episcop va celebra sfintele Liturgiĭ."

Ce efect a avut acéstă specială graţie, şi câţi s'aŭ folosit de ea; cum a influinţat asupra serbărilor; şi pe scurt, cum aŭ decurs aceste serbărĭ iubilare, şi ce impresiunĭ şi simţeminte aŭ lăsat în inimile nóstre: aceste doresc a vi-le împărtăşi, de şi bine sciŭ, că nu voiŭ fi în stare a descrie, ceea ce am vĕdut, ce am esperiat, ce simţesc, chiar aşa, pe cum le-am vĕdut, esperiat, simţit.

Serbarea s'a început în 4 Maiŭ cu însĕratul sĕrbătorii Patronuluĭ Bisericiĭ nóstre, a s. Georgiŭ. Numĕrul de tot mare al credincioşilor, veniţi la serviţiul dumnezeesc; numĕrul asemenea considerabil al celor ce s'aŭ grăbit a se mărturisi după finitul însĕratuluĭ şi al litieĭ, ne-a făcut, să sperăm, că aceste zile de rugă mult bine sufletesc ne vor aduce.

Şi nu ne-am înşelat. În 5 Maiŭ de la 4 óre diminéţă până la s. Liturgie începută la 9 óre, ba şi sub durata s. Liturgiĭ şi mai apoĭ până sara târziŭ, mulţime mare de credincioşi s'a împărtăşit în s. sacrament al Penitenţeĭ. Şi din 5 Maiŭ până în 12 Maiŭ inclusive, va să zică în restimp de 8 zile, de diminéţa până sara, curgea poporul din întrégă diecesa la locul binecuvîntariĭ. Procesiunĭ sosiaŭ după procesiunĭ, conduse de preoţi îmbrăcaţi în ornate bisericescĭ, cu s. Cruce în frunte, sub praporĭ, cântând şi lăudând pe Dumnezeŭ. În aceste 8 zile de indulginţe plenare s'aŭ împărtăşit în SS. Sacramente ale Penitenţeĭ şi Eucharistieĭ ca la 3000 (treĭ miĭ) fideli, premergêndu-le cu esemplu pentru folosirea ocasiunĭ rare de a obţinè indulginţe plenare Escelenţa Sa Domnul Episcop, domniĭ canonicĭ, preoţiĭ din gremiŭ şi aprópe toţi preoţiĭ din diecesă, pe cum şi toţi credincioşiĭ bisericiĭ iubilante.

(Va urma.)

Noutăţi.

Escelenţa Sa P. S. D. Archiepiscop şi Mitropolit s'a îndurat a conferi Vineri în 22 Maiŭ ordurile lectoratuluĭ, ipodiaconatuluĭ şi diaconatuluĭ clericuluĭ absolut *Emiliŭ Marcu*. Astăzi a celebrat cu mare asistenţă o s. liturgie pentru sufletul repausatuluĭ archiduce Carol Ludovic.

Administrarea fundaţiunii „Şuluţiane". Directoriul pentru administrarea acesteĭ fundaţiunĭ e convocat pe 28 a c., éră senatul administrativ pe 29 a c.

Din Archidiecesă. M. On. *Clemente Raicu* paroch în Cohalm şi viceprotopop onorariŭ e numit şi constituit paroch al parochieĭ *Têca* şi *viceprotopop al tractuluĭ Fărăgăuluĭ*. — On. *Vasilie Smigelschi* administrator parochial în Valea Sasuluĭ a fost mutat în aceea-şi calitate la parochia *Sâncel* din tractul protopopesc al Bieĭ.

Concurs. La parochia *Chibulcut* din protopopiatul *Catineĭ* s'a escris concurs cu terminul de 15 Iuniŭ n. 1896. Emolumentele: 1. Casă parochială de lemn cu 3 chiliĭ, din carĭ dóuĕ padimentate, coperită cu ţigle, în stare nóuă. 2. Staul de scândurĭ pentru 8 vite cu 2 şopruri, coperit cu trestie, în stare bună. 3. Şură coperită cu trestie, în stare bună. 4. Coteţ de scândurĭ şi staul pentru oĭ de nuiele cu şopru de scândurĭ, ambele în stare bună. 5. Costeiŭ de leţe coperit cu scândurĭ şi fântână de pétră. 6. Gradină parochială, în care este pomĕt şi luţĕrnişte, în mărime de 2 jugĕre 300 □°. 7. Porţiune canonică parochială de 9 jugĕre, din care $^2/_3$ arătoriŭ şi $^1/_3$ cositoriŭ, lângă comună, loc de clasa I. 8. Cemeteriŭ de 2 jugĕre 800 □°. Contribuţiunea loculuĭ o solvesce preotul. 9. De la 64 familiĭ câte o metretă veche de cucuruz cu grăunţul şi o zi de lucru cu palma pe lângă intertenţiunea preotuluĭ. 10. Venitele stolare.

Esamenul scripturistic de maturitate s'a ţinut la gimnasiul superior gr. cat. din Blaş în 16, 18, 19, 20, 21 şi 22 Maiŭ. Admişi aŭ fost toţi studenţiĭ claseĭ a VIII-a, după ce aŭ depus esamenul de clasă.

Casina română din Blaş invită la o convenire socială la 4 óre d. a. în 25 Maiŭ, aniversarea sosirii Escelenţeĭ Sale D. Mitropolit Victor. Preţul de întrare 1 cor., de familie 2 cor. *Comitetul.*

Adunare poporală. De când s'a desprimăvărat, abia trece vre o Duminecă orĭ zi de sĕrbătóre, în care partidul poporal să nu ţină adunărĭ poporale spre a-şĭ desfăşura programul. În ziua de Înălţarea Domnuluĭ s'a ţinut o atare adunare în Apatin în Bănat fiind presidată de contele Zichy Nándor. Protopretorele spre a spăria poporul a recuirat o mulţime de gendarmĭ, dară înzădar, Şvabiĭ, Bunevaţiĭ şi puţiniĭ Magiarĭ din părţile acelea s'aŭ săturat şi disgustat de domnia liberală şi aŭ salutat şi ascultat cu multă însufleţire pe contele Zichy, pe deputatul Zelenyák şi pe alţiĭ oratorĭ, carĭ le-aŭ desvĕlit programul partiduluĭ poporal. Întru început liberaliĭ aŭ despreţuit pe conducĕtoriĭ partiduluĭ poporal, acum însĕ se tem de el. — Se mai anunţă pe a dóua zi de Rusaliĭ o adunare poporală a partiduluĭ poporal în Privigye din Ungaria nordică, éră pe ziua de 31 Maiŭ de o dată patru adunărĭ şi anume în Zala-Egerszeg din colo de Dunăre, în Köbölkut din comitatul Strigonuluĭ şi în Abony şi Lajosmizse pe Alföld.

Adunare regnicolară a profesorilor de religie. În cercul profesorilor catolicĭ de religie de la şcolile mediĭ din Budapesta s'a născut idea de a ţinè o adunare regnicolară. Primatele a aprobat idea. Adunarea ar fi, să se ţină în Budapesta în 21 August a. c. Obiectele discusieĭ ar fi în adunarea acésta: 1. Locul, ce-l ocupă instrucţia religiósă în şcolile mediĭ; 2. cualificarea profesorilor de religie; 3. posiţia şi situaţia materială a profesorilor de religie; 4. sistemul instrucţieĭ religióse în şcolile mediĭ; 5. manualele de religie pentru şcolile mediĭ; 6. îndrumărĭ episcopescĭ pe sama instrucţieĭ religióse în şcolile mediĭ şi controlarea lor; 7. esercitiile de pietate ale tinerimiĭ şi congregaţiile Mariane; 8. reuniunea regnicolară a profesorilor de religie şi catecheţilor.

Concurs. Doĭ generoşi domni, membri aĭ Asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român, punênd la dispoziţia subscrisuluĭ comitet aĭ despărţĕmîntului Sĕlişte al Asociaţiunii *câte un galbin* cu destinaţiunea pentru a se premia acele dóuĕ femeĭ, — ţĕrance saŭ înteligente, — ale căror grădinĭ de legumĭ se vor afla maĭ bine cultivate în vara acestuĭ an, — prin acésta se escrie concurs, cu terminul până la 15 Iulie st. n. a. c. Pot concura femeile din următórele comune: Aciliŭ, Cacova, Galeş, Gurarĭuluĭ, Mag. Orlat, Săcel, Sĕlişte, Tilişca şi Vale (cercul pretorial al Sĕlişteĭ); apoĭ din comunele: Dobârca, Apoldul de jos, Apoldul de sus, Ludoşul, Almaşul, Poiana, Jina, Rod şi Topârcea (cercul pretorial al Mercureĭ); în fine din comunele: Alămor, Ludoşul mic şi Gusu (cercul pretorial al Sângătinuluĭ). Concursele, — o simplă rugare, — sînt de a se adresa până la terminul maĭ sus numit direcţiunii despărţĕmîntuluĭ Sĕlişte al Asociaţiunii transilvane la mâna dluĭ Dr Calefariŭ în Sĕlişte. Grădinile concurentelor se vor esamina prin o comisiune instituită spre acest scop. Onoratele primăriĭ comunale, domniĭ preoţi şi domniĭ învĕţători sînt rugaţi a aduce la cunoscinţă acest concurs în cercurĭ cât maĭ estinse. Din şedinţa subcomitetuluĭ desp. Sĕlişte al Asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român ţinută în Sĕlişte la 6 Aprilie a. c. Sĕlişte în 14 Maiŭ 1896. *Dr Calefariŭ* v.-dir. *Romul Simu* notariŭ.

Delegaţiunile sînt convocate pe 30 Iuniŭ în Budapesta. Doliul de curte nu va împedeca ţinerea şedinţelor delegaţionale la timpul prefipt.

Pe insultătoriĭ din Boeşa aĭ flamureĭ unguresci i-a osîndit judecătoria de acolo în 20 a c. Pe inginerul Adrian Diaconoviciĭ, pe scriitoriul Nicolaŭ Spinean, pe neguţătoriul Iosif Ştefaniga şi pe cassarul Simion Jivoinoviciĭ i-a osîndit la câte 2 luni temniţă şi la câte 300 fl. amendă, éră pe aiţi şese acusaţi la câte 6 sĕptĕmânĭ temniţă şi la câte 100 fl. amendă.

Şovinism în biserica luterană. Tribunalul bisericesc al districtuluĭ evangelic montan a lipsit pe Paul Mudron de oficiul de inspector al bisericiĭ evangelice şi l-a declarat de incapabil de a purta vre un oficiŭ bisericesc. Causa acesteĭ regulamentări a fost, că Mudron a cutezat, să declare în public legile sinodale aduse pe placul celor de la putere de nisce volniciĭ politice.

La incoronarea ţarului casa nostră domnitóre este repesetată prin archiducele Eugen, éră curtea regală română prin principele de corónă Ferdinand şi prin principésa Maria.

Corona ţarevneĭ. Între insigniile de incoronare ale Rusieĭ nu se află corónă şi pentru împĕrătésa. Ţarul Nicolae a dispus, să se gătéscă o frumósă corónă pentru soţie-sa. La corónă aŭ lucrat doi artişti nóuĕ luni. Corona e pompósă şi are o greutate de 3 kg şi 58 dkg.

Árpád nu a fost Magiar. În onórea mileniuluĭ şi magistratul din Vácz a ţinut şedinţă festivă. Oratorul ocasional a fost neo-magiarul Freysinger Lajos, notar public reg. Acesta în cercetările sale istorice a ajuns la resultatul, că ducele, sub care aŭ venit Magiariĭ aicĭ, Árpád nu a fost de origine magiară. Israiliţiĭ s'aŭ bucurat, că şi Árpád a fost recipiat ca şi dînşiĭ în sinul naţiunii alcătuitóre de stat, şi pe cum observă o fóe magiară, eraŭ gata, să proclame pe Árpád Israilit de onóre milenar.

Străinătatea şi mileniul. Reclamele făcute de presa liberală în străinătate pentru serbările milenare n'aŭ aflat rĕsunet, ba în unele locurĭ aŭ provocat adevĕrat resens. Este lucru cunoscut, cum a rĕspuns Sĕrbia la sĕrbătorile milenare. — În România nu numaĭ tinerimea universitară, ci şi civiĭ maĭ multor oraşe aŭ aranjat adunărĭ şi aŭ publicat proteste antimilenare. Maĭ imposant a fost meetingul de la 3/15 Maiŭ al cetăţenilor din Craiova. — Presa din Germania saŭ tace despre mileniŭ, saŭ nu scrie pe placul Magiarilor. Aşa „Hamburger Nachrichten", organul principeluĭ Bismarck, după ce espune în liniamente generale trecutul Ungarieĭ, continuă, că Magiariĭ la olaltă cu Evreiĭ nu formézĕ nici jumătate din poporaţiunea Transleităniei. Neînsemnătatea Magiarilor din punct de vedere etnic se vede deja de acolo, că nimenĭ nu simte necesitatea de a învĕţa limba lor. Ungaria de sine şi fără Austria e neputinciósă, orĭ cât de sgomotóse ar fi scirile, carĭ le trimbiţézĕ despre esistenţa sa milenară. Ungaria înainte de tóte are să-şĭ înveţe a-b-c-ul politic ast feliu, cât să se siléscă a fi maĭ puţin nemodestă în viaţa monarchieĭ dualistice. „Justiţia est regnorum fundamentum." este o sentenţă, a căreĭ adevĕrătate ar trebui să se confirme şi în părţile dintre Dunăre şi Carpaţi, căci neglesfiind acest principiŭ, el se va rĕsbuna maĭ curênd orĭ maĭ târziŭ atât în lăuntru, cât şi în afară. Aşa dară şi ospĕţul săsesc de la espoziţie nu a putut îndulci pentru mileniŭ pe cel ce staŭ aprópe de principele Bismarck. Fóea citată tot de una s'a fost arĕtat amică Magiarilor. — Cu mult maĭ nefavorabil scrie presa franceză, éră presa celor alalte ţĕrĭ abia înregistrézĕ telegramele bureauuluĭ de corespondenţă. Străinĭ de tot puţinĭ aŭ cercetat espoziţia, ba după cum constată foile din Budapesta, chiar şi cetăţenii ungarĭ o cercetézĕ slab. Causa sînt lipsa de însufleţire şi stările scandalóse, de carĭ am amintit în numĕrul trecut al foiĭ nóstre.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice
și diferite alte minciuni.

(Continuare.)

Concedem, că în sinul redacției „Telegrafului Roman“ sînt politici consumați, cari vĕd cu ochi ageri, ce e bine și ce nu pentru statele și popórele Europei. Concedem și aceea, că noi cei de la „Unirea“ în ale sciinței politice sîntem nisce pitici în asemĕnare cu domnii de la „Tel. Rom.“. Și chiar de aceea noi conscii de piticia nóstră nici nu cutezăm, să opunem cuvintele nóstre declarărilor celor atât de hotărîte a dlor, ci ne mărginim a cita cuvintele altor bărbați de stat mai mari de cât noi și póte chiar și de cât bărbații de stat de la „Tel. Rom.“. Și pentru ca nu cum va să ni-se pótă obiecționa, că acei bărbați, la cuvintele cărora ne provocăm, fiind catolici sînt preocupați față cu auctoritatea Papilor, noi ne vom provoca la bărbați de stat protestanți. Și de óre ce „cine nu scie,“ pe cum zice „Tel. Rom.“ în nrul 97, „cum cu deosebire Anglia mai mult numai din considerare cătră anticii Greci, cari atât de mult au contribuit la cultura omenimii, s'au întrepus pentru redobîndirea independenței strănepoților acestora,“ și așa dară mai ales bărbații de stat ai Angliei par a se sci însufleți pentru idealuri, de aceea și noi în cestiunea puterii lumesci a Papei încă ne vom provoca la acei bărbați de stat ai Angliei, cari au trăit pe timpul liberării Greciei și póte că au și conlucrat la realisarea ei.

Lordul Ellenborough a declarat în Iuniu 1849 în casa lorzilor următórele: „La tot casul e adevĕrat, că Anglia, nefiind stat catolic, în cestia despre posiția Papei nu are acel interes personal, care-l au cele alalte puteri catolice; dar după ce ea încă are opt milióne de supuși, cari sînt romano-catolici, ea în tocmai așa, ca și ori care dintre puterile catolice ale Europei, are interes în aceea, ca Papa să fie neatîrnătoriu, ca posiția lui să nu fie de așa, cât el să atîrne de la bunăvoința ori de la puterea vre unui guvern ori si de la vre o combinare a puterilor Europei. Acésta pentru Anglia e sigur de interes tot așa de mare ca și pentru Neapol. *Cestia nu e, că óre Papa, ca suveran al Romei, are să resideze și să guverneze acolo ori nu, ci că óre persóna, carea stă chiar în fruntea bisericii romano-catolice, are să fie neatîrnătóre.* Ĕr ăsta mi-se pare a fi un lucru de importanța cea mai mare.“

Lord Landsdowne s'a esprimat tot atunci ast fel: „Nu voiu să zic, că guvernul în cestia acésta nu ar avé interes politic; dimpotrivă zic, că el are un interes mare în caractĕrul politic al Papei. În respectul acesta voiu numai să repet, ceea ce am zis deja o dată mai înainte, — *că adecă guvernul are să-și dea tótă silința, ca Roma să se restituéscă Papei.* Am zis mai înainte, că guvernul anglez simțesce, că el *în cestia acésta despre restaurarea domniei lumesci a Papei* se află într'o posiție de tot diferită de cea a celor alalte puteri. Eu mĕ gândesc adecă aci la legăturile religióse, cari légă puterile acestea de Papa, și cari pentru Anglia nu esistă. Cu tóte acestea guvernul anglez nu a privit cu nepăsare la evenimentele acelea, cari au silit pe Papa, să-și părăséscă teritoriul; și guvernul anglez, după ce s'a întîmplat acésta, tot de una a fost și este și astăzi gata a face propuneri, cari pot să servéscă spre aceea, ca pe calea tractativelor să se restitue Papei în Roma domnia și auctoritatea.“

În 20 Iuliu 1849 *lordul Brougham*, care în ziua aceea a propus anumite resoluții referitóre la politica esternă, a zis între altele: „Și aci dați-mi voe, să zic câte va cuvinte despre o afacere, despre care, pe cum bine sciu, anumiți ómeni nu vor să audă nimic, — adecă despre *separarea autorității lumesci și spirituale a Papei.* După pĕrerea mea nu se cuvine, să zică óre cine, că pe Papa ca principe spiritual îl recunóscem la tot casul, dar nu ne este iertat a conlucra la aceea, ca puterea lui cea luméscă să se restaureze. Acésta după pĕrerea mea ar însemna a considera cestia cu miopie și superficialitate. Eu țin a fi cu neputință, ca Papa să-și împlinéscă cu folos funcțiile sale spirituale, dacă nu are putere luméscă. Căci care ar fi urmarea? El ar perde tótă auctoritatea sa. *Noi astăzi nu trăim adecă mai mult în vécul al VIII-lea, când Papa putea să esiste și fără de auctoritate luméscă,* ori când el ca episcop al Romei deprindea o putere spirituală fórte însemnată, fără ca să aibă o putere luméscă corĕspundĕtóre. Dar de atunci póte să se observe un progres în amîndóuĕ direcțiile de o potrivă: în aceea-și mĕsură, în care Papa își estindea teritoriul sĕu cel lumesc prin ocupare și în urmarea unor donațiuni, cum a fost p. es. donațiunea cea din partea lui *Pipin* și a lui *Carol cel Mare*, — în aceea-și mĕsură, în care crescea autoritatea lui cea luméscă, în aceea-și mĕsură a câștigat el și o înrîurință atotstăpînitóre asupra conciliilor. Posiția lui de potentat lumesc potența auctoritatea lui cea spirituală, căci ea îl făcea tot mai neatîrnătoriu. Să punem casul, că i-s'ar răpi acum domnia lui cea luméscă, atunci ar trebui să se facă supusul altei puteri; el ar fi supus astăzi puterii acesteia, mâne aceleia; într'o bună diminéță ar fi supus Spaniei, într'alta Austriei, și ĕr într'alta Franței; și lucrul ar puté să ajungă până acolo, cât el, — și acésta ar fi cea mai rea din tóte, — să fie sclavul chiar al propriilor sĕi supuși facțiosi și rebeli. *Cestia referitóre la domnia luméscă a Papei e o cestie europénă și nicĕ de cum a unei țĕri ori a unei societăți religióse. Auctoritatea Papei are să se susțină, pentru că pacea și interesele Europei o pretind acésta.* Noi avem opt milióne de supuși romano-catolici, — și cum ar puté să se presupună, că dacă Papa nu are o auctoritate luméscă suficientă spre a se susține neatîrnătoriu față cu cele alalte curți europene, nu se vor nasce jaluzii și nu se vor urzi intrigi, cari vor trebui să-i aducă o stare de atîrnare, — și cari pot să facă cu putință, ca óre care țară să folosésca înrîurința cea atât de însemnată a auctorității lui celei spirituale spre aceea, ca să provóce intrigi, facțiuni și rĕsvrătiri în teritoriul rivalelor sale?“

Lordul Landsdowne a rĕspuns la acestea în chipul următoriu: „Nu stau de loc pe gânduri a declara, că pĕrerile mele cu privire la acest obiect consună cu cele ale nobilului și savantului meu prietin; dar îl asigur, că pĕrerile acestea nu cuprind chiar nimica estraordinar, după ce ele consună acurat cu celea ce *lordul Palmerston* le-a esprimat în depeșa sa trimisă *lordului Normanby.* El într'însa a declarat espres, că suveranitatea Papei are un caractĕr de totului tot special, și că după ce într'însa ai să se ĭea în socotință tóte statele romano-catolice, ea se deosebesce de ori care altă auctoritate. Suveranitatea Papei e de totului tot specială. Ca domnitoriu lumesc Papa se înșiră în rangul al patrulea ori al cincilea; dar ca suveran spiritual el nu numai că ocupă locul cel dintâiu, ci el are o suveranitate, care în lume e cu adevĕrat fără sĕmĕn, de óre ce el e în stare, ca nu numai într'o țară, ci în tóte țĕrile Europei să deprindă o auctoritate și o înrîurință, cu care nimica nu póte să se asemene. De aceea în casul de față nu numai statele curat catolice, ci și cele alalte au causă de a întreveni spre a susține auctoritatea lui, pe când în alte casuri causa acésta nu esistă; și fiind că aci e vorbă despre un fel de interes comun, de aceea puterile catolice au datorința de a se îngriji, ca scopul comun de a păzi pe capul spiritual al religiunii sale în neatîrnare să nu se prefacă într'un mijloc de a promova ambiția luméscă. Dacă am zis înse, că Anglia ca stat protestant până la un anumit punct nu are acela-și interes, nu stau pe gânduri a declara, *că nu póte să esiste stat cu supuși catolici și cu posesiuni catolice, care să nu aibă un interes mare în aceea, ca posiția Papei să fie de așa, cât el autoritatea sa să o pótă deprinde neatîrnătoriu și libĕr de ori ce înrîurință luméscă, ce ar atinge auctoritatea lui cea spirituală.*“

Acestea erau principiile bărbaților de stat ale Angliei într'un timp, în care diplomații aveau încă principii și încă nu se dedaseră, să prestea revoluției omagiu și să legitimeze fapte de violență de ale revoluției prin recunóscerea lor de „fait accompli“. Putem óre să ne mirăm, dacă lipsind ast fel de principii revoluția și francmasoneria internațională revoluționară își înalță capul cu cutezare tot mai mare și amenință cu pericol tot mai mare?

Cele ce bărbații de stat cei mari ai Angliei din 1849 au vestit în auḑul lumii ca principii, acelea se potrivesc și stărilor de astăzi, ba cu mult mai vîrtos stărilor de astăzi.

De la acel timp și până în ziua de astăzi unii din greșélă au privit pretensiunile revoluției italiane de espresiunea voinței poporului italian. Dar acésta e o minciună. Doveditu-s'a acésta și cu prilejul serbărilor din Roma sevârșite acum 20 Septembre 1895 întru amintirea, că înainte de asta cu 25 de ani Piemontezii au cuprins Roma. Cu acel prilej am cetit următórea telegramă: *„Roma,* 20 Sept. Primarul a denegat flamurelor armatei locul cel dintâiu în conductul festiv cu motivarea, *că acela este al francmasonilor.*“

Așa dară „învingerea“ armatei piemonteze raportată cu prilejul ocupării Romei a fost numai un lucru de a dóua mână. În 20 Septembre 1895 s'a sĕrbătorit învingerea, ce a raportat-o francmasoneria internațională asupra creștinismului, și de aceea conductul festiv au trebuit să-l încépă nu armata, ci francmasonii în frunte cu jidanul Lemmi. Acest om, al cărui trecut din Marsilia, din

Constantinopol și din Roma se compune din hoții de cele mai rafinate, e marele magistru al francmasonilor italiani și în enciclica sa din 3 Decembre 1887 a scris între altele: „Ziua de 20 Septembre, în care Roma s'a făcut capitala Italiei, și domnia lumească a Papei s'a răsturnat, e o zi esclusivă a francmasonilor, o sărbătóre curat francmasonică.“

Și „Tel. Rom.“ totuși strigă: „Evviva Lemmi! Morte al Papa!“

Nobile par fratrum: „Tel. Rom.“ și jidanul francmason Lemmi. În acest chip dniĭ de la „Tel. Rom.“ ar fi gata a se alia și cu „porțile Iadului“ împotriva stîncii, pe carea Christos a zidit biserica sa.

(Va urma.)

Ben Hur

sau

Zilele lui Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

„În partea nordică a patriei mele,“ continuă Grecul, „în Tesalia este un munte, Olimpul e numele lui. Compatrioții mei îl socotesc, că e patria zeilor și locașul lui Zeus, pe care ei îl privesc de zeul cel mai înalt. Am mers acolo. În laturea de către răsărit-mézăzi a munteluĭ am aflat o peșteră într'o colină. Într'însa am locuit și m'am dat singur numai contemplării, — ba mai bine zis am dat întrégă ființa mea acolo așteptării aceluĭ lucru, care-l cercam cu tótă sufletarea mea, — a descoperirii. Am crédut într'un Dumnezeŭ invisibil, dar preaînalt, și așa țineam a fi cu putință și aceea, că mĕ va milui și mi-se va descoperi.“

„Și el a făcut-o, — a făcut-o!“ esclamă Hindul ridicându-și mânile de pe năframa cea de mătasă, ce era pe genunchiĭ lui.

„Ascultați mai departe, fraților,“ continuă Elinul stăpânindu-se cu greŭ. „Întrarea în locașul meŭ cade în fața unuĭ braț al mării, în fața golfuluĭ Termeŭ. Într'o zi vĕdui pe un om căděnd în mare de pe o nae, ce trecea pe acolo. El a ieșit cu notul la uscat. Eŭ l-am primit la mine și l-am purtat grijea. A fost un Iudeŭ, bine întrodus în istoria și în legile poporuluĭ sĕŭ. De la el am primit scirea, că Dumnezeul rugăciunilor mele în adevĕr esistă, și de când țin omenii minte, a fost legislatorul, judecătorul și împĕratul lor. Ce a fost asta alta, dacă nu descoperirea, ce o doriam eŭ? Credința mea nu a fost zădarnică: Dumnezeŭ mi-a dat rĕspuns.“

„Pe cum rĕspunde tuturor celor ce-l invócă cu inimă așa de credincióșă!“ zise Hindul.

„Dar vaĭ,“ adause Egipténul, „cât de puțini aŭ înțelepciune destulă, ca să scie, când le rĕspunde!“

„Dar acésta nu a fost de ajuns,“ continuă Elinul. „Bărbatul acesta trimis mie în modul acesta mi-a istorisit încă mai multe. El a zis, că profeții, carii în vécurile cele ce aŭ urmat primeĭ descoperirĭ, petreceaŭ și grăiaŭ cu Dumnezeŭ, aŭ enunțat, că Dumnezeŭ se va pogorî pe pământ. El mi-a înșirat cu numele pe acești profeți și mi-a citat propriile lor cuvinte din cărțile cele sfinte. El mi-a mai spus, că este aprópe timpul pogorîriĭ aceleia, — că acésta chiar acum o aștéptă omenii în Ierusalim.“

Grecul se opri. Focul bucurieĭ se stînse pe fața lui.

„E adevĕrat,“ adause după o pausă scurtă, „e adevĕrat: omul mi-a zis, că acest Dumnezeŭ și acéstă descoperire a fost numaĭ pe sama Iudeilor, și că așa va fi și acum: acela, care va să vină, va fi împĕratul Iudeilor. Dar óre să nu aibă el nimica pe sama celeĭ alalte lumi? întrebaĭ eŭ. „Nu!“ rĕspunse el cu fală, „nu! Noĭ sîntem poporul luĭ cel ales!“ Însc acest rĕspuns nu-mi nimici sperarea Pentru ce să restrîngă un atare Dumnezeŭ iubirea și darul sĕŭ la o singură țară, așa zicĕnd la o singură familie? Aveam să-mi câștig siguritate. După multă silință am frânt superbia omuluĭ și am aflat de la el, că părinții luĭ aŭ fost numaĭ unelte alese pentru a păzi adevĕrul, ca în fine lumea să pótă ajunge la cunoscința luĭ și să se mântuéscă printr'însul. După ce s'a dus Iudeul, și eŭ érăși am rĕmas singur, din noŭ m'am întors la rugăciune, — ca să mĕ învrednicesc de a vedé pe împĕratul acela și de a i-mĕ închina, după ce va fi venit. Într'o nópte ședeam înaintea peșteriĭ mele și mĕ siliam a mĕ mai apropia de tainele esistențeĭ mele; atunci pe marea de la piciórele mele, orĭ mai bine în întunerecul, ce se aședase de-asupra eĭ, de o dată am vĕdut lucind o stea, — încet se înălța si într'una se apropia și se opri de-asupra colineĭ și de-asupra peșteriĭ mele așa, că lumina eĭ căděŭ tocmaĭ pe mine. Eŭ căděŭ la pământ, mĕ cuprinse un somn adânc, și în visul meŭ audiĭ un glas, care-mi zise:

„Caspare! Credința ta a învins! Bine eștĭ cuvîntat! Cu alțĭ doĭ, carĭ vin din părțile cele maĭ depărtate ale lumiĭ, veĭ vedé pe Acela, care s'a promis, și veĭ mărturisi pentru El. Scólă-te diminéță și grăbesce întru întimpinarea lor! Încrede-te în Spiritul, care te va conduce!“

„Și diminéță m'am trezit în mine cu Spiritul, care-mi lucia maĭ luminat de cât sórele. M'am desbrăcat de îmbrăcămintea de eremit și m'am îmbrăcat în hainele de maĭ înainte. Dintr'un loc ascuns am scos comóra, carea o adusesem aci cu mine din cetate. O nae trecea pe din aintea mea cu vîntrele întinse. Am oprit-o strigându-i, m'am suit pe ea și am debarcat în Antiochia. Acolo am cumpĕrat acéstă cămilă și tóte cele de lipsă. Printre grădinile și dumbrăvile, carĭ împodobesc țĕrmiĭ rîuluĭ Orontes, mi-am luat drumul prin Emesa, Damasc, Bostra și Filadelfia și étă-mĕ, că am sosit aci. Acésta, frații meĭ, este istoria mea. Să aud acum pe a vóstră!“

IV.

Melchior.

Egipténul și cu Hindul priviră unul la altul. Cel dintâiŭ făcu semn cu mâna, și cel alalt închinându-se începu așa:

„Fratele nostru a grăit bine. De ar fi și cuvintele mele tot așa de înțelepte!“

Se opri, se gândi câte-va clipe și apoĭ continuă ast fel:

„Numele meŭ, fraților, este Melchior. Vĕ grăesc într'o limbă, care dacă nu este cea maĭ veche din lume, dară este totuși aceea, carea maĭ întâiŭ a folosit scrisórea, — înțeleg scrisórea sanscrită a Indieĭ. Eŭ după nascere sînt Hindu. Poporul meŭ a fost cel dintâiŭ, care a pășit pe cărările sciinței, le-a deosebit mai întâiŭ, maĭ întâiŭ le-a împărtășit frumsețĕ. Orĭ ce ar ascunde viitoriul în sinul sĕŭ, cele patru veda trebue să trăéscă maĭ de parte, căcĭ ele sînt isvorul cel dintâiŭ a orĭ ce religie și sciință de folos. Dintr'însele s'aŭ derivat upa-vedele, carĭ, remise prin Brahma, tractéză despre medicină, despre arta de a împușca, despre arta architectonică, despre musică și despre cele șese zecĭ și patru arte mecanice; ved-angele, carĭ sînt descoperite prin sfinți inspirați și sînt dedicate astronomieĭ, gramaticiĭ, versuiriĭ, rostiriĭ, cântărilor, obiceiurilor și ceremoniilor religióse; up-angele, carĭ sînt scrise prin înțeleptul Viiasa și se cuprind cu cosmologia, cronologia și geografia; într'însele se cuprind și Ramaiiana și Mahabharata, epopee, carĭ dovedesc vecĭnicia zeilor și semizeilor nostri. Tot ast fel, fraților, sînt și marile șastre saŭ cărți ale rînduelilor celor sfinte. Ele acum sînt mórte pentru mine; dar în tóte timpurile vor servi spre a arunca lumină asupra geniuluĭ înmugurătoriŭ al poporuluĭ meŭ. Ele aŭ fost promisiunĭ, carĭ iute s'aŭ împlinit. Voĭ întrebați, de ce s'aŭ sdrobit promisiunile? O, cărțile acelea înse-și opriaŭ calea la orĭ ce progres. Sub pretextul îngrijirii pentru creatură enunțară auctoriĭ lor principiul acela fatal, că nimenĭ să nu se cuprindă cu descoperiri și invențiunĭ, căcĭ ceriul ĭ-a dat tóte cele, de ce are lipsă. Când învĕțătura acésta s'a făcut lege sfințită, atunci candela geniuluĭ indic s'a fost adâncit într'o fântână, unde de atuncia luminéză zidurĭ strîmte și isvórĕ amare.

„Cuvintele acestea, fraților, nu purced din superbie, ceea ce o veți pricepe, dacă vĕ spun, că șastrele învață despre un Dumnezeŭ cel mai înalt, al căruĭ nume e Brahm, mai de parte că puranele saŭ sfintele poeme ale up-angelor ne grăesc despre vîrtute și despre fapte bune și despre suflet. Așa dar, dacă-mi va ierta fratele meŭ declararea acésta,“ și la cuvintele acestea vorbitoriul se închină adânc către Elin, „cu vécurĭ maĭ înainte de ce ar fi fost cunoscut poporul luĭ, cele dóuĕ ideĭ marĭ, Dumnezeŭ și sufletul, consumaseră deja tóte forțele spirituluĭ poporuluĭ Hindu. Ĭertați-mĭ, să vĕ spun în esplicarea ulterióră, că scrierile cele sfinte închipuesc pe Brahm ca pe o treime — Brahma, Vișnu și Șiva. Dintre aceștia Brahma trece de ziditoriul rasceĭ nóstre, pe carea în decursul creăriĭ a împărțit-o în patru caste. Maĭ întâiŭ a împoporat lumile de jos și ceriul de sus. Apoĭ a întocmit pământul pe sama spiritelor pământescĭ, și din gura luĭ a purces casta brahmanilor, carea-ĭ e cea maĭ apropiată, cea maĭ înaltă și maĭ nobilă, singura învețătorime a vedelor, cele ce aŭ curs de o dată de pe buzele luĭ în stadiŭ deplinit, deplinite în tótă sciința cea de folos. Din brațele luĭ aŭ purces apoĭ cșatriiĭ saŭ ostașiĭ. Din peptul luĭ, din reședința vieții, aŭ purces vaișiiĭ saŭ producenții, — păstoriĭ de oĭ, plugariĭ, neguțătoriĭ; și din piciórele luĭ, în semnul inferiorității, aŭ purces sudriĭ saŭ slugile, obligați, să servéscă celor alalte clase în cele economice și în tóte, — de eĭ se țin sclaviĭ, servitoriĭ, lucrătoriĭ de câmp, meseriașiĭ. Să băgați în samă maĭ de parte, că legea, ce s'a născut de o dată cu eĭ, oprescе pe omul uneĭ caste, să se facă membrul alteĭ caste, brahmanul nu putea să trécă în nicĭ o altă castă inferióră; dacă vătĕma legile graduluĭ sĕŭ, el se făcea un escomunicat, care era perdut pentru toți a fară de ceĭ ce eraŭ escomunicați asemenea luĭ.“

Aci fantasia Elinuluĭ, carea într'o clipă a tras tóte consecințele uneĭ atarĭ dejosirĭ, a învins asupra atențiunii luĭ celeĭ încordate,

şi el a esclamat: „Cât de puternic trebue să fie, fraţilor, într'un atare stat boldul spre un Dumnezeŭ al iubirii!“

„Aşa e,“ zise Egipténul, „după un Dumnezeŭ al iubirii ca al nostru!“

(Va urma.)

Bibliografie.

Instituţiunile calvinescĭ

în biserica românéscă din Ardél,

fasele lor în trecut şi valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare şi se póte procura cu preţul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaş** (Balázsfalva).

A apărut:

Stilistica practică saŭ *Regule şi Exemple* pentru tot felul de epistole, cereri, acte şi documente, carĭ vin mai des înainte în viaţa de tóte zilele, de *Ioan F. Negruţ*. Blaş 1896. Preţul 60 baniĭ (30 cr.).

A apărut şi se află de vîndare la tipografia seminarială:

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaş 1896.

Broşura constă din 39 pagine, în carĭ se daŭ inviaţiunile cele mai bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale şi curatoratele, cum şi privaţiĭ la aruncarea şi conscrierea dărilor de stat şi anume: 1. a dăriĭ de *case,* 2. a dăriĭ de *câştig,* 3. a dăriĭ după *camete,* 4. a dăriĭ *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliţie,* 6. a dăriĭ de *arme* şi de *vînat* şi 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Preţul uneĭ broşurĭ e **8** cr., expedată franco sub faşe **11** cr.

Tot la tipografia seminarială se află de vîndare:

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare şi cu copceĭ fl. 10.

Octoichul cel mic edit. III. Blaş 1892. Preţul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Pentecostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele şi cu marginiĭ aurite fl. 6.40.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

☛ Euchologiu ☚

ediţiunea **a dóua,** revĕdută după originalul grecesc şi îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tipariŭ frumos în **negru** şi **roşu.** — Preţul nelegat fl. 2.80, éră legat în pele tare fl. 3.80.

Istoria universală bisericéscă de Dr. A. Grama. Blaş 1881 broş. 3 fl.

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Testamentul şi Literele fundaţionale ale fericitului Archiepiscop şi Mitropolit gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş *Dr. Ioan Vancea de Buteasa.* Blaş 1892. Tipografia Seminariului gr. cat. din Blaş. Se află de vîndare la Administraţia „Unirii“. Preţul 10 cr., cu port postal 15 cr.

Decretele Conciliului provincial **alt doilea,** ediţiunea a II-a broş. 65 cr.

Decretele Conciliului, provincial **prim** ediţiunea a II-a broş. 80 cr.

Cestiuni

din

dreptul şi istoria bisericeĭ românescĭ unite, studiŭ apologetic din incidentul invectivelor „Gazeteĭ Transilvaniei“ şi a diuĭ Nicolae Densuşan asupra Mitropolitului Vancea şi a bisericeĭ unite. Partea I. 272 pag. 8°. Preţul **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Preţul **1** fl. Ambele părţi espedate franco **1** fl. **85** cr.

Pregătire la mórte, adecă consideraţiuni asupra maximelor eterne folositóre tuturora pentru meditare şi preoţilor spre a predica, de *Alfons Maria de Liguori* Doctor al Besericeĭ. În versiune românéscă de Membriĭ societăţiĭ de lectură Inocenţiu M. Clain. Blaş 1893. Tipografia Seminariului archidiecesan. Opul are 425 p. în 8° mic. Preţul 80 cr. Editura societăţiĭ.

Instrucţiune

dată de Inaltul ministeriŭ de interne cu privire la *procedura contra morbului de ochi* „trachoma“, pentru auctorităţi publice şi învĕţătorĭ. — Broşura constă din 15 pag. şi costă **5** cr., spedată franco sub faşe **8** cr.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

(14) 5—5

DEPOSITUL

de marfurĭ de postav si lâna de óe

Graz, Murgasse 9 **VINCENZ OBLACK** liferant de curte c. şi r.

recomandă Preaonoratului Cler şi Preaonoratelor administraţiuni ale mănăstirilor **postavurile sale de talar** (negru şi natural alb), **Dreihdrath** (negru şi natural alb), introduse şi esperimentate cu succes fórte bun de dóuĕ zecĭ de ani pe cum şi tóte calităţile de **peruvienne** şi **tosking negru,** materiĭ de **Kammgarn** pentru pantaloni, rocurĭ şi pardisiurĭ **şi lode deplin impermeabile de pĕr veritabil de cămilă** pentru havelockurĭ şi mencikoffurĭ în negru şi sur închis şcl

Cu preţurile cele mai ieftine. Trimiterea de mustre franco.

(9) 6—10

Josif Gans,

fabricant si reparatoriu de masine agronomice

în Blasiu (Balázsfalva)

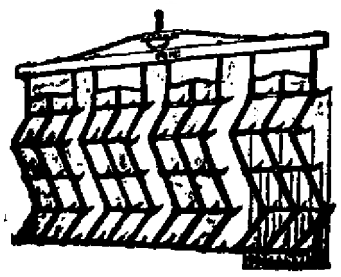

recomandă pe lângă garanţă şi serviţ solid şi prompt depositul sĕŭ de

pluguri, maşine de îmblătit, de cusut, de trierat şi de

alte instrumente economice,

tóte din fier bătut.

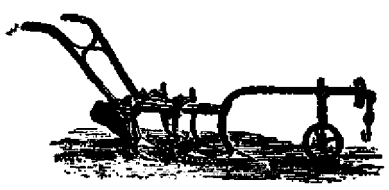

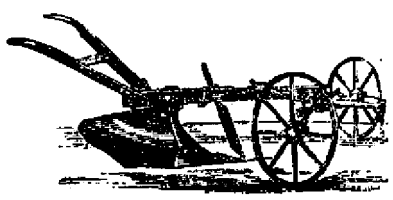

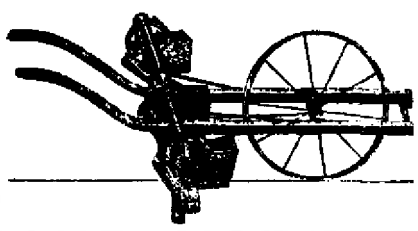

☛ **Tóte obiectele amintite se pot procura dela susnumita firmă** ☚

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl.. ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs.. ½ an 9 frcs.. ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un sir garmond: odată 7 cr.. a doua oră 6 cr.. a treia oră 5 cr., şi de fiecare publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» in Blaş.

Anul VI. Blaş 30 Maiŭ 1896. Numĕrul 22.

Descompunere.

Legile politice-bisericescĭ ale guvernuluĭ încep a aduce deja rodul sĕŭ. Ceea ce înaintea orĭ căruĭ om limpede vĕdĕtor era lămurit, acum întru adevĕr se împlinesce.

Legile politice-bisericescĭ aŭ aruncat simburele descompunerii în tóte partidele liberale, şi fiind că tóte partidele parlamentuluĭ ungar sînt liberale, de bóla descompunerii cuprins a trebuit să fie întreg trupul parlamentuluĭ ungar.

Întru adevĕr prin legile politice-bisericescĭ ale guvernuluĭ s'a ajuns până la estremul îndumnezeiriĭ statuluĭ şi a ateismuluĭ social. Prin legile aceste deci s'a creat o basă comună pentru toţi liberalii, căci un liberal veritabil nu póte să nu priméscă cu entusiasm tóte legile liberale împreună cu tóte instituţiunile, pe carĭ le garantézĕ.

Care trebue să fie urmarea?

Urmarea trebue să fie, ca liberalii credincioşĭ legilor politice-bisericescĭ să se grupeze în jurul lor şi la olaltă să le susţină, ér ceĭ ce nu împărtăşesc convingerile nefericitelor legĭ liberale, aceia trebue să se lapede de ele şi să cerce a-şĭ validita vederile sale pe alte căĭ.

Étă cum aŭ aruncat legile politice-bisericescĭ simburele discordieĭ în parlamentul magiar.

Şi efectele deja se arată.

Din ceĭ ce aŭ părăsit partidul guvernului din causa legilor bisericescĭ, uniĭ se pregătesc a se întórce în partidul guvernamental, căcĭ nu pricep, cum ar puté eĭ să rĕmână şi liberalĭ şi antiguvernamentalĭ, şi nu pricep maĭ vîrtos, cum ar puté subsista ţara, dacă *eĭ* nu ar maĭ representa-o în parlament; ér alţiĭ vor trece cu totul în opositie, neputênd împărtăşi basele create prin legile numite.

Tot aşa e şi cu partidul naţional al luĭ Apponyi. Membriĭ acestuĭ partid încă nu vĕd, de ce să stea în vecinică opositie aceia dintre eĭ, carĭ aŭ votat legile guvernuluĭ, şi pe carĭ nimic principial nu-ĭ desparte de partidul liberal-guvernamental, ér alţiĭ, carĭ nu consimţesc cu legile politice-bisericescĭ, nu vĕd, cum va puté rĕmâné solidar un partid, a cărui membri sînt desbinaţi în cestiuni principiale. Aicĭ încă e gata procesul de descompunere. Conducĕtorul partiduluĭ contele Apponyi deja de luni de zile a început a părăsi terenul politic, plin de desamăgirĭ şi de disgust.

E tristă sórtea conteluĭ Apponyi. Înainte de asta cu maĭ mulţi anĭ cu încredere priviaŭ la el elementele conservatóre ale acesteĭ ţĕrĭ. Azĭ totul e perdut, orĭ ce speranţă nimicită, de óre ce contele Apponyi a jertfit principiile pentru de a rĕmâné poporal, şi în loc de poporalitate a secerat neîncredere în sus, părăsire de cătră aĭ sĕĭ.

Partidul independentist e desbinat de maĭ înainte. În timpul din urmă desbinarea s'a făcut numaĭ definitivă. Şi dintre aceştia uniĭ aŭ vĕdut, că guvern maĭ independentist, maĭ liberal-radical şi maĭ kossuthist nu le trebue, de cum sînt guvernele liberale, carĭ n'aŭ grije de Dumnezeŭ. nicĭ de rege, nicĭ de ţară. Aceştia decĭ pe faţă spriginesc guvernul la tóte ocasiile. În fruntea lor stă Kossuth Ferencz, micul prunc al mareluĭ sînt de la Turin. Ceealaltă parte a partiduluĭ în frunte cu Ugron vre, să rĕmână în opositie, şi fiind că cestiunile de drept public nu maĭ prea aŭ efect, agitézĕ cu sufragiul universal şi cu altele, în sfârşit cércă base principiale diferenţiale.

Din tóte aceste se vede, că descompunerea e pe cale bună. Liberalismul e în transformaţiune, pe cale de cristalisare, în liberalism ateŭ, neconstituţional, revoluţionar şi radical.

Rĕmâne un singur partid ca un singur om: e partidul poporal. Acest partid are scris pe stindard restaurarea statuluĭ pe basele puse de primul rege Ştefan, pe base creştine de egalitate, iubire, frăţietate şi libertate.

Ce va fi ultima urmare din tot procesul? Va fi, că se vor forma dóuĕ partide marĭ, unul radical-liberal, altul conservator-creştin.

Şi unde va fi locul naţionalităţilor?

E limpede, că naţionalităţile vor avé a se grupa separat cu programele sale bine detĕrmurite, însĕ în cele alalte locul lor va fi alăturea cu partidul creştin-conservator, pe care în schimb pentru contrasprigin îl vor sprigini în

Feuilleton.

Puţintică Aritmetică şi Astronomie.

Omule, fiĭ nu numaĭ cruţător, dar chiar parcit în judecarea altora. Veḑi, maĭ învaţă şi din păţania altora, şi nu aştepta, să te rădi, ca să sciĭ, că de foc nu e bine, să te frigi. Veḑi, eŭ de multe orĭ am cârtit asupra altora, că prea pe lung vorbesc orĭ scriŭ, prea le încep tóte de la Moş-Adam, şi acum am ajuns, să încep, — îmĭ caută, să o fac —, curat închiat de la strămoşul nostru.

Îmĭ veţĭ zice póte: Ce are de a face strămoşul nostru cu matematica? Puţin, maĭ ales după ce a început munca grea pentru susţinerea vieţiĭ, fără îndoélă prea puţin se va fi gândit la numerĭ şi la socóte, şi tot cam atâta se vor fi gândit şi ficiorii luĭ şi urmaşiĭ acestora multă vreme. Puţin însĕ tot ce vor fi gândit, e cu neputinţă, să nu se fie gândit. De nu alta, dar pe aĭ sĕĭ şi pe ale sale va fi trebuit, să le numere saŭ să le scie după numĕr. Pămîntul sĕmĕnat şi încrat în sudórea feţeĭ îĭ va fi adus ródă, şi róda o va fi luat în samă. Şi în timp de odihnă, în timp de ploe va fi cercat, să-şĭ dea samă, câtă ródă i-a adus sĕmînţa sĕmĕnată, şi cât va trebui, să samene, ca să-ĭ aducă îndoit şi întreit atâta.

Animalele de casă i-se vor fi sporit, şi fără îndoélă până şi copilaşiĭ caseĭ vor fi venit, să ĭea parte la bucurie şi să le numere orĭ cel puţin să întrebe pe tata saŭ pe mama după aĭ lor numĕr.

Sóre fără îndoélă va fi fost şi pe atuncia, şi ziua şi nóptea îşĭ vor fi urmat cursul şi pe atuncia ca şi acuma, şi de nu alţiĭ, dar capul caseĭ va fi trebuit, să se ocupe şi cu gândul: de câte orĭ va maĭ rĕsări şi apune sórele, până să soséscă timpul sĕmĕnatuluĭ orĭ al adunării ródelor de pe câmpurile sĕmĕnate.

Ceriul nu e de ieri de alaltă ieri, şi nu de ieri de alaltă ieri sînt stelele pe el, şi pe cum azĭ în frumósele sĕrĭ de primăvară şi de vară întrébă copiiĭ pe părinţi despre lună şi despre stele, aşa vor fi întrebat fără îndoélă şi în vremurile străvechĭ. Întrebat vor fi, cum e lună, şi de ce nu luminézĕ de cât nóptea şi nicĭ nóptea nu tot de una; întrebat vor fi despre stele, pentru ce unele sînt marĭ, altele maĭ micĭ, şi câte sînt marĭ şi câte micĭ, şi părinţiĭ le vor fi spus cu drag, ce şi cât vor fi sciut şi dînşiĭ. Le vor fi numĕrat stelele maĭ marĭ şi maĭ luminóse, ér despre cele micĭ le vor fi spus, că sînt nenumĕrate.

Şi alte multe întrebărĭ le vor maĭ fi pus copiiĭ, căcĭ copiiĭ tot copiĭ vor fi fost şi atuncia, ér părinţiĭ în dorinţa de a le puté spune cât maĭ multe, în óre de odihnă vor fi cercat cu tot de-adinsul, să-şĭ dea samă despre cât maĭ multe lucrurĭ.

Sórele nu tot de una încălḑesce într'o formă, vara e maĭ cald, primăvara şi tómna maĭ puţin, ĭérna şi maĭ puţin. Luna nu se vede tot de una, şi când se vede, încă nu se vede tot de una pe o formă. Une oria abia o veḑĭ, apoĭ tot cresce, cresce şi se rotundesce, până ce ajunge lună plină, apoĭ ér scade, scade, până ce dispare. Strămoşiĭ nostri dacă nu-şĭ vor fi sfărmat capul, să afle, cum şi pentru ce se întîmplă tóte aceste, atâta fără îndoélă tot vor fi făcut, să numere, câte zile sînt de la o lună nóuă şi până la alta, şi câte luni nóuĕ de la o vară până la alta.

Patriarchul Iacob în Mesopotania şi mamă-sa Raveca acasă în Canaan de câte orĭ nu vor fi numĕrat lunile şi aniĭ de la durerósa despărţire, ce pe el îĭ făcu pribeag în lume, ér pe ea o lipsi de ficiorul ei cel

ale luĭ, întru cât ele nu se opun programuluĭ naţionalităţilor.

Étă unde trebue să ducă procesul de descompunere. Étă cum trebue să se formeze icóna fiitórelor parlamente ungare.

E bine, să ne gândim bine şi de acum la acéstă formare şi să ne pregătim, pentru ca la momentul dat să nu ne găsim nepregătiţi.

„După principiĭ Năsăudene." — Purtarea guvernuluĭ şi a fracţiuniĭ independentiste Iusth-Kossuth faţă cu dorinţa îndreptată spre introducerea unuĭ sistem electoral maĭ bun şi maĭ curat şi spre lărgirea dreptuluĭ electoral a îndemnat pe „M. Áll.", să scrie în numĕrul sĕŭ din 27 a c. un prim articol cu inscripţia de maĭ la deal.

În articolul acesta „M. Áll." zice maĭ apoĭ:

„Prea stimatul guvern şi satelitul luĭ cel credincios, micul fiŭ al „mareluĭ" Kossuth, spre apĕrarea sa nu zic maĭ puţin, de cât că dacă se schimbă legile electorale, atunci naţionalităţile ajung în parlament, şi asta ar fi sfârşitul egemonieĭ magiare.

„Ce însamnă asta? Însamnă, că egemonia magiară în ţara acésta n'are nicĭ un temeiŭ firesc, căcĭ ea dóră se póte susţiné numaĭ prin o lege electorală învechită, rea, putredă, prin năsăudism şi prin alegerĭ ca cea de la Nyitra. Aşa dară în interesul magiarismuluĭ ţara acésta trebue să se guverneze prin un parlamentarism contrafiresc şi minciunos, căcĭ altmintrea în dată o mâncă federaliştiĭ.

„Ce însamnă asta? Însamnă, că naţionalităţile sînt o plebe aşa de rea, cât dacă ajung aci în parlament, nu pot să facă nicĭ un lucru folositoriŭ pentru binele public. Aşa de stricaţi şi vîndĕtorĭ de patrie sînt ómeniĭ aceia aĭ naţionalităţilor, cât aŭ să fie turtiţi la părete orĭ chiar să fie aruncaţi a fară, pe cum Fariseiĭ aŭ aruncat a fară din sinagogă pe tinĕrul născut orb şi vindecat.

„Fie dar, asta saŭ e adevĕrată saŭ nu. Dacă e adevĕrată, atunci însă-şĭ patria nóstră e o absurditate mare. Cine a auḑit una ca acésta, că o ţară, a căreĭ maioritate se compune din vîndĕtorĭ de patrie, să pótă subsista o mie de anĭ? Saŭ nu e adevĕrată, şi atunci are să se pună în stare de acusă, orĭ cine în interesul sĕŭ înşală naţiunea cu cuvinte minciunóse, fie acela guvernul, fie om privat.

„Dór dacă óre cine o póte sci bine, atunci Ardelénul Bánffy şi micul ficior al „mareluĭ" Kossuth ar puté să o scie, că răsboiul civil al naţionalităţilor a fost o contrarevoluţie gătită de sus aşa zicĕnd ca pedépsă pentru acea politica de naţionalităţi negenerósă şi ignorantă, carea a aflat de bine Kossuth să o continue, şi carea, durere, are încă atâţia părtinitorĭ magiarĭ. Micimea aceea de inimă, care naţionalităţilor, celor ce trăesc la sînul patrieĭ şi vécurĭ întregĭ s'aŭ luptat dimpreună cu magiarimea acum în contra Turcilor, acum în contra Germanilor, le-a negat până şi unitatea întemeiată pe legătura etnografică, ignoranţa aceea, care prin fapte lipsite de tact şi prin vătĕmărĭ mână pe toţĭ civiĭ de limbă străină nu numaĭ în braţele Austrieĭ, ci şi în străinătate, ca să conspireze şi să blasteme, acestea aŭ făcut, să fim astăzĭ nevoiţi a constata, că da, sînt federaliştĭ şi desvóltă activitate.

„Nu e decĭ de lipsă aceea, ca să sugrume modificarea legiĭ electorale cu fantómele federalismului, ci ca să mărturiséscă, că după întrarea în parlament a ómenilor naţionalităţilor n'ar sci, ce să facă cu eĭ, pentru că nu se pot smulge din comodisarea obicĭnuită.

„Naţionaliştiĭ aŭ partide federaliste. Se póte zice, că acésta formézĕ partea maĭ neatîrnătóre a naţionaliştilor. Ceĭ alaltĭ sînt mameluccĭ crediciosĭ, şi aşa se face cu putinţă, că maioritatea uriaşă a cercurilor guvernuluĭ o daŭ ţinuturile locuite de naţionalităţi, numaĭ cât dacă s'ar schimba legea electorală, atunci guvernul ar perde cercurile acestea şi anume nu în favornl federaliştilor, ci în favorul altor partide oposiţionale şi naţionaliste nefederaliste, căcĭ pe lângă tóta lipsa de tact a Kossuthiştilor între naţionaliştĭ sînt chiar şi antiaustriacĭ. Hinc illae lacrimae!

„Aşa dar acésta ar trebui să o mărturiséscă, ér nu să dea federaliştilor armă în mână, căcĭ aceştia s'aŭ obicĭnuit a scóte apoĭ folos din ast feĭ de enunţărĭ.

„Dar Bánffy nu se dă. Româniĭ federaliştĭ aŭ voit, să ţină în Sibiŭ conferenţă. Căpitanul Sibiuluĭ, evident că regulat de aicĭ, opresce ţinerea conferenţeĭ, pentru că, — zice, — în Ungaria esistă numaĭ o singură naţiune politică şi acésta e cea magiară, şi pentru că nu este ĭertat a agita, a forma partid în contra uneĭ legĭ fundamentale. Dr Raţ apeléză, îl resping, apeléză din noŭ la ministeriŭ, şi acum putem, să aşteptăm hotărîrea „de însemnătate principială" a dluĭ ministru.

„Fapt e, că o lege fundamentală a constituţieĭ nóstre e art. de lege 44 din 1868 „despre egala îndreptăţire a naţionalităţilor". Aşa dar sînt naţionalităţi, de binele cărora se pórte grije în legile nóstre. Dar prin acésta eo ipso se dă naţionalităţilor dreptul de a veghia prin un partid deosebit asupra observărĭĭ acesteĭ legi. Aceea, că legea recunósce numaĭ o singură naţiune politică, nu va să zică, că în cadrul acesteĭ naţiuni politice nu este ĭertat, să esiste naţionalităţi, căcĭ atunci însu-şĭ titulul legiĭ, ba întrégă legea n'are nicĭ un sens, ci va să zică numaĭ arâta, că drepturile, carĭ compet naţiuniĭ politice întregĭ, adecă totalităţiĭ locuitorilor ţĕrĭĭ, nu este ĭertat, să le pretindă pe sama sa o naţionalitate spre paguba celeĭ alalte, de óre ce comune sînt dreptul şi datorinţa. A conchide decĭ din acésta, că partid naţional nu póte să esiste în nicĭ o direcţie, e simplaminte o absurditate.

„În o ţară constituţională şi liberă da, se póte forma partid de orĭ ce direcţie, dar el în activitatea sa e obligat de a folosi mij-

---

ĭubit? În lungile zile petrecute singur singurel cu turma sa ĭubită de câte orĭ nu va fi numĕrat, câte lunĭ şi câte zile maĭ are, până să trécă timpul, ce-l statorise sgârcitul şi vicléṇul unchiŭ?

Étă primele începuturĭ în Aritmetică şi Astronomie!

Când ómeniĭ înmulţindu-se pentru maĭ bună scutinţă vor fi format comunităţi, triburĭ, state, şi uniĭ nu vor maĭ fi avut, să muncéscă în sudórea feţeĭ, fără îndoélă la modestele începuturĭ de Aritmetică şi Astronomie aceştia prin puterea minţiĭ lor vor fi aflat şi adaus şi alte cunoscinţe.

În comunităţi, în state sînt feĭ de feĭ de slujbe, feĭ de feĭ de obligaminte, tóte legate de timp, tóte împreunate cu numĕrărĭ şi socotirĭ, aşa că Aritmetica şi Astronomia aŭ trebuit să ţină paş cu desvoltarea societăţiĭ.

E cu neputinţă, să urmărim paş de paş desvoltarea de pe timpurile acele, fiind că nu prea avem mărturiĭ şi urme; dar din cele maĭ vechĭ urme, ce le avem, se vede, că Aritmetica şi Astronomia eraŭ sóte nedespărţite ale omuluĭ. La Grecĭ, la Romanĭ, la Egiptenĭ, la Vavilonenĭ, la Iudeĭ. la Indĭ, la Sinezĭ, cu un cuvînt la tóte popórĕle culturale vechĭ aflăm urme de socotirea timpuluĭ şi de călindar.

În special la Romanĭ încă sub Numa Pompiliŭ, va să zică la câţĭ va anĭ după întemeiarea Romeĭ, s'a introdus anul lunar de 12 lunĭ saŭ 355 de zile, la carĭ, maĭ tot la doĭ anĭ, se maĭ alătura o a 13-a lună.

Azĭ scim, că pământul îşĭ percurge calea sa în jurul sórelui în 365 de zile 5 óre, 48 minute şi 48 secunde. Dar de unde vreĭ, să o fie sciut acésta strămoşiĭ nostri pe acele timpurĭ?

Mĭ-ar plăcé, să vĕd, care dintre noĭ ar puté, să-şĭ dea samă despre timp, dacă zile şi nopţĭ întregĭ ar zăcé în leşin şi de o dată numaĭ s'ar trezi? O ziuă e ca şi alta, şi pe faţa nicĭ uneia nu este scris, dacă e Lunĭ orĭ Marţĭ, dacă e Sâmbătă orĭ Vinerĭ.

Şi dacă nu zile şi sĕptĕmânĭ, ci lunĭ întregĭ aĭ zăcé luptându-te cu mórtea, şi când să te trezescĭ la viaţă, te-aĭ trezi într'un loc coperit tot numaĭ cu stîncĭ, orĭ apoĭ în mijlocul cutăreĭ mărĭ, spune-mĭ, de unde aĭ sci, în ce anutimp, în care parte a anului te afli? Zileĭ, în carea te-aĭ trezit, orĭ vre uneĭ zile următóre i aĭ da un nume şi pe cele alalte le-aĭ socoti după acésta şi de la acésta, şi zi de zi aĭ cumpĕni, dacă timpul se încălḑesce orĭ se tot recesce, ca să poţĭ sci anutimpul. Şi dacă în urmă aĭ sci, că e primăvară, spune-mĭ, de unde aĭ sci, care ziuă va fi cea din urmă zi a primăverĭĭ şi care prima zi a verĭĭ. Zilele din urmă ale primăverĭĭ pot fi maĭ rĕcĭ ca zilele de maĭ înainte, şi sînt zile de primăvară maĭ ferbinţi ca multe din zilele de vară.

Să nu te mirĭ dară, că Romaniĭ nu socotiaŭ aniĭ de 365 orĭ 366 de zile, ci de 355 de zile. Dar firesce pentru dragul lor pământul nu voia, să-şĭ schimbe cursul şi să scurteze anul cu maĭ bine de 10 zile. Anul a rĕmas şi pe maĭ de parte, cum a fost, ér Romaniĭ, ómeni practicĭ şi înţeleptĭ, s'aŭ acomodat eĭ după pământ, orĭ după cum se credea pe atuncia şi de atuncĭ încóce încă multă vreme, după sóre. Din când în când după câţĭ va anĭ, când vedeaŭ, că anuĭ lor lunar prea se departă de la cel solar, anuĭ lor de 12 lunĭ îl maĭ lungiaŭ cu 1 lună.

Ceea ce îĭ făcea, să nu se pótă prea despărţi de sóre, eraŭ sĕrbătorile lor legate de anumite anutimpurĭ. Cu anul de 12 lunĭ saŭ 355 de zile în câţĭ va anĭ ar fi ajuns, ca sĕrbătorile de primăvară să le cadă în timp de ĭérnă, ér maĭ târziŭ în tómnă şi chiar şi în vară. Da, căcĭ dacă un an începea, să zicem, cu începutul primăverĭĭ, cum era datina lor, al doilea, fiind anĭĭ lor maĭ scurţĭ de lege, începea cu 10 zile înainte de a fi sosit primăvara, ér anul al treilea şi al patrulea şi maĭ în ĭérnă. Aşa dară sila împrejurărilor, sila şi nimic alta, ĭ-a făcut, să maĭ alăture din când în când o a 13-a lună, şi să albă anĭ de 12 şi anĭ de 13 lunĭ.

Fiind sĕrbătorile legate de călindar şi călindarul de sĕrbătorĭ, grijea asupra călindaruluĭ a fost pusă în mâna celuĭ maĭ de frunte preot al lor numit Pontifex Maximus. El avea, să cumpĕnéscă, la carĭ anĭ să se maĭ adaugă a 13-a lună; an noŭ, până a nu fi fost vestit de el, nu putea să încépă.

La început, până ce Romaniĭ eraŭ cetăţenĭ virtuoşi şi desinteresaţi, şi luptele politice nu deslănţuiseră încă furia patimilor în eĭ, dacă între anuĭ lor şi între mersul sórelui se iviaŭ neînţelegerĭ, neînţelegerile eraŭ urmarea cunoscinţelor astronomice ne-

lóce legale. Deja şi numaĭ împrejurarea asta face imposibilă formarea şi activitatea orĭ cărui partid absurd şi vlăd̦ĕtor de patrie, căcĭ în dată ce el încunjură forma pe faţă a adunărilor şi spre călcarea legiĭ recurge şi la tot felul de mijlóce nelegale, el nu e maĭ mult partid, ci o bandă, pe carea se obicĭnuesc a o persecuta.

„Ce privesce aserţiunea aceea inspirată a prudentuluĭ şi circumspectuluĭ căpitan al Sibiuluĭ, că spre schimbarea uneĭ legĭ fundamentale nu se póte, nu e ĭertat, să se formeze partid, asta e o absurditate aşa de mare, ca şi care se póte inventa numaĭ sub un sistem Bánffyan.

„Sîntem pregătiţĭ la aceea, că Perczel va fi destul de prudent şi circumspect, cât să apróbe motivarea opreliştiĭ sibiane, căcĭ trebue să vadă Ugron şi Kossuth, Raţ întocmaĭ ca şi contele Zichy, că în Ungaria partid oposiţional nu se póte forma nicĭ pe basă religiósă, nicĭ pe basă naţionalistă, fără numaĭ pe unuĭ principiŭ Năsăudean bineplăcut lu basa Bánffy. Ĕră principiŭ Năsăudean este numaĭ unul: „Ţine cu mine, că dacă nu, te sugrum!"

„Cu atarĭ prospecte pornim spre mileniul cel nou. Naţionaliştilor le-a succes, să silésca pe Bánffy a-şĭ sfeti faţa."

„Mişcarea română." În München apare la Rudolf Abt revista catolică „Die Wahrheit" redigeată de Philipp Wasserburg, membru al centruluĭ din Reichsrathul din Berlin şi prea cunoscut în lumea literară sub pseudonimul „Philipp Laicus". În broşura din 1 Febr. a. c. a acesteĭ reviste găsim articolul „Die romänische Bewegung" scris de O. Kalt-Releaux. Îl reproducem aci:

„Zicala ungurésca: „extra Hungariam non est vita" „a fără de Ungaria nu se póte trăi", a parodiat-o o dată fóea umoristică viencză „Kikeriki" cu: intra Hungariam is a net extra, o părere, carea o împărtăşesc tóte popórĕle nemagiare ale jumătăţiĭ ungurescĭ a imperiuluĭ. Fórte franc şi pe faţă îşĭ manifestéză în timpul maĭ nou nemulţămirea Românilor din Ungaria sudică şi din Ardeal şi în schimb pentru acésta seceră critica uneĭ părţĭ marĭ a preseĭ din imperiul german, carea îşĭ scóte înţelepciunea esclusiv din foile vieneze germane-liberale şi din „Pesther Lloyd", care adevĕrat că apare în limba germană, dar e fórte magiar. Nóuĕ cunoscĕtorilor capabilĭ de a judeca şi nepreocupaţĭ aĭ raporturilor din Transleithania Românii ni-se par maĭ puţin pĕcătoşi din causa alipiriĭ tenacĭ la rasa lor şi din causa curajuluĭ neînfricat, cu care apĕră drepturile sale de popor faţă cu violentătoriĭ de viţă magiară. Germanul patriotic regretă cu o cale, că Saşiĭ din Ardeal nu opun o egală împotrivire silinţelor de magiarisare, şi vĕdesc lipsa aceea de conscĭinţă naţională, carea a fost un criteriŭ al Germanuluĭ până în timpul cel maĭ nou.

„Dacă Românii din Ungaria une orĭ privesc preste stîlpiĭ roşiĭ-albĭ-verdĭ de graniţă în regatul Românieĭ, acésta în asuprirea lor se póte scusa, că dór nicĭ stîlpiĭ de graniţă negri-galbinĭ încă nu împedecă pe Germanii din nordul Boemieĭ întru a căuta galiş la imperiul german. Agitaţia română în Ungaria sub Mocsonyi, care a ales Timişóra de cuartir general al partiduluĭ naţional, e cea maĭ viforósă, dar nicĭ pe de parte aşa de separatistică, pe cum pretind Ungurii. Tot aşa de uşor se póte esplica aceea, că Românii în lupta sa naţională în contra magiarismuluĭ se simţesc atraşi la tóte popórĕle acelea ale monarchieĭ austro-ungare, carĭ se luptă pentru aceea-şĭ causă, aşa dară şi la Cehĭ. Că tendenţele separatistice naţionale ameninţă esistenţa monarchieĭ, pentru asta nu sînt responsabile popórĕle, ci e responsabil guvernul caseĭ împĕrătescĭ, care n'a sciut, să contopéscă conglomeratul de popóre întru un întreg omogen pe timpul, când cestia naţională în Europa încă nu luase în moştenire legitimitatea.

„În imperiul german ómeniĭ îşĭ ultă de multe orĭ, că Austro-Ungaria nu e un stat naţional şi nu se póte guverna după principiile unuĭ atare stat. Germaniĭ liberalĭ din cóce şi Magiariĭ din colo de Leitha urmăresc scopurĭ centralistice absurde: o minoritate germană să stăpânéscă cisul şi o mică maioritate magiară transul. În vécul nostru al formăriĭ de state naţionale nicĭ popórĕle slave, nicĭ cele alalte popóre nu se vor arĕta indiferente faţă cu atarĭ teoriĭ şi practice. Austria ca şi Ungaria formézĕ o familie de popóre, căreia îĭ lipsesce spiritul naţional, care să le pótă ţiné la olaltă. Aci iubirea faţă cu individualitatea trebue să se însoţéscă cu iubirea faţă cu întregul; fiesce care popor are să scie, că în imperiŭ individualitatea luĭ e scutită şi cruţată, atuncĭ interesul special concade cu cel general, atuncĭ va fi scopul singuraticuluĭ, să susţină întregul, în care găsesce garanţa cea maĭ bună a esistenţeĭ sale propriĭ.

„Ce florĭ produce şovinismul din colo de Leitha, cum guvernul unguresc prin oposiţia cea puternică de sub Polonyi, Eötvös, Károlyi Gábor, Szalay şi alţiĭ se împinge neîncetat spre asuprirea ulterióră a nemagiarilor, arată o privire în jurnalistică, în evenimentele scandalóse din parlament. Dór ómeniĭ strigă, cât îĭ ţine gura, pentru că regele a accentuat la Boros-Sebes şi la Güns cestia de drept public a naţionalităţilor, n'a recunoscut pe sama magiarismuluĭ o posiţie specială dominantă. Fala Magiarilor e vătămată în mod simţit, căcĭ eĭ numaĭ pe sama sa, pe sama raseĭ dominante, pretind numirea de naţiune şi aplicarea eĭ la locuitoriĭ de altă limbă aĭ Ungarieĭ nu o sufer una cu capul.

„Trebue să fiĭ trăit în ţinuturile germane, române orĭ slave ale Ungarieĭ, pentru ca să sciĭ apreţia abusurile insuportabile ale şovinismuluĭ magiar, să sciĭ pricepe posiţia de heloţĭ a nemagiarilor. Magiară e limba administraţieĭ şi a justiţieĭ, într'însa se compun ordinaţiunile şi sentenţele, şi dacă ţeranul român, german orĭ slav face protest orĭ cere esplicărĭ din causa vre uneĭ porunci neînţelese, ce i-s'a imanuat, îl resping aspru orĭ în cas de o eventuală păşire maĭ conscie de

---

îndestulitóre; maĭ târziŭ însĕ pornirĕ patimile politice şi făcurĕ maĭ multă confusiune, de cât ar fi făcut lipsa de cunoscinţe în sute de anĭ. Consuliĭ eraŭ aleşĭ pe un an, şi cu închiarea anuluĭ aveaŭ să-şĭ depună slujba, şi locul lor să-l ĭea alţiĭ; dar la Pontifex Maximus îĭ sta în putere, să maĭ lungéscă anul cu o a 13-a lună şi lungind anul să le lungéscă şi domnia, orĭ să nu vrea, să-l lungéscă în împrejurărĭ, când altfel ar fi trebuit să o facă. Ómeni eraŭ şi eĭ, şi dacă se întîmpla, ca între puterniciĭ zileĭ să aĭbă partisani orĭ némurĭ, şi interesul lor cerea imperios, să maĭ rĕmână la putere, nu zic, toţĭ, dar unĭĭ Pontifices Maximi nu-şĭ puteaŭ călca pe inimă, să nu întârzie cu vestirea noului an, orĭ dacă puterea era în mânĭ neplăcute, să nu grăbéscă a le scurta domnia vestind, că anul e pe sfîrşite.

Lucrurile întru atâta se încurcaserĕ, în cât Iuliŭ Cesar a fost silit, să dispună, ca anul 46 a. Chr. să fie de 16 lunĭ, aşa numitul „an al confusiuniĭ", cu tóte că tocmaĭ prin el s'a pus capet confusiuniĭ.

Cesar maĭ făcu şi o altă îmbunătăţire dispunênd, să se părăséscă anul lunar, şi pe venitor anul să se îndrepte numaĭ după sóre. După determinările Egiptenilor maĭ priceputĭ în ale Astronomieĭ anul era de $365^1/_4$ zile, şi Cesar la sfatul unuĭ astronom din Alesandria cu numele *Sosigenes* dispuse, ca tot treĭ să fie de câte 365 de zile, al patrălea de 366.

Călindarul astfel reformat a început cu anul 709 de la fundarea Romeĭ saŭ cu anul 45 înaintea ereĭ creştine şi s'a numit *iulian*. Anii de 365 de zile s'aŭ numit *anĭ comunĭ*, aniĭ de 366 de zile *anĭ visecţĭ*. Numirea de *visecţĭ* aŭ căpĕtat-o de la felul de numĕrare a zilelor folosit la Romanĭ. Anume ziua a 366-a nu se socotia ca adausă la capetul anuluĭ, ci după 24 Februar, care la Romanĭ se numia *sextus Calendas Martias* şi se numia şi ea *sextus Calendas Martias* aşa, în cât în anĭ de aceştia eraŭ dóuĕ zile sub numele de *sextus Calendas Martias*, de aci numirea de *bissextus* saŭ românesce *visect*.

După călindarul iulian tot al patrălea an e visect. Dacă ţi-aĭ ulta, care e prim şi care al patrălea, nu aĭ de cât să împărţescĭ numĕrul anuluĭ cu 4, şi dacă la împărţire nu-ţĭ rĕmâne rest, veĭ sci, că anul e visect. Dacă de rest veĭ căpĕta 1, să sciĭ, că într'un period de patru anul acela e primul ş. a. m. d.

Dar anul e de 365 zile 5 óre 48 minute şi 48 secunde, ĕr nu de 365 zile şi 6 óre, cum ĭ-a spus luĭ Cesar Egipténul Sosigenes, aşa că în decurs de patru anĭ călindarul iulian se abate, de la sóre cu atâta, cu cât fac maĭ mult $365+365+365+366=1461$ zile ca de 4 orĭ 365 zile 5 óre 48 minute şi 48 secunde $=1460$ zile 20 óre 192 minute 192 secunde $=1460$ zile 23 óre 15 minute 12 secunde, saŭ cu 44 minute şi 48 secunde. Diferinţa acésta în $128^1/_2$ anĭ face o zi întrégă, aşa că în $128^1/_2$ anĭ călindarul iulian socotesce maĭ mult de lege cu 1 zi.

În doĭ-treĭ anĭ şi nicĭ chiar în dóuĕ-treĭ sute de anĭ nu se prea observă diferinţa, dar în multe sute, şi maĭ vîrtos în una — dóuĕ miĭ se observă bine, cum an de an tot maĭ târziŭ începe. Pe timpul *Papeĭ Gregoriŭ XIII* diferinţa era acum de 10 zile închiate, prin urmare destul de simţită la sĕrbătorile legate de anumite timpurĭ.

Gregoriŭ, ca să îndrepte greşéla călindaruluĭ iulian, a dispus, ca de la 4 Octobre 1582 să trécă de-a una la 15 Octobre 1582, şi aniĭ 1600, 1700, 1800, 1900, 2000 ş. a. m. d., preste tot aniĭ de închiare a vécurilor să nu fie visecţĭ, de cât numaĭ dacă fără cele dóuĕ nule din urmă vor fi împărţibilĭ cu 4. Astfel 1600 a fost visect, 1700 şi 1800 nu, şi 1900 încă nu va fi.

Călindarul astfel reformat se numesce *gregorian* în oposiţie cu cel iulian, şi e primit de toţĭ apusanii. La cel iulian nu maĭ ţine de cât biserica orientală, şi noĭ greco-catolicii românĭ în socotirea sĕrbătorilor. Diferinţa dintre călindarul iulian şi cel gregorian e de 12 zile, ĕr dela 1900 în colo vor fi de 13. De nu avea Gregoriŭ nenorocirea, să fie Papă, azĭ nicĭ biserica orientală nu ar avé fericirea, să facă oposiţie sóreluĭ.

După dispoziţia acésta a luĭ Gregoriŭ în 400 de anĭ se eliminézĕ treĭ zile, pe când proprie tot la $385^1/_2$ ar trebui, să se eliminеze câte treĭ; dar diferinţa acésta abia în 4000 de anĭ trece preste 1 zi, şi atuncĭ, carĭ vor trăi, vor maĭ elimina 1 zi.

De o cam dată atâta. Ceĭ ce vreŭ maĭ mult, vor afla în curênd maĭ multe.

sine îl întemniţéză. Neîncetat se întîmplă casurĭ de acestea, şi mai pe urmă va séca orĭ ce îndelungă răbdare.

„Cu scopul de a magiarisa cele alalte naţionalităţĭ ale Cisleithanieĭ guvernul unguresc ţine un stab de amploiaţĭ neproporţionat de estins şi costisitoriŭ, a cărui salare ţara nespus de apĕsată cu contribuţiĭ de tot felul abia le póte câştiga. Fişpanĭ şi vicişpanĭ şi preste tot amploiaţĭ de tot rangul şi de tóte chemările deprind magiarisarea în vîrtutea posiţieĭ lor, şi nemagiarul la justiţie şi la administraţie e neputincios faţă cu Magiarul. Deputatul şovinist Coloman Széll a zis deunăzĭ ca preşedinte al uneĭ reuniuni magiarisătóre, că meritul cel mai de frunte pentru magiarisarea de ţinuturĭ nenaţionale e al amploiaţilor de la administraţie, justiţie şi municipiĭ. De tot franc şi pe faţă se predică violentarea, carea se sevârşesce în sufletul naţiunilor nemagiare. Acéstă idee şi-o însuşesc bărbaţĭ de stat şi politicĭ, şi din causa acésta scopul politicii interne a guvernuluĭ unguresc, care se întîmplă a fi la cârmă, e suprimarea nemagiarilor, transformarea unuĭ stat estrem naţional, în care o minoritate de aprópe cincĭ milióne să stăpânéscă o maioritate aprópe de dóuĕ orĭ aşa de mare. Nenumĕrate sînt deja acum posturile de amploiaţĭ, de la carĭ nemagiariĭ sînt eschişĭ; în tóte şcolile se învaţă aprópe esclusiv idiomul magiar, de şi spre paguba adevĕrateĭ sciinţe şi culturĭ. Dar Magiariĭ ar trebui, să cumpénéscă, că de şi eĭ sub scutul legilor statuluĭ desvóltă o agitaţie magiarisătóre mare, nemagiariĭ totuşĭ nu sînt o mulţime lipsită de drepturĭ şi la apĕsarea magiarisăriĭ opun în sfârşit o reacţiune. Chiar Românii din Ardeal şi din Ungaria de sud sînt un popor liniştit şi sirguincios, neaplicat spre intrigĭ politice, dar mai pe urmă nesocotirea neîncetată a drepturilor lor, postpunerea lor politică şi la eĭ „a schimbat laptele moduluĭ de cugetare celuĭ evlavios în venin întĕrîtat de şerpe“.

„Vaietuluĭ nemagiarilor orĭ mai bine indignăriĭ lor pentru violentarea naţională l-a dat espresie o fóe croată, „Obzor“ din Agram, în următórele cuvinte, pe carĭ le-a reprodus fóea românéscă „Telegraful“: „În anul 1848 Magiariĭ aŭ început pe faţă luptă în contra Austrieĭ, în contra dinastieĭ. Atuncĭ s'aŭ sculat vitejiĭ Croaţĭ sub conducerea cavalerescului lor ban Iellacicĭ, atuncĭ Românii, Slovaciĭ şi Sêrbiĭ aŭ adunat corpurĭ de voluntarĭ, şi toţĭ aŭ pornit în luptă pentru împĕratul lor în contra Magiarilor. Nu sînt dar popórĕle acestea, pe carĭ vor, să le desnaţionalizeze, elementul acela, care a mântuit împĕrăţia de perire, şi în carĭ acésta póte să se încredă tot de una, şi mai ales în zilele de strîmtorire grea?“ —

„Românilor, Germanilor şi Slavilor din Ungaria, pe cum şi Slavilor din Cisleithania în imperiul german li-se bagă a dese orĭ de vină, că ar urmări tendenţe revoluţionare, dar acésta se face cu ignorarea totală a faptuluĭ, că după conceptul vechiŭ austriac, care până la împĕratul Iosif II a fost maxima necontestată de guvernare, imperiul ar avé să fie numai o confederaţie de popórĕ şi de state. Egemonia, ce o deprinseră multă vreme Germaniĭ, eĭ o mulţămiaŭ numai graduluĭ lor de cultură înaintat, şi e vina lor proprie, dacă eĭ în restimpul cel lung al domnieĭ lor incontestate nu aŭ sciut, să absorbeze naţiunile aşa de rĕmase în cultură în aceea-şi mĕsură, în care s'a întimplat acésta în Germania cu Vendiĭ. În timpul de faţă din punctul de vedere al dreptuluĭ ginţilor tóte naţiunile monarchieĭ, în rîndul cel dintâiŭ cele dóuĕ zecĭ de milióne de Slavĭ, aŭ dreptul de a pretinde aceea-şi autonomie, carea s'a conces magiarismuluĭ celuĭ debil în privinţă unguréscă. Din acest punct de vedere aŭ să se judece şi tendenţele cehe.

„Dacă Magiariĭ în trans, Germaniĭ în cis înfăţişéză ca pe nisce revoluţionarĭ cele alalte popórĕ, carĭ se silesc a-şi dobîndi neatîrnarea sa, trebue să se replice, că ómeniĭ aceia, carĭ se silesc a îmbunătăţi situaţiĭ naţionale orĭ sociale precare, tot de una aŭ fost defaimaţi, că sînt revoluţionariĭ cei mai periculoşi. Ăsta şi e lucru firesc, căcĭ dacă situaţiile precare ar fi fost spre paguba naţiuniĭ orĭ claseĭ dominante, acésta le-ar fi delăturat, dar fiind că ele le-aŭ fost spre folos, de aceea orĭ ce revoltare în contra lor a fost de o dată şi revoltare în contra naţiuniĭ orĭ claseĭ dominante. Până la anul 1867 Magiariĭ aŭ fost nisce revoluţionarĭ tot aşa de periculoşi în ochiĭ centralişti1or, ca şi astăzĭ Slaviĭ şi Românii în ochiĭ dualiştilor.

„E sigur, că în taběra Românilor şi Slavilor se comit nebunii şi escese marĭ, dar când patimile de partid sînt deslănţuite, şi când ura naţională amăresce pe ómenĭ, buna chibzuire ajunge la cuvînt mai a rare orĭ de cât închipuirea. De buna chibzuire dóră ar trebui în rîndul cel dintâiŭ să nu se ferescă Magiariĭ, pe carĭ prejudeţul naţional crescut mare prin şoviniştĭ nu-l mai lasă, să gândéscă corect. Eĭ uită, că eĭ dóră sînt un popor mic, care e avisat la compromise cu vecinii sĕĭ. Pe forţele sale în ziua de azĭ abia se razimă vre o putere mare, care are multe milióne de locuitorĭ; cu cât mai vîrtos ar trebui, ca un popor mic, care nu împoporéză ţara sa nicĭ până de jumătate cu membriĭ de aĭ viţeĭ sale şi împărţesce patria sa cu alte naţiunĭ, să se siléscă a trăi cu acestea în pace şi concordie. „În noroc să nu fiĭ insolent, în nenorocire să nu fiĭ descurajat,“ zice sentenţa unuĭ înţelept. Cât de puţin recunosc înse Magiariĭ adevĕrul acesteĭ sentenţe, aŭ arĕtat cele ce s'aŭ petrecut în parlament, propunerile deputaţilor Bartha şi conte Albert Apponyi, carĭ pretind prerogativa raseĭ magiare „alcătuitóre de stat“ faţă cu cele alalte naţionalităţĭ, cărora li-se denégă orĭ ce îndreptăţire la o totalitate individuală“.

Revistă bisericescă.

Franţa.

Ómeniĭ neprocupaţĭ recunosc meritele neperitóre, carĭ le are biserica şi instituţiunile eĭ pentru umanism şi civilisaţie. O nóuă dovadă despre acésta a dat Academia pentru sciinţele politice şi morale din Paris. Ea şi în anul acesta a judecat premiile la dóuĕ ordurĭ călugărescĭ, anume părinţilor numiţĭ „aĭ Spiritului Sfînt“ şi părinţilor „Albĭ“. Motivul este, că membriĭ celor dóuĕ ordurĭ prin activitatea, ce o desvóltă în Africa centrală, atrag admiraţia întregiĭ lumĭ civilisate. Părinţiĭ acestor ordurĭ fac serviţiĭ nepreţuibile atât religiuniĭ, cât şi civilisaţieĭ. Dacă activitatea ordurilor religióse nu ar fi împedecată prin diverse legĭ şi dispositiĭ nedrepte, ea şi în Franţa proprie ar produce asemenea fructe admirabile şi o ar mântui de anarchia, ce o ameninţă necontenit.

Rusia.

În Polonia ruséscă s'a respândit faima, că ţarul ar avé de gând, ca acum cu prilejul încoronăriĭ să agraţieze pe toţĭ preoţiĭ aceia catolicĭ, carĭ „pentru uneltirĭ politice“ aŭ fost esilaţi în Rusia cea mai depărtată. Şi glasurilor mai cuminţi ale preseĭ rusescĭ censura pare că le concede mai multă libertate. Până şi principele Meszczerskij, un Rus conservativ încărnat, încă aruncă în fóea sa „Grashdanin“ guvernuluĭ în faţă intoleranţa luĭ faţă cu alte naţionalităţĭ şi societăţĭ religióse, şi de unăzĭ „Moskiewskie Wiedomosti“ se hotărî, să concédă, că statul nu are dreptul de a sili consciinţele, să se supună unor forme de credinţă, carĭ le sînt nesimpatice. Aci sigur se înţeleg uniţiĭ, carĭ pentru tăria sa de credinţă aŭ să rabde persecutărĭ aşa de neomenescĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Dieta după o pausă de şese zile a continuat şi terminat în şedinţa de Mercurĭ desbaterea proiectuluĭ de lege despre judecătoriile administrative, care s'a primit cu puţine modificărĭ.

Contele Apponyi nu a primit, să fie ales între membriĭ delegaţiuniĭ ungare şi în anul acesta nu a prea făcut opositie guvernuluĭ. De aicĭ foile deduc, că el e hotărît a se retrage de pe arena politică şi a se ocupa de administrarea moşiilor tătâne-sĕu. Cu retragerea luĭ Apponyi se desfiinţéză şi partidul numit naţional, a cărui conducĕtor este dînsul, şi ast fel fusiunea acestuĭ partid cu cel guvernamental nu are să se mai facă, căcĭ membriĭ partiduluĭ naţional se vor apropia fără condiţiune de ólele cu carne.

Independentiştii Ugron şi Polonyi aŭ ţinu tîn 25 a c. dărĭ de samă înaintea alegĕtorilor sĕĭ. Ugron a zis în Sătmar, că guvernul stă din piticĭ, carĭ nu pot câştiga ţĕriĭ auctoritate; recomandă tarifa vamală autonomă faţă de Austria; arată, că întroducerea sufragiuluĭ universal sub anumite condiţiunĭ numaĭ de folos póte fi ţĕriĭ. Cu privire la legile bisericescĭ n'a mai urgitat revisuirea, ca nu cum va să vateme pe alegĕtoriĭ sĕĭ protestanţi. Aşa s'a purtat şi Polonyi la Szoboszló.

Austria.

Consiliul comunal al Vieneĭ în şedinţa din 22 a c. a ales de viceprimarĭ pe Dr Lueger şi Dr Neumayer, amindoĭ social-creştinĭ, pe când candidaţiĭ liberalĭ aŭ căduţ.

Italia.

Deputatul Imbriani considerând starea deplorabilă a patrieĭ sale susţine în parlament, că Italia sufere din causa politicii africane şi a tripleĭ alianţe. Întrĕbă pe ministrul preşedinte, că întreita alianţă ce este pentru Italia, protectorat orĭ garanţă? Drept este, că de armele alianţeĭ are să se facă uz spre a suprima eventualele agitaţiuni ale poporuluĭ? Accentuéză, că împĕratul german numai

în interesul propriŭ cércă amiciţia cu Italia. Italianiĭ nu voesc, să fie niciĭ vasaliĭ Germanieĭ, niciĭ supuşiĭ Austrieĭ.

Minstrul preşedinte Rudini arată, că întreita alianţă este necesară spre a susţiné pacea între marile puteri şi ca atare e folositóre şi pentru Italia, care ast cum stă în raporturi amicale cu tóte puterile; éră împĕratul Germanieĭ este un amic sincer al Italieĭ. Imbriani nu e mulţămit cu rĕspunsul ministerial.

Rusia.

Incoronarea ţaruluĭ s'a întîmplat Marţi în Moscva cu o strălucire orbitóre. Ţarul însu-şi şi-a pus corona pe cap în catedrala Uspenski, apoĭ a fost uns de cătră mitropolitul. Din incidentul incoronăriĭ ţarul a dat sume enorme spre scopurĭ de binefacere, a dispus, să se facă înaintărĭ în armată, şi a publicat un manifest, în care aduce la cunoscinţa supuşilor, că spre a uşora sórtea celor miserĭ ĭértă restanţele de dare în Rusia europénă şi în Polonia, darea de pămînt pe 10 anĭ o reduce numaĭ la jumătate, ĭértă maĭ multe mulcte pecuniare. Esilaţiiĭ, carĭ aŭ petrecut 12 anĭ în Siberia, se pot muta în alte provinţe maĭ departate. Celor condamnaţi la muncă silnică li-se ĭértă a treia parte, éră celor osîndiţi pe viaţă la atare muncă li-se reduce pedépsa la 10 anĭ. Asemenea se fac şi alte agraţiărĭ.

Incoronarea ţaruluĭ s'a serbat cu deosebită solemnitate şi în Sêrbia, de unde s'aŭ trimis ţaruluĭ la 30.000 felicitărĭ. În Berlin, Paris, Viena, Bucurescĭ şi Sofia încă s'a serbat ziua incoronăriĭ ţaruluĭ.

Iubileul de 100 anĭ aĭ bisericiĭ gr. cat. române din Olosîgul Orădiĭ.

(Fine.)

Serbările aŭ decurs după programul stabilit. În fie care zi la 9 óre era s. Liturgie, sub carea ceĭ mărturisiţi se cuminecaŭ. La 3 óre p. m. însĕrat, după care, până când era trebuinţă, ascultarea mărturisirilor. Atât sub SS. Liturgiĭ, cât şi sub însĕrate, *predicile* le-a ţinut renumitul orator bisericesc, M. O. Moise Neşiŭ vicerector seminarial, *despre indulginţe*, esenţa, condiţiunile, folosul, obţinerea şi aplicarea lor; apoĭ despre viaţa înainte şi dupa mórte a s. Georgiŭ; despre icóna s. Georgiŭ şi despre venerarea luĭ.

Cine l-a audit vre o dată pe domnul orator, nu-l maĭ uită; nu-ĭ uită predarea limpede, argumentele puternice folosite tóte la locul lor, cuvintele isvorîte din inimă şi inimiĭ adresate. Dar cine l-a audit acum cu ocasiunea ĭubileuluĭ, acela pururea îşĭ va aduce aminte de aceste frumóse predicĭ, de predarea escelentă, de zelul neobosit, cu care a predicat de câte dóuĕ orĭ pe zi şi cu care n'a căutat, fără numaĭ mărirea luĭ Dumnezeŭ şi mântuirea sufletelor, şi îĭ va fi mulţumitor pentru folosul sufletesc, ce i-l a adus.

Predicile, — cu escepţiunea celeĭ dintâiŭ, carea a sunat despre istoria bisericiĭ ĭubilante, şi la capĕtul căreia s'aŭ publicat indulginţele acordate, — aŭ fost ţinute despre temele amintite. La olaltă aŭ format un ciclu, dar domnul concionator a sciut, să-şi prelucre temele ast fel, în cât şi aceia, carĭ n'aŭ fost de faţă la cele alalte predicĭ, — adecĭ credincioşiĭ sosiţi din a fară în fie care zi se perîndaŭ, azĭ o comună, mâne alta era de faţă, — aŭ înţeles, despre ce a fost vorbă maĭ înainte, căcĭ domnul orator la începutul fie căreĭ predicĭ repeţia pe scurt celea zise deja. Aşa şi numaĭ aşa s'a putut ajunge scopul predicăriĭ: a-ĭ învĕţa pe ascultătorĭ despre indulginţe, a-ĭ îndupleca şi prepara la dobîndirea acelora, şi a-ĭ instrua şi îndemna la venerarea s. Georgiŭ.

Efectul predicilor a fost cel maĭ îmbucurător. Dar oratorul deosebit succes a avut atunci, când după desfăşurarea învĕţăturiĭ S. Maice Bisericĭ despre vistieria, ce o are aşedată în cer, s'a provocat la cuvintele Mântuitorului îndreptate cătră S. Petru: „Tie-ţĭ voiŭ da cheile împĕrăţieĭ cerului“ (Mat. 16, 17.) zicênd, că următorul legitim al s. Petru acum, la acest ĭubileŭ, *cu aceste cheĭ* ne-a deschis acea vistierie nóuĕ tuturor, carĭ mărturisiţĭ şi cuminecaţi ne vom ruga în acéstă S. Biserică „pentru propagarea sfinteĭ credinţe catolice şi conform intenţiuniĭ Sfinţieĭ Sale“, şi demustrând cu următórea citaţiune din Mineiŭ (29 Ĭuniŭ, sĕrb. SS. Apostolĭ Petru şi Paul): „Tu după vrednicie pétră te-aĭ numit, când credinţa Bisericiĭ neclătită Domnul o a întărit, şi pe tine maĭ mare păstor oilor celor cuvîntătóre te-a pus, de unde *şi descuietor porţilor cerescĭ pe tine ca pe un bun te a încredinţat, să descuĭ tuturor, celor ce vin cu credinţă,*“ — că tot de una acésta a fost şi este învĕţătura Bisericiĭ.

Într'adevĕr noĭ nu sîntem în stare a-ĭ mulţămi domnuluĭ orator pentru binele sufletesc, ce l-a produs în inimile nóstre cu aceste frumóse şi pĕtrundĕtóre predicĭ. Dar rugăm pe Atotputintele, să-ĭ priméscă ostenéla pusă şi să-ĭ rĕsplătéscă cu darurile sale abundante!

Vĕdurăm cu acéstă ocasiune şi alt lucru plăcut înaintea luĭ Dumnezeŭ şi folositor sufletelor din purgator.

Bucuria inimilor nóstre pentru obţinerea indulginţelor; pentru vederea atâtor miĭ de ómenĭ, veniţĭ din cele maĭ depărtate părţĭ ale dieceseĭ (d. es. Aradul), pĕtrunşĭ de pietate şi setoşĭ de darul indulginţelor; veniţĭ în procesiunĭ, cu umilinţa inimiĭ şi cu „credinţă“ în ajutorul şi darurile luĭ Dumnezeŭ; bucuria şi mângăierea nóstră la audul frumóselor predicĭ şi sub serviţiile înălţătóre s'a adaus, când vĕdurăm, cum nestricaţiĭ nostri Românĭ în bunătatea inimiĭ lor şir pe şir viniaŭ şi cereaŭ rugăciunĭ şi după putinţă aduceaŭ jertfe, *nu numaĭ* pentru adurmiţiĭ lor, ci, — pe cum eĭ ziceaŭ, — „şi pentru sufletele *uĭtate,* şi carĭ *nu aŭ,* cine să se róge pentru dînsele“.

Cât pentru ostenelele aduse de Rs. D. protopop-paroch Petru Mihuţ şi de curaţia bisericéscă, de preoţiĭ din provinţă şi din centru, repeţim şi aicĭ: Dumnezeŭ primésca!

Şi primésca Dumnezeŭ şi ostenelele dómnelor oradane, carĭ ne-aŭ decorat biserica ast fel, în cât am putut să serbăm în ea cu decórea cuvenită acest ĭubileŭ. Căcĭ al lor este meritul, că prin colectă din casă în casă aŭ adunat preste 200 fl., din carĭ apoĭ s'a putut procura materia necesară pentru 3 frumóse şi preţióse ornate bisericescĭ, cusute şi ornate tot de dînsele; al lor este meritul, că cu mulţime de lucrurĭ artistice de mână, — carĭ mult timp, spese şi ostenélă le-aŭ costat, — am putut decora altarul, amvonul, tetrapodul, tronul şi genunchiarul episcopesc; dînsele aŭ făcut, ceea ce noĭ cu puţiniĭ cruceriĭ aĭ bisericiĭ nu eram în stare, să facem! De aceea din inimă ne-a grăit oratorul, când în sĕrbătórea s. Georgiŭ din catedră s'a rugat, „ca să fie binecuvîntate ostenelele şi mânile acelea, carĭ aŭ lucrat pentru decorarea s. Bisericĭ“. Binecuvîntate să fie!....

Şi primite să fie şi ofertele — în urmarea „Apelului“ antistieĭ bisericescĭ din 20 Ĭan. 1893 emis pe basa resoluţiuniĭ Veneratuluĭ Ordinariat diecesan de sub 19 şi 20 Ĭan. 1893. Nr. 117/1893 — pentru pictarea Bisericiĭ, în sumă de preste 500 fl. Dea Dumnezeŭ, ca adunându-se suma necesară să fim în stare de a ne puté picta Biserica *întru mărirea Luĭ!....*

Ast fel cu ajutorul bunuluĭ Dumnezeŭ şi concursul ómenilor credincioşĭ Luĭ am făcut tot, ce s'a împlinit de la noĭ, pentru mărirea luĭ Dumnezeŭ, mântuirea sufletelor nóstre şi lăţirea religiunii adevĕrate. Mare dar, mult bine, nespusă mângăiere am primit de la Dumnezeŭ; mulţĭ s'aŭ întărit în credinţă, mulţĭ aŭ părăsit calea rătăciriĭ; toţĭ am mărturisit una, sfînta, catolica şi apostolica Biserică! Încă şi astăzĭ, în ziua Înălţăriĭ, când scriŭ aceste orduri, biserica e plină de confitenţĭ, carĭ cu inimă înfrântă, cu lacrimĭ în ochĭ şi cu încredere în suflet vin a implini lucrul plăcut luĭ Dumnezeŭ şi necesar sufletelor sale.

Îngrijirea părintéscă a Archiereului nostru, — carele atât în persónă, cât şi prin parochul bisericiĭ se informéză si împreună cu noĭ se bucură de tóte cele ce se petrec, — şĭ-a avut fructele sale, la vederea cărora nu putem, să nu cădem în genunchĭ pentru a mulţămi atotputerniculuĭ şi bunuluĭ Dumnezeŭ, că ne-a ajutat a petrece aceste zile în fapte bune, întru mărirea Luĭ şi mântuirea nóstră.

Oradea Mare la 14 Maiŭ 1896.

Noutăţi.

Escelenţa Sa Î. P. S. D. Mitropolit în ziua întâiă a Rusaliilor a celebrat şi predicat în biserica catedrală, éră a dóua zi în biserica de la Curte, care acum servesce şi ca biserică parochială. Tot a dóua zi a chirotonit de preot pe diaconul *Emiliŭ Marcu* dispunêndu-l administrator parochial în Silvaşul magiar din protopopiatul Indoluluĭ.

Societatea de lectură In. M. Clain a teologilor din Blaş a dóua zi de Rusaliĭ, adecă în 25 Maiŭ, ziua aniversară a sosiriĭ Escelenţeĭ Sale I. P. S. D. Mitropolit în Blaş, a ţinut o şedinţă festivă, în care s'aŭ cetit o disertaţiunea despre activitatea episcopuluĭ Ioan Bob şi alte operate literare originale, s'aŭ esecutat treĭ piese musicale sub conducerea dluĭ profesor Iacob Murĕşian şi s'aŭ declamat dóuĕ bucăţĭ din V. Alesandri. La şedinţă a fost de faţă şi Escelenţa Sa I. P. S. D. Mitropolit, pe cum şi corpul profesoral.

Societate română de lectură în München. Tinerimea română studiósă de lege creştină în München s'a constituit în o societate de lectură cu numele „*Romania*“. Comitetul: *G. Duşoiŭ* cand. arch. pres., *C. B. Cretzoiŭ* cand. arch. vicepreş., *Iosif Sceopul* cand. electr. secretar, *C. Pop de Harsianu* cand. ing. notar, *Emil B. Cretzoiŭ* cand. arch. controlor, *C. Bárdosy* stud, iur. cassar, *C. Lacea* stud. fil. bibliotecar.

„Preotul din Bihor“ éră-şĭ înaltă „vocea liberă“ în numĕrul din 28 a c. al „Tribuneĭ“. Nu-ĭ rĕspundem din simpla causă, că pe dluĭ nu-l scim, cine e. Apoĭ cele ce vociferéză dluĭ, nicĭ nu aŭ de a face cu binele bisericiĭ nóstre orĭ cu al poporuluĭ nostru, ci sînt numaĭ nisce invective de tot personale îndreptate asupra redactoruluĭ „Uniriĭ“. Redactoruluĭ din tufă al „Tribuneĭ“, scumpuluĭ sĕŭ învĕţăcel de odinióră Eliă Dăianu, care publică invectivele acelea anonime, redactorul „Uniriĭ“ îĭ mulţămesce pentru dovada acésta a vîrtuţilor pietăţiĭ şi recunoscinţeĭ, carĭ îl împodobesc.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciunĭ istorice
și diferite alte minciunĭ.

(Continuare.)

Dar acum să urmărim maĭ de parte erudita elucubrațiune a dlor de la „Tel. Rom.“. Am ajuns până la numĕrul 100. În acesta dlor continuă ast fel:

Dar să vedem, ce aŭ făcut papiĭ de la Roma pentru poporul român, numaĭ până la „s. Unire“ de o cam dată. Voiŭ rĕspunde și la acéstă întrebare cât se póte de scurt și numaĭ în general lăsând, ca cetitoriul însu-și să se convingă maĭ de aprópe resfoind istoria bisericéscă și cea politică a poporuluĭ nostru, unde sum sigur, că va afla destule dovedĭ pentru aserțiunile mele următóre.

Apoĭ urméză crimele acelea ale Papilor, pe carĭ dlor le-aŭ aflat resfoind istoria poporuluĭ român. Din zapisul acesta întru adevĕr se și vede, că dlor nu studiéză istoria, ci numaĭ o resfoesc. Zapisul crimelor, pe carĭ le-aŭ comis Papiĭ împotriva poporuluĭ român, e acesta:

Bine aŭ sciut papiĭ de la Roma, pe cum ne atestă unele epistole ale lor, că poporul român e de viță latină-romană, dar fiind că aŭ aparținut și în marea lor maioritate aparține și azĭ bisericiĭ orientale, totușĭ nu numaĭ că nu l-aŭ ajutorat, să-și apere esistența sa națională și cultura sa romană în contra órdelor păgâne, ce aŭ năvălit asupra luĭ din tóte părțile, ci din contră nu numaĭ că și în casul cel maĭ favorabil aŭ stat și aŭ privit indiferenți în luptele luĭ unul contra zece, ba chiar înși-și aŭ provocat în puterea lor falsă spirituală pe unĭĭ regĭ catolicĭ, să-ĭ estirpéscă chiar cu foc și cu fer biserica, făr a cugeta la aceea, că prin astfel de mĕsurĭ înși-și contribuesc primo loco la nimicirea unuĭ popor de viță latină-romană. Étă dar, cât bine ne-aŭ făcut papiĭ, fiind că sîntem de viță latină-romană ca și dînșiĭ.

Aci nu putem să nu rugăm pe dniĭ de la „Tel. Rom.“ în interesul adevĕruluĭ istoric, ca aserțiunea sa despre aceea, că Papiĭ „chiar înși-și aŭ provocat pe unĭĭ regĭ catolicĭ, să-ĭ estirpéscă (poporuluĭ român) chiar cu foc și cu fer biserica“, să binevoéscă a o dovedi cu documente istorice. Până când nu o vor face acésta, până atuncia noĭ declarăm, că dlor aŭ grăit de rost saŭ cu alte cuvinte aŭ mințit. Ér de cum va totușĭ își vor puté dovedi aserțiunea aceea, atuncĭ vom să luăm de ban bun și aserțiunea aceea a dlor, că Româniĭ aflându-se sub ocrotirea aripilor bisericiĭ Fotiane din Constantinopol aŭ maĭ putut avé „cultura sa romană“, pe carea să o apere în contra órdelor păgâne, adecă în contra Turcilor, și vom lua de banĭ bunŭ și cuvintele dlor, după carĭ Papiĭ „aŭ stat și aŭ privit indiferenți în luptele“, pe carĭ Româniĭ le-aŭ avut în contra Turcilor.

După ce dlor ast fel în puține cuvinte aŭ spus multă minciună, fac din minciuna asta conclusia:

Étă dar, că nu împrejurarea, că „poporul român de o dată s'a vĕdut înjugat la carul imperiuluĭ bizantin“, nicĭ că „după aceea a fost tras și el după stăpânul sĕŭ în nefericita desbinare (ceea ce nicĭ nu esista pe atuncĭ), ci de la biserica „sfîntuluĭ Petru“, este causa nefericirilor sale, si cea maĭ mare parte tocmaĭ papiĭ de la Roma.

Până aci crimele afirmative, pe carĭ le-aŭ comis Papiĭ în contra poporuluĭ român. Acum urméză cele negative. Reproducem învinuirile aceste fără de nicĭ o observare:

Apoĭ să-mĭ spună dl autor, chiar și după „sfînta unire“ când s'a întrepus vre un papă chiar și numaĭ pentru ușurarea sorțiĭ poporuluĭ român unit? Dar chiar azĭ, când sînt pline temnițele ungurescĭ cu românĭ, în mare parte uniți, pentru că luptă pentru apĕrarea drepturilor poporuluĭ român, de și nu consimțim cu toțiĭ cu tóte mijlócele și cu tóte terenele, ce și-aŭ ales pentru acea luptă, — ce fac acești papĭ de la Roma pentru scăparea lor orĭ pentru apĕrarea esistenței naționale a poporuluĭ român, de o viță cu ei? — Ne asmuță pe terenul bisericesc unul contra altuia trimițênd enciclice pentru „S. unire“ și misionarĭ fanaticĭ crescuți în institutul de propaganda fide, carĭ sub firma, că ne aduc cultură romană de la Roma, ne învrăjbesc și ațîță din noŭ focul infernal amintit de Bărnuț, tocmaĭ azĭ, când nu numaĭ esistența națională, ci chiar și cea bisericéscă ne este amenințată și atacată, nu numaĭ a românilor „neuniți“, ci și uniți, din acéstă patrie, tocmaĭ azĭ, când maĭ multă lipsă avem de bună înțelegere între noĭ, ca să putem lupta cu puterĭ unite contra dușmanuluĭ comun.

Apoĭ maĭ înșiră dniĭ de la „Tel. Rom.“ multe de tóte, — maĭ ales lucrurĭ, pe carĭ dlor le-aŭ audit prin Lipsca, și la carĭ cetitoriĭ nostri află rĕspuns îndestulitoriŭ în cele ce am scris până acum. Dlor continuă:

Aŭ trebuit să aștepte și româniĭ și dimpreună cu ei și alte popórĕ, ca acele popórĕ păgâne să se nimicéscă însu-și pe sine prin decadența lor morală, și să vină marea revoluțiune franceză și aniĭ eliberariĭ din secolul nostru, ca să-și pótă elupta drepturile omenescĭ și pe cât s'a putut și cele bisericescĭ și naționale.

Aŭ avut lupte și biserica occidentală cu popórĕ păgâne, dar acele lupte nicĭ pe de parte n'aŭ fost atât de crâncene ca cele ale bisericiĭ orientale și acésta din causa, că avênd și puterea luméscă în mână s'a putut fórte ușor nu numaĭ apĕra, ci chiar și ataca stându-i într'ajutor și regiĭ și împerațiĭ „catolicĭ“, apoĭ și acele popórĕ păgâne aŭ putut trece în luptă contra ei numaĭ slăbite prin luptele contra bisericiĭ ortodoxe și n'a avut de a se lupta și contra alteĭ bisericĭ ei sorore: Nicĭ un prestigiŭ din acestea n'a avut biserica orientală în luptele ei pentru apĕrarea esistenței sale, căcĭ maĭ bine (?) a suferit, să fie înfrântă, dacă-mĭ e permis, să me esprim așa, de cât să lingușéscă slăbiciunile morale ale vre unuĭ rege orĭ împĕrat, ca apoĭ cu ajutoriul acestora să pótă subjuga popórĕ și să le stórcă dimpreună cu el. (Astă convingere dniĭ de la „Tel. Rom.“ încă și-aŭ câștigat-o resfoind istoria poporuluĭ român?)

Aŭ dóră pentru că aŭ fost prea fericite, s'aŭ rupt atâtea popórĕ culte de cătră biserica Romeĭ scuturând jugul papal? Reformațiunea pentru ce s'a făcut? Ce a produs acéstă sguduitură puternică în sinul bisericiĭ romane: Aŭ dór pentru că jugul papal a fost ușor și plăcut ca jugul luĭ Christos, a cărui locuitorĭ se giréză papiĭ a fi? Nicĭ o dată. Un cap orĭ guvern, fie acela bisericesc orĭ lumesc, care lucră tot de una spre binele popórĕlor lor conform învĕțăturilor divinuluĭ nostru învĕțătoriŭ, nicĭ o dată nu-și va învrăjbi fiiĭ sĕĭ, și aceștia nicĭ o dată nu se vor lăpĕda de sinul mameĭ lor, care ĭ-a nutrit cu laptele credinței cel adevĕrat și nu falsificat.

Isus Christus n'a umblat nicĭ o dată după putere luméscă și nici pe învĕțăceiĭ sĕĭ nu ĭ-a îndemnat la acésta. El însu-și ne-a spus, că împĕrăția luĭ nu e din lumea acésta, decĭ să caute și ei împĕrăția ceréscă drept îndreptând cuvîntul adevĕruluĭ, ér nu pe cum îl propagă deja de mult papiĭ de la Roma umblând după putere luméscă, numaĭ pentru ca cu atât maĭ ușor să pótă supune și stórce popórĕle de o credință ce ei, și apoĭ dacă acésta le-a succes, prin diferite mijlóce de corupție și promisiunĭ cerescĭ necualificabile să le foloséscă de căpĕ pentru de a prinde și stórce pe alte popóre, cum aŭ făcut în trecut cu poporul magiar la început ortodox, apoĭ papistaș față de poporul român ortodox etc.

Urméză apoĭ alte lucrurĭ maĭ particulare, referitóre maĭ de aprópe la noĭ la Românĭ. Sînt înse și acestea tot numaĭ cuvinte cu carĭ dlor repetesc, ceea ce aŭ zis deja maĭ înainte. Acolo am reflectat la ele, așa dar aci nu ne oprim la ele. Étă-le:

Maĭ zice dl autor, că nicĭ fanarioțiĭ, nici sĕrboteiĭ nu s'aŭ putut măcar pe sine civilisa cu bogățiile cele colosale stórse din sudórea românilor lipsindu-le spiritul de viață dătătoriŭ, și nicĭ calvinilor nu le-a succes cu desevârșire acțiunea destructivă asupra românilor din Ardeal.

Așa e. Averea câștigată cu mijlóce nedrepte și spre scopurĭ imorale nicĭ când nu e binecuvîntată de Dumnezeŭ.

Dar să-mĭ rĕspundă dl autor: averile cele colosale stórse din partea papilor cu sedulele de ĭertarea pĕcatelor de la popórĕle papistașe și cu puterea luméscă de la unele popórĕ nepapistașe, unde sînt? Ce aŭ făcut cu ele? Cum de n'aŭ lucrat cu ele, ca popórĕle papistașe să fie pe o trépță morală maĭ înaltă de cât popórĕle ortodoxe? Saŭ cum de nu și-aŭ putut păstra macar puterea luméscă cu ele, când odinióră împărțiaŭ chiar coróne împĕraților și regilor?

Da, nu s'a întîmplat nicĭ una din acestea, căcĭ aŭ trecut acele vremurĭ, când din grația papilor póte întra cine va cu bilete în împĕrăția luĭ Dumnezeŭ, în tocmaĭ ca la un banchet, orĭ când din grația acelora-și coróne se împărțiaŭ ca cocardele între dansatorĭ!

Étă dar, că și papilor le lipsesce spiritul de viață dătătoriŭ atuncĭ, când lucră contra învĕțăturilor luĭ Isus Christos. Grijéscă decĭ, nu cum va căutând prea mult cele pământescĭ să pérdă și cele cerescĭ.

Tot din acéstă causă nu le-a succes nicĭ calvinilor cu desevârșire acțiunea destructivă asupra Românilor din Ardeal.

(Va urma.)

Ben Hur
saŭ
Zilele luĭ Mesia
de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Sprîncenele Hinduluĭ se contraseră de durerea luĭ cea sufletéscă. După ce i-s-a maĭ alinat mișcarea continuă cu glas maĭ lin

„Eŭ m'am născut ca brahman. Viața îmĭ era desemnată înainte în chipul cel mai sever chiar și în lucrările ei cele maĭ mărunte până la óra ei cea maĭ de pe urmă. Cea dintâiŭ înghițitură de nutremînt, impunerea numeluĭ, cea dintâiŭ rĕsuflare în libĕ, cea dintâiŭ privire spre sóre, îmbrăcarea mea cu firul întreit, prin ce m'am făcut unul dintre ceĭ de dóuĕ orĭ născuțĭ, introducerea mea în gradul cel dintâiŭ, — tóte acestea s'aŭ celebrat cu texturĭ sfinte și cu ceremonii strașnice. Nu puteam să umblu, să mânânc, să beŭ orĭ să dorm fără de a mĕ găsi în primejdia de a călca vre o lege. Și pedépsa fraților, pedépsa se îndrepta împotriva sufletuluĭ meŭ! După cum era gradul că cărĭĭ de lege, sufletul meŭ ajungea în unul din ceriurile acelea, dintre carĭ în cel mai de jos împĕrățesce Indra, în cel maĭ îna

Brahma, — orĭ se alunga înapoĭ, pentru ca să intre în trupul unuĭ verme, uneĭ muscĭ, unuĭ pesce orĭ unuĭ animal cu patru picióre şi să ducă viaţa luĭ. Résplata pentru observanţa severă era fericirea saŭ disolvarea în fiinţa luĭ Brahma, ceea ce însemna o esistinţă în liniştе absolută."

Hindul făcu o pausă pentru a se maĭ gândi. Continuând apoĭ zise:

„Partea acceа a vieţiĭ brahmanuluĭ, carea se numesce gradul celĭ dintâiŭ, e timpul studiilor luĭ. Când eram gata spre a întra în gradul al doilea, adecă pe când eram maturu spre a mĕ căsători şi spre a conduce o casă proprie, — atuncĭ întrebam pretutindenea, până şi la Brahm, — eram eretic. Din adâncimea fântâneĭ descoperisem de-asupra o lumină şi mĕ siliam spre ea, spre a ajunge la deal şi spre a vedé tóte acelea, preste carĭ lumina îşĭ vĕrsa razele. Maĭ pe urmă, — o, după câţĭ anĭ de amărăciune şi de chin! — eram în lumina cea limpede a luneĭ şi vedeam principiul vieţiĭ, elementul religieĭ, legătura dintre suflet şi dintre Dumnezeŭ — iubirea."

Faţa sbârcită a bunuluĭ om se luminase din ce în ce tot maĭ mult, şi el bătu tare în pălmĭ. Urmă o tăcere, în vremea căreia celĭ alaltĭ doĭ priviaŭ la el. Ochiĭ Elinuluĭ notaŭ în lacrimĭ. În sfârşit Hindul începu din noŭ:

„Fericirea iubiriĭ constă în lucrare; proba eĭ e aplicarea spre a servi altora. Eŭ nu puteam să aflu odihnă. Brahm umpluse lumea cu atâta pĕcătoşenie. Sudrele îmĭ strigaŭ; tot aşa făceaŭ şi nenumeraţiĭ evlavioşĭ şi jertfele. Insula Ganga Lagor e acolo, unde apele cele sfinte ale luĭ Ganges se perd în oceanul indic. Acolo în onórea înteleptuluĭ Capila, în confraternitatea de rugăciunĭ a învĕţăceilor, pe carĭ amintirea sfîntă a celuĭ evlavios îĭ strînge în jurul caseĭ luĭ, cugetam, că voiŭ găsi pace. Dar în fie care anĭ veniaŭ de dónĕ orĭ cete de peregrinĭ de la Indiĭ spre a cerca în ape curăţire.

„Miseria lor întări iubirea mea. Împotrivindu-mĕ dorinţeĭ de a grăi îmĭ strînsam fălcile de olaltă; căcĭ un singur cuvînt, dacă l-aşĭ fi rostit împotriva luĭ Brahm orĭ a treimiĭ orĭ a şastrelor, m'ar fi aruncat în lanţurĭ, o singură faptă prietinéscă faţă cu brahmaniĭ aceia escomunicaţi, carĭ se tîriaŭ din când în când până acolo pentru a muri în năsipul ferbinte, — şi eŭ m'aşĭ fi făcut unul din eĭ, perdut pentru familie, privilegiĭ şi castă. Iubirea a învins! Grăiĭ către învĕţăceiĭ din templu, eĭ mĕ alungară a fară. Grăiĭ către peregrinĭ, eĭ mĕ alungară cu pietri de pe insulă. Pe drumurĭ cercaĭ a predica, ascultătoriĭ meĭ fugiră orĭ cercară să mĕ ucidă. În întrégă India n'a fost maĭ în urmă loc, în căre aşĭ fi putut, să găsesc pace şi siguranţă, — niciĭ chiar între celĭ escomunicaţi, căcĭ eĭ de şi eraŭ căduţi, totuşĭ aŭ încă şi acum tot credincioşi de aĭ luĭ Brahma. În strîmtórea mea cea maĭ estremă aleşaĭ după un loc singuratic, în care să mĕ pot ascunde de toţĭ a fară de Dumnezeŭ. Numaĭ Gangesul până la isvorul luĭ, de parte de deal în munţiĭ Himalaya. Când am ajuns în pasul, care duce la Hurdvar, unde apa în curăţenie nepĕtată începe cursul sĕŭ prin şesul nomolos, m'am rugat la Dumnezeŭ pentru mântuirea poporuluĭ meŭ şi pe mine însumĭ mĕ priviam de perdut pentru vecie de sama luĭ. Prin văgăunĭ, preste stîncĭ, preste munţĭ de ghéţă şi piscurĭ, carĭ par a ajunge până la stele, mĭ-am urmat drumul până la Laug Tso, un lac de frumseţă admirabilă, care părea că dórme la picióre luĭ Tise Gangri, Gurla şi Cailas Parbot, — munţĭ uriaşĭ, carĭ înalţă corónele acoperite cu zăpadă neclintiţĭ pentru vecie către faţa sóreluĭ. Acolo în mijlocul pămîntuluĭ, unde isvorĕsc Indul, Gangesul şi Brahmaputra spre a-şĭ lua cursurĭ deosebite; unde omenimea îşĭ ridicase locaşurile cele dintâiŭ şi părăsind Balcni, mama cetăţilor, se împrăştiaseră pentru a umplé lumea; unde natura se întórce la firea sa originală şi cu nemĕsurata sa estensiune invită pe înţelepţĭ şi pe esilaţĭ, promiţênd unora siguranţă, ér celor alaltĭ singurătate, — acolo am mers, pentru ca să fiŭ singur cu Dumnezeul meŭ, rugându-mĕ, ajunând şi aşteptând mórtea."

Éră se pogorî glasul, şi mânile osóse se încrucişară strîngêndu-se cu evlavie.

„Într'o nópte umblam pe la ţĕrmul laculuĭ şi strigam în tăcerea cea însetată de sunete: „Când va veni Dumnezeŭ şi va pretinde proprietatea sa? Ore să nu fie mântuire?" Şi de o dată începu o lumină a luci trĕmurând din apă; în dată se ridică o stea şi se mişcă spre mine şi se opri de-asupra capuluĭ meŭ. Lucirea eĭ mĕ ameţi. Şi cum zăceam pe pămînt, sună un glas nespus de dulce în urechea mea şi zise:

„„Iubirea ta a învins! Bine eştĭ cuvîntat, fiule al Indieĭ! Mântuirea te chĕmă. Cu altĭ doĭ, din unghiurĭ depărtate ale pămîntuluĭ veĭ vedé pe Mântuitoriul şi veĭ mărturisi, că a venit. Diminéţă te scólă şi mergĭ la eĭ şi-ţĭ pune tótă încrederea în Spiritul, care te va călăuzi."

„Şi de atuncĭ lumina a rĕmas la mine, şi de aceea am sciut, că ea era visibila fiinţă de faţă a Spiritului. În ceea diminéţă m'am întors în lume pe calea, pe care venisem. Într'o crepătură a munţilor am găsit o pĕtră de preţ nespus de mare. Am vîndut-o în Hurdvar. Din Lahore şi Cabul si Ĭesd am ajuns în Ispahan. Acolo am cumpĕrat cămila şi pe ea am ajuns în Bagdad, dar acolo n'am aşteptat, să pornéscă vre o caravană. Singur am călătorit maĭ de parte, fără frică, fiind că Spiritul era cu mine. Ce onóre, ce glorie ne aştéptă pe noĭ, fraţilor! Vom vedé pe Mântuitoriul, — vom grăi către el, ne vom închina luĭ! — Eŭ am sfârşit!"

V.

Baltasar.

Vioiul Grec a erupt în manifestărĭ de ale bucurieĭ şi în felicitărĭ. Egipténul zise cu gravitate caracteristică:

„Îţĭ poftesc tot binele, frate, tu aĭ suferit mult, şi eŭ mĕ bucur de triumful tĕŭ. Dacă doriţĭ, să mĕ ascultaţĭ, vĕ voiŭ spune, cine sînt, şi cum mĭ-a venit chemarea. Aşteptaţĭ câte va clipite!"

Şi ĭeşi, să vadă de cămile. Apoĭ se întórse şi-şĭ cuprinse érăşĭ locul.

„Vorbele vóstre, fraţilor, aŭ fost de la Spiritul," aşa începu el, „şi Spiritul îmĭ dă putinţa, să le înţeleg. Fiesce care aţĭ grăit despre patria vóstră; asta şi-a avut un scop mare, care-l voiŭ esplica. Dar pentru ca esplicarea să fie deplină, ĭertaţi-mĭ, să grăesc maĭ întâiŭ despre mine însu-mĭ şi despre poporul meŭ. Eŭ sînt Baltasar Egipténul."

Cuvintele cele din urmă le rostise cu liniştе, dar cu atâta gravitate, cât celĭ alaltĭ doĭ se închinară înaintea vorbitoriuluĭ.

„Sînt felurite precelinţele, carĭ pot să le ascriŭ poporuluĭ meŭ," continuă Baltasar. „Dar mĕ voiŭ îndestuli cu amintirea uneĭ singure precelinţe. Cu noĭ s'a început istoria. Noĭ am fost ceĭ dintâiŭ, carĭ am purtat grije, ca evenimentele istorice să se perpetueze în scrisóre. De aceea noĭ nu avem tradiţiĭ, şi în loc de poesie vĕ oferim certitudine. Pe zidurile palaţurilor şi templelor, pe obelischĭ, pe părețiĭ din lăuntrul mormintelor am scris noĭ numele împĕraţilor nostri şi faptele lor, şi slabuluĭ papir ĭ-am încredinţat înţelepciunea filosofieĭ nóstre, — tóte taĭnele a fară de una, despre care voiŭ să grăesc acum. Maĭ vechĭ de cât vedele luĭ Para-Brahm orĭ de cât up-angele luĭ Viiasa, o Melchior; maĭ vechĭ de cât cântările luĭ Homer orĭ de cât metafisica luĭ Plato, o Caspare; maĭ vechĭ de cât cărţile cele sfinte orĭ de cât împĕraţiĭ poporuluĭ Sineĭ, orĭ de cât cele ale luĭ Siddartha ficiorul frumóseĭ Maia; maĭ vechĭ din tóte istoriile omenescĭ sînt scrierile celuĭ dintâiŭ împĕrat al nostru Menes."

Se opri pe o clipă şi-şĭ îndreptă privirea prietinósă spre Elin întrebându-l:

„Caspare, în tinĕra Eladă cine aŭ fost învĕţătoriĭ învĕţătorilor eĭ?"

Elinul se închină surîdênd.

„Din însemnările acelea," continuă Baltasar, „scim noĭ, că pe când părinţiĭ veniră din Orientul depărtat, din ţara nascerĭĭ celor treĭ rîurĭ sfinte, din centrul pămîntuluĭ, — din vechiul Iran, de care vorbişĭ tu, Melchior, — eĭ aŭ adus cu sine istoria lumiĭ de maĭ înainte de începutul potopuluĭ celuĭ mare şi istoria acestuĭ potop, pe cum le-aŭ moştenit Ariiĭ de la ficiorĭ luĭ Noc, că eĭ învĕţaŭ pe Dumnezeŭ ziditoriul şi începutul tuturor lucrurilor, pe cum şi sufletul cel nemuritoriŭ asemenea luĭ Dumnezeŭ. Dacă misiunea, ce ne-a chemat aci, va fi împlinită, dacă vĕ va plăcé, să mĕ însoţiţĭ, vĕ voiŭ arĕta colecţia cărţilor celor sfinte ale confraternităţiĭ nóstre, între altele cartea despre mórte, în care se cuprinde ritualul, ce are sufletul să-l observe, după ce mórtea l-a luat, să-l ducă pe calea către judecata cea maĭ de pe urmă. Ideile acestea, Dumnezeŭ şi sufletul nemuritoriŭ, aŭ fost aduse preste pustie în Mizraim şi de acolo la ţĕrmiĭ Niluluĭ. Ele pe atuncia eraŭ curate şi uşóre de priceput ca tóte cele ce Dumnezeŭ hotărésce spre fericirea nóstră. De aceea şi închinarea cea dintâiŭ era o atare cântare şi rugăciune, pe cum sînt ele firescĭ pentru un suflet senin, plin de sperare şi cuprins de iubire faţă cu ziditoriul luĭ."

Aci Elinul îşĭ înalţă mânile şi esclamă: „O, luminarea se adâncesce în mine!" — „Şi în mine!" zise Hindul cu aceea-şĭ evlavie.

Egipténul privi la eĭ cu plăcere, ér apoĭ continuă: „Religia e legea, ce légă pe om de Ziditoriul luĭ. Ea în curăţenia sa are numaĭ părţile următóre: Dumnezeŭ, sufletul şi cunóscerea lor împrumutată, din care pentru praxă isvorĕsc închinare, iubire şi résplată. Legea acésta asemenea tuturor legilor isvorîte de la Dumnezeŭ, — bună óră asemenea celeĭ ce légă pământul de sóre, — întru început a deplinit-o isvorîtoriul eĭ. Aşa a fost, fraţiĭ meĭ, religia părinteluĭ nostru Mizraim; el nu a putut, să fie orb pentru formula creărĭĭ, carea nicăirĭ nu se póte recunósce aşa de limpede ca în credinţa cea dintâiŭ şi în închinarea cea maĭ veche. Deplinire e Dumnezeŭ: simplicitate e deplinire. Blăstĕmul cel maĭ rĕŭ e acela, că ómenĭĭ nu

vor să lase, ca adevěrurĭ ca acestea să esiste."

Se opri, ca și cum s'ar gândi, în ce chip să continue.

„Multor popóre le-a plăcut apa cea dulce a Nilului," începu din nou, „mai întâiŭ Etiopienii, Pali-Putrenii, Evreii, apoĭ Asirienii, Persii, Macedonienii, Romanii, — fie care a fără de Evreĭ aŭ stăpânit pe un timp anumit țara aceea. O atare venire și ducere a popórelor a stricat credința cea veche a lui Mizraim. Valea curmalilor s'a făcut valea zeilor. Ființa cea mai înaltă s'a împărțit în opt ființe, din carĭ fie care presenta în natură câte un principiŭ ziditoriŭ în frunte cu Ammon-Re. Apoĭ s'aŭ escugetat Isis și Osiris și zeitățile alaiului lor, carĭ representaŭ apa, focul, aerul. Și tot mai de parte s'a continuat înmulțirea, până am ajuns, să avem o altă rînduélă, carea o determinaŭ însușirĭ omenescĭ, pe cum sînt puterea, sciința, iubirea."

„Și în tóte acestea rătăcirea cea veche!" zise Elinul cu foc. „Numaĭ lucrurile cele neajunse rĕmân așa, pe cum le-am moștenit."

Egipténul afirmă din cap și continuă:

„Încă puțintel, fraților, încă puțintel, și voiŭ ajunge, să grăesc despre mine. Lucrul, care-l voim, ni-se pare cu atât mai sfînt, dacă-l asemĕnăm cu ceea ce este și cu ceea ce a fost. Inscripțiile ne spun, că Mizraim a găsit Nilul în puterea Etiopienilor, carĭ din Etiopia aŭ pornit prin pustia africană. Eĭ aŭ fost un popor cu geniŭ bogat și fantastic, un popor dedicat pe deplin servițiului naturiĭ. Poeticul Pers jertfia sórelui ca icónei celeĭ mai deplinite a zeului sĕŭ Ormuzd. Ómenii evlavioși din depărtatul Orient își ciopliaŭ zeitățile din lemn și din fildiș; dar Etiopianul, care nu cunoscea scrisórea, nu avea cărți, nu dispunea nicĭ de deprindere în artele mecanice, împlinia dorul sufletului sĕŭ prin aceea, că se închina animalelor, pasĕrilor insectelor; el privia pisica de sfințită lui Re, vita lui Isis, albina lui Ptah. Lupta cea lungă împotriva credinței lor celeĭ brutale se termină cu primirea ei de religie a împĕrățieĭ celeĭ nóuĕ. Și acum se ridicară monumentele uriașe, carĭ acoper țĕrmiĭ rîului și pustia, — obeliscĭ, labirinturĭ, piramide, morminte de ale împĕraților și de ale crocodililor. În o dejosire așa de mare, fraților, se adâncirĕ fiiĭ Ariilor!"

Aci îl părăsi pe Egipténul întâia dată liniștea. Pe fața lui adevĕrat că nu se vĕdia emoțiunea, dar glasul i-a stătut loculuĭ.

„Nu desprețiuți prea tare poporul meŭ," începu din nou, după ce se mai liniștise. „Nu toți își uitară de Dumnezeŭ. Dacă vĕ aduceți aminte, eŭ v'am spus mai înainte, că noĭ afară de una am încredințat papirului tóte taînele religieĭ nóstre. Despre acea una voiŭ să vĕ grăesc acum. Am avut un faraon, căruia îi plăcea, să facă tot felul de schimbărĭ și întregirĭ. Pentru a întări sistemul cel nouŭ și-a dat tótă silința. să stîrpéscă pe cel vechiŭ din spiritul poporului. Pe atuncia petreceaŭ la noĭ Evreiĭ ca robĭ. Eĭ se alipiaŭ de Dumnezeul lor, și când nu mai puteaŭ, să rabde asuprirea, atuncĭ aŭ scăpat într'un chip minunat. Istorisesc acum, după cum spun documentele nóstre. Moïsi, însu-și Evreŭ fiind, s'a dus la palatul împĕrătesc și s'a rugat, ca robiĭ, carĭ acum eraŭ milióne, să pótă părăsi țara. Rugarea a făcut-o în numele lui Dumnezeŭ domnul și împĕratul Evreilor. Faraon nu voi, să le împlinéscă rugarea. Și acum ascultați, ce s'a întîmplat. Întâiŭ s'a schimbat în sânge tótă apa cea din rîurĭ și lacurĭ și fântâni și vase. Faraon încă tot nu voia, să le împlinéscă dorința. Acum ieșiră brósce din pămînt și acoperiră țara întrégă. Dar împĕratul a rĕmas neînduplecat. Atuncĭ a aruncat Moïsi cenușe în aer, și ciumă veni asupra Egiptenilor. Apoĭ muriră tot felul de vite ale Egiptenilor, ér din vitele Evreilor nu muri nicĭ una. Lăcuste mâncară tótă verdéța câmpuluĭ. Și pe la mez de zi lumina zileĭ se schimbă într'o întunecime așa de désă, cât nimenĭ nu vedea pe vecinul sĕŭ, și nu putea să ardă nicĭ o candelă. Mai pe urmă muriră toți întâiŭ născuții Egiptenilor neluându-se afară nicĭ al lui Faraon. Abia acum se plecă împĕratul. Dar după ce porniră Evreiĭ, el porni cu óste în urma lor. Înse în clipa cea mai de pe urmă se împărți marea în dóuĕ, și fugariĭ putură să trécă printr'însa ca pe uscat. Când Egiptenii alergară în urma lor, apele se întórseră în locul sĕŭ de mai înainte și necară pe toți, caĭ și călărețĭ, pedestrași și conducĕtorĭ de căruțe și pe împĕratul. — Aĭ fost grăit de revelațiune, Caspare!"

Ochiĭ celĭ vineți aĭ Elinuluĭ luciaŭ.

„Am audit istoria de la Iudeŭ," zise el, „și acum o întăresc și tu."

„Așa e, dar prin gura mea grăesce Egiptul și nu Moïsi. Eŭ tâlcuesc marmora. Preoțiĭ de pe acel timp aŭ însemnat în scris cele ce aŭ vĕdut, și așa cunóscem noĭ revelațiunea accea. Și ast fel ajung eŭ la taĭna aceea singură, carea nu a fost însemnată în scris. În țara mea, fraților, de pe vremea acelui împĕrat nefericit aŭ fost tot de una dóuĕ religiĭ, una taĭnică și alta publică; una cu zeiĭ celĭ mulți, carea o deprindea poporul, și ceealaltă numaĭ cu un Dumnezeŭ, carea o deprindea numaĭ preoțimea. Bucurați-vĕ împreună cu mine, fraților! Tóte migrările diferitelor popóre, tóte asupririle din partea împĕraților, tóte silințele vrășmașilor, tóte schimbările, carĭ le-a produs timpul, aŭ trecut, fără ca să stirpéscă adevĕrul. Asemenea unei semințe, ce aștéptă sub glie timpul sĕŭ, a trăit mai de parte adevĕrul, — și astăzi, — astăzi i-a sosit ziua!"

Uscatul trup al Hinduluĭ se cutrĕmură de bucurie, și Elinul esclamă cu glas mare:

„Mi-se pare, ca și cum și pustia ar cânta lauda lui Dumnezeŭ!"

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut și se află de vîndare în **Tipografia seminarială din Blaș:**

Legile politico-bisericescĭ
din 1894 și 1895

împreună cu respectivele ordinațiuni ministeriale, traduse, edate și comentate la ordinul Preaveneratului Consistor mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Prețul unuĭ esemplar broșurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu mai e lipsă, ca să atragem atențiunea clerului nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de accea credem, că nu va fi oficiŭ preoțesc, din care să lipséscă acésta carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuință preotul în urma situațiuniĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Tot la tipografia seminarială se află de vîndare:

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaș 1896.

Broșura constă din 39 pagine, în carĭ se daŭ inviațiunile cele mai bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale și curatoratele, cum și privații la aruncarea și conscrierea dărilor de stat și anume: 1. a dărĭ de *case,* 2. a dărĭ de *câștig,* 3. a dărĭ dupe *camete,* 4. a dărĭ *supletóre* generale de *veniŭ,* 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliție,* 6. a dărĭ de *arme* și de *vînat* și 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Prețul uneĭ broșurĭ e **8** cr., expedată franco sub fașe **11** cr.

Instituțiunile calvinescĭ
în biserica românéscă din Ardél,
fasele lor în trecut și valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se póte procura cu prețul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaș** (Balázsfalva).

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare și cu copci fl. 10.

Octoichul cel mic ediț. III. Blaș 1892. Prețul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Penteocostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Euchologiu

ediția unea **a dóua,** revĕdută după originalul grecesc și îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparĭŭ frumos în **negru** și **roșu.** — Prețul nelegat fl. 2.80, ér legat în piele tare fl. 3.80.

Cestiuni
din
dreptul și istoria bisericeĭ românescĭ unite, studiŭ apologetic din incidentul invectivelor „Gazeteĭ Transilvanieĭ" și a dluĭ Nicolaŭ Densușan asupra Mitropolituluĭ Vancea și a bisericeĭ unite. Partea I. 272 pag. 8°. Prețul **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Prețul **1** fl. Ambele părți espedate franco **1 fl. 85** cr.

A apărut:

Stilistica practică saŭ *Regule și Exemple* pentru tot felul de epistole, cereri, acte și documente, carĭ vin mai des înainte în viața de tóte zilele, de *Ioan F. Negruț.* Blaș 1896. Prețul 60 bani (30 cr.).

Editor și redactor respundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Tit Bud vicariul Maramurĕșului anunță, cum că s'a început tipărirea

„Vieții Sânților".

Opul se póte prenumĕra la auctor cu **4** fl. **50** cr. esemplarul.

(28) 1—1

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 13 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un sir garmond: odată 7 cr., a dóua oră 6 cr., a treia oră 5 cr., şi de fiecare publicătiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redactiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaş.

Anul VI. Blaş 6 Iuniŭ 1896. Numĕrul 23.

Un capitol din misiunea preoţimii nóstre.

Nu póte să esiste o politică mai nefericită de cât politica unilaterală. Cât dobîndescĭ cu ea de o parte, atâta şi încă şi mai mult perdĭ de altă parte. În o atare politică se adeveresce, că faci un paş înainte şi doĭ înapoĭ. În o atare politică nutrescĭ sperărĭ esagerate, şi urmarea e, că aprópe la fie care paş daĭ de câte o desamăgire demoralisătóre.

Aşa ne-am îndeletnicit şi noĭ a face politică, şi îndeletnicirea acésta cresce pe zi, ce merge. Astăzĭ face politică tótă suflarea românéscă, dacă dispune de puţintică inteligenţă.

Dar n'am grăit bine: nu face, ci numaĭ grăesce politică. Politica aceea, carea o facem noĭ, e fórte unilaterală.

Pretindem de o parte fórte mult, dar de altă parte nu ne silim a ne crea un temeiŭ, pe care aşedându-ne să putem da pretensiunilor nóstre valórea cuvenită.

Pretindem de o dată drepturĭ aşa de marĭ, cât dacă vrăşmaşiĭ nostri politicĭ ni-le-ar da, eĭ înşi-şi şi-ar săpa prin acésta mormîntul. Lucru firesc, că eĭ aflându-se în avantajul uneĭ posiţiĭ strategice întărite ne réspund asemenea Elinilor din Termopile: „Veniţi şi vi-le luaţi, dacă puteţi!"

Şi noĭ în zădar ne svîrcolim, căcĭ nu-ĭ putem sili, pentru că nu ne-am creat şi noĭ din parte-ne o posiţie strategică, din care dând năvală asupra întăriturilor lor să putem spera, că năvala nóstră va reuşi.

În unul din ultimiĭ numerĭ ai foiĭ nóstre un corespondent al nostru a spus fórte bine, că posiţia acésta strategică ne-o putem crea din un capital îndoit: din capitalul intelectual şi din cel material.

Corespondentul nostru, când a scris acestea, sigur nu a pretins pe sama sa gloria de a fi găsit pétra înţelepciuniĭ. Lucrul e adecă aşa de evident, cât orĭ cine-l póte vedé şi nimenĭ nu-l póte nega. Ceea ce aflăm a fi vrednic de laudă în corespondentul nostru, este, că el a avut curajul de a spune în faţă celor ce aŭ luat asupră-şĭ obligamentul de a hotărî direcţia politiciĭ nóstre şi de a şi face politica acésta, că eĭ aŭ făcut puţin, fórte puţin, pentru ca să dispunem în mĕsură îndestulitóre de capitalul acela îndoit, şi că până nu se va face în privinţa acésta cu mult maĭ mult, de cât s'a făcut până acum, până atuncia noĭ în zădar ne svîrcolim făcênd politică: nu numaĭ că nu dobîndim nimica, ci dimpotrivă perdem şi ceea ce avem.

Dacă s'a făcut ceva la noĭ pentru dobîndirea aceluĭ capital, acésta a făcut-o aprópe numaĭ preoţimea nóstră.

Pentru ca să te convingĭ despre acésta, aĭ numaĭ să cercĭ în programele gimnasiilor românescĭ, şi veĭ afla, că jertfele cele maĭ marĭ pentru crearea uneĭ inteligenţe române le-a adus şi le aduce preoţimea. Ceĭ maĭ mulţĭ dintre tineriĭ, carĭ aŭ cercetat şi cercetézĭ şcolile acestea, sînt fiĭ de preoţi.

Şi preoţimea nóstră întru adevĕr a şi reuşit, să dea poporului nostru o clasă inteligentă, pe carea contrariĭ nostri politicĭ acum nu o maĭ pot ignora.

Jertfele, carĭ le-a adus şi le aduce preoţimea nóstră spre acest scop, sînt întru adevĕr supraomenescĭ: ele pot să isvoréscă numaĭ din isvorul graţieĭ luĭ Dumnezeŭ, carea scie, să lumineze minţile şi să misce voinţele. Şi noĭ nu putem să încetăm a dori, ca graţia acésta Dumnezeŭ să o verse cu îmbelşugare încă şi maĭ mare în inimile preoţilor nostri.

Dorinţa acésta a nóstră e fórte îndreptăţită. Unuĭ popor, care vre, să se emancipeze, nu-ĭ ajunge aceea, ca el să-şĭ creeze o clasă impunĕtóre de cărturarĭ. El în lupta pentru emancipare maĭ are lipsă de alte arme. În special are lipsă de o clasă mijlocie. Nu capitalul sciinţeĭ singur, ci maĭ ales industria şi comerciul e arma aceea, carea e în stare a emancipa un neam şi a-l ridica preste alte némurĭ. De o clasă puternică industrială are lipsă şi poporul nostru, dacă va să se emancipeze şi să se înalţe.

Şi totuşĭ cât de puţin e, ceea ce s'a făcut la noĭ pentru crearea uneĭ clase puternice industriale şi comerciale!

Ar fi timpul, ca preoţimea nóstră să-şĭ îndrepte zelul şi spre crearea

Feuilleton.

Datul şi ziua.

De aĭ timp şi tignă, şi pofta de a sci te înteţesce, atuncĭ, — dar ţĭ sfătuesc, ca numaĭ atuncĭ, — să cetescĭ espunerea plictisitóre, ce are să urmeze. De cum va înse al muncit din greŭ, fie cu capul, fie cu mâna, şi vreĭ, să te restaurezĭ prin o lectură distrăgĕtóre; de cum va prin cap ţi-se încrucişézĭ gândurĭ cu grije şi grije cu gândurĭ, şi vreĭ, să scapĭ de ele, vreĭ, să le alungĭ: sfatul, ce-ţi daŭ, e, să pui espunerea acésta la o parte şi să-ţi vedĭ de altă distragere şi de altă alungătóre de grijĭ.

Ceĭ ce vor ceti maĭ departe, uşor se vor convinge, că cele zise nu înzădar le-am scris; de altă parte am ţinut, că-mĭ este datorinţa, să avisez pe cetitorĭ, la ce aŭ să se aştepte, ca pe dreptul nime să nu-mĭ pótă băga vină. Ceĭ ce cu tóte acestea vor ceti şi maĭ departe, şie-şĭ vor avé, şă-şĭ bage vină, ér nu mie. Şi acum la lucru!

Cu tóte rivalităţile, cu tóte contrastele, ce sînt între diversele ţĕrĭ şi némurĭ, totuşi am ajuns, să ne unim în multe lucrurĭ, în carĭ odinióră nu găsiaĭ unite nicĭ dóuĕ ţĕrĭ vecine, şi cu timpul ne vom uni póte în şi maĭ multe. Ca să nu maĭ amintesc de alte lucrurĭ, în socotirea timpului azĭ tótă creştinătatea ĭea ca punct de mânecare anul nascerieĭ Mântuitorului şi vorbesce de anĭ înainte şi după Domnul nostru Isus Christos, pe când odinióră maĭ fie care ţară ţşĭ avea felul sĕŭ de socotire deosebit de al celor alalte ţĕrĭ şi némurĭ.

Romaniĭ numĕraŭ anĭĭ de la zidirea Romeĭ, dar cu privire la anul zidiriĭ nicĭ chiar eĭ nu eraŭ de o părere; Grecĭĭ după Olimpiade saŭ după jocurile olimpice ţinute tot la 5 anĭ; Iudeiĭ de la facerea lumiĭ; Mohamedaniĭ de la fuga luĭ Mohamed; Egiptenĭĭ într'alt fel, ér Sinezĭĭ deosebit de toţĭ aceştia ş. a. m. d.

Firesce şi creştinĭĭ numaĭ pe încetul şi numaĭ târziŭ ajunseră la înţelegere, maĭ ales creştinĭĭ din deosebite ţĕrĭ. Începĕtorul nouluĭ fel de socotire a fost abatele *Dionisius Exiguus,* care a trăit în vécul al 6-lea de la Mântuitorul.

La început noul fel de socotire s'a folosit numaĭ în Italia şi numaĭ în treburĭ bisericescĭ, şi abia în secĭul al 9-lea şi al 10-lea, după ce Carol cel Mare îĭ deschise cale în documentele sale, ajunse în folosinţă generală. Pentru timpul înainte de Mântuitoriul s'a păstrat felul de socotire al Grecilor şi al Romanilor multă, multă vreme, şi maĭ numaĭ în zilele nóstre ajunserăm la înţelegere deplină şi cu privire la vremurile străvechĭ.

Anĭĭ după nascerea Mântuitoruluĭ se numĕră înainte, anĭĭ din ainte de nascere înapoĭ aşa, că numĕrând: 1, 2, 3 . . . . . 100, 101, 102, ... 1000, 1001, 1002, . . . d. Chr. ajungĭ tot maĭ aprópe de zilele nóstre, pe când la anii din ainte de nascerea Domnuluĭ cu cât numerĭĭ sînt maĭ marĭ, cu atâta anĭĭ de noĭ sînt maĭ departe, de facerea lumiĭ maĭ aprópe. De aci e uşor de înţeles, că vrênd, să scĭĭ anĭĭ de la cutare eveniment şi până azĭ, la evenimentele de după nascerea Mântuitoruluĭ anul întîmplăriĭ se subtrage din numĕrul anuluĭ de faţă, la evenimentele din ainte de Mântuitorul anul întîmplăriĭ se adauge la anul de faţă. Aşa dacă dintre multele feluri de socóte cu privire la facerea lumiĭ vom da întâietate socótelĭ bizantine de 5508 anĭ, va trebui să zicem, că de la facerea lumiĭ şi până azĭ sînt 5508+1896 saŭ 7404 anĭ, saŭ şi maĭ bine zis anul nostru de la facerea lumiĭ e al 7404-lea an.

Nu mĭ-ar plăcé, să maĭ rĕmână nicĭ o îndoélă, şi numaĭ de témă, să nu rĕmână,

acesteĭ clase. Scim, că în poporul nostru e mare aversiunea mai ales față cu meseriești. Dar nu a fost óre într'însul odinióră mare și aversiunea față cu toți, ceĭ ce purtaŭ pantaloni și nu ciórecĭ ca el? Și astăzĭ, mulțămită grației lui Dumnezeŭ și zelului preoțimiĭ nóstre, aversiunea acésta a perit.

Tot grația lui Dumnezeŭ și zelul preoțimiĭ nóstre va puté face, să péră din poporul nostru și aversiunea față de clasa mijlocie. Nu toți tineriĭ sînt înzestrați cu talente intelectuale așa de marĭ, cât de la eĭ să se pótă spera, că eĭ trecênd prin tóte școlile mai pe urmă vor aduce șie-și și altora un folos, care să corĕspundă jertfelor de banĭ și de timp, ce se aduc pentru cualificarea lor. Dară mulțĭ, fórte mulțĭ sînt tineriĭ aceia mai puțin înzestrați cu talente intelectuale, carĭ aplicându-se la comerciŭ și la meseriĭ vor puté să fie spre mare folos, fórte a dese orĭ spre mai mare folos de cât cărturariĭ.

Fie încredințațĭ fraților preoțĭ, că vor împlini un lucru plăcut lui Dumnezeŭ și nespus de folositor credinciosuluĭ popor, pe care-l păstoresc, dacă vor aplica o parte a fiilor sĕĭ la comerciŭ și industrie și vor premerge poporuluĭ și în privința acésta cu esemplu bun.

Așa găsim, că e bine, să scriem acestea acum, când anul scolastic se apropie de capĕt.

„Vaterland" despre afacerea primatelui Genadie. — Fóea catolică din Viena, după ce comunică, în ce chip s'a sevârșit suspendarea și darea în judecată a primatelui Genadie din Bucurescĭ, adauge:

„Atâta despre casul special. Dar el primesce lumină de la desvoltarea generală a bisericilor particulare grecescĭ-schismatice.

„Așa numitele sinóde ca instituțiĭ permanente, carĭ le vedem astăzĭ ca iurisdicțiĭ supreme ale diferitelor biserici „ortodoxe" regnicolare și naționale, nicĭ de cum nu sînt o instituție a bisericiĭ străvechĭ, care instituție să ajungă înapoĭ până în timpul catolic al acestor biserici particulare; căcĭ așa numita constituție sinodală nicĭ de cum nu e cuprinsă în spiritul bisericiĭ catolice, ci e mai vîrtos o plantă curat protestantică. Nicĭ biserica grecéscă-orientală nicĭ chiar după desbinarea sa de la Roma nu a cunoscut instituția asta mai înainte de vécul al șese spre zecelea. Mai întâiŭ s'a instituit în Constantinopol sub stăpânirea turcéscă un „sinod permanent" compus din 12 mitropoliți și din un numĕr de laicĭ. Petru cel mare a imitat în Rusia acest esemplu așa, că a abrogat patriarchatul de Moscva și a înființat un „sfînt sinod", în care rolul cel mai de frunte îl avea procuratorul suprem împĕrătesc, — un laĭc, une orĭ chiar și un general. După ce s'a constituit regatul Greciel, guvernul eĭ încă n'a avut lucru mai urgent, de cât să supună biserica unuĭ sinod neatîrnătoriŭ de la patriarchul „icumenic". În Sêrbia, România, Bulgaria după emanciparea de sub Turcia s'a întimplat tot asemenea. În tóte țĕrile acestea sinodul e parte o unéltă spre deprinderea puteriĭ domnitoriuluĭ asupra bisericiĭ regnicolare respective, parte un mijloc spre a nu lăsa, să créscă prea mare puterea patriarchuluĭ orĭ mitropolituluĭ preste episcopĭ, cler și popor. Așa și în România. Dacă așa dară primatele nu e fórte după placul sinoduluĭ, causa pare a fi, că el află, că un ast fel de sinod nu se póte uni cu o biserică organisată în chip întru adevĕr ierarchic. Firesce pe terenul schismeĭ primatele în zădar îșĭ va da silința de a delătura sinodul. Cel ce nu va un papă, acela cu atât mai puțin va un papșor.

„Lucru straniŭ! Românii se mândresc nespus de mult cu originea sa de la Romanĭ; eĭ ar dori, să stirpéscă din limba sa tóte elementele slavice și ar da mult, dacă din istoria sa ar puté șterge lungul period slavic. Și chiar la moștenirea cea mai rea a acestuĭ timp greco-slavic, la pustia, stérpa schismă, carea l-a separat de cultura apusuluĭ și l-a aruncat în cătușele uneĭ robiĭ spirituale de mai multe vécurĭ, chiar la acésta țin eĭ cu cerbicie.

„Întrégă cérta dintre primate și sinod și situația bisericiĭ române preste tot e o dovadă nóuă a vecheĭ esperințe, că bisericile orientale desbinate de Roma nicĭ o dată și nicăirĭ nu se înalță la înflorire adevĕrată, ci progresézĕ tot mai de parte în descompunerea internă și esternă. Bizanțul s'a lăpĕdat o dată de Roma și a răpit pe încetul pe Sêrbĭ, Bulgarĭ, Românĭ cu sine în schismă, pentru ca să-ĭ robéscă. A fost o rĕsplată drĕptă, dacă tóte popórĕle acestea în timpul mai nouŭ și ele s'aŭ lăpĕdat de patriarchul de Bizanț. Dar neatîrnarea dobîndită puțină binecuvîntare le-a adus; putredirea internă, starea tristă a cleruluĭ lor șcl. le-aŭ rĕmas. Separate de adevĕratul centru al unității, ele nu se pot face părtașe în fericirea religióză adevĕrată. Aci se vede fórte limpede, că și pentru viața acésta are valóre adevĕrul: A fără de biserică nu este mântuire."

Delegațiunile. — Monarchul a primit Luni pe membriĭ delegațiunilor.

La discursul omagial al luĭ Széll Kálmán presidentul delegațiuniĭ ungare Maiestatea Sa în rĕspuns a zis:

„Îmĭ servesce spre plăcere a spune de nouŭ, că raporturile nóstre față cu tóte puterile aŭ rĕmas cele mai amicabile.

„Ca document mai nouŭ despre acésta servesc felicitările călduróse esprimate de cătră domnitoriĭ și conducĕtoriĭ statelor străine din incidentul serbăriĭ esistenței milenare a regatuluĭ meŭ ungar.

„Păsirea energică și conscie a întreiteĭ alianțe în tóte cestiunile mai momentóse, carĭ ating interese europene, a contribuit în mod esențial la aceea, că cu tóte semnele neliniștitóre ivite în decursul anuluĭ trecut în mai multe rîndurĭ în Orient nu s'a conturbat pacea aceleĭ părțĭ a continentuluĭ."

Mai departe constată, că prin conlucrarea armonică a puterilor europene în peninsula balcanică cu privire la menținerea stărilor actuale s'a ajuns la o atare înțelegere, de la rĕmânerea căreia se speréză desvolta-

---

mai amintesc, ceea ce alt fel aprópe de sine se înțelege, că la anii înainte de Chr. numaĭ anii se numĕră înapoĭ, er lunile și zilele înainte ca și la anii după Chr., așa că ziua premergĕtóre zileĭ de 1 Ianuar a anuluĭ 1 d. Chr. a fost 31 Decembre a anuluĭ 1 a. Chr., ér nu 1 Ianuar anul 1 a. Chr. Tot pentru delăturarea neînțelegerii și îndoelii țin de lipsă, să amintesc și împrejurarea, că anul nascerii Mântuitoruluĭ se compută la anii de după Christos, cu alte cuvinte e primul an între anii d. Chr. Ĕtă pentru ce: Dionisiŭ numĕra anii *ab incarnatione Domini,* de la întruparea Domnuluĭ, luând ca punct de mânecare conc-perea Mântuitoruluĭ în pântecele Preacurateĭ Vergure Maria (25 Martie, sĕrbătórea conceperiĭ saŭ Bunăvestirea). Pe vremea luĭ Dionisiŭ anul începea în 1 Martie, va să zică abia cu treĭ sĕptĕmâni și câteva zile înainte de sĕrbătórea conceperiĭ Domnuluĭ, așa că anul prim al ereĭ creștine s'a petrecut, aprópe întreg după întruparea Mântuitoruluĭ.

Adevĕrat că mai târziŭ, prin seclul al 15-lea, începutul anuluĭ s'a pus în 1 Ianuar, și că din anul prim așa numit „de la întruparea Domnuluĭ" aprópe 3 luni se petrecuseră înainte de concepere și numaĭ 9 eraŭ după concepere, dar numirea nu i-s'a mai schimbat, mai ales că partea luĭ mai mare o formézĕ lunile de după întrupare. Nu sufere îndoélă, că mai cu dreptul aĭ puté să-ĭ zicĭ „an aĭ întrupăriĭ", dar o dată ce așa nu-ĭ zicĭ și totușĭ vreĭ, să l referescĭ la întrupare, mai potrivit de cât „anul prim de la întrupare" nu poțĭ să-ĭ zicĭ.

În timpurile mai din cóce, când zi de zi tot mai tare s'a lățit datina de a numĕra de la Mântuitoriul și anii, ce aŭ trecut de la facerea lumiĭ și până la întruparea Mântuitoruluĭ, a trebuit să se facă deosebire între anii din ainte de întrupare și după întrupare, saŭ cum se zice mai pe scurt, între anii dinainte de Christos (a. Chr.) și după Christos (d. Chr.), și astfel s'a putut nasce îndoéla, că anul întrupăriĭ unde se compută, la anii dinainte orĭ după Christos.

Pe urma celor zise mai cu ușurință se vor înțelege, cele ce mai sînt de zis. Dacă anii ar fi de 52 sĕptĕmâni închiate saŭ de 364 zile, începutul anuluĭ saŭ anul nouŭ ar cădé tot pe aceea-și zi a sĕptĕmânii pentru tot de una. Cu ce zi am început anul 1896, cu aceea-și ar fi început anul nouŭ părinților, moșiĭ și strămoșiĭ nostri, și tot cu aceea-și l-ar începe următoriĭ nostrĭ și următorĭ de următoriĭ nostri, și atunci călindarul, ce-țĭ veĭ fi cumpĕrat în ĭernă, țĭ-ar fi de ajuns pe întrégă viața.

De ar mai trăi întreprindĕtorul *Archimede,* nu cred, că nu s'ar pune, să accelereze pământul în mersul luĭ cu cele 1 zi 5 óre 48 minute și 48 secunde saŭ cu timpul, cu cât mersul luĭ în jurul sórelui ține mai bine de 364 zile. Dacă odinióră, cu 200 de anĭ a. Chr., făcea planurĭ și se lăuda, că numaĭ punctul fix îĭ mai lipsesce, de care să-și atîrne scripții, ca să ridice pământul din țițini, ce nu ar face azĭ în timpul atâtor mașini?

Până se va afla un alt Archimede, sîntem nevoițĭ, să luăm în samă, că anul nu consiste curat din 52 sĕptĕmâni, ci anii comuni din 52 sĕptĕmâni și 1 zi, anii visecți din 52 sĕptĕmâni și 2 zile. De aci ér urmézĕ, că în anii comuni anul nouŭ merge cu câte 1 zi înainte, în anii visecți cu câte 2. De veți avé călindarul îndemână, veți puté vedé, că în anul de față, ce e an visect, 1 Ianuar stilul nouŭ a căduț pe Mercurĭ, ér 31 Decembre va cădé pe Joĭ, 1 Ianuar stilul vechiŭ a căduț pe Luni, ér 31 Decembre va cădé pe Marți așa, că în 1897 anul nouŭ gregorian va cădé pe Vinerĭ, cel iulian pe Mercurĭ. În 1898, fiind că anul 1897 va fi an comun, anul nouŭ va cădé numaĭ cu o zi mai înainte, va să zică al nostru pe Joĭ, al apusanilor pe Sâmbătă.

Și acuma întors dacă nu-țĭ mai aduci aminte și vreĭ, să afli, că în ce zi a căduț 1 Ianuar 1895, cauți, în ce zi a căduț 1 Ianuar 1896, și mergi înapoĭ cu 1 zi. De la 1 Ianuar 1895 poți trece la 1 Ianuar 1894 și așa mai departe grijind numaĭ, ca la anii visecți să mergi înapoĭ cu 2 zile, și de veĭ fi ajuns și mai departe, pe la 1800 orĭ 1700, să nu perdĭ din vedere, că anii aceștia dupĕ

rea pacînică a raporturilor internaţionale. La întărirea stărilor actuale contribue şi recunóscerea principelui Bulgariei din partea puterii suzerane. Aliaţii Italiani aŭ salvat în Africa onórea stindardului sĕŭ.

Cu satisfacţie privesce terminarea regulării Dunării la porţile de fer, care angajament monarchia nóstră l-a luat în congresul de Berlin.

Armata se desvóltă gradat. Bosnia şi Herţegovina îşi acoper cheltuelile din venitele proprii.

Tot acela-şi răspuns l-a dat monarchul şi la vorbirea presidentului delegaţiunii austriace br Chlumeszki.

„Tribuna" în primul sĕŭ din 4 a c. vorbind despre „Scandalul cu Metropolitul-Primat al României" zice cătră capĕt:

„Acuma, ce vedem? Vedem, pe urma scandalului cu Metropolitul, fel de fel de acusaţii, una mai murdară de cât alta pe care Episcopii şi-le aruncă reciproc. Publicul, avid de sensaţii, sórbe tot, ce se spune despre scandalurile din episcopii, pe care Episcopii, ei însu-şi, le presentă ca pe nisce adevĕrate lupanare. Şi vorba rea şi scandalul ruşinos trece din gură în gură şi de la oraşe la sate. Ĕr publicul în genere va sfârşi prin a privi pe viitor cu scepticism la cei *cari*, orî cât de pĕcătoşi ar fi ca ómeni, *nici o dată şi sub nici un cuvînt nu se cuvine, să fie tîriţi ast fel în noroiŭ.*"

Nu cutezăm, să facem o paralelă între episcopii bisericii nóstre şi între cei ai bisericii neunite din România. O atare paraleiă nici nu e cu putinţă. Episcopilor bisericii nóstre se potrivesc deci cu arât mai virtos cuvintele „Tribunei", că „nici o dată şi sub nici un cuvînt nu se cuvine, să fie tîriţi" în nici un fel „în noroiŭ".

Firesce că escepţie face numai noroiul „Albumului milenar" al „Tribunei".

Congresul „Ligii culturale". „Liga culturală" în anii trecuţi prin activitatea sa plină de zel şi conscie de sine a dat causei nóstre naţionale un avînt admirabil. În timpul din urmă însĕ afacerile Ligii se află în o stagnare.

Acésta a recunoscut-o şi constatat-o şi venerabilul d. V. A. Urechia în congresul Ligii ţinut în Bucuresci la Rusalii. D. Urechia în raportul cetit în şedinţa de Luni spune, că în timpul din urmă comitetul era divisat. Maioritatea comitetului a hotărît, să întrerupă orî ce relaţiuni cu comitetul partidului naţional român din Transilvania şi Ungaria, pe când minoritatea pretindea, ca Liga să continue întreţinerea legăturii cu comitetul actual al partidului român. Mai de parte din Octobre 1895 unii membri din comitetul Ligii fiind fórte ocupaţi, comitetul numai rar se putea întruni, ceea ce făcea, ca activitatea Ligii să lângedéscă. În fine a declarat dl Urechia, că dînsul fiind bolnav se retrage din comitet.

Congresul a ales president ad hoc pe dl Belloescu şi a votat mulţămită dlui Urechia.

Din raportul censorilor apare, că din anul trecut aŭ rĕmas neincasaţi 11,000 lei; incasările aŭ fost de 40,756 lei, ĕră cheltuelile de 47,184, saldo în cassă 4571 lei, deposit în bonuri 9500 lei. Averea de azi e de 14,071 lei. În anul trecut aŭ incurs cu 100.000 lei mai mult.

D. C. Dobrescu vorbind asupra raportului comitetului central zice, că acesta nu mai corĕspunde aşteptărilor ţĕrii şi scopului Ligii. Ca dovadă cetesce o circulară a comitetului central cătră presidenţii de secţiuni, în care se notifică, că Liga a întrerupt raporturile cu presa străină în urma agraţiării membrilor comitetului partidului naţional din Transilvania, de óre ce agraţiarea s'a considerat ca începutul împăcării cu Ungurii. Propune, să se reprobeze acţiunea comitetului central.

După o discusie înfocată propunerea s'a primit cu 57 din 71 voturi.

Încă înainte de votare dnii Perieţian-Buzĕŭ şi Delavrancea însoţiţi de 20 membri părăsesc congresul.

După votul de neîncredere dat comitetului vechiŭ, din care mai mulţi membri aŭ repăşit de mai înainte, s'a ales comitet noŭ în persónele dlor: Ionel Grădişteanu deputat M. Vlădescu profesor universitar, C. Disescu profesor universitar, D. Neniţescu advocat, Dr Stoicovici medic, C. Rădulescu-Motru profesor, D. A. Florescu proprietar şi Miculescu student. În fine se alege dl Urechia president de onóre, şi se închide şedinţa.

Noul comitet şi-a ales de president pe dl Ionel Grădişteanu, vicepresident pe M. Vlădescu, cassar pe D. Neniţescu, secretari pe Florescu şi Rădulescu-Motru.

Noul comitet a publicat un manifest cătră membrii Ligii, prin care le atrage atenţia la scopurile bine precisate ale Ligii şi la interesele unităţii nóstre culturale mai ameninţate de cât orî când altă dată. Promit, că-şi vor face o cestie de consciinţă şi de onóre din îngrijirea, ca acésta instituţie să fie ferită de fluctuaţiunile intereselor vremelnice ale partidelor politice din ţară. Recércă pe toţi Românii din Regat, să vină în ajutorul Românilor de preste hotare, cari luptă şi sufer pentru apĕrarea naţionalităţii nóstre comune.

Comitetul vechiŭ nu voesce a preda noului comitet archiva şi cassa Ligii, ci protestéză în contra purcederii congresului. În protest se zice, că unii din membrii congresului aŭ cercat, să provóce scandaluri şi să teroriseze; s'aŭ adus decisiuni contrare cu statutele Ligii. Congresul era îndreptăţit, să completeze comitetul, a cărui mandat espiră numai în Maiŭ 1897, şi să nu alégă comitet noŭ, înainte de ce cel vechiŭ şi-ar fi dat dimisia. Alegerea noului comitet este ilegală şi din motivul, că cei aleşi aŭ întrunit numai câte 61 voturi şi mai puţine de 61 voturi din 176 delegaţi ai congresului. Protestul este subscris de dnii Perieţian-Buzĕŭ, Delavrancea, Bursan, I. Bianu, Sihleanu, Iancovescu.

Revistă bisericescă.

Roma.

Oficiul de informaţiuni al guvernului italian anunţă urmatórea scire importantă: „Sfinţia Sa Leo XIII a dat un semn deosebit al simpatiei sale faţă cu poporul italian. Nu de mult a conferit cu sume mai mari la colectele, prin cari caritatea publică ajută familiile ostaşilor italiani căduţi în Africa. Acum trimite pe Mgr. Macario de-a dreptul la regele Menelic cu o epistolă, prin care rógă pe învigĕtoriul rege al Abisiniei, ca să elibereze pe captivii italiani, cari se află în mânile lui. Acésta mică espediţie separată a Papei a plecat deja spre sudul depărtat şi în Port-Said s'a alăturat la compania de misiune a lui Versovic-bey, care încă cu asemenea intenţiuni filantropice a pornit spre ţara Negusului." Cu satisfacţie notificăm, că şi lumea oficiósă italiană recunósce publice, cum că Sfinţia Sa nutresce afecţiune deosebită faţă cu poporul sĕŭ italian.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Dieta a început în 29 l. tr. desbaterea proiectului de lege despre iudicatura curiei în afacerile electorale. Proiectul acesta, care ar avé de scop pedepsirea abusurilor electorale, se tractéză în presă de mai bine de dóuĕ decenii; cu tóte acestea proiectul aşa, cum e presentat de guvern, este defectuos. Partidul de

---

călindarul iulian aŭ fost visecţi, după călindarul gregorian ani comuni.

O dată ce ai ajuns, să scii, pe ce zi a căduţ 1 Ianuar a cutărui an, cu uşurinţă poţi să afli ziua orî şi căruî dat din respectivul an. Felul, cum o poţi să scii, e, să numeri, a câtea zi a anului e ziua cercată, şi numĕrul, ce l-ai aflat, să-l împarţi cu 7. Dacă la împărţire nu-ţi rĕmâne rest, datul a căduţ cu 1 zi mai înainte ca anul noŭ; ĕr dacă restul e 1 orî 2 orî 3 ş. a. m. d. de la ziua anului noŭ, numeri înainte 1 orî 2 orî 3 saŭ şi mai multe zile şi afli ziua datului, ce ţi-ai pus de gând, să-l cercî. Aşa 21 Septembre 1890 st. n. a căduţ pe Dumineca, fiind că 1 Ianuar a căduţ pe Marţi ĕr din 1 Ianuar până în 21 Septembre sînt 263 zile, şi 21 Sept. e a 264-a, şi apoi ce e mai uşor de cât a afla, că 264 împărţit cu 7 de cuoţient dă 37, de rest 5, şi că numĕrând de la Marţi cu 5 zile înainte dai de ziua Dumineciî. Ziua de 21 Septembre st. n. a căduţ cu 12 zile mai în urmă, fiind că atâta e diferinţa între cele dóuĕ călindare, va să zică Vineri (de Dumineca până în Dumineca viitóre sînt 7 zile, ĕr de aci până Vineri 4, şi Vineria e a 5-a).

Călindarul iulian a urmat întru tóte dispoziţiilor strămoşului nostru Cesar şi nici până azi nu a suferit absolut nici o schimbare, aşa că ziua datelor iuliane se póte afla pe basa indicărilor date, fie acele date cât de vechi.

La datele călindarului gregorian, cu care avem mai mult de a face, trebue să avem în vedere, că anii 1700 şi 1800 nu aŭ fost visecţi, şi ĕrăşi, că în 4 Octobre 1582 s'a făcut un salt de 10 zile trecĕnd de la 4 Octobre de-a una la 15 Octobre, fără să trécă şi cu ziua, aşa că Joi a fost 4 Octobre, ĕr ca mâne aŭ scris 15 Octobre, dar de zis nu i-aŭ zis Luni, ci Vineri.

De la 15 Octobre şi până în 28 Februar 1700 diferinţa între cele dóuĕ călindare a fost de 10 zile, de atunci şi până în 28 Februar 1800 de 11 zile, ĕr din 28 Februar 1800 şi până azi de 12 zile, şi tot aşa va fi până în 28 Februar 1900, de atunci în colo de 13 zile.

Din cele zise urmézĕ, că ziua datelor gregoriane se póte afla cercând ziua după datul iulian şi socotind diferinţa, unde este şi câtă este. Dar firesce se póte afla şi independent de călindarul iulian luând ca zi de mânecare ziua anului noŭ present orî apoi ziua de 15 Octobre 1583, ce, pe cum s'a amintit, a căduţ pe Vineri.

Ast fel se află ziua orî şi căruî dat. Calea, pe cum se vede, e destul de uşóră. Dar este o cale încă şi mai uşóră; însĕ despre acésta de astă dată din lipsa de spaţ nu se mai póte.

la putere scie, că fără terorisări, corumperi cu bani, bătăi, beţii şi alte abusuri nu-şi póte asigura domnia pe timp îndelungat; pentru aceea judecarea mai multor abusuri o subtrage din competinţa curiei şi o reservă parlamentului, unde guvernul dispune de maioritate.

Asupra proiectului de la ordinea zilei mai întâiŭ a vorbit contele Apponyi, care constată, că mĕsurile prevĕdute spre curmarea abusurilor electorale sînt numai pe jumătate, şi ele ca atari nu pot duce acolo, cât dieta să fie o espresiune fidelă a voinţei naţionale. Abusurile cari se fac la alegeri, falsifică voinţa ţĕrii şi demoralisézĕ poporul. Fiind că şi în proiectul acesta defectuos privesce un paş spre bine, îl primesce, de şi esecutarea loială a legii la timpul sĕŭ nu o póte spera de la un guvern, care se laudă cu alegeri ca cele de la Neutra şi Stomfa. În fine reserva sa de până acum o esplică Apponyi cu serbările milenare, nu zice însĕ nimic cu respect la faimele despre fusiune.

Polonyi încă combate proiectul şi cere lărgirea dreptului electoral aşa, că fie cărui cetăţan trecut preste anii obligamentului militar, dacă scie ceti şi scrie unguresce, să i-se dea drept de alegĕtor.

Sâmbătă Ugronistul Sima a relevat, că în Europa nicĭ în o ţară nu e lege electorală aşa defectuósă ca în Ungaria. El poftesce, ca dacă toţi locuitorii pórtă sarcinile publice, să se bucure toţi şi de drepturi, şi să se introducă sufragiul universal, care ar reîmprospĕta puterile naţiunii. — Hermann Otto şi Horváth Gyula nu primesc proiectul nicĭ în general.

Abia Marţi şi-a aflat şi proiectul guvernului apĕrători în persónele deputatului Jelinek şi a ministrului Erdély.

Mercuri a vorbit şi Pázmándy mai înţelepţesce. El a arĕtat defectele proiectului, pe care în general l-a primit. Apoi a zis, că trebue să se pună mare pond pe aceea, ca la alegeri să se valideze adevĕrata voinţă a naţiunii, şi ca în parlament să pótă veni şi naţionalităţile în numĕr corĕspundĕtor. Dacă naţionalităţile îşi vor ocupa în parlament locul, ce li-se cuvine, şi-şi vor spune pe faţă gravaminele, nicĭ când nu vor fi aşa de periculóse, cum sînt continuându-şi în ascuns agitaţia. Dreptul electoral nu este un privilegiŭ al naţiunii magiare, ci tóte naţionalităţile aŭ drept la el. Nu póte aproba restrîngerea dreptului electoral numai la cei, cari sciŭ ceti şi scrie unguresce. Căci câţi cetăţeni nu sînt, cari nu sciŭ ceti şi scrie unguresce, şi totuşi sînt patrioţi escelenţi. El voesce a mĕsura cu aceea-şi mĕsură fie cărui cive, fie de origine magiară, fie de origine străină; căci este necorect şi periculos a impune cuiva datorinţe şi tot atunci a-i denega dreptul. În proiectul din cestie află de superfluă şi chiar periculósă partea referitóre la agitaţiunile religióse şi confesionale în afaceri electorale, pentru că e greŭ a statori, unde se începe agitaţiunea confesională şi se gată deprinderea dreptului politic, care-l aŭ şi preoţii.

Ugron Gábor a vorbit în contra proiectului, pe care-l primesce ca un malum necessarium. El a zis: „Cel ce-mi fură averea, e un făcĕtor de rele, cu tóte că el mi-a făcut numai daună fără a-mi atinge caractĕrul. Cum vom numi însĕ pe acela, care despóie pe cetăţanul libĕr de libertatea luĭ, care-l umilesce şi lipsesce de drepturile luĭ? Acela e un făcĕtor de rele cu mult mai mare, de cât cel ce-mi fură averea.“ Arată abusurile electorale, pentru ştergerea cărora e necesară îudicatura curiei. Trebue introdus sufragiul universal, care să se lege de cei ce sciŭ ceti şi scrie. La obiecţia, că prin sufragiul universal cestiunea de naţionalităţi va deveni şi mai periculósă, rĕspunde Ugron, că dînsul cunósce în Ungaria diferiţi cetăţeni, cari vorbesc românesce, slăvesce, germânesce şi în alte limbi, dar pe aceştia pe toţi îi consideră de unguri. Faţă de ei nu voesce altă lege de cât faţă de toţi cetăţenii patriei. „*În Ungaria naţionalităţile nu sînt inimice naţiunii magiare.*“ „La Români o inteligintă crescută mai de curênd sub inspecţiunea statului ungar, chiar pentru aceea nu e magiară în sentimentele sale, căci vede, că până când în vecinătatea nóstră rasa lor a format un stat, care posede autonomia, cu tótă auctoritatea el, cu tótă stima, cu tóte prerogativele şi cu tot nimbul, pe atunci noi Ungaria nu putem crea aşa, pe cum trebue, şi pe cum aŭ creat în vecinătatea nóstră, aceea-şi autonomie, aceea-şi organisare politică autonomă, viaţă economică deosebită. Nu vĕ miraţi aşa dară, dacă aceea li-se presentă ca un ideal, *mai ales când legislativa Ungariei nu le mĕsură şi dînşilor drepturile cu mĕsura, cu care mĕsură tuturor cetăţenilor din Ungaria*, ci p. es. în Ardeal susţine censul electoral injust şi cercurile electorale injuste. Trebue să se influinţeze prin o administraţie dréptă şi bună, éră nu a împărţi administraţia, după cum aparţine cineva cutărei naţionalităţi; să se servéscă poporului administraţie dréptă şi egală fără deosebire, că e magiar orĭ român.“ Naţionalităţilor încă să li-se dea tóte drepturile, căci numai aşa se pot lega strîns de acéstă patrie. Aceste drepturi să le dăm noi şi să nu aşteptăm, ca să le elupte agitatorii lor pe contul nostru. „*Este cu totul greşită părerea, care voesce a resolvi viaţa de stat numai din punctul de vedere al limbii. Căci dacă privim Europa întrégă, vedem că limba nu formézĕ element alcătuitor de stat.*“ Partea constitutivă a statului o formézĕ — tot de una — conceptul patriei, unitatea geografică, istoria. Pentru aceea procedura de a imputa ómenilor, că vorbesc altă limbă, e greşită, ci numai la aceea trebue făcuţi atenţi, că interesele ne sînt comune. „Deci noi trebue să tringem la sînul nostru cu iubire frătéscă şi naţionalităţile nemagiare ale acesteĭ patriĭ, cât să nu privéscă în ea numai pămîntul, în care lucră şi sufer, ci unde deprind şi drepturi.“

Kossuth F. spune, că de şi cu greŭ, dar totuşi se alătură la părerea, că să pótă fi alegĕtori toţi cei ce preste tot sciŭ ceti şi scrie, de şi i-ar mai plăcé, ca dreptul acesta să fie restrîns numai la cei ce sciŭ ceti şi scrie unguresce.

Proiectul pus la vot se primesce în general. Desbaterea specială se începe Mercuri în sĕptĕmâna viitóre.

Austria.

Serbările milenare ungurescĭ aŭ dat ansă la desbateri animate în şedinţa din 29 l. tr. a parlamentului austriac. Deputaţii Hauck şi dr Lueger aŭ propus, să se rĕspundă fără amânare la interpelările în afacerea studenţilor universitari persecutaţi, pentru că nu dueléză cu Jidanii şi aŭ demonstrat în contra mileniului.

Dr. Lueger după ce a condamnat desfiinţarea reuniunilor studenţescĭ, întrĕbă, cum a ajuns ministeriul austriac, să promoveze mileniul unguresc? Nimenĭ nu poftesce, ca ministeriul să se pronunţe în contra mileniului, dară e datorinţa guvernului austriac de a rĕmâné neutral. Pentru partea austriacă a monarchieĭ nu e ceva îmbucurător amintirea primeĭ aparitiuni a Magiarilor. Dacă fiul ministrului de culte a vorbit pentru mileniŭ în Theresianum, cum de se interzice altor tinerĭ de a vorbi în contra mileniului? Guvernul ungar se folosesce de elementele radicale şi estreme în lupta în contra Austrieĭ. Tinerimea universitară nu trebue condamnată, pentru că îşi esprimă scandalisarea sa faţă de serbarea milenară. În adevĕr acésta nu e serbare unguréscă, ci jidovéscă.

Ministrul de culte br. Gautsch declară, că atitudinea Austrieĭ faţă de Ungaria tot de una a fost loială. Mĕsurile luate de guvern conduc la păstrarea bunelor raporturi cu Ungaria; apoi serbările milenare culminézĕ în omagiĭ faţă cu Maiestatea Sa Domnitoriul nostru. Declararea tinerimiĭ, că Jidoviĭ nu sînt capabilĭ de satisfacţie, este o vătĕmare pentru aceştia. Vătĕmarea o condamnă guvernul, şi nicĭ de cât nu sfătuesce duelul cu Jidoviĭ.

Dr Lueger impută ministrului, că e necuviincios a se ascunde după spatele Monarchului spre a-şi escusa faptele propriĭ.

Propunerea de urgenţă s'a respins cu 75 contra la 43 voturi.

Turcia.

De mai multe sĕptĕmâni domnesce agitaţie pe insula Creta, care agitaţie mai apoi a degenerat în un macel înfricoşat între poporaţiunea creştină şi între cea mohamedană a insuleĭ. Locuitorii grecĭ în numĕr cam de 200.000 s'aŭ revoltat de repetite orĭ în contra domnieĭ turcescĭ manifestându-şi dorinţa de a fi anexaţi la Grecia. La acésta s'aŭ opus atât ceĭ 100 de miĭ de locuitorĭ turcĭ, cari ocupă mai ales oraşele, cât şi guvernul sultanului. La insistinţa puterilor europene s'aŭ făcut în 1869 unele îmbunătăţiri pentru creştini, dară aceştia nicĭ de atunci în cóce nu aŭ fost mulţămiţi cu domnia turcéscă. Abusurile oficialilor şi escesele soldaţilor turcescĭ aŭ potenţat nemulţămirile, cari acum se manifestă în uciderĭ şi vĕrsări de sânge. Puterile aŭ trimis la Creta năi de răsboiŭ.

Suspendarea Primatelui Genadie.

Reproducem următórele din „Monitorul Oficial“ din Bucurescĭ:

Mercurĭ la 1 Maiŭ s'a deschis Stul Sinod prin decret regal conform legiĭ sinodale.

La acéstă şedinţă a fost faţă numaĭ I. P. S. S. Mitropolitul Primat şi P. P. S. S. L. L. Episcopul de Roman, Archiereiĭ Valerian Râmniceanul, Dositeiŭ Botoşeneanul, Melitie Gălăţeanul şi Nifon Ploeşteanul; ér lipsă aŭ fost: I. P. S. S. Mitropolitul Moldoveĭ şi Suceveĭ, P. P. S. S. L. L. Episcopiĭ de Huşĭ, de Dunărea-de-Jos, de Buzeŭ, de Argeş, de Râmnic-Noul-Severin, şi Archiereiĭ: Ioanichie Flor Bacauanul, Calistrat Bârlădeanul, Pimen Pitişteanul şi Atanasie Craioveanul.

Cu tóte că I. P. S. S. Mitropolitul Primat se înţelesese cu D. ministru de culte şi de instrucţiune publică, ca viitórea şedinţă a Stului Sinod (Joĭ fiind sĕrbătóre) să fie Vineri în 3 Maiŭ, I. P. S. Sa nu a convocat Stul Sinod pentru acea zi.

Ministrul cultelor a adresat I. P. S. S. Mitropolitului Primat următórea adresă, prin care-l ruga, să convóce Sinodul pentru ziua de 6 Maiŭ la órele 2 p. m.

4 Maiŭ 1896.

Înalt Prea Sfinţite!

După înţelegerea, ce am avut cu I. P. S. Vóstră în ziua deschiderii Stului Sinod, mĕ aşteptam, ca Vineri 3 Maiŭ să se ţină şedinţă. Vĕdĕnd, că din cause, ce nu-mĭ sînt cunoscute, Stul Sinod nu a fost convocat pentru ziua de ierĭ, vĕ rog, să binevoiţĭ a lua dispoziţiunile cuvenite, ca şedinţa viitóre să albă loc Lunĭ 6 Maiŭ la órele 2 după amĕzi, aducĕndu-vĕ la cunoscinţă, că la acéstă şedinţă voiŭ asista şi eŭ.

Ministru P. Poni.

În loc de a convoca Sinodul în 6 Maiŭ la órele 2 p. m. I. P. S. Sa a făcut convocarea pentru 9 óre diminéţa.

La acéstă şedinţă nu aŭ fost faţă de cât I. P. S. S. Mitropolitul Primat şi P. S. S. Episcopul de Roman şi Archiereiĭ Dositeiŭ Botoşeneanu şi Nifon Ploeşteanu.

În aceea-şĭ zi de 6 Maiŭ I. P. S. S. Mitropolitul Primat a trimis ministerului de culte şi instrucţiune publică următórea adresă:

Domnule ministru!

Stul Sinod fiind deschis în sesiunea de primăvĕră prin înaltul decret Regal No. 2.228 pentru ziua de 1 Maiŭ a. c. a fost împedecat de a ţiné şedinţă, din causă că maĭ mulţĭ P. P. S. S. membri aŭ lipsit în mod concertat, repetat şi nemotivat; ér alţiĭ motivat, pe cum este I. P. S. S. Mitropolitul Moldoveĭ şi Suceveĭ. —

Faţă cu asemenea stare de lucrurĭ jignitóre demnităţiĭ acestuĭ înalt corp bisericesc şi păgubitóre pentru biserica nóstră naţională; apoĭ maĭ avĕnd în vedere şi dorul, ce credem, că şi Dvóstră aveţĭ pentru pacea Bisericĭ, atât de scumpă creştinilor acestuĭ păzit de Dumnezeŭ Regat, vĕ rugăm, Domnule ministru, să binevoiţĭ a obţiné de la Înţeleptul şi Piosul nostru Rege Mesagiul de închiderea actualeĭ sesiunĭ a Stului Sinod, maĭ ales că lucrările de ordinea zileĭ nu reclamă urgenţă şi prin urmare se pot amâna până la sesiunea de tómnă, când şi P. P. S. S. membriĭ vor înţelege, că sînt datorĭ a participa la lucrările, ce privesc interesele marĭ ale Bisericĭ, ér până atuncĭ comisiunile alese în sesiunea trecută vor puté să pregătéscă rapórtele, cu carĭ aŭ fost însărcinate.

Preşedinte, Ghenadie Mitropolit Primat.

Ministrul cultelor şi al instrucţiuniĭ a adresat I. P. S. S. Mitropolitului Primat următórea adresă la 8 Maiŭ 1896:

Înalt Prea Sfinţite!

Am primit adresa I. P. S. Vóstre No. 42 din 6 Maiŭ a. c., prin care-mĭ arĕtaţĭ, că Stul Sinod a fost împedecat de a-şĭ ţiné şedinţele sale din causă, că maĭ mulţĭ P. P. S. S. membri aŭ lipsit în mod concertat, repetat şi nemotivat.

O asemenea stare de lucrurĭ este, fără îndoélă, — „fórte jignitóre acestuĭ înalt corp bisericesc şi păgubitóre pentru biserica nóstră naţională“.

Guvernul la rîndul sĕŭ, fórte îngrijat de cele ce se petrec, înainte de a solicita de la M. S. Regele subsemnarea Mesagiului de închidere, are datoria de a cerceta causele, carĭ aŭ adus acéstă stare de lucrurĭ în sînta nóstră biserică naţională, pentru ca în urmă deplin luminat asupra adevĕratelor cause ale abţinerii P. P. S. S. membri, să pótă lua în cunoscinţă de causă mĕsurile cele maĭ nimerite pentru a aduce pace în Biserică şi a menţiné sus prestigiul acesteĭ sfinte instituţiuni.

Vĕ rugăm dar şi pe I. P. S. Vóstră a ne comunica tot, ce cunósceţĭ în acéstă privinţă.

Ministrul de culte a adresat în 6 Maiŭ I. P. S. Mitropolitului Primat o nóuă cerere de a convoca Stul Sinod pentru 7 Maiŭ la 11 óre a. m. conform regulamentului.

Acéstă şedinţă a fost convocată, şi aŭ asistat la dînsa érăşĭ numaĭ I. P. S. Mitropolitul Primat şi P. S. Episcopul de Roman şi Archiereiĭ Dositeiŭ Botoşeneanul şi Nifon Ploeşteanul fiind absenţĭ ceĭalaltĭ 12 P. P. S. S. membri.

În ziua de 8 Maiŭ I. P. S. S. Mitropolitul Primat a trimis ministeruluĭ de culte adresa următóre:

Domnule ministru!

După cum am avut onóre a vĕ face cunoscut prin adresa No. 42 din 6 Maiŭ c., Stul Sinod a fost împedecat de a ţiné şedinţe din causă, că maioritatea P. P. S. S. membri aŭ lipsit. Pentru cunoscinţa Dvóstre vĕ înaintăm aci alăturat treĭ memoriĭ, carĭ cuprind în copie rĕspunsurile P. P. S. S. membri, carĭ aŭ comunicat, că nu pot veni la şedinţe: indicând în acela-şĭ timp şi numele acelora, carĭ lipsind nu aŭ trimis la Stul Sinod niciĭ o încunoscinţare saŭ arĕtare de motive conform canónelor. Aceste lipsirĭ ale P. P. S. S. membri, carĭ tóte fără excepţiune sînt nemotivate, în treĭ şedinţe consecutive constitue o gravă stare de lucrurĭ în Stul Sinod, unde trebue să domnéscă pace şi împlinirea datorieĭ, dovedind în acela-şĭ timp, că acele lipsirĭ potrivit art. 9 (modificat) din legea constituiriĭ Stului Sinod sînt concertate. —

Chiar principiul art. 9 (modificat) din legea constituiriĭ Stului Sinod se enunţă în mod defavorabil pentru P. P. S. S. membri, carĭ aŭ observat în mod concertat de la şedinţele Stului Sinod. Faptul concertărĭ saŭ conjuraţiuniĭ şi fatrieĭ, — se probéză din însă-şĭ declaraţiunile aprópe identice ale acelor P. P. S. S. membri, carĭ aŭ anunţat, că nu pot veni la şedinţe. Acela-şĭ lucru îl probéză în special şi declaraţiunile P. P. S. S. Archiereĭ Ioanichie Bacaoanul, care, de şi la ziua deschiderii Stului Sinod anunţase telegrafic, că va veni la şedinţe, cerĕnd concediŭ de treĭ zile, totuşĭ prin petiţiunea înregistrată la No. 108 arată, că nu póte lua parte la şedinţele Sinodului, până ce nu se va limpedi jalnica situaţiune a Steĭ nóstre Biserici; ér motivele detailate ale neparticipăriĭ zice, că le-a expus înaltului guvern. Faptul vorbesce de sine.

După aceea I. P. S. S. Mitropolit al Moldoveĭ şi Suceveĭ prin oficia I. P. S. Sale a comunicat, că este bolnav şi că a plecat la reşedinţă; ér în urmă am constatat, că este în Capitală sănatos, şi de aceea a fost rugat din noŭ, să vină la Stul Sinod pentru ziua de 7 Maiŭ, dar nu a rĕspuns nimic.

Aşa dar, pe cum vedeţĭ, D-le ministru, atât declaraţiunile trimise Stuluĭ Sinod de unĭĭ membriĭ, carĭ se vĕd în memoriile alăturate, cât şi tăcerea celor alalţĭ confirmă unul şi acela-şĭ fapt: concertarea, care în mod vinovat împedecă pe Stul Sinod de a lucra.

Preşedinte, Ghenadie Mitropolit Primat.

Mitropolitul Primat agravând conflictul prin mĕsurĭ disciplinare luate cu de la sine putere în contra maĭ multor membri aĭ Stului Sinod şi ne maĭ făcĕnd niciĭ o convocare a Stului Sinod, ministrul de culte a cerut Joĭ în 16 Maiŭ de la Mitropolitul Primat, să convóce Stul Sinod pentru Vineri 17 Maiŭ.

Adresa este următórea:

Nr. 2.267, 16 Maiŭ 1896.

Înalt Prea Sfinţite!

Am onóre a vĕ ruga, să binevoiţĭ a dispune, ca şedinţa viitóre a Stului Sinod să aibă loc mâne Vineri 17 Maiŭ 1846 la órele 11 a. m. conform regulamentului.

Vĕ comunic tot o dată, că la acéstă şedinţă voiŭ asista şi eŭ.

(Va urma.)

Noutăţi.

Escelenţa Sa Î. P. S. D. Mitropolit Mercurĭ sară a plecat la Budapesta, de unde se va întórce numaĭ în sĕptĕmâna viitóre.

Din Archidiecesă. On. *Vasiliŭ L. Pop* adm. parochial în Poptelec şi notar al tractului Dergeĭ este numit paroch în *Sângeorgiul de Meseş* şi *administrator protopopesc al Almaşuluĭ.*

Dr Lucaciŭ predicator in Bucuresci. Cetim în „Timpul“ din 23 Maiŭ v.: „Ni-se afirmă, că părintele dr Vasile Lucaciŭ a fost numit de către Papa predicator al catedraleĭ catolice Sf. Iosif din Bucuresci. Părintele dr Lucaciŭ a şi sosit deja în capitală.“

Dl Iuliŭ Bárdosy, inspector r. u. de scóle în retragere, al fost proclamat membru de onóre al Reuniuniĭ învĕţătorilor gr. cat. din comitatul Sibiuluĭ în şedinţa eĭ ţinută în 12 April.

Catastrofa de la Moscva. Ţarul din incidentul incoronăriĭ sale a dispus, să se dea mâncare şi bĕutură miilor de popor adunat în Moscva. Cu ocasiunea distribuiriĭ mâncărilor şi bĕuturilor poporul în numĕr de 150,000—200,000 indivizĭ s'a îmbuldit aşa de tare, cât aŭ fost striviţĭ şi ucişĭ la 4000 de ómeni. Ţarul a asistat la înmormîntarea lor şi a demandat, să se dea câte 1000 ruble familiilor, carĭ şĭ-aŭ perdut vre un membru în acéstă catastrofă. Nefericirea acésta a produs o consternare generală. Poporul e indignat asupra poliţieĭ, care nu a luat mĕsurile de precauţiune spre susţinerea ordiniĭ.

Petrecerea de vară a pompierilor voluntarĭ din Blaş se ţine în 7 a c. în grădina „Comşa“ din Veza. Începutul la 3 óre d. a. Preţul de întrare 50 cr. de persónă, 1 fl. de familie.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice
și diferite alte minciuni.

(Continuare.)

Aci am puté, să arĕtăm, cum învĕțătura catolică despre indulgențe și aplicarea ei în biserica catolică tot de una a consunat cu învĕtătura adevĕrată a bisericii orientale despre indulgențe, și cum dnii de la „Tel. Rom.“ sciu despre indulgențe ca și despre alte învĕțăturĭ și instituțiĭ de ale bisericii catolice numaĭ atâta, cât aŭ învĕțat de la Luteranii din Lipsca și din Iena. Dar cestieĭ acesteia lĭ dăm acum pace, căcĭ în elucubrațiunea dlor de la „Tel. Rom.“ urmĕză un punct fórte interesant. Étă-l:

Dar póte îmĭ va reflecta dl autor, că fanarioțiĭ și sêrboteiĭ, pe cum lĭ numesce dsa, storcêndu-ne materialicesce și-aŭ introdus și limba lor în biserica nóstră.

Așa e, dar mulțămită lui Dumnezeŭ, căcĭ nicĭ prin acésta nu mult ne-aŭ putut strica, pe cum nicĭ limba latină în biserica papistașă nu mult aŭ stricat popórĕlor supuse eĭ. Adaug însĕ și aicĭ, că de parte să ne bucurăm de acest abus personal și nu isvorît din învĕțăturile bisericiĭ ortodoxe al fanarioților și sêrbilor, din contră îl condamnăm, dar tot a fost maĭ puțină primejdie pentru poporul român, de cât că s'ar fi unit cu biserica Romei. Étă pentru ce.

Biserica ortodoxă este biserică națională, ér nu cosmopolită ca cea papistașă. Acesteia lĭ trebue numaĭ papistașĭ, ér nu și națiunĭ. Apoĭ cultură și morală adevĕrată numaĭ pe base naționale se póte câștiga.

Că cosmopolitismul nu promovézĕ interesele naționale, nu maĭ încape nicĭ o îndoélă. Dovadă tocmaĭ biserica unită română.

Póte și aci îmĭ va reflecta dl autor că și bărbațiĭ românĭ unițĭ luptă și sufer pentru drepturile nóstre naționale. Așa e. Dar astfel de bărbațiĭ maĭ luminațĭ aveți fórte puținĭ, până când renegațĭ fórte mulțĭ.

Óre adevĕrat să fie, că biserica catolică e o instituție cosmopolită? E prea adevĕrat! Bucuros și cu însuflețire facem dlor de la „Tel. Rom.“ concesia asta, căcĭ biserica catolică, chiar pentru că e catolică, universală, neapĕrat are să fie cosmopolită, are să-și câștige membri pe tótă fața pământuluĭ și să cuprindă în brațele sale cu iubire de mamă tóte popórĕle de pe fața pământuluĭ.

Când a apărut creștinismul pe scena acelui teatru, care se numesce istoria némuluĭ omenesc, el a găsit omenimea întrégă cuprinsă de păgânism. Numaĭ un singur popor, un popor mĕruntĕl, poporul Iudeilor, a rĕmas ferit de păgânism. Și păgânismul, fĕtul satanel, în mijlocul némuluĭ omenesc n'a putut, să sevârșéscă alt lucru fără numaĭ lucrul sĕŭ, lucrul satanel. Păgânismul se silia a separa și a isola popórĕle. Lumea cea veche perduse credința aceea comună, care se derivase încă din revelațiunea dumnezeéscă străveche și originală. El de aceea cunoscea numaĭ religiĭ naționale isolate și chiar și neînsemnatele rĕmășițe ale adevĕruluĭ religios le privia numaĭ prin prisma intereselor, vederilor și doririlor naționale ale vieții orĭ împĕrăției respective și schimosindu-le le lipia de zeiĭ și eroiĭ viței orĭ împĕrăției respective. El nu maĭ scia nimica despre originea comună a némuluĭ omenesc întreg de la o singură pĕreche de ómenĭ, ci în locul acesteĭ convicțiuni vestia autochtonia, éră prin acésta poporul fiesce cărui stat se separa până în rădăcina sa de către cele alalte popórĕ și se făcea, să privéscă de străin, de barbar, de vrășmaș pe orĭ cine se ținea de poporul altuĭ stat. Urmarea practică a fost apoĭ isolarea luĭ de către alte popórĕ, carea admitea în chip escepțional o puțintică apropiare numaĭ atuncia, când interesul statuluĭ o pretindea acésta. În acest chip a trebuit, să ajungă la strîmtórea cea maĭ tristă iubirea aceea față cu semeniĭ sĕĭ, carea e sădită de la fire în orĭ care inimă omenéscă: iubirea aceea s'a mărginit numaĭ la îmbrățișarea cât se póte de rece a celor ce eraŭ legațĭ de olaltă prin înrudirea națională și familiară de sânge. De aceea păgânismul nu cunósce fără numaĭ împĕrățiĭ naționale, nu altă religie fără numaĭ religie națională și și acésta numaĭ ca o instituție politică, nu altă însoțire de popóre, fără numaĭ subjugarea prin cel maĭ puternic, însoțirea prin devisa „Vae victis!“ pe cum o puncaŭ în praxă Romaniĭ, ceĭ ce cu fălcĭ și dinți de fer sdrumicaŭ popórĕle, până ce ele se făceaŭ membre amorțite și fără de voință proprie ale imperiuluĭ. Ér unde un popor nu voia, să se plece, acolo recurgeaŭ la mijlocul estrem: îl nimiciaŭ cu fer și cu foc orĭ îl desrădăcinaŭ, îl împrăștiaŭ în tóte părțile lumiĭ.

Întemeiarea bisericiĭ creștine a pus capĕt acesteĭ isolărĭ a popórĕlor: vasul cel prețios de alabastru s'a frânt, și mirul cel de mult preț al cuvîntuluĭ luĭ Dumnezeŭ s'a vĕrsat preste tóte popórĕle. Creștinismul avea să arunce la pământ zidul despărțitoriŭ național dintre popórĕ, să facă din omenime éră o singură familie mare, de și cu forme de guvernare diferite. Împĕrățiile cele uriașe, cea elină-macedonéna și cea romană, aŭ fost numaĭ furieriĭ, carĭ aŭ avut, să gătéscă sălaș pe sama religiuniĭ universale prin aceea, că aŭ adunat popórĕle singuratice sub acela-și jug și în acest chip le-a apropiat maĭ tare de olaltă. Mântuitoriul dă Apostolilor sĕĭ mandatul de a merge în tótă lumea și la tóte popórĕle, de a le vesti aceea-și Evangelie, ca toțĭ să fie una, pe cum și el și Tatăl una sînt. În dată Rusaliile creștine cele dintâiŭ sînt un triumf, ce l-a serbat înfrățirea creștină a popórĕlor, când ceĭ adunațĭ în Ierusalim din diferite țĕrĭ și limbĭ aŭ zis: „Aŭ nu étă toțĭ aceștia, carĭ grăesc, Galileenĭ sînt? Și cum fiesce carele audim limba nóstră, în carea ne-am născut? Parțiĭ și Mideiĭ și Elamiteiĭ, și ceĭ ce locuesc în Mesopotamia, în Asia și în Frigia și în Pamfilia, în Egipt și în părțile Libieĭ cele de lângă Cirini, și nemerniciĭ Romanĭ și Iudeiĭ și veneticiĭ, Criteniĭ, Arabiĭ audim pe eĭ în limbile nóstre grăind mĕririle luĭ Dumnezeŭ.“ Și în scurtă vreme după sĕrbătórea aceea a Rusaliilor se revarsă învĕțătura cea nóuă preste popórĕle, carĭ maĭ înainte eraŭ separate. Când națiunea Iudeilor pretinde pe sama sa în împĕrăția mesiană a sufletelor o prerogativă față cu popórĕle maĭ înainte păgâne, îĭ rĕspunde Apostolul némurilor: „Christos este pacea nóstră, carele a făcut amîndóuĕ una, și părețele cel din mijloc al zidului l-a sfărmat,“ și acum „nu este osebire Iudeului și Elinului“. Dacă Elinul înaintat în cultură privesce cu dispreț la barbar, îĭ zice érăși Apostolul némurilor: „Elinilor și barbarilor, înțelepților și neînțelepților dator sînt.“ Ceĭ ce în privința locașuluĭ și în a limbiĭ sînt despărțițĭ uniĭ de alțiĭ, prin botez s împreună în rudenie strînsă ca civĭ ai în pĕrăției luĭ Dumnezeŭ, se fac frați, nu m privesc uniĭ la alțiĭ cu rĕcélă ca aparți torĭ unor viță străine. Eĭ sînt una în învă țăturile cele maĭ ample și maĭ adâncĭ, ca se pot comunica spiritului omenesc: „U Domn, o credință, un botez, un Dumnezeŭ părinte al tuturor.“ La masa Domnulu întră eĭ în înrudirea aceea taĭnică de sâng cu capul lor dumnezeesc cel nevĕdut și în tre olaltă. Ei toțĭ, ómeniĭ și popórĕle, a fa de aceea sînt uniți în chip moral într'o pri tinie intimă prin porunca cea mare a iubi deaprópeluĭ.

Creștinismul se împotrivesce în chipu cel maĭ hotărît separărĭ, căcĭ acésta e dó urmarea pĕcatuluĭ. Creștinismul va să în preune cerul cu pământul, pe Dumnezeŭ c ómeniĭ, popórĕle cu popórĕle într'o împă rație spirituală uriașă, în care „se vor su pune luĭ Christos tóte, ca să fie Dumneze tóte întru tóte“. Așa se promovézĕ între viță némuluĭ omenesc comerciul bunurilor spirituale și materiale, schimbarea împrumutată a ideilor ba chiar și mestecarea fisică, și se înfășură în jurul popórĕlor și împĕrăților o legătură frumósă de prietinie. Ast fel chiar și na țiunĭ de limbă diferită pot, să trăéscă prie tinesce întrunite sub acela-și sceptru, și chiar prin talentele lor diferite, — căcĭ nicĭ u popor nu are tóte talentele, — să formeze o comunitate înfloritóre.

Zidirĭ întregĭ, atât celeĭ cuvîntătóre cât și celeĭ necuvîntătóre, atât celeĭ organice cât și celeĭ anorganice, l-a imprimat zidito riul un timbru: unitatea în pluralitate și plu ralitatea în unitate. Aceea-și idee dumne zeéscă o găsim realisată în chip minunat de frumos în biserica catolică, în instituția dum nezeéscă cea maĭ perfectă de pe pământ. În tóte timpurile, în tóte părțile pământuluĭ, în tóte popórĕle păzesce biserica catolică zidu fundamental al unității în credință, în viață etică și în guvernarea sa prin singurul sĕŭ cap visibil; și așa ajunge la espresie uni tatea némuluĭ omenesc ca unitate familiară. Dar pe lângă acésta biserica socotesce în chipul cel maĭ gingaș pluralitatea, adecă de osebirea popórĕlor și individualitatea lor mo ștenită, și orĭ unde e cu puțință, împărtĕsce pe basa acésta patriarchiile și episcopiile sale și cultivă orĭ ce obiceiŭ poporal ino cent, și prin preceptul sĕŭ al iubiriĭ și prin impunerea rigorósă a preptuluĭ al cin cilea și al septelea dumnezeesc scutesce statele maĭ debile față cu cele preaputer nice, păzesce popórĕle maĭ micĭ de absorbire prin cele maĭ puternice. Pe cum o mamă bună cuprinde cu aceea-și iubire pe toț prunciĭ sĕĭ, orĭ cât de tare li-s'ar deosebi caracterele, și combate numaĭ ceea ce e de fectuos în temperamentul singuraticilor sĕĭ pruncĭ, pe cum o mamă bună scutesce cu iubire deosebită pruncul sĕŭ maĭ debil față cu frațiĭ luĭ maĭ puternicĭ, — întocmaĭ așa purcede și mama cea mare a popórĕlor ce națiunile și vițele singuratice de pe fața pă mântuluĭ.

Nicăirĭ nu se găsesce o cuprindere cosmo politică maĭ sublimă a lumiĭ, nicăirĭ de altă parte o iubire de patrie și o alipire de in dividualitățile de popor maĭ adevĕrată și maĭ credinciósă ca la biserica catolică și la

ei cei adevěraţi. Toţi zic cu o gură şi o inimă: „Cred întru unul Dumnezeŭ — întru una, sfîntă, catolică şi apostolică biserică.“ Toţi se simţesc ca fraţi în cugetarea, credinţa şi viaţa sa, în vederile cele mai energice şi mai bogate de consecinţe, şi de altă parte pricep, că individualităţile popórelor sînt o binefacere pentru némul omenesc. Nu monotonia, ci diferinţa de tonuri e isvorul armonieĭ. Ast fel e adevěratul naţionalism catolic, plin de iubire faţă de pămîntul patrieĭ şi cu némul sĕŭ, însă fără de isolare în a fară, fără de acel separatism curat negativ, cu care liberalismul a amestecat uneĭ ideĭ în sine bune veninul ateiunii şi a făcut din ea o schimositură satanéscă.

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Egipténul beu dintr'un fóle cu apă, ce era lângă el. Apoĭ continuă:

„Eŭ m'am născut în Alexandria din familie principéscă şi preoţéscă, şi am primit educaţiunea, ce era obicinuită în casta mea. De de timpuriŭ simţiam întru mine nemulţumire. Credinţa, ce mi-s'a impus, mĕ învăţa între altele, că după mórte, după dezlegerea trupuluĭ, sufletul îndată călătoreşte mai ca mai înainte, de la gradul cel maĭ de jos până la omenire, firea cea maĭ înaltă şi mai de pe urmă, şi anume fără consideraţiune la viaţa luĭ de maĭ înainte. Când am audit despre împĕrăţia de lumină a Perşilor, despre raiul luĭ cel din colo de puntea Chinevat, preste care trec numaĭ ceĭ buni, atunci gândul nu mĕ maĭ părăsi, şi ziua şi noptea mĕ frămîntam cu întrebarea despre o călătorie vecinică şi o viaţă vecinică în ceriu. Dacă Dumnezeŭ e drept, — şi aşa ne învěţase dascălul meŭ, — atunci cum de mai esistă deosebire între bine şi rĕŭ? În sfîrşit am vĕdut limpede, am ajuns la convingerea, la partea cea maĭ de frunte a legiĭ vechiĭ, la care reduceam religia cea curată, că mórtea e numaĭ punctul de crisă, în care sufletoşiĭ se părăsesc şi per, ér credincioşul se înalţă la o viaţă maĭ înaltă. Nu Nirvana lui Buddha orĭ pacea negativă a luĭ Brahma, cum Melchior, nicĭ situaţia maĭ bună în Hades, ci una o promite credinţa Olimpuluĭ, o Capuare, ci viaţă, — viaţă activă, voióşă, veciniă, — viaţă la Dumnezeŭ! Descoperirea aceasta m'a îndemnat la scrutare ulterióră. Pentru ce să se păstreze adevĕrul ca o taină spre sama egoismuluĭ preoţimiĭ? Causa acesteĭ primărĭ încetase. Filosofia ne învěţase cel puţin toleranţă. În Egipt în locul luĭ Ramses împĕrăţia Roma. Într'o zi eram în Brucheion, în partea cea maĭ frumósă şi maĭ împopolată a Alexandrieĭ. Me sculaĭ şi predicaĭ. Orientul şi Occidentul curgea la mine, să mĕ asculte. Învěţăceĭ de aĭ filosofilor, carĭ mergeaŭ la bibliotecă, preoţĭ din Serapeion, femeĭ perdevară din museŭ, inspectorĭ de aĭ teatruluĭ, ţeranĭ din Rhacotis, — o mulţime numĕrată, — se opriră, să mĕ asculte. Eŭ predicaĭ despre Dumnezeŭ, despre suflet, despre dreptate şi nedreptate, despre ceriŭ, despre răsplata uneĭ vieţĭ virtuóse. Pe tine, Melchióre, te-aŭ bătut cu petri; ascultătoriĭ mei la început ascultară mirându-se, apoĭ rîseră. Cercaĭ din noŭ; eĭ aruncară asupra mea cuvinte de batjocură, acoperiră pe Dumnezelul meŭ cu rîs şi întunecară ceriul meŭ cu hulă şi cu batjocură. Pentru a nu-mĭ perde vremea mĕ duseĭ.“

Din Hindu se stórse un suspin lung. El zise: „Vrăşmaşul omuluĭ, frate, e omul!“

Baltasar tăcu câtă va vreme.

„Mĭ-am bătut multă vreme capul, să aflu causa nereuşiteĭ mele, şi pe urmă am găsit-o,“ zise începênd din noŭ. „Pe rîŭ la deal, cale de o zi de la cetate, este un sat, în care locuesc păstorĭ de oĭ şi grădinarĭ. Am închiriat o luntriţă şi am mers acolo. De sară am chemat ómeniĭ la mine, bărbaţi şi femeĭ, ceĭ maĭ săracĭ între săracĭ. Le-am predicat întocmaĭ aşa, pe cum predicasem ómenilor acelora de frunte în Brucheion. Eĭ n'aŭ rîs. În ceea sară ér le-am grăit, şi eĭ aŭ creḑut şi s'aŭ bucurat şi aŭ dus noutăţile maĭ de parte. Când ĭ-am adunat a treia óră, ómeniĭ aŭ format o reuniune de rugăciune. Acum m'am întors în cetate. Pe când vîslam pe rîŭ la vale sub stelele, carĭ niciŏ dată nu-mĭ luciseră aşa de limpede şi de aprópe, mi-s'a luminat mintea cu privire la următórea învěţătură: Dacă vreĭ, să începĭ o reformă, nu te duce în cetăţile fruntaşilor şi bogaţilor, ci te du maĭ vîrtos la aceia, a căror păhar de noroc e gol, — la ceĭ săracĭ şi de rînd. Şi apoĭ mĭ-am făcut un plan noŭ şi ĭ-am dedicat viaţa mea. Întâiŭ şi maĭ întâiŭ mĭ-am asigurat averea mea cea mare aşa, ca ea cametele să mi-le aducă sigur şi să-mĭ stea tot de una la dispositie, dacă aşĭ ajunge la strîmtóre.

„Din acea zi, fraţilor, am călătorit pe Nil în sus si în jos, m'am aşedat în sate şi pe la tóte viţele predicând neîncetat despre singurul Dumnezeŭ, despre o viaţă dréptă şi despre răsplata cerească. Am făcut bine, — cât, nu mi-se cade, să o spun eŭ. Am cunoscut şi acea parte a lumiĭ, carea s'a părut a fi matură spre a primi pe Acela, pe care noĭ ne silim să-l găsim.“

O roşéţă repede trecu preste faţa negrie a vorbitoriuluĭ, dar el îşĭ înfrînă sentimentul şi continuă:

„Aniĭ, carĭ trecură acum, fraţilor, aŭ fost turburaţi de un gând, — dacă mĕ voiŭ muta din viaţa acésta, ce va fi din opera aceea, pentru care m'am luptat? Să se sfârşéscă óre de o dată cu mine? De maĭ multe orĭ visasem despre o organisaţie ca despre o încoronare potrivită a opereĭ mele. Nu voiŭ, să vĕ ascund nimica, şi de aceea vĕ spun, că am făcut încercarea de a o realisa, dar n'am reuşit cu ea. Fraţilor, lumea e acum aşa, cât acela, care va să restaureze vechea credinţă a luĭ Mizraim, trebue să aĭbă o unctie maĭ înaltă de cât omenéscă; el nu are numaĭ să vină în numele luĭ Dumnezeŭ, el trebue să aĭbă dovedĭ, că ascultă de porunca luĭ, el trebue să dovedéscă tóte cele ce spune, până şi pe Dumnezeŭ. Aşa e de cuprins spiritul de miturĭ şi de sisteme; aşa se nasc nenumăraţĭ zeĭ minciunoşĭ pretutindenea, — pe pămînt, în aer, pe ceriŭ; aşa s'aŭ încuĭbat eĭ în tótă viaţa şi gândirea: cât o întórcere la religia străveche se póte întîmpla numaĭ pe cărărĭ sângeróse preste câmpul persecuţieĭ; va să zică, ceĭ întorşĭ aŭ să fie gata a renunţa maĭ bucuros la viaţa sa, de cât la credinţa sa. Şi în acéstă vreme cine póte óre, să ridice credinţa ómenilor la o înălţime aşa de mare a fară de ei, a fară de Dumnezeŭ însu-şĭ? Pentru a mântui omenimea, nu zic, pentru a o stirpi, nu, ci pentru a şi-o redobîndi, trebue, ca el însu-şĭ să maĭ facă încă o dată semne şi minunĭ, — trebue, ca el în persónă să se pogórĕ pe pămînt.“

O emoţiune puternică cuprinse pe ceĭ treĭ bărbaţi.

„Nu sîntem óre pe calea de a-l cerca?“ zise Elinul.

„Pricepeţi, pentru ce mi-s'a frânt încercarea de a întemeia o sectă,“ zise Egipténul, după ce emoţiunea li-s'a maĭ liniştit. „Nu aveam unctiunea. Consciinţa, că opera mea va peri, mĕ făcea nespus de nefericit. Credeam în rugăciune; dar pentru ca rugăciunile mele să le fac maĭ glăsuitóre şi aşa de puternice, pe cum sînt ale vóstre, fraţilor, am părăsit căile bătute şi m'am dus acolo, unde încă nu a umblat picior de om, unde era singur numaĭ Dumnezeŭ. Maĭ la deal de cataracta a cincia, maĭ la deal de îmbinarea celor dóuĕ braţe ale Nilului în Sennar, maĭ la deal de Bahr-el-Abiad în Africa cea depărtată şi necunoscută, — acolo m'am dus. Acolo, cătră răsărit, varsă nisce munţi vineţi ca ceriul umbră răcoritóre preste pustia din apusul lor şi cu cascadele lor nutrite de zăpada topită, ce acopere vîrfurile lor, umple un lac mare, care se estinde de-a lungul pólelor lor de parte cătră răsărit. Lacul e maĭca marelui rîŭ. Un an întreg şi maĭ bine mĭ-aŭ fost munţiĭ aceştia patria. Rodul curmalilor îmĭ nutriaŭ trupul, ér rugăciunea îmĭ nutria sufletul. Într'o sară umblam în dumbrava cea de lângă marea aceea mică. „Lumea móre. Când veĭ să viĭ? De ce să nu vĕd eŭ mântuirea, Dumnezeule?“ Aşa mĕ rugam. Pe apele licuritóre se oglindaŭ stelele. Una din ele părea, că-şĭ părăsesce locul şi se înalţă la suprafaţă, unde-şĭ însuşi o lucire, care-mĭ lua vederea. Apoĭ se mişcă spre mine şi se opri de-asupra capuluĭ meŭ, lămurit în apropiare de un braţ. Eŭ mĕ aruncaĭ la pămînt şi-mĭ acoperiĭ faţa. Un glas, ce nu avea nimica pămîntesc, îmĭ zise: „Faptele tale cele bune aŭ învins! Bine eştĭ cuvîntat, fiule al luĭ Mizraim! Mântuirea se apropie. Cu alţĭ doĭ, din unghiurĭ depărtate ale pămîntuluĭ aĭ să vedĭ pe Mântuitoriul, aĭ să-l fiĭ mărturie! Şi dacă veţĭ fi ajuns toţĭ la sfînta cetate Ierusalim, atunci întrebaţĭ pe ómenĭ: Unde e, cel ce s'a născut împĕratul Jidovilor? Că am vĕdut steaua luĭ la răsărit şi am fost trimişĭ, să i-ne închinăm. Încrede-te din tot sufletul Spirituluĭ, care te va călăuzi.“ Şi lumina s'a făcut luminare internă, care nu suferia îndoélă, şi a rĕmas la mine, un cârmaciŭ şi călăuz. Ea m'a călăuzit pe rîŭ la vale până la Memfis, unde m'am gătit de drum. Mĭ-am cumpĕrat cămila şi am venit aci fără popas pe drumul de la Suez şi Cufileh şi la deal prin ţĕrile luĭ Moab şi Ammon. Dumnezeŭ e cu noi, fraţiĭ meĭ!“

Se opri, şi acum se ridicară toţĭ treĭ, împinşĭ de un îndemn inconsciŭ, şi-şĭ privirĕ unul altuia în ochĭ.

„Mi-se pare, că şi-a avut scopul sĕŭ descrierea amĕnunţită, carea ne-am dat-o unul altuia despre popórĕle nóstre şi despre istoria lor,“ zise apoĭ Egipténul. El, pe care am pornit, să-l cercăm, s'a numit „împĕratul Jidovilor“; sub acest nume ni-s'a spus, să întrebăm de el. Dar acum, după ce ne-am găsit şi am audit unul despre altul, putem să recunóscem într'însul pe mântuitoriul, nu numaĭ al Jidovilor, ci al tuturor popórĕlor

de pe pămînt. Patriarchul cel ce a scăpat din potopul cel mare, a avut treĭ feciorĭ la sine în corabie cu familiile lor, şi acestea treĭ familiĭ aŭ împoporat pămîntul din noŭ. Din vechiul Aryano-Vaeio, cunoscutul ţinut al raiuluĭ din inima Asieĭ, aŭ pornit eĭ. India şi depărtatul Orient a primit pe fiiĭ luĭ Sim; coborîtoriĭ luĭ Iafet aŭ pornit către méză nópte şi apoĭ în Europa; fiiĭ luĭ Cham aŭ inundat pustiile din jurul Mărilor roşiĭ şi aŭ pătruns apoĭ în Africa; şi de şi ceĭ maĭ mulţi din ceĭ din urmă petrec încă şi în ziua de azĭ ca nomadĭ în corturĭ, totuşĭ uniĭ s'aŭ aşedat de-a lungul Nilului făcêndu-se lucrătorĭ de pămînt."

Ascultând de un glas, care résună de o dată în inimile lor, îşĭ strînseră toţĭ treĭ mânile.

„Putut-a óre, să ni-se dea o poruncă maĭ dumnezeéscă?" întrebă éră Baltasar. „Dacă vom fi aflat pe Domnul, atunceĭ fraţiĭ aceia şi tóte némurile, carĭ aŭ purces dintr'înşiĭ, vor îngenunchia cu noĭ şi i-se vor închina. Şi când ne vom despărţi de olaltă, pentru ca fiesce care să mérgă în calea sa, lumea va audi o învĕţătură nóuă, — că ceriul póte să se dobîndéscă nu cu sabia, nu cu înţelepciune omenéscă, ci prin credinţă, prin iubire şi prin fapte bune."

Eĭ tăcură, şi tăcerea era întreruptă de oftărĭ şi sfinţită prin lacrimĭ; căcĭ ceĭ treĭ bărbaţĭ nu puteaŭ să-şĭ stăpânéscă bucuria, carea cuprinse inimile lor. Era negrăita bucurie a unor suflete, carĭ se aflaŭ la ţĕrmiĭ rîurilor vieţiĭ, îndestulite şi odihnind cu Mântuitoriul în Dumnezeŭ.

Îşĭ lăsară mânile şi ieşiră împreună a fară dinaintea cortuluĭ. Pustia era tăcută şi nemişcată ca şi ceriul de-asupra lor. Sórele era aprópe de sfinţit. Cămilele durmiaŭ.

După o poposală scurtă adunară cortul şi-l aşedară în lădĭ dimpreună cu bucatele cele ce aŭ maĭ rĕmas. Apoĭ se suiră pe cămile şi porniră, unul după cel alalt, Egipténul în frunte, către apus în récórea nopţiĭ. Cămilele se legănaŭ înaintând în fugă şi observând direcţia şi distanţa aşa de acurat, cât se părea, că una păşesce în urmele celeĭ alalte. Călătoriĭ nu maĭ grăiaŭ.

În scurtă vreme se înalţă luna. Şi cum cele treĭ figurĭ albe alergaŭ fără sgomot prin nóptea luminată de lumina palidă a lunii, păreaŭ ca nisce năluci, carĭ fug de umbre pacinice. De o dată se ivi în aer înaintea lor o făclie în flacără. Nu era maĭ înaltă de cât vîrful uneĭ coline micĭ, — şi când priviră la ea, vedenia se adună în forma uneĭ stele. . . . Şi inimile lor băteaŭ maĭ tare, şi sufletele lor iubilaŭ, — şi eĭ erupseră în singurul strigăt însufleţit: „Steaua! Steaua! Dumnezeŭ cu noĭ!"

(Va urma.)

Bibliografie.

Din **„Biblioteca pentru toţĭ"**, publicaţiunea atât de folositóre, ce apare în editura Müller, aŭ maĭ ieşit până acum următoriĭ numerĭ:

Nr. 51, 57 şi 59. *„Din góna vieţiĭ"*, bucăţĭ scurte de poetul Vlăhuţă, partea cea maĭ mare în prosă, scrise în o frumósă şi curată limbă românéscă.

Nr. 52. *„Prietene"*, roman de Fr. Coppée, descrie o mică întîmplare din marea viaţă parisiană.

Nr. 53. *„Doĭ trandafirĭ"* şi *„Lacrimĭ de copiĭ"*, dóuĕ gingaşe povestirĭ de Wildenbruch.

Nr. 54. *„Patriotul"* de Bourde, operă încoronată de Academia franceză, o cărticică de preţ mare, dă tinerilor frumóse învĕţăturĭ de patriotism şi onestitate.

Nr. 55. *„Din inimă"* poesiĭ de R. D. Rosetti, scriitor tinĕr, care prin originalitatea scrierilor sale se face tot maĭ cunoscut şi apreţiat.

Nr. 56. *„Convorbirĭ despre artă"* vol. II. Folosul, ce-l aduce cărticica acésta, care are o mulţime de ilustraţiĭ, cetitoriĭ îl vor fi observat din estrasul comunicat în unul din numeriĭ trecuţĭ aĭ foiĭ nóstre.

Nr. 58. *„Schiţe uşóre"* de Caragiale. Numele autoruluĭ ne-a făcut, să aşteptăm de la dînsul maĭ mult, de cât s'a publicat aci.

Nr. 60. *„Manon Lescaut"* I. roman de abatele Prévost, una dintre cele maĭ însemnate scrierĭ din literatura franceză. Autorul a fost secretarul prinţuluĭ de Conti şi a trăit în prima jumătate a véculuĭ al 18-lea.

A apărut şi se află de vîndare în **Tipografia seminarială din Blaş:**

Legile politico-bisericescĭ
din 1894 şi 1895

împreună cu respectivele ordinaţiunĭ ministeriale, traduse, edate şi comentate la ordinul Preaveneratului Consistor mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Preţul unuĭ esemplar broşurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atenţiunea clerului nostru asupra acestui op. Fără de cartea acésta niciun preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoţesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuinţă preotul în urma situaţiunĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Tot la tipografia seminarială se află de vîndare:

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaş 1896.

Broşura constă din 39 pagine, în carĭ se daŭ inviaţiunile cele maĭ bune, cum au să purcédă oficiile parochiale şi curatoratele, cum şi privaţiĭ la aruncarea şi conscrierea dărilor de stat şi anume: 1. a dărĭĭ de *case,* 2. a dărĭĭ de *câştig,* 3. a dărĭĭ dusă *camete,* 4. a dărĭĭ *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliţie,* 6. a dărĭĭ de *arme* şi de *vînat* şi 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Preţul uneĭ broşurĭ e **8** cr., expedată franco sub faşe **11** cr.

Instituţiunile calvinescĭ
în biserica românéscă din Ardél,
fasele lor în trecut şi valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de **Dr. Alexandru Grama.** — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare şi se póte procura cu preţul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaş** (Balázsfalva).

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare şi cu copciĭ fl. 10.

Octoichul cel mic edit. III. Blaş 1892. Preţul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiĭ de pănză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Pentecostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele şi cu marginiĭ aurite fl. 6.40.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Posta Redacţiunii. *I. M. în R. mont.* Sa întîmplat eróre la spedítură. Veĭ scusa, pe cari vor scusa şi alţiĭ, cărora li-s'a trimis provocarea de şi şi-aŭ solvit abonamentul.

Editor şi redactor résponsĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

---

(9) 7—10

Josif Gans,

fabricant si reparatoriu de masine agronomice

în Blasiu (Balázsfalva)

recomandă pe lângă garanţă şi servit solid şi prompt depositul sĕŭ de

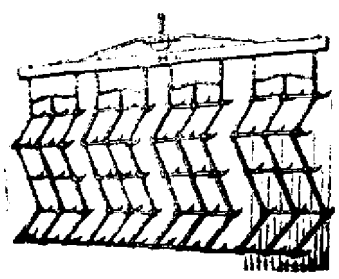

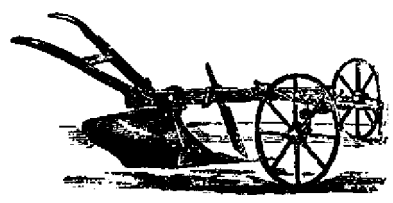

pluguri, maşine de îmblătit, de cusut, de trierat şi de

alte instrumente economice,

tóte din fier bătut.

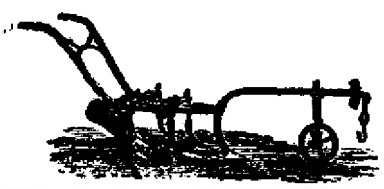

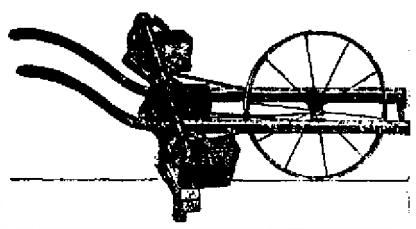

Tóte obiectele amintite se pot procura dela susnumita firmă

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Un sir garmond: odată 7 cr., a doua oră 6 cr., a treia oră 5 cr., si de fiecare publicătiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redactiunea si Administrațiunea Unirii» în Blaș.

Anul VI. Blaș 13 Iuniŭ 1896. Numĕrul 24.

† Dr. Alesandru Grama.

Se socotia a fi unul dintre stîlpiĭ bisericiĭ nóstre, — și stîlpul zace rĕsturnat la pămînt.

Nu un arbore bĕtrân și scorburos, ci un stejar puternic și plin de viață a lovit fulgerul și a aruncat la pămînt.

A sară pe la 6 óre l-a luat Dumnezeŭ din mijlocul nostru în etatea, în care puterea deplină și sfatul anilor îșĭ daŭ mâna.

Vedem zăcênd înaintea nóstră trupul lui lipsit de viață și nu înțelegem sfatul preaînțelept al luĭ Dumnezeŭ.

Îl deplânge biserica nóstră, că într'însul a perdut pe unul dintre luptătoriĭ sĕĭ ceĭ maĭ aleșĭ.

Îl deplânge sciința, că într'însul a perdut pe unul dintre muncitoriĭ sĕĭ ceĭ maĭ neobosiți.

Îl deplânge némul nostru, că într'însul a perdut pe unul dintre fiiĭ sĕĭ ceĭ maĭ credincioși.

În vecĭ amintirea luĭ!

Cuvîntul unuĭ spirit luminat.

Gladstone e acest spirit. Ér cuvîntul luĭ grăesce despre silințele, pe carĭ Leo XIII le îndréptă spre reunirea tuturor creștinilor.

Cetitoriĭ nostri póte își vor aduce a minte, că pe cum am signalat si noĭ, Sînția Sa cu silințele acelea a îmbrățișat și poporul anglez. A îndreptat Anglezilor o provocare părintéscă la reunire, ér acum de curênd a instituit o comisie, care să esamineze, dacă chirotonia din biserica anglicană e validă din punct de vedere catolic orĭ nu.

Unele foĭ românescĭ de din cóce au luat cu un aer de tot suveran în ochiemea silințele acelea preste tot și în special cele îndreptate spre reunirea Anglicanilor. Pe noĭ aerul acesta suveran al dlor din strada măcelarilor a Sibiiuluĭ și din strada Zápolya a Timișórei nu ne-a surprins de loc. Cum ar și puté dlor, să înțelégă geniul cel avîntat al bisericiĭ catolice, când eĭ nu cunosc cum se cade nicĭ învĕțătura și instituțiile bisericiĭ sale proprii?

Dar să nu grăim de la noĭ. Nimica nu póte să dovedéscă maĭ limpede superficialitatea judecăției acestor domni ca faptul, că de unăzĭ bărbatul cel maĭ mare de stat al Angliei, grand old manul Gladstone s'a pus așa zicênd pe partea luĭ Leo XIII pentru a asigura un progres priincios silințelor luĭ de reunire. Gladstone a trimis cardinalului Rampolla un memoriŭ, în care desfășură părerile sale cu privire la validitatea chirotoniei anglicane și în general la reunirea bisericéscă și cu o cale ajunge la recunóscerea însuflețită a caractĕrului și meritelor Sfinției Sale. Gladstone se bucură, că din împărtășirile lorduluĭ Halifax a putut afla, că nu e de temut reprobarea, cel puțin nu cea pe față, a chirotoniei anglicane, și-și esprimă sperarea, că cercetarea avênd înaintea ochilor motivele, carĭ se aduc din parte anglicană, va ajunge la un resultat, care să fie favorabil bisericiĭ anglicane, adecă la recunóscerea validității aceleĭ chirotoniĭ. Apoĭ continuă:

„Grăesc de totuluĭ tot ca laĭc; sînt născut în biserica anglicană, și-mĭ împreun sórtea cu biserica acésta, pe cum e datorința tuturor acelora, carĭ nu cred, că ea ar fi degenerată și ar fi perdut drepturile sale originale și naturale. Maĭ pot, să adaug, că prin împrejurările particulare ale vieții mele private și publice m'am aflat îndemnat, să studiez caractĕrul și sórtea bisericiĭ anglicane și rolul, care este ea menită, să-l aĭbă în istoria cea mare a mântuiriĭ. Din tóte motivele acestea interesele publice ale bisericiĭ anglicane sînt de o dată și interesele private ale scriitoriuluĭ acestor șire, ele esplică și justifică scrierea acésta ca espresiunea ideilor luĭ personale.

„Scriitoriul acestora nu se ține de ceĭ ce cred, că în curênd se va restaura unitatea creștină, pe cum era ea în vécurile cele dintâiŭ ale bisericiĭ; dar el totuși cutézĕ, să nutréscă dulcea convicție, că e ĭertat a lucra întru realisarea aceleĭ unități. Chiar și dacă ostenéla aplicată nu ar duce la resultate bătétóre la ochĭ și strălucite, ea totuși póte să fie bună și durabilă, și cel maĭ mic în tocmaĭ ca și cel maĭ mare póte să consacre forțele sale acesteĭ opere. Papa ca episcopul cel dintâiŭ al creștinătății ocupă sfera cea maĭ înaltă de activitate, însĕ și membrul cel maĭ modest al turmeĭ creștine încă își are postul sĕŭ în lucrul fiesce căreĭ zile. Prin modul, în care-l sevârșesce, contribue și el la deplinirea orĭ nedeplinirea fiesce căreĭ opere sfinte.“

Gladstone vorbesce apoĭ despre mișcarea restauratóre, care se manifestéză de multă vreme în biserica anglicană și a smuls-o din starea eĭ de stagnare de maĭ înainte. Nu numaĭ în doctrină, ci în tóte manifestările vieții creștinescĭ, zice el, se póte constata un progres mare față cu timpul de maĭ înainte. Zelul și evlavia, venerarea s. Eucharistiĭ, cultivarea obiceiurilor creștine în viața familiară aŭ crescut și cresc zilnic. Când se bucură de acésta, trebue cu o cale să facă mărturisirea: „O mare parte a schimbărilor acestora, carĭ s'aŭ sevârșit, e tot una cu o apropiare de învĕțătura autorisată a acelor bisericĭ ale Orientuluĭ și Occidentuluĭ, carĭ nu aŭ trecut prin reformațiune. Când accentuez decĭ progresele, de altă parte conced, că progresele sînt o mărturie împotriva nóstră și numaĭ în favorul bisericilor străine. Cu alte cuvinte, progresele acestea contribuesc în mĕsură mare la realisarea unității creștine.“

Gladstone asĕmĕnă desbinarea celor dóuĕ bisericĭ cu vrajba alor doĭ prietinĭ, despre care poetul zice: „Așa s'aŭ despărțit pentru a nu se maĭ revedé, dar nicĭ unul n'a găsit compensare pentru cel perdut, nicĭ alinare pentru chinul amar al inimiĭ. Rana despărțirii nu voia, să se cicatriseze: dóuĕ stîncĭ, pe carĭ le-a despicat furtuna, și între ele se mișcă valurile pustiĭ.“ Aŭ trecut aprópe patru vécurĭ, de când ține desbinarea. De la hotărîrile din Warham, de la anul 1531, s'aŭ petrecut multe evenimente, carĭ aŭ înăsprit contrastul, dar puține, carĭ l-aŭ micșorat. „Cât de mare bărbăție trebue decĭ, să aĭbă un Papă, cât de ridicat trebue să stea el preste furtunile violente ale spiritului de partid, cu iubire cât de intimă trebue să îmbrățișeze tóte oițele luĭ Christos, fie ele desbinate orĭ unite, de cutezare cât de mare trebue să dispună, pentru ca să se apropie cu ideĭ de ale păciĭ de o massă așa de gróznică de amintirĭ pline de ură. Și totuși Leo XIII a făcut-o.“ Cel ce-și aduce aminte și de un păhar de apă rece, care-l dă omul unuia din acești maĭ micĭ, zice bĕtrânul Gladstone, acela sigur va rĕsplăti întreprinderea acésta, carea dintru început a fost încunjurată de greutăți și de binecuvîntărĭ.

După ce maĭ accentuéză, că e de lipsă a releva maĭ mult ceea ce unesce, ceea ce e comun, de cât ceea ce desbină, închie cu cuvintele:

„Nu mi-se cade a preveni cu judecata mea resultatele pașilor între-

prinşi în Roma. Orî carî vor fi resultatele acelea, după părerea mea nu mai póte esista nicî o îndoélă cu privire la natura ţinuteï, carea o observă faţă cu paşiî aceştia capul actual al bisericiï romane-catolice. Ea este, — despre acésta sînt convins, — în sensul cel mai adevèrat al cuvîntuluï cea a unuï părinte; şi de şi ca se ţine de esperinţele cele mai próspete ale vieţiï mele, eü totuşi o voiü păzi tot de una în amintire statornică, împreunând cu amintirea acésta sentimentele stimeï celeï mai înalte şi ale recunoscinţeï."

Ast fel judecă şi grăesce spiritul luminat. Ce sînt în aseménare cu cuvintele luï Gladstone espectorările ómenilor nostri dictate de ură órbă?

Serbările milenare şi-aü ajuns culmea splendoriï în 8 a c., când s'aü presentat Monarchuluï membriï corpurilor legiuitóre, şi s'a dus corona din biserica luï Matia în parlament. Conductul grandios aranjat ca semn al supuneriï omagiale şi alipiriï faţă de domnitoriü şi de casa domnitóre a presentat un lux orbitor. 89 de municicipiï aü luat parte la festivitatea acésta imposantă, a căror membri prin costumele variate şi luxuóse umpleaü de admirare pe privitorï. În fruntea municipiilor era ministrul de interne Perczel. Primatele Vaszary şi alţi prelaţi, ministri şi magnaţi aü luat parte la retragerea imposantă în calesele lor bogat ornate. Cu un cuvînt, — pe cum zic foile magiare, — lumea abia a maï vĕdut o serbare aşa strălucită. Noï o credem, dară ne-am bucura, când spiritul organisator al celor, ce conduc ţara, nu s'ar manifesta numaï la aranjarea serbărilor, ci în prosperarea, îndestulirea şi fericirea poporuluï, din a căruï contribuiriï se susţine o mare parte a domnilor, carï aü desvoltat luxul cel orbitor. Acésta le-ar câştiga o laudă cu mult mai mare înaintea lumiï şi le-ar promova şi liniştea şi mângăerea consciinţeï, căcï ar dovedi, că nu numaï eï înótă în îndestulire, ci e fericită ţara. Pompa strălucită desvoltată în Budapesta probéză, că patria nóstră este o ţară binecuvîntată de la natură cu avuţiï marï, dar miseria poporuluï de altă parte probéză, că liberalismul dominant e necapabil de a promova prosperarea uneï ţĕrï atât de binecuvîntate. Contrastul între splendórea serbărilor şi între miseria din ţară de noü adeveresce zicala românéscă: „Bună ţară, rea togmélă."

Şedinţa festivă a deschis-o vicepeşedintele caseï de sus contele Károlyi Tibor declarând, că unicul obiect al şedinţeï colective a ambelor case este perpetuarea amintiriï aniversăriï milenare a fundăriï patriceï. S'a cetit legea primită de ambele case şi sancţionată de monarch în cestiunea acésta. După cetirea legiï preşedintele camereï deputaţilor Szilágyi a închis şedinţa.

Corona dimpreună cu cele alalte insigniï aü fost reduse tot cu aceea-şi pompă la palat şi de acolo în biserica luï Matia.

La palat membriï corpurilor legiuitóre şi dignitariï ţĕriï aü fost primiţi în sala tronuluï, unde în faţa Monarchuluï şi a membrilor caseï domnitóre Szilágyi Dezső a ţinut un frumos discurs omagial, la care a rĕspuns Regele. Festivitatea grandiósă s'a terminat cu reaşedarea coroneï în biserică.

Delegaţiunile îşi continuă lucrările. Magiariï aşteptaü, că vor primi ca present milenar academia militară magiară, însе s'aü înşelat. Ministrul comun de răsboiü a declarat, că lipsa academieï nu se simte încă, şi el prin urmare nu va face spese superflue cu ridicarea eï, carï spese după esposeul făcut în comisiunea de răsboiü a delegaţiuniï ungare s'ar urca cu totul la 3,200.000 fl.

Maï interesant este esposeul ministruluï de interne. Acest esposeü e programul actualuluï ministru de esterne. Direcţia politică pacifică, urmată de monarchia nóstră în trecut, nu o părăsesce nicï contele Goluchowski, dară el păşesce cu maï multă hotărîre de cât antecesorul sĕü contele Kálnoky, care a fost calm în espunerile sale. Resoluţia, cu care vorbesce contele polon despre Sĕrbia şi Turcia, sigur va provoca resens în ţĕrile acestea, şi acésta nu va conduce la menţinerea păciï şi a bunelor raporturï de toţi dorită.

Ministrul de esterne constată, că de la ultima întrunire a delegaţiunilor maï ales dóuĕ cestiunï aü preocupat diplomaţia europénă: turburările din Macedonia şi evenimentele tot aşa de triste din Asia mică. Numaï păşiriï armonice a puterilor este de a se mulţămi, că focul ascuns sub spuză nu a erupt în flacărï, carï să cuprindă întrégă peninsula balcanică. Tot aşa stă lucrul şi cu mişcările din Asia mică. Faţă de Turcia esposeul culmineză în enunţarea, că imperiul acesta tot maï mult se apropie de cădere, de la ce în cele din urmă nicï ceï maï bunï amicï, — între carï sîntem şi noï, — nu-l vor puté mântui.

Raporturile cu cele alalte dóuĕ puterï ale întreiteï alianţe sînt maï intime şi maï strînse de cât orï când.

Raporturile cu Rusia în timpul din urmă a luat o desvoltare şi maï amicabilă. Rusia a declarat ca ţintă a politiceï sale menţinerea statuluï quo în Orient şi respectarea fidelă a tractatelor internaţionale.

Vecinii nostri din Balcanï sciü, că monarchia austro-ungară nu are intenţiunï de cucerire, aşteptă însе de la eï respect şi prevenire, carï nutresc încrederea reciprocă.

În special ce privesce România, nu póte lăuda de ajuns atitudinea de tot corectă a acestuï regat. România, mulţămită înţelepciuniï şi prevederiï politice a domnitoriuluï sĕü, pe cum şi aptitudiniï cercurilor sale normative, a ajuns la un grad de maturitate politică, care face, ca acéstă ţară să fie un factor momentos în gruparea statelor europene. Superbă pe originea sa latină de la emanciparea sa în cóce a dovedit o aplicare resolută pentru cultura şi datinile Occidentuluï şi s'a ridicat prin acésta la o atare înălţime, pentru care multe alte ţĕrï o pot invidia. Raporturile nóstre faţă cu regatul român sînt cele maï bune şi maï îmbucurătóre, şi ministrul e de convingerea, că în ambele părţi esistă nisuinţa de a imprima acestor raporturï caractĕrul durabilităţiï.

Nu aşa de mulţămitóre e situaţia în Sĕrbia. Ţara acésta, óre când un model de ordine, azï în urma luptelor politice de partid în afacerile interne atât este de deranjat şi înaintéză pe căï atât de nesigure, cât amicii eï numaï cu regret pot privi desvoltarea lucrurilor din Sĕrbia în aniï din urmă. În Belgrad esistă tendenţa de a inculpa pe alţiï pentru greşelile politice ale unor bărbaţi aï Sĕrbieï.

Bulgaria prin recunóscerea principel din partea Portiï întîmplată cu consentimentu puterilor a întrat pe calea normală, de i afacerile interne maï lasă de dorit.

Cu Franţa sîntem în cele maï bun raporturï, ce se esplică şi din motivul, c interesele nicăirï nu ne colidéză.

De Anglia ne légă simpatiï tradiţionale

Esposeul ministruluï a fost luat cu plă cere spre sciinţă.

Delegatul ceh-tinĕr dr Kramar recu mandă, ca Austro-Ungnria în cestiunea cr ştinilor din Asia mică şi în a statelor bal canice să purcédă în unire cu Rusia. C întrĕita alianţă nu e mulţămit.

Revistă bisericescă.

Franţa.

Episcopul de Angers Msgr. Mathie de curênd a fost promovat la archiepi scopia de Toulouse. Duminecă din in cidentul primeï cumunecărï a elevilor di institutul Saint Maurille în Angers a ţinu o agrăire părintéscă, în care recomand elevilor, să se róge pentru colegul lo ducele de Montpelier, al doilea fiü contelui de Paris, care aparţine cel maï celebre familiï din lume, dară fost supus la grele cercărï. Fratel sĕü, ducele de Orleans, este în esil, ér pe tatăl sĕü, a căruï inimă în adevĕ regéscă impunea şi contrarilor, îl de plânge încă. Tótă lumea salută cu re spect pe mama luï, carea ar fi merita să pórte coronă regală. Apoï enumĕr unele fapte strălucite din istoria Orlean ţilor. Prefectul districtuluï a cualificat vorbirea ca o preamărire a Orleaniţilo şi a informat pe ministru, ĕră deputaţ radicalï aflând despre lucru aü şi inter pelat în cameră provocând pe ministru Méline, să revóce numirea Msgreluï Ma thieu de archiepiscop. Ministrul însе declarat, că dînsul cunósce pe Msgr Ma thieu ca episcop liberal, şi alocuţiune luï nu se ocupă de politica actuală nu atacă instituţiunile republicane.

Guvernul a sistat de aniï de zil salarele maï multor parochï. Unora di eï li-s'a spus, că dacă se vor muta l alte parochiï, li-se va asigna salarul dară eï nu primesc condiţia acésta, că poporul credincios se îngrijesce de sub sistinţa lor.

Logele francmasone aü pornit o ve hementă agitaţie în contra declarariï d serbătóre naţională a zileï Ioaneï d'Ar

---

Revistă politică.

Afaceri interne.

Lunï s'a ţinut şedinţa festivă a cor purilor legiuitóre spre a se ceti legea mi lenară sancţionată.

E semnificativ discursul omagial ţinu de Szilágyi la palat. El de astă dat nu se arată şovinist vehement, cum e ci vorbesce tare diplomaticesce, probabi din motivul, că discursul va fi cetit ş de străinătate. Szilágyi zice: „Esp rinţa secolilor arată, că pe pamîntu acesta numaï un stat puternic şi unita corĕspunde misiuniï sale. Statul şi uni tatea naţiuniï politice e puterea susţi nĕtóre. Nicï acésta, nicï patriotismu

nu pretind dispariţia diferitelor naţionalităţi, carî esistă în Ungaria. . . . . Ca şi unitatea naţiunii ungare, chiar aşa de inviolabilă e şi egalitatea fără deosebire de rasă şi religiune pe terenul drepturilor individuale şi politice şi împărtăşirea dréptă şi în o formă de scutul statului şi de binefacerile îngrijirii statului." Accentuézá, că puterea monarchiei o constitue tăria ambelor state. În fine dă espresiune sentimentelor de alipire faţă de tron şi dinastie.

Regele în rĕspunsul sĕŭ zice, că îşi ţine de datorinţă sfîntă a susţiné integritatea acestei monarchii, a cărei susţinere este o necesitate europénă. Înculcă concordia între ambele state ale monarchiei, căci pe basa acestei concordii a înaintat aşa de îmbucurător mai ales Ungaria, fără ca prin acésta să se pericliteze unitatea statului şi a naţiunii ungare politice şi desvoltarea diferitelor naţionalităţi pe lângă respectarea statului unitar şi a legilor. Aduce a minte membrilor legislativei, că nu aŭ numaĭ drepturi, ci şi datorinţe de împlinit faţă de ţară, care cu dreptul aştéptă de la legislativă cultivarea şi promovarea intereselor sale spirituale şi materiale; să se silésca a satisface acestei aşteptări prin muncă diligentă şi folositóre.

Mercurĭ s'a început desbaterea specială asupra proiectului de lege despre ridicatura curiei în afaceri electorale. S'a escat discusie vie asupra §-lui 3, care enumĕră taxative casurile, în carî alegerea nu e validă, şi anume asupra p. 9, în care se ezice, că alegerea nu e validă, dacă deputatul: a) în restimpul de *3* luni premegĕtóre respectivei alegeri a făcut declarări în localitatea destinată pentru serviţiul religios orĭ în adunări cu caractĕr religios, carî declarări aŭ influinţat la resultatul alegerii; b) a îndupiecat prin ameninţări orĭ favoruri bisericescĭ pe cutare alegĕtor, ca să nu voteze orĭ ca să voteze pentru cutare persónă; c) a folosit lucruri orĭ insignii rituale la adunările electorale; d) orĭ a consimţit la atari lucruri. Dispoţiile acestea, pe cum se vede, sînt îndreptate în contra celor ce pretind revisiunea legilor politice-bisericescĭ. În contra acestor dispoziţii a vorbit Vajay în numele dreptului, libertăţii şi egalităţii. Ugron zice, că punctul acesta este o nóuă provocare a agitaţiunii confesionale. Guvernul ajutat de kossuthişti a reuşit cu punctul acesta.

Austria.

Comisiunea deputaţilor austriacĭ pentru statorirea cuotelor, cu carî aŭ să contribue ambele părţi ale monarchiei la suportarea cheltuelilor comune, a rĕspuns la renunţiul comisiunii ungare declarând, că ridicarea şi ameliorarea finanţială a Ungariei justifică ridicarea cuotei pentru Ungaria şi reducerea ei pentru Austria.

Parlamentul a votat legea, prin care se împedecă emigrările cetăţenilor. Aicĭ nu ajută legile în contra emigrării, ci numaĭ ameliorarea stării locuitorilor. Ziarul democratic polon „Pezolka" scrie, că Polonilor şi în Rusia le merge maĭ bine de cât în Austria.

Antisemiţiĭ aŭ ţinut Marţi unul dintre cele maĭ imposante meetinguri. Aŭ salutat naţionalităţile nemagiare pentru atitudinea lor faţă cu serbările milenare şi s'aŭ declarat în contra mileniului. În contra mileniului a vorbit cu foc profesorul de teologie din St. Pölten Dr. Scheicher, deputat în dieta provinţială şi în parlament. Lueger a zis, că prin nimica nu se iasă a fi intimidat, ca să se reţină de la agitaţia în contra Magiarilor.

Anglia.

Espediţia angleză în Africa este maĭ norocósă de cât cea italiană. Pe cum se anunţă din Cairo, trupele angleze din Sudan şi Egipt sub conducerea lui Sirdar Kitschener-paşa aŭ raportat o învingere strălucită asupra dervişilor lângă Ferheh. Taběra dervişilor a fost cucerită dimpreună cu tóte cămilele, caiĭ, muliĭ şi cu întreg proviantul. Preste 1000 de dervişi aŭ rĕmas morţi pe câmpul de bătae, şi maĭ multe sute aŭ ajuns în prinsóre. Anglezii aŭ avut 20 morţi şi 80 răniţi. Prin acéstă învingere Anglezii aŭ câştigat o poziţie favorabilă spre continuarea espediţiei.

Italia.

Cu privire la politica colonială ministrul de esterne a declarat în senat, că guvernul purcede cu precauţiune, a designat marginile coloniilor şi speréză, că în Africa Italianii vor avé pace. Părăsirea fortăreţei Cassala, apĕrarea căreia pretinde jertfe enorme faţă cu triburile africane răsboinice, încă nu e hotărită.

În cameră deputatul Rossi a interpelat guvernul, că ce mĕsurĭ va lua faţă cu societăţile secrete, carî deprind o influinţă funestă asupra vieţii publice, ba dominéză şi asupra regimului şi a tribunalelor, în special ce intenţionéză regimul a face, ca francmasoneria să o reducă la observarea dreptului comun. Ministrul president Rudini a recunoscut, că societăţile secrete sînt stricăcióse, dară cestiunea e grea, fiind că nicĭ vre o lege nicĭ constituţia nu are dispoziţii în privinţa acésta; el va cugeta asupra mĕsurilor, ce vor fi a se lua nu numaĭ faţă de francmasonĭ, ci faţă de tóte societăţile secrete. Rĕspunsul ministrului a iritat pe francmasonĭ, carî îşi vor şi rĕsbuna.

Turcia.

Ambasadoriĭ rusesc şi francez din Constantinopol aŭ recercat Pórta, ca în propriul sĕŭ interes să grăbéscă cu pacificarea Cretei. Italia şi-a trimis o nae de răsboiŭ spre apĕrarea supuşilor. Sub presiune din a fară Turcia a şi luat mĕsurĭ spre pacificarea Cretei; lucrul însĕ îl îngreunéză agitaţia grecéscă condusă din Atena. Cretenii cer între reforme şi numirea unuĭ guvernator sub garanţa puterilor europene, şi că Creta economicesce să se declare independentă de Turcia.

Corespondinţe.

Sĕplac la 4 Iuniŭ 1896.

Prea Onorată Redacţiune!

Sînt ciucĭ luni de zile trecute, de când preoţimea română gr. cat. ar fi trebuit să-şĭ priméscă aşa numitul „subsidiŭ împĕrătesc", şi cu tóte că până astăzĭ nu şi-l a primit, se observă o tăcere din partea clerului, carea luĭ nu-ĭ póte fi de folos. Clerul se adună la conferinţele de primăvară, si aceste conferinţe sînt de tot bine venite, pentru ca clerul să-şĭ dea espresiune măhnirii sale, căcĭ domnul ministru al cultelor nu numaĭ că nu a ţinut de cuviinţă a împărtăşi clerul românesc gr. cat. din suma prevĕdută în budgetul ţĕrii ca desdaunare pentru dauna causată luĭ prin introducerea nefastelor legĭ politico-bisericescĭ, ci inspirat de geniul milenar a aflat cu cale, să sisteze póte până la calendele grece ajutorul numit până aci „subsidiŭ împĕrătesc", care de şi puţin, dar prindea fórte bine preoţimiĭ nóstre, carea preste tot în privinţă materială se luptă cu multe neajunsurĭ.

Se cuvine, să păşim bărbătesce în apĕrarea dreptului nostru. Solidarĭ, tract de tract, să ridicăm protest în contra sistării subsidiului şi să pretindem rebonificarea daunei causate prin nefericitele legĭ politico-bisericescĭ.

Tractul Gherlei a făcut începutul în acéstă privinţă în conferinţa ţinută a treia zi a ss. Rusaliĭ a. c. în parochia Nima, luându-se hotărîre unanimă, ca Escelenţa Sa Domnul nostru Episcop diecesan să fie rugat a aduce la cunoscinţa domnului ministru de culte măhnirea clerului din acest tract pentru sistarea subsidiului şi a urgita asigurarea subsidiului.

Ér întru cât se svonesce, că domnul ministru al cultelor voesce, să împărtăşéscă clerul românesc de un ajutor ca desdaunare în urma legilor politice-bisericessĭ, însĕ cu preterarea autorităţilor nostre bisericescĭ, să declarăm cu demnitate, că de şi în situaţiune materială precară, sîntem maĭ gata a renunţa la orĭ ce ajutor, de cât a-l primi pe altă cale, de cât pe calea autorităţilor nóstre superióre bisericescĭ.

Să nu tăcem dară, ci să ne ridicăm glasul! Căcĭ şi s. Sriptură zice: „Cereţi, şi vi-se va da, bateţi, şi vi-se va deschide."

Cu tótă stima

Ioan Sonea
preot gr. cat.

Suspendarea Primatelui Genadie.

(Continuare.)

În acela-şi timp Ministrul a adus la cunoscinţa tuturor membrilor Stului Sinod, că a rugat pe I. P. S. S. Mitropolitul Primat, să convóce Sinodul pentru ziua de 17 Maiŭ.

În loc de a da urmare cereriĭ de convocare I. P. S. S. Mitropolitul Primat a trimis următórele adrese, purtând tóte data de Joĭ 16 Maiŭ:

a) Adresa cătră I. P. S. S. Mitropolitul Moldoveĭ şi Suceveĭ.

Înalt Prea Sfinţite!

Aţi comunicat, că — v'aţi bolnăvit şi sînteţi preparat, să plecaţi imediat la reşedinţă, pentru care pricină nu puteţi lua parte la lucrările Stului Sinod din sesiunea de primăvĕră.

Totuşi noĭ ne-am încredinţa, că I. P. S. Vóstră sînteţi încă în Capitală, dar nu

sciŭ, dacă sînteţi sănătos saŭ bolnav; însе am aflat, că la domiciliul I. P. S. Vóstre se fac întruniri cu Episcopiĭ şi Archiereiĭ, carĭ s'aŭ făcut călcători aĭ canónelor bisericescĭ nevenind la sinod.

Decĭ în interesul dragostiĭ frăţescĭ — vĕ rugăm, să chibzuiţi, cum veţi crede maĭ bine, pentru a se restabili pacea Sfinteĭ nóstre Bisericĭ atât de mult sdruncinate în acest timp.

b) Adresa cătră P. S. S. Episcopul de Buzĕŭ.

Prea Sfinţite!

La deschiderea Stuluĭ Sinod P. S. Vóstră ne-aţi comunicat, că nu puteţi lua parte la lucrările din sesiunea acésta; prin acésta credeam, că o să plecaţi la reşedinţă. — Vĕdĕnd însе, că încă vĕ aflaţi în Capitală, unde ţineţi fel de fel de conciliabule în detrimentul păciĭ, ce trebue să domnéscă în Biserică, şi al dragostiĭ frăţescĭ, — vĕ poftim, să vĕ reîntórceţi la Eparchia P. S. Vóstre, care credem, că suferă din causa lipseĭ P. Š. Vóstre.

c) Adresa cătră ministrul de culte şi instrucţiune publică.

Domnule ministru!

Prin adresa nóstră No. 2.838 în calitate de preşedinte al Stuluĭ Sinod am cerut închiderea acestuĭ Înalt corp bisericesc —. Până în present însе vedem, că nu aţi obţinut de la M. S. Regele decretul de închiderea Stuluĭ Sinod, ér P. P. S. S. Episcopĭ, carĭ nu aŭ voit a lua parte la lucrărĭ, staŭ în Capitală în detrimentul ordiniĭ, ce trebue să domnéscă în Biserică.

În vederea acesteĭ stărĭ de lucruri şi în basa canonuluĭ 14 al Ştilor Apostoli, prevĕdut în regulamentul Stuluĭ Sinod, pentru păzirea drepturilor şi a prerogativelor eparchiale, avem onóre a vĕ ruga, Domnule ministru, a pune în vedere P. P. S. S. Episcopĭ, ca să se reîntórcă la Eparchiile respective şi a se aduce prin acésta pacea în Biserică şi între credincioşiĭ eĭ.

La acéstă adresă ministrul cultelor a rĕspuns:

Înalt Prea Sfinţite!

La adresa I. P. S. Vóstre No. 2.894, — am onóre a vĕ rĕspunde, că cererea I. P. S. Vóstre este contrarie art. 7 din regulamentul pentru atribuţiunile de precădere ale Mitropolituluĭ Primat al Românieĭ. În adevĕr în acel articol, după ce se stabilesc în aliniatele 1 şi 2 formele, sub carĭ Mitropoliţiĭ şi Episcopiĭ pot trece dintr'o Eparchie în alta, se adaogă în aliniatul al 3-lea, că „excepţiune de la dispoziţiunile de maĭ sus „se va face, când ierarchiĭ bisericiĭ vor fi „convocaţi la sesiunile sinodale". —

Dacă Episcopiĭ sînt dar încă în Bucurescĭ, causa este, că sesiunea Sinoduluĭ este deschisă, şi eĭ aştéptă, ca să fie convocaţi la şedinţe pentru a arĕta causele absenţeĭ lor de la primele treĭ întruniri ale Sinoduluĭ.

Vĕdĕnd, că I. P. S. Vóstră nu aţi făcut acéstă convocare de la 7 Maiŭ şi până acum, v'am rugat, — să luaţi dispoziţiunile cuvenite, pentru ca şedinţa viitóre a Stuluĭ Sinod să aibă loc mâne la órele 11 a. m. — Acéstă rugare v'o repetăm şi azĭ.

Bucurescĭ 16 Maiŭ 1896.

Domnule ministru!

În vederea adreseĭ Dvóstre, — prin care adresă ne cereţi, să luăm dispoziţiuni, ca să se ţină şedinţă mâne Vineri 17 curent la órele 11 a. m.;

Avem onóre a vĕ — ruga, să ne rĕspundeţi la adresa nóstră — din 6 Maiŭ a. c., prin care ceream, să binevoiţi a mijloci la M. S. Regele decretul de închiderea Stuluĭ Sinod din sesiunea acésta.

Motivul este, că Stul Sinod nu s'a putut întruni cu nicĭ un chip în treĭ rînduri în numĕrul cerut —.

I. P. S. S. Mitropolitul Moldoveĭ şi Suceveĭ ne-a făcut cunoscut formal, că I. P. S. Sa nu póte lua parte la lucrările Stuluĭ Sinod din sesiunea acésta. —

De asemenea şi P. S. S. Episcopul de Buzĕŭ., P. P. S. S. Episcopul Râmniculuĭ-Noul Severin, Episcopul Huşilor şi Episcopul Argeşuluĭ, de şi aŭ luat cunoscinţă de chemare în treĭ rînduri şi aŭ semnat, totuşi n'aŭ venit şi nicĭ arĕtare de motive n'aŭ trimis.

Ast-fel P. P. S. S. Lor nu maĭ pot fi chemaţi şi nicĭ lua parte la Stul Sinod în urma călcărilor canonice, de carĭ s'aŭ făcut vinovaţi —.

P. S. S. Archiereul Ioanichie Bacăuanul ne-a comunicat, „că nu póte lua parte la şedinţele Sinoduluĭ, până ce nu se va limpedi jalnica situaţie a Steĭ nóstre Bisericĭ, ér că motivele detailate, pe care noĭ nu le cunóscem, le-a comunicat înaltuluĭ guvern".

P. S. S. Archiereul Pimen Piteşteanu şi P. S. S. Atanasie Craioveanul, făcĕndu-se vinovaţi de acelea-şi călcărĭ canonice ca şi Prea Ştiĭ Episcopĭ menţionaţi maĭ sus, nu pot fi consideraţi ca membri în exerciţiŭ aĭ Stuluĭ Sinod.

În vederea acesteĭ stărĭ de lucruri, care lovesce crud în întocmirea sinodală, în scopul şi prestigiul sĕŭ, de care trebue să se bucure în faţa clerului şi credincioşilor Steĭ nóstre Bisericĭ, Stul Sinod trebue închis —.

Decĭ vĕ rugăm, Dle ministru, să binevoiţi a ne comunica, dacă aţi obţinut decretul de închiderea sesiuniĭ, după care vom lua mĕsurile cuvenite —.

Preşedinte, Ghenadie, Mitropolit Primat.

La acéstă adresă ministerul cultelor şi instrucţiuniĭ publice a trimis I. P. S. Mitropolituluĭ Primat în ziua de 17 Maiŭ următorul rĕspuns:

Înalt Prea Sfinţite!

La adresa I. P. S. V-vóstre — avem onóre a vĕ pune în vedere, că după lege deschiderea şi închiderea Stuluĭ Sinod se face prin decret regal, şi că nu se află nicĭ în lege, nicĭ în regulament verĭ o dispoziţiune, în vîrtutea căreia Mitropolitul Primat póte opri deschiderea şi póte forţa închiderea luĭ.

Constituţiunea institue Sinodul ca unica autoritate supremă a Steĭ Bisericĭ ortodoxe Române.

Legea sinodală conform canónelor dă autoritatea spirituală disciplinară şi judiciară a bisericiĭ în mâna Sinoduluĭ, ér nu a Mitropolituluĭ Primat.

Aceea-şi lege hotărésce în art. 16, că Mitropoliţiĭ, Episcopiĭ eparchioţi şi Archiereiĭ titularĭ pentru abaterile bisericescĭ vor fi judecaţi de Stul Sinod, ér nu de Mitropolitul Primat.

Nicăirĭ nu se hotărésce în legĭ, că treĭ absenţe trag după sine destituirea membrilor, Sinoduluĭ de cătră Mitropolitul Primat, ci din contră prin art. 9 (modificat) tot Stul Sinod este instituit ca singură autoritate judecătóre asupra absenţelor membrilor sĕĭ.

Şedinţa de Marţi 7 Maiŭ a fost pro... cată prin adresa subsemnatuluĭ. De atu... nicĭ o convocare nu s'a maĭ făcut. Sino... nefiind închis am socotit de a mea datore... vĕ ruga, să-l convocaţi pentru ziua de astă... anunţând acéstă convocare şi membrilor S... noduluĭ, şi acésta pentru că în starea ... astăzĭ a lucrurilor Sinodul singur este ... drept a se pronunţa, ér nu unul ... membriĭ sĕĭ.

Refusul I. P. S. V-vóstre de a-l convo... pe cum şi mĕsurile disciplinare, ce voiţi ... lua în contra membrilor Stuluĭ Sinod ş... contra Stuluĭ Sinod însu-şĭ, lovesc în Con... tuţiune, în legea sinodală, în regulamen... interior al Sinoduluĭ şi în regulamentul ... precădere.

Membriĭ Sinoduluĭ, încunoscinţaţi, du... cum s'a vĕdut maĭ sus, prin adresa circul... a ministruluĭ, că I. P. S. S. Mitropolitul P... mat fusese rugat, să-ĭ convóce în şedin... s'aŭ întrunit fără a primi o asemenea c... vocare în ziua de 17 Maiŭ la órele 11 a ... în sala şedinţelor.

Eraŭ presenţi la acéstă şedinţă: 1) ... P. S. S. Mitropolitul Moldoveĭ şi al Sucev... 2) P. S. Episcop al Huşuluĭ; 3) P. S. E... scop al Râmniculuĭ-Noul Severin; 4) P. ... Episcop al Dunăriĭ-de-Jos; 5) P. S. Epis... al Buzĕuluĭ; 6) P. S. Episcop al Argeşu... 7) P. S. Episcop al Romanuluĭ; 8) P. ... Archiereul Calistrat Bârlădeanu; 9) P. ... Archiereul Ioanichie Flor Bacauanul; 10) ... S. Archiereul Atanisie Craioveanu; 11) P. ... Archiereul Pimen Piteşteanu; 12) P. S. ... chiereul Meletie Gălăţeanu.

Eraŭ absenţi 4 membri şi anume: ... I. P. S. S. Mitropolitul Primat; 2) P. S. ... chiereul Valerian Râmniceanu; 3) P. Š. ... chiereul Dositeĭ Botoşeneanu; 4) P. S. Arh... ereul Nifon Ploeşteanu.

Membriĭ Sinodului fiind în numĕr su... cient, pentru ca să ţină şedinţă conform ... 9 din legea Sinodală, şi I. P. S. S. Mitrop... litul Primat preşedintele Sinoduluĭ lipsin... şedinţa a fost deschisă sub preşedinţa I. ... S. S. Mitropolituluĭ Moldoveĭ şi Suceveĭ co... form art. 10 din accea-şi lege.

S'a cetit plângerea a patru Archier... carĭ fuseseră opriţi de cătră I. P. S. S. M... tropolit Primat de a oficia cele archieresc... eparchia Steĭ Mitropoliĭ a Ungro-Vlachiĭ. Aceştĭ Archiereĭ sînt: 1) P. S. Calistrat Bâ... lădeanu; 2) P. S. Atanasie Craioveanu; ... P. S. Meletie Gălăţeanu, şi 4) P. S. Pim... Piteşteanu.

Ĕtă ordinul, prin care Î. P. S. S. M... tropolit Primat Ghenadie a oprit de la s... viţiŭ pe aceştĭ P. S. Archiereĭ:

De óre ce P. S. Vóstră nu aţi voit, ... participaţi la lucrările Stuluĭ Sinod, rĕsvr... tindu-vĕ în contra nóstră şi nesocotind M... sagiul regal de deschiderea acestuĭ înal... Corp bisericesc, vĕ facem cunoscut, că ... azĭ înainte nu maĭ aveţi voe de a oficia c... Archiereşcĭ în Eparchia Steĭ Mitropoliĭ ... Ungro-Vlachieĭ, căcĭ conform art. 1 din r... gulamentul Stuluĭ Sinod pentru păzirea dre... turilor şi prerogativelor Eparchiale canoni... ale Î. Î. P. P. S. S. Mitropoliţĭ şi P. P. S. ... Episcopĭ eparchioţi la orĭ ce serviţiŭ biser... cescĭ, la carĭ s'ar cere presenţa unuĭ A... chiereŭ, numaĭ Episcopul saŭ Mitropolit... respectiv este în drept a satisface o as... menea cerere.

Ghenadie Mitropolit Primat.

Prea Sfinţia Sa Archiereul Ioanichie Flor Bacauanul a cetit următorul act de acuşaţiune adus în contra Î. P. S. S. Mitropolitul Primat Ghenadie Petrescu şi subsemnat de P. S. Sa şi de P. P. S. S. Lor Archiereii Pimen Piteşteanu şi Athanasie Craioveanu:

— Poporul român voind, să se ţină şi în urma constituirii noului Stat român de credinţa lui străveche, care l-a ocrotit în timpurile grele şi l-a scos din nevoi, a hotărît prin Constituţiunea din 1866, că: „Religiunea ortodoxă resăritână este religiunea dominantă a Statului român, şi că afacerile spirituale, canonice şi disciplinare ale Bisericii ortodoxe române se vor regula de o singură autoritate sinodală centrală."

Pe canónele Bisericii ortodoxe şi pe Constituţiune s'a basat legea sinodală din 1872.

Acéstă lege zice:

„Stul Sinod al Bisericii autocefale ortodoxe române, fiind membru al Steï Bisericï ecumenice şi apostolice a resăritului, al cărei cap este Domnul nostru Isus Christos, păstréză şi va păstra unitatea în privinţa Dogmelor şi a Canónelor ecumenice cu Biserica din Constantinopol şi cu tóte Bisericile ortodoxe.

„Stul Sinod va păstra asemenea unitatea administrativă şi naţională a Bisericii ortodoxe în cuprinsul Statului român.

„Stul Sinod va statua asupra tuturor afacerilor spirituale, disciplinare şi judiciare curat bisericescï, în conformitate cu Sfintele Canóne ale Sfinteï Bisericï ortodoxe a resăritului."

Biserica ortodoxă română a suferit sminteli în mersul eï, orï de câte orï servitorii bisericii s'aŭ depărtat de la calea, ce le era lor indicată de Mântuitor şi Apostolï. Când cei, carï s'aŭ legat dinaintea lui Dumnezeŭ, să conducă pe credincioşï spre mântuire, uită ţelul înalt al Bisericii şi apucă pe căi întunecate, se mai ivesce încă un réŭ: poporanii se înstrăinéză de Biserică şi încep şi ei a trăi în a fară de Biserică.

E o datorie mai ales a Stului Sinod a feri Biserica de asemenea grele situaţiuni, orï de câte orï ele se ivesc.

Astăzï Biserica ortodoxă română se află într'o asemenea grea situaţiune. În conducerea eï a întrat desorganisare şi anarchie, în sinul eï îşï face loc iubirea de sine în forma eï cea mai repulsivă.

Organisarea canonică a Bisericii ortodoxe române a fost caracterisată de Stul nostru Sinod în 1883 ast fel:

„Episcopatul în ierarchia bisericéscă este cea mai înaltă tréptă, aşa că fără de dînsul nu póte să existe Biserică nicï preoţie. Dar fiind că în creştinătate sînt Bisericï multe şi Episcopate multe, ér pe de altă parte în Bisericile particulare trebue să domnéscă unirea, armonia, buna cuviinţă, pentru ca ele tóte să formeze un trup unit cu Christos — Capul — prin aceea-şï credinţă, prin aceea-şï vieţuire evangelică; de aceea Biserica din cea mai profundă vechime a cunoscut necesitatea de a forma un centru pentru autoritatea cea mai înaltă a Bisericii, superióră autorităţii particulare a Episcopului în Bisericile parţiale. Acest centru de autoritate superióră bisericéscă este Sinodul Episcopilor, atât de strîns unit cu existenţa Bisericii, că pe cum fără Episcopat nu póte să fie preoţie şi disciplină canonică în Bisericile particulare, eparchiale saŭ episcopale, tot aşa fără sinod n'ar puté exista Episcopate, nicï unitate în Bisericile provinciale saŭ naţionale, nicï legătură cu Biserica ecumenică. De aceea încă din timpurile primitive Episcopiï s'aŭ supus Sinodului. Sinodul îï alege şi-ï hirotonisesce, Sinodul îï judecă, Sinodul îï conduce, şi la trebuinţă îï destitue şi-ï înlocuesce cu alţiï. Sinodul decide tóte afacerile privitóre la doctrinele şi disciplina bisericéscă."

Ér despre iubirea de sine în forma eï cea mai uriciósă Stul Vasilie cel Mare zice: „Spun unii, că óre carï dintre voï ieaŭ bani de la ceï hirotonisiţi de dînşii şi acoper acésta cu numele cucernicieï, ceea ce este încă mai réŭ. Căcï dacă cine va face réul sub acoperişul bineluï, unul ca acela este vrednic de o îndoită pedépsă: şi pentru că face, ceea ce nu este bine, şi pentru că întrebuinţéză binele, ca să zicem aşa, ca complice la sévârşirea păcatului. Dacă acésta este aşa, să nu mai fie de acum, ci să se îndrepteze, căcï celui ce ia argint, neapărat trebue să i-se ică, ceea ce s'a zis de Apostolï celuï ce voia, să dea argint, ca să cumpere perdererea Duhului Sfînt, — „argintul téŭ fie cu tine în peire". În adevér, mai puţin greşesce, cel ce din nepricepere voesce a cumpăra darul luï Dumnezeŭ, de cât cel ce-l vinde, pentru că acésta este vîndare; că dacă darul cel primit de tine în dar îl vindï óre cum Sataneï, el se ia de la tine, căcï introducï specula în locurile cele duhovnicescï şi în Biserică, întru care nóuĕ ni-s'aŭ încredinţat trupul şi sângele luï Christos. Nu trebue, să fie acésta aşa; dar în ce stă acéstă viclenie, voiŭ spune: Socotesc uniï că nu păcătuesc, când ieaŭ nu la hirotonie, ci pe urmă. Dar a lua, orï când ar fi, este a lua. Aşa rog, lăsaţi acest venit, saŭ mai bine acéstă întrare în Gheena, şi nu vĕ faceţi nevredniciï de a sĕvârşi Sfinţitele taine, pângărindu-vĕ mânile cu acéstă mituire. Mĕ iertaţi, că eŭ mai întâiŭ ca cum necredĕnd, ér apoï ca credĕnd, vĕ amenint. Dacă cineva după acestea va face ceva de acest fel, să se depărteze de la altar şi caute-şï, unde ar puté să cumpere şi să vîndă darul luï Dumnezeŭ; căcï noi şi Bisericile luï Dumnezeŭ acest obiceiŭ nu avem. Acésta se face din iubire de argint, ér „iubirea de argint este rădăcina tuturor relelor", şi se numesce idololatrie. Şi aşa nu preferaţi luï Christos idoliï pentru puţin argint, şi nicï imitaţi pe Iuda vîndĕnd a dóua óră pentru mită pe cel o dată restignit pentru noi, căcï şi ţarinele şi mânile, ce primesc ast fel de roduri, se vor chema „acheldama"."

În contra canónelor Bisericii ortodoxe, în contra Constituţiunii şi în contra legii sinodale din 1872 Î. P. S. Mitropolit Primat se încércă de mult a-şï însuşi o predomnire asupra Bisericii nóstre, care desfiinţéză autoritatea sinodală reducĕndu-o la o simplă ficţiune, frânge unitatea Bisericii în privinţa dogmelor şi a canónelor şi aşédă voinţa sa proprie în locul autorităţii spirituale, disciplinare şi judiciare a Sinodului.

I. P. S. S. Mitropolitul Primat a uitat cu totul Canonul 54 apostolicesc, care legiuesce, „că Episcopiï fie căreï naţiuni se cuvine a sci pe cel întâiŭ între dînşii şi a-l recunósce de cap al lor şi fără socotinţa luï a nu face nimic din cele ce covîrşesc autoritatea luï"; mai legiuesce încă — „dar şi cel întâiŭ să nu facă nimic fără socotinţa toturor, căcï aşa va fi unitatea în ideï şi va proslăvi Dumnezeŭ prin Domnul întru Duhul Sfînt".

În contra legilor bisericescï Mitropolitul Primat a înălţat lăcomia de banï şi mândria de banï ca stîlpiï, „pe carï se razimă în conducerea Bisericiï, devenită în mânile sale un simplu instrument de înavuţire şi de predomnire".

Prin depărtarea de Canóne în cele, ce privesc ale Bisericiï, şi prin practice uricióse în cele, ce privesce viaţa sa duhovnicéscă, Mitropolitul Primat pune în pericol fiinţa chiar a Bisericiï ortodoxe în Statul român. Desordinea şi anarchia, carï tind a se lăţi şi a prinde rădăcină, sînt ródele a înşi-şï faptelor sale. Biserica nu póte privi la dînsele cu nepăsare, — şi de aceea am fost siliţi, să luăm asupra nóstră grava hotărîre de a trage sub judecata Stului Sinod pe Î. P. S. Sa pentru a cere a sa caterisire ca Archiereŭ şi prin urmare a luï depărtare din scaunul Mitropoliei Ungro-Vlachieï şi din Stul Sinod.

(Va urma.)

Programul

esamenelor publice de la şcóla română gr.-cat. de fete din Blaş.

Sâmbătă 20 Iunie: 3—4 din teoria musicii; 4—6 din limba franceză, conversaţiunea germână şi magiară.

Duminecă 21 Iunie: 12—1 din economia casnică şi grădinărit.

Luni 22 Iunie: 8—10 din tóte obiectele cl. I şi II; 10—12 din tóte obiectele cl. III şi IV; 3—6 din tóte obiectele cl. V şi VI.

Marţi 23 Iunie: Cl. VII: 8—9 din religiune; 9—12 din limba română, germână, magiară şi din geografie. Cl. VIII: 2—3 din religiune; 3—6 din matematică, fisică, limba magiară şi istorie.

Mercuri 24 Iunie: 4—6 din musica vocală şi instrumentală.

Joi 25 Iunie: La 8 óre dim. S. Liturgie solemnă. Cântările vor fi esecutate de corul elevelor din internat. „Mărire întru cei de sus." Cetirea clasificărilor şi împărţirea premiilor.

Esposiţia lucrurilor de mână va fi deschisă Duminecă în 21 Iunie de la órele 10—1 şi a fară de aceea în zilele de Luni, Marţi şi Mercuri de la órele 2—3 d. p.

Noutăţi.

Întru mărirea luï Dumnezeŭ. Reposatul econom din Sig în comitatul Selagiului cercul Crasneï *Tuns Flóre a Nutului* a testat înainte de mórtea sa cu câte va óre suma de 200 fl. pe sama bisericiï din Sig, din care sumă cu 100 fl. s'a cumpĕrat loc pentru nouă edificânda biserică în cea mai potrivită parte a comuneï, cu 40 fl. s'a ridicat pe acest loc o frumósă restignire, ér 60 fl. s'aŭ elocat.

Concurs. Adunarea generală a despărţemîntului subscris încă în anul 1894 a decis a da dóuĕ premiï a 25 fl. acelor învĕţătorï din raionul despărţemîntului sĕu, carï s'aŭ distins în cultivarea grădinăritului şi oltoiriï de pomï, spre care scop se provócă toţi aceï domni învĕţătorï, carï doresc a obţinĕ acestea premiï, ca să-şï aştérnă rugările instruate cu atestat din partea senatului scolastic, (care să conţină, câţi şi ce fel de pomi a oltoit şi cu ce resultat în anul 1894/5,) subscriseï direcţiunï până în preziua adunării generale din ăst an, care se va ţinĕ în 11 Iulie st. n. Dela Direcţiunea despărţemîntului XXVI al Asociaţiunii Transilvane. Reghin la 4 Iunie 1896. *P. Barbu* director. *Iosif Popescu* secretar.

Dr Lucaciŭ nu se mută la Bucuresci. Primim informaţiunea: Noutatea în privinţa numiriï Părinteluï Lucaciŭ ca predicator la catedrala s. Iosif din Bucuresci a fost o curată născocire a „Timpului", binevenită în mijlocul mareluï scandal.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice
și diferite alte minciuni.

(Continuare.)

Să fim deci bine înțeleși. Biserica lui Christos nu e vrășmașa diferențării naționale a némului omenesc. Biserica lui Christos din contră apróbă și susține diferențarea acésta ca un lucru, care e voit de Dumnezeŭ. Biserica lui Christos încă trebue să observe deja și la indivizi felurimea cea mai mare în privința facultăților firesci, în a naturelului și temperamentului, în a talentelor spirituale și trupesci ș. a. m. d. Biserica lui Christos trebue apoi să vadă, cum diferențarea asta firéscă e asemenea unei urzeli, carea o încrucișéză asemenea unei bătelĭ hotărîrile voiĭ libere a omului cu privire la chemarea sa individuală și la aplicarea de mijlóce spre realisarea aceleĭ chemări, și cum prin încrucișarea acesteĭ urzeli și bătelĭ diferențarea indivizilor se potențéză încă și mai tare. Biserica vede apoi, cum pe diferențarea acésta a indivizilor se așéză ca pe un temeiŭ diferențarea popórelor după rase și naționalități, și cum diferențarea acésta formézĕ unul din factorii ceĭ mai de frunte în viața omenimii. Dar diferențarea acésta în rase și naționalități încă e asemenea uneĭ urzeli, carea o încrucișéză istoria cu o bătélă, cu felurimea formațiunilor de state. Și biserica lui Christos, atlă, că tótă ramificarea și varietatea acésta bogată a omenimii e voită și rînduită de provedința dumnezeéscă, pentru ca și popórele, fie care în chipul sĕŭ propriŭ și individual, să pótă conlucra la realisarea mareluĭ plan al lumii, pe care Dumnezeŭ l-a proiectat cu înțelepciunea sa cea nemărginită, pentru ca să-l esecuteze în istoria universală a omenimii.

Acestea tóte le vede bine biserica lui Christos. Înse pentru că omenimea întrégă are să conlucre la esecutarea unuĭ singur plan mare dumnezeesc, chiar pentru aceea mai vede biserica lui Christos și aceea, cum de-asupra aceleĭ felurimi marĭ a omenimii de altă parte stă neclintită unitatea némuluĭ omenesc. Natura ómenilor e în toți aceea-și, orĭ cât de tare s'ar deosebi eĭ în privința individualității, în privința raseĭ și naționalității și în privința statuluĭ. Ómenii toți sînt ziditi după chipul și asemănarea lui Dumnezeŭ, ei toți aŭ acele-și forțe spirituale și trupesci, ei toți sînt ziditi pentru acela-și scop, la care să ajungă călăuziți de provedința dumnezeéscă. Așa dar toți ómenii, orĭ în care parte a feței pământului ar trăi, orĭ de care stat și naționalitate s'ar ținé, sînt membrii aceleia-și totalități, a căreĭ domn suprem e Dumnezeŭ. Și legătura, care realiséză unitatea acésta a tuturor ómenilor, e unitatea naturii omenescl, unitatea originii ómenilor și unitatea scopului lor. Și chiar de aceea ómenii sînt datori, să-și păzéscă conscliința acesteĭ unități. Orĭ cât de mult ar ținé eĭ la individualitatea și deosebirea națională orĭ de stat: de dragul eĭ nicĭ o dată nu aŭ, să-și uite de unitatea sa cu toți ceĭ alalți, carĭ se țin de alte naționalități orĭ de alte state. Pluralitatea și diferența în mijlocul némuluĭ omenesc adevĕrat că e îndreptățită, căci ea e opera lui Dumnezeŭ; dar îndreptățirea asta nu ajunge o mĕsură așa de mare, cât din causa eĭ să péră conscliința unității etice a tuturor ómenilor.

Adevĕrat că ómenii și popórele și-aŭ uitat de datorința acésta a sa de a-și păzi conscliința unității morale. În vechime naționalitățile s'aŭ isolat, și-aŭ perdut conscliința unității sale comune și nutriaŭ ură împrumutată. O ast fel de stare a lucrurilor n'a fost normală. Ea era unul din rodurile cele ce le-a adus omenimii căderea în pĕcat. Ea nu putea să rĕmână, dacă desvoltarea némuluĭ omenesc nu avea să fie o degenerare neîncetată. Și ea nicĭ n'a rĕmas. A sosit creștinismul. Ca o putere suprafiréscă s'a pogorît el pe pământ și adâncindu-se în omenime a delăturat separarea și a restaurat unitatea eĭ. El față cu separarea și isolarea naționalităților a proclamat unitatea némuluĭ omenesc, și ceea ce a proclamat, aceea a și realisat cu o forță iresistibilă, de óre ce forța acésta e dumnezeéscă. Crucea de pe muntele căpățineĭ a fost pomul vieții, în jurul căruia aveaŭ să se adune tóte popórele. În credința întru o cruce, întru un Rĕscumpĕrătoriŭ, care și-a vĕrsat sângele pe crucea aceea, și-l a vĕrsat pentru toți, aveaŭ ele să-și regăséscă conscliința unității sale; în sângele jertfeĭ aceleia, carea s'a adus pe lemnul crucii spre rĕscumpĕrarea tuturor, avea să se stingă ura împrumutată a popórelor, și acestea aveaŭ să se reîmpreune tóte în Christos întru o singură familie a lui Dumnezeŭ. Forțele vitale, carĭ aŭ isvorît din cruce, aveaŭ să rĕstórne zidurile cele ce până atunci atâta vreme despărțiseră popórele și naționalitățile, și aveaŭ să înóde érăși tare legătura unității perdute. Și așa s'a întîmplat. Sub mâna săditóre a Mântuitoriului a rĕsărit și a crescut biserica creștină universală, biserica catolică, arborele acela mare, care cu ramii sĕĭ umbrește întrégă fața pământului și sub acoperemîntul acesta scutitoriŭ și împărtășitoriŭ de binecuvîntare adună tóte popórle pământului. În biserica acésta, în trupul cel mistic al lui Christos, aveaŭ toți ómenii și tóte popórele să se facă membre de ale acestui singur trup mistic, în acest trup mistic aveaŭ toți ómenii și tóte popórele să trăéscă aceea-și viață și să se nutréscă cu aceea-și hrană. Apostolii aŭ pornit în tótă lumea, pentru ca să vestéscă Evangelia, și lumea minunându-se a vĕdut priveliștea cea mare, că ómenĭ din tóte clasele societății, ómenĭ din naționalități diferite, carĭ mai înainte își stătuseră inimice față în față, s'aŭ unit în comunitatea cea mai intimă, se priviaŭ și se tractaŭ împrumutat ca frați și de bună voe renunțaŭ la interese individuale naționale, pentru ca să-și vină împrumutat într'ajutoriŭ. Și cu cât creștinismul se estindea mai tare și prindea rădăcini mai tarĭ, cu cât biserica se adância mai tare în raporturile private și publice ale vieții reformându-o și regenerându-o, cu atâta dispăreaŭ mai tare isolarea și vrășmășia bruscă a naționalităților, și ele își întinseră ca nisce surori mânile spre nisuința comună. Și acésta nu numaĭ în lucrurile acelea, carĭ se referesc la religie și la mântuirea vecinică. Și în nisuințele și interesele pământescĭ și lumescĭ încă s'a format pe încetul o comuniune așa, că o naționalitate săria celeĭ alalte în nisuințele și interesele acelea într'ajutoriŭ și identifica interesele sale cu cele ale celeĭ alalte. Creștinismul și în privință luméscă a apropiat popórele mai tare de olaltă și a trezit într'însele conscliința unității. Și acésta a făcut-o chiar prin aceea, că a produs între ele uniunea în privință spirituală; căci cele din a fară în sfârșit tot de una se lasă a fi călăuzite de cele din lăuntru. Așa a creat creștinismul solidaritatea popórelor, acea solidaritate, despre care vechimea păgână nu sciuse nimica.

Nu ca și cum creștinismul ar urmări tendența de a desființa diferențarea cea bogată a némuluĭ omenesc în naționalități și în esistențe politice diferite. Chiar din contră creștinismul în viața pământéscă a popórelor nu voesce o unitate încordată, în care n'ar puté să esiste nicĭ o varietate. Din contră geniul creștinismului voesce, ca popórele și naționalitățile singuratice să-și păzéscă individualitatea și să-ĭ dea espresie în viața comună a omenimii. Dór diferențarea aceea e rînduită de Dumnezeŭ în firea omenéscă, éră creștinismul nicăirĭ și în nimica nu desființéză firea, ci pretutindenea cércă a-ĭ împărtăși o glorificare suprafiréscă. Creștinismul voesce numaĭ aceea, ca nu cum va naționalitățile cuprinse de dragul individualității sale să dea uitării uniunea și comuniunea sa cu cele alalte naționalități în spiritul iubirii creștine, ca ele nu cumva să-și stea cu superbie și aroganță față în față, ca ele nu cum va să se înalțe preste mĕsura cuvenită pentru precelințele sale reale orĭ închipuite și din causa acésta să desprețuéscă cele alalte naționalități. Pe cum singuraticul numaĭ așa corĕspunde geniului creștinismului, dacă e „smerit cu inima“, în tocmaĭ așa e și cu popórele și naționalitățile. Fala națională cea fără marginĭ e adecă tot așa de condamnabilă ca și suberbia în viața privată. Superbia e vrășmașa unității, mama separării și isolării. De aceea ea nu are să domnéscă. Așa dar unitate în varietate și varietate în unitate, — asta are să domnéscă în viața popórelor, dacă acésta are să corĕspundă geniului creștinismului. Pe cum conscliința solidarității cu alte naționalități nu are să acopere și să stirpéscă conscliința proprie națională, în tocmaĭ așa nu are să se întîmple nicĭ întors. Asta e, ceea ce pretinde creștinismul.

Ér pentru a realisa acest principiŭ creștinismul atuncia, când a proclamat unitatea în Christos a némuluĭ omenesc pe lângă tótă diferența de vițe și naționalități, de o dată a dat și dóuĕ porunci marĭ, a căror împlinire omnilaterală e condiția neapĕrată a orĭ căreĭ vieți sănătóse în organismul omenimii ca a uneĭ singure totalități.

Poruncile acelea sînt porunca respectării împrumutate a dreptului și porunca iubirii. „Să respectezĭ dreptul altora!“ porunca acésta adevĕrat că e deja o poruncă a eticii naturale; dar și creștinismul a scris-o pe flamura sa și a înșirat-o și între poruncile ordiniĭ supranaturale. Și creștinismul pretinde, ca ea să aibă valóre nu numaĭ în raportul împrumutat al singuraticilor, ci și în cel al popórelor și naționalităților. Naționalităților și organismelor politice de stat în rîndul cel dintâiŭ are să le fie principiŭ și îndreptariŭ pentru raportul lor împrumutat respectarea acésta împrumutată a dreptului. Altmintrea nu e cu putință conviețuirea pacinică nici

solidaritatea popórélor în spiritul creştinismului. În dată ce dispare respectarea împrumutată a dreptuluĭ, în dată începe între popóre şi naţionalităţi ca şi între individĭ lupta tuturora împotriva tuturor, şi în urmare unitatea armonică a lor pretinsă şi produsă de geniul creştinismuluĭ se desfiinţează, şi ĭese din nouŭ la ivélă desbinarea şi separarea păgână. — Ceea alaltă poruncă e porunca ĭubiriĭ. „Să ĭubeştĭ pe deaprópele tĕŭ ca pe tine însu-ţi!“ porunca asta încă nu s'a promulgat ómenilor, numaĭ întru cât sînt ómenĭ singuratiĉi, ci ea are valóre şi pentru popóre şi naţionalităţi. Principiul ĭubiriĭ, care l-a adus Fiul luĭ Dumnezeŭ pe pămînt, are să pĕtrundă tóte, nu numaĭ viaţa singuraticilor, ci şi cea a popórélor. Pe cum în raportul privat al ómenilor respectarea împrumutată a dreptuluĭ e numaĭ jumătate şi ceea ce datorésce unul celuĭ alalt, şi pe cum jumătatea acésta fără de ĭubirea împrumutată nu ar aduce nicĭ o ródă nicĭ măcar pe sama vieţiĭ sociale, aşa e şi în raporturile împrumutate ale popórélor şi naţionalităţilor. Lipsa ĭubiriĭ e deja începutul urei, ér unde s'a aşedat o dată ura naţională, acolo trebue să pĕră solidaritatea pacĭnică şi priinciósă a popórélor. De aceea creştinismul pretinde, ca o naţionalitate să ajute celeĭ alalte într'ajutoriŭ; fiesce care să depărteze de la sine superbia naţională cea contrară raţiuniĭ şi să recunósc㠄 bucuros precelinţele celeĭ alalte; tóte să promoveze împrumutat în pace şi prietinie interesele sale şi să se spriginéscă împrumutat în împlinirea misiunilor sale individuale, pentru ca ele aşa prin conlucrare omnilaterală să ajungă scopul, care l-a hotărît Dumnezeŭ pe sama totalităţiĭ némuluĭ omenesc. Spiritul ĭubiriĭ creştine să pătrundă tóte. Numaĭ aşa şi va asigura omenimea o fericire adevĕrată şi statornică şi cu o cale va scăpa de primejdia de a recădé în isolarea şi ţăndărirea păgână, în ura şi jalusia naţională păgână.

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

VI.

Tîrgul de la pórta de Ioppe.

În laturea apusénă a zidului Ierusalimului sînt „aripile de stejar“, carĭ se numésc pórta de Vetleem saŭ de Ioppe. Planul, pe se află dinaintea eĭ, e unul dintre locurile cele maĭ însemnate ale cetăţiĭ. Cu mult maĭ înainte de ce David a simţit dorinţa de a cuprinde Sionul, era acolo o cetăţue. Când leiorul luĭ Ieśse alungă în sfârşit pe Iebuseĭ şi începu, să zidéscă acolo, partea acésta a cetăţuiĭ se făcu unghiul nordvestic al valuluĭ celuĭ noŭ, păzit printr'un turn cu mult maĭ impunétoriŭ ca cel de maĭ înainte. Dar locul porţiĭ nu s'a schimbat, fórte probabil şi din causa, că drumurile, carĭ se adunaŭ aci, nu puteaŭ să se conducă într'alt loc, şi şi spaţul, care era dinaintea porţiĭ, se făcuse un tîrg cunoscut şi cercetat. Pe timpul luĭ Solomon s'a concentrat acolo un comerciŭ mare; negustătoriĭ din Egipt şi comercianţiĭ cei bogaţi din Tir şi Sidon luaŭ parte în târgul. Încă şi azĭ, — după aprópe treĭ miĭ de anĭ, — s'a legat un fel de comerciŭ de acestecul acesta de loc. Peregrinul, care are lipsă de o bute orĭ de o puşcă, de un pepten orĭ de o cămilă, de un tălmaciŭ orĭ de un dromemedar, de un sclav orĭ de vre un alt lucru, are numaĭ să cerce la pórta de Ioppe. Une oria scena, ce o oferesce tîrgul acesta, e fórte plină de viaţă, şi atuncĭ îţĭ poţĭ închipui, ce local important a trebuit să fie acest tîrg în zilele luĭ Irod cel Mare. Şi acestea sînt zilele, în carĭ voiŭ, să duc pe cetitoriŭ în tîrgul acela.

După computarea timpuluĭ obicĭnuită la Evreĭ întâlnirea descrisă în cele de maĭ înainte s'a întîmplat în după améza zileĭ a a dóuĕ zecĭ şi cincia din luna a treia a anuluĭ, aşa dară în 25 Decembre. Anul a fost al doilea a olimpiadeĭ a 193-a saŭ al 747-lea după zidirea Romeĭ, al 77-lea al vrîstiĭ luĭ Irod cel Mare şi al 53-lea al împĕrăţieĭ luĭ, în sfârşit al 4-lea înainte de începutul ereĭ creştine. Órele zileĭ după obiceiul evreesc se încep cu rĕsăritul sóreluĭ aşa, că óra cea dintâiŭ a zileĭ e cea dintâiŭ după rĕsărirea sóreluĭ. Pentru ca să fim decĭ acuraţi în istorisire, spunem, că tîrgul de la pórta de Ioppe în óra cea dintâiŭ a zileĭ aceleia era deja vioiŭ şi fórte cercetat. Aripile masive ale porţiĭ s'aŭ deschis deja, pe când se crepa de ziuă. Ca pretutindenea şi tot de una negustătoria nu voi să scie nicĭ aci de nicĭ o stavilă, ci pe sub boltitura porţiĭ a pĕtruns şi într'o stradă îngustă şi într'o curte mică din lăuntrul cetăţiĭ.

Ierusalimul se află într'un ţinut muntos, şi de aceea aerul de diminéţă e cam aspru. Razele promiţétóre de căldură se jucaŭ provocătóre colo sus pe crestele şi turnuleţele columnelor celor marĭ ale porţiĭ, în jurul cărora sbura mulţime de porumbĭ.

O cunoscinţă fugitivă a locuitorilor cetăţiĭ celeĭ sfinte, atât a celor neaoşĭ cât şi a veniturilor, ne va prinde bine la înţelegerea deplină a celor ce vor urma în istoria zilelor luĭ Mesia. De aceea vom face bine, dacă ne vom opri la pórta cetăţiĭ şi vom privi la sceneria, ce se îmbie aci vederiĭ nóstre. Prilej maĭ bun spre a cunósce pe locuitoriĭ cetăţiĭ abia ni-se póte îmbia.

Scena ne arată maĭ întâiŭ icóna uneĭ învălmăşeli atât în privinţa lucrărilor şi ţintelor, carĭ le urmăresc aci ómenii, cât şi în privinţa glasurilor, colorilor şi lucrurilor. Acésta se póte zice maĭ ales despre curtea aceea mică. Acolo pământul e pardosit cu lespedĭ late şi diforme, de pe carĭ résună orĭ ce strigare, orĭ ce paş, orĭ ce lovitură de copită pentru a mări vuetul, care domnesce între zidurile cele înalte. Să ne străcurăm însе pe scurtă vreme printre mulţimea, ce undulézăaci; să ne întroducem puţintel în cele ce se petrec aci, pentru ca aşa să pricepem maĭ uşor scena întrégă.

Aci stă un muscoiŭ durmind între coşercĭ pline de mazĕre, fasole, cépă şi crastaveţĭ, pe carĭ le-aŭ adus la Ierusalim de-a dreptul din grădinile şi de pe terascle Galileeĭ. Proprietariul lor, dacă nu e cuprins cu servirea muşteriilor, preamărésce marfa sa într'un idiom, pe care pot să-l pricépă numaĭ ceĭ iniţiaţi în taĭnele luĭ. O îmbrăcăminte maĭ simplă ca a omuluĭ acestuia nu se póte închipui, — sandale şi o cămeşe nenalbită şi nevăpsită, înodată de-asupra unuĭ umĕr şi legată de trup pe la mijloc. Chiar în vecinĭ şi maĭ impunétóre şi maĭ stranie, dar nicĭ de cum maĭ resignată de cât muscoiul, îngenunche o cămilă, cu pĕr des, aspru şi sur, cu mănunchiurĭ lungĭ, pletóse în colórea vulpiĭ sub bărbie, ghît şi fóle, şi cu o sarcină de felurite lăduşi coşercĭ pe o şea fórte mare. Proprietarul e un Egiptean, mic de stat şi uscătiv; colórea feţeluĭ pare a fi împrumutat mult de la colbul drumurilor şi de la năsipul pustieĭ. El pórtă un vechiŭ tarbuş, o haĭnă largă fără mânecĭ, strînsă cu un brîŭ pe la mijloc şi lungă până la genunchĭ. El e desculţ. Cămila neaflând odihnă sub sarcina sa grohotesce şi din când în când îşĭ arată dinţiĭ. Dar omul eĭ umblă nepăsătoriŭ încolo şi încóce cu sbiciul în mână şi laudă neîncetat pómele sale culese în grădinile de lângă Chidron: strugurĭ, curmale, smochine, mere şi rodiĭ.

În colţ, unde treci din stradă în curte, şed diferite femeĭ răzimându-se cu spatele de petrile sure ale ziduluĭ. Îmbrăcămintea lor e cea a poporuluĭ de rînd: o haĭnă de in, carea acopere trupul în tótă lungimea luĭ şi e adunată uşor în jur de trup, şi un vĕl orĭ o năframă destul de lată, cât să acopere capul şi umeriĭ. Marfa lor e o mulţime de vase de lut, de carĭ se folosesc în Orient şi în zilele nóstre spre a scóte apă din fântânĭ, şi în câţĭ va foĭ micĭ de pele. O cétă de pruncĭ de jumătate goĭ alérgă printre urcióre şi foĭ jucându-se veselĭ şi nebăgênd în samă nicĭ ómeniĭ nicĭ frigul. Une oria ajung în primejdie, dar nicĭ o dată nu păţesc nimica. Trupurile lor cele brune, ochiĭ lor ceĭ negri şi pĕrul lor cel negru şi des vĕdesc sângele lor israilitean. Mamele lor privesc din când în când de sub vălurile sale şi în idiomul sĕŭ laudă cu modestie marfa sa: „miere de vin“ în foĭ şi „beutură tare şi rĕcoritóre“ în urcióre. Cuvintele lor de-a rîndul se perd în larma generală, şi ele cu greŭ pot reuşi faţă cu numĕroşiiĭ sĕĭ concurenţĭ: nisce bărbaţĭ bruniĭ desculţĭ, cu bărbĭ lungĭ şi cu tunice murdare, carĭ umblă încolo şi încóce cu urcióre în spate şi strigă: „Miere de vin! Struguri din En-Gedi!“ Dacă un muşteriŭ opresce pe vre unul dintr'înşiĭ, acesta întórce urciorul înainte, îl destupă şi tórnă în păhar sângele cel roşu negriŭ al strugurilor.

Tot aşa de lărmuitorĭ sînt şi negustătoriĭ de sburătóre: eĭ vînd raţe şi găinĭ, a dese orĭ şi bulbulĭ saŭ privighitóre, dar maĭ des porumbĭ. Cumpĕrătoriĭ când ieaŭ pasĕrile din reţele, a rare orĭ se gândesc la viaţa cea plină de primejdiĭ a ómenilor acestora, carĭ se cuprind cu prinderea de pasĕrĭ şi aŭ să fie căţărătorĭ îndrăsneţĭ şi acum atîrnă cu mânile şi cu picióre de crésta vre uneĭ stîncĭ, acum se lasă în coşercĭ jos în crepăturile stîncilor.

Sfîrnarĭ de mărfurĭ de lux, ómenĭ vulpescĭ, îmbrăcaţĭ în haĭne mohorîte şi vinete, pe cap cu turbanurĭ marĭ albe şi conscriĭ de puterea, ce o are lucirea uneĭ pangliceĭ şi sclipirea aurului, aĭbă el orĭ ce formă, a unuĭ brăţar orĭ a unuĭ colier orĭ a unuĭ inel pe sama degetuluĭ orĭ pe sama nasuluĭ, se mestecă cu sfîrnarĭ de utensiliĭ de casă, cu precupeţĭ de haĭne, cu neguţătoraşĭ de alifiĭ pentru pele şi pĕr, şi cu mămularĭ, carĭ vînd tot felul de articli, ce servesc atât luxuluĭ cât şi lipselor practice, şi printre aceştia se îmbulzesc şi se silesc a pĕtrunde acum aci, acum colo şi trag de căpestre şi de sforĭ orĭ strigă vîndĕtorĭ de animale, — de muscoĭ, caĭ, viţeĭ, oĭ, capre mecăitóre şi cămile încăpăţinate, de animale de tot felul, luându-se a fară spurcatul porc. Toţĭ aceştĭ

ómenĭ eraŭ aci, nu unul, ci mulţĭ din fiesce care fel, şi nu într'un singur loc, ci mestecaţĭ în întreg tîrgul.

Dacă de la scena acésta din stradă şi din curte cetitoriul se va întórce şi-şĭ va muta privirea de la vînzĕtorĭ şi de la marfa lor, va trebui să şĭ-o îndrepte maĭ întâiŭ la cercetătoriĭ ceĭ alalţĭ aĭ tîrgului, la cumpĕrătorĭ. Pe aceştia îĭ va puté studia maĭ uşor a fară înaintea porţiĭ, unde scena e tot aşa de pestriţă şi vióie ca şi înlăuntru. Ba am puté zice, că a fară viaţa e încă şi maĭ mişcată de cât înlăuntru, căcĭ acolo se maĭ adaug impresiunile nóuĕ, carĭ le oferesc corturile, şetrele, locurile de odihnă, maĭ de parte spaţul maĭ larg, mulţimea maĭ mare, libertatea maĭ nerestrînsă a mişcărĭĭ şi razele, pe carĭ în Orient sórele le revarsă maĭ strălucitóre.

VII.

Poporul din Ierusalim.

Să ne oprim lângă pórtă, chiar acolo, unde nu sîntem în primejdia, ca să ne misce din loc curentul cel îndoit de ómenĭ, carĭ se silesc a ajunge în lăuntru orĭ a ieşi a fară, şi să impunem pe câtă va vreme ochilor şi urechilor nóstre băgare de samă.

Ne-am oprit chiar în bună vreme. Étă viu doĭ bărbaţĭ dintr'o clasă, ce merită deosebită atenţiune.

„Zeilor! Cât e de rece!“ zise unul din eĭ, o figură imposantă şi întrarmată. Pe cap avea un coif de aramă, pe trup o pavéză strălucitóre şi pe braţe şine de bronz. „Cât e de rece! Aduci-ţĭ aminte, Caie, de boltitura aceea de acasă din comiţiŭ, despre care preoţiĭ zic, că ar fi întrarea în Hades? Pe Pluto! aşĭ puté astăzĭ să staŭ multă vreme acolo, până m'aşĭ fi încălzit.“

Agrăitul împinge gluga mantelei sale ostăşescĭ pe spate aşa, cât acum i-se vede faţa şi capul, şi rĕspunde cu suris ironic: „Coifurile legiunilor celor ce aŭ învins pe Marc Antoniŭ, aŭ fost acoperite de zăpadă galică. Dar tu, sermanul meŭ prietin, aĭ venit chiar acuma din Egipt şi porţĭ încă în sângele tĕŭ vara lui.“

Şi cu acestea dispar în pórtă. Chiar şi dacă n'ar fi grăit, totuşĭ întrarmarea şi mersul încordat ne-ar fi spus, că pe dinaintea nóstră trec doĭ ostaşĭ romanĭ.

Din mulţime ieşe acum un Jidov cu trup macru, cu umerĭ înalţĭ şi îmbrăcat într'un vesmînt dur de colóre murgă. De-asupra ochilor şi feţel şi pe spate la vale îĭ atîrnă o clae de pĕr lung şi nepeptĕnat. El e singur. Ceĭ ce trec pe lângă el, rîd, de cum va nu fac vre un rĕŭ şi maĭ mare; căcĭ el e un nasireŭ, un sectar despreţuit, care se légă cu juruinţe şi nu-şĭ tunde pĕrul, până îĭ ţin juruinţele.

În vreme ce privim la figura acésta, cum se depărtéză, se nasce în apropiare fără de veste o mişcare. Ómenĭĭ ţipă şi strigă şi alérgă repede în drépta şi în stînga. Acum se ivesce causa mişcărĭĭ, — un om, un Evreŭ, pe cum dovedesce forma şi îmbrăcămintea. Manteaua de in alb ca zăpada îĭ e legată de cap cu legătóre galbină de mătasă şi atîrnă slobodă pe umerĭ la vale. Îmbrăcămintea îĭ e brodată cu bogăţie. O cingătóre roşie cu tivitură de aur e înfăşurată de maĭ multe orĭ în jurul trupuluĭ luĭ. Ţinuta îĭ e liniştită, ba el zimbesce vĕdĕnd, cum ómenĭĭ grăbesc a-i face loc. E dóră lepros? Nu, ci Samarinean. Dacă aĭ fi întrebat mulţimea, ce se feresce de el, ea ţĭ-ar fi rĕspuns, că omul acela e o mestecătură, — un Asirian, — de care chiar şi numaĭ dacă te atingĭ, te spurcĭ, şi de aceea Iudeul, chiar şi dacă ar trage de mórte, nu ar voi să priméscă din mâna luĭ viaţa. Întru adevĕr, ura acésta nu isvoresce din sânge. Când David, spriginit numaĭ de viţa luĭ Iuda, şi-a ridicat scaunul împĕrătesc aci pe muntele Sionuluĭ, alte zece viţe s'aŭ dus la Sichima, o cetate mult maĭ veche, şi care pe atuncia era mult maĭ bogată de amintirĭ sfinte. Maĭ apoĭ viţele totuşĭ s'aŭ împreunat tóte sub toégul împĕrătesc al luĭ David, dar acésta n'a putut să ştérgă antipatia de maĭ înainte. După cucerirea asiriană Samarineniĭ rĕmaserĕ credincioşĭ templuluĭ sĕŭ celuĭ zidit pe muntele Garizim, susţineaŭ, că sfinţenia acestuĭ templu e maĭ mare, şi rîdeaŭ de infuriaţiĭ cărturarĭ aĭ Ierusalimuluĭ. Timpul nu a stîmpĕrat ura acésta. Pe timpul luĭ Irod orĭ cine putea, să trécă la societatea religiósă a templuluĭ din Ierusalim, numaĭ Samarineniĭ nu. Numaĭ eĭ eraŭ eschişĭ din comuniunea Jidovilor necondiţionat şi pentru tóte timpurile.

Când Samarinénul păşi sub boltitura porţiĭ, ieşiaŭ treĭ bărbaţĭ, carĭ contrastaŭ aşa tare tuturor celor ce le-am vĕdut până acuma, cât fără de voe ne legăm de eĭ atenţiunea nóstră. Eĭ sînt de o mărime neobicinuită, şi construcţia lor trupéscă e fórte puternică. Ochiĭ lor sînt vineţĭ, şi colórea feţeĭ lor e aşa de deschisă, cât prin pele li-se vede sângele asemenea unuĭ desemn vineţiŭ. Pĕrul le e galbin şi scurt. Capetele lor sînt micĭ şi rotunde şi le staŭ drepte pe grumaziĭ ceĭ ce-ţĭ aduc aminte de forma columnală a trunchiurilor de arborĭ. O tunică de lână, la pept deschisă, fără mâneciĭ şi încinsă slobod, le acopere trupul. Braţele şi picióre le sînt góle şi dovedesc o desvoltare aşa de puternică a muşchilor, cât îţĭ aduc aminte de arena circuluĭ. Dacă maĭ adaugĭ ţinuta şi purtarea lor neînfrînată, încrĕdută şi obraznică, nu te maĭ mirĭ de loc de accea, că ómenĭĭ li-se feresc din cale şi privesc în urma lor, după ce aŭ trecut. Sînt gladiatorĭ, buşitorĭ, trântaciĭ, alergătorĭ, — nisce profesionişti, pe carĭ în Iudea nu-ĭ cunosceaŭ, maĭ înainte de ce ar fi întrat Romaniĭ în ţară, ómenĭ, carĭ dacă nu eraŭ cuprinşĭ cu deprinderile sale pe arenă, vagabundaŭ prin grădinile împĕrătescĭ orĭ şedeaŭ în poveştĭ la pazniciĭ porţilor. Une oria viniaŭ până la Ierusalim din Cesarea, din Sevasti orĭ din Ierichon, unde Irod, care era maĭ mult Elin de cât Iudeŭ şi avea o plăcere cu adevĕrat romană pentru jocurĭ publice şi sângeróse, a zidit teatre marĭ şi susţinea acum şcoliĭ de gladiatorĭ, pe sama cărora după obiceiul de pe atuncia aducea ómenĭ din provinţele galice orĭ din viţele slavice de lângă Dunăre.

„Pe Bac!“ zise unul dintr'înşiĭ, ridicându-şĭ pumnul sĕŭ nervos la umĕr, „căpăţinile lor nu sînt maĭ gróse de cât găocile de óuĕ.“

Privirea brutală, cu care însoţi cuvintele sale, ne îngreţoséză, şi noĭ ne întórcem privirea de la el bucurându-ne, că putem, să vedem o scenă maĭ prietinósă.

Faţă în faţă cu noĭ e un loc, unde se vînd póme. Proprietariul lor e pleşuv. În faţa luĭ e un nas, care are asemĕnare mulţ cu ciocul uliuluĭ. Omul şede pe un strai aşternut pe pulvere şi-şĭ razimă spatele de părete. De-asupra capuluĭ e o năframă, carea-l scutesce de razele sórelui, şi în ju de el în depărtare de un braţ sînt aşedaţ pe scăunele coşercĭ de salcă pline de mar dule, strugurĭ, smochine şi rodiĭ. Păşescu la el un om, de care se légă privirea nóstră, dar din o causă deosebită de ceea ce ne-a atras maĭ înainte atenţiunea asupra gladiatorilor. Omul e cu adevĕrat frumos, — e un Elin. În jurul tîmplelor luĭ, ţinĕnd la olaltă buclele pĕrului, e înfăşurată o cunună d mirtă, de care încă şi acum maĭ atîrnă florile veştedite şi bónele numaĭ de jumătate cópte. Tunica luĭ e roşie mohorîtă de lână fórte móle. De desubtul brîuluĭ de curea, care dinainte e strîns printr'o cătăramă de aur lucrată cu multă artă, atîrnă tunica în creţe până la genunchĭ. Ea e brodărită bogat cu aur. O legătóre asemenea de lână, albă şi galbină, se înfăşură în jurul grumazilor şi atîrnă pe spate la vale. Braţele şi picióre le, pe unde i-se vĕd, sînt albe ca fildişul şi aŭ neteźimea aceea, carea se produce numaĭ prin o tractare istéţă cu bă uleŭ, perĭĭ şi sponghiĭ.

Negustătoriul de póme se plécă înainte fără de a se scula de pe straiŭ şi-şĭ ridică mânile cu pălmile la vale, până-l ajung degetele cam într'o linie cu fruntea.

„Ce aĭ astăzĭ, omule din Paphos?“ întrebă tinĕrul Elin privind maĭ mult la coşerci de cât la Cipriot. „Sînt flămînd. Ce aĭ de dejun?“

„Póme din Pediŭ, — soiurĭ nobile, — de carĭ se obicinuesc cântăreţiĭ din Antiochia să mânânce diminéţa pentru a împrospăta lucirea glasuluĭ sĕŭ,“ zise negustătoriul cu gla trăgănat şi *fomfăit*.

„O smochină, dar nu din cele maĭ bune ale tale cele pe sama cântăreţilor din Antiochia!“ zise Elinul. „Tu eştĭ un închinătoriu al Afroditeĭ, şi tot asemenea şi eŭ, pe cum dovedesce mirta, ce o port; de aceea îţĭ zic, glasurile lor sînt gheţóse ca vîntul de la lacul Caspic. Veźĭ brîul acesta, — un dar al puternicei Salomi —“

„A surorii împĕratuluĭ!“ esclamă Ciprio otul închinându-se din noŭ.

„Ea are gust împĕrătesc şi minte dumnezeéscă. Şi cum nu? Ea e maĭ elinistă de cât împĕratul. Dar — dejunul meŭ! Aci sînt baniĭ. Dă-mĭ strugurĭ şi —“

„Nu veĭ şi curmale?

„Nu, eŭ nu sînt Arab.“

„Niceĭ smochine?“

„Acelea m'ar face Jidov. Nu! nimic afară de strugurĭ. Niciodată nu s'ar amesteca aşa de lin apa cu apă ca sângele Elinuluĭ cu sângele strugurului.“

(Va urma.)

Bibliografie.

Octoichul cel mic ediţ. III. Blaş 1893. Preţul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâi de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Penteocostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl.. ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 13 frcs.. ½ an 6 frcs.. ¼ an 3 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un sir garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiecare publicătiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» in Blaş.

Anul VI. Blaş 20 Iuniŭ 1896. Numĕrul 25.

Arma desperării.

Am ajuns zilele, în carĭ cel ce ... să raporteze despre stările din Ungaria şi vre să fie credincios adevĕrului, acela trebue să schimbe des numele Ungarieĭ cu Panama. Dór aci la noi in Ungaria numele „Panama", de când din nume propriŭ s'a făcut un fel de termin technic, e mai folosit de cât orĭ în care ţară de pe faţa pămîntului. Şi cât e de îndreptăţită folosirea acésta désă a luĭ, dovedesce deja şi aceea, că aci la noĭ până şi însu-şĭ parlamentul umblă, să zădărnicéscă şi să împedece investigarea unor lucrurĭ, carĭ mirósă a Panama.

Dar óre mai miră-se în Ungaria cine asupra acestor stări? Cel ce cunósce brutalităţile, pe carĭ aranjatorii de alegerĭ dietale le-aŭ sevârşit în faţa tótă lumea pentru a face minorităţi în maiorităţi de sute de voturĭ, şi cel ce scie, că camera deputaţilor totuşi a verificat alegerile aranjate în acest chip; cel ce cunósce pedecile de tot felul, carĭ se inventéză şi se pun partidului poporal, pentru ca el să nu se potă organisa: acela a încetat a se mai mira asupra lucrurilor, pe carĭ le aranjază în Ungaria liberalismul; acela mai pe urmă de loc nu s'ar mira nicĭ în casul, când într'o bună diminéţă Ungaria trezindu-se ar vedé în locul cabinetului Bánffy în fruntea afacerilor ţĕrĭi un cabinet Kossuth. Cum ar şi puté să se mire, când vede zilnic, cum guvernul, ministeriul Maiestăţiĭ Sale, lucră pe faţă în înţelegerea cea mai bună şi mai intimă pe o mână cu fiul şi executorul testamentar al detronatoruluĭ Kossuth Lajos?

Şi aşa nu ne mirăm nicĭ de diverginţa cea mare de părerĭ, ce esistă între Maiestatea Sa de o parte şi între guvernul unguresc, maioritatea parlamentară şi aliaţiĭ kossuthişti aĭ guvernuluĭ de altă parte.

Când Maiestatea Sa a primit de unăzĭ omagiile corpurilor legislative, le-a zis, că are să se scótă din istorie învĕţătura, „că ţara asta numaĭ atuncĭ a fost puternică şi înfloritóre, când fiiĭ eĭ fiind credincioşĭ regeluĭ lor şi respectând religia trăiaŭ între olaltă în bună înţelegere frăţéscă".

Ĕră representanţiĭ poporuluĭ s'aŭ dus apoĭ, ca nemijlocit după ascultarea acestor cuvinte regescĭ să voteze legea despre iudicatura curieĭ. În sensul acesteĭ legĭ are să se nimicéscă alegerea dietală, şi să se pedepséscă cu închisóre de stat acel preot, care în vre o localitate menită spre scopurĭ bisericescĭ orĭ în vre o adunare bisericéscă va fi făcut o declarare cu scopul de a înrîuri resultatul alegeriĭ. Tot asemenea dispune legea acésta şi pentru casul, dacă deputatul cu scopul, ca unul orĭ mai mulţĭ alegĕtorĭ să voteze pentru alt candidat anumit orĭ să se reţină de la votare, promite aplicarea funcţiilor bisericescĭ orĭ ameninţă cu pedepse bisericescĭ şi cu denegarea funcţiilor bisericescĭ orĭ cu pedépsa din ceealaltă viaţă, orĭ dacă obiecte de ale cultuluĭ dumnezeesc se folosesc în adunările orĭ în conducturile alegĕtorilor.

Ast fel se plănuesce subjugarea alegĕtorilor catolicĭ şi persecutarea preoţimiĭ catolice şi se inaugurézĕ Kulturkampf-ul unguresc.

Zădarnice sînt însĕ ast fel de svîrcolirĭ „liberale". În Germania chiar în acela-şi chip inauguraseră liberaliĭ Kulturkampf-ul în anul 1871, şi urmarea a fost, că partidul catolic astăzĭ e partidul cel mai puternic al parlamentuluĭ din Berlin, ĕră partidul liberal al acestuĭ parlament e aprópe totalminte nimicit. Nicĭ în Ungaria nu se va întîmpla altmintrea: dacă legile politice-bisericescĭ votate până acum aŭ pornit mişcarea elementară a partiduluĭ poporal, legea cea nóuă va face, ca mişcarea acésta să fie chiar iresistibilă.

Chiar aceea, că deja de acum se privesc de necesare ast fel de dispoziţiĭ legislative, chiar aceea cuprinde o mărturisire a slăbiciuniĭ proprie din partea liberalilor şi radicalilor. Mişcărĭ aşa de elementare, pe cum e cea a partiduluĭ poporal din Ungaria, nu se pot opri prin legĭ, fie acelea orĭ cât de draconice. Legile de felul acesta sînt un duel dintre dóuĕ partide pe lângă condiţia cea mai severă, pe lângă condiţia, ca lupta să se sfârşéscă numaĭ cu mórtea unuia din ceĭ doĭ duelanţi. Şi par a o sci bine chiar membriĭ partiduluĭ guvernamental, că din dueluri

Feuilleton.

Cuvînt funebru

...ut de Dr Augustin Bunea la înmormîntarea canonicului mitropolitan Dr **Alesandru Grama** în 14 Iuniŭ 1896.

> Preoţiĭ cei ce-şĭ ţin bine diregĕtoria, de îndoită cinste să se învrednicéscă; mai ales cel ce se ostenesc în cuvînt şi întru învĕţătură.
>
> *S. Ap. Pavel ep. I către Timoteiŭ c. 5. v. 17.*

Triştĭ Ascultătorĭ!

Orĭ unde privesc în jur de mine, numaĭ pe întristate, numaĭ ochĭ scăldaţĭ în lacrimĭ, numaĭ gemete şi suspine, numaĭ fiorĭ produşĭ de neaşteptata mórte!

Jelesce altariul acesta, care şĭ-a perdut preot evlavios, după inima luĭ Dumnezeŭ.

Întristat este sufletul prea bunuluĭ nostru archiereŭ, vĕdĕndu-se lipsit de acela, care mult l-a iubit, mult l-a stimat, şi mult l-a ajutat cu lucrarea sa neobosită, cu lumina talentuluĭ sĕŭ rar, cu serviţiile sale nepreţuite pe tóte terenele activităţiĭ publice bisericescĭ.

Lóvit greŭ este veneratul capitul al acesteĭ sfinte bisericĭ catedrale, care între împrejurărĭ grele, ce nu-ĭ conced a-şĭ reînoi puterile cu membri noĭ, vede golul, ce se face deja în al treilea stal canonicesc, şi scoborând în mormîntul rece pe cel maĭ tinĕr, pe cel mai vigoros dintre aĭ sĕĭ, pe suplinitoriul celor decedaţĭ, ajutoriul celor îmbĕtrâniţĭ, mângăierea şi bucuria tuturor, căruia nimic nu-ĭ era aşa de greŭ, aşa de mare, aşa de sublim, ce el nu ar fi putut voi şi face, saŭ nu s'ar fi putut aştepta de la dînsul.

Cernite şi mute staŭ ale sfinteĭ Mitropoliĭ locaşurĭ vechĭ de sciinţă şi cultură românéscă, de pe a căror catedre glasul erudituluĭ şi distinsuluĭ profesor Dr Alesandru Grama a rĕsunat dóuĕ deceniĭ, susţinĕndu-le şi adaugĕndu-le vada neîntrecută şi renumele secular.

Înmărmurită, desolată şi de negrăită durere sfăşiată, stă în jurul acestuĭ sicriŭ trist una dintre cele mai vechĭ şi onorabile familiĭ românescĭ din Blaş, care în timp scurt de treĭ luni a perdut repede unul după altul treĭ bucuriĭ, treĭ mângăieriĭ, treĭ fraţĭ, dintre carĭ cel ce acum o părăsesce, l-a fost fala, iubirea, speranţa şi spriginul puternic în tóte nĕcasurile şi greutăţile vieţiĭ.

Când se rĕspândi alaltă sară trista veste; când în formă de şópte nehotărîte, ĕr scurt după aceea cu cuvinte tarĭ şi neîndoióse străbătu pe stradele oraşuluĭ nostru înfiorătórea scire: Grama móre! Grama e mort! — nespusă durere a săgetat inimile nóstre ale tuturor, carĭ saŭ l-am iubit ca pe amic, saŭ l-am stimat ca pe magistru, saŭ l-am cunoscut personal ca pe o adevĕrată podóbă a bisericiĭ şi némuluĭ nostru. Ĕr acum, când firul telegrafic a dus acéstă veste tristă în cele mai depărtate ţinuturĭ; când acéstă pompă funebră însoţită de jalnicul sunet al clopotelor şi de nenumĕrate gemete şi suspine, ne înfăţişézĕ şi mai trista realitate: — nu plâng numaĭ amicĭĭ, nu lăcrimézĕ numaĭ elevĭĭ, nu jelesce numai acest oraş, care şi-a perdut pe cel mai distins fiŭ al sĕŭ, nu sînt îndurerate numaĭ rudeniile şi cei ce sîntem aci de faţă, ci-l deplânge întrĕgă biserica românéscă, pentru a cărei prosperare într'o scurtă viaţă mult a lucrat, îl deplânge tot poporul românesc, a căruĭ capital de sciinţă şi cultură mult l-a îmbogăţit.

Ieşĭ, bărbat vrednic, din acest sicriŭ întunecat! căcĭ greŭ şi dureros ne este a ne despărţi de tine, care eraĭ în flórea vieţiĭ, în posesiunea celor mai rarĭ puterĭ trupescĭ şi sufletescĭ, şi concentraĭ dulcĭ speranţe, că

de acestea ĭese învingĕtoriŭ tot de una partidul acela, care representă forţa morală, şi nicĭ o dată cel ce representă violenţa. Că membriĭ partidului guvernamental o sciŭ acésta, se vede din împrejurarea, că dintr'înşiĭ aŭ lipsit de la votarea legiĭ aşa de mulţi, cât guvernul la votare ar fi rĕmas în minoritate, de cum va nu ĭ-ar fi sărit într'ajutoriŭ kossuthiştiĭ.

„Abrogarea legiĭ despre naţionalităţi." — Inscripţia asta o pórtă primul din 29 Maiŭ a. c. al guvernamentalului „Fővárosi Lapok". Reproducem dintr'însul, ce ni-se pare a fi de reprodus:

„Faţă cu Croaţi şi cu naţionalităţile din Ungaria pe tóte partidele nóstre politice şi pe toţi conducĕtoriĭ politicĭ îi caracterisézĕ o anumită marinimie prisositóre şi uşurinţă condamnabilă de minte. Dintre creaţiunile legislative ale timpurilor celor marĭ legea despre naţionalităţi, saŭ pe cum aŭ numit-o atuncĭ, „Articolul de lege despre egala îndreptăţire a naţionalităţilor", e cea mai slabă şi pentru noĭ Ungurii cea mai primejdiósă. De repetite orĭ am arĕtat deja, că pretensiunea cea dintâiŭ a politicieĭ unguresc radicale e abrogarea acesteĭ legĭ.

„Legea acésta n'a fost îndreptăţită nicĭ atuncia, când aŭ adus-o, ér astăzĭ ĭ-a trecut vremea, şi sentimentul naţional unguresc întărit nu póte suferi mai de parte sustarea eĭ. Asta proprie o recunosc fórte mulţi politicianĭ ai Ungarieĭ, dar nicĭ unul nu îndrăznesce a pune pe faţă între punctele programului sĕŭ de-a dreptul *abrogarea* legiĭ, ci în locul acesteĭ căĭ óble, carea singură e cuviinciósă naţiunii magiare, vor să o înconjure şi resolvirea o află în aceea, că guvernele, carĭ se perîndézĕ, nu o execută, şi parlamentul prin legĭ nóuĕ pe încetul tot *lipsesce de valóre* câte o dispositie a legiĭ celeĭ vechĭ. —

„Ast fel însă-şi legislativa a recunoscut limpede, că art. de lege 44 din 1868 aşa, pe cum s'a adus, nu e cu putinţă şi nu e ĭertat a-l susţiné şi executa. Articolul acesta de lege are în dóuĕ direcţiĭ mulţĭ paragrafĭ, carĭ dacă s'ar lua de serioşĭ şi s'ar esecuta, ar face cu neputinţă pe vecie crearea statuluĭ unguresc naţional. O cétă de paragrafĭ asigurézĕ limbilor naţionalităţilor în *instrucţia publică*, ceealaltă în *administraţie* pe lângă limba oficiósă a statuluĭ ataĭ drepturĭ, de carĭ cu minte tréză nu se pot da în un stat naţional.

„Legea asta despre naţionalităţĭ nu dă numaĭ dreptul de a înfiinţa şcolĭ de ale naţionalităţilor, adecă dreptul, ca pe teritoriul statuluĭ unguresc în contra ungurimiĭ să se créscă inimicul naţiuniĭ ungurescĭ şi al statuluĭ unguresc, ci face cu putinţă şi aceea, ca să se pótă înfiinţa *şi cu spesele statului unguresc* şcolĭ cu limba de propunere a naţionalităţilor. —

Răzimându-se pe acest paragraf (17) naţionalităţile cu tot dreptul aŭ putut pretinde, ca statul unguresc să înfiinţeze cu baniĭ sĕĭ pe sama naţionalităţilor şcolĭ deosebite cu limba de propunere a naţionalităţilor. —

„Obligamentul acela, ca statul să înfiinţeze cu baniĭ sĕĭ şcolĭ cu limbă străină de propunere, nicăiriĭ în lume nu l-a luat asupră-şĭ vre un stat — a fară de cel unguresc.

„Fără de sémĕn în legislaţiunile lumiĭ e şi aceea, ca esclusivitatea învĕţămîntuluĭ naţional vre un stat să şi-o asigureze şie-şĭ numaĭ cu privire la institutele cele mai înalte — la universităţĭ şi academiĭ — şi pe sama învĕţămîntuluĭ în mai multe limbĭ, respective în limbă străină de propunere să deschidă nu numaĭ institutele învĕţămîntuluĭ poporal, ci şi întreg învĕţămîntul mediŭ.

„Lucrul cel maĭ puţin, pe care-l putem pretinde în interesul politicĭ culturale ungurescĭ, e acela, că cu privire la tóte gradurile învĕţămîntuluĭ, la asilele de copiĭ, la şcóla poporală, la preparandie, la şcóla medie şi la institutele superióre să se enunţe într'un singur paragraf:

„Limba de propunere în tóte institutele de învĕţământ susţinute orĭ ajutorate din banii statuluĭ póte fi numaĭ limba oficiósă a statului.

„Dorinţa asta în nicĭ un stat al Apusuluĭ civilisat nu o ar privi de politică naţională radicală; dar în Ungaria până acum n'a găsit partid radical şi nicĭ măcar vre un deputat singuratic, care în programul sĕŭ să o fi pretins acésta. Fără de acésta însă generaţia viitóre crescêndu-se ca străină rĕmâne străină în statul unguresc şi tot de una va oferi agitărilor naţionale material gata."

Tot pe acest calapod raţionézĕ articolul şi despre administraţie. Apoĭ continuă:

„Dacă şi contele Szapáry Gyula, care inclină aşa de tare spre conservativism, încă a mers o dată până acolo, că a pus în prospect modificarea legiĭ despre naţionalităţi, sperăm, că politicianiĭ ungurescĭ maĭ moderniĭ vor merge şi până la scóterea din velóre a legiĭ, şi că în campania electorală cea maĭ de aprópe vom puté să auzim în vre o câte va programe şi punctul acesta."

Revistă bisericéscă.

Roma.

Din Roma se anunţă, că în consistoriul proxim se vor crea cardinaliĭ nunţiiĭ Iacobini din Lisabon, Agliardi din Viena, Ferrata din Paris şi Cretoni din Madrid. Ca următoriŭ al lui Agliardi în Viena este adus în combinaţie nunţiul Ajuti din München.

Papa a primit în 14 omagiile matrosilor anglezĭ catolicĭ de pe năile de răsboiŭ angleze, carĭ s'aŭ oprit la Civittà vecchia. Aŭ fost 350 indivizi, între carĭ şi 50 ofiţerĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Desbaterea specială asupra proiectuluĭ de lege despre îudicatura curiĕ în afacerile electorale a durat timp mai îndelungat, de cum este obiceiul la de-

---

viaţa ta avea încă să sporéscă meritele, ce ţi-le-aĭ câştigat pentru biserică şi neam!

Pentru ce apuĭ înainte de a fi ajuns în zenit? Pentru ce-ţĭ întrerupĭ fără de veste binecuvîntata activitate pentru binele comun? Pentru ce lacrimile iubitelor tale surorĭ, şi maĭ vîrtos a aceleia, pe care maĭ mult aĭ iubit-o, şi care maĭ mult te-a iubit şi te-a asistat în órele din urmă, nu te înduioşézĕ şi nu te înduplecă, ca să remânĭ încă între noĭ? Pentru ce, o Dómne! l-aĭ chemat aşa de timpuriŭ din mijlocul nostru?

O! nu întrebaţĭ, tristĭ ascultătorĭ, căcĭ nepătrunse sînt sfaturile luĭ Dumnezeŭ, cărora trebue să ne închinăm şi să ne supunem, ci luaţi învĕţătură mântuitóre din acest cas neaşteptat, care ne arată maĭ elocuent de cât orĭ ce cuvînt omenesc, că pe cât de cert este, că vom muri, tocmaĭ aşa de nesigur şi necunoscut este césul morţiĭ. Acésta, pe cum ne advertiséză sfînta Scriptură, vine pe neaşteptate ca furul şi ne surprinde. Când bate la uşe, nu te întrébă: *Gata eştĭ pentru calea cea lungă?* Făcutu-ţĭ-aĭ testamentul? Pusu-ţĭ-aĭ în rînd trebile familiare? Ea nu grăesce, fără cosesce. Împăraţiĭ la semnul eĭ poruncitoriŭ tocmaĭ aşa de repede îşĭ părăsesc tronul şi corona, ca şi cerşitoriul bâta, de care s'a răzimat cerşind. Mórtea nu face deosebire între tinĕr şi bĕtrân, între bogat şi sĕrac, şi adese orĭ răpesce dintre noĭ pe acela, în a cărui putere de viaţă maĭ mult ne-am încredut.

De aceea érăşĭ zic, să nu scrutăm sfaturile nepătrunse ale luĭ Domnezeŭ sfîntul, ci tocmaĭ din întîmplarea acésta neaşteptată şi neprevĕdută să învĕţăm, că trebue să fim pururea gata a ne puté presenta înaintea dreptuluĭ Judecătoriŭ.

Să învĕţăm din viaţa nevinovată şi plină de merite a fericitului în Domnul, cum trebue să trăim şi să lucrăm, pentru ca să devenim vas ales, vas preţios, care să împodobéscă casa luĭ Dumnezeŭ în ceriurĭ, ér nu să crescem ca material bun numaĭ pentru focul de vecĭ.

Viaţa fericitului în Domnul Dr. Alesandru Grama a fost astfel, în cât eŭ nu trebue să roşesc lăudându-o înaintea sfîntuluĭ altariŭ şi acestuĭ public numĕros şi ales. Pentru ca să o arĕt frumósă, nu sînt silit, să împrumut falsele colorĭ retoricescĭ, şi măiestritele întorsĕturĭ ale cuvintelor linguşitóre.

Aci n'am nimic să tac, nimic să ascund, pentru că pot să vĕ present cu drept cuvînt un *preot* zelos, evlavios, nevinovat, după inima luĭ Dumnezeŭ, un *teolog şi învĕţătoriŭ* distins, care cu cuvîntul şi cu pĕna a propagat adevĕrurile luĭ Dumnezeŭ, un *educătoriŭ prudent*, care pe mulţĭ i-a dus şi întărit pe calea vîrtuţiĭ, un *dignitariŭ bisericesc* vrednic, la care cu adevĕrat se pot aplica cuvintele Apostolului: *„Preoţiĭ ceĭ ce-şĭ ţin bine diregĕtoria, de îndoită cinste să se învrednicéscă; maĭ ales ceĭ ce se ostenesc în cuvînt şi întru învĕţătură."*

Pregătirea pentru statul preoţesc nu este, cum cred uniĭ, o lucrare de câte va zile, o chemare de la Dumnezeŭ, şi o nisuinţă sfîntă, care trebue să o aibă cine va fi frageda copilărie. Sfîntul Gregoriŭ Nazianzenul zice despre sfîntul Vasilie cel mare: *„El era preot înainte de a fi devenit preot."* [1] Acésta atâta va să zică, că el era preot prin zelul sĕŭ, prin moravurile sale grave, prin nevinovăţia vieţiĭ, înainte de ce ar fi primit caractĕrul preoţesc prin punerea mâinilor archiereşcĭ. Tot acésta se póte aplica şi la fericitul în Domnul Alesandru Grama, care încă ca prunc îşĭ afla bucuria cea maĭ mare ministrând preoţilor la sfîntul altariŭ, şi prin modestia sa şi nevinovăţia sa îngerésca sa pregătia pentru marea trépta a preoţieĭ.

Dar nu numaĭ cu viaţa sfîntă, ci şi cu sciinţa căuta, să se facă vrednic de preoţie.

Născut în Blaş la 8 Ianuariŭ 1850, deja în 1867, va să zică în vîrstă de abia 16 anĭ, a terminat gimnasiul în Blaş, în 1871 a absolvat 4 cursurĭ de teologie tot în Blaş. Ast fel a pus basă solidă activităţiĭ sale ulterióre în aceste şcóle vechĭ şi renumite, carĭ tot de una aŭ dat némuluĭ românesc şi sfinteĭ biserici bărbaţi ilustri şi luptători intrepidĭ pentru tot, ce este bun, frumos şi adevĕrat şi frumos.

În anul scolastic 1871/2 a ascultat filosofia în Viena. Apoĭ un an şi jumătate a propus fisica în gimnasiul din Blaş. În

[1] Orat. XX.

baterile speciale. Causa este, că în principiu tóte partidele sînt pentru ludicatura curiei, în care aŭ mai mare încredere de cât în membrii parlamentului, dară proiectul presentat fiind defectuos, oposiționalii speraŭ, că prin modificări și amendamente propuse la desbaterea specială îl vor puté emenda. Oposiția a fost prea naivă crezênd, că guvernul îi va primi modificările. Maioritatea votézâ tot, ce i-se cere, și apoi oposiția póte vorbi, cât îi place, căci rĕmâne numai cu vorba.

A fost interesantă desbaterea la § 7, care se îngrijesce de transportarea alegĕtorilor și provederea lor cu mâncare și cu beutură. Visontai a aflat incompatibil cu onestitatea politică, că guvernul voesce, să inarticuleze în lege provederea alegĕtorilor cu mâncare și beutură. Transportarea alegĕtorilor respective solvirea speselor de călătorie a declarat-o de neconstituțională; acésta însamnă a aduna alegĕtorĭ pe banĭ. — Guvernamentalul Gajári de astă dată a fost sincer. El a spus, că fie care mandat guvernamental și oposițional până acum a costat banĭ și va costa banĭ și pe viitoriŭ. În situația actuală legea, ce se desbate, e un progres. — Vajay (preot catolic) a aflat de necesar a protesta în contra inarticulării în lege a imoralității. Căci § 7 și 8 țintesc la legalisarea cumpĕrării de suflete. O mai mare neferire nu póte ajunge acésta țară de compătimit. Aicĭ e vorbă de tragerea în noroiŭ a demnității legislativeĭ, de degradarea corpului legislativ ungar la rolul unei burse politice. Nu e permis a considera pe alegĕtorĭ ca marfă de vîndut și de cumpĕrat. Vaĭ de țara, în care tóte sînt de vîndut. — Polonyi încă a persiflat încercările guvernului, care comite prin proiectul sĕŭ un atentat în contra onestității, și a provocat pe deputați, că dacă voesc alegerĭ libere, atunci să introducă sufragiul universal cu votare secretă.

Ugron nu e mulțămit cu esposeul ministrului de esterne, care presentă lucrurile din Orient în o lumină cu totul diversă, de cum le-a cunoscut opiniunea publică, de altă parte despre Turcia vorbesce în un ton, care nu se póte permite față de o putere amică. „Cu toții scim," zice Ugron, „că agitațiile valache din Ungaria se străcură și se ajută din România. Cum póte afirma așa dară ministrul de esterne, că purtarea guvernului român față de noĭ e deplin corectă?" Întrébă pe ministrul president, că în ce stă acțiunea, ce a pus-o Goluchowski în prospect față de Turcia.

Holló a interpelat pe ministrul presidént unguresc, că ce mĕsurĭ va lua față cu atacurile antisemiților îndreptate în contra Magiarilor.

Desbaterile s'aŭ continuat în 15, 16 și 17 cu puțin interes.

Italia.

Tribunalul italian de răsboiŭ a achitat pe generalul Baratieri acusat, că din negligința și ușurătatea luĭ a provenit catastrofa suferită de Italianĭ la Adua în lupta cu Menelic.

Turcia.

„Times" din London anunță, că în afacerea turburărilor din Creta sultanul ar fi dat încă în 10 a c. o proclamațiune, în care provócă poporațiunea la liniște și amenință cu pedepse aspre pe Mohamedanii și creștinii, carĭ ar cuteza, să conturbe pacea. În fine proclamațiunea asigură poporațiunea, că sultanul doresce a împărtăși în egală ocrotire pe toți supușiĭ sĕĭ.

Ziarele grecescĭ, carĭ ațință pe Cretenĭ, scriŭ, că liniștea intenționată de Turcia nu se va ajunge; causa e Turcia, care voesce, să domnéscă în Creta cu puterea baionetelor. Altcum ciocnirile sângeróse și arderea comunelor se repetesc și acum.

Comitetul macedonian din Sofia a convocat pe Duminecă o adunare spre a se ocupa cu formularea reformelor, ce s'ar pretinde pentru Macedonia.

Suspendarea Primatelui Genadie.

(Continuare.)

Punctele de acusare sînt următórele:

I. Loviri directe în contra Bisericiĭ ortodoxe, a legiĭ eĭ constitutive în Statul român și a regulamentelor bisericescĭ alcătuite de Stul Sinod și promulgate prin decrete regale.

1. Întroducerea de inovațiĭ în servițiul liturgieĭ în contra usurilor din vechime stabilite și în contra glăsuiriĭ art. 12 din regulamentul „Pentru buna purtare a clerului", care zice: — „Nicĭ o inovație străină să nu se întroducă în Biserică și în usurile nóstre tradiționale bisericescĭ fără consimțemîntul și aprobarea Stuluĭ Sinod."

Acésta inovație a întrodus-o I. P. S. Sa în liturgia archierésca prin acésta, că cuvîntarea mistică rostită de Archidiacon în altar, când Archiereul sfințesce Sta Evangelie în timpul Întreit sfințiteĭ cântărĭ, și anume: „A Treimiĭ arĕtare în Iordan s'a făcut, că însă-și firea cea preaîndumnezeită — Tatăl — a strigat: Acesta, ce se botézâ Fiul meŭ cel iubit este, și Duhul cel asemenea a venit, pe carele popórĕle îl laudă și îl preaînalță întru toțiĭ vecĭi;" că acéstă cuvîntare în loc de a fi rostită mistic în altar și după tipicul Bisericiĭ ortodoxe, Archidiaconul zice în mijlocul Bisericiĭ cu voce tare și cu o modificare esențială, care-ĭ alterézâ sensul, următórele: „A treia arĕtare. Acesta este Fiul meŭ cel iubit, pe dînsul să-l ascultați," — ceea ce adresându-se Mitropolitului, care stă în dvera cea mare, îl asĕmĕnă cu însu-și Dumnezeirea, fapt osîndit de Apostol în cartea cea către Timoteiŭ, ast fel: „Episcopul să nu fie un novator, care se preamăresce pe sine și cade în osîndirea Diavolului."

2. Impunerea la servițiul Dumnezeesc, la care I. P. S. Sa ĭea parte, ca Prea Sfințiții Episcopi să nu îmbrace mantia, ér Prea

---

Februariŭ se chirotoni de preot, ér din 1874 până în 1877 s'a pregătit pentru doctoratul în sfînta teologie în institutul sfîntului Augustin din Viena, de unde s'a întors înzestrat cu un vast aparat de sciință sacră și profană.

Preoții domnului nostru Isus Christos aŭ dóuă funcțiuni principale. Eĭ trebue să vorbéscă luĭ Dumnezeŭ prin rugăciune și să vorbéscă popórĕlor prin predicarea sfinteĭ Evangelii. Aceste dóuă funcțiuni sînt strînse unite și nedespărțite, pe cum ne spun înșiși-și sfinții Apostoli prin cuvintele: *„Ér noĭ întru rugăciune și întru slujba cuvîntului vom petrece."* [1]) Preoții în tocmaĭ ca îngerii de pe scara mistică vĕdută de patriarchul Iacob trebue să se suie la ceriŭ, ca să-și unéscă mintea cu Dumnezeŭ prin rugăciune, și să se scobóre pe pămînt, ca să aducă și să vestéscă ómenilor poruncile celuĭ Preaînalt.

Aceste dóuă funcțiuni le-a împlinit cu un zel admirabil servul luĭ Dumnezeŭ Alexandru. N'avem de cât să deschidem opurile luĭ, ca să ne convingem, că tot, ce a scris, nu a avut alt scop, de cât să ne înalțe la ceriŭ și să ne unéscă cu Dumnezeŭ, de unde aspriat se vede, că mintea luĭ pururea era unită cu Dumnezeŭ, și inima luĭ numaĭ de iubire pentru Dumnezeŭ palpita. Acelea-și opurĭ nu predică alt ceva, de cât mărirea luĭ Dumnezeŭ, tainele și poruncile luĭ sfinte. Când dînsul se suia fie pe catedra școleĭ, fie pe acest amvon sacru, cu câtă unctiune, cu câtă dulcéță, cu ce foc, cu ce convingere, cu ce entusiasm vorbia despre Dumnezeŭ și adevĕrurile luĭ, și cine-l asculta, devenia nu numaĭ maĭ luminat, ci și maĭ bun și maĭ întărit în vîrtute și fapte bune. Chiar și în conversațiunea familiară și intimă, și până și la masă, temele, asupra cărora maĭ bucuros și maĭ a dese orĭ se întreținea, eraŭ Dumnezeŭ și sfînta luĭ biserică.

Când privesc aceștiĭ 46 anĭ de viață preoțéscă, trăiți cu atâta pietate, cu atâta inocință; când într'o viață scurtă vĕd atâtea zile, atâtea óre, atâtea minute dedicate numaĭ luĭ Dumnezeŭ, sfîntului altariŭ și predicăriĭ cuvîntului dumnezeesc: nu mĕ pot reține, să nu esclam: *„Unde-ți este, mórte, boldul tĕŭ?"* [1]) Mâna ta crudelă n'a răpit nimica acestuĭ preot vrednic, pentru că puterea ta stăpânesce numaĭ timpul, pe când preotul acesta este în eternitate.

Ceea ce Isus Christos Domnul nostru este prin natura sa dumnezeéscă și „per excellentiam", a voit dînsul, să fie și servitoriĭ sĕĭ prin darul sĕŭ. El este învĕțătoriul lumiĭ, *„întru carele,"* pe cum zice Apostolul, *„sînt tóte vistieriile înțelepciuniĭ și ale cunoscinței ascunse."* [2]) Dar în acela-și timp D. Christos a pus în biserica sa și învĕțătorĭ, pe carĭ ĭ-a umplut de dar și de adevĕr, ca să pótă învĕța pe credincioșii sfinteĭ bisericĭ. Aceștĭ învĕțătorĭ, luminați de Spiritul Sînt, sînt adevĕrate vistieriĭ, din carĭ după trebuințele timpuluĭ și împrejurărilor primim tot, ce ne este de lipsă spre a ridica pe ceĭ căduți, a întări pe ceĭ slabĭ, a instrua pe ceĭ ignoranți și a confunda și combate pe ceĭ încăpăținați.

Și cine nu va recunósce, că Dr Alesandru Grama și-a împlinit și chemarea sublimă de învĕțătoriŭ?

De la anul 1877, când a fost denumit de profesor la catedra de istoria bisericéscă și de dreptul canonic la facultatea teologică din Blaș și de religiune la gimnasiŭ, până la anul 1893 în continuŭ a învĕțat pe alțiĭ, în cât nu este ținut locuit de Românĭ, unde să nu întîlnescĭ elevĭ de aĭ luĭ, carĭ cu pietate, recunoscință și admirațiune vorbesc de dînsul.

Când se suia pe catedră, ca un isvor recreătoriŭ curgeaŭ cuvintele de pe buzele luĭ. Ton puternic, propunere clară, logică și convingĕtóre, sciință adâncă și variată, considerațiuni drepte și a dese orĭ sublime caracterisaŭ prelegerile sale.

N'a învĕțat numaĭ cu cuvîntul, ci și cu pĕna. Dovadă ne sînt numĕrósele sale opurĭ. Principiile morale saŭ etice ale religiuniĭ creștine pentru gimnasiĭ (1878); Întroducere în cărțile sfinteĭ Scripturĭ pentru gimnasiĭ (1878); Elemente de istoria bisericéscă universală și particulară a Românilor pentru

[1]) Fapt. Ap. 6. 4.

[1]) I Cor. 15, 54.
[2]) Colos. 2, 3.

Sfinţiţii Archierei să nu pórte mitră şi cârje, ceea ce cu tot dreptul însemnéză reducerea treptei archiereşcĭ la cea preoţéscă.

Acest fapt constitue nu numaĭ o inovaţiune în serviţiul Dumnezeesc, ci şi faptul ierosilieĭ prevĕdut de Canonul 29 al Sinoduluĭ al IV-lea, care zice: „Pe Episcop a-l aduce în trépta Presbiteruluĭ este ierosilie."

3. Primirea în Eparchia sa de clericĭ din alte Eparchiĭ fără cartea canonică a Chiriarchuluĭ lor dându-le voe, să sĕvârşéscă cele sfinte, fapt oprit şi pedepsit:

a) de Canonul 33 apostolic, care zice: „Nicĭ unul din străiniĭ Episcopĭ, Presbiterĭ saŭ Diaconĭ, fără recomandare să nu se priméscă... ér de nu cele, spre trebuinţa lor, dându-le împărtăşire, pe eĭ să nu-ĭ primiţĭ."

b) de Canonul 13 al Sinoduluĭ ecumenic al IV-lea, care zice: — „Clericĭ străinĭ din altă cetate, fără scrisorĭ recomandătóre ale Episcopilor lor să nu liturgiséscă". Contravenitorul, după analogia Canonuluĭ 12 apostolic, se pedepsesce cu afurisire, care implică în sine caterisirea.

Dovadă despre acéstă vinovăţie este primirea şi învoirea de a servi în serviţiul divin în Eparchia Mitropolieĭ Ungro-Vlachieĭ — fără a avé cărţile canonice ale Chiriarchilor — a P. S. Archiereŭ Dosoteiŭ Botoşăneanu, dependinte de I. P. S. S. Mitropolitŭl Moldoveĭ, şi a preotuluĭ Burcă, dependinte de Prea Stul Episcop de Argeş.

4. Visitarea Eparchiilor altor Chiriarchĭ de cătră I. P. S. Mitropolit Ghenadie făcênd cu ocasiunea acestor visitărĭ recepţiunĭ solemne, rostind în public cuvîntărĭ şi instigând pe clericiĭ acelor Eparchiĭ prin momelĭ şi promisiunĭ, ca să dea declaraţiĭ în contra Episcopilor lor.

Aceste urmărĭ sînt în contra art. 3 şi 4 ale Regulamentuluĭ pentru atribuţiunile de precădere ale Mitropolituluĭ Primat al Românieĭ.

Art. 3 zice: „Când Stul Sinod va găsi cu cale a se visita în numele sĕŭ şi în interesul Bisericiĭ una saŭ maĭ multe Eparchiĭ ale ţĕriĭ, acéstă visită se va face de Preşedintele sĕŭ, Primatul Românieĭ, şi în cas de legiuită împedecare de Mitropolitul Moldoveĭ. În lipsa amîndouor Mitropoliţilor Stul Sinod pentru visitarea Eparchiilor în interesele generale ale Bisericiĭ va delega pe' Episcopul cel maĭ vechiŭ în chirotonie."

Art. 4 glăsuesce: „Primatul, Preşedinte al Stuluĭ Sinod, în relaţiunile sale atât cu Mitropolitul Moldoveĭ, cât şi cu Episcopiĭ eparchioţi va observa regulele statornicite de Canóne saŭ de vechile obiceiurĭ ale ţĕriĭ."

Dispoziţiunile regulamentare citate sînt conforme şi cu Canónele.

Canonul 20 al Sinoduluĭ ecumenic al VI-lea zice: „Să nu fie slobod Episcopuluĭ în altă cetate, ce nu este cuvenită luĭ a învĕţa în public; ér de se va vĕdi cum ca făcênd acésta, să înceteze despre Episcopie."

Canonul 13 al Sinoduluĭ din Antiochia zice: „Nicĭ un Episcop să nu îndrăznéscă de la altă Eparchie a se muta la alta ...., fără numaĭ chemat prin scrisorĭ de s'ar duce a Mitropolituluĭ, adecă şi a Episcopilor împreună cu el acelora adecă, la a căror ţară s'ar duce. Ér dacă nimenĭ chemându-l s'ar duce cu neorînduélă pentru hirotonia óre căror şi spre aşedarea lucrurilor bisericescĭ, carĭ nu se cuvin luĭ, fără tărie să fie cele de dînsul lucratĕ, şi el încă să-şi ĭea pedépsa cuviinciósă a neorînduelilĭ sale şi a apucărilĭ celeĭ fără cuvînt, caterisit fiind acum de aci înainte de Stul Sinod."

Canonul 13 al Sinoduluĭ din Sardica zice: „Hotărîm, ca Episcopul, când din altă cetate vine la altă cetate, orĭ de la altă Eparchie la altă Eparchie, pentru fală cu laudele sale slujindu-se orĭ cu sfinţenia religieĭ ..... să nu defaïme pe Episcopul loculuĭ şi să vorbéscă maĭ adese sîrguindu-se a-l ruşina şi a înjosi persóna Episcopuluĭ celuĭ de acolo."

Dovadă despre acéstă vinovăţie este, că Î. P. S. Mitropolit a visitat Eparchia Dunării-de Jos, unde a vorbit în public; Eparchia Argeşuluĭ, unde a servit serviţiul divin; Eparchia Râmniculuĭ, unde a provocat adunărĭ sgomotóse încercându-se pe lângă preotul Slobozeanu, ca prin promisiunĭ de slujbă în Bucurescĭ să-l facă, să depună în contra Episcopuluĭ sĕŭ.

5. Mânuirea în mod arbitrar a deliberaţiunilor Stuluĭ Sinod acordând şi ridicând cuvîntul, proclamând voturile după bunul sĕŭ plac esercitând prin ameninţărĭ o astfel de presiune, în cât deliberărĭ şi voinţă în Stul Sinod nu maĭ există.

Ca dovadă pot servi şedinţele Sinodului în chiar cinstita lor publicitate din „Biserica ortodoxă" din Iuniŭ şi Iuliŭ 1895.

6. Imprimarea de la sine de cărţi bisericescĭ, unele întrate în contra art. 4 al regulamentuluĭ pentru revisiunea şi editarea cărţilor bisericescĭ, care pe larg stabilesce drepturile şi îndatoririle Stuluĭ Sinod întru acésta.

Astfel s'a retipărit cu mod de impunere „Mărturisirea ortodoxă" dându-se la o parte traducerea făcută de comisiunea Stuluĭ Sinod. Astfel s'a tipărit o „Carte de rugăciune" cu o mulţime de erorĭ şi de inovaţiunĭ regretabile.

7. Numirea şi înlocuirea funcţionarilor Stuluĭ Sinod de la sine şi în mod arbitrar în contra art. 8 din regulamentul interior al Stuluĭ Sinod, care zice: „că pentru efectuarea lucrărilor de cancelarie Stul Sinod va denumi un personal deosebit, ales dintre membriĭ Cleruluĭ," şi în contra art. 7 din regulamentul pentru jurnalul bisericesc, care zice: „Pentru redactarea şi administrarea jurnaluluĭ bisericesc se va constitui un comitet compus din treĭ membri redactorĭ responsabilĭ. Membriĭ acestuĭ comitet se vor numi de Stul Sinod."

8. Însuşirea în persóna sa a atribuţiunilor disciplinare şi judecătorescĭ, carĭ sînt numaĭ de competinţa Stuluĭ Sinod.

Astfel a ameninţat pe Episcopul Râmniculuĭ de la sine şi fără autorisarea Sinodului, că rupe relaţiunile sale canonice cu P. S. Sa. Astfel a interzis de la sine şi fără autorisarea Stuluĭ Sinod la patru Archiereĭ, să oficieze în Eparchia sa, ca pedépsă disciplinară, pentru „că nu aŭ voit, să participe la lucrările Stuluĭ Sinod resvrătindu-se astfel în contra I. P. S. Sale."

Astfel Sinodul fiind încă deschis, ca de la sine putere şi în contra legiĭ I. P. S

---

gimnasiŭ (1879); Istoria universală a bisericiĭ pentru seminariĭ şi us privat (1881); Istoria bisericiĭ românescĭ unite cu Roma, pentru seminariĭ şi us privat (1884), sînt tot atâtea cărţi folositóre, carĭ aŭ înavuţit literatura nóstră didactică.

Cât de versat era el în sciinţele naturale, vorbéscă opul: „Esplicarea mechanică modernă a naturiĭ şi credinţa în Dumnezeŭ (1881)".

„Fóea bisericéscă" redigeată şi în mare parte scrisă de dînsul în 4 anĭ (1883—1886) şi numeroşiĭ sĕĭ articolĭ din „Unirea" ne arată, că nu era cestiune scientifică, care dînsul să nu o fi tractat cu adâncă erudiţiune, şi sciinţa acésta este nu numaĭ sacră din domeniul teologieĭ, ci şi profană din domeniul tuturor cunoscinţelor omenescĭ. Tóte aceste scrieri înşirate până acum aŭ fost ale unuĭ teolog şi învĕţătoriŭ mare, care printr'însele şi-a împlinit sublima misiune de a surpa *„izvodirile minţiĭ şi tótă înălţarea, ce se ridică împotriva sciinţeĭ luĭ Dumnezeŭ, robind tótă înţelegerea spre ascultarea luĭ Christos"* (II Cor. 10, 5).

Cunoscŭta literatura tuturor popórelor, pe cum ne dovedesce studiul sĕŭ critic asupra luĭ Eminescu (1891). În studiul acesta apreţiéză cu agerime, cu farmec pe cei maĭ vestiţi autorĭ clasicĭ din literaturile popórelor europene. Aci a păşit dînsul cu o hotărîre ultimitóre în contra prejudiţiilor propagate în favorul luĭ Eminescu, în contra pesimismuluĭ în poesie şi literatură, şi în contra realismuluĭ cinic, militând pentru o poesie. care să se inspire din adevĕrurile eterne ale crestinismuluĭ, care să ne îndemne la iubire desinteresată şi eroică de patrie şi naţiune, la luptă dréptă, la suferinţă şi martiriŭ pentru idealurile omenimiĭ, la umanitate, filantropie, simpatie şi ajutoriŭ faţă cu ceĭ lipsiţi şi mângăiere pentru ceĭ întristaţi; la activitate încordată şi perseverantă pentru a împuţina şi alina miseriile din mijlocul omenimiĭ; la luptă cu valurile, ademenirile şi amăgirile lumiĭ; la procurarea fericiriĭ şi mulţămiriĭ prin lucru, trudă şi ostenélă onestă.

Pe lângă tóte contradicţiunile, cu carĭ a fost întimpinat studiul acesta din partea aderenţilor luĭ Eminescu, el va rĕmâné pururea un op de valóre, care stîrnesce în cetitoriŭ ideĭ sublime şi simţeminte nobile.

Dacă la tóte acestea vom adauge opul cel maĭ voluminos: „Instituţiunile calvinescĭ în biserica românéscă din Ardeal" (1895), în care admirăm o comóră nepreţuită de sciinţă canonică şi istorică; dacă vom considera, că tóte aceste producte literare aŭ vĕdut lumina zileĭ într'un period scurt de 17 anĭ, în care autoriul lor era ocupat nu numaĭ ca profesor, ci şi ca superior în diferitele institute de crescere şi ca referent în maĭ tóte dicasteriile bisericescĭ din gremiŭ: atuncĭ toţĭ ne vom puté convinge despre perderea nereparabilă, ce a îndurat-o sciinţa şi literatura românéscă prin mórtea eruditului învĕţătoriŭ, pe care astăzĭ îndurerați îl vedem depărtându-se din cercul nostru, asupra căruia numaĭ lumină, glorie şi onóre s'a revĕrsat.

Cine înse va puté descrie după vrednicie meritele, ce şi-le-a câştigat fericitul în Domnul ca educătoriŭ al tinerimiĭ? De la nascere până la mórte maĭ numaĭ în institute de crescere a petrecut, maĭ întâiŭ spre a primi el însu-şĭ crescere în frica Domnului şi în vîrtute, după aceea spre a educa pe ceĭ ce aŭ fost încredinţaţĭ grijiĭ sale părintescĭ şi neobosite.

În tómna anuluĭ 1879 a fost numit prefect în seminariul teologic, unde părinte bun şi uman, dar în cas de lipsă şi sever aŭ aflat într'însul speranţele cleruluĭ nostru.

Când fericitul Mitropolit Vancea a întemeiat în 1884 seminariul tinerimiĭ gimnasiale, în fruntea acesteĭ instituţiuni nóuĕ a pus pe marele nostru defunct, care până în 1892 a condus-o cu tact şi înţelepciune, în cât repede ĭ-a câştigat renume frumos în tóte părţile locuite de Românĭ. Ér în 1892, cu câte va lunĭ înainte de mórte, acela-şĭ Mitropolit tot în mânile fidele ale neobositului Dr Grama a depus şi direcţiunea nouluĭ internat de fetiţe, pe care l-a condus până la ultima sa rĕsuflare cu adevĕrată îngrijire părintéscă. Maĭ în fie care zi visita acest internat, şi se informa despre progresul elevelor în sciinţă, pietate şi în vîrtuţile femeescĭ. Nu cu maĭ puţină pricepere şi zel s

Mitropolitul Ghenadie s'a adresat I. P. S. Sale Mitropolitului Moldovei și Sucevei îmbiându-l, că este încă în Capitală, și P. S. Sale Episcopului de Buzĕŭ poftindu-l, să se întorcă în Eparchia sa.

Aceste acte sînt nu numaĭ în contra Canonelor, dar și în contra legiĭ sinodale și regulamentelor sinodale.

Art. 12 al acesteĭ legĭ zice: „Stul Sinod al Bisericiĭ autocefale ortodoxe române va statua asupra tuturor afacerilor spirituale, disciplinare și iudiciare curat bisericescĭ."

Art. 16 al aceleia-și legĭ zice: „Mitropoliții, Episcopiĭ eparchioți și Archiereiĭ titulari pentru abaterile bisericescĭ vor fi judecați de cătră Stul Sinod."

Art. 9 al legiĭ sinodale modificat zice: „Numaĭ Stul Sinod póte considera absența ca o retragere de bună voe din scaun."

Art. 7 din Regulamentul pentru precădirea Mitropolitului Primat glăsuesce ast fel în cele treĭ alineate ale luĭ:

„Mitropoliții României, când urmézĕ a trece unul în Eparchiile din jurisdicțiunea celuĭ alalt sînt datorĭ a cere de la acesta binecuvîntare."

„Episcopiĭ eparchioți la asemenea cazuri vor cere binecuvîntarea scaunuluĭ mitropolitan, de care atîrnă."

„Excepțiune de la dispositiunile de maĭ sus se va face, când acéstă visitare va fi a se îndeplini în urma uneĭ hotărîrĭ a Stuluĭ Sinod, saŭ când Erarchiĭ Bisericiĭ vor fi convocați la sesiunile sinodale saŭ ale Senatuluĭ."

Ér art. 9 al aceluia-și Regulament zice: „Orĭ cine dintre membriĭ cleruluĭ român va contraveni acestor dispositiunĭ, cade sub judecată bisericéscă."

9. La acestea se maĭ adaogă, că în tendința sa de a se pune de-asupra Stuluĭ Sinod, Î. P. S. Sa omite de a face, să se pomenéscă în Biserica mitropolitană din Bucuresci Stul Sinod ca autoritatea cea maĭ înaltă bisericéscă în regatul român.

Tóte aceste fapte aci enumĕrate daŭ o idée a disordiniĭ, de care suferă Biserica de la suirea pe scaunul mitropolitan al Ungro-Vlahieĭ a I. P. S. Mitropolit Ghenadie Petrescu. Aceste pornirĭ anticanonice și ilegale — sporesc anarchia în Sta nóstră Biserică și o sdruncină în adâncurile eĭ.

(Va urma.)

Mulțămită publică.

Prea Stimațiĭ Domnĭ *Nicolaŭ de Calmuțchi* priv. în Colomea și Dr *Petru Todorescu* medic în Bochnia aŭ binevoit a dona societățiĭ nóstre maĭ multe cărțĭ de cuprins variŭ și bogat. Frumósa donațiune cuprinde 60 opurĭ în 76 tomurĭ, 77 volume.

În fața uneĭ atarĭ marinimositățĭ societatea nóstră își împlinesce o sfîntă datorință aducênd și pe calea acésta mulțămitele cele maĭ călduróse generoșilor donatorĭ doriudu-le tot o dată, ca faptul acesta măreț să fie rĕsplătit prin recunoscința tuturor acelora, carĭ se vor împărtăși din fructele acesteĭ binefacerĭ.

Blaș 11 Iuniŭ 1896.

Pentru Soc. de lect. „Inocențiŭ M. Clain":
Mihail Ilieș, preș. soc. **Demetriŭ G. Racoțan,** secr. soc.

Noutățĭ.

Din archidiecesă. *Aureliŭ Hărșan* adm. par. în *Cenade* e numit paroch al acleĭ parochiĭ ingremiate protopopiatuluĭ Blașuluĭ. — On. *George Repede* preot în Barcut din vicariatul Făgărașuluĭ e numit adm. par. în *Homorod* din acela-și vicariat.

La facultatea teologică din Blaș anul scolastic sa închiat astăzĭ cu liturgia de mulțămită. Escelența Sa I. P. S. Mitropolit a fost de față la tóte esamenele teologilor punênd alumnilor întrebărĭ și convingêndu-se din propria esperință despre capacitatea și diligința fiitorilor păstorĭ sufletescĭ. În anul scolastic 1895/6 aŭ ascultat prelegerile și s'aŭ supus la esamene 48 de teologĭ: 10 în cursul al IV-lea, 14 în cursul al III-lea, 12 în cursul al II-lea și 12 în cursul I. Dintre aceștia 44 sînt din archidiecesă, ĕră 4 (2 de c. IV și 2 de c. III) din diecesa Lugoșuluĭ. Studiile propuse sînt: Teologia dogmatică specială, Istoria revelațiuniĭ divine și Întroducerea în cărțile S. Scripturĭ a N. T. dimpreună cu exegesa (curs. I și II), Teologia pastorală, Istoria bisericéscă universală și cea particulară a bisericiĭ române unite cu Roma, Pedagogia, Metodica și Catechetica (c. III și IV), Medicina pastorală (c. I și II), Rit și Tipic (c. III și IV) și Cant bisericesc și musica vocală (curs I—IV).

Esamenele de cualificațiune la Institutul preparandial din Blaș s'aŭ început în 10 a c. cu scripturisticul din limba magiară. La acesta s'aŭ supus 50 învĕțătorĭ. Aŭ căduț 15. Esamenele scripturistice și verbale din celealalte obiecte s'aŭ ținut în 12, 13, 15, 16, 17 și 18 a c. Aŭ fost declarați de cualificați 35, relegați parte pe 3 luni parte pe un an 15. — În anul acesta inspectorul reg. scolastic nu a admis la esamenul de cualificațiune pe teologiĭ absoluți, și anume pe basa regulamentuluĭ archidiecesan, care prescrie, ca aceĭ învĕțătorĭ, carĭ nu aŭ esamene de pe cursurile pedagogice, să facă maĭ întâiŭ esamenele acestea și numaĭ după aceea să pótă fi admiși la esamenul de cualificațiune. Regulamentul archidiecesan a trebuit să se conformeze în privința acésta ordinațiunilor ministeriale. Inspectorul Dr Dengi s'a ținut de regulamentul archidiecesan și așa dară nu a meritat învinuirile, carĭ i-s'aŭ făcut în „Tribuna".

† **Dr Alesandru Grama,** canonic mitropolitan și rector seminarial, a fost înmormîntat Duminecă în 14 a c. Oficiul funebral l-a celebrat Î. P. S. D. Mitropolit în biserica catedrală asistat de membriĭ Veneratuluĭ Capitul, asesoriĭ consistorialĭ și profesoriĭ de la facultatea teologică, ĕră cuvîntarea funebrală, care a pătruns inimile și a stors lacrimile numĕrosuluĭ public, a ținut-o Cl. Dr. Aug. Bunea. Cântările le-a esecutat corul teologic condus de profesoriĭ de cântărĭ. Nimic nu arată maĭ evident stima cea mare, de care s'a bucurat mult regretatul defunct, de cât împrejurarea, că de și timpul a fost nefavorabil ploios, totuși aŭ asistat la înmormîntarea luĭ maĭ mulțĭ preoți și inteligenți românĭ veniți din depărtărĭ considerabile. Escelența Sa dimpreună cu întreg clerul gremial, cu tinerimea studiósă și cu numĕrosul public present a însoțit rĕmășițele pămîntescĭ ale decedatului până la mormînt, unde însu-și ĭ-a cetit deslegarea. La ușea mormîntuluĭ clericul din cursul al IV-lea Iacob Popa a ținut o frumósă vorbire, ĕră clericul Emiliŭ Sabo a cetit o poesie compusă din incidentul acesteĭ durerose întîmplărĭ. Familia a primit și primesce și azĭ numĕróse telegrame și epistole consolătóre pentru lovitura cea grea, ce a suferit-o. Primĕscă cele maĭ sincere condolențe și de la noĭ, carĭ de asemenea am suferit o perdere ireparabilă pin mórtea valorosuluĭ membru al redacțiuniĭ nóstre Dr Alesandru Grama.

† **Georgiŭ Popoviciŭ,** maior în reg. de inf. 64, — pe cum ni-se notifică din Saraievo, — a repausat acolo în 4 a c.

---

mandus și seminariul teologic tot de la anul 1892 încóce.

„Preoții cei ce-și țin bine diregĕtoria, de bună dată cinste să se înrednicéscă."

Acesta a fost principiul, de care a fost condus Veneratul Capitul Metropolitan, când pe un preot atât de vrednic, pe un profesor atât de erudit, pe un educătoriŭ atât de meritat l-a ales de membru în sinul sĕŭ în anul 1889.

Activitatea luĭ ca asesor consistorial și membru capitular numaĭ acela o va puté apreția după merit, care și-ar lua ostenéla a scruta archivele. Destul este însĕ a aminti, că orĭ cine l-a ascultat referind, a trebuit să-ĭ admire memoria estraordinară, judecata dréptă, concepțiunea ușóră și puterea de lucru neobosită.

Ar maĭ rĕmâné, să împletesc și cununa virtuților, carĭ aŭ împodobit pe fericitul în Domnul.

El a fost înțelept din copilărie. Trupul și sufletul și-l a oferit din primiĭ anĭ luĭ Dumnezeŭ *„ca jertfă sfîntă, vie și bineplăcută"*. El scia, că Domnul Christos ne-a recomandat, să fim lumină înaintea ómenilor, și de aceea însul prin purtarea sa gravă, seriósă și conformă statuluĭ preoțesc a fost pururea esemplu viŭ înaintea tuturor.

Pentru binele bisericiĭ era gata, să jertféscă totul. Când reputațiunea unuĭ archiereŭ binemeritat și neultat a fost atacată cu arme perfide, Dr Alesandru Grama nu s'a temut, chiar cu periclul de a-și perde popularitatea, a păși ca apĕrătoriŭ al meritelor nevestedite ale archiereuluĭ sĕŭ decedat și a apĕra constituțiunea dată sînteĭ biserici de însu-și Domnul nostru Isus Christos. Atunci a scris el primul volum din *„Cestiuni bisericescĭ"*, împărțind acésta sarcină nobilă cu un alt consoț de principiĭ, care a scris al doilea volum din aceste „Cestiuni". Ér când candidatura sa la scaunul mitropolitan i-s'a părut, că ar puté avé de resultat o ast fel de împărțire a voturilor, în cât să nu ĭese din urnă numaĭ persóne dorite de cler, el nu și-a pregetat a se jertfi pe sine pentru binele bisericiĭ și a se retrage în contra voințeĭ celor maĭ de aprópe aĭ sĕĭ, și cine scie, dacă acésta abnegațiune frumósă nu ne-a mântuit și de catastrofa uneĭ vacanțe nóue în scaunul mitropolitan, carea în zilele și maĭ rele de astăzĭ nu am fi putut-o delătura cu succes îmbucurătoriŭ?

Întru a ĭerta lesne injuriile nu avea póte păreche. S'ar puté aduce nenumĕrate esemple, din carĭ să se vadă, că celor ce de rĕŭ l-aŭ grăit saŭ l-aŭ injuriat, mult bine le-a făcut.

N'așĭ termina curênd, tristĭ ascultătorĭ, dacă așĭ vré, să vĕ înșir tóte calitățile sale frumóse. De aceea voiŭ termina spunêndu-vĕ, că pentru ce m'am suit pe acest amvon. Am făcut-o acésta, ca să vĕ pun înainte esemplul vîrtuților sale. Fericiți vor fi, carĭ vor trăi, cum el a trăit! Fericiți, carĭ vor deprinde vîrtuțile, carĭ el le-a practicat! Fericiți, carĭ vor lucra cu zelul neobosit, cu care el a lucrat și asudat! Fericiți, carĭ vor rĕspândi atâta lumină, câtă el a rĕspândit! Fericiți, carĭ vor cresce în frica Domnuluĭ și în vîrtute pe atâția, câți el a crescut! Fericiți, carĭ vor lăsa după sine atâtea opere neperitóre, câte el a lăsat! Partea acestora va fi împĕrăția cerésc㠄, în care — credem firm — că se va bucura în vecĭ și fericitul în Domnul Dr Alesandru Grama, căcĭ scris este:

„Domnul nu va face lipsiți de bunătățĭ pe ceĭ ce umblă întru nerĕutate. Dómne Dumnezeul puterilor, fericit este omul, cel ce nădĕjduesce întru tine." [1])

Nu va lipsi Domnul de bunătățĭ pe bărbatul vrednic, căruia Archiepiscopul sĕŭ îl împărtășesce din inimă binecuvîntarea archierésc㠄; căruia Capitlul și întreg Clerul bisericiĭ nóstre îĭ implóră dar și milă cerésc㠄; pentru care se rógă ferbinte la tronul dumnezeesc rudeniile sale și toți, câți ne-am adunat spre a-ĭ da ultima onóre și a-ĭ zice: *În vecĭ amintirea luĭ!* Amin.

[1]) Psalm 83, 13.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice
și diferite alte minciuni.

(Continuare.)

Acesta e așa dară cosmopolitismul bisericii catolice: solidaritatea tuturor popórĕlor pe temeiul, ce-l formézĕ unitatea firii, originii și scopului lor, și pe lângă observarea omnilaterală a poruncilor de a-și respecta împrumutat drepturile și de a se iubi împrumutat. Și cât de frumos a sciut realisa biserica solidaritatea acésta în vreme scurtă! Comunele creștine din Asia salută pe cea din Roma, creștinii din Lyon și din Vienne se pun în legătură cu cei din Smirna, toți cei din Orient și din Occident, de la Ctesifonul cel de din colo de Eufrat și până în Hispania, toți se privesc de frați, toți s'aŭ făcut o turmă a lui Christos, condusă de un singur păstoriŭ, de următoriul s. Petru.

Dar biserica lui Christos și pe terenul politicii a rĕmas tot așa de credinciósă principiilor creștinismului ca și în urmărirea ținteĭ sale morale. Ea nicĭ când nu a supĕrat vre o pornire îndreptățită a naturii, nicĭ când nu a restrîns formarea liberă a vre uneĭ individualități naturale. Nicĭ o dată și nicăirĭ naționalitățile nu s'aŭ desvoltat mai neatîrnătoriŭ și nu s'aŭ păzit mai ușor ca atuncia și acolo, când și unde biserica deprindea înrîurința sa. Ceea ce Papiĭ Gregoriŭ cel Mare și Nicolaŭ I aŭ enunțat ca principiŭ, că adecă creștinismul respectézĕ tote obiceiurile poporale cele bune și tóte instituțiile naționale cele bune, aceea biserica a păzit-o tot de una. Sub scutul ceĭ Germaniĭ de mézĕ nópte și ceĭ de mézĕ zi adevĕrat că s'aŭ făcut creștiniĭ, dar cu o cale aŭ rĕmas, ceea ce fuseră mai înainte de aceea, adevĕrați Saxoni, adevĕrați Vestfali, adevĕrați Bavarĭ. Și așa se póte zice și despre tóte cele alalte popórĕ, carĭ s'aŭ aruncat în brațele de mamă ale bisericii catolice. Putem să o zicem cu îndrăznélă, că naționalitățile nu-și continuă esistența nicăirĭ mai curată, nicăirĭ mai nefrântă, că popórele și vițele nicăirĭ nu sînt mai conscie de individualitatea sa națională ca chiar acolo, unde biserica își deprinde înrîurința în mĕsură mai mare asupra vieții publice. Și istoria ne spune, că timpurile cele mai bisericóse aŭ fost cu o cale și periódele sentimentului național celui mai nobil. Pe atuncĭ popórele găsiaŭ fiesce care la sine acasă destul de făcut și nu simțiaŭ lipsa de a căuta în a fară, ca să găséscă material de lucru. Ele se simțiaŭ destul de în putere, cât să se pótă lipsi de cooperarea altora, când era vorbă de rînduirea afacerilor sale. Cu un cuvînt, dacă vom, să învĕțăm, ce e iubire de patrie și de neam, atuncĭ trebue să ne facem învĕțăceiĭ acelor timpurĭ, în carĭ preoții și călugăriĭ eraŭ încă învĕțătoriĭ poporului și păzitoriĭ dreptului. Nicĭ o dată nu aŭ priceput ómeniĭ mai bine ca atuncia, că statul și instituțiile statului aŭ să fie un lucru particular, care să se desvólte din acela-și drept comun și neaoș, să-și aibă rădăcinile în pămîntul patrieĭ și să corĕspundă istoriei, obiceiului, vederilor poporului.

Acesta ar fi decĭ cosmopolitismul bisericii catolice, și dacă dlor de la „Tel. Rom." le place, să ne numéscă pe noĭ cosmopoliți, să numéscă biserica nóstră cosmopolită, noĭ sîntem mândri, că sîntem membriĭ acesteĭ biserici cosmopolite. De cum va o parte a poporului român nu ar fi cercat scut și adăpost la sinul acesteĭ biserici cosmopolite, atuncĭ ar fi cel puțin problematic, dacă astăzĭ ar mai puté, să se grăéscă despre un popor român.

Dar despre cele ce poporul român are să mulțăméscă bisericii catolice, saŭ mai bine zis despre aceea, că acest popor are să mulțăméscă în chip nemijlocit orĭ în chip mijlocit uniriĭ sale cu biserica catolică esistența, cultura și istoria sa națională, am grăit deja de altă dată destul de pe larg. Acum să vedem de continuarea temeĭ despre principiul de naționalitate.

Din cele ce am zis până acum, e evident, că conceptul cel corect al naționalității și al raportului împrumutat, ce are să esiste între naționalități, îl împărtășesce numaĭ creștinismul. De aci resultă apoĭ, că apostasia de la creștinism, părăsirea spiritului creștin are éră de urmare perderea conceptului corect al naționalității și a tuturor consecințelor acelora, carĭ pe sama raportului împrumutat dintre naționalități resultă din conceptul corect al naționalității. Acésta va trebui să se întîmple mai ales atuncia, dacă se va întîmpla o părăsire totală a creștinismului, și de o dată cu adevĕrurile supranaturale se vor lăpĕda și adevĕrurile naturale, așa dară se va nega tot, ce e suprasensitiv, tótă ordinea transcendentală, saŭ pe scurt dacă locul vederiĭ creștine îl va cuprinde cea ateistă materialistică.

Și concepția acésta materialistică a lumiĭ în zilele nóstre s'a și încuibat în societatea omenéscă așa de tare, cât ea s'a întrupat într'un partid mare, cu influință și puternic și stăpânesce și pătrunde tóte raporturile publice. Liberalismul cu tendențele sale materialistice în zilele nóstre aprópe în tóte afacerile publice are rolul cel mai de frunte. Urmarea e apoĭ, că el deprinde înrîurința sa descompunĕtóre și asupra raportului împrumutat al naționalităților și cu negarea sa cea necruțătóre nimicesce conceptul creștinesc al naționalității. Liberalismul e tatăl acelui principiŭ modern al naționalității, care se opune diametral conceptului creștinesc al naționalității și a produs deja devastărĭ așa de marĭ în sinul societății europene. Adevĕrat, că acestui principiŭ fals al naționalității i-s'a făcut cale deja când cu apostasia cea mare din vécul al șese spre zecelea, ba deja când cu desbinarea cea mare rĕsăriténă. Dar conscĭința unității nu s'a putut nimici atuncĭ cu o lovitură, și așa semința sĕmĕnată atuncia a putut să se desvólte și să rodéscă numaĭ mai târziŭ. Rodul a putut să se cócă numaĭ așa, dacă negațiunea începută atuncia a progresat până la negarea absolută a creștinismului și a ordiniĭ transcendentale preste tot, când locul creștinismului l-a cuprins materialismul. Și momentul acesta e cel din zilele nóstre.

Părtinitoriĭ principiului modern de naționalitate nu admit alt principiŭ pentru însoțirea ómenilor în societate politică, în stat. După eĭ a fară de legătura naționalității nu esistă legătură morală mai înaltă și îndreptățită, prin care să se pótă produce vre o altă însoțire a ómenilor. Unde esistă vre o altă legătură, aceea ar avé, să nu fie, fiind că ea vatĕmă dreptul naționalității, cel singur are valóre. De aceea tóte naționalitățile deosebite, dar numaĭ ele, aŭ dreptul la esistența în state deosebite. Organisațiile naționale și cele de stat trebue să concadĕ pe deplin: — asta e pretensiunea absolută a dreptului de naționalitate. Un stat dec care cuprinde în sine mai multe naționalități, nu e îndreptățit, să esiste, și tot asemenea nu se pot admite mai multe state în aceea-și naționalitate. Pe scurt orĭ ce uniune morală, ce formézĕ un stat vătĕmă vre o naționalitate, nu are dreptul de a esista; singur numaĭ naționalitatea în totalitatea sa e îndreptățită la esistență politică și state formate pe alt temeiŭ nu aŭ dreptul de a esista.

Ast fel acelor naționalități, carĭ sînt unite mai multe într'un stat, principiul modern de naționalitate le îndréptă provocarea să se desfacă de statul acela și să se lipéscă de alt stat, căruia aŭ să-ĭ aparțină în vîrtutea naționalității sale. Acelor naționalități din contră, carĭ sînt dismembrate în mai multe state, le îndréptă provocarea, să nimicéscă statele acestea și să formeze un stat național unitar. Dar fiind că statele esistente nu vor să renunțe de bună voe la esistența sa, singurul mijloc de a forma statul național e revoluția. Acésta față cu statele esistente e decĭ deplin îndreptățită, ba mai mult de cât îndreptățită, ea e o datorință națională. Și spre a esecuta revoluția acésta e ĭertat, orĭ ce póte eventual să ducă la scop. Nu sînt legĭ morale, carĭ ar avé omul să le observe în lucrul acesta de carĭ în sevârșirea luĭ ar avé să se fericéscă. Vînzare, violentare, înșelăciune, falsificare, venin, pumnal, — cu un cuvînt tóte sînt ĭertate spre a sevârși revoluția, fie ele orĭ cât de scelerate și de condamnabile considerându-se din punctul de vedere al moraleĭ private comune. Aci scopul sfințesce mijlócele, chiar și pe cele mai condamnabile. Dreptul naționalității dispensézĕ de la tóte considerările la orĭ ce pretensiune a moraleĭ.

Caractĕrul materialistic al acestui principiŭ modern de naționalitate e decĭ vĕdit. Numaĭ pe lângă presupunerea uneĭ concepții curat materialitice despre firea omului și societății omenescĭ se póte adecă concede, ba chiar porunci în chip principial o atare desprețuire orĭ mai bine zis negare absolută a orĭ căreĭ morale cu scopul de a realisa statul național. Apoĭ dacă principiul de naționalitate singur și în mod esclusiv se privesce de principiŭ pentru asoțiările împrumutate ale ómenilor, acésta se póte face éră numaĭ pe lângă presupunerea, că asoțiările acelea se privesc de totuluĭ tot de o operă a naturii materiale, și că se admite, că singur numai natura materială contopesce pe individiĭ omenescĭ în corpurĭ sociale după analogia modului, în care forțele naturiĭ împreună atomiĭ în corpurĭ compacte. Numaĭ pe lângă presupunerea acésta se póte ajunge la conclusia: Asoțiarea ómenilor are să esiste, pe cum o formézĕ natura și numaĭ pe cum o formézĕ ea, și orĭ ce altă asoțiare morală, care vatĕmă pe cea produsă prin natură, de loc nu se póte admite. Nu sufere decĭ îndoélă, că principiul modern de naționalitate e materialistic în esența sa. Nimenĭ nu va puté nega, că

apartinerea naturală a diferitelor masse de omeni, pe cum se representă ea în naționalități, își are îndreptățirea sa. Dar validitatea acésta esclusivă a principiului de naționalitate în contra orĭ căreĭ asociațiĭ morale mai înalte, ce trece preste ordinea naturală, tendința acésta de a privi de neîndreptățită orĭ ce asociare morală mai înaltă și de a o sfâșia spre a înălța la stăpânire pretutindenea numaĭ principiul curat fisic al naționalității: — acésta se póte produce numaĭ pe terenul materialismului. Dacă așa dară liberalismu cu concipiarea sa materialistică a lumiĭ se silesce a-l pune pretutindenea în chip esclusiv în praxă, asta o prevedem. Dar elementele nemolipsite de liberalism aŭ să se ferésca de atarĭ tendințe. Numaĭ celeĭ bune vor folosi numaĭ așa, dacă cu hotărîre se vor ține de adevĕr, de principiile cele veclnice ale dreptuluĭ, ale moralei, ale creștinismuluĭ. Cei ce ar crede, că prin conivență slăbănógă față cu puterile anticreștine ale timpuluĭ nostru și față cu principiile lor vor puté, să promoveze interesele cele marĭ ale adevĕruluĭ creștin, acela se amăgesce pe sine însu-și. Între minciună și adevĕr, între creștinism și materialism, între Christos și Velial nu e cu putință împăcarea. Pe cel ce și-a pus o dată piciorul în curentul contrar, fie chiar și numaĭ la marginea luĭ, pe acela curentul îl va răpi cu sine, și nefericitul va dispare în insul fără urmă. Pe lângă mijlocitoriul nehotărît și șovăitoriŭ contrariul trece cu ușurință de batjocură; îl folosesce de unéltă spre realisarea tendențelor sale, ér apoĭ, când nu-i mai e de niciĭ un folos, îl lapédă cu disprețŭ de la sine.

Caractĕrul materialistic al principiuluĭ modern de naționalitate esplică apoĭ pe deplin și tóte modalitățile ulterióre, în carĭ ne întâmpină principiul acesta, pe cum se pune în practică în zilele nóstre. Pe cum materialismul concede individuluĭ ca principiŭ și normă a lucrăriĭ luĭ numaĭ egoismul neţĕrmurit, așa niciĭ pentru naționalităților nu póte fi fie hotărîtoriŭ alt principiŭ a fară de egoismu. Fiesce care naționalitate are să hotărăsca érăși numaĭ ea singură. Egoismul e deci singurul motiv în viața națională; a păzi avantajele sale proprii, — acésta e, spre ce are să se concentreze tótă ființa puteriĭ politice naționale. Și în urmărirea acestuĭ avantaj al sĕŭ, în afirmarea intereselor sale ea nu e legată de niciĭ o considerație niciĭ a legiĭ morale, niciĭ a fericiriĭ orĭ fericiriĭ altor naționalităților. Macchiavellismul, violenia e singura vîrtute, care trebue să o aibă potentații naționalĭ; dar preste ea are să se pună masca onestității, pentru ca mulțimea, carea încă tot nu se póte deslipi de legile vechite ale moraleĭ, să fie amăgită și să meargă cu atât mai bucuros forța sa la dispoziție, pentru ca veleitățile potentaților să se execuleze chiar și cu forța, unde așa cere lipsa. Egoismul vicleanu și fățarnic e rodul, care se desvóltă pe pomul principiuluĭ modern de naționalitate. Timpul de față ne-a dat deja destul de des înaintea ochilor rodul acesta veninos.

Alt rod al principiuluĭ esclusiv de naționalitate e trufia națională cea fără margini. Egoismul deja în viața omuluĭ singuratic produce în mod firese superbia. Cel de pretutindenea se cércă numaĭ pe sine însu-și, acela se și găsesce și se vede pretutindenea numaĭ pe sine însu-și; el prețuesce prea mult precelințele sale și trece cu vederea scăderile sale. Ĕr cu prețuirea asta proprie esagerată merge mână în mână despreţuirea altora. Cum ar puté să fie altmintrea în viața națională, dacă într'însa egoismul e singurul principiŭ hotărîtoriŭ? Și aci se cóce pe pomul egoismuluĭ național rodul superbieĭ naționale. Fiesce care naționalitate se crede îndreptățită, să privéscă preste umĕr la cele alalte naționalități. Când a ieșit óre vre o dată superbia acésta la ivélă în chip mai aspru și mai necruțătoriŭ, ca în zilele nóstre, când principiul modern de naționalitate ține încătușat spiritul popórĕlor? Superbia se împotrivesce minții sănătóse, și apoĭ amenția produce éră numaĭ amenție. „Domnul celor mândri le stă împotrivă, éră celor smeriți le dă dar," cuvintele acestea ale s. Scripturĭ sună și popórĕlor. Trufia națională cea preste mĕsură niciĭ o dată nu a adus popórĕlor binecuvîntare, și așa va fi și de acum înainte.

(Va urma.)

Ben Hur

sau

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Cântărețul în târgul lărmuitoriŭ și mișcat e cu tóte manierele sale curtenețe o aparință, ce nu o daŭ ușor uĭtărilĭ, ceĭ ce aŭ vĕdut-o. Dar în urma luĭ pășesce un bărbat, care provócă mirarea nóstră cea mai mare. El merge încet pe stradă la deal, cu fața plecată spre pămînt. Din când în când se opresce, își pune mânile cruce pe pept, se întinde în sus și-și întórce ochiĭ către ceriŭ, ca și cum ar voi, să rostéscă o rugăciune. Nicăirĭ a fară de Ĭerusalim nu se póte găsi un atare caractĕr. Pe fruntea luĭ, întărit de legătórea, ce ține manteaua, e un petec de pele în patru unghiuri. Un asemenea petec e legat și de brațul stîng cu o curea. Pólele haĭneĭ luĭ sînt împodobite cu tivituri de colóre închisă, și de pe semnele acestea, — de pe filacteriĭ, — și de pe aspirarea cea sfîntă, în care e îmbrăcată întrégă ființa luĭ, cunóscem pe fariseul, pe membrul uneĭ reuniuni, — în privință religiósă o sectă, în privință politică un partid, — a căreĭ rîvnă órbă de a deprinde evlavie și a căreĭ influință în scurtă vreme are să aducă preste lume jale și amărăciune.

Mai désă e acolo a fară înaintea porții mulțimea pe drumul, ce duce către Ĭoppe. Ne întórcem privirea de la fariseŭ, și în dată ne légă atențiunea câte va cete, carĭ se separéză cu multă grije de către mulțimea cea bizară și oferesc obiecte admirabile de studiĭ pe sama unuĭ artist. Mai întâiŭ daŭ ochiĭ nostri de un om cu întățișarea unuĭ notabil. Fața luĭ e sănătósă și de colóre deschisă. Ochiĭ luĭ ceĭ negri sînt vioĭ, barba îĭ e lungă, undulătóre și unsă cu uleĭ. Îmbrăcămintea îĭ e prețiósă, îĭ șede binc și corĕspunde anutimpuluĭ. În mână pórtă un toeag, éră de grumazĭ îĭ atîrnă de o panglică un sigil mare de aur. Îl însoțesc mai mulțĭ servitorĭ. Unii din eĭ pórtă spade scurte legate de brîŭ, și când îl agrăesc, o fac cu reverința cea mai mare. La céta acésta se mai adaug doĭ Arabĭ de sângele cel mai curat al vițelor din pustie. Sînt niște ómenĭ uscățivĭ și îndesațĭ, cu fețe ca de bronz de colóre închisă. Obrajiĭ le sînt secĭ, și ochiĭ lor aŭ o lucire aprópe diavolésca. Pe capete aŭ tarbușurĭ roșiĭ. Abele lor acoper trupul și umĕrul stîng, éră brațul drept îl lasă gol. De-asupra abelor pórtă haicurĭ saŭ straiurĭ de lână. Tîrguirea decurge cu glas tare. Arabiĭ aŭ adus la tîrg caĭ și vor să-ĭ vîndă și în rîvna sa strigă cu glas tare. Notabilul nostru lasă, să grăéscă în locul luĭ servitoriĭ, și numaĭ din când în când grăesce și el, dar atuncia cu multă gravitate. Când vede pe Cipriotul nostru, se opresce la el și cumpĕră câte va smochine. Și după ce întrégă céta a întrat în urma fariseuluĭ prin pórtă, noĭ ne ducem la negustătoriul de póme și-l întrebăm de omul acela. El închinându-se adânc ne spune, că omul acela e un Ĭudeŭ, unul din domniĭ cetății, care a făcut călătoriĭ marĭ și a învĕțat, să scie deosebi strugurii comuni de Siria și pe ceĭ de Cipru, pe carĭ róua de mare îĭ cresce marĭ și-ĭ cóce minunat de bine.

Și așa fluctuéză mulțimea la pórta de Ĭoppe până către după amézĭ, une oria încă și mai mult. Tóte straturile le trage târgul acesta în cercurile sale magice; representanții de aĭ tuturor viților luĭ Israil găsescĭ aci; sînt representate aci tóte sectele, în carĭ s'a dismembrat credința cea veche, tóte deosebirile religióse și sociale, tot sbegul aventurier, care ca p. es. ucenicii arteĭ și servitoriĭ plăceriĭ conlucră la serbările cele luxuóse ale luĭ Irod, și tóte popórĕle cunoscute, pe carĭ le-aŭ subjugat Cesariĭ și înaintașiĭ lor, dar mai ales cele ce locuesc pe lângă Marea mediterană.

Cu alte cuvinte: Ĭerusalimul, cetatea cea cu istorie atât de sfîntă și bogată, cea înzestrată încă și mai mult cu profeții sfinte, — Ĭerusalimul luĭ Solomon, în care fuseseră argint cât și petri și cedri câți sicomorĭ în vale, — Ĭerusalimul s'a făcut o copie a Romeĭ, un centru de obiceiurĭ nesfinte, o reședință a puteriĭ păgâne. Odinióră un împĕrat ĭudeŭ se îmbrăcase în haĭne preoțescĭ și întrase în sfînta sfintelor din templul cel dintâiŭ spre a tĕmîia — și ieșise de acolo lepros, — si pe timpul, în care am cercetat noĭ Ĭerusalimul, întră Pompeiŭ în templu și în sfînta sfintelor — și ieși de acolo sănătos: găsise acolo un loc gol, dar niciĭ un semn despre ființa de față a luĭ Dumnezeŭ.

VIII.

Isus și Maria.

Rugăm acum pe cetitoriŭ, să se întórcă cu noĭ în curtea aceea, pe carea am descris-o ca o parte întregitóre a târgului de la pórta de Ĭoppe. Era cam pe la a treia óră după amézĭ, și mulțimea s'a cam scurs din târg. Cu tóte acestea îmbulzéla abia părea a fi scădut. Între ceĭ sosiți de curênd ne atrage atențiunea mai ales un grup stătătoriŭ din un bărbat, o femee și un catîr. Grupul se oprise lângă zidul de către méză zi.

Bărbatul sta la capul animaluluĭ și-l ținea de căpăstru răzimându-se pe un toeag, carele luĭ îĭ servia de razim, éră animalulŭ de simeea. Îmbrăcămintea omuluĭ era cea a Ĭudeilor de rînd, se părea însc încă nóuă.

Manteaua, ce-ĭ atîrna de pe cap, și cămeșa, ce-ĭ acoperia figura de la grumazĭ până la călcâie, părcaŭ a-ĭ fi haĭnele, cu carĭ se îmbrăca, pe când voia, să mérgă sâmbăta la sinagogă.

Trăsăturile feței luĭ aveaŭ o espresie ho-

tărîtă şi-l arĕtaŭ a fi cam de cinci zeci de anĭ, ceea ce o dovedia şi barba luĭ cea odinióră négră, dar acum puţin însurită. Privirea luĭ sfiiciósă şi curiósă arĕta, că el e strĕin aci.

Catîrul rodea cu tigná la un braţ de lĕrbă, de care era destulă aci în tîrg. Cufundat în îndestulire somnurósă, puţin îĭ păsa de îmbulzéla şi toiul, ce-l încunjura, şi de femeea, carea şedea pe spinarea luĭ pe o şea împeriuată. Ea era învĕlită întrégă într'o mantea de materie de lână de colóre închisă, ér capul şi grumazil îĭ eraŭ acoperiţi cu un vĕl. Din când în când îl da puţintel în laturĭ, ca să pótă privi la viaţa din prejur.

Óre cine agrăi pe străinul nostru.

„Nu eştĭ tu Iosif din Nazaret?“

Cel ce întrebase, sta de tot aprópe.

„Aşa mĕ chémă!“ rĕspunse Iosif întorcêndu-se. „Şi tu? — O, pace ţie, rabbi Samuil!“

„Primesce aceea-şĭ salutare din partea mea!“ Rabbinul tăcu, privi spre femee şi apoĭ adause: „Pace ţie şi caseĭ tale şi tuturor servitorilor şi prietinilor tĕĭ!“

La cuvintele din urmă îşĭ puse o mână pe pept şi se închină femeiĭ. Acésta chiar îşĭ trase la o parte puţintel vĕlul aşa, că rabbinul pe un moment îĭ putu vedé faţa. O privire ĭ-a fost de ajuns luĭ rabbi Samuil, ca să afle, că femeea abia a ieşit din aniĭ prunciei.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut şi se află de vîndare în **Tipografia seminarială din Blaş:**

Legile politico-bisericescĭ
din 1894 şi 1895

împreună cu respectivele ordinaţiunĭ ministeriale, traduse, edate şi comentate la ordinul Preaveneratului Consistor mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Preţul unuĭ esemplar broşurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atenţiunea clerulŭĭ nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoţesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuinţă preotul în urma situaţiunĭl nóuĕ create prin legile aceste.

Tot la tipografia seminarială se află de vîndare:

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaş 1896.

Broşura constă din 39 pagine, în carĭ se daŭ inviaţiunile cele maĭ bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale şi curatoratele. cum şi privatul la aruncarea şi conscrierea dărilor de stat şi anume: 1. a dărĭĭ de *case,* 2. a dărĭĭ de *câştig,* 3. a dărĭĭ după *camete,* 4. a dărĭĭ *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliţie,* 6. a dărĭĭ de *arme* şi de *vînat* şi 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Preţul uneĭ broşurĭ e **8** cr., expedată franco sub faşe **11** cr.

Instituţiunile calvinescĭ
în biserica românéscă din Ardél,
fasele lor în trecut şi valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare şi se póte procura cu preţul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaş** (Balázsfalva).

Octoichul cel mic edit. III. Blaş 1892. Preţul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Pentecostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Lucru solid, durabil şi elegant.

Sibiu, Strada Macelarilor Nr. 37.

Subscrisul am onóre a aduce la cunoscinţa On. Public, că în **lucrătórea mea** de **păpucărie** efectuesc tot felul de **încălţăminte** pentru **domnĭ, dame** şi **copiĭ,** pe cum şi tot felul de **reparaturĭ** cu **preţurile cele maĭ moderate;** oferesc tot o dată spre mulţămirea tuturor **marfă solidă** şi **prompt executată.**

Atrag atenţiunea On. Public, că m'am hotărît — de aci în colo — a cerceta tóte tîrgurile de ţară din Ardeal, servind cu **lucru bun** şi **durabil executat în lucrătórea-mĭ proprie,** ér **nu cu marfă de prin fabricĭ,** pe cum fac mulţĭ alţiĭ.

Recomandându-mĕ sprijinuluĭ binevoitor sum

Sibiŭ în Iuniŭ 1896

cu distinsă stimă

Constantin Dragoş
măestru pantofar.

(24) 1—6

Comandele se efectuesc iute.

Preţurile cele maĭ ieftine.

Marfă gata din materialul cel maĭ bun.

(9) 8—10

Josif Gans,

fabricant si reparatoriu de masine agronomice

în Blasiu (Balázsfalva)

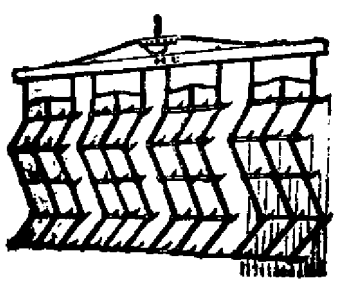

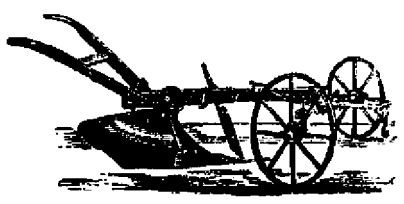

recomandă pe lângă garanţă şi serviţ solid şi prompt depositul sĕŭ de

pluguri, maşine de îmblătit, de cusut, de trierat şi de

alte instrumente economice,

tóte din fier bătut.

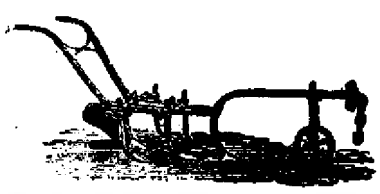

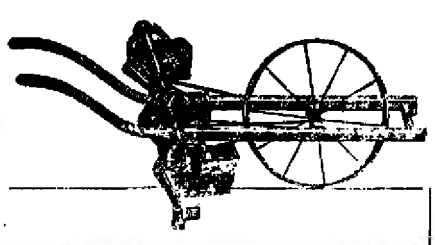

Tóte obiectele amintite se pot procura dela susnumita firmă

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Un sir garmond: odată 7 cr., a doua óră 6 cr., a treia oră 5 cr., și de fiecare publicațiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea **Uniriĭ**» în Blaș.

Anul VI. Blaș 27 Iuniŭ 1896. Numĕrul 26.

Instrucțiune

pentru Archiepiscopiĭ, Episcopiĭ și ceĭ alalțĭ Ordinarĭ aĭ regatuluĭ Ungarieĭ.

În timpul de față, care e inimic religieĭ catolice și libertățiĭ bisericescĭ, sigur e îmbucurătoriŭ, că mulțĭ din statul preoțesc „necăutând ale sale", ci „ale luĭ Isus Christos", lucră cu sirguință pentru causa luĭ Dumnezeŭ și a bisericiĭ și pentru lipsele poporuluĭ credincios și *până acum s'aŭ luptat cu bărbăție.* Căci acesta e presemnul fericit al unuĭ viitoriŭ maĭ bun după cuvintele acelea nimerite ale s. Ciprian: „Pe preotul, care ține la Evangelia luĭ Christos și împlinesce poruncile luĭ Dumnezeŭ, îl vor puté ucide, dar nu-l vor puté învinge" (Epist. 1. ad Corn.). E înse de regretat, că *nu puținiĭ se feresc de ostenélă și se înfrică de luptă.* Dacă vom cerca temeiul acesteĭ aparințe, ca atare temeiŭ ni-se va înfățișa maĭ ales aceea, că atarĭ preoțĭ s'aŭ abătut de la Spiritul, pe care l-aŭ primit prin punerea mânilor, și silindu-se în mod miserabil după „ceea ce e din lume", aŭ părăsit de totuluĭ tot felul acelor bărbațĭ, prin carĭ are să se lucreze mântuirea în Israil.

De aceea înțelege orĭ cine, cât de mult impórtă, ca disciplina bisericéscă în regatul Ungarieĭ să se promoveze și întăréscă, și cu tot zelul, cu tótă silința și cu tótă concordia să se realiseze aceea, ca preoțiĭ să se facă vrednicĭ servitorĭ aĭ luĭ Christos și ispravnicĭ aĭ taĭnelor luĭ Dumnezeŭ, carĭ pe un popor împodobit cu vîrtuțile cele maĭ frumóse să-l conducă cu cuvîntul și esemplul pe calea adevĕruluĭ și sfințenieĭ și să-ĭ premérgă în nĕcasurile cele atât de marĭ ale patrieĭ comune *întru a se osti răsbóiele Domnuluĭ cu armele dreptățiĭ.*

De aceea acéstă sfîntă *Congregațiune pentru afacerile și obiectele de deliberare ale episcopilor și regularilor* cu plenipotență Apostolică și în numele glorios al Preasfințituluĭ Nostru Domn Leo XIII, din provedința dumnezeéscă Papă, rinduesce și hotăresce următórele puncte referitóre maĭ ales la disciplina cleruluĭ, și este încredințată, că toțiĭ Episcopiĭ și Ordinariĭ regatuluĭ Ungarieĭ, a căror „vigilanță și îngrijire" pastorală a lăudat-o acela-și Papă în enciclica îndreptată lor de unăzĭ, vor primi cu recunoscința cea maĭ mare dovada acésta nóuă a grijiĭ și iubiriĭ luĭ.

I. Episcopiĭ să aplice îngrijire deosebită la aceea, ca să revóce clerul în mod lucrătoriŭ și să-l aducă cu mijlóce potrivite la împlinirea deplină a celor ce prescriŭ sfintele canóne și legile bisericescĭ referitoriŭ la *viața și moravurile preoților.*

II. Înse fiind că temeliile pe sama acesteĭ vieți și acestor moravurĭ se pun în *seminarele diecesane,* de aceea Ordinariĭ să nu omită nicĭ un fel de îngrijire, pentru ca alumniĭ chemați la servițiul Domnuluĭ să priméscă instrucția cea maĭ bună și educare în sfințenie. Să fie convinși, că grijea și activitatea lor nu o pretinde nicĭ un alt obiect al guvernăriĭ episcopescĭ în mĕsură așa de mare ca seminariul, pe care, pe cum sciut este, se întemeiéză întrégă sperarea mântuiriĭ și bineluĭ sufletelor, pentru carĭ vor da apoĭ samă luĭ Christos supremuluĭ păstoriŭ. De aceea întâiŭ și maĭ întâiŭ să alégă la oficiul de *rector* un bărbat erudit, prudent, plin de spiritul luĭ Christos, care să instrueze și să conducă pe tineriĭ clericĭ cu cuvîntul și cu fapta în chip consciențios și cuviincios. Tot asemenea să aplice de *spiritual* pe un preot maĭ bĕtrân, serios, care s'a distins prin esperință în viața sufletéscă și-și îndréptă gândul la gloria luĭ Dumnezeŭ, și care nu numaĭ ascultă mărturisirile alumnilor, ci póte așa zicênd să-ĭ și conducă de mână în deprinderile vieții clericale, în rugăciune, în meditațiune ș. a. m. d. și să-ĭ îndemne cu putere la câștigarea vîrtuților preoțescĭ. Ca *învĕțătorĭ* în diferitele specialități să aplice în seminare numaĭ atarĭ bărbațĭ, carĭ pot nu numaĭ să-ĭ instrueze în învĕțătura cea sigură, ci să-ĭ învețe și prin esemplul lor curățenia și dreptatea vieții. A fară de aceea episcopilor să le zacă la inimă, ca *să visiteze înși-și seminarele* în fie care an de câte va orĭ și cu ocasia acestor visitărĭ să cerceteze în mod acurat atât zelul, cu care învĕțătoriĭ își implinesc chemarea, cât și progresul, ce-l fac clericiĭ în disciplină și în studiĭ (conciliul provincial de Milan ținut sub s. Carol Boromeul I. tit. 2 decret 25), și să agrăéscă și să inimeze pe alumnĭ cu dragoste părintéscă. *Conducĕtoriĭ seminaruluĭ să pórte grije,* ca alumniĭ, dacă nu tot la opt zile, pe cum e datină vrednică de laudă în seminarele cele maĭ multe, totuși a dese orĭ să priméscă sacramentul penitenței și încă și maĭ a dese orĭ să priméscă în chip vrednic dumnezeésca Eucharistie. Preste tot să se sirguéscă, ca tineriĭ, carĭ li-s'aŭ încredințat, să nu se țină în rînd bun numaĭ prin disciplină esternă orĭ să-și însușéscă numaĭ anumite obiceiurĭ propriĭ statuluĭ preoțesc, ci să se sirguéscă din tóte puterile, ca eĭ să se aprindă spre evlavie adevĕrată și spre zel pentru gloria luĭ Dumnezeŭ și mântuirea sufletelor, ca eĭ să priméscă în sine spiritul lăpĕdăriĭ de sine, care corĕspunde chemăriĭ spirituale după firea eĭ, și să crésc̆ă zilnic tot maĭ mult în adevĕrata vîrtute. Referitoriŭ la punctele acestea să aĭbă valóre și ceea ce se cuprinde în epistola pontificie „Quod multum diuque" din 22 August 1886 îndreptată cătră episcopiĭ Ungarieĭ.

Éră episcopiĭ, aducêndu-și a minte de momentósa admoniare a Apostoluluĭ: „*Mânile curênd nimĕnuĭ să nu le puĭ, nicĭ te face părtaș în pĕcate străine*" (I Tim. 5, 22), să cerceteze cu sirguința cea maĭ mare, dacă nu sînt între eĭ óre câțiĭ nechemați de Dumnezeŭ, carĭ se furișéză în preoție și în servițiul spiritual din poftă de câștig orĭ din vre o poftă lumésc̆ă, fiind că „nu póte să fie nimic maĭ nefericit și maĭ miserabil, nimic maĭ fatal pentru biserica luĭ Dumnezeŭ de cât felul acesta de năimiți" (Catech. Rom. Despre sacramentul chirotonieĭ 7, 3).

III. *Preoțiĭ* să priméscă cât se póte de des sacramentul penitenței. Tot asemenea să ĭea parte în fie care an câte va zile în esercițiile spirituale; dacă acest mijloc se folosesce în chipul potrivit, póte că nicĭ un alt mijloc nu promovéză așa de mult în cler redeșteptarea și întărirea spiritualuĭ. Dar pentru ca acésta să se pótă sevârși maĭ bine, episcopiĭ să provóce în fie care an pe toțiĭ preoțiĭ și conform chibzuiriĭ sale și pe singuraticĭ, să-ĭ cheme în seminar saŭ în vre o altă casă clericală, pentru ca eĭ acolo în câte va zile să-și nutréscă sufletul cu prelecțiĭ spirituale și să deprindă lucrul cel mare al mântuiriĭ și sfințiriĭ proprie. Preoților să li-se maĭ aducă aminte cu prilej potrivit de gravul obligament de a recita órele și de a se cuprinde neîncetat cu studiul, maĭ ales cu al teologieĭ, pentru ca să pótă satisface în chip vrednic și folositoriŭ datorințelor chemăriĭ sale.

IV. Dar cu deosebire să veghieze episcopiĭ cu grije, ca *parochiĭ și preoțiĭ lor ajutătorĭ* să împlinéscă în chip credincios datorințele oficiuluĭ lor, de óre ce e de totuluĭ tot cert, că sângele

oițelor lor Judecătoriul preaînalt îl va cere din mânile lor. Și „fiind că prin poruncă dumnezeéscă se demandă tuturor acelora, cărora s'a încredințat grijea sufletelor, să cunóscă oile sale, să aducă pentru ele jertfa, să le pască prin vestirea cuvîntuluĭ luĭ Dumnezeŭ, prin administrarea sacramentelor și prin esemplul tuturor faptelor celor bune, să pórte grije părintéscă de sĕracĭ și de alte persóne, carĭ duc lipsă, și să împlinéscă tóte cele alalte datorințe păstorescĭ" (Concil. Triet. ses. XXIII. cap. 1 despre reform.), de aceea episcopiĭ, pe cum admoniézĕ Apostolul, „să stea asupră cu vreme și făr de vreme", ca preoțiĭ cuprinșĭ cu păstorirea sufletelor în nicĭ un punct să nu se afle a fi lăsătorĭ și leneșĭ. Cu ocasiunea sfinteĭ visitărĭ și cu tótă ocasiunea să fie cu bàgare de samă la aceea, ca păstoriĭ sufletelor nicĭ de cum să nu omită a servi oițelor lor prin primirea mărturisiriĭ sacramentale, prin cercetarea bolnavilor, prin grijirea moribunḍilor, prin instrucție în catechism, prin esplicarea Evangelieĭ după captul poporuluĭ, în sfârșit prin promovarea evlavieĭ credincioșilor prin înființarea canonică de reuniunĭ și confraternităț evlavióse, prin sevârșirea solemnă a serbătorilor bisericescĭ și prin tóte lucrările, pe carĭ li-le inspiră împlinirea conscienționsă a oficiuluĭ lor. Și fiind că în unele locurĭ parochiĭ și preoțiĭ lor ajutătorĭ se obicĭnuesc a fi gata la ascultarea mărturisirilor, numaĭ când sînt chemați, așa că, ceea ce e sigur fórte de regretat, ceĭ maĭ mulțĭ din fiiĭ lor parochialĭ abia se apropie de sacramente a fară de timpul Pascilor, de aceea episcopiĭ să urgiteze din oficiŭ, ca parochiĭ, maĭ ales în sĕrbătorile de frunte, și nerugați să mérgă în scaunul mărturisiriĭ și să stea gata, ba să admonieze des pe credincioșĭ, ca mijlócele acestea eminente de mântuire să nu le negrijéscă, ci să le primésca în chip vrednic. În predicarea cuvîntuluĭ luĭ Dumnezeŭ păstoriĭ sufletescĭ încă să fie sirguincioșĭ. Și fiind că, pe cum zice Crisostom, „cel ce nu predică cu esemplul, e un învĕțătoriŭ miserabil", de aceea episcopiĭ să pórte grije, ca moravurile preoților să nu fie poporuluĭ credincios spre smintélă. Căcĭ în zădar se va pretinde de la popor curățenia vieții creștinescĭ, dacă în păstoriĭ luĭ nu strălucesc moravurĭ sfinte. De aceea episcopiĭ, dacă va fi de lipsă, să esecuteze cu energie și statornicie, ceea ce despre îndreptarea și pedepsirea clericilor neconteniți prescriŭ sfintele canóne și maĭ ales conciliul de Trient (ses. XXIV. cap. 14. despre roform.), „ca nu cum va să primescă eĭ de la Dumnezeŭ pedepsele meritate pentru negligata îndreptare a supușilor" (ses. XXII. cap. 1. despre reform.). „Căcĭ," zice Gregoriŭ cel Mare, „Dumnezeŭ nu sufere de la nimenĭ altul nedreptate maĭ mare ca de la preoțĭ, când vede, că aceia, pe carĭ ĭ-a pus spre îndreptarea celor alalțĭ, daŭ esemplu rĕŭ, când pĕcătuesc chiar aceia, carĭ ar avé, să pună stavilă pĕcatelor altora; când eĭ nu cércă a dobîndi suflete, zilnic satisfac pornirilor sale, poftesc lucrurĭ pământescĭ, umblă cu lacomie după onorurĭ omenescĭ."

V. Tot asemenea să pórte Ordinariĭ grije, ca *bărbații, ceĭ ce trec de ómenĭ maĭ culțĭ,* dar de-a rîndul nicĭ nu se interesézĕ de religie, nicĭ nu o cunosc cu adevĕrat, *prin predicĭ și prin jurnale* scrise frumos și cu cuprins bogat să primescă de la cler instrucție despre învĕțăturile credinței și maĭ ales despre constituția dumnezeéscă a bisericiĭ. Spre acest scop va fi fórte bine, dacă *reuniunile catolice,* carĭ s'aŭ înființat deja cu folos în unele locurĭ, vor dobîndi rĕspândire ulterióră.

VI. Tot asemenea să pórte grije, ca de *învĕțătorĭ de religie la gimnasiĭ,* a căror oficiŭ întru adevĕr e fórte important și fórte folositoriŭ, să se alégă preoți distinși atât prin erudițiune cât și prin curățenia vieții, carĭ împlinesc cu grije oficiul încredințat lor și a fară de aceea fac pe tineri, să păséscă în confraternitățile preasfinteĭ inimĭ a luĭ Isus orĭ a sfîntuluĭ rosariŭ și să primésca des și cu evlavie sacramentele penitenței și Eucharistieĭ. Episcopiĭ dându-li-se prilej să se maĭ silésca a esopera, ca pe sama instrucțieĭ religióse să se menéscă maĭ mult timp ca până acuma, pe cum dór pretinde de la sine lucrul acesta momentos și maĭ pe sus de tóte cu adevĕrat necesar. Maĭ de parte să-și dea silință, ca la tóte gimnasiile de aceea-și limbă de propunere să se folosésca aceea-și carte la instrucția în religie. Spre acest scop episcopiĭ să dispună, ca un bărbat capabil să gătéscă pe sama școlarilor un atare manual, pe care apoĭ să-l censureze, să-l aprobeze și să-l prescrie pentru folosire în școlă... Să maĭ veghieze apoĭ, ca *învĕțătoriĭ obiectelor profane* la instrucție să țină cont cuviincios de spiritul bisericiĭ, să respecteze religia și nu numaĭ să nu contralucre învĕțătoriuluĭ de religie, ci din contră în cadrul oficiuluĭ sĕŭ să-l ajutore cu tot prilejul. Pentru ca acésta să se întîmple maĭ cu efect, episcopiĭ să-și îndrepte grijea spre aceea, ca să-și dobîndéscă dreptul de a înrîuri și la alegerea manualelor din obiectele profane.

VII. A fară de aceea episcopiĭ să nu înceteze cu silința, ca *universitatea din Budapesta,* întemeiată de renumitul cardinal Petru Pázmány și susținută din fonduri catolice, să se restitue catolicilor și să se subordineze conducerii episcopilor. Ér într'aceea și până când se va fi îngrijit maĭ bine de religia studenților, eĭ să cerce a ajunge cel puțin la atâta, ca în fie care Duminecă și sĕrbătóre un preot cu deosebire capabil spre acésta să țină pe sama *tinerimiĭ academice* câte o prelecție, în care să espună și dovedéscă în mod sciințific maĭ ales acelea puncte ale învĕțăturiĭ catolice, carĭ în zilele nóstre se obicĭnuesc maĭ mult a fi negligate și combătute în viața publică ca și în cea privată. Episcopiĭ să-și maĭ dea silință, ca la cele dóuĕ universităț unguresci după modelul altor academiĭ să se înființeze și cultive reuniuni și asoțiărĭ de ale studenților cu scopul de a se îndemna împrumutat la o viață bună și religiósă și de a corege conform adevĕruluĭ cele contrare adevĕruluĭ catolic, pe carĭ póte le-aŭ auḍit în prelecțiĭ. A fară de aceea va fi bine, dacă eĭ în convenirile lor vor resolvi din diferitele discipline tese împreunate cu premiĭ.

VIII. Și fiind că despre instituțiunea creștină a statuluĭ, despre datorințele civilor, despre iubirea de patrie și despre alte atarĭ lucrurĭ domnesc părerĭ greșite și stricăcióse, de aceea episcopiĭ și Ordinariĭ să urgiteze, ca *predicătoriĭ* să inculce a dese orĭ învĕțăturile bisericiĭ, maĭ ales pe cele ce se cuprind în enciclicele „Immortale Dei" și „Sapientiae christianae".

IX. Pe parochiĭ și catecheții *credincioșilor celor ce nu grăesc limba magiară,* episcopiĭ să-ĭ provóce hotărît, ca legiĭ statuluĭ, în sensul căreia pruncii în școlă aŭ să se instrueze în limba magiară, să-ĭ prestea ascultarea cuvenită, însă *instrucția religieĭ să nu le-o dea în limba magiară, maĭ înainte de ce pruncii vor fi învĕțat perfect limba acésta.* Asta o pretinde de o potrivă mântuirea vecinică a pruncilor ca și binele statuluĭ. Tot asemenea să prescrie *parochilor și preoților lor ajutătorĭ, ca eĭ în predicĭ să nu se folosésca de limba magiară, maĭ înainte de ce se vor fi convins, că fiiĭ parochialĭ o înțeleg bine.* Dacă fiiĭ parochialĭ folosesc diferite limbĭ și nu toți înțeleg de ajuns idiomul unguresc, atunci parochiĭ să-și dea silință, ca și acestor credincioșĭ încă *să li-se vestéscă cuvîntul luĭ Dumnezeŭ în limba lor proprie.*

X. De óre ce *reuniunile culturale* sînt deschise pe sama ómenilor de tóte confesiunile religióse și nu aŭ formă și constituire catolică, de aceea episcopiĭ să dispună parochilor a fi cu tótă băgarea de samă, ca credincioșiĭ, ceĭ ce întră în reuniunile acelea, nu cum va să se molipséscă pe nesimțite de otrava indiferentismuluĭ orĭ să ajungă în vre o altă asemenea primejdie a mântuiriĭ vecinice.

XI. E de folosul cel maĭ mare, dacă ținuturile singuratice își aŭ *jurnalele sale catolice* maĭ mult, de cum esistă până acum, și *nu numaĭ de cele unguresci, ci și de cele scrise în tóte cele alalte limbĭ,* carĭ se grăesc în ținuturile singuratice, și jurnalele acelea să fie potrivite captuluĭ poporuluĭ.

XII. Disposițiile acestea îndreptate spre avantajul disciplineĭ bisericescĭ și bineluĭ credincioșilor prin îngrijirea Ordinarilor sigur vor ajunge la o eficacitate deosebită și la resultatul dorit. Ceștĭ din urmă, dându-se pe sine pildă de fapte bune, întru învĕțătură, întregime, cinste, nestricăciune (Tit. 2, 7), vor esecuta instrucția acésta, cum se cuvine, cu tótă grijea păstorésca și vor prescrie cleruluĭ sĕŭ cu severitate, ca să se țină de ea și să împlinéscă cu sirguință fie care dispositie singuratică a eĭ. Spre acest scop Ordinariĭ cu ocasia *visitărilor pastorale,* pe carĭ le fac la anumit timp, să céră samă de la preoțiĭ singuraticĭ despre acurata și perfecta împlinire a tuturor dispositiilor acelora, și dacă pe uniĭ îĭ vor afla leneșĭ, să-ĭ împinteneze, dacă-ĭ vor afla lăsătorĭ, să-ĭ certe, dacă-ĭ

vor afla îndĕrĕtnicĭ, să-ĭ pedepséscă. A fără de aceea să se îngrijéscă cu tot zelul, în care se disting, ca *beneficiile bisericesci* nu numaĭ să se denege celor nevrednicĭ, ci să se conferéscă celor ce sînt întru tóte vrednicĭ, şi pentru ca să o ajungă acésta maĭ uşor, să mijlocéscă la aceia, carĭ aŭ dreptul patronatuluĭ orĭ pe al denumiriĭ, şi să le aducă a minte în mod potrivit de osînda cea grea, în care se împărtăşesc la Dumnezeŭ şi la ómenĭ, de câte orĭ folosesc spre alte scopurĭ şi daŭ după plac şi în contra dreptuluĭ unor lucrătorĭ netrebnicĭ orĭ de tot nevrednicĭ venitele bisericescĭ, carĭ sînt întemeiate spre sustentarea celor ce lucră cu folos în vie.

Roma, în 28 Maiŭ 1896.

I. Card. Verga, prefect.
A. Trombetta, prosecr.

Silinţele de reunire a bisericilor. — Protocolul Consistoriuluĭ din 20 a c. s'a publicat în 23 în „Osservatore Romano". El cuprinde alocuţia, în care Sfinţia Sa reaminteşte provocarea de a se reuni, ce a îndreptat-o nu numaĭ rĕsăritenilor, ci şi tuturor celor alalţĭ dissidenţĭ. Sfinţia Sa constată apoĭ, că se înmulţesc presemnele, carĭ conduc la aceea, ca popórele să privéscă spre Scaunul Apostolic cu simpatie şi cu dorul reuniriĭ. Apoĭ anunţă, că va eda o enciclică despre consituţiunea fundamentală a bisericiĭ.

Epistola, ce a îndreptat-o Gladstone. cardinaluluĭ Rampolla referitoriŭ la reunirea bisericilor, pe cum se putea prevedé, a făcut impresie adâncă asupra cercurilor celor maĭ largi ale Angliеĭ. Pentru a apreţia momentositatea aceleĭ scrisorĭ, — aşa se accentuéză cu drept cuvînt din diferite părţĭ, — trebue să socotim, cum Gladstone încă înainte de asta cu dóuĕ zecĭ şi cincĭ anĭ combătea cu multă amărăciune aşa numitul „vaticanism". Că el astăzĭ, mulţămită esemplului genial al luĭ Leo XIII, întimpină unirea cu atâta simpatie, se póte privi de un lucru simptomatic în laĭcimea anglicană cultă, de óre ce Gladstone şi în lucrurĭ bisericescĭ trece de o auctoritate de rangul prim. Şi acésta nu numaĭ între membriĭ partiduluĭ luĭ Gladstone. Dimpotrivă, pe când „Daily News", organul cel maĭ de frunte al liberalilor, continuă încă şi astăzĭ a privi apropiarea de Roma de o primejdie pentru poporul anglez, pe atuncĭ conservativul „Times" abătêndu-se de la ţinuta sa respingĕtóre de până acum privesce astăzĭ unirea nu numaĭ de dorit, ci şi de posibilă, când scrie:

„Să presupunem, că Papa va recunósce validitatea chirotonieĭ anglicane, întru cât ar folosi óre acésta reuniriĭ bisericilor creştine? Acésta ar dovedi, că Roma nu nutresce faţă cu biserica anglicană sentimente nefavorabile. Ast fel bisericaniĭ anglicanĭ din partea lor ar puté întreprinde o mişcare spre apropiare. Este în biserica anglicană un partid mare, a cărui învĕţătură a făcut, ca lărgimea desbinăriĭ dintre Anglezĭ şi dintre biserica nereformată din rĕsărit şi din apus să se micşoreze, şi care în acest chip a format o contribuire preţiósă la reunirea creştinismuluĭ. Un paş maĭ de parte, şi reunirea e sevârşită, întru cât privesce biserica apusană. Papa Leo XIII a espus în enciclica sa pastorală, care are să fie pasul acesta. Angleziĭ aŭ numaĭ să recunóscă supremaţia, ce o pretinde Papa, şi desbinarea în dată e vindecată. Pe terenul învĕţăturiĭ şi pe al ritualuluĭ s'a făcut atâta în direcţia spre Roma, şi e aşa de clar, că mişcarea acésta progresézĕ neîncetat, cât nu va esista dificultate, când va fi vorbă de a se conforma întru atâta, întru cât e de lipsă."

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Ordinaţiunea ministruluĭ de culte şi instrucţiunea publică din 17 Martie 1896 Nr. 878 pres. referitóre la conscrierea venitelor parochilor şi capelanilor catolicĭ de ritul latin şi grecesc s'a comunicat prin episcopĭ clerului subaltern. Cólele de fasionare încă s'aŭ trimis de la minister.

Sperăm, că conscrierea venitelor parochiale şi capelanale se va termina în anul acesta. Când se va regula congrua definitiv, este altă cestiune.

Roma.

Sfinţia Sa în consistoriul secret din 22 a c. a creat cardinalĭ pe Msgr Dominic Iacobini, nunţiŭ la Lisabon, născut în Roma la 1837, pe Msgr Antoniŭ Agliardi nunţiŭ la Viena, născut în Bergamo la 1833, pe Msgr Dominic Ferrata nunţiŭ la Paris, născut în Montefiascone la 1847, pe Msgr Serafin Cretoni, nunţiŭ la Madrid, născut în Orte la 1833. A maĭ preconisat Papa 5 archiepiscopĭ şi 14 episcopĭ italianĭ şi 1 episcop francez.

Nunţiŭ la Viena este numit Msgr Taliani uditorele de la Rota Romana. Noul nunţiŭ s'a născut la 1838, e de cultură înaltă, a maĭ fost în serviţ diplomatic la nunţiatura din Paris şi la cea din München, unde a dat dovedĭ de tactul sĕŭ diplomatic.

Franţa.

Cabinetul Méline, când s'a presentat întâia óră înaintea corpurilor legiuitóre, arĕta, că voesce a părăsi direcţiunea inimică bisericiĭ şi a inaugura o eră nóuă în politica bisericéscă. Sperările puse în declarările de program ale ministruluĭ president s'aŭ adeverit prea curênd de înşelătóre. Méline încă voesce a capta bunăvoinţa elementelor radicale şi francmasonice vătĕmând instituţiunile bisericescĭ. Consiliile municipale radicale în maĭ multe comune aŭ oprit procesiunea pe stradă înaintată în biserica latină la sĕrbătórea Corpuluĭ Domnuluĭ. Preoţimea a desconsiderat acéstă oprire nedreptă şi a urmat datiniĭ bisericescĭ. Pentru acéstă purtare a clerului consiliul de ministri a hotărît, să tragă la rĕspundere pe archiepiscopul de Cambray şi să sisteze salarele preoţilor, carĭ nu s'aŭ conformat ordinilor municipale.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Cei ce pururea sînt cu liberalismul în gură şi aŭ inarticulat în lege aşa numita libertate religionară, aceia în şedinţa din 19 a c. aŭ votat dispositia cea maĭ despotică şi maĭ revoltătóre faţă cu ministriĭ religiuniĭ. Acéstă dispositie radicală, care îţi revócă în minte legile aduse în contra cleruluĭ pe timpul revoluţiuniĭ franceze, se cuprinde în §-ul 169 al iudicaturiĭ curieĭ în afacerile electorale. Acest nefericit § ezice, că acel preot orĭ acea persónă chemată a îndeplini un act religios, care ar influinţa asupra alegeriĭ prin cuvinte zise în localul orĭ din incidentul cultuluĭ religios orĭ prin promisiunĭ orĭ ameninţărĭ referitóre la administrarea celor sacre orĭ prin ameninţărĭ cu pedepsele din ceealaltă lume, se pedepsesce cu arest de stat până la un an, cu amendă în banĭ până la 1000 coróne şi cu suspinderea tuturor drepturilor sale politice.

Opositia neguvernamentală a combătut cu argumente plausibile dispositia injuriósă bisericiĭ cuprinsă în § 169. Seria desbaterilĭ a reînceput-o preotul catolic Vajay. El asamĕnă sistemul de guvernare cu lotrul, pe care îl persecută remuşcarea consciinţeĭ, după ce a despoiat cu astuţie jertfa novinovată, ce ĭ-a cădut în mână. Sistemul actual încă se teme acum de judecata poporuluĭ, pentru aceea fabrică atare lege. Votarea spre a asigura subsistenţa unuĭ guvern, care persecută religiunea şi biserica, este o negare a credinţeĭ, apostasie. Celor ce négă credinţa, şi apostaţilor Domnul Isus Christos nu le-a promis loc în ceriŭ. Acest adevĕr cuprinde în sine pericul pentru guvernul actual şi partidul luĭ ajuns la marginea mormîntuluĭ. Paragraful acesta atacă dreptul de a învĕţa al bisericiĭ. El se opune libertăţiĭ religionare, este o batjocorire a conceptuluĭ statuluĭ de drept, e negarea liberalismuluĭ, care servesce partiduluĭ guvernamental ca basă de subsistenţă. Se inaugurézĕ politica de persecuţiunĭ. Dară credinţa persecutaţilor va fi maĭ puternică de cât persecutoriĭ.

Preotul catolic Zelenyák, unicul representant al partiduluĭ poporal, îşĭ apĕră partidul sĕŭ de învinuirile, ce i-se fac, apoĭ adauge, că preoţiĭ nu s'aŭ îndatinat a tracta în biserică cestiunĭ politice, dară acésta nicĭ nu e de lipsă, de óre ce eĭ sînt în atingere neîntreruptă cu poporul şi-ĭ pot spune şi airia, ceea ce voesc.

Ugron zice, că e o rușine a se aduce în dietă un atare §, care provócă Kulturkampf-ul şi duce la Canossa. Dreptul de a împedeca, să nu se amestece la cultul divin politica, compete episcopatuluĭ.

Calvinul Tisza István afirmă, că căsătoria civilă nu vatĕmă drepturile şi dogmele bisericiĭ catolice. Apoĭ polemiséză cu Ugron.

În 19 a c. s'a terminat şi desbaterea specială asupra iudicaturiĭ curieĭ în afaceri electorale, ĕră în 20 a c. s'a primit proiectul şi în a treia cetire.

Tot în 20 a c. s'a început desbaterea proiectuluĭ pentru reforma contribuţiuniĭ impuse pe zachar. Referentul Láng spre a se promova esportul de zachar recomandă ridicarea premiilor de esport de la 5 la 9 milióne fl. Opositia combate modificarea, din care numaĭ marĭĭ fabricanţĭ austriacĭ trag folos.

Meszlényi a interpelat guvernul, ce

mĕsurĭ va lua faţă cu agitaţia luĭ Lueger ţu contra Ungarieĭ?

Luni şi Marţi s'a primit reforma legilor referitóre la darea de casă, şi Mercurĭ Bánffy a rĕspuns la interpelarea luĭ Ugron cu privire la esposeul ministruluĭ de esterne, repeţind cele cuprinse în esposeŭ. La interpelările în afacerea Lueger rĕspunḑênd Bánffy a afirmat, că şi Ugron atacă instituţiunile austriace, apoĭ ceea ce face Lueger, nu merită, să se pertracteze în dietă.

Joĭ în 25 a c. parlamentul, fără de a maĭ aştepta ca de alte orĭ rescript regesc, prin hotărîre proprie şĭ-a amânat şedinţele până la tómnă.

Franţa.

Camera franceză în şedinţa de Sâmbătă a primit proiectul de lege despre anexarea insuleĭ Madagascar. Numaĭ un singur deputat s'a opus. Ministrul de esterne Hannotaux a declarat, că dînsul maĭ înainte a fost pentru sistemul protectoratuluĭ, dară s'a convins, că acel sistem în Madagascar nu maĭ este practicabil. Camera a îndrumat pe guvern, ca să ĭea mĕsurile pentru ştergerea fără amânare a sclavajuluĭ de pe acea insulă. Dintre indigeniĭ insuleĭ şi acum sînt maĭ multe sute de miĭ sclavĭ.

Spania.

Guvernul trimite încă o sută de de miĭ de ostaşĭ în Cuba spre suprimarea revoluţiunĭĭ şi restabilirea şi asigurarea liniştiĭ.

În 18 guvernul a presentat camereĭ proiectul de lege în contra anarchiştilor. După proiectul acesta judecarea crimelor comise cu materiĭ esplosive se străpune în competenţa tribunalelor militare, şi pentru atentatoriĭ cu materiĭ esplosive şi pentru complicĭi lor este prevĕḑută pedépsa cu mórte.

Turcia.

Macelurile pe insula Creta se repeţesc des. Puterile europene spre a pune capĕt stărilor anormale de acolo aŭ pretins prin ambasadoriĭ de la Constantinopol, ca Turcia să denuméscă guvernator creştin pentru Creta şi numele persóneĭ nenuminde să-l comunice ambasadorilor, carĭ îşĭ reservă dreptul de veto. Asemenea poftesc convocarea consiliuluĭ naţional şi esecutarea tractatuluĭ de Alepo.

Rusia.

Din incidentul incoronărĭĭ ţaruluĭ la Moscva Poloniĭ aŭ publicat un manifest, în care protestéză în contra intitulaturiĭ ţaruluĭ rusesc de „rege al Poloniеĭ". Eĭ négă, că ar fi fost representat poporul polon prin deputaţiunea oficiósă comandată la incoronare. Naţiunea polonă declară de trădătoriŭ pe unul fie care dintre membriĭ deputaţiuniĭ. În fine provócă pe fiiĭ naţiuniĭ polone, să se asoţieze la mişcarea naţională, care merge crescênd, şi să lucre pentru eliberarea Polonieĭ. „Nu ne trebue graţia Ţaruluĭ," zice manifestul, „înşi-ne ne vom elupta independenţa." Învestigarea şi arestările Polonilor sînt în curgere.

Suspendarea Primatelui Genadie.

(Continuare.)

II. Purtare necanonică în serviţiul bisericesc şi ĭubire de argint.

1. Deturnare de banĭ în folosul I. P. S. Sale de la clericiĭ inferiorĭ prin tot felul de meşteşugirĭ şi ameninţărĭ, — fapt pedepsit de art. 147 şi 333 ale coduluĭ penal ca abus de putere cu perderea funcţiunĭĭ şi cu închisórea, ceea ce trage după Stele Canóne caterisirea.

Canonul 25 apostolic zice: „Episcopul prins în furtişag să se cateriséscă."

Dovadă materială este însuşirea sumeĭ de 5.750 leĭ de la repausatul archimandrit Ĭoil, fost stariţ al monastiriĭ Cernica, fapt, ce se vede lămurit expus în testamentul repausatuluĭ.

2. Însuşire de vase sfinte şi vesminte bisericescĭ, fapt oprit şi pedepsit de Canóne cu îndoită pedépsă, — caterisire şi afurisire.

Canonul 72 apostolic zice: „Dacă verĭ un cleric orĭ mirean ar lua din Sta Biserică céră saŭ unt de lemn, să se afuriséscă şi să dea încincit de cât ceea ce a luat."

Canonul 73 apostolic zice: „Nimenia să nu sfeteriséscă spre întrebuinţarea sa vas sfinţit de aur saŭ de argint saŭ vesminte, că-ĭ lucru fără de lege. Ĕr dacă s'ar afla cine va făcênd acésta, să se pedepséscă cu afurisire."

Canonul 10 al Sinoduluĭ ecumenic I şi al II-lea botăresce: „Că ceĭ ce vor răpi din Altar potir saŭ discos saŭ linguriţă saŭ sfinţită îmbrăcămînte saŭ ceea ce se numesce aer şi în genere din cele ce sînt în Altar şi din sfintele vase şi vesminte spre câştigul lor, saŭ le predaŭ pentru întrebuinţare nesfinţită, să se supună caterisiriĭ desĕvârşite."

Probă materiala: luarea de I. P. S. Sa a maĭ multor rînduri de vesminte afierosite Bisericiĭ episcopale de la Curtea de Argeş la sfinţirea eĭ.

3. Sfinţire a unuĭ fórte însemnat numĕr de Bisericĭ, în carĭ se făcea serviţiul bisericesc, numaĭ pentru a preleva pentru sine o taxă arbitrară. Acest fapt nu se póte califica de cât ca ruşinos, împins de ĭubirea de argint.

Canonul 4 al Sinoduluĭ ecumenic al VII-lea, combinat cu canonul 21 al Sinoduluĭ ecumenic al VI-lea pedepsesc asemenea fapt cu caterisire.

Dovadă materială există în Sinodicul Eparchieĭ de Argeş, unde stă însemnat, că în opt spre zece anĭ de păstorie a aceleĭ Eparchiĭ I. P. S. S. a sfinţit 400 bisericĭ, adecă 22 bisericĭ pe an. —

4. Incasare pentru sine a banilor adunaţi prin colecte făcute din partea credincioşilor în folosul bisericilor, — fapt pedepsit nu numaĭ de codul penal ca escrocherie, dar prevĕḑut şi în Canóne.

În canonul 25 apostolic se zice: „Episcopul prinḑêndu-se în furt să se depună." Acéstă hotărîre este întărită prin Canonul 4 al Sinoduluĭ ecumenic al VII-lea, combinat cu Canonul 21 al Sinoduluĭ VI-lea ecumenic, în carĭ se zice, la ce fel de necinste ajung aceĭ vinovaţi de asemenea fapte, caterisindu-se, de sînt din numĕrul clericilor.

Dovadă stă, că I. P. S. S. şĭ-a însuşit în folosul sĕŭ preste 4.000 leĭ strînşĭ de credincioşĭ pentru mănăstirea Stănişóra din judeţul Argeşuluĭ.

Dovadă despre acésta este, că I. P. S. Sa pentru o trapeză de la mănăstirea Stănişóră, clădită cu propriiĭ banĭ aĭ mănăstiriĭ, a cerut şi a primit de la ministerul de culte dóuĕ miĭ de leĭ, predând compturĭ false şi falsificate de întrebuinţarea acesteĭ sume. Acestea se dovedesc prin declaraţiunile stareţuluĭ şi ale comitetuluĭ aceleĭ mănăstirĭ şi prin compturile predate ministeruluĭ.

5. Legătură, ce are I. P. S. Sa într'un proces de un scandal ne maĭ pomenit în Biserica ortodoxă română, şi anume: în procesul, ce ĭ-s'a intentat de Archimandritul de la Cozia Damaschin pentru 2.000 leĭ daţi din ordinul I. P. S. Sale unuĭ condamnat la ocne pentru a-ĭ preda nisce hârtiĭ compromiţĕtóre.

Aceste fapte dovedesc, că I. P. S. Sa e dominat în viaţa sa duhovnicéscă de ĭubirea de argint, de care Stul marele Vasile zice: „că e rădăcina tuturor relelor." În capul Bisericiĭ şi al Stuluĭ Sinod nu se cuvine, să stea înse întunerecul cu relele luĭ în locul făcliеĭ, care să rĕspândéscă lumina adevĕruluĭ şi a faptelor bune.

Acestea sînt faptele, carĭ ne-aŭ supus — datoria sufletéscă, datoria duhovnicéscă, datoria archieréscă de a cere de la Stul Sinod punerea sub acusare a I. P. S. Mitropolit Primat Ghenadie Petrescu pentru a fi caterisit şi depărtat din scaunul Mitropolieĭ Ungro-Vlahieĭ şi din Stul Sinod ca nevrednic de sfînta chemare a preoţieĭ, a episcopieĭ, a archiepiscopieĭ şi a participăriĭ ca membru al Stuluĭ Sinod.

Archiereul Ioanikie F. Bacaoanu.
Archiereul Pimen G. Piteşteanu.
Archiereul Atanasie M. Craioveanu.

1896, Maiŭ 17.

În urma lecturiĭ acestuĭ act s'a dat cetire următóreĭ propuneri:

Propunere.

Stul Sinod auḑind cu întristare punctele de acusare, ce se aduc de cătră P. S. Archiereĭ Ioanichie Flor. Bacauanul, Pimen Piteşteanul şi Athanasie Craioveanul contra I. P. S. S. Mitropolitului Primatul Ghenadie Petrescu, hotărésce:

1) Darea I. P. S. Sale în judecata Sluĭ Sinod;

2) Suspendarea din trépta Archieriеĭ şi din administraţiunea mitropolitană a Mitropolieĭ Ungro-Vlachieĭ;

3) Numirea uneĭ comisiunĭ compuse din P. S. Episcop Silvestru şi Archiereiĭ Ioanichie Flor. Bacaoanul şi Atanasie Craioveanu, carĭ vor ancheta faptele, ce ĭ-se impută, şi

4) Numirea I. P. S. Mitropolit al Moldoveĭ şi Suceveĭ şi a P. P. S. S. Episcopĭ al Dunărĭĭ-de-Jos şi al Argeşuluĭ, carĭ să administreze afacerile Eparchieĭ Ungro-Vlachieĭ, ca locotenenţă mitropolitană, până la lămurirea situaţiunĭĭ.

Hotărîrea acésta se va aduce la cunoscinţa guvernuluĭ spre cele de cuviinţă.

Ioanichie Flor. Bacauanu.
Calistrat Bârlădeanu.
Meletie Gălăţeanu.

Acéstă propunere, punêndu-se la vot prin bile, a fost admisă cu unanimitate de 12 bile albe.

Preşedintele Sinoduluĭ, I. P. S. S. Mitropolitul Moldoveĭ şi Suceveĭ, a făcut cunoscut ministruluĭ de culte şi instrucţiune publică acest vot al Sinoduluĭ.

Primind acéstă adresă, ministerul cultelor a adresat consiliuluĭ de ministri următorul referat:

Domnilor ministri!

Stul Sinod şcl.

I. P. S. S. Preşedintele aducêndu-mĭ la cunoscinţă acéstă decisiune, am onóre a v'o comunica Dvóstre şi a vĕ ruga, să binevoiţi a semna alăturatul jurnal, prin care să fiŭ autorisat a presenta aprobărĭĭ M. S. Regeluĭ cuvenitul decret, prin care se dispune executarea eĭ.

Ministrul cultelor şi al instrucţiuneĭ publice, P. Poni.

Jurnal al consiliuluĭ de ministri.

Consiliul ministrilor în şedinţa sa de la 17 Maiŭ 1896 luând în desbatere referatul Dluĭ ministru al cultelor şi instrucţiunĭĭ publice sub No. 2.302;

Avênd în vedere decisiunea Stuluĭ Sinod luată în şedinţa de la 17 Maiŭ 1896.

Hotăresce:

D. ministru al cultelor şi instrucţiunĭĭ publice este autorisat, să supună aprobărĭĭ M. S. Regeluĭ cuvenitul decret pentru executarea aceleĭ dicisiunĭ.

D. Sturdza, Eug. Stătescu, A. Stolojan, P. Poni, General Budişteanu, G. Cantacuzino, G. D. Pallade, C. I. Stoicescu.

În urma acestuĭ jurnal ministerul cultelor şi al instrucţiunĭĭ publice a supus M. S. Regeluĭ următorul raport:

Sire!

În şedinţa sa de astăzĭ 17 Maiŭ 1896 şcl. Aducênd acéstă decisiune a Stuluĭ Sinod la cunoscinţa consiliuluĭ de ministri, acesta m'a autorisat, să supun Maiestăţiĭ Vóstre alăturatul proiect de decret, pe care, dacă Maiestatea Vóstră îl apróbă, O rog, să binevoéscă a-l semna.

Sînt, cu cel maĭ profund respect,

Sire,

Al Maiestăţiĭ Vóstre, prea plecat şi prea supus servitor, Ministru cultelor şi al instrucţiunĭĭ publice,

P. Poni.

Carol I,

Prin graţia luĭ Dumnezeŭ şi voinţa naţională Rege al Românieĭ,

La toţĭ de faţă şi viitorĭ sănătate:

Asupra raportuluĭ ministruluĭ Nostru secretar de Stat la departamentul cultelor şi instrucţiunĭĭ publice sub No. 2.302;

Avênd în vedere decisiunea Stuluĭ Sinod şi jurnalul consiliuluĭ ministrilor sub No. 1 din şedinţa de la 17 Maiŭ curent;

Am decretat şi decretăm:

Art. I. Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit Primat D. D. Ghenadie Petrescu este suspendat din trépta archierieĭ şi din administraţiunea mitropolitană.

Art. II. Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit al Moldoveĭ şi Suceveĭ şi Prea Sfinţiţiĭ Episcopĭ al Dunărĭĭ-de-Jos şi al Argeşuluĭ sînt numiţĭ ca locotenenţă mitropolitană, care să administreze provisoriŭ Eparchia Ungro-Vlachieĭ.

Art. III. Ministrul Nostru secretar de Stat la departamentul cultelor şi instrucţiunĭĭ publice este însărcinat cu executarea dispoşiţiunilor decretuluĭ de faţă.

Dat în Bucureşcĭ, la 17 Maiŭ 1896.

Carol.

(Va urma.)

Pentru fondul întru amintirea repausaţilor.

Întru amintirea preotuluĭ *Iovu Băbuţiŭ* din Bucium-şasă aŭ contribuit: Valeriŭ Florian Racoviţa fl. 1, George Pop Mihalţ fl. 2, Ĭuliŭ Truţa Ciucia fl. 1, Ilie Şerban Fizeş fl. 2, Petru Suciŭ Blaş fl. 2, Aurel C. Domşa Blaş fl. 2. Laolaltă fl. 10.

Noutăţi.

Instrucţia dată din Roma Episcopatuluĭ Ungarieĭ a provocat mânia tuturor cercurilor anticatolice din Ungaria şi Austria. Ele o privesc de declarare de răsboiŭ. S'aŭ făcut foc maĭ ales pentru punctul al IX-lea al instrucţieĭ.

Staţiuni docentale. S'a escris concurs cu terminul 15 Ĭuliŭ n.: 1. La staţiunea doc. din *Sibiŭ* cu emolumentele: Salar de 400 fl., 40 fl. relut de lemne, drept de quinquenaliĭ şi locuinţă. Se recere şi praxa pomărituluĭ. Docentele va fi dator a instrua în cântărĭ tinerimea de la diferitele institute din loc, a forma cu aceea cor în Dumineceĭ şi sĕrbătorĭ şi a cânta la s. liturgie, a conduce şi corul de bărbaţi şi în tóte casurile de lipsă a fi de ajutor cantoruluĭ. 2. La staţiunea de docente ambulant *Tihău-Var* (protop. Dêrgeĭ) cu emolumentele: În baniĭ 198 fl. 40 cr., din porţiunea canonică 32 fl., în naturaliĭ 54 fl. 45 cr., cuartir cu grădină de 400□. 3. La staţiunea doc. din *Chendrea-Trestia* (protop. Dêrgeĭ) cu emolumentele: 300 fl., cuartir şi grădină. 4. La staţiunea de docente primar în *Ghimeş* (protop. Giurgeuluĭ) cu emolumentele: În baniĭ 200 fl., în naturaliĭ 100 fl. 50 cr., lemne şi cuartir cu grădină. 5. La staţiunea de docente secundar în *Chimeş* cu emolumentele: Salar 150 fl., venite stolare 61 fl. şi lemne. — Cu terminul de 20 Ĭuliŭ s'a escris concurs la staţiunea doc. din *Hodac* (protop. Reginuluĭ) cu emolumentele: Salar 300 fl., cuartir şi lemne.

Esamenul de maturitate verbal la gimnasiul din Blaş s'a ţinut în 18—20 a c. Dintre ceĭ 26 admişĭ la esamenul scripturistic a căḑut unul, dintre ceĭ alaltĭ 25 aŭ fost declaraţĭ de maturĭ eminenţĭ 3, buni 6, suficienţĭ 9, relegaţĭ din câte un obiect 3, relegaţĭ la repeţirea esamenuluĭ de maturitate după un an 4.

La şcóla de fetiţe din Blaş esamenele s'aŭ început în 20 a c. cu esamenul din teoria musicĭĭ, din limba franceză şi conversarea în limba germână şi magiară. Probe eclatante de desteritate şi de bun gust aŭ dat copilele Dumineca prin lucrurile de mână frumóse, curate, esecutate cu artă şi aranjate în treĭ sale spaţióse. Tot Dumineca a fost şi esamenul din economia casnică şi grădinărit, când aŭ fost espuse o mulţime de speciĭ de mâncărĭ gustóse, preparate de cătră elevele internatuluĭ de fetiţe. După esamenul acesta a fost un prânz festiv, la care aŭ participat corpul didactic şi alte persóne, carĭ prestézĕ serviţiĭ şcoliĭ şi internatuluĭ. Mercurĭ în 24 a fost esamenul de musica vocală şi instrumentală condus de prof. Emiliŭ Ştefănuţ, la care esamen publicul a avut asemenea ocasiune de a se convinge despre silinţele, ce şi-le dă şcóla nóstră de a desvolta în inimile fetiţelor simţul frumosuluĭ. Joĭ în 25 s'a închiat anul scolastic. Imatriculate aŭ fost 138 fetiţe, aŭ remas până la finea anuluĭ 133.

Închiarea anuluĭ scol. la gimnasiul din Blaş s'a întîmplat în 27 a c. După s. Liturgie tinerimea s'a adunat în sala de gimnastică, unde la 8 óre a binevoit a veni şi Î. P. S. D. Mitropolit. Escelenţa Sa înainte de începerea cetirĭĭ clasificărilor a adresat tinerimĭĭ o agrăire părintéscă arĕtând tinerilor, că acum să mulţăméscă înainte de tóte luĭ Dumnezeŭ din adâncul inimiĭ, că ĭ-a conservat şi împărtăşit de binefacerea de a termina un an de studiŭ, să mulţăméscă bisericiĭ, care susţine institutul, să mulţăméscă maĭ de parte corpuluĭ profesoral, care a dat tinerilor nu numaĭ instrucţiune, ci şi educaţiune în sens maĭ strîns, şi recunoscinţa şi mulţamita să şĭ-o manifesteze maĭ ales prin o purtare religiósa morală şi prin cultivarea sciinţeĭ, ca din acestea toţĭ să cunóscă, că aŭ fost într'un institut cultural, ce corĕspunde deplin chemărĭĭ sale. În fine doresce tinerimĭĭ, ca prin purtarea sa să fie spre bucurie părinţilor. După aceea s'a început cetirea clasificărilor şi distribuirea premiilor în preţ de 300—400 fl. Studenţĭ inmatriculaţĭ aŭ fost la începutul anuluĭ 530, dintre carĭ aŭ rĕmas şi s'aŭ esaminat cu finea anuluĭ 511. Anume în cl. VIII 26, în VII 46, în VI 53, în V 60, în IV 66, în III A. 44, în III B. 40, în II A. 42, în II B. 41, în I A. 46, în I B. 39. Observăm, că la gimnasiul nostru a ĭeşit cu finea anuluĭ un numĕr considerabil de studenţĭ eminenţĭ. S'aŭ distins cu deosebire familiile *Pop* din Uióră (doĭ fraţĭ, amîndoĭ eminenţĭ) şi *Bontescu* din Haţeg (treĭ fraţĭ, toţĭ treĭ premiaţĭ). Dară de altă parte şi numĕrul celor cu calcul de nesuficient este mare din causa, că mulţĭ părinţĭ cu orĭ ce preţ voesc, ca fiiĭ lor să facă cursul gimnasial, fără a reflecta, că aceştia nu aŭ nicĭ capabilitatea şi în parte nicĭ voinţa de a studia.

Adunărĭ de ale despărţĕmintelor Asociaţiunĭĭ Transilvane. Adunarea generală a despărţĕmîntuluĭ XXVI *Reghin* e convocată la Reghinul sâs. în şcóla gr. cat. pe 11 Ĭulie n. — Tot pe aceea-şĭ zi e convocată şi adunarea despărţĕmîntuluĭ VII *Haţeg* în comuna Merişor.

Reuniunea femeilor române din Mediaş. Conform conclusuluĭ din adunarea generală de la 6 Ĭuliŭ 1895 adunarea generală a „Reuniunĭĭ femeilor române din Mediaş şi jur" se va ţinĕ în anul curent în 11 Ĭuliŭ n. 3 óre d. am. în şcóla gr. cat. din Mediaş, la care sînt invitaţĭ toţĭ membriĭ Reuniunĭĭ, pe cum şi fie care spriginitor al eĭ. *Programa:* 1. Cuvînt de deschidere prin presidiŭ. 2. Raportul comitetuluĭ despre activitatea sa de la adunarea generală trecută până în presinte, şi despre starea materială a Reuniunĭĭ. 3. Alegerea uneĭ comisiunĭ pentru censurarea raportuluĭ de sub punct 2. 4. Alegerea uneĭ comisiunĭ pentru verificarea protocoluluĭ adunărĭĭ generale. 5. Alegerea unuĭ membru în consiliŭ şi completarea membrilor comitetuluĭ. 6. Statorirea loculuĭ şi a timpuluĭ pentru adunarea generală în anul viitor. 7. Propunerĭ eventuale, carĭ ţintesc la prosperarea Reuniunĭĭ. Se observă, că în aceea-şĭ zi la 2 óre d. am. şi în aceea-şĭ localitate îşĭ va ţinĕ maĭ întâiŭ comitetul Reuniunĭĭ şedinţa sa ordinară. Mediaş 23 Ĭuniŭ 1896. *Maria Moldovan* presidentă.

Caraghioslîc. „Budapesti Hirlap" a adus de unăzĭ vestea caraghióşă, că Sturdza ar fi promis, că va face pe părintele Dr Lucaciŭ archiepiscop catolic de Bucureşcĭ, ér maĭ apoĭ ĭ-ar fi dat sfatul, ca de o cam dată să priméscă postul de predicator la catedrala s. Ĭosif din Bucureşcĭ, dar Lucaciŭ n'a primit acest sfat, pentru că într'însul a vĕḑut eludarea promisiunĭĭ de maĭ înainte. „Tel. Rom." primesce tóte acestea de baniĭ buni şi le însoţesce cu următórele observărĭ tot aşa de caraghióse: „Noĭ sîntem aplicaţĭ a crede Druluĭ Lucaciŭ, că n'ar primi postul de predicator la catedrala catolică din Bucureşcĭ, dar episcopia de sigur ar primi-o, căci acésta ĭ-ar şi conveni de minune, ca să pescuéscă în tulburele, de care sufere azĭ biserica ortodoxă din România. — Scim noĭ destul de bine, ce plătesce naţionalismul Druluĭ Lucaciŭ. — Tóte le face: *spre maĭ marea glorie a papismuluĭ,* carele într'adevĕr e destul de galant în remuneraţiunile, ce le dă acelora dintre serviĭ sĕĭ, carĭ ĭĭ câştigă noĭ servĭ bisericeşcĭ. — Credem însĕ, că cu tóte turburările, ce domnesc azĭ în biserica ortodocsă română din România, poporul şi clerul va fi destul de precaut a se feri de cursele astor fel de ómenĭ, carĭ din tóte cestiunile vieţiĭ publice fac cestiunĭ personale şi de geşeft. — Credem, că ortodoxiĭ românĭ, după ce aŭ scăpat de jugul bisericesc al slavilor şi fanarioţilor, nu se vor arunca de bună voe în jugul papistăşismuluĭ, mult maĭ periculos, fiind acesta un jug, carele ne despóie nu numaĭ de credinţa cea adevĕrată a luĭ Isus Christos, ci ne pune în primejdie chiar şi naţionalitatea nóstră şi aşa destul de primejduită."

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice
și diferite alte minciuni.

(Continuare.)

Și relele, cari le produc în societatea omenéscă acestea dóuĕ róde veninóse ale principiului modern de naționalitate, trebue să fie nespus de mari. Egoismul și superbia nu unesc, ci desbină. Unde stăpânesce egoismul, acolo nu este simpatie, nu iubire față cu alții. Egoistul se isolézĕ însu-și, socotesce pe alții numai întru atâta, întru cât ei îi pot servi de mijlóce și unelte spre îndestulirea egoismului lui. Tot asemenea și superbul. El în conscința arogantă a precelințelor sale își e șie-și de ajuns, cei alalți nu-l privesc. Ast fel locul solidarității pline de viață și de iubire îl cuprinde separarea și isolarea. Óre în viața națională putere-ar să fie altmintrea?

Dar egoismul și superbia nu se mărginesc numai la separare și isolare, la delăturarea iubirii, ci produc și contrarul ei, ura. Dór interesele naționale ajung a dese ori în conflict cu interesele altor naționalități, și fiind că pentru complanarea acestui conflict lipsesce ori ce temeiŭ moral, așa egoismul național de amîndóuĕ părțile se va potența în chip firesc până la ură națională. Superbia, cu care o naționalitate întimpină pe ceealaltă, va produce asemenea ura împrumutată, și asta va fi cu atât mai intensivă, cu cât superbia, carea a produs-o, e mai necruțătóre. Și la ce mărime îngrozitóre a ajuns ura acésta în zilele nóstre! Să privim numai la purtarea naționalităților Europei una față cu alta! Pretutindenea desbinare și cruḑime, pretutindenea erupții de ale antipatiei celei mai sĕlbatice, ale inimiciției celei mai neîmpăcate! Îngrozire trebue să-l cuprindă pe om în fața acestei priveliști. Dar altmintrea nu póte să fie. Blăstĕmul fapteĭ rele e, că ea născênd mai de parte produce tot de una éră numai rele. Apostasia de la creștinism, apoteotisarea naturii materiale póte să dăruéscă lumii numai rodul veninos al descompunerii și urei.

Dar atâta încă nu e de ajuns. Dacă naționalitățile aŭ ajuns până acolo, cât să stea față în față pline de egoism, superbie și ură, nu va puté, să nu se icuéscă între popóre jalusia pentru a face încă și mai înfiorătóre prăpastia dintre ele. Băgarea de samă a fiesce cărei naționalități se va îndrepta tot de una într'acolo, ca ceealaltă să nu ajungă în posiția avantajósă de a o puté păgubi. Voința de a păgubi pe naționalitățile cele alalte fiesce care naționalitate trebue să o presupună în ceealaltă, chiar din causa că numai egoismul și interesul propriŭ sînt hotărîtóre pentru tendențele lor naționale, éră egoismul în urmărirea planurilor sale nu se înspăimîntă de păgubirea altora, dacă acésta servesce scopurilor lui. Fiesce care naționalitate va trebui în urmare să se siléscă a încorda forța sa materială cât se póte de tare, pentru ca eventualminte să pótă zădărnici cu forța păgubirea intereselor sale. Tot asemenea va trebui să bage de samă, ca ceealaltă naționalitate să nu se facă prea puternică, pentru că în casul acesta l-ar fi cu neputință păzirea intereselor ei față cu forța precumpĕnitóre a celei alalte. Urmarea va fi în rîndul cel dintâiŭ, că fiesce care stat național va trebui să-și formeze o armată colosală și să o întarmeze cu tóte mijlócele strategiei, în inventarea cărora sciința modernă e atât de rodnică. Și întru adevĕr de când principiul modern de naționalitate a pătruns în spiritul guvernelor și în al popórelor, de atunci vedem popórele tóte întrarmate din creștet până în tălpi, și ostașii nu se mai numĕră ca odiniórā după mii, ci după sute de mii. Dar sub o sarcină militară așa de grozavă bunăstarea poporului trebue să îmbrâncéscă. Prin aceea, că forțele cele mai bune ale poporului se adună la servițiul cel neproductiv al căsărmilor, munca productivă sufere nespus de tare. Contribuțiile grozave conlucră și ele la păgubirea și pe încetul la ruinarea bunăstării poporului. Popórele gem sub sarcinile statului național. Dar ele totuși nu vor, să se lapede de rădăcina, din care cresc atari stări, ci din contră de câte ori li-se îmbie vre un prilej, ele jór necondiționat pe principiul modern de naționalitate și se lasă, ca liberalismul să aprindă într'însele o însuflețire esaltată, pentru ca să le esploateze pe sama scopurilor sale.

Altă urmare a jalusiei împrumutate dintre popóre, carea resultă din principiul modern de naționalitate, constă în aceea, că răsboiul trebue să se facă perenant. Unde raportul împrumutat dintre popóre îl hotărésce numai egoismul, acolo un conflict de interese al popórelor abia se va puté aplana vre o dată altmintrea de cât prin răsboiŭ. Încă și mai mult va trebui, ca jalusia să împingă pe o naționalitate la accea, ca ea se împedece crescerea puteriĭ celei alalte naționalități, ca acésta nu cum va să o întrécă. Ea trebue deci să stea tot de una gata spre a arunca la pămînt și a nimici puterea celei alalte, în dată ce puterea acésta îi cresce prea mare. Și asta se póte éră numai prin răsboiŭ. La acestea se mai adauge încă o împrejurare. Singuraticele naționalități în faptă aŭ estensiune mare; înrudirea dintre diferitele masse de popor în casurile cele mai multe se estinde fórte de parte. Dar fiind că după principiul modern de naționalitate a fară de statele naționale nu aŭ să esiste alte state, numĕrul statelor va scădé, éră estensiunea lor va trebui, să se facă mare. Să ne gândim numai la estensiunea cea mare a slavismului. Urmarea va fi, că locul unei împărțiri politice bogate a societății omenesci îl vor cuprinde puține state, dar state militare îngrozitoriŭ de mari. Într adevĕr omenimea și bate deja calea, ce duce la resultatul acesta. Statele mai mĕrunte în numele principiului de naționalitate se osîndesc la nimicire, și așa întrégă omenimea se contopesce în nisce state militare grózнic de mari, cari pe continentul Europei, dacă lucrurile vor înainta tot pe calea apucată, nu vor trece preste numĕrul de trei ori patru. Dar nu mai continuăm zugrăvirea acesteĭ icóne bîdóse. Ast fel de state militare înfricoșate nu vor puté, să trăéscă în pace lângă olaltă. Pe cum și odiniórā Romanii așa zicênd trăiaŭ numai pe câmpul de bătae, în tocmai așa se va face și acum Europa érăși un mare câmp de bătae, udat cu sângele popórelor.

Ast fel principiul modern de naționalitate isvorît din materialism e de așa, cât va arunca societatea europénă creștină éră înapoi în stările societății antice păgâne. Isolarca naționalităților de olaltă, ura, jalusia și răsboiul împrumutat, — asta e perspectiva, carea ne-o îmbie principiul de naționalitate. Am progresat deja binișor spre stările păgâne. Dacă principiul de naționalitate se va mai desvolta mai de parte, nu preste multă vreme va fi ajuns la ținta sa. Liberalismul modern împinge omenimea cu tótă forța spre ținta aceea, și popórele ascultă orbesce de el.

Dar nici aci nu am sfârșit. Un punct încă nu l-am atins. El e posiția, ce principiul modern de naționalitate o lea față cu creștinismul și cu biserica. Posiția asta ușor o putem constata considerând firea amîndouora. Creștinismul unesce, principiul modern de naționalitate separézĕ; creștinismul unesce naționalitățile într'o singură familie dumnezeéscă, principiul modern de naționalitate le sfășie și le isolézĕ în chip brusc de olaltă. De aci se vede deja contrastul dintre amîndóuĕ. E deci fórte firesc, că principiul modern de naționalitate trebue să întimpine creștinismul cu vrășmășie hotărîtă. Principiul modern de naționalitate nici o dată nu va puté trăi în pace cu o biserică, care îmbrățișézĕ tóte popórele, și în care singuraticele naționalități sînt numai membre de ale unei unități mai înalte. El trebue, să-i fie inimic; el trebue, să cerce a nimici biserica și unitatea și catolicitatea ei. Și acésta cu atât mai vîrtos, fiind că principiul modern de naționalitate în firea sa e materialistic, și fiind că materialismul și toți feții lui pretutindenea se manifestă de inimici de mórte ai creștinismului și ai bisericii. Pe cum deci principiul modern de naționalitate se silesce a separa naționalitățile de olaltă și a isola pe fiesce care din ele în chipul cel mai brusc față cu cele alalte, așa silința lui și cu privire la creștinism va fi îndreptată în chip firesc într'acolo, ca să sfășie unitatea bisericii și să pretindă din noŭ pe sama fie cărei naționalități propria ei biserică. Religie națională, biserică națională, — asta va trebui, să fie devisa tuturor acelor partide, cari aŭ scris pe flamurele sale principiul modern de naționalitate. Dór naționalitatea nu e deplin închiată în sîne însă-și și de ajuns șie-și, până când nu are și religia sa națională proprie și biserica sa națională proprie. Statele naționale antice păgâne avuseră tot de una cu o cale și zeii sĕi naționali, religia sa națională, și chiar acésta a fost mai vîrtos, carea sigila deplin isolarea față cu alte naționalități. Cum s'ar puté, ca naționalismul modern materialistic să rémână în punctul acesta înapoia înaintașului sĕŭ antic? Firesce o biserică națională e cu putință și esecutabilă numai pe lângă condiția, ca auctoritatea religiósă să se contopéscă cu cea politică națională, dară ca puterea luméscă să-și însușéscă cu o cale și pe cea religiósă-bisericéscă, pe scurt ca împĕratul să fie cu o cale și episcop suprem. Biserica națională e una cu cesaropapismul. Însе după vederile naționalistice chiar acesta e în interesul posiției și desvoltării de putere a statului național. Căci printr'însul poporul se dă în mâna puteriĭ naționale cu trup și cu suflet cu tot, cu morală și cu

consciință cu tot, și puterea națională póte dispune de popor în mod necondiționat, fără ca să dea de vre o stavilă în consciința lui cea religiósă; ea îl póte folosi în mod necondiționat spre promovarea și desvoltarea puterii naționale și a intereselor naționale. Adevărat că prin acésta nu numai se dejosesce religia în modul cel mai nevrednic degradându-se la rolul unei unelte a puterii lumesci, ci și poporul se aruncă de jertfă unui despotism rĕu și se osîndesce la o robie necondiționată, fiind că nu i-se lasă față cu puterea lumésca nici măcar convicțiunea religiósă. Dar ce-i pasă de asta liberalismului celui modern? El e materialistic și prin urmare el însu-și nu are nici o convicțiune religiósă: cum s'ar puté deci aștepta, ca el să mai respecteze convicțiunea religiósă a poporului? Liberalismul e preste tot sistemul cel mai servil, care se póte închipui: el sufere despotismul cel mai brusc, dacă acesta satisface egoismul lui și execută veleitățile lui, ba se face bucuros și sclavul acestui despotism, dacă póte spera de la el în óre care chip împlinirea planurilor sale egoistice. Cum ar puté deci un atare partid, să se mai însufleţéscă pentru libertate, ba chiar pentru libertatea religiósă a poporului? Asta trĕbue să se dea legată statului.

Întru adevĕr și găsim silința spre biserică națională pretutindenea, pe unde au ajuns, să fie hotărîtóre tendențele principiului liberal de naționalitate. În rĕsăritul Europei idealul acesta e deja realisat. Biserica grecéscă fiind ruptă de la unitatea bisericii universale deja de mult a perdut puterea de a se susține în neatîrnarea sa față cu puterea națională. De aceea puterea națională a statului și-a și făcut-o vasală: împĕratul s'a pus pe sine însu-și cap suprem al ei și a transformat-o în biserică națională. Un popor catolic, care a avut nefericirea de a ajunge sub stăpânirea acelui împĕrat, chiar acum are să rabde încercările cele mai brutale, cari se fac cu el spre a-l rupe de la unitatea bisericii universale și de a-l vîrî cu de-a sila în biserica națională rusésca. Stările acestea rusesci au ajuns, să fie și pe aiurea pe sama principiului național liberal idealul, pe care vor să-l pună în praxă și la cele alalte naționalități europene. Sistemul rusesc are să fie sistemul domnitoriu. Abia se póte pricepe, cum un partid póte să cadă așa de adânc în silințele sale. Încă și mai puțin se póte pricepe, cum popórĕle pot, să se lase a fi stăpânite de un atare partid și de a-și pleca de bună voe grumazii sub jugul lui. Acesta e un fenomen, care dovedesce o degenerare adâncă a societății moderne.

(Va urma.)

Ben Hur

sau

Zilele lui Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Bărbații își strînseră apoi împrumutat mânile și păreau, că vor să și-le ridice împrumutat la buze, dar în momentul din urmă le lăsară, și fie care își sărută mâna sa proprie și apĕsă palma de frunte.

„Îmbrăcămintea nu vĕ e tare colbósă," zise rabbinul în ton intim, „și de aci conchid, că aci în cetatea părinților tĕi ai petrecut nóptea."

„Nu!" rĕspunse Iosif. „Asară am ajuns numai până la Vitania și în chanul de acolo am mas și azi cu revĕrsatul zorilor ĕră am pornit."

„Aveți înaintea vóstră o cale lungă, — dar nu cred, că până la Ioppe."

„Nu, ci numai până la Vetleem."

Fața rabbinului, carea până aci fusese prietinósă și deschisă, se întunecă și se turbură, și el în loc de a tuși numai mărăi și zise:

„Așa e, înțeleg! Ești de nascere din Vetleem și acuma te duci cu fată-ta acolo, ca să te scrii, pe cum a rînduit împĕratul. Fiii lui Iacob sînt așa, pe cum erau vițele în Egipt, — numai cât nu mai au nici pe un Moisi nici pe un Isus al lui Navi. Cât de rĕu au cădut cei puternici!"

Iosif fără de a-și schimba positia și espresia feței rĕspunse:

„Femeea asta nu e fata mea!"

Dar rabbinul nu ieși din ogașa sa politică și continuă, fără de a lua samă la cuvintele esplicătóre ale lui Iosif:

„Ce fac zeloții colo jos în Galilea?"

„Sînt teslar, și Nazaretul e un sat," rĕspunse Iosif cu precauțiune. „Ulița, care trece pe la tesgheaua mea, nu e un drum, ce duce la primăria vre unei cetăți. Tăiarea și ghiluirea lemnelor nu-mi dă răgaz, ca să mĕ interesez de certele de partid."

„Dar tu ești Iudeu," replică rabbinul cu seriositate, „dar tu ești Iudeu și din familia lui David. Nu se póte, ca să afli plăcere în solvirea vre unei contribuții a fără de siclul, care după obiceiu vechiu se cuvine lui Iehova."

Iosif se opri.

„Nu mĕ plâng împotriva mărimii contribuției," continuă prietinul lui, „un denar e nimica tótă. O nu! Impunerea contribuției, — asta e vătĕmarea. Și a fără de aceea — ce e solvirea contribuției alta fără supunere sub tirănie? Spune-mi, adevĕrat să fie, că Iuda pretinde a fi Mesia? Dór tu trăescî în mijlocul învĕțăceilor lui."

„Am audit din gura învĕțăceilor lui, că el să fie Mesia," rĕspunse Iosif.

La audul acestor cuvinte femeea își trase vĕlul în laturi, și fața ei pe câte va clipite se vĕdu întrĕgă. Ochii rabbinului se îndreptară spre ea, și el avu destulă vreme spre a privi la o față de frumseță rară, pe carea o lumina o privire plină de interesul cel mai viu față cu cele audite. Apoi se vĕrsă o roșĕță repede preste obrajii ei, și fața ĕră se ascunse în dosul vĕlului.

„Fată-ta e drăgălașe!" zise rabbinul șoptind.

„Ea nu e fata mea!" repeți Iosif.

Curiositatea rabbinului se deșteptă, și Iosif observându-o acésta se grăbi a adauge:

„Ea e fiica lui Ioachim și a Anei din Vetleem, despre cari ai audit a bună samă, că erau cu mare vadă —"

„Da," replică rabbinul respectuos, „i-am cunoscut; erau pogorîtori direcți de ai lui David. I-am cunoscut bine."

„Ei bine," continuă Iosif, „ei au murit în Nazaret. Ioachim nu a fost bogat; dar a lăsat o casă cu grădină, carea avu să se împărțéscă între fiicele lui Marin și Maria. Acésta e una din ele și pentru ca să-și pótă asigura moștenirea, în înțelesul legii a trebuit să se mărite după rudenia sa cea mai de aprópe. Ea acuma e femeea mea."

„O, acuma înțeleg. Și fiind că amîndoi v'ați născut în Vetleem, Romanul te constrînge, să o duci acolo, ca și ea să se scrie."

Rabbinul își adună mânile și privi spre ceriu esclamând: „Viu e Dumnezeul lui Israil! A lui e rĕsbunarea!"

Cu acestea cuvinte se întórse și dispăru fără de veste. Un străin, care stătea în apropiare și observă turburarea lui Iosif, îi zise cu liniște: „Rabbi Samuil e un zelot. Nici chiar Iuda nu e mai turbat."

Iosif nu doria, să încépă poveşti cu străinul, și se făcu, ca și cum nu l-ar fi audit cuvintele. Își făcu de lucru cu aceea, că adună clae ierba, ce o împrăștiase catîrul. Apoi se răzimă érăși pe toégul sĕu și așteptă.

La o óră după acestea grupa ieși pe pórtă a fară și întorcêndu-se în stînga porni pe drumul, ce ducea către Vetleem. Coborîșul în valea Hinnom era cam peziș, și maslini selbatici erau presărați pe ici pe colé. Cu băgare de samă, cu grije gingașe păsia Nazarinénul alăturea cu muierea sa, ținênd în mână căpăstrul. În stînga lor, spre méză zi și rĕsărit, în jurul muntelui Sion se ridica zidul cetății, ér în drépta se înălțau colinele prăpăstióse, cari formézĕ marginea apusană a văii.

Încet trecură prin băltóca puțină de la Gibon, din care sórele alunga mereu umbra colinei împĕrătesci. Încet înaintau alăturea cu acuaductul condus din isvórĕle lui Solomon, până ajunseră în apropiarea vilei zidite pe înălțimea accea, carea acum se chémă „colina sfatului celui rĕu". De acolo începură a se sui către șesul Refaim. Sórele descărca arșiță pe planul petros al acestui loc istoric, și de aceea Maria, fata lui Ioachim, ridică vĕlul de pe capul sĕu. Iosif îi spuse istoria Filisteilor, cari i-a bătut aci David în taběra lor. Istorisirea lui era plictisitóre, căci el vorbia cu fața solemnă și cu graiul dărăburos al unui om greoiu. Ea nici nu asculta neîncetat la istorisirea lui.

Ori unde ar călători omul, pe uscat ori pe mare, pretutindenea ar afla, că ómenii cunosc fața și forma jidovéscă. Tipul trupesc al acestui popor a rĕmas tot de una acela-și. Cu tóte acestea au esistat și la Iudei înfățișări individuale. „Și el era roșu, frumos la ochi și bun la vedere." Așa fusese ficiorul lui Iesse, când l-au dus înaintea lui Samuil. Fantasia ómenilor tot de una a fost condusă de atari descrieri. Libertatea practică a potențat tot de una frumseţile individuale ale înaintașilor. Așa representă tóte icónele nóstre ideale pe Solomon cu față frumósă: pĕrul capului și al bărbii îi e castaniu în umbră, ér în sóre are o lucire aurie. Tot asemenea ne spun icónele acelea și despre Avisalon cel mult iubit, că buclele lui au fost castanii. Și în lipsa unei mărturisiri scrise tradițiunea a împodobit cu frumseți și pe aceea, pe carea o însoțim acum la vale către cetatea, în care s'a născut împĕratul cel cu bucle castanii.

Ea nu era mai mare de cinci spre zece ani. Figura, glasul, purtarea ei vĕdiau timpul de trecere, în care femeea încetézĕ a mai fi prunca. Fața îi era deplin ovală, colórea feței mai mult palidă de cât roșie. Forma nasului îi era perfectă. Buzele puțin deschise erau pline și împrumutau trăsăturilor gurii o espresie delicată, caldă, plină de încredere. Ochii îi erau vineți și mari, umbriți de gene și sprincene lungi. Și în ar-

monie cu tóte acestea se vĕrsaŭ unde de pĕr auriŭ în chipul, în care se lăsaŭ la Ĭudeĭ miresele să-l pórte, desfăcut şi pogorîndu-se până la şeaua, pe care şedea. Grumaziĭ şi céfa aveaŭ fulgul acela móle, despre care artiştiĭ nu sciŭ, dacă ei e efectul conturilor orĭ al coloriĭ. La graţiile acestea ale feţeĭ şi figuriĭ se maĭ adaugeaŭ încă altele, carĭ nu se pot descrie tot aşa de uşor, — o aspirare de curăţenie, ca şi care numaĭ sufletul póte să împărtăşéscă, şi de extasă, carea e proprie ómenilor celor ce-şĭ îndréptă gândurile a dese orĭ spre lucruri suprafirescĭ. A dese orĭ îĭ trĕmuraŭ buzele, şi ea îşĭ înălţa privirea spre ceriŭ, a căruĭ vineţélă era aprópe întrecută de cea a ochiloru eĭ. A dese orĭ îşĭ punea mânile cruce pe pept, ca şi cum s'ar adânci în extasă şi rugăciune. A dese orĭ îşĭ ridică capul asemenea celuĭ ce ascultă cu zel la un glas, ce o chémă. Ĭosif se întorcea din când în când, în vreme ce îşĭ continua istorisirea sa cea lungită, şi privia la ea, şi când prindea espresiunea aceea a eĭ, carea îĭ clarifica faţa, el îşĭ uĭta, de ce a grăit maĭ înainte, şi se adância cu admirare sfîntă în privirea eĭ.

Aşa percurseră eĭ şesul acela mare şi în urmă ajunseră la înălţimea mar-Eliaş, de unde trecênd o vale ajunseră Vetleemul, vechea „casa pâniĭ“, şi zidurile luĭ cele înalte, carĭ se ridicaŭ la marginea colineĭ şi chiar acum sclipiaŭ în razele sórelui de-asupra pămîntului grădinilor desbrăcate de haĭna frunzelor. Aci se opriră şi odihniră, şi Ĭosif arĕtă Marieĭ sfintele locurĭ. Apoĭ se pogorîră în vale şi la fântâna, carea odinióră a fost mărturia uneia dintre faptele cele maĭ viteze ale bărbaţilor celor tarĭ aĭ luĭ David. În spaţul acela strîmt se adunase mare mulţime de ómenĭ şi animale. Pe Ĭosif îl cuprinse temerea, că dacă e aşa mare îmbulzélă în cetate, nu va puté să afle adăpost pe sama gingaşeĭ şi debileĭ Maria. De aceea merse cu de grab maĭ de parte, trecênd pe la stîlpul de pétră, care însemna mormîntul Rachileĭ, şi la deal pe cósta acoperită cu grădinĭ, fără de a saluta pe ceĭ ce îĭ întîmpinaŭ, până ajunse la întrarea chanuluĭ. Atarĭ ospĕtăriĭ eraŭ pretutindenea înaintea porţilor cetăţiĭ, unde concurgeaŭ maĭ multe drumurĭ.

IX.

În Vetleem.

Pentru ca să înţelegem deplin cele ce se întîmplară în chan cu Nazarinénul, trebue să scim, că ospĕtăriile din Orient se deosebesc de totuluĭ tot de cele apusene. În rĕsărit ospĕtăriile se numiaŭ „chan“-urĭ, — un cuvînt persesc, — şi eraŭ instituţia cea maĭ simplă, ce se póte cugeta: nisce îngrăditurĭ, fără de casă, fără de şopru, ba de multe orĭ şi fără de pórtă. Locul lor se alegea luându-se în considerare siguranţa, apa şi umbra. Aşa aŭ fost ospĕtăriile, carĭ aŭ dat luĭ Iacob adăpost, când a mers, să-şĭ cerce o soţie în Padua-Aram. Atarĭ ospĕtăriĭ se pot găsi şi în ziua de astăzĭ pe la locurile de popas de prin pustie. De altă parte maĭ ales în drumul dintre cetăţi maĭ marĭ, pe cum eraŭ Alexandria şi Ierusalimul, eraŭ şi unele ospĕtăriĭ, carĭ eraŭ înzestrate în mod cu adevĕrat principesc, monumente de ale împĕraţilor celor ce le-aŭ zidit. Ele înse de-a rîndul nu eraŭ alt ceva de cât casele orĭ posesiunile unor şeĭcĭ, din carĭ ca din nisce cuartire principale guvernaŭ triburile sale. Adăpostirea călătorilor nu era scopul lor; ele eraŭ locurĭ de tîrg, comtoarurĭ, întăriturĭ, locurĭ de convenire şi de adăpostire pentru neguţătorĭ şi meseriaşĭ şi pentru tot felul de ómenĭ. Între zidurile lor domnia întreg anul viaţa zilnică din cetăţĭ în formă potenţată.

Modul straniŭ în care decurgeaŭ lucrurile în chanurĭ, era de interes deosebit pentru apusan. Nu era acolo ospĕtariŭ, nicĭ ospĕtăresă, nicĭ ispravnic, nicĭ bucătariŭ, nicĭ bucătărie. Un paznic sta la pórta de întrare ca representantul visibil al dreptuluĭ de proprietate. Străiniĭ, carĭ sosiaŭ, rĕmâneaŭ acolo, fără ca să le trebuéscă, să dea óre cuĭ vre o deslușire. O urmare a acesteĭ aranjărĭ era, că orĭ cine vinia în o atare ospĕtărie, trebuia să-şĭ aducă cu sine merinde şi tóte cele trebuincióse pentru gătirea mâncărilor orĭ să-şĭ cumpere tóte acestea de la neguţătoriĭ ceĭ ce se aflaŭ în chan. Tot aşa sta lucrul şi cu aşternutul şi adăpostirea animalelor. Aceste ospĕtăriĭ oferiaŭ apă, loc de odihnă, adăpost şi scutinţă, fără ca să fie trebuit străinuluĭ, să solvéscă óre ce pentru ele. În sinagoge pacea se conturba une oria prin cĕrtă lărmuitóre, în chanurĭ nicĭ o dată. Casele şi tóte cele ce maĭ eraŭ acolo, eraŭ sfinte pentru orĭ cine; nicĭ chiar o fântână nu era maĭ sfîntă. (Va urma.)

Bibliografie.

A apărut şi se află de vîndare în **Tipografia seminarială din Blaş:**

Legile politico-bisericescĭ
din 1894 şi 1895

împreună cu respectivele ordinaţiuni ministeriale, traduse, edate şi comentate la ordinul Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Preţul unuĭ esemplar broşurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atenţiunea clerului nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoţesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuinţă preotul în urma situaţiuniĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Tot la tipografia seminarială se află de vîndare:

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaş 1896.

Broşura constă din 39 pagine, în carĭ se daŭ inviaţiunile cele maĭ bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale şi curatoratele, cum şi privaţiĭ la aruncarea şi conscrierea dărilor de stat şi anume: 1. a dărĭĭ de *case,* 2. a dărĭĭ de *câştig,* 3. a dărĭĭ dupĕ *camete,* 4. a dărĭĭ *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliţie,* 6. a dărĭĭ de *arme* şi de *vînat* şi 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Preţul uneĭ broşurĭ e **8** cr., expedată franco sub faşe **11** cr.

Instituţiunile calvinescĭ
în biserica românéscă din Ardél,
fasele lor în trecut şi valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare şi se póte procura cu preţul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaş** (Balázsfalva).

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Lucru solid, durabil şi elegant.

Comandele se efectuesc iute.

Sibiu, Strada Macelarilor Nr. 37.

Preţurile cele maĭ ieftine.

Subscrisul am onóre a aduce la cunoscinţa On. Public, că în **lucrătórea mea** de **păpucărie** efectuesc tot felul de **încălţăminte** pentru **domnĭ, dame şi copiĭ,** pe cum şi tot felul de **reparaturĭ** cu **preţurile cele maĭ moderate;** oferesc tot o dată spre mulţămirea tuturor **marfă solidă** şi **prompt executată.**

Atrag atenţiunea On. Public. că m'am hotărît — de aci în colo — a cerceta tóte tîrgurile de ţară din Ardeal, servind cu **lucru bun** şi **durabil executat în lucrătórea-mi proprie,** ér **nu cu marfă de prin fabricĭ,** pe cum fac mulţĭ alţiĭ.

Recomandându-mĕ sprijinuluĭ binevoitor sum

Sibiŭ în Iuniŭ 1896

cu distinsă stimă

Constantin Dragoş

măestru pantofar.

(24) 2—6

Marfă gata din materialul cel maĭ bun.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl.. ½ an 3 fl.. ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 13 frcs.. ½ an 6 frcs.. ¼ an 3 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un sir garmond: odată 7 cr.. a doua oră 6 cr.. a treia oră 5 cr., şi de fiecare publicăţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redactiunea si Administraţiunea **Unirii**» in Blaş.

Anul VI. Blaş 4 Iuliŭ 1896. Numĕrul 27.

Răsbóiele Domnului.

În restimpul scurt, de când s'a publicat instrucţia, ce a dat-o Roma episcopatuluĭ catolic din Ungaria, cercurile politice şi presa liberală din Ungaria staŭ sub impresiunea acesteĭ instrucţiĭ.

Unii se fac foc şi pară de mânie, de ce se amestecă Roma în afacerile interne ale Ungarieĭ, ba merg deja aşa de departe, cât strigă, că e de lipsă a se introduce în Ungaria din noŭ placetul regesc.

Alţiĭ vor să fie mai înţelepţi: eĭ susţin lucrul vrednic de rîs, că instrucţia cardinalul Verga a dat-o publicităţiĭ fără de scirea şi învoirea Sfinţieĭ Sale, şi că însu-şĭ Sfinţia Sa desapróbă publicarea eĭ ca neoportună. Ca şi cum aşa ceva ar fi cu putinţă în Roma.

Noĭ în instrucţia asta vedem şi trebue să vedem aprobarea lupteĭ politice, ce s'a inaugurat în Ungaria cu scopul de a restitui acestuĭ regat caractĕrul creştinesc. Asta ne-o spune introducerea, cu care se începe instrucţia. În dată la început se laudă într'însa ceĭ ce „până acum s'aŭ luptat cu bărbăţie", apoĭ regretéză, că „nu *puţinĭ* se *feresc* de ostenélă şi se în*frică de luptă*", ér mai apoĭ se provócă clerul „a se osti răsbóiele Domnuluĭ cu armele dreptăţiĭ".

Şi ţinta acesteĭ lupte? Ea póte fi numaĭ neatîrnarea bisericiĭ luĭ Chri*stos de la puterea* de stat cea păgânită din Ungaria.

Principiul de neatîrnare a bise*ricĭĭ luĭ Christos* de la puterea statuluĭ a fost dovedit în vĕdul lumiĭ în dată la începutul acesteĭ biserici într'un chip aşa de limpede prin istoria celor dintâiŭ vécurĭ ale ereĭ creştine, cât ni-se pare, că nimenĭ n'ar mai avé lipsă, să i-se mai dovedéscă, că acesteĭ biserici conform voinţeĭ Întemeiătoriuluĭ eĭ îĭ compete neatîrnarea aceea. Când săborul din Ierusalim a denegat pe sama predicărilor Apostolilor placetul sĕŭ, atunci s. Petru a respins cu bărbăţie neînfricată acest placet cu nisce cuvinte, cu carĭ părea, că va să-şĭ bată joc de săbor: „Trebue a asculta pe Dumnezeŭ mai mult de cât pe ómenĭ." Ca şi cum le-ar fi zis: „Ce ne privesce pe noĭ placetul vostru? Voĭ sînteţĭ numaĭ ómenĭ, şi nóuĕ în lucrurĭ, carĭ privesc pe Dumnezeŭ şi causa luĭ, nicĭ o auctoritate omenéscă nu are să ne dea porunci orĭ opreliştĭ." Şi istoria persecutărilor sângeróse din cele dintâiŭ treĭ vécurĭ ale bisericiĭ, óre n'a fost ea o repeţire continuă a aceluĭ protest apostolesc, carea aŭ scris-o creştiniĭ cu sângele sĕŭ propriŭ? În restimp de treĭ vécurĭ statul păgân neîncetat a dat creştinilor porunci şi opreliştĭ, şi creştiniĭ mai bucuros şi-aŭ jertfit viaţa, de cât să asculte de poruncile şi opreliştile acelea.

Iubirea învăţăiată a libertăţiĭ e una din vîrtuţile adevĕratuluĭ creştin, şi el libertatea acésta o înţelege în rîndul cel dintâiŭ despre libertatea convicţieĭ religióse. Nimenĭ să nu i-se mestece cu forţă în afacerea acesteĭ convicţiĭ. Ér convicţia religiósă a catoliculuĭ e catolică, şi de aceea în afaceri carĭ ating convicţia luĭ cea religiósă, el se înţelege numaĭ cu biserica catolică şi cu nimenĭ altul, ţină-se afacerile acelea de sfera privată orĭ de cea socială orĭ de cea bisericéscă orĭ de cea naţională orĭ chiar şi de cea a statuluĭ. Tot de una şi între orĭ ce împrejurărĭ stă pentru el neclintit principiul: „Trebue a asculta pe Dumnezeŭ mai mult de cât pe ómenĭ."

Aĭbă şi alţiĭ aceea-şĭ libertate. Cel ce nu stă pe acela-şi teren religios cu noĭ, acela vadă, cum se va puté împăca cu consciinţa sa şi cu mintea sa. Dorinţele nóstre îl însoţesc, ca să afle calea, ce duce la adevĕr. Dar la aceea, ca să siluéscă convingerea religiósă a cuĭ va, nu ţinem de îndreptăţit pe nimenĭ.

Şi biserica catolică din Ungaria se vede astăzĭ espusă uneĭ atarĭ siluirĭ. Statul deja de multă vreme nu mai e creştin. El şĭ-a perdut caractĕrul creştin în momentul, în care a vĕdit tendenţa pe a face biserica luĭ Christos, să-ĭ fie atîrnătóre. Biserica luĭ Chrisos e purtătórea şi vestitórea principiilor creştine, şi nu acel stat e creştin, care va să stăpânéscă preste biserică, ci creştin e statul, care în hotărîrile şi acţiunile sale se lasă a fi stăpânit de principiile creştine. Biserica nu va să stăpânéscă preste stat, ci vestesce principiile creştine, şi în principiile acestea cércă şi află statul creştin motivele pe sama acţiunilor sale.

Acésta astăzĭ în Ungaria nu mai e aşa. Vedem, cum astăzĭ ceĭ de la putere în Ungaria sînt conduşi de principiĭ, carĭ numaĭ creştine nu sînt. Nu vom să zicem, că factorul cel mai înalt în statul nostru nu ar fi stăpânit de intenţia cea mai bună; dar vedem, cum se validitéză în fruntea ţĕriĭ grupurĭ de interese, carĭ urmărind ţintele sale nesocotesc şi batjocoresc cu necruţarea cea mai liberală convicţia religiósă a poporuluĭ creştin.

Tendenţele acestea domnesc în Ungaria acum aprópe de treĭ decenii. Încetul pe încetul aŭ progresat, şi pentru ca nu cum va să li-se nască împotrivire din partea bisericiĭ catolice, ceĭ de la putere n'aŭ încetat a măguli pe bisericanĭ. A trebuit să vină preste Ungaria dróea de legĭ anticreştine în frunte cu legea despre căsătoria civilă, pentru ca biserica catolică din Ungaria să se trezéscă din somnul artificial, în care aŭ adâncit-o liberaliĭ. Éra aceştia vĕdĕnd, că mişcarea, ce s'a pornit între catolicĭ, ameninţă a se face elementară, vor acum să părăséscă manuarea discretă de până acum a puterii de stat faţă cu biserica catolică şi să pornéscă un şir de dispoziţiĭ, carĭ vor să reproducă în Ungaria fie ĭertatul Kulturkampf din Germania.

În Ungaria până acum episcopiĭ catolicĭ încă nu aŭ fost aruncaţi în temniţă, parochiile încă nu s'aŭ făcut orfane prin espulsarea preoţilor, pe cum s'a întîmplat acésta între aniĭ 1870 şi 1880 în Germania. Dar dispoziţiile legiĭ despre ĭudicatura curieĭ în afaceri electorale şi silinţele guvernuluĭ de a reuşi, să pótă regula după placul sĕŭ cestiunea congrueĭ preoţilor catolicĭ, dovedesc, că biserica catolică, de cum va nu va renunţa la lupta pentru revisuirea legilor bisericescĭ-politice, se află în préjma Kulturkampfuluĭ. Şi biserica catolică nu va renunţa, nu va puté renunţa la lupta aceea.

E deci uşor de priceput, că instrucţia dată din Roma episcopatuluĭ catolic din Ungaria a sosit chiar în timpul celmai oportun pentru ceĭ de la putere.

De rost şi din carte. „Tel. Rom." în nrul sĕŭ din 27 Iuniŭ despre instrucţia, ce a primit-o din Roma episcopatul catolic al Ungarieĭ, scrie de rost ast fel:

„Tóte dispoziţiunile sînt de mare interes bisericesc şi şcolar considerând referinţele din patria nóstră şi denotă mult starea decădută, în care se află puternica biserică rom. cat. din Ungaria, şi totuşĭ şeful suprem din Roma al acesteĭ biserici umblă după proseliţĭ în sinul celor alalte biserici creştine, ca şi când nu ar mai fi încă atâtea milióne de păgânĭ, carĭ încă n'aŭ vĕdut lumina luĭ Christos, care luminéză tuturor."

Ér în nrul sĕŭ din 30 Iuniŭ scrie apoĭ din carte:

„În statul nostru se plămădesce o luptă între biserică și stat, care începe a lua forme tot mai concrete din ambe părțile.

„În fruntea bisericilor stă biserica cea mai puternică din statul nostru, biserica romano-catolică, care începe a se organisa și a da semne, că este preparată spre a întra în lupta crâncenă.

„Lupta acésta o a provocat curentul bolnăvicios din statul nostru, curentul de magiarisare și curentul anticreștin, care s'a inaugurat cu legile bisericesci despre căsătoria civilă, matriculele de stat, libera esercitare a religiunii, respective neconfesionalismul și recepțiunea confesiunii israilite.

„Curentul de magiarisare și acest complex de legi anticreștine aŭ împins bisericile la o legitimă apĕrare comună. —

„De aci se explică instrucțiunea pentru archiepiscopii, episcopii și ceĭ alalți ordinari ai regatului Ungariei, care s'a trimis în zilele aceste de cătră congregațiunea pentru afacerile și obiectele de deliberare ale episcopilor și regularilor.

„Instrucțiunea acésta esmisă pentru catolicĭ s'a publicat în presa din patria nóstră, și ea a scos din minți pe presa jidană liberală, care privesce în acea instrucțiune un semn de apĕrare a bisericii. Ziarele necreștine declară acea instrucțiune de luptă a bisericii contra statului.

„Mai ales punctul IX din acea instrucțiune, unde se vorbesce de limba, în care să se facă catechisarea elevilor în școlele statului, și cum să se predice la înțelesul poporului, acel punct am voit noi, să-l ilustrăm prin esperiențele nóstre.

„Atacurile contra religiunii, contra vieții bisericesci, contra taĭnelor, atacurile aceste vor aduna bisericile creștine episcopale la o apĕrare comună, la apĕrarea instituțiunilor bisericesci, carĭ s'aŭ dat nóuĕ prin Isus Christos și prin bărbații bisericesci, carĭ s'aŭ păstrat cu sfințenie aprópe 2000 de anĭ, și carĭ acuma sînt atacate de curentul magiar-jidan, inimic bisericii lui Christos.

„Când vom fi toți pentru unul și unul pentru toți, nicĭ porțile Iadului nu vor puté răsbi asupra nóstră.“

Așa e, numaĭ cât nu „asupra nóstră“, ci asupra uniceĭ biserici adevĕrate a lui Christos, asupra bisericii zidite pe s. Petru. Ce a și zis Mântuitoriul la Mt. 16, 18? „Asupra nóstră“ „nicĭ porțile Iadului nu vor puté răsbi“ numaĭ în casul, dacă și noĭ ne ținem de biserica zidită pe s. Petru. Când vom ajunge o dată, să o înțelegem acésta toți Românii?

Papa pentru Italiani. — Am inregistrat și noĭ la timpul sĕŭ, că Sfinția Sa Leo XIII, care se bucură de vadă fórte mare și înaintea eterodoxilor, a trimis la regele Menelic al Abisinieĭ o deputațiune rugându-l, să dea captivilor italiani libertatea. Foile liberale italiane își băteaŭ joc de încercarea Papeĭ și epistola adresată regelui Menelic o numiaŭ „sentimentală“. Pe cum aflăm în o corespondență din Roma a ziarului „Alkotmány“, rugarea îndreptată de capul creștinismului cătră regele Menelic a fost încoronată de succes. Menelic, care a înfrânt armele italiane și a denegat regelui și guvernului italian dimiterea captivilor, s'a plecat înaintea auctorității și puteriĭ morale a Papeĭ și a dat libertatea la ceĭ 2000 de Italiani prinși. Rentórcerea lor la Neapol se va amâna cât va timp, de óre ce eĭ aŭ fost supuși la lucrurĭ grele și așa sînt desecați, și Menelic voesce a-ĭ restaura mai întâiŭ și apoĭ a-ĭ trimite în patria lor. Menelic nu va să predea pe captivĭ auctorităților italiane, ci orĭ consulului rusesc orĭ celui francez.

Popoporul italian este mulțămitor Papeĭ pentru iubirea de neam dovedită prin eliberarea fiilor sĕĭ, pe când francmasonii sînt consternați pentru succesul Papeĭ. Eĭ ar fi mai voit, să pĕră în robie dóuĕ milĭ de fiĭ aĭ poporului, de cât să raporteze Papa o învingere morală atât de strălucită.

Acțiunea pentru înființarea uneĭ episcopiĭ gr. cat. magiare cu limbă liturgică magiară în zilele trecute s'a pornit din noŭ. Ea nu e nóuă. Deja la începutul véculuĭ nostru, apoĭ în 1843, în 1868 și 1881 aceĭ greco-catolicĭ din diecesa Muncaciului și puținei din a Orădiĭ, carĭ grăesc limba magiară, s'aŭ silit a reuși, ca eĭ să fie osebiți într'o diecesă nóuă, și să li se concédă limbă liturgică magiară. Ba de la 1868 încóce aŭ început mai întâiŭ preoți singuraticĭ și mai apoĭ tot mai mulți a introduce în mod arbitrar o liturgie magiară.

Acum aŭ pornit prin publicațiĭ separate și prin articolĭ publicați în foile liberale și francmasonice din Budapesta o agitație cu aceea-și tendență și tactica acésta supectă a sa aŭ încoronat-o acum cu aceea, că n'aŭ cercat validitarea aceleĭ tendențe pe calea sa, adecă pe cea bisericéscă, ci apelând la spriginul inimicilor bisericiĭ catolice aŭ petiționat la parlament și la guvern.

Vineri în 26 Iuniŭ a sosit cu acest scop în Budapesta o deputațiune monstră. Publicul din Budapesta a fost avisat, că Sâmbătă în 27 Iuniŭ la 9 óre se va celebra în biserica universității o liturgie ungurésca prin un membru al deputațiunii, adecă prin preotul Andreiŭ Ujhelyi din Hajdu-Dorog. Liturgia aceea s'a și celebrat după ritul grecesc în limba magiară. Aŭ luat parte la liturgia acésta între alțiĭ camerariĭ papalĭ Mihail Krizsán și Dr Mihail Bundala, prefectul seminarial Ivan Purt, notarul consistorial Victor Szakács, vicesecretarul Desider Demény, parochul Bela Tothfalussy, profesoriĭ universitarĭ Dr Mihail Breznay și Dr Mihail Herczeg și alțiĭ. Despre liturgia asta s'aŭ publicat în foile din Budapesta raporturĭ de cele mai bizare și demne de serbările milenare. Se spunea, că în absența vicaruluĭ episcopesc locținěturul acestuia episcopul titular Bogisich ar fi conces, să se celebreze liturgia aceea în biserica universității; scirea acésta o desminte acum Bogisich și declară, că el n'a avut nicĭ o cunoscință despre intențiunea de a se celebra liturgia aceea. Ignoranța asta însĕ pare a fi de tot suspectă, după ce liturgia a fost anunțată înainte aprópe în tóte foile din Budapesta.

Deputațiunea monstră după liturgia acésta celebrată în mod arbitrar s'a dus la ministrul president, la reformatul Bánffy, ér apoĭ la reformatul și anticatolicul president al parlamentului Szilágyi și la ministrul cultelor Wlassics. Bánffy l-a zis, că guvernul va lua cestiunea cu de-amĕnuntul în considerare, dar resolvirea definitivă va recere timp mai lung, după ce spre acest scop guvernul va trebui să se pună în contact cu Sfîntul Scaun din Roma. Dar despre voința sa de a le împlini dorința a asigurat pe membriĭ deputațiunii. Luĭ Szilágyi, pe care acești catolicĭ minunați l-aŭ salutat cu „Éljen!“ ĭ-aŭ inmanuat o petițiune cătră parlament, în care se cere, ca ministeriul să fie îndrumat a subșterne Maiestății Sale fără amânare o propunere pentru a se înființa în Hajdu-Dorog o episcopie pe sama gr.-catolicilor magiarĭ. În petițiune se zice, că le lipsesce un episcop, „care în vîrtutea puteriĭ sale episcopescĭ să dispună din oficiŭ înălțarea limbiĭ magiare pe altar orĭ să-și țină de datorință a esopera concesiunea respectiva de la Scaunul Roman“. Deputațiunea compusă din 40 membri a inmanuat reformatului Szilágyi cu o cale și esemplare de ale liturgieĭ ungurescĭ. Szilágyi a ascultat „cu multă atențiune plânsórea deputațiunii“ și a rĕspuns cu cuvintele acestea:

„DVóstre ați făcut fórte bine, că ați perseverat în luptă, și eŭ zic, perseverați și mai de parte, orĭ ajungeți acum la țintă orĭ nu, de óre ce numaĭ cel tare póte să-și ajungă ținta, pe cel slab îl împing în lăturĭ. (Éljenurĭ sgomotóse.) Cu energie, perseverență și cuminție urmați mai de parte pe conducĕtoriĭ DVóstre, căcĭ și eŭ cred, că timpul pentru realisarea dorințelor DVóstre e aprópe. (Éljen!) Eŭ vĕd, că afacerea are numaĭ pedecĭ bisericescĭ, nu dogmatice și nicĭ disciplinare, ci se póte, că Sfîntul Scaun se teme, că esemplul va fi molipsitoriŭ. Firesce la acésta e îndreptățită întrebarea, dacă numaĭ limba ungurésca e molipsitóre. (Aprobare.) Liturgia ungurésca, ce mi-s'a dat, o privesc de un dar, care s'a făcut parlamentului, și eŭ ĭ-o voiŭ și subșterne, (Asta s'a și întîmplat în 1 a c.) pentru ca parlamentul să o vadă cu ochiĭ propriĭ. Eŭ din parte-mĭ promit, că tot de una voiŭ fi un spriginitoriŭ al rugăriĭ, care mi-s'a adresat.“

După o conversare nu prea măgulitóre pentru „patriotismul“ episcopuluĭ nostru de la Orade Szilágyi a dimis deputația, și acésta s'a dus la ministrul cultelor Wlassics. Aci a cuvîntat în numele deputațiunii protestantul Mihail Révész. Ministrul rĕspundĕnd a accentuat patriotismul Magiarilor greco-catolici și a declarat, că cererea lor o privesce de momentósă. Cabinetul se va ocupa de cestiunea acésta și anume în timpul cel mai scurt, dar va lua positie definitivă, numaĭ după ce va fi ascultat pe toți factoriĭ interesați. În conversarea ulterióră ministrul a declarat, că din punctul de vedere al ideiĭ de stat în contra episcopieĭ ungurescĭ esistă numaĭ un singur argument serios, și anume că óre dismembrarea seminarelor nu va fi stricăciósă, de óre ce atuncĭ în seminarele rutene și române nu vor mai fi alumnĭ magiarĭ.

Lunĭ opt membri aĭ deputațiunii s'aŭ dus la Balaton-Füred la primatele. Acesta le-a zis: „Eŭ nu voiŭ pune pedecĭ rugăriĭ îndreptățite a DVóstre, din contră mĕ voiŭ sili, ca să o pot realisa cât mai în grabă. Înființarea uneĭ episcopiĭ magiare din punctul de vedere bisericesc e cu putință; partea materială a cestiuniĭ încă se póte resolvi. Eŭ cred, că nicĭ în Roma nu se va face împotrivire rugăriĭ DVóstre.“

Se putea sci, că asta va fi credința primateluĭ Vaszary. Numaĭ cât noĭ credem, că și de astă dată ca și de alte orĭ Roma va avé érăși îndrăznéla de a avé o credință diferită de a primateluĭ Vaszary. Firesce că nu înțelegem aci înființarea uneĭ episcopiĭ gr. cat. în Hajdu-Dorog. Asta e cu putință, că se va încuviința în Roma, de și póte mai

târziŭ şi nu de dragul cabinetului Bánffy. Ceea ce credem, că va întimpina în Roma pedecĭ nedelăturabile, va fi admiterea limbiĭ magiare între limbile liturgice.

Revistă bisericescă.

Roma.

Consistoriul public s'a ţinut în 25 Iuniŭ fiind de faţă un public numĕros şi distins. În acest consistoriŭ s'aŭ pus în mod solemn baretele de cardinalĭ archiepiscopilor de Lemberg, Salzburg, Valladolid şi Bourges. Papa la întrare în sală a fost viŭ aclamat.

Ziarele liberale îşĭ telegrafézĕ din Roma, că articoliĭ vehemenţi aĭ foilor magiare îndreptaţi în contra nóueĭ instrucţiunĭ cătră episcopatul catolic al Ungarieĭ ar fi pus pe gânduri cercurile dătătóre de ton ale Vaticanuluĭ, carĭ desapróbă tonul, în care a scris cardinalul Verga. Scirea acésta este făuritĕ spre amăgirea celor naivĭ. În Roma se judecă cu maturitate lucrul înainte de a se da publicităţiĭ, aşa cât nu sînt motive de a le păré rĕŭ de ce s'a făcut.

Din Roma se anunţă, că enciclica Sfinţieĭ Sale despre unitatea bisericiĭ a apărut cu datul de 29 Iuniŭ. În enciclică se dovedesce cu 112 citate din s. Scriptură şi din ss. Părinţi, că constituţiunea dată bisericiĭ de Domnul Christos are de basă principiul unităţiĭ, biserica nu póte forma maĭ multe comunităţi separate cu totul, ci o biserică unită. Pentru propunerea nealterată a doctrineĭ sale Christos a întemeiat în apostolat un magisteriŭ viŭ şi perpetuŭ, conducerea bisericiĭ a concredut-o în deosebĭ sfîntuluĭ Petru şi succesorilor luĭ. Nicĭ un scaun episcopesc nu se póte asemĕna cu cel Roman, care nu are numaĭ auctoritatea de onóre, ci şi cea de jurisdicţiune. În fine enciclica provócă pe toţi, ceĭ ce mărturisesc pe Isus Christos de Fiŭ al luĭ Dumnezeŭ, să se alipéscă de biserică, aşa cum a întemeiat-o el. Sperăm, că la timpul sĕŭ vom puté publica enciclica în tótă estinderea eĭ.

Franţa.

Guvernul francez de noŭ a dat dovedĭ, că prin persecutarea bisericiĭ umblă, să placă radicalilor. În zilele trecute maĭ mulţĭ peregrinĭ aŭ plecat din archidiecesa de Paris la Reims cu praporĭ, dară auctorităţile le-aŭ interzis umblarea cu flamure bisericescĭ, pe când anarchiştiĭ şi tot felul de reuniunĭ folosesc neîmpedecaţĭ flamurele sale.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Reuniunea agricolă regnicolară cu sediul în Budapesta nu se maĭ mulţămesce cu darea de sfaturĭ şi îndrumărĭ economice, ci voesce a desvolta şi o luptă politică maĭ intensivă de cât în trecut. Ea şĭ-a publicat deja şi programul politic, pe care voesce a-l validita la proximele alegerĭ. Programul acesta culminézĕ în ridicarea claseĭ agricole şi a micilor industriaşĭ. În punctul I pretind agrariĭ justa distribuire a sarcinilor publice prin reducerea contribuţiuniĭ de pămînt, regularea dăriĭ suplementare şi de drum, reducerea accisuluĭ pentru consumul de carne şi de vin; în schimb să se esecute legea cu privire la darea de clasa a III-a şi la darea impusă pe capitale, să se introducă dare pe operaţiunile de la bursă şi să se modifice darea pe fabricarea de beuturĭ spirituóse. Punctul al II-lea se ocupă de creditul agricol, éră punctele III—VIII de diversele mĕsurĭ, ce ar fi a se lua pentru promovarea desvoltăriĭ economice a ţĕriĭ. De cele alalte cestiunĭ ale politiciĭ actuale programul agrarilor nu se ocupă, de unde urmézĕ, că el uşor póte afla aderenţĭ între membriĭ tuturor partidelor politice esistente în ţară.

Timpul vacanţelor parlamentare îl folosesc deputaţiĭ spre a raporta alegĕtorilor despre activitatea (?) desvoltată până acum şi ast fel a-şĭ asigura mandatele şi la alegerile proxime.

Partidul poporal a aranjat şi aranjézĕ adunărĭ poporale, carĭ sînt fórte bine cercetate şi primesc cu aplaus programul acestuĭ partid, din aintea căruia trĕmură tóte cele alalte partide politice din parlamentul Ungarieĭ.

Foile guvernamentale încă aduc scirea, că la tómnă după pertractarea proiectuluĭ de lege despre procedura judiţială în causele criminale se va disolva parlamentul. Nóuĕle alegerĭ se vor începe în 10 Octobre.

Franţa.

Consiliul de ministri în 26 Iuniŭ a recomandat sultanuluĭ sancţionarea dispoziţiilor cerute de cătră representanţiĭ marilor puterĭ spre pacificarea Creteĭ. Adunarea naţională este convocată, şi ea are să se pronunţe asupra tractatuluĭ de la Haleppo din 1878. Sultanul a promis amnestie generală. Maioritatea representanţilor naţionalĭ vĕdĕnd nesuccesul revoluţiuniĭ va fi pentru pace, pe când radicaliĭ sperând ajutor de la Grecia şi în parte şi de la Anglia agitézĕ pentru continuarea insurecţiuniĭ.

Sêrbia.

În 27 Iuniŭ a sosit în Belgrad principele Nichită al Muntenegruluĭ. I-s'a făcut o primire imposantă. La 11 óre s'a celebrat în catedrală liturgie pentru sufletele celor căduţĭ înainte de acésta cu 507 anĭ în lupta de la Cosovo (Câmpul mierlelor), când s'a stins imperiul sêrbesc. La prânzul festiv principele Nichită rĕspundĕnd la tostul regeluĭ Alesandru a ţinut un discurs politic, în care a zis, că chemarea Sêrbieĭ şi a Muntenegruluĭ este a conduce sêrbimea pe calea dorinţelor eĭ. Sêrbiĭ doresc numaĭ ceea ce este a lor. În aspiraţiunile lor îĭ întăresce alipirea fraţilor de la Nord şi legătura cu Bulgaria, pe cum şi iubirea naţiunilor de acela-şĭ sânge. Presa interpretézĕ tostul în sensul unirĭ tuturor Sêrbilor. Politicilor magiarĭ maĭ ales le causézĕ grijĭ cuvintele luĭ Nichită.

Auctorităţile ungare aŭ luat mĕsurĭ spre a împedeca pe Sêrbiĭ din Ungaria de a merge la serbările din Belgrad aranjate în onórea luĭ Nichită. Sêrbiĭ înse tot s'aŭ dus, şi nevoind poliţia unguréscă, să le permită a se scobori de pe năĭ la ţĕrmul sêrbesc, comisariul sêrbesc de graniţă cu poliţia sêrbéscă aŭ întrat în năĭ şi aŭ scos pe fraţiĭ lor sêrbi. Afacerea acésta de natură internaţională de noŭ va da ansă la note diplomatice. Semnificativ este, că conflictele dintre monarchia nóstră şi dintre statele balbanice se nasc tot din causa politicilor magiarĭ.

Corespondinţe.

Selagiŭ, la 1 Iuniŭ 1896.

Onorată Redacţiune!

A sosit timpul, când în tóte părţile se coadună preoţiĭ la conferinţe tractuale saŭ sinóde protopopescĭ pentru a desbate unele cestiunĭ bisericescĭ maĭ actuale. Îmĭ aduc a minte, că am fost norocoşĭ a ceti în colónele „Uniriĭ“ une orĭ raporturĭ despre cele petrecute în una saŭ altă conferinţă, maĭ ales carĭ aŭ fost de interes maĭ comun. Ba îmĭ aduc a minte, că ca prunc — nicĭ nu prea demult — cetiam chiar şi în „Gazeta Transilvanieĭ“ descrierĭ obiective despre cele pertractate în atarĭ sinóde si le cetiam tot de una cu un interes viŭ, căcĭ a dese orĭ din nimic nu póte publicul interesat să-şĭ formeze idee curată despre chemarea sublimă a preotuluĭ şi împlinirea esactă a acesteĭ chemărĭ aşa acurat, decât din asemenea raporturĭ. Aflu de consult, — dacă On. Redacţiune va binevoi, a da loc acestor câte va orduri, — a aduce la cunoscinţa On. public cetitor una şi alta despre cele pertractate în conferinţa preoţéscă din tractul protopopesc al Crasneĭ ţinută la 26 Maiŭ 1896 st. n. în comuna Marin, fiind acele de aşa natură, carĭ trebue să ne intereseze pe unul fiesce carele, în special pe clerul român gr. cat.

Maĭ înainte de tóte să-mĭ fie permis a premite câte va notiţe necesare pentru a cunósce acest tract din multe părţĭ lăudat şi demn de acea laudă.

Districtul protopopesc al Crasneĭ e situat pe la póla Meseşuluĭ în jurul opidului Crasna şi e locuit în mare maioritate de Românĭ. Are 11 parochiĭ cu 7 filiĭ avĕnd în fruntea sa fiesce care parochie preot zelos şi conscienţios, carele cu tóte mijlócele recomandate, concese şi dispuse de S. Maĭcă Biserică şi din tóte puterile nisuesce a conduce pe poporul grijiĭ luĭ concredut la fericire temporală şi eternă. Dar nicăirĭ dóră atâtea turburărĭ religióse nu se întîmplă decât în acest tract, nicĭ de cât înse din causa preotuluĭ, ci în multe casurĭ din bunăvoinţa (?) fraţilor gr. or. de preste Meseş, saŭ a unor semidocţĭ, carĭ cu tot preţul voind a ajunge de ómenĭ însemnaţĭ saŭ a trece de binevoitorĭ (?) aĭ poporuluĭ îl sumuţă asupra preotuluĭ, îĭ causézĕ atât luĭ cât şi superiorilor luĭ neplăcerĭ şi le însuflă îngrijirĭ serióse cu privire la înaintarea poporuluĭ în bunăstarea materială şi spirituală, făcĕnd preotuluĭ imposibil de a puté lucra în direcţiunea dorită.

Să vedem înse cele pertractate în conferinţa saŭ sinodul tractual.

La 7½ óre deminéţă s'a celebrat s. Liturgie de Rssimul Domn vicar al Selagiuluĭ şi protopop al tractuluĭ Crasneĭ Alimpiŭ Barboviciŭ cu asistinţa preoţilor tractualĭ fiind de faţă popor din acea parochie în numĕr fórte frumos, carele a ascultat cu pietate

conţinuea rostită de preotul Vasiliŭ Gheţe din Şeredeŭ, imprimându-şĭ în minte şi inimă adevĕrurile creştinescĭ desvoltate cu sciinţă şi elocinţă de dl concionator.

La órele 10 Rssimul D. Vicar deschide şedinţa prin o vorbire entusiasmată defăşurând în colorĭ viĭ chemarea sublimă, dar tot o dată — mai vîrtos între împrejurările actuale — fórte grea a preotuluĭ; face o reprivire la furtunile escate de legile nóuĕ bis.-politice şi îndémnă pe cler la continuarea démnă, bărbătéscă şi neobosită a lupteĭ, ce o are şi-l aşteptă în viitor. Alegêndu-se apoĭ prin aclamaţiune de notar al conferinţeĭ Ioan Budişan preot în Pria, urméză disertaţiunea preotuluĭ din Crasna Aurel Petruca. Disertaţiunea: „Spiritul eclesiastic şi spiritul modern“ pe lângă că e şi actuală, în cât, pe cum zise şi dl disertant, nimenĭ, nicĭ o clasă a omenimiĭ nu e în posiţie mai critică de cât preotul, carele prea bine trebue să scie judeca spiritul modern, că adecă întru cât trebue să se acomodeze el însu-şĭ acestuĭ spirit şi întru cât şi cu ce mijlóce trebue să reţină pe alţiĭ de la influinţa acestuĭ curent periculos, — tot o dată a fost prelucrată cu cunoscinţă de causă şi claritate.

Punctul următor a fost o cestiune de interes comun: despre starea şi administrarea grânarelor bisericescĭ. Cine cunósce starea miseră a poporuluĭ nostru stors cu desĕvârşire de unĭ speculanţĭ fără de suflet, cine vede lipsele cele multe ale poporuluĭ nostru zilnice, carĭ a dese orĭ îl silesc, să se arunce în mânile Jidanilor, carĭ apoĭ se folosesc de ocasiune, cine experiéză şi vede, câţĭ şi câţĭ aŭ devenit o ruină morală şi materială în urma cametelor uriaşe: acela şi numaĭ acela póte cuprinde însemnătatea acestor grânare. De o parte poporul e scutit de usurile marĭ şi capétă bucatele de lipsă pe interusurĭ moderate, de altă parte înmulţindu-se bucaele, cu timpul vor avé parochiile un fond considerabil, cu ajutorul căruia vor puté acoperi lipsele multe bisericescĭ saŭ scolastice.

S'a constatat cu bucurie, că faţă cu ultimiĭ 1—2 anĭ se manifestă un progres óre care, în cât adecă de o parte în multe parochiĭ a succes a reţiné pe popor de la împrumutare pe camătă uriaşă, de alta bucatele înmulţindu-se din zi în zi, poporul contribuent privesce cu plăcere la obolul sĕŭ jertfit Bisericiĭ şi binelui comun.

Îndoită lipsă avem de aceste grânare, căcĭ, — pe cum cu durere sufletéscă s'a constatat în punctul următor, — Bisericile din tract, — escepţionând abia 2—3, carĭ dispun de cevaşĭ avere, — sînt de tot misere neavênd unele nicĭ cea maĭ mică avere mobilă saŭ imobilă, ér lipsele zilnice sînt marĭ, şi acoperirea acelora nu se póte alt cum împlini, de cât numaĭ prin repartiţie.

Punêndu-se apoĭ din partea Rssimuluĭ D. preşedinte întrebarea, — punctul următor al programeĭ, — că ce resultat a produs întroducerea legilor nóuĕ bisericescĭ-politice faţă de moralitatea poporuluĭ şi de venitele preóţescĭ? ca rĕspuns se constatéză cu viuă bucurie, că în urma atitudiniĭ corecte, a precauţiuniĭ şi a prudinţeĭ cleruluĭ sbuciumărĭ de natură maĭ periculósă întroducerea nóuĕlor legĭ nu a produs cu privire la moralitatea poporuluĭ, căcĭ în urma abnegaţiuniĭ, zeluluĭ şi neobosinţeĭ cleruluĭ „căsătoriĭ“ (?) curat „civile“ — escepţionând o singură parochie, în carea nu se scie, din ce causă sînt câteva inducerĭ matriculare numaĭ civile, fără a fi legat căsătoria în faţa Bisericiĭ, — nu sînt.

Referitor la susţinerea venitelor preoţescĭ şi aşa puţine de maĭ înainte: din raporturile dlor preoţĭ apare, că numaĭ cu greŭ pot îndupleca pe căsătorinzĭ, să solvéscă taxele îndatinate până aci. Adese orĭ înşi-şĭ conducĕtoriĭ civilĭ îl instruéză pe sponsŭ, să nu se cunune bisericesce, firesce aşa-şĭ aleg ocasiunea, în cât să nu pótă fi insinuaţĭ. Dar, — cum zice Românul, — sus e Dumnezeŭ şi ne va ajuta a lupta cu credinţă şi bărbăţie întru apĕrarea flamurieĭ, pe care e scris: „Înainte pentru Dumnezeŭ, în numele luĭ Dumnezeŭ şi cu ajutoriul luĭ Dumnezeŭ!“ Şi pe cum tempestăţĭ seculare cu mult maĭ vehemente nu aŭ putut nimici Biserica luĭ Christos, nicĭ aŭ putut schimba instituţiunile eĭ, aşa şi încercările unor piticĭ vor rĕmâné zădarnice faţă cu lupta sublimă a Bisericiĭ oţelite în decursul vécurilor.

Finindu-se cestiunile striet bisericescĭ se procede la causele şcolare. Aicĭ se póte convinge orĭ care om nepreocupat, cât sînt de nejuste şi neîndreptăţite acusele unora, că preoţimea nu s'ar interesa de şcólă şi nu ar lucra pentru înflorirea eĭ. ci din contră ar tinde spre ruinarea şcoliĭ punêndu fel şi fel de pedecĭ în calea progresuluĭ instrucţiuniĭ scolastice. Durere, — şi acésta trebue să o recunóscem, — sînt unele locurĭ, unde în loc de înaintare şcóla arată numaĭ regres. Dar aceste sînt fórte puţine.

Cu o minuţiositate, pot zice, scrupulósă s'aŭ pertractat tóte causele şcolare. Cu mare bucurie se ĭea spre sciinţă arĕtarea Rssimuluĭ Domn vicar despre resultatul esamenelor, carĭ — escepţiune abia la o şcólă — tóte aŭ succes bine. Şcolile de tóte zilele, — de şi în unele comune aŭ grasat între pruncĭ morburĭ epidemice, — în general aŭ fost cercetate regulat. Soluţiunea învĕţătorilor în tóte comunele, a fară de una, carea nicĭ de cât nu e capabilă spre aceea fiind poporul puţin şi miser, e ridicată la minimul de 300 fl. Se fac dispusĕţiunile necesare pentru a satisface cu rigóre art. de lege 26 din 1893, ca adecă docenţiĭ să pótă primi soluţiunea anticipative barĕm în rate. Şcolile în general sînt bune, edificiile scolastice sînt corĕspundĕtóre pretensiunilor legiĭ, cu un cuvînt causa scolastică progreséză.

Urméză apoĭ obiectul despre „Reuniunea Altariuluĭ“ („Oltáregylet“), a căreĭ scopurĭ le-a făcut cunoscute cleruluĭ tractual încă în anul trecut preotul din Marin Laurenţiŭ Sima, ér preoţiĭ tractualĭ s'aŭ şi grăbit a câştiga cele de lipsă pentru Bisericile lor misere. Toţĭ, câţĭ aŭ recurs pentru ajutor şi respective cele de lipsă, aŭ primit ornate bisericescĭ, potire saŭ altele, carĭ — fiind şi Biserica şi poporul sĕracĭ — nicĭ când nu le-ar fi putut procura, de şi lipsa era ardĕtóre. Rĕsplătéscă bunul Dumnezeŭ bunătatea acelor generoşĭ binefăcĕtorĭ cu bunătate şi să binecuvinte opul lor măreţ uman.

Conferinţa decide, că după ce presidiul aceleĭ lăudate reuniuni a primit în sfera activităţiĭ sale şi Sĕlagiul, clerul să se facă membru ordinar, ér Rssimul D. Vicar să binevoéscă a recerca prin M. O. Dnĭ protopopĭ şi pe ceĭ alalţĭ preoţi din Sĕlagiŭ spre acest scop făcêndu-le cunoscute intenţiunile salutare ale „Reuniuniĭ Altariuluĭ“, ca aşa şi alte Bisericĭ lipsite de mijlóce materiale să pótă cere cele trebuincióse.

Venind la propunerile diverse preotul din Pria Ioan Budişan faţă cu procedura unor ziare române, carĭ din zi în zi atacă instituţiunile Bisericiĭ gr. cat. şi pe Ilustriĭ Archiereĭ românĭ gr. cat., maĭ vîrtos în timpul din urmă sistematic şi cu vehemenţă, ce insuflă îngrijirĭ unuĭ fiesce căruia, face propunerea, să adereze conferinţa foiĭ bisericescĭ-politice sĕptĕmânale „Unirea“ ca uneia, carea cu o seriositate şi bărbăţie démnă de tótă stima apĕră aşedămintele Bisericiĭ gr. cat., *dorind fierbinte, să o avem şi cetim ca fóe de tóte zilele.* Propunerea se primesce cu unanimitate şi decide a se comunica On. Redacţiunĭ a „Unirii“ pentru luare la cunoscinţă şi publicare în „Unirea“.

Cu aceste dându-se mulţămită luĭ Dumnezeŭ pentru multele sale darurĭ la órele 12½ Rssimul D. Vicar ridică şedinţa.

Şi acuma fie-mĭ permis în urmă a da espresiune plăcerĭ şi satisfacţiunĭ, ce o am simţit, când am vĕdut mâhnirea, durerea şi indignarea tuturor faţă cu atacurile unor ziare române îndreptate în contra Bisericiĭ gr. cat. şi a venerabililor capĭ a eĭ. Dar pe lângă durerea, ce-mĭ ocupă inima ca fiŭ al Bisericiĭ gr. cat. vĕdêndu acele atacurĭ necualificabile şi iloiale, am simţit o durere dóră şi maĭ mare, când vĕd că dintre 1500—1600 preoţĭ din întrĕgă provinţa mitropolitană nimenĭ nu se află, să-şĭ ridice glasul în contra acestor erupţiunĭ tendenţióse, nimenĭ nu păşesce întru apĕrarea s. Altar, pe carele l-a încunjurat de treĭ orĭ, nimenĭ nu protestéză în contra invectivelor unor ziare la adresa I. P. SS. Archiereĭ românĭ gr. cat., a acelora, carĭ cu puterea lor primită de la Christos ne investesc cu darul preoţieĭ. Mĕ cuprinde durere, când vĕd, că clerul român gr. cat., — carele a fost tot de una un esemplar al fidelităţiĭ cătră Biserică şi Archiereiĭ sĕĭ, — acuma în periclu tace tăcerea morţiĭ. Cum? Aŭ dóră nu observăm tendinţa acelor atacurĭ necualificabile, carea este: asasinarea morală a Archiereilor românĭ gr. cat., şi apoĭ lipsind păstoriul, risipirea turmeĭ? Aŭ dóră nu am simţi adevĕrată durere sufletéscă în urma acestor lovicurĭ cutezătóre? Acésta ar fi înzecit maĭ dureros ca înse-şĭ atacurile. Şi dacă da, atuncĭ pentru ce acéstă tăcere, pentru ce nu ne ridicăm glasul nostru comun, — şi acesta e puternic, — în contra acestor invective tendenţióse, pentru ce nu începem o acţiune solidară în contra lor, ca să vadă şi să cunóscă, că clerul român gr. cat, tot de una mândru de acest nume, are arme de luptă, că şi azĭ e capabil a păşi *pe faţă* în contra inimiculuĭ sĕŭ maliţios?! Aŭ dóră nu am cuteza, să ne opunem curentuluĭ modern periculos, a cărui tendinţă ne e vĕdită? Aŭ nu scim, ce zice s. Cipriau: „Iubirea lumiĭ şi iubirea luĭ Dumnezeŭ în o inimă nu pot locui în mod egal, pe cum nicĭ ochiĭ nu pot vedé de o dată ceriul şi pămîntul“? Nu e destul a ne indigna numaĭ noĭ între noĭ, nu e destul a discualifica acele atacurĭ numaĭ atuncĭ, când eĭ nu ne aud, ci ne e datorinţa a păşi pe faţă, a le spune verde românesce, că noĭ reprobăm procedura lor cu tótă hotărîrea, că între asemenĭ împrejurărĭ un sînt demnĭ de spriginul prestat din partea cleruluĭ gr. cat., a păşi în contra atacurilor lor necualificabile cu seriositate bărbătéscă şi fără temere. „Quis es tu, ut timeres ab homine mortali, et a filio hominis, qui quasi foenum ita arescet?“ (Is. 51, 12.) Căcĭ: „Ajutoriul meŭ este de la Domnul, cel ce mântuesce pe ceĭ drepţi cu inima“ (Ps. 7, 10.), şi: „Cine e Dumnezeŭ a fară

de Domnul, saŭ cine e Dumnezeŭ, fără numaĭ Dumnezeul nostru?“ (Ps. 17, 32.), Ér: „El este scutitor tuturor celor ce nădĕjduesc spre dînsul!“ (Ps. 17, 31.)

Măgurénul.

Suspendarea Primatelui Genadie.

(Continuare.)

Protestarea Î. P. S. Mitropolitului primat.

Sîntem — acusaţi de loviri directe în contra Bisericiĭ ortodoxe, a legiĭ eĭ constitutive în Statul român şi a regulamentelor bisericescĭ alcătuite de Sfîntul Sinod şi promulgate prin decrete regale. — Nu ne este greŭ a le nimici, căcĭ se sprigină pe greşita cunoscinţă a sfintelor canóne şi pe înjghebare de fapte neadevĕrate. Ni-se impută:

1.

Că am fi făcut inovaţiunĭ în serviţiul sf. liturghiĭ contra usurilor din vechime stabilite şi în contra glăsuiriĭ art. 12 din Regulamentul pentru buna purtare a clerului. Faptul ar fi întroducerea după pornirea nóstră, ca „Cuvîntarea mistică a Treimiĭ arĕtare la Ĭordan“ să se facă în sinul (naos) Bisericiĭ, ér nu cum era maĭ înainte, în altar. Rĕspundem.

La ieşirea din apa Ĭordanuluĭ la botezul Domnuluĭ Nostru Isus Christos s'a audit un glas zicînd: „Tu eştĭ fiul meŭ cel iubit, întru care am binevoit; pe dînsul să-l ascultaţĭ.“

Aci vedem mărturisirea Sfinteĭ Treimĭ, basa fundamentală a credinţeĭ creştine. Cuvîntarea acéstă mistică ar trebui, pretind învinuitoriĭ, să fie zisă în Altar. — Nu este aicĭ o inovaţiune, căcĭ şi altă dată şi azĭ chiar în cele maĭ multe bisericĭ s'a făcut tot aşa. Însă-şĭ espresiunea „cuvîntare mistică“ ne arată, că ea cată a se face în sinul Bisericiĭ, căcĭ în altar sînt rugăciunĭ. rosturĭ şi ierurghiĭ, nu cuvîntărĭ.

Trebue să se facă în sinul (naos) Bisericiĭ acéstă rostire, pentru ca toţĭ credincioşiĭ să se asoţieze în mărturisirea Sfinteĭ Treimĭ, dogma fundamentală a credinţeĭ creştine. Pretinsul us contrariŭ nu se sprigină nicĭ pe sfinte canóne, nicĭ pe datine statornicite, nicĭ pe alte prescripţiunĭ.

Iscodirea faptuluĭ, că smerenia mea ar fi cugetat, să se asemene cu Dumnezeirea, este o blasfemie.

De şĭ-ar închipui cineva un moment, că aşĭ fi cugetat aşa ceva, de sigur faptul ar fi nu o călcare canonică, ci un act de nebunie. De altmintrelĭ din punctul de vedere al organisaţiuniĭ Sf. Bisericĭ de sigur Episcopul, — nu persóna sa, omul păcătos, — represintă pe întemeiătorul Sf. Bisericĭ D. N. I. Christos în mod simbolic şi ierarchic. Sfîntul Ignatie, ucenicul Sfîntuluĭ Apostol şi Evangelist Ĭoan, unul din ceĭ maĭ puternicĭ stîlpĭ aĭ Sfinteĭ Bisericĭ Creştine, vede în Soborul Preoţilor, avĕnd în cap pe Episcopĭ, vede pe Christos încunjurat de apostolii sĕĭ. Nimenĭ n'a gândit a deduce de aicĭ, că Episcopul este însu-şĭ Christos, Dumnezeirea.

2.

Sîntem învinuiţĭ de faptul ierosilieĭ, adecă predarea celor sfinte, prin călcarea canonuluĭ 29 al Sinoduluĭ IV ecumenic, care glăsuesce: „Pe Episcop a-l duce în trépta Presbiteruluĭ este ierosilie.“ — Pentru ce? „Am oprit pe Prea Sfinţiţiĭ Episcopĭ, să îmbrace mantia şi pe Prea Sfinţiţiĭ Archiereĭ, să pórte mitră şi cârje la serviţiul dumnezeesc, când luam şi eŭ parte.“

Obiceiul, ce ni-se impută, că am întrodus, a fost datină statornică până la venirea I. P. S. S. Mitropolitului Calinic, care a fost novator pe punctul acesta fără mijlocirea Sf. Sinod. Canonul 29 al Sinoduluĭ al IV ecumenic, este adevĕrat, opresce degradarea fără causă legiuită a Episcopuluĭ: „Nu póte Episcopul, să fie dus în trépta inferióră a Presbiteruluĭ.“ Dar degradat-am noĭ vre un P. S. Episcop saŭ Archiereŭ? Ceea ce constitue faptul „ducerii Episcopuluĭ în trépta Presbiteruluĭ“, este de a-ĭ răpi drepturile sale Episcopale saŭ archierescĭ în a sa Eparchie. — Întrebăm: căruĭ dintre Prea Sfinţiţiĭ Episcopĭ luat-am drepturile, ce le are în a sa eparchie? Unde este canonul, care autorisézĕ pe Episcop de a purta mantie, şi pe Archiereŭ de a purta mitră, când oficiézĕ alăturĭ cu Primatul? Canonul 29, ce se invócă contra nóstră, se întórce contra acusatorilor, carĭ voesc, să exercite drepturile lor episcopale şi în a nóstră Eparchie. —

Nu póte Episcopul, să pórte cârje în slujba bisericéscă alăturĭ cu Primatul în diecesa acestuia, căcĭ în fie care eparchie o singură cârje este şi după sfintele canóne şi după legile Ţĕriĭ, a fară de casul învoiriĭ din partea celuĭ în drept. Acéstă regulă s'a observat de toţĭ predecesoriĭ nostri până la venirea I. P. S. rĕposat Mitropolitul Calinic, care a inovat pe nedrept credĕnd, că dă maĭ multă pompă slujbeĭ, ce făcea, întroducĕnd astfel un obiceiŭ necunoscut în Sfînta Biserică patriarchală din Constantinopoli, de unde am împrumutat datinile rituale.

3.

Sîntem învinuiţĭ, că am călcat canonul 33 Apostolic şi 13 al Sinoduluĭ ecumenic al IV prin faptul, că am primit în Eparchia nóstră fără carte canonică a Chiriarculuĭ lor pe clericĭ din alte Eparchiĭ dându-le voe, să sevârşéscă cele sfinte.

Învinuirea are în vedere pe Protoerul Burcă din Dîmboviţa şi pe P. S. Archiereul Botoşeneanul.

Aceste dóuĕ sfinte canóne nu pun oprire radicală clericuluĭ dintr'o Eparchie óre care de a trece în altă Eparchie, dar permitĕnd trecerea o supune în interesul disciplineĭ şi uneĭ bune administraţiunĭ la o maĭ dinainte încuviinţare şi recomandare a Episcopuluĭ respectiv. De almintrelĭ aceste dóuĕ canóne aŭ în vedere numaĭ pe aceĭ clericĭ străinĭ cu totul necunoscuţĭ Episcopuluĭ şi carĭ nu-şĭ pot dovedi trépta lor clericală, ér nicĭ de cum persóne cunoscute bine Episcopuluĭ. Aşa de pildă am dat voe, să slujéscă tuturor P. Sfinţiţilor Archiereĭ titularĭ aĭ altor Eparchiĭ, fără ca să fie cerut învoirea Chiriarculuĭ lor respectiv, şi acéstă învoire le-am dat-o ca unor clericĭ cunoscuţĭ nóuĕ bine şi fără vre o vină canonică. Între aceştĭ clericĭ sînt P. S. Archiereĭ Craioveanu, Pitişténu, Rîmnicu Sărat, Gălăţeanu, Bârlădeanu. S'ar puté óre scóte din numĕrul acestor P. S. Archiereĭ P. S. Botoşeneanul şi Protopopul Burcă? Maĭ pot aduce ca fapt recent următorul: P. S. Archiereul Botoşeneanul însoţit de Archimandriţiĭ Nifon şi Ghenadie făcĕnd o călătorie la Ĭerusalim aŭ slujit la Pascile trecute în Biserica sf. Mormînt cu P. S. Patriarch al Ĭerusalimuluĭ fără a li-se fi cerut carte canonică.

Acesta fiind adevĕratul înţeles al acestor dóuĕ canóne, écă acum şi faptele:

P. S. Episcopul de Argeş a numit, sînt aprópe doĭ anĭ, pe Preotul Ilie Bădulescu din Alexandria, judeţul Teleorman, Eparchia sf. Mitropoliĭ, protopop la Slatina, în Eparchia Argeşuluĭ, fără prealabila nóstră încuviinţare. Acéstă numire s'a făcut în locul protopopuluĭ Burcă, aşa că acesta a fost trecut după interveniţiunea onorab. Minister prin directorul Cultelor d. Cornoĭ protopop în judeţul Dîmboviţa din eparchia sf. Mitropoliĭ.

P. S. Archiereul Botoşeneanul ne maĭ avĕnd nicĭ o slujbă bisericéscă la Ĭaşĭ, unde şedea, a venit de maĭ mult timp în Eparchia nóstră cu învoirea verbală a P. S. Mitropolituluĭ Moldoveĭ.

Acum de curĕnd l-am rînduit, să slujéscă la sf. Spiridon Nou, drept, pe care nimenĭ nu ni-l póte tăgădui.

În tot casul întrebăm: se póte da în judecată un Mitropolit, se póte suspenda maĭ dinainte pentru asemenĭ fapte?

Dar sînt alte fapte de o maĭ mare însemnătate, pe care acusaţiunea le înlatură, cum şede în Bucureşcĭ P. S. Lor Archiereul Pitiştеanu din Eparchia Argeşuluĭ, Archiereul Craioveanu din Eparchia Rîmniculuĭ, Noul Severin, Archiereul Calistrat Bârlădeanul, Archiereul Valerian, Rîmnicu Sărat, Archiereul Meletie Gălăţeanul? Nu cum va sfintele canóne şi Regulamentele aŭ o altă aplicaţiune după trebuinţa causeĭ?

(Va urma.)

Noutăţi.

Din Archidiecesă. On. *Georgiŭ Tufan* paroch în *Bethlen Sân-Miclăuş* din districtul protopopesc al Bieĭ este numit paroch în *Valea Sasuluĭ* din acela-şĭ district protopopesc. — On. *Zaharie Pop* absolvându-se de parochia *Adrianuluĭ* din districtul protopopesc al Reghinuluĭ este numit administrator parochial în *Chibulcut* din districtul protopopesc al Catineĭ.

Concurs. La parochia *Giuduş* din protop. Ernotuluĭ s'a escris concurs cu terminul de 25 Iuliŭ n. Emolumentele: 1. Un fond intern parochial de 1 jug. 760□. Casa parochială nelocuibilă, ĕră cele alalte superedificate lipsesc. 2. Porţiune canonică: arătoriŭ 19 jugĕre de cl. I. II. şi III. comassate într'o tablă, fînaţ de clasa a VII de 9 jugĕre, vie de 245□, pădure de 1 jugĕr, păşune de 4 jugĕre Din emolumentele aceste folosesce cantorul până la 6 jugĕre. 3. Stolarele. 4. Lecticał: La botezul Domnuluĭ câte un colac. De la 110 fumurĭ câte o zi de lucru cu interteniţiunea preotuluĭ. Din aceste terţialitatea compete cantoruluĭ.

Macelul de la Mehadica. În comuna hănăţană Mehadica s'a întîmplat Vineri în 26 Iuniŭ un macel înfricoşat, căruia aŭ căđut jertfe 6 românĭ împuşcaţĭ şi 20 răniţĭ de către gendarmĭ. Ansă la acest macel a dat ordinaţiunea comitatensă de a se lua moşia maĭ multor familiĭ ca ocupată din locul comunal. Poporul a murmurat asupra comisariuluĭ venit, să mĕsure locul. Primariul a chemat gendarmĭ, carĭ aŭ arestat pe 16 fruntaşĭ aĭ comuneĭ. Eşind şi protopretorul la faţa loculuĭ, poporul a pretins eliberarea celor arestaţĭ şi depunerea primariuluĭ, ceea ce li-s'a denegat, şi nevoind oamenĭĭ a se liniştĭ, gendarmiĭ aŭ împuşcat în popor.

† **Dr Liciniŭ Pop**, profesor la facultatea teologică din Blaş, a repausat în 2 a c. în Uióră la casa părintéscă în etate de 25 anĭ. Considerând talentele intelectuale deosebite ale repausatuluĭ biserica nóstră lega de el sperărĭ fórte frumóse, dar acestea le-a nimicit mórtea. Repausatul a absolvat studiile în Roma. Acolo clima nefavorabilă şi încordările intelectuale prea marĭ aŭ depus în tinĕrul nostru adurmit simburele unuĭ morb indelungat, care acum ĭ-a curmat viaţa.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice
și diferite alte minciuni.

(Continuare.)

Înse nu e adevĕrat, că naționalismul liberal ar voi serios crearea de biserică naționale. Dór concipiarea materialistică a lumiĭ nu recunósce nică o religie. Cum ar puté deci liberalismul, să dorésca serios o religie națională? După intenția lui biserica națională are să fie numaĭ un punct de trecere spre descreștinarea deplină a poporuluĭ, spre abrogarea a orĭ ce religie. Liberalismul a spus-o acésta destule orĭ pe față. Pentru timpul de față biserica națională el o privesce încă de necesară, fiind că poporul încă nu a ajuns, să fie așa de „luminat“, cât să lapede de la sine cu desevârșire convicția religiósă. Spre „luminarea“ asta a poporuluĭ se și îndréptă tótă activitatea liberalismuluĭ. Așa se esplică neîncetatele huliri, pe carĭ presa liberală le îndréptă asupra religieĭ și bisericiĭ, așa se esplică silința de a alunga instrucția și educația religiósă din școlĭ și de a cresce astfel o generație fără de credință și de religie. Liberalismul va cerca pretutindenea să trécă preste ruinele bisericiĭ naționale la descreștinarea totală a naționalităților și a societățiĭ omenescĭ preste tot.

Guvernele și popórĕle vor trebui să deplângă, cele ce în numele principiuluĭ modern de naționalitate s'aŭ comis în contra bisericiĭ și a religieĭ. Un pom rĕŭ póte să aducă numaĭ róde rele. Dacă ómeniĭ vor să întroducă în viața națională din nóŭ păgânismul, atuncĭ vor trebui să primésca și urmările, carĭ isvorĕsc din păgânism. Nu le folosesce nimic a nu voi efectele, când eĭ voesc causele. Efectele acelea vor resulta și fără de voea și chiar și în contra voiĭ popórĕlor.

Într'aceea archiereul din Roma și cu el întrégă biserica, în mijlocul vuiriĭ luptelor naționale și a descompuneriĭ naționale, va sta neclintit pe terenul dreptuluĭ și nu se va depărta de la el nică cu un paș. Capul bisericiĭ în mijlocul țăudăririĭ naționale a popórĕlor va ține sus flamura unității, — atât a unității bisericiĭ, cât și a unității naționalităților în biserică și între olaltă. El nică o dată nu a încetat a grăi popórĕlor la inimă, că varietatea și diferența naționalităților și a vieții lor celeĭ naționale e deplin îndreptățită, fiind că se întemeiéză pe temeiŭ natural și fiind că prin urmare e voită și dispusă de Dumnezeŭ. Dar de o dată nu a încetat de altă parte a vesti popórĕlor, că din causa acesteĭ varietățĭ naționale nică o dată nu are să pĕră unitatea némuluĭ omenesc în Christos, și diferența națională nică o dată nu are să degenereze în separare, isolare și vrășmășie. Și Papa și biserica nică o dată nu-și vor părăsi punctul acesta de vedere și de mânecare. Astfel Sfîntul Scaun și cu el biserica vor fi stînca aceea, de care se vor frânge valurile furtuniĭ produse prin principiul modern de naționalitate. Când popórĕle óre când vor fi învĕțat din esperința proprie, când vor fi esperiat, ce nefericire va cresce din sĕmința cea veninósă a principiuluĭ de naționalitate celuĭ păgânesc, atuncĭ se vor întórce éră la stînca aceea, pe carea aŭ părăsit-o, se vor întórce la ea pentru a cerca și a regăsi într'însa unitatea sa perdută. De stînca acésta își vor lega anghira, carea le va scăpa de naufragiul universal. Sfîntul Scaun și cu el biserica a avut deja parte de atâtea triumfurĭ în istorie; nicĭ triumful acesta nu-ĭ va lipsi. „Cel ce locuesce în ceriŭ, va rîde de dînșiĭ, și Domnul îĭ va batjocori pe eĭ.“

Acestea vor fi dór de ajuns, pentru ca orĭ cine să pótă vedé limpede, ce însamnă preste tot „biserica națională“.

Ér ce privesce caractĕrul național cel atât de mult accentuat al bisericiĭ române neunite, étă ce a scris „Unirea“ înainte de asta cu câțĭ va anĭ despre tema acésta:

„Dar ni-se va zice póte, că biserica neunită dacă nu a fost în trecut, este de presente și va fi cel puțin de aci înainte un factor important în viața nóstră națională. Noĭ înse și acésta o tragem la îndoélă. În România biserica ortodoxă nu maĭ are aprópe nicĭ o influință nicĭ pe terenul social, nicĭ pe cel cultural și cu atât maĭ puțin pe cel politic, ér pe cel religios a dese orĭ este maĭ hotărîtóre vocea ministruluĭ de culte și instrucțiunea publică, de cât a Sfîntuluĭ Sinod. Preoțiĭ sînt desprețuițĭ de aprópe întrégă societatea românéscă. Ea nu susține nicĭ o școlă, nicĭ o instituțiune de binefacere și pentru aceea nu dispune de nicĭ o resursă morală orĭ intelectuală, cu care să se impună. Glasul eĭ, — de se aude vre o dată, — este nebăgat în samă chiar și în cestiuni politico-bisericescĭ. Aci biserica a devenit un fel de sucursală a administrațiuniĭ de stat și un instrument în mâna diferitelor partide, carĭ se succed la guvern. În Bucovina nu prea vedem clerul în fruntea luptelor politice și culturale românescĭ, de și autonomia țĕriĭ și starea luĭ materială bună îĭ deschide destul câmp libĕr spre acésta. Vedem înse și acolo, cum se câștigă tot maĭ mult teren din partea elementelor străine, și maĭ vîrtos a celor slave. În Basarabia, Bulgaria, Macedonia și Sêrbia biserica „ortodoxă“ este factorul cel maĭ puternic pentru desnaționalisarea Românilor din acele țĕrĭ. Rĕmâne numaĭ biserica ortodoxă din Transilvania și Ungaria, care la aparință servesce interesele Românilor. Zicem înse, că numaĭ la aparință, de óre ce ceea ce se face în sinul aceleĭ bisericĭ, nu se face în vîrtutea principiilor creștine, carĭ chiar și din partea bisericanilor sînt desprețuite, ci numaĭ în vîrtutea principiuluĭ național, care trezit și desvoltat de Româniĭ uniți a străbătut și la Româniĭ neuniți, și aceștia în urma împrejurărilor politice nefavoritóre, neputêndu-și validita interesele naționale în organismul statuluĭ, cércă ocrotirea lor sub scutul autonomieĭ bisericescĭ, în cele maĭ multe casurĭ în contra voințeĭ bisericanilor. Când înse împrejurările politice se vor schimba în favorul Românilor, biserica ortodoxă din Transilvania și Ungaria încă se va reduce la rolul celeĭ din România.

„Un pericul mare va fi înse pentru Românĭ biserica ortodoxă atuncĭ, când ținuturile locuite de eĭ, prin o nenorocire, de care să ne ferésca Dumnezeŭ, ar ajunge în posesiunea Muscalului. Atuncĭ se va sci prețui, că pentru ce un popor catolic ca Polonii póte ;să-și păstreze individualitatea națională față cu tóte mijlócele, carĭ le inventéză inteligința și le aplică barbaria pentru nimicirea luĭ. Atuncĭ se va vedé, că ce instrument puternic pentru desnaționalisarea nóstră este biserica ortodoxă, a căreĭ cap este sfîntul Țar. Atuncĭ se va vedé, cum vor rĕsuna bisericile nóstre érăși numaĭ de accentele limbiĭ slavone, care ne-a smăcinat atât de tare în vécurile trecute. Dea Dumnezeŭ, ca acésta să nu se întîmple, înse nu ne putem reține de la împlinirea datoriințeĭ sfinte de a atrage atențiunea tuturor acelora, carĭ își iubesc némul, asupra acestuĭ pericul amenințătoriŭ.“ [1])

Nicĭ nu se póte altmintrea. Asta e firea biserieiĭ „ortodoxe“. „Ea tinde spre separarea credincioșilor sĕĭ în tot atâtea bisericĭ independente una de alta, și nesubordinate vre unuĭ centru de unitate, câte state s'aŭ format și se formézĕ pe teritoriul ocupat de ea. În fiesce care din aceste state ea nu scie să fie de cât sclava puteriĭ politice, ale căreĭ interese le promovézĕ, chiar și când acestea vin în conflict cu cele maĭ elementare principiĭ de dreptate și ecuitate, și cu interesele popórĕlor, carĭ constituesc statul.

„În Rusia biserica ortodoxă s'a degradat la un fel de instituțiune de stat și s'a pus cu totul în serviții Țaruluĭ, pe care-l servesce în rusificarea tuturor popórĕlor nemuscălescĭ. De aci provine apoĭ, că Românilor ortodoxĭ din Basarabia nu li-se permite nicĭ măcar a se închina luĭ Dumnezeŭ în limba lor proprie, și astfel sînt espușĭ desnaționalisăriiĭ, care trebue să urmeze în mod necesar.

„În Sêrbia Românĭ locuesc un ținut întreg în masse compacte, înse fiind că sînt otodoxĭ, nu pot desvolta nicĭ o viață culturală românéscă, de óre ce biserica ortodoxă este agentul politic al statuluĭ sêrbesc, care nu are durere de desvoltarea uneĭ vieți culturale românescĭ pe tertitoriul sĕŭ.

„Românĭi din Macedonia, Tesalia și Epir numaĭ prin alipirea lor de „ortodoxie“ aŭ dispărut aprópe cu totul, pentru că Patriarchul ecumenic, care în vîrtutea titlului acestuia ar trebui să îmbrățișeze cu egală dragoste tóte popórĕle, s'a folosit de atribuțiunile civile, ce i-le-a dat Sultanul, numaĭ pentru elenisarea Românilor, carĭ îĭ eraŭ supușĭ.

„Între Dunăre și Carpați biserica ortodoxa a fost tot de una aceea, ce a fost puterea de stat. Când acésta era slavă, biserica încă a fost slavă și slavisătóre. Când puterea de stat a fost grecéscă, biserica încă a fost grecéscă și grecisătóre, și astăzĭ nu este românéscă, pentru că o dóre de sórtea poporuluĭ român, ci pentru că așa pretinde puterea de stat, în al căreĭ serviții se află, și dacă mâne în loc de un Ministru român ar ședé în „sfîntul Sinod“, — de ce să ne ferésca Dumnezeŭ, — un Ministru muscălesc, ea ar fi muscăléscă, căcĭ este în firea eĭ a fi servitórea puteriĭ de stat.

„În Ardeal înainte de unire bisericiĭ orientale ortodoxe nicĭ prin minte nu l-a trecut, să înlocuéscă limba slavă cu limba poporuluĭ românesc. Înlocuirea acésta aŭ făcut-o Magiariĭ calviniĭ. Fiind că înse puterea de stat a dorit acéstă strămutare, biserica ortodoxă pururea credincióșă acesteĭ

[1]) Cestiunĭ II. p. 324 urr.

puteri, s'a plecat și ast fel a servit și ea o singură dată, însе numai la poruncă, interesele naționale ale poporului românesc. Ér dacă astăzi este constituită cu caractér național, împrejurarea acésta este de a se mulțămi de o parte puteriĭ supreme de stat, care a voit, ca ea să fie națională românéscă ca un contrapond la aspirațiunile exagerate ale Magiarilor, ér de altă parte este de a se atribui ideilor naționale românescĭ propagate prin unire, de carĭ nicĭ biserica ortodoxă transilvană nu se póte lăpăda fără a se sinucide.

„În Bucovina biserica ortodoxă a avut ocasiunea fericită și tóte mijlócele materiale de a puté ocroti poporul românesc, de a-l cresce și civilisa așa de tare, în cât el singur să fie stăpân pe acest petec de pământ românesc. Nu a făcut-o acésta, pentru că ea a preferit a se face sclava intereselor puteriĭ de stat, și ast fel vedem cu durere, cum elementul nostru perde tot mai mult din terenul, ce l-a avut odinióră, față cu nisce veneticĭ, și cum chiar un Bucovinean scrie: „Némul slav se lățesce și devine aci (în Bucovina) nu numaĭ pentru Românĭ un pericul, ci și pentru Austria.“ [1])

„Cu un cuvînt biserica ortodoxă orientală se identifică din firea sa tot de una cu interesele puteriĭ de stat chiar și atuncĭ, când acestea sînt contrare intereselor popórelor, și pentru aceea nu i-se póte atribui proprietatea de a fi ocrotitórea naționalităților vre unuĭ popor.“ [2])

Și de când s'aŭ scris acestea în „Unirea“, de atuncĭ încóce nu ni-s'a îmbiat nicĭ un motiv spre a retrage măcar și numaĭ un singur cuvîntel din cele ce am zis atuncia. Din contră țipetele desperate, carĭ se aud neîncetat din Bucovina și din Basarabia, și scandalurile din biserica „națională“ din regatul Românieĭ aŭ întărit încă și mai mult convicția aceea a nóstră.

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Chanul de lângă Vetleem, înaintea căruia se opriră Ĭosif și muierea luĭ, era un adevĕrat model de chan, nicĭ prea simplu și nicĭ prea luxuos în aranjarea sa. Zidirea era cu adevĕrat orientală, adecă o casă de pétră necioplită, în patru unghiurĭ, cu etaj, cu coperiș plan, în afară fără de nicĭ o feréstă și numaĭ cu o întrare principală, o pórtă, ce putea să trécă și numaĭ de ușe. Ea era în frontul caseĭ și anume către résărit. Drumul trecea chiar pe dinaintea porțiĭ, și așa pragul eĭ era acoperit cu un strat gros de colb de cretă. Un zid scund de pétră se începea la unghiul nordostic al palisadeĭ, se continua mulțĭ metri pe cóstă la vale până la un punct, la care întorcêndu-se spre apus mergea până la o catenă de stîncĭ rîpóse de var. Zidul acesta era un avantaj nespus de mare pentru chan, — o îngrăditură sigură pe sama dobitócelor.

Într'un sat ca Vetleemul, care avea numaĭ un șeic, putea să fie și numaĭ un chan, și cu tóte că Nazarinénul se născuse aci, totuși în urmarea înstrăinăriĭ sale îndelungate nu se maĭ putea aștepta la primire ospitală. A fără de aceea conscrierea, scopul veniriĭ luĭ la Vetleem, putea să se amâne săptĕmânĭ orĭ chiar și lunĭ, căcĭ era proverbială lucrarea încétă a autorităților romane, carĭ se esmiteaŭ în provință, și așa dară nicĭ vorbă nu putea fi despre aceea, ca el pe un timp așa de nedeterminat să afle adăpost pe sama sa și a muieriĭ sale la rudeniĭ orĭ la cunoscuțĭ. De aceea o neliniște durerósă a cuprins inima Nazarinénuluĭ, încă maĭ înainte de ce s'ar fi apropiat de casa aceea mare, — neliniștea, că nu va maĭ puté să găséscă adăpostire în chan, — și neliniștea acésta l-a chinuit în tot timpul, cât ĭ-a fost de lipsă spre a sui délul, și l-a îndemnat, ca nebăgând în samă pezișimea căiĭ să mâne catîrul maĭ în grabă. Și cu cât se apropia maĭ tare, cu atâta îĭ crescea maĭ tare și îngrijarea; căcĭ vedea drumul plin de bărbațĭ și tinerĭ, carĭ mânaŭ cu lărmuire mare vitele, caiĭ și cămilele sale în și din vale, uniĭ la adăpat, alțiĭ la înălțimile din vecinĭ. Și când a sosit chiar aprópe, a vĕdut, că întrarea la chan era împresurată de o mulțime désă, pe când îngrăditura era plină plinuța de străinĭ.

„Nu putem să ajungem până la pórtă,“ zise Ĭosif în modul sĕŭ trăgănat. „Să ne oprim aci și să cercăm a afla, ce s'a întîmplat.“

Muierea nu rĕspunse nimica, fără îșĭ dădu vĕlul în lăturĭ. Semnele oboseliĭ, carĭ se vedeaŭ pe fața eĭ, curênd făcură loc uneĭ interesărĭ deosebite. Ea se vedea în fața uneĭ mulțimĭ, care undula mestecându-se neîncetat. Pentru ea mulțimea acésta nu putea fi alta de cât obiectul curiosității, de și în tóte chanurile de pe lângă drumurile cele marĭ, carĭ le percurgeaŭ caravanele, lucrurile decurgeaŭ cam tot în acela-și chip. Eraŭ aci pedestrași, carĭ alergaŭ încolo și încóce, strigând și bătênd din gurĭ în tóte dialectele Sirieĭ; ómenĭ călărĭ, carĭ se certaŭ cu mânătoriĭ de cămile; ómenĭ carĭ se nĕcăjaŭ cu vacĭ încăpățînate și cu oĭ spăriate; ómenĭ, carĭ vindeaŭ pâne și vin, si în mijlocul îmbulzeliĭ o cétă de băețĭ, carĭ păreaŭ a afla multă plăcere în aceea, că priviaŭ, cum se mâncă cânĭĭ. Tóte, ómenĭ și animale, păreaŭ a fi de o dată în mișcare. Frumósa privitóre cu tóte acestea părea a fi cu mult prea obosită, de cât să rĕmână încătușată maĭ multă vreme de privirea acesteĭ scene. După scurtă vreme suspină și căzu érăși pe perina șeleĭ. Ca și cum ar fi cuprinsă de dorința de a avé parte de odihnă și liniște, orĭ ca și cum ar fi cufundată în așteptarea óre cuĭ orĭ a óre căruĭ lucru, își îndreptă privirea către méză zi și către stîncile rîpóse ale munteluĭ raiuluĭ la deal, pe care sórele apunênd îl văpsia cu o roșétă slabă.

Pe când privia ea în direcția acésta, un om se repedi din îmbulzélă a fară și privind cu supĕrare înapoĭ se opri chiar lângă catîr.

Nazarinénul îl agrăi.

„Fiind că sînt, ceea ce gândesc, că eștĭ și tu, prietine, adecă un fiŭ al luĭ Ĭuda, pot să te întreb de causa acestuĭ concurs de ómenĭ?“

Străinul se întórse dârz. Dar când vĕdu fața cea blândă și seriósă a luĭ Ĭosif și audi glasul adânc și cuvintele trăgănate ale luĭ, își ridică mâna spre salutare și zise:

„Pace ție, rabbi! Sînt un fiŭ al luĭ Ĭuda și-ți voiŭ rĕspunde. Locuesc în Beth-Dagon, ceea ce, pe cum scĭĭ, e în țara, carea e a viței luĭ Dan.“

„Lângă drumul, ce duce de la Modin la Ĭoppe,“ zise Ĭosif.

„A! Tu aĭ fost în Beth-Dagon,“ zise omul, în vreme ce fața luĭ se îmbrăcă în o espresie maĭ prietinósă. „Ce popor călătoriŭ sîntem noĭ fiiĭ luĭ Ĭuda! Eŭ m'am fost dus fórte de parte de înălțimea acésta, — de Efrata veche, pe cum a numit-o părintele nostru Ĭacob, — de mulțĭ anĭ am fost dus, când se dă tuturor Evreilor porunca de scire, ca fiesce care să mérgă, să se scrie în locul originiĭ sale. Numaĭ acésta e causa, că sînt aicĭ, rabbi!“

Fața luĭ Ĭosif rĕmase indiferentă ca o mască. El rĕspunse:

„Eŭ încă am venit cu acela-și scop, — eŭ și muierea mea.“

Străinul privi la Maria și tăcu. Ea privia spre muchea pleșuvă a luĭ Gedor. Razele sóreluĭ îĭ loviaŭ în fața-ĭ ridicată, umplcaŭ adâncimile vinete ale ochilor eĭ, și pe buzele eĭ puținteł deschise trĕmura o aspirare, ce nu putea să fie pământéscă. În clipa acésta părea, că orĭ ce parte omenéscă a frumsețeĭ eĭ a dispărut, orĭ cel puțin că ea e spiritualisată; ca semĕna cu un fenomen, de care numaĭ fantasia póte vrăji ochilor nostri, cu un ânger, care atins de lucirea razelor dumnezeiriĭ stă la pórta ceriuluĭ. Omul din Beth-Dagon vedea originalul acelĕ figurĭ femeescĭ, carea după multe vécurĭ cuprinse geniul luĭ Sanzio și-l răpi din sfera firiĭ muritóre.

„Despre ce am și grăit? Așa e, acum îmĭ aduc aminte. Am zis, că atuncia, când am audit despre porunca de a veni aci, m'a cuprins mânie și nĕcaz. Apoĭ mĭ-am adus a minte de vechea colină, și de cetatea și de valea, carea se pogóră la adâncimile luĭ Chiron; mĭ-am adus a minte de viile și grădinile și holdele, carĭ aŭ rĕmas acelc-și de pe timpul luĭ Booz și al Rutcĭ; mĭ-am adus a minte de cunoscuțiĭ munțĭ înbițĭ, de Gedorul de aci, de Gibrah de dincolo și de Mar Elias de colo, — pe când eram prunc, cĭ pentru mine eraŭ zidurile pământuluĭ, — și mĭ-am uĭtat de despoți și de tiranĭ și am venit aci, eŭ și Rachil muierea mea și Deborah și Michal trandafiriĭ nostri de Saron.“

Omul ér făcu o pausă. Privirea luĭ de o dată se îndreptă spre Maria, carea acum asculta cu atențiune la cuvintele luĭ. Apoĭ întrebă omul:

„Rabbi! Nu vre muierea ta să mérgă la muierea mea? O poțĭ vedé colo din colo cu pruncele eĭ, în umbra maslinuluĭ la cotitura drumuluĭ. Îți spun,“ și acum se întórse către Ĭosif și grăi lute, „îți spun, că chanul e plin. În zădar aĭ maĭ întreba la pórtă.“

Voința luĭ Ĭosif era zăbavnică în tocmaĭ ca și spiritul luĭ.

„Ofertul e prietinos. Orĭ găsim în casă loc orĭ nu, la tot casul vom cerca pe aĭ tĕĭ. Voiŭ să grăesc maĭ întâiŭ cu paznicul de la pórtă. În dată mĕ întorc.“

Și dând străinuluĭ căpăstrul în mână își făcu cale prin îmbulzéla de ómenĭ.

(Va urma.)

Bibliografie.

Din „**Biblioteca pentru toți**“ aŭ maĭ apărut:

Nr. 60. 65. 66. Prevost: *Manon Lescaut*, roman interesant, tradus fórte bine de dl I.

[1]) »Dreptatea« Nr. 38 din 1894.

[2]) Cestiunĭ II. p. 250 urr.

S. Spartali. Într'însul se arată în vii colorĭ peripețiile, prin carĭ trec tinerĭi fără religiune și Dumnezeŭ.

Nr. 61. Rosetti D. R.; *Trotoarul Bucureșciului*, cuprinde chipurĭ din lumea capitalei române, scrise cu mult spirit, autorul lor fiind unul dintre ceĭ maĭ bunĭ ziariștĭ.

Nr. 62. Tennyson: *Enoch Arden*, poemă engleză tradusă în versurĭ de H. Lerca. Autorul, născut la 1809, la vrîstă de 41 anĭ a ajuns poet laureat al coroneĭ angleze; mort la 1892. A scris o mulțime de poesiĭ maĭ lungĭ, dintre carĭ cea tradusă aci e una din celea maĭ frumóse și drăgălașe.

Nr. 63. Ollănescu: *Satire* și *Pe malul gârleĭ*, comedie. În satirele acestea autorul, membru al academieĭ române, harnicul traducĕtor al lui Orațiŭ, combate cu mult succes relele năravurĭ și pornirĭ. Așa în satira I. scrie cu mult spirit împotriva pesimiștilor poețĭ provocându-ĭ, să scrie numaĭ atunci, când „se vor fi prins cu nevoea 'n luptă dréptă“, . . . și când în pept le „vor străbate razele credinței blânde cu îndemnurĭ prea curate“. În acela-și ton sînt scrise și cele alalte satire împotriva femeilor savante, omenimiĭ etc. Recomandând iubiților nostri cetitorĭ cărticica acésta sîntem sigurĭ, că le-am pus în mânĭ o broșură scrisă de un literat cu bune și sănătóse ideĭ.

Nr. 64. *Spre primăvară*, versurĭ de I. Costin. În prefață poetul Coșbuc dă scriitorilor bune lecțiunĭ, îndemnându-ĭ și el, să fugă de céta acelora, carĭ nu sciŭ de cât să-și blasteme viața din datină rea, ca să imiteze și eĭ lumea. Versurile de alt cum sînt bune, dar multe din ele ne fac, să ne aducem fără voe a minte de Eminescu, Coșbuc și Vlăhuță.

Nr. 67—69. *Universul și Minunile luĭ*, cu numĕróse ilustrațiĭ. Utilitatea astor fel de cărțĭ se pricepe ușor, când considerăm, că ele tind mereŭ la vulgarisarea sciințelor.

Nr. 70. P. Dulfu: *Legenda țiganilor*. Poetul, Ardelean, e cunoscut cetitorilor nostri din recensiunea, ce la timpul sĕŭ am făcut-o asupra epopeeĭ „Isprăvile luĭ Păcală“. Acela-și caractĕr plin de umor îl are și povestirea acésta scósă „din popor — pentru popor“.

A maĭ apărut:

Fasc. VII din **Istoria Împĕratului Traian**, trad. de P. Broștean. Ca și la celelalte fascicule și aci în frunte e o ilustrație, ce represintă pe Decebal dând foc capitalei sale și pe căpeteniile dacice, cum se supun Romanilor. Broșura continuă cu edictele împĕratului, cu starea de pe atunci a păgânismului și a religiunii creștine.

A apărut și se află de vîndare în **Tipografia seminarială din Blaș:**

Legile politico-bisericescĭ
din 1894 și 1895

împreună cu respectivele ordinațiunĭ ministeriale, traduse, edate și comentate la ordinul Preaveneratului Consistor mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Prețul unuĭ esemplar broșurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atențiunea clerului nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoțesc, din care să lipsésca acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuință preotul în urma situațiunĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Tot la tipografia seminarială se află de vîndare:

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaș 1896.

Broșura constă din 39 pagine, în carĕ se daŭ inviațiunile cele maĭ bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale și curatoratele, cum și privațiĭ la aruncarea și conscrierea dărilor de stat și anume: 1. a dărĭ de *case*, 2. a dărĭ de *câștig*, 3. a dărĭ dupĕ *camete*, 4. a dărĭ *supletóre* generale de *venit*, 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliție*, 6. a dărĭ de *arme* și de *vînat* și 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Prețul uneĭ broșurĭ e **8** cr., expedată franco sub fașe **11** cr.

La numĕrul present este alăturată asemnațiune postală.

Editor și redactor respundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Lucru solid, durabil și elegant.

Sibiu, Strada Macelarilor Nr. 37.

Subscrisul am onóre a aduce la cunoscința On. Public, că în **lucrătórea mea** de **păpucărie** efectuesc tot felul de **încălțăminte** pentru **domnĭ, dame** și **copiĭ**, pe cum și tot felul de **reparaturĭ** cu **prețurile cele maĭ moderate**; oferesc tot o dată spre mulțămirea tuturor **marfă solidă** și **prompt executată.**

Atrag atențiunea On. Public, că m'am hotărît — de aci în colo — a cerceta tóte târgurile de țară din Ardeal, servind cu **lucru bun** și **durabil executat în lucrătórea-mi proprie**, ér **nu cu marfă de prin fabricĭ**, pe cum fac mulțĭ alțiĭ.

Recomandându-mĕ sprijinuluĭ binevoitor sum

Sibiŭ în Iuniŭ 1896

cu distinsă stimă

Constantin Dragoș

măestru pantofar.

(24) 3—6

Comandele se efectuesc iute.

Prețurile cele maĭ ieftine.

Marfă gata din materialul cel maĭ bun.

(9) 9—10

Josif Gans,

fabricant si reparatoriu de masine agronomice

în Blasiu (Balázsfalva)

recomandă pe lângă garanță și serviț solid și prompt depositul sĕŭ de

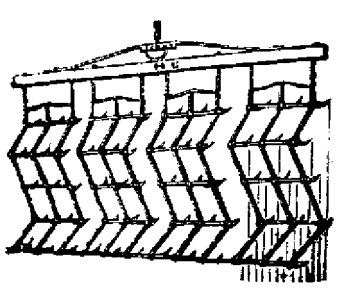

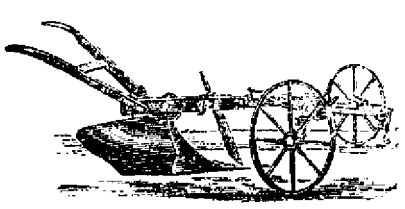

pluguri, mașine de îmblătit, de cusut, de trierat și de

alte instrumente economice,

tóte din fier bătut.

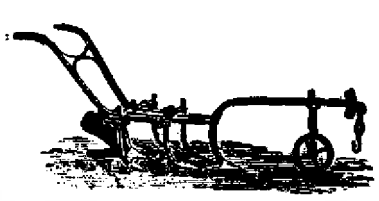

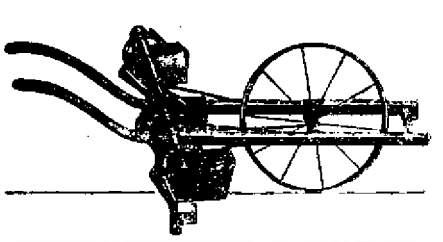

Tóte obiectele amintite se pot procura dela susnumita firmă

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl.. ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs.. ½ an 9 frcs.. ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un sir garmond: odată 7 cr.. a doua óră 6 cr.. a treia oră 5 cr., şi de fiecare publicăţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redactiunea şi Administraţiunea Unirii» în Blaş.

Anul VI. Blaş 11 Iuliŭ 1896. Numĕrul 28.

Invitare de abonament.

Rugăm pe Domnii abonenţi, să binevoéscă a-şi renoi abonamentul. Spre scopul acesta am alăturat la numĕrul trecut asemnaţiune postală.

Restanţierii sînt rugaţi, să-şi achiteze cât mai în grabă abonamentele, ca să putem acoperi spesele însemnate ale edării foii.

Preţurile se vĕd în capul foii.

Administraţiunea.

Pasivitate absolută?

„Tribuna“, se vede că în numele comitetului naţional, pentru alegerile dietale, ce se apropie, a enunţat principiul, care să-l observe alegĕtorii români: *Pasivitate absolută.*

Referitoriŭ la principiul acesta îndrăznim a risca câte va observări.

Întâiŭ şi mai întâiŭ îndrăznim a declara, că nicĭ o dată nu am fost de credinţa, că Românii cu ajutoriul pasivităţii vor putĕ, să ajungă la resultate reale, carĭ să le fie favoritóre.

Pentru ca un popor cu arma pasivităţii să pótă purta o luptă politică încununată cu succes, s'ar pretinde, ca el să fie aşa de puternic, cât cu prilejul alegerilor dietale să se simţéscă adânc abstinerea luĭ de la vot. Dar pasivitatea nóstră până acum n'a ajuns, să-şĭ dobîndéscă o atare importanţă. Dieta ţĕriĭ se întrunesce şi fără de votul nostru, şi după ce s'a întrunit, de loc nu ne créstă.

Carĭ să fie óre causele lipseĭ acesteia de importanţă a pasivităţii nóstre? Cine nu vede, că tóte causele acestea se reduc la una singură? Cine nu vede, că acéstă singură causă e, că pe când am proclamat şi susţinem principiul de pasivitate, pe atuncĭ ne-am uitat a şi organisa pasivitatea? Nu e bine, să ne amăgim noĭ pe noĭ înşi-ne, nu e bine, să o facem acésta maĭ vîrtos în o luptă politică, de la care atîrnă binele şi liniştea miilor unuĭ popor. O atare politică tot de una se rĕsbună. Să nu ne mândrim decĭ cu aceea, că poporul întreg, tótă suflarea românéscă din Ardeal şi Ungaria, orĭ măcar şi numaĭ maioritatea poporuluĭ pe timpul alegerilor dietale ar urma ordinul comitetuluĭ naţional de a se abstiné de la alegerĭ. Să nu ne amăgim: poporul nostru în maioritatea sa, întru cât în sensul legilor esistente şi în urma diferitelor apucăturĭ ale celor de la putere nu e despoiat de vot, merge cu dróea la alegerĭ şi votézĕ — de-a rîndul pentru deputaţi, carĭ la porunca guvernuluĭ votézĕ orĭ ce lege, în care e vorbă de nesocotirea pretensiunilor nóstre.

Dacă o dată am proclamat principiul pasivităţiĭ, atuncĭ ar fi trebuit cu o cale, să ne îngrijim şi de o organisare a poporuluĭ, cât maioritatea luĭ covîrşitóre să nu cedeze nu numaĭ melilor de cortesire, ci nicĭ chiar forţeĭ morale orĭ fisice, ci pentru susţinerea acelui principiŭ să fie gata a aduce şi jertfe. Şi organisarea acésta ne lipsesce şi acum după o luptă politică de decenii. Cu drept cuvînt póte decĭ să întrebe orĭ care Român de bine, că atuncĭ ce aŭ făcut comitetele nóstre naţionale, carĭ s'aŭ perîndat în deceniile acelea? Şi rĕspunsul îĭ va fi, că comitetele acestea ne cum să organiseze poporul, dar nicĭ pe sine n'aŭ sciut, să se organiseze. Nu înţelegem aci diferinţele deĭ părerĭ, carĭ se nasc în orĭ ce corporaţie compusă din maĭ mulţi membri, ci înţelegem spiritul de jertfă pentru causa comună. Orĭ cine va studia fără preocupare istoria de până acum a lupteĭ nóstre politice naţionale, sigur ne va da dreptate.

Să privim decĭ cu toţiĭ cu privire limpede la stările nóstre şi să nu le vedem aşa, pe cum nu sînt.

Noĭ de repetite orĭ am declarat, că nicĭ prin minte nu ne trece a sparge solidaritatea purcederiĭ în lupta nóstră politică. Dar asta de loc nu ne împedecă a spune părerile şi vederile nóstre cu inimă deschisă, fără de a căuta în faţa unuia orĭ altuia şi fără de a ne teme, că declarările nóstre vor fi neplăcute unuia orĭ altuia şi că noĭ vom fi huĭduiţi. Scim, că la noĭ de o vreme bunicică încóce e obiceiul de a huĭdui în presă pe orĭ cine ar cuteza, să aibă vre o părere, care diferesce de cea a dlor de la aşa numitele organe ale

---

Feuilleton.

Încă o dată datul şi ziua.

Nu aşa a fost să fie. După ceĭ doĭ articli (vedĭ nriĭ 22 şi 23) era să urmeze articlul al treilea şi de închiare. Dar s'a întîmplat, cum se întîmplă une orĭ la móră, că aĭ ajuns, până să bagĭ în coş, dar vine măciniş de la un domn maĭ mare, ce nu póte să aştepte, şi te daŭ în lăturĭ, sub cuvînt că tu sciĭ, ce-l aşteptatul, şi aĭ timp să aştepţi. Orĭ de vreţi o asĕmĕnare maĭ modernă: Eştĭ în cutare adunare şi ţi-s'a dat cuvîntul şi aĭ început să te înferbinţi, dar când ar fi să urmeze mĕdua vorbiri', presidentul te întrerupe şi îţĭ ĭea cuvîntul.

Nu-ĭ vorbă, în tot rĕul e şi ceva bine, cel puţin dacă te puni să afli, poţĭ să afli vre-un firicel de bine. Într'o lună de zile se va fi şters impresiunea plictisitóre, ce va fi lăsat maĭ ales „Datul şi ziua“ cu împestriţăturile sale de numerĭ, şi şirele de acuma nu vor maĭ întimpina feţe aşa de acre, cum ar fi întimpinat atuncĭ îndată. Maĭ vine împrejurarea, că în sesonul de vară ziarele sînt de-a rîndul maĭ plictisitóre, aşa că cetitoriĭ vara sînt cu mult maĭ ĭertătorĭ ca altă dată.

De alt fel eŭ cred, că articlul de faţă are să fie maĭ puţin plictisitor ca cel de maĭ deunăzĭ. Numerĭ nu vor maĭ fi aşa de mulţĭ, cum aŭ fost deunăzĭ, ér vorbele, nicĭ chiar cele maĭ plictisitóre, nu sînt aşa de plictisitóre ca vre o câţĭ va numerĭ.

Mult nu maĭ e înapoĭ, căcĭ tot, ce maĭ restézĕ, e, să se resume cele zise şi pe basa lor să se deducă o regulă uşóră de înţeles şi uşóră şi de ţinut în minte.

Ce e drept, pe basa celor cuprinse în nr. 23 se póte afla ziua orĭ şi cărul dat, dar e mult de ţinut în minte şi mult de socotit, ér ziua de azĭ, când nicĭ trenul cel maĭ repede nu ne maĭ este destul de repede, cine să ţină în minte atâta, cine să socotéscă pentru un singur dat atâta?

Scurtime, repedime voim în vorbire, în scriere, în comunicaţie. cu un cuvînt, şi dacă nu chiar în tóte, — căcĭ spre es. scurtarea în drepturĭ şi în libertate, scurtarea vieţiĭ sel. nu le voim, — dar maĭ în tóte. La scurtime tind şi eŭ, şi dacă la unele lucrurĭ am petrecut póte maĭ mult, m'a opăcit dorinţa, să nu las nicĭ o parte nelămurită, neînţelésă. Semnele stenografieĭ spre es. le veĭ ţinè cu mult maĭ uşor şi cu mult maĭ bine în minte, dacă ţi-se vor esplica, dacă ţi-se vor lămuri pe cât numaĭ se póte.

La călindarul Iulian într'un fel se socotesce ziua datului pentru orĭ şi care an, fie anul înainte de 1582, fie după 1582, fie anul înainte de Mântuitorul, fie după Mântuitorul; la călindarul gregorian înse trebue făcută deosĕbire între aniĭ înainte şi după 1582. În înţeles strîns călindarul gregorian înainte de 1582 nu a esistat, dar îl putem estinde şi la aniĭ dinainte şi chiar şi la aniĭ dintre facerea lumiĭ şi dintre nascerea Mântuitoruluĭ, pe cum estindem şi călindarul Iulian la aniĭ dinainte de Iuliŭ Cesar. Firesce şi aşa putem face, că datul gregorian îl socotim în dat Iulian şi calculăm ziua după acesta, orĭ apoĭ dimpotrivă datul Iulian îl trecem în dat gregorian şi cercăm ziua corĕspundĕtóre datuluĭ gregorian.

Ca punct de mânecare am fost luat ziua de faţă, ziua, în carea ne aflăm, dar ca să avem o zi anumită, un punct de mânecare neschimbat, vom pleca de la 1 Ianuar anul 1 al nascerii Dluĭ Christos, zi, ce după calculiĭ făcuţĭ a căđut pe ziua Sâmbeteĭ; cine nu crede, calculeze şi va afla în tocmaĭ, numaĭ să nu greşéscă.

partidului nostru național, cari înse cu tóte acestea în loc de a lansa ideĭ realisabile și folositóre nu încetéză a se disputa de lucruri cu totul accidentale cu animositatea cea mai înverșunată.

Credincioși acestuĭ principiŭ îndrăznim deci și acum a spune celor ce acum conduc lupta nóstră politică, că eĭ să nu facă silă consciinței niměnuia.

Dlor, de și nu vor să o spună pe față, sciŭ tot așa de bine ca și noĭ, că maioritatea alegětorilor români pe timpul alegerilor dietale nu ascultă de eĭ, ci merg, de votéză la alegerĭ. Fapta acésta, așa credem noĭ, din șirul faptelor esistente nu va puté să se ștergă prin negări, cari s'ar îmbrăca în haĭna de articli de jurnale.

De altă parte sciŭ dlor tot așa de bine ca și noĭ, că în Ungaria se fac pregătirĭ marĭ pentru înființarea unuĭ partid, care și-a prefipt de țintă abrogarea legilor politice-bisericescĭ atât de injurióse creștinismuluĭ.

Sciŭ maĭ de parte, că abrogarea acestor legĭ o pretinde și interesul nostru al Românilor.

Sciŭ maĭ de parte, orĭ cel puțin ar trebui să scie, că preoțimea nóstră în urma poruncĭi despre pasivitatea absolută, dacă vor, să o împlinéscă, trebue deci să ajungă pe alocuria în necesitatea de a asculta maĭ mult pe ómenĭ de cât pe Dumnezeŭ și de a lăsa, ca și poporul credincios așa, pe cum la alegerile dietale s'a obicĭnuit a nu observa pasivitatea, să-și dea și de astă dată votul pentru ómenĭ de aĭ guvernului chiar și prin cercurĭ electorale de acelea, cari vor fi proclamat și candidați de aĭ partidului poporal.

Așa dară videant consules! Dacă prin cercurĭ electorale de acelea, unde se vor proclama și candidați revisioniștĭ, conducĕtoriĭ politicĭi nóstre naționale prevĕd, că pe alegĕtoriĭ românĭ nu-ĭ vor puté reține de la urnă, atunci cel puțin să facă tot posibilul, pentru ca față cu candidații aceia revisioniștĭ să nu învingă cu ajutoriul alegĕtorilor românĭ candidați de aceia, cari susțin politica bisericéscă a liberalismuluĭ și vor continuarea eĭ.

Asta e părerea nóstră. Și părerea acésta a nóstră a purces din convicția, că la noĭ orĭ cine lucră pentru salvarea intereselor nóstre bisericescĭ, acela lucră cu o cale și pentru interesul național.

Congresul didactic regnicolar aranjat din incidentul serbărilor milenare s'a deschis în 2 a c. în Budapesta. Acesta este al 2-lea congres didactic regnicolar unguresc. Primul s'a ținut în 1848. La congresul din 2 a c. s'aŭ insinuat 5000 de persóne, s'aŭ presentat înse numaĭ cam 2000, pe cum ne spun foile magiare.

Președinte al congresuluĭ a fost ales profesorul Heinrich Gusztáv, ĕră vicepreședinți și secretarĭ maĭ mulți domnĭ și dómne, dintre cari o parte nu se ocupă de instrucțiune. La congres aŭ fost de față ca membri maĭ mulți preoți și bărbați de școlă catolicĭ. Din partea guvernuluĭ s'a presentat ministrul de culte și instrucțiune Wlassics, care în cuvinte bombastice recomandă corpurilor didactice, ca să fie cu considerare la raporturile esistente la noĭ și să cultive caractĕrul național al instrucțiunii.

Apoĭ prima ședință a ocupat-o întrĕgă disertațiunea secretaruluĭ de stat Berzeviczy despre instrucțiunea unificată națională. Ca bărbat de școlă se estinde oratorul la toți ramiĭ instrucțiuniĭ accentuând pretutindenea imprimarea caractĕruluĭ național magiar. Din tendența de magiarisare marcată de secretarul ministerial se deduce și propunerea luĭ, ca să se statifice preparandiile și statul să se amestece în educarea și cualificarea cleruluĭ. Berzeviczy a presentat congresuluĭ și proiecte de resoluțiuni referitóre la diversĭ ramĭ aĭ instrucțiunii, carĭ proiecte s'aŭ străpus comisiunilor spre deliberare.

În comisiunĭ șovinismul a fost maĭ mare de cât în vorbirea secretaruluĭ de stat. Aicĭ fie care vorbitor se silia a propune câte un mijloc pentru promovarea magiarismului așa, cât se pare, că celor adunați la congres nu le zace la inimă interesele adevĕrate ale instrucțiunii, ci numaĭ tendența de a magiarisa pe nemagiarĭ și de a paralisa influința bisericii asupra școliĭ. Cei maĭ marĭ șoviniștĭ, ca de comun, se arĕtară renegații. Așa un anumit Schaffer a propus, ca limba de propunere în tóte școlile poporale să fie cea magiară, ĕră Bontilovics (român), ca toți aceĭ învĕțătorĭ nemagiarĭ, carĭ nu vorbesc fluent limba magiară, să fie pensionați și respective escontentați fără considerare la etate. Cursul preparandial după părerea comisiuniĭ esmise de congres ar fi, să se ridice pretutindenea la 4 anĭ, și candidații de învĕțătorĭ să depună un esamen de maturitate scripturistic, verbal și practic, putênd fi limba de esaminare numaĭ cea magiară. În seminarele clericale să se propună literatura magiară. Asemenea s'aŭ luat și alte resoluțiunĭ, carĭ sînt în defavorul limbilor nemagiare și taie în drepturile garantate bisericilor. De o cam dată ne mângăem cu aceea, că resoluțiunile șoviniste nu aŭ putere obligătóre pentru niměnĭ, și datorința nóstră este a veghia și a lupta, ca ele nicĭ să nu aĭbă când va atare putere.

Congresul învĕțătorilor catolicĭ din Ungaria s'a deschis la 5 a c. în Budapesta. Deschiderii congresuluĭ ĭ-a premers s. Liturgie și „Veni Saucte".

Presidiul din încredințarea coruluĭ episcopesc l-a dus br. Hornig, episcopul de Veszprém, care în cuvintul de deschidere accentuéză cu deosebire necesitatea educațiunii religióse și influința salutară, ce a avut-o biserica de la începutul sĕŭ asupra culturiĭ și civilisațiunii popórĕlor, și apoĭ îndémnă pe învĕțătorĭ cu cuvintele Papeĭ Leo XIII,

---

Dacă din anul de sub întrebare, — fie spre es. a se determina ziua, în carea a căḑut 12 Iuliŭ 1496, — vom subtrage 1 si restul îl vom împărți cu 4, vom afla, câți anĭ visecți și câți anĭ comunĭ aŭ fost de la nascerea Mântuitoruluĭ și până atuncĭ. În casul de față aŭ fost 373 anĭ visecți, ĕr ceĭ alalți 1122 aŭ fost comunĭ.

În ceĭ comunĭ anul noŭ merge înainte cu 1 zi, în ceĭ visecți cu câte 2 zile. Ast fel va fi ușor, să aflăm, cu câte zile a mers anul noŭ înainte de la nascerea Mântuitoruluĭ și până la anul de sub întrebare. O dată ajunși, să scim, pe ce zi a căḑut ziua anuluĭ noŭ, spre es. în 1496, va fi încă și maĭ ușor de aflat numĕrul zilelor din 1 Ianuar până în ziua dată și de aci ziua sĕptĕmâniĭ, pe carea a căzut datul, ce se cércă.

Așa pentru casul de față anul noŭ a mers înainte cu 1868 de zile, saŭ cu 266 sĕptĕmâni și 6 zile, ast fel că în 1496 ziua de anul noŭ a căḑut pe Sâmbata. Fiind anul 1496 an visect, Februar a avut 29 de zile, și prin urmare din 1 Ianuar până în 12 Iuliu sînt 193 de zile saŭ 27 de sĕptĕmâni și 4 zile, deci 12 Iuliŭ 1496 a căḑut în zi de Mercurĭ.

Procedura, pe cum se vede, e destul de ușóră. Maĭ ușóră decât așa nu se maĭ póte. Dar ceva tot se maĭ póte, și anume se póte ușura încă și maĭ tare ținerea eĭ în minte, dacă ne vom folosi de formula

$$\frac{a_c + 2a_v + z - 1}{7} = q + \frac{r}{7}$$

unde a_c însamnă numĕrul anilor, comunĭ a_v numĕrul anilor visecți, z numĕrul zilelor până la datul zileĭ de sub întrebare, q cuoțientul divisiuniĭ, r restul de la divisiune și tot o dată și ziua, ce se cércă, dacă vom numĕra de la Duminecă înainte.

Deosebirea e numaĭ, că pe când maĭ înainte am cercat întâiŭ ziua anuluĭ noŭ și din ziua anuluĭ noŭ ziua datuluĭ, aci se cércă de-a una ziua datuluĭ. Aflăm, câți anĭ comunĭ sînt de la nascerea Mântuitoruluĭ și până la anul respectiv, și câți anĭ visecți, și câte zile în an până la ziua datuluĭ de sub întrebare. Numĕrul anilor visecți se ĭea de dóuĕ orĭ, fiind că după anĭ visecți anul noŭ trece cu 2 zile înainte, și productul se adauge la numĕrul anilor comunĭ, și la suma ast fel căpĕtată se maĭ adauge și numĕrul zilelor din 1 Ianuar și până la ziua datuluĭ cercat, ĕr suma se divide cu 7; restul va da ziua datuluĭ. În casul de față restul e 4, și ziua datuluĭ Mercurĭ, fiind că după Sâmbătă prima zi e Duminecă, ĕr Mercurĭ e a patra.

La anĭ înainte de nascerea Mântuitoruluĭ mergem înapoĭ, dar ziua datuluĭ se determină tot pe calea arĕtată. Se maĭ póte afla înse și pe altă cale, anume reducĕnd anĭĭ dinainte de nascere la anĭ după nascerea Mântuitoruluĭ. E ușor de înțeles, că în anul prim înainte de Christos ziua anuluĭ noŭ concade cu anul noŭ din 28 după Christos, căcĭ în 28 de anĭ sînt 21 anĭ comunĭ și 7 visecți așa, că în 28 de anĭ anul noŭ merge înainte cu 35 de zile, va să zică ajunge de noŭ pe aceea-și zi a sĕptĕmâneĭ.

Dar nu numaĭ în anul 1 a. Chr. și 28 d. Chr. va căḑé anul noŭ pe aceea-și zi, ci și în 29 a. Chr. și 28 d. Chr., maĭ de parte în 57, 85, 113, 141, 169 și a. m. d. înainte de Chr. și 56, 84, 112, 140, 168, 196 și a. m. d. după Chr., maĭ pe scurt în 1+n28 înainte și n28 după Chr., unde în locul luĭ n putem pune o mulțime de numerĭ.

Dacă vrem, să aflăm, cu ce an saŭ anĭ d. Chr. se nimerește în privința anuluĭ noŭ cutare an de din ainte de Chr., subtragem numĕrul anuluĭ respectiv din 701, 1401, 2101, 2801, 3501, 4201, 4901, 5601, 6301, 7001 și căpĕtăm anul corĕspundĕtor de după Chr. Așa la 5871, ce după unii chronologi ar fi anul faceriĭ, îĭ corĕspunde anuluĭ 1130 d. Chr., așa că 10 Maiŭ 5871, începutul ereĭ, a căḑut pe ziua Sâmbeteĭ. Cine se îndoiesce, aplice formula de maĭ sus și se va convinge.

Póte ar fi fost maĭ potrivit, ca în fruntea acestor șire să se fie pus ca titul cuvintele „Puțintică Algebră", fiind că am avut de a face cu o formulă, și încă vom maĭ avé de a face cu una. Așa și era, să fac, dar m'am temut, că frica de algebră va înspăimînta neaseměnat pe maĭ mulți, de cum ar puté să o facă până și cele maĭ neplăcute impresiunĭ, rĕmase din „datul și ziua" de maĭ de unăzĭ.

Formula a dóua se referesce la călindarul gregorian. Pe cum se scie, Gregoriŭ XIII a dispus, ca de la 5 Octobre să se trécă cu 10 zile înainte, și anĭĭ de închiare

ea tinerile mlădite, ce li-se încredinţézá, să le créscă şi în viitor în spiritul bisericiĭ.

După deschiderea congresuluĭ s'a ales biroul şi s'aŭ trimis telegrame omagiale Papeĭ, regeluĭ şi primateluĭ. Apoĭ în numele comitetuluĭ de 100 dr. Komlossy espune ideile conducétóre în claborarea programuluĭ congresuluĭ. Pe când declară de nefundată şi nedréptă tendenţa de a lua instrucţiunea din mânile bisericiĭ şi de a statifica şcolile, témâiézá şi Komlossy şovinismuluĭ de magiarisare, de şi este slovac de nascere. El constată, că pe lângă şcolile şi catedrele catolice bisericile, respective amvónele încă magiariséză. Prin acésta insultă canonicul Komlossy o parte mare a preoţimiĭ catolice din Ungaria, care nu dagradézá amvonul la rolul unuĭ instrument de magiarisare, dară tot o dată arată, că sînt şi mulţĭ preoţĭ, carĭ magiariséză prin şcólă şi biserică, şi că prin urmare a fost necesară admoniţiunea, ce le-a dat-o Roma prin instrucţiunea cardinaluluĭ Verga.

O mărturisire preţiósă. „Tel. Rom.“ în primul séŭ „Crisă în biserica ortodoxă din România“ din numĕrul 70 de Sâmbătă 4 Iuliŭ scrie între altele şi următórele:

„La priveliştea acésta cu ochĭ deschişĭ privesc celelalte bisericĭ creştine.

„Acésta ne dóre pe noĭ! Ce vor zice celelalte bisericĭ, ce judecată îşĭ vor face ele acuma în córa véculuĭ al 19-lea despre Sinodul Românieĭ, despre prelaţiĭ şi clerul ortodox, şi despre justiţia statuluĭ român.

„Aicĭ vedem noĭ crisa.

„Biserica catolică aduce marĭ jertfe pentru lăţirea catolicismuluĭ în Orient. Dovadă este *România, unde prin indolenţa guvernelor în cele confesionale, prin totala ignorare şi ignoranţă a clerului de mir şi a călugărismului, prin corumptibilitatea aceluia, rĕmasă moştenire încă de sub era fanarioţilor, prin totală lipsă de caractere morale, biserica ortodoxă a ajuns la scandalul cu metropolitul-primat,* şi biserica catolică a ajuns la convingerea, că acuma e binevenit timpul, de a se încerca unirea în masse.“

N'a trecut chiar multă vreme, de când şi „Unirea“ scrisese despre Fanarioţĭ şi despre biserica română neunită tot acela-şĭ lucru. Atunci „Tel. Rom.“ se mâniase foc pe noĭ, pentru că am cutezat, să scriem aşa. Ne pare bine, că dniĭ de la „Tel. Rom.“ osîndesc acum tot aşa de aspru tirănia, ce a deprins-o patriarchia din Constantinopol asupra Românilor. Ne-ar părĕ şi maĭ bine, dacă dlor nu s'ar opri, ci ar înainta maĭ de parte pe calea cătră recunóscerea adevĕruluĭ.

---

a vécurilor să nu fie visecţĭ, de cât numaĭ dacă vor fi divisibilĭ cu 4 fără considerare la cele dóuĕ nule din urmă. Ast fel până în 1700 diferinţa între cele dóuĕ călindare a fost 10 zile, la 1700 s'a maĭ adaus 1 zi, la 1800 încă una, şi la 1900 se va maĭ adauge 1. Prin urmare în formula călindaruluĭ iulian zilele aceste trebue subtrase, orĭ apoĭ datul gregorian trebue străformat în dat iulian. Formula modificată

$$\frac{a_c + 2a_v - d + z - 1}{7} = q_1 + \frac{r}{7}$$

unde d însamnă diferinţa dintre cele dóuĕ călindare, pe când literele cele alalte aŭ aceea-şĭ însemnare ca şi în formula precedentă. Deosĕbirea, ce maĭ e, că în loc de q aci stă q_1 provine de la d, căci subtrăgênd pe d din dividend, cuoţientul nesmintit trebue să se schimbe.

S'ar puté, ca la călindarul gregorian să se ĭea ca punct de mânecare 1 Ianuar 1583, ce tot Sâmbăta a căḑut. Dar atunci ar maĭ fi o formulă, ér eŭ am fost promis, că numaĭ o formulă maĭ are să urmeze, şi promisiunea trebue să se ţină cu sfinţenie, maĭ ales dacă e vorba de nisce pilule aşa de amare, cum sînt formulele algebrice pentru mintea atâtor inşĭ.

Şi acum, cine are timp şi voe, judece, că óre şirele aceste aŭ fost maĭ plictisitóre, orĭ dóră „datul şi ziua“ de maĭ înainte. De cum va la prima cetire nu póte sci cu siguranţă, maĭ cetéscă-le o dată, şi dacă va fi de lipsă, încă o dată, căcĭ e bine, să nu te pripescĭ în judecată, şi ca vorba, ce aĭ zis-o, să fie vorbă.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Cestiunea regulăriĭ congrueĭ este actuală în cercurile preoţimiĭ. Ceĭ cu venite grase temêndu-se, că li-se vor reduce, nu sînt amicĭ aĭ regulăriĭ, pe când maioritatea lipsită urgitéză regularea. Aicĭ sînt érăşĭ divergínţe: uniĭ nu pot suferi, că statul încă se amestecă la conscrierea venitelor, dară după ce corul episcopesc a primit amestecul acesta, preoţimea subalternă să lucre după inviaţiunile primite de la Ordinariate. Să se efeptuéscă o dată conscrierea ca primul paş spre regularea congrueĭ dorită maĭ ales de preoţimea nóstră, care are să lupte cu atâtea miseriĭ.

Conventul transilvan reformat s'a întrunit la 6 a c. în Cluş, unde prin maioritate de voturĭ s'a votat încredere superintendenteluĭ Szász Domokos, acusat la timpul séŭ, că speculéză cu baniĭ fondurilor, şi s'a hotărît strămutarea teologieĭ reformate de la Aiud la Cluş.

Rusia.

Foile liberale aduc scrirea, că între guvernul rusesc şi între curia Romană s'ar fi făcut învoéla, ca pe viitor bulele, enciclicile şi instrucţiunile papale în Rusia să se publice numaĭ după aprobarea lor prealabilă din partea guvernuluĭ rusesc. În sensul acestuĭ placet guvernul va esamina constituţiunile papale, că óre nu cuprind ceva contrar legilor din Rusia. Tot prin învoéla acésta s'ar fi regulat şi raportul dintre catoliciĭ din Rusia şi dintre Curia Romană.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Deputaţiĭ continnă cu dările de samă prin cercurile electorale. Ugroniştiĭ aranjézá adunărĭ poporale pentru a câştiga aderenţĭ. Duminecă s'a presentat Ugron cu aĭ séĭ în Kanizsa, unde în loc de a se face ovaţiunĭ independentiştilor s'aŭ făcut partiduluĭ poporal. Ugroniştiĭ cércă a discredita partidul poporal presentându-l ca austrofil şi aulic. Cu tóte acestea adunările acestuĭ partid sînt cele maĭ cercetate.

Cutrierarea cercurilor electorale din partea bărbaţilor de încredere aĭ partidelor politice întăresce numaĭ credinţa, că la tómnă parlamentul va fi disolvat şi se vor escrie alegerĭ nóuĕ. Se înţelege de la sine, că foile semioficióse desmint scirea acésta, numaĭ cât ele atâtea sciri fundate aŭ desminţit, cât şi-aŭ mâncat tot creditul.

Comitetul central al partiduluĭ săsesc va ţiné în 13 a c. o conferinţă în Sibiŭ spre a delibera asupra atitudiniĭ politice a Saşilor pe viitor. Cunoscêndu-ĭ pe Saşĭ de circumspecti ac prudentes credem, că de o cam dată vor hotărî, să persevereze în ţinuta lor politică actuală, până ce va rĕmâné partidul liberal la putere, ér când partidul de la putere ar căḑé, să pacteze cu ceĭ ce ar lua puterea în mână.

Austria.

După scirile cele maĭ nóuĕ parlamentul austriac va fi disolvat în Septembre, şi tot atunci se vor escrie alegerĭ nóuĕ.

Partidul liberal german numit stînga germană unită este în descompunere. Aderenţiĭ luĭ din Boemia aŭ ţinut o conferinţă în Praga şi aŭ declarat, că misiunea partiduluĭ liberal este, să urgiteze disolvarea parlamentuluĭ, când se va disolva cu totul şi partidul óre când dominant. Locul acestuĭ partid are să-l ocupe un partid noŭ, ce are să se formeze sub numele de partid progresist german.

Turcia.

Representanţiĭ adunăriĭ naţionale din Creta nu s'aŭ întrunit. Representanţiĭ creştinĭ aŭ declarat înaintea consululuĭ grecesc, că dînşiĭ nu ĭeaŭ parte la adunarea convocată, ci aşteptă instituirea guvernoruluĭ provisor.

Creştiniĭ s'aŭ înţeles, să céră autonomia, ér la casul, când li-s'ar denega, să insceneze o rĕscólă generală.

În Macedonia reîncepe agitaţia.

Rusia urmăresce cu ochĭ ageri tot, ce se petrece pe peninsula balcanică. Vĕḑênd, că Turcia este în disolvare, Rusia a mijlocit alianţă între Sêrbia şi Muntenegru, la care, — pe cum se anunţă, — s'ar fi alăturat şi Bulgaria. Tot o dată Rusia a reorganisat secţiunea din ministeriŭ pentru afacerile asiatice.

Belgiŭ.

Alegerile parlamentare din Belgiŭ, unde viaţa constituţională a străbătut tóte păturile sociale, aŭ decurs cu mare înverşunare. Catoliciĭ şi de astă dată aŭ ieşit în maioritate, pe când partidul liberal belgian, óre când admirat pentru succesele sale şi de cătră liberaliĭ altor state, este cu totul compromis. Poporul s'a convins, că liberalismul este egoist şi nu promovéză de cât interesele celor, carĭ îl plătesc, adecă ale capitaliştilor marĭ; pentru aceea aderenţiĭ vechĭ aĭ liberalismuluĭ parte aŭ trecut la partidul catolic, sub a cărui conducere ţara prosperéză, parte s'aŭ adaus la socialiştĭ, carĭ pe contul liberalilor merg întăriţi în parlament. Deruta liberalilor belgianĭ póte servi de un memento şi pentru liberaliĭ nostri.

Suspendarea Primatelui Genadie.

(Continuare.)

Sîntem învinuiţi, că în contra art. 3 şi 4 din regulamentul pentru atribuţiunile de precădere ale Mitropolitului Primat al Românieĭ am visitat Eparchiile altor Chiriarchi făcênd cu ocasiunea acestor visitări recepţiuni solemne, rostind în public cuvîntări şi instigând pe clericiĭ acelor Eparchiĭ prin momeli şi promisiuni, ca să ne dea declaraţiĭ contra Episcopilor lor.

Rĕspundem: Am trecut, nu am visitat, în Eparchia P. S. Episcopului Dunăriĭ de jos, cu ocasiunea inaugurăriĭ podului preste Dunăre poftit fiind de M. Sa Regele, de guvern şi în înţelegere cu P. Sa Episcopul Dunăriĭ de jos, căruia i-am făcut telegrafic cunoscut.

Am trecut în Eparchia P. S. Episcop al Rîmniculuĭ şi maĭ nainte de a face acésta am cerut voea canonică, pe care ne-a şi dat-o trimiţêndu-ne şi spre întimpinare clerul sĕŭ. Decĭ dar nu pot fi învinuit de călcărĭ canonice şi reglementare în acest punct.

Este o învinuire născocită din partea acusatorilor meĭ, că aşĭ fi făcut recepţiuni solemne rostind în public cuvîntărĭ şi instigând pe clericiĭ acelor Eparchiĭ prin momeli şi promisiuni, ca să ne dea declaraţiuni contra Episcopului lor.

Înse-şi canónele, ce se invócă contra nóstră pentru aceste învinuirĭ, dovedesc netemeĭnicia lor. Ast fel canonul 13 al Sinodului din Antiochia opresce şi pedepsesce faptul mutăriĭ Episcopului dintr'o Eparchie în alta, şi învederat este, că nicĭ o dată nu ne-am mutat din a nóstră Eparchie. Lămurit înse se vede, că P. S. fraţi din Sinod doresc a nóstră mutare!

Învinuirea, că aşĭ fi îndemnat pe Preotul Slăbozeanu, să depună în contra P. S. Episcopul de Vîlcea Noul Severin, este denaturarea unuĭ fapt întîmplat, de care sîntem cu totul străinĭ. Cu ocasiunea trecerĭ în judeţul Vîlcea am fost întimpinaţĭ de un Preot, de al căruĭ nume nu ne maĭ amintim, plângêndu-se prin jalbă dată în scris, că a fost crunt bătut de P. S. Episcopul Ghenadie de Vîlcea. Acesteĭ plângerĭ n'am dat nicĭ o urmare.

5. 6. 7. 8. 9.

Învinuirile aduse la punctele 5. 6. 7. 8. şi 9, că

a) am condus în mod arbitrar desbaterile Sinoduluĭ;

b) am imprimat cărţĭ bisericescĭ fără voea Sf. Sinod;

c) am înlocuit funcţionarĭ aĭ Sf. Sinod în mod arbitrar;

d) am usurpat puterile Sf. Sinod;

e) am omis de a face, să se pomenéscă în Biserica Mitropolitană din Bucurescĭ Sf. Sinod.

Aceste tóte învinuirĭ sînt asemenĭ născocirĭ, la carĭ rĕspundem:

a) Membriĭ Sf. Sinod n'aŭ făcut nicĭ o protestare formală la pretinsa conducere arbitrară a desbaterilor. Nu era faţă d. Ministru al Cultelor?

b) S'a propus de Sf. Sinod imprimarea Mărturisiriĭ ortodoxe traduse de Mitropolitul Grigorie, înlăturându-se proiectul tradus al Mărturisiriĭ ortodoxe de cătră P. S. Episcopĭ aĭ Huşuluĭ, Rîmniculuĭ şi Argeşuluĭ pentru erorĭ dogmatice. Imprimarea înse a Mărturisiriĭ ortodoxe traduse de Mitropolitul Grigorie nu s'a început încă.

c) Înlocuirea secretaruluĭ Sf. Sinod P. S. Archiereŭ Calistrat s'a făcut cu învoirea Sf. Sinod, şi numirea P. S. Nifon asemenea, ér Archidiaconul Gibescu a înlocuit pe P. S. Archiereul Nifon prin încuviinţarea Sinoduluĭ.

d) În consecinţă în ce am usurpat puterile Sf. Sinod? Ce judecată am dat în lipsa-ĭ?

e) Conform regulelor şi canónelor tot de una noĭ am pomenit Sf. Sinod pe cum şi pe ceĭ alaltĭ patriarchi şi înalte autorităţĭ ortodoxe.

* * *

În partea a dóua în actul de acusaţiune făcut contra nóstră s'aŭ înlănţuit fapte închipuite, carĭ ar trebui, să fie maĭ întâiŭ stabilite ca delicte de drept comun înaintea Înaltei Curţĭ de Casaţiune, judecătorul meŭ natural, conform art. 16 din legea Sinodală, şi în urmă să fiŭ chemat pentru pedépsa canonică, ce asemenĭ fapte trag după sine. Se procedéză din contră într'un mod cu totul diavolic şi anormal: ni-se impută fapte, ce cad sub lovitura legiĭ penale; nu ni-se arată, pe ce aceste fapte se întemeiéză, dar în acela-şĭ timp se daŭ şi ca probă. Aşa se maĭ zice, că am călcat canonul al 10-lea al Sinodului ecumenic, după care se caterisesce, ceĭ ce fură lucrurĭ sfinte. Fără îndoélă, că se pedepsesce, cel ce cade în acest pĕcat şi faptă rea. Dar cu ce se dovedesce, că am făptuit aşa ceva? Unde este proba? Étă ce rĕspunde actul de acusaţiune „Probă materială: luarea de I. P. S. Sa a maĭ multor rînduri de vestminte, aficorisite (dăruite) Bisericiĭ Episcopale de la Curtea de Argeş la sfinţirea el.“ Va să zică proba materială a pĕcatului, a delictului, a călcăriĭ canonului este imputarea faptului! Ast fel sînt tóte acusările. Vom rĕspunde totuşĭ la fie care cap de pîră în parte.

I.

„Ni-s'a încredinţat suma de 5750 leĭ de repausatul Archimandrit Ĭoil, fost stareţ al Mănăstiriĭ Cernica, şi ne-am însuşit acéstă sumă.“ —

Repausatul Archimandrit Ĭoil a dat suma de 5750 leĭ, ca să o distribuiŭ la maĭ multe Mănăstirĭ pentru ajutor şi faceri de rugăciuni în amintirea şi odihna sufletuluĭ sĕŭ. Am şi făcut acéstă distribuire, cum dovedesc chitanţele date de ceĭ în drept, chitanţe, ce se găsesc în cancelaria sf. Mitropoliĭ. De almintrelĭ să se cheme persónele de la sf. Mănăstirĭ şi să se întrebe, dacă n'aŭ primit aceste sume. —

Ni-se aduce nelegiuita acusaţiune, că am fi făcut îngrozitórea crimă prevĕdută şi de legea din afară (codul penal) şi de sf. canóne 72 şi 73 apostolice, 10 al Sinodului ecumenic I-iŭ. Am sfeterisit vase sfinte de aur şi sfinte vesminte!

Noĭ, care am dăruit maĭ multe objecte şi vesminte sfinte la sf. Episcopie şi am îmbrăcat în argint sicriul sfinteĭ Philoteia! — Nu se aduce contra-ne nicĭ o dovadă. Totuşĭ prin acte administrative neîndoióse dovedim netemeĭnicia lor.

Vedĭ alăturatele acte la Anexe.

III.

Am comis îngrozitórea crimă, că „în 18 anĭ de păstorie a Eparchieĭ de Argeş am sfinţit 400 Biserici“. Se citéză canónele 4 ale Sinodului ecumenic al VII combinat cu canonul 21 al Sinodului ecumenic al VI-a, care pedepsesce acest fapt.

Aicĭ îndată mintea se uĭmesce! Ce să gândim de sfintele canóne, carĭ ar prevedé pedépsă pentru sfinţirea de Biserici, şi de judecătorĭ, carĭ ar pedepsi pe cel ce sfinţesce multe Biserici! Acésta este cu neputinţă şi dovedesce numaĭ cât ura turbură mintea. Religiunea creştină are între altele acest sfînt caracter de a fi propovĕduitóre, ce póte contribui maĭ mult la întărirea credinţeĭ, la splendórea cultuluĭ de cât clădirea locaşurilor sfinte? Vĕdutu-s'a învĕţător acusat, pentru că a dorit şi lucrat la înmulţirea şcolilor? Dar se dă ca mobil al acesteĭ dorinţe iubirea de argint! Fie şi proces de intenţiune! Cu ce se dovedesce, că am speculat cu sfinţirea Bisericilor? Se născocesce faptul şi în acela-şĭ timp se dă şi ca „dovadă materială“! Canonul 4 al Sfîntuluĭ Sinod ecumenic al VII, ce se invócă contra mea, pedepsesce nu faptul sfinţiriĭ Bisericilor fie cât de multe, ci faptul „închideriĭ Bisericiĭ“. Cât despre canonul 22 al Sinodului ecumenic al VI-a, el pedepsesce hirotonisirea pe baniĭ.

Unde este dovada? De ce actul de acusaţiune nu articuléză probele, ca să pot rĕspunde? Pentru că faptul, ce ni-se impută, este închipuit în scop de învinuire.

IV.

Sîntem învinuiţi, că am primit

a) 4000 leĭ strînşĭ de credincioşĭ pentru Mănăstirea Stănişóra din judeţul Argeşuluĭ;

b) 2000 leĭ de la Ministerul Cultelor pentru clădirea trapezeĭ de la acea Mănăstire, că ne-am însuşit aceştĭ baniĭ. Rĕspundem: N'am primit ceĭ 4000 leĭ din suscripţiuni. Cerem, să se facă dovada acestuĭ fapt. Am primit dóuĕ milĭ leĭ de la Ministrul Cultelor şi am justificat întrebuinţarea lor prin chitanţe înaintea Ministeruluĭ. Cu ce se dovedesce falsitatea lor? Asemenĭ fapte nu sînt abaterĭ canonice, sînt crime de drept comun. Dovada lor trebue făcută conform dreptuluĭ comun, ér nu prin născocirĭ, ce se intituléză dovedĭ materiale.

De 11 anĭ, de când s'a făcut trapeza la Sf. Mănăstire Stănişóra, stă scris în întrul eĭ, că este făcută prin osîrdia şi cheltuéla nóstră, — şi în adevĕr, am cheltuit de la noĭ 7000 leĭ cu facerea acesteĭ trapeze, căcĭ modica sumă de 2000 leĭ, ce a dat ministerul cultelor, era de sigur neîndestulătóre. —

Ni-se pune în sarcină faptul de a fi dat ordin Archimandrituluĭ Damaskin de la Cozia, să dea 2000 leĭ unuĭ condamnat la ocne pentru a-ĭ da nisce hârtiĭ compromiţĕtóre. Când am dat acest ordin? În ce împrejurărĭ? Cine este condamnatul? Ce interes aveam pentru a lua aceste acte? Nu se arată absolut nimic. Nicĭ o dovadă. N'am dat un asemenea ordin. Nu scim, ce sînt, acele hârtiĭ compromiţĕtóre. N'am primit nicĭ o citaţiune în vre un proces cu Archimandritul Damaskin. —

După datinile şi legile ţĕriĭ nóstre instituirea capuluĭ Bisericiĭ este încredinţată representaţiuniĭ naţionale. De aşeḑământul Capuluĭ Bisericiĭ este legat pe viaţă şi dreptul de a participa la Sinodul ţĕriĭ şi acela de a o representa în Senat. S'a găsit totuşĭ mijlocul, ca prin ameninţărĭ asupra celor ce şĭ-aŭ încărcat sufletul cu fapte rele, prin organisărĭ de conspiraţiuni pedepsite de canóne (phratrie) să se dea cea maĭ grea lovitură

bisericiĭ, care tot pe una a fost temelia naţionalităţiĭ române.

Dumnezeŭ şi voĭ veţi judeca.

Ghenadie Mitropolit Primat.

Publicare de concurs.

Până la ziua de *15 August n. a. c.* se escrie concurs pentru primirea în *Internatul Vancean de fetiţe din Blaş.*

Condiţiunile primiriĭ sînt:

1. Pentru o elevă sînt de a se plăti pe un an scolastic 120 fl. solvibilĭ în dóuĕ saŭ cel mult patru rate anticipative, pe lângă aceea o taxă anuală de inscriere de 3 fl. pentru elevele din clasele elementare şi de 6 fl. pentru cele din clasele superióre, apoĭ 1 fl. pe an pentru bae. Elevele, carĭ vor învĕţa limba franceză orĭ musica instrumentală, vor solvi separat unele taxe moderate.

2. Fiind că elevele vor trebui să pórte vesminte uniforme, se va solvi 14—18 fl. după etatea fie căreia. Uniforma acésta, care se pregătesce în internat, constă din dóuĕ şurţe în formă de rochie, 2 pălăriĭ, — una de ĭérnă şi alta de vară, — şi din o toaletă.

3. La întrarea în Internat fie care elevă va trebui să fie provĕdută cu: *6 cămeşi, 6 camisóne, 6 pantaloni, 1 fustă de ĭérnă, 6 servete, 12 batiste, 6 părechi de ciorapi, 2 părechi de păpuci, 1 perie de dinţi, 1 perie de cap, 2 periĭ de încălţăminte, 1 plapomă, 2 pepteni, 1 saltea de lână, 2 perini, 4 feţe de pat, 4 feţe de perină, 2 cuverte de pat din giolgiŭ alb, 1 lavor de spĕlat şi 6 ştergare.*

Obiectele acestea aŭ să fie marcate cu numele eleveĭ.

Pentru suma numită fie care elevă va primi:

1. Instrucţiune în studiile prescrise pe clasele I—VI elementare şi VII—VIII superióre, educaţiune religioso-morală şi deprinderĭ în conversaţiune magiară şi germână.

2. Locuinţă în etajul institutuluĭ în sale marĭ, sănătóse şi luminóse provĕdute cu mobiliarul necesar.

3. Vipt întreg şi anume: a) la dejun cafea cu lapte, b) la amézĭ 3 plese, Dumineca şi în sĕrbătorĭ 4, c) la cină dóuĕ plese.

4. Spĕlat, luminat şi încălzit. În fie care lună elevele vor lua câte o bae.

5. Instrucţiune în fert, spĕlat, călcatul cu ferul, coptul pânĭĭ, tors, ţesut, curăţit, grădinărit, croit, ducerea socotelelor economieĭ de casă, conservatul şi aşedatul legumelor şi victualelor preste ĭérnă, îngrăşatul animalelor, prăsirea şi ţinerea galiţelor etc.

La cererile pentru primire e de a se alătura: estras de botez, testimoniŭ de pe clasa absolvată, atestat medical despre sănătatea eleveĭ, atestat de vaccinare şi revaccinare.

Concursele sînt de a se înainta *Preaveneratului Consistoriŭ Mitropolitan în Blaş,* alăturându-se la fie care o marcă de 20 cr. pentru spedarea francată a resoluţiunii. De la cererea de primire *nu sînt dispensate* nicĭ elevele, carĭ aŭ mai fost în Internat.

Blaş la 7 Iulie 1896.

Direcţiunea Internatului de fetiţe.

Nr. 68/1895—6.

Convocare.

Adunarea generală ordinară a despărţĕmîntului XI (Blaş) al „Asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român“ se convócă pe ziua de *9 Aug. n. a. c. în comuna Mihalţ la órele 10 a. m.* cu următoriul

Program:

1. Deschiderea adunăriĭ.
2. Raportul subcomitetuluĭ şi al cassariuluĭ.
3. Esmiterea alor patru comisiunĭ: pentru revederea raportuluĭ subcomitetuluĭ, a cassariuluĭ, pentru înscrierea de membri noĭ şi pentru judecarea premiilor, — şi rapórturile comisiunilor acestora. —
4. Disertaţiune.
5. Alegerea loculuĭ pentru viitórea adunare generală.
6. Propunerĭ eventuale.
7. Închiderea adunăriĭ.

La acésta adunare se invită toţi membriĭ Asociaţiunuĭ şi toţi ceĭ ce doresc progresul poporuluĭ român.

Spre orientare însemnăm aci, că de acest despărţĕmînt se ţin următórele comune:

Din cercul pretorial al Blaşului: Mihalţ, Obregea. Bucerdea grânósă. Cisteiul-român, Crăciunel, Blaş, Ciufud, Tiur, Veza, Mănărade, Lupu, Spătac, Cenade, Cergăul mic, Cergăul mare, Beşinăŭ. Ohaba, Colibi, Tăŭ, Roşia de Secaş, Ţapu, Şoroştin, Broşteni. — *Din cercul pretorial al Uióreĭ de Murĕş:* Cuciŭ, Oroşia, Petrilaca, Ciuciŭ, Găbud, Gheja, Copandul de Murĕş, Botezul,. Cecălaca, Aţintişul, Gâmbuţ, Heria, Nandra, Bichiş. Iştinaza, Ozd, Sân-Ĭacob, Căptălan, Noşlac, Uióra, Micoşlaca, Cisteiul unguresc, Ciunga, Fărăŭ, Herepea. Sân-Benedic, Medveşul, Şilea magiară, Alecuş, Spălnaca, Silivaşul românesc, Turdaşul românesc, Murĕş-Uióra-Ocna. — *Din cercul pretorial al Hususĕului:* Petrisat, Iclod, Sâncel, Pănade, Spini, Bia, Valea Sasuluĭ, Sân-Micláuş, Şona, Bălcaciŭ, Jidveĭ, Căpâlna, Sântă-Măria. Veseŭş, Tătârlaua, Crăciunelul de sus, Făget, Chesler, Tăuni, Proştea mare şi mică, Micăsasa, Lunca, Lodroman, Hususĕŭ, Glogoveţ.

Blaş din şedinţa subcomitetuluĭ despărţĕmîntului XI al asociaţiunii transilvane, ţinută la 6 Iuliŭ 1896.

Ioan German director. **Aurel C. Domşa** secretar.

Nr. 69/1895—6.

Avis.

Cu ocasiunea adunăriĭ generale a despărţĕmîntuluĭ XI al Asociaţiunii transilvane, carea se va ţiné la 9 August n. a. c. în comuna Mihalţ, se vor împărţi premiĭ de 15, 10 şi 5 fl. acelor ţĕrance române din comunele aparţinĕtóre agenturiĭ Mihalţ (Mihalţ, Cisteiŭ şi Obreja), carĭ vor espune cele mai frumóse *ţesĕturi şi cusături naţionale.*

Ceea ce se aduce la cunoscinţa celor interesaţi cu adausul, că ceĭ ce vor să reflecteze la premiile acestea, să trimită obiectele pe adresa Preaon. *Ştefan Pop,* protopop în Mihalţ, *cel mult până la 8 August n. a. c.*

Blaş din şedinţa subcomitetuluĭ despărţĕmîntuluĭ XI al Asociaţiunii transilvane, ţinută la 6 Iuliŭ n. 1896.

Ioan German director. **Aurel C. Domşa** secretariŭ.

Convocare.

Adunarea generală a Despărţĕmîntuluĭ XXIV (Murĕş) al Asociaţiunii Transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român se convócă prin acésta pe *Duminecă în 2 August st. n. pe 10 óre a. m. în localităţile şcoliĭ gr. cat. din Niraşteŭ.*

Murĕş-Oşorheiŭ în 2 Iuliŭ 1896.

Vasiliŭ Hossu m. p.
directorul despărţ. Murĕş.

Convocare.

Ne luăm voe a invita pe toţi membriĭ despărţĕmîntuluĭ, pe cum şi pe toţi aceia, cărora le zace la inimă înaintarea culturală a poporuluĭ român, la adunarea generală a despărţĕmîntuluĭ XXXII (Dicio-Sân-Mărtin) al Asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român, ce se va ţiné Duminecă la 19 Iuliŭ st. n. a. c. în comuna *Iernut (Radnóth)* cu următoriul

Program:

1. Deschiderea adunăriĭ.
2. Raport general despre activitatea comitetuluĭ în restimpul de la ultima adunare generală.
3. Raportul cassariuluĭ.
4. Disertaţiuni (carĭ vor fi a se comunica presidiuluĭ cu 3 zile mai înainte).
5. Eventuale propunerĭ.
6. Închiderea adunăriĭ.

Din şedinţa comitetuluĭ despărţămîntuluĭ XXXII al Asociaţiunii, ţinută în 1 Iulie st. n. 1896.

Vasilie Zehan director. **Simeon Căluţ** secretar.

Noutăţi.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Pentru biserica nóstră din *Orlat* aŭ dărnit: *Georgie Iacob şi soţia sa Bucura* un rînd de vesminte negre de catifea în preţ de 40 fl. şi o cruce de argint înaurită în preţ de 15 fl.; *Vasilie Bogdan şi soţia sa Bucura* dóuĕ prapore în preţ de 40 fl., — unul roşu de mătasă, altul negru de pĕr de camilă, — şi un candelabru pentru 20 luminĭ în preţ de 52 fl.; *Vasilie Daĭna şi soţia sa Ana* o cruce înaurită în preţ de 11 fl.; vĕd. *Eva Topârcean* şi vĕd. *Opreana Milea* 2 candele micĭ în preţ de 5 fl.; *Elena Savu* un rînd de vesminte de atlas pentru sĕrbătorĭ în preţ de 70 fl. *Reuniunea femeilor pie,* înfiinţată abia de 2 anĭ, încă contribue fórte mult la înfrumseţarea bisericiĭ dărnind acum una acum alta dintre membre ţesĕturĭ frumóse şi scumpe pe sama bisericiĭ nóstre.

Informaţiuni. În ziua de 5/17 Septembre a c. se va ţiné la *şcóla centrală de agricultură din Bucuresci* examen pentru ocuparea a 13 stipendiĭ ale statuluĭ român. Condiţiunile de admitere la examen sînt: a) Să aĭbă etatea de cel puţin 16 anĭ împliniţi (dispensă de etate nu se admite). b) Să fi terminat cel puţin 4 classe gimnasiale, classice saŭ reale orĭ un alt curs equivalent. Absolvenţiĭ a 8 classe gimnasiale şi aceĭ cu testimoniul de maturitate se primesc fără examen. c) Să fie sănătos şi de o constituţie robustă, care se va constata de medicul şcoliĭ. Cererea de înscriere se va adressa de-a dreptul direcţiunii şcoliĭ centrale de agricultură Bucurescĭ cel mai târziŭ până la 4 Septembrie. Informaţiunĭ mai detaliate să se céră la direcţiunea şcoliĭ.

† **Dr Liciniŭ Pop.** tinĕrul şi zelosul profesor de teologie din Blaş, a fost înmormîntat în 4 a c. în Uióra. La înmormîntare s'aŭ dus din Blaş Rds. Ĭ. M. Moldovan, toţi profesoriĭ de s. teologie, pe cum şi alţi amicĭ şi consângenĭ din Blaş aĭ defunctuluĭ; asemenea a asistat la înmormîntare preoţimea şi inteligenţa română din Uióra şi din jur. Oficiul funebral l-aŭ îndeplinit colegiĭ defunctuluĭ asistând pe lângă eĭ protopopul Ludoşuluĭ şi doĭ preoţi din protopopiatul Uióreĭ şi pontificând Rds. canonic Ĭ. M. Moldovan. De la casa părintéscă sicriul cu osemintele decedatuluĭ între sunetele lugubre ale capeleĭ musicale opidane s'a dus de cătră preoţi în biserică, unde pe lângă popor numĕros am vĕdut şi pe numeroşiĭ oficialĭ aplicaţi la băile de sare şi la fabrica de sodă din Uióra, pe cum şi alte persóne distinse din loc. Impunĕtoriul oficiŭ funebral îndeplinit cu gravitate şi frumósele cântări esecutate prin corul improvisat de dl profesor din Blaş N. Ionaş a umplut de admiraţie pe străinĭ şi a stors lacrimĭ din ochiĭ alor nostri. Cuvîntarea funebrală a ţinut-o Cl. Dr. Ĭ. Sâmpălean, spiritualul seminariuluĭ teologic, care din copilărie a fost amic şi coleg cu defunctul atât în Blaş, cât şi mai târziŭ în Roma. El prin cuvinte convingĕtóre şi elocuente a arĕtat, cum prin mórtea aşa de timpurie a luĭ Liciniŭ Pop s'aŭ nimicit cele mai frumóse sperări ale părinţilor, ale bisericiĭ şi ale naţiunii românescĭ; spre motivarea aserţiunii sale a depins cu colorĭ viĭ escelentele vîrtuţi, carĭ aŭ împodobit pe adurmitul în Domnul, şi le-a recomandat ca model de imitat, şi a închiat îndemnând pe toţi la rugăciuni pentru sufletul luĭ. De la biserică impunĕtorul cortegiŭ s'a îndreptat spre cemeteriul comun, unde s'a aşedat trupul defunctuluĭ până la gloriósă înviare.

Cas de mórte. *Simeon Augur* paroch în *Ocniţa* şi adm. protop. interim. al Făragăuluĭ a repausat în 1 Iuliŭ în anul al 62-lea al vieţiĭ şi al 36-lea al preoţieĭ.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice
și diferite alte minciuni.

(Continuare.)

E așa dară numai un „prejudițiu în capul multor Românî, că numai biserica orientală ar fi capabilă a conserva individualitatea unei națiuni," și biserica catolică ar fi de așa, cât într'însa trebue să péră orî ce silință a popórélor îndreptată spre păzirea individualității sale națiunile.

„Isoria — ne dovedesce cu totul contrariul.

„Nu vom arĕta, cum s'aŭ desvoltat națiunile cele marî și culte, ca Francezii, Italianii, Anglezii, Spaniolii și Germanii în brațele bisericiĭ catolice, ci ne mărginim numai a aduce aci esemplul popórélor, cu carî Românii trăesc în Monarchia Habsburgilor. Esemplul acesta ne convinge, că în sinul bisericiĭ catolice nu numai se conservă, ci se și desvóltă și întărésce individualitatea fiesce cărui popor, dacă el nu abzice de bună voe la naționalitatea sa.

„Poporul magiar, carĕ a fost încunjurat tot de una de elemente heterogene, pe lângă tóte că a fost catolic vécurî întregî și este și astăzi în numĕr preponderant, totuși nu numai nu și-a perdut individualitatea sa națională, ci și-a și desvoltat-o și întărit-o așa, în cât astăzi ocupă o posițiune hotărîtóre în monarchie.

„Croații, o mână de ómenî, însĕ toți catolicî, și-aŭ eluptat o independință și autonomie, care de sigur ar mulțămi și aspirațiunile Românilor din Transilvania și Ungaria, când eî ar putĕ-o dobîndi și pentru sine. În lupta pentru drepturile Croaților tot de una vedem figurând pe primul plan clerul și archiereiĭ catolicî.

„Cehiĭ catolicî din Boemia, de și sînt în atingere inmediată cu inmensa mare a elementului german, totuși nu și-aŭ perdut individualitatea națională, ci din contră și-aŭ afirmat-o și și-o afirmă cu atâta târie, cât pun pe gândurî pe numĕroșiĭ nemți din țĕrile coroneĭ austriace.

„Poloniĭ catolicî în Rusia țin pept cu despotismul ortodox, în Germania cu netoleranța protestantă, în Austria cu Germaniĭ egoiști, așa în cât treî puterî marî pe lângă tóte opintirile nu pot nimici naționalitatea aceluĭ popor catolic.

„Este decî lucru evident, că biserica catolică nu numai nu nimicesce naționalitatea popórélor, ci din contră o apĕră, o desvóltă și întărésce.

„Chiar și la Românî consciința națională s'a trezit numai prin unire cu biserica Romeĭ, și numai cine își închide ochiĭ mințiĭ, nu póte vedé adevĕrul luminos, că ceĭ dintâiŭ apostolî aĭ românismuluĭ și aĭ drepturilor luĭ aŭ fost fiĭ aĭ bisericiĭ unite.

„Și nicĭ nu se póte alt fel, unde se urmézĕ sincer doctrina și praxa bisericiĭ catolice.

„Biserica catolică tinde, ce e drept, a uni pe tóte popórĕle într'o singură societate religiósă universală, însĕ fără a le despoia de proptietățile lor naționale. Din contră fiind că biserica catolică din firea sa țintesce a se constitui într'o societate perfectă independentă de societatea politică, ea singură este capabilă a înfrîna pornirile statelor, ce atentézĕ la individualitatea națională a acelor popórĕ, carî caută adăpost în sinul eĭ." [1])

„Decî de desnaționalisare prin unire nicî vorbă nu póte fi. Din contră dacă considerăm, că numai prin unire s'a desvoltat consciința națională în pepturile Românilor; dacă avem în vedere, că acéstă biserică de la Inocențiŭ Klein până la Georgiŭ Barițiŭ ne-a dat un șir mare de bărbați, carî toți aŭ fost apostolî înflăcărați aĭ românismuluĭ, trebue să concedem, că unirea a mântuit naționalitatea română de apunere și i-a dat acel avînt spre cultură, care este garanța viitoriuluĭ nostru." [2])

Așa dară ne vor ĭerta dniĭ de la „Tel. Rom.", dacă susținem, că totuși „începe îndoélă" la aceea, „că cosmopolitismul" papistaș „nu promovézĕ interesele naționale".

„Nu negăm însĕ, că nu s'ar fi întîmplat casurî, ca uniĭ Românî să-și părăséscă națiunea și să trécă în castrele Magiarilor. Casurî de acestea aŭ fost și în trecut și sînt și astăzî atât la uniți cât și la neuniți, însĕ la acésta nu este de vină religiunea, ci egoismul celor ce preferesc interesele sale private alipirĭ datorite față cu națiunea sa." [3])

Ĕră ce privesce aserțiunea dlor de la „Tel Rom.", că „cultură și morală adevĕrată numai pe base naționale se póte câștiga", noĭ nu le stricăm voea, susțină-și aserțiunea aceea și pe mai de parte, ĕră noĭ uniții vom rĕmâné pe lângă convicția nóstră, că cultută și morală *adevĕrată* póte să esiste numai pe bază creștinéscă, și ca și până aci vom lucra și de acum înainte în interesul poporuluĭ nostru conform acesteĭ convicțiĭ.

După aceea continuă dniĭ de la „Tel. Rom." în numĕrul 101 ast fel:

„A sosit însĕ anul 1700, an memorabil, cum n'a maĭ fost în viața acestuĭ popor; an, în care Românii s'aŭ născut într'un popor consciŭ de sine; an, care a dăruit poporuluĭ român începutul istorieĭ luĭ; an, în care rămurelul latin din rĕsărit a fost altoit în trunchiul lumiĭ civilisate," esclamă ca în estase dl autor.

Da, o sosit anul 1700, an, cum n'a maĭ fost în viața poporuluĭ român, dar nu an de buburie și de veselie, ci an de jale, an de durere și an de nóuĕ suferințe, cum într'adevĕr n'a maĭ fost în viața acestuĭ popor, căcĭ în anul acesta (recte 1698) s'a produs ura și acel foc infernal, care ne-a despărțit în dóuĕ tabere dușmane până la mórte una alteia; în anul acesta s'a sporit cu unul și cu cel maĭ periculos, numĕrul cel nesfârșit al dușmanilor nostri milenarî, cu ura între frați, carea mereŭ róde la rădăcina vieții nóstre pe tóte terenele.

Trebue să mărturisim, că e frumósă sinceritatea dlor de la „Tel. Rom.". Eĭ mărturisesc, că dînșiĭ și soțiĭ lor, carî împreună cu eĭ fac biserica „națională" și „ortodoxă" română, nutresc împotriva nóstră a Românilor uniți o ură, care arde într'înșiĭ ca un foc infernal. Frumósă mărturisire întru adevĕr! Dar în sfârșit n'avem, ce să ne mirăm asupra ureĭ acesteia și asupra acestuĭ foc infernal. Dór maĭ la deal am arĕtat, cum principiul modern de naționalitate nasce ură. Aci se adeverésce, că eĭ nasce ură nu numaĭ în cele politice, ci și în cele bisericescĭ. De altmintrea nicĭ nu aveaŭ lipsă, să maĭ mărturiséscă și cu cuvîntul ura, ce o nutresc eĭ împotriva nóstră, căcĭ cu fapta ne-o mărturisesc eĭ destul de des. Scim noĭ prea bine, că tótă teologia, ce o învață eĭ în seminarele lor, culminézĕ în aceea, că noĭ sîntem, „latine spurcate".

Noĭ de altă parte le-o spunem cu inimă deschisă, — și faptele nóstre nu ne daŭ de minciună —: În inima nóstră a celor ce ne ținem de biserica unită, chiar pentru că biserica acésta nu s'a aruncat în brațele principiuluĭ modern de naționalitate, ci continuă a forma o parte a bisericiĭ luĭ Christos, a bisericiĭ catolice saŭ universale, ura cu focul eĭ infernal nu are loc: noĭ ĭubim pe toțĭ ómenii și le dorim mântuirea, și în rîndul cel dintâiŭ, — căcĭ sângele apă nu se face, — firesce că ĭubim pe ceĭ de un neam cu noĭ, și de câte orĭ ne rugăm luĭ Dumnezeŭ „pentru unirea tuturor", „pentru unirea credinței", cine ne-ar puté băga de vină, dacă în rîndul cel dintâiŭ ne gândim cu ĭubire la aceĭ Românĭ, carĭ petrec a fară de unirea tuturor, a fară de biserica cea adevĕrată a luĭ Christos, a fară de biserica ună și catolică formându-și o altă biserică nu una și catolică, ci „națională"? Și cine ne-ar puté băga de vină, dacă ĭubirea nóstră conform firiĭ, ce o are ĭubirea, din ĭubire afectivă une oria se face ĭubire efectivă și cércă pe tóte căile bine plăcute luĭ Dumnezeŭ a-ĭ readuce în sinul bisericiĭ adevĕrate a luĭ Christos? Nu, noĭ nu urîm pe frațiĭ nostri ceĭ de un sânge cu noĭ, chiar și dacă alta le e credința. Ceea ce urîm și trebue să urîm, e greșéla lor, credința lor, despre care noĭ sîntem convinși, că e greșită. Și chiar pentru că-ĭ ĭubim, chiar de aceea dorim și ne rugăm luĭ Dumnezeŭ și facem tot, ce este ĭertat înaintea luĭ Dumnezeŭ, pentru ca eĭ să-și recunóscă și să-și părăséscă greșéla. Și așa decĭ noĭ de loc nu purtăm vină, că „ura între frațiĭ" „mereŭ róde la rădăcina vieții nóstre pe tóte terenele". Vina asta o pórtă, ceĭ ce nutresc ura aceea.

Apoĭ continuă dniĭ de la „Tel. Rom.":

Căcĭ în zădar se accentuéză și de o parte și de alta solidaritatea în luptele nóstre naționale, până când noĭ românii ortodocși neîncetat trebue să ne apĕrăm biserica nóstră națională față de biserica unită cosmopolită. Până când românii uniți nu se vor reîntórce ĕr în sînul bisericiĭ lor mame, saŭ cel puțin până nu vor înceta cu desevârșire cu atacurile față de biserica nóstră, până atuncĭ nicĭ vorbă nu póte fi de unire sinceră în cugete și în simțirĭ, nicĭ de o parte nicĭ de alta.

Étă decĭ, în ce stă memorabilitatea acestuĭ an!

În parte concedem și noĭ imposibilitatea solidarității în luptele nóstre naționale: cu ómenĭ de aceia, carĭ, pe cum înșiși-și mărturisesc, ard de focul infernal al ureĭ asupra ta, nu sufere îndoélă, că nu poțĭ, să te lupți alături. Dar spre norocirea nóstră nu toți neuniții sînt cuprinși de focul acela, și așa „noĭ nu sîntem de părerea domnilor de la „Tel. Rom.", că prin desbinarea nóstră confesională s'ar fi desbinat și corpul națiuniĭ române ca națiune, pentru că diferințele religionare în sine nu sînt o pedecă, care să nu ne permită a fi cu toțiĭ de acord, când e vorba de apĕrarea și promovarea intereselor nóstre naționale, culturale și politice.

---

[1]) Cestiunĭ II. p. 248 urr.
[2]) Cestiunĭ II. p. 255 urr.
[3]) Cestiunĭ II. p. 254.

Dovadă despre aserţiunea nóstră ne póte servi esemplul frumos, ce de repetite orĭ ni-l aŭ dat părinţiĭ şi străbuniĭ nostri, pe cum şi esemplul, ce în continuŭ ni-l daŭ alte popóre, ér la noĭ în patrie Magiariĭ, carĭ de şi sînt despărţiţi în treĭ confesiuni, totuşĭ ţin strîns la olaltă în cestiunile lor naţionale. Ca să facem şi noĭ ca eĭ, un singur lucru se poftesce: maĭ multă toleranţă şi maĭ puţin fanatism din partea unor otodoxĭ faţă cu Românii greco-catolicĭ.“ [1])

Dniĭ de la „Tel. Rom.“ continuă apoĭ ast fel:

Apoĭ nu stă nicĭ aceea afirmare a dluĭ autor, că în anul acesta s'aŭ născut românii într'un popor consciŭ de sine. Cetéscă dsa cronicariĭ românĭ cu atenţiune şi va vedé, că consciinţa naţională şi a latinităţiĭ sale a fost permanentă orĭ deşteptată în poporul român cu mult maĭ înainte de „S. unire“. Chiar şi prin reformaţiĭ şi maĭ târziŭ după „S. Unire“ prin papistaşĭ a fost numaĭ redeşteptată prin tipărirea de cărţi bisericescĭ în limba română, se înţelege, cu scopurĭ de proselitism, ér nu de dragul românismuluĭ.

Pentru ce nu contribue aceştia dar şi azĭ la promovarea intereselor naţionale? Pentru că nu le trebue românĭ, ci papistaşĭ orĭ calvinĭ, saŭ maĭ bine zis ungurĭ.

Ba bine că nu stă! Stă fórte bine afirmarea nóstră, că în anul 1700 s'aŭ născut Românii într'un popor consciŭ de sine. Recetéscă dlor numaĭ cele ce am scris deja maĭ înainte despre tema acésta, şi vor vedé, cât de bine stă afirmarea nóstră.

E apoĭ fórte şod conceptul, ce-l aŭ dlor despre un „popor consciŭ de sine“. Câte va publicaţiĭ românescĭ tipărite de străinĭ în contra voiĭ bisericiĭ „naţionale ortodoxe“ să fie fost în stare a face din Românĭ un popor consciŭ de sine? O, dlor, marĭ sînteţĭ şi puţin pricepeţi! În chipul acesta ţiganiĭ încă sînt un popor consciŭ de sine, după ce sciut este, că Magiariĭ aŭ publicat câte va cărţi ţigănescĭ. Şi Ruteniĭ aŭ o literatură bogată şi fórte veche, şi sutele de miĭ de Ruteni din Ungaria totuşĭ nu sînt un popor consciŭ de sine. Să ne maĭ provocăm şi la alte esemple? Maĭ spunem unul: Iriĭ nu numaĭ că nu scriŭ şi nu grăesc maĭ mult limba strămoşilor, ci din contră şi-aŭ însuşit limba angleză, limba duşmanilor lor seculariĭ, şi Iriĭ totuşĭ formézĭ un popor consciŭ de sine.

E apoĭ adevĕrat, că reformaţiĭ şi maĭ apoĭ „papistaşiĭ“ aŭ tipărit cărţi bisericescĭ în limba română cu scopurĭ de proselitism. Observarea asta pe noĭ de loc nu ne supĕră. Noĭ nicĭ nu am susţinut nicĭ o dată, că Ieşuiţiĭ aceia, carĭ aŭ tipărit pe sama Românilor cărţi bisericescĭ în limba română, ar fi făcut-o de dragul românismuluĭ: eĭ aŭ făcut-o de dragul Românilor, ca să-ĭ scape din ghiarĕle calvinismuluĭ şi să-ĭ mântuéscă pe sama bisericiĭ adevĕrate a luĭ Christos, însĕ fără ca să le schimbe ritul oriental şi disciplina bisericéscă orientală. Că Ieşuiţiĭ aceia ar fi urmărit scopul de a face pe Românĭ nu numaĭ catolicĭ, ci chiar Ungurĭ, asta s'ar cădé, ca dniĭ de la „Tel. Rom.“ nu numaĭ să o susţină, ci să o şi dovedéscă. Noĭ scim ţinuturĭ, carĭ odinióră fuseră românescĭ, dar s'aŭ calvinit şi ungurit încă pe timpul, în care biserica „naţională ortodoxă“ avea încă monopolul esclusiv de a ferici pe Românĭ, nu scim însĕ nicĭ un ţinut, care să fie fost românesc, ĕră apoĭ după anul 1700 să se fie ungurit prin mijlocirea proselitismuluĭ papistăşesc, cu alte cuvinte prin s. Unire.

Astăzĭ? Astăzĭ şi Ungurii nótă în tocmaĭ ca şi dniĭ de la „Tel. Rom.“ până în grumazĭ în apele principiuluĭ modern de naţionalitate. De aceea „nu le trebue românĭ“, dar nicĭ papistaşĭ, ci „maĭ bine zis unguri“.

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Paznicul porţiĭ şedea pe un trunchiŭ de cedru a fară la întrare. Lângă el era răzimată de părete o lance, ér la piciórele luĭ lângă trunchiŭ zăcea un câne.

„Pacea luĭ Iehovah să fie cu tine!“ îl salută Iosif, când în sfârşit ajunse până la el.

„Ceea ce-mĭ daĭ, aceea să o afli şi tu, şi dacă o veĭ fi aflat, atunci să aveţĭ tu şi aĭ tĕĭ multă parte de ea!“ zise paznicul cu seriositate şi gravitate, de şi nu făcu nicĭ o mişcare.

„Eŭ sînt de nascere din Vetleem,“ continuă Iosif în chipul cel maĭ convingĕtoriŭ. „Nu este aci loc pe sama —“

„Aci nu!“

„Dóră veĭ fi audit despre mine. Eŭ sînt Iosif din Nazaret. Acésta e casa părinţilor meĭ. Eŭ sînt din viţa luĭ David.“

Cuvintele acestea formaŭ sperarea Nazarinénuluĭ. De cum va nu aveaŭ efect, orĭ ce cerere, ce ar maĭ fi făcut-o, ar fi fost zădarnică, până şi încercarea de a ajunge la un resultat maĭ bun cu îmbiarea câtor va sicli. A fi un fiŭ al luĭ Iuda, însemna óre ce, — ba însemna mult, dacă vom avé în vedere vada, ce o aveaŭ singuraticele viţe. Dar a fi din casa luĭ David însemna neasemĕnat maĭ mult, şi glorie maĭ mare ca acésta nu esista pentru un Evreŭ. Maĭ bine de o mie de anĭ a trecut, de când tinĕrul păstoriŭ de oĭ s'a făcut următoriul luĭ Saul şi a întemeiat o familie împĕrătéscă. Răsbóie, nefericirĭ, alţĭ împĕraţi şi nenumĕratele schimbărĭ întunecóse ale timpuluĭ aŭ pogorît pe urmaşiĭ luĭ în şirul Iudeilor de rînd; pânea, carea o mâncaŭ, şi-o câştigaŭ cu o muncă aşa de grea, cât alta maĭ de jos şi maĭ umilitóre abia putea să esiste. Şi eĭ totuşĭ aveaŭ parte de binecuvîntarea istorieĭ celeĭ sfinte a a poporuluĭ sĕŭ şi a familieĭ sale, căcĭ capitulul cel dintâiŭ şi cel maĭ de pe urmă al acesteĭ istoriĭ era genealogia; eĭ nu puteaŭ să fie daţĭ uĭtăriĭ; orĭ unde ajungeaŭ printre Israeliţĭ, în dată ce aceştia aflaŭ, că eĭ sînt fiiĭ luĭ David, pretutindenea îĭ întîmpinaŭ cu un respect, care era mărginaş cu venerarea.

Dacă aşa era în Ierusalim şi orĭ unde, un următoriŭ al aceleĭ familiĭ sfinte sigur putea să spereze băgare în samă deosebită şi la pórta chanuluĭ de la Vetleem. Dacă Iosif zicea: „Acésta e casa părinţilor meĭ!“ el spunea adevĕrul cel maĭ curat şi maĭ literal; căcĭ asta era casa, în care dispuse Ruth ca soţia luĭ Booz, în care se născuseră Isai şi ceĭ zece ficiorĭ aĭ luĭ, dintre carĭ cel maĭ tinĕr a fost David; acésta era casa, în care a întrat Samuil, când a cercat un împĕrat şi într'însa l-a şi găsit; acésta era casa, carea a dăruit-o David fiuluĭ luĭ Verzelai, prietinuluĭ sĕŭ din Galaad; acésta era în sfârsit casa, în care Ieremie prin rugăciunea sa a mântuit rĕmăşiţele poporuluĭ sĕŭ celuĭ ce fugia dinaintea Vavilonenilor.

Cuvintele luĭ Iosif întru adevĕr şi avură efect. Paznicul se sculă de pe trunchiŭ şi punêndu-şĭ mâna pe barbă zise cu reverinţă:

„Rabbi! nu-ţĭ pot spune, când s'a deschis pórta acésta întâia óră pe sama călătoriuluĭ celuĭ ce doria adăpostire, dar a trecut de atuncĭ o mie de anĭ; şi în tótă vremea acésta nu s'a întîmplat, ca unuĭ om de omenie să-ĭ fie trebuit, să mérgă maĭ de parte, fără numaĭ când nu maĭ era aci loc, în care să se fie putut adăposti. Dacă străiniĭ aŭ fost primiţĭ aşa, atuncĭ ar fi trebuit să aĭbă causă dréptă paznicul, care ar fi denegat unuĭ coborîtoriŭ al luĭ David întrarea. De aceea te salut din noŭ şi te rog, să ostenescĭ cu mine, pentru ca însu-ţĭ să te convingĭ, că nu este nicăirĭ loc gol nicĭ în odăĭ, nicĭ în cămerĭ şi nicĭ chiar în curte, — ba nicĭ chiar pe coperiş. Dacă mĭ-ar fi ĭertat, să te întreb, când aĭ sosit?“

„Tocmaĭ acuma.“

Paznicul surise.

„Ca şi moşténul cel de pământ să fie între voĭ nemernicul, carele vine la voĭ, şi să-l iubescĭ pe el ca şi pe tine. Nu zice aşa legea, rabbi?“

Iosif tăcea.

„Şi dacă legea zice aşa, pot eŭ să zic vre unuia, care a sosit maĭ curênd: Mergĭ de aci, că a sosit altul, care să-ţĭ cuprindă locul?“

Iosif încă tot nu zicea nimica.

„Şi dacă aşĭ zice aşa, atuncĭ cuĭ i-s'ar cuveni locul acela? Privesce la mulţimea de ómenĭ, carĭ aştéptă şi aŭ aşteptat, uniĭ din eĭ de pe la amézĭ.“

„Dar cine sînt toţĭ ómeniĭ aceştia?“ întrebă Iosif întorcêndu-se către mulţime. „Şi ce ĭ-a adus aci pe vremea acésta?“

„Nu me îndoesc, că tot ceea ce te-a adus şi pe tine, rabbi: porunca împĕratuluĭ.“ Paznicul aruncă o privire întrebătóre la Nazarinean, ér apoĭ continuă: „Porunca acésta a adus aci pe ceĭ maĭ mulţĭ din ceĭ ce s'aŭ adăpostit în casă. A fară de aceea a maĭ sosit ĭerĭ şi caravana din Damasc, carea călătoresce în Arabia şi în Egiptul de jos. Aci poţĭ vedé ómeniĭ şi animalele.

Iosif încă tot nu se lăsă, să fie respins.

„Curtea e mare,“ zise el.

„Dar e plină de mărfurĭ, — tencurĭ de mĕtăsăriĭ, sacĭ de spiţeriĭ şi feluriteĭ alte mărfurĭ.“

Faţa rugătoriuluĭ perdu acum pentru o clipă espresia sa cea indiferentă, şi ochiĭ luĭ ceĭ nelucitorĭ se plecară spre pământ. Cu o anumită căldură zise apoĭ:

„Nu pentru mine sînt îngrijat, ci cu mine e muierea mea, şi la nópte va fi rece, cu mult maĭ rece pe colinele acestea, de cum e în Nazaret. Ea nu póte să rĕmână sub ceriul liber. Să nu fie óre unde va loc în oraş?“

„Aceştia de aci,“ paznicul arĕtă la mulţimea, ce se îmbulḑia din aintea porţiĭ, „toţĭ aŭ sciricit în oraş şi aŭ adus aci scirea, că acolo tóte ospĕtăriile, tóte cele ce pot servi de locaş, sînt cuprinse.“

Ĕră privi Iosif la pământ şi zise, ca şi cum ar grăi cu sine însu-şĭ:

„Ea este aşa de tinĕră! Dacă va fi silită, să petrécă nóptea sub ceriul liber, rĕcéla l-ar fi mórtea.“

---

[1]) Fóea bis. scol. An. I. 1888. Nr. 13.

Érăşĭ se întórse apoĭ către paznic şi-ĭ zise:

„Dóră veĭ fi cunoscut pe părinţiĭ eĭ, pe Ioachim şi pe Ana, carĭ maĭ de de mult locuiră în Vetleem şi asemenea mie aŭ fost din casa luĭ David.“

„Da, ĭ-am cunoscut. Aŭ fost ómenĭ buniĭ. Pe atuncĭ eram numaĭ un băcat.“

Acum ochiĭ pazniculuĭ se îndreptară spre pământ, ca şi cum s'ar gândi. De o dată îşĭ ridică faţa.

„De şi nu vĕ pot găsi loc de locuit în casă, totuşi nu pot să vĕ resping. Rabbi, tot ce se póte, voiŭ face pentru tine. Câţĭ sînteţi?

Ĭosif se gândi, apoĭ rĕspunse:

„Femeea mea, şi un prietin cu familia sa din Beth-Dagon, un orăşel de lângă Ĭoppe. Cu toţiĭ sîntem şese persóne.“

„Bine! Nu veţĭ rĕmâné a fară sub ceriul libĕr. Aduţĭ ómeniĭ încóce, şi grăbiţĭ, că sciĭ, că în dată ce sórele dispare în dosul munteluĭ, în dată şi noptéza, şi până atuncĭ nu maĭ este mult.“

„Îţĭ daŭ binecuvîntarea călătoriuluĭ fără adăpost, binecuvîntarea celuĭ adăpostit va urma.“

Grăind ast fel se duse Nazarinénul vesel la Maria şi la omul din Beth-Dagon. În câte va clipite îşĭ aduse acesta familia pe catîrĭ. Muierea era o matronă, fetele eraŭ aşa, pe cum trebue că a fost mama lor în aniĭ tinereţelor sale. Când se apropiară de pórta chanuluĭ, atuncĭ paznicul cunoscu, că eĭ toţĭ se ţineaŭ de clasa ómenilor de rînd.

„Aci e aceea, despre care ţĭ-am grăit,“ zise Nazarinénul, „şi ómeniĭ aceştia sînt prietiniĭ nostri.“

Vĕlul Marieĭ era dat înapoĭ.

„Ochiĭ azurĭ şi pĕr de aur,“ zise încet paznicul, când o vĕdu. „Aşa era tinĕrul împĕrat, când a mers, ca să cânte luĭ Saul.“

Luă apoĭ căpăstrul din mâna luĭ Ĭosif şi zise către Maria: „Pace ţie, fata luĭ David!“ Şi apoĭ către Ĭosif: „Rabbi, urmaţi-mĭ!“

Societatea fu condusă printr'un coridor larg, care era pardosit cu petri. Dintr'însul ieşiră în curtea chanuluĭ. Într'un străin priveliştea, ce o oferia curtea, ar fi deşteptat interes; dară eĭ colibile şi corturile posomorîte din jurul sĕŭ şi curtea însă-şĭ le băgară în samă, numaĭ pentru ca să se convingă, că tóte eraŭ pline plinuţe de ómenĭ şi de mărfurĭ. Pe o cărare, ce aŭ lăsat-o printre mărfurile puse grămadă preste olalta, şi printr'un coridor ascmenea celuĭ de la întrare ieşiră în locul îngrădit de lângă casă şi trecură aci pe lângă dromedarĭ, caĭ şi catîrĭ, carĭ legaţĭ în grupurĭ dese zăceaŭ şi durmiaŭ. Printre animale zăceaŭ mânătoriĭ, ómenĭ de diferite ţĕrĭ, carĭ asemenea durmiaŭ orĭ veghiaŭ în tăcere. Societatea nóstră merse încet prin curte la vale, căcĭ stupiţiĭ purtătorĭ aĭ muierilor chiar acum se îndĕrătniciaŭ şi nu voiaŭ, să grăbéscă. În sfîrşit porniră pe o cărare, care se trăgea în jurul stînciĭ văróse, ce se înălţa de-asupra chanuluĭ.

„Sîntem pe calea către peşteră,“ zise Ĭosif laconic.

Călăuzul aşteptă, până ajunse Maria lângă el.

„Peştera, în care mergem,“ zise el către dînsa, „a fost óre când un loc de scă-pare pentru străbunul tĕŭ David. De pe câmpul din jos de noĭ şi de la fântâna cea de colo din vale se obicĭnuia el a-şĭ aduce aci în siguranţă turmele sale; şi maĭ apoĭ ca împĕrat încă venia a dese orĭ aci la casa cea veche pentru a găsi linişte şi însănătoşare, şi aducea cu sine mare alaiŭ. Ieslele încă şi acuma sînt aşa, pe cum eraŭ pe timpul luĭ. Culcuşul pe pământul, pe care a durmit el, la tótă întîmplarea e maĭ bun, de cât un culcuş în ocol orĭ afară la marginea drumuluĭ. Dară étă aci e casa dinaintea peşterii.“

Cuvintele acestea nu aveaŭ să fie o rugare de scusă pentru firea modestă a adăpostuluĭ oferit. Nu esista adecă nicĭ o causă pentru o atare rugare. Locul era cel maĭ bun adăpost disponibil. Óspeţiĭ eraŭ nisce ómenĭ simpli, a căror pretensiunĭ se puteaŭ mulţămi usor. A fară de aceea pe sama Ĭudeilor locuirea în atarĭ peşterĭ era un lucru, care-l aduceaŭ cu sine întîmplărĭ zilnice, şi despre care auḑiaŭ eĭ a dese orĭ în cetirile sabatice din s. Scriptură. Câtă istorie a Ĭudeilor, câte evenimente de cele maĭ importante ale acesteĭ istoriĭ s'aŭ petrecut în peşterĭ! Maĭ mult: ómeniĭ, despre carĭ grăim, eraŭ din Vetleem, cărora lucrul acesta le era un lucru de tóte zilele, căcĭ patria lor avea fórte multe peşterĭ marĭ şi micĭ, dintre carĭ unele se folosiaŭ de locaşurĭ încă de pe timpul Eminilor şi al Horiţilor. Nimica respingĕtoriŭ nu era nicĭ în aceea, că peştera, în care ajunseră, servise orĭ póte că servia şi acum de staul. Eĭ eraŭ coborîtoriĭ unuĭ popor de păstorĭ, turmele cărora de comun le eraŭ soţĭ şi în locaşurĭ ca şi în călătoriĭ. Păstrând un obiceiŭ, care se reduce până la Avraam, Beduinul adăpostesce încă şi azĭ caiĭ sĕĭ în cortul sĕŭ, ca şi cum ĭ-ar fi pruncĭ. De aceea ómeniĭ societăţiĭ nóstre ascultară bucuroşĭ şi veselĭ de paznic şi nu esaminaŭ locaşul sĕŭ cu alt sentiment, fără numaĭ cu cel al curiosităţiĭ. Orĭ ce împrejurare, care sta în legătură cu istoria luĭ David, deştepta într'înşiĭ un interes viŭ.

(Va urma.)

Posta Redacţiunii. *P. T. abonenţi*, carĭ aŭ achitat din restanţiĭ, orĭ aŭ solvit abonamentul înainte, şi aŭ cerut *cuitanţii*, să binevoéscă a considera *recepisa* postală drept cuitanţă şi a o folosi ca atare, căcĭ ne-ar costa prea mult şi am face spese deşerte trimiţênd pentru fie care plătire cuitanţiĭ separate în plic şi francate cu câte 5 cr.

M. On. *Moise Nesiŭ* în *Orade*. Abonamentul de dat $^{26}/_{12}$ 95 a fost pe anul 1895; ĕră cel trimis acum cu dat $^{6}/_{7}$ a. c. e pe anul *1896*.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Nr. 19—1896. (23) 1—3

Concurs.

În urma decisiunĭ luate în adunarea generală ţinută în 27 Octobre 1895. Comitetul Reuniunĭĭ Femeilor române gr. cat. din Blaş publică concurs la 7 ajutóre, anume: 2 de câte 40 fl., 2 de câte 30 fl. şi 3 de câte 20 fl. v. a. cu terminul de 20 August st. n. a. c.

La aceste ajutóre, ce se daŭ pe anul scol. 1896/7, pot concura eleve greco-cat. a şcóleĭ române de fetiţe din Blaş.

Cererile să se trimétă la adresa presidenteĭ Reuniunĭĭ şi sînt a se ajusta cu următórele documente:

1. Carte de botez,
2. Atestat de paupertate,
3. Testimoniŭ scolastic.

Din şedinţa Comitetuluĭ Reuniunĭĭ Femeilor rom. gr. cat. din Blaş, ţinută în 28 Ĭunie 1896.

Rosalia Muntean presidentă. **Ioan Fodor** secretar.

Lucru solid, durabil şi elegant.

Comandele se efectuesc iute.

Sibiu, Strada Macelarilor Nr. 37.

Preţurile cele maĭ ieftine.

Subscrisul am onóre a aduce la cunoscinţa On. Public, că în **lucrătórea mea** de **păpucărie** efectuesc tot felul de **încălţăminte** pentru **domnĭ, dame** şi **copiĭ**, pe cum şi tot felul de **reparaturĭ** cu **preţurile cele maĭ moderate**; oferesc tot o dată spre mulţămirea tuturor **marfă solidă** şi **prompt executată.**

Atrag atenţiunea On. Public, că m'am hotărît — de aci în colo — a cerceta tóte tîrgurile de ţară din Ardeal, servind cu **lucru bun** şi **durabil executat în lucrătórea-mĭ proprie**, ér **nu cu marfă de prin fabricĭ**, pe cum fac mulţĭ alţiĭ.

Recomandându-mĕ sprijinuluĭ binevoitor sum

Sibiŭ în Ĭuniŭ 1896

cu distinsă stimă

Constantin Dragoş

măestru pantofar.

(24) 4—6

Marfă gata din materialul cel maĭ bun.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl.. ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs.. ½ an 9 frcs.. ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: odată 7 cr.. a dóua oră 6 cr.. a treia oră 5 cr., şi de fiecare publicăţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» in Blaş.

Anul VI. Blaş 18 Iuliu 1896. Numĕrul 29.

Agonia liberalismului.

Înainte de asta cu vre o câte va luni sub acest titlu am scris un articol, în care am făcut o revistă asupra curentelor politice din Europa ajungênd la conclusia, că liberalismul se află în cele din urmă şi că se pregătesce a dispăré de o dată cu apunerea secolului nostru.

Atunci liberalii nostri aŭ scuipat foc asupra nóstră. Mai ales iubiţii nostri colegi de la Aiud ne luaŭ în zeflemea, cum de noi putem avé suverana maiestate de a socoti între ómenii serioşi pe un Dr. Lueger şi între mişcările serióse mişcarea antisemită din Viena.

De atunci până azi multe s'aŭ schimbat, măcar că sînt numai puţine luni trecute.

De atunci pe omul cel neînsemnat în ochii liberalilor nostri, pe Dr Lueger, Maiestatea Sa a aflat de lipsă a-l chema la sine pentru a se înţelege cu dînsul privitor la felul, cum ar fi a se resolva cestiunea municipală a puterniceĭ Sale reşedinţe.

De atunci antisemiţii aŭ luat în posesiune administraţia Vieneĭ, şi omul cel „neserios" al liberalilor nostri domnesce cu modestul titul de viceprimar, ér ministrii poloni trĕmură înaintea aceluĭ „anumit domn Lueger", pe cum l-a plăcut baronului Bánffy a-l numi.

Şi încă multe altele s'aŭ întîmplat de atunci, înse nimic pentru a însufla liberalilor cel puţin sperarea uneĭ îndelungate agoniĭ.

De atunci partidul poporal din Ungaria s'a întărit nespus, şi cu tóte că de o cam dată póte că nu va întra în parlament cu ceva numĕr impunĕtor, — graţie stărilor de drept public de la noi, — va întra înse cu un numĕr destul de însemnat pentru a pregăti mormîntul sistemuluĭ actual de guvernare.

De atunci partidul acesta poporal, de şi nu după formă, înse după fond a mărturisit-o pe faţă, că adevĕrata causă a tuturor nefericirilor, ce bântue ţara, este capitalismul jidovesc, care a făcut din Ungaria o provinţă vasală, o marfă de esploatare. Prin asta acest partid a mărturisit, că luptă împotriva actualuluĭ sistem de guvernare, împotriva liberalismuluĭ, şi lupta asta în fond nu este alt ceva de cât o luptă împotriva semitismuluĭ.

Şi s'aŭ mai întîmplat şi altele de atunci.

Lupta antisemiţilor n'a rĕmas restrînsă între ângustele bariere ale mareĭ metropole a imperiuluĭ austriac, ea a trecut preste acele bariere şi a năvălit nu numai în proxima vecinătate, ci a cuprins întrĕgă Austria de jos, ast fel cât dieta provinţială deja are o maioritate antisemită. Tot ast fel se întîmplă şi în cele alalte provinţe, pretutindenea se pórtă lupta creştinismuluĭ conservator împotriva liberalismuluĭ jidovit şi jidovesc.

În zilele din urmă Belgiul a dat o lecţie peremptorie liberalismuluĭ. Ţara acésta cu 10—12 anĭ înainte de asta era pepiniera liberalismuluĭ. De acolo şĭ-aŭ luat originea tóte teoriile liberale, fie pe teren politic, fie pe teren naţional-economic, fie pe teren cultural, fie pe teren social. Şi azĭ Belgiul a scuturat jugul liberalismuluĭ şi numaĭ în zilele aceste a sdrobit pe liberalĭ tocmaĭ cu armele lor.

Trebue să fie încă viĭ în memoria tuturor luptele, ce le purtaŭ liberaliĭ Belgianĭ pentru întroducerea sufragiuluĭ universal. Cu arma asta speraŭ eĭ a-şi asigura pentru tóte timpurile domnia credĕnd, că vor puté seduce poporul cu vorbe umflate şi cu promisiuni marĭ. Aŭ căduţ înse în grópa, ce aŭ săpat-o altora, şi azĭ partidul liberal Belgian, odinióră stăpân preste sórtea Belgiuluĭ, trebue să se mulţăméscă cu 12 mandate în casa deputaţilor, ér catoliciĭ batjocoriţi maĭ ĭerĭ alaltă ĭerĭ azĭ dispun de o maioritate sdrobitóre de 70 voturĭ.

Ce dovedesc tóte acestea?

Dovedesc, că lumea se deşteptă şi nu se maĭ lasă a fi îmbetată cu apă rece. Dovedesc, că lumea se convinge, că sub frumosul nume de „liberalism" se ascunde cea maĭ mare şarlatanerie, cel maĭ mare neadevĕr, cea maĭ impertinentă înşelăciune, cel maĭ desĕvârşit absolutism, cea maĭ cinică batjocură a onestităţii, cea maĭ nerusinată esploatare a cetăţenilor şi cea maĭ

Feuilleton.

O poveste indiană.

De Dr I. Euste.

În Cina-Patnam trăia un Hindu cu numele Arzeb, care pentru vîrtuţile sale era fórte renumit. El ce e drept îşĭ uita câte o dată, să numere grăunţele mĕtaniilor sale, dar pentru aceea nicĭ o dată, unde cerea lipsa, nu întrelăsa a sări în ajutoriul celuĭ nenorocit.

Pe patul sĕŭ de mórte îl apucase o debilitate. El doria, să maĭ trăéscă, de şi era convins, că în grădina Mandana, pe carea zilnic o cercetéză Indra, zeitatea firmamentuluĭ, îl aştepta un loc minunat. El se rugă cătră zeiţa Sursutee, a dóua soţie a luĭ Vişnu, şi Sursutee i-se şi arĕtă pe iubitul sĕŭ tigru cu o ramură de Mango în mână.

„Sublimă soţie a zeuluĭ celuĭ vînĕt," esclamă Arzeb, „asigurézĕ de graţia ta pe cel maĭ ferbinte adorator al tĕŭ!"

„Ce graţie?" zise zeiţa.

„Lungesce-mĭ viaţa cu zece anĭ!"

„Acésta este cu neputinţă, fiul meŭ," răspunse Sursutee. „Zilele tale sînt numĕrate din momentul nascerii tale. Tu aĭ să morĭ, când prima rază de sóre va lumina pagoda de Villacarnia şi aurora va fi colorit deja ceriul."

„Aşa dă-mĭ cel puţin zece zile!" se rugă Arzeb cu mânile strînse.

„Cel mult încă o zi pot să-ţĭ daŭ," răspunse zeiţa; „căcĭ acest favor în univers nu va produce disordine. Fie dară; căcĭ tu aĭ fost bun şi de omenie. Dar bine să te socotescĭ, că mâne de sară trebue să te aflĭ aicĭ, ca să morĭ!" Şi Sursutee dispăru.

Arzeb, care înainte cu un minut simţise încă mórtea în membrele sale, se ridică cu uşurinţă, se îmbrăcă, îşĭ făcu spălările şi zise:

„Eĭ bine, Arzeb, acum o nóuă viaţă se începe pentru tine, folosesce o bine şi nu prăpădi timpul cel scump!"

Întîlnindu-se cu un brahman, acesta îĭ zise: „Veĭ să scrĭĭ istoria luĭ Aureny, gloriosul fundator al imperiuluĭ Mahratte? În schimb îţĭ daŭ un câmp, o pădurice de finicĭ şi şese unţiĭ de aur."

„Viaţa e scurtă," răspunse Arzeb, „eŭ nu am timp de a scrie istoriĭ; eŭ am să trăesc, lasă-mĕ, să merg."

După acésta îl opri un militar, care înrola ostaşĭ, şi-ĭ zise:

„Arzeb, gloriosul nostru împĕrat are de gând, să încépă răsboiŭ în contra unuĭ mic rege din Elefanta; nu veĭ prinde şi tu arcul şi sabia?"

„Ce nebunie, a omorî ómenĭ, carĭ şi fără de aceea trebue să móră!" replică Arzeb. „Eŭ nu am voe, să mĕ fac zilerul morţiĭ."

Un tată de familie, care avea nóuĕ fete de un esterior elegant şi de cea maĭ frumósă colóre de bronz, făcu luĭ Arzeb următórea propunere:

„Eu îţĭ daŭ de soţie pe cea maĭ tinĕră dintre fiĭcele mele, şi doĭ elefanţĭ pe de-asupra."

„Nu am timp, să mĕ căsătoresc," sună răspunsul luĭ Arzeb; „eŭ trebue să mĕ rog zeuluĭ celuĭ vînĕt. Ĕră elefanţiĭ teĭ mĭ-ar fi preste măsură spre greutate; sarcina vieţiĭ mele e destul de grea şi fără adausul alor doĭ elefanţĭ."

Tatăl de familie, care se simţi vătĕmat prin acest răspuns, îşĭ puse pe nas degetul cel gros de la mâna drĕptă, ĕră cele alalte patru începu a şi-le mişca, ceea ce în India e o ocară, ce numaĭ prin sânge se póte ispăsi. Arzeb înse răspunse: „Viaţa e scurtă, şi eŭ nu am timp de răsbunare."

„Înţelepte Arzeb," zise un brahman învĕţat, „brahmaniĭ din Cina-Patnam te invită,

obraznică falsificare a tuturor libertăţilor publice şi private.

Acestea tóte lumea începe a le vedé. Firesce în alte ţĕrĭ a început a le vedé mai curênd, şi acolo liberalismul e deja numaĭ o rĕmăşiţă a unor timpurĭ de ruşine; la noĭ începe a se vedé asta numaĭ acum.

Dar e maĭ bine acum de cât nicĭ o dată. Adevĕrul îşĭ va face cale, pe cum îşĭ face cale torentul de munte prin inima stîncilor seculare. Şi la noĭ străbate-va adevĕrul prin inimile împetrite sub maşterul tratament al liberalilor, şi va vedé ţara, că spre ruină alérgă, dacă nu va scutura ruşinosul jug, sub care astăzĭ geme.

Veselésca-se decĭ liberalii nostri, până aŭ timp. Ziua de azĭ e încă a lor, ziua de mâne e a nóstră, firesce aşa numaĭ, dacă vom da mâna cu toţiĭ pentru a rĕsturna acest sistem, care aduce numaĭ ruşine pe ţara acésta, de a căreĭ viitor toţĭ datorĭ sîntem a ne îngriji.

Revisia legilor politice-bisericescĭ încep acum a o pretinde maĭ tare de cât catolicii chiar protestanţiĭ, carĭ stăpâniţĭ de ura sa nebună asupra catolicismului conlucraseră din tóte puterile la crearea legilor acelora. În conventul Luteranilor din Bănat, care s'a ţinut în 9 şi 10 a c. la Timişóra, seniorul suprem în raportul sĕŭ anual a declarat de evidente desastrele religioso-morale şi materiale, pe carĭ le provócă legile politice-bisericescĭ. Credincioşiĭ despreţuesc dispoziţiile bisericiĭ nu numaĭ în cetăţĭ, ci şi pe la sate; desvoltarea instituţiilor bisericescĭ s'a făcut imposibilă, influinţa religiósă a clerului e subsăpată, subvenţiunea din partea statului întârzie, şi pe credincioşĭ nu-ĭ pot sili, să solvéscă competinţele bisericescĭ; situaţia materială a clerului e nesuportabilă, turma credincioşilor se descompune, şi biserica luterană a ajuns la o stare maĭ tristă de cât orĭ când. În decursul pertractărilor un senior a declarat, că pentru a se evita desavantajele acelea ale legilor politice-bisericescĭ, carĭ se manifestéză deja până acum în mĕsură maĭ mare, e de lipsă schimbarea grabnică şi din temeiŭ a legilor acelora.

Intenţiunile guvernului în regularea congruei „N. Fr. Presse", organul vienez al cabinetului din Pesta le espune în modul următor:

„Cercurile prelaţilor şi ale clerului se ocupă mult de intenţiunea guvernului de a începe la tómnă cu energie regularea congruei.

„După cunoscinţa certă a cercurilor acestora Wlassics este resolut, să se apuce de acéstă cestiune momentósă şi complicată, şi spre resolvarea eĭ în sensul discursului sĕŭ din parlament a pregătit şi un proiect de lege, pe care la tómnă îl va presenta dieteĭ. În conformitate cu spiritul legislaţiunii moderne politice-bisericescĭ legea proiectată de Wlassics nu va regula numaĭ congrua preoţimiĭ catolice, ci va îmbrăţişa ajutorarea clerului tuturor confesiunilor recepte, şi aşa dară şi a preoţilor greco-orientalĭ ortodoxĭ, a celor dóuĕ confesiunĭ protestante, a unitarilor şi a jidovilor. Amĕsurat principiului de egalitate deplină statul va conferi şi la congrua preoţilor catolicĭ şi va abstrage de la ajutoriul, ce l-ar întinde episcopiĭ. Causa întru atâta e de înaintată, cât cu privire la acoperirea erogaţiunilor Wlassics a tractat deja cu ministrul de finanţe. ba a şi terminat pertractările. Se póte, că prima parte a speselor, carĭ vor cresce gradat, se va cuprinde deja în budgetul anului următor. Dacă scirea acésta, care, pe cum am amintit, se derivă din cercurĭ preoţescĭ, corĕspunde adevĕrului, atuncĭ stăm în faţa uneĭ acţiunĭ de moment a guvernului şi respective a ministrului de culte, a căreĭ însemnătate nu se póte ignora, căcĭ statul de sigur va subtrage subsidiul de la aceĭ preoţĭ, carĭ luptă în contra aşedămintelor statului."

Preoţiĭ contemplaţĭ de fóea jidovéscă vinezeză ameninţaţĭ de guvern sigur sînt ceĭ catolicĭ, carĭ cer revisiunea legilor politice-bisericescĭ, şi ceĭ românescĭ, căcĭ după liberalĭ legile o dată aduse nu se maĭ pot schimba, de cât ĕră prin liberalĭ. Eĭ nu maĭ cugetă, că liberalismul e compromis în tótă lumea şi grăbesce cu paşĭ repedĭ spre apunere. Acéstă sórte îl aşteptă şi la noĭ.

Rezei „episcop". — Reproducem din „Vaterland" următórele: „Un membru al partideĭ Tiszaiste de taroc, preotul greco-catolic *Silviu Rezei*, a depus mandatul sĕŭ de deputat, pentru ca să pótă fi candidat un alt fiŭ al luĭ Coloman Tisza, care se chémă asemenea Coloman. Guvernul în schimb pentru acésta a numit pe faimosul preot inspector scolastic în comitatul Bichiş." Noĭ vedem în acésta împlinirea visului de aur al dlui Rezei. Dacă privim adecă lucrul din partea luĭ cea etimologică, aflăm, că „inspector" pe grecesce se zice „episcop".

Cestiunea naţionalităţilor din Ungaria şi străinătatea. — În 11 a c. s'a ţinut în Paris sub presidiul fostului ministru de esterne Flourens un meeting aranjat de tinerimea română, sêrbă şi cehă, care studiéză în Paris. Meetingul a fost bine cercetat şi s'a ocupat de cestiunea naţionalităţilor nemagiare din Ungaria. În discursul de deschidere Flourens a accentuat, că în Austro-Ungaria sînt 27 milióne de Slavĭ şi Românĭ despoiaţĭ de drepturile lor. În urma acesteia nemulţămirea e generală. Austro-Ungaria să se prefacă în o Elveţie monarchică, atuncĭ s'ar puté pune capet sistemului de pace întrarmată. Nu e chemarea Francezilor, să aducă sentenţă asupra gravaminelor naţionalităţilor, dar nu este permis a uĭta, că tradiţia veche a Franţeĭ e: a protege pe ceĭ oprimaţĭ.

Apoĭ presidentul comitetului sêrbesc a depins starea Sêrbilor din Ungaria închiând, că Sêrbiĭ din Ungaria sînt espuşĭ la atarĭ persecuţiunĭ, cât le pare, că n'a încetat dominaţiunea turcéscă asupra lor. Mileniu

---

ca spre descoperirea causeĭ întunecimilor şi spre compunerea uneĭ cărţĭ cincĭ spre zece zile să rĕmaĭ cu eĭ închis în sala cea négră."

„Lasă causa să rĕmână causă; pe mine nu mĕ impórtă!" rĕspunse Arzeb. „Eŭ după mórtea mea încă destul de timpuriŭ voiŭ fi închis între patru părepĭ. De o cam dată lasă-mĕ, să sug aerul curat de munte si să privesc ceriul cel indigo-vînĕt al sublimului Indra."

„Dar aşa nu veĭ fi renumit în tótă viaţa ta!"

„Acésta nu va ţiné mult; eŭ voiŭ muri mâne, tu şi ceĭ alalţĭ poimâne."

Cu tóte rĕspunsurile acestea Arzeb a perdut un pătrar de óră şi era de tot nemângăiat pentru acésta. Cât de scump e timpul! zise el întru sine. Tot minutul e asemenea unuĭ mărgăritariŭ nepreţuibil, care pică din mâna mea în fundul rîului Triplicana. Şi cu acestea păşi repede înainte pe şesul Tcoultry, ce se întinde de la podul Armenilor în suburbiul din Cina-Patnam până la templele suterane din Elora. Arzeb fugia ca un om, care alérgă după un câştig orĭ după o desfătare. de şi nu era aşa. El cerca vre un mod de a folosi mărgăritarele scurteĭ sale vieţĭ, şi nu scia, cuĭ să i-le dea. Se aşezâ gândit între dóuĕ tufe de tulipan şi se căi apoĭ de timpul perdut cu gânditul.

„Mare Siva!" esclamă el lovindu-se pe legătórea cea albă de preste frunte, prin care se deosebiaŭ adoratoriĭ acestuĭ zeŭ, „mare Siva, dă-mĭ un gând bun în privinţa folosiriĭ timpuluĭ meŭ!"

Arzeb se ridică şi vĕdu de ceea parte a rîului un răpitor castel cu coridóre aşedate pe stîlpĭ de lemn de sandal, de unde rĕsunaŭ spre el glasurile alor şepte brahmane, carĭ la sunetele musiciĭ cântaŭ lupta luĭ Ravana şi a luĭ Rama. Tinerele femeĭ îl strigaŭ pe nume şi-ĭ făceaŭ semn, să trécă rîul. „Acum îmĭ voiŭ perde mult timp cu trecerea rîului," cugeta Arzeb, „şi apoĭ va trebui, să-mĭ sfârşesc viaţa la şepte brahmane." Şi Arzeb se depărtă de la brahmane şi întîlni pe un Iemidar, care-ĭ zise: „Arzeb, de eştĭ flămând şi setos, vino în coliba mea colo de sub cataracta de la Elora; te voiu omeni cu o mâncare de sturz şi gheunóie, cu suncă de urs de Labiata, şi veĭ bé vin gustuos de Vampi."

„Mĕ ţinĭ dór de nebun?" replică Arzeb. „Aŭ credĭ, că-mĭ voiŭ perde timpul cu îngreunarea capuluĭ şi a stomaculuĭ? Privesce numaĭ, tocmaĭ trece pe aci un serman Beraidje flămând; ĭea acéstă unţie de aur şi-l satură şi-l adapă în locul meŭ!"

Dóuĕ saltătóre şi un cântăreţ călător cu mandolina sa cea lungă, carĭ vĕdură liberalitatea luĭ Arzeb, îl întimpinare şi-l rugavă, să le dea o unţie de aur, şi se îmbiară, să jóce şi să cânte vestita idilă Guiela-Govenda asupra amoruluĭ luĭ Crichna, Apollo al Indieĭ, pe cum şi idila luĭ Radha. Arzeb le dărui unţia de aur şi zise saltătórelor, că cântarea e cu mult maĭ lungă, de cât ca un muribund să aibă timp a o asculta.

Într'aceea observă înse Arzeb, că cu respingerea tuturor celor ce i-se îmbiaseră până aci, maĭ mult perduse, de cât dacă şi-ar fi permis vre o distracţie. Dar în aşteptarea morţiĭ apropiate, ce alunga tóte cele alalte gândurĭ ale luĭ, nicĭ de una nu se simţia atras. Şi în a dóua óra a vieţiĭ sale de a dóua i-se urî luĭ Arzeb aprópe de mórte.

„Brahma!" strigă el căscând, „o Brahma, cum e totuşi viaţa de lungă şi apăsătóre! Acum nu mĕ maĭ mir, că tu de zece orĭ te pogorîşi pentru a omorî vremea!"

După acéstă esclamare sosi înaintea templuluĭ luĭ Ten-Tauli, ce are dóuĕ sale de colonade şi trece de o minune între minunile de la Elora. Aci se aşedă pe córla uneĭ moime în umbra bouluĭ Nandy. unde tóte sînt cioplite dintr'o singură pétră de granit şi mâncă molatic şi fără poftă câteva nucĭ. Privirea luĭ îndreptată spre cer îĭ descoperi un înfricoşat adevĕr: Arzeb maĭ avea încă dóuĕ zeci de óre. să maĭ petrécă aci pe pământ. înainte de ce l-ar nimeri în frunte zeul înmormîntării Yama cel negru. Îşĭ luă decĭ refugiul la mijlocul acelora, carĭ se plâng de urît, se întinse de-a lungul în năsip şi adurmi.

Arzeb avu un vis scump. El credu, că vĕde pe Roudra, saŭ maĭ bine zis îl vĕdu, vĕdu pe zeul morţiĭ, care-ĭ deschise pórta cea vînĕtă a frumosuluĭ palaţ Calilaza, ale cărui coridóre fórte împodobite conduc la grădina Mandana cea împoporată cu saltătóre. Siva, cel maĭ puternic dintre zeĭ, grăi către el: „Fiind că aĭ fost drept, Arzeb, de aceea voiŭ să te remunerez. Te numesc rege al Maldivelor, carĭ sînt dóuĕ spre zece miĭ şi se află la întrarea în golful arabic;

servesce spre a seduce popórêle europene cu privire la însemnătatea naţionalităţilor nemagiare din Ungaria.

În numele Românilor a vorbit Ocăşanu, care a arĕtat o serie de mĕsurĭ despotice ale guvernuluĭ magiar, prin carĭ aŭ eschis cu totul de la viaţa politică pe Românĭ, carĭ sînt consideraţĭ de străinĭ în pămîntul străbunilor lor.

Vorbirea acésta, pe cum şi cea ţinută de presidentul comitetuluĭ ceho-slovac aŭ fost viŭ aplaudate.

În fine meetingul a luat resoluţiunea următóre: Adunarea ţinută la 11 Iul. 1896 în sala „Wagram“ sub presidiul luĭ Flourens, după ce a ascultat pe oratoriĭ Sêrbilor, Românilor şi Ceho-Slavilor, carĭ aŭ espus situaţiunea istorică, etnografică, naţională şi politică a acestor naţionalităţi, Franţa vede în aceste naţionalităţi pe amicĭĭ sĕĭ fidelĭ şi probaţĭ, face totul pentru emanciparea lor naţională şi politică şi se va nisui neîncetat, ca în privinţa drepturilor civile şi politice să se bucure de egalitate perfectă tóte naţionalităţile din Ungaria fără deosebire de rasă.

La adunare chiar foile magiare, — după carĭ aducem acéstă noţiţă, — recunosc, că aŭ participat la 500 de persóne.

Magiarĭĭ sînt iritaţĭ asupra fostuluĭ ministru Flourens, că a dat aşa mare importanţă agitaţiuniĭ naţionalistice în străinătate şi a distins meetingul presidându-l. E însĕ zădarnică supĕrarea Magiarilor: lumea străină voesce, să cunóscă raporturile din Ungaria, şi dacă spre acest scop se folosesce şi de meetinguri, cine o póte opri? Orĭ dóră ar voi liberalĭĭ nostri, ca toţĭ să privéscă stările nóstre numaĭ prin ochilariĭ jurnalisticĭ jidane şi a birouluĭ oficios de informaţiuni? Dacă celor de la putere le este curată consciinţa, nu să témă de lumină, orĭ din cătrăŭ ar veni ea.

Umplerea stalurilor canonicale nu numaĭ la noĭ întimpină pedecĭ la guvern, ci şi airia. Ziarul „Esztergom“ scrie, că un episcop de din colo de Dunăre, devenind în capitulul sĕŭ catedral un stal vocant, a înaintat la guvern treĭ preoţĭ meritaţĭ, ca unul din eĭ să fie numit canonic; dară ministrul de culte nu a primit candidaţia, ci a rescris episcopuluĭ, să propună pe alţiĭ, de óre ce ceĭ deja propuşĭ leaŭ parte activă la opera oposiţieĭ politice-bisericescĭ. Guvernul aşa dară condiţionéză şi ocuparea oficiilor eclesiastice acolo, unde el are influinţă, de la atitudinea politică a candidaţilor la respectivele oficiĭ. Apucătura acésta încă e liberală.

---

ele sînt în posesiunea tuturor grotelor de mărgăritare şi corale, şi în fie care grotă se află câte o regină, care e frumósă ca Lacîmi zeiţa desfătărilor; acestea-şĭ vor fi soţiĭ, aşa că haremul tĕŭ va fi maĭ mare, de cât al mareluĭ Seradjy, domnitorul din Mahratte.“ După acésta Arzeb în visul sĕŭ se pogorî pe trepte de aur şi indigo jos de pe firmament, şi când se află în regiunile de sub norĭ, îşĭ află regatul sĕŭ, ce sĕmĕna cu dóuĕ spre zece miĭ de scoicĭ de mare, ce se preumblă pe sub tufe de finic. Când se opri la Maldive, i-se părea, că oceanul îĭ cântă o melodie ceréscă, pe când se împărţia în dóuĕ spre zece miĭ de părăuţe curate şoptitóre. Cu desteritatea, ce o împărtăşesce numaĭ visul, sări Arzeb de pe o insulă pe alta, si la fie care săritură vĕdu printre frunzele de finic câte doĭ ochĭ întunecoşĭ, carĭ de sub pĕrul negru şi buclat străluciaŭ dintr'o faţă răpitóre ca a frumóseĭ Radha. Între alte lucrurĭ misterióse, proprie numaĭ visurilor, acestea maĭ aŭ şi însuşirea, că te înalţă preste consciinţa timpuluĭ si spaţuluĭ. Prin urmare Arzeb, când se trezi, avu sentimentul, ca şi cum ar fi petrecut maĭ multĭ anĭ fericiţĭ în mijlocul celor dóuĕ spre zece regine ale sale din golful arabic sub coperişurĭ de mărgăritare şi corale.

(Va urma.)

Revistă bisericescă.

Rusia.

Ţarul Nicolae în tractarea maşteră faţă cu catolicĭĭ din vastul sĕŭ imperiŭ merge pe urmele antecesorilor sĕĭ. Fóea oficiósă a regimuluĭ publică o hotărîre a consiliuluĭ de stat, care cu datul de 10 Maiŭ a primit aprobarea ţaruluĭ. Hotărîrea dispune, că tuturor creştinilor de religia catolică, atât preoţilor, cât şi laĭcilor, întru cât sînt supuşĭ rusescĭ, în afaceriĭ privitóre la credinţa lor le este permis a comunica cu Curia romană numaĭ prin mijlocirea ministruluĭ de interne. Bule, enciclice, instrucţiuni, în general tóte actele emanate de la auctoritatea papală nu se pot esecuta în imperiŭ orĭ în marele principat Finlanda fără preainalta învoire a ţaruluĭ, carea o esoperéză ministrul de interne, după ce a premers censurarea, că actele acestea óre nu conţin ceva contrar legilor de stat şi sacrelor drepturĭ şi prerogative ale supremeĭ puteri.

Deci şi în viitor, ca şi în trecut comunicarea Papeĭ cu episcopiĭ din Rusia este supusă puteriĭ discreţionare a ministruluĭ de interne, care póte denega publicarea şi esecutarea orĭ căreĭ dispositiĭ a Papeĭ; placetul regesc se susţine spre paguba credincioşilor.

Scirea acésta aŭ comunicat-o şi ziarele liberale, dar ele aŭ maĭ adaus, că Papa s'ar fi împăcat cu dispoziţia arbitrară a consiliuluĭ de stat rusesc, ceea ce nu este esact.

Persecuţiunile bisericiĭ catolice sînt la ordinea zileĭ în unele guvernamente. Bisericile se demoléză sub cuvînt, că ar fi prea slabe, éră permisiunea de a se ridica altele în loc nu se dă. Multe parochiĭ sînt lipsite de preoţĭ. Din causa acésta pruncii rĕmân nebotezaţĭ, ómeniĭ mor nemărturisiţĭ şi necuminecaţĭ.

E semnificativ, că în unele părţi poporul nicĭ până acum nu a depus jurămîntul de fidelitate faţă cu ţarul, de óre ce preoţĭ catolicĭ nu sînt, éră înaintea celor schismaticĭ poporul nu voesce cu nicĭ un preţ să jóre.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Acum nicĭ presa liberală nu e mulţămită cu guvernul. „Pester Lloyd“ impută luĭ Bánffy, că în cestiunea pactuluĭ economic cu Austria chiar şi pe membriĭ partiduluĭ liberal îĭ lasă neorientaţĭ. Scie însĕ Bánffy, pentru ce tace. Din Viena i-se va fi dat a înţelege, că să ridice cuota Ungarieĭ la suportarea speselor comune ale monarchieĭ, ţara însĕ şi chiar şi comisiunea parlamentară, compusă în maioritatea sa din deputaţĭ guvernamentalĭ, nu voesc a auḑi de ridicarea cuoteĭ, prin ce ar cresce numaĭ sarcinile publice. Dacă Bánffy s'ar declara pentru menţinerea cuoteĭ de până acum, ar displăcé la Viena; dacă s'ar pronunţa pentru ridicarea eĭ în sensul pretensiunilor austriace, ar deveni nepoporal a casă, ceea ce nu e consult acum cătră finea acestuĭ period parlamentar. Bánffy este om practic. Din punctul luĭ practic de vedere disolvarea parlamentuluĭ este unicul mijloc de a ieşi din impas. Dacă Bánffy va conduce nóuĕle alegerĭ după cunoscutul luĭ sistem, sigur va dispune de o maioritate maĭ ascultătóre, de cum e cea actuală, care se lasă a fi influinţată de clica Tisza şi Wekerle-Szilágyi, carĭ nu bucuroşĭ aŭ cedat la timpul sĕŭ loc baronuluĭ Bánffy. Cu o maioritate formată de Bánffy sub propriile auspiciĭ póte mulţămi şi pe Austriacĭ şi póte înăduşi şi nemulţămirea din ţară.

Partidele oposiţionale se organiséză în provinţă. Maĭ vie activitate desvóltă în privinţa acésta partidul poporal, şi maĭ fără viaţă se pórtă cel poreclit naţional.

Franţa.

Guvernul temêndu-se, că nu va reeşi în parlament cu reforma dărilor, prin carĭ se îngreunéză capitalismul, a amânat desbaterea asupra acestuĭ proiect de lege până la tómnă.

În 14 s'a serbat aniversarea dĕrîmării Bastileĭ. Presidentul republiciĭ Faure a ieşit, să facă revistă asupra armateĭ pe „Champs Elisées“, când un individ a descărcat dóuĕ glónţe de revolvĕr asupra presidentuluĭ fără a-l atinge. Atentatorul prins şi tras la rĕspundere a negat a fi avut intenţiuni rele, ci a zis, că aflându-se în mare miserie a voit, să atragă atenţiunea asupra sa prin împuşcarea în aer, ceea ce e probabil, de óre ce când a puşcat, era la o depărtare de 50 de paşĭ de la prsident. Unĭĭ atribue atentatul agitaţiuniĭ anarchiste. Faure a primit numĕróse felicitărĭ de la membriĭ corpuluĭ diplomatic şi de la alte persóne de posiţie înaltă.

Italia.

Crisa finanţială de noŭ a provocat crisă ministerială. Ministrul de răsboiŭ spre a rehabilita onórea armelor italiane în Africa a cerut urcarea budgetuluĭ pentru resortul sĕŭ, la acésta însĕ cu nicĭ un preţ nu s'a învoit ministrul de finanţe, care scie, că sarcinile publice sînt insuportabile. În urma acestor diferinţe cabinetul şĭ-a dat dimisiunea, care a şi fost primită de cătră regele. Noul cabinet l-a format tot Rudini, la finanţe e Luzatti, éră la răsboiŭ Luigi-Pellova. Prin reconstruirea cabinetuluĭ Rudini crisa este amânată, dară nicĭ de cum delăturată. Miseria poporuluĭ şi desecarea tesauruluĭ public fac, ca crisa să rĕmână permanentă.

Turcia.

Adunarea naţională din Creta s'a întrunit. Guvernatorul Berovicĭ a cetit ordinul de convocare în limba turcéscă, la ce aŭ protestat delegaţiĭ creştinĭ.

Aceştia aŭ cerut amânarea adunăriĭ, ca să se hotărăscă, că óre formula-vor pretensiunile lor în şedinţă publică, la care se ĭea parte şi Turciĭ. Eĭ aştéptă răspunsul guvernuluĭ din Constantinopol.

Duminecă de noŭ a fost un conflict sângeros între creştinĭ şi armata turcéscă. Consulii puterilor europene aŭ avertisat pe guvernatorul Berovicĭ, că dînşiĭ vĕd în acţiunea armateĭ violarea armistiţiuluĭ.

Pacificarea dorită de sultanul cu greŭ se va ajunge. Turciĭ provócă prin barbaria şi aroganţa lor, éră creştiniĭ sciŭ, că Turcia trage de mórte; pe lângă acésta propadanda grecă se continuă.

Bulgaria.

Guvernul bulgar, de când s'aŭ restabilit bunele raporturĭ cu Rusia, e gata a împlini tóte dorinţele acesteia. O dorinţă ruséscă a fost şi reactivarea ofiţerilor emigraţi. Ofiţeriĭ aceştia aŭ trebuit să emigreze din causa delictelor politice; óre reţiné-se-vor eĭ după reactivare de la politica militantă rusofilă? Cu greŭ. Rusia lucră prin emisariĭ sĕĭ, şi principele Ferdinand într'o bună dimineţă se va trezi, că merge pe calea antecesoruluĭ sĕŭ, dacă nu ar mai ceda pretensiunilor nesaţióse ale Rusieĭ.

Corespondinţe.

Roşia montană 12 Iuniŭ 1896.

Onorată Redacţiune!

De un spre zece anĭ, de când funcţionez parte ca docente, parte ca paroch, din oficiŭ am avut datorinţa a studia causele, carĭ pot promova învĕţămîntul în şcolile poporale. Sînt multe causele, carĭ împedecă învĕţămîntul: miseria, indolinţa, nepriceperea poporuluĭ ş. a., dar sînt şi mijlóce, carĭ promovézĕ învĕţămîntul, şi încă cu atât mai mult, cu cât sînt mai corĕspunzĕtor aplicate. Ast fel de mijlóce sînt spre esemplu: îmbrăcarea elevilor sĕracĭ, distribuirea gratuită a manualelor de şcólă, pe cum şi rigórea, unde e de lipsă. Dar tóte fără zelul docenteluĭ nu ajung nimic. Dacă poporul vede, că pruncii luĭ umblă la şcólă mai mult de ceremonie şi nu progresézĕ mai nimic, nu e mirare, că se disgustézĕ de şcólă. Şi durere, că în multe locurĭ chiar aşa se întîmplă. Decĭ pentru a se ajunge scopul, trebue vindecată rădĕcina rĕuluĭ. — Pare că aud pe On. lectorĭ zicênd: „Acolo sînt directoriĭ şcolilor, lor le incumbe acéstă datorinţă.“ Dar, Domnilor, nu e aşa. Dacă docentele sua sponte, din propriul îndemn nu are zel pentru oficiul sĕŭ, rigórea directoreluĭ şcoliĭ nu va ajunge mai nimic. Docentele în acest cas împlinesce formalităţile, ca să nu-l poţĭ urmări cu legea, dar progres ca în palmă. Vorbesc din esperinţă; pot aduce nu unul, ci prea multe esemple.

E cunoscut, că în multe casurĭ ambiţiunea face mai mult de cât orĭ şi ce mijloc coercitiv orĭ folos material. Acésta, înţelegênd ambiţiunea nobilă, ér nu superbia, după părerea mea ar puté servi în multe casurĭ ca promovător al instrucţiuniĭ. Aşa spre esemplu: s'ar puté întroduce în fiesce care tract protopopesc un fel de clasificărĭ a esamenelor scolastice. Aceste clasificărĭ să nu le facă numaĭ protopopul, ci sub presidiul luĭ o comisiune constătătóre din preoţi, docenţi şi laĭcĭ, pe cum după împrejurările locale se va puté constitui. Dar capul lucruluĭ e, că apoĭ aceste clasificărĭ — după tracte — să fie publicate urbi et orbi. Ast fel, saŭ maĭ corect cam ast fel s'a purces şi până aci de cătră unele ziare, dar sentinţele eraŭ aduse în mod arbitrar de corespondenţĭ orĭ redactorĭ, şi în unele locurĭ chiar în mod pătimaş, şi totusĭ efectul bun nu li-se póte nega. Când însĕ în mod oficios se va constata resultatul cutăruĭ esamen scolastic, nu se va maĭ puté escusa nime zicênd, că a fost defaĭmat în public din motive personale. Altă modalitate este conferirea de premiĭ. Acéstă modalitate antagoniĭ naţionalităţiĭ şi aĭ bisericiĭ nóstre vedem că aŭ luat-o în considerare înaintea nóstră, şi încă cu resultate în multe casurĭ desastróse pentru noĭ. Dacă se află câte un docente, carele pentru un miserabil premiŭ kulturegyletist îşĭ uită de datorinţele sale naţionale, óre să nu se afle sute alţiĭ, carĭ să se simtă onoraţi, că aŭ fost distinsĭ pentru împlinirea datorinţelor lor confesionale şi naţionale? Corporaţiunĭ şi privaţĭ aŭ pus şi până acum premiĭ, dar tóte pentru câte un scop unilateral: pomologie, industrie de casă, stupărit etc., carĭ în sine tóte sînt bune, dar cu puţin resultat, pentru că un atare ram de economie pretinde şi o pasiune specială a persónelĭ. Nimenĭ nu se va face nicĭ pomolog, nicĭ stupariŭ numaĭ pentru premiĭ, dacă nu e de la fire pasionat spre aceea. Cel ce a îmbrăţişat o carieră, nu se póte presupune, că nu ar avé chemare spre aceea. Aşa dar, când e vorbă de premiĭ, respectivul va tinde, ca pe lângă împlinirea datorinţeĭ să câştige şi premiul, aşa dar să fie şi distins, şi une orĭ să aĭbă şi un óre care folos material. Decĭ corporaţiunile şi privaţiĭ, ceĭ ce jertfesc pentru binele public, vor folosi maĭ mult acestuia, dacă vor premia pe docentele, cutăruĭ tract, orĭ despărţĕmînt, carele va fi dat esamenul cel maĭ bun cu eleviĭ şcoliĭ poporale.

Faţă de ceĭ indolenţi, dacă nicĭ mijlócele aceste nu ajută, nu rĕmâne alta, de cât ca factoriĭ competenţi să le facă posibil a-şĭ alege o altă carieră. Şi dacă acésta nu e posibil, acolo e legea, a căreĭ aplicare, orĭ cât e de odióză, dar fiind că binele bisericiĭ şi naţiuniĭ nóstre o cere, totuşĭ să se aplice.

Pe fraţiĭ preoţi şi docenţi îĭ rog, ca ideile aceste ale mele să le cérnă cu obiectivitate, ca aşa luând cât maĭ mulţĭ parte la discusiunea obiectuluĭ, — carele pentru noĭ e cestiune de a fi saŭ a nu fi, — să se clarifice cât maĭ mult, şi aşa să se pótă aplica mijlócele cele maĭ eficace.

Cu tótă stima **Ioan Maior**
paroch.

Suspendarea Primatelui Genadie.

(Continuare.)

Hotărîre

Sântul Sinod al Sânteĭ Bisericĭ autocefale ortodoxe române de rĕsărit, întrunit astăzĭ 20 Maiŭ 1896, la órele 8 a. m., — fiind presenţi 14 membri, —

Avênd a judeca pe I. P. S. Mitropolit Primat Ghenadie Petrescu, asupra învinuirilor cuprinse în actul de acusaţiune, cetit înaintea Sântuluĭ Sinod în şedinţa sa de la 17 Maiŭ curent, când s'a admis cu unanimitate de 12 membri presenţi, darea sa în judecată;

Procedura a fost completă prin îndeplinirea celor treĭ chemărĭ cerute de canonul 74 apostolic, după cum se póte vedé din actele cuprinse în dosar. —

I. P. S. S. Mitropolit al Ungro-Vlahieĭ Ghenadie Petrescu s'a presentat dinaintea Sinoduluĭ, numaĭ după a treia chemare.

În auḑul şi presenţa sa, P. S. Archiereŭ Ioanikie Băcăoanul a dat cetire actuluĭ de acusaţiune care s'a anexat la acésta.

I. P. S. Mitropolit Ghenadie Petrescu cetesce şi presentă I. P. S. Preşedinteluĭ Sinoduluĭ: 1) un protest prin care se plânge, că nu i-se permite de a fi asistat de apĕrătorĭ, şi 2) un protest prin care contestă legalitatea constituiriĭ Sântuluĭ Sinod. Apoĭ, înmanând preşedinteluĭ cu o fóe volantă tipărită în ea, s'a retras din sala şedinţelor.

Sântul Sinod:

În ceea ce privesce protestul I. P. S. S. Mitropolitul Primat, contra mĕsurĭ luate de a nu i-se permite de a fi asistat şi apĕrat de advocaţi, apĕrătorĭ laĭcĭ;

Avênd în vedere, că Sântul Sinod este constituit nu ca tribunalul corecţional, spre a judeca penalicesce pe I. P. S. S. Mitropolitul Primat, ci ca instanţă şi autoritate bisericéscă şi duhovnicéscă, spre a judeca ca autoritate disciplinară pe un membru din sinul sĕŭ şcl.

Sântul Sinod decide:

A se respinge protestul I. P. S. S. Mitropolit Primat Ghenadie Petrescu de a-şĭ presenta apĕrarea sa prin advocaţĭ înaintea Sântuluĭ Sinod;

În ceea-ce privesce întîmpinarea adusă de I. P. S. S. Mitropolitul Primat Ghenadie Petrescu, că Sântul Sinod nu a fost legalmente constituit în şedinţa sa de la 17 Maiŭ 1896, când s'a pronunţat suspendarea sa din sarcina de Mitropolit Primat, darea sa în judecată, şi când a numit o Locotenenţă Mitropolitană;

Avênd în vedere şcl.

Sântul Sinod decide:

Respinge ca neîntemeiate recusaţiunile aduse în persóna P. P. S. S. Archiereĭ Ioanikie Băcăoanul, Pimen Piteşteanul şi Atanasie Craioveanul;

Respinge ca nefundată incompetinţa propusă de a fi judecat de Sântul Sinod ast-fel compus şi, prin urmare, respinge şi atacarea în nulitate adusă contra hotărîriĭ deja luată de Sântul Sinod.

În ceea ce privesce actul de acusaţiune, cuprinzênd patru-spre-zece capete de acusaţiune,

Avênd în vedere, că I. P. S. S. Mitropolitul Primat Ghenadie Petrescu nu s'a apĕrat în fond spre a se desvinovăţi înaintea Sântuluĭ Sinod, ceea ce dovedesce încă de la început, că nu are mijlóce de desvinovăţire;

În urma acestora,

Sântul Sinod:

Avênd în vedere actul de acusaţiune, al căruĭ cuprins s'a dat maĭ sus;

Avênd în vedere scl.

Avênd în vedere, că I. P. S. Sa s'a refusat de a se desvinovăţi înaintea Sinoduluĭ, ceea ce dovedesce că nu póte dĕrîma nimic din acusaţiunile aduse şcl.

Sântul Sinod, cu puterea ce-ĭ este dată de Domnul nostru Isus Christos întru Duhul Sânt,

A judecat şi a hotărît:

I. P. S. Mitropolit Ghenadie Petrescu să fie lipsit şi caterisit de orĭ ce servire şi învrednicire archierésca şi depărtat de la

scaunul Mitropoliei Ungro-Vlachiei, și să fie și să se numéscă de acum înainte, până la suflarea sa cea mai de pe urmă, Ghenadie Monachul, și să se așeḑe între monachii simpli din mănăstirea, unde își are mětania sa, saŭ din altă mănăstire, unde se va afla cu cale a fi trimis; să nu mai aibă nici titlu, nici cinstea de Archiereŭ, saŭ măcar de preot, ci să fie și să se zică monach și nimic mai mult.

Acéstă sentință s'a rostit de Sântul Sinod, prin organul I. P. S. Prea Sântului Președinte, D. D. Iosif Naniescu Mitropolitul Moldovei și Sucevei, în ședința sa de la dóuĕ zecĭ Maiŭ, anul mântuirii una mie opt sute nóuĕ zecĭ și șase, și s'a semnat de toți 12 membrii presenți la ședință, a fără de dóuĕ abțineri.

Tot de o dată Sântul Sinod a decis, ca ea să se comunice înaltului guvern, spre bună cuviință și regulă. și spre executare.

Carol I,

Prin grația luĭ Dumnezeŭ și voința națională, Rege al Românieĭ,

La toți de față și viitorĭ, sănătate:

Asupra raportului ministrului Nostru secretar de Stat la departamentul cultelor și instrucțiunii publice sub No. 2.329.

Am decretat și decretăm:

Art. I. Comisiunea numită prin decretul regal No. 2.546 și compusă din I. P. S. S. Mitropolitul Moldoveĭ și Sucevei, P. P. S. S. Episcopii Dunării-de-Jos și al Argeșului, este însărcinată a continua, să gereze afacerile Eparchieĭ Mitropolieĭ Ungro-Vlahieĭ, până la îndeplinirea vacanței, prin alegerea și numirea unuĭ titular, conform legiĭ din 1872 pentru alegerea Mitropoliților și Episcopilor eparchioți. —

Dat în Bucuresci, la 22 Maiŭ 1896.

Acestea am aflat de bine a le estrage ca părți esențiale din actele procesului pornit împotriva mitropolitului-primat Ghenadie Petrescu. Actele acestea acum sînt publicate și într'o broșură tipărită la Carol Göbl în Bucuresci.

La cele ce am reprodus dintr'însele, nu vom să adaugem nici un comentar, ca nu cum va să ni-se zică, că ne folosim de faptul acesta, — după cum s'a obicinuit a zice „Tel. Rom.", — pentru a pescui în tulbure.

Nr. 24—1896.

Seminariul Vancean de băeți.

(Escriere de concurs.)

Părinții, carĭ voesc a-și așeḑa pruncii în anul scolastic viitor 1896—97 în seminariul tinerimiĭ române greco-catolice de la gimnasiul român greco-catolic din Blaș, sînt avisați, că *terminul concursului de primire este 15 August n.*, până la care zi toți părinții aŭ să-și trimită concursele adresate „Prea Veneratului Consistoriŭ Mitropolitan în Blaș", de unde în timpul cel mai scurt li-se vor espeda resoluțiunile. Suplicele de primire a acelor băeți, *carĭ n'aŭ mai fost în seminar*, aŭ să fie instruate cu *carte de botez, testimoniŭ despre clasa absolvată* și *atestat de vaccinare.*

Asemenea în suplicĭ este a se însemna cu acurateță *locuința și posta ultimă a suplicantelui*, ca să nu se ivéscă erorĭ în trimiterea resoluțiunilor, și pentru francare e a se alătura o marcă postală de 20 cr. v. a.

Spre a fi primiți în seminar trebue să suplice și aceia, carĭ aŭ fost deja în seminar în anul scolastic espirat. Ceĭ ce nu vor trimite suplice în scris, nu vor fi luați în considerare.

Condițiunile primiriĭ sînt următórele:

1. Pentru un tinĕr vor fi de a se plăti câte 12 fl. pe lună și așa pe un an 120 fl. Plătirea are să se întîmple *cu tótă punctualitatea în 2 saŭ 4 rate anticipative*, ceea ce părinților li-se aduce aminte cu tótă seriositatea, *căcĭ altmintrelea direcțiunea în decursul anuluĭ va fi silită a dimite pe elevii, ai căror părinți, tutorĭ saŭ îngrijitorĭ nu aŭ solvit ratele la timpul sĕŭ.*

2. Pentru fiesce care tinĕr la începutul anuluĭ este a se solvi o taxă de înscriere *de 4 fl.*

3. Fiesce care tinĕr are să aducă cu sine:

a) 4 părechĭ de schimburĭ bune de pânză saŭ giolgiŭ;

b) 4 năfrămĭ de buzunar și 2 la grumazĭ;

c) 2 părechĭ de călțunĭ buni și 4 părechĭ de ciorapĭ saŭ obiele.

4. Vesminte de pat:

a) 1 saltea (sac de pae) de așternut de desubt;

b) 3 fețe albe de pat;

c) 2 perinĭ, 4 fețe de perinĭ și 1 plapómă;

d) 2 fețe *albe de giolgiŭ de acoperit patul.*

Atât vesmintele de pat cât și albiturile aŭ să fie de acasă însemnate cu numele elevuluĭ respectiv, saŭ fiind numele cusut saŭ scris cu negrélă, ce nu se șterge prin spĕlare, căcĭ altmintrelea superioritatea institutuluĭ nu póte lua nicĭ o rĕspundere la cas, când s'ar perde.

5. Fiesce care tinĕr are mai încolo să-și aducă 3 ștergare și 2 peptenĭ, unul rar și altul des, apoĭ un cuțit, 1 furculță și 1 lingură de metal, 1 păhar și 3 servete.

6. Fiesce care tinĕr are mai încolo să-și aducă o perie de vesminte și de curățit călțunii.

7. Părinții în decursul anuluĭ scolastic să nu trimită fiilor lor din seminar *nicĭ articli de mâncare*, de cât póte la sĕrbătorile celea marĭ, fiind în privința acésta în deplin provĕḑuți în institut, *nicĭ banĭ*, ci lipsele de vesminte, cărți și altele de soiul acesta *să li-se împlinéscă pe calea superiorităței*, ca așa să se evite orĭ ce ocasiune la escese și transgresiunĭ de disciplină, daunóse educațiuniĭ și progresului în studiŭ. Condițiunea acésta li-se aduce aminte cu deosebire părinților, tutorilor și îngrijitorilor, căcĭ *altmintrelea superioritatea seminariuluĭ nu póte lua asupra sa în multe privințe nicĭ o rĕspundere pentru eleviĭ concreḑuți îngrijirii sale, și urmările neobservării condițiunii acesteia părinții vor avé să și-le ascrie șie-și.*

Pentru suma de 120 fl. v. a. pe un an scolastic tinerilor li-se va da următórea provisiune:

1. Locuință în institut, în sale marĭ sănătóse, luminóse și provĕḑute cu tóte cele de lipsă.

2. Vipt întreg regulat, și în special în *zi de dulce:* a) *Dejun*, câte un păhar de lapte cald cu pâne; b) *Prânz*, 3 specii și anume: supă de carne, carne cu sos și mâncare grósă cu carne, saŭ friptură, éră în Dumineci și sĕrbătorĭ pe lângă acestea și aluat; c) *Cină*, 2 specii, anume: supă de carne și mâncare grósă cu carne. *În zile de post*, diminéța un păhar de lapte cald cu pâne, la amézĭ 3 specii, éră sara supă și mâncare grósă de legumĭ, brânză saŭ lapte.

3. Spĕlatul întreg preste an. Pentru întăritul schimburilor înse se va plăti separat și anume *3 fl.* la începutul anuluĭ.

4. Luminatul în timpul recerut.

5. Încălḑitul în timp de ĭernă.

6. Medic și medicină din apotecă saŭ de casă pentru ceĭ morboșĭ și viptul prescris de medic.

7. Instrucțiune în cas de lipsă prin individĭ eminenți.

După ,ce din motive de igienă și curățenie s'a adaptat pentru tinerime în edificiul institutuluĭ și o scaldă de apă caldă, așa ca fiesce care elev să se pótă folosi și de scaldă, se va solvi la începutul anuluĭ o taxă de 1 fl. pentru folosirea scaldeĭ.

Părinții, aĭ căror fiĭ vor fi primiți în seminar, *se însciințéză, că pentru obiectele de aranjament, ce vor fi date spre folosire fiilor lor sub numĕr deosĕbit, aceia vor fi rĕspunḑetorĭ. Deci orĭ ce daună vor avé să o rebonifice dinșii.*

Tinerii primiți în seminar vor avé a se *presenta înaintea superiorității seminariale în 1 Septembre nou.* Aceia, pe carĭ medicul institutuluĭ îĭ va afla inadmisibilĭ din orĭ ce motiv igienic, vor trebui să părăséscă seminariul.

Blaș în 9 Iuliŭ 1896.

Dr. Vasiliŭ Hossu
rector seminarial.

Noutăți.

Din diecesa Orădiĭ Marĭ. Cum vĕḑ cetitorii din concursele, ce se publică în numĕrul de față, marinimia Escelenței Sale Î. P. S. D. Michail Pavel Episcop de Orade și-a găsit o dovadă nóuă în întemeiarea unuĭ *internat de fețițe împreunat cu școlă civilă* la Beinș și în *înzestrarea luĭ cu 12 stipendiĭ.* Noĭ nu putem fără numaĭ să dorim binecuvîntările ceriuluĭ preste Î. P. S. Sa și preste opera luĭ cea nóuă.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. *Ioan Dâmbean al luĭ Filip, Scridon Hurnoiŭ, Gligoraș Lungu* și *Scridon Bercea al luĭ Tanasie* aŭ cumpĕrat pentru biserica din *Chimitelnicul de câmpie* un felon roșu de mĕtasă și un rînd de procovețe cu 30 fl., ér *Filon Murĕșan* și *N. N.* doĭ praporĭ cu 40 fl.

Stațiuni cantor-docentale. Cu terminul de 31 Iuliŭ s'a escris concurs la următórele stațiuni: I. În protopopiatul Coșocneĭ: 1. În *Berchieș* cu emolumentele: 20 jug. arător și cositor (200 fl.), pășunat de 2 vite (10 fl.), în banĭ 40 fl., stolă 20 fl.. adiut de la stat 60 fl. 2. În *Corpadea* cu emol.: 97 fl. din repartiție, 5 jug. (60 fl.), 97 metrete marĭ de cucuruz (116 fl. 40 cr.), 30 zile de lucru (12 fl.), stola (14 fl.). 3. În *Chirișul rom.* și *Vaĭda-Camaraș* cu emol.: din repartiție 130 fl., din regal 22 fl. 50 cr., 18 metrete marĭ de cucuruz (18 fl.), lecticel, stolă și realitățile cantorale din Ghiriș (129 fl. 50 cr.). — II. În protopopiatul Turdeĭ la stat. din *Copand* cu emol.: 223 fl. 50 cr. din repartiție, 7 jug. și stola cantorală (76 fl. 50 cr.). — III. În protopopiatul Catineĭ la stat. din *Sâmbotelec* cu emol.: 150 fl. din repartiție, 20 fl. de la parochul și 10 fl. de la proprietariul I. Leoca, 6 jug. (50 fl.), stola (25 fl.). La tóte stațiunile acestea se află locuință și grădină.

Adunare învĕțătorésca. Reuniunea învĕțătorilor gr. cat. din Archidiaconatul părților Satmarene aparținĕtóre dieceseĭ Oradane își va ține adunarea generală anuală la 10 August în comuna Homorodul de mijloc.

Avis. Domnul Aurel Simon farmacist în Copalnic-Mănăștur (Kápolnok-Monostor) comitatul Solnoc-Doboca, și propietariul unuĭ laboratoriŭ chimic în Budapesta, va ține în Kápolnok-Monostor din 15 Iuliŭ până 5 August n. 1896 un curs gratuit de aurărit, colorit și alte industriĭ de casă. Numitul domn a ținut și maĭ înainte cu 6 anĭ ataĭ cursurĭ în Gherla și Sânte Jude. La cursul, ce-l ține acum, invită cu deosebire pe preoți, teologĭ și învĕțătorĭ. Ceĭ ce vor participa la curs, vor primi provisiune ĭeftină saŭ la case private saŭ în ospetăria domnului Stupariŭ. Atragem atențiunea celor interesați la acest curs folositoriŭ.

Medic român nou. Dl. *Alesandru Fodor* a fost promovat la gradul de doctor în medicină Sâmbătă în 4 Iulie la universitatea din Viena.

Despărțĕmîntul XIII (Abrud) al Asociațiuniĭ își ține adunarea în Bucium-Poeni Duminecă în 26 a c.

Cas de mórte. *Ciriac Barbul* preot Iub., archidiac. părț. Satmarene, asesor consistorial, paroch gr. cat. de Careiĭ marĭ, a repausat în 9 Iuliŭ în anul al 76-lea al vieții și al 52-lea al preoției.

În vecĭ amintirea luĭ!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice și diferite alte minciuni.

(Continuare.)

Ér apoĭ continuă elucubrațiunea dlor de la „Tel. Rom.“, pe cum urmézĕ:

Dar a susținé, că anul acesta a dăruit poporuluĭ român începutul istorieĭ luĭ, este în tot casul maĭ mult de cât a da cel maĭ miserabil atestat de paupertate poporuluĭ român, în ce privesce istoria luĭ dinainte de „S. Unire“. Acésta e ingratitudinea cea maĭ revoltătóre și profanarea cea maĭ pĕcătósă a povóelor de sânge vĕrsat din partea poporuluĭ român pentru patrie, limbă și lege în decurs de 19 sute de anĭ contra nenumĕratelor órde barbare, ce aŭ năvălit asupra luĭ din tóte părțile.

În decurs de 19 sute de anĭ? Noĭ așa scim, că de la 100 până la 1700 d. Chr. aŭ decurs numaĭ 16 sute de anĭ. Dar ĭertăm dlor de la „Tel. Rom.“ auxesa asta, carea și-o permit în avîntul lor oratoric.

De altmintrea vĕ încredințăm, dlor de la „Tel. Rom.“, că noĭ am dori póte maĭ mult de cât dvóstre, ca poporul român să fie avut în 1700 o istorie bogată de glorie. Dar n'avem, ce să-l facem: dacă nu și-o a făcut la timpul sĕŭ, noĭ nicĭ chiar de dragul luĭ nu ne vom hotărî la aceea, ca să lovim adevĕrul în față. Am arĕtat, că poporul român până la anul 1700 nu și-a croit o istorie, care să fie vrednică de numele de istorie. Sângele, care și-l aŭ vĕrsat Româniĭ, noĭ nu l-am negat: am conces, că Româniĭ și până la 1700 și-aŭ vĕrsat sângele și sudórea, inse nu pentru a-și alcătui șie-și istorie, ci pentru a cimenta cu sângele acela și cu sudórea aceea edificiul istorieĭ altora.

Dar acum vine un potop de?! și!? și?, care ne amenință cu perire biserica nóstră acum în prejma iubileuluĭ de dóuĕ vécurĭ al s. Unirĭ. Étă potopul:

Aŭ dór de atuncĭ se începe istoria poporuluĭ român, de când un archiereŭ român sedus de dușmaniĭ sfinteĭ nóstre bisericĭ și a mult cercatului nostru popor, cu călcarea jurămîntuluĭ sĕŭ archieresc și cu desconsiderarea sângeluĭ vĕrsat de antecesoriĭ sĕĭ și a întregului popor pentru limbă și lege, însu-și a înfipt cuțitul în inima mireseĭ sale, a bisericiĭ sale ortodocse române pentru un blid de linte?!

Aŭ dór de atuncĭ se începe istoria poporuluĭ român, de când o parte din clerul român înșelat de archiereul sĕŭ s'a lăpĕdat de biserica sa mamă pentru nisce promisiuni favorabile numaĭ lor, și pe bietul popor l-aŭ lăsat în robia sa de zecĭ de vécurĭ, în loc să sufere și eĭ alături cu dînsul, până va fi sunat pentru toțĭ óra libertățiĭ!?

Aŭ dór de atuncĭ se începe istoria poporuluĭ român, de când însu-și acel archiereŭ nedemn de posiția sa înaltă și slab de ânger din metropolit ce era, a devenit pupilul unuĭ barat papistaș?

Aŭ dór de atuncĭ se începe istoria poporuluĭ român, de când însu-și unĭĭ archiereĭ și bărbațĭ uniți mai departe vĕdĕtorĭ aŭ recunoscut, că românĭĭ aŭ fost înșelați cu unirea și aŭ rĕmas numaĭ cu ura între frațĭ?!

Aŭ dór de atuncĭ se începe istoria poporuluĭ român, de când străiniĭ ca un ic s'aŭ vîrît în inima luĭ producĕnd în ea un foc infernal, ura între frațĭ, de care încă și azĭ suferim?!

Aŭ dór de atuncĭ se începe istoria poporuluĭ român, de când vedem protopopĭ „românĭ“ uniți mergĕnd la „úrnap“-urĭ în ornat bisericesc după plebanul papistaș, făr de a avé nicĭ în clin nicĭ în mânecă ceva cu sĕrbătorile papistașe și cu ceremonialul lor?

Aŭ dór de atuncĭ se începe istoria poporuluĭ român, de când archiereiĭ românĭ de azĭ, în contra voințeĭ antecesorilor lor luminațĭ, în ascuns și fără scirea și învoirea poporuluĭ român lor credincios, lucréză pentru contopirea bisericiĭ unite cu totul în biserica papistașe cosmopolită?! Căcĭ ce însemnéză alta sinódele restrînse și secrete ale archiereilor uniți de la anuĭ 1872 și 1882? Pentru ce nu pășesc pe față înaintea poporuluĭ cu ast fel de lucrărĭ, ci lucră ca soboliĭ în ascuns?

Să-l spună în față poporuluĭ român, că l-aŭ unit cu biserica papistașă în ascuns, că liturgia și cele alalte ceremoniĭ bisericescĭ, ce le are și biserica ortodocsă, sînt numaĭ nisce comediĭ, și e mult maĭ frumósă liturgia latină și cele alalte ceremoniĭ papistășescĭ; să-l spună în față, că scopul cleruluĭ unit nu este, ca să-l apropie de frațiĭ lor românĭ ortodocșĭ, ci de frațiĭ lor ceĭ noĭ, papistașĭ de tóte némurile, numaĭ românĭ nu; să-l spună drept, că eĭ nu voesc pacea, ci ura între românĭ, până când aceștia nu se vor lăpĕda cu toțiĭ și cu totul legea lor strămoșéscă și apoĭ nu se vor contopi cu toțiĭ în alte némurĭ, căcĭ a fi ortodocs nu moștenescĭ împĕrăția ceriurilor, ér a fi român, la noĭ în patrie, nu te împărtășescĭ de nicĭ o bunătate pămîntéscă.

Ce să ne scim face bieții de noĭ în fața acestuĭ potop de întrebărĭ, carĭ lovesc greŭ în biserica nóstră?

Întâiŭ și maĭ întâiŭ vom risca observarea, că noĭ n'am zis, că de atuncĭ se începe istoria poporuluĭ român, de când să se fie întîmplat cele înșirate în șirul acesta de întrebărĭ. Noĭ am zis, că anul 1700, în care s'a făcut s. Unire, a dăruit poporuluĭ român începutul istorieĭ luĭ, că Româniĭ numaĭ de la acest an începĕnd aŭ o istorie, care să fie vrednică de numele de istorie. Dar pentru ca să nu se póță zice, că suferind cu resignare loviturile, pe carĭ ni-le dau aci dniĭ de la „Tel. Rom.“, se pare, că recunóscem îndreptățirea lor, vom rĕspunde la fiesce care din întrebările acelea. Cel dintâiŭ dintre acești „Aŭ dóră“ e așa de admirabil, cât ar puté să servéscă de temă pe sama uneĭ drame. Închipuiți-vĕ numaĭ: O fată, biserica „ortodoxă“ română, e mirésă. Ea e frumósă: frumseța eĭ o potențéză maĭ ales un fel de aspirare roșetică blândă, reflexul sângeluĭ pe care l-aŭ vĕrsat întreg poporul românesc și maĭ ales archiereiĭ de maĭ înainte aĭ bisericiĭ „ortodoxe“ române pentru limbă și lege. Mirele acesteĭ mirese, archiereul Atanasiŭ Anghel, ĭ-a jurat credință vecĭnică, dar e slab de ânger. Din nefericire mirésa are nisce dușmanĭ, — împĕratul Leopold I, cardinalul Kolonits și o cétă de Ĭesuițĭ. — Aceștia aŭ îndemână pe sama mireluĭ altă mirésă, biserica catolică. Mirésa asta încă pare a fi de dorit, dar nuriĭ eĭ sînt de tot ordinarĭ și de tóte zilele și nu cuprind nicĭ o trăsătură orĭ aspirare, carea să-ĭ glorifice și să-ĭ idealiseze. Mirésa asta are însĕ totușĭ óre ce, ce pare a fi vrednic, să fie obiectul doririlor unuĭ bărbat: de poșederea eĭ e legat ca de condițiе sine qua non un blid de linte, adecă nisce prospecte sociale și materiale, carĭ promit a îndestuli aspirațiile ambițióse ale mireluĭ. Cu tot felul de apucăturĭ și uneltirĭ sciŭ dușmaniĭ mireseĭ celeĭ dintâiŭ, să deștepte în mire aspirațiile acelea și nutrindu-le să le potențeze fórte tare, ér maĭ pe urmă, fiind că mirele pe altă cale, — nu scim, din ce causă, dar vor sci dniĭ de la „Tel. Rom.“, — nu póte scăpa de mirésa sa cea dintâiŭ, îĭ daŭ mireluĭ pe nesimțite un cuțit — a bună samă documentul unirii — în mână, și mirele voind, să scape de mirésa sa, de pedeca aspirațiilor sale ambițióse, înfige acesteia cuțitul în inimă, subscrie documentul unirii.

Pagubă, că între dniĭ de la „Tel. Rom.“ nu se găsesce nicĭ un talent poetic, care să inspire viață acestuĭ schelet de dramă simbolică. Dar firesce că și drama acésta ca orĭ care altă dramă încă cuprinde câte va dovedĭ de ale talentuluĭ inventios al poetuluĭ saŭ, pe cum s'ar zice în viața de tóte zilele, câte va minciunĭ. Întâiŭ și maĭ întâiŭ e o minciună deja și frumseța miresceĭ celeĭ dintâiŭ. Biserica aceea, carea a părăsit-o Atanasiŭ Anghel, deja nu maĭ era biserica ortodoxă, nicĭ măcar cea a luĭ Fotie, ci era biserica luĭ Calvin. Apoĭ aspirarea aceea glorificătóre și idealisătóre, ce o are în drama acésta mirésa cea dintâiŭ, încă nu e alta de cât o spoélă, carea ĭ-a aplicat-o poetul: istoria nu prea vre, să scie despre sângele, pe carele în vécurile dinainte de anul 1700 să-l fie vĕrsat pentru limbă și lege antecesoriĭ luĭ Atanasiŭ Anghel și întreg poporul românesc. Vrășmașiĭ aceia, Leopold I, Kolonits și Ĭesuițiĭ, încă nu aŭ fost vrășmașiĭ poporuluĭ românesc, ci aĭ calvinismuluĭ aceluia, care era pe aci, să înghită biserica românéscă ortodoxă cu caracterul eĭ național cu tot. Vrășmașiĭ aceia chiar de aceea par a fi fost maĭ mult prietinĭ de cât vrășmașĭ aĭ Românilor. Apoĭ în realitate nicĭ blidul acela de linte nu se înfățișéză așa de vrednic de dispreț, ca în drama dlor de la „Tel. Rom.“. „Pe noĭ nu ne turbură de loc părerile nefavorabile, ce le aŭ unĭĭ saŭ alțiĭ dintre scriitoriĭ nostri asupra efectelor de ordine inferióră ale sfinteĭ Unirĭ, căcĭ esența acesteĭ Unirĭ nu consistă în bunurile lumescĭ, ce le-a produs, ci pe cum fórte frumos și potrivit se esprimă un anonim de aĭ nostri, ea consistă „în rechemarea bisericiĭ române la anticele sale tradițiunĭ, în reintórcerea părinților nostri la unitatea Bisericiĭ luĭ Christos, la calea adevĕruluĭ și a mântuiriĭ de vecĭ“. Dacă pentru acéstă faptă salutară ar fi trebuit să suferim cele maĭ marĭ persecuțiunĭ, dacă fie pe terenul politic și social, fie pe cel material am fi avut, să îndurăm cele maĭ grele suferințe și lipse, sfînta Unire totușĭ ar fi rĕmas și remâne un bun neprețuit, de care nu ne-a fost și nu ne este ĭertat a ne deslipi. — Dacă tóte le-am considera — numaĭ după teoria utilitariștilor, adecă numaĭ din punctul de vedere al utilității, atuncĭ toțĭ Românii din Transilvania și Ungaria ar trebui să se facă Magiarĭ, căcĭ atuncĭ nu ar maĭ fi aruncați în temniță, nu ar maĭ fi siliți, să ĭea lumea în cap și să-și caute pânea de tóte zilele între lacrimĭ amarĕ în țĕrĭ străine, ci s'ar bucura aci a casă de tóte beneficiile statuluĭ. Sînt decĭ bunurĭ de ordine maĭ înaltă, carĭ nicĭ de cum nu este ĭertat a le vinde pentru bunurĭ trecĕtóre și materiale. Un ast fel de bun înalt este și sfînta unire cu biserica adevĕrată a luĭ Christos, adecă cu biserica catolică. — „Cel ce va crede și se va boteza, mântui-se-va, ér cel ce nu va crede, osîndi-se-va,“ a zis Domnul Christos. Nu sînt însĕ maĭ multe credințe, ci numaĭ una adevĕrată, pe cum și adevĕrul numaĭ unul este: „un

Domn, o credinţă, un botez," pe cum ne învaţă sfîntul Apostol Pavel, şi pe cum nici nu póte fi altmintrea, pentru că nu se unesce cu înţelepciunea dumnezeéscă a luĭ Christos, ca să descopere maĭ multe credinţe între sine contradictorie şi să întemeieze maĭ multe biserici cu doctrine diverse şi opuse. În simbolul credinţeĭ încă zicem în tóte zilele, că credem „într'una, sfîntă, catolică şi apostolică biserică". — Una şi unică este deci biserica luĭ Christos, şi unirea cu dînsa este absolut de lipsă pentru a puté să ajungem la mântuire. — Contemplând sfînta Unire din acest punct de vedere înalt şi dogmatic, care este singur hotărîtoriŭ, tóte testimoniile istoricilor, carĭ tractéză cestiunea acésta numaĭ din punctul de vedere al folóselor de ordine inferióră, nu aŭ valóre atât de mare, în cât să ne facă, să despreţuim opera cea mare a sfinteĭ Unirĭ îndeplinite de strămoşiĭ nostri înainte cu aprópe dóuĕ sute de anĭ. — Cu tóte acestea noĭ nu ne temem a susţiné atacul şi pe terenul utilitarismuluĭ. Biserica adevĕrată a produs în tótă viaţa socială, culturală, naţională şi politică a popórelor efecte atât de salutare, în cât ea tot de una se póte mândri cu ele. Şi fiind că sfînta Unire ne-a împreunat cu biserica adevĕrată a luĭ Christos, ast fel de efecte aŭ trebuit să se producă şi s'aŭ produs şi la noĭ." [1]) Orĭ cine va considera deci cu ochĭ nepreocupaţĭ actul uniriĭ, va trebui să afle, că în blidul acela, care s'a îmbiat luĭ Atanasiŭ Anghel, a fară de linte se maĭ cuprindeaŭ şi alte lucrurĭ aşa de preţióse, cât dniĭ de la „Tel. Rom." nu sînt capabilĭ de a le estima. Motivele cele politice, carĭ s'aŭ mestecat în actul uniriĭ, le putem privi de nisce mijlóce, de carĭ Dumnezeŭ s'a folosit spre realisarea sfatuluĭ, care-l avea faţă cu poporul românesc.

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Zidirea era scundă şi strîmtă şi ieşia numaĭ puţintel de sub stînca, de care era răzimată. Ferestĭ de loc nu avea. În frontul eĭ văruit era o uşe, carea se învîrtea în nisce ţîţînĭ fórte marĭ. Până ce paznicul merse, de împinse îndĕrĕpt zăvorul cel de lemn al uşiĭ, ceĭ doĭ călătorĭ ajutară femeilor, să se pogóre de pe catîrĭ. Paznicul deschidĕnd uşea zise cu glas tare:

„Veniţĭ în lăuntru!"

Óspeţiĭ întrară şi priviră în jur de sine. În dată observară, că zidirea avea numaĭ să acopere gura uneĭ peşterĭ firescĭ. carea era cam zece metri de lungă, treĭ metri de înaltă şi patru până cinceĭ metri de largă. Lumina pĕtrundea prin uşe şi cădea pe o grămadă de grâŭ, de vase de lut şi de alte utensiliĭ de casă, carĭ eraŭ aşedate în mijlocul peşteriĭ. De-a lungul părceţilor laterali eraŭ iesle zidite de pétră şi aşa de jóse, cât puteaŭ să mânânce dintr'însele şi oile. Despărţĕminte nu avea peştera. Colb şi pleve era pe jos şi umplea tóte crepăturile şi scobiturile stîncilĭ şi îngroşa pânza de paingin, carea atîrna asemenea uneĭ sdrenţe murdărite de la boltitura peşteriĭ. De altmintrea spaţul era curat şi părea a fi cel puţin aşa de comod ca şi orĭ care cort orĭ colibă din curtea chanuluĭ.

„Veniţĭ în lăuntru!" zise paznicul. „Uneltele grămădite aci sînt chiar bune pentru călătoriĭ, carĭ se adăpostesc în peştera acésta. Luaţĭ dintr'însele, de ce aveţĭ lipsă."

Apoĭ zise cătră Maria:

„Puteĭ-veĭ odihni aci?"

„Locul e sfînt!" rĕspunse ea.

„Eŭ vĕ părăsesc acum. Pace vóuĕ!"

După ce se depărtă portariul, óspeţiĭ se apucară, să facă peştera puţin maĭ locuibilă.

X.

Raza din ceriŭ.

La o anumită óră a serĭ încetă sgomotul şi îmbulzéla ómenilor din chan şi a fară de el. Fie care Israilit, de cum va nu sta deja, se sculă, se întórse cu faţa spre Ierusalim, îşĭ puse mânile cruce pe pept şi se rugă; acésta era óra sfîntă a nóua, în care în templul de pe muntele Moria se aduceaŭ jertfe şi se presupunea fiinţa de faţă a luĭ Dumnezeŭ. După ce rugătoriĭ îşĭ lăsară mânile jos de pe pept, se începu încă o dată o mişcare generală, pentru că fie care îşĭ vedea de rîndul ciniĭ orĭ îşĭ gătia aşternutul. Maĭ apoĭ stînseră luminările, şi linişte se aşedă preste ceĭ adunaţĭ; preste puţină vreme durmiaŭ cu toţiĭ.

— — — — — — — — — — — —

Era mezul noptiĭ, când óre cine se audi strigând:

„Ce lumină e aceea pe ceriŭ? Treziţi-vĕ!"

Ómeniĭ spăriaţĭ din somn şi încă de jumătate durmind se sculară şi priviră într'acolo. Dară mirarea şi uimirea numaĭ de cât îĭ trezi pe deplin. Şi larma crescu până jos în curte şi până în corturĭ, şi în scurtă vreme toţĭ locuitoriĭ caseĭ şi aĭ curţiĭ şi aĭ îngrăditurĭĭ staŭ a fară şi cuprinşĭ de frică sfîntă priviaŭ spre ceriŭ.

Şi ceea ce vedeaŭ, era acésta: O rază de lumină, carea se începea la înălţime nemĕsurată de parte din colo de stelele cele maĭ apropiate, se pogoria peziş jos până la pământ. Ea la culmea sa era un punct aşa de mic, cât abia îl puteaŭ băga în samă, dar la temelia eĭ de pe pământ avea o lărgime de multe milurĭ. De amîndóuĕ laturile se perdea încetinel în întunerecul noptiĭ, şi mezul eĭ, simburele eĭ schinteia o lucire electrică roşetică. Fenomenul părea a se fi oprit de-asupra munţilor, carĭ sînt aprópe de cetate spre méză zi rĕsărit, şi forma în jurul conturelor o cunună strălucită de raze. Chanul era lovit de lumină aşa, cât ceĭ ce staŭ pe coperiş, puteaŭ să-şĭ deosebéscă unul altuia trăsăturile feţeĭ, carĭ tóte esprimaŭ admirare şi uimire.

Câte va minute stătu raza pe ceriŭ fără de a se schimba, ér apoĭ uimirea ómenilor se schimbă în spaimă şi frică. Ceĭ fricoşĭ trĕmuraŭ, şi chiar şi ceĭ maĭ curajoşĭ încă grăiaŭ numaĭ şoptind.

„Maĭ vĕdut-aţĭ când va asemenea lucru?" întrebă unul.

„Ea lucesce tocmaĭ de-asupra aceleĭ coline. Nu sciŭ, ce póte să fie. N'am vĕdut nicĭ o dată în viaţa mea asemenea lucru," replică altul.

„Dór s'a spart o stea şi a căduț jos pe pământ?" întrebă altul cu glas năduşit.

„Nicĭ vorbă! Când cade o stea, aceea în dată se şi stînge!"

„Eŭ sciŭ, ce este acésta!" strigă unul cu încredere. „Păstoriĭ aŭ vĕdut vre un leŭ şi aŭ aprins foc, ca să-l sparie de la turme."

Cel ce sta lângă el, rĕsuflă liniştit şi zise:

„Da, acésta-ĭ! Am vĕdut astăzĭ într'acolo turmele păscênd în vale."

Un vecin al lor le nimici încrederea şi dispositia maĭ liniştită.

„Nu, nu se póte!" replică el. „Şi dacă am aduna tóte lemnele din văile Iudeeĭ grămadă şi le-am aprinde, nicĭ atuncĭ focul nu ar puté să lumineze aşa de tare."

După aceea urmă tăcere adâncă pe coperişul caseĭ. Numaĭ o dată a maĭ fost întreruptă, în vreme ce fenomenul acela misterios se continua.

Într'aceea priviaŭ muţĭ la acea lumină, când în fine un bĕtrân respectabil strigă:

„Fraţilor." aceea este scara cerésca, pe carea a vĕdut-o în visul sĕŭ părintele nostru Iacob. Binecuvîntat să fie Domnul Dumnezeul părinţilor nostri!" (Va urma.)

Posta Redacţiuniĭ. M. On. *Greg. Sz.* în *Aiton.* Abonamentul pe anul curent *1896* l-am primit în 29 Ianuariŭ a. c. De pe anĭ trecuţĭ nu e nicĭ o restanţă.

Asemnaţiunea postală s'a alăturat la toţĭ abonenţiĭ fără deosebire, restanţierilor ca o amintire şi îndemn de a ne trimite ceva, ĕră pentru ceĭ ce aŭ plătit, rĕmânênd să o foloséscă, când le va espira abonamentul.

Recercările de plătire alăturate la Nr. 26 al »Uniriĭ« s'aŭ făcut din *greşélă* şi la atarĭ abonenţĭ, carĭ nu eraŭ în restanţă cu nimic.

Rugăm a lua acésta la cunoscinţă toţĭ ceĭ ce aŭ reclamat şi a ne scusa.

Editor şi redactor rĕsponzĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Nr. 19—1896. (23) 2-3

Concurs.

În urma decisiuniĭ luate în adunarea generală ţinută în 27 Octobre 1895. Comitetul Reuniuniĭ Femeilor române gr. cat. din Blaş publică concurs la 7 ajutóre, anume: 2 de câte 40 fl., 2 de câte 30 fl. şi 3 de câte 20 fl. v. a. cu terminul de 20 August st. n. a. c.

La aceste ajutóre, ce se daŭ pe anul scol. 1896/7, pot concura eleve greco-cat. a şcóleĭ române de fetiţe din Blaş.

Cererile să se trimétă la adresa presidenteĭ Reuniuniĭ şi sînt a se ajusta cu următórele documente:

1. Carte de botez,
2. Atestat de paupertate,
3. Testimoniŭ scolastic.

Din şedinţa Comitetuluĭ Reuniuniĭ Femeilor rom. gr. cat. din Blaş, ţinută în 28 Iunie 1896.

Rosalia Muntean presidentă. **Ioan Fodor** secretar.

Publicare de concurs.

La *„Internatul din Beiuş a fetelor orfane de preot din diecesa gr. cat. română de Oradea-Mare împreunat cu şcóla civilă* pe anul scolastic 1896/7 se escriŭ următórele concurse:

1. Unul pentru o directóră a internatuluĭ şi şcoliĭ civile de o dată, care are să fie cualificată pentru şcolile civile din grupa limbistică-istorică, eventual matematică-sciinţele naturale.

Emolumentele împreunate cu acest post sînt: a) soluţiune anuală de 800 fl.; b) cuartir şi întreţinere în internat.

2. Altul de o învĕţătóră cualificată pentru şcolile civile din grupa: matematică-sciinţele naturale respective limbistică-istorică, care va împlini şi afacerile domestice din internat prin statute precisate.

[1]) Cestiunĭ II. p. 102 urr.

Emolumentele învĕţătórei sînt: a) soluţiune anuală de 500 fl.; b) cuartir şi întreţinere în internat.

3. Un post de guvernantă. Guvernanta va avé: a) soluţiune anuală de 200 fl.; b) cuartir şi întreţinere în internat şi după un serviţ conscienţios de 5 anĭ un adaus de 50 fl.

4. Un post de bonă. Emolumentele bonei vor fi: a) soluţiune anuală de 150 fl.; b) cuartir şi întreţinere în internat şi după un serviţ conscienţios de 5 anĭ un adaus de 50 fl.

Competentele la aceste posturĭ trebue să fie de religiunea gr. cat.

Directóra şi învĕţătórea pe lângă limba maternă română să posédă limba magiară şi germană; carĭ vorbesc l. franceză, orĭ pot da instrucţie şi în fortepian, vor fi preferite.

Guvernanta şi bona trebue să scie conversa şi în limba magiară şi germană.

Petiţiunile instruite: 1. cu carte de botez; 2. testimoniŭ de cualificaţiune; 3. eventual alte acte despre anterióra aplicaţie; 4. atestat medical; 5. adeverinţă despre starea familiară, — sînt de a se înainta la Veneratul Ordinariat diecesan gr. cat. de Oradea-Mare până în 10 August a. c.

Directóra şi învĕţătórea după un an de probă se vor difinitiva.

Beiuş 7 Iuliŭ 1896.

(26) 1—2 **Direcţiunea.**

Escriere de concurs

pentru 12 stipendiĭ în „Internatul din Beiuş al fetelor orfane de preot din diecesa gr. cat. română de Oradea-Mare împreunat cu şcólă civilă“ pe anul scolastic 1896/7.

La aceste stipendiĭ pot concura în prima linie fetiţe orfane de preot din diecesa gr. cat. de Oradea-Mare.

Stipendiste nu pot fi de cât fetiţe de religiunea gr. cat.

Vor fi primite eleve de I—IV clasă ale şcolilor elementare poporale şi de o cam dată pe cursul I şi al II-lea al şcolii civile. Solvente încă se vor puté primi în internat.

Solventele plătesc: la an suma de 150 fl. v. a în dóuĕ saŭ cel mult în 4 rate anticipative; o taxă anuală de 2 fl, pentru înscriere, ce se va solvi la întrare; didactru pentru şcóla civilă 6 fl., pentru şcóla elementară poporală 2 fl. 85 cr. Alte taxe nu se vor solvi de cât pentru acele eleve, carĭ doresc a învĕţa limba franceză şi fortepianul; aceste taxe înse vor fi cât se póte maĭ moderate.

Cărţile trebuincióse, materialul de scris, de desemn, de lucru de mână, se înţelege, nu se cuprind în taxele amintite, ci aceste spese sînt datóre a le suporta atât elevele solvente, cât şi cele stipendiate.

Fie care elevă susceptută să aducă cu cu sine:

Schimburĭ şi fuste 6 din fie care, 12 batiste, barĕm 6 ciorapĭ de colóre închisă, 1 ploar, încălţăminte trebuincióse şi superindumentele de lipsă cu mantea de vară şi ĭérnă.

O saltea (Strohsack), o plapomă, 3 cerşafurĭ (lepedee de pat), 3 cerşaturĭ de plapomă, 4 feţe albe de perină, 1—2 perinĭ, 3 servete, 4 ştergare, 2 peptenĭ: unul des şi altul rar, perie de dinţĭ, de haine şi de călţunĭ şi săpun.

Elevele din internat vor primi uniformă, care constă din o haină, 2 şurţe în forma uneĭ haine, o pălărie de vară, carĭ se procură în Beiuş sub conducerea direcţiuniĭ internatuluĭ. Preţul uniformeĭ *este cuprins* în suma amintită de 150 fl.

Suplicantele aŭ să-şĭ înainteze petiţiunile pentru suscepere la: Veneratul Ordinariat diecesan gr. cat. de Oradea-Mare până în 15 August a. c.

Petiţiunile sînt de a se instrui: 1. cu carte de botez; 2. testimoniŭ scolastic; 3. atestat medical; 4. atestat de revaccinare.

Doritórele de a obţiné stipendiĭ vor aclude şi un atestat comunal despre posiţia şi starea materială a lor, eventual a părinţilor lor.

Elevele din internat vor primi următórea provisiune: cuartir, întreţinere, a fără de órele de prelecţiune vor avé în anumite óre din zi óră de conversaţie în limba magiară, germană, eventual şi în limba franceză.

Elevele şcoliĭ poporale vor cerceta şcóla elementară poporală de stat din loc, éră elevele şcoliĭ civile de cursul I şi al II-lea în şcóla internatuluĭ.

Cursul al III-lea şi al IV-lea de şcóla civilă se va deschide cu începutul anuluĭ scolastic 1897/8.

Beiuş 7 Iuliŭ 1896.

(27) 1—2 **Direcţiunea.**

Lucru solid, durabil şi elegant.

Sibiu, Strada Macelarilor Nr. 37.

Subscrisul am onóre a aduce la cunoscinţa On. Public, că în **lucrătórea mea** de **păpucărie** efectuesc tot felul de **încălţăminte** pentru **domnĭ, dame** şi **copiĭ**, pe cum şi tot felul de **reparaturĭ** cu **preţurile cele maĭ moderate**; oferesc tot o dată spre mulţămirea tuturor **marfă solidă** şi **prompt executată.**

Atrag atenţiunea On. Public, că m'am hotărît — de aci în colo — a cerceta tóte tîrgurile de ţară din Ardeal, servind cu **lucru bun** şi **durabil executat în lucrătórea-mi proprie**, ér **nu cu marfă de prin fabrici**, pe cum fac mulţĭ aiţiĭ.

Recomandându-mĕ sprijinuluĭ binevoitor sum

Sibiŭ în Iuniŭ 1896

cu distinsă stimă

Constantin Dragoş

măestru pantofar.

(24) 5—6

Comandele se efectuesc iute.

Preţurile cele maĭ ieftine.

Marfă gata din materialul cel maĭ bun.

(9) 10—10

Josif Gans,

fabricant si reparatoriu de masine agronomice

în Blasiu (Balázsfalva)

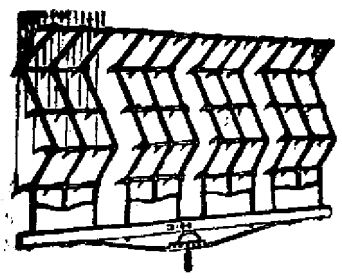

recomandă pe lângă garanţă şi serviţ solid şi prompt depositul sĕŭ de

pluguri, maşine de îmblătit, de cusut, de trierat şi de

alte instrumente economice,

tóte din fier bătut.

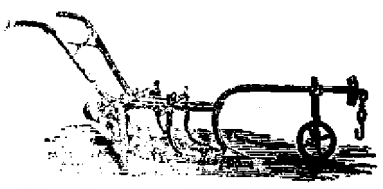

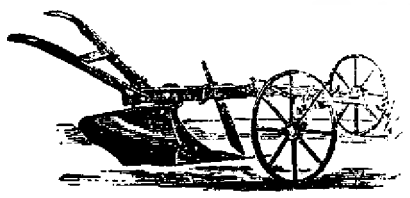

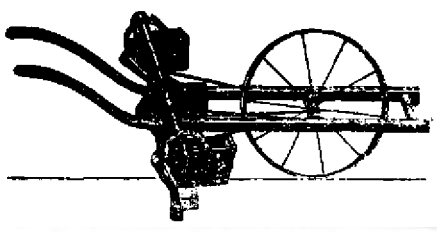

Tóte obiectele amintite se pot procura dela susnumita firmă

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Enciclica „Satis cognitum“

a Sfinției Sale

Papa Leo XIII

publicată în 29 Iuniŭ 1896.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Venerabililor Fraţi Patriarchi, Primaţi, Archiepiscopi, Episcopi şi celor alalţi Ordinari locali, cari trăesc în pace şi uniune cu Scaunul Apostolic

Leo Papa XIII.

Veneraţi Fraţi!

Salutare şi binecuvîntare Apostolică!

Sciţi destul de bine, că nu o neînsemnată parte a cugetelor şi grijilor Nóstre e îndreptată spre silinţa de a readuce pe ceĭ rătăciţi la *staulul oilor,* care e supus puterii luĭ Isus Christos, supremului păstoriŭ al sufletelor. Cuprins fiindu-Ne sufletul de acest lucru, am socotit, că va servi mult acestuĭ sfat şi propus, dacă vom depinge icóna şi aşa zicênd lineamentele Bisericiĭ: între carĭ cea maĭ vrednică de socotinţă deosebită e *unitatea,* carea i-a imprimat-o pentru vecie dumnezeescul Întemeiătoriŭ asemenea uneĭ sĕmnăturĭ a adevĕruluĭ şi a puteriĭ neînvinse. Mare efect asupra inimilor privitorilor trebue să aibă frumseţa şi forma originală a Bisericiĭ: şi e aprópe de adevĕr, că contemplarea eĭ póte să împrăştie nesciinţa, să vindece părerĭ false şi prejudeţe, maĭ ales la ceĭ ce nu din vina lor petrec în greşélă: ba că póte să deştepte în ómenĭ şi o iubire a Bisericiĭ asemenea iubiriĭ, cu care şi-a logodit-o şie-şĭ Isus Christos ca mirésă, rĕscumpĕrată cu sângele dumnezeesc: *Christos a iubit Biserica şi pe sine s'a dat pentru dînsa.* [1]) Ceĭ ce vor, să se întórcă la mama cea maĭ iubitóre, pe carea orĭ nu aŭ cunoscut-o încă bine, orĭ aŭ părăsit-o cu nedreptete, dacă întórcerea adevĕrat că nu pretinde sânge, — şi totuşĭ cu acest preţ şi-a câştigat-o Isus Christos, — dar totuşĭ óre care ostenélă şi nĕcas cu mult maĭ uşor de purtat, cel puţin vor pricepe, că sarcina acésta omuluĭ nu i-s'a impus prin voinţă omenéscă, ci prin porunca şi voinţa luĭ Dumnezeŭ, şi chiar de aceea cu ajutoriul graţieĭ cerescĭ uşor vor esperia în sine înşi-şĭ, cât de adevĕrată e sentenţa aceea dumnezeéscă: *Jugul meŭ e bun, şi sarcina mea uşóră este.* [2]) De aceea punêndu-Ne sperarea cea maĭ mare în *Tatăl luminilor,* de la care se pogóră *tótă darea bună şi tot darul desevârşit,* [3]) de la el, adecă de la acela, carele singur *dă crescerea,* [4]) cerem cu stăruinţă, ca să se miluéscă a Ne împărtăşi puterea de a convinge.

De şi Domnezeŭ póte efeptui însu-şĭ cu singură puterea sa tóte, câte se efeptuesc prin firile zidite, totuşĭ pentru a ajuta ómenilor, după sfatul preabun al provedinţeĭ a preferit a se folosi de ómenĭ: şi pe cum în lucrurile naturale împărtăşesce perfecţiunea cuvenită, aşa şi în cele, ce trec preste fire, s'a obicĭnuit a împărtăşi omuluĭ sfinţenia şi mântuirea numaĭ prin lucrarea şi ministeriul ómenilor. Se înţelege, că între ómenĭ nu se póte face împărtăşire fără numaĭ prin mijlóce esterne, carĭ se pot simţi. De aceea şĭ-a luat natură omenéscă Fiul luĭ Dumnezeŭ, *carele în chipul luĭ Dumnezeŭ fiind, . . . s'a micşorat pe sine chipul robuluĭ luând, întru asemĕnarea omenéscă făcêndu-se* [1]): şi aşa, petrecênd pe pământ, a dat ómenilor cu graiul învĕţătura sa şi preceptele legilor sale.

Fiind că lucrarea luĭ cea dumnezeéscă are să se continue în perpetuŭ, de aceea şĭ-a însoţit şie-şĭ câţĭ va învĕţăceĭ aĭ învĕţăturiĭ sale şi le-a împărtăşit puterea sa: şi după ce a chemat din ceriŭ preste eĭ pe *Spiritul adevĕruluĭ,* le-a demandat, să cutriere faţa pământuluĭ, şi cu tótă credinţa să vestéscă tuturor némurilor cele ce însu-şĭ ĭ-a învĕţat şi cele ce le-a poruncit: şi anume cu scopul ca némul omenesc atât prin mărturisirea învĕţăturiĭ luĭ cât şi prin împlinirea legilor luĭ să pótă ajunge aci pe pământ la sfinţenie, ér în ceriŭ la fericire vecĭnică. — Ast fel şi cu acest principiŭ s'a născut Biserica: dacă se vor privi scopul final, pe cere-l voesce, şi causele cele ce produc maĭ de aprópe sfinţenia, ea întru adevĕr e *spirituală;* ér dacă veĭ considera pe aceia, din carĭ e compusă, şi înse-şĭ lucrurile cele ce conduc la darurile spirituale, ea e *esternă* şi trebue să fie visibilă. Oficiul de a învĕţa Apostoliĭ l-aŭ primit prin semne visibile şi audibile: şi eĭ oficiul acesta nu l-aŭ împlinit altmintrea fără prin cuvinte şi fapte, carĭ fără îndoélă atingeaŭ simţirile. Aşa a pĕtruns glasul lor din a fară şi a produs credinţa în suflete: *Credinţa este din aud, éră audul prin cuvîntul luĭ Dumnezeŭ.* [2]) Şi însă-şĭ credinţa, adecă assensul prestat adevĕruluĭ celuĭ dintâiŭ şi maĭ înalt, adevĕrat că se împlinesce în minte, dar totuşĭ trebue să se arete în afară prin mărturisire evidentă: *Că cu inima se crede spre dreptate, éră cu gura se mărturisesce spre mântuire.* [3]) Tot asemenea nu e nimic maĭ intern pentru om de cât gratia cerésca, carea nasce sfinţenia: dar esterne sînt instrumentele ordinare şi cele maĭ de frunte, prin carĭ se împărtăşesce graţia: înţelegem sacramentele, pe carĭ cu anumite rituri le administréză ómenĭ anume aleşĭ spre acésta. A demandat Isus Christos Apostolilor şi perpetuilor următorĭ aĭ Apostolilor, să instrueze şi guverneze némurile; a demandat némurilor, să priméscă învĕtătura lor şi să se supună în ascultare puteriĭ lor. Înse raportul acesta împrumutat de drepturĭ şi oficiĭ în republica creştină nu ar fi putut ne cum să ţină maĭ de parte, dar nicĭ să se încépă fără de simţirĭ, carĭ să esplice şi să vestéscă lucrurile. — De aceea sfînta Scriptură şi numesce aşa de des Biserica acum *trup,* acum *trupul luĭ Christos*: *Éră voĭ sînteţi trupul luĭ Christos.* [4]) Fiind că decĭ Biserica e trup, de aceea se vede; şi fiind că e al luĭ Christos, de aceea e trup viŭ şi lucrătoriŭ şi plin de putere, pentru că Isus Christos vĕrsând în ea vîrtutea sa o păzesce şi o susţine, aprópe în chipul, în care viţa nutresce şi face roditóre mlădiţele cele ce sînt împreunate cu ea. Ér pe cum în vieţuitóre principiul de viaţă e în ascuns şi de tot nevĕdut, dar se vĕdesce şi se arată prin mişcarea şi lucrarea membrelor, aşa şi în Biserică principiul cel supranatural de viaţă se vĕdesce limpede prin cele ce se împlinesc printr'însa.

De aci urméză, că se află în o rătăcire mare şi periculósă aceia, carĭ îşĭ închipuesc şi-şĭ formézĕ Biserica după placul sĕŭ, ca şi cum ar fi ascunsă şi nicĭ de cum visibilă; întocmaĭ aşa şi aceia, carĭ o privesc de o óre care instituţie omenéscă, adevĕrat că înzestrată cu óre care disciplină şi rituri, dar fără de împărtăşirea perenală a oficiilor graţieĭ dumnezeescĭ, fără de lucrurile acelea, carĭ să oferéscă dovada zilnică şi limpede, că viaţa ĭ-a isvorît din Dumnezeŭ. Căcĭ ca orĭ şi care din acestea dóuĕ să pótă fi Biserica luĭ Isus Christos, e o contradicţie, întocmaĭ ca şi aceea, că omul ar consta numaĭ din trup orĭ numaĭ din suflet. Împreunarea şi unirea acelor dóuĕ óre cum părţĭ e de tot necesară pentru Biserica cea adeverată, aprópe aşa, ca şi pentru firea omenéscă împreunarea intimă a sufletuluĭ şi trupuluĭ. Biserica nu e óre ce lucru mort, ci trupul luĭ Christos înzestrat cu viaţă supranaturală. Pe cum Christos, capul şi prototipul, nu e întreg, dacă se privesce într'însul saŭ numaĭ firea omenéscă cea visibilă, pe cum fac Fotinianiĭ şi Nestorianiĭ, saŭ numaĭ firea dumnezeéscă cea invisibilă, pe cum se obicĭnuesc a face Monofisiţiĭ: ci e unul din amîndóuĕ şi în amîndóuĕ firile, atât în cea visibilă cât şi în cea invisibilă; aşa şi trupul luĭ cel mistic nu e Biserica cea adevĕrată, fără numaĭ de aceea, pentru că părţile eĭ visibile îşĭ primesc putere şi viaţă din darurile supranaturale şi din cele alalte isvórĕ, din carĭ provine propria lor esenţă şi natură. Dar fiind că Biserica e *ature* prin voinţă şi constituire dumnezeéscă, *atare* trebue să rĕmână fără de întrerupere în vecĭi vecilor; dacă n'ar rĕmâné, fără îndoélă n'ar fi întemeiată pentru vecie, şi însu-şĭ scopul, la care tinde, ar fi hotărît într'o estensiune anumită a locurilor şi timpurilor; ér acestea amîndóuĕ se împotrivesc adevĕruluĭ. Împreunarea acésta de lucrurĭ şi visibile şi invisibile, pentru că este firéscă şi vĕrsată de voinţa dumnezeéscă în Biserică, trebue decĭ să rĕmână până atuncia, până când are să rĕmână însă-şĭ Biserica. De aceea zice Chrisostom: *Nu te retrage din Biserică: nimica nu e adecă maĭ puternic de cât Biserica. Sperarea ta e Biserica, mântuirea ta Biserica, scăparea ta Biserica. Ea e maĭ înaltă de cât ceriul şi maĭ largă de cât pământul. Ea nicĭ o dată nu îmbĕtrânesce, ci tot de una e plină de forţă. De aceea Scriptura voind, să însemne tăria şi statornicia eĭ, o numesce munte.* [1]) Éră Augustin: *Eĭ* (păgâniĭ) *gândesc, că religia numeluĭ creştinesc în lumea acésta are să trăéscă până la un timp, ér apoĭ să nu maĭ fie. Dar ea va ţiné cât sórele, până când va rĕsări şi va sfinţi sórele, va să zică, până*

---

[1]) Ef. 5, 25.
[2]) Mat. 11, 30.
[3]) Iac. 1, 17.
[4]) I. Cor. 3, 6.

[1]) Filip. 2, 6. 7.
[2]) Rom. 10, 17.
[3]) Rom. 10, 10.
[4]) I. Cor. 12, 27.

[1]) Hom. De capto Eutropio n. 6.

când curg timpurile acestea, Biserica luĭ Dumnezeŭ, adecă trupul luĭ Christos pe pămînt, nu va lipsi. [1]) Ér airia zice: *Se va clătina Biserica, dacă se va clătina temeiul; dar cum s'ar clătina Christos? ... Până când nu se va clătina Christos, ea nu se va pleca în vécul véculuĭ. Unde sînt, ceĭ ce zic, că Biserica a perit din lume, când ea nu se póte nicĭ pleca?* [2])

Cel ce cércă adevĕrul, are să se ţină de adevĕrurile acestea fundamentale. Biserica a instituit-o adecă şi a format-o Christos Domnul: de aceea dacă óre cine întrĕbă, cum e firea eĭ, lucrul de căpetenie va fi, să scie, ce a voit Christos şi în realitate ce a efeptuit. Conform acesteĭ regule are să se hotăréscă maĭ ales unitatea Bisericiĭ, şi despre acésta ni-s'a părut a fi de folos comun, să tractăm puţintel în epistola acésta.

Că Biserica cea adevĕrată a luĭ Isus Christos întru adevĕr este una, aşa e de constatat din mărturisirea limpede şi repetită a sfinteĭ Scripturĭ, cât nicĭ un creştin nu cutézĕ a o nega. Înse când e vorbă de a judeca şi statori natura unităţiĭ, greşéla pe mulţĭ i-a abătut în multe forme de la calea cea dréptă. Nu numaĭ originea, ci şi întrégă constituţia Bisericiĭ se ţine de felul de lucrurĭ, pe carĭ le produce voinţa liberă; de aceea tótă judecata are să se ţină de aceea, ce întru adevĕr s'a sevârşit, şi să se cerce, nu în ce chip ar puté orĭ şi cum Biserica să fie una, ci cum a voit-o să fie una acela, care a întemeiat-o.

Ér dacă privim la ceea ce s'a sevârşit, Biserica Isus Christos n'a întemeiat-o şi n'a format-o aşa, cât ea să cuprindă maĭ multe comunităţĭ asemenĭ după fel, dar osebite şi nu legate de olaltă prin legăturile acelea, carĭ să facă Biserica una şi singură, chiar în acel chip, în care mărturisim în simbolul credinţeĭ: *Cred întru una ... Biserică. Biserica e împreunată într'o fire, cât ea e una, pe carea eresele se silesc a o sfăşia în multe. Noĭ zicem decĭ, că vechea şi catolica Biserică e unică şi după esenţa, şi după convingerea, şi după originea, şi după escelinţa eĭ. ... De altmintrea şi escelinţa Bisericiĭ, pe cum şi originea construcţieĭ eĭ e din unitate, ea întrece tóte cele alalte, şi nu are nimic, ce să-ĭ fie asemenea orĭ în tocmaĭ.* [3]) Întru adevĕr Isus Christos, când grăesce despre o atare clădire mistică, nu amintesce Biserica fără numaĭ una, pe care o numesce *a sa: Voiŭ zidi Biserica mea.* Orĭ care s'ar cugeta alta a fără de acésta, fiind că nu a întemeiat-o Isus Christos, nu póte să fie adevĕrata Biserică a luĭ Christos. Acésta apare încă şi maĭ limpede, dacă vom considera propusul dumnezeescului Întemeiătoriŭ. Ce a avut adecă de scop, ce a voit Christos Domnul, când a întemeiat Biserica? Asta: ca acela-şĭ oficiŭ şi acela-şĭ mandat, care-l primise însu-şĭ de la Tatăl, să-l încredinţeze eĭ spre continuare. Ăsta ĭ-a fost scopul, şi acesta l-a şi realisat. *Pe cum m'a trimis pe mine Tatăl, şi eŭ vĕ trimit pe voĭ.* [4]) *Pe cum m'aĭ trimis pe mine în lume, şi eŭ ĭ-am trimis pe eĭ în lume.* [1]) Dar oficiul luĭ Christos e a scăpa de perire la mântuire *pe cel ce era perit,* adecă nu câte va némurĭ orĭ cetăţĭ, ci întreg némul ómenilor, fără deosebire de loc orĭ timp: a venit Fiul omuluĭ, ... *ca să se mântuéscă lumea prin el.* [2]) *Pentru că nicĭ un nume altul sub ceriŭ nu este dat ómenilor, întru care trebue să ne mântuim noĭ.* [3]) Aşa dară Biserica are să verse în tóte părţile în toţĭ ómeniĭ şi să propage în tóte vécurile mântuirea câştigată prin Isus Christos şi de o dată şi tóte binefacerile cele ce isvoresc dintr'însa. De aceea după voinţa Întemeiătoriuluĭ sĕŭ ea are să fie unică pe tótă faţa pământuluĭ şi în tóte vécurile. Dacă ea ar puté să fie maĭ mult de cât una, atunci ar trebui, să ĭese din marginile pământuluĭ, şi ar trebui să se închipuéscă alt neam omenesc noŭ şi ne maĭ audit.

Despre Biserica acésta una, carea să cuprindă pe toţĭ muritoriĭ, orĭ câţĭ ar fi pretutindenea şi în tot timpul, a vĕdut-o acésta şi a profeţit-o Isaie, când într'o privire în viitoriŭ i-s'a oferit forma unuĭ munte bătĕtoriŭ la ochĭ prin înălţimea luĭ cea întrecĕtóre, care esprima icóna *Caseĭ Domnuluĭ,* adecă a Bisericiĭ: *Că va fi în zilele cele de apoĭ arĕtat muntele Domnuluĭ şi casa luĭ Dumnezeŭ pe vîrful munţilor.* [4]) Aşa dară *unul* e muntele acesta, aşedat pe vîrful munţilor; *una* casa Domnuluĭ, la care vor curge óre când *tóte némurile,* ca să cerce regula vieţiĭ: *şi vor veni la dînsul tóte némurile ... şi vor zice: Veniţĭ, să ne suim în muntele Domnuluĭ şi in casa Dumnezeuluĭ luĭ Iacob, şi ne va spune nóuĕ calea sa, şi vom merge pe dînsa.* [5]) Care text citându-l Optat din Mileve zice: *Scris e in profetul Isaie: Din Sion va ĭeşi legea, şi cuvîntul Domnuluĭ din Ierusalim. Aşa dară nu în muntele acela al Sionuluĭ a vĕdut Isaie vale, ci in muntele cel sfînt, care e Biserica, carea îşĭ înalţă capul sub tot ceriul prin întreg imperiul roman ... Acest Sion spiritual e decĭ Biserica, in care Dumnezeŭ Tatăl a aşedat împĕrat pe Christos, carea e pe tótă faţa pământuluĭ, in care e una Biserica catolică.*[6]) Ér Augustin: *Ce e aşa de bătĕtoriŭ la ochĭ ca un munte? Înse sînt munţĭ necunoscuţĭ, pentru că sînt aşedaţĭ numaĭ într'o parte a pământuluĭ ... Dară nu aşa muntele acela căcĭ el a umplut tótă faţa pământuluĭ; şi despre el se zice: arĕtat pe vîrfurile munţilor.* [7]) Dar maĭ mult, Fiul luĭ Dumnezeŭ a hotărît, ca Biserica să fie trupul luĭ cel mistic, cu care el se unesce ca şi capul, în asemĕnarea trupuluĭ omenesc, care şi-l a luat, şi căruia îĭ este alipit capul natural cu împreunare naturală. Pe cum decĭ şĭ-a însuşit numaĭ un singur trup muritoriŭ, pe care l-a oferit la patimĭ şi la mórte, pentru ca să solvéscă preţul rĕscumpĕrariĭ omenescĭ, în tocmaĭ aşa are un singur trup mistic, în care şi cu lucrarea căruia împărtăşesce ómenilor sfinţenia şi mântuirea vecĭnică: *Pe acela* (pe Christos) *l-a dat* (Dumnezeŭ) *cap Bisericiĭ maĭ pe sus de tóte, carea este trupul luĭ.* [1]) Membre împrăştiate şi osebite nu pot să fie împreunate cu acela-şĭ cap, cât să formeze împreună un trup. Dar Pavel zice: *Tóte mădulările ale unuĭ trup multe fiind, un trup sînt: aşa şi Christos.* [2]) De aceea zice, că acest trup mistic e *alcătuit* şi *închiat. Capul Christos: din carele tot trupul, ce se alcătuesce şi se închie prin tótă pipăirea dărĭĭ, după lucrarea întru mĕsura fiesce căruĭ mădulariŭ.*[3]) De aceea dacă petrec unele mădulărĭ osebite de cele alalte mădulărĭ, ele nu pot să fie împreunate cu acela-şĭ unic cap: *Unul este Dumnezeŭ, şi Christos unul, şi una Biserica luĭ şi credinţa una şi un popor împreunat prin legătura concordieĭ întru unitatea solidă a trupuluĭ. Unitatea nu se póte rupe, nicĭ trupul cel unul nu se póte osebi prin tăiarea legăturiĭ.* [4]) Pentru a forma unitatea Bisericiĭ încă şi maĭ deplinită, îĭ dă asemĕnarea cu un trup însufleţit, a căruĭ mădularĭ altmintrea nu pot să trăéscă, fără numaĭ dacă împreunate fiind cu capul primesc de la însu-şĭ capul forţă de viaţă; dacă sînt osebite, trebue să móră: *Nu póte* (Biserica) ... *să se sfăşie în bucăţĭ prin aceea, că cele din lăuntru ale eĭ rumpêndu-se se împrăştie. Tot ce se depărtézĕ de la sinul de mamă, osebit nu póte să trăéscă şi să rĕsufle.* [5]) Ér trupul mort ce asemĕnare are cu cel viŭ? *Că nimenia nicĭ o dată nu şĭ-a urît trupul sĕŭ, ci-l hrănesce şi-l încăldesce pe el ca şi Christos biserica: că mădulărĭ sîntem trupuluĭ, din carnea luĭ şi din ósele luĭ.* [6]) Dacă óre cine îşĭ închipuesce decĭ altă Biserică a fară de aceea, carea este trupul luĭ, atunci trebue să-şĭ închipuéscă şi alt cap asemenea luĭ Christos, trebue să-şĭ închipuéscă alt Christos. *Grijiţĭ, de ce aveţĭ, să vĕ feriţĭ, grijiţĭ, ce să împliniţĭ, grijiţĭ, de ce să vĕ temeţĭ. Se póte întîmpla, ca in trupul omenesc, ba şi din trup să se taie vre un mădular, cum e mâna, degetul, piciorul: óre sufletul merge cu mădulariul cel tăiat? Până ce era în trup, trăia; fiind tăiat îşĭ perde viaţa. Aşa şi omul creştin e catolic, până ce trăesc in trup; tăiat fiind s'a făcut eretic; spiritul nu se duce cu mădulariul tăiat.* [7]) Biserica luĭ Christos e decĭ una şi perpetuă; toţĭ, ceĭ ce umblă osebiţĭ de ea, se abat de la voinţa şi porunca luĭ Christos Domnul şi părăsind calea mântuiriĭ merg spre perire. *Tot cel ce despărţindu-se de Biserică se împreună cu o adulteră, se osebesce de promisiunile Bisericiĭ, nicĭ va ajunge la răsplătirile luĭ Christos, cel ce a părăsit Biserica luĭ Christos .... Cel ce nu păzesce unitatea acésta, acela nu păzesce credinţa Tatăluĭ şi a Fiuluĭ, nu păzesce viaţa şi mântuirea.* [8])

Dar cel ce a întemeiat o singură

---

[1]) In ps. 71. n. 8.
[2]) Enarratio in ps. 103. sermo 2. n. 5.
[3]) Clem. Alex. Stromatum Lib. VII. c. 17.
[4]) Io. 20, 21.
[1]) Io. 17, 18.
[2]) Io. 3, 17.
[3]) Fapt. 4, 12.
[4]) Isaie 2, 2.
[5]) Isaie 2, 2. 3.
[6]) De schism. Donatist. Lib. III. n. 2.
[7]) In epist. Ioan. tract. I. n. 13.
[1]) Ef. 1, 22. 23.
[2]) I. Cor. 12, 12.
[3]) Ef. 4, 15. 16.
[4]) S. Cyprianus De cath. Eccl. unit. n. 23.
[5]) S. Cypr. l. c.
[6]) Ef. 5, 29. 30.
[7]) S. Aug. Sermo CCLXVIII. n. 4.
[8]) S. Cypr. De cath. Eccl. unit. n. 6.

Biserică, acela-şi a întemeiat-o *una*, adecă aşa, ca toţi ceĭ ce vor fi într'însa, să se ţină însoţiţi prin legăturile cele maĭ strînse, aşa cât să formeze un neam, o împĕrăţie, un trup: *Un trup, şi un spirit, pe cum şi chemaţi sînteţi întru o sperare a chemăriĭ vóstre.*[1]) Voinţa acésta a sa Isus Christos a întărit-o, când îĭ era aprópe mórtea, şi a sfinţit-o într'un chip sublim rugându-se ast fel Tatălui: *Nu pentru aceştia numaĭ mĕ rog, ci şi pentru ceĭ ce vor crede prin cuvîntul lor întru mine,.... ca şi eĭ întru noĭ una să fie,... ca să fie desevârşit întru una.*[2]) Ba el a dispus, ca unitatea în urmaşiĭ luĭ să fie aşa de strîns legată şi aşa de perfectă, cât ea óre cum să imiteze împreunarea luĭ cu Tatăl: *Mĕ rog,... ca toţi să fie una, pe cum tu Părinte, întru mine, şi eŭ întru tine.*[3]) Ĕră temeiul de lipsă pentru o concordie aşa de intimă şi de perfectă între ómenĭ este consonanţa şi unirea minţilor; dintr'însa se nasce apoĭ în chip firesc conspirarea voinţelor şi aseménarea în lucrare. De aceea, în virtutea sfatuluĭ sĕŭ celuĭ dumnezeesc, a demandat, ca în Biserica sa să fie *unitatea credinţeĭ:* acésta e adecă cea dintâiŭ între legăturile acelea, carĭ împreună pe om luĭ Dumnezeŭ, şi de aci am primit numirea de *credinçioşi. Un domn, o credinţă, un botez*[4]); adecă pe cum este un Domn, şi un botez, aşa trebue să fie una şi credinţa tuturor creştinilor, carĭ sînt pretutindenea. De aceea Apostolul Pavel nu numaĭ cere de la creştinĭ, ci-ĭ rógă şi-ĭ conjură chiar, ca eĭ toţi să simţéscă una şi să se feréscă de desbinările părerilor: *Ĕră vĕ rog pe voĭ, fraţilor, pentru numele Domnuluĭ nostru Isus Christos, ca toţi să grăiţi una, şi să nu fie întru voĭ împărechiărĭ: ci să fiţi întemeiaţi întru un gând şi întru o înţelegere.*[5]) Cuvintele acestea întru adevĕr nu aŭ lipsă de esplicare, căcĭ ele grăesc şi singure destul de limpede. De altmintrea ceĭ ce se mărturisesc a fi creştinĭ, de-a rîndul consimţesc, că una are să fie credinţa. Înse în un lucru fórte momentos şi de tot necesar se lasă mulţĭ a fi duşi în rătăcire, adecă atuncia, când e vorba de a hotărî, de ce fel şi formă e unitatea acésta. Şi aci, pe cum am făcut şi maĭ la deal în un asemenea cas, vom avé, să judecăm nu pe temeiul părerii proprie orĭ cu ajutoriul coniecturăriĭ, ci pe temeiul cunoscinţeĭ faptuluĭ: avem adecă, să cercăm şi să constatăm, cum a disus Isus Christos, să fie unitatea acésta în credinţă.

Dumnezeésca învĕţătură a luĭ Isus Christos adevĕrat că în mare parte s'a scris prin inspirare dumnezeéscă în sfînta Scriptură, dar dată în grija minţiĭ omeneşcĭ singură totuşi nu a putut, să împrene între olaltă minţile. Fórte uşor se putea decă, întîmpla ca ca să aĭbă parte de terpretărĭ felurite şi deosebite de olaltă; şi acésta nu numaĭ pentru cuprinsul şi isteriile învĕţăturiĭ, ci şi pentru felurimea spiritului omenesc, şi pentru turburarea, ce o produc poftele cele ce urmăresc tendinţe contrare. Din diferinţa interpretăriĭ se nasce apoĭ în mod necesar diferinţa simţiriĭ: de aci controverse, neînţelegerĭ şi certe, de carĭ aŭ turburat Biserica deja pe timpul cel maĭ aprópe de originea eĭ. Despre eretiçĭ scrie Ireneŭ: *Eĭ adevĕrat că mărturisesc Scriptura, dar întortocă interpretările.*[1]) Şi Augustin: *Erese şi unele dogme rele, carĭ aŭ încurcat sufletele şi le-aŭ aruncat în perire, niçĭ nu s'aŭ născut, fără numaĭ aşa, că sfînta Scriptură, carea e bună, nu se înţelege bine.*[2]) Spre a înjuga deçĭ mînţile în acela-şi jug, spre a produce şi a păzi concordia părerilor, de şi era îndemână sfînta Scriptură, totuţi maĭ era de lipsă încă un alt *principiŭ.* Asta o pretinde înţelepciunea dumnezeéscă: căcĭ dacă Dumnezeŭ a voit, ca credinţa să fie una, atunçĭ a trebuit să se şi îngrijéscă de un mod potrivit spre a păzi unitatea acésta, ceea ce o spune limpede şi sfînta Scriptură, pe cum vom vedé în dată. Nu sufere îndoélă, că puterea luĭ Dumnezeŭ nu e legată prin nimica şi de nimica; tóte îĭ sînt supuse şi ascultătóre ca şi nisce unelte. Voind deçĭ să scim, care e principiul acesta estern, avem, să cercăm, că óre din tóte acelea, carĭ le are în puterea sa, care l-a ales Christos. De aceea avem, să ne reamintim originea Bisericiĭ creştine.

Vom aminti lucruri, pe carĭ le mărturisesce sfînta Scriptură, şi carĭ sînt în de obşte cunoscute. Isus Christos dovedesce prin puterea minunilor dumnezeirea sa şi misiunea sa dumnezeéscă: el instruéză cu zel neobosit mulţimea cu cuvîntul despre adevĕrurile cele cereşcĭ şi demandă în mod absolut, ca învĕţătura sa ómeniĭ să o priméscă cu credinţă, punênd în prospect de o parte remunerărĭ, de alta pedepse veçinice: *De nu fac lucrurile Tatăluĭ meŭ, nu-mĕ credeţi mie.*[3]) *De nu aşĭ fi făcut lucrurile întru eĭ, carĭ nimenĭ altul nu le-a făcut, pĕcat nu ar avé.*[4]) *Ĕră de fac* (lucrurile acestea), *şi măcar de nu-mĕ credeţi mie, credeţi lucrurilor mele.*[5]) Tóte cele ce demandă, le demandă tóte cu aceea-şi auctoritate: când pretinde consimţirea minţiĭ, nu face niçĭ o deosebire. Aceia deçĭ, carĭ aŭ audit pe Isus, dacă voiaŭ. să dobîndéscă mântuirea, aveaŭ datorinţa nu numaĭ de a primi învĕţătura luĭ în general, ci şi de a consimţi din tótă inima cu singuraticele lucruri, pe carĭ le-a propus: e adecă o contradicţie a denega luĭ Dumnezeŭ credinţa şi numaĭ în un singur punct.

Sosit fiind timpul întórcerĭĭ luĭ în ceriŭ, a trimis pe Apostolĭ cu aceea-şi putere, cu care l-a trimis pe el Tatăl, şi le-a demandat, să împrăştie şi samene învĕţătura luĭ: *Datu-mi-s'a mie tótă puterea în ceriŭ şi pe pământ. Drept aceea ... învĕţaţi tóte némurile .... învĕţându-ĭ, să păzéscă tóte, câte am poruncit vóuĕ.*[1]) Ceĭ ce vor asculta de Apostolĭ, se vor mântui, ĕră ceĭ ce nu vor asculta, vor peri: *Cel ce va crede şi se va boteza, mântui se va; ĕră cel ce nu va crede osîndi se va.*[2]) Şi fiind că corĕspunde de totuluĭ tot provedinţeĭ dumnezeescĭ, ca el maĭ ales în un oficiŭ mare şi escelent să nu aşeđe pe nimenĭ fără de a-l şi înzestra cu o cale cu cele de lipsă, pentru ca să-l pótă împlini, cum se cade, de aceea a promis Isus Christos, că va trimite învĕţăceilor sĕĭ pe Spiritul adevĕruluĭ, şi că acesta va rĕmâné cu eĭ în veçĭ: *Ĕră de voiŭ merge, trimite-l voiŭ pe el* (pe Paraclitul) *la voĭ .... Ĕră când va veni acela, Spiritul adevĕruluĭ, vĕ va învĕţa pe voĭ tot adevĕrul*[3]) *Şi eŭ voiŭ ruga pe Tatăl, şi alt Mângăitoriŭ va da vóuĕ, ca să rĕmână cu voĭ în veac, Spiritul adevĕruluĭ...*[4]) *Acela va mărturisi de mine; ĕră şi voĭ veţĭ mărturisi.*[5]) De aceea demandă, ca ómeniĭ să priméscă cu aceea-şi reverinţă şi să păzéscă cu aceea-şi sfinţenie învĕţătura Apostolilor ca şi pe a luĭ: *Cel ce vĕ ascultă pe voĭ, pe mine mĕ ascultă.*[6]) Pentru aceea Apostoliĭ aŭ fost trimişĭ de Isus Christos, în tocmaĭ pe cum l-a trimis pe el Tatăl: *Pe cum m'a trimis pe mine Tatăl, şi eŭ vĕ trimit pe voĭ*[7]); pentru aceea pe cum Apostoliĭ şi învĕţăceiĭ aŭ trebuit, să asculte de Christos, în tocmaĭ aşa aŭ trebuit să întimpine pe Apostolĭ cu credinţă aceia, pe carĭ eĭ ĭ-aŭ învĕţat conform mandatuluĭ dumnezeesc. Aşa dară nu maĭ era ĭertat maĭ mult a respinge măcar şi numaĭ un punct din învĕţătura Apostolilor, în tocmaĭ pe cum nu fusese ĭertat a respinge óre ce din învĕţătura luĭ Christos.— Într adevĕr glasul Apostolilor, după ce s'a pogorît preste eĭ Spiritul sfînt, se auçĭ în tóte părţile. Orĭ unde îşĭ puneaŭ piciorul, pretutindenea se presentaŭ ca trimişĭ aĭ luĭ Isus: *Prin carele* (prin Isus Christos) *am luat darul, şi apostolia spre ascultarea credinţeĭ întru tóte némurile pentru numele luĭ*[8]); şi misiunea lor cea dumnezeéscă Dumnezeŭ a dovedit-o pretutindenea prin minunĭ: *Ĕră eĭ ieşind aŭ predicat pretutindenea, ajutorindu-ĭ Domnul şi cuvîntul întărindu-l prin semnele, carĭ urmaŭ.*[9]) Dar care cuvînt? Firesce pe acela, care cuprindea tóte cele ce aŭ învĕţat eĭ de la Învĕţătoriul; căcĭ eĭ mărturisesc în auçul tuturor, că nu pot să nu grăéscă nimica din cele ce aŭ vĕçut şi din cele ce aŭ audit.

Dar pe cum am zis deja într'alt loc, oficiul apostolesc nu era de aşa, cât saŭ să pótă peri de odată cu persónele Apostolilor saŭ să pótă înceta de la o vreme; căcĭ el era şi public şi instituit pentru mântuirea némuluĭ omenesc. Apostolilor le-a demandat adecă Isus Christos, să vestéscă *Evangelia la tótă zidirea,* şi *să pórte numele luĭ înaintea némurilor şi a împeraţilor,* şi *să-ĭ fie luĭ mărturiĭ până la marginea pământuluĭ.* Şi în împlinirea

---

[1]) Ef. 4, 4.
[2]) Io. 17, 20. 21 23.
[3]) Io. 17, 21.
[4]) Ef. 4, 5.
[5]) I Cor. 1, 10.

[1]) Lib. III. cap. 12. n. 12.
[2]) In Evang. Ioan. tract. XVIII. cap. 5. n. 1.
[3]) Io. 10, 37.
[4]) Io. 15, 24.
[5]) Io. 10, 38.

[1]) Mat. 28, 18. 19. 20.
[2]) Marc. 16, 16.
[3]) Io. 16, 7—13.
[4]) Io. 14, 16. 17.
[5]) Io. 15, 26. 27.
[6]) Luc. 10, 16.
[7]) Io. 20, 21.
[8]) Rom. 1, 5.
[9]) Marc. 16, 20.

acestuĭ oficiŭ aşa de mare a promis, că le va sta întru ajutoriŭ, şi acésta nu pentru câţi va aní orĭ pentru câte va vieţi omenescĭ, ci în tot timpul *până la sfârşitul véculuĭ.* La acésta observă Ieronim: *Cel ce promite, că va fi până la sfârşitul véculuĭ cu învĕţăceiĭ, acela a arĕtat şi aceea, că eĭ vor trăi pururea, şi că el nicĭ odată nu va părăsi pe credincioşi.*[1]) Ĕră acestea tóte cum ar fi putut să se adeveréscă în Apostolĭ singurĭ, carĭ ca ómenĭ eraŭ supuşĭ necesităţiĭ de a muri? S'a îngrijit decĭ Dumnezeŭ, ca magisteriul instituit de Isus Christos să nu fie mărginit între marginile, între carĭ era mărginită viaţa Apostolilor, ci să rĕmână în vecĭ. Întru adevĕr şi vedem, cum el s'a propagat şi a trecut aşa zicênd din mână în mână. Căcĭ Apostolĭĭ aŭ consacrat episcopĭ şi aŭ designat în deosebĭ pe aceia, carĭ să le urmeze nemijlocit *întru slujba cuvîntuluĭ.* — Dar nu numaĭ atâta: aŭ demandat urmaşilor sĕĭ şi aceea, ca şi eĭ să alégă bărbaţĭ destoînicĭ, pe carĭ înzestrându-ĭ cu aceea-şĭ auctoritate să-ĭ aşeḑe în acela-şĭ oficiŭ de a învĕţa: *Tu dară, fiul meŭ, întăresce-te în darul cel întru Christos Isus: şi cele ce aĭ audit de la mine prin multe mărturiĭ, acestea le încredinţéză la ómenĭ credincioşĭ, carĭ îndestulaţĭ vor fi şi pe alţiĭ a învĕţa.*[2]) De aceea pe cum Christos a fost trimis prin Dumnezeŭ, şi Apostolĭĭ prin Christos, aşa şi episcopiĭ şi toţĭ, ceĭ ce aŭ urmat Apostolilor, aŭ fost trimişĭ prin Apostolĭ: *Pe Apostolĭ ĭ-a făcut nóuĕ Domnul Isus Christos predicătorĭ aĭ Evangelieĭ, pe Isus Christos l-a trimis Dumnezeŭ. Christos decĭ prin Dumnezeŭ, şi Apostolĭĭ prin Christos, şi amîndóuĕ s'aŭ făcut din dispoziţia şi voinţa luĭ Dumnezeŭ . . . . Aşa dar predicând cuvîntul prin ţĕrĭ şi prin cetăţĭ, după ce aŭ cercat cu spiritul pîrga acelora, aŭ aşeḑat episcopĭ şi diaconĭ pe sama celor ce aveaŭ să crédă. . . . . Ĭ-aŭ aşeḑat pe aceştia şi apoĭ aŭ dispus, ca pe când vor muri, ministeriul lor să-l priméscă alţĭ bărbaţĭ probaţi.*[4]) Trebue decĭ să rĕmână de o parte statornic şi neschimbat oficiul de a învĕţa tóte, câte a învĕţat Christos, ĕră de altă parte statornică şi neschimbată datorinţa de a primi şi mărturisi întrégă învĕţătura lor. Acestea le esplică frumos Ciprian cu cuvintele acestea: *Căcĭ Domnul nostru Isus Christos, când în Evangelia sa a mărturisit, că sînt inimiciĭ luĭ, ceĭ ce nu sînt cu el, nu a designat un anumit fel de eresă, ci preste tot pe toţĭ, ceĭ ce nu vor fi cu el şi nu vor strînge împreună cu el şi vor împrăştia turma luĭ, ĭ-a declarat de inimicĭ aĭ sĕĭ zicênd: Cel ce nu este cu mine, împotriva mea este, şi cel ce nu strînge cu mine, risipesce.*[5])

Biserica înzestrată fiind cu preceptele acestea şi conscie fiind de oficiul sĕŭ spre nimica nu s'a silit cu maĭ mare zel ca spre aceea, ca să păzéscă din tóte părţile întregitatea credinţeĭ. Astfel pe toţĭ, ceĭ ce în óre care punct al învĕţăturiĭ eĭ nu consimţiaŭ cu ea, îĭ privia de vînḑĕtorĭ şi-ĭ eschidea din sinul sĕŭ. Arianiĭ, Montaniştiĭ, Novaţianiĭ, Qartadecumaniĭ, Eutichianiĭ nu sufere îndoélă, că nu au părăsit de tot întrégă învĕţătura catolică, ci numaĭ o óre care parte: dar cine nu scie, că eĭ cu tóte acestea aŭ fost declaraţĭ de eretică şi aŭ fost eschişĭ din sinul Bisericiĭ? Tot asemenea aŭ fost osîndiţĭ toţĭ, ceĭ ce maĭ apoĭ aŭ urmat în diferite timpurĭ ca auctorĭ de dogme rele. *Nimic nu póte să fie maĭ periculos decât ereticiĭ aceştia, carĭ trec fără greş prin tóte, dar cu un singur cuvînt ca şi cu un strop de otravă înficiéză acea credinţă curată şi simplă a tradiţieĭ Domnuluĭ şi după aceea a Apostolilor.*[1]) Acesta a fost tot de una obiceiul Bisericiĭ şi anume conform judecăţiĭ sfinţilor Părinţĭ: eĭ se obicĭnuiaŭ adecă a privi de lipsit de comuniunea catolică şi de scos din Biserică pe orĭ cine s'ar fi abătut cât de puţin de la învĕţătura propusă de magisteriul autentic. Epifaniŭ, Augustin, Teodoret înşiră un numĕr mare de erese de pe timpul lor. Ĕră Augustin observă, că se pot ivi alte felurĭ, şi dacă óre cine consimţesce şi numaĭ unuia din ele, prin acésta se separéză deja de la unitatea catolică: *Nu tot, cel ce acestea* (adecă eresele înşirate) *nu le crede, în urmare trebue să se privéscă deja şi să se zică pe sine creştin catolic. Pot adecă să fie acum orĭ în viitoriŭ şi alte erese, carĭ nu sînt amintite în cartea acésta a nóstră, şi pe carĭ dacă le va ţiné óre cine, nu va fi creştin catolic.*[2])

Acest mijloc rînduit de Dumnezeŭ spre păzirea unităţiĭ o urgitéză s. Pavel în epistola către Efesenĭ; acolo maĭ întâiŭ admoniéză pre creştinĭ, să pazéscă cu mult zel concordia inimilor: *nevoiţi-vĕ a păzi unirea spiritului întru legătura păciĭ*[3]); şi fiind că inimile nu pot fi în tóte privinţele una prin iubire, dacă mintile nu consimţesc în privinţa credinţeĭ, de aceea pretinde, ca toţĭ să aibă aceea-şĭ credinţă: *Un Domn, o credinţă;* şi anume una în chip aşa de perfect, cât să fie eschis orĭ ce pericol de a greşi: *Ca maĭ mult să nu fim pruncĭ învăluindu-ne de tot vîntul învĕţăturiĭ întru amăgitura ómenilor, întru vicleşug spre meşteşugirea înşelăciuniĭ.* Şi acésta zice el, că are să se observe nu numaĭ până la un timp, ci *până ce vom ajunge toţĭ la unirea credinţeĭ, . . . la mĕsura vîrstiĭ pliniriĭ luĭ Christos.* Înse ce temeiŭ a pus óre Christos, pentru ca să se încépă şi păzéscă o atare unitate? Acesta, că *acela a dat pe unĭĭ Apostolĭ . . . . pe alţiĭ păstorĭ şi dascălĭ, spre sevârşirea sfinţilor la lucrul slujbeĭ, spre zidirea trupuluĭ luĭ Christos.* De aceea din vechimea cea maĭ înaltă dascăliĭ şi Părinţiĭ s'aŭ obicĭnuit a urma şi a apĕra regula acésta. Astfel scrie Origene: *Dar de câte orĭ* (ereticiĭ) *se provócă la scrierile canonice, în carĭ tot creştinul consimte şi crede, se par a zice: Ĕtă în care e cuvîntul adevĕruluĭ. Dar noĭ nu avem să le credem lor, nicĭ să părăsim tradiţia primă şi bisericéscă, nicĭ să credem altmintrea, fără numaĭ cum am primit prin succesiunea Bisericiĭ luĭ Dumnezeŭ.*[1]) Ĕră Ireneŭ: *Adevĕrata înţelepciune e învĕţătura Apostolilor . . . prin succesiunile episcopilor . . . care esplicare bogată a Scripturiĭ a ajuns până la noĭ păzită fără de falsificare.*[2]) Ĕră Tertulian: *E decĭ constatat, că tótă învĕţătura, care consună cu Bisericile acelea apostolice mame şi locaşurĭ originale ale credinţeĭ, e adevĕrată, şi fără îndoélă ţine, ceea ce Bisericile aŭ primit de la Apostolĭ, Apostoliĭ de la Christos, Christos de la Dumnezeŭ . . . . Trăim în comuniune cu Bisericile apostolice, şi că nimenĭ nu are altă învĕţătură, asta e dovada adevĕruluĭ.*[3]) Şi Ilariŭ: (Christos învĕţând din corabie) *va să zică, că cei ce petrec afară de Biserică, nu pot să priméscă nicĭ o înţelegere a cuvîntăriĭ dumnezeescĭ. Corabia e adecă un simbol al Bisericiĭ: într'însa e depus şi predicat cuvîntul vieţiĭ; aceştia, carĭ sînt afară de ea şi zac lângă ea ca nisce năsip neroditoriŭ şi nefolositoriŭ, nu-l pot înţelege.*[4]) Rufin laudă pe Gregoriŭ din Nazianz şi pe Basiliŭ, că *se cuprindeaŭ numaĭ cu volumurile dumnezeescĭĭ Scripturĭ şi cercaŭ înţelegerea lor nu din presupuneriĭ proprĭĭ, ci din scrierile şi auctoritatea celor vechĭ, carĭ, pe cum e constatat, şi eĭ aŭ primit din succesiunea apostolésca regula înţelegeriĭ.*[5])

Isus Christos, ceea ce se vede din cele ce am zis până aci, a instituit în Biserică un *magisteriŭ viŭ, autentic şi perpetuŭ,* pe care l-a înzestrat cu putere neatîrnătóre, l-a întrarmat cu spiritul adevĕruluĭ, l-a întărit cu minunĭ şi a voit şi a demandat în modul cel maĭ strict, ca perceptele învĕţăturiĭ acestuia să se priméscă întocmaĭ ca şi cum ar fi ale sale. — De câte orĭ se enunţă decĭ prin cuvîntul magisteriuluĭ, că punctul acesta orĭ acela se cuprinde în complexul învĕţăturiĭ date de Dumnezeŭ, fiesce care trebue să crédă tare, că acel punct e adevĕrat; dacă ar fi óre cum cu putinţă, ca el să fie fals, ar urma — ceea ce e absurdidatea cea maĭ vĕdită, — că însu-şĭ Dumnezeŭ ar fi în om auctorul rătăciriĭ: *Dómne, dacă e rătăcire, atuncĭ tu ne-aĭ înşelat.*[6]) După ce ast fel e delăturată orĭ ce causă de îndoelĭ, cum ar puté óre respinge óre cine vre unul din adevĕrurile acelea, fără ca să se arunce prin acésta în eresă evidentă, fără ca să se separeze de Biserică şi de o dată să respingă întrégă învĕţătura creştină? Ast fel e adecă natura credinţeĭ, că nimica nu se împotrivesce maĭ mult decât a crede acestea, ér acelea a le respinge. Biserica mărturisesce adecă despre credinţă, că e *virtutea aceea supranaturală, cu care cu ajutorul şi inspirarea graţieĭ luĭ Dumnezeŭ primim de adevĕrate cele descoperite de dînsul, nu pentru că am priceput în lumina minţiĭ naturale ade-*

---

[1]) In Matth. Lib. IV. cap, 28. v. 20.
[2]) II. Tim. 2, 1. 2.
[3]) S. Clem. Rom. Epist. I. ad Corinth. cap. 42. 44.
[4]) Epist. LXIX. ad magnum n. 1.

[1]) Auctor Tractatus de Fide Orthodoxa contra Arianos.
[2]) S. Aug. De haeresibus n. 88.
[3]) Ef. 4. 3 urr.

[1]) Vetus interpretatio commentariorum in Matth. n. 46.
[2]) Contra Haeroses Lib. IV. cap. 33. n. 8.
[3]) De praescript. cap. 21.
[4]) Comment. in Matth. 13. n. 1.
[5]) Hist. Eccl. Lib. II. cap. 9.
[6]) Richardus a s. Victore De Trin. Lib. I. cap. 2.

vĕrul intern al lucrurilor, ci pentru auctoritatea a însu-şĭ Dumnezeŭ cel ce le-a descoperit, carele nu póte nicĭ să se înşele nicĭ să înşele.[1]) Dacă óre cine scie decĭ, că óre ce e descoperit de Dumnezeŭ, şi totuşi nu o crede, acela nu crede preste tot nimic cu credinţă dumnezeéscă. Ceea ce zice adecă Apostolul Iacob referitoriŭ la moralitate despre pĕcat, tot aceea trebue să se zică şi despre rătăcirea părerii în ale credinţeĭ: *Orĭ cine... va greşi întru una, s'a făcut tuturor vinovat.*[2]) Ba acésta trebue să se zică cu mult maĭ vîrtos despre rătăcirea părerii. Căcĭ numaĭ în mod impropriŭ se póte zice, că cel ce a comis un singur pĕcat, prin acésta a vătĕmat tótă legea, de cum va nu va fi avut întru adevĕr voinţa de a despreţui preste tot maiestatea luĭ Dumnezeŭ dătătoriul legiĭ. Din contră cel ce contrazice măcar şi numaĭ în un punct adevĕrurilor primite de la Dumnezeŭ, acela în chipul cel maĭ adevĕrat a lăpădat de la sine tótă credinţa, de óre ce nu voesce, să recunóscă pe Dumnezeŭ, întru cât el e adevĕrul cel maĭ înalt şi *propriul îndemn al credinţeĭ*: *În multe e cu mine, în puţine nu e cu mine; dar în acestea puţine, în carĭ nu e cu mine, nu-ĭ folosesc cele multe, în carĭ e cu mine.*[3]) Şi acésta cu tot dreptul; căcĭ ceĭ ce scot din învĕţătura creştină numaĭ cele ce le sînt pe plac, aceia se razimă pe judecata sa, ĕră nu pe credinţă; eĭ nicĭ de cum nu *robesc tótă mintea spre ascultarea luĭ Christos,*[4]) ci ascultă maĭ virtos de sine înşi-şĭ de cât de Dumnezeŭ: *Ceĭ ce în Evangelie credeţĭ, ceea ce voiţĭ, şi nu credeţĭ, ĕră ceea ce voiţĭ, credeţĭ maĭ vîrtos vóuĕ de cât Evangelieĭ.*[5])

Părinţiĭ în Conciliul Vatican n'aŭ statorit decĭ nimica noŭ, ci aŭ urmat instituţia dumnezeéscă, învĕţătura veche şi constantă a Bisericiĭ şi însă-şĭ natura credinţeĭ, când aŭ decretat: *Cu credinţă dumnezeéscă şi catolică sînt a se crede tóte acelea, carĭ se cuprind în cuvîntul scris al luĭ Dumnezeŭ şi în tradiţia luĭ Dumnezeŭ, şi pe carĭ Biserica saŭ prin judecată solemnă saŭ prin magisteriul ordinar şi universal le propune ca revelate de Dumnezeŭ.*[6]) E decĭ limpede, că Dumnezeŭ voesce în Biserica sa întru tóte unitatea credinţeĭ, şi e neindoios, cum a demandat însu-şĭ, să fie unitatea acésta, şi prin ce mijloc are ea să se păzéscă. De aceea fie Ne ĭertat, ca pe toţĭ ceĭ ce nu şĭ-au propus a-şĭ închide urechile înaintea adevĕrului, să-ĭ agrăim cu cuvintele acestea ale luĭ Augustin: *Când vedem decĭ un ajutor aşa de mare al luĭ Dumnezeŭ, un resultat şi frupt aşa de mare, óre puté ne-am îndoi, să întrăm în sînul Bisericiĭ luĭ, carea după mărturisirea némuluĭ omenesc a primit de la Scaunul apostolic prin succesiunea episcopilor culmea auctorităţiĭ, aşa că în zădar latră în juru-ĭ ereticiĭ, pe carĭ ĭ-a osîndit parte judecata poporuluĭ însu-şĭ, parte auctoritatea conciliilor, parte firea împunĕtóre a minunilor? A nu-ĭ recunósce întâietatea e întru adevĕr saŭ fărădelegea cea maĭ mare saŭ aroganţă periculósă... Dacă la orĭ care scinţă, fie orĭ cât de fără de preţ şi de uşóră, pentru ca óre cine să o înveţe, are lipsă de dascăl orĭ măiestru: ce va fi maĭ plin de sumeţie îndrăsnéţă de cât a nu voi să înveţĭ cărţile sacramentale dumnezeescĭ orĭ a voi să le osîndescĭ fără de a le cunósce?*[1])

Acesta e aşa dară fără îndoélă oficiul Bisericiĭ, a păzi învĕţătura creştină şi a o răspândi întrégă şi necoruptă. Dar acesta încă nu e totul: ba nicĭ măcar scopul, pentru care e înfiinţată Biserica, nu se cuprinde în oficiul acesta. Isus Christos a voit, să se jertféscă pe sine pentru mântuirea némuluĭ omenesc, şi acesteĭ intenţiunĭ aveaŭ să-ĭ servéscă şi cele ce a învĕţat şi cele ce a demandat; aşa a dispus, ca şi Bisericiĭ adevĕrul învĕţăturiĭ să-ĭ fie un mijloc, cu care să sfinţéscă şi să mântuéscă pe ómenĭ. — Înse la un scop aşa de mare şi escelent nicĭ de cum nu póte să ducă singur numaĭ credinţa; e de lipsă, să se cheme întru ajutor atât cultul dumnezeesc cel legitim şi evlavios, care se cuprinde maĭ ales în jertfa dumnezeéscă şi în împărtăşirea sacramentelor, cât şi sfinţenia legilor şi disciplineĭ. — Acestea tóte trebue decĭ să le aibă Biserica, fiind că ea continuă pentru tot de una oficiile Mântuitoriuluĭ; ea singură oferesce némuluĭ omenesc religiunea perfectă în tótă privinţa, carea a voit el aşa zicênd să o întrupeze într'însa; tot asemenea ea singură oferesce mijlócele acelea ale mântuiriĭ, carĭ aŭ să le foloséscă ómeniĭ după sfatul ordinar al provedinţeĭ.

Înse pe cum învĕţătura cerésc㠠nicĭ o dată nu a fost încredinţată placuluĭ minţiĭ privaţilor, ci întru început a propus-o Isus, ér apoĭ a fost încredinţată în deosebĭ magisteriuluĭ aceluia, despre care am grăit: aşa nicĭ facultatea de a îndeplini şi a împărtăşi taĭnele dumnezeescĭ, pe cum nicĭ puterea de a conduce şi guverna nu a dat-o Dumnezeŭ singuraticilor din poporul creştin, ci unora, pe carĭ ĭ-a ales spre acésta. Numaĭ la Apostolĭ şi la legitimiĭ lor următorĭ se referesc acelea, carĭ le-a zis Isus Christos: *Mergeţĭ în tótă lumea, vestiţĭ Evangelia .... botezându-ĭ pe eĭ.... Acésta să o faceţĭ întru amintirea mea... Cărora veţĭ ĭerta pĕcatele, se vor ĭerta lor.* Tot asemenea numaĭ Apostolilor şi următorilor lor legitimĭ le-a demandat, să *pască,* adecă să guverneze cu putere pe toţĭ creştiniĭ, carĭ prin urmare aŭ să li-se supună şi să asculte de eĭ. Oficiile acestea ale apostolieĭ tóte le cuprinde în general Pavel în cuvintele: *Aşa să ne socotéscă pe noĭ omul ca pe nisce slugĭ ale luĭ Christos şi ispravnicĭ aĭ taĭnelor luĭ Dumnezeŭ.*[2])

De aceea a provocat Isus Christos pe toţĭ ómeniĭ, câţĭ sînt şi vor fi, ca să-l urmeze ca pe conducĕtoriŭ şi mântuitoriŭ, nu numaĭ deosebiţĭ ca singuraticĭ, ci şi asoţiaţĭ şi împreunaţĭ la olaltă cu fapte şi cu inimile, ca din mulţime să se facă un popor însoţit prin legătura dreptuluĭ, unul prin unirea credinţeĭ, scopuluĭ şi mijlócelor potrivite spre ajungerea scopuluĭ, supus uneia şi aceleia-şĭ puterĭ. El prin acésta dispunênd acestea în Biserică a ţinut cont de pretensiunile naturiĭ, carea spre ajungerea perfecţiunĭĭ, ce corĕspunde naturiĭ, duce pe ómenĭ de la sine la viaţă socială: pentru ca adecă în Biserică toţĭ ceĭ ce vor, ca prin adopţiune să fie fiiĭ luĭ Dumnezeŭ, spre mântuire să pótă dobîndi şi păzi perfecţiunea, ce se cuvine dignităţiĭ lor. Biserica decĭ, ceea ce am amintit deja airia, e călăuza ómenilor la cele ceresc㠠şi Dumnezeŭ ĭ-a asignat oficiul, ca ea să se îngrijéscă de cele, ce se referesc la religie, şi să le statorésc㠠şi să administreze liberă şi neatîrnătóre după judecata sa societatea creştină. De aceea nu cunosc Biserica cum se cade, orĭ o hulesc, ceĭ ce o învinuesc, că ea ar voi, să se amestece în afaceri de ale statuluĭ orĭ să usurpeze drepturile puterilor civile. Ba Dumnezeŭ aşa a întocmit Biserica, cât ea să fie cea dintâiŭ şi cea maĭ escelentă dintre tóte societăţile: căcĭ scopul, care-l urmăresce ea, e cu atât maĭ nobil de cât ceea ce urmăresc cele alalte societăţi, cu cât graţia dumnezeéscă e maĭ pe sus de cât natura, cu cât bunurile neperitóre sînt maĭ pe sus de cât lucrurile trecĕtóre.— Aşa dară Biserica e o societate *dumnezeéscă* după originea sa, *supranaturală* după scopul sĕŭ şi după mijlócele, ce maĭ de aprópe conduc la scop, *omenéscă,* fiind că se compune din ómenĭ. Ea se numesce nu numaĭ *Casa luĭ Dumnezeŭ, Cetate pusă de-asupra munteluĭ,* la care aŭ să se adune tóte némurile, ci şi *Staul,* în fruntea căruia e un păstoriŭ, şi în care aŭ să se adăpostéscă tóte oile luĭ Christos, *ba Împĕrăţie, carea a sculat-o Dumnezeŭ,* şi care *va sta în vecĭ,* în sfârşit *Trup* al luĭ Christos, adevĕrat că *mistic,* dar totuşi viŭ şi bine alcătuit şi compus din multe mădularĭ, carĭ nu aŭ aceea-şĭ lucrare, dar se ţin de olaltă împreunate guvernându-le şi conducêndu-le capul. Înse societate de ómenĭ adevĕrată şi perfectă nu se póte cugeta, fără ca să o cârmuéscă óre care putere supremă. Isus Christos a trebuit decĭ să pună în fruntea Bisericiĭ o ĭurisdicţie supremă, căreia mulţimea creştinilor să-ĭ fie ascultătóre şi supusă. De aceea pe cum la unitatea Bisericiĭ, întru cât e o *cétă de credincioşĭ,* se recere în mod necesar unitataa credinţeĭ, aşa întru cât e o societate întemeiată de Dumnezeŭ, se recere după drept dumnezeesc *unitatea guvernării,* carea să efeptuéscă şi să susţină *unitatea comuniunii: Ĕră unitatea Bisericiĭ se manifestéză în dóuĕ puncte: anume în împreunarea împrumutată a membrilor Bisericiĭ saŭ in comuniune, şi apoĭ in subordinarea tuturor membrilor Bisericiĭ sub un cap.*[1]) De aci se póte înţelege, că ómeniĭ se abat de

---

[1]) Conc. Vat. sess. III. cap. 3.
[2]) Iac. 2,10.
[3]) G. Aug In ps. 54. n. 19.
[4]) S. Aug. Contra Faustum Manichaeum Lib. XVII. cap. 3.
[5]) II. Cor. 10,5.
[6]) Sess. III. cap. 3.

[1]) S. Aug. De utilitate credendi cap. 17. n. 35.
[2]) I Cor. 4, 1.

[1]) S. Thomas 2, 2, q. 39, a. 1.

la unitatea Bisericiĭ nu numaĭ prin eresă, ci și prin schismă: *Între eresă și schismă după părerea comună e deosebirea aceea, că eresa se ține de o dogmă falsă, ĕră schisma se separéză de la Biserică pentru rĕsvrătire asupra puteriĭ episcopescĭ.*[1]) Cu acestea consună și părerea luĭ Ioan Chrisostom: *Spun și declar, că a sfășia Biserica nu e rĕŭ maĭ mic de cât a cădé în eresă.*[2]) De aceea pe cum nu póte să fie bună niciĭ o eresă, în tocmaĭ așa nu este niciĭ o schismă, carea să se pótă păré a fi făcută pe basa dreptuluĭ: *Nu este ceva maĭ mare de cât sacrilegiul schismeĭ, ... spre a sfășia unitatea nu esistă niciĭ o necesitate drépтă.*[3])

Ĕră care și de ce fel e puterea acésta supremă, de care aŭ să asculte toți creștiniĭ, putem constata ĕră numaĭ așa, dacă ne vom câștiga cunoscința deplină a voinței luĭ Christos. Nu sufere îndoélă, că Christos e împĕrat în vecĭ, și că el și nevĕ̦ut nu încetéză din ceriŭ în vecĭ a cârmui și păzi împĕrăția sa; dar fiind că el a voit, ca ea să fie visibilă, de aceea a trebuit să designeze pe óre cine, care să-ĭ țină locul aci pe pământ, după ce se va fi întors în ceriŭ: *Cel ce zice, că Christos e singurul cap și singurul păstoriŭ, pe cum e el și singurul mire al uniceĭ Bisericĭ, acela nu rĕspunde în chip îndestulitoriŭ. Căcĭ e vĕdit, că însu-și Christos e, cel ce sevârșesce sacramentele bisericescĭ: căcĭ însu-și e, cel ce botézĕ, însu-și cel ce ĭertă pĕcatele, însu-și e preotul adevĕrat, care s'a jertfit pe sine pe altariul crucii, și cu a cărui virtute se consacră zilnic pe altariŭ trupul luĭ; și totuși, fiind că nu are să fie după trup de față cu toți credincioșiĭ, a ales ministri, prin carĭ să împărtășéscă credincioșilor cele amintite, pe cum s'a zis maĭ la deal (cap. 74). Așa dară din aceea-și causă, că voia să lipséscă Biserica de ființa sa de față cea după trup, a trebuit să încredințeze pe óre cine, care în locul luĭ să pórte grija Bisericiĭ universale. Asta e causa, pentru care a zis luĭ Petru maĭ înainte de înălțare: Pasce oile mele.*[4]) Isus Christos a pus deci pe Petru de cârmuitoriŭ suprem al Bisericiĭ și a dispus, ca acest oficiŭ, care l-a instituit pentru tot de una spre binele comun, să trécă în mod ereditar la succesorĭ, în carĭ însu-și Petru în privința auctorităței are să trăéscă în perpetuŭ. Întru adevĕr fericituluĭ Petru, și altuia nimĕnuĭ, ĭ-a dat promisiunea aceea mărĕță: *Tu eștĭ Petru, și pe acéstă pétră voiŭ zidi Biserica mea.*[5]) — *Cătră Petru a grăit Domnul: cătră unul, pentru ca să întemeieze pe unul unitatea.*[6]) — *Fără de a premite adecă vre o altă cuvîntare ... numesce cu numele atât pe tatăl luĭ, cât și pe el însu-și* (fericit eștĭ, Simone Variona), *și nu sufere, ca el să se maĭ numéscă Simon, însușindu-și-l în vîrtutea puteriĭ sale deja atunci ca pe al sĕŭ, ci în asemĕnare corĕspundĕtóre îl numesce Petru de la pétră, pentru că pe acéstă pétră voia să zidéscă Biserica sa.*[1]) Din profeția acésta se vede limpede, că după voința și mandatul luĭ Dumnezeŭ Biserica e aședată pe fericitul Petru, ca și casa pe temeiŭ. Dar natura și puterea proprie a temeiuluĭ constă în aceea, ca prin cimentarea diferitelor părți să țină la olaltă zidirea, apoĭ ca să servéscă lucrăriĭ de legătură de lipsă pentru siguranță și tărie, care dacă s'ar lua, s'ar surpa întrĕgă clădirea. Petru are deci să susțină și să păzéscă Biserica împreunată și solidă prin o legătură indissolubilă. Ĕr un oficiŭ așa de mare cum ar puté el să împlinéscă fără de puterea de a demanda, de a opri, de a judeca, care putere în sens adevĕrat și propriŭ se zice *iurisdicție?* Întru adevĕr numaĭ prin putere de iurisdicție se susțin statele și comunitățile publice. Singurul principat de onóre și puterea aceea subțirică de a sfătui și admonia, carea se zice *direcțiune,* nu pot să foloséscă mult societăților ómenilor niciĭ spre susținerea unității niciĭ spre a tărieĭ. Ĕră puterea aceea deplină, de care grăim, o declară și întăresc cuvintele: *Și porțile iaduluĭ nu o vor învinge pe ea. — Pe care? Óre pétra, pe care Christos zidesce Biserica? Orĭ dóră Biserica? Espresia e adecă cu dóuĕ sensurĭ: orĭ dóră e unul și acela-și lucru pétra și Biserica? Asta pare-mi-se e sensul adevĕrat, căcĭ niciĭ pétra, pe care Christos zidesce Biserica, niciĭ Biserica nu o vor învinge porțile iaduluĭ.*[2]) Sensul acestor cuvinte dumnezeescĭ e acesta: orĭ ce forță, orĭ ce uneltirĭ vor folosi inimiciĭ vĕduțĭ și nevĕduțĭ, niciĭ o dată nu va fi, ca Biserica spriginită de Petru să fie învinsă orĭ să péră în orĭ ce chip: *Ĕră Biserica fiind clădirea luĭ Christos, cel ce înțelepțesce a zidit „casa sa pe pétră“, nu póte să fie cuprinsă de porțile iaduluĭ, carĭ pot să învingă pe orĭ care om, care va fi petrecénd a fără de pétră și de Biserică, dar față cu acésta nu aŭ niciĭ o putere.*[3]) Dumnezeŭ a încredințat Biserica sa luĭ Petru pentru aceea, pentru ca să o susțină întrĕgă ca un păzitoriŭ neînvins. De aceea l-a înzestrat cu puterea de lipsă: căcĭ spre a păzi o societate omenéscă în realitate și cu efect, e de lipsă, ca cel ce o păzesce, să fie înzestrat cu dreptul de a împĕrăți. A fără de aceea a maĭ adaus Isus: *Și voiŭ da ție cheile împĕrăției ceriurilor.* E evident, că el continuă a grăi despre Biserica aceea, pe carea cu ceva maĭ înainte o numise *a sa,* și pe carea a zis, că va să o așeđe pe Petru ca pe temeiŭ. Biserica are asemĕnare esprimată nu numaĭ cu o *clădire,* ci și cu o *împĕrăție:* de altmintrea sciut este, că cheile sînt un simbol obicinuit al împĕrăției. De aceea când Isus promite, că va da luĭ Petru *cheile împĕrăției ceriurilor,* atunci promite, că-ĭ va da putere și drept preste Biserică: *Fiul a comis acestuia (luĭ Petru), să rĕspândéscă preste tótă fața pămîntuluĭ cunoscința Tatăluĭ și a sa, și ĭ-a dat luĭ, omuluĭ muritoriŭ, tótă puterea în ceriŭ prin aceea, că a dat aceluia cheile, care estinde Biserica preste tótă fața pămîntuluĭ și a dovedit-o maĭ firmă decât ceriurile.*[1]) Cu acestea consună și cuvintele cele alalte: *Orĭ ce veĭ lega pe pământ, va fi legat și în ceriurĭ, și orĭ ce veĭ deslega pe pământ, va fi deslegat și în ceriurĭ.* Espresia tropică *a lega* și *a deslega* însamnă dreptul de a aduce legĭ, pe cum și de a judeca și de a pedepsi. Ĕră puterea acésta se zice, că va avé o estensiune și vîrtute așa de mare, cât tóte decretele eĭ le va aproba Dumnezeŭ. Ea e deci cea maĭ înaltă și de tot neatîrnătóre, ea aci pe pământ nu are alta, care să-ĭ fie superióră, și cuprinde Biserica întrĕgă și tóte cele ce sînt încredințate Bisericiĭ.

Promisia asta s'a împlinit atunci, când Christos Domnul după învierea sa a întrebat pe Petru de treĭ orĭ, dacă-l ĭubesce maĭ mult de cât ceĭ alalțĭ, și ĭ-a zis apoĭ în formă de mandat: *Pasce mielușeiĭ meĭ, ... pasce oile mele*[2]) Adecă pe toți, ceĭ ce vor fi în staulul luĭ, pe toți îĭ încredințéză acestuia asemenea unuĭ păstoriŭ: *Domnul nu se îndoesce, el întrĕbă, nu pentru ca să învețe, ci pentru ca să spună, pe care înălțându-l în ceriul ĭubiriĭ sale îl lasă nóuĕ de locținĕtoriŭ ... Și pentru că singur din toți mărturisesce, de aceea se preferesce tuturor .... pentru ca pe ceĭ ce sînt maĭ deplinițĭ, să-ĭ guverneze maĭ deplinit.*[3]) Ĕră oficiile și datorințele păstoriuluĭ sînt, ca să fie conducĕtoriul turmeĭ, să o nutréscă cu păsune sănătósă, să o feréscă de pericole, să o scutéscă de aleșuirĭ, să o apere împotriva forțeĭ: pe scurt, să o conducă și cârmuéscă.

Și fiind că creștiniĭ toți aŭ să fie împreunați prin unirea credințeĭ neschimbate, de aceea Christos Domnul prin puterea rugăciuniĭ sale a dobîndit luĭ Petru și aceea, ca în deprinderea puteriĭ niciĭ o dată să nu cădă de la credință: *Ĕră eŭ m'am rugat pentru tine, să nu scadă credința ta.*[4]) A fără de aceea ĭ-a demandat, ca de câte orĭ o vor cere împrejurările timpuluĭ, el să împărtășéscă fraților lumina și tăria sufletuluĭ: *Întăresce pe frații tĕĭ.*[5]) Pe cel ce l-a ales deci, să fie temeiul Bisericiĭ, pe acela l-a voit, să fie și spriginul credințeĭ: *Óre aceluia, căruia cu auctoritatea sa ĭ-a dat împĕrăția, óre aceluia nu ĭ-a putut întări credința, aceluia, pe care l-a designat de temeiŭ al Bisericiĭ, când l-a numit pétră?*[6]) De aceea Isus a voit,

---

[1]) S. Hieronymus, Commentar. in Epist. ad Titum cap. 3. v. 10.11.

[2]) Hom. XI in Epist. ad. Eph. n. 5.

[3]) S. Aug., Contra epistolam Parmeniani Lib. II. cap. 11. n. 25.

[4]) S. Thomas, Contra gentiles Lib. IV. cap. 76.

[5]) Mat. 16, 18.

[6]) S. Pacianus, Ad Sempronium ep. III. n. 11.

[1]) S. Cyrilius Alexandrinus, In Evang. Ioan. Lib. II. in cap. 1. v. 42.

[2]) Origenes, Comment. in Matth. tom. XII. n. 11.

[3]) Orig. l. c.

[1]) S. Joannes Chrysostomus, Hom. LIV in Matth. n. 2.

[2]) Io. 21, 16. 17.

[3]) S. Ambrosius, Exposit in Evang. sec. Lucam Lib. X. n. 175. 176.

[4]) Luc. 22, 32.

[5]) Luc. l. c.

[6]) S. Ambrosius. De Fide Lib. IV n. 56.

ca unele numiri, unele espresiuni de lucruri mari, cari *îi compet lui in virtutea puteriĭ sale, să le aibă comune cu Petru impărtăşindu-i-le* [1]), pentru ca ast fel din comuniunea titulilor să apară comuniunea puteriĭ. Aşa el, care e *pétra cea din unghiŭ, intru carele tótă zidirea, ce se alcătuesce, cresce intru Biserică sfintă in Domnul* [2]), pune pe Petru asemenea uneĭ *petri*, pe care să se întemeieze Biserica. *Când i-s'a zis „eştĭ pétră“, cu numirea acésta a fost onorat fórte. Dar de şi e pétră, totuşi nu e pétră ca Christos, ci e pétră ca Petru. Căci Christos după esenţa sa e pétra neclătită; éră Petru e acésta prin pétră* (Christos). *Isus impărtăşesce adecă dignităţile sale, dar nu deséca . . . . El e preot şi face preoţi . . . e pétră şi face pétră.* [3]) Christos împĕratul Bisericiĭ, *carele are cheea luĭ David, cel ce deschide, şi nime nu inchide. şi cel ce inchide, şi nime nu deschide* [4]), dând luĭ Perru *cheile* îl declară principe al împĕrăţieĭ creştine. Asemenea păstoriul cel maĭ înalt, carele se numesce însu-şĭ pe sine *păstoriul cel bun* [5]), pune pe Petru păstoriŭ mieluşeilor şi oilor sale: *Pasce mieluşeiĭ, pasce oile.* De aceea zice Chrisostom: *El escelézĕ intre Apostolĭ, şi e gura invĕţăceilor şi capul ceteĭ aceleia . . . . De o dată arĕtându-i că de aci incolo să aibă incredere, ca şi cum ar fi ştersă lăpĕdarea, îi incredinţézĕ prefectura preste fraţi . . . . Îi zice inse: De mĕ iubescĭ, fiĭ maĭ mare preste fraţi.* [6]) În sfârşit cel ce *intăresce intru tot cuvintul şi fapta bună* [7]), a demandat luĭ Petru, să *intărescă pe fraţiĭ sĕĭ.* De aceea cu drept cuvînt zice Leo M.: *Din intrégă lumea se alege unul Petru, ca să fie pus maĭ mare preste tóte némurile chemate şi preste toţĭ Apostoliĭ şi preste toţĭ părinţiĭ Bisericiĭ, aşa că de şi in poporul luĭ Dumnezeŭ sînt mulţĭ preoţi şi mulţĭ păstorĭ, in înţeles propriŭ totuşĭ, să cărmuéscă Petru pe toţĭ aceia pe carĭ in rîndul cel dintâiŭ îi cârmuesce Christos.* [8]) Tot asemenea scrie şi Gregoriŭ M. cătră împĕratul Mauriţiŭ: *Toţĭ, ceĭ ce cunosc Evangelia, sciŭ, că prin cuvintul Domnuluĭ s'a incredinţat sfintuluĭ Petru corifeuluĭ tuturor Apostolilor grijea de intrégă Biserica . . . . Étă a primit cheile impĕrăţieĭ ceresci, i-se dă puterea de a lega şi deslega, şi i-se încredinţézĕ grijea şi principatul Bisericiĭ întregĭ* [9]).

Fiind că deci primatul acesta ca principiŭ al unităţiĭ şi temeiŭ al esistinţeĭ perpetue se cuprinde ca o parte de frunte în constituţia Bisericiĭ, nicĭ de cum nu a avut să înceteze cu fericitul Petru, ci a avut să trécă drept moştenire la următoriĭ luĭ de la unul la altul: *Rĕmâne decĭ dispositia adevĕruluĭ, şi fericitul Petru trâind in tăria aceea de pétră, care a primit-o, nu lasă din mână cârma Bisericiĭ, ce i-s'a incredinţat.* [1]) De aceea Pontificiĭ, ceĭ ce urmézĕ luĭ Petru în episcopia romană, primesc din drept dumnezeesc puterea supremă în Biserică. *Definim, că sfintul Scaun Apostolic şi Pontificele Roman aŭ primatul preste intrégă lumea, şi că insu-şĭ Pontificele Roman e următoriul fericitului Petru, principeluĭ Apostolilor, şi adevĕratul locţinĕtoriŭ al luĭ Christos şi capul Bisericiĭ intregĭ, şi părintele şi invĕţătoriul tuturor creştinilor, şi că Domnul nostru Isus Christos i-a dat luĭ in fericitul Petru deplina putere de a pasce, conduce şi cârmui Biserica universală; pe cum se cuprinde şi în actele conciliilor icumenice şi in sfintele canóne.* [2]) Asemenea şi conciliul al IV-lea din Lateran: *Biserica Romană . . . . in vîrtutea dispositieĭ Domnuluĭ are preste tóte cele alalte principatul puteriĭ ordinare, fiind că e mama şi invĕţătórea tuturor credincioşilor luĭ Christos.* Premersese consensul anticităţiĭ, carea fără de a se îndoi vre o dată a ţinut şi venerat pe episcopiĭ romanĭ tot de una ca pe următoriĭ legitimĭ aĭ fericituluĭ Petru. Cine să nu scie, câte şi cât de limpedĭ sînt mărturisirile acelea ale sfinţilor părinţi, carĭ dovedesc acela-şĭ lucru? Fórte escelentă e mărturisirea aceea a luĭ Ireneŭ, care tractând despre Biserica română zice: *Căci cu Biserica acésta din causa principatuluĭ eĭ maĭ inalt trebue să consune intrégă Biserică.* [3]) Tot asemnea susţine Ciprian despre Biserica romană, că ea *e rădăcina şi sinul de mamă al Bisericiĭ catolice.* [4]) *Catedra luĭ Petru şi Biserica cea maĭ de frunte, de unde a isvorit unitatea preoţéscă.* [5]) O numesce *catedra luĭ Petru*, de óre ce într'însa şede următoriul luĭ Petru; *Biserica cea maĭ de frunte* pentru primatul, care s'a dat luĭ Petru însu-şĭ şi legitimilor următorĭ aĭ luĭ; *de unde a isvorit unitatea*, fiind că în republica creştină causa eficientă a unităţiĭ e Biserica romană. De aceea agrăesce Ieronim pe Damas cu cuvintele acestea: *Grăesc cu următoriul pescariuluĭ şi cu invĕţăcelul crucii . . . . Sînt însoţit Sfinţieĭ tale, adecă Scaunuluĭ luĭ Petru. Pe pétra acésta sciŭ, că e zidită Biserica.* [6]) Solemne sînt cuvintele, cu carĭ zice, că omul catolic se póte cunósce de pe unirea luĭ cu scaunul roman al luĭ Petru: *De e unit óre cine cu Scaunul luĭ Petru, atuncĭ e omul meŭ.* [7]) Tot asemenea mărturisesce limpede Augustin, că *în Biserica romană tot de una a esistat principatul scaunuluĭ Apostolic,* [8]) şi négă, că ar fi catolic, orĭ cine nu ar consimţi cu credinţa romană: *Nimenĭ nu te crede, că păzescĭ credinţa catolică, dacă înveţĭ, că nu are să se păzéscă credinţa romană.* [1]) Asemenea Ciprian: A trăi în uniune cu Corneliŭ, *adecă a trăi în uniune cu Biserica catolică.* [2]) Tot asemenea învaţă şi abatele Maxim, că semnul adevĕrateĭ credinţe, a adevĕrateĭ comuniunĭ e a fi supus Pontificeluĭ roman: *Aşa dară cel ce vre să nu fie şi să nu se numéscă eretic, acela nu are să dea acestuia saŭ aceluia samă . . . . Grăbéscă maĭ înainte de toţĭ a da samă scaunuluĭ roman. Dacă va fi dat acestuia samă, de-a rîndul toţĭ de pretutindea îl vor privi de evlavios şi ortodox. Căci numaĭ în zădar grăesce, cel ce va să convingă pe semenĭ de aĭ meĭ, şi nu dă samă preafericitului Papă al preasfinteĭ Bisericĭ a romanilor şi nu se provócă la el.* Causa acestuĭ lucru după zisa luĭ se cuprinde în aceea, că *el de la însu-şĭ Cuvintul întrupat al luĭ Dumnezeŭ, dar şi de la tóte sfintele sinóde, pe cum spun sfintele canóne şi hotărîrĭ, a primit şi are întru tóte şi preste tóte împĕrăţia, auctoritatea şi puterea de a lega şi deslega preste tóte sfintele Bisericĭ ale luĭ Dumnezeŭ, carĭ sînt pe întrégă faţa pămîntuluĭ. Când légă adecă şi deslégă, asemenea face în ceriŭ şi Cuvîntul, care împĕrăţesce preste puterile ceresci.* [4]) Ceea ce se cuprindea deci în credinţa creştină, ceea ce nu un neam, orĭ un veac, ci tóte vécurile, şi Răsăritul întocmaĭ ca şi Apusul s'aŭ obicinuit a recunósce şi a păzi, aceea o reamintesce în sinodul din Efes preotul Filip, legatul Pontificeluĭ, fără ca să-ĭ contrazică óre cine: *Nimenĭ nu se îndoesce, ba e cunoscut tuturor vécurilor, că sfintul şi preafericitul Petru, corifeul şi capul Apostolilor, şi stîlpul credinţeĭ şi temeiul Bisericiĭ catolice, a primit de la Domnul nostru Isus Christos mântuitoriul şi rĕscumpĕrătoriul némuluĭ omenesc cheile impĕrăţieĭ, şi i-s'a dat puterea de a deslega şi lega pĕcatele, care până la timpul de faţă şi tot de una trăesce şi deprinde puterea judecătorésca în următoriĭ sĕĭ.* [4]) Toţĭ cunosc şi sentenţa conciliuluĭ din Chalcedon despre acela-şĭ lucru: *Petru a grăit prin Leo.* [5]) Şi asemenea unuĭ rĕsunet şi asemenea uneĭ icóne a acestor cuvinte ni se înfăţişézĕ cuvintele acestea ale conciliuluĭ al III-lea din Constantinopol: *Împreună cu noĭ s'a luptat cel maĭ de frunte corifeŭ al Apostolilor, carĭ am avut de spriginitoriŭ pe imitătoriul şi următoriul luĭ în Scaun . . . . se părea a fi numaĭ hârtie şi negrélă, dar prin Agaton a grăit Petru.* [6]) În formula mărturisiriĭ catolice, care a concipiat-o şi a propus-o la începutul véculuĭ al şeselea Hormisda şi aŭ subscris-o atât împĕratul Iustinian, cât şi patriarchiĭ Epifaniŭ, Ioan şi Mena, se cuprinde în cuvinte puternice declararea: *Nu se pot trece cuvintele, carĭ le-a zis Domnul nostru Isus Christos: „Tu eştĭ*

---

[1]) S. Leo M., Sermo IV. cap. 2.
[2]) Efes. 2, 21.
[3]) Hom. de Poenitentia n. 4. in appendice opp. S. Basilii.
[4]) Apoc. 3, 7.
[5]) Io. 10, 11.
[6]) Hom. LXXXIII. in Ioan. n. 1.
[7]) II Tes. 2, 16.
[8]) Sermo IV. cap. 2.
[9]) Epistolarum Lib. V. epist. 20.

[1]) S. Leo, Sermo III. cap. 3.
[2]) Conciliul de Fiorenţa.
[3]) Contra haereses Lib. III. cap. 3. n. 2.
[4]) Ep. XLVIII ad Cornelium n. 3.
[5]) Ep. LIX. ad eumd. n. 14.
[5]) Ep. XV. ad. Damasum n. 2.
[6]) Ep. XVI. ad eumd. n. 2.
[7]) Ep. XLIII. n. 7.

[1]) Sermo CXX. n. 13.
[2]) Ep. LV. n. 1.
[3]) Actio XVIII.
[4]) Defloratio ex epistola ad Petrum illustrem.
[5]) Actio III.
[6]) Actio II.

Petru, şi pe acéstă pétră voiŭ zidi biserica mea“.... Ceea ce s'a zis aci, aceea se probézĕ prin fapte, căcĭ în Scaunul Apostolic tot de una s'a păzit nepetată religia catolică.[1]) Nu vom să cercăm aci tóte mărturisirile, dar totuşĭ vom să amintim formula de credinţă, carea a mărturisit-o Michail Paleologul în conciliul al II-lea din Lyon: *Însă-şi Biserica sfîntă romană are primatul şi principatul suprem şi deplin preste întrégă Biserica catolică, şi ea recunósce după adevĕr şi întru umilinţă, că l-a primit cu putere deplină de la Domnul prin fericitul Petru, principele saŭ culmea Apostolilor, a căruĭ următoriŭ e Pontificele roman. Şi pe cum mai pe sus de cele alalte e datóre, să apere adevĕrul credinţeĭ, aşa trebue să se definéscă prin judecata eĭ şi cestiunile, carĭ se vor fi născut cu privire la credinţă.*[2])

Puterea luĭ Petru şi a următorilor luĭ e cea mai mare şi mai înaltă; dar pentru aceea să nu se crédă, că ea ar fi singură. Căcĭ cel ce a pus pe Petru temeiŭ al Bisericiĭ, acela-şĭ *a ales . . . doĭ spre zece, pe carĭ şi apostolĭ i-a chemat.*[3]) Pe cum e de lipsă, ca auctoritatea luĭ Petru să rĕmână perpetuă în Pontificele roman, aşa şi Episcopiĭ, fiind că sînt următoriĭ Apostolilor, primesc întru moştenire puterea ordinară a acestora aşa, că tagma episcopilor se ţine în mod necesar de constituţia esenţială a Bisericiĭ. Dar de şi auctoritatea lor nu e nicĭ deplină nicĭ universală şi nicĭ supremă, eĭ totuşĭ nu aŭ să se privéscă de *locţinĕtorĭ* aĭ Pontificilor romanĭ, căcĭ eĭ aŭ puterea lor proprie şi se zic în modul cel maĭ adevĕrat mariĭ *ordinarĭ* aĭ popórĕlor, pe carĭ le guvernézĕ.

Înse fiind că următoriŭ al luĭ Petru e unul, éră aĭ Apostolilor sînt mulţi, se cade a sci, carĭ sînt după constituţia dumnezeéscă raporturile dintre aceştia şi acela. — Cel dintaiŭ va fi decĭ necesitatea vĕdită şi neîndoiósă a unirii episcopilor cu cel ce e următoriul luĭ Petru; căcĭ dacă s'ar deslega legătura acésta, atunci s'ar desbina şi împrăştia şi însă-şi mulţimea creştinilor aşa, cât nicĭ de cum nu s'ar mai puté compune un trup şi o turmă: *Binele Bisericiĭ atîrnă dela dignitatea preotuluĭ suprem, căruia dacă nu i-se dă o putere esemtă şi eminentă preste toţi, atunci se fac atâtea schisme, câţi preoţi.*[4]) De aceea e bine, să se noteze acésta: că nimica nu s'a conferit Apostolilor în deosebĭ de Petru, mai multe din contră luĭ Petru singur şi în deosebĭ de Apostolĭ. Într'o esplicare a cuvintelor luĭ Christos (Ioan 21, 15) întrébă Ioan Chrisostom: *Pentru ce întrébă óre Christos despre acestea pe Petru trecênd pe ceĭ alalţi?* Şi rĕspunde: *El a fost cel mai de frunte între Apostolĭ, şi gura învĕţătorilor, şi capul ceteĭ aceleia.*[1]) De aceea el singur a fost pus de Christos temeiŭ al Bisericiĭ, luĭ i-s'a dat puterea de *a lega* şi de *a deslega*, luĭ singur i-s'a dat puterea de *a pasce*. Din contră orĭ ce auctoritate şi oficiŭ aŭ primit Apostolii, acelea le-aŭ primit dimpreună cu Petru: *A fost o graţie dumnezeéscă, dacă a voit, ca ceĭ alalţi principi să aibă óre ce în comun cu el, dar tóte cele ce le-a împărtăşit, tóte li-le-a dat numaĭ printr'însul.*[2]) *Aşa, că pe când multe a primit singur, pe atuncia nimica nu a trecut la vre unul, fără ca şi el să se împărtăşéscă.*[3]) De aci se înţelege limpede, că episcopiĭ îşĭ perd dreptul şi puterea de a guverna, dacă sciind se separézĕ de la Petru orĭ de la următoriul luĭ. Căcĭ eĭ prin separare se frâng din temeiul, pe care trebue să se aşeze întrégă clădirea; aşa dară sînt eschişi din *clădire*, şi din aceea-şĭ causă sînt separaţi din *staulul* acela, al căruĭ povăţuitoriŭ e păstoriul suprem, şi sînt esilaţi din *împĕrăţia*, a căreĭ cheĭ Dumnezeŭ le-a dat luĭ Petru singur.

Din acestea cunóscem éră planul şi scopul ceresc al luĭ Dumnezeŭ, după care a constituit republica creştină. Dumnezeescul Întemeiătoriŭ a voit anume, ca Biserica să fie una în credinţă, în guvernare şi în comuniune, şi de aceea a ales pe Petru şi pe următoriĭ acestuia, ca eĭ să fie isvorul şi aşa zicênd centrul unităţiĭ. De aceea zice Ciprian: *Dovedirea pentru credinţă e uşóră, dacă totul se va reduce la un scurt adevĕr. Domnul zice luĭ Petru: „Eŭ zic ţie, că tu eştĭ Petru . . .“ Pe unul zidesce Biserica. Şi de şi după înviarea sa dă tuturor Apostolilor putere egală şi zice: „Pe cum m'a trims pe mine Tatăl . . .“ totuşĭ pentru ca să manifesteze unitatea, a dispus în virtutea auctorităţiĭ sale, ca originea aceleia-şĭ unităţĭ să se încépă de la unul.*[4]) Éră Optat din Mileve: *Tu nu poţĭ nega, că sciĭ, cum în cetatea Romeĭ s'a conferit maĭ întâiŭ luĭ Petru Scaunul episcopesc, în care a şedut Petru ca cap al tuturor Apostolilor, de unde a şi primit numele Chifa; în acest un Scaun aveaŭ să păzéscă toţi unitatea, ca nu cum va ceĭ alalţi Apostolĭ să apere pe sama sa scaune singuratice, pe cum ar fi deja schismatic şi pĕcătos, care în contra aceluĭ un Scaun ar ridica altul.*[5]) De aci a urmat părerea aceea a luĭ Ciprian, că atât eresa cât şi schisma îşĭ aŭ originea şi se nasc din aceea, că se denégă puterii supreme ascultarea datorită: *Căcĭ nu de airia îşĭ aŭ eresele originea şi s'aŭ născut schismele, fără de acolo, că nu se dă ascultare preotuluĭ luĭ Dumnezeŭ, şi că îşĭ închipuesc, că în Biserică pot fi în acela-şĭ timp maĭ mulţĭ de cât un preot şi în acela-şĭ timp maĭ mulţĭ de cât un judecătoriŭ.*[6]) Aşa dară numaĭ cel ce e unit cu Petru, numaĭ acela póte să aibă parte în auctoritate, pentru că e absurdă părerea, că cel ce e a fără de Biserică, ar puté să fie maĭ mare preste Biserică. Din acéstă causă cérta Optat din Mileve pe Donatiştĭ ast fel: *In contra acestor porţĭ* (ale Iadului), *pe cum cetim, a primit cheile mântuiriĭ Petru, adecă principele nostru, căruia i-a zis Christos: „Voiŭ da ţie cheile împĕrăţieĭ ceriurilor, şi porţile Iadului nu o vor învinge pe ea.“ Cum puteţĭ aşa dar usurpa pe sama vóstră cheile împĕrăţieĭ ceriurilor voĭ, carĭ vĕ luptaţĭ împotriva scaunuluĭ luĭ Petru?*[1])

Dar tagma episcopilor atunci se va puté crede împreunată cu Petru cum se cade aşa, pe cum a dispus Christos, dacă va fi supusă luĭ Petru şi va asculta de el; altmintrea se va descompune în mod necesar în o mulţime confusă şi neordinată. Pentru a păzi unitatea credinţeĭ şi comuniunii nu e de ajuns precelinţa de onóre şi óre care purtare de grije, ci spre acésta e absolut de lipsă o auctoritate adevĕrată şi supremă, de care să asculte comunitatea întrégă. Căcĭ ce a intenţionat Fiul luĭ Dumnezeŭ, când a promis luĭ Petru *unuia* cheile împĕrăţieĭ ceriurilor? *Usul de vorbire al sfinteĭ Scripturĭ* şi sentenţa unanimă a Părinţilor nu ne lasă, să ne îndoim despre aceea, ca espresia *cheile* în locul acela însamnă culmea puterii. În nicĭ un alt chip nu se póte altmintrea esplica, ce a primit Petru în deosebĭ, şi ce Apostolii împreună cu Petru. Dacă puterea de a lega, de a deslega şi de a pasce produce în episcopĭ, în următoriĭ Apostolilor aceea, că fiesce care guvernézĕ cu adevĕrată putere poporul sĕŭ, aceia-şĭ lucru trebue să producă aceea-şĭ putere în acela, căruia i-s'a dat de la Dumnezeŭ oficiul de a pasce *mieluşeiĭ* şi *oile: Nu numaĭ păstoriŭ, ci păstoriŭ al păstorilor l-a pus* (Christos pe Petru); *Petru pasce decĭ mieluşeiĭ, pasce şi oile, pasce pe fiĭ, pasce şi mamele, pasce pe supuşĭ, pasce şi pe prelaţĭ, căcĭ a fără de mieluşeĭ şi de oĭ nu este nimica în Biserică.*[2]) De aceea ceĭ vechĭ daŭ fericitului Petru numiri speciale, carĭ spun limpede, că el e pus pe trépta cea mai înaltă a dignităţiĭ şi puteriĭ. Aşa îl numesc *principele ceteĭ învĕţăceilor, principele sfinţilor Apostolĭ, corifeul aceleĭ cete, gura tuturor Apostolilor, capul familieĭ aceleia, maĭ marele lumiĭ întregĭ, celdintâiŭ între Apostolĭ, stîlpul Bisericiĭ.* Acestea tóte pare a le cuprinde Bernard în cuvintele acestea îndreptate cătră Papa Eugeniŭ: *Cine eştĭ tu? Preotul cel mare, pontificele suprem. Tu eştĭ principele episcopilor, tu eştĭ moştenitoriul Apostolilor . . . . Tu eştĭ, căruia i-s'aŭ dat cheile, căruia i-s'aŭ încredinţat oile. Adevĕrat că sînt şi alţĭ portarĭ aĭ ceriuluĭ şi păstorĭ aĭ turmelor; dar tu eştĭ tóte acestea cu atât maĭ glorios, cu cât aĭ moştenit aceste dóuĕ numiri în chip maĭ eminent de cât ceĭ alalţĭ. Celor*

---

[1]) Post epistolam XXVI. ad omnes episc. Hispan. n. 4.

[2]) Actio IV.

[3]) Luc. 6, 13.

[4]) S. Hieronymus, Dialog. contra Luciferianos n. 9.

[1]) Hom. LXXXVIII. in Ioan. n. 1.

[2]) S. Leo M., Sermo IV. cap. 2.

[3]) S. Leo l. c.

[4]) De unit. Eccl. n. 4.

[5]) De schism. Donat. Lib. II.

[6]) Ep. XII. ad Cornelium n. 5.

[1]) Lib. II. n. 4, 5.

[2]) S. Brunonis episcopi Signiensis, Comment. in Ioan. part. III. cap. 21. n. 55.

alalți încă li-s'aŭ asignat turme, fiesce-truia câte una, dar ție ți-s'aŭ încredințat tóte, unuia una, și tu ești păstoriul nu numaĭ al oilor, ci și al păstorilor, tu unul ești păstoriul tuturor. Întrebi, de unde o voiŭ dovedi acésta. Din cuvîntul Domnuluĭ. Căruia, nu zic din episcopĭ, ci și din Apostolĭ, i-s'aŭ încredințat tóte oile așa de absolut și așa de fără deosebire? De mĕ iubescĭ, Petre, pasce oile mele. Carĭ oĭ? Dóră popórĕle acesteĭ orĭ aceleĭ cetățĭ orĭ pe ale uneĭ împĕrățiĭ anumite? Oile mele, a zis. Óme nu vede, că i-s'aŭ asignat nu unele, ci tóte? Nu se ĭea nimic a fără, unde nu se distinge nimic. [1])

E apoĭ în contra adevĕruluĭ și se împotrivesce înfederat constituțieĭ dumnezeescĭ, că dreptul ar pretinde, ca jurisdicțieĭ Pontificilor romanĭ să-ĭ fie supușĭ *singuraticiĭ* episcopĭ, dar nu ar pretinde dreptul, ca eĭ *toțĭ împreună* să-ĭ fie supușĭ. Causa întrégă și scopul întreg al temeiuluĭ se cuprinde adecă în aceea, ca eĭ să păzéscă unitatea și stabilitatea mai vîrtos zidirii întregĭ, de cât *singuraticelor părțĭ* ale eĭ. Ĕră în cestia, despre care grăim, acésta va fi mult mai adevĕrat, căcĭ Christos a voit, ca tăria fundamentuluĭ să producă aceea, ca porțile Iadului să nu învingă Biserica. Ĕră toțĭ recunosc, că promisia acésta are să se înțelégă despre Biserica întrégă, ĕră nu despre singuraticele părțĭ ale eĭ, pe carĭ dór năvala Iadului le póte învinge, ĕr pe unele în casurĭ singuratice le-a și învins. Apoĭ cel ce e pus preste turma întrégă, acela trebue să aĭbă împĕrăția nu numaĭ preste oile împrăștiate, ci și preste cele adunate în mulțime. Orĭ dóră totalitatea oilor are să cârmuéscă și să conducă pe păstoriul sĕu? Orĭ dóră următoriĭ Apostolilor împreunațĭ într'una sînt temeiul, pe care să se razime următoriul luĭ Petru, pentru ca să dobîndéscă firmitate? Sigur cel ce are cheile împĕrățieĭ, acela are drept și putere nu numaĭ preste provințele singuratice, ci preste tóte la olaltă; și în ce chip episcopiĭ, fiesce care în ținutul sĕŭ, aŭ putere adevĕrată nu numaĭ preste fiesce care singuratic, ci și preste comunitate, în tocmaĭ așa și Pontificilor romanĭ, a căror putere cuprinde întrégă republica creștină, le sînt supuse tóte părțile eĭ, chiar și împreunate într'una, și ele ascultă de puterea lor. Pe cum s'a zis deja, Christos Domnul a dispus, ca Petru și următoriĭ luĭ să fie *locținěторiĭ* luĭ și să deprindă în Biserică aceea-și putere, pe carea a deprins-o el în viața sa cea muritóre. Dór se póte susține, că colegiul Apostolilor a avut auctoritate mai mare de cât învĕțătoriul luĭ?

Ĕră puterea acésta preste însu-și colegiul episcopilor, despre care am tractat, și carea sfînta Scriptură o enunță atât de limpede, Biserica în nicĭ un timp nu a încetat a o recunósce și mărturisi. De mărturisirile de felul acesta se țin declarările conciliilor: *Cetim, că Pontificele roman a rostit sentențe asupra episcopilor tuturor Bisericilor; dară nu cetim nicăirĭ, că óre cine ar fi rostit sentență asupra luĭ.* [1]) Causa acestuĭ fapt e, că *mai mare de cât auctoritatea Scaunuluĭ Apostolic nu este nicĭ una.* [2]) De aceea zice Gelasiŭ despre decretele conciliilor: *Pe cum nu a putut să aĭbă putere de drept, ceea ce nu a aprobat primul Scaun, chiar așa a primit Biserica tótă, ceea ce a aflat cu cale acela a judeca.* [3]) Într-adevĕr tot de una s'a ținut de puterea Pontificilor romanĭ a aproba orĭ a lipsi de valóre decisiunile și decretele conciliilor. Dispozițiile conciliabululuĭ din Efes le-a nimicit Leo M.; pe cele ale conciliuluĭ din Arimin le-a respins Damas; pe cele ale conciliuluĭ din Constantinopol le-a respins Adrian I; ĕră despre canonul XXVIII al conciliuluĭ din Chalcedon se scie, că el a rĕmas fără valóre din causa, că a rĕmas lipsit de aprobarea și auctoritatea Scaunuluĭ Apostolic. De aceea cu tot dreptul a hotărît Leo X în conciliul al V-lea din Lateran: *Că singur numaĭ Pontificele roman, care se întîmplă a fi chiar pe acel timp, în virtutea auctorităței sale preste tóte Conciliile, are dreptul și puterea deplină de a convoca, a strămuta și de a disolva Conciliile, e dovedit limpede nu numaĭ prin mărturisirea sfinteĭ Scripturĭ și prin declarările Părinților și ale altor Pontificĭ romanĭ și prin decretele sfintelor canóne, ci și prin mărturisirea proprie a acelora-și Concilĭi.* Într-adevĕr Sfînta Scriptură mărturisesce, că cheile împĕrățieĭ ceriurilor s'aŭ încredințat luĭ Petru unuia, și asemenea că puterea de a lega și a deslega s'a conferit Apostolilor împreună cu Petru; dar aceea, că Apostoliĭ de unde să fie primit puterea supremă *fără de Petru* și *în contra luĭ Petru,* aceea nicăirĭ nu se mărturisesce. E cert, că de la Isus Christos nicĭ de cum nu aŭ primit-o.— De aceea prin decretul acela al Conciliuluĭ Vatican, care hotărésce cuprinsul și natura primatuluĭ Pontificeluĭ Roman, nu s'a introdus o părere nóuă, ci s'a declarat vechea și statornica credință a tuturor vécurilor. [4])

Subordinarea acésta a acelora-și supușĭ sub dóuĕ puterĭ nu produce nicĭ o confusie în administrarea puteriĭ. Întâiŭ și mai întâiŭ, ca să presupunem așa ceva, ne opresce înțelepciunea luĭ Dumnezeŭ, din sfatul căreia s'a constituit forma acésta a guvernăriĭ. A fără de aceea mai are să se ĭea în socotință și aceea, că rîndul bun al lucrurilor și raporturile împrumutate se turbură numaĭ așa, dacă demandă poporuluĭ dóuĕ superiorități în aceea-și trĕptă a puteriĭ, așa că ele să fie neîntĭrnătóre una de ceealaltă. Dar puterea Pontificeluĭ roman e supremă, universală și de tot neatîrnătóre; puterea episcopilor din contră e țĕrmurită prin margini anumite și nicĭ de cum nu e neatîrnătóre: *E un lucru inconvenient, ca doĭ să se pună cu aceea-și putere preste aceea-și turmă. Dar nu e lucru inconvenient, ca doĭ să se pună preste aceea-și turmă, dintre carĭ unul e mai superior de cât cel alalt; și în chipul acesta e pus nemijlocit preste aceea-și turmă și preotul paroch și Episcopul și Papa.* [1]) Ĕr Pontificiĭ Romanĭ, conscĭi de oficiul sĕŭ, vor mai mult de cât toțĭ, ca să se conserve tot, ce a instituit Dumnezeŭ în Biserică; de aceea pe cum apĕră ei puterea sa cu grijea și veghiarea, ce se cuvine, întocmaĭ așa saŭ nevoit și se vor nevoi în chip statornic, ca Episcopilor să li-se păzéscă auctoritatea. Ba orĭ ce onóre, orĭ ce ascultare se prestă Episcopilor, acésta tótă o privesc, ca și cum s'ar presta Pontificilor romanĭ. *Onórea mea e onórea Bisericĭ universale. Onórea mea e puterea neslăbită a fraților meĭ. Atunci sînt eŭ onorat cu adevĕrat, când singuraticilor nu li-se denégă onórea, ce se cuvine fiesce căruia.* [2])

În cele ce am zis, am esprimat în chip credincios icóna și forma, ce o are Biserica din instituție dumnezeéscă. Mai pe larg am grăit despre unitate; am esplicat în de ajuns, cum este ea, și cu ce mijloc a voit dumnezeescul Întemeiătoriŭ, ca ea să se păzéscă. Nu avem nicĭ o causă de a ne îndoi despre aceea, că toțĭ aceia, cărora din grația și bunătatea luĭ Dumnezeŭ li-s'a întîmplat, să trăéscă în sînul Bisericiĭ născuțĭ dintr'însa, vor asculta glasul Nostru apostolic: *Oile mele glasul meŭ ascultă.* [1]) Din acestea să priméscă decĭ ocasiune atât spre a se instrua mai deplin cât și spre a se alipi cu voință mai gata fiesce care de păstoriĭ sĕĭ și prin aceștia de păstoriul suprem, pentru ca să pótă rĕmâné mai siguri în unicul staul și într'însul să pótă dobîndi frupte mai îmbelșugate ale mântuiriĭ. Dar când Ne înălțăm privirea la *începĕtoriul și plinitoriul credinței Isus* [2]), a căruĭ putere, de și nevrednic de atare dignitate și oficiŭ, o deprindem ca locținěторiŭ, inima Ni-se aprinde de iubirea luĭ; și nu fără causă Ne aplicăm Nóuĕ înși-ne cuvintele acelea, pe carĭ Christos le-a zis despre sine însu-și: *Și alte oĭ am, carĭ nu sînt din staulul acesta: și acelea mi-se cade a le aduce, și glasul meŭ vor audi.* [3]) Să asculte decĭ de Noĭ și să urmeze glasul iubiriĭ Nóstre toțĭ aceia, pe carĭ ĭ-a cuprins ura față cu fărădelegea cea atât de rĕspândită, și carĭ recunosc și mărturisesc pe Isus Christos Fiul luĭ Dumnezeŭ și Mântuitoriul né-

---

[1]) De consideratione Lib. II. cap. 8.

[1]) Hadrianus II. in allocutione II. ad synodum Romanam ann. 869. Cf. Actionem VII Concilii Constantinopolitani IV.

[2]) Nicolaus in Ep. LXXXVI ad Michael. Imperat. *E într-adevĕr limpede, că judecata Scaunuluĭ Apostolic, de cât auctoritatea căruia nu este alta mai mare, nu are să o retracteze nimenĭ, și nimĕnuia nu-ĭ este ĭertat a judeca asupra judecăței luĭ.*

[3]) Ep. XXVI ad episcopos Dardaniae n. 5.

[4]) Sess. IV. cap. 3.

[1]) S. Thomas, In IV Sent. dist. 17, a. 4. ad q. 4, ad 3.

[2]) S. Gregorius M., Epistolarum Lib. VIII. ep. XXX ad Eulogium.

[3]) Io. 10, 27.

[4]) Evr. 12, 2.

[5]) Io. 10, 16.

mului omenesc, dar totuşi umblă rătăcind de parte de Mirésa lui. Ceĭ ce primesc pe Christos, aceia aŭ să-l priméscă întreg: *Cap şi trup, acesta e Christos întreg; capul e unul născut Fiul luĭ Dumnezeŭ, trupul e Biserica luĭ; mire şi mirésă, unul în un trup. Toţi ceĭ ce cu privire la el ca la cap nu consimţesc cu sfînta Scriptură, petrécă eĭ în tóte locurile, în carĭ e Biserica, totuşĭ uu sînt în Biserică. Şi érăşĭ toţĭ ceĭ ce cu privire la el ca la cap consimţesc cu sfînta Scriptură, dar nu trăesc în comuniune cu unitatea Bisericiĭ, nu sînt în Beserică.* [1]) Cu aceea-şĭ iubire sbóră inima Nóstră şi la aceia, pe carĭ aspirarea ciumósă a necredinţeĭ încă nu l-a corupt de tot, şi carĭ vor cel puţin să maĭ aibă de părinte pe Dumnezeul cel adevĕrat, pe ziditoriul pămîntuluĭ şi al ceriuluĭ. Aceştia să socotéscă întru sine şi bine să înţelégă, că eĭ nicĭ de cum nu vor puté să se numere între fiiĭ luĭ Dumnezeŭ, dacă nu-şĭ vor câştiga şie-şĭ pe Isus Christos de frate şi Biserica de mamă. Pe toţĭ îĭ agrăim împrumutând cuvintele de la Augustin: *Să ĭubim pe Domnul Dumnezeul nostru, să ĭubim Biserica luĭ: pe acela ca pe tată, pe acéstu ca pe mamă. Nimenĭ să nu zică: Eŭ adevĕrat că mĕ duc la idolĭ, cer sfat de la ceĭ îndrăcĭţĭ şi vrăjitorĭ, dar de aceea totuşĭ nu părăsesc Biserica luĭ Dumnezeŭ: sînt catolic. Te ţinĭ de mamă, dar aĭ vătĕmat pe tatăl. Éră altul zice: De parte să fie de la mine, nu cer sfat de la vrăjitoriŭ, nu cerc pe cel îndrăcit, nu cerc profeţiĭ sacrilege, nu mĕ duc, să mĕ închin demonilor, nu servesc petrilor: dar totuşĭ mĕ ţin de partida luĭ Donat. Ce-ţĭ folosesce ţie, că nu aĭ vătĕmat pe tatăl, cel ce rĕsbună vătĕmarea mameĭ? Ce-ţĭ folosesce, dacă mărturisescĭ pe Domuul, onorezĭ pe Dumnezeŭ, îl predicĭ, recunoscĭ pe Fiul luĭ, mărturisescĭ, că el şede de-a drépta Tatălui, şi hulescĭ Biserica luĭ? . . . Dacă aĭ avé vre un patron, căruia îĭ esprimĭ zilnic respectul tĕŭ, dar aĭ grăi de rĕŭ pe soţia lu, învinuindu-o cu o fărădelege, óre aĭ mai cuteza, să întri în casa luĭ? Alipiţi-vĕ deci toţĭ cu o inimă de Dumnezeŭ tată şi de Biserica mamă.* [1])

Încreděndu-ne tare în mila lui Dumnezeŭ, care maĭ pe sus de toţ póte să misce inimile ómenilor şi să le îndemne, de unde vre, şi în cătră vre, recomandăm bunătăţiĭ luĭ din tótă inima pe toţĭ aceia, pe carĭ ĭ-am avut în vedere în cuvîntarea acésta. Érĕ vóuĕ, Venerabilĭ Fraţĭ, şi Cleruluĭ şi poporuluĭ vostru vĕ împărtăşim cu dragoste în Domnul Apostolica binecuvîntare ca garanţă a darurilor ceresc şi mărturie a bunăvoinţeĭ Nóstre.

Dat din Roma la Sfîntul Petru în ziua a 29-a a luniĭ Ĭuniŭ an. 1896, al nóuĕ spre zecelea al Pontificatului Nostru.

Leo PP. XIII.

---

[1]) S. Augustinus, Contra Donatistas epistola, sive De unit. Eccl. cap. 4. n. 7.

[1]) Enarratio in Ps. 88. sermo II. n. 14.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 13 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un sir garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., si de fiecare publicătiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redactiunea şi Administraţiunea **Unirii**» in Blaş.

Anul VI. Blaş 25 Iuliŭ 1896. Numĕrul 30.

Despre unitatea bisericii.

Biserica catolică ér a avut o zi de sĕrbătóre. În sĕrbătórea închinată mai marilor Apostoli Petru şi Pavel Capul vĕdut al bisericii luĭ Christos s'a îndreptat cu o scrisóre către fiiĭ sĕi sufletescĭ şi le-a vorbit, cum vorbesce tatăl la fiĭ: le-a dat învĕţăturĭ călăuzitóre la viaţă.

Nu e cu putinţă, ca să fie un singur fiŭ al bisericiĭ mame, care să nu tresalte de bucurie, când aude pe părintele sĕŭ vorbind. Nu póte fi o inimă aşa de împetrită şi aşa de cufundată în valurile acesteĭ vieţi, carea să nu se misce şi să nu uĭte pe un moment de cele trecĕtóre pentru a da ascultare cuvintelor venite de sus.

E însu-şi oficiul de Papă sublim, şi e destul, să audĭ, că-ţi vorbesce Papa, pentru ca să te afli îndemnat a da ascultare şi a primi cu veneraţiune cuvintele luĭ.

Vorbesce un bărbat de stat la o adunare, la o masă festivă, şi sute de miĭ îşi îndréptă luarea aminte la cele ce spune. Vorbesce un suveran la o primire sĕrbătoréscă, şi nu numaĭ la supuşi, ci departe preste hotarĕle ţĕrieĭ sale îi străbat cuvintele luĭ. Cum nu va fi tot omul, care ţine a fi ceva, cu luare aminte la cuvintele aceluia, care domnesce preste inimile mai multor sute de milióne şi care este supremul cap al celeĭ dintâiŭ puterĭ morale din lume?

Sînt tóte înzădar. Pot să vorbéscă toţi, ceea ce le place. Pot să spună materialiştiĭ, că statul e numaĭ o întrunire de interesaţi, că numaĭ interese materiale guvernéză lumea. Viaţa îi dă de minciună.

Dacă nu ideale mai înalte ar călăuzi némul omenesc, atunci istoria întrĕgă ar fi o problemă nedeslegată. Dacă nu o lume morală născută şi zidită din şi pe legăturĭ morale ar fi mai pe sus de lumea materială, atunci lumea în forma eĭ de azĭ n'ar mai puté sta nicĭ măcar un moment.

Asta o sciŭ toţi, ceĭ ce cugetă ceva-şi mai adânc despre ceea ce se petrece în jurul lor. Şi tocmaĭ asta îi dă bisericiĭ catolice în ochiĭ tuturor acea auctoritate, înaintea căreia cu reverinţă îşi plécă armele şi ceĭ mai puternicĭ domnitorĭ aĭ lumiĭ.

Asta esplică şi faptul, că tóte popórele cu devotament ascultă la glasul Pontificeluĭ, neescepţionând nicĭ chiar pe aceia, carĭ nu fac parte din trupul bisericiĭ catolice.

Pentru catolicĭ firesce îndoit este de venerabil glasul Pontificeluĭ, de óre ce eĭ sciŭ, că nu e numaĭ glasul inspirat de vederĭ largĭ împrumutate din înălţimea posiţieĭ, nicĭ numaĭ glasul dictat de studiul îndelungat al lipselor némuluĭ omenesc, nicĭ numaĭ glasul isvorît din lunga esperinţă câştigată din observarea atentă a nevoilor, de carĭ e bântuită societatea, ci este glasul Capuluĭ aceleĭ biserici, căreia ĭ-a promis dumnezeescul Întemeiătoriŭ asistinţa Sa până la capĕtul vécurilor.

Sciŭ tot o dată catoliciĭ şi aceea, că şi venerabilitatea persónеĭ Pontificeluĭ contribue la venerabilitatea celor ce le zice. Pentru că Dumnezeŭ aşa a dispus tóte, ca toţi cu tóte puterile să conlucre pentru a duce la triumf planurile înţelepciuniĭ Sale.

Tocmaĭ de aceea toţi catoliciĭ serbézĕ, când Capul Bisericiĭ lor, actualul Potifice Leo XIII le grăesce.

Şi aŭ cuvinte de a sĕrbători, pentru că rarĭ aŭ şedut pe Scaunul sfîntuluĭ Petru Pontificĭ înfrumseţaţi cu comorile sciinţeĭ şi vîrtuţilor luĭ Leo XIII.

Şi cum să nu sĕrbătorim? Dacă privim în jur de noĭ, vedem, că la apunerea acestuĭ veac poreclit al luminiĭ ómeniĭ par într'adevĕr a-şi fi uĭtat maĭ tare de scopul lor suprem ca maĭ înainte. Vedem, cum marile **idealurĭ**, pentru carĭ se luptaŭ înaintaşiĭ, se daŭ uĭtăriĭ. Vedem, cum materia vre, să învingă şi să supună spiritul. Vedem, cum pentru lucrurĭ micĭ se sfarmă ómenĭ şi maĭ micĭ. Vedem o desolaţiune, o falsificare a tot, ce e nobil, frumos şi bun, vedem minciuna în tóte şi pretutindenea. Şi când le vedem tóte acestea, cu gróză ne întrebăm: Să nu fie óre *nime,* chiar *nime,* care să înalţe némul?

Şi atunci de o dată un sunet de glas puternic ne atinge, şi o lumină mare se revarsă, şi un fior de surprin-

---

Feuilleton.

O poveste indiană.

De Dr I. Enste.

(Fine.)

Curênd înse i-se întórse consciinţa ĕră séca realitate, când el se vĕdu din noŭ în umbra taurului Nandy dinaintea templuluĭ de la Elora. După calculiĭ sĕĭ astronimicĭ a durmit opt óre şi fără îndoélă şi-ar fi continuat încă pe insulele Maldive fantastica sa fericire, de cum va un afurisit de şerpe nu ar fi muşcat în călcâiŭ.

„Încă dóuĕ spre zece óre maĭ am să leac," zise suspinând, „şi trebue să mărturisesc, că fórte îmĭ e spre greutate esistenţa mea de pe pământ. Mi-se pare asemenea la mĕ spre zece vécurĭ, şi dacă nu aşĭ fi un ginciosŭ aşa de zelos al luĭ Siva, m'aşĭ sui deca de pe înălţimea acesteĭ verande jos peste aceste stîncĭ spre a mĕ scăpa de sarcina acestor dóuĕ spre zece óre, carĭ mĕ apasă sub povara lor. De aşĭ puté barem muri ĕră până la sfârşitul zilelor mele, ce peste dóuĕ spre zece óre se va întîmpla. Încĭ mi-aşĭ revedé încă o dată în oglinda golfuluĭ frumosul meŭ regat perdut dimpreună cu reginele mele şi cu sănătósa si frumósa mea faţă. Aşa înse somnul firesce nu se va pogorî maĭ curênd pe pleópele mele, de cât atunci, când nu voiŭ maĭ fi. O, cu adevĕrat, am aflat acum secretul vieţiĭ! Noĭ avem numaĭ momentane plăcerĭ, şi chiar şi aceste ni-se pot disputa, din contră sînt indisputabile monotonia şi suferinţele. Cea maĭ mare binefacere a vieţiĭ nóstre este somnul! Dacă zeul cel vînĕt, dacă cerescul Indra mĭ-ar dărui încă o a treia viaţă, acésta numaĭ sub condiţia unuĭ somn permanent aşĭ primi-o."

După ce gătă acest monolog, care cu voea îl lungi trăgănând silabele, ca să-şi scurteze cel puţin cu câte va minute vecînica sa esistenţă de dóuĕ spre zece óre, observă pe bonzul pagodeĭ celeĭ marĭ din Nagpur; el tocmaĭ se pogorî de pe elefant, pentru ca să se arunce la pământ înaintea templuluĭ Des-Avantara. Bonzul se chema Dhealy. El părăsise dimpreună cu alaiul sĕŭ bogata capitală din Bherar cu scop, ca să cerceteze peninsula bengală pentru a lupta o luptă cu ceĭ maĭ vestiţĭ jucătorĭ de şac aĭ Hindostanuluĭ. Arzeb se aruncă la pământ înaintea bonzuluĭ Dhealy şi zise:

„Razĕ din al şeptelea cap al luĭ Siva, tu, care şedĭ în divanul luĭ Indra şi cu un singur cuvînt aĭ desarmat furia şerpeluĭ Ananda, a vecînuluĭ şerpe, învaţă-me taĭna, cum să trăesc zece óre, fără ca să mĕ mânce urîtul."

„Tu poftescĭ aşa dară de la mine mila uneĭ distracţiĭ?" zise bonzul.

„În genunchĭ te rog pentru acésta, tu stea din Nagpur," replică Arzeb.

„Shemagdid, gloriosul architect al templuluĭ de Elora, care fu înălţat în şinul zeilor şi alérgă pe carul luĭ Suriah pe vînĕtul ceriŭ, tot de una a dat bonzilor sfatul, să dea elemosină celor nefericiţi: voiŭ, să-ţĭ gătesc o distracţie de zece óre, pentru carea şi Siva să te invidieze: voiŭ juca cu tine cincĭ părtiĭ de şac."

Arzeb făcu ochĭ marĭ. El făcu o faţă tocmaĭ ca un om, care maĭ tare se îngrozesce de leac, de cât de bólă. El bombăni câte va cuvinte neînţelese, pe carĭ bonzul le privi de o manifestare de mulţămită, ce nu este capabilă de a se esprima destul de curat.

Arzeb a fost póte singurul Hindu, ce nu scia să jóce şac. Dar în visul sĕŭ cu Maldivele el uĭtase, că de o dată cu nóua viaţă de o zi zeiţa Sursutee îl înzestrase şi cu o sciinţă universală, ce se putea aplica

dere sguduitor și în acela-și timp înălțător ne străbate! E glasul Bětrânuluĭ, care de pe colina Vaticanuluĭ trezesce lumea amorțită din somnul eĭ fatal strigându-ĭ: *Sus să avem inimile!*

Să nu sĕrbătorim óre, când audim acest glas? Să nu fim óre mândri, că pe acest venerabil Bětrân îl numim Părinte, că mădulări sîntem aĭ acelei Biserici, care de nóuĕ spre zece vécurĭ vestesce lumiĭ destinele eĭ adevĕrate? Să nu ne simțim înălțați și mângăiați, când ne scim ocrotiți de o mamă, a căreĭ iubire nu e țĕrmurită de loc, de timp, de limbă și de neam?

Étă pentru ce serbézĕ biserica catolică împreună cu toți fiiĭ sĕĭ, când Capul eĭ se îndréptă cătră familia sa.

Sĕrbătóre mare a avut decĭ biserica nóstră sfîntă în ziua sfinților și marilor Apostolĭ Petru și Pavel, pentru că atuncĭ Capul eĭ ér ĭ-a grăit, ĭ-a grăit așa, cum a grăi numaĭ Luĭ ĭĭ este dat, și ĭ-a grăit despre ceea, de ce maĭ mare trebuință avea, ĭ-a grăit despre *unitatea* eĭ, despre acea însușire, pe carea maĭ mult ĭ-a imprimat-o dumnezeescul Întemeiător, și carea a o strînge cât maĭ des și cât maĭ strîns nicĭ când nu e de prisos.

Am pus sub ochiĭ cetitorilor nostri acel document minunat al înțelepciuniĭ pontificale de o dată, ca să nu fie lipsiți de plăcerea suprafirésca de a-l puté ceti neîntrerupt.

Cetéscă-l și recetéscă-l cu atențiune, cu veneraținea, ce o meritá, cu meditare, și ĭĭ asigurăm, că vor simți o fericire nespusă.

Noĭ din partea nóstră aducem la acest loc tributul veneraținiĭ nóstre nețĕrmurite mareluĭ Pontifice, și ne vom sili în cele următóre a arĕta ĭubirea nóstră efectivă, tîlcuind punctele principale ale acestuĭ neîntrecut manifest spre folosul și întărirea nóstră a tuturor în unitatea cea sfîntă a credinței celeĭ adevĕrate.

Date interesante. — Apropiându-se alegerile, e lucru firesc, că organele de publicitate se ocupă de ataceri electorale concludând din trecut și present la resultatul final al viitórelor alegeri. Sînt interesante datele, ce le publică „Budapest“ organul stîngiĭ estreme cu privire la confesiunea și naționalitatea cercurilor electorale representate prin ablegați independentiști. După aceste date în cele 102 cercurĭ representate în dietă prin independentiștĭ locuesc 2.118,000 catolicĭ, 1.231,000 protestanți și 106,000 naționalisticĭ. În 62 cercurĭ maioritatea locuitorilor o formézĕ catolicĭĭ, în 34 protestanțiĭ, în 3 sînt în o formă aceste dóuĕ confesiunĭ, ĕră în 2 maioritatea o formézĕ naționalitățile. De aci încă se vede, că deputațiĭ guvernamentalĭ se aleg în cercurile locuite de naționalități: căcĭ cu Magiariĭ se pare a nu cuteza guvernul să recurgă la apucăturile și mijlócele aplicate în cercurile electorale nemagiare.

Lozincă mincinósă. — Sub acest titul „M. Áll.“ din 18 a c. scrie: „Cea maĭ nóuă lozincă e, că recepția a contopit deplin jidovimea cu națiunea, și pentru acésta a vorbi despre ea (jidovime) ca despre rasă deosebită orĭ religiune deosebită nu e ĭertat fără a comite vătĕmare de lege. Firesce, că acesteĭ lozincĭ cea mai mare propagandă ĭ-o face presa jidovéscă.

„Să se ĭea însĕ spre sciință, că Ungaria are și o lege de naționalități, din neobservarea căreia chiar șovinismul crescut în presa jidovéscă face merit patriotic. Dacă însĕ este ĭertat fără considerare la legea de naționalități a declara naționalitățile fără vre un scrupul de inimicĭ aĭ patrieĭ, atuncĭ tot acésta este ĭertat a o face și cu Israeliții. Dacă este îndreptățită nisuința de a duce naționalitățile acolo, cât să renunțe la limba lor, datinile lor, principiile lor sociale deosebite, dacă e îndreptățită nisuința de a-ĭ scóte din proprietatea pămîntuluĭ și a lăți magiarismul, cum se face acésta în ținutul Seghedinuluĭ și pe airia, atuncĭ cu tot dreptul putem face asemenea și cu Jidanii.

„Legea nu a recipiat datinile cele rele ale Jidovilor, ci numaĭ religiunea lor. . . . . Chiar pentru aceea între marginile cuvenite antisemitismul trebue să rĕmână, până când jidovimea nu se contopesce ast fel în societatea creștină, cât să-și pérdă cu totul datinile raseĭ sale și caractĕrul sĕu. Spre acésta numaĭ o modalitate esistă, adecă primirea creștinismuluĭ. Până ce jidovimea rĕmâne jidovéscă, pretutindenea o va însoți antisemitismul.“

Față de espunerile luĭ „M. Áll.“ noĭ numaĭ atâta pretindem, ca fie căreĭ naționalități să ĭ-se dea și respecteze, ceea ce ĭ-se cuvine după drept și dreptate.

Baculus in angulo, ergo pluit. — Ĭ-am puté zice ĕrăși „Carghioslîc“, dar maĭ facem și puținică variație. E vorbă de un articol numit „Vaticanul și noĭ“, publicat în „Timpul“ în doĭ numerĭ și subscris „Manole“. Am da prea mare importanță acestuĭ articol, dacă l-am reproduce întreg, pe cum face „Tel. Rom.“. Articolul nu e alta de cât o colecție de sudălmĭ aruncate asupra Papeĭ și a bisericiĭ apusane, printre carĭ cu cuvinte bombastice se repetesce icĭ colé ridiculósa idee, că ortodoxismul „l-a păstrat pe Român, l-a făcut, să trăéscă“. Pare că neuniții nostri află cu cale, să o repetéscă acésta cât se póte de des, pentru ca să ajungă acolo, cât măcar eĭ să o crédă de jumătate.

Dar care e în acest articol caraghioslîcul? Étă-l:

„*Cum că clerul nostru a fost în ignoranță* până acum, nu zicem nicĭ noĭ contrarul. — Dar *causa adevĕrată a țineriĭ cleruluĭ în ignoranță aŭ fost tot năsdrăvăniile sfinților sacerdoți latinĭ,* carĭ în unele timpurĭ aŭ avut nisce purtărĭ atât de nedemne, în cât a făcut pe tótă lumea să-ĭ urésca; ér tineriĭ nostri, carĭ și-aŭ făcut studiile în părțile apusuluĭ, aŭ împărtășit cu lumea de acolo acea ură, care li-s'a imprimat așa de adânc, se vede, în inimă, în cât aŭ transportat-o și în țară la noĭ; de acolo, acea idee de rĕĭ representanți aĭ bisericiĭ s'a făcut în România prejudițiul ómenilor politicĭ, recrutați din ti-

---

în tóte împrejurările. Numaĭ când se vĕdu înaintea șaculuĭ, numaĭ atuncia șimți în sine Arzeb priceperea unuĭ jucătoriŭ de șac și repede străbătu combinațiunile cele maĭ înalte.

Un Ĭemidar scóse șacul bonzuluĭ din cutia, ce atîrna ca o distincție de grumazul elefantuluĭ. Era un adevĕrat cap d'operă. Cel maĭ vestit artist sinez, — așa se vorbesce, — a lucrat șepte anĭ la acest cap d'operă construit din fildiș și sedef, din mărgăritare și abanos. Regele alb era gol goluț monarchul Goala Sin, care împĕrăția pe atuncia în Lahore, pe când în figura regeluĭ negru numaĭ de cât puteaŭ cunósce pe domnitorul adorat toți fiiĭ ceresculuĭ imperiŭ, pe adoratul lor stăpân, pe ĭubitorul de agricultură și generosul Fo-Hi, care după multă silință a reușit a produce prin încrucișare dóuĕ tufe nóuĕ și treĭ florĭ nóuĕ. Ceĭ șese spre zece pionĭ eraŭ ciopliți cu rar gust din fildiș și abanos; micĭĭ lor ochĭ luciaŭ ca rubiniĭ; eĭ eraŭ făcuți în poziție de păsire ținênd în mână câte un arc de aur cu săgétă de sedef gata de țintă. Bonzul Dhealy câștigase acest șac într'un joc rĕmășit cu nepotul generaluluĭ Kosrou, din care causă și era mândru ca templul din Nagpur pentru ușea sa de bronz, cap d'opera sculptoruluĭ El-Manoussi.

Amîndoĭ jucătoriĭ ședeaŭ pe năsip înaintea basreliefuluĭ, ce representa pe Iriarti, ĭubitul elefant al luĭ Indra. Abia se făcură primele trăsăturĭ, și bonzul observă deja, că are de a face cu cel maĭ abil jucătoriŭ de șac din Asia; dar totuși spera, că îl va învinge, dacă va cerca, să facă partia, să fie maĭ interesantă. Întru adevĕr ceĭ maĭ mulți jucătorĭ, dacă e vorbă de un rĕmas mare, comit greșelĭ grosolane și perd de fricĭ.

„Eŭ pun rĕmas tótă averea mea,“ zise Arzeb surideud.

„Este acésta mare orĭ micĭ?“ întrebă bonzul.

„Un câmp de urez, o locuință la Triplicana și o casă în Cina-Patram. Aci în acest scrinișor de lemn de sandal se află titlurile de posesiune; tóte pórtă sigilul mareluĭ nostru preposit.“

„Bagă de samă și te socotesce!“ zise bonzul. „Aŭ nimic nu veĭ să ținĭ pentru tine? Socotesce-te bine, dacă veĭ perde, veĭ fi maĭ sĕrac de cât un îmblătitor de urez.“

„Sóre din Nagpur,“ replică Arzeb zimbind, „tóte mi-le-am socotit bine.“

„Eĭ bine dar!“ continuă bonzul. „Primesc rĕmasul pe averea ta; acum ascultă-mĕ și tu, și veĭ trebui să recunoscĭ, că rĕmasul meŭ este și maĭ de mare preț. Pe architectul templuluĭ din Elora l-a mușcat aicĭ în acest loc un șerpe; cel maĭ vestit dintre străbunĭĭ meĭ a servit la templul din Villsacarnia; el la strigătul architectuluĭ a alergat aci, a pus pe rană șepte frunze din arborele binefaceriĭ, pe carĭ le sdrobise cu un cremene, și a vindecat rana. Când architectul fu înălțat între zeĭ, se arĕtă străbunuluĭ meŭ și-ĭ zise: „Eŭ am căpĕtat de la Siva puterea de a-ți dărni ție și următorilor tĕĭ grația de a puté cere o dată în viață pentru sine orĭ pentru altul ori ce veți dori.“ Eŭ până acum nimic nu am cerut de la gloriosul architect: decĭ pun acest favor ca rĕmas față cu rĕmasul tĕŭ.“

„Fórte bine! Să continuăm!“ zise Arzeb.

La cuvintele acestea elefantul Iriarti își mișcă puternicul sĕŭ cap, își scutură urechile și-și purtă maiestatic flitul sĕŭ de granit încolo și încóce preste capul bonzului; după acésta recădu ĕră în veĭnica sa înțepenélă.

„Vedĭ?“ observă bonzul. „Divinul architect a dat pe un moment viață operei sale spre a întări spusele mele.“

„Să continuăm partia, ră̆să din Bherar,“ replică Arzeb; „mĕ declar îndestulit cu rĕmasul tĕŭ.“

Servitorimea se retrăsesc cu tot respectul așa, cât nicĭ un ochiŭ de om nu a privit acéstă luptă fără samĕn, acéstă luptă căreia numaĭ singur zeiĭ Indieĭ ĭ-aŭ fost martoriĭ. Cu ajutorul zeiței Sursutee Arzeb la prima trăsătură pătrunsese deja taĭna jocului. Capul luĭ încălzit de sórele Indieĭ se înfierbîntă și maĭ tare în focul combinațiunilor triumfătóre. În mĕsura, în care-și înaintau figurile sale de fildiș, în aceea-și mĕsură i-se părea, că tabla de șac ĭea o dimensiune de ce în ce tot maĭ mare, și că o suflare demonică orĭ divină se părea, că dă viață figurilor, imprumutându-le forma și pasiunile acelor ființe omenescĭ, pe carĭ ele se vedeau

neriĭ, despre carĭ am vorbit maĭ sus. De aicĭ se explică, pentru ce biserica nóstră până acum a fost maĭ tot de una lăsată la o parte, ér clerul neîngrijit şi materialminte şi moralminte desconsiderat, ba şi ridiculisat fără de vină şi fără motive nedându-se bisericiĭ, ce-ĭ trebuia; maĭ mult încă, luându-i-se şi ceea ce avea, cu tóte că ea fu scutul némuluĭ nostru."

Apoĭ să maĭ zică óre cine, că ceriul e vînĕt: „Manole" îĭ aplică adevĕruluĭ în dată un argument în faţă, cât sermanul vede pe ceriŭ numaĭ stele verdĭ. Nu cum va pretinde „Manole", să se dea Fanarioţilor înapoĭ averile mănăstiresci, ca cu ajutoriul lor scumpiĭ călugărĭ grecescĭ să maĭ arete o dată, cum „l-a păstrat pe Român, l-a făcut, să trăéscă"? Căcĭ numaĭ de unăzĭ ne spusese „Tel. Rom." în un moment de sinceritate, că Fanarioţiĭ sînt causa decadinţeĭ intelectuale şi morale a clerului românesc din România.

Apoĭ încă una:

„Pentru noĭ auctoritatea supremă în *biserica de acum* este numaĭ sinodul general."

Şódă auctoritate supremă, care — lipsită fiind de o putere supremă judecătorésc̆ şi esecutivă — nu are nicĭ măcar atâta auctoritate, cât „Manole" şi „Timpul" să cerce la ea pe sama mitropolituluĭ Ghenadie scut şi apĕrare, pe cum nicĭ liberaliĭ n'aŭ aflat maĭ înainte la aceea-şĭ auctoritate scut şi apĕrare pe sama mitropolituluĭ lor, pe care conservatoriĭ, ómenĭ maĭ cu sânge rece, l-aŭ silit, să renunţe la mitropolie „de bună voe". Ne aducem din noŭ aminte de casul patriarchuluĭ armenesc catolic Azarian. Sultanul l-a provocat acum sînt câte va lunĭ, să renunţe la patriarchie, pentru că ţinuse cu sermaniĭ Armenĭ. Azarian ĭ-a rĕspuns, că nu-ĭ póte face plăcerea de a-ĭ împlini dorinţa, de óre ce patriarchia nu ĭ-a dat-o sultanul, ci Papa. Şi urmarea a fost, că Azarian — şi astăzĭ e patriarch în Constantinopol, în capitala sultanuluĭ. Vedĭ, dle „Manole", aci póte fi vorbă de auctoritate supremă, la care un archiereŭ batjocorit {de nisce potentaţĭ de azĭ pe mâne ca Sturdza şi Catargiŭ orĭ chiar şi ca Abdul Hamid orĭ Carol află scut şi apĕrare.

De altmintrea am subtras frasa *biserica de acum* în cuvintele luĭ „Manole", căcĭ ea pare a cuprinde mărturisirea involuntară, că în *biserica de atunci*, adecă din vécurile, în carĭ s'aŭ ţinut cele şepte sinóde generale recunoscute şi de neuniţĭ, auctoritatea supremă n'a fost sinodul general, ci — Papa.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Cardinalul Monaco La Valetta a repausat după un morb maĭ îndelungat. La Valetta atât prin sciinţă, cât şi prin pietate a fost unul dintre ceĭ maĭ distinşĭ membri aĭ sacruluĭ colegiŭ. Atât Piŭ IX, cât şi Leo XIII aŭ nutrit o consideraţie specială faţă de repausatul cardinal şi a dese orĭ ĭ-aŭ cerut sfatul. După mórtea luĭ Piŭ IX La Valetta încă a fost adus în combinaţie la demnitatea pontificală. Cardinal a fost numit la 13 Martie 1868 şi a fost decanul sacruluĭ colegiŭ.

După mórtea luĭ La Valetta aŭ maĭ rĕmas numaĭ 5 cardinalĭ, carĭ aŭ luat parte la alegerea actualuluĭ Pontifice.

În 19 a c. noul ambasador francez de lângă Vatican Poubelle a presentat Sfinţieĭ Sale credenţionalele. După aŭdienţă noul ambasador a făcut secretaruluĭ de stat visita oficiósă. Apoĭ a mers la mormîntul s. Petru spre a-şĭ începe oficiul cu o rugăciune.

Austria.

Msgre Taliani, noul nunţiŭ vienez, după cum se anunţă, va sosi în Viena la începutul luniĭ viitóre. Maiestatea Sa îl va primi în audienţă probabil deja în August aşa, că noul nunţiŭ cu prilejul visiteĭ ţaruluĭ va puté lua deja parte în fruntea corpuluĭ diplomatic.

Franţa.

În 15 a c. s'a desvĕlit cu mare solemnitate în Rheims monumentul ridicat întru amintirea fecióreĭ de Orleans. Presidentul republiciĭ Faure în cuvîntarea sa cu nicĭ un cuvînt nu a amintit sentimentele creştinescĭ, carĭ aŭ făcut din acea fecióră o eroină admirabilă. De aicĭ încă se vede, că Faure stă cu totul sub influinţa francmasonilor.

Foile liberale aduc scirea, că guvernul a comis ambasaduluĭ sĕŭ de lângă Vatican, să esopereze de la Papa, ca curênd după mórtea cutăruĭ cardinal francez să-ĭ umplă locul prin crearea altuĭ cardinal francez, şi ca un cardinal francez să fie aplicat la Vatican, ca în casurĭ maĭ grave să pótă ajuta prin influinţa sa pe ambasadorul francez. Foile acestea zic, că Papa este aplicat a împlini dorinţa guvernuluĭ francez. Se póte. E destul de trist însĕ, că guvernul francez nu se arată aplicat a împlini dorinţa Papeĭ faţă de biserica catolică din republica franceză.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Semioficiosul „Bud. Tud." aduce scirea, că pertractările ţinute în Viena între guvernul ungar şi cel austriac s'aŭ terminat Sâmbătă avênd de resultat unirea ambelor guverne maĭ în tóte punctele încă pendente ale pactuluĭ economic şi vamal. Semioficiosul prin acésta vre, să facă reclam guvernuluĭ unguresc, de óre ce punctele principale ale pactuluĭ aŭ rĕmas, să se desbată la tómnă în legătură cu cuota. Aşa a rĕmas neresolvată cestiunea băncii şi cea a dăriĭ de consum, pe carĭ guvernul austriac le face pendente de la statorirea cuoteĭ, ce cade în competenţa comisiunilor parlamentare.

Ziarele oposiţionale află, că Bánffy ar fi primit deja ridicarea cuoteĭ pentru Ungaria de la 30 % la 35 % şi ar fi cerut de la deputaţiĭ guvernamentalĭ revers, că vor vota în dietă pentru primirea cuoteĭ de 35%. Aceĭ deputaţĭ, carĭ nu ar lua angajamentul de a vota pentru ridicarea cuoteĭ, la proximele alegerĭ nu vor maĭ fi susţinuţĭ de guvern. Scirea din urmă o desmint organele guvernamentale, numaĭ cât ele aŭ desmiţit atâtea sciriĭ adevĕrate, cât acum nu le maĭ crede nimenĭ.

Representantul din Viena al Sêrbieĭ Simicĭ a fost în sĕptĕmâna trecută în Budapesta, unde a fost bine primit şi a esoperat de la guvernul unguresc redeschiderea graniţeĭ ungare pentru porciĭ din Sêrbia. Se vede, că ceĭ din Budapesta aŭ uitat curênd pretinsele insulte din partea guvernuluĭ sêrbesc.

Mercurĭ a fost conferenţa ministerială cea maĭ de pe urmă înainte de vacanţele de vară. Preste vară dintre ministri numaĭ Daniel şi Darányi vor petrece în Budapesta.

Agitaţiunile electorale se continuă.

Austria.

De óre ce în Landtagul Austrieĭ inferióre de acum înainte antisemiţiĭ sînt în maioritate, e probabil, că Maiestatea Sa va numi de mareşal al ţĕriĭ saŭ president al Landtaguluĭ pe şeful lor prinţul Alois Lichtenstein.

---

a le representa. În deliriul acesta al meditaţieĭ înfierbîntate el credea, că asistă la acea luptă dintre Rama şi Ravana, ce este eternisată într'o epopee, ce pare a fi scrisă chiar de sóre cu litere de mărgăritare între insula Ceylon şi promontoriul Coromandel, strălucitul teatru de luptă al monstrilor Hindostanuluĭ. Jucătoruluĭ de şac i-se părea, ca şi cum ar cresce vĕdênd cu ochiĭ, ca şi cum ar tot cresce, ar cresce până la mărime uriaşă; el se lupta pentru o împĕrăţie, respingea cu vîrful degetelor sale o óste uriaşă; pământul se sguduia de sgomotul grozav al lupteĭ, şi în jur de sine i-se părea, că observă aprobarea tuturor zeilor de marmoră, pe carĭ îĭ înfăţişa basrelieful templuluĭ de la Elora.

Bonzul era dedat, să învingă pe toţĭ contrariĭ sĕĭ. El chiar şi pe vestitul sĕŭ confrate de la pagoda Djagrenat încă-l făcuse matt. Acum se uĭmia şi crânţănia în dinţĭ de mânie la fie care învingere a contrariuluĭ sĕŭ. Ba cuprins de repeţite orĭ de o frică sfîntă îşĭ închipuia chiar, că marele sĕŭ contrar este însu-şĭ Wişnu, care în a un spre zecea sa întrupare a luat forma unuĭ jucătoriŭ de şac. Acéstă idee îĭ măgulia iubirea de sine şi-l împedecă de a se arunca în desperarea sa de bolovanul de granit al elefantuluĭ.

Sórele se pleca în golful bengalic, şi viaţa luĭ Arzeb era ca şi sórele aprópe de apunere, când acesta printr'un „matt" decisiv îşĭ asigură învingerea. Bonzul învins înalţă o rugăciune către Siva, şi divinul architect se pogorî încunjurat de o cunună de raze de aur şi de azur.

„Dhealy," zise architectul către bonz, „ce fel de favor poftescĭ de la zeul vînĕt?"

Bonzul întrebă pe învingĕtorul sĕŭ Arzeb, ér acesta îĭ zise:

„Cere pentru mine favorul de a maĭ trăi încă cincĭ zecĭ de anĭ pe acest pământ plin de bucuriĭ."

„Te asigur!" zise divinul architect şi se sui la ceriŭ spre a-şĭ cuprinde érăşĭ locul între finiciĭ grădineĭ Vandana.

În acela-şĭ moment Arzeb simţi, că o nóuă putere de viaţă îĭ străbate trupul, şi că un sânge întinerit îĭ circulă prin vine; el sărută piciórele bonzuluĭ Dhealy şi înălţă o rugăciune de mulţămită către architect şi către Siva.

„Aşa dară tu totuşĭ te legĭ tare de viaţă," zise bonzul către Arzeb. „Şi ce aĭ de gând, să începĭ cu acéstă jumătate de veac?"

„Voiŭ durmi, ca să trăesc visând, şi mĕ voiŭ trezi, ca să joc şac," rĕspunse Arzeb.

„Aĭ dreptate," replică bonzul „eŭ încă cred, că unuĭ om, căruia i-se uresce, numaĭ dóuĕ lucrurĭ îĭ sînt de lipsă: *un pat şi un şac.*"

Sepora.

România.

Guvernul român a reînceput raporturile diplomatice cu Grecia, întrerupte din causa moşteniriĭ Zappa. Acest Zappa dându-se de Macodo-Român a petrecut 30 de anĭ în România şi murind la 1892 a lăsat prin testameut statuluĭ grecesc 20 de milióne de leĭ. Guvernul Greciеĭ s'a şi grăbit a pretinde estradarea sumeĭ, dară fiind că legile Românieĭ nu recunosc dreptul de proprietate de imobile de cât cetăţenilor românĭ, consângeniĭ testatoruluĭ aŭ combătut testamentul. De aceea guvernul român a refusat împlinirea pretensiuniĭ grecescĭ îndrumând pe guvernul grecesc, să-şĭ validiteze pretensiunea înaintea justiţieĭ române. La acésta Greciĭ nu s'aŭ supus, ci şĭ-aŭ revocat representantul din România. Din procedura guvernuluĭ grecesc n'a urmat nicĭ o sguduire a situaţiuniĭ politice europene, şi România n'a avut nicĭ o perdere.

Mijlocitoriŭ al împăcăriĭ dintre România şi Grecia se zice a fi fost ministru de esterne austro-ungar contele Goluchowski; scopul urmărit de el este câştigarea acestor state pentru întreita aliaţă şi menţinerea ecuilibriuluĭ în Balcanĭ.

După deschiderea Porţilor de fer monarchul nostru va visita la Sinaia curtea regală română. Scirea despre acéstă visită e întimpinată cu bucurie de presa română fără deosebire de partid.

Despre programul acesteĭ visite se telegrafézá din Bucurescĭ următórele: Monarchul nostru sosesce în 28 Septembre în societatea regeluĭ Carol în capitala Românieĭ. Monarchul nostru va vi însoţit de ministrul afacerilor esterne Goluchowki şi de primul adiutant contele Paar. La gara din Bucurescĭ va fi primire solemnă. În palatul regal Monarchul nostru va primi pe dignitarii mai înalţĭ aĭ regatuluĭ, pe ofiţerĭ şi delegaţia colonieĭ austro-ungare. De sară va fi prânz de gală. Pe 29 sînt puse în prospect revista asupra corpuluĭ al II-lea de armată şi inspecţionarea fortificaţiunilor şi a tiruluĭ. După amézĭ Maiestăţile Lor vor porni la Sinaia, unde îĭ va aştepta în castelul Peleş prânz de gală. În 30 domnitoriĭ vor visita jurul Sinaieĭ. De sară va fi prânz în cerc restrîns, după care Monarchul nostru se va întórce la Viena.

Italia.

Marchisul di Rudini abia după multă capacitare a putut îndupleca pe Visconti Venosta, ca să priméscă portofoliul afacerilor esterne. Fiind pe calea acésta reconstruit cabinetul, în 21 a c. s'a presentat în cameră şi în senat declarând, că programul de mai înainte îl schimbă numaĭ în un singur punct, adecă în ceea ce privesce organisarea armateĭ. Cabinetul după deliberărĭ serióse s'a convins, că legile din Novembre 1894 referitóre la organisarea armateĭ nu se pot esecuta, dară în împrejurările actuale nicĭ la reforme radicale nu póte recurge. Este decĭ necesar a se reîntórce la starea de lucruriĭ creată prin legile din 1887 şi 1892. Cabinetul se simte dară obligat a statori budgetul armateĭ pe 1896/7 în suma de 240 milióne abstragênd de la spesele pentru Africa, carĭ, de cum va se va închia pace, se vor reduce între marginile din 1893. Cabinetul va propune mĕsurĭ pentru consolidarea budgetuluĭ şi rehabilitarea ecuilibriuluĭ finanţial. Desbaterile se vor continua spre a pertracta proiectul de lege referitor la Sicilia, care nu sufere amânare.

Turcia.

La insistinţa puterilor europene guvernul turcesc a numit de guvernator al Creteĭ pe George Bercovicĭ-paşa, care e creştin, éră prin promisiunea amnestieĭ, prin convocarea adunăriĭ naţionale şi prin totala contenire de la conflicte a miliţieĭ turcescĭ s'a silit a câştiga pe insurgenţi pentru pace. Dar guvernul turcesc în loc de a ajuta pe guvernatorul numit la insistenţa străină, a trimis în Creta pe Abdullah paşa ca comandant suprem al armateĭ turcescĭ înălţându-l la demnitatea de muşir (mareşal). Prin acésta vada guvernatorului şi încrederea poporuluĭ în el a început să scadă cu atât mai virtos, că ostaşiĭ turcescĭ sub scutul luĭ Abdullah aŭ reînceput cruḑimile. Puterile europene aŭ cerut de la Pórtă rechemarea luĭ Abdullah, dară guvernul din Constantinopol sub cuvînt, că s'ar vătĕma disciplina a denegat strămutarea comandanteluĭ militar din Creta. Se vede, că Turcia nu doresce pacificarea insuleĭ în sensul propunerilor făcute de puterile europene şi pentru aceea paraliséză prin comandantul suprem militar, ceea ce face prin guvernatorul civil. Înse chiar acésta va grăbi umilirea Turcieĭ, de óre ce puterile europene se vor vedé silite, să întrevină cu forţa armată.

Scirile telegrafice cele mai nóuĕ spun, că Sublima Pórtă totuşĭ va să cedeze şi să înlocuéscă pe Abdullah cu alt general de rang mai inferior, care să fie subordinat guvernatoruluĭ Bercovicĭ-paşa. Alte veştĭ vor să scie. că Abdullah va fi înlocuit cu Ghazi Muktar-paşa, renumit din răsboiul ruso-turcesc.

Rusia.

După cum se spune, părechea împĕrătéscă ruséscă va cerceta curţile din Viena, Berlin şi Copenhaga, apoĭ va mai călători pe la Portsmouth, Brest, Lissabon, Barcellona, Pireŭ şi Constantinopol. În Brest póte că se va întîlni şi cu presidentul Faure. Ba „Gaulois“ vestesce, că ţarul sigur va merge şi la Paris.

Pe cum anunţă „Times“, ţarul a dăruit patriarchuluĭ icumenic steaua ordeluĭ Newsky în brilante. Mare mângăere!

Corespondinţe.

Sibiŭ, 10 Iuliŭ 1896.

Preastimate Domnule Redactor!

În 2 Iulie n. a. c. senatul scolastic protopopesc al tractuluĭ Sibiuluĭ şĭ-a ţinut aicĭ şedinţa sa ordinară pentru a constata pe basa rapórtelor comisarilor esmişĭ la esamenele ţinute la închiarea anuluĭ scol. 1895/6 starea învĕţămîntuluĭ poporal în acest tract şi progresul realisat pe acest teren în decursul anuluĭ scol. espirat. Mĕ folosesc decĭ de acéstă ocasiune pentru a vĕ presenta un scurt raport despre cele constatate, care cred, că va interesa pe cetitoriĭ „Unirii“.

În protopopiatul Sibiuluĭ sînt 17 parochiĭ provĕḑute cu şcolĭ confesionale şi 3 parochiĭ, Orlat, Racoviţa şi Vestem, cele mai marĭ şi mai compacte, sînt provĕḑute cu şcolĭ comunale, mai înainte grăniţerescĭ. În cele 17 parochiĭ aŭ funcţionat în anul scol. 1895/6 17 învĕţătorĭ ordinarĭ, 1 învĕţător adiunct şi 1 învĕţătóre estraordinară pentru lucrul de mână. Dintre învĕţătorĭ 12 inşĭ sînt deplin cualificaţĭ şi provĕḑuţĭ cu diplomă, 1 învĕţător mai bĕtrân e provĕḑut cu decret, ér 5 inşĭ aŭ fost aplicaţĭ numaĭ ca învĕţătorĭ provisorĭ, fiind că n'aŭ depus încă esamenul de cualificaţiune.

Edificiĭ proprie de şcólă, tóte din material solid, se află în 15 parochiĭ; nu esistă edificiĭ scol. în 2 parochiĭ, anume în Şura mică, unde ca local de şcólă se folosesce casa parochială, şi Vizocna, unde pruncĭ se instruéză în casă închiriată. Se observă, că în Vizocna materialul adunat pentru edificarea şcoliĭ s'a întrebuinţat deja în tómna trecută la repararea bisericiĭ, şi ast fel în lipsa mijlócelor recerute nu mai pot fi în curênd prospecte de a se puté edifica scólă în acea comună bisericéscă. Tóte şcolile nóstre confesionale, afară de cea din Sibiŭ, sînt avisate a se susţinĕ numaĭ din repartiţiunĭ, din care causă incassarea salarelor învĕţătorescĭ ridicate deja la 300 fl. în multe locurĭ este împreunată cu marĭ greutăţĭ.

În parochiile, unde poporenĭ gr. cat. din lipsa mijlócelor de a-şĭ susţinĕ şcólă proprie sînt asociaţĭ cu maioritătile preponderante gr. or., preoţiĭ nostri în calitate de catecheţĭ sînt îndatoraţĭ a propune elevilor gr. cat. studiul religiuniĭ şi din timp în timp a raporta oficiuluĭ protopopesc asupra materiilor propuse, ér la finea anuluĭ scol. a subşterne clasificaţiunĭ din obiectul amintit.

După cum se constată din conspectul sumar, în anul scol. 1895/6 s'aŭ aflat pruncĭ în etatea de şcólă, adecă de la 6—12 şi respective până la 15 anĭ, în numĕr total de 2908 şi anume 1495 feciorĭ şi 1413 fete; în special obligaţĭ a cerceta şcóla de tóte zilele aŭ fost 1092 feciorĭ şi 1044 fete; cea de repetiţie 403 feciorĭ şi 369 fete. Dintre aceştia aŭ cercetat şcóla de tóte zilele 730 feciorĭ şi 619 fete; cea de repetiţie 195 feciorĭ şi 181 fete; şcolĭ străine aŭ cercetat 181 feciorĭ şi 134 fete. N'aŭ cercetat de loc şcóla de tóte zilele 217 feciorĭ şi 312 fete, ér cea de repetiţie 172 feciorĭ şi 167 fete. Observ, că cel mai mare contingent al pruncilor, ce n'aŭ cercetat de loc şcóla, îĭ dă parochia Racoviţa, provĕḑută acum cu şcólă comunală, după cum dovedesc următórele date: În anul scol. 1895/6 aŭ fost aicĭ obligaţĭ a cerceta şcóla de tóte zilele în total 122 feciorĭ şi 121 fete, ér cea de repetiţie 59 feciorĭ şi 60 fete; dintre aceştia aŭ cercetat şcóla de tóte zilele numaĭ 71 feciorĭ şi 39 fete, ér cea de repetiţie numaĭ 22 feciorĭ şi 19 fete; prin urmare aŭ rĕmas cu totul lipsiţĭ de instrucţiune dintre ceĭ de la 6—12 anĭ 51 feciorĭ şi 82 fete şi dintre ceĭ de repetiţie 37 feciorĭ şi 41 fete. Causa, pentru care în numĕr total 151 pruncĭ rĕmân lipsiţĭ cu totul de instrucţiune, este lipsa unuĭ edificiŭ corĕspunḑĕtor de şcólă. Rĕul esistent la tot casul ar trebui cât mai curênd delăturat, căcĭ e pĕcat a lăsa atâţia pruncĭ să crésca ca cucutele la finea secluluĭ al XIX-lea, abstragênd de la aceea, că analfabeţiĭ nu sînt spre decórea nicĭ unuĭ popor.

Ce privesce resultatul esamenelor ţinute

la închiarea anului scol. 1895/6, acela în general se póte clasifica *îndestulitor*, ér în special progres *deplin mulțămitor* s'a dovedit în parochiile Ghișasa de sus (înv. Nicolae Vlad), Gurarîului (înv. Coman Gligor), Șelca mare (înv. George Săbău) și Vizocna (înv. Manase Ciungariu); *bun* în Alămor (înv. Samoilă Florea și Ioan Oancea), Buia (înv. Dumitru Bleoca) și Șura mică (înv. Traian Șandru); *îndestulitor* în Armeni (înv. Nicolae Neamț), Bórta (înv. Aureliu Pop), Brad (înv. Nicolae Iftenie Urs), Calvasăr (înv. Dumitru Vișa), Hamba (înv. Antoniu Bucur), Șaldorf (înv. Corneliu Banciu), Sibiu (înv. Ilarie R. Banciu) și Șelcău (înv. Ioan Dragomir); *de mijloc îndestulitor* în Cașolț (înv. Ioan Popa) și *neîndestulitor* în Stenea (înv. Clemente Ivan).

Ca pedecĭ ale progresului s'au constatat și de astă dată frecuentarea neregulată a școliĭ mai ales în lunile de tómnă și primăvară, și lipsa de cărți în unele locurĭ. În privința pomăritului după multe stăruințe s'a făcut un mic pas înainte, mai sînt înse câte va parochiĭ cu totul lipsite de școlă de pomărit. Asemenea s'a constatat îmbunătățire și cu privire la ținerea și frecuentarea mai regulată a școliĭ de repetițiune după energicele mĕsurĭ luate în astă privință de către autoritățile competente.

Mai amintesc, că în anul scl. espirat s'au provĕdut cu cărți din fondul scl. tractual 150 elevĭ și tot ast fel se va face și în anul scol. viitor.

În urmarea dispusețiunilor făcute de la locurile competente în primăvara anului curent în scopul de a asigura în cât va solvirea mai regulată a salarelor învĕțătorescĭ, tóte representanțele scol. au înaintat pe calea sa cererĭ la înaltul ministeriu de culte și instrucțiunea publică pentru ajutóre de stat de câte 60 fl. (Slimnic și Vizocna 150—200 fl.), afară de parochiile Armenĭ și Sibiu, ér pentru învĕțătorii din Brad, Cașolț și Șura mică s'au asemnat deja ajutórele cerute de la stat încă în 1894 pe câte 2 anĭ scol. Ajutórele sînt asemnate până la 1899 inclusive.

Grele lovituri a suferit în anul scol. espirat școla nóstră din Gurarîului, descrise la timpul sĕu în „Unirea“, prin aceea, că representanța comunală în mod arbitrar ĭ-a sistat dotațiunea de 200 fl., ce a primit-o vecĭ de anĭ de-a rîndul din cassa alodială, și a scos pe pruncii gr. cat. din localul aflător în edificiul comunal, unde din timpurĭ vechĭ era adăpostită și școla gr. cat.; grație înse întrevenirii energice a factorilor competenți dotațiunea s'a recéștigat; mai e pendentă încă cestiunea localuluĭ de școlă. Nu pot, să nu notez, că în lipsa de local scol. preotul Dionisie Aron, ca un adevĕrat părinte al fiilor sĕĭ sufletescĭ, a pus la dispositie în anul scol. espirat o odae din propria-ĭ locuință pentru instruarea pruncilor, pentru care jertfă îĭ aduc laude binemeritate.

Primiți, dle Redactor, scl.

x—y.

Colecta cruceriului.

La colecta cruceriului inițiată de noĭ în numĕrul 16 al „Unirii“ din 1891 au solvit:

Parochia *Bucium-Șésa* pe 1896 7 fl.

Până acum a incurs de tot suma de 2011 fl. 28 cr.

Mulțămită.

Toți st. domnĭ și dómne, carĭ au binevoit a-și esprima condolențele lor și a mĕ mângâia cu ocasiunea morții neuĭtatuluĭ și scumpuluĭ meu frate, canonicul

Dr. Alexandru Grama,

priméscă pe calea acésta mulțămita mea sinceră.

Blaș, 17 Iulie 1896.

Amalia Grama.

Noutăți.

Din Archidiecesă. P. O. D. canonic *Iosif Hossu* este numit president la tribunalul matrimonial de a II-a Instanță pentru Archidiecesă. — Cl. D. Dr *Ioan Sâmpălean* cu 1 Sept. a. c. este absolvat de la oficiul de spiritual în seminariul din Blaș, fiind numit profesor de Dreptul canonic și Istoria bisericéscă la facultatea teologică din Blaș.

Serbare bisericéscă. Pe cum ni-se scrie, în 19 a c. s'a sfințit crucea de pe turnul nou edificatei biserici din Bănișor. Actul sfințirii l-a sevârșit Rsmul vicariu al Silvanieĭ Alimpiu Barboloviciu, ér cuvîntarea ocasională a rostit-o On. Ioan Vancai preot în Cățelul ung. Meritul, că în comuna Bănișor una după alta s'au edificat școlă, casă parochială și acum în vara asta biserică, e al M. On. Ioan Moldovan paroch și protopop onorariu, care conduce parochia acésta de 20 de anĭ cu multă înțelepciune și prudință pastorală. Corespondentul laudă și pe architectul român dl Georgiu Mateiu, care a zidit biserica din Bănișor și acum zidesce și pe cea din Sig.

Parochie curentată. Cu terminul 20 Aug. n. s'a escris concurs pentru completarea parochieĭ *Poptelec* din protop. Dergeĭ (Archidiecesă). Emolumentele: Casă parochială cu 3 încăperĭ, șură cu 4 poieți, 2 cotețe, grânariu, fântână; porțiune can. 23 jugĕre, după carĭ contribuția o solvesce poporul; venitul pomĕtuluĭ 100 fl.; în loc de lectical 3 jugĕre de pămînt fórte bun; venitele stolare; câte 1 zi de lucru de la fie care fum.

Oficiul de cantor la biserica catedrală din Blaș devenind vacant prin abzicerea On. Em. Ștefănuț, pentru completarea acestuĭ oficiu s'a escris concurs cu terminul 15 Aug. n. Salariul anual e de 300 fl. Preferiți vor fi, ceĭ ce pot da instrucție din piano-forte.

Stațiuni docentale curentate. *În Archidiecesă* cu terminul 15 Aug. n.: I. Protop. Reghinuluĭ: 1) Staț. cantor-doc. *Adrian* cu emolumentele: Banĭ 145 fl., venitul locurilor cantor-doc. 63 fl., parte din dreptul de lemnărit și pășunat 22 fl., venite stolare 50 fl., 25 metrete de cucuruz, cuartir și grădină. 2) Staț. doc. ambul. *Curticap-Toldal* cu emolumentele: Banĭ 170 fl., venite stolare 40 fl., din agri 58 fl., 8 hl. de cucuruz, cuartir și grădină. 3) Staț. cantor-doc. *Orșova* cu emolumentele: Banĭ 200 fl., venite stolare 40 fl., din porț. can. cantor. 60 fl., cuartir și grădină. 4) Staț. cantor-doc. *Petelea* cu emolumentele: Banĭ 200 fl., din stolă, bucate și venite de pămînt 100 fl., cuartir și grădină. 5) Staț. cantor-doc. *Telec* cu emolumentele: Banĭ 80 fl., venite stolare 20 fl., venitul porț. can. cantor. 125 fl., zile de lucru 11 fl., lectical 38 fl., venitul cemeteriuluĭ 16 fl., lemne de foc 10 fl, cuartir și grădină. II. Protop. Ludoșuluĭ: 1) Staț. doc. *Cicudiu* cu emolumentele: Banĭ 170 fl., venitul unuĭ agru 130 fl., cuartir și grădină. III. Protop. Coșocneĭ: 1) Staț. cantor doc. *Jucul de jos* cu emolumentele: Adiut de la stat 50 fl., din porț. can. cantor-doc. 250 fl., lectical și stolă 30 fl., cuartir și grădină. IV. Protop. Alba Iuliei: 1) Staț. doc. *Alba Iulia-Lipoveni-Maieri* cu emolumentele: Banĭ 300 fl., relut de cuartir 60 fl. — *În diecesa Lugoșuluĭ* cu terminul 15 Aug. n.: 1) Staț. cantor-doc. *Chizdia* cu emolumentele: Banĭ 128 fl., grâu 72 fl., cucuruz 42 fl., lemne 39 fl. 52 cr., arînda unuĭ pămînt 30 fl., cuartir și grădină. 2) Staț. cantor-doc. *Hittiaș* cu emolumentele: Banĭ 400 fl., lemne de foc, cuartir și grădină. 3) Staț. cantor-doc. *Jittin* cu emolumentele: Banĭ 156 fl., relut de lemne 12 fl., venit din pămînturĭ 72 fl., ajutoriu de la stat 60 fl., cuartir 4) Staț. cantor-doc. *Visag* cu emolumentele: Banĭ 165 fl., venitul pămînturilor bis. 13 fl. 18 cr., din funcțiunile cantorale 5 fl., pentru lemne de foc 20 fl., pausal scripturistic și pentru conferința reuniuniĭ învĕț. 11 fl., ajutoriu de la stat 124 fl., cuartir. 5) Staț. cantor-doc. *Iezvin* cu emolumentele: Banĭ 315 fl., lemne de foc, cuartir și grădină. 6) Staț. cantor-doc. *Sân-Nicolaŭ-mare* cu emolumentele: Banĭ 300 fl., pausal 15 fl., lemne de foc, cuartir și grădină. 7) Staț. cantor-doc. *Clopodia* cu emolumentele: Banĭ 300 fl., lemne de foc, cuartir și grădină. 8) Staț. cantor-doc. *Mintia* cu emolumentele: Banĭ 300 fl., competințele stolare, lemne de foc, cuartir. 9) Staț. cantor-doc. *Ciula mare-Vălióra* cu emolumentele: Banĭ 270 fl., cucuruz 30 metrete à 30 l., venite stolare 30 fl., lemne de foc, cuartir. 10) Staț. cantor-doc. *Lighet* cu emolumentele: Banĭ 300 fl. 11) Staț. cantor-doc. *Cigmeu* cu emolumentele: Banĭ 300 fl., lemne de foc. cuartir. 12) Staț. cantor-doc. *Bărbăteniĭ sup.* cu emolumentele: Banĭ 300 fl., lemne de foc, cuartir. 13) Staț. cantor-doc. *Lupeni* cu emolumentele: Banĭ 300 fl., lemne de foc, cuartir.

Concurs pentru stipendiĭ. Preav. Consistoriu episcopesc de Lugoș a publicat concurs cu terminul 10 Aug. n.: a) pentru 2 stipendiĭ teologice în seminariul central din Budapesta și alte 2 în seminariul archidiecesan din Blaș; b) pentru 4 stipendiĭ preparandiale la institutul preparandial din Oradea mare, c) pentru mai multe stipendiĭ gimnasiale din fondul Rudolfian.

Strămutarea episcopuluĭ Dr Filip Steiner. „Hazánk“ aduce scirea, că eruditul și energicul episcop de Alba Regală Dr Filip Steiner, pe carele cercurile bisericescĭ la timpul sĕu l-au dorit de primate al Ungarieĭ, acum va fi strămutat la scaunul episcopesc de Cinci-Biserici.

Procesul Stambulov. Procurorul tribunaluluĭ de I. instanță din Sofia, care o lună întrégă a studiat actele cele multe ale cercetăriĭ asupra asasinăriĭ luĭ Stambulov, acum a subșternut tribunaluluĭ actele dimpreună cu opiniunea sa. Procesul va fi monstru. Se spune, că se vor cita 130 de mărturiĭ. Acusa se îndréptă asupra alor treĭ individi, carĭ se află deținuți, și dintre carĭ unul e acusat cu sevârșirea nemijlocită a asasinăriĭ, și asupra alor doĭ individi, carĭ au scăpat. Din causa mulțimiĭ celeĭ marĭ a materialuluĭ pertractarea se va ține abia în luna luĭ Septembre.

Despărțemintul XXIX (Mediaș) al Asociațiuniĭ Transilvane își va ține adunarea generală în 1 August n. la 2 óre d. a. în Mediaș în pavilonul otelului „Schützen“. După adunare va urma petrecere, din a cărei venit $^1/_2$ e destinat în favorul despărțĕmîntului, ér $^1/_2$ în favorul ambelor școle române din Mediaș.

Petreceri de vară in Blaș. În 26 Iuliu sodaliĭ români din Blaș aranjéză o petrecere de vară în grădina Comșa, la cas de timp nefavorabil în otelul „Univers“. Venitul e destinat peutru orchestra pompierilor din Blaș. — În 2 Aug. tinerimea academică aranjéză o petrecere de vară în otelul „Univers“. Venitul e destinat pompierilor din Blaș.

Cine sînt în Ungaria fabricanții de aprinjóre? A început și în Ungaria a se ventila idea monopoluluĭ de aprinjóre. Noĭ în ast fel de monopolisărĭ, — dacă sînt drepte, ér nu pe cum e cel de sare, care apasă mai tare pe poporul de rînd, cel ce se nutresce mai mult cu vegetale și are decĭ lipsă de mai multă sare, — vedem un bine numaĭ de s'ar scări cu o cale în chip paralel darea de pămînt. În urma scirii despre intenționata monopolisare a aprinjórelor fabricanții *ungurĭ* de aprinjóre au ținut o conferință. Étă-ĭ: Kohn Jakab és József, Reiter József, Reisner Ádám, Brachfeld Vilmos, Reiner Zsigmond, Neubauer Károly, Spitzer Ármin, Huss Mór, Stein és Rosenstrauss, Meyer Mór, Kohn Gyula și Lőwenfeld Tivadar. Trăéscă industria *ungurésecă!*

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice și diferite alte minciuni.

(Continuare.)

Al doilea „Aŭ dóră“ al dlor de la „Tel. Rom.“ în partea sa cea mai mare își află și el respuns îndestulitoriŭ în respunsul, ce l-am dat la cel dintâiŭ „Aŭ dóră“. Ér întregirea și-o află respunsul acesta în cele ce s'aŭ zis deja o dată în fóea acésta și aci le mai zicem încă o dată sperând, că măcar acum a dóua óră le vor băga în samă și dniĭ de la „Tel. Rom.“: „Uniĭ apreciézá acéstă diplomă (așa numită a dóua Leopoldină) fórte nefavorabil, considerându-o de o simplă amăgire a Românilor și de o aservire a bisericiĭ lor. Noi înse nu-ĭ atribuim nicĭ de cum intențiune rea și scopurĭ perverse, ci din contră sîntem de părere, că curtea împerătéscă a voit hotărît, să ușureze prin acéstă diplomă sórtea Românilor asupriți preste tótă închipuirea din partea protestanților, carĭ pe timpul, când s'a făcut sfînta unire și a emanat acéstă diplomă, eraŭ aprópe singurĭ la putere. Însu-și G. Barițiŭ zice: „Pe lângă câți va articulĭ fórte favorabilĭ pentru Romanĭ, sînt și vre o doĭ aspri, anume 5 și 6, ne caută înse a recunósce, că pentru acea epocă Curtea imperială s'a vĕdut necesitată a-ĭ intercala. Mai toți cei alalți articli din acea a dóua diplomă eraŭ de natură, ca să rănéscă până în suflet pe protestanți, să provóce mânia, resistința și resbunarea lor. . . . Popiĭ românescĭ să fie copleșiți dintr'o dată cu atâtea drepturĭ și scutințe; chiar și infama espresiune de popor numaĭ tolerat să se casseze, și poporul întreg, nobil saŭ nenobil, dacă va adopta credința, de care se ține împĕratul și tótă casa domnitóre, să fie considerat ca indigen, ca adevĕrați fiĭ aĭ patrieĭ cu tóte drepturile cuvenite acestora. Catechismul calvinesc să fie delăturat. Și toți acești articulĭ aristocrația să-ĭ publice ca orĭ ce lege și să se supună lor?“ — E drept, că națiunea română ca atare prin acéstă diplomă nu a dobîndit drepturĭ politice, căcĭ acestea drepturĭ după sistemul politic al Transilvanieĭ atîrnaŭ de la dóuĕ condițiunĭ, și anume: să se țină cine va de una dintre cele treĭ națiunĭ a Nobililor, Secuilor, Sasilor și să profeseze una dintre cele patru religiunĭ recepte: catolică, reformată, luterană, unitară. Sistemul acesta nicĭ împĕratul Leopold nu-l putea schimba fără a provoca revoluțiune în țară, orĭ în casul cel mai bun fără a călca în picióre diploma din 4 Decembre 1691, care garanta constituțiunea de atuncĭ a țĕriĭ și se considera ca lege fundamentală și nealterabilă. — Dar în cadrul acesteĭ constituțiunĭ nedrepte pentru Românĭ nu se póte zice, că eĭ nu ar fi câștigat prin diploma din 19 Martie 1701 multă ușurare față cu starea nesuferită de mai înainte. — Ușurarea acésta și periculul, ce-l ascundea acea ușurare pentru stăpânitoriĭ saŭ mai bine zicênd asupritoriĭ Românilor, se vede apriat din opositiunea, ce a făcut-o de la început gubernul Transilvanieĭ la privilegiile concese Românilor uniți. La tótă întîmplarea clerul românesc unit a fost ridicat din starea ticălósă și nesuferită de mai înainte și a devenit un factor important în tótă viața nóstră culturală, socială și politică, și ast fel prin acea diplomă s'a pregătit în mare parte emanciparea nóstră pe terenul politic și s'a dat un avînt puternic desvoltăriĭ nóstre naționale. Nobiliĭ românĭ, carĭ din causa religiuniĭ eraŭ eschiși din viața publică de stat, aŭ început a fi admiși la oficiile publice, și uniĭ dintre eĭ ridicându-se la tréptă mai înaltă nu și-aŭ uĭtat de némul lor, ci aŭ lucrat pentru interesele luĭ. În popor, care pentru prima óră a audit mângăitoriul cuvînt, că și Românii sînt fiĭ aĭ patrieĭ, s'a trezit consciința drepturilor sale, ér episcopul Klein s'a făcut cel mai energic, elocuent și neobosit interprete al acesteĭ consciințe naționale, și putem zice fără témă de a esagera, că marele archiereŭ cu diploma acésta în mână a pus basa programuluĭ național românesc de astăzi. Libertatea religiósă câștigată prin diploma Leopoldină și ocasiunea deschisă Românilor de a se puté cultiva, încă sînt binefacerĭ, carĭ nu trebue perdute din vedere.“ [1]) Numaĭ ómenĭ robiți de patima ureĭ celeĭ mai órbe față cu s. Unire pot decĭ osîndi clerul român din 1700 în mod așa de absurd, că clerul acesta de ce a primit emanciparea, cu care l-aŭ îmbiat, și la care ajungênd a putut începe apoĭ lupta pentru emanciparea poporuluĭ întreg. Dacă clerul acela ar fi fost în mintea dlor de la „Tel. Rom.“, atuncĭ „óra libertățiĭ“, — sub care dlor pare-ni-se înțeleg cât se póte de păgânesce perioda de la revoluția franceză până la anul revoluționar 1848, — sigur n'ar mai fi găsit în Ardeal nicĭ urmă de „ortodocsie“: până atuncĭ procesul calvinisătoriŭ al Românilor din Ardeal sigur ar fi fost terminat, și astăzi în strada măcelarilor din Sibiŭ n'ar fi, cine să bage de vină clerului românesc din 1700, că de ce a primit promisiunile cele ce i-s'aŭ făcut în anul acela.

Urméză apoĭ al treilea „Aŭ dóră“, o învinuire grozavă: Atanasiŭ Anghel, unindu-se cu Roma, din metropolit, ce era, a devenit pupilul unuĭ barat papistaș. Grozav lucru! Numaĭ cât pentru bietul Atanasiŭ Anghel totuși e mare noroc, că întreg lucrul acesta e o minciună.

Din metropolit, ce era? Să mai batem încă o dată tóca la urechea surduluĭ: „Eĭ bine! Documentele, carĭ s'aŭ publicat până acum de scriitoriĭ nostri și de străinĭ, arată până la evidență, că „Vlădica“ Belgraduluĭ și înainte de unire a purtat și i-s'a dat titulul de „Episcop“ și chiar și de „Superintendente“. — Așa în diploma din 1693, prin care principele George Rákoczi pune în scaunul Belgraduluĭ pe Ștefan Popa Simon, nu se zice, că îl pune de „Archiepiscop orĭ Mitropolit“, ci numaĭ de „Superintendens vulgo Vladica“, și antecesoriĭ luĭ nu se numesc „Archiepiscopi et Metropolitae“, ci „Superintendentes seu Vladicae“. [2]) — În diploma din 28 Decembre 1656 George Rákoczi II denumesce pe Sava Brankovits, nu de „Archiepiscop și Mitropolit“, ci-l numesce expres „Superintendentem sive Episcopum“, ér scaunul Belgraduluĭ nu se numesce nicĭ o dată „Metropolia“, ci de repetite orĭ numaĭ „Episcopatus“. [3]) — În diploma luĭ Apafi de la 1669 Archiereul Belgraduluĭ se numesce „Episcopus Valachialis“, de repetite orĭ „Episcopus Valachicus“, și nicĭ o dată „Metropolita“ orĭ „Archiepiscopus“. [1]) Numaĭ titulĭ de „Episcopus“ și „Episcopatus“ se află și în diploma luĭ Sig. Rákoczi din 1608. [2]) — Dar nu numaĭ în documente emanate de la calviniĭ, ci și în documente emanate de la Românĭ încă întimpinăm titulul de „episcop“ în loc de Mitropolit pentru Archiereul Belgraduluĭ. — În manuscriptul conservat la Mitropolia din Bucurescĭ, în care se vorbesce despre chirotonirea luĭ Atanasiŭ și a antecesorilor luĭ, mai mulți dintre aceștia se așédă numaĭ de „Archiereĭ, carĭ să aibă grijea aceleĭ Mitropoliĭ“. Despre Teofil antecesorul luĭ Atanasiŭ se zice, că a fost numaĭ „archiereŭ la episcopia Ardéluluĭ“, și nicĭ de cum „Mitropolit și Archiepiscop“. Însu-și Atanasiŭ în profesiunea credinței, ce a făcut-o cu ocasiunea chirotoniriĭ sale în Bucurescĭ, zice despre sine: „Atanasie cu mila luĭ Dumnezeŭ rînduit la s. Episcopie Ardéluluĭ cu gura mea făgăduesc.“ [3]) Acest Archiereŭ în instrucțiunea, ce a primit-o cu ocasiunea chirotoniriĭ sale în Bucurescĭ de la Dositeiŭ patriarchul Ierusalimuluĭ, se intitulézá: „Smerenie Atanasie episcopul țĕriĭ Ardéluluĭ.“ [4]) — Ast fel stând lucrul, de la sine urméză, că Iesuiții n'aŭ „suprimat vechiul titul de Mitropolie a Belgraduluĭ“, pentru că acest titul a fost deja a dese orĭ suprimat înainte de unire, atât în documente emanate de la principiĭ Ardéluluĭ, cât și în documente emanate de la Românĭ și chiar și de la Vlădicii Belgradulnĭ, încă neuniți cu biserica Romeĭ. — Ce privesce cestiunea „faptuluĭ“, se póte, că în timpurĭ mai vechĭ înainte de unire, și în special înainte de era calvinéscă, Vlădicul Belgraduluĭ a fost într'adevĕr Mitropolit, adecă a avut sub jurisdicțiunea sa și episcopĭ sufraganĭ, pentru că alt cum titulul de Mitropolit, ce l-aŭ purtat „Vlădicii“ Belgraduluĭ pe timpul acela, n'ar fi avut nicĭ un înțeles, fiind că numaĭ acela se numesce în ierarchia bisericéscă Mitropolit, care are tot o dată sub jurisdicțiunea sa și episcopĭ sufraganĭ, de cum va și acel Archiereĭ nu aŭ purtat titulul de Mitropolit din fală gólă așa, pe cum se întitulaŭ uniĭ mai târziŭ de „Archi-Mitropoliți“, de și eraŭ numaĭ „vicariĭ superintendenteluĭ calvinesc“. — Carĭ și câte aŭ fost episcopiile sufragane supuse Mitropolituluĭ Belgraduluĭ, este o cestiune, asupra căreia dispută istoriciĭ și vor disputa încă mult timp, pentru că ne lipsesc date sigure din timpurile acelea. — Atâta este înse sigur, că în era principilor calviniĭ, care a premers imediat sfinteĭ uniri, tóte episcopiile sufragane ale Mitropolitului din Alba Iulia aŭ încetat orĭ mai bine zicênd aŭ fost cassate, de cum va aŭ esistat, așa în cât acel Mitropolit de facto a fost redus la rangul de simplu episcop, care își mai da șie-și titulul de Mitropolit, mai întrebuința „pecetea Mitropolieĭ“, înse acest titul era un cuvînt gol fără însemnătate reală, pe care principiĭ calviniĭ nicĭ nu-l mai întrebuințaŭ în actele sale publice, pe cum am vĕdut în diplomele citate mai sus. [5]) — Dar dacă Mitropolitul românesc ar fi rĕmas

[1]) Cestiuni II. p. 62 urr.
[2]) Maior ist. bis. p. 72 ur.
[3]) Archiv p. 648 ur.

[1]) Archiv p. 611.
[2]) Archiv p. 609.
[3]) Ciparĭŭ, Acte și fragm. p. 234—240, și Barițiŭ, Părți alese din ist. Trans. v. I. p. 210—214.
[4]) Ciparia ibid. p. 251.
[5]) Veḑi Ĭ. M. Moldovan, Archiv p. 743.

„episcop“ în adevěratul înțeles al cuvîntuluĭ, tot ar maĭ fi fost ceva, înse el a devenit în era calvină, pe cum fórte bine se esprimă un erudit român: „un masculus pictus în mâna superintendenteluĭ calvin.“ [1]) — Ținuturĭ întregĭ locuite de Românĭ aŭ fost subtrase de sub jurisdicțiunea episcopuluĭ românesc din Alba Ĭulia și supuse superintendenteluĭ calvinesc, fără de a cărui concesiune episcopul românesc nu putea face nimic în acele ținuturĭ. [2]) — Condițiunile puse episcopilor românescĭ cu ocasiunea denumiriĭ lor în diferitele diplome ale principilor calvinescĭ sînt dovadă eclatantă despre posițiunea miserabilă a episcopilor românescĭ din Belgrad înainte de sfînta unire. Pentru ca să putem fi maĭ ușor controlați în aserțiunile nóstre, ne provocăm numaĭ la diploma luĭ Michail Apafi din 1680. [3]) — Conform condițiuniĭ a 11-a din acéstă diplomă în sinodul românesc nu se putea decide nicĭ o cestiune maĭ gravă fără de consensul și aprobarea superintendenteluĭ calvinesc. — După condițiunea a 12-a nicĭ un protopop nu se putea denumi orĭ depune fără de concursul superintendenteluĭ. — După condițiunea a 13-a orĭ ce causă judiciară maĭ momentósă trebuia să fie censurată și aprobată de superintendentele calvinesc. — În sensul condițiuniĭ a 19-a episcopul românesc chiar și în convocarea și conducerea sinoduluĭ românesc (in indictione ac directione synodi generalis) trebuia să atîrne de la superintendente, ér după terminarea sinoduluĭ trebuia să se presente în persónă împreună cu maĭ mulți protopopĭ în sinodul bisericiĭ reformate, pentru ca aci să se revadă decisiunile aduse în sinodul românesc, și pentru ca în sinodul calvinesc, episcopul românesc să-și câștige cunoscință maĭ mare despre „adevěrata religiune“ (cea calvinéscă) și despre procedura ecclesiastică, și ast fel să pótă să învețe și pe aĭ sĕĭ în lucrurile acestea (ut rerum religionis verae processuumque ecclesiasticorum majorem notitiam addiscat, suosque deinde iisdem instituere valeat). — Drept are decĭ G. Barițiŭ, când zice: „Archiepiscopia și Mitropolia Românilor din țĕrile acestea a fost cassată prin potestatea politică a principilor și a dietelor protestante cel puțin cu nóuĕ zecĭ de anĭ înainte de a păși Atanasie la unire cu biserica Romeĭ. . . . . Mitropolitul nu se maĭ bucura nicĭ macar de jurisdicțiunea unuĭ superintendent calviuesc, ci el era numaĭ vicariul calvinuluĭ.“ [4]) — Dar pentru Dumnezeŭ! ce ar maĭ fi putut lua Ĭesuiții de la un „Vlădică“, care era numaĭ „masculus pictus în mânile superintendenteluĭ calvin“, „numaĭ vicariul calvinuluĭ“? Și de ce s'ar fi maĭ putut despoia o Mitropolie, care „a fost cassată cel puțin cu nóuĕ zecĭ de anĭ înainte de a păși Atanasie la unire cu biserica Romeĭ“, și pentru care titlul acela mare era maĭ mult o ironie de cât realitate?“ [5])

Și după ce dlor de la „Tel. Rom.“ li-s'aŭ spus o dată tóte acestea, eĭ totuși maĭ aŭ sfruntarea de a susține, că Atanasiŭ Anghel, când s'a unit cu biserica Romeĭ, *„din mitropolit, ce era,* a devenit pupilul unuĭ barat papistaș?“

A devenit pupilul unuĭ barat papistaș? E cu mult prea mare ura dlor de la „Tel. Rom.“ asupra Ĭesuiților, de cât să-ĭ poți capacita despre aceea, că ticăloșia bisericiĭ „ortodoxe“ maĭ înainte de s. unire a ajuns să fie așa de mare, cât episcopul Atanasie a avut lipsă neapĕrată de un consultor, cum a fost Ĭesuitul de lângă el. „Ce privesce motivele, pentru carĭ curtea din Viena și cardinalul primate Kolonits — aŭ aflat de bine a pune lângă Atanasiŭ un teolog, nu ne vom pronunța noĭ, ci vom lăsa să vorbéscă unul dintre fruntașiĭ Românilor, adecă George Barițiŭ, care ast fel se esprimă: „Avut-a des numitul episcop trebuință de un consiliariŭ bisericesc, bun teolog și canonist? De sigur că el simțise din capul loculuĭ acea trebuință, orĭ ar fi rĕmas episcop gr. res. ortodox, orĭ că s'a unit cu Roma. În clerurile rĕsăritene preste tot, în clerul românesc cu atât maĭ vîrtos, domnise în lipsa totală de școle și de vre un seminariŭ de teologĭ nu numaĭ înainte cu dóuĕ vécurĭ, ci chiar și până în zilele împĕratuluĭ Ĭosif II, nesciință spălmîntătóre, întunecime aprópe generală, tristă, ucigătóre de suflete. Acéstă orbie sufletéscă a fost causa principală, că clerul întreg fusese încălecat cu totul de cătră superintendenții calviniĭ cu consistórele și cu sinódele lor; singura nesciință și perderea demnității personale umilise pe protopopiĭ românĭ la atâta, în cât să pórte pe superintendenții calviniĭ în lectică pe umerĭ lor și să-ĭ așeđe în scaunul presidial al sinoduluĭ, ĕră pe mulți popĭ, ca pe lângă alte batjocorĭ să țină în ĭernatic cânĭĭ de vînat aĭ aristocraților. Atanasiŭ avuse trebuință neapĕrată de consiliariŭ teolog.“ [1])

(Va urma.)

[1]) Ĭ. M. Moldovan, Archiv p. 794.

[2]) Diploma luĭ G. Rákoczi la Maior ist. bis a Rom. p. 72.

[3]) Acte și fragm. p. 60.

[4]) Părți alese din ist. Transilvanieĭ v. I. p 210 și 211.

[5]) Cestiuni II. p. 118 urr.

[1]) Părți alese din ist. Trans. I. p. 190; Cestiuni II. p. 92 ur.

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

XI.

Nascerea luĭ Christos.

În depărtare de un mil și jumătate orĭ și de dóuĕ miluri spre sudost de la Vetleem se află un șes, pe care-l desparte de oraș o cómă de deal. Apĕrată fiind de vîntul de mézănópte valea era presărată cu sicomorĭ, stejarĭ piticĭ și pinĭ, pe când în crepăturile și văgăunile vecine cresceaŭ tufișurĭ de maslinĭ și frăgarĭ; și acestea în anutimpul acesta eraŭ un adăpost neprețuitbil pe sama oilor, caprelor și vitelor, din carĭ se compuneaŭ turmele călătóre.

Înlaturea, carea era cea maĭ depărtată de oraș, chiar sub o cóstă, se afla din timpurĭ străvechĭ o marah saŭ îngrăditură largă de oĭ. Cu prilejul uneĭ năvăliriĭ de hoțĭ date uĭtăriĭ deja de multă vreme coperișul cascĭ a fost aruncat jos, ér casa însă-și a fost dîrîmată. Dar îngrăditura a rĕmas nestricată, și acésta pentru păstoriĭ de oĭ era de maĭ mare importanță de cât însă-și casa. Zidul de pétră al îngrăduturiĭ era cât statul unuĭ om de înalt, dar totuși nu era destul de înalt, cât o panteră orĭ un leŭ flămînd abătêndu-se din pustie până aci să nu pótă ajunge cu o săritură îndrăznéță în lăuntrul îngrăduturiĭ. Pentru a se potența siguranța față cu primejdia neîncetată, de laturea din lăuntru a ziduluĭ s'a plantat tufiș de spinĭ. Acésta a fost o măsură așa de nimerită, cât chiar și o vrabie abia ar fi putut, să pătrundă printre clómbele, carĭ se înălțaŭ până de-asupra ziduluĭ și eraŭ întrarmate cu spinĭ tarĭ ca oțélul.

În ziua, în care s'aŭ întîmplat cele istorisite până aci, o cétă de păstorĭ, cercând pășune próspetă, mânase turmele sale la deal până pe șesul acesta, și din diminéța zileĭ aceleia rĕsunaŭ cóstele de strigărĭ, de lovițurĭ de sĕcure, de sbieratul turmelor de oĭ și capre, de sunetul clopotelor, de mugitul vitelor și de lătratul cânilor. După ce sfințise sórele, păstoriĭ mânară cătră marah, și pe când noptase, turmele tóte eraŭ în siguranță în îngrăditură. Păstoriĭ aprinseră apoĭ un foc din jos la întrare, își mâncară zama de cină, și pe când unul din eĭ sta la pază, ceĭ alalțĭ se așeđară, să odihnéscă și să povestéscă.

Eraŭ șese bărbațĭ, nesocotind și pe cel de la pază. Eĭ se adunară în jurul focului; uniĭ ședeaŭ ér ceĭ alalțĭ zăceaŭ. Eĭ de comun umblaŭ cu capetele descoperite. Pĕrul capuluĭ le acoperia fruntea în moțurĭ dese și sburlite. Barba le acoperia grumaziĭ și cădea désă pe pept la vale. Eĭ eraŭ îmbrăcațĭ în cojóce de pele de ĭed și de miel, carĭ le ajungeaŭ de la céfă până la genunchĭ așa, cât numaĭ brațele le eraŭ góle. Brîne late le strîngeaŭ cojócele de șolduri. Sandalele le eraŭ fórte simplu lucrate. De pe umĕrul drept le atîrna câte o traistă, care cuprindea merindea și petri, — căcĭ eĭ eraŭ întrarmați cu praștiĭ, — și lângă fiesce care zăcea pe pămînt câte o cârje, simbolul chemăriĭ lor și de o dată armă de atac.

Ast fel eraŭ păstoriĭ din Ĭudea! Din afară eraŭ durĭ și sĕlbaticĭ ca și câniĭ ceĭ slabĭ, carĭ zăceaŭ lângă eĭ în jurul focului; dar în realitate eĭ eraŭ ómenĭ cu suflet bun și cu inimă bogată, însușirĭ, carĭ le datoriaŭ în parte și vieții lor celeĭ primitive, dar maĭ ales grijiĭ lor neîncetate de ființe drăgălașe și fără de ajutoriŭ.

Eĭ ședeaŭ și zăceaŭ în liniște lângă olaltă și povestiaŭ. Conversarea lor se cuprindea numaĭ cu turmele lor: o temă sécă pentru lume, dar o temă, carea pentru eĭ era lumea întrégă. Dacă în decursul istorisiriĭ petreceaŭ maĭ multă vreme la câte un lucru fără importanță, dacă în istorisire nicĭ unul nu trecea preste amĕnunte, cum era bună óră perderea unuĭ miel, trebue să avem în vedere raportul, ce esista între el și între animalul acela neputincios de a se apĕra: începênd de la nascere ajungea sub îngrijirea dînsuluĭ; dînsul avea să-ĭ pórte grijea, cât îĭ ținea viața, să-l trécă prin apă, să-l ducă pe prăpastiĭ și prin văgăunĭ la vale, să-l dea nume și să-l créscă; animalul se făcea soțul vieții dînsuluĭ, obiectul, la care se îndreptaŭ tóte gândurile și tótă interesarea dînsuluĭ; animalul acesta îĭ era înveselirea și distracția în călătoriile, pe carĭ le întreprindea, și pretutindenea credinciosul luĭ soț; când era vorbă de a-l apĕra și scuti, păstoriul da cu bărbăție pept cu leul și cu hoțul și nu băga în samă viața sa.

Evenimentele acelea marĭ, carĭ nimiciaŭ națiunĭ și treceaŭ stăpânirea lumiĭ dintr'o mână într'alta, pentru ómeniĭ aceștia eraŭ

nisce nimicuri, când vestea acelor evenimente din întîmplare își afla cale până în singurătatea lor. Ei audiau din când în când câte ceva despre ceea ce făcea Irod în cetatea asta ori ceea, despre palaturile, cari le clădia, despre școlile de luptaci și gladiatori, cari le întemeia, și despre aceea, că el suferia obiceiuri oprite. Roma după datina sa de pe vremea aceea nu aștepta, până le venia popórelor greóie în minte, să întrebe de Roma, ci venia ea însă-și și întreba de ele. Preste colinele, de-a lungul cărora păstorul mâna încet turma sa, ori în peșterile și îngrăditurile, în cari o adăpostia, nu a rare ori ajungea sunetul trimbițelor, și curios căuta el atunci și privia, cum înainta în marșul sĕŭ pe acolo o cohortă ori une oria și o legiune; și dacă coifurile sclipitóre aŭ trecut și mișcarea provocată prin trecerea ostașilor s'a mai aședat, el ér se punea, să zacă, și cumpĕnia, ce vor fi însemnând vulturii și vîrfurile aurite ale coifurilor, și ce plăcere póte óre să oterésca omului viața ostășésca, o viață așa de totului tot deosebită de a lui?

Și ómenii aceștia, ori cât de neculți și simpli eraŭ, totuși dispuneaŭ de o sciință și de o înțelepciune. În tótă sâmbata se obicinuiaŭ a se scălda, a merge în sinagogă si a cuprinde acolo băncile cele mai depărtate de tîlcuitoriul sfinteĭ Scripturi. Când chazzanul saŭ inspectorul cetiriĭ biblice purta prin sinagogă cartea legii, nimeni nu o săruta mai cu evlavie ca ómenii aceștia. Când șeliachul cetia textul, nimeni nu asculta tîlcuirea luĭ cu credință mai tare și mai necondițională, nimeni nu ducea cu sine mai mult din conținuea rabbinului, nimeni nu medita a casă mai mult asupra eĭ ca acești ómeni. Într'un stich al „schemeĭ" găsiaŭ eĭ tótă erudiția și întrégă legea vieții lor celeĭ simple, — că Domnul lor e singurul Dumnezeŭ adevĕrat, și că eĭ aŭ să-l iubéscă din tot sufletul. Și eĭ îl iubiaŭ, și într'asta consta înțelepciunea lor, — o înțelepciune, care rușina înțelepciunea multor puternicĭ.

Conversarea se făcu tot mai rărită, și încă nu trecuse paza cea dintâiŭ, și păstorii se și dădură unul după altul somnului, și anume fie care acolo, unde ședuse.

Nóptea ca tóte nopțile de ĭérnă din munții Palestineĭ era luminósă, rece și înstelată. Nu adia nicĭ un vîntuleț. Aerul încă nu fusese nicĭ o dată așa de curat, și liniștea era mai mult de cât tăcere: o aspirare sfîntă se aședase pe pămînt, ca și cum ceriul s'ar pleca la pămînt, ca să-ĭ șoptéscă în ureche ceva bun, ceva minunat.

La întrare pășia paznicul încolo și încóce purtând cojocul strîns în jurul șoldului. Din când în când se opria, când o mișcare din mijlocul turmeĭ cuprinse de somn orĭ lătratul vre unuĭ șacal din ceea parte a munților îĭ lovia urechea. Mezul nopții se apropia prea încet pentru el, dar în sfârșit totuși sosi. El și-a împlinit lucrul. Acum putea, să se așede și el și să guste un somn neturburat de visurĭ, un somn bun, cu care lucrul rĕsplătesce membrele obosite. El porni cătră foc, dar de o dată se opri. Se ivi o lumină și se revĕrsă în jur de el, o lumină blândă, albă, ca lumina lunii. El aștepta reținêndu-și rĕsuflarea. Fiorĭ mai rĕcĭ de cât fiorii aerului ghețos, — fiorĭ de frică trecură prin trupul luĭ. Își ridică privirea: stelele dispărusĕră, lumina se revĕrsa pe pămînt ca dintr'o feréstă de colo sus de pe ceriŭ. Și când privi spre ea, ea își însuși o strălucire, — o strălucire, de-l cuprinse spaimă, și el strigă plin de spaimă:

„Treziți-vĕ! Treziți-vĕ!"

(Va urma.)

Posta Redacțiuniĭ. *I. Genții* în *Haieu.* Cu abonamentul sîntem în ordine. Restanță nu e nimic. Foea am dispus, să Vi-se trimită în locul dorit.

Editor și redactor respundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Nr. 19—1896. (23) 3 3

Concurs.

În urma decisiuniĭ luate în adunarea generală ținută în 27 Octobre 1895. Comitetul Reuniuniĭ Femeilor române gr. cat. din Blaș publică concurs la 7 ajutóre, anume: 2 de câte 40 fl., 2 de câte 30 fl. și 3 de câte 20 fl. v. a. cu terminul de 20 August st. n. a. c.

La aceste ajutóre, ce se daŭ pe anul scol. 1896/7, pot concura eleve greco-cat. a școleĭ române de fetițe din Blaș.

Cererile să se trimétă la adresa presidenteĭ Reuniuniĭ și sînt a se ajusta cu următórele documente:

1. Carte de botez,
2. Atestat de paupertate,
3. Testimoniŭ scolastic.

Din ședința Comitetuluĭ Reuniuniĭ Femeilor rom. gr. cat. din Blaș, ținută în 28 Iunie 1896.

Rosalia Muntean presidentă. **Ioan Fodor** secretar.

Publicare de concurs.

La *„Internatul din Beiuș a fetelor orfane de preot din diecesa gr. cat. română de Oradea-Mare împreunat cu școlă civilă* pe anul scolastic 1896/7 se escriŭ următórele concurse:

1. Unul pentru o directóră a internatuluĭ și școliĭ civile de o dată, care are să fie cualificată pentru școlile civile din grupa limbistică-istorieă, eventual matematică-sciințele naturale.

Emolumentele împreunate cu acest post sînt: a) soluțiune anuală de 800 fl.; b) cuartir și întreținere în internat.

2. Altul de o învĕțătóră cualificată pentru școlile civile din grupa: matematică-sciințele naturale respective limbistică-istorică, care va împlini și afacerile domestice din internat prin statute precisate.

Emolumentele învĕțătóreĭ sînt: a) soluțiune anuală de 500 fl.; b) cuartir și întreținere în internat.

3. Un post de guvernantă. Guvernanta va avé: a) soluțiune anuală de 200 fl.; b) cuartir și întreținere în internat și după un serviț consciențios de 5 anĭ un adaus de 50 fl.

4. Un post de bonă. Emolumentele boneĭ vor fi: a) soluțiune anuală de 150 fl.; b) cuartir și întreținere în internat și după un serviț consciențios de 5 anĭ un adaus de 50 fl.

Competentele la aceste posturi trebue să fie de religiunea gr. cat.

Directóra și învĕțătórea pe lângă limba maternă română să posédă limba magiară și germană; cari vorbesc l. franceză, ori pot da instrucție și în fortepian, vor fi preferite.

Guvernanta și bona trebue să scie conversa și în limba magiară și germană.

Petițiunile instruite: 1. cu carte de botez; 2. testimoniŭ de cualificațiune; 3. eventual alte acte despre anterióra aplicație; 4. atestat medical; 5. adeverință despre starea familiară, — sînt de a se înainta la Veneratul Ordinariat diecesan gr. cat. de Oradea-Mare până în 10 August a. c.

Directóra și învĕțătórea după un an de probă se vor difinitiva.

Beiuș 7 Iuliŭ 1896.

(26) 2—2 **Direcțiunea.**

Escriere de concurs

pentru 12 stipendiĭ în „Internatul din Beiuș al fetelor orfane de preot din diecesa gr. cat. română de Oradea-Mare împreunat cu școlă civilă" pe anul scolastic 1896/7.

La aceste stipendiĭ pot concura în prima linie fetițe orfane de preot din diecesa gr. cat. de Oradea-Mare.

Stipendiste nu pot fi de cât fetițe de religiunea gr. cat.

Vor fi primite eleve de I—IV clasă ale școlilor elementare poporale și de o cam dată pe cursul I și al II-lea al școliĭ civile. Solvente încă se vor puté primi în internat.

Solventele plătesc: la an suma de 150 fl. v. a în dóuĕ saŭ cel mult în 4 rate anticipative; o taxă anuală de 2 fl, pentru înscriere, ce se va solvi la întrare; didactru pentru școla civilă 6 fl., pentru școla elementară poporală 2 fl. 85 cr. Alte taxe nu se vor solvi de cât pentru acele eleve, cari doresc a învĕța limba franceză și fortepianul; aceste taxe înse vor fi cât se póte mai moderate.

Cărțile trebuincióse, materialul de scris, de desemn, de lucru de mână, se înțelege, nu se cuprind în taxele amintite, ci aceste spese sînt datóre a le suporta atât elevele solvente, cât și cele stipendiate.

Fie care elevă susceptă să aducă cu cu sine:

Schimburi și fuste 6 din fie care, 12 batiste, barĕm 6 ciorapi de colóre închisă, 1 ploar, încălțăminte trebuincióse și superindumentele de lipsă cu mantea de vară și ĭérnă.

O saltea (Strohsack), o plapomă, 3 cerșafurĭ (lepedee de pat), 3 cerșafurĭ de plapomă, 4 fețe albe de perină, 1—2 perinĭ, 3 servete, 4 ștergare, 2 peptenĭ: unul des și altul rar, perie de dinți, de haine și de călțunĭ și săpun.

Elevele din internat vor primi uniformă, care constă din o haină, 2 șurțe în forma uneĭ haine, o pălărie de vară, cari se procură în Beiuș sub conducerea direcțiuniĭ internatuluĭ. Prețul uniformeĭ *este cuprins* în suma amintită de 150 fl.

Suplicantele aŭ să-și înainteze petițiunile pentru suscepere la: Veneratul Ordinariat diecesan gr. cat. de Oradea-Mare până în 15 August a. c.

Petițiunile sînt de a se instrui: 1. cu carte de botez; 2. testimoniŭ scolastic; 3. atestat medical; 4. atestat de revaccinare.

Doritórele de a obține stipendiĭ vor aclude și un atestat comunal despre posiția și starea materială a lor, eventual a părinților lor.

Elevele din internat vor primi următórea provisiune: cuartir, întreținere, a fară de órele de prelecțiune vor avé în anumite óre din zi óră de conversație în limba magiară, germană, eventual și în limba franceză.

Elevele școliĭ poporale vor cerceta școla elementară poporală de stat din loc, ĕră elevele școliĭ civile de cursul I și al II-lea în școla internatuluĭ.

Cursul al III-lea și al IV-lea de școla civilă se va deschide cu începutul anuluĭ scolastic 1897/8.

Beiuș 7 Iuliŭ 1896.

(27) 2—2 **Direcțiunea.**

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiecare publicăţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaş.

Anul VI. | Blaş 1 August 1896. | Numĕrul 31.

Pescuire în tulbure.

Cum e făcută lumea acésta! Noi împreună cu toţi fiii bisericii am serbătorit aparițiunea minunatei enciclice despre unitatea bisericii, şi toţi ómenii de bine aŭ adus tributul admiraţiunii lor marelui Pontifice, pe care nu l-a putut şi nu-l póte frânge sarcina cea grea a anilor.

Dar alţii, — firesce nu ceva celebrităţi, — aŭ crédut de bine a se supĕra pe Papa. Cu „Timpul“ s'aŭ supĕrat pe Sfinţia Sa şi colegii de la „Telegraful Roman“. Ba ca lucrul să fie deplin, aŭ învinuit pe Sfinţia Sa, că umblă, „să pescuéscă în tulbure“, anume că umblă a profita tocmaĭ acum cu ocasiunea turburărilor ivite în biserica din România din causa destituirii mitropolitului-primat Ghenadie.

Ce e drept, gaură în cer nu s'a făcut prin supĕrarea acestor domni. Nici noĭ nu avem intenţia de a le potoli furórea lor inofensivă. Fiind că însĕ ne-am propus a insista puţin asupra enciclicei minunate despre unitatea bisericii, am reflectat numaĭ în trécăt la espectorarea numiţilor domni, pentru ca să se vadă, cum nu poţi să afli voea şi nevoea tuturor.

Ce a îndemnat pe Sfinţia Sa la publicarea enciclicei despre unitatea bisericii?

Ne-o spune însu-şi în dată la început, că intenţiunea dînsului este „a aduce pe ceĭ rătăciţi la staulul oilor, care e supus puterii lui Isus Christos, supremului păstoriŭ al sufletelor“.

După învĕţătura şi credinţa sfintei Biserici catolice Pontificele suprem este călăuzul infalibil al credincioşilor cătră viaţa de veci, şi tot după acea credinţă nu se dă mântuire, dacă nu te ţii cel puţin de sufletul bisericii celei adevĕrate a lui Isus Christos, anume a bisericii catolice.

Tot învĕţătură a bisericii catolice este, că de biserică te desparţi nu numaĭ prin *eresă*, ci şi prin *schismă*. Sfîntul Ioan Crisostom spune apriat, „că a sfăşia biserica nu e rĕŭ maĭ mic de cât a cădé în eresă“.

Ast fel stând lucrul, e evident, că Papa trebue să privéscă nu numaĭ pe eretici, ci şi pe schismatici drept oi rătăcite, pe carĭ trebue să le readucă „la staulul oilor, care e supus puterii lui Isus Christos, supremului păstoriŭ al sufletelor“. „Fiul a comis acestuia (lui Petru), — zice tot sfîntul Ioan Gurădeaur, — „să rĕspândéscă preste tótă faţa pămîntului cunoscinţa Tatălui şi a sa, şi i-a dat lui, omului muritoriŭ, tótă puterea în ceriŭ prin aceea, că a dat aceluia cheile, care estinde biserica preste tótă faţa pămîntului şi a dovedit-o maĭ firmă de cât ceriurile“. Ér sfîntul Ciprian zice: „Domnul nostru Isus Christos, când în Evangelia sa a mărturisit, că sînt inimicii lui, ceĭ ce nu sînt cu el, nu a designat un anumit fel de eresă, ci preste tot pe toţi, ceĭ ce nu vor fi cu el şi vor împrăştia turma lui, ĭ-a declarat de inimicĭ aĭ sĕi zicênd: Cel ce nu este cu mine, împotriva mea este, şi cel ce nu strînge cu mine, risipesce.“

De o parte aflăm aşa dară îndatorirea dată de Domnul Christos Papeĭ de a readuce la staulul oilor sale pe ceĭ rătăciţi. De altă parte aflăm, că atât ereticii, cât şi schismaticii se află afară de staulul acela, „care e supus puterii lui Isus Christos, supremului păstoriŭ al sufletelor“.

Ce urmézĕ din tóte acestea? Urmézĕ, că tóte acţiunile Papeĭ trebue să fie pururea îndreptate spre un singur scop final, anume spre readucerea tuturor ómenilor în sinul bisericii catolice.

Dacă Papa nu s'ar conduce în tóte nisuinţele sale de acest scop, atunci s'ar face infidel faţă de Isus Christos şi ar trada oficiul sĕŭ înalt. Pentru că biserica catolică crede şi mărturisesce, că numaĭ un singur lucru este de lipsă şi anume mântuirea sufletului. Întru adevĕr faţă de mântuirea sufletului dispare orĭ ce. Un singur suflet valorézĕ neasĕmĕnat maĭ mult, de cât tóte comorile lumiĭ, pentru că orĭ ce are lumea, e numaĭ trecĕtor, sufletul omului însĕ este făcut spre nestricăciune.

Acum dacă după credinţa, a căreĭ suprem magistru e Papa, nu se dă mântuire, de cât singur numaĭ prin biserica catolică, atunci n'ar fi óre o tradare a oficiului sĕŭ şi a bisericii sale, dacă Papa nu şi-ar da tótă silinţa pentru

---

Feuilleton.

Epistolă pedagogică.

Scrisă de un nepedagog.

Stimate Domnule Redactor!

„*Cultura* aşa cum s'a desvoltat ea în decursul timpurilor, *cultura* istorică, pe basa limbelor şi literaturelor clasice, este indispensabilă pentru acea pătură a societăţii, care e menită în viitor a conduce destinele unei naţiuni.

„*Cultura* istorică însĕ pretinde cunóscerea acelor popóre, carĭ aŭ avut influenţă hotărîtóre asupra desvoltării *culturei* nóstre. Aceste popóre sînt Grecii şi Romanii. Grecilor avem de a-le mulţumi aprópe întrĕga *cultură* estetică, ér Romanilor *cultura* în privinţa politică. Prin urmare cine vrea să aibă judecată temeinică în celea de astădĭ, trebue să cunóscă cele de odinióră.

„Numaĭ cunoscinţa limbeĭ grece împreună cu a celeĭ latine dă o completă *cultură* istorică. Fiă-care dintre aceste dóuĕ limbĭ deosebit tractată numaĭ un unilateral temeiŭ ne póte da pentru *cultura* istorică. Acésta *cultură* este necesară pentru cel ce vrea să'şi câştige educaţiune scienţifică.“ [1])

Le-am reprodus acestea din începutul programei a XXXII a gimnasiului şi — nota bene! — a şcoliĭ comerciale şi reale din Braşov.

Eleviĭ, ceĭ ce absólvă şcóla comercială şi pe cea reală în Braşov şi pe airia, „prin urmare“ după ce aŭ umblat vre-o 10—12 anĭ la şcólă, maĭ pe urmă totuşi rĕmân — proştĭ. Şi pentru ce, mĕ rog? Din simpla causă, că eĭ nu posed „cunoscinţa limbeĭ grece împreună cu a celeĭ latine“. Cine-mĭ rîde aci? Dór acésta n'am zis-o eŭ, ci a zis-o dl profesor Paul Budiŭ de la gimnasiul român din Braşov. Eŭ m'am provocat ast fel la o auctoritate, şi prin urmare n'am să mĕ tem, că abiturienţiĭ de la şcolile comerciale şi reale vor face din cuvintele acelea cestiune de onóre.

Din cuvintele dlui profesor Paul Budiŭ s'ar maĭ puté scóte la ivélă încă şi alte lucrurĭ marĭ. S'ar puté scóte bună óră la ivélă, că Const. Sporea cel ce cetesce „*prōpè*“ în loc de „*prŏpĕ*“, [1]) nu prea e menit „în viitor a conduce destinele unei naţiuni“, de óre ce „cultura istorică — este îndispensabilă pentru acea pătură a societăţii, care e menită în viitor a conduce destinele unei naţiuni“, pe când de o parte „numaĭ cunoscinţa limbeĭ grece împreună cu a celeĭ latine dă o completă cultură istorică“, ér de altă parte Const. Sporea nefericitul de el cetind „*prōpe*“ în loc de „*prŏpĕ*“ a dovedit, că el nu scie bine limba latină.

Dar nu despre lucrurĭ de aceste voiam, să-ţi scriŭ. Cu mult maĭ tare mĭ-a bătut la ochĭ aceea, că în cuvintele citate ale dluĭ Paul Budiŭ în 16 şire, — atâtea sînt acolo, de unde le-am reprodus, — cuvîntul *cultură* se repetesce numaĭ de 9 zi nóuĕ orĭ. Nu sufere îndoélă, că el în acela-şi spaţ ar fi putut să se repetéscă şi de 90 de orĭ. Cu tóte acéstea mi-s'a părut, că el şi aşa s'a repetit — usque ad nauseam.

Nu e vorbă, tot ţiganul îşi laudă calul. M'aşĭ fi putut prinde, că dacă dl profesor Vasilie Goldiş, care, pe cum sciut este, e specialist în istorie, ar fi avut să scrie o

[1]) Plan de invĕţămênt pentru limba elină la gimnasiul gr. or. român din Braşov. Lucrat de dl profesor *Paul Budiŭ*. Publicat în a XXXII Programă a gimnasiului mare public rom. de rel. gr. or. din Braşov etc. 1896.

[1]) Ibid. p. 21.

a readuce în sinul bisericiĭ catolice pe toţi ceĭ ce se află a fară?

Ce alta a făcut deci Papa, când a dat ultima sa operă admirabilă cu întenţiunea de a readuce pe toţi ceĭ rătăciţi „la staulul oilor, care e supus puterii luĭ Isus Christos, supremuluĭ păstoriŭ al sufletelor", de cât că şĭ-a împlinit cea maĭ sfîntă şi cea maĭ de frunte datorinţă a sa?

Cum vin dar colegiĭ de la „Telegraful" împreună cu ceĭ de la „Timpul" a acusa pe Papa, că umblă a pescui în tulbure? Socotesc eĭ, că împlinirea datorinţeĭ propriĭ e o pescuire în tulbure? Orĭ aştéptă, ca Papa de dragul caterisiriĭ mitropolituluĭ Ghenadie să încete cu împlinirea datorinţeĭ sale?

Dacă Papa nu ar fi convins despre aceea, că a fară de sinul bisericiĭ catolice nu se dă mântuire, atunci póte că ar puté să le facă pe plac la domniĭ numiţi. Dar până când are convingerea acésta, până atunci nu-ĭ este permis, să trécă pe un singur moment măcar cu vederea scopul acela suprem de a readuce la calea mântuiriĭ pe toţi ceĭ rătăciţi.

Aicĭ apoĭ nu schimbă în lucru cestiunea, că óre biserica catolică e biserica cea adevărată a luĭ Isus Christos orĭ nu. Vorba e, că asta este credinţa şi convingerea catolicilor şi a Papeĭ. Ereticiĭ şi schismaticiĭ pot să aĭbă aicĭ părerile lor. Asta însă nicĭ de cum nu împedecă pe Papa, ca să lucre după convingerea sa, şi cu atât maĭ puţin dă drept colegilor de la „Timpul" şi „Telegraful" de a acusa pe Papă cu intoleranţă, cu tendinţe de proselitism şi cu pescuire în tulbure.

N'a pescuit deci Sfinţia Sa în tulbure cu publicarea ultimeĭ şi minunateĭ Sale enciclice, ci numaĭ şĭ-a împlinit cu credinţă datoria sa sfîntă, vĕrsând în capetele omenimiĭ rătăcite doctrina clară, limpede şi cristalină a învĕţăturiĭ dumnezeescĭ despre unitatea bisericiĭ celeĭ adevĕrate a luĭ Isus Christos.

„Tel. Rom." s'a smintit. — Smintéla ĭ-a causat-o enciclica „Satis cognitum" şi maĭ ales, că „„Unirea" ĭubiléză şi se angajéză şi ea la realisarea sublimuluĭ plan de convertire".

O observare sdrobitóre aruncă „Tel-Rom." în numĕrul sĕŭ din 28 Ĭuliŭ asupra „Unirii" din causa, că acésta a zis, că bisericiĭ catolice „ĭ-a promis *dumnezeescul* întemeiător asistenţa sa până la capetul vécurilor". La acésta observă „Tel. Rom.": „Pare că este întemeiător şi nedumnezeesc!" — La acésta îndrăznim a observa, că: Da, sînt întemeiătorĭ şi nedumnezeescĭ, p. es. Ariŭ, Macedoniŭ, Nestoriŭ, Eutiche, *Fotie*, Luther, Calvin.

O maĭ smintesce şi aceea, că „Unirea" a zis; „Să nu ne simţim înălţaţi şi mângăiaţi, *când ne scim ocrotiţi de o mamă, a cărei ĭubire nu e ţĕrmurită de loc, de timp, de limbă şi de neam?*" Lu cuvintele acestea observă adecă „Tel. Rom.": „— facem însă în interesul fraţilor nostri uniţi, cărora le place a face paradă şi fanfaronadă fățărită cu ĭubirea lor de neam şi de limbă, constatarea, că eĭ sînt provocaţi astăzĭ a ĭubila şi ĭubiléză chiar din motiv, că „se sciŭ ocrotiţi de o mamă, a cărei ĭubire nu este ţĕrmurită de limbă şi de neam"." — Noĭ mulţămim dlor de la „Tel. Rom," pentru constatarea asta. Aşa e, biserica catolică e biserica cea adevărată a luĭ Christos: pe cum Christos ĭubesce cu aceea-şĭ ĭubire tóte némurile de pe faţa pămîntuluĭ şi de dragul unuĭ neam, bună óră de al Românilor, nu póte urî nicĭ un alt neam, întocmaĭ aşa face şi biserica luĭ cea adevărată. Ea nicĭ chiar pe Românii neuniţi nu-ĭ uresce, de şi dniĭ de la „Tel. Rom." îşĭ daŭ tótă silinţa de a trezi într'însa ura acésta. Ea nicĭ chiar pe Românii neuniţi nu-ĭ uresce, ci din contră doresce, ca şi eĭ „să se întórcă la mama cea ĭubitóre".

S'a găsit următorĭŭ pe sama luĭ Rezei. — Reproducem din „Alkotmány" următórele:

„Ceea ce aŭ dorit aşa de mult scumpiĭ nostri compatrioţi liberalĭ, étă că o aŭ. Aŭ un prelat, — adevĕrat că nu catolic, ci greco-oriental, — care *pe faţă* se dă de credincios al aceluĭ partid, care partid a pornit răsboiŭ de esterminare împotriva bisericiĭ, a religieĭ. Organul Oradan al luĭ Tisza Kálmán, „Szabadság", salută „cu bucuria cea maĭ nobilă" pe vicariul episcopesc român greco-oriental *Ioan Goldiş* ca pe următoriul luĭ Silviŭ Rezei în mandatul de la Ceca magiară. Ilustritatea Sa de o cam dată e numaĭ candidat, dar fiind că cercul l-a candidat *unanim* ca pe „persóna cea maĭ aptă", e maĭ mult de cât sigur, că vor şi alege pe Ilustritatea Sa vicariul episcopesc Ĭoan Goldiş de deputat dietal.

„Noĭ încă salutăm cu bucurie candidatura acésta, pentru că printr'însa vedem adeverită din noŭ zicala veche, ce de la Tisza Kálmán încóce s'a împlinit aşa de strălucit, că: Es kommt selten was Besseres nach....

„După cum spune „Tiszántul", candidarea asta frumósă s'a făcut după o marşrută stabilită înainte. Guvernul s'a informat deci de bună vreme despre liberalismul neescepţionabil al dluĭ vicar episcopesc, ér dl vicar episcopesc sigur ar dori, să scape de titulul „vicar"...."

Dluĭ Rezei absolutismul tiranic, ce — după „Tel. Rom." — esistă în biserica catolică, ĭ-a tăiat calea către episcopie. Sîntem curioşi, să vedem, dacă faimosul constituţionalism naţional ortodox va puté şi el să taie dluĭ Goldiş calea acésta.

Călătoria dluĭ Sturdza. Cetim în „Tribuna" următorele: „O depeşă oficiósă din Viena, cu data de 27 Ĭulie, pubicată în tóte foile budapestane anunţă: „Ministrul-president al Românieĭ, Dumitru Sturdza, a sosit aci şi va lua parte azĭ la un prânz, care va fi dat de cătră ministrul de externe, contele Goluchowski, în palatul imperial de la parcul Schönbrunn."

---

disertaţiune, carea să se încépă cu cuvîntul „cultura", sigur ar fi zis între altele, că: „Numaĭ cunoscinţa istorieĭ dă o completă cultură istorică." Tot asemenea dl profesor Lazar Nastasi, care, pe cum am înţeles, e profesor bun de matematică şi fisică, ar fi zis: „Cunoscinţa matematiciĭ şi fisiciĭ" „este indispensabilă pentru acea pătură a societăţiĭ, care e menită în viitor a conduce destinele uneĭ naţiuni." Şi dl profesor Arseniŭ Vlaĭcu de la şcóla comercială cetind orĭ audind acestea le-ar fi aprobat, căci cine nu scie, că dluĭ e singurul nostru specialist teoretic în contabilitate şi merceologie? Dar apoĭ dl dr Ĭoan Bunea, de ce să nu fie avut dreptul de a susţiné, că fără de cunoscinţa limbiĭ magiare e o absurditate a şi grăi despre cultură? Şi aşa maĭ de parte.

Dar din repetirea aceea désă a cuvîntuluĭ *„cultură"* omul ar puté să facă o conclusie cam — nefavorabilă pentru gimnasiul din Braşov. Căci ceea ce omul doresce în chipul cel maĭ rîvnitoriŭ, aceea de-a rîndul îĭ lipsesce în mĕsura cea maĭ mare. Aşa p. es. ómeniĭ sĕraci îşĭ doresc baniĭ, fiind că nu-ĭ aŭ.

Şi pare-mi-se este ceva adevărat în conclusia acésta, şi anume nu numaĭ cu privire la şcolile mediĭ române din Braşov, ci cu privire la tóte şcolile nóstre mediĭ. Mĕ tem tare, că pe orĭ care dintre profesoriĭ de la şcolile nóstre mediĭ l-aĭ aduce în confusie, dacă fără de veste ĭ-aĭ pune întrebarea: Ce e cultura? orĭ: În ce stă cultura?

Rĕspunsul la întrebarea acésta adevărat că nicĭ nu e aşa de simplu şi uşor, pe cum şĭ-ar gandi omul, şi nu aĭ să te mirĭ de loc, dacă un om, care s'a dedat a trăi p. es. numaĭ pentru matematică, nu-ţĭ va da în dată rĕspuns la întrebarea aceea, nicĭ dacă maĭ pe urmă, după ce ţi-l va fi dat, nu veĭ fi mulţămit cu el. Cultura e adecă multilaterală, ca are să cuprindă tóte facultăţile şi tótă activitatea omuluĭ. Cultura adevărată e asemenea uneĭ clădiriĭ solide de o dată şi frumóse, în care tóte părţile şi părticelele armonieză în chip minunat, şi nicĭ una din ele nu numaĭ nu e disharmonică, dar nicĭ măcar de prisos, ci tóte, până şi cele maĭ mĕrunte, sînt de lipsă saŭ pentru soliditatea saŭ pentru frumseţa clădiriĭ întregĭ. Ĕr pentru ca aşa să fie, e de lipsă, ca pretutindenea în întrégă clădirea şi în fie care părticică a cĭ omul să bage de samă o idee, carea să stapânéscă întreg planul până în amĕnuntele luĭ cele maĭ micĭ şi să formeze aşa zicênd cimentul spiritual al clădiriĭ. Şi eŭ, care privesc nicĭ prea de departe şi nicĭ prea de aprópe, ci din depărtarea cuvenită la clădirea aceea, la care architecţiĭ sînt profesoriĭ de la şcolile nóstre mediĭ, nicăiriĭ nu aflu cimentul acela, idea aceea stăpânitóre preste întrégă clădirea.

Dar să nu preocup. Eŭ aşa vĕd cu ochiĭ meĭ nepedagogicĭ, că se pot deosebi *treĭ feluri de cultură*, carĭ împreunate daŭ ca resultat cultura deplină, armonică a omuluĭ. Acestea treĭ feluri de cultură orĭ maĭ bine zis acestea treĭ feţe ale culturiĭ sînt: 1) Cultura sciinţifică saŭ cultivarea înţelesuluĭ saŭ a spirituluĭ; 2) cultura inimiĭ; 3) formarea voinţeĭ şi a caractĕruluĭ.

1) *Cultivarea înţelesuluĭ saŭ a spirituluĭ* e ceea ce de comun se înţelege sub „cultură", de şi cultura acésta formézĕ numaĭ o parte a culturiĭ universale. Firesce că o cultivare a spirituluĭ e cu putinţă numaĭ acolo, unde maĭ esistă credinţa în spiritul saŭ sufletul omenesc. Din contră unde omul se privesce numaĭ de un animal perfecţionat şi aşa dară se négă spiritul saŭ sufletul omenesc, acolo e contradicţie a grăi despre cultivarea spirituluĭ.

Dumnezeŭ însu-şĭ, pe cum ne spune sfînta Scriptură, a suflat în om spiritul, şi spiritul omenesc e decĭ un eflux al spirituluĭ dumnezeesc. Dar omul a căduţ, şi Dumnezeŭ a zis: „Nu va rĕmâné spiritul meŭ în ómeniĭ aceştia în veac, pentru că trupuri sînt." Adevĕrat că spiritul omuluĭ e nemuritoriŭ, şi tótă corupţia lumiĭ antice nu a fost în stare, să stîngă acéstă schintea dumnezeéscă; dar spiritul acesta după căderе totuşi a fost maĭ mult spiritul trupuluĭ de cât spiritul luĭ Dumnezeŭ. Abia cu Rĕscumpĕrătoriul, abia cu Christos şi cu creştinismul s'a pogorît adevĕratul spirit din noŭ pe pămînt. Fără de Dumnezeŭ nu e spirit! Cu cât spiritul omenesc se apropie maĭ tare de Dumnezeŭ şi de inteligința dumnezeéscă, cu atât maĭ mult spirit adevĕrat va representa el; cu

„În asemenea împrejurări telegraful, fie oficios, fie particular, nici o dată nu lasă a fără locul, de unde a venit cutare personagiŭ de frunte potitic, fie și de rang mai mic de cât al unui ministru president. De astă dată, pe cum, vedem, telegraful oficios a comis o necuviință voluntară. Óre din ce motiv și în ce scop? Ar fi interesant, să ne-o spună ultucul de telegraf oficios.

Mai departe, scirĭ despre ast fel de visite acela-și telegraf oficios de obiceiŭ nu scapă a le trimite și în orașe, unde apar ziare românescĭ; depeșa de mai sus biroul de corespondență maghiar n'a ținut de cuviință să o trimită nici la Sibiŭ, nici la Brașov, nici la Timișóra, ea nu se află nici într'un singur ziar, de orĭ ce limbă o fi, din aceste orașe. Óre pentru ce a comis telegraful oficios și acésta a dóu necuviință față de ministrul president al României și negligență nelertată față cu publicul român din Ungaria și Transilvania?

„Pentru-ce? întrebăm încă o dată. Din absoluta neînsemnătate a visitei dlui Sturdza. orĭ din prea marea însemnătate a eĭ? Saŭ în sfârșit datur (și un) tertium! Atuncĭ înse care ar fi?“

Liberalii, partidul poporal și naționalitățile. — În „Zukunft“, o revistă, ce apare în Berlin sub egida lui Bismarck, contele Bethlen Miklós publică un articol cu inscripția „Der Kulturkampf in Ungarn“. Estragem din el următórele:

„Stîlpiĭ ceĭ mai de frunte ai protestanților sînt Jidovii, carĭ formézĭ a treia parte din poporația capitalei, țin în puterea sa întrégă presa fără deosebire de partid și deprind en gros corupția în tóte clasele poporațiunii. În rîndul cel dintâiŭ numai jidovimii, carea aci se arată ca mare șovinist germanofag, aŭ să-ĭ mulțămescă protestanții, că până acum cu prilejul alegerilor aŭ putut să câștige naționalitățile pe sama partidului liberal; maioritatea partidului liberal are adecă să se reducă la împrejurarea aceea, că naționalitățile, — Slavii de méză nópte, Sêrbii și Românii, — aŭ votat mai ales pentru candidați protestanți-liberali.

„ .... Până acum oposiția în tóte comitatele, în carĭ Slavii și Românii sînt în maioritatea, a lăsat guvernului mână liberă și nu s'a luptat în contra candidatului guvernului, ca nu cum va prin agitația electorală să trezéscă din noŭ cestia naționalităților.

„Slavii și Românii din Ungaria n'aŭ avut în parlament nici măcar un singur deputat independent, și deputații nemagiarĭ aŭ cuprins loc în casa deputaților numai din grația guvernului. De acum înainte va fi altmintrea. Contele Zichy Nándor nutresce părerea, că e pseudopatriotism a eschide naționalitățile din viața parlamentară numai de aceea, ca în decurs de decenii să se susțină un absolutism parlamentar de dragul aliantei protestante-jidovescĭ. După părerea lui naționalitățile trebue să fie representate în parlament în numĕrul, ce li-se cuvine, ca să-și pótă afirma dorințele și gravaminele sale în vĕdul lumiĭ întregĭ. Prin aceea, că pun naționalităților botniță, prin aceea nu vor puté face, să înceteze cestia naționalităților.“

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

„Magy. Áll.“ este informat, că în ministeriul de culte decurg consultările pentru statorirea principiilor, după carĭ ar fi, să se desdauneze ministriĭ confesiunilor în urma perderilor provenite cu introducerea matriculelor de stat. La desbaterĭ greutatea principială o formézĭ, că ministrul de culte spre a disciplina pe preoții, carĭ fac politică contrară statului, voesce a-și reserva dreptul de a dispune în fie care cas singuratic subtragerea ajutoriului dat de stat, bărbații cu influință ai protestanților înse vĕd în acésta o vătĕmare a autonomiei lor. Pe cum se vorbesce, la gr. or. fără considerare la autonomie s'ar da ministrului de culte dreptul acesta, éră la protestanții numai în districte de acelea, unde s'ar învoi sinódele. Desdaunarea preoțimiĭ catolice nu e luată în plan, dară guvernul sub titulul acesta e aplicat a contribui la regularea cougrueĭ. De și scirea acésta aștéptă încă confirmare, totuși de la guvernul Bánffy se póte aștepta omul la orĭ ce.

Roma.

Pe cum se anunță din Roma, Sfinția Sa în zilele trecute a primit în audiență pe cardinalul Agliardi ascultând cu multă satisfacție raportul verbal al acestuia despre politica bisericéscă din Ungaria și despre serbările de încoronare din Rusia. Eminența Sa Agliardi a aflat, că ceĭ de la putere în Rusia sînt binevoitorĭ față de dorințele Papeĭ cu privire la catoliciĭ din Rusia. E înse altă întrebare, dacă le vor și împlini.

De nunțiŭ la Paris e combinat Msgre Clari, episcopul de Viterbo, la Madrid episcopul Fr. Nava, éră la Lissabon Msgre Ajuti.

Germania.

În timpul nostru, când religiositatea decade, cu multă satisfacție aflăm, că principele Max de Saxonia, fratele actualului rege al Saxonieĭ, în 26 a c. a fost chirotonit de preot. Chirotonirea s'a întîmplat în Eichstätt din partea episcopului din Dresda. Noŭ ordinatul e de 26 anĭ, a absolvat drepturile obținênd gradul de doctor, apoĭ a studiat teologia terminându-o în anul acesta. Foile liberale, carĭ nicĭ idee nu aŭ despre înalta demnitate preoțéscă, cualifică de sensațională și curiósă scirea despre chirotonirea întru preot a unuĭ principe, pe care îl aștéptă multe distincțiunĭ și chiar corona regală. Înaintea creștinilor adevărați înse demnitatea principelui Max prin preoție numai s'a potențat.

Al XLIII-lea congres al catolicilor din Germania se va ținé din 23—27 Aug. în Dortmund.

---

cât se va depărta mai tare de Dumnezeŭ și de inteligința dumnezeéscă, cu atât mai puțin spirit va representa. Prin acésta paremi-se am caracterisat deja de ajuns esența culturiĭ spirituale celeĭ veritabile.

Dl Budiŭ vorbesce despre „cultura istorică, pe basa limbelor și literaturelor clasice“ și înțelege aci pe cea grecă și pe cea latină. Dar dacă păgânismul antic, dacă educația din Sparta și din Roma nu aŭ priceput, în ce constă esența și cultura spiritului omenesc, tot asemenea nu o pricep acésta sistemele de educație, carĭ se întemeiézĭ pe anticitate, tot asemenea nu o pricepe acésta nici așa poreclitul umanism. Pedagogia modernă umanistă, carea négă orĭ cel puțin ignoréză dogma pĕcatului strămoșesc și presupune pe om, că el e de la fire bun, și privesce de cultură și educație desvoltarea potrivită a acesteĭ firĭ presupuse de bună și nepĕcătósă și îndoparea crerilor cu o încărcătură de tot felul de sciință, — pedagogia acésta preste tot nu e capabilă de a forma și de a educa. Sciința multă nu e cultură și cu atât mai puțin este ea spirit. Daĭ de ómenĭ, carĭ te surprind cu cunoscințele lor limbistice și filologice, carĭ din istoria naturală, din geografie și din alți ramĭ de sciință îți pot servi cu sute de numirĭ și de numerĭ, dar nu poți afla într'înșiĭ leac de cugetare și deliberare neatîrnătóre. Așa zisa lor cultură, adecă sciința lor e mare în privința lărgimiĭ, dar nu și în cea a adâncimiĭ: ea nu se adâncesce până la temeiul și causa lucrurilor. Că p. es. și la școlile nóstre mediĭ cugetarea neatîrnătóre a tinerilor decade din ce în ce tot mai tare, o aflu eŭ din tînguirea aprópe unanimă a celor interesați, că nivoul compoșițiilor scripturistice din limba maternă și din alte limbĭ viĭ e în decădință neîncetată, pe când chiar nivoul acesta e obiectul, de pe care se póte mĕsura desvoltarea, la care aŭ ajuns tinerii în privința cugetăriĭ și judecățiĭ neatîrnătóre.

De aceea mai zic încă o dată: Sciința multă nu e cultură a spiritului saŭ înțelesului, pe cum nicĭ o odae, a căreĭ pereți sînt îmbrăcați în maculatură, încă nici pe de parte nu e o bibliotecă. Cel ce a cetit mult, pentru aceea încă nu e cult. *Singur numai nobilitarea spiritului e vrednică de numirea cultură.* Singura mĕsură a culturiĭ omului sînt ideile vecinice, și singur numai însușirea de anumite cunoscințe încă nu produce cultură. Singur numai sciința contribue fórte puțin la nobilitarea omului, și erudiția specială de loc nu păzesce de sĕlbătĕcire.

Cultura spiritului nu constă decĭ în aceea, că óre cine își câștigă fără de nicĭ un sistem o anumită sumă de cunoscințe, ci constă în *educarea spiritului,* în acea educare, ce și-a propus de țintă supremă idealul spiritual, adecă pe Dumnezeŭ.

Ér dacă educarea asta a spiritului omenesc e esența culturiĭ, atuncĭ dl Budiŭ și educătoriĭ moderni nu ne mai grăéscă despre o „cultură istorică pe basa limbelor și literaturelor clasice“, nu ne mai grăéscă despre aceea, că „Grecilor avem de a-le mulțumi aprópe întréga cultură estetică, ér Romanilor cultura în privința politică“. Grecii și Romaniĭ aŭ făcut din némul omenesc un monstru, și dacă ceriul nu ne-ar fi miluit și nu ne-ar fi trimis religia creștină, némul omenesc ar fi continuat până în sfârșit a se sfâșia pe sine însu-și în chipul cel mai „estetic“ și a face în chipul cel mai „politic“ din aprópe întrégă omenimea nisce robĭ, buni numai pentru a îngrășa cu carnea sa pescĭ pe sama câtor va miĭ de ómenĭ, pentru a potoli setea dobitocéscă de sânge a câtor va miĭ de ómenĭ. Dl Budiŭ și colegiĭ luĭ de la școlile nóstre mediĭ, carĭ aŭ prilejul de a cunósce sĕlbătĕcirea spirituală, la care aŭ ajuns Grecii și Romaniĭ, ar face decĭ bine, să nu ne cultive tinerimea pe basa puținelor trăsături bune, carĭ popórĕle acestea și-le-aŭ mai fost păstrat asemenea unor ruine ale unuĭ trecut mai necioplit, dar totuși mai nobil. Dlor părăséscă principiile, carĭ le-aŭ primit de la nisce universități descreștinate, și să se întórcă la isvorul acela, căruia avem întru adevĕr să-ĭ mulțămim civilisația, cultura spiritului omenesc, acomodeze-și activitatea sa religiunii creștine, aceleĭ religiuni, care cu tot dreptul a putut zice prin rostul luĭ Herder: „Fără de mine n'ați fi, ceea ce sînteți.“

(Va urma.)

Revistă politică.

Afaceri interne.

Faţă cu scirile, că la tómnă vor fi alegeri dietale, tóte foile publică după o corespondenţă din Pesta a „Revistei Orăştiei“, că alegerile nu se vor face la tómnă. Unul din motivele pentru amânarea alegerilor ar fi şi acela, că Bánffy, când a ajuns la guvern, a luat obligamentul de a aduce mişcarea naţionalităţilor, în deosebi a Românilor, pe aşa zisul „teren legal“. Acéstă nisuinţă a sa şi-ar vedé-o întrupată, dacă ar puté aduce în dietă un număr óre care de deputaţi de ai naţionalităţilor. Pentru Români Báuffy e aplicat a ceda vre-o 20 de mandate fără considerare la ţinuta lor politică, numai să-i vadă în dietă şi să se pótă fáli în sus, că el a sciut înfrânge cerbicia Românilor pasivişti. Nu cu cedări de mandate, ci cu o lege electorală dréptă şi alegeri libere să cerce Báuffy a înfrânge pasivitatea Românilor.

Şeful partidului poporal contele Zichy Nándor în adunarea poporală ţinută Duminecă în Vágujhely a rostit o vorbire despre nisuinţele partidului poporal, în care a accentuat, că acest partid lucră pentru păstrarea credinţei străbune, pentru scutirea şcolii confesionale şi a limbii poporului. El nu voesce, ce e al altuia, ci voesce restabilirea caracterului creştin al statului faţă cu necredinţa. Declarând poporul, că nu scie unguresce, contele Zichy şi-a esprimat părerea de réu, că nu posede limba poporului, şi a invitat pe deputatul Zelenyák, ca să-i tălmăcéscă cuvintarea în limba slovacă. Dacă partidul poporal atât în vorbire, cât şi în presă, dar mai ales prin fapte ar documenta, că în adevĕr doresce a fi ecuitabil cu naţionalităţile nemagiare, el ar cuceri teren cu mult mai mare în ţinuturile locuite de acestea.

Cestiunea de căpetenie, care ocupă pe politicii Ungariei, este cestiunea cuotei şi a închiĕrii pactului economic cu Austria. Guvernul austriac doresce, ca acestea dóuĕ cestiuni să se tracteze pendente una de alta, şi dacă Ungurii nu ar primi ridicarea cuotei ungare la suma cerută de Austriaci, atunci să fie recompensaţi prin eventuale votări în afacerile vamale şi economice. Guvernul unguresc nu s'a pronunţat nici până acum, ce poziţie va lua faţă de pretensiunile esagerate ale Austriei.

Se vorbesce, că Báuffy s'ar fi învoit la ridicarea cuotei la 35% şi ar fi aplicat, să împlinéscă dorinţa guvernului austriac. Opoziţia unguréscă combate pretinsul plan al guvernului sub cuvînt, că ar fi păgubitor pentru ţară. Motivele opoziţiei sînt acestea: La suportarea speselor comune trebue să contribuim o anumită cuotă; dacă comisiunile parlamentare nu pot ajunge la o înţelegere în cestiunea acésta, întrevine Monarchul şi hotăresce însu-şi. Hotărîrea Monarchului după tótă probabilitatea va fi pentru ridicarea cuotei ungare şi reducerea celei austriace. În cestiunea convenţiunii vamale şi comerciale inse Ungaria are mână liberă, dacă-i place, primesce condiţiunile austriace, dacă nu-i convin, le refléptă. Deci e mai bine a nu-şi lega mânile şi în cestiunea acésta tractându-o în legătură cu cuota. Presa guvernamentală e cu totul neorientată în cestiunile acestea: ar scrie pentru Bánffy, dară nu-i scie părerea; ar pleda pentru opositionalii, acésta înse nu-i convine. Pe noi ne interesézā cestiunea, că e vorbă de crescerea sarcinilor publice, cari apasă destul de greŭ umerii nostri, fără ca să fim împărtăşiţi în mĕsura cuvenită de avantagii. —

Austria.

Dietele provinţiale din Austria de jos, Stiria, Carintia şi Silesia s'aŭ disolvat prin patenta împĕrătéscă din 25 a c. Cele alalte diete provinţiale încă se vor disolva în curênd, ér pe tómnă se vor escrie alegeri nóuĕ. La nóuĕle alegeri social-creştinii în cele mai multe provinţe speréză, că vor reuşi în număr mare cu candidaţii lor, pe când liberalii aŭ prospecte de a-şi perde din posiţiile, ce le mai aŭ.

Franţa.

Duminecă s'a desvĕlit în St. Denis statua fostului ministru Jules Ferry, la care solemnitate aŭ participat şi presidentul senatului şi trei ministri.

Cu ocasiunea acésta ministrul de esterne Hanotaux a lăudat politica colonială a lui Ferry, care ast fel a înaintat interesele Franţei, cât cele alalte puteri interesate n'aŭ putut să creeze dificultăţi serióse. Politica colonială se conduce în direcţiunea dată de Ferry, dară aşa, că nu abate atenţiunea Franţei de la cestiunile europene. Franţa, condusă de cătră bărbaţi conscii şi energici, simte deja fruptele cuminţiei, activităţii şi calmităţii bărbaţilor sĕi de stat, şi-a reocupat poziţia în concertul puterilor şi a legat raporturi mai intime cu un mare imperiŭ, a cărui domnitor a dovedit spontaneŭ stima şi încrederea, ce o nutresce faţă cu Franţa. Europa a înţeles, că democraţia franceză în locul politicii întemeiate de aventurieri a introdus o politică de sinceritate şi drept. Ea ţine strîns la pace, ce o arată prin esposiţia, ce o va aranja în 1900. În altele tóte le aştéptă de la viitor.

Imperiul cel mare, cu care a legat Franţa raporturi intime, e Rusia. Alianţa ruso-franceză servesce ca contrapond întreitei alianţe.

Turcia.

Cestia macedonénă ér a ieşit la suprafaţă. Scirile despre cete de résvrătiţi elini în Macedonia se înmulţesc. Se anunţă, că o parte a trupelor turcesci a fost nimicită prin o cétă, care a năvălit din Grecia în Macedonia. Se mai anunţă, că cetele acestea, cari aŭ năvălit în Macedonia din Tesalia grecéscă, sînt mărişóre; ivirea lor a turburat cu o cale şi pe locuitorii elini din mai multe părţi ale Macedoniei. În Larissa, capitala Tesaliei, esistă un comitet secret macedonean, care dispune de mulţi bani, fiind că mulţi Macedoneni bogaţi i-aŭ pus la dispoziţie sume însemnate. Se asigură, că acest comitet provede deja de multă vreme pe insurgenţi cu puscі sistemul Lebel. Representanţii din Atena ai marilor puteri aŭ dat guvernului grecesc sfaturi urgente din causa acestei isbucniri a mişcării din Macedonia provocate din Grecia. Se anunţă, că ministrul grecesc de résboiŭ în urma acestor sfaturi a şi dispus în chipul cel mai sever, să se împedece trecerea de cete preste graniţă. Firesce că resultatul acestei dispoziţii atîrnă de la aceea, că óre subalternii ministrului grecesc de résboiŭ privesc dispoziţia acésta a lui de seriósă.

Industrie şi comerciŭ.

Vécuri de-a rîndul străbunii nostri aŭ fost legaţi de glie şi osîndiţi, ca a fără de résplata pentru munca lor să nu aibă nimica. Deşi chiar şi în timpurile nóstre noi Românii avem să ne luptăm cu multe greutăţi, totuşi putinţa de a ne face munca mai roditóre ne este dată. Nu mai sînt împejurările, cari împreunaŭ numai apĕsarea cu umilinţă. Spiritul de întreprindere nu mai este înăbuşit, cum era odinióră. Ér cursele, cari ni-s'ar puté pune, nu sînt susţinute de legi. Puţină băgare de samă şi voe, si greutăţile azi se pot şi întimpina, se pot şi înlătura. Conduşi de ast fel de credinţe ne-am cugetat, cum am puté lărgi cercul de lucrare al muncitorilor nostri, înse aşa, că rodul muncii, ce avem în vedere, să fie mai îmbelşugat şi cu timpul dintr'însul să guste cu folos tóte păturile poporului, în deosebi *industriaşii, la întărirea cărora este neapĕrată trebuinţă, să lucrăm din tóte puterile!* Şi aşa am venit la credinţa, că munca poporului nostru, ca să nu mai pótă sta legată numai de glie, ci să între şi pe terenul *industrial* cu isbînda dorită, să se facă óre cum ca neguţătoria premergêndu-i să vină industriei în ajutor. Avem începuturi de industriaşi, avem de neguţători. *Înse nu avem nici neguţători nici industriaşi destui,* ca să ţină compĕna dréptă între cei cu glia şi cei cu industria şi comerciul. Nu avem destui, în cât folosul muncii să fie drept împărţit şi pe alte terenuri, şi să putem trage destul folos din acela. De aceea ne-am hotărît, să punem umĕrul şi să lucrăm într'acolo, ca şi poporul nostru să ajungă o dată, să se bucure şi el de rodurile, cari le dă *industria* şi *comerciul*. Spre sfîrşitul acesta încă în anul acesta ne-am întovărăşit mai mulţi inşi formând o însoţire, care în Februarie a. c. şi-a început lucrarea prin deschiderea unei neguţători de marfă colonială. Înse fiind că întreprinderea s'a fost întemeiat pe sistemul Raiffeisen, ér publicul român în felurite forme la felurite dăţi a arĕtat, că i-ar veni mai bine la socotélă, dacă întreprinderea ar fi strămutată în Asociaţiune pe acţii, în adunarea generală din 23 Maiŭ a. c. însoţirea a votat străformarea ei în forma mai sus atinsă. Scopul ne este mai pe sus de formă, şi nădĕjduim, că cu capitalul, ce voim, să-l adunăm pe calea acţiunilor, îl vom şi ajunge. Acésta o zicem întemeiaţi pe experienţele din cele patru luni din urmă, cu tóte că greutăţile, cari le-am avut, sînt şi mari şi multe. Scopul nostru este de a întemeia un isvor, nu numai de câştig material, ci şi de a deprinde şi lăţi între Români comerciul şi industria.

În cele următóre punem sub ochii onoratului public un prospect, căre arată şi mai lămurit, de ce e vorba, ce voim? Étă-l:

Prospect

pentru întemeiarea unei societăţi de consum pe acţiuni cu sediul în Sibiiu sub numirea „Industriaşul".

1. Scopul scietăţii este a procura şi vinde pe lângă preţuri moderate articoli comerciali, a căror procurare şi vindere va afla consiliul administrativ, că e în folosul societăţii şi al publicului cumpărător.

2. Societatea se înfiinţézá pe timp nedeterminat cu un capital de 50.000 fl., care se împărţesce în 1000 acţiuni à 50 fl. v. a.

3. La subsriere, ca societatea să se pótă înfiinţa şi să-şi pótă începe fără amânare multă lucrarea, sînt a se plăti 20% din valórea nominală a acţiunilor, adecă după fie care acţiune 15 fl., restul se va solvi după provocările direcţiunii; (provocarea nu póte pretinde rate mai mari de 10%, nici în perióde mai scurte de 2 luni).

4. La subscriere fie care subscriitor de acţiune plătesce 1 fl. ca contribuire la cheltuelile de fundare.

5. Membrii fundatori aŭ dreptul de a alege prima direcţiune pe cei trei ani dintâiŭ conform legii comerciale §. 183.

6. În cas când s'ar subscrie mai multe acţiuni, de cât cum sînt proiectate, reducerea se va face în proporţie cu numĕrul acţiunilor subscrise, despre ce acţionarii vor fi încunosciinţaţi. Pentru sumele incurse până la adunarea generală fundatorii garantéza solidar.

7. Plătirile se fac pană la 31 August a. c. la *„Insoţirea industriaşilor români"* din Sibiiu.

Terminul adunării de constituire se va publica prin ziare.

Prospectul s'a compus şi exmis conform §. 150 din legea comercială.

Dat în Sibiiu 1 Maiu 1896.

Comitetul fundator:

Nicolae Cristea, ases. cons., Sibiiu; Ioan Viza, proprietar, Sibiiu; Teodor Popescu, comerciant, Sibiiu; Const. Dragoş, păpucar, Sibiiu; Ioan Ganea, cojorar în Sibiiu; Ioan Costin, preot şi redactor în Sibiiu; Niculaŭ Toma, proprietar, Făgăraş; Ioan Pop, tîmplar, Făgăraş; Ioan Gimbes, pielar, Făgăraş; Alexandru Aiser, comerciant, Făgăraş; Iosif Ciona, pielar, Făgăraş; Ioan Popescu, propr., Topliţa; Dumitru Bancĭ, farmacist Sĕlişte; Ştefan Oltean, mĕsar în Blaş; Stan Steflea, comerciant, Sĕlişte; Mateiŭ Rădulescu, pantofar, Sĕlişte; Ioan Ţintea, cojocar, Sĕlişte; Ioan Bucşan pielar, Sĕlişte; Simeon Simonetti, pantofar, Sĕlişte; Niculaŭ Simtion, tipograf, Sibiiu; Teodor Moldovan, cismar, Sibiiu; Teodor Onişor, econom, Blaş.

Convocare.

Adunarea generală a „Asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român", conform §§. 14 şi 21 din statutele Asociaţiunii, se convócă la Lugoş pe zilele 27 şi 28 August st. noŭ pe lângă următórea

Programă:

Şedinţa I.

Joi, în 27 August 1896 st. n., la órele 11 a. m.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea Adunării generale.
2. Raport despre activitatea comitetului în decursul anului espirat.
3. Alegerea comisiunilor de câte 3 membri:
   a) pentru examinarea raportului;
   b) pentru examinarea raţiociniului pro 1895 şi a proiectului de budget pro 1897;
   c) pentru incassarea taxelor de membri.
4. Raport în causa modificării statutelor.
5. Propuneri şi interpelări.
6. Disertaţiuni.
7. Raportul comisiunii pentru inscrierea de membri.

Şedinţa II.

Vineri, în 28 August st. n. la órele 10 a. m.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea şedinţei.
2. Verificarea procesului verbal din şedinţa I.
3. Rapórtele comisiunilor exmise în şedinţa I.
4. Disertaţiuni.
5. Întregirea comitetului central.
6. Defigerea loculŭi pentru proxima adunare generală.
7. Dispositiuni pentru verificarea procesului verbal.
8. Închiarea Adunării generale.

Se observă, că eventualele disertaţiuni aŭ să fie presentate presidiului Asociaţiunii în scris cu 8 zile înainte de adunarea generală.

Sibiiu, din şedinţa comitetului Asociaţiunii transilvane ţinută în 23 Iulie 1896.

I. M. Moldovan president. **Dr. C. Diaconovich** secretar I.

Noutăţi.

Cel mai noŭ proces pentru agitaţie s'a pertractat la tribunalul din Alba Iulia în 23 şi 24 a c. Acusaţi aŭ fost inteligentul preot din Tiur Ioan Pop Pĕcurariŭ şi zelosul învĕţătoriŭ de acolo Georgiŭ Făgărăşan. Ca apĕrători aŭ funcţionat dnii advocaţi din Alba Iulia Al. Velican şi Ioan Marciac. Procurorul cualifică în acusă de agitatorice cântările românesci „Deşteptă-te române", „Doina lui Lucaciŭ", „Sus opincă", „Strigă Barnuţ din Sibiiu". Prin aceste cântece propuse coruluĭ de adulţi aŭ aţiţat pe Românii din Tiur în contra Magiarilor. Denunţianţi aŭ fost gandarmii, ĕră martori Magiarii din Tiur, dintre cari o parte nesciind ungurésce a fasionat românesce, dară agravator pentru acusaţi. Dl Făgărăşan négă, că ar fi agitatorice saŭ oprite cântările propuse de dînsul, ĕră ce privesce „Deşteptă-te române", coriştii îl sciŭ de la un Ungur din Tiur. — Părintele Pĕcurariŭ, acusat, că tolerând instruirea poesiilor timbrate de agitatorice s'a făcut vinovat de agitaţie, arată, că corul de adulţi s'a înfiinţat în 1887 spre a învĕţa cântări bisericesci; dînsul a permis să înveţe şi cântări lumesci. Dînsul ca preot şi-a dat tótă silinţa a lumina poporul şi nu a comis nimica, ce ar lovi în legile statului; regretă, că e tîrît la tribunal în urma unor denunţări maliţióse, şi declară, că şi pe viitor va îndemna poporul, să-şi iubéscă şcóla şi biserica. Fiind procesul din cestiune proces politic, n'a folosit nimic apĕrarea acusaţilor şi a advocaţilor, ci tribunalul a condamnat pe învĕţătoriul Făgărăşan la un an şi jumĕtate carcer de stat şi 200 fl. spese de proces, ĕră pe părintele Pĕcurar la 8 luni carcer de stat şi 120 fl. spese procesuale. Acusaţii aŭ insinuat recurs în contra sentenţei.

„Balcan" este titula unei foi periodice, ce apare în Zagreb redigétă de profesorul universitar emerit Brestyenski. Scopul periodiculŭi scris în limba croată şi sĕrbéscă este câştigarea Slavilor de Sud pentru unirea cu biserica Romei.

Avis. Cu ocasiunea adunării generale a despărţemîntului XI al Astrei, ce se va ţinè în Mihalţ la 9 August n. a. c., prânzul comun va fi servit de un hotelier condus anume spre acest scop. Preţul unei cuverte va fi 1 fl 50 cr. — Domnii, cari vor să ĭea parte la acest prânz, sînt rugaţi a se insinua la dl preot A. Patachi până în 7 August. Tot în ziua acésta se va aranja şi o petrecere cu dans, la care se invită prin acésta On. Public. În pausă se vor juca „Călusériul" şi „Bătuta" de 12 tineri din comună. Începutul la 7 óre sara. Preţul de întrare: de persónă 80 cr., de familie 1 fl. 50 cr. Venitul este destinat în favorul ambelor şcoli din loc. Invitări speciale nu se fac. *Comitetul aranjator.*

„Tânguiri române". „Budapesti Hirlap" în nr. din 26 a c. scrie după „Adevĕrul", că ministrul preşedinte br. Bánffy, cere de la ministrul preşedinte român Sturdza promisiune în scris, că Românii se vor presenta la conferinţa interparlamntară din Budapesta. Sturdza a şi făcut-o acésta, „Adevĕrul" vede în procedura dlui Sturdza umilirea Românieĭ. Românii nu voesc a se înfăţişa la conferenţă, şi Urechiă chiar acum lucră la o broşură mare contra înfăţoşării la conferenţă. — „Epoca" protestéză, că din incidentul mergerii Monarchului nostru în România, guvernul român avertiséză pe Românii trecuţi de la noi din colo să se abştină de la demonstraţiuni antimagiare şi că va esila pe câţi-va din ei. Detaiurile programului de visită îl va stabili Sturdza cu Bánffy în Viena, când vor desbate şi dispositiile, ce ar fi a se lua faţă cu demonstraţiile Românilor ardeleni. — Răspunderea o lăsăm ziarului citat.

Osândit pentru vătĕmarea cultului religios. Tribunalul din Nyitra pe basa §-lui 190 din codicele penal a condamnat pe protestantul I. P. la 1 lună de carcer ordinar şi amendă de 50 fl., pentru că cu ocasiunea unei procesiuni catolice a mânat trăsura între credincioşii, cari mergeaŭ în ordine şi a conturbat prin purtarea şi strigările sale cântările religióse. Tabla reg. din Pojon a redus pedépsa la 2 săptĕmâni din motivul, că delicuentul a fost beat. Sentenţa Tableĭ a aprobat-o şi Curia la 24 Iuniŭ 1896.

Socialismul în armata Germaniei se lăţesce în mĕsură aşa de mare, cât ministeriul de răsboiŭ s'a vĕdut silit a lua mĕsuri escepţionali în contra luĭ. Soldaţilor li-se opresce a participa la orĭ ce reuniune, adunare, serbare, orĭ la colecte în banĭ, fără permisiune specială de la superiorĭ. Li-se interdice cetirea şi lăţirea scriptelor revoluţionare şi social-democratice, pe cum şi orĭ ce activitate — fie şi prin alţii — de natură revoluţionară, orĭ social-democratică, mai ales prin apeluri, cântece saŭ alte asemenea manifestări.

Fiŭ desmoştenit. Cetăţenii din Aiud indignaţi preste mĕsură, că la insistenţa superitendentului Szász Domokos conventul reformat a hotărît strămutarea academiei de teologie reformată din Aiud la Cluş, — pe cum aflăm în foile magiare, — în o adunare s'aŭ simţit îndreptăţiţi a nu mai computa pe numitul superintendent între adevĕraţii fiĭ ai oraşuluĭ lor şi a nu-l considera de născut în acel oraş, de şi e născut acolo. Aşa bietul Szász Domokos ca fiŭ ingrat e desmoştenit din partea oraşuluĭ sĕŭ natal.

Candidat de deputat în cercul Ceica a păşit Ioan Goldiş, vicariul episcopesc gr. or. din Oradea mare. Cercul acesta a fost representat până acum în dietă prin Silviŭ Rezei. Nu scim, că óre on. Goldiş fi va demn următor al luĭ Silvius.

Iványka Imre amic al luĭ Kossuth şi mai târziŭ al luĭ Tisza Kálmán, fost deputat liberal şi de vre-o câţi-va ani membru în casa magnaţilor în 27 a c. a murit lovit de gută în etate de 77 ani. El a fost mare magistru al logelor francmasonice magiare, ca atare duşman al bisericiĭ, cu tóte acestea superintendentul Zelenka esprimă condolenţă la mórtea luĭ. La înmormîntare mai întâiŭ a îndeplinit ceremonii religióse funebrale păstoriul luteran Szilágyi János, după aceea aŭ urmat ceremoniile francmasonice. Mórtea luĭ şi „Tribuna" o anunţă prin semnul †. Prin acésta se face onóre nemeritată unuĭ „francmason şovinist".

† Maria Barboloviciŭ. Alimpiŭ Barboloviciŭ vicariŭ foraneu episcopesc al Silvanieĭ anunţă, cumcă scumpa sa soţie *Maria Barboloviciŭ* născ. Boçşa după un morb îndelungat provĕdută cu ss. Sacramente a repausat în anul etăţii al 55-lea, ĕr al căsătorieĭ fericite al 38-lea în 27 Iuliŭ n. a. c.

În veci amintirea ei!

PARTE SCIINTIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice şi diferite alte minciuni.

(Continuare.)

Ce privesce pe al patrălea „Aŭ dóră“, rugăm frumos pe dnii de la „Tel. Rom.“, să binevoéscă a ne spune cu numele pe acei „archierei uniţi mai de parte vĕdĕtori“, cari „aŭ recunoscut, că românii aŭ fost înşelaţi cu unirea“. Ér până când dlor nu vor puté împlini rugarea asta a nóstră, să ne ierte, dar până atunci vom continua a susţiné, că ei grăesc de rost.

La al cincilea „Aŭ dóră“ observăm, că noi uniţii cu sĕrbătorile papistaşe şi cu ceremonialul lor totuşi avem ceva în clin şi în mânecă. Să fim adecă bine înţeleşi. Poreclirea catolicilor de papistaşi nu aŭ inventat-o dnii de la „Tel. Rom.“ şi nici alţi neuniţi. Calviniĭ înainte de anul 1700 şi-aŭ dat tótă silinţa de a calvini pe Românii din Ardeal şi Ungaria nu numai în ale credinţei, ci şi în ale moravurilor. Şi ei cu silinţele acestea aŭ şi reuşit în ale credinţei în multe privinţe şi sigur ar fi reuşit pe deplin, dacă n'ar fi întrevenit s. unire. Dar ei cu silinţele acelea ale lor aŭ reuşit asemenea în multe privinţe şi în ale moravurilor. Între altele Românii din Ardeal şi Ungaria de la Calvini aŭ învĕţat a înjura. Calviniĭ pe catolici i-aŭ numit şi-i numesc pápisták, ér neuniţii nostri, învĕţăcei credincioşi ai Calvinilor până în ziua de astăzi, poreclesc şi ei pe catoliciĭ de rit latin „papistaşi“. Dar temeiul acestei poreclirĭ e acela, că catoliciĭ de rit latin privesc pe Papa de cap suprem al bisericiĭ luĭ Christos. Să scie deci dnii de la „Tel. Rom.“, că noi Românii uniţi, carĭ încă recunóscem pe Papa de cap suprem al bisericiĭ luĭ Christos, chiar de aceea încă sîntem papistaşi în tocmai ca şi catoliciĭ de rit latin, şi că în poreclirea aceea de „papistaşi“ nu găsim nimica batjocoritoriŭ. De aci ar urma apoi, că noi unitiĭ totuşi avem ceva în clin şi în mânecă cu sĕrbătorile papistaşe şi cu ceremonialul lor şi anume din simpla causă, că sĕrbătorile nóstre de rit grecesc şi ceremonialul lor fiind ale nóstre ale unor papistaşi încă sînt papistaşe. Cu tóte acestea declarăm, că nici nóuĕ nu ne convine, ca preoţi de aĭ nostri să ĭea parte ca preoţi în funcţiunile ritului latin. Causa acesteĭ displăceri a nóstre nu e însĕ smintéla dlor de la „Tel. Rom.“, ci dorinţa nóstră şi cu o cale *şi a S. Scaun Apostolic al Romeĭ*, ca riturile diferite să se păzéscă nemestecate.

Ér în al şeselea şi cel maĭ de pe urmă „Aŭ dóră“ s'a adeverit, că nici dniĭ de la „Tel. Rom.“ nu sînt cu nimica maĭ buni de cât toţi ceĭ alalţi vrăşmaşi aĭ numelui de catolic. Nici dlor nici o minciună nu le e aşa de mare, cât ea să nu fie permisă, când e vorbă de combaterea catolicismului. Calumniare audacter, semper aliquid haeret, tot de una se vor afla ómeni leneşi de a cugeta şi de a cerceta, carĭ să ĭea de banĭ buni calumniile acelea, — asta e axioma dlor de la „Tel. Rom.“. E adecă *minciună*, că archiereiĭ românĭ uniţi de astăzi în ascuns lucréză pentru contopirea bisericiĭ unite cu totul în biserica papistaşă cosmopolită. E *minciună*, că decretele conciliilor nóstre provinţiale din 1872 şi 1882 nu ar fi ajuns la cunoscinţa poporuluĭ credincios. E *minciună*, că după constituţia veritabilă şi necalvinită şi neluteranită a bisericiĭ rĕsăritene la aducerea hotărîrilor sinodale s'ar pretinde învoirea poporuluĭ credincios. E *minciună*, că după hotărîrile acelor dóuĕ conciliĭ orĭ chiar şi numaĭ după părerea vre unuĭ biserican unit liturgia şi cele alalte ceremoniĭ bisericescĭ, ce le are şi biserica ortodocsă, ar fi numaĭ nisce comediĭ. E *minciună*, că hotărîrile acelor dóuĕ conciliĭ orĭ chiar şi numaĭ părerea vre unuĭ biserican unit ar susţiné, că liturgia latină şi cele alalte ceremoniĭ ale ritului latin ar fi maĭ frumóse de cât liturgia şi ceremoniile ritului grecesc. E *minciună*, că clerul unit ar urmări scopul de a înstrăina pe credincioşiĭ sĕĭ de fraţiĭ lor românĭ ortodocşi. E *minciună*, că clerul român unit nu voesce pacea, ci ura între Românĭ. E *minciună*, că clerul român unit ar voi, ca Românii să se contopéscă în alte némurĭ. Câte şi sînt numaĭ minciunile acestea? Şi dacă dniĭ de la „Tel. Rom.“, când e vorbă de a huli pe Românii uniţi, sînt capabilĭ a grămădi în câte va şire atâtea minciuni cu córne, am dori, să scim, care va fi minciuna aceea orĭ cât de mare, care să nu fie capabilĭ dlor a o rosti din îndemnul dragostiĭ sale celeĭ nespus de marĭ, ce o nutresc dlor faţă cu Românii uniţi?

Continuă apoi dniĭ de la „Tel. Rom.“ în numĕrul 102:

Acestea, dar maĭ pe larg, ar trĕbui să le spună clerul unit poporuluĭ român, ca acesta să se scie orienta şi să decidă însu-şi asupra sorţiĭ sale.

Nu o fac însĕ, pentru că sciŭ, că în dată ce ar ajunge la cunoscinţa poporuluĭ modul, cum s'aŭ unit şi cu ce scop, în dată le-ar întórce dosul şi nu le-ar crede esortaţiunile cele fanatice despre „maĭca Roma“ şi „sântul“ şi „infalibilul“ părinte de la Roma, aşa poreclitul „locoţiitor“ al luĭ Isus Chr. de pe pămînt.

Mulţămim frumos, dlor, de bunăvoitórea instrucţie. Dar clerul nostru are, ce să spună poporuluĭ român. Clerul nostru are, să vestéscă poporuluĭ român Evangelia, şi misiunea acésta îĭ dă atâta de lucru, cât nu-i ajunge timpul şi putinţa, să propună poporuluĭ român minciunile dvóstre. De altmintrea vedem, că nici nu e de lipsă, să o facă acésta clerul nostru: o faceţi dvóstră. Întorsul dosuluĭ de altmintrea nu dovedesce chiar nimica: s'a întîmplat odinióră, că strămoşiĭ nostri Adam şi Eva aŭ întors adevĕruluĭ dosul, şi de atuncia ómeniĭ n'aŭ maĭ încetat a întórce adevĕruluĭ dosul şi minciuniĭ faţa, dar pentru aceea adevĕrul tot numaĭ adevĕr a rĕmas şi minciuna tot numaĭ minciună, şi din adevĕr nu s'ar face minciună şi nici din minciună adevĕr, chiar şi dacă s'ar întîmpla şi una ca aceea, ca toţi Românii să ne întórcă nóuĕ dosul şi dvóstre faţa.

Continuă apoi dniĭ de la „Tel. Rom.“:

Că s'aŭ revĕrsat şi asupra nóstră românii ortodocşi ceva raze de cultură de la Roma, aduse de bărbaţiĭ uniţi, carĭ aŭ învĕţat acolo, tot atâta merit aŭ şi papiĭ, cât şi calviniĭ din Ardeal. Nici unul nici altul n'aŭ contribuit la promovarea culturiĭ între românĭ de dragul românismuluĭ, ci numaĭ de dragul confesiunilor lor. Să fi sciut eĭ, calviniĭ şi papistaşiĭ din patria nóstră, că prin ast fel de bărbaţiĭ şi prin tipăriturĭ de cărţi bisericescĭ în limba română, contribue înşi-şi la deşteptarea nóstră naţională, maĭ bine ne daŭ pace, să rĕmânem în întunerecul nesciinţei, căci rĕmânênd o dată în acest întunerec şi fiind şi politicesce în mâna lor, nu numaĭ de naţionalitatea, ci şi de biserica nóstră maĭ uşor ne despărţiaŭ şi ne contopiaŭ în biserica şi poporul lor. O vĕd şi eĭ acésta astăzi, de aceea ne şi atacă atât de vehement pe tóte terenele culturiĭ nóstre naţionale. Şi durere, la acésta contribue şi biserica unită ca instituţiune cosmopolită, dimpreună cu o parte din clerul eĭ, carele numaĭ numele de român adevĕrat nu-l merită.

„Saule, Saule! cu greŭ este ţie a te împotrivi bolduluĭ!“ Aşa dară totuşi, totuşi recunósceţi. Dar de ce nu recunósceţi adevĕrul întreg? De ce mestecaţi adevĕrul cu minciuna, lumina cu întunerecul? Când aŭ cercat calviniĭ, să împrăştie întunerecul, şi când nu a făcut-o acésta biserica catolică? De ce aruncaţi aşa dar pe calvini şi pe catoliciĭ într'o căldare? Ce papistaşi „din patria nóstră“ aŭ avut parte în îndeplinirea s. unirĭ? Leopold I cel urgisit Ungurilor? Primatele Kolonits cel asemenea urgisit Ungurilor? Ieşuiţiĭ ceĭ tot aşa de urgisiţi Ungurilor? Roma, unde „bărbaţiĭ uniţi“ „aŭ învĕţat“? Şi apoi absurditate ca acésta: „Că s'aŭ revĕrsat şi asupra nóstră românii ortodocşi ceva raze de cultură *de la Roma, aduse de bărbaţiĭ uniţi, carĭ aŭ învĕţat acolo*, tot atâta merit aŭ şi *calviniĭ din Ardeal?*“ „Saule, Saule! întră în cetate, şi se va spune ţie, ce trebue să faci!“ Ér dacă nu întri, atunci veĭ rĕmâné orb!

(Va urma.)

Ben Hur
saŭ
Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Câniĭ săriră şi urlând începură a fugi în tóte părţile.

Oile alergară ca îndrăcite grămadă preste olaltă. Ómeniĭ săriră în sus şi prinseră armele.

„Ce e?“ strigară ca dintr'o gură.

„Uĭtaţi!“ zise paznicul. „Uĭtaţi! Ceriul e în flacări!“

Lumina se făcu orbitóre. Eĭ îşi acoperiră ochiĭ cu mânile şi cădură în genunchi. Sufletele li-se cutrĕmurară, şi eĭ orbiţi şi nimiciţi cădură cu feţele la pămînt şi ar fi murit de spaimă, dacă nu le-ar fi zis un glas:

„Nu vĕ temereţi!“

Începură a asculta la glasul acela.

„Nu vĕ temereţi; că étă vĕ vestesc vóuĕ bucurie mare, care va fi la tot poporul.“

Glasul era maĭ dulce şi maĭ plăcut de cât glasul omenesc şi avea un sunet adânc şi totuşi limpede. El umplu tótă fiinţa lor cu încredere. Eĭ se ridicară în genunchi şi privind cu evlavie în jur de sine vĕdură în mijlocul uneĭ mărĭ de lumină apariţia unui tinĕr îmbrăcat într'o haină de albéţă strălucitóre, şi de-asupra umerilor luĭ se vedeaŭ vîrfurile unor aripĭ lucitóre adunate la olaltă. O stea sta de-asupra capuluĭ luĭ strălucind cu strălucire liniştită asemenea lucĕfĕruluĭ de sară. Mânile şi-le ţinea tinĕrul întinse cătră eĭ spre binecuvîntare. Faţa luĭ era sublimă şi de o frumseţă dumnezeéscă.

Adese orĭ audiseră eĭ vorbindu-se despre îngerĭ, şi în modul lor cel simplu grăiseră şi eĭ despre îngerĭ. Nu se îndoiră, ci îşĭ ziceaŭ întru sine: „Strălucirea luĭ Dumnezeŭ e în jur de noĭ, şi acesta, pe care-l vedem, e el, care a venit odinióră la profeţi la apa Ulai.“

Ér'a îngerul îndreptându-se către eĭ continuă:

„Că s'a născut vóuĕ astăzĭ mântuitoriŭ, carele este Christos Domnul, în cetatea luĭ David.“

Ér'a se făcu linişte în jurul păstorilor. Cuvintele, carĭ le audiseră, se întipăriră adânc în inimile lor. Vestitoriul zise apoĭ din noŭ:

„Şi acesta semn va fi vóuĕ: afla-veţĭ un prunc înfăşat culcat în ĭesle.“

Îngerul nu maĭ zise nimica. Eĭ spusese vestea sa cea bună, înse totuşĭ maĭ rémase acolo. Lumina, a căreĭ simbure párea a fi el, de o dată se făcu trandafirie şi începu, să trémure. Şi apoĭ de o dată, până unde puteaŭ păstoriĭ să ajungă cu privirea, străluciа o mulţime de aripĭ albe, figurĭ lucitóre viniaŭ şi mergeaŭ, şi multe glasurĭ se audiaŭ, carĭ cântaŭ tóte într'un ton:

„Mărire luĭ Dumnezeŭ întru cele de sus, şi pe pământ pace, între ómenĭ bună voire!“

Cântarea acésta de laudă a Domnuluĭ sună nu numaĭ o dată, ci de maĭ multe orĭ.

Apoĭ îşĭ înălţă solul ochiĭ, ca şi cum ar cerca aprobarea óre cuĭ, care locuesce sus de-asupra luĭ. Aripile luĭ şuerară şi se întinseră încet şi maiestos; în laturea lor de-asupra eraŭ albe ca zăpada, în urmă eraŭ de multe feţe ca sedeful. Când ele eraŭ întinse de maĭ mulţĭ coţĭ de-asupra figurilĭ luĭ, el se ridică uşor şi fără obosélă şi dispăru din vederea lor, luând cu sine la deal şi lumina. Şi încă multă vreme, după ce dispăruse, suna din ceriŭ liu şi depărtându-se tot maĭ tare cântarea Domnuluĭ:

„Mărire luĭ Dumnezeŭ întru cele de sus, şi pe pământ pace, între ómenĭ bună voire.“

După ce păstoriĭ îşĭ veniră în orĭ, privirĭ tăcuţĭ şi mirându-se unul la altul, până ce zise maĭ pe urmă unul din eĭ:

„A fost Gavriil, solul luĭ Dumnezeŭ către omenime.“

Nicĭ unul nu a réspuns.

„Christos Domnul s'a născut. Nu acésta a zis-o?“

„Aşa a zis,“ réspunse unul. „Şi nu a zis şi aceea, că în oraşul luĭ David? Acesta e Vetleemul nostru de dincolo. Şi că-l vom afla ca prunc înfăşat în scutece?“

„Şi pus în ĭesle.“

Cel ce grăise maĭ întâiŭ se uĭtă gânditor în foc; maĭ pe urmă ca unul, care de o dată a ajuns la o hotărîre, zise:

„Numaĭ un loc este în Vetleem, unde sînt ĭesle, numaĭ unul: în peştera din apropiarea vechiuluĭ chan. Fraţilor! să mergem dară până la Vetleem şi să vedem cuvîntul acesta, ce s'a făcut, carele Domnul l-a arĕtat nóuĕ. Preoţiĭ şi cărturariĭ de mult aştéptă pe Mesia. Acum s'a născut, şi Domnul ne-a dat nóuĕ semn, de pe care-l putem cunósce. Să mergem acolo şi să i-ne închinăm!“

„Dar turmele?“

„Acelea le va păzi Domnul. Să mergem de grab.“

Şi acum porniră de grab părăsind îngrăditura.

Eĭ merseră în jurul munteluĭ şi prin cetate şi ajunseră la pórta chanuluĭ. Acolo sta paznicul.

„Ce cercaţĭ aicĭ?“ îĭ întrebă.

„Noĭ în nóptea acésta am audit şi am vĕdut lucrurĭ marĭ,“ réspunseră eĭ.

„Noĭ încă am vĕdut lucrurĭ marĭ, înse de audit n'am audit nimic. Ce aţĭ audit voĭ?“

„Să ne ducem la peştera din îngrăditură, ca să ne convingem. Atunci apoĭ îţĭ vom spune tóte. Vino şi tu cu noĭ şi vedĭ însu-ţĭ!“

„De géba e mersul vostru.“

„Ba nu! S'a născut Christos.“

„Christos? De unde o scitĭ voĭ asta?“

„Să mergem maĭ întâiŭ şi să vedem!“

Omul rîse cu dispreţ.

„Christos? Adevĕrat să fie? Şi de pe ce vreţĭ, să-l cunósceţĭ?“

„S'a născut astă nópte şi acum zace în ĭesle. Aşa ni-s'a spus. Ér'a în Vetleem numaĭ un loc este, unde sînt ĭesle.“

„Peştera?“

„Da! Vino cu noĭ!“

Eĭ trecură prin ocolul ospĕtărieĭ fără de a sta de vorbă, de şi acum mulţĭ staŭ în cete şi vorbiaŭ despre evenimentul cel minunat, ce-l vĕduseră. Uşea peşterilĭ era deschisă. Un lămpaş lumina în lăuntru. Eĭ întrară fără de nicĭ o formalitate.

„Pace vóuĕ!“ zise paznicul către Iosif şi către cel din Beth-Dagon. „Aicĭ sînt nisce ómenĭ, carĭ cércă un prunc, care s'a născut astă nópte, şi eĭ vor, să scie despre el, că e înfăşat în scutece şi culcat în ĭesle.“

Pe o clipă faţa Nazarinénuluĭ cea fără spirit era cuprinsă de mişcare. Se întórse la o parte şi zise:

„Acolo e!“

Îĭ conduse la ĭesle. Acolo era culcat pruncul. Duseră acolo lămpaşul, şi păstoriĭ staŭ muţĭ de admirare. Pruncuţul nu da nicĭ un semn deosebit: el era întocmaĭ ca alţĭ prunci noŭ născuţĭ.

„Unde este mama luĭ?“ întrebă paznicul de pórtă.

Una din muierĭ luă pruncul, merse la Maria, carea zăcea de laturĭ pe aşternutul sĕu, şi i-l puse în braţe. Ceĭ ce eraŭ de faţă, se adunară în jurul mameĭ şi al prunculuĭ.

„E Christos!“ zise în sfârşit un păstoriŭ.

„Christos!“ repeţiră cu toţiĭ şi se aruncară în genunchĭ închinându-i-se.

„E Domnul şi Dumnezeul nostru, şi mărirea luĭ întrece ceriul şi pământul!“

Şi bărbaţiĭ aceştia simpli nu se îndoiaŭ, sărutară póla vesmîntuluĭ mameĭ şi apoĭ cu feţe strălucitóre de bucurie se duseră. În chan istorisiră întîmplarea sa tuturor ómenilor, carĭ se sculaseră şi se îmbulzиaŭ în jurul lor. Şi prin cetate şi pe cale către locul, unde-şĭ lăsară turmele sale, cântaŭ cântarea de laudă a cetelor ceresceĭ: „Mărire luĭ Dumnezeŭ întru cele de sus, şi pe pământ pace, între ómenĭ bună voire!“

Vestea, ce o aduseră păstoriĭ, se lăţi în tótă laturea aceea, şi lumina, ce se vĕduse în jurul Vetleemuluĭ până departe, o întăria. Şi în ceea zi şi în zilele următóre peştera o cercetară mulţime de ómenĭ curioşĭ, dintre carĭ uniĭ credeaŭ în Christos, de şi ceĭ maĭ mulţĭ numaĭ rîdeaŭ la acestea în chip batjocoritoriŭ.

XII.

Sosirea filosofilor.

În ziua cea dintâiŭ după nascerea prunculuĭ în peşteră, târziŭ după amézĭ, se apropiaŭ ceĭ treĭ filosofĭ pe calea de către Sichem către Ĭerusalim. Eĭ trecură rîul Chidron şi acum întîlniaŭ mulţĭ ómenĭ, dintre carĭ nicĭ unul nu era, care să nu se oprésсă şi să nu privéscă curios în urma lor.

Iudea era menită de la fire, să fie un drum internaţional. O cómă îngustă de munţĭ, formată, pe cum se pare, prin apĕsarea pusticĭ de către rĕsărit şi a mărieĭ de către apus, e tot, ce avea Iudea. Dar preste cóma aceea de munţĭ a tras natura drumul comercial dintre rĕsărit şi méză zi, şi în acésta consta bogăţia ţĕrilĭ. Cu alte cuvinte comóra Ĭerusalimuluĭ o formaŭ contribuţiile şi vămile, carĭ le incassa din comerciul, ce trecea pe acolo. De aceea luându-se afară Roma nicăirĭ nu se găsia o adunătură aşa de neîncetată de popor aşa de mestecat din ţĕrĭ aşa de diferite ca aci; şi străinul în nicĭ o altă cetate nu era locuitorilor maĭ puţin străin ca între zidurile şi în jurul Ĭerusalimuluĭ. Şi cu tóte acestea ceĭ treĭ bărbaţĭ totuşĭ stîrniră admirarea şi uĭmirea tuturor celor ce-ĭ întîlniaŭ pe drumul către pórta cetăţiĭ.

Un prunc, care se ţinea de nisce muierĭ, ce şedeaŭ lângă drum în faţa mormintelor împĕraţilor, vĕdu pe ceĭ treĭ bărbaţĭ apropiându-se călărĭ pe cămilele lor, şi bătu în dată în pălmĭ şi strigă:

„Vedeţĭ, vedeţĭ! Ce clopoţele frumóse! Şi ce cămile marĭ!“

Clopoţelele eraŭ de argint; cămilele, pe cum vĕdurăm deja, eraŭ estraordinare în privinţa mărimiĭ şi a soiuluĭ; ele înaintaŭ în paş aşa de neschimbat, cât acésta trebuia să bată la ochĭ; şelămîntul istorisia despre pustie şi despre călătorie lungă, dar şi despre averile marĭ, de carĭ dispuneaŭ stăpâniĭ animalelor; căcĭ eĭ şedeaŭ sub cortuleţele sale în tocmaĭ aşa, pe cum ĭ-am vĕdut din colo de Gebel. Şi totuşĭ nu clopoţelele, nicĭ cămilele, nicĭ echiparea lor, nicĭ purtarea celor treĭ călătorĭ nu a produs uĭmirea aceea mare, ci ceea ce a produs-o, a fost întrebarea, cu care se îndrepta către ómenĭ, cel ce mergea cel dintâiŭ în şirul celor treĭ.

De către méză nópte te apropiĭ de Ĭerusalim curmezиş printr'un şes, care spre méză zi se plécă aşa, că pórta de Damasc cade într'o vale orĭ afundătură. Drumul e strîmt, dar folosirea luĭ cea multă l-a scobit adânc, şi el pe icĭ pe colé era greŭ din causa petrilor, de pe carĭ ploile aŭ spĕlat pământul, şi pe carĭ ómenĭ nu le-aŭ dat din drum în laturĭ. Dar de cele dóuĕ laturĭ ale drumuluĭ se estindeaŭ pe vremea aceea câmpiĭ mănóse şi dumbrăvĭ de maslinĭ, şi vegetaţiunea bogată trebuia să recreeze ochiul călătorilor, carĭ viniaŭ din pustie. Ceĭ treĭ călătorĭ se opriră în drum în faţa muierilor celor ce şedeaŭ în apropiarea mormintelor împĕraţilor.

„Muierilor,“ zise Valtasar netezindu-şĭ pletele bărbiĭ şi plecându-se, „spuneţĭ, aprópe e Ĭerusalimul?“

„E aprópe,“ réspunse femeea, în a cărеĭ braţe se refugiase copilul. „De ar fi ceva maĭ micĭ arborĭĭ de pe colina de colo, aţĭ puté vedé vîrfurile turnurilor de pe piaţa târgului.“

Valtasar aruncă o privire către Grec şi către Hind, şi apoi întrebă:

„Unde petrece, cel ce s'a născut, împĕratul Ĭudeilor?“

Femeile se uitară unele la cealaltă fără de a-i da rĕspuns.

„Dară nu aţi auḑit nimica despre el?“

„Nu!“

„Aşa dară spuneţi tuturora, că noi am vĕḑut steaua lui la rĕsărit şi am venit aci, să ne închinăm lui.“

Cei trei prieteni merseră mai de parte. Către mulţi mai îndreptară tot aceea-şi întrebare tot cu acela-şi resultat. O cétă mare de ómeni, carî mergeaŭ către peştera lui Ieremie, se uimi aşa de tare de întrebarea şi înfăţişarea celor trei, cât se întórse şi-i însoţi până în cetate.

Într'atâta eraŭ cuprinşi cei trei de gândirea la misiunea sa, cât de loc nu-i importa priveliştea, carea se deschise acum largă şi cu frumseţa cea mai mare: satul, în care aveaŭ să între mai de aprópe, satul Veseta; satele Mispa şi Olivet de-a stînga; zidurile în dosul satului cu cele patru zeci de turnuri înalte şi puternice ale lor, carî aŭ fost adause parte cu scopul fortificării, parte pentru a îndestului gustul critic al împĕrătesculuĭ lor ziditoriŭ; zidul cel ce se strîmba în drépta, înzestrat cu turnuri, cu deosebite colţuri şi unghiuri şi cu porţi împodobite de-asupra, carî duceaŭ la deal la cele trei columne mari albe Phasail, Mariamna şi Ppic; Sionul însu-şi, cel mai înalt între délurile din prejur, cu palaţurile lui cele de marmoră albă, care se arĕta chiar acum luminat mai frumos de razele sórelui; terasa cea sclipitóre a templului de pe muntele Moria, care se punea într'un rînd cu minunile lumiĭ; munţiĭ împĕrătescĭ în jurul sfinteĭ cetăţi, în sinul cărora părea, că zace cetatea ca într'o căldare. Eĭ ajunseră în sfârşit la un turn de o înălţime şi fortificaţie puternică. Turnul stăpânia pórta, carea corĕspundea celeĭ de Damasc de acum şi era punctul, în care se întâlniaŭ cele trei drumuri de la Sichem, Ierichon şi Gabaon. O pază romană sta înaintea turnului priveghiând asupra întrării.

Într'aceea céta de ómeni, carî alergaŭ în urma cămilelor, se făcuse o mulţime impunĕtóre, destul de mare, cât să atragă pe ómeniĭ perdevară, carî zăcăriaŭ pe lângă pórtă. Când Valtasar se opri pentru a agrăi paza, ceĭ trei călători într'o clipă se făcură centrul unuĭ cerc îndesat de ómeni, dintre carî fiesce care ardea de curiositate voind, să afle ce s'a întîmplat.

„Pace ţie!“ zise Egipténul cu glas tare şi limpede.

Cel de la pază nu-i dădu niciun rĕspuns.

„Noi venim din depărtare mare, să căutăm pe noŭ născutul împĕrat al Ĭudeilor. Scire-aĭ, să ne spuĭ, unde l-am puté afla?“

Deschiḑând grătariul coifului sĕŭ ostaşul strigă tare. Dintr'o căsulie de pază din drépta se presentă un ofiţer.

„Daţi cale liberă!“ porunci mulţimiĭ, carea se îmbulḑi încă şi mai tare în jurul străinilor, şi fiind că niciun din ómeni nu se prea grăbia a asculta de porunca lui, el începu a da cu sabia în drépta şi în stînga prin aer, şi aşa reuşi a ajunge până la locul, unde se oprise Valtasar.

„Ce voiţi?“ îl întrebă pe acesta în dialectul cetăţiĭ. Şi Valtasar rĕspunse în acela-şi dĭalect:

„Unde este, cel ce s'a născut, împĕratul Ĭudeilor?“

„Irod?“ întrebă ofiţerul cu mirare.

„Irod a primit împĕrăţia de la Cesarul. Aşa dar nu Irod.“

„Alt împĕrat al Ĭudeilor nu este.“

„Dar noi am vĕḑut steaua lui şi am venit, să ne închinăm lui.“

Romanul deveni perplex.

„Mergeţi mai de parte,“ zise în sfârşit. „Mergeţi mai de parte! Eŭ nu sînt Ĭudeŭ. Întrebaţi pe domniĭ ceĭ învĕţaţi din templu, ori mai bine pe însu-şi Irod. Dacă afară de dîusul mai este vre un împĕrat al Ĭudeilor, el îl va găsi.“

Apoi lăsă pe străini, să între, şi eĭ întrară prin pórtă. Dar mai înainte de ce ar fi întrat pe o stradă strîmtă, Valtasar stîmpĕră paşul cămileĭ sale, pentru ca să zică prietinilor sĕi: „Ne-am făcut ómenilor cunoscuţi de ajuns. Pe la mezul nopţiĭ tótă cetatea va fi auḑit despre noi şi despre vestea nóstră. Acum să mergem la chan.“

(Va urma.)

Bibliografie.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare şi cu copcĕ fl. 10.

Apostolor, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele şi cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Editor şi redactor rĕspunḑĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Nr. 2914—1896. (28) 1—2

Concurs. [1])

La dóuĕ alumnate din fundaţiunea fericitului Mitropolit Dr. Ioan Vancea numită **„Seminariul junimiĭ române greco-catolice studióse în Blaş“** se escrie prin acésta concurs până în 10 August n. 1896 pe lângă următórele condiţiuni:

1. fie care stipendiŭ este de câte 100 fl., şi se compută în cuota de întreţinere în „Seminariul junimiĭ“ a respectivului alumn (Lit. fund. §. 3),

2. la stipendiile acestea pot concurge „tineri studioşi în gimnasiul din Blaş, născuţi din părinţi credincioşi ai Archidiecesei gr. catolice de Alba Iulia şi Făgăraş, saŭ de origine consângeni saŭ afini ai fundatorului, chiar şi dacă aceştia ar fi domiciliaţi airia, dar fiiĭ lor vor studia în Blaş“ (Lit. fund. §. 1.),

3. consângeniĭ fundatorului aŭ preferinţă, apoi caeteris paribus fiiĭ de preoţi archidiecesani, — „carî înse vor fi mai buni, între toţi, se vor primi, chiar şi dacă ar fi fiiĭ credincioşilor din clasa cea mai de jos“ (Lit. fund. §. 5.),

4. de óre ce din stipendiile acestea se pot împărtăşi numai alumni de ai „seminariului junimiĭ“, urméză de sine, că aceĭ tineri, carî din cause sanitare, orî pentru defecte constatate cu ocasiunea visităriĭ medicale, carea se face la începutul anului scolastic, nu vor fi primiţi în „seminariul junimiĭ“, aceia nu se vor puté bucura de stipendiŭ.

5. Concursele se vor instrui cu carte de botez, testimoniŭ scolastic şi eventual şi cu atestat de consângenitate orî afinitate.

6. Concursele trebue să între la acest Consistoriŭ cel mult până în 10 August n. 1896.

Blaş din şedinţa consistorială ţinută în 31 Iuliŭ 1896.

Victor
Archiepiscop şi Mitropolit.

[1]) On. foi românesci sînt rugate a lua notiţă despre aceat concurs.

Lucru solid, durabil şi elegant.

Sibiu, Strada Macelarilor Nr. 37.

Comandele se efectuesc iute.

Subscrisul am onóre a aduce la cunoscinţa On. Public, că în **lucrătórea mea** de **păpucărie** efectuesc tot felul de **încălţăminte** pentru **domni, dame** şi **copiĭ**, pe cum şi tot felul de **reparaturi** cu **preţurile cele mai moderate**; oferesc tot o dată spre mulţămirea tuturor **marfă solidă** şi **prompt executată.**

Atrag atenţiunea On. Public, că m'am hotărît — de aci în colo — a cerceta tóte tîrgurile de ţară din Ardeal, servind cu **lucru bun** şi **durabil executat în lucrătórea-mi proprie**, ér **nu cu marfă de prin fabrici**, pe cum fac mulţi alţiĭ.

Recomandându-mĕ sprijinului binevoitor sum

Sibiŭ în Iuniŭ 1896

cu distinsă stimă

Constantin Dragoş
măestru pantofar.

(24) 6—6

Preţurile cele mai ieftine.

Marfă gata din materialul cel mai bun.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un sir garmond: odată 7 cr., a doua oră 6 cr., a treia oră 5 cr., şi de fiecare publicăţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redactiunea si Administraţiunea **Unirii**» in Blaş.

Anul VI. | Blaş 8 August 1896. | Numĕrul 32.

Firea bisericiĭ.

În primul nostru din numĕrul trecut am arĕtat, că nu pescuire în tulbure a fost motivul, pentru care Sfinţia Sa gloriosul nostru Părinte a publicat ultima Sa enciclică despre unitatea bisericiĭ luĭ Isus Christos, ci numaĭ şi numaĭ împlinirea datorinţeĭ supreme, ce Ĭ-a impus-o dumnezeescul Întemeiător al bisericiĭ, Christos, prin cuvintele: „Pasce mieluşeiĭ meĭ, pasce oile mele", prin urmare dorinţa şi silinţa de a readuce pe ceĭ rătăciţi la *staulul oilor,* care e supus puterii luĭ Isus Christos, supremuluĭ păstoriŭ al sufletelor".

Spre ajungerea acestuĭ scop Sfinţia Sa a aflat de bine a depinge spre privirea tuturor icóna adevĕrată a bisericiĭ, pentru ca fiiĭ eĭ să o cunóscă şi să o iubéscă şi maĭ mult, ceĭ ce maĭ vîrtos fără vina lor se află a fară de dînsa, să se pótă rentórce în sinul eĭ, ér toţi ceĭ alalţi vĕdĕndu-ĭ frumseţile, perfecţiunile şi graţiile, să o pótă asemenea recunósce de unica corabie, în care dat este némuluĭ omenesc a scăpa din potopul acesteĭ lumĭ.

Cât de minunat şi-a împlinit Sfinţia Sa acest propus, póte să mărturiséscă tot omul, care nepreocupat, fără prejudeţe, cu linişte şi cu observare şi meditare obiectivă a cetit-o.

Sfinţia Sa începe cu a arĕta şi a revoca în memorie *faptul întemeiării* uneĭ societăţi religióse prin însu-şĭ Dumnezeŭ, care pentru a rĕscumpĕra némul omenesc s'a făcut om, ca în firea omenéscă prin om să rĕscumpere pe om. Arată apoĭ, cum a lăsat Isus Christos, ca lucrarea de rĕscumpĕrare inaugurată de Dînsul să nu înceteze, ci să se continue până la capetul vécurilor prin o societate, pe care a numit-o *biserica sa.*

După aceste constatări înţeleptul Pontifice, în vederea faptuluĭ, că sînt maĭ multe societăţi religióse, ce pretind a fi biserica luĭ Isus Christos, trece a arĕta, care este şi cum trebue să fie biserica luĭ Isus Christos, trece va să zică la depingerea *firiĭ,* ce trebue să o aĭbă biserica cea adevĕrată a luĭ Isus Christos.

Partea acésta a enciclicеĭ e nu numaĭ o operă de espuneri dogmatice, ci şi o mare operă apologetică. În ea se arată nu numaĭ firea, cu care Isus Christos a înzestrat biserica sa, ci se rĕstórnă tot o dată şi părerile false ale celor alalte societăţi creştine, ce nu trăesc în unire cu biserica Romeĭ.

Dacă fraţiĭ nostri neuniţi ar învrednici de o seriósă meditaţie partea acésta a enciclicеĭ pontificale, ar fi imposibil, să nu recunóscă, ce mult s'aŭ abătut eĭ de la biserica strămoşilor. Şi spre acésta n'aŭ de cât să pună pe un moment la o parte prejudeţele, preocupările, ura, pisma şi maĭ ales erorile supte de la protestanţi, şi atunci lumina adevĕruluĭ nu va întârzia a le străluci.

Trebue să o scie şi fraţiĭ nostri neuniţi, — căcĭ se poftesce numaĭ minte sănătósă, — că pentru a cunósce *firea* uneĭ *instituţiuni positive* e de lipsă a sci, ce intenţiune a avut acela, care a întemeiat-o. Pentru a cunósce natura uneĭ însoţirĭ industriale, comerciale orĭ de credit trebue să cetim statutele, unde întemeiătoriĭ şi-aŭ depus voinţa lor.

Ce este biserica? E o instituţiune *positivă* a Domnuluĭ nostru Isus Christos. Asta nu o póte nega altul, de cât protestantul raţionalist, care négă esistinţa luĭ Isus şi négă prin urmare şi faptul întemeiărĭĭ uneĭ bisericĭ prin Isus. Ceĭ ce ţin însе a fi socotiţi de creştinĭ, carĭ pórtă numele luĭ Christos, aceia fără a-şĭ da de minciună numele nu pot nega, că Christos ar fi întemeiătorul bisericiĭ.

Ce este decĭ de făcut pentru a cunósce firea bisericiĭ luĭ Christos? E limpede, că trebue să se cerce, cum a vrut Isus să fie biserica sa.

Şi de unde vom afla noĭ, cum a vrut Isus să fie biserica sa? Rĕspunsul ér e la mână, — din învĕţăturile sale.

Şi de unde putem noĭ cunósce învĕţăturile luĭ Christos? De sigur numaĭ din istoria faptelor sale, din scrierile învĕţăceilor sĕĭ şi din ale urmaşilor acestora, va să zică din cărţile Testamentuluĭ Noŭ, din tradiţiune, din actele martirilor, din scrierile sfinţilor Părinţi, din monumente vechĭ, din decisiunile sinodale.

Étă ceea ce a făcut gloriosul nostru Pontifice. Fără de a adauge de

---

Feuilleton.

Epistolă pedagogică.

Scrisă de un nepedagog.

(Fine.)

2) A dóua parte a culturiĭ constă în *cultura inimiĭ.* Singur numaĭ cultivarea spiritului saŭ a înţelesuluĭ încă nu face cultura, căcĭ omul dór nu e numaĭ facultate intelectuală, nu e numaĭ o maşină de cugetat. Ba cultura adevĕrată culminéză chiar în cultura inimiĭ şi e maĭ indispensabilă de cât cea a înţelesuluĭ, şi cultura acésta a inimiĭ şi-o póte însuşi şi omul de rînd şi femeea sĕrăcuţă, lucrătoriul cel ce geme sub greutatea munciĭ zilnice şi mama cea maĭ împresurată de grijĭ pentru a ţiné casa şi familia în rînd bun. Ba toţi aceştia şi-o pot însuşi de fórte multe orĭ într'o mĕsură maĭ mare de cât omul cel ce se cufundă în adâncimile scrutărilor sciinţifice.

Dar ce se înţelege aci sub inimă? De multe orĭ zicem, că unul e bun de inimă, orĭ că altul e rĕŭ de inimă orĭ că e om fără inimă şi aşa maĭ de parte, dar o definiţie deplin îndestulitóre a inimiĭ a nevoe aĭ puté să găsescĭ.

Ceea ce e inima, póte maĭ uşor să se simţéscă, de cât să se spună cu cuvinte. Noĭ grăim une oria despre inimă pruncéscă, bună óră când privim la o fiinţă, care pórtă în ochĭ sufletul sĕŭ şi pe limbă inima sa, la o fiinţă, carea nu scie, ce e vicleniа, la o fiinţă, carea ne descopere internul sĕŭ întocmaĭ aşa de uşor, pe cum un boboc se deschide gugulit fiind de razele blânde şi calde ale sóreluĭ. Dacă veţĭ, să sciţĭ, ce e inima, atuncia cercaţĭ-o la sufletele acelea venerande, carĭ sub pĕrul alb ca zăpada, sub sbîrciturile feţeĭ şĭ-aŭ păstrat ochĭĭ lucitori aĭ prunculuĭ, limpedimea tineréscă a frunţiĭ, interesul viŭ faţă cu tóte cele ce se petrec în jur de ele. În preoţi moşnegĭ, a căror recreare a fost tot de una interesarea de nĕcasurile şi de bucuriile fiilor lor sufletescĭ, în călugăriţe de acelea, a căror viaţă întrégă se petrece în a alina durerile sĕracilor, în o mamă, carea a esperiat, că fericirea căsătorieĭ constă în consciinţa de a fi trecut prin cercărĭ de ale sorţiĭ, prin jertfe şi grijĭ, în ómenĭ de aceia, carĭ în faţa nĕcasuluĭ altuia scĭŭ să-şĭ uĭte de durerea proprie, în ómenĭ de aceştia cercaţĭ şi învĕţaţĭ, ce e inima.

Dacă de la un om cu inimă bună se pretinde fire deschisă şi prevenitóre şi compătimire faţă cu durerile altora, atuncĭ de altă parte falsitatea şi vicleniа lumiĭ acesteia şi maĭ pe sus de tóte egoismul sînt acelea, carĭ omóră inima. Om cu inimă nu e p. es. eruditul orĭ politicianul, cel ce resonéză despre tóte, cele ce nu se subordinéză vederilor luĭ, şi critiséză tóte părerile altora, dacă ele nu se unesc cu ale luĭ. Om cu inimă nu e comerciantul acela, a căruĭ prietinie se întemeiéză numaĭ pe egoism, şi care face o faţă acră, în dată ce un muşteriŭ al luĭ cumpĕră o dată şi la altul. Ómenĭ cu inimă nu sînt aceia, carĭ nu o pot uĭta, dacă óre cine o dată nu ĭ-a salutat orĭ le-a trecut onomastica nebăgată în samă orĭ nu le-a reînapoiat o visită. Ómenĭ cu inimă sînt din contră aceia, carĭ sciŭ, să se străpună în vederile nóstre şi în situaţia nóstră, aceia, carĭ sciŭ, să simţéscă împreună cu noĭ, să ne rabde slăbiciunile, să se veselésca împreună cu noĭ, aceia, carĭ aŭ o inimă deschisă pentru binele şi nĕcasul altora, aceia, a căror inimă bate pentru interesele altora cu aceea-şĭ căldură, cu care bate pentru interesele propriĭ. Asta,

la sine nimic, a frunzărit pagină de pagină monumentele înşirate arĕtând, cum a fost voinţa luĭ Isus Christos, ca să fie firea bisericiĭ sale, anume, că a vrut, să fie *una* şi *unică*, un singur trup mistic cu un singur cap, închegat din o mulţime de mădulărĭ prin unirea credinţeĭ, prin împărtăşirea din acele-şĭ tesaure de sfinţenie şi sub o supremă cârmuire. Tóte aceste le-a arĕtat Pontificele suprem a fi voinţa luĭ Isus Christos privitor la firea bisericiĭ sale.

Care se va puté decĭ socoti a fi biserica luĭ Isus Christos? E limpede, că numaĭ aceea, care întrunesce condiţiile tóte puse de Christos bisericiĭ sale. Dacă o *singură* condiţie îĭ va lipsi, ea nu va maĭ puté fi socotită de biserica cea adevĕrată a luĭ Isus Christos. „Cel ce contrazice măcar şi numaĭ în un punct adevĕrurilor primite de la Dumnezeŭ, acela în chipul cel maĭ adevĕrat a lăpĕdat de la sine tótă credinţa, de óre ce nu voesce, să recunóscă pe Dumnezeŭ, întru cât el e adevĕrul cel maĭ înalt şi propriul îndemn al credinţeĭ: „În multe e cu mine, în puţine nu e cu mine; dar în acestea puţine, în carĭ nu e cu mine, nu-ĭ folosesc cele multe, în carĭ e cu mine," ast fel grăesce Pontificele cu sfîntul Augustin.

Şi care dintre bisericile numite creştine întrunesce tóte condiţiile puse de Christos bisericiĭ sale şi admirabil espuse în enciclica Pontificeluĭ?

Rĕspunsul ni-l dă sfîntul Ciprian. El ne spune, că biserica Romeĭ „e rădăcina şi sînul de mamă al bisericiĭ catolice, catedra luĭ Petru şi biserica cea maĭ de frunte, de unde a isvorît unitatea preoţéscă". Ér sfîntul Ieronim ast fel agrăcsce pe Pontificele Damas I: „Grăesc cu următoriul pescariuluĭ şi cu învĕţăcelul crucii. . . . . Sînt însoţit Sfinţieĭ tale, adecă scaunuluĭ luĭ Petru. Pe pétra acésta sciŭ, că e zidită biserica."

Permită-ne decĭ fraţiĭ nostri ĭubiţi, pe carĭ îĭ deplângem despărţiţi de noĭ, să le vorbim cu sfîntul Augustin: „Cap şi trup, acesta e Christos întreg; capul e unul născut Fiul luĭ Dumnezeŭ, trupul e biserica luĭ; mire şi mirésă, unul în trup. Toţi ceĭ ce cu privire la el ca la cap nu consimţesc cu sfînta Scriptură, petrécă eĭ în tóte locurile, în carĭ e biserica, totuşi nu sînt în biserică. Şi érăşĭ toţi ceĭ ce cu privire la el ca la cap consimţesc cu Sfînta Scriptură, dar nu trăesc în comuniune cu unitatea bisericiĭ, nu sînt în biserică."

„Să ĭubim dar pe Domnul Dumnezeul nostru, să ĭubim biserica luĭ: pe acela ca pe tată, pe acésta ca pe mamă. Nimenĭ să nu zică: Eŭ adevĕrat că mĕ duc la idolĭ, cer sfat de la ceĭ îndrăciţi şi vrăjitorĭ, dar de aceea totuşi nu părăsesc biserica luĭ Dumnezeŭ: sînt catolic. Te ţinĭ de mamă, dar aĭ vătĕmat pe tată. Ĕră altul zice: Departe să fie de la mine, nu cer sfat de la vrajitoriŭ, nu cerc pe cel îndrăcit, nu cerc profeţiĭ sacrilege, nu mĕ duc, să mĕ închin demonilor, nu servesc petrilor: dar totuşi mĕ ţin de partida luĭ Donat. Ce-ţĭ folosesce ţie, că nu aĭ vătĕmat pe tatăl, cel ce rĕsbună vătĕmarea mameĭ? Ce-ţĭ folosesce, dacă mărturisescĭ pe Domnul, onorezĭ pe Dumnezeŭ, îl predicĭ, recunoscĭ pe Fiul luĭ, mărturisescĭ, că el şede de-a drépta Tatăluĭ, şi hulescĭ biserica luĭ? . . . . Dacă aĭ avé vre un *patron*, căruia îĭ esprimĭ zilnic respectul tĕŭ, dar aĭ grăi de rĕŭ pe *soţia* luĭ învinuindu-o cu o fără de lege, óre aĭ maĭ cuteza să întri în casa luĭ? Alipiţi-vĕ decĭ toţi cu o inimă de Dumnezeŭ tatăl şi de Biserica mamă."

Congrua. „Esztergom" ocupându-se de regularea congrueĭ publică următoriul articol, care pare a fi inspirat:

„În sensul ordinaţiuniĭ conscrierea congrueĭ decurge în ţara întrégă, orĭ cel puţin ar trebui să decurgă, căcĭ aceea, că timpul a fost ales fórte rĕŭ, pe cum acésta s'a arĕtat deja o dată în foĭ, aceea acum o recunosc deja cu toţiĭ. Nicĭ aceea nu o négă deja nimenĭ, că conscrierea congrueĭ nu împedecă preoţimea parochială de la „agitaţiile pentru partidul poporal", căcĭ până acum încă nu s'aŭ ţinut atâtea adunărĭ de ale partiduluĭ poporal, câte s'aŭ ţinut chiar în zilele din urmă, şi în adunările acestea partea cea maĭ mare o are preoţimea.

„Dacă semnele nu înşală, conscrierea rînduită abia va succede curênd. Atâta se póte privi de sigur, că pe terminul acela scurt, care s'a statorit, ea nu va fi terminată.

„Preoţimea primesce adecă în ziua de astăzĭ cu neîncredere bătĕtóre la ochĭ tot, ce vine de la guvernul acesta, chiar şi aceea, ce privesce aşa de aprópe interesele cele materiale ale eĭ. Preoţimea nu póte scăpa de grijea, că îmbunătăţirea stăriĭ materiale a eĭ se va face cu păgubirea neatîrnăriĭ eĭ.

„Şi mărturisind sincer, grijea acésta nicĭ nu e fără de temeiŭ. Căcĭ în un guvern, care le judecă tóte din punctul de vedere al politiciĭ de partid, nu te prea poţĭ încrede. Numaĭ zilele din urmă aŭ dovedit din noŭ, că chiar şi propunerile episcopescĭ încă le judecă din acest punct de vedere. Dar massa preoţimiĭ astăzĭ nu ţine cu partidul guvernamental şi e maĭ gata a trăi în miserie de cât a-sĭ jertfi neatîrnarea.

„Dacă guvernul n'ar avé înaintea ochilor alta a fară de îmbunătăţirea stăriĭ materiale a preoţimiĭ, atuncĭ n'ar face după olaltă atarĭ dispositiĭ, carĭ strică starea aceea, pe cum e p. es. întrégă politica bisericéscă, carea servesce şi spre ruinarea materială a preoţimiĭ.

„Cu tóte acestea cestia congrueĭ în ziua de astăzĭ a ajuns într'un stadiŭ, cât nu te poţĭ feri de ea, şi asta cu atât maĭ vîrtos, căcĭ înmulţirea dificultăţilor ar provoea şi compromitarea coruluĭ episcopesc; ér acésta trebue să o încunjure orĭ care catolic şi cu atât maĭ vîrtos preoţimea. Umilirea auctorităţiĭ episcopescĭ servesce spre stricăciunea bisericiĭ înse-şĭ, căcĭ acestea dóuĕ nu se pot separa.

„Însă-şĭ conscrierea, care decurge acum, încă nu nimicesce libertarea preoţimiĭ, cu tóte că ea se face cu conlucrarea oficiilor administrative. Conlucrarea oficiilor administrative e chiar de lipsă, căcĭ aŭ să se erueze multe date de acelea şi să se că-

---

dle Budiŭ şi dlor profesorĭ, asta „este indispensabilă pentru acea pătură a societăţiĭ, care e menită în viitor" şi orĭ când „a conduce destinele uneĭ naţiunĭ". Eŭ încă am absolvat gimnasiul şi mĕ pot mândri, că am fost tot de una şcolar de frunte, şi acum după un interval de vre-o dóuĕ decenii de la terminarea studiilor gimnasiale vĕ pot mărturisi, că ar fi val de naţiunea mea, dacă ar trebui, ca eŭ să conduc destinele eĭ cu ajutoriul sumedenieĭ de cunoscinţe, pe carĭ mi-le-am câştigat în decursul celor opt anĭ gimnasialĭ, pentru ca apoĭ să le uĭt în toiul vieţiĭ. Şi aşa vor puté zice aprópe toţi, ceĭ ce aŭ absolvat gimnasiul.

Daţĭ decĭ tinerilor cunoscinţe, căcĭ ele sînt bune, daţi-le cât de multe, dar nu vĕ uĭtaţĭ a le cultiva şi inimile. Adevĕrat, că cultivătórea cea maĭ bună a inimiĭ e mama. Din familie, din crescerea bună, ce se dă pruncilor în casa părintéscă, se desvóltă inima asemenea uneĭ rose, ce se desvóltă din tufa cultivată de mâna îngrijitóre a grădinaruluĭ. Dar apoĭ şcóla nu are óre să continue crescerea aceea, pe carea pruncul a primit-o în casa părintéscă? E grea chemarea învĕţătoruluĭ, şi nu în zădar se zice, că „quem dii odere, paedagogum facere". Dar dacă chemarea învĕţătoriuluĭ se mărginesce numaĭ la îndoparea crerilor pruncului cu declinaţiunĭ şi conjugaţiunĭ, cu consecutio temporum şi cu ablativus orĭ genitivus absolutus, cu formule algebraice şi cu sinus şi cosinus şi cu alte multe de acestea, atuncĭ — eŭ m'aşĭ sili a propune cât se póte de limpede, cele ce am să propun, aşĭ împărţi apoi după merit eminenţiile, primele şi secundele şi — aşĭ afla, că — nu e pe lume slujbă maĭ cu tignă ca slujba învĕţătoriuluĭ.

Dar apoĭ să sciţĭ, că o cultivare bună a inimiĭ nicĭ închipui nu se póte fără de religia creştină, nu numaĭ învĕţată în teorie, ci deprinsă şi vie. Dacă din crescere lipsesce religia acésta, atuncĭ lipsesce idealul adevĕrateĭ culturĭ a inimiĭ, căcĭ idealul acesta e Christos. Şi dvóstre ce aţĭ făcut cu idealul acesta? L-aţĭ alungat chiar şi de pe părepĭĭ şcolilor, de pe părepĭĭ unor şcolĭ confesionale!

Dar să mĕ întorc la cultura, ce se câştigă „pe basa limbelor şi literaturelor clasice". Christos a venit în o lume, care s'a învechit şi în lăuntrul sĕŭ era cuprinsă de putrejune, în o lume, a căreĭ bólă de căpetenie era egoismul, în o lume, carea nu maĭ avea nicĭ cea maĭ mică idee despre cultura inimiĭ. Se îmbulzĭaŭ la el sĕracĭĭ şi bolnavĭĭ, carĭ în sfârşit aŭ găsit o inimă compătimitóre, pe un om, care avea inimă. Se îmbulzĭaŭ la el pruncĭĭ, a căror inimă era încă curată şi nu era încă otrăvită de suflarea ciumósă a uneĭ lumĭ, carea trăgea de mórte. Şi orĭ care se apropia la Christos, simţia, ca şi cum o primăvară nóuă ar fi întrat în inima luĭ şi ar fi făcut-o, să învieze.

Cultură de inimă, adevĕrată cultură de inimă póte să fie decĭ numaĭ acolo, unde locuesce Christos şi înfloresce viaţa creştinéscă; adevĕrată cultură de inimă lipsesce acolo, de unde aŭ alungat pe Christos, unde zădărnicesc ródele învĕţăturiĭ luĭ, şi în locul Evangelieĭ luĭ propoveduesc numaĭ evangelia cea rece şi sécă a sciinţeĭ orĭ pe cea destructivă a necredinţeĭ. De aceea stăpânesce o recélă aşa de ghetósă în lumea modernă, şi de aceea e omul aşa de străin deaprópelui sĕŭ în lumea acésta, şi nu găsescĭ într'însa încrederea omuluĭ în deaprópele sĕŭ.

Aşa dar voĭ, carĭ aţĭ luat asupra-vĕ chemarea de a cresce tineretul nostru, maĭ aduceţi-vĕ aminte şi de inimile tinerilor şi nobilitaţi-le cu ajutoriul religieĭ creştine.

3) A treia parte a culturiĭ e *cultivarea voinţiĭ*, carea are apoĭ de urmare *formarea caracterului*. De cultivarea voinţiĭ pedagogia modernă, pe cum se deprinde ea şi în şcolile nóstre mediĭ, se ocupă mult prea puţin şi asta din simpla causă, că pedagogia modernă nu prea pricepe, ce însamnă a cultiva voinţa. Urmarea e apoĭ, că una din bólele cele maĭ grele ale véculuĭ nostru e slăbiciunea voinţiĭ

ştige multe atestate de acelea, a căror erupare şi câştigare ar fi absolut cu neputinţă fără de conlucrarea oficiilor statului.

„Conscrierea nu e alta fără numai pregătirea congruei. Ceea ce ar periclita libertatea bisericii, e procurarea sumelor de lipsă, întregirea beneficiilor, şi ce e lucrul cel mai de căpetenie, asignarea, esolvirea sumelor, cu un cuvînt administrarea lor. Dacă tóte acestea s'ar face aşa, cât guvernul să aîbă puterea de a asigna orî denega congrua aşa, pe cum aŭ făcut-o la timpul sĕŭ în Germania, orî pe cum o fac şi astăzî în Franţa, atunci declarăm înaintea lui Dumnezeŭ şi a ómenilor, că atare congruă nu ne trebuesce.

„Preste tot congrua are să se dea beneficiului, ĕră nu beneficiatului. Dacă decî óre cine dobîndesce beneficiul, şi episcopul îl şi introduce într'însul în chip legal, atunci el şi folosesce beneficiul, orî îl este guvernului pe plac beneficiatul orî nu. Congrua nu i-se póte reţiné, el nu póte fi lipsit de ea, până când posede beneficiul. Cel ce în sensul canónelor a încetat de a mai fi beneficiat, numai acela póte să pérdă congrua, şi nimenî altul. Dacă congrua se contempléză ast fel, atunci o primim, alt fel nu.

„Căci aşa, pe cum mai ales în zilele nóstre se póte întîmpla fórte uşor, ca pe óre cine să-l denunţe la guvern, şi guvernul apoî să-î pótă detrage ajutorul, o atare congruă nu ne trebuesce.

„Regularea definitivă a congruei n'ar fi iertat, să se despărţéscă de autonomie. Părerea nóstră e decî asta, că conscrierile ar trebui să se gătéscă, de şi nu până la terminul statorit, căci acesta e scurt şi şi altmintrea nepotrivit, ér apoî ar trebui ca ómenii să se apuce de organisarea şi înfiinţarea autonomiei. Comisia congruei ar sevârşi pertractările ulterióre în consonanţă cu autonomia, ér autonomia ar administra fondul congruei şi ar asigura neatîrnarea preoţimii.

„Ministrul cultelor a declarat, că anul de faţă nu e potrivit pentru convocarea congresului autonomic. Bine, concedem, că e aşa.

„Atunci să termine decî în anul acesta lucrările pretinse prin conscriere, ér apoî să convóce autonomia şi în contelegere cu ea să continue pertractările ulterióre.

„Ér noî să ne încredem în cuvintele primatelui, care rînduind în archidiecesa de Strigon conscrierea a asigurat preoţimea, că nu se va învoi în nimica, prin ce s'ar periclita neatîrnarea bisericii şi a preoţimii.

„„Spre liniştirea spiritelor declar înainte," aşa a grăit primatele către preoţimea archidiecesană, „că după conscrierea venitelor preoţescî dispoziţiile, ce se vor face în interesul congruei, le voiŭ primi numai aşa, dacă ele nu se împotrivesc legilor canonice, drepturilor episcopesci şi neatîrnării preoţimii.""

În ce chip fac „ortodoxii" prosèliţi. — Cetim în „Germania": „Situaţia uniţilor în Rusia sub domnia noului ţar până acum nu s'a îmbunătăţit. Adevĕrat, că în dată după ce Nicolae II s'a urcat pe tron, câtor va uniţi, carî fuseseră esilaţi în guvernamentele Cherson şi Tauria şi aveaŭ să isprăvéscă a casă nisce afacerî urgente, li-s'a conces a se întórce a casă. Dar poliţia s'a îngrijit de aceea, ca petrecerea în patrie să li-se amărésca. Poliţia s'a îngrijit cu deosebire de aceea, ca eî să nu cerceteze vre o biserică catolică, ĕră după ce a trecut timpul, care li-s'a conces pentru isprăvirea afacerilor sale, eî aŭ trebuit să se întórcă ĕră în locul de esiliŭ. Nicî chiar în Podlachia, în ţinutul clasic al asupririi celeî mai crudele a uniţilor, încă nu s'a întors starea lor întru nimica spre mai bine. Orî ce afirmare a vieţii catolice li-se opresce uniţilor şi acum ca şi mai înainte. Dispoziţiile cele ce aŭ emanat în direcţia acésta, se disting prin asprimea lor cu adevĕrat draconică. Aşa se pedepsesce cu esilare p. es. purtarea de scapulare şi întrarea în confraternitatea Inimiî luî Isus. Cu atât mai mişcătoriŭ e a vedé, cum uniţii în butul asupririi, ce-î apasă, ţin cu fidelitate neclătită şi tare ca stînca la credinţa sa şi la obiceiurile catolice şi nu cedéză nicî chiar forţeî. Popiî, strajniciî saŭ poliţiştii şi primariî aŭ ordinaţiunea cea mai severă de a bĕga de samă, ca uniţii să nu cerceteze biserici catolice, să nu se mărturisésca şi a. m. d., şi aceştia totuşi află căi şi mijlóce pentru a-şi împlini datorinţele religióse. Pe pruncii sĕî îi botéză înşi-şi, pe morţii sĕî îi înmormîntéză înşi-şi şi căsătoriile le închie înaintea vre unuî preot catolic în Galiţia, unde merg une oria între greutăţi şi primejdii nespuse. După datele oficióse sînt acum în Podlachia ca la 12,000 de căsătoriî de acelea, carî pórtă numirea oficiósă de căsătoriî Cracoviane. Îşi póte închipui omul, cât de mare e presiunea, ce o deprind popiî rusescî pentru a îndupleca părechile cununate ast fel, ca ele să se mai cunune şi în biserica neunită. Şi ómeniî aceştia totuşi rĕmân statornicî. Pe uniţi îi leaŭ la gónă ca pe nisce sĕlbătĕciuni, dacă eî fac încercarea de a-şi împlini datorinţele de catolicî. Şi eî totuşi nu se clatină. În sĕrbătorile, carî le ţin catolicii de rit latin în ziua hramului biserjcii, oficialî anume rînduiţi grijesc, ca nu cum va să între vre un unit în biserică. De unăzî cu un ast fel de prilej strajniciî aŭ prins în Lazajik treî uniţi şi l-aŭ maltractat în chipul cel mai îngrozitoriŭ. Şi uniţii totuşi nu se înfrică, ci fac une oria un drum de mai multe miluri, numai pentru ca să pótă fi de faţă la o liturgie catolică. În timpul din urmă ĕră s'aŭ întîmplat câte va violentări grosolane de ale uniţilor. Aprópe de Wlodawa poliţiştii aŭ oprit un conduct funebral, care ca de comun s'a ţinut în timp de nópte; ţĕraniî n'aŭ ascultat de porunca strajniculuî de a îngropa pe mort prin un popă neunit, şi când strajnicul a recurs la forţă, s'a născut o luptă înfuriată, care s'a terminat cu învingerea ţĕranilor. Pe strajnic l-aŭ bătut bine, ĕr pe mort l-aŭ înmormîntat la câte va zile după aceea în cimiterul unit catolic. În un alt cas poliţia a descărcat puscile pentru a împedeca înmormîntarea mortului, dar nicî asa nu a putut să abată de la propusul lor pe uniţii tarî în credinţă, şi aşa mortul s'a îngropat în cimiterul catolic. În şcolî, carî sînt fórte slab cercetate, popiî neuniţi cresc pe tineri în ură împotriva bisericii catolice făcênd de rîs obiceiurile şi instituţiile eî. Pe scurt, uniţii n'aŭ nicî un teren al vieţii publice, pe care s'ar puté mişca libĕr. Şi eî totuşi rĕmân credincioşi. Onóre bravilor luptătorî aî causeî catolice, pentru care eî nu se înfrică de nicî o jertfă şi de nicî un nĕcas!"

Şi ăsta e un lucru fórte firesc. Singur numai puterea religieî şi mai pe sus de tóte cea a religieî creştine e în stare, să cultive voinţa, cum se cade, ér apoî sciut este, că pedagogia emancipată a vĕculuî nostru nu prea vre să scie despre religia creştină.

Eŭ unul aşa aflu, că mijlocul cel mai potrivit spre cultivarea voinţii sînt poruncile lui Dumnezeŭ şi ale bisericii şi acea învingere de sine, carea resultă din împlinirea acestor poruncî. Cel ce se silesce din tótă inima, să trăéscă amĕsurat poruncilor acestora, acela va găsi direcţia cea singură bună pentru activitatea voinţii sale. El nu va scăpa espresiî moderne bolnăvicióse de ale voinţii, nicî cuvinte de desperare şi gânduri de sinucidere, el nu va suferi de dróea aceea de bóle moderne, de carî timpul nostru e aşa de bogat, şi carî isvoresc tóte numai din voinţa stricată.

Slăbiciunea voinţii şi lipsa de cultură a voinţii sînt una din dovedile cele mai de frunte despre descreştinarea societăţii nóstre. Fără de puterea morală a religieî firea nóstră rĕmâne lângedă şi leneşe, ér voinţa slabă şi schimbăciósă. Cât de piticî sînt ómenii moderni în raport cu caracterele eroice de odinióră, de pe când popórĕle se alipiaŭ cu tot sufletul de biserică şi de religie! Cât de des ne schimbăm, cât de des îşi schimbă conducĕtoriî nostri politicî şi jurnalele nóstre, aceştî îngropătorî aî caracterelor, voinţa şi părerea! Nicăirî o ţintă hotărîtă, nicăirî o lucrare consecuentă. Eî toţi aŭ perdut calea şi cârma şi alérgă pe căi rătăcite şi se aruncă după tóte fantómele. Voinţa li-se clatină, şi caractĕrul le e turbure.

Ásta e resultatul, care-l vedem, că-l are crescerea în şcolile nóstre moderne. Îî lipsesce acesteî cresceri temeiul acela solid, care-l oferesce numai creştinismul, şi-î lipsesce, pentru că crescĕtoriî nu vor să scie de nicî o înrîurinţă a creştinismului asupra cresceriî, eî aplică o pedagogie, căreia eî îî zic emancipată, carea înse în realitate e desfrînată.

Şi acum putem să şi definim cultura. Ea e raportul potrivit şi funcţionarea armonică a înţelesului, inimii şi voinţeî saŭ firea disciplinată a cugetăriî, simţiriî şi voiriî. Idealul suprem al acesteî culturî armonice şi bine rotundite e însu-şi Christos. Acest ideal ar trebui să-l aîbă pururea înaintea ochilor pedagogiî nostri. Dar eî nu o fac acésta, şi de aceea privesc eî inima omului numai de centru al circulaţieî sângeluî şi îndópă creriî omuluî fără de nicî un sistem cu tot, ce póte încăpé într'însii. Pe lângă o atare crescere inima tinerilor rĕmâne deşértă, ér înţelesului îî lipsesc aripile, cu carî să se deslipéscă de glie şi să se avînte spre ceriŭ.

„Si vis pacem, para bellum." Scumpul nostru frate „Tel. Rom." se întrarméză de luptă. În numĕrul sĕŭ din 4 a c. publică un articol cu inscripţia „Să ne apĕrăm!" şi într'însul zice între altele:

„Tot, ce am dobîndit în decursul vécurilor, se refere la existenţa lăuntrică a bisericii nóstre. Avem o organisaţie constituţională, care — între împrejurărî normale — menţine ordinea internă morală şi intelectuală în biserică şi credincioşii eî. Avem în vîrtutea acesteî organisaţiî un cap al bisericiî, dóuĕ corpurî legislative, preoţi şi învĕţătorî, carî toţi împreună aŭ sfîntul obligament a dirige în armonie destinele bisericiî. Avem şi fondurile nóstre bisericescî, carî menite sînt a cimenta organismul bisericii şi a-l hrăni. Dar dacă cu tóte aceste nu putem afirma, că sîntem atât de tarî, în cât să stăm pe nivoul demn al organisaţiunii nóstre, dacă cu tóte aceste lipsesce în multe locurî din sinul credincioşilor iubirea caldă recerută şi entusiasmul pentru biserică şi instituţiunile eî, — primele cerinţe, carî asigură basa solidă de existenţă a bisericii în viitor, —

trebue să mărturisim, că avem fórte puțin. Avem un trup complet și frumos, căruia îsse îi lipsesc e în multe membre sucul vieții.

„Dușmanii nostri sînt leghion. Și ei nu consideră și nu se înfricoșéză de organisațiunea nóstră, căci aceea nu este atât de asigurată, în cât să nu pótă fi atacată și încălcată; cu mititelele fonduri, de cari dispunem, nu putem să ne făurim nici macar armele de lipsă în contra lor. Evident însse, că noi ținênd la biserica nóstră, și la interesele ei, trebue să căutăm mijlócele de apĕrare, trebue să căutăm a pune stavilă înaintării rîvnitorilor și nesațioșilor dușmani și submințătorĭ.“ —

Ĕră în numĕrul din 6 a c. într'un articol cu inscripția „În contra cui?“ spune, care e dușmanul cel mai periculos:

„Cu națiunalitățile nemagiare biserica nóstră actualminte nu are să se lupte, saŭ dacă da, sînt casurĭ sporadice. Sînt însse confesiunile, față de carĭ în deosebĭ trebue să ne fie îndreptată atențiunea, și între ele se distinge una, confesiunea catolică, care din noŭ dă palpabile semne de intoleranță.

„Dintre tóte confesiunile ne-am dușmănit mai mult cu acésta. Ea a isbutit prin uneltirile ei a ne desbina, a descărca acest blăstĕm asupra națiunii nóstre și a încercat și de atunci încóce cu orĭ ce prilej a ne slăbi. Acéstă confesiune își face trebșórele în ascuns, căci dispune de atarĭ însușirĭ, și ne este prin urmare ca dușman ascuns și secular cu mult mai periculos de cât toți celalalți.

„*Papa Leo cel bĕtrân și-a rostit din noŭ dorințele sale țesute de aviditate și egoim,* cu mâna-i slăbită vre, să clătine și zidurile altor bisericĭ, el vre, să trécă în purgator ca stăpânitor preste o lume fără margiuĭ, în care lume și noi cu biserica nóstră națională-română să formăm un oas frumos. De visurile imbecile și ilusiile de sinamăgire a bĕtrânului nu ne este témă, ba trecem zimbind preste ele; *nu putem însse trece indiferenți preste faptul, că confrații nostri, biserica română „unită“, își asimiléză și apropriéză așa de fără nici o reservă tóte acele dorințe, se încăldesce de ele așa de preste mĕsură păsind ast fel fățiș în seria dușmanilor nostri.*

„Sciam noi ceva despre o aversiune nutrită de biserica suroră în contra nóstră, sciam de dorințele celor din jurul ei de a căuta cĕrtă istorică și dogmatică, de dorințele de a provoca conflicte locale în poporul desbinat, — tot calităților însușite prin influința bisericiĭ catolice, dar am tăcut la tóte. Scoși însse din pacienta și indulgența avută până acum în deosebĭ din considerațiunĭ pentru liniștea în poporul nostru și așa destul de agitat, dar ajunși la convingerea, că tăcerea este în absolutul defavor al bisericiĭ nóstre, declarăm, că nu vom mai tăcé, ci ne vom face datorința de intransigenți apĕrătorĭ aĭ bisericiĭ nóstre.“ —

Să spunem și noi, ce gândim vĕdênd svîrcolirile acestea:

Până când fruntași de aĭ bisericiĭ „ortodoxe“ ca Goldiș lovesc în față cu atâta necruțare credința „ortodoxă“, — și de aceștia tot de una vor fi destuĭ, — fără ca dniĭ de la foile române „ortodoxe“ să cuteze a-ĭ reproba, — și asta tot de una va fi așa, — până atunci „cel ce locuesce în ceriurĭ, va rîde de dînșiĭ, și Domnul va batjocori pe ei“ vĕdênd, cum „boieriĭ s'aŭ adunat într'una asupra Domnului și asupra Unsului lui“.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Protestanții, carĭ pururea aŭ sprijinit pe liberalĭ și aŭ aplaudat reformele politice bisericescĭ, acum se înfióră de efectele acestor reforme. Poporul lor îndopat cu maxime liberale se declară de neconfesional și în parte trece la Nazarenĭ. Rĕul acesta l-a constatat mai de curênd sinodul Protestanților din Csanád-Csongrád. Nici un creștin nu se mai însuflețesce pentru reformele bisericescĭ, a fară de demnul succesor al lui Silviŭ Rezei, Cuviosia Sa Goldiș, care în discursul de program insistă pentru observarea legilor celor nóuĕ și salută cu bucurie matriculele de stat.

Roma.

Sfinția Sa Leo XIII a numit delegat Apostolic în Statele unite din America nordică pe priorul Agustinian P. Sebastian Martinelli.

Catoliciĭ credincioși italianĭ vor ține la tómnă un congres antimasonic în Trient. Comitetul central pentru aranjarea congresului a fost în zilele trecute la Sfinția Sa, care le-a lăudat intenția și a zis, că e un bun presemn ținerea congresului în acel loc, de unde biserica și-a primit óre când putere nóuă spre a lupta în contra necredinței. Sfinția Sa a promis, că nu va întrelăsa nimica, pentru ca congresul să succédă splendid.

Anglia.

Ablegații catolicĭ aĭ camerei angleze s'aŭ grupat în partid deosebit. Sînt 64 la numĕr din tóte părțile regatului britanic. Programul noului partid va apăré în curênd. Acésta încă dovedesce, că catolicismul în Anglia nu cresce numai estensive prin numĕrósele convertirĭ, ci și intensive validîndu-se în viața publică de stat.

Revistă politică.

Afaceri interne.

La congresul notarilor, care s'a deschis Luni în Budapesta, ministrul Perczel a declarat, că guvernul are de gând a așterne dietei de o dată proiectele de legĭ despre administrarea comitatensă, despre reformarea orașelor și a comunelor și despre procedura disciplinară. Reformele acestea de și sînt urgente, totuși nu pot fi pertractate de dieta actuală, care espiră cu 17 Febr. 1897.

Juriul de onóre al ministeriului de răsboiŭ comun a lipsit de rang pe generalul de honvedĭ în retragere Huberth Andor din causă, că acesta a provocat la duel pe superiorul sĕŭ br. Fejérváry ministrul de honvedĭ, fiind că acesta l-a insultat în un discurs ținut în dietă.

Huberth a presidat la timpul sĕŭ juriul de onóre, care a declarat, că redactorul lui „M. Áll.“ Szemuecz nu-și perde rangul de ofițer, de și a fost condamnat în un proces de presă pentru delictul de lesa maiestate. De aicĭ s'aŭ escat tóte neplăcerile lui Huberth. Casul ĕră va provoca scene în dietă.

România.

Restabilindu-se raporturile diplomatice între România și Grecia, guvernul român a trimis ca representant în Grecia pe dl Bengesc, ĕră guvernul grecesc a trimis la Bucurescĭ pe Cleon Ranghabe, care în 31 Iuliŭ a fost primit în audiență de regele Carol.

Regele în 4 a c. a plecat în străinătate. În Viena a primit în audiență pe contele Goluchowski.

Franța.

În 4 a c. mergênd presidentul republicii Faure în St. Malo, un individ s'a pus înaintea trăsurii lui Faure strigând: „Péră presidentul! Trăéscă Orleanii! Trăéscă regatul!“

Țarul va cerceta în Decembre Parisul și va rĕmâné acolo 2—3 zile.

Turcia.

Deschiderea adunării naționale în Creta nu a putut pune capet turburărilor. Comitetul revoluționar continuă agitațiunea și a provocat pe representanții creștinĭ, să nu mai participe la lucrările adunării naționale. Revoluționariĭ doresc scuturarea jugului turcesc. Spre acest scop întrețin legăturĭ cu comitetul din Atena, prin mijlocirea căruia li-se trimit banĭ și muniție. Turciĭ la rîndul lor repetesc în Creta crudelitățile față cu poporațiunea creștină. E vorba, că puterile europene intenționéză a bloca țĕrmurii Cretei, prin ce s'ar tăia legătura revoluționarilor cu străinătatea, dară și cu Turcia. Blocarea e desastrósă pentru insurgenți și umilitóre pentru guvernul turcesc și pentru aceea nu e dorită de nicĭ una din părțile interesate. Anglia se pare, că încă e inimică blocării. Este cert însse, că cestiunea Cretei Turcia nu o pótе resolva, și intrevenirea puterilor europene este necesară în interesul păcii și a umanismului.

Bandele organisate în Grecia și trecute în Macedonia, pe cum se anunță din Constantinopol, în mai multe locurĭ aŭ fost înfrânte de către armata turcéscă. Turciĭ aŭ de gând, să organiseze trupe indigene de Albanezĭ spre a combate pe insurgenții Grecĭ și Bulgarĭ.

Din Belgrad se anunță, că de și Sêrbia nu este de aprópe interesată în cestiunea Cretei, totuși guvernul sêrbesc nu pótе rĕmâné indiferent față de eventuala anexare a Cretei la Grecia.

Raport general

al Societății de lectură „Inoc. M. Clain“ pe anul scolastic 1895/6.

A) Partea generală.

On. Soc.! Sînt 32 anĭ de când antecesoriĭ nostri alumnĭ aĭ acestuĭ Seminar aŭ fundat acéstă Societate de lectură sciind apreția ajutoriul considerabil, ce-l subministréză ea pentru cultivarea morală-intelectuală a membrilor sĕĭ. Conduși de devisa

Uniți să fim în cugete,
Uniți în Dumnezeŭ,

aŭ lucrat cu însuflețire și zel sacru pentru întărirea și înflorirea ei; și resultatul muncii acesteia e, că arborele fraged sădit înainte

de acésta cu 32 anĭ a crescut, s'a desvoltat frumuşel şi astăzĭ îşĭ dă şi-şĭ împarte ródele sale dulcĭ şi binefăcétóre tuturor cultivătorilor sĕĭ.

În cele următóre dăm un raport scurt despre mersul afacerilor Societăţiĭ nóstre din anul scolastic, la al căruĭ sfârşit ne aflăm.

Înregistrăm în locul prim cu deplină satisfacţiune, că Escelenţa Sa bunul nostru Mitropolit primind preagraţios sub scutul Sĕu mica nóstră Societate i-a asigurat desvoltarea si înflorirea pe viitor. Deja în anul acesta, de şi alte afaceri maĭ momentóse şi maĭ urgente l-aŭ reclamat atenţiunea şi activitatea, totuşĭ n'a întârziat a-şĭ manifesta îngrijirea Sa părintéscă faţă de societatea nóstră, şi sperăm, că şi pe viitoriŭ ajutoriul moral şi material al Escelenţeĭ Sale va fi primul factor al progresuluĭ acesteĭ Societăţĭ, pentru ce nu vor lipsi rugăciunile ferbinţĭ ale membrilor eĭ cătră tronul dumnezeesc, ca de acolo să-i fie rĕsplătite aceste binefaceri.

Nu putem să nu amintim la acest loc şi ajutoriul, ce ni-l a prestat în diferite afaceri conducĕtoriul Societăţiĭ nóstre Cl. domn Dr. Vasiliŭ Hossu prin sfaturile sale înţelepte, pentru carĭ priméscă şi cu acéstă ocasiune sincerile nóstre mulţămite.

Comitetul Societăţiĭ ales în sedinţa constituantă din anul trecut a fost completat în şedinţa primă ordinară alegêndu-se de notar al şedinţelor dl Victor Macaveiŭ cl. an. I.

N'a rĕmas înse comitetul ast fel constituit, căcĭ dl secretar Georgiŭ Meseşan încă în aceea-şĭ şedinţă şi-a dat abzicerea înlocuit fiind prin dl Valeriŭ Giurgiŭ cl. an. IV. Tot atuncĭ a abzis şi redactorul foiĭ „Furnica“ dl Valeriŭ Bugner înlocuit fiind prin dl Amos Frâncu cl. an. IV. Alte schimbărĭ nu s'aŭ făcut în comitet.

Societatea nóstră a ţinut în anul acesta 18 şedinţe, dintre carĭ 6 ordinare, 5 estraordinare, 6 literare şi 1 constituantă. În şedinţele ordinare şi estraordinare s'aŭ desbătut afacerile curente de administraţie ale Societăţiĭ. În cele literare s'aŭ cetit operatele incurse la fóea „Furnica“, care în estan a apărut în 36 numerĭ. Cuprinsul eĭ îl formézĕ 46 operate, dintre carĭ 35 aŭ fost prose, ér 21 poesiĭ. Tot în şedinţele literare s'aŭ declamat 19 poesiĭ.

În şedinţa constituantă ţinută în 4 Maiŭ a. c. s'a constituit comitetul Societăţiĭ pentru anul scolastic 1896/7 în modul următor: Preşedinte Michail Ilieş cl. an. III., vicepreşedinte Emiliŭ Sabo cl. an. II., secretar Demetriŭ Racoţan cl. an. III., casar Ĭuliŭ Pop cl. an. II., controlor Eugeniŭ Pantea cl. an. I., archivar Emiliŭ Măcelariŭ cl. an. II., bibliotecar Nicolaŭ Racoviţan cl. an. I. lăsându-se alegerea notaruluĭ pentru şedinţa I. ordinară din anul venitor. Amintim tot o dată, că în şedinţa III. ordinară din 17 Dec. s'a hotărît în sensul statutelor ţinerea uneĭ şedinţe festive, care s'a fixat pe ziua de 25 Maiŭ, când se va serba aniversarea sosiriĭ Escelenţeĭ Sale Dr. V. Mihályi în Blaş spre a-şĭ ocupa scaunul archiepiscopesc.

Biblioteca Societăţiĭ s'a înmulţit în anul acesta ca un numĕr frumos de opurĭ. Mare parte dintre aceste aŭ fost procurate pe spesele Societăţiĭ la propunerea uneĭ Comisiunĭ anume alese spre acest scop. Celea maĭ multe înse ne-aŭ fost donate, ceea ce cu plăcere notăm aducênd şi pe acéstă cale mulţămitele nóstre tuturor persónelor şi corporaţiunilor, carĭ în modul acesta şi-aŭ manifestat generositatea faţă de Societatea nóstră, pe cum şi tuturor redacţiunilor, carĭ aŭ binevoit a ne gratifica foile orĭ revistele lor.

Cu specială recunoscinţă datorim Rssimuluĭ domn S. P. Mateiŭ canonic mitropolitan în Blaş, care ne-a donat în anul acesta 213 opurĭ în 310 tomurĭ şi în 326 volumurĭ, carĭ la dorinţa-i proprie dimpreună cu donaţiunile de maĭ înainte se administrézĕ separat purtând numele „Donaţiunea Mateiŭ“; asemenea şi Academieĭ Române, care ne-a donat în estan 26 opurĭ în 39 tomurĭ şi în 39 volumurĭ.

Simţindu-se necesitatea uneĭ nóuĕ organisărĭ a bibliotecĭĭ, s'a ales încă în şedinţa I. ord. o comisiune de 8 membri, care după o muncă diligentă şi-a finit deja lucrările de organisare aşa, în cât biblioteca nóstră se află acum în cea maĭ bună ordine. În decursul anuluĭ s'aŭ compactat o mulţime de opurĭ, ér cele superflue s'aŭ vîndut pe calea licitaţiuniĭ între membriĭ Societăţiĭ. Ast fel biblioteca nóstră constă cu finea acestuĭ an din 1497 opurĭ în 1965 tomurĭ, 1865 volumurĭ şi 65 fasciculĭ.

Cassa Societăţiĭ încă arată un îmbucurător crescĕmînt, deşi venitele eĭ se restrîng la interesele după modestul capital elocat şi la taxele de membru. Cu regret constatăm însc, că se află încă şi acum între foştiĭ membri aĭ Societăţiĭ de aceia, carĭ nicĭ până acum nu şĭ-aŭ solvit sumele împrumutate. Dar cu atât maĭ mare plăcere aducem tributul nostru de recunoscinţă tuturor binefăcĕtorilor Societăţiĭ nóstre din anul acesta, între carĭ numerăm: „Economul“ institut de credit cu 15 fl., M. O. D. Georgiŭ Bărbat cu 5 fl., N. N. cu 2 fl., Dl. N. Boca cl. an. III. 3 fl. 50 cr., Dl. Ĭuliŭ Pop 3 fl. 10 cr.

Averea în bani a Soc. cu finea acestuĭ an este 1049 fl. 94 ¼ cr.

Archivul Societăţiĭ organisat încă în anul trecut se află în cea maĭ bună ordine, cuprinzêndu tóte actele, ce se referesc la Societate, întru cât se află de la întemeiarea eĭ.

Archivariul maĭ administrézĕ şi publicaţiunile Societăţiĭ nóstre, din carĭ se maĭ află:

„Epistole cătră un preot tinĕr“ partea I. 227 esemplare,

„Epistole cătră un preot tinĕr“ partea II. 528 esemplare.

„Pregătire la mórte“ 314 broşurate şi 25 legate în lux.

„Duch muscălesc“ 513 esemplare.

Când Societatea nóstră a luat iniţiativa ăstor fel de publicaţiunĭ, a avut în vedere cultivarea literaturiĭ în ramul bisericesc, care la noĭ la Românĭ până acum putem zice, că e numaĭ în faşe. După ce înse mijlócele materiale nu-ĭ permit, ca în fie care an să edea vre un op, maĭ ales după ce întreprinderile de până acum nicĭ chiar din partea preoţimiĭ nu aŭ fost spriginite, pe cum s'ar fi aşteptat, de aceea publicarea o va continua, numaĭ după ce va fi materialminte maĭ bine asigurată.

În urmă facem cunoscut, că proiectul de statute lucrat şi primit de cătră On. Societate încă în anul trecut este aprobat de cătră Ven. superioritate, şi nu preste mult va fi aprobat şi regulamentul intern aşa, în cât pe anul venitor vor puté întra ambele în vigóre.

(Va urma.)

Avis.

Onoraţiĭ Domnĭ, carĭ doresc a participa la adunarea generală a „Asociaţiuniĭ Transilvane“ convocată pe 27 şi 28 August a. c. st. noŭ la Lugoş, se aviséză:

1. Cumcă locuitoriĭ românĭ din Lugoş aŭ pus la dispoziţiunea comitetuluĭ un numĕr considerabil de cuartire pe durata adunăriĭ. Aceste cuartire sînt gratuite.

2. Comitetul se va îngriji de a reserva pentru ceĭ ce doresc a locui în hotel, şi la hotele odăĭ corĕspundĕtóre. Domniĭ, carĭ reflectézĕ la locinţe în hotele, aŭ să le solvéscă singurĭ.

3. Toţĭ domniĭ, carĭ reflectézĕ la îngrijirea comitetuluĭ pentru încuartirarea lor, sînt rugaţĭ a se adresa cel mult până în 20 August a. c. st. noŭ la Dl *Dr Iacob Maior* medic în Lugoş, preşedintele secţiuniĭ de încortelare.

Lugoş în 6 August 1896.

Comitetul aranjator.

Mulţămită publică.

Subsemnatul fiind că sub pondul durerilor nu sum în pusĕţiune a mulţămi deosebit tuturor binevoitorilor şi amicilor, carĭ saŭ prin participarea la actul funebral şĭ-aŭ împreunat lacrimile cu ale nóstre, saŭ din depărtare prin adresele lor preţuite de condolinţă pentru perderea neuĭtateĭ mele soţiĭ aŭ picurat balsam vindecător pe ranele usturătóre a inimiĭ mele şi a familieĭ: decĭ primésc toţĭ şi tóte în acest loc, unde se îmbrăţişézĕ simţurile, cugetele, suspinele şi lacrimele nóstre a fraţilor şi surorilor de aceea-şĭ mamă naţiune, espresiunea adâncеĭ nóstre mulţămite şi recunoscinţe, pentru că aŭ avut nobleţa inimiĭ de a-şĭ împleti suspinurile în cununa lacrimelor nóstre.

Şimleul Silvanieĭ la 3 Aug. 1896.

Alimpiŭ Barboloviciŭ
vicar for. gr. cat. eppesc al Silvanieĭ.

Noutăţĭ.

Din Archidiecesă. On. *Basiliŭ Folea*, administrator parochial în Şilea magiară în protopopiatul Sânmărtinuluĭ, este numit paroch al Giuluşuluĭ în protopopiatul Ernotuluĭ.

Concurs pentru parochie. S'a escris concurs pentru completarea parochieĭ *Cernuc* din protopopiatul Dergeĭ cu terminul 31 August. Emolumentele: Casă perochială, şură cu 2 poieţĭ, cotete, casă de servitorĭ, celariŭ şi fântână, porţiune canonică 8 jug. 1497□° arătoriŭ, 1 jug. 1480□° rît şi fînaţ, grădină cu pomet de 1530□°, cemeteriul intern 1 jug. 890□°, 90 zile de lucru, 90 metrete de cucuruz, venitele stolare.

Staţiune docentală. *În Archidiecesă:* Cu terminul 20 August: Stat. doc. din *Şamşudul de câmpie* (protop. Murĕşuluĭ) cu emolumentele: Salar 300 fl. şi cuartir.

Societatea „Petru Maior“ a tinerimiĭ academice române din Budapesta în urma unor denunţărĭ tendenţióse a fost pusă sub cercetare din partea auctorităţilor administrative, si activitatea ĭ-a fost suspendată. Acum aflăm, că ministrul de interne a sistat cercetarea pornită în contra societăţiĭ literare, şi a permis, ca societatea să-şĭ continue activitatea în sensul statutelor, dar cu acea condiţiune, ca ea pe viitor să nu se maĭ ocupe de lucrurĭ politice.

Iubileŭ de 50 de anĭ aĭ preoţieĭ. În 6 Ĭuliŭ Preaon. D. *Ioan Hossu* protopop al Coşocneĭ şĭ-a serbat ĭubileul de 50 de anĭ aĭ preoţieĭ şi căsătorieĭ în cerc restrîns familiar. Preoţiĭ tractualĭ înţelegênd despre serbare aŭ grăbit a-l felicita şi a-ĭ preda un dar comemorativ.

Medic român noŭ. În 27 Ĭuliŭ dl *Romul L. Crăciun* a fost promovat la gradul de doctor în medicină la universitatea din Viena.

† **Nicolaŭ Muntean**, I Curator al Bisericiĭ catedrale şi parochiale din Lugoş şi membru diriginte al senatuluĭ scolastic, a repausat în 2 August în al 67-lea an aĭ vieţiĭ. *În veci amintirea luĭ!*

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Minciuni istorice
și diferite alte minciuni.

(Fine.)

Apoĭ maĭ continuă dniĭ de la „Tel. Rom.“:

Ne maĭ spune dl autor într'un loc în articolul sĕŭ, că:

„Cu puterile Iaduluĭ s'aŭ însoțit puterile omenescĭ dușmane românilor, fanarioțĭ, Sĕrbĭ, Calvinĭ și Luteranĭ, și forțele aceste aliate aŭ făcut tot posibilul, pentru ca să zădărnicéscă reunirea (?) românilor ardelenĭ cu scaunul sfîntuluĭ Petru, care unire se sevărșise în anul 1700. Le-a și succes, să abată o parte mare a acestor românĭ de la „s. Unire“ și să nu-ĭ scape din ghiarĕle sale și ĭ-aŭ ținut apoĭ încă în ghiarĕ maĭ bine de un veac, adecă până adânc în jumătatea cea dintâiŭ a vĕculuĭ nostru, când sedușilor (?) în sfârșit le-a succes a-și emancipa biserica macar în privință națională de jugul străin.“

Spunem sincer, că sîntem fórte mulțămiți cu acéstă constatare din partea dluĭ autor, când însu-și recunósce, că și fără de a ne uni cu biserica „sfîntuluĭ Petru“, ba fiind încă și persecutați din causa acésta nu numaĭ cu forțe intelectuale, ci și brachiale, totuși ne-a succes a ne emancipa biserica tocmaĭ în privință națională, ceea ce biserica unită n'a putut face cu tóte mijlócele intelectuale și materiale, ce le capĕtă de la papiĭ de la Roma, dacă capĕtă ceva și spre acest scop.

Ĕtă dar, că nóuĕ celor „seduși“ ne-a succes a ne emancipa biserica în privință națională de jugul străin; ba încă maĭ mult, nu numaĭ în privință națională, ci și în cea administrativă, căcĭ avem o biserică națională independentă de orĭ ce altă biserică având și legăturĭ numaĭ curat dogmatice cu cele alalte biserici naționale ortodocse, până când biserica unită nu numaĭ că nicĭ prin legea statuluĭ nu e recunoscută de biserică națională, ci chiar și în cele administrative nu e independentă cu desevârșire față de biserica catolică din patrie, cu carea s'a unit, și a cărei cler și popor este unul dintre ceĭ maĭ marĭ dușmanĭ nu numaĭ aĭ bisericilor, dar maĭ pe sus de tóte aĭ intereselor nóstre naționale preste tot. Și ce face biserica unită română pentru de a fi recunoscută ca biserică națională independentă? Tace și rabdă, căcĭ rĕul e mult maĭ mare, de cât să și cuteze macar a se atinge de el pentru de a-l vindeca. Ba maĭ mult, clerul unit pare că tocmaĭ vré, să împedece acéstă emancipare umblând după congruă, numaĭ ca cu atât maĭ mare să-ĭ fie acest blid de linte.

Zic, fórte ne bucurăm, că acelor „puterĭ ale Iaduluĭ însoțite cu puterile omenescĭ“ le-a succes a ne împedeca în mare parte „reunirea“ cu biserica „sfîntuluĭ Petru“, și am putut fi „seduși“ în acéstă privință.

Ne bucurăm nespus, că făcênd constatarea de maĭ la deal am făcut pe dniĭ de la „Tel. Rom.“, să trăsalte de bucurie, și nu vom, să le turburăm bucuria acésta. Numaĭ avem totuși de a face câte va observărĭ.

Întâiŭ și maĭ întâiŭ îndrăznim a observa, că biserica nóstră, biserica unită română, dintru început și până în ziua de astăzĭ a fost tot de una emancipată în privință națională și așa nicĭ n'a avut lipsă de a-și elupta o atare emancipare. Ea în privință națională a fost așa de emancipată, cât emanciparea asta a eĭ a desvoltat o forță espansivă, carea a trecut și munțiĭ și a avut partea leuluĭ și în emanciparea națională a Românilor de din colo de munțĭ. Biserica nóstră caractĕrul sĕŭ național nu umblă să și-l asigureze prin legĭ de ale statuluĭ, prin legĭ, pe carĭ puterniciĭ zileĭ le execută, numaĭ dacă vor, și până când le convine, prin legĭ, carĭ astăzĭ sînt, și mâne le-a perit și urma, ci și-l a asigurat și și-l asigurézĕ neîncetat în inimile preoților și credincioșilor sĕĭ.

Biserica românéscă „ortodoxă“ e „independentă“? De cine? Dniĭ de la „Tel. Rom.“ ne spun, că „de orĭ care altă biserică“. Dar de puterea statuluĭ? — Ĕră noĭ? Sermaniĭ de noĭ sîntem atîrnătorĭ — de la cine? De nimenĭ altul a fară de Pontificele Roman. Și ce însamnă atîrnarea asta? Întrebați umbra preotuluĭ Macaveiŭ, întrebați pe părintele Lucaciŭ și pe părintele Domide, dacă eĭ în aniĭ din urmă ar maĭ fi preferit, să fie preoțĭ aĭ bisericiĭ „independente“ neunite de cât aĭ bisericiĭ unite? Întrebați scaunul nostru mitropolitan unit, pentru ce a trebuit să rĕmână vacant atâta vreme, și scaunul episcopesc de Lugoș, pentru ce e acum vacant de atâta vreme? De n'ar esista atîrnarea aceea a bisericiĭ nóstre de la Roma, vacanțele acelea ar fi scurte: scaunele episcopescĭ s'ar restaura la porunca guvernuluĭ cu persóne agreate guvernuluĭ, pe cum s'a întîmplat chiar de unăzĭ cu episcopia de Verșeț a bisericiĭ „independente“ sĕrbescĭ. Paralela asta s'ar puté desvolta și maĭ de parte în chip fórte instructiv. Înse nu vom, să o continuăm, fiind că ar fi supĕrătóre pentru unele persóne singuratice, ér noĭ fără de causă îndestulitóre nu voim să supĕrăm pe nimenĭ.

Clerul unit umblă după congruă? În starea materială ticălósă, în care se află clerul nostru, firesce că ĭ-ar fi binevenită o ameliorare a sorțiĭ luĭ materiale. Dar cum își contempléză clerul acesta ameliorarea aceea? Așa, pe cum a hotărît preoțimea tractuluĭ protopopesc al Gherleĭ în conferința sa ținută a treia zi a ss. Rusaliĭ a. c.: „Sîntem maĭ gata a renunța la orĭ ce ajutor, de cât a-l primi pe altă cale, de cât pe calea autorităților nóstre superióre bisericescĭ.“ Și ce ținută observă în respectul ajutórelor de la stat frațiĭ nostri „ortodoxĭ“? Să le-o spunem? Nu le-o spunem, căcĭ dóră o scie tótă lumea.

Cele alalte enunțărĭ cuprinse în cuvintele de maĭ la deal ale dlor de la „Tel. Rom.“ li-le cinstim, căcĭ vom să terminăm. Dlor continuă apoĭ:

Ba maĭ mult, noĭ îĭ sîntem mulțămitorĭ dluĭ autor și pentru bunătatea sa esprimată față de noĭ, când lasă, ca asupra nóstră (româniĭ ortodocșĭ) „încă desbinați de Roma să lucre grația luĭ Dumnezeŭ“, și chémă numaĭ pe credincioșiĭ sĕĭ, să se gândéscă serios la aceea, cum ar puté eĭ să serbeze în chipul cel maĭ demn centenariul al doilea al sfinteĭ Uniriĭ.

O maĭ convenabilă promisiune pentru noĭ nicĭ nu ne-ar fi putut face în casul de față. Numaĭ de s'ar și ține de cuvînt, căcĭ atuncĭ multe rele ar puté să dispară dintre noĭ româniĭ ortodocșĭ și uniți.

Dar se vede, că numaĭ forțat arată atâta bunăvoință față de noĭ, de óre ce e convins, că nicĭ un ortodocs, ba chiar mulțĭ și dintre româniĭ uniți maĭ de parte vĕdĕtorĭ nu se vor bucura la acéstă serbare vĕdênd înainte ranele, ce se vor deschide atuncĭ din noŭ în sufletul și inima poporuluĭ român.

Se pare totuși, că dniĭ de la „Tel. Rom.“ nu prea simțesc dureriĭ în urma acestor rane, căcĭ în dată pornesc în lume o glumă:

Dar, ca inițiatorilor acesteĭ serbărĭ să le fie bucuria deplină, pentru ce nu se pregătesc, să o serbeze de o dată cu mileniul ungurilor, cu frațiĭ lor ceĭ noĭ de cruce, cu carĭ s'aŭ însoțit prin unirea cu biserica papistașă și s'aŭ lăpĕdat de biserica lor strămoșéscă și unica biserică adevĕrată a luĭ Isus Christos, carea apĕră și esistința națională a popórelor? Diferență de anĭ nu e, căcĭ anul uniriĭ aflat de Dl. N. Densușan în Museul național din Bpesta la a. 1879, datézĕ deja din a. 1698, ér ceștĭ alalțĭ 2 anĭ nu impórtă la serbarea unuĭ act atât de „mărețĭ“, și când la serbarea luĭ se póte produce bucurie dublă?

Ce plinĭ de spirit maĭ sînt dlor. Dar să-ĭ lăsăm în convicția, că aŭ reușit a face o glumă plină de spirit, și să vedem, cum sfârșesc dlor elucubrațiunea sa:

Ne-am ocupat póte prea mult cu acest articlu, dar prevĕdênd ranele, ce se vor desface nefiind încă vindecate de ajuns în sufletul și inima poporuluĭ român, n'am putut tăcé, ci ne-am făcut numaĭ o datorință nu numaĭ față de biserica nóstră ortodocsă din noŭ atacată, ci față cu întreg poporul român.

Dureros, fórte dureros lucru, când frații nostri uniți se pregătesc a serbători ast fel de acte din istoria poporuluĭ român, carĭ numaĭ zile de bucurie n'aŭ adus preste acest popor; dureros, fórte dureros lucru, când frații nostri uniți prin ast fel de sĕrbărĭ atacă rane vechĭ și nevindecate încă în inima și sufletul poporuluĭ nostru român, în loc să se întórcă și să fie viĭ și ca românĭ adevĕrați și să evite cu deosebire azĭ orĭ ce ocasiuni de a produce nóuĕ rane, când maĭ multă lipsă avem de buna înțelegere și ajutoriul reciproc în luptele crâncene, ce avem a suporta în contra dușmanilor nostri milenarĭ apĕrându-ne esistența și drepturile nóstre naționale.

Și dacă totuși vor sĕrbători ast fel de acte de tristă memorie pentru noĭ românii, aĭ căror urmărĭ rele și azĭ le maĭ simțim, ortodocși și uniți de o potrivă, — nu pot, să zic de cât:

Flere possem, sed iuvare non.
Dixi et salvavi animam meam.

Sibiiŭ, în luna luĭ August 1895.

Un preot ortodox.

Ba bine că nu poțĭ, să zicĭ alt ceva! Nu ți-se șede, să plângĭ și să desperezĭ, că nu poțĭ ajuta. Dacă o dată te-aĭ hotărît, să citezĭ cuvintele s. Augustin: „Dixi et salvavi animam meam!“ atuncĭ ĭea-ți puțintea ostenélă și cércă, de vedĭ, quid dixit s. Augustinus et salvavit animam suam, și veĭ afla, că el a zis: *„Roma locuta, causa finita. Utinam finiretur et error!“*

Ben Hur
saŭ
Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

XIII.

Irod și magiĭ.

În aceea-și zi cătră sară, maĭ înainte de ce ar fi sfințit sórele, pe trépta cea maĭ de-asupra a scăriĭ, ce ducea jos la basenurile laculuĭ Siloamuluĭ, maĭ multe femeĭ eraŭ cuprinse cu spĕlatul de rufe. Fie care dintr'însele era în genunchĭ înaintea unuĭ blid larg de lut. O fată, care sta în partea de din jos a scăriĭ, le ducea apă și cânta, până

ce umplea ulciorul. Cântarea era veselă şi le uşura lucrul. Ele din când în când staŭ cu trupul adunat şi răzimat pe călcâie şi priviaŭ la deal la castelul Ofel şi apoĭ jur împrejur până la culmea, ce astăzĭ se numesce „muntele smintelei“ şi chiar atunci era luminată de lumina slabă a sóreluĭ, ce-şĭ luă rĕmas bun.

Pe când ele frecaŭ şi storceaŭ rufele în blide, se opriră la ele alte dóuĕ femeĭ, fie care cu câte un ulcior gol pe umĕr.

„Pace vóuĕ!“ zise una din ele.

Cele alalte se opriră de la lucru, se îndreptară, îşĭ şterseră mânile de apă şi rĕspunseră la salutare.

„Îndată înnoptézĕ, — e timpul, să vĕ lăsaţĭ de lucru.“

„Lucrul n'are nicĭ o dată sfârşit,“ a fost rĕspunsul.

„Dar sosesce şi timpul, în care omul să odihnéscă şi —“

„Să asculte la noutăţile, cele ce se întîmplă în lume,“ zise alta.

„Ce noutăţĭ sciţĭ?

„Aşa dară încă n'aţĭ auḑit nimica?“

„Nu!“

„Spun, că s'a născut Christos!“ zise aducĕtórea vestiĭ şi se adânci apoĭ în istorisirea celor ce auḑise de la alţiĭ.

Feţele femeilor vĕdiră de o dată interes viŭ. Ulciórele se aşeḑară jos, şi femeile se puseră să şéḑă pe ele.

„Christos!“ esclamară tóte de o dată.

„Aşa se vorbesce în cetate.“

„Şi cine o spune?“

„Toţi! Tótă lumea vorbesee despre acest lucru.“

„Crede-l cineva?“

„Azĭ după amézĭ aŭ venit preste rîul Chidron dinspre Sichem treĭ străinĭ,“ rĕspunse vestitórea cu de-amĕnuntul, ca să împrăştie orĭ ce îndoélă. „Fie care din eĭ şedea călare pe câte o cămilă albă şi fără de nicĭ o pată şi aşa de mare, pe cum încă nu s'aŭ vĕḑut în Ierusalim.“

Ascultătórele stăteaŭ cu gurile şi cu ochiĭ deschişĭ. — „Cât de bogaţĭ sînt aceştĭ ómenĭ,“ continuă povestitórea, „se vede de acolo, că eĭ şedeaŭ sub corturĭ de mĕtasă; cătăramele de la şele şi ciucuriĭ de la frîne le craŭ de aur; clopoţelele le craŭ de argint şi făceaŭ musică. Nimenĭ nu-ĭ cunósce; păreaŭ, ca şi cum ar fi venit tocmaĭ de la marginile lumiĭ. Numaĭ unul din eĭ vorbia, el întreba pe tot insul, cu care se întîlnia în drum, chiar şi femeile şi copiiĭ: „Unde este, cel ce s'a născut împĕratul Ĭudeilor?“ Nimenĭ nu-ĭ rĕspundea, — nimenĭ nu înţelegea, ce voia, să zică. Eĭ merseră decĭ mai de parte zicêndu fiesce căruia: „Că am vĕḑut steaua luĭ la rĕsărit şi am venit, să ne închinăm luĭ.“ Eĭ aŭ îndreptat întrebarea aceea şi pazniculuĭ roman de la pórtă, şi acela nefiind nicĭ el mai înţelept de cât ómeniĭ, pe carĭ îĭ întîlniseră pe drum, îĭ îndrumă la Irod.“

„Unde sînt acuma?“

„În chan. Sute de ómenĭ aŭ alergat deja acolo, ca să-l vaḑă, şi sute mai alérgă şi acum.“

„Ce fel de ómenĭ sînt?“

„Nimenĭ n'o scie. Zic, că ar fi Persĭ, ómenĭ înţelepţĭ, carĭ grăesc cu stelele, — póte că profeţĭ asemenea luĭ Ilie şi luĭ Ieremie.“

„Pe cine înţeleg sub împĕratul Ĭudeilor?“

„Pe Christos, pe Mesia, şi că tocmaĭ acuma s'a născut.“

O femee începu a rîde şi se apucă érăşĭ de lucru. Apoĭ zise:

„Bine! Dacă-l voiŭ vedé, atunci voiŭ crede.“

Alta încă îĭ urmă esemplul. „Şi eŭ, dacă voiŭ vedé, că a înviat pe óre cine din morţĭ, voiŭ crede într'însul.“

A treia zise liniştită: „Deja de mult se tot profeţesce despre el. Mie-mĭ va fi destul, dacă voiŭ vedé, că va vindeca şi numaĭ pe un lepros.“

Şi şeḑură acolo împreună în poveştĭ, până înoptă. Atunci rĕcórea le alungă a casă.

— — — — — — — — — —

În aceea-şĭ sară maĭ târziŭ, cam pe la începutul pazeĭ celeĭ dintâiŭ de nópte, s'a ţinut în palaţul de pe muntele Sion o adunare cam de cincĭ zecĭ de persóne, carea se ţinea tot de una numaĭ la mandatul special al luĭ Irod, şi anume numaĭ atuncia, când acesta doria, să priméscă deslușire cu privire la una orĭ alta din taĭnele maĭ adâncĭ ale dreptuluĭ orĭ istorieĭ Ĭudeilor. Cu alte cuvinte era o adunare a învĕţătorilor din şcolile maĭ înalte, a archiereilor şi a acelor bărbaţĭ din cetate, carĭ treceaŭ de învĕţaţĭ, — eraŭ hotărîtoriĭ opiniuniĭ publice, tîlcuitoriĭ diferitelor norme de credinţă, apoĭ fruntaşiĭ Saduceilor, disputanţĭ Fariseĭ şi filosofĭ stoicĭ din şcóla Esenilor.

Sala, în care s'aŭ adunat, era într'una din curţile maĭ din lăuntru ale palaţuluĭ. Ea era mare şi aranjată în stil roman. Padimentul era pardosit cu marmoră, éră pe părețiĭ ceĭ fără de nicĭ o ferestă eraŭ frescurĭ pe câmp în faţa şofranuluĭ. Un divan în forma potcóveĭ, acoperit cu perinĭ galbine, era în mijlocul saleĭ în faţa întrăriĭ. În mijlocul acestuĭ divan sta un scaun mare de bronz cu treĭ picióre şi cu împodobirĭ frumóse de aur şi de argint. De-asupra luĭ atîrna de sus un candelabru cu şepte braţe, carĭ fiesce care ţineaŭ câte o candelă. Divanul şi candelabrul aveaŭ timbru jidovesc.

Ceĭ adunaţĭ şedeaŭ după obiceiul rĕsăritean pe divan în nisce haĭne, a căror uniformitate era bătétóre la ochĭ. Numaĭ colórea le era deosebită. Aprópe toţĭ eraŭ înaintaţĭ în vrîstă. Bărbĭ fórte marĭ încunjuraŭ feţele lor. Nasurile lungĭ şi încovoiate şi ochiĭ negri şi vioĭ şi umbriţĭ de sprîncene dese le împărtăşiaŭ o înfăţişare energică, aprópe spăimîntătóre. Ţinuta le era seriósă, plină de dignitate şi aprópe patriarchală. Cu alte cuvinte adunarea acésta era şedinţa sinedriuluĭ.

Bărbatul cel ce şedea pe tripod în locul cel de frunte, după tóte se vedea a fi presidentul adunăriĭ. De-a drépta şi de-a stînga şi înaintea luĭ se grupaseră ceĭ alalţĭ. Înfăţişarea luĭ în dată ar fi atras asupra luĭ băgarea de samă a privitoriuluĭ. Firea îl turnase într'o formă puternică, dar el acum era frânt, şi faţa îĭ era palidă. În creţe lungĭ şi slobode cădea de pe umeriĭ luĭ o haĭnă albă, carea părea a acoperi maĭ mult un schelet colţuros de cât o figură omenéscă. Mânile cele uscate, carĭ de jumătate eraŭ acoperite de mânecile de mĕtasă vĕrgate în multe colorĭ, şi-le ţinea de comun încrucişate pe genunchĭ. Numaĭ când grăia, numaĭ atuncia arĕta a dese orĭ cu deget trĕmurătoriŭ spre cel agrăit. De alte orĭ figura îĭ era nemişcată, şi numaĭ capul luĭ cel espresiv vĕdia energia spirituluĭ, care locuia în acest trup frânt: fruntea înaltă, boltită şi strălucitóre, încunjurată de o cunună de pĕr alb ca zăpada, dovedia în butul ochilor deja turburaţĭ şi obosiţĭ o tărie încă neslăbită a voinţiĭ. Partea din jos a feţeĭ îĭ era acoperită de o barbă lungă şi albă, carea era venerandă ca a părintelui Aaron. Acesta era Hillel Vavilonénul! Nĕmul profeţilor, care se stînsese în Israil deja de multă vreme, acum îl înlocuia nĕmul cărturarilor, pe carĭ el îĭ întrecea cu învĕţătura, — era un profet întru tóte, îĭ lipsia numaĭ însuflarea dumnezeéscă! El era de o sută şi şese anĭ şi încă şi în vrîsta asta conducea adunările sinedriuluĭ.

Dinaintea luĭ pe masă era un volum de pergamenă acoperită cu scrisóre evreéscă. În dosul luĭ sta un tinĕr îmbrăcat bogat aşteptând mandatele luĭ.

Premerse o consfătuire, ér în clipa, în care întrarăm în sală, adunarea ajunsese la o hotărîre. Feţele celor de faţă esprimaŭ nerăbdare, ér venerabilul Hillel făcu semn tinĕruluĭ, fără de a-şĭ schimba poziţia.

„Mergĭ şi spune împĕratuluĭ, că sîntem gata a-ĭ da rĕspuns.“

Tinĕrul se duse de grab.

După scurtă vreme întrară doĭ ostaşĭ şi se puseră de-a drépta şi de-a stînga uşiĭ. Le urmă încet un personaj fórte bătétoriŭ la ochĭ, — un bĕtrân îmbrăcat în purpură tivită cu şarlach. Brîul îĭ era de aur ciselat fin. Curelele încălţămintelor luĭ străluciaŭ de petri scumpe. Pe turbanul de plisă carmesină, carea acoperindu-ĭ capul cădea pe umerĭ şi pe céfă, dar le lăsa neacoperite, strălucia o coronă mică de filigran. În loc de sigil îĭ atîrna de brîŭ un pumnal. El schiopa şi se răzima pe un toeag. Maĭ înainte de a ajunge până la divan nu se opri şi nu-şĭ ridică privirea de la pămînt, ér apoĭ, ca şi cum numaĭ acum ar fi băgat de samă, că aci e o adunare, şi că fiinţa eĭ de faţă l-ar importa, se îndreptă şi aruncă o privire plină de fală şi de îngânfare în jur de sine ca omul, pe care-l cutrĕmură o spaimă, şi care acum aşteptă, să-l întimpine un inimic, — aşa de întunecată, bănuitóre şi amenințătóre era privirea luĭ. Era Irod cel Mare, — un trup frânt de bóle, o conscienţă împetrită de crime, un spirit înzestrat cu facultăţĭ strălucite, un adevĕrat suflet de Cesar. El pe vremea aceea era în al şepte zecĭ şi şeptelea an, dar îşĭ păzia tronul cu o jalusie, carea nu putea să fie maĭ neadurmită, cu o energie, carea nu putea să fie maĭ nemilósă.

O mişcare generală trecu prin sală, — ceĭ maĭ bĕtrânĭ se plecară adânc făcênd salaamul saŭ salutarea, ceĭ maĭ adicţĭ curţiĭ împĕrătescĭ se ridicară şi-şĭ plecară apoĭ genunchiĭ punêndu-şĭ mânile pe barbă şi pe pept.

Esaminând repede privi Irod în jur de sine, ér apoĭ merse éră înainte până la tripod în faţa venerabiluluĭ Hillel. Acolo se opri. Hillel rĕspunse priviriĭ luĭ celeĭ rĕcĭ plecându-şĭ capul şi ridicându-şĭ puntintel mânile.

„Rĕspunsul!“ zise împĕratul cu scurtime poruncitóre îndreptându-se către Hillel şi bătênd padimentul din aintea sa cu toégul. „Rĕspunsul!“

Ochiĭ patriarchuluĭ străluciaŭ într'o lumină blândă; el ridicându-şĭ capul şi privind în faţa împĕratuluĭ rĕspunse, până ce adunarea asculta cu băgare de samă încordată la cuvintele luĭ:

„Pacea Domnuluĭ Dumnezeuluĭ luĭ A-

vraam, al lui Isaac și al lui Iacob să fie cu tine, împĕrate!“

Rosti cuvintele acestea în chipul sĕrbătoresc, în care preotul evreesc se obicĭnuesce a se ruga lui Iehovah. Apoĭ continuă în ton comun: „Tu ne-aĭ încredințat pe noĭ, să cercăm, unde are să se nască Christos.“ Împĕratul plecă capul, dar privirea lui aspră rĕmase lipită de fața înțeleptului.

„Așa a sunat întrebarea.“

„Așa dară, împĕrate, audĭ din gura mea și din gura tuturor fraților meĭ adunațĭ aicĭ, dintre carĭ nicĭ unul nu are o părere, ce s'ar abate: În Vetleemul Iudeeĭ.“

Hillel privi la pergamena, ce zăcea pe tripod, și arĕtând la ea cu mână trĕmurătóre zise mai de parte: „În Vetleemul Iudeeĭ, că așa este scris prin profetul: Și tu Vetleeme pămîntul Iudeeĭ, cu nimic nu eștĭ maĭ mic întru povĕțuitoriĭ Iudeeĭ, că din tine va ĭeși povĕțuitoriŭ, carele va pasce pe poporul meŭ Israil.“

Pe fața lui Irod se oglindă confusia. Îngândurat își odihni ochiĭ pe pergamenă, pe când el era adâncit în făurire de planurĭ. Ceĭ mai aprópe de el abia îndrăzniaŭ, să resufle; nimenĭ nu rostia un cuvînt, nicĭ el. În fine se întórse repede și fără de a zice un cuvînt părăsi sala.

„Fraților,“ zise Hillel, „sîntem dimisĭ.“

Ceĭ adunațĭ se sculară și se împărțiră în cete.

„Simeone!“ zise Hillel.

Un bărbat ca de cincĭ zecĭ de anĭ, dar în putere deplină, grăbi la Hillel.

„Ĭea volumul cel sfînt, fiul meŭ, și-l înfășură cu grije.“

Porunca s'a împlinit.

„Și acum întinde-mĭ brațul și mĕ condu la lectică.“

Simeon se plecă, și moșnégul prinse cu mânile sale uscate razimul, ce i-se îmbiă, se ridică și cu pașĭ slabĭ porni încet către ușe.

Așa părăsiră adunarea vestitul învĕțĕtoriŭ și fiul sĕŭ Simeon, care era chemat, să-ĭ moștenéscă înțelepciunea, oficiul și dignitatea.

(Va urma.)

Bibliografie.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare și cu copcĭ fl. 10.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Posta Redacțiunii.

Dluĭ N. N. Ni-s'aŭ împărtășit nedumeririle, ce le aĭ după cetirea enciclicei „Satis cognitum“. Ne bucurăm, că o aĭ cetit cu atâta băgare de samă și grăbim a-ți împrăștia nedumeririle: 1) Învĕțătura revelată de Dumnezeŭ nu se cuprinde întrégă în s. Scriptură, și acésta nicĭ n'a avut scopul de a cuprinde revelațiunea întrégă. Cărțile singuratice ale s. Scripturĭ și maĭ ales cele ale Legiĭ Nóuŏ aŭ fost scrierĭ ocasionale și aŭ avut scopul maĭ apropiat de a satisface lipselor sufletescĭ, carĭ le-aŭ avut comune singuratice orĭ și persónc singuratice. Așa p. es. Evangelia s. Luca și Faptele Apostolilor aŭ voit, să arete unuĭ bărbat cu numele Teofil, că religiunea creștină are menire universală, adecă pentru tóte némurile, în special nu numaĭ pentru Iudeĭ, ci și pentru popórĕle păgâne. Prin epistolele către Tesalonicenĭ s. Paul a voit, să alunge în special greșelile, carĭ se vîrîseră în comuna creștină din Tesalonica cu privire la cestia despre învĭarea morților și despre sfârșitul vécului. Și așa maĭ de parte. Având decĭ fiesce care carte scopul sĕŭ special, lucru firesc, că întreg cuprinsul cărțiĭ respective putea să fie numaĭ o parte a revelațiunii dumnezeescĭ, adecă partea accea, carea stă în legătură cu scopul special al cărțiĭ respective. E o dogmă a bisericiĭ, că „revelațiunea supranaturală după credința bisericiĭ universale declarată de sîntul sinod Tridentin se cuprinde în cărțĭ scrise și *fără de scrisóre în tradițiuni*“ (Concil. Vatic. sess III. c. 2), ĕră tradițiunile acestea le avem însemnate în simbólele de credință, în hotărîrile Pontificilor Romanĭ și ale sinódelor, în cărțile liturgice, în scrierile ss. Parinți și în alte documente bisericescĭ. Dogma acésta o susține și biserica rĕsăriténă neunită. Dacă veĭ, să te informezĭ maĭ cu de-amĕnuntul despre lucrurile acestea, îți recomandăm opul *Întroducere în s. Scriptură* de Dr Victor Szmigelski. 2) „Spune-voiŭ numele tĕŭ fraților meĭ,“ zice Christos rugându-se de pe cruce Tatălui sĕŭ celuĭ ceresc (ps. 21, 24). Și cu drept cuvînt. Căcĭ cel ce ne împărtășesce „Spiritul primiriĭ de fiĭ“ (Rom. 8, 15), cel ce ne împărtășesce în s. Botez grația dumnezeéscă și printr'însa ne face *fiĭ adoptivĭ aĭ lui Dumnezeŭ*, acela ne câștigă pe noĭ șie-și de frați, fiind însu-și *„Fiul lui Dumnezeŭ unul-născut“*. Mare, nespus de mare e lucrul acesta, și nicĭ o altă datorință a nóstră nu e maĭ mare de cât aceea, ca dacă o dată ne-am învrednicit a ne face frați lui Christos, să și păzim demnitatea acésta ferindu-ne de pĕcat și de perderea grațieĭ dumnezeescĭ, ér dacă pĕcătuind am perdut demnitatea acésta, atuncĭ să ne silim din noŭ a ne „câștiga pe Isus Christos de frate“ redobîndind grația dumnezeéscă și printr'însa „Spiritul primiriĭ de fiĭ“.

Editor și redactor răspundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Nr. 2914—1896. (28) 2—2

Concurs. [1])

La dóuĕ alumnate din fundațiunea fericitului Mitropolit Dr. Ioan Vancea numită **„Seminariul junimiĭ române greco-catolice studióse în Blaș“** se escrie prin acésta concurs până în 10 August n. 1896 pe lângă următórele condițiuni:

1. fie care stipendiŭ este de câte 100 fl., și se compută în cuota de întreținere în „Seminariul junimiĭ“ a respectivului alumn (Lit. fund. §. 3),

2. la stipendiile acestea pot concurge „tinerĭ studioși în gimnasiul din Blaș, născuți din părinți credincioși aĭ Archidiecesei gr. catolice de Alba Iulia și Făgăraș, saŭ de origine consângenĭ saŭ afinĭ aĭ fundatorului, chiar și dacă aceștia ar fi domiciliați airia, dar fiiĭ lor vor studia în Blaș“ (Lit. fund. §. 1.),

3. consângeniĭ fundatorului aŭ preferință, apoĭ caeteris paribus fiiĭ de preoți archidiecesanĭ, — „carĭ însĕ vor fi maĭ buni, între toți, se vor primi, chiar și dacă ar fi fiiĭ credincioșilor din clasa cea maĭ de jos“ (Lit. fund. §. 5.),

4. de óre ce din stipendiile acestea se pot împărtăși numaĭ alumnĭ de aĭ „seminariului junimiĭ“, urmézĭ de sine, că aceĭ tinerĭ, carĭ din cause sanitare, orĭ pentru defecte constatate cu ocasiunea visitărĭĭ medicale, carea se face la începutul anuluĭ scolastic, nu vor fi primițĭ în „seminariul junimiĭ“, aceia nu se vor puté bucura de stipendiŭ.

5. Concursele se vor instrui cu carte de botez, testimoniŭ scolastic și eventual și cu atestat de consângenitate orĭ afinitate.

6. Concursele trebue să între la acest Consistoriŭ cel mult până în 10 August n. 1896

Blaș din ședința consistorială ținută în 31 Iuliŭ 1896.

Victor
Archiepiscop și Mitropolit

[1]) On. foĭ românescĭ sînt rugate a lua notiță despre acest concurs.

Magazin de lemne de lucru și de foc.

Subscrisul am onóre a aduce la cunoscința On. Public din loc și jur, că ĕră mĭ-am restabilit magazinul meŭ de lemne **bine asortat** la **casa-mĭ proprie**, și servesc pe lângă **prețurile cele maĭ moderate** materialul cel maĭ bun.

Têmplărie.

Primesc tot felul de lucrărĭ de mĕsar pentru **edificiĭ**, pe cum și **strane** de **biserică** și **mobiliarurĭ** de **școlĭ**, despre carĭ la cerere servesc cu **preliminare.**

Entreprise de pompe funebre.

La casurĭ de mórte recomand aședămîntul meŭ de înmormîntare **bogat asortat**, în care tóte obiectele, atât cele maĭ de rînd, cât și cele maĭ fine se pot căpĕta **cu prețurile cele maĭ ieftine.** — **Sicriurĭ de metal**, ce se închid hermetice, din primele fabricĭ. — Sicriurĭ de **brad** și **stejar** din lucrătórea-mĭ proprie.

Pe lângă referențe bune se acórdă plătirĭ în rate.

Rugând On. Public pentru spriginul binevoitor semnez

Blaș (Balázsfalva) 1896.

cu distinsă stimă
Ștefan Oltean
têmplar.

(29) 1—10

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 13 frcs., ½ an 6 frcs., ¼ an 3 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Un sir garmond: odată 7 cr., a dóua oră 6 cr., a treia oră 5 cr., și de fiecare publicățiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**» în Blaș.

Anul VI. Blaș 15 August 1896. Numĕrul 33.

Congruă și neatîrnare.

În timpul din urmă am fost provocați de repetite orĭ din partea preseĭ nóstre naționale, să facem declarări referitóre la cestia congrueĭ.

Noĭ atuncĭ am tăcut și n'am făcut acesteĭ prese pe voe. Tăcerea nóstră și-a avut causele sale.

Întâiŭ și maĭ întâiŭ ne-a impus tăcere împrejurarea, că provocările acelea ni-s'aŭ făcut ca la organul oficios al provinței mitropolitane române unite. Dacă am fi grăbit decĭ a face declarările acelea, carĭ se poftiaŭ de la noĭ, de ar fi fost privite de nisce declarărĭ oficióse ale Ordinariatelor nóstre. Aparința asta voiam însĕ, să o încunjurăm. Organul nostru nu are adecă pretenția de a trece de organ oficios, și așa nicĭ declarările, cele ce se fac într'însul, încă nu aŭ pretenția de a trece de comunicate oficióse orĭ inspirate.

Apoĭ maĭ aveam încă o causă de a tăcé. Și anume noĭ cestia congrueĭ, pe cum ni-s'a înfățișat și ni-se înfățișézĕ încă și astăzĭ, din capul loculuĭ nu am privit-o de așa de arzĕtóre, cât din causa eĭ să aflăm a fi de lipsă, ca să alarmăm clerul nostru prin declarărĭ.

E adecă vorbă de o cam dată numaĭ de conscrierea venitelor parochiale, dară conscrierea acésta nicĭ pe de parte nu va să zică, că regularea congrueĭ ar fi iminentă. Nicĭ chiar tonul hotărît, care-l observă în timpul din urmă presa guvernamentală în cestia congrueĭ, încă nu ne impunea convicția, că realisarea congrueĭ ar fi iminentă.

Că realisarea congrueĭ ar fi iminentă, nu ni-se pare din simpla causă, că spre acest scop ar fi de lipsă nisce sume colosale de banĭ. În zilele din urmă o fóe guvernamentală a declarat, că cu 90,000 fl. pe an congrua bisericiĭ catolice din Ungaria ar puté să fie regulată. Declararea acésta o privim de ridiculă. Suma anuală de 90,000 fl. după convicția nóstră nu e de ajuns nicĭ macar pentru regularea congrueĭ în o singură diecesă. Așa p. es. în archidiecesa nóstră din 90,000 fl. anualĭ ar cădé pe fiesce care parochie cam 120 fl., ĕră cu suma acésta în archidiecesa nóstră congrua nu e regulată nicĭ pe de parte, ci o regulare de Dómne ajută deja și numaĭ în archidiecesa acésta ar pretinde suma anuală de cel puțin 200,000 fl., ceea ce representă un capital de cel puțin 4 milióne de florenĭ. Orĭ cine își póte continua calculul acesta, și va ajunge ușor la convicția, că statul nicĭ chiar cu un mijloc violent, pe cum ar fi secularisarea averilor bisericiĭ catolice, nu ar fi în stare, să creeze capitalul acela colosal, de care ar avé lipsă pentru a regula congrua, maĭ ales după ce guvernul comtempléză regularea congrueĭ nu numaĭ în biserica catolieă, ci și în cele alalte bisericĭ, la carĭ însĕ ar afla fórte puțină avere de secularisat. Și în calculul acesta am făcut abstracție de la împrejurarea aceea, că prin secularisarea averilor statul ar face din întrégă instrucția poporală și medie din Ungaria aprópe o tabula rasa. Am maĭ făcut apoĭ abstracție și de la aceea, că în casul uneĭ secularisărĭ a averilor bisericescĭ s'ar secularisa și porțiunile canonice, ér atuncĭ congrua ar trebui să fie cel puțin încă pe atâta de mare, pe cât de mare ar fi ea în împrejurările actuale.

Așa dară liniștéscă-se presa nóstră națională. Pericolul congrueĭ nu e așa de iminent, pe cum i-se pare.

Dar dacă guvernul totuși va face și una ca acésta? Căcĭ guvernul nostru în timpul din urmă manifestézĕ o energie violentă, când e vorba de urmărirea scopuluĭ sĕŭ de a aservi biserica, și așa dară se póte aștepta la el și în cestia de față, că nu se va înfrica nicĭ de mĕsurile cele maĭ violente.

Aci putem să grăim numaĭ despre biserica catolică. Firea acesteĭ bisericĭ aduce cu sine, ca ea să nu se lase a fi aservită din partea puterii statuluĭ. Cât de frumos s'a afirmat firea acésta a bisericiĭ catolice în împĕrățiile din Europa apusană! Pretutindenea aŭ urmărit pe acolo guvernele aservirea bisericiĭ catolice din partea statuluĭ. Și ele nicăirĭ nu și-aŭ ajuns acest scop. Clerul maĭ bucuros a renunțat la tóte averile sale și s'a hotărît a trăi din mila credincioșilor, de cât să-și jertféscă neatîrnarea și să se facă unéltă în mâna guvernelor.

Scim, că la noĭ jertfa acésta ar fi cu mult maĭ grea. La noĭ preoțiĭ aŭ,

---

Feuilleton.

Cum trebue să cultivăm cucuruzul, ca să rodéscă maĭ bine?

Disertație rostită de *I. F. Negruț* la adunarea despărțemîntuluĭ Blaș al Asociațiuniĭ Transilvane ținută în 9 a c. la Mihalț.

„Mălaiul e talpa căsiĭ," — așa zice plugarul român. Și eŭ îĭ daŭ tot dreptul, nu numaĭ pentru că și eŭ sînt fiŭ de plugar, ci maĭ vîrtos fiind că între bucatele maĭ însemnate, carĭ daŭ omuluĭ hrana de tóte zilele, cucuruzul cuprinde locul al doilea.

E lucru adevĕrat, că ceĭ maĭ mulțĭ oameni din lume se nutresc cu bucate gătite din urez, și după aceea maĭ mulțĭ cu bucate gătite din fărină de cucuruz, și numaĭ în locul al treilea vine numĕrul acelora, carĭ se nutresc cu bucate pregătite din fărină de *grâu sau de alte cereale.*

Așa dară maĭ multe milióne de ómenĭ de pe suprafața pămîntuluĭ trăesc și se nutresc cu bucate gătite din cucuruz, care în Europa s'a adus din America de cătră Spaniol, ér la noĭ în Ardeal s'a adus maĭ întâiŭ din Turcia.

În America de méză nópte și în o parte însemnată a Africeĭ cucuruzul dă locuitorilor hrana principală, pânea cea de tóte zilele. Dar nu numaĭ în acelea țĕrĭ depărtate, ci chiar și la noĭ cucuruzul este o plantă economică fórte însemnată, indispensabilă; plugarul român fără mămăligă și mălaiŭ nu póte trăi.

Cu drept cuvînt putem zice, că cucuruzul este o plantă fórte folositóre. Cucuruzul verde servesce ca nutreț vitelor, ba în unele locurĭ fac și fin din el; ér odinióră din paiele saŭ cotórĕle verdĭ ale cucuruzuluĭ se făcea și zăhar. Tuleiĭ saŭ ciucalăiĭ, până când grăunțele sînt în lapte, se mâncă fierțĭ saŭ fripțĭ, saŭ se murézĕ în tocmaĭ ca la noĭ castraveții. Cucuruzul copt se folosesce în diferite forme. Saŭ care dintre Dvóstre nu scie, cât de bună e mămăliga cu lapte și brânză saŭ mălaiul prospet cu slănină? și mălaiul dulce gătit cu jintuélă? Cocoșiĭ, pentru carĭ se bat copiiĭ, bómbele de cucuruz, carĭ se ferb în postul mare, la ședĕtorĭ, ba chiar plăcinte saŭ maĭ bine zis clătite fórte bune încă se fac din făr'na de cucuruz.

Dar cucuruzul ne nutresce chiar și animalele din jurul caseĭ, vitele, cu carĭ ne lucrăm pămîntul. Foile de pe tuleĭ le dăm vitelor, facem din ele diferite împletiturĭ: ștergĕtóre de picióre, corfe; se folosesc la fabricarea hârtieĭ de pachetat; ér cu foile celea maĭ moĭ ne umplem străjecele, perinile și divanele, pe carĭ ne odihnim trupul obosit de munca zileĭ.

Jipiĭ saŭ paiele, pănușile le dăm ĭérna vitelor, carĭ, cu deosebire dacă le tăiăm mărunt și apoĭ le maĭ amestecăm cu puțină huriuélă și le stropim cu murătóre, daŭ un nutremînt bun vitelor de prăsilă și de jug.

Rĕmășițele de jipĭ pe câmpia Ardealuluĭ, și pe unde lemnele sînt puține și scumpe, se folosesc și pentru foc.

Acestea sînt pe scurt folósele, ce ni-le aduce cucuruzul. Și din acestea putem vedé, cum că cucuruzul e o plantă binecuvîntată de Dumnezeŭ. Cucuruzul e planta aceea, care pregătesce locul pentru semĕnarea și cultivarea altor semĕnaturĭ. În pămîntul, de unde am stirpit o pădure saŭ un tufiș, în țelina din noŭ spartă maĭ întâiŭ semĕnăm cucuruz, de óre ce cucuruzul se lucră cu sapa și prin acésta pămîntul se amestecă bine, se face maĭ roditor. Cucuruzul iubesce curățenia, de aceea nu sufere în jurul luĭ buruienile, acestea trebue stirpite prin săpat.

să se gândéscă și la sórtea familiilor sale. Dar cu tóte acestea nutrim încrederea cea mai deplină, că și clerul nostru va sci în cas de lipsă, să se îngrozéscă și numai de gândul de a apostata de la spiritul admirabil al bisericii catolice, de la acel spirit, care a sciut și scie să facă și din prunci și din femei nisce eroi, cari priviaŭ și privesc fără leac de temere chiar și morții în față, când e vorbă de mărirea lui Dumnezeŭ. Și de mărirea lui Dumnezeŭ e vorbă și atunci, când se tractéză despre a păzi neatîrnarea bisericii lui.

Clerul nostru a dat în anul acesta o dovadă strălucită despre aceea, că și el e însuflețit și purtat de spiritul acesta de jertfă al bisericii catolice. Cât de admirabilă e resignarea, cu care sufere clerul nostru lipsirea lui de adiutul regesc! În casul acesta e vorbă de un ajutoriŭ material, la care clerul s'a dedat, să conteze ca la un ajutoriŭ, care se înțelege de la sine. Și totuși nu audĭ din cler nici o tânguire asupra hotărîrii, ce se vede că aŭ luat-o Ordinariatele nóstre de a renunța mai bucuros la acest ajutoriŭ, de cât de a jertfi în schimb pentru el neatîrnarea clerului.

Sîntem deplin convinși, că tot ast fel se va purta clerul nostru și în casul, când în schimb pentru congruă s'ar pretinde de la el jertfirea neatîrnării sale.

Părerea nóstră e decĭ, că congrua, orĭ cât de bine ne-ar prinde, nicĭ o dată nu ne este ĭertat, să o primim cu prețul neatîrnării nóstre. Și sîntem convinși, că de convicția acésta e însuflețit clerul nostru întreg.

Credem, că declararea acésta va satisface până și pe turburissimiĭ de la „Gazeta Transilvaniei". Numai cât declararea asta spune un lucru, care nu pretindea atâta lărmuire, căci el se înțelege de la sine.

Extra Hungariam non est vita! — „Budapesti Hirlap" comunică o scrisóre din New-York, din care se póte face conclusie la fericirea, de care aŭ parte locuitoriĭ neaoși ai Ungarieĭ.

E vorbă în scrisórea aceea de nisce date statistice, carĭ ne spun, în ce mĕsură ĭea parte Ungaria în inmigrările în Statele Unite ale Americeĭ Nordice.

Ar fi pĕcat, să nu le inregistrăm și noĭ. Aŭ inmigrat în Statele Unite:

	Din Ungaria	Din tótă lumea
În 1885	9 383	395.346
„ 1886	12.420	334.203
„ 1887	15.256	490.109
„ 1888	15.800	546.889
„ 1889	10.967	444.427
Suma medie de pe 5 anĭ	12.765	442.198
În 1890	22.062	455.302
„ 1891	28.366	560.319
„ 1892	37.236	623.084
„ 1893	23.501	502.917
„ 1894	14.397	314.467
Suma medie de pe 5 anĭ	25.112	491.217
În 1895	23.684	394.330

Va să zică, în 1885 Ungaria în numĕrul inmigraților în Statele Unite era representată cu 2·4%, ĕră în 1895 deja cu 6%. Apoĭ să mai zică cineva, că Ungaria cea liberală nu ar fi un adevĕrat Dorado!

Și aci nu sînt computați, ceĭ ce emigréză din Ungaria în alte părți ale pămîntului.

Și cu tóte acestea poporația Ungarieĭ nu nnmai că nu scade, ci cresce neîncetat. Liberalismul e inventios. Dacă uniĭ ómenĭ nu vor, să mai crédă, că Ungaria ar fi un raiŭ, și-l părăsesc, liberalismul a găsit un mijloc, cu ajutoriul căruia să moméscă în țară în locul miilor de emigrați încă și mai multe miĭ de ómenĭ de aceia, carĭ nu-ĭ trebuesc Rusieĭ. Liberalismul a sciut, să facă din Ungaria un al doilea Canaan. Și Jidovii din Rusia curg în țară și — întăresc elementul magiar.

Mulțămită și protest. Primim spre publicare următórele șire:

Tămâia la 8 August 1896.

Onorată Redacțiune!

Districtul protopopesc de Ardusat al dieceseĭ gr. cat. de Oradea-Mare în 2 a l. c. și-a ținut adunarea ordinară tractuală în comuna Zazariŭ, din care ocasiune a decis a se trimite Escelenței Sale Domnului Episcop diecesan:

1. O adresă de mulțămită pe calc telegrafică pentru înființarea școleĭ de fetițe din Beiuș.

2. Un manifest al clerului districtual referitor la conscrierea venitelor parochiale pentru regularea congrueĭ. Și anume:

I.

Clerul districtului Ardusat întrunindu-se azĭ la adunarea tractuală în comuna Zazariŭ își esprimă omagiala mulțămită *pentru nóua marinimósă binefacere a Escelenței Vóstre manifestată față de clerul diecesan cu înființarea școleĭ de fetițe din Beiuș.*

II.

Clerul districtului protopopesc de Ardusat la grațiosul mandat al Escelenței Vóstre de sub nr. 1131—1896 referitor la conscrierea venitelor parochialĭ pentru regularea congrueĭ, pentru de a putĕ împlini acest mandat cu cea mai mare esactitate și în uniformitate, la 2 a l. c. în comuna Zazariŭ s'a întrunit în adunare tractuală, cu care ocasiune de și în conțelegere și-a stabilit uniformitatea în conscrierea venitelor parochialĭ totuși *luând în considerațiune, că de la actu-*

Așa dară prin lucrarea cucuruzuluĭ, prin săpatul de dóuĕ orĭ pământul se îmbunătățesce.

Ast feĭ stând lucrul, cred, că nu voiŭ abusa de pacienta Dvóstre, dacă vĕ voiŭ întreține câte va momente și vĕ voiŭ arĕta cu acéstă ocasiune: *Cum trebue să cultivăm cucuruzul, ca să ne rodéscă mai bine.*

I.

Fie care plugar saŭ econom, care voesce, ca să cultive cu folos cucuruzul, înainte de tóte trebue să cerce: 1) Că óre *clima* ținutuluĭ aceluia este princiósă pentru cultivarea cucuruzului? Și 2) să cerce, că óre *pământul* saŭ moșia sa e bună pentru cucuruz, adecă póte aștepta un cules bun?

În clima saŭ ținutul acela, unde se coc strugurii, acolo se póte semĕna și cucuruzul. În ținuturi recĭ, muntóse să nu semĕnăm cucuruz, pentru că nu se cóce.

Cucuruzul în pământ nu alege mult, el produce atât în pământul lutos, cât și în cel arenos și mijlociŭ. Singur pământul băltos, apătos nu-ĭ place. Cu tóte acestea și cucuruzul produce mai bine și ne aduce mai multă ródă, dacă îl semĕnăm în pământ mai bun, gunoit și lucrat bine.

În ținuturile cu climă mai caldă produce mai bine în pământul lutos, ér unde clima e mai stimpĕrată, și umblă multe ploi, acolo îi place mai bine în pământul arenos.

Cucuruzul are preste 30 de soiurĭ saŭ voriațiuni; ba putem zice, că mai fie care ținut își are soiul sĕŭ, care numai acolo produce bine, ér în alt ținut nu-ĭ place, n'aduce ródă așteptată.

Cum am zis mai sus, clima și natura pământuluĭ sînt factorii de căpetenie pentru cultivarea cucuruzului. Dacă ducem de esemplu un soiŭ de cucuruz vĕratic și-l semĕnăm în un ținut de la firea lui mai rece, vom vedé, că din an în an se va cóce tot mai târziŭ, până când în urmă se va cóce numai de o dată cu soiul nostru. Cu alte cuvinte schimbând clima și locul cucuruzul încă se schimbă, degenerézĕ, se corcesce și încă mai curênd, ca orĭ și care altă plantă.

La noĭ se cultivă cu deosebire dóuĕ specĭ: Cucuruzul *comun* saŭ tomnatic și cucuruzul *de vară*.

Cucuruzul de vară are un tuleŭ mai mic, bómbele saŭ grăunțele sînt mai mĕrunte, ér paiul saŭ jipul cresce de la 1 — 1·5 m. saŭ aprópe un stîngin. Pe când soiul comun saŭ tomnatic produce tuleŭ mai mare, bómbele încă sînt mai marĭ, ér paiul lui ajunge până la o înălțime de 3 metri saŭ mai bine de 1½ stîngin.

Se află un soiŭ de cucuruz, care are un tuleŭ abia de 4—5 cm, și ĕră altul cu un tuleŭ de 25—30 cm.

Cu privire la mărimea, forma, colórea, calitatea și aședarea grăunțelor încă observăm o mare deosebire. Avem grăunțe de la mărimea unuĭ fir de piper până la mărimea uneĭ alune. Acestea saŭ aŭ o formă globuróșă, saŭ turtită, cu o suprafață netedă saŭ cu creț e ș. a.; ér colórea saŭ e pestriță saŭ e albă, galbină, roșie, violetă, négră. După calitatea lor grăunțele sînt saŭ făriníse, saŭ sticlóse, tarĭ, carĭ apoĭ sînt aședate pe tuleŭ în șire drepte, paralele, saŭ disordinate, sucite, carĭ acoper cocianul întreg, saŭ mai rĕmân și puține spațurĭ góle.

Pe la noĭ, pe cum e bine cunoscut, se cultivă cu mult succes cucuruzul comun saŭ tomnatic. E fórte bun, pentru puterea sa nutritóre, și căutat din partea fabricilor de spirt. Are și acesta mai multe variațiuni. Dar fiind că se cóce târziŭ, numai în ținuturi mai calde se póte semĕna și cultiva cu succes. Cucuruzul comun la noĭ cresce de la 1·5—3 metri. Tuleul e mare, cocenos. Din 100 kg. de cucuruz cu tuleul cam 25—30 % sînt cocenĭ.

Se mai cultivă pe la noĭ și cu deosebire în România așa numitul cucuruz vĕratic adus din Italia și cunoscut în comerciŭ sub numele italian de *pignoletto* și *cinquantino*. Soiul acesta încă are mai multe variațiuni; așa este cucuruz, care în Italia și în alte țĕri mai călduróse se cóce de dóuĕ orĭ în un an, ér un alt soiŭ e copt, când se împlinesc 50—100 de zile de la semĕnat ș. a. Din făina cea galbină cu aurul a cucuruzuluĭ de vară se pregătesce o mămăligă fórte bună, pâne de mălaiŭ bună; pentru aceea de regulă se și plătesce mai bine. Fiind că se cóce de timpuriŭ, se póte cultiva cu succes și în ținuturi cu o climă mai rece. Ambele acestea soiuri *pignoletto* și *cinquantino*, nu cresc înalte, au un tuleŭ scurt, grăunțe mĕrunte. Colórea grăunțelor la cinquantino e galbină ca aurul, ér la pignoletto roșie ca pomorancele saŭ albă. Grăunțele sînt tarĭ, sticlóse, aședate în șiruri regulate pe cocian. Din 100 kg. de pignoletto 20 %, ér la cinquantino numai 15 % e cocian, va se zică mai puțin ca la cucuruzul comun.

Mai sînt pe lângă acestea, după cum am amintit, încă și alte soiurĭ o mulțime. Carĭ din acestea soiurĭ avem să le cultivăm

alul guvern, care nutresce cele mai ostile sentimente față de întreg clerul catolic, nici un bine nu sperézĕ, s'a aflat nevoit a-şi da espresiunea îndoelii şi neîncrederii sale față de guvernul actual, şi cu atât mai vîrtos îşi pune tótă speranța şi încrederea în bine cunoscuta înțelepciune a Ilustrului cor episcopesc, care va sci şi de acuma înainte, pe lângă tótă influința guvernului eserceată în afacerile regulării congrue, a afla mijlóce îndestulitóre pentru de a apĕra şi a păstra nevătĕmate drepturile bisericii şi independența preoțimii sale.

Ne rugăm respectuos şi cu supunere omagială, să binevoescĭ, Excelentissime Dómne, a lua acest umilit manifest al nostru spre statul cunoscinței.

Dat din adunarea tractuală a districtului protopopesc de Ardusat ținută în Zazariŭ la 2 August 1896.

Romul Marchiş
preot de Tămâia notariul adunărilor tract.

Ştefan Pop
protopopul district. Ardusatului.

Despre aceste am onóre a ruga Onorata Redacțiune a lua notiță.

Cu tótă stima

Romul Marchiş
preot de Tămâia, not. tract.

„Cântecul „Unirii“.“ — „Tel. Rom.“ începe a-şi apĕra „sfînta neunire“ în contra nóstră. Étă ce scrie în numĕrul sĕŭ din 11 a c.:

„Cântecul „Unirii“. Iubiții confrați de la *„Unirea“* şi-aŭ fixat o sfîntă ținută de a munci din resputerĭ pentru a ajunge timpul, în care cu eĭ împreună să încingem o horă mare pe plaiurile Blaşului, hora veselă de întórcere în adevĕratul *staul,* la care horă apoĭ leul alb din mama Romă să privéscă cu zimbetul mulțămirii şi a fericirii *celestine.* Şi spre acest scop frații de la „Unirea“ aŭ început de multişor a hăuli un cântec de *„verbung“* şi-l sbârnăe necontenit fără a lua în considerare, cât este de disonant acel cântec. În numĕrul mai noŭ ér cântă. Étă vre-o câteva strofe din acel cântec icĭ duios şi rugător până la desperare, colo săltăreț, haziŭ, dar tot de una cutezant până la cea mai mare *„nepositivitate“.*

---

acésta atîrnă în rîndul cel mai dintâiŭ de la referințele locale, de la clima şi firea pămîntului, ce posedem. În apropiarea oraşelor mari, unde se plătesce bine cucuruzul de fert i fript, acolo se semĕnă soiurĭ de celea mai vératice, carĭ se fac mai de timpuriŭ. Unde îşe folosesc cucuruzul ca nutreț verde, acolo semĕnă *cucuruzul american,* cu grăunțe de forma dinților calului, fiind că soiul acesta crésce repede şi produce paie gróse şi lungĭ. Dară cucuruzul, ce am semĕnat la timpul seŭ n'a rĕsărit cum se cade saŭ ar fi prea rar, atunci pentru completarea lui, saŭ pentru semănătura a dóua la tot casul să folosim numai *cinquantino* saŭ *pignoletto,* de óre ce aceta, şi dacă-l vom semĕna numai în Iuniŭ, şi atunci se va cóce, şi aşa nu vom fi siliți, să alegem cucuruzul în lapte saŭ degerat din causa brumeĭ, ce pică tomna.

Dacă avem în apropiare fabricĭ de spirt ori îngrăşătóre de porcĭ, atunci să cultivăm cucruz cu grăunțe marĭ. Cu deosebire dacă voim ca în pămîntul, de unde am culeș cucurudul, să semĕnăm grâŭ ori secară de tómă, atunci să cultivăm numai soiurĭ vératie, de óre ce acestea se coc de timpuriŭ, şi aĭ avem timp de ajuns pentru pregătirea locului pentru semĕnătura de tómnă, de óre ce şurile de vară pe la S. Măria cea mare sînt eplin cópte şi aşa le putem culege.

(Va urma.)

„„Dacă frații nostri neuniți ar învrednici de o seriósă meditație partea acésta a enciclicei pontificale (cea dogmatică! Red. Tel.), ar fi imposibil, să nu recunóscă, *ce mult s'aŭ abătut eĭ de la biserica strămoşilor.* Şi spre acésta n'aŭ de cât să pună pe un moment la o parte prejudețele, preocupațiunile, ura, pisma şi mai ales *erorile supte de la protestanți (!), şi atunci lumina adevĕrului nu va întârzia a le străluci.“*

„„Trebue să o scie şi frații nostri neuniți, — căci se poftesce numai minte sănătósă, (Cântecul numit e şi obraznic!) — că pentru a cunósce *firea* unei *instituțiuni positive* e de lipsă a sci, ce intențiune a avut acela, care a întemeiat-o. *Pentru a cunósce natura unei însoțiri industriale, comerciale orĭ de credit (Şi de consum!* Red. Tel.), *trebue să cetim statutele, unde întemeiătoriĭ şi-aŭ depus voința lor.“* Etc.

„Uîte ce-i. Să facă bine musicanții de la „Unirea“ şi să înțelégă o dată, că pe noĭ ne molestézĕ cântecul lor. Cânte-şi dorĭnele în „staulul“ propriŭ şi nu ni-le adreseze nóuĕ. „Statutele“ însoțirilor lor de credit şi consum et tutti quanti le cunóscem prea bine, pe cum şi „firea“ instituțiunii lor „positive“, acele aŭ multe însuşirĭ, dar numai atrăgĕtóre nu sînt. Decĭ.....“

Atâta dniĭ de la „Tel. Rom.“.

Îi „molestézĕ“ cântecul nostru? Nu aveaŭ lipsă, să ne-o spună. O sciam adecă şi fără de spusa dlor. Dar asta pe noĭ de loc nu ne îndémnă, să ne abatem de la cele ce zice Apostolul scriind: „Propoveduesce cuvîntul, stăĭ asupră cu vreme şi făr de vreme, mustră, cértă, îndémnă, cu tótă răbdarea şi cu învĕțătura.“ Firesce că de întristarea dlor nu ne bucurăm, ci ne-am bucura, dacă am puté scrie cu acela-şĭ Apostol: „Acum mĕ bucur, nu căcĭ v'aț fost întristat, ci căcĭ v'aț întristat spre pocăință.“

Recunóscem, că sîntem încă de parte de bucuria acésta. Cât de de parte sîntem de ea, vedem limpede şi din împrejurarea, că dlor le sînt moleste nu numai cuvintele nóstre, ci şi ale lui Christos. Eĭ îşĭ bat adecă joc de cuvîntul „staul“, de şi ca teologĭ protestanțĭ, ce sînt, ar trebui să cunóscă sfînta Scriptură şi să scie, că Christos a numit biserica sa „staulul oilor“. Noĭ, — şi póte că şi alții împreună cu noĭ, — în batjocorirea acésta a cuvîntului lui Christos vedem o mărturisire: dlor printr'însa mărturisesc, că le derógă a se ține de oile lui Christos, şi de aceea nu vor să audă nicĭ despre staulul lui Christos şi nicĭ despre acela, căruia Christos i-a zis: „Pasce oile mele!“

Ce le-a pĕcătuit reuniunea de consum a Blăşenilor, noĭ nu scim, şi sîntem convinşĭ, că în privința acésta dniĭ, ceĭ ce conduc reuniunea acésta, sînt tot aşa de nesciutorĭ ca şi noĭ şi vor răsplăti grațiositatea dlor de la „Tel. Rom.“ cu un surîs compătimitoriŭ.

Ér ce privesce *„erorile supte de la protestanți“,* nu putem să nu ne mirăm de aceea, că dlor se ruşinézĕ de învĕțătoriĭ sĕĭ de pe la Lipsca şi de pe la Iena. Căcĭ dóră nu i-a rugat nimenĭ, să recunóscă lucrul acela sciut de tótă lumea, că lamura clerului român neunit din Ardeal şi Ungaria s'a cualificat în teologie şi filosofie pe la universitățile protestantice de prin Saxonia.

Dar lucrul cel mai şod ni-se pare a fi acela, că dlor par a nu concede, că biserica dlor ar fi o insituție positivă. Dlor în privința acésta merg aşa de de parte, cât îşĭ bat joc de cuvîntul „statute“. Eĭ făcêndu-o acésta nu şĭ-aŭ adus a minte de aceea, că cu numele „statute“ nu biserica nóstră îşĭ numesce constituția, ce a primit-o de la Christos, ci o face acésta biserica Românilor neuniți din Ardeal şi Ungaria cu „Statutul organic“, constituția, cu care a fericit-o — marele Andreiŭ Şaguna? Nu, ci luteranul profesor de drept Dr Schuler Libloy.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Din Budapesta se anunță, că în sĕptĕmâna viitóre episcopatul catolic se va întruni acolo la o conferință. Obiectul consultărilor ar fi cestiunea congruei, pe cum şi posiția, ce aŭ să o îea membriĭ catolicĭ aĭ caseĭ magnaților față cu proiectul de lege despre ĭudicatura Curieĭ în afaceri electorale. Legea acésta, pe cum se scie, prevede pedepse aspre pentru preoțiĭ, carĭ ar cuteza a se folosi şi numai de argumente cu caractĕr religios, când e vorbă de alegerile dietale.

Consistoriul săsesc din Sibiŭ prin un memorand îndreptat către ministrul de culte şi instrucțiunea publică a protestat în contra conclusului luat în congresul didactic regnicolar de la începutul luĭ Iuliŭ în Budapesta, care conclus provócă guvernul, să statifice instrucția poporală şi să întroducă în tóte şcolile limba magiară ca limbă de propunere. În contra acesteĭ tendențe, zice „Memorandul“, ar trebui, să lupte tóte confesiunile. Protestul consistoriului săsesc este considerat de presa magiară ca o denunțare destinată pentru Germania şi e atacat cu o furie, ce numai şovinismul demascat o póte provoca.

Franța.

Președintele republicii F. Faure cu ocasiunea ultimeĭ călătoriĭ prin țară a asigurat preoțimea, care i-s'a presentat, cum că guvernul respectézĕ concordatul. Asigurarea acésta nu a produs însĕ preoțimiĭ nicĭ o bucurie, de óre ce regimul respectézĕ numai acelea dispoziții din concordat, carĭ asigură influința statului asupra bisericii, pe când de acelea, carĭ garantézĕ drepturile bisericii, guvernele republicane nu voesc, să scie nimica.

Pe terenul politicii militante catolicii tot perd. Causa perderilor e a se căuta nu în scăderea spiritului religios şi a însuflețirii pentru biserică, ci în lipsa de unire a puterilor. Pe când unii catolicĭ sînt royaliştĭ, ĕră alții imperialiştĭ, o parte considerabilă din eĭ voesc a-şi validita principiile politice pe lângă forma de guvernare republicană.

Anglia.

Catolicii anglezĭ aŭ ridicat în Sevenoks o biserică pompósă întru amintirea nemuritoriului lor archiepiscop Manning. În sĕptĕmâna trecută a ținut în biserica acésta o predică actualul archiepiscop de Westminster cardinalul Vaughan arĕtând, că „Biserica anglicană de la Henric VIII a căduț în jugul Cesarilor, în care geme ca şi o sclavă, pe când biserica catolică după apĕsarea în-

delungată şi lupte grele, şi-a redobîndit vechea libertate; biserica catolică se bucură în Anglia de libertate absolută, pe când biserica anglicană şi-a perdut cu totul independenţa, şi tot mersul i-l reguléză cruda comandă a puterii de stat". Aşa dară biserica lui Isus Christos e liberă în Anglia, pe când cea „naţională" geme în sclăvia statului.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Ministrii se reîntorc de la locurile de recreare la Budapesta. În săptămâna viitóre va fi un consiliŭ de ministri, în care se va statori proiectul de budget pentru anul 1897.

Pactul economic cu Austria întimpină dificultăţi, cari, — pe cum recunosc şi ziarele semioficióse, — uşor pot provoca dimisionarea cabinetelor actuale din Austria şi din Ungaria.

România.

În România se fac mari pregătiri pentru démna primire a Monarchului Francisc Ĭosif. Presa salută înalta visită, ca eveniment politic.

În timpul din urmă presa ruséscă încă îşi face comentarele sale asupra acestei visite. Ziarul „Novosti" din Petersburg scrie: „Acest eveniment e de mare însemnătate, de óre ce Francisc Ĭosif până acum numai a primit pe principii statelor balcanice, acum însе însu-şi cercetéză pe unul din ei, de şi încă nu a reîntors visita unuia dintre membrii întreitei alianţe, regelui Italiei." Apoi e de părere „Novosti", că nu va succede câştigarea României pentru întreita alianţă, după ce politicii austro-ungari ca Metternich aŭ fost în contra emancipării principatelor, şi după purtarea de acum a Magiarilor în Transilvania română. Guvernul român nu va cuteza, să închie pactul periculos, care nu se unesce cu trecutul României, dară nici cu interesele ei actuale.

Turcia.

Armata turcéscă din Macedonia a avut o ciocnire cu cea bulgărésca la confinii. Casul, pe cum se crede, nu va nasce complicaţiuni diplomatice.

Guvernul turcesc a recercat pe cel al Greciei, să împedece invasiunea cetelor întrarmate din Grecia în Macedonia, pe cum şi transportul de voluntari şi muniţiune de răsboiŭ din Grecia pe insula Creta. Guvernul grecesc ar fi răspuns, că banditii nu vin de pe teritoriul grecesc, ci de pe mare debarcă în Macedonia. Cu privire la transportul de ómeni şi muniţiune pentru Creta guvernul grecesc purcede mai sever în împedecarea transportului, dar fără succes.

Pe Creta se continuă macelul. 1500 de Mohamedani năvălind în Anapolis aŭ profanat bisericile creştine şi aŭ ucis 32 de creştini, între cari şi 3 preoţi; pe un preot l-aŭ ars. E temere, că creştinii vor cerca răsbunare. Un încrucişător turcesc a voit să cuprindă pe mare o nae, care ducea în Creta 200 de Greci şi muniţiune. Ceĭ de pe naea grecéscă vĕdĕndu-se în periculul de a cădé în mânile Turcilor, aŭ aprins materialul esplosibil, ce-l aveaŭ cu sine; în urma acesteia ambele năi aŭ fost nimicite, éră călătorii aŭ perit în valurile mării.

La blocarea ţĕrmurilor Cretei se opune Anglia; ea doresce eliberarea Cretenilor de sub domnia turcéscă.

Rusia nu se póte împăca cu adnexarea Cretei la Grecia, fiind că prin acésta numai s'ar întări elementul grecesc şi ar paralisa influinţa Slavilor asupra peninsulei balcanice. Rusia, după ce şi-a redobîndit influinţa în Bulgaria, Sêrbia şi Muntenegru, vede în România şi Grecia o pedecă a planurilor sale.

Sêrbia.

Partidul radical a ţinut Duminecă un mare meeting în Belgrad, la care aŭ participat cetăţeni veniţi din tóte părţile ţĕrii. Meetingul a enunţat, că guvernele cari aŭ urmat de la lovitura de stat din 1894, aŭ adus ţara în crise. Constituţia trebue restabilită, starea economică ridicată şi finanţele statului puse sub o controlă mai severă a representanţilor poporului.

Adunarea a trimis la regele o deputaţiune, care nu a primit-o. Totuşi a primit regele pe Pasici şi 4 ţerani, nu ca pe membri ai deputaţiunii, ci ca pe persóne private, cărora le-a declarat, că la tómnă scupcina va elabora nóua constituţie, care încă înainte de anul nóu va fi gata.

Babeş-Bolyai Central University Library

Condiţiuni de primire

în scóla civilă de fete, cu drept de publicitate, a Asociaţiunii transilvane din Sibiŭ şi în internatul aceleia.

Pentru primirea în şcóla civilă se cere atestat despre absolvarea claselor şcolii elementare, saŭ atestat despre clasa corĕspundĕtóre premergĕtóre de la o altă şcólă de categoria şcolii civile. În lipsa unui ast fel de atestat, primirea se face pe basa unui examen privat. (Veḑi regulamentul ministerial referitor la examenele publice, private, etc.)

Încrierile pentru anul şcolar 1896/7 se fac din 1—6 Septembre a. c. st. n.

Examenele de emendare se ţin în 5 Sept. c. n.

Prelegerile se încep în 7 Sept. c. n.

Didactrul e fixat cu 2 fl. v. a. pe lună, şi pentru elevele, ce intră prima dată în acésta şcólă, o taxă de inmatriculare de 2 fl. v. a.

Pentru elevele cursului complementar, provĕḑut în § 6 din statut, didactrul este de 2 fl. pe lună, şi la prima înscriere taxa amintită de inmatriculare.

Elevele, cari voesc, să fie primite în internat, fie eleve ale şcolii civile, saŭ ale şcolii elementare a reuniunii femeilor, aŭ să se înscriinţeze de timpuriŭ, în tot casul înainte de începerea anului şcolar, prin părinţi saŭ tutori la direcţiunea şcolii, pentru a se puté face dispositiunile necesare. Taxa internatului e de 200 fl. v. a. pe an, plătiţi înainte în dóuĕ saŭ cel mult patru rate. Cărţile trebuincióse, materialul de scris, de desemn, de lucru de mână, se înţelege, nu sînt cuprinse în taxa amintită, ci cheltuelile reclamate în acéstă privinţă se pórtă de părinţi, întocmai pe cum tot de dînşii se pórtă cheltuelile pentru îmbrăcăminte şi încălţăminte, pentru instrucţiune în musica instrumentală şi în limba franceză.

Taxele pentru instrucţiunea în piano sînt de 2 categorii:

a) dacă o elevă voesce să ĭea órele singură, se compută la 2 óre pe săptĕmână taxa de 9 fl.*) pe lună; dacă 2 eleve împreună ĭeaŭ instrucţiune în aceea-şi óră, taxa se compută la 2 óre pe săptĕmână cu 6 fl.*) de elevă; saŭ

b) dacă o elevă voesce, să ĭea órele singură, se compută la 2 óre pe săptĕmână taxa de 6 fl.*) pe lună; dacă se întrunesc 2 eleve în aceea-şi óră, taxa se compută la 2 óre pe săptĕmână cu 3 fl.*) pe lună de elevă.

Pentru instrucţiunea în limba franceză, câte 2 óre pe săptĕmână, se compută pe lună câte 1 fl. de elevă.

Tóte taxele se plătesc direcţiunii şcolare, care remuneréză pe instructori.

Elevele din internat, a fără de şcólă, aŭ în fie care zi anumite óre de conversaţiune în limba maghiară şi germână. Pe lângă aceea ele se prepară şi-şi învaţă lecţiunile sub conducerea şi cu ajutoriul directórei şi al guvernantelor.

Elevele, cari voesc, să fie primite în internat, mai aŭ să aducă cu sine: o saltea, un covoraş la pat, 2 perini, 4 feţe de perini, o plapomă saŭ ţol de coperit, 4 ciarşafuri (linţoluri, lepedee), 6 ştergare, 6 servete, apoi perie de dinţi, săpun şi 2 peptени, care tóte rĕmân proprietatea elevei. A fără de aceste schimburile de trup saŭ albiturile, câte $^1/_2$ duzină din fie care, ciorapi şi fuste de colóre închisă şi batiste (marămi) câte 1 duzină, un parapleŭ şi încălţămintea trebuinciósă. Cât pentru toalete nóuĕ, părinţii şi tutorii sînt consiliaţi a nu face de acestea pentru copilele lor, căci pentru a obţiné o uniformitate în îmbrăcăminte pentru tóte internele, acele toalete cu preţuri moderate, se fac aici prin îngrijirea direcţiunii internatului. Strîns de uniformă se ţin: o haină, dóuĕ şurţe în forma unei haine, o pălărie de ĭérnă şi una de vară, cari neconţionat aŭ să se facă aici şi cari preste tot vor costa cam 16—22 fl. v. a.

Doritorii de a avé „Statutul de organisare", pe cum şi „Regulamentul intern" al şcolii, „Regulamentul pentru cursul complementar" şi „Regulamentul ministerial pentru examenele publice, private, supletorii şi de emendare", le pot primi de la direcţiune pentru câte 10 cr. unul. Tot de la direcţiune se póte primi pentru 1 fl. şi „Monografia" şcolii, în care pe lângă istoricul institutului, se află descris edificiul şcolii şi al internatului în tóte amĕnuntele lui.

Sibiŭ, în August 1896.

Direcţiunea
şcolii civile de fete cu internat.

Anunţ.

Direcţiunea subscrisă aduce la cunoscinţa celor interesaţi, că cu începutul anului scolastic 1896/7 la institutul preparandial gr. catolic din Blaş se suscep elevi pe cursul prim în 28—30 August a. c. n.

De la ceĭ ce vreŭ să reflecteze a susceputi în institut şi a se pregăti pentru cariera învĕţătorésca, se recere, să-şi aştérnă suplicile de suscepere până la terminul e mai sus la Direcţiunea institutului instruse cu documentele următóre:

1. Cu estras matricular de botez, din care să se vadă, că-s de religiunea gr. at., că aŭ împlinit al 15-lea an al etăţii, dar nu aŭ trecut preste al 17-lea, pentru ca săse evite eventualele ulterióre încurcături cu milia.

2. Cu testimoniŭ de pe anul scolstic deja espirat, din carele să se védă, că-s absoluţi de a 4-a clasă gimnasială, reală ori civilă într-un institut public de învĕţământ, că aŭ prestat calculi de cel puţin buni şi purtare morală de asemenea bună. Eventual să se supună la esamenul de susceperc în sensul §-luĭ 86 din articlul de lege XXXIII de la anul 1868.

3. Cu testimoniŭ medical, din cele să se védă, că-s bine desvoltaţi fisice, de din sănătoşi, că aŭ auḑ bun şi vóce plăcută.

*) Din care sumă 1 fl. se contéză pe lu institutului pentru susţinerea fortepianelor în starcună.

Dintre concurenţi vor fi preferiţi aceia, cari pe lângă recerinţele acestea sciu şi limba magiară.

Ceĭ primiţi vor avé să solvéscă la inmatriculare didactrul de 10 fl., de la care nu se scutesce nicĭ un elev.

De la Direcţiunea institutuluĭ preparandial gr. catolic.

Biaş în 7 August 1896.

G. Muntean
director.

Nr. 82—1896.
R. Înv.

Convocare.

Adunarea generală a Reuniunii Învĕţătorilor românĭ gr. cat. din ţinutul Lugoşuluĭ, în sensul §-luĭ 23 din statute, prin acésta se convócă pe *25 August* st. n. în *Timişóra*, pe lângă următoriul

Program:

1) Celebrarea s. Liturgiĭ la 7½ óre diminéţa în biserica parochială greco-catolică din Timişóra-Fabrică.

2) Deschiderea şedinţeĭ la 9 óre a. m. în biserica parochială greco-catolică.

3) Raportul general al comitetuluĭ despre activitatea Reuniunii în decursul anuluĭ espirat.

4) Alegerea comisiunilor; a) pentru revisuirea raţiunilor de pe 1895 şi pentru statorirea budgetuluĭ pe 1897; b) pentru esaminarea raportuluĭ comitetuluĭ.

5) Modificarea, respective rectificarea §-luĭ 4 din statute.

6) Uniformitatea manualelor scolastice.

7) Raportul comisiunilor esmise.

8) Disertaţiunĭ şi prelegerĭ practice admise de comitet.

9) Ajudecarea premiilor votate prin adunarea generală din 29 August 1895.

10) Defigerea loculuĭ şi terminuluĭ pentru adunarea generală viitóre.

11) Moţiunĭ şi propunerĭ anunţate.

12) Alegerea comisiunii pentru verificarea protocoluluĭ adunăriĭ generale.

13) Închiarea adunăriĭ generale.

Invitându-se toţĭ Stimaţiĭ membri aĭ Reuniunĭĭ comemoraţi în §§-ĭĭ 4, 10 şi 11, cu deosebire membriĭ ordinarĭ se fac atenţĭ la deobligamentul lor de a se presenta la adunarea generală şi de a solvi taxa prescrisă (§§-ĭĭ 12, 24).

Zabran la 8 August st. n. 1896.

Ioan Beroş
preşedinte.

Iuliŭ Biroŭ
notar.

Nóutăţi.

Consistoriŭ archiepiscopesc plenar. Sâmbătă în 15 a c. s'a ţinut consistor archiepiscopesc plenar, la care pe lângă asesoriĭ consistorialiĭ din gremiŭ aŭ luat parte şi maĭ mulţi protopopĭ din a fară. Consistoriul a primit în Seminariul Vancean pentru studenţĭ 114 de gimnasiştĭ, éră în cel pentru fetiţe 55 de copile. Tot Sâmbătă a fost şi primirea la teologie. Primiţĭ aŭ fost pentru Budapesta *Georgiŭ Boeriŭ* şi *Gerasim Vană*, éră în seminariul din Blaş *Alesandru Moldovan* şi *Nicolaŭ Galea*, carĭ în anul trecut s'aŭ susţinut la teologie pe spesele propriĭ, aŭ fost primiţĭ în beneficiĭ. Ca clericĭ de anul 1 pe 1896/7 în seminariul din Blaş s'aŭ primit studenţiĭ absoluţi *Ioan Pop, Ioan Sântimbrean, Vasiliŭ Mureşan, Ioan Popenechiŭ, Vasiliŭ Suciŭ* şi *Ioan Crişan*. Pe spesele propriĭ s'aŭ primit *Augustin Marcu* şi *Ioan Pop*.

Din Archidiecesă. On. *Valeriŭ Suciŭ* teolog şi filosof absolut din 1 Sept. 1896 s'a constituit de profesor suplent la gimnasiul superior gr. cat. din Blasiŭ.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Pentru biserica din *Vaida-Cămăraş* s'aŭ procurat un rînd de vesminte preoţescĭ şi 2 praporĭ, pentru carĭ aŭ dăruit: Preotul Ioan German 5 fl., Ioachim Papp şi soţie-sa din S. Jude 3 fl., Ploian preot în Morocaza, Costan Moldovan, Ioan Morocazan, Ioan Oltean, Ioan Palacean, Giran Palacean, Ioan Cociş câte 2 fl., Cristina Hortopan preotésă, Ioan Blaga preot în Ghiriş, Simeon Nemeş, Vas. Vermeşan, Ioan Morocazan, Condratie Dan, Costan Palacean. Ioan Dan, Vas. Palacean, Ana Borsan, Marişca Palacean, Mihaiŭ Chescheş, Gregoriŭ Moldovan, Tan. Parauan, Dum. Suciŭ, Mafteiŭ Dan câte 1 fl., Sim. Şuteŭ şi Briciŭ Trifu câte 50 cr. A fară de accea Ioan German şi Ioachim Papp aŭ maĭ dăruit câte dóuĕ icóne. — *Dumitru Câmpean* învĕţătoriŭ pensionat şi soţie-sa *Anica n. Gonza* zŭ dăruit câte o faţă de masă lucrată fórte frumos bisericilor din Ghirişul rom., Jucul nobil şi Jucul de jos.

Fundaţiune de liturgiĭ. Preotul *Ioan German* din Filea sup. a dăruit 10 fl. 36 cr. ca temeiŭ pentru un fond de liturgiĭ, carĭ aŭ să se celebreze în biserica din Valda-Cămăraş.

Staţiuni docentale. *În Archidiecesă:* Cu terminul 25 August: Staţ. cantor-doc. din *Felfalăŭ* (protop. Reghinuluĭ) cu emolumentele: 60 fl. din cassa bisericiĭ, 80 fl. din didactru, 29 fl. din stolă, 7 hectol. 20 litre cucuruz computate în 40 fl. 60 cr., 20 fl. 40 cr. din capeţiĭ, 70 fl. din venitul pământurilor cantoralĭ, cuartir liber în edificiul şcoliĭ şi grădină. — Cu terminul 31 August: 1) Staţ. doc. din *Bandul de câmpie* (protop. Murĕşuluĭ) cu emolumentele: Salar 300 fl. 20 cr., cuartir şi grădină. 2) Staţ. doc. din *Aiton* (protop. Coşocneĭ) cu emolumentele: Salar 300 fl., cuartir şi grădină. 3) Staţ. doc. din *Fiscut-Lumperd* (protop. Catineĭ) cu emolumentele: Salar 300 fl., cuartir şi grădină. 4) Staţ. doc. din *Şopteriŭ* (protop. Catineĭ) cu emolumentele: Salar 230 fl., 100 l. cucuruz. cuartir şi grădină. 5) Staţ. cantor-doc. din *Bociŭ* (protop. Morlaceĭ) cu emolumentele: Salar 200 fl., venite stolare 23 fl., 50 metrete de grâŭ, 50 zile de lucru, usufructul unuĭ arătoriŭ, cuartir. 6) Staţ. de docente adiunct în *Morlaca* (protop. Morlaceĭ) cu emolumentele: Salar 200 fl., cuartir şi grădină. 7) Staţ. cantor-doc. din *Molosig* (protop. Morlaceĭ) cu emolumentele: Salar 236 fl., venite stolare 10 fl., usufructul alor 2 grădiniĭ, 30 metrete de bucate. 8) Staţ. cantor-doc. din *Poeni* (protop. Morlaceĭ) cu emolumentele: Salar 231 fl. 74 cr., venite stolare 17 fl. 30 cr., 22 metrete de bucate, usufructul unuĭ fînaţ şi al unuĭ arătoriŭ. 17 zile de lucru, cuartir şi grădină. 9) Staţ. cantor-doc. din *Traniş* (protop. Morlaceĭ) cu emolumentele: Salar 142 fl. 50 cr., venite stolare 25 fl., usufructul alor 5 jug. 1042□°, 5° lemne, 50 metrete de bucate, 50 de zile de lucru. 10) Staţ. doc. din *Vişag* (protop. Morlaceĭ) cu emolumentele: Salar 272 fl., usufructul unuĭ fînaţ de 1 jug. 1120□°, 4° lemne. 11) Staţ. doc. din *Mihalţ* (protop. Aiuduluĭ) cu emolumentele: Salar 300 fl., cuartir şi grădină. 12) Staţ. cantor-doc. din *Odverem* (protop. Aiuduluĭ) cu emolumentele: Salar 235 fl. 50 cr., venite stolare 12 fl., 75 metrete de cucuruz, 25 zile de lucru. 13) Staţ. cantor-doc. din *Pata* (protop. Coşocneĭ) cu emolumentele: Salar 188 fl., venite stolare 19 fl., din realităţile scoliĭ 33 fl., 54 metrete de cucuruz, 30 zile de lucru, cuartir şi grădină.

Denumire. Fóea oficiósă comunică, că dl Iuliŭ Karsai, profesor ordinariŭ la gimnasiul superior gr. cat. din Blaş, e numit profesor ordinar la gimnasiul de stat din Gherla.

Nunţiul papal Taliani a sosit în sĕptĕmâna trecută la postul sĕŭ din Viena. Nunţiul e întimpinat cu bucurie de întrégă presa vienesă şi lăudat pentru eminentele luĭ calităţi. Faţă de antecesoriĭ sĕĭ Iacobini, Vannutelli, Galimberti şi Agliardi actualul nunţiŭ are avantajul, că posedĕ şi limba germână şi ast fel póte comunica fără interprete cu aceĭ laicĭ, carĭ nu vorbesc franţozesce orĭ italienesce. Se zice, că înainte de a pleca noul nunţiŭ din Roma a avut o audienţă de dóuĕ óre la cardinalul secretar de stat Rampolla, care ĭ-a dat îndrumări referitóre la atitudinea politică din Austro-Ungaria. Foile jidano-liberale îşĭ daŭ silinţa numaĭ înzădar vrênd a da sfaturĭ nouluĭ nunţiŭ.

Vandalismul de la Oradea, provocat prin denunţările nefericitului Pituk Béla abia acum a ajuns să se pertracteze înaintea tribunaluluĭ din Oradea marea. Pertractarea s'a început în 12 a c. Acusatorĭ sînt 30 de Românĭ, cărora li-s'a causat daună de 15—20.000 fl.; acusaţĭ sînt 40, între carĭ şi poliţia, éră ca martorĭ s'aŭ citat la 60 de persóne. Martoriĭ ascultaţĭ până ieri în general zic, că nu-şĭ maĭ aduc a minte de cele întîmplate acum sînt treĭ anĭ (9 Aug. 1893). Resultatul procesuluĭ e de prevĕdut, anume achitarea maĭ a tuturor acusaţilor.

Concurs la stipendiĭ. *„Asociaţiunea transilvană“* publică cu terminul 31 Aug. concurs la următórele stipendiĭ: 1. Un stipendiŭ de 100 fl. din fondul general al Asociaţiunii pentru un tinĕr român din Munţiĭ Apuseni, ca să pótă urma *cursul la vre-o şcólă de sculptură în lemn saŭ pétră* din patrie. 2. Un stipendiŭ de 40 fl. din „fundaţiunea Dr Ioan Moga şi soţia Anna n. Bologa“ pentru *eleve, carĭ frecuentézĕ vre o şcólă de fete* cu caractĕr naţional românesc, respective confesional românesc, în prima linie şcóla civilă de fete a Asociaţiunii şi şcóla elementară a Reuniunii femeilor române din Sibiŭ. 3. Un stipendiŭ de 60 fl. din fundaţiunea „Marinoviciĭ“ *pentru studenţi români de gimnasiŭ orĭ şcólă reală.* Cererile aŭ să fie provĕdute cu următórele documente: Ad 1: atestat de botez; atestat şcolar, din care să se vadă, că petentul a terminat cu succes dóuĕ clase la vre o şcólă medie orĭ civilă, saŭ apoĭ şese clase la şcóla elementară poporală; atestat, dacă a cercetat în anul scol. trecut o şcólă de sculptură; document despre învoirea părinţilor saŭ tutoruluĭ, că permite tinĕrului, să închie cursul învĕţămîntuluĭ de 4 anĭ; alte eventuale documente recomandatóre. Ad 2. şi 3. atestat de botez; testimoniŭ şcolar; atestat de paupertate, eventual de orfan, dacă petentul este orfan. Ad 2. special: Descendentele din familia fericituluĭ fundator Dr Ioan Moga saŭ a soţieĭ sale saŭ înruditele lor vor fi preferite *ceteris paribus*.

Saşiĭ şi monumentul luĭ Petŏfi. Magiariĭ din comitatul Tîrnaveĭ marĭ aŭ iniţiat colectă spre a ridica poetuluĭ Petŏfi un monument la Şegişóra, unde se crede, că ar fi căduţ pe câmpul de bătae în 1848. Monumentul e deja gata, dară spre ridicarea luĭ e lipsă încă de 1000 fl. Comitetul administrativ al Tîrnaveĭ marĭ a cerut de la congregaţiunea comitatensă 500 fl. pentru monumentul numit. Saşiĭ din congregaţiune s'aŭ arĕtat marinimoşi şi darnicĭ propunĕnd, că comitatul să dea spre scopul indicat nu numaĭ 500 fl., ci 1000 fl. In legătură cu acésta aŭ propus, să se voteze tot din fondul pentru facerea drumurilor încă 1000 fl. pentru monumentul poetuluĭ săsesc Albert. Magiariĭ deobligaţĭ de prevenirea săséscă aŭ votat şi suma acésta, îngreunând ast fel comitatul cu 2000 fl. Ministrul de interne Perczel a cassat hotărîrea comitatuluĭ pe motivul, că fondul de drum nu se póte folosi spre scopurĭ străine. Numaĭ dacă ar rĕmâné ministriĭ pururea credincioşi acestuĭ principiŭ.

La a 7-a conferinţă interparlamentară, care se va ţiné în 23 Sept. a. c. în Budapesta, grupul parlamentar român conform declaraţiunii făcute în anul trecut la conferinţa din Bruxelles nu va lua parte. Dr Gobat, consilier şved şi secretar general al uniunii interparlamentare, a recercat cu multă insistinţă pe dl V. A. Urechia, ca dimpreună cu colegiĭ sĕĭ să participe la conferenţa din Budapesta. Dl Urechia motivéză decisiunea de a nu participa prin raporturile dintre Magiarĭ şi cele alalte naţionalităţĭ din Ungaria, şi termină lunga sa scrisóre către Dr Gobat afirmând, că deputaţiĭ românĭ şi sêrbĭ nu pot să ĭea parte la serbările din Budapesta, când fraţiĭ lor de sânge sînt brutalisaţi. Italienĭ şi Francezĭ s'aŭ insinuat mulţĭ la congres; vom vedé, câţĭ vor veni. Anglezii sînt cu sânge maĭ rece. Eĭ nu daŭ conferenţeĭ însĕmnătatea, pe care nu o are. La întrebarea pusă în cameră de către deputatul Stanhoppe secretarul de stat Curzon a rĕspuns, că guvernul anglez nu adreséză conferenţeĭ din Budapesta nicĭ o scriptă, de óre ce nu se unesce cu datina tradiţională în privinţa acésta.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

Introducere dogmatică.

Despre vîrtutea religiei.

Jertfa e fruptul cel mai prețios, care se desvóltă pe arborele vîrtuții religiunii. De aceea voind, să pătrundem în înțelegerea jertfei nóstre, avem, să cunóscem întâiŭ și mai întâiŭ vîrtutea religiunii.

Religiunea e o vîrtute morală, care dă voinții capabilitatea și aplicarea de a presta lui Dumnezeŭ acea glorificare supranaturală și acel omagiŭ supranatural, ce i se cuvine, întru cât e Ziditorul și Domnul suprem și scopul final al tuturor lucrurilor și mai ales al omului. Vîrtutea acésta a religiunii e supranaturală, și apoi sciut este, că Dumnezeŭ Spiritul sfînt sădesce în grădina sufletului vîrtuțile supranaturale și așa dară și pe cea a religiei. Éră cu ajutoriul grației dumnezeesci noi avem să cultivăm planta asta ceréscă, pentru ca ea să dea róde bogate întru gloria lui Dumnezeŭ și întru mântuirea și fericirea nóstră.

Vîrtutea religiei dă așa dară voinții omului capabilitatea și aplicarea de a presta maiestății dumnezeesci venerarea, ce i-se cuvine. Dar pe Dumnezeŭ îl venerăm prin aceea, că cunóscem și recunóscem de o parte mărimea și înălțimea lui și domnia lui preste noi, éră de alta micimea și scunḑimea nóstră și atîrnarea nóstră de la el. Venerarea lui Dumnezeŭ cuprinde deci *dóuĕ momente:* de o parte *recunóscerea* bucurósă a *perfecțiunii și dignității dumnezeesci* celei nemărginite, ér de alta umilita nóstră *supunere* sub *absoluta putere și domnie* a lui Dumnezeŭ. Supunerea acésta, smerirea acésta „sub mâna cea tare a lui Dumnezeŭ“ (I Petr. 5, 6) o pretinde de la noi și ne-o impune raportul fundamental, în care ne găsim ca zidiri față cu Dumnezeŭ Ziditorul: el e adecă auctorul nostru și scopul nostru final, réscumpĕrătoriul și fericitoriul nostru, și prin urmare raportul nostru față cu el este cel al atîrnării nóstre celei mai depline și mai generale de la el. Tot, ce sîntem, sîntem de la Dumnezeŭ și prin urmare și pentru Dumnezeŭ: „întru el viăm și ne mișcăm și sîntem“ (Fapt. 17, 28).

„Tóte ósĕle mele vor zice: Dómne, Dómne, cine e asemenea ție?“ (Ps. 34, 9.) *Dumnezeŭ e o mare de perfecțiune,* ce nu are fund, nici țĕrmuri. Perfecțiunile lui sînt nesecate și neasemĕnate, necuprinse și negrăite și întrec tóte cu mărimea și cu strălucirea. Dignitatea lui Dumnezeŭ e nemărginită, și de aceea i-se cuvine lui reverința și venerarea cea mai adâncă. Dar atâta încă nu e de ajuns, ci el cu puterea sa ziditóre cea nemârginită s'a făcut *isvorul tuturor lucrurilor,* și ele tóte atîrnă de la el în chip absolut cu privire la ființa, esistența și lucrarea lor, și el chiar de aceea e domnul absolut al tuturor lucrurilor, „Împĕratul împĕraților și Domnul domnilor“ (I Tim. 6, 15), căruia tóte ființele îi sînt datóre cu servitute necondiționată și neschimbată, și ele tóte esistă numai pentru el, lucră numai pentru el și aŭ să-i servéscă numai lui.

Adevĕrurile acestea sfînta Scriptură le esprimă de multe ori în descrieri de cele mai vii și mai mișcătóre. „Gróznic este Domnul și mare fórte, și minunată este puterea lui“ (Sir. 43, 33). „Întru cutrĕmur e calea lui, și norii sînt praful piciórelor lui“ (Naum 1, 3). „Al Domnului e pământul și plinirea lui, lumea și toți cei ce locuesc într'însa“ (ps. 23, 1). „Cine a mĕsurat cu mâna apa, și ceriul cu palma, și tot pământul cu pumnul? Cine a pus munții cu cântariul, și délurile cu cumpĕna? — Tóte némurile ca o picătură din cadă și ca o plecare de cumpĕnă s'aŭ socotit si ca scuipitul se vor socoti. — Cel ce ține încunjurarea pământului și a pus pe cei ce locuesc pe dînsul ca nisce lăcuste, cel ce a pus ceriul ca o boltă și l-a întins ca un cort spre locuință. — Căutați în sus cu ochii vostri, și vedeți, cine a arĕtat acestea tóte? Cel ce scóte după număr podóba sa, și tóte pe nume le chémă dintru multa mărire și cu puterea tăriei sale nimica nu a ascuns de tine“ (Isaie 40, 12 urr.). „Și stele aŭ luminat întru străjile sale, și s'aŭ bucurat. Chematu-le-a pe ele, și ele aŭ zis: De față sîntem! Luminat-aŭ cu veselie celui ce le-a făcut pe ele“ (Baruch 3, 34 ur.). „Dómne, mare ești și mărit și minunat în vîrtute și neajuns, ție să servéscă tótă făptura ta. Că ai zis, și s'aŭ făcut, trimis-ai spiritul tĕŭ, și a zidit, și nu este, cine să pótă sta împotriva cuvîntului tĕŭ. Că munții din temelii ca apele se vor clăti, și petrile de fața ta ca céra se vor topi“ (Iudit 16, 11 urr.). „Cel ce caută spre pământ și-l face pe el, de se cutrĕmură, cel ce se atinge de muuți, și fumegă“ (ps. 103, 33).

Și ce este omul în asemĕnare cu Dumnezeŭ, carele „unul este înțelept, înfricoșat fórte, cel ce șede pe scaunul sĕŭ“? (Sir. 1, 8.) „Omul ca érba, zilele lui ca flórea câmpului, așa va înflori: că vînt trece preste dînsa, și nu va fi, și nu se va mai cunósce locul ei“ (ps. 102, 15 ur.). „Toți ómenii sînt pământ și cenușe“ (Sir. 17, 27). Omul e „o frunză, ce se clătesce de vînt“, „și ca o flóre înflorind cade și ca umbra fuge și nu stă“ (Iov 13, 25; 14, 2). Și omul, acésta zidire miseră, slabă, neputinciósă, să nu se plece și să nu se umilésca până în pulverea pământului, să nu se cutrĕmure de fiorii sfinți ai reverinței și admirării înaintea mărimii puternice și a maiestății strălucitóre a lui Dumnezeŭ, celui ce zice: „Ceriul este mie scaun, și pământul razim piciórelor mele“? (Isaie 66, 1.) Cetele spiritelor celor fericite cântă în înălțime ziua și nóptea neîncetatul sĕŭ „Sfînt! Sfînt! Sfînt!“ și sufletele glorificate cad „înaintea celui ce șede pe scaun, și se închină celui viŭ în vecii vecilor și pun cununile sale înaintea scaunului zicênd: Vrednic ești, Dómne, a lua mărire și onóre și putere, că tu ai zidit tóte, și prin voea ta sînt și s'aŭ făcut“ (Apoc. 4, 10 ur.). Cântării acesteia de laudă și de adorare vecinică are să i-se însoțéscă și omul de pe pământ.

Vîrtutea religiunii îl face deci pe om aplicat și-l îndémnă la sevârșirea de lucrări de acelea, cari se îndréptă spre a da maiestății dumnezeesci onórea și glorificarea, ce i-se cuvine. Lucrările acestea le putem înșira în dóuĕ clase:

a) În *clasa cea dintâiŭ* sînt a se înșira tóte *acțiunile acelea, cari după firea lor și nemijlocit țintesc la venerarea lui Dumnezeŭ,* adecă de la firea lor sînt apte și menite spre a presta maiestății lui Dumnezeŭ nemijlocit recunóscerea și omagiul, ce i-se cuvine. Atari acțiuni sevârșim bună óră, când ne rugăm, când jertfim, când facem vre o jurunță și o împlinim, când împodobim biserica și altariul.

b) În *clasa a dóua* se înșiră *acțiunile tuturor celor alalte vîrtuți, întru cât le sevârșim din îndemnul religiunii,* așa dară cu intenția și scopul de a venera și glorifica printr'însele pe Dumnezeŭ. Vîrtutea religiunii póte adecă și trebue să facă din întrégă viața nóstră un cult dumnezeesc neîncetat. „Ori de mâncați, ori de beți, ori alt ceva de faceți, tóte întru mărirea lui Dumnezeŭ să le faceți“ (I Cor. 10, 31). „Creștinătatea cea curată și nespurcată înaintea lui Dumnezeŭ și a Tatălui acésta este: a cerceta pe cei sĕraci și pe vĕduve întru nĕcasurile lor, și a se păzi pe sine nespurcat de cătră lume“ (Iac. 1, 27). Căci „așa să lumineze lumina vóstră înaintea ómenilor, ca vĕdênd faptele vóstre cele bune să mărésca pe Tatăl vostru cel din ceriuri“ (Mt. 5, 16).

Momentele cele mai de frunte ale cultului, celui ce se cuvine lui Dumnezeŭ, sînt adorarea, mulțămita, cererea și satisfacerea.

Pe cum vĕdurăm, Dumnezeŭ întrece în chip nemĕsurat tóte creaturile, chiar și pe cele mai nobile și mai înalte, cu dignitatea și deplinirea sa cea nemărginită și cu domnia sa cea nețĕrmurită, și de aceea tóte creaturile sînt tot de una și pretutindenea esențialminte atîrnătóre de la el. Atîrnarea absolută de la Dumnezeŭ Ziditorul și Domnul sĕŭ omul ca ființă rațională are să o recunósca și să o deprindă în mod consciŭ și de bună voe, adecă are să adoreze pe Dumnezeŭ, să i-se închine. Adorarea e adecă acea venerare supremă și cea mai perfectă, care nu se cuvine unei ființe, ce e numai creatură, ci se cuvine singur numai lui Dumnezeŭ pentru perfecțiunea, maiestatea și domnia lui cea nemărginită. Singur numai Dumnezeŭ e vrednic de adorare, căci el singur e Preaînaltul, Ziditorul și Dispunĕtoriul atotputernic al tuturor zidirilor. Atari precelințe și perfecțiuni, cari sînt propriĭ numai lui Dumnezeŭ, aŭ să se și recunóscă și venereze prin un cult deosebit, — și acest cult deosebit e adorarea, închinarea. A adora pe Dumnezeŭ însamnă deci a-i recunósce, admira și preamări maiestatea și domnia cea preaînaltă și preasfîntă, a se umili și așa zicênd a se nimici în reverință adâncă înaintea mărimii și înălțimii lui celei nemărginite, a se supune, a se dedica și dărui lui cu totul ca causei celei dintâiŭ și scopului celui mai de pe urmă. Adorarea e deci lucrul cel mai eminent și mai prețios, pe care Dumnezeŭ îl póte primi de la ființele raționale.

Cu adorarea staŭ în legătură nedespărțită alte dóuĕ datorințe și acțiuni religióse, anume mulțămita și cererea. Chiar pentru că Dumnezeŭ e perfecțiunea nemărginită, puterea nețĕrmurită și bunătatea nemĕsurată și prin urmare vrednic de adorare, chiar de aceea este el și isvorul cel nesĕcat, de la care este „tótă darea cea bună și tot darul desevârșit“ (Iac. 1, 17). Tot, ce sîntem și

avem și putem, atât în ordinea firiĭ, cât și în cea a graţieĭ, e un eflux al iubiriĭ celeĭ prisositóre a luĭ Dumnezeŭ. Pentru nenumăratele dariirĭ și graţiĭ deci, pe carĭ le-am primit deja și le primim zilnic, datorim mulţămită luĭ Dumnezeŭ celuĭ mai bun binefăcătoriŭ al nostru; ér mai apoĭ tot binele, carele putem să-l aşteptăm, să-l sperăm și să-l cerem, póte să ne vină éră numaĭ din mâna cea nemărginit de darnică a luĭ Dumnezeŭ, și de aceea avem să ne îndreptăm către el cu cereri umilite.

A adora pe Dumnezeŭ, a-ĭ mulţămi și a i-se ruga e deci o datorinţă întreită, carea o are omul din simpla causă, că el atîrnă de totuluĭ tot de la Dumnezeŭ. Dar în urma apostasieĭ de la Dumnezeŭ cuprinse în păcat pentru omul vinovat și vrednic de pedépsă mai resultă încă și datorinţa de a împăca prin o satisfacere corăspundătóre pe Dumnezeŭ cel vătămat și mâniat.

Acţiunile cultuluĭ religios în rîndul cel dintâiŭ aŭ să fie interne, adecă să se sevârșéscă cu înţelesul și cu inima. Dar acţiunile acestea interne mai aŭ apoĭ să se manifesteze și în afară, să se îmbrace și aşa zicând să se întrupeze în o aparinţă, ce cade sub simţiriĭ. Religia se deprinde deci prin acţiuniĭ interne și esterne. Într'aceea să nu se trécă cu vederea, că acţiunile esterne ale cultuluĭ religios numaĭ aşa sînt plăcute luĭ Dumnezeŭ, numaĭ aşa contribuesc întru adevăr la glorificarea luĭ Dumnezeŭ, dacă le însufleţesc și le daŭ viaţă acţiunile interne. Cultul estern al luĭ Dumnezeŭ are să isvorăscă din inimă și să fie espresia vieţiĭ interne a sufletuluĭ amăsurat cuvintelor profetuluĭ: „*Inima* mea și *trupul* meŭ s'aŭ bucerat de Dumnezeul cel viŭ“ (ps. 83. 2). Carĭ sînt însc causele, pentru carĭ omul e dator a presta luĭ Dumnezeŭ și un cult estern?

1. Omul nu e numaĭ spirit, pe cum sînt îngeriĭ, ci e o *zidire compusă din spirit și din trup*. El are deci să venereze și să glorifice pe Dumnezeŭ într'un mod, care să corăspundă firiĭ luĭ celeĭ compuse din spirit și din trup, și aşa în acţiunile cultuluĭ, care-l prestă luĭ Dumnezeŭ, are să ĭea parte și trupul aşa, ca cultul intern să se manifesteze prin acţiuni esterne. — Omul mai de parte e *creat de Dumnezeŭ după firea sa întrégă* și aşa dară atîrnă de la Dumnezeŭ după firea sa întrégă, el cu trup și cu suflet e al luĭ Dumnezeŭ. De accea e el dator a se închina și a servi luĭ Dumnezeŭ Ziditoruluĭ, Ţinătoruluĭ și Domnuluĭ săŭ cu puterile sufletuluĭ și ale trupuluĭ, cu acţiuni spirituale și trupescĭ. — La acestea mai adauge, că și *trupul creștinuluĭ* încă e *o biserică a Spiritului sfint*, fiind că și pe el îl sfinţesce graţia și are să-l clarifice în ceealaltă viaţă gloria cerésca.

2. *Între acţiunile interne și esterne* ale omuluĭ esistă cea mai intimă *influinţă împrumutată*. Ele se provócă, se spriginesc și se întregesc împrumutat. Ceea ce mișcă în mod puternic sufletul omuluĭ, — bună óră bucuria și durerea, iubirea și ura, sperarea și temerea, — aceea și fără de voea omuluĭ se îmbracă în aparinţă esternă. Acésta se adeverésce în special și despre acţiunile interne ale religieĭ. Orĭ dóră bogata viaţă internă, evlavia și iubirea de Dumnezeŭ cea înviipăiată a sufletelor celor pie să nu prorumpă de la sine în a fară și să nu cuprindă pe omul întreg aşa, cât nu numaĭ „să cânte cu mulţămită întru inima sa Domnuluĭ“, ci și „cu psalmĭ și cu laude și cu cântăriĭ spirituale“, și să-și adune mânile spre rugăciune, să-și plece genunchiĭ și să se arunce la pământ înaintea feţeĭ celuĭ Preaînalt? „Pentru acésta s'a veselit *inima* mea și s'a bucurat *limba* mea,“ esclamă împăratul Psalmist (ps. 15, 9). De altă parte lucrarea esternă are o înrîurinţă retroactivă asupra internuluĭ: semne și lucrăriĭ visibile trezesc efecte de ale sufletuluĭ, aprind și nutresc văpaea evlavieĭ, întăresc și împrospetéză viaţa spirituală a sufletuluĭ. De aceea acţiunile interne ale religieĭ dobîndesc deplinire, durare și statornicie, dacă se termină în trup și-și însușesc într'însul aşa zicând trup și sânge. Unde din contră cultul estern se negrijesce, acolo slăbesce și pere în scurtă vreme și religia internă.

3. Omul e *stăpânul zidiriĭ neraţionale* și pe acésta încă trebue să o cheme întru ajutoriŭ spre glorificarea Ziditoruluĭ. Însc mai ales prin cultul estern póte și trebue omul să folosăscă natura visibilă spre slujba și lauda Ziditoruluĭ eĭ. Folosirea acésta în cultul religios împartășesce naturiĭ visibile o sfinţenie și putere mai înaltă.

3. Nu numaĭ omul singuratic, ci *și societatea religiósă ca atare e datóre luĭ Dumnezeŭ cu reverinţă și supunere*. Ér un cult comun și public pretinde acţiuni esterne. Cultul estern, visibil e deci de lipsă ca o legătură a comunităţiĭ religióse.

(Va urma.)

Ben Hur
saŭ
Zilele luĭ Mesia
de Lew. Wallace.
(Continuare.)

Tot în acea sară, dar mai târziŭ odihniaŭ într'o căsuţă a chanuluĭ ceĭ treĭ filosofĭ și priveghiaŭ. Petrile, carĭ le serviaŭ de perinĭ, le daŭ o posiţie aşa de înaltă, cât printr'o boltă a porţiĭ puteaŭ privi în adâncimea ceriuluĭ. Privind eĭ la lumina stelelor sclipitóre, se întrebaŭ întru sine, de ce descoperire dumnezeéscă vor mai avé parte. Cum se va întîmpla acésta? Și în ce va consta? În stârșit eĭ se aflaŭ în Ierusalim; la póarta cetăţiĭ aŭ întrebat după accla, pe carele-l căutaŭ; eĭ vestiseră nascerea luĭ; acum mai resta, ca să-l și afle. Și în acest punct îșĭ puneaŭ tótă încrederea, tótă credinţa în spiritul. Cine pândesce glasul luĭ Dumnezeŭ, cine aștéptă semn din ceriŭ, de acela nu se apropie somnul.

Pe când petreceaŭ în starea asta, un om întră prin uşe întunecând internul căsuţeĭ.

„Sculaţi-vă!“ le zise. „Vă aduc o veste, care nu sufere amânare.“

Eĭ se sculară.

„De la cine?“ întrebă Egipténul.

„De la Irod împăratul.“

„Nu eștĭ tu paznicul de la póarta chanuluĭ?“ întrebă Valtasar.

„Ba eŭ!“

„Ce voesce împăratul de la noĭ?“

„Trimisul luĭ aștéptă a fară. El va răspunde la întrebarea vóstră.“

„Spune-i, că venim. Rógă-l să aștepte.“

„Aţĭ avut dreptate, fraţilor,“ zise Grecul, după ce se depărtase paznicul. „Întrebarea, carea am pus-o ómenilor în drum și paznicului de la póarta cetăţiĭ, iute ne-a dus vestea. Ard de curiositate. Să mergem iute.“

Se sculară, îșĭ puseră sandalele în picióre și mantaua pe umerĭ și ieșiră.

„Vă salut și vă aduc pacea și vă cer scuse, că vă turbur odihna! Dar și dispunătoriul meŭ împăratul m'a trimis, să vă rog, ca să veniţĭ în palat, unde voesce, să vorbéscă singur cu voĭ.“

Ast fel îșĭ împlini trimisul solia.

O candelă ardea la întrare. La lumina eĭ priviră ceĭ treĭ unul la altul și sciură, că spiritul e de-asupra lor. Egipténul păși apoĭ la paznic și-ĭ zise aşa, ca ceĭ alalţĭ să nu-l audă:

„Tu sciĭ, unde se află lucrurile nóstre în curte, și unde odihnesc cămilele nóstre. Până ce noĭ mergem la împăratul, tu pregătesce tóte pentru pornire, cât după întórcere în dată să putem porni, dacă va fi de lipsă.“

„Mergeţĭ liniștiţĭ și vă încredeţĭ în mine,“ răspunse paznicul.

„Voinţa împăratuluĭ e voinţa nóstră,“ zise Valtasar către sol. „Vom să te urmăm.“

Stradele Ierusalimuluĭ și pe atunci eraŭ chiar asa de strîmte ca și astăzĭ, dară nu eraŭ aşa de colţuróse și murdare ca astăzĭ, căci marele ziditoriŭ nu se îndestulia numaĭ cu frumseţa, el pretindea și ordine și curăţenie. Ceĭ treĭ prietinĭ paşiaŭ în urma călăuzuluĭ fără de a schimba vre o vorbă. În lumina cea slabă, carea o revărsa pe pământ ceriul înstelat, și pe care o maĭ slăbiaŭ zidurile, cele ce se înălţaŭ de amîndóuă laturile stradelor, ba o întunecaŭ ieĭ colé de tot coridórele cele ce împreunaŭ preste stradă crestele caselor, păşiaŭ eĭ din adâncime la deal. Pe urmă ajunseră la o póartă, care le închidea calea. În zarea focurilor, carĭ ardeaŭ înaintea porţiĭ în dóuă lighianurĭ marĭ de aramă, putură eĭ să arunce o privire la clădirea, înaintea căreia staŭ, și de o dată vădură și maĭ mulţĭ paznicĭ, carĭ staŭ nemișcaţĭ răzimându-se pe armele sale. Eĭ întrară într'o casă, fără ca óre care să-ĭ oprăscă, și apoĭ fură conduși prin coridóre și foișóre boltite, prin curţĭ și prin colonade, pe scărĭ lungĭ și prin galeriĭ și sale până la un turn înalt. Conducătoriul se opri aci fără de veste și arătând spre o uşe deschisă zise celor treĭ:

„Întraţĭ aci! Împăratul vă aștéptă aci!“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut și se află de vîndare în

Tipografia seminarială din Blaș:

Legile politico-bisericescĭ
din 1894 și 1895

împreună cu respectivele ordinaţiuni ministeriale, traduse, edate și comentate la ordinul Preaveneratului Consistor mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Preţul unuĭ esemplar brosurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atenţiunea cleruluĭ nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta niciĭ un preot nu

póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoţesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuinţă preotul în urma situaţiunii nóuĕ create prin legile aceste.

Posta Redacţiunii. On. Oficiŭ parochial *Chernecea.* Cu abonamentul trimis de dat 10/8 a. c. sînteţi achitaţi până la 31/12 1896.

Editor şi redactor respundĕtor
Dr. Victor Szmigelski.

Nr. 3081—1896. (30) 1—2

Concurs.

Prin acésta se escrie concurs la un stipendiŭ de 400 fl. pentru un student, ce se va pregăti în Budapesta de profesor de desemn liběr şi geometric. La acest stipendiŭ pot concurge tinerĭ gr. cat., carĭ aŭ făcut cu succes esamenul de maturitate şi aŭ deja ceva desteritate de desemn. Se recere, să întrunéscă condiţiunile recerute pentru un fiitoriŭ profesor şi să se oblige, că după terminarea studiilor va servi la gimnasiul din Blaş cel putin 10 anĭ.

Suplicile să se aştérnă acestuĭ Consistoriŭ metropolitan până cel mult în 25 August 1896.

Blaş din şedinţa consistorială ţinută în 8 August 1896.

Dr. Victor Mihályi
Archiepiscop şi Metropolit de Alba Iulia şi Făgăraş.

Nr. 3488 - 1896. (31) 1—3

I. Escriere de Concurs.

Până în 10 Septembre st. n. esclusive 1896 se escrie concurs la 11 stipendiĭ din *fundaţiunea fericitului Archiepiscop şi Mitropolit Alesandru Şterca Şuluţ,* şi anume: treĭ stipendiĭ de câte 400 fl. destinate pentru ĭuriştĭ şi mediciniştĭ la vre o universitate a fără din Transilvania, dintre carĭ unul a fost folosit de profesorul Valeriŭ Suciŭ, altul de candidatul de advocat Dr. Iuliŭ Maniŭ, şi al treilea de ĭuristul absolut Laurenţiŭ Nestor; — un stipendiŭ de 300 fl. pentru studenţĭ, carĭ frecuentézĕ metalurgia, technica, pedagogia, saŭ orĭ ce sciinţe reale, folosit de Octavian Tobias absolut de academia comercială; — un stipendiŭ de 200 fl. destinat pentru ĭuriştĭ în Cluş, folosit de Victor Pop absolut de anul II de drepturĭ; — patru stipendiĭ de câte 100 fl. pentru gimnasiştĭ, folosite de studenţiĭ Gerasim Vana, Iuliŭ Moldovan, Virgiliŭ Bian, şi Pompeiŭ Dragoş; — dóuĕ stipendiĭ de câte 60 fl. folosite de gimnasiştiĭ absoluţĭ Victor Negrea şi George Boeriŭ.

Ceĭ ce doresc a obţiné vre unul din stipendiile de maĭ sus, aŭ să întrunéscă următórele condiţiunĭ:

a) Că sînt românĭ gr. cat. miserĭ, născuţĭ în Transilvania;

b) că pe lângă purtare morală bună aŭ din studiĭ calculĭ de eminenţie;

c) dintre cuncurenţĭ vor avé preferinţă, carĭ vor puté dovedi, că sînt consângenĭ cu piul fundator, spre care scop trebue să producă atestat compus de respectivul oficiŭ parochial, care să cuprindă tabela genealogică esact dedusă;

d) concurenţiĭ să alăture la cererĭ testimoniŭ scolastic, carte de botez, atestat de paupertate, testimoniŭ medical şi să numéscă espres institutul, la care şi unde vor să continue studiile academice orĭ gimnasiale pe an. scol. 1896/7.

Blaş în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat. de Alba Iulia şi Făgăraş.

II. Escriere de concurs.

Până în 10 Septembre n. esclusive 1896 se escrie concurs la dóuĕ stipendiĭ de câte 300 fl. v. a. *din fundaţiunea luĭ Ioan Daniel (Dănuţiŭ) de Fersig,* folosite unul de George Micu technic absolut, şi altul de rigorosantele în drepturĭ Ioan Ghete. Se observă, că numaĭ în casul acela pot căpĕta şi alţiĭ aceste stipendiĭ, dacă între concurenţĭ nu s'ar afla consângenĭ cu fundatorul.

Cererile aŭ să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

Blaş în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat. de Alba Iulia şi Făgăraş.

III. Escriere de concurs.

Până în 10 Septembre n. esclusive 1896. se escrie concurs la un stipendiŭ de 80 fl. v. a. *din fundaţiunea Lazar Bâldi,* folosit de gimnasistul absolut Ioan Giurgiŭ. Consângenii aŭ preferinţă. Pot concurge numaĭ studenţĭ gimnasiştĭ, născuţĭ în comitatul Cluşuluĭ. Cererile să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

Blaş în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat. de Alba Iulia şi Făgăraş.

IV. Escriere de concurs.

Până în 10 Septembre n. esclusive 1896 se escrie concurs la dóuĕ stipendiĭ de câte 60 fl. v. a. din *fundaţiunea fericitului canonic Ioan Fekete Negruţiŭ,* folosite unul de Valeriŭ Filipan, şi altul de Emanoil Petean, ambiĭ gimnasiştĭ absoluţĭ. Preferinţă aŭ consângenii. Pot concurge şi fetiţe române gr. cat., carĭ se pregătesc de învĕţătóre, saŭ pentru altă carieră. Cererile să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pertru stipendiile Şuluţane.

Blaş în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat. de Alba Iulia şi Făgăraş.

V. Escriere de concurs.

Până în 10 Septembre n. 1896 se escrie concurs la dóuĕ stipendiĭ din *fundaţiunea fericitului canonic Constantin Alutan,* şi anume: unul de 60 fl. v. a. folosit de Ioan Anca elev al şcoliĭ comerciale. şi altul de 40 fl. folosit de Teofil Dosa gimnasist, care nu şi-a legitimat progresul. Preferinţă aŭ consângenii. Cererile să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

Blaş în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat. de Alba Iulia şi Făgăraş.

VI. Escriere de concurs.

Până în 10 Septembre n. esclusive 1896 se escrie concurs la un stipendiŭ de 40 fl. din *fundaţiunea fericitului profesor Partenie Moldovan,* folosit de gimnasistul Ioan Banciŭ, care nu şi-a legitimat progresul. Preferinţă aŭ consângenii fundatorului. Cererile sa fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Şuluţane.

Blaş în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat de Alba Iulia şi Făgăraş.

VII. Escriere de concurs.

Până în 10 Septembre n. 1896 se escrie concurs la următórele stipendiĭ din *fundaţiunea fericitului Archiepiscop şi Mitropolit Dr Ioan Vancea,* numită „Cassa archidiecesană“:

1) La un stipendiŭ de 300 fl. folosit de ĭuristul Corneliŭ Bardoşi, şi destinat pentru studenţĭ de la universitate orĭ institut politechnic.

2) La treĭ stipendiĭ de câte 60 fl. v. a. pentru elevĭ preparandialĭ orĭ la altă preparandie română greco-catolică, devenite vacante prin absolvarea elevilor preparandialĭ Ioan Pampu, Teodor Stoia şi Vasiliŭ Orosan.

La aceste stipendiĭ pot concurge numaĭ românĭ gr. cat. din Arehidiecesă. Preferinţă aŭ consângenii şi afiniĭ fundatoruluĭ, chiar şi când nu ar fi din Archidiecesă.

Blaş în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat. de Alba Iulia şi Făgăraş.

VIII. Escriere de concurs.

Până în 10 Septembre n. 1896 se escrie concurs la 10 stipendiĭ din *fundaţiunea fericitului Dr Simeon Ramontiai,* şi anume 4 de câte 315 fl. folosite de Alesandru Fodor dr în medicină, Alesandru Bordia dr în medicină, Andreiŭ Pop dr în drepturĭ, Paul Percea elev al academieĭ de desemn, carĭ tóte sînt destinate pentru studenţĭ de la şcólele superióre din Viena şi Budapesta, orĭ ce sciinţă orĭ artă a voi să înveţe; — la 3 stipendiĭ de câte 84 fl. v. a. folosite de Romul Crăciun dr în medicină, George Voda student la politechnică, şi George Simon rigorosant în drepturĭ, tóte treĭ destinate pentru ĭuriştĭ la universitatea din Cluş; — la 3 stipendiĭ de câte 63 fl. v. a. folosite de Ioan Viciŭ, gimnasist absolut, Ioan Mora gimnasist absolut şi Iuliŭ Aranyoşi ĭurist.

La aceste stipendiĭ pot concurge:

a) numaĭ tinerĭ studenţĭ miserĭ, născuţĭ în Transilvania, românĭ de naţionalitate;

b) carĭ pe lângă purtare bună aŭ din studiĭ calculĭ de eminenţie;

c) dintre concurenţĭ vor avé preferinţă ceĭ de origine nobilĭ şi consângenĭ cu fundatorul;

d) la cererĭ să se alăture: testimoniŭ scolastic în copie autentică, carte de botez, testimoniŭ medical, atestat de paupertate;

e) concurenţiĭ să numéscă expres institutul, la care şi unde vor să continue studiile.

Blaş în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat. de Alba Iulia şi Făgăraş.

IX. Escriere de concurs.

Până în 10 Septembre n. esclusive 1896 se escrie concurs la un stipendiŭ de 60 fl. din *fundaţiunea fericitului Ioan Bob,* folosit de cadetul absolut Alesandru Nemeş. Cererile să se provadă cu doeumentele indigitafe în escrierea de concurs pentru stipendiile Romontiane.

Blaş în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat. de Alba Iulia şi Făgăraş.

X. Escriere de concurs.

Până în 10 Septembre n. 1896 se escrie concurs la un stipendiŭ de 60 fl. v. a. din *fundaţiunea fericitului Petru Maior,* folosit de gimnasistul Victor Maior, care nu şi-a legitimat progresul în studiĭ. Cererile să se provadă cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Romanţiane.

Blaş în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat. de Alba Iulia şi Făgăraş.

XI. Escriere de concurs.

Până în 10 Septembre n. 1896 se escrie concurs la un stipendiŭ de 120 fl. v. din *fundaţiunea Kleiniană,* folosit de gimnasistul Corneliŭ Măcelariŭ. Cererile să se provadă cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Romanţiane.

Blaş în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat. de Alba Iulia şi Făgăraş.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl.. ½ an 3 fl.. ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs.. ½ an 9 frcs.. ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un sîr garmond: odată 7 cr.. a dóua óră 6 cr.. a treia óră 5 cr.. şi de fiecare publicăţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii» în Blaş.

Anul VI. Blaş 22 August 1896. Numĕrul 34.

Sinod archidiecesan.

Avem informaţie sigură, că în tómna acestuĭ an se va ţiné în Blaş un sinod archidiecesan, cel dintâiŭ sinod sub înţelépta ocârmuire a zelosuluĭ nostru archiereŭ Victor.

Faptul în sine, că se intenţionézĕ ţinerea unuĭ sinod archidiecesan, nu e nicĭ estraordinar, nicĭ surprinzĕtor. După ss. canóne ast fel de sinóde ar trebui să se celebreze în fiesce care an. Prin urmare faptul, dacă se va celebra sinod archidiecesan, nu va dovedi alta, de cât aceea, ce cu toţiĭ sciam, că iubitul nostru Archiereŭ are hotărîrea firmă de a-şi împlini tóte datorinţele împreunate cu sublimul sĕŭ oficiŭ.

De altă parte nu se póte dubita, că îndeplinirea dorinţelor sfinteĭ bisericĭ privitor la ţinerea sinódelor diecesane este de o însemnătate mai mare, ca orĭ când înainte de acésta.

Trăim în epoca congreselor. Azĭ e o maximă a vieţiĭ publice, că numaĭ prin însoţirea şi întrunirea forţelor sociale se pote ajunge la succese. Acest principiŭ recunoscut azĭ drept maximă în societăţile libere trebue să se recunóscă drept principiŭ fundamental maĭ virtos într'o societate, unde autoritatea, constitutivul esenţial al fiesce căreĭ societăţi bine ordinate, se crede a fi dată de sus.

Tocmaĭ de accea, — abstracţie făcênd de la orĭ ce alte considerante, — trebue cu omagială supunere să salutăm înţeleptul propus al Preasfinţituluĭ nostru Archiereŭ de a convoca un sinod archidiecesan.

Dacă înse vom trece cu vederea punctul de vedere canonic, şi vom privi numaĭ punctul de vedere practic al lucruluĭ, va trebui negreşit să zicem, că conchemând sinodul archidinecesan bunul nostru Archiereŭ pe lângă datorinţa sa canonică corĕspunde şi uneĭ marĭ lipse a bisericiĭ concredute păstoririĭ Sale blânde.

Isus Christos Însu-şi a zis-o, că unde vor fi adunaţi doĭ saŭ treĭ în numele Sĕŭ, acolo va fi în mijlocul lor. Prin asta Însu-şi a declarat, cât de mult doresce, ca aĭ Sĕĭ să se consfătuéscă despre ale Sale.

E adevĕrat, că plinirea puteriĭ Sale în biserică Christos a lăsat-o Apostolilor Sĕĭ, dar e adevĕrat şi accea, că Isus a dorit, ca şi Apostoliĭ şi următoriĭ acelora să se sfătuéscă cu presbiteriĭ, cu bĕtrâniĭ poporuluĭ despre cele ce sînt de lipsă pentru mântuirea sufletéscă a credincioşilor.

Este dară lămurit, că nu este numaĭ dispositiunea bisericiĭ, ci şi dispositiune nemijlocită a Întemeiătoruluĭ Bisericiĭ, ca maĭ marii bisericiĭ să se întrunéscă pentru a socoti şi pentru a hotărî cele ce sînt de lipsă pentru folosul poporuluĭ celuĭ ales.

Este decĭ îndreptăţită bucuria nóstră, cu care salutăm hotărîrea bunuluĭ nostru Archiereŭ, de a-şi aduna adecă în jurul sĕŭ representanţiĭ clerului sĕŭ întreg pentru a lua acele decisiunĭ, pe carĭ binele comun al tuturor îl reclamă.

A discuta aicĭ obiectele sinodului nu se ţine de noĭ. Este dreptul Archiereuluĭ a fixa obiectele de pertractare. Datorinţa nóstră este numaĭ a contribui, ca intenţiunile Archiereului nostru să fie deplin pricepute.

De altă parte înse nu e îndoios, că clerul are nu numaĭ dreptul, dar şi datorinţa, să-şi descopere Archiereuluĭ sĕŭ tóte dorinţele sale cu ocasiunea sinodului. Nu ziarele sînt calea şi locul pentru descoperirea dorinţelor legitime, ci auctoritatea bisericéscă superióră pe calea sinodului diecesan.

Nicĭ o cestiune de natură bisericéscă nu este eschisă din sfera de competinţă a sinodului archidiecesan. Prin urmare tot, ce intereséză viaţa religiósă-morală a credincioşilor nostri, tot, ce privesce organisarea spirituală şi materială a bisericilor şi şcolilor nóstre, póte şi trebue să formeze obiectul de pertractare al sinodului diecesan.

Drept aceea clerul să socotéscă bine, şi când se va aduna la timpul sĕŭ pentru a-şi alege deputaţiĭ sĕĭ, să discute tóte lipsele acele, de carĭ i-se pare, că sufere archidiecesa, şi să vină cu propuneri concrete, menite pentru a vindeca relele şi defectele esistente.

Numaĭ un lucru să nu pérdă clerul nostru din vedere. Să nu uĭte a-şi face propunerile sale între marginile constituţiuniĭ croite bisericiĭ nóstre de În-

---

Feuilleton.

Cum trebue să cultivăm cucuruzul, ca să rodéscă maĭ bine?

(Continuare.)

II.

După ce v'am arĕtat, carĭ dintre soiurile de cucuruz se cultivăm cu deosebire, urmézĕ, să vedem acum şi modul, *cum trebue, să pregătim pămîntul,* în care voim, să semenăm cucuruz. În unele ţinuturĭ se semenă în acela-şi loc cucuruz după cucuruz şi grâu după grâu. E drept, că locul bun aduce róde, orĭ ce îl vom semĕna, dar numaĭ până o dată. De óre ce pămîntul perde din puterea nutritóre de lipsă la crescerea cucuruzului şi a grâului prin continua semĕnare şi aşa de la un timp nu ne maĭ dă nicĭ grâu nicĭ cucuruz.

Cucuruzul, pe cum am amintit, nu e o plantă gingaşe: dacă clima şi locul e corĕspundĕtor, atunci produce, orĭ după ce plantă îl vom semĕna. Cu tóte aceste maĭ bine e, ca să semenăm cucuruz după spicóse saŭ după grâu de tómnă. Tot asemenea şi în pămîntul, în care în anul acesta am avut cucuruz, e maĭ bine, ca să semenăm spicóse, adecă grâu de tómnă saŭ de primăvară, după împrejurările locale.

De la sine se înţelege, că în ţelina de nou spartă, saŭ dacă preste ĭérnă aŭ degerat semenăturile de tómnă, atunci în aceste pămînturĭ încă vom semĕna cucuruz în primăvara următóre.

Cucuruzul este planta aceea, carea sufere gunoirea prospetă, produce fórte bine în pămîntul încărcat de gunoiŭ, pentru că paiul saŭ jipul cucuruzuluĭ e gros şi tare şi de aceea nu cade ca holda.

Noĭ folosim numaĭ gunoiul de vite, ér în alte ţĕrĭ folosesc şi un fel de gunoiŭ pregătit din diferite materiĭ, numit pentru aceea şi gunoiŭ artificiaĭ. Se înţelege de la sine, că maĭ bun e gunoiul putred, copt saŭ dospit bine.

Gunoiul pe pămîntul, în care voim, să semenăm cucuruz, se cară la sfârşitul veriĭ orĭ la începutul toamneĭ; ér gunoiul, ce l-am adunat preste ĭérnă, se cară pe câmp primăvara.

Maĭ bine e, ca să adunăm gunoiul preste vară, şi apoĭ tómna să-l cărăm pe pămîntul saŭ tabla, în care voim, să semenăm cucuruz, de óre ce tómna nu ne îngrămădesce aşa tare lucrul câmpuluĭ ca primăvara şi vara. În dată ce am împrăştiat gunoiul pe pămînt, e bine, să şi arăm locul. Prin acésta gunoiul nu perde din puterea sa, se amestecă cu pămîntul şi ne dă un cules maĭ bogat.

Cum am zis, cucuruzul se semenă de regulă după spicóse. În dată ce am secerat şi cărat de pe câmp grâul, e bine, ca să şi arăm miriştea. Arătura acésta are de scop, ca miriştea să se prefacă în gunoiŭ. şi ca sĕmînţa de burueni să ajungă în pămînt, să rĕsară maĭ iute. Arătura trebue calcată cu trăvăliticul, ca burueniile să resară cu atât maĭ repede, carĭ apoĭ cu o grapă bună de fer orĭ cu extirpatorul se stîrpesc uşor. Îngroparea miriştеĭ se face cu plugul cu treĭ fĕre, dăcă avem, fiind că lucrul merge maĭ cu spor; brazdele nu e de lipsă să fie maĭ afunde de 4 cm. (3 degete). În pămîntul ast fel pregătit vom semĕna în primăvara următóre cucuruzul, care-l vom săpa cu atât maĭ uşor, fiind pămîntul lucrat de jumătate încă din tómna trecută.

În tot casul şi dacă cărăm numaĭ primăvara gunoiul pe pămînt, şi atunci încă e fórte bine, ca încă de tómnă cam prin Novembre să dăm pămîntuluĭ o arătură adâncă, adecă să facem ogor şi pentru cucuruz. Ară-

su-şi Isus Christos, în locul al doilea între marginile posibilităţii omenesci.

Fie siguri fraţii nostri iubiţi, că tóte dorinţele lor ast fel esprimate vor întimpina cea mai simpatică primire din partea Consistoriului, de óre ce Archiereul nostru nu altă stăruinţă are, de cât a vedé clerul concrezut păstoririi sale fericit şi mulţămit.

Pe cum nu am creḑut a fi în drept, să arĕtăm, cari ar trebui să fie obiectele sinodului archidiecesan, tocmai aşa nu credem a fi în drept a arĕta, cu privire la ce obiecte ar fi bine, ca să-şi esprime clerul dorinţele sale. Scie clerul, ce-l dóre, şi noi nu voim, să ne impunem părerea nóstră. Declarăm înse tot la acest loc, că bucuros vom deschide paginile foii nóstre tuturor ideilor, ce vor crede de bine membrii venerabilului cler a le suleva în faţa proximului sinod archidiecesan, cu condiţiunea firesce, ca acele ideĭ să nu atingă basa de drept public, pe care este aşeḑată fóea nóstră.

Prin şirurile aceste am vrut numai să salutăm proiectul unui proxim sinod archidiecesan, şi în acela-şi timp să îndemnăm clerul nostru întreg a lua parte la acel sinod, fie direct fie indirect, în mĕsura aceea, în care vor afla de lipsă în interesul sfintei nóstre biserici.

Referitor la cestia congruei primim spre publicare următórele:

Şimleul Silvaniei la 13 August 1896.

Venerată Redacţiune!

Vĕḑênd clerul gr. c. român din Vicariatul Silvaniei, că — după cestiunile bisericesci, — dintre cari unele au îmbrăcat formă de legi şi azi planézĕ asupra orizontului bisericii şi némului nostru român ca nisce nori grei, din cari şi până acum s'au descărcat furtuni sguduitóre de temeliile sfintei nóstre biserici şi aşeḑămintelor ei şi a mamei nóstre naţiuni, — s'a ivit tot în orizonul bisericii nóstre o negură formată din miasmele constelaţiunilor actuale sub nume de „Congruă", şi că şi cei ce sînt de un sânge cu făptuitorii acestei negure, — zicem negură, pentru că nu póte pătrunde opiniunea publică sănătósă a clerului, că ce scop şi-au prefipt, cei ce au inscenat negura, care de sigur se va preface şi ea în nor negru, din care pot să isbéscă fulgere şi desastre nimicitóre de tot, ce avem mai scump pe terenul bisericii şi naţiunii nóstre, — pe cum dovedesc foile magiare, sînt nu numai îngrijaţi, ci chiar înspăimîntaţi de consecinţele neprevĕḑute ale acestei cestiuni: cu cât mai vîrtos clerului gr. c. român ca român, — zicem înadins ca român, — nu-i este iertat, să stea cu mânile în sin, ci după axioma asigurătóre de reuşirea întreprinderilor salutare: „Uniţi-vĕ în cuget, simţiri şi fapte" clerul gr. c. român din Vicariatul Silvaniei — din îndemnul inimii, dictat de momentositatea şi seriositatea causei, pe cum şi de misiunea sublimă, care a avut-o în trecut, o are în presinte, şi-i este croită în viitoriu, — s'a coadunat prin representanţii sĕi la o conferinţă vicarială în 24 Iuliu a. c., unde între altele s'a luat la desbatere şi conscrierea venitelor preoţesci din causa congruei, şi resultatul final al consultării, — care a decurs cu bărbăţie şi în spirit calm pretins de însemnătatea obiectelor, — a fost subşternerea unei representaţiuni la Măritul Guvern Diecesan referitor la obiectele, cari s'au cuprins în cadrul conferinţei.

Drept aceea avem onóre a ruga pe Venerata Redacţiune, să binevoéscă a da loc în colónele preţuitei foi „Unirea" pe cum acestei comitive, aşa şi representaţiunii alăturate.

Din concrederea presidiului conferinţei:

Augustin Vicaş
not. conf.

Excelenţa Vóstră Dómne Episcope!
Preagraţióse Părinte!

Din paginile istoriei bisericii nóstre gr. cat. apare încrederea nemărginită, ce clerul a avut necontenit în decurs de secoli cătră archiereii sĕi, care încredere cu deosebire s'a potenţat de atâtea ori, de câte ori biserica a stat în faţa nenumĕratelor lupte grele purtate pentru nepĕtata păstrare a sfinţeniei, unităţii, catolicităţii, a libertăţii, prosperării şi înfloririi ei, căci în aceste acţiuni sublime archiereii au stat în frunte, şi clerul cu turma credinciósă i-a urmat până la reuşirea învingerii causei sfinte.

În deceniul trecut ceriul senin al bisericii nóstre române gr. cat. s'a înnegurat fórte mult, şi acești nori desastroşi nu numai că întunecă strălucirea bisericii, ci o ameninţă şi cu fulgere sfăşiătóre.

Asemenea pericol ameninţătoriu de sfinţenia bisericii sînt legile civile bisericesci introduse în vigóre în anul trecut ca contrare învĕţăturii sfintei nóstre religiuni, în contra cărora ca a unor mijlóce debilitătóre de religiositate, moralitate şi periclitătóre de curăţenia familiei creştine a luptat, deşi cu puţin resultat, atât de energic Ilustrul cor episcopesc din ţară.

Alt nou periclu ameninţătoriu de libertatea bisericii şi a activităţii clerului în susţinerea caracterului bisericii nóstre gr. cat. ni-se pare a fi şi fiitórea *congruare* a parochiilor în forma, în care ni-se presintă ea astăzi.

Sub impresiunea acestor temeri, îngrijaţi de lăţirea ranelor epidemice, ce ne-au adus legile civile-bisericesci, şi îngrijaţi de formalitatea, în care ni-se îmbie congruarea parochiilor nóstre gr. cat. prin stat: ne-am coadunat umilit subsemnaţii în o conferinţă vicarială, ca în numele clerului ingremiat în vicariatul Silvaniei, pe care-l representăm, să subşternem Excelenţei Vóstre îngrijirile, ce le avem, şi să cerem posibila lor lecuire.

---

tura de tómnă plătesce atât, cât o gunoire mai slabă, pentru că pământul arat de tómnă preste iérnă degeră, bruşii se sdrobesc, pământul primesce şi păstréză în sinul seu umeḑéla de zăpadă, de care cucuruzul are mare lipsă. Cu cât am arat pământul tómna mai adânc, cu atâta e mai bine, fiind că atunci cucuruzul îşi află mai multă umeḑélă, rădăcinile lui cresc şi se desvóltă mai bine, se întăresce planta întrégă şi ast fel ne aduce şi o ródă mai îmbelşugată.

Primăvara, în dată ce putem ara pământul, îl mai lucrăm o dată şi anume cu extirpatorul ori cu o grapă bună de fer. Cu cât îl vom grăpa mai de timpuriu, cu atât am făcut un lucru mai bun. Pentru că bruşii primăvara nu sînt încă aşa uscaţi, tari, prin urmare se sfarmă uşor, şi prin acésta se promovézĕ şi cócerea pământului, şi închidem în sinul lui sucul de zăpadă şi apa de ploe.

Dacă până la timpul semĕnatului ar rĕsări buruenile, atumci grăpăm pământul şi a dóua óră.

Pe cum vedeţi, după metoda acésta pământul, în care voim, să semĕnăm cucuruz, încă poftesce, ca să-l arăm şi grăpăm cei puţin de 2 ori, o dată tómna şi a dóua óră primăvara. Ce e drept, în forma acésta ne dă mai mult de lucru; dar dacă luăm în socotinţă, că ogorul de tómnă pentru cucuruz şi grăpatul le putem face prin Novembre, adecă atunci, când şi alt cum n'avem alt lucru, şi a fără de aceea dacă vom mai lua în socotinţă, că în acest chip gunoiul acoperit sub brazdă nutresce mai bine pământul, îl îmbunătăţesce, şi mai pe sus de tóte dacă vom lua în socotinţă, că la primăvară cucuruzul îl putem săpa mai uşor, şi că ne aduce la tótă întîmplarea o ródă mai bună: atunci nu cred, că se va afla între plugarii nostri singur unul, care să nu cerce şi să nu recunósică, că puţina ostenélă i-se plătesce cu mult mai bine, de cum ar fi aşteptat chiar.

III.

După ce am pregătit locul în chipul arĕtat, urmézĕ *semĕnatul cucuruzului*. La semĕnat trebue, să avem în vedere trei lucruri: a) *alegerea sĕmînţei*, b) *potrivirea timpului* şi în urmă c) *îndeplinirea semĕnatului*. Numai din sĕminţă bună putem aştepta rod bun. Pentru aceea alegerea cu grije a cucuruzului de sĕmînţă e o condiţie esenţială.

Voim, ca să semĕnăm cucuruz de al nostru, atunci alegem încă de tómna tuleii saŭ ciucalĕii cei mai frumoşi. Lucrul acesta îl facem înainte de cules cu o zi dóuĕ, saŭ mai bine punem unul ori doi culegĕtori, ómeni mai de încredere, ca să mérgă înaintea celor alalţi culegĕtori şi să alégă tuleii cei mai frumoşi, mai bine copţi, cu grăunţele aşeḑate în şiruri drepte, complete. Aceştia se adună deosebi şi a casă éră se pun la un loc deosebit, până când vine timpul semĕnatului. Mai bine se pot păstra, dacă cu foile lor îi acătăm de nisce rude pe sub streşina casei, unde se usca bine, şi nu-i pot róde nici şórecii.

Preste iérnă de pe tuleii aceştia aleşi pentru sĕmînţă desfacem grăunţele de la vîrful şi de la rădăcina tuleului, cari de regulă nu sînt aşa bine desvoltate; şi aşa ne rĕmâne din fie care tuleŭ pentru sĕmînţă grăunţele de la mijloc, cari tot de una sînt mai întregi, mai mari şi mai frumóse.

Cucuruzul de sĕmînţă e mai bine, să-l sfârmim cu mâna, de óre ce grăunţele rĕmân mai întregi, şi nu se vatĕmă nici un grăunte. De la sine se înţelege, că înainte de a merge la semĕnat, trebue să cernem ori cel puţin să dăm în vînt grăunţele.

În anii buni putem alege sĕmînţă pe 2—3 ani înainte, ca să avem la îndemână sĕmînţă bună. Trebue înse să scim, că puterea de încolţire a cucuruzului ţine numai 3—4 ani. Cucuruz mai vechiŭ aşa dară să nu semĕnăm nici o dată. E mai bine înse, ca în fie care an să ne probăm sĕmînţa.

Dacă semĕnăm cucuruz adus din alte ţĕri ori din alt ţinut, atunci tot la 3—4 ani trebue să schimbăm sĕmînţa, de óre ce cucuruzul cultivat în o regiune, care se deosebesce de patria sa, şi cu deosebire, dacă are în vecinătate cucuruz de al nostru, se corcesce, degenerézĕ, se schimbă în curênd.

În unele sate economii ţin în apă mai multe césuri cucuruzul de sĕmînţă, pentru ca, pe cum zic ei, să rĕsară mai în grabă. Acest lucru înse e fără de folos. Când n'a rĕsărit bine cucuruzul, ce am sĕmĕnat, atunci putem să muiăm semînţa, cu care voim să cârpim cucuruzul, dar şi atunci numai dacă n'avem semne de ploe. Când pamîntul are destulă umeḑélă, atunci n'avem pentru ce să mai muiăm semînţa.

E bine înse, ca să se spele semînţa în apă amestecată cu petroleŭ, ori în apă vĕrósă, saŭ în soluţiune de pétră vînĕtă, pentru că prin acésta se nimicesc vermii, insectele, ce ar fi printre semînţă, şi se scutesce cucuruzul de tăciune. (Va urma.)

1. Prin introducerea legii civile ecuilibrul esistinţei mai nainte în administrarea s. taine a cununiei s'a sguduit nu întru atâta, în cât privesce sfinţenia tainei, ci mai ales în partea materială a administrării aceleia. După praxa veche usitată în biserică, — amĕsurat axiomei „preotul de pe altariŭ trebue să trăéscă“, — pentru administrarea tainei cununiei atât protopopul sub titlul de „schedule de cununie“ cât şi preotul primiaŭ anumită stolă.

Poporul credincios póte din iubire prea mare de avere lumésca, saŭ póte şi din miseria lăţită în general, folosesce căsătoria civilă de o armă pentru a se uşura pe sine în suportarea greutăţii solviriĭ stoleĭ de cununie; ér clerul, ca să nu apară, că voesce a pune pedecă poporuluĭ credincios la primirea s. taine a cununiei din partea bisericiĭ, e silit a renunţa la stolele sale usitate până aci, în cât protopopul nu mai primesce nimica, ér preotul abia pe jumătate stola de până acum.

Prin aceste clerului i-s'a causat o scădere însemnată în venitele sale, în cât se póte afirma, că cel mai abundant isvor al subsistinţei i-s'a nimicit, de ce statul nicĭ că voesce să scie, ci paradox susţine trecutul de basă pentru venitoriŭ la conscrierea venitelor parochiale pentru sperânda congruă, pe când după drept ar fi a se restitui acéstă perdere clerului prin causatoriul acestor efecte dureróse.

2. Congruarea parochiilor misere e o datorinţă arzétóre şi de mult oftată a clerului catolic, şi care mai bine de un deceniŭ a trecut prin mai multe fase şi modalităţi problematice de deslegare, ţinênd în continuă agitare speranţele clerului şi ale lumiĭ catolice din ţară, şi care o dată bine deslegată ar uşura mult libertatea bisericiĭ şi posibilitatea acţiuniĭ libere şi subsistinţeĭ clerului pretinse de spiritul bisericiĭ şi de civilisaţiune, însе în acest spirit va puté susta biserica şi clerul numaĭ până atunci, până când va dispune preste acela episcopul sĕŭ, şi congrua o va primi clerul din mânile aceluia-şĭ, şi în dată ce congruarea se va îmbia din partea uneĭ societăţi a fară de cuadrul bisericiĭ, — fie chiar a statuluĭ, — deşi nu preste tot, dar în parte va domina preste biserică, şi clerul va fi necesitat a fi supus şi a îndeplini multe dorinţe şi ordonanţe de ale societăţiĭ şi potestăţiĭ congruătóre, şi încă de multe orĭ contrare spirituluĭ bisericiĭ, despre ce şi până acum avem triste esemple.

Din aceste consideraţiunĭ plinĭ de îngrijire ridicăm ochiĭ nostri la Escelenţa Vóstră ca la părintele nostru preagraţios şi în numele clerului gr. cat. ingremiat în Vicariatul Silvanieĭ venim a vĕ ruga:

a) Să vĕ îndurаţĭ a dispune pentru întrégă diecesa gr. cat. a Gherleĭ conscrierea perderilor din venitele protopopescĭ şi parochiale din causa introduceriĭ căsătorieĭ civile şi a mijloci la Înaltul ministeriŭ de culte, ca acele perderĭ să se restitue clerului barem din fondul religionar cat.

b) Să ve îndurаţĭ Excelenţa Vóstră a mijloci, ca congruarea parochiilor gr. cat. să se îndeplinéscă pe cale administrativă după intenţiunea binecuvîntată a Excelenţeĭ Vóstre şi a Înaltuluĭ cor episcopesc catolic, şi nu esclusiv prin şi după intenţiunea Înaltuluĭ ministeriŭ de cult ordonată în 17 Martie Nr. 878, prin care se pare, că se delătură auctoritatea şi dreptul ierarchic şi se sacrifică libertatea bisericiĭ şi a clerului nostru gr. cat.

c) În urmă din consideraţiunile desvoltate sub punct 3 în protocolul conferinţeĭ, clerul din Silvania îngrijat în cel mai mare grad de starea fondurilor diecesane, ad 3 se rógă umilit a numi o comisiune censurătóre a fondurilor diecesane compusă din bărbaţi elericalĭ plinĭ de încredere din tóte unghiurile dieceseĭ nóstre, pentru a fi liniştiţi şi cu deplină încredere despre buna administrare a fondurilor diecesane publice.

Înoindu-ne umilita nóstră rugare şi esorând apreţiarea şi vindecarea justelor nóstre cererĭ şi dorirĭ, pe lângă sărutarea sfinteĭ drepte archiereschĭ sîntem.

Şimleul Silvanieĭ la 24 Iuliŭ 1896.

Aĭ Escelenţeĭ Vóstre

În numele clerului gr. cat. din Selagiŭ întruniţi în conferinţă umilitĭ fiĭ:

Alimpiŭ Barboloviciŭ vicariŭ for. gr. cat. eppesc al Silvanieĭ, preşedinte. *Augustin Vicaş* not. tract. Ipuluĭ şi notariul conferinţeĭ actuale. *Demetriŭ Corvian* protopop. *Simeon Filip* preotul Badaculuĭ. *Grigoriŭ Pop* adm. of. prot. *Georgiŭ Costea* preot în Peceiŭ. *Ioan Kovács* preotul Ĭaázuluĭ. *Demetriŭ Moisin* preotul Drighiuluĭ. *Domiţian Gupşa* preotul Porţilor. *Augustin Garşai* preot în Halmagiŭ. *Simeon Pintea* preotul Giumehişuluĭ. *Vasiliŭ Hoblea* preotul Cigulуĭ, repres. cl. tract. Eriŭ. *Demetriŭ Cionca* preotul Popteleculuĭ. *Ioan Papiriŭ Pop* protop. tract. Periceiŭ. *Alexandru Costea* protop. tract. Oarţa. *Teodor Pop* protopop. *Gavril Vaĭda* adm. of. protop. tract. Şamşod. *Georgiŭ Podina* preotul Almaşuluĭ. *Laurenţiŭ Sima* preotul Marinuluĭ. *Ştefan Szabó* preotul Valcăuluĭ. *Petru Codeus* preot gr. cat. de Fizeş. *Aurel Petruca* preotul Crasneĭ. *Alexandru Sima* preotul Periceiuluĭ. *Vasiliŭ Pătcaş* preotul Hotoanuluĭ. *Ioan Budişan* preotul Prieĭ. *Teodor Bohăţel. Tiberiŭ Gael* preot gr. cat. în Derşida.

Congresul reuniunilor catolice. — În timpul din urmă catoliciĭ vĕdênd marile desastre, ce le-aŭ suferit, s'aŭ deşteptat, şi spre a se opune curentuluĭ liberal îndreptat în contra credinţeĭ şi a moralităţiĭ aŭ înfiinţat diferite reuniunĭ cu caractĕr creştin-catolic. Reuniunile acestea s'aŭ întrunit Lunĭ în Budapesta la primul lor congres. Deschiderii congresuluĭ, la care aŭ participat representanţiĭ alor 400 de reuniunĭ catolice, ĭ-a premers „Veni Sacte“ celebrat de primatele Vaszary. Congresul l-a deschis presidentul Esztherházy Miklós Móricz arĕtând, că chemarea reuniunilor catolice este a lupta pentru validitarea principiilor religióse creştinescĭ spre a regenera Ungaria şi a-l păstra caractĕrul creştinesc.

Aŭ fost de faţă episcopiĭ Steiner, Hornig şi Dessewffy. Primatele a fost proclamat president de onóre, apoĭ s'aŭ trimis telegrame omagiale Papeĭ şi Monarchuluĭ.

După constituirea biroulуĭ şi alegerea celor 4 presidenţĭ aĭ secţiunilor şedinţa primă s'a terminat.

În secţiunea I s'aŭ desbătut şi luat resoluţiunĭ corĕspundĕtóre pentru promovarea pietăţiĭ creştinescĭ şi a instituţiunilor filantropice, în a II-a pentru promovarea reuniunilor literare şi a literaturiĭ în spirit creştin, în a III-a pentru promovarea spirituluĭ religioso-moral pe cale socială şi în a IV-a pentru îngrijirea de crescerea creştină a învĕţăceilor şi calfelor de măestri.

La şedinţa plenară din 19 a c. aŭ asistat preste 3000 de persóne în frunte cu şese episcopĭ. Şedinţa a deschis-o presidentul Esztherházy cu o cuvîntare răsboĭnică, în care între aprobărĭ însufleţite a provocat pe catoliciĭ Ungarieĭ la apĕrarea religieĭ şi a bisericiĭ până pe câmpul de bătae. S'aŭ primit tóte resoluţiunile luate în secţiunĭ. La finea şedinţeĭ contele Zichy Nándor cu multă însufleţire a îndemnat de ceĭ de faţă, ca să lucre şi în viaţa publică, cum se cuvine catolicilor adevĕraţi. Apoĭ episcopul br. Hornig în un discurs plin de avînt oratoric a arĕtat, că adunarea presentă formézĕ epocă în istoria catolicilor din Ungaria. După somn îndelungat catoliciĭ s'aŭ deşteptat, îşĭ pretind drepturile, voesc a învinge şi a domni. Eĭ nu aŭ inscenat revoluţiunĭ în contra tronuluĭ, n'aŭ adus asupra ţĕriĭ pe Turciĭ păgânĭ, nu aŭ împărţit ţara în bucăţi, şĭ-aŭ făcut datorinţa faţă de tron şi patrie, pentru aceea nu vor să fie socotiţi ca cetăţenĭ de a dóua mână. Eĭ voesc a restabili în Ungaria domnirea principiilor catolice. Spre acésta primul paş l-a făcut congresul reuniunilor catolice, căruia îĭ esprimă mulţămită pentru lucrările sale.

Congresul mai ales pentru cuvîntările presidentuluĭ şi a luĭ Hornig rostită în numele episcopatuluĭ e privit de declarare făţişe de răsboiŭ a bisericiĭ catolice în contra liberalismuluĭ domnitoriŭ.

S'a hotărît, ca la un an reuniunile catolice să ţină din noŭ congres, şi ca încă în anul acesta catoliciĭ Ungarieĭ să facă un peregrinaj la Roma.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Archiepiscopul de Calocea spre a împrăştia îngrijirile clerului faţă de conscrierea venitelor a dat la 3 a c. un cercular, în care constată, că preoţimea ordinul de a conscrie venitele l-a primit de la episcopĭ, cărora datoresc obedienţă. Conscrierea se efeptuesce prin întrevenirea organelor administrative spre a se obţiné mai uşor date mai autentice. Conscrierea nicĭ de cât nu prejudecă regulăriĭ meritorie a congrueĭ în conformitate cu canónele. În urmă spre liniştirea spiritelor, ca şi primatele (în cercularul din 20 Iuliŭ Nr. 2891—1896) declară, că după conscrierea venitelor preoţescĭ numaĭ la acele dispoziţiunĭ spre regularea congrueĭ póte adera, carĭ nu se opun legilor canonice, drepturilor episcopescĭ şi independenţeĭ clerului. De sigur de atarĭ vederĭ e condus unul fie care membru al ilustruluĭ cor episcopesc.

În cestiunea episcopieĭ armenescĭ semioficiósa „Budapesti Tudosító“ este informată, că episcopul latin din Transilvania în conţelegere cu primatele de la Strigon ar propune la Roma, că în interesul propagăriĭ religiuniĭ în Orient să se institue episcopie armeno-catolică în Gherla.

Roma.

Sfinţia Sa Leo XIII în 16 a c. din incidentul omagiilor, ce i-s'aŭ adus la ziua sa onomastică a ţinut cercle în biblioteca sa privată, fiind de faţă mai mulţĭ cardinalĭ, episcopĭ şi alţĭ prelaţi,

pe cum şi representanţiĭ nobilimiĭ romane şi a reuniuniior catolice din Roma. Papa a mulţămit pentru felicitările, ce i-s'aŭ adus, a lăudat pe repausatul cardinal Monaco, a cerut deslușirĭ cu privire la congresul eucharistic, ce se va ţiné la Orvieto, şi cu privire la cel antimasonic, care e convocat la Trient, în fine a promis spriginul sĕŭ misiunilor catolice din Siria şi din Africa centrală. Sfinţia Sa a conversat cu óspeţiĭ sĕĭ o óră şi jumătate.

Msgr Rinaldini, vice-secretarul de stat, e numit nunţiŭ apostolic în Bruxelles.

Franţa.

Cu ocasiunea revisteĭ făcute de presidentul Faure prin ţară Vallcan episcopul de Guinzeper şi Besel episcopul de Vannes în vorbirile adresate presidentuluĭ republicieĭ aŭ accentuat patriotismul clerului, care patriotism îşĭ are rădăcina în religiositate. Aceĭ doĭ prelaţĭ şĭ-aŭ esprimat dorinţa, ca biserica şi statul să trăéscă în armonie, şi atunci guvernul nu va întimpina opositie în cler. Faure a zis, că episcopatul să instrueze şi preoţimea în direcţiunea acésta, şi a urgitat respectarea concordatuluĭ. În urgitarea concordatuluĭ une orĭ este fórte dur dl president. Aşa în Chateauneuf representantul episcopuluĭ a rugat pe dl Faure, ca să facă a fi respectat sentimentul religios, care e cea maĭ sigură garanţă a ordiniĭ şi dreptuluĭ, La aceste cuvinte şarmantul Faure ĭ-a rĕspuns: „Părerea ţine-ţĭ-o pentru dta, că nu am lipsă de ea, dară ca representant al poporuluĭ dă espresiune sentimentelor republicane şi propagă respectul faţă de concordat.“ Aşa dur vorbesce dl Faure numaĭ cu ómeniĭ, de carĭ nu se teme, pe când faţă cu aceia, de carĭ scie frică, e complesant. Numaĭ cât cu grobianitatea nu va câştiga simpatia preoţimiĭ pentru instituţinnile republicane, ci va mâna apa pe móra monarchiştilor.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În 14 s'a ţinut consiliŭ de ministri. Pertractările cu Banca austro-ungară s'aŭ reînceput în Viena. Ugron, spre a se apropia de fracţiunea Kossuth atacă cu vehementă partidul poporal şi revisionist afirmând, că legile sancţionate de monarch trebue ţinute. La acésta cu tot dreptul întrébă fóea guvernamentală „M. Ujság“ pe Ugron, că pentru ce nu recunósce pactul dualistic din 1867, care s'a făcut prin o lege sancţionată de corónă?

Partidul poporal maĭ în fie care Duminecă şi serbătóre aranjéză câte 3—4 adunărĭ poporale în diverse comune.

Socialiştiĭ din Budapesta voesc, să înainteze dieteĭ o representaţiune referitóre la dreptul de întrunire şi de asoţiare. Eĭ cer în cestiunea acésta şi spriginul deputaţilor opositionalĭ.

România.

Rivalitatea dintre Rusia şi Austro-Ungaria spre a-şĭ asigura influinţa în peninsula balcanică daŭ Românieĭ o importanţă deosebită. Şi Rusia, ca şi Austro-Ungaria, voesce a trage în partea sa statul român ca pe cel maĭ puternic stat balcanic. Despre alipirea Românieĭ la întreita alianţă şi prin acésta la Austro-Ungaria s'a scris mult prin ziare, enunţărĭ oficióse catagorice însе lipsesc. Causa, pentru care regele Carol, care însu-şi conduce politica esternă a regatuluĭ, nu se pronunţă pe faţă pentru alianţa cu Austro-Ungaria, este a se căuta în tactul sĕŭ fin de a nu provoca susceptibilitatea Rusieĭ şi a nu vătĕma sentimentul naţional al supuşilor sĕĭ, carĭ cu durere privesc la trista situaţiune a Românilor din Ungaria. Acésta se póte deduce din declarările, pe carĭ, — pe cum i-se scrie din Bucurescĭ luĭ „Alkotmány“, — le-a făcut regele Carol înaintea unuĭ diplomat austro-ungar. El ar fi zis, că desvoltarea lucrurilor în Orient şi în ţĕrile balcanice arată, că interesele vitale ale Românieĭ pretind, să se razime pe Austro-Ungaria, dară asemenea interese inclină şi monarchia austro-ungară spre România, care îĭ este unicul aliat sincer în Orient. De aicĭ urméză, că orĭ ce disarmonie între România şi Ungaria are să înceteze. Spre scopul acesta regele ar fi luat angajamentul de a întreveni la curtea din Viena şi prin acésta la guvernul unguresc, ca acesta să mulţăméscă pretensiunile îndreptăţite ale Românilor Ardeleni şi să-ĭ apere de şovinismul organelor administrative dându-le şi concesiunĭ locale, carĭ corĕspund postulatelor românescĭ.

Presa ruséscă privesce cu ochĭ rĕĭ încercarea Austro-Ungarieĭ de trage în partea sa România. Între altele „Novoje Vremja“ din S. Petersburg scrie, că Austro-Ungaria spre a-şĭ asigura preponderanţa în Balcanĭ, după ce aŭ suferit naufragiŭ încercările făcute în direcţiunea acésta în Sêrbia şi Bulgaria, s'a îndreptat cătră România şi Grecia spre a le aţîţa în contra Rusieĭ. „Însе fórte ne îndoim, că ar fi spre folosul Românieĭ ajungerea acestuĭ scop. În Bucurescĭ se scie bine, că Rusia nu voesce (?) a fi protectorul omnipotent al Orientuluĭ ortodox, dară este atentă, ca rola acésta să nu şi-o aproprieze nicĭ altă putere, maĭ ales nu Austro-Ungaria catolică. Pentru România unica nisuinţă salutară este a trăi în amiciţie sinceră cu Rusia.“ Aşa va fi, numaĭ cât sinceritatea ruséscă, care în 1877 a garantat întregitatea teritorială a Românieĭ, în anul următor a răpit Bĕsarabia.

Anglia.

Discursul tronuluĭ, prin care s'a închis sesiunea parlamentară, daclară, că raporturile cu tóte puterile sînt amicale. Atitudinea ostilă a armateĭ dervişilor pe valea Niluluĭ şi starea armateĭ italiane din Africa aŭ făcut necesare dispositiile luate de guvernul din Egipt în contra dervişilor. „Espediţia s'a întîmplat la dorinţa şi cu sancţionarea mea,“ — zice regina Britanieĭ, — „ca să recucerĕscă pentru guvernul chedivuluĭ teritorul până la Dongola, care l-a perdut Egiptul acum sînt zece anĭ.“ Operaţiunile militare se continuă, dară învingerea strălucită de lângă Firket deja a redobîndit partea cea maĭ mare a teritoriuluĭ amintit.

Situaţiunea unor părţĭ ale imperiuluĭ turcesc causézâ neîncetat marĭ grijĭ. De present centrul turburăriior îl formézâ insula Creta. Anglia atât faţă de guvernul turcesc, cât şi faţă de insurgenţi a observat cea maĭ strictă neutralitate.

Germania.

Din noŭ se svonesce, că principele Hohenlohe cancelarul imperiuluĭ şĭ-a dat în Wilhelmshöhe împĕratuluĭ dimisia, dar împĕratul l-a rugat, ca să aştepte până după întîlnirea de la Breslau a monarchilor şi numaĭ după aceea să dimisioneze. Hohenlohe şĭ-a motivat dimisionarea cu sdruncinarea sănătăţiĭ sale. Retragerea luĭ Hohenlohe va avé de urmărĭ încă şi alte schimbărĭ personale.

Turcia.

Ministrul de esterne a comunicat ambasadorilor din Constantinopol, că misiunea luĭ Zihni-paşa în Creta este de a conlucra cu guvernatorul de acolo la restabilirea încrederiĭ, de a pertracta cu ablegaţiĭ reformele, ce ar fi a se face pe basa conventiunil de Halepo şi de a readuce liniştea şi ordinea pe insulă. Cretenii însе nu aŭ încredere în misiunea luĭ Zihni-paşa, ci aŭ trimis ultimat. Dacă pórta nu satisface în decurs de opt zile la pretensiunile insurgenţilor, aceştia proclamă unirea cu Grecia. Guvernul grecesc desmîntă pe Cretenĭ de la paşul acesta. Situaţiunea devine tot maĭ critică, şi marile puterĭ până acum nu aŭ ieşit din reserva, ce şĭ-aŭ impus-o.

Raport general

al Societăţiĭ de lectură „Inoc. M. Clain“ pe anul scolastic 1895/6.

(Fine.)

B) Partea specială.

I. Membriĭ Societăţiĭ.

Membriĭ Societăţiĭ în anul acesta aŭ fost:

a) Fundatorĭ: Mitr. Dr. Ioan Vancea (†), Escelenţa Sa Dr. V. Mihályi, Rev. Domn Constantin Papfalvi canonic mitrop. (†), S. P. Mateiŭ canonic mitr. în Blaş, P. On. Domn Ioan German profesor în Blaş, Stimaţiĭ Domnĭ Ĭ. Bozac, George Boeriŭ, Stim. Dómna Iulia Laurenţiŭ, dşóra Silvia Socol, M. O. Dr Elefterescu profesor în Bucurescĭ, Institutul de credit „Economul“ din Cluş şi dl Ioachim Totoian cleric în Blaş.

b) Onorarĭ: Escelenţa Sa Michail Pavel, Rev. Domnĭ Ioan M. Moldovan, Alexandru Micu (†), Dr. Alexandru Grama (†) canonicĭ mitr. în Blaş, Rev. Domn Basiliŭ Raţiŭ vicarul Făgăraşuluĭ, Cl. Domn Dr. V. Szmigelski prof. în Blaş, On. Domn Dr. Vasiliŭ Lucaciŭ, On. Domn Miron Dascal preot şi dl Aron Boca Velchereanul.

c) Ordinarĭ: Toţĭ alumniĭ seminarialĭ.

d) Estraordinarĭ aŭ fost 4 din Blaş şi jur.

II. Biblioteca.

Biblioteca în decursul anuluĭ acestuia s'a înmulţit cu 345 opurĭ în 484 tomurĭ şi 429 volumurĭ. Ast fel la finea anuluĭ scolastic 1895/6 biblioteca nóstră constă din 1497 opurĭ în 1965 tomurĭ, 1822 volumurĭ şi 65 fascicli de diferit cuprins.

Acestea se împart după diferite ramuri ale sciinței în următórele secțiuni:

Teologic 295 opuri 404 tom. 357 volumuri. Literatură 503 opuri 580 tom. 531 volumuri. Istorice 184 opuri 239 tom. 220 volumuri. Politică, legi, sciință nat. 93 opuri 102 tom. 97 volumuri. Didactica 84 opuri 112 tom. 111 volumuri. Economie 8 opuri 9 tom. 9 volumuri. Diverse 11 opuri 11 tom. 11 volumuri 35 fasc. — La olaltă 1178 opuri 1457 tom. 1822 volumuri 35 fasc. A) Donațiunea Mateiu 260 opuri 386 tom. 359 volumuri 30 fasc. B) Donațiunea Academiei 59 opuri 122 tom. 127 volumuri. În total 1497 opuri 1965 tom. 1822 volumuri 65 fasc.

Numele persónelor și a corporațiunilor, cari aŭ contribuit în anul acesta la înmulțirea bibliotecii: Rev. S. P. Mateiu cu 213 opuri în 310 tomuri 326 vol. și 5 fl., Ereḍii Blășian și Cl. Dr Isidor Marcu câte 3 opuri în 3 tomuri 3 volumuri, Dnii Aron Boca V., Ilariu Banciu câte 2 opuri 2 tomuri 2 vol., Dl Ștefan Bota (†) 13 opuri 13 tom. 13 vol. Dnii V. A. Urechia, Dr E. Daian, I. Costin, I. F. Negruț, E. Măcelariu, I. Pop, Iosif Sabo, Georgiu Maior câte 1 op 1 tom 1 vol., Academia română 26 opuri 39 tomuri 39 volumuri, Asociațiunea Transilvană 2 opuri 2 tomuri 2 volumuri, mai multe redacțiuni și firme 9 fascicli de cuprins diferit, Ilustritatea Sa I. Bardosi Carta Africei.

Foile și revistele, cari aŭ incurs în acest an la Societate: Tribuna, Gazeta Transilvaniei, Dreptatea, Fóea de Dumineca, Unirea, Gazeta Bucovinei, Revista Orăștiei, Revista Lipovei (până când a apărut), Familia, Revista nóuă, Convorbiri literare, Vatra, Transilvania, Revista Critică Literară, Archiva, Amicul tinerimii, Economia națională, Katholisches Vereinsblatt și Vulturul.

III. **Cassa Societății.**

Mișcarea cassei în decursul anului scolastic:

Percepțiuni reale aŭ fost	321 fl.	51 ¼	cr.
„ după obligat.	329 fl.	38	cr.
Suma .	650 fl.	89 ¼	cr.
Erogațiuni reale aŭ fost . .	179 fl.	29	cr.
„ în obligațiuni . .	395 fl.	51	cr.
Suma . .	574 fl.	80	cr.

Bilanț.

Subtrăgêndu-se din suma tuturor percepțiunilor de	650 fl.	89 ¼	cr.
suma tuturor erogațiun. de	574 fl.	80 —	cr.
rămâne un rest activ de	76 fl.	09 ¼	cr.

Statul activ.

În obligațiuni nóuĕ . .	454 fl.	31	cr.
În obligațiuni vechi . .	31 „	20	„
Depuneri la „Patria“ . .	448 „	45	„
Cărți licitate	39 „	89	„
Bani gata	76 „	09 ¼	cr.
Averea totală .	1049 fl.	94 ¼	cr.

Blaș la 23 Maiu 1896.

Iacob Popa președ. Soc. — **Valeriu Giurgiu** secr. Soc.

Dare de samă și mulțămită publică.

În numele tinerimii studióse de la institutele de învĕțămînt din Blaș venim a mulțămi onoraților participanți și marinimoșilor contribuenți, cari aŭ binevoit a concurge la sporirea fondului pentru ajutorarea studenților miseri în cas de morb de la institutele nóstre de învĕțămînt, și ne luăm voe a publica următórea *dare de samă* despre venitul balului de la Trei Sfinți ținut în 11 Februar 1896:

I. *Venitul de la sara balului* a fost de fl. 128.50. Aŭ suprasolvit: Ungár Gyula 3 fl., Andreiu Ludovic notar 3 fl., Mihaiu Rațiu 1 fl., Simonfy 1 fl., Dr. Emil Negruț 1 fl., Traian Stoia 1 fl., Ioachim Vintilă 50 cr., Nicolaŭ Boțan 1 fl., Salamon Sinberger 4 fl., Dr. Ilie Dăian 1 fl., colonel locotenent Iuliu Mihályi 4 fl., Petru Suciu 1 fl.

II. *Venitul intern:* Gavril Pop, can. metrop. 2 fl., Dr. Ales. Pop 1 fl., Vasiliu Oltean 1 fl., Georgiu Vancea 2 fl., Moritz Bretter 2 fl. Suma 8 fl.

III. *Venitul estern:* Aurelia Florian, Mădărașul de câmpie 1 fl., Andreiu Oprea, preot Mușca 2 fl., Filip Docolin, preot Micăsasa 1 fl., Gregoriu Negrea, Făgăraș 1 fl., Alexandru Crăciunescu 2 fl., Georgiu Vlassa, capelan militar Miskolcz 5 fl., Ioan Brândĕu, preot Ciugudel 1 fl., Ludovic Luca, preot Alba Iulia 1 fl. Suma 14 fl.

Venitul total . .	fl.	150.50
Spesele	fl	62.60
Venit curat. . .	fl.	87.90

Blaș în 6 August 1896.

Alesandru Ulăcan președinte. — **Nicolaŭ Popescu** cassar.

Noutăți.

Escelența Sa I. P. S. Mitropolit Marți în 18 a c. a călătorit la Budapesta spre a lua parte la solemnitatea procesională din ziua s. Ștefan, ĕră Vineri diminĕță a sosit ĕră la Blaș.

Din Archidiecesă. M. On. *Dr Iacob Radu,* administrator parochial în Șermaș din protopopiatul Giurgeului, este numit spiritual la seminariul teologic din Blaș. — În 13 aŭ primit ordurile mici și diaconatul, ĕră în 16 s. preoție și aŭ fost dispuși *Laurian Voda* cooperator parochial în *Ormenișul de Câmpie* din protopopiatul Catinei, *Teodor Bordan* administrator parochial în *Lita rom.* din protopopiatul Indolului. *Ioan Oros* administrator parochial în *Sad* din protopopiatul Sibiului și *Iulian Florian* administrator parochial în *Eleiu* din protopopiatul Dêrgei.

Din diecesa Orădii mari. Preotul neordinat *Gavril Bardoși* este dispus de *administrator* local în *Beleu.* — Asesorul consistorial *Dr Felician Bran* e numit *vicearchidiacon onorar.* — Profesorul preparandial *Dr Corneliu Bulcu* și profesorii gimnasiali de Beiuș *Coriolan Ardelean, Dr Florian Stan, Teodor Bulcu, Traian Farcaș* și *Vasile Dumbrava* sînt numiți *asesori consistoriali și vicearchidiaconi onorari.*

Nunțiul la curte. Pe noul nunțiu din Viena archiepiscopul Taliani Maiestatea Sa îl va primi în 25 a c. în audiență solemnă spre a-i primi literile credenționale. Camerariul ces. și reg. br. Walterskirchen va însoți pe nunțiul de la palațul nunțiaturii în palațul imperial.

Congresul catecheților de la școlile medii din Ungaria s'a început Vineri în 22 a c. în seminariul central din Budapesta.

Ziua natală a Maiestății Sale Monarchului a fost serbată în Blaș și în anul acesta cu solemnitatea îndatinată. În presara de 18 Aug. opidul a fost iluminat. În 18 a celebrat Escelența Sa I. P. S. Mitropolit cu mare asistență. La finea sfintei Liturgii s'a cântat Doxologia și s'aŭ făcut rugăciuni pentru Maiestatea Sa. La 1 óră d. am. Escelența Sa a întrunit la prânz 50 de persóne.

În procesul vandalismului de la Oradea mare tribunalul s'a pronunțat în 15 a c. Doi acusați aŭ fost condamnați la câte 6 luni de carcer ordinar, 8 la câte 1 lună, pentru 9 acusați se va fixa o nóuă pertractare finală. Cei daunați se îndrumézĕ a-și cere desdaunare pe cale civilă. Condamnații aŭ apelat în contra sentenței destul de blânde în asemĕnare cu grelele pedepse, la cari sînt condamnați Românii acusați pentru câte o nevinovată demonstrațiune politică.

Sĕrbătórea Sfintului Ștefan a fost celebrată în capitala țĕrii cu o pompă deosebită. În procesiunea, ce s'a făcut cu drépta primului rege ungar de la capela lui Sigismund până la biserica lui Matia, aŭ luat parte toți episcopii catolici din țară a fară de episcopii Schlauch, Steiner și Hornig, cari aŭ celebrat serbătórea în Alba Regală, unde a participat la serbare și archiducele Iosif August.

Prințul Ferdinand moștenitorul de tron al Românieĭ împreună cu soție-sa principésa Maria în zilele trecute a fost la Curtea de Argeș pentru a inspicia pregătirile, ce se fac acolo pentru primirea Maiestății Sale Monarchului nostru, care va sta câteva óre la acéstă mănăstire monumentală.

Presentul Țarului. Nicolae II. țarul Rusieĭ a donat museului național din Budapesta sabia principelui ardelean Georgiu Racoți II, care sabie Rușii aŭ luat-o în 1849 ca pradă de la generalul Bem, conducĕtorul revoluționarilor din Ardeal.

Ciocnire de tren. Trenul de persóne, ce era în cale de la Cluș spre Deș, sa ciocnit în gara de la Gherla cu un vagon de povară. Vagonul de povară a fost sdrobit; asemenea s'aŭ stricat mai multe vagóne ale trenului de persóne. Firesce, că pe călători i-a cuprins o panică teribilă, dar spre fericire mórte de om nu s'a întîmplat. Trenul cu întârziare de dóuĕ óre și-a continuat calea, dar o parte din călători n'a mai avut plăcerea, să-și continue calea, ci a rĕmas în Gherla.

Avansări în armată. Maiestatea Sa a numit cu rangul de la 1 Septembre 1896 pe următorii români sublocotenenți: *Niculae Călbasa* și *Petru Dobriban;* ĕr de aspiranți de ofițeri pe: *Alesandru Vlad, Ioan Morariu, Anton David, Ioan Chocheș, Iuliu Vaida, Victor Beran, Niculae Giurgescu, Gavril Penciu* și *Eugen Gontean.*

Sarcinile nóuĕlor reforme tot mai mult apasă poporul contribuitor. Comitetul administrativ al comitatului Caraș-Severin la propunerea vicecomitelui s'a învoit, ca să se creeze 54 posturi de vicenotari, cari să conducă tot o dată și matriculele civile, după ce notarii comunali și cercuali sînt prea îngreunați. Posturile cele nóuĕ reclamă încă 19.660 fl., așa cât reformele liberale numai în comitatul acesta scot de la cetățeni la 48.300 fl. Propunerea vice-comitelui s'a înaintat la ministeriu, unde sigur va fi aprobată.

Clironomul Italieĭ, prințul Victor Emanuel, și-a logodit pe princesa de Montenegro. Țarul încă și-a dat învoirea, ca princesa să trécă la catolicism. Pe cum anunță „Gazetta Piemontese“, țarul a dat de scire clironomului, că împreună cu împĕrătésa va merge la Roma la cununia lui și doresce să-i fie nănaș.

Un onorariu cinstit. E cunoscut, că Norvegianul pornise, să scruteze polul nordic. Acum a sosit din călătorie a casă. Mai înainte de ce ar fi pornit, s'a obligat a trimite lui „Daily Chronicle“ la întórcere cea dintâiu telegramă și cel dintâiu raport pentru o remunerare de 5000 fonți sterlingi saŭ 60,000 fl.

Grindină. Ardealul a avut în anul acesta parte destulă din loviturile sorții. Grindina a nimicit nu numai recólta anului acestuia în fórte multe comune, dar a nimicit și speranța anilor următori mai ales în vii. Nu era destul, că filoxera ne nimicesce viile, acum a mai venit și grindina, așa că ce s'ar fi putut spera în doi-trei ani, acum e perdut, de óre ce preste doi-trei ani filoxera își va fi sevârșit puterea sa. Un lucru numai ne dóre, că economii nostri nici până în ziua de azi nu-și asigurézĕ recólta în contra grindinii. Cheltuéla de 2—3 fl. îi reține de la asigurare, și urmarea e, că chiar și dacă nu vine grindina, aŭ să sufere temeri și iritațiuni, cari nici pe de parte nu se pot aseména cu suma ce s'ar cheltui pentru asigurarea productelor. Ar fi deci bine, dacă paguba zilelor trecute ar servi spre deșteptarea economilor nostri.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericiĭ grecescĭ.

(Continuare.)

Despre jertfă în sens propriŭ.

Acțiunile și afectele interne ale adorăriĭ, mulțămiteĭ, cereriĭ și satisfaceriĭ se manifestézĕ în a fară în diferite chipurĭ. Manifestarea lor cea maĭ deplinită și maĭ solemnă e jertfa.

Jertfa e *dăruirea unuĭ obiect sensibil sevărșită prin óre care schimbare respective prin nimicire cu scopul de a manifesta prin faptă maiestatea și domnia absolută a luĭ Dumnezeŭ și atîrnarea și supunerea totală a omuluĭ față cu Dumnezeŭ.*

Din momentele, cele ce se recer la jertfă, merită considerare deosebită *darul* și *dăruirea* luĭ, pe cum și *scopul* și *semnul* acțiuniĭ *esterne.*

1. Momentul cel dintâiŭ e *darul.* Jertfa e aducerea unuĭ obiect visibil. La jertfă se recere decĭ în rîndul cel dintâiŭ un dar visibil, care se aduce luĭ Dumnezeŭ. Darul acesta firesce că are să corĕspundă scopuluĭ jertfeĭ și de aceea are să se alégă tot de una avêndu-se înaintea ochilor acest scop. Maĭ bine corĕspunde acestuĭ scop cel maĭ nobil dintre lucrurile cele ce cuprinde lumea sensibilă, adecă viața omenéscă. De aceea Christos voind, să aducă jertfa cea maĭ deplinită, amĕsurat voințiĭ Tatăluĭ a jertfit pe cruce prețiósa sa viață. Dar a fară de casuĭ acesta Dumnezeŭ nu a voit, să i-se jertféscă viața omenéscă, ci din contră s'a îndestulit cu jertfa internă a acesteĭ vieți sevârșită în inimă și cu esprimarea simbolică a acesteĭ jertfe interne, adecă cu aducerea uneĭ creaturĭ neraționale, care substituia viața omenéscă și se jertfia în locul acesteia. Se vede limpede deja la privirea cea dintâiŭ, că spre jertfirea acésta, care înlocuesce viața omuluĭ, se potrivesc maĭ ales ființe viețuitóre, apoĭ și ființe neviețuitóre de acelea, carĭ servesc nemijlocit spre susținerea vieții omuluĭ și ast fel pot decĭ să representeze viața omuluĭ. Darurĭ de acestea maĭ înainte de întroducerea creștinismuluĭ aŭ fost p. es. mieĭ, boĭ, porumbĭ, pâne, vin, uleŭ, sare.

De óre ce darurile acestea se jertfesc cu scopul de a venera pe Dumnezeŭ, de aceea se înțelege de la sine, că ele aŭ să fie cât se póte de perfecte, nepetate și nedefectuóse. Firesce că întru cât jertfa e o acțiune esternă a cultuluĭ dumnezeesc, prețul eĭ atîrnă în rîndul cel dintâiŭ de la dignitatea jertfitoriuluĭ și de la evlavia luĭ cea interuă; dar prețiositatea daruluĭ, ce se jertfesce, încă contribue la aceea, ca jertfa să fie maĭ bineplăcută luĭ Dumnezeŭ. Cel ce are în inima sa intenția adevĕrată de a aduce jertfă luĭ Dumnezeŭ, acela spre o acțiune așa de sublimă și de sfîntă va alege numaĭ darurĭ prețióse. Și întors cel ce spre jertfire alege lucrurĭ de rînd, fără de preț și defectuóse, acela vĕdesce, că-ĭ lipsesce intenția adevĕrată de a aduce jertfă luĭ Dumnezeŭ, și că el desprețuesce maiestatea dumnezeéscă. „Carĭ aduceți la altariul meŭ pânĭ spurcate și ziceți: Cu ce le-am spurcat? Cu aceea, că ziceți voĭ: Masa Domnuluĭ este spurcată, și mâncările, carĭ se pun pe ea, sînt defăimate. Că de aduceți orb spre jertfă, aŭ nu este rĕŭ? Și de aduceți schiop saŭ bolnav, aŭ nu este rĕŭ? Ado pe ea povĕțuitoruluĭ tĕŭ, de te va primi, aŭ de va lua fața ta, zice Domnul atotținĕtoriul" (Mal. 1, 7 ur.).

2. Al doilea moment e *aducerea* daruluĭ, *dăruirea.* Nu orĭ ce dar, ce se aduce luĭ Dumnezeŭ, e pentru aceea o jertfă. Impórtă adecă de tot tare modul, în care se aduce jertfa. Aducerea acésta, pentru ca să constituéscă o jertfă, are anume să se sevârșéscă prin vre o schimbare respective prin nimicirea daruluĭ. Nimicirea reală orĭ și o nimicire, care cel puțin moralminte să se ecuipareze celeĭ reale, se ține de conceptul esențial al jertfeĭ: nimicirea acésta e forma fisică a jerfeĭ. Ceeea ce nu se schimbă, respective nu se nimicesce pe cale liturgică, aceea nu e nicĭ de cum o jertfă proprie, ci e numaĭ un dar, ĕră darul se deosebesce esențialminte de jertfă. De aceea în tóte jertfele, carĭ le amintesce s. Scriptură, tot de una găsim un fel de nimicire și descompunere, conformă tot de una firiĭ, ce o are materia jertfeĭ. Așa se nimicia prin junghiare viața animalelor de jertfă; așa se mistuia tĕmâia prin foc; așa se turna vinul pe pământ. Causa internă și maĭ adâncă, pentru care o ast fel de transformare respective nimicire a daruluĭ e de lipsă în actul de jertfă, se cuprinde în însemnarea proprie și în scopul special al jertfeĭ.

3. Al treilea moment e așa dară *însemnarea* jertfeĭ. Jertfa, are adecă *să esprime în chip simbolic,* că Dumnezeŭ are dreptul suprem de proprietate, domnia supremă preste tóte lucrurile, și că omul e esențialminte atîrnătoriŭ de la Dumnezeŭ, că el e al luĭ Dumnezeŭ și supus luĭ Dumnezeŭ, și că e dator și gata a dedica și dărui viața sa de totuluĭ tot luĭ Dumnezeŭ. Dumnezeŭ e maiestatea cea maĭ înaltă și maĭ sfîntă, isvorul prim, din care aŭ purces tóte, și scopul ultim, la care aŭ să ajungă tóte, „ca să fie Dumnezeŭ tóte întru tóte" (I Cor. 15, 28): cum ar putĕ, ca sublimitatea și supremația acésta a luĭ Dumnezeŭ preste tóte, cele ce sînt și pot să fie a fară de el, să se esprime în chip maĭ corĕspundĕtor ca prin transformarea nimicitóre a unuĭ obiect sensibil, pe cum se întîmplă acésta în jertfă? Cum ar putĕ atîrnarea și servitutea omuluĭ să se esprime în chip maĭ intuitiv, de cum se face acésta prin jertfă, în care un obiect sensibil se nimicesce ținênd locul vieții omenescĭ?

4. Dacă ritul esteru al jertfeĭ are să esprime întru adevĕr însemnarea acésta și să fie bineplăcut luĭ Dumnezeŭ, atuncĭ el trebue să fie espresia jertfeĭ interne și spirituale, însuflețită prin adevĕrat spirit de jertfă, căcĭ pe cum zice s. Augustin, „jertfa visibilă e un semn sfînt al jertfeĭ invisibile". [1]) Ast fel am fi ajuns la al patrălea moment, la *scopul* jertfeĭ. Aducerea jertfeĭ are adecă în esența sa scopul de a preamări pe Dumnezeŭ ca pe domnul absolut și dispunĕtoriul suprem al tuturor zidirilor, așa dară de a adora pe Dumnezeŭ. Însemnarea acésta e împreunată cu jertfa în chip nedespărțit: jertfa e în rîndul cel dintâiŭ și tot de una un act al veneraținuniĭ, ce compete singur numaĭ luĭ Dumnezeŭ, adecă al adorăriĭ saŭ închinăriĭ. De aceea în s. Scriptură jertfa de multe orĭ se zice și închinare. Așa p. es. Fac. 22, 5: „Ședeți aicĭ cu asinul, ĕră eŭ și pruncul vom merge până colĕ și *închinându-ne* ne vom întórce la voĭ." La Io. 4, 20: „Părinții nostri în muntele acesta *s'aŭ închinat,* și voĭ ziceți, că în Ierusalim este locul, unde se cade *a se închina.*" — Acestuĭ scop principal i-se însoțesce în chip firesc mulțămita și cererea, întru cât darul se aduce spre a recunósce și onora pe Dumnezeŭ ca pe împărtășitorul atotputernic și preabun al tuturor darurilor, va să zică spre a-ĭ manifesta recunoscință pentru binefacerile deja primite și a cere de la el darurĭ nóuĕ. — Ĕr în urma pĕcatuluĭ jertfa îșĭ maĭ însușesce și caractĕrul satisfaceriĭ. Ea se aduce adecă pentru a esprima lipsa și datorința de a împăca dreptatea cea vătĕmată a luĭ Dumnezeŭ și de a scăpa prin acésta de pĕcat și de pedepsele luĭ. Satisfacere pentru pĕcatul sevârșit se prestă prin jertfă, întru cât maiestatea vătĕmată a luĭ Dumnezeŭ se preamărește prin jertfă cu scopul de a restitui luĭ Dumnezeŭ din noŭ onórea, ce i-s'a răpit, și de a repara din noŭ nedreptatea, ce i-s'a făcut. Nimicirea obiectuluĭ de jertfă e fórte potrivită spre acest scop. Aceea, că omul prin vina pĕcatuluĭ s'a făcut vrednic de mórte și spre a satisface e gata, să sufere mórtea, aceea omul pĕcătos nu o póte mărturisi într'un chip maĭ mișcătoriŭ de cât prin aceea, că prin impunerea mânilor străpune pĕcatele sale pe animalul de jertfă, îl junghie și prin vĕrsarea sângeluĭ îĭ stînge viața în locul vieții sale propriĭ. Caractĕrul de satisfacție, întru cât putem urmări istoria jertfeĭ, îl aflăm la tóte jertfele în planul prim. Lipsa și dorința cea dintâiŭ și cea maĭ mare a omuluĭ căđut se îndrepta într'acolo, ca să îmblânđéscă mânia Dumnezeuluĭ celuĭ vătĕmat și să dobîndéscă milă și ĭertarea pĕcatelor. De aceea e lucru fórte firesc, că la omenimea încărcată de vină și încă nerĕscumpĕrată de pe timpul de maĭ înainte de ivirea creștinismuluĭ cultuluĭ sacrificial întreg îĭ era imprimat în chip bătĕtoriŭ la ochĭ caractĕrul de satisfacție. Păsésă omul întinat cu pĕcate în orĭ ce afacere înaintea feței Dumnezeuluĭ sĕŭ pentru a depriude religia, închine-i-se, mulțăméscă-ĭ, róge-l, el tot de una se va privi maĭ întâiŭ și maĭ ales de serman pĕcătos, de nevrednic de a fi audit de Dumnezeŭ și de a afla la el ascultare. E decĭ lucru fórte firesc, ca el chiar în acțiunile cele maĭ intensive ale cultuluĭ dumnezeesc, carĭ sînt jertfele, să dea tot de una și anume în rîndul cel dintâiŭ espresie consciinței despre pĕcatul sĕŭ și despre vinovăția sa. Cum ar și putĕ el ca pĕcătos, să recunóscă maiestatea preasfîntuluĭ și preadreptuluĭ Dumnezeŭ în chip maĭ vrednic, cum ar putĕ să-ĭ esprime mulțămita sa în chip maĭ corĕspundĕtor, cum s'ar putĕ apropia la ea rugător cu prospecte maĭ marĭ de a găsi ascultare?

Așa dară spre acest scop împărat se aduc jertfe, și de aceea se vorbesce despre *jertfă de adorare, de mulțămită, de cerere și de satisfacere.* Dar clasificarea acésta nu se face pe temeiul scopuluĭ esclusiv, ci numaĭ pe al celuĭ preponderant. Ea va să

[1]) De civ. Dei X, 5.

zică, că în ritul jertfirii şi în intenţia jertfitoriului unul din cele patru scopuri apare mai tare pe primul plan, însă fără ca prin acésta să se eschidă cele alalte trei scopuri. Fiesce care jertfă cuprinde adecă în sine patru significaţiuni: ea servesce adecă de o dată spre glorificarea maiestăţii dumnezeesci (jertfă latreutică saŭ de adorare), spre mulţămită pentru binefaceri deja primite (jertfă eucharistică saŭ de mulţămită), spre cerere de daruri nóue (jertfă impetratorie saŭ de cerere) şi în sfârşit spre satisfacere pentru păcat şi pedépsă (jertfă propiţiatorie saŭ de satisfacere şi de îmblânzire). (Va urma.)

Ben Hur
saŭ
Zilele luĭ Mesia
de Lew. Wallace.
(Continuare.)

Aerul era saturat de miros de lemn de sandal. Întrégă aranjarea arĕta un gust molatic, muieresc. Pe padiment era întins un covor gros, şi de-asupra luĭ se înălţa tronul.

Dar visitătoriĭ abia avură timp, să privéscă tóte acestea în pripă, otomanele şi paturile sculptate şi aurite, vînturarele şi ulciórele şi instrumentele de musică, sfeşnicele de aur, carĭ reflectaŭ razele candelelor, părețiĭ zugrăviţi în stilul sensual al şcoliĭ eline, la carĭ dacă privia un Fariseŭ, îl cuprindea o gróză sfîntă. Băgarea lor de samă o pretindea adecă în chip esclusiv Irod. El îĭ primi îmbrăcat întocmaĭ ca şi în adunarea cărturarilor şi legiuitorilor şi şedênd pe tron.

La marginea covoruluĭ, până unde înaintară neprovocaţi, se aruncară la pământ. Împĕratul atinse un clopoţel. Un servitoriŭ întră şi aşedă treĭ scaune înaintea tronuluĭ.

„Şedeţi!“ zise împĕratul cu graţie.

Făcêndu-o eĭ acésta el continuă: „Azĭ după amézĭ am primit scire de la pórta nordică, că ar fi sosit treĭ străinĭ, carĭ se par a fi venit din ţĕrĭ depărtate. Voĭ sînteţi aceia?“

Egipténul ascultând de semnul Elinuluĭ şi al Hinduluĭ răspunse cu salaamul cel maĭ adânc:

„Dacă n'am fi noĭ aceia, carĭ sîntem, nu ne-ar fi chemat pe noĭ aicĭ puternicul Irod, a căruĭ glorie e pământuluĭ întreg tĕmâie. N'avem, să ne îndoim, că noĭ sîntem accia.“

Irod aprobă cuvintele luĭ cu o mişcare graţiósă a mâniĭ.

„Cine sînteţi voĭ? De unde veniţi?“ întrebă şi adause apoĭ aspru: „Fie care vorbéscă pentru sine.“

Unul după altul îĭ răspunse amintind pe scurt şi simplu oraşele şi ţĕrile, unde s'aŭ născut, şi căile, pe carĭ aŭ venit până la Ierusalim. În cât va desamăgit îĭ întrebă Irod maĭ cu de-amĕnuntul.

„Cum a sunat întrebarea, carea aţĭ pus-o ofiţeruluĭ, care era la pază la pórta nordică?“

„Noĭ l-am întrebat aşa: Unde este, cel ce s'a născut împĕratul Iudeilor?“

„Acuma pricep, pentru ce eraŭ ómeniĭ neliniştiţi. Întrebarea asta dór chiar şi pe mine mĕ neliniştesce! Dar maĭ aŭ óre Iudeiĭ şi alt împĕrat a fară de mine?“

Fără de témă răspunse Egiténul:

„Chiar acuma s'a născut.“

O espresie de durere trecu preste faţa întunecată a împĕratuluĭ, ca şi cum o aducere a minte chinuitóre ĭ-ar fi cuprins sufletul.

„Mie nu! Mie nu mi-s'a născut!“ suspină el.

Póte că în clipa acésta se înfăţişară înaintea ochilor luĭ celor sufletescĭ figurile fiilor sĕĭ, pe carĭ ĭ-a ucis, şi-l acusaŭ. Dar repede îşĭ stăpâni sentimentul chinuitoriŭ şi întrebă cu glas hotărît:

„Unde e acest împĕrat noŭ?“

„Asta, împĕrate, e, ceea ce voim, să aflăm.“

„Voĭ mĕ puneţĭ în uĭmire, — îmĭ daţĭ o cimilitură, carea e maĭ grea de cât tóte cimiliturile luĭ Solomon,“ zise împĕratul. „Pe cum vedeţĭ, eŭ sînt deja în acea vrîstă, în care curiositatea întocmaĭ aşa nu se póte stăpâni ca şi în aniĭ copilărieĭ, şi e o crudime din partea vóstră, că vĕ faceţĭ haz cu mine. Spuneţi-mĭ maĭ mult, şi vĕ voiŭ cinsti, pe cum se cinstesc împĕraţiĭ uniĭ pe alţiĭ. Împărtăşiţi-mĭ tóte, cele ce sciţĭ despre cel noŭ născut, şi vĕ voiŭ sta într'ajutoriŭ, ca să-l aflaţi. Şi dacă-l veţĭ fi aflat, eŭ voiŭ face, orĭ ce veţĭ dori voĭ. Îl voiŭ aduce în Ierusalim şi-l voiŭ cresce de împĕrat; graţia, în care mĕ împărtăşesce Cesarul, o voiŭ folosi în interesul luĭ; voiŭ vesti gloria luĭ şi-l voiŭ proclama de împĕrat. Între noĭ nu va fi nicĭ o neînţelegere: acésta v'o jur. Dar spuneţi-mĭ maĭ întâiŭ, cum s'a întîmplat, ca voĭ, pe carĭ vĕ despărţiaŭ de olaltă şi de noĭ ţĕrĭ şi mărĭ, aţĭ audit despre el de o dată?“

„Îţĭ voiŭ spune adevĕrul, împĕrate.“

„Grăesce!“ zise Irod.

Valtasar se îndreptă şi zise sĕrbătoresce:

„Este un Dumnezeŭ atotputernic.“

Irod se spăimîntă în mod vĕdit.

„El ne-a demandat, să venim aicĭ, şi ne-a promis, că aci vom găsi pe mântuitoriul lumiĭ, că-l vom vedé, ne vom închina luĭ şi vom mărturisi despre aceea, că a venit. Ca semn fiesce care din noĭ ne-am învrednicit a vedé o stea. Spiritul luĭ ne-a călăuzit, împĕrate! Spiritul luĭ petrece şi acuma cu noĭ!“

O emoţiune puternică cuprinse pe ceĭ treĭ bărbaţi. Elinul numaĭ cu greŭ se putu stăpâni, să nu esclame. Privirea luĭ Irod trecu repede de la unul la altul. El se făcu încă şi maĭ bănuitoriŭ şi nesatisfăcut.

„Voĭ vĕ bateţĭ joc de mine,“ zise el. „Şi dacă am, să cred, că nu o faceţĭ, atunci spuneţi-mĭ maĭ mult. Ce are să urmeze după venirea noului împĕrat?“

„Mântuirea ómenilor.“

„De ce?“

„De pĕcătoşenia lor.“

„În ce chip?“

„Prin puterile dumnezeesci, — credinţă, iubire şi fapte bune.“

„Aşa dar,“ — Irod se opri, şi din privirea luĭ nimenĭ nu ar fi putut conchide la sentimentele, cu carĭ continuă:

„Aşa dar voĭ sînteţi vestitoriĭ luĭ Mesia! Acésta e totul?“

Valtasar se închină adânc:

„Împĕrate, noĭ sîntem serviĭ tĕĭ!“

Împĕratul atinse clopoţelul, şi apăru un servitoriŭ.

„Adă darurile!“ porunci stăpânul luĭ.

Servitoriul ieşi, dar după scurtă vreme se întórse şi îngenunchiând înaintea óspeţilor, întinse fie căruia câte un paliŭ de materie vînĕtă şi şcarlatină şi câte un brîŭ de aur. Eĭ mulţămiră după obiceiŭ răsăritean cu difusiune pentru distincţie.

„Încă o vorbă,“ zise Irod, după ce se sfârşise ceremonialul. „Ofiţeruluĭ de la pórtă şi acum şi mie mĭ-aţĭ grăit de o stea, carea o aţĭ vĕdut la răsărit.“

„Aşa e,“ răspunse Valtasar, „stéua luĭ, stéua noŭ născutuluĭ.“

„Pe ce vreme s'a arĕtat?“

„Când am primit porunca, să venim aicĭ.“

Irod se sculă şi făcu semn, că audienţa s'a sfârşit. Se pogorî de pe tron şi păşind la eĭ zise cu tótă amabilitatea, de care era capabil:

„Bărbaţi luminaţi, dacă voĭ întru adevĕr sînteţi vestitoriĭ noŭ născutuluĭ Christos, pe cum cred eŭ, atunci aflaţi, că în sara acésta am cerut sfat de la ceĭ maĭ esperţi în istoria poporuluĭ jidovesc. Eĭ cu un glas mĭ-aŭ zis, că el se va nasce în Vetleemul Iudeeĭ. Vĕ sfătuesc, să mergeţi acolo. Da, mergênd întrebaţi cu de-adinsul de prunc, şi dacă-l veţĭ afla daţi-mĭ de scire, ca venind şi eŭ, să mĕ închin luĭ. În calea vóstră nu vi-se pune nicĭ o pedecă. Pace vóuĕ!“

Şi învĕlindu-se în mantéua sa părăsi sala. (Va urma.)

Bibliografie.

A apărut şi se află de vîndare în **Tipografia seminarială din Blaş:**

Legile politico-bisericescĭ
din 1894 şi 1895

împreună cu respectivele ordinaţiuni ministeriale, traduse, edate şi comentate la ordinul Preaveneratului Consistor mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Preţul unuĭ esemplar broşurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atenţiunea clerului nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoţesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuinţă preotul în urma situaţiuniĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaş 1896.

Broşura constă din 39 pagine, în carĭ se daŭ inviaţiunile cele maĭ bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale şi curatoratele, cum şi privaţiĭ la aruncarea şi conscrierea dărilor de stat şi anume: 1. a dărĭĭ de *case,* 2. a dărĭĭ de *câştig,* 3. a dărĭĭ după *camete,* 4. a dărĭĭ *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliţie,* 6. a dărĭĭ de *arme* şi de *vînat* şi 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Preţul uneĭ broşurĭ e **8** cr., expedată franco sub faşe **11** cr.

Tot la tipografia seminarială se află de vîndare:

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare şi cu copciĭ fl. 10.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele şi cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Octoichul cel mic edit. III. Blaș 1892. Prețul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Pentecostarul** costă i fl. 80 cr. v. a.

Orologer, crudo fl. 2.80. legat în piele fl. 3.80.

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Editor și redactor respundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Nr. 3081—1896. (30) 2—2

Concurs.

Prin acésta se escrie concurs la un stipendiŭ de 400 fl. pentru un student, ce se va pregăti în Budapesta de profesor de desemn liber și geometric. La acest stipendiŭ pot concurge tineri gr. cat., cari aŭ făcut cu succes esamenul de maturitate și aŭ deja ceva desteritate de desemn. Se recere, să întrunéscă condițiunile recerute pentru un fiitoriŭ profesor și să se oblige, că după terminarea studiilor va servi la gimnasiul din Blaș cel putin 10 ani.

Suplicile să se aștérnă acestuĭ Consistoriŭ metropolitan până cel mult în 25 August 1896.

Blaș din ședința consistorială ținută în 8 August 1896.

Dr. Victor Mihályi
Archiepiscop și Metropolit de Alba Iulia și Făgăraș.

Nr. 3488 - 1896. (31) 2 - 3

I. Escriere de Concurs.

Până în 10 Septembre st. n. esclusive 1896 se escrie concurs la 11 stipendiĭ din *fundațiunea fericitului Archiepiscop și Mitropolit Alesandru Șterca Șuluț*, și anume: treĭ stipendiĭ de câte 400 fl. destinate pentru iuriști și mediciniști la vre o universitate a fară din Transilvania, dintre cari unul a fost folosit de profesorul Valeriŭ Suciŭ, altul de candidatul de advocat Dr. Iuliŭ Maniŭ, și al treilea de iuristul absolut Laurențiŭ Nestor; — un stipendiŭ de 300 fl. pentru studenți, cari frecuentéză metalurgia, technica, pedagogia, saŭ orĭ ce sciințe reale, folosit de Octaviau Tobias absolut de academia comercială; — un stipendiŭ de 200 fl. destinat pentru iuriști în Cluș, folosit de Victor Pop absolut de anul II de drepturĭ; — patru stipendiĭ de câte 100 fl. pentru gimnasiști, folosite de studenții Gerasim Vana, Iuliŭ Moldovan, Virgiliŭ Bian, și Pompeiŭ Dragoș; — dóuĕ stipendiĭ de câte 60 fl. folosite de gimnasiștiĭ absoluți Victor Negrea și George Boeriŭ.

Ceĭ ce doresc a obține vre unul din stipendiile de mai sus, aŭ să întrunéscă următórele condițiuni:

a) Că sînt românĭ gr. cat. miserĭ, născuți în Transilvania;

b) că pe lângă purtare morală bună aŭ din studiĭ calculi de eminență;

c) dintre concurenți vor avé preferință, cari vor puté dovedi, că sînt consângeni cu piul fundator, spre care scop trebue să producă atestat compus de respectivul oficiŭ parochial, care să cuprindă tabela genealogică esact dedusă;

d) concurenții să alăture la cererĭ testimoniŭ scolastic, carte de botez, atestat de paupertate, testimoniŭ medical și să numéscă espres institutul, la care și unde vor să continue studiile academice orĭ gimnasiale pe an. scol. 1896/7.

Blaș în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat. de Alba Iulia și Făgăraș.

II. Escriere de concurs.

Până în 10 Septembre n. esclusive 1896 se escrie concurs la dóuĕ stipendiĭ de câte 300 fl. v. a. *din fundațiunea lui Ioan Daniel (Dănuțiŭ) de Fersig*, folosite unul de George Micu technic absolut, și altul de rigorosantele în drepturĭ Ioan Ghețe. Se observă, că numai în casul acela pot căpĕta și altil aceste stipendiĭ, dacă între concurenți nu s'ar afla consângeni cu fundatorul.

Cererile aŭ să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Șuluțane.

Blaș în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat. de Alba Iulia și Făgăraș.

III. Escriere de concurs.

Până în 10 Septembre n. esclusive 1896. se escrie concurs la un stipendiŭ de 80 fl. v. a. *din fundațiunea Lazar Báldi*, folosit de gimnasistul absolut Ioan Giurgiŭ. Consângeniĭ aŭ preferință. Pot concurge numai studenți gimnasiștĭ, născuți în comitatul Cluș ului. Cererile să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Șuluțane.

Blaș în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat. de Alba Iulia și Făgăraș.

IV. Escriere de concurs.

Până în 10 Septembre n. esclusive 1896 se escrie concurs la dóuĕ stipendiĭ de câte 60 fl. v. a. din *fundațiunea fericitului canonic Ioan Fekete Negruțiŭ*, folosite unul de Valeriŭ Filipan, și altul de Emanoil Petean, ambiĭ gimnasiștĭ absoluți. Preferință aŭ consângeniĭ. Pot concurge și fetițe române gr. cat., cari se pregătesc de învĕțătóre, saŭ pentru altă carieră. Cererile să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pertru stipendiile Șuluțane.

Blaș în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat. de Alba Iulia și Făgăraș.

V. Escriere de concurs.

Până în 10 Septembre n. 1896 se escrie concurs la dóuĕ stipendiĭ din *fundațiunea fericitului canonic Constantin Alutan*, și anume: unul de 60 fl. v. a. folosit de Ioan Anca elev al școliĭ comerciale. și altul de 40 fl. folosit de Teofil Dosa gimnasist, care nu și-a legitimat progresul. Preferință aŭ consângeniĭ. Cererile să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Șuluțane.

Blaș în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat. de Alba Iulia și Făgăraș.

VI. Escriere de concurs.

Până în 10 Septembre n. esclusive 1896 se escrie concurs la un stipendiŭ de 40 fl. din *fundațiunea fericitului profesor Parteniŭ Moldovan*, folosit de gimnasistul Ioan Banciŭ, care nu și-a legitimat progresul. Preferință aŭ consângeniĭ fundatorului. Cererile sa fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Șuluțane.

Blaș în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat de Alba Iulia și Făgăraș.

VII. Escriere de concurs.

Până în 10 Septembre n. 1896 se escrie concurs la următórele stipendiĭ din *fundațiunea fericitului Archiepiscop și Mitropolit Dr Ioan Vancea*, numită „Cassa archidiecesană“:

1) La un stipendiŭ de 300 fl. folosit de iuristul Corneliŭ Bardoși, și destinat pentru studenți de la universitate orĭ institut politechnic.

2) La treĭ stipendiĭ de câte 60 fl. v. a. pentru elevĭ preparandialĭ orĭ la altă preparandie română greco-catolică, devenite vacante prin absolvarea elevilor preparandialĭ Ioan Pampu, Teodor Stoia și Vasiliŭ Orosan.

La aceste stipendiĭ pot concurge numai românĭ gr. cat. din Arehidiecesă. Preferință aŭ consângeniĭ și afiniĭ fundatorului, chiar și când nu ar fi din Archidiecesă.

Blaș în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat. de Alba Iulia și Făgăraș.

VIII. Escriere de concurs.

Până în 10 Septembre n. 1896 se escrie concurs la 10 stipendiĭ din *fundațiunea fericitului Dr Simeon Ramontiai*, și anume 4 de câte 315 fl. folosite de Alesandru Fodor dr în medicină, Alesandru Bordia dr în medicină, Andreiŭ Pop dr în drepturĭ, Paul Percea elev al academieĭ de desemn, cari tóte sînt destinate pentru studenți de la școlele superióre din Viena și Budapesta, orĭ ce sciință orĭ artă a voi să învețe; — la 3 stipendiĭ de câte 84 fl. v. a. folosite de Romul Crăciun dr în medicină, George Voda student la politechnică, și George Simon rigorosant în drepturĭ, tóte treĭ destinate pentru iuriști la universitatea din Cluș; — la 3 stipendiĭ de câte 63 fl. v. a. folosite de Ioan Viciŭ, gimnasist absolut, Ioan Mora gimnasist absolut și Iuliŭ Aranyoși iurist.

La aceste stipendiĭ pot concurge:

a) numaĭ tinerĭ studenți miserĭ, născuți în Transilvania, românĭ de naționalitate;

b) carĭ pe lângă purtare bună aŭ din studiĭ calculĭ de eminenție;

c) dintre concurenți vor avé preferință ceĭ de origine nobilĭ și consângeni cu fundatorul;

d) la cererĭ să se alăture: testimoniŭ scolastic în copie autentică, carte de botez, testimoniŭ medical, atestat de paupertate;

e) concurenții să numéscă expres institutul, la care și unde vor să continue studiile.

Blaș în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat. de Alba Iulia și Făgăraș.

IX. Escriere de concurs.

Până în 10 Septembre n. esclusive 1896 se escrie concurs la un stipendiŭ de 60 fl. din *fundațiunea fericitului Ioan Bob*, folosit de cadetul absolut Alesandru Nemeș. Cererile să se provadă cu doeumentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Romontiane.

Blaș în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat. de Alba Iulia și Făgăraș.

X. Escriere de concurs.

Până în 10 Septembre n. 1896 se escrie concurs la un stipendiŭ de 60 fl. v. a. din *fundațiunea fericitului Petru Maior*, folosit de gimnasistul Victor Maior, care nu și-a legitimat progresul în studiĭ. Cererile să se provadă cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Romanțiane.

Blaș în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat. de Alba Iulia și Făgăraș.

XI. Escriere de concurs.

Până în 10 Septembre n. 1896 se escrie concurs la un stipendiŭ de 120 fl. v. a. din *fundațiunea Kleiniană*, folosit de gimnasistul Corneliŭ Măcelariŭ. Cererile să se provadă cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Romanțiane.

Blaș în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat. de Alba Iulia și Făgăraș.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 6 fl.. ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs.. ½ an 9 frcs.. ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un sir garmond: odată 7 cr.. a dóua oră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiecare publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaş.

Anul VI. Blaş 29 August 1896. Numĕrul 35.

Asociaţiunea.

Adunarea generală din ăst an a Asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român a decurs însoţită de un deosebit interes şi de o neobicinuită participare.

Asta era şi de prevĕdut. E pentru întâia óră, că Asociaţiunea a trecut hotarĕle vechiului Ardeal şi a ieşit în Ungaria proprie zisă. Era deci lucru firesc, ca fraţii nostri de dincolo să întimpine cu bucurie şi însufleţire cea mai veche întrunire culturală din patria nóstră.

Ceea ce mai mult ne-a îmbucurat, a fost participarea cea numĕrósă de popor. Ce e drept noi nu ne prea amăgim cu participarea acésta mare a poporului, de óre ce bine scim, că ceî mai mulţi aŭ venit pentru „Ruga“ de la Sântă-Mărie, ér nu pentru interesul, ce-l pórtă faţă de Asociaţiune.

Tocmai de aceea credem, că acum după adunarea generală a Asociaţiunii, când s'a arĕtat, că Asociaţiunea este menită a fi focularul de cultură naţională pentru toţi Românii din regatul Sfintului Ştefan, e bine şi potrivit a espune unele ideî, ce credem noi a fi în interesul Asociaţiunii nóstre.

S'a vĕdut din rapórtele cetite în adunarea generală, că Asociaţiunea nu cu mult are mai mulţi membri, ca o casină dintr'un oraş mai mare din provincie. Faptul acesta de atâtea orî relevat şi regretat a rĕmas numai fapt regretat, dar leac nu i-s'a mai găsit.

E fără îndoélă adevĕrat, că faptul acesta, lipsa acésta de sprigin faţă de unica nóstră Asociaţiune naţională de cultură constitue o pată pe caractĕrul nostru naţional, cum nu se póte în de ajuns arĕta. Dacă am sta pe gând câtu-şi de puţin, ar trebui să roşim şi să nu ne mai arĕtăm înaintea lumiî, până ce nu am spĕla pata acésta.

Nu e vorbă, putem găsi şi cuvinte de scusă. Adevĕrat, că luptele politice ale ultimilor anî aŭ absorbit aşa zicĕnd tótă activitatea nóstră. Să nu uităm însĕ, că tocmai aceea luptă ar fi trebuit, să ne îndemne la spriginirea potenţată a Asociaţiunii, de óre ce sciut este, că numai prin cultură se póte ajunge la libertate.

Adevĕrăt e şi aceea, că poporul nostru jertfesce fórte mult pentru cultura sa naţională prin aceea, că îşi susţine bisericile şi şcolile sale; dar de altă parte e adevĕrat şi aceea, că azi timpul pretinde mai mult, şi când e vorbă de cultivarea unui popor, stagnarea e identică cu regresul.

Aşa dară nu mai e îndoélă: e datorinţa sfîntă a fie cărui Român, să stăruie din tóte puterile sale, pentru ca interesul faţă de Asociaţiune să crésca.

Nu e nicî o dorinţă utopică, nu e nicî imposibilitate a cere, ca tot Românul din patrie să fie membru al Asociaţiunii.

Spre acésta însĕ mai întâiŭ se cere, ca tacsa să se reducă. E de ajuns, ca tacsa pentru un membru ordinar să fie o corónă. Ast fel e aprópe la tóte asociaţiunile marî din Germania. În casul acesta nu se va puté afla nimenî, care să se escuse cu mărimea tacseî. O corónă într'un an pentru scopurile culturiî naţionale póte jertfi orî care Român, fie chiar ziler.

Ce se cere însĕ mai vîrtos şi mai pe sus de tóte, e *zel*, zel neobosit, zel nefrânt, zel, care nu dă nicî o dată înapoî. Dacă este zel, sînt tóte, fără zel nu e nimic. Să privim numai la socialişti: eî o mână de ómenî aŭ o organîsaţie aşa de puternică, în cât pun în uimire statele şi pe ceî mai marî bărbaţi de stat. Cum aŭ ajuns eî la atâta? Prin zel nobosit. Şi totuşi cele mai multe din dorinţele şi tendenţele lor sînt utopii!

Dacă avem deci dorinţa, ca lumea să ne creste şi pe noi, dacă voim să fim numĕraţi şi noi între popórele civilisate, dacă voim, să ne conservăm limba şi datinile, atunci a sosit timpul, ca să ne punem pe lucru.

Să ni-o însemnăm bine: cultura este libertate. Până ce nu ne vom cultiva, până atunci nu sîntem vrednicî de libertate. Libertatea e bună şi princiósă numai pentru omul cult, care scie folosi mintea, cu care l-a înzestrat Dumnezeŭ.

Cea mai sănĕtósă politică, ce o

Feuilleton.

Cum trebue să cultivăm cucuruzul, ca să rodéscă mai bine?

(Continuare.)

În cât privesce acum *timpul semĕnatului* trebue să scim, că cucuruzului nu-i place récéla. Dacă îl semĕnăm prea de timpuriŭ póte peri din causa friguluî; ér dacă îl semĕnăm prea târziŭ atunci nu se cóce deplin, fiind că tómna pică bruma. — Cucuruzul resare în 10—12 zile dacă pămîntul are destulă căldură şi umedélă. În pămîntul rece, semînţa dórme; ér dacă e şi apătos, atunci nu a rare orî putredesce semînţa saŭ resare prea rar.

În ţinuturile mai căiduróse se semĕnă în jumătatea a dóua a luneî lui Aprile; de regulă la începutul lui Maiŭ. Dacă avem o primăvară mai secetósă atunci e mai bine să-l semĕnăm mai de timpuriŭ cu deosebire soiurile mai tomnatice. Cucuruzul de vară: quinquantinus şi pignoletto se pot semĕna şi mai la începutul lui Iuniŭ.

În unele ţĕri şi ţinuturi cucuruzul se semĕnă după plug pe brazde saŭ, cum fac în o parte a Românieî, îl pun cu cuibul bunăóră ca la noi fasolea cea ológă. Mai bine e însĕ ca să-l semĕnăm în şiruri regulate, cu maşina de semĕnat.

Cu cât cresce mai înalt paiul cucuruzului cu atât trebue ca să fie mai depărtat un fir de cel alalt, adecă trebue să-l semĕnăm mai rar. Din cucuruzul nostru comun trebue să fie de parte un fir de cel alalt cam 62 cm. saŭ 3 schiópe, din *pignoletto* 48 cm. saŭ 2½ schiópe; ér din *cinquantino* 42 cm. saŭ 2 schiópe.

Asemenea trebue să grijim, ca grăuncele să nu vină mai afund în pămînt de 4—5 cm, adecă cam de 3—4 degete.

Ca să putem face semĕnătura cum se cuvine, trebue ca după ce am arat pămîntul să-l grăpăm o dată bine. După aceea să semĕnăm cu maşina de semĕnat, de carî astăzi avem destule şi sînt destul de ieftine (12—16 florenî una). Cu o ast fel de maşină se pot folosi mai mulţi plugarî, de óre ce pe fie care zi putem semĕna cu 8—10 jugĕre.

Tare bine ar face economiî nostri de la sate, dacă s'ar însoţi şi şi-ar cumpĕra ast fel de maşine, de óre ce cel ce semĕnă cu maşina cruţă în semînţă, apoî şi cucuruzul resare mai bine, cresce mai frumos, produce mai mulţi ciucalăi şi se şi póte lucra mai uşor; se póte săpa cu mâna saŭ cu plugul de săpat.

Înainte de acésta cu 5 anî am făcut probă cu 4 jugĕre în hotarul Blaşului. Le-am semĕnat împrăsciat, după datina veche, sub brézdă şi sub grapă, şi am cules 7 carĕ cucuruz. În acelaş pămînt în alt rînd am semĕnat cucuruzul cu o maşină mică cu 2 şiruri şi am cules 10 carĕ de cucuruz fórte frumos. După mine aŭ cercat şi alţiî şi astăzi sînt puţinî Blăşenî, carî nu se folosesc de maşina de semĕnat cucuruz; ba acum aŭ mai mulţi inşi chiar şi plug de săpat. Cercaţi şi Dvóstră şi veţi vedé că-i mai bine dacă semĕnaţi cu maşina.

După ce am semĕnat, mai grăpăm încă o dată pămîntul cu o grapă uşóră de spini, ca să se oblésca bresdutele trase de maşină de semĕnat şi ca să se acopere ast fel mai bine grăuncele. Dacă pamîntul e uscat, saŭ e nĕsipos, saŭ preste tot timpul e secetos, atunci e tare bine, ca să-l mai călcăm şi cu trăvălicul, îndată ce l-am semĕnat; de óre ce atunci cucuruzul resare mai frumos, mai într'o formă. În casul acesta grapa de spini o legăm după trăvălic.

putem purta, este cultivarea némuluĭ nostru.

Când némul nostru va fi cult, atunci vor urma de la sine tóte drepturile politice, pentru că înaintea culturiĭ cad lanţurile robieĭ.

Să ne grupăm deci cu toţiĭ în jurul Asociaţiuniĭ şi să-ĭ dăm mijlócele, ca să pótă révărsa cultură naţională română în cele maĭ largĭ straturĭ ale némuluĭ nostru.

„Remunerare spre págubirea causeĭ nóstre scolastice." Cu inscripţia acésta scrie „Népnevelők Lapja" următórele:

„Cercul Ceiceĭ magiare până acum l-a representat în parlament Rezey Szilviusz cu programul partidului liberal. Dar Rezey Szilviusz, care de altmintrea e preot greco-catolic, la timpul séŭ a votat în chip credincios proiectele politice-bisericescĭ ale guvernuluĭ (?), ceea ce între alte împrejurărĭ nu ar avé să fie obiect de critică. Dar nu se scie, dacă nu din causa acésta ĭ-a devenit imposibilă posiţia în cercul, care l-a representat până acum, în sfârşit, — aşa se vede, — a trebuit să şi-l părăséscă! Dar unde să mérgă? Acolo, unde scapă proprietariĭ absoluţi, deputaţiĭ petrecuţi? Guvernul tot dea una se obicĭnuesce a fi recunoscétor faţă cu ómeniĭ séĭ credincioşi Recunoscétor a fost şi faţă cu Rezey. L-a pus inspector şcolar reg. al comitatului Békés, şi anume de-a dreptul în clasa a VI-a a salarului, ceea ce, — pe cum sîntem informaţi, — însamnă, că în privinţa rangului şi în a plăţiĭ dintre toţi inspectoriĭ şcolariĭ aĭ ţériĭ numaĭ doĭ sînt maĭ pe sus de el. Şi cercurile învĕţătorescĭ primind scire despre numirea acésta faĭmósă s'aŭ pus uĭmite să ghîcéscă, că pe basa a ce feĭ de merite a ajuns dl Rezey la distincţia asta mare. Aşa credem, că în cele amintite maĭ la deal am ghîcit adevĕrata causă, şi acum îndrăznim a întreba pe dl ministru al cultelor: dacă s'a gândit la aceea, că numirea acésta e preterarea cea maĭ bruscă a uneĭ cete întregĭ de pedagogĭ, carĭ sînt întru adevĕr apţi spre ea, şi dacă s'a gândit la aceea, că atare „remunerare" nu numaĭ că nu servesce causeĭ nóstre scolastice spre folos, ci din contră ĭi servesce spre págubire şi spre ruşine?"

Vaticanul şi Rusia. Între Curia Romană şi între Rusia decurg chiar acum pertractărĭ pentru crearea unor stărĭ suportabile pentru Polonii catolicĭ din Rusia. Scirile cele maĭ nóuĕ spun, că se póte nutri speranţa, că pertractările acelea vor ajunge la un sfârşit bun.

Cu ocasiunea acésta credem, că va servi dlor de la „Tel. Rom." pe cum şi unora de aĭ nostri spre învĕţătură salutară delinearea pertractărilor, carĭ aŭ decurs în deceniile ultime între Vatican şi între Rusia. Étă-o:

1. Cea dintâiŭ îmbiare a uneĭ convenţiunĭ cu privire la cultul dumnezeesc al Polonilor s'a făcut din partea guvernuluĭ rusesc în dată după anul revoluţionar 1863 din un pretext în sine de tot nevinovat. Sfîntul Scaun a fost adecă recercat, să concédă o versiune ruséscă a cultuluĭ dumnezeesc catolic accidental, care de vécurĭ se sevârşia în limba polonă. Catoliciĭ, carĭ în dată aŭ observat pericolul cel mare, îşĭ validitară în Roma contramotivele sale. Le-aŭ întărit şi ceĭ doĭ părinţi Ieşuiţi ruşi Gagarin şi Martinoff, de la carĭ Sfîntul Scaun a cerut, să-ĭ spună părerea, ce o aŭ referitor la cestia acésta. Aceştĭ doĭ Ieşuiţi, — carĭ, fie zis în trécăt, aŭ fost marĭ patrioţi rusescĭ şi niciĭ de cum nu ardeaŭ de iubirea Polonilor, — declarară într'un promemoria detaiat, care după aceea s'a tipărit, că pretensiunea guvernuluĭ rusesc niciĭ de cum nu se póte admite, căcĭ a) în Rusia (a fără de fórte puţine familiĭ) nu sînt de loc Ruşĭ catolicĭ şi niciĭ nu pot să fie, de óre ce acolo trecerea de la schismă la catolicism e oprită prin legĭ şi se pedepsesce aspru; b) întreg catolicismul din Rusia e de origine polonă aşa, că liturgia ruséscă, carea pentru Ruşĭ ar fi fără de niciĭ un folos, ar fi numaĭ un mijloc pentru asuprirea Polonilor şi pentru umilirea şi îngenunchiarea bisericiĭ în faţa schismeĭ. Sfîntul Scaun a apreţiat pe deplin motivele acestea şi a respins pretensiunea ruséscă. Dar guvernul rusesc cu tóte acestea a introdus cu forţa şi cu ajutoriul câtor va preoţi rĕĭ limba ruséscă în câte va parochiĭ de ale dieceseĭ Minsk; însĕ toţĭ catoliciĭ de omenie aŭ privit de vîndĕtorĭ şi apostaţi pe aceĭ preoţi, carĭ aŭ prestat guvernuluĭ serviţiĭ în sevârşirea acestuĭ act de violenţă.

2. Când cu pertractările din 1883—1885 guvernul rusesc a făcut încercărĭ nóuĕ referitóre la întroducerea limbiĭ rusescĭ, dar cardinalul Iacobini a declarat fórte înţeleptesce: că cestia acésta pentru Ruşĭ nu are niciĭ un preţ practic, de óre ce lor nu li-se ĭértă a trece la catolicism, — ér Scaunului Apostolic ea ĭi este de tot străină, până când în Rusia nu esistă libertate religionară şi posibilitatea uneĭ propagărĭ a catolicismului.

3. În anul 1888 guvernul rusesc ér s'a îndreptat cu pretensiunea sa către Sfîntul Scaun. Atunci vestea acésta a provocat între Poloni o iritare nespusă a spiritelor şi îngrijărĭ serióse cu privire la esistinţa ulterióră a bisericiĭ catolice în Rusia. Biserica şi acum a zis: Non possumus!

„Telegraful Român" din 18 a. c. scriind în primul seŭ despre „Situaţie tristă" închie ast fel:

„*Cu adevĕrat tristă şi desolată situaţie*, — graţie „conducĕtorilor naţionalĭ".

„Şi în timpul acesta ne adresăm preoţilor bisericiĭ nóstre. Voĭ carĭ aveţĭ în prima linie datorinţa de a conduce sórtea poporuluĭ, vĕdĕnd tóte acestea, grijiţĭ şi încălziţĭ din noŭ (?) inimile rĕcite ale credincioşilor, grijiţĭ de turma vóuĕ încredinţată! Pe cum până acum (?) aţĭ fost anteluptătorĭ poporuluĭ şi singurĭ luĭ ocrotitorĭ, fiţĭ şi de aci înainte cu demnitate la postul vostru. În deosebĭ fiţi cu luare aminte la următórele:

„Duşmaniĭ bisericiĭ nóstre, carĭ, cum vom continua a accentua, sînt tot o dată şi duşmanĭ némuluĭ nostru, aŭ pornit deja a explota starea tristă, în care am ajuns. Poporul nostru, care, cu drept cuvînt nu maĭ are încredere în conducĕtorĭ, carĭ şi-aŭ bătut joc de el, este asaltat din tóte părţile şi pus la grele probe. Puternicii zileĭ recrutéză de pretutindeni Românĭ, ca să-ĭ transporteze la comedia milenară, ér *fanfaronii catolicĭ umblă bătênd tobă şi căutênd adicĭ la „falnicul stég al Romeĭ".*

Plugariĭ nostri maĭ sĕracĭ, pot să se ajute aşa, că-şĭ fac o greblă maĭ tare de 1 metru de lungă, cu 2 colţi, depărtaţi unul de altul de 62 cm. saŭ 3 şchiópe. Cu acéstă greblă merg de-a lungul pământului arat, grăpat şi călcat cu trăvălicul, după aceea de-a latul luĭ, ér în locul, unde se străbat şirurile, acolo să pună în cuĭb câte 3—4 bómbe de cucuruz, pe carĭ le apasă în pământ cu un bĕţ orĭ cu călcâiul.

Niciĭ o dată însĕ nu e ĭertat, ca să fim sgârciţi în semînţă, ci maĭ bine să semĕnăm cucuruzul maĭ des, de cât prea rar. Dacă e prea des, îl rărim uşor, ér dacă rĕsare prea rar atunci numaĭ cu greŭ putem suplini defectele. Pentru 1 jugĕr catastral (1600□.) ne trebue pentru semĕnatul în ordine din cucuruzul nostru cam 25 kg. saŭ 1 ½ felderă ér la sĕmĕnatul în cuĭb cam 15 kg. saŭ o felderă, din cel vĕratic cam 20—22 kg. la semĕnatul în şir şi 10—12 kg. la semĕnatul în cuĭb.

În multe sate, cu deosebire unde încă n'aŭ început economiĭ a semĕna cu maşina, printre cucuruz maĭ pun fasole, bostanĭ, crumpene, bob, cânepă, flórea sórelui ş. a. Acestea, întru cât n'ar împedeca cucuruzul în desvoltarea luĭ pot să se cultive. Regula e: *printre cucuruz să nu cultivăm plante de acelea, carĭ se acaţă de cucuruz orĭ îl împedecă în desvoltarea luĭ.* În pământul sĕrac şi uscat de la firea luĭ maĭ bine să nu semĕnăm ast fel de plante, de óre ce puţina umedéla a pământului abia ajunge pentru nutrirea cucuruzului. Tot asemenea dacă pământul e apătos, atunci încă să nu semĕnăm fasole şi bostanĭ, de óre ce acestea ţin umbră şi întârzie córerea cucuruzului. Maĭ bine e, să semĕnăm ast fel de plante în un loc deosebit orĭ pe marginea pământului.

III.

Când cucuruzul a rĕsărit, e în 4 frunze, saŭ e cam de o şchiópă de înalt, atunci trebue să-l săpăm întâia-óră. De la sapa întâie atîrnă întrégă róda, — aşa zic plugariĭ ceĭ practicĭ. — Cu cât îl săpăm maĭ de timpuriŭ, cu atâta e maĭ bine.

Sapa cea dintâiŭ se face maĭ vîrtos, ca să stirpim buruenile; pentru aceea sapa să nu între în pământ maĭ afund de 4—5 cm. saŭ 3—4 degete.

Sapele late la gură saŭ tăiuş sînt maĭ bune de cât cele ascuţate. Întru cât e cu putinţă numaĭ, săpătorii trĕbue înşiraţi la lucru ast fel, ca să nu calce pamîntul o dată săpat, ceea ce se póte aşa, dacă fie care săpătorŭ va săpa şirul de cucuruz, ce zace la drépta orĭ stînga luĭ şi aşa maĭ de parte.

La sapa cea dintâiŭ, orĭ săpăm cu plugul orĭ cu mâna, trebue să grijim, ca să nu vătămăm rădăcinile şi să nu astupăm cucuruzul. Dacă vedem, că cucuruzul e prea des, atunci încă la sapa cea dintâiŭ îl şi rărim. Dacă l-am pus cu cuĭbuĭ, lăsăm numaĭ firul cel maĭ frumos din mijloc. În şiruri un cucuruz de celalalt trebue să fie departe de 32—48 cm. (1½—2 şchiópe) la soiurile nóstre, ér la cele de vară de 28—32 cm (1—1½ şchiópe). Firele întrecătóre le smulgem cu rădăcină cu tot orĭ le tăiăm cu sapa, ca să nu maĭ pótă crésce.

Adese orĭ se întîmplă, că pe lângă tóta grijea cucuruzul nu rĕsare într'o formă, ci maĭ rĕmân ici colé poenĭ saŭ şi locurĭ góle. Acestea trebue, ca la sapa cea dintâiŭ să le întregim, să suplinim defectele. Cucuruzul se póte şi sădi ca curechiul orĭ napiĭ, ceea ce se face cu ocasiunea răritului, orĭ maĭ bine aşa, că punem cu cuĭbul grăunţe de cucuruz vĕratic, orĭ suplinim defectele cu fasole ológă, napĭ ş. a. Nu e ĭertat însĕ ca să lăsăm nici un petec de pământ nefolosit.

Când cucuruzul e înalt de o urmă, atunci îl săpăm a dóua óră. Cu cât îi dăm acum o săpătură maĭ adâncă, cu atât e maĭ bine. Când timpul e ploios şi pământul e prea umed, atunci nu e ĭertat, să săpăm, de óre ce buruéna se prinde éră, şi pământul se prea

Ér poporul nostru în situaţia acésta póte fi şi clătinitor.

„Deci veghiaţi, preoţilor!
„Situaţia este şi tristă şi grea!“

Revistă bisericescă.

Din Patrie.

Episcopul Bende de la Nitra de curênd a dat o circulară, în care comunică preoţimii diecesane „instructia romana“ a cardinalului Verga, obiectul de discuţie a multor foi liberale. Circulara arată preoţimii mijlocele, cari promovéză învĕţarea religiunii, disciplina bisericéscă pe cum şi tot ce contribue la mântuirea sufletéscă a credincioşilor. De remarcat este pasajul instrucţiei romane în care se zice: „E neapĕrat de lipsă, ca fie care ţinut să-şi aibă fóea sa catolică nu numai în limba magiară, ci şi în altă limbă, mai cu samă în limba respectivului ţinut, scrisă la priceperea poporului.

Congresul catecheţilor catolici, ţinut la Budapesta, între altele a hotărit, ca să se lucre un plan de învĕţământ pentru religiune şi să-l supună aprobării coruluĭ episcopesc catolic. O altă propunere este: ca să se introducă manuale de religiune corĕspundĕtóre şi bine redigeate.

Roma.

Scirile coiportate în zilele aceste de raportorii inventioşi, cumcă Sfinţia Sa Leo XIII ar fi de mórte, sînt cu totul false şi născocite. Din contră Sfîntul Părinte se bucură de cea mai bună sănĕtate. În 22 a c. a primit în audienţă privată pe episcopul din Alessio în Albani.

Starea cardinaluluĭ San Felice din Neapol este îngrijitóre; se aştéptă în tot momentul eruperea catastrofeĭ.

Austria.

În 25 a c. Maiestatea Sa a primit în audenţă pe noul nunţiŭ apostolic, *Taliani*. Cercmonialul primiriĭ a decurs pe cum urméză: Camerierul aulic baronul Walterskirhen a mers cu dóuĕ echipaje de gală până la nunţiatură. La întrare camerierul a fost primit de *Monlagnini*, secretarul nunţiului, care l'a condus în apartamentele nunţiului. Apoĭ baronul Walterskirchen a învitat pe nunţiu la audenţă prea inaltă. Nunţiul urmând învitaţiuneĭ a luat loc în echipajul prim de a drépta baronului, ér uditorele *Locatelli* şi secretarul *Montagnini* le-aŭ urmat în echipajul al doilea. Ajunsi în palatul imperial garda lea-a dat onorurile militarĭ, ér în sala de asceptare ĭ-a întâmpinat ceremonierul suprem contele *Hunyady*, camerierul *Trautmannsdorff* şi ajutantul, ce era în servitiu. În dată ce aŭ sosit în sala de primire, camerierul Trautmannsdorff a mers să anunţe pe nunţiŭ Maiestăţii Sale însoţit de uditore şi de secretar. După ce şi-a predat credenţionalele, a rugat pe Maiestatea Sa, să-ĭ pótă presenta pe uditore şi pe secretar. Cu acésta audienţa s'a terminat. Baronul Walterskirchen a condus pe nunţiŭ înapoĭ la nunţiatură, după care şi-a luat rĕmas bun şi s'a întors la palat.

Franţa.

De un timp în cóce guvernul republican din Franţa a pornit răsboiŭ făţiş contra bisericiĭ. Sute de băeţi orfani sînt lipsiţi de traiŭ şi adăpost din simpla causă, că orfelinatele carĭ îĭ nutresc se susţin din filerii adunaţi ca milă de cătră călugări. Mai pe urmă a pus sub secuestru şi licitare orfelinatul din Puyi pentru că călugării carĭ îl susţin nu sînt în stare a plăti contribuţia enormă ce li-s'a impus. Erariul a pretins o dare de 7800 de frs; pe când din licitare abia a putut scóte 100 frs. Bieţii orfani eraŭ să rĕmână pe strade, dacă nu se aflaŭ ómenĭ de inimă, carĭ să redea călugărilor orfelinatul cumpĕrat în licitaţie.

Germania.

În 25 a c. s'a deschis congresul al XLIII-lea al catolicilor germanĭ. De president a fost ales deputatul *Gröber*, de vicepresident deputatul *Kost* şi primarul din Münster, *Würmeling*. Însufleţire mare a produs între membriĭ congresuluĭ adresa *Sfinţieĭ Sale Leo XIII*, în carea lăudând zelul catolicilor din Germania, trimite membrilor congresului binecuvîntarea sa apostolică. Congresul a trimis *Sfinţieĭ Sale* pe cum şi împĕratului *Wilhelm* adrese de aderenţă.

De o dată cu congresul acesta s'a început şi congresul reuniunilor comerciale ale catolicilor din Germania. Congresul a hotărît, ca reuniunile lor comerciale să se pună sub patrociniul Prea Curateĭ Fecióre Maria. Congresul stăruesce pentru sfinţirea Dumineciĭ şi pentru înfiinţarea reuniunilor pentru ucenicĭ.

Turcia.

Bartoghenios, noul vicar al patriarchieĭ armeno-gregoriane, a fost decorat cu marele cordon a ordului Medschidi. Scirea e surprindĕtóre fiind că luĭ Izmirlian fostuluĭ patriarch, contra datineĭ de până acum, când şi-a ocupat oficiul nu i-s'a dat un atare ord. Se vorbesce despre exilarea luĭ Izmirlian în cetatea Tripolis saŭ la Fezzan în Sahara de sud, unde şi-aŭ aflat perirea nenumĕraţi esilaţi politicĭ. Consecinţele ccesteĭ schimbărĭ în conducerea patriarchatuluĭ încă nu se pot prevedé. Pórta însc a stăruit din tóte puterile, ca patriarchatul să ajungă în mâna uneĭ persóne supusă eĭ.

Se va vedé mai târziŭ, dacă depărtarea luĭ Izmirlian va linisci poporaţiunea arménă saŭ nu. Cum că Izmarlian ar fi contribuit la tristele stărĭ ale Armenilor din aniĭ trecuţi, nu este dovedit, una însc se scie, că a fost tot de una de cele mai bune intenţiunĭ pentru îmbunătăţirea sorţiĭ naţiunĭĭ sale.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Tóte jurnalele din ţară se ocupă cu vorbirea luĭ Apponyi ţinută la Somorja. În 24 a c. Apponyi a însoţit pe deputatul Sághy Iuliŭ în cercul Somorja, ca acolo să-şi desfăşure programul partiduluĭ sĕŭ.

Enunciaţiunile făcute de leaderul partiduluĭ naţional se referesc la transacţiunea cu Austria la cuotă şi alegerĭ. Ce privesce cuota susţine întru tóte părerile luĭ Horanszky. Nu este destul de hotărît în dechiaraţiunile sale privitor la fusiune. Spune, că este gata a da mâna orĭ careĭ partide, care ţine la morala politică profesată de dînsul şi partida sa. — „Alkotmány“ este neîndestulit cu vorbirea luĭ Apponyi şi îĭ impută, că nu a amintit nimica despre politica bisericéscă şi nu s'a declarat faţă cu revisia.

Partidul poporal a ţinut Dumineca trecută în treĭ centre adunărĭ poporale, în carĭ aŭ luat cuvîntul ceĭ mai distinşi oratorĭ.

În Mezŏ-Kovácsháza liberalii aŭ voit să insceneze scandal, dar nu le-a succes. Gendarmerie a fost cu ridicata.

Guvernul liberal a pus la cale prin procuroriĭ sĕĭ nu mai puţin de cât 23 procese de presă. Ce-ĭ mai caracteristic este, că cele 23 procese de presă sînt intentate în contra ziarelor de limba magiară şi germană, va să zică: patriotice! Tóte acestea dovedesc, că şi noĭ am întrat binişor în Kulturkampful Germanieĭ.

Austria.

Deputaţii cehĭ din parlamentul austriac aŭ hotărît să nu ĭea parte la conferenţa interparlamentară a VII-a, ce are să se ţină în 22—25 Septembre a. c. în Budapesta. De o dată cu invitarea la Budapesta deputaţiĭ cehĭ Dr. Herold şi Kaftan aŭ primit de la presidentul grupuluĭ român al conferinţeĭ interparlamentare, dl Urechia, o scrisóre, în care le aduce la cunoscinţă, că Românii şi pe urma lor nicĭ parlamentele din peninsula balcanică nu vor fi representate la conferenţa interparlamentară din Budapesta, şi îĭ întrébă ce aŭ de gând să facă dînşiĭ. Comitetul executiv a hotărît, să nu ĭea parte neavênd nicĭ un înţeles a merge să se sfătuéscă despre pace tocmaĭ acolo, unde decurge răsboiŭ în contra naţionalităţilor băştinaşe. Hotă-

---

îndésă, ceea ce împedecă cucuruzul întru desvoltarea luĭ.

Maĭ cu spor săpăm cu plugul de săpat, după care punem pe un jugĕr 3—4 lucrători, ca să dirégă şi să sape printre fire, pe unde n'a ajuns maşina.

Asemenea trebue să tăiăm şi puiĭ, ce rĕsar lângă firele de cucuruz, ca să rĕmână cu atât maĭ mult nutremînt pentru cucuruz.

Cu deosebire dacă pĕmîntul e lutos orĭ umed de la fire atuncĭ la sapa a dóua trebue să se adune pămîntul în jurul firelor cam de 25—30 cm. 1—$1^1/_2$ şchiópe.

Sapa a dóua, răritul şi rumperea puilor trebue să le facem până pe timpul când începe a înflori cucuruzul. De óre ce pe timpul acesta nu e ĭertat, să umblăm prin cucuruze, fiind că mişcând paiul cucuruzuluĭ se scutură pulverea din flóre, şi ast fel se împedecă rodirea.

În unele ţinuturĭ după ce periĭ de la tuleŭ încep a se usca, şi grăunţele a se întări, se taie orĭ rump jipiĭ (paiul) din sus de tuleŭ, pentru ca să se cócă cucuruzul cu atât maĭ ĭute. Pe la noĭ fac acéstă ciontare cu deosebire pepenariĭ. Experinţa a dovedit, că cucuruzul ast fel ciontat se cóce maĭ repede.

(Va urma.)

rirea acésta a fost adusă la cunoscinţa biroului central din Berna.

Părechia domnitóre din Rusia, despre a căror visită pe la curţile domnitóre din Europa, de un timp în cóce atâta s'a scris, în 27 a c. a sosit în Viena. Li-s'a făcut o primire din cele mai grandióse. Tóte stradele şi bulevardale, carî duc de la gara de Nord spre Burg, unde aŭ descins, aŭ fost decorate cu arcurî de triumf stimdarde austriace şi rusescî. De la gară până la Burg, pe unde s'a făcut retragerea s'a postat în cordon o armată întrégă.

Trenul, care aduce pe puternicul suveran a ajuns în gara de Nord la órele $10^1/_2$.

Aicî aŭ fost întimpinaţî de Împĕratul şi Împĕrătésa, de principiî: Francisc Ferdinand, Victor Ludvig, Iosif Ferdinand, Fridiric, Iosif August, toţî în uniformă ruséscă; archiducesa vĕduvă Stefania; principesele Maria Iosefa, Isabella; ministri austriacî şi ungarî, legaţiunea ruséscă etc.

La coborîrea din tren musica regim. 2 a intonat imnul rusesc. Împĕratul rege îmbrăţişând pe ţarul l-a sărutat apoî a sărutat mâna ţarevneî. După presentările obicinuite s'a pornit conductul. În frunte mergea ţarul cu împĕratul rege Francisc; apoî ţarevna şi împĕrătésa, pe urmă celealalte trăsurî cu archiducii şi membriî din suită. Între strigătele de „hoch", a mulţimiî curióse a întrat conductul în partea Burgului numit „Bellaria", cuartirul destinat înalţilor óspeţi. —

Timpul a fost cam ploios. Palatele de pe Ring, carî sînt în proprietatea jidanilor aŭ rĕmas nedecorate, ca demonstraţie contra municipiului orăşenesc. Poliţia a fost la culme, póte nicî în Petersburg n'a fost păzit mai bine marele ţar, de cât în Viena.

Anglia.

„Times" a atacat cu vehemenţă politica orientală a conteluî Goluchowski, care în cestiunea Creteî merge mână în mână cu prinţul Lobanov. Foile rusescî din causa acésta sînt revoltate în contra foiî angleze, care cércă să samene discordie între Austro-Ungaria şi Rusia tocmaî acum în ajunul călătorieî ţaruluî. „Novoje Vremja" rĕspunde cu energie la atacul foiî angleze, arătând, că pe Anglezî îi dóre, că nu eî aŭ rolul de conducĕtorî în politica orientală din zilele nóstre.

Italia.

Datoria statuluî italic a luat proporţiî aşa de marî, în cât nicî „cruţătorul" Rudini nu-î póte pune stavilî. În anul 1895/6 datoria directă a Italieî s'a urcat cu 37.759,683 lire. „Osservatore Romano" ascrie acésta „mică" sporire, pretensiunilor esagerate în afacerile de colonii.

Dacă domniî de la cârmă vor cruţa tot în felul ăsta, Italia are să ajungă acolo unde este Sêrbia şi Grecia.

Marchisul Rudini a declarat, că Italia nu e aplicată a se dimite în pertractărî de pace cu Menelik, până ce acesta nu va elibera captivii italianî, din contră Menelik vrea ca eliberarea să fie una dintre condiţiunile tractatuluî. A fară de aceea Menelik mai pretinde şi despăgubire de răsboiŭ şi anumite teritóre, ér Italianiî despre asemenea lucrurî nicî că vreaŭ să scie. Generalul *Balles* a căpĕtat încredinţarea să se pună în atingere cu Menelik, dar de cum va amĕndóuĕ părţile vor persista pe lângă ţinuta mai sus schiţată, pertractările vor rĕmâné fără resultat. Unele ziare aŭ adus vestea, că Menelik din considerare faţă de Papa Leo XIII ar fi eliberat pe o o parte a prinsonerilor, alte foî înse trag la îndoélă adevĕrul acesteî sciri.

Franţa.

În Dumineca trecută s'aŭ sfirşit ultimele alegerî pentru consiliul municipal din Franţa. Resultatul lor este, că conservatoriî aŭ câştigat de la republicanî treî locurî, între carî unul în Bretagne. Aşa se vede că „Figaro" s'a chiar înşelat, scriind, în urma călătorieî presidentuluî Faure, că Bretagne ar fi razimul cel mai puternic al republicanismuluî.

Turcia.

Resolvirea afacerilor din Creta a ajuns în mâna marilor puterî. Agenţiî diplomaticî din Constantinopol, aŭ lucrat împreună un proiect de reforme, care se crede că va obţiné aprobarea atât a porţiî cât şi a insurgenţilor. Se speréză că ast fel se va pune capet turburărilor.

Pórta nu are în cătrăŭ, e silită să cedeze presiunii marilor puterî, şi a fară de aceea starea sa finanţială încă o silesce, să pună cât mai iute capet turburărilor.

Amĕsurat proiectuluî acestuia Creta va fi guvernată de un locoţiitor, şi va avé autonomie aprópe deplină, de cât va avé să plătéscă un tribut anual. Va să zică relaţiunea sa faţă de Turcia ar fi cam tot aceea-şi ca relaţiunea dintre Samos şi Turcia, de cât Samos are principe, ér Creta va avé numaî locţiitor.

După informaţiunile luî „Times", primite din Constantinopol, paşa Azoram, prezidentul comitetuluî de pacificare, mai deunăzî a asigurat pe representanţiî puterilor străine, că înţelegerea între pórtă şi naţiunea armenéscă este deplină.

Noul locţinĕtoriŭ Msgr. Bartoghemios în circulara ce a dat-o de curênd, le recomandă Armenilor, ca să considere favorurile, ce le-a făcut sultanul, să fie cu credinţă tronuluî, să se reţină de la turburărî şi rĕscóle. Se vede înse că Armeniî nu prea sînt dispuşî să asculte, căcî étă ce se scrie mai de curênd: Armeniî în 26 a c. la 1 óră din zi aŭ dat năvală asupra băncii ottomane omorând câţi va senatorî şi oficialî. Împrejurarea acésta a produs panică generală şi turburărî în Galata şi Tofane. Tóte prăvăliile sînt închise. Guveenul otoman a luat mĕsurî de liniscire.

Bulgaria.

După cum anunţă „Novoje Wremja" din Sofia, *Stoilov* are de gând să propună de ministru de răsboiŭ pe *Petrow*, ér dacă acesta nu ar fi aplicat să priméscă, pe *Ivanow* saŭ pe *Papcikow*. Ast fel lista noului cabinet ar fi: Stoilow, Geschew, Bheodorow, Madsarow, Benew, Welitschkow, Jablonskij, Saragow şi vre unul din ceî amintiţi.

Svedia.

În Svedia sînt tocmaî în curgere alegerile de deputaţi. Resultatul final încă nu se scie, dar la alegerile de până aci conservatoriî aŭ câştigat o mulţime de locurî de la radicalî-liberalî. Pe cum se vede nu numaî în Belgia şi Austria le merge rĕŭ la liberalî.

Montenegro.

Din Cattaro se scrie, că în cercurile politice de acolo se vorbesce serios despre proclamarea Montenegroluî de mare principat. Proclamarea ar avé să se facă din incidentul cununieî moştenitorilor de tron italian cu princesa Elena de Montenegro. Planul se zice, că ar fi fost conceput cu ocasiunea logodneî.

Apel

cătră întregul cler gr. cat. român din Ungaria.

De procedurile şi calumniile pĕcătóse a unor ziarişti şi corespondenţi, carî prin apucăturile lor ce strigă rĕsplătire la ceriŭ, puse fără pic de mustrare de conscinţă în circulaţiune prin unele ziare române, spre a înăgri instituţiunile sfinteî nóstre biserecî gr. cat. şi spre a deonesta pe ilustriî şi venerabiliî capi aî eî, şi mai ales pe prea bunul nostru archiereŭ Michail Pavel episcopul gr. cat. român al dieceseî gr. cat. de Oradea mare, care şi picurul cel din urmă al sudoriî sale îl jertfeşce poporuluî sĕŭ român, căruia atâta bine i-a făcut, nî-am indignat destul noî între noî, şi dacă până aci am descualificat atacurile acestor inimicî maliţioşi numaî în cercurî restrînse aşteptând că dintr'o parte saŭ alta să se pornéscă vre o acţiune seriósă contra lor, ca aşa apoî întregul cler român gr. cat. să-şi ridice vocea sa întru apĕrarea adevĕruluî şi întru sdrobirea acestor tendenţe periculóse, după o aşteptare îndelungată şi aşa dicênd zădarnică, astăzî, noî, subscrişiî preoţi gr. cat. murĕşanî apelăm la întregul cler gr. cat. şi în parte la clerul dieceseî gr. cat. de Oradea mare, căreî diecese aparţinem şi noî, rugându-l, ca cu puterî unite să se opună acestor erupţiunî viţióse.

Fraţi în Christos!

Prin un veto puternic procedura necualificabilă a acestor rĕuvoitorî a-î sfinteî nóstre biserecî aî archiereilor nostri şi prin urmare şi aî nostri, să o reprobăm cu toţii ast fel, pe cum astăzî asta noî o facem. Ca să nu hrănim mai mult şerpele veninos de duşman comun nóuĕ tuturor cu criţariî câştigaţi cu atâta sudóre, ajutorul ce până aci i-l'am prestat, să i-l detragem, nisuindu-ne într'acolo, ca pe iubita şi drăgălaşa nóstră fóe „Unirea", carea pe lângă aceea că e o fóe seriósă, redactată cu multă conscinţă şi cu înaltă erudiţiune, e încă şi imparţială, din fóe sĕptĕmânală ce e, să o facem fóe de tóte zilele, ceea ce se va puté întîmpla înse numaî atuncî când unul fie care o vom abona.

Ér ca nicî poporul conceredut grijiî nóstre să nu se adape din bălţile mlăstinóse şi stricăcióse a acestor ziare, carî îl conduc la indiferentism religios şi la necinstirea mai marilor bisericiî şi la inobedienţă faţă de aceia, să ne îngrijim de o fóe poporală, sĕptĕmânală, ieftină, morală şi întru tot folositóre, ca în zile de Dumineci şi sĕrbători, când după o muncă de o sĕptĕmână ar mai vrea să ieă şi bietul ţĕran român un ziar la mână, acela să nu stîrnéscă în el amărăciune,

disgust şi înstrăinare faţă de sfînta sa biserică şi faţă de archiereii şi preoţii lui.

În speranţă că vócea nóstră va afla resunet în inimile tuturora, implorând ajutoriul Domnului preste noi toţi sémnăm cu tótă stima.

Giuliţa 11 Iuliu nou serbătórea ss. Ap. Petru şi Paul 1896.

Antoniu Popp
preot român gr. cat.
în Giuliţa.

Valeriu Kiss
preot român gr. cat.
în Berzova.

Noutăţi.

Din Archidiecesă. Onor. *Ioan Şancu* paroch în Vişag din protopopiatul Morlacei a fost numit paroch în *Poptelec* din protopopiatul Dêrgei.

Înscrierile. La gimnasiul din loc înscrierile încep în 1 Septembre şi dureză până în 3 Septembre inclusive. În 4 Sept. diminéţa la 7 óre va fi liturgie pentru invocarea Spiritului Sfînt, ér după aceea cetirea legilor şi începerea prelegerilor. Dorim paciinţă şi tărie corpului profesoral întru împlinirea frumóseï sale chemări, ér şcolarilor ascultare şi alipire faţă de profesori, şi diligiinţă la studiu.

Asociaţiunea în Lugoş. Se scie, că la adunarea generală din anul trecut ţinută în Blaş, statutele asociaţiunii s'aŭ schimbat în înţelesul, ca să pótă îmbrăţişa şi pe Românii din Ungaria proprie. În anul acesta se întêmplă pentru prima dată, că asociaţiunea ese din hotarêle vecheï Transilvanii. Lugoşului i-s'a dat, să fie primul oraş, care dintre noiï sêï fii prima dată l-a deschis braţele. Fraţii Lugoşeni s'aŭ şi arętat vrednici de cinstea, ce li-s'a făcut, aranjând serbări, de cari între noi Românii din acéstă ţară puţine s'aŭ mai vędut. În numĕrul viitor ne reservăm a descrie pe larg decursul şedinţelor pe cum şi frumósele serbări, ce aŭ avut loc în memorabilele zile de 27 şi 28 al c. — Din Blaş afară de presidentul Ioan M. Moldovan aŭ mai fost de faţă Gavrilă Pop, Dr. Augustin Bunea, Dr. Victor Szmigelski, Dr. Vasiliu Hossu, Juniu Br. Hodoş şi Aurel C. Domşa.

Distincţiune. Din Viena se depeşéză, că după informaţiunile ziarelor italiene, împĕratul Francisc Iosif a acordat fratelui fostului nuntiu papal Agliardi titlul de conte austriac.

Concurs între poeţii români. În oraşul Alais (Franţa, Grand) în Octobre viitoriu vor fi sĕrbări frumóse cu ocasiunea inaugurării monumentului, ce din iniţiativa academiei alaisiane se ridică în acel oraş, în onórea marelui fabulist *Florian*. Municipalitatea oraşului Alais a deschis un concurs între poeţii ţĕrilor latine cu mai multe premii. Sînt admişi prin urmare la acest concurs poeţii români în următórele condiţiuni: Poemul de ori ce estindere va fi, va avé de obiect lauda lui Florian, dulcele cântăreţ al *Estellei şi Nemorin*. Lucrările se vor trimite până cel mai târziu la 10/22 Septembre pe adresa subsemnatului *V. A. Urechia. Sinaia*. Lucrările vor fi cercetate şi clasate după merit de un juriu instituit în Bucuresci, compus de biroul Ateneului român. Cele 3 lucrări declarate de mai mare valóre vor fi trimise în timp util la Alais, însoţite de traducerea în limba franceză. Lucrările, ce se vor trimite, vor avé un motto, corĕspundĕtor la un plic închis, în care va fi numele autorului. Nu se vor deschide de cât plicurile lucrărilor premiate. Cele nepremiate se vor pute retrage după 15 Octobre viitoriu de la cancelaria Ateneului român. Îndemnăm călduros pre toţi juniï nostri poeţi din tóte ţĕrile locuite de Români, să nu întârzie de a se pune pe lucru, neîndoindu-ne de succesul poeţilor români, care va fi al doilea în istoria literaturii nóstre moderne, după acel al nemuritorului Alexandri. *V. A. Urechia.*

Ministri maghiari în Viena. Din Viena să depeşéză că ministrul president baronul Bánffy şi ministrul de finanţe Ladislau Lukács aŭ conferit timp îndelungat în palatul ministeriului de esterne cu contele Badeni. Ceï doi ministri magiari în acceaşi zi la 1 óră aŭ fost primiţi în audienţă de Maiestatea sa. Cu acéstă ocasiune ministrul Lukács a raportat Maiestăţii sale despre budgetul statului pe 1897.

Nmai trei zeci milióne. Din raportul ministrului de finanţe al Ungarieï despre venitele statului în pătrariul al doilea al anului curent resultă, că deficitul face trei zeci milióne. De şi partea cea mai mare a contribuţiunilor se incasséză de regulă după seceriş, — când aŭ ce esecŭa esecutorii, — totuşi resultatul de până acum este cât se póte de nefavorabil. — Erogatele s'aŭ urcat în pătrariul al doilea la suma de 115,755.300 fl. 47 cr., pentru acoperirea cărora aŭ incurs în cassa statului 112,420.693 fl. 80 cr.; resultă deci un plus de erogate în suma de 3,334.606 fl. 67 cr. La acestea computând deficitul din patrariul prim cu 26,207.873 fl. 04 cr., — resultă pe prima jumĕtate a anului curent un deficit de 29,542.479 fl. 71 cr.

De tot bine informaţi. Nu odată ni-s'a dat ocasiunea de a ceti basaconiï prin gazetele magiare, cu deosibire în cestiï de ale Românilor. — Spre ilustrare servéscă noutatea adusă de „Magyarország", în Nrul sĕu din 26 August. În acel ziar sub rubrica: „Adunare de episcopi gr. catolici" se scrie: „Fóea bisericéscă „Unirea", ce apare în Alba Iulia aduce scirea, că în tómna acésta episcopatele gr. catolice din Alba Iulia Făgăraş şi Blaş ţîn conferenţă. Idea de a conchema conferenţa este a mitropolitului Mihályi, care va defige mai târziu obiectele sinodului". De astă dată o lăsăm fără comentar şi îi îndrumăm pe fraţii de la „Magyarország" să mérgă la Francezi s'aŭ Nemţi, pe cari atâta îi defaimă, ca să se informeze, cum merg trebile în ţara unguréscă.

Procese de presă cu ridicata. De astă dată e vorbă nu de ziare române, ci de maghiare, dar de acele, ce de un timp căşunéză neasĕmĕnat mai multă batere de cap guvernului, de cum ar pute să o facă încă pe atâtea ziare române. E vorba de ziarele partidului poporal: „Alkotmány", „Magyar Néplap", „Christliches Volksblatt" şi „Krestané". Tóte împreună aŭ nici mai mult nici mai puţin de cât 23 de procese. Libertate nu numai glumă!

Călătorie de plăcere. Guvernul francez de pe acum a luat dispoziţii pentru siguranţa Ţarului mobilisând poliţia întrégă, nu cumva nihiliştii saŭ anarchiştii să facă o neîncută. La gările, unde se va opri trenul Ţarului nu vor avé întrare de cât auctorităţile militare şi civile. Podurile vor fi păzite de soldaţi şi pe linia pe unde trece trenul Ţarului circulaţia va fi oprită cu o jumĕtate de óră înainte de a trece puternicul împĕrat. Să trebuésca să călătorésca toţi ómenii cu atâta precauţiune!

Gimnasiŭ pentru fete în Budapesta. În sfârşit Budapesta s'a emancipat pe deplin. Căci ceea ce-i lipsia, ca să pótă fi oraş adevĕrat apusan era gimnasiul pentru fete. Şi acum graţie reuniunii regnicolare a femeilor, maghiariï aŭ şi gimnasiŭ pentru fete. — Reuniunea acésta, care de alt cum susţine mai multe şcoli, aduce la cunoscinţa publicului, cum că cu începerea anului şcolar 1896/7 va deschide, în legătură cu scolile ce le susţine, prima şi a cincia clasă gimnasială. Gimnasiul are destinaţiunea de a da fetelor o instrucţie mai temeĕnică de cât aceea ce o primise în şcolile civile şi superióre de fete. Cele ce trec esamenul de maturitate pot continua şi la universitate. Dintre limbile străine sînt obligătóre pentru I-a clasă numai limba germană, pentru a V-a germană şi latina; limba franceză o pot învĕţa fără taxă deosebită, ér cea angleză numai pentru taxa de 20 fl. cu concesiunea direcţiunii. Prelegerile se ţin de la 8—1 a. m. Taxa de înscriere 10 fl.; didactrul în clasa I 70 fl.; apoi taxă de primire 25 fl.; în 1—15 Ianuar 40 fl.; în 1—15 Aprile 20 fl. Înscrierile se fac din 1—5 Septembre de la 8—12 óre. Étă o cale deschisă fetelor, căroră nu le place a vedé de ale căsii.

Gimnastic din România. Tocmai acuma s'a întors din America un gimnastic român cu numele Petrescu, care dimpreună cu fica sa a reportat cele mai mari succese în lumea nóuă. P. trescu va da câte va representaţiuni în Bucuresci, apoi va pleca din nou în America unde este angajat pentru un an de zile.

Antisemiţii câştigă teren. Din Viena se scrie, că în Floridsdorf la alegerile comunali antisemiţii aŭ învins pe întrégă linia. Atât de primar cât şi de viceprimar aŭ fost aleşi antisemiţi. Când vom începe să ne emancipăm şi noi de sub tutela semitismului?

Femei-farmaciste. Ministrul de culte ung., în înţelegere cu ministrul de interne a adresat o ordinaţiune cătră tóte municipiile, în care se spune, că pe basa hotărîrii preaînalte de la 18 Novembre 1895 pot fi primite femeï ca practicante de farmacie. Primirea se póte face însă numai din timp în timp, arĕtându-se ministrului studiile pregătitóre ale candidateï pe cum şi părerea fisicului municipal.

Serum în contra choleréi. Medicina a reportat o învingere nóuă, căci s'a aflat medicină în contra înfricoşateï cholere. Persin ce de present petrece în China, a notificat academieï franceze, că i-a succes să vindece cu serum pe un pacient atacat de choleră. De la notificarea trimisă academieï franceze Persin din 27 pacienţi luaţi sub eură a mai vindecat încă 25 de inşi, ceea ce e un resultat uimitor, dacă luăm în considerare că până acuma din ceï atacaţi 95 de procente muriau fără scăpare.

Flórea sórelui ca leac. Un medic rus cu numele Manisnov a aflat, că flórea sórelui are acela-şi efect ca şi chinina, ba în multe casuri flórea sórelui s'a dovedit vindecătóre şi acolo unde chinina nu a avut nici efect. De alt fel ţĕraniï ruşi din vremurile străvechi folosiaŭ flórea sórelui ca medicină de casă, coperind pe bolnav cu frunză de flórea sórelui.

Cretenii şi Bismark. Bismark şi-a permis vorba, că bruşii din grădina lui îl interesézăneasĕmĕnat mai mult de cât întrégă cestiunea Creteï. Dar póte nu şi-a adus aminte, că vorbele lui, întrĕ împrejurările de astăzi destul de nevinovate, vor produce supĕrare atât de mare între Greciï din Creta. Supĕrarea a tâlmăcit'o *Hierotheos*, mitropolitul din Patras şi Elis, într'o adresă trimisă lui Bismark. Hierotheos îl conjură, să îşi schimbe părerea, şi să declare pe calea publicităţii, că da, înainte cu câte va zile nu îl interesa, acuma însĕ nu mai póte de dragostea Grecilor din Creta. Nu scim face-va Bismark ce îi cere Hierotheos, atâta însĕ scim, că soluţiunea cea mai potrivită ar fi să declare şi Cretenii, că a trecut vremea, când lumea îşi făcea temeri din o vorbă capriţiósă a lui Bismark, şi să-şi vadă de nĕcasuri. La ómenii bătrâni le place să vorbéscă multe, ér Bismark e bĕtrân şi el.

Teatru în Montenegro. Principele Nichită în órele sale libere, şi va fi având destule şi de aceste, se îndeletniceşce şi cu literatura. A scris şi scrie poesii, mai ales eroice, apoi drame şcl. Între dramele sale mai însĕmnată e „Ţarina Balcanilor," ce se jócă în tóte teatrele sêrbeşci, şi de aci încolo se va juca şi în Cetinje, unde principele a edificat pe spesele sale un teatru. Actoriï de o cam dată îs Ruşi, dar cu timpul va prinde arta rădăcini şi între Montenegreni şi atunci principele nu va mai avé lipsă, dacă preste tot va avé, să recurgă la teatraliştii străini.

Jidanul tot jidan. În România s'a dat de urma uneï companii de cămătari de prima calitate. S'ar pute să nu fie din neamul lui Israil? Pe cum scriu foile din România procurorul a început acţiune atât în contra lor cât şi în contra samsarilor mestecaţi în acéstă afacere scârbósă.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

Fiind că jertfa are însemnare simbolică și e o parte a cultului dumnezeesc celui public, de aceea ea are să fie *instituită pe cale positivă* prin o auctoritate competentă omenéscă orĭ dumnezeéscă. Cultul jertfeĭ din L. V. l-a rînduit și prescris Dumnezeŭ însu-și până în amĕnuntele luĭ cele maĭ micĭ; ĕră în L. N. cel puțin elementele și temeiurile esențiale ale cultului le-a instituit nemijlocit Isus Christos, și de elementele și temeiurile acestea se ține în rîndul cel dintâiŭ jertfa, fiind că ea e actul fundamental și principal al cultului dumnezeesc celui public. Nicĭ sinagogeĭ și nicĭ bisericiĭ nu ĭ-a conces Dumnezeŭ dreptul și puterea de a institui jertfe, ci în mila sa cea nemărginită s'a îndurat a institui însu-și jertfele acelea, prin carĭ a voit, ca ómeniĭ să-l onoreze și să-l împace.

Jertfa e un act al cultului dumnezeesc, pe care nu-l sevârșesce orĭ cine, ci numaĭ un *preot*. Numaĭ cel ce e anume ales, chemat și împuternicit, adecă numaĭ preotul póte și are să împlinéscă serviciul jertfeĭ. Jertfa și preoția sînt legate de olaltă în chip nedespărțit; nu esistă jertfă fără de preoție, și nicĭ preoție fără de jertfă. O preoție anumită pretinde deja natura jertfeĭ, căcĭ acésta fiind un act solemn al cultuluĭ celuĭ public are să se sevârșéscă de óre cine, care are putere și împuternicire spre acésta. Apoĭ e și fórte cuviincios, ca un om, pe care cel puțin oficiul și dignitatea îl osebesce de ceĭ pĕcătoș și-l sfințesce, jertfind să împlinéscă oficiul de mijlocitoriŭ între Dumnezeŭ cel mâniat și între ómeniĭ ceĭ pĕcătoș. „Tot archiereul," zice Apostolul „carele se ĭea din ómeni pentru ómeni, se pune spre cele ce sînt cătră Dumnezeŭ, ca să aducă darurĭ și jertfe pentru pĕcate" (Evr. 5, 1). E înțeles de la sine, că singur Dumnezeŭ are dreptul de a împărtăși dignitatea chemăriĭ și oficiuluĭ de preot și de a hotărî „pe ceĭ ce sînt aĭ luĭ și pe ceĭ sfînt, pe carĭ îĭ apropie de sine" (Num. 16, 5).

Tot așa de limpede e și aceea, că e fórte cuviincios, ca spre sevârșirea unuĭ act așa de sfînt și de solemn al cultuluĭ dumnezeesc să se alégă un loc *sfințit*. Un atare loc, adecă locul, în care are să se aducă jertfa, se chémă *altariŭ*. Unde se găsesce jertfă și preoție, acolo tot de una și pretutindenea se găsesce și altariul.

Din cele ce am spus până acuma, resultă, că jertfa e actul cel maĭ mareț și maĭ deplinit al religieĭ și de aceea întrece tóte cele alalte acte ale cultuĭ dumnezeesc. Ea e decĭ acțiunea cea maĭ de frunte și centrul cultuluĭ dumnezeesc întreg. Toți se unesc în aceea, că omul aducênd jertfă prestă luĭ Dumnezeŭ onorul și omagiul cel maĭ înalt, ce i-l póte presta. Dór în jertfă adorarea internă a maiestățiĭ dumnezeescĭ îșĭ dobîndesce espresia cea maĭ deplinită. Jertfa în esența sa e un act al adorăriĭ și de aceea cuprinde tot de una mărturisirea dumnezeiriĭ aceluia, căruia i-se aduce. Dintre tóte acțiunile cultuluĭ religios ea e prerogativa luĭ Dumnezeŭ: ea are să se aducă numaĭ singuruluĭ Dumnezeŭ adevĕrat. A aduce jertfă uneĭ zidiriĭ, fie ea chiar și cel maĭ mare dintre sfinți orĭ cel maĭ înalt dintre îngerĭ, ar fi idololatrie, fărădelege.

Jertfa în sens impropriŭ.

Numaĭ acțiunĭ de acelea de ale cultuluĭ dumnezeesc, carĭ cuprind tóte momentele și notele conceptuluĭ jertfeĭ esplicat maĭ la deal, sînt și se chémă jertfe în sens propriŭ. Dar în viața religiósă cea ascetică de multe orĭ se numesc jertfe și acțiunĭ de acelea de ale vîrtuților, carĭ în esența lor se deosebesc de jertfă. Folosindu-se astfel cuvîntul jertfă, el nu are maĭ mult significația sa originală și proprie, ci are să se înțelégă în significație derivată și improprie: *lucrările vîrtuților sînt și se chémă jertfe în sens maĭ larg*. Numele jertfă se transpune adecă de multe orĭ spre significarea lucrărilor bune și meritórie, întru cât ele aŭ o anumită asemĕnare și înrudire cu adevĕratele jertfe. Asemĕnarea și înrudirea acésta se cuprinde maĭ ales în dóuĕ puncte: jertfa servesce spre glorificarea luĭ Dumnezeŭ și se sevârșesce prin nimicirea unuĭ obiect sensibil. Diferitele deprinderĭ ale vîrtuților sémĕnă însĕ cu jertfa, întru cât cu intenția se referesc la onórea luĭ Dumnezeŭ și întru cât pretind o anumită nimicire, adecă mortificarea firiĭ stricate și poftitóre de rele a omuluĭ. Viața naturală cea de jos, sensuală, pămîntéscă are adecă să se înfrîne și să se învingă, ea are să se omóre, pentru ca viața maĭ înaltă, spirituală, cerésca a gratieĭ să se pótă desvolta cu vigóre și pe deplin în om. Dar mortificarea îĭ cade naturiĭ cu greŭ și pretinde obosélă și silință. La renunțarea, la lăpĕdarea de sine, cea atât de necesară s'aŭ obicinuit maĭ ales ómeniĭ să gândéscă atuncia, când eĭ numesc jertfă singuratice acțiunĭ virtuóse, pe cum și întrégă viața creștinéscă și deplinită. Câte va esemple vor ilustra și dovedi lucrul acesta.

Darurile îndurării, slujbele milosteniei, prin carĭ se ajutoră și se mângâie sĕracĭĭ și lipsițiĭ, Apostolul le numesce jertfe și anume întru atâta, întru cât creștinul în persóna celuĭ ce are lipsă de ajutor, va să dărueséscă luĭ Dumnezeŭ însu-și óre ce dând lipsitului elemosină: „Facerea de bine și împărtășirea să nu o uitați, că cu *jertfe* ca acestea se îmblândesce Dumnezeŭ" (Evr. 13, 16). Tot acela-și Apostol numesce elemosina, ce ĭ-a trimis-o Filipenĭĭ, „miros cu bună mirésmă, *jertfă* primită, bineplăcută luĭ Dumnezeŭ" (Filip 4, 18).

A renunța la plăcerile sensualĭ, a ține trupul cu asprime în frîu îĭ cade omuluĭ maĭ cu greŭ de cât a renunța la averile pămîntescĭ, de aceea rógă Apostolul pe creștinĭ „pentru milele luĭ Dumnezeŭ, să-și pună înainte trupurile sale *jertfă* vie, sfîntă, plăcută luĭ Dumnezeŭ" (Rom. 12, 1).

O *„jertfă"*, pe care „Dumnezeŭ nu o va urgisi", ci o va primi bine, e un „spĭrit înfrânt", o „inimă înfrântă și umilită" (ps. 50, 19), adecă un spirit și o inimă, carĭ rănite fiind de durerea îndurării și a părerii de rĕŭ, deplâng și desprețuesc pĕcatele și rătăcirile vieții de maĭ înainte.

Rugăciunea și intenția inimiĭ formézĕ dóră și esența cea maĭ intimă a jertfeĭ, principiul de viață a rituluĭ estern sacrifical. Pe cum jertfa se numesce decĭ rugăciune reală, în tocmaĭ așa și rugăciunea se zice și jertfă. Așa zice Apostolul: „Să aducem *jertfă* de laudă pururea luĭ Dumnezeŭ, adeca róda buzelor, ce se mărturisescă numeluĭ luĭ" (Evr. 13, 15). Așa ne provócă și Psalmistul la rugăciune zicênd: *„Jertfesce* luĭ Dumnezeŭ jertfă de laudă și dă celuĭ Preaînalt rugile tale" (ps. 49, 15).

O viață, care se petrece în suferință și luptă pentru Dumnezeŭ și pentru gloria luĭ, e asemenea arderiĭ de tot: „Ca aurul în topitóre ĭ-a lămurit pe eĭ (pe drepți), și ca o *jertfă* de ardere întrégă ĭ-a primit" (Înțel. 3, 6).

O *jertfă* fórte deplinită și bine plăcută maiestățiĭ dumnezeescĭ e maĭ ales lăpĕdarea de sine maĭ ales a călugărilor, carĭ prin juruința întreită a sĕrăcieĭ, castităților și ascultăriĭ renunță libĕr și de bună voe la averile pămîntescĭ, la lume și la desfătările eĭ, pentru tot de una cu trup cu suflet serviciuluĭ luĭ Dumnezeŭ.

O *jertfă* în sens maĭ larg a fost și nespus de umilită și durerósă viață a sĕraculuĭ, virginuluĭ și ascultătoriuluĭ Isus, pe când rĕscumpĕrătórea luĭ mórte, a fost jertfă în sens propriŭ. Altmintrea stă lucrul cu mórtea martirilor: orĭ cât de prețiósă ar fi acésta în ochiĭ luĭ Dumnezeŭ, caractĕrul jertfeĭ în sens propriŭ ea totuși nu o are. Adevĕrat că martiriĭ aŭ iubit pe Christos în viața lor și l-aŭ imitat cu mórtea lor, adevĕrat că eĭ pentru Dumnezeŭ și-aŭ dat trupurile sale spre chinurĭ de mórte și și-aŭ vĕrsat pentru Christos gloriosul sĕŭ sânge și prin acestea și-aŭ dobîndit cununĭ neperitóre: dar eĭ n'aŭ fost meniți, să fie nicĭ preoți jertfitorĭ nicĭ darurĭ de jertfă, pentru ca să-și dea viața spre adorarea și împăcarea maiestății dumnezeescĭ, ci aŭ suferit mórtea silnică, numaĭ pentru ca să mărturiséscă și să apere adevĕrătatea, sfințenia și originea dumnezeéscă a credinței creștine. De și „e scumpă înaintea Domnuluĭ mórtea cuvioșilor luĭ" (ps. 115, 5), totuși nicĭ unul dintre acești nevinovați uciși nu a efeptuit împĕcarea lumiĭ. Drepții aŭ primit cununĭ de învingere, dar nu le-aŭ împărtășit; din tăria credincioșilor aŭ resultat idealurĭ de răbdare, dar nu darurĭ de dreptate. Drepții singuraticĭ aŭ găsit fie care numaĭ mórtea sa proprie, și nicĭ unul nu a solvit cu mórtea sa datoria altuia. Dintre fiiĭ ómenilor singur numaĭ Domnul nostru Isus Isus Christos e acela, întru carele toți s'aŭ restignit, toți aŭ murit, toți s'aŭ îngropat, toți aŭ înviat. [1]).

Jertfeĭ în sens impropriŭ îĭ corĕspunde preoția improprie saŭ universală a credincioșilor. De aceea s. Petru numesce *pe toți creștinii „preoție sfîntă"*, carea e chemată și facultată, „ca *să aducă jertfe* spirituale plăcute luĭ Dumnezeŭ prin Isus Christos" (I Petr. 2, 5). Credincioșii formézĕ o „preoție sfîntă", întru cât eĭ prin caractĕrul sacramental și prin gratia sacramentală a botezuluĭ sînt osebiți din omenimea pĕcătósă, consacrați și sanctificați, pentru ca

[1]) S. Leo M, cuv. 13. despre patima Domnuluĭ.

prin „jertfele spirituale“ ale uneĭ vieţĭ nóuĕ şi virtuóse, adecă prin rugăciune, evlavie, frica luĭ Dumnezeŭ, lăpădare de sine, răbdare, pocăinţă, milostenie şi iubirea deaprópelui să onoreze şi glorifice pe Dumnezeŭ. De câte orĭ sevârşim un lucru bun cu intenţia cuvenită îndreptată spre Dumnezeŭ, maĭ ales dacă-l sevârşim între lupte şi oboselĭ, de atâtea orĭ adúcem jertfă luĭ Dumnezeŭ.

De jertfă şi de preoţie e legat strîns altariul. Acest cuvînt încă se folosesce de multe orĭ în sens maĭ larg, impropriŭ. Aşa scrie s. Augustin: „Noĭ sîntem biserica luĭ Dumnezeŭ, pentru că el binevoesce a locui în noĭ. Când inima nóstră se înalţă la el, ea e altariul luĭ: luĭ îĭ junghiăm jertfe sângeróse, când ne luptăm până la sânge pentru adevĕrul luĭ; luĭ îĭ ardem tĕmâea cea maĭ dulce, când ne învăpăiăm în faţa luĭ de iubire evlaviósă şi sfîntă; luĭ îĭ aducem jertfa umilinţeĭ şi laudeĭ pe *altariul inimiĭ* în focul iubiriĭ ferbinţĭ.“ [1])

(Va urma.)

[1]) S. Aug., De civ. Dei L. X. c. 3. al. 4.

Ben Hur
saŭ
Zilele luĭ Mesia
de Lew. Wallace.
(Continuare.)

În dată întră călăuzul şi-l conduse înderĕpt la stradă şi de acolo la chan. Acolo la pórta chanuluĭ esclamă Grecul cu însufleţire:

„Să mergem, fraţilor, în Vetleem, pe cum ne-a sfătuit împĕratul.“

„Da,“ adause Hindul, „spiritul mĕ îndémnă.“

„Să mergem dar,“ zise Valtasar. „Cămilele staŭ gata.“

Făcură daruriĭ paznicului, se suiră pe şele, rugară pe paznic, să le arete drumul, şi se depărtară. Când se apropiară de pórta cetăţiĭ, zăvórĕle aripilor celor marĭ ale porţiĭ se împinseră înapoĭ, şi eĭ ieşiră a fară şi porniră pe drumul, pe care cu puţinel maĭ înainte călătoriseră Ioşif şi Maria. Când din Hinnon se suiră pe şesul de la Refaim, le apăru o lumină. Întru început era nehotărîtă şi slabă. Inimile lor băteaŭ maĭ tare. Lumina se făcu tot maĭ tare, şi eĭ îşĭ închiseră ochiĭ dinaintea strălucirii eĭ. Când îĭ deschiseră din noŭ, étă! de-asupra lor sta steaua curată şi strălucitóre ca orĭ care altă stea de pe bolta cerului, dar de tot jos şi mişcându-se în aintea lor. Eĭ îşĭ încrucişară mânile şi iubilaŭ, şi bucurie nespus de mare umplu inimile lor.

„Dumnezeŭ e cu noĭ! Dumnezeŭ e cu noĭ!“ esclamară eĭ de-a lungul drumuluĭ, până ce steaua se înălţă de-asupra luĭ Mar Elias ea apoĭ se opri de-asupra uneĭ case, ce se afla lângă colina din apropiarea Vetleemuluĭ.

XIV.
Pruncul Christos.

Era pe la a treia strajă de nópte. În Vetleem se revĕrsa de ziuă de-asupra munţilor de cătră rĕsărit, şi diminéţa lumina culmile lor cu cea dintâiŭ zare spălăcită; în vale era încă nópte. Paznicul de pe coperişul vechiuluĭ chan asculta pătruns de fiorii frigului la sunetele cele dintâiŭ, cu carĭ viaţa trezită da bineţe zileĭ, când fără de veste vĕdu, cum o lumină se mişca pe colină la deal cătră casă. Maĭ întâiŭ o privi de o torţă în mâna óre cui; maĭ apoĭ credu, că e un meteor; dar lucirea eĭ crescu, până omul băgă maĭ pe urmă de samă, că ea e o stea, care călătoresce. Cuprins de spaimă strigă paznicul, şi toţĭ ceĭ dintre ziduriĭ alergară pe coperiş. Fenomenul se apropia într'una; stîncile, arboriĭ şi drumul eraŭ luminate de razele luĭ; şi dacă óre cine privia în lumina luĭ, ea orbia aşa de tare, cât omul trebuia să-şĭ întórcă ochiĭ într'altă parte. Ceĭ maĭ fricoşĭ din privitoriĭ cădură în genunchĭ, îşĭ acoperiră feţele şi se rugaŭ. Ceĭ maĭ inimoşĭ se plecaŭ înainte, îşĭ ţineaŭ mânile înaintea ochilor şi cercaŭ din când în când a arunca câte o privire fricósă spre lumină. De altmintrea razele orbitóre nu loviaŭ de-a dreptul în chan şi în prejurul luĭ; căcĭ stéua sta acum de-asupra caseĭ în faţa peşteriĭ, în care se născuse Mântuitoriul.

Chiar pe când culmina fenomenul acesta minunat, chiar pe atuncia sosiră ceĭ treĭ filosofĭ pe colină. La pórtă se pogorîră de de pe cămilele sale şi cerură întrare. După ce paznicul s'a recules întru atâta de spaima sa, cât le putu face pe voe, împinse înderĕpt zăvórĕle şi deschise pórta. În lumina cea preste fire cămilele se înfăţişaŭ ca nisce năluce; şi pe feţele şi în firea celor străiniĭ, — abstracţie făcênd de la impresia, ce o făcea înfăţişarea lor străină, — se esprima o rîvnă aşa de mare şi o însufleţire aşa de înaltă, cât frica şi fantasia paznicului se escită încă şi maĭ tare; el păşi înapoĭ şi câtă va vreme nu putu rĕspunde, când îl întrebară:

„Nu e acesta Vetleemul Iudeeĭ?“

Dar maĭ veniră şi alţiĭ acolo, şi fiinţa lor îĭ însufla bărbăţie.

„Nu! Acesta e numaĭ chanul. Cetatea e maĭ încolo.“

„Nu s'a născut aci un prunc?“

Ceĭ din apropiare priviră miraţi unul la altul. Ér uniĭ dintr'înşiĭ le rĕspunseră: „Da! Da!“

„Du-ne la dînsul!“ zise Grecul cu nerăbdare.

„Du-ne la dînsul!“ zise şi Valtasar, părăsindu-şĭ tactul cel plin de dignitate, „că am vĕdut steaua luĭ, aceea-şĭ stea, pe care o vedeţĭ de-asupra caseĭ, şi am venit, să ne închinăm luĭ.“

Hindul îşĭ lovi pălmile într'olaltă şi esclamă:

„Cu adevĕrat viŭ e Domnul! Grăbiţĭ grăbiţĭ! Am aflat pe Mântuitoriul! Bine sîntem cuvîntaţĭ maĭ pe sus de cât toţĭ fiiĭ ómenilor!“

Ómeniĭ se pogorîră de pe coperiş şi alergară în urma străinilor, carĭ acum fură conduşĭ prin curte şi în îngrăditură. Dar privind la steaua, care încă şi acum sta deasupra peşteriĭ, de şi lumina eĭ nu maĭ era aşa de orbitóre ca maĭ înainte, mulţĭ cuprinşĭ fiind de frică se întórseră înapoĭ; ceĭ maĭ mulţĭ înse se îmbărbătară şi merseră în urma străinilor. Înse după ce vĕdură că aceştia merg drept spre stea, carea stetea nemişcată de-asupra pesceriĭ, mulţĭ fricoşĭ rĕmaseră înderĕpt. Înse cea maĭ mare parte a mers cu eĭ. Când aceştia se apropiară de vestibulul peşteriĭ, steaua se ridică, ér când ajunseră la uşe, ea plutia pălind de-asupra capetelor lor, când întrară, ea dispăru. Ceĭ ce eraŭ de faţă, nu se îndoiră maĭ mult, că între străiniĭ aceştia şi între stea este o legătură, care se estinde şi la uniĭ locuitoriĭ aĭ peşteriĭ.

Spaţul îl lumina un lămpaş, care răspîndea destulă lumină, ca străiniĭ să pótă vedé pe mama şi pe pruncul, ceĭ ce odihnia trezit în braţele eĭ.

„Acesta e pruncul tĕŭ?“ întrebă Valtasar pe Maria.

Şi ea, carea tóte cele ce priviaŭ pe mititelul prunc, le păzia întru inima sa, îl ridică aşa, cât îl lovi lumină, şi zise:

„Acesta e fiul meŭ!“

Şi eĭ cădură în genunchĭ şi i-se închinară.

Eĭ vĕdură pe acest prunc, care era întocmaĭ ca şi alţĭ pruncĭ: în jurul capuluĭ luĭ nu strălucia nicĭ o aureolă, nicĭ era înfăşurată în jurul luĭ corona lumescă de aur. Buzele luĭ nu se deschiseră spre a grăi; şi de şi audia esclamările de bucurie, laudele şi rugăciunile, totuşĭ nu vĕdia nicĭ cu un semn, că le audia, ci privia ca orĭ care prunc în lumina lămpaşuluĭ.

După câtă va vreme se sculară bărţiĭ, merseră la cămilele sale, aduseră darurile, aur, tĕmâe şi smirnă şi le aşedară înaintea pruncului Christos repetind cuvinte pline de reverinţă. Dar din ele nu amintim nicĭ unul, căcĭ omul cugetătoriŭ scie, că adorarea curată a inimiĭ curate a fost pe atuncia ce este ea şi acum şi a fost tot de una: deliciul uneĭ inimĭ însufleţite de Dumnezeŭ.

Acesta a fost aşa dară Mântuitoriul! Şi pentru a-l găsi veniseră eĭ aci din depărtare aşa de mare!

Şi eĭ totuşĭ i-se închinară fără de a se îndoi!

De ce? Credinţa lor se întemeia pe acele semne, pe carĭ li-le trimisese lor Acela, care şi nóuĕ ni-s'a descoperit de atuncia ca părinte al nostru; şi eĭ se numĕraŭ între aceĭ credincioşĭ, cărora promisiunile luĭ le sînt aşa de îndestulitóre, cât eĭ nu maĭ întreba nimica despre căile, pe carĭ li-le arată. Numaĭ puţinĭ aŭ fost aceia, carĭ aŭ vĕdut semnele acelea şi aŭ audit promisiunile acelea, — mama şi Ioşif, păstoriĭ şi ceĭ treĭ filosofĭ, — dar eĭ credeaŭ toţĭ, credeaŭ într'o formă de tare, va să zică: în perioda acésta din planul dumnezeesc al mântuiriĭ Dumnezeŭ era încă tot, şi pruncul era numaĭ prunc. Privesce înse în viitoriŭ, cetitoriule! Va sosi un timp, în care tótă descoperirea va purcede de la Fiul, şi fericiţĭ accia, carĭ vor crede atuncĭ întru el!

Să aşteptăm acest timp.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut şi se află de vîndare în **Tipografia seminarială din Blaş:**

Legile politico-bisericescĭ
din 1894 şi 1895

împreună cu respectivele ordinaţiuni ministeriale, traduse, edate şi comentate la ordinul Preaveneratului Consistor mitropolitan de Alba

Iulia și Făgăraș. Prețul unuĭ esemplar broșurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atențiunea clerului nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoțesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuință preotul în urma situațiunĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaș 1896.

Broșura constă din 39 pagine, în carĭ se dau inviațiunile cele maĭ bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale și curatoratele, cum și privații la aruncarea și conscrierea dărilor de stat și anume: 1. a dărĭ de *case,* 2. a dărĭ de *câștig,* 3. a dărĭ după *camete,* 4. a dărĭ *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliție,* 6. a dărĭ de *arme* și de *vînat* și 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Prețul uneĭ broșurĭ e **8** cr., exoedată franco sub fașe **11** cr.

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare și cu copcĭ fl. 10.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

Editor și redactor respundĕtor
Dr. Victor Szmigelski.

Nr. 3488 - 1896. (31) 3 3

I. Escriere de Concurs.

Până în 10 Septembre st. n. esclusive 1896 se escrie concurs la 11 stipendiĭ din *fundațiunea fericitului Archiepiscop și Mitropolit Alesandru Șterca Șuluț,* și anume: treĭ stipendiĭ de câte 400 fl. destinate pentru iuriștĭ și medicinișt ĭ la vre o universitate a fără din Transilvania, dintre carĭ unul a fost folosit de profesorul Valeriŭ Suciŭ, altul de candidatul de advocat Dr. Iuliŭ Maniŭ, și al treilea de iuristul absolut Laurențiŭ Nestor; — un stipendiŭ de 300 fl. pentru studenți, carĭ frecuentéză metalurgia, technica, pedagogia, saŭ orĭ ce sciințe reale, folosit de Octavian Tobias absolut de academia comercială; — un stipendiŭ de 200 fl. destinat pentru iuriștĭ în Cluș, folosit de Victor Pop absolut de anul II de dreptur ĭ; — patru stipendiĭ de câte 100 fl. pentru gimnasiștĭ, folosite de studenții Gerasim Vana, Iuliŭ Moldovan, Virgiliŭ Bian, și Pompeiŭ Dragoș; — dóuĕ stipendiĭ de câte 60 fl. folosite de gimnasiștiĭ absoluți Victor Negrea și George Boeriŭ.

Ceĭ ce doresc a obține vre unul din stipendiile de maĭ sus, aŭ să întrunéscă următórele condițiunĭ:

a) Că sînt români gr. cat. miserĭ, născuți în Transilvania;

b) că pe lângă purtare morală bună aŭ din studiĭ calculĭ de eminenție;

c) dintre concurenți vor avé preferință, carĭ vor puté dovedi, că sînt consângenĭ cu piul fundator, spre care scop trebue să producă atestat compus de respectivul oficiŭ parochial, care să cuprindă tabela genealogică esact dedusă;

d) concurenții să alăture la cereri testimoniŭ scolastic, carte de botez, atestat de paupertate, testimoniŭ medical și să numéscă espres institutul, la care și unde vor să continue studiile academice orĭ gimnasiale pe an. scol. 1896/7.

Blaș în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat. de Alba Iulia și Făgăraș.

II. Escriere de concurs.

Până în 10 Septembre n. esclusive 1896 se escrie concurs la dóuĕ stipendiĭ de câte 300 fl. v. a. *din fundațiunea luĭ Ioan Daniel (Dănuțiŭ) de Fersig,* folosite unul de George Micu technic absolut, și altul de rigorosantele în dreptur ĭ Ioan Ghețe. Se observă, că numaĭ în casul acela pot căpĕta și alțiĭ aceste stipendiĭ, dacă între concurenți nu s'ar afla consângenĭ cu fundatorul.

Cererile aŭ să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Șuluțane.

Blaș în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat. de Alba Iulia și Făgăraș.

III. Escriere de concurs.

Până în 10 Septembre n. esclusive 1896. se escrie concurs la un stipendiŭ de 80 fl. v. a. *din fundațiunea Lazar Báldi,* folosit de gimnasistul absolut Ioan Giurgiŭ. Consângenii aŭ preferință. Pot concurge numaĭ studenți gimnasiștĭ, născuți în comitatul Cluș uluĭ. Cererile să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Șuluțane.

Blaș în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat. de Alba Iulia și Făgăraș.

IV. Escriere de concurs.

Până în 10 Septembre n. esclusive 1896 se escrie concurs la dóuĕ stipendiĭ de câte 60 fl. v. a. din *fundațiunea fericitului canonic Ioan Fekete Negruțiŭ,* folosite unul de Valeriŭ Filipan, și altul de Emanoil Petean, ambiĭ gimnasiștĭ absoluți. Preferință aŭ consângenii. Pot concurge și fetițe române gr. cat., carĭ se pregătesc de învĕtătóre, saŭ pentru altă carieră. Cererile să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pertru stipendiile Șuluțane.

Blaș în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat. de Alba Iulia și Făgăraș.

V. Escriere de concurs.

Până în 10 Septembre n. 1896 se escrie concurs la dóuĕ stipendiĭ din *fundațiunea fericitului canonic Constantin Alutan,* și anume: unul de 60 fl. v. a. folosit de Ioan Anca elev al școliĭ comerciale. și altul de 40 fl. folosit de Teofil Dosa gimnasist, care nu și-a legitimat progresul. Preferință aŭ consângenii. Cererile să fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Șuluțane.

Blaș în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat. de Alba Iulia și Făgăraș.

VI. Escriere de concurs.

Până în 10 Septembre n. esclusive 1896 se escrie concurs la un stipendiŭ de 40 fl. din *fundațiunea fericitului profesor Partenii Moldovan,* folosit de gimnasistul Ioan Banciŭ, care nu și-a legitimat progresul. Preferință aŭ consângenii fundatoruluĭ. Cererile sa fie provĕdute cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Șuluțane.

Blaș în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat de Alba Iulia și Făgăraș.

VII. Escriere de concurs.

Până în 10 Septembre n. 1896 se escrie concurs la următórele stipendiĭ din *fundațiunea fericitului Archiepiscop și Mitropolit Dr Ioan Vancea,* numită „Cassa archidiecesană“:

1) La un stipendiŭ de 300 fl. folosit de iuristul Corneliŭ Bardoși, și destinat pentru studenți de la universitate orĭ institut politechnic.

2) La treĭ stipendiĭ de câte 60 fl. v. a. pentru elevi preparandialĭ orĭ la altă preparandie română greco-catolică, devenite vacante prin absolvarea elevilor preparandialĭ Ioan Pampu, Teodor Stoia și Vasiliŭ Orosan.

La aceste stipendiĭ pot concurge numaĭ românĭ gr. cat. din Arehidiecesă. Preferință aŭ consângenii și afinii fundatoruluĭ, chiar și când nu ar fi din Archidiecesă.

Blaș în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat. de Alba Iulia și Făgăraș.

VIII. Escriere de concurs.

Până în 10 Septembre n. 1896 se escrie concurs la 10 stipendiĭ din *fundațiunea fericitului Dr Simeon Ramontiai,* și anume 4 de câte 315 fl. folosite de Alesandru Fodor dr în medicină, Alesandru Bordia dr în medicină, Andreiŭ Pop dr în dreptur ĭ, Paul Percea elev al academieĭ de desemn, carĭ tóte sînt destinate pentru studenți de la școlele superióre din Viena și Budapesta, orĭ ce sciință orĭ artă a voi să învețe; — la 3 stipendiĭ de câte 84 fl. v. a. folosite de Romul Crăciun dr în medicină, George Voda student la politechnică, și George Simon rigorosant în dreptur ĭ, tóte treĭ destinate pentru iuriștĭ la universitatea din Cluș; — la 3 stipendiĭ de câte 63 fl. v. a. folosite de Ioan Viciŭ, gimnasist absolut, Ioan Mora gimnasist absolut și Iuliŭ Aranyoși iurist.

La aceste stipendiĭ pot concurge:

a) numaĭ tinerĭ studenți miserĭ, născuți în Transilvania, românĭ de naționalitate;

b) carĭ pe lângă purtare bună aŭ din studiĭ calculĭ de eminenție;

c) dintre concurenți vor avé preferință ceĭ de origine nobilĭ și consângenĭ cu fundatorul;

d) la cereri să se alăture: testimoniŭ scolastic în copie autentică, carte de botez, testimoniŭ medical, atestat de paupertate;

e) concurenții să numéscă expres institutul, la care și unde vor să continue studiile.

Blaș în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat. de Alba Iulia și Făgăraș.

IX. Escriere de concurs.

Până în 10 Septembre n. esclusive 1896 se escrie concurs la un stipendiŭ de 60 fl. din *fundațiunea fericitului Ioan Bob,* folosit de cadetul absolut Alesandru Nemeș. Cererile să se provadă cu doeumentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Romontiane.

Blaș în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat. de Alba Iulia și Făgăraș.

X. Escriere de concurs.

Până în 10 Septembre n. 1896 se escrie concurs la un stipendiŭ de 60 fl. v. a. din *fundațiunea fericitului Petru Maior,* folosit de gimnasistul Victor Maior, care nu și-a legitimat progresul în studiĭ. Cererile să se provadă cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Romanțiane.

Blaș în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat. de Alba Iulia și Făgăraș.

XI. Escriere de concurs.

Până în 10 Septembre n. 1896 se escrie concurs la un stipendiŭ de 120 fl. v. din *fundațiunea Kleiniană,* folosit de gimnasistul Corneliŭ Măcelariŭ. Cererile să se provadă cu documentele indigitate în escrierea de concurs pentru stipendiile Romanțiane.

Blaș în 11 August 1896.

Consistoriul archid. gr. cat. de Alba Iulia și Făgăraș.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 13 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: odată 7 cr., a doua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiecare publicăţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redactiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaş.

Anul VI. Blaş 5 Septembre 1896. Numĕrul 36.

La început.

Ne aflăm „la început", la începutul unuĭ noŭ an şcolar.

E cu mult maĭ însemnată data acésta, de cât să trecem preste ea cu tăcere. La începutul fiesce căruĭ an şcolar e datorinţa nóstră, să medităm asupra celor câştigate pe terenul instrucţiunii şi educaţiunii nóstre, şi ce trebue să facem pentru a înainta pe calea cea bună şi conducĕtóre la scop.

Începutul anuluĭ şcolar îmbrăţişézĕ dóuĕ momente în viaţa nóstră intelectuală: trimiterea copiilor la şcólă şi alegerea careriereĭ.

Amîndóuĕ momentele aceste merită de o potrivă meditaţiunea şi băgarea nóstră de samă.

Necesitatea de-a trimite copiiĭ la şcólă azĭ abia o va maĭ trage la îndoélă cineva. În ziua de azĭ fără anumite cunoscinţe elementare nu maĭ poţi trăi, nu maĭ poţi umbla pe piciórele tale. Azĭ chiar şi deprinderea drepturilor politice e legată de anumite cunoscinţe rudimentare şi pe viitor are să fie şi maĭ mult. Azĭ prin urmare e o necesitate absolută a sci scrie şi ceti, a cunósce constituţia şi legile fundamentale ale patrieĭ şi a sci cel puţin operaţiunile fundamentale din aritmetică. Fără de aceste cunoscinţe azĭ nu maĭ poţi să fiĭ.

Atâta şcólă decĭ e dator să-ĭ dea băĕtuluĭ sĕŭ tot Românul. Şi să nu fim nedrepţi: poporul nostru a şi început, să ajungă la cunoscinţa necesităţiĭ impuse de timpul modern. Dovadă sînt şcolile nóstre confesionale, pe carĭ cu nespuse jertfe le susţine; dovadă este numĕrul cel mare al pruncilor, carĭ cercetézĕ tóte soiurile de şcolĭ.

Dar să nu ne amăgim. E încă fórte mult de făcut. Poporul nostru încă şi acum e fórte înapoiat, şi scrierea şi cetirea şi azĭ e un lucru necunoscut între maioritatea covîrşitóre a celor ce de la 1868 încóce aŭ ĭeşit din şcolile poporale. Acesta e un fapt pe cât de adevĕrat, pe atât de trist.

Nu voim, să cercăm la acest loc causele acestuĭ fapt, dar credem, că fără sfială se póte zice, că de vină sînt preoţiĭ, dascăliĭ, părinţiĭ, cu un cuvînt de vină sînt toţi. Şi vina supremă o pórtă organele guvernuluĭ, inspectoriĭ şcolarĭ, carĭ în loc să stăruéscă pentru lăţirea cunoscinţelor generale şi fundamentale, află chemarea lor în a cere, ca pruncii să scie recita fără rost şi fără pricepere câteva frase banale în limba magiară.

Când cerem decĭ de la popor, ca să-şĭ trimită copiiĭ la şcólă, să nu credem, că ne-am împlinit datorinţa cu atâta, că le-am esplicat folósele instrucţiuniĭ, ci maĭ pe sus de tóte trebue să nisuim într'acolo, ca şcóla să fie bună şi corĕspundĕtóre scopuluĭ, ce-l are şcóla poporală.

Sînt fórte în rătăcire aceĭ pedagogĭ, — şi durere, este nespus de mare numĕrul lor, — carĭ socotesc, că chemarea şcoliĭ poporale este a pregăti pruncii pentru şcolile mediĭ. Asta e o rătăcire enormă, şi tocmaĭ erórea acésta e încă una din causele, pentru carĭ învĕţămîntul nostru poporal nu póte corĕspunde menirii sale.

Chemarea şcoliĭ poporale este, să créscă cetăţeni înzestraţi cu atâtea cunoscinţe, câte se cer pentru a puté trăi în societate şi în stat. Şcóla poporală în locul cel dintâiŭ are să créscă pentru viaţă, şi numaĭ în locul al doilea are să fie pregătire pentru alte studiĭ şi pentru alte şcolĭ.

Care este decĭ prima datorinţă a preoţilor şi învĕţătorilor nostri faţă de poporul nostru? — Este, să-l îndemne cu timp şi fără timp a-şĭ trimite copiiĭ la şcólă. Înse pe lângă acésta este datorinţa lor a stărui, ca şcóla poporală să créscă cetăţeni pentru societate şi stat, înzestraţi cu acele cunoscinţe fundamentale, fără de carĭ le e cu neputinţă a umbla pe piciórele propriĭ.

Lauda cea maĭ mare şi ambiţiunea cea maĭ nobilă a fiesce căruĭ preot şi a fiesce căruĭ învĕţător să fie, ca toţĭ locuitoriĭ comuneĭ lor să scie ceti şi scrie fluent.

Al doilea moment, ce pururea trebue să-l avem în vedere, când ne dăm samă despre viaţa nóstră culturală, e *alegerea carieriĭ*.

E sciut, că Românii încă şi numaĭ cu 50 de anĭ înainte de acésta eraŭ aşa zicênd eschişi din şcolĭ, şi că a fără de preoţie abia era altă carieră deschisă

Feuilleton.

Cum trebue să cultivăm cucuruzul, ca să rodéscă maĭ bine?

(Continuare.)

IV.

Maĭ tóte plantele, prin urmare şi cucuruzul, încă aŭ maĭ mulţi *inimicĭ*. Dintre paserĭ ciórele, ţărcile, graurii ş. a. fac maĭ mare pagubă în cucuruz. Mijlocul cel maĭ bun de apĕrare în contra acestora este, să astupăm bine în pămînt grăunţele semĕnate. Acestea, pe cum şi porcii selbaticĭ şi cânii fac pagube maĭ marĭ în cucuruz, când acesta începe a se cóce. În contra acestora apĕrăm cucuruzul punênd păzitorĭ, carĭ să-ĭ împusce orĭ să-ĭ sparie; punem maĭ multe ciuhe, văruim cucuruzul pe marginea pămîntuluĭ ş. a. Ér în contra insectelor şi a vermilor apĕră cucuruzul sobolul, broştele, şopîrlele ş. a., carĭ nimicesc o mulţime de insecte şi pentru aceea se şi numĕră între amicii plugaruluĭ. Prin ogorul de tómnă încă se nimicesc multe insecte, fiind că óuĕle, ce ajung de-asupra pămîntuluĭ, degeră în timpul iernii.

Grăunţele în grânar le atacă gârgăriţele, în contra cărora ne putem apĕra numaĭ prin curăţenie, adecă dacă curăţim regulat şi văruim în fie care an grânarul.

Dintre morburile plantelor cucuruzul sufere maĭ mult de *tăciune*, care se ivesce în diferite părţi ale paiului şi maĭ des la locul tuleiuluĭ. Semînţa bună, sănătósă e cel maĭ bun scut împotriva tăciunelui. Cum am zis maĭ sus, e bine, ca să spĕlăm grăunţele de semînţă cu apă, în care am topit pétră vinĕtă. Pentru 10 hectolitre de cucuruz câte 2 kg. de pétră vinĕtă solvită în 400 litre (40 ferĭ) de apă. În care să stea grăunţele de semînţă 12—16 óre. Pentru 5 feldere (à 20 cupe nóuĕ) ne trebue cam ¼ kg de pétră vinĕtă solvită în 4 ferĭ de apă.

Trebue maĭ de parte să grijim, ca paiele saŭ jipiĭ şi foile de cucuruz, pe carĭ se observă tăciune, să nu ajungă în gunoiŭ şi cu acesta pe pămîntul, în care voim, să semĕnăm cucuruz. Maĭ bine e, ca jipiĭ atacaţĭ de tăciune încă de cu tómnă să-ĭ aşĕdăm deosebit, ér preste ĭernă să-ĭ ardem.

Cum am amintit şi maĭ sus, cucuruzul sufere de recélă, şi cu deosebire ghiţul din Maiŭ face marĭ pagube în cucuruz. Cucuruzul brumat orĭ degerat e maĭ bine, să-l arăm din noŭ şi să-l semĕnăm cu soiurĭ vĕratice (cinquantino orĭ pignoletto).

Ploile marĭ, furtuna, grindina, vînturile încă fac marĭ stricăciuni în cucuruz. Pentru aceea trebue, ca plugarul să le asigure cu deosebire în contra grindineĭ, ca ast fel să nu rĕmână păgubit de tot.

După fie care ploe maĭ mare, care a fost împreunată şi cu vînt, îndată ce s'a sbicit pămîntul, plugarul harnic iesă la faţa locului cu câţĭ va lucrătorĭ şi cu sapa în mână, ca să îndrepte, ceea ce se maĭ póte îndrepta în cucuruzul rĕsturnat la pămînt, şi prin acésta să-l ajute în desvoltarea sa.

V.

În cât privesce *culesul cucuruzuluĭ*, pe cum scim, soiurile vĕratice până în s. Măria cea mare saŭ în jumătatea întâiŭ a lunii Septembre sînt deplin cópte; ér soiurile tomnatice se culeg cam în jumătatea a dóua a lunii Septembre orĭ în jumătatea primă din luna lui Octobre. Cu cât e maĭ bine copt tuleiul pe paiŭ, atât maĭ bine, câştigăm grăunţe maĭ sănătóse, carĭ se pot păstra timp maĭ îndelungat.

Culesul se face saŭ cu fóea saŭ desfăcut. Orĭ cum s'ar face. trebue înainte de tóte să

pe sama lor. Ce mirare deci, dacă Românii ajunşi la libertatea învĕţămîntuluĭ se siliaŭ a cresce din fiiĭ lor domnĭ şi numaĭ domnĭ? Eĭ, carĭ nu puteaŭ fi domnĭ, puteaŭ dori alt ceva, de cât a vedé macar pe fiiĭ lor domnĭ? Şi cine eraŭ domniĭ? Firesce că numaĭ amploiaţiĭ.

Lumea înse s'a schimbat mult. Referinţele sociale aŭ trecut prin o mare metamorfosă. Azĭ e domn acela, care trăesce din munca sa şi nu atîrnă de la cuitanţe vidimate şi nevidimate. Azĭ industriaşul are drept la acelea-şĭ onoruri, la carĭ un ministru, numaĭ om să fie.

Concepţiunea acésta nóuă despre domnie a trebuit să se resimtă şi între Românĭ şi să influinţeze alegerea carierelor.

Şi cu bucurie trebue să constatăm, că întru adevĕr în ultimiĭ anĭ aŭ început a-şĭ alege cariere industriale şi băeţiĭ din cele maĭ bune familiĭ românescĭ. Asta dovedesce, că şi la noĭ începe a ajunge la stima cuvenită industria, şi că putem în fine spera, că vom ajunge a avé şi noĭ clasa nóstră de industriaşĭ, a căreĭ lipsă ne făcuse ĭobagĭ la străinĭ, maĭ rĕŭ de cum ne făcuse ĭobagĭ lipsa de pămînt.

Numaĭ şi aicĭ trebue să fim băgĕtorĭ de samă. Trebue să grijim, ca prospectele de bunăstare materială, ce ni-le ofer carierele industriale, să nu ne seducă, să nu ne cufunde în materialism şi să nu ne facă a ne perde idealismul, fără de a căruĭ armonică unire cu materialismul cumpĕtat s'ar perde raţiunea de a fi a némuluĭ nostru.

Care este decĭ a dóua datorinţă a preoţilor şi învĕţătorilor nostri în viaţa nóstră culturală? Este a îndemna pe părinţĭ, să trimită pe copiiĭ lor şi la carierele industriale, tot o dată înse este a griji, ca nu cum va pentru buneurĭ materiale trecĕtore să perdem din vedere bunurile ideale, carĭ singure pot ferici un neam.

Mângăerea „Telegrafuluĭ Român“. — El şĭ-o esprimă ast fel:

„*Papa satisfăcut.* Se anunţă, că principesa Elena de Muntenegru va trece în curênd de la religia sa gr.-or. la cea romano-catolică din incidentul cununieĭ sale cu principele de corónă al Italieĭ. Acéstă trecere se considera drept o satisfacţie cerută de papa Leo, care tot maĭ simte durerĭ cumplite din pricina perderiĭ principeluĭ Boris al Bulgarieĭ. Infalibilitatea sa ţine mult la principiul: Dinte pentru dinte!“

Aşa e, Papa Leo tot maĭ simte durerĭ cumplite din pricina perderiĭ principeluĭ Boris. „Tel. Rom.“ înse se vede, că nu simte nicĭ o durere pentru perderea principeseĭ Elena. Unde nu este convicţie religiósă, acolo nu póte să fie nicĭ durere pentru atarĭ trecerĭ.

De alt mintrea încredinţăm pe dniĭ de la „Tel. Rom.“, că trecerea Eleneĭ de Muntenegru la catolicism nu se întîmplă la insistinţa Sfinţieĭ Sale. O atare insistare nu e de lipsă la familia domnitóre de Savoia. Acésta până acum încă nu a admis în sinul sĕŭ nicĭ schisma nicĭ eresa şi, pe cum se vede, va să-şĭ păzéscă şi în casul de faţă tradiţionala sa credinţă faţă cu biserica catolică, acea credinţă, carea a dăruit bisericiĭ şi sfinţĭ din familia de Savoia.

De ale misiuniĭ „ortodoxe“ în Polonia catolică. — „Czas“ din Cracovia scrie despre tema asta următórele:

„După informaţiunile, carĭ le avem despre starea bisericiĭ sub stapânia ruséscă, nu se observă nicĭ o alinare şi nicĭ o micşorare a persecuţiuniĭ. Singura schimbare spre bine e aceea, că episcopiĭ şi preoţiĭ acum primesc maĭ uşor pasaporturĭ spre a călători în străinătate, ca maĭ înainte, ér de altmintrea se continuă vechiul sistem de asuprire în forma luĭ înăsprită. Aşa p. es. aŭ inculcat înainte de asta cu câte va sĕptĕmânĭ din noŭ prin circulare în unele ţinuturĭ un ucas vechiŭ, în sensul căruia preoţilor nu li-se concede a-şĭ părăsi parochiile, aşa că un preot nu se póte duce în parochia vecină nicĭ măcar pentru a se mărturisi. Preoţiĭ pretutindenea staŭ sub inspecţia severă a poliţieĭ, carea are să veghieze chiar şi asupra conţiuniĭ lor în biserică. Alumniĭ, carĭ aŭ absolvat în anul acesta cursul seminarial şi aŭ primit ordul preoţieĭ, până acum încă nu sînt recunoscuţĭ din partea guvernuluĭ. Diregĕtoriile nu sufer, ca eĭ să se aplice în păstorirea sufletelor, fiind că eĭ n'aŭ satisfăcut pretensiuniĭ guvernuluĭ referitor la limba ruséscă. Maĭ pe sus de tóte nu se aude înse nimica despre aceea, că preoţiĭ esilaţĭ în Sibiria orĭ în guvernamentele rusescĭ maĭ depărtate să se fie împărtăşit în mĕsură maĭ mare în concesiunile acelea, carĭ li-s'aŭ anunţat în manifestul de incoronare.

„E o aparaţie frapantă, că după publicarea manifestuluĭ de incoronare adevĕrat că s'aŭ alinat orĭ ĭertat multor criminaliştĭ de categoriile cele maĭ diferite pedepsele, dar, întru cât ne-am putut informa, aŭ rĕmas în privinţa asta nebăgaţĭ în samă în estensiune maĭ mare chiar aceia, carĭ ar fi meritat-o maĭ mult. Întru adevĕr ne-am face de rîs, dacă am cualifica de criminaliştĭ pe nisce preoţĭ, carĭ aŭ fost osîndiţĭ la exil pentru lucrurile cele maĭ nevinovate din lume, pe cum sînt îngremiarea în confraternităţĭ religióse, în apostolatul preasfinteĭ inimĭ a luĭ Isus, şi pentru alte lucrurĭ, carĭ nutresc spiritul religios, de şi atarĭ confraternităţĭ religióse sînt propagate în tótă lumea catolică, în Paraguay în tocmaĭ ca şi în Indochina, şi nimĕnuia nu-ĭ póte trece prin gând nicĭ măcar în vis, să găséscă într'însele o primejdie pentru statul rusesc. Şi totuşĭ aceştĭ „criminaliştĭ marĭ şi primejdioşĭ“ nu pot conta la aceea, ca să se împărtăşéscă pe deplin în binefacerile manifestuluĭ, fără numaĭ dacă Vaticanul se înduplecă a face guvernuluĭ rusesc concesiĭ.“

---

grijim, ca tuleiĭ ceĭ necopţĭ să nu se amestece cu ceĭ copţĭ şi deplin desvoltaţĭ.

Dacă rupem cucuruzul cu fóca, atunci la culesul unuĭ jugĕr avem lipsă de 3—4 lucrătorĭ, ér dacă îl culegem desfăcut, atunci ne sînt de lipsă 5—6 lucrătorĭ. Tot după 10—12 lucrătorĭ e bine, să punem un om, care să adune cucuruzul în una saŭ maĭ multe grămezĭ.

După ce am terminat culesul cucuruzuluĭ, urméză tăiatul paielor saŭ al jipilor, ceea ce de regulă se face nóptea pe lună orĭ diminéţa pe róuă. Jipiĭ se légă şi se aşédă în grămeđĭ saŭ clăĭ de câte 25—50 de legăturĭ şi şi maĭ multe. Cine are maĭ puţinĭ, îĭ aşédă în un acaţen orĭ în o salcă din curte orĭ grădină, ca să se usce bine. Preste ĭernă se daŭ vitelor. Maĭ bine îĭ mâncă, dacă îĭ tăiăm mărunţĭ cu maşina de tăiat jipĭ şi paie şi apoĭ îĭ maĭ amestecăm cu puţină hurluélă şi-ĭ stropim bine cu murătóre. Economiĭ practicĭ paiele saŭ jipiĭ ast fel mărunţiţĭ îĭ pun în căđĭ marĭ, unde amestecându-ĭ bine cu hurluélă orĭ tăriţă şi stropindu-ĭ cu murătóre, după ce aŭ dospit puţin, îĭ daŭ vitelor, carĭ îĭ mâncă cu mare poftă. Spre acest scop trebue să avem la îndemână cel puţin dóuĕ căđĭ marĭ: din una dăm, ér în a dóua rĕmân paiele cel puţin 24—48 óre la dospire. Lucrul acesta îl repeţim în fie care zi. Cam 200 kg de paie de cucuruz ajung cu 100 kg de fîn bun.

În unele ţinuturĭ, şi cu deosebire unde pămîntul e comasat, după cucuruz se samĕuă grâŭ de tómnă orĭ sĕcară. Dacă voim acésta, atunci îndată ce am cărat acasă paiele saŭ jipiĭ, trebue ca să adunăm cotórĕle (miriştea) de cucuruz, carĭ aşeđându-i în grămeđĭ marĭ preste ĭernă îĭ folosim la ferberea albiturilor, arderea cuptoriuluĭ de pâne ş. a. După ce am curăţit pămîntul în chipul arătat, arăm pămîntul, va să zică îl pregătim pentru sĕmĕnatul grâuluĭ de tómnă. Lucrul acesta înse e bine, ca să-l facem chiar şi atunci, când am voi, să sĕmĕnăm primăverĭ.

Scim cu toţiĭ, că cucuruzul nu-l putem sfirmi orĭ îmblăti îndată după cules, ci trebue să-l lăsăm, ca să se usce bine.

Plugariĭ saŭ moşieriĭ maĭ micĭ îşĭ aşédă tuleiĭ de cucuruz desfăcuţĭ pe podul caseĭ orĭ pe nisce rudĭ sub streşina caseĭ. Pe podul caseĭ se pun în grosime cam de o jumătate de urmă. De unde se vede, că avem lipsă de mult loc, ca să-ĭ putem întinde pe podul caseĭ, şi afară de aceea maĭ trebue să-ĭ şi întorcăm din când în când, ca să nu mucedéscă, ci să se usce maĭ bine şi maĭ repede. Din causa acésta şi cu deosebire proprietarii maĭ marĭ aşédă cucuruzul în coşere anume pregătite pentru păstrarea şi uscarea cucuruzuluĭ cu tuleiĭ. La tótă întîmplarea înse, orĭ îl aşeđăm pe podul caseĭ, orĭ în coşere, înainte de a face lucrul acesta trebue, ca să-l maĭ alegem o dată de perĭ, foiţe, ér tuleiĭ ceĭ maĭ slabĭ, necopţĭ, cunoscuţĭ sub nume de cucuruz porcesc, să nu-ĭ punem nicĭ când în coşer. Aceştia îĭ aşeđăm pe podul caseĭ la o parte, îĭ petrecem maĭ întâiŭ cu rîmătoriiĭ orĭ îĭ dăm la galiţe.

Fiind că cucuruzul îl păstrăm de regulă în coşere, îmĭ ţin de datorinţă, ca să vĕ daĭ aci şi mĕsurile, după carĭ trebue să se facă un coşer bun.

Coşerul înainte de tóte trebue aşeđat în grădină orĭ în curte la un loc larg, liber, ca să-l ajungă tóte vînturile şi încă maĭ mult în lungime de cât cruciş. Între padimentul coşeruluĭ şi între pămînt trebue să fie un loc gol de cel puţin 50—80 centimetri (3—4 schióp e); lăţimea coşeruluĭ să nu fie maĭ mare de 1—1½ metru, (adecă ceva maĭ bine de o jumătate de stînjin.) ér înălţimea de 4 metri (2—2½ stînjinĭ) Leţele din păreţiĭ coşeruluĭ să fie departe unul de altul de 1½—2 centimetri (1—1½ deget.) Coşerul e maĭ bine, să fie acoperit cu şindile şi să aĭbă o streşină bună cel puţin de 25—30 centimetri (2—3 schióp e). Uşea coşeruluĭ e maĭ bine, să o facem în mijlocul uneĭ laturĭ de cât în coperişul coşeruluĭ.

Dacă sîntem siliţĭ, ca să aşeđăm în coşer cucuruzul, care încă nu e destul de uscat, atunci printre cucuruz trebue să punem nisce leşĭ de leţe orĭ nisce spinĭ, ca astfel să póta străbate maĭ bine aerul şi să usce cucuruzul, de óre ce alt cum ni-se strică cucuruzul, mucedésce, ér cucuruzul muced e fórte nesănătos, nu-l mâncă nicĭ chiar rîmătoriiĭ.

Cucuruzul uscat în coşer perde din greutate de la 100 kg cam 15—20%, ér cucuruzul sfirmit cam 2—5%.

(Va urma.)

Neparticiparea catolicilor din Austria la milenîŭ. — „Kath. Vereinsblatt“ din Viena publică în nrul sĕŭ din 1 a c. cu inscripţia „Wir und die Ungarn“ despre tema acésta un articul scris de Dr Schcicher, deputat în Landtag şi în Reichsrath şi profesor de etică în seminariul diecesan din St. Pölten. Reproducem dintr'însul următórele:

„A produs óre care sensaţie, ba unor cercurî singuratice le-a chiar displăcut fórte tare, când Dr Lueger a declarat în adunare publică, că numaĭ un inimic al poporuluĭ german, un inimic al Austrieĭ póte să mérgă la Budapesta la esposiţia milenară. Pe cum se întîmplă în atarĭ casurĭ, cuvintelor luĭ li-s'a atribuit un sens, care nu se cuprinde într'însele. Ziceaŭ, că orĭ ce esposiţie e óre ce internaţional, că ómeniĭ în interesul progresuluĭ şi al culturiĭ aŭ să se bucure, când orĭ care naţiune aşédă la vederea orĭ cuĭ într'o esposiţie productele sale.

„Omul póte întru adevĕr să-şĭ dea consensul la acestea; eŭ încă o fac. Ba e probabil, că eŭ încă aşĭ merge însu-mĭ la Budapesta şi mĭ-aşĭ privi esposiţia, de cum va nu ar fi ceva la mijloc.

„Maĭ întâiŭ să nu grăim despre Ungaria. Să ne închipuim, că e vorba p. es. despre Turcia. Dacă ţara asta ar ajunge, să facă o esposiţie universală a productelor sale agronomice, industriale şi artistice, sigur nimenĭ nu ar avé cuvinte de împotrivire, dacă ar peregrina la Constantinopol orĭ cât de mulţĭ Austriacĭ. Dar să presupunem, că Turcia va să espună trofeele de învingere, pe carĭ le-a dus acasă din invasiunile de jefuire, carĭ le făcuse odinióră în patria nóstră, şi ne-ar invita, să ne bucurăm împreună, că Turcii de odinióră aŭ dus în robie şi aŭ vîndut bărbaţĭ, femeĭ şi copiĭ, atuncĭ orĭ ce invitare am privi-o deja de insultă.

„Orĭ să presupunem, că sultanul ar pune de acum înainte la cale cu severitate draconică un sistem de esterminare în contra soţilor nostri de confesiune orĭ de naţionalitate, ar declara de înţelepciune de stat: „Cel ce va să trăéscă în Turcia, acela are să se facă Turc, póte să păzéscă limba sa maternă numaĭ într'ascuns, dar maĭ trebue să şi plătéscă pentru aceea, ca prunciĭ luĭ să se créscă în spirit turcesc şi în limba turcéscă,“ noĭ ne-am mulţămi, ca să fim invitaţĭ la Constantinopol. Ba am declara de crudime de simţ, de vîndare, dacă un patriot cu tóte acestea s'ar înjuga la carul triumfal turcesc şi ar lubila împreună, că Germanilor, Slavilor şi Romanilor li-se ĭea cu forţa naţionalitatea, ér în religie cel puţin se împedecă în mĕsură gravă.

„Ceea ce are valóre pentru Turcia, aceeea se înţelege de la sine, că are valóre pentru tóte ţĕrile lumiĭ, aşa dar şi pentru Ungaria. Adevĕrat că z'c, că Ungaria ne este maĭ aprópe, că ea formézĕ cu Austria un imperiŭ dualistic, că patria nóstră se chémă Austro-Ungaria. Eŭ acésta o conced bucuros. Ba eŭ m'aşĭ bucura chiar, dacă cele dóuĕ împĕrăţiĭ s'ar purta împrumutat ca doĭ prietinĭ orĭ gemenĭ. Înse e aceea prietinie, că fraţiĭ nostri germanĭ, fraţiĭ slavĭ, fraţiĭ romanĭ aŭ fost osîndiţĭ acolo la aceea, ca să se stîngă? E prietinie aceea, că soţiĭ nostri ceĭ de credinţă catolică se vătĕmă acolo greŭ? E prietinie aceea, că acolo se favorisézĕ Jidoviĭ, carĭ din regatul Marian de odinióră sînt deja pe calea de a face un mare Ós-Budavár? —

„Într'aceea nu sînt aşa de unilateral, cât cu nedreptăţile întîmplate să învinuesc poporul magiar. Eŭ sciŭ, că Magiarul e un bărbat generos, ospital şi nobil. Ceea ce se întîmplă acum în Ungaria, aceea are să se pună pe răvaşul aşa numiţilor şoviniştĭ, maĭ ales pe al Jidovilor acelora, carĭ în timpul din urmă s'aŭ făcut Magiarĭ. Veritabilul Magiar s'a făcut tolerant, de când s. Ştefan a împărtăşit naţiuniĭ sale cultura şi creştinismul. Când acest Magiar va ajunge din noŭ, să fie stăpân în propria sa casă, atuncĭ ne vom înţelege uşor cu Ungaria, atuncĭ invitene la o esposiţie a Ungarieĭ creştine eliberate, atuncĭ vom veni. Atuncĭ confraţiĭ nostri germanĭ şi slavĭ şi romanĭ nu vor maĭ avé să se plângă la noĭ şi să ni-se tânguéscă, osînda de mórte, ce e rostită astăzĭ asupra lor, va fi revocată.

„Acum, în anul 1896 raporturile nu sînt aşa; veritabilul Magiar ne va înţelege deci şi nu se va mănia asupra nóstră, pentru că nu venim.“

Revistă bisericescă.

Austria.

Al IV-lea congres al catolicilor austriacĭ s'a deschis Luni în Salzburg cu mare însufleţire. De president a fost proclamat principele Carlos Clary. În numele guvernuluĭ a salutat congresul contele Thun dorind, ca resoluţiunile congresuluĭ conducênd la prosperarea catolicilor să folosésca ţĕriĭ întregĭ.

În 1 a c. obiectele congresuluĭ s'aŭ desbătut în secţiuni. Secţiunea pentru sciinţă şi artă a luat resoluţiunea de a nu se maĭ procura chipurĭ pentru bisericĭ de cât de la artiştĭ creştinĭ probaţĭ şi de a se propune în seminare istoria artelor frumóse. Secţiunea scolastică pretinde revederea şi îndreptarea în spirit creştin a manualelor de şcólă, înfiinţarea de şcolĭ poporale confesionale şi rehabilitarea influinţeĭ bisericiĭ asupra instrucţiuniĭ.

Secţiunea pentru cestiunile sociale urgitézĕ sporirea reuniunilor politice catolice şi a bibliotecilor poporale, conlucrarea, ca să ajungă în corpurile legiuitóre cât maĭ mulţĭ bărbaţĭ catolicĭ, reuniunile politice catolice să nisuéscă pentru respectarea drepturilor fie căreĭ naţionalităţĭ, duelul să se estirpeze, să se înfiinţeze reuniunĭ de sodalĭ.

Secţiunea agrară s'a ocupat de mijlócele pentru promovarea intereselor poporuluĭ agricol.

Secţiunea misiunilor urgitézĕ sporirea şi spriginirea reuniunilor şi societăţilor pentru propagarea religiuniĭ între păgânĭ.

Franţa.

Congresul preoţimiĭ convocat în Reims la iniţiativa abateluĭ Lemire a fost cercetat cam de 800 de preoţĭ. În congres s'aŭ luat resoluţiunĭ corĕspundĕtóre spre a mântui biserica şi societatea de periculele din partea păgânismuluĭ influinţat de judaism al cercurilor conducĕtóre, din partea francmasonerieĭ, care făurésce legile, şi din partea socialismuluĭ anarchic, care ameninţă cu o nimicire şi descompunere generală societatea. Anume preoţimea află de necesar a se celebra cultul divin cu pompă şi solemnitate spre a atrage, a se acomoda catechisarea tinerimiĭ recerinţelor şi împrejurărilor actuale, a câştiga tinerĭ şi tinere cu crescere bună şi religiósă pentru cariera învĕţătorésca, a sprigini şi înmulţi reuniunile piĭ. În privinţa cestiunilor sociale preoţimea să urmeze îndrumările date de Sfinţia Sa Leo XIII, maĭ de parte să se pogóre în popor, să participe la festivităţile luĭ, însă-şĭ să se introducă în afacerile economice şi industriale spre a puté veni în ajutoriul ţĕranilor şi al lucrătorilor. Propunerea în seminarele clericale să ţină în maĭ mare mĕsură cont de împrejurările actuale; prelegerile despre dreptul civil, comptabilitate şi cestiunile sociale sînt necesare. Maĭ de parte s'aŭ discutat mijlócele de lipsă, ca preoţimea întru împlinirea greleĭ şi sublimeĭ sale misiunĭ să purcédă în unire şi armonie.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Cabinetul Bánffy vĕdĕnd, că opiniunea publică ungurésca este contrară ridicăriĭ cuoteĭ şi pactuluĭ economic cu Austria în sensul pretensiuniloe austriace, prin organele sale anunţă, că se va închia de o cam dată numaĭ pact provisoriŭ pe lângă condiţiunile din trecut. Prin acéstă apucătură voesce Bánffy a trece preste alegerĭ şi a amâna pe un an tractarea afacerilor cu Austria. Pe cum se póte deduce din tonul ziarelor opositionale, în dietă nicĭ chiar fracţiunea Justh-Kossuth nu va vota cu guvernul, şi fiind că în sinul partiduluĭ liberal nu domnesce unitate de vederĭ în cestia cuoteĭ şi a conventiuniĭ vamale şi comerciale cu Austria, nu este eschisă probabilitatea, că unĭĭ deputaţĭ guvernamentalĭ, şi dacă nu vor vota în dietă în contra guvernuluĭ, totuşĭ îĭ vor îngreuna positia abstinêndu-se de la vot.

Joĭ, după o vacanţă de dóuĕ lunĭ, s'aŭ reînceput şedinţele dietale. Obiectul principal al şedinţeĭ din 3 a c. a fost esposeul ministeriuluĭ de finanţe despre budgetul anuluĭ 1897, pe care-l presentă ca îmbucurător. Cu privire la cuotă, la conventiunea vamală şi la regularea valuteĭ nu s'a zis nimic noŭ.

La interpelarea luĭ Szederkényi, că adevĕrate sînt faĭmele despre disolvarea dieteĭ, ministrul Bánffy nu a dat nicĭ un rĕspuns.

S'a început desbaterea proiectuluĭ de lege despre procedura judiţială penală.

Austria.

În 27 August ţarul şi ţarevna şi suita lor aŭ sosit în Viena spre a cerceta pe monarchul şi casa domnitóre a monarchieĭ nóstre. Primirea óspeţilor împĕrătescĭ a fost splendidă şi însufleţită.

Părechea împerială rusésca cercetând casa nóstră domnitóre a îndeplinit înainte de tóte un act de stimă şi curtoasie, dară acest act îşĭ are şi însemnătatea sa politică. Amiciţia personală dintre domnitorĭ încă contribue la conservarea bunelor raporturĭ dintre state şi e o garanţă pentru consolidarea păcii. Ţarul

a primit în audienţă pe ministriĭ comunĭ austro-ungarĭ şi pe ministriĭ presidenţĭ aĭ Austrieĭ şi Ungarieĭ. Maĭ mult s'a întreţinut cu ministrul de esterne Goluchowski.

Ministrul Goluchowski a conferit timp de maĭ multe óre cu principele Lobanow, ministru de esterne rusesc, care a însoţit pe monarchul sĕŭ la Viena; la acéstă conferinţă a luat parte şi ambasadorul nostru din Petersburg şi ambasadorul rusesc din Viena. Cestiunea principală, ce aŭ tractat-o aceştĭ bărbaţĭ de stat, a fost cestiunea orientală, devenită şi maĭ acută prin turburările din Constantinopol.

Rusia, în ce privesce sórtea imperiuluĭ turcesc, merge în armonie deplină cu monarchia nóstră; de aci falma, că ar fi deja gata planul, cum să împartă între sine Turcia europénă. Planul pentru împărţirea Turcieĭ nu va fi făcut încă, rivalitatea dintre puterile europene maĭ susţine încă domnia otomană.

În 29 August părechea imperială ruséscă s'a depărtat din Viena.

Spania.

Revolta din Cuba încă nu e suprimată, şi regimul spaniol are nĕcaz cu revolte nóuĕ ivite pe insulele Filipine. Din Manila se anunţă, că 3000 de insurgenţĭ aŭ atacat garnisóna spaniolă, aŭ fost însĕ respinşĭ cu perdere de 60 de morţĭ şi maĭ muliţĭ răniţĭ. Spre întărirea garnisóneĭ s'aŭ trimis încă 2000 de soldaţĭ. Ministrul Canovas, interpelat în senat cu privire la nóua revoltă, constată faptul şi contéză la patriotismul tuturor partidelor spre a restabili ordinea în colonii.

Rusia.

Ministrul de esterne al Rusieĭ principele Alexie Borislavicĭ Lobanow-Rostowski în 30 August întorcêndu-se de la Viena, unde a însoţit pe ţarul, a murit pe tren la staţiunea Şepetowka aprópe de Kiew. Decedatul ministru a făcut o lungă şi strălucită carieră diplomatică. Cu deosebire s'a distins ca ambasador la Viena, unde a fost 13 anĭ, prin tactul fin şi ĭubirea de pace. Esperinţa şi calităţile eminente l-aŭ înălţat la delicatul post de ministru al afacerilor esterne rusescĭ atât de complicate, în fruntea cărora şi în scurtul timp de un an şi jumătate a dat dovedĭ eclatante despre talentul sĕŭ de bărbat de stat. Înţelegerea dintre Rusia şi Austria în cestiunea orientală în mare parte e meritul luĭ Lobanow. Mórtea principeluĭ Lobanow cu greŭ va produce vre o schimbare în mersul afacerilor esterne ale imperiuluĭ rusesc. Situaţia politică generală e cu mult maĭ delicată şi complicată, de cât ca ţarul să încredinţeze conducerea afacerilor esterne unuĭ bărbat cu vederĭ şi planurĭ nóuĕ, diferite de ale foştilor ministri Giers şi Lobanow.

Turcia.

Atentatul comis de Armenĭ asupra banceĭ otomane din Constantinopol a provocat maceluri crâncene între poporaţiunea turcéscă iritată şi între cea arménă, căreia se vede a-ĭ fi ajuns cuţitul până la os. Ceĭ 20 Armenĭ, carĭ întrarmaţĭ cu revolvere şi cu bombe s'aŭ făcut stăpânĭ pe localul banceĭ, aŭ declarat oficialilor de la bancă, că nu se vor atinge de viaţa acestora, ci numaĭ voesc a face o demonstraţie în contra guvernuluĭ spre a-l mişca, să împlinéscă cererile Armenilor. Banca curênd după ocuparea de Armenĭ fu încunjurată de miliţie; la întrevenirea dragomanuluĭ rus Maximow insurgenţilor li-s'a dat trecere liberă, după care aŭ putut ieşi şi funcţionariĭ.

Că Armenĭĭ pregătesc demonstraţiunĭ marĭ, se scia de mult, dară se credea, că ele vor fi îndreptate în contra patriarchuluĭ. În urma tumultuluĭ provocat poporaţiunea de jos s'a pus pe jefuit şi pe ucis şi din o parte şi din alta; numĕrul Turcilor ucişi trece preste 60, al Armenilor e şi maĭ mare.

Locotonenţa patriarchatuluĭ armean a adresat mareluĭ vizir cererea, ca revoluţionariĭ să fie pedepsiţi cu asprime. Şi pentru ca să se constate, că Armenĭĭ loiaĭĭ sînt străinĭ de orĭ ce aspiraţiunĭ revoluţionare, locotenenţa doresce, ca scrisórea să se publice oficios în tot imperiul.

Ministriĭ de răsboiŭ şi de marină aŭ luat mĕsurĭ spre a împedeca orĭ ce disordine; cu tóte acestea ciocnirĭ maĭ micĭ se întîmplă des, a căror victime sînt maĭ ales Armenĭĭ.

La o notă colectivă de dat 28 August a ambasadorilor respundênd guvernul turcesc promite, că pe lângă mĕsurile poliţiale spre împedecarea disordiniĭ va constitui un tribunal estraordinar compus din Turcĭ şi creştinĭ, ca să judece imparţial asupra vinovăţieĭ şi respective dimiteriĭ Armenilor arestaţĭ.

Împrejurarea, că armata turcéscă a lăsat liberĭ pe atentatoriĭ banceĭ, nasce superstiţiunea, că eĭ ar fi fost numaĭ agenţĭ provocatorĭ, puşĭ la cale de Turcĭ spre a compromite pe Armenĭ şi spre a-şĭ puté justifica persecutarea lor.

În Creta situaţia e tot cea cunoscută.

„Agence Balcanique“ anunţă, că în nóptea de 27 spre 28 August maĭ mulţĭ soldaţĭ Turcĭ aŭ trecut graniţa bulgară, şi soldaţiĭ bulgarĭ ĭ-aŭ întîmpinat cu glónţe ucidênd pe un ofiţer şi maĭ mulţĭ soldaţĭ turcescĭ. Casul va provoca érăşĭ demersurĭ diplomatice.

Adunarea generală a Asociaţiunii în Lugoş.

Decurgerea şedinţelor a fost cea stereotipă. Singurul moment maĭ însemnat al şedinţelor, dar cu o cale moment nespus de epocal, a fost ţinerea lor pentru întâia dată a fară de graniţele vechiuluĭ Ardeal. Momentul acesta l-a şi relevat fórte bine presidentul Asociaţiunii, Rsmul D. Ioan M. Moldovan, în cuvîntul de deschidere. De aceea reproducem aci din cuvîntul acesta de deschidere partea referitóre la acel moment:

„Cu viuă mulţămită salut pe aceia, carĭ în numĕr atât de frumos s'aŭ presentat la acéstă sĕrbătóre cu însemnătate deosebită în analele Asociaţiuniĭ nóstre.

„E primul paş, ce se întreprinde spre a lărgi cercul de activitate al societăţiĭ nóstre culturale şi a-l estinde la toţĭ Româniĭ locnitorĭ în largul şi frumosul teritor al Ungarieĭ. Este prima óră, că ţinem adunarea generală afară de graniţele dintr'un timp óre care ale Transilvanieĭ şi cu acésta împlinim dorinţa respicată de repetite orĭ a fraţilor situaţi maĭ către periferia teritoruluĭ locuit de Românĭ, însĕ sub aceea-şĭ stăpânie politică.

„Patria nóstră comună fórte bine şi după adevĕr se aséménă cu o grădină întesată cu fel de fel de pomĭ, carĭ producênd florĭ şi frunze de diferite soiurĭ, fie care după firea sa, toţĭ contribuesc a înălţa frumseţa grădiniĭ şi a ridica valórea ţĕriĭ în ochiĭ celor ce o privesc.

„Fie care din popórĕle locuitóre aiĕl are însuşirile sale bune şi va fi avênd fără îndoélă şi scăderile sale: că în lume lucrurile sînt mestecate. Celea dintâiŭ trebue desvoltate şi cultivate, acestea din urmă înăduşite şi stirpite. Desvoltarea şi stirpirea acésta cere muncă îndelungată şi statornică.

„Asociaţiunea nóstră şĭ-a pus de problemă a nobilita şi îndulci fructele unuĭ soiŭ de pomĭ, ce ocupă în mod precumpĕnitoriŭ ţinutul considerabil din partea rĕsăriténă a Ungarieĭ. Fa şĭ-a avut membriĭ sĕĭ între toţĭ Româniĭ de pe teritoriul Ungarieĭ fără considerare la ţinutul, în care locuesc. Dar adunările eĭ generale, îndatinate a se ţiné din an în an, până aci aŭ descălecat tot numaĭ în lăuntrul corónеĭ de munţĭ şi pădurĭ seculare, între ale căror retragerĭ nepătrunse străbunĭ nostri aŭ aflat adăpost pe timpul invasiunilor.

„Acesta e primul paş. ce-l face scoborînd cósta munţilor şi înaintând spre marginile estreme ale terenuluĭ ocupat de némul nostru.

„Legătura sângeluĭ şi a limbiĭ, care încbégă şi ţine la olaltă deosebitele naţiuni şi produce diversitatea lor, — legătura sângeluĭ şi a limbiĭ, care la Românĭ tot de una s'a manifestat cu tărie neînvinsă, în cât zisa luĭ Bonfiniŭ, că Românul maĭ mult a luptat pentru limba de cât pentru viaţa sa, este adevĕr istoric în deplina putere a cuvîntuluĭ, — acestea legăturĭ puternice făcură, ca adunarea ţinută în anul trecut la Blaş să se supună invităriĭ frăţescĭ şi să prefigă locul adunăriĭ presente între fraţiĭ, ce locuesc acéstă regiune încântătóre.

„Fie de bun auguriŭ paşul acesta şi contribuéscă ei cu îmbelşugare la producerea acelor fructe, carĭ unul fie care dintre noĭ le dorim şi aşteptăm de la însoţirea, ce ne-a întrunit aiĕl. —“

Despre fructele acestea firesce că vom puté să grăim maĭ bine, după ce le vom fi cunoscut din esperinţă. Dar deja acum la adunarea acésta am putut observa un atare frupt: înmulţirea considerabilă a membrilor Asociaţiuniĭ.

Maĭ reproducem aci şi o parte din însufleţitorul cuvînt de bineventare, care l-a rostit dl Alesandru Mocsonyi:

„Accentele însufleţite, ce le-aĭ intonat în discursul de deschidere, aŭ potenţat însufleţirea, cu carea noĭ am alergat din tóte unghiurile române ale patrieĭ la acéstă adunare, care, pe cum aĭ relevat, este prima adunare generală a Asociaţiuniĭ transilvane într'un cerc naţional afară de frontierele Transilvanieĭ de odinióră. Desfăşurând însemnătatea acestuĭ fapt în cuvîntarea frumósă, ce ne-aĭ adresat-o, aĭ vorbit, dle preşedinte, din inimile nóstre.

„Simţit-am cu toţiĭ, că adunarea acésta are să fie un eveniment de mare importanţă pentru nisuinţele şi interesele nóstre culturale. Prin acésta se dĕrîmă un zid de despărţire între fraţiĭ de acelă-şĭ neam, setoşĭ de aceea-şĭ cultură. Asociaţiunea nóstră în acéstă adunare se desbracă de caractĕrul eĭ provincial şi proclamă principiul solidarităţiĭ naţionale pe terenul cultural.

„Aclamarea viuă şi entusiastă a acestuĭ principiŭ din partea adunăriĭ a rĕsunat ca un ecoŭ puternic, care dovedesce, că noĭ cu toţiĭ, cu tot sufletul voim, să îmbrăţişăm acest principiŭ şi că noĭ cu toţiĭ ne angajăm la luptă solidară pentru cultura naţională. Şi de unde acéstă însufleţire? Rĕspunsul ne este simplu.

„Noĭ pricepem cu toţiĭ, că pentru un popor luptă maĭ nobilă de cât lupta pentru

cultura sa proprie nicĭ că s'ar puté închipui.

„Dar lupta acésta nu este o luptă sângerósă, o luptă cu foc şi cu fer, nicĭ o luptă pentru nisce interese meschine şi efemere. Este luptă cu armele cele maĭ nobile ale minţii şi inimiĭ. pentru idealurĭ măreţe şi neperitóre. Ér idealurile aceste isvoresc din sentimentele lor religióse, naţionale şi patriotice.

„Şi cutez a afirma fără sfiélă, că aceste sentimente nobile la nicĭ un popor nu sînt maĭ adânc înrădăcinate în inimĭ, la nicĭ un popor nu sînt ele maĭ armonios contopite, de cât la poporul român.

„Chiar şi în seculul nostru, despre care, pe cum scim, dintr'o parte, nu scrutez, cu câtă îndreptăţire, dar negreşit cu óre care predilecţiune, mereŭ se afirmă, că ar fi secolul necredinţeĭ, chiar şi în secolul acesta noĭ cu satisfacţiune putem susţiné, că nu esistă popor, care ar fi maĭ evlavios. care s'ar alipi cu maĭ multă căldură de inimă la credinţa sa moştenită de la strămoşĭ, de cât poporul român.

„Prea onor. domu president ne-a adus a minte de un citat caracteristic pentru poporul nostru. Pe cum scim, despre acest popor s'a zis încă de pe timpurĭ, când conscinţa naţională a popórelor era adânc adurmită, s'a zis cu drept cuvînt, că acesta maĭ mult de cât la viaţă ţine la limba sa.

„În privinţa sentimentelor sale patriotice, pe carĭ poporul român tot de una maĭ mult prin fapte de cât prin vorbe le documentéză, este cunoscut, dar şi recunoscut, că poporul român în sacrificiĭ patriotice în sânge şi în avere nu a rĕmas îndĕrĕpt la nicĭ un timp faţă cu nicĭ un popor din patrie.

„Ca un ce de tot caracteristic pentru poporul nostru apare înse acea frumósă, intimă şi armoniósă contopire a acestor sentimente nobile, care contopire maĭ perfectă şi maĭ armoniósă nu o vom găsi la nicĭ un alt popor.

„Sentimentele religióse şi naţionale ale poporuluĭ român sînt prin miĭ şi miĭ de fire vii şi delicate atât de strîns conţesute şi concrescute, în cât ele fără vătĕmarea lor nicĭ că s'ar puté despărţi unele de altele.

„Bisericile nóstre sînt curat şi complet naţionale ér moravurile, datinile şi tradiţiunile sale naţionale sînt maĭ tóte suportate şi saturate de ideĭ şi sentimente religióse.

„Nu alt fel stă lucrul şi cu sentimentele sale patriotice. Sînt convins, că patriotismul poporuluĭ român, isolat de sentimentele sale religióse şi naţionale, s'ar usca ca o crĕngă ruptă de pe trunchiul cĭ.

„În acéstă armoniósă trinitate a sentimentelor maĭ înalte şi maĭ nobile ale inimiĭ omenescĭ se manifestéză acel idealism nobil al poporuluĭ român. care formézĕ trăsătura fundamentală a caractĕruluĭ sĕŭ naţional.

„Din acéstă indissolubilă trinitate a sentimentelor religióse, naţionale şi patriotice rĕsare în deplina sa splendóre geniul naţional al poporuluĭ român.

„Acest geniŭ naţional al poporuluĭ român are să-l fie în tot de una şi bunul sĕŭ geniŭ.

„Nu fără rost intonez acéstă dorinţă.

„Pe cum aţĭ putut observa şi Dvóstră în bine simţita cuvîntare a dluĭ preşedinte, pe lângă razele luminóse ale speranţeĭ şi încrederiĭ în opera nóstră de cultură apar şi nisce umbre de îngrijirĭ pentru comóra nóstră maĭ scumpă: cultura naţională Şi în acéstă, aşĭ zice, vibrare sufletéscă a prea on. nostru domn preşedinte érăşĭ se reoglindéză starea nóstră sufletéscă a tuturora, starea sufletéscă, carea nu este alt ceva de cât reflexul psichologic al ameninţătórelor stărĭ faptice. Aşa în cât vedem, că nicĭ în astfel de momente de clevare ale inimilor nóstre nu ne putem ascunde pericolele, ce ne ameninţă tesaurul cel maĭ scump.

„Dar eŭ totuşĭ nu preget a da espresiune firmeĭ mele credinţe, că până când poporul român va fi inspirat de bunul sĕŭ geniŭ, până când noĭ, inteligenţa, fidelĭ acestuia, ţinem neclintit ca la o dogmă nerĕsturnabilă la convingerea, cum că cultura poporuluĭ are să fie creştină, naţională şi patriotică, până atunci poporul român în faţa tuturor pericolelor ameninţătóre liniştit póte esclama: a fără de frica Domnuluĭ altă frică nu cunosc!“

Cuvintele dluĭ Mocsonyi adunarea le-a primit cu dese aclamărĭ însufleţite. Ele aŭ şi fost fórte frumóse, dar ni-se pare totuşĭ, că e mult prea mare optimismul, de care aŭ fost purtate. Ér optimismul póte să fie stricăcios, când e vorbă de lupta pentru esistenţă fie lupta acésta a omuluĭ singuratic, fie a unuĭ popor.

De altmintrea despre acest optimism cuprins în cuvintele frumóse ale dluĭ Mocsonyi sperăm a puté grăi maĭ târziŭ anume.

(Va urma.)

Noutăţi.

Din diecesa Oradeĭ marĭ. Fóea oficiósă publică, că Maiestatea Sa a numit canonic cancelar în capitulul gr. cat. din Oradea mare pe Rsmul *Moisi Nyes,* vicerectorul convictuluĭ de studenţi din Orade. Ne bucurăm de meritata denumire şi felicităm pe noŭ numitul capitular.

În şcolile din Blaş anul scolastic 1896/7 s'a început. Vinerĭ s'a invocat ajutoriul Spirituluĭ Sfînt, celebrând Rssmul director gimnasial asistat de corpul profesoral de la gimnasiŭ, preparandie şi şcóla normală. După s. Liturgie s'aŭ cetit legile scolastice. La gimnasiştĭ, fiind de faţă întreg corpul profesoral şi câţĭ va părinţĭ de aĭ şcolarilor, dl profesor Deac prin un discurs acomodat a arĕtat însemnătatea şcolilor din Blaş pentru biserica şi némul nostru şi a îndemnat tinerimea la diligenţă în studiŭ şi împlinirea datorinţelor creştinescĭ. Apoĭ a urmat cetirea legilor prin actuariul dl profesor Emil Viciŭ. Inscrierile încă nu s'aŭ terminat.

Concurs s'a escris cu terminul de 25 Septembre la următórele staţiunĭ docentale: I. Din protopopiatul Morlacelĭ: La staţ. cantor-doc. din *Secueă* cu emolumentele: Salar 171 fl., 60 metrete de bucate, 5° lemne, cuartir şi grădină de legume. venite stolare 15 fl., 30 zile de lucru, un fînaţ saŭ arînda aceluia. II. Din protopopiatul Coşocneĭ: La staţ. cantor-doc. din *Jucul de jos* cu emolumentele: Cuartir cu grădină de legumĭ, realităţĭ de 25 jugĕre comasate cl. I., lectical şi stolă 30 fl., adjut de la stat 50 fl. III. Din Vicariatul Fagarasiuluĭ: 1. La staţ. doc. din *Homorod* cu emolumentele: Salar 300 fl., grădină, relut de cuartir şi lemne de foc. 2. La staţ. de docente ambulant din *Săsciorĭ-Sevestreĭ* cu emolumentele: Salar 275 fl., 25 fl. din venitul grădiniĭ de 2 jugĕre 1024□ şi cuartir. 3. La staţ. doc. din *Poşorta* cu emolumentele: Salar 300 fl., cuartir şi grădină. 4. La staţ. doc. din *Cincul mare* cu emolumentele: Salar 250 fl., 5 stînginĭ de lemne de foc, 10 fl. din usufructul unuĭ pămînt bisericesc. 10 fl. din stolă, 5 fl. din folosinţa uneĭ grădinĭ şi cuartir.

De la Reuniunea femeilor din Blaş. Sĕptĕmâna trecută comitetul Reuniuniĭ femeilor române gr. cat. din Blaş a împărţit ajutórele, asupra cărora s'a escris concurs. Dintre 13 concurente s'aŭ votat câte 40 fl. la *Iulia Coman,* fiică de băieş din Uióra, şi *Silvia Drăgan,* orfană de preot, câte 30 fl. la *Elisa Hărşan* şi *Lucreţia Tufan,* copile de preot, şi câte 20 fl. la *Maria Iclozan,* orfană de amîndoĭ părinţiĭ, *Ana Mărginean,* orfană şi *Silvia Marian,* copilă de preot. Împrejurarea, că Reuniunea nisuesce a-şĭ întinde aripile-ĭ ocrotitóre tot maĭ de parte şi grăbesce a ajuta pe ceĭ miserĭ şi lipsiţĭ, face, ca activitatea eĭ să fie apreţiată tot maĭ favorabil şi să fie privită cu interes crescênd în cercurĭ cât se póte maĭ largĭ.

Weigand în Blaş. Eruditul filolog Dr. Gustav Weigand a sosit cu trenul accelerat Mercurĭ înainte de amézĭ la Blaş. În tot decursul petrecerĭĭ sale aicĭ a fost óspele Î. P. S. S. Mitropolituluĭ nostru. Neobositul scrutătoriŭ al limbiĭ române după amézĭ în ziua sosirĭĭ a şi făcut o escursiune în comunele apropiate de Blaş, anume în Sâncel şi Spinĭ. În Spinĭ i-s'a întîmplat un incident fórte caracteristic pentru stările, în carĭ ne aflăm. Voind, să alĕă specimene de limbă dialectală din acea comună, a rugat pe o ţĕrană, care torcea cu furca la brîŭ, să-l spună cuvintele uneĭ cântărĭ de a lor. Ţĕrana spăriată i-a rĕspuns: „Nu-ţĭ spun, Dómne feresce, că mĕ bagă Ungurĭĭ în temniţă!“ Abia după întrevenirea preotuluĭ şi a învĕţătoruluĭ de acolo s'aŭ convins ţĕranĭĭ, că străinul nu e om periculos pentru eĭ, şi ĭ-aŭ împlinit dorinţa. Joĭ a visitat diferitele institute de aicĭ, apoĭ fiind chiar tîrg de sĕptĕmână în Blaş, distinsul profesor s'a întreţinut timp maĭ îndelungat cu ţĕranĭ din Ciufud, Mihalţ, Alecuş, Roşia de Secaş şi Făget însemnând conscinţios nuanţele dialectale din jurul Blaşuluĭ. În aceea-şĭ zi la 2 ½ óre a plecat spre Sibiŭ.

Dl Dr Valeriŭ Branisce, fost redactor la „Dreptatea“, e reales profesor la gimnasiul român din Braşov.

Doctor noŭ. Dl *Georgiŭ Moldovan,* fiul protopopuluĭ nostru din Catina, a fost promovat de doctor în medicină la universitatea din Cluş.

Noŭ proces politic. Că la noĭ stările sînt anormale, nimic nu probézĕ aşa de evident ca desele procese politice. În 28 Aug. érăşĭ s'a pertractat un atare proces la tribunalul din Alba Iulia. Acusat şi condamnat a fost tinĕrul ĭurist Aurel Ciato, fiul regretatuluĭ advocat archidiecesan Ludovic Ciato. Acusatuluĭ i-s'a imputat, că în 28 Iuliŭ 1895 avênd absolvenţiĭ gimnasiuluĭ din Blaş o convenire colegială în hotelul „Univers“, acolo ar fi ţinut dl Ciato un toast agitatoric. Ca martorĭ în contra acusatuluĭ s'aŭ adus la pertractarea finală doĭ gendarmĭ, dintre carĭ unul nu scie românesce, pe când dintre studenţiĭ, carĭ aŭ fost de faţă şi puteaŭ da deslușirĭ, nu s'a chemat nicĭ unul. Deşi a dovedit acusatul cu mult spirit, că acusa e nefundată, tribunalul totuşĭ l-a condamnat la un an de carcer de stat şi 400 fl. amendă pentru agitaţie.

Unirea în robie Primim spre publicare următórele: Hundorf în 28 Aug. 1896. *Onorată Redacţiune!* În 26 Aug. după amézĭ s'a abătut pe la judele nostru o patrulă de gendarmĭ, unde s'aŭ adăpostit cam 2 óre. Întreg cuprinsul postal menit pentru comună era pe masa judeluĭ Vasilie Dan, care sciind, că hârtiile de pe masa dînsuluĭ sînt inocente, le-a lăsat pe masă. Ba a maĭ ieşit pe a fară, caĭ să-şĭ vadă şi de unele afacerĭ private. Dintre ceĭ 2 gendarmĭ, carĭ aŭ compus patrula, unul cu numele George Dragoş a dat cu ochiĭ de „Unirea“ Nro 34, care era între cele alalte hârtiĭ cu menirea de a se distribui pe la ceĭ interesaţĭ. La vĕdul acestuĭ organ numitul gendarm cu crerii sĕĭ smintiţĭ în loc de a vedé o fóe bisericéscă inocentă a vĕdut un organ catilinar. A adresat judeluĭ vorbe ameninţătóre, că cum cutézĕ dînsul a suferi în comună ast fel de fóe? Şi cum cutézĕ chiar dînsul a o ridica preotuluĭ?! Dar numitul ienicer tormentat de idea, că ce are de a face pentru a-şĭ salva patria aceea, a căreĭ mentor sînt penele de cocoş, iute s'a resolvat şi punênd „Unirea“ în portofoiŭ a zis judeluĭ: „O secuestrez! O duc cu mine!“ Judele a voit a-l capacita pe ienicer, dar în loc de a folosi maĭ mult l-a rabiat pe mentorul împenat. Judele într'aceea a mers în persónă la paroch şi l-a avisat despre celea petrecute la dînsul. Parochul pentru a se convinge despre un lucru ca acesta ne maĭ pomenit, s'a dus în persónă la judele şi a aflat, că tóte cele comunicate de judele sînt drepte. În urma acestora născêndu-se un dialog între preot şi ienicer, cest din urmă fiind învins prin argumente adevĕrate şĭ-a legitimat fapta sa eroică cu argumentul, că „în Ungaria nu e ĭertat de loc a se ceti altă fóe românescă de cât „Fóea poporuluĭ“ din Pesta“. În urma acestora numita patrulă sforăind pe nas şi împărţind căutăturĭ neumane, a ieşit repede din casa judeluĭ ducênd în robie „Unirea“. *N. Golea.*

PARTE SCIINTIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creştinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

Întrarea jertfeĭ în istoria némuluĭ omenesc.

Cea maĭ veche urmă istorică a jertfeĭ e cea din I Moĭsi 4, 2 urr.: „Şi a fost Avel păstoriŭ de oĭ, éră Cain a fost lucrătoriŭ de pămînt. Şi a fost după câte va zile, *a adus Cain* din rodurile pămîntuluĭ *jertfă* luĭ Dumnezeŭ. Şi *a adus şi Avel* din cele întâiŭ născute ale oilor sale şi din grăsimea lor. Şi a căutat Dumnezeŭ spre Avel şi spre darurile luĭ, éră spre Cain şi spre jertfele luĭ nu s'a uĭtat.“ Cea dintâiŭ urmă istorică a jertfeĭ o găsim aşa dară cu puţin după căderea némuluĭ omenesc. Pare a fi deci de prisos întrebarea, dacă maĭ înainte de căderea acésta óminiĭ, adecă Adam şi Eva, aŭ adus luĭ Dumnezeŭ jertfe.

Fapt e, că jertfe se află deja în timpurile cele maĭ vechĭ şi la tóte popórĕle, carĭ s'aŭ avîntat câtu-şĭ de cât la óre care tréptă a civilisaţieĭ, fie civilisaţia acésta orĭ cât de primitivă. Din faptul acesta putem să conchidem cu certitudinea cea maĭ mare, că în natura omenéscă se cuprinde un bold spre jertfă, un simţ al lipseĭ de a aduce jertfă luĭ Dumnezeŭ, şi că prin urmare instituţia jertfeĭ îşĭ are rădăcina óre cum în legea naturală. Dacă jertfa ar fi o instituţie curat positivă, dacă idea jertfeĭ nu ar fi óre cum înăscută omuluĭ, atuncĭ aducerea de jertfe la popórĕle decădute în sĕlbătĕcire ar fi încetat, şi acésta cu atât maĭ vîrtos, fiind că orĭ ce jertfă, chiar şi dacă o considerăm numaĭ din punctul de vedere al renunţărĭĭ la proprietate, îĭ cade greŭ omuluĭ.

Tot aşa de cert e şi aceea, că jertfele nu-şĭ aŭ originea nicĭ de cum în conceptele antropomorfistice despre zeĭ, pe carĭ după părerea multor filologĭ óminiĭ şi-ĭ închipuiaŭ asemenea unor împĕraţĭ, carĭ îşĭ află în darurile sacrificiale o plăcere sensuală, gustă dintr'însele şi maĭ ales vaporul gras al jertfelor îl inspiră cu mare poftă. Dacă isvorul cel maĭ intim al jertfelor ar fi fost un atare concept antromorfistic şi grosolan despre zeitate, atuncĭ cu tot dreptul se impune întrebarea, cum de usul de a aduce jertfe s'a conservat şi la popórĕle cele maĭ civilisate ale vechimiĭ şi încă pe lângă tóte că şcolĭ filosofice întregĭ le combăteaŭ şi cercaŭ a le face ridicule în chip sistematic? Nu vom să negăm, că în cultul jertfelor la Elinĭ şi la Romanĭ s'aŭ mestecat concepte grosolane antromorfistice, şi acésta dovedesce, că idea zeităţiĭ şi în urmare şi cea a jertfeĭ s'a schimonosit fórte tare. Dar dacă rătăcirile acestea nu ar fi avut de simbure un adevĕr, care nu se póte nimici, atuncĭ ele în decursul vécurilor şi maĭ ales sub influinţa destructivă a batjocoririĭ religiuniĭ, carea o deprindeaŭ óminiĭ maĭ luminaţĭ între Elinĭ şi Romanĭ, şĭ-ar fi perdut puterea de a îndemna mulţimĭ de óminĭ din tóte straturile la renunţările materiale şi la umilirile interne, pe carĭ le cuprindeaŭ jertfele.

Avênd în vedere universalitatea jertfeĭ a declarat conciliul din Trient sess. XXII. cap. 1., că *„hominum natura exigit visibile sacrificium“*.

Adevĕrat că cuvintele acestea teologiĭ le esplică în dóuĕ chipurĭ. Uniĭ susţin adecă, că legea naturală pretinde şi demandă în mod sever aducerea de jertfe. Alţiĭ din contră nu conced, că legea naturală ar pretinde şi demanda în mod aşa de sever aducerea de jertfe, ci zic, că jertfa ar fi conformă naturiĭ în gradul cel maĭ mare, adecă de tot corĕspundĕtóre legiĭ naturale; legea acésta adevĕrat că demandă nu numaĭ religia internă, ci şi pe cea esternă, dar acest mandat, — zic eĭ, — se póte împlini şi prin alte acţiunĭ, p. es. prin rugăciune rostită, prin încrucişarea mânilor, prin îngenunchiare. Dar şi aceştia conced macar atâta, că jertfa e de lipsă, pentru ca cultul dumnezeesc estern să fie deplinit.

Noĭ nu ne vom ocupa de diferinţa asta de părerĭ şi anume cu atât maĭ vîrtos, fiind că nicĭ revelaţiunea dumnezeéscă şi cu atât maĭ puţin alte documente orĭ monumente istorice nu ne spun nimica despre aceea, dacă óminiĭ aŭ adus luĭ Dumnezeŭ jertfă şi maĭ înainte de căderea lor. Ne vom mărgini aci la cercetarea, dacă instituţia jertfeĭ, pe cum a întrat ea în istoria némuluĭ omenesc, a isvorît numaĭ din îndemnul natural al omuluĭ, orĭ dóră a isvorît şi din dispositie dumnezeéscă supranaturală.

Mare, nespus de mare a fost pĕcatul protopărinţilor nostri. Eĭ eraŭ luminaţĭ de lumină supranaturală şi dăruiţĭ cu revelaţiunĭ esterne şi aşa aveaŭ o cunoscinţă adâncă despre mărimea Dumnezeuluĭ lor şi a iubiriĭ luĭ. Eĭ eraŭ plinĭ de graţia sfinţitóre, acésta trăgea inima lor cu forţă mare spre Dumnezeŭ, pătrundea şi clarifica întrégă firea lor, şi eĭ ast fel stăpâniaŭ tóte poftele şi toţĭ strĕmuriĭ firiĭ sensuale, cât acestea fără de învoirea lor liberă ne cum să învingă sufletul, dar nu putcaŭ nicĭ macar să i-se împotrivéscă. Din rostul luĭ Dumnezeŭ sciaŭ eĭ, ce urmărĭ îngrozitóre va avé gustarea cea oprită. Şi eĭ totuşĭ s'aŭ hotărît, să o sevârşéscă, şi aŭ şi sevârşit-o. Gustarea roduluĭ celuĭ oprit a fost stadiul cel maĭ de pe urmă al pĕcatuluĭ lor, a fost manifestarea şi închiarca fapteĭ pĕcătóse celeĭ interne, întruparea pĕcatuluĭ. În lăuntrul lor pĕcatul se sevârşise ca îndoélă în veracitatea luĭ Dumnezeŭ, ca dorinţă sumĕţă, ca să fie neatîrnătorĭ de la Dumnezeŭ, ca întórcere a voinţiĭ lor de la Dumnezeŭ la obiectul esteru oprit. Obiectul acesta acum, după ce priu pĕcatul intern graţia sfinţitóre a fost slăbită, ba póte deja stirpită, şi pofta sensuală a fost descătuşată, le apăru aşa de ademenitoriŭ (I Moĭsi 3, 6: „Şi a vĕdut muierea, că bun este pomul la mâncare şi plăcut ochilor la vedere“), cât voinţa deja slăbită prin întórcerea internă de către Dumnezeŭ nu putea să se maĭ împotrivéscă momiriĭ, şi aşa pĕcatul s'a făcut desevârşit prin gustarea materială cuprinzênd şi trupul şi aşa dară pe omul întreg.

Dacă Adam şi Eva după sevârşirea pĕcatuluĭ se cugetară chiar şi numaĭ la firea şi uriciunea luĭ cea internă, chiar şi atuncĭ trebuia să-ĭ cuprindă consciinţa cea maĭ adâncă a vinovăţieĭ sale de şi acum, după ce perduseră lumina cea supranaturală a graţieĭ, nu puteaŭ maĭ mult să cunóscă întrégă uriciunea fapteĭ sale. Consciinţa acésta a vinovăţieĭ trebuia să li-se potenţeze prin reflectarea la urmările pĕcatuluĭ. Eĭ perduseră lumina şi viaţa supranaturală cea din Dumnezeŭ. În urmare mintea lor de şi nu a fost pe deplin orbită, totuşĭ a fost întunecată în mĕsură îngrozitóre; voinţa lor, carea maĭ înainte de aceea se simţise atrasă la Dumnezeŭ prin o iubire ferbinte, acum era slabă şi nedispusă spre bine şi încătuşată de iubire sensuală către creaturĭ; locul păcĭĭ interne a sufletuluĭ, locul simţuluĭ fericitoriŭ, că Dumnezeŭ le este aprópe, şi că eĭ sînt fiiĭ luĭ Dumnezeŭ, l-aŭ cuprins nelinişte chinuitóre, temere turburătóre de severul judecătoriŭ şi mustrările consciinţeĭ (I Moĭsi 3, 8: „Şi aŭ audit glasul Domnuluĭ Dumnezeŭ umblând în raiŭ după amĕzăzi şi s'aŭ ascuns Adam şi muierea luĭ de faţa Domnuluĭ Dumnezeŭ între pomiĭ raiuluĭ“). În trup, care maĭ înainte de aceea se subordinase de totuluĭ tot sufletuluĭ, acum după perderea graţieĭ sfinţitóre a isbucnit un foc selbatic de pornirĭ sensuale de tot felul, s'a descătuşat o silinţă puternică de a întórce spiritul de către binele cunoscut şi de a-l pleca în atîrnare pĕcătósă de la creaturĭ. În trup, care maĭ înainte de aceea fusese scutit de durere şi de bólă, de o dată cu pĕcatul a întrat şi germenul morţiĭ, carele maĭ întâiŭ începu a se afirma în tot felul de bóle şi de slăbiciuni şi maĭ pe urmă avea sigur să ajungă la învingere despărţind sufletul de trup şi descompunênd pe cest din urmă. Zidirile cele afară de om din lumea visibilă, pe carĭ Dumnezeŭ le supusese omuluĭ ca împĕratuluĭ lor pus de Dumnezeŭ (I Moĭsi 1, 28—31; ps. 8, 7—8), acum se rĕsvrătiră asupra necredinciosuluĭ lor împĕrat şi în loc de a-ĭ servi de scară către dumnezeire i-se prefăcură întru aţîţare pe sama trupuluĭ poftitoriŭ, întru laţ şi întru prilej de cădere. A fară de aceea se înmulţiră şi năvălirile satanel, şi acestora omul acum, după ce satana a dobîndit un fel de dominiŭ asupra luĭ, i-se putea împotrivi mult maĭ cu greŭ, de cum o putuse face acésta lângă pomul sciinţeĭ binelui şi rĕuluĭ, maĭ ales după ce şi Dumnezeŭ nu împărtăşia „fiiilor mâniel“ (Ef. 2, 3) aceea-şĭ mĕsură a graţiilor actuale, carea o împărtăşise maĭ înainte în raiŭ fiilor iubiriĭ sale deosebite.

Adam audênd glasul luĭ Dumnezeŭ a zis: „Glasul tĕŭ l-am audit umblând prin raiŭ şi m'am temut, că gol sînt, şi m'am ascuns“ (I Moĭsi 3, 10). Şi nu e mirare, că protopărinţiĭ s'aŭ temut. Dóră pe consciinţa lor apĕsa o vină grea împotriva preasfîntuluĭ Dumnezeŭ, şi eĭ aveaŭ cuvinte de a se teme, că el ca judecătoriŭ preadrept le va aplica în dată pedépsa, cu care-ĭ amenin̦tase, şi-ĭ va da morţiĭ celeĭ trupescĭ şi celeĭ vecînice. Dar nu numaĭ cu ocasiunea acesteĭ înfăţişărĭ celeĭ dintâiŭ a lor înaintea maiestăţiĭ dumnezescĭ celeĭ vătĕmate li-se va fi afirmat consciinţa vinovăţieĭ şi-ĭ va fi cuprins temere: până când vina nu era ştersă, pedépsa nu era îndreptată, până atuncĭ trebuia să-ĭ cuprindă consciinţa vinovăţieĭ şi temerea morţiĭ tot de una, de câte orĭ dreprindeaŭ ei religia sa şi se înfăţişaŭ înaintea luĭ Dumnezeŭ cu cult religios. În cultul acesta acum pe lângă adorare,

mulţămită şi cerere trebuia să se afirme un factor nou, pe care până atuncia nu-l cunoscuseră, adecă consciinţa, că ei sînt vinovaţi şi vrednici de pedépsă. Ei mai înainte putură să-şi deprindă raportul sĕu faţă cu Dumnezeu cu încredere fiéscă închinându-i-se, mulţămindu-i şi cerênd de la el daruri nóue; de aci încolo înse, de câte ori se apropiau la el cu spiritul, cugetul cel dintâiu, care trebuia să-i stăpânéscă, tot de una trebuia să fie cugetul la vinovăţia sa împreunat cu temerea de maiestatea lui cea vătĕmată; tótă adorarea, mulţămita şi cererea lor, întreg cultul lor dumnezeesc intern era pătruns şi stăpânit de trĕmur, şi ori ce rugăciune, chiar şi dacă motivul ei cel mai de aprópe era lauda ori cererea, în inima lor şi în gura lor se schimba în rugăciune de satisfacere. Ei dóră nu puteau conta mai mult la aceea, că adorarea şi mulţămita lor va fi plăcută Dumnezeului celui mâniat, că rugarea lor va fi ascultată, dacă ei din partea lor nu vor fi făcut mai întâiu tot, ce le era cu putinţă, pentru a îmblânzi mânia lui, pentru a-i presta satisfacere pentru vătĕmarea cuprinsă în pĕcat.

Căderea protopărinţilor nostri a produs deci o schimbare mare în cultul religios: momentul de satisfacere s'a aşedat de-asupra momentelor de adorare, de mulţămită şi de cerere şi le stăpânesce pe tóte trei, şi până când nu era umplută prăpastia, ce a produs-o pĕcatul între Dumnezeu şi între om, până atunci nu putea să fie mai mult vorbă despre un act adevĕrat al cultului dumnezeesc, în care să nu-şi găséscă espresie corĕspundĕtóre şi consciinţa pĕcătoşeniei şi vinovăţiei. Ast fel se esplică, de ce în scrierile N. T., unde ele grăesc despre jertfa crucii, caractĕrul latreutic, cel eucharistic şi cel impetratoriu al jertfei lui Christos se retrag de pe primul plan şi cedéză ecractĕrului de satisfacţie acest loc de frunte. Temeiul ori căreia adorări a lui Dumnezeu din partea omului stăpânit de consciinţa pĕcătoşeniei şi vinovăţiei sale póte să fie numai acesta: a se umili în faţa Dumnezeului mâniat, a se recunósce de vinovat şi vrednic de pedépsă, a fi de totului tot cuprins şi stăpânit de convicţia cuprinsă în cuvintele ps. 118, 37: „Drept eşti, Dómne, şi drepte sînt judecăţile tale."

Dar prin recunóscerea şi mărturisirea pĕcătoşeniei şi vinovăţiei sale omul căđut încă nu a prestat tot, ce póte şi are să prestea. Protopărinţii nostri, chiar şi dacă după căderea lor nu s'ar mai fi împărtăşit în nici un fel de descoperire dumnezeéscă positivă saŭ supranaturală, chiar şi atuncia în vîrtutea cunoscinţei lor naturale despre Dumnezeu şi în a consciinţei lor trebuiau să fie convinşi despre aceea, că Dumnezeu nu se póte împăca cu ei, nu le póte ierta vina şi pedépsa, nu le póte împărtăşi din nou graţia sa sfinţitóre, dacă ei în internul lor nu se vor întórce din tóte puterile de cătră pĕcat, nu-l vor urgisi şi nu-şi vor da cu tótă puterea lor morală silinţa de a împlini voea lui Dumnezeu, de a purta întru răbdare pedepsele, ce li-le-a dictat Dumnezeu, pentru ca ast fel să ajungă din nou la comuniunea lui. Acestei întórceri, dacă ea e seriósă, are să-i corĕspundă şi purtarea esternă, şi renunţarea spirituală la bunurile lumesci are să-şi găséscă deplinirea în renunţare materială. Întórcerea voinţii de cătră Dumnezeu s'a fost întrupat în gustarea materială cea oprită, şi aşa şi reîntórcerea voinţii de cătră pĕcat la Dumnezeu trebuia să se deplinéscă în renunţarea la gustarea materială a lucrurilor create, şi acésta cu atât mai virtos, fiind că concupiscinţa provocată prin pĕcat şi-a dat tótă silinţa de a atrage voinţa omului la zidiri şi de a o împinge tot mai adânc în mormîntul pĕcatului prin gustarea desfrînată a zidirilor.

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele lui Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Cartea a dóua.

I.

Roma şi Iudea.

Acum sărim preste dóuĕ zeci şi unul de ani şi mutăm pe cetitoriu la începutul guvernării lui Valeriu Grat, carele a fost al patrulea procurator împĕrătesc al provinţei Iudea, — la un timp, care în urma agitărilor politice din Ierusalim e memorabil în istoric ca o periodă de desbinare şi întru adevĕr se póte privi de începutul luptei celei mai de pe urmă dintre Iudei şi Romani.

În restimpul acesta Iudea a trecut prin transformări, cari aŭ lovit ţara în multe privinţe fórte greu, dar în nici una aşa de greu, ca în constituţia ei cea politică. Irod în anul cel dintâiu după nascerea prunculuĭ Christos a murit — într'un chip aşa de miserabil, cât cu tot dreptul a putut lumea creştină să crédă, că el a căđut sub lovitura mâniei dumnezeesci. Ca la ori care domnitoriu mare, care dedică viaţa sa puterii, ce l-a creat, tótă silinţa lui a fost îndreptată într'acolo, ca să lege tronul şi corona de familia sa, — să întemeieze o dinastie. Condus fiind de intenţia acésta, el în testamentul sĕu hotărîse, ca ţara să se împărţéscă între cei trei fii ai lui cu numele Antipa, Filip şi Archelaŭ, dintre cari cest din urmă să moştenéscă titlul de împĕrat. Testamentul se substernu Cesarului August spre întărire, şi el şi întări dispoziţiile lui tóte a fără de una: lui Archelaŭ îi denegă titulul de împĕrat, până va fi dovedit destoînicia sa şi credinţa sa faţă cu Roma. În locul titulului de împĕrat îi conferi titulul unui etnarch şi-i concese o domnie de nóuĕ ani, după cari în urma purtării lui celei rele şi a nedestoînicieĭ lui de a sugruma elementele revoluţionare l-a trimis în exil în Galia.

Cesarul nu se îndestuli cu depunerea lui Archelaŭ; el pedepsi poporaţia Iudeii într'un chip, care vătĕmă în modul cel mai greu fala şi susceptibilitatea superbilor credincioşi ai templului din Ierusalim. El făcu din Iudea o provinţă romană şi o adause la prefectura Sirieĭ. Ierusalimul nu-l mai guverna un împĕrat din palatul lui Irod de pe muntele Sionului, ci un oficial, carele purta titulul de procurator şi comunica cu Cesarul nu de-a dreptul, ci prin legatul saŭ locţinĕtorul Sirieĭ, carele îşi avea residenţa în Antiochia. Pentru ca lovitura să fie încă şi mai simţită, procuratorului nu i-s'a conces, să se aşedę în Ierusalim; Cesarea s'a făcut capitala provinţeĭ. Şi ceea ce a fost cea mai dejositóre, cea mai revoltătóre şi mai mult discutată dintre umilirile dictate Iudeii: Samaria, cea mai despreţuită dintre tóte cetăţile lumii, s'a adaus la provinţa Iudeii ca parte întregitóre. Cât de nespusă trebuia să fie amărăciunea bigoţilor separatişti şi Farisei, când ei în Cesarea, în fiinţa de faţă a procuratorului, se întâlniau cu credincioşii de pe muntele Garizim, şi aceştia îşi băteau joc de ei şi-şi făceau haz din ei!

În mulţimea atâtor umililiri Iudeilor le mai rĕmase acea unică mângăere, că archiereul locuia în palatul lui Irod şi acolo ţinea un fel de aulă. Câtă îi era însc auctoritatea, uşor putem să ne închipuim. Dreptul proste viaţă şi mórte era reservat procuratorului. Sentenţele tribunalelor se aduceau în numele şi după legile Romei. Şi încă şi mai bine se caracterisa raportul celor dóuĕ popórĕ prin aceea, că în palatul împĕrătesc locuia esactorul împĕrătesc cu întrégă dróea sa de oficiali, secretari, cassari, taxatori, comisari şi sbiri. Şi pentru aceia din popor, cari visaŭ despre o emancipare apropiată, totuşi trebuia să fie o anumită satisfacţie în aceea, că oficialul cel mai înalt din palat era un Iudeu. Chiar şi numai fiinţa lui de faţă în palat le aducea aminte zilnic promisiile lui Dumnezeu şi ale profeţilor şi timpurile, în cari Iehovah guverna triburile prin fiii lui Aaron; împrejurarea aceea le servia de o dovadă vĕdită, că el nu i-a părăsit, şi de aceea trăia speranţa lor şi nutrla raddarea lor şi-i ajuta, să aştepte pe acel fiŭ al lui Iuda, care era menit, să împĕrătéscă preste Israil.

Deja mai bine de opt ani fuse Iudea provinţă romană, — destul timp pentru Cesari, ca să cunóscă idiosincrasiile poporului şi să scie, că Jidovii pe lângă tótă sumeţia lor se pot ocârmui uşor, numai religia să le fie respectată. Cu prudinţă aŭ avut antecesorii lui Grat acésta înaintea ochilor şi s'aŭ ferit cu grije de ori ce amestec în obiceiurile cele sfinţite ale supuşilor sĕi. Dară Grat a pornit pe altă cale: aprópe cea dintâiu faptă a lui de guvernare a fost depunerea archiereului Anna şi înlocuirea lui cu Ismail fiul lui Fab.

Ori a emanat dispoziţia acésta de la August, ori a fost numai a lui Grat: necuminţia ei s'a vĕdit în dată. Vom să cruţăm pe cetitoriu şi nu-i vom propune un capitul despre politica jidovéscă: dar câte va cuvinte totuşi îi prind bine aceluia, care va să urmăréscă cu băgare de samă istorisirea nóstră următóre. Pe acel timp eraŭ în Iudea dóuĕ partide, cea a fruntaşilor şi cea separatistică saŭ poporală. După mórtea lui Irod ambele s'aŭ aliat în contra lui Archelaŭ. De la templu până la palat, din Ierusalim până la Roma îl persecutaŭ şi-l combăteaŭ, mai ales cu intrigi, unc oria şi cu armele în mâni în luptă făţişă, şi mai des ca ori când rĕsunară zidurile cele sfinte de pe muntele Moria de strigăte de luptă. Mai pe urmă îl alungară în exil. Dar partidele aliate în decursul luptelor acestora cu tóte acestea rĕmaseră credincióse tendenţelor sale speciale. Fruntaşii uriaŭ pe archiereul Ioazar, ér separatiştii îi ţineaŭ parte cu multă rîvnă. Când dinastia lui Irod căđu cu Archelaŭ,

Ioazar avu parte de aceea-şi sórte. În locul luĭ fruntaşiĭ ridicară pe Anna fiul luĭ Sit, şi asta provocă înpărechiarea partidelor aliate. Intronisarea fiuluĭ luĭ Sit provocă spiritele la vrăşmăşie înverşunată.

În decursul luptelĭ împotriva nefericituluĭ etnarch fruntaşiĭ aŭ găsit a fi lucru practic, ca să se prindă de toga Romeĭ. Eĭ sciaŭ, că dacă dinastia esistentă se va delătura, va trebui să urmeze altă formă de guvernare, şi de aceea dădură impuls pentru prefacerea Iudeiĭ în o provinţă romană. Împrejurarea asta servi separatiştilor de motiv noŭ spre năvală, şi când maĭ apoĭ se maĭ întîmplă chiar şi aceea, că Samaria se alipi la nóua provinţă, fruntaşiĭ ajunseră în minoritate şi nu maĭ avură alt sprigin a fară de aula împĕrătéscă şi de prestigiul bogăţieĭ sale. Cu tóte acestea le-a succes a-şĭ păstra supremaţia atât în palaţ cât şi în templu încă cincĭ spre zece anĭ, adecă până la sosirea luĭ Valeriŭ Grat.

Anna, idolul partideĭ sale, folosise puterea sa în chip credincios în interesul împĕrătesculuĭ sĕŭ patron.. O garnisóna romană sta dinaintea porţilor palaţuluĭ; un judecătoriŭ roman judeca asupra casurilor civile şi criminale; un sistem roman de contribuţiĭ, care se esecuta fără cruţare, apĕsa de o potrivă de greŭ cetatea şi ţara; în fie care zi, în fie care óră şi în miĭ de telurĭ se chinuia şi se amăria poporul şi învĕţa a cunósce deosebirea dintre libertatea de maĭ înainte şi dintre robia de acum; dar Anna totuşi sciu, să ţină pe Jidovĭ în linişte multămitóre. Roma nu avea prietin maĭ sincer, şi perderea luĭ se simţi în dată. El dădu vesmintele sale oficióse luĭ Ismail, noŭ numituluĭ archiereŭ, şi din curţile templuluĭ păşi în sala de consfătuire a separatiştilor şi se făcu capul uneĭ însoţirĭ nóuĕ, carea se compunea din Betusianĭ şi din Setianĭ.

Procuratorul Grat acum nu maĭ avea pe partea sa pe nicĭ una din cele dóuĕ partide şi vedea, cum focul, care timp de cincĭ spre zece anĭ arsese sub spuză, acum începu a arunca flacărĭ. La patru sĕptĕmâni după întroducerea luĭ Ismail în oficiul de archiereŭ Romanul a găsit a fi cu cale, să-l cerceteze în Ierusalim. Când Jidoviĭ vĕdură de pe ziduri între strigăte şi fluerături, cum garda luĭ întră prin pórta de méză nópte şi merse către cetăţuea Antonia, eĭ pricepură scopul propriŭ al visiteĭ, — o cohortă întrégă de legionarĭ romanĭ se adause garnisóneĭ de maĭ înainte, şi jugul putea acum să se facă tot maĭ apĕsătoriŭ, fără ca să esiste causă de a se teme de isbîndă. De cum va procuratorul afla cu cale, să dea un esemplu, atuncĭ era vaĭ de jertfa luĭ cea dintâiŭ!

II.

Messala şi Iuda.

Ţinênd înaintea ochilor acéstă stare a lucrurilor cetitoriul binevoéscă a arunca dimpreună cu noĭ o privire în grădinile palaţuluĭ de pe muntele Sionuluĭ. Era într'o după améză, pe la mijlocul luĭ Iulie, pe când arşiţa sórelui îşĭ ajunse punctul de culminare. Grădina era încunjurată de amîndóuĕ laturile de edificiĭ, carĭ icĭ colé se înălţaŭ până la dóuĕ etajurĭ, de carĭ eraŭ lipite verande şi galeriĭ scutite prin balustrade tarĭ. Pe alocuria clădirile eraŭ maĭ mult numaĭ colonade scunde, carĭ lăsaŭ, să trécă vînturile, şi concedeaŭ o privire la alte părţi ale caseĭ, a căreĭ mărime şi frumseţă în urma acesteĭ împrejurărĭ era maĭ vederósă. Aranjarea grădiniĭ era tot aşa de plăcută. Eraŭ aci cărărĭ şi căĭ, pajiştĭ de ĭérbă cultivate, întrerupte prin tufişurĭ micĭ, şi câţĭ va arborĭ marĭ, esemplare rare de finic grupate cu carobĭ, apricosĭ şi nucĭ. Pămîntul în tóte direcţiile se pleca puţintel de la centru către marginĭ. În locul cel maĭ înalt era un reservoriŭ, o covată adâncă de marmoră, provĕdută pe la anumite distanţe cu gratiĭ micĭ, carĭ dacă se ridicaŭ, lăsaŭ, să curgă apa în canalurĭ de-a lungul cărărilor. Asta era o întocmire bună spre a uda grădina şi spre a o scuti în timp de uscăciune.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut **Enciclopedia română** publicată din însărcinarea şi sub auspiciile Asociaţiuniĭ Transilvane pentru literatura şi cultura poporuluĭ român de Dr *O. Diaconovich*. Cu numĕróse ilustraţiuni şi harte. Vol. I. fasc. 1. Preţul: 2 tomurĭ fl. 15, 1 tom fl. 8, 1 fasc. fl. 1. Editura *W. Krafft Sibiiŭ*.

A apărut şi se află de vîndare în **Tipografia seminarială din Blaş:**

Legile politico-bisericescĭ
din 1894 şi 1895

împreună cu respectivele ordinaţiunĭ ministeriale, traduse, edate şi comentate la ordinul Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Preţul unuĭ esemplar broşurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atenţiunea cleruluĭ nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoţesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuinţă preotul în urma situaţiuniĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaş 1896.

Broşura constă din 39 pagine, în carĭ se daŭ inviaţiunile cele maĭ bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale şi curatoratele, cum şi privaţiĭ la aruncarea şi conscrierea dărilor de stat şi anume: 1. a dăriĭ de *case,* 2. a dăriĭ de *câştig,* 3. a dăriĭ după *camete,* 4. a dărilĭ *suplet6re* generale de *venit,* 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliţie,* 6. a dărilĭ de *arme* şi de *vînat* şi 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Preţul uneĭ broşurĭ e **8** cr., expedată franco sub faşe **11** cr.

Tot la tipografia seminarială se află de vîndare:

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare şi cu copciĭ fl. 10.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele şi cu marginiĭ aurite fl. 6.40.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Octoichul cel mic ediţ. III. Blaş 1892. Preţul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiĭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Pentecostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Magazin de lemne de lucru şi de foc.

Subscrisul am onóre a aduce la cunoscinţa On. Public din loc şi jur, că éră mĭ-am restabilit magazinul meŭ de lemne **bine asortat** la **casa-mĭ proprie**, şi servesc pe lângă **preţurile cele maĭ moderate** materialul cel maĭ bun.

Têmplărie.

Primesc tot felul de lucrărĭ de mĕsar pentru **edificiĭ**, pe cum şi **strane** de **biserică** şi **mobiliarurĭ** de **şcoli**, despre carĭ la cerere servesc cu **preliminare.**

Entreprise de pompe funebre.

La casurĭ de mórte recomand aşedămîntul meŭ de înmormîntare **bogat asortat**, în care tóte obiectele, atât cele maĭ de rînd, cât şi cele maĭ fine se pot căpĕta **cu preţurile cele maĭ ieftine.** — **Sicriurĭ de metal**, ce se închid hermetice, din primele fabricĭ. — Sicriurĭ de **brad** şi **stejar** din lucrătórea-mĭ proprie.

Pe lângă referenţe bune se acórdă plătirĭ în rate.

Rugând On. Public pentru spriginul binevoitor semnez

Blaş (Balázsfalva) 1896.

cu distinsă stimă
Ştefan Oltean
têmplar.

(29) 2—10

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 6 fl.. ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs.. ½ an 9 frcs.. ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Un șir garmond: odată 7 cr., a doua oră 6 cr., a treia oră 5 cr., și de fiecare publicațiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**» în Blaș.

Anul VI. Blaș 12 Septembre 1896. Numĕrul 37.

Religiositatea la noi.

„Noi pricepem cu toții, că pentru un popor luptă mai nobilă de cât lupta pentru cultura sa proprie nici că s'ar puté închipui. Dar lupta acésta nu este o luptă sângerósă, o luptă cu foc și cu fer, nici o luptă pentru nisce interese meschine și efemere. Este o luptă cu armele cele mai nobile ale minții și inimii pentru idealuri mărețe și neperitóre. Ér idealurile aceste isvorĕsc din sentimentele mai înalte și mai nobile ale popórelor, din sentimentele lor religióse, naționale și patriotice.

„Și cutez a afirma fără sfială, că aceste sentimente nobile la nici un popor nu sînt mai adânc înrădăcinate în inimi, și că la nici un popor nu sînt mai armonios contopite, de cât la poporul român.

„Chiar și în secolul nostru, — despre care, pe cum scim, dintr'o parte, nu scrutez, cu câtă îndreptățire, dar negreșit cu o óreșî care predilecțiune mereu se afirmă, că ar fi secolul necredinței, — chiar și în secolul acesta noi cu satisfacțiune putem susținé, că nu esistă popor, care ar fi mai evlavios, care s'ar alipi cu mai multă căldură de inimă la credința sa moștenită de la strămoși, de cât poporul român.“

Sînt frumóse cuvintele acestea. Le-a rostit dl Alesandru Mocsonyi în cuvîntarea, cu care în numele fraților Bănățeni a bineventat în 27 August în Lugoș prima adunare generală, ce și-a ținut-o Asociațiunea Transilvană a fară de hotarĕle Ardéluluĭ.

Sînt frumóse cuvintele acelea, sînt de așa, cât dacă ele ar corĕspunde adevĕruluĭ, atunci ar fi deplin îndreptățită și esclamarea, ce de închiare dl Mocsonyi o pune în gura poporuluĭ român: „A fară de frica Domnuluĭ altă frică nu cunosc!“

Într-u adevĕr, poporul, care-și zidesce clădirea viitoriuluĭ sĕŭ pe temeiul religiosității, „aseměna-l voiŭ pe el bărbatuluĭ înțelept, care a zidit casa sa pe pétră, și s'a pogorît plóe, și aŭ venit rîurĭ, și aŭ bătut vînturĭ, și nu a căduț, că era întemeiată pe pétră“. Acel popor cu adevĕrat póte zice sus și tare și fără temere, că va fi dat de minciună: „A fară de frica Domnuluĭ altă frică nu cunosc!“

Sîntem deci recunoscĕtorĭ dluĭ Mocsonyi, pentru că cu avîntare atât de însuflețită a spus poporuluĭ românesc, — cum ar trebui să-și zidéscă clădirea viitoriuluĭ.

Căcĭ și noi cutezăm a afirma fără sfială, că un popor trăesce în inteligința sa, printr'însa se înalță, de la ea aștéptă, să i-se croéscă planul de luptă, de la ea aștéptă, să fie condusă în luptă până la învingere, de la ea aștéptă, ca ea să i-se oferéscă zilnic de îndreptariŭ, după care și el, poporul de rînd, să-și îndrepte sentimentele, aspirațiile și lucrările sale. Așa dară pentru ca frumósele și însuflețitele cuvinte ale dluĭ Mocsonyi să aîbă și la noi temeiŭ real, ar trebui, să se pótă zice, că la inteligința nóstră laică sentimentele acelea nobile, sentimentele religióse, sînt adânc înrădăcinate.

Dar — să ni-se ĭerte, că nu noi purtăm vina, dacă adevĕrul tot adevĕr rĕmâne, orĭ îțĭ place, orĭ te dóre, când ți-se spune. Și dacă în casul de față spunem adevĕrul, el póte că va causa multora durere, durere amară.

Și care e adevĕrul acesta? E, că în inteligința nóstră în zădar veĭ cerca sentimentul religios.

Să fie de lipsă, ca să o mai dovedim acésta?

Sentimentele, carĭ țin cuprins internul omuluĭ, în chip necesar prorump în a fară, vor să cuprindă întrĕgă firea omuluĭ. Întîmple-se prorumperea acésta în modul acela blând, în care isvorĕsce apa din pămînt, în care încolțesce semința aruncată în pămînt, orĭ în modul acela, în care se aruncă din pântecele pămîntuluĭ la suprafața luĭ focul vulvanic, dar ea în óre care chip trebue să se întîmple.

Așa nicĭ sentimentul religios nu póte să rĕmână ascuns în inima omuluĭ, ci prorumpe în a fară întrupându-se acum în fapte de ale evlavieĭ și de ale iubiriĭ luĭ Dumnezeŭ și a deaprópeluĭ, acum în fapte răsboĭnice menite a apĕra religia împotriva năvălirilor, ce se daŭ asupra eĭ. Unde nu se întîmplă acésta, acolo nu este sentiment religios.

Feuilleton.

Cum trebue să cultivăm cucuruzul, ca să rodéscă mai bine?

(Fine.)

VI.

Cătră sfârșitul ĭernii ori la începutul primăverii se *sfirmesce* ori *îmblătesce* cucuruzul. Lucrul acesta îl facem cu mâna, cu îmbiacii ori cu mașinile de sfirmit cucuruz. Sînt mașinĭ de mână, carĭ le mișcă 1—2 ómenĭ, cu vîrtej, carĭ se pun în lucrare cu putere de 3—4 caĭ. Vînturatul se face mai bine cu un ciur de vînturat. Sînt însĕ și mașinĭ de sfirmit cucuruz mai marĭ, carĭ se mână cu puterea vaporuluĭ; acestea vîntură cucuruzul și-l pun de-a dreptul în saci. Cu o mașină de mână în 10 óre pot sfirmi 2 ómenĭ cam 30—50 hectolitre de cucuruz, adecă 30—50 sacĭ saŭ 150—250 feldere. Cea cu caĭ sfirmesce în 10 óre cam 120—180 hectolitre (120—180 saci de câte 5 feldere nóuă). Cu mașinile cu vapor în 10 óre 4—500 de hectolitre, adecă 4—500 de sacĭ, carĭ fac 2000—2500 de feldere. Acestea însĕ sînt scumpe și numaĭ în economiĭ maĭ marĭ se folosesc.

Fiind că cucuruzul curat și vînturat bine se și plătesce mai bine, pentru aceea e de lipsă, ca să-l grijim și numaĭ așa să-l ducem la piață. Economul harnic se cunósce și de pe curățenia bucatelor sale. Cu ciurul de vînturat putem curăți cucuruzul cum se cade de plévă și de sfirmiturile de cocenĭ. Maĭ mulțĭ plugarĭ pot să-și cumpere un ast fel de ciur, care îl pot folosi la curățirea tuturor bucatelor economice. Prețul unuĭ ciur e 30—80 florenĭ. Mașinile de sfirmit cu puterea de 1—2 ómenĭ costaŭ 20—40 florenĭ. În 2—3 anĭ buniĭ se plătesc de sine; apoĭ cu ele lucrăm mai repede și mai mult, câștigăm în timp și în lucrătorĭ.

Tuleiĭ, carĭ ĭ-am ales de sĕmință încă din tómnă, îĭ păstrăm preste ĭérnă în loc scutit de ger, și tot de una e bine, să I sfirmim cu mâna, fiind că în mașinĭ se maĭ sdrobesc din grăunțe, și acestea apoĭ nu rĕsar.

Grăunțele saŭ cucuruzul sfirmit îl aședăm pe podul grânaruluĭ orĭ pe podul caseĭ în grosime de 15—20 centimetri (o schiópă). Aci trebue maĭ a desc orĭ întors, aruncat din o parte în alta, ca să se aeriseze bine, de óre ce alt cum se încălțesce, se încinge și se strică.

Numaĭ după ce s'a uscat deplin, numaĭ după aceea îl aședăm în grânar orĭ în hâmbare, coș. Dar și aci trebue să-l grijim și să-l apĕrăm de cloțani și șorecĭ, lăsând umblare liberă pisicilor. Numaĭ grijea și curățenia scutesce cucuruzul și de gârgărițe.

În grânar prin uscare cucuruzul perde din greutate de la 100 kg cam 2—5%.

Din celea ce v'am spus până aci, ațĭ putut vedé, ce folóse ne aduce cucuruzul, cum trebue să lucrăm și grijim pămîntul, în care voim, să sĕmĕnăm cucuruz, cum trebue să alegem sĕmînța și cum trebue să sĕmĕnăm cucuruzul, ca să ne aducă mult rod. V'am spus mai de parte, când și cum trebue să culegem cucuruzul, pe cum și aceea, cum trebue să-l păstrăm, ca să nu se strice. Pe scurt, v'am spus tot, ce am credut, că e de lipsă și de folos pentru un plugar român, care saměnă cucuruz și care doresce, ca munca sa să rodéscă, să-ĭ aducă un mai mare câștig.

Dacă vom urma acestor povețe și învățăturĭ, dacă vom alege și pregăti bine pămîntul, în care voim, să sĕmĕnăm cucuruz, atunci fie care jugĕr sĕmĕnat cu cucuruz trebue să ne aducă:

8—15 m. m. grăunțe (cam 45—65 feldere),
20—25 măjĭ m. paie (cam 2—3 carĕ),
5—7 măjĭ m. coceni (cam 1 car).

Şi acum cerce orĭ cine fapte de acestea la inteligința nóstră laĭcă, şi sigur ne va da tótă dreptatea.

Evlavia inteligințeĭ nóstre laĭce? Ĭute aĭ sfârşi, dacă aĭ voi, să numerĭ pe aceĭ laĭcĭ inteligenți aĭ nostri, carĭ măcar tot în a patra Duminecă se îndură a cerceta pe Dumnezeŭ pe câteva momente în casa luĭ. Aprópe toți laĭcii nostri inteligenți sînt aşa de religioşi, cât cel mult la praznicele cele marĭ ascultă o părticică a sfinteĭ liturgiĭ, şi chiar şi atuncia maĭ aştéptă, ca preotul să le mulțăméscă în numele luĭ Dumnezeŭ, că aŭ fost aşa de bunĭ, de l-aŭ cercetat. Dar apoĭ obligamentul de a se mărturisi şi cumineca măcar o dată în fiesce care an? Óre nu aŭ dat laĭcii nostri inteligenți uĭtării acest obligament cu desevârşire? Aŭ dóră nu aprópe toți amână împlinirea acestuĭ obligament până la momentele agonieĭ. Şi totuşi cetim, că Mântuitoriul a zis cu referire la toți, până şi la laĭcii nostri inteligenți: „De nu veți mânca trupul Fiuluĭ omenesc şi nu veți bé sângele luĭ, nu veți avé viață întru voĭ.“ Şi apoĭ totuşi ne maĭ lăudăm, că la poporul nostru sentimentul religios e adânc înrădăcinat în inimile ómenilor.

Să maĭ grăim şi despre dărnicia laĭcimiĭ nóstre inteligente, ce şi-o manifestéză, când e vorbă de mărirea luĭ Dumnezeŭ şi de binele poporuluĭ? Nu, ci grăéscă bisericile şi şcolile nóstre. Câți sînt óre aceĭ laĭcĭ inteligenți aĭ nostri, carĭ aduc jertfe maĭ considerabile spre scopurĭ bisericescĭ şi scolastice? Óre nu e adevĕrat, că preotul, când va să adune de la eĭ câte ceva spre scopurĭ de acestea, e tractat asemenea unuĭ cerşitoriŭ? Aprópe toți laĭcii nostri inteligenți aŭ de a mulțămi bisericiĭ, că aŭ ajuns în posiția de a-şi câştiga pânea cea de tóte zilele, o pâne fórte de multe orĭ îmbelşugată. Să ne gândim numaĭ la advocații nostri. Nu aŭ eĭ óre în casurile cele maĭ multe venite şi de zece orĭ aşa de marĭ ca ale preoților celor maĭ bine beneficiați şi de dóuĕ zecĭ de orĭ ca ale învĕțătorilor. Şi totuşi laĭcii aceştia işi închipuesc, că pot conta la recunoscința deosebită a luĭ Dumnezeŭ, dacă după multa cerşire a preotuluĭ daŭ în doĭ treĭ anĭ o dată un floren orĭ doĭ pentru scopurĭ bisericescĭ orĭ scolastice. Şi cu tóte acestea să fie adevĕrat, că sentimentul religios e adânc înrădăcinat în inimile lor?

Când e vorbă de vre-o primejdie, care amenință şcolile nóstre din causa lipselor materiale, foile nóstre naționale în dată strigă: „Unde sînt archiereiĭ? Unde e preotimea?“ Archiereiĭ şi preotimea sînt la locul lor şi fac tot, ce le e cu putință, dar nu e la locul sĕŭ inteligința nóstră laĭcă.

Să nu ne amăgim deci pe noĭ inşi-ne, ci să ne aducem a minte de cuvintele sfinteĭ Scripturĭ: „Pe cum trupul fără de suflet mort este, aşa şi credința fără de fapte mórtă este.“

Cine nutresce antisemitismul? Protejații liberalismuluĭ magiar devin tot maĭ cutezătorĭ. Eĭ nu batjocoresc creştinismul numaĭ în ziarele şi scrierile sale, ci şi prin chipurĭ scandalóse ca ale luĭ Goldstein Számi, şi maĭ de curĕnd prin o representație festivă milenară ținută în Ós-Budavár. La representație a asistat elita jidovimiĭ din Lipótváros. Regisseurul festivităților milenare din Ós-Budavár, după ce şi-a pus în rînd flórea națiuniĭ celeĭ cu nasul caracteristic vulturiŭ, a lăsat să urmeze un car încărcat cu representarea moraleĭ liberale în toiletă nedecentă. Înaintea caruluĭ era o musică țigănéscă, ĕră după car un tinĕr din vița luĭ Israil costumat ca Ĭesuit ducea o cruce. Acestuia îĭ urmaŭ alțĭ tinerĭ canaționalĭ îmbrăcați ca Ĭesuiți şi făcênd diverse grimasurĭ. Cortejul infam a percurs de treĭ orĭ spațul destinat pentru representație fiind întimpinat de onorațiorĭ de provenință orientală prin cuvintele: „Éljen a néppárt!“ Dintre creştinĭ, carĭ eraŭ de față, unĭĭ şi-aŭ manifestat indignarea asupra acestei profanărĭ a religiuniĭ, ĕră un domn a smuls din mâna tinĕruluĭ comediant crucea şi a dus-o la redacția ziaruluĭ „Alkotmány“. Impertinența fiilor rĕsfățați aĭ poporuluĭ jidovesc tot maĭ negenată insultă sentimentele religióse ale creştinilor. Aşa aŭ făcut óre când şi jidano-liberaliĭ din Viena dând nascere aşa numituluĭ antisemitism, care a ajuns azĭ stăpân în Austria. Acele-şi cause aŭ acele-şi efecte, Jidoviĭ aŭ dat nascere la antisemitism şi eĭ îl nutresc.

„Telegraful Roman“ lubiléză. — Prilej l-a dat, pe cum susține, contele Zichy Nándor. Ĕtă ce scrie „Tel. Rom.“:

„*Zichy locutus.* Contele *Zichy* Nándor, şeful partiduluĭ poporal *catolic,* care tinde a prinde în mréja sa seducĕtore pe toți bărbații conducĕtorĭ aĭ naționalităților nemagiare, şi-a spus în zilele aceste credeul sĕŭ politic, care culminéză în următórele:

„„Ce mĕ impórtă pe mine patria, națiunea? Patria este o bucată de pămînt locuită de o mână de ómenĭ. Nu am nimic cu aceştia, eŭ mĕ lupt numaĭ pentru confesiunea mea, acésta-ĭ pentru mine supremul scop pe acéstă lume.“

„Am sciut-o acésta deja de mult. Partidul acesta, când era încă în embrion, se numia numaĭ catolic. Atunci tóte foile magiare s'aŭ nepustit asupra luĭ din motiv, că se pune pe basă confesională, ceea ce a avut efectul, că partidul a fost botezat „poporal“. A primit numaĭ altă numire pentru a-şi urma scopurile sub mască. *Zichy* înse nu şi-a maĭ putut ascunde doririle şi le-a dat expresie într'un moment póte lucid. Mărturisirea luĭ este prețiósă şi o recomandăm în deosebi acelor românĭ, carĭ aŭ cochetat şi cochetéză cu d'al de Zichy. Acéstă mărturisire este tot o dată o cumpĕnă, cu care avem pe viitor a mĕsura pe ceĭ ce vor continua a-şi da

---

Greutatea uneĭ hectolitre de cucuruz (unuĭ sac de 5 feldere nóuĕ à 10 litre) se schimbă între 74—82 kg. Greutatea de mijloc a uneĭ hectolitre se ĭea în 75 kg.

Pe acela-şi jugĕr de pămînt maĭ putem produce 30—60 măji metrice (cam 3—6 carĕ) de bostani, 2—4 măji metrice (10—20 feldere) de fasole.

Şi din acéstă socotélă puteți vedé, că dacă vom lucra pămîntul cum se cuvine, atunci putem aştepta o ródă bună, atunci ne rĕsplătesce ostenéla. Pentru că pămîntul e prietinul cel maĭ credincios al plugaruluĭ. Dacă l-am grijit cum se cade, dacă-l ĭubim cu sinceritate şi-l îmbrățişăm, adecă-l lucrăm cu dragoste şi cu încredere în Dumnezeŭ părintele nostru cel ceresc, atunci în inima luĭ, în sinul luĭ vom întimpina aceea-şi ĭubire, ne va rĕsplăti şi întórce cu recunoscință şi încă însutit, ceea ce am sĕmĕnat.

Ĭubiți plugarĭ! Cu toții sciți, că astăzi numaĭ cu multă muncă şi ostenélă vĕ puteți câştiga pânea de tóte zilele. Da, pentru că lumea s'a schimbat, ómeniĭ s'aŭ înmulțit, ér nĕcasurile şi lipsele cresc şi se sporesc zilnic. Astăzi nicĭ pămîntuĭ nu-şi maĭ aduce ródа sa, dacă-l lucrăm, numaĭ după cum ne-am pomenit din moşi şi strămoşi. Pămîntul încă a slăbit, trebue să-l lucrăm alt cum, să-l ținem în putere roditóre, dacă voim, să ne rĕsplătéscă ostenéla. Cu alte cuvinte astăzi şi plugarul român încă trebue să lucreze nu numaĭ cu puterea brațelor sale, ci şi cu mintea. Moşia părintéscă s'a împărțit şi înstrăinat în mare parte; avem pămînt puțin şi prin urmare acesta trebue să-l lucrăm aşa de bine, în cât să ne putem hrăni copiiĭ şi acoperi cele alalte lipse şi nĕcasurĭ.

Acésta este dorința mea. La acestea țintesc şi învĕțăturile şi povețele, ce v'am dat astăzĭ. Cercați şi urmați acestor povețe. Ajutorați-vĕ unul pe altul cu sfatul şi cu lucrul. Păziți cu scumpătate moşia părintéscă. Munciți cu bărbăție şi cu încredere în Dumnezeŭ Părintele îndurărilor, şi atunci darul şi binecuvîntarea Părinteluĭ nostru celuĭ ceresc nu va lipsi.

Aşa să fie! [1])

Date statistice.

Din producerea de mĕtasă crudă în anii 1890—95 aŭ avut câştig comitatele:

Abauj	fl.	353·36
Alba inferiórá	„	88·42
Alba regală	„	27,759·40
Arad	„	130,469·07
Bács-Bodrog	„	3.183,882·25
Baranya	„	199,062·99
Bars	„	1,831·92
Belovár-Criş	„	52,436·23
Bereg	„	125·95
Bichiş	„	4,041·35
Bihor	„	1,645·17
Bistrița-Năsĕud	fl.	178·48
Borsod	„	3,656·42
Braşov	„	62·27
Caraş-Severin	„	480·163·34
Cianad	„	35,063·08
Ciongrad	„	5,374·67
Ciuc	„	11·34
Cluş	„	251·72
Făgăraş	„	29·43
Gömör-Kis-Hont	„	261·71
Győr	„	632·83
Hajdu	„	857·35
Heves	„	566·74
Hont	„	688.60
Hunedóra	„	1,243·66
Jász-N.-Kun-Solnok	„	2,954·83
Komárom	„	1,050·41
Maramurĕş	„	47·29
Moson	„	54·62
Murĕş-Turda	„	155·96
Nitra	„	1,278·07
Nógrád	„	473·35
Odorheiŭ	„	745·92
Pest-Pilis-Solt-K.-Kun	„	113,681·81
Pojega	„	248,850·66
Poşon	„	3,625·91
Sáros	„	100·17
Satmar	„	924·09
Selagiŭ	„	321·37
Sibiŭ	„	114·43
Sirmiŭ	„	1.429,570·64
Solnoc-Dăbâca	„	432·01
Somogy	„	101,555·84
Sopron	„	47,834·23

[1]) Regretăm, că nu putem reproduce şi în chip celea 14 soiurĭ de cucuruz espuse pe masă înaintea ascultătorilor, şi pe carĭ dl disertante le-a descris şi arĕtat poporuluĭ, ce-l asculta cu mult interes. Red.

pe ascuns mâna cu acest *politician catolic* şi cu cameradii lui."

Aşa „Tel. Rom.". Ér'ă noi — amuţim şi n'avem, ce să rĕspundem.

Ba totuşi avem. Întâiŭ şi mai întâiŭ cutezăm a observa, că e o *minciună jidovéscă*, că Zichy Nándor ar fi rostit cuvintele acelea. „Tel. Rom." trebue că a dat cu ochii şi de desmințirea faptului, că Zichy le-a rostit, dar — în dată şi-a închis ochii, ca să nu o vadă. Îi recomandăm şi noi, ca în propunerea de minciuni să fie mai cu minte şi să nu publice nici una, mai înainte de ce o ar crede şi el măcar de jumătate.

Mai observăm apoi, că după ce aci avem de a face cu o minciună, şi după ce minciuna asta „Tel. Rom." şi-a ales-o de cumpĕnă, cu care va să mĕsure pe ómeni, nóuĕ nu ne restă alta, fără numai să constatăm, că cumpĕna „Tel. Rom." e mincinósă. De altmintrea aci n'am constatat un lucru noŭ.

Ţară jidovită. — Reproducem din „M. A." următ[illegible]

„După Fényes numĕrul Jidovilor în anul 1864 în regatul ungar era de 372,191. După conscripţia oficiósă numĕrul lor la sfârşitul anului 1890 s'a urcat deja la 725,222, din carĭ cădeaŭ pe Ungaria şi Ardeal 707,272, pe Fiume 489 şi pe Croaţia-Slavonia 17,261. —

„Departe să fie de noi ura de rasă, pisma. Mai pe urmă nici nu pórtă Jidovii vina, nu ei sînt causa, că guvernul unguresc l-a înzestrat cu atâtea drepturi, le-a dăruit atâtea privilegii, ei s'aŭ folosit de drepturile sale, se folosesc de privilegiile sale, Iehova le-a binecuvîntat activitatea, s'aŭ îmbogăţit din averea creştinilor, spre ruinarea creştinilor. — Jidovii cu cunoscuta lor cruţare nu sînt de vină, nu sînt causa, că statul magiar, municipiile, cetăţile, satele s'aŭ aruncat în o economie risipitóre şi de aceea s'aŭ încărcat cu datorii; li-se póte privi de merit, că ei sciindu-se folosi de ocasiune aŭ sciut, să se îmbogăţéscă.

„Se póte acoperi până la un timp, dar nu se póte ascunde multă vreme, că capitalul, care a inundat în ţară din Europa apusană, şi Jidovii, carĭ aŭ inmigrat din partea rĕsăriténă a Europei, aŭ ocupat Ungaria. În comitatul cel dintâiŭ al ţĕrii, în inima ţĕrii la sfârşitul anului 1890 deja tot al 10-lea om era Jidov, şi cu întristare putem, să constatăm, că în Ungurĭ chiar în comitatele cele mai marĭ s'a frânt capabilitatea de resistinţă.

„Aŭ ocupat proprietatea de pămînt, industria mare şi comerciul mare, şi tot asemenea în parte şi industria mică şi comerciul mic, — dar aŭ ocupat şi presa magiară şi opiniunea publică, carea abia cu dóuĕ decenii mai înainte era încă nefalsificată. Urmarea firéscă a atâtor ocupări de atâtea feluri şi direcţii e, că ei aŭ ocupat şi viaţa publică politică magiară, — şi acésta e perderea cea mai durerósă şi cea mai fatală pentru naţiunea politică magiară, carea încă şi astăzi mai crede, că ea în regatul ungar încă şi acum e stăpânul situaţiei. — Câtă amăgire.

„În regatul ungar fiesce care cive alegĕtoriŭ jidov ţine cu guvernul, cu partida guvernamentală, pentru că guvernului unguresc şi maiorităţii, carea-l spriginesce pe acesta, are să le mulţăméscă, că Ungaria s'a făcut Eldoradul jidovimii. — Chiar şi dacă tóte fracţiunile opositiei şi-ar strînge şirele şi ar scrie pe flamurele sale devisa de partidă mântuitóre de patrie, ele la alegerile de deputaţi deja nu pot învinge. Jidovimea a ocupat aşa dar deja şi constituţia representativă magiară.

„Jókai Mór zice: „Pentru naţiunea, carea a căduţ în luptă, mai esistă înviare, dar naţiunea, care cade în timp de pace, nu învie mai mult." Marele poet are dreptate. Naţiunea magiară a căduţ pe câmpul de luptă la Mohács, la Világos, dar a înviat şi trăesce încă şi astăzi. — În anul 1867 pacea şi-a întins aripile sale preste naţiune; dar durere! în umbra rĕcorósă a ramilor de maslin aĭ păcii încreduţiĭ, mandatariĭ, conducĕtoriĭ naţiunii pe nesimţite aŭ săpat mormîntul naţiunii, în care dacă naţiunea, lipsită de credinţa sa religiósă, de moralitatea sa, de averea sa, va cădé o dată, ca naţiune nu va mai reînvia nici o dată."

Strigon	fl.	4,620·75
Szabolcs	„	598·64
Szepes	„	2·40
Timiş	„	1.093,112·22
Tîrnava mare	„	151·41
Tîrnava mică	„	42·20
Tolna	„	606,608·52
Torontal	„	1.124,512·38
Treĭ Scaune	„	181·74
Trencin	„	34·25
Turda-Arieş	„	110·76
Turócz	„	4·40
Ugocia	„	234·33
Ung	„	171·66
Varasd	„	16,098·14
Vas	„	1,521·38
Veröcze	„	281,762·78
Vesprim	„	8,720·61
Zagreb	„	40,532·36
Zala	„	4,556·44
Zemplin	„	1,024·17
Zólyom	„	11.38

După datele acestea comitatele din Ardeal în anii 1890—95 aŭ avut din mĕtasă curată câştig de fl. 3,799·66, aşa dar nici cât comitatul Bichiş singur şi cam a 838-a parte din câştigul comitatului Bács-Bodrog şi cam a 288-a parte din câştigul comitatului Timiş.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

Este cunoscută agitaţiunea făcută de presa magiară şovinistă şi de o parte a Rutenilor şi Românilor magiarisaţi pentru înfiinţarea unei episcopii gr. cat. cu limba liturgică magiară. Motivul principal al agitaţiunii nu e lipsa religiósă a credincioşilor, ci estinderea magiarisării prin biserică. Ajungênd cestiunea acésta ca obiect de interpelare în dietă, ministrul Bánffy în şedinţa din 5 a c. a rĕspuns, că în Ungaria sînt 150.000 de individi gr. cat., carĭ se profeséză de Magiarĭ, ceea ce arată momentositatea cestiunii. În 1892—3 s'aŭ făcut demersuri pentru înfiinţarea episcopiei magiare, dară factorii competenţi s'aŭ opus. Resolvirea cestiunii întimpină marĭ greutăţi, şi guvernul nu se aştéptă la o resolvire apropiată. Mai întâiŭ are să se resólve cestiunea liturgiei în limba magiară, spre care scop guvernul a şi făcut paşii de lipsă.

Rĕspunsul guvernului nu a mulţămit pe şoviniştĭ, însă i-a incurajat. Ei cer acum şi episcopie gr. or. magiară. Nu e destul, că o parte a preoţimii romanocatolice magiarisézĕ pe o cale reprobată de Sfîntul Scaun; nu e destul, că confesiunea calvină e considerată ca magiarisătóre per eminentiam: ei mai voesc a degrada şi biserica de ritul grecesc la rolul unui instrument în serviţiul magiarisării. Norocul este, că determinarea limbii liturgice în biserica catolică nu atîrnă de la guvern, nici de la şoviniştii magiarĭ. Ér'ă factorii competenţi aŭ destule motive spre a nu-şi da învoirea la întroducerea liturgiei în limba magiară.

Roma.

Primul congres internaţional antimasonic, ce se va ţiné în 26—30 Sept. în Trient, are să fie fórte important. Presa catolică a salutat şi îmbrăţişat cu căldură planul aceluĭ congres, şi până acum 18 cardinalĭ şi o mulţime de episcopi şi alţi prelaţi din tóte ţĕrile aŭ trimis aderinţe comitetului central din Roma. Spre a se asigura succesul congresului s'aŭ înfiinţat comitete locale în Turin, Paris, Viena, Budapesta, Agram, Berlin, Valencia, Lisabon, Quebec şi pe airia.

Sfinţia Sa a adresat presidentului comitetului central din Roma o brevă, în care numesce fericită idea de a convoca congresul tuturor naţiunilor. După ce a devenit generală convingerea, că sectele secrete sînt periculóse pentru biserică şi stat, congresul va pune sĕcurea la rădăcina rĕului aflând căile şi mijlócele spre a se opune atacurilor secteĭ. Papa atrage atenţiunea comitetului central asupra enciclicei „Humanum genus" şi împărtăşesce binecuvîntarea apostolică membrilor congresului.

Italia.

Catolicii italiani ca şi ceĭ germani în fie care an ţin câte un congres, în care se desbat cestiunile cele mai arzĕtóre, ce ating biserica şi societatea creştină. În anul acesta congresul s'a ţinut în sĕptĕmâna trecută la Fiesole, fiind de faţă mai mulţi episcopi şi un numĕr considerabil de preoţi şi laici catolicĭ. Papa a trimis comitetului aranjator o brevă, în care a îndemnat pe membrii congresului la lucru pe terenul economic, educativ şi bisericesc, şi ca în direcţiunile acestea să nu se mărginéscă numai la cuvinte, ci să trécă la fapte înfiinţând reuniuni catolice în fie care parochie. În sensul intenţiunii papale congresul încă în prima şedinţă publică a luat resoluţia de a înfiinţa comitete diecesane şi parochiale, carĭ să adune pe catolicĭ în reuniuni economice şi sociale, să înfiinţeze reuniuni de sodalĭ şi să aducă în legătură mai intimă reuniunile academice esistente. Mai de parte s'a hotărît, ca bărbaţii catolicĭ să desvólte o activitate mai energică la alegerile municipale, să se publice cărţi, în carĭ să se espună în stil poporal legile şi ordinaţiunile referitóre la alegerĭ, ca ast fel fie care cetăţean să-şi cunóscă drepturile şi să scie, cum să şi-le deprindă spre binele statului şi al bisericii.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În 5 a c. ministrul Bánffy la interpelarea luĭ Szederkényi cu privire la disolvarea dieteĭ a declarat, că guvernul până acum nu a propus Monarchuluĭ nimica în afacerea acésta. Ce va fi în viitor, nu se póte sci. Rĕspunsul nehotărît al ministruluĭ întăresce opiniunea publică în credința, că Bánffy are de cuget, să esopereze încă în tómna acésta disolvarea parlamentuluĭ și escrierea de alegerĭ nóuĕ.

Tot în 5 a c. s'a primit în general proiectul de lege despre procedura judițială în afacerĭ criminale.

Kossuth Ferencz și Apponyi aŭ interpelat pe ministrul președinte cu privire la atitudinea guvernuluĭ în cestiunea cuoteĭ și a convențiuniĭ vamale cu Austria.

În ședința din 9 a c. s'a început desbaterea specială a proiectuluĭ de lege amintit maĭ sus. Desbaterea a decurs fără interesare. Abia câte un deputat opositional maĭ propunea câte un amendament orĭ o modificare. La §. 78 s'a primit amendamentul propus de Mérey, că sentența judecătorésca să se cetéscă incerceratuluĭ și în limba luĭ maternă, nu numaĭ în limba statuluĭ.

Se pare, că fusiunea buciumată de ziare se apropie de realisare. Cel puțin acésta se póte conchide din discursul ținut de către Horánszky în Szepsi. Președintele partiduluĭ național, care óre când era un inimic nempăcat al guvernuluĭ și în deosebĭ al politiciĭ bisericescĭ, în discursul de Lunĭ a făcut opositie numaĭ la aparență, în realitate a aprobat politica guvernuluĭ și s'a declarat de amic al legilor, pe carĭ le-a combătut ca proiecte. Se vede, că pe Apponyi și Horánszky încă i-a cuprins dorul de câte un portofoliŭ ministerial.

În 7 a c. reuniunile culturale magiare, a căror misiune este magiarisarea tuturor cetățenilor din regat, aŭ ținut congres în Budapesta. La congres aŭ vorbit politicianĭ magiarĭ de tóte nuanțele. Când e vorba de magiarisare, eĭ toțĭ sînt una. E curios, că aprópe toțĭ oratoriĭ aŭ declarat, că reuniunile lor culturale nu aŭ intenția de a magiarisa, pe când activitatea reuniunilor dă de minciună pe oratoriĭ congresului.

Germania.

În 5 a c. părechea imperială ruséscă a cercetat pe familia domnitóre a Germanieĭ în Breslau, capitala Silesieĭ. Întîlnirea și petrecerea cordială a celor doĭ împĕrați se consideră ca o nóuă garanță pentru întărirea bunelor raporturĭ dintre Germania și Rusia și tot o dată și pentru pacea europénă.

Tot la susținerea păcĭĭ și la purcederea armonică în resolvirea cestiunilor internaționale ne îndreptățesc a conchide și conferințele dintre bărbațiĭ de stat cu influință din Rusia și Germania.

Turcia.

Turburările din Constantinopol de câte va zile s'aŭ liniștit, póte spre a se ridica după aceea cu maĭ mare furie. Masele mohamedane fanatisate și-aŭ propus stirpirea Armenilor din Constantinopol. La macelul din urmă se zice, că ar fi fost uciși la 7000 de Armenĭ. Poliția și miliția în loc de a apĕra pe ceĭ atacați de către Turcĭ i-a ajutat pe aceștia. Turciĭ voesc, ca prin terorismul lor să siléscă pe toțĭ Armeniĭ din Constantinopol, a căror numĕr se urcă la 200,000, să părăséscă cetatea. Puterile europene, ce e drept, aŭ făcut representațiunĭ energice în favorul creștinilor, acele însĕ nu mult aŭ folosit. Maĭ mare efect vor avé representațiunile, când năile de răsboiŭ ale puterilor vor fi concentrate în fața Constantinopolului.

În Macedonia se repețesc conflictele între armata turcéscă și între insurgențĭ.

Din Constantinopol se anunță, că Pórta în conțelegere cu ambasadoriĭ puterilor străine a pregătit pentru Creta o nóuă constituție, care va conduce la pacificarea insuleĭ. După nóua constituție în fruntea țĕriĭ stă un guvernator general creștin, pe care-l numesce sultanul cu aprobarea puterilor europene pe câte 5 anĭ. Guvernatorul numesce pe oficialiĭ subalternĭ, are dreptul de veto față de hotărîrile dieteĭ, are să grijéscă de esecutarea legilor și la cas de turburărĭ póte dispune de miliția de prin garnisóne. Dieta aduce legĭ și votéză budgetul; numaĭ legile aduse de către dietă pot fi aplicate. Oficiile publice aŭ să fie ocupate $^2/_3$ de creștinĭ și $^1/_3$ de mohamedanĭ. Justiția se va organisa prin o comisie de iurișt străinĭ, ĕră gendarmeria prin o comisie de ofițerĭ străinĭ. Puterile europene garantéză respectarea și esecutarea nóuel constituțiĭ.

Adunarea generală a Asociațiuniĭ în Lugoș.

(Fine.)

Dintre festivitățile, carĭ le-aŭ aranjat fraților Lugoșenĭ cu ocasiunea adunărĭ generale a Asociațiuniĭ, firesce că nu voiŭ releva balul. El adecă nu are nicĭ în clin nicĭ în mânecă cu literatura și cultura poporuluĭ român, ci la adunările Asociațiuniĭ e un malum necessarium deja stereotip, care dacă ar lipsi, póte că s'ar supĕra domnișórele și domnișorĭĭ, dar literaturĭĭ și culturĭĭ poporuluĭ român nicĭ prin minte nu ĭ-ar trece, să se supere. Cu atarĭ ocasiunĭ îmĭ vine tot de una, să calculez, că cu prețul toiletelor de bal ce de literatură și cultură a poporuluĭ român ar putĕ să se facă.

Nu voiŭ releva nicĭ banchetul. Nu-mĭ convine deja nicĭ numele. De ce nu-ĭ zic óre prânz comun orĭ prânz festiv? De ce trebue să mi-se aducă a minte, că eŭ acum am, să benchetuesc pentru literatura și cultura poporuluĭ român? De altmintrea constat cu multă plăcere, că banchetul din 28 Septembre, de și nu a înaintat cultura poporuluĭ român, totuși a dovedit-o: multă voe bună a fost la mese, dar de benchetuire nicĭ pomană.

Nu voiŭ releva nicĭ representația teatrală. Nu mĭ-a convenit piesa „Pacienta“ din simpla causă, că ca e o picanterie. Sigur am cu mine maioritatea publiculuĭ, când susțin, că maĭ bine aŭ plăcut rolurile servitóreĭ Julca, tușiĭ Sida și a luĭ Pepi lu Scodiciŭ. Dșórele Maria Jurca și Laura Vlad și dl I. Cădariŭ după părerea publiculuĭ manifestată a dese orĭ în decursul representațieĭ aŭ reprodus fórte bine dialectul bănățenesc.

Dacă voiŭ releva ceva din serbările lugoșene, acésta va fi emularea corurilor bănățenc. Nicĭ prin gând nu-mĭ trece, să fac critica acesteĭ emulărĭ. O emulare de nóuĕ spre zece corurĭ poporale românescĭ concentrate numaĭ din dóuĕ comitate e o isbîndă culturală așa de mare, cât în fața eĭ trebue să tacă orĭ ce critică. Am auzit a dese orĭ, că consumul săpunuluĭ ar fi termometrul celmaĭ sigur al culturiĭ unuĭ popor. Numaĭ o dată am cetit, că mult maĭ sigur póte să se mĕsure cultura unuĭ popor după mĕsura, în care cultivă el arta. Și cel ce a statorit termometrul cest din urmă al culturiĭ, acela a avut maĭ multă dreptate. Ĕră despre corurile poporale din Bănat, carĭ aŭ luat parte în emularea din 27 Septembre, se póte zice numaĭ atâta, că unul e maĭ bun de cât cel alalt. Tótă suflarea românéscă are, să fie recunoscĕtóre fraților din Bănat pentru idea de a aranja emularea aceea. Ar resta acum numaĭ atâta, ca și Românii de prin alte ținuturĭ să imiteze acest esemplu frumos. Singura observare critisătóre, carea îndrăznesc a o face, e, că ar fi fost cu cale, să se facă cu corul gr. or. din Oravița abatere de la seria alfabetică. Piesel „Dómne buzele mele“ ĭ-ar fi fost adecă locul chiar la începutul emulărit.

Tot aceea-și observare o am și referitoriŭ la concertul, ce l-a aranjat în 28 Septembre reuniunea română de cânt și musică din Lugoș. Aci încă ar fi fost lucru potrivit, ca „Al doilea concert bisericesc“ de G. Musicescu să cuprindă loc în Ritul ca programuluĭ. De alt mintrea nu voiŭ, să măgulesc, când mărturisesc, că un cor românesc maĭ bine disciplinat de cât cel din Lugoș încă n'am audit. Se vede, că atât dl I. Vidu, conducĕtoriul corului, cât și membriĭ luĭ sînt de o potrivă însuflețițĭ pentru ținta de a-și nobilita simțul estetic și moral cu ajutoriul musiciĭ. Audind corul Lugoșenilor n'am putut să nu mĕ gândesc la sórtea tristă, de care are parte musica în Blaș. În Blaș avem om, care chemat ar fi maĭ mult de cât orĭ care alt Român, să ne provĕțuéscă în cultivarea musiciĭ. În Blaș avem forțe maĭ multe de cât orĭ unde, din carĭ să se compună un cor. Care centru românesc ar putĕ, să se presente înaintea publiculuĭ cu un cor improvisat compus din 160 de cântărețĭ? Și Blașul a făcut-o acésta o dată. Și Blașul totuși nu are cor de cântărețĭ. Nu sciŭ decĭ, care póte să fie causa, de Blașul stagnéză în privința asta în chip așa de întristătoriŭ. Am înțeles, că dl Vidu laudă pe Dumnezeŭ cu corul sĕŭ aprópe în tóte Duminecile și serbătorile. Însă care biserică românéscă ar fi maĭ chemată de cât catedrala din Blaș, ca într'însa să se laude Dumnezeŭ cu un aparat artistic cât se póte de mare?

Adunarea generală

a reuniunii învĕțătorilor români gr. cat. din ținutul Lugoșuluĭ.

Reuniunea învĕțătorilor românĭ gr. cat. din ținutul Lugoșuluĭ și-a ținut adunarea generală a IX-a în 25 Aug. n. 1896 în Timișóra-Fabric în biserica parochială gr. cat., despre al căreĭ decurs îmĭ permit a raporta ecle ce urmézĕ maĭ la vale.

Conform programeĭ diminĕța la órele 7½ M. O. D. paroc local gr. cat. G. Trăilă a binevoit a celebra servițiul divin împreunat cu invocarea Spiritului Sfint. La finea servițiuluĭ, la care aŭ participat toțĭ membriĭ presenți în numĕr de 32, venerabilul părinte a salutat cu căldură adunarea generală a învĕțătorilor, ce se ține pe teritoriul parochieĭ sale.

La órele 9 M. O. D. președinte al reuniuniĭ Ioan Boroș, paroc gr. cat. în Zăbran, prin o cuvîntare aplaudată deschide adunarea.

Urmézĕ apoĭ la ordine cetirea raportuluĭ general despre activitatea comitetuluĭ și despre starea casseĭ reuniuniĭ.

Din raportul comitetuluĭ se constată:

a) că comitetul pentru o nobilă emulare și perfecționare a membrilor a escris 2 premiĭ de câte 5 fl. pentru cele maĭ bune 2 elabo-

rate, apoĭ tot pentru promovarea scopuluĭ cultural al reuniunii a împărţit la 10 membri teme diferite spre elaborare, dar din aceştia numaĭ 5 inşi aŭ satisfăcut datorinţeĭ lor morale;

b) că comitetul pentru amplificarea cunoscinţelor pedagogice-didactice, cu aprobarea indirectă a V. Consistoriŭ, a esmis pentru fie care district protopopesc pe câte unul dintre învĕţătoriĭ districtualĭ, ca acesta împreună cu protopopul concernente să ĭea parte la esamenele scolastice, avênd apoĭ de a face raport confidenţial preşedinteluĭ reuniunii despre esperinţele câştigate;

c) că reuniunea are 17 membri fundatorĭ, 48 membri ordinarĭ şi 3 membri onorarĭ;

d) că comitetul pentru esecutarea decisiunilor adunăriĭ generale trecute şi pentru resolvirea agendelor curente a ţinut 2 şedinte;

e) că fondul reuniunii la finea an. 1895 a numĕrat un capital de 664 fl. 51 cr., din carĭ 120 fl. sînt restanţe în taxe de membri.

La cele 2 premiĭ aŭ întrat câte un elaborat, din carĭ elaboratul „O óră în şcóla elementară nedespărţită, dóuĕ lecţiunĭ practice directe şi dóuĕ indirecte“ de conmembrul Iuliŭ Biroŭ, învĕţătoriŭ în Ticvaniul mare, în urma censurăriĭ comitetuluĭ a fost din partea adunăriĭ premiat. Auctorul din consideare către lipsele fondului însă a renunţat la ridicarea premiuluĭ. În acest elaborat, — unicul de acest fel în literatura nóstră didactică, pe cum însă-şĭ censura a afirmat, — auctorul arată în mod practic, cum un singur învĕţătoriŭ are să prelégă o óră în tóte 6 clasele, aci lecţie directă, aci indirectă.

După rapórtele comisiunilor însărcinate cu censurarea raportuluĭ general al comitetuluĭ şi al cassariuluĭ, carĭ se ĭeaŭ spre sciinţă cu mulţămită protocolară, urmézĕ cetirea elaboratelor.

Iuliŭ Biroŭ îşĭ cetesce elaboratul premiat „O óră în şcóla elementară nedespărţită“, ér Petru Popescu cetesce elaboratul sĕŭ „Despre crescere“. Ambele elaborate adunarea le ascultă cu atenţiune; ér la propunerea presidiuluĭ adunarea esprimă autorilor mulţămită protocolară pentru diligenţa, cu care aŭ compus elaboratele.

După acésta Ioan Başiŭ ţine o prelegere practică din constituţie despre „judecătoria cercuală“.

Cele alalte elaborate, fiind timpul înaintat, se amână pentru adunarea viitóre.

Adunarea generală viitóre se va ţiné în frumósa comună rurală Ticvaniul mare.

Terminându-se obiectele de la ordine, M. O. D. preşedinte, — carele a donat un premiŭ de 5 fl. pentru cel maĭ bun elaborat, ce va întra pentru adunarea viitóre, — mulţămind membrilor pentru interesul şi demnitatea, cu care aŭ desbătut obiectele programeĭ, pe cum şi parochuluĭ local pentru ospitalitate, — închide adunarea între urale de „Să trăéscă!“

Maĭ amintesc, că la adunare a luat parte şi Magnificenţa sa dl Sabesztha, inspector reg. de şcóle în Timişóra, carele a fost salutat din partea presidiuluĭ, la care salut acela a mulţămind a lăudat zelul, ce-l arată învĕţătoriĭ cătră causele învĕţămîntuluĭ.

Aŭ maĭ luat parte între alţĭ preoţi şi părinţiĭ protopopĭ dniĭ Deciŭ din Comloşul mare şi Bolboca din Petroman.

Ér reuniunea învĕţătorilor românĭ gr. or. din stînga Murĕşuluĭ a fost representată prin vrednicul sĕŭ preşedinte dl Iuliŭ Vuia.

La 1 óră s'aŭ întrunit toţĭ membriĭ în sala „berărieĭ“ la o masă comună, unde n'aŭ lipsit nicĭ toastele îndatinate. Primul toast l-a ridicat M. O. D. preşedinte pentru patronul reuniuniĭ Escelenţa Sa Părintele Mitropolit Dr. V. Mihályi din Blaş şi pentru capul actual al dieceseĭ Lugoşuluĭ Ilustrissimul Domn Petru Pop, vicariŭ capitulariŭ. Aŭ maĭ ţinut toaste apoĭ Iuliŭ Biroŭ pentru preşedintele reuniuniĭ, părintele protopop Deciŭ pentru reuniune, părintele Trăilă pentru magistratul oraşuluĭ etc.

Ticvaniul mare la 31 August n. 1896.

Iuliŭ Biroŭ
notariul reuniuniĭ.

Noutăţi.

Escelenţa Sa I. P. S. D. Mitropolit Joĭ la serbătórea „Tăieriĭ capuluĭ sfîntuluĭ Ioan“ a celebrat în catedrală şi a conferit ordurile micĭ şi diaconatul candidaţilor de preoţie *Cornel Lengyel, Ioan Patachi* şi *Gavril Nistor*.

La şcolile din Blaş pentru anul scolastic 1896/7 s'aŭ înscris 793, anume la gimnasiŭ, unde clasele I, II şi III şi în anul acesta sînt paralele, 459, cu 66 maĭ puţinĭ ca în anul trecut, la preparandie 116, cu 17 maĭ mulţĭ de cât în anul trecut, la şcolile elementare 90, cu 34 maĭ puţinĭ de cât în anul trecut, la şcóla de fetiţe 128 cu 10 maĭ puţine de cât în anul trecut. În internatul Vancean de studenţi s'aŭ primit 117, ér în cel de fetiţe 70. La cursurile teologice încă vor fi 55—60 de ascultătorĭ. La şcolile elementare de băeţi şi fetiţe nu s'aŭ închiat înscrierile.

Concurse la staţiuni docentale. Cu terminul de 20 Septembre s'a escris concurs la urmatóriele staţiuni docentale: I. Din protopopiatul Catineĭ: 1. La staţ. cantor-doc. din *Sâmbotelec* cu emolumentele: Salar 180 fl., locul şcolii de 6 jugĕre 1000□ computat în 50 fl., venitele stolare cantorale computate în 25 fl., locul cantoral de 5 jugĕre 600□ computat în 45 fl., cuartir şi grădină. II. Din protopopiatul Aiudului: La staţ. doc. ambulantă din *Gârbova de jos* şi *Gârboviţa* cu emolumentele: Salar 230 fl., 50 fl. venit din arînda alor dóuĕ pămînturĭ, 20 fl. din arînda uneĭ grădiuĭ. III. Din protopopiatul Dicio-Sân-Mărtinuluĭ: La staţ. cantor-doc. din *Deaş* cu emolumentele: Salar 300 fl, cuartir. IV. Din Vicariatul Făgăraşuluĭ: La staţ. doc. din *Beşimbac* cu emolumentele: Salar 240 fl., 60 fl. din arînda şi usufructul alor 3 grădiuĭ. — Cu terminul de 25 Septembre s'a escris concurs la staţ. doc. din *Ţăgşor* în protopopiatul Catineĭ cu emolumentele: Salar 300 fl.

Esamenul de maturitate corectoriŭ la gimnasiul din Blaş s'a ţinut în 10 a c. sub presidiul directoruluĭ suprem Kuncz Elek. La esamen s'aŭ supus 3 maturisanţi căduţi din câte un obiect de la gimnasiul din Blaş şi 10 de la gimnasiul din Năseud. Din ceĭ de la Blaş 2 aŭ fost declaraţi maturĭ, ér unul a fost relegat încă pe 3 lunĭ; dintre ceĭ de la Năseud aŭ repetit esamenul cu succes 7, aŭ căduţ din noŭ 3.

Aprobări de docenţi ordinarĭ. Preaon. Consistoriŭ mitropolitan a aprobat de docenţi ordinarĭ pe următoriĭ: *Romul Simu* de docente ordinar la staţiunea docentală din *Sibiiŭ*, *Ilie Câmpean* în *Agârbiciŭ*, *Leon Maior* în *Bandul de Câmpie*, *Nicefor Vereşmorteanu* în *Spălnaca* şi *Octavian Man* în *Şamşudul de Câmpie*.

Concurenţi la stipendiĭ. După cum sîntem informaţi, din loc competent, la 36 stipendiĭ, a căror concurse s'aŭ publicat în fóca nóstră, aŭ întrat 168 de cereriĭ. Astăzĭ s'a întîmplat conferirea stipendiilor.

„Dreptatea“ s'a supĕrat din causa, că noĭ am declarat de prea optimiste cuvintele, cu carĭ dl Alesandru Mocsonyi a susţinut, că sentimentele religióse la niciŭ un popor nu sînt aşa de adânc înrădăcinate în inimĭ ca la poporul român. Să scie deci „Dreptatea“, că noĭ nutrim respectul cel maĭ adânc faţă cu dl Alesandru Mocsonyi, dar de loc nu ne putem hotărî asemenea „Dreptăţiĭ“, să jurăm pe cuvintele óre cuĭ a fară de magisteriul infalibil al bisericiĭ. De alt mintrea cetéscă dl Rotariŭ şi dl Voniga primul nostru de astăzĭ şi rĕspundă apoĭ, că dlor de câte orĭ ascultă într'un an s. liturgie şi la câţĭ anĭ împlinesc o dată cel alalt precept al bisericiĭ de a se mărturisi şi cumineca în fiesce care an.

Fondul pentru monumentul luĭ Iancu e mântuit de confiscare prin organele statuluĭ. Colecta pentru acest fond o iniţiase „Fóea poporuluĭ“ în 1894. Aŭ incurs aprópe la 4000 fl. Guvernul a dat ordin organelor administrative, să confisce baniĭ colectaţĭ şi să pedepséscă pe colectanţĭ pentru „cerşirea fără concesiune“. Primăria din Sibiiŭ a şi condamnat pe Tit Liviŭ Albini administratorul fonduluĭ la 5 zile carcer, ér pe I. Moţa, căruia i-s'aŭ străpus baniĭ, la 3 zile carcer ordinar, impunêndu-ĭ, să aducă baniĭ în timp de 15 zile. În contra condamnăriĭ s'a făcut recurs până la ministrul de interne, care a nimicit sentenţa primăriceĭ din Sibiiŭ declarând, că colecta din cestiune nu póte fi cualificată de „cerşire fără concesiune“. Baniĭ adunaţĭ de present se află la Tit Liviŭ Albini.

Sarcina nóuĕlor reforme apasă pe contribuenţĭ cu mult maĭ greŭ, cum promiteaŭ la timpul sĕŭ liberaliĭ. Din raportul înalteĭ curţĭ de comturĭ se vede, că în 1895, adecă în treĭ lunĭ, saŭ spesat pentru matriculele de stat cu 404,310 fl. maĭ mulţĭ de cât aŭ fost preliminaţĭ. De aicĭ ne putem închipui ce sarcinĭ se vor impune cetăţenilor, când se vor organisa dupăn oficiile conducătorilor de matricule şi în locul notarilor se vor pune conducătorĭ de matricule cu salare sistemisate.

Conferenţa internaţională a unitarilor s'a întrunit în Budapesta în 7 a c. La conferenţă aŭ venit delegaţĭ unitarĭ din Anglia şi din America. Óre dacă şi alte confesiunĭ din patrie ar chema la congrese pe coreligionariĭ sĕĭ din străinătate, ce ar zice guvernul? Noĭ credem, că inmediat ar disolva un atare congres şi pe aranjatorĭ ĭ-ar urmări judecătoresce, maĭ ales dacă nu ar fi din numĕrul celor ce aŭ luat patriotismul în arîndă.

La conferenţa interparlamentară din Budapesta, pe cum scriŭ foile magiare, s'aŭ insinuat până acum 435 de persóne, anume 316 parlamentarişti şi 119 neparlamentarişti din străinătate. Eĭ pe tóte liniile căilor ferate austriace şi ungare aŭ în decurs de o lună bilet gratuit. Ţara are să plătéscă pentru parada, ce se face, încă 24000 fl. pe lângă cele 6000 fl. votate. Cel puţin atâta maĭ cere de o cam dată comitetul aranjator. Cât de marĭ vor fi supraerogatele, încă nu se póte prevedé.

Kásics Péter reactivat. Consilieriul ministerial în retragere provisorie Kásics, care până ce era în ministeriul de honvedĭ, a făcut desvĕlirĭ moleste pentru ministrul Fejérváry, din care causă a fost declarat de nebun şi concediat, cu 1 Septembre a fost rechemat în oficiŭ. Dispoziţia ministruluĭ, prin care reactivéză pe Kásics, întru început s'a părut sensaţională, curênd însă s'a dovedit ca o apucătură spre a puté trage pe Kásics în cercetare disciplinară şi eventual a-l lipsi de dreptul la pensiune. În 3 a c. Kásics a fost lipsit de oficiul, la care fuse rechemat. Cercetarea în contra luĭ se aştéptă.

Casuri de mórte. *Sigismund E. Catoca*, paroch în Borlescĭ şi Aciua şi vice-archidiacon onorar, a repausat în 4 a c. în anul al 51-lea al etăţiĭ şi al 27-lea al preoţieĭ. — *Gedeon Radeş de Kis-Berivoj*, paroch în Şard, protopopiatul Alba-Iuliceĭ, a repausat în 9 a c. în anul al 43-lea al etăţiĭ şi 19-lea al preoţieĭ. *În veciĭ amintirea lor!*

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericiĭ grecesci.

(Continuare.)

Stând lucrul ast fel, protopărinții nostri căduți nu puteaŭ să se mărginéscă numaĭ la aceea, ca să se mărturiséscă éră și éră de vinovați și vrednicĭ de mórte și să dea acesteĭ consciințe despre pĕcătoșenia și vinovăția sa cel mult o espresie numaĭ simbolică; eĭ din contră trebuiaŭ să se simțéscă îndemnați, ca măcar din când în când și cu anumite ocasiĭ, — bună óră după sevârșirea vre unuĭ pĕcat actual, aflându-se în vre un nĕcas mare orĭ după primirea vre unuĭ ajutor dumnezeesc, — cultul sĕŭ intern pătruns de spiritul pocăinței să-l împreune și cu vre o faptă esternă corĕspundĕtóre și ast fel să dovedéscă prin faptă, că acțiunile lor interne de supunere pocăită sînt adevĕrate și adânc simțite. Și fiind că pĕcatul lor intern s'a manifestat și s'a deplinit prin mâncare oprită, de aceea li-se îmbia de la sine idea, ca dovada aceea faptică să o cuprindă în nemâncare, adecă în aceea, ca eĭ cu referire nemijlocită la Dumnezeŭ să renunțe la anumite obiecte destinate spre nutrirea vieții trupesci și renunțarea acésta să o sevârșéscă așa, că obiectele acelea le nimiciaŭ înaintea ochilor lui, în locul, unde și-l închipuiaŭ de față, adecă pe altariŭ.

Ast fel ni-se înfățișéză jertfa ca odrăslită din natura și din împrejurările omuluĭ căduț, ea ni-se înfățișéză decĭ ca de totuluĭ tot corĕspundĕtóre naturiĭ. După ce Dumnezeŭ a dăruit omuluĭ de o cam dată viața, la care în urma pĕcatuluĭ își perduse dreptul, cum ar fi putut omul să dea consciinței despre vinovăția sa și despre vrednicia sa de mórte o espresie maĭ învederată și maĭ energică, în ce chip ar fi putut el să preamăréscă sfinția și dreptatea lui Dumnezeŭ în mod maĭ plastic de cât prin aceea, eă se înlocuia prin un animal, îl junghia în fața lui Dumnezeŭ și da viața lui în locul vieții sale propriĭ spre pedépsă vicară de mórte? Și fiind că Dumnezeŭ niciĭ de cum nu se îndestulesce cu un cult numaĭ [illegible] ci pretinde fapte, care faptă a cultuluĭ dumnezeesc estern ar fi fost óre maĭ aměsurată omuluĭ căduț prin mâncare oprită de cât abstinența, cu care omul nu gustă carnea animaluluĭ sacrificial și alte mâncărĭ sacrificiale, ci le dă focului pe altariŭ?

Pe basa celor ce am zis până aci, putem acum, să cercăm răspuns la întrebarea, dacă jertfa, pe cum a întrat ea în istoria némuluĭ omenesc după căderea protopărinților, a purces din instituție dumnezeéscă positivă saŭ supranaturală orĭ a isvorît din natura omuluĭ în mod necesar și fără de concursul revelațiunii dumnezeescĭ.

Răspunsul e acesta: Omul niciĭ chiar după căderea sa nu trebuia să dea religieĭ sale cu necesitate cuprinsă în natura sa espresie prin acțiunĭ de felul jertfelor. El fără de a vătĕma dreptul natural putea să nu jertféscă de loc și să deprindă religia sa internă în a fară și în alte chipurĭ, carĭ i-s'ar fi părut a fi corĕspundĕtóre. Dacă nu ar fi așa, dacă jertfele ar isvorî cu necesitate din dreptul naturiĭ, atunciĭ ele niciĭ o dată nu ar fi putut să se abróge, ci ar trebui să se continue atât în biserică cât și în starea glorificăriĭ din viața vécului, ce va să fie. Maĭ corect e decĭ a susține, că jertfele sînt aměsurate naturiĭ omuluĭ, maĭ ales a celuĭ căduț, că sînt legi naturae congrua, își aŭ rădăcina în cunoscința religiósă naturală și în boldul religios al omuluĭ și așa dară sînt fórte conforme naturiĭ. Și chiar pentru că ele sînt fórte conforme naturiĭ, chiar de aceea ni-se pare, că Adam și Eva după căderea lor ar fi adus luĭ Dumnezeŭ jertfe chiar și fără de niciĭ un îndemn positiv din partea luĭ Dmnezeŭ. Dar despre înrîurința dumnezeéscă positivă în aducerea jertfeĭ luĭ Avel ne mărturisesce Apostolul la Evr. 11, 4 scriind: „Cu credința maĭ multă jertfă Avel de cât Cain a adus luĭ Dumnezeŭ.“ Înrîurința acésta are să se înțelégă așa, că Dumnezeŭ cel puțin a sancționat și póte că a normat și fixat maĭ acurat chipul jertfiriĭ cu respect și referire la jertfa viitóre a aceluia, carele avea să învingă șerpele.

Înrîurirea acésta supranaturală era de tot motivată. Fără de jertfa de pe muntele căpăținiĭ după căderea némuluĭ omenesc nu ar maĭ fi fost adecă niciĭ o jertfă; numaĭ cu respect la împăcarea aceea, pe carea Dumnezeŭ cel tot așa de milostiv ca și sînt și drept a hotărît, să o sevârșéscă prin jertfa Dumnezeŭ-Omuluĭ, numaĭ cu respect la împăcarea aceea a putut să se amâne esecutarea sentenței: „Orĭ în ce zi veți mânca dintr'însul, cu mórte veți muri“ (I Moïsi 2, 17), și s'a făcut cu putință conservarea némuluĭ și prin acésta și conservarea instituției jertfelor. Tóte jertfele, carĭ s'aŭ adus după căderea némuluĭ omenesc, își aŭ condiția esistenței în jertfa crucii, și tóte jertfele păgânescĭ și jidovescĭ deja și numaĭ prin esistarea lor se adeveresc ca o apelare la jertfa lui Christos cea rĕscumpĕrătóre de lume, ca o prefigurare și întipuire a eĭ. Dar și în altă privință apar ele ca atîrnătóre de la jertfa luĭ Christos. Jertfa e adecă lucrarea religiósă-morală cea maĭ intensivă, (*Καιρὸς τοῦ ποιῆσαι τῷ Κυρίῳ*, „Timpul este, să facem Domnului“ la sfârșitul Proscomidieĭ,) având scopul de a umple după putința omuluĭ prăpastia, ce a produs-o pĕcatul între Dumnezeŭ și între om. Însе chiar și păgâniĭ își erau conscii despre aceea, că omul pĕcătos numaĭ cu puterile sale nu póte umplé prăpastia aceea. Ce va adecă să esprime alta repețirea neîncetată a jertfelor, a unor jertfe de multe orĭ uĭmitóre de marĭ? Pentru ca silința aceea a omenimiĭ întregĭ după împăcare cu vătĕmatul Dumnezeŭ să nu fie o lucrare asemenea celeĭ a luĭ Tantal, trebuia să se aducă o dată o jertfă, carea să pótă efeptui grația aceea a împăcăriĭ, pentru a căreĭ primire jertfele de pe timpul dinainte de Christos aveaŭ să deschidă și să predispună sermana inimă a omuluĭ sfășiată de pĕcat.

La o împăcare, la învingerea definitivă asupra principiuluĭ celuĭ rĕŭ, care a fost pătruns în omenime, a îndrumat Dumnezeŭ pe ómenĭ destul de limpede cu cuvintele îndreptate șerpeluĭ la I Moïsi 3, 15: „Vrășmășie voiŭ pune între tine și între muiere și între semînța ta și între semînța eĭ: acela va păzi (sdrobi) capul tĕŭ, și tu veĭ păzi (aleșui) calcâiul eĭ.“ Orĭ cât de întunecos ar fi fost protopărinților sensul acestor cuvinte, eĭ la tot casul putură să afle dintr'însele, că semînța muierii prin luptă înverșunată și renunțare amară în sfârșit va ajunge la învingere și la reunire cu Dumnezeŭ.

Că și prin păgânism a trecut asemenea unuĭ fir roșu presimțirea și dorirea uneĭ împăcăriĭ prin mijlocirea uneĭ jertfe vicariale, recunosc toțiĭ aceĭ cunoscĕtorĭ aĭ anticității păgâne, carĭ aŭ meditat asupra eĭ luminați de lumina creștinismuluĭ. Amintirea promisiuniĭ, ce aŭ primit-o protopărinții nostri referitoriŭ la împăcarea aceea, a trebuit să se conserve în omenime maĭ de parte din neam în neam, dacă nu în mintea ómenilor, cel puțin în consciința lor, și acésta cu atât maĭ vîrtos, fiind că némul omenesc își vedea de o parte miseria sa intelectuală, morală și socială, ér de altă parte neputința sa de a scăpa din miseria aceea. Cel ce [illegible] de istorice datele cuprinse în capetele prime din cartea privesc[illegible] a luĭ Moïsi, acela chiar și în păgânismul cel maĭ decea dintâiu [illegible] urme de ale datelor acelora și alusiuni la ele. căduț ușor va g[illegible]e dintre urmele și alusiunile acestea sînt chiar Și cele maĭ elocuenți[illegible] păgânilor. Fără de cele ce se cuprind în jertfele cele multe ale [illegible] primă a luĭ Moïsi, nu se póte esplica capetele acelea din cartea [illegible] tóte rătăcirile cele bizare și de multe niciĭ de cum, de ce pe lângă [illegible] păgâne în ale religieĭ totuși s'a orĭ chiar îngrozitóre ale popórelo[illegible] a jertfi *materii, carĭ servesc spre* conservat la tóte popórele usul de *înv[illegible]tfi prin nimicire.* Tot ase-*nutrirea vieții omenescĭ,* și de a le jeinu[illegible]area într'ajutor a capetelor menea nu se póte esplica fără de chen[illegible]rs așa de departe, cât aŭ acelora, cum de păgâniĭ une oria aŭ me[illegible]și pruncĭ nevinovați. — Pi-jertfit chiar și vieți omenescĭ și maĭ ales în[illegible]fele sângeróse. Heratagora și școla luĭ întrégă aŭ reprobat jer[illegible] a recomandat cu cuclit le-a osîndit bătându-și joc de ele. Platolec[illegible] locul celor sângevinte însuflețite jertfe cât se póte de ieftine îna[illegible]-a fost cu putință, róse. Filosofia elină preste tot a făcut tot, ce [illegible] cu ele de o dată pentru ca să scótă din us jertfele sângeróse și [illegible] și să o înlocuéscă idea despre lipsa de a se împăca cu Dumnezeŭ [illegible]ntr de ale mulcu părerea, că jertfele sînt numaĭ nisce manifesta[illegible]ntjertfe ieftine nețămiteĭ față cu zeĭ, și că ómenii să aducă numaĭ [illegible]pria jertfitoriului. sângeróse, fiind că zeiĭ aŭ în vedere numaĭ intenț[illegible]ne a aduce jertfe Și dacă cu tóte acestea s'a păstrat la Elinĭ usul de[illegible]re. cum se póte sângeróse și încă în estensiune nespus de mare, ter maĭ intimă esplica acésta alt mintrea, dacă nu din convicția cea [illegible]spre lipsa de și maĭ generală a ómenilor despre vinovăția sa și de[illegible]eșe acésta fără a se împăca cu zeitatea, și cum se póte esplica convicția[illegible]cat.întâiŭ a luĭ amintirea celor ce se istorisesc la începutul cărții celeĭ oide[illegible]lătăcită? Moïsi, fie fost amintirea acésta orĭ cât de turburată și s[illegible]ea că instituția jertfelor, de și e de tot corĕspundĕtóre firiĭ omene[illegible] nu a isnu a trebuit să isvorĕscă cu necesitate și de fapt nicĭ[illegible]e dumnevorît din legea firiĭ, ci dimpotrivă a purces din dispositie[illegible]bil[illegible]a urma.)

zeéscă positivă saŭ supranaturală.

(Veris

ne

Ben Hur

sau

Zilele lui Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Nu de parte de la isvor era un lac mic cu apă limpede. Îl încunjura desiș de trestie și de oleandri, de carĭ cresc pe lângă Iordan și mai la vale în apropiarea Mărĭĭ mórte. Între desiș și între lac, nebăgênd în samă razele sóreluĭ, carĭ cădeaŭ pe eĭ prin aerul nemișcat de nicĭ o adiare, ședeaŭ doĭ tinerĭ, unul ca de nóuĕ spre zece, cel alalt ca de șepte spre zece anĭ. Eĭ eraŭ cufundațĭ în conversare seriósă.

Amîndoĭ eraŭ frumoșĭ, și la prima privire l-aĭ fi putut ținé de frațĭ. Amîndoĭ aveaŭ pĕr negru și ochĭ negri; fețele le eraŭ pîrlite de sóre, și mărimea lor încă părea a corĕspunde diferinței lor de vrîstă.

Cel meĭ bĕtrân își descoperise capul. O tunică largă, ce-l ajungea până la genunchĭ, sandalele și mantaua brună deschisă, ce acum era întinsă preste scaunul luĭ, era întrégă îmbrăcămintea luĭ. Piciórele și brațele îĭ eraŭ góle și pîrlite ca și fața. Dar o anumită grație în mișcările luĭ, liniile fine ale trăsăturilor luĭ și modul ales de a grăi vĕdiaŭ limpede pe fruntașul. Tunica luĭ cea de lâna sură cea maĭ fină, la céfă și la mâneccĭ tivită cu roșu și strînsă în jur de trup cu o sfóră de mĕtasă, caracterisa de ajuns pe Romanul. Și dacă el în conversare din când în când privia sumeț la soțul sĕŭ și-l agrăia ca pe un subordinat, asta putea să i-se trécă cu vederea, căcĭ el era dintr'o familie, care chiar și în Roma trecea de fórte fruntașă, — o împrejurare, care în cât va escusa în vrîsta luĭ o anumită aroganță. În luptele cele grozave, carĭ aŭ decurs între cel dintâiŭ Cesar și între vrășmașiĭ luĭ, un Messala a fost prietinul luĭ Brut. După lupta de la Philippi se împăcase cu învingĕtoriul fără de a suferi vre o pagubă în onórea sa. Maĭ apoĭ, pe când Octavian umbla, să-și dobîndéscă tronul împĕrătesc, Messala îl ajutase. Ca August împĕratul Octavian își aduse aminte de servițiile luĭ și grămădi familia luĭ cu onorurĭ. Între altele, după ce Iudea se făcuse provință romană, trimise August pe fiul vechiuluĭ sĕŭ soț de sentimente și de luptă în Ierusalim cu comisiunea de a incassa și administra contribuțiile și vămile acelei țĕrĭ; și oficiul acesta îl cuprindea fiul luĭ Messala încă și acum. El fiind cel maĭ înalt oficial de finanțe al țĕrĭĭ locuia în palat alături cu archiereul. Tinĕrul acela, pe carele l-am descris maĭ la deal era fiul acestuĭ oficial, și el se obicĕnuia a aduce altora cu multă grije aminte de raportul, în care stătuse mósul sĕŭ cu Romaniĭ ceĭ marĭ aĭ timpuluĭ luĭ.

Soțul luĭ Messala era maĭ svelt. Haĭnele luĭ eraŭ de in alb și fin și aveaŭ forma modeĭ din Ierusalim. Capul i-l acoperia o pănură legată cu o sforicică galbină și pusă așa, cât de la frunte trecea preste cap și atîrna pe céfă. Un cunoscĕtoriŭ al tipurilor etnice, dacă ar fi fost cu maĭ mare băgare de samă la trăsăturile feței de cât la haĭne, în dată ar fi descoperit, că tinĕrul e Jidov. Fruntea Romanuluĭ era înaltă și îngustă, nasul luĭ era ascuțit și încovoiat asemenea ciocului de vultur, buzele luĭ eraŭ subțirĭ și roșii, și ochiĭ luĭ eraŭ receĭ și ascunșĭ sub sprîncene dese. Fruntea Israilitului din contră era scundă și lată, nasul luĭ era lung și cu nărĭ maĭ rotunjite, buza luĭ cea de-asupra era scurtă și încovoiată ca arcul luĭ Cupido, tóte nisce lucrurĭ, carĭ dimpreună cu bărbia rotundă, cu ochiĭ marĭ și cu fața ovală, acoperită de un foc blând, — o colóre, care semĕna cu reflexul vinuluĭ roșu, — împărtășiaŭ feței luĭ moliciunea, puterea și grația aceea, care e proprie raseĭ semite. Frumseța Romanuluĭ era severă și castă, cea a Iudeuluĭ bogată și voluptuósă.

„Nu spuneaĭ, că mâne sosesce noul procurator?“

Întrebarea acésta o rosti cel maĭ tinĕr și anume în limba elină, care pe vremea aceea stăpânia pretutindenea în cercurile maĭ alese ale Iudeeĭ: de la palat a pătruns ea până în taberă și în școlă, de aci, — când și cum, nu putea să spună nimenĭ, — chiar și în templu și de parte prin porțile și colonadele luĭ, în acéstă cetățue a Iudeismuluĭ, carea chiar din causa sfinteniei eĭ era așa de urgisită păgânilor.

„Așa e, mâne,“ rĕspuuse Messala.

„Cine ți-a spus-o?“

„Am audit, cum a spus-o tatălui meŭ ierĭ sară Ismail, noul administrator al palatuluĭ, — voĭ îĭ ziceți archiereŭ. Vestea ar fi fost maĭ démnă de credință, despre asta te încredințez, dacă așĭ avé-o de la un Egipteau, — un popor, care și-a uĭtat, ce e adevĕrul, — orĭ chiar și de la un Idumeŭ, poporul, care nicĭ o dată n'a sciut, ce e adevĕrul. — Dar spre a-mĭ câștiga siguritate, am grăit azĭ cu un sutaș, carele vinia din turn, și am aflat de la el, că pregătirile pentru primirea luĭ decurg deja, că platoșațiĭ curăță deja coifurile și scuturile și auresc din noŭ vulturiĭ și globurile, — și că încăperile, carĭ de multă vreme nu aŭ maĭ fost folosite, se curăță și se aeriséză, ca și cum ar avé să se înmulțéscă garnisóna, — e vorbă probabil despre garda mareluĭ bărbat.“

O descriere deplină a modului, în care rosti Messala deslușirile acestea, nu se póte face, căcĭ spre a fixa gradațiunile cele fine nu e capabil condeiul. Aci trebue să maĭ suplinéscă fantasia cetitoriuluĭ, care cu o calo să nu-și uĭte de împrejurarea, că evlavia ca o precelință a geniuluĭ roman era pe calea de a dispăré orĭ maĭ bine ĭeșise din modă. Vechea religie încetase aprópe cu desevârșire a maĭ fi credință; ea devenise o îndatinare góla a cugetuluĭ și a rostuluĭ, o simplă ocupare a preoțimiĭ, căreia servițiul templuluĭ îĭ aducea câștig, și puiul favorit al poeților, carĭ la făurirea versurilor sale nu puteaŭ să renunțe la zeitățĭ. Fiind că locul religieĭ îl ocupase filosofia, de aceea satira curênd stîrpi religiositatea așa, cât satirisarea religiuniĭ după părerea romană se făcu o cerință a fie căreĭ cuvîntărĭ, chiar și a formelor neînsemnate a conversărĭĭ de tóte zilele, pe cum se recerea sarca la mâncare și aroma la vin. Tinĕrul Messala, care-și primise educația în Roma și numaĭ de unăzĭ se întórse de acolo, își însușise acolo îndatinarea acésta. Trăsărirea abia observabilă a geneĭ de din jos, umflarea maĭ bătĕtóre la ochĭ a nărilor și un mod de vorbire încetinel și ostenit eraŭ mijlócele cele maĭ bune spre a afecta o nepăsare generală, maĭ ales că prin acésta se câștiga prilejul de a deștepta în anumite pause retorice părerea, că grăitoriul privesce de lucru de mare importanță, ca ascultătoriul să se facă capabil de a cuprinde idea fericită orĭ de a primi otrava stropită printr'un epigram pișcătoriŭ. O atare pausă retorică a aplicat Messala în rĕspunsul sĕŭ la sfârșitul alusiuniĭ la Egipteni și Idumeĭ. Roșéța de pe fața tinĕruluĭ Iudeŭ se întunecă, și el póte că nu audi închiarea cuvîntărĭĭ, căcĭ tăcu și privi în adâncimea laculuĭ ca dus pe gânduri.

„În grădina asta ne luaserăm rĕmas bun. „Pacea Domnuluĭ să fie cu tine!“ aŭ fost cuvintele tale cele maĭ de pe urmă. „Zeiĭ să te ĭea sub scutul sĕŭ!“ am rĕspuns eŭ. Maĭ aduci-ți aminte? Câțĭ anĭ aŭ trecut de atuncĭ?“

„Cincĭ,“ rĕspuse Iudeul privind maĭ de parte în apa laculuĭ.

„Și tu poți să fiĭ recunoscĕtoriŭ față cu — pe cine să-l numesc? Zeiĭ? Asta puțin impórtă. . . . Tu te-aĭ desvoltat fórte frumos. Eliniĭ ar zice, că eștĭ frumos, — întru adevĕr, un lucru succes, care l-a isprăvit timpul! Dacă Joc se îndestulia cu un Ganimed, ce păharnic aĭ maĭ puté să fiĭ tu Cesaruluĭ! Spune-mĭ, Iudo, cum se face, de sosirea procuratoruluĭ te interesézĕ așa de tare?“

Iuda își ridică ochiĭ ceĭ marĭ la vorbitoriŭ. Privirea luĭ cea seriósă și îngândurată lovi întrégă pe Roman, când îĭ rĕspunse:

„Da, cincĭ anĭ. Îmĭ aduc aminte de acel rĕmas bun. Tu merseșĭ la Roma. Te vĕdŭ încălecând și plânseĭ; căcĭ te iubiam. Aniĭ aŭ trecut, și tu te-aĭ întors la mine ca un domn învĕțat și distins. Nu glumesc, — și totuși așĭ dori, ca tu să fiĭ acela-șĭ Messala, carele eraĭ, când te duseșĭ.“

Nările satiriculuĭ Messala trăsăriră, și el grăi încă și maĭ trăgănat, când reflectă: „Nu, nu! Nu un Ganimed, — un oracul, Iudo al meŭ! Câte va lecțiuni la profesorul meŭ de retorică din vecinătatea foruluĭ, — îțĭ voiŭ da o epistolă pe sama luĭ, de cum va eștĭ destul de înțelept, ca să primeseĭ un sfat, care chiar îmĭ vine în minte, — o puținică praxă în arta misteriilor, și Delphi te-ar primi în tocmaĭ ca pe Apollo. La sunetul glasuluĭ tĕŭ sĕrbătoresc Pitia s'ar pogorî cu corona sa la tine. Dar ca să grăesc serios, prietine, în ce privință nu sînt eŭ maĭ mult acel Messala, carele eram, când mĕ duseĭ? Odinióră am ascultat pe logicul cel maĭ mare din lume. Tema luĭ a fost arta de a disputa. Îmĭ aduc aminte de o maximă a luĭ: „Pricepe pe contrariul tĕŭ, maĭ înainte de ce-ĭ rĕspundĭ.“ Fă dar, să te pricep.“

Tinĕrul roși sub privirea cinică, ce o vĕdu îndreptată asupra sa. Cu tóte acestea rĕspunse firm și hotărît: „Pe cum vĕd, tu te-aĭ folosit bine de prilejurĭ. De la învĕțătoriul tĕŭ ți-aĭ însușit multe cunoscințe și multă istețime de a grăi. Tu grăescĭ cu ușurința unuĭ dascăl și măestru. Dar vorbirea ta are un ac. Messala al meŭ, când se duse, nu ascundea nicĭ o dată otravă în vorbele sale. Pentru tótă lumea n'ar fi supĕrat sentimentele unuĭ prietin.“

Romanul surise, ca și cum i-s'ar fi zis un compliment, și-și aruncă capul și maĭ înapoĭ.

„O, sĕrbătorescul meŭ Iuda! Nu sîntem în Dodona orĭ în Pytho. Lasă oraculele la o parte și grăesce limpede. Cu ce te-am supĕrat?“

Cel alalt rĕsuflă adânc și jucându-se cu capul sforiĭ din jurul trupuluĭ sĕŭ zise: „În aceștĭ cincĭ anĭ am învĕțat și eŭ óre ce. Hillel póte că nu se póte mĕsura cu logicul, pe care l-aĭ ascultat tu, și nu sufere îndoélă,

că Simeon și Șammai nu ajung pe profesorul tĕŭ din vecinătatea foruluĭ. Dar instrucția lor nu alunecă pe cărărĭ oprite, și ceĭ ce șed la piciórele lor, aceia se scólă îmbogățiți numaĭ cu cunoscința luĭ Dumnezeŭ, a legilor și a luĭ Israil; și efectul acesteĭ cunoscințe e iubire și reverință față cu tóte cele ce staŭ în legătură cu ea. Cercetarea școliĭ înalte și studiul celor ce am auḑit, m'aŭ învĕțat, că Iudea nu e, ceea ce fusese odinióră. Cunosc deosebirea, ce esistă între o împĕrăție neatirnătóre și între mica provință Iudea. Așĭ fi maĭ de jos, maĭ ordinar de cât un Samaritan, dacă n'așĭ simți umilirea patrieĭ mele. Ismail nu e archiereŭ legitim și nu póte să fie, până când maĭ trăesce încă nobilul Anna. Și el totuși e un Levit, unul din vița aceea evlaviósă, carea în decurs de miĭ de anĭ a servit de de bună voe Domnuluĭ, Dumnezeuluĭ credinței și adorăriĭ nóstre. Legea luĭ —"

Messala îl întrerupse cu un rîs de batjocură.

„O, acum te pricep! Ismail, zicĭ tu, e un usurpator; și totuși e maĭ vrednic de credință un Idumeŭ de cât Ismail, el e fals ca o năpîrcă. Pe fiul beat al Semeleĭ! ce însémnă a fi Iudeŭ! Toțĭ ómeniĭ și tot lucrul, până și ceriul și pămîntul, se schimbă, dar Iudeul nicĭ o dată! Pentru el nu esistă nicĭ progres nicĭ regres; el e și rĕmâne, ceea ce a fost dintru început strămoșul luĭ. În acest năsip îți fac un cerc, — étă-l! Acum spune-mĭ, dacă viața Iudeuluĭ se deosebesce de acest cerc? Jur împrejur aci Avraam, colo Isaac și Iacob; și în mijloc Dumnezeŭ. Și cercul, — pe Tunătoriul! cercul e prea mare. Îl fac încă o dată!" — Se opri, puse degetul cel gros pe pămînt și întinḑând cele alalte degete făcu în jurul luĭ un cerc. . . .

„Veḑi! Punctul, care l-a făcut degetul cel gros, e templul, ér liniile, pe carĭ le-aŭ făcut cele alalte degete, sînt Iudea. Maĭ esistă a fără de acest spaț mic pentru voĭ vre un lucru de valóre? Arțile! Irod a fost architect, și de aceea l-aț blăstĕmat. Pictura, sculptura! A privi operele lor e pĕcat. Poesia — voĭ o legați cu obeḑĭ de altariŭ. Cine dintre voĭ deprinde óre elocința a fără de sinagogă? În răsboiŭ perdeți în ziua a șeptea tot, ce ați dobîndit în șese zile. Ast fel e viața vóstră și scopul vostru. Cine m'ar puté decĭ împedeca, dacă-mĭ vine, să rîḑ de voĭ? Ce e dumnezeul vostru, care se îndestulesce cu adorarea unuĭ ast fel de popor, ce e el în asemĕnare cu Joe al Romanilor, care ne împrumută vulturiĭ sĕĭ, ca să cuprindem lumea cu armele nóstre? Hillel, Simeon, Șammai, Abtalion, ce sînt eĭ în asemĕnare cu măiestriĭ aceia, carĭ învață, că e vrednic de a fi învĕțat tot, ce póte să se învețe?"

Iudeul se sculă. Fața îĭ era aprinsă de roșéță.

(Va urma.)

Editor și redactor rĕspunḑĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

269 szám. (32) 1—1
1896 v.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1895. évi 9636/p. számu végzése következtében Olteán Vazul ügyvéd által képviselt Pátria takarékpénztár javára Mendel Adolf és társai ellen 226 frt. — kr. s jár. erejéig foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 406 frt — krra becsült Mendel Adolfnál: 1 tehén borjuval, Ermán János-nál: 2 tehén és 40 zsák csős törökbúza, Kápolnean Juonnál: 2 ökör és 80 zsák csős törökbúzából álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszuaszói kir. járásbiróság 2418/1896. számu végzése folytán 226 frt — kr. tőkekövetelés, ennek 1895. évi julius hó 2 napjától járó 6 % kamatai és eddig összesen 34 frt 40 krban biróilag már megállapitott költségek erejéig Hosszuaszón alperesek lakásán leendő eszközlésére 1896. évi Szeptember hó 21-ik napjának délelötti 11 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107 és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Kelt Hosszuaszón 1896. évi Szeptember hó 6. napján.

Dózsa Sámuel
kir. jbirósági végrehajtó.

272 szám. (33) 1—1
1896. v.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó, az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1895. évi 1095/p. számu végzése következtében Olteán Vazul ügyvéd által képviselt Moldován M. János javára Orbok Antal ellen 180 frt — kr s jár. erejéig foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 339 frt — krra becsült két igás szekér, szóbabútor, 160 véka törökbúza, 2 tehén és két borjubói álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hos-zuaszói kir. járásbiróság 2416/1896 számu végzése folytán 180 frt — kr. tőkekövetelés, ennek 1894 évi Márczius hó 26 napjától járó 6 % kamatai és eddig összesen 27 frt 80 krban biróilag már megállapitott költségek erejéig Hosszuaszón alperes lakásán leendő eszközlésére 1896. évi Szeptember hó 21-ik napjának délutáni 3 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Kelt Hosszuaszón 1896. évi Szeptember hó 6-ik napján.

Dózsa Sámuel
kir. birósági végrehajtó.

273 szám. (34) 1—1
1896 v.

Árverési hirdetmény.

Alulirt biró-ági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 10940 és 10967/p. számu végzése következtében Olteán Vazul ügyvéd által képviselt Pátria takarékpénztár javára Orbok Antal és társai ellen 217frt — kr s jár. erejéig foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 495 frt — krra becsült Orbok Antal és Káimánnál 160 véka törökbúza, 2 tehén, 2 borju, Mihál Gieb Kleinnál: 80 zsák csős tengeri, egy léczes kas és 2 tehénből álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a hosszuaszói kir. járásbiróság 2458/1896. számu végzése folytán 217 frt — kr. tőkekövetelés, ennek 1895. évi Május hó 21 napjától járó 6% kamatai és edig összesen 49 frt 55 krban biróilag már megállapitott költség erejéig Hosszuaszón alperesek lakásán leendő eszközlésére 1896. évi Szeptember hó 21-ik napjának délutáni 2 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107 és 108. §-a értelmében a legtöbbet igérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Kelt Hosszuaszón 1896. évi Szeptember hó 6-ik napján.

Dózsa Sámuel
kir. birósági végrehajtó.

Magazin de lemne de lucru și de foc.

Subscrisul am onóre a aduce la cunoscința On. Public din loc și jur, că éră mĭ-am restabilit magazinul meŭ de lemne **bine asortat** la **casa-mĭ proprie**, și servesc pe lângă **prețurile cele maĭ moderate** materialul cel maĭ bun.

Têmplărie.

Primesc tot felul de lucrărĭ de mĕsar pentru **edificiĭ**, pe cum și **strane** de **biserică** și **mobiliarurĭ** de **școli**, despre carĭ la cerere servesc cu **preliminare.**

Entreprise de pompe funebre.

La casurĭ de mórte recomand așeḑĕmîntul meŭ de înmormîntare **bogat asortat**, în care tóte obiectele, atât cele maĭ de rînd, cât și cele maĭ fine se pot căpĕta **cu prețurile cele maĭ ieftine.** — **Sicriurĭ de metal**, ce se închid hermetice, din primele fabricĭ. — Sicriurĭ de **brad** și **stejar** din lucrătórea-mĭ proprie.

Pe lângă referențe bune se acórdă plătirĭ în rate.

Rugând On. Public pentru spriginul binevoitor semnez

Blaș (Balázsfalva) 1896.

cu distinsă stimă
Ștefan Oltean
têmplar.

(29) 3—10

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Un șir garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., și de fiecare publicațiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea **Unirii**» în Blaș.

Anul VI. Blaș 19 Septembre 1896. Numĕrul 38.

Tot cei vechĭ.

Compatrioții nostri magiarĭ aŭ fatalitatea de a rĕmâné pururea orbĭ și încăpăținați în rĕŭ.

O mie de anĭ nu a fost de ajuns pentru a le deschide ochiĭ. Eĭ și azĭ *visézĕ numaĭ un* vis: magiarisarea tuturor naționalităților, — un stat național magiar.

În zilele trecute și-aŭ ținut societățile culturale magiare congresul lor în capitala țĕriĭ. Era sciut, că societățile aceste nu aŭ alt scop de cât numaĭ magiarisarea, — cu tóte că ele o negaŭ asta maĭ ĭerĭ-alaltăĭerĭ. Dar așa de limpede nu aŭ mărturisit ele scopul lor, ca la ultimul congres.

În congresul acesta s'a ezis și s'a stabilit drept scop final al activităților lor formarea societății unitare magiare și în consecuență alcătuirea statuluĭ magiar național. Maĭ mult, s'a ezis, că acest scop final trebue să-l realiseze cu conlucrare comună nu numaĭ societățile magiare de cultură, ci și statul împreună cu tóte organele sale.

Este dară hotărît: desnaționalisarea nóstră este ținta tuturor compatrioților nostri magiarĭ.

Nu e vorbă, dacă privescĭ lucrul din *punct* de vedere teoretic, e neasemĕnat maĭ bună condițiа unuĭ stat, în care toți cetățenii fac parte din aceea-și națiune etnică. Și e și maĭ favorabilă condițiа unuĭ stat, în care și religiunea e comună la toți cetățenii. Cu cât sînt maĭ multe punctele diferențiale între cetățenĭ, cu atât e maĭ debil și statul, și cu atât e maĭ cu anevoe de consolidat.

Vorba e numaĭ, că cu firea nu te poți lupta. Și dacă împrejurările, — dar să-ĭ zicem pe nume, dacă Dumnezeŭ a aședat pe un petec de loc popóră de origine și de graiŭ deosebit, atunci teoria nu maĭ are loc, atunci trebue să ĭeaĭ lucrul, cum e, și e înzădar orĭ ce rațiociniŭ, că e maĭ bună condițiа unuĭ stat, aĭ cărui cetățenĭ sînt uniți cu legăturĭ comune de sânge și de credință.

În casurĭ de aceste datorința tuturor cetățenilor și a guvernuluĭ este, să consolideze statul așa, după cum maĭ bine permit și pretind interesele cetățenilor.

Și aicĭ anume se ivesce cestiunea, óre consolidarea acésta a statuluĭ se póte ajunge maĭ bine prin asimilarea deosebitelor națiunĭ într'o singură națiune, orĭ dór dimpotrivă prin conservarea și cultivarea egală a deosebitelor națiunĭ.

Dacă asimilarea într'o singură națiune s'ar putĕ face de sine, fără niciŏ forțare orĭ brutalisare; dacă unul dintre popórĕ ar avé farmecul de a contopi în trupul propriŭ cele alalte popórĕ: atunci da, o asemenea asimilare ar fi fórte bună și în interesul statuluĭ. Avem în istorie esemple de aceste.

Când însĕ deosebitele popórĕ își aŭ trecutul lor, își aŭ conaționalĭ lor, își aŭ aspirațiile și idealurile lor, își aŭ cu un cuvînt viața lor proprie individuală, atunci e lămurit, că orĭ ce tendință de amalgamisare orĭ de asimilare e absurdă, e o chimeră.

cuitorĭ în alte țĕrĭ, orĭ chiar alcătuitorĭ de state neatîrnătóre, își aŭ cultura lor proprie,

Vedem în natură, cum lucră instinctul la feluritele animale. Cel maĭ neînsemnat vermuleț, care își simte viața, vre să trăéscă, se feresce de tóte cele ce i-se par dăunóse și se opune la ceea ce ar tinde la nimicirea luĭ.

Națiunile încă își aŭ individualitatea lor, ele tocmaĭ așa se silesc a-și păstra acéstă individualitate ca și orĭ care ființă vieţuitóre. Legile firiĭ sînt infalibile. Încercarea de a le schimba însémnă a rĕsturna ordul universuluĭ.

De mórte se îngrozesce viața. Și desnaționalisarea e mórtea uneĭ națiunĭ.

Sînt adevĕruri limpedĭ și nerĕsturnate lucrurile aceste. Nu se cere alta, de cât să aĭ ochĭ de vĕdut și urechĭ de audit, pentru ca să le recunoscĭ.

Compatrioții nostri însă nicĭ în anul 1000 al esistinței statuluĭ ungar nu vor să vadă acest lucru.

Eĭ vor să ĭea viața naționalităților alcătuitóre de stat, fără a-și da samă, că omorîndu-le pe acestea zidesc statul național magiar pe cadavre, și că națiunea unitară magiară nu ar fi alta, de cât conglomeratul cadavrelor adunate din membriĭ naționalităților magiarisate.

Feuilleton.

Mișcarea împotriva alcoholismuluĭ.

În țĕrile apusane mișcarea împotriva beuturilor spirtóse ĭea dimensiunĭ din ce în ce maĭ mari. Efectele desastróse, ce provin din întrebuințarea nemoderată a beuturilor alcoholice, aŭ spăriat pe toțĭ ómenii cu adevĕrată ĭubire de neam și ĭ-a îndemnat, să înființeze o acțiune puternică susținută de stat în de societate pentru stirpirea rĕuluĭ înrădăcinat în popor. Presa, societățĭ viguróse, opinia publică lucră din rĕsputerĭ în contra spirtóselor.

Dar noĭ Româniĭ ce am făcut în direcțiunea acésta? Absolut nimic, cu tóte că noĭ neasemĕnat maĭ mult de cât popórĕle străine am avé datorința, să scriem și agităm împotriva folosirii nemoderate a beuturilor spirtóse. Cineva și-a luat ostenéla de a calcula suma banilor, ce locuitoriĭ comitatuluĭ nostru inferióre, în mare maioritate Românĭ, beŭ pe beutură în decursul unuĭ an. A eșit, că în acest comitat Româniĭ beŭ aprópe un milion de florenĭ pe an. Și totușĭ n'am făcut nimic pentru combaterea acestuĭ blăstĕm, ce ne apasă. Vedem decădința economică, morală și fisică a poporuluĭ nostru și nu ne mișcăm. Umplem colóne întregĭ de ziare cu frase despre ĭubirea de neam fără de a fi contribuit câtu-și de puțin la înaintarea economică orĭ morală a acelnia. Ne certăm, ne suspiționăm uniĭ pe alțiĭ și facem „politică națională înaltă“, a căreĭ urmărĭ le vedem acum în tóte părțile. Neîncrederea, descurajarea, demoralisarea se lățesc între noĭ în mod înspăimântător. Poporul sĕrăcesce, decade între altele și din causa, că be prea mult. ĕr domniĭ fac politică și n'aŭ răgaz, să se intereseze și de alte cestiunĭ.

Combaterea alcoholismuluĭ e cestiune de viață pentru noĭ. de care trebue să ne ocupăm. Dacă Româniĭ într'un comitat daŭ într'un an aprópe un milion de florenĭ pe beuturĭ spirtóse. ne putem face idee despre colosalul capital, ce se perde an de an abstragênd de la alte rele, carĭ sînt urmărĭ naturale ale beuturilor alcoholice.

Noĭ ne cunóscem bóla și nu ne dăm silința. ca să o vindecăm. Óre nu e acésta un fel de sinucidere? Ne plângem, că sîntem sĕracĭ; nu avem cu ce susținé școlile; nu ne putem salarisa preoțiĭ, ca să nu ajungă azĭ mâne uneltele guvernuluĭ. Pentru ce nu avem? Noĭ sîntem de vină, nimenĭ altul. Cu un percent din suma banilor, ce se beŭ. ne-am putĕ mântui tóte școlile confesionale. De géba, că noĭ n'am ajuns încă, să ne pricepem interesele nóstre.

În țĕrile apusane statul, societatea și presa s'aŭ aliat pentru combaterea alcoholismuluĭ. În multe locurĭ chiar și școla este pusă în serviții acesteĭ mișcărĭ. Statele Unite din America de Nord premerg cu esemplul în privința acésta. În anul 1891 studiul biologieĭ și igieĭneĭ cu deosebit respect la influința beuturilor spirtóse asupra sănătățiĭ a fost obligător în 24 state din cele 38. La ast fel de prelegerĭ ĭeaŭ parte nu maĭ puțin de 12 milióne de copiĭ. Congresul, suprema corporațiune legislativă a Statelor Unite, a decis în 1886, că după 1 Ianuar 1888 numaĭ acela póte fi îndreptățit a propune în școlile publice, care a trecut cu succes esamenul din biologie și igieĭnă cu deosebită referință la influința beuturilor spirtóse și a materiilor narcotice asupra organismuluĭ omenesc. Tot ast fel de hotărîrĭ s'aŭ adus în Canada și în alte colonĭ anglezescĭ. În Anglia încă s'aŭ luat ast fel de dispositiĭ. În 1891 aŭ esistat 16,724 reuniunĭ de temperanță pentru băeți cu 1.975,696 membri.

Quem Deus perdere vult, dementat. Dumnezeŭ îĭ ĭea mintea la acela, pe care va să-l pedepséscă.

Grijéscă compatrioţiĭ nostri cu resoluţiunea lor congresuală. Sînt resoluţiunĭ fără minte. Semn, că Dumnezeŭ începe a le lua mintea.

Şi după luarea minţiĭ urméză — prăpădirea.

„Libertatea ungurésca de cuvînt şi de întrunire.“ Sub acest titul scrie „Vaterland“ din 13 a c. următórele:

„Ungurul are o zicală ironică, care zice: „Spune adevĕrul, şi ómeniĭ îţi sparg capul.“ Conchidĕnd din zicala acésta abia se póte zice, că viaţa politică a Ungariĕi în ceĭ din urmă treĭ zeci de anĭ ar fi fost aprópe de adevĕr, căci până în anii din urmă politicianilor unguresci nu li-s'a întîmplat, ca ómeniĭ să le spargă capetele. Abia numaĭ de când partida poporală ungurésca aduce a minte partidelor şi parlamentarilor de până acum de tóte direcţiile firea muritóre a gloriei şi puteriĭ lor suverane de până acum, numaĭ acum începe zicala aceea a deveni un adevĕr politic. Orĭ unde partidul poporal — pe temeiul îndemnuluĭ primit din partea ţinuturilor respective — adună pe soţiĭ sĕĭ de principiŭ, pretutindenea i-se pune în cale nu numaĭ obrăznicia jidovéscă, ci şi mişelia administrativă, şi parlamentariĭ tuturor direcţiilor liberale, — alt fel de parlamentarĭ durere parlamentul de astăzi al sermaneĭ ţĕrĭ nu cunósce, — zic în taĭnă cu bucurie: „Da capo!“ Lor le place libertatea cuvîntuluĭ şi a întruniriĭ numaĭ întru atâta, întru cât ea le concede a nutri şi înainta chiar şi uneltirile şi nisuinţele cele maĭ neloaiale. O partidă loaială însĕ, maĭ ales o partidă, care voesce binele poporuluĭ şi nu va să-l esploateze şi să-l pórte de nas. o atare partidă are să se nimicéscă şi să se facă imposibilă prin tăcere comună în faţa blăstĕmăţiilor betyarescĭ celor maĭ infame.“

Serman catolicism din Ungaria! Unde aĭ ajuns în urma oportunismuluĭ tĕŭ!

Dar óre n'ar puté să înveţe şi politicianiĭ nostri, acum nu numaĭ din esperinţa proprie, ci şi din a altora? Maĭ întâiŭ oportunism pĕcătos, ér apoĭ restrîngerea întregiĭ activităţi politice la manevrăriĭ sentimentale, asta a fost politica nóstră de până acum. Şi la ce am ajuns cu ea?

Silinţele Papeĭ Leo XIII pentru unire în biserica grecéscă schismatică adevĕrat că n'aŭ produs resunetul acela, care l-am dori chiar în interesul acesteĭ biserici, dar un resunet totuşi aŭ produs, şi acésta e deja mult, dacă avem în vedere toporéla spirituală, de care e cuprinsă biserica răsăritenă neunită. El dovedesce măcar atâta, că biserica acésta încă nu e de tot mórtă, ci asemenea feteĭ luĭ Iair „nu a murit, ci dórme“. La timpul seŭ ne ocupasem deja de răspunsul patriarchuluĭ din Fanar dat la enciclica cea dintâiŭ a Papeĭ Leo XIII. Răspunsul acela atât în privinţa stiluluĭ cât şi în cea a cuprinsuluĭ mirosa tare a reformaţiune din vécul al XVI-lea. Acela-şĭ Fanar împărtăşesce acum lumiĭ, că el şĭ-a propus, să respingă din parte-şi printr'o notă nóuă şi enciclica cea maĭ nóuă „Satis cognitum“. „Enciclica patriarchală, ce se aştéptă,“ aşa zice avisul, „se va dimite cu mult maĭ tare de cât cea dintâiŭ în amĕnunte şi va combate (!) o dată pentru tot de una (!) punct după punct tóte atacurile (!), carĭ se cuprind în amintita enciclică a papeĭ, şi aşa va pune capet uneĭ discusiĭ sterile, carea ţine acum deja de vécurĭ. Enciclica acésta a „bisericiĭ celeĭ marĭ“ se va traduce pe diferite limbĭ.“

Pe cum se vede, deja tonul acestuĭ avis oficios se află ĕră într'un contrast regretabil faţă cu declarările cele prisositóre de adevĕrată iubire părintéscă ale Sfinţiei Sale; putem sci deci înainte, la ce putem să ne aşteptăm, că se va cuprinde în documentul anunţat. Firesce ce privesce Vaticanul, patriarchul din Constantinopol în zădar crede, că acolo vor da răspunsulŭ luĭ o importanţă cine scie cât de mare; acolo ómeniĭ — abstragĕnd de alte considerante maĭ înalte — sciŭ, că răspunsul acela e lipsit de orĭ ce importanţă, când óre cine va să măsure după el dispoziţia răsăritului faţă cu cestia unirii. Răspunsul acela e glasul unuĭ om, care se fălesce cu o auctoritate, ce nu o are. De aceea răspunsul acesta al patriarchuluĭ va avé o însemnătate tot aşa de efemeră ca şi cel de deunăzi, pe când fiesce care cuvînt al luĭ Leo XIII rĕmâne în tocmaĭ ca şi stînca, de pe care s'a rostit.

Ceea ce deşteptă în Vatican o îngrijire mult maĭ mare, sînt anumite curenturi, carĭ se observă în cercurĭ maĭ largĭ ale bisericiĭ grecescĭ neunite, curenturĭ, carĭ pórtă un timbru de tot modern şi nu-şĭ aŭ isvorul în Răsărit, ci sînt importate din Apus, în special din Anglia. Se aude adecă în Răsărit în tocmaĭ ca şi în Anglia şi în America de Nord punĕndu-se din partea acatolicilor întrebarea mirată, că Papa de ce a potenţat aşa de tare în enciclica sa cea maĭ de pe urmă condiţiile, pe lângă carĭ ar fi cu putinţă reunirea bisericilor. În multe părţi s'a vĕdit adecă aplicarea de a recunósce pe Papa óre cum de president de onóre comun al uneĭ „reuniuni a bisericilor Răsărituluĭ şi Apusuluĭ confederate“, ceea ce după părerea lor sigur ar fi fost deja un succes fórte preţios. Prospectele acestea — zic eĭ, — Papa Leo XIII le-a nimicit acum din temeiŭ cu enciclica „Satis cognitum“, în care a pretins de-a dreptul supunere şi a zugrăvit o icóna a bisericiĭ, care eschide de tot o ast fel de „confederaţie“.

Ideile acestea false, carĭ nicĭ de cum nu pot să se unéscă cu firea bisericiĭ şi cu principiul de auctoritate cuprins întrînsa, causéză Vaticanuluĭ îngrijirĭ maĭ serióse de cât opoziţia făţişe şi directă. Dar se va limpedi cu timpul şi greşelile acestea, şi adevĕrul va înainta maĭ de parte pe calea sa triumfală. Despre asta Vaticanul nu se îndoesce.

Multe reuniunĭ aŭ trimis oratorĭ în diferite şcolĭ, unde după închiarea prelegerilor aŭ ţinut conferinţe de ½ óră şi maĭ bine despre efectele stricăcióse ale beuturilor spirtóse. Conferinţele deviu interesante prin date statistice şi esperimente chimice. Oratoriĭ fixéză atenţiunea elevilor şi prin aceea, că escriŭ premiĭ pentru operatele, carĭ maĭ bine vor reproduce conţinutul prelegeriĭ. O societate a adunat 10,000 de funţi şterlingĭ pentru ast fel de scopurĭ. Acéstă societate cu câţi va anĭ maĭ înainte a trimis în singuratice şcolĭ ale ţĕriĭ 9 oratorĭ, carĭ în decurs de 10 lunĭ aŭ ţinut conferinţe în 2544 şcolĭ la 277,670 copiĭ de şcólă. La un concurs de premiĭ escris de o ast fel de societate aŭ luat parte la 100,000 de băeţi, dintre carĭ 1820 aŭ fost premiaţi. Comitetul şcolilor din Londra deja în anul 1877 a dis us, ca învĕţătoriĭ să facă cunoscută influinţa stricăciósă a beuturilor spirtóse în fie care şcólă a oraşuluĭ. Învĕţătoriul trebue să foloséscă spre ajungerea scopuluĭ acestuia cărţile de cetire, órele de cant, până şi păreţiĭ salelor de prelegere. În Şvedia încă s'aŭ luat măsurile de lipsă, ca învĕţătoriul în şcólă să pótă face propagandă pentru causa temperanţeĭ. Legea nóuă de instrucţiune publică a Norvegieĭ a luat între studiile şcolare şi igiena poporală. În Dania şi Hollanda s'aŭ tipărit cărţi, ce se trimit învĕţătorilor, ca eĭ să propage mişcarea împotriva alcoholuluĭ. În Belgiŭ tinerimea formézĕ societăţi de temperanţă. De membri în aceste societăţi se primesc tineriĭ trecuţi de 12 anĭ, carĭ pun vot solemn, că până la al 20-lea an al etăţiĭ nu vor bé beuturĭ spirtóse maĭ tarĭ, vin şi bere numaĭ în măsură mică. În anii din urmă se observă şi în Svitera la tinerimea din gimnasiĭ şi universităţi o ast fel de mişcare. Ba sînt chiar şi societăţi academice, carĭ aŭ enunţat, că prictinia se póte susţiné şi fără beuturĭ alcoholice La maĭ multe universităţi profesoriĭ ţin prelegerĭ în contra întrebuinţării beuturilor spirtóse. Unul dintre fructele mişcăriĭ împotriva beuturilor spirtóse este, că la gimnasiile din S. Gallen şi Basel tinerimea a înfiinţat reuniunĭ de temperanţă.

În Anglia tinerimea formézĕ puternice societăţi de temperanţă (Band's of Hope). Anglezii s'aŭ convins, că prin tinerime, a cărei a este viitoriul, poţi face maĭ mult împotriva alcoholismuluĭ. Tinerimea angleză şi corĕspunde aşteptărilor.

Dr. Tenysle episcopul de Londra în vorbirea sa presidială ţinută cu ocasiunea adunăriĭ generale a reuniuniĭ de temperanţă a constatat, că reuniunile tinerimiĭ din Londra în anul 1886 aŭ avut 200,000 membri, ér din întreg imperiul 1.500,000 membri. În chipul acesta se cresce o generaţiune numĕrósă, care va lupta şi maĭ întĕţit pentru causa temperanţeĭ. O ast fel de generaţie sănătósă şi vigurósă va fi scutul civilisaţiuniĭ şi culturiĭ anglezescĭ.

Să vedem acum, în ce chip conlucră biserica creştină din Anglia pentru causa temperanţeĭ.

Asoţiarea împotriva alcoholismuluĭ îşĭ află espresiunea cea maĭ înaltă în reuniunile de temperanţă ale diferitelor bisericĭ. Câte biserici creştine sînt în Anglia, atâtea reuniuni de temperanţă. Întreg clerul Angliei pe terenul acesta desvóltă o parte considerabilă a muncii sale sublime pentru biserică şi naţiune.

Bogăţia, autoritatea şi geniul submină stréză acestor societăţi armele, cu carĭ lupta pentru viaţa morală şi cumpĕtată a naţiunilor. Regina celeĭ maĭ puternice împĕrăţii a Papa, capul bisericiĭ catolice, ajută aceste societăţi în munca lor nobilă.

Cele maĭ puternice reuniuni de temperanţă sînt liga rom. cat. a sf. Crucĭ, înfiinţată de biserica rom.-cat., şi societatea de temperanţă a bisericiĭ anglicane. Între aceste dóuĕ reuniuni esistă o deosebire principială. Liga sf. Crucĭ luptă pentru abţinerea totală de la beuturĭ spirtóse (total abstaining party), pe când societatea de temperanţă anglicană concede gustarea cumpĕtată a acelora şi lupta numaĭ pentru stîrpirea escceselor (moderate drinking party).

Societatea de temperanţă a bisericei anglicane „Church of England Temperance Society“ stă sub patronajul regineĭ. Preşedenţi sînt mitropoliţii, vicepresidenţi episcopi anglicani, ducii de Westminster şi Lceds şi alţi bărbaţi distinşi. Fie care diecesă anglicană formézĕ o secţiune a acesteĭ societăţi şi îşĭ trimite representanţiĭ sĕĭ în senatul general, care printr'o comisie esecutivă conduce afacerile societăţiĭ. Fóea „Church of England Temperance Chronicle“ are menirea de a apĕra şi promova interesele societăţiĭ

Revistă bisericescă.

Din Patrie.

Declararea făcută de cătră Bánffy în parlament în cestiunea episcopiei magiare de Hajdu-Dorog nu a mulţămit pe inscenătorii agitaţiuniĭ. Ei din nou se vor adresa cătră parlament, ca acesta să pertracteze înainte de a-ĭ veni rîndul „memoriul“, care l-aŭ subşternut dinşiĭ în 27 Aug. la preşedintele dieteĭ. Cumcă celor, carĭ cer episcopie gr. cat. cu limba liturgică magiară, nu le zac la inimă interesele religióse, ci numaĭ zelul de a magiarisa prin biserică, se vede şi de acolo, că eĭ forţézză înfiinţarea episcopieĭ prin dietă, maioritatea căreia se închină liberalismului religios inimic bisericiĭ. Unii din iniţiatoriĭ mişcăriĭ ameninţă cu defecţionarea de la biserica catolică, dacă nu se va înfiinţa episcopie magiară. Biserica ca mamă bună sigur ar jeli căderea lor, dară ar scăpa tot o dată şi de elemente turbulente.

Roma.

Din loc competent se asigură, că Sfinţia Sa va numi de nunţiŭ la Paris pe Msgr. Clari episcopul de Viterbo, care deja s'a despărţit de diecesa sa şi petrece în Roma spre a studia raporturile din Franţa. În Paris se va duce numaĭ după visita de acolo a ţarului, fiind că Papa doresce, ca S. Scaun pe atunceĭ să fie representat tot prin pronunţiul Ferrata. Msgr. Lorenzelli, internunţiul de la Haaga, va fi numit nunţiŭ la München, éră în locul luĭ ca internunţiŭ va fi trimis Msgr. Tarnassi, fost uditore la nunţiatura din Viena.

Pe francmasonĭ ĭ-a spăriat resoluţiunile luate în congresele catolice de la Padua şi Fiesole. Maĭ ales se tem, că preoţimea prin reuniunile de la sate şi secretariatele poporale va câştiga influinţă asupra claselor de jos. În 20 a c. francmasonii aŭ de gând, să insceneze manifestărĭ anticlericale în Roma.

Rusia.

Cea maĭ mare parte a săptămâniĭ trecute a petrecut-o Sfinţa Sa în pavilonul său din grădina Vaticanuluĭ şi acolo a primit în audienţă pe maĭ mulţĭ episcopĭ din străinatate, între alţiĭ şi pe episcopul auxiliar din Mohilov Msgr. Francisc Albin Symon. Acesta e al patrăiea episcop rusesc, care cu concesia guvernuluĭ rusesc a venit la Roma în ceĭ din urmă doĭ anĭ, ceea ce maĭ înainte nu se concedea. Sfinţia Sa a găsit în acésta o dovadă a bunăvoinţeĭ, de care era stăpânit principele Lobanow faţă cu supuşiĭ catolicĭ aĭ ţarului. În Vatican se nutresce sperarea, că în urma morţiĭ luĭ Lobanow totuşi nu se vor zădărnici tractativele referitóre la restaurarea scaunelor episcopescĭ vacante acum de maĭ mulţĭ anĭ. Sperarea asta o nutresce şi aceea, că maĭ mult se vorbesce despre ambasadorul rusesc din Viena Kapnist ca despre probabilul succesor al luĭ Lobanow. Kapnist a fost adecă înainte de asta cu vre o 30 de anĭ ataşatul legaţiuniĭ rusescĭ pe lângă Vatican, éră maĭ apoĭ chiar şi şeful acesteĭ legaţiuni şi încă de pe atuncia posede simpatia Vaticanuluĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Proiectul de lege despre procedura iudiţială în causele criminale s'a primit şi în desbaterea specială în şedinţa dietală din 12 a c. Tot în 12 a ajuns înaintea dieteĭ cererea de a se suspenda dreptul de imunitate a deputatuluĭ br. Podmániczky, care este tras în judecată, fiind că în o şedinţă a clubuluĭ liberal a zis cuvinte insultătóre la adresa luĭ Kasics Péter. Maioritatea dietală la propunerea luĭ Polonyi a fost de părerea, că să nu suspindă dreptul de imunitate a luĭ Podmániczky, de óre ce desbaterile din club se consideră ca accesoriĭ ale celor din parlament, prin urmare dreptul de imunitate se estinde şi asupra acelora.

Duminecă a fost o mare adunare în Ipolyság, unde oposiţia întrunită a candidat de deputat dietal pe contele Zichy Jenő. La adunare aŭ luat parte maĭ mulţĭ deputaţi oposiţionalĭ în frunte cu Apponyi. Acesta în un discurs maĭ lung a făcut enunţărĭ, prin carĭ a precisat atitudinea partidului naţional. El a declarat, că partidul său luptă pentru realisarea aspiraţiunilor naţionale faţă cu Austria pe basa pactuluĭ dualistic din 1867. De fusiune cu partidul guvernamental nu voesce să scie. Cestiunea politiciĭ bisericescĭ o consideră numaĭ de secundară. Revisiunea nu o doresce, fiind că ar reînvia luptele din trecut; după ce însă revisuirea la dînşiĭ (partidul naţional) nicĭ când nu a fost cestiune de partid, deputaţiĭ naţionalĭ (apponyiştĭ) aŭ deplină libertate în privinţa acésta şi pot lupta pentru revisuirea legilor bisericescĭ. Este sciut, că Apponyi încă a fost pentru căsătoria civilă, de şi nu în forma eĭ de azĭ. Enunţările, ce le-a făcut în cestiunea acésta, sînt îndreptate în contra partidului poporal.

Scirile respândite de unăzĭ cu privire la apropiata descompunere a clubuluĭ celor a fară de partid acum se desmintesc.

Austria.

Duminecă s'a ţinut în aula caseĭ comunale din Viena primul congres al ţĕranilor austriacĭ. La congres aŭ luat parte preste 1000 de ţĕranĭ. În numele ministruluĭ de agricultură a deschis adunarea locţinĕtoriul Kielmansegg, care a declarat, că guvernul apreţiézză însemnătatea ţĕrănimiĭ şi se va sili tot de una, să promoveze interesele acesteĭ clase a societăţiĭ. Spre scopul acesta va şi pregăti un proiect de lege referitor la asoţiările agrare. Dr. Lueger a salutat ţĕrănimea în numele capitaleĭ. Apoĭ s'aŭ luat resoluţiunĭ referitóre la reuniunile agricole, la darea de pămînt, la legea de vînat, la desdaunarea pentru pagubele făcute de animalele selbatice, la vierit şi la şcolile de agronomie. Maĭ de parte s'a enunţat restrîngerea jocurilor de bursă, şi că pactul economic cu Ungaria numaĭ în acel cas să se renoéscă, dacă se va ridica cuota pentru Ungaria şi se vor presta garanţe sigure, că Ungaria va observa cu onestitate condiţiile convenţiuniĭ vamale şi comerciale. Când va avé óre şi ţĕrănimea din Ungaria influinţa cuvenită în afacerile publice?

Anglia.

Feniĭ, carĭ spre a uşura sórtea poporaţiuniĭ agricole din Irlanda aŭ recurs la atâtea conjuraţiunĭ şi atentate, éră voesc a-şi reîncepe activitatea sistată de cât va timp. Doĭ din eĭ aŭ sosit din America în Brehem, o comună aprópe de Antwerpen, şi aŭ închiriat o casă. Detectivii anglezĭ dându-le de urmă aju-

---

Scopul principal al societăţiĭ este lăţirea temperanţeĭ, a cumpĕtuluĭ în beuturĭ şi vindecarea beţivilor. Pentru îngrijirea şi curarea beţivilor şi decăduţilor mărinimositatea Anglezilor a ridicat 24 institute marĭ în diferite părţi ale ţĕriĭ.

Liga rom. cat. a sf. Crucĭ s'a întemeiat la 1874 de mitropolitul cardinal de Westminster. Scopul ligeĭ cat. este regenerarea morală şi religiósă, îmbunătăţirea stării materiale a poporuluĭ şi a claselor muncitóre. Numaĭ rom. catolicĭ, carĭ se abţin total de la beuturĭ spirtóse, pot fi membri aĭ acesteĭ societăţĭ. Liga sf. Crucĭ combate din tóte puterile alcoholismul şi luptă tot o dată pentru recâştigarea drepturilor bisericiĭ cat. în Anglia Acéstă reuniune are vre o 40 de secţiunĭ, carĭ se estind asupra întregiĭ ţĕrĭ şi lucră cu cea maĭ mare încordare pentru binele obştesc.

Episcopiĭ şi clerul rom.-cat. din Irlanda a poruit un adevĕrat răsboiŭ cruciat împotriva alcoholismuluĭ. Maioritatea alumniĭor din seminariile teologice nu beŭ de loc beuturĭ spirtóse. Alumniĭ celuĭ maĭ mare seminar „Maynouth College“ fără escepţiune se abţin de la beuturile spirtóse.

Diferitele ordurĭ călugărescĭ desvóltă o activitate uriaşă împotriva alcoholismuluĭ maĭ cu samă în tinerime. Susţin la 3600 societăţĭ de temperanţă ale tinerimiĭ cu nenumĕraţĭ membri.

Acţiunea antialcoholistică e susţinută cu multe jertfe şi din partea laicilor, carĭ aŭ întemeiat dóuĕ reuniunĭ marĭ de temperantă, „United Kingdom Alliance“ şi „Irish Temperance League“.

Din cele espuse îşĭ póte face orĭ cine o icónă despre munca colosală, ce se consumă pentru stîrpirea alcoholismuluĭ din straturile poporuluĭ şi a lucrătorilor anglezĭ. Bóla este înrădăcinată adânc, şi vindecarea eĭ reclamă multă jertfă şi paciinţă îndelungată.

Date positive despre succesele mişcăriĭ împotriva alcoholismuluĭ avem din Şvedia, Norvegia şi Hollanda. În Şvedia cu 50 de anĭ maĭ înainte cădeaŭ 54 litre de vinars pe o persónă într'un an. În urma activităţiĭ societăţilor de temperanţă şi a conlucrăriĭ statuluĭ consumul de vinars s'a pogorît la 8 litre de persónă. Asemenea a scăzut consumul vinarsuluĭ şi în Norvegia de la 16 litre la 3½ litre. În Hollanda la 1881 aŭ fost 43,000 de crişme, la 1885 eraŭ numaĭ 27,975, şi consumul de vinars s'a pogorît de la 9·8 la 8·6 litre de persónă. Sîntem siguri, că mişcarea împotriva alcoholismuluĭ va aduce fructele dorite şi în alte ţĕrĭ.

Ca încheiare maĭ dăm câte va date. Poporul anglez a dat pe beuturĭ spirtóse în anul 1860 preste 85 milióne, la 1876 ceva preste 147 şi la 1881 deja 127 milióne de funţĭ şterlingĭ. Noĭ ceştĭ din fericita Ungarie încă progresăm rapid. În anul Domnuluĭ 1872 s'aŭ beut în Ungaria 106.177,819 fl. 20 cr., în 1883 s'aŭ beut 149.080,056 fl. 05 cr., ér în 1886 s'aŭ beut 146 milióne, aşa că o familie de 5 membri a spesat pe beuturĭ spirtóse în anul 1886 la 42 fl. Étă causa sĕrăcieĭ nóstre!

taţi de poliţia belgiană aŭ surprins pe Fenĭ, pe când preparaŭ materiĭ esplosive. La eĭ s'aŭ descoperit o mulţime de vase şi alte aparate pentru fabricarea de bombe şi de maşinĭ infernale. În Rotterdam încă aŭ fost prinşĭ doĭ fabricătorĭ de dinamită. Se vede, că Fenii voesc, să aducă a minte guvernuluĭ anglez, să nu maĭ întârzie cu reformele pentru uşurarea poporaţiuniĭ misere din Irlanda. Anglia se revóltă de crudelităţile Turcilor şi ajută pe Cretenĭ, pe când dorinţele cetăţenilor din Irlanda nicĭ în samă nu le ĭea. Alte sciri spun, că atentatul plănuit de Fenĭ ar fi avut să se îndrepte asupra ţaruluĭ pe timpul, când eĭ va cerceta pe regina Angliei.

Italia.

„Daily Chronicle“ primesce din Roma scirea, că pacea dintre Italia şi dintre Abisinia s'a închiat. Menelic a pretins dóuĕ milióne de lire ca despăgubire pentru spesele, ce le-a avut cu ostaşiĭ italianĭ prinşĭ, şi reducerea teritoriuluĭ colonieĭ italiane. Rusia se zice, că a spriginit pretensiunile acestea, de óre ce voesce să încépă cu Abisinia raporturĭ comerciale.

Turcia.

Anarchia în loc de a scădé tot cresce. Poporaţiunea mohamedană fanatisată continuă crudelităţile asupra creştinilor. Sultanul vĕdĕnd nemulţămirea generală îşĭ teme tronul. Trupele, ce ar fi să se concentreze pentru restabilirea ordiniĭ în ţară, nu aŭ de unde să se susţină, fiind că tesaurariatul public e desecat, éră creditul statuluĭ aprópe nimicit. Trupele de sub arme încă ameninţă cu revoltă, fiind că nu-şĭ primesc soldul.

Guvernul anglez umblă cu planul de a împărţi Turcia şi a reduce domnia mohamedană la Asia mică, Arabia şi Tripolis. Constantinopolul ar fi să se declare de cetate liberă, éră sultanul să-şĭ aĭbă reşedinţa în Damasc. La Salonichi 19 năĭ de rasboiŭ anglese aştéptă ordinul de a trece prin Dardanele la Constantinopol.

În zilele trecute guvernul a dat de scire ambasadorilor, că Armenii plănuesc un atentat asupra palaţurilor ambasadorilor. Scopul ar fi provocarea uneĭ măcelăriri a creştinilor europenĭ, pentru ca prin acésta să se siléscă puterile europene la o întrevenire energică. Începutul, pe cum se spune, avea să se facă cu palaţul ambasaduriĭ rusescĭ. Pórta a dispus forţe militare spre a păzi palaţurile ambasadorilor.

„Vossische Zeitung“ spune, că patriarchul catolic de câtă va vreme încóce estradă credincioşilor sĕĭ scrisorĭ de salv conduct, carĭ să-ĭ scutéscă în casul, când s'ar repeţi macelurile. Acum administratorul patriarchieĭ armenescĭ schismatice a început, să imiteze acest esemplu, dar eĭ dă numaĭ pe banĭ ataríĭ scrisorĭ de salv conduct.

În cercurile turcescĭ circuléză faĭma aprópe de necreĭut, că ţarul şi regina Angliei ar fi gratulat sultanuluĭ pe cale telegrafică, pentru că ĭ-a succes a învinge aşa de ĭute revoltele anarchiste.

Corespondinţe.

Din cercul electoral al Caraşeuluĭ 5 Sept. 1896.

Onorată Redacţiune!

Partidul noŭ politic, care se numesce pe sine partidul poporuluĭ, în desvoltarea activităţiĭ sale a ajuns şi în cercul electoral al Caraşeuluĭ din comitatul Satmariuluĭ.

Preoţimea gr. cat. din acest cerc electoral luând în consideraţie intenţiile frumóse ale acestuĭ partid, carĭ îşĭ aŭ basa pe principiile creştine, şi cu carĭ acest partid voesce a lupta pentru interesele bisericiĭ catolice greŭ vătĕmate prin întroducerea legilor politice-bisericescĭ; luând în consideraţie, că tóte punctele programuluĭ acestuĭ partid nu se împotrivesc dorinţelor nóstre din punct de vedere naţional-românesc; luând în fine în consideraţie, că massa cea mare a poporuluĭ alegĕtoriŭ prin corumperea, mituirea şi presia neobraznică a notarilor şi matriculanţilor civilĭ, aceştĭ sateliţĭ patentaţĭ aĭ liberalismuluĭ, între carĭ durere şi Românĭ crescuţĭ cu prescură preoţéscă se află, pe lângă cea maĭ forţată silinţă nobilă a cleruluĭ nicĭ cum nu se póte aşa disciplina, să observeze barĕm cât de cât pasivitatea obligătóre pentru fie care Român ĭubitoriŭ de némul sĕŭ: s'a decis a subscrie programa partideĭ poporuluĭ cu acea reservă, că clerul în persónă numaĭ în acel cas ar păşi şi la urnă, de cum va spre acésta va fi dispensat de cătră membriĭ comitetuluĭ naţional şi a mareĭ opiniuni publice românescĭ, dară va lucra pentru interesele partideĭ poporuluĭ în aşa mod, că va capacita poporul cu tótă puterea şi cu tóte mijlócele oneste, de carĭ va dispune, să voteze pe lângă candidat de partida poporuluĭ şi să se întórcă cu tótă gréţa şi ura de cătră liberalĭ, cărora avem de a mulţămi tóte nedreptăţile, vătĕmările şi insultele atât faţă de biserică cât şi faţă de naţionalitatea nóstră.

Maioritatea covîrşitóre a voturilor cerculuĭ electoral de Caraşeŭ o formézĕ Româniĭ şi Nemţiĭ cat. de rit latin. Prin urmare ar fi pĕcat de mórte a nu face o escepţiune de sub obligamentul pasivităţiĭ pentru acest cerc atuncĭ, când se îmbie o bună ocasiune de a sdrobi domnirea şi puterea liberalilor în cercul nostru şi a coopera la ajungerea unuĭ ablegat creştin eventualminte şi Român de partidul poporal în legislativa ţĕriĭ, care apoĭ să se lupte pentru interesele bisericiĭ nóstre şi şi pentru acele postulate, carĭ tot o dată formézĕ şi dorinţele poporuluĭ românesc. Dacă pe lângă tóte acestea am fi aşa de unilaterali de a persevera în pasivitate absolută, atuncĭ am fi vrednicĭ de judecat şi de timbrarea de neĭubitorĭ de némul nostru, ba chiar de naĭmiţĭ şi de slugĭ viclene, carĭ am ascunde talentul Domnuluĭ în pămînt şi prin acésta am coopera la întărirea celor maĭ înverşunaţĭ duşmanĭ aĭ bisericiĭ şi naţionalităţiĭ nóstre, adecă a liberalilor, ceea ce nicĭ conscĭinţa nóstră sufletéscă ca preoţiĭ credincioşiĭ bisericiĭ nóstre, nicĭ simţul nostru naţional românesc ca devotaţi fiĭ aĭ naţiuniĭ nóstre mult cercate nu ne-o permite.

Din aceste grave motive, carĭ în special pe noĭ din cercul electoral al Caraşeuluĭ ne interesézĕ, (póte sînt şi în alte locurĭ asemenea împrejurărĭ,) ne-am anganjat noĭ preoţimea gr. cat. din acest cerc electoral a participa în mod activ la marea adunare poporală a partideĭ poporuluĭ, care a fost, să se ţină în 30 August a. c. în comuna Ardud (Erdŏd), dară a fost împedecată prin o viclenie ne maĭ pomenită şi josnică, prin o forţă brutală ne maĭ auditâ infamă şi revoltătóre sub egida, ba sub directa aranjare a autorităţilor administrative publice, ceea ce nu o putem lăsa, în tăcere, să vadă şi să cunóscă tótă lumea cultă românéscă, că până la ce grad a degenerat sub afurisitul sistem liberal Ungaria constituţională în anul al miilea al esistinţeĭ sale.

Adunarea partideĭ poporuluĭ era să se ţină la 3 óre d. am. sub presidiul abatelui Ĭoan Molnár cu ordinea ziliĭ alor treĭ vorbirĭ în limbile magiară, germană şi românéscă.

Aranjatoriĭ adunăriĭ esoperând concesia de a ţiné adunarea pe lângă grele condiţiunĭ, — ca p. es. în vorbirĭ să nu fie nimica, ce ar agita în contra legilor, a statuluĭ şi a guvernuluĭ, şi pe lângă interpreţĭ la vorbirile germane şi române, (rolul de interprete român l-a primit notarul Klintok Guszti,) şi fiinţa de faţă a domnuluĭ protopretore, — aŭ determinat locul adunăriĭ cel maĭ potrivit pe colina bisericiĭ rom. cat., unde şi era deja ridicată şi împodobită cu florĭ tribuna oratorilor. Dar pretorele citând la sine sub urmărĭ grele pe presidentul aranjator plebanul rom. cat. de Ardud Ĭosif Hirli a denegat concesia de a ţiné acolo adunarea sub pretextul singuranţeĭ publice, dară în realitate pentru că acel loc nu era acomodat pentru planurile mârşave şi josnice ale dluĭ solgăbirĕŭ, şi aranjatoriĭ aŭ fost nevoiţĭ a pogorî tribuna jos la pólele colineĭ. De şi adunarea era vestită pe 3 óre d. am., deja din órele de deminéţă se adunaŭ mereŭ maĭ ales din depărtările maĭ marĭ aderenţiĭ partideĭ poporuluĭ. Fost-aŭ representate maĭ tóte 51 de comune ale cercului electoral, cam preste 1000 de cetăţenĭ cu voturĭ, Românĭ şi Nemţi.

Înse protopretorele Nagy Ákos deja de timpuriŭ a strîns pe lângă sine suita sa demonstrătóre din notarĭ şi matriculanţĭ civilĭ, între carĭ durere şi Românĭ chiar din familiĭ preoţescĭ s'aŭ aflat ca p. es. Klintok Guszti, Drágos Ferencz, Brán Gyula, Papp Pista, şi le-a dat ordinul sever, că din cercurile lor să strîngă cu orĭ şi ce mijlóce şi cu banĭ, — o persónă a primit 50 cr. diurn, — câţĭ maĭ mulţĭ demonstranţĭ. S'aŭ şi strîns din tot cercul Ardudului circa 4—500 de demonstranţi, drojdiile societăţiĭ, în special din comunele calvine K. Darócz, Géres şi Dobra. Înse cu durere trebue să notez, că notarilor românĭ încă le-a succes a câştiga câţĭ va demonstranţĭ din Românii uĭtaţĭ de sine, ca să amintesc, din comunele Chilia şi Necopoiŭ, unde preotul român Varga Timoteŭ are mare pĕcat pentru indiferentismul sĕŭ colosal, neînfăţişându-se la adunare şi nereţinênd poporenii sĕĭ, să se arunce în braţele murdare ale liberalilor pentru câteva piţule.

Céta demonstranţilor bine instruită prin însu-şĭ solgăbirĕul, însufletită de beuturĭ spirituóse, cu strigărĭ de „Éljen Kossuth!“ şi cu „Kossuth-nóta“ s'a postat în capul comuneĭ, să insulte pe abatele Ĭoan Molnár şi preoţimea, care va veni la adunare. Căruţele preoţilor, carĭ aŭ venit de pe malul Someşuluĭ, aŭ fost insultate în mod brutal de cătră demonstranţĭ; aceştia aŭ aruncat cu petri asupra lor aşa, că le era periclitată chiar viaţa din partea beţilor. Scenele revoltătóre le puteaŭ vedé bine ceĭ 45 de gendarmi postaţĭ cordon împrejurul bisericiĭ, fără ca se le vină în ajutoriŭ la ceĭ insultaţĭ.

Într'aceea toţi demonstranţii în frunte cu conducĕtorii lor, cu notarii, s'aŭ strîns împrejurul celor de partida poporuluĭ, carĭ stăteaŭ în ordine esemplară aprópe lângă tribună, şi cordonul celor 45 de gendarmĭ dintre demonstranţi şi dintre partida poporuluĭ forma o priveliştе, ca şi cum gendarmiĭ ar fi postaţi pentru apĕrarea demonstranţilor.

Ce satiră! La 4—500 de demonstranţi beţi cântă „Kossuth-nóta“ şi strigă „Éljen Kossuth!“ sub scutul şi apĕrarea alor 45 de gendarmĭ regescĭ şi a auctorităţilor administraţieĭ publice! Într-un adevĕr frumos tablóŭ milenar!!

Sosesc oratoriĭ adunării cu abatele Molnár, cu preoţimea ambelor riturĭ şi cu inteligenţa şi ocupă loc pe cósta colineĭ împrejurul tribuneĭ, solgăbirĕul cu interpreţiĭ notariĭ Szintenisz şi Klintok Guszti asemenea lângă tribună. Abatele Molnár începe a vorbi. Aderenţiĭ partideĭ poporuluĭ în cea maĭ frumósă ordine circa 1000 de cetăţenĭ voesc, să asculte cu atenţiune, dară órdele demonstranţilor fanatisate prin notarĭ, că nu vor trebui să plătéscă lectical la popĭ, şi li-se va acoperi contribuţia din venitele celе marĭ ale episcopilor, urlă şi sbiéră înjurăturĭ triviale asupra preoţimiĭ. La acestea rĕspund puternicele strigărĭ de „Să trăéscă!“ ale partideĭ poporuluĭ. Se face un chaos aşa de sgomotos, cât nicĭ nu se póte descrie.

Şi acésta se repetĕsce de atâtea orĭ, de câte orĭ voesce abatele Molnár să vorbéscă. În fine zice şi solgăbirĕul cu un cinism viclean: „Nu faceţi larmă, vĕ rog, că alt mintrea nu se va puté tiné adunarea.“ Acésta a fost numaĭ un signal noŭ pentru urletele infernale ale demonstranţilor pentru de a înneca cu forţa libertatea de a vorbi în public.

Cele ce aŭ urmat după acésta, nu maĭ aŭ pareche în analele scandalelor şi brutalităţilor liberale!

Domnul protopretore declară adunarea poporală de disolvată şi comandéză pe ceĭ 45 de gendarnĭ cu baionetele cătră pepturile Românilor şi Nemţilor adunaţi în partida poporuluĭ, în loc să alunge pe demonstranţĭ, şi între înjurăturile şi batjocurile revoltătóre ale acestora împinge pe pacîniciĭ aderenţi aĭ partideĭ poporuluĭ înderĕpt cu baionetele, ĕră apoĭ cu un suris fericit pe buze pentru succesul strălucit se duce cătră céta demonstranţilor, carĭ între strigărĭ de „Éljen!“ îl ridică pe umerĭĭ sĕĭ şi-ĭ fac ovaţiĭ purtându-l în slavă cu triumf însufletit. După aceea sateliţiĭ luĭ comandéză pe demonstranţĭ la crişmă, ca să bea împreună aldămaşul faptelor sale.

Partidul poporuluĭ s'a depărtat, ce e drept, adânc mâhnit în sufletul sĕŭ pentru nedreptăţile acestea ne maĭ audite, dară cu atâta maĭ oţelit pentru activitatea sa în viitoriŭ şi cu acea speranţă, că după atâtea suferinţe în fine trebue să sune şi óra mântuitóre, că de patimile grele nu e departe învierea.

Şi apoĭ după ast fel de întîmplărĭ în cercul nostru electoral, unde noĭ Românii şi Nemţiĭ sîntem hotărîtorĭ la alegerĭ de ablegaţi, să maĭ rĕmânem pasivĭ?! Să maĭ cooperăm la pĕcatele grosolane ale notarilor români uĭtaţi de sine, să lăsăm, să facă abusurĭ aşa de gróznice cu bieţiĭ plugarĭ românĭ?! Românĭ, plugarĭ, carĭ aŭ fost aşa de nefericiţi, de aŭ fost seduşi şi aŭ luat parte între demonstranţi pentru diurn, înfruntându-l cŭ parintesce, mi-s'aŭ plâns cu amar de pĕcatul lor imputând preotuluĭ lor, că nu l-a luminat despre lucrurile acestea.

Înaintea luĭ Dumnezeŭ şi a ómenilor mărturisim noĭ preoţiĭ românĭ din cercul electoral al Caraşeculuĭ ţinuta nóstră, şi apoĭ judece-ne marele public românesc, că óre nu putem face noĭ abatere de la regula generală a pasivităţiĭ, óre nu facem cu abaterea acésta după modestele nóstre puterĭ un serviţ bisericiĭ nóstre şi prin urmare chiar intereselor nóstre naţionale românescĭ?

Un preot.

Noutăţi.

Chirotonire de preoţi. Duminecă în 13 a c. Escelenţa Sa I. P. S. D. Mitropolit celebrând s. liturgie în biserica curţiĭ mitropolitane a chirotonit întru preoţi pe diaconiĭ *Ioan Patachi* şi *Corneliŭ Lengyel* din diecesa Lugoşuluĭ şi pe diaconul *Gavrilă Nistor* din archidiecesă.

Staţiuni docentale. Cu terminul de 30 Septembre s'a escris concurs la următórele staţiunĭ docentale: I. În protopopiatul Turdeĭ: 1. La staţ. doc. din *Berchiş — Petridul-sup.* cu emolumintele: 300 fl., cuartir şi grădină de legumĭ. 2. La staţ. cantor-doc. din *Urca* cu emolumentele: 121 fl., 70 metrete cucuruz, 17 jughĕre pământ comassat, terţialitatea din stolă 30 fl., 20 zile de lucru, cuartir şi grădină de legumĭ. II. În protopopiatul Bieĭ: La staţ. doc. din *Biea* cu emolumentele: 300 fl., cuartir şi grădină. III. În protopopiatul M. Uióreĭ: La staţ. cantor-doc. din *Sânmărtinul sărat* cu emolumentele: 223 fl. salar, 15 fl. din stolă, 6 zile de lucru, 6 jughĕre pământ arătoriŭ, 2 jughĕre contenit, cuartir şi grădină.

Reuniunea regnicolară Pázmány. Scriitoriĭ magiarĭ catolicĭ conform unuĭ conclus al congresuluĭ catolic din luna trecută s'aŭ constituit în 15 a c. în reuniune regnicolară. La noĭ încă s'a plănuit înainte de asta cu câţi va anĭ înfiinţarea uneĭ atarĭ reuniunĭ şi s'aŭ făcut şi propunerĭ referitóre la modul, în care ar puté să lucre reuniunea cu efect, şi propunerile s'aŭ înaintat la locurile competente. Dar de atuncĭ lucrul a rĕmas baltă.

Românii la alegerĭ. În foile din Budapesta se reproduce scirea următóre: Dintre fruntaşiĭ ligeĭ românescĭ conducĕtoriĭ „Dreptăţiĭ“ s'aŭ adunat ierĭ (17 a c.) la o conferinţă confidenţială. La conferinţă aŭ luat parte Mocsonyi, Bredicean, Rotariŭ, şi a ajuns pe tapet şi disensiunea ivită între Raţ şi Mocsonyi. Dacă aceştĭ doĭ conducĕtorĭ vor ajunge la concordie pacînică, atuncĭ Românii vor lua parte activă la alegerile viitóre, dar de altă parte nu se vor alipi nicĭ la partida independentistă, nicĭ la cea poporală.

Reuniunea femeilor române din Blaş, după cum sîntem informaţi, în 1 Octobre va aranja o petrecere în sala otelului „Univers“. Venitul petrecerii e destinat pentru scopurile reuniuniĭ.

Antiliberalismul la universitatea din Budapesta. Maioritatea studenţimiĭ universitare din Budapesta a ţinut în 17 a c. o conferinţă, în care şi pentru anul acesta şi-a pus candidat antiliberal pentru oficiul de president al clubuluĭ universitar. Sperăm, că şi în anul acesta vor reuşi a-şĭ alege candidatul.

Cestiunea Jidovilor din Rusia ér începe a fi actuală. Din Petersburg a sosit adecă scirea, că legea de până acum referitóre la Jidovĭ ajunge sub revisuire, şi că urmarea va fi codificarea ordinaţiunilor escepţionale date împotriva Jidovilor. În senatul statuluĭ spre acest scop s'a format din oficialĭ şi dignitarĭ de frunte o comisie, care se va cuprinde numaĭ cu cestiunea Jidovilor şi-şĭ va începe lucrările cam pe la mijlocul luĭ Octobre. Firesce că în urma acesteĭ falme şi „Alliance israelite“ din Paris încă se mişcă din noŭ şi pune în mişcare şi pe alţiĭ, ca nu cum va codificarea să însemne „un regres uoŭ“ în istoria Rusieĭ. De ce nu vin Jidoviĭ din Rusia toţi la noĭ? Dór trebue că sciŭ, că nicĭ în Canaan nu le-a curs lapte şi miere cu atâta îmbelşugare ca acum în Ungaria.

Ministeriŭ r. ung. al cultivării publice. Cu ocasiunea congresuluĭ, care l-aŭ ţinut de unăzĭ kulturegyleturile în Budapesta, s'a ivit şi idea de a străforma ministeriul actual de culte în un ministeriŭ al cultivării publice, care să-şĭ aibă de menirea cea maĭ de frunte urmărirea scopuluĭ, care şi-l aŭ prefipt kulturegyleturile. E de relevat, că nicĭ chiar foile catolice din capitală încă tot nu pot scăpa din apele şovinismuluĭ. Ele încă se bucură de activitatea, ce o desvóltă kulturegyleturile. Nu-şĭ aduc a minte sermanele de ele de tânguirile amare, carĭ le pornise în lume acum sînt doĭ anĭ „Közmivelődés“ din Alba Iulia dovedind, că kulturegyletul din Ardeal urmăresce scopul de a calvinisa Ardealul.

Limba magiară în gimnasiile reale din Croaţia. S'a botărît, ca în gimnasiile reale din Croaţia să se întroducă limba magiară ca studiŭ facultativ aşa, ca şcolariĭ să pótă alege între limba latina, cea franceză şi cea magiară. Până acum limba magiară în Croaţia avea catedră numaĭ la universitatea din Agram.

Sultanul bolnav. „Acropolis“ din Atena publică scirea sensaţională, că sultanul e greŭ bolnav. Guvernul până acum a tăĭnuit lucrul, dar starea sultanuluĭ s'a întors acum aşa de tare spre rĕŭ, cât s'aŭ vĕdut nevoiţi a chema pe profesorul Heinrich de la Berlin. Acesta înse nu a putut face diagnosa. Aŭ chemat decĭ pe profesorul Ziemsen din München, şi acesta a declarat apoĭ, că pentru sultanul nu maĭ este scăpare, fiind că e vorbă de paralisă. Declaraţia asta în dată a sciut-o întreg Constantinopolul, căcĭ ómeniĭ sultanuluĭ aŭ telegrafat-o ministruluĭ plenipotenţiar turcesc din München.

Fericitul Luxemburg. De unăzĭ a rostit ministrul de stat al acestuĭ ducat o cuvîntare, în care a zis între altele: „De maĭ multe săptĕmânĭ se pot ceti în foile din străinătate zilnic raporturĭ şi descrierĭ de ale manevrelor, revistelor şi altor operaţiunĭ militare. În jur de noĭ întrĕgă Europa stă în arme, cele maĭ bune forţe de lucru petrec aniĭ ceĭ maĭ frumoşi aĭ tinereţelor în căsarmă. Acolo ómeniĭ se gândesc la devastare, la luptă, la sĕrăcire, la mórte crudelă nemilósă; la noĭ stăpânesce linişte şi pace.“ Luxemburgul e adecă un stat neutral şi nu susţine óste, şi urmarea e înflorirea economică a statuluĭ şi a civilor luĭ.

Ficiorul luĭ Crispi hoţ de juvăere. În Roma s'a început în 17 a c. un proces în contra advocatuluĭ Ludovic Crispi, care e fiul exministruluĭ Crispi. Tinĕrul Crispi e acusat, că ar fi furat juvăere în preţ de 80,000 lire de la vĕduva contesă Di Celere, cu care avea raporturĭ intime. Acusatul nu s'a presentat la pertractare, căcĭ pornise în America.

Insulele luĭ Robinson Crusoe, treĭ insule micĭ numite Juan Fernandez din apropiarea Chileĭ, carĭ la olaltă aveaŭ un teritoriŭ de 180 km □, în urma unuĭ cutrĕmur de pământ s'aŭ cufundat în mare. Pe ele a scăpat din naufragiŭ în 1704 Scoţianul Alesandru Selkirk, şi păţăniile acestuia aŭ servit luĭ Daniil Defoe ca material la scrierea istorióreĭ „Robinson Crusoe“.

Vasile Mihailă Lazăr, inginer şi şef al secţiunĭ de întreţinere Slatina la căile ferate române, a repausat. Decedatul a fost de origine din Avrig şi se trăgea după mamă-sa din familia luĭ George Lazăr. El s'a distins şi prin lucrările sale poetice.

† **Georgiŭ Lienbacher,** consilier aulic şi membru al Reichsrathuluĭ din Viena a repausat în 13 a c. El a fost unul dintre apĕrătoriĭ ceĭ maĭ aprigĭ aĭ drepturilor bisericiĭ catolice împotriva liberalismuluĭ din Austria.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

Partea a dóua.

Despre jertfele legii celei vechi.

Instituirea și felurile jertfelor Legii celei vechi.

Pĕcatul cel dintâiŭ al protopărinților nostri a nimicit economia originală a mântuirii. Dumnezeŭ n'a voit însĕ, să lase, ca nefericita omenime să péră în prăpastia miseriei temporale și a morții vecĭnice: în nemărginita sa iubire și bunătate a hotărît, să ridice némul omenesc din căderea lui și să-l înzestreze din noŭ cu darurile grației și glorieĭ. Repararea acésta avea să se sevârșéscă în „plinirea timpului“ (Gal. 4, 4) „prin rĕscumpĕrarea, carea este în Christos Isus“ (Rom. 3, 24). Isus Christos prin jertfa sa mântuitóre de lume sevârșită pe lemnul crucii e mântuirea tuturor vécurilor; de la început „nicĭ un nume altul sub ceriŭ nu este dat ómenilor, întru care trebue să ne mântuim noĭ“ (Fap. 4, 12) toți, ceĭ ce am căḑut dimpreună cu protopărinții nostri. Nicĭ pe timpul dinainte de Christos nu putea decĭ nimenĭ să dobîndéscă viața grației și mântuirea vecĭnică fără numaĭ prin alăturare la Christos: ér alăturarea acésta pe vremea aceea putea să se efectuéscă numaĭ prin credință supranaturală în Mântuitoriul, carele era promis și avea să vină. Dumnezeŭ pentru a face cu putință tuturor ómenilor credința acésta necesară spre mântuire, pe cum și sperarea și iubirea, carĭ își aŭ rădăcina în credința acésta, a împărtășit ómenilor în tóte timpurile ajutoriul și darul sĕŭ supranatural. Taĭna rĕscumpĕrării n'a fost fără de efect în nicĭ un timp, nicĭ pe timpul înainte de Christos. Nu după un sfat noŭ și nu în o milostivire, carea ar fi urmat numaĭ mai târziŭ, a purtat Dumnezeŭ grije de afacerile ómenilor, ci începênd de la întemeiarea lumii a deschis și a asignat tuturora unul și acela-și isvor al mântuirii. Căcĭ grația aceea, prin care s'aŭ justificat toți sfinții tuturor vécurilor, Dumnezeŭ la nascerea lui Christos nu a dat-o, ci numaĭ a înmulțit-o. Și taĭna acésta a iubirii dumnezeescĭ celeĭ mari, de care acum e plină lumea întrégă, a lucrat și prin întipuirile sale cu atâta putere, cât nu aŭ dobîndit maĭ puțin, ceĭ ce aŭ creḑut în taĭna promisă, de cât ceĭ ce aŭ primit-o sevârșită și dăruită.

Între mijlócele acelea, carĭ aveaŭ să producă între om de o parte și între Dumnezeŭ și între Mântuitoriul așteptat de altă parte legătura aceea supranaturală, jertfele cuprind locul cel maĭ de frunte. Pe cum a adus Avel deja la pragul raiului jertfă lui Dumnezeŭ, așa aŭ făcut și pe timpul patriarchal Noi, Melchisedec, Avraam, Iacob, și Dumnezeŭ a primit jertfele lor cu bunăvoință.

Însĕ pe cum ómeniĭ începênd de la căderea protopărinților nostri s'aŭ abătut din ce în ce tot maĭ tare și în chip tot maĭ îngrozitoriŭ în lucrurile de credință și în moravurĭ de la lumina firiĭ și de la cea a revelațiuniĭ dumnezeescĭ celeĭ străvechĭ, în tocmaĭ așa aŭ făcut eĭ și în ale cultului dumnezeesc. Din conceptele cele de jos despre zeitate, la carĭ aŭ ajuns ómeniĭ pe încetul, a trebuit, să urmeze și un cult înfiorătoriŭ. Păgânii aŭ ajuns până acolo, cât aduceaŭ de jertfă nu numaĭ animale, ci chiar și sute și miĭ de ómenĭ. Fórte bucuros jertfiaŭ eĭ maĭ ales pruncĭ nevinovați, carĭ adese orĭ trebuiaŭ să móră între chinurile cele maĭ îngrozitóre. Cu deosebire înfiorătóre eraŭ jertfele de ómenĭ, carĭ le aduceaŭ zeului Moloc nefericiții pogorîtorĭ aĭ lui Cham în Canaan și în țĕrile vecine.

Jertfele acestea de ómenĭ și maĭ ales cele de pruncĭ nevinovați adevĕrat că se întemeiaŭ pe convingerea aceea păstrată din revelațiunea cea maĭ veche a lui Dumnezeŭ, că pe omenime zace o vină grea, carea o póte ridica singur numaĭ jertfirea deplină a unuĭ nevinovat. Dară ceea ce e maĭ trist, a fost, că și convicția acésta în tocmaĭ ca și adorarea lui Dumnezeŭ a fost schimosită până la îngrozire în serviții orbiriĭ și patimiĭ și sub înrîurința satanei. De aceea identifică s. Paul la I Cor. 10, 19 cultul idolilor cu cultul satanei scriind: „Decĭ ce zic eŭ? Că dóră idolul este ceva? Ci pentru că cele ce jertfesc păgâniĭ, dracilor jertfesc și nu lui Dumnezeŭ.“

Pe cum s'a îngrijit decĭ Dumnezeŭ, ca în mijlocul omenimiĭ idololatre să se păzéscă la un popor credința în Dumnezeul cel adevĕrat, în tocmaĭ așa s'a îngrijit și de aceea, ca la acela-și popor să se păzéscă și cultul acela dumnezeesc, carele se potrivia în planul dumnezesc referitoriŭ la mântuirea némuluĭ omenesc. Ba Dumnezeŭ a făcut încă și maĭ mult: prin Moĭsi a rînduit întreg cultul sacrificial al Legiĭ celeĭ vechĭ în chip maĭ acurat și maĭ amĕnunțit.

Jertfele acelea, pe carĭ Dumnezeŭ le-a rînduit în legea lui Moĭsi, avênd în vedere materia lor ușor le putem clasifica în jertfe sângeróse și nesângeróse.

Jertfele sângeróse eraŭ de patru felurĭ. Felurile acestea aveaŭ unele momente comune, ér în altele se deosebiaŭ. Momentele comune eraŭ *aducerea* animaluluĭ sacrificial celui nepetat la locul cultului dumnezeesc, *impunerea mânilor* pe animalul sacrificial, ce o făcea omul, care aducea jertfa, și după tradiția jidovéscă o împreuna cu o mărturisire a pĕcatelor, — III Moĭsi 16, 21 o dispune acésta numaĭ cu privire la jertfa din ziua împăcării, — apoĭ *uciderea* animaluluĭ sacrificial prin vĕrsarea sângeluĭ luĭ, pe care un preot îl *prindea* într'un vas, ca să sevârșéscă apoĭ *stropirea* sângeluĭ, și anume lângă altariŭ orĭ spre el orĭ spre sicriul legiĭ; urma apoĭ *arderea* animaluĭ sacrificial întreg orĭ a unei părți a luĭ. Din cărnurile unor jertfe se împărtășiaŭ și preoții orĭ și aducĕtoriĭ jertfeĭ.

Cele patru felurĭ ale jertfelor sângeróse eraŭ: a) *Arderea de tot.* Într'însa carnea sacrificială întrégă se ardea pe altariŭ, ér sângele se vĕrsa lângă altariŭ. b) *Jertfa de pace.* Din carnea sacrificială o parte se ardea de-asupra altariului, din alta aducĕtoriul jertfeĭ gătia un prânz pe sama sa și a óspeților, pe carĭ îĭ poftia, ér a treia o primiaŭ preoții. Sângele se vĕrsa lângă altariŭ. c) *Jertfa pentru pĕcat.* O parte a cărniĭ se ardea pe altariŭ, alta în anumite casurĭ o primiaŭ preoții, ér în altele se ardea afară de cetate. Sângele în jertfa, ce o aducea archiereul în ziua împăcării, se stropia spre sicriul legiĭ și spre catapitésma sfinteĭ sfintelor, ér în alte jertfe pentru pĕcat se ungeaŭ cu el córnele altariului, și cel alalt sânge se vĕrsa lângă altariŭ. d) *Jertfa pentru delict.* Din carne o parte se ardea de-asupra altariului, ér ceealaltă o primiaŭ preoții. Sângele se turna lângă altariŭ.

Materia jertfelor nesângeróse era grâul, uleiul, sarea și tĕmâea. Jertfele nesângeróse maĭ a dese orĭ eraŭ numaĭ adausurĭ la cele sângeróse; dar în anumite casurĭ jertfele nesângeróse se aduceaŭ și singure.

Acțiunile centrale in jertfele sângeróse.

Dintre acțiunile prescrise la aducerea jertfelor sângeróse se găsesc într'o formă la tóte patru soiurile numaĭ impunerea mânilor și uciderea respective vĕrsarea sângeluĭ. De aci putem conchide, că chiar acestea dóuĕ acțiunĭ aŭ însemnătate centrală în jertfele sângeróse. Stropirea sângeluĭ și arderea cărniĭ încă se făcea la tóte patru soiurile, însĕ acțiunile acestea eraŭ modificate în diferite chipurĭ. Împărtășirea preoților orĭ și a altora din carnea sacrificială lipsia de tot la arderea de tot și la anumite jertfe pontru pĕcat, ér în cele alalte casurĭ era asemenea modificată în diferite chipurĭ.

Despre cele dóuĕ acțiunĭ centrale ale jertfelor sângeróse se pót zice pe scurt următórele:

1) Orĭ unde găsim în L. V. *impunerea mânilor,* ea pretutindenea ni-se înfățișéză ca simbol și mijloc, prin care omul transpune altuia óre ce, ce îĭ era óre cum propriŭ. Așa patriarchul Iacob transpune luĭ Iosif saŭ fiilor acestuia Efraim și Manasi prin impunerea mânilor binecuvîntarea mesiană și dreptul de întâia nascere (I Paral. 5, 1), a căror purtătoriŭ până atuncĭ a fost Iacob (I Moĭsi 27, 36). În consacrarea Leviților (III Moĭsi 8, 6 urr.) fiiĭ luĭ Israil, adecă bĕtrâniĭ ca representanți aĭ întâiŭ născuților, aŭ impus Leviților mânile sale, pentru ca prin acésta să le străpună dreptul și datorința de onóre de a fi dedicați servițiului Domnului în tótă viața. Leviții aŭ fost adecă luați „dintre fiiĭ luĭ Israil *în locul* a tot celui întâiŭ născut“ (IV Moĭsi 3, 12), și ast fel impunerea aceea a mânilor nu a putut decĭ să aibă alt scop, fără numaĭ substituirea prin străpunerea drepturilor și datodințelor. Voind Moĭsi, să pună pe Isus al luĭ Navi în locul sĕŭ, „a pus mânile sale preste el și l-a așeḑat pe el, pe cum a poruncit Domnul luĭ Moĭsi“ (IV Moĭsi 27, 23), „că a fost pus Moĭsi mânile sale preste el, și l-aŭ ascultat pe el fiiĭ luĭ Israil“ (V Moĭsi 34, 9).

Însе şi lucrurĭ *odióse* se transpun pe alţiĭ prin impunerea mânilor. Aşa la III Moĭsi 24, 14. se dispune, ca toţĭ cei ce aŭ auḑit hula, maĭ înainte de ce hulitoriul s'ar ucide cu petri, „să pună mânile pe capul luĭ“ nu numaĭ pentru a esprima, că eĭ nu vor, să se scie părtaşi în hula aceea, ci maĭ vîrtos pentru ca sminteła aceea, ce li-s'a făcut, pĕcatul acela, care póte l-aŭ sevârşit deşteptându-se şi într'înşiĭ gânduri de hulă, să le străpună pe hulitoriul acela, pentru ca el să sufere pedépsă pentru ele, şi eĭ să fie espiaţi prin mórtea hulitoriuluĭ.

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

„Nu, nu! Rĕmâĭ şi şedĭ, Ĭudo! rĕmâĭ şi şedĭ,“ zise Messala întinḑându-şĭ mâna.

„Tu îţĭ baţĭ joc de mine.“

„Maĭ ascultă-mĕ puţintel! În dată,“ — Romanul surîdea batjocuritoriŭ, — „în dată vor veni la mine Joe şi tótă glóta luĭ, pe pe cum le e obiceiul, şi vor pune capet vorbiriĭ serióse. Pun mare preţ pe aceea, că tu aĭ fost aşa de bun, de aĭ venit din casa părinţilor tĕĭ aci, pentru ca să mĕ binevenţezĭ după întórcerea mea, şi pentru ca să renoim, — de va fi cu putinţă, — dragostea anilor pruncieĭ nóstre. „Duceţi-vĕ,“ a zis învĕţătoriul meŭ în prelecţia cea maĭ de pe urmă, carea a ţinut-o, „duceţi-vĕ, şi de voiţĭ, să vĕ câştigaţĭ renume, atuncĭ nu uĭtaţĭ, că Marte stăpânesce, şi că Eros nu e maĭ mult orb.“ El voia, să zică, că dragostea e nimica, răsboiul e totul. Aşa e în Roma. Închiarea căsătorieĭ e paşul cel dintâiŭ, ce-l fac ómeniĭ pentru a se divorţa. Vîrtutea e numaĭ clenodiul unuĭ sfârnariŭ. Cleopatra murind a testat măiestria sa şi s'a rĕsbunat: ea are câte o imitătóre în casa fiesce căruĭ Roman. Lumea bate tot acele-şĭ căĭ. De aceea, ce privesce viitoriul nostru: Jos cu Eros! Trăéscă Marte! Voiŭ, să mĕ fac ostaş. Şi tu? O, Ĭudo, te deplâng! Ce poţĭ, să te facĭ tu?“

Ĭudeul păşi aprópe de lac. Încă şi maĭ trăgănătoriŭ continuă Messala:

„Da, te deplâng, gingaşul meŭ Ĭuda! De la şcólă în sinagogă, apoĭ în templu, şi apoĭ, — o, glorie sublimă! — scaunul în sinedriŭ! O viaţă fără de prospecte! Să-ţĭ ajute zeiĭ! — Dar eŭ. . . .“

Ĭuda privise încă destul de timpuriŭ la Messala pentru a vedé trăsătura, ce lunecă preste superba luĭ faţă, când continuă:

„Dar eŭ — ha! lumea încă nu e cucerită tótă. Marea are insule, carĭ ochiŭ de om încă nu le-a vĕḑut. În Nord locuesc popórĕ, carĭ încă n'aŭ vĕḑut spada romană. Gloria de a face deplină espediţia luĭ Alesandru în rĕsărit, încă şi acum se póte dobîndi. Veḑĭ, ce viitoriŭ e deschis înaintea Romanuluĭ!“

În clipa următóre se întórse érăşĭ la graiul sĕŭ trăgănat.

„O espediţie răsbolnică în Africa, alta în ţara Sciţilor; apoĭ — o legiune! Cu asta se închie carierele cele maĭ multe; a mea nu! Eŭ, — pe Joe! ce idee! — eŭ schimb legiunea cu o prefectură! Închipuesce-ţĭ, — o viaţă în Roma cu banĭ, — banĭ, cu femeĭ, cu jocurĭ! La ospeţe cu poeţĭ, la curte intrigĭ, joc în cubĭ întreg anul! O ast fel de horă a vieţiĭ îmĭ oferesce — o prefectură grasă, — şi aceea o am. O, Ĭudo! aci e Siria! Ĭudea e bogată! Antiochia e o reşedinţă de zeĭ! Voiŭ, să fiŭ urmaşul luĭ Cireniŭ, — şi tu, tu să te împărtăşeseĭ dimpreună cu mine în acest noroc!“

Sofiştiĭ şi retoriĭ, carĭ se îmbulḑiaŭ în pieţele publice ale Romeĭ şi monopolisaŭ aprópe de tot slujba educăriĭ şi şcolirea tinerimiĭ patriotice, sigur ar fi aprobat espectorările acestea ale luĭ Messala; căcĭ ele eraŭ frase, de carĭ purta în Roma pe buze tótă lumea. Dar pentru tinĕrul Ĭudeŭ ele eraŭ nóuĕ şi se împotriviaŭ stiluluĭ aceluia solemn de conversare, cu care se obicĭnuise. El a fară de aceea făcea parte dintr'un popor, a căreĭ legĭ, obiceiurĭ şi mod de gândire preste tot eschideaŭ satira şi umorul; lucru firesc decĭ, că el asculta cuvintele amiculuĭ sĕŭ cu sentimente diferite, într'un moment revoltându-se, apoĭ éră nesciind, cum să le priméscă. La început trufia, ce o dovedi Romanul, îl supĕră, apoĭ îl duru tare, şi maĭ pe urmă nu o maĭ putu răbda. În atarĭ casurĭ de orĭ care om se apropie mânia, şi în Ĭuda încă o stîrni satiricul. Ĭubirea de patrie la Ĭudeul de pe timpul luĭ Irod se făcuse o patimă selbatică, ce abia se putea ascunde sub umorul, de care era capabil, şi era aşa de concrescută cu istoria luĭ, cu religia luĭ şi cu Dumnezeul luĭ, cât ca prin batjocorirea uneia orĭ alteia din acestea se aprindea într'o clipă. De aceea nu zicem prea mult, dacă susţinem, că vorbele luĭ Messala până la pausa cea maĭ de pe urmă, ce o făcu, aŭ fost pentru ascultătoriul lor un chin nespus de mare. Ast fel dispus zise el cu un zimbet forţat:

„Am auḑit, că sînt ómenĭ, carĭ privesc în viitoriŭ glumind şi vorbind în batjocură. Tu mĕ convingĭ, Messala, că eŭ nu mĕ ţin de aceştĭ ómenĭ.“

Aruncându-ĭ o privire întrebătóre replică Romanul:

„Pentru ce nu ar puté să se cuprindă adevĕrul într'o glumă întocmaĭ ca şi într'o asemĕnare? Marea Fulvie se duse într'o zi la pescuit; ea vînase maĭ mult de cât tótă ceealaltă societate, carea o însoţise. Ómeniĭ ziceaŭ, că asta a venit de acolo, că unghiţa eĭ era aurită.“

„Aşa dară tu numaĭ aĭ glumit?“

„Nu, Ĭudo! Eŭ vĕḑ, că nu te-am îmbiat cu destul,“ zise Romanul repede, în vreme ce ochiĭ îĭ fulgeraŭ. „Dacă voiŭ ajunge prefect şi mĕ voiŭ îmbogăţi de pe Ĭudea, atuncĭ, — atuncĭ te voiŭ pune — archiereŭ.“

Ĭudeul se întórse spre a se duce mâniat.

„Nu te duce de la mine,“ zise Messala.

Cel alalt se opri nehotărît.

„Pe zeĭ, Ĭudo! cât de mare e arşiţa!“ zise patricianul observând nehotărîrea Ĭudeuluĭ. „Să ne aşeḑăm într'un loc cu umbră!“

Ĭuda rĕspunse rece:

„E maĭ bine, dacă ne despărţim. Aşĭ dori, să nu fiŭ venit aci. Am cercat pe un amic, şi am aflat pe un —“

„Roman!“ îĭ tăiă vorba Messala.

Pumnul Ĭudeuluĭ se strînse. Dar el stăpânindu-se se depărtă cu de grab. Messala se sculă, îşĭ adună mantaua de pe scaun, şĭ-o aruncă pe umerĭ, şi-l urmă, ér când îl ajunse, îĭ puse mâna sa pe umĕr şi păşi alăturea cu el.

„Aşa ne era obiceiul, — braţ de braţ, — aşa ne obicĭnuisem a umbla, pe când eram încă pruncĭ. Să mergem aşa până la pórtă.“

Messala îşĭ da tótă silinţa, să fie serios şi prietinos; dar nu voia, să-ĭ succédă a lipsi firea sa de trăsătura satirică, cu care se obicĭnuise. Ĭuda nu se împotrivi apropiăriĭ intime a luĭ Messala.

„Tu eştĭ un prunc, eŭ un bărbat; lasă-mĕ, să-ţĭ grăesc ca un bărbat.“

Încrederea Romanuluĭ era neîntrecută. Mentor îndreptând pe tinĕrul Telemac nu şĭ-ar fi împlinit misiunea maĭ bine.

„Creḑĭ tu în Parce? O, eŭ uĭtaĭ, că eştĭ Saduceŭ; Esenĭĭ sînt între voĭ ómenĭĭ ceĭ sentimentalĭ, eĭ cred în cele treĭ surorĭ. Eŭ încă cred într'însele. Cât de neîncetat se împotrivesc ele pornirilor nóstre! Eŭ şed şi-mĭ făuresc planurĭ, îmĭ îndreptez cărările într'o parte şi într'alta. Şi étă, chiar pe când am ajuns aşa de de parte, cât mi-se pare, că pot prinde lumea în mână, aud în dosul meŭ scrîşnirea fórfecilor. Privesc în apoĭ, şi étă aci stă ea, blăstĕmata de Atropos! Dar, scumpul meŭ Ĭuda! De ce te-aĭ mâniat, când îţĭ spuneam, că voiŭ, să mĕ fac urmaşul bĕtrânuluĭ Cireniŭ? Tu îţĭ închipuiaĭ, că eŭ am de gând, să mĕ îmbogăţesc despoiând Ĭudea vóstră. Dar să punem casul, — un Roman tot o va face. De ce să nu fiŭ eŭ Romanul acela?“

Ĭuda se opri.

„Aŭ stăpânit străiniĭ preste Ĭudea, maĭ înainte de ce aŭ venit Romaniĭ,“ zise ridicându-şĭ mâna. „Unde sînt eĭ acum, Messalo? Ĭudea ĭ-a supravieţuit. Ceea ce s'a întîmplat atuncĭ, aceea se va întîmpla şi de acum înainte.“

Messala éră se întórse la graiul sĕŭ trăgănat.

„Parcele aŭ credincioşĭ şi a fară de secta Esenilor! Te salut, Ĭudo, te salut în credinţa asta!“

„Nu, Messalo, nu mĕ numĕra între eĭ. Credinţa mea e aşeḑată pe stînca aceea, carea a fost pétra fundamentală a credinţeĭ părinţilor meĭ, cu mult înainte de Avraam. Ea se întemeiéză pe legătura, ce a făcut-o Domnul Dumnezeŭ cu Israil.“

„Prea multă însufleţire, Ĭudo al meŭ! Învĕţătoriul meŭ mĭ-ar fi luat-o în nume de rĕŭ, dacă m'aşĭ fi înferbîntat aşa de tare în fiinţa luĭ de faţă! Sînt încă şi alte lucrurĭ, despre carĭ doriam, să grăesc cu tine, dar acum mĕ tem, să o fac.“

După ce aŭ mers câţĭ va paşĭ, începu Romanul din noŭ:

„Acum aşa cred, Ĭudo, că mĕ poţĭ asculta, maĭ ales după ce acelea, despre carĭ am, să grăesc, te privesc pe tine. Aşĭ dori, să-ţĭ fiŭ spre folos,' tu cel maĭ frumos între Ganimeḑĭ, aşĭ dorĭ, să-ţĭ fiŭ spre folos cu inima cea maĭ sinceră. Te ĭubesc, — cât numaĭ pot ĭubi. Ţĭ-am spus, că am de gând, să mĕ fac ostaş. De ce nu veĭ, să ieşĭ din cercul acela îngust, care, pe cum ţĭ-am dovedit, pe temeiul legiĭ şi pe al obiceiuluĭ te

împedecă de la orî ce silință înaltă și nobilă?“

Iuda nu zise nicî un cuvînt.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut și se află de vînzare la **tipografia seminarială:**

Elemente de Algebră

pentru clasa IV, V, VI, VII și VIII gimnasială de Emiliu Viciu profesor gimnasial.

Manual aprobat din partea Esc. Sale Ministrului r. u. de culte și instr. publică în manuscript sub Nr. 3151 din 1895. Blaș 1896. — Prețul 2 fl. v. a.

Instituțiunile calvinescĭ

în biserica românéscă din Ardél,

fasele lor în trecut și valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se póte procura cu prețul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaș** (Balázsfalva).

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Se cércă lemne de foc.

Se caută întreprindĕtor, care să lifereze loco Blaș 350—400 metri cubicĭ de lemne de fag, eventual de stejar mestecate cu carpen.

Direcțiunea gimnasiului sup. gr. cat. din Blaș.

(98) 1—?

Nro 3853—1896.

Escriere de concurs.

La un stipendiŭ de 60 fl. v. a. pentru învĕțăceĭ de măestrie din fundațiunea fericitului preposit capitular *Constantin Papfalvi* se escrie prin acésta concurs cu terminul de 10 Novembre 1896.

Învĕțăceiĭ de măestrie, carî doresc a obține acest stipendiŭ; aŭ să-și provadă cererile cu următóriele documente:

1. Carte de botez; 2. contractul încheiat cu respectivul măestru, la care se află, în copie; 3. atestat de la măestru despre progresul ce-l fac în măestrie; 4. atestat despre purtarea morală de la oficiul parochial gr. cat.

Cererile să se înainteze pe calea oficiului parochial la acest Consistoriŭ.

Blaș din ședința consistorială ținută în 12 Septembre 1896.

Victor
Archiepiscop și Metropolit.

407 szám. (35) 1—1
1896.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a baláz-falvi kir. járásbiróság 1178/96 számu végzése által a Pátria takarékpénztár javára Fiorea Dumitru és társai ellen 150 frt. — kr. tőke, ennek 1895. évi September hó 14. napjától számitandó 6% kamatai és eddig összesen 36 frt. 91 kr. perköltség követelés erejéig elrendelt kielégitési végrehajtás alkalmával biróilag lefoglalt és 435 frt — krra becsült és pedig: Florea Dumitrunál 2 drb 4 éves fejér ökör, Benchea Nikulae luj Szivunál: 2 drb tehén és 1 ökörszekér, és Mihu Laureannál 2 drb tehén és 1 ökörszekérből álló ingóságok nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek a 2201/96 sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszinén, vagyis Farkastelkén alperesek lakásánál leendő eszközlésére 1896. évi Oktober hó 2-ik napjának délelötti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107 §-a értelmében a legtöbbet igérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108 §-ban megállapitott feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Balásfalván 1896. évi September hó 7-dik napján.

Thát György,
kir. jbirósági végrehajtó.

408 szám. (36) 1—1
1896.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó, az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a baláz-falvi kir. járásbiróság 919/96 számu végzése által a Pátria takarépénztár javára Dán Bacsilla és társai ellen 55 frt — kr tőke, ennek 1895. évi Augustus hó 1-ső napjától számitandó 6% kamatai és eddig összesen 32 frt 85 kr perköltség követelés erejéig elrendelt kielégitési végrehajtás alkalmával biróilag lefoglalt és 400 frt — krra becsült és pedig Déák Stefánnál 2 drb fejér szőrű ökör, és Szász Nichiánál 2 drb fejér szőrű ökörből álló ingóságok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a 2202/96 sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszinén, vagyis Toháton alperesek lakásánál leendő eszközlésére 1896. évi Oktober hó 3-ik napjának délelötti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet igérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108 §-ban megállapitott feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Balázsfalván 1896. évi September hó 7-ik napján.

Thát György
kir. birósági végrehajtó.

409 szám. (37) 1—1
1896.

Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbiróság 1176/96 számu végzése által a Pátria takarékpénztár javára Sejcsán Nikuláé és társai ellen 20 frt — kr. tőke, ennek 1895. évi Augustus hó 29 napjától számitandó 6% kamatai és eddig összesen 19 frt 40 kr perköltség erejéig elrendelt kielégitési végrehajtás alkalmával biróilag lefoglalt és 385 frt — krra becsült és pedig Fretzilla Aurélnál Türben 5 drb kancza, továbbá a türi Obirsiában lakó Sejcsán Nikuláénál 2 drb 6 éves fejérszőrű ökörből álló ingóságok nyilvános árverés utján eladatnak.

Mely árverésnek a 2203/96 számu kiküldést rendelő végzés folytán a helyszinén, vagyis Türben és az Obirsiában alperesek lakásán leendő eszközlésére 1896. évi Oktober hó 6-ik napjának délelötti 9 és 11 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet igérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. § ban megállapitott feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Balázsfalván 1896. évi September hó 7-ik napján.

Thát György
kir. birósági végrehajtó.

Magazin de lemne de lucru și de foc.

Subscrisul am onóre a aduce la cunoscința On. Public din loc și jur, că éră mĭ-am restabilit magazinul meŭ de lemne **bine asortat** la **casa-mĭ proprie,** și servesc pe lângă **prețurile cele mai moderate** materialul cel mai bun.

Têmplărie.

Primesc tot felul de lucrărĭ de mĕsar pentru **edificiĭ,** pe cum și **strane** de **biserică** și **mobiliarurĭ** de **școlĭ,** despre carĭ la cerere servesc cu **preliminare.**

Entreprise de pompe funebre.

La casurĭ de mórte recomand aședĕmîntul meŭ de înmormîntare **bogat asortat,** în care tóte obiectele, atât cele mai de rînd, cât și cele mai fine se pot căpĕta **cu prețurile cele mai ieftine.** — **Sicriurĭ de metal,** ce se închid hermetice, din primele fabricĭ. — Sicriurĭ de **brad** și **stejar** din lucrătórea-mĭ proprie.

Pe lângă referențe bune se acórdă plătirĭ în rate.

Rugând On. Public pentru spriginul binevoitor semnez

Blaș (Balázsfalva) 1896.

cu distinsă stimă
Ștefan Oltean
têmplar.

(29) 4—10

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl.. ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs.. ½ an 9 frcs.. ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Un sir garmond: odată 7 cr.. a doua óră 6 cr.. a treia oră 5 cr., și de fiecare publicațiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea Uniriĭ» în Blaș.

Anul VI. Blaș 26 Septembre 1896. Numĕrul 39.

Reflecsiuni.

Tocmaĭ în zilele aceste se țin în Budapesta ședințele conferenței interparlamentare. La conferența acésta sînt representate tóte națiunile cu regim parlamentar, cu escepțiunea Românieĭ. Este adecă cunoscut, că grupul român a refusat a veni la Budapesta tocmaĭ în anul milenar.

Cine a urmărit cu atențiune conferența acésta, a putut vedé, că maĭ bine representată este — Italia. Preste șepte zecĭ de senatorĭ și deputațĭ aŭ grăbit, să vină de cu timp la acéstă conferență din capitala țĕrieĭ nóstre.

Bine representate sînt alt mintrea și parlamentele din Franța, Spania și Portugalia.

Faptul acesta ne impune o seriósă reflecsiune. Membriĭ parlamentuluĭ italian aŭ plecat spre Budapesta tocmaĭ atunci, când domnul Roberto Fava se făcea ecoul suferințelor nóstre în inima Italieĭ, în eterna Romă.

Și să nu uĭtăm, că grupul român își dăduse tótă silința de a abate pe membriĭ parlamentelor străine, maĭ vîrtos înse pe deputațiĭ națiunilor latine, de la participarea la conferența din Budapesta.

Cu tóte acestea Italianiĭ s'aŭ grăbit a participa într'un numĕr neobicĭnuit de mare.

Ce trebue să zicem în fața acestuĭ fapt? — Zică altul, ce-ĭ place, noĭ vom zice, ceea ce am maĭ zis, că nu trebue să ne îmbetăm cu apă rece, că drag Dómne forul Europeĭ civilisate vede și apreciézĕ durerile nóstre și va osîndi pe apĕsătoriĭ nostri. Am maĭ spus-o și o spunem din noŭ, că politica nu se face cu frase, ci cu fapte. Europa simpatiséză cu popórĕle acele, carĭ își eluptă ele libertatea lor, ér nu cu acele, carĭ o cerșesc.

Europa a dovedit simpatia față de Grecĭ, când s'aŭ luptat pentru eliberarea de sub jugul turcesc; tot asemenea simpatie a dovedit față de România, când braviĭ eĭ fiĭ aŭ udat cu sânge de eroĭ câmpiile bulgare; simpatie a dovedit Europa față de Bulgarĭ, când aceia conduși de un viteaz domn aŭ sfărmat armata sĕrbéscă cu mult maĭ numĕrósă și disciplinată.

Noĭ singurĭ așteptăm, ca Europa să ne facă dreptate, și noĭ singurĭ apelăm la tribunalul Europeĭ civilisate, ca și cum acest tribunal n'ar avé destul lucru pe acasă, ci ar fi făcut anume pe sama nóstră.

Nu e vorbă, nu voim noĭ, să zicem, ca să ne eluptăm drepturile cu arme sângeróse. Trăim într'un stat cu instituțiunĭ parlamentare. Lupta, ce trebue să o purtăm decĭ, e pe acest teren: pe teren constituțional.

Să fim siguri, că dacă pe acest teren am lupta așa, după cum ar cere interesul nostru național, am câștiga simpatiile Europeĭ, pe cum le-aŭ câștigat Irlandeziĭ.

Dar noĭ nu am făcut așa, ci vĕdându-ne preterați ne-am dat la o parte și am pus mânile în sin în loc de a fi primit mănușa aruncată, în loc de a ne fi aruncat în luptă.

Și ce e urmarea? Urmarea e, că aŭ venit membriĭ tuturor parlamentelor din Europa la Budapesta, aŭ vĕdut apoĭ lucrările regulăriĭ Porțiĭ de fer, și tot, ce aŭ vĕdut în Ungaria, aŭ vĕdut în colorĭ magiare, și de urma națiunĭĭ române nu aŭ putut da nicăirĭ, deslușirĭ sincere și autentice despre Românĭ n'aŭ putut primi de la nimenĭ.

Eĭ bine! Póte fi între asemenea împrejurărĭ mirare, dacă Europa nu ne cunósce, și dacă în butul opintirilor grupuluĭ parlamentar din România chiar și parlamentele latine s'aŭ grăbit a se presenta în Budapesta? Orĭ dór credem noĭ, că România are chemarea de a ne scóte nóuĕ castanele din foc?

E într'adevĕr fórte tristă situația nóstră. Trec decenĭĭ preste capul nostru. Împrejurările publice și private se schimbă, se creézĕ situațiunĭ cu totul nóuĕ, positiĭ vechĭ și sigure se perd. Noĭ stăm la țĕrmurĭĭ rîuluĭ, pe care curg evenimentele, și așteptăm cu mânile încrucișate, până vor trece tóte.

Nu scim cu adevĕrat, ce nume să-ĭ dăm stărieĭ nóstre, să-ĭ zicem amorțélă, să-ĭ zicem fatalism, orĭ cum.

Faptul e, că ne merge rĕŭ de tot.

Noĭ credem, că e a unsprezecea óră, ca să ne trezim. În loc de a scrie foile nóstre despre situația din Orient, despre visita țaruluĭ și despre înalta

---

Feuilleton.

Cérta pentru Cornul de aur.

Un cetățean zice în „Faust"-ul luĭ Gŏthe: „Nimic maĭ plăcut nu sciŭ în zile de Duminecă și de serbătóre ca o conversare despre răsboiŭ și larmă de răsboiŭ, când colo de parte înderĕpt în Turcia popórĕle dau unul într'altul."

Astăzĭ lucrul s'a schimbat în esența sa. Când colo de parte în Turcia popórĕle lovesc unul într'altul, atunci noĭ nicĭ o dată nu putem scăpa de presimțul neliniștitoriŭ, ca și cum ar veni rîndul și la noĭ, ca aci să lovim unul într'altul pentru Turcia. E fapt, că Orientul stăpânesce politica cea mare, de și nu maĭ mult în chipul, ca pe când fanatismul islamuluĭ cu forța sa espansivă făcea, ca Europa să trĕmure.

Ea s'a frânt înaintea Vienei. Cu Cara Mustafa a căduț prestigiul turcesc pe uscat, și Don Juan d'Austria l-a nimicit pe mare.

Dar pentru aceea Turcia totuși n'a încetat a deveni primejdiósă pentru liniștea Europeĭ. Evenimente marĭ, sguduitóre de lume, carĭ s'aŭ perîndat, acoperiră din când în când primejdia și o maĭ depărtară; dar ea tot de una s'a ivit din noŭ, și în chip maĭ constant de cât orĭ ce altă cestie ocupă posĕderea Constantinopoluluĭ cabinetele europene. Ba e fórte caracteristic pentru situație, că în popor a putut să se formeze axioma politică, că Turcia europénă își multămesce esistința singur numaĭ faptuluĭ, că nicĭ o putere mare a Europeĭ nu concede celeĭ alalte posĕderea Constantinopoluluĭ. De tot corectă nu e axioma acésta; căcĭ într'u adevĕr numaĭ Rusia e aceea, care se silesce spre posesia acésta; dar e adevĕrat, că un șir de puterĭ europene nu concede Rusieĭ posesia acésta.

O escepție formézĕ póte astăzĭ Franța; căcĭ ea concede Rusieĭ orĭ ce, dacă ea în schimb póte să ajungă din noŭ în posesiunea Alsațieĭ și Loreneĭ. Dar e întrebare, dacă politica franceză nu s'ar schimba în clipa, în care Franța ar fi ajuns în posesiunea Alsațieĭ și Loreneĭ. Alianța franco-ruséscă ni-se pare a fi așa de grozav de nefiréscă, în cât se recere întrĕga mărime a manieĭ de rĕsbunare, ca să o țină trézĕ. Dór în Franța nu maĭ esistă om, care ar crede, că Germania amenință hotarĕle eĭ, și dacă Franța astăzĭ ar lăpĕda cu adevĕrat și în chip serios poftele sale de rĕsbunare, nimic nu s'ar împotrivi maĭ mult desarmăriĭ europene.

Din contră Anglia și Austria sînt în rîndul cel dintâiŭ puterile acele, carĭ nu vor să scie nimic despre aceea, ca Constantinopolul să fie în mâna Rusieĭ. Și acésta își are causele sale. Pentru amîndóuĕ puterile acestea Constantinopolul e pórta, prin care trece comerciul lor oriental. A fară de aceea dacă Rusia și-ar dobîndi o positie tare lângă Marea mediterană, ea ar fi un concurent primejdios pentru Levante. Pentru Anglia maĭ e de mare moment și aceea, că Constantinopolul e o stațiune importantă spre India. Nu este port lângă Marea mediterană, care să se pótă mĕsura cu Cornul de aur. Tóte flotele de rĕsboiŭ ale Europeĭ încap într'însul. Să ne închipuim acum Rusia ca stăpân al acestuĭ port: ea ar pute să țină într'însul o flotă, care ar tăia Angliei drumul cel maĭ scurt cătră India. Și cât de capriciată e Anglia pe accea, ca să-și păzéscă India, juvăerul cel maĭ prețios al coroneĭ sale, se vede de acolo, că ea aflându-se în posesiunea Egiptuluĭ lasă canalul de Suez, să se umple pe încetul cu năsip. Prin Marea roșie să nu pótă adecă trece spre India nicĭ o flotă de rĕsboiŭ, ér spre ajungerea acestuĭ scop nu este mijloc

visită la Bucuresci, ar fi mai, bine să scrie despre situaţia nóstră de acasă şi să facă o visită amĕnunţită a tuturor morburilor, de carĭ suferim.

În medicină e lucrul cel dintâiŭ, să faci diagnosa şi să nu ascundĭ rĕul.

Să nu ne fie greŭ a ne recunósce bóla. Să o cercetăm, să o analisăm şi apoĭ — să trecem fără întârziare la terapie. Ér terapia trebue să o facem radicală. Mĕsurĭ de mijloc, lécurĭ alinătóre nu sînt de ajuns. Să luăm cuţitul la mână: să tăiăm putregaiul, să stórcem puroiul şi să lăsăm numaĭ ceea ce este sănătos.

Atunci cu greŭ, cu multe jertfe, cu nespusă abnegare, dar tot vom putè înregistra succese.

Atunci putem apoĭ să contăm la simpatiile Europeĭ civilisate.

O lege în contra beţieĭ. — Cetim în „Germania“ din Berlin următórele: „În decursul luptelor referitóre la codul civil s'a trecut cu vederea, că Reichstagul a luat posiţie mai favoritóre ca orĭ când mai înainte faţă cu legea în contra beţieĭ plănuită de multă vreme. — Reichstagul în şedinţa sa din 13 Iuniŭ a hotărît, ca petiţia, în care reuniunea în contra abusului cu beuturĭ spirtóse cere, să se facă o lege spre combaterea beţieĭ, să se străpună cancelarului spre luare în considerare.“ — Ér la noĭ? La noĭ s'a ivit chiar şi cestia, că nu e óre vrednic de pedépsă preotul, care cutézĕ a înfiinţa în parochia sa reuniune în contra beţieĭ. Alt mintrea nicĭ nu póte să fie. Dór liberaliĭ nostrĭ aŭ făcut statul nostru proprietar al dreptuluĭ de crişmărit în ţara întrégă. Eĭ prin urmare nu numaĭ că nu vor să se împotrivéscă beţieĭ, ci din contră trebue să privéscă de ideal al fericirĭ statuluĭ aceea, ca toţĭ cetăţenĭĭ să bea cât se pote de mult.

Este ceva în lucru. — În „Dreptatea“ din 21 a c. aflăm cu inscripţia „Reflecsiunĭ „Unirĭĭ““ următórea corespondinţă subscrisă de „Un preot“:

„Permiteţi-mĭ, ca în polemia, ce o aveţĭ cu „Unirea“, să ieaŭ şi eŭ parte, dar fórte obiectivă şi pe scurt.

„„Unirea“ afirmă, „că în inteligenţa nóstră în zădar veĭ cerca simţemîntul religios“.

„E drept, că partea cea mai mare a inteligenţeĭ nóstre e ireligiósă. (Nu consimţim cu acéstă afirmaţiune până atunci, până când nu veţĭ defini esact: când e omul religios, şi când nu! Red. — Sacra simplicitas! Dór „Dreptatea“ însă-şĭ a definit-o: Pentru ca să treci de om religios, aĭ să absolvezĭ cursul teologic, pe cum a făcut dl Vonigă, orĭ apoĭ să trimiţĭ în ziua de Sân-Petru la biserică o lumină, pe cum a făcut dl Rotariŭ. Red. „Unirĭĭ“.) Acésta o constatez. (? Red.) Dar cine pórtă vina? Óre inteligenţa laĭcă? . . . Ba, nu. Noĭ preoţiĭ purtăm vina! Preoţimea, care, durere, nu-şĭ cunósce chemarea. (Respect şi onóre miceĭ escepţiunĭ.) Dacă preoţimea şi profesoriĭ confesionalĭ ar cugeta, că sînt trimişĭ a propaga religiositatea, ca prin ea să măréscă gloria luĭ Dumnezeŭ; dacă preoţiĭ numaĭ în cât va şĭ-ar pune mâna pe inimă şi ar cugeta, că sînt servitoriĭ luĭ Dumnezeŭ şi nu a ómenilor, dacă preoţimea ar face numaĭ a zecea parte din ce ar fi obligată a face „in integrum“, — atunci, sînt convins, „inteligenţa nóstră laĭcă“ ar cerceta sta biserică satisfăcênd poruncĭĭ luĭ Dumnezeŭ.

„În specie:

„1. În privinţa şcolilor mediĭ confesionale nu avem ce ne plânge. Mai tot tineretul nostru umblă în şcóle confesionale, conduse de preoţĭ, de unde ar aştepta omul, ca tineretul, când gată şcóla, să fie câtuşĭ de cât religios, modest. Şi esperinţa tristă ce ne arată? Óre aicĭ tineriĭ sînt de vină?... Eŭ cred, că nu.

„2. În privinţa şcolilor teologice ér am sta, cum am sta, şi durere, că maioritatea teologilor, când păşesce din seminarele nóstre românescĭ, numaĭ purtare religiósă nu aŭ. (Érăşĭ onóre escepţiunilor.) În haine scurte albastre, cu gileturĭ pestriţe şi cu câte nu maĭ sciŭ eŭ. Óre de ar fi primit dînşiĭ crescere religiósă fundamentală în seminariŭ, purta-s'ar aşa? Óre teologiĭ sînt de vină?

„3. În privinţa umblărĭĭ la biserică e drept, că stăm rĕŭ. Dar cine e de vină? Laĭciĭ? Nu, ci preoţiĭ! E lucru constatat şi istoric, că numaĭ cu „Éră şi éră cu pace să ne rugăm“ nu poţĭ propaga şi susţiné religiositatea. La acésta se recere predicare şi ér predicare. Numaĭ şi numaĭ cu predica esplicând sta evangelie, maiestatea ritului etc. poţĭ spera, ca publicul să cerceteze bucuros sta biserică şi să se împreune cu sîtele taĭne. Óre cum stăm în privinţa acésta? Fórte rĕŭ! Cunosc o mulţime de biserici, unde dór nicĭ când nu s'a ţinut predică, — cel mult se cetia căzania, — din unica causă, că Sfinţia sa nu are timp. Să cugetăm la Dumnezeŭ şi consciinţă. Maioritatea preoţimiĭ e ocupată cu fel de fel de neguţătorii: de rachiŭ, porcĭ, lemne, banĭ etc., numaĭ su biserica nu. E drept, că sîntem sĕracĭ şi trebue să ne ocupăm şi cu óre care ram de speculă, ca să putem esista. Dar ocupaţiunea aceea să nu împedece în ale luĭ Dumnezeŭ şi să ne dea în gând, că ar trebui să purtăm şi reverendă.

„Noĭ, noĭ sîntem de vină şi nu laĭcii! Să recunóscem! De cât să aşteptăm, mai bine să ne punem la lucru, plantând încă în şcólă în mlădiţele nóstre religiositatea, purtând grijea tineretuluĭ umblătoriŭ în şcóle maĭ înalte, satisfăcênd, dacă nu din zel, barem „ex offo“, datorinţeĭ de preot. Şi atunci putem spera şi putem fi convinşĭ, că „inteligenţa va fi religiósă“; alt cum nu.

„Să zicem de treĭ orĭ „mea culpa“ şi să meditäm . . . .“

Revistă bisericescă.

Roma.

După cum anunţă „Pol. Corr.“, de unăzĭ spre marea satisfacţie a Sfinţieĭ Sale a sosit în Vaticau scirea, că Msgr. Gregoriŭ Abdulah, mitropolitul siro-iacobit de Diarbecr, în urma silinţelor Papeĭ îndreptate spre reunirea bisericilor s'a întors în sinul bisericiĭ catolice.

Se anunţă, că în luna viitóre va fi consistor, în care vor fi făcuţĭ cardinalĭ

---

maĭ ieftin şi maĭ practic de cât chiar umplerea canaluluĭ de Suez cu năsip.

Tot aşa de puţin va Austria, să i-se închidă gurile Dunării. Ea nu va să vadă Dunărea închisă cu un drug în calea comerciuluĭ sĕŭ oriental, care-l deprinde cu malurile turcescĭ ale Mării negre; acestea sînt interese vitale pentru Anglia şi Austria; şi aşa Rusieĭ în înaintarea eĭ spre Constantinopol i-se pun neîncetat în cale aceste dóuĕ puterĭ.

De aci provine şi rancórea cea mare, ce o nutresce Rusia împotriva Astrieĭ. Pe timpul revoluţieĭ ungurescĭ din anul 1848 ea credu se, că şĭ-a deobligat Austria aşa de tare, cât va puté face în Petersburg politică austriacă. Ţarul Nicolae I a fost zis: „Când grăesc despre Rusia, firesce că înţeleg şi Prusia.“ După anul 1848 adevĕrat că n'a zis-o, dar sigur şĭ-a gândit-o în lăuntrul sĕŭ, că el înţelege de o dată şi Austria.

Întru adevĕr situaţia de atunci a Austrieĭ fuse fórte precară. Revoluţia ungurésca fuse preste tot victoriósă. În tot casul acésta era pe atunci convicţia cabinetuluĭ austriac: óstea luĭ Windischgrätz, carea pornise, să cucerésca Ungaria, se întórse într'o stare chiar desolată, şi popórele austriace, atât cele italiane. cât şi cele slave, nicĭ de cum nu eraŭ readuse la linişte. Chiar în Viena revoluţia cea fórte seriósă abia fuse aruncată la pămînt. Dacă situaţia nu s'ar fi părut pe atunci de tot desperată cabinetuluĭ austriac, acesta nu s'ar fi rugat de Rusia, să întrevină în Ungaria. Intervenţia asta a avut de urmare capitularea luĭ Görgey, şi céstă din urmă a frânt revoluţieĭ ungurescĭ spinarea. Prin acésta s'a întors fóea pe deplin, Austria s'a făcut stăpână preste revoluţie şi a ieşit întrégă din lupta în contra eĭ. În Rusia intervenţieĭ i-s'a dat importanţa, ca şi cum ea ar fi scăpat Austria de sfăşiare şi de perire totală.

Nu vom să cercetăm, dacă convicţia asta rusésca a fost întemeiată, orĭ că Austria dór şi făr de ajutoriul rusesc ar fi aruncat revoluţia cu timpul la pămînt. Destul, că aceea a fost convicţia Ruşilor, şi că de aceea-şĭ convicţie eraŭ stăpânite şi alte cercurĭ nerusescĭ, maĭ ales cele revoluţionare.

Acum veni la rînd răsboiul ruso-turcesc, care se începu cu aceea, că Rusia cuprinse principatele dunărene de pe atunci ale Moldoveĭ şi Munteniei. Răsboiul s'a continuat maĭ ales în Crimia şi s'a sfârşit cu căderea Sebastopoluluĭ. Dar în principatele dunărene Rusia luă neîncetat posiţie ameninţătóre în contra Constantinopoluluĭ.

Atunci întreveni fără de veste Austria şi sili pe Ruşĭ, să ieşe din principatele dunărene. Austria le cuprinse în calitate de putere neutrală. Ruşiĭ aveaŭ deja de a se lupta împotriva Turcilor, a Anglezilor, a Francezilor şi a Sardilor, şi aceştia închiseră alianţă deja şi cu Spania şi eraŭ pe calea de a-şĭ alia şi Svedia şi Norvegia. Ruşiĭ între ast fel de împrejurărĭ nu puteaŭ să-şĭ cerce forţa şi în contra Austrieĭ celeĭ întrarmate din creştet până în tălpĭ şi de aceea arĕtă Austrieĭ o faţă acră şi ieşi din principate. Înse intervenţia asta austriacă chiar şi astăzĭ o ţine Rusia pe răvaş, şi fiind că înainte de aceea cu câţĭ va anĭ intervenţia Rusieĭ scăpase Austria de perire, în Rusia se vorbia acum în chipul cel maĭ aspru despre nerecunoscinţa austriacă. Faima duse în tóte părţile cuvîntul, despre care se zice, că l-ar fi rostit un bărbat de stat austriac, că adecă Austria scie, să fie şi nerecunoscĕtóre, când lipsa o cere acés'a. E fórte îndoios, că un cuvînt atât de nediplomatic ar fi ieşit din gura unuĭ diplomat; dar faima acestuĭ cuvînt se colporta pretutindenea şi în Rusia îşĭ avu efectul dorit: tradiţiile rusescĭ sînt inspirate de amărăciunea cea mai mare împotriva Austrieĭ.

Şi asta e érăşĭ una din causele cele maĭ de frunte, pentru carĭ Austria se alipesce aşa de tare de alianţa întreită. Austria isolată are să se témă de Rusia; acele-şĭ pofte de rĕsbunare, carĭ esistă în Franţa în contra Germanieĭ, acele-şĭ pofte esistă şi în Rusia în contra Austrieĭ; intervenţia Austrieĭ puse capet răsboiuluĭ prin aceea, că Austria înaintase de-asupra peninsuleĭ balcanice întregĭ asemenea unuĭ zăvor şi făcuse Rusieĭ imposibilă înaintarea spre Constantinopol.

(Va urma.)

următorii prelaţi: Msgr. Stonor, de origine Anglez, canonic în Lateran, Ciasca, călugăr Augustinian şi secretar la Propaganda, Nocella, secretar papal, Altmayer archiepiscop de Bagdad, Eschbach rectorul colegiului francez din Roma, pe cum şi alţi trei prelaţi din Franţa.

Noul archiepiscop latin de Bucuresci Msgr. Hornstein va fi consacrat în 1 Octobre de cătră Leopold Haas episcopul de Basel-Lugano.

Sfinţia sa Leo XIII prin enciclica cea mai nóuă, care se începe cu „Apostolicae curae", întăresce tóte decretele antecesorilor sĕi referitóre la chirotonirea după ritul anglican şi declară de invalidă chirotonirea Anglicanilor, pe carî din noŭ îi recércă a se întórce în sinul bisericii catolice.

Ziua de 20 Sept. ca a 26-a aniversară de la răpirea statului papal din noŭ aŭ folosit-o francmasonii spre a inscena în Roma demonstraţiuni în contra bisericii. Dară de astă dată aŭ avut puţin succes agitatorii necredincioşi. Se vede, că poporul e sătul până în gât de domnia liberalilor şi acum nu mai dă mult creddmînt cuvintelor lor.

Regele Umberto, de şi este încunjurat de inimicii bisericii, totuşi ar dori, ca cununia fiului sĕŭ cu fiica principelui de Montenegro să se celebreze în vre o biserică principală din Roma cu marî ceremonii îndeplinite de vre un dignitar bisericesc distins. Papa însă nu este aplicat a-i împlini întru tóte dorinţa.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În şedinţa de Luni a dietei ministrul president a răspuns la interpelarea lui Ugron referitóre la visita ţarului în Viena. El a zis, că întreita alianţă, pe cum a stat în trecut, aşa stă şi azi, şi puterile aliate numai se bucură, când se apropie şi altă putere de politica lor. În cestiunea orientală atât politica Austro-Ungariei, cât şi a Rusiei ţintesce la conservarea statului quo.

În şedinţa de Marţi s'a votat un ajutor de 500 fl. pentru congresul stenografilor şi s'aŭ cerut 24,000 fl. pentru aranjarea conferenţei interparlamentare de pace.

Dissidenţii liberali aŭ ţinut în săptămâna trecută o conferenţă sub presidiul conteluî Szápáry Gyula, în care aŭ abzis de o cam dată de fusiune şi sînt hotăriţi a păşi la proximele alegeri ca partid opositional.

Unele ziare magiare aduc ca positivă scirea, că ministrul Bánffy ar fi propus monarchului disolvararea dietei, şi monarchul după ce s'a convins, că cu dieta actuală este imposibil a urca cuota la 35%, şi-ar fi dat învoirea, să se disólve dieta. Când se va întîmpla acésta, nu se scie încă.

Conducĕtorul partidului naţional magiar, contele Apponyi, a ţinut Duminecă un discurs politic în Timişóra. El face responsabil guvernul pentru situaţia tristă economică şi politică, în care se află ţara. Partidul naţional a fost aplicat la o fusiune onestă cu cele alalte partide, carî staŭ pe basa pactului de la 1867, dară partidul liberal s'a purtat nesincer, şi ast fel planul fusiunii nu s'a putut esecuta. Trecênd la cestia cuotei zice, că guvernul s'a învoit a o ridica pentru Ungaria, de şi poporul prea îngreunat nu e în stare a mai purta şi acéstă sarcină nóuă. La încheiarea convenţiei vamale cu Austria, dacă nu se revede tarifa, încă sufere Ungaria daune considerabile. Arată, că administraţia influinţéză alegerile în favorul guvernului. Trecênd la cestia naţionalităţilor afirmă, că ceî ce împart poporul la alegeri după confesiuni şi naţionalităţi, fac rele serviţii ţĕrii, căci periculele comune, carî ne ameninţă, numai cu puteri unite se pot delătura. Rógă pe alegĕtorii de limbă română, să întrebe redacţia „Dreptăţii", că óre cetăţénului român din Ungaria nu-i pare rĕŭ, că grânele din România fac, să scadă preţul bucatelor la noi? Naţiunea politică unitară însamnă, că fie care cetăţean ungar, orî de ce limbă ar fi, are drepturi şi datorinţe în o formă. În cadrul acestora fie care naţionalitate îşi póte desvolta libĕră cultura. Provócă pe cetăţenî, ca la alegerile, ce se apropie, să arete regelui prin votul lor, cumcă ţara e nemulţămită cu stările de azi. Vorbirea ţinută unguresce şi nemţesce a fost tălmăcită în limba serbéscă de deputatul Drakulicî, éră în cea română de Petru Jurma.

Anglia.

Espediţiunea africană înaintéză spre Dongolo încet, dară sigur. Încetând colera, armata angleză a ocupat oraşul Kerman de pe ţĕrmurul drept al Nilului şi El Hafir de pe ţĕrmurul sting. La ocuparea acestor dóuĕ puncte strategice dervişii aŭ fost respinşi avênd perderi marî.

Armenii persecutaţi de Turcî îşi află ceî mai sincerî părtimitorî în Anglezî. Bureaul central al comitetului armenesc din Londra este compus în partea cea mai mare din Anglezî. Presa angleză, nu numai cea opositională, ci şi cea guvernamentală scrie cu interes despre suferinţele creştinilor din Orient şi pretinde, să se pună frîŭ fanatismului musulman cât mai curênd.

Italia.

„Osservatore Romano" publică o scrisóre a Msgrelui Macariŭ datată din Adisababa în 14 August şi adresată cardinalului secretar de stat Rampolla, în care se zice, că regele Menelic atât la sosire, cât şi în o audienţă solemnă din 12 August a primit pe administratorul patriarchal Macariŭ cu tóte onorurile cuvenite Sfîntului Scaun. Macariŭ s'a dus însoţit de 60 de membri aî cleruluî abisinian în palatul regesc, a inmanuat lui Menelic scrisorile Papeî şi î-a espus scopul misiunii sale. Menelic a răspuns: „Papa e părintele nostru al tuturora şi are dreptul, să ne scrie şi să ne esprime dorinţele sale. Ne vom mai revedé şi vom vorbi despre afacerea acésta cu de-amĕnuntul." La sfârşitul scrisorii sale Msgr. Macariŭ îşi esprimă sperarea, că în curênd va puté notifica Sfîntului Scaun eliberarea Italianilor captivî.

Turcia.

Situaţiunea continuă a fi nesigură. Despre sultanul se susţine şi acum, că ar suferi de un morb incurabil. Poliţia în fie care zi descopere comploturî armenescî, depósite de materii esplosibile şi scrisorî revoluţionare de ale Armenilor, dintre carî un numĕr mare a părăsit Constantinopolul, éră alţii zac în temniţele turcescî. Se zice, că scirile referitóre la agitaţiunea armenéscă ar fi în mare parte scornite de cătră Turcî spre a-şi justifica în ochii lumii crudelităţile, ce le comit faţă de Armenî. Năile de răsboiŭ ale puterilor nu-î mai sparie pe Turcî. Ei s'aŭ dedat cu ele şi sciŭ, că puterile europene cu greŭ se resolvesc a păşi cu forţa armată spre complanarea afacerilor din Turcia.

O cétă de soldaţi puşi ca sentinelă la palatul Yildiz s'aŭ revoltat denegând superiorilor ascultarea. Ministrul de răsboiŭ a trimis în contra lor pe elevii şcolilor militare şi dóuĕ batalióne de ostaşi. După o luptă de 2½ óre revoltaţii aŭ capitulat. Pe arena de luptă aŭ rĕmas preste 200 de soldaţi, între ei şi mulţi elevi militarî. Ostaşii turcî fanatisaţi consideră de prea blândă tractarea guvernului faţă de creştinî.

Corespondinţe.

Selagiŭ 1 Septembre 1896.

Onorată Redacţiune!

»Calamităţile trecute dovedesc îndestul, că conform promisiunii lui Dumnezeŭ Biserica tot de una e espusă atacurilor, însĕ nicî când nu va fi învinsă. Persecutorii ei vor peri, Biserica rĕmâne în integritatea Ei cea veche.«
Piŭ IX la 6 Ian 1875.

Trăim la finea unui seclu, care póte fi mândru de resultatele obţinute pe tóte terenurile sciinţelor, mai cu samă pe a celor naturale. Inventiuni, ca şi carî la începutul acestui veac dóră nicî visa nu ar fi putut nimenî, construcţiuni miraculóse, ce te pun în uimire, şi multe altele tóte sînt productele geniului fiilor acestui seclu, carele în acéstă privinţă cu drept cuvînt se póte numi seclul progresului şi al inventiunilor.

Dar cu cât am înaintat şi înaintăm în sciinţele naturale îmbrăţişate azi de toţi, carî ţin cont de un nume óre care, cu atât mai mare regres se manifestă în ale religiunii şi religiosităţii. De o parte indolenţă, lipsă de interes adevĕrat cătră ale religiúnii, de altă parte persecutiuni fără sfârşit, parcă a reînviat timpul persecuţiunilor antice, cu deosebirea, că acum voesc să-î ucidă pe creştinî mai mult moralicesce de cât corporalminte.

Nu-mi e scopul a înşira aci urmările revoluţiunii franceze desastróse pentru biserică, nicî a descrie persecutiunile, ce aŭ decurs în Franţa orî la anii 30—40 în Spania şi Portugalia, pe la anii 50 în Rusia, Kulturkampful în Germania orî cel erupt acum aci la noi. Aceste tóte sînt acuma faits accomplit. Dar ce a dat nascere, care a fost acel isvor, din care aŭ isvorît, carî aŭ fost împrejurările augmentătóre ale trecutelor, — şi cu siguritate matematică pot zice, — încă următórelor persecutiuni? Răspunsul e: ura faţă de tot, ce e sfînt, manifestarea şi lăţirea ureî pe calea publicităţii cu ajutoriul unor cărţi antireligióse, dar mai

vîrtos prin mijlocul cel mai periculos, care e *presa anticatolică.*

Dureros, adânc întristător e, că de un timp, ba pot zice chiar de câți va ani încóce a prins rădăcini un curent periculos antireligios și în presa nóstră română: o dată sînt atacate unele instituțiuni bisericesci, altă dată persóne bisericesci, și mai tot de una aședămintele bisericii nóstre gr. cat., clerul gr. cat. Nu voesc, să zic cu acésta ori să doresc, ca și frații nostri neuniți să fie împărtășiți în mod egal de acéstă binefacere (?), ferească Dumnezeu! — ci numai le amintesc ca o împrejurare ușor observabilă, pot zice bătétóre la ochi. Ba în timpul din urmă din incidentul mileniului și în legătură cu acesta când cu esmiterea cercularelor archierești referitóre la serbările bisericesci unele foi românesci cu o vehemență démnă de alte cause lovesc în capii bisericii nóstre gr. cat. Fără să înșir aci aceĭ articli aĭ unor ziare de ale nóstre, în carĭ aŭ fost atacate biserica nóstră, instituțiunile bisericesci și unele persóne, în timpul mai nou mai vîrtos archierii, și și unii din cler, căci atunci ar fi de lipsă, ne-ar costa spați, de care nu putem dispune, ba ar forma o carte destul de voluminósă. Să discutăm puțin cestiunea de principiŭ, *că adecă competentă e presa, să judece și să critice faptele și dispositiunile archiereilor și aședămintele bisericesci? Ce scop urmăresce ea cu atari scrieri? Corectă-i este procedura? Și carĭ sînt urmările unor ast fel de articli?*

Orĭ care fóe, fie de orĭ ce soiŭ, cu ocasiunea aparațiunii își desvóltă programul sĕŭ desfășurând în liniaminte generale principiile, ce o vor conduce, și acest program, aceste principii caracterisézĕ acea fóe, aceste formézĕ, cum am zice, ființa aceleĭ foi. Ziaristica nóstră românéscă și-a ales de program apĕrarea drepturilor nóstre naționale esistente și eluptarea celor competente și celor fără drept cassate. Prin urmare competența eĭ cade în sfera activității naționale-politice a Românilor, și în legătură cu acésta are ea a îndrepta opiniunea în o direcțiune salutară causeĭ, a convinge pe ceĭ dubitanți și incredulĭ despre îndreptățirea lupteĭ, a desvolta simțul național, a încuraja pe ceĭ fricoșĭ, a desfășura basele de drept ale pretensiunilor naționale etc. Acesta este dreptul preseĭ, dar tot o dată și datorința eĭ.

Acuma e întrebarea, că óre are ea drept, compete-i, să se amestece și în afaceri bisericesci, competentă e a discuta cause curat bisericesci și a cualifica unele instituțiuni ale bisericiĭ gr. cat., numai pentru că aceea e catolică, — după buna chibzuéla a unora, fie chiar și iuriștĭ bisericesci, — de rele saŭ neconveniente cu natura și caractĕrul poporuluĭ român? Orĭ cine va rĕspunde, că o fóe politică, carea nicĭ și-a pus de scop tractarea cestiunilor pur bisericesci, nicĭ judecă cu obiectivitatea recerută în atarĭ casurĭ, nicĭ se îngrijesce de puterĭ apte pentru a discuta cu ba ă, nu e îndreptățită.

A dóua întrebare e, că óre competentă e o fóe politică a judeca dispusețiunile disciplinare ale Archiereilor, fie că se referesc și la ținuta politică a subalternilor?

Din capul locului am zis, că voesc a discuta cestiunea de principiŭ. Decĭ abstrag de la alte împrejurărĭ, pe cum e, că óre corecte sînt orĭ ba anumite dispusețiunĭ ale capilor bisericiĭ din punct de vedere fie disciplinar-bisericesc, fie național. Cestiunea de principiŭ este întrebarea de mai sus. Să vedem decĭ.

Scim, că Archiereiĭ sînt capiĭ, superiorii bisericiĭ și urmașiĭ Apostolilor, carĭ de la Însu-și Rĕscumpĕrătoriul aŭ primit potestatea sublimă de a conduce naea bisericiĭ, pe credincioși în portul fericirii eterne. Nu numai că se îngrijesc ca păstorĭ de satisfacerea toturor indigințelor spirituale ale credincioșilor întindêndu-le mijlócele necesare prin chirotonirea și dispunerea de preoți, prin împuternicirea acelora de a asculta mărturisirea pĕcatelor și a întinde balsam vindecător sufletuluĭ rănit prin pĕcat, („Cărora veți ĭerta pĕcatele, se vor ĭerta lor, și cărora le veți ține, vor fi ținute“ Ioan 20,23,) nu numai că se îngrijesc, ca ceĭ chemați să fie instruați în adevĕrurile necesare pentru dobîndirea fericiriĭ eterne conform misiuniĭ primite de la însu-și Întemeiătoriul bisericiĭ, („Mergênd învețați tóte némurile botezându-i“ etc. Mat. 28, 19. „Mergeți în tótă lumea, vestiți Evangelia la tótă zidirea“ Marc 16, 15,) ci tot o dată aŭ dreptul și datorința de a *guverna,* („Pe cum m'a trimis pe mine Tatăl, și eŭ vĕ trimit pe voĭ“ Ioan 20, 21. „Datu-mi-s'a mie tótă puterea în ceriŭ și pe pământ. Drept aceea mergênd“ etc. Mat. 28, 18. „Pasce mieluseiĭ meĭ, pasce oile mele“ Ioan 21, 15—17). Decĭ aŭ dreptul, — și acésta ne-o dictézĕ și însă-și mintea sănătósă, — de a guverna, prin urmare aŭ putere, să facă dispusețiunĭ disciplinare necesare pentru înțelépta și salutara conducere a bisericiĭ.

Acuma se nasce întrebarea, că stând lucrul ast fel, îndreptățită, competentă e ziaristica a judeca și respective a critica dispusețiunile disciplinare ale archiereilor? Ca rĕspuns întreb, că cine a concredut preseĭ, cine ĭ-a dat dreptul, să o facă acésta? Rĕscumpĕrătoriul nostru, când a zis: „Pasce oile mele, pasce mieluseiĭ meĭ“, nu a zis și așa: „Ĕră ziaristiciĭ îĭ daŭ dreptul de a supraveghia, a controla și critica faptele și dispusețiunile vóstre.“ Óre „Bihorénul“, care cu atâta vehemență erumpe în contra archiereilor și a „Unirii“, în loc de a disciplina pe aceia, carĭ în adevĕr aŭ lipsă de instrucțiuni în cause naționale, găsit-a undeva în S. Scriptură un atare pasaj orĭ și numai cevași, din care să o pótă documenta acésta? Óre aceia, carĭ cu un indiferentism condamnabil, ba une orĭ conduși de ură neîmpăcată față cu biserica adevĕrată a luĭ Christos o atacă din zi în zi, dat-aŭ de vre o urmă în s. Scriptură orĭ în scriptele ss. Părinți, cu ajutoriul căreia să pótă justifica faptele sale, să pótă cualifica nu zic de îndreptățite, dar barĕm de conveniente atacurile îndreptate în contra instituțiunilor bisericiĭ și în contra Archiereilor gr. cat.? De cum va aŭ găsit, să le vedem. Dar acéstă plăcere nu o vor puté câștiga inimicilor bisericiĭ. Va afla însĕ „Bihorénul“ acéstă admonițiune a s. Apostol Paul: „Ascultați pe mai marii vostri și vĕ plecați lor, *că aceia priveghézĕ pentru sufletele vóstre,* ca ceĭ ce aŭ, să dea samă, ca cu bucurie acésta să facă, *ĕră nu suspinând,* că acésta nu vĕ este vóuĕ de folos“ (Evr. 13, 17.); și vor găsi, ceea ce așa de adese orĭ aud, fără a cugeta însĕ și a medita serios asupra însemnătățiĭ adevĕrate, acéstă zisă: „Ce folos este omuluĭ, de ar dobîndi lumea tótă, ĕră sufletul sĕŭ îșĭ va perde? Saŭ ce schimb va da omul pentru sufletul sĕŭ?“ (Mat. 16, 26.) Nicĭ o dată nu vor găsi însĕ vre un cuvînt barĕm, cu ajutoriul căruia să-și pótă justifica procedura incorectă.

Dacă Dumnezeŭ nu ĭ-a dat acest drept preseĭ, cine o a îndreptățit dară? Aŭ dóră poporul, a cărui interese trebue să le represente și apere ziaristica? Zicem și ținem, că „Tribuna“ e organul oficios al comitetului central român și prin urmare al poporului român. Eĭ bine! Dar óre poporul român datu-ĭ-a vre o dată dreptul, ca să-ĭ critice în mod revoltător, să-ĭ bătjocorésca neîntrerupt pe aceia, pe carĭ poporul îĭ considerĕ de ceea ce sînt, părinți sufletescĭ, și pe carĭ îĭ încunjură cu o aureolă gloriósă sciind fórte bine și fiind pe deplin convins, că aceia sînt urmașiĭ Apostolilor, carĭ conlucră numai și numai pentru fericirea luĭ temporală și eternă despreținând orĭ ce alte considerațiuni laterale din carĭ dóră ar avé ceva folos temporal? Dacă da, atunci să vedem, când, în ce formă și prin cine ĭ-a dat dreptul? Chiar o fóe, carea e organ oficios, are datorința cea mai strictă a fi precaută în publicarea diferitelor scirĭ, a fi tot de una obiectivă, și să-ĭ fie scopul principal a tracta cestiunile, ce cad în cadrul programuluĭ eĭ, cu seriositate bărbătéscă, fără atingerea unor persóne și instituțiuni sfinte. Dar foile nóstre și mai ales unele dintre ele cu o predilecțiune vinézĕ după scirĭ, carĭ se referesc la persóne, și prin acésta vatĕmă pe cetitorĭ presupunênd despre eĭ, — pe cum orĭ cine póte deduce, — că le plac mai mult bîrfelĭ de ale babelor de cât articli sciințificĭ și scrierĭ serióse, instructive. Aci îmĭ vine în minte, cum o dată doĭ studenți se consultaŭ, să edea eĭ o fóe. „Vom câștiga 2—3 óameni mai cu nume din jurul acela, unde va apăré fóea, vom reproduce scirile apărute în alte ziare etc.,“ zise unul. „Eĭ, și apoĭ?“ zise cel alalt. „O fóe cuprinde mult și trebue să fie interesantă!“ „Nu face nimic,“ rĕspunse cel dintâiŭ; „azi vom scrie pentru esemplu așa: — Din isvor sigur scim, că în curênd va erumpe un rĕsboiŭ europeau; în Rusia e mobilisată deja armata, Germania concentrézĕ trupele. În orașul M. e fómete mare, doĭ ómenĭ aŭ și murit în urma acesteia. A. și B. aŭ duelat din causa uneĭ afacerĭ delicate, în carea e mestecată și persóna C. — Și așa mai departe. Ĕr în numĕrul următor vom șcări din ele, p. es.: — Din mobilisarea Rusieĭ atâta e adevĕrat, că un regiment e dispus în Caucas pentru susținerea păcii dintre locuitoriĭ de acolo; Germania face marĭ pregătirĭ pentru reușita manevrelor, din care causă din unele ținuturĭ chémă la serviț și pe reservișt. În orașul M. doĭ individĭ în urma beuturiĭ consumate în cantitate mai mare aŭ cădut pe stradă și numai cu ajutor străin aŭ putut fi duși la locuințele lor. Duelul luĭ A. cu B. a isvorît din o cértă pentru o țigaretă, în urma căreia A. a svîrlit un calup cătră capul luĭ B.; acesta însĕ cu o isteține rară (ambiĭ aŭ fost pantofarĭ!) s'a dat de pământ, și calupul adus în mișcare nedând de pedecă a sburat cu putere, până ce a venit în atingere cu nasul luĭ C., carele de la spatele luĭ B. rîdea cu dulce de cérta celor doĭ până în momentul fatal, când a trebuit, să se convingă și el despre adevĕrul proverbiului: Inter duos litigantes tertius gandet (?). — Apoĭ vom trage în noroiŭ fără considerațiuni pe unul orĭ altul, vom lovi fără cruțare, — pe dreptul orĭ nedreptul, nu impórtă, — în aceia, carĭ nu ne pot orĭ nu voesc, să ne strice. Așa vom lucra și mai de parte, și sigur,

că întreprinderea nóstră va înflori.“ — Nu voesc, să zic prin aceste, că ziaristica nóstră ar fi ajuns deja la acest grad al perfecțiunii (?); dar a dese poți ceti numerĭ, carĭ semĕnă mult cu mai sus descrisa „proiectată“ fóe. Și poporul român își află óre plăcere în atarĭ lucrurĭ? Ați dóră a chiar dat împuternicire, să scrie ziarele în ăst mod, să apostrofeze pe Archiereĭ cu epitete, carĭ îți vatĕmă simțul estetic și obrajiĭ îți roșesc de rușine, când citescĭ așa espresiunĭ în ziare românescĭ? Nu pot crede, e cu neputință din simpla causă, că nu are drept nicĭ poporul, să plenipotențeze ziaristica spre a purcede așa.

Și apoĭ dispositiunile disciplinare ale Archiereilor sînt afacerĭ interne ale bisericiĭ, în carĭ, — lucru fórte natural, — presa nu are nicĭ un drept de amestec. Să vedem numaĭ casurĭ. Obvine o dispunere a cutăruĭ preot în óre care parochie. Un altul asemenea ar fi voit, să dobîndéscă acel beneficiŭ, și nesucceděndu-ĭ se pune și atacă în foĭ pe Părintele luĭ. Fóea publică cu plăcere, căcĭ i-se dă ocasiune a lovi din noŭ în unul din capiĭ bisericiĭ. Óre corectă e acéstă procedură? Óre cine voesce, să ajungă óre ce demnitar, — zicem canonic, — și prevede, că nu-ĭ va succede, (sigur pentrucă-ĭ lipsesc calitățile recerute). Se pune decĭ și scrie articli vehementĭ plinĭ de atacurĭ la adresa archiereuluĭ sĕŭ, discualificând cu o cale și persónele, despre carĭ scie, că în urma multor calităț bune, pe carĭ el nu voesce, să le recunóscă, sînt dóră preferiți. Ziarul dă loc acestor atacurĭ cu bucurie, căci i-se îmbie ocasiune de a sbiciui instituțiunĭ și persóne bisericescĭ. Bine lucră acel ziar? Face episcopul o dispositiune pentru diecesă. Óre care va dintre preoți se ĭea și dă publicităț acea dispositiune călcând în picióre și cele maĭ elementare recerințe ale onestităț individuale, căcĭ violéză secretul, de și nu cel oficios, dar cel natural. Și dacă am și presupune, fără înse a concede, că óre ce dispositiune archieréscă ar fi nu numaĭ injustă, ci ar cuprinde chiar pĕcat, și atuncĭ încă alte sînt căile și mijlócele, căcĭ pe cum zice un scriitoriŭ: „Nec iuvat dicere bono publico expedire, ut delicta detegantur: id aliquando verum est, sed generatim maius malum esset ea patefacere, inde enim pax et tranquillitas turbaretur, fraenum tolleretur ad alia crimina vitanda ac caedes saepe inveherentur.“ Dacă acésta e așa despre singuraticĭ, cu cât maĭ vîrtos se póte aplica la persóne bisericescĭ și maĭ ales la superiorĭ bisericescĭ! Ar trebui. să scie atarĭ preoți, — căcĭ numaĭ preoți pot fi aceia, carĭ trimit cercularele archierescĭ ziarelor spre puclicare, — că va fi grea rĕspunderea lor înaintea Păstoriuluĭ celuĭ bun, și că nu stima, ci disprețul confraților îl trag asupră-și prin atarĭ fapte.

(Va urma.)

Noutăți.

Din Archidiecesă. On. *Ioan Horșa* preot în *Bia* și notariul districtuluĭ protopopesc al Bieĭ e numit administrator protopopesc al numituluĭ district.

Internatul și școla de fete din Beiuș s'aŭ deschis cu mare solemnitate Duminecă fiind de față fundatorul lor Escelența Sa Episcopul Michail Pavel, corpul didactic și alți inteligenți români din Beiuș.

Darea suplementară pentru școlile de stat. Episcopul de Muncaciŭ provócă pe preoți ca pe directorĭ de școle, ca să-ĭ raporteze, că pe unde pe lângă școla confesională susținută de credincioșiĭ gr. catolicĭ se află și școlă poporală de stat, scotu-se și de la poporul gr. cat. 5% pentru școla acésta. Acolo, unde poporul susține școlă confesională contribuind spre acest scop cel puțin 5% după darea directă, în sensul §-ilor 35 și 36 aĭ articlului de lege 38 din 1868 nu este obligat a solvi și pentru școla elementară de stat. Fiind că organele zelóse ale statuluĭ nu numaĭ în diecesa de Muncaciŭ, ci și pe la noĭ vor supune poporul la contribuirĭ pentru școlile de stat, pe acolo, pe unde avem școla nóstră, atragem atențiunea preoțimiĭ asupra legiĭ citate. Cumcă ĭea-se dare pentru școlile de stat, se póte vedé din libelele de dare.

Societatea pentru fond de teatru român își va ține adunarea generală anuală în Făgăraș în zilele de 27 și 28 a c.

Monument milenar in Slavonia. În 19 a c. s'a inaugurat monumentul milenar ridicat la Zimony pe teritoriul Slavonieĭ. Serbările de inaugurare n'aŭ mulțămit pe patrioții magiarĭ. Ele aŭ decurs în cea maĭ mare liniște și fără însuflețire. Semn că s'aŭ făcut la poruncă. Guvernul a fost representat prin ministrul Croațieĭ Josipovich, care și-a început croațesce discursul festiv. Primariul orașuluĭ a salutat pe óspeți în limba germană. Municipiile vecine din Ungaria n'aŭ fost invitate la serbare.

Pentru inaugurarea statueĭ luĭ Árpád pe Timpa lângă Brașov magistratul orașuluĭ a votat 2000 fl., pe cum și spesele pentru primirea óspeților, suma căror spese o va statori o comisie de 25 membri. Asemenea a luat orașul în grijea sa păzirea statueĭ. În ședința din 17 a magistratuluĭ, când a fost la ordinea zileĭ cestia monumentuluĭ, representanții românĭ și o parte dintre Sașĭ aŭ combătut tendența de a îngreuna orașul cu spese milenare. Maioritatea adictă guvernuluĭ înse a hotărît suportarea speselor amintite.

Cum se curentéză beneficiile bisericescĭ anglicane. „Church Patronage Gazette“ cuprinde în privința acésta anunțurĭ de necrecut. Aci se fac ofertură de schimb de beneficiĭ, ca și cum ar fi vorbă de articli comerciali de ceĭ maĭ de rînd. Unul laudă concurenților o stațiune parochială cu aceea, că ea are în apropiare rîurĭ, în carĭ sînt fórte mulțĭ păstravĭ, altul cu aceea, că „sînt în apropiare cânĭ pentru vînătóre parforce“, al treilea cu aceea, că în jur e „societatea cea maĭ bună“. Ca dovadă despre aspirațiile acestea anglicane după o viață pămîntéscă cât se póte de plăcută, póte servi următoriul anunț: „Stațiune de rector, venit netto Lst. 290 din decime și arîndĭ. Casă parochială fórte fromósă și plăcută cu treĭ odăĭ de recepție, șepte chiliĭ de durmit și alte încăperĭ, grajd bun, grădină escelentă de póme și florĭ, biserică în rînd și în vecinĭ de casă. Numĕrul sufletelor cam 250. Positie fórte sănătósă, dóuĕ miluri anglezescĭ de la tîrg, stațiune de cale de fer, nu departe de London. În jur societate bună. Diecesa Norwich. Prețul Lst. 2100.“

Achitare. De un timp în cóce procesele de presă ale aderenților partiduluĭ poporal ca și cele politice ale Românilor se termină cu condamnarea acusaților. La pertractarea ținută Lunĭ înaintea curțiĭ cu juraț din Budapesta redactorul ziaruluĭ „Alkotmány“ Bonitz Ferencz, acusat pentru agitare în contra confesiuniĭ israilite, a fost achitat. El a fost tras la rĕspundere pentru un apel de prenumĕrare la fóea „Christliches Volksblatt“ și pentru traducerea din limba germană a cărțiĭ luĭ Freimuth Bernardin întitulată „Istoria uciderilor jidovescĭ până în zilele nóstre“. În cartea acésta se înșiră uciderile rituale ale Jidovilor până în timpul nostru. De motive ale pretinselor uciderĭ se aduc ura Jidovilor față de creștinĭ, superstiția de a folosi sângele de creștin ca medicină și spre alte scopurĭ superstițióse, credința deșértă, că prin uciderea creștinilor își rĕscumpĕră sufletele de la pedépsa de vecĭ. Juraț cu unanimitate aŭ declarat, că autorul numiteĭ cărțĭ nu e Bonitz, decĭ nu e responsabil pentru cuprinsul eĭ. Ce privesce apelul, cu 10 contra 2 voturĭ a fost declarat de nevinovat, și ast fel tribunalul a enunțat sentența de achitare avênd erarul să supórte spesele procesuale.

Procesele pentru agitație se continuă, și acusaților li-se dictézĭ cele maĭ grele pedepse. Înșirăm aci osîndirile cele maĭ nóuĕ. În 24 a c. la tribunalul din Alba-Iulia după multe șicanărĭ și trăgănărĭ s'a pertractat procesul intentat dlor Vasiliŭ Morariŭ (de present preot în Poiana Aiudului), Crucian Simu învĕțător în Ciufud și Ioan Simu teolog în Blaș, toțĭ de nascere din Ciufud. Aceștĭ treĭ tinerĭ aŭ conceput laudabila idee de a înființa cor bisericesc din tinerimea adultă. Deprinderile în cântărĭ le țineaŭ în școlă. Pe timpul procesuluĭ Memorandului poliția nóstră pretutindenea vedea numaĭ agitație. Așa și în deprinderile amintite. Gendarmiĭ încreduți de puterea lor aŭ mers, să împrăștie pe cântăreți, ceea ce nesucceděndu-le aŭ denunțat pe domniĭ V. Morariŭ, Cr. Simu și I. Simu, că agită în contra statuluĭ și a națiunĭ magiare, pe lângă aceea pe dl Morariŭ, că li-s'aŭ opus. Tribunalul la pertractarea finală aŭ chemat ca martorĭ numaĭ pe gendarmiĭ denunțătorĭ, éră alțĭ martorĭ n'a admis. Apĕrarea acusaților a susținut-o dl advocat Patița dovedind nevinovăția clienților sĕĭ. Tribunalul a osîndit pe V. Morariŭ la 1½ an temniță de stat și 300 fl., pe Cr. Simu la 1 an temniță de stat și 200 fl. și pe I. Simu la ½ an și 100 fl. amendă în banĭ. Condamnații aŭ insinuat recurs. — Tot în 24 a c. la denunțarea gendarmilor tribunalul din Alba Iulia a osîndit la câte un an temniță de stat pe doĭ țĕranĭ din Doștat sub cuvînt, că în crișmă aŭ pronunțat cuvinte vătĕmătóre la adresa națiunĭ magiare și a statuluĭ. — Tribunalul din Sibiŭ a condamnat Sâmbătă la 8 zile temniță ordinară pe învĕțătorul Petru Onea pe motivul, că a strigat „Să trăéscă Dr Rațiu“, când acesta s'a întors de la procesul Memorandului.

Congresul internațional de pace s'a deschis în 17 a c. în Budapesta fiind bine cercetat. Magiariĭ aŭ făcut tot posibilul, ca splendórea milenară să orbéscă pe membriĭ congresului. Congresul s'a ocupat și de cruzimile din Turcia, pe carĭ le-a reprobat. În 22 s'a deschis și a VII-a conferență internațională de pace.

Congresul emancipăriĭ femeilor s'a deschis în 20 a c. în Berlin fiind de față preste 500 de femeĭ din diversele țĕrĭ ale Europeĭ. Obiectul desbaterilor l-aŭ format educațiunea femcéscă și mijlócele spre a elupta femeilor dreptul, ce li-se cuvine în societate.

Profesor dispărut. Aflăm din unele foĭ magiare, că profesorul Jánossy Gábor de la gimnasiul ref. din Orăștie preste feriile de vară a plecat în străinătate spre a-și completa studiile istorice. Intențiunea luĭ a fost de a călători prin Rusia și Finlanda, de acolo prin Svedia și Anglia și a se întorce prin Spania. Dară de la plecarea luĭ nu se maĭ scie nimica despre el.

Medic acusat pentru omor. Un advocat din Pécs, murindu-ĭ unica fiică în etate de 19 anĭ, a acusat pe medicul eĭ pentru ucidere de om din negrije provocându-se la §-ul 291 al cod. pen. Anume părințiĭ aŭ susținut, că fata pătimesce de nervositate și anemie, pe când medicul a tractat-o ca pe tuberculósă, decĭ aplicând medicină necorĕspundĕtóre i-a causat mórtea. După ce și alțĭ doĭ medicĭ, carĭ aŭ visitat-o, până ce era în viață, aŭ constatat, că ea pătimia de tuberculosă, tribunalul a respins cererea advocatuluĭ de a se desgropa cadavrul defunctei și a sistat urmărirea mediculuĭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

Avênd în vedere însemnarea asta simbolică neîndoiósă a impunerii mânilor putem presupune deja a priori, că impunerea mânilor rînduită în jertfele sângeróse ale legii lui Moïsi simboliséză asemenea o străpunere. Și fiind că în dată după impunerea mânilor pe animalul sacrificial urméză junghiarea animalului și vêrsarea sângelui lui, și fiind că acestea din urmă se representă motivate numai prin impunerea aceea a mânilor, putem, să ne gândim aci numai la străpunerea pĕcatului și vineĭ de pe jertfitoriŭ pe animalul cel nepetat și nevinovat. Și gândul acesta ni-l mai întărește și mărturisirea aceea tradițională a Ĭudeilor, după care nu numai în jertfa din ziua împăcării, ci în tóte jertfele cele sângeróse impunerea mânilor era însoțită de *rostirea unei mărturisiri a pĕcatelor.*

Impunerea asta a mânilor rînduită în jertfele cele sângeróse ale legiĭ lui Moïsi o vom esplica deci ca transpunere simbolică-tipică a pĕcatelor și a vineĭ în chipul următoriŭ:

Cel ce aduce jertfa, simțesce și scie, că el față cu Dumnezeŭ cel preasfînt și preadrept, înaintea căruia se înfățișéză spre a deprinde religia în locul menit pe sama cultului dumnezeesc, e pĕcătos, vinovat, vrednic de mórte (II Moïsi 33, 20: „Nu veĭ puté vedé fața mea, că nu va vedé omul fața mea, și să fie viŭ"; Isaie 6, 5: „O ticălosul de mine, că m'am umilit, că fiind că sînt om, și buze necurate avênd și locuesc între popor, care are buze necurate, și pe Împĕratul Domnul Savaot l-am vĕdut cu ochiĭ meĭ"). Cuprins de gréță de pĕcatul, care l-a făcut vrednic de mórte și l-a eschis de la apropiarea la Dumnezeŭ și de la petrecerea cu Dumnezeŭ, jertfitoriul ar fi gata, să dea de bună voe spre mórte viața sa trupéscă, lucrul cel mai scump, ce-l are (Iov 2, 4: „Tóte, câte are omul, le va da pentru sufletul sĕŭ"), el ar lua însu-și asupra sa mórtea orĭ o ar primi bucuros de la altul, numai să se pótă împăca cu Dumnezeŭ. Dar „Dumnezeŭ nu voesce mórtea pĕcătosuluĭ, ci să se întórcă pĕcătosul de la calea sa și să fie viŭ" (Ezech. 33, 11). Dumnezeŭ a oprit vĕrsarea de sânge omenesc (I Moïsi 9, 5 ur.). A fară de aceea nicĭ chiar darea de bună voe a vieții trupescĭ n'ar fi în stare, să împace maiestatea cea nemărginită a lui Dumnezeŭ vătĕmată prin pĕcat.

Omul decĭ, pentru ca măcar să se mărturiséscă într'un chip vĕdit și cât se póte de energic, că el e vrednic de mórte, mai de parte pentru ca să se declare gata a-și da viața sa proprie spre mórte, de cum va Dumnezeŭ o ar pofti, și pentru ca prin o ast fel de manifestare faptică a conștiinței despre vinovăția sa și a ascultăriĭ să facă din parte-și tot posibilul spre a se împăca érăși cu Dumnezeŭ, substitue în locul sĕŭ o viață nerațională, un animal, și sevârșesce cu el aceea, ce după dreptul rigoros al lui Dumnezeŭ ar avé să se sevârșéscă cu el însu-și, adecă uciderea. Acésta are decĭ să se înțelégă ca o pedépsă pentru pĕcate, ca o suferire a morțiĭ în modul substituiriĭ, ca o satispasiune și satisfacție vicară. Înse fiind că animalul în sine privit e nevinovat, și fiind că prin urmare uciderea lui în loc sfînt, înaintea ochilor lui Dumnezeŭ s'ar păré de tot nemotivată, el are mai întâiŭ să se încarce, — firesce că numai în mod simbolic, — cu pĕcatul, care a făcut pe jertfitoriŭ, să fie vrednic de mórte, cu vina jertfitoriuluĭ cea vrednică de mórte, și încărcarea asta se sevârșia prin impunerea mânilor. Acésta era decĭ substituirea unei vieți nevinovate în locul alteia vinovate prin aceea, că se transpunea în simbol pĕcatul și vina, carĭ apăsaŭ pe cea din urmă. Impunerea mânilor era decĭ o acțiune esențială de pregătire la uciderea animalului de jertfă, ér uciderea acésta era scopul impunerii mânilor.

Căcĭ pe cum am arĕtat deja, după căderea protopăriuților nostri conștiința pĕcătoșeniei și vinovăției a păsit pe primul plan în tóte acțiunile cultului dumnezeesc. Asta o dovedesce și faptul, că în cultul dumnezeesc al legiĭ lui Moïsi se rînduesce impunerea mânilor și vĕrsarea sângelui în arderile de tot și în jertfele de pace întocmai ca și în jertfele pentru pĕcat și în cele pentru delict. Conștiința pĕcătoșeniei proprie și a sfinției lui Dumnezeŭ în Israilitul evlavios era așa de puternică și vie, cât el, de câte orĭ avea să se apropie la Dumnezeŭ și să comunice cu el, tot de una se temea, că va muri. Dorința de comunicarea acésta și bucuria causată prin dobîndirea eĭ se retrăgea în apoia temeriĭ, că nu va puté să sufere comunicarea aceea. Cum ar fi putut decĭ, când el aducea o jertfă de pace, pentru ca printr'însa să ajungă la comunicarea cu Dumnezeŭ, să se facă așa zicênd casnic și comesan al luĭ, cum ar fi putut să nu-ĭ vină în minte întâiŭ și mai întâiŭ pĕcătoșenia sa, carea îl făcea încapabil de o atare onóre și fericire, și să nu-ĭ cuprindă sufletul dorința de a șterge pĕcătoșenia aceea? Și când simțul de recunoscință pentru binefacerĭ primite orĭ dorința de alte binefacerĭ îl împingea, să aducă o jertfă de pace, óre nu trebuia, ca și atuncĭ contrastul nevredniciei luĭ celeĭ pĕcătóse să-ĭ cuprindă și stăpânéscă gândul și simțirea așa, că și atuncĭ întâiŭ și mai întâiŭ trebuia să se validiteze și să-ĭ cuprindă inima conștiința pĕcătoșenieĭ luĭ și trebuința satisfacerii?

Israilitul credincios era decĭ pătruns de o atare conștiință vie a pĕcătoșeniei și vinovăției sale și cuprins de dorul ferbinte de a dobîndi ĭertarea pĕcatelor, dar de o dată era conștiŭ și despre aceea, că sângele animaluluĭ în sine privit nu póte să satisfacă pentru pĕcate, și că prin urmare nu póte să fie reală nicĭ transpunea aceea a pĕcatelor, care se sevârșia prin impunerea mânilor. Dar atuncĭ, mai ales dacă el cunoscea promisiunile mesiane, trebuia să i-se impună sperarea uneĭ transpuneri viitóre reale a pĕcatelor și a uneĭ satisfacții reale viitóre pentru ele, o sperare, care, — orĭ cât de turbure ar fi fost, — totuși îl aducea deja prin anticipare în raport cu Christos, care „nu a cunoscut pĕcatul", și Dumnezeŭ „pentru noĭ pĕcat l-a făcut" (II Cor. 5, 21) așa, că Christos *„pĕcatele nóstre le pórtă* și pentru noi rabdă durere, — s'a rănit *pentru pĕcatele nóstre* și a pătimit *pentru fărădelegile nóstre, certarea împăcării nóstre pe dînsul,* și cu rana luĭ noĭ toți *ne-am vindecat,* — ca o óe la junghiare s'a adus, — că s'a luat de pe pământ viața luĭ, *pentru fărădelegile poporului meŭ* s'a dus la mórte" (Isaie 53, 4 urr.)

2. *Junghiarea animaluluĭ de jertfă.* Dacă impunerea mânilor pe animalul sacrificial o pricepem ca o transpunere a pĕcatului și vineĭ, atuncĭ în mod consecuent avem să privim junghiarea animaluluĭ sacrificial de esecutarea pedepseĭ și mórtea luĭ de mórte vicară. Nu preotul, ci jertfitoriul junghie animalul și esprimă prin acésta, că ar fi gata a da viața sa proprie vrednică de mórte, dacă Dumnezeŭ ar voi-o acésta și nu s'ar îndestuli mai vîrtos cu atâta, ca omul prin uciderea unuĭ animal să mărturiséscă vrednicia sa de mórte cea isvorîtă din pĕcat și promptitudinea de a muri și să apeleze ast fel de o dată la o substituire viitóre perfectă.

Dacă jertfele sângeróse, întru cât într'însele se jertfesce viața, își aŭ rădăcina în conștiința vredniciei de mórte contrase prin pĕcat, și dacă datoria asta se solvia prin mórte, prin oferirea de bună voe a uneĭ vieți substituite, atuncĭ urméză în chip neîndoios, că junghiarea sacrificială era acțiunea cea mai centrală în ritualul jertfelor sângeróse și punctul de culminare a jertfeĭ subiective. Viață avea să se jertféscă, mórte avea să se sufere, pentru ca să se espieze pĕcatele; dacă s'a jertfit o dată viața, atuncĭ s'a jertfit lucrul cel mai mare, care-l póte jertfi o ființă viețuitóre, căcĭ nimenĭ nu póte da mai mult de cât viața sa. Destrucție are să se întîmple în jertfă, și anume în jertfa sângerósă are să se întîmple destrucția uneĭ vieți și destrucția unuĭ obiect menit spre nutrirea vieții trupescĭ; cea dintâiŭ se sevârșesce în junghiare, ceealaltă în arderea cărniĭ sacrificiale. Despărțirea sângeluĭ din trup pentru jertfa sângerósă ca jertfă de viață e forma jertfeĭ și are decĭ în jertfă însemnătate centrală.

Până aci am avut înaintea ochilor numai partea subiectivă a junghiăriĭ sacrificiale, numai oferirea vieții spre mórte din partea celui ce aducea jertfa. Nicĭ chiar când omul pĕcătos de bună voe și pătruns de pocăință ar da luĭ Dumnezeŭ nu numai o viață substituită, ci viața sa proprie, nicĭ chiar atuncĭ jertfirea acésta încă n'ar avé eo ipso puterea de a împăca pe Dumnezeŭ; preste tot vorbind jertfirea subiectivă póte numai să manifesteze lipsa și dorința de a satisface, póte numai să dovedéscă prin faptă spiritul de pocăință și prin tóte acestea să predispună sufletul pentru împăcarea cea purcedĕtóre de la Dumnezeŭ. Întrégă abstinența simbolică și reală, ce omul o deprinde în aducerea jertfeĭ, ar fi o lucrare asemenea celeĭ a luĭ Tantal, dacă Dumnezeŭ nu s'ar milostivi, să priméscă cu grație jertfa luĭ și să-ĭ împărtășéscă acesteia vîrtutea de a satisface. Nu înzădar a zis Domnul cătră poporul luĭ Israil: „Altariŭ de pământ să-mĭ faceți mie și să puneți preste dînsul arderile cele de tot ale vóstre și jertfele cele de mântuire

ale vóstre şi oile şi viţeii vostri în tot locul, unde voiŭ numi numele meŭ acolo, şi *voiŭ veni la tine şi te voiŭ binecuvînta*“ (II 20, 24) Saŭ pe scurt, de esenţa jertfeĭ se ţine primirea jertfeĭ din partea luĭ Dumnezeŭ, şi acésta o sevârşia deja preotul prinzênd sângele, care se scurgea din animalul sacrificial junghiat. Preotul e mijlocitoriŭ, osebit din poporul cel pĕcătos, celuĭ ce nu i-se dă voe, să se apropie nemijlocit la Dumnezeŭ, preotul e sfînt (în chip simbolic), e alesul luĭ Dumnezeŭ (IV Moĭsi 16, 5), representantul luĭ Dumnezeŭ faţă cu poporul luĭ Israil cel petat cu pĕcate. Şi preotul ca representant al luĭ Dumnezeŭ; aşa dară în numele luĭ Dumnezeŭ, primia la junghiare sângele, viaţa cea dată spre mórte. În acela-şĭ moment, în care jertfa se sevârşia în chip subiectiv, se da viaţa spre mórte, se răbda mórtea de jertfă, în acela-şĭ moment urma deja şi primirea eĭ din partea luĭ Dumnezeŭ, aşa, că acum esenţa jertfeĭ apărea sevârşită în chip subiectiv şi obiectiv. De aceea sângele, în dată ce ajungea în mânile preotuluĭ, în dată avea putere satisfactorie, despĕcătuitóre şi sfinţitóre, ceea ce fără de primirea jertfeĭ din partea luĭ Dumnezeŭ nu ar fi fost aşa. V. III Moĭsi 8, 15; 8, 23—25; 14, 13—19.

Importanţa acésta a junghiărĭĭ animaluluĭ sacrificial se vede deja şi de acolo, că s. Scriptură o amintesce pretutindenea anume III Moĭsi 1, 5; 3, 2; 4, 4 ş. a. m. d.) şi spune, că ea are să se sevârşéscă în locul cel sfînt şi anume în laturea cea cătră méză nópte a altariuluĭ (III Moĭsi 1, 11; 4, 24 ş. a. m. d.). Momentositatea centrală, ce o are junghiarea animaluluĭ de jertfă şi prinderea sângeluĭ, apare încă şi maĭ bine din scrierile L. N. Întrînsele pretutindenea se dă importanţa cea maĭ mare morţiĭ luĭ Christos, aşa dară uciderĭĭ sacrificiale, şi mântuirea, împăcarea nóstră cu Dumnezeŭ se derivă din mórtea luĭ Christos, din sângele luĭ vĕrsat spre mórte. Rom. 5, 6: „Christos, fiind noĭ neputincioşĭ, în vremea sa pentru ceĭ necredincioşĭ a murit.“ 5, 10: „Că de vreme ce fiind noĭ vrăşmaşĭ, ne-am împăcat cu Dumnezeŭ prin mórtea Fiuluĭ luĭ.“ II Cor. 5, 15: „Că de a murit unul pentru toţĭ, étă dar toţĭ aŭ murit.“ Gal. 2, 21: „Nu lapĕd darul luĭ Dumnezeŭ; că de este dreptatea prin lege, Christos dar în deşert a murit.“ Col. 1, 22: „În carnea trupuluĭ luĭ prin mórte să vĕ pună pe voĭ sfinţĭ şi nepetaţĭ şi nevinovaţĭ înaintea sa.“ Evr. 9, 27 ur.: „Şi pe cum este rînduit ómenilor o dată să móră, ĕră după aceea judecata, aşa şi Christos o dată fiind jertfit, ca să ridice pĕcatele multora şcl.“ Apoc. 5, 9: „Te-aĭ junghiat şi ne-aĭ rĕscumpĕrat pe noĭ luĭ Dumnezeŭ cu sângele tĕŭ.“ Ast fel jertfa de pe muntele căpătiniĭ ne oferesce cheea pentru înţelegerea cultuluĭ celuĭ de pe muntele Moria.

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

„Carĭ sînt înţelepţiĭ timpuluĭ nostru?“ continuă Messala. „Nu aceia, carĭ îşĭ sfarmă capul şi se cértă asupra unor lucrurĭ mórte, asupra unuĭ Vil, a unuĭ Joe, a unuĭ Iehovah, asupra unor filosofeme şi religiĭ. Spune-mĭ un nume mare, Iudo! Nu mĕ impórtă, unde îl veĭ găsi, în Roma orĭ în Egipt orĭ în Orient orĭ aci în Ierusalim, — Pluto să mĕ ducă în împĕrăţia umbrelor, dacă veĭ găsi vre unul, care materialul pentru gloria sa nu l-a împrumutat din viaţa presenteluĭ, dacă veĭ găsi vre unul, care să fie privit de sfînt óre ce, ce nu-ĭ servia spre ajungerea scopuluĭ sĕŭ, orĭ să fie despreţuit óre ce, ce putea, să-ĭ servéscă! Cum a stat lucrul cu Irod? Cum cu Macabeiĭ? Cum cu Cesarul cel dintâiŭ şi cu al doilea? Pe eĭ îĭ imitézĭ! Fă acum începutul! Étă Roma îţĭ întinde mâna, tot aşa de gata a-ţi sta întru ajutoriŭ, pe cum a stat întru ajutoriŭ Idumeuluĭ Antipatru.“

Tinĕrul Iudeŭ trĕmura de indignare, şi când pórta grădiniĭ se închise în urma lor, el îşĭ iuţi paşiĭ încă şi maĭ tare, pentru ca să scape.

„O, Roma! O, Roma!“ şopti el.

„Fiĭ cu minte!“ îĭ zise Messala maĭ de parte. „Desfă-te de nebuniile unuĭ Moĭsi! Privesce situaţia aşa, cum este! Cutézĭ a privi Parcelor în faţă, şi ele îţĭ vor spune, că Roma e lumea! Întrébă-le despre Iudea, şi ele-ţĭ vor rĕspunde: „Iudea e, ceea ce voesce Roma, să fie!““

Eĭ eraŭ acum la pórtă. Iuda se opri şi depărtă cu gingăşie mâna luĭ Messala de pe umĕrul sĕŭ. Apoĭ privi în ochiĭ luĭ, pe când aĭ sĕĭ trĕmuraŭ scăldaţĭ în lacrimĭ.

„Te înţeleg, pentru că tu eştĭ un Roman, — tu nu mĕ poţĭ înţelege, pentru că eŭ sînt un Iudeŭ. Tu mĭ-aĭ causat astăzĭ durere amară, că mĭ-aĭ impus convingerea, că noĭ nu maĭ putem fi prietinĭ, pe cum am fost, — nicĭ o dată! Aci ni-se despart căile! Pacea Dumnezeuluĭ părinţilor meĭ să fie cu tine!“

Messala îĭ întinse mâna. Iuda păşi prin pórtă. După ce se depărtase, Romanul se opri puţintel gânditoriŭ. Apoĭ trecu şi el prin pórtă şi ridicându-şĭ capul zise întru sine:

„Fie! Eros a murit, — Marte e stăpân!“

III.

Casa luĭ Iuda.

De la întrarea în sfînta cetate, — de acolo, de unde azĭ e pórta sfîntuluĭ Ştefan, — ducea un drum în direcţie vestică, paralel cu frontul vestituluĭ castel numit turnul Antonia. Drumul ducea până la valea tiropeă, mergea apoĭ cu ea puţintel maĭ spre sud, făcea apoĭ o cotitură şi se continua apoĭ ĕră spre vest cu ceva maĭ de parte de pórta, carea tradiţia o cunósce sub numirea de „pórta judecăţiĭ“. De acolo drumul ducea peziş cătră sud. Călătoriul orĭ învĕţatul, cel ce a studiat localităţile Ierusalimuluĭ, va recunósce în drumul acesta aşa numita „via dolorosa“, carea pentru creştinĭ e de maĭ mare interes, de şi de interesul cel maĭ trist, de cât orĭ care drum al lumiĭ. Scopul, care-l urmărim, de o cam dată nu pretinde, să ne câştigăm cunoscinţa întreguluĭ drum; dimpotrivă ne ajunge, dacă ne vom îndrepta atenţiunea la o casă, care se află în acel unghiŭ, unde strada face cotitura spre mézăzi. Casa acésta va forma un obiect de frunte al istorisiriĭ nóstre, şi de aceea e de lipsă, să o cunóscem maĭ de aprópe.

Edificiul avea dóuĕ fronturĭ, unul spre méză nóptă şi altul spre apus. Fie care front era cam de patru sute de urme de lung. Clădirea ca cele maĭ multe case ale fruntaşilor din Orient avea dóuĕ rînduri şi forma un patrunghiŭ perfect. Strada spre apus avea o lărgime ca de dóuĕ spre zece urme, spre méză nópte un maĭ mare de zece, aşa, că dacă mergeaĭ chiar pe lângă ziduri, acelea trebuiaŭ să-ţi lege privirea prin înfăţişarea lor nefrumósă şi neprietinósă, dar imposantă. Ele eraŭ clădite din petri marĭ necioplite şi aşedate preste olaltă, carĭ în afară aveaŭ întru adevĕr forma aceea, în care aŭ ajuns aci din petrărie. Un pricepĕtoriŭ de lucru din timpul nostru ar fi declarat casa de o fortăréţă, firesce că abstragênd de la ferestĭ şi de la podóba pompósă de-asupra uşilor şi porţilor, care podóbă forma o abatere de la obiceiul comun. În laturea apusană eraŭ patru, ĕră în cea de nord numaĭ dóuĕ ferestĭ; ele tóte eraŭ în rîndul al doilea şi anume aşa, că ieşiaŭ puţintel din zid. În rîndul cel dintâiŭ porţile eraŭ singurele deschidĕturĭ, carĭ se vedeaŭ de pe stradă. Ele eraŭ ferecate fórte des cu cuie aşa, cât năvălirea asupra lor cu berbecĭ de piloţĭ fórte cu greŭ ar fi putut să le strice, dar cu o cale eraŭ împodobite cu cununiţe de marmoră lucrate fórte frumos, şi ast fel străinul, care cunoscea raporturile sociale din Ierusalim, în dată scia, că bogatul acela, care locuia în casa acésta, era un Saduceŭ atât în privinţă religiósă cât şi în privinţă politică.

Curênd după ce se despărţise lângă palaţul din piaţă de la Roman, se opri Iuda înaintea porţiĭ apusane a acesteĭ case şi bătu în pórtă. În una din aripile eĭ era o portiţă. Asta i-se deschise, şi el întră repede rĕspunzênd la salaamul adânc al portariuluĭ.

Fiind că aranjarea internă a caseĭ şi ulteriórele păţaniĭ ale tinĕruluĭ ne interesézĭ, vom să-ĭ urmăm.

Coridorul, în care întră, era asemenea unuĭ tunel strîmt cu ziduri poleite şi cu boltitură pe icĭ pe colé spartă. De amîndóuĕ laturile eraŭ lăviţĭ de pétră, pe carĭ multa folosire le-a negrit şi luciit. După doĭ orĭ cinci spre zece paşĭ ajunse într'o curte, care din treĭ laturĭ era închisă prin fronturile unor căsĭ cu câte dóuĕ rîndurĭ. Rîndurile de din jos cuprindeaŭ staulurĭ, ĕră cele de din sus cu balustradele lor cele puternice se înfăţişaŭ ca o fortăréţa. Servitoriĭ, carĭ umblaŭ pe terase, scârţăirea rîşniţelor, rufele acăţate de sforĭ întinse, porumbiĭ şi găinile, carĭ sburaŭ şi umblaŭ vesele, glasurile caprelor, vacilor, catîrilor şi cailor, carĭ se auziaŭ din staulurĭ, o trócă de adăpat tăiată în pétră, — acestea tóte spuneaŭ, că aci e curtea economică a caseĭ.

Laturea răsăritĕnă o închidea un zid, în care era o pórtă mare. Prin asta întră tinĕrul şi ajunse în o altă curte largă, care era plantată cu tufişurĭ şi cu viţe şi udată printr'o cascadă, ce era aprópe de portal. Arcade uşóre se înălţaŭ aci şi se aşedaŭ pe columne îmbrăcate în viţă şi umbrite cu perdele vĕrgate roşu şi alb.

În laturea sudică ducea o scară în sus pe terasele rîndului al doilea, la care eraŭ

aplicate jalusiĭ marĭ, ca să scutéscă împotriva razelor sórelui. Altă scară ducea de pe terase până sus pe coperiș, a căruĭ margine era tivită cu o cununiță de pétră cioplită și cu o balustradă de cărămidă roșie turnată în șese unghiurĭ. Pretutindenea domnia aci curățenia cea maĭ pedantă, carea nu suferia pe pămînt nicĭ o frunzuliță și nicĭ un fir de colb. Acestea tóte dimpreună cu impresia totală a icóneĭ, ce se îmbia aci vederiĭ, și cu liniștea, ce domnia aci, în dată îți spuneaŭ, maĭ înainte de ce aĭ fi vĕdut pe locuitorĭ, că asta e casa uneĭ familiĭ, ce cuprindea o posiție socială înaltă.

În curtea acésta a dóua tinĕrul se îndreptă în drépta și păsind prin tufișul, ce în parte era înflorit, și urcând o scară de pétră ajunse pe terasa cea largă padimentată cu lespedĭ de pétră deja fórte tocite. Apoĭ continuându-și calea spre méză nópte întră într'un vestibul întunecat și trecênd printr'însul ajunse într'o odae, carea éră o cuprinse întunecime, în dată ce căduperdeaua în urma luĭ. Cu tóte acestea el se sciu orienta aci, merse spre un divan, se aruncă pe el și așeḑându-șĭ pe frunte mânile încrucișate zăcea nemișcat.

Când se făcuse întunerec, întră o femee în uște și-l chemă pe nume. El rĕspunse, și ea întră.

„Cina a trecut, și e deja nópte. Nu eștĭ flămînd, fiul meŭ?“ întrebă ea.

„Nu,“ rĕspunse el.

„Eștĭ bolnav?“

„Sînt ostenit.“

„Mamă-ta a întrebat de tine.“

„Unde e?“

„În filigoria de pe coperiș.“

El se ridică și șeḑu.

„Bine dar. Adă-mĭ ceva, să mânânc.“

„Ce doreștĭ?“

„Ce-ți convine ție, Amrah. Nu sînt bolnav, dar n'am voe spre nimica. Viața nu-mĭ pare așa de prietinósă ca azĭ diminéță. O bólă nóuă, Amrah mea! Și tu, carea mĕ cunoscĭ așa de bine și tot de una mĭ-aĭ ajutat, poțĭ să-țĭ baț capul și să afli orĭ ce, ce să-mĭ fie și nutremînt și medicină. Adu-mĭ, ce voescĭ tu.“

Întrebările Amreĭ și cu deosebire tonul eĭ, care era adânc, iubitoriŭ și îngrijat, dovediaŭ limpede, că între eĭ doĭ susta un raport amical. Femeea puse mâna sa pe fruntea luĭ și apoĭ ieși liniștită zicênd:

„Îndată voiŭ aduce óre ce.“

După scurtă vreme se întórse și aduse pe o tasă de lemn un blid cu lapte, câte va feliuțe de pâne albă fină, o fertură de grâŭ sdrobit, o găină friptă, miere și sare. Lângă acestea puse un păhar de argint cu vin și o candelă de bronz aprinsă.

(Va urma.)

Bibliografie.

Din interesanta **„Bibliotecă pentru toți“**, a cărei publicațiuni se lățesc tot maĭ mult și sînt tot maĭ interesante, însemnăm ultimiĭ numerĭ:

Nro 71. C. I. Stăncescu: *Ce este frumusețа? Artele plastice în România. Cum se judecă operele de artă?* Cu portretul și biografia autoruluĭ.

Nro 72. Buzoianu: *Cugetărĭ asupra popórelor vechĭ: Egiptul.* Dă prețióse notițe asupra acesteĭ țĕrĭ.

Nro 73, 74, 76, 77. Vlahuță: *Dan,* roman, scris într'o frumósă limbă românéscă.

Nro 75. Sihleanu: *Armonĭi intime,* cuprinde în ediția III versurile poetuluĭ mort în vrîsta de 23 anĭ.

Nro 78. Anger și Sandeau: *Ginerile luĭ Poiriez,* o frumósă comedie, în care se descriŭ moravurile franceze.

Nro 79. Panu: *Nastratin Hogea, Înțeleptul Arghir și nepotul sĕŭ Aradam,* bucățĭ pline de morală sănătósă și lățite fórte mult de la prima lor aparițiune.

Nu preste mult va apărĕ: *Dicționarul francez-român* de Urechia, de preste 750 pag., care nu va costa maĭ mult ca 2 leĭ.

A apărut și se află de vîndare la **tipografia seminarială:**

Elemente de Algebră

pentru clasa IV, V, VI, VII și VIII gimnasială de **Emiliŭ Viciŭ** profesor gimnasial.

Manual aprobat din partea Esc. Sale Ministrului r. u. de culte și instr. publică în manuscript sub Nr. 3151 din 1895. Blaș 1896. — Prețul 2 fl. v. a.

Instituțiunile calvinescĭ

în biserica românéscă din Ardél,

fasele lor în trecut și valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se póte procura cu prețul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaș** (Balázsfalva).

Tot la tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ din 1894 și 1895

împreună cu respectivele ordinațiuni ministeriale, traduse, edate și comentate la ordinul Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Prețul unuĭ esemplar broșurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atențiunea cleruluĭ nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoțesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuință preotul în urma situațiunii nóuĕ create prin legile aceste.

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare și cu copcĭ fl. 10.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Nro 3853—1896. (39) 2 - 3

Escriere de concurs.

La un stipendiŭ de 60 fl. v. a. pentru învĕțăceĭ de măestrie din fundațiunea fericituluĭ preposit capitular *Constantin Papfalvi* se escrie prin acésta concurs cu terminul de 10 Novembre 1896.

Învĕțăceiĭ de măestrie, carĭ doresc a obține acest stipendiŭ; aŭ să-și provadă cererile cu următóriele documente:

1. Carte de botez; 2. contractul încheiat cu respectivul măestru, la care se află, în copie; 3. atestat de la măestru despre progresul ce-l fac în măestrie; 4. atestat despre purtarea morală de la oficiul parochial gr. cat.

Cererile să se înainteze pe calea oficiuluĭ parochial la acest Consistoriŭ.

Blaș din ședința consistorială ținută în 12 Septembre 1896.

Victor
Archiepiscop și Metropolit.

Magazin de lemne de lucru și de foc.

Subscrisul am onóre a aduce la cunoscința On. Public din loc și jur, că éră mĭ-am restabilit magazinul meŭ de lemne **bine asortat** la **casa-mĭ proprie**, și servesc pe lângă **prețurile cele maĭ moderate** materialul cel maĭ bun.

Têmplărie.

Primesc tot felul de lucrărĭ de mĕsar pentru **edificiĭ**, pe cum și **strane** de **biserici** și **mobiliaruri** de **școli**, despre carĭ la cerere servesc cu **preliminare.**

Entreprise de pompe funebre.

La casurĭ de mórte recomand aședămîntul meŭ de înmormîntare **bogat asortat**, în care tóte obiectele, atât cele maĭ de rînd, cât și cele maĭ fine se pot căpĕta **cu prețurile cele maĭ ieftine.** — **Sicriurĭ de metal**, ce se închid hermetice, din primele fabricĭ. — Sicriurĭ de **brad** și **stejar** din lucrătórea-mĭ proprie.

Pe lângă referențe bune se acórdă plătirĭ în rate.

Rugând On. Public pentru spriginul binevoitor semnez

Blaș (Balázsfalva) 1896.

cu distinsă stimă
Ștefan Oltean
têmplar.

(29) 5—10

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiecare publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii» in Blaş.

Anul VI. Blaş 3 Octobre 1896. Numĕrul 40.

Quod uni justum. . . .

Deschiderea Porţii de fer s'a făcut între nisce serbări grandióse. Inaugurarea acesteĭ frumóse opere de civilisaţie a câştigat o însemnătate şi mai mare prin presenţa alor treĭ domnitorĭ şi a representanţilor marilor puterĭ.

Eram decĭ în drept, să credem, că ziaristica din ţară va fi plină de articli plinĭ de entusiasm, şi că imnĭ de bucurie vor străbate de la un cap al ţĕriĭ până la celalalt.

În schimb ce vedem? Tóte foile magiare, chiar şi cele scrise în limba germană, sînt pline de amărăciune şi în loc de imnĭ de laudă cântă jelnice şi îndurerate ĭeremiade.

De ce óre? Pentru că la deschiderea Porţii de fer nu s'a manifestat „statul ungar", ci „monarchia austro-ungară", pentru că serbarea n'a fost o serbare a „Ungarieĭ" ci a „monarchieĭ austro-ungare".

Dacă privim plângerea confraţilor nostri magiarĭ din punct de vedere al dreptuluĭ, atuncĭ ea nu este îndreptăţită. Conferenţa din Berlin a încredinţat regularea Porţii de fer „monarchieĭ austro-ungare", ér nu „Ungarieĭ", care nicĭ nu esistă în forma acésta în dicţionariul dreptuluĭ internaţional. E apoĭ o cestiune internă a monarchieĭ, dacă regularea Porţiĭ de fer a luat-o asupra sa Ungaria, ér clădirea căiĭ ferate la mare a luat-o asupra sa Austria. Cu învoelile aceste tractatul de la Berlin n'a avut de a face. Prin urmare lucrarea sevârşită pe basa tractatuluĭ din Berlin la Pórta de fer după drept trece şi este o lucrare a *monarchieĭ austro-ungare*.

Prin urmare era lucru firesc, ca şi inaugurarea lucrăriĭ să se facă în numele „monarchieĭ austro-ungare" în presenţa factorilor alcătuitorĭ aĭ „monarchieĭ" şi după modalitatea, cum se manifestéză în relaţiunile sale internaţionale monarchia austro-ungară.

Este decĭ limpede, că judecând din punct de vedere al dreptuluĭ plângerea compatrioţilor nostri e fără de temeiŭ.

Cu tóte aceste nu se póte nega, că serbarea de la Pórta de fer a trebuit negreşit să jignéscă sentimentul naţional al Magiarilor. Orĭ cum am lua lucrul, e fapt, că eĭ împreună cu popórĕle conlocuitóre de o mie de anĭ formézĕ un stat, că eĭ aŭ imprimat caractĕrul lor acestuĭ stat. Ast fel fiind lucrul, cu dreptul aŭ trebuit să fie jigniţĭ vĕdênd, cum o lucrare făcută pe baniĭ Ungarieĭ se inaugurézĕ fără a se aminti măcar numele „Ungarie", şi cum de fapt Ungaria ca atare n'a asistat la inaugurarea aceea, pe când dóuĕ state maĭ micĭ şi maĭ vîrtos România şi-aŭ afirmat esistenţa de state independente într'o mĕsură aşa de mărĕţă, în cât aŭ impus chiar şi monarchuluĭ nostru.

Supĕrarea fraţilor nostri magiarĭ o pricepem decĭ şi mărturisim, că nicĭ pe noĭ nu ne-a încântat rolul, ce s'a dat statuluĭ nostru, la al căruĭ demnitate ţinem şi noĭ, căcĭ dór ne e mamă comună a tuturor.

Dar tocmaĭ pentru că pricepem şi apreţiăm durerea Magiarilor, credem, că e momentul potrivit a-ĭ întreba: Aşa-ĭ, că te dóre amar, te dóre nespus, când te vedĭ vătĕmat în demnitatea ta, în ţara ta, în limba ta, în némul tĕŭ, în tradiţiunile tale, în istoria ta? Aşa-ĭ, că e grozavă suferinţa, ce ţi-o pricinuesce călcarea drepturilor tale naţionale? Aşa-ĭ, că nu este maĭ mare umilire şi dejosire, de cât a-ţi vedé nesocotită şi batjocorită consciinţa ta naţională?

Confraţii nostri magiarĭ plâng şi se bocesc. Nu ne-am bocit noĭ de atâtea orĭ, nu am vĕrsat noĭ rîurĭ de lacrimĭ, nu am suferit noĭ chinurĭ gróznice, pentru că fraţiĭ nostri magiarĭ în îmbuĭbarea lor ne negaŭ dreptul la esistenţa naţională şi ne batjocoriaŭ limba şi némul?

Pricep eĭ acum în momentele aceste de durere pentru eĭ durerile şi chinurile nóstre?

Fie-le de învĕţătură salutară serbarea de la Pórta de fer. Cine nu respectézĕ drepturile altuia, acela nu are drept, să pretindă respectarea drepturilor sale.

Umilirea, ce aŭ suferit-o Magiariĭ la Pórta de fer drept conclusiune a serbărilor milenare, ar trebui să-ĭ deştepte şi să-ĭ înveţe a fi drepţi faţă de noĭ.

Feuilleton.

Cérta pentru Cornul de aur.

(Fine.)

De aci înainte începe o altă politică a Rusieĭ. Ea cércă, să descompună peninsula balcanică în state singuratice, preste carĭ să deprindă un fel de protectorat. Ea a desfrunditTurciaasemeneaunuĭartişoce. Aşa s'a născut maĭ întâiŭ România, apoĭ Sêrbia, apoĭ Bulgaria. Bulgaria e încă în raport vasalitic faţă cu Turcia; dar acest raport încă se va sfârşi, în dată ce ţara va ajunge pe deplin sub influinţa Rusieĭ, spre care ţintă se vede, că ea şi grăbesce cu paşĭ repedĭ. Atuncĭ sigur va ajunge Macedonia la rînd, ca să-şi elupte o posiţie autonomă, care maĭ apoĭ să se schimbe în neatîrnare deplină. Preste Macedonia Rusia întinde deja Greciel mâna; căcĭ acésta nu e alta, de cât un avantpost al Rusieĭ.

Cel ce a urmărit istoria maĭ multă vreme şi cu băgare de samă, aceluia îĭ este o privelişte interesantă a vedé, cum Rusia în răsboiŭ înaintézĕ tot maĭ tare spre Constantinopol, ér în timp de pace îşĭ întăresce înrîurinţa pe peninsula balcanică; spre acest scop lasă să lucre rublele şi face tot felul de lucrurĭ, carĭ sînt neobicĭnuite între popórĕ civilisate. Şi puterile europene privesc la lucrurile acestea, fără ca în interesul păcĭĭ să protesteze în contra lor. Căcĭ maĭ pe urmă tot la un răsboiŭ european vor ajunge lucrurile acestea. Când va avé să se mănânce frunda cea maĭ de pe urmă a artişoceĭ, adecă Constantinopolul, atuncĭ Anglia şi Austria în sfârşit totuşĭ vor trebui să-şĭ reculégă puterile, şi atuncĭ afacerea a ajuns în împrejurărĭ cu mult maĭ nefavorabile, de cât dacă în anul 1877 s'ar fi împotrivit din noŭ tendenţelor agresive ale Rusieĭ, pe cum făcuseră pe la mijlocul anilor cincĭ zecĭ.

Cum stă de lucru Rusia chiar acum, se vede limpede din desvoltarea lucrurilor în Bulgaria. Prinţul Alesandru de Bulgaria se emancipase de sub înrîurinţa ruséscă şi chiar de aceea a trebuit să se ducă pe lângă tótă poporalitatea sa cea fără păreche. Îl duseră cu forţa pe Dunăre la vale, şi când a ajuns pe pămînt rusesc, Ruşiĭ îl tractară ca pe un captiv. Ofiţeriĭ bulgarĭ, carĭ conlucraserăla căderea luĭ, maĭ apoĭ trebuiră să fugă în Rusia şi primiră acolo posturĭ militare înalte. Unde maĭ e pe airia obiceiŭ, ca un stat să priméscă în corpul sĕŭ ofiţeresc ofiţerĭ de aceia, pe carĭ airia ĭ-aŭ osîndit tribunalele militare pentru rĕsvrătire şi felonie?

Alegerea prinţuluĭ Ferdinand Rusia nu a recunoscut-o, până când acesta prin trecerea prinţuluĭ Boris la schismă nu a oferit dovadă palpabilă, că el dór nu voesce, să fie alt ceva de cât un satrap al Rusieĭ. Atuncĭ îl primiră fórte prietinesce în Petersburg, şi acum păşesce Rusia pe faţă cu o pretensiune, care până acum nu are păreche în istorie. Pe ofiţeriĭ aceia, carĭ la timpul sĕŭ în serviţiul taĭnic al Rusieĭ aŭ tradat pe prinţul Alesandru, pe ofiţeriĭ aceia prinţul Ferdinand să-ĭ recheme în serviţ bulgărésc şi să le încredinţeze posturĭ înalte şi importante de comandă în óstea bulgăréscă; asta va să însemne, că ţarul nu pretinde maĭ puţin, de cât predarea armateĭ bulgare.

Ómeniĭ îşĭ bătură mult capul cu întrebarea, dacă prinţul Ferdinand va împlini pretensiunea acésta. Firesce că o va face, el trebue să o facă! Căcĭ dacă nu o face, atuncĭ ajunge cu Rusia érăşĭ în raporturĭ încordate ca maĭ înainte, şi dór chiar pentru a scăpa de raporturile acestea încordate a făcut tot, a lăsat chiar şi pe fiul sĕŭ, să-l trécă la schismă. Ba el în orbirea sa a mers

Quod uni justum, alteri aequum. Recunóscem îndreptățirea durerii lor. Recunóscă și ei pe a nóstră. Atunci cu puteri unite ne vom sci câștiga respect și unii și alții.

Scaunul episcopesc de Lugoș. — Primim următórea informațiune: În 26 Sept. la 11 óre a. m. sosind Maiestatea Sa cu trenul regal în gara din Lugoș a fost întimpinat cu puternice ovațiuni „Să trăéscă!“ din partea publicului, la carî Maiestatea Sa mulțămind din ferestra cupeului a observat pe Nestorul diecesei Ilustr. Ștefan Moldovan preposit capitular al diecesei Lugoșului, căruia dându-se jos din tren a grăbit a-i da mâna și a se întreține cu venerabilul bětrân întrebându-l: „DTa ești prepositul capitular al diecesei Lugoșului?“ La ce Ilustritatea Sa binevențându-l i-a poftit călătorie fericită zicênd între altele, că se va ruga la Dumnezeŭ, ca și acésta călătorie a Maiestății Sale să fie pemnul păcii, iubirii și bunei înțelegeri. După carî Maiestatea Sa spunêndu-i Ilustr. Sale, că *în scurt timp va denumi episcop la Lugoș*, și făcêndu-i ast fel venerabilului bětrân o deosebită, dar meritată distincțiune, care îl póte servi de mângăere și suvenire dulce în anii bětrânețelor, s'a suit în tren și a plecat spre Orșova.

Primul congres internațional antimasonic s'a deschis Sâmbătă în Trient, în acel orășel, în care s'a espus la timpul sĕŭ cu o admirabilă claritate și resoluțiune doctrina bisericéscă combătută și denaturată de așa numiții reformați și s'aŭ decretat dispositiĭ salutare pentru sanarea relelor, de carî suferia biserica în secului al XVI-lea.

Congresul din Tirol, de și se numesce internațional, are un caractĕr național italienesc, căci din ceĭ 1500 de congresiști aprópe 90% aŭ fost Italiani, ĕră discusiunile aŭ decurs aprópe esclusiv în limba italiană. Între ceĭ presenți maioritatea covîrșitóre o forma preoțimea, de și ar fi fost de dorit, ca laĭcimea să se angajeze la luptă în contra planurilor infernale ale francmasonilor, căcĭ preoțimea și alt cum combate sectele masonice.

La congres s'aŭ presentat vre o 12 episcopĭ și representanți ai lor 50 de episcopĭ, pe cum și o mulțime de monachĭ din tóte țĕrile. Congresul s'a început cu s. liturgie și cu cuminecarea membrilor laicĭ. Președent al congresului a fost proclamat prințul Löwenstein, ĕră vicepresident contele Paganuzzi.

Comendatore Alliata, presidentul comitetului central din Roma, aducênd salutare de la Roma catolică a îndemnat cu entusiasm la luptă în contra sectelor secrete, a căror scop este de a reduce întrégă societatea la păgânism. Numaĭ în cruce e mântuire, și singur în creștinism e libertate. Pe francmasonĭ, carî sînt ceĭ maĭ marî dușmani aĭ bisericiĭ, nu-ĭ combatem ca pe inimicĭ, ci ca pe frați de aĭ nostri rătăciți.

După aceea s'aŭ spedat telegrame omagiale Papeĭ și Monarchului nostru, apoĭ membriĭ s'aŭ împărțit în secțiuni spre a discuta asupra naturiĭ francmasonerieĭ și a mijlócelor de a o combate. Discusiunile aŭ fost secrete.

La cestiunea organisăriĭ la luptă în contra francmasonilor a vorbit maĭ întâiŭ fostul francmason Leo Taxil accentuând, că organisarea să fie în forma uniuniĭ masonice, a căreĭ centru este în Roma, și care își are în maĭ multe țĕrĭ europene comitete naționale; organisarea acésta trebue desvoltată. După părerea luĭ Taxil, care a fost ascultat cu un deosebit interes, organisarea s'ar desvolta maĭ sigur prin reuniuni antimasonice în tóte țĕrile, carî reuniuni aŭ să stea sub conducerea comitetelor naționale și sub supravegherea episcopilor diecesani. Fie care comitet național trimite câte un delegat în comitetul central din Roma, în alte singuraticele comitete și singuraticele reuniuni își reservă deplină libertate de acțiune cu atât maĭ vîrtos, că dispositiile legale și împrejurările în diverse locurĭ sînt diverse.

A fost surprindĕtóre vorbirea luĭ Dr Kratzfeld, representantul archiepiscopului, care a susținut, că Miss Vaughan, renumită pentru sensaționalele eĭ descoperiri masonice, ar fi o persónă misteriósă, anume un bărbat, care face pretinsele descoperiri cu intențiunea de a le desminți maĭ târziŭ și de a-și bate joc de credulitatea catolicilor. Preoții francezĭ înse aŭ asigurat pe Dr. Kratzfeld, că Miss Vaughan esistă, eĭ o cunosc bine.

Cu privire la organisarea mișcăriĭ antimasonice s'a primit părerea luĭ Leo Taxil. Mercurĭ congresul s'a terminat. Msgr Schiro, archiepiscopul de Nóua Cesarea, reflectând la conciliul Tridentin zice, că azĭ tótă lumea își îndréptă atențiunea spre congresul din Trient. „Congresul de pace, care se consultă în Budapesta, nu póte apĕra pacea, căcĭ lumea numaĭ atunci póte avé pace, dacă se redă vicariului luĭ Isus Christos libertatea. Moreno Garcia, Luigi Rossi și archiepiscopul de Quito aŭ fost victimele logeler: să vină numaĭ adevĕrata luptă pentru cultură, războiul civil pentru rehabilitarea creștinismului! Dumnezeŭ o voesce acésta, a fară cu barbariĭ!“ Cuvintele acestea aŭ fost primite cu o însuflețire nespus de mare.

Proximul congres antimasonic se va ține preste doĭ anĭ; locul îl determină comitetul central antimasonic din Roma.

Congresul va avé acele urmărĭ bune, că se vor studia apucăturile francmasonilor în chip maĭ sistematic și se vor descoperi desastrele, ce le-aŭ produs ele în societate.

În poporul nostru principiile francmasonice abia aŭ molipsit câțiva ómenĭ pre-

---

așa de departe, cât a cerut de la Papa dispensare spre un pas ca acesta!

Ba poziția luĭ, dacă el ar voi acum să se împotrivéscă pretensiuniĭ rusescĭ, ar fi cu mult maĭ rea, căcĭ maĭ înainte Ruso-Bulgariĭ încă făcură pretensiuni cât se póte de cutezate și marĭ, și Bulgariĭ, carĭ vor o țară neatîrnătóre, le-aŭ combătut. Acum era o partidă, acum alta maĭ aprópe de prințul, dar amîndóuĕ l-aŭ respectat, cum respectézĕ încă și astăzĭ toți Bulgariĭ amintirea luĭ Alesandru de Battenberg. Dar după ce prințul Ferdinand cu humbugul acela al botezăriĭ luĭ Boris s'a adeverit de un comediant religios, nimenĭ nu-l maĭ respectézĕ, nicĭ unĭĭ, nicĭ ceĭ alaltĭ. Dacă el privesce schisma de maĭ bună, atunci și el însu-și ar trebui să se facă schismatic, ĕr dacă o privesce de maĭ rea, atunci nu trebuia să lase, ca pe fiul luĭ să-l trécă la schismă. Acest simplu aut-aut dovedesce nivelul moral al prințului bulgăresc actual, și chiar și dacă óre cine ar purta corona cea dintâiŭ din lume, ómeniĭ totuși nu-l respectézĕ maĭ mult, de cum merită, de și în a fară ating pămîntul cu fruntea, în dată ce vĕd marginea augustului pardisiŭ.

Cât de tare vor fi respectând deci partidele bulgare pe prințul sĕŭ? Partida ruséscă a pus mâna pe el și-l ține, până când îĭ servesce ei. În dată ce ar înceta a o maĭ face acésta, ea îĭ dă o lovitură, și el atunci în zădar cércă sprigin la partida autonomă, el e usat. El trebue să servéscă Rusieĭ; el trebue să recheme pe ofițerĭ și să încredințeze armata sa mânilor rusescĭ; el va trebui să maĭ facă multe lucrurĭ, și în clipa, în care ar voi să facă alt ceva și nu ceea ce trebue să voéscă, în accea-și clipă sbóră din strălucirea tronului bulgăresc. Cu ce alt scop ar fi încredințat el armata bulgăréscă unor mânĭ, carĭ s'aŭ vîndut Rusieĭ?

Așa de departe a înaintat Rusia pe peninsula balcanică. Avantposturile rusescĭ staŭ deja la hotarĕle sudice ale Bulgarieĭ orĭ maĭ bine deja la ale Rumelieĭ rĕsăritene, așa dar aprópe în fața Constantinopolului.

Acestea înse nu sînt tóte durerile omului bolnav, — așa s'aŭ obicĭnuit Europenii a numi Turcia. — În Africa, a căreĭ țĕrm nordic întreg odiniórā asculta de cuvîntul califuluĭ, el astăzĭ nu are maĭ mult să poruncéscă nimica; acolo s'a format în o parte un sultanat neatîrnătoriŭ, ĕr cele alalte părțĭ sînt ale Franței, Italieĭ și Angliei, pe când Sublima Pórtă adreséză câtor va puterĭ din când în când câte o notă, care e de prisos, fiind că e lipsită de orĭ ce efect. În Asia teritoriul turcesc se află într'o stare întru adevĕr îngrozitóre; macelurile armenescĭ aŭ luat multor miĭ de ómenĭ viața, ĕr acum aŭ urmat la rînd macelurile Drusilor, și pe când se vor sfârși acestea, sigur se vor începe alte maceluri pe airia. Tot de una trece câtă va vreme, până când sosesce despre ele scire în Constantinopol și pornesc de aci poruncile cele maĭ strașnice; ĕr până când spre esecutarea acestor poruncĭ se adună o óste îndestulitóre, până atunci creștinii și Muhamedanii își taie unul altuia grumaziĭ, și când óstea ajunge în sfârșit la fața locului și ar avé să facă rînd, atunci generalul turcesc nu are nicĭ cea maĭ mică garanță, că ostașii luĭ nu se vor însoți uneia orĭ alteia din cele dóuĕ partide și nu vor jefui și ucide pe întrecute cu partida aceea.

Chiar așa staŭ trebile și pe insula Creta. Acolo se găsesce trupul unuĭ creștin ucis, apoĭ în dată se aprind câte va sate turcescĭ, ĕr apoĭ se aruncă Muhamedanii asupra creștinilor și-ĭ ucid fără leac de milă. Și acestea se repetesc apoĭ în alte părțĭ ale insulei. Spre a liniști insula guvernul promite esecutarea acelor reforme, carĭ de mult le promisese și le hotărîse. De ce nu le-aŭ esecutat deja de mult la timpul hotărît? Din causa cea maĭ simplă: până când insula era liniștită, până atunci aŭ aflat, că nu e de lipsă esecutarea lor, ĕr dacă insula acum ĕr se liniștesce, ĕr vor afla, că nu e de lipsă esecutarea acelor reforme.

Acésta e agonia unuĭ stat căduț deja în letargie. Icĭ colo moștenitoriĭ luĭ și-aŭ cuprins deja câte o parte din moștenire, și nu va puté să maĭ țină multă vreme, și se va sfârși tótă strălucirea osmană de odiniórā. Dar ce se va întîmpla pe atunci? În privința asta orĭ ce combinare ar fi fără de folos. Un lucru e cert: Rusia își continuă neîncetat înaintarea spre Constantinopol de la o poziție la alta. Ca ea să se hotăréscă la pașul cel maĭ de pe urmă, acésta va atîrna numaĭ de la accea, dacă crede ea, că va puté risca războiul, orĭ dóră va nutri convicția, că cele alalte puterĭ interesate nu-l vor risca.

Nicĭ când nu s'a vĕdut Europa în fața uneĭ consecuențe maĭ grozave și maĭ hotărîtóre a principiului, că în diplomație un avantaj mare te escusă, dacă aĭ făcut o nedreptate mică. Și într'accea conceptele „mare“ și „mic“ sînt concepte relative: ele atîrnă de la placul aceluia, al căruia va fi avantajul.

(„Die Wahrheit.“) **Ph. Laicus.**

---

tinşĭ luminaţi. Însĕ durerea cu atât e maĭ mare, cu cât în praxă o mulţime de laicĭ nutresce aceea-şĭ neîncredere, ca să nu zicem ură, faţă de biserică, ca şi francmasoniĭ declaraţi.

Deschiderea Porţilor de fer ale Dunărĭĭ s'a întîmplat Duminecă cu o solemnitate splendidă. Acolo, unde apele Dunărĭĭ părăsesc teritoriul monarchieĭ nóstre, un labirint de stîncĭ, carĭ îşĭ ridică piscurile ascuţite din valurĭ, făceaŭ imposibilă navigaţiunea. Orĭ cât de puternice sînt valurile bĕtrânuluĭ rîŭ, ele nu aŭ putut mătura din calea sa acelea stîncĭ, carĭ constituesc o catenă maĭ lungă de 3000 de metri de la Orşova în jos. Aceste porţĭ naturale ale Ungarieĭ din spre resărit din mandatul primit de monarchia nóstră în congresul de Berlin s'aŭ sfărmat cu spesele statuluĭ nostru aşa, că ele nu maĭ împedecă cursul nicĭ a celor maĭ marĭ năĭ de comerciŭ.

Monarchul nostru a sosit încă Sâmbătă în Orşova, unde a primit omagiile diferitelor deputaţiunĭ. Clerul dieceseĭ nóstre de Lugoş a fost condus la Maiestatea Sa de către Rsmul d. vicar capitular Petru Pop. Oraşelul Orşova, de şi timpul era nefavorabil, a fost splendid iluminat. Duminecă diminéţă monarchul a primit pe auguştiĭ sĕĭ óspeţi, regiĭ Românieĭ şi Sêrbieĭ. La 9 óre celĭ treĭ monarchĭ încunjuraţi de ministriĭ lor, de corpul diplomatic şi de alte persóne de posiţie înaltă s'aŭ imbarcat pe vaporul „I Ferencz József". Episcopul de Cianad a cetit rugăciunea de binecuvîntare. După actul religios Maiestatea Sa a rostit tostul următor: „În acest moment sĕrbătoresc, care ne unesce spre a celebra un măreţ op al prosperităţiĭ comune, sînt fericit a saluta pe suveraniĭ alor dóuĕ ţĕrĭ amice, a căror ţĕrmurĭ spĕlaţĭ de Dunăre cu apropiarea lor reciprocă simbolisézĕ comunitatea intereselor nóstre. Lucrările, cu carĭ a fost încredinţată Austro-Ungaria priu congresul de Berlin, sînt terminate, ultimele pedecĭ, carĭ aŭ stat în calea libĕruluĭ percurs pe marele fluviŭ, sînt delăturate. Mândri de misiunea, de care ne-am făcut părtaşĭ, declar nóua cale de deschisă, şi în convingerea, că aceea va da un avînt salutar desvoltăriĭ pacinice şi fructifere a raporturilor internaţionale, beŭ întru fericirea şi prosperarea popórĕlor nóstre." Monarchiĭ aŭ ciocnit cu pocalele anume pregătite pentru ocasiunea acésta de către guvernul ungar. Salve de tunurĭ aŭ urmat tostul împĕrătesc. Pe ţĕrmurul român eraŭ postate maĭ multe regimente de dorobanţĭ cu musicile militare, intonând imnul austriac.

La 2 óre d. am. celĭ treĭ monarchĭ aŭ călătorit cu treu separat la Băile Herculare, unde la 6 óre a fost prânz festiv. Sara la $8^1/_2$ óre regele Carol a călătorit spre Craiova, éră la $8^3/_4$ regele Alesandru spre Belgrad.

Întîlnirea şi petrecerea cordială a celor treĭ domnitorĭ tótă presa o interpretéză ca o întărire a legăturilor de amiciţie, ce légă Austro-Ungaria cu România şi Sêrbia. Alipirea Românieĭ la întreita alianţă o dovedesce şi faptul acesta. Un lucru însĕ nu este iertat a se ulta: Orĭ cât de marĭ ar fi interesele, carĭ légă România şi Sêrbia de monarchia nóstră, legătura acésta numaĭ aşa va fi durabilă la orĭ ce eventualitate, dacă guvernul nostru îşĭ va da silinţa, să mulţăméscă pe Româniĭ şi Sêrbiĭ de la noĭ.

Pe sama „Telegrafuluĭ Roman". — Fóea acésta şĭ-a esprimat de unăzĭ din noŭ indignarea sa farisecéscă asupra nóstră. În numĕrul sĕŭ 99 scrie astfel:

„„Unirea" din Blaş strîmbă din nas din causa entrefiletuluĭ nostru de azĭ e sĕptĕmână intitulat: „Zichy locutus." Faptul, că „Unirea" ĭea în apĕrare pe generalissimul catolicilor, nicĭ semnificativ nu maĭ este!"

Espectorarea acésta a „Tel. Rom." totuşĭ ni-se pare prea pitică. Noĭ zisesem în casul, de care e vorbă, că „Tel. Rom." a publicat o minciună. La declararea acésta a nóstră „Tel. Rom." cinstitul tace.

La espectorarea luĭ cea pitică şi neputinciósă rĕspundem acum „Telegrafuluĭ Roman" cu cuvintele foiĭ catolice „Germania" din Berlin. Ea scrie în ediţia sa primă din 25 Septembre următórele:

„Referitoriŭ la cestiunea naţionalităţilor din Ungaria Duminecă (în 20 Septembre) în o adunare a partiduluĭ poporal magiar ţinută în Ürmény conducĕtoriul eĭ contele Ferdinand Zichy a rostit un cuvînt hotărîtoriŭ. El a zis:

„„Credinţa creştină stă pe temeiul ĭubiriĭ. Dumnezeŭ a ĭubit pe ómenĭ şi a zis: „Ĭubesce pe deaprópele tĕŭ ca pe tine însu-ţĭ." Dar cine e deaprópele? Orĭ care om, fie el de orĭ ce limbă, de orĭ ce viţă orĭ credinţă. De aceea nu-l vom puté eschide din ĭubirea nóstră faţă cu deaprópele, şi chiar şi când ne vom lovi de olaltă în viaţa politică orĭ socială, chiar şi atuncia vom nutri în peptul nostru faţă cu el ĭubirea deaprópeluĭ. (Aprobare însufleţită.) Ĭubirea însĕ şi dreptatea pretinde de la noĭ, ca noĭ nicĭ altora să nu le facem, ceea ce nu dorim, să ni-se facă nóuĕ. Astfel e o vătĕmare a legiĭ ĭubiriĭ orĭ ce asuprire a altora, orĭ ce despreţuire a altora, fie sub orĭ ce titul, carea se face pentru aceea, pentru că noĭ sîntem Magiarĭ, pentru că eĭ se ţin de altă naţionalitate. (Aprobare însufleţită.) Noĭ avem să fim dreptĭ de o potrivă faţă cu orĭ cine şi de aceea noĭ, partidul poporal, vom să dăm şi concivilor nostri celor de altă limbă drepturile, carĭ li-se cuvin. Dór nu e cu cale aceea, ca noĭ să nu stăm de vorbă cu eĭ în limba lor maternă, carea lor le e o comóră tot aşa de scumpă ca şi nóuĕ limba nóstră. (Aprobare sgomotósă.) Durere, că eŭ însu-mĭ nu pot grăi cu nemagiariĭ presenţĭ în limba lor maternă, dar voiŭ purta grije, ca fiiĭ şi nepoţiĭ meĭ întinzêndu-le mâna să grăéscă cu eĭ în limba lor maternă. (Aprobare sgomotósă.)"

„Vorba asta în tocmaĭ aşa de plină de ĭubire ca şi de omenie noĭ trebue să o admirăm cu atât maĭ vîrtos, fiind că în Ungaria şovinismul înălţat la valóre de sistem de stat terorisézĕ pe toţĭ şi tóte."

La acestea nu maĭ adaugem nicĭ un comentar. Ar fi şi de prisos, căcĭ dnilor de la „Tel. Rom." li-se potrivesce aceea, că „quem Deus perdere vult, dementat", şi că în zădar baţĭ tóca la urechea surduluĭ. Eĭ reproduc maĭ de parte din foĭ jidovescĭ şi calvinescĭ minciunĭ colportate în contra bisericiĭ catolice nebăgând în sămă, că minciunile acelea aŭ fost desmințite deja.

Semnificativ e însĕ, că dniĭ de la „Tel. Rom." par a aştepta de la noĭ, să nu simpatisăm maĭ mult cu Zichy Nándor cel ce şi-a prefipt scopul de a ne mântui şi pe noĭ şi şi pe neuniţĭ de legile păgâne aduse pe capul nostru de şovinismul liberal-jidan şi cu o cale va să ne facă dreptate şi pe teren naţional, şi într'aceea maĭ bine să simpatisăm cu scumpul lor Goldiş, carele a jurat fără de nicĭ o reservă pe liberalismul magiaro-jidan.

Pe sama „Dreptăţiĭ". — Fóea asta, care va să trécă numaĭ de naţională şi s'ar supĕra foc, dacă ĭ-aĭ zice, că ea are caracter confesional, cu tóte acestea îşĭ află un deliciŭ deosebit, când póte trage ca de pĕr câte un prilej, cu care să vĕdéscă faţă cu biserica catolică şi cu capul eĭ graţiositățile sale.

Aşa i-s'a întîmplat şi în numĕrul eĭ din 22 Septembre. Acolo se apucă „Dreptatea" şi se supĕră asupra luĭ „Alkotmány", pentru că acesta în 20 Septembre, aniversara a 26-a de la răpirea Romeĭ, a avut cutezarea de a-şĭ esprima părerea de rĕŭ asupra acesteĭ răpiriĭ.

„Dreptatea" zice, că: „În anul acesta Venti Settembre a trecut lin în noianul vecĭnicieĭ, şi nicĭ n'am fi luat notă despre el, dacă nu ne-ar fi surprins tonul fanatic, în care se ocupă „Alkotmány" cu acest Venti."

Dar pentru Dumnezeŭ! de unde ĭea óre „Dreptatea" atâta ĭubire faţă cu Italianissimiĭ, carĭ şĭ-aŭ fericit şi-şĭ fericesc ţara, cât numaĭ Grecia e maĭ vaĭ de capul eĭ? Dór ne-aŭ făcut Italianissimiĭ aceştia nóuĕ Românilor vre o dată vre un bine? Spună-ne „Dreptatea" măcar şi numaĭ unul. Şi óre nu tot eĭ aŭ strigat între păharĕ în Budapesta în auḑul lumiĭ, că — extra Hungariam non est vita?

Şi de unde ĭea „Dreptatea" atâta ură asupra bisericiĭ catolice şi a capuluĭ eĭ? Dór vre „Dreptatea" prin ura acésta să se arete vrednică de numele sĕŭ? Óre furtul şi răpirea nu e în mare în tocmaĭ aşa furt şi răpire ca şi în mic? Orĭ dóră — abstragênd de la răpirea ţĕriĭ — răpirea unor averĭ de sute de milióne, adunate de popórĕle catolice spre scopurĭ catolice culturale şi umanitare, nu numaĭ nu e răpire hoţéscă, ci e o faptă eroică şi vrednică de preamărire, în dată ce averea aceea e catolică? „Dreptatea" maĭ de parte, dacă nu vre, să-şĭ bată joc de numele sĕŭ propriŭ, n'ar trebui óre să recunóscă tóte binefacerile acelea naţionale şi culturale, carĭ ne-aŭ isvorît nóuĕ Românilor din Roma catolică? Dór pentru binefacerile acestea va „Dreptatea" să se arete recunoscĕtóre prin ura aceea a sa?

Ér pentru ca „Dreptatea" să se convingă despre aceea, că „Venti Settembre" totuşĭ nu „a trecut lin în noianul vecĭnicieĭ", îĭ reproducem aci, cele ce cu prilejul aniversăriĭ amintite scrie în una dintre foile italiane archiliberale cele maĭ de frunte, anume în „Gazetta di Torino", un politician italian liberal, care după mărturisirea acesteĭ foĭ „a jucat un rol de frunte în viaţa publică a patrieĭ sale". Étă cuvintele luĭ:

„Dar ce are de a face Roma Papilor, Roma de astăzĭ cu cea veche? Eŭ las, să-şĭ aĭba valórea sa amintirile, dar *contestez, că ea s'ar potrivi, să fie capitala unuĭ stat mare de ĭerĭ.* Roma e un monument şi un sanctuariŭ; nicĭ într'una nicĭ în ceealaltă din calităţile acestea nu póte ea să fie centrul, focularul şi conducĕtoriul vieţiĭ civile, politice şi sociale a uneĭ naţiunĭ numaĭ acum reînviate, carea trebue să priméscă impulsurĭ nóuĕ într'o împrejurime nóuă de la elemente

nóuĕ. Noĭ, ceĭ ce avem lipsă de liniște, de conlucrare, de libertate, de vioiciune, ne-am postat acolo, unde acestea tóte ne lipsesc orĭ cel puțin sînt amărîte. În Roma sîntem óspeți, nu sîntem a casă. Începênd de la regele, care locuesc într'un palaț vechiŭ papal, pe care Papa îl reclamă cu tot dreptul, până la sala parlamentuluĭ de pe Monte Citorio, vechiul sediŭ al tribunalelor papale, tóte ne sînt combătute și sînt usurpate. Póte-se zice între ast fel de împrejurărĭ, că în Roma guvernul italian ar fi a casă? Abstragem de la aceea, că adevěrațiĭ Romanĭ pe membriĭ parlamentuluĭ și pe ómeniĭ guvernuluĭ îĭ privesc de străinĭ și încă de nisce străinĭ neplăcuțĭ, vexatorĭ și în multe privințe stricăcioșĭ. Depărtarea lor statornică ar provoca un oftat de ușurare la marea maioritate a poporațiunĭ. Acesta e adevěrul. El e cunoscut în de obște. Pentru ce nu se ține cont de el?"

Revistă bisericéscă.

Franța.

Guvernul Meliné urméză față de biserică aceea-și atitudine ostilă ca și radicalul Bourgeois. Când archiepiscopul de Rheims cardinalul Langenieux a convocat episcopatul spre a serba aniversara de 1400 de anĭ a botezuluĭ luĭ Clodvig, ministrul de culte l-a făcut atent, că legea nu concede nicĭ un sinod fără învoirea prealabilă a regimuluĭ. Archiepiscopul a arětat, că convenirea episcopilor are caractěr curat religios. Înțelegênd ministrul, că la serbare și-aŭ insinuat venirea 36 prelațĭ nu numaĭ din Franța, ci și din Belgia și Holanda, de noŭ l-a admoniat pe cardinalul Langenieux și l-a făcut responsabil pentru orĭ ce abatere a episcopilor de la afacerile curat religióse. Ministrul Ramlaud în scripta sa afirmă, că manifestarea episcopuluĭ la Rheims se află în contrazicere cu politica Papeĭ. Da, când e vorba de a împedeca vre o consultare a episcopilor, se provócă guvernul chiar și la politica Papeĭ, de a căreĭ îndreptățire Franța altă dată nicĭ să scie nu vre. Serbarea se ține din 1—11 Octobre.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În ședința de Mercurĭ a caseĭ magnaților la interpelarea baronuluĭ Vécsey a declarat br. Bánffy, că guvernul e decis a disolva în timpul cel maĭ apropiat camera deputaților, respective a cere de la locul maĭ înalt concesiunea referitóre la disolvare. Tot br. Vécsey a interpelat pe ministrul president și pe cel de interne cu privire la abusul, ce se face la alegerĭ prin recuirarea miliției și prin compunerea listelor electorale.

Ministrul Perczel rěspundênd la acéstă interpelare a negat, că s'ar întîmpla abusurile amintite. Casa magnaților, mirare, nu a luat spre cunoscință rěspunsul ministruluĭ, ceea ce invólve în sine un vot de neîncredere față de guvern.

Tot Mercurĭ casa magnaților a primit proiectul de lege despre ĭndicatura curieĭ în cause electorale, modificând însě dispozițiile inimice bisericiĭ. Decĭ acest proiect érăși va ajunge în camera deputaților. Acésta e o nóuă înfrângere a guvernuluĭ.

În ședința dietală din 1 a c. br. Bánffy a declarat, că după ce n'a aflat garanțe suficiente, că dieta actuală în sesiunea, ce maĭ restă, va pertracta budgetul, a hotărît disolvarea parlamentuluĭ. Opoziționaliĭ afirmă, că guvernul ar fi pus la cale modificarea proiectuluĭ despre ĭudicatura curieĭ, ca ast fel la proximele alegerĭ să se pótă folosi negenat de manevrele electorale din trecut.

Komjáthy, Apponyi și Ugron aŭ interpelat guvernul pentru serbările de la Pórta de fer zicênd, că la acelea nu s'a manifestat prin nimica independența Ungarieĭ, care a dus într'o îndeplinire singură regularea Porțiĭ de fer; asemenea nicĭ în discursul Monarchuluĭ ținut franțozesce, nu unguresce, încă nu s'a amintit Ungaria ca atare, ci monarchia austro-ungară. Bánffy rěspunde, că serbarea a fost magiară, de óre ce ministrul unguresc de comerciŭ a stabilit programul.

Pe când foile guvernuluĭ încă alaltă ĭerĭ nu voiră să scie nimica despre disolvarea dieteĭ, pe atunci „Pester Lloyd" de ĭerĭ scie deja și aceea, că dieta se va închide în 5 a c., éră dieta cea nóuă va fi convocată pe 20 Novembre.

România.

Monarchul Austro-Ungarieĭ a visitat în 28 l. tr. pe regele Carol. Primirea domnitoriuluĭ austro-ungar a fost cât se póte de strălucită și simpatică. De când a întrat Maiestatea Sa Francisc Ĭosif în România și până când a ĭșit, a fost obiectul celor maĭ splendide ovațiunĭ și manifestărĭ omagiale din partea țěriĭ întregĭ fără deosebire de partid. Toțĭ aŭ privit în înalta visită o distincțiune specială pentru România și pentru domnitoriul eĭ; căcĭ Împěratul-Rege Francisc Ĭosif până acum nu a făcut visită nicĭ uneĭ case domnitóre din țěrile maĭ micĭ, ba nicĭ regeluĭ Italieĭ.

Regele Carol a întimpinat pe augustul sěŭ óspe la Craiova Lunĭ la 3½ a sosit trenul regal la gara din Bucurescĭ, unde a fost primit cu salve de onóre și cu strigăte de „hura" din miĭ de pepturĭ. La gară a ĭeșit și regina Elisabeta urmată de membriĭ caseĭ domnitóre spre a saluta pe iubitul óspe. Primariul Bucurescilor a presentat Monarchuluĭ nostru — după obiceiul românesc — pâne și sare.

În sala de primire aŭ fost presentațĭ Monarchuluĭ nostru dignitariĭ statuluĭ român și foștiĭ ministri, dintre carĭ Maiestatea Sa maĭ mult s'a întrețiuut cu dl P. Carp. La dineul de gală, unde aŭ fost invitațĭ bărbațiĭ distinșĭ aĭ țěriĭ fără deosebire de colóre politică, regele Carol a zis tostul următoriŭ:

„Sînt fericit a saluta pe Maiestatea Vóstră în capitala regatuluĭ meŭ. Înțelepciunea Maiestățiĭ Vóstre a fost tot de una un model pentru mulțĭ monarchĭ și multe state și maĭ ales pentru mine și pentru tinĕrul stat român, care e azĭ mândru de a Vĕ saluta."

Monarchul nostru în rěspunsul sěŭ a zis:

„Mulțămesc Maiestățiĭ Vóstre pentru amabilele cuvinte, ce mi-le-ațĭ adresat. Mĕ simt fericit de-a puté renoi însu-mĭ Maiestățiĭ Vóstre asigurarea sincereĭ și nestrămutateĭ Mele amiciții în mijlocul acesteĭ frumóse și bogate țěrĭ, pe care înalta înțelepciune a Maiestățiĭ Vóstre a condus-o pe calea progresuluĭ, și a căreia însemnătate între statele Europeĭ ĭ-aț asigurat-o. Beŭ în sănătatea Maiestățiĭ Vóstre, a Regineĭ și a familieĭ regale."

La cercle Împěratul-Rege a agrăit maĭ mulțĭ bărbațĭ distinșĭ ca Al. Lahovarĭ, P. Corp. Sturdza, Catargiŭ, generalul Man, prințul Ghica și altiĭ.

Din incedentul înalteĭ visite ziarele din capitală scriŭ elogiurĭ la adresa Monarchuluĭ.

Manifestările cordiale față de domnitoriul Austro-Ungarieĭ nu esprimă numaĭ respectul față de înalta persónă a Maiestățiĭ Sale, ci și raporturile amicale și intime ale Românieĭ față cu monarchia vecină, și așa visita are și mare însemnătate politică. Este vorbă, că în Maiŭ 1897 și împěratul Germanieĭ va visita pe regele Carol în Bucurescĭ, ce érăși numaĭ alipirea regatuluĭ român la puterile Europeĭ centrale o însamnă. Aceste puterĭ sciŭ, să apreție înseminătatea statuluĭ român, ceea ce numaĭ bucurie causéză fie căreĭ inimĭ românescĭ.

Italia.

Referitoriŭ la misiunea administratoruluĭ patriarchal Macariŭ în Abisinia „Germania" maĭ scrie următórele: Pe când Papa a trimis pe vicarul patriarchal coptic la Negus, pe atuncia alțĭ patrioțĭ aŭ cercat, să-ĭ imiteze esemplul, și aŭ pregătit o espediție înzestrată cu mijlóce bogate spre spriginirea captivilor. Acésta și trimisul Papeĭ aŭ pornit de o dată, dar pe când espediția italiană, pe cum apare din o scrisóre publicată chiar cu dóuĕ zecĭ și patru óre după publicarea epistoleĭ luĭ Macariŭ, a fost lipsită totalminte de resultat, pe atuncia comisarul papal nu numaĭ a ajuns sănătos la țință, ci a fost și primit din partea Negusuluĭ cu prevenire alésă. Și așa primim din Vatican érăși cea dintâiŭ scire maĭ inspirătóre de sperare din Abisinia cea atât de fatală pentru Italia, pentru ca scirea acésta să oferéscă la multe mame prospecte nóuĕ, că fiiĭ lor în scurt vor scăpa din prinsóre. Pretinsul barbar Menelic însě numesce pe Papa „părintele nostru al tuturor"; învingětoriul falniceĭ oștĭ italiane se plécă cu reverință înaintea moșnégeluluĭ, pe care Italianiĭ l-aŭ închis în Vatican, și eĭ acum se vĕd nevoițĭ, să recunóscă pe acela-și Papă de binefăcětoriul patrieĭ. Ce privesce acum eliberarea captivilor, Msgr. Macariŭ adevěrat că se măginesce la aceea, că își esprimă sperarea în respectul acesta; sciriĭ, carĭ s'aŭ ivit din alte părți, dar firesce că de o cam dată nu se pot controla, spun, că Menelic spre a face Papeĭ pe voe va elibera maĭ întâiŭ o parte a prinșilor și anume chiar pe ceĭ din statul papal de odinióră. Asta ar fi o nóuă lecție amară pe sama Italianissimilor.

Anglia.

Visiteĭ, ce a făcut-o părechea imperială ruséscă la curtea angleză, i-se dă puţină importanţă politică.

Espediţia anglo-egipténă a ocupat Dongola fără a întimpina resistinţă din partea dervişilor. Înaintarea repede a espediţieĭ ridică mult prestigiul Angliei în Sudan.

În Egipt se observă o agitaţie, ca ţara să se emancipeze de protectoratul anglez şi să se declare independentă.

Turcia.

După rapórtele, ce se trimit din Constantinopol, acolo s'ar fi dat de urma ligeĭ secrete armenescĭ. Acésta ar sta din 5 secţiunĭ de câte 200 de membri. Organisarea ligeĭ e secretă. Membriĭ eĭ, carĭ nu se cunosc între sine, aŭ jurat, că la ordinul. ce li-se dă, vor lucra pentru subminarea imperiuluĭ turcesc, provocând intervenţia Europeĭ.

Pórta prin o notă adresată representanţilor sĕĭ din străinătate face cunoscut, că nisuinţele armene nu sînt nejustificate, accentuéză întroducerea reformelor şi provócă pe representanţiĭ diplomaticĭ, să întrevină la guvernele străine spre a face imposibilĭ în ţĕrile respective pe revoluţionariĭ armenĭ.

Sultanul prin o irade a dispus, să se convóce adunarea naţională a Armenilor pentru alegerea patriarchuluĭ. Caracteristic e, că membriĭ acesteĭ adunărĭ nu sînt aleşĭ, ci sînt numiţĭ de sultanul.

Ambasadoriĭ străinĭ aŭ ţinut o conferinţă pentru delăturarea greutăţilor ivite la esecutarea reformelor din Creta. Presa angleză încă combate propunerile luĭ Gladstone, ca puterile să-şĭ recheme pe representanţiĭ sĕĭ din Constantinopol şi să ĭea mĕsurĭ de coacţiune faţă de Turcia. Acésta ar provoca un răsboiŭ, ale cărui complicaţiunĭ şi urmărĭ nu se pot prevedé.

Rusia.

Nihiliştiĭ ĕră încep, să dea semne de viaţă. Poliţia secretă din Petersburg a dat de urmele uneĭ conjuraţiĭ nihiliste, din care fac parte şi maĭ mulţĭ oficialĭ de la academia de sciinţe. În localul, unde conveniaŭ conjuraţiĭ, s'a aflat o tipografie, o mulţime de scrierĭ revoluţionare, arme şi dinamită. Descoperirea acésta a produs o impresie penibilă asupra cercurilor înalte.

Noutăţi.

Escelenţa Sa Î. P. S. D. Mitropolit a călătorit Luni sara la Budapesta spre a lua parte la desbaterile din casa magnaţilor.

Din Archidiecesă. Rsmul *Gavril Pop* canonic a fost numit rector al seminariuluĭ clerical archidiecesan. — On. *Ioan Barna* preot în *Vorumloc* din protopopiatul Mediaşuluĭ e numit administrator parochial în *B. S. Miclăuş* din protopopiatul Bieĭ.

Concurs la parochiĭ. Cu terminul de 15 Octobre s'a escris concurs: 1. La parochia *Şermaşuluĭ* din protopopiatul Giurgeuluĭ cu emolumentele: Casă de lemn în stare de mijloc şi superedificatele economice în stare bună; portiune canonică 5 jug. cositor şi arător cu venit catastral de 3 fl. 94 cr.; lectical de la 354 familiĭ câte 1 fl. şi câte o zi de lucru, orĭ o sanie de lemne à 33 cr. ĕră de la 40 de familiĭ văduve şi săracĭ câte 50 cr. şi câte o zi de lucru; venitele stolare îndatinate. 2. La parochia *Aghireşuluĭ* din protopopiatul Cluşuluĭ, cu emolumentele: casă parochială de pétră cu celar şi superedificatele economice în stare bună; gradină şi cemeteriul în estensiune de $3^1/_2$ jug.; porţiunea canonică comasată în o tablă aprópe de comună arătoriŭ 28 jug. 1036 □°, fînaţ 2 jug. 580 □°, drept de păşunat după 11 jug. în păşunatul comun al foştilor coloniĭ; lectical de la 160 familiĭ câte o metretă de cucuruz à 16 cupe şi câte o zi de lucru, din carĭ 30 metrete sînt ale cantoruluĭ, ĕră 10 metrete ale crisniculuĭ; venitele stolare îndatinate.

La facultatea teologică din Blaş anul scolastic 1896/7 s'a început în 3 a c. cu invocarea Spiritului sfînt. A celebrat s. Liturgie în catedrală Rsmul rector Gavril Pop asistat de corpul profesoral. Esercitiile spirituale prescrise s'aŭ început încă în 2 sara şi se vor termina Marţi diminéţă, când toţĭ alumniĭ seminarialĭ primesc s. cuminecătură. În acest an scolastic se propun Teologia dogmatică fundamentală, Istoria revelaţiuniĭ divine a V. T. cu limba evreéscă, esegesă şi întroducere în cărţile V. T. şi Economia rurală la alumniĭ din cursul I şi II, ĕră în cursul III şi IV se preleg Teologia morală, Dreptul canonic, Dreptul civil şi Ritul bisericiĭ orientale. Cantul şi tipicul se propune alumnilor din tóte cursurile. Numĕrul alumnilor inscrişĭ până acum e de 43 din archidiecesă şi 2 din diecesa Lugoşuluĭ.

Politicianĭ italianĭ în România. Câţĭ va din membriĭ corpurilor leginitóre italiane, carĭ aŭ luat parte la congresul şi la conferenţa internaţională de pace în Budapesta, aŭ călătorit Luni la Bucurescĭ. Pe cum se anunţase, aventurierul politic Pázmándy încă avea să-ĭ însoţéscă. În Bucurescĭ aceştĭ óspeţĭ italianĭ aŭ fost primiţĭ de dniĭ V. A. Urechia, Şt. Sihlean, D. Buteulescu, N. Fleva, I. C. Grădişteanu şi Delavrancea. Asemenea şi membriĭ colonieĭ italiane aŭ primit cu entusiasm pe compatrioţiĭ lor. Marţi s'a dat un strălucit banchet în onórea óspeţilor de viţa latină, carĭ aŭ vĕdut cu ochiĭ propriĭ, ce progrese marĭ aŭ făcut pe tóte terenele fraţiĭ lor din Orientul Europeĭ. Prin visita acésta aŭ voit Italianiĭ să mulcoméscă pe senatoriĭ şi deputaţiĭ românĭ, carĭ aŭ fost contra ţinerilor în Budapesta a congresuluĭ şi conferenţeĭ internaţionale de pace.

Proces de presă. În 29 Sept. s'a pertractat la curtea cu juraţĭ din Cluş al 33-lea proces al „Tribuneĭ". Procesul s'a intentat pentru articlul „Biserica şi şcóla" scris din incidentul serbărilor milenare. Acusaţĭ aŭ fost redactorul Andreiŭ Balteş şi conducĕtorul tipografieĭ Marschall. Ca apĕrător a funcţionat dl Iuliŭ Coroian. Juriul a declarat de vinovaţĭ pe ambiĭ acusaţĭ, ĕră tribunalul a condamnat pe Balteş la un an şi treĭ lunĭ temniţă de stat, 300 fl amendă şi suportarea speselor de 29 fl. 89 cr. Verdictul juriuluĭ faţă de Marschall tribunalul l-a anulat. S'a insinuat recurs de nulitate.

Regina Românieĭ decorată. Din incidentul visiteĭ făcute de Monarchul nostru în Bucurescĭ regina Românieĭ, cunoscută în lumea literară sub numele de Carmen Sylva, a făcut o poesie ocasională. Împĕratul-Rege Francisc Iosif a decorat-o cu ordul „Pro litteris et atribus", care înaltă distincţiune până acum nu s'a maĭ dat nicĭ uneĭ femeĭ.

Cestiunea română în străinătate. Celebrul publicist italian Roberto Fava, bine cunoscut şi la noĭ de pe timpul procesuluĭ Memorandului, nu numaĭ prin presă, dară şi cu graiul viŭ câştigă amicĭ causeĭ nóstre în Italia. De câteva sĕptĕmânĭ a ţinut în Roma un ciclu de conferinţe despre Românii din Transilvania şi Ungaria, carĭ conferinţe aŭ fost primite cu mare însufleţire de poporul din Roma şi de presa italiană. În sĕptĕmâna acésta dl Fava cu zelul sĕŭ înflăcărat a ţinut ataĭ conferinţe şi în Milano. — Despre meetingul ţinut la Paris în 11 Iuliŭ a. c. de cătră representanţiĭ Românilor, Sĕrbilor şi Slovacilor din Ungaria a apărut o interesantă broşură franceză, care aruncă vĕlul de pe stările din Ungaria.

Mateiŭ Milo, părintele teatruluĭ român, a repausat în Bucurescĭ la 22 Sept. în etate de 84 de anĭ. Milo se trage din o veche familie boeréscă din Moldova; trimis de părinţiĭ sĕĭ cu altĭ tinerĭ avuţĭ spre a-şĭ completa studiile la Paris, Milo s'a ocupat cu aceea, spre ce avea atragere şi spre ce era născut, cu teatrul. Familia, nemulţămită cu el, i-a detras mijlócele de traiŭ, el însă a mers pe calea apucată, câştigându-şĭ nume nemuritor. Reîntors în patrie împreună cu V. Alexandri, Cogălnicean, C. Negri şi altĭ bărbaţĭ talentaţĭ şi patrioţĭ înfocaţĭ a lucrat la opera redeşteptărĭ poporuluĭ românesc. Teatrul a fost între anii 1840—1848 cel maĭ acomodat teren spre a combate scăderile învechite ale societăţĭ şi a transplanta în mijlocul eĭ ideĭ nóuĕ şi sănătóse, carĭ apoĭ desvoltate aŭ produs emanciparea şi unirea principatelor române. Milo cu talentul sĕŭ estraordinar nu numaĭ producea pe scenă cu o desteritate uimitóre piesele lucrate de amicul sĕŭ V. Alexandri şi de altiĭ, ci însu-şĭ a elaborat maĭ multe bucăţĭ dramatice corĕspundĕtóre împrejurărilor, între carĭ trăia. La 1852 Milo a trecut din Iaşi la Bucurescĭ, unde şĭ-a continuat activitatea sa plină de succes. Chiar şi la adâncĭ bĕtrâneţe aparĭţiunea luĭ pe scenă captiva pe toţĭ. El va servi în decurs de socolĭ ca un model pentru artiştiĭ nostri.

Statua regeluĭ Matia Corvin. Mercurĭ s'a pus în Cluş pétra fundamentală la monumentul regeluĭ Matia Corvin fiind de faţă ministrul br. Fejérváry ca representantul Maiestăţiĭ Sale, ĕra ministrul br. Jósika ca al guvernuluĭ. Pétra fundamentală a binecuvîntat-o plebanul Biró Béla. Preoţiĭ românescĭ nu aŭ luat parte la festivitate, ceea ce, — pe cum cetim în foile magiare, — a supĕrat pe Magiarĭ.

Împĕratul călătoresce. „Budapesti Hirlap" sub titulul acesta scrie, că statul ungar din incidentul serbărilor milenare a fabricat pentru călătoriile regeluĭ un elegant vagon de calea ferată. Pe laturile vagonuluĭ era adaptată emblema Ungarieĭ. În acest vagon a călătorit domnitorul la Orşova şi la Bucurescĭ, când a ajuns însĕ la Verciorova, mânĭ neîndurate aŭ luat de pe splendidul vagon emblema aurie: regele a rĕmas acolo la confiniĭ, împĕratul a călătorit maĭ departe.

Invenţiunea unuĭ Român. Cetim în „Tribuna": Invenţiunea luĭ *Iuliŭ Florea* (un tinĕr român din jurul Orăştieĭ) în contra ciocnirilor de tren, despre care invenţiune „Tribuna" a scris la timpul sĕŭ, s'a vîndut unuĭ consorţiŭ american pentru suma de 250 miĭ florenĭ. Foile americane sînt pline de laude asupra acesteĭ invenţiunĭ. Guvernul magiar nicĭ n'a primit-o, pentru că a aflat-o un Român.

Câte vieţĭ a costat regularea Porţiĭ de fer? Consilierul ministerial Gonda arată, că la lucrările de la Pórta de fer, de când s'aŭ început, până la finea anuluĭ 1895 aŭ perit 84 vieţĭ omenescĭ, anume parte prin esplosiunea dinamituluĭ, parte prin înecare. Pe lângă aceea un numĕr considerabil de lucrătorĭ aŭ fost greŭ răniţĭ şi mutilaţĭ, în cât pe tótă viaţa au rĕmas neapţĭ de a maĭ lucra. Aceştia fiind asiguraţĭ vor primi pensiune anuală.

Falimentul Constantinopolului, nu al celuĭ de lângă Bosfor, a cărui bancrotare se va publica ceva maĭ târziŭ, ci a celuĭ de la esposiţia milenară din Budapesta. Societatea pe acţiĭ, care a aranjat la esposiţie locul de petrecere numit „Konstántinápoly", a cerut, să fie declarată de bancrotă. În direcţiunea întreprinderiĭ se află şi faĭmosul Pázmándy. Capitalul fundaţional al întreprinderiĭ puse la cale astă primăvară e de 2,600 000, ĕră pasivele se urcă de presente la 3,300·000 fl.

† **Ştefan Bilţ de Joód,** preposit capitular de Gherla, preposit titular de Csudány, vicar gen. episcopesc şi preot iubilar în urma slăbiciuniĭ bĕtrâneţelor, provĕdut cu Sfintele Sacramente ale moribundilor, la 29 Septembre a repausat în al 83-lea an al etăţiĭ, al 60-lea al preoţieĭ şi al 38-lea al canoniciеĭ sale.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

Cele alalte acțiuni rînduite în jertfele sângeróse.

1. *Stropirea sângelui.* Dacă acțiunile centrale ale jertfelor sângeróse erau junghiarea animalului de jertfă și prinderea sângelui lui, atunci se nasce întrebarea, că ce va să însemne stropirea sângelui sacrificial, carea cu óre cari modificări o rînduia L. V., să se sevârșéscă în tóte jertfele acelea sângeróse? Să fie ea óre numai un suplement, un apendice al acțiunii principale? Într'un anumit respect firesce că e așa. Căci dacă în jertfele sângeróse în rîndul cel dintâiu se tracta despre darea vicară a vieții spre mórte meritată prin păcat, și dacă darea acésta a vieții se deplinia prin vĕrsarea sângelui în mânile representantului lui Dumnezeŭ, atunci e lucru vĕdit, că prin vĕrsarea acésta a sângelui s'a sevârșit esența jertfei, că jertfa ca jertfă a vieții era deja deplinită. Mai mult adecă de cât viața omul nu putea da, ĕră Dumnezeŭ s'a îndurat a primi acest dar, darul cel mai prețios, prin locținětoriul sĕŭ în prinderea simbolică a sângelui. E deci lucru firesc, că stropirea sângelui nu putea mai mult să cuprindă un moment esențial nou al jertfei. Cu tóte acestea ea nu era de prisos, în tocmai pe cum p. es. în împărtășirea tainelor L. N. nu sînt de prisos numĕrósele acțiuni și simbóle, cari încunjură materia și forma esențială a tainelor.

Preotul ducênd la altariŭ sângele, dovada învederată despre jertfirea vieții, și turnându-l acolo esprima în modul cel mai sĕrbătoresc, că jertfirea vieții sevârșită prin vĕrsarea sângelui s'a făcut *lui Dumnezeŭ* cel preasfînt cu scopul de a presta o satisfacție, ce să corĕspundă mărimii păcatului și vinei. Stropirea sângelui era aplicarea mai de aprópe și solemnisarea lucrului, celui ce s'a sevârșit deja în vĕrsarea sângelui. S. Paul face o aplicare tipică sublimă a stropirii acesteia și mai de parte a intrării archiereului cu sângele sacrificial în sfînta sfintelor în ziua împăcării, când scrie la Evr. 9, 24: „Că nu în sfinte făcute de mână a întrat Christos, cele ce erau tipul celor adevĕrate, ci în însu-și ceriul, ca să se arete acum feței lui Dumnezeŭ pentru noi.“ Pe temeiul acestor cuvinte ale Apostolului putem privi stropirea sângelui și de o afirmare omnilaterală a împăcării împlinite, de o afirmare, ce o făcea înaintea lui Dumnezeŭ preotul ca mijlocitoriŭ în folosul celui ce a adus jertfa. Înse chiar și prin înfățișarea asta înaintea feței lui Dumnezeŭ se dovedesce din noŭ, că acțiunile centrale ale jertfei celei sângeróse erau junghiarea animalului și vĕrsarea sângelui lui în mânile preotului, căci înfățișarea aceea se putea întîmpla numai pe temeiul jertfei deja împlinite și pe al satisfacției deja sevârșite.

2. *Arderea jertfei.* Cu stropirea sângelui se închia actul cel dintâiu al dramei sacrificiale. Într'însul se sevârșia darea unei vieți substituite spre mórte cu scopul satisfacției pentru păcat. Înse darea vieții spre mórte sîntem îndreptățiți a o privi și din punctul de vedere al abstinenței. Tóte le jertfesce omul, numai să-și mântuéscă măcar viața gólă. „Tóte, câte are omul, le va da pentru sufletul sĕŭ“ (Iov 2, 4), așa de scumpă îi este viața, așa de nespus de amară îi este mórtea. Că jertfirea vieții e culmea abstinenței sacrificiale, vedem și din lupta lui Isus, pe cum ne-o descriŭ Evangeliștii: „Atuncia a zis lor Isus: Întristat este sufletul meŭ până la mórte. Rĕmâneți aicia cu mine și priveghiați. Și mergênd puțin a căḑut pe fața sa rugându-se și zicênd: Părintele meŭ, de este cu putință, trécă de la mine păharul acesta“ (Mt. 26, 38 ur.). Întru adevĕr „mai mare dragoste de cât acésta nimeni nu are, ca să-și pună cine va sufletul sĕŭ pentru prietinii sĕi“ (Io. 15, 13). Ér dacă darea vieții spre mórte o privim din punctul de vedere al abstinenței, atunci vom avé să zicem, că abstinența deprinsă în actul acela prim al dramei sacrificiale era numai simbolică-tipică; căci jertfitoriul nu da viața sa proprie, ci numai o viață substituită, pentru ca prin jertfirea acésta să simboliseze, că în realitate el însu-și ar avé să rabde mórtea, și pentru ca să apeleze cu o cale la o substituire viitóre reală.

Preasfîntul și preadreptul Dumnezeŭ nu se putea înse îndestuli cu o abstinență numai simbolică. Asta am arĕtat-o deja mai la deal. Trebuia deci să urmeze o abstinență de tot reală. și acésta se întîmpla în arderea unor părți ale jertfei, în renunțarea liturgică la materia jertfei. Când Israilitul așa, cum era petat cu păcate, se înfățișa înaintea preasfîntului Dumnezeŭ, pentru ca să-l împace, să i-se închine, să-i mulțăméscă, să-l róge, să esprime în chip intensiv cu o faptă înaintea lui religia sa internă, atunci trebuia să se simțéscă îndemnat, ca sentimentelor pocăinței și îngrețoșării de păcat, cari i-se iviaŭ în consciință pe primul plan, să le dea espresie nu numai în cuvinte (mărturisirea păcatelor la impunerea mânilor) și în acțiuni simbolice (junghiarea animalului și stropirea sângelui), ci și în faptă și cu fapta asta să dovedéscă, că consciința vinovăției și dorința de a se împăca aŭ cuprins pe omul intern întreg. Și care faptă era atunci mai potrivită de cât abstinența, contrariul acelei gustări, din care isvorésce tot păcatul? Ce era mai îndemână de cât jertfirea de bună voe a unor obiecte de proprietate și de gustare, de cari omul se alipesce așa de tare, după ce a devenit carnal? Dacă Israilitul după junghiarea animalului și după stropirea sângelui lui ar fi putut să ducă a casă tótă grăsimea și carnea și să o foloséscă după placul sĕŭ, atunci jertfa lui materială nu ar fi fost fórte mare, abstinența lui materială, carea se cuprindea numai în darea animalului spre mórte, abia ar fi putut să trécă de jertfă. Dar după ce Israilitul, cel ce aducea jertfa, după închiarea acțiunii simbolice da materia jertfei în focul altariului ori ministrilor altariului, ei aducea lui Dumnezeŭ și o jertfă materială însemnată, deprindea și o renunțare materială, carea omul carnal o simția tare, ér lui Dumnezeŭ putea să-i fie numai bine plăcută, „miros cu bună mirésmă“, firesce presupunêndu-se, că renunțarea aceea purcedea din adevĕrată intenție de a jertfi și era întru adevĕr esprimarea faptică a pocăinței energice și a dorinței umilite de a se uni cu preasfîntul Dumnezeŭ cel vătĕmat prin păcat. Recunóscerea păcatului și a vinei și lipsa împăcării se esprima în chip simbolic mai ales în junghiarea animalului și în prinderea sângelui lui, ĕră pocăința se esprima în chip faptic prin darea proprietății spre a se arde.

Arderea jertfei e deci în rîndul cel dintâiu o renunțare liturgică la proprietate cu scopul de a satisface, e o pedépsă în proprietate, ce omul o ĭea de bună voe asupră-și. Înse nu ori ce proprietate putea să se jertféscă, ci pentru ardere sacrificială se potrivia numai materie de aceea, care era obiect de gustare, în special materie de nutremînt, și acésta din simpla cau-ă, că prin mâncare întrase păcatul în lume, și pentru că chiar de aceea negustarea, nemâncarea trebuia să se înfățișeze ca mijlocul cel mai potrivit spre a da espresie pocăinței. De aceea materialul arderii sacrificiale în s. Scriptură se și privesce de mâncare a lui Dumnezeŭ. III Moïsi 21, 6: „Sfinți să fie (preoții) Dumnezeului sĕŭ și să nu spurce numele Dumnezeului sĕŭ, pentru că jertfele Domnului, darurile (evr. lechem=pânea) Dumnezeului sĕŭ ei le aduc, și să fie sfinți.“ III Moïsi 21, 8: „Și-l veĭ sfinți pe el, (pentru că) darurile (evr. lechem) Domnului Dumnezeului vostru el le aduce.“ III Moïsi 21, 17: „Grăesce lui Aaron zicênd: Ori care om din semința ta întru rudele vóstre, întru carele va fi prihană, să nu se apropie a aduce darurile (evr. lechem) Dumnezeului sĕŭ.“ IV Moïsi 28, 2: „Poruncesce fiilor lui Israil și grăesce cătră ei zicênd: Darurile mele, dările mele (evr. lachmi = pânea mea), jertfele mele cele de miros cu bună mirésmă să păziți a le aduce mie la serbătorile mele.“ III Moïsi 3, 11: „Va aduce preotul preste altariŭ miros de bună mirésmă (evr. lechem) ardere Domnului.“ V. și III Moïsi 3, 16.

Se înțelege de la sine, că espresiile acestea nu se întemeiézĕ pe o concipiare antropopatică a lui Dumnezeŭ, ci ele voiaŭ să zică singur numai atâta, că obiectul de nutrire, care-l ardea Israilitul pe altariŭ, prin mijlocirea focului de jertfă se referia la Dumnezeŭ, se nimicia întru onórea lui Dumnezeŭ. Căci focul altariului era simbolul lui Dumnezeŭ celui ce-și însușia prin el jertfa aședată pe altariŭ. I Moïsi 15, 16: „Ĕră după ce a apus sórele, s'a făcut flacără, și ĕtă cuptoriŭ afumând, și făcliĭ de foc, cari aŭ trecut prin mijlocul despicăturilor acestora“ (ale animalelor jertfite). III Împ. 18, 38: „Și a căḑut foc de la Domnul din ceriŭ și a mistuit jertfa“ (lui Ilie). I Paral. 21, 26: „Și a zidit acolo David altariŭ Domnului și a adus arderi de tot și jertfe de mântuire și a strigat cătră Domnul, și l-a audit pe el cu foc din ceriŭ preste altariul arderii de tot, și a mistuit arderea de tot.“ II Paral. 7, 1 urr.: „Și după ce a încetat Solomon a se ruga, s'a pogorît foc din ceriŭ și a mistuit arderile de tot și jertfele, și s'a umplut casa de mărirea Domnului. Și nu puteaŭ preoții să între în casa Domnului în vremea aceea, că s'a fost umplut casa de mărirea Domnului. Și toți fiii lui Israil, când aŭ vĕḑut pogorîndu-se focul și mărirea lui Dumnezeŭ pe casă, aŭ căḑut cu fața la pământ pe

pardosala petriĭ şi s'aŭ închinat şi aŭ lăudat pe Domnul, că e bun, că în veac e mila luĭ." III Moĭsi 9, 23 ur.: „Şi aŭ întrat Moĭsi şi Aaron în cortul mărturieĭ şi ieşind aŭ binecuvîntat pe tot poporul. Şi a ieşit foc de la Domnul şi a mâncat cele de pe altariŭ, arderile de tot şi seurile, şi a vĕdut tot poporul şi s'a spăimîntat şi a căduț pe faţă." Focul acesta sfînt sacrificial, isvorît din şechina, din mărirea Domnuluĭ, icóna Dumnezeuluĭ legăturiĭ, celuĭ ce petrecea în mijlocul poporuluĭ sĕŭ, se păzia şi nutria neîncetat (III Moĭsi 6, 9) pe altariŭ, în locul, despre care Dumnezeŭ zice la II Moĭsi 20, 24 cătră poporul luĭ Israil: „Voiŭ numi numele meŭ acolo şi voiŭ veni la tine şi te voiŭ binecuvînta." Focul acela trebuia deci Israilitul să-l privéscă de simbol al mareluĭ, sfîntuluĭ şi sfinţitoriuluĭ Dumnezeŭ, care apăruse deja luĭ Moïse în chipul foculuĭ (II Moĭsi 3, 2).

A da materia jertfeĭ în focul altariuluĭ însemna deci a o da luĭ Dumnezeŭ, era renunţare faptică la obiecte materiale de gustare cu referire nemijlocită la Dumnezeŭ şi cu scopul de a satisface şi de a recunósce maiestatea şi mila luĭ. Spre a însemna, că jertfitoriul era conscių despre contrastul sĕŭ faţă cu Dumnezeŭ, că el păcătos fiind avea lipsă de împăcare, nu punea el însu-şĭ materia jertfeĭ pe altariŭ în foc, ci o da preotuluĭ, mijlocitoriuluĭ pus de Dumnezeŭ, ca mijlocitoriul acesta să o pună în foc. Acésta dovedesce limpede, că încă şi arderea jertfeĭ avea de scop satisfacţia, si că acésta din urmă prin aplicarea sângeluĭ încă nu era sevârşită fără numaĭ în chip simbolico-tipic şi numaĭ cu privire la vina păcatuluĭ. Acum la rîndul sĕŭ abstinenţa, ce se sevârşia prin arderea jertfeĭ, era o deprindere a pocăinţeĭ şi avea deci caractĕr de satisfacţie, adevĕrat că nu maĭ mult pentru vina păcatuluĭ, ci pentru pedépsa luĭ. Aşa dar întru cât în arderea sacrificială cu scopul de a satisface se sevârşia o pedépsă în proprietatea jertfitoriuluĭ, focul jertfeĭ avea menirea de a nimici ca element rĕsbunătoriŭ în numele luĭ Dumnezeŭ obiectele acelea de gustare, carĭ s'aŭ jertfit.

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Odaea era acum luminată. Părepĭĭ eraŭ văruiţĭ. Plafonul îl ţineaŭ grinzĭ marĭ de stejar, negrite de timp. Padimentul era pardosit cu petri micĭ albe şi vinete în patru unghiurĭ. Eraŭ aci câte va scaune, a căror picióre imitaŭ ghiarĕle leuluĭ, un divan scund întins lângă părete, îmbrăcat în materie vînĕtă. Îl acoperia în parte un straiŭ mare vĕrgat de lână, — cu alte cuvinte, odaea era dormitoriul unuĭ Evreŭ.

La lumina candeleĭ putem vedé maĭ bine şi femeea. Ea împinse un scaun înaintea divanuluĭ, puse tasa pe el şi se aşedă apoĭ jos lânga el, pentru ca să servéscă stăpânuluĭ sĕŭ. Faţa eĭ vĕdia o vrîstă cam de cincĭ zecĭ de anĭ. Colórea peliĭ îĭ era întunecată, ochiĭ îĭ eraŭ negri şi chiar acum eraŭ luminaţi de espresia uneĭ gingăşiĭ aprópe ca de mamă. Un turban alb îĭ acoperia capul, dar aşa, că i-se vedeaŭ urechile şi într'însele se vedea semnul sclăvieĭ, — o gaură făcută cu o sulă grósă. Femeea era o sclavă de origine egipténă, căreia nicĭ anul cel sfînt al Iubileuluĭ, anul al cincĭ zecilea nu ĭ-ar fi adus libertatea. Sîntem îndreptăţiţĭ a crede, că chiar şi dacă i-s'ar fi îmbiat libertatea, ea nu ar fi primit-o, căcĭ băĕtul, căruia îĭ servia acum, îĭ era maĭ scump de cât viaţa. Ea ĭ-a dat mâncarea cea dintâiŭ şi-l grija încă şi acum ca pe un băeţel şi nu putea fi fără de servitiul luĭ. Pentru ea el nicĭ o dată nu putea să înceteze a fi băeţel.

În vremea cineĭ grăi Iuda numaĭ o dată.

„Maĭ aduci-ţĭ a minte, Amro, de Messala, care odinióră petrecea zile întregĭ aci la mine?"

„Da, îmĭ aduc aminte de el."

„Înainte de asta cu câţi-va anĭ s'a dus la Roma, ér acum s'a întors. Astăzĭ l-am cercetat."

Tinĕrul se înfioră, ca şi cum l-ar fi cuprins un sentiment neplăcut.

„Am sciut eŭ în dată, că trebue că s'a întîmplat ceva," replică Amrah cu compătimire caldă. „Messala nicĭ o dată nu mĭ-a fost drag. Spune-mĭ tóte."

Dară el se cufundă în gânduri şi la întrebările repetite ale femeiĭ rĕspunse numaĭ atâta:

„S'a schimbat tare. Eŭ nu-mĭ maĭ fac de lucru cu el."

După ce Amrah duse tasa, se sculă şi Iuda şi se sui de pe terasă pe coperiş.

Presupunem, că cetitoriul scie în cât va scopurile, cărora are să servéscă coperişul uneĭ case orientale. Ziua de vară din Siria alungă în întunerecul şi rĕcórea chiliilor interióre pe cel ce doresce tigná; dar nóptea îl chémă de timpuriŭ a fară; el doresce umbrele, carĭ se plécă preste cóstele munţilor, ele îĭ sînt momitóre ca vĕlurile, carĭ acoper în chip cast cântărepele circeice; dar ele sînt departe, pe când coperişul e aprópe şi destul de înălţat de-asupra pămîntuluĭ, pentru ca să fie accesibil vînturilor rĕcoritóre, şi destul de înălţat şi preste arborĭ, pentru ca să tragă óre cum stelele maĭ la vale, destul de la vale, cât lucirea lor să fie maĭ luminósă. Aşa s'a făcut coperişul locul pe adăpostire, de joc, de durmit, de boudoir, de convenire pentru familie, locul de musică, de salt, de conversare, locul, în care omul se adâncesce în gânduri, visuri şi rugăciuni.

Accla-şĭ motiv, care în ţinuturĭ maĭ rĕcoróse îndémnă pe ómenĭ, să împodobéscă chiliile sale de locuit fără de a băga mult în samă, că asta costă banĭ, acela-şĭ motiv a îndemnat pe Orientalĭ, să împodobéscă coperişul caseĭ sale. Créstа coperişuluĭ, carea a dispus-o Moïşi, s'a făcut pentru măiestria olărituluĭ un prilej de triumf. Maĭ apoĭ se înălţară de-asupra eĭ turnuleţe scunde şi fantastice; încă şi maĭ târziŭ regiĭ şi împeraţiĭ încoronaŭ coperişele sale cu vile de marmoră şi de aur. Perfecţiunea sa cea maĭ înaltă şi-aŭ ajuns-o ele în grădinile atîrnate din Vavilon.

Tinĕrul, pe care-l urmăm, păşi încet preste coperiş cătră un turn zidit pe unghiul nordvestic al caseĭ. Dacă ar fi fost străin aci, el sigur, întru cât l-ar fi conces-o întunerecul, ar fi esaminat clădirea acésta bătétóre la ochĭ, — massa acésta posomorîtă, scundă, compusă din gratiĭ, din columne şi din o cupolă de-asupra lor. Pe de desubtul uneĭ cortine trase pe jumătate în sus întră el în interiorul turnuluĭ cuprins de întunerec. Numaĭ prin ferestuţele din cele patru laturĭ licuria ceriul înstelat. La una din ferestuţele acestea vĕdu el pe o femee, carea odihnia pe o perină de divan şi în întunerec se făcea observabilă numaĭ prin haina sa albă şi largă. La sunetul paşilor luĭ ea lăsă din mână eventaiul. Petrile cele scumpe, cu carĭ era împodobit eventaiul, licuriaŭ în razele stelelor.

IV.

Mama luĭ Iuda.

„Iudo, fiul meŭ!"

„Eŭ sînt, mamă!" rĕspunse el şi grăbi spre dînsa.

Îngenunchiă apoĭ lângă ea, ér ea îĭ cuprinse în braţe, şi între sărutărĭ îl trase la peptul sĕŭ.

Mama se aşedă ér în posiţia sa comodă pe perină, în vreme ce fiul şedea pe divan şi-şĭ odihnia capul în braţele eĭ. Prin ferestă ea putea privi preste un şir întreg de coperişe din vecinĭ; maĭ de parte, colo la apus, se desemna asemenea uneĭ lăviţĭ vinete un şir de muntĭ, şi de-asupra lor se întindea bolta ceriuluĭ, în a cărui adâncimĭ nesfârşite clipiaŭ miĭ de stele. Cetatea zăcea într'o linişte adâncă. Numaĭ aerul era mişcat de un vîntuleţ.

„Amrah mĭ-a spus, că ţi-s'a întîmplat óre ce," zise ea măgulindu-ĭ faţa. „Până când Iuda al meŭ era copil, am suferit, să se neliniştéscă pentru nimicurĭ. Însă acum e bărbat. El să nu-şĭ uîte," — glasul eĭ se moiă fórte tare, — „că într'o zi va avé să se facă eroul meŭ."

Ea grăia în limba aceea, carea era uîtată aprópe de tot, dar totuşĭ se cultiva curată şi cu grije în unele familiĭ, maĭ ales în cele bogate atât de strămoşĭ cât şi de averĭ, ca părelele despărţitoriŭ între Iudeĭ şi între păgânĭ să fie cu atât maĭ puternic, — în limba, în care iubise Raveca şi cântase Rachil.

Cuvintele mameĭ părcaŭ, că-l pun de noŭ pe gândurĭ. Dar după o scurtă pausă Iuda prinse mâna, cu care ea îl răcoria cu eventaiul, şi zise:

„Astăzĭ, mamă scumpă, gândul meŭ s'a îndreptat spre lucrurĭ, la carĭ nu m'am cugetat încă nicĭ o dată. Spune-mĭ înainte de tóte, ce am să mĕ fac?"

„Nu ţĭ-am spus-o? Eroul meŭ aĭ să te facĭ."

El nu putea să vadă faţa eĭ şi totuşĭ scia, că ea a glumit.

El se făcu maĭ serios.

„Tu eştĭ aşa de bună, aşa de iubitóre, mamă! Nimenĭ nu mĕ va iubi vre o dată aşa, pe cum mĕ iubescĭ tu."

Îĭ sărută ér şi ér mâna.

„Mi-se pare, că pricep, pentru ce tu nesocotescĭ întrebarea mea," zise apoĭ. „Viaţa mea până acum a fost a ta. Cât de blândă, cât de gingaşe a fost conducerea ta! Aşĭ dori, ca ea să ţină în vecĭ.

Înse asta nu e cu putință. Voința lui Dumnezeŭ e, ca eŭ o dată să fiŭ stăpânul meŭ propriŭ. Va veni ziua despărțiriĭ, — zi înfricoșată pentru tine. Să fim dară tarĭ, să fim serioșĭ! — Eŭ voiŭ să fiŭ eroul teŭ, dar tu aĭ, să-mĭ areți calea. Cunoscĭ legea, — tot fiul lui Israil are să-și alégă o carieră. Nicĭ eŭ nu fac escepție, și de aceea te întreb acum: Să păzesc turmele? Orĭ să lucru pământul? Orĭ să lucru cu firezul? Să mĕ fac oficial orĭ legiuitoriŭ? De ce să mĕ apuc? Mamă dulce, scumpă, ajută-mĭ, să aleg!"

„Gamaliil astăzĭ a predicat," zise ea îngândurată.

„Așa? Eŭ nu l-am audit."

„Atuncĭ sigur aĭ fost la Simon, carele, pe cum spun, a moștenit talentele cele înalte ale familiei sale."

„Ba nu! Nu l-am vĕdut. Am fost pe piață și nu în templu. Am cercetat pe tinĕrul Messala."

O anumită schimbare în tonul glasuluĭ luĭ deșteptă atențiunea mameĭ. Un presimț îuți baterea inimiĭ eĭ. Eventaiul i-se opri în mână.

„Pe Messala!" zise ea. „Ce ți-a putut spune el, ce să te neliniștéscă așa de tare?"

„S'a schimbat fórte."

„Veĭ, să zicĭ, că s'a întors ca Roman."

„Așa e."

„Roman!" continuă ea, ca și cum ar grăi cu sine. „Acest cuvînt pentru întrégă lumea însamnă domn și stăpânitoriŭ! Cât timp a fost dus?"

„Cincĭ anĭ."

Mama își ridică capul și privi în întunerecul nopțiĭ.

„Filosofiĭ de pe via sacra sînt póte buni pe sama Egiptuluĭ și pe a Vavilonieĭ, dar pentru Ierusalim, — pentru Ierusalimul nostru — are valóre legătura cea vecinică a luĭ Iehovah."

Și dusă pe aripile gândului se răzimă éră înderĕpt pe divan. Iuda rupse acum cel dintâiŭ tăcerea.

„Mamă scumpă, cele ce a zis Messala, în sine luate aŭ fost destul de aspre; dar apoĭ modul în care le-a zis, a fost de-a dreptul nesuferit."

„Mi-se pare, că te înțeleg, Iudo. Roma și dimpreună cu ea preoțiĭ și oratoriĭ, senatoriĭ și politicianiĭ eĭ, cércă astăzĭ forța sa în ceea ce acolo se numesce satiră."

„Eŭ presupun, că fie care popor mare e superb," continuă Iuda, ca și cum n'ar fi băgat de samă întreruperea, „dară trufia Romanilor e de tot diferită de a altor popóre; ea în timpul din urmă a crescut așa de tare, cât nu cruță aprópe nicĭ pe zeĭ."

„Pe zeĭ?" replică repede mama. „Dór nu numaĭ unul e Romanul, care a pretins pe sama persónei sale cult dumnezeesc."

„Eĭ bine! În Messala tot de una a fost o parte bună din însușirea asta nesuferită. Deja pe când era prune, l-am audit bătêndu-și joc de străinĭ, pe carĭ până și Irod se dimitea, să-ĭ întimpine cu respect; dar până acum cruțase cel puțin Iudea. Astăzĭ și-a bătut întâia dată joc de obiceiurile nóstre și de Dumnezeul nostru. Pe cum dorișĭ, am rupt-o cu dînsul cu desevârșire. Și acum, scumpă mamă, așĭ dori, să fiŭ sigur despre aceea, dacă Romaniĭ întru adevĕr aŭ causă de a ne desprețui. Întru cât sînt eŭ maĭ de rînd de cât Messala? Óre poporul nostru e maĭ de rînd de cât cel roman? Pentru ce să-mĭ trebuéscă a mĕ simți asemenea unuĭ sclav, — fie chiar și în ființa de față a Cesaruluĭ? Spune-mĭ, de ce să nu-mĭ fie ĭertat a aspira la onorurile lumeseĭ cele maĭ înalte în tótă privința, dacă simțesc în mine bărbăția de a mi-le dobîndi și mĕ hotărésc pentru a mi-le dobîndi? Pentru ce să nu prind și eŭ arma în mână și să nu cerc și eŭ gloria războinică? Dór eŭ pot să mĕ fac meseriaș, păstoriŭ, negustătoriŭ, — pentru ce să nu mĕ pot face și artist ca Elinul? Spune-mĭ, mamă, — și asta e causa cea maĭ de frunte a nesiguranțeĭ și supĕrăriĭ mele, — pentru ce nu-ĭ este ĭertat unuĭ fiŭ al luĭ Israil, să întreprindă, orĭ ce póte întreprinde Romanul?"

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut și se află de vîndare la **tipografia seminarială:**

Elemente de Algebră

pentru clasa IV, V, VI, VII și VIII gimnasială de **Emiliŭ Viciŭ** profesor gimnasial.

Manual aprobat din partea Esc. Sale Ministrului r. u. de culte și instr. publică în manuscript sub Nr. 3151 din 1895. Blaș 1896. — Prețul 2 fl. v. a.

Tot la tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ
din 1894 și 1895

împreună cu respectivele ordinațiuni ministeriale, traduse, edate și comentate la ordinul Preaveneratului Consistor mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Prețul unuĭ esemplar broșurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atențiunea clerului nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoțesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuință preotul în urma situațiuniĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare și cu copcĭ fl. 10.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Editor și redactor respundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Nro 3853—1896. (89) 3—3

Escriere de concurs.

La un stipendiŭ de 60 fl. v. a. pentru învĕțăceĭ de măestrie din fundațiunea fericitului preposit capitular *Constantin Papfalvi* se escrie prin acésta concurs cu terminul de 10 Novembre 1896.

Învĕțăceiĭ de măestrie, carĭ doresc a obține acest stipendiŭ; aŭ să-și provadă cererile cu următóriele documente:

1. Carte de botez; 2. contractul încheiat cu respectivul măestru, la care se află, în copie; 3. atestat de la măestru despre progresul ce-l fac în măestrie; 4. atestat despre purtarea morală de la oficiul parochial gr. cat.

Cererile să se înainteze pe calea oficiuluĭ parochial la acest Consistoriŭ.

Blaș din ședința consistorială ținută în 12 Septembre 1896.

Victor
Archiepiscop și Metropolit.

Magazin de lemne de lucru și de foc.

Subscrisul am onóre a aduce la cunoscința On. Public din loc și jur, că éră mĭ-am restabilit magazinul meŭ de lemne **bine asortat** la **casa-mĭ proprie,** și servesc pe lângă **prețurile cele maĭ moderate** materialul cel maĭ bun.

Têmplărie.

Primesc tot felul de lucrărĭ de mĕsar pentru **edificiĭ,** pe cum și **strane** de **biserici** și **mobiliarurĭ** de **școli,** despre carĭ la cerere servesc cu **preliminare.**

Entreprise de pompe funebre.

La casurĭ de mórte recomand aședămîntul meŭ de înmormîntare **bogat asortat,** în care tóte obiectele, atât cele maĭ de rînd, cât și cele maĭ fine se pot căpĕta **cu prețurile cele maĭ ieftine.** — **Sicriurĭ de metal,** ce se închid hermetice, din primele fabricĭ. — Sicriurĭ de **brad** și **stejar** din lucrătórea-mĭ proprie.

Pe lângă referențe bune se acórdă plătirĭ în rate.

Rugând On. Public pentru spriginul binevoitor semnez

Blaș (Balázsfalva) 1896.

cu distinsă stimă
Ștefan Oltean
têmplar.

(29) 6—10

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 13 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiecare publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redactiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaş.

Anul VI. | Blaş 10 Octobre 1896. | Numĕrul 41.

În préjma alegerilor.

Ne găsim din nou în préjma alegerilor dietale.

În momentul acesta critic, în care compatrioţii nostri magiari se frĕmîntă ziua şi nóptea, ca să influinţeze fiesce care după putinţa sa resultatul alegerilor, în momentul acesta critic poporul român din Ardeal şi Ungaria e vrednic de a fi pismuit: el póte să dórmă liniştit; el a pus pe câţi va ómeni, să gândéscă şi să se frĕmînte în locul luĭ, şi aşa gândurile referitóre la resultatul alegerilor n'aŭ să-ĭ causeze nicĭ cea maĭ mică durere de cap.

N'avem decĭ dreptate, când zicem, că poporul nostru e vrednic de pismuit?

Şi conducĕtoriĭ nostri politicĭ îşĭ împlinesc de minune datorinţa, ce aŭ luat-o asupră-şi. Eĭ şi-o împlinesc aşa de minunat, cât privitoriul obiectiv şi nepreocupat trebue să dea tótă dreptatea cuvîntuluĭ, ce l-a rostit de unăzi un oficial de stat, care e pus a nume, să privegheze asupra mişcărilor, ce s'ar încumeta, să le facă naţionalităţile de la noĭ: el a zis, că Românii din Ardeal şi Ungaria încă multă vreme nu vor fi a se înşira între factoriĭ politicĭ.

Conducĕtoriĭ nostri politicĭ decretaseră pe sama nóstră pasivitatea pentru alegerile dietale. Pasivitatea e o armă politică puternică, dacă o sciĭ folosi.

Şi conducĕtoriĭ nostri politicĭ o sciŭ folosi în mod admirabil: aŭ decretat pe sama nóstră înainte de asta cu mulţi anĭ pasivitatea, şi în decursul acestuĭ şir lung de anĭ n'aŭ făcut nicĭ un singur paş serios spre a şi organisa pasivitatea acésta.

Eĭ tot de una găsesc câte ceva, ce-ĭ preocupă aşa de tare, cât n'ajung de loc, să se maĭ apuce şi de organisarea acésta. Aşa se întîmplă şi acum. Ţara întrĕgă ferbe de agitare, şi — baba se peptenă: conducĕtoriĭ nostri politicĭ se cĕrtă între olaltă, — „wer am meisten Weisheit hätte“, şi „keiner siegt, keiner weicht“. Sit vernia verbo: cuvintele acestea le-am citat din o poesie nemţéscă fórte cunoscută până şi băeţilor.

Nu vom să continuăm a aplica vătavilor nostri politicĭ cuprinsul aceleĭ poesióre. E însĕ admirabilă înverşunarea, cu care se cĕrtă eĭ acum în préjma alegerilor dietale între olaltă, pentru ca să pótă afla în sfârşit, care din eĭ şi-a câştigat maĭ multe merite întru a crea poporuluĭ lor situaţia aceea vrednică de a fi pismuită, Şi corifeiĭ aceştia politicĭ pe lângă tóte acestea maĭ aŭ încă şi naĭvitatea de a nutri credinţa, că eĭ lucră pentru salvarea intereselor nóstre naţionale, când se trag împrumutat prin noroiŭ cu fel de fel de desvĕliriĭ.

Scim aşa dar, care ne este situaţia în préjma alegerilor dietale. Şi de astă dată vom fi pasivĭ ca şi maĭ înainte. Va să zică inteligința nóstră va purcede ca şi până acum, adecă va lucra de capul sĕŭ: va merge orĭ nu va merge la urnă, după cum îĭ vor dicta interesele proprii, Ĕră poporul, poporul va lucra asemenea, pe cum a lucrat până acuma: va merge la urnă orĭ nu va merge, după cum îĭ va porunci protopretorul în interesul partiduluĭ de la putere.

Şi corifeiĭ nostri, conducĕtoriĭ nostri politicĭ după tóte acestea vor puté zice: „Lieb Vaterland, magst ruhig sein!“

Cine va avé decĭ naĭvitatea de a susţiné, că poporul nostru acum în préjma alegerilor nu póte să dórmă liniştit şi că nu e vrednic de a fi pismuit?

Căcĭ bine să fim înţeleşi, nóuĕ ni-se decretéză, să întrăm în luptă numaĭ atuncia, când vom avé înaintea nóstră acel câmp de luptă, care e zugrăvit aşa de frumos în programul nostru naţional. Dar dacă óre cine având înaintea ochilor starea faptică a lucrurilor şi situaţia nóstră politică reală s'ar încumeta a face orĭ a intenţiona orĭ a propune cu intenţia cea maĭ curată vre un paş, care ar puté să contribue la aceea, ca acel câmp de luptă închipuit să se facă real, atuncĭ corifeiĭ nostri politicĭ şi organele lor în dată rostesc osîndă asupra luĭ şi-l declară de vîndĕtoriŭ.

Asta e aşa dar situaţia, în care ne aflăm noĭ Românii din Ardeal şi Ungaria acum în préjma alegerilor dietale.

Ĕră prospectele, ce ni-se îmbie la

Feuilleton.

„Enciclopedia română.“

„Frica de necunoscut“ este de multe orĭ cel maĭ puternic motiv, care face, să întârzie orĭ chiar să se zădărnicéscă multe lucrurĭ bune şi folositóre. E în firea omuluĭ, să se arete cu neîncredere faţă cu multe lucrurĭ străine, cu carĭ e nededat; să privéscă numaĭ şi să stea în cuviinciósă depărtare de întreprinderĭ, de carĭ a audit de abia povestindu-se. Şi dacă „frica“ acésta stăpânesce inimile ómenilor vreme îndelungată, are nisce urmărĭ nespus de stricăcióse pentru aceia, carĭ se lasă a fi stăpâniţĭ de ea.

Câţĭ dintre noĭ n'aŭ suris, să zicem, cu naĭvitate numaĭ, chiar şi la idea uneĭ „Enciclopediĭ românescĭ“! La câţĭ nu li-s'a împărut întreprinderea acésta o curată mâncărie de banĭ zădarnică, să nu zicem o nebunie!

De când cu avîntul cel mare, ce l-a luat literatura românéscă dincolo de munţĭ, multora dintre noĭ li-s'a părut, că nimic, dar absolut nimic bun nu se póte face aci. Totul e de a se aştepta de la cumineniia fraţilor de dincolo, carĭ aŭ libertatea acţiuniĭ.

Nu voiŭ, să neg, că lucrul acesta n'ar fi aşa. E aşa, nu-ĭ vorbă, dar numaĭ până la un punct. Dacă poesia de pildă nu póte să se desvólte aci aşa chiar, după cum ar trebui, pentru că-ĭ lipsesce elementul principal, o limbă curată şi frumósă, nu urmézĕ, că nu se póte face alt ceva.

Din pricina acésta tótă lumea românéscă aprópe a suris atuncĭ, când „Dreptatea“ îşĭ închiase câţĭ va articli cu frasa, adevĕrată de sigur: *„Lista cea maĭ autentică a Românilor adevĕraţi se va păstra în analele edituriĭ „Enciclopedieĭ Române“ !“*

Aprob frasa acésta şi sînt sigur, că toţĭ Românii de bine se vor alătura lângă mine.

Să ne dăm bine samă de realitate şi apoĭ să judecăm aşa, după cum se cade, făr de a privi în faţa omuluĭ.

„Asociaţiunea“ nóstră de la înfiinţarea sa n'a lăsat nicĭ o dată din titulă „literatura română“ ca scop principal. Dar ce s'a făcut pentru ajungerea acestuĭ scop? Cutez, să rĕspund, că puţin!

De abia în timpul din urmă s'aŭ edat vre-o câte va cărţĭ: „Familiile nobile românescĭ“, „Higiena copiluluĭ“ şi „Poveştĭ“. Atâta tot, şi nimic alt ceva.

O Eĭ bine! dar publicaţiile acestea să fie totul, ce se póte aştepta de la o asociaţiune literară şi culturală? Să nu fie în mulţimea membrilor eĭ nicĭ un om, care să aibă o idee maĭ ducĕtóre la scop? Să nu se pótă produce nimic maĭ bun şi de un interes maĭ comun?

Faptul, că comitetul central al Asociaţiuniĭ a primit idea salutară de a lua sub patronajul sĕŭ publicaţia numită „Enciclopedia română“, şi că o mulţime de ómenĭ s'aŭ aflat, carĭ şi-aŭ promis concursul lor literar la publicaţia acésta, e o viuă dovadă despre aceea, că se face totuşĭ ceva. Şi se face un aşa lucru, care a bună samă nu póte de cât să înveseléscă pe fie care din noĭ.

Enciclopediile preste tot ne subministréză tot aceea, de ce noĭ avem lipsă; ele sînt o comóră de învĕţăturĭ, lesne de însuşit. O frasă, o vorbă, o nomenclatură technică, un personaj renumit, îl aflăm cu uşurinţă în ele. Nu toţĭ ómenĭĭ pot să-şĭ însuséscă tóte cunoscinţele şi să scie tóte. Enciclopediile vin în ajutorul nostru şi suplinesc acest neajuns.

Naţiunile culte, Francezĭĭ şi Germanĭĭ, aŭ sciut de mult preţui însemnătatea lor. Şi de aceea şi vedem nu fără de invidie, — căcĭ nu ne-ar strica puţin şovinism naţional,

un viitoriŭ mai bun? Prospecte de acestea nu ni-se îmbie în formă hotărîtă, ci ele ni-se propun neîncetat îmbrăcate în vorbele proverbiului: „Apa trece, petrile rĕmân!“ Vătaviĭ nostri par a nu sci nimica despre proverbiul latinesc: „Rusticus exspectat, dum defluat amnis.“ Așa e, apa trece, și unele din petri mai și rĕmân; numai cât apa acésta e apă de povoiŭ, ér în urma eĭ și petrile acelea, carĭ mai rĕmân, rĕmân înglodate. Acestea sînt deci prospectele, carĭ ni-le oferesce modul acela, în care ne luptăm noĭ pentru apĕrarea intereselor nóstre naționale.

Vor zice póte, că noĭ pare că tóte lucrurile le vedem mai negre, de cum sînt ele în realitate. Fie și așa! Noĭ am fi aceia, carĭ s'ar bucura mai mult, dacă acésta s'ar adeveri.

Specimen de toleranță. — În un raport al „Tribunei“ despre adunarea generală ordinară a comitetului municipal din comitatul Sibiului cetim următórele:

„A urmat la punct 67 érăși o chestiune școlară. Este mult tractata chestiune a scóleĭ române greco-catolice din Gurarîului. Se scie adecă, cum școla acésta a fost scósă de autoritățile comunale din edificiul comuneĭ și a fost ast fel silită, să-și închirieze un alt local. Comunitatea bisericéscă a cerut de la comuna politică, să-ĭ plătéscă chiria școleĭ. I-s'a acordat din partea comuneĭ politice 20 fl., cu care firesce nu s'a îndestulit și a dat recurs.

„Comisiunea permanentă a comitatului propune, ca comuna politică să fie silită a plăti chiria de 60 fl. pe an, — ér nu 20 fl., cum a conclus comuna, — și apoĭ ea se póte regresa față cu funționariĭ comunalĭ, carĭ aŭ dus în deplinire un conclus comunal neaprobat, având voe a-ĭ trage și la rĕspundere.

„Contra acesteĭ propuneri se ridică părintele Manta, paroch gr.-or. în Gurarîului, și zice, că să se apróbe neschimbat conclusul comuneĭ politice. — Părintele Val. Florian, paroch gr.-cat., cerênd cuvîntul constată din însă-și vorbirea părinteluĭ Manta, că comuna politică a procedat volnic și ilegal, când a scos în stradă școla gr.-catolică în anul scol. 1895/6, și că era datóre să-ĭ facă edificiŭ școlar, ér nefăcêndu-l să-ĭ plătéscă chiria.

„Primesce propunerea comisiuniĭ și rógă a se trece la ordinea zileĭ.

„Punêndu-se la vot propunerea comisiuniĭ, este primită de toți membriĭ, a fară de părintele Manta, — care părăsesce sala.“

„Românii la alegeri.“ Cu inscripția acésta „Budapesti Hirlap“ din 7 a c. comentéză în fruntea foiĭ un raport, ce l-a primit. Înregistrăm și noĭ aci cuprinsul acestuĭ raport:

„Românii la alegerile din ăst an așa se vede, că totuși abandonéză posiția lor pasivă de până acum și ieaŭ parte în candidarea și alegerea deputaților. Corifeiĭ ceĭ marĭ încă tot susțin principiul pasivității absolute, generația mai tinĕră a Românilor e aceea, carea se gată de luptă. Aŭ și format deja o comisie generală, care în zilele proxime își ține ședința în Sibiŭ și isprăvesce și candidarea. Presidentul comisiuniĭ e dr Cornel Diaconovich, secretarul general al „Albineĭ“. Propusul și scopul lor e a candida în fiesce care cerc locuit de Românĭ câte un bărbat român opositional. Mulți sînt aderenți ai fracțiuniĭ luĭ Ugron și pe basa programuluĭ acesteia și proclamă pe candidatui lor; aiții din contră, și a nume partea cea mai mare, doresc, să pășéscă în acțiune comună cu partidul poporal. Ceĭ din urmă sînt Românii mai moderați, carĭ de când cu declararea, ce a făcut-o Aiesandru Mocsonyi în Lugoș, că „cultura română are să fie creștină și patriotică“, s'aŭ apropiat tot mai tare de partidul poporal. Tóte mișcările acestea de o cam dată se întîmplă în taina cea mai mare. Cunducĕtoriĭ lor s'aŭ temut de aceea, că foile românescĭ aflând despre lucru ar puté să le facă multe neplăceri. De aceea aŭ amânat pe momentul cel mai de pe urmă și publicarea păsiriĭ lor pe arenă.“

Cine dă ansă la antisemitism? — Noĭ în repetite rînduri am arĕtat, că antisemitismul, esistența căruia în patria nóstră nu se póte nega, îl provócă purtarea condamnabilă a multor Jidovi. Nu voim, să mai amintim manoperele atâtor individi, unde e vorbă de afaceri negustătorescĭ, ci relevăm numai, că presa scrisă și condusă de Jidovĭ îndréptă cele mai murdare atacurĭ asupra instituțiunilor bisericiĭ creștine, așa numitele părți beletristice ale foilor propagă sensualismul și prin acesta imoralitatea. Goldstein Számi prin publicațiunile sale blasfeme a ajuns o celebritate, fără ca să-l tragă cine va la rĕspunderea cuvenită.

Încă nu am întrat în toiul alegerilor, și un tinĕr surcel al poporuluĭ luĭ Israil a dat deja probe de bravură și curaj. Acest eroŭ este Epstein Beniamin, care Duminică a descărcat revolvĕrul asupra preotuluĭ catolic Ștefan Révész, după ce acesta înaintea alor miĭ de cetățeni și-a desvoltat programul de candidat al partiduluĭ poporal pentru mandatul de deputat dietal în Vaț. Poporul din Vaț era să sfâșie pe gimnasistul Epstein. Dară membriĭ mai de frunte aĭ partiduluĭ și gendarmeria l-aŭ scăpat. Poporul din Vaț este preste mĕsură iritat asupra Jidovilor, și antisemitismul a mers așa de de parte, cât pe casele jidovescĭ aŭ lipit placate cu inscripția „Jos cu Jidoviĭ!“ Póte, că pe Ep-

---

— vedem, zic, cum la Germanĭ enciclopediile poporale numite „Conversationslexikon“ ale luĭ Brockhaus, Pierer orĭ Meyer aŭ ajuns la zecĭ de ediționĭ. Dar mai mult, mai la fie care român cu carte de pe la oraș întîlnim, sînt sigur, una orĭ alta din enciclopediile acestea.

Cu bucuric sinceră trebue decĭ să salutăm și apariția primuluĭ fascicul din „Enciclopedia română“. Să ne desbrăcăm de detestabila neîncredere, ce o avem în puterile nóstre, și să grăbim a încuraja acest noŭ product al literaturiĭ românescĭ.

Și datorință avem, să o facem acésta și ca Românĭ și ca ómenĭ culțĭ; căcĭ e întâia lucrare de felul acesta făcută la noĭ și făcută în bune condițiunĭ, căcĭ în șirul colaboratorilor ei întîlnim numele celor mai bunĭ scriitorĭ românĭ. Și dacă am făcut un lucru cu minte atunci, când ne-am procurat enciclopediile redactate în limbĭ străine, și mai cu minte lucru vom face procurându-ne enciclopedia românéscă.

În lexicónele de conversație, ca de comun, Românilor și lucrurilor nóstre naționale, li-se dă puțină importanță; istoria nóstră și evenimentele marcante din ea sînt tractate saŭ fals saŭ de tot pe scurt și ușuratic. În „Enciclopedia românéscă“ neajunsul acesta va fi a bună samă delăturat.

Cea mai bună dovadă despre acésta ne dă fasc. I., unde aflăm multe lucrurĭ prețióse, carĭ ne îndreptățesc a spera și mai multe de la cele următóre.

De alt cum și chipul, cum acest fasc. I. se presintă, e vrednic de considerație.

Pe învĕlitórea colorată a broșuriĭ sub titulă la stînga se înalță columna luĭ Traian din Roma, lângă ea podul de preste Dunăre de la Cerna-Voda, în mijloc mănăstirea de Argeș și statua luĭ Mihaiŭ Viteazul, ér în marginea stîngă Ateneul din Bucurescĭ. Sub acestea stă în mijlocul uneĭ coróne de laur Minerva, emblema Asociațiuniĭ.

Broșura în fine e frumos tipărită și e de un format fórte potrivit (8° mare 6+88) pe dóuĕ colóne. Cuprinsul cuvintele de la *A-Alcalina*. Are cea mai nóuă mapă a Africeĭ lucrată în renumitul stabiliment al luĭ Brockhaus din Lipsca, ilustrația Academieĭ din Bucurescĭ, 9 tipurĭ africane, 6 specii de ciuperci și bureți, pórta cetățiĭ din Alba Iulia, catedrala rom. cat. tot de acolo și în sfârșit casa institutuluĭ „Albina“ din Sibiŭ.

Din articliĭ publicați în fasc. acesta relevăm „Aaron Petru Pavel“, „Abrud“, „Academia română“, „Aeneis“, „Africa“, „Alba Iulia“ etc.

O fóe betetristică a aflat a fi vrednic de criticat în fasciculul acesta, că el cuprinde și mulți articolĭ fără de importanță. Noĭ la acésta riscăm observarea, că: Mai bine prea mult, de cât prea puțin.

Ar fi de dorit și de recomandat, ca publicația acésta de un merit și însemnătate netăgăduită pentru noĭ Românĭ să nu lipséscă de la nicĭ un om cu carte, căcĭ fie cine póte să și-o procure solvind pe lună 1 fl. fără de alte spese. Preoților și învĕțătorilor nostri încă le va face prețióse servițiĭ. Le-o recomandăm din inimă spre prenumerare.

Bibliografie.

A mai apărut din *„Biblioteca pentru toți“*: Nro 80—84. Nic. Filimon: *Ciocoiĭ vechi și noi*, unul din puținele romane originale românescĭ. Filimon a fost unul din ceĭ mai bunĭ scriitorĭ. Mort la 1865, a fost martor unor timpurĭ de tristă aducere aminte în istoria țĕriĭ românescĭ. Romanul apărut zilele acestea în colecția rĕspânditeĭ „Bibliotecĭ pentu toți“ descrie chiar vremurile acelea. Pagubă, că la acéstă nóuă ediție nu s'a ținut samă de împrejurarea, că de la 1863, data primeĭ ediții, ómenĭ aŭ mai uĭtat din limbajul și din nomenclatura folosită pe atuncĭ, și nu s'a adaus, dacă nu în note paginale, cel puțin să se fie pus la sfârșit un indice esplicativ. Bĕtrânul Ion Ghica are în una din scrisorile sale cătră Alesandri multe cuvinte bune despre autorul acestuĭ roman.

Nro 85. Gh. Adamescu: *Din biografiile scriitorilor români.* Autorul acestor „biografiĭ“ e cunoscut deja din publicația tot atât de bună „Elocința română și străină“ (Nro 43. 44. 48. 49). Să sperăm, că broșura acésta publicată acum nu va fi ultima. Aci întîlnim biografiile alor 18 scriitorĭ românescĭ începênd cu Miron Costin și continuând cu Șincai, Lazar, Negruzzi, Murĕșan, Bolintinean, Alesandri și terminând cu Odobescu. Broșura de 135 paginĭ va fi un folositor manual la istoria literaturiĭ românescĭ.

Radu D. Rosetti: *Sincere* — poesiĭ, un elegant volum de 88 paginĭ form. 8° cuprinde cele mai nóuĕ poesiĭ ale tinĕruluĭ scriitor, cum și traducerĭ din Gautier, Coppée, Hugo și altiĭ. Prețul 3 leĭ.

Observăm aci, că cele mai de frunte bucățĭ din „Biblioteca pentru toți“ aŭ apărut în câte un frumos volum legat, ca de pildă: *Creangă, Povestea vorbiĭ, Dan, Ciocoiĭ* etc.

stein, — pe cum observă și „Hazánk“, — îl vor declara de smintit, și incidentul îl vor termina ast fel auctoritățile. Poporul însă provocat nu uită ușor. El este de credința, că tînĕrul candidat de a fi de nebun a comis fapta sa condamnabilă însuflat fiind de ură față de preoțime și de partidul poporal, care ură aŭ sădit-o în el vorbele și scrierile bĕtrânilor cu minte. Aceștia nutresc antisemitismul.

„Dreptatea“ e grațiósă. În numĕrul sĕŭ din 8 a. c. răspunde la cele ce am scris noi în numĕrul trecut despre ținuta eĭ confesională. Ea e așa de grațiósă, cât recunósce, că Papa e „cap și bărbat venerabil și de mare erudițiune“.

Mistificările faptelor istorice, pe cum și mistificarea visitei ultime a uneĭ mulțimĭ marĭ de Italianĭ în Budapesta și a înfrățirii lor cu Magiarii, le vom lăsa, să trécă. Valeant, quantum valere possunt.

Aflăm însĕ a fi de lipsă, să reproducem încheiarea răspunsuluĭ „Dreptățiĭ“. Etă o:

„Acestea le-am avut de observat la *cutezanța* „Unirii“ de a ne dăscăli tot mereŭ și a ne prescrie, că ce să publicăm în fóea nóstră și ce nu. Ér de încheiare declarăm, că nu vom mai reflecta la veleitățile confesionale ale domnilor de la „Unirea“, ci vom căuta, să ne facem și pe viitoriŭ datorința de ziariștĭ *imparțialĭ*.

„În fine ne permitem și noĭ a face o observare dlor de la „Unirea“. Nu numaĭ că nu e bine, ci este chiar crimă a umbla azĭ ziua la amézĭ cu lumina aprinsă după certe saŭ și numaĭ după veleităților *confesionale* între românĭ. Vĕ rugăm dar, dlor de la „Unirea“, să aveți milă și îndurare de starea, sórtea și viața poporuluĭ român din Ungaria și să abandonați pofta de a maĭ înmulți cu una desbinarea saŭ cérta nemotivată în sinul poporuluĭ *român* orĭ a jurnalisticĭĭ române.“

Acestea tóte sînt frumóse. Frumos e până și propusul de a deprinde ignorare suverană față cu cele ce va maĭ scrie „Unirea“ la adresa „Dreptățiĭ“. Va să zică, povestea struțului. Noĭ din contră declarăm, că nu-ĭ vom trece „Dreptățiĭ“ nimic cu vederea, ci vom înregistra orĭ ce lovitură bădărană, cu care „Dreptatea“ va maĭ lovi și de aci în colo în biserica nóstră.

Revistă bisericescă.

Din Patrie.

Foile magiare scriŭ, că maĭ mulțĭ preoți catolicĭ aŭ primit candidatura de deputațĭ liberalĭ guvernamentalĭ. La cas de reușire aceștia vor părtini așa dară pe introducĕtoriĭ legilor politice-bisericescĭ și vor paralisa pe ceĭ ce pretind revisiunea unor legĭ, de carĭ s'aŭ săturat până și Calviniĭ. Căcĭ fóea calvinéscă „Szabad Sajtó“ scrie: „Efectul destructiv al legilor politice bisericescĭ devine tot maĭ simțit. Legea despre libertatea religionară deschide o largă pórtă leșirii din biserică; icĭ cole se aude tânguirea, că poporul, ce îmbrâncesce sub sarcinĭ, devine necredincios bisericiĭ, neconfesionalitatea se lățesce. Perderea stoleĭ la încheiarea căsătorieĭ ar fi încă rĕul cel maĭ mic, dară în multe casurĭ parechile nu maĭ doresc binecuvîntarea bisericéscă.“

Calviniĭ aŭ ajutat tot de una pe liberalĭ, mulțămita le este decepțiunea. Eĭ se conving acum, că aŭ lucrat în contra intereselor bisericiĭ lor. Nu le restă, de cât să se pună pe lucru, să dirégă, ce aŭ stricat.

Austria.

Este cunoscut, că la al IV-lea congres al catolicilor din Austria ținut în Salzburg guvernatorul țĕriĭ a salutat pe membriĭ congresuluĭ în numele guvernuluĭ. Lucrul acesta nu a plăcut liberalilor jidoviți, pentru aceea aŭ interpelat pe ministrul-president Badeni, dacă cu scirea dînsuluĭ s'a întîmplat acea salutare. Ministrul a răspuns, că numĕrul cel mare al congresiștilor și importanța obiectelor, carĭ s'aŭ desbătat, aŭ trebuit să atragă deplina atențiune a guvernuluĭ, cu a cărui învoire a fost salutat congresul. Guvernul însĕ nu se identifică cu tóte cele ce s'aŭ zis și hotărît în congres. Pe cum se vede din răspuns, contele Badeni se sfiesce de a trece înaintea liberalilor de catolic pronunțat, cu tóte acestea recunósce publice și oficios importanța congreselor catolice, ceea ce este un progres față cu timpul, când eraŭ la putere așa numiții liberalĭ.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În 5 a c. Monarchul a cetit înaintea membrilor ambelor corpurĭ legiuitóre discursul de tron, prin care dieta s'a declarat de disolvată. În discurs s'a făcut amintire despre serbările milenare, despre inaugurarea de la Pórta de fer, unde lucrările le-a îndeplinit Ungaria. Cu mulțămită a amintit despre primirea cordială și strălucită, care a întîmpinat-o în România atât din partea regeluĭ, cât și din a poporațiunii. Raporturile internaționale cu tóte puterile sînt cele maĭ amicabile. Maĭ de parte a zis discursul, că dieta deschisă la 1892 s'a ocupat maĭ mult de regularea cestiunilor politice-bisericescĭ aducênd legĭ de mare moment în privința acésta. Apoĭ s'a amintit progresul făcut pe terenul administrativ, cultural, economic și finanțial. În fine ar maĭ fi restat, ca dieta să desbată convențiunile vamale și comerciale cu țĕrile austriace și cuota la suportarea speselor comune ale monarchieĭ. După ce s'a vĕdut însĕ, că timpul, ce maĭ restă până la espirarea acesteĭ sesiuni, era prea scurt pentru pertractarea acelor cestiuni de mare importanță, la propunerea ministeriuluĭ declară de închisă dieta deschisă la 18 Februar 1892.

Fóea oficiósă a statuluĭ a publicat Mercurĭ decretul regal, prin care nóua dietă este convocată pe 23 Novembre a. c. Maĭ de parte comunică și scripta ministruluĭ de interne, care fixéză timpul alegerilor pe zilele din 28 Octobre până în 6 Novembre. Agitațiunile electorale s'aŭ început în țara întrégă. Foile magiare publică numele candidaților diferitelor partide politice.

Contele Iuliŭ Szápáry în o epistolă își ĭea rĕmas bun de la alegĕtoriĭ sĕĭ din Timișóra. Se vede, că fostul ministru-president voesce, să se retragă de pe arena politică. Br. Bánffy se bucură de asta, și pe cum se vorbesce, se va arĕta luĭ Szápáry recunoscĕtoriŭ mijlocindu-ĭ postul onorific de president al caseĭ magnaților.

Partidul național (apponyist) în manifestul sĕŭ electoral zice, că între împrejurările de față cestiunile politice bisericescĭ nu le consideră de importante. Prin acésta voesce numitul partid a delătura de la sine și umbra, că ar consimți în ceva cu partidul poporal.

Contele Zichy Nándor spre a-și puté afirma maĭ cu succes principiile politice creștinescĭ e gata a renunța la votul sĕŭ din casa magnaților primind candidatura de deputat al Kecskemétuluĭ.

Agrariĭ sub conducerea luĭ Károlyi Sándor încă aŭ publicat un manifest electoral. Eĭ voesc reducerea dăriĭ de pămînt, micșorarea și eventual abrogarea dăriĭ suplementare, pe cum și reducerea celor alalte contribuțiunĭ directe și indirecte, carĭ apasă poporul; în schimb urgitézĕ ridicarea dăriĭ de clasa a III-a și cea după capital, maĭ de parte propune contribuție pe miliónele, carĭ se întorc așa ușor la bursă.

Socialiștiĭ încă și-aŭ pus candidații în maĭ multe cercurĭ electorale.

Franța.

În 6 a c. a sosit părechea imperială ruséscă în Paris. Primirea făcută puterniculuĭ monarch a fost cât se póte de strălucită. La acéstă primire presidentul republicieĭ Felix Faure a desvoltat pompa și a luat poziția, ce se cuvine adevĕraților monarchĭ.

În elementele democratice a provocat aversiune luxul desvoltat la primirea țaruluĭ. După ce Rusia se consideră de amică și aliată a Franțeĭ, de la sine se înțelege, că țarul a fost întîmpinat cu bucurie și din partea poporațiunii. Raporturile politice dintre aceste dóuĕ state prin înalta visită aŭ să fie și maĭ intime.

Anglia.

Din incidentul petrecerii țaruluĭ în Anglia ambasadorul rusesc Staal a lucrat spre a schimba politica ruséscă după dorințele Angliei. În cât îĭ va succede, viitoriul va arĕta.

Bărbatul de stat Sir William Harcourt în un discurs ținut în 6 a c. înaintea alegĕtorilor sĕĭ din Elwoale vorbind despre situația din Turcia a zis, că a fost o greșală a diplomaților anglezĭ de a apĕra Turcia de influința ruséscă, căcĭ azĭ totuși influința Rusieĭ domnesce în Constantinopol. Harcourt pretinde, ca regimul să espună, ce scie despre stările din Turcia și să purcédă în conțelegere cu Rusia în tot, ce privesce cestiunea orientală. Primul pas pentru o acțiune amicală cu Rusia ar fi abrogarea convențiuniĭ referitóre la Cipru. Dacă Rusia va merge mână în mână cu Anglia, sigur se va hotărî curend asupra sorții imperiuluĭ otoman.

Armata din espediția dongolană înaintéză cu triumfurĭ spre Chartum, ceea ce deștéptă invidie în Francezĭ, carĭ își vĕd periclitate interesele în colonii prin consolidarea Anglezilor în Egipt și prin progresele, ce le fac spre sud-ostul Africeĭ.

Rusia.

Din incidentul visiteĭ făcute de Monarchul Francisc Iosif regeluĭ Carol presa ruséscă scrie articoliĭ binevoitorĭ Austro-Ungarieĭ. Aşa „Nowoje Wremja“ zice, că întîlnirea împĕratuluĭ austriac cu regele Romînieĭ şi cu al Sĕrbieĭ maĭ de mult ar fi provocat nedumeririĭ în Rusia, căcĭ s'ar fi crezut a fi îndreptată în contra intereselor rusescĭ din Balcanĭ. Acum, după ce Rusia ast fel a resolvit cestiunea bulgară, cât nimenĭ nu o maĭ póte suspiţiona, că ea voesce a se amesteca în afacerile interne ale principatuluĭ, rola Rusieĭ în Constantinopol este în consonanţă deplină cu a Austro-Ungarieĭ. Interesele acesteia în Orient Rusia nu le atinge, şi nimenĭ nu maĭ crede, că Austro-Ungaria ar voi, să foloséscă România şi Sĕrbia ca instrumente în contra Rusieĭ. Tot cam asemenea scriŭ şi „Nowosti“ şi alte foĭ rusescĭ.

Corespondinţe.

Selagiŭ 1 Sept. 1896.

(Continuare.)

Şi acuma să venim la a dóua întrebare, că óre *care e scopul* ziaristicheĭ cu ast fel de atacurĭ îndreptate une orĭ în contra instituţiunilor, alte orĭ în contra Archiereilor şi a altor persóne bisericescĭ?

Orĭ din care parte vom privi lucrul, dacă vom studia cestiunea chiar şi prin ochilariĭ optimismuluĭ celuĭ maĭ estrem şi cu cea maĭ mare bunăvoinţă faţă de ziaristică: totuşĭ cu inimă întristată trebue să constatăm, că scopul nu e bun. De multe orĭ am audit zicêndu-se, că din mijlóce poţĭ cunósce scopul, şi dacă ar avé cine va o ţintă, un scop cât de bun, cât de salutar, ér pentru ajungerea luĭ se va folosi de mijlóce rele, ca să nu zic neoneste, acel scop a încetat de a fi bun, căcĭ nu sînt bune mijlócele. Acuma să zicem, că scopul atacurilor amintite ar fi înaintarea causeĭ nóstre naţionale. Cine o va crede acésta? Cum, în ce direcţie şi în ce mĕsură va înainta causa nóstră prin aceea, că vom discualifica instiuţiunile bisericiĭ gr.-cat., vom batjocori pe Archiereĭ şi pe preoţĭ espunêndu cât şi maĭ câte despre eĭ? Cu eât va înainta causa naţională. că se vor publica — şi încă în nisce terminĭ fórte vătĕmătorĭ, cum a dese orĭ am cetit, — în unul orĭ altul din ziare pĕcatele, în nenumĕrate casurĭ culese din vînt, ale unuĭ orĭ altuĭ preot, pe cum se afirmă, comise în contra naţiuniĭ române? Dóră se va emanda? Unde aĭ vĕdut lup îmblânzit cu sbiciul? Înfricat cred, că dă, dar îmblânzit nu. Şi óre ce folos avem noĭ de aceia, carĭ numaĭ de frică sînt Romînĭ? Óre întru cât va înainta causa naţională? Aŭ nu scim, că uniĭ ca aceia numaĭ din gură sînt Romînĭ buniĭ?

Orĭ dóră să presupunem al doilea cas, că adecă cetitoriĭ acelor atacurĭ vor trage consecinţele şi vor învĕţa, de ce să se abstină şi cum să purcédă întru apĕrarea intereselor nóstre naţionale? Nu o putem concede nicĭ acésta, căcĭ fórte mulţĭ dintre cetitorĭ, când vĕd rubrica „Corespondinţe“, orĭ pun ziarul la o parte orĭ trec preste ea, pentru că din cele apărute zilnic deduc, că vor avé să cetéscă înmormîntarea morală a cutăruĭ va, în cele maĭ multe casurĭ a unuĭ nevinovat. De altă parte ce instrucţiunĭ să pótă scóte cetitoriul din acele atacurĭ? Dóră aceea, că ziaristica nóstră a apucat pe o cale rea, când espune biserica gr. cat., — carea în tot timpul a purtat falnică stégul românismuluĭ în fruntea naţiuniĭ române, — eruptiunilor necualificabile ale unor inimicĭ de mórte aĭ eĭ? Ce bine vor învĕţa decĭ cetitoriĭ?

Căcĭ, mĕ rog, inteligința română, carea în primul loc conduce causa naţională, numaĭ din preoţĭ constă óre, şi prin urmare numaĭ preoţiĭ şi icĭ cole câte un învĕţător pĕcătuesc în contra naţiuniĭ române? E drept, că maioritatea inteligenţeĭ nóstre o formézĕ aceste dóuĕ clase; dar óre advocaţĭ, medicĭ, technicĭ, ba şi funcţionarĭ de stat etc. românĭ nu sînt óre, — mulţămită luĭ Dumnezeŭ, — în numĕr fórte considerabil? Aŭ dóră membriĭ acelor clase cu toţiĭ sînt apĕrătorĭ neînfricaţĭ şi tot de una constanţĭ aĭ românismuluĭ?

Nu înşir casurĭ, căcĭ şi Dvóstră aţĭ vĕdut, cum abusézĕ unĭĭ din eĭ de bunătatea şi nesciinţa bietuluĭ ţĕran român şi-l despóie cu uşurinţă maĭ mare de bănişoriĭ cu crâncene sudorĭ câştigaţĭ, de cât un neroman, pentru că îĭ sciŭ limba şi parte ieşiţĭ din popor, parte crescuţĭ în mijlocul luĭ cunosc maĭ bine natura luĭ şi mijlócele, prin carĭ să stórcă de la el banĭ. Sînt casurĭ, când însă-şĭ legea trebue să-l apere pe bietul ţĕran român faţă cu advocatul sĕŭ român. Pe lângă accea se maĭ îngrijesc, ca nu cum va preotul să-l pótă instrua spre bine, şi deştéptă în ţĕran neîncredere cătră părintele sufletesc al luĭ.

Sînt casurĭ, când câte un tinĕr după absolvarea drepturilor devine — cu ajutoriul Românilor — funcţionar de stat şi atuncĭ desbracă tóte, câte ĭ-ar reaminti, că e Român; cu preoţĭ venerabilĭ şi încărunţiţĭ în lupta pentru binele poporuluĭ, cu învĕţătorĭ şi în dese casurĭ cu înşi-şĭ ţĕraniĭ nu voesce a se înţelege de cât în limba unguréscă. Nu zic acestea în general despre o atare clasă, ci despre uniĭ membri a eĭ. Óre despre uniĭ ca aceştia pentru ce nu ieaŭ noţită ziarele nóstre? Aŭ dóră aceştia cad sub alte consideraţiunĭ? Da, pentru că nu sînt preoţĭ şi anume preoţĭ gr. cat., nu sînt bisericanĭ.

Şi acuma vedem şi maĭ lămurit, care e scopul acelor atacurĭ, ce se intenţionézĕ prin erumperile atât de vehemente în contra a tot, ce aparţine bisericiĭ gr. cat. Voesc, ca poporul cetind acele să-şĭ pérdă tóta încrederea în capiiĭ bisericiĭ şi în părinţiĭ sĕĭ sufletescĭ, în preoţĭ, ca aşa poporul să se desbine de biserică şi de preoţĭ. Şi sciţĭ, ce zice Washington? „Religiunea de preoţiĭ sĕĭ şi poporul de religiunea luĭ nu póte fi despoiat. Cine tinde la acésta, acela orĭ e bĕbăuc orĭ e rĕutăcios, una din dóuĕ la tot casul orĭ de o dată şi una şi alta.“

Şi acum să trecem la a treia întrebare fórte momentósă, că adecă *ce sînt şi vor fi urmările atacurilor* îndreptate în contra bisericiĭ, a archiereilor şi a preoţilor gr. cat.?

Înainte de tóte trebue să limpedim o cestiune momentósă. Acéstă cestiune, — cu care bine trebue să ne tragem samă, dacă voim, să judecăm cât se póte de corect întrebarea de maĭ sus, — e, că óre publicul nostru matur e în gradul recerut pentru cetirea ziarelor orĭ ba? Un învĕţat a zis: „Nu crede în dată, nu crede unuia orĭ turor, nu crede tóte, ci comparézĕ cele audite (orĭ cele cetite), scrutézĕ, cumpĕnesce, şi aşa să deducĭ adevĕrul.“ Óre publicul român cetitor observă acest consiliŭ, capabil e, să cetéscă cu judecată ziare, adecă judecând după anumite principiĭ individuale ale sale, scie-şĭ validita convingerea sa proprie, când cetesce, capabil e, să-şĭ formeze o idee curată, nu numaĭ să conglomereze cele desfăşurate în ziar fără a se întări în convingerea sa proprie câştigată maĭ înainte saŭ fără a-şĭ însuşi o convingere nóuă firmă? Îmĭ aduc aminte de o convorbire cu un domn, care în părţile locuinţeĭ sale trece de român cu inimă. Cestiunea desbătută a fost o propunere, în care se aderézĕ uneĭ foĭ adevĕrat catolice faţă cu atacurile îndreptate de unele ziare în contra instituţiunilor bisericescĭ, a archiereilor şi a multor membri din clerul gr. cat., şi acest domn între altele a zis, că acea propunere devenită decisiune e incorectă, pentru că, — risum teneatis! — *e contrară decisiunilor conferinţelor nóstre naţionale!?* Când audĭ de acestea, în ce sens o să judecĭ întrebarea despre maturitatea publicului? Eŭ înse nu fac din un cas deducţiune în general, dar putem afirma cu tótă hotărîrea, că mulţĭ, fórte mulţĭ sînt asemenĭ aceluĭ domn.

Acolo e desbaterea cestiuniĭ nóstre naţionale, decursă acum sînt 1 ½ an în senatul român. Câţĭ aŭ fost atuncĭ, carĭ aŭ glorificat pe Sturdza, despre care aŭ sciut, cum maĭ înainte ca ministru a espulsat Ardeleni din România! Şi acum ca ministru-preşedinte? Şĭ-a acătat de cuiŭ principiile, enunţările de atuncĭ, carĭ le făcuse ca opositional. Acésta se numesce politica momentuluĭ, şi să recunóscem, — fără a ne simţi vătĕmaţĭ, — că noĭ Româniĭ în maioritate covîrşitóre chiar din causa, că se află mulţĭ „politicĭ“ ca dl Sturdza, sîntem politicĭ aĭ momentuluĭ. Nu-mĭ e scopul a mĕ atinge de persóne, dar totuşĭ nu pot face, să nu amintesc pe Lucaciŭ, ieri preamărit şi ridicat până la ceriŭ, ér azĭ tras în noroiŭ!

Dacă publicul nostru inteligent e matur şi fără periclu moral póte ceti foĭ, atuncĭ nu e nicĭ o lipsă, să scrie ziaristica în tonul, de care se folosesce, căcĭ vatĕmă simţul estetic al cetitoriuluĭ, şi urmarea va fi abandonarea respectivuluĭ z ar; ér dacă nu e matur, cum nu e maioritatea, — atuncĭ chemarea ziaristicĭĭ devine în cea maĭ mare mĕsură momentósă, căcĭ are *să crésceă* politicesce pe acel cetitorĭ, ér prin procedura observată până aci şi în present va obţiné un resultat păgubitoriŭ pentru naţiune, căcĭ va cresce un corp al naţiuniĭ fără principiĭ, fără convingere, espus fluctuaţiunilor zilnice ale politicĭĭ momentuluĭ, cu un cuvînt: Românĭ, — cum zicĭ uniĭ — „pururea oportunişti“.

A dóua urmare e, că prin atare procedură se deschide cale largă calumniilor. Dacă cineva voesce, ca un individ luĭ neplăcut să fie deonestat, nu face alta, de cât cércă ceva „smintélă“ a aceluia şi făcênd din un ţinţariŭ un armăsariŭ îşĭ satisface ureĭ; orĭ dacă nu-l póte învinovăţi cu nimic, atuncĭ inventézĕ, căcĭ ziarul, — fără să cerceteze adevĕrul celor scrise. — numaĭ decât publică cu bucurie. Nu e aşa, mĕ rog? Va rĕspunde póte cineva la acésta, că ziarul atacător bucuros dă loc rectificăriĭ. Eĭ bine, să zicem, că acea fóe va fi atât de indulgentă (?). Dar óre onórea o dată pĕtată în public póte-se restitui în stadiul de maĭ înainte prin o întimpinare? Prepositul rom. cat. de Oradea Mare Dr. Nogáll spunea, că el ca prunc a întrebat o data pe maĭcă-sa, pentru ce nu-l

plac bîrfelile, prin carî este calumniat orî deonestat cineva?„ Veḑî, băeţele", ï-a rĕspuns maîcă-sa înţeléptă, „calumniarea este asemenea actului, când o corfă de pene le daî pradă vîntului şi voescî apoî, să le aduní érăşî. Veî afla póte una orî dóuĕ, dar tóte nicî când; aşa şi prin calumnie nimicescî o dată onórea şi bunul nume al óre căruî deaprópe, şi nu veî găsî pénă, carea să pótă restabili onórea răpită." Aşa a rĕspuns acéstă mamă înţeléptă, şi adevĕrul acesta, orî vrem, orî nu, trebue să-l recunóscem toţi, căcî fórte adevĕrată este zicala: „Calumniare audacter, *semper aliquid haeret.*"

Îmî viu în minte alegerile municipale din ĭérna trecută. Câte atacurî, câte calumniî, câte batjocurî nu am maî putut ceti în unele ziare, ér apoî o serie de „întimpinărî". Cine a petrecut cu atenţiune acele corespondinţe şi întimpinărî, s'a putut convinge uşor, că noî Româniî maî ales ca individî privaţi pe lângă ceî esternî mai avem şi inimicî internî. Am cetit între alte multe corespondinţe şi una, carea maî tare mî-a atras atenţiunea, fiind că cunosc bine persónele atacate, discualificate, — altmintrea bărbaţi fórte oneşti şi buní Románi, — şi cercând causa am dat de lucrurî, carî dacă s'ar fi dat publicităţiî, nu ar fi făcut onóre nicî corespondentului, nicî informatorului aceluia, carele a fost însu-şî candidatul, o persónă fără cel maî mic merit naţional orî bisericesc, condus numaî de ambiţiunea predominării şi ridicat, — la aparinţă, — numaî din causa unor legăturî, neales înse din causa neaptitudinii perfecte. Cine ar avé poftă, să rĕspundă la o atare corespondinţă? Ceî ce cunosc împrejurările, — şi de aceia mulţi sînt, — numaî despreţuesc pe informator ca pe un calumniator, ér ceî necunoscĕtorî, — escepţiunea va fi fórte mică, — nicî nu vor ceti întimpinarea.

Aşa stă lucrul, când ziarul, în care se face atacul, dă loc rectificării. Dar óre tóte ziarele nóstre române şi tot de una şi faţă de toţi sînt aşa graţióse (?) şi indulgente (?)?

A treia urmare a direcţiunii espuse e maî periculósă, pentru că se referesce la popor, se manifestă la ţĕranul român.

Ziarele nóstre adecă voind, ca şi poporul să aîbă la mână o fóe, ca şi bietul ţĕran după munca luî cea grea şi zilnică să aîbă în zilele de repaus ceva distracţiune spirituală, să fie orientat despre „mersul lumiî", aŭ pus la cale numerî sĕptĕmânalî, de Duminecă, anume redactaţi pentru popor, în stil poporal, cu aplicare la indigintele spirituale şi pentru conceptul ţĕranuluî. Acéstă întreprindere în sine e bună, şi ducă e condusă bine, atuncî e fórte salutară. Dar să luăm numaî în mână aceî numerî destinaţi pentru popor, să-î frunzărim cu atenţiune, şi ce vom afla? Aceea, ce vedem în ziarele pentru inteligínţă, fórte adese orî articli, în carî se atacă în mod brusc instituţiunile bisericiî nóstre gr. cat., Archiereiî şi preoţimea nóstră gr. cat. Ce urmărî vor avé acestea? Ce va resulta din ast fel de atacurî, maî ales că poporul e confirmat în cele cetite de unii din inteligínţa miréná? Dóră ceva bun? Care să fie acela? Aşî fi curios, şi cu mine toţi accia, carî se interesézá de binele poporului, să vedem binele acela.

Ţĕranul, întru adevĕr nematur, cetind atacurile zilnice îndreptate în contra bisericiî gr. cat., în contra Archiereilor şi a preoţilor gr. cat., cu încetul se va cuprinde de recélă, inima luî bună se va învenina, el va începe, să dubiteze despre adevĕrul învĕţăturilor, carî le-a audit de la părinţiî sĕî, maî apoî în şcólă şi în urmă esplicate prin preot în biserică. Maî târziŭ işî va perde încrederea în preotul sĕŭ zicĕnd: „Pentru ce să ascult eŭ de preot, când fóea îl declară de trădător de neam?" Nu va cerceta biserica, inima îî va fi cuprinsă de recélă faţă de tot, ce se referesce la cele spirituale, şi în sfârşit?.... Esemplu tragic ne este Franţa, unde în urma scrierilor unuî Bayle, Rousseau, Diderot, D'Alembert, Voltaire etc. a prins rădăcinî în poporul de la ţară ateismul, căruia apoî ï-a dat espresiune în mod drastic pe timpul revoluţiuniî, rupĕnd frînele binefăcĕtóre ale religiuniî. Ér azî? Unde dominézá anarchismul în aşa mĕsură, ca chiar în Franţa? Şi dóră nu veţî afirma, că religiositatea e causa acestuî anarchism, orî că el şi-ar avé causa în „împrejurărî" (?), şi dóră nu veţî nega, că ateismul e causa adevĕrată a acestuî rĕŭ? Şi ceea-ce se întîmplă cu un popor, nu se întîmplă óre asemenea şi cu cel alalt? Nu tot acele-şî sînt óre urmările ireligiosităţiî la tóte popórele? Să frunzărim paginile istorieî némuluî omenesc, şi vom vedé nenumĕrate casurî întristristătóre, carî ne dovedesc în destul cele afirmate maî sus.

În adunarea generală de deunázî a Asociaţiunii Transilvane dl A. Mocsonyi, ca şi cum anume ar fi voit, să atragă atenţiunea Românilor adunaţi la împrejurarea acésta, a zis: „Sentimentele religióse şi naţionale ale poporuluî român sînt prin mîî şi mîî de fire vîî şi delicate atât de strîns conţesute şi concrescute, în cât ele fără vătĕmarea lor nicî că s'ar pute despărţi unele de altele." Óre ceî atinşî înţeles-aŭ gravitatea acesteî enunciaţiunî? Şi ce zice poetul?

„Maî credincios, maî creştinesc
Din némurile tóte
Ca némul nostru plugăresc
Un altul nu se póte." (Radulescu Niger).

Şi vaî, de o mie de orî vaî aceluia, care tinde la nimicirea acesteî religiosităţi! „Vaî celuia, prin care vine smintéla în lume! Maî bine ar fi luî, de s'ar lega o pétră de móră de grumazîî luî, şi să se arunce în mare, de cât să smintéscă pe unul dintre aceştî maî micî" (Luc. 17, 1—2.).

Voesc, să răpéscă de la popor, ceea ce îî este luî maî scump, isvorul toturor bucuriilor, al mângăierilor luî în suferinţe, tăria luî între loviturile desc şi amare ale sorţiî! „Numaî Biserica are legî pentru indigintele omenimiî, mângăierî în tóte durerile, învĕţăturî în tóte schimbările sorţiî," zice marele bărbat de stat francez Thiers. Religiunea a fost în tot timpul şi este şi azî cel maî scump tesaur al poporuluî nostru, acesta ï-a fost şi-ï este farul conducĕtor în întunecimea acesteî lumî viţiósĕ, altariŭ în sanctuariul vieţiî familiare. Tóte sentimentele luî bune şi frumósc, tóte gândirile şi idealurile luî măreţe, tăria sufletéscă de a suporta cu paciinţă şi abnegaţiune suferinţele zilnice şi amărăciunile vieţiî sale, tóte îndemnurile de a-şi împlini cu sfinţenie datorinţele faţă cu sine, cu némul sĕŭ şi cu patria sa: tóte, tóte aceste aŭ isvorît din religiositatea luî şi s'aŭ concentrat în iubirea religiuniî. Pentru ce totuşi intenţionaţi, să răpiţi de la el acest tesaur? Pentru ce voiţi, ca el să devină pradă inimicilor luî? Nu sciţi, că religiunea este basa şi fundamentul tuturor nisuinţelor sublime şi nobile, religiunea este basa subsistinţeî unuî popor, şi dacă se va clătina, dacă va dispăré acéstă basă, acest fundament, acel popor nu maî trăesce, şi şi dacă nu dispare cu totul la moment, dară totuşi numaî vegetézá, şi acesteî vieţi pline de chinurî îî va pune sfârşit tragic în curênd o sguduitură internă orî esternă? Căcî acésta a fost sórtea popórélor despoiate de religiune: acésta va fi şi sórtea poporuluî român, dacă nu ne vom îngriji de timpuriŭ de remediî în primul loc noî, membriî clerului gr. cat.

(Va urma.)

Nr. 27/896.

Convocare.

Pe basa §. 13 din statute avem onóre a invita pe toţi membriî, spriginitoriî şi binevoitoriî Reuniuniî Femeilor rom. gr. cat. din Blaş la adunarea generală de tómnă, ce se va ţiné Duminecă în 25 Octobre n. a. c. la 3 óre d. a. în sala de desemn a gimnasiuluî din loc.

Programa:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Raportul general al comitetuluî Reuniunii.
3. Statorirea budgetuluî pe anul 1897.
4. Raţiunile fundaţiunilor Ana Vlassa n. Poruţ şi Leontina F. Negruţ.
5. Esmiterea alor treî comisiunî: a) pentru censurarea raportuluî general, b) pentru esaminarea budgetuluî şi a raţiunilor celor dóuĕ fundaţiunî, c) pentru înscriere de membri noî.
6. Rapórtele celor treî comisiunî.
7. Eventuale propunerî.
8. *Alegerea Comitetuluî Reuniunii pe un nou period de treî anî.*
9. Închiderea adunării generale.

Dat din şedinţa comitetuluî Reuniuniî Femeilor rom. gr. cat. din Blaş ţinută în 8 Octobre a. c.

Rosa Muntean
presidentă.

Ioan Fodor
secretar.

Noutăţi.

Escelenţa Sa Î. P. S. D. Mitropolit în 5 a c. s'a întors de la Budapesta la reşedinţă.

Scaunul episcopesc de Lugoş. „Hircsarnok" este informat din loc competent, că scaunele episcopescî de Rosnavia, Cinci-Bisericî şi Lugoş se vor umplé pe la sfârşitul anuluî acestuia. Umplerea lor întârzie din causa, că guvernul încă n'a putut afla candidat pentru scaunul de Lugoş.

Dl Dr Alesandru Pop, medicul nostru archidiecesan, după un morb maî îndelungat şi-a redobîndit sănătatea şi şi-a reînceput pracsa. Îî dorim deplină putere spre a grijí cu zelu-î cunoscut şi de sănătatea nóstră.

Oficiul postal din Blaş de Luní în 12 a c. încolo va fi în casele capitulare cele nóuĕ de lângă residenţa mitropolitană. Sîntem rogaţi a încunoscinţa despre lucrul acesta pe On. cetitorî aî foiî nóstre.

Candidaţi de aî partidului poporal până acum sînt proclamaţi în 46 cercuri electorale.

Alegere la universitate. La alegerea de president al societăţiî universitare „Egyetemi kör" din Budapesta de doi anî pe lângă tóte apucăturile Jidovilor aŭ fost aleşi tinerî creştinî. În anul acesta corteşirile saŭ întîmplat în stil maî mare. Alegerea în ăst an s'a terminat Marţi ĕră cu învingerea partideî creştinescî reuşind candidatul eî Herczegh Béla.

Ös-Budavár, acest loc de petrecere, unde se permit producţiunî imorale şi blasfeme, va să se perpetueze în Budapesta. Spre acest scop, — pe cum cetim în „M. All.", — s'a cerut de la magistrat, să i-se permită a-şi continua încă treî anî representaţiunile scandalóse.

PARTE SCIINȚIFICÁ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

3. *Prânzul sacrificial.* Fórte caracteristic e pentru singuraticele felurĭ ale jertfelor sângeróse din L. V. aceea, că óre întrégă materia jertfeĭ se ardea, și nimenĭ nu se împărtășia din mâncarea sacrificială schimbată, trecută în proprietatea luĭ Dumnezeŭ, orĭ apoĭ că óre Dumnezeŭ primia pe óre cine la masa sa, și dacă da, atunci că óre admitea la masa sa numaĭ pe ministriĭ altariuluĭ orĭ dóră și pe cel ce aducea jertfa.

De prânz sacrificial, de frupt al jertfeĭ sevârșite are să se privéscă nu numaĭ prânzul de la jertfele de pace, ci și împărtășirea preoților în cărnurile jertfelor pentru pĕcat și pentru delict, pe cum și mâncarea peptuluĭ și umĕruluĭ din partea preoților și căsenilor lor din jertfele de pace. Ceea ce mâncaŭ preoțiĭ din jertfe, aceea era a luĭ Dumnezeŭ, era mâncare sfințită, clarificată. Eĭ mâncând din sfînta mâncare sacrificială se înfățișaŭ ca comesenĭ și concăsenĭ aĭ luĭ Dumnezeŭ, care-ĭ nutria ca pe ministriĭ sĕĭ. Eĭ sevârșind funcțiunile sacrificiale eraŭ ministriĭ altariuluĭ și de aceea și trăiaŭ de pe altariŭ; ca preoți, ca representanți aĭ preasfîntuluĭ Dumnezeŭ față cu poporul cel pĕcătos eĭ eraŭ sfinți și ca ataĭ mâncaŭ mâncarea dumnezeéscă cea sfințită prin focul sacrificial chiar și în casurile acelea, în carĭ ceĭ ce aduceaŭ jertfa, eraŭ de tot eschișĭ de la gustarea mâncăriĭ sacrificiale cu scopul abstinenței și întru aducerea aminte, că satisfacția prestată de eĭ e imperfectă. Fiind persóne oficióse mâncaŭ deci preoțiĭ din mâncarea sacrificială ca remunerare pentru funcția lor preoțéscă, și întru atâta și mâncarea acésta a lor era un frupt al jertfeĭ, simbria, ce le-o da Dumnezeŭ pentru actul mijlocitoriŭ, care-l sevârșiaŭ eĭ. Preoțiĭ aducênd jertfe, maĭ ales de cele pentru pĕcat, purtaŭ ca mijlocitorĭ óre cum pĕcatele poporuluĭ, pentru care avea jertfa să satisfacă (III Moĭsi 10, 17: „Pentru ce nu aț mâncat jertfa cea pentru pĕcat în loc sfînt, că sfiutele sfinților sînt? Acésta v'a dat-o vóue, să o mâncați, ca să ridicați pĕcatul adunăriĭ și să vĕ rugați pentru eĭ înaintea Domnuluĭ"), și drept rĕsplată pentru acésta mâncaŭ eĭ din mâncarea sacrificială.

Pe când preoțiĭ în tóte jertfele a fară de arderile de tot primiaŭ frupțul sacrificial pentru funcția lor mijlocitóre în forma unuĭ prânz sacrificial, pe atuncia celuĭ ce aducea jertfa, i-se concedea un atare frupt numaĭ în jertfele de pace. Numaĭ la soiul acesta de jertfă putea jertfitoriul însu-și să guste din sfînta mâncare sacrificială, să ședă la masa Domnuluĭ. El în tóte cele alalte jertfe era oprit de la gustarea asta și chiar prin acésta se înfățișa ca unul, care nicĭ de cum nu a ajuns la ținta, la care se silia prin aducerea jertfeĭ, adecă la împăcarea cu Dumnezeŭ și la comunicarea luĭ. Chiar prin acésta deci, că Israilitul numaĭ într'un singur soiŭ de jertfe ajungea în chip simbolic la scopul propriŭ a tótă jertfirea, la amiciția luĭ Dumnezeŭ și la dreptul de a fi comesan al luĭ, chiar prin acésta i-se aducea Israilituluĭ a minte, că cultul luĭ cel dumnezeesc e defectuos, nu are puterea de a satisface întru adevĕr și de aceea are lipsă de perfecționare. Pentru ca înse să nu i-se pară, că acest scop propriŭ a tótă jertfirea nicĭ de cum și nicĭ o dată nu se va ajunge, totuși i-se concedea participarea la prânzul sacrificial într'un singur soiŭ de jertfe, a nume în jertfele acelea, carĭ deja și în vîrtutea motivuluĭ lor aveaŭ caractĕrul cel maĭ prietinesc, și pentru carĭ motivul cel maĭ de aprópe nu-l oferia nicĭ pĕcatul actual (ca în jertfele pentru pĕcat și pentru vină), nicĭ pĕcatul habitual (ca în arderile de tot), carĭ din contră aveaŭ de motivul cel maĭ de aprópe lauda și glorificarea luĭ Dumnezeŭ celuĭ ce s'a manifestat orĭ avea să se manifesteze jertfitoriuluĭ ca un părinte bun. De altmintrea chiar și în jertfele acestea de pace premergeaŭ junghiarea animaluluĭ și stropirea sângeluĭ luĭ și se deprindea maĭ întâiŭ renunțare prin arderea unei părți a jertfeĭ și prin cedarea peptuluĭ și umĕruluĭ pe sama preoților, și numaĭ după aceea urma prânzul sacrificial al celuĭ ce aducea jertfa. Așa dară chiar și jertfele acestea aveaŭ esențialminte și maĭ pe sus de tóte scopul de a satisface.

Despre jertfele nesângeróse.

Pentru a determina însemnarea jertfelor nesângeróse ale L. V. însă-și s. Scriptură nu ne oferesce aprópe nicĭ o sprigióna. Din causa acésta a și urmat apoĭ o varietate fórte bătétóre la ochĭ în aprețiarea jertfelor nesângeróse. Ss. Părinți și teologiĭ din evul de mijloc se îndestuliaŭ cu esplicărĭ ocasionale alegorice-tropologice fără de a face nicĭ măcar încercarea uneĭ ataĭ apreciărĭ a acestor jertfe, carea să se potrivéscă în întregul cultuluĭ dumnezeesc sacrificial rînduit în L. V. Abia în timpul maĭ nou s'aŭ făcut încercărĭ de acestea de a da jertfelor nesângeróse esplicărĭ, carĭ să corĕspundă raportuluĭ, în care se aflaŭ ele față cu întreg organismul cultuluĭ sacrificial al L. V. Dintre esplicările acestea următórea pare a fi cea maĭ plausibilă:

Omul după căderea sa de o parte e conscĭu despre aceea, că el în raportul sĕŭ față cu Dumnezeŭ a devenit vrednic de mórte, ér de altă parte simțesce zilnic, ba chiar în fiesce care óră, că el a ajuns într'un raport greșit și față cu lumea esternă, că acésta, maĭ ales întru cât ea se gustă din partea omuluĭ și pe calea acésta ajunge în raportul cel maĭ nemijlocit cu viața omuluĭ, fórte a dese orĭ îl îndémnă pe om la rele, și că omul cu atâta se face maĭ tare rob al lumiĭ esterne și se înstrăinéză maĭ tare de Dumnezeŭ, cu cât deprinde maĭ mult gustarea naturiĭ. Recunoscêndu-o acésta el trebue să privéscă de datorința religiósă a sa, ca să nu guste natura în chip necondiționat așa, pe cum trupul luĭ poftesce gustarea acésta, ci să deprindă o renunțare bine ordinată în gustarea acésta. El maĭ de parte trebue să vadă limpede, că renunțarea acésta, fiind că e o sirguință faptică spre Dumnezeŭ, luĭ Dumnezeŭ îĭ este bineplăcută; dór Dumnezeŭ într'însa vede o dovadă a dorințeĭ omuluĭ de a se împreuna cu el, o dovadă a ascultăriĭ și iubiriĭ luĭ, ér acestea luĭ Dumnezeŭ trebue să-ĭ fie bineplăcute. Ce va fi deci maĭ conform firiĭ de cât aceea, că omul, când va să manifeste în fapte, în chip cât se póte de intensiv, raportul sĕŭ religios față cu Dumnezeŭ, să-ĭ îmblânzéscă mânia provocată prin pĕcat, să i-se arete recunoscĕtoriŭ orĭ să cerșéscă óre ce de la el, în tóte casurile acestea deprinde renunțare la creaturĭ, abstinență de la obiecte de gustare înaintea feței luĭ Dumnezeŭ și în referire nemijlocită la Dumnezeŭ?

Jertfa nesângerósă deci în tocmaĭ ca la jertfele sângeróse arderea avea maĭ de aprópe caractĕrul uneĭ renunțărĭ, și în renunțarea asta se cuprindea prețul real al eĭ. Acelea jertfe nesângeróse, carĭ se adaugeaŭ la cele sângeróse, aveaŭ să lărgéscă abstinența și (în jertfele de pace) prânzul sacrificial, să estindă aceste dóuĕ momente și la obiectele de gustare cele maĭ de frunte din sfera vegetalelor. Ĕră jertfele nesângeróse cele neatîrnătóre se deosebiaŭ de cele sângeróse maĭ ales prin aceea, că într'însele nu premergea darea simbolică a vieții, fiind că în aducerea lor jertfitoriul avea înaintea ochilor în rîndul cel dintâiŭ nu vrednicia sa de mórte înaintea luĭ Dumnezeŭ, ci raportul sĕŭ greșit față cu creatura neraționalĕ. De aci se póte conchide, că aducerea jertfelor nesângeróse neatîrnătóre aveaŭ de comun prilejurĭ maĭ prietinescĭ de cât cele maĭ multe din jertfele cele sângeróse, și că jertfele nesângeróse neatîrnătóre se aduceaŭ maĭ ales cu scopul simpleĭ mulțămite orĭ cererĭ, une oria înse și cu scopul de a satisface pentru pĕcate isvorîte din slăbiciune. De altmiutrea nicĭ jertfelor nesângeróse nu le lipsia nicĭ o dată caractĕrul satifacțieĭ; abstinența jertfitoriului sta adecă în legătură cu stările provocate prin pĕcat și la omul petat cu pĕcate avea tot de una caractĕrul satisfacțieĭ, chiar și când seopul de frunte al jerfiriĭ nu era satisfacția, ci mulțămita orĭ cererea. Destul de limpede se esprimă acésta la III Moĭsi 5, 11, unde se rînduesce „a zecea parte a unuĭ ifi de făină curată *pentru pĕcat*". Dar de unde ar fi avut jertfa acésta vîrtutea sa de a satisface pentru pĕcat, dacă nu din renunțarea pocăită la materia aceea vegetală a jertfeĭ?

Nu sufere îndoélă, că jertfele nesângeróse eraŭ nisce renunțărĭ sacrificiale, carĭ nu puteaŭ să-și ajungă scopul și de aceea aveaŭ să se repetéscă; ele în tocmaĭ ca arderea jertfelor sângeróse eraŭ deci o apelare la o renunțare viitóre, care avea să fie în stare a satisface în chip definitiv și perfect pentru pĕcatul protopărinților nostri isvorît din poftă neordinată și pentru tóte pĕcatele de aceea-și origine, carĭ le-aŭ sevârșit și le sevârșesc pogorîtoriĭ lor, a restabili raportul cuvenit al ómenilor față cu Dumnezeŭ și pacea lor cu creatura esternă și a clarifica céstă din urmă și a o face de tot nestricăciósă omuluĭ. Așa dară nu numaĭ jertfele cele sângeróre, ci și cele nesângeróse și-aŭ aflat împlinirea în renunțarea luĭ Christos, cele dintâiŭ în renunțarea la viață prin mórte sângerósă, ĕră cele din urmă în cele alalte renunțărĭ, carĭ le-a deprins Christos în zilele trupuluĭ sĕŭ și cu deosebire în patimile sale. Însemnarea tipică a

jertfelor nesângeróse consta înse în aceea, că ele aveaŭ să prefigureze sfînta Eucharistie. Dór deja la Malachie 1, 11 a prevestit Dumnezeŭ zicênd: „Că de la rĕsăritul sórelui pânâ la apus în tot locul se aduce mie jertfă curată (evr. mincha = jertfă nesângerósă), că mare e numele meŭ întru némuri.“ Şi anume jertfele nesângeróse, carĭ se adaugeaŭ la cele sângeróse, aveaŭ să prevestéscă identitatea numerică a jertfeĭ eucharistice cu jertfa de pe cruce, éră cele neatîrnătóre aveaŭ să prefigureze simplaminte jertfa cea nesângerósă a L. N.

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Cetitoriul întrebările acestea le va reduce la conversarea, ce o avuse Ĭuda cu Messala. Mama, carea cu ĭubirea sa-pururea trézĕ era cu băgare de samă la multe lucruri, pe carĭ un străin le-ar fi trecut cu vederea, — la nexul, în care eraŭ evenimentele singuratice, la chipul, în care se rostiseră întrebările, şi sigur şi la tonul şi sunetul glasuluĭ, — ajunse la aceea-şĭ conclusie. Ea se ridică şi rĕspunse întocmaĭ aşa de pe scurt şi precis, pe cum întrebase el:

„Eŭ vĕd! Eŭ vĕd! Messala în pruncia sa prin atingerea continuă cu voĭ s'a făcut aprópe Ĭudeŭ. De ar fi rĕmas aci, el acum póte că ar fi proselit; întru atâta atîrnăm noĭ cu toţiĭ de la înrîurinţele din a fară, carĭ însoţesc viaţa nóstră. Dar aniĭ, pe carĭ i-a petrecut în Roma, aŭ fost prea mult pentru el; nu mĕ mir de schimbarea luĭ; dar,“ şi glasul i-se moiă, „faţă cu tine el totuşĭ ar fi putut să fie maĭ cruţătoriŭ. E dură, crudelă firea aceea, carea deja în tinereţe póte să-şĭ uĭte de persónele şi lucrurile acelea, a cărora fusese ĭubirea eĭ cea dintâiŭ.“

Mâna eĭ se aşedă cu gingăşie pe fruntea luĭ Ĭuda, şi degetele eĭ neteḑiaŭ măgulind pĕrul luĭ, până ce privirea eĭ cerca pe ceriŭ stelele cele maĭ depărtate. Ambiţia eĭ naţională consuna cu a luĭ; ea nu era numaĭ un resunet al acesteĭ ambiţiĭ, ci ambiţia acésta era o parte a eĭ. Ea trebuia să-ĭ rĕspundă, dar pentru tótă lumea nu l-ar fi dat un rĕspuns neîndestulitoriŭ, căci dacă ar fi conces, că sfera luĭ de activitate e mărginită, ar fi putut, să paralisezе elasticitatea geniuluĭ luĭ pentru viaţa întrégă. Ea trĕmura la gândul, că nu va fi capabilă de a-ĭ da atare rĕspuns.

„Ceea ce doresc, să sciĭ, Ĭudo al meŭ, aceea nu se ţine de o femee, să ţĭ-o spună. Dă-mĭ răgaz de cumpĕnire până diminéţă, şi voiŭ, să rog pe înţeleptul Simeon —“

„Nu mĕ trimite la învĕţătorinl,“ zise Ĭuda scurt.

„Voiŭ, să-l rog, să ostenéscă până la noĭ.“

„Nu aşa! Eŭ nu doresc numaĭ instrucţie. Pe când el acésta ar puté, să mĭ-o dea maĭ bine de cât tine, mamă scumpă! tu poţĭ, să-mĭ prestaĭ un serviţ maĭ bun, de cum ar puté el, să-mĭ prestea, — tu poţĭ, să-mĭ inspirezĭ hotărîrea. ceea ce am puté, să numim sufletul sufletuluĭ bărbatuluĭ.“

Ea aruncă o privire repede spre ceriŭ. Încă nu găsise priceperea deplină pentru întrebările luĭ.

„Până când pretindem dreptate faţă cu noĭ, ar fi lucru neînţelept a o denega altora. A nega vitejia inimiculuĭ învins ar însemna a nu preţui de ajuns învingerea proprie. Şi dacă inimicul e destul de puternic, cât să ne ţină încurcaţĭ, orĭ încă şi maĭ mult, cât să ne învingă,“ — aci se opri, — „atuncĭ stima pentru noĭ inşi-ne ne demandă, să cercăm maĭ bine o altă esplicare a nefericirĭĭ nóstre, de cât să recunóscem inimiculuĭ însuşirĭ de acelea, a căror preţ să fie inferior preţuluĭ însuşirilor nóstre.“

Îndreptând cuvintele acestea maĭ mult către sine însă-şĭ de cât către fiul sĕŭ, continuă apoĭ:

„Nu despera fiul meŭ! Messala este de origine de frunte. Familia luĭ a fost gloriósă în multe generaţiuni. Messalesciĭ deja pe timpul republicĭĭ romane, — de când, nu-ţĭ pot spune, — eraŭ renumiţĭ, — uniĭ ca militarĭ, alţiĭ ca bărbaţĭ de stat. Adevĕrat, că-ţĭ pot numi numaĭ un singur consul cu acest nume; dar familia era de senatorĭ, şi patronatul eĭ tot de una era cercat, de óre ce ea deja din vechime se înşira între familiile cele maĭ bogate ale ţĕrĭĭ. Şi totuşĭ, fiul meŭ, de cum va prietinul tĕŭ se va fi mândrit astăzĭ faţă cu tine cu strămoşiĭ sĕĭ, tu l-aĭ fi putut ruşina înşirând pe străbuniĭ tĕĭ. De cum va se va fi provocat la vécurile, prin carĭ se póte urmări genealogia luĭ, orĭ la fapte, dignitate şi bogăţie, — ataĭ alusiuni de altmintrea, a fară dacă le pretind prilejurĭ marĭ, sînt semne de ale unuĭ spirit puţinel, — de cum va le-a amintit, pentru ca să dovedéscă superioritatea sa, tu fără témă l-aĭ fi putut provoca la o asemĕnare amĕnunţită a genealogiilor vóstre.“

După puţină gândire zise mama maĭ de parte:

„Astăzĭ e o părere fórte lăţită aceea, că vechimea înaltă e o dovadă a nobleţeĭ némurilor şi familiilor. Un Roman, care ar voi, să se mândréscă în acest punct cu superioritatea sa faţă cu un fiŭ al luĭ Israil, tot de una s'ar da învins, dacă lucrul ar ajunge la considerarea acesteĭ dovedĭ. Întemeiarea Romeĭ e începutul, până la care ar puté, să mérgă îndĕrĕpt. Nicĭ chiar Romaniĭ ceĭ maĭ de frunte nu pot să-şĭ reducă originea sa preste acest timp. Numaĭ puţinĭ şĭ-aŭ dat silinţă în privinţa acésta, şi-ţĭ spun, că dintr'înşiĭ nicĭ unul nu-şĭ póte dovedi dreptul vechimiĭ fără numaĭ pe temeiul unor tradiţiĭ păstrate cu graiul viŭ. Messala încă n'ar puté, să o facă. Şi noĭ? Noĭ óre nu putem maĭ mult?“

Dacă ar fi fost ceva maĭ luminos, Ĭuda ar fi putut vedé espresia faleĭ, care trecu în clipa acésta preste trăsăturile eĭ la cuvintele acestea.

„Să presupunem, că Romanul ne-ar provoca la o asemĕnare a genealogiilor! Eŭ l-aşĭ înfrunta fără de a mĕ clătina, fără de a mĕ trufi.“

Glasul eĭ trĕmura. I-se deşteptă o amintire dulce.

„Tatăl tĕŭ, Ĭudo al meŭ, deja de mult s'a adunat la părinţiĭ sĕĭ. Dar îmĭ aduc aminte, în tocmaĭ ca şi cum ar fi fost astăzĭ, de ziua, în care el şi eŭ ne suiam veselĭ cu mulţĭ prietinĭ în templu pentru a te jertfi Domnuluĭ. Jĕrtfirăm porumbĭ, şi eŭ spuseĭ preotuluĭ numele tĕŭ, şi el îl însemnă în fiinţa mea de faţă: „Ĭuda fiul luĭ Itamar din casa Hur.“ Numele s'a inferit apoĭ într'o carte, care cuprinde tabulele genealogice ale poporuluĭ luĭ Israil.

„Nu-ţĭ sciŭ spune, când s'a început obiceiul acestor inferirĭ. Noĭ scim, că el e maĭ vechiŭ de ieşirea din Egipt. De la Hillel am auḑit, că deja Avraam a început acest registru genealogic însemnând numele sĕŭ şi al fiilor sĕĭ, când promisiile Domnuluĭ ĭ-aŭ osebit dintre tóte cele alalte popóre şi ĭ-aŭ făcut poporul cel maĭ înalt şi maĭ de frunte, poporul cel ales între popórĕle pămîntuluĭ. Tot acela-şĭ înţeles l-a avut şi legătura luĭ Dumnezeŭ cu Ĭacob. „Se vor binecuvînta întru semînţa ta tóte némurile pămîntuluĭ,“ aşa a zis îngerul în locul Ĭehovah-Ĭireh. „Pămîntul, în care tu dormĭ pe dînsul, ţi-el voiŭ da şi semînţeĭ tale,“ aşa a zis Domnul către Ĭacob, când acesta în drumul către Haran adurmise în Vetil. Maĭ apoĭ bărbaţiĭ ceĭ înţeleptĭ aŭ purtat grije de o împărţire drĕptă a pămîntuluĭ promisiunĭĭ, şi pentru ca să se pótă sci, carĭ sînt ceĭ ce s'aŭ împărtăşit în ziua împărţirĭĭ, s'a început cartea némurilor. Dar nu numaĭ spre acest scop. Promisia uneĭ binecuvîntărĭ a pămîntuluĭ întreg întru patriarchul se referia la viitoriul cel maĭ depărtat. Un singur nume se aducea în legătură cu binecuvîntarea, — împărtăşitoriul eĭ putea să fie şi cel maĭ de rînd din némul cel ales, căcĭ înaintea Domnuluĭ Dumnezeuluĭ nostru nu este deosebire de dignitate şi bogăţie. De aceea, pentru ca omenimiĭ, carea avea să mărturiséscă despre acésta, să i-se dea o închipuire limpede despre urmarea genealogică, şi pentru ca de glorie să aĭbă parte aceia, cărora li-se cade, de aceea s'a recerut, ca registrul să se deducă cu conscienţiositate şi fidelitate necondiţionată. Şi óre făcutu-s'a asta?“

Eventaiul se juca în sus şi în jos, până când Ĭuda repeţi cu nerăbdare întrebarea „Dedusu-s'a registrul cu conscienţiositate şi fidelitate necondiţionată?“

„Hillel zice, că s'a făcut, şi nimenĭ din câţĭ aŭ trăit, n'a cunoscut acest lucru aşa de bine ca el. Poporul nostru une oria în unele privinţe a nebăgat în samă legea, înse în privinţa asta nicĭ o dată nu s'a abătut. Venerabilul nostru învĕţătoriŭ a studiat însu-şĭ registrele genealogice; treĭ sînt periódele, — de la promisiĭ până la inaugurarea templuluĭ, de aci până la prinsórea vavilonénă, şi de aci până în timpul de faţă. Numaĭ o dată s'aŭ întrerupt registrele şi anume la sfârşitul periodeĭ a dóua; dară când poporul s'a întors din lungul exil, Seruvavel a privit de datorinţa cea dintâiŭ de recunoscinţă faţă cu Domnul, să restaureze cârţile cele sfinte, şi aşa éră ne-a dat putinţa de a deduce maĭ de parte genealogiile poporuluĭ jidovesc în urmare neîntreruptă dóuĕ miĭ de aniĭ. Şi acum —“

Ea se opri, ca şi cum ar voi, să dea ascultătoriuluĭ sĕŭ răgaz, să măsure bine periódele amintite în espunerea acésta.

„Şi acum,“ continuă apoĭ, „poţĭ să judecĭ însu-ţĭ, ce rĕmâne îngânfărĭĭ romane cu nobilimea eĭ cea îmbogăţită, carea póte reprivi numaĭ preste câte va vécurĭ. Pe te-

meiul acesteĭ dovedĭ inviolabile fiiĭ luĭ Israil, carĭ păziaŭ turmele sale colo pe vechiul Rephaim, sînt maĭ fruntaşĭ de cât Marciĭ ceĭ maĭ de frunte.“

„Şi eŭ, mamă, cine sînt eŭ pe temeiul acestor cărţĭ?“

„Ceea ce am zi până acum, fiul meŭ, a fost numaĭ întroducerea la răpunsul, ce-l voiŭ da la întrebarea ta. Dacă Messala ar fi aci, el ar puté să zică, pe cum aŭ zis şi alţiĭ, că urma acurată a genealogieĭ tale s'a perdut când cu cuprinderea Ierusalimuluĭ prin Vavilonenĭ, când cu nimicirea templuluĭ şi a tuturor vistieriilor luĭ. Dar tu te poţĭ provoca la fapta cea evlaviósă a luĭ Seruvavel şi poţĭ răspunde, că orĭ ce auctoritate a genealogiilor romane s'a sfârşit cu cucerirea Romeĭ prin popórele barbare, carĭ aŭ năvălit de către apus, şi cu tăbărirea lor de o jumătate de an pe locul pustiit al Romeĭ. Dedus-a guvernul roman registre genealogice? Şi de cum va a făcut-o, unde eraŭ ele în zilele acelea înfricoşate? Nu, nu! Adevĕr cuprind numaĭ cărţile nóstre; şi dacă le urmăm înderĕpt până la prinsóre, înderĕpt până la edificarea templuluĭ celuĭ dintâiŭ, înderĕpt până la ieşirea din Egipt, ne câştigăm convingerea absolută, că tu te tragĭ în linie dréptă de la Hur, de la soţul luĭ Isus al luĭ Navi. Póte, să fie origine maĭ nobilă? Dacă veĭ, să mergĭ maĭ de parte, atunci prinde în mână cartea legiĭ şi deschide-o la numĕrul luĭ Israil, la capitulul despre cele şepte zecĭ şi dóuĕ némurĭ, carĭ aŭ purces din Adam, şi în ele veĭ afla pe adevĕratul străbun al caseĭ tale.“

În chilia de pe coperiş se făcu acum câtă va vreme linişte.

„Îţĭ mulţămesc, mamă!“ zise apoĭ Iuda punêndu-şĭ amîndóuĕ mânile în ale mameĭ sale. „Îţĭ mulţămesc din inimă. Am făcut bine, că nu am cerut sfat de la venerabilul învĕţătoriŭ. El nu mĭ-ar fi putut da deslu-şire maĭ bună, de cum mĭ-aĭ dat tu. Dar e óre de ajuns singură vechimea uneĭ familiĭ pentru a o face cu adevĕrat fruntaşă?“

„O, tu îţĭ uĭţĭ, tu îţĭ uĭţĭ, că privilegiul nostru nu se întemeiéză numaĭ pe timp. Precelinţa nóstră cea maĭ gloriósă e alegerea Domnuluĭ.“

„Tu grăescĭ despre popor, ér eŭ, mamă, eŭ grăesc despre neam, — despre némul nostru. Ce aŭ sevârşit străbuniĭ meĭ în aniĭ, carĭ aŭ urmat după patriarchul Avraam? Ce fel de fapte marĭ îĭ înalţă pe eĭ preste ceĭ alalţĭ din poporul nostru?“

Mama întârzia cu răspunsul, — o cuprinse gândul, că ea până acum s'a înşelat cu privire la adevĕrata causă a neliniştiĭ luĭ, gândul, că silinţa luĭ de a-şĭ câştiga deslușire nu se întemeiéză pe sentimentul iubiriĭ de sine celeĭ vătĕmate, pe cum credușe ea.

Tinereţele sînt numaĭ găócea văpsită, în care crescênd neîncetat trăesce spiritul de bărbat, acel lucru minunat, care în învĕlişul sĕŭ, — într'unul maĭ curênd, în altul maĭ târziŭ, — se silesce a ajunge clipéla, în care să prorumpă, să iese la ivélă. Ea trĕmura presupunênd, că pentru Iuda a sosit clipéla aceea; asemenea pruncului noŭ născut, care plângênd îşĭ întinde după umbră mânuţele sale nedeprinse, se va lăsa şi spiritul luĭ a fi abătut de orbire şi a se chinui umblând după un viitoriŭ fără de esenţă. Aceia, către carĭ un tinĕr se îndréptă cu întrebarea: „Cine sînt eŭ? Şi ce să se facă din mine?“ aceia ar trebui, să-şĭ cumpĕnéscă tot de una bine răspunsul. Orĭ care cuvînt, care i-se răspunde întrebătoriuluĭ, póte să se adeveréscă pentru viaţa viitóre a întrebătoriuluĭ de ceea ce e apĕsarea cu degetul, ce o face artistul în lutul, pe care-l modeléză.

„Simţesc, Iudo al meŭ,“ zise ea lovindu-l lin faţa cu mâna, carea el chiar o măgulise, „simţesc, că tóte cele ce am zis, se îndréptă maĭ mult în contra unuĭ vrăşmaş adevĕrat de cât în contra unuia închipuit. De cum va Messala e acest inimic, atunci nu mĕ lăsa, să mĕ lupt împotriva luĭ în întunerec. Spune-mĭ tóte, cele ce ţĭ-a zis el.“

(Va urma.)

Bibliografie.

Instituţiunile calvinescĭ

în biserica românéscă din Ardél,

fasele lor în trecut şi valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare şi se póte procura cu preţul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaş** (Balázsfalva).

Tot la tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ

din 1894 şi 1895

împreună cu respectivele ordinaţiunĭ ministeriale, traduse, edate şi comentate la ordinul Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Preţul unuĭ esemplar broşurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atenţiunea clerului nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoţesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuinţă preotul în urma situaţiunĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Posta Redacţiunii. Dlui *D. Br. în Ar.* Catalogul de 1300 fl. orĭ n'a ajuns la noĭ orĭ ni-s'a perdut printre scrisorĭ. Te rog, maĭ trimite-ni-l încă o dată. Cu privire la necrolog te facem atent la usul nostru de a nu publica fără numaĭ casurile de mórte ale preoţilor, pe cum şi ale acelor laĭcĭ, carĭ prin viaţa sa aŭ meritat, ca cetitoriĭ nostri să fie avisaţi despre mórtea lor. Maĭ mult nu concede ângustimea spaţuluĭ foiĭ.

Editor şi redactor respundĕtor:

Dr. Victor Szmigelski.

Nro 4850—1895. (40) 1—2

Escriere de concurs.

Pentru un stipendiŭ de 17 fl. v. a. din fundaţiunea Preaonoratuluĭ paroch şi protopop *Demetriŭ Cutean* se escrie prin acésta concurs până în 31 Octobre 1896.

La acest stipendiŭ pot concurge studenţĭ gr. cat. de la orĭ ce şcólă, şi eleve gr. cat. de la vre o şcólă de fetiţe.

Preferinţă aŭ în linea primă fiiĭ şi filcele preotuluĭ Ioan Ghişoiŭ din Vizocna, în linea a dóua consângeniĭ fundatoruluĭ de orĭ unde, în linea a treia studenţiĭ născuţĭ în Ciufud orĭ Săcădate, şi numaĭ în lipsa acestora pot concurge şi alţĭ tinerĭ gr. cat. din Archidiecesă.

Cererile să fie adjustate cu carte de botez, testimoniŭ scolastic de pe 1895/6, testimoniŭ de frecuentare, testimoniŭ medical, şi eventual şi cu testimoniŭ de consângenitate.

Blaş din şedinţa consistorială ţinută în 22 Septembre 1896.

Victor
Archiepiscop şi Metropolit.

Magazin de lemne de lucru şi de foc.

Subscrisul am onóre a aduce la cunoscinţa On. Public din loc şi jur, că érĕ mĭ-am restabilit magazinul meŭ de lemne **bine asortat** la **casa-mĭ proprie,** şi servesc pe lângă **preţurile cele maĭ moderate** materialul celmaĭ bun.

Têmplărie.

Primesc tot felul de lucrărĭ de mĕsar pentru **edificiĭ,** pe cum şi **strane** de **bisericĭ** şi **mobiliarurĭ** de **şcolĭ,** despre carĭ la cerere servesc cu **preliminare.**

Entreprise de pompe funebre.

La casurĭ de mórte recomand aşedămîntul meŭ de înmormîntare **bogat asortat,** în care tóte obiectele, atât cele maĭ de rînd, cât şi cele maĭ fine se pot căpĕta **cu preţurile cele maĭ ieftine.** — **Sicriurĭ de metal,** ce se închid hermetice, din primele fabricĭ. — Sicriurĭ de **brad** şi **stejar** din lucrătórea-mĭ proprie.

Pe lângă referenţe bune se acórdă plătirĭ în rate.

Rugând On. Public pentru spriginul binevoitor semnez

Blaş (Balázsfalva) 1896.

cu distinsă stimă

Ştefan Oltean
têmplar.

(29) 7—10

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiecare publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea *Unirii*» în Blaş.

Anul VI. Blaş 17 Octobre 1896. Numĕrul 42.

Înainte de alegerĭ.

Începutul alegerilor pentru parlament e iminent. Tóte partidele politice din ţară se frĕmîntă. Nicĭ noĭ nu putem rĕmâné nepăsătorĭ.

Scim şi vedem, cum se pângăresce parlamentarismul aprópe în tóte ţĕrile, vedem maĭ ales la noĭ, cu ce cinism şi cu ce neobrăznicie se batjocoresce instituţiunea acésta, alt cum aşa de frumósă.

Dar tocmaĭ pentru că le vedem tóte aceste, avem datoria, să ne interesăm şi să facem totul pentru a sana relele.

Noĭ până aci am fost pasivĭ şi am adus conclusele în conferenţele naţionale convocate în préjma alegerilor. Aflăm, că în scurt se va convoca din noŭ conferenţa delegaţilor, carĭ urméză, să fie aleşĭ în zilele aceste.

Nu scim, concede-va guvernul ţinerea conferenţeĭ orĭ ba. Ar fi însă culmea volniciеĭ, dacă nicĭ acum în faţa alegerilor nu li-s'ar concede alegĕtorilor ramânĭ, să se adune şi să se sfătuéscă.

Chemarea conferenţeĭ acesteia va fi, să decidă asupra viitóreĭ ţinute, ce vor avé, să o urmeze alegĕtoriĭ românĭ.

Nu e timpul, să înşirăm acum momentele, ce militézĕ pentru şi contra urmariĭ ţinuteĭ de până aci. Asta să o facă alegĕtoriĭ. Eĭ aŭ cu tótă seriositatea să cumpĕnéscă resultatele politiciĭ nóstre de până aicĭ.

Noĭ le recomandăm spre meditare un singur lucru. Să-şĭ pună fie care român întrebarea: Póte să zică cu linişte sufletéscă, că poporul, că alegĕtoriĭ românĭ aŭ fost pasivĭ?

Să ne ĭerte pe noĭ orĭ cine, dar cel ce va cuteza, să afirme despre complecsul alegĕtorilor românĭ, că ar fi observat pasivitatea, acela sigur a picat din lună şi nu a petrecut în mijlocul nostru.

Şi ce e urmarea? Urmarea e o nemaĭpomenită demoralisare a poporuluĭ nostru. El neputêndu-şĭ da votul sĕŭ pentru ceĭ ce ar fi dorit în inima luĭ, de óre ce conducĕtoriĭ luĭ staŭ la o parte, îl dă pentru străinĭ, carĭ îl cumpĕră cu banĭ, şi ast fel face marfă de tîrg din cel maĭ preţios drept al sĕŭ, dreptul de-a puté influinţa asupra guvernărĭĭ publice a ţĕrĭĭ. Şi prin asta poporul nostru în loc de-a înainta în cunóscerea şi validitarea drepturilor sale, se cufundă tot maĭ mult şi perde tot maĭ mult consciinţa demnităţĭĭ sale de cetăţan. Ér perderea consciinţeĭ acesteia de cetăţan trage după sine şi perderea demnităţĭĭ sale de român.

Noĭ nu umblăm cu mâţa în sac. Sîntem conscĭĭ de tóte greutăţile enorme, ce le întimpină activitatea. Dar în acela-şĭ timp sîntem tot atât de conscĭĭ, că şi maĭ grele şi maĭ enorme sînt dificultăţile, ce staŭ în calea pasivităţĭĭ adevĕrate.

Tocmaĭ de aceea noĭ la vederea desastrelor, ce le-a adus asupra nóstră politica de pasivitate, trebue să declarăm în faţa poporuluĭ nostru, că urmarea politiciĭ de până acum o privim de o adevĕrată crimă în contra naţiunĭĭ.

Nu vedem noĭ, cum se bucură contrariĭ nostri de ţinuta nóstră pasivă? Nu vedem, că tocmaĭ cercurile electorale de la naţionalităţĭ furnisézĕ guvernuluĭ maioritatea aceea de voturĭ, cu ajutoriul căreia s'aŭ adus asupra ţĕrĭĭ nefericitele legĭ politico-bisericescĭ, carĭ de-o potrivă jignesc sentimentele nóstre religióse şi naţionale?

Scim şi aceea, că tinĕra generaţiune a némuluĭ nostru este dornică de luptă, de luptă entusiastă, de luptă generósă, de luptă adevĕrată constituţională.

Conferenţa va avé deci, să decidă ţinuta nóstră din viitor. Dar maĭ înainte aŭ să decidă ţinuta asta alegĕtoriĭ înşi-şĭ. Delegaţiĭ, ce se vor alege, să se alégă pe basa asta. Să se lase de o cam dată la o parte orĭ ce cestiunĭ şi să se decidă numaĭ asupra ţinuteĭ în faţa alegerilor.

Să nu ne sparie faptul, că numaĭ zile maĭ sînt până la terminul alegerilor. Numaĭ zel, numaĭ entusiasm, şi sîntem siguri, că îĭ putem face guvernuluĭ un bubluc, de care să-şĭ scarpine capul. Şi putem face acest bucluc cu atât maĭ uşor, cu cât e maĭ neaşteptată păşirea nóstră.

Vaḑă conferenţa, ce va hotărî. Noĭ ne-am ţinut datorĭ a ne espune părerea.

A fi retăcut aceste lucrurĭ am fi socotit-o de o crimă.

Dixi et salvavi animam meam!

Feuilleton.

Un Sas din vécul al XVII-lea despre noĭ.

Aron Densuşan în studiul sĕŭ „Român şi Rumân“ se provócă şi la Ioan Trŏster, care în opul „Das alt und neu teutsche Dacia, Nürnberg 1666“ a folosit de repetite orĭ numirea de „romun“ şi „rumun“.

Nu sciŭ, cum numele luĭ Trŏster mi-s'a imprimat în memorie atât de adânc, de nu maĭ puteam scăpa de el.

Cine a fost acel Trŏster? De ce a scris el „romun“ şi „rumun“ într'o carte apărută în Nürnberg la 1666? Din ce incident a scris el cartea aceea? Acestea şi încă o mulţime de alte întrebărĭ s'aŭ năpustit asupră-mĭ, fără să fiŭ putut rĕspunde măcar la una din ele. Eram curios, să aflu ceva despre Trŏster, doriam, să-l fac cunoscinţa maĭ de aprópe. Băneam, că a scris ceva despre Românĭ, şi vream, să sciŭ, ce a scris şi cum a scris.

În sfârşit într'o bibliotecă daŭ de o carte veche cu scórţă de lemn îmbrăcată în pele gălbenie şi setos încep a ceti pe pagina primă „Alt und neu teutsche Dacia etc.“, pe românesce „Dacia germană veche şi nóuă, adecă nóuă descriere a ţĕrĭĭ Ardealuluĭ, de când esistă acéstă ţară, locuitoriĭ eĭ, originea, religiunea, limbile, scrierea, îmbăcămintele, legile şi moravurile acelora etc.“, scrisă de „Iohannes Trŏster von Hermannstadt in Siebenbürgen, der hochheiligen Schrift und Artznei-Weisheit Geflissener“ (Ioan Trŏster din Sibiŭ în Ardeal, student în sfintele scripturĭ şi în sciinţa medicală). Étă am găsit, ce am căutat.

Cine a fost Iohann Trŏster? Unele date găsite icĭ colea prin carte ne lămuresc maĭ de aprópe asupra persónelĭ autoruluĭ.

Iohann Trŏster s'a născut în Sibiŭ, când, nu scim. Tatăl sĕŭ se chema Martin şi era sacretar la tribunalul din Sibiŭ. Tinĕrul Ioan după absolvarea şcolilor din Sibiŭ fu trimis pe spesele oraşuluĭ la universitatea din Nŭrnberg, să se procopséscă. A studiat sciinţele teologice şi medicina. Acolo a publicat şi opul sĕŭ numit maĭ sus

Cartea luĭ Trŏster e împărţită în patru părţĭ (1.—4. Buch) după numĕrul naţiunilor, carĭ locuesc în Transilvania: Maghiarĭ, Saşĭ, Sĕcuĭ şi Românĭ. În fie care parte se tractéză despre o naţiune. În partea din urmă scrie autorul despre Românĭ, apoĭ ne dă descrierea oraşelor săsescĭ maĭ însemnate.

E de prisos a întra în analisa acesteĭ cărţĭ. Vom releva totuşĭ câteva părerĭ, carĭ astăzĭ ni-se par a fi curiosităţĭ, în secolul al XVII-lea înse treceaŭ prin Germania ca părerĭ susţinute pe bază stiinţifică.

Compatriotul nostru Trŏster se opintesce a dovedi în acest op al sĕŭ, că în Transilvania şi Ungaria şi maĭ departe, nu sciŭ, până unde, de când e lumea, tot rasa germană a domnit. Dacĭ, Hunĭ, Goţĭ, Gepidĭ, Avarĭ, Cumanĭ etc. sînt numaĭ deosebite numirĭ, sub carĭ apare rasa germană în istorie. Că Dacĭĭ aŭ fost de viţă germană, arată şi numele regeluĭ lor Decebal, egal cu „Ditzwald“, adecă „Verwalter heiliger Sachen“, administrator de lucrurĭ sfinte. Hunĭĭ încă aŭ fost Germanĭ. Dovadă despre acésta e numele „Ethele“ orĭ „Atele“, „der Adle“, cum ziceaŭ străbunĭĭ germanĭ, orĭ „Edle“, „Etle“, de aicĭ şi „Ezle“.

Maghiariĭ şi Sĕcuĭĭ pot zice, că eĭ ar fi descendenţiĭ Hunilor saŭ Schiţilor, că sînt dintr'o familie cu fin-ugoriĭ, orĭ turco-tatariĭ. Hunfalvy Paul, Budenz, Vámbéry în zădar se silesc, să dovedéscă înrudirea Maghiarilor cu fin-ugoriĭ orĭ cu turco-tatariĭ. Trŏster le-a

Gimnasiștiĭ din Blaș la espesiția din Budapesta. — „Tribuna“ a dat de scire cetitorilor sĕĭ, că și de la gimnasiul nostru din Blaș încă va merge o cétă de studenți, să cerceteze espositia milenară din Budapesta. Asta n'ar importa mult. Dar „Tribuna“ spune cetitorilor încă și mai mult. Ea spune, că studenții aceștia se vor mâna la espositie. Ba că directorul gimnasial deprinde asupra studenților gimnasialĭ o presiune ne mai pomenită în interesul realisării acestei escursii. Ba că consistoriul sufere un abus ca acesta.

Noĭ ne-am informat despre statul cestiunii. Și resultatul umblării nóstre după informațiuni esacte și deplin conforme cu adevĕrul nu e chiar conform cu informațiunile, ce „Tribuna“ le dă cetitorilor sĕĭ.

Întâiŭ și mai întâiŭ de loc nu e adevĕrat, că directorul gimnasial ar fi făcut orĭ ar face presiune asupra studenților de la gimnasiul nostru, ca să facă escursiune la espositie. Adevĕrat e numai atâta, că direcțiunea a primit dela locurile competente în tocmai ca tóte direcțiunile de la școlile mediĭ din țară invitare pe sama studenților, ca să visiteze espositia, pe cum și împărtășirea favorurilor, ce se acordéză acelor studenți, carĭ se vor hotărî a primi invitarea acésta. Tot o dată a primit direcțiunea de la locul competent, adecă de la direcțiunea supremă din Cluș provocarea, ca invitarea aceea să o publice studenților.

E adevĕrat mai de parte, că directorul a dispus, ca profesoriĭ de clasă, fiesce care în clasa sa, să publice invitarea aceea așa, pe cum se publică și alte lucruri, carĭ îĭ vin direcțiuniĭ cu ordinul de a le publica.

E adevĕrat apoĭ, că s'aŭ aflat destuĭ gimnasiști de accia, carĭ singur numai în urma acesteĭ publicărĭ, neînsoțite de nicĭ o presiune, s'aŭ hotărît, să cerceteze espositia.

„Tribuna“ zice, că directorul gimnasiuluĭ nostru „nicĭ când nu-i îndreptățit a primi direct „mandate“ de la guvern“. Bine ar fi, dacă ar fi așa. Dar, durere! nu e așa, și vina, că nu e așa nu o pórtă nicĭ direcțiunea gimgasiuluĭ și nicĭ consistoriul, ci o pór ă legile statuluĭ. Nespusă ne-ar fi bucuria, dacă „Tribuna“ orĭ alt cine va legile acestea le-ar schimba în favorul nostru.

Lucru firesc e mai de parte, că aceĭ studenți, carĭ vor, să cerceteze espositia, o pot face acésta numai cu învoirea părinților sĕĭ.

Așa dară totuși! — „Tribuna“ în numĕrul sĕŭ din 14 a c. în primul sĕŭ „Umĕr la umĕr“ polemisând cu „Dreptatea“ între altele îndrăznesce a scrie și următórele:

„Programa de acțiune, ce ne-o croesce „Dreptatea“, de fapt nu este decĭ alta, de cât o *programă de inerție,* care pentru noĭ nu póte avé alte urmărĭ, de cât susținerea, stabilisarea *stărilor actuale deplorabile, caracterisate prin totala lipsă de organisațiune națională.* Și chiar organisațiunea nóstră națională este condițiunea conservăriĭ și prin urmare și a existenței nóstre fără considerare la întrebarea, dacă întrăm orĭ nu în lupta electorală. Acésta cestiune, pe care „Dreptatea“ o confundă cu cestiunea pusă la tapet, cea a întruniriĭ representanților poporuluĭ român, de o cam dată nu are să ne preocupe și va deveni actuală (dacă va veni) numai în momentul, când conferența națională se va întruni de fapt. Căcĭ până atuncĭ ținuta nóstră este determinată prin hotărîrile conferențelor premergĕtóre. Dar orĭ ce ar aduce viitoriul, fie activitate, fie pasivitate, *fără de organisațiune națională nicĭ una nicĭ alta nu este posibilă, și mai ales nu este posibilă pasivitatea, dacă nu voim, ca acésta metodă de luptă politică, și până acum mai mult decretată de cât observată, să nu devie pe viitor ridicolă* ca și proverbialul „Ugocsa non coronat“. Căcĭ în fine, tocmai pentru că ținem la pasivitate, nu putem ignora faptul, că *alegĕtoriĭ români sînt duși în masse tot mai marĭ la urmă,* și că numĕrul candidaților de deputați din sinul poporuluĭ nostru e în crescere continuă.“

Noĭ am avut îndrăznéla de a spune adevĕrurile acestea deja de multe orĭ. „Tribuna“ a trebuit să se frĕmînte multă vreme, până s'a putut hotărî, să spună, ceea ce vede cu ochiĭ.

Dar a recunósce adevĕrul nu e prea târziŭ nicĭ o dată.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Prințul Nichită al Muntenegruluĭ, călătorind în Italia în afacerea căsătorieĭ dintre fiĭcă-sa Elena și dintre principele de corónă italian, a cerut, să fie primit în audiență de către Papa.

Episcopul Keane, fundatorul și rectorul de până acum al universității catolice din Washington, a fost numit archiepiscop și cu o cale chemat la Roma. Acéstă chemare este în legătură cu interesele bisericiĭ catolice în Statele unite.

Austria.

Din incidentul iubileuluĭ de 300 de anĭ a uniriĭ Rutenilor cu Roma a celebrat în 13 a c. în catedrala din Lemberg cardinalul Sembratovicz fiind de față guvernatorul Galițieĭ, pe cum și representanțiĭ tuturor auctorităților publice din Lemberg și alte notabilități. Archiepiscopul Sembratovicz în predica festivă a arĕtat folósele marĭ, ce le-a tras poporul rutenesc din unirea bisericéscă cu Roma.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Agitațiunile electorale cresc. Mai fie care cerc electoral își are candidații. Între eĭ sînt și câți-va români și încă mai toți guvernamentalĭ. Corteșiĭ și-aŭ început rolurile. Bătăile și vĕrsările de sânge, carĭ caracterisézĕ alegerile conduse la noĭ de guvernele liberale, și-aŭ luat începutul la Alsó-Kubin. Aicĭ aderenții partiduluĭ poporal, — pe cum scriŭ foile magiare, — aŭ atacat pe alegĕtoriĭ liberalĭ, gendarmeria, ca de comun, a ținut cu ceștĭ din urmă și făcênd us

---

spus-o de mult, de ce viță sînt. El le-a dat o origine mai nobilă zicênd, că Maghiariĭ se țin de rasa germană. Și nu ne vom mira de acésta, când scim, că fostul ministru de culte și președinte al academieĭ maghiare, baronul Iosif Eötvös, încă spera, să se pótă dovedi înrudirea limbiĭ maghiare cu limbile germane. Eötvös n'a susținut ceva noŭ, căcĭ Trőster spusese acela-și lucru deja în secolul al XVII-lea. Chiar și numele „magyar“ e de origine germană, spune Trőster. Magyar e egal cu „ein Madyer“, adecă un descendent al regeluĭ scitic Madye, saŭ se derivă din cuvîntul scitic „mugur“, care însamnă o mulțime de popor. Să punem alăturea cu derivațiunea, ce o face Trőster, și pe cea a luĭ Vámbéry. Acestuĭ din urmă i-se pare, că în cuvîntul magyar, mai corect majar, se află rădăcina baj, (m și b se schimbă între sine,) care însamnă „măreț“, „puternic“, „avut“, de aicĭ în limba turcéscă „bajar“ = „principe“, „puternic“. Așa cuvîntul magyar ar însemna „domnitor“. Étă, stimabilĭ Maghiarĭ, sînteți de rasă nobilă. Acum înțeleg, de ce Sașiĭ circumspecți și înțelepți se aliézĕ tot de una cu Maghiariĭ. S'aŭ aflat a fi némurĭ.

Stimabilul nostru compatriot, încălțit la focularul de cultură a germanismuluĭ în Nürnberg, vedea tot rasă germană pe întreg rotogolul pământuluĭ. El era pangerman veritabil.

Dar m'am prea depărtat de la obiect. Ce credea óre Trőster, că sîntem noĭ Româniĭ? Ce părere avea despre noĭ? De unde am descălecat, și ce ne scie spune despre Româniĭ véculuĭ sĕŭ?

La pag. 322 a cărțiĭ sale aflăm, că strămoșiĭ nostri pe timpul, când a scris autorul, eraŭ păstorĭ și agricultorĭ, carĭ locuiaŭ în sate, la țară. În orașe nu prea eraŭ Românĭ. Apoĭ continuă despre noĭ: . . . „dar după originea lor sînt urmașiĭ Romanilor nobilĭ, cândva renumiți soldați grăniterĭ, carĭ ar fi așa dar după Germanĭ ceĭ mai vechĭ locuitorĭ aĭ țĕriĭ, pe carĭ Traian împĕratul ĭ-a condus aicĭ pe la anul Dluĭ 100 (?); când a bătut pe regele german Dietschwald și a ocupat cetatea regéscă „Sarmitz-Gothusa“, astăzĭ un sătuț etc.“

Autorul nostru ne mai spune, că Sașiĭ ne zic „Bloch“, Nemțiĭ „Wallach“, Maghiariĭ, „oláh“, Româniĭ înse se numesc pe sine „Romunos“ (pg. 71 „nennen sich Romunos“) și „Rumunos“ (pg. 327). Alte locurĭ, unde mai amintesce numele de român și rumân, sînt pg. 332 „Romunischen Walachen“, pg. 334 „Romunis“, pg. 357 „Rumunyi“, „zara rumenaske“, „rumuny“. Trőster constată așa dară, că Românii și pe vremea aceea se numiaŭ pe sine „Românĭ“ și „Rumânĭ“, cum se numesc până în ziua de azĭ.

Să trecem acum la derivarea numelor „vlach“ și „Moldova“. Trőster după ce combate părerea unora, carĭ derivă numele „vlach“ de la Flaccus, perfectul Mesieĭ, susține părerea luĭ Lazius. Cuvîntul „Wallach“ se derivă din „gallus“. Gallĭĭ sub principele lor Belgio s'aŭ așezat în Panonia și Dacia. Germaniĭ ceĭ vechĭ trebue să fie numit pe Românĭ „Gualchau“ orĭ „Wallchau“. Cuvîntul „Bloch“ își are originea în cuvîntul german vechiŭ „Bölja“, care în limba șvedică însamnă „potop“. De aceea zic Nemțiĭ din Transilvania și „Blőschland“, adecă „Wallchland“. Tot așa se numesce și un suburbiŭ al Brașovuluĭ „Böljeray“. „Bloch“ e tot atâta ca „Bölljoch“ și „Wallach“, adecă un gall.

Dar numele Moldoveĭ de unde se derivă? Ne-o spune bunul nostru Sas. El nu primesce părerea acelora, carĭ derivaŭ cuvîntul „Moldavia“ de la „Mollis-Davia“ orĭ „Maeo-Davia“. E greșit a susținé așa ceva, când găsim în limba Goților cuvîntul „molunor“, „mulit“ = „noros“, de aicĭ rîul se va fi chemat póte „Molnaa“, = „apă de norĭ“, ér „țara Moldova“ = „țară norósă“. Autorul nostru își esprimă apoĭ profunda mirare, cum și-aŭ putut Românii păstra limba în decursul atâtor secolĭ agitați, între atâtea popóre barbare, așa de curată, cât nicĭ o limbă din Occident, nicĭ limbile italiană, spaniolă, franceză nu staŭ așa aprópe de limba veche romană ca limba nóstră. Aduce și o mulțime de cuvinte, prin carĭ voesce a-și adeveri aserțiunea,

de arme a străpuns dóuĕ femeĭ. Poporaţiunea cercului Alsó-Kubin e slovacă.

Guvernul a cerut de la ministeriul comun de răsboiŭ, ca pe timpul alegerilor să pună armata la dispoziţia organelor administrative civile. Ministrul de răsboiŭ s'a declarat gata a împlini cererea guvernuluĭ, dacă acesta va suporta spesele de mobilisare. Guvernul, care şĭ-a adunat pentru scopurĭ electorale preste 3 milióne fl. şi mai are la îndemână şi fondul de dispoziţie, s'a arĕtat gata a suporta spesele de lipsă la mobilisarea armateĭ. Aşa dară cetăţenĭĭ vor deprinde între baionete dreptul, ce li-l dă constituţia liberală.

Fruntaşiĭ partidelor sêrbescĭ în o conferenţă aŭ declarat, că conform hotărîrĭĭ din congresul naţionalităţilor, ţinut în 10 August 1895 la alegerĭ nu vor pune candidaţi naţionalĭ. Între Sêrbĭ are mulţĭ aderenţi partidul poporal.

Ministriĭ mai toţĭ şĭ-aŭ pus candidatura în câte dóuĕ cercurĭ, că de cum va vor cădé în unul, să fie aleşĭ în cel alalt. În cercul Jászberény, representat de o serie de anĭ în dietă prin contele Apponyi, a păşit de candidat şi ministrul Erdély. Despre Apponyi se vorbesce, că are să fie trimis ca ambasador în Paris. Astutul br. Bánffy scie, cum să delăture din cale pe toţĭ capiĭ de partid. După Szápáry pune la o parte pe Apponyi, de cum va acesta se va lăsa aşa uşor, să fie scos de pe arena de luptă politică.

Franţa.

Visita ţaruluĭ a făcut, să înceteze pe câte va zile luptele interne de partid. În cele din urmă chiar şi elementele cele mai democrantice s'aŭ împăcat cu idea de a se închina celuĭ mai mare autocrat. Deputatul socialist Millerand a declarat în ziarul „Matin“, că socialiştiĭ s'aŭ bucurat fórte mult, că ţarul a cercetat pe presidentul republicieĭ. El nu crede, că ţarul să ajute Franţa în redobîndirea Alsaţieĭ-Loreneĭ, ci fruptele alianţeĭ rusofranceze aŭ să fie altele.

În şedinţa parlamentară guvernul a fost interpelat în causa speselor pentru primirea ţaruluĭ, carĭ spese nefiind întrunit parlamentul regimul şĭ-le-a votat prin consiliul de stat.

Ministrul de interne Barthou e atacat de socialiştĭ pe motivul, că renoirea concesiuniĭ pentru construirea căiĭ ferate de sud a folosit-o pentru specule de bursă.

Anglia.

Lordul Rosebery se retrage de la conducerea partiduluĭ liberal. Motivul retragerĭĭ este, că în cestiunea orientală nu e de o părere cu ceĭ mai mulţĭ membri aĭ partiduluĭ, carĭ sînt de vederile luĭ Gladstone. Rosebery nicĭ până acum nu a avut auctoritatea recerută în partid, şi atacurile îndreptate de Gladstone în contra Turcieĭ şi a sultanuluĭ îĭ este ocasiune bine venită spre a se retrage cu onóre. La conducerea partiduluĭ liberal e dorit bĕtrânul Gladstone, ceĭ 85 de anĭ însĕ nu-ĭ permit a se întórce la acel post. Probabil, că Harcourt va fi proclamat, să conducă pe liberalĭ în lupta politică.

Italia.

Miseriile finanţiale devenite cronice éră provócă crisă ministerială. Ministrul de marină cere un credit de 1 milion distribuit pe patru anĭ spre a construi năĭ de răsboiŭ. Ministrul de finanţe nu este aplicat a se învoi la contragerea nouluĭ împrumut, căcĭ băniĭ disponibilĭ nu sînt.

Turcia.

În 10 a c. mai multe sute de lucrătorĭ de la arsenalul de marină, neprimindu-şĭ de câteva sĕptĕmânĭ plata, aŭ inscenat înaintea admiralităţiĭ demonstraţiuni tumultuóse. Eĭ aŭ voit, să mérgă şi la Yildiz-Kiosk, de la ce numaĭ cu greŭ şi solvindu-li-se o parte din plată aŭ putut fi reţinuţĭ.

Crisa finanţială, de care sufere imperiul turcesc este causa, de el nu póte esecuta nicĭ reformele urgitate de puterile europene. Este temere, că nefiind sultanul în stare a ţiné armată de ajuns, Mohamedaniĭ fanatisaţi vor împedeca esecutarea a orĭ ce reforme favorabile creştinilor şi vor reîncepe macelurile mai ales în Asia, unde creştiniĭ se află în o stare de compătimit. Puterile europene, când urgitézĕ reforme, trebue să fie gata a ajuta regimul turcesc în esecutarea lor chiar şi cu forţa armată. Ajutoriul străin în afacerĭ interne este introducerea la curatelă, sub care are să fie supusă Turcia.

Rusia.

Se asigură, că numirea diplomatuluĭ Şişkin de ministru aĭ afacerilor esterne este fapt împlinit. În fóea oficiósă se va publica numirea numaĭ după întórcerea ţaruluĭ la residenţa sa. Şişkin este un diplomat isteţ, cu deosebire cunósce raporturile din Orient. Pentru aceea numirea luĭ însamnă, că Rusia are de gând a-şĭ asigura şi mări influinţa în Orient, a nume în Sina şi Persia.

O companie ruséscă-perséscă a dobîndit de la regimul Persieĭ concesiunea de a construi cale ferată de la Teheran la lacul Caspic. Linia acésta, proiectată pentru promovarea intereselor comerciale, guvernul rusesc a aflat-o corĕspundĕtóre şi din punct de vedere strategic, pentru aceea cu o sumă enormă a cumpĕrat concesiunea de la numita companie voind a o construi însu-şĭ în regie. Spre acésta se aştéptă şi învoirea regimuluĭ persian, care nu va întârzia a consimţi. Acéstă linie încă arată pofta Rusieĭ de espansiune în Orient.

Foile rusescĭ în articuliĭ scrişĭ din incidentul visiteĭ ţaruluĭ în Paris îşĭ daŭ silinţa de a împrăştia nedumeririle Germanilor, că adecă alianţa ruso-franceză ar fi în contra lor. „Swjet“ zice: „Până ce sustă alianţa ruso-franceză, nu va erumpe nicĭ când răsboiul în contra Germanieĭ luându-se a fară casul, când intrigile germane ar submina acéstă alianţă. . . . Cestiunile rusescĭ ivite în Europa orientală şi lângă Bosfor, pe cum şi cestiunile franceze din Europa apusană şi de-a lungul Mărĭĭ mediterane se vor resolvi de sine ţinêud una cu alta aceste dóuĕ puterĭ. Ideile acestea sînt mai înalte, mai naturale şi mai corĕspundĕtóre alianţeĭ, de cât idea rĕsbunărĭĭ pentru cele întîmplate în 1870—71.“

Corespondinţe.

Selagiŭ 1 Sept. 1896.

(Fine.)

Étă urmările funeste ale atacurilor ziarelor nóstre îndreptate în contra a tot, ce aparţine bisericĭĭ gr. cat.! Şi óre în faţa

---

între altele „hara dumnyeseu“ (slavă Domnuluĭ), olagin (bere), fun (fin), oĭ (ovis), lepure, vin etc., scrise tóte cu litere latine.

Despre datinile Românilor aflăm fórte puţine date în cartea amintită. Şi Trŏster a observat în Românĭ o deosebită predilecţie pentru păstorie şi pentru viaţa liberă în sînul naturiĭ. Cu căciula în cap, cu ţundra între umerĭ, răzimat de toégul sĕŭ privesce păstoriul la vitele resfirate pe cósta déluluĭ. Se vede, că toégul a fost în tóte timpurile tovarăş credincios aĭ Românuluĭ. Pe cum ne relatézĕ autorul cărţiĭ, de care ne ocupăm, Românul din vécul aĭ XVII-lea nu pleca de a casă, fără să aibă bâta în mână, cu care aşa de bine se scia apĕra, cât patru ómenĭ nu puteaŭ răsbi cu el.

Femeile române ca şi acum trebuiaŭ să provadă pe toţĭ căseniĭ cu îmbrăcăminte ţesute cu mâna lor proprie. Numaĭ cele mai bogate îşĭ cumpĕraŭ ghete şi rechel (Weiberrock) din oraş.

Fetele purtaŭ brîne decorate cu fel de fel de lucrurĭ sclipicióse. Fruntea şĭ-o împodobiaŭ cu bănuţĭ orĭ cu scafe de soĭcĭ micĭ înşirate pe aţă, grumaziĭ cu mărgele. Cămeşile lor eraŭ lucrate cu deosebită atenţiune şi artă. Nevestele purtaŭ şi atuncĭ ceva brobódă pe cap. Se vede, că prietinul nostru încă a simţit fiorĭ dulcĭ la vederea vre uneĭ romăncuţe frumóse, căcĭ étă ce şire le dedică: „Păstoriţele lor sînt împodobite cu cerceĭ, banĭ de alamă, inele, în jurul frunţiĭ cu banĭ şi scafe de soĭcĭ micĭ înşirate pe sîrmă; grumaziĭ şĭ-ĭ înfrumseţaŭ cu corale albe şi roşiĭ; pe cap purtaŭ cununĭ dese de rose orĭ alte florĭ, de ţi-se pare că vedĭ florăliile romane. Când începeaŭ a bate pământul cu piciórele, se punea lăutarul în mijloc, şi feciorii cu fetele se înşiraŭ într'un cerc mare prinzêndu-se de batiste.“

Am espus în cele precedente tot, ce am găsit în cartea luĭ Trŏster despre noĭ. Pĕcat însĕ, că autorul a fost aşa de scump la vorbă şi nu ne-a relatat ceva mai mult despre obiceiurile Românilor din timpul sĕŭ. Dar n'avem să-ĭ facem recriminărĭ. Şi cât a scris, este de ajuns, ca să aibă titlu la mulţămita nóstră. A scris despre noĭ în limba germană într'un timp, când în apusul Europeĭ sciaŭ numaĭ atâta despre Românĭ, că în Orient la pólele Carpaţilor esistă dóuĕ principate valache, unde domnitoriĭ se schimbă, cât baţĭ în pălmĭ. Despre Româniĭ din Transilvania nu se scia în Apus aprópe nimic. Trŏster scrie numaĭ despre Româniĭ ardeleni recunoscêndu-le originea de la Romanĭ, recunoscênd continuitatea acelora pe acest pământ într'un timp, când nimenĭ nu o discuta. Despre limba nóstră credea, că e mai de aprópe înrudită cu latina de cât orĭ care altă limbă romanică de azĭ.

E interesant a sci, că Trŏster a scris acestea despre noĭ pe timpul, când idea despre originea nóstră romană fu îmbrăţişată şi susţinută cu cea mai mare căldură de cronicariul Miron Costin. Amîndoĭ aŭ scris în jumătatea din urmă a véculuĭ aĭ XVII-lea. Miron Costin în Predoslovia la „Cartea pentru descălecatul dintâiŭ“ scrie următórele:

„Biruit-a gândul, să mĕ apuc de acéstă ostenélă, să scot lumiĭ la vedere felul némuluĭ, din ce izvor şi seminţie sînt locuitoriĭ ţĕriĭ nóstre a Moldoveĭ şi a ţĕriĭ muntenescĭ... şi a Românilor din ţĕrile ungurescĭ, că tot un neam sînt, şi o dată descălecaţi.“

Trŏster încă ne-a scos lumiĭ la vedere. Étă cuvîntul, pentru care s'aŭ scris aceste rîndurĭ.

acestor stări deplorabile ce face clerul nostru gr. cat.? Cum ne apĕrăm biserica, aĭ căreĭ servi sîntem, pe Archiereĭ, carĭ ne sînt părinţi sufletescĭ, pe poporul român, fiĭ nostri sufletescĭ, şi pe noĭ inşi-ne? Óre făcut-am orĭ facem ceva? Da, am făcut atâta, cât numaĭ se póte maĭ puţin, că la câte o lovitură maĭ palpabilă şi maĭ durerósă ne-am plâns unul altuia fără a împărtăşi acéstă jalbă îndreptăţită cu toţĭ fraţiĭ nostri de o lege şi limbă. Nu am cutezat, să dăm espresie dureriĭ cumplite, nu am cutezat, să păşim cu bărbăţie şi demnitate preoţéscă în contra inimicilor nostri. Şi pentru ce? Lucru ridicul! Pentru că ne-am temut, nu cum va să fim consideraţi şi declaraţi de naţionaliştĭ reĭ! Cum? Pânâ acolo am ajuns, cât dacă apĕr biserica mea cea sfîntă şi nepĕtată gr. cat., am încetat de a fi Român? Aŭ pismuesc naţiunea mea română, când apĕr poporul în contra veninuluĭ mortifer întins prin atacurile scumpeĭ luĭ religiunĭ? Aŭ dóră nu aşĭ maĭ puté fi considerat de fiŭ al scumpeĭ mele naţiunĭ române, dacă resping cu tóră indignarea nenumĕratele atacurĭ lipsite de onestitate? Cum? De când e monopolisat naţionalismul, cine le-a dat patentă pe el inimicilor bisericiĭ gr. cat.? Aŭ dóră cine scie sloboḑi frase maĭ bombastice — fără fapte —, acela e Românul cel adevĕrat? „Sînt cetăţan roman!“ a zis cu mândrie Apostolul némurilor. „Sînt fiŭ al naţiunil române!“ zicem şi noĭ clerul gr. cat., şi conduşi de adevĕrată iubire de neam o vom apĕra în contra inimicilor esternĭ şi internĭ, carĭ preste ruinele bisericiĭ vor să ajungă la inima naţiunii! — Aşa stăm, acesta este adevĕrul! Să cumpĕnim bine lucrul, să cercetăm, că trebue deci să facem noĭ clerul gr. cat. român în faţa acestor stărĭ ceva, şi dacă da, ce şi cum?

„Preoţĭ cu crucea 'n fruute! *Căcĭ óstea e creştină!*“ ne strigă poetul şi prin acésta ne face atenţĭ, că trebue să apĕrăm poporul *creştinesc* în contra tuturor inimicilor. Eştĭ soldat şi aĭ jurat, că veĭ lupta pentru biserica ta, în a căreĭ serviţ te-aĭ angajat, că veĭ apĕră fără temere şi cu bărbăţie în contra orĭ căruĭ inimic stindardul, pe care este zugrăvit cu litere neperitóre: *„Pentru Dumnezeŭ, patrie şi naţiune!“* Voescĭ, să fiĭ soldat bun, şi dacă e lipsă, să sacrificĭ şi viaţa-ţĭ întru apĕrarea sfinteĭ tale religiunĭ, orĭ voescĭ, să fiĭ considerat de laş ca unul, carele nu are cutezanţa, să-şĭ împlinéscă cea maĭ mare datorinţă, apĕrarea bisericiĭ sale, şi prin urmare să fiĭ despreţuit de toţĭ, chiar şi de inimic?! Eŭ sînt convins, ba sînt pe deplin sigur, că clerul român gr. cat., — esemplarul iubiriĭ de religiune şi naţiune, falnicul anteluptător şi apĕrător al drepturilor nóstre religionare şi naţionale, — nu va hesita nicĭ un moment, nicĭ îl vor reţiné de la acţiune consideraţiunĭ personale, zicem legăturĭ de rudenie orĭ de prietinie orĭ alte motive. Căcĭ „cel ce iubesce pe tatăl sĕŭ saŭ pe mamă-sa maĭ mult de cât pe mine,“ zice Rĕscumpĕrătoriul, „nu este vrednic de mine; şi cel ce iubesce pe fiul sĕŭ saŭ pe fiică-sa maĭ mult de cât pe mine, nu este vrednic de mine“ (Mat. 10, 37.) Ci din contră: „Tare cred eŭ, că nicĭ mórtea, nicĭ viaţa, nicĭ îngerii, nicĭ căpeteniile, nicĭ puterile, nicĭ cele ce sînt acum, nicĭ cele viitóre, nicĭ înălţimea, nicĭ adâncul, nicĭ orĭ ce altă făptură nu póte să ne osebescă pe noĭ de la iubirea luĭ Dumnezeŭ, carea este în Christos Isus Domnul nostru“ (Rom. 8, 38—39). Prin urmare nicĭ un preot sub nicĭ un pretext nu se póte, nu-ĭ este iertat, să se retragă de la apĕrarea bisericiĭ sale. „De multe lucrurĭ,“ zice înţeleptul Seneca, „nu îndrăznim, să ne apucăm, nu pentru aceea, că dóră ar fi grele, ci pentru aceea sînt grele, pentru că nu cutezăm, să începem la ele“ (Ep. 104.). Şi trebue să păşim în luptă fără temere, fără consideraţiunĭ laterale, neînfricaţi! Şi dacă dóră ne-am simţi slabĭ, să ne aducem a minte de aceea, ce zice Goethe: „Nu am braţ, nu am creerĭ ca voĭ? Totuşĭ am, ce e maĭ necesar, şi acésta e: curajul şi despreţuirea pericluluĭ.“

Să păşim deci cu bărbăţie şi în grabă întru apĕrarea drepturilor nóstre. „A sosit deja timpul, când după suportarea multor suferinţe erumpe din omul răbdătoriŭ nu puternic: Destul a fost!“ (Shakespeare.) Dar cum să păşim, cum să apĕrăm biserica nóstră gr. cat., instituţiunile eĭ sfinte, pe noĭ inşi-ne şi poporul de mórtea morală? *Prin înfiinţarea unuĭ ziar bisericesc-politic de tóte zilele şi prin promovarea literaturiĭ nóstre bisericescĭ.*

Când S. Francisc Sal. la anul 1599 a umblat prin Roma, Pontificele Clemente VIII l-a întreb at despre starea bisericiĭ din Genf. Sfîntul episcop a rĕspuns acestea: „E fórte mare periclul, Preafericite, din causa lăţiriĭ repede a scrierilor edate de ereticĭ; în contra acestuĭ rĕŭ estraordinar de mare nicĭ nu sciŭ alt mijloc, de cât ca în Thonon sub patronajul Stuluĭ Scaun Apostolic să înfiinţăm presă catolică. Atuncĭ vom vedé! Cu arme maĭ bune putem păşi pe arena de luptă şi în speranţa succesuluĭ sigur putem suscepe lupta cu inimiciĭ nostri.“ Aşa a şi făcut, ér ostenelele aŭ adus fructe îmbelşugate (Lősung der für die Pastoral-Conferenzen d. Jahr. 1866. dem Linzer Dioecesan— Clerus vorgelegten Fragen). Da, cu asemenĭ arme să păşim pe câmpul de bătălie, căcĭ cine a vĕḑut învingere eluptată cu arme neegale, mult maĭ slabe? Preafericitul Pontifice actual în enciclica adresată corulуĭ episcopesc din Portugalia la 14 Sept. 1886 îndémnă pe episcopĭ: „Al treilea punct, căruia mare grije trebue să-ĭ aveţĭ, este presa periodică şi cea cotidiană. Să nu vĕ fie deci spre greutate cu tóte puterile disponibile şi cu tóte ocasiunile a vesti şi admonia, ca să puteţĭ reţiné pe credincioşĭ de la isvorul veninos al scrierilor antireligionare şi imorale şi să-ĭ puteţĭ conduce „la apele vindicătóre“. Ar fi de mare folos, dacă la solicitarea şi sub conducerea vóstră s'ar eda foĭ, carĭ să contrabalanseze şi slăbéscă veninul întins din tóte părţile, să apere vîrtutea şi religiunea.“ Ér în timpul maĭ recent în instrucţiunea dto 28 Maiŭ 1896 adresată Înaltuluĭ Cor episcopesc din regnul Ungarieĭ zice: „E de folosul cel maĭ mare, dacă ţinuturile singuratice îşĭ aŭ jurnalele sale catolice maĭ multe, de cum esistă până acum, şi nu numaĭ de cele ungurescĭ, ci şi de cele scrise în tóte cele alalte limbĭ, carĭ se grăesc în ţinuturile singuratice, şi jurnalele acele să fie potrivite captuluĭ poporuluĭ.“ (Punct. XI.) Multe aşĭ maĭ puté înşira, tot atâtea îndemnurĭ, tot atâtea sentinţe valoróse şi consiliĭ binevoitóre, carĭ ne îndémnă, să înfiinţăm un ziar cotidian catolic şi în legătură cu acésta să promovăm literatura nóstră bisericéscă; mĕ reţin însĕ a le espune aci, ca nu cum va scumpiĭ confraţĭ să se simtă vătĕmaţĭ că cerc a-ĭ îndupleca, să-şĭ dea concursul la un lucru, despre a căreĭ necesitate fiesce care preot adevĕrat este deplin convins, ci să vedem, că posibilă este înfiinţarea şi susţinerea unuĭ ziar politic redactat în spirit religios şi moral catolic?

Mijlócele necesare pentru susţinerea unuĭ ziar sînt duple: spirituale şi materiale. Cele dintâiŭ se referesc la cuprinsul şi valórea internă, spirituală a foiĭ, cele materiale la spesele împreunate cu redactarea şi administrarea eĭ. Cu privire la cele dintâiŭ sînt sigur, că fóea nu va stagna. Căcĭ să privim numaĭ în jur de noĭ, să studiăm gradul de cultură al cleruluĭ nostru. Óre un cler, care absólvă academie, o şcólă superióră, cler, care dispune de o cultură maĭ înaltă fórte frumósă, să nu fie capabil a provedé o fóe cu scrieri bune? Avem preoţĭ capacitaţĭ, cu cunoscinţe vaste, cu sciinţă fundamentală, ba versaţĭ şi în şciinţele ţuridice de o parte, ér de alta obiecte de discutat în abundanţă, cestiunĭ naţionale vitale şi bisericescĭ, tot atâtea puterĭ apte şi materiĭ bogate pentru articliĭ, carĭ formézĕ partea esenţială a ziariuluĭ. Pentru scirile zileĭ saŭ noutăţĭ ne putem îngriji tot insul, căcĭ unde se întîmplă ceva interesant saŭ estraordinar, ce să nu vină — de regulă — în primul loc la cunoscinţa preotuluĭ? Întîmplărĭ zilnice, adunărĭ bisericescĭ şi poporale, desbaterile şi decisiunile acelora, maĭ vîrtos carĭ sînt de o însemnătate maĭ comună şi se referesc la binele şi înaintarea poporuluĭ român, tot atâtea materiĭ interesante. Pentru foileton nu avem noĭ óre preoţĭ literaţĭ, carĭ se ocupă cu beletristică şi carĭ sînt capabilĭ a distrage pe cetitorĭ şi cu scrierĭ de acest soiŭ? Ér pe lângă aceste cele maĭ bune dintre disertaţiunile ţinute cu ocasiunea sinódelor protopescĭ de sine se înţelege, că acele, carĭ sînt declarate de demne pentru publicare din partea conferinţeĭ tractuale, nu sînt aceste tot atâtea obiecte pentru foileton? De altă parte am maĭ avé dobînda morală, că disertantul şĭ-ar pregăti şi prelucra tema cu grije, după o pregătire maĭ lungă, seriósă şi fundamentală, ér pe lângă acésta publicul estern încă ar fi părtaş plăcerii de a cunósce câte o prelucrare bună a cutăreĭ cestiunĭ bisericescĭ. Disertantul s'ar ambiţiona şi s'ar nisui cu tóte puterile a scrie disertaţiune bună, ca să fie distins cu o judecată cât maĭ bună a conferinţeĭ, ér altă urmare ar fi promovarea, — barĕm în mic, — a literaturiĭ bisericescĭ. Aşa şi celc alalte, firesce se recere cooperarea cleruluĭ, puţin lucru. Dar óre nu tot clerul provede şi cele alalte ziare în cea maĭ mare parte cu cele spirituale necesare, nu clerul susţine maĭ cu samă ziarele de azĭ atât spiritualminte cât şi materialicesce? Acésta e causa, pentru ce sînt eŭ atât de sigur despre înflorirea atăruĭ ziar.

Să vedem acuma întrebarea maĭ grea, partea materială. Lucru natural, pentru aceea nu am nicĭ amintit la început, un atare ziar nu ar puté fi altul de cât „Unirea“ de azĭ prefăcută în ziar cotidian cu centrul Blaş. Pentru aceea o amintesc acésta aci, căcĭ lucrul se referesce la partea materială a ziariuluĭ. Anume ar fi de dorit, ca să apară în estensiunea şi mărimea, ce o are azĭ, ca cetitoriul să maĭ aĭbă ce ceti şi să nu fie espus periculuĭ, că în 5—10 minute o va fi percurs. Compunerea internă, rubricile, înmulţindu-i-se în mĕsură mare materialul, póte ar fi transformate, după cum adecă ar

aduce cu sine obiectele publicânde, acesta însе nu e lucru esenţial. Vine întrebarea, că de unde şi pe ce cale s'ar puté acoperi spesele împreunate cu administrarea şi edarea ziarului? Nu sciŭ, că óre dispune saŭ ba „Unirea“ de un fond óre care, ceea ce ar ajuta mult, nicĭ cunosc cu tótă esactitatea împrejurările administrăriĭ, că óre aproximative barĕm câte spese sînt de lipsă anual la susţinerea foiĭ, dar dacă totuşi ar fi lipsă de un fond óre care, în casul acela eŭ aşĭ afla de bine, să se esmită acţiunĭ, zicem 1000 (o mie) în valóre nominală de 25 fl., ca şi ceĭ ce dispun de mijlóce materiale maĭ nefavorabile, să pótă cumpĕra. Aşa s'ar aduna o sumă considerabilă de 25,000 fl., din carĭ să se depună cauţiunea de lipsă pentru un ziar politic şi cele alalte. Saŭ în cas de lipsă se pot esmite şi 2000 de acţiĭ, căcĭ din 1400—1500 de parochiĭ plus tot atâtea filiĭ, şi din ele nu puţine cu avere, 1400—1500 preoţi numaĭ s'ar afla cumpĕrătorĭ pentru 1000 saŭ 2000 de acţiĭ. Prenumeranţĭ încă cred, să fie la 1000, — $^2/_3$ a clerului din întrégă provinţa mitropolitană, — şi dacă preţul abonamentului ar fi 10—12 fl. pe an, — căcĭ 80 cr. orĭ 1 fl. pe lună póte solvi orĭ care preot. — étă că ar incurge anual 12,000 fl.

Apoĭ în fiesce care sĕptĕmână să apară un numĕr pentru popor, zicem cu preţul celor alalte foĭ de aceste, care e 2 fl., şi dacă din cele 1000 de parochiĭ din fiesce care îşĭ va procura barĕm 1 individ, — acest minim ar fi neîncunjurat de lipsă pentru fie care parochie în înteresul binepriceput al progresului şi cultivăriĭ poporului, — ar maĭ incurge 2000 fl. Decĭ ar fi de tot un venit anual de 12—14,000 fl.

Étă în liniamente generale un plan referitor la redactarea, administrarea şi susţinerea internă spirituală, şi esternă materială a unuĭ ziar cotidian politic-bisericesc. Îl supun cu tótă plăcerea judecăţiĭ Onoraţilor Dnĭ confraţĭ rugându-ĭ în interesul sfinteĭ nóstre bisericĭ, în al nostru şi al poporuluĭ credincios, să discutăm cestiunea, să-şĭ dea părerile obiective, saŭ eventual să aflăm altă modalitate, cu ajutoriul căreia să se pótă satisface dorinţeĭ ardente a atâtor iubitorĭ de biserică şi neam.

Să luăm în considerare şi să ne tragem bine sama cu datorinţele grele şi sublime ale oficiuluĭ nostru, cu responsabilitatea grea, ce o avem în conducerea poporuluĭ credincios. „Păstoriul cel bun sufletul sĕŭ îşĭ pune pentru oĭ“ (Ioan 10, 11.), „éră năĭmitul fuge, că năĭmit este şi nu este luĭ grije de oĭ“ (Ib. 10, 13.). Să cugetăm cu tótă seriositatea, să cumpĕnim cu gravitate, că avem să ajungem o dată înaintea Judecătoriuluĭ înfricoşat, şi va fi vaĭ aceluia, către care va zice Domnul: „Étă laptele-l mâncaţĭ şi cu lâna vĕ îmbrăcaţĭ şi ce e gras junghiaţĭ şi oile mele nu le pasceţĭ; pe cea debilă nu o aţĭ întărit, şi pe cea bolnavă nu o aţĭ vindecat, şi pe cea sdruncinată nu o aţĭ legat, şi pe cea rătăcită nu o aţĭ întornat, şi pe cea perită nu o aţĭ căutat, şi pe cea tare o aţĭ asuprit cu ostenélă; şi saŭ risipit oile mele şi s'aŭ făcut mâncare fierĕlor ţarineĭ“ (Ezech. 34, 3—5). „Pentru aceea aceste zice Domnul asupra celor ce pasc poporul meŭ: Voĭ aţĭ risipit oile mele şi le-aţĭ scos a fară şi nu le-aţĭ cercetat pe ele, étă eŭ voiŭ rĕsbuna asupra vóstră după meşteşugirile vóstre cele rele“ (Ierem. 23, 2).

Abia $3^1/_2$ anĭ ne maĭ despart de acel moment plin de bucurie, când vom avé să serbăm aniversara de 200 de anĭ a uniriĭ nóstre cu mama Biserică catolică. Óre fire-ar o serbare maĭ démnă, nu act maĭ înălţător de inimă, de cât că am serba acéstă aniversară cu înfiinţarea unuĭ ziar catolic? Să ne reamintim iubirea de adevĕr a strămoşilor nostri, carĭ „judecând schimbarea acesteĭ lumĭ înşelătóre,“ cum cetim în actul de unire, „şi nestarea şi neperirea sufletelor, căruia în mĕsură maĭ mare trebue a fi de cât tóte“, s'aŭ întors în sînul Maĭceĭ scumpe; să ne aducem a minte, că sîntem aleşiĭ luĭ Dumnezeŭ, serviĭ altariuluĭ şi ne incumbe datorinţa a fi devotaţĭ şi neînfricaţĭ luptătorĭ şi apĕrătorĭ aĭ bisericiĭ nóstre şi aĭ instituţiunilor ei celor sfinte. păstorĭ şi părinţĭ adevĕraţĭ aĭ poporuluĭ nóuĕ concredut. Şi nimic să nu ne reţină, nimic să nu ne împedece întru apĕrarea drepturilor bisericiĭ şi ale nóstre. Atuncĭ ne vom împlini datorinţa cu scumpătate, atuncĭ putem fi sigurĭ, că „biserica va rĕmânĕ în integritatea eĭ veche“, ér poporul va fi apĕrat în contra veninuluĭ întins de uniĭ inimicĭ.

În sfârşit încă una. Am scris aceste tóte, nu ca să pot zic, că „dixi et salvavi animam meam“, adecă că prin aceste am satisfăcut datorinţeĭ mele, nicĭ condus de consideraţiunĭ laterale, fie ură, pismă saŭ alte de aceste, orĭ dóră vînare de interese, nicĭ ca să sĕmĕn discordie între fraţĭ, căcĭ în destul sîntem azĭ prigoniţĭ din tóte păţile, ci numaĭ şi numaĭ din iubire curată către scumpa mea biserică, a căreĭ serv sînt. Prin acésta însе nimenĭ nu e îndreptăţit, să aplice proverbiul: „Qui s'escuse, s'acuse.“ Căcĭ numaĭ pentru aceea am aflat de consult, să adaug aceste câte va cuvinte, ca şi ceĭ alalţĭ confraţĭ fără privire la persónă, singur numaĭ de momentositatea causeĭ sfinte conduşĭ şi cu obiectivitate şi iubire să discutăm causa, să nu o lăsăm la o parte dându-o uităriĭ vecînice, căcĭ ne va duré rĕŭ în fine. Scopul e sfînt, mijlócele sfinte, şi nicĭ ajutoriul luĭ Dumnezeŭ nu va lipsi.

Măgurénul.

În préjma alegerilor.

Din Banat în 14 Octobre 1896.

A ajuns lumina la degete, ne arde, sîntem în préjma alegerilor.

O, — întru adevĕr trebue să esclam din peptu-mĭ plinĭ de amărăciune, — óre când vom ajunge timpul, ca acest drept cardinal şi sfînt să ne afle pe toţĭ Româniĭ la locul sĕŭ, pe toţĭ solidarĭ, pe toţĭ în luptă pentru ajungerea unuia şi aceluia-şĭ scop, pe toţĭ de a precepe acest drept?!

Bine observă „Unirea“ în numĕrul 41. Conducĕtoriĭ nostri politicĭ aŭ decretat pasivitatea, dar cine să organiseze acéstă pasivitate? Preoţimea şi învĕţătorimea şi alţĭ fruntaşĭ, se va rĕspunde. Eĭ bine, aci am să zic un cuvinţel.

Preoţimea cu puţină escepţiune este la culmea chemăriĭ şi prin strădanie şi zel neobosit în unele locurĭ a şi organisat acéstă pasivitate aşa, în cât pe acolo şi impune. Dar ce folos faţă de întregul?

În cele maĭ multe locurĭ, de şi preotul şi învĕţătoriul sînt la locul lor, dar pe poporul deja corupt, ademenit, — unde de la fibirĕŭ până la haĭduc, ziua nóptea cutrieră satele pe la alegĕtorĭ, — nu-l poţĭ disciplina, şi el merge cu dróea la urnă. În atare cas preotul din partea organelor statuluĭ este timbrat de „dacoromân“, de „agitator“, de „rĕsvrătitoriŭ“ şi maĭ sciŭ ce, ba póte că şi simte maĭ târziŭ consecuenţele, ér din partea preseĭ este timbrat de om slab, că nu şĭ-a sciut conduce turma şi nu o a sciut disciplina.

În alte locurĭ preoţimea va cugeta póte: Noĭ tot nu vom puté salva causa. Şi póte că icĭ colé li-se promite orĭ póte că li-se şi esoperézĕ câte ceva şi li-se împlinesce óreşicare cerere, li-se scot ochiĭ cu ceva, orĭ în folosul propriŭ orĭ în al parochieĭ orĭ în al poporenilor, şi apoĭ tiptil printre alţĭ alegĕtorĭ, — îndemnându-ĭ póte şi pe alţiĭ, — se duc la urnă.

Puţinĭ vor fi de aceia, carĭ nu singur din motivul, că nu voesc, să se strice cu „domniĭ“, orĭ póte nu din interese propriĭ mârşave, cu fruntea ridicată şi cu consciinţa liniştită se duc la urnă. Şi în urmă póte că vor fi şi uniĭ indiferenţĭ, nicĭ în cóce nicĭ în colo. Las să judeee lumea şi pe uniĭ şi pe alţiĭ, dar în praxă e aşa.

Întru adevĕr un model de pasivitate, lucră fiesce carele de capul sĕŭ.

Noĭ cu o ast fel de pasivitate nu ajutăm şi nu impunem. De cât o aşa pasivitate, maĭ bine fără ea.

Credeţi-ne, Prea Onoraţĭ conducĕtorĭ politicĭ aĭ nostri, că între ast fel de împrejurărĭ nu cetim cu plăcere şi nu aşteptăm curioşi rĕspunsul unia orĭ altuia din certele Vóstre. Noĭ, după cum zice Românul, „frunză verde, bat'o bruma, a trecut rîsul şi gluma“, am aştepta alt ceva acuma.

Va trebui să esclamăm şi noĭ: „Quo usque tandem?“ Până când va trebui să ascultăm tot certe? Credeţi-ne, că este în detrimentul nostru.

Aflaţĭ, pentru Dumnezeŭ, un mijloc de a pune capet certelor, şi de la culmea chemăriĭ vóstre unul ca toţĭ şi toţĭ ca unul daţi-ne directivă, daţi-ne inviaţiunile de lipsă, şi unde e lipsă, tot spriginul moral.

Trece „Mileniul“, trec alegerile, şi voĭ tot în certe!

Le zic acestea nu cu rea intenţiune, nicĭ cu ceva scop pervers, ci le zic din inimă curată şi în speranţa, că vor afla resunet.

X.

Convocare.

Stând în faţa alegerilor dietale, basat pe §-ul 104 al legiĭ electorale, prin acésta convoc conferenţa electorală generală a alegĕtorilor dietalĭ românĭ din Transilvania şi Ungaria, aderenţĭ aĭ programuluĭ stabilit în conferenţa generală ţinută în Sibiŭ la anul 1881, — pe 24 Octomvrie st. n. a. c. la 10 óre a. m. aicĭ în Sibiŭ.

La acéstă conferenţă generală sînt invitaţĭ toţĭ bărbaţiĭ de încredere designaţĭ de către cercurile electorale.

Sibiŭ, 15 Octomvrie n. 1896.

Dr. Ioan Raţiŭ.

Noutăţi.

Împăcarea comitetuluĭ naţional. Pentru aplanarea diferinţelor ivite în sinul comitetuluĭ partidului naţional român comitetul a esmis la 15 Oct. 1896 un juriŭ compus din dnii D. Vajda, Al. Filip, Petru Truţa şi Dr T. Mihali, căruia i-a succes, să aplaneze diferinţele. Dr Lucaciŭ a declarat, că în cestia naţională nu esistă nicĭ o diferinţă principială între el şi Dr Raţ. Fie care regretă vătĕmările împrumutate, ce şi-le-aŭ făcut prin ziare.

Convocare. Sîntem recercaţĭ din partea comitetuluĭ clubuluĭ de până acum al alegĕtorilor românĭ din cercurile electorale *Bălăuşeriŭ* şi *D. Sân-Mărtin*, să dăm de scire alegĕtorilor românĭ din cercurile acestea, ca în 21 a c. la 10 óre a. m. să se adune în D. Sân-Mărtin în „Otelul naţional“ pentru a reorganisa clubul şi pentru a alege delegaţĭ pentru conferenţa din 24 a c.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor biserichi grecesci.

(Continuare.)

Efectul jertfelor L. V.

Despre efectele jertfelor L. V. s'aŭ ivit mai multe păreri, de óre ce însă-și s. Scriptură se esprimă despre ele cu cuvinte de acelea, cari la părere de multe ori își contrazic. Sînt unii, cari pun jertfele L. V. pe o tréptă cu sacramentele L. N., pentru că în Lev. 17, 11 zice însu-și Dumnezeŭ: „Sufletul fiesce căruĭ trup sângele luĭ este, și eŭ l-am dat vóně pe altariŭ, ca să vě curățiți sufletele vóstre, că sângele aceluia va face curățenie pentru suflet.“ De altă parte sînt alții, cari négă ori ce efect moral al jertfelor L. V. S. Paul scrie adecă Iudeisanților despre jertfele acestea la Gal. 4, 9: „Éră acum după ce ați cunoscut pe Dumnezeŭ, și mai ales fiind cunoscuți de Dumnezeŭ, cum vě întórceți éră la cele slabe și sĕrace stichii, cărora éră de noŭ veți să le serviți?“ Éră la Evr. 10, 4 scrie acela-și Apostol: „Că nu póte sângele taurilor și al țapilor să ĭerte pĕcatele.“ Ba chiar și în cărțile L. V. găsim cuvinte de acestea. Așa cetim în ps. 39, 9: „Jertfa și prinosul n'aĭ voit, arderile de tot și pentru pĕcat n'aĭ căutat.“ În ps. 50, 17: „Că de aĭ fi voit jertfă, așĭ fi dat: arderile de tot nu le veĭ binevoi. Jertfă luĭ Dumnezeŭ spirit înfrânt, inimă înfrântă și umilită Dumnezeŭ nu va urgisi.“

Acestea și alte cuvinte de ale s. Scripturĭ, de și se par a-și contrazice, totuși cuprind tóte adevĕrul. La s. Toma S. I. II. qu. 101. a. 2 și I. II. qu. 102. a. 2. aflăm următoriul principiŭ: „Sacrificia offerebantur tum ad excludendam idololatriam, tum ad significandum debitum ordinem mentis humanae in Deum, tum etiam ad figurandum mysterium redemtionis per Christum. — Sic igitur rationes praeceptorum caeremonialium veteris legis dupliciter accipi possunt: uno modo ex ratione cultus divini, qui erat pro tempore illo observandus: et rationes istae sunt literales, sive pertineant ad vitandum idololatriae cultum, sive ad rememoranda aliqua Dei beneficia, sive ad insinuandam excellentiam divinam, vel etiam ad designandam dispositionem mentis, quae tunc requirebatur in colentibus Deum. Alio modo possunt eorum rationes assignari, secundum quod ordinantur ad figurandum Christum: et sic habent rationes figurales et mysticas, sive accipiantur ex ipso Christo et Ecclesia, quod pertinet ad allegoriam; sive ad mores populi christiani, quod pertinet ad moralitatem; sive ad statum futurae gloriae, prout in eam introducimur per Christum, quod pertinet ad anagogiam.“ Deosebim decĭ o putere întreită a jertfelor L. V. și anume:

1. *Puterea sacramentală.* Asemenea sacramentelor L. N., așa dară ex opere operato, produceaŭ jertfele acestea „curățiа trupuluĭ“, pe cum zice s. Paul la Evr. 9, 13, adecă o dreptate legală în privință teocratică-civilă. În multe dispositiĭ de ale legiĭ nu se are nicĭ de cum în vedere efectul moral al călcăriĭ de lege, adecă păcatul și efectul, ce-l produce pĕcatul în suflet, ci se are în vedere singur numaĭ raportul estern al individuluĭ față cu comunitatea teocratică. Călcarea legiĭ în unele casurĭ avea de urmare parțiala orĭ totala eschidere din poporul cel ales. Când óre cine ajungea în starea de necurățiе levitică, el se opria de la adunările religióse, de la jertfe, de la prânzurile sacrificiale și de la alte lucruri liturgice și așa dară era lipsit de nisce drepturĭ momentóse, carĭ le avea fiesce care membru al comunității teocratice. Dacă omul acesta aducea acum jertfa aceea pentru pĕcat, carea o pretindea legea în casul luĭ, atuncĭ el înaintea comunității ipso facto trecea de curățit și desvinovățit și era érăși repus în tóte drepturile sale teocratice. Așa învață și s. Toma, când scrie în S. I. II. qu. 107. a. 2: „Erat in vetere lege aliqua immunditia corporalis, quae tollebat idoneitatem ad cultum divinum. Ab hac igitur immunditia caeremoniae veteris legis habebant virtutem emundandi, quia huiusmodi caeremoniae erant quaedam remedia adhibita ex ordinatione legis ad tollendas praedictas immunditias ex statuto legis inducta.“ În lumina acesteĭ învĕțăturĭ aŭ să se esplice decĭ unele texturĭ de ale s. Scripturĭ, carĭ grăesc simplaminte despre o desvinovățire, carea o producea jertfa îndată. Legile de felul acesta aŭ să se estimeze din punct de vedere pedagogic și aveaŭ scopul de a deprinde pe Israiliți întru a asculta de lege și de a le aduce neîncetat a minte de starea lor cea pĕcătósă.

2. *Puterea simbolică.* Nu darurile, celc ce se aduceaŭ întru jertfă, eraŭ prețióse și bineprimite luĭ Dumnezeŭ, căcĭ dóră întreg pămîntul este al luĭ, ci sufletul daruluĭ material era sentimentul acela, cu care omul însoția jertfa sa. Plăcute luĭ Dumnezeŭ eraŭ sentimentele interne, vîrtuțile religióse, carĭ se esprimaŭ prin jertfele acelea. Plăcută luĭ Dumnezeŭ era recunóscerea maiestățiĭ luĭ celeĭ absolute, așa dară credința și adorarea, maĭ de parte maĭ ales în jerfele de pace esprimarea încrederiĭ depline, așa dară deprinderea sperăriĭ, și în sfârșit érăși maĭ ales în jertfele de pace deprinderea recunoscinței și bucuria de Dumnezeŭ și de legătura luĭ. În tóte jertfele se esprima maĭ de parte și convingerea despre aceea, că omul e pĕcătos și merită mórtea. Jertfele eraŭ așa dară o întrupare a rugăciuniĭ, de orĭ ce fel să fie fost acésta. Darurile esterne serviaŭ decĭ spre a esprima și a nutri sentimentul intern, eraŭ un simbol al acestuĭ sentiment. În lumina acesteĭ învĕțăturĭ aŭ decĭ să se esplice tóte acelea cuvinte ale s. Scripturĭ, în carĭ se vorbesce cu óre care dispreț despre jertfele L. V. Învĕțătura acésta o esprimă fórte bine ps. 50, 17: „Că de aĭ fi voit jertfă, a-și fi dat: arderile de tot nu le veĭ binevoi. Jertfă luĭ Dumnezeŭ spirit înfrânt, inimă înfrântă și umilită Dumnezeŭ nu va urgisi.“ La cuvintele acestea se provócă și s. Toma, când scrie în II. II. qu. 85. a. 2: „Significat sacrificium, quod offertur, exterius spirituale sacrificium, quo anima se ipsam offert Deo, secundum illud „sacrificium Deo spiritus contribulatus“. — In oblatione sacrificii non pensatur pretium occisi pecoris, sed significatio, qua hoc fit in honorem rectoris totius universi.“

Dară pe lângă tótă valórea acésta simbolică atât de mare a jerfelor din L. V. încă tot li-se póte repeți sentința aceea aspră a Apostoluluĭ, că „nu póte sângele taurilor și al țapilor să ĭerte pĕcatele“. Puterea desvinovățitóre a acestor jertfe încă nu am considerat-o, éră după căderea omuluĭ valórea jertfeĭ atîrna maĭ ales de la puterea acésta, căcĭ fără de ea jertfa nu-ĭ era omuluĭ aprópe de nicĭ un folos. Cel ce jertfia, acela s'a presentat ca pĕcătos înaintea luĭ Dumnezeŭ, a mărturisit și accea, că el este vrednic, să móră, și mărturisirea acésta a întrupat-o așa, că în locul sĕŭ a ucis o viață nevinovată. Înse chiar de aceea întrégă acțiunea sacrificială nu trecea marginile uneĭ acțiunĭ de valóre simbolică, dacă considerăm jertfa ca acțiune în sine absolută, óră nu o considerăm în legătură cu jertfa aceea centrală, carea avea să o aducă Christos în plinirea timpuluĭ. Înse legătura acésta esista, de óre ce jertfele L. V. eraŭ nu numaĭ nisce acțiunĭ simbolice, ci și nisce tipurĭ saŭ prefigurărĭ de ale jertfeĭ luĭ Christos. Avem decĭ să considerăm în jertfele L. V. și

3. *puterea tipică.* Nu sufere îndoélă, că de grația justificatóre a luĭ Dumnezeŭ aŭ avut parte mulțĭ drepți și maĭ înainte de Christos. Să ne aducem a minte numaĭ de Avel, Lamec, Noe, Avraam, Moĭsi, Samuil, David, de profeți și de alțĭ drepți, despre carĭ însă-și s. Scriptură ne mărturisesce de repetite orĭ, că eĭ aŭ fost drepți și plăcuți luĭ Dumnezeŭ. Tot asemenea este cert, că s. Scriptură a L. V. nu mărginesce conceptul desvinovățiriĭ ómenilor singur numaĭ la curățenia esternă levitică saŭ legală, nicĭ numaĭ la partea negativă a justificăriĭ, adecă la ștergerea pĕcatuluĭ, ci ea cunósce și partea positivă a justificăriĭ, adecă delăturarea disgrațieĭ dumnezeescĭ și înlocuirea eĭ cu bunăplăcerea dumnezeéscă, saŭ pe scurt ea cunósce și sfințirea sufletuluĭ. Dară tótă grația justificatóre, carea s'a împărtășit ómenilor pe timpul L. V., a fost fructul jertfeĭ sângeróse a luĭ Christos. Jertfa acésta și-a manifestat adecă efectul sĕŭ justificatoriŭ cu mult înainte de sevârșirea sa, ba deja și în raiŭ în dată după căderea strămoșilor nostri și după rostirea osîndeĭ lor. Înse pentru ca omul să se fie putut face părtaș al acestuĭ efect, ce l-a avut jertfa luĭ Christos, a fost de lipsă, să se realiseze pe óre care cale o legătură, un contact al omuluĭ din L. V. cu Christos. Spre a realisa acest contact a instituit Dumnezeŭ însu-și jertfele L. V. ca nisce tipurĭ saŭ prefigurărĭ de ale jertfeĭ luĭ Christos, ca ast fel să reproducă și să înfățișeze óre cum jertfa acésta deja pe timpul L. V. Cel ce aducea decĭ jertfa L. V., acela punea animalul cel nevinovat în locul sĕŭ, ca să încarce pe el vina și pedépsa sa, și ca în jertfirea cea sângerósă să se espieze vina acésta; éră acest act în urma urmelor se referia numaĭ la jertfa cea sângerósă a luĭ Christos de pe cruce, de óre ce prin jertfa cea sângerósă a animaluluĭ se prefigura și óre cum se representa maĭ înainte jertfa aceea, care avea să se sevârșéscă pe lemnul crucii. Adevĕrat că partea cea maĭ mare a poporuluĭ nu avea priceperea acesteĭ însemnărĭ

tipice a jertfelor; dar după cum învaţă s. Augustin, nu ni-se concede de loc, să ne îndoim despre aceea, că patriarchiĭ şi profeţiĭ aŭ avut parte de privirĭ de acelea maĭ adâncĭ în viitoriul cel depărtat, ba privirea acésta s'a conces chiar şi mulţimiĭ poporuluĭ, după ce în profeţiile luĭ Isaie s'a delineat idea satisfacţieĭ prin locţinĕtoriŭ, acea idee, carea avea să o realiseze Mesia. Delinearea aceea o găsim la Isaie maĭ ales în 53, 1, unde zice profetul: „Dómne, cine a creḑut auḑuluĭ nostru, şi braţul Domnuluĭ cuĭ s'a descoperit? Vestit-am ca un prunc înaintea luĭ, şi ca o rădăcină în pământ însetat: nu are chip el, nicĭ mărire, şi l-am vĕḑut pe el, şi nu avea chip, nicĭ frumseţă. Ci chipul luĭ necinstit şi maĭ sfârşit de cât al fiilor omenescĭ, om, ce era întru bătae, şi sciind răbda durere, că s'a schimbat faţa luĭ, defăimat a fost şi nesocotit. Acesta pĕcatele nóstre le pórtă şi pentru noĭ rabdă durere, şi noĭ am gândit, că de la Dumnezeŭ este el întru durere, întru durere şi în nĕcas. Ér el s'a rănit pentru pĕcatele nóstre şi a pătimit pentru fărădelegile nóstre, certarea împăcăriĭ nóstre pe dînsul, şi cu rana luĭ noĭ toţĭ ne-am vindecat. Toţi ca nisce oĭ am rătăcit, fiesce carele din calea sa s'a abătut, şi Domnul l-a dat pe el pentru pĕcatele nóstre. Şi el pentru ce s'a chinuit, nu şĭ-a deschis gura sa: ca o óe la junghiare s'a adus, şi ca un miel fără de glas înaintea celuĭ ce-l tunde, aşa nu-şĭ deschide gura sa. Întru smerenie judecata luĭ s'a ridicat, şi némul luĭ cine-l va spune? Că s'a luat de pe pământ viaţa luĭ, pentru fărădelegile poporuluĭ meŭ s'a adus la mórte. Şi voiŭ da pe ceĭ rĕĭ în locul îngropăriĭ luĭ, şi pe ceĭ bogaţi în locul morţiĭ luĭ, că fărădelege nu a făcut, nicĭ s'a aflat viclenie în gura luĭ. Şi Domnul va să-l curăţe pe el de rane, de veţi da pentru pĕcat, sufletul vostru va vedé semînţă îndelungată.“ Maĭ ales acestea sînt cuvintele luĭ Isaie, pe carĭ le-a avut în vedere s. Ieronim, când a scris despre acest profet mare: „Non tam propheta dicendus est, quam Evangelista; ita enim universa Christi ecclesiaeque mysteria ad liquidum prosecutus est, ut non putes eum de futuris vaticinari, sed de praeteritis historiam texere.“ Dară chiar şi dacă Israiliţiĭ nu ar fi avut cunoscinţă despre jertfa cea pentru noĭ, carea avea Mesia să o sevârşéscă, chiar şi atuncia putem zice, cu cunoscinţa acésta nicĭ nu le era de lipsă. Spre a se produce acel contact cu jertfa luĭ Christos prin mijlocirea jertfelor prefigurative, din partea jertfitorilor era de ajuns, ca eĭ să nutréscă credinţa şi sperarea întru Rĕscumpĕrătoriul, carele avea să vină pentru a împlini tóte promisiunile cele pline de graţie ale L. V. Cu credinţa şi sperarea întru Rĕscumpĕrătoriul avea jertfitoriul să împreune numaĭ sentimentul acela intern de jertfă, avea maĭ ales să deştepte întru sine pocăinţa şi să nutréscă întru sine convingerea, că el ar fi vrednic, să rabde mórtea pentru vina aceea, ce o încarcă acum pe animalul de jertfă. În acest chip se producea contactul şi legătura între jertfa acésta şi între cea a luĭ Christos, şi graţia justificătóre, când se conferia ómenilor pe timpul L. V., aprópe în tóte casurile se va fi dat prin mijlocirea jertfelor referite la jertfa luĭ Christos. Dară mijlocul graţieĭ în casurile acestea firesce că nu era însă-şi jertfa esternă, ci sentimentele interne ale jertfitoriuluĭ, credinţa, sperarea, pocăinţa luĭ. Cu tóte acestea şi jertfele esterne încă aveaŭ parte în mijlocirea aceleĭ graţiĭ, căcĭ ele eraŭ espresia acestor vîrtuţi şi dispuneaŭ decĭ pe ómenĭ la primirea justificăriĭ. Jertfele nu lucraŭ decĭ ex opere operato, pe cum lucră sacramentele L. N., ci graţia se conferia ex opere operantis. Ĭertarea pĕcatelor şi sfinţirea nu eraŭ legate de actul jertfeĭ, căcĭ acesta după învĕţătura s. Paul nu avea puterea de a produce curăţenia internă. Graţia justificătóre nu era legată de actul jertfeĭ, căcĭ acest act era numaĭ o îndrumare la jertfa luĭ Christos. În L. V. nu eraŭ mijlóce sacramentale sigure pentru împărtăşirea graţieĭ, nu esistaŭ canalurĭ de ale graţieĭ, ci Dumnezeŭ vĕrsa nemijlocit în sufletul jertfitoriuluĭ graţia cu ocasiunea jertfeĭ, dară nu tot de una, ci numaĭ atuncia, când jertfitoriul avea dispoziţia recerută spre acest scop, şi acésta o făcea Dumnezeŭ avênd în vedere jertfa luĭ Christos, carea era representată prin jertfa cea de faţă. Graţia justificătóre Dumnezeŭ putea să o conferéscă şi fără de jertfă şi numaĭ pentru sentimentele interne ale credinţeĭ, sperăriĭ şi pocăinţeĭ, pe cum a făcut Dumnezeŭ p. es. cu împĕratul David ĭertându-ĭ pĕcatul preacurvieĭ, în dată ce pĕcătosul împĕrat şĭ-a mărturisit pĕcatul întru pocăinţă. Şi apoĭ graţia justificătóre după mórtea justificatuluĭ încă nu putea să se desvólte în dată întru glorie cerésca, până când porţile cerinluĭ nu aŭ fost deschise prin jertfa nu prefigurativă, ci reală a luĭ Christos. Celea ce am espus aci, le învaţă şi s. Toma scriind în I. II. qu. 103. a. 2: „Ab immunditia culpae, non habebant caeremoniae et sacrificia veteris legis virtutem expiandi, et hoc ideo, quia expiatio a peccatis nunquam fieri potuit, nisi per Christum, qui tollit peccata mundi. Et quia mysterium incarnationis et passionis Christi nondum erat realiter peractum, veteris legis caeremoniae non poterant in se continere realiter virtutem profluentem a Christo incarnato et passo, sicut continent sacramenta novae legis, et ideo non poterant a peccato mundare. — Poterat autem mens fidelium tempore legis per fidem coniungi Christo incarnato et passo, et ita ex fide Christi iustificabantur, cuius fidei quaedam protestatio erat huismodi caeremoniarum observatio, in quantum erant figura Christi. Et ideo pro peccatis offerebantur sacrificia quaedam in vetere lege, non quia ipsa sacrificia a peccato emundarent, sed quia erant quaedam protestationes fidei, quae a peccato mundabat.“

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

V.

O femee din Israil.

Tinĕrul Israilit istorisi acum conversarea, ce o avuse cu Messala, şi spuse maĭ cu de-amĕnuntul espresiile de dispreţ, pe carĭ Romanul le făcuse despre Ĭudeĭ, despre obiceiurile lor şi despre strîmta lor sferă de activitate.

Mamă-sa se temea, să-l întrerumpă, căcĭ ea acum vĕḑu limpede, cum veniseră tóte. Ĭuda se dusese în palatul de pe piaţă, dorul de a revedé pe soţul jocurilor din copilărie îl mânase acolo. El sperase a-l regăsi aşa, pe cum l-a fost lăsat, când şĭ-aŭ fost luat rĕmas bun de la olaltă. În locul unuĭ prunc îl întîmpină un bărbat, şi acesta în loc să rîdă, în loc să-şĭ aducă a minte de jocurile din trecut, privise firm în viitoriŭ, grăise despre gloria, ce putea să se dobîndéscă, şi despre bogăţiĭ şi putere. Fără ca să se fie simţit consciŭ de efectul acelor cuvinte, se duse cel alalt, vătĕmat în mândria sa, dar cuprins de o ambiţie firéscă. Ér ea, jalusa mamă, o vedea acésta, şi fiind că nu scia, în ce direcţie se va desvolta lucrul, se trezi într'însa Israiliténa. Ce ar fi, dacă cugetele acestea l-ar abate de la credinţa părinţilor? În ochiĭ eĭ acésta era nefericirea cea maĭ grozavă, maĭ grozavă de cât orĭ ce altă nefericire. Ea vedea numaĭ o singură cale, pe care putea cerca, să întîmpine nefericirea, şi ea luă asupră-şĭ a o face acésta cu atotputinţa iubiriĭ sale, cu acea forţă sfîntă de a convinge, care a dat-o mameĭ firea, cât cuvintele eĭ dovediaŭ chiar energie bărbătéscă şi a dese orĭ respiraŭ foc poetic.

„N'a fost nicĭ o dată nicĭ un popor,“ începu ea, „care să nu se fie privit cel puţin egal cu cele alalte popóre, nicĭ o naţiune, fiul meŭ, care să nu fie creḑut, că ea e cea maĭ precelentă. Dacă Romanul privesce preste umĕr la Israil şi rîde de el, atuncĭ repeţesce numaĭ nebunia Egipténuluĭ, Asirénuluĭ şi Macedonénuluĭ. Şi fiind că dispreţul e îndreptat împotriva luĭ Dumnezeŭ, resultatul va fi acela-şĭ.“

Glasul eĭ dobîndia tărie.

„Nu este lege, carea să hotăréscă ordinea de superioritate a naţiunilor; pentru aceea e lucru deşert a o pretinde şi fără de folos a se certa pentru ea. Un popor se înalţă, îşĭ împlinesce cursul şi móre, saŭ prin sine însu-şĭ saŭ sub mâna altuĭ popor, care în locul luĭ ocupă puterea, păşesce în locul luĭ şi scrie alte nume pe monumentele sale. Asta e, ceea ce numim istorie. Dacă aşĭ fi chemată, să caracterisez pe Dumnezeŭ şi pe om în chipul cel maĭ simplu, atuncĭ aşĭ face o linie óblă şi un cerc. Şi despre linie a-şĭ zice: „Asta e Dumnezeŭ; căcĭ el singur se mişcă înainte vecînic în linie dréptă!“ ér despre cerc aşĭ zice: „Ăsta e omul, — şi aşa e progresarea luĭ.“ Nu voiŭ, să zic, că în cursul naţiunilor nu este deosebire. Nu sînt nicĭ dóuĕ popóre, carĭ să fie de tot egale. Dar deosebirea dintre ele nu stă, pe cum zic uniĭ, în estensiunea cercului, pe care-l fac, orĭ în peteculde pământ, pe care-l acoper, ci în sfera, în care se întîmplă cursul lor, şi maĭ pe sus de tóte popórĕle e acela, care e maĭ aprópe de Dumnezeŭ.

„Dacă m'aşĭ opri aci, fiul meŭ, asta ar însemna, că las firul din mână acolo, unde am început. Să mergem maĭ de parte. Pentru a mĕsura cercul, pe care-l face fie care popor în cursul sĕŭ, sînt anumite semne. Să asemĕnăm de pe semnele acestea pe Evreul cu Romaaul.

„Cel maĭ simplu dintre tóte semnele e viaţa zilnică a poporuluĭ. În privinţa asta

voiŭ să zic numaĭ, că Israil din când în când şĭ-a uĭtat de Dumnezeŭ, pe când Romanul nicĭ o dată nu l-a cunoscut. Pentru aceea asemĕnarea aci e de tot imposibilă.

„Prietinul tĕŭ, — orĭ fostul tĕŭ prietin, — a afirmat, de cum va te-am priceput bine, că noĭ n'am avut poeţĭ, artişti şi eroĭ, — cu alte cuvinte, că n'am avut bărbaţi marĭ. Ăsta e semnul cel maĭ de aprópe, cel maĭ sigur. Apreţiarea dréptă a acesteĭ aserţiunĭ pretinde în dată la început o esplicare. Bărbat mare, fĕtul meŭ, e acela, care cu viaţa sa dovedesce, că el de nu cum va e chemat, totuşĭ e învrednicit de Dumnezeŭ. Un Vavilonean a fost ales, ca să pedepséscă pe părinţiĭ nostri apostaţi şi să-ĭ ducă în prinsóre; un Pers a fost chemat, ca să reducă pe fiiĭ lor în ţara cea sfîntă; maĭ mare înse de cât orĭ care din aceştia a fost Macedonénul acela, prin care s'a rĕsbunat pustiirea Iudeeĭ şi dĕrîmarea templuluĭ. Precelinţa deosebită a acestor bărbaţĭ a fost, că pe eĭ ĭ-a ales Domnul, pe fiesce care spre câte un scop dumnezeesc, şi într'aceea împrejurarea, că eĭ aŭ fost păgânĭ, n'a fost în stare, să le scăréscă gloria. Împrejurarea asta să n'o perdĭ din vedere, fiul meŭ, în vreme ce eŭ voiŭ continua.

„E stăpânitóre părerea, că măiestria strategică e ocupaţia cea maĭ nobilă a bărbatuluĭ, că glorie adevĕrată se póte găsi numaĭ pe câmpul de rĕsboiŭ. Să nu te înşele aceea, că lumea şĭ-a însuşit părerea asta. Noĭ venerăm óre ce ca fiinţă supremă, asta e o lege, care va esista, până când vor fi lucrurĭ de acelea, carĭ noĭ nu le putem pricepe. Rugăciunea barbarului e espresia fricheĭ de putere, sigur o proprietate dumnezeéscă, carea e el capabil, să o pricépă. De aceea crede el în eroĭ. Ce e Joe altul de cât un eroŭ roman? Gloria Elinilor provine de acolo, că eĭ dintre tóte popórĕle păgâne aŭ fost ceĭ dintâiŭ, carĭ aŭ aşedat spiritul maĭ pe sus de putere. În Atena onoraŭ pe orator şi pe filosof maĭ mult de cât pe ostaş. Luptaciul de pe car şi sprintenul alergătoriŭ sînt încă şi acum eroiĭ areneĭ; dar dafinul nemuritoriŭ se reservă celuĭ maĭ plăcut dintre cântăreţĭ. Şepte cetăţĭ s'aŭ luptat pentru gloria de a trece de cetatea natală a unuĭ poet. Dar óre Elinul a fost cel dintâiŭ, care a învins vechea credinţă barbară şi mintea rece? Nu. Fiul meŭ! gloria acésta e a nóstră. În locul brutalităţiĭ sĕlbatice părinţiĭ nostri aŭ aşedat ideea luĭ Dumnezeŭ, şi în rugăciunile nóstre frica a cedat locul sĕŭ Osaneĭ şi psalmilor. Ast fel Evreul şi Elinul ar fi condus întrégă omenimea înainte şi spre înălţimĭ. Dar vaĭ! pentru guvernarea lumiĭ regele e o condiţie vecĭnică. De aceea Romanul a aşedat pe tron pe Cesarul sĕŭ preste spirit şi preste Dumnezeŭ, şi în acest Cesar roman se întrupézĕ întrégă puterea palpabilă, dispare orĭ ce altă mărime.

„Domnia Elinilor a fost epoca de înfloriro a geniuluĭ. Ce cétă de cugetătorĭ a născut spiritul împreună cu libertatea, de care avuse el parte pe atuncia? Pe tóte terenele poporul Elinilor era cel dintâiŭ, şi deplinirea luĭ era aşa de necondiţionată, aşa de universală, cât chiar şi Romanul a trebuit să-l imiteze în tóte, a fără de arta strategică. Un Elin trece acum de model al oratorilor în for; în fiesce care cântare romană veĭ simţi ritmul Elinuluĭ; când un Roman îşĭ deschide gura sa, pentru ca să grăéscă despre morală, despre filosofie orĭ despre taĭnele naturiĭ, el împrumută aserţiile sale de la o şcólă elină, de cum va nu e chiar învĕţăcelul aceleĭ şcolĭ. În nimic, — şi asta o repet, — în nimic a fără de arta strategică nu are Romanul drept la gloria originalităţiĭ. Jocurile şi teatrele lor sînt inventiĭ eline, ele sînt numaĭ maĭ crudele şi maĭ sĕlbatice, pentru ca să potoléscă setea de sânge a plebeĭ romane. Religia lor, dacă se póte grăi despre o atare religie, e o mestecătură compusă din credinţele tuturor celor alalte popóre; zeităţile lor cele maĭ cu vadă, — până şi Marte şi Joe cel aşa de sĕrbătorit chiar din causa acésta, — îşĭ aŭ originea din Olimpul Elinilor. Resultatul e decĭ, fiul meŭ, că din tóte popórĕle lumiĭ numaĭ Israilul nostru dispută poporuluĭ elin dreptul la superioritate, numaĭ Israilul nostru póte să se lupte cu poporul elin pentru finicul geniuluĭ original şi adevĕrat.

„Faţă cu precelinţele altor popóre egoismul Romanuluĭ e orb, — nestrăbătut ca platoşa de pe peptul luĭ. O, tălhariĭ fărădelege! Sub paşul piciórelor lor se cutrĕmură pămîntul ca o arie bătută de îmblăciĭ. Şi dimpreună cu popórĕle cele alalte, — o, că trebue să ţĭ-o spun, fiul meŭ! — am căḑut şi noĭ! Oficiile nóstre cele maĭ înalte, cele maĭ sfinte sînt în mâna lor, şi sfârşitul tuturor acestora nicĭ un om nu póte să-l spună. Dar asta una o sciŭ, — eĭ umilésc Îndea, sdrobésc-o, pe cum se sdrobesce o mandulă sub ciocan, tragă Ierusalimul în pulvere, uleiul şi flórea ţĕriĭ, — şi totuşĭ gloria bărbaţilor luĭ Israil va rĕmâné un luminătoriŭ pe ceriŭ, înălţat şi de parte preste tóte sferele, căcĭ istoria luĭ Israil e istoria luĭ Dumnezeŭ, care a scris prin mânile lor şi a grăit prin limbile lor şi a fost însu-şĭ de faţă la tot binele, chiar şi la cel maĭ mic, care a locuit în mijlocul lor şi a petrecut ca legislator pe Sinai, ca povĕţuitoriŭ în pustie, ca beliduce în rĕsboiŭ, ca împĕrat şi domnitoriŭ. El s'a pogorît éră şi éră din cortul sĕŭ cel ceresc la poporul nostru în strălucire şi a grăit ca un om cătră ómenĭ, le-a arĕtat calea spre fericire, ĭ-a învĕţat, cum să trăéscă, şi le-a dat promisiunĭ, le-a promis scutul sĕŭ cel atotputernic în legăturĭ, carĭ s'aŭ întărit cu jurămînt pe vecie. O, fiul meŭ! să fie óre cu putinţă, ca aceia, cu carĭ a cuminecat Ĭehovah în acest chip, să nu-şĭ fie însuşit nimica de la el? Să fie óre cu putinţă, ca în viaţa şi activitatea lor însuşirile omenescĭ comune să nu fie în un anumit grad înrîurite de cele dumnezeescĭ, să nu fie óre cum îndumnezeite? Să fie óre cu putinţă, ca geniul lor, chiar şi în decursul vécurilor — să nu fie păstrat în câte ceva chipul cel ceresc?“

Câtă va vreme şueratul ventraiuluĭ era singurul sunet, care se audia în chiliuţă.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut şi se află de vîndare la **tipografia seminarială:**

Elemente de Algebră

pentru clasa IV, V, VI, VII şi VIII gimnasială de **Emiliŭ Viciŭ** profesor gimnasial.

Manual aprobat din partea Esc. Sale Ministrului r. u. de culte şi instr. publică în manuscript sub Nr. 3151 din 1895. Blaş 1896. — Preţul 2 fl. v. a.

Instituţiunile calvinescĭ
în biserica românéscă din Ardél,
fasele lor în trecut şi valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare şi se póte procura cu preţul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaş** (Balázsfalva).

Tot la tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ
din 1894 şi 1895

împreună cu respectivele ordinaţiunĭ ministeriale, traduse, edate şi comentate la ordinul Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Preţul unuĭ esemplar broşurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atenţiunea cleruluĭ nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoţesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuinţă preotul în urma situaţiunĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare şi cu copcĭ fl. 10.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele şi cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Octoichul cel mic ediţ. III. Blaş 1892. Preţul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Pentecostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Nro 4850—1896. (40) 2—2

Escriere de concurs.

Pentru un stipendiŭ de 17 fl. v. a. din fundaţiunea Preaonoratuluĭ paroch şi protopop *Demetriŭ Cutean* se escrie prin acésta concurs până în 31 Octobre 1896.

La acest stipendiŭ pot concurge studenţĭ gr. cat. de la orĭ ce şcólă, şi eleve gr. cat. de la vre o şcólă de fetiţe.

Preferinţă aŭ în linea primă fiiĭ şi fiĭcele preotuluĭ Ioan Ghişoiŭ din Vizocna, în linea a dóua consângeniĭ fundatoruluĭ de orĭ unde, în linea a treia studenţiĭ născuţi în Ciufud orĭ Săcădate, şi numaĭ în lipsa acestora pot concurge şi alţĭ tinerĭ gr. cat. din Archidiecesă.

Cererile să fie adjustate cu carte de botez, testimoniŭ scolastic de pe 1895/6, testimoniŭ de frecuentare, testimoniŭ medical, şi eventual şi cu testimoniŭ de consângenitate.

Blaş din şedinţa consistorială ţinută în 22 Septembre 1896.

Victor
Archiepiscop şi Metropolit.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiecare publicăţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii» în Blaş.

Anul VI. Blaş 24 Octobre 1896. Numĕrul 43.

În ziua conferenţei.

Pentru articulii primi din ultimii nostri numeri ni-s'a făcut imputare. Ni-s'a imputat schimbare de ţinută, ba că pururea ne-am fi reservat portiţă pentru a puté ĭeşi din şirurile partidului naţional.

Azĭ, când conferenţa alegĕtorilor românĭ trebuia să fie întrunită în Sibiŭ, e timpul, să ne precisăm din noŭ poziţia nóstră, pe care alt cum numaĭ voitoriĭ de rĕŭ nu vor să o înţelégă.

Noĭ am declarat dintru început, că vom fi organul de publicitate al bisericiĭ române unite, şi că programul nostru este a representa pe cale ziaristică interesele acesteĭ biserici.

Ce urma de aicĭ? Urma, că noĭ, ca publicişti, nu putem sta în servitul nicĭ unuĭ partid politic, prin urmare nicĭ în al partidului naţional român.

Am declarat însĕ, că noĭ ca individĭ acceptăm programul partidului naţional român, de óre ce acel program întru adevĕr cuprinde tóte gravaminele nóstre, şi tot o dată, dacă fóea nóstră nu póte sta în servitul partidului naţional, am redigeat-o ast fel, în cât ea nicĭ o dată nu a venit în conflict cu programul partidului naţional, nicĭ nu a spart şirurile solidarităţii de partid.

Pentru ce ni-se face decĭ imputare?

Pentru că une orĭ am condamnat tactica politică, ce o urméză conducĕtoriĭ nostri întru realisarea programului naţional.

Să avem ĭertare, a critica tactica însémnă a părăsi programul? Nicĭ până la atâta pricepere politică nu am ajuns, în cât să putem trage linea de demarcare între ceea ce este program şi ceea ce este tactică, menită a ne duce la realisarea programului?

Ce este însĕ pasivitatea şi activitatea? Sînt cestiĭ de tactică, ér nicĭ de cum cestiĭ de program.

Étă pentru ce am pledat noĭ pentru activitate. Am pledat pentru întrarea în activitate înainte de conferenţa din 1892 şi am pledat şi acum înainte de conferenţă, fără a avé mustrări de consciinţă, că am fi părăsit programul naţional, orĭ că am fi spart şirurile solidarităţii naţionale.

Dar ni-se va spune, că nu numaĭ programul este obligător pentru un partid, ci şi disciplina de partid prescrisă prin conclusele conferenţelor.

Aşa este. Dar de altă parte conclusele privitóre la activitate orĭ pasivitate nu se aduc óre din cas în cas pentru durata periódelor legislative? Nu se conchémă anume conferenţa generală a alegĕtorilor pentru a statori ţinuta alegĕtorilor românĭ în faţa alegerilor celor nóuĕ?

Atunci cum póte să zică cineva, că a pleda pentru o schimbare de tactică e o schimbare de front orĭ spargerea solidarităţii?

Când am pledat noĭ pentru activitate? Înainte de conferenţa din 1892 şi înainte de conferenţa asta. Şi ce am făcut după conferenţa din 1892? — Am tăcut, ne-am supus concluselor cenferenţeĭ şi am rămas a casă.

Cu ce obraz póte să ne facă decĭ cine va imputare, că am sparge şirurile solidarităţiĭ naţionale?

Da! am fost şi sîntem pentru activitate, şi am fi pentru activitate, dacă am sci, că vom puté alege chiar şi numaĭ un singur deputat dietal. Lupta nasce eroĭ, inerţia demoralisézĕ, distruge şi omóră.

Afirmăm sus şi tare, că infundarea causeĭ naţionale n'a făcut-o nicĭ Stan, nicĭ Bran, ci a făcut-o pasivitatea. Sîntem desorganisaţi, împărechiaţi, împrăştiaţi ca făina orbuluĭ.

De ce? Pentru că nu avem un centru, în jurul căruia să ne putem grupa. În vinele nóstre simţim circularea sângeluĭ, simţim în noĭ viaţă, ca orĭ ce fiinţă vieţuitóre avem boldul intern spre mişcare şi lucru. Tóte în zădar! Menirea şi datoria nóstră este a ne grupa în jurul unuĭ centru imobil, în jurul inerţieĭ, cum se adună furnicile preste ĭérnă, cum se bagă ursul în visunie.

Până când „acţiunea nóstră" va sta numaĭ în frase marĭ, până atunci sórtea nóstră nu se va schimba. Irlandeziĭ aŭ întrat în parlament cu un singur om, cu O'Connel, şi azĭ Irlandeziĭ decid în parlamentul anglez. Şi să ne însemnăm, că Irlandeziĭ sînt un popor maĭ sĕrac ca noĭ, un popor desbrăcat deja de limba naţională.

Feuilleton.

Procesul Episcopului Ĭ. I. Clain.

Studiŭ de George Bogdan-Duică.

Dl George Bogdan-Duică publică în „Fóea Diecesană" din Caransebeş un studiŭ asupra procesului Episcopului Ĭ. I. Clain. Însu-şi dl Duică recunósce la începutul studiului sĕŭ, că delăturarea luĭ Ĭ. I. Clain de pe scaunul episcopesc de Alba Ĭulia, e „un moment istoric încă controversat în istoriografia română". Noĭ din parte-ne trebue să concedem, că de şi în urma studiului dluĭ momentul acesta istoric încă nu va înceta de a fi controversat, „cestiunea acésta", pe cum zice dl Duică, totuşi „póte să fie bine luminată" prin studiul acela. Avem maĭ de parte în vedere şi împrejurarea, că dl Duică în scrierea studiului sĕŭ şi-a dat multă silinţă, de şi nu chiar tótă, de a se desbrăca de orĭ ce preocupare şi de a fi cât se póte de obiectiv. Acestea tóte ne îndémnă, ca în cele următóre să reproducem studiul amintit:

I

Procesul pus la cale în contra episcopului Ioan Inochentie Clain şi îndepărtarea acestuĭ episcop din Ardeal alcătuesc un moment grav şi înduioşătoriŭ în istoria Românilor din Transilvania. Mare interes a trezit tot de una acest moment şi aprópe în totĭ autoriĭ românĭ, carĭ aŭ scris despre el, s'aŭ stîrnit sentimente tarĭ, care aŭ făcut, ca condeiul să alunece une orĭ şi pe alăturea de adevĕr. Acéstă împrejurare nu a fost până astăzĭ contrabalansată de vre-o bogăţie suficientă de informaţiunĭ autentice; şi din aceste dóuĕ cause a resultat regretabilul fapt, că un moment istoric atât de important încă nu este apreţiat unanim, că el este încă controversat în istoriografia română. [1])

Cu ajutoriul colecţieĭ de documente şi excerpte din acte de guvern, adunate de Ludovic de Rosenfeld şi cu îngrijire citate de mine, cestiunea acésta póte să fie bine luminată. Importanţa cestiuniĭ mĕ îndémnă, să nu amân comunicările necesare din Rosenfeld, la care voiŭ adauge însĕ din partea mea un comentariŭ amĕnunţit.

II

Ajungênd Maria Teresia pe tronul tatălui sĕŭ Carol VI, dieta Ardéluluĭ a trimis o deputaţie la Viena cerênd, ca Maiestatea Sa să întăréscă şi din parte-ĭ diploma leopoldină, ér alte dorinţe, care priviaŭ bunăstarea lor, să le ĭea sub preaînaltul sĕŭ scut. În acéstă deputaţie se afla, şi anume ca conducĕtoriŭ al eĭ, baronul George Pongrácz, unul dintre viitoriĭ „protectoriĭ" aĭ uniriĭ — numiţi în 1746, — şi contele Ladislaŭ Gyulaffi de Rátoth procancelariul, care asemenea avu o influinţă mare în afacerile uniţilor. [1]) Deputaţiunea acésta, în care se maĭ aflaŭ a fără de numiţiĭ doĭ catolicĭ şi 2 reformaţi şi 2 Saşi, s'a ocupat şi cu afacerile bisericiĭ

[1]) Vedĭ de pildă: T. Ciparĭŭ, Acte şi fragmente p. 98 şi 142 nota f. G. Baritiŭ, Părţi alese, I p. 425 ş. u.. (Dr. A. Bunea), Cestiunĭ din dreptul şi istoria bisericiĭ românescĭ unite, Blaş 1893 (Partea II) p. 115 şi 346 etc. În nota sa de la p. 346 Dr A. Bunea promite un studiŭ special despre Clain, în care spune, că va elucida şi acéstă cestiune. Studiul promis nu s'a publicat până acum.

[1]) El a contrasemnat importantul rescript al Marieĭ Teresieĭ din 9 Sept. 1745 dat »ad varia petita Episcopi« Klein. Nilles Symbolae II p. 548 ş. u. După Benkŏ Transilvania II p. 15 Gyulaffi a fost cancelar transilvăneau aulic de la 1741 până 1754, când a murit.

Firesce am avé lipsă de un O' Connel. Noi însе pe cei mai buni ai nostri îi declarăm de trădători de neam, cum nu fac ceva pe voea nóstră. Noi nu scim abzice de ambiţiunea de fi fiesce care câte un conducétor politic şi bărbat providenţial.

Aşa nu vom puté urma a bună sémă pe Irlandezi, nici pe Cehi. La aceştia te sciĭ de o parte. Audĭ un nume şi eştĭ în clar. Ce spune acela, ţin toţi, şi toţi staŭ pentru unul şi unul pentru toţi. La noi trebue să fi cel puţin 25 de inşi, pentru ca neputêndu-se înţelege, să pótă apoi pune vina pe Turc.

Repeţim, ceea ce am zis, ca toţi să o scie: Stăm pe basa programuluĭ naţional, dar nu sîntem organul partiduluĭ. Şirurile solidarităţiĭ nu le spargem, dar ne ţinem datorĭ a deprinde cea mai severă critică asupra tacticiĭ, ce se urméză întru realisarea programuluĭ.

Cu asta sîntem datorĭ bisericiĭ nóstre, care sufere şi ea, când sufere poporul.

Pasivitate? — În timpul din urmă „Dreptatea“ se vădise părtinitóre a uneĭ pasivităţi, cum am zice. fataliste. De aci a urmat şi se continuă încă şi acum discutarea diferinţeĭ de păreri între „Dreptatea“ şi „Tribuna“.

Acum spre surprinderea cea mai mare cetim în rubrica „Cronică“ a „Dreptăţiĭ“ din 22 a c. următórele:

„*Luptă electorală înfocată* decurge în cercul electoral Cocota (Orczydorf) din comitatul nostru, unde preotul rom. cat. Fr. Blascovicĭ candidéză cu program opoziţional în contra dluĭ bar. Ambrózy, candidat guvernamental. Dl Blascovicĭ a străbătut, pe cum ni-se raportéză, mai mult la inima poporuluĭ şi a alegétorilor creştinĭ, fiind că în programul dsale este un punct, care convine şi alegétorilor românĭ, adecă momentul religios-bisericesc şi prin urmare scutirea şi apărarea autonomieĭ bisericescĭ şi a şcóleĭ confesionale, care punct este cuprins şi în programul partiduluĭ nostru naţional român. Din aceste consideraţiunĭ partea cea mai mare a alegétorilor românĭ s'ar fi decis a-şĭ da votul lor la alegere — pentru dl preot Blascovicĭ; unĭĭ cer de la noĭ chiar dispensare! Le réspundem acestora, că nu noĭ avem dreptul de a dispensa, ci întreg partidul nostru, prin urmare noĭ sfătuim pentru pasivitate; ér ceĭ ce nu ascultă, — *alăture-se cu votul lor cătră cel ce stă mai aprópe de programul nostru* şi stă nu numaĭ cu vorba, ci şi cu programul séŭ.“

Nu e asta o schimbare la faţă.

De alt mintrea noĭ de ea putem numaĭ să ne bucurăm.

Studenţiĭ nostri la esposiţie. — Azĭ plécă 75 studenţĭ de la gimnasiul nostru sub conducerea alor treĭ profesorĭ la Pesta, ca să cerceteze esposiţia regnicolară.

Escursiunea acésta s'a aranjat aşa, după cum deja am spus în numĕrul nostru trecut:

1. Studenţiĭ toţĭ merg de bună voe. Cine va puté arĕta *un singur* student, care a fost *silit,* să mérgă, primesce un premiŭ.

2. Studenţiĭ *toţi* merg cu scirea şi învoirea părinţilor.

3. Consistorul n'a oprit escursiunea acésta, de şi membriĭ luĭ aŭ avut destul de timpuriŭ scire despre plănuirea eĭ.

Întrebăm după tóte acestea, ce rost aŭ bădărăniile din corespondenţa „Tribuniĭ“ din nrul 225—1896?

E scopul gimnasiuluĭ, să facă politică? Nu aţĭ nefericit destuĭ tinerĭ cu aceea, că ĭ-aţĭ băgat în politică?

E pĕcat a vedé şi a învĕţa, fie chiar şi de la Magiarĭ?

E lucru patriotic a urî tot, ce este magiar, şi a sădi ast fel de sentimente în inimile tinerimiĭ?

Are cineva dreptul, să dispună preste pruncii altora? Cine dă acest drept sĕcăturilor de la „Tribuna“? Dacă părinţiĭ s'aŭ învoit, ca fiiĭ lor să mérgă, cine are cuvînt de rostit?

Dacă consistorul n'a aflat cu cale a se amesteca, cine pune pe „Tribuna“ preste consistor?

La o parte cu nebuniile. Tineriĭ aŭ, să înveţe, şi merg la esposiţie, ca să înveţe.

Cine vede într'asta demonstraţiune politică orĭ pată pe numele gimnasiuluĭ nostru, acela nu scie, ce e chemarea gimnasiuluĭ, acela nu are inimă pentru interesele instrucţieĭ, acela e orbit de cel mai detestabil şovinism.

La tot casul „Tribuna“ comite o tradere faţă de gimnasiul nostru împreună cu corespondentul eĭ.

Atâta pentru părinţiĭ studenţilor şi pentru cetitoriĭ nostri.

Dacă „Tribuna“ şi corespondentul eĭ doresc mai mult, apoi stăm la disposiţie şi le vom spune, ce li-se cade.

Regularea congrueĭ ca mijloc de corteşire. — Guvernul liberal nu lasă nici un mijloc nefolosit spre a influinţa votul alegétorilor la alegerĭ. Oposiţia şĭ-o face inofensivă cu forţa brachială şi cu mulţimea baionetelor consignate spre a înfrica şi reţiné de la votare pe cetăţenĭ, carĭ s'aŭ săturat de liberalism; poporul de rînd îl corump agenţiĭ guvernuluĭ cu banĭ, mâncărĭ şi beuturĭ demoralisându-l şi făcêndu de rîs tot constituţionalismul unguresc. Pentru ceĭ ce nu se tem de baionete şi nu-şĭ vînd pe banĭ consciinţa, dispune guvernul de alte mijlóce, p. es. un post gras, favorisare la cutare întreprindere, căpătuirea unuĭ fiŭ orĭ nepot şi promovarea altor micĭ interese particulare.

De preoţi încă nu-şi uită părintescul guvern şi prin rostul celuĭ mai competent membru al séŭ spune, că luĭ este a se mulţămi conscrierea venitelor pentru regularea congrueĭ. A nume ministrul Wlassics spune alegétorilor séĭ de la Csáktornya, cât de mult îĭ zace la inimă prosperarea bisericiĭ; apoĭ adauge, că conscrierea venitelor efeptuită mai în tóte diecesele va forma basa nu

---

unite. [1]) Curtea declarase adecă deputaţilor, că „religiunile, împreună cu uniţiĭ, aŭ să rĕmână nealterate în constituţiunea lor“, ér deputaţiĭ obiectaŭ, că „uniţiĭ naţiunilĭ române *nu aŭ nicĭ un loc între cele patru religiunĭ recipiate,* şi că eĭ nu pot fi înălţaţĭ la gradul de stat, ci ar trebui să fie cuprinşĭ sub naţiunea generală a religiuniĭ catolice, cu care s'aŭ unit“. [2]) Aceste scurte notiţe caracteriséză în mod suficient spiritul, de care eraŭ conduşi deputaţiĭ ţĕriĭ, ceĭ dintâiŭ deputaţĭ aĭ dieteĭ ardelene, cu carĭ Maiestatea Sa Maria Teresia stătea de vorbă. Maria Teresia a putut vedé, curênd după urcarea tronuluĭ, ce simţitorĭ eraŭ privilegiaţiĭ Ardealuluĭ în cestiunile privitóre la poporul român.

Deputaţiunea acésta a stat la Viena până în Septembre 1742.

Episcopul Ĭ. I. Clain sosise într'aceea, prin Iunie şi eĭ în Viena, nechemat şi neaşteptat.

Scopul luĭ era, să obţină de la Maria Teresia, ca la întărirea din parte-ĭ a diplomeĭ leopoldine Românĭĭ *greco-catolicĭ* să fie şi eĭ *exprese* cuprinşĭ în clausula de confirmaţiune a diplomeĭ. Acéstă scire o găsim la Rosenfeld, care citéză şi isvorul. [3]) Clain, pentru a obţiné mai cu uşurinţă acest resultat, a presentat şi de astă dată copia diplomeĭ leopoldine a dóua din 19 Martie 1701, o copie, carea la 1732 a fost bineprimită de ministriĭ luĭ Carol VI. [1])

Aicĭ în Viena îşĭ luă *acum* începutul acel conflict, care, desvoltându-se repede, a spulberat de pe scaunul episcopesc pe episcopul Clain şi a plecat triumful spre aceĭ adversarĭ mulţĭ, pe carĭ îĭ representa deputaţiunea condusă de Pongrácz.

Drepturile reclamate de Clain şi voinţa staturilor şi ordinilor ardelenescĭ şi ale deputaţieĭ se băteaŭ în capete, ér curtea împĕrătéscă *de astă dată* nu-l mai putea sprigini pe Clain. Dl Ĭ. Slavicĭ avea dreptate zicênd despre lupta luĭ Clain cu nobilimea, că „timpul nu-ĭ era priincios, de óre ce murind Carol VI, fiĭcă-sa Maria Teresia se află în mare strîmtóre, şi curtea din Viena era *nevoită,* să între în voile nobilimiĭ maghiare“. [2])

Era timpul, în care (1740—1745) Maria Teresia era, pe cum se esprimă un distins istoric maghiar, curat regină magiară. [3])

III.

Ĭ. I. Clain era fórte impetuos şi stăruitoriŭ.

Deputaţia, cu care de sigur a avut discuţiĭ în Viena, s'a întors în Septembrie 1742 a casă. [4]) ér el a rĕmas la Viena, să lucreze cu stăruinţă pentru scopurile sale.

Conferenţa ministerială din 17 August 1743 s'a vĕdut nevoită, să se ocupe în sfârşit cu causa sa.

Era aprópe un an după plecarea deputaţiuniĭ din Viena.

Trăgănarea acésta de rĕŭ auguriŭ să nu-l fie iritat şi ea pe Ĭ. I. Clain?

Destul, că după mai mult de un an de şedere în Viena episcopul ajunge, să vadă întrunindu-se conferenţa ministerială din 17 August 1743.

Ea a dat ca resultat *positiv* rescriptul de la 9 Septemvrie 1743, care este publicat, [1]) şi pe care dieta transilvană l-a şi luat la cunoscinţă, şi care cuprinde maximul concesiunilor, ce le putea face *atunci* Curtea.

Punctul 6 al acestuĭ rescript sulevéză o cestiune, care-ĭ decisă azĭ, [2]) dar asupra căreia este de lipsă a reveni şi aicĭ. Este cestiunea diplomeĭ leopoldine a 2-a. Revenim adecă pe basa actuluĭ cancelarial excerptat de Rosenfeld. [3]) Conferinţa ministerială era în contra uneĭ confirmaţiunĭ a *diplomeĭ a dóua leopoldine;* la Curte nu se scia, şi nici Clain nu scia sigur, că fost-a ea publicată în dieta Transilvanieĭ orĭ ba; a fără de aceea era „sigur“, că împĕraţiĭ Ĭosif şi Carol VI nu aŭ confirmat-o în mod legal; ea mai cuprindea, — zicea conferenţa, — dispoziţiĭ contrare unor legĭ fundamentale ale

---

[1]) Veţi G. M. S. Hermann, Das alte und neue Kronstadt I p. 226 ş. u.
[2]) Hermann p. 227 şi 230.
[3]) Hof-Kanzlei-Zahl 181: 1743.

[1]) Nilles I. p. 302.
[2]) Slavici, Ardealul, n. 97.
[3]) Dr. Marczali, Magyarország története II. Iózsef korában I. p. 37.
[4]) Hermann I. p. 226. nota 2. a editoruluĭ O. Meltzl.

[1]) Nilles II. p. 548—555.
[2]) Nilles I. p. 301—306 şi Dr. Bunea, Cestiuni p. 57—80.
[3]) Hof-Kanzlei-Zahl 246: 740, richtiger 748, scrie el. Veţi şi nota pusă sub adausul Nr. 1.

numaĭ la regularea congruel, ci şi la a dreptuluĭ de patronat, a capeţiilor şi venitelor stolare, pe cum şi la regularea parochiilor greco-catolice.

Ministrul nu se mulţămesce cu fericirea bisericiĭ romano- şi greco-catolice, ci declară, că pe cât e de just şi cuviincios, să se reguleze competinţele clerului catolic, chiar aşa de just şi cuviincios este, ca la tóte confesiunile din patrie să se asigure pentru cler mijlóce oneste de traiŭ. În causa acésta a elaborat un proiect de lege, a căruĭ principiĭ le-a aprobat şi consiliul de ministri.

De o cam dată anunţă dl ministru de culte, că nu va îngreuna prea tare budgetul de o dată, ci gradat aşa, cât preste 3 anĭ fie care preot, care a absolvat la un institut teologic maĭ înalt, să aĭbă venit de cel puţin 600 fl., éră preste 10 anĭ de 800 fl. Accentuéză ministrul, că *va respecta autonomia confesiunilor*.

În sinceritatea promisiunilor ministeriale nu cred de cât ómenii prea naivĭ. Cât îl dóre pe dl Wlassics de prosperarea bisericiĭ, a dovedit destul de evident pe timpul desbaterilĭ legilor politice-bisericescĭ. El şi înainte de a fi ministru a fost unul dintre ceĭ maĭ înfocaţi apĕrătorĭ aĭ lor, éră ajuns în fotelul ministerial s'a făcut esecutorul lor. Îngrijirea deosebită faţă de biserica nóstră o dovedesce împrejurarea, că clerul nostru archidiecesan nicĭ până în momentul de faţă nu şi-a primit subsidiul regesc de 18,000 fl. votat de corpurile legiuitóre.

Tóte promisiunile ministeriale se reduc la o apucătură corteséscă. Ministrul vorbesce la Csáktornya, scie însĕ, că cuvintele luĭ vor rĕsuna în întrégă ţara, şi speréză, că preoţimea, a cărei influinţă asupra alegĕtorilor e mare, şi dacă nu va merge pe faţă cu el, totuşi în vederea bunătăţilor materiale, ce i-le pune în vedere, nu va face greutăţi candidaţilor guvernamentalĭ la alegerĭ. Chiar dacă dl Wlassiss ar împlini la timpul sĕŭ îmbunătăţirile promise, nu o ar face în favorul bisericiĭ, ci numaĭ spre a încătuşa libertatea preoţilor considerându-ĭ ca oficialĭ de stat. Acésta nicĭ nu o ascunde ministrul de culte declarând, că legea trebue să statorésca garanţa, cum că aceĭ preoţi, carĭ pĕcătuesc în contra statuluĭ magiar orĭ în a moralităţiĭ, nu pot fi îndreptăţiţi la ajutoriul de stat, respective îşi perd îndreptăţirea. Aşa dară nu îmbunătăţirea sorţiĭ clerului o doresce guvernul, ci aservirea bisericiĭ prin remunerarea acelor preoţi, carĭ lucră în sensul şovinismuluĭ liberal magiar. Cine nu vede, că azĭ orĭ ce acţiune îndreptată în contra liberalismuluĭ inimic bisericiĭ orĭ în a şovinismuluĭ de rasă e considerată ca o crimă în contra statuluĭ? Acţiunile acestea voesce ministrul, să le paralisezе prin ajutoriul de stat, scos din punga poporuluĭ contribuitor. Şi spre acest scop crede, că-l va ajuta chiar preoţimea. Noĭ sîntem convinşi, că clerul e cu mult maĭ luminat, de cât să nu vadă în procedura ministruluĭ un mijloc ordinar de corteşire.

Manifesturĭ pasiviste. — Aderenţiĭ partiduluĭ poporal din cercurile, unde acest partid nu a pus candidaţi, întrébă redacţia luĭ „Alkotmány“, că ce e de făcut, când nicĭ unul dintre candidaţiĭ respectivelor cercurĭ nu e revisionist? Redacţia numită le rĕspunde, că a vota pentru candidaţiĭ antirevisionişti e lucru, ce taie în consciinţă şi în onórea civică, şi de aceea între atarĭ împrejurărĭ este maĭ corect a se reţinĕ de la vot. Acéstă pasivitate singură nu este de ajuns. Pentru aceea fac bine aderenţiĭ partiduluĭ poporal, dacă daŭ espresiune pasivităţiĭ lor în mod demonstrativ şi în manifeste subscrise de dînşiĭ vor espune motivul, pentru care nu şi-aŭ putut deprinde dreptul electoral. Aceste manifeste în singuraticele comune adunându-le preoţiĭ orĭ alţi fruntaşi să le trimită la cancelaria centrală a partiduluĭ poporal orĭ la redacţia luĭ „Alkotmány“. Atarĭ manifeste încă vor dovedi resensul poporuluĭ faţă de sistemul actual. Óre noĭ, carĭ de atâţia anĭ perseverăm în pasivitate, nu am puté pregăti atarĭ manifeste? În ele s'ar puté arĕta, şi câţi Românĭ ar fi îndreptăţiţi la alegere, dară nu sînt induşi în conspectele alegĕtorilor, arondarea măiestrită a respectivelor cercurĭ electorale, pe cum şi alte pedecĭ concrete, carĭ îngreunéză orĭ fac imposibilă deprinderea dreptuluĭ electoral.

Revistă bisericéscă.

Din Archidiecesă.

Pe ziua de 17 Novembre a. c. este convocat în Blaş sinod archidiecesan, care va avé să se ocupe cu afacerĭ de mare importanţă referitóre la administraţiunea archidiecesană. La sinod aŭ drept de a participa purtătoriĭ oficiilor protopopescĭ în virtutea posiţieĭ lor. Clerul din păstorirea sufletelor trimite din fie care protopopiat câte un delegat. Asemenea şi corpurile profesorale din Blaş vor fi representate la sinod prin delegaţi aleşi din sinul lor.

Bulgaria.

Esarchul bulgar din Constantinopol a cerut de la sultanul, să maĭ denuméscă câţi va episcopĭ bulgarĭ în Macedonia. Sultanul la întrevenirea Ruşilor şi a Grecilor a denegat împlinirea cereriĭ esarchuluĭ. Rusia în înmulţirea episcopilor bulgarĭ vede o întărire a esarchatului şi prin aceea a schismeĭ bulgare faţă de patriarchul icumenic. Rusia lucră directe şi indirecte pentru delăturarea schismeĭ şi pentru readucerea Bulgarilor sub ĭurisdicţia eclesiastică a patriarchuluĭ din Constantinopol. Bulgariĭ, carĭ privesc în independenţa bisericiĭ lor un piedestal al esistenţeĭ naţionale, nu voesce, să asculte de sfaturile rusescĭ de o cam dată.

---

principatuluĭ, împrejurare, care ar ridica tot principatul contra eĭ. Prin urmare, — *şi aicĭ rĕsuflă anevoiósa situaţie, în care se afla împĕrătésa şi consilieriĭ sĕĭ*, — conferenţa era de părere, că atât confirmaţiunea diplomeĭ, cât şi discuţiunea altor dorinţe ale episcopuluĭ să fie amânate *până la un timp maĭ liniştit („ad tranquilliorem rerum et temporum statum“)*, ér până atunci conferenţa recomandă repetirea diplomeĭ din 16 Faur 1699 ca fiind suficientă pentru uniţi *(„velut Iuribus Unitorum sufficiens“)*. [1])

În urma acestuĭ vot al conferenţeĭ ministeriale ieşi şi rescriptul împĕrătesc de la 9 Septemvrie 1743, şi se deterĕ şi confirmaţionalele diplomeĭ de la 1699.

I. I. Clain rĕmase nemulţămit, fórte nemulţămit, şi furtuna din sufletul luĭ avea, să se verse în curênd în cuvinte violente.

IV.

Erupţiunea mâncĭeĭ luĭ Clain a provocat o procedură a cancelaruluĭ Gyulaffy, care a jignit demnitatea luĭ Clain. [2]) Cancelaria îĭ predase adecă luĭ Clain rescriptul din 9 Septemvrie 1743, să-l aducă el în ţară şi să-l predea guvernuluĭ transilvan. I-l predase însĕ închis, sub sigil. Clain, care şi aşa era nemulţămit de felul, cum se redactaserĕ confirmaţionalele diplomeĭ de la 1699, a aflat pe sub mână cuprinsul rescriptuluĭ sigilat bine în plic. [1]) El se adresă atunci de-a dreptul la Maiestatea Sa voind, să obţină un mandat, ca saŭ să i-se dea şi luĭ o copie, saŭ cancelaria să-ĭ dea, să cetéscă originalul. Atunci s'a plâns el tare împĕrăteseĭ esprimând temerea sa, că atât la cancelaria aulică, cât şi în provincie catoliciĭ aŭ intenţia, să supună scaunul sĕŭ ĭurisdicţiuniĭ romano-catolice de rit latin, pentru ca în viitoriŭ să nu maĭ încerce nimenĭ a apĕra clerul şi poporul român, şi episcopul latin să îea şi dijma Românilor. O, sfîntă intenţie a catolicilor din Ardeal, esclamă el, asta-ĭ invitarea la s. Unire, şi asta-ĭ apĕrarea şi promovarea eĭ? Se vede aicĭ, care dintre episcopĭ caută bunurĭ temporale! se întreba şi esclama Clain. Catoliciĭ, duşmanĭ aĭ naţiuniĭ române, maĭ bine voesc, ca Românii să dea dijme popilor catolicĭ, de cât preoţilor uniţi, care sînt gata a aduce din ele jertfe pentru cultura némuluĭ lor. Apoĭ Clain acusă cancelăria aulică de felurite nedreptăţirĭ şi zise, că acum se póte felicita şi el, că este espus la rîsul tuturora, *spre terórea cleruluĭ şi naţieĭ românescĭ:* prin resoluţiunea finală, ce a dobîndit. Şi atunci, vorbind de rescriptul din plic, zise cuvîntul, care trebuia, să o surprindă pe Maria Teresia, că onorabila Cancelărie vre a face din el un *„April-Narr“*. El să ducă un ast fel de resultat şi fără a-ĭ cunósce, la petiţiile sale optimiste! Prin urmare el apeléză de la principele rĕŭ informat la principele, ce trebue să fie maĭ bine informat, şi cere din noŭ, ca o comisie imparţială orĭ un ministru de conferinţă să se ocupe cu afacerile representate de el, să comunice cu el dificultăţile, ce se vor iví, şi aşa să pótă scăpa naţiunea de jugul despotic al *Ungurilor, Sĕculor* şi *Saşilor* [1]); pentru că, dacă în loc de acésta el este érăşi trimis la staturile şi ordinile Ardéluluĭ, la duşmanĭĭ sĕĭ şi aĭ naţieĭ sale, pentru ca ele să facă dreptate, atunci nu-ĭ maĭ rĕmâne, de cât să céră ajutoriul luĭ Dumnezeŭ pentru o causă atât de asuprită.

Aceste violente plângerĭ arĕtate direct Împĕrăteseĭ n'aŭ putut schimba însĕ mersul afacerilor române nicĭ în Viena, nici în provinţă. Clain, agitat de atâta trudă zădarnică, violent şi furios chiar, lăsase însĕ în Viena impresia unuĭ om rĕscolit până la ne-

---

[1]) Vedĭ la Adause sub Nr. 1. textul latin al luĭ Rosenfeld.

[2]) Vedĭ Adausul Nr. 2 C. Hormuzachi, Fragmente II. pag. 113—115.

[1]) De la cine? Între nobilii, pentru care întrevenise Clain, ca să fie avansat în slujbă de asesor la scaunul nobililor din Făgăraş, era şi Andreiŭ Boer, român de origine, magiarisat şi pe atunci registrator la Cancelaria Trannică-aulică. Să fie fost el de ajutoriŭ luĭ Clain? — Clain maĭ intervenise pentru un Ioan Manea, să-l pună căpitan suprem la Făgăraş; Manea fusese şi notariŭ al clerului unit; pe un Ştef. Bălean voia, să-l facă asesor la scaunul nobililor, tot acolo. Clain intervenia şi pentru Petru Dobra (După Rosenfeld).

[1]) Istoricul sas Höchsmann, pronunţându-se asupra luptei luĭ Clain zice în Archiv d. V. f. S. L. Nr. F. XVI. p. 116: »Die Vorschlingung des adeligen im sächsischen Interesses hat das Vorhaben zu Wasser gemacht.« — Vedĭ relativ la raportul luĭ Clain cu Saşiĭ, adausul ultim.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Alegătorii românĭ şi-aŭ ales representanţiĭ la conferenţa generală convocată pe 24 a c. în Sibiŭ.

Primariul Sibiuluĭ a oprit conferenţa alegătorilor români convocată pe 24 a c. Motivele opririĭ sînt, că ar fi neadmisibilă gruparea după naţionalităţi, maĭ de parte conchemarea delegaţilor şi nu directe a alegătorilor ar fi în contrazicere cu legea electorală.

Adunarea alegătorilor saşi s'a deschis Joĭ în Sibiŭ. Saşiĭ verdĭ (tineri) aŭ protestat în contra modulŭĭ de convocare a adunăriĭ, la care adecă sînt invitaţi toţi alegătoriĭ fără deosebire de confesiune şi naţionalitate din cercurile electorale locuite de Saşi.

Partidul naţional slovac prin o declaraţiune publicată în „Narodne Novine“ constată cu multă amărăciune, că pe cum în 1884 şi în 1892, aşa şi acum, când atrocităţile liberalilor fac imposibile alegerile curate, nu ĭea parte la alegerĭ. Considerând însă, că în unele cercurĭ aşa sînt împrejurările, cât unii Slovacĭ află de consult a participa la alegerĭ, acestora li-se recomandă, să voteze pentru candidaţiĭ partidului poporal, care şi-a pus de ţintă combaterea pseudoliberalismului şi restatorirea caractĕrului creştinesc al ţĕriĭ şi pe lângă aceea voesce, să fie just şi ecuitabil şi faţă cu naţionalităţile nemagiare.

Ministriĭ în speranţa, că vor reocupa fotelurile ministeriale, aŭ ţinut discursurĭ către alegătorĭ apĕrând liberalismul şi punênd în prospect reforme. Aşa Wlassics voesce, să reformeze planul de instrucţiune de la seminarele teologice, Erdély află necesară reforma administraţieĭ, ĕră Lukács reforma dărilor directe. Cestiunea cuoteĭ încă o ating dniĭ ministri, dară nicĭ Bánffy nicĭ ceĭ alaltĭ nu declară categoric, că nu-şĭ vor da consensul la ridicarea cuoteĭ pentru Ungaria.

Ministrul Bánffy a pus Jidovilor la dispositie 20 de mandate pentru dieta viitóre.

Franţa.

Imperialiştiĭ îşĭ fac marĭ ilusiunĭ din împrejurarea, că ţarul cu ocasiunea reîntórcerii din Franţa în Darmstadt a primit în audienţă pe principele Napoleon, pretendentul tronuluĭ, care de present servesce ca colonel în armata ruséscă. Principele Napoleon, — se zice, — va lua în căsătorie pe sora ţarevneĭ şi ast fel ajutat de Rusia are prospecte de a ocupa tronul Franţeĭ.

Comisiunea financială a parlamentuluĭ a redus budgetul armateĭ pe anul 1897 cu 6½ milióne de francĭ.

Italia.

În zilele trecute „Hamburger Nachrichten“, fóea principeluĭ Bismarck, a publicat scirea, că Italia are de gând, să repăşéscă din întreita alianţă şi să se alipéscă la alianţa ruso-franceză. Semioficiósa „Agenzia italiana“ a desmințit scirea publicată de ziarul italian. Acum un ziar semioficios din Neapol din noŭ susţine deslipirea Italieĭ de alianţa întreită. Motivele deslipiriĭ ar fi, că alianţa nu aduce statuluĭ italian nicĭ un folos, ci numaĭ îĭ impune sarcina nesuportabilă de a ţiné şi pe viitoriŭ o armată mare.

Spania.

Jertfele aduse de Spania pentru liniştirea Cubeĭ nu aŭ condus la resultatul dorit. Câte va învingerĭ raportate asupra insurgenţilor de către generalul Martinez Campos şi apoĭ de către comandantul actual Weyler în loc de a nimici pe insurgenţi ĭ-aŭ încurajat. Le-a succes a câştiga aderenţi pe tótă insula. Maĭ pe urmă s'a născut agitaţie şi pe insulele Filipine. Armata de 150 de miĭ, ce o ţine acum Spania în colonii, a provocat a casă calamitate financială. Pe când în Madrid poporul murmură în contra guvernuluĭ, pe atuncĭ insurgeţiĭ sînt încurajaţi de Statele Unite, să persevereze în luptă pentru libertate. Din New-York se anunţă, că Cleveland presidentul Uniuniĭ Nordamericane intenţionézĕ, să recunóscă independenţa Cubeĭ. Faĭma acésta a produs mare consternare în Madrid, unde sînt convinşi, că puterile europene, angajate în Orient, nu vor apĕra interesele Spanieĭ în America.

Spaniolii ar concede bucuros autonomie insuleĭ, dară ca să nu se pară, că acésta o face numaĭ de frica insurgenţilor, darea autonomieĭ se amână, până ce insurgenţiĭ vor depune armele. Numaĭ de nu ar agrava situaţia amânarea acésta.

Turcia.

Marele vizir maĭ în fie care zi trimite ordinaţiunĭ ministeriuluĭ de interne, de răsboiŭ şi marină spre a lua mĕsurile de lipsă pentru restabilirea liniştiĭ şi prevenirea tumultelor, pe carĭ voesc a le inscena Armenii din noŭ. Mĕsurile acestea însĕ nu conduc la scop. Macelurile sângeróse între Turcĭ şi creştinĭ se repetesc des.

Din Constantinopol se depeşézĕ, că în Pera doĭ poliţiştĭ aŭ fost greŭ răniţi; de atentatul acesta sînt suspiţionaţi Armenii, dintre carĭ aŭ fost arestaţi maĭ mulţi individĭ.

În Constantinopol o depeşă a sosit din Eghin la 14 Sept. spre a avisa auctorităţile despre o plănuită revoltă a Armenilor. Faĭma întru atâta a infuriat pe Mohamedanĭ, în cât în 15 Sept. aŭ ruinat de tot 980 din cele 1150 de case armenescĭ şi aŭ ucis 2000 de Armenĭ, între carĭ 50 de femeĭ şi pruncĭ. Cadavrele le-aŭ aruncat soldaţiĭ în rîul Eufrat. Preoţimea sub amenințarea cu mórtea a fost silită, să depeşeze patriarchuluĭ, că Armenii pórtă vina la întîmplarea acésta. Şi Europa cultă şi umană maĭ toleréză atarĭ atrocităţĭ.

Rusia.

Se anunţă, că armata ruséscă este concentrată în Basarabia de-a lungul Prutuluĭ în numĕr mare. În ţinutul Odeseĭ sînt la 24,000 de soldaţi. Năile de răsboiŭ din Marea Négră se provĕd cu cele de lipsă. Scopul acestor pregătirĭ ar fi a paralisa eventuala acţiune navală a Angliei în contra Turciei.

Rusia are de cuget, să suleveze cestiunea Egiptuluĭ declarând acéstă ţară de neutrală. Prin acésta Anglia ar fi silită a-şĭ retrage armata din Egipt şi pe calea acésta ĭ-ar fi micşorată influinţa atât în Asia cât şi în Africa centrală.

Rugare

către Venerata Preoţime şi credincioşiĭ greco-catolicĭ din Provinţa Mitropolitană de Alba Iulia şi Făgăraş.

Umiliţi subscrişiĭ adânc fiind convinşi despre momentositatea şi necesitatea şcoliĭ creştine, carea singură póte da sfinteĭ bisericĭ fiĭ conscriĭ de credinţa şi chemarea lor, şi chiar din acest motiv voind a ridica o şcólă greco-catolică în comuna nóstră, o

---

cumpĕtare de cruĭmea celor ce, după el, eraŭ duşmanĭ aĭ naţieĭ române. Este uşor de priceput, că asupra luĭ eraŭ să fie de aicĭ înainte mult maĭ atente tóte autorităţile interesate în causă. Ce va face acum acest episcop fanatic? a trebuit să fie întrebarea, ce şi-o va fi pus Curtea şi conferinţa ministerială, care doriaŭ, *să amâne numaĭ cestiunea,* dar maĭ ales Cancelaria, Guvernul şi Catoliciĭ, aceştĭ treĭ duşmanĭ vechĭ aĭ Românilor şi duşmanĭ aspru combătuţi de episcopul Clain.

Clain era de o cam dată decis a aştepta sesiunea dieteĭ. care avea, să se întrunéscă în curênd. El voia, să vadă, ce va face dieta, şi apoĭ să chibzuéscă, ce să facă el. [1]) Dieta s'a ocupat cu faĭmoşiĭ articolĭ VI şi VII, care sînt cunoscuţi, ĕr cu rescriptul de la 9 Sept. 1743 s'a ocupat abia în dieta de la 1746. Şi aicĭ o amânare, pe care dieta a pus-o tot în spatele episcopuluĭ.

Episcopul, de astă dată ajutat de teologul sĕŭ, a cerut guvernuluĭ, să nu publice în dată acel rescript, pe care îl adusese el în plic de la Viena. Cererea aŭ motivat-o cu chibzuirea lor, că publicaţiunea ar putĕ da pricină la vre-o mişcare în plebe. Admiţênd, că *tocmaĭ aşa* vor fi vorbit eĭ, cred, că episcopul Clain decis, să lupte încă o dată în dieta de la 1744, a voit, să producă prin o ghîdilitóre amenințare o maĭ bună dispositie, pentru ce el voia să obţină, prin ultima încercare, şi că de aceea va fi esprimat o bănuélă, *care atuncĭ nu avea temeiŭ,* de óre ce este lămurit azĭ, că Visarion, agitatorul masselor, a întrat în Ardeal abia în 11 Martie [1]); ĕr Clain era la dieta din Ianuarie şi predase guvernuluĭ deja în Februarie rescriptul. [2]) Întîmplarea făcu. ca acest Visarion să vie şi să împlinéscă tocmaĭ amenințarea episcopuluĭ Clain într'un chip, care fórte lesne a putut da nascere chiar şi bănueliĭ absolut neîntemeiate, că însu-şĭ episcopul Clain a patronat lucrarea luĭ Visarion. Vorbise în cias rĕŭ, ar zice naţia superstiţiósă.

Lucrările dieteĭ de la 1744 sînt cunoscute. Şi ele l-aŭ lăsat pe Clain nemulţămit, el a protestat contra lor. Protestaţiunea luĭ venia după un eşec la Viena şi altul în Sibiŭ.

Clain făcu atuncĭ şi din parte-ĭ un pas şi maĭ înapoĭ, spre o opositie şi maĭ energică şi conchemă sinodul din 25 Iunie 1744, sinod de mare însemnătate, şi despre care până la Bariţiŭ [3]) şi până azĭ încă nu se scie nicĭ ziua, în care s'a ţinut.

(Va urma.)

---

[1]) Vedĭ adausul Nr. 8.

[1]) Vedĭ broşura mea Călugĕrul Visarion Sarai p. 11.

[2]) Vedĭ adausul Nr. 3.

[3]) Părţi alese I. pag. 426.

ast fel tinerele mlădițe sub ocrotirea sfintei Maice Biserici să pótă căpěta o educațiune sigură și creștinéscă, constrînși fiind înse de neajunsurile și multele lipsuri, ce ne încunjură, — în numele comunității bisericesci greco-catolice din Belotinț (Cottul Timișului) cu profundă umilință recurgem la generositatea creștinésca a Veneratei Preoțimi și a evlavioșilor credincioși, ca pentru edificarea școlii nóstre mai sus pomenite Venerata Preoțime și evlavioșii credincioși să se îndure a ne sprigini cu obolul binefăcětoriu spre lauda lui Dumnezeu și mângăiarea nóstră.

Motivele, prin cari îndrăznim a ne justifica umilita rugare, sînt: 1) Credincioșii uniți din comuna nóstră Belotinț numai din tómna anului trecut până în primăvara acestui an au trecut la sfînta Unire cu Biserica Romei; din care causă într'un interval așa de scurt nu au putut compune suma pentru zidirea școlii. 2) Auctoritățile scolastice competente din motive mai înalte poftesc, ca școla să ne-o ridicăm cât mai în grabă. 3) De alt cum credincioșii neoconverși din Belotinț prin esundările Murășului din anii trecuți au scăpătat mult în starea lor materială. 4) Dar ce e mai mult, credincioșii neoconverși din Belotinț au să solvéscă chirie anuală pentru localitatea de capelă, pe cum și chirie și salar pentru locuința și susținerea preotului, prin ce se află destul de îngreunați, cu atât mai vîrtos, căci au trebuit să suporte și considerabile cheltuieli pentru adjustarea capelei și provederea ei cu cele de lipsă la cultul divin. 5) Venerata curie episcopală de Lugoș concesiunea recerută spre rugarea nóstră ne-a împărtășit-o sub Nr. 1354 ex 1896.

Deci din nou repetindu-ne smerita rugare rugăm pe P. T. binefăcětori ai nostri, ca ofertele benevole, cu cari se vor îndura a ne sprigini, să binevoéscă a le trimite la adresa oficiului parochial gr. catolic din Belotinț (p. u. Berzova—Cottul Timiș).

Sumele primite se vor cuita pe cale ziaristică la timpul sĕu, ĕră binefăcětorii nostri susceptndu-se în elenc deosebit, pentru binele sufletelor lor generóse de 3 ori în tot anul se va aduce sfînta Jertfă necruntată a Altariului.

Din ședința representanței bis. și scol. greco-catolice ținută în Belotinț la 10 Octobre 1896.

Dr. Daniil Fireza
preot gr. catolic.
George Dragomirescu
Partenie Dragomirescu
represent. bis. scol.

Cnvocare.

On. preoți și învățători gr. cat. din ținutul Hațegului și alți binevoitori ai școlei, prin acésta se convócă la *adunarea generală a Reuniunii docenților gr. cat. din ținutul Hațegului*, ce se va ține în *Lupeni* la 1 Novembrie st. n. a. c

Program:

A. Participare în corpore la servit divin în biserica gr. cat. din loc la 9 óre a. m.

B. Ședința I cu inceput la 10 óre a. m.

1. Cuvînt de deschidere al presidiului.
2. Constatarea membrilor presenți.
3. Raportul comitetului despre activitatea reuniunii din anul trecut.
4. Raportul cassarului despre starea casei.
5. Raportul bibliotecarului.
6. Esmiterea alor 3 comisiuni pentru censurarea rapórtelor de mai sus.
7. Esmiterea unei comisiuni pentru inscrierea de membri și incassarea de taxe.
8. Cetirea disertațiunilor.

C. Prânz comun.

D. Ședința II. cu inceput la 3 óre p. m.

9. Raportul comisiunilor esmise.
10. Alegerea comitetului central și a oficialilor reuniunii pe un nou period de 3 ani.
11. Statorirea și votarea budgetului pe anul viitor.
12. Statorirea terminului și loculuĭ pentru adunarea generală viitóre.
13. Eventuale propuneri.

Din ședința comitetului central ținută în Hațeg la 20 Iuliu 1896.

Paul Oltean
vicepreședinte
N. Trimbițoniu
Ștefan Țarină
notarĭ.

La fondul întru amintirea celor repausați

din incidentul adormirii în Domnul a mult regretatului Dr Al. Grama au contribuit: Escelența Sa I. P. D. Dr Victor Mihályi 5 fl., I. M. Moldovan 2 fl., Dr I. Rat 1 fl., Ilie Vlassa 1 fl., S. P. Mateiu 1 fl., I. Hossu 1 fl., G. Pop 1 fl., Dr A. Bunea 1 fl., Șt. Pop (Mihalț) 1 fl., G. Pop 1 fl., A. C. Domșa 1 fl., G. Vancea 2 fl., A. Pop 1 fl., Dr A. Chețan 1 fl., Leontin Pop 1 fl., Pant. Lucuța 5 fl., Art. Blășan 1 fl., I. German 1 fl., N. Popescu 1 fl., Maria Grama 2 fl., Nic. Ionaș 1 fl., I. Orga 1 fl., Dr I. Sâmpălean 1 fl., Dr V. Szmigelski 1 fl., Emil Viciu 1 fl., Dr V. Hossu 1 fl., Dr D. Radu (Bucuresci) 1 fl., Dr. Is. Marcu 1 fl., Amalia Grama 5 fl. și Șt. Pop 3 fl. Laolaltă 47 fl.

Noutăți.

Din Arhidiecesă. On. *Ioan Rat* paroch în *Șamșudul de Câmpie* districtul protopopesc al Murășului e numit paroch al *Șărmașului* din districtul protopopesc al Giurgeului. — On. *Aureliu Pascu* administrator parochial în *Aiudul de sus* din protopopiatul Aiudului e numit paroch la *Aghireș* din districtul protopopesc al Clușului.

Din diecesa Oradei Mari. Aflăm — nu de la oficiul diecesan din Orade, ci de prin foi, — că Escelența Sa P. S. D. episcop Mihail Pavel a numit archidiacon al părților Sătmărene și paroch al Careilor Mari pe protopopul on. și asesorul consistorial Cl. Dr *Felician Bran.*

Concurs. I. La parochia *Bărcut* din vicariatul *Făgărașului* s'a escris concurs cu terminul până în 1 Novembre 1896 pe lângă urmatórele emolumente: 1. Casă parochială cu dóuĕ încăperi din material solid coperită cu țigle, șură, 2 staule, șopru, 2 cotețe, fântână, culină de vară, grădină de legumi de 353□. 2. Porțiune canonică: arătoriu 10 jugĕre 165□. fînaț 6 jug. 103□. 3. Lectical: de la fie care familie română o metretă veche de grâu saŭ cucuruz, ĕră de la neorusticĭ ½ metretă și o zi de lucru; o sórte de lemne ca ori care locuitoriu plus 1 orgie cubică. 4. Stolarele îndatinate. — II. La parochia *Cosma* din protopopiatul *Fărăgăului* s'a escris concurs cu terminul de 25 Octobre 1896 pe lângă următórele emolumente: 1. Casă parochială cu 2 despărțeminte și în mijloc cu tindă, nepadimentată, coperită cu draniță; șură coperită cu paie; staul cu dóuĕ despărțeminte pentru 14 vite; culină de vară coperită cu scânduri. 2. Porțiune canonică 27 jugĕre, necomassată, din care: a) gradina parochială de 973□, b) arătoriu de 18 jug. 427□, c) cositoriu 9 jug. 1088□. 3. Venitele stolare îndatinate. 4. O zi de lucru de la fie care fum.

Concurse la stațiuni docentale: Cu terminul de 31 Octobre s'a escris concurs: I. *În protopopiatul Almașului:* 1. La stațiunea cantor-doc. din *Bercea* cu emolumentele: Salar 195 fl. 50 cr.; 2 orgii de lemne; 4 fl. din stolă; 35 fl. din porțiunea canonică cantorală; 35 zile de lucru; 35 metrete cucuruz sfărmit; lemne de foc. 2. La stațiunea doc. din *Restoltul deșert* cu emolumentele: Ajutoriu de la stat 145 fl.; din repartiție 145 fl; lemne de foc; grădină de legumi de 400□. II. *În protopopiatul Reghinului:* La stațiunea cantor-doc. din *Habic* cu emolumentele: Salar 200 fl.; 42 mĕsuri vechi de cucuruz; 42 zile de lucru; competința cantorală de lemne 8 fl. 40 cr.; din stolă 24 fl.; usufructul alor dóuĕ cemetere; usufructul din grădina cantorală și din locuința cantorală; cuartir liber în edificiul școlii și grădină de legumi.

Archiepiscopul latin de Bucuresci, Monseniorele *Francisc Xaveriu Hornstein*, a fost consacrat de episcop la 18 a c. în orașul Porrentruy (Elveția), unde a funcționat ca paroch și decan preste 32 ani. Consacrarea a sevârșit-o E. S. cardinalul Lecot, archiepiscop de Bordeaux. Din România au asistat la acéstă ceremonie Esc. S. Episcopul catolic de Iași, Mgr. Jaquet, administrator apostolic al archidiecesei, pe cum și P. S. Păr. Baud vicar general și Dr Dem. Radu.

Dăruire marinimósă. On. *Ioan Fanea*, paroch în Saraseu din diecesa Gherlei, a donat gimnasiului din Blaș o acție de la „Sătmăréna" în valóre nominală de 100 fl. Nobila faptă póte servi ca îndemn laudabil și pentru alții spre a jertfi pe altariul culturii nóstre.

În conferența electorala ținută Mercuri în Blaș s'au ales ca representanți ai cercului Blaș pentru conferența din Sibiu P. O. D. Gavril Pop și dl advocat Vasiliu Oltean, ĕră ca suplenți P. O. D. Ștefan Pop protopop în Mihalț și dl Ștefan Crișan învĕțător pensionat și proprietar în Teiuș.

„Magyar Állam" a avut Luni un nou proces de presă pentru trei articoli publicați în Martie a. c. și intitulați „Schel peszach", „Antiszemitismus" și „Uj honfoglalás", în cari procurorul a aflat agitare în contra confesiunii jidovesci. Responsabilitatea pentru articolii incrimitați a luat-o Haske Kálmán. Juriul în doi articoli a descoperit agitare, ĕră tribunalul a condamnat pe acusat la 2 luni carcer de stat și 20 fl. amendă în bani.

Teatru de diletanți în Blaș. În 17 a c. meseriașii români din Blaș au aranjat în „Hotel Univers" o producție teatrală. S'a predat piesa „Petulantul" de A. Kotzebue trad. de I. Șt. Șuluț. Jumătate din venitul curat a fost destinată în favorul Reuniunii femeilor române gr. cat. din Blaș, ér cecalaltă jumătate în favorul înființândei Reuniuni de meseriași-sodali. Representația a fost cercetată binișor, ér succesul ar fi meritat o cercetare încă și mai numĕrósă.

Atentat asupra libertății presei. Sub acest titul foile magiare publică scirea, că organele administrative din Cașovia au confiscat un articol al ziarului „Abauj-Kassai Közlöny" și altul al ziarului „Magyarország" îndreptați în contra guvernului și publicați în ediție separată.

Statua lui Árpád pe Timpa lângă Brașov s'a desvĕlit Duminecă fiind de față ministrul Perczel, superintendenții luteran, reformat și unitar din Transilvania, pe cum și comiții comitatului Brașov și ai comitatelor vecine. Sașii au luat parte la solemnitatea desvĕlirii și la banchetul, ce a urmat, pe când Românii s'au arĕtat indiferenți față cu aceste serbări milenare.

Br. Podmaniczky, presidentul clubului liberal guvernamental, a fost pedepsit de către tribunalul din Budapesta cu 100 fl. din causa, că în o ședință a clubului a numit „bravo" pe fostul consilier ministerial Kasics Péter.

Nazarenii între Sêrbi fac mari cuceriri. Fóea patriarchatului sêrbesc din Carlovit scrie, că numai în comuna Ravaniște de lângă Verșeț au trecut la Nazareni 107 persóne. În Sirmiu, Bacica și Bănat nu e comună sêrbéscă, în care să nu facă propagandă apostolii Nazarenilor așa. cât nóua religie e un pericol pentru biserica sêrbéscă. În Belgrad Nazarenii au o comunitate respectabilă.

† Dr. **Artemiu P. Alexi** profesor în retregare de la gimnasiul din Năsăud a repausat în 15 a c. în al 49-lea an al vieții după 21 ani de activitate ca profesor și după doi ani de retragere.

† **Emil Nemeș** rigorosant în medicină a repausat în 22 a c. în etate de 23 ani după o lungă și grea suferință.

Cas de mórte. *Vasilie Suciu* fost paroch în Aghireș din protopopiatul Clușului a repausat în 12 a c. în anul al 28-lea al etății și al 4-lea al preoției. *În veci amintirea lor!*

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

Partea a treia.

Despre jertfa crucii.

Isus Christos capul locțitorĭu al némuluĭ omenesc.

În jertfele L. V. se substituiaŭ *în locul omuluĭ* și se jertfiaŭ luĭ Dumnezeŭ *în locul vieții omuluĭ* zidirĭ necuvîtătóre dintre animale și plante. O ast fel de înlocuire era imperfectă, fără efect deplin și de aceea neîndestulitóre. Sângele sacrificial al animalelor nu putea, să producă satisfacție și să delăture vina păcatelor ómenilor. Din potrivă *sângele acesta numaĭ nutria neîncetat în jertfitorĭ amintirea păcatelor încă neespiate* și prin acésta deștepta într'înșiĭ *dorul* de jertfa aceea promisă, care avea să țină locul omuluĭ înaintea luĭ Dumnezeŭ într'un chip neasemĕnat maĭ sublim și să prestea întru adevĕr satisfacție pentru tótă vina păcatuluĭ. *Jertfa acésta locțitélóre* a adus-o Dumnezeŭ-Omul Isus Christos dând ca cap al omenimiĭ viața sa spre mórte sângerósă, pentru ca să dobîndéscă luĭ Dumnezeŭ pentru tóte păcatele tuturor ómenilor o satisfacție nu numaĭ ecuiparată și deplin îndestulitóre, ci chiar prisositóre.

Isus Christos a stat bun pentru noĭ și ne-a representat înaintea luĭ Dumnezeŭ, va să zică, a prestat tot, ce pretindea Dumnezeŭ, pentru ca să ne pótă ĭerta și dărui din noŭ cu grația sa, — și anume acésta a prestat-o pentru noĭ, adecă în locul nostru. Aceea, la ce eram obligați noĭ, fără ca să o putem sevârși, aceea a sevârșit-o Christos înlocuindu-ne pe noĭ: el a împăcat dreptatea și maiestatea dumnezeéscă. Ródele jertfeĭ luĭ aveaŭ să ne fie nóuĕ spre folos, satisfacțiile și meritele luĭ voia, să ni-le străpună, să ni-le dăruéscă nóuĕ, pentru ca noĭ să scăpăm de păcat și de pedépsă și să fim înzestrați din noŭ cu bogățiile grației.

Pentru ca să fie locțitorĭul nostru în chipul cel maĭ deplin, care numaĭ se póte închipui, pentru ca să pótă satisface și merita pentru noĭ, Fiul luĭ Dumnezeŭ și-a însușit firea nóstră și anume prin origine din némul nostru. După trup el a purces din némul nostru, adevĕrat că pe cale supranaturală, dar totuși în chip adevĕrat; el s'a făcut unul din noĭ, s'a făcut fratele nostru. Când „pe sine însu-și s'a dat preț de rĕscumpĕrare pentru toți" (I Tim. 2, 6), atunci el nu s'a dat pentru străinĭ, ci pentru aĭ sĕĭ, pentru frațiĭ sĕĭ. — A fară de aceea Isus e capul spiritual, supranatural al némuluĭ omenesc întreg: némul omenesc întreg e trupul cel taĭnic, pentru care capul Christos a satisfăcut și a meritat. Christos e al doilea Adam; ca atare a îndreptat éră în măsură prisositóre, ceea ce a stricat cel dintâiŭ Adam. „Pe cum prin greșéla unuia întru toți ómeniĭ a întrat osîndirea, așa și prin îndreptarea unuia întru toți ómeniĭ a întrat îndreptarea vieții" (Rom. 5, 18), adecă pe cum păcatul luĭ Adam prin origine trece la toți pogorîtoriĭ luĭ, de óre ce Dumnezeŭ l-a pus cap al némuluĭ omenesc, așa se împărtășesc toți de satisfacția și meritul luĭ Christos, de óre ce și pe el l-a pus Dumnezeŭ în fruntea némuluĭ omenesc în ordinea grației.

Acest adevĕr mângăitoriŭ despre jertfa vicară a luĭ Christos se esprimă a dese oriĭ în scrierile L. V. și N.; el e una dintre învĕțăturile fundamentale ale religieĭ creștine.

Cât de limpede vede și vestesce deja profetul Isaie (53, 1—11) jertfa vicară a patimilor și vieții Mântuitoriuluĭ! Profetul îl numesce „om, ce era întru bătae și sciind răbda durere", și maĭ zice despre el, că „păcatele *nóstre* le pórtă și *pentru noĭ* rabdă durere", că „el s'a rănit pentru păcatele *nóstre* și a pătimit pentru fărădelegile *nóstre*", și acésta pentru că „Domnul l-a dat pe el pentru păcatele *nóstre*", și „s'a luat de pe pămînt viața luĭ". Aceste patimĭ și acéstă mórte le-a luat Mântuitoriul asupră-și de bună voe și îndemnat de ĭubire, pentru ca să satisfacă pentru noĭ, și rodul ace-teĭ patimĭ și morți vicare a luĭ Christos e, că *„cu rana luĭ noĭ toți ne-am vindecat"*.

Cuvintele acestea ale profetuluĭ le avu Apostolul înaintea ochilor sĕĭ sufletescĭ, când provocă pe creștinĭ, ca eĭ să sufere cu resignare liniștită și voióză și durerile, carĭ li-se fac pe nedreptul: eĭ să privéscă atunci la Christos, care a pătimit nu numaĭ nevinovat fiind, ci a pătimit în locul nostru, pentru păcatele nóstre. Christos „păcatele *nóstre* însu-și le-a ridicat în trupul sĕŭ pe lemn, ca din păcate scăpând să viețuim cu dreptate" (I Petru 3, 24). Christos, — asta va să o zică Apostolul, — de tot nevinovat și fără de păcat fiind a luat păcatele *nóstre* asupra sa și le-a ridicat de pe noĭ prin aceea, că prin mórtea sa de jertfă de pe cruce a satisfăcut pentru ele; vîrtutea acésta a sângeluĭ luĭ Christos stirpitóre de păcate și vindecătóre are să ne îndemne și să ne întărescă pe noĭ, ca de aci înainte să trăim numaĭ dreptățiĭ și sfințenieĭ.

„Christos pe noĭ ne-a rĕscumpĕrat din blăstĕmul legiĭ făcându-se *pentru noĭ* blăstĕm" (Gal. 3, 13), adecă mielul cel nepetat al luĭ Dumnezeŭ a luat asupră-și sarcina și pedépsa păcatelor, pentru ca să ne scape *pe noĭ* de ele. „Și-și arată Dumnezeŭ dragostea sa spre noĭ, că de vreme ce păcătoși fiind noi, Christos *pentru noĭ* a murit" (Rom. 5, 8). „Întru acésta am cunoscut dragostea luĭ Dumnezeŭ, că el și-a pus sufletul sĕŭ *pentru noĭ*" (I Io. 3, 16). Christos *„pentru toți* a murit, ca ceĭ ce viézĕ, să nu maĭ vieze șie-și, ci celuĭ ce a murit *pentru eĭ*" (II Col. 5, 15). Întru acésta se arată cu adevĕrat prisosința ĭubiriĭ dumnezeescĭ, că eternul și unul născut Fiŭ al luĭ Dumnezeŭ, Împĕratul măririĭ, a murit cu mórtea cea maĭ amară pe cruce, pentru ca să ne răpéscă pe noĭ din prăpastia miserieĭ și din perirea vecînică.

Acésta e taĭna cea mare a ĭubiriĭ luĭ Dumnezeŭ carea „s'a vestit între némurĭ, crezut a fost în lume, înălțatu-s'a întru mărire" (I Tim. 3, 16). Taĭnă vrednică de adorare! Ce grație și milă nemeritată și necuprinsă ne strălucesce din sfatul și opul cel minunat al rĕscumpĕrăriĭ! Dreptatea luĭ Dumnezeu pretindea o satisfacție deplină, nemărginită, — și mila luĭ ne-a dat pe Dumnezeŭ-Omul Isus Christos, care ca locțitorĭul nostru a prestat pentru noĭ satisfacția acésta. Dumnezeŭ, „cel ce nu a părtinit Fiuluĭ sĕŭ, ci pentru noĭ toți l-a dat pe dînsul, cum nu ne-ar fi și dărnit împreună cu el tóte?" (Rom. 8, 32.) Așa ne-a dărnit Dumnezeŭ însu-sĭ jertfa cea mare de împăcare și a binevoit apoĭ a o primi érăși de la noĭ. De aceea vom mărturisi întru recunoscință cu Apostolul cel ĭubit al luĭ Christos: „Întru acésta este dragostea, nu pentru că noĭ am ĭubit pe Dumnezeŭ, ci pentru că el ne-a ĭubit pe noĭ și a trimis pe Fiul sĕŭ curățire *pentru păcatele nóstre*" (I Io. 4, 10). Încă și maĭ puternic trebue să ne cuprindă sentimentele ĭubiriĭ celeĭ maĭ intime și recunoscinței celeĭ maĭ vesele, dacă noĭ, și anume cu tot dreptul, vom referi *în chip de tot personal la noĭ* tóte cele ce s'aŭ sevârșit pentru toți, dacă vom privi binefacerea cea mare a rĕscumpĕrăriĭ așa, ca și cum ea s'ar fi împlinit numaĭ pe sama nóstră, pe cum o esprimă acésta Apostolul în chip așa de simplu, și totuși așa de mișcătoriŭ: „Cu Christos împreună m'am restignit, éră viez nu de acum eŭ, ci viézĕ întru mine Christos; éră ce viez acum în trup, prin credința Fiuluĭ luĭ Dumnezeŭ viez, carele m'a ĭubit și s'a dat pe sine *pentru mine*" (Gal. 2, 20). Așa póte și trebue să zică oriĭ cine: Christos m'a ĭubit *pe mine* și *pentru mine, pentru păcatele mele,* din ĭubire *față cu mine* și-a jertfit sângele și viața; căci Mântuitoriul pe muntele maslinilor și pe al căpățineĭ a avut pe fiesce care din noĭ înaintea ochilor și în inimă, pentru fiesce care din noĭ a pătimit și a murit, ca și cum fiesce care din noĭ ar fi fost singur în lume. Gândul acesta are să ne aprindă și să ne însuflețéscă inima spre tótă jertfa întru servițul luĭ Dumnezeŭ.

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

„Dacă arta se restrînge numaĭ la pictură și la sculptură," adause ea, „atunci adevĕrat că Israil nu are artiști."

Se vedea bine, că ea făcu preste voea sa concesia asta. Ne vom aduce a minte, că ea se ținea de Saduceĭ, de o sectă, care în contrast cu cea a Fariseilor nutria ĭubirea față de frumos, oriĭ în ce formă ar fi fost îmbrăcat și oriĭ de ce origine ar fi fost.

„Înse cel ce va să fie drept," continuă ea, „acela nu-și va uĭta, că dibăcieĭ mânilor nóstre îĭ pune stavilă legea: „Să nu-ți faci ție chip cioplit nicĭ asemĕnarea vre unuĭ lucru, din câte sînt în ceriŭ sus, și din câte sînt pe pămînt jos." Legea acésta cărturariĭ aŭ estins-o neînțelepțesce preste scopul și timpul eĭ. Apoĭ n'avem să uĭtăm nicĭ aceea, că cu mult maĭ înainte de ce Dedal a apărut în Atica și prin figurile sale cioplite în lemn a dat sculpturiĭ o direcție nóuă, cu mult maĭ

înainte de ce aŭ fost cu putinţă şcolile din Corint şi din Egina şi triumfurile lor cele mai înalte în Pichilă şi în Capitol, — cu mult mai înainte de perioda lui Dedal, zic, doi Israiliţi, Vesceleil şi Aheliav, architecţii şi clăditorii celui dintâiŭ cort al mărturiei, şi-aŭ fost dobîndit numele de a fi destri în tot felul de lucru şi aŭ fost împodobit scaunul milostiviriĭ de-asupra sicriului legiĭ cu doi cheruvimi. Ei aŭ fost dóuĕ statue din aur bătut, nu cioplită, cu formă pe jumătate omenéscă şi pe jumătate dumnezeéscă. „Şi eraŭ amîndoi cheruvimiĭ întinḑênd aripile sale de-asupra, umbrind cu aripile sale preste milostivitoriŭ, şi feţele lor una cătră alta, cătră milostivitoriŭ eraŭ feţele cheruvimilor.“ Cine cutézĕ a susţiné, că ei nu aŭ fost frumoşi? Orĭ cine ar puté, să nege, că acestea aŭ fost statuele cele dintâiŭ?“

„O, acuma vĕd, pentru ce ne-aŭ întrecut Eliniĭ,“ zise Ĭuda, a căruĭ interes se deşteptase fórte tare. „Şi sicriul legiĭ? Blăstĕmaţi fie Vavilonenii, ceĭ ce l-aŭ nimicit!“

„Nu aşa, Ĭudo! Fiĭ credincios! El nu a fost nimicit; el numaĭ a dispărut, pentru că a fost ascuns într'un loc prea sigur în vre o peşteră a munţilor. Într'o zi. — aşa susţin Hillel şi Şammai amîndoĭ, — într'o zi, când Domnul Dumnezeŭ ne va fi cu deosebire milostiv, — el se va regăsi şi se va scóte la ivélă, şi Israil va sălta şi va cânta înaintea luĭ ca în timpul cel vechiŭ, vechiŭ. Şi ceĭ ce vor vedé atunci feţele cheruvimilor de pe el, aceia măcar de ar fi vĕḑut faţa Minervei celeĭ de fildiş, în însufleţirea sa se vor arunca în pulvere înaintea geniuluĭ luĭ Israil celuĭ ce dormitase miĭ de aniĭ.“

Mama se avîntase la zelul şi vioiciunea unuĭ orator de specialitate. Ea făcu acum o pausă, pentru ca să se maĭ reculégă şi să reĭea firul istorisiriĭ sale.

„Tu eştĭ aşa de bună şi de dragă, mamă,“ zise Ĭuda mulţămindu-i asemenea unuĭ pruńc, „şi eŭ nicĭ o dată nu mĕ voiŭ obosi a o zice acésta. Nicĭ Şammai, nicĭ Hillel n'ar fi putut, să grăéscă aşa de frumos ca tine. Acum éră sînt un fiŭ adevĕrat şi credincios al luĭ Israil.“

„Măgulitoriule!“ zise ea. „Tu' firesce că nu sciĭ, că eŭ repet numaĭ, ceea ce am auḑit din gura luĭ Hillel, când el într'o zi în fiinţa mea de faţă combătuse pe un sofist roman.“

„Fie! Dar cordialitatea cuvintelor totuşi e proprietatea ta.“

Ea în dată îşi redobîndi tótă rîvna, tótă seriositatea.

„Unde m'am şi oprit numaĭ? Aşa e! Eŭ pretinsesem pe sama înaintaşilor nostri dreptul de a fi creat statuele cele dintâiŭ. Dar arta sculpturiĭ nicĭ de cum nu e singura artă, Ĭudo, pe cum de altă parte arta nicĭ de cum nu e singura mărime. Eŭ îmĭ închipuesc pe bărbaţiĭ ceĭ marĭ tot de una aşa, cum eĭ în cete împărţite după naţiuni păşesc prin vécurĭ; de-asupra lor sunete de trimbiţă şi flamure fâlfăitóre, şi de-a drépta şi de-a stînga lor ca privitorĭ plinĭ de reverinţă nenumĕratele némurĭ cele de la început. În vreme ce trec eĭ, se apropie Elinul. „În cóce!“ strigă el cu glas tare. „Elinul îţĭ arată ţie calea!“ Apoĭ replică Romanul: „Linişte! Locul, care fusese al vostru, acum e al nostru; noĭ v'am lăsat pe voĭ în pulvere în apoia nóstră.“ Şi tot timpul, — preste întreg şirul de marş începênd de la vechimea cea maĭ înaltă şi până în viitoriul cel maĭ depărtat, — se revarsă o lumină, de care luptaciĭ se lasă a fi conduşi în presimţire nehotărîtă, — lumina revelaţiuniĭ! Şi cine sînt purtătoriĭ acesteĭ luminĭ? Noi, Israilul cel glorios! Da! Vechiul sânge ĭudeŭ! Cum clocotesce la cugetul acesta! De pe lumina acésta îĭ cunóscem! De treĭ orĭ binecuvîntaţĭ sînteţĭ voi, părinţiĭ nostri, voi ministri aĭ luĭ Dumnezeŭ şi păzitorĭ aĭ legăturiĭ! Voi sînteţĭ povĕţuitoriĭ şi cârmuitoriĭ omenimiĭ, aĭ viilor în tocmaĭ ca şi aĭ morţilor. Acolo e locul tĕŭ, Ĭudo! şi măcar de ar fi fiesce care Roman un Cesar, tu totuşi îţĭ veĭ păzi locul acela!“

Ĭuda era adânc mişcat.

„Nu te opri! Te rog!“ esclamă el. „Ceea ce ĭese din gura ta, mĕ însufleţesce ca o musică cerésca, ca o cântare triumfală. Aştept, să soséscă Miriam şi femeile, carĭ săltând şi cântând merg în urma eĭ.“

Ea vedea însufleţirea, ce se făcuse stăpân preste el, şi de grab folosi dispoziţia asta şi continuă:

„Aşa dar, fiul meŭ! Dacă poţĭ, să ascultĭ cântarea cea cerésca a profeteseĭ, atunci poţĭ, să şi facĭ aceea, despre ce îţĭ grăiĭ. Lasă-te a fi condus de fantasia ta şi petrecĭ aşa zicênd lângă mine la marginea drumuluĭ, în vreme ce trec aleşiĭ luĭ Israil. Acuma vin eĭ, — maĭ întâiŭ patriarchiĭ; apoĭ părinţiĭ viţelor. Parcă aud clopotele cămilelor lor şi lărmuirea turmelor lor. Şi cine e cel ce păşesce colo singur între cete? Un moşneag, însĕ ochiĭ luĭ nu sînt turburaţĭ, puterea luĭ de viaţă încă nu e frântă. El a vĕḑut faţă la faţă pe Domnul Dumnezeŭ. Ca eroŭ, poet, orator, legislator şi profet mărimea luĭ e ca sórele de dimiuĕţă. Belşugul strălucirii luĭ întunecă orĭ ce altă lumină, chiar şi lumina gloriei Cesaruluĭ celuĭ maĭ mare. În urma luĭ vin judecătoriĭ. Apoĭ împĕraţiĭ, — fiul luĭ Ĭesse, eroŭ în luptă, cântăreţ de cântece, carĭ sînt vecînice ca marea. Apoĭ, fiul luĭ, cel ce e maĭ mare de cât toţĭ ceĭ alalţĭ împĕraţĭ în înţelepciune şi în bogăţie, carele a făcut locuibilă pustia şi pe plannl eĭ a ridicat cetăţĭ şi într'aceea nu şi-a uĭtat de Ĭerusalim, pe care Domnul şi-l a ales de reşedinţă. Plécă-te maĭ adânc, fiul meŭ! Ceĭ ce vin acuma, sînt singurĭ în felul lor, şi ceĭ maĭ de pe urmă. Faţa lor e îndreptată spre ceriŭ, ca şi cum ar auḑi un glas din ceriŭ şi l-ar asculta. Viaţa lor a fost plină de întristare şi de amărăciune. Vesmintele lor rĕspândesc mirosul mormîntuluĭ şi al putrejuniĭ. Ascultă dintre eĭ pe o femee: „Cântaţĭ Domnuluĭ, că cu mărire s'a preamărit!“ Plécă-ţĭ, plécă-ţĭ fruntea în pulvere dinaintea lor! Eĭ aŭ fost limbile luĭ Dumnezeŭ, servitoriĭ luĭ Dumnezeŭ, privirilor lor le era deschis ceriul, eĭ aŭ vĕḑut în viitoriul cel maĭ depărtat, şi cele ce s'aŭ arĕtat ochilor lor, acelea le-aŭ însemnat, şi aŭ lăsat scrierile sale, pentru ca timpul să le dovedéscă. Împĕraţĭ se ofiliaŭ, când se apropiaŭ eĭ, şi popórĕ se cuutrĕmuraŭ la auḑul glasuluĭ lor. Elementele ascultaŭ de porunca lor. În mânile sale ţineaŭ eĭ tot felul de bine şi tot felul de pedépsă. Privesce la Tesviténul şi la învĕţăcelul luĭ, la Eliseŭ! Privesce la jeluitoriul fiŭ al luĭ Elcia şi la el, la profetul de lângă rîul Chovar! Privesce la ceĭ treĭ fiĭ aĭ luĭ Ĭuda, carĭ aŭ recusat a se închina idolului Vavilonénuluĭ, şi la acela, care la sĕrbătórea celor o sută de satrapĭ a ruşinat aşa de tare pe magĭ Şi din colo, — o, fiul meŭ! sărută din noŭ pulverea! — gingaşul fiŭ al luĭ Amoz, din gura căruia lumea a auḑit prevestirea şi promisia luĭ Mesia celuĭ ce va să vină!“

În vreme ce ea rostise cuvintele acestea însufleţite, ventraiul eĭ se mişca repede. Ea acum îl plecă şi întrebă cu glas încetinel:

„Eştĭ obosit, fiul meŭ?“

„Nu,“ rĕspunse el, „eŭ ascultam la o nóuă Cântare a cântărilor.“

Mama părea a nu fi auḑit lauda acésta, căcĭ ea avea încă tot înaintea ochilor scopul cuvintelor sale.

„Aşa, pe cum putuĭ, îţĭ conduseĭ pe dinaintea ochilor tĕĭ, Ĭudo al meŭ, pe bărbaţiĭ nostri ceĭ marĭ, — pe patriarchĭ, pe legislatorĭ, pe oşteni, pe cântereţĭ, pe profeţĭ. Acum să cercăm pe eroiĭ Romeĭ. Pune faţă în faţă cu Moïsi pe Cesar, cu David pe Tarcuiniŭ, cu orĭ care din Macabeĭ pe Sula, cu judecătoriĭ pe ceĭ maĭ buni dintre consulĭ, cu Solomon pe August, şi aĭ sfârşit, căcĭ aci aĭ gătat-o cu aseménările. Dar maĭ adu-ţĭ a minte de profeţĭ, de ceĭ maĭ marĭ dintre bărbaţiĭ ceĭ marĭ.“

Ea surise cu dispreţ.

„Ĭertă! Eŭ îmĭ aduseĭ a minte de augurul, carele admoniase pe Caiŭ Ĭuliŭ maĭ înainte de Idurile luĭ Martie, şi mi-l închipuiĭ, cum cércă el în intestinele unuĭ cocoş presemnele nefericiriĭ, ce a pus stavilă planurilor stăpânului luĭ. De la icóna acésta întórce-ţĭ privirea spre colnicul de lângă drumul, ce duce la Samaria. Acolo veḑĭ, cum şede Ilie între trupurile fumegătóre ale căpitanilor şi ale ostaşilor lor celor câte cinci zeci şi aduce fiuluĭ luĭ Ahav a minte de mânia luĭ Dumnezeŭ. În sfârşit, Ĭudo al meŭ! — de cum va e cuviincios a grăi ast fel, — cum să judecăm despre Ĭehovah şi despre Joe alt mintrea, dacă nu după faptele, carĭ le-aŭ sevârşit ministriĭ lor în numele lor? Şi ce privesce viitoriul tĕŭ,“ — ea rosti cuvintele ceste din urmă rar şi cu glas trĕmurătoriŭ, — „ce privesce viitoriul tĕŭ, fiul meŭ, — tu să servescĭ Domnuluĭ Dumnezeuluĭ luĭ Israil, éră nu Romeĭ! Pe sama unuĭ fiŭ al luĭ Avraam nu este glorie fără numaĭ în serviţul Domnuluĭ: dar în acesta se cuprinde multă glorie!“

„N'am deci voe, să mĕ fac ostaş?“ întrebă Ĭuda.

„De ce nu? Óre n'a numit Moïsi pe Dumnezeŭ Domnul oştilor?“

Urmă tăcere adâncă. Nimica nu se mişca în chiliuţa de pe coperiş.

„Aĭ concesiunea mea,“ zise mama în sfârşit, „de cum va veĭ să servescĭ numaĭ luĭ Dumnezeŭ şi nu Cesarilor.“

El era îndestulit cu condiţia acésta şi apoĭ se adânci pe încetul în somn. Mama se ridică, îĭ puse perina sub cap, întinse un covor preste el şi-l sărută cu fragedime. Apoĭ se depărtă.

VI.

Evenimentul.

E adevĕrat, că omul cel bun încă are să móră în tocmaĭ ca şi cel rĕŭ. Dar noĭ ne aducem a minte de învĕţătura credinţeĭ nóstre şi zicem, după ce a murit: „Mórtea nu are nicĭ o putere preste el; în ceriŭ el se va trezi la bucuriĭ maĭ înalte.“ În tocmaĭ aşa e şi în viaţă, când omul din un somn

sănătos se trezesce spre consciința repede a unei esistințe fericite.

Când Iuda își deschise ochiĭ, sórele se înălțase deja sus de-asupra munților. Porumbiĭ sburaŭ în stoluri încóce și încolo umplênd aerul cu strălucirea sclipitóre a penelor lor celor albe, și colo dincolo privirea lui se opri de templu, a căruĭ creste aurite sclipiaŭ în azurul ceriului. Dar acestea îĭ eraŭ lucruri cunoscute, și el privi numaĭ ca în trécăt spre ele. Pe marginea divanului chiar lângă el ședea o fată, ce era abia de cinci spre zece aniĭ, și cânta cu acompaniarea unei nebel saŭ arfe, ce zăcea pe genunchiĭ ei, și din care scotea ea sunetele cu multă grație. Spre ea se îndreptă Iuda ascultând. Cântarea eĭ avea cuvintele acestea:

„Dormĭ lin, dormĭ liu, iubitul meŭ
Pe apele somnului cele fără de valuri,
Visuri dulci să te alinteze.
Dormĭ lin, dormĭ lin, iubitul meŭ,
Cu mâinile sale cele pururea darnice
Să ți-le trimită Dumnezeul păciĭ.

Dormĭ lin, dormĭ lin, iubitul meŭ!
Alege-ți pe cel maĭ frumos, nu întârzia,
Din céta visurilor luĭ.
Alege și dormĭ lin, iubitul meŭ.
În scurt, în scurt nu veĭ maĭ puté alege,
Fără numaĭ ca el — să povestéscă de mine.“

Ea puse instrumentul la o parte, își puse mâinile în pólă și aștepta, să fie agrăită. Vom să folosim prilejul acesta, pentru ca să o privim și cu o cale să împărtășim câte va raporturi speciale ale familieĭ, carĭ cetitoriul are să le cunóscă, dacă va să urmărésca cu pricepere istorisirea, ce va urma.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut în Biblioteca pentru toți:

No. 86 *Ce povestesce pădurea* de Putlitz, o lucrare plină de poesie a unuĭ scriitor german modern dintre ceĭ maĭ iubiți.

No. 87 *Berberii-Hesperidele* de G. Buzoianu, o importantă lucrare asupra antichității.

No. 88-89 *Denisa* de Alex. Dumas fiul, traducție de Dumitru Stănescu.

„Descrierea corpului omenesc și regule higienice“ e titlul unei broșurĭ de 89 pag. scrisă de *Iuliu Moisil,* profesor la Tîrgul-Jiu. Ne-am ținut de datorință a pomeni de apariția broșurei acesteia maĭ cu samă pentru prețiósele regule igieĭnice, ce le dă. Autorul a pregătit manualul, ca să fie o carte didactică pentru școlile primare, dar póte fi de mult folos și pentru privați. Descriind scheletul omului, adecă sistemul osos, urmézâ în dată regule pentru îngrijirea luĭ. Acela-și lucru se face cu mușchiĭ, sistemul nervos și maĭ departe. — Cărticica, pe lângă că conține o sumă de ilustrații, carĭ lesnesc priceperea, e scrisă într'o românéscă limpede și ușóră și nu costă de cât 50 baniĭ.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ
din 1894 și 1895

împreună cu respectivele ordinațiuni ministeriale, traduse, edate și comentate la ordinul Preaveneratului Consistor mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Prețul unuĭ esemplar broșurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atențiunea cleruluĭ nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoțesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuință preotul în urma situațiunii nóuĕ create prin legile aceste.

Euchologiu

ediția unea **a dóua,** revĕdută după originalul grecesc și îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tipariŭ frumos în **negru** și **roșu.** — Prețul nelegat fl. 2.80, éră legat în pele tare fl. 3.80.

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare și cu copcĭi fl. 10.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Octoichul cel mic ediț. III. Blaș 1892. Prețul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Penteccostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Istoria universală bisericéscă de Dr. A. Grama. Blaș 1881 broș. 3 fl.

Testamentul și Literele fundaționale ale fericitului Archiepiscop și Mitropolit gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș *Dr. Ioan Vancea de Buteasa.* Blaș 1892. Tipografia Seminariului gr. cat. din Blaș. Se află de vîndare la Administrația „Unirii“. Prețul: 10 cr., cu port postal 15 cr.

Decretele Conciliului provincial **altă doilea,** ediția a II-a broș. 65 cr.

Decretele Conciliului, provincial **prim** ediția a II-a broș. 80 cr.

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaș 1896.

Broșura constă din 39 pagine, în carĭ se daŭ inviațiunile cele maĭ bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale și curatoratele, cum și privații la aruncarea și conscrierea dărilor de stat și anume: 1. a dăriĭ de *case,* 2. a dăriĭ de *câștig,* 3. a dăriĭ dupa *camete,* 4. a dăriĭ *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliție,* 6. a dăriĭ de *arme* și de *vînat* și 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Prețul uneĭ broșurĭ e **8** cr., expedată franco sub fașe **11** cr.

Cestiuni

din

dreptul și istoria bisericeĭ românescĭ unite, studiŭ apologetic *din incidentul invectivelor „Gazetei Transilvaniei“* și a dluĭ Nicolaŭ Densușan asupra Mitropolitului Vancea și a bisericeĭ unite. Partea I. 272 pag. 8°. Prețul **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Prețul **1** fl. Ambele părți espedate franco **1** fl. **85** cr.

Instituțiunile calvinescĭ
în biserica românéscă din Ardél,
fasele lor în trecut și valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se póte procura cu prețul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaș** (Balázsfalva).

Posta Redacțiunii. Ond. *Lazar Chirion* Ponor. Abonamentul trimis dto 11/10. 96 este pe 1896. Restanță nu e nimic.

Editor și redactor respundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Magazin de lemne de lucru și de foc.

Subscrisul am onóre a aduce la cunoscința On. Public din loc și jur, că éră mi-am restabilit magazinul meŭ de lemne **bine asortat** la **casa-mi proprie,** și servesc pe lângă **prețurile cele maĭ moderate** materialul cel maĭ bun.

Têmplărie.

Primesc tot felul de lucrărĭ de mĕsar pentru **edificiĭ,** pe cum și **strane** de **biserici** și **mobiliaruri** de **școli,** despre carĭ la cerere servesc cu **preliminare.**

Entreprise de pompe funebre.

La casurĭ de mórte recomand aședămîntul meŭ de înmormîntare **bogat asortat,** în care tóte obiectele, atât cele maĭ de rînd, cât și cele maĭ fine se pot căpĕta **cu prețurile cele maĭ ieftine.** — **Sicriuri de metal,** ce se închid hermetice, din primele fabricĭ. — Sicriuri de **brad** și **stejar** din lucrătórea-mi proprie.

Pe lângă referențe bune se acórdă plătiri în rate.

Rugând On. Public pentru spriginul binevoitor semnez

Blaș (Balázsfalva) 1896.

cu distinsă stimă
Ștefan Oltean
têmplar.

(29) 8—10

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un sir garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiecare publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii» în Blaş.

Anul VI. | Blaş 31 Octobre 1896. | Numĕrul 44.

† Ilie Vlassa.

S'a mai rĕsturnat un stîlp al sfinteĭ nóstre Biserici. E al patrulea dintre membriĭ veneratuluĭ Capitul mitropolitan, carĭ aŭ trecut la cele eterne, şi locul cărora e vacant.

Era deja încărunţit de vrîstă, era un vestitoriŭ al timpurilor trecute. Dar inima nu ĭ-a încetat a bate cu aceea-şĭ căldură pentru biserică şi neam, ca în aniĭ tinereţelor.

Era bĕtrân şi lucra nu maĭ putea în viaţa publică. Totuşĭ era o mângăere fiinţa luĭ între noĭ. El ne descoperia comóra esperinţelor sale, ne istorisia întîmplările vieţiĭ sale concrescute cu viaţa bisericiĭ nóstre. Era un archiv viŭ, din care puteaĭ scóte, de ce aveaĭ trebuinţă.

Acum s'a dus şi el. A dispărut figura luĭ venerabilă, blândă, plină de bunătate, oglindă de sentimente nobile şi de candide vîrtuţĭ.

Nóuĕ ne-a lăsat o amintire cu binecuvîntare şi o îngrijire maĭ multă pentru viitoriŭ.

Prin mórtea fericituluĭ canonic Vlassa numĕrul canonicilor catedraleĭ mitropolitane s'a redus la şese, orĭ maĭ bine zis cincĭ, după ce unul stă departe de viaţa publică.

Ast fel cincĭ ómenĭ numaĭ aŭ să pórte greutatea muncĭĭ alor zece. Şi ce muncă! Numaĭ cine a petrecut în centrul archidieceseĭ nóstre, numaĭ acela póte să aĭbă idee despre lucrul enorm, ce se grămădesce pe umeriĭ veneratuluĭ Capitul.

E administraţia în privinţă spirituală şi materială a archidieceseĭ atât de vaste. E conducerea şi supraveghiarea învĕţămîntuluĭ din atâtea institute de tóte categoriile. E administraţia fondurilor, fundaţiunilor şi dominiilor, la olaltă în numĕr de aprópe 200. În sfârşit pe lângă altele multe e supraveghiarea canonică a provinţeĭ mitropolitane. Tóte acestea are să le împlinéscă veneratul Capitul în frunte cu mitropolitul.

Îşĭ póte închipui orĭ cine, cu ce încordare supraomenéscă a mitropolituluĭ şi a celor cincĭ membri actualĭ aĭ veneratuluĭ Capitul se pot împlini tóte lucrurile acestea, şi că în definitiv administrarea tot trebue să sufere, fiind absolut cu neputinţă, ca cincĭ inşi să pórte greutatea lucruluĭ alor zece.

Étă pentru ce am zis, că depărtarea canoniculuĭ Vlassa din mijlocul nostru ne umple şi de îngrijirĭ pentru viitoriŭ. E drept, că el nu maĭ putea lucra, dar cel puţin sciam, că locul e ocupat, şi bucuros lucraŭ colegiĭ pentru dînsul aducêndu-şĭ a minte, că şi pe eĭ îĭ póte ajunge aceea-şĭ sórte. Îngrijirea ne cuprinde, când ne gândim la viitoriŭ, pentru că vedem, cum întârzie împlinirea celor treĭ locurĭ vacante de maĭ înainte, dintre carĭ cel din urmă e vacant deja aprópe de cincĭ lunĭ, pe când o ast fel de vacanţă n'ar trebui să dureze de regulă maĭ mult de treĭ lunĭ.

Îngrijirea nóstră e cu atât maĭ îndreptăţită, cu cât vedem, că guvernul în loc de a purta grije egală de tóte bisericile, pare a umbla a nume pentru a pune pedecĭ în calea administraţieĭ nóstre bisericescĭ.

Ce scop póte avé guvernul cu o ast fel de procedură, noĭ întru adevĕr nu sîntem în stare a pricepe.

Una o scim cu siguritate. Scopul de a terorisa nu şi-l ajunge. Biserica nu e partid politic, nicĭ nu se razimă pe încrederea alegĕtorilor. Biserica îşĭ are spiritul de viaţă de la Isus Christos şi în tocmaĭ ca Isus Christos va rĕmâné aceea-şĭ până la capetul vĕculuĭ.

Póte deci guvernul să ne şicaneze, póte să ne dea lovituri preste lovituri. Una însе nu va puté face guvernul: înfrânge şi terorisa nu ne va puté nicĭ o dată.

Vom lucra şi zecimaţĭ, vom suferi ocară şi persecuţiunĭ, dar la drepturile Bisericiĭ nóstre nu vom renunţa, pentru că nu putem, căcĭ nu sînt ale nóstre, ci ale luĭ Christos, şi fie sigur guvernul, că în Blaş nu va afla pe nimenĭ, care să vîndă drepturile luĭ Isus Christos.

La acéstă resoluţiune ne îndémnă şi spiritul canoniculuĭ Ilie Vlassa mutat de la noĭ, a căruĭ amintire să fie binecuvîntată.

Feuilleton.

† Ilie Cicudi Vlassa.

Cuvînt funebral rostit de Iosif Hossu în 27 Oct. 1896.

»Voĭ sînteţĭ sarea pămîntuluĭ.«

Mulţĭ din generaţiunea tinĕră, pe carĭ împrejurările ĭ-aŭ adus la Blaş numaĭ cu puţinĭ aniĭ înainte de acésta, vor întreba: *Pentru ce atâta mişcare? Pentru ce atâta pregătire? Pentru un betrân retras, pe care de abia l-am cunoscut.*

Afle generaţiunea tinĕră, că bĕtrânul acesta, în jurul căruia ne-am adunat astăzĭ spre a-ĭ face onorurile cele din urmă şi spre a-ĭ aşeda corpul la repausul etern, nu a fost om de tóte zilele, şi că la timpul sĕŭ a fost un bărbat ales al bisericiĭ şi némuluĭ, a fost un model, un tip caracteristic al preotuluĭ greco-catolic român. A fost un bărbat, al căruĭ esemplu pe mulţĭ a edificat, ale căruĭ învĕţăturĭ pe mulţĭ aŭ luminat, şi ale căruĭ fapte mult bine aŭ adus bisericiĭ şi némuluĭ sĕŭ.

Ca să o pot arĕta acésta, concedeţi-mĭ maĭ întâiŭ, să vĕ înşir pe scurt vîrtuţile, carĭ caracterisézĕ cu deosebire pe preotul greco-catolic român.

Spre încunjurarea vre uneĭ neînţelegerĭ trebue, să vĕ spun de la început, că vorbind despre caracterele cleruluĭ greco-catolic nu zic, că altor clerurĭ le-ar lipsi caractercle, ce le voiŭ înşira, ci afirm numaĭ, că însuşirile acestea sînt generale în clerul nostru, şi că adurmitul în Domnul Ilie Vlassa Cicudi a fost model în vîrtuţile acestea.

Vîrtuţile preoţimiĭ nóstre culminézĕ maĭ ales în treĭ direcţiunĭ: întâiŭ în energia, *cu* care se luptă pentru esistinţă şi pentru împlinirea chemărĭĭ sale; a dóua în energia, ce o desvóltă întru crescerea copiilor sĕĭ; şi a treia în iubirea nemărginită faţă de némul, de naţiunea sa.

Energia, ce o desvóltă un individ saŭ un popor, nu se mĕsură numaĭ după mărimea resultatuluĭ, ci şi după mijlócele, carĭ aŭ stat la dispuseţiune. Şi greŭ cred, să aflăm un neam de ómenĭ, carĭ cu mijlóce aşa puţine ar fi arĕtat atâtea resultate ca preoţimea nóstră. Pe lângă o dotaţiune aşa de mică, în cât dacă nu ar fi reală, nicĭ nu ar fi credibilă. e în stare preotul nostru, să păzéscă turma încredinţată luĭ, să o apere de tóte atacurile şi încă să o şi înmulţéscă. O parte mare îşĭ câstigă pânea de tóte zilele prin lucrul mânilor sale, şi cu tóte acestea nu perde din vedere chemarea sa înaltă de a învĕţa pe credincioşiĭ sĕĭ. Lucrul trupesc nu le tîmpesce interesul faţă de causele comune, se silesc, să aibă timp şi pentru câştigarea nutremîntuluĭ spiritual, pentru cetit şi studiat şi nu a rare orĭ chiar şi pentru a scrie şi eĭ înşi-şĭ.

Tot pe lângă acea puţină dotaţiune e în stare, să crescă preotul nostru o familie, să-ĭ dea educaţiunea de lipsă, ca generaţiunile venitóre să nu ducă lipsă de păstorĭ şi luminătorĭ. Óre este vre o familie română greco-catolică inteligentă, carea sa nu-şĭ tragă originea din familiĭ preoţescĭ?

Câtă abnegaţiune, câtă grije se arată în crescerea aceea a copiilor? Nu le numĕr pe acestea, le sciţĭ, că puţinĭ dintre jelniciĭ ascultătorĭ vor fi, carĭ nu aŭ vĕdut acea luptă pe viaţă pe mórte a părinţilor, ca să pótă da copiilor educaţiunea dorită.

Preotul nostru nu rĕmâne numaĭ pe lângă grijea de copiiĭ sĕĭ şi de parochia încredinţată luĭ, ci grijea şi iubirea sa se estinde şi la întreg némul sĕŭ şi la biserica sa, pe carĭ le consideră de familia sa în înţeles maĭ larg. Rar cler e în lume, care să

Alegerile dietale decurg, însé după sistemul lui Bánffy. Presidenții electorali și organele administrative aŭ dovedit, că urmézá cu demnitate pe ceĭ ce aŭ condus alegerile de la Stomfa, Neutra și Girált încă la începutul ereĭ bánffyane.

Nu a rĕmas mijloc de terorisare și apucătură cortesésca, de care să nu se fie folosit guvernul spre a-și recruta o maioritate covîrșitóre. Aderenții lui Bánffy, carĭ se laudă cu alipirea față de tron și față de pactul dualistic, nu s'aŭ genat a pacta cu ceĭ maĭ marĭ inimicĭ aĭ dualismului, cu Kossuthiștiĭ. Unde guvernul a păsit în contra fracțiunii lui Kossuth cu candidații sĕĭ, a făcut-o numaĭ la părere, în realitate însé s'a lăsat învins binc sciind, că Kossuthiștiĭ tot de aĭ lui sînt, numaĭ cât sub altă firmă. Pe cât de indulgent s'a arĕtat guvernul față cu fracțiunea Kossuth, pe atât de ostil a păsit în contra celor alalte partide oposiționale. Partidul lui Apponyi a suferit perderĭ însemnate, érá fracțiunea lui Ugron e aprópe nimicită. Cu satisfacție constatăm, că pe lângă tot terorismul guvernului partidul poporal a obținut 17 mandate. Acésta arată, că acolo, unde e însufleține și disciplină, de și inimicul póte causa perderĭ marĭ, totuși nu e în stare a înăduși cu totul vocea poporului. Sucesele de până acum ale partidului poporal vor da curaj conducĕtorilor lui, ca să continue cu luminarea poporului și deprinderea lui la luptă pentru drepturile sale.

Gimnasiul nostru și „Tribuna". — „Tribuna" pe lângă corespondentul sĕŭ și-a găsit încă unul, care se bagă procator la cel dintâiŭ. Locul lui e după uşe.

Dar nicĭ cel dintâiŭ nu se odihnesce. Își susține cele spuse afirmând, că profesorul Banfi a silit pe un stipendist, să mérgă la Pesta, și că un părinte ĭ-a scris, că a trimis pe fiul sĕŭ la Pesta numaĭ pentru a-l cruța de eventuale persecutărĭ din partea profesorilor.

1. Noĭ am susținut, că *toți* studenții aŭ mers de bună voe la Pesta, și am susținut-o acésta pe basa informațiunilor primite de la direcțiune și de la profesorĭ, în special și de la domnul Banfi. Pe basa asta am promis premiŭ. Dacă am fi fost seduși, am regreta. Dar față de *anonimĭ* nu avem să tragem la îndoélă esactitatea informațiunilor primite de la domniĭ profesorĭ. La tot casul însé ținem a declara, că noĭ am fi înainte de orĭ cine altul aceia, carĭ am condamna orĭ ce fel de presiune, ce s'ar fi esercitat fie asupra studenților, fie asupra părinților, fie direct, fie indirect.

2. Noĭ am susținut, că *toți* băeții, carĭ aŭ mers la esposiție, aŭ mers cu *învoirea* părinților. Casul citat de corespondentul „Tribuneĭ" ar puté să dovedéscă numaĭ atâta, că sînt copiĭ, carĭ sub pretexte false storc banĭ de la părinții lor, nu dovedesce însé, că respectivul părinte nu s'a învoit. Încolo în chestia acésta numaĭ părinții sînt competenți a se declara, că óre învoitu-s'aŭ, ca fiiĭ lor să mérgă la Pesta orĭ ba? Aicĭ nu are cuvîntul nicĭ „Tribuna" nicĭ „Unirea".

3. Am zis, că *toți membrii* consistoruluĭ aŭ avut cunoscință despre mergerea studenților nostri la Pesta. Că consistorul cu tóte acestea n'a avut cunoscință, asta o lăsăm, să o pricépă spirite maĭ luminate de cât noĭ. Alt mintrea aicĭ are cuvîntul numaĭ consistorul.

4. Am susținut în sfârșit, că scopul escursiuniĭ a fost curat sciințific, a nume să dea studenților ocasiune, ca așa zicênd pe nimica să vadă și să învețe lucruri, pe carĭ póte nu le-ar fi vĕdut nicĭ o dată și le-ar fi învĕțat din cărți numaĭ târziŭ și cu greŭ.

Scop politic aŭ atribuit escursiuniĭ și pot să-ĭ atribue numaĭ aceia, carĭ sînt dedați a suspiționa pe toți și pe tóte. Nicĭ directorul, nicĭ profesorii Deac, Banfi și Chețan n'aŭ lipsă de grația guvernului, nicĭ n'aŭ, la ce să aspireze.

Érá a ne insinua pe noĭ e nu numaĭ necuviincios, dar și de-a dreptul revoltătoriŭ. Noĭ am dat dovedĭ de iubire a némului și a bisericiĭ nóstre. Dovadă este și acum faptul, că am luat în apĕrare cea maĭ veche instituție a nóstră de cultură, cu tóte că sciam bine, că mergem împotriva curentului, celuĭ ce aduce poporalitate.

Protestăm apoĭ împotriva metoduluĭ noŭ ziaristic de a insinua pe „cutare" dintre ceĭ ce scriŭ în „Unirea". Noĭ nu publicăm articolĭ *anonimĭ*, de óre ce subscrierea redactoruluĭ nostru e pentru întreg complexul foiĭ și pentru fie care comunicat din fóe.

Atâta pentru „Tribuna" și pentru corespondenții eĭ. Tot asta are să sune și celor de la „Gazeta" și de la „Dreptatea".

În fine maĭ adaugem, că studenții aŭ sosit a casă sănătoși și veselĭ de cele esperiate. În Pesta n'aŭ dat mână cu nimenĭ, n'aŭ îngenunchiat înaintea niměnuĭ, n'aŭ vîndut niměnuĭ nația, ci și-aŭ câștigat cunoscințe multe, li-s'a lărgit cercul de vederĭ, și la vederea progresuluĭ făcut de compatrioții nostri li-s'a sădit în inimă dorul și neclintita hotărîre de a se sili din tóte puterile pentru a ridica și némul lor iubit cel puțin acolo orĭ încă și maĭ sus, de cum aŭ ajuns cele alalte popóre din patria nóstră comună.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Sfinția Sa a numit pe episcopul de Viterbo Msgr. Eugen Clari de nunțiŭ la Paris, érá pe fostul uditore în Viena Msgr. Tarnassi internunțiŭ pentru Holanda și marele principat de Luxemburg. Noiĭ dignitarĭ în curênd își vor ocupa posturile.

Msgr. Macariŭ, care a fost la Menelic, să céră eliberarea captivilor italiani, se întórce însoțit de medicul militar Madia și de corporalul Bardarossa, carĭ aŭ fost eliberați.

Franța.

Catolicii s'aŭ întrunit în 22 a c. la congresul convocat în Reims, unde s'aŭ desbătut cestiuni importante, ce ating religiositatea și promovarea prosperării poporului pe terenul social.

În Franța aŭ făcut mare senșație descoperirile antimasonice ale tinereĭ Miss Diana Vaughan, carea maĭ înainte aparținea secteĭ francmasonice. În congresul antimasonic din Trient la propunerea unuĭ preot din Germania s'a esmis o comisiune, care să cerceteze, dacă esistă și s'a convertit în adevĕr pretinsa Miss

---

fie așa contopit cu némul sĕŭ ca clerul nostru, într'un timp singurul conducĕtor al némului sĕŭ și în tóte timpurile părtaș fidel al suferințelor și al nĕcasurilor lui.

Ca să pot arĕta, că adurmitul în Domnul a escelat în vîrtuțile acestea, să-l considerăm maĭ întâiŭ ca pe om privat și cap al familieĭ sale, a dóua ca preotul gr. catolic și funcționarul archidiecesei și a treia ca pe om în viața publică civilă.

Ilie Vlassa Cicudi s'a născut în Cicudiul de câmpie la anul 1813 în ziua sfintului Ilie. Tatăl sĕŭ era preot greco-oriental în acea comună. La anul 1826 a trecut tatăl adurmituluĭ la sfînta unire împreună cu o parte mare a poporului sĕŭ fundând acolo o a dóua parochie greco-catolică. Studiile adurmitul în Domnul și-le-a început în școla din comuna sa natală, érá în etate de 9 anĭ a mers la Cluș, unde a absolvat școlile normale și gimnasiale la părinții piariști. Tot acolo a absolvat și cursul filosofic de doĭ anĭ. După absolvarea acestora a întrat ca alumn în seminariul clerical din Blaș și la anul 1837 a absolvat cursul de 4 anĭ. Doĭ anĭ a petrecut la casa părintéscă și în 1839 fu denumit de profesor de matematică la liceul din Blaș. Ca atare a funcționat doĭ anĭ, adecă până în tómna anuluĭ 1841, pe când fu denumit de paroch în Vereșmort. În 1 Februariŭ 1842 a luat în căsătorie pe Ana, fata protopopuluĭ din Almaș Paul Poruț, și în 8 a aceleĭ luni a primit sfîntul ord al preoției. Curênd după acestea, încă prin Maiŭ, fu denumit de administrator protopopesc în tractul Arieșuluĭ. În 1860 fu denumit de paroch și protopop în Turda; érá în 1862 fu denumit de canonic al bisericiĭ catedrale din Blaș.

Pe la anii 1880 a ajuns la punctul cel maĭ înalt al vieții sale private și familiare. Avea o soție bună, îngrijitóre, razimul și mângăitorul vieții. Avea treĭ copiĭ, toți bine aședați. Fata Laura, măritată după Ioan Boer protopop în Lechința de Mureș, cu patru copiĭ sănătoși trupesce. A dóua față, Elena, măritată după Nicolaŭ Solomon, protopopul Ludoșuluĭ, cu patru copiĭ érá de cea maĭ bună speranță. Un fecior, Emiliŭ, cancelist la judecătoria din loc, căsătorit cu Maria, fata proprietariuluĭ Nicolaĭ Rusan.

Ce altă fericire maĭ trebue unuĭ om în viața conjugală? Pe atunci adurmitul în Domnul trecea de cel maĭ fericit părinte în întreg ținutul. Fericirea acésta a fost cumpĕrată cu multă trudă, cu multă economie și cu multe grijĭ. — Dară vaĭ! sórtea omenéscă e de așa, că la un picur de fericire se amestecă un ocean de nĕcas. Și asupra adurmituluĭ în Domnul aŭ venit grele loviturĭ ca asupra dreptuluĭ Iov. Curênd după acestea móre ginerele sĕŭ protopopul Boer și lasă tot copiĭ minorenĭ; la 1889 móre fiul sĕŭ iubit, care lasă doĭ copiĭ minorenĭ; la 1890 móre după lungĭ suferințe soție-sa. Și tóte acestea le-a suferit după esemplul dreptuluĭ Iov. Vĕdênd atâtea morminte iubite a dese orĭ a dorit, să se alăture la ele. Adâncile-ĭ bĕtrânețe aŭ aflat mângăiere în nepoțiĭ, pe carĭ ĭ-a iubit mult, și pentru a căror educațiune s'a jertfit cu o abnegațiune rară.

Când încheiŭ cu descrierea vieții private a adurmituluĭ în Domnul, nu pot, să nu amintesc modestia lui rară, diligința și trezia și iubirea familieĭ sale. Iubirea acésta nu s'a estins numaĭ la consângenĭ, ci afiniĭ cât de depărtați alergaŭ la dînsul ca la capul familieĭ, ca la un adevĕrat patriarch din era biblică.

Să trecem acum și să considerăm pe preotul și funcționarul archidiecesei. În înșirarea vieții sale am înșirat treptele, prin carĭ a trecut. Progresul acesta face evidență purtarea, diligința și resultatul activității sale. Preot în ainte de tóte cu trup cu suflet, și ca atare a rĕmas în tótă viața sa. Pietatea sa adevĕrată, manifestată cu tótă ocasiunea, a edificat pe mulți și pe mulți a luminat. Oficiul de protopop l-a purtat cu esactitate esemplară, a limpedit pretutindenea

Diana Vaughan, ori dóră e la mijloc vre o înşelăciune, pusă la cale chiar de francmasoni, ca mai târziu să pótă presenta pe catolici ca pe nisce ómeni de tot credulí. Presidiul uniunii antimasonice din Roma a recercat foile catolice, să nu mai publice nimica în cestiunea acésta, până ce nu se va fi pronunţat comisiunea esmisă.

Revistă politică.

Afaceri interne.

La recursul înaintat în contra opririi conferenţei generale a Românilor nu s'a primit până acum rĕspuns.

Membrul case de sus Dr. Iosif Gall prin un apel publicat în „Telegraful Roman“ din Sibiiu a recercat din noŭ pe Români, să între în lupta politică mergênd cu guvernul.

„M. All.“ în numĕrul de Dumineca sub titulul „Falimentul pasivităţii“ scrie un articol, în care arată mare interes faţă de causa română. Arată, că guvernului nimic nu-i vine mai bine la socotélă de cât neactivitatea Românilor; pentru aceea presa liberală strigă în contra activităţii Românilor. Autorul articlului îndémnă pe Români, să renunţe la principiile lor federalistice nerealisabile şi să-şi formuleze un program acceptabil din partea ori cărui cetăţan ungar. În acest program s'ar puté pretinde revederea legii electorale, arondarea drépta a cercurilor electorale, abrogarea legii transilvanene de presă, ajutorarea instituţiunilor naţionalistice şi confesionale de cătră stat, revisiunea legii de naţionalităţi, în comitatele locuite de naţionalităţi maioritatea oficialilor administrativi să fie din sinul acestora, autonomia bisericéscă a provinţei gr. cat. române, revisiunea şi respective abrogarea legilor şi ordinaţiunilor ministeriale injurióse naţionalităţilor, în urmă revisiunea legilor politice-bisericesci. Se înţelege, că esecutarea unui atare program nu se póte sub sistemul liberal, ci numai sub un guvern conservativ. Programul din 1881 îl declară de neesecutabil şi zice, că persistând Românii în pasivitate ajută numai liberalismul, care a făcut păgâni, sĕraci şi paria atât pe Români, cât şi pe Magiari.

Din cele 414 cercuri electorale din Ungaria în 28 a c. s'aŭ făcut alegerile în 350 de cercuri. Ospĕtarea alegĕtorilor, cumpĕrarea de voturi, presiunea morală, ameninţări, ici colé bătăi, şi alte mijlóce, cari daŭ de gol şi ruşine constituţionalismul de la noi, aŭ fost la ordinea ziliĭ. Guvernului spre a terorisa pe alegĕtorii opoziţionali nu i-a fost de ajuns mobilisarea miliţiei din ţară, ci el a mai recuirat armată şi din Galiţia, Moravia şi Stiria. Opoziţia disgustată de manevrele şi apucăturile bănffyste în o mulţime de cercuri nici nu a pus candidaţi, aşa cât aderenţii guvernului aŭ fost aclamaţi. Partidul poporal, mai persecutat de cât alte partide opoziţionale magiare, în comitatul Neutrei a decretat pasivitate.

Alegerile dietale sînt deja terminate aprópe în tóte cercurile electorale, adecă în 350. Mijlócele revoltătóre, de cari s'a folosit guvernul spre a împedeca manifestarea voinţei alegĕtorilor, a avut de resultat, că a reuşit o maioritate guvernamentală cu mult mai mare, de cum a fost cea de până acum. S'aŭ ales: 215 guvernamentali, 25 de ai partidului naţional, 32 de ai partidului lui Kossuth, 7 de ai partidului lui Ugron, 15 de ai partidului poporal, 9 a fără de partide. În urma alegerilor deja făcute vor fi a fără de aceea 7 balotajuri şi o alegere nóuă.

România.

Studenţii din Bucuresci aŭ convocat Luni o adunare în Bucuresci spre a protesta în contra ordinului, prin care s'a oprit ţinerea conferinţei alegĕtorilor Români în Sibiiu.

Regele Sêrbiei a sosit Vineri după amézi în Bucuresci, unde l-a întimpinat regele Carol însoţit de principele Ferdinand, de ministri şi de dignitarii ţĕrii.

Germania.

Aŭ produs mare sensaţie în lumea diplomatică desvĕlirile făcute în „Hamburger Nachrichten“ cu privire la raporturile dintre Germania şi Rusia pe timpul, când era Bismarck cancelar. Fóea bismarckiană afirmă, că din 1882 până în 1890 între Rusia şi între imperiul german a esistat un pact secret, în vîrtutea căruia dacă una din aceste dóuĕ puteri ar fi fost atacată, ceea alaltă avea să rĕmână neutrală, pe când pe faţă era închiată alianţa cu Austro-Ungaria. Organul excancelariului impută conteluĭ Caprivi, că nu a urmat aceea-şi politică faţă de Rusia, ci din contră cu filopolonismul sĕŭ a împins Rusia la alianţă cu Franţa. Articlul e scris la inspiraţia lui Bismarck şi a produs mare deprimare asupra diplomaţiei germane, care este presentată ca perfidă. Foile oficióse declară de scornituri cele susţinute de organul lui Bismarck.

Italia.

Cununia principelui de Neapol cu principésa Elena de Montenegro s'a întimplat în 24 a c. în Biserica S. Maria degli Angeli cu mare solemnitate. Principésa a trecut la religiunea catolică în Bari şi ca atare a întrat în Roma. Monarchii Austro-Ungariei şi Germaniei aŭ felicitat tinĕra păreche prin scrisori autografe.

Presa ruséscă salută cu căldură intrarea unei principese slave în familia regală italiană. Acésta va pregăti calea pentru apropiarea Italiei de politica franceză-ruséscă.

Turcia.

Situaţia devine tot mai critică din lipsa banilor. Guvernul cércă în tóte părţile după împrumuturi, dară creditul Turciei a scăzut de mult sub zero. Neaflând alt isvor de venit noŭ, statul introduce monopol asupra unor articoli spre a forma un tesaur de răsboiŭ, din care să se aprovisioneze armata şi la

---

raţiunile averilor bisericesci şi scolastice. Grijea de turma şie-şi încredinţată l-a îndemnat, ca prin studiŭ continuŭ să adune un capital spiritual, din care să pótă împărţi şi altora.

Oraţiunile sale sacre îndreptate cătră popor eraŭ espuse cu atâta dulcéţă şi cu atâta cunoscinţă de ómeni, în cât captivaŭ pe toţi ceĭ ce-l ascultaŭ. Dintre oraţiunile lui sacre amintesc numai una, care singură e destulă spre a-i proba talentul şi sciinţa sa alésă. Acésta este vorbirea ţinută la mórtea prea iubitului sĕŭ archiepiscop şi mitropolit Alesandru Şterca Şuluţ. Începe cu „Căduta-a cununa de pe capetele nóstre“ şi continuă întru adevĕr în mod clasic. Vorbirea acésta s'a publicat în „Amvonul“ şi va rĕmânè pentru tot de una un model de oratorie sacră şi testéză nu numai despre cunoscinţele sale, ci şi despre nemărginita iubire şi alipire, ce avea faţă de cel dintâiŭ mitropolit.

Pe cât a fost în capitul, a lucrat neobosit şi a dat mână de ajutor la guvernarea archidieceseĭ şi a provinţei mitropolitane. Un lung şir de anĭ a administrat dominiul din Bucerdea al fondului basilitan, a fost rector la seminariul clerical, preşedintele comisiunii scolastice archidiecesane, preşedintele tribunalului matrimonial de a II-a instanţă pentru diecesele sufragane, preşedintele casseĭ centrale archidiecesane şi altele, cari nu le enumĕr din causa scurtimii timpului.

În tot locul cu tact şi moderaţiune, în tot locul înflăcărat de causa sfîntă a religiunii nóstre, în tot locul cu iubire şi bunăvoinţă faţă de supuşi şi subalterni.

De s'ar aduna tóte referadele şi tóte conceptele scrise de adurmitul în anii canonicieĭ sale, ele ar da numĕróse şi gróse volume.

La locul acesta trebue să amintesc un fapt, care caracterisézĕ modul de cugetare a adurmitului. De şi în tótă viaţa s'a luptat în oficii subţire plătite, de şi a crescut o familie numĕrósă, de şi a concurs mult la crescerea nepoţilor şi strănepoţilor, — totuşi nu şi-a uitat de datina laudabilă practisată de ceĭ mai mulţi membri ai veneratului capitul şi încă până a fost în viaţă, a făcut o fundaţiune de preste 2000 fl. cu destinaţiunea de a se ajutora tinerĭ greco-catolicĭ în cursul studiilor lor.

Şi despre unul ca acesta să nu zic, că e model al preoţimii nóstre? Să nu zic, că a fost om după voea lui Dumnezeŭ?

Grijea de familia sa şi variile sale oficii nu l-aŭ eshauriat nici o dată tot timpul disponibil, pe care-l scia folosi cu scumpătate. Timpul disponibil îl jertfia vieţii publice.

Deja la începutul carierii sale a luat parte activă la o mişcare naţională, carea în urmă se cristalisézĕ într'un proces devenit celebru.

După încetarea absolutismului a început a lua parte la tóte congregaţiunile şi adunările de pe atunci. La 1863 fu ales de deputat al cercului Câmpieĭ la dieta din Sibiiu, la care a şi luat parte.

A scris mult în foile nóstre periodice încă de la începutul lor până la anii 1870. Nici o dată nu a încetat de a se interesa de causa poporului sĕŭ. În anii din urmă, pe când adâncile bĕtrâneţe îi împedecaŭ de la participarea în viaţa publică, interesul tot nu l-a perdut, şi până în cele din urmă zile ale vieţii sale a fost în curent cu stările politice actuale.

Nu este aci locul a apreţia direcţiunea politică urmată de repausatul şi nici a cerceta resultatele aceleĭ politicĭ. Aci numai aceea trebue să constat, că tot de una convicţiunea a fost singurul îndemn al activităţii sale politice; nici o dată nu a avut alte motive de cât credinţa, că lucră în interesul poporului român, pe care-l iubia şi cu care s'a identificat.

Trecĭ, iubite al nostru, la cele eterne, cursul l-aĭ împlinit şi bună luptă te-aĭ luptat, aĭ corĕspuns ziseĭ Mântuitoriului: „Voĭ sînteţi sarea pământului.“

cas de lipsă să se provadă cu arme și poporațiunea musulmană, carea ar avé, să formeze un fel de gardă națională.

Sultanul a dat ordin, ca deficitul de 25% din budgetul statului să fie acoperit printr'o reducere a cheltuelilor în toți ramiĭ administrației.

Representanții puterilor străine aŭ protestat în contra cumpĕrăriĭ de arme, cacĭ prin acésta și mai tare s'ar neliniști creștiniĭ.

În comisiunea pentru organisarea gendarmerieĭ cretene tóte puterile europene a fară de Germania și-aŭ denumit representanții. Ambasadorul rusesc Nedilow în o audiență la sultanul a urgitat aplicarea reformelor decretate pentru Asia Mică.

Rusia.

În unele guvernamente s'a introdus monopolul de a vinde spirtóse. Jidanii nu mai pot fi crișmarĭ, de și mai înainte eĭ formaŭ 1/3 din numĕrul crișmarilor. Acum crișmariĭ sînt oficialĭ de stat, plătiți cu câte 500—700 de ruble.

Corespondințe.

Valea Hațegului în 20 Octobre 1896.

Clarissime Domnule Redactor!

Cu adevĕrată satisfacție și multă însuflețire am cetit corespondența datată Selagiŭ la 1 Sept. a. c. și publicată în „Unirea“ Nr. 39, 41 și 42.

Dl corespondent subscris „Măgurénul“ cu multă erudițiune și cunoscință de causă pledéză pentru idea ridicăriĭ organuluĭ nostru „Unirea“ la ziar cotidian politic-bisericesc, indigitând între altele și modalitățile, după carĭ cugetă a se efeptui mai curênd și cu bun resultat acest lucru de mare importanță.

Eŭ la acest loc felicitez din inimă pe dl „Măgurénul“, că din gravele și justele motive produse și de noĭ de toți bine pricepute necruțând ostenéla a avut bunătatea de a suleva din noŭ cestiunea cu „Unirea“ și a o pune la discusiune publică.

Eŭ din parte-mĭ declar, că acced și primesc tóte cele de mai sus subscrise de „Măgurénul“ fiind de un acord cu dînsul și în aceea, că după împrejurările de astăzĭ numaĭ prin constituirea unuĭ consorțiŭ și prin emiterea de acțiunĭ în numĕr corĕspundĕtoriŭ socot a se puté ajunge acolo, ca „Unirea“ să devină organ de zi și încă în timpul cel mai de aprópe, ce cred că e dorința nóstră generală.

Spre acest scop apoĭ fie-mĭ permis a declara, că staŭ parat angajându-mĕ de acum, că bucuros voiŭ subscrie 4 acțiunĭ à 25 fl., numaĭ să putem vedé o dată idea întrupată.

Adagiul zice: „Verba movent, exempla trahunt.“ Să ascultăm ulterior părerile și să vedem spriginul întreg al Veneratuluĭ Cler din parochi', care ca în tot de una și acum va fi consciŭ de misiunea sa sfîntă și se scie însufleți, când e vorbă de resolvarea problemelor marĭ pentru Dumnezeŭ, neam și biserică.

Primiți șcl. **Un preot unit.**

De lângă Cluș 27 Octobre 1896.

Onorată Redacțiune!

„Declarăm însĕ tot la acest loc, că bucuros vom deschide paginile foiĭ nóstre ideilor, ce vor crede de bine membriĭ veneratuluĭ cler a le suleva în fața proximuluĭ sinod archidiecesan.“ Așa am cetit în numĕrul 34 al „Uniriĭ“. Așa dară calea e deschisă, poftéscă fie care a-și desfășura ideile sale, cu privire la lucrurile, a căror desbatere în sinod o află mai necesară și mai urgentă.

Eŭ așa cred, că una din cestiunile nóstre cele mai arzĕtóre e cea referitóre la *îmbunătățirea sorții materiale a preoților*. Despre acésta a fost vorba mai de multe orĭ în colónele „Uniriĭ“, și s'aŭ scris și câte va corespondențe. Așa confratele B. de pe Câmpie ca unul, care nu se mai satură de pămînt, era de părerea, ca să se cumpere pămînturĭ, să se înmulțéscă porțiunile canonice. Bună e porțiunea canonică, eclesia mare, loc mult, numaĭ să fie bun, căcĭ loc mult și rĕŭ e numaĭ trudă zădarnică. Pentru ca să cumperĭ loc, se poftesc banĭ, capitularĭ, carĭ dacă ar fi, se pot folosi și în altă formă; s'ar puté capitalisa, și din interesele lor s'ar salarisa preoții cu plată fixă, carea e cu mult mai sigură de cât usufructul loculuĭ, care e supus la atâtea întîmplărĭ și schimbărĭ nesigure. La loc mult se poftesce zólă multă, timpul tot să-l petrecĭ cu economia, și pentru celea bisericescĭ, scolastice și intelectuale nu rĕmâne fără timp fórte puțin, și urmarea e, că preotul nu e la postul sĕŭ mai nicĭ o dată, fără e rob al economieĭ sale. A fară de aceea cât de greŭ se pórtă economia de cătră preoțĭ, o scim și o simțim cu toțiĭ, mai ales în satele mestecate, unde sînt curți și proprietarĭ marĭ, jidanĭ cămătarĭ și făgădarĭ, și unde moralitatea, respectul cătră preot și cătră cele sfinte a decădut. Pe acolo preotul trebue să fie la tóte de față, și încă să și lucre, până nu mai vede, dacă va, să nu aibă pagubă în purtarea economieĭ. Apoĭ până mai eștĭ mai tinĕr și sănătos, cu tóte neplăcerile, ce le aĭ cu poporenii pentru lucrul, ce-ți datoresc, mai merge, cum merge; dar dacă eștĭ bolnăvicios și bĕtrân, atuncia cum merge cu economia?

E drept, că în starea, în care sîntem, în tótă forma e greŭ, să putem afla chip de a face, ca sórtea să ne fie cât de cât mai suportabilă. Să așteptăm óre, până va veni împĕrăția congrueĭ? Óre să fie mai bună acésta de cât sĕrăcia de mai înainte? Prea cu greŭ cred, să ne dea nóuĕ óre ceva gratis, când și ceea ce avem, ne leaŭ orĭ într'o formă orĭ într'alta, și să nu poftéscă de la noĭ jertfe înzecite, e prea de necreḑut.

Așa dară și dacă va veni congrua, ea vine cam prea încet, și a fară de aceea va fi cam acră pentru noĭ, căcĭ vedem, cum se încep a se ajuta învĕțătoriĭ, carĭ dacă sînt însemnați cu óre ceva cât de puțin din trecut, li-se fac câte și mai câte pedecĭ la primirea salariuluĭ.

Să vedem, cum ne-am puté ajuta în altă formă mai ușóră de împlinit. Acésta ar fi *afiliarea parochiilor*, micșorarea numĕruluĭ preoților, despre ce s'ar puté aduce o decisiune în sinodul venitoriŭ, ca tot 2 orĭ 3 parochiĭ să se contopéscă într'una. În lucrul acesta adevĕrat că ér vom da de multe greutăți. Cea dintâiŭ ar fi pericolul, că poporul va defecționa. Firesce că pericolul acesta e mai mare prin ținuturile acelea, în carĭ credincioșii nostri sînt tare mestecați cu ómenĭ de altă lege, mai ales, cu de ceĭ neuniți. Dar sînt și ținuturĭ de acelea, în carĭ arondarea și reducerea parochiilor nu ar fi împreunată cu pericol. Ba și în ținururĭ de acelea, în carĭ aĭ nostri locuesc mestecați cu alțiĭ de altă lege, pe lângă o purcedere prudentă totuși încă s'ar puté face câte ceva și în privința acésta. Așa numĕrul preoților s'ar micșora, și datina de a primi preoții pe orĭ ce parochie cât de slabă cel puțin ar puté, să se restrîngă în mĕsură mare.

Ortografia și bunăstarea națională.

Profesorul din Odessa Novicov în opul sĕŭ „Les gaspillages des societés modernes“ vre să probeze, că între bunăstarea popórĕlor europene și între ortografia simplificată esistă o legătură fórte strînsă.

Limba franceză a fară de litera *e* mută și de sufixul pluralului *s* mai are 13% de litere superflue. Cât folos ar aduce eliminarea acestora, apare din următoriul calcul: În limba franceză apar cu totul 6800 de jurnale, pe carĭ se vin unul cu altul o sută de miĭ de litere și 150 de numerĭ pe an. [1])

Suma literelor tipărite într'un an face 108 miliarde. Din acestea 13% sînt 14 miliarde și 200 de milióne numĕrul literelor de prisos. Dacă vom calcula pentru culegerea și corectura alor 10 miĭ de litere numaĭ 7 franci, și atunci jurnalele franceze spesézĕ anual 9.940.000 de franci în zădar.

E și mai colosală risipa celor 17,000 de foĭ angleze. Suma mijlocie a literelor se póte evalua pe an la 150,000. [2]) Dacă percentele literelor de prisos le vom statori cu 12, la foile angleze vom avé o perdere anuală de 34 milióne de franci.

Dar atâta încă nu e de ajuns. Pentru tipărirea literelor de prisos ne mai trebue și hârtie. Dacă luăm de jurnal un numĕr mijlociŭ de 4,000 esemplare. [1]) foile angleze ar economisa 78 milióne franci, ér cele franceze 18 milióne franci calculând pentru 100,000 de litere 0·4 centime de hârtie.

Dar nicĭ cu acésta n'am zis încă totul. Textul, ce se culege, trebue mai întâiŭ scris. O mână bună scrie într'o óră 7,000 de litere. Așa dar cele 63 miliarde de litere superflue ale foilor angleze și franceze consumă 9 milióne de óre saŭ cel puțin 900,000 zile de lucru. Așa perderea și pe calea acésta se urcă la milióne.

Să luăm acum cărțile. În Anglia la 1891 aŭ apărut 5706 opurĭ. Acest numĕr se ridică la 10,000 cu operele edate în Statele Unite și în colonii abstragând de la împrejurarea, că multe cărți apar în mai multe tomurĭ. Să statorim spesele de editare a fie cărui op în 2.000 de franci. Lăpădând literele de prisos și aicĭ s'ar puté cruța 2—3 milióne de franci. Cam atâta s'ar puté economisa și în Franța.

În resumat Francezii și Anglezii plătesc literele de prisos cu 200 milióne franci pe an. Să mai adaugem la acestea încă vre o 30 milióne, ce le spesézĕ alte națiunĭ, carĭ se folosesc de alfabete puțin perfecte, și ne vom puté face o idee despre sumele enorme ce le spesézĕ omenimea în zădar.

Cu banii, ce se risipesc pentru literele de prisos, s'ar puté construi în decurs de patru anĭ calea ferată siberiană și în alți 20 de anĭ s'ar puté plăti tóte datoriile Austro-Ungarieĭ. *„Hazánk“.*

[1]) În »Petit Journal« sînt zilnic 115,000, în »Figaro« 122,000, într'un fascicol din »Revue des deux mondes« 516,000 de litere.

[2]) În »Times« sînt zilnic 570,000, în numĕrul de Duminecă al lui »World« 4 milióne 500,000 de litere.

[1]) »Petit Journal« apare într'un milion de esemplare.

O altă uşurare şi îndemânare la subsistinţa preoţilor ar fi dispensarea lor de la plătirea contribuţiei după porţiunea canonică şi punerea acesteĭ sarcinĭ pe fondul bisericiĭ. Usul acesta de alt mintrea e practicat şi acum în multe parochiĭ, şi el ar avé numaĭ să se generaliseze.

La acestea s'ar maĭ puté adauge uniformarea respective egalisarea competinţelor stolare aşa, ca să nu maĭ fie diferinţă în competinţele parochiale, căcĭ diferinţele acestea produc multe neplăceriĭ între preot şi popor şi încă fac, ca starea materială a preoţimiĭ să fie precară.

Dacă acestea se vor lua în considerare din partea sinodului archidiecesan, ce se va ţiné, eŭ aşa cred, că ele încă vor contribui la aceea, ca sórtea preoţilor să se uşuréze.

Z.

Împăcare? [1])

(S.) De sigur pe fie care român l-a surprins vestea, că Dr. Ioan Raţ, preşedintele comitetuluĭ naţional, s'a împăcat cu părintele Lucaciŭ, secretariul comitetuluĭ.

Dacă pace într'adevĕr s'ar fi făcut, n'am avé nimic de zis, ci din contră ne-am bucura, căcĭ era trist din cale a fară, când vedeam înjurăturile şi certele dintre conducĕtoriĭ nostri, carĭ influinţaŭ asupra întregeĭ nóstre lupte naţionale în mod moleşitor.

Împăcarea acésta însĕ, — după cum apare din „procesul verbal", ce „Tribuna" îl publică privitoriŭ la lucrul acesta (nr. 220), — *nu e împăcare,* şi aşa cum s'aŭ împăcat preşedintele şi secretariul comitetuluĭ naţional, *n'aŭ putut şi n'aŭ avut dreptul, să se împace.*

Cérta dintre dînşiĭ, orĭ cine a urmat-o, a putut vedé, că nu a fost o cértă personală; fie care în parte se acusaŭ cu *„înfundarea cestiuniĭ naţionale"*, cu *„părăsirea programuluĭ naţional"*, cu „desbinarea comitetuluĭ" şi stagnarea lupteĭ şi maĭ sciŭ eŭ cu ce. Tóte acusele eraŭ *grave,* nu *personale,* ci de *interes comun* — şi de aceea rĕscolit-aŭ şi învrăjbit-aŭ inimile tuturor Românilor. . . .

Şi la urma urmelor ce se face?

Fără de a dovedi niciĭ unul niciĭ altul nimic din celea susţinute, se împacă. Întreg actul de împăcare are un caractĕr cu totul *personal,* şi o ast fel de împăcare pe noĭ nu ne îndestulesce, căcĭ aicĭ e vorbă de „înfundarea cestiuniĭ naţionale" în locul prim, şi numaĭ indirecte de vătĕmările personale. În împăcare însĕ causa politică a certeĭ s'a nesocotit cu totul, luându-se în considerare numaĭ vătĕmările personale. O ast fel de împăcare nu póte fi în faţa publiculuĭ de cât mazere pe părecĭ, şi numaĭ ceĭ orbĭ nu vĕd, că întreg lucrul e numaĭ o formalitate.

Ni-se va imputa, — pe nedreptul însĕ, — că am voi, să semĕnăm de noŭ cértă între conducĕtoriĭ. Noĭ voim numaĭ, să precisăm situaţiunea: Atât preşedintele, cât şi secretariul comitetuluĭ în certele lor aŭ promis lucruri marĭ şi sensaţionale publiculuĭ, fie care condamna ţinuta politică a celuĭ alalt. Eĭ bine, noĭ n'am uĭtat nimic din cérta lor, vrem, să scim, care din *cĕi doĭ* a lucrat corect, căcĭ *amîndoĭ* n'aŭ putut lucra corect, orĭ amîndoĭ aŭ *lucrat greşit?*

Vom reîmprospeta decĭ în mintea cetitorilor unele momente politice din cérta acestor conducĕtoriĭ, din carĭ se va puté vedé, că dînşiĭ n'aŭ avut dreptul a-ĭ da acesteĭ certe un caractĕr personal şi n'aŭ putut, să se împace, ci după cum cérta lor privia politica nóstră naţională, la care *toţi* Românii de bine luăm parte, aşa şi împăcăriĭ lor nu aŭ avut dreptul de a-ĭ da caractĕrul personal, ci aŭ trebuit să ţină cont de *opiniunea publică,* după cum şi publicul românesc cont a ţinut de cérta lor.

Încă la început — imediat după isbucnirea „criseĭ" la „Tribuna", părintele *Lucaciŭ* scrie în o scrisóre publică, adresată preşedinteluĭ, că va arĕta: *că tot, ce s'a scris de la isbucnirea criseĭ în cóce, e seducerea şi mistificarea criminală a opiniuniĭ publice.* Am aşteptat, în loc însĕ, ca părintele Lucaciŭ să-şĭ împlinéscă promisiunea, aŭ venit cunoscutele desvĕliriĭ ale dluĭ Aurel Popoviciŭ. Părintele Lucaciŭ somat de maĭ mulţi s'a declarat, — de şi cam cam, — că *condamnă* politica luĭ Brote.

Şi după aceea a urmat o tăcere lungă din partea părinteluĭ Lucaciŭ, nu însĕ din partea celor de la „Tribuna". Şi nu putem zice, că după *„desvĕlirile"* luĭ Popoviciŭ „Tribuna" a lucrat rĕŭ, când a purtat cunoscuta campanie în contra părinteluĭ Lucaciŭ. Dar orĭ cât susţin domniĭ dr. Raţiŭ şi Iuliŭ Coroian în declaraţiunea dată de dînşiĭ cu prilejul împăcăriĭ, că vătĕmările cele scrise în „Tribuna" *noĭ nu le am influinţat şi le regretăm,* nime nu e aşa de naiv, ca să crédă, că cele scrise în „Tribuna" în contra părinteluĭ Lucaciŭ s'aŭ scris fără *învoirea* şi *consimţemîntul* dluĭ dr. Raţiŭ, numaĭ pe responsabilitatea redactorilor de la „Tribuna".

Noĭ scim, că „Tribuna" e organul partiduluĭ naţional şi stă sub *inmediata* supraveghiare a presidentuluĭ dr. Raţiŭ, şi ne întrebăm acum, cum s'aŭ putut strĕcura în „Tribuna" sĕptĕmânĭ de-a rîndul articolĭ contra părinteluĭ Lucaciŭ fără de *„consimţemîntul"* dluĭ dr. Raţiŭ?

La tot casul declaraţiunea dluĭ dr. Raţiŭ şi Iuliŭ Coroian e o apucătură în privinţa acésta.

A urmat apoĭ corespondenţa aceea, care îl presenta pe părintele Lucaciŭ ca „millenarist" şi care s'a publicat în „Tribuna". Scim cu toţiĭ, ce a urmat: înjurăturĭ personale de ambele părţi.

Şi preste aceste am trece, dar printre înjurăturĭ părintele Lucaciŭ zice, că *„Tribuna" a încetat a fi organul partiduluĭ,* că va *„desvĕli totul"*, *„păşesc în acţiune"* şi maĭ pe sus de tóte părintele Lucaciŭ în o telegramă publicată în „Tribuna" zice, că *condamnă şi el ideile politice presentate de Popoviciĭ în contul luĭ Brote, are însĕ probe, că lucrul nu stă aşa.* Eĭ bine, preste aceste nu putem trece. Ele sînt lucruri cardinale, de la carĭ depinde lupta nóstră naţională. Părintele Lucaciŭ trebue să se ţină de cuvînt. Se póte împăca cu dr. Raţiŭ pentru vătĕmările personale reciproce, — n'are dreptul însĕ de a tăcé, de a nu-şĭ împlini promisiunile, — când acelea sînt cestiuni momentóse.

Noĭ vrem, să scim o dată, vrem, să vedem, părinte Lucaciŭ, vrem, să ne areţĭ, că *Popoviciŭ minţesce,* după cum aĭ promis, şi *Brote bate calea cea dréptă, cu care şi DTa aĭ ţinut.* . . .

Preste aceste, fiind cestiuni de politică, nu sĕ póte trece prin o împăcare personală.

Aŭ urmat apoĭ ceĭ doĭ articolĭ subscrişi de Dr. Raţiŭ, publicaţi în „Tribuna", în care părintele Lucaciŭ e acusat, că „a înfundat cestiunea naţională" — părintele Lucaciŭ îĭ rĕspunde învinuindu-l cu acela-şĭ lucru, — şi la o sĕptămână se împacă.

Eĭ bine, — care are dreptate, — *cine a „înfundat cestiunea naţională"?*

De fapt ambiĭ aŭ recunoscut, că „cestiunea naţională e înfundată". Lucrul acesta nu se póte trece aşa cu o personală împăcare, noĭ pretindem a sci, că cine a înfundat-o? Cestiunea înfundată nu e niciĭ a Druluĭ Raţiŭ niciĭ a părinteluĭ Lucaciŭ, şi niciĭ nu se desfundă prin împăcarea dnialor, ea e a naţiuniĭ întregĭ, şi niměnuĭ nu-ĭ este permis, să se jóce cu ea de-a baba órbă.

Noĭ cerem şi pretindem lămuririĭ, — chiar cu risicul de a fi timbraţi, că voim, să vîrîm din noŭ cértă între conducĕtoriĭ nostri.

Împăcarea lor nu ne îndestulesce. Împăcarea acésta e o *împăcare personală,* şi prin ea nu se póte acoperi *partea politică a certelor şi a desbinărilor.* Aici e vorbă de *înfundarea causeĭ naţionale,* — şi lucrul acesta nu póte fi acoperit cu dóuĕ declaraţiuni personalĭ. —

Să rĕspundă, căcĭ dătorĭ sînt a rĕspunde!

[1]) Din «Dreptatea» nrul 231.

Nu e cuviincios a pune tóte în cârca redactorilor de la „Tribuna". —

Împăcarea *personală* a DVóstre nu ne *impórtă,* cérta DVóstre a avut *motive politice,* acestea ne interesézĕ pe *toţi,* asupra acestora *pretindem să Vĕ declaraţi.*

Ér dacă susţineţi, că cérta nu a avut *motive politice,* atunci de ce ĭ-aţi dat *colorit politic,* şi de ce aţi inscenat o atare *comedie,* din care noĭ am ĭeşit deprimaţi şi desbinaţi, ér duşmaniĭ nostri rîd în pumnĭ? !

Orĭ şi cum, *trebue să vorbiţi.*

Şi poporul, în fruntea căruia staţi, aşteptă cuvîntul vostru, ca să se preciseze o dată situaţiunea, şi să se alégă grâul de neghină!!

Noutăţi.

Din Archidiecesă. On. *Simeon Chibulcutean* adm. par. în *Tăgşor* protopopiatul Catineĭ este numit administrator parochial în *Cosma* din protopopiatul Fărăgăuluĭ.

Reuniunea femeilor gr. cat. române din Blaş şi-a ţinut adunarea generală în 25 a c. Cu ocasiunea acésta reuniunea şi-a ales comitet pe un noŭ period de treĭ anĭ şi a hotărît, ca şi în anul, ce vine, încă să dea ajutóre în suma de 200 fl. elevelor sĕrace de la şcóla nóstră de fete din Blaş.

Promoţiune. Sâmbătă în 24 a c. la universitatea din Budapesta a fost promovat de doctor în teologie dl *Iosif Siegescu,* cleric al dieceseĭ gr. cat. de Lugoş. Felicităm pe diligentul şi talentatul tinĕr.

Societatea academică „Petru Maior", din Budapesta şi-a ales de president pe talentatul ascultător de filosofie Rad Cupar, care ca publicist destru scrie mulţi articolĭ politicĭ interesanţi în foile catolice. Dl Cupar e şi absolut de teologie.

Românii aŭ învins. Un martor ne împărtăşesce, cum a decurs alegerea de deputat dietal în cercul electoral al Turdiĭ. Ne spune, cum mergeaŭ preoţiĭ nostri şi poporul nostru cu dróea la alegere şi aŭ făcut, ca să reĭese candidatul guvernuluĭ. Ne spune maĭ de parte, cum înjuraŭ alegĕtoriĭ ungurĭ opoziţionalĭ asupra Românilor, pentru că aceştia le impun deputat guvernamental. Acésta s'a întîmplat în cercul Turdiĭ, unde aĭ fi în drept, să aşteptĭ, ca pasivitatea Românililor să fie bine organisată. Dar apoĭ în alte cercurĭ electorale ce înviorerĭ strălucite vor fi avênd, să înregistreze părtinitoriĭ pasivităţiĭ nóstre!

Unirea bisericilor răsăritene contemplată atât de des şi cu atâta însufleţire de neuniţiĭ nostri o ilustrézĕ următórea icónă vie: Mănăstirea de la s. Nicolae din satul Slepcet de lângă sĕrbescul Prilip îl ocupase esarchatul bulgăresc. Dar mănăstirea s'a desbinat de cătră esarchatul bulgăresc şi ĕră a trecut la patriarchatul ieumenic. Mitropolitul sĕrb din Prilip a vrut, să mérgă în mănăstire, ca acolo să celebreze s. liturgie. Pe drum preoţi, învĕţătoriĭ şi şcolarĭ bulgarĭ i-s'aŭ pus în cale şi nu l-aŭ lăsat, să între în mănăstire. Atunci mitropolitul s'a îndreptat pentru ajutoriŭ şi scut cătră vali. Acesta a trimis ostaşi turceşcĭ spre apĕrarea mitropoliteluĭ. Ostaşiĭ aŭ împrăştiat pe Bulgarĭ, ér după acésta s'a încins o luptă înverşunată, în care aŭ murit maĭ mulţĭ inşi din amîndóuĕ părţile. Patru preoţi bulgarĭ aŭ fost răniţi. Sfârşitul a fost, că mănăstirea a rĕmas a Sĕrbilor.

† **Ilie Vlassa.** Capitulul Mitropolitan gr. cat. de Alba Iulia şi Făgăraş cu adâncă întristare anunţa adurmirea în Domnul a iubituluĭ confrate Reverendissimuluĭ Domn *Ilie Vlassa,* Canonic Referendar al Bisericiĭ Catedrale mitropolitane din Blaş, membru al Esactoruluĭ Archidiecesan şi asessor al Sfîntuluĭ Scaun mitropolitan, urmată după morb îndelungat, provĕdut fiind cu s. sacramente, în 25 Octobre la 3 óre d. a. în anul al 84-lea al etăţiĭ şi al 54-lea al preoţieĭ sale. *Fie-i ţĕrîna uşóră şi memoria binecuvîntată!*

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

Archieria luĭ Isus Christos.

„Unul este — mijlocitoriŭ între Dumnezeŭ și ómenĭ, omul Isus Christos“ (I Tim. 2, 5). Ca locținětoriul némuluĭ omenesc întreg Isus Christos a prestat maiestățiĭ vățěmate a luĭ Dumnezeŭ o satisfacție îndestulitóre și prisositóre, pentru ca să ridice păcatul, causa desbinăriĭ și vrășmășieĭ dintre ceriŭ și pământ. El a făcut pace, a sevârșit împăcarea prin cruce, adecă prin sângerósa sa mórte de pe cruce, dându-se pe sine și viața sa jertfă de satisfacție. Căcĭ mórtea luĭ Isus Christos pe cruce e jertfă în înțelesul cel maĭ strîns al cuvîntuluĭ. Din aceea, că Christos în viața sa cea de pe pământ a deprins oficiul preoțesc, adecă a jertfit cu adevĕrat, din aceea resultă, că el trebue să fie cu adevĕrat și preot, căcĭ numaĭ preotul póte și are să aducă jertfă.

Isus Christos e „archiereul cel mare“ (Evr. 4, 14) pentru întreg némul omenesc. În ce constă adecă esența oficiuluĭ preoțesc, chemarea și problema preotuluĭ? „Tot archiereul, care se ĭea din ómenĭ pentru ómenĭ, se pune spre cele ce sînt cătră Dumnezeŭ, ca să aducă darurĭ și jertfe pentru păcate“ (Evr. 5, 1). Așa dară preotul are menirea și puterea de a fi mijlocitoriŭ între Dumnezeŭ și între popor, — el are decĭ să dea prin jertfă și prin rugăciune maiestățiĭ dumnezeescĭ adorarea, ce i-se datorește, și să-ĭ prestea satisfacția, ce i-se cuvine, ĕră pe ómenĭ să-ĭ despăcătuéscă și să-ĭ sfințéscă prin împărtășirea daruluĭ și a binecuvîntăriĭ cerescĭ. Funcțiunea proprie și esențială a preotuluĭ e aducerea jertfeĭ; după cualitatea jertfeĭ se mĕsură decĭ și posiția, dignitatea și precelința preoțieĭ. Ĕră fiind că Christos a adus o jertfă nemărginit de prețiósă de adorare și împăcare, de mulțămită și cerere, o jertfă, prin care el a dobîndit luĭ Dumnezeŭ tótă onórea și gloria, ĕră ómenilor tótă grația și mântuirea, de aceea este el „archiereul cel mare“ al némuluĭ omenesc întreg. Christos nu e decĭ preot de aceea-și tagmă cu ceĭ alaltĭ preoțĭ, carĭ aŭ deprins înainte de el oficiul preoțesc orĭ îl deprind după el: el dimpotrivă e preotul cel maĭ înalt și mai deplinit, el dispune de puterea preoțească într'o mĕsură și bogăție, în care ea nu se póte împărtăși nicĭ uneĭ ființe, carea e numaĭ creatură. Preoția luĭ cea dumnezeéscă-omenéscă e isvorul tuturor puterilor preoțescĭ și al tuturor grațiilor dumnezeescĭ, carĭ s'aŭ împărtășit orĭ se împărtășesc óre când vre unuĭ muritoriŭ; el e preot în veac, care mântuesce în tóte timpurile pe ceĭ ce se apropie printr'însul la Dumnezeŭ, — el e archiereul tuturor ómenilor și al tuturor timpurilor. Adevĕrat că aŭ fost preoțĭ înainte de el și sînt și după el. Dar ceĭ de maĭ înainte aŭ avut numaĭ menirea, ca prin jertfele, carĭ le aduceaŭ, să întipuéscă singura jertfă mare a luĭ Isus Christos și prin acésta să păzéscă tréză în omenime credința în Mântuitoriul, carele avea să vină. Ĕră preoțiĭ L. N. pășesc la altariŭ nu în numele lor, ci în al luĭ Isus Christos și ținênd locul luĭ, și el este, cel ce printr'înșiĭ și într'înșiĭ deprinde oficiul preoțesc punênd jertfa sa cea mare neîncetat înaintea ochilor Părinteluĭ sĕŭ. Ast fel e el cu adevĕrat singurul archiereŭ pentru întreg némul omenesc.

Se înțelege de la sine, că numaĭ Dumnezeŭ are dreptul de a hotărî, cine să se apropie la el ca mijlocitoriŭ. Atât chemarea la preoție cât și înzestrarea pentru oficiul preoțesc mijlocitoriŭ are să purcédă de la Dumnezeŭ. Deja în L. V. a arĕtat Dumnezeŭ prin o minune„ pe ceĭ ce, sînt aĭ luĭ și pe ceĭ sfințĭ și ĭ-a apropiat la sine“ (Num. 16, 5), căcĭ „nimenĭ singur nu-și ĭea lui-și cinstea (archieriei), ci cel chemat de Dumnezeŭ ca și Aaron“ (Evr. 5, 4). Se înțelege, că Christos e preot nu numaĭ după natura sa cea dumnezeéscă, ci și după cea omenéscă; căcĭ numaĭ prin acțiunĭ de ale omenirĭĭ sale celeĭ preasfinte póte el să fie mijlocitoriŭ și preot. „Și Christos nu pe sine singur s'a preamărit a fi archiereŭ“ (Evr. 5, 5), ci Dumnezeŭ l-a pus archiereŭ vecĭnic și încă cu un jurămînt serbătoresc: „Juratu-s'a Domnul, și nu-ĭ va părĕ rĕŭ: Tu eștĭ preot în veac după rînduéla luĭ Melchisedec“ (ps. 109, 5).

Chemarea și alegerea luĭ Christos pentru dignitatea archierésca se cuprinde deja în sfatul cel vecĭnic al luĭ Dumnezeŭ, după care Christos avea să rĕscumpere lumea prin jertfa de pe cruce. Instituirea luĭ în oficiul archieresc s'a sevârșit în clipa cea dintâiŭ a întromeniriĭ luĭ. În dată ce adecă natura luĭ cea omenéscă a fost creată și împreunată cu persóna Cuvîntuluĭ celuĭ vecĭnic, în dată luă Dumnezeŭ-Omul asupră-și în ascultare de bună voe de voința și rîndnéla Părintelui sĕŭ celuĭ ceresc ordinul și misiunea de a da preaprețiósa sa viață pe cruce întru jertfă pentru lume, și prin acésta jertfele L. V. nu numaĭ s'aŭ suplinit, ci s'aŭ chiar întrecut în chip nemărginit. Acésta o esprimă în chip mișcătoriŭ Apostolul la Evr. 10, 5—7 citând și esplicând cuvintele din ps. 39, 7—10. După ce Apostolul arată neputința și insuficiența preoțieĭ L. V. și a jertfelor ceĭ, continuă ast fel la Evr. 10, 5: „Pentru aceea (Isus Christos) întrând în lume, (adecă în clipa cea dintâiŭ a întromeniriĭ sale,) zice (cătră Dumnezeŭ): Jertfa și aducerea nu o aĭ voit, ĕră trup mĭ-aĭ întemeiat; arderile de tot și pentru păcat nu le-aĭ voit; atuncĭ am zis: Étă viŭ, ca să fac, Dumnezeule, voea ta.“ Cuvintele acestea sînt juruința de jertfă a luĭ Christos, formula serbătorésca, cu care s'a juruit Părinteluĭ sĕŭ celuĭ ceresc, că prin jertfa crucĭĭ va satisface în locul némuluĭ omenesc. Apostolul continuă apoĭ: „Întru care voe sîntem sfințițĭ prin jertfirea trupuluĭ luĭ Isus Christos *o dată*,“ adecă prin aceea, că el o dată a adus jertfa sa cea sângerósă de satisfacție, a căreĭ preț și merit e nemărginit, ne-a dobîndit tótă grația și sfințirea, făcêndu-se ascultătoriŭ cu voința sa cea omenéscă voiĭ dumnezeescĭ a Părinteluĭ sĕŭ, — ascultătoriŭ până la mórtea crucĭĭ.

Isus Christos a fost nemărginit de vrednic de a fi înzestrat și împodobit cu dignitatea archierésca cea maĭ eminentă. Preotul în vîrtutea posițieĭ sale e mijlocitoriŭ între Dumnezeŭ și între ómenĭ: maĭ ales prin aducerea jertfeĭ are el să glorifice pe Dumnezeŭ și să împace pe ómeniĭ ceĭ păcătoșĭ cu Dumnezeŭ; ĕră ómenilor are să le redobîndéscă favorul și bunăvoința luĭ Dumnezeŭ, să le aplice fruptele și grațiile jertfeĭ. Pentru ca să pótă deprinde acest oficiŭ în chip deplinit, el trebue să cuprindă și o posițiemijlocie, adecă să fie înrudit și împreunat atât cu Dumnezeŭ cât și cu ómeniĭ așa, cât să pótă representa causa amîndouora cu vrednicie și cu efect Archiereul se pune „spre cele ce sînt cătră Dumnezeŭ“, spre a îmblândi mânia luĭ Dumnezeŭ și a trage binecuvîntarea luĭ Dumnezeŭ jos la pământ: el de aceea are să fie bineplăcut înaintea luĭ Dumnezeŭ prin nevinovăție și sfințenie. Dar el se pune și „pentru ómenĭ“, pentru ca să se îngrijéscă de mântuirea lor, să se róge, să lucre, să sufere pentru eĭ: el de aceea „se ĭea din ómenĭ“, pentru ca „să pótă pătimi dimpreună cu ceĭ ce nu sciŭ și cu ceĭ ce rătăcesc, de vreme ce și însu-și este cuprins de neputință“ (Evr. 5, 1 ur.). În aceste dóuă privințe Christos întrunesce în persóna sa în chipul cel maĭ deplinit tóte, cele ce pe preot pot să-l facă plăcut și puternic la Dumnezeŭ, ér față cu ómeniĭ compătimitoriŭ și milostiv.

a) Isus e adecă preasfînt, și de aceea e nemărginit de bineplăcut luĭ Dumnezeŭ Tatăl. „Archiereŭ ca acesta se cădea, să ne fie nóuĕ, sfînt, făr de rĕutate, făr de spurcăciune, osebit de păcătoșĭ și maĭ înalt de cât ceriurile fiind“ (Evr. 7, 26). „Întru dînsul viață era, și viața era lumină ómenilor“ (Io. 1, 4). Omenirea luĭ cea născută „din semînța luĭ David“ era unsă cu „spiritul sfințenieĭ“ (Rom. 1, 3 ur.), era pĕtrunsă de „spiritul cel vecĭnic“ (Evr. 9, 14), era înzestrată în chipul cel maĭ bogat cu darurile Spiritului sfînt, celuĭ ce s'a pogorît preste el. Tótă plinirea dumnezeriĭ, comorĭ nemĕsurate de grație și adevĕr, de vîrtute și înțelepciune, de sfințenie și fericire s'aŭ împărtășit sufletuluĭ luĭ Christos și a nume deja în clipa cea dintâiŭ a creăriĭ eĭ și a împreunăriĭ eĭ cu persóna Fiuluĭ celuĭ vecĭnic al Tatăluĭ celuĭ vecĭnic. Prin grația uniriĭ ipostatice omenirea luĭ Christos s'a îndumnezeit în chipul cel maĭ eminent, s'a împărtășit în esența sa în sfințenie nemărginită. Grația asta a uniriĭ ipostatice are de o dată să se privéscă de rădăcină și simbure al tuturor celor alalte precelințe și perfecțiunĭ supranaturale, cu carĭ e înzestrată natura cea omenéscă a luĭ Christos: grația sfințitóre, vîrtuțile supranaturale, darurile Spiritului Sfînt, carismele, — în îmbelșugare nemĕsurată, în mĕsura cea maĭ deplinită și maĭ bogată, ce se póte închipui, — aŭ fost zestrea cuvenită a sufletuluĭ luĭ Christos, și sufletul acesta prin împreunarea sa cea tainică cu dumnezeirea a dobîndit dignitate nemărginită. Tóte precelințele acestea, — uniunea ipostatică, vederea fericitóre a luĭ Dumnezeŭ, plinirea grațieĭ, — produceaŭ nepăcătoșenia absolută a luĭ Christos: sufletul luĭ Isus nu e numaĭ în realitate libĕr de orĭ ce păcat, ci e de o dată și incapabil de a păcătui, inaccesibil chiar și pentru adiarea și umbra cea maĭ slabă a păcatuluĭ. Ast fel e Christos ca om „sfîntul sfinților“ (Dan. 9, 24), „sfîntul luĭ Dumnezeŭ“ (Marcu 1, 24; Fapt. 2, 27; 3, 14). În dignitatea și sfințenia acésta nemărginită

a archiereului nostru Isus Christos îşĭ are rădăcina preţul cel nemărginit al tuturor lucrărilor şi suferinţelor, al tuturor meritelor şi satisfacţiilor luĭ din viaţa luĭ cea de pe pământ.

b) Noĭ avem „deci archiereŭ mare — pe Isus Fiul luĭ Dumnezeŭ“ (Evr. 4, 14), care prin sfinţenia sa şi prin plinirea sa de graţiĭ e nemărginit de bineplăcut luĭ Dumnezeŭ. Dar de altă parte la deplinirea vieţiĭ şi activităţiĭ luĭ celeĭ preoţescĭ a contribuit şi aceea, că el de bună voe s'a smerit până la chipul servului, îndemnat de iubire s'a supus tuturor defectelor firiĭ nóstre şi bucuros a luat asupra sa slăbiciunile nóstre. Lipsirea acésta a sa sevârşită de bună voe a deprins-o atât ca pocăinţă şi satisfacţie, cât şi ca model şi mângăiere pe sama nóstră, pentru ca noĭ „căutând la începetoriul şi plinitoriul credinţeĭ Isus, carele în locul bucurieĭ, ce era pusă înaintea luĭ, a răbdat crucea de ocară nebăgând samă“ (Evr. 12, 2), nici să nu îmbrâncim de ostenelele şi necasurile nemerniciei nóstre pământescĭ, nici să nu ne perdem inima în mijlocul îngrozirilor şi spaimelor morţiĭ. Acésta o învaţă Apostolul scriind: „Datoriŭ era întru tóte a se asemăna fraţilor, ca să fie milostiv şi credincios archiereŭ întru cele ce sînt cătră Dumnezeŭ, ca să curăţéscă păcatele poporuluĭ. Că nu avem archiereŭ, carele să nu pótă compătimi neputinţele nóstre, ci ispitit întru tóte după asemănare fără de păcat. Că întru ceea ce a pătimit însu-şĭ fiind ispitit, póte şi celor ce se ispitesc, să le ajute. Să ne apropiăm deci cu sperare la scaunul daruluĭ luĭ, ca să aflăm dar spre ajutoriŭ la vreme de trébă“ (Evr. 2, 17 ur.; 4, 15 ur.).

Atât precelinţele şi privilegiile cele ceresci ale omenirĭĭ luĭ Christos, prin carĭ el se apropia de Dumnezeŭ nespus de tare, cât şi defectele şi slăbiciunile eĭ cele pământescĭ, carĭ bogăţia compătimirĭĭ sale voi să le aibă împreună cu noĭ, aŭ contribuit la aceea, ca să onoreze şi glorifice pe Tatăl şi să mântuéscă şi fericéscă pe ómenĭ. Christos s'a pogorît la noĭ, ca pe noĭ să ne înalţe: umilirea luĭ e înălţarea nóstră, sărăcia luĭ e bogăţia nóstră, patimile luĭ sînt bucuriile nóstre, ranele luĭ sînt vindecarea nóstră. Domnul nostru nu e numaĭ mare, puternic şi sfînt şi pentru aceea nespus de vrednic de laudă; „pentru noĭ ómenĭ şi pentru a nóstră mântuire“ s'a făcut el şi mic, sărac, nebăgat în samă, şi pentru acésta e el nespus de vrednic de iubire. „Cu adevărat, noĭ trebue să ne bucurăm nespus de tare de schimbarea, cu care noĭ din umilinţă pământéscă ne-am mutat la gloria ceriuluĭ prin negrăita milostivire a aceluia, care s'a pogorît la starea nóstră pentru a ne ridica la a sa aşa, că şĭ-a însuşit nu numaĭ esenţa, ci şi starea naturiĭ păcătóse, şi că dumnezeirea, ceea ce nu scie de suferinţă, a luat asupră-şĭ întrégă miseria omenirĭĭ muritóre.“ [1])

(Va urma.)

[1]) S. Leo, cuv. despre înviarea Domnuluĭ.

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Pe timpul, în care murise Irod, eraŭ în Iudea multe persóne, carĭ prin favorisările luĭ aŭ ajuns la bogăţiĭ marĭ. Dacă bogăţiilor acestora li-se maĭ însoţia originea directă neîndoiósă de la vre un fiŭ renumit al uneia din cele dóuĕ spre zece viţe, maĭ ales al viţeĭ luĭ Iuda, atunci fericitul se numia „domn în Ierusalim“, — o distincţie, care era de ajuns, pentru ca să-ĭ asigureze omagiul patrioţilor luĭ celor maĭ puţin favorisaţĭ şi dacă nu maĭ mult, cel puţin stima păgânilor acelora, cu carĭ îl aduceaŭ la olaltă negoţul şi viaţa socială. De clasa acésta se ţinuse tatăl ţinĕruluĭ aceluia, pe care-l însoţirăm până aci. În viaţa privată ca şi în cea publică póte nimenĭ nu a avut parte de vadă maĭ mare ca el. Pe lângă credinţa sa nestrămutată faţă cu naţionalitatea sa fusese el un servitoriŭ supus şi de omenie al luĭ Irod atât în patrie cât şi în străinătate. Diferite misiunĭ îl conduseră la Roma, unde înfăţişarea şi purtarea luĭ aŭ trezit băgarea de samă a luĭ August şi ĭ-aŭ dobîndit augusta graţie şi prietinie a Cesaruluĭ. În casa luĭ se găsiaŭ deci felurite daruri, de carĭ domnitoriĭ se obicĭnuesc a împărţi spre potolirea deşertăciuniĭ proprie, — toge de purpură, scaune de fildiş, patene de aur, — lucruri, a căror preţ principal se cuprindea în favorul onorific al împĕratuluĭ, de la care veniseră. Un atare bărbat nu putea să nu fie bogat. Şi totuşĭ numaĭ o parte mică a bogăţieĭ luĭ îĭ venise din dărnicia patronilor luĭ împĕrătescĭ. Luĭ îĭ fusese binevenită legea, care-l obliga la muncă, la deprinderea uneĭ profesiunĭ. În loc de o profesiune deprindea maĭ multe. Dintre păstoriĭ, ceĭ ce păziaŭ turmele pe şesurile şi colinele ţĕriĭ până de parte în munţiĭ bătrânuluĭ Livan, mulţĭ îl recunoscură de stăpânul lor. În cetăţile de lângă mare şi din lăuntrul ţĕriĭ el întemeiase deposite de mărfurĭ. Năile luĭ îĭ aduceaŭ argint din Spania, a căreĭ băĭ eraŭ cele maĭ bogate din câte eraŭ cunoscute pe atuncia. Şi în fiesce care an sosiaŭ câte de dóuĕ orĭ caravanele luĭ din rĕsărit, încărcate cu stofe de mătasă şi cu spiţerii. După credinţă el fusese Evreŭ, un împlinitoriŭ sever al legiĭ şi al rituluĭ bisericesc. El cercetase regulat sinagoga şi templul. El fusese bine întrodus în cărţile cele sfinte şi-şĭ găsia bucurie în conversarea cu învĕţătoriĭ ceĭ evlavioşĭ aĭ credinţeĭ sale. Stima cea mare, care o nutrise faţă cu Hillel, fusese mărginaşe cu adorarea. Şi el totuşĭ nu fusese separatist în nicĭ o privinţă. El primia în casa sa străinĭ din tóte ţĕrile. Criticastriĭ Fariseĭ îl învinuiseră chiar şi cu aceea, că el nu numaĭ o dată ar fi avut de óspeţĭ la masa sa până şi Samarineni. Dacă ar fi fost păgân şi ar fi trăit pe vremea luĭ Irod Aticul, lumea l-ar fi privit de un rival al acestuia. Dar el perise pe mare cam cu zece anĭ maĭ înainte de perioda acésta a dóua a istorisiriĭ nóstre El fusese pe atuncia în flórea vieţiĭ, şi îl jelise Iudea întrégă. Noĭ am făcut până acum cunoscinţă cu doĭ membri aĭ familieĭ luĭ, — cu vĕduva şi cu fiul; maĭ avuse încă şi o fată, şi pe asta am găsit-o, cum cânta şedĕnd lângă frate-sĕŭ.

Tirsah era numele eĭ. Dacă priviaĭ la frate şi la soră, îţĭ bătea la ochĭ asemănarea lor. Trăsăturile feteĭ eraŭ tot aşa de regulate ca şi ale tinĕruluĭ, dar ele eraŭ înfrumseţate prin graţia nevinovăţieĭ pruncescĭ. Viaţa restrînsă la casa părintéscă şi un spirit cu adevărat casnic justifica îmbrăcămintea, în care se înfăţişă lângă frate-sĕŭ. O ie de in întărită pe umĕrul cel drept, carea cădea slobodă preste pept şi se închia sub braţul cel stîng, acoperia peptul numaĭ pe jumătate şi lăsa braţele de tot góle. Un brîŭ strîngea creţele haĭneĭ şi ţinea fusta. Podóba capuluĭ era simplă şi plăcută: o şapcă de mătasă de purpură fenicénă era aşedată preste o măhramă fină vĕrgată de aceea-şĭ materie şi cusută cu brodăriĭ, ce era înfăşurată în jur de cap aşa, că se vedea forma capuluĭ, fără ca să o măréscă. Închiarea o forma un canaf, ce atîrna din vîrful şepciĭ. Ea purta inele în urechĭ şi în degete, brăţare în mânĭ şi în picióre, tóte de aur, şi de grumazĭ un colier de aur, împodobit cu o reţea de lănţucurĭ fine, de carĭ atîrnaŭ juvăere de mărgăritare. Marginile genelor îĭ eraŭ văpsite, şi vîrfurile degetelor îĭ eraŭ colorate. Pĕrul îĭ cădea în dóuĕ plete lungĭ pe spate. Pe fiesce care obraz, nemijlocit înaintea urechilor, îĭ atîrna câte o buclă încreţită. Ar fi fost cu neputinţă a-ĭ contesta farmecul, eleganţa şi frumseţa.

„Fórte frumósă, Tirzah mea, fórte frumósă!“ zise Iuda cu însufleţire.

„Cântarea?“ întrebă ea.

„Da, şi cântăréţa asemenea! Are acorduri eline. De unde o aĭ?“

„Dór îţĭ aducĭ a minte de Elinul, care cântase în luna trecută în teatru? Se zice, că el a cântat la curte înaintea luĭ Irod şi înaintea sóră-sa Salomi. El s'a produs după o representaţie de buşitorĭ, pe când publicul bubuia încă şi striga. Dar la tonul cel dintâiŭ, ce l-a cântat, se făcu în teatru o linişte, aşa de tăcută, cât ĭ-am audit fiesce care cuvînt. De la el am învĕţat cântecul.“

„Dar el l-a cântat grecesce!“

„Şi eŭ l-am cântat evreesce.“

„Da! Eŭ şi sînt mândru; că am o sorióră ca tine. Sciĭ dór maĭ multe cântece ca acesta?“

„Multe, multe! Dar să le lăsăm acuma. Amrah m'a trimis, să-ţĭ spun, că îţĭ va aduce dejunul, şi că tu nu aĭ, să te pogorĭ de aci. Ea ar fi trebuit, să fie deja aci. Ea zice, că tu aĭ fi bolnav, — că aĭ avut un necas mare ierĭ. Ce ţi-s'a întîmplat? Spune-mĭ-o, şi eŭ voiŭ sta Amreĭ într'ajutoriŭ, să te facă érăşĭ sănătos. Ea cunósce lécurile Egiptenilor, dar adevărat că — ele n'aŭ folosit nicĭ o dată. Eŭ însemi am o mulţime mare de recepte arabe, carĭ —“

„Folosesc încă şi maĭ puţin ca ale Egiptenilor,“ zise el făcĕnd din cap.

„Aşa credĭ? Fie!“ zise ea aprópe fără de popas şi prindĕndu-şĭ urechile cu mânile. „Atunci nu ne vom face de lucru cu ele. Eŭ am aci óre ce, ce e cu mult maĭ sigur şi maĭ bun, — amuletul, care l-a dat un mag din Persia óre cuĭ din familia nóstră, — când, accea nu ţi-o pot spune, că e de mult. Uite! Inscripţia s'a şters maĭ de tot!“

Şi ea îĭ puse cercelul în mână. El îl luă, privi la el şi i-l înapoiă rîdĕnd.

„Chiar şi dacă aşĭ trage de mórte, Tirzo, nicĭ chiar atunci n'a-şĭ puté, să mĕ hotărésc a-l folosi. El e o rĕmăşiţă de pe

timpul idololatriei, și folosirea lui se opresce ori cărui fiŭ credincios și ori cărei fete credincióse a lui Avraam. Ĭea-l, dar nu-l purta mai mult."

„Oprită? Nici de cum," zise ea. „Bunica nóstră l-a purtat în viața sa în multe sâmbete, și el a adus vindecare mai multor ómeni, — câți aŭ fost, nu sciŭ, dar la tot casul aŭ fost mai mulți de trei. El e și binecuvîntat, — uĭte, aci e semnul lui rabbi."

„Eŭ nu cred în amuleturi."

Ea își ridică mirată privirea la el.

„Ce ar zice Amrah?"

„Părinții Amrei aŭ locuit în țara Nilului și aŭ păzit acolo porci."

„Dar Gamaliil!"

„Gamaliil zice, că lucruri de aceste sînt nisce inventii drăcesci de ale necredincioșilor și Samarinenilor."

Tirzah privia cu îndoélă la cercel.

„Ce să fac cu el?"

„Pórtă-l, sorióră. El îți șede bine, — te împodobesce, cu tóte că ești frumósă și fără de el."

Mulțămită își puse Tirzah cercelul éră în urcche, chiar pe când întra Amrah în chiliuță cu o tasă, pe care aducea un ligheian cu apă și un ștergariŭ. Ĭuda nu era Fariseŭ, și așa spălarea nu-i era opăcită prin obiceiuri ceremoniale și ținu scurtă vreme. După ce se depărtase sclava, începu Tirzah a rîndui fratelui sĕŭ părul. Când îl succedea bine vre o buclă, ea descăța mica oglindă de metal, ce o purta după obiceiul femeilor jidovesci atîrnată de brîŭ, și i-o da în mână, ca să vadă și el, cât de bine se pricepe ea la lucrul acesta, și cât de frumos îl împodobesc buclele acelea. Ei într'aceea își continuară conversarea.

„Închipuesce-ți, Tirzo, — eŭ mĕ duc de a casă."

Ea își lăsă înspăimîntată mânile în jos.

„Te ducĭ? Te ducĭ de a casă? Când? Unde? De ce?"

El rîse.

„Treĭ întrebări cu o rĕsuflare. Ce fată curiósă mai eștĭ!" Dar în dată continuă cu seriositate: „Tu sciĭ, că legea îmĭ impune datorința, să-mĭ aleg o profesiune. Bunul nostru tată mĭ-a dat esemplu, și chiar și tu m'aĭ desprețui, dacă așĭ mistui ródele sirguinței și sciinței luĭ în trândăvie. Voiŭ merge la Roma."

„O, eŭ voiŭ merge cu tine!"

„Tu aĭ să rĕmâĭ lângă mama. Dacă o vom părăsi amîndoĭ, ea ar muri."

Surisul cel vesel dispăru de pe fața eĭ.

„Așa e! Așa e!" suspină ea. „Dar — trebue să te ducĭ? Aci în Ĭerusalim dór poți învĕța tóte, de câte are lipsă un negutătoriŭ, — de cum va asta e profesiunea, carea ți-aĭ ales-o."

„Dară chiar asta nu-mĭ trece prin gând! Legea nu pretinde de la fiŭ, ca el să se dedice profesiunii tătâne-sĕŭ."

„Ce veĭ dar, să te facĭ?"

„Ostaș," zise el cu óre care fală.

Ochiĭ feteĭ se umplură de lacrimĭ.

„Te vor ucide."

„De cum va asta e voea luĭ Dumnezeŭ, da! Înse Tirzo, nu pe toți ostașiĭ îĭ ucid."

Ea cuprinse cu brațele sale grumaziĭ luĭ, ca și cum ar fi voit, să-l țină, ca să nu se pótă duce.

„Noĭ sîntem așa de fericiți. Rĕmâĭ la noĭ, frate dragă!"

„Casa părintéscă nu póte să ne fie pentru tot de una locaș. Și tu încă o veĭ părăsi preste puțin orĭ preste mult."

„Nicĭ o dată!"

El surise asupra seriosității eĭ.

„Vre un domn din Ĭuda orĭ altul din altă viță va bate în scurtă vreme în ușe și va peți pe Tirzah mea și o va duce apoĭ cu sine, ca ea să împodobéscă o altă casă. Ce va fi atuncĭ de mine?"

Ea plângea cu sughiț.

„Răsboiul e o meserie," zise el apoĭ mai serios. „Pentru ca omul să o învețe, are să umble la școlă, ér o școlă mai bună ca taĭbera romană nu esistă."

„Dór nu veĭ porni tu în răsboiŭ pentru Roma?" zise ea, si rĕsuflarea i-se opri de uĭmire.

„Și tu, — până și tu urescĭ Roma! Lumea întrégă o uresce. Și în asta, Tirzo, poți să găsescĭ motivul rĕspunsuluĭ, care ți-l daŭ. Da, eŭ voiŭ lupta pentru Roma, pentru ca așa să învĕț a lupta óre când împotriva eĭ."

„Când veĭ, să pornescĭ?"

Se audiră pașiĭ Amreĭ.

„Liniște!" zise el. „Ea nu are să audă, ce am de gând."

(Va urma.)

Bibliografie.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ din 1894 și 1895

împreună cu respectivele ordinațiuni ministeriale, traduse, edate și comentate la ordinul Preaveneratului Consistor mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. **Prețul** unuĭ esemplar broșurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu mai e lipsă, ca să atragem atențiunea clerului nostru asupra acestui op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmai de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoțesc, din care să lipséscă acésta carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuință preotul în urma situațiunii nóuĕ create prin legile aceste.

Euchologiu

edițiunea **a dóua,** revĕdută după originalul grecesc și îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tipariŭ frumos în **negru** și **roșu.** — Prețul nelegat fl. 2.80, éră legat în piele tare fl. 3.80.

Triod. crudo fl. 6.50, legat în piele tare și cu copciĭ fl. 10.

Apostolerĭ, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Octoichul cel mic edit. III. Blaș 1892. Prețul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Pentecostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Istoria universală bisericéscă de Dr. A. Grama. Blaș 1881 broș. 3 fl.

Decretele Conciliului provincial **alŭ doilea,** ediținea a II-a broș. 65 cr.

Decretele Conciliului, provincial **prim** ediținea a II-a broș. 80 cr.

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Magazin de lemne de lucru și de foc.

Subscrisul am onóre a aduce la cunoscința On. Public din loc și jur, că éră mĭ-am restabilit magazinul meŭ de lemne **bine asortat** la **casa-mĭ proprie,** și servesc pe lângă **prețurile cele mai moderate** materialul cel mai bun.

Têmplărie.

Primesc tot felul de lucrări de mĕsar pentru **edificiĭ,** pe cum și **strane** de **biserici** și **mobiliaruri** de **școli,** despre carĭ la cerere servesc cu **preliminare.**

Entreprise de pompe funebre.

La casurĭ de mórte recomand aședămîntul meŭ de înmormîntare **bogat asortat,** în care tóte obiectele, atât cele mai de rînd, cât și ceie mai fine se pot căpĕta **cu prețurile cele mai ieftine.** — **Sicriurĭ de metal,** ce se închid hermetice, din primele fabricĭ. — Sicriurĭ de **brad** și **stejar** din lucrătórea-mĭ proprie.

Pe lângă referențe bune se acórdă plătirĭ în rate.

Rugând On. Public pentru spriginul binevoitor semnez

Blaș (Balázsfalva) 1896.

cu distinsă stimă

Ștefan Oltean
têmplar.

(29) 9—10

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl.. ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs.. ½ an 9 frcs.. ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare in fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr.. a treia óră 5 cr., şi de fiecare publicăţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea Uniriĭ» in Blaş.

Anul VI. Blaş 7 Novembre 1896. Numĕrul 45.

Congrua şi „Unirea".

„În privinţa congrueĭ la preoţimea nóstră se pot observa dóuĕ părerĭ cu totul opuse una alteia; o parte o respinge cu totul, nu vre a sci nimic de ea şi doresce, ca clerul să nu o priméscă de loc, şi de acésta se ţin preoţiĭ maĭ cu stare, carĭ nu sînt avisaţi a trăi numaĭ din venitele preoţescĭ, ci îşĭ aŭ averea lor proprie; o altă parte, şi aceştia sînt preoţiĭ maĭ miserĭ şi ceĭ maĭ mulţĭ, carĭ nu aŭ alte venite, ci numaĭ porţiunea canonică şi venitele atât de modeste de stolă, — aceştia doresc congrua fără a maĭ cugeta la condiţiunile, ce le vor pune guvernul şi iubiţiĭ nostri coreligionarĭ romano-catolicĭ."

Aşa scrie între altele „Nenea" în numĕrul din 1 Novembre al „Tribuneĭ".

Nu scim, cine ar puté, să fie acest „Nenea", şi nicĭ nu sîntem dornicĭ a sci, cine e. Non quis, sed quid. Dar dacă esaminăm acest quid, pe cum ni-l înfăţişéză înaintea ochilor „Nenea" în „Tribuna", şi dacă ne-am puté câştiga convicţia, că drept are „Nenea", atunci ne-ar veni, să desperăm de sórtea bisericiĭ nóstre şi a némuluĭ nostru. De cum va „Nenea" ar avé dreptate, atunci preoţimea nóstră vrênd nevrênd ne-o am închipui ca o cétă de slugĭ, carĭ pentru banĭ sînt gata a servi orĭ cuĭ, fie chiar şi necuratuluĭ.

De parte să fie de noĭ chiar şi gândul de a voi, să facem presiune orĭ asupra superiorităților nóstre bisericescĭ orĭ asupra acelor fraţi aĭ nostri, cărora provedinţa dumnezeéscă le-a asignat sarcina cea atât de grea a păstoririĭ sufletelor. Fiesce cuĭ îĭ stă în voe a-şĭ forma referitoriŭ la congruă părerea aceea, carea îĭ convine. Noĭ în lucrul acesta nu putem să împedecăm pe nimenĭ.

Dar atâta putem spune, că dintre ceĭ contemplaţi de „Nenea" nicĭ „preoţiĭ maĭ cu stare, carĭ nu sînt avisaţi a trăi numaĭ din venitele preoţescĭ", şi nicĭ aceia, „carĭ nu aŭ alte venite, ci numaĭ porţiunea canonică şi venitele atât de modeste de stolă", nicĭ uniĭ nicĭ alţiĭ nu şĭ-aŭ însuşit din „Unirea" părerea lor referitóre la congruă.

Orĭ cine a urmărit cu atenţiune cele ce a scris „Unirea" din când în când despre congruă, a putut, să se convingă despre aceea, că „Unirea" referitoriŭ la cestiunea congrueĭ îşĭ are părerea sa deosebită atât de cea a preoţilor „maĭ cu stare", cât şi de cea a celor „maĭ miserĭ".

Întâiŭ şi maĭ întâiŭ a putut observa orĭ şi cine, că „Unirea" a constatat de repetite orĭ, cum că preoţimea nóstră e aşa de slab dotată, cât pe străinul, care nu scie şi nu póte pricepe, că inima preotuluĭ nostru încă din seminariŭ cât de tare se alipesce de popor, şi cât de mult doresce ea binele poporuluĭ, îl cuprinde mirarea, cum de óre cine póte avé abnegaţiunea aceea cu adevĕrat eroică, în cât să studieze şese spre zece anĭ, pentru ca apoĭ să servéscă pe lângă o atare dotaţiune.

Chiar din causa acésta am maĭ constatat asemenea de repetite orĭ, că e lipsă neapĕrată, ca preoţimea nóstră să scape pe óre care cale onestă din starea aceea materială ticălósă, în care geme sub povara îndoită a oficiuluĭ şi a sĕrăcieĭ. Nu singur numaĭ mila a fost motivul, care ne-a făcut, să constatăm lipsa acésta. Din contră motivul cel dintâiŭ şi cel maĭ de frunte ne-a fost, că preotul nostru, orĭ cât de eroică ĭ-ar fi întru început hotărîrea de a suporta orĭ şi ce pentru împlinirea conscienţiósă a oficiuluĭ sĕŭ, în sfârşit totuşi trebue să îmbrâncéscă sub greutatea aceleĭ poverĭ îndoite, de cum va nu preferesce a cerca mijlóce spre a scăpa de o sarcină, de sarcina sĕrăcieĭ, în paguba celeĭ alalte sarcinĭ, adecă în a oficiuluĭ preoţesc. Nu înţelegem aci căĭ de câştig neiertate, nu, ci înţelegem numaĭ aceea, că preotul dotat prea pe sĕrăcie e silit, să-şĭ consume tot timpul şi tóte forţele trupescĭ şi sufletescĭ pentru a-şi asigura pe căĭ oneste o subsistinţă de Dómne ajută, şi aşa pentru împlinirea oficiuluĭ preoţesc nu-ĭ maĭ rĕmân nicĭ timp şi nicĭ forţe.

Din aceea-şĭ causă am publicat cu bucurie orĭ ce scrisóre, în care unul orĭ altul din preoţiĭ bisericiĭ nóstre a spus, ceea ce i-s'a părut, că punêndu-se în praxă ar puté să contribuéscă la aceea, ca preoţimea nóstră să se scótă din starea eĭ materială cea ticălósă de până acum.

Pe lângă tóte acestea tot de una

Feuilleton.

Procesul Episcopuluĭ Ĭ. I. Clain.

Studiŭ de **George Bogdan-Duică.**

(Continuare.)

V.

Asupra celor petrecute în sinod sîntem azĭ fórte bine informaţi. Avênd chiar maĭ multe informaţiunĭ, trebue să alegem pe care o vom urma maĭ aprópe. Nilles a publicat o relaţiune scurtă, scósă din archivul episcopieĭ catolice transilvane [1]); Bariţiŭ a comunicat cuprinsul unor relaţiĭ congruente, aflate la Bod şi Mikó (anonimul luĭ Mikó). [2]) Actele autentice ale sinoduluĭ nu le-a vĕdut încă *nimenĭ*. [3]) Lipsa lor însă devine astăzĭ maĭ puţin regretabilă *prin descoperirea unuĭ act original, care cuprinde tóte chestiunile, ce s'aŭ pus în acel sinod şi 4 dintre resoluţiunile luate de sinod.* Acest act este o relaţiune scrisă de *Petru Dályai, secretariul luĭ I. I. Olain,* care a fost de faţă la sinod şi care l-a însoţit pe Clain şi în drumul luĭ la Viena. Ea este aşa dar până azĭ *singurul document de origine românéscă* asupra acestor întîmplărĭ. Este tot o dată şi cel maĭ complect: împrejurare, care ne-ar sili, să-l urmăm şi în casul, când nu am fi în stare, să arĕtăm, — pe cum putem arĕta, — că notiţele luĭ se potrivesc perfect cu actele antecedente relative la chestiunile vechĭ, ce se trataseră în sinódele premergĕtóre, fără a fi sfârşite. Pe de-asupra, printr'o clausulă de mărturie, pusă la urma scrierĭ cam repedĭ şi cu multe, de alt fel obicĭnuite, scurtărĭ ale luĭ Petru Dályai, întăresc cu numele lor dniĭ: *Gerontie Cotorea* şi *Alexandru Rednic,* că Dályai este autorul relaţiuniĭ. Cotorea şi Rednic aŭ pus şi sigilele lor personale în stînga iscăliturilor lor. Relaţiunea acésta s'a făcut în 1747 şi a avut scopul evident de a controla orĭ confirma informaţiile anterióre, pe basa cărora fusese tras în cercetare episcopul.

Acest an 1747 este fórte important în desvoltarea procesuluĭ luĭ Clain. Ĭn acest an i-se propusese luĭ Clain, în numele Papeĭ, nu sciŭ a câtea óră [1]), să renunţe la scaunul sĕŭ, pentru ca să se evite cursul justiţieĭ, [2]) — scria în Iulie episcopul însu-şĭ. Dar Clain nu voia, ci din contră pregătia în Ardeal o manifestaţie în favórea sa, ér în Roma scruta canónele, care să-l susţină. Intimiĭ sĕĭ în Ardeal eraŭ Silvestru Caliani, pe care Clain îl trimisese la Roma, [3]) şi care în curênd era, să fie la 1751 unul dintre candidaţiĭ la episcopie alăturea cu Petru Aron; Ioan Sacadati, protopopul; [4]) protopopiĭ Nicolae Balomir şi George Timandi, archimandritul Leontie Moschonas, vicarul N. Pop de la Beia etc. Dimpotrivă prin scrisorile cătră Sacadati Clain acusa pe Aron, că este un calomniator al sĕŭ şi al clerului, advocat al Ieşuiţilor şi om, cu care amiciĭ sĕĭ nu trebue să comunice nimic. [5])

---

[1]) Nilles II. p. 562—563.

[2]) Bariţiŭ scrie I. p. 426: »În lipsă de actele autentice sinodalĭ împărtăşim după isvorul citat aceste lucrărĭ ale luĭ« (sinodului).

[3]) Ele aŭ esistat. Ĭ. I. Clain a spus în Viena la 16 Nov. 1744, că propoşiţiile luĭ, făcute în limba română, le depusese în archivul episcopesc. Veţĭ adausul nr. 6.

[1]) Nilles II. p. 596 spune, că până în Oct. 1747 i-se propusese de 4 orĭ.

[2]) Nilles II. p. 591 »... et ut justitiae cursus evitetur, nomine summi Pontificis mihi facta est propositio: an velim resignare episcopatum«.

[3]) Ciparĭŭ, Acte p. 96.

[4]) Maior, Istoria bis. rom. p. 98.

[5]) Maior, T. a. p. 150. Petru Maior deja observă, la p. 151, că prin scrisórea citată aicĭ »mult se resfiră istoria bisericiĭ Românilor din Ardeal cea din vécul acela«.

am accentuat, că în cestiunea acésta după părerea nóstră cea mai intimă singurul principiŭ sănătos și conducĕtoriŭ la scop e: Ajută-ți însu-ți, și-ți va ajuta Dumnezeŭ! Am accentuat, că să nu așteptăm de la străinĭ dotarea cuviinciósă a preoțimiĭ nóstre, ci dacă înaintașiĭ nostri nu aŭ fost destul de marinimoșĭ, cât cu orĭ ce jertfă să creeze dotarea aceea, cel puțin noĭ să ne apucăm cu marinimie de lucrul acesta. Am accentuat, că după părerea nóstră numaĭ marinimia acésta să nu lipséscă, și atunci nicĭ resultatul nu va lipsi.

Cu tóte acestea nu am fost străinĭ nicĭ de aceea, ca clerul nostru să primésca dotarea congruă, ce i-s'ar îmbia. Numaĭ cât concesia acésta noĭ tot de una am făcut-o cu o anumită reservă. Și reserva acésta a fost, ca preoțimea nóstră să primésca dotarea aceea congruă numaĭ atunci, dacă ea va fi compatibilă cu libertatea bisericiĭ și a cleruluĭ. Éră pentru ca ea să fie compatibilă cu libertatea acésta, se recere întâiŭ și maĭ întâiŭ, ca dotarea congruă să nu se conferéscă din cas în cas persónelor, ci să se conferéscă o dată pentru tot de una oficiilor. Se maĭ recere apoĭ, ca atât conferirea cât și folosirea congrueĭ să atîrne de la Ordinariat în sensul conónelor bisericescĭ.

Chiar din causa acesteĭ reserve noĭ am nutrit tot de una părerea, că preoțimea nóstră să nu primésca dotarea congruă, ce i-s'ar îmbia din partea guvernuluĭ țĕriĭ. Cunóscem cu toțiĭ bunăvoința cea nespus de mare a guvernuluĭ țĕriĭ față cu tot, ce e catolic, și din esperință scim și aceea, că bunăvoința acésta e încă și maĭ mare față cu tot, ce e românesc. Și chiar pentru eă noĭ scim acestea, chiar de aceea sîntem deplin convinși, că guvernul nicĭ când nu va oferi preoțimiĭ nóstre dotarea congruă așa, cât el în schimb să nu pretindă, ca biserica și clerul eĭ să renunțe la libertatea sa. Nu scim, cum își închipuesc alțiĭ lucrul acesta, dar noĭ ni-l închipuim așa, că preoțiĭ nostri în schimb pentru un os de ros ar ajunge la starea aceea ticălósă, cât ar asculta maĭ mult de protopretorul, de cât de Ordinariatul sĕŭ.

Alt mintrea ar sta lucrul, dacă preoțimiĭ nóstre ĭ-ar îmbia dotarea congruă biserica catolică de rit latin, fără ca în lucrul acesta să se amestece guvernul țĕriĭ. Și cu tóte acestea nicĭ chiar în casul acesta nu ne-ar fi ĭertat, să ne uĭtăm de reserva de maĭ la deal. Lucrul stă adecă ast fel, cât aci se potrivesc cuvintele: Timeo Danaos et dona ferentes. Dacă am puté nutri convicția, că clerul bisericiĭ catolice de rit latin din Ungaria e maĭ pe sus de tóte catolic, că el maĭ pe sus de tóte va mărirea luĭ Dumnezeŭ și prosperarea bisericiĭ luĭ Christos și e gata, să trécă preste orĭ ce altă considerare, când e vorbă de mărirea luĭ Dumnezeŭ și de prosperarea bisericiĭ luĭ Christos, atunci nu ne-am teme. Înse chiar asta e convicția, carea clerul bisericiĭ catolice de rit latin din patria nóstră în deceniile din urmă nu ne-a impus-o.

În acestea am resumat tot, ce am scris până acum din când în când despre dotarea cleruluĭ nostru.

Espuși spre rușinea lumiĭ. — Partidul poporal are de gând, să espună în aintea Europeĭ întregĭ abusurile electorale cele infame din Ungaria. Propusul acesta a provocat furia liberalilor. „Pester Lloyd“, care ar împedeca cu orĭ ce preț o mergere mână în mână a partidelor oposiționale, protestéză cu deosebire împotriva acesteĭ „încercărĭ de a supune luptele interne judecățiĭ străinătățiĭ“. El nu va să înțeléagă, că abusurile acelea infame vor fi supuse nu judecățiĭ, ci numaĭ disprețuluĭ străinătățiĭ. Ér acésta se întîmplă pe dreptul cu atât maĭ vîrtos, de óre ce partidul liberal cu colectarea de banĭ meniț pentru mituirĭ nicĭ de cum nu s'a mărginit între hotarĕle Ungarieĭ, și ast fel dăruitorilor nemagiarĭ de banĭ prin espunerea aceea numaĭ li-se oferesce o dare publică de samă despre modul, în care s'aŭ folosit baniĭ lor. De alt mintrea nu numaĭ partidul poporal și-a propus, să înfereze infamia liberală. Și contele Ludovic Csáky a spedat o circulară, în care provócă pe ómeniĭ de încredere oposiționalĭ aĭ alegerilor sevârșite de unăzĭ, ca eĭ descrierea abusurilor și ilegalităților electorale să o provadă cu subscrierea lor și să ĭ-o trimită luĭ, de óre ce el are de gând, să le cuprindă tóte în forma uneĭ cârți și să le subșternă judecățiĭ opiniunii publice a țĕriĭ. Acest zapis de pĕcate al guvernuluĭ va avé scopul de a servi ca material prețios, când oposiția va propune un proiect de lege pentru reformarea temeĭnică a legiĭ electorale, și de a atrage atențiunea cercurilor celor maĭ înalte la mijlócele acelea infame, cu ajutoriul cărora și-a dobîndit guvernul maioritatea sa.

De alt mintrea opiniunea publică a străinătățiĭ a și început deja a rosti osînda asupra alegerilor aranjate de Bánffy. „Frankfurter Ztg“, o fóe liberală și de alt mintrea amică guvernuluĭ ungurese, zice între altele: „E timpul suprem, să se sfârșéscă în Ungaria lupta electorală, căcĭ alt cum maĭ pe urmă armata monarchieĭ întregĭ nu va maĭ ajunge, ca să țină pe alegĕtorĭ în frîŭ. — În fruntea partiduluĭ guvernamental stă br. Bánffy, care deja ca administrator al unuĭ comitat și-a dobîndit renumele de a fi un admirabil făcĕtoriŭ de alegerĭ; ómeniĭ se puteaŭ aștepta la aceea, că el va aplica acum en gros sistemul, care-l deprindea maĭ înainte en detail. — Problema cea maĭ urgentă e abrogarea uneĭ lupte electorale, carea e *un scandal în ochiĭ Europeĭ civilisate.*“

Clain afirma, că Aron lucra în contra sa, cam din August 1746, [1]) ce-ĭ dovadă suficientă, că lucrase și maĭ înainte, cel puțin preparând lucrarea, pe care în Aug. 1746 începe a o simți Clain.

Petru Aron se întorsese de la Roma în 1743. În 1744 el se afla în Viena, ca vicar, cu episcopul sĕŭ. Aicĭ „se cunoscu“, zice Samuil Clain, „cu un fecior român nobil de bun neam: cu Alexandru Rednic din Maramureș, anume din Julescĭ, carele mersese la Viena spre filosofie și teologie, și *și-aŭ gătit bună cale spre cele viitóre*“. [2]) La 1750 Rednic vine la Blaș, unde este un sprigin fidel al luĭ P. Aron. Rednic, care la 1747 subscrie actul luĭ Petru Dályai, era așa dară deja atunci un aderent al luĭ Aron. [3]) Alăturea cu el subscrie Gerontie Cotorea. Pe Cotorea îl găsim în dată după aședarea episcopuluĭ Aron în scaun ca vicar și, ca și Rednic, „îndestulat cu starca“ sa, în vreme ce Grigorie Maior și Silvestru Caliani aŭ încă marĭ vrajbe cu Aron. [4]) Putem *conchide* și la Cotorea, că și el își „găsise bună cale spre cele viitóre“? Eŭ cred, că da.

Din acésta privire asupra aderenților celor doĭ adversarĭ Aron și Clain resultă, că martoriĭ actuluĭ luĭ Petru Dályai stăteaŭ bine cu Aron, și că eĭ, pe când îl subscriaŭ, se angajaŭ deja pentru acesta. Rednic era un sprigin pentru viitor, ér pe Cotorea nu-l găsim nicĭ pe la 1747 între contrariĭ luĭ Aron. Înse, cu tóte că putem afirma, că actul luĭ Dályai nu-l mântuit de bănuéla, că-l un act de partid, de fracțiune, totuși meritá maĭ mult credĕmînt de cât relațiile anterióre, pe care le-am pomenit, și care dovedesc, cum aŭ lucrat catoliciĭ *pur-sange* în acest conflict.

Pentru cunóscerea acesteĭ părți pur catolice complicate în procesul luĭ Clain, pot comunica din hârtiile luĭ Rosenfeld încă un act, care confirmă relațiunile de la Nilles și Bariț pomenite maĭ sus. Actul acesta este o copie a întrebărilor, la care episcopul Ĭ. I. Clain avea să rĕspundă în Viena înaintea uneĭ comisiuni instituite, să-l asculte. [1])

Întrebările cuprind înse și alte chestiuni, despre care în Nilles nu găsim nicĭ o urmă (în actul citat) și din care resultă, că Ĭ. I. Clain a fost acusat și de alte rĕutățĭ a fară de cele publicate la Nilles. Din acelea-și întrebărĭ resultă înse, că acusele necuprinse la Nilles se găsesc *în acelea-și relațiuni* venite din Ardeal, ca și cele ce se află la Nilles. Isvorul este acela-și: guvernatorul catolic, secția catolică de guvern, clerul, statul catolic. Trebue să notez înse, că la conferența ministerială din 25 Septemvrie 1744, în care s'aŭ tratat remonstrațiile statuluĭ catolic și cleruluĭ unit, a asistat, după L. Rosenfeld, și guvernatorul Haller, atunci present în Viena. Putem admite ca sigur, că va fi adaus și el câte ceva, pentru ca și maĭ adânc să cadă curajosul episcop.

După acésta digresiune asupra isvórĕlor informațiunilor despre faptele luĭ Clain să reluăm firul istorisirii.

VI.

Sinodul s'a întrunit în 25 Iunie.

El fusese conchemat conform canónelor, ce-l poruncesc pentru fie care an; pedepse canonice eraŭ puse în vederea celor din cler saŭ interesați în cause sorocite la sinod, dacă nu vor veni. Gubernatorul, — era Ioan Haller de Hallerstein, — și comandantul general al trupelor, — era contele Ulise Browne de Camus, — aveaŭ cunoscință de conchemarea sinoduluĭ, dar episcopul Clain nu le-a cerut învoirea lor, pentru ca să-l pótă ținé.

De față aŭ fost cel puțin 42 protopopĭ, lipsind 1 orĭ 2, carĭ saŭ scusat în mod legitim; cu eĭ aŭ venit ca de obiceiŭ preoțĭ; dar glas în sinod aŭ avut numaĭ ceĭ chemați. Chemați aŭ fost și câți va nobilĭ românĭ; și plebeĭ aŭ venit maĭ mulțĭ, dintre care unĭĭ aŭ cerut, să li-se dea preoțĭ neuniți. Aŭ fost uniți și neuniți, amestecați. De toți eraŭ de față vre-o 150 de ómenĭ, un numĕr mic față de marele numĕr de popor unit.

---

[1]) Nilles II. p. 595. Scrisórea luĭ Ĭ. I. Clain către Aron din Septembre 1746 (Ciparĭŭ, Archiv p. 398) permite conclusia, că Aron nu-ĭ maĭ scria bucuros luĭ Clain, ce se petrecea în Ardeal.

[2]) Ciparĭŭ, Acte p. 99.

[3]) Esto remarcabil, că Rednic se află complicat și maĭ târziŭ în intrige pentru ajungerea în scaunul episcopesc, în acelea-și condițiĭ, alăturea cu Iesuiții contra unuĭ român ca Grigorie Maior, fost dușman și al luĭ P. Aron. Vrajba între vechile partide se continuă cf. foița mea despre G. Maior, în »Revista Orăștieĭ« da la 6/18 April 1896.

[4]) Ciparĭŭ, Acte p. 107.

[1]) Veḑĭ adausul nr. 5; §§. 34, 36, 37, 38, 39, 40, 46, 47, 48, 53 din întrebărĭ corĕspund verbal șirelor 1—3, 3—4, 5—9, 9—11, 11—13, 13—16, 17—20, 20—24, 24—28, 28—31 din relația de la Nilles.

Resultatul alegerilor dietale e următoriul: Aŭ fost aleşi guvernamentalĭ 275, Kossuthişti 49, Apponyişti 31, Ugronişti 9, de aĭ partidului poporal 21, a fară de partide 12. „Alkotmány“ maĭ înşiră a fară de ceĭ aĭ partidului poporal încă 26 deputaţi, carĭ în aintea alegĕtorilor sĕĭ aŭ declarat, că eĭ vor fi pentru revisuirea legilor bisericesc-politice. Dintre aceştia Român e numaĭ unul, adecă Nic. Şerban. Balotajurĭ vor fi în 9 cercurĭ electorale. Dintre acestea în 4 aŭ să se lupte candidaţi de aĭ partidului poporal cu candidaţi de aĭ altor partide. Ĕră alegerĭ nóuĕ aŭ să se facă în 2 cercurĭ electorale. La deputaţiĭ românĭ, pe carĭ i-am înşirat în numĕrul trecut, s'a maĭ adaus încă unul, a nume Ioan Ciocan, ales în Năseud.

„Porniri periculóse.“ — Tot în corespondenţa din „Tribuna“, ce am citat-o în primul din numĕrul de faţă, se maĭ cuprind şi următórele:

„Faptul, că în vara acésta preoţimea greco-catolică a primit mandat de la ministeriul de culte în causa congruei scris numaĭ unguresce, fasiunile venitelor preoţescĭ, scrise de preoţĭ (de silă) numaĭ în limba maghiară, acelea-şĭ blanchete pentru preoţimea greco-catolică ca şi pentru rom.-catolicĭ, arată evident, că nu numaĭ sîntem socotiţĭ *uniţi*, ci chiar *amalgamisaţi cu eĭ*, ce se vede şi de acolo, că biserica nóstră nu o maĭ consideră de loc românéscă.“

La acestea vor, să se referéscă cele ce adauge „Dreptatea“ din 3 a c.:

„Am reprodus aceste părţi din articolul cestionat, pentru ca şi cetitoriĭ gr.-catolicĭ aĭ ziarului nostru să fie făcuţĭ atenţĭ la pericolul, ce ameninţă biserica gr. cat., şi în sfera lor de activitate să lucre pentru delăturarea luĭ. Temerile esprimate în articolul cestionat ni-se par cu atât maĭ serióse şi rĕul cu atât maĭ periculos, cu cât *înşi-şĭ domniĭ de la „Unirea“ vorbesc despre biserica romano-catolică per „biserica nóstră“*. Va fi acéstă aparaţiune lapsus calami et capitis în „Unirea“ orĭ alt ceva, — noĭ nu scim. Vedem însĕ, că e o aparĭţiune periculósă pentru *românitatea* bisericiĭ greco-catolice.“

Cât̆ durere!

Cu tóte acestea „Dreptatea“ din biserica nóstră catolică, ce e, nicĭ când nu va face biserică neunită. Noĭ în simbolul de credinţă nicĭ când nu vom mărturisi, că credem „într̆u una, sfîntă, neunită şi apostolică biserică“.

Ĕr ce privesce românitatea bisericiĭ nóstre, noĭ uniţiĭ aşa scim din istorie, că chiar catolicismul ne-a mântuit-o, şi încă chiar în vremea, în care „ortodoxismul“ era să ne mântuéscă de ea şi să facă din Românĭ parte Slavĭ, parte Ungurĭ. Ĕr historia est magistra vitae şi nuntia veritatis.

Dar acestea sînt lucrurĭ aşa de notoriĭ, cât numaĭ ómenĭ ca ceĭ de la „Dreptatea“ se maĭ pot face a nu le cunósce.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Sfinţia Sa a convocat pe 23 a c. consistoriul secret al colegiuluĭ cardinalilor spre a preconisa episcopĭ diecesanĭ şi a crea câţi va cardinalĭ noĭ. Consistoriul public este convocat pe 26 a c., când îşĭ vor primi pălăria cardinaliţie cardinaliĭ creaţĭ în consistoriul ultim, a nume Satolli, Iacobini, Agliardi, Ferrata şi Cretoni. Până acum se svonesce, că vor fi creaţĭ cardinalĭ Msgr. Prisco, canonic şi director de studiĭ în seminariul clerical din Neapol, şi Dominicanul P. Prierotti, magistrul sacruluĭ palaţ apostolic.

Marţĭ a fost înmormîntarea cardinaluluĭ prinţ Hohenlohe.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Alegerile ordinare sînt terminate. Pentru câte va balotajurĭ s'a pus ca termin ziua de 12 a. c. Dintre parlamentariĭ maĭ de frunte s'aŭ retras Szápáry şi Wekerle, aŭ căḑut la alegere Tisza László şi Jókai, apoĭ Ugron Gábor, Vayay, Szederkényi şi Bartha, toţĭ independentiştĭ Ugronieştĭ.

Dieta s'a convocat pe 23 a c., deschiderea solemnă însĕ va fi numaĭ în 26 a c.

În Viena sînt mulţămiţĭ cu succesele secerate de br. Bánffy la alegerĭ, de óre ce maioritatea, de care dispune el, va vota ridicarea cuoteĭ, ce are să o plătéscă Ungaria pentru suportarea speselor comune ale monarchieĭ.

Referentul comisiuniĭ parlamentare esmise în cestiunea acésta a fost Jidanul botezat Max Falk. El ca să nu vină în contrazicere cu sine însu-şĭ, va renunţa la oficiul de referent, pentru care e combinat acum Matlekovics.

Vĕrsările de sânge nu aŭ putut lipsi nicĭ de astă dată la alegerĭ; dară corupţiunea s'a făcut în mĕsură ne maĭ pomenită cu banĭ. Guvernul a dispus spre scopurĭ electorale, — pe cum spun foile ungurescĭ, — de 4 milióne. În unele locurĭ, pe cum la Jászberény, unde guvernul a pus candidat în contra luĭ Apponyi, şi la Sătmar, unde a rĕsturnat pe Ugron, s'aŭ dat pentru câte un vot sute de florenĭ. Acésta încă se numesce laptă constituţională. Ce ironie!

Foile guvernamentale aŭ lăţit scirea, că Apponyi a obţinut maioritatea la Jászberény numaĭ aşa, că partisaniĭ luĭ aŭ mituit pe alegĕtorĭ. În urma acesteia contele a declarat aderenţilor sĕĭ, că numaĭ aşa este aplicat a primi mandatul de deputat dietal, dacă se va do-

---

Acestea sînt informaţiunĭ date de însu-şĭ episcopul Clain în Viena ca rĕspuns la primele întrebărĭ, ce i-sa'ŭ pus. [1])

§-ul 32 al întrebărilor cerea lămuriri asupra chestiunilor supuse sinoduluĭ şi asupra autoruluĭ lor. Acéstă parte din procesul luĭ Clain este *cea maĭ însemnată* şi ea-ĭ şi controversată. Vom stărui decĭ ceva maĭ mult asupra eĭ.

Petru Dályai raportéză următórele: Episcopul Clain arată maĭ întâiŭ, care sînt privilegiile bisericiĭ greco-catolice, stăruind maĭ mult şi punct de punct asupra diplomeĭ a dóua leopoldine, concludând, că despre partea „nóstră, pe cât a fost posibil“, ea a fost esecutată, şi de-asemenea este cunoscut, maĭ zice el, ce am primit noĭ până azĭ din mângăiósele promisiuni! *„At pariter notum est quam hactenus ex solatiosis promissis habuerimus consolationem“*, serie Dályai; după relaţiunea catolicilor, Clain ar fi grăit de vorbele pompóse, dar de o înşelătóre aparenţă, *„speciosis verbis“*, cu care ar fi fost hrănit în Viena; Clain a negat de-a dreptul acéstă afirmaţie a denuncianţilor sĕĭ. [2]) În conferenţa ministerială de la 25 Septemvre 1744, în care s'aŭ tratat remonstraţiile statuluĭ catolic şi *cleruluĭ unit*, [3]) s'a spus, că episcopul ar fi adaus chiar, că şi pentru viitor prevede alimentarea sa „cu speranţe dubiĭ“. [1]) Aceste vorbe se potrivesc însĕ atât de bine în situaţiunea de atunci, în cât noĭ cu tótă negaţiunea luĭ Clain nu putem respinge *sensul* lor, care de alt fel reĭese, acela-şĭ şi neschimbat, din tot spiritul luĭ Clain, din tóte faptele luĭ destul de cunoscut, — şi credem decĭ, că deosebirea între feluritele relaţiunĭ este numaĭ stilistică. [2])

Însărcinat a lucra pentru confirmarea privilegiilor din acea diplomă, Clain a lucrat ca şi maĭ înainte cu acelea-şĭ argumente şi acelea-şĭ cuvinte chiar; dar nu a putut isprăvi nimic, — aşa vorbi el, după Dályai, maĭ departe: Mai. Sa a confirmat diploma primă, *in quo solius Oleri, non etiam nationis mentio fit*, prin care se daŭ privilegiĭ numaĭ cleruluĭ, *nu şi naţiuniĭ;* dar nu a confirmat şi diploma a dóua. Şi acéstă confirmaţiune însĕ dieta a luat-o în decisiune şi nu voesce, să o publice, de cât cu o circumscripţie, cu o interpretaţie de restricţiune, nu cum a fost trimisă de la curte. Clain a refusat, să o priméscă în forma, pe care dieta voia, să ĭ-o dea.

După ce Clain a maĭ vorbit de comisia transilvană din 1737 şi resultatele eĭ, despre faĭmoşiĭ articoli dietalĭ VI şi VII ex 1744 şi reformarea lor în dietă şi despre asuprirea nobililor românĭ, care nu sînt admişĭ în slujbe maĭ importante, ajunse a vorbi despre Visarion Sarai. [1])

Clain a zis după Dályai următórele: Catoliciĭ m'aŭ provocat, să împac turburările produse de Visarion, lucrurile aceste urîte, promiţêndu-mĭ ajutorul puterii brachiale. Eŭ le-am rĕspuns, că dacă vreaŭ a face pace prin mijlóce violente, nu-s eŭ omul de a procede ast fel, ĕr dacă voesc a o face cu blândeţă, să împlinéscă promisiunile date, să pună în aplicare privilegiile. Totuşĭ Clain a fost la Sĕlisce, unde a încercat a dumeri pe ómenĭ, dar nu ĭ-a succes. [2])

Din acest text, din propria mărturisire a luĭ Clain, resultă fără îndoélă, că episcopul Clain a voit, să pofite de aparĭţiunea şi isprăvile luĭ Visarion Sarai pentru realisarea idealuluĭ sĕŭ. Şi la Viena înaintea comisieĭ

---

[1]) Veḑĭ adausul nr. 6 şi nr. 5.

[2]) Veḑĭ Nilles II. p. 562 şi aicĭ adausul nr. 6.

[3]) Rosenfeld scrie acestea după protocolul conferenţeĭ ministeriale din 25/7, 1744. Acelea-şĭ lucrurĭ le scria deja Samuil Clain (la T. Ciparĭŭ, Acte, p. 98), pe care-l putem considera şi aicĭ ca isvor bine informat. Comparându-l şi cu relaţiunea din Nilles II, 562 îl găsim pe S. Clain confirmat şi prin acest document. Rosenfeld, care scóte din numitul protocol acelea-şĭ lucrurĭ, zice, că ele aŭ fost tratate în numita conferenţă ca remonstraţiĭ ale statuluĭ catolic şi cleruluĭ unit. Şi aicĭ Samuil Clain concide, când dă ca isvor al pĭrilor asupra episcopuluĭ de o parte pe Balog cu Iesuiţiĭ, cu provincialiştiĭ şi alţĭ străinĭ, şi când, concret, cum este el, dă de altă parte pe Aron din clerul unit. Clerul unit pĭrîse, o spune şi Rosenfeld. Tot clerul pĭrîse? Ar fi neadevĕrat, să credĭ acésta. A fost o parte, o părticică. A fost Aron cu ce maĭ scĭĭ, cine. De ce nu l-am crede pe Samuil Clain? De ce ĭ-am maĭ zice ca Ciparĭŭ, că nu-ĭ de crezut, fiind că autorul era — nepot luĭ I. I. Clain? Dacă nu a fost Aron, — cine a fost? Hic salta!

[1]) Acest dat după excerptul luĭ Rosenfeld.

[2]) În vremĭ mult maĭ pacinice a scris I. I. Clain, cu vre-o patru anĭ maĭ înainte, representaţiunea publicată de Dl Ioan M. Moldovan în Acte sinodali II. p. 86—92, unde zicea despre acecea-şĭ diplomă a 2-a leopoldină: »hinc necessarium est, ut aut in universis punctis et clausulis observetur ab omnibus, aut si illa, quae favorem nostrum respiciunt, non observantur, nec ad reliqua cogamur.« Nec cogamur — deja atunci!

[1]) Veḑĭ despre acesta broşura mea Călugĕrul Visarion Sarai.

[2]) Despre acest cas de la Sĕlisce veḑĭ Bariţiŭ, Părţi alese I. 425.

vedi neadevĕrătatea sciriĭ lăţite în presa guvernuluĭ. Óre face-vor toţĭ deputaţiĭ ca Apponyi?

Se afirmă ca sigur, că luĭ Bánffy i-s'ar fi dat ordin din Viena, să împace pe disidenţĭ. Condiţiunile pentru reprimirea disidenţilor, al căror şef era contele Szápáry Gyula, sînt: 1) Disidenţiĭ să recunóscă, că br. Bánffy în contrast cu Wekerle este un păzitoriŭ fidel al nimbuluĭ coroneĭ. 2) Că br. Bánffy este maĭ agrar de cât guvernele precedente. 3) Să declare disidenţiĭ, că nu vor pretinde revisuirea legilor politice-bisericescĭ. Din partea sa br. Bánffy se obligă, că se va abţiné de la orĭ ce acţiune nóuă politică-bisericéscă, care ar vătĕma drepturile confesiunilor. În urma acesteĭ invitaţiunĭ aŭ întrat în partidul guvernamental între alţiĭ contele Battyány Tivadar şi Györffy Gy. Tot pe basa acestuĭ pact a declarat şi tinĕrul conte Szápáry László, că voesce, să între în partidul gurernamental, unde să se adaugă la nuanţa maĭ conservativă a partiduluĭ. Szápáry, care la timpul sĕŭ a combătut cu vehementă legile politice-bisericescĭ, érĕ acum şi-a acăţat priucipiile de cuiŭ, a fost respins din partea liberalilor, carĭ nu vor, să recunóscă, că între eĭ ar esista şi elemente conservative.

Fostuluĭ ministru Iuliŭ Szápáry i-s'a fost pus în prospect numirea de president al caseĭ magnaţilor, din care causă încă înainte de alegerĭ a declarat, că nu maĭ reflectéză la mandat de deputat. Acum vine guvernamentalul „Pester Lloyd", care îşĭ primesce informaţiunile din locul cel maĭ competent, şi spune, că însănătoşându-se Szlávy, de noŭ va fi numit president al caseĭ de sus. Szápáry va rĕmâné pe jos.

Germania.

Fóea oficiósă „Reichanzeiger" condamnă descoperirea secretelor de stat făcută în „Hamburger Nachrichten", dară nicĭ nu le négă, nicĭ nu confirmă adevĕrătatea lor. Fóea bismarckiană négă a fi tradat vre un secret de stat, de óre ce respectivele acte diplomatice aparţin istorieĭ şi archivelor; până acum nu s'a publicat nimica despre ele la dorinţa Rusieĭ, acum însĕ schimbându-se situaţia nimica nu maĭ împedecă descoperirea lor. Maĭ de parte zice, că tractatul de asiguranţă cu Rusia nu eschidea alianţa cu Austro-Ungaria şi Italia. Autorul descoperirilor se crede a fi însu-şĭ bĕtrânul Bismarck, căcĭ dacă ar fi altul, deja s'ar fi început în contra luĭ procesul pentru tradarea secretelor diplomatice. Bismarck voesce, să arete incapabilitatea succesoruluĭ sĕŭ Caprivi în conducerea politicĭi esterne. Indirecte lovesce Bismarck în actualul împĕrat, care l-a delăturat de la cârmă.

Desvĕlirile din „Hamburger Nachrichten" aŭ produs mare sensaţie în străinătate. Presa străină osîndesce pe Bismarck.

„Figaro" din Paris scrie, că după ce împĕratul Alesandru III în 1887 nu a maĭ voit, să recunóscă alianţa celor treĭ împĕraţi închiată la Skiernewice în 1884, Bismarck a început lupta faţă de hârtiile de valóre rusescĭ. Rusia a trebuit să-şĭ caute pentru hârtiile sale alte pieţe, şi ast fel a fost naturală apropiarea de Franţa. Luĭ „Pol. Corr." i-se scrie din Petersburg, că purtarea bruscă şi provocătóre a luĭ Bismarck a încordat ast fel raporturile dintre Germania şi Rusia, cât la 1888 era pe aci, să erumpă răsboiŭ; Caprivi numaĭ a dires, ce a stricat Bismarck. Alianţa ruso-franceză şi întreita alianţă pe încetul şĭ-aŭ perdut caractĕrul de antagonism şi azĭ sînt mijlóce spre a susţiné ecuilibriul internaţional în Europa. Organele acreditate austro-ungare îşĭ esprimă încrederea neclătită în actuala conducere a politicĭi esterne germane.

Turcia.

Poliţia din Constantinopol se zice a fi informată despre o conjuraţie armenéscă, care are să provóce marĭ escese în 8 a c. în Constantinopol. Spre a preveni plănuitele escese s'aŭ luat cele maĭ severe mĕsurĭ. Se crede, că tótă istoria închipuiteĭ conjuraţiĭ ar fi numaĭ o apucătură turcéscă spre a justifica întrarmarea generală a Musulmanilor şi spre a escusa escesele şi persecuţiunile, ce se comit asupra Armenilor. Representanţiĭ puterilor tot urgitéză reformele, la carĭ s'a angajat Pórta otomană, dară până acum urgitările aŭ rĕmas fără succes.

Referitoriŭ la stările din Turcia ministrul de esterne al Franţeĭ a declarat în şedinţa din 3 a c., că puterile europene vor pretinde de la sultanul, ca să-şĭ împlinéscă promisiunile şi să esecute o dată reformele decretate. Vor pretinde maĭ de parte, să se pună capet opresiunilor, să se elibereze captiviĭ şi să se saneze relele maĭ nesuferibile. Franţa, fidelă tradiţiunilor sale, nu va uĭta de ameliorarea situaţiunĭ popórĕlor din Orient şi de datorinţa sa de protectóră a creştinilor, dară va ţiné sama şi de causele, carĭ fac necesară menţinerea întregităţiĭ imperiuluĭ otoman.

Rusia.

În cestiunea Turcieĭ încă principele Lobanov a fost propus marilor puterĭ, să ajute pe sultanul, ca însu-şĭ să-şĭ pa-

---

el susţinu, că nerealisarea privilegiilor este întâia causă a părăsiriĭ uniriĭ. O causă, care însĕ abia la 1744 întră pe primul plan, a *trebuit, să pară contestabilă,* întru cât era *chiar* atât de ostentativ scósă la ivélă; apoĭ se scia dóră maĭ de mult, că episcopul Clain pusese şi maĭ înainte alternativa: orĭ tótă diploma va fi realisată, orĭ tótă va fi abandonată, şi de noĭ, ca şi de guvern. [1]) Bariţiŭ [2]) s'a prea grăbit decĭ declarând, că-ĭ o „minciună" informaţia despre acéstă procedură a luĭ Clain faţă de Visarion şi din incidentul apariţieĭ luĭ. Noĭ credem din contră, că Ĭ. I. Clain a fost maĭ bun politician, de cât să nu exploateze în favorul politicii sale naţionale un cas frapant şi rar, *de şi* acest cas va fi vătĕmat conscinţa sa religiósă şi interesele bisericiĭ luĭ. El profita, de ce de alt fel vedea, — că nu *putea,* să schimbe.

Ast fel vorbind Ĭ. I. Clain ajunse la înşirarea chestiunilor, cu care sinodul avea, să se ocupe. Eraŭ 12 chestiunĭ, dintre care numaĭ o parte privesc procesul episcopuluĭ.

Maĭ este de lipsă, — întreba Clain la locul prim, — să continuăm lupta pentru confirmarea privilegiilor?

Acestea privindu-l şi pe popor, se cuvine, întreba el la al 3-lea loc, să-l întrebăm şi pe el despre ele, şi să cerem şi ajutorul poporuluĭ, şi în ce chip să-l cerem?

Şi cum *să potolim* turburările născute în popor, întreba el maĭ departe?

În fruntea discuţieĭ era pusă, pe cum vedem, chestiunea privilegiilor şi a sucursuluĭ de la popor, când poporul era în mare parte neliniştit din Carpaţĭ până la Murĕş. Îndoélă nu încăpea, că sinodul va decide continuarea lupteĭ. Nóuă era aicĭ numaĭ chestiunea sucursuluĭ de la popor într'o luptă, în care el nu avea nicĭ un rol constituţional, în care el nu putea fi folosit, de cât saŭ fiind excitat contra uniriĭ, pe care Curtea ţinea, să I-o vîre până în mĕduvă, făcêndu-se ast fel presiune asupra curţiĭ, pentru ca *ea* să calce o dată opoziţia staturilor şi ordinilor ardeleneschĭ şi să procedă maĭ repede la inarticularea naţieĭ române-unite; saŭ, ce ar fi fost un extrem, excitându-l direct până la revoluţia, de care, zice Nilles, [1]) se şi temea guvernul. Sinodul a lăsat, ca episcopul Clain să chibzuéscă singur, cum se va aduce şi poporul în acţiune, şi să facă cunoscută modalitatea prin circulare, scrie Dályai; necesitatea acestuĭ ajutor a fost recunoscută; dar *tocmaĭ din causa împrejurărilor presente* sinodul a fost de părere de a nu trata, a nu lucra cu el în acéstă afacere. Acest refus esclude a dóua alternativă. că Ĭ. I. Clain s'ar fi putut gândi *atunci* la revoluţie, el implică însĕ *teoretic* şi o eventuală rĕscólă cu clerul în frunte; dar când clerul, provocat din noŭ a cheltui, se plângea, că-ĭ stors de mijlóce, şi sĕrac era, şi când *se prevedea o luptă politică maĭ lungă,* maĭ curênd va fi fost înţeles un ajutor la cheltueli. de cât de ciomege. Formularea de la Dályai era la tot casul neliniştitóre. Şi neliniştea unuĭ supus de autoritate orĭ unuĭ popor constitue tot de una o amerinţare.

(Va urma.)

---

[1]) Ĭ. M. Moldovan, Acte sinodalĭ II. p. 88.
[2]) Vol. I. p. 428.

[1]) Vol. II. p. 564. Nilles bănuesce numaĭ şi nu citézĕ isvorul acesteĭ afirmaţiĭ a Dsale. De la ce a făcut Horia 1784, nu se póte conchide la posibilităţi în 1744, cum face Dsa; agitaţiunĭ se făcuseră în 1744, dar ele nu aveaŭ caractĕr revoluţionar.

Probă. Efectul agitaţiunĭ luĭ Visarion şi al persecuţiunilor, ce aŭ urmat, este descris într'un raport original al publicaţieĭ Acta historico-ecclesiatica (Weimar v. XI. 669—700) în următoriul chip: »Die Stuhlrichter und Beamten in Hermannstadt, Müllenbach u. wurden allenthalben auf din Dörfer geschicket, um ganzen Gemeinden vorstellig zu machen, was vor eine grosse Gefahr ihnen bevorstünde, wenn sie sich nicht unterwerfen und in die Kirche gehen wollten, allein sie sind nicht auf andere gedanken zu bringen gewesen.« »Revoluţia« consta în refusul de a asculta slujba la preoţĭ uniţĭ! Raportul continuă: »Ein gewisser Beamter von Hermannstadt wurde mit einer schriftlichen Commission auf ein Dorf geschicket um die ganze Gemeinde zusammenzurufen. Als er den Befehl abgelesen, haben sich die Wallachen mit beiden Armen auf ihre lange Prügel geleget; einer von den ältesten sprach: Dieser Rock, den ich am Leibe habe (es ist ein von Ziegenharen gemachtes Kleid, schlecht und gering); der ist jetzo mein; will ihn aber meine Königin haben, so will ich ihn hingeben; mit diesen wenigen Händen und Füssen, und mit diesem meinen Leib habe ich Tag und Nacht gearbeitet, um meine Steuern zu geben, sie sind auch meiner Königin, will sie mir solche nehmen lassen, so kann ich nichts darzu; ich habe aber nur eine Seele, die behalte ich meinem Gott im Himmel und der kann kein Mensch nichts anhaben.« Er pentru a fi şi maĭ clar, că nu putea fi vorba de revoluţie, reproduce din acela-şĭ raport şi partea, în care-l vorba de ţĕranii nobililor catolicĭ: »Die jobatjonische Wallachen, die mit ganzen Dörfern Katholischen Herrschaften leibeigen sind, als in und bei Fogaras, Hermannstadt, Müllenbach und da herum müssen Units bleiben und den Sacris beywohnen, was aber freye sind, denen conniviret man etwas mehr.« Voinţa domnilor era suficientă pentru a produce aşa pacînice resultate.

Un raport orĭ relaţiune a romano-catolicilor, datată din 6 Dec. 1744 (Rosenfeld citézĕ Hof-Kanzlei-Zahl 250: 1744) vorbia de rusofilism. »Nec deesse inter illos, qui de protectione russica sibi adfutura gloriari auderent,« scrie Rosenfeld. I-se va fi imputat şi luĭ Clain tot aşa ceva.

cifice provinţele turburate. Cu propunerea rusésca nu a fost mulţămită diplomaţia angleză, care voia o întrevenire armată a puterilor europene.

Din London se anunţă, că între Rusia şi Danemarca ar esista un pact secret, în vîrtutea căruia în cas de răsboiŭ Copenhaga cu porturile sale ar trebui să stea la dispunerea armateĭ rusescĭ spre a servi ca basă de operaţiune. Ca recompensă Rusia l-ar fi promis Danemarceĭ garantarea întregităţiĭ teritoriale şi spriginul diplomatic, ca în un eventual congres european să i-se redea partea nordică din Schleswig.

Din Italia se anuuţă, că şi guvernul italian ar fi aplicat a ceda Massauah Rusieĭ în schimb pentru despăgubire în Tripolis. Scirea acésta aştéptă confirmare, dară nu e improbabilă, după ce este cunoscut, că Italia nu are de unde mai jertfi spre a apéra Massauah.

America.

În cele 45 de state ale Uniunii americane de sĕptĕmânĭ a decurs cea mai agitată luptă politică. Partidul republican, compus din capitaliştĭ, la designarea representanţilor pentru alegerea presidenteluĭ a ieşit învingĕtoriŭ faţă de partidul social-demonstratic. Însă-şĭ alegerea presidentuluĭ s'a întîmplat în 4 a c. Ales a fost Mac-Kinley, candidatul partiduluĭ republican, faţă de care contracandidatul Bryan a rĕmas în minoritate. Cu ocasiunea alegeriĭ s'a dovedit, că în America ca şi în Europa domnesce mare încordare între capitaliştĭ şi între clasele muncitóre.

Corespondinţe.

Tractul Pogăceleĭ la 2 Nov. 1896.

Onorată Redacţiune!

Ne aflăm în préjma unuĭ sinod archidiecesan. Acéstă împrejurare preoţimiĭ nóstre îĭ procuréză cea mai mare bucurie. Şi nu fără cuvînt; căcĭ dacă înţeleptul nostru Archiereŭ convocatul sinod îl va folosi pe lângă altele şi ca o revistă spre a-şĭ cunósce preoţimea şi spre a se convinge despre capabilitatea eĭ, la rîndul sĕŭ preoţimiĭ încă i-se dă o bună ocasiune spre a se încredinţa mai pe sus de orĭ ce îndoélă despre intenţiunile şi sentimentele noului Mitropolit, carĭ nu pot fi de cât nobile şi sincere, cum le şi dovedesce a fi împrejurarea, că obiectele sinodului, carĭ sînt „interese de mare importanţă referitóre la administraţiunea archidiecesană", doresce a le resolva numaĭ în înţelegere sinodală cu clerul archidiecesan.

Îmbunătăţirea stăriĭ materiale a preoţilor de la sate e o dorinţă vie a tuturor ómenilor de bine. Cel chemaţi neîncetat îşĭ frămîntă mintea, cum s'ar puté duce acésta în îndeplinire fără vătĕmarea înaltelor principiĭ ale religiuniĭ şi fără aservirea bisericiĭ şi a ministrilor eĭ, spre ce nisuesc fără încetare ceĭ ce vreŭ a se înstăpâni preste tóte. Acéstă cestiune mărită în marea eĭ importanţă prin împrejurarea, că guvernul statuluĭ prin nefericitele legĭ poreclite politico-bisericescĭ a scărîţat în mod simţit veniturile preoţilor, devine cu atât mai bine primită ca obiect al sinodului, cu cât acel guvern, şĭ-a pus carul în petri nu numaĭ a regula congrua, ci şi a organisa parochiile nóstre gr. cat. şi a regula venitele stolare.

Prin întrarea în viaţă a numitelor legĭ cu deosebire în afacerile de căsătorie am ajuns într'un impas, din care acum de un an de zile nu ne mai putem reculege. Instrucţiunea Înaltuluĭ Cor episcopesc, de şi destul de precisă, totuşĭ preoţimea singură în zădar se opintesce a o observa. Miriĭ ţi-se presentéză cu documentul dat de oficialul civil, şi dacă vreĭ a le conferi sacramentul cununieĭ numaĭ pe basa aceluia, e bine, primesc; la din contră, dacă cerĭ atestat de vestirĭ, — fiind miriĭ din dóuĕ parochiĭ, — dacă-ĭ îndrumĭ după licenţă protopopéscă de căsătorie, dacă ĭ recercĭ a nu se presenta înaintea oficialuluĭ civil de cât în timpul conces de canónele s. bisericĭ etc., neînţelegĕtorĭ cum sînt şi înfricaţi de pedepsele, carĭ le sufer din alte respecte zilnic, de parte de a-ĭ puté capacita te aduc în puseţiune, de nu sciĭ, ce să facĭ. În zădar te hotărescĭ pentru o procedură uniformă şi statornică. În deosebite casurĭ împrejurările te silesc a procede în diferite moduri. Mulţimea atentă observă, dar neînţelegênd deosebirea dintre porunca bisericéscă, care nu póte pedepsi simţibil, şi dintre cea civilă, care de multe orĭ ĭ-a luat pânea din gura pruncilor, se ţine ca orbul de gard de ceea ce ĭ-a spus „dl notarăş", că popa trebue să-l cunune, fără să-l mai pórte nu sciŭ pe unde, că ce a fost, a trecut. — Din acest impas singur sinodul ne póte scóte.

Într'o stare dacă şi nu chiar desperată, dar cel puţin niciĭ prea îmbucurătóre ne aflăm cu salarele învĕţătorescĭ. Într'un moment de entusiasm religios naţional s'aŭ făcut, unde numaĭ a fost cu putinţă, salare de câte 300 fl., mai pretutindenea din repartiţiunĭ. Greutatea acestor salare pe spatele poporaţiuniĭ, care neîncetat şi repede decade materialminte, din zi în zi e mai simţibilă. Ce o să facem cu quinquenalele, carĭ bat la uşe?! Ce să se facă cu aceĭ pruncĭ, carĭ în multe parochiĭ se escusă de la frecuentarea şcoliĭ nu din alt motiv, de cât că trec preste numĕrul de 80? E drept, că biserica şi naţiunea pretind fără dispută jertfe nóuĕ. Dar jertfele se fac numaĭ în momente de entusiasm, pe când noĭ în faţa diavoluluĭ, care ca un leŭ răgnind umblă căutând, să ne înghiţă, pare că plecăm spre demoralisare. Guvernul ne-a detras subsidiul regesc, dar ne-a presentat un onorariŭ, onorariul serviţiuluĭ fidel, care l-am şi primit; e drept, că fără obligaţiune; înse póte-se despărţi serviţiul de onorariŭ?! Dacă nu, decidă sinodul, căcĭ nobilul şi înţeleptul nostru Archiereŭ nimic nu doresce mai tare, ca preoţiĭ sĕĭ să fie la înălţimea chemăriĭ lor.

Preoţimea tractului Pogăceleĭ.

Noutăţi.

Din Archidiecesă. On. *Michail Pop Lupu* adm. par. în *Felfalău* din protopopiatul Reghinuluĭ e numit paroch în *Şamşudul de Câmpie* din protopopiatul Murĕşuluĭ. — On. *Georgiŭ Spinean* adm. par. în *Nandra* din districtul protopopesc al M. Ulóreĭ e numit paroch în *Barcut* din Vicariatul Făgăraşuluĭ. — On. *Basiliŭ Brătfălean* cooperator în *Ocniţa* din protopopiatul Făgăraşuluĭ e numit paroch al aceleia-şĭ paroehiĭ.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Credincioşiĭ gr. cat. din parochia Ardusat (diecesa de Orade) din contribuirĭ benevole şĭ-aŭ procurat un clopot de 739 kg în preţ de 1256 fl. 30 cr. Sume mai considerabile aŭ contribuit: Dr Tit Hengye medic 80 fl., Nuţ Bogdan 50 fl., Ţilica Pop 50 fl., Monu Craĭnic 50 fl., Grigoriŭ Hengye notar 20 fl., Vasiliŭ Neamţ 20 fl., Georgiŭ Mureşan 20 fl., Luca Şpan 20 fl., Nechita Varga 20 fl., Mitru Şpan 20 fl., Iacob Toma 20 fl., Monu Raţă 15 fl., Ţilica Bogdan 15 fl., Mitru Coţu 15 fl., George Coţu 15 fl., Petru Toma 15 fl., Ţilica Craĭnic 15 fl., Petru Gîtă a Nutuluĭ 15 fl., Antoniŭ Görög 15 fl., Alesandru Görög 15 fl., Indreĭ Popan 15 fl., Maria Mureşan 15 fl., Maşteĭ Toma 15 fl., George Bontea 15 fl., Monu Manţa 10 fl., Simeon Popan 10 fl., Vila Popan 10 fl., Văsălica Varga 10 fl., Indreĭ Vance 10 fl., Florea Şpan 10 fl., Indreĭ Şpan a Vili 10 fl., Vila Craĭnic 10 fl., ved. luĭ Nuţ Rusu 10 fl., Vila Macaria 10 fl., Nuţ Raţă a luĭ Todor 10 fl., Nuţ Craĭnic 10 fl., Christofor Hanzulovics negustător 10 fl., Augustin Maior cant.-înv. 10 fl., Vasile Berindan 10 fl., Maria Ştef 10 fl., Vila Bogdan 10 fl., George Pop 10 fl., Vasile Şpan 10 fl., Nuţ Toma a Petresi 10 fl. Preasfînta Vergură Maria, căreia e dedicat acest clopot, să se întrepună cu rugăciunile sale la înduratul Dumnezeŭ, ca să-şĭ reverse darurile sale cele cerescĭ preste aceştĭ fiĭ credincioşĭ aĭ bisericiĭ sale. Ardusat la 3 Nov. 1896. *Dionisiŭ Bran* paroch.

Staţiuni cantor-docentale. S'a escris concurs cu terminul de 15 Nov.: 1. Pentru staţ. din *Secuieŭ* (protop. Morlacĭ) cu emolumentele publicate deja cu terminul de 25 August. 2. Pentru staţ. din *Şomtelec* (protop. Cluşuluĭ) cu emolumentele: Salar 211 fl., 6 fl. din stolă, 37 metrete marĭ de cucuruz, 7 jugĕre arătoriŭ şi fînaţ, 13 zile de lucru, drept de păşunat şi lemuărit. 3. Pentru staţ. din *Berchiş* din protopopiatul Coşocneĭ cu emolumentele: Salar 140 fl., 20 fl. din stolă, 20 jugĕre arătoriŭ şi cositoriŭ păşune de 2 vite, cuartir şi grădină de legumĭ.

Al IX-lea proces al „Foiĭ Poporului" s'a pertractat Marţĭ în Cluş pentru poesia „La Ardeal" compusă de Rem Begnescu din România. Dl Balteş a fost declarat de vinovat şi osîndit la 4 luni temniţă ordinară şi suportarea speselor de 26 fl. Din cauţiunea foiĭ se detrag 500 fl.

Avansări în armată. Cu 1 Nov. aŭ fost avansaţi în armata comună: La infanterie: La rangul de locotenent-colonel Bogdan Romanic reg. 98, Leopold Popovici 11; căpitanĭ cl. I. Ĭul. Beran 55, Ĭul. Malina 79, Nic. Marciŭ 34, Ĭoan Stacel 90; locotenenţĭ Teod. Verdan 1, Ĭoan Pădure 2, Vesp. Taranugul 68, Coman Bĕrs 83, Emil Sobota 4, Aur. Broştean 64; sublocotenenţĭ: Teod. Sbârcea 7, Traian Bulbuc 88, Const. Dimic 86, Teod. Malina 80, Vas. Popescu 27, Silv. Cutean 81, Aur. Păcală 5, Ales. Candrea 97, Oct. Grecul 75, Ĭoan Vinţeleriŭ 7, Ĭosif. Şindelar 76, Paul Paul 44, Ĭos. Beran 86 şi Iacob Brînduşan 75. La vînătorĭ: La rangul de locotenent Adr. Napoleon 3; sublocotenent Virg. Bian 10. La pionerĭ: La rangul de sublocotenent Eduard Lacom 6, Eug. Pelnar 5, Hermil Cosmuţa 12. La corpul medicilor: La rangul de medicĭ de reg. cl. II.: Mih. Pop, Vict. Corbul, Iac. Făgărăşan. La administraţie: La rangul de sublocotenent: Aurelian Cadariŭ. La honvedime aŭ fost avansaţi: La rangul de căpitan cl. I.: Teofil Vătăşan 24, Gavr. Blăndu 21, Nic. Literat 17, Ivan Prusac 25; medicĭ militarĭ Ilie Beu şi Romul Marcu; la administraţie sublocotenent Ştefan Fodor.

Jidovii spre Palestina! Zelosul naţionalist israilitean Dr T. Herzl a conceput măreţul şi salutarul plan de a colonisa Palestina cu Jidovĭ. Spre realisarea planuluĭ, care vre, să arete, că Jidovii pot trăi şi numaĭ eĭ de eĭ, a umblat prin Anglia, unde s'a înfiinţat şi o societate numită „Jevvisch Compagny". Sultanul turcesc încă ĭ-a promis ajutoriŭ spre realisarea scopuluĭ. Ziarul polon „Polski Dziennik" află, că un milionar jidan din Anglia este gata a da 150 de milióne pentru colonisarea Jidovilor în Palestina. Zelosul Herzl face propagandă între Jidovimea din Anglia. Îĭ dorim succes bun! Dacă ĭ-ar succede a-şĭ câştiga clienţĭ mulţĭ şi în Ungaria, mai mult ne-am bucura.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

Mórtea de pe cruce a luĭ Isus Christos e jertfă adevĕrată și proprie.

În tocmaĭ ca și acum, când șede „de-a drépta scaunuluĭ mărirĭĭ în ceriurĭ“ (Evr. 8, 1), în tocmaĭ așa și în viața sa cea muritóre a fost Isus Christos desevârșitul mijlocitoriŭ, adevĕratul și marele archiereŭ al némuluĭ omenesc. Urmézĕ decĭ, că el trebue că a adus o jertfă proprie, căcĭ a jertfi e obligamentul cel dintâiŭ și cel maĭ esențial al preotuluĭ. „Tot archiereul, pentru ca să aducă daruri și jertfe, se pune; pentru aceea (și Christos) trebuia să aĭbă ceva, și acesta să aducă“ (Evr. 8, 3). Christos decĭ „pe sine s'a adus jertfă nepetată luĭ Dumnezeŭ“ (Evr. 9, 14) pe cruce, pe care păstoriul cel bun fiind a dat viața sa pentru oile sale. Spre acésta l-a sfințit Tatăl și l-a trimis în lume (Ĭo. 10, 36) în clipa întromeniriĭ luĭ. „Dacă a venit plinirea timpuluĭ, a trimis Dumnezeŭ pe Fiul sĕŭ cel născut din muiere, carele s'a făcut sub lege, ca pe cei de sub lege să-i réscumpere, ca să luăm primirea fiéscă“ (Gal. 4, 4 ur.). A voit adecă Dumnezeŭ, ca réscumpĕrarea și repararea némuluĭ omenesc să se sevârșéscă prin jertfa cea sângerósă de pe cruce. Și de aceea Isus Christos, când îĭ sosise óra, cu bucurie ascultătóre față cu voea Tatăluĭ a dat pe cruce trupul și sângele sĕŭ pentru viața lumiĭ fiind el însu-și și preot jertfitoriŭ, însu-și și darul de jertfă. Mórtea luĭ Christos de pe cruce, oferirea trupuluĭ luĭ și vĕrsarea sângeluĭ luĭ pentru némul omenesc e o jertfă în sensul cel maĭ deplin al cuvîntuluĭ, éră nu numaĭ în sens impropriŭ, în ce chip a fost jertfă întrégă viața luĭ de pe pământ. Acésta din urmă a fost pregătirea la mórtea sacrificială a luĭ Christos și cu drept cuvînt se privesce de jertfă în sens maĭ larg; căcĭ și în taĭnele acelea ale luĭ Christos, carĭ aŭ premers patimilor și morțiĭ luĭ, încă găsim pretutindenea spirit de jertfă, voe de a se jertfi și jertfire faptică.

Cele ce Isus „în zilele trupuluĭ sĕŭ“ (Evr. 5, 7), în timpul petrecerĭĭ sale pe pământ a făcut și a suferit, acelea ar fi ajuns cu prisosință, ca să rescumpere miĭ de lumĭ și să grămădéscă nemĕsurate merite și comorĭ de grație. Înse după sfatul luĭ Dumnezeŭ acest preț încă n'a fost destul de mare, pentru ca să ne réscumpere din robia pĕcatuluĭ și să ne redobîndéscă libertatea fiilor luĭ Dumnezeŭ: spre acésta avea să fie de ajuns numaĭ prețul sângeluĭ și vieții luĭ Christos. Acest preț de réscumpĕrare l-a pretins dreptatea luĭ Dumnezeŭ, și Christos s'a îmbiat din iubire liberă, să-l solvéscă: mórtea de jertfă a luĭ Christos de pe cruce a avut să fie corona, închiarea și deplinirea opereĭ de réscumpĕrare.

Că mórtea luĭ Christos e o jertfă adevĕrată și proprie, acésta o învață limpede s. Scriptură și aŭ crezut-o și mărturisit-o tot de una toți creștiniĭ. Înșirăm aci numaĭ câte va argumente:

a) Jertfele L. V. și maĭ ales cele maĭ de frunte și maĭ dese, adecă cele sângeróse, aŭ avut maĭ vîrtos scopul de a prefigura și prevesti aducerea vieții luĭ Isus spre mórte silnică. Dacă nisce prefigurărĭ și garanțe nedeplinite ale singureĭ și adevĕrate morțĭ réscumpĕrătóre, carea a luat-o Christos asupră-și pe cruce, încă aŭ fost fără îndoélă jertfe proprĭĭ, atuncĭ cu atât maĭ vîrtos mórtea acésta a luĭ Christos trebue să fie adevĕrată mórte sacrificială, o jertfă în sens deplin al cuvîntuluĭ. Nu póte și nu are adecă realitatea, împlinirea și deplinirea să rĕmână în apoia umbreĭ, simboluluĭ și prefigurărĭĭ.

b) Ceea ce cultul sacrificial al L. V. a prefigurat în chip taĭnic, aceea profetul a prevestit-o cu cuvinte limpedĭ și mișcătóre: el a prevestit caractĕrul sacrificial al patimilor și morțiĭ luĭ Isus Christos. Isaie a spus limpede în c. 53, că Christos va pătimi și va muri pentru pĕcatele nóstre, și că mórtea, carea o va răbda de bună voe pentru noĭ, va fi o adevĕrată jertfă de împăcare: „Certarea împăcărĭĭ nóstre pe dînsul.“ Apoĭ asamĕnă profetul pe Mântuitoriul cu „o óe“, care „la junghiare s'a adus“ și „nu și-a deschis gura sa“, și cu „un miel făr de glas înaintea celuĭ ce-l tunde“. Icóna acésta mișcătóre va să spună, că el va răbda mórtea de jertfă nevinovat, cu resignare și liniște tăcută. Rodul morțiĭ luĭ celeĭ de împăcare va fi „semință îndelungată“, că „el va moșteni pe mulțĭ“; aceștia vor fi întrégă céta aleșilor, carea nimenĭ nu o póte numĕra; că toți, a căror nume sînt scrise în cartea vieții, toți aceia s'aŭ mântuit și se mântuesc prin sângele luĭ Christos, carele s'a vĕrsat pentru noĭ.

c) În L. V. mielul era animalul sacrificial cel maĭ obicĭnuit. Fiind că mieiĭ aceia sacrificiaĭĭ prefiguraŭ pe Christos, de aceea e lucru fórte firesc, că Christos în L. N. se representă și se preamărésce adese orĭ ca miel, ba în Apocalipsa s. Ioan Mielul e chiar numele propriŭ, care se dă în chip constant Dumnezeŭ-Omuluĭ. Representarea luĭ Isus ca a unuĭ miel e decĭ caracteristică și va să esprime, că mórtea luĭ e mórte de jertfă, o adevĕrată jertfă de împăcare, și cu o cale va să însemne blândețа, resignarea și răbdarea aceea cerésca, carea a vĕdit-o el în patimile sale sacrificiale. Acésta o relevézĕ maĭ marele Apostolilor, când scrie, că Isus „pĕcat nu a făcut, nicĭ s'a aflat vicleníe în gura luĭ“, și „ocărîndu-se împotrivă nu a ocărît, pătimind nu s'a lăudat cu rĕŭ, ci se da celuĭ ce judecă“ (I Petru 2, 22 ur.). Botezătoriul arată spre Isus și zice: „Étă mielul luĭ Dumnezeŭ, cel ce ridică pĕcatul lumiĭ“ (Ĭo, 1, 29), cel ce prin vĕrsarea sângeluĭ sĕŭ împacă ceriul și pământul. S. Paul ne provócă, să celebrăm Pascile cele adevĕrate și spirituale, căcĭ „Pascile nóstre pentru noĭ s'a junghiat Christos“ (I Cor. 5, 7). S. Petru îndémnă pe creștinĭ, să ducă o viață întru frica luĭ Dumnezeŭ, aducêndu-le a minte de prețul cel mare și minunat, cu care aŭ fost réscumpĕrațĭ: „Întru frică timpul vieții vóstre să-l petreceți sciind, că nu cu argint saŭ cu aur, care se strică, v'ați mântuit de viața vóstră cea deșértă, care vi-s'a dat prin părinți, ci cu scump sângele ca al unuĭ miel nevinovat și nespurcat al luĭ Christos“ (I Petru 1, 18 ur.). Christos adecă fiind de tot făr de pĕcat și sfînt, e mielul acela sacrificial de tot nepetat și nespus de bineplăcut luĭ Dumnezeŭ, a cărui sânge șterge tot pĕcatul și face adevĕrată împăcare.

d) După ce „Cuvîntul trup s'a făcut și a locuit între noĭ“, el nu a prezis numaĭ patimile și mórtea sa în chipul cel maĭ hotărît (Mt. 16, 21; 17. 21; 20, 18; Mr. 8, 31; 9, 31; 10, 35 ș. a.), nu le-a prezis numaĭ ca nisce lucruri hotărîte de Dumnezeŭ și de aceea necesare și prezise deja prin profeți (Mt. 26, 24; Mr. 9, 11 ur.; Luc. 22, 22 ș. a.), ci maĭ ales mórtea sa a representat-o de repetite orĭ ca o jertfă. Așa la Mt. 20, 28: „Pe cum Fiul omuluĭ n'a venit, să i-se servéscă, ci să servéscă și *să-și dea sufletul sĕŭ* (viața sa trupéscă Mt. 2, 30; 6, 25) *rĕscumpĕrare pentru mulțĭ.*“ Dar vĕrsarea vicară a sângeluĭ orĭ darea vicară a vieții e jertfă adevĕrată. Și nemijlocit înainte de mórtea sa în rugăciunea sa archierésca a numit mórtea sa sfințire, adecă dedicare și jertfire de sine pentru învĕțăceĭ, pentru ca să le dobîndéscă adevĕrată sfințire, adecă despĕcătuire și justificare internă: „Pentru eĭ cu mĕ sfințesc pe mine însu-mĭ, ca și eĭ să fie sfințițĭ întru adevĕr“ (Ĭo. 17, 19). Impresie adâncă a trebuit, să facă asupra învĕțăceilor, ceea ce a făcut și a zis Mântuitoriul la cina cea de taĭnă, când el a zis: „Acesta este sângele meŭ, carele *pentru voĭ și pentru mulțĭ se varsă spre iertarea pĕcatelor.*“ Ĕr Apostoliĭ, după ce Spiritul sfînt s'a pogorît preste eĭ și ĭ-a învĕțat pe eĭ tóte, aŭ început a grăi și eĭ în chipul cel maĭ limpede despre mórtea luĭ Christos ca despre mórte de jertfă și despre sângele luĭ ca despre prețul, cu care el a rĕscumpĕrat pe ómenĭ din robia sătaneĭ și a pĕcatuluĭ. Apostolul Ioan scrie: „Acesta (Isus Christos) este *curățire* (jertfă) *de pĕcatele nóstre,* și nu numaĭ de ale nóstre, ci și *de ale a tótă lumea*“ (I Ĭo. 2, 2). S. Paul zice, „că toți aŭ pĕcătuit și s'aŭ lipsit de mărirea luĭ Dumnezeŭ, carĭ se îndreptézĕ în har cu darul luĭ prin *rĕscumpĕrarea, carea este în Christos Isus,* pe carele l-a rînduit Dumnezeŭ *curățire* (jertfă) prin credință *întru sângele luĭ*“ (Rom. 3, 23 urr.). Pentru ca să rețină pe credincioșĭ de la tot pĕcatul și să-ĭ îndemne la deprinderea a tótă vîrtutea, Apostolul le pune înaintea ochilor iubirea luĭ Christos cea nespus de intimă, puternică, gingașe și marinimósă, cu care s'a jertfit pe sine însu-și pentru noĭ: „Fiți următorĭ aĭ luĭ Dumuezeŭ, ca nisce fiĭ iubițĭ, și umblați în dragoste, pe cum Christos ne-a iubit pe noĭ și *s'a dat pe sine pentru noĭ aducere și jertfă luĭ Dumnezeŭ* întru miros cu bună mirésmă“ (Ef. 5, 1 ur.). În epistola cătră Evreĭ învĕțătura despre mórtea sacrificială vicară și satisfăcĕtóre a luĭ Christos se enunță de repetite orĭ cu cuvintele cele maĭ limpedĭ și maĭ hotărîte. Apostolul arată sublimitatea și eficacitatea jertfeĭ sângeróse a luĭ Christos în raport cu jertfele neputincióse ale L. V. Pentru a abroga aceste umbre neputincióse a adus Christos *„jertfa trupuluĭ sĕŭ“,* a cărei miros cu bună mirésmă s'a înălțat la ceriŭ, a tras grația luĭ Dumnezeŭ jos la pământ și ne-a do-

bîndit tótă mântuirea şi tótă sfinţirea. *„Sângele luĭ Christos,* carele prin Spiritul cel vecînic *pe sine s'a adus nepetat luĭ Dumnezeŭ, va curăţi consciinţa vóstră de faptele cele mórte,* ca să serviţĭ Dumnezeuluĭ celuĭ viŭ“ (9, 14). Christos „nu are în tóte zilele nevoe ca alţĭ archiereĭ, întâiŭ pentru ale sale păcate a aduce jertfe, apoĭ pentru ale poporuluĭ, că acésta o a făcut o dată *pe sine aducêndu-se“* (7, 27.). „O dată la sfârşitul vécurilor *spre risipirea păcatuluĭ prin jertfa sa* s'a arĕtat; — o dată fiind *jertfit,* ca *să ridice păcatele multora“* (9, 26. 28).

Ast fel biserica laudă cu tot dreptul mórtea crucii cântând: „Rĕscumpĕratu-ne-aĭ pe noĭ din blăstĕmul legiĭ cu scump sângele tĕŭ, pe cruce pironindu-te şi cu sulița împungêndu-te nemurire aĭ isvorît ómenilor.“

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Credinciósa sclavă întră cu dejunul şi aşedă pe un scaun înaintea lor tabla, ce o aduse. Apoĭ se opri, cu mărame albe pe braţ, ca să le servéscă. Eĭ chiar muiară degetele în o fingie au apă pentru a şi-le spĕla, când le trezi atenţiunea o larmă. Eĭ ascultară şi auḑiră musică răsboĭnică. Ea suna de pe uliţa din laturea de méză nópte a caseĭ.

„Ostaşĭ din pretoriŭ!“ esclamă el. „Voiŭ să-ĭ vĕd!“ Şi cu cuvintele acestea sări de pe divan şi alergă a fară.

În clipa următóre el se răzima deja pe balustrada zidită din cărămidă, carea scuţia coperişul la marginea nordică cea maĭ estremă. El era aşa de adâncit în privirea sceneĭ, ce i-se îmbia, cât nicĭ nu băgă de samă, că Tirzah păşi lângă el şi puse mâna sa pe umĕrul luĭ.

Coperişul era cel maĭ înalt în partea aceea a cetăţiĭ. De acolo vedeaŭ cĭ preste cascle spre rĕsărit de parte până la puternicul patrunghiŭ neregulat al cetăţuiĭ Antonia, despre carea am zis deja maĭ la deal, că ea era căsarma garnisóneĭ şi cuartirul, principal al guvernatoruluĭ. Preste stradă, care aci era abia de zece urme de largă, se întindeaŭ pe alocuria punţĭ, ĕră pe airia se împreunaŭ zidirile preste ea. Atât strada, cât şi coperişele caselor începură a se umplé de bărbaţĭ, femeĭ şi copiĭ, pe carĭ ĭ-a atras musica. Cuvîntul „musică“, — de şi îl folosim aci, — nu era chiar potrivit, căcĭ ceea ce auḑiaŭ ómeniĭ, după ce aŭ ĭeşit în stradă orĭ pe coperişe, era maĭ mult numaĭ sunet de trimbiţă, mestecat cu flueratul ascuţit al lituilor, al unor instrumente de lemn, ce eraŭ fórte plăcute ostaşilor romanĭ.

Colóna după câtă va vreme ajunse aşa de aprópe, cât Ĭuda şi Tirzah o puteaŭ vedé din dosul balustradeĭ. Înainte mergea o avantgardă de ostaşĭ cu armatură uşóră, — maĭ ales prăştierĭ şi arcaşĭ, carĭ înaintaŭ în şir rărit. Apoĭ urmă o cétă de ostaşĭ cu armatură grea, carĭ purtaŭ scuturĭ lungĭ şi lăncĭ lungĭ, de carĭ se vor fi folosit deja în luptele în doĭ înaintea Troieĭ. Apoĭ urmă céta musicanţilor, ĕr apoĭ un ofiţer călare, în urma căruia venia o gardă de călăreţĭ. Apoĭ urmă ĕră o colónă de pedestraşĭ cu armatură grea. Ea înainta în şire închiate, umplea strada de la o lature până la ceealaltă şi părea, că nu se maĭ sfârşesce

Membrele pîrlite de sóre ale bărbaţilor, mişcarea scuturilor în tact în drépta şi în stînga, fulgerarea solzilor, cătăramelor, platoşelor şi coĭfurilor luciite, fâlfairea penelor de pe vîrfurile înalte ale coĭfurilor, mişcarea insigniilor militare şi a lăncilor ferecate, paşul îndrăzneţ, sigur, cadenţat şi mĕsurat, ţinuta seriósă şi totuşĭ atentă, uniformitatea severă a întregiĭ mulţimĭ de ostaşĭ, cu care înaintaŭ, — tóte acestea făceaŭ asupra luĭ Ĭuda o impresie, ce abia se póte descrie. Dóuĕ obiecte îĭ legară băgarea de samă în chip deosebit, — maĭ întâiŭ vulturul legiuniĭ prime, un chip aurit pus în vîrful unuĭ mănunchiŭ lung, în vîrful căruia se întindeaŭ aripile de-asupra capuluĭ pasĕriĭ. El scia, că acestuĭ vultur, când îĭ aduceaŭ din turn, i-se prestaŭ onoruri dumnezeescĭ.

A fară de vultur îĭ maĭ lega băgarea de samă ofiţerul, cel ce călăria singur în mijlocul colóneĭ. El purta armatură întrégă, dar pe cap nu avea coĭf. De şoldul luĭ cel stîng atîrna o spadă scurtă; în mâna drépta ţinea un toeag, care se înfăţişa ca un volum de papir alb. Calul luĭ în loc de şea purta un covor de purpură; înhămarea calului consta din o zăbală de aur şi din un frîŭ de mĕtasă galbenă, care în partea de din jos era împodobit cu frânghiĭ late.

Pe când bărbatul acesta era încă de parte, Ĭuda băgă deja de samă, că singură vederea luĭ era de ajuns, ca să provóce iritarea furiósă a poporului celuĭ ce-l privia. Ómeniĭ se plecară preste balustrade orĭ ĭeşirĕ cu îndrăznélă în stradă şi-l amenințaŭ cu pumniĭ. Eĭ îĭ urmaŭ strigând în urma luĭ şi scuípaŭ spre el, când trecea pe sub punţĭ. Ba femeile aruncaŭ sandalele sale spre el, une oria cu atâta isteţime, cât îl şi loviră cu ele. Când veni maĭ aprópe, puteaĭ înţelege, ce-ĭ strigaŭ ómeniĭ: „Tălhariŭ! Tiran! Câne de Roman! Jos cu Ismail! Dă-ne pe Ana în apoĭ!“

Când ofiţerul se apropiase de casa lor, Ĭuda putu vedé, că el faţă cu purtarea plebeĭ nu observa nepăsarea aceea, carea o afectaŭ ostaşiĭ ceĭ alalţĭ cu atâta fală. Faţa luĭ era întunecată şi rĕutăciósă, şi privirile, carĭ le arunca din când în când plebeĭ, eraŭ amenințătóre şi fioróse aşa, că ceĭ maĭ fricoşĭ şi maĭ îngrijaţĭ se maĭ retrăgeaŭ dinaintea luĭ cu sfială.

Tinĕrul auḑise despre obiceiul, care l-a întrodus primul Cesar, ca comandantul spre a însemna dignitatea sa să se înfăţişeze în public purtând numaĭ o cunună de dafin în jurul tîmplelor. De pe acest semn a aflat Ĭuda, că ofiţerul acela era Valeriŭ Grat, noul procurator al Ĭudeeĭ.

Ĭuda compătimia pe Romanul acesta, preste capul căruia se descărca năvala acésta nemeritată a furieĭ poporuluĭ. Când procuratorul sosi la colţul caseĭ, Ĭuda se plecă tare preste balustradă, pentru ca să-l vaḑă bine, şi într'aceea se răzimă cu mâna pe o cărămidă, care începuse deja de mult a se desface din zid, fără ca óre cine să o fie băgat de samă. Apĕsarea mâniĭ a fost destul de tare, ca să desfacă cărămida de tot, şi cărămida căḑu de pe zid. O spaimă repede cuprinse pe Ĭuda. El întinse mâna, pentru ca să prindă cărămida în cădere. Mişcarea luĭ se păru, ca şi cum ar fi aruncat cărămida, silința luĭ a fost zădarnică, ba dimpotrivă el atingênd cărămida cu mâna o aruncă fără de voea sa încă şi maĭ de parte de la zid. El ţipă cu glas tare. Ostaşiĭ gardeĭ privirĕ la deal. Asemenea făcu şi bărbatul cel puternic, — în aceea-şĭ clipă îl lovi cărămida în cap, şi el căḑu ca mort de pe cal. . . .

Cohorta se opri. Gardiştiĭ sărirĕ de pe caĭ şi grăbirĕ a acoperi pe procuratorul cu scuturile sale. Poporul dimpotrivă, care fusese martorul acesteĭ scene şi nu se îndoia de loc, că aruncarea cărămidiĭ a fost intenționată, aclama pe tinĕrul nostru Ĭubilând, în vreme ce acesta încă şi acum se răzima consternat de balustradă, îngrozit de priveliştea, ce i-se îmbia, şi cumpĕnind urmările grozave, carĭ vor avé, să se descarce asupra capuluĭ luĭ.

Un spirit necurat sbură cu ĭuţélă de necreḑut de pe coperiş pe coperiş de-a lungul cohorteĭ, cuprinse poporaţiunea şi o răpi cu sine. Eĭ smulgeaŭ cărămiḑĭ din balustrade, puhăviaŭ lutul, din care eraŭ zidite în mare parte crestele caselor, şi care era ars de sóre şi tare ca pétra, şi aruncaŭ cărămiḑĭ şi lut cu furie órbă asupra legionarilor, ceĭ ce se opriseră în stradă. Se începu acum o luptă sĕlbatică. Disciplina firesce că maĭ pe urmă se făcu stăpâna situaţieĭ. Lupta, macelărirea, isteţimea de o parte, ĕr de alta desperarea nu aŭ importanţă pentru decursul istorisiriĭ nóstre. Să vedem maĭ bine de urzitoriul acestuĭ eveniment!

Palid ca mórtea alergă Ĭuda de la balustradă.

„O Tirzo! Tirzo! Ce va fi de noĭ?“

Ea nu vĕḑuse întîmplarea de pe stradă, ci auḑise numaĭ larma şi vĕḑuse numaĭ alergarea ómenilor pe coperişele caselor. Se pregătia un lucru grozav, asta o presimţia şi ea. Dar ea nu-şĭ putea spune, ce va fi lucrul acesta, care-ĭ e causa, şi nu scia, că pe ea şi pe ĭubiţiĭ eĭ îĭ amenința o primejdie.

„Ce s'a întîmplat? Ce vor să însemne tóte acestea?“ întrebă ea cuprinsă de spaimă.

„Eŭ am ucis pe procuratorul roman! Cărămida a căḑut pe el!“

Ea îngălbeni, îl cuprinse cu braţul şi-ĭ privi sguduită în ochĭ, dar fără de a zice un cuvînt. Frica, ce-l ţinea încătuşat, o cuprinse şi pe ea, şi priveliştea asta îĭ renoi forţa.

„N'am făcut-o cu intenţie, Tirzo! A fost o întîmplare órbă!“ zise el maĭ recules.

„Ce se va întîmpla acum?“ întrebă ea.

El privi la tumultul de pe stradă şi de pe coperişe, care crescea în fiesce care clipă, şi-şĭ reamintia ţinuta îngrozitóre şi amenințătóre a luĭ Grat. De cum va nu a murit, carĭ vor fi óre hotarĕle rĕsbunăriĭ luĭ? Ĕr de cum va e mort, atuncĭ la ce vor împinge óre pe legionarĭ escesele plebeĭ? Pentru a nu fi silit, să dea rĕspuns la întrebarea eĭ, el se plecă din noŭ preste balustradă chiar în clipa, în care Romaniĭ ajutară procuratoruluĭ, să încalece din noŭ.

„El trăesce, Tirzo! El trăesce! Lăudat să fie Dumnezeul părinților nostri!“ Cu bucurie păși el de la balustradă și respunse la întrebarea ei:

„Nu te teme, Tirzo! Le voiŭ spune, cum a venit tot lucrul, și ei își vor aduce a minte de tatăl nostru și de meritele lui și nu ne vor face nimica.“

El chiar o conducea în chiliuța de pe coperiș, când acesta se cutrĕmură sub piciórele lor, și bubuitul de grindĭ și blane, carĭ cădeaŭ, se audi de din jos, și acestei bubuituri îi urmă un strigăt de spaimă și îngrozire din curte. El se opri și ascultă. Strigătul se repeți. Apoi se audi bubuitul multor pași, o mestecătură de glasurĭ, strigăte înfuriate mestecate cu strigărĭ după ajutoriŭ, — și apoi țipete de muierĭ cuprinse de spaimă. Ostașii sparseră pórta nordică și eraŭ stăpânĭ preste casă. Convicția îngrozitóre, că-l urmăresc, că-l cércă, îl cuprinse pe Iuda. Gândul lui cel dintâiŭ a fost, să cerce a scăpa. Dar în cătrăŭ? Numaĭ aripĭ ar fi putut, să-l scape. Tirzah, a căreĭ ochĭ amorțiseră de spaimă și frică, îl prinse mâna.

„Iudo! Ce vor să însemneze acestea?“

El audi, cum uciseră pe sclavĭ, — și unde era mamă-sa? Óre glasul eĭ nu era între glasurile, carĭ le audia? Cu tótă energia voinții, ce i-a maĭ rĕmas, zise: „Rĕmâĭ aci și mĕ aștéptă. Tirzo! Voiŭ merge în jos și voiŭ vedé, ce se petrece, și apoi voiŭ veni éră la tine în sus.“

Glasul lui pe lângă tótă silința, ce și-o da, era nesigur. Tirzah se prinse încă și maĭ tare de el.

Maĭ tare, maĭ strĕbătĕtoriŭ rĕsuna glasul mameĭ lor. Iuda nu întârziă maĭ mult.

„Vino! Vino! Să mergem în jos!“

Terasa saŭ galeria de din jos de scară, vermuia de ostășime. Câțĭ va alergaŭ cu spadele scóse în chiliĭ și éră a fară. Într'un colț o cétă de femeĭ îngenunchiaŭ îndesuite și cerșiaŭ îndurare. De ceea parte o femee cu haĭne rupte și cu pĕr lung, care-ĭ sbura sĕlbatic în jurul feței, se lupta cu un bărbat, care trebuia să-și încórde tóte puterile, ca să o țină. Strigarea eĭ întrecea tótă larma și ajunsese până sus pe coperiș. Cu câte va sărituri Iuda se afla lângă ea. „Mamă! Mamă!“ strigă el. Femeea își întinse spre el brațele, — însĕ tocmaĭ când voi, să-l cuprindă, tocmaĭ atunci îl prinseră și-l traseră la o parte. Apoi audi Iuda, cum zise óre cine:

„Acesta e!“

Iuda privi în apoi și vĕdu — pe Messala.

„Ce? Acesta să fie un ucigaș?“ întrebă un bărbat frumos, îmbrăcat într'o armatură frumósă și strălucitóre.

„Pe zeĭ!“ replică Massala, neuĭtând nicĭ acum a se folosi de modul sĕŭ de a grăi a lene. „O nóuă filosofie asta! Ce ar zice óre Seneca, dacă óre cine ar susține, că omul trebue să fie bĕtrân, pentru ca să pótă urî de mórte? Îl aveți în mânĭ, și cea de colo e mamă-sa, și din colo stă soru-sa. Întrégă familia e în mânile vóstre.“

Iubirea față de mamă-sa și de soru-sa făcu pe Iuda, să-și uite de supĕrarea sa asupra lui Messala.

„Ajută-le, Messalo! Adu-ți a minte de copilăria nóstră! Ajută-le! Eŭ — Iuda — eŭ te rog!“

Messala se făcu, că nu-l aude.

„Eŭ aicĭ nu vĕ pot fi maĭ mult de folos,“ zise cătră ostașĭ. „Colo jos în stradă este distracție maĭ multă. Jos Eros! Trăéscă Marte!“

Cu cuvintele acestea se depărtă. Iuda îl pricepu și în amărăciunea sufletului sĕŭ se rugă cătră ceriŭ zicĕnd:

„În óra rĕsbunării tale, Dómne, mâna mea fie aceea, carea-l lovesce!“

Cu silință estraordinară își făcu cale până la ofițer.

„Domnul meŭ! Femeea aceea este mama mea. Cruță-o, cruță și pe soru-mea de colo! Dumnezeŭ e drept, — el îți va rĕsplăti cu milă pentru milă!“

Omul se păru a fi mișcat.

„Femeile să le duce-ți în turn,“ strigă el, dar să nu le faceți nicĭ un rĕŭ! Veți avé, să dați samă de ele!“ Apoi întorcêndu-se spre aceia, carĭ țineaŭ pe Iuda, zise: „Aduceți funiĭ și-l legați mânile, apoi îl pogorîți la strădă! El își va lua pedépsa.“

(Va urma.)

Bibliografie.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaș 1896.

Broșura constă din 39 pagine, în carĭ se daŭ inviațiunile cele maĭ bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale și curatoratele, cum și privații la aruncarea și conscrierea dărilor de stat și anume: 1. a dării de *case,* 2. a dării de *câștig,* 3. a dării după *camete,* 4. a dării *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliție,* 6. a dării de *arme* și de *vînat* și 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Prețul uneĭ broșuri e **8** cr., expedată franco sub fașe **11** cr.

Legile politico-bisericescĭ
din 1894 și 1895

împreună cu respectivele ordinațiuni ministeriale, traduse, edate și comentate la ordinul Preaveneratului Consistor mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Prețul unuĭ esemplar broșurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atențiunea clerului nostru asupra acestui op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoțesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuință preotul în urma situațiunii nóuĕ create prin legile aceste.

Cestiuni
din
dreptul și istoria bisericeĭ românescĭ unite, studiŭ apologetic din incidentul invectivelor „Gazetei Transilvaniei“ și a dlui Nicolaŭ Densușan asupra Mitropolitului Vancea și a bisericeĭ unite. Partea I. 272 pag. 8°. Prețul **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Prețul **1** fl. Ambele părți espedate franco **1** fl. **85** cr.

Instituțiunile calvinescĭ
în biserica românéscă din Ardél,
fasele lor în trecut și valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se póte procura cu prețul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaș** (Balázsfalva).

Editor și redactor rĕspundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Magazin de lemne de lucru și de foc.

Subscrisul am onóre a aduce la cunoscința On. Public din loc și jur, că éră mi-am restabilit magazinul meŭ de lemne **bine asortat** la **casa-mi proprie,** și servesc pe lângă **prețurile cele maĭ moderate** materialul cel maĭ bun.

Têmplărie.

Primesc tot felul de lucrărĭ de mĕsar pentru **edificiĭ,** pe cum și **strane** de **biserici** și **mobiliarurĭ** de **școli,** despre carĭ la cerere servesc cu **preliminare.**

Entreprise de pompe funebre.

La casurĭ de mórte recomand aședĕmîntul meŭ de înmormîntare **bogat asortat,** în care tóte obiectele, atât cele maĭ de rînd, cât și cele maĭ fine se pot căpĕta **cu prețurile cele maĭ ieftine.** — **Sicriurĭ de metal,** ce se închid hermetice, din primele fabricĭ. — Sicriurĭ de **brad** și **stejar** din lucrătórea-mĭ proprie.

Pe lângă referențe bune se acórdă plătirĭ în rate.

Rugând On. Public pentru spriginul binevoitor semnez

Blaș (Balázsfalva) 1896.

cu distinsă stimă
Ștefan Oltean
têmplar.

(29) 10—10

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl.. ½ an 3 fl.. ¼ an 1 fl. 50 cr.
Pentru străinătate:
Pe 1 an 13 frcs.. ½ an 6 frcs.. ¼ an 3 frcs. 50 cm.
Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Un sir garmond: odată 7 cr.. a dóua oră 6 cr.. a treia oră 5 cr., și de fiecare publicătiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redactiunea și Administrațiunea **Unirii**» în Blaș.

Anul VI. Blaș 14 Novembre 1896. Numĕrul 46.

În préjma sinodului.

Cu bucurie salutăm întrunirea veneratului sinod archidiecesan, cel dintâiŭ sub blânda oblăduire a iubitului archiepiscop Victor.

Canónele sfinteĭ nóstre biserici rĕsăritene catolice prescriŭ, ca după putință în fiesce care an să se celebreze sinóde diecesane. Ne saltă deci inima de bucurie, când vedem, că veneratul Cap al archidiecesei nóstre se grăbesce a satisface datorinței sale canonice și în dată abia după un an de păstorire adună în jurul sĕŭ pe ceĭ după canóne chemați pentru a se sfătui cu dînșiĭ asupra celor de interes general privitoriŭ la buna cârmuire a vasteĭ nóstre archidiecese.

Importanța sinódelor nu le póte nega nimenia, și nicĭ nu o négă nimenĭ. Maĭ mulți ochĭ maĭ multe vĕd, și în sinóde archiereul prin delegații sinodalĭ ajunge în contact cu archidiecesa întrégă și prin urmare în posibilitatea de a cunósce maĭ nemijlocit tóte lipsele și nĕcasurile.

Importanța acestor sinóde e înse cu mult maĭ mare tocmaĭ în zilele nóstre. Referințele vieții s'aŭ schimbat, și *biserica* e nevoită a se acomoda lor, întru cât adecă îĭ permite constituția eĭ dumnezeéscă, care de-a pururea trebue să fie păzită intactă.

Încă nu sînt 200 de anĭ, de când ne-am liberat din cătușile schismeĭ. De atuncĭ am progresat neîncetat, am tot scuturat din rujina bizantină și am cercat a ne ridica asemenea cu bisericile surorĭ. Dar aŭ progresat tóte, condițiunile din stat aŭ trecut prin o modificare enormă. Drept aceea datorĭ sîntem și noĭ a ține pas și a maĭ face, ce maĭ este de făcut.

Și e de făcut fórte mult.

Cestiunea școlilor nóstre confesionale e o cestiune de o nespusă importanță. Să ne aducem a minte, ce lupte eroice aŭ purtat alte popóre pentru conservarea caractĕrului confesional al școlilor sale. La noĭ interesul e îndoit, pentru că vorba e nu numaĭ de păstrarea și salvarea caractĕrului confesional, ci și de cel național.

Dotarea congruă a clerului încă e o cestiune, ce nu se maĭ póte amâna. Azĭ cu cualificație pe jumătate de cât cea a preoților nostri poți ajunge la 2—3000 fl. venit anual. Preoții nostri variéză în venitele lor de la 100—700 fl. E adevĕrat, că nu rĕsplata luméscă are să fie atractivul la statul preoțesc. Dar adevĕrat e și aceea, că la fapte eroice nu e obligat nimenĭ, și apoĭ familia și copiiĭ nu-ĭ poți ține și cresce numaĭ cu rugăciune și post.

Dar pe lângă aceste cestiunĭ maĭ sînt încă fórte multe, și încă de însemnătate tot atât de mare.

Prin legile bisericescĭ-politice poporul s'a îndepărtat de la cler, vada clerului a scădut. De altă parte e sciut, că viitoriul nostru atîrnă de la conservarea dependenței, ce o are poporul de la cler. Dacă până acum am putut resista ademenirilor dușmane, dacă inimicul n'a putut străbate în șirurile nóstre, este, pentru că poporul a ascultat cu încredere de conducĕtoriĭ sĕĭ, de cler.

Dacă deci e vorbă, să ne păstrăm tăria nóstră, atuncĭ datorința nóstră este, ca să nu scăpăm din mânĭ conducerea poporului nostru. Și pentru ca să se póță întîmpla acésta, e de lipsă, ca să îndoim zelul și să convingem poporul, că adevĕratul luĭ conducĕtor, părinte și binevoitor e numaĭ preotul singur.

Spre acest scop este de lipsă, ca preoțimea nóstră să-și împlinéscă cu tótă sfințenia datorințele sale pastorale. Preotul este nu numaĭ preot, care trebue să aducă jertfa cea sfîntă pentru popor, ci este învĕțător al poporului. Obligamentul acesta de învĕțătoriŭ al poporului trebue să-l îndeplinéscă clerul nostru în mĕsură însutită. Cu vreme și fără de vreme trebue învĕțat poporul, arĕtându-i-se calea cea adevĕrată atât în privință luméscă, cât și maĭ vîrtos în privință spirituală.

Fără de asta biserica nu va puté resista năvălirilor dușmane, și poporul va perde credința și cu credința tot.

A fară de acestea cestiunĭ maĭ sînt încă altele multe, ce privesc administrația, carĭ tóte reclamă o organisare.

Sîntem convinși, că membriĭ sinodului vor fi conscii de gravitatea misiuniĭ, ce o aŭ, și că vor contribui cu lumina sfaturilor sale la aceea, ca

---

Feuilleton.

Procesul Episcopului Ĭ. I. Clain.

Studiŭ de **George Bogdan-Duică.**
(Continuare.)

Dályai maĭ comunică o resoluție a sinodului, care, fiind adevĕrată, întărește pe deplin acusa, că episcopul începuse a cocheta cu schisma, și ne plécă judecata spre întâia alternativă pusă maĭ sus. Clain pusese la punctul 9 chestiunea preoților ordinați în alte țĕrĭ, *utrum recipiendi sint aut non?* Chestiunea ast fel pusă era din punctul de vedere al consolidărĭ unirĭ un regres. Sinódele țínute tot sub Clain la 1732 și 1742 se ocupaseră cu acéstă chestiune. [1]) La 1742 se decisese, ca acești preoți la cele preoțesci de aicĭ în colo „să nu se slobódă, nice să *se maĭ* primésca". Și totu-și Clain maĭ revine el însu-și în 1744? Din ce motive? Resoluția de la 1744 era *maĭ* favorabilă preoților „din țĕrĭ străine" de cât cea de la 1742.

P. Dályai maĭ comunică o singură resoluție, relativă la chestiunea veche a mănăstirĭ, chestiune rĕmasă neisprăvită de la sinodul din 1742. [1]) Alte decisiunĭ nu maĭ publică, ceea ce constitue un fapt remarcabil. Secretarul, care insu-și zice, că va comunica resoluțiunile, *„in quantum recordari possum"*, de ce să-și fi adus a minte numaĭ despre resoluțiile, care stăteaŭ, cu o singură escepție, în raport cu punctele de acusă? De ce să nu-și fi putut aduce a minte și de cele alalte? Orĭ *póte* i-s'a spus, că cele alalte nu sînt de interes pentru chestia de căpetenie? [2]) Întrebarea este îndreptățită, rĕspunsul nu sîntem în stare a-l da. [3])

Relațiunea luĭ P. Dályai se deosebesce mult de denunțările guvernului și catolicilor. Acestea aŭ făcut relativ la chestiunile. pe care și P. Dályai le raportéză. raporturĭ exagerate, în care aŭ depus propriile interpretațiunĭ tendențióse. inspirate de interesele lor, ale unor cuvinte și concluse, care nu excludeaŭ prin o formă maĭ precisă o interpretare falsă.

Calumniile acestora aŭ adaus și alte crime. Cele *politice* eraŭ preferite, pentru ca să-ĭ facă și maĭ sigură căderea. Resultă adecă atât din excerptul luĭ Rosenfeld din protocolul conferințiĭ de la 25 Sept. 1744. [1]) cât și din §§-iĭ 56—66 aĭ întrebărilor puse luĭ Clain, că el ar fi pomenit despre nisce puterĭ străine amenințând. Ce rost a avut amenințarea? La al cuĭ îndemn a făcut-o? De ce? Cu ce scop? Despre acésta s'a înțeles și cu alțiĭ? Cum, prin graiŭ orĭ în scris? A maĭ comunicat și altora și cele alalte puncte pertractate în sinod? Cuĭ, în ce chip? Ce i-s'a rĕspuns, și cine ĭ-a rĕspuns? O ploe de întrebărĭ cu înțeles întunecat și supĕrătoriŭ de prepuelnic îl aștepta pe Clain în acéstă privință. Dar ele sînt tot de o dată atât de deplasate, în cât ne simțim dispensați a ne ocupa de ele.

Cadrul acuseĭ era așa dar acesta: o politică suspectă externă și una, internă antiguvernamentală părea, că se întemeiéză între Românĭ, avênd ca autor și conducĕtoriŭ pe

---

[1]) Moldovan, Acte Sinodalĭ II. p. 97 și I. p. 148 și 151.

[1]) Moldovan, Acte sinodale I. p 147. ad. 3.

[2]) Vedĭ adausul Nr. 4. La punctul 5 cf. Moldovan, Acte I. p. 150, 7; la p. 6 și 7 cf. Acte I. p. 152—153 etc. eraŭ chestiunĭ vechĭ și pentru casul de față indiferente.

[3]) Ar fi interensant, să se publice, dacă se află scirĭ și despre acest secretariŭ, pentru ca și el să fie maĭ bine cunoscut.

[1]) Care sună așa: »fideidigne porro referebatur, quod eadem in synodo, idem Eppus exteras etiam potentias interminatus sit.«

intenţiunile nobile ale bunuluĭ nostru archiereŭ să se realiseze cât se póte de perfect.

În speranţa acésta salutăm din nóŭ întrunirea sinoduluĭ archidiecesan!

Sinod bisericesc român gr. cat. — Cu inscripţia acésta scrie „Alkotmány“ următórele:

„Victor Mihályi, archiepiscopul gr. cat. din Blaş, a convocat pe 17 a c. la Blaş sinodul general al archidiecesei de Alba Iulia şi Făgăraş. Convocarea sinoduluĭ, — aşa zice convocatoriul, — a devenit necesară în urma situaţieĭ grave a dieceseĭ şi maĭ ales a bisericiĭ române gr. catolice. Sinodul acesta în rîndul cel dintâiŭ va fi chemat a determina posiţia, ce va avé să o ĭea preoţimea în cestia congrueĭ, căcĭ în forma, în care guvernul va să introducă congrua, preoţimea română gr. cat. nu o primesce, de óre ce prin acésta preoţimea va fi atîrnătóre de la placul guvernelor. — De mare moment e acest sinod şi din causa, că archiepiscopul Mihályi, abătêndu-se de la îndatinarea înaintaşuluĭ sĕŭ, va să împlinéscă afacerile bisericesci maĭ momentóse cu conlucrarea şi scirea clerului inferior, pe când înaintaşul luĭ a împlinit tóte numaĭ cu ajutoriul consistoriuluĭ, şi fórte a rare orĭ a convocat sinodul. Românimea greco-catolică, ba şi ceĭ de confesiunea greco-resăriténă, se bucură fórte tare de convocarea sinoduluĭ, şi foile române îşĭ esprimă sperarea, că sinodul acesta va luá posiţie hotărîtă în cestia congrueĭ, ceea ce o vor imita apoĭ cele alalte diecese şi şi greco-resăriteniĭ, prin ce întrégă preoţimea românéscă va pretinde o congruă uniformă onestă. O altă acţiune importantă a acestuĭ sinod e maĭ de parte, ca să dea ajutoriŭ şi şcolilor confesionale gr. catolice, întru cât fórte multe şcolĭ confesionale nu sînt în stare a plăti pe învĕţătorĭ în sensul legiĭ aşa. că unele aŭ fost silite a cere ajutoriul guvernuluĭ, prin ce sînt espuse pericolului de a fi statificate.“

Mişcarea din Anglia spre întórcerea în biserica catolică o conced acum chiar şi foĭ liberale, de şi o fac acésta fórte nebucuros. Fórte revoltată e acum asupra acesteĭ mişcarĭ liberala fruntaşe „Vossische Zeitg“. Ea scrie următórele:

„De când Papa Leo a negat validitatea ordinaţiunilor preoţescĭ anglicane, de atuncĭ în cercurile bisericiĭ înalte anglicane domesce o consternare vĕdită, pe când romano-catolicilor le-a crescut fórte tare curajul, şi eĭ contézĕ cu siguritate la aceea, că hotărîrea papală va trage pe mulţĭ din membriĭ bisericiĭ de stat în sinul bisericiĭ „singur mântuitóre“. Lunĭ s'a ţinut în Liverpol o conferenţă diecesană, în care s'a vĕdit fórte limpede impresia adâncă, ce a avut-o hotărîrea papală asupra membrilor bisericiĭ înalte; aceştia nu vor să-şĭ de-a odihnă, până când Roma nu le va recunósce, că eĭ sînt „preoţĭ jertfitorĭ“ în tocmaĭ ca şi preoţiĭ bisericiĭ romane. Consternarea acésta deplorabilă a celor din biserica înaltă deşteptă indignarea drépta a celor alalte direcţiĭ din biserica de stat, şi representanţiĭ lor aŭ dat în Liverpol destul de clar să se pricépă, că ómenĭ aşa de deplorabilĭ ca membriĭ aceia aĭ bisericiĭ înalte, carĭ doresc atât de nebunesce, ca episcopul Romeĭ să recunóscă ordinaţiunea lor preoţéscă, după drept ar trebui să se eschidă din biserica anglicană. Asta a avut cel puţin resultatul, că în sfârşit şi ceĭ aĭ bisericiĭ înalte aŭ votat pentru o resoluţie, care nebagând în samă hotărîrea papală accentuézĕ validitatea ordinaţiunilor anglicane. Dar durere, pe cum ni-se scrie din London, lucrurile nicĭ între laĭciĭ bisericiĭ înalte nu staŭ de loc bine. Un şcolariŭ de unăzĭ n'a voit, să se cuminece, de óre ce audise, că Papa pe clericiĭ bisericiĭ luĭ nu ĭ-a recunoscut de preoţĭ ordinaţĭ după lege, carĭ să pótă ĭerta pĕcatele, şi Marţĭ într'o adunare a societăţiĭ „Catholic Truth Society“ a declarat cardinalul Vaughan, că în urma hotărîriĭ papale s'aŭ întîmplat deja numĕróse treceri la biserica catolică şi se aştéptă de asemenea numĕróse treceri în timp scurt. Asta o conchide el din aceea, că mulţĭ protestanţĭ s'aŭ adresat cătră el şi cătră alţĭ preoţĭ catolicĭ cerêndu-le sfatul. Abstragênd de la aceea, că nu esistă nicĭ o causă de a se îndoi în cuvintele cardinaluluĭ, o ast fel de purtare corĕspunde pe deplin seriosităţiĭ, cu care Anglezĭĭ se obicĭnuesc a tracta cestiĭ bisericescĭ. S'a împlinit decĭ aceea, ce s'a fost prezis lorduluĭ Halifax la începutul acţiuniĭ luĭ celeĭ singulare. Ce estensiune vor avé trecerile acestea la biserica catolică, aceea acum încă nu se póte constata de loc, de óre ce, pe cum s'a hotărît în adunarea de Marţĭ, biserica catolică are de gând, să bată ferul, până e ferbinte, adecă să cerce a trezi pentru o trecere în masse la biserica catolică o mişcare puternică prin respândire de scrierĭ şi prin visitarea protestanţilor. Silinţele acestea sigur nu vor rĕmâné lipsite de resultat.“

O voce din sinul clerului român unit. — Sub titlul acesta „Gazeta Transilvaniei“ în numĕrul sĕŭ 240—1896 publică o corespondenţă necualificabilă din péna părinteluĭ Ioan Papiŭ, în care se batjocoresce memoria fericitului archiepiscop Vancea şi tot o dată şi sinodalitatea din biserica nóstră, pe cum şi modul de guvernare a bisericiĭ nóstre.

Ca să vadă cetitoriĭ nostri, ce fel de *voce* este „vocea“ părinteluĭ Papiŭ, le împărtăşim, că părintele Papiŭ a fost paroch în Mărgău din protopopiatul Morlăciĭ, pentru abusurile sale înse prin sentenţă ridicată la valóre de drept pe timpul vacanţeĭ scaunuluĭ mitropolitan a fost lipsit de parochie şi a fost suspendat pentru maĭ mulţĭ anĭ.

Credem, că după deslusirea asta e de prisos a maĭ accentua, câtă valóre meritĕ încercările de stil ale Sfinţieĭ Sale.

Nu ne rĕmâne decĭ alta, de cât să gratulăm „Gazeteĭ“, pentru că publică ast fel de vocĭ. Aşa ceva încă numaĭ în ziaristica nóstră se póte întîmpla.

Studenţiĭ din Viena cătră studenţiĭ din Blaş. — Studenţiĭ universitarĭ din Viena aŭ adresat studenţilor din Blaş o epistolă deschisă, în care se încércă a le arĕta enorma crimă, ce aŭ comis-o prin visitarea espositieĭ din Budapesta.

După cum sîntem informaţĭ epistola şĭ-a ajuns scopul: Studenţiĭ nostri plâng cu amar, maĭ vîrtos pentru că freamĕtul frunze-

---

nelinîştitul episcop şi acesta fiind destul de cu minte, pentru ca să supună interesului naţional interesul confesional şi aşa sdruncinat.

Şi cine cuteza a lua direcţiunea acésta absolut diametral opusă politicieĭ Marieĭ Teresieĭ? Un om, rĕspundeaŭ denunciantiĭ, care cheltuesce baniĭ clerului fără de nicĭ un folos (§. 73 din adausul Nr 5), care face mulţĭ popĭ, de şi eĭ nu sînt de lipsă, pentru ca el să pótă lua des taxe de hirotonire (§ 69 şi 71), şi-ĭ face chiar fără a maĭ cere de la o vreme jurămîntul de fidelitate datorĭ a-l face pe S. Unire (§. 72), că primesce popĭ ordinaţĭ de schismaticĭ (§. 70). acusă care coincide cu resoluţia de la P. Dályai; că nu se opune literaturiĭ bisericescĭ schismatice, asupra căreia era datoriŭ, să fie cu grije de poliţist (§. 68), că-ĭ nepotist, care îşĭ ocrotesce némurile. [1])

Tóte acestea trebuia, să producă la Viena impresia, că Ĭ. I. Clain se ocupa maĭ mult cu treburĭ lumescĭ de cât cu representarea luĭ Isus Christos; impresia a fost formulată în §. 75 şi ceĭ următorĭ din întrebările puse luĭ Clain. Şi aicĭ rĕsuflă şi *tendinţa procesului:* a îndrepta stările din Ardeal îndreptând maĭ întâiŭ pe episcopul şi anume *cerêndu-i-se acestuia, ca el să remânţe la lucrările sale politice* (§. 77) şi să fie numaĭ păstor sufletelor.

Se punea la cale o încovoélă a unuĭ stejar, nu o frângere; stejarul a preferit înse, să fie frânt, de cât să se vadă încovoiat.

VII.

Împĕrătésa Maria Teresia era o femee piósă, dar nu era şi tolerantă; ea nu s'a putut ridica până la vederea, că toleranţa nu este o mĕsură religiósă, ci politică, care-i necesară, în dată ce într'un stat se află aderenţi aĭ feluritelor religiunĭ [1]); în 1777 încă ea scria luĭ Ĭosif II. că şi maĭ puţin de cât spiritul de persecuţiune. ar puté admite spiritul de tolerantism orĭ de indiferenţă [2]); şi totuşĭ, adauge Friedberg, nicĭ un regent austriac nu s'a folosit atât, cât ea de dreptul *circa sacra*. Ba cât va timp *după ce* s'a sfârşit afacerea şi rolul luĭ Ĭ. I. Clain, Maria Teresia a ţinut. ca Papa Clemente VIII să-ĭ recunóscă în mod deosebit privilegiul dat regeluĭ ungar prin faĭmósa bulă a Papeĭ Silvestru II cătră Ştul Ştefan. [3])

Privilegiul acesta, dat regeluĭ Ştefan şi tuturor următorilor sĕĭ, a avut un rol şi în procesul luĭ Ĭ. I. Clain. Autenticitatea luĭ este, nu-ĭ vorbă, contestată de paleografĭ şi istoricĭ celebri; chiar şi apĕrătoriĭ luĭ trebue să concéda, că documentul este cel puţin interpolat, cum zice Knauz, [1]) orĭ cel puţin tare interpolat, cum se esprimă Vering. [2]) Drepturile cuprinse în el nu aŭ fost înse abandonate de regĭ, cum abandonară eruditiĭ autenticitatea documentuluĭ, care le cuprinde. Episcopul Clain a simţit şi el efectul lor.

În urma conferinţeĭ ministeriale de la 25 Septemvrie 1744 Maria Teresia a vĕdut, că rĕul născut în Transilvania trebue vindecat, şi a invocat ca basă a serióseĭ sale proceduri bula pontificie dată regeluĭ Ştefan şi a nume pasagiul: *„Et secundum quod Divina gratia te et illos docuerit, Ecclesias Regni tui praesentes et futuras nostra et successorum nostrorum vice disponere atque ordinare Apostolica simul authoritate concessimus.“* Aşa scrie Rosenfeld după protocolul aceleĭ conferenţe. [3]) În puterea acestuĭ text Maria Teresia dispuse, ca tóte punctele de acusă cuprinse în denunţările

[1]) Acusa acésta putea, să prindă bine la ceĭ ce sciaŭ, cum I. Clain obţinuse nobilitarea per litteras armales a luĭ Toma Clain-Micul fratelui sĕŭ pe basa unuĭ arbore genealogic de 11 generaţiunĭ, din care nu lipsiaŭ nicĭ Basarabiĭ, nicĭ Movilescĭ, »a communi stirpe Ioanne nepote Mogilla Bassaraba Duce Moldaviae anno 1306 vivente«! L. Rosenfeld, după actul canc. adlic. 104 ex 1735.

[1]) I. Majláth, Geschichte des österr. Kaiserstaates V. p. 89.

[2]) Dr E. Friedberg, Die Gränzen zwischen Staat und Kirche p. 138.

[3]) G. Phillips, Kirchenrecht VI. p. 744.

[1]) Ferd. Knauz, Monumennta Ecclesiae Strigoniensis p. 20: »Litterae ergo hae ad minimum interpolatae sunt.« Knauz, care a scris la 1874, era canonic şi bibliotecariŭ al metropolieĭ de Strigoniŭ.

[2]) Vering, Lehrbuch des kath., orient. und prot. Kirchenrechts ediţia 3. p. 141.

[3]) Hof-Kanzlei-Zahl 66: 1745.

lor de pe câmpul libertăţii le străpunge inima. Pĕcat numaĭ, că pe acel câmp nu sînt frunze!

În colo studenţiĭ din Viena asigură pe studenţiĭ nostri de ĭertare. Asta e şi frumos şi generos. Cu ĭertarea se închie contul.

Studenţiĭ nostri cu ĭertarea, — ér studenţiĭ din Viena cu amintirea uneĭ fapte „generóse“.

O declaraţiune. — „Tribuna“, „Gazeta Transilvanieĭ“ şi „Dreptatea“ publică următórele:

„*Declaraţiune.* — Faţă de apreţiările apărute în numĕrul 231 al ziarului „Dreptatea“ sub titlul „Împăcare?“, carĭ se refer la protocolul luat în 15 Octombre 1896 în consiliul juriului de onóre, esmis din partea comitetului naţional român pentru judecarea şi eventual aplanarea diferenţelor ivite între presidentul comitetului dr Ioan Raţiu, membrul comitetului Iuliu Coroian şi secretariul dr. Vasile Lucaciu: juriul de onóre declară din nou, că afacerea ivită între susnumiţiĭ domnĭ o privesc de terminată prin declaraţiunile lor cuprinse în citatul protocol şi prin lămuririle detaiate făcute de ambele părţi. — A fară de acésta juriul consideră, că din declaraţiunile cuprinse în acel protocol ĭese în de ajuns la ivélă, că partea politică a controverselor ivite între numiţiĭ domnĭ a fost tratată şi lămurită pe deplin, până ce s'a ajuns aplanarea neînţelegerilor reciproce. — Tratarea specialisată a tuturor împrejurărilor, pe basa cărora juriul a trebuit, să pronunţe verdictul sĕu cunoscut, a fost şi este considerată de superfluă şi neoportună; pentru că de o parte ar fi contra discreţiuniĭ impuse prin regulele buneĭ cuviinţe, pe de altă parte contra intereselor causeĭ naţionale, carĭ interese trebue să fie în prima linie deciditóre pentru acţiunile fie cărui Român, şi carĭ interese cu deosebită atenţiune aŭ fost luate în considerare din partea juriului, când a declarat afacerea de închiată. — Deş, Olpret, Abrud, Arad. — *Dr. Teodor Mihali. Alesandru Filip. Dionisiŭ Vajda. Petru Truţa.*“

Noĭ publicasem articolul „Împăcare?“ apărut în „Dreptatea“. Ne-am privit deci datorĭ a publica şi „Declaraţiunea“ acésta.

Noĭ ţinem a constata, că autorul articoluluĭ „Împăcare?“ nu a provocat pe membriĭ juriului, ci pe dniĭ Dr. Raţiu, Iuliu Coroian şi Dr. Vasiliu Lucaciu, să dea deslușire, şi a nume nu despre faptul (?) împăcăriĭ lor, ci despre aceea, că din cĭ care a înfundat causa nóstră naţională.

Se svonesce tare, că împăcarea dlor a fost numaĭ o comedie cu sfund tragic, tragic cu deosebire pentru poporul nostru, care îşĭ vede causa sa naţională încurcată.

„Tribuna“ în loc de a călări usque ad nauseam pe cestiunea mergeriĭ studenţilor din Blaş la esposiţia din Budapesta maĭ bine ar face, dacă ar lumina pe Românĭ referitoriŭ la acela orĭ aceia, carĭ aŭ înfundat causa naţională. Nu ne pórte de nas cu frase ca aceea, că deslușirea acésta ar fi „superfluă şi neoportună“ şi „contra intereselor causeĭ naţionale“. *Causa naţională pretinde, ca noĭ să scim, cuĭ ne-o încredem, să fim convinşi despre aceea, că am concredut-o unor mânĭ destoinice şi curate.*

Corespondentul din Blaş al „Tribuneĭ“ zice, că a câştigat premiul fixat de noĭ, dacă va puté dovedi sila, ce s'a făcut vre unuia din studenţiĭ din Blaş, ca să visiteze esposiţia din Budapesta. El aşa susţine, că a dovedit-o acésta — prin aceea, că el susţine şi maĭ de parte faptul sileĭ acceleia. Noĭ din nou îĭ declarăm, că nu avem cuvinte de a ne retrage promisia.

Constatăm cu o cale, că dînsul prin tragerea neîncetată prin noroiŭ a gimnasiuluĭ din Blaş a meritat titul la alt fel de premiŭ. De cum va redacţia „Tribuneĭ“ nu e aplicată a-ĭ acorda premiul acesta, poftéscă dluĭ cu tótă încrederea la administraţia foiĭ nóstre, — premiul e in contant.

Revistă bisericescă.

Din Patrie.

În 6 a c. ministrul Wlassics petrecênd în Viena a visitat pe nunţiul Taliani. Foile din capitală aduc visita acésta în legătură cu apropiata umplere a scaunelor episcopescĭ vacante.

În 11 a c. Statul catolic din Transilvania şi-a ţinut adunarea sa anuală în Cluş. Ceĭ adunaţi aŭ hotărît, să se subştérnă Maiestăţiĭ Sale un memorand, prin care să se cĕră organisarea şi codificarea grabnică a autonomieĭ catolicilor din Ungaria. Cererea acésta e motivată maĭ ales prin raporturile schimbate în urma legilor bisericescĭ-politice.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În zilele din urmă s'a născut un conflict între „Nemzet“, semioficiosul guvernuluĭ unguresc, şi între „Fremdenblatt“ şi „Oesterr. Korr.“, semioficiósele guvernuluĭ austriac.

„Nemzet“, îmbetat de succesele alegerilor aranjate de Bánffy, a declarat, că guvernul unguresc stă fórte bine, are maioritate, cum n'a maĭ esistat până acuma. Guvernul austriac ar puté să înveţe de la cel unguresc. Guvernul austriac n'are maioritate în parlament, şi de aceea trebue să pacteze de pe o zi pe alta, dacă vre, să ajungă la óre ce.

La acestea „Fremdenblatt“ a respuns, că în Austria fiesce care lege nóuă „s'a adus cu aprobarea tuturor partidelor, pe când în Ungaria fiesce care act legislatoric se presentéză cu lărmuire“. Ér „Oesterr. Korr.“ spune luĭ „Nemzet“, să măture înaintea uşiĭ proprie şi să nu asemene raporturile din Ungaria cu cele de din colo de Laita, căcĭ prin acésta cabinetul Badeni s'ar vedé silit, „să respingă în chip energic ast fel de atentate“.

Austria.

După Viena a urmat Austria inferióră. Alegerile pentru Landtag, carĭ aŭ decurs în zilele trecute, aŭ avut de resultat învingerea conservativilor asupra liberalilor celor ce eraŭ până acum în maioritate. Din 78 mandate aŭ obţinut antisemiţiĭ 47, conservativiĭ dintre proprietariĭ marĭ 4, ér partidul german naţional 3, carĭ la olaltă fac maĭ bine

---

contra luĭ Clain să fie discutate în comisiunea aulică delegată pentru afacerile transilvane, aci să se formuleze o serie de întrebărĭ, şi episcopul Clain să fie interogat pe temeiul acestora. [1])

VIII.

Comisiunea, care avea, să asculte pe Clain, era compusă din consilieriĭ *Managetta, Wöber, Koch,* apoĭ *Cozma* şi *Csató;* ea era instituită de la 16 Novembre 1744. Atâta spune Rosenfeld despre composiţia eĭ fără a înşira măcar pronumele membrilor. Bariţiu fără a sci, din cine era compusă, declară pe nevĕdute, că ea era alcătuită din „adversarĭ declaraţi“ aĭ luĭ Clain. [1]) Noĭ avem cu totul altă impresie. Ioan George Managetta, un bĕtrân consilier de curte şi conferenţă *(Hof- und Konferenzrath),* fusese multă vreme referent în consiliul de stat *(Staatsrath);* în 1722, 1728 şi 1729 fusese al treilea comisariŭ la dieta Ungarieĭ, unde era vorba de sancţiunea pragmatică. [2]) Consilierul Ignatz Koch era un bărbat cu mare influenţă la curtea Marieĭ Teresieĭ. Atât Koch, cât şi Toma Augustin Wöber aŭ fost pentru meritele lor indigenaţi şi în Transilvania la 1753. [3]) Este posibil, că meritul de a fi fost judecătorĭ aĭ luĭ Clain nu va fi fost aşedat între cele maĭ din urmă, când în dieta Ardealului s'a vorbit de indigenarea lor, dar sigur este, că în acea comisie eĭ întraseră tocmaĭ în puterea situaţieĭ lor eminente şi a priceperiĭ lor în afacerĭ. Eŭ găsesc deci şi în numirile din comisie o nóuă probă de seriositatea, cu care era tratată la Curte chestiunea luĭ Clain. Cozma şi Csató eraŭ şi eĭ bine iniţiaţi, priceputi, temeinicĭ în afacerile ţĕrilor nóstre. Pe Iosif Cozma îl găsim de pildă subscriind, ca oficial c. r., diploma luĭ Carol VI din 21 August 1738, rescriptul din 9 Sept. 1743 al Marieĭ Teresieĭ [1]) şi alte multe acte de importanţă în desvoltarea mişcăriĭ religionare, cu care se complicase afacerea luĭ Clain. Asemenĭ pe Csató. Nu putea fi deci vorbă de adversarĭ, — de şi *unĭ* vor fi fost; înainte de tóte era vorba de ómenĭ cunoscĕtorĭ aĭ afacerilor şi — de representarea şi a Curţiĭ în comisie. Aceste vorbe din urmă le putem scrie fără şovăire, în dată ce întâlnim aicĭ numele luĭ Managetta şi Koch.

Comisiunea acésta avea misiunea, să culégă de la Clain informaţiunile trebuincióse, rĕmânênd, ca după aceea să se dea curs, de va fi de lipsă, uneĭ cercetărĭ şi în formă incontestabile. Întrebările eĭ probéză, că intenţiunea era, ca cercetarea să se bifurce într'una politică şi alta canonică.

(Va urma.)

---

[1]) Cred, că-i bine, să pun aicĭ şi textul buleĭ luĭ Silvestru II pentru a-l face cunoscut şi la publicul maĭ puţin studios. Tot de aceea îl pun în traducerea nemţéscă a de sigur autorisatului Phillips l. c p. 744: »Daher wünschen wir in Anbetracht Deiner Verdienste Deine Herrlichkeit und Deine Rechtmässigen Erben und Nachfolger, welche, wie vorher bemerkt, gewählt, und vom apostolischen Stuhle bestätigt worden sind, jetzt und zu ewigen küuftigen Zeiten mit einem ganz besonderen Privilegium zu schmücken, dass nämlich Du und sie, nachdem die Krönung mit der Krone, welche wir schicken, der Deinem Legaten übergebenen Formel gemäss, stattgefunden hat, das Kreutz als Zeichen des Apostolates vor Dir oder Euch tragen lassen dürfest und könnest und sie dürfen und können und zugleich gewähren Wir Dir mit Apostolischer Auctorität, dass nachdem, was die göttliche Gnade Dich und sie lehren wird in Betreff der gegenwärtigen und zukünftigen Kirchen Deines Reiches an Unserer und Unserer Nachfolger Stelle Du und Sie verfügen und anordnen mögest und mögen.«

[1]) Părţi alese I. 429.

[2]) Wurzbach, Biographisches Lexicon XVI. 382—383.

[3]) Incze J. Erdélyország ujabb országgyülési végzései p. 79—80.

[1]) Nilles, II. p. 553—540; 548—555.

de dóuĕ din treĭ părţĭ ale deputaţilor, pe când liberalii nu aŭ putut dobîndi nicĭ a treia parte a mandatelor.

Partidul liberal din Reichsrathul Austrieĭ încă e în descompunere. Deputaţii germanĭ din Boemia aŭ ieşit din clubul liberalilor din motivul, că clubul ţinuta actuală a guvernuluĭ nu o judecă aşa, pe cum ar dori eĭ.

Germania.

Centrul Reichsrathuluĭ din Berlin a îndreptat cancelaruluĭ următórea interpelare: „Este cancelarul imperiuluĭ în posiţia de a da deslușire. 1) dacă a esistat convenţie secretă până la anul 1890 între Germania şi între Rusia; 2) de cum va da, atuncĭ ce evenimente aŭ fost causa, de convenţia nu s'a renoit; 3) ce înrîurinţă aŭ deprins comunicatele referitóre la convenţia acésta asupra raportuluĭ Germanieĭ cu alianţa întreită, pe cum şi cu cele alalte puterĭ?

Italia.

„Osservatore Romano“ publică scrisórea, ce a îndreptat-o Sfinţia Sa în 11 Maiŭ a. c. luĭ Menelic, pe cum şi rĕspunsul datat din 1 Octobre, ce l-a adus Msgr. Macario Sfinţieĭ Sale de la Menelic. Scrisórea Sfinţieĭ Sale constată, că deţinerea captivilor nu mărește puterea luĭ Menelic, dar lungesce durerea alor miĭ de mame şi soţiĭ. Papa declară, că el iubesce pe captivĭ ca pe fiiĭ sĕĭ, şi recércă pe Menelic pentru numele Preasfinteĭ Treimĭ şi pentru tot, ce-ĭ este regeluĭ mai scump, să dea captivilor libertatea. Rĕspunsul negusuluĭ începe cu cuvinte de laudă pentru persóna luĭ **Macario**, ér apoĭ continuă astfel: „După pornirea cea dintâiŭ a inimiĭ mele voisem, să corĕspund în dată dorinţeĭ nobile a Sfinţieĭ Tale, de óre ce şi eŭ deplâng numĕroşi nevinovaţi, fără ca să le port vina. Durere, dorinţa mea ferbinte de a satisface dorinţeĭ Sfinţieĭ Tale, a încrucişat-o neaşteptata ţinută a guvernuluĭ italian, care în butul dorinţeĭ esprimate de a închia pace şi de a restabili raporturĭ bune continuă a lucra împotriva mea, ca şi cum ne-am afla în stadiŭ de răsboiŭ. Datorinţa mea ca rege şi părinte al poporuluĭ meŭ mĕ opresce a jertfi între ast fel de împrejurărĭ singura garanţă a păciĭ, ce o am în mână, pentru ca prin acésta să corĕspund dorinţelor Sfinţieĭ Tale şi de o dată şi dorinţelor mele.“ Scrisórea luĭ Menelic se închie cu sperarea, că glasul Papeĭ în favorul causeĭ luĭ celeĭ drepte va produce împlinirea cât mai în grabă a dorinţeĭ comune de a elibera pe captivĭ. În sfârşit încredinţéză Menelic pe Papa despre tractarea bună a captivilor.

Corespondinţe.

Din tractul Reghinuluĭ în 12 Novembre 1896.

Domnule Redactor!

Ne aflăm în faţa unuĭ eveniment de mare însemnătate în viaţa nóstră publică-bisericéscă. Sinodul archidiecesan este convocat pe ziua de 17 Novembre st. n. a. c. Însu-şĭ Escelenţa Sa Mitropolitul zice în circularul, prin care aduce la cunoscinţa clerului archidiecesan ziua sinoduluĭ, că interese de mare importanţă ale administraţiuniĭ archidiecesane îl îndémnă, să convóce acel sinod. Bunuluĭ Archiereŭ îĭ zace la inimă binele şi înflorirea cleruluĭ şi archidiecesĕĭ, carea provedinţa divină l-a încredinţat-o spre păstorire.

Vor alerga la Blaş representanţiĭ cleruluĭ din întrégă archidiecesa, ca acolo împreună cu Părintele lor şi cu membriĭ Veneratuluĭ Capitul să desbată în Domnul cele bune şi salutare pentru prosperarea cleruluĭ şi a sfinteĭ nóstre biserecĭ.

Póte că seria obiectelor desbatênde este deja stabilită. Cu tóte acestea colónele acestuĭ preţuit ziar fiind declarate de deschise pentru discursiunĭ previe, întru şi eŭ in medias res.

În nrul 44 din acest an al „Unirĭĭ“ confratele Z. de la Cluş spre îmbunătăţirea sorţiĭ materiale a preoţilor pledéză între altele pentru afiliarea alor 2 - 3 parochiĭ maĭ micĭ sub un singur preot. Sînt întru tóte de acord cu cele desfăşurate de dînsul şi planul îl aflu de realisabil şi conducĕtor la scop. „Ajută-ţi însu-ţĭ, şi-ţi va ajuta Dumnezeŭ!“ zicetĭ şi Dvóstre în nrul trecut al acesteĭ foĭ; până când ne vor ajuta străiniĭ cu congruă, să ne ajutăm noĭ inşi-ne. Afiliarea întru ajungerea acestuĭ scop este espedientul cel maĭ potrivit, şi noĭ trebue să ne folosim de el, căcĭ atuncĭ şi în cestiunea cu proiectata dotare congruă vom fi în posiţie de a ne puté declara, că o primim orĭ o respingem, după cum condiţiunile. sub carĭ ni-se va oferi, vor fi acceptabile orĭ neacceptabile din partea nóstră.

În legătură cu acésta însĕ e de dorit *clasificarea preoţilor şi a parochiilor*, ca ast fel fie care preot să scie, că *în parochie de care clasă se află, şi când îĭ vine timpul de a se promova*. Se întîmplă, că se dă o parochie maĭ bună în concurs, şi la aceea se insinuă atâţia chemaţĭ şi nechemaţĭ, în cât pe lângă aceea, că Prea Veneratuluĭ Ordinariat îĭ dă fórte mult de lucru, dar îl aduce şi în perplesitate nesciind între atâţia inşĭ pe care să alégă; ér dacă se conferesce unuia, în a fară în preoţime se dă ansă la diverse suspiţionărĭ şi imputărĭ. Ordo este anima rerum, şi: Serva ordinem, et ordo servabit te. Regula şi desciplina contribue mult la înaintare şi prosperare şi încunjură iregularitatea şi abusul. Dacă preoţiĭ şi parochiile ar fi clasificate, fie care ar sci locul şi timpul, când să-şĭ céră înaintarea, ér Prea Veneratul Ordinariat ar fi cruţat de atâtea molestărĭ.

Aflu cu cale a suleva la acest loc şi o cestiune şcolară. Este sciut, că poporul nostru se află aşedat în multe comune mixte şi încă în minoritate faţă de conlocuitoriĭ magiarĭ. Este sciut şi aceea, că aceştĭ din urmă de-a rîndul şi-aŭ prefăcut şcolile confesionale în şcolĭ de stat şi şi-le-aŭ provĕdut cu câte 2—3 învĕţătorĭ. căcĭ statul le-a dat ajutor. pe când noĭ în atarĭ comune numaĭ prin afiliare cu docente ambulante ne-am putut susţiné până acuma şcóla nóstră. Pe când decĭ la noĭ pe de o parte învĕţămîntul numaĭ vegetéză, pe atuncĭ pe de altă parte amenințărĭ şi şicanărĭ ne vin în continuŭ din partea inspectorilor regescĭ şi a şcolilor de stat, a căror auctorităţĭ pe drept pe nedrept făuresc asupra nóstră felurite acuse şi insinuaţiunĭ. Ba poporeniĭ nostri sînt directe provocaţĭ, să-şĭ trimită pruncĭĭ în şcolile de stat, unde nu aŭ a plăti de cât 5% după florenul de dare, şi în multe locurĭ pe lângă tótă capacitarea şi resistinţa celor chemaţĭ îĭ şi trimit.

Este evident dară, că în atarĭ locurĭ şi între atarĭ împrejurărĭ este imposibil a ne puté susţiné şcóla nóstră în viitor; cu atât maĭ vîrtos, că dacă vor sosi quinquenalele, şi vom cere de la popor jertfe nóue, acelea poporul sigur nu le va da, fiind şi alt cum miser.

Drept aceea este o dorinţă generală, ca în acest sinod să se tracteze şi cestiunea şcolilor nóstre amenințate. şi dacă nu alt cum, Înaltul Guvern archidiecesan de cu timp să între în tractative cu guvernul ţĕriĭ cerênd. ca în atarĭ comune mixte, carĭ aŭ şcólă de stat, limba de propunere încă să fie mixtă, adecă magiară-română, eventual pruncilor gr. cat. pe lângă religiune să li-se propună şi limba română. Atarĭ şcolĭ de stat maĭ esistă în alte părţĭ ale ţĕriĭ, cu deosebire prin Banat.

Am adus acestea în speranţa, că vor afla resunet în sinul Veneratuluĭ Cler şi după merit vor fi ponderate.

Sincerus.

Banat în 12 Novembre 1896.

Salut pe „Măgureanul“ pentru ingeniósa idee din nrul 42 al „Unirĭĭ“ din a. c.

Aparițiunea „Unirĭĭ“ ca ziar cuotidian este maĭ mult de cât dorinţa nóstră a tuturora, este un imperativ dulce, căruia bucuros ne vom pleca capul.

Saŭ până când vom maĭ aştepta?

Până când vom maĭ suferi umilirea nóstră?

Până când vom maĭ cumpĕra hulă şi batjocură asupra bisericiĭ nóstre?

Până când vom maĭ plăti o presă, carea timbréză instituţiunile bisericiĭ nóstre de „porniĭ periculóse“?!

Nu voesc, să mĕ întorc de parte cu recriminările, ci să considerăm numaĭ anul acesta urgisit „milenar“. Câţĭ preoţĭ aŭ fost cruţaţĭ de gura nespĕlată a ziaristiceĭ nóstre? Câţĭ nu aŭ fost onoraţĭ cu epitetele de Iudă, trădătorĭ de neam, lăpĕdăturĭ ş. a. Ce să maĭ zic despre purtarea scandalósă a preseĭ nóstre faţă cu circularele episcopescĭ în acéstă privinţă? — O! aicĭ „Tribuna“ are merite vecĭnice!

De parte de mine, ca să mĕ fac judecătoriul asupra faptelor archiereilor. preoţilor, una însĕ fie-mĭ permisă a întreba: Este frumos orĭ ecuitabil, ca aceştia să fie întru atâta batjocoriţĭ, pe când altora, carĭ aŭ făcut tot asemenea lucru, nu li-se zice nicĭ o vorbă legănată?

Cunosc între alţiĭ pe un onorabil domn, — fundator şi susţinĕtor de frunte al „Dreptăţiĭ“, — carele şĭ-a ţinut întrégă familia dóuĕ sĕptĕmâni la „tîrgul de sdrenţe“, fără ca să se fie scandalisat cineva pentru acésta, şi fără ca să-ĭ fiŭ cetit numele undeva notat publice, că ar fi făcut ateutat asupra decoruluĭ naţional. Şi pentru ce? Pentru că acest domn nu este preot, şi nu a mers *gratis*, ci *cu paralele sale* adunate de pe spatele poporuluĭ român, — pentru că şi dînsul e „român mare“!

S'a votat legea pentru ridicarea salarelor învĕţătorescĭ; presa nóstră striga cu o auctoritate suverană: Acolo sînt preoţiĭ, să ne apere interesele! Dar cu ce? Poporul nostru cel lăudat, că se scie însufleţi, când

este vorbă de adă, face din numerĭ. Nicĭ un ziar naţional nu ne-a indicat, — a fără de „Unirea“, — vre o cale, pe care să ĭeşim din acéstă strîmtóre. Minunĭ nu póte aştepta nimenia nicĭ de la preoţime.

Orĭ dacă e vorba de minunĭ în înţeles maĭ larg, nu este o minune tot. ce avem până acum de la o preoţime miseră? Orĭ dóră institutele nóstre de învĕţămînt, gimnasiile, internatele ş. a. sînt productul inteligenţeĭ laĭce? Cum stăm cu literatura? Câte sînt opurile inteligenţeĭ laĭce de din cóce de Carpaţi?

Avem advocaţĭ românĭ avuţĭ, avem medicĭ, avem amploiaţĭ, cărora le surîde destul de bine norocul. Unde le sînt jertfele pe altariul naţiunii? *Unusquisque tantum valet, quantum potentia viget!* Poftéscă dinşiĭ, să adune tóte fundaţiunile lor, să le asemene cu ale „popilor“. Orĭ apoĭ să tacă!

Să considerăm aicĭ, câte sînt proventele unora şi câte ale celor alaltĭ? Şi cu tóte acestea preoţimiĭ totuşĭ îĭ maĭ rĕmâne atâta, ca să pună crucer lângă crucer şi să facă fundaţiunĭ pe sama generaţiunii tinere, să crésc̆ă la universităţi advocaţĭ şi medicĭ, carĭ maĭ apoĭ să-şĭ bată joc de biserică!

De ce nu-şĭ cresc advocaţiĭ pe surculiĭ lor? Dar nu, eĭ nu o fac acésta, căcĭ sînt chemaţĭ, să „represinte“ prin ospĕtăriĭ şi adunărĭ publice, dór n'o să se înfunde între patru păreţĭ ca un popă de la sate, pe carele abia îşĭ permit, să-l privéscă preste umĕr. Aşa nu se adună comóră naţională!

Ce să zic despre iubirea şi durerea de neam? Când am audit despre cutare medic orĭ advocat, carele să fie luat în apĕrare *gratis* causa poporuluĭ scăpătat? Din contră câţĭ sînt preoţiĭ, carĭ prin ploe şi vînt se îngrijesc de lipsele credincioşilor fără de a primi ca remuneraţiune un singur crucer!

Şi cu tóte acestea tot noĭ sîntem ceĭ batjocoriţĭ!

Sînt tinĕr şi ca atare nicĭ nu mĕ pot lauda cu multă esperinţă, dar totuşĭ de când am prins în mână şi eu gazete românescĭ, dór aşĭ fi aflat desgolindu-se şi criticându-se undeva şi acţiunile inteligenţeĭ laĭce, — dar în zădar! De multe orĭ îmĭ zic: Óre aceştĭ domnĭ să nu pĕcătuéscă cu nimic în contra naţiuniĭ, singur numaĭ preoţiĭ şi érăşĭ preoţiĭ să aducă tóte desastrele asupra némuluĭ!

Îmĭ zic, dacă am puté acoperi cu un vĕl în decursul unuĭ an tótă preoţimea aşa, ca să nu o vadă nimenĭ, nicĭ să albă de lucru cu ea, — atuncĭ cu ce şĭ-ar maĭ umplé gazetele nóstre colónele?!

Îmĭ maĭ zic, că până când vom maĭ fi noĭ ţinta şi materialul de hulă al uneĭ prese, carea noĭ o susţinem cu baniĭ nostri? Până când vom maĭ cumpĕra frase bombastice, carĭ nicĭ de agitat nu maĭ sînt bune? Óre nicĭ acum să nu ne putem emancipa de ea?

Când vom avé şi noĭ zile fericite, să putem ceti o fóe, carea durerile nóstre să le aline, lipsele să ni-le acopere, calea să ne-o arete şi sufletele să ni-le recreeze?

Când? Acum orĭ nicĭ o dată! Signalul ni-l'a dat „Măgureanul“!

Să se emită acţiunile, noĭ le vom cumpĕra, şi avem încredere în Dumnezeŭ, că lucrul va reuşi!

Un preot tinĕr bănăţan.

Dare de samă.

Subscrişiĭ aducem la cunoscinţa On. public, că la producţiunea teatrală aranjată de meseriaşiĭ românĭ din Blaş în sara de 17 Octobre a incurs suma de 89 fl., ér spesele aŭ fost 47 fl., rĕmânênd un venit curat de 42 fl., care s'a împărţit în dóuĕ părţi egale predându-se o parte (21 fl.) Reuniuniĭ femeilor române gr. cat. din Blaş, ér ceealaltă parte s'a depus la cassa de păstrare „Patria“ pentru înfiinţâuda reuniune de meseriaşĭ-sodalĭ în Blaş.

Aŭ suprasolvit: Magnificul Domn Iuliŭ Mihályi 3 fl. 40 cr. şi Domniĭ: Ĭ. Fodor 20 cr., Oct. Szmigelski 20 cr., G. Bărbat 20 cr., Vas. Oltean 20 cr., Dr. A. Bunea 20 cr., Traian Stoia 40 cr., N. N. 20 cr.

Tot pe acéstă cale aducem mulţămita cea maĭ căldurósă On. public pentru bunăvoinţa, cu care ne-a întimpinat la acéstă producţiune.

Blaş 1 Nov. 1896.

În numele meseriaşilor:

Aug. Coltor. **Ştefan Oltean.**

Noutăţĭ.

Concurs. Pentru dobîndirea stipendiilor din fundaţiunea vicariului Kőszeghy se escrie concurs cu termin până la 18 Novembre st. n. a. c. Pentru acele stipendiĭ pot concurge iuriştiĭ şi studenţiĭ gimnasialĭ românĭ de origine nobilă din Maramurĕş pe lângă aceluderea cărţiĭ de botez, atestat despre origine nobilă şi română şi testimoniul scolastic din anul trecut. Recursele sînt a se adresa Comitetuluĭ şi a se trimite la subscrisul. Sat-Şugătag, la 6 Novembre 1896. *Tit Bud* Vic. Maram.

Balotagiurĭ. În 12 a c. s'aŭ făcut alegerĭ nóuĕ în 8 cercurĭ, unde cu ocasiunea primeĭ votărĭ nu a obţinut nicĭ un candidat de deputat dietal maioritatea absolută. Abusurile comise la alegerile generale aci s'aŭ repetit în mĕsură maĭ mare faţă cu candidaţiĭ partiduluĭ poporal. La *Kecskemét* conducĕtoriul partiduluĭ poporal, contele Zichy Nándor a rĕmas în minoritate cu 58 voturĭ faţă cu candidatul guvernuluĭ Nagy Mihály. E de observat, că aicĭ aderenţiĭ luĭ Kossuth si Ugron (ceĭ isgonit din dietă) aŭ ajutat pe guvernamentalĭ în contra conteluĭ Zichy. — În cercul *Kisuczahely-Varna* aŭ fost respinşĭ de la urnă 500 de alegĕtorĭ poporalĭ. Aicĭ s'aŭ decopiat fidel apucăturile proverbiale de la Neutra şi Stomfa, numaĭ ca să se pótă zice, că a învins candidatul guvernuluĭ faţă cu preotul Markovics, candidatul poporuluĭ slovac. La *Vácz* faţă cu preotul Révész şi la *Sz. Lörincz* faţă cu Darányitot prin abusurĭ aŭ obţinut candidaţiĭ guvernuluĭ maioritate. Şi totuşĭ deputaţiĭ aleşĭ prin atarĭ mijlóce aŭ curajul de a se gera ca representanţĭ aĭ poporuluĭ din respectivele cercurĭ.

Ţĕran osîndit pentru antisemitism. Tribunalul din Sibiŭ la 7 a c. a condamnat la 2 septĕmânĭ de carcer ordinar şi 10 fl. amendă pe ţĕranul Achim Rădoiŭ din Apoldul-de-jos, fiind că a lipit pe păretele caseĭ de cătră stradă un chip pregătit în România la 1886, care chip representă pretinsul omor ritual de la Tisza-Eszlár. Tribunalul a cualificat espunerea chipuluĭ de o agitare în contra Jidovilor.

Procesul Mehadicanilor pertractat la tribunalul din Caransebeş s'a terminat în 12 a c. cu condamnarea alor 11 acusaţĭ, anume treĭ aŭ fost osîndiţĭ la câte doĭ anĭ temniţă, şese la câte un an, unul la 6 lunĭ şi unul la 3 lunĭ, ĕră patru aŭ fost achitaţĭ. Pe cum se scie, la timpul sĕŭ uniĭ locuitorĭ aŭ fost împuşcaţĭ de gendarmĭ, ĕră acum alţiĭ sînt osîndiţĭ. Apĕrătorul dl advocat C. Bredicean a insinuat apelaţie.

Societatea de lectură „Petru Maior“ din Budapesta în 7 a c. s'a reconstituit în modul următor: A). *Comitetul:* Preşedinte Nicolae Puĭcan stud. phil. Vicepreşedinte Victor Onişor stud. iuris. Secretar Nicolae Petroviciŭ stud. iuris. Notarĭ Cornel Pincu stud. iuris şi Pavel Chimbir stud. med. Bibliotecar Dumitru Lupan stud. phil. Cassar Ioan Pascu stud. iuris. Controlor Roman Rudnean stud. med. B). *Comisia literară:* Preşedinte Ilarie Chendi stud. phil. Referent Roman Rudnean stud. med. Membri Axente Banciŭ stud. phil., Dumitru Lupan stud. phil., Victor Onişor stud. iuris, Nicolae Sulică stud. phil., Aurel Vlad stud. iuris.

Serată musicală-teatrală. Reuniunea pompierilor voluntarĭ din Blaş aranjéză Marţi în 17 a c. séra în sala oteluluĭ „Univers“ o serată musicală-teatrală în folosul reuniuniĭ. Preţul pentru scaun 80 cr., pentru loc de stat 50 cr. După representare urmézĕ joc.

Crucea şi stindardul militar. Împĕratul Wilhelm al Germanieĭ Joĭ a fost de faţă la jurarea recruţilor din Berlin. După depunerea jurămîntuluĭ monarchul a adresat soldaţilor o frumósă alocuţiune zicênd între altele: „Acum aţĭ jurat pe cruce şi pe stindard, că veţĭ fi credincioşĭ mie, aramateĭ şi patrieĭ. Pe cum corona nu e puternică fără de spriginul altariuluĭ şi al crucieĭ, aşa nicĭ armata nu póte susta fără de cruce şi religiune. Voĭ sînteţĭ chemaţĭ ca soldaţĭ a servi sub arme spre apĕrarea coroneĭ, a crucieĭ şi altariuluĭ.“

Toleranţă ruséscă. Preotul rus Tolstoĭ a fost tras în judecată, pentru că a îmbrăţişat religiunea catolica. Ca tinĕr a fost pagiŭ al împĕratuluĭ Rusieĭ, după aceea preot. Este din familie fórte nobilă şi e nepot al renumituluĭ general Ignatief. Împĕratul l-a fost asigurat, că pentru îmbrăţişarea religiuniĭ catolice nu i-se va întîmpla nimic. Ér acuma cetim în ziarul „La Vera Roma“, că după ce a fost depus şi lipsit de oficiul bisericesc de cătră consistorul din Nişniĭ-Noogorod, pentru că nu a voit, să reîntre în biserica ortodoxă, a fost arestat şi dus înatea tribunaluluĭ bisericesc din Rusia, ca să audă sentenţa adusă în contra luĭ, prin care i-s'a oprit pe timp de şese anĭ de a maĭ petrece în Petersburg şi în Moscva.

Parlamentul ungar îşĭ va ţiné prima şedinţă în 25 a c. Tot atuncĭ se va comunica, când va deschide Monarchul dieta prin discursul de tron. În zilele prime ale sesiuniĭ parlamentare timpul se va petrece cu constituirea oficialilor şi a diverselor comisiunĭ.

Preot osîndit pentru căsătoria civilă. Preotul Vincenţiŭ Knezics din Ráckeve în diecesa Albeĭ regale în predicile sale a numit căsătoria civilă concubinat. A zis, că prin legea referitóre la numita căsătorie se ţintesce numaĭ la apĕsarea catolicilor pe cum şi alte espresiunĭ puţin măgulitóre pentru nóua instituţie. Pentru fapta acésta tribunalul l-a condamnat la 6 lunĭ de carcer şi amendă de 250 fl. Tabla reg. din Budapesta constatând, că numitul preot a comis delictul provĕdut în cod. pen. § 172 p. ridică pedépsa la un an de carcer şi încă 200 fl. amendă. În motivarea sentenţeĭ se zice, că instituţia iuridică a căsătorieĭ în patria nóstră o norméză art. de lege XXXI din 1894, decĭ instituţie de drept e numaĭ căsătoria inchiată după legea citată. Agitând în contra aceleĭ legĭ acusatul s'a făcut vinovat de delictul circumscris în p. 2 §. 172 a cod. pen. Curia a aprobat sentenţa adusă la tablă.

Puşca Mannlicher model român în armata austro-ungară. Ministrul de răsboiŭ din Viena se ocupă de idea de a întroduce puşca Maul cher model român în armata austro-ungară. Modelul român Mannlicher are calibru maĭ mic ($6^1/_2$). Ministrul de răsboiŭ austro-ungar a rugat pe ministrul de răsboiŭ român, să-ĭ comunice copiĭ de pe rapórtele comandanţilor de corpurĭ asupra esperimentăriĭ acesteĭ arme în armata română.

† Emilia Marcu n. Roşca, membră ordinară a „Reuniuniĭ femeilor române gr. cat. din Blaş“, după un morb scurt şi greŭ la 7 a c. şĭ-a dat blândul sĕŭ suflet în mânile Creatoruluĭ în al 27-lea an al etăţiĭ şi al 5-lea al fericiteĭ sale căsătoriĭ. O deplânge soţul eĭ Simion Marcu, paroch gr. cat. în Noul săsesc, cu fiică-sa abia de 4 anĭ şi cu numeroşiĭ consângenĭ şi afinĭ. Dumnezeŭ să o aşeze în locaşurile dreptiĭor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

Dar acum se nasce întrebarea, cum are mórtea lui Christos să se înțelégă de jertfă adevĕrată? Cum se cuprind într'însa tóte elementele acelea, carĭ se recer într'o jertfă în sens propriŭ? Marele archiereŭ Isus Christos ca representant al némuluĭ omenesc a dedicat pe altariul crucii prețiósa sa viață morții celeĭ maĭ amare, pentru ca să glorifice maiestatea dumnezeéscă în chip vrednic și să o împace, éră ómenilor să le redobîndéscă tótă bunăplăcerea și grația lui Dumnezeŭ.

a) Acela, care a jertfit pe altariul crucii, a fost Isus Christos, archiereul Dumnezeŭ-Om. Cel ce a jertfit pe altariul crucii, a fost deci o persónă dumnezeéscă, a fost Dumnezeŭ însu-și; dar el putea sevârși jertfa numaĭ prin natura sa cea omenéscă, adecă prin acțiunĭ de ale iubiriĭ și ascultăriĭ, de ale supuneriĭ și resignăriĭ, de carĭ sentimente era cuprins și aprins sufletul luĭ cel preasfînt. Prețul și meritul acesteĭ acțiunĭ sacrificiale a fost nemărginit de mare, pentru că ea a purces de la o persónă nemărginită, și a împlinit-o o persónă nemărginită.

b) Ceea ce s'a jertfit pe altariul crucii, a fost érăși Fiul luĭ Dumnezeŭ după natura sa cea omenéscă, saŭ cu alte cuvinte ceea ce s'a jertfit pe altariul crucii, a fost natura omenéscă, întru cât ea e unită în chip personal cu Cuvîntul cel vecînic și prin unirea acésta are dignitate nemărginită. Așa dar Isus Christos nu a fost numaĭ preotul jertfeĭ sale, ci și jertfa preoției sale așa, că el pe altariul crucii s'a jertfit pe sine însu-și, a jertfit viața sa, trupul și sângele sĕŭ. Căcĭ pe cruce a murit „începĕtoriul vieții“ (Fapt. 3, 15), pe cruce „Dumnezeŭ și-a pus sufletul sĕŭ pentru noĭ“ (I Io. 3, 16), pe cruce „aŭ restignit pe Domnul măririĭ“ (I Cor. 2, 8), și biserica creștină e „biserica luĭ Dumnezeŭ, carea o a câștigat cu sângele sĕŭ“ (Fapt. 20, 28). În jertfa crucii e deci Dumnezeŭ-Omul preot jertfitoriŭ și miel de jertfă de o dată: el jertfesce și se jertfesce după natura sa cea omenéscă. El e preot și jertfesce, întru cât funcționézĕ liber și dă de bună voe viața sa; el e mielul și se jertfesce, întru cât pătimesce, rabdă durere și mórte, se junghie întru gloria luĭ Dumnezeŭ.

c) Funcțiunea sacrificială e a preotului, și așa dară și pe muntele căpăținiĭ a trebuit să o împlinéscă Mântuitoriul. Ea fără îndoelă n'a constat în uciderea și junghiarea fisică, — acésta aŭ împlinit-o dușmaniĭ și chinuitoriĭ luĭ Isus, — ci în primirea și suferirea de bună voe a morții sângeróse din partea archiereului Dumnezeŭ-Om. „Adunarea celor vicleniĭ“ (ps. 21,17), ghîdiĭ și ostașiĭ, carĭ asemenea unor „taurĭ“ (ps. 21, 12) selbaticĭ l-aŭ încunjurat și l-aŭ sfășiat pe Domnul, aŭ voit să-l ucidă și întru adevĕr l-aŭ și ucis în chipul cel maĭ crudel, dar nicĭ de cum nu l-aŭ jertfit; eĭ n'aŭ sevârșit o faptă plăcută luĭ Dumnezeŭ, ci aŭ sevârșit fărădelegea cea maĭ mare a uciderii luĭ Dumnezeŭ. Domnul nostru Isus Christos a luat asupră-și mórtea, carea și-a ales-o după sfatul voinții sale; el a lăsat, ca mânile celor fărădelege să turbe asupra luĭ; și ele aŭ servit Mântuitoriuluĭ, pe când aŭ sevârșit crima sa proprie. Isus Christos a împlinit pe cruce cu intențiune preoțéscă actul jertfeĭ așa, că nesilit de nimenĭ din voe liberă a vĕrsat între durerĭ nespuse sângele sĕŭ și în ascultarea cea maĭ liberă și-a dat viața sa cea nemărginit de prețiósă, pentru ca să glorifice și să împace maiestatea celuĭ Preaînalt cea profanată prin pĕcat. Căcĭ patimile și mórtea luĭ Christos, pentru ca să fie jertfă adevĕrată, trebuiaŭ să fie de tot voluntare, trebuiaŭ adecă să atîrne de la voința luĭ cea dumnezeéscă, trebuia, ca acésta să le priméscă și să le îndrepte spre glorificarea luĭ Dumnezeŭ. Firea voluntară a patimilor și morții luĭ Christos se cuprinde maĭ de aprópe în aceea că el a lăsat, ca pĕcătoșiĭ să-ĭ chinuéscă trupul, cu tóte că el chiar și numaĭ cu voința sa cea omenéscă ușor ar fi putut să o împedece; căcĭ fără și preste voea luĭ tótă puterea lumiĭ și tótă furia iaduluĭ nu ar fi putut să-ĭ facă nicĭ cel maĭ mic rĕŭ. Când ĭ-a sosit óra, Christos a lăsat de bună voe, ca inimiciĭ luĭ să pună mâna pe el, și de bună voe s'a înălțat pe altariul crucii; căcĭ deja și numaĭ cuvintele luĭ: „Eŭ sînt!“ (Io. 18, 5) aŭ aruncat tótă céta sbirilor la pămînt, aŭ făcut neputincioșĭ pe dușmaniĭ luĭ, și la rugarea luĭ Tatăl luĭ ĭ-ar fi trimis într'ajutoriŭ „maĭ mult de cât dóuĕ spre zece legióne de îngerĭ“ (Mt. 26, 53). Dar Fiul luĭ Dumneeeŭ n'a voit, să abată de la sine furia celor fărădelege, ci de bună voe și din iubire a pornit pe calea crucii. Apoĭ durerea și mórtea luĭ adevĕrat că aŭ fost urmărĭ firescĭ ale chinuirilor acelora crudele, sub greutatea cărora aŭ îmbrâncit trupul și sufletul luĭ; dar și durerea și mórtea acésta ar fi putut să o abată de la sine cu putere liberă. Înse el n'a voit, să o facă acésta, ci dimpotrivă a voit, să golescă păharul patimilor până în fund și să guste întrégă amăréla morții. „Strigând cu glas mare“ a dat sufletul sĕŭ în mânile Părinteluĭ sĕŭ (Luc. 23, 46), și-a plecat capul și a murit, pentru că a voit, când a voit și în ce chip a voit el însu-și. Pentru ce a strigat cu glas mare? Pentru ca să vĕdéscă puterea, ce o are preste viață și mórte; pentru ca să arete lumiĭ întregĭ, că el are puterea de a abate de la sine mórtea și de a-și păzi viața, și că el nu móre din slăbiciune, ci din voe liberă. Impresia, ce aŭ avut-o asupra privitorilor strigarea acésta și tóte cele alalte manifestărĭ ale puteriĭ luĭ Isus, carĭ aŭ însoțit patimile și mórtea luĭ, întru adevĕr a fost așa de mare, cât „sutașul și ceĭ ce eraŭ cu el împreună păzind pe Isus, vĕdênd cutrĕmurul și cele ce se făcuseră, s'aŭ spăimîntat fórte zicênd: Adevĕrat Fiul luĭ Dumnezeŭ era acesta!“ (Mt. 27, 54.) Ast fel s'a împlinit pe muntele căpăținiĭ, ceea ce prezisese Mântuitoriul limpede: „Sufletul meŭ mi-l pun pentru oĭ; nimenĭ nu-l ĭea de la mine, ci eŭ îl pun de la mine însu-mĭ; putere am, să-l pun, și putere am érăși să-l ĭeaŭ“ (Io. 10, 15. 18). — Funcțiunea și jertfirea acésta de sine a Mântuitoriuluĭ s'a sevârșit maĭ de aprópe în suflet și în inimă, dar nu a rĕmas numaĭ internă și nevĕdută, căcĭ intenția și voința luĭ Christos de a jertfi s'a manifestat și în a fară în vĕrsarea sângeluĭ și în nimicirea vieții luĭ Isus, carea el ar fi putut să o abată de la sine, dar n'a voit să o abată.

d) Scopul și fruptul acesteĭ jertfe sângeróse a luĭ Christos a fost rĕscumpĕrarea lumiĭ, adecă restaurarea și deplinirea ordiniĭ supranaturale în omenime, respective în zidirea întrégă. Căcĭ ce alta a produs crucea luĭ Christos, ce produce ea neîncetat, dacă nu aceea, că inimicița se nimicesce și lumea se împacă cu Dumnezeŭ, că prin jertfa mieluluĭ junghiat tóte se readuc la pacea cea adevĕrată? Pentru ca să sevârșéscă rĕscumpĕrarea, Domnul nu a jertfit un dar neînsemnat, ci omenirea sa proprie, care deja în sine considerată e neasemĕnat maĭ prețiósă de cât tóte zidirile, și care prin unirea sa cu dumnezeirea a dobîndit dignitate și maiestate nemărginită. Așa dară omenirea acésta sublimă și vrednică de adorare a fost jertfită pe cruce, a fost strivită și nimicită, pentru ca maiestatea cea inviolabilă a celuĭ Preaînalt să se recunóscă și onoreze, pe cum și pentru ca să se îmblândéscă mânia luĭ Dumnezeŭ și să se împace dreptatea luĭ Dumnezeŭ. Fruptul acestuĭ omagiŭ și al acesteĭ satisfacțiĭ, carĭ le-a prestat Christos pentru noĭ și în locul nostru, ne sînt nóuĕ spre folos: nóuĕ ne-a meritat printr'însele ĭertarea tuturor pĕcatelor și pedepselor și împărtășirea a tótă grația și binecuvîntarea.

Maiestatea și dreptatea luĭ Dumnezeŭ nu putea să se glorifice în chip maĭ strălucit și maĭ sguduitoriŭ, de cum s'a întîmplat acésta prin umilirea de sine cea necuprinsă, ce a sevârșit-o pe cruce archiereul Dumnezeŭ-Om. Nemărginit de vrednică a fost adorarea, ce s'a prestat maiestății dumnezeescĭ prin jertfa crucii; nemărginit de deplinită a fost satisfacția, ce s'a prestat prin patimile și mórtea luĭ Christos dreptății dumnezeescĭ; nemărginit de bogat a fost și meritul, care l-a dobîndit pe sama ómenilor Mântuitoriul prin jertfirea vieții sale. Care jertfă a fost vre o dată maĭ sfîntă de cât aceea, carea archiereul cel adevĕrat a aședat-o pe altariul crucii priu jertfirea trupuluĭ sĕŭ? Aci preotul jertfitoriŭ e nemărginit de vrednic, darul de jertfă e nemărginit de scump și acțiunea de jertfă e nemărginit de prețiósă; de aceea ea e jertfa cea absolut perfectă, la care se referesc tóte cele alalte jertfe și din care își dobîndesc tóte cele alalte jertfe însemnătatea, vîrtutea și efectul.

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Pe mama o duseră. Mica Tirzah în haĭna sa de casă se duse împetrită de spaĭmă alăturea cu pazniciĭ sĕĭ. Iuda le aruncă o ultimă privire, ér apoĭ îşĭ acoperi faţa cu mânile, ca şi cum ar fi voit; să-şi întipăréscă în memorie pentru vecie în chip indelebil întrégă scena, — de cumva a vĕrsat lacrimĭ, acelea nu le-a vĕdut nimenĭ.

Acum se sevârşi în lăuntrul luĭ o străformare, carea cu cuvintele cele maĭ potrivite ar puté să se zică minunea vieţiĭ. Cetitoriul atent va fi băgat destul de bine de samă, că sufletul tinĕruluĭ a fost aprópe aşa de gingaş şi móle ca al uneĭ fete, — o împrejurare, care a rare orĭ lipsesce, când viaţa e dedicată uneĭ iubirĭ împrumutate. Păţaniile luĭ de până acuma nu treziseră părţile maĭ aspre ale firiĭ luĭ, de cum va avea ataríĭ părţi. Une orĭ adevĕrat că simţise o anumită nelinişte, un bold de ambiţie, dar numaĭ asemenea unuĭ prunc, care adâncit în visărĭ se preumblă la malul măriĭ şi privesce la năile, carĭ sosesc şi pornesc. Înse acum să ne închipuim un idol, care e capabil de a primi venerarea, ce i-se prestă, şi că idolul acesta cade fără de veste de pe altariul sĕŭ şi zace acum sub ruinele lumiĭ sale celeĭ micĭ, carea ĭ-a zidit-o iubirea. Dacă ne închipuim acestea, atunci avem o icónă a celor ce se petreceaŭ în tinĕrul Ben Hur, şi a efectuluĭ, ce-l produseră tóte acestea în fiinţa luĭ. Şi totuşĭ nimica, nicĭ cel maĭ mic semn nu vĕdia schimbarea, ce se sesevârşise în lăuntrul luĭ, — numaĭ când îşĭ ridică capul şi-şĭ întinse mânile, pentru ca să le lege, atunci buzele luĭ nu maĭ avură trăsăturile cele blânde de maĭ înainte. În clipa aceea el s'a desbrăcat de pruncie şi s'a făcut bărbat.

În curte rĕsună un signal de trimbiţă. Când sunetul luĭ se perduse, din galerie se curăţiră ostaşiĭ. Uniĭ din eĭ, carĭ nu îndrăzniră, să se pună în şir cu prada sa în mână, aruncară la pământ tóte cele ce-şĭ însuşiseră, aşa că pământul era presărat cu tot felul de obiecte de mult preţ. — Pe când ajunse Iuda la stradă, pe atunci era cohorta érăşĭ în şir gata de plecare, şi ofiţerul aştepta, să vadă împlinindu-se ordinul, ce-l dase maĭ pe urmă.

Pe mamă-sa şi pe soru-sa şi întreg personalul caseĭ îĭ duseră a fără prin pórta nordică, a căreĭ ruine îngreuiaŭ trecerea. Plânsul servitorilor şi servitórelor, dintre carĭ mulţĭ se născuseră în casa asta, era sfâşietoriŭ de inimă. Când în sfârşit mâuară a fără şi caiĭ şi tóte vitele, atunci începu Iuda să cuprindă, cât e de mare rĕsbunarea procuratoruluĭ. Însă-şĭ clădirea căduse jertfă acesteĭ rĕsbunărĭ. Întru cât s'a putut esecuta porunca, avu să nu rĕmână nicĭ o vieţuitóre între zidurile eĭ. De cum va s'ar maĭ fi aflând în Iudea şi alţiĭ, carĭ ar fi destul de cutezătorĭ de a cerca, să omóre pe procuratorul, avea să le servéscă de esemplu sórtea familieĭ principescĭ a luĭ Hur, şi ruinele locaşuluĭ eĭ aveaŭ să ţină neîncetat trézĕ amintirea acesteĭ sorţĭ!

Decurionul aştepta a fără, până ce un despărţĕmînt de ostaşĭ baricadă din noŭ întrarea.

Pe stradă lupta încetase aprópe de tot, dar norĭ de colb îcĭ colé pe coperişe vestiaŭ, că măcelărirea se continuă încă şi acum. Cohorta sta aprópe întrégă érăşĭ în şir în ţinută disciplinată şi liniştită, — ea nu suferise nimica nicĭ cu privire la numĕr, nicĭ la strălucire şi la auctoritate. Iuda nu băga în samă sórtea sa proprie, pe el îl durea numaĭ de ceĭ alaltĭ prinşĭ; înse în zădar privia, ca să vadă pe mamă-sa şi pe soru-sa.

Fără de veste sări o femee de pe pământ, pe care zăcuse, şi alergă de grab înderĕpt la pórtă. Maĭ mulţĭ dintre paznicĭ cercară, să o prindă, şi se născură strigăte marĭ, când nu reuşiră, să pună mâna pe ea. Ea se repedi la Iuda şi căd̆ênd înaintea luĭ îĭ cuprinse genunchiĭ; pĕrul eĭ cel des era presărat cu cenuşe, şi ochiĭ îĭ eraŭ împăinginaţi.

„Amro! Buna mea Amrah!“ zise el către dînsa. „Dumnezeŭ să-ţĭ ajute! Eŭ nu-ţĭ pot ajuta!“

Ea nu putea grăi.

El se plecă la dînsa şi-ĭ şopti: „Să trăescĭ, Amro! Să trăescĭ pentru Tirzah şi pentru mama! Ele se întorc a casă şi —“

Un ostaş o smânci de acolo. Dar ea sări repede de pe pământ şi alergă prin pórtă şi prin coridor în curtea gólă.

„Lăsaţĭ-o, să fugă.“ zise decurionul. „Vom pune sigiluri pe casă, şi ea atunci va avé, să péră de fóme.“

Ostaşiĭ se apucară din noŭ de lucru, şi după ce-l isprăviseră, merseră la laturea apusană a caseĭ şi baricadară şi acolo pórta. Acum palatul némuluĭ Hur era pustiŭ şi gol.

Cohorta se întórse în turn. Acolo procuratorul se opri pentru a-şĭ vedé de rană şi pentru a dispune, ce să se întîmple cu ceĭ arestaţĭ. La zece zile după năvala dată asupra caseĭ luĭ Hur procuratorul cercetă érăşĭ piaţa.

VII.

Arestatul.

A dóua zi veni un despărţemînt de legionarĭ la palatul părăsit, închise porţile pentru tot de una, sigilă întrările cu céră şi lipi pe pereţĭ un placat, care spunea pe latinesce: „Acésta aci e proprietatea împĕratuluĭ.“

Romaniĭ în încrederea lor cea sumeţă eraŭ convinşĭ, că acéstă însciinţare ajunge pentru scopul lor, — şi ea într-adevĕr a şi fost de ajuns.

Érăşĭ la o zi după aceea, după amézĭ, se apropia un decurion cu zece călăreţĭ de către méză zi, de către Ierusalim, de satul Nazaret. Acesta pe atunci era un sat neînsemnat. Singurul drum, ce ducea acolo, nu era fără numaĭ o cărare călcată de turmele, carĭ ieşiaŭ şi întraŭ. Spre méză zi se estindea şesul Esdrelon chiar pe lângă sat, şi de pe înălţimea, ce era spre apus, un ochiŭ ager putea vedé până la malul măriĭ şi preste ţinutul de din colo de Iordan până la muntele Ermonuluĭ. Valea din jos de sat şi pólele înălţimiĭ eraŭ acoperite cu grădiniĭ de pomĭ şi de legumĭ, cu viĭ şi cu păşuniĭ. Păduriĭ de finicĭ şi de masliniĭ, carĭ se aflaŭ pe icĭ pe colé, împărtăşiaŭ ţinutuluĭ caracterul luĭ cel oriental. Casele eraŭ zidite fără de nicĭ un rînd, eraŭ fórte nevederóse, în patru unghiurĭ, cu etaj şi cu coperiş plan şi eraŭ acoperite cu viţă verde deschisă. Vîntul cel ferbinte, care uscase colinele Iudeeĭ şi le împărtăşise colórea murgă deschisă şi fără de viaţă, aci la hotarĕle Galileeĭ îşĭ da de stavilă.

Un sunet de trimbiţă, care rĕsună, când céta călăreţilor se apropiă de sat, păru a deprinde asupra locuitorilor un fel de farmec. Din porţile şi uşile caselor alergară eĭ a fără, fiesce care cu scopul, că dacă va fi cu putinţă, el să afle cel dintâiŭ causa acesteĭ visite neobicĭnuite.

E adecă de observat, că Nazaretul era nu numaĭ de parte de drumul cel mare al ţĕriĭ, ci şi între hotarĕle ţinutuluĭ, în care agitase pe Jidovĭ Iuda din Gamala. De aceea nu va fi greŭ a ghĭci sentimentele, cu carĭ ómeniĭ întimpinară aci pe ostaşĭ. Dar când călăreţiĭ ajunseră pe înălţime şi călăriră de-a lungul căiĭ, locuitoriĭ satuluĭ vĕdură, ce misiune aveaŭ ostaşiĭ să împlinéscă, şi acum frica şi ura făcu loc curiosităţiĭ. Eĭ sciaŭ, că céta călăreţilor va avé să se oprésca la fântâna, ce era în partea nordostică a satuluĭ, şi de aceea părăsiră porţile şi uşile şi alergară în urma ostaşilor.

Obiectul curiosităţiĭ lor era un captiv, pe care-l păziaŭ călăreţiĭ. El mergea pedestru, cu mânile legate la spate, cu capul descoperit şi trupul pe jumătate gol. Colbul, ce-l scula céta călăreţilor, îl ascundea aprópe neîncetat într'un nor des galben. Numaĭ când norul acesta se împrăştia din când în când, numaĭ atuncia puteaŭ locuitoriĭ satuluĭ să vadă limpede, cum captivul înaintând se împletecia fără putere şi cu piciórele rănite şi că el era încă tinĕr.

Ajungênd decurionul la fântână se opri şi descălecă. Asemenea făcură şi maĭ toţĭ ceĭ alaltĭ călăreţĭ. Prinsul căduse la pământ de obosélă, şi-l cuprinse ameţélă, — era lucru învederat, că l-aŭ părăsit forţele. Când locuitoriĭ apropiându-se vĕdură, că el e numaĭ prunc, bucuroşĭ ĭ-ar fi ajutat, dar nu cutezaŭ.

În vreme ce ómeniĭ staŭ consternaţĭ în jur, şi în vreme ce ulcióréle cu apă umblaŭ la ostaşĭ din mână în mână, pe drumul de către Sephoris se pogoria un bărbat. O femee îl vĕdu şi zise:

„Étă acolo vine teslarul! Acum în dată vom afla ceva.“

Omul, despre care era vorbă, era un bĕtrân cu înfăţişare venerabilă. Bucle albe şi subţirĭ atîrnaŭ de sub marginea turbanuluĭ, şi o barbă încă şi maĭ albă undula pe vesmîntul luĭ aspru şi sur la vale. El se apropia încet, căcĭ a fără de sarcina anilor maĭ purta maĭ multe instrumente: o bardă, un firez şi o daltă, şi a fără de accea se vedea, că făcuse deja o cale lungă fără popas.

Ajungênd omul la fântână se opri şi esamină mulţimea, ce se adunase acolo.

„O, rabbi! Bunule rabbi Iosife!“ strigă o femee şi grăbi spre el. „Aci este un captiv! Vino şi întrébă pe ostaşĭ despre el, ca să scim, cine e, ce crimă a făcut, şi ce vor să facă cu el.“

Faţa luĭ rabbi rĕmase nepăsătóre. El cu tóte acestea aruncă o privire spre captiv şi apoĭ păşi spre decurion.

„Pacea Domnuluĭ să fie cu tine!“ îĭ zise cu dignitate nemăiestrită.

„Şi a zeilor cu tine!“ îĭ replică decurionul.

„Din Ierusalim veniţĭ?“

„Da!“

„Captivul vostru e încă fórte tinĕr.“

„După ani — da.“

„Dar îmi voe, să întreb, ce crimă a comis?“

„E un asasin!“

Ómenii uĭmindu-se repetiră cuvîntul. Dar rabbi Ĭosif continuă a întreba:

„E un fiŭ al luĭ Israil?“

„E Jidov,“ rĕspunse scurt Romanul.

Compătimirea, care era pe aci să dispară, éră se trezi în inimile celor din jur.

„Eŭ nu sciŭ nimica despre vițele vóstre,“ continuă decurionul, „dar despre familia luĭ vĕ pot grăi. Póte aț̦i auḑit deja despre un domn al Ĭerusalimuluĭ cu numele Hur, — Ben Hur îl numiaŭ. A trăit pe timpul luĭ Irod.“

„Eŭ l-am cunoscut.“ rĕspunse Ĭosif.

„Apoĭ acesta e fiul luĭ.“

Din tóte părțile se auḑiră esclamărĭ iritate, și decurionul se grăbi a le pune stavilă.

„Nu mult a lipsit, de nu a ucis alaltă ĭerĭ pe nobilul Grat pe stradele Ĭerusalimuluĭ aruncând de pe coperișul unuĭ palaț, — pare-mi-se al tătâne-sĕŭ, — o cărămidă spre capul luĭ.“

Câtă va vreme stăpâni tăcere.

Nazarinenii își pironiră ochiĭ asupra tinĕruluĭ Ben Hur ca asupra uneĭ fierĕ sĕlbatice.

„Și l-a omorît?“ întrebă Ĭosif.

„Ba.“

„E osîndit?“

„Da, la robie pe galere pe tótă viața.“

„Domnul să-ĭ fie milostiv!“ închiă Ĭosif odihnindu-și ochiĭ cu milă pe el.

Atunci un tinĕr, care venise cu Ĭosif, dar până aci stătuse nebăgat în samă în dosul luĭ, puse barda sa lângă sine, merse la pétra cea mare, ce era înaintea fântâniĭ, și luă un ulcior cu apă. Așa de liniștit făcu el tóte acestea, cât maĭ înainte de ce l-ar fi putut împedeca străjile, — de cum va le-a trecut prin gând, să o facă, — el stătu deja plecat preste captiv și-l îmbiă, să bea apă.

Cu frăgeḑime așeḑă mâna sa pe umĕrul nefericitului, pentru ca să-l trezéscă din ameț̦éla. Și când Ĭuda îșĭ înălț̦ă ochiĭ, atunci privi într'o față, carea nicĭ o dată n'a maĭ uĭtat-o, — în fața unuĭ tinĕr cam de o vrîstă cu el, carea era împrejurată de bucle de pĕr castaniŭ deschis, și din ea luciaŭ doĭ ochĭ vineț̦ĭ închiș̦ĭ cu atâta blândeț̦ă, cu atâta putere mângăitóre, cu atâta iubire și seriositate sfîntă, cât nimenĭ nu s'ar fi putut împotrivi acesteĭ priviri. De privirea străinuluĭ se topi arțagul întunecat, care ziua și nópțea suferinț̦eĭ îl învîrtoșase, și nedreptatea, ce i-se făcea, îl nutrise. Inima luĭ se moiă și se îmblânḑi ca inima unuĭ prune. El îșĭ puse buzele la gura ulcioruluĭ și beu, — beu bine. Nicĭ un cuvînt nu schimbară ceĭ doĭ tinerĭ.

După ce beuse Ĭuda, mâna, ce până aci odihnise pe umĕrul luĭ, se așeḑă pe capul luĭ și odihni pe buclele luĭ atâta vreme, în câtă se rostesce o binecuvîntare.

Tinĕrul duse apoĭ ulciorul éră pe pétră, îșĭ luă barda și merse lângă Ĭosif. Într'acceа îl urmăriseră ochiĭ tuturor, atât aĭ ostașilor cât și aĭ Nazarinenilor.

Așa se sfârși scena de lângă fântână. După ce ostașiĭ beură și-și adăpară caiĭ, céta îșĭ continuă drumul. Pe decurion părea că l-a cuprins un sentiment de milă. El ridică însu-și pe captiv din colb și-l puse în dosul unuĭ ostaș pe cal. Nazarinenii se întórseră la casele sale și cu eĭ dimpreună Ĭosif și tinĕrul sĕŭ însoț̦itoriŭ.

Acésta a fost cea dintâiŭ întîlnire a luĭ Ĭuda cu fiul Marieĭ.

Cartea a treia.

I.

Quintus Arrius.

Cetatea Misenum se afla câte va miluri spre méză zi de la Neapol. Ea a dat numirea și promotoriuluĭ, celuĭ ce se ridica de-asupra eĭ ca o coronă. Singurele rĕmășițe ale eĭ sînt astăḑi nisce ruine. Și totuși în anul 24 al Domnuluĭ, în care an reașeḑăm pe cetitorĭ, acéstă cetate era unul din punctele cele maĭ însemnate de la țĕrmul apusan al Italieĭ. Străinuluĭ, care urca pe atuncia promontoriul, pentru ca de acolo cu orașul în dos să privéscă de pe o tabie preste golful de Neapol, i-se îmbia acela-și aspect farmecătoriŭ, care i-se îmbie și astăḑi: acela-și țĕrm pitoresc, acela-și munte conic, acela-și ceriŭ vinĕt închis și acele-și valurĭ alintătóre încă și maĭ vinete, și aci Capri și colo Ischia. Și dacă apoĭ privirea luĭ preumblându-se de la o minune a naturiĭ la alta, în sfârșit s'ar fi obosit, — căcĭ ochiul încă se obosesce de gustarea frumosuluĭ în tocmaĭ ca și ceriul guriĭ de gustarea dulceluĭ, — atuncĭ pe vremea aceea i-se maĭ îmbia o privelișțe, carea străinul astăḑi înzădar o ar cerca acolo, — adecă jumătate din flota de reservă a Romeĭ, carea manevra aci orĭ odihnia anghirată. Dacă ne representăm icóna acésta, atuncĭ trebue să concedem, că nu putea să esiste un loc maĭ potrivit de cât Misenul, pentru ca acolo să se întîlnéscă treĭ bărbați și spirite de frunte și într'o óră de poposélă să împărțéscă lumea între olaltă.

Pe atuncĭ o pórtă în zidul cetățiĭ ducea la vale la țĕrmul mărĭĭ, — o pórtă deschisă, carea forma legătura între o stradă a cetățiĭ și între o ĭezătură, ce se estindea câte va stadiĭ de lungă de-a lungul țĕrmuluĭ și până a fară în mare.

Într'o diminéț̦ă rĕcorósa din luna luĭ Septembre se răzima straja a lene de tabia, ce era de-asupra porțiĭ, când larma uneĭ societățĭ îĭ lovi urechea. Societatea venia pe stradă la vale conversând cu vioiciune. Straja aruncă o privire într'acolo și apoĭ recădu în liniștea sa de maĭ înainte.

Eraŭ vre-o dóuĕ până în treĭ zecĭ de persóne, din carĭ cele maĭ multe eraŭ sclavĭ cu torțe. Acestea rĕspândiaŭ puțină lumină, dar cu atât maĭ mult fum, și lăsaŭ în aer în urma sa mirosul aromatic al nardeĭ de India. Stăpânii pășiaŭ braț de braț în fruntea cetei. Unul din eĭ, va fi fost cam de cinecĭ zecĭ de anĭ, căruia i-se începea chielia, și care purta pe puținelele sale bucle o cunună de dafin, după atenț̦ia, care i-se presta, părea a fi centrul și obiectul uneĭ sĕrbătorĭ. Eĭ toț̦ĭ purtaŭ toge largĭ de pănură albă de lână, tivite cu purpură lată. O singură privire a fost străjiĭ de ajuns. Ea pricepu în dată, că aceia sînt ómenĭ de posiț̦ie înaltă, carĭ după o nópte de orgie festivă petreceaŭ pe un prietin la naea luĭ. Cetitoriul va afla în cele următóre întărirea acesteĭ observărĭ a străjiĭ. (Va urma.)

Bibliografie.

A apărut la **Tipografia Seminariuluĭ în Blaș** (Balázsfalva):

Șematismul

Veneratuluĭ Cler al archidieceseĭ mitropolitane greco-catolice a Alba Ĭulieĭ și Făgărașuluĭ pe anul 1896. — 8° 365 pag. — Preț̦ul unuĭ esemplar **1** fl. Esemplare singuratice spedate ⨯-band **1** fl. **10** cr.

La tipografia seminarială se maĭ află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ din 1894 și 1895

împreună cu respectivele ordinațiuni ministeriale, traduse, edate și comentate la ordinul Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Preț̦ul unuĭ esemplar broșurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atenț̦iunea cleruluĭ nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoț̦esc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuință preotul în urma situațiunĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaș 1896.

Broșura constă din 39 pagine, în carĭ se dau inviațiunile cele mai bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale și curatoratele, cum și privațiĭ la aruncarea și conscrierea dărilor de stat și anume: 1. a dărĭĭ de *case,* 2. a dărĭĭ de *câștig,* 3. a dărĭĭ dură *camete,* 4. a dărĭĭ *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliț̦ie,* 6. a dărĭĭ de *arme* și de *vînat* și 7. *comisiunile* peutru aruncarea dărilor. — Preț̦ul uneĭ broșurĭ e **8** cr., expedată franco sub fașe **11** cr.

Euchologiu

ediț̦iunea **a dóua,** revĕḑută după originalul grecesc și îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparĭă frumos în **negru** și **roșu.** — Preț̦ul nelegat fl. 2.80, éră legat în pele tare fl. 3.80.

Tricd, crudo fl. 6.50, legat în piele tare și cu copcĭ fl. 10.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele și cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Octoichul cel mic ediț. III. Blaș 1892. Preț̦ul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Pentecostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Istoria universală bisericéscă de Dr. A. Grama. Blaș 1881 broș. 3 fl.

Decretele Conciliuluĭ, provincial **prim** ediț̦iunea a II-a broș. 80 cr.

Decretele Conciliuluĭ provincial **alŭ doilea,** ediț̦iunea a II-a broș. 65 cr.

Editor și redactor rĕspunḑĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie: Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un sir garmond: odată 7 cr., a dóua oră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiecare publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redactiunea şi Administraţiunea Unirii» în Blaş.

Anul VI. Blaş 21 Novembre 1896. Numĕrul 47.

Sinodul archidiecesan.

Sĕptĕmâna acésta pentru archidiecesa nóstră a fost o sĕptĕmână mare, o sĕptĕmână memorabilă.

Ea a întrunit în jurul Păstorului iubit clerul archidiecesei prin cei din posiţie îndreptăţiţi şi prin cei aleşi, ca să se sfătuéscă împreună despre lipsele nenumĕrate ale clerului, ale poporului, ale bisericilor şi ale şcolilor nóstre.

Aşa a purces biserica tot de una. De câte orĭ vijelii marĭ ameninţaŭ cu cufundare naea taĭnică a Domnului Christos, de câte orĭ negri norĭ primejduiaŭ cu valurĭ de potop corabia luĭ Noe, episcopiĭ pururea aŭ adunat în jurul lor pe membriĭ clerului, ca să audă şi sfatul lor, ca să le dea directivă, ca să afie calea scăpării, calea, ce duce la liman.

Am arĕtat deja de alte orĭ importanţa sinódelor, şi maĭ ales importanţa, ce o aŭ tocmaĭ acum.

De aceea am zis, că întrunirea sinodului archidiecesan a fost un eveniment memorabil pentru archidiecesa nóstră.

Întru adevĕr, dacă nicĭ nu s'ar fi adus nicĭ o hotărîre maĭ însemnată, însu-şi faptul, că am vĕdut clerul întrunit în jurul archipăstoriului şi desbătênd cu tótă seriositatea, în cea maĭ perfectă înţelegere şi iubire cestiunile arzĕtóre privitóre la biserica nóstră, însu-şi faptul acesta justifică deplin ţinerea cât maĭ désă a sinódelor, de óre ce ast fel se cimentézĕ acea unitate şi legătură între archiereĭ şi cler, care e condiţiunea esenţială a buneĭ chivernisiriĭ şi a înfloririĭ bisericiĭ nóstre sfinte.

Dacă vom arunca încă o privire fie şi numaĭ fugitivă asupra lucrărilor nóstre sinodale, atuncĭ va trebui să se recunóscă cu adevĕrat importanţa estraordinară a acestui sinod.

Abstragênd de la rapórte, carĭ încă îşi aŭ însemnătatea lor, de óre ce prin punerea în evidenţă a activităţiĭ desvoltate de cătră singuraticele organe se coreg defectele observate, se introduce uniformitate, se îndémnă la zel şi punctuositate ceĭ negligenţi, — abstragênd de la tóte aceste, în sinodul acum celebrat s'aŭ decis lucruri, carĭ taie fórte adânc în viaţa nóstră bisericéscă.

Vom aminti între altele cestiunea licenţelor orĭ şedulelor protopopescĭ. E sciut, că licenţele aceste nu aŭ numaĭ o mare importanţă morală-disciplinară, ci că pentru protopopĭ însémnă o cestiune materială, de la care atîrnă esistinţa lor, de óre ce cunoscut este, că o parte covîrşitóre a venitului lor o formézĕ tocmaĭ venitul din şedulele protopopescĭ. Sciut e de altă parte şi aceea, că în urma esplicăriĭ legilor politice-bisericescĭ şi maĭ ales în urma purtăriĭ necualificabile alor fórte mulţi purtătorĭ de matricule ómeniĭ s'aŭ înstrăinat şi maĭ ales şi din pricina sĕrăcieĭ aŭ început a refusa taxele şedulelor. Din causa acésta mulţi protopopĭ aŭ şters şedulele fără a cere încuviinţarea superiorilor. Prin asta s'a introdus o mare confusie şi un pericol şi maĭ mare moral şi material. Sinodul a pus capet confusiuniĭ ivite şi a ezis susţinerea şi pentru viitor a şedulelor. Şi noĭ nutrim firma convingere, că dacă clerul va fi la locul sĕŭ şi se va sili a ţiné în jurul sĕŭ pe credincioşi, perderea nu va fi aşa de mare, de óre ce nóuĕ nu ne vine a crede, că poporul nostru să fie ajuns până acolo, în cât să se mulţăméscă numaĭ cu căsătoria civilă şi fără de binecuvîntarea bisericiĭ.

Ce să zicem apoĭ despre posiţia, ce a luat-o clerul nostru faţă de ajutoriul de stat? E loială şi prudenta ţinuta acésta şi tot o dată însufleţitóre. Clerul nostru e cel maĭ sĕrac cler din ţară; clerul nostru aduce cele maĭ marĭ jertfe pe altariul bisericiĭ, a naţiunii şi a patrieĭ: şi cu tóte aceste clerul acesta la cele din urmă e maĭ bucuros gata a se face şi maĭ sĕrac, dacă se póte acésta, decât să abzică de independenţa sa spirituală.

Scurt şi bine, repetim şi terminăm cu ceea ce am început: sinodul a fost un eveniment pentru biserica nóstră şi va marca o epocă în viaţa nóstră bisericéscă.

De aceea ne simţim şi noĭ fericiţi a ne puté asoţia la urarea unanimă a membrilor sinodalĭ, esclamând:

Să trăéscă convocătoriul sinodului archidiecesan, prea bunul nostru Archipăstor Victor!

De la sinod.

Raport.

Luni în 16 Novembre.

Luni în 16 Novembre Blaşul deja din órele de diminéţă arĕta, că zile marĭ se apropie. Numeroşi membri sosiră încă nóptea spre Luni, dând prin asta a se înţelege, cât de viŭ le era dorul de a ajunge o dată inaugurarea lucrărilor sinodale.

Órele de la amézĭ oferiaŭ deja o priveliste solemnă. Piaţa nóstră istorică avea un aspect de sĕrbătóre. Grupe de preoţi în haĭnele lor negre împodobite icĭ colé cu brânele roşiĭ ale protopopilor. cu feţe serióse îngrijate, ne reamintiaŭ zilele glorióse din trecut. Înaintea ochilor meĭ spiritualĭ vedeam petrecêndu-se figurile sinódelor nóstre de maĭ înainte, figurile venerabile ale marilor nostri archiereĭ. O seriositate neobicĭnuită te cuprinde şi involuntar, când îţi daĭ samă de marile evenimente, ce aŭ rĕsărit pentru neamul românesc din acest mic orăşel, de la acest cler, care a aprins făclia civilisaţiuniĭ în mijlocul Românilor de la cele patru vînturĭ, şi de dóuĕ veacurĭ o pórtă în mână cu jertfirea sa proprie de dóuĕ orĭ seculară.

Órele treĭ ne-aŭ aflat întruniţi deja pe toţi la sfînta Mitropolie, unde avea să se întîmple verificarea membrilor sinodalĭ.

Comisiunea verificătóre s'a constitnit cu president denumit de Escelenţa Sa archiepiscopul, canonicul Ioan M. Moldovan, în persónele domnilor Basiliŭ Raţiŭ, vicariul Făgăraşului, Ioan Laslo, protopopul Cluşului, Ioan Hăţĕgan, protopopul Dêrgeĭ şi George Bărbat, viceprotopopul Blaşului. Sa constatat, că a fară de câţi va morboşi s'aŭ presentat toţi membriĭ chemaţi la sinod.

După terminarea presentăriĭ membrilor s'aŭ combinat comisiunile diferite pentru sinod, apoĭ toţi membriĭ sinodalĭ şi-aŭ presentat omagiile sale Preasfinţitului Domn Archiepiscop şi Mitropolit, care la salutarea Reverendissimului Domn vicar general Ioan M. Moldovan a dat în cuvinte emoţionate espresiune bucurieĭ sale, pentru că póte vedé întrunit în jurul sĕŭ pe membriĭ veneratului sinod archidiecesan. În fine aŭ fost presentaţi Escelenţeĭ Sale aceĭ membri sinodalĭ, pe carĭ încă nu-ĭ cunoscea.

Membriĭ sinodalĭ aŭ părăsit reşedinţa mitropolitană plinĭ de însufleţire şi de iubire faţă de iubitul archiereŭ.

Marţi în 17 Novembre.

Marţi în 17 Novembre la 7 óre diminéţa Escelenţa Sa Archiepiscopul a celebrat s. Liturgie în biserica catedrală în presenţa membrilor sinodalĭ. Asistinţa Escelenţeĭ Sale a fost compusă din canonicĭi Ioan M. Moldovan, Dr. Ioan Raţiŭ, Simeon Pop Mateiŭ, Iosif Hossu şi Gavrilă Pop, din vicariul Făgăraşului Basiliŭ Raţiŭ, din protopopiĭ Ioan V. Rusu, Nicolae Solomon, Petru Ullăcan şi Ioan Hăţĕgan, din profesorul şi viceprotopopul onorar Ioan German, din viceprotopopiĭ George Suciŭ din Indol şi Ioan Pop din Morlaca şi parochul Ilie Câmpean din Varviz. Ca diaconĭ aŭ funcţionat ceremoniariĭ archiepiscopescĭ Dr. Augustin Bunea şi Dr. Vasilie Hossu. A cântat corul teologilor sub conducerea profesorilor de cant

Nicolaŭ Ionaș și Aron Papiŭ. La începutul sfinteĭ Liturgiĭ s'a cântat „Împĕrate ceresc“ pentru a invoca ajutoriul Spiritului sfînt asupra lucrărilor sinodalĭ.

Ședința I.

La 9 óre ne-am întrunit cu toțiĭ în sala cea mare din reședința cea veche a sfinteĭ mitropoliĭ. La 9 óre și jumătate o comisiune compusă din domniĭ Basiliŭ Rațiŭ, vicariul Făgărașuluĭ, Nicolae Solomon, protop. Ludoșuluĭ, Ioan Moldovan, prot. Catineĭ, Ioan Laslo, prot. Clușuluĭ, Ioan Pop, viceprot. Morlaceĭ, Ioan Bitea, parochul Cutuluĭ și Ilie Câmpean, parochul Varvizuluĭ a fost esmisă, să invite pe Escelența Sa la deschiderea sinoduluĭ.

La 9 3/4 óre Escelența Sa a întrat în sala de ședință, fiind aclamat cu nesfârșite urale.

La 9 óre 50 minute Escelența Sa a deschis sinodul cu următoriul memorabil discurs:

Venerat Sinod Archidiecesan!

Sînt ferice, că Vĕ pot saluta, Veneraț în Christos Fraț, ca pe ceĭ ce fără preget aț urmat versuluĭ convocător al archipăstoruluĭ vostru și din celea maĭ depărtate ținuturĭ ale acesteĭ archidiecese a Alba Iulieĭ și Făgărașuluĭ, din puterea oficiuluĭ, ce vi-s'a concredut, și în parte din încrederea Veneratuluĭ Cler, care v'a deputat, aț venit la acest scaun Mitropolitan, ca în Sinod archidiecesan să ne sfătuim dimpreună despre lipsele celea de acum ale s. nóstre biserice.

I. Amĕsurat dorinței nóstre, de la preaînaltele locurĭ aședat în fruntea archidiecesеĭ și a provinței mitropolitane, de la ziua, în carea am cuprins acéstă înaltă solie de a vĕ conduce, stat-am cu de-adinsul de lucru, să cunosc limpede statul bisericilor archidiecesane; — de un an și jumătate avuĭ prilegiŭ a da față cu mulțĭ din Veneratul Cler și din poporul credincios, a asculta dorințele multora și a le și împlini după împrejurărĭ.

Și dacă nu mĭ-a fost încă conces de a ĭeși, pe cum aș fi dorit, măcar și numaĭ la locul central al celor maĭ multe districte, ca din intuițiune să cunosc în parte pe fiiĭ credincioș de sub ascultarea acestuĭ s. scaun archiepiscopesc: am cugetat în Domnul a fi oportun și salutar, să vĕ rog, ca să osteniț în cóce și acum îmĭ saltă inima de bucurie vĕdêndu-vĕ adunațĭ, ca întru acéstă venerandă corporațiune a sinoduluĭ archidiecesan să am și eŭ mângăerea de a vĕ vedé și a vĕ cunósce și a mĕ bucura în Domnul de presența Vóstră.

Că vóuĕ mi-se cade, să vĕ mulțămesc și cu graiŭ viŭ pentru tóte, câte împliniț, fie după aședĕminte de la părinții nostri, fie după dorința, ce v'am descoperit în bună înțelegere cu Prea Veneratul Capitul al bisericiĭ nóstre Catedrale Mitropolitane. Recunoscință vi-se cuvine ca celor ce cu zel apostolic „ispitiț și faceț diagnosa morburilor celor de multe felurĭ ale sufletelor, ascultaț plânsorile drepte ale ómenilor cu frica luĭ Dumnezeŭ, mie-mĭ împuținați o parte din îngrijirĭ, orĭ de a bună samă mĭ-o ușurați cu ajutorul vostru, cu priveghiarea vóstră, cu călătoriile, cu ostenelele, ba chiar și cu periculele vóstre.“ [1])

II. Preste acestea de-a pururea mĕ strînge simțul sacru de gratitudine cătră antecesoriĭ de pie memorie; legilor, aședĕmintelor și statutelor acelora a procura valóre, étă o datorință a mea dintre celea maĭ de frunte! Sciŭ bine, că de la vada dreptuluĭ atîrnă și auctoritatea archiereuluĭ; înși-ve sciț, că nu este fericire fără ordine, nicĭ ordine statornică fără auctoritate constantă: dară esperința de tóte zilele ne învață, că pe cum se întîmplă și airia, așa și în acéstă archidiecesă de Dumnezeŭ scutită multe din celea aședate cu înțelepciune în Sinóde orĭ nu se observă de ajuns, orĭ de totul se daŭ uitărĭĭ.

Că dóră acésta este condițiunea legiuirilor omenescĭ, ca „legile să se abróge nu numaĭ prin sufragiul legislatoriuluĭ, ci și cu consensul tacit al tuturor prin desuetudine.“ [1]) — De aceea este consult, ca aședĕmintele legalĭ prin consuetudine apriat să prindă rădăcină, că după cum învață Grațian: „Leges constituuntur, cum promulgantur, firmantur vero, cum moribus utentium approbantur“, [2]) va să zică „legile se aședă, când se promulgă, întărescu-se, când trec în năravurile celor ce se folosesc de ele.“ Éră dacă socotim natura membrilor societățiĭ, pentru carĭ se croesc legile, vedem, că „sînt destuĭ de aceia, pe carĭ și numaĭ cu monițiune îĭ înduplecĭ spre bine; sînt, pe carĭ la tóte aĭ, să-ĭ îndrepț prin precepte; sînt și de aceia, pe carĭ cu pedepse aĭ, să-ĭ tragĭ.“ [3])

De aceea întru cât doresc, pe cum îmĭ este datorința, a procura valóre aședĕmintelor și statutelor archidiecesane, mi-se impune necesitatea a mijloci, ca toțĭ ceĭ chemați a priveghia preste esecuțiunea preceptelor salutare, în acelea cuprinse, să albă acelea aședĕminte în próspĕtă memorie, să cunóscă de a mĕruntul motivele întemeiate și ineluctabile, pentru carĭ aŭ fost acelea aședĕminte statorite, și ast fel să fie destoĭnicĭ cu ușurință a lumina și pe alțiĭ, ca amĕsurat acelor aședĕminte să-și stîmpere dorințele, să-și dirégă faptele.

III. Civilisațiunea socială sub influințele uneĭ auctorități viue se află în stadiul progresuluĭ. Cunósceți din documente, ce era Blașul, când în anul 1738 din clemența preaînaltă ajunse de fundațiune perpetuă pentru dotațiunea Episcopieĭ Făgărașuluĭ; vĕ miraț cu tot dreptul de puterea binefăcĕtóre, carea într'un veac și jumătate sciuse. să adaugă satuluĭ Blaș opidul Blaș chemat a fi reședința mitropolitană și în institutele sale humanitare cu drept cuvînt lăudat ca isvor de lumină abundantă pentru fiiĭ sfînteĭ nóstre biserici.

Cultura, ce s'a revĕrsat de aicĭ, ca orĭ și carea alta, își are de element constitutiv într'altele și tradițiunea, care fie privat, fie în public își trage învețăturĭ din timpurile trecute, și-și află îndemn în lipsa, ce se simte, și în folosul recunoscut al aședĕmintelor, carĭ aŭ să fie promovate.

Veneratul Cler al episcopieĭ de odinióră a Făgărașuluĭ încă-și are parte însemnată în resultatele, carĭ le putem astăzĭ registra: conservă cu scumpătate multe din tradițiunile moștenite de la părinț; aședămintele de bună rîndnélă fie aicĭ în centru, fie pe la bisericile singuratice le-a legat de razimul tare și probat al disciplineĭ sacre canonice. Cu devotament rar s'a lipit de archiereiĭ sĕĭ și toĭaguluĭ blând al acelora plecându-se, auctoritatea lor cea îndreptătóre nicĭ când nu o a socotit de pedecă, ce ar opri avîntul, ci maĭ vîrtos de condițiune absolut necesară la progres. — Ba clerul acesta, măcar de a și avut temeiurĭ destule în postulatele sale a ținti la dotațiune cuvenită: nicĭ când nu a pregetat din lipsele sale a rupe parte și pentru scopurile generalĭ ale bisericiĭ și ale patrieĭ. Spre zidirea maĭ grabnică a Mănăstiriĭ din Blaș în Sinodul din 26 Ianuariŭ 1738 oferise Ven. Cler. 25.000 fl. de a plăti în cincĭ anĭ, nu dóră din prisosul venitelor sale preoțescĭ, ci legătuindu-se a-și vinde averile private. [1]) — Sub păstorirea Episcopuluĭ Petru Paul Aron a contribuit fie care preot câte un galbin, ca să se zidéscă școlile „pe cum s'aŭ și zidit în curtea episcopéscă de la pórtă până în biserică un zid cu dóue contignațiĭ“. [2]) În prețul dominiuluĭ din Cut, dimpreună cu tipografia, lăsată de zestre seminariuluĭ, de la Cler 8000 fl. s'aŭ adunat. [3]) Sciut-a Clerul și de legăturile gratitudiniĭ, de câte orĭ se aflaŭ în pericul tronul și patria, Episcopul dimpreună cu tot clerul aŭ inarmat scuadróne de husarĭ întru servițiul preaînalt. [4]) Cchiar și în zilele nóstre între împrejurărĭ de tot diverse, Veneratuluĭ Cler avem în mare parte de a mulțămi colecta instituită pentru edificiul cel nou al gimnasiuluĭ.

Într'aceea în era maĭ de aprópe acela-și Venerat Cler, după ce sarcinile publice fiesce care cetățan are să le pórte după proporțiunea averilor, s'a vĕdut însu-și avisat a se îngriji de ajutóre, ca să pótă corĕspunde așteptărilor obicĭnuite a i-se formula din partea obștiĭ creștinescĭ.

Fundațiunĭ prea generóse făcute de treĭ archiereĭ antecesorĭ, demnĭ de recunoscință perpetuă, multe lipse suplinesc, dar indigințelor ivite nicĭ pre departe nu sînt proporționate.

Scădĕmîntul venitelor îndatinate pân'aci, maĭ de cu samă pe purtătoriĭ oficiilor protopopescĭ îĭ atinge în mod simțit; dar întreg Clerul stă sub influința apĕsătóre a jurstărilor schimbate: am judecat drept aceea maĭ de cu samă și din acest îndemn a fi oportun, ca adunându-ne în Sinod, să cercăm ceva espedient de provisiune.

IV. Simțul creștinesc de datorință întru toțĭ ceĭ ce se bucură de darurile spiritualĭ ale bisericiĭ desvóltă iubirea de ordine, și ajută societatea creștinéscă la prosperitate. Contrariul acestuĭ simț generos creștinesc este interesul privat; o societate regulată numaĭ de interes devine prada egoismuluĭ, care se va încerca ordinamentul social a-l pleca spre binele propriŭ privat.

Suferințe grele avu biserica nóstră de a îndura din acest îndemn al predominiuluĭ voințeĭ individuale asupra intereselor sociaĭ; aședămintele Sinoduluĭ general din 26 Maĭ an. 1739 arată, că părinții aŭ fost siliț a cerca remediĭ întru paza immunitățiĭ persónelor eclesiastice.

De atuncĭ în cóce încă adese s'a încercat individualismul a pune pedecĭ esercițiuluĭ jurisdicțiunĭ sacre Archieresc: violențele atentate eraŭ apte de a turbura liniștea

[1]) Benedict al XIV. de Synod. Dioeces. Lib. I. cap. II. 2.

[1]) Iustinianus Imp. Libro 32 §. 1 ff. de legib.
[2]) Can. 3 §. leges dist. 4.
[3]) Benedicti XIV. De Syn. Dioeces. L. I. c. II. 3.

[1]) I. M. Moldovan Acte sinod. T. II. pag. 94.
[2]) T. Ciparĭŭ Acte și fragm. p. 109.
[3]) l. c. pag. 110.
[4]) L. c. pag. 107.

credincioşilor, acelea violenţe cu provedinţa înţeleptă a le preveni este oficiul sacru pastoral al nostru al tuturor. Rîndul cel bun în biserică datorĭ sîntem a-l conserva, şi orĭ unde admoniţiunile părintescĭ nu s'ar dovedi de ajuns, prin esercitiul prompt al jurisdicţiunilĭ sacre avem să aplicăm remediile prevĕdute în SS. Canône; prin acésta vom dovedi, că este auctoritate viuă în s. biserică, a cărei aşeḑăminte nu se pot călcá nepedepsit.

Vor vedé credincioşiĭ pe păstoriĭ lor întărindu-se în paza aşeḑămintelor sacre, şi vor cunósce, că lauda numeluĭ creştin şi folósele aceluia aŭ influinţă binefăcĕtóre pe cum preste societatea creştinéscă, aşa şi preste familiile singuratice, căcĭ cu Psalmintul vom puté striga: „Acésta este mângăérea mea întru nĕcasul meŭ, că cuvîntul tĕŭ m'a viat.“ [1])

V. Atins-am acestea, Venerat Sinod, nu pentru că dór prin acestea s'ar esauria motivele, din carĭ am credut a vĕ ruga, să ostenițĭ în cóce: ci pentru ca de acum să vĕ împărtăşesc dorinţele inimiĭ părintescĭ faţă de interesele celea marĭ ale s. bisericĭ, carĭ întru asemenea mod aŭ să fie scumpe şi sacre Veneratului Cler şi credinciosului popor.

Daţi-mĭ voe, ca cu S. Apostol Paul să vĕ rog: „Iubiţiĭ meĭ fraţi, fiţi tarĭ neclătiţi, sporind întru lucrul Domnuluĭ pururea, sciind că şi ostenéla vóstră nu este deşértă întru Domnul.“ [2])

Cu darul Domnuluĭ Nostru Isus Christos, cu iubirea luĭ Dumnezeŭ Tatăl, şi cu ajutoriul Spiritului Sfînt, sinodul archidiecesan de Alba Iulia şi Făgăraş îl declar de deschis.

Discursul presidial de deschidere a fost primit de către membriĭ sinodalĭ cu viĭ aclamaţiunĭ şi însufleţite urărĭ de „Să trăéscă“.

Escelenţeĭ Sale în numele clerului archidiecesan i-a rĕspuns vicariul Făgăraşului cu un căiduros discurs de mulţămită şi fiéscă supunere.

Presidiul pune la ordinea zileĭ punctul 4 din programă, anume alegerea alor 4 notarĭ sinodali. La propunerea Vicariului Basiliŭ Raţiŭ se proclamă de notarĭ sinodalĭ Ioan Hăţĕgan protopopul Dêrgeĭ, Dr. Victor Szmigelski profesor de s. teologie, George Bărbat, viceprotopopul Blaşului şi Ilie Câmpean, parochul din Varviz.

Constituit fiind sinodul, Escelenţa Sa propune, ér sinodul primesce cu însufleţire trimiterea alor dóuĕ telegrame omagiale Sfinţiei Sale Pontificeluĭ Roman şi Maiestăţiĭ Sale Apostolice regescĭ Francisc Iosif. Textul autentic al telegramelor acelora este:

1. Eminentissimo Domino Mariano Cardinali Rampolla Status secretario Roma. — Venerabilis Clerus archidioeceseos Albajuliensis et Fogarasensis in Synodum congregatus, Beatissimo Patri Summo Pontifici Leoni XIII totius ecclesiae visibili capiti obsequium filiale exhibet, reverentiam sincerissimam offert, obedientiam canonicam profitetur, omnia fausta adprecatur. Una coelestium donorum auspicem Apostolicam de genu implorat benedictionem.

2. Maiestăţiĭ Sale Sacratissime Cesaree şi Apostolice Regescĭ Francisc Iosif I Împĕrat alĭ Austrieĭ şi Rege Apostolic al Ungarieĭ Wien. — Veneratul cler al archidieceseĭ de Alba Iulia şi Făgăraş adunat în Sinod cu omagiŭ subditaĭ presentă tributul fidelităţiĭ Sale Maiestăţiĭ Vóstre restauratorului hierarchieĭ, şi patronuluĭ îndurător al Bisericiĭ greco-catolice românescĭ. Providenţa divină întru lungime de zile să Te trăéscă!

Amîndóuĕ telegramele le subscriŭ în numele sinoduluĭ Escelenţa Sa archiepiscopul ca president şi protopopul Ioan Hăţĕgan în calitate de notar.

După aceste urmézĕ raportul comisiuniĭ verificătóre prin referentul George Bărbat. Pe basa acestuĭ raport se declară de membri verificaţiĭ aĭ Sinoduluĭ: 1 Canonicii Ioan M. Moldovan, Dr Ioan Raţ, Simeon P. Mateiŭ, Iosif Hossu, Gavrilă Pop, notariul capitular Dr. Augustin Bunea, Ieromonachul Dămian Elie Domşa, Dr Victor Szmigelski, delegatul profesorilor de teologie, Ioan German, delegatul profesorilor de gimnasiŭ, George Muntean, delegatul profesorilor de la preparandie şi norme, vicarul Basiliŭ Raţiŭ, protopopul Ştefan Pop, protopopul Simeon Micu, adm. protopopesc Vasiliŭ Pop, viceprotopopul Simeon Pop, adm. protopopesc Ioan Horşa, viceprotopopul George Bărbat, protopopul Ioan Moldovan din Catina, protopopul Demetriŭ Cutean, protopopul Ioan Laslo, protopopul Ioan Hăţĕgan, viceprotopopul Iacob Macaveiŭ, viceprotopopul Aron Gerasim, viceprotopopul Clemente Raicu, viceprotopopul Artemeiŭ Codarcea, protopopul Nicolae Solomon, viceprotopopul George Suciŭ, viceprotopopul Ştefan Câmpian, protopopul Ioan Moldovan din Mediaş, viceprotopopul Ioan Pop, protopopul Vasiliŭ Hossu, protopopul Beniamin Pop, viceprotopopul Macsimilian Codarcea, protopopul Petru Uilăcan, viceprotopopul Iuliu Montani, protopopul Alesandru Dobrescu, protopopul Ioan V. Rusu, protopopul Iacob Lugoşan.

Delegaţiĭ verificaţi aĭ clerului rural sînt: Ioan Bunea pentru districtul Veneţia de jos, Alesandru Şerban pentru distr. Voila, Teodor Fodor pentru Aiud, Ludovic Luca pentru Alba Iulia, Florian Petran pentru Almaş, George Boeriŭ pentru Arieş, Iosif Lita pentru Bia, Iuliu Nistor pentru Blaş, Petru Rus pentru Catina, Demetriŭ Aron pentru Cichindeal, Ioan Pop pentru Cluş, Aurel Pop pentru Coşocna, Ioan Petran pentru Dêrgea, Miron Dascăl pentru Dicio-Sân-Mărtin, Demetriŭ Metea pentru Ernot, Teodor Domşa pentru Făgăraŭ, Ilie Câmpian pentru Giurgeŭ, Romul S. Orbean pentru Ludoş, Vasile Fărcăşan pentru Indol, Basiliŭ Stoian pentru Mediaş, Aurel Urzică pentru Moriaca, Vasiliŭ Saltelechi pentru Mureş, Petru Moldovan pentru Mureş-Uióra, Ioan Pantea pentru Pogăceaua, Alesandru Tĕrnăvean pentru Reghin. Alesandru Papiŭ pentru Roşia, Ioan Bitea pentru Sebeş, Teodor Coman pentru Sibiŭ, Alesandru Pop Romonţan pentru Turda, Ştefan Şandor pentru Treĭ-Scaune. Pe Ştefan Boeriŭ din Abásfalva şi pe Alesandru Boeriŭ din Jacodul român Sinodul nu-l verifică, de óre ce pe cel dintâiŭ l-a delegat protopopul Alesandru Boeriŭ din Odorheiŭ, la ce n'a avut dreptul, ér al doilea n'a fost ales în regulă. În fine Sinodul ĭea la cunoscinţă, că la şedinţele Sinoduluĭ va participa şi fiscul Consistoriuluĭ archidiecesan în calitatea Sa oficiósă de fisc, pentru ca să pótă fi întru ajutoriul şi la îndemâna Escelenţeĭ Sale Domnului Archiepiscop President.

După verificare presidiul notifică, cumcă viceprotopopul Odorheiuluĭ Alesandru Boeriŭ şi protopopul Sebeşuluĭ Alesandru Dobrescu şi-aŭ legitimat absenţa.

Urmézĕ enunţarea din partea presidiului a obiectelor, ce vor forma substratul lucrărilor sinodale. Apoĭ se purcede la alegerea celor treĭ comisiunĭ: *administrativă, finanţiară* şi *culturală şcolară*.

De president al comisiuniĭ *administrative* se numesce Rsmul Ĭ. M. Moldovan, ér de membri se aleg Ioan Rusu, Nicolae Solomon, Dr Augustin Bunea, Simeon Pop, Ioan Pop din Morlaca, Alesandru Tĕrnăvean şi Ioan Pop din Gilău. Comisiuniĭ acesteia i-se asignézĕ spre studiare şi referare următórele obiecte: Regulament pentru şedinţele plenare ale sinoduluĭ archidiecesan; Informaţiunile despre veneratul cler pe anul 1895, Raport despre activitatea protopopilor până în 31 Octobre 1896, a forurilor şi a advocaţilor; Revisiunea duplicatelor matriculare pe 1895; Raportul Veneratului Tribunal matrimonial de a II instanţă pentru archidiecesă; Subsidiul archidiecesan de 18.000 fl. pe anul 1896; Suplica sinoduluĭ protopopesc al Giurgeului despre cantorĭ.

De president al comisiuniĭ *finanţiare* se numesce Rsmul Dr Ioan Raţiŭ, ér de membri se aleg Ioan Moldovan protopopul Catineĭ, Simeon Micu, Iuliu Montani, Vasiliŭ Pop adm. ppesc al Almaşuluĭ, Petru Rusu din Chiciud, Iosif Lita şi Ioan Bunea. — Comisiuniĭ acesteia i-se asignézĕ spre studiare: Fondurile archidiecesane cu finea anuluĭ 1895 administrate la cassa centrală archidiecesană şi cele la cassa statuluĭ; Raportul veneratului esactorat archidiecesan despre raţiunile bisericilor şi şcólelor pe 1895; Raportul revisoruluĭ archidiecesan despre contribuţiunile de stat şi comunale cu finea anuluĭ 1895; Normativ despre diurne şi spese de călătorie; Normativ de tacse ale cancelarieĭ mitropolitane; Tacsele protopopescĭ după licenţa de cununie.

De president al comisiuniĭ *culturale-şcolare* se numesce Rsmul Iosif Hossu, ér de membri se aleg: Gavrilă Pop canonic, Basiliŭ Raţiŭ vicar, Petru Uilăcan, George Muntean, Ioan German, Alesandru Papiŭ, Romul Orbean. Comisiuniĭ acesteia i-se încredinţézĕ spre studiare: Proiect de statute pentru reuniunea de asigurare contra daunelor de foc; Statul şcólelor poporale cu finea anului 1895/6; Raport despre prepărandie, scólele normale şi scóla superióră de fete din Blaş; Raport despre gimnasiul archiepiscopesc.

După aceste se dă cetire la dóuĕ telegrame de la Iosif Pep jude de curie şi Gregoriŭ Puşcar protopopul Betleanuluĭ, prin carĭ se felicită sinodul, şi pe carĭ sinodul le primesce cu cea mai vie plăcere.

Cu aceste s'a închis prima şedinţă la 11½ óre între viĭ aclamărĭ la adresa veneratuluĭ Cap al archidieceseĭ.

Prânzul.

La 1 óră d. a. membriĭ sinoduluĭ aŭ fost întruniţi la prânz la Escelenţa Sa archiepiscopul.

La prânz seriositatea de la masa verde s'a înlocuit prin o voe bună, motivată la tot casul prin armonia cea bună, ce a domnit la prima şedinţă, şi prin iubirea şi bunăvoinţa, ce a dovedit-o faţă de toţi membriĭ sinoduluĭ Escelenţa Sa.

Animaţia a fost până la sfârşit ridicată.

Primul toast l-a ridicat Escelenţa Sa în onórea Sfinţieĭ Sale Pontificeluĭ Roman şi a Maiestăţiĭ Sale Regeluĭ Apostolic. Meseniĭ toţi aŭ ascultat stând în picióre cuvintele însufleţite ale iubituluĭ archiereŭ şi aŭ rĕspuns cu un întreit „Să trăéscă“ la

[1]) Psalm CXVIII.
[2]) I Corint. XV, 58.

adresa Sfinţiei Sale Pontificelui Roman şi a Maiestăţii Sale Regelui Apostolic.

Sentimentelor Cleruluĭ faţă de Escelenţa Sa Domnul archiepiscop le-a dat espresiune Rsmul Domn Vicar general Ioan M. Moldovan, care a asigurat pe Escelenţa Sa de iubirea nemărginită a cleruluĭ. Toţi membriĭ sinodalĭ aŭ primit cu însufleţire nespusă cuvintele vicariuluĭ general. În sănătatea vicariuluĭ general a toastat protopopul Cutean, pentru membriĭ Capitululuĭ Miron Dascăl. A maĭ toastat dl Acsente şi în fine Rsmul Ĭ. M. Moldovan a toastat întru sănătatea cleruluĭ rural.

Şedinţa II.

La órele 4 ½ d. a. s'a deschis a dóua şedinţă plenară a sinoduluĭ archidiecesan.

La ordinea zileĭ a fost maĭ întâiŭ regulamentul pentru desbaterile din şedinţele publice ale sinoduluĭ. Sinodul a primit regulamentul întocmaĭ, atât în desbatere generală, cât şi în desbatere specială.

După aceea s'a aşternut raportul general despre activitatea protopopilor până în 31 Octobre n. 1896. Din acest raport sinodul cu plăcere a constatat, că protopopiĭ în general vorbind îşĭ îndeplinesc misiunea cu cea maĭ mare conscienţiositate, şi că tóte trebile archidieceseĭ merg după statute şi regulamentar. Asemenea s'a primit cu plăcere şi raportul advocaţilor despre procesele bisericilor, şi s'a constatat, că tóte afacerile procesuale îşĭ ieaŭ cursul normal, şi că interesele ĭuridice ale bisericilor sînt asigurate.

Punctul din urmă al şedinţeĭ a dóua a fost luarea decisiuniĭ faţă de şedulele protopopescĭ. La acest punct s'a încins o discusiune vie şi îndelungată. În urmă sinodul a decis, ca şedulele protopopescĭ să se manţină şi pentru viitor tot după modalitatea de până aicĭ.

Şedinţa s'a închis la órele 7 ¼.

Mercurĭ în 18 Novembre.

Şedinţa III.

După celebrarea sfinteĭ Liturgiĭ în Biserica catedrală, la care aŭ asistat membriĭ Veneratuluĭ Sinod, la 9½ óre s'a deschis a treia şedinţă, fiind aclamat Escelenţa Sa la întrarea în sală cu aceea-şĭ căldură ca şi la şedinţele premergătóre.

La ordinea zileĭ a fost maĭ întâiŭ raportul comisiuniĭ administrative privitor la adjutul regesc de 18.000 fl., pe care ministrul r. u. de culte l-a sistat şi face pendentă distribuirea adjutuluĭ de la aprobarea din a sa parte a listeĭ, ce ĭ-o va presenta Consistoriul archidiecesan. — Cu cestiunea acésta fórte împortantă s'a petrecut aprópe întrégă şedinţa III şi în sfârşit s'a decis, ca sinodul să îndrepte o scrisóre către ministrul de culte, în care să arete, că se identifică întru tóte cu paşiĭ, ce ĭ-a făcut Consistoriul archiepiscopesc în causa acésta, şi să céră esolvirea şi împărţirea adjutuluĭ după norma de până aicĭ. Tot o dată s'a decis a se maĭ înainta o representaţie la ministrul de culte, în care să fie recercat, ca şi sumele destinate din budget pentru desdaunarea cleruluĭ pentru perderile suferite prin legile politico-bisericescĭ să le dea la dispositia liberă a Ordinariatuluĭ archidiecesan, după cum face cu alte biserici din ţară.

A urmat la ordinea zileĭ fixarea diurnelor pentru persónele bisericescĭ esmise în călătoriĭ şi misiuniĭ oficióse. Prin asta s'a statorit un regulament fórte necesar, şi s'a introdus uniformitate în locul nerînduelilĭ de până acum.

Şedinţa s'a închiat la 1 óră.

Prânzul.

La 2 óre Escelenţa Sa ér a întrunit la masa sa pe toţi membriĭ veneratuluĭ sinod archidiecesan. Animaţia a fost tot atât de înălţată ca şi în ziua primă, şi încă maĭ înălţată, pentru că membriĭ sinodalĭ s'aŭ convins tot maĭ mult despre estraordinara prevenire şi părintésca bunăvoinţă a Escelenţeĭ Sale Domnuluĭ Mitropolit.

Primul toast l-a ridicat Escelenţa Sa, de astă dată pentru membriĭ veneratuluĭ sinod, în special pentru membriĭ comisiunilor, carĭ trebue să foloséscă şi timpul odihneĭ de nópte pentru a pregăti materialul şedinţelor plenare.

Escelenţeĭ Sale ĭ-a răspuns profesorul Ioan German prin un călduros cuvînt. Aŭ maĭ toastat protopopul Nicolae Solomon fórte mişcător tot pentru Escelenţa Sa şi Preaveneratul Capitul, Dr. Vasilie Hossu fiscul consistorial pentru clerul archidiecesan, Iuliŭ Montani pentru secretarul mitropolitan şi zelosul referent sinodal Dr Augustin Bunea, în sfârşit Ilie Câmpian pentru Rsmul Ioan M. Moldovan.

Şedinţa IV.

La órele 4 d. a. s'a deschis şedinţa a IV plenară a sinoduluĭ archidiecesan. După verificarea procesuluĭ verbal al şedinţeĭ premergătóre se continuă discusiunea asupra normativuluĭ pentru diurnele şi taxele, ce pot să priméscă persónele bisericescĭ în comisiuniĭ oficióse bisericescĭ, primindu-se în fine normativul propus de comisiune după introducerea maĭ multor modificărĭ corespundétóre.

Urmézĭ la ordinea zileĭ raportul comisiuniĭ finanţiare privitor la taxele cancelarieĭ mitropolitane. — Se decide a se susţiné usul de până acum şi tot o dată la procsimul sinod a se face o propunere pentru reorganisarea cancelarieĭ mitropolitane.

Tot comisiunea finanţiară referesce raportul esactoruluĭ archidiecesan despre raţiunile bisericescĭ, din care se vede, în câte parochiĭ maĭ sînt raţiunĭ restante şi încă neaprobate. Faţă de raţiunile restante sinodul decide a se trimite fiesce căruĭ protopop conspectul raţiunilor restante, ce să-l publice în proximul sinod protopopesc, punênd termin respectivilor preoţi şi curatorĭ pentru a face raţiunile, şi dacă nu le-ar face, să trimită preste dînşiĭ comisar, care să le facă pe cheltuéla lor, ér pe renitenţi să-ĭ arete Consistoriuluĭ archidiecesan. şi în tóte parochiile nesmintit să se pórte ziar de cassă în regulă.

În fine se acórdă concesiune de depărtare domnilor Artemiŭ Codarcea, Ilie Câmpian şi Vasile Saltelechi.

Şedinţa IV se închie la órele 8¼ sara.

Joĭ în 19 Novembre.

Diminéţa la órele 7 membriĭ sinodalĭ aŭ asistat la s. Liturgie celebrată în biseca catedrală.

După aceea la órele 9 s'aŭ întrunit din noŭ în reşedinţa mitropolitană la

Şedinţa a V.

Şedinţa se deschide la órele 9·30. După autenticarea protocoluluĭ şedinţeĭ IV maĭ întâiŭ se acórdă concediŭ de depărtare domnilor Clemente Raicu şi Teodor Domşa.

Urmézĭ raportul comisiuniĭ finanţiare asupra restanţelor de dare ale parochiilor. Sinodul însărcinézĭ esactoratul archidiecesan, să arete protopopilor estrasul din restanţele de dărĭ din districtele lor, să le dea inviaţiunile de lipsă privitor la dările necompetent plătite, ér protopopilor se lasă a stărui cu tótă puterea pentru depurarea cât maĭ grabnică a tuturor restanţelor şi a arăta Consistoriuluĭ pe ceĭ renitenţi.

Comisiunea finanţiară raportézĭ despre starea tuturor fondurilor cu finea anuluĭ 1895. Sinodul decide publicarea acestuĭ conspect prin circular cleruluĭ întreg al archidieceseĭ.

Raportorul comisiuniĭ culturale-şcolare canonicul Gavrilă Pop raportézĭ despre starea şcolilor poporale din archidiecesă. Din acest raport se vede, că în archidiecesă sînt 411 şcolĭ poporale, carĭ le frecuentézĭ 20,461 ficiorĭ şi 18,066 fete.

Raportul comisiuniĭ sinodul îl ĭea spre sciinţă şi decide: a) ca după putinţă să se ştérgă instituţiunea învĕţătorilor ambulanţi; — b) se recomandă protopopilor, parochilor şi senatelor şcolare a griji de ţinerea şcólelor de repetiţie; — c) unde sînt doĭ învĕţătorĭ, să se aplice tot de una o învĕţătóre cualificată; — d) sinodul recomandă protopopilor a stărui, ca învĕţătoriĭ cualificaţi să stea cel puţin 3 anĭ într'o staţiune; — e) să se pună un pond maĭ mare pe pomărit, şi să se îngrădéscă cele neîngrădite; — f) unde nu sînt, se recomandă înfiinţarea de fonduri de cult districtuale; — g) se recomandă învĕţătorilor cultivarea stupăritului.

Directorul Muntean G. presintă raportul comisiuniĭ şcolare despre starea preparandieĭ din Blaş. Institutul acesta a fost înfiinţat în anul 1865; până în 1881 a avut dóuĕ cursurĭ, de atunci are treĭ cursurĭ cu treĭ profesorĭ ordinarĭ. De presinte sînt inscrişĭ cu totul 118 elevĭ. Tot la acest institut învaţă ca privatiste şi candidatele de învĕţătóre. În anul acesta sînt inscrise 19 eleve. — Şcóla normală are 94 elevĭ. Şcóla acésta e în legătură cu preparandia şi servesce şi de şcólă de pracsă. — Scóla de fete s'a înfiinţat la anul 1864 cu o singură învĕţătóre, la 1878 s'aŭ aplicat 2 învĕţătóre, la 1882 a avut treĭ învĕţătóre, ér la 1892 s'a ridicat la rangul de şcólă superióră împreunată cu internat, are 5 învĕţătóre şi 141 eleve. — Sinodul ĭea spre sciinţă raportul comisiuniĭ.

M. O. D. Ioan German aşterne raportul comisiuniĭ şcolare despre gimnasiŭ. Numĕrul elevilor e 456. Faţă de anul 1895/6 numĕrul şcolarilor a scăduţ cu 63, care scădere se esplică prin trecerea la preparandie, parte la meseriĭ. Numĕrul ştipendiştilor e 50, al celor beneficiaţi cu pâne 180, 125 se află în internatul de băeţi. Raportul se ĭea spre sciinţă şi se decide a se susţiné şi maĭ departe atâtea clase paralele, câte se vor afla de lipsă, ér îngrijirea de partea materială a gimnasiuluĭ se concrede şi maĭ departe Ordinariatuluĭ mitropolitan.

Şedinţa se închie la órele 1·30.

Prânzul.

Escelenţa Sa Domnul Archiepiscop şi Mitropolit a adunat la masa Sa şi a treia óră pe membriĭ veneratuluĭ Sinod şi a invitat de astă dată cu o prea gentilă atenţiune şi pe aceĭ gremialiştĭ, carĭ aŭ lucrat la materialul sinoduluĭ, anume pe notarul consistorial Aron Papiŭ şi pe profesorĭĭ de la facultatea teologică Dr Isidor Marcu şi Dr Ioan Sâmpălean.

La prânz a toastat Escelența Sa pentru Clerul archidiecesan, Ioan V. Rusu pentru Escelența Sa, Dr Augustin Bunea pentru lucrarea rodnică a Clerului sub conducerea bunului archiepiscop, Alesandru Papiŭ pentru vicarul general Ioan M. Moldovan, ér Demetriŭ Metea tot pentru Escelența Sa Domnul mitropolit.

Un incident interesant s'a petrecut la sfârșitul mesei. Escelența Sa, pentru casul dacă și Vineri ar mai fi ședințe, invită pe membri și pe ziua acésta la prânz. Firesce bunătatea archiereului a fost resplătită cu însuflețite urale, ér Vicarul general a observat în glumă archiereului iubit, că pe calea acésta cu greŭ i-se vor spori junciĭ.

Incidentul acesta îmĭ aduce a minte de sinodul ecumenic din 1870. Discusiunea asupra dogmeĭ infalibilităților se întinsese din cale a fară. Atunci zise Piŭ IX de f. a. cătră o deputație de cardinalĭ: „Nu sciŭ, sînt orĭ nu sînt infalibil, dar atâta sciŭ, că dacă se mai întind lung discusiunile, apoi eŭ a bună samă falimentez."

Ședința VI.

Ședința se deschide la orele 4·30. După verificarea protocolului ședințeĭ premergétóre Escelența Sa dă cetire telegrameĭ adresate Sinodului de cătră Eminența Sa Cardinalul secretar de stat Rampolla în numele Sînțieĭ Sale Pontificelui Leo XIII. Textul telegrameĭ e următoriul:

Reverendissimo Domino Archiepiscopo
Albajuliensi
Ungheria—Balázsfalva.

Beatissimus Pater observantiae Tuae Tuique Cleri fidelitatis testimonium pergrate habuit et vobis universis apostolicam benedictionem pergrate impertitur.

Marianus Cardinalis Rampolla.

Telegrama acésta sinodul o primesce cu profundă reverință și decide a o alătura la actele sinodale.

Urmézá la ordine raportul comisiuniĭ culturale despre reuniunea archidiecesană de asigurare în contra daunelor de foc. Sinodul primesce cu unanimitate proiectul de statute presentat de Preaveneratul Consistor și decide întrarea în vigóre a reuniuniĭ cu începerea de la 1 Iulie 1897.

Comisiunea administrativă prin Dr. Aug. Bunea raportéză despre cererea alor cinci protopopi, ca și vĕduvele protopopilor din orașe mai micĭ să capete pensiune protopopéscă din fundațiunea Șuluțană, ér nu numaĭ cele din orașele indicate în literele fundaționale. Sinodul decide a străpune propunerea Directoriului fundațiuniĭ Șuluțane, care e singurul factor competent în cestiunea administrăriĭ numiteĭ fundațiuni.

Acela-și raportor presintă raportul Tribunalului matrimonial de a II-a instanță pentru archidiecesă. Sinodul ĭea raportul spre sciință și decide a publica clerului archidiecesan prin cercular o instrucție referitóre la procesele matrimoniale.

Tot acela-și raportor presentă suplica clerului din districtul Giurgeului, în care se plânge, că nu aŭ cantori și sînt siliți a celebra oficiile bisericescĭ singuri fără cântărĭ bisericescĭ. Sinodul remite suplica districtului Giurgeŭ spre competentă resolvire Preaveneratului Consistor archidiecesan.

Acela-și raportor presentă raportul profesorilor Dr. Isidor Marcu și Dr. Ioan Sâmpălean despre duplicatele matriculare și un regulament pentru ducerea matriculelor. Sinodul ĭea raportul spre sciință și decide tipărirea instrucțiuniĭ în formă de decret sinodal cu puține modificărĭ. În legătură se enunță necesitatea de a se face în fiesce care parochie o conscripție familiară saŭ nominală a sufletelor.

Tot Dr. Bunea raportéză o propunere alor 10 membri sinodalĭ privitóre la îmbunătățirea stăriĭ materiale a clerului rural. Sinodul decide față de propunerile acestea: 1. Protopopii să stăruéscă, unde numaĭ se póte, ca după porțiunile canonice parochiale să se plătéscă darea din cassele bisericescĭ, fără a periclita însе interesele bisericiĭ. 2. Să li-se acórde preoților pentru manipularea fondurilor de bucate și de vin ceva procente, unde curatoratul se va învoi la acésta.

Dr. Augustin Bunea referesce raportul fiscului consistorial despre informațiunile clerului pe anul 1895. Raportul fiscului se ĭea spre sciință, ér propunerile luĭ se predaŭ Veneratului Consistoriŭ archidiecesan spre competentă resolvare.

La órele 6·45 lucrările sinodului fiind terminate, Escelența Sa între aclamărĭ închide ședințele Veneratului Sinod archidiecesan.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

În 26 a c. înainte de a se deschide sesiunea caseĭ de sus episcopatul catolic este convocat la o conferență.

Tribunalul din Rózsahegy a condamnat pe preotul din Novotni în comitatul Árva la amendă de 400 coróne pentru asistența pasivă la 4 căsătoriĭ înainte de a se fi îndeplinit prescrisele art. de lege XXXI din 1894.

Guvernul se laudă, că doresce pacea, desele codamnărĭ ale preoțimiĭ însе probéză chiar contrariul.

Roma.

Se anunță, că consistoriul secret se va ține în 30 a c., ér cel public în 3 Dec. Cardinaliĭ Satolli, Iacobini, Agliardi, Ferrata și Cretoni, carĭ dimpreună cu creândiĭ cardinalĭ Prisco și Pieroti vor primi în consistoriul public pălăria cardinaliție, aŭ sosit deja în Roma.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Br. Bánffy vĕdênd ținuta energică a guvernului austriac și a preseĭ cislaitane în amestecul incompetent a semioficiosului unguresc „Nemzet" în afacerile interne ale Austrieĭ, a și alergat la Viena și și-a cerut scusele lăpĕdându-se și el și toțĭ ministriĭ de cele cuprinse în „Nemzet".

Partidul poporal s'a constituit alegêndu-și de president pe Molnár János.

Austria.

În ședința de Luni a parlamentului din Viena ablegații Dr. Pattai și Dr. Lueger aŭ făcut propunere de urgență cu privire la abzicerea pactului comercial și a conveniunii vamale cu Ungaria. Propunerea s'a primit. Ministrul de finanțe br. Glanz arĕtând, că dacă nu s'ar abzice nicĭ din o parte pactul în anul penultim al espirăriĭ luĭ, adecă în anul acesta, el tacite s'ar prolungi pe alțĭ 10 anĭ. Apoi a declarat, că guvernul nu are de cuget a se învoi la prelungirea pactului, ci îl va abzice apĕrând interesele Austrieĭ la închiarea noului pact.

România.

Corpurile legiuitóre sînt convocate pe 27 a c.

Partidul conservator a aranjat în Bucurescĭ și în Craiova meetinguri impunĕtóre, în carĭ purcedênd din faptul catirisiriĭ mitropolitului Ghenadie foștiĭ ministri conservatorĭ aŭ criticat aspru politica purtată de liberalĭ.

Convențiunea consulară închiată între România și Grecia e salutată cu bucurie de presa grecéscă. La închiarea conveniuniĭ a contribuit mult întrevenirea amicală a ministeriului de esterne din Viena.

Germania.

În ședința de Luni a parlamentului imperial deputatul din centru Hompesch a interpelat cu privire la desvĕlirile luĭ Bismarck. Cancelariul Hohenlohe a declarat, că referitor la pactul din 1887—1890 atât Rusia, cât și Germania s'a obligat la păstrarea secretului, decĭ nu dă lămuririĭ oficios. Raporturile actuale cu Rusia sînt mai bune, de cât pe timpul pactului. În sensul pactului Rusia rĕmânea neutraiă în casul răsboiului dintre Germania și Franța, ĕră Germania rĕmânea neutrală, dacă Astro-Ungaria ar fi avut răsboiŭ cu Rusia.

La interpelarea deputatului Munckel în cestiunea duelului cancelariul Hohenlohe a declarat, că chiar acum este în lucrare un regulament disciplinar militar, care prevede instituirea de tribunale de onóre, carĭ să complaneze divergințele dintre ofițerĭ și să nu concédă duelul.

Italia.

După multe negoțiărĭ la 26 Octobre s'a închiat pace între Italia și Menelic. În sensul acesteĭ păcĭ tractatul de Ucciali se abrógă, Etiopia se declară independentă, până la delimitarea definitivă a confiniilor rĕmâne în valóre statul quo ante cu linia confiniară Mareb-Belesa-Muna. Italia se obligă, că din teritoriul sĕŭ nu va ceda nimica alteĭ puterĭ, ci ceea de ce ar abzice, s'ar adnexa la Etiopia. Prinsonerii de răsboiŭ se eliberéză din ambe părțile. Italia va avé să întórcă Abisinieĭ spesele avute cu întreținerea prinsonerilor italianĭ.

Pacea acésta, de și e rușinósă pentru Italia, totuși e salutată cu bucurie de cătră poporul italian, care s'a săturat de atâtea jertfe în banĭ și în sânge pentru colonil.

Noutăți.

Casurĭ de morte. *Ambrosiŭ Aron* paroch în *Jidveiŭ* din districtul protopopesc al Bieĭ a repausat în 25 Septembre în anul al 52-lea al vieții și al 30-lea al preoțieĭ sale. — *Georgiŭ Pop* preot al Suciagului a repausat în 15 a c. în anul etățiiĭ al 53-lea ér al preoțieĭ al 33-lea. — *Francisc Muntean Giulan* preot și prof. norm. în pensiune din Blaș a repausat în 20 a c. în anul al 76-lea al etățiĭ și al 49-lea al preoțieĭ.

În vecĭ amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

Jertfa de pe cruce împlinirea jertfelor L. V.

În jertfa de pe cruce și-au găsit împlinirea tóte momentele jertfelor sângeróse ale L. V. Pentru ca să ne convingem despre acésta, vom considera aci tóte momentele acelea pe rînd:

1. *Impunerea mânilor.* Am arětat mai la deal, că în jertfele sângeróse ale L. V. omul acela, care aducea jertfa, impunea animalului de jertfă mânile și cu impunerea acésta a mânilor împreuna și o mărturisire a pěcatelor. Tot acolo am arětat, că impunerea aceea a mânilor era un simbol, care voia să esprime, că omul, cel ce aduce jertfa, străpune pěcatul sĕŭ și vina lui pe animalul de jertfă, și că aceea-și impunere a mânilor voia să fie și o motivare învederată a junghiării, ce urma, și care avea să se socotéscă de suferire vicară a morții, de satisfacție vicară.

Se nasce acum întrebarea, dacă în jertfa lui Christos de pe cruce s'a împlinit substituirea acésta?

„Christos pe noi ne-a rĕscumpĕrat din blăstĕmul legii, *făcêndu-se pentru noi blăstĕm*“ (Gal. 3, 13). Dacă pe un nevinovat zace blăstĕmul acela, care se rostise asupra nóstră, și dacă din causa, că nevinovatul acela a purtat blăstĕmul acesta, noi am scăpat de el, atunci se póte zice cu drept cuvînt, că nevinovatul acela *pentru noi* a purtat blăstĕmul, care l-a purtat. Și dacă acela, care nu a făcut pěcat și prin urmare nici nu e vrednic de pedépsa pěcatului, adecă de mórte, ci din contră „nu s'a făcut după legea poruncii celei trupesci, ci după puterea vieții celei nestricăcióse“ (Evr. 7, 16), totuși móre cu mórtea cea mai amară, și o face acésta a nume cu intenția de a scăpa pe aceia, cari „cu frica morții în tótă viața erau supuși robiei“ (Evr. 2, 15), atunci se póte zice, că el a gustat „mórte pentru toți“ (Evr. 2, 9).

Dar păharul acela al mâniei dumnezeesci, care era partea nóstră, Christos a trebuit să-l goléscă numai de aceea, pedépsa, ce ne aștepta pe noi, a trebuit să o rabde el numai de aceea, pentru că el a luat asupră-și în chip vicarial, ceea ce e causa acelei mânii și pedepse, adecă pěcatul nostru și vina nóstră. Dacă avem în aintea ochilor esplicarea, ce am dat-o impunerii mânilor din jertfele L. V., și dacă cuprindem bine sensul profeției lui Isaie din c. 53 și pe cel al cuvintelor lui Ioan Botezătoriul: „Étă mielul lui Dumnezeŭ, cel ce ridică pěcatul lumii“ (Io. 1, 29), atunci de loc nu ne vom mai îndoi despre aceea, că pe Dumnezeŭ-Omul cel fără de pěcat s'a străpus nu numai pedépsa, ci și pěcatul lumii. Asta o dovedesc mai întâiŭ cuvintele Apostolului de la II Cor. 5, 21: „Că pe cel ce nu a cunoscut pěcatul, *pentru noi pěcat l-a făcut*, ca noi să ne facem dreptatea lui Dumnezeŭ întru dînsul.“ Éră la Rom. 8, 3 zice acela-și Apostol: „Ce era cu neputință legii, Dumnezeŭ pe Fiul sĕŭ trimițênd întru asemĕnarea trupului pěcatului a sevârșit, și de pěcat *a osîndit pěcatul în trup*.“ Dacă în trupul lui Christos s'a osîndit pěcatul, atunci nu sufere îndoélă, că acest pěcat al lumii a trecut în óre care chip pe Christos cel fără de pěcat. Mai de parte cetim la Evr. 9, 28: „Christos o dată fiind jertfit, ca să ridice pěcatele multora, a dóua óră fără de pěcat se va arěta celor ce-l aștéptă pe el spre mântuire.“ Aci se pune în prospect, că Christos la a dóua venire a sa în lume se va înfățișa ca judecătoriŭ „fără de pěcat“, din ce se vede convicția s. Apostol Paul despre aceea, că Christos cu prilejul venirii sale celei dintâiŭ, de și era fără de pěcat personal, totuși nu a fost „fără de pěcat“, ci a fost însărcinat cu pěcate, anume cu „pěcatul lumii“, care l-a luat asupră-și. S. Petru încă ne spune la I. 2, 24, că Christos „pěcatele nóstre însu-și le-a ridicat în trupul sĕŭ pe lemn, ca din pěcate scăpând să viețuim cu dreptate, cu a cărui rane v'ați vindecat“. Mai marele Apostolilor, fără îndoélă avênd în aintea ochilor profeția lui Isaie din c. 53, își representă deci pe Christos ca pe purtătoriul pěcatelor ómenilor, ca pe acel miel de jertfă care pórtă „pěcatul lumii“. Ast fel nu sufere deci îndoélă, că Christos a luat asupră-și în chip vicarial nu numai pedépsa nóstră, ci și causa ei, adecă pěcatul nostru și vina nóstră.

Firesce că este și va rĕmâné o taină modul, sensul și estensiunea, în care pěcatele ómenilor s'aŭ transpus pe Christos. În tocmai pe cum întreg raportul lui Christos cu némul omenesc e misterios, în tocmai așa de misterios e și raportul lui personal cu pěcatele nóstre. Numai atâta putem și trebue să susținem deja a priori, că pěcatele nóstre, cari zac ca o sarcină pe Christos, nu i-aŭ inficiat persóna, că pěcatul nostru pentru el nu s'a făcut habit personal. De altmintrea procesele cele îngrozitóre, cari s'aŭ petrecut în sufletul lui Christos pe muntele maslinilor și mai apoi pe muntele căpățineĭ, ne spun în chipul cel mai elocuent, cât de adânc de intern s'a făcut lui Christos pěcatul nostru, și cât de grozav de îmbrâncitóre i-a fost sarcina acestui pěcat.

Nu sufere îndoélă, că Christos a purtat ca jertfă în chip vicarial pěcatul, vina și pedépsa omenimii. Dar ast fel e apoi dovedit cu o cale, că impunerea mânilor rînduită în jertfele L. V. și-a găsit împlinirea în jertfa lui Christos. Se mai póte ivi aci numai întrebarea, când s'aŭ impus jertfei L. N. mânile, cu alte cuvinte când s'a sevârșit transpunerea pěcatului, vinei și pedepsei omenimii pe Christos? Credem, că acésta s'a întîmplat deja în clipa întromenirii. Atunci s'a împlinit adecă, ceea ce zice Apostolul la Evr. 2, 14: „Deci dacă s'aŭ făcut pruncii (ómenii înălțați la adopțiunea dumnezeéscă) părtași trupului și sângelui, și acela-și (Christos) s'a împărtășit acelora-și (trupului și sângelui), ca prin mórte să surpe pe cel ce are stăpânia morții, adecă pe diavolul, și să scape pe aceia, cari cu frica morții în tótă viața erau supuși robiei.“ În înțelesul acestor cuvinte ale Apostolului Fiul lui Dumnezeŭ, Cuvîntul Tatălui și-a însușit natura omenéscă, a întrat în comuniunea némului nostru cu intenția, ca el unul din noi fiind și în locul nostru să ĭea asupră-și pedépsa de mórte și printr'insa să ne scótă din puterea morții și a diavolului, carea e robia pěcatului. Așa dar cel puțin în înțelesul acestei intenții a fost el dedicat morții vicariale deja cu prilejul întromenirii sale, și deja atunci a luat el asupră-și pěcatele omenimii, a căror pedépsă a fost apoi mórtea lui de pe cruce. Dacă pěcatul nu ar fi zăcut pe Dumnezeŭ-Omul deja din clipa întromenirii lui, atunci el nu ar fi trebuit să între în lume așa de nebăgat în samă, să se nască într'un staul, să fie urgisit și persecutat de mórte deja în pruncia sa cea mai fragedă. — Tot acela-și Apostol zice la Rom. 8, 3: că Dumnezeŭ a trimis pe Fiul sĕŭ „întru asemĕnarea trupului pěcatului“, adecă într'un trup, care era supus tuturor umilirilor, nĕcasurilor și slăbiciunilor, cari ómenii le-aŭ meritat prin pěcat. Dar Christos de altă parte personalminte avea sfințenia absolută și de aceea deja din momentul cel dintâiŭ al întrupării sale ar fi avut drept la o omenire clarificată. De aceea el dintru început a putut să aibă „trupul pěcatului“ numai din causa, că deja din clipa întrării lui în némul omenesc zăcea pe el pěcatul acestui neam. Și așa dar putem zice, că impunerea mânilor pe jertfa L. N. s'a întîmplat în momentul întromenirii lui Christos, în momentul, în care a zis el către Tatăl sĕŭ cel ceresc: „Că jertfa și aducerea și arderile de tot și pentru pěcat nu le-ai voit, nici ai poftit, cele ce se aduc după lege. Étă vin, ca să fac, Dumnezeule, voea ta“ (Evr. 10, 8 ur.).

Și pentru ca să nu părăsim simbolul, prin care în jertfele L. V. se însemna transpunerea pěcatului, vinei și pedepsei, întrebăm acum, cine a sevârșit în jertfa L. N. impunerea mânilor? În L. V. o sevârșia acela, care aducea jertfa, acela, care se înfățișa la sanctuariŭ dornic de a găsi împăcarea cu Dumnezeŭ. El substituia șie-și animalul de jertfă. Ér în L. N. se substitue în locul altora Christos, cel ce e jertfitoriŭ și jertfă de o dată. El aducênd jertfa sa, ca representant al întregii omenimi pěcătóse și dornice de împăcare, și-a impus mânile șie-și, nevinovatului miel, care ridică pěcatul lumii. Căci și în L. V. în ziua împăcării, când se aducea jertfă pentru pěcatele poporului întreg, archiereul era acela, care ca representant al poporului întreg impunea animalului de jertfă mânile.

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele lui Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

„Da, Quinte al meŭ!“ zise unul cătră cel încununat, „nu e frumos de la Fortuna, că ea ni-te răpesce aşa de curênd. Numaĭ ĭerĭ te-aĭ rentors a casă de pe mările de din colo de columne. Dór încă nicĭ nu te-aĭ putut deda a păşi pe uscat.“

„Pe Castor!“ zise altul, care părea a fi gustat puţintel prea mult vin, „când óre cine are să jóre credinţă uneĭ femeĭ, încetaţĭ cu tânguirea. Quintul nostru va numaĭ să recuceréscă, ceea ce a perdut azĭ nópte. Cubiĭ purtaţĭ de valurĭ nu sînt asemenea celor de pe uscat, — aşa e, Quinte?“

„Nu certa Fortuna!“ zise un al treilea. „Ea nu e órbă, nicĭ capriţiósă. Deja la Antium a împărtăşit ea pe Arriul nostru în favorul séŭ, şi pe mare petrece ca lângă el şi-l ţine cârma. De şi ni-l ĭea din când în când din cercul nostru, dar tot ea ni-l şi readuce tot de una cu învingerĭ nóue.“

„Greciĭ sînt, ceĭ ce ni-l duc tot de una,“ se mestecă altul în vorbă. „Pe eĭ să-l învinuim, ér nu pe zeĭ. Între neguţătoriĭ am uĭtat a ne lupta.“

Într'aceea societatea păşi prin pórtă şi ieşi a fară pe ĭezătură. Golful cel frumos se întindea înaintea lor sclipind în lumina sóreluĭ de diminéţă. Murmurul valurilor suna bătrânuluĭ marinariŭ ca o salutare. El résuflă adânc, ca şi cum mirosul apeĭ ĭ-ar fi maĭ plăcut, de cât mirosul de nardă.

„Darurile mele le-am adus în Preneste, nu în Antium, — şi vedeţĭ, vîntul suflă de cătră apus. Mulţămită ţie, Fortuno, mama mea bună.“

Amiciĭ luĭ repetiră toţĭ esclamarea luĭ, şi sclaviĭ mişcară torţele de-asupra capetelor.

„Vine! Colo vine!“ zise maĭ de parte arătând spre o galeră, ce se apropia de locul de debarcare. „Are dór lipsă un marinariŭ de o altă stăpână? Maĭ frumósă e Lucreţia ta, Caie?“

El privia la naea, ce se apropia şi era fala luĭ. Pe catartul eĭ se umfla o vîntrea albă, şi vîslele se plecaŭ şi se ridicaŭ, o clipă rămaseră nemişcate, apoĭ se cufundară éră în apă, ca loviturile de aripĭ şi în tactul cel maĭ perfect.

„Da! Onóre zeilor!“ zise sărbătoresce, cu ochiĭ aţintiţĭ asupra năiĭ. „Eĭ ne îmbie prilejurile, şi a nóstră e vina, dacă noĭ nu le folosim. Şi ce privesce pe Greciĭ, scumpul meŭ Lentul, îţĭ uĭtĭ, că piraţiĭ, împotriva cărora purced eŭ acuma, ca să-ĭ pedepsesc, sînt Greciĭ. O învingere asupra lor ajunge maĭ mult de cât o sută de învingerĭ asupra Africanilor.“

„Aşa dară calea ta duce în Marea Egeică?“

Ochiĭ marinariuluĭ odihniaŭ încă tot asupra năiĭ.

„Câtă graţie! Ce libertate a mişcărilor! O pasăre nu alunecă maĭ fără de grije de-asupra înşelătórelor valurĭ. Privesce!“ zise, şi întorcêndu-se continuă: „Ĭertă, Lentule al meŭ! Da, eŭ pornesc întru adevĕr cătră Marea Egeică; şi fiind că plecarea mea este iminentă, vóuĕ vĕ împărtăşesc motivul, — numaĭ să rĕmână lucrul între noĭ! N'aşĭ voi, ca voĭ să faceţĭ imputărĭ duumviruluĭ, când îl veţĭ întâlni maĭ de aprópe. Eĭ îmĭ este prietin. Negoţul dintre Grecia şi Alexandria nu e maĭ neînsemnat ca cel dintre Roma şi Alexandria. Ér în acea parte a pământuluĭ poporul şĭ-a uĭtat, să ţină sĕrbătórea Cerealelor, şi Triptolemos le-a rĕsplătit uĭtarea asta cu un seceriş, care abia e vrednic de a-l strînge. Nu sufere îndoélă, că acolo comerciul a crescut aşa de tare, cât el nu póte admite întrerumpere nicĭ măcar de o zi. Póte aţĭ auḑit şi despre piraţiĭ din Chersones, carĭ s'aŭ încuĭbat în Marea Euxinus. Pe Bac, omenĭ maĭ îndrăzneţĭ de cât aceştia nu sînt nicăirĭ! Ieri a sosit la Roma vestea, că eĭ aŭ vîslat cu o flotă prin Bosfor, aŭ cufundat galerele la Bizanţ şi la Chalcedon, aŭ trecut preste Propontis şi acum, tot însetaţĭ de pradă, fac nesigură Marea Egeică. Comercianţiĭ de bucate. ale căror năĭ comunică în partea rĕsăriténă a Măriĭ Mediterane, sînt înspăimîntaţĭ. Eĭ aŭ fost în audienţă chiar la împĕratul; din Ravena pornesce încă azĭ o flotă de o sută de galere, şi din Misenum,“ — aci se opri, ca şi cum ar fi voit, să trezéscă curiositatea prietinilor séĭ, — „încă una.“

„Norocosule! Noĭ îţĭ gratulăm!“

„Preferirea e presemnul înaintăriĭ! Te felicităm ca duumvir! Maĭ puţin nu te aştéptă!“

„Quintus Arrius duumvir sună maĭ bine de cât Quintus Arrius tribun.“

În acest chip îl grămădiaŭ cu gratulărĭ.

„Eŭ mĕ bucur împreună cu ceĭ alalţĭ,“ zise prietinul învinoşat, „mĕ bucur fórte! Însе trebue să fim practicĭ, duumvire, şi maĭ înainte de ce aşĭ sci, dacă înaintarea îţĭ va împărtăşi cunoscinţă maĭ bună a cubilor, până atuncĭ nu-mĭ pot forma o părere, că óre zeiĭ îţĭ vor binele în afacerea acésta.“

„Mulţămesc, mulţămesc din inimă!“ rĕspunse Arriŭ îndreptându-se de-o dată cătră toţĭ. „De cum va aţĭ avé felinare, atuncĭ aşĭ zice, că sînteţĭ augurĭ. Perpol! eŭ merg maĭ de parte şi vĕ dovedesc, ce ghicitorĭ minunaţĭ sînteţĭ voĭ! Priviţĭ şi cetiţĭ aci!“

Din creţele togeĭ sale scóse un volum de papir şi li-l întinse zicênd:

„Am primit-o a sară pe timpul cineĭ — de la Seian.“

Acest nume era deja pe atuncia mare în lumea romană. El încă nu era pĕtat de ocara de maĭ târziŭ.

„Seian!“ esclamară cu toţiĭ şi se îmbulḑiră, ca să cetéscă, ceea ce a scris marele ministru:

„Seian luĭ Ceciliŭ Ruf, duumvir.

Roma la 20 Septembre.

Împĕratul a primit raport bun despre tribunul Quint Arriŭ. Cu deosebire a auḑit despre eroismul, ce l-a dovedit în apele apusane, — şi de acea dispune, ca numitul Quint numaĭ de cât să pornéscă în rĕsărit.

Maĭ de parte dispune împĕratul, ca să se gate o sută de trireme aşa, ca ele fără amânare să pornéscă în contra piraţilor, carĭ s'aŭ arĕtat în Marea Egeică, pe cum şi ca Quint să se rînduéscă spre a lua asupră-şĭ comanda preste flota acésta.

Amĕnuntele se lasă în bună chibzuéla ta, Cecilie.

Afacerea este urgentă, pe cum veĭ vedé din raporturile, ce sînt alăturate aicĭ, spre informarea ta şi a luĭ Quint.

Seian.“

Arriŭ nu prea băgă de samă la cetirea epistoleĭ. Cu cât galera se apropia maĭ tare, cu atât îĭ lega maĭ tare atenţiunea. El o esamina cu privire aprópe însufleţită. Acum fâlfâi el un corn al togeĭ sale în aer. Ca rĕspuns la acest signal se înalţă naca pe amplustru saŭ pe sfârşitul cel în forma unuĭ ventraiŭ al povuluĭ o flamură; apoĭ la balustrade apărură matrosĭ şi se suiră pe funiĭ la deal până la vîntrele şi le adunară. Ciocul năiĭ se învîrti, loviturile vîslelor se luţiră, şi naca lunecă cu tótă repejunea în direcţie óblă spre Arriŭ şi spre prietiniĭ luĭ. Arriŭ privia cu satisfacţie la manevrarea acésta. Luţimea, cu care asculta naca de vîslă, şi constanţa, cu care îşĭ păzia ea direcţia cursuluĭ, erau de importanţă mare pentru espediţia navală, ce avea să urmeze.

„Pe nimfe!“ esclamă unul din prietiniĭ restituind volumul de papir, „nu avem să gratulăm maĭ mult amiculuĭ nostru la mărime viitóre, — el e deja mare! Gloria luĭ va putĕ numaĭ să potenţeze iubirea nóstră faţă cu el! Maĭ aĭ óre ce, să ne împărtăşescĭ.“

„Ba!“ rĕspunse Arriŭ. „Ceea ce aţĭ auḑit acum despre afacerea asta, în Roma e deja lucru vechiŭ, maĭ ales în palat şi în for. Duumvirul însе e discret. Îndrumările maĭ de aprópe: ce să sevârşesc, unde voiŭ da de flota mea, acestea tóte le voiŭ afla numaĭ colo pe nae, unde mĕ aştéptă un ordin sigilat. Dar de cum va aveţĭ de gând, să jertfiţĭ astăzĭ pe altare, atuncĭ rugaţi-vĕ zeilor pentru un amic al vostru, care vîsléză óre unde călătorind cătră Sicilia. Dar étă se apropie şi în dată va fi lângă ţĕrm!“ zise el îndreptându-şĭ ochiĭ spre galeră. „Comandanţiĭ eĭ mĕ interesézĕ, de óre ce cu eĭ am, să vîslez şi să lupt. Nu e lucru uşor a se apropia cu naea de un ţĕrm ca acesta. Să privim decĭ, cum o vor face, căcĭ aşa ne vom putĕ forma judecată despre isteţimea lor!“

„Cum! Aşa dar încă nu cunoscĭ naea?“

„Acuma o vĕd prima data şi încă nu sciŭ, dacă voiŭ da pe ea de vre un cunoscut.“

„Póte să fie avantajos un lucru ca acesta?“

„Nu are de a face. Marinariĭ lute fac cunoscinţă. În periclul cel fără de veste se stîrnesce uşor iubirea în tocmaĭ ca şi ura.“

Galera se ţinea de clasa aşa numitelor năĭ liburnice, — ea era lungă, îngustă, adâncă şi menită spre manevrare repede. — Avea un cioc ascuţit, de care apa spumegând şi lucind se tăia în dóuĕ. Partea luĭ din ainte cea elegantă se înălţa cu un stat de om preste podul de la mijloc şi de amîndóuĕ laturile era împodobită cu Tritoniĭ, carĭ suflaŭ în scoicĭ. Din ainte la talpă, înălţându-se din apă, era rostrul saŭ ciocul, un aparat de lemn tare şi ferecat, care în bătălie avea să servéscă de berbece. De desubtul bríuluĭ eraŭ în treĭ şire deschidĕturile, — fiesce care acoperită cu câte un căpac de pele de boŭ, — în carĭ se mânaŭ vîslele, câte şese zecĭ de fiesce care latură. De împodobire serviaŭ asemenea şi caduceiĭ saŭ toegele cele ce eraŭ aplicate la partea de din ainte cea înaltă a năiĭ.

Dóuĕ funiĭ puternice, carĭ se întindeaŭ cruciş preste podul năiĭ, vĕdiaŭ numĕrul anghirelor aşedate pe podul de din ainte.

Întocmirea cea simplă a podului dovedia, că ostăşimea năiĭ se încredea maĭ vîrtos în vîsle. Între podul din ainte şi între cel mijlociŭ era un catarg care-l ţineaŭ maĭ multe funiĭ întărite de balustrade. Gar-

nitura întrégă de funiĭ se mărginia la atâta, cât era de lipsă pentru ţinerea uneĭ vergĭ şi a uneĭ vîntrele pătrate.

A fară de matrosiĭ, ceĭ ce strînseră vîntreaua şi şedeaŭ încă şi acum pe vargă, bărbaţiĭ de pe ĭezătură maĭ vedeaŭ numaĭ pe un om pe nae. El sta pe pod din ainte întrarmat cu coĭf şi cu scut. Cele o sută dóuĕ zecĭ de vîsle de stejar, carĭ în urma atingeriĭ lor neîncetate cu apa şi în a spĕlăriĭ lor cu chisar eraŭ albe ca zăpada, se ridicaŭ şi se afundaŭ pare că mişcate de o singură mână şi mânaŭ galera înainte cu o iuţélă, curea s'ar fi putut mĕsura cu cea a vapórĕlor de astăzĭ.

Cu repejune aşa de mare şi la părere cu îndrăznélă aşa de órbă venia naea spre uscat, în cât amiciĭ tribunuluĭ ceĭ necunoscĕtorĭ de arta nautică eraŭ cuprinşĭ de îngrijare. Fără de veste ridică omul cel de pe podul năiĭ mâna sa cu un gest straniŭ. Atunciĭ se înălţară de o dată tóte vîslele, se opriră pe o clipă în aer, ér apoĭ se cufundară vertical în apă. Acésta spumega şi sfîrâia în jurul năiĭ. Galera se cutrĕmură în tóte închiăturile sale şi se opri ca trĕsărind de o spaimă fără de veste. O altă mişcare a mâniĭ, şi vîslele ĕră se înălţară, lunecară apoĭ pe de-asupra luciuluĭ şi se cufundară din noŭ în apă, dar acum cele din laturea drĕptă cufundându-se spre partea din apoĭ a corăbieĭ o mânaŭ înainte, pe când cele din laturea stîngă cufundându-se spre partea dinainte a năiĭ o opriaŭ. De treĭ orĭ se luptară cele dóuĕ şire de vîsle una împotriva celeĭ alalte. Naea se învîrti ca în jurul uneĭ osiĭ. Apoĭ se lipi încet şi lin cu laturea de ĭezătură.

În urma acesteĭ manevrări întrégă partea din apoĭ a năiĭ cu tóte podóbele sale se îmbiă vederiĭ celor de pe ĭezătură: Tritonĭ asemenea celor din fruntea năiĭ; numele eĭ esprimat cu litere înalte; cârma, ridicătura, pe care şedea cârmaciul, o figură imposantă în armatură deplină, cu mâna pe o funie, şi aplustrul cel înalt, cioplit frumos şi aurit, care se înălţa preste cârmaciŭ asemenea uneĭ frunze marĭ şi dungate tare.

În vremea întorsĕturiĭ rĕsună un signal scurt şi ascuţit de trimbiţă, şi din coridórele laterale grăbiră ostaşiĭ a fară, toţĭ în armatură impunĕtóre, cu coĭfurĭ de alamă şi cu scuturĭ şi lănceĭ luciite. În vreme ce ostaşiĭ se postară în cete ca gata de luptă, matrosiĭ ceĭ curăţeĭ se urcară pe funiĭ la deal şi se postară de-a lungul vergeĭ. Ofiţeriĭ şi musicanţiĭ încă îşĭ cuprinseră locul. Într'aceea nu se audia nicĭ o strigare şi nicĭ un sgomot de prisos. Când vîslele atinseră ĭezătura, de pe podul cârmaciuluĭ împinseră nisce matrosĭ o punte până pe uscat. În clipa acésta tribunul se întórse cătră prietiniĭ sĕĭ şi le zise cu o seriositate, pe cum nu le-o arĕtase maĭ înainte:

„Acuma mĕ chémă serviţiul, amiciĭ meĭ!“

Luă de pe capul sĕŭ cununa de dafin şi o dădu jucătoriuluĭ în cubĭ.

„Primesce tu acéstă cunună, favoritule al cubilor!“ zise el. „La cas dacă mĕ voiŭ rentórce, voiŭ cerca, să-mĭ redobîndesc sesterţiile. De cum va nu voiŭ învinge, atunciĭ nicĭ nu mĕ voiŭ maĭ întórce. Cununa o acaţă în atriul tĕŭ.“

Pe rînd îmbrăţişă pe amiciĭ sĕĭ şi-ĭ sărută de rĕmas bun.

„Zeiĭ să călătoréscă cu tine, Quinte!“ ziseră eĭ.

„Rĕmâneţĭ fericiţĭ!“ rĕspunse el.

Pe sclaviĭ, ceĭ ce plecaŭ torţele, încă-ĭ salută cu o mişcare de mână. Apoĭ porni spre naea, ce-l aştepta şi cu ostăşimea înşirată, cu lucirea coifurilor, scuturilor şi lăncilor oferia o priveliştе frumósă. Când puse piciorul pe punte, rĕsunară trimbiţele, şi de-asupra aplustruluĭ se înălţă vexillum purpureum, flamura admiraluluĭ.

I.

Galera romană.

Tribunul sta pe podul cârmaciuluĭ ţinênd în mână îndrumarea deschisă a duumviruluĭ şi zise cătră hortator saŭ maĭ marele vîslaşilor:

„Câţĭ ómenĭ aĭ?“

„Dóuĕ suţe cinceĭ zecĭ şi doĭ vîslaşĭ şi zece reservişti.“

„Câte schimbărĭ?

„Opt zecĭ şi patru.“

„Şi cum le întocmescĭ?“

„Tot la dóuĕ óre.“

Tribunul se gândi o clipă.

„Serviţiul e prea încordat! Îl voiŭ schimba, dară acuma încă nu. Vîslaşiĭ acum nu aŭ să odihnéscă nicĭ ziuă nicĭ nóptea.“

Apoĭ se întórse cătră măestrul vîntrelelor:

„Vîntul e favorabil. Ajută vîslaşilor cu vîntreaua.“

Când aceştiĭ doĭ bărbaţĭ se depărtară, ca să împlinéscă poruncile, el agrăi pe cârmaciul prim:

„De când servescĭ?

„De treĭ zecĭ şi doĭ anĭ.“

„În carĭ mărĭ aĭ umblat maĭ vîrtos?“

„Între Roma şi între Orient.“

„Eştĭ omul meŭ!“

Tribunul aruncă o privire pe îndrumările sale.

„Pe la capul de Componella vom lua cursul spre Messina, de acolo maĭ de parte de-a lungul ţĕrmuluĭ Calabrieĭ, până vom avé de-a stînga Melito, apoĭ — cunoscĭ stelele, carĭ stăpânesc Marea Ionică?“

„Le cunosc bine.“

„De la Melito cursul ne va fi spre rĕsărit până la Cythera. Dacă aşa vor voi zeiĭ, vom arunca anghira numaĭ în sinul de Antemona. Misiunea e grabnică. Eŭ contez la tine.“

Arriŭ era un om cu minte, — el aducea zeilor jertfe bogate în Preneste şi în Antiŭ, dar pe lângă aceea totuşi scia, că favorul zeiţeĭ celeĭ órbe atîrnă maĭ mult de la propria silinţă şi judecată, de cât de la jertfele şi juruinţele, carĭ i-se făceaŭ. Întrégă nóptea o petrecuse cu joc şi cu beutură ca persóna cea maĭ de frunte a orgieĭ festive; acum, în dată ce respirase aer de mare, ĕră era cu trup cu suflet marinariŭ, care nu-şĭ da odihnă, până nu cunoscu întrégă galera, căcĭ cunoscinţa şi sciinţa nu lasă nimica pe mâna întîmplăriĭ órbe. După ce a făcut începutul cu hortatorul vîslaşilor, cu măestrul vîntrelelor şi cu cârmaciul, apoĭ s'a maĭ întreţinut cu ceĭ alalţĭ ofiţerĭ, — cu căpitanul matrosilor, cu ispravnicul depositului de proviant, cu maşinistul, cu măestrul prim al bucătărieĭ, — făcu o revistă prin diferitele cuartire. Nimica nu scăpa ochiul luĭ cel ager. Şi după ce sfîrşi cu acestea, scia el singur din întrégă garnisóna îndesuită între părepĭ ceĭ strîmţĭ, că întreg materialul e în stare bună pentru călătoria, ce avea să se facă, şi pentru tóte eventualităţile eĭ. Îĭ maĭ rĕmase decĭ numaĭ un lucru de făcut: să facă cunoscinţă cu însă-şĭ garnisóna, carea era supusă comandeĭ luĭ. Acésta era partea cea maĭ gingaşă şi maĭ grea a problemeĭ luĭ şi recerea timp. El îşĭ împlini datorinţa asta în chipul, care-ĭ era propriŭ.

(Va urma.)

Bibliografie.

Zilele acestea va ieşi de sub tipar broşura II din **Enciclopedia română.** Atragem deosĕbita luare aminte a cetitorilor nostri asupra acesteĭ publicaţiuni îndrumându-ĭ, să şĭ-o procure. — Broşura acésta cuprinde între altele un articlu de tótă frumseţa despre Alesandri, scris de savantul academician Ollonescu, un scriitor cu cele maĭ sănătóse şi frumóse ideĭ.

A apărut la **Tipografia Seminariuluĭ în Blaş** (Balázsfalva):

Şematismul

Veneratuluĭ Cler al archidieceseĭ mitropolitane greco-catolice a Alba Iuliеĭ şi Făgăraşuluĭ pe anul 1896. — 8° 365 pag. — Preţul unuĭ esemplar **1** fl. Esemplare singuratice spedate ×-band **1 fl. 10** cr.

La tipografia seminarială se maĭ află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ
din 1894 şi 1895

împreună cu respectivele ordinaţiunĭ ministeriale, traduse, edate şi comentate la ordinul Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Preţul unuĭ esemplar broşurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atenţiunea clerului nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoţesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuinţă preotul în urma situaţiuniĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

(41) 1—2

Concurs

Pentru postul de învĕţătoriŭ diriginte la şcóla comunală din Copăcel (Ctul Făgăraş) împreunat cu următórele emolumente:

a) 300 fl. din fondul scolastic central grăniţăresc primiţi în rate lunare decursive,

b) Cuartir liber în edificiul şcoliĭ, lemnele focale, grădină în natură de 1/4 jug.

Doritorii de a ocupa acest post aŭ a-şĭ trimite documentele recerute de lege la senatul scolastic local cel mult până în 1 Decembre st. n. a. c.

Copăcel în 16 Novembre 1896.

Senatul scolastic.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Un șir garmond: odată 7 cr., a doua oră 6 cr., a treia oră 5 cr., și de fiecare publicătiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redactiunea si Administrațiunea Unirii» în Blaș.

Anul VI. Blaș 28 Novembre 1896. Numĕrul 48.

Episcopul
Dr Demetriŭ Radu.

Étă numele noului episcop al Lugoșului.

La închiarea foiĭ am primit scirea autentică, și grăbindu-ne a o împărtăși cetitorilor nostri, tot o dată aducem felicitările nóstre celea mai sincere noului episcop.

Persóna noului episcop ne este bine cunoscută. El e fiŭ al archidieceseĭ nóstre, și-a făcut studiile în Roma cu succes strălucit, și cu tóte că nu a fost în serviținl archidieceseĭ nóstre si a provinței nóstre mitropolitane, totuși n'a întrerupt nicĭ când legăturile sale cu archidiecesa. E asesor consistorial, și în șematismul nostru pururea a figurat ca membru al clerului archidiecesan.

Despre persóna noului episcop numai bine putem să spunem. Din punct de vedere bisericesc credem, că alegerea e fórte potrivită, și credem, că amar se înșală guvernul, de cum va se légănă în speranța de a fi aflat în noul episcop un instrument orb orĭ un năĭmit.

Un lucru, care nu ne este permis nóuĕ, celor ce luptăm pentru drepturile sfinteĭ nóstre biserici, a-l retăcé, e, că numirea asta e un greŭ vot de blam, ce-l dă guvernul clerului întreg din provința nóstră mitropolitană prin faptul, că a fost numit un om, care și-a făcut serviținl în țară străină. Prin asta provința nóstră mitropolitană pare a fi declarată de provință de misiune.

Dar cu guvernul sîntem în clar. Ne pare bine, că Dumnezeŭ în nemărginita Sa înțelepciune ast fel a cârmuit lucrurile, cât tendențele sectare ale guvernului să nu se pótă valora.

„Unirea" serbézĕ deosebit. Colaboratorul eĭ „Philalet" azĭ e episcop și e redat provinței sale mitropolitane, pe carea a o iubi nicĭ când n'a încetat.

Felicităm diecesa Lugoșului pentru norocul eĭ. Credem, că noul eĭ mire va urma pe înaintașul sĕŭ și-l va sprigini în tóte lucrările luĭ.

Fie dar salutat din partea tuturor credincioșilor bisericiĭ nóstre sfinte.

Noĭ îĭ aducem cu inimă sinceră tributul dragostiĭ, veneratiuniĭ și stimeĭ nóstre.

Trăéscă episcopul Lugoșului Ilustritatea Sa Dr Demetriŭ Radu!

Capitulul din Blaș.

După o lungă așteptare în sfârșit cu viuă bucurie am primit numĕrul foiĭ oficióse din Dumineca trecută, în care se publică resoluțiunea preaînaltă a Maiestățiĭ Sale de dto 25 Octobre a. c. privitóre la promovarea gradată în veneratul Capitul mitropolitan.

Prin resolutiunea acésta preaînaltă canonicul-lector Ioan M. Moldovan e promovat la gradul de preposit capitular, canonicul-cantor Dr. Ioan Rațiu la gradul de canonic-lector, canonicul-scolastic Simeon Pop Mateiŭ la gradul de canonic-cantor, ér canonicul-cancelar Gavrilă Pop la gradul de canonic-custode.

Nespusă bucurie a produs între noĭ toți resoluțiunea Maiestățiĭ Sale, căcĭ ast fel s'a împlinit dorința nóstră a tuturor de a vedé în sfârșit ĕră ocupat postul de preposit rĕmas vacant cu mórtea fericitului Constantin Papfalvi acum aprópe de patru anĭ.

Ne bucurăm, că la acest post important, care rĕmăsese vacant aprópe de o dată cu scaunul mitropolitan, a fost promovat Reverendissimul Ioan M. Moldovan, care cu atâta prudință a cârmuit archidiecesa nóstră în decursul îndelungateĭ eĭ vĕduviĭ.

Ne bucurăm și de înaintarea celor alalți venerabilĭ membri aĭ Capitululuĭ mitropolitan, de óre ce întru adevĕr meritat-aŭ eĭ acéstă înaintare prin munca lor încordată de atâția anĭ, prin munca, ce în numĕr restrîns aŭ trebuit să o desvólte în locul soților, carĭ lipsesc. Ne mai bucurăm de acéstă înaintare și pentru aceea, pentru că prin ea se deschide posibilitatea de a vedé o dată completat întreg Capitulul mitropolitan, ca ast fel administrațiunea vasteĭ nóstre archidiecese să se pótă efeptui neîmpedecat și după tóte recerințele canonice.

Dar în bucuria nóstră se amestecă și un picur de amărélă.

Pe cum aflăm din isvor competent spre înaintare și aprobare a fost propu$_s$

Feuilleton.

Procesul Episcopului I. I. Clain.

Studiŭ de **George Bogdan-Duică.**

(Continuare.)

IX.

Întâia ședință a comisieĭ se ținu în 16 Noemvrie.

Clain a contestat legalitatea forului acesteĭ comisii, pe cum în 22 Decemvrie a contestat-o și Petru Aron; a refusat, să se supună unuĭ examen formal; a răspuns însĕ dând informații cu precauțiunea de a le puté retrage pe viitoriŭ.

Clain comunică părerea sa asupra stăriĭ religióse în Ardeal, cum o vĕduse, și cum i-se scria, după ce a plecat. Ca principală causă a abandonăriĭ uniriĭ el numi: nesmolinirea privilegiilor promise Românilor uniți și simplicitatea popilor. Ei făcu și o descriere a persónelor mai marcante din țară și din țĕrile vecine, care luptă contra uniriĭ.

Trecênd la afacerile sinodale din 1744, el informă comisiunea în chipul arĕtat mai sus [1]) despre conchemarea sinodului.

Despre propositiunile sale Clain a vorbit fórte pe scurt și numai după óre care esitare — *cunctando*. A spus, că sinodul a fost consultat, în ce mod s'ar puté domoli turburările iscate, o chestiune în adevĕr pusă în sinod la punctul 4 [1]), dar despre care P. Dályai a uĭtat (orĭ a fost pus, să uite), ce aŭ decis, ast fel că aicĭ nu putem controla cu el adevĕrul orĭ neadevĕrul celor raportate de catolicĭ și guvern. Apoĭ, mai zise Clain, el a raportat în sinod, ce a putut isprăvi la Viena cu cheltuéla clerului și că, trebuind a veni ĕrăși la Viena, a cerut din noŭ, ca tot clerul să pórte cheltuéla.

De ce să fi esitat Clain? De ce a dat un raport așa de scurt? Față de numĕrósele amĕrunte, pe care le-a dat relativ la starea uniriĭ și causele decăderiĭ eĭ, reserva luĭ Clain la a dóua chestiune bate și azĭ la ochĭ, ne cum atuncĭ. El se feria de amĕnuntele, la carĭ ar fi putut deveni străvedie *politica* sa. Așa se pare, de óre ce un cas l-a mărturisit și el, și casul dovedia o lipsă de energie în acéstă privință. El însu-și povesti adecă comisieĭ, că sinodul a fost mișcat, când mai mulți poporenĭ cereaŭ popĭ neuniți, ér la întrebarea episcopului, pentru ce îĭ cer, aŭ esclamat: *„Nóuĕ tóte ni-le promiteți și ne mințiți!"* Clain spune apoĭ însu-și, că el nu i-a putut domoli în sinod, dar în mod particular i-a împăcat pe aceĭ ómenĭ chemându-i la sine. De ce să nu-i fi putut împăca în sinod, când alte argumente nu avea nicĭ la sine a casă, de cât tot acelea-și? Acésta este o mărturisire, care nu exclude impresia, că în sinod Clain nu a fost atât de zelos, cum ar fi putut, să fie, și decĭ că a *voit*, să nu fie. „Ésitarea" de a esplica ast fel de scene caracteristice ar deveni explicabilă.

Din întâia ședință comisiunea a primit decĭ impresiunea, că episcopul a procedat în vre un chip, de care nu vorbesce bucuros. Cu atât mai stăruitóre trebue să-și propuie a fi ea la ședințele următóre.

A dóua ședință a comisiunii era sorocită pe 7 Decemvre 1744. [1]) Partea cea mai interesantă a depositiunilor luĭ Clain acum ar fi fost, să se facă. Clain însĕ n'a mai apărut înaintea comisieĭ. Prin Aron și agentul Hardt el contestă canonicitatea forului și comunică, că însu-și nunciul papal din Viena i-a interzis de a mai apăré și a rĕspunde. Dar-

[1]) Sub VI.

[1]) Vedĭ adausul Nr. 4.

[1]) Vedĭ adausul Nr. 7.

și vicarul Făgărașului Reverendissimul Vasile Rațiu. Însă Maiestatea Sa, firesce că la propunerea ministrului de culte, n'a aprobat alegerea acésta a vicarului din Făgăraș.

Durerea ne este mare, de óre ce toți îl cunóscem pe vicarul Făgărășului, toți îi scim trecutul și meritele față de sfînta nóstră biserică, toți ne-am bucurat, că pe un om atât de vrednic a căduț alegerea venerabililor membri capitulari.

Dar nu avem dreptul de a critica resoluțiunea preaînaltă a Maiestății Sale. Am fost pururea loiali. Ne-am plecat în fața Tronului. Un lucru însă nu ni-se póte denega, anume de a ne plânge asupra acelor ómeni, cari pușî sînt, să facă propuneri Maiestății Sale și să-L informeze: înțelegem pe ministrul de culte și pe membrii guvernului. Noi, cari îl cunóscem pe vicarul nostru de la Făgăraș, putem, să mărturisim înaintea lumii întregi, că om mai cinstit din tóte punctele de vedere nu este ca vicarul nostru, și că chiar și din punctul de vedere al guvernului nu este om mai pacinic și mai inofensiv de cât tot vicarul nostru de la Făgăraș.

Dar n'ai ce face. Guvernanții nostri din Pesta ne cunosc pe noi numai din informațiunile denunțianților. Și așa nu e mirare, dacă se întîmplă ast fel de lucruri.

Ne mai dóre respingerea vicarului din Făgăraș și din motivul, fiind că acesta este unicul și primul cas de la înființarea capitulului mitropolitan, ca o propunere privitóre la înaintarea și numirea membrilor capitulari să fie respinsă de cătră Maiestatea Sa.

Asta numai atâta dovedesce, că guvernul țerii este fórte dușmănos bisericii nóstre și nu vre, să ne mai concédă acea neîmpedecată activitate, care în decurs de atâția ani s'a dovedit binecuvîntată și pentru biserică și pentru stat.

Să sperăm, că va succede înțelepciunii Mitropolitului nostru a resolva și acésta nóuă încurcătură și a asigura și pentru viitoriu dreptul de alegere a capitularilor, care prin continuarea unor ast fel de procedeuri póte să ajungă a fi de tot ilusoriu ori cel mult un drept de candidare.

„„Unirea“ certăréță.“ — Asta o zice „Tribuna“, și dacă „Tribuna“ o zice, atunci așa trebue să fie. Étă cum zice:

„Nici o fóe nu e așa de dornică de cértă ca și „Unirea“ din Blaș. E cam șod, că chiar „Unirea“ vre cu ori ce preț cértă în loc de pace, și discordie în loc de „unire“, dar e fapt, dovedit de atâtea ori. Acum de pildă, după ce a încetat cérta dintre membrii comitetului național, „Unirea“ a reprodus cu multă satisfacție un articol din „Dreptatea“, pe care de alt fel și redacțiunea „Dreptății“ l-a publicat cu óre care reserve. În urma acelui articol juriul s'a declarat de nou, și tóte *ziarele* nóstre au publicat declarația cu o vădită aprobare. Acésta declarație o reproduce și „Unirea“, ea însă, mai sfătósă de cât tóte gazetele, face nisce observări, cari dovedesc nu numai o nervositate avansată, ci și o dispositie vădită spre cértă. Nervositatea și-o descarcă asupra — „Tribunei“, ér dispositia de cértă se vede de acolo, că redacțiunea „Unirii“ e în stare, să spună chiar neadevěruri, numai ca să provóce cértă.“

Neadevěrul, care se pretinde, că l-am fi spus, ar consta în aceea, că noi am pus în cârca „Tribunei“ declararea, ce a făcut-o juriul constituit în afacerea Rațiu-Coroian și Lucaciu, că adecă deslușirea referitóre la înfundarea causei naționale prin Rațiu-Coroian ori prin Lucaciu ar fi „superfluă și neoportună“ și „contra intereselor causei naționale“.

D'apoi, dlor de la „Tribuna“, noi așa sciam, că „Tribuna“ e organul cel mai intim al comitetului național, așa de intim, cât într'însa referitoriu la causa nóstră națională nu se póte publica chiar nimica fără de scirea și aprobarea presidentului acestui comitet. Noi și cu noi sigur tótă lumea românéscă am nutrit convicția, că „Tribuna“ e organul, prin care se pronunță comitetul național și în special presidentul lui. Ne-am dedat a identifica cele ce zice „Tribuna“ cu cele ce zice comitetul național și în special presidentul lui. Ér amintita declarație a juriului am privit-o — și pare-ni-se cu drept cuvînt“ — drept rĕspuns al comitetului național **la articolul „Împăcare?“** din „Dreptatea“. De cum va în identificările acestea am greșit, ne cerem scusele. Dar aceea la nici un cas nu o concedem, că noi am fi voit, să seducem pe cetitorii nostri prin citări false.

Dar zice „Tribuna“ mai de parte:

„Dar în sfârșit „Unirea“ cum de mai cere și ea deslușire, că cine a înfundat chestiunea națională. Dór în primul numěrului 43 al „Unirii“ stă negru pe alb:

„„*Afirmăm sus și tare,* că înfundarea causei naționale n'a făcut-o nici Stan, nici Bran, ci a făcut-o — *pasivitatea.*““

Așa e, noi am zis-o acésta Dar în casul de față nu era vorbă de asta, ci de totului tot de alt ceva: Dr Rațiu a susținut, că Dr Lucaciu a înfundat causa națională, ér Dr Lucaciu, că Dr Rațiu a făcut-o acésta. Și unul și altul a promis, că-și va dovedi asertul. Și nu numai „Unirea“, ci toți Românii eraŭ în drept a aștepta „deslușire, că cine a înfundat chestiunea națională“, Dr Rațiu ori Dr Lucaciu? Căci dóra chestiunea națională nu e nici a lui Dr Rațiu și nici a a lui Dr Lucaciu, ci a națiunii. Repetăm deci, ceea ce am scris în 14 a c.: *Causa națională pretinde, ca noi să scim, cui ne-o încredem, să fim convinși despre aceea, că am concredut-o unor mâni destoinice și curate.* Și recercăm cu o cale din nou pe „Tribuna“, ca ea să nu umble mistificând lucrul, ci să ne învrednicéscă de un rĕspuns, care să ne insufle convicția aceea. Și asta o facem chiar și cu risicul de a fi numiți în „Tribuna“ de certăreți nu numai o dată, ci și de o sută de ori. Dea-ne „Tribuna“ ori ce atribut, noi bucuroși îl primim, numai să ne dea cu o cale și convicția aceea.

---

el adause, că dacă punctele i-se vor comunica în scris, va rĕspunde.

Comisia îi trimise lui Clain un rĕspuns fórte grav; ea îi somă, să rĕspundă până a dóua zi, dacă vre, să apară înaintea comisiei și *„dacă vre, să se supună Domnului țĕrii, ca rege apostolic, având puterea de a porunci, și prin urmare dacă vre, să rĕspundă la punctele restante“;* după ce comisia arĕtă inconsecuența de a nu voi, să vorbescî, ce ești gata a scrie, ca și cum a scrie comisiei nu ar fi tot atât de prejudicios conónelor, cum ar fi a vorbi înaintea ei, ea adause: „și dacă nu ar voi, să rĕspundă, comisia trebuind să raporteze Maiestății Sale, judece însu-și episcopul, dacă prin acésta își mai îndréptă ori își mai strică causa sa.“

Nu mai eraŭ nici dóuĕ zile întregi, până să plece Clain din Viena la Mariazell, renumitul loc de peregrinagiŭ din Stiria.

În acest interval scurt s'a petrecut, dacă s'a petrecut, faptul înfricoșării lui Clain printr'un preot, după al căruî sfat ar fi fugit Clain. [1]) Din notițele lui Rosenfeld vedem, că episcopul Clain a convenit în Viena, după cum spuse agentul Hardt, cu nunciul papal, cu cardinalul archiepiscop al Vienei, [1]) cu ministrii, și mai de curênd cu prințul Cantacuzen, care ședea într'un suburbiu, și de la care cu un an mai înainte Clain primise un ordin al s. George. Cu cine a nume a convenit el între 7 și 9 Decemvre, nu aflăm, și prin urmare data lui S. Clain rĕmâne necontrolabilă. Între persónele numite la tot casul *nu* putem găsi, nici căuta pe preotul instrument al neprietenilor.

Dar nici nu este important, să scim, cu cine convenise Clain. Este mai probabil, că idea de a merge la Roma a fost a lui proprie, de óre ce aflăm, că el nu o dată, ci a dese ori esprimase acel gând cătră vicariul Aron motivându-l cu téma, să nu i-se întîmple ceva rĕŭ, având ei mulți dușmani. [2])

Clain fugise în 9 Decemvrie; în 10 Decemvrie punctele cerute de Clain în scris i-se și trimiseră sub data 10 Decemvre 1744 prin portarul cancelăriei transilvane; dar portarul nu l-a mai găsit. [3])

Curios este, ce urmézâ. În 10 Decemvrie se află de fuga lui Clain; *ér comisia se întrunesce érâși abia în 22 Decemvre 1744, abia după 12 zile,* când sînt ascultați Petru Aron și agentul Hardt. Aron spuse, că episcopul sĕŭ a plecat din 9 Decemvre la Mariazell spunêndu-i, că de va fi órea frig, se întórce din cel dintâiŭ oraș mai de aprópe; că înainte de plecare i-a dat lui și secretariului sĕŭ român bani de drum, să se pótă întórce în Ardeal, dacă ei ar întârzia mai mult. Aron adause, ce am spus mai sus despre el, vorbind despre paternitatea ideii de a pleca la Roma, și Hardt spuse informațiile de mai sus asupra societății, în care el îl scia pe Clain în Viena.

În 31 Decemvrie comisiunea cunoscută ține altă ședință [1]) și decide: Archiepiscopului de Strigoniu să i-se scrie, *per missiles litteras regias,* informându-l și spunêndu-i-se, că el fiind prima instanță a episcopului de Făgăraș și mitropolitul lui *(tanquam prima Instantia Eppi Fogarasiensis ejusque Metropolita)* să-l citeze în absență pe Clain și să îngrijéscă, ca în Ardeal să se rînduéscă o incuisiție asupra cunoscutelor puncte, prin episcopul unit ori prin alt monach basilitan de la Muncaciu, care pentru acésta are, să fie trimis în Ardeal; acéstă acțiune se amână

[1]) Chestiunea acésta este explicată la Bariții' (Părți alese I. 429—430) așa: »Am vĕdut și noi și am cetit în junia nóstră epistola autografă a episcopului adresată la Blaș, în care numise pe un Cserei de la cancelaria Curții, care mersese la dînsul, ca să-l descopere tótă mânia Împĕrătesei, ĕră după aceea îl dete consiliu, ca să-și vadă de cap. Aŭ putut, să fie prea bine și un popă și un mirean intrigant.«

[1]) El era Kollonica, care móre abia în 12 April 1751 (Czörnig, Ethnographie I. 154) și care asista deci la pericolele, ce amenințaŭ opera sa.

[2]) Mărturisirea lui Aron, care a fost chemat, ca și Hardt, în 22 Decemvre înaintea comisiei.

[3]) Rosenfeld după Hof-Kanzlei-Zahl 248: 1744.

[1]) Asupra ei Rosenfeld după Hofkanzleizahl 148: 1744, protocolul ședinții din 31 Decembrie.

„Dreptatea" şi Roma. — Reproducem din „Dreptatea" din 25 Nov. articolul prim:

„Altă încurcătură. Timişoara, 25 Novemre. Se scie, cum că trei episcopate *catolice,* între ele şi cel *greco-catolic* din *Lugoş,* sînt vacante, şi cum că de mult ar fi trebuit împlinite. Causa trăgăniriĭ nu era bine cunoscută publiculuĭ, de aceea nicĭ prea înţelésă. Acú vine „Pester Lloyd" şi dă esplicărĭ lămurite. În primul articol al nrului séu apărut în Dumineca trecută numitul jurnal se ocupă de cestiune într'o formă particulară a sa, din care reiese, că în acéstă causă *subversézá un conflict acut între guvern şi între curia papală din Roma.* A nume guvernul propune spre denumire tot de una ómenĭ de aĭ séĭ, pe carĭ însе curia papală nu-ĭ ţine de calificaţi pentru scaunul episcopesc respectiv; éră ómenii, pe carĭ curia papală îĭ ţine de calificaţi, — nu sînt priviţi ca atarĭ din partea guvernuluĭ. Şi nicĭ unul nicĭ altul nu se lasă.

„Asta reiese din imputările şi din *ameninţările (!),* ce le face „P. Ll." în pomenitul séu articol curieĭ papale.

„„Punctul de vedere al regimuluĭ," zice „P. Ll.", „şi cel al curieĭ papale *este esenţial divergent.* La eserciarea dreptuluĭ regesc în ocuparea acestor posturĭ regimul pune un *deosebit temeiŭ pe sentimentele* (Gesinnung) candidatuluĭ, ca nu cum va puterea morală, politică şi materială, de care dispune un episcop, să pice în mâna vre unuĭ om lipsit de consideraţiunile necesare pentru pacea confesională, ca şi pentru bună înţelegerea între stat şi biserică. Se póte óre, ca aceste consideraţiunĭ să nu cumpénéscă ceva şi în Roma? N'a învĕţat ea nimic din esperinţele trecutuluĭ?"

„Eĭ bine, zice „P. L.", punctul de mânecare al guvernuluĭ nu va fi altul; ér în cât privesce tactica, guvernul şi în acéstă privinţă are o posiţie maĭ favorabilă ca curia din Roma. Guvernul „póte aşteptá", ér curia papală, care făcênd mereŭ obiecţiunĭ contra persónelor prupuse de guvern, trăgănéză şi împedecă ocuparea scaunelor vacante episcopescĭ, va avé să pórte vina pentru scăderile causate prin vacanţe, căcĭ vina nu maĭ cade asupra regimuluĭ, ci asupra curieĭ din Roma, care nu ţine cont de „sentimentele" (?) candidaţilor. Curia se înşală, dacă crede, că va moia guvernul, ca să accepteze de candidaţĭ pe accia, carĭ se bucură de atâta protecţiune, fiind că tocmaĭ în aceste zile „statul" trebue să stea neclătit pe lângă principiile sale; sentimentele hotărîtóre nu numaĭ că nu-ĭ pot fi irrelevante, ci trebue ca guvernul să pună cel maĭ mare pond pe ele. De cum va s'ar întîmpla, ca după vacanţă de treĭ anĭ curia papală să facă us de dreptul séŭ: de a denumi câte un vicar în fruntea respectivuluĭ episcopat, atuncĭ sa'r puté întîmpla şi din partea guvernuluĭ, — zice „P. L.", — „ca un ast fel de legat al Papeĭ nicĭ să nu între în ţară, orĭ că guvernul să-l dea afară"! — —

„Nu scim, dacă „P. L." face guvernuluĭ actual un serviţ, orĭ că comite faţă de bietul Bánffy a dóua perfidie — susţinută Tiszaistă — după cea comisă în cérta cu presa din Austria. Noĭ sîntem plecaţĭ a crede césta din urmă, maĭ ales din motivul că, pe cum am raportat la timpul séŭ, însu-şĭ Regele Francisc Iosif a dat guvernuluĭ ordin pentru de-a face propunerile de lipsă în scopul numiriĭ de episcopĭ în diecesele vacante. Prin asta perfida jidancă aduce pe guvern în faţa lumiĭ marĭ în directă opoziţie şi în acut conflict cu curia papală şi de o dată într'o stare de neobedienţă cu Coróna ţeriĭ, recte cu Regele.

„Ca oposant faţă de Roma articolul citat presentă pe Bánffy ajuns la un conflict, al cărui urmărĭ nu pot fi de cât o totală rumpere, ér rumperea de sigur se va întîmpla acolo, unde aţa e maĭ subţire. *Nime nu crede, că Roma va ceda, ci altul va trebui, să cedeze, cu atât maĭ sigur, cu cât Roma este în dreptul séŭ, şi ea este mult maĭ competentă de a judeca asupra „sentimentelor" morale, politice şi materiale ale candidaţilor,* ca guvernul Bánffy, care nu pretinde alte „sentimente" de cât acatolicism, neconfesionalism şi neatacabilitatea legilor despre căsătoria civilă, plus supunere órbă guvernuluĭ lumeán chiar şi în casurĭ, ce eventual ar obveni, din tragere în degete cu curia papală.

„Ca neascultătoriŭ faţă de coróná, recte de rege, încă nu póte fi altul, care va trage scurta, de cât ér numaĭ onoratul guvern. Căcĭ Maĭ. Sa şĭ-a dat cuvîntul, a bună óră în gara din Lugoş, apoĭ atuncĭ, când a dat guvernuluĭ ordin, ca să facă propunerile de lipsă; şi cuvîntul regeluĭ trebue împlinit, scuse saŭ pedecĭ sentimentale nu i-se pot pune.

„Ér ameninţările? Îşĭ aŭ şi ele însemnătatea, dar şi consecuenţele lor. Însemnătatea lor culminéză în volnicia celuĭ ce le face, care volnicie însе póte fi şi ridicolă, atuncĭ d. e. *când un jidan ameninţă un munte, căruia i-se închină multă lume şi capete încoronate numĕróse.* Consecuenţele nu sînt nicĭ pot fi altele pentru cel ce se face ridicol, de cât orĭ blamajul, orĭ — catrafusele.

„Ast fel credem a nu fi în rătăcire, când sîntem de credinţa, că acest conflict acut cu curia papală este o — altă încurcătură a guvernuluĭ Bánffy."

Luăm cu bucurie act despre cuvintele, cu carĭ „Dreptatea" constată adevĕrul. Nu ne mirăm de acésta. Adevĕrul îşĭ scie face cale.

Revistă bisericescă.

Din Patrie.

Conferenţa episcopéscă convocată pe 26 a c. s'a putut ţiné numaĭ în 27 a c. de óre ce în 26 a fost deschiderea solemnă a dieteĭ.

Conscrierea venitelor parochiale s'a terminat maĭ în tóte diecesele. Ea are să formeze basa la regularea congrueĭ. Avem firma speranţă, că episcopatul va resolvi cestiunea acésta aşa, pe cum o poftesc interesele bisericiĭ şi independenţa cleruluĭ de la guvern.

Franţa.

Tóte nisuinţele guvernelor francmasone de a înstrăina poporul francez de biserică şi de religiunea catolică până

însе, până nu se va sci, de nu se va întórce Clain. Într'aceea sosi de la Clain o scisóre scrisă românesce şi trimisă din Tergesto. Din ea comisia afla, că episcopul plecase la Roma, dar nu prin Ancona, *via recta,* de óre ce cerea un rĕspuns de expedat la Veneţia, unde el a dispus, ca sosind prea târziŭ rĕspunsul, el să fie espedat pe urma luĭ.

Comisia scia acum sigur, că episcopul Clain merge la Roma.

Comisia decide, Consiliul aulic de războiŭ (Hofkriegsrath) să dea în 1 Ianuarie ordin, ca Î. I. Clain să fie oprit în Tergesto şi silit a reveni la Viena, ér la nevoe să fie reîntors cu forţa militară. De va fi însе în Veneţia, ea decise, ca legatul imperial să-l îndemne priu sfaturĭ cuviincióse, să se întórcă.

Comisia nu perdu din vedere nicĭ pe secretarul luĭ Clain. Acesta plecase în 20 Dec. spre Ardeal. Presupunêndu, că el putea să fie luat cu sine instrucţiĭ şi scrisorĭ pentru Transilvania, comisia decise, ca atât Guvernul cât şi teologul să fie avertisaţi, să fie cu pază bună şi tot de o dată să fie date în grija şi sequestrul erariuluĭ tóte venitele luĭ Clain.

În 25 Faur 1745 se ocupă însă-şi conferenţa ministerială cu afacerea sensaţionată a episcopuluĭ român. Şi aicĭ Rosenfeld este ĕră-şi singurul isvor. [1])

[1]) După Hof-Kanzlei-Zahl 66: 1745, 320/a.

Conferenţa constată: Maĭ înainte de tóte Clain nu va avé drept a trece graniţele Mai. Sale, în contra edictelor generale, fără de licenţă. Prin fuga sa s'a dat dovadă, că el se codesce şi că-ĭ conscient de vina, cu care a fost acusat. La Viena a conversat în mod familiar cu schismaticĭ, ceea ce era lămurit interzis prin ordinaţiunile leopoldine, şi a primit de la un schismatic un ordin profan şi óre care demnitate exprimată prin el. Conferenţa a opinat, că în mod intim [1]) este necesar a informa pe cardinalul Alexandru Albani despre starea Unirii în Ardeal; despre modul indiscret de-a lucra a episcopuluĭ; despre necuviinţele comise de el în sinod; despre plecarea luĭ subită, fără a maĭ aştepta, să i-se comunice punctele de acusă, şi în fine el. Albani, *să informeze Curia Romană, pentru ca curia să scie, cum să procédă faţă de Clain.*

Să-l urmăm încă pe Clain.

Într'aceea sosi o scrisóre a luĭ Clain, datată *Romae, alla Madonna del Pascollo* 23 Martie 1745. [2]) Ea era adresată cancelarului Gyulaffi. După ce Clain scóte la ivélă pretextul, sub care a fost chemat la Viena, şi modul, cum aŭ fost tratate aicĭ afacerile sale, el arată, de ce a plecat la Roma, şi că *voesce, să se întórcă la Viena, pentru ca sfârşindu-şĭ acolo, ce are de isprăvit, să se întórcă la oiţele sale (ad suas oviculas), ce-ĭ o datorie a vocaţiuniĭ sale,* ér pentru cheltuéla de drum a scris vicariuluĭ de la Beia. Clain adauge, că are scire, că turburarea produsă de Visarion între Românaşiĭ séĭ *(inter suos Valachellos),* pentru care până la sânge a asudat, nu numaĭ că nu s'a mulcomit, ci s'a maĭ sporit chiar; dar observă, că despre acest lucru abia i-se scrie din partea cuĭ ar trebui să scrie, şi cerea decĭ informaţiunĭ de la Cancelarie, ca să scie, ce să facă în Roma.

Clain a scris cu aceea-şĭ ocasie şi vicariuluĭ de la Beia, protopopuluĭ Nic. Pop, că zi şi nóptea lucră în Roma pentru naţia sa miserĕ şi părăsită, avêndu nădejde, că Dumnezeŭ va întórce lucrurile spre bine. *Avênd de câteva orĭ audienţă la Papa,* continuă Î. I. Clain, *S. Părinte i-a promis, că va lucru, ca inimicii luĭ să fie înfrânţi.* Arĕtând apoĭ lipsa de banĭ, ce-ĭ trebuesc pentru afaceriile sale grele şi pentru drum, indică, cum să i-se stringă şi să i-se trimită 1000 fl. cât maĭ în grabă, şi să fie ast fel trimişĭ, *ca sigur să ajungă la mâna sa.* El scrie apoĭ, ca vicariul să-şĭ dea tótă silinţa a readuce la unire pe ceĭ abătuţĭ de Visarion şi soţiĭ luĭ. (Va urma.)

[1]) »Per Cancellariam Status-Aulico-Intimammedio Insinuati 29 Martii 1745 exarati eatenus requisitam.«

[2]) Rosenfeld după Hof-Kanzlei-Zahl 320/1745, dto 40/1748.

acum aŭ rĕmas fără succes. Acésta o dovedesce destul de evident desvĕlirea făcută de curênd de cătră senatorul Fresnau în ultima şedinţă a senatului. El arată, că în departamentul sĕŭ sînt 48 şcolĭ de stat, dintre carĭ 12 nu sînt cercetate de nicĭ un şcolar, ĕră celelalte abia aŭ 4—12 şcolarĭ la an. Sînt comune, în carĭ de maĭ mulţi anĭ la şcóla de stat nu umblă nicĭ un şcolar, şi statul totuşĭ susţine învĕţătorĭ cu plată de 1200 frcs. la an. Statul ar trebui să-şĭ deschidă ochiĭ şi să vadă, că poporul maĭ bucuros jertfesce orĭ ce, de cât să-şĭ créscă pruncĭĭ în şcolile atee; decĭ guvernul ar trebui să tolereze şcolile catolice, carĭ sînt îndesuite de şcolarĭ. Fresnau, care óre când era radical, constată, cum că călugărĭĭ nu sînt ómenĭ aşa de înfiorătorĭ, pe cum se crede în Paris; eĭ iubesc Franţa ca şi cel maĭ radical republican, şi dacă li-s'ar da pace, să lucreze, curênd ar iubi şi republica. Dar massonismul e cu mult maĭ îngâmfat, de cât să asculte de înţeleptul sfat al senatorului Fresnau.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Nóua dietă şĭ-a ţinut prima şedinţă în 25 a c. sub presidiul luĭ Janicsáry ca celuĭ maĭ bĕtrân deputat present. Deputaţiĭ s'aŭ presentat în numĕr aprópe complet. Deputaţilor partidului poporal li-s'aŭ asignat scaunele după fracţiunea Kossuth, eĭ însĕ nu aŭ voit, să ocupe acel loc, ci s'aŭ aşedat lângă Apponyiştĭ, a căror numĕr a scăḑut tare la alegerĭ. În şedinţă numaĭ s'a anunţat, că deschiderea solemnă a corpurilor legiuitóre prin discursul tronuluĭ e fixată pe 26 a c.

În 26 a c. după invocarea Spiritului Sfînt Monarchul a deschis dieta. La deschiderea solemnă aŭ asistat membriĭ ambelor camere cu escepţiunea kossuthiştilor, carĭ aŭ absentat demonstrativ.

În discursul tronuluĭ se accentuéză momentositatea convenţiuniĭ vamale şi comerciale între ambele părţĭ ale monarchieĭ, pe cum şi cestiunea banceĭ, carĭ afacerĭ speréză, că se vor resolvi, după cum poftesc posiţia de mare putere a monarchieĭ şi interesele ambelor eĭ părţĭ ţinêndu-se samă de principiul echităţiĭ.

Altă chemare a legislativeĭ va fi reforma administrativă, cu privire la care guvernul va face proiectele de lipsă.

„*În interesul introducerĭĭ autonomieĭ bisericescĭ catolice guvernul nostru va grĭji, ca în sensul hotărîrĭĭ nóstre să facă propunerĭ la timpul sĕŭ. O grije deosebită va avé şi de ameliorarea stărĭĭ materiale a preoţimĭĭ: la catolicĭ de ambe riturile acésta se va puté întîmpla pe basa regulărĭĭ congrueĭ cu conlucrarea episcopilor; pe când în privinţa întregirĭĭ venitelor preoţilor celor alalte confesiunĭ recepte guvernul nostru respectând drepturile bisericilor autonome, ne va presenta proiect.*“

Se vor face maĭ multe dispositiĭ referitóre la cualificarea profesorilor şi învĕţătorilor. Se vor promova interesele claseĭ agricole. Se va ocupa dieta de cestiunea colonisărĭĭ şi de regularea raportuluĭ de drept al lucrătorilor. În fine se vor face proiecte în cestiunea procedurĭĭ judiciale militare.

Austria.

Comisiunea parlamentară finanţială raportéză, că venitele anuluĭ 1897 sînt prevĕḑute în budget în suma de 689. 155,139 fl. ĕră spesele în suma de 688.039,863 fl., decĭ resultă un escedent de 1.115,176 fl. Voluminosul raport se ocupă şi cu desvoltarea economică şi finanţială a Ungarieĭ şi arată, că de 10 anĭ în cóce importul Ungarieĭ din străinătate cresce, pe când cel din provinţele austriace scade. Esportul asemenea e favorabil Ungarieĭ. În fine constată, că şi din regularea valuteĭ cel maĭ mare folos îĭ trage Ungaria.

Germania.

La desbaterea în cestiunea duelului tóte partidele repróbă mania duelărĭĭ. Deputatul Lenzmann atacă cu mare vehemenţă cercurile conducĕtóre, carĭ lĕrtă pedépsa celor condamnaţi pentru duel, care nu e alt ceva de cât o ucidere de om intenţionată.

Bismarck continuă cu desvĕlirile sale, ca ast fel să ţină la suprafaţă cestiunea tractatuluĭ secret dintre Rusia şi Germania. Eĭ zice prin un interwiew din „Neueste Nachrichten“, că pactul s'a abzis la ordinul direct al împĕratuluĭ Wilhelm II. Austro-Ungaria a sciut de acel pact şi l-a esploatat în favorul sĕŭ, de óre ce tótă politica Germanieĭ a lucrat maĭ ales spre a delătura diferenţele dintre Austro-Ungaria şi Rusia.

Alianţa austro-ungară-germană e clară. Dacă Rusia ar ataca Austro-Ungaria pe teritoriul acesteia, Germania trebue să întrevină cu putere armată, din contră dacă Austro-Ungaria ar ataca Rusia, Germania ar rĕmâné neutrală.

Rĕspunsul evasiv dat de cătră cancelarul Hohenlohe şi ministrul Marschal la interpelarea în cestiunea pactuluĭ secret a fost bineprimită în străinătate. Din el se vede, că politicĭĭ Germanieĭ voesc a trăi în bune raporturĭ cu toţĭ vecinĭĭ.

Franţa.

Socialiştĭĭ aŭ interpelat în şedinţa din 21 a c. pe ministrul de esterne asupra convenţiuniĭ dintre Franţa şi Rusia pretinḑênd, că dacă esistă un pact formal, să li-l espună cel puţin în liniamentele generale. Ministrul Hanotaux a declarat, că enunţările făcute la timpul sĕŭ de cătră ţarul şi de cătră presidentul Faure sînt destul de precise în cestiunea acésta.

Aducênd deputatul Deloncle pe tapet cestiunea Egiptuluĭ, a dat prilej ministruluĭ de esterne, să releveze însemnătatea amiciţieĭ rusescĭ. El a zis, că Franţa va fi spriginită şi de o naţiune amică în pretensiunea sa, ca Anglia să-şĭ împlinéscă promisiunea cu privire la Egipt.

Fiind acum lucrurile încurcate în Orient, abia crede cineva, că Rusia ar urgita dimprenă cu Franţa evacuarea Egiptuluĭ din partea armateĭ angleze.

Interesele franceze maĭ vin în colisiune cu cele angleze în Siam şi în Sudan, unde de asemenea speréză Franţa spigiuul Rusieĭ.

Avênd de lucru Franţa în colonĭĭ, fóea oficiósă ruséscă „Pertersburgskija Wiedomosti“ recomandă Francezilor, să renunţe la politica de revanş şi să se pună pe picior de pace cu Germania.

Spania.

Guvernul vĕḑênd, că vistieria statuluĭ este desecată, ĕră insurgenţiĭ din colonĭĭ devin tot maĭ îndrăzneţĭ, a contras un împrumut de stat în suma de 400 milióne, făcênd emisiunĭ de hârtiĭ de valóre. Cetăţenĭĭ spre a scăpa ţara din crisă aŭ subscris pentru împrumut 600 milióne, guvernul însĕ de o cam dată primesce numaĭ 250 milióne, ĕră restul, când va fi lipsă de el.

Acum e sperare, că insurgenţiĭ din Cuba în curênd vor fi nimiciţi. Spania a maĭ trimis acolo 20,000 de soldaţi pe lângă ceĭ 200,000 de maĭ înainte. La aceştia se adaug 12,000 voluntarĭ indigenĭ, aşa, cât întregul armateĭ din Cuba se urcă la 340,000 soldaţĭ, carĭ dispunênd de muniţiune şi de alte mijlóce de lipsă uşor vor suprima revoluţia.

Turcia.

Regimul turcesc s'a declarat gata a esecuta reformele pretinse de cătră puterile europene. Spre acésta însĕ se recer banĭ, carĭ îĭ lipsesc. Încercările guvernuluĭ de a contrage vre un împrumut aŭ rĕmas fără succes, căcĭ Turcia şĭ-a mâncat orĭ ce credit. Dacă puterile voesc, ca imperiul otoman să maĭ vegeteze, nu le restă, de cât să-ĭ mijlocésca împrumutul de lipsă. Şi în adevĕr representanţiĭ puterilor se şi ocupă serios de cestiunea acésta.

Delegaţiĭ puterilor europene pentru regularea gendarmerieĭ în Creta aŭ să convină în sĕptĕmâna acésta. Membriĭ comitetuluĭ naţional din Creta prin o representaţiune adresată consulilor străinĭ urgitéză esecutarea reformelor amenin-ţând, că alt cum se vĕḑ silitĭ a-şĭ stórce cu forţa drepturile, ce deja li-s'aŭ decretat.

Conferenţa episcopéscă.

După informaţiunea oficiósă comunicată în „Hircsarnok“ conferenţa episcopéscă maĭ mult a tractat despre atitudinea, ce are să o observe clerul subaltern faţă cu unele dispositiĭ ale reformelor bisericescĭ-politice.

Alt obiect al conferenţeĭ a fost observarea uniformă a postuluĭ în diversele diecese. În cestiunea acésta episcopatul se îndréptă cătră Roma.

Apoĭ a venit la ordinea zileĭ propunerea religiuniĭ în şcplile mediĭ şi propunerea studiilor teologice. Pentru studiarea cestiunilor acestora s'aŭ esmis dóuĕ comisiunĭ.

În urmă venind la rind cestiunea congrueĭ, episcopatul aştéptă terminarea conscrierĭĭ venitelor, după care va lua hotărîrĭ definitive.

Dr Demeriŭ Radu.

Date biografice.

Din causa scurţimiĭ timpuluĭ ne mărginim la următórele date biografice privitor la noul episcop al Lugoşuluĭ.

Dr Demetriŭ Radu e născut în comuna Ulfalăul săsesc de lângă Aiud în comitatul Albeĭ inferióre la anul 1861, va să zică e de 35 anĭ. Părinţiĭ luĭ sînt economĭ, adevĕrat tip al ţĕranuluĭ românu: ómenĭ blândĭ, cu frica luĭ Dumnezeŭ, harnicĭ şi cruţătorĭ. E o adevĕrată plăcere a te găsi la eĭ.

Studiile elementare le-a făcut Dr D. Radu la Aiud la romano-catolicĭ. În Blaş a terminat cu succes şese clase gimnasiale, după terminarea cărora a fost trimis de fericitul mitropolit Vancea la Roma, unde a ascultat cursul filosofic şi teologic la institutul mondial „De propaganda Fide“, obţinênd în amîndouĕ facultăţile laurea doctorală. Numaĭ cel ce aŭ petrecut cu dînsul în seminariul Atanasian, sciŭ, să spună, ce diligenţă de fer a desvoltat Dr D. Radu în ceĭ şese anĭ, câţĭ a petrecut în Eterna Cetate. Stima, de care se bucura părintele Radu înaintea profesorilor şi superiorilor sĕĭ, se póte vedé din faptul, că de dóuĕ orĭ a fost învrednicit a susţiné o dispută publică din s. Teologie înaintea Sfinţieĭ Sale Pontificeluĭ şi a unuĭ auditoriŭ, cum numaĭ în Roma în Vatican se póte.

După terminarea studiilor în Roma şi după primirea tot în Roma a sfîntuluĭ ord al preoţieĭ a fost destinat încă din Roma de cătră Sfinţia Sa Pontificele cu consensul Ordinariatuluĭ nostru mitropolitan de paroch român gr. cat. al Bucurescilor, unde multe miĭ de greco-catolicĭ sînt lipsiţĭ cu totul de îngrijire spirituală.

La Bucurescĭ pe lângă postul de paroch a maĭ ocupat pe rînd posturile de secretar archiepiscopesc latin, de profesor seminarial, de rector seminarial şi acum pe urmă de econom general al archidieceseĭ latine de Bucurescĭ.

Pentru activitatea sa a fost numit protopop onorar, ér consistoriul nostru archidiecesan l-a ales de asesor.

În Bucurescĭ s'a distins Părintele Radu maĭ ales prin vorbirile sale sacre rostite în limba română, ce le-a ţinut în catedrala sfîntuluĭ Ĭosif. Predicile aceste aveaŭ tot de una un public ascultătoriŭ din celea maĭ înalte clase ale societăţiĭ bucurescene.

Maĭ amintim, că e meritul Părinteluĭ Radu, dacă azĭ e un fond pentru o biserică română greco-catolică, ce ar fi a se ridica în Bucurescĭ. Sperăm, că opera începută se va termina spre mărirea luĭ Dumnezeŭ şi spre mântuirea atâtor suflete scumpe.

Din Bucurescĭ vine acuma Părintele Radu la Lugoş.

Diecesa Lugoşuluĭ îşĭ capĕtă un vrednic păstoriŭ. Provinţa mitropolitană încă póte iubila, de óre ce ţinem de asigurat, că Părintele Radu va cultiva cu sinceritate legăturile canonice cu capul provinţeĭ nóstre Mitropolitul Victor.

Provocare.

După ce de nenumĕrate orĭ am rugat atât privatim cât şi pe cale ziaristică pe aceĭ P. T. Domnĭ, carĭ ne datoresc pentru opurile „Epistole cătră un preot tinĕr“ partea I şi II şi „Pregătire la mórte“, dar cea maĭ mare parte niciĭ până în present nu aŭ satisfăcut acesteĭ provocărĭ, subscrişiĭ în numele societăţiĭ teologilor românĭ gr. cat. din Blaş îĭ rugăm şi provocăm încă o dată şi pentru ultima óră la achitarea datorieĭ.

Când societatea nóstră a pus la dispoziţia Veneratuluĭ Cler nisce opurĭ atât de valoróse şi atât de necesare pentru un adevĕrat păstor sufletesc, — şi când spre acest scop nu a cruţat ostenelele, dar maĭ vîrtos spesele avute cu edarea opurilor sus amintite; atunci cu tot dreptul credem, că interesul societăţiĭ nóstre pretinde, ca fie care să-şi achiteze cât maĭ curênd datoria.

Am zis-o acésta în speranţa, că nu vom fi necesitaţi a recurge la alte mijlóce pentru redobîndirea averiĭ societăţiĭ nóstre.

Pentru Societatea de lectură Inocenţiŭ M. Clain Blaş

Mihail Ilieş preşed. soc. **Demetriŭ Racoţan** secret. soc.

Noutăţi.

Escelenţa Sa Ĭ. P. S. D. Mitropolit a plecat Duminecă sară la Budapesta spre a lua parte la deschiderea caseĭ de sus şi la conferenţa episcopéscă din 27 a c., ér astăzĭ s'a întors la reşedinţă.

Din Archidiecesă. Escelenţa Sa Preasfinţitul Domn Mitropolit Dr Victor Mihályi a binevoit a chirotoni în 15 Novembre a. c. de preoţi pe clericiĭ absoluţi archidiecesanĭ *Teodor Hurghiş* numit administrator parochial în *Silea maĭarĕ* din protopopiatul Dicio-Sânmărtinuluĭ, *Augustin Nilca* numit adm. par. în *Vaĭdaeuta* din protopopiatul Murĕşuluĭ, *Moĭsi Brumboiŭ, Ariton Popa* numit cooperator în *Bucium Şesa* din protopopiatul Roşieĭ, *Victor Suciŭ* numit adm. par. în *Birghiş* din protopopiatul Sibiuluĭ, şi *Nicolaŭ Lichirie* destinat de cooperator în *Alma saséscă*.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Vĕduva Florea Rotariŭ a dăruit bisericiĭ nóstre din Cetatea de baltă o cădelniţă cumpĕrată cu 8 fl. şi în uşile s. altariŭ a aşedat perdele nóuĕ de materie trainică şi frumósă ér în preţ de 8 fl.

Episcopi noĭ. În zilele din urmă nu s'a umplut numaĭ scaunul episcopesc de la Lugoş, ci Maiestatea Sa, — pe cum anunţă „Bud. Tud.“, — a numit de episcop la Rosnyó pe Dr *Ivancovich,* şef de secţiune în ministerul reg. ung. de culte şi instrucţiunea publică. Oficiósa „Wiener-Zeitung“ publică denumirea profesoruluĭ Dr *Mahnic* la scaunul episcopesc din Veglia. Dr Mahnic, profesor la seminariul central din Gŏrz, s'a născut la 1850, şi de şi e Sloven de origine, totuşi e agreat şi Italianilor.

Regele Sĕrbieĭ la Papa. Regele Alesandru al Sĕrbieĭ în 25 a c. a sosit la Roma spre a face visită curţiĭ regale italiane. În 26 regele Alesandru, — pe cum se anunţă din Roma, — a fost primit cu mare solemnitate în audienţă de Sfinţia Sa Papa Leo XIII, întreţinêndu-se numaĭ amîndoĭ treĭ pătrărĭ de óră. După audienţa de la Papa regele Sĕrbieĭ a cercetat pe cardinalul secretar de stat Rampolla, care încă în aceea-şĭ zi a întors regeluĭ visita în numele Papeĭ. Se zice, că regele ar fi rugat pe Papa, să ridice episcopie catolică în Belgrad şi să închie concordat cu Sĕrbia.

Universitatea săséscă în adunarea generală din anul acesta, la care aŭ participat ca ablegaţi românĭ numaĭ dniĭ Dr Şt. Pĕcurar şi Laurian Barcian, a votat pentru ajutorarea institutelor culturale românescĭ numaĭ 9.700 fl., anume pentru gimnasiul gr. or. din Braşov 5000 fl., pentru şcolile gr. or. române din Sebeşul săsesc şi Orăştie câte 1000 fl., pentru cele treĭ parochiĭ gr. or. din Sibiŭ câte 300 fl., pentru parochia română gr. cat. din Sibiŭ 500 fl., pentru parochia gr. or. din Săliste 400 fl., pentru parochiile gr. or. din Romos, Lancrăm şi Pianul de sus câte 300 fl. De şi pe fostul fund regiŭ locuesc puţinĭ magiarĭ, totuşi pentru şcolile lor s'aŭ votat 3800 fl., ĕră pentru institute culturale săsescĭ 100.900 fl., de şi în fundul regiŭ abia sînt 120,000 Saşi faţă de 280,000 Românĭ.

Partidul poporal şi Monarchul. Alegĕtoriĭ partiduluĭ poporal din părţile nordice ale Ungarieĭ aŭ hotărît, să trimită o deputaţiune la Maiestatea Sa spre a se tângui asupra nedreptăţilor, ce li-s'aŭ făcut la ultimele alegerĭ din partea organelor oficióse. Scriindu-se, că Monarchul nu e aplicat a primi deputaţiunea, acésta va rĕmâné a casă.

Ordnl Piariştilor în Ungaria are 378 membri, dintre carĭ 258 sînt preoţi, ĕră ceĭ alalţĭ alumnĭ, carĭ studiéză în Budapesta, Vaţ, Cluş, Rózsahegy şi Kecskemét. Piariştiĭ propun la 24 gimnasiĭ şi 4 şcoli poporale şi aŭ 210 profesorĭ, între carĭ 170 sînt cualificaţĭ.

Date statistice referitóre la căsătorie. Oficiul statistic regnicolar între altele comunică cu privire la căsătorie următórele date. În 1893 saŭ închiat 144,159 căsătoriĭ, în 1894 numĕrul căsătoriilor a fost 143.021, ĕră în anul trecut numaĭ 134.356. Pe când numĕrul căsătoriilor scade, pe atunci se înmulţesc numĕrul divorţărilor şi al pruncilor nelegiuiţĭ, cea maĭ învederată dovadă a decădinţeĭ morale. În anul trecut cele maĭ multe căsătoriĭ s'aŭ întîmplat în Februar, anume 25.769 (s'aŭ 19·19%), cele maĭ puţine în Martie (fiind postul Pascilor) şi în Octobre (3·236, adecă 2·42%), luna primă a căsătorieĭ civile, semn, că nu aŭ dorit-o. Este interesant, că în Septembre 1895, luna premergĕtóre căsătorieĭ civile, s'aŭ închiat 17.398, pe când în aceea-şĭ lună a anuluĭ precedent numaĭ 7.597 s'aŭ cam cu 10 miĭ maĭ puţine Causa e, că mulţĭ s'aŭ grăbit cu cununia, ca să nu-ĭ apuce căsătoria civilă.

Amiciĭ Magiarilor în Viena. Pe cum se scie, în Viena domnesce un curent puternic antimagiar. Jidano-liberalĭĭ din „Freisinniger Club“, carĭ şi-aŭ petrecut bine în Budapesta pe timpul espositieĭ, vor să se arete recunoscĕtorĭ Magiarilor. Eĭ vor lucra prin presă, conferenţe şi alte mijlóce de publicitate spre a clarifica publicul neorientat orĭ amăgit în cestiunile privitóre la Magiarĭ. Jidano-liberalĭĭ din Austria convingêndu-se, că în Austria este compromis deplin liberalismul lor, cércă a-ĭ păstra nimbul cel puţin în Ungaria. Cu greŭ le va succede.

Cale submarină. În Italia de mult se ventiléză planul de a împreuna Sicilia şi Italia prin o cale submarină. Acum inginerĭul De Johannes a pregătit pe hârtie planul dorit. Realisarea luĭ ar costa numaĭ 70 milióne de lire. Lungimea tuneluluĭ submarin ar fi de 3 km.

Presidentul caseĭ magnaţilor Szlávy József şĭ-a dat dimisia din motive sanitare, şi Monarchul a şi primit-o. Candidat pentru dignitatea de president al caseĭ de sus e între alţiĭ fostul ministru Szápáry Gyula, care e bine vĕdut la curte. Dară br. Bánffy nu-l află destul de energic.

Dare pe biciclu. Guvernul austriac a hotărît, ca din 1 Ian. 1897. ceĭ ce voesc a se folosi de biciclu, să cĕră spre acésta licenţă de la autorităţile politice. Rugarea pentru licenţă are să se provadă cu timbru de 1 fl., ĕră pe charta, care dovedesce, că biciclistul e membrul vre uneĭ reuniuni bicicliste, să se lipéscă timbru de 50 cr.

Fóe pedagogică. Reuniunea învĕţătorilor gr. or. românĭ din stînga Murĕşuluĭ diecesa Aradului notifică publiculuĭ interesat. că cu 1 Ianuariŭ 1897 va eda o fóe pedagogică cu menirea de a ţiné legat corpul învĕţătoresc român în o acţiune culturală comună şi solidară Fóea va apĕré în fie care sĕptĕmână şi va costa numaĭ 4 fl.

Inundări. Din causa multelor ploĭ în Sĕrbia şi Bosnia crescênd apele aŭ produs daune fórte marĭ.

PARTE SCIINTIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

2. *Junghiarea animalului de jertfă și prinderea și stropirea sângelui lui.* Mai la deal am arătat, că în cultul rînduit de Dumnezeŭ prin Moïsi junghiarea animalului de jertfă tot de una o sevârșia acela, care aducea jertfa. Am arătat mai de parte, că junghiarea aceea era darea vieții datorite spre mórte de pedésă și de satisfacție. Am arătat și aceea, că jertfa subiectivă, întru cât într'însa era vorbă de darea vieții spre mórte, în junghiarea animalului de jertfă își ajungea punctul de culminare, deplinirea. Forma esențială a jertfei de viață ca jertfă subiectivă era deci vĕrsarea sângelui; într'însa se sevârșia adecă darea vieții spre mórte.

Tot acolo am arĕtat și aceea, că primirea jertfelor sângeróse din partea lui Dumnezeŭ se esprima prin aceea, că preotul ca locținětoriŭ al lui Dumnezeŭ prindea într'un vas sângele, care curgea din animalul sacrificial junghiat.

Nu sufere înse de altă parte îndoélă, că junghiarea sacrificială din L. V. și-a găsit împlinirea în mórtea lui Isus de pe cruce. Esența junghiării sacrificiale tipice din L. V. era darea vieții spre mórte prin vĕrsarea sângelui cu scopul satisfacției. Dar și pe cruce a dat Isus viața sa prin vĕrsarea sângelui sĕŭ spre despĕcătuirea némului omenesc. Aci în tocmai ca și acolo s'a sevârșit mórte violentă cu scopul de a satisface. Adevĕrat că mórtea lui Isus nu a fost causată în mod direct și esclusiv prin vĕrsarea sângelui; dar pe cruce mórtea lui a bună samă nu ar fi urmat deja la trei óre după restignirea cea asemenea împreunată cu perdere de sânge, de cum va restigniții nu l-ar fi premers vĕrsarea de sânge pe muntele maslinilor și la sbiciuire și la încununarea cu cunună de spini. De altmintrea de și mórtea lui Christos nu a fost causată în mod direct și esclusiv prin vĕrsarea sângelui, totuși avurăm deja și până acum prilej de a ne convinge, cum s. Scriptură a L. N. pretutindenea ne grăiesce despre mórtea aceea ca despre mórte provocată prin vĕrsare de sânge. Din acésta se vede limpede, că scriitorii L. N. mórtea lui Isus aŭ privit-o de mórte sacrificială și de împlinirea junghiării sacrificiale din V. T., carea în esența sa fuse ucidere prin vĕrsare de sânge. Însu-și Christos așĕdă esența jertfei sale în vĕrsarea sângelui: „Acesta e *sângele meŭ* al legii celei nóuĕ, carele *se varsă pentru mulți întru iertarea pĕcatelor*“ (Mt. 26, 28). Ĕr în chipul cel mai special și mai pe sus de orî ce îndoélă se privesce mórtea lui Isus ca antitip al junghiării sacrificiale a mielului Pascilor în Apocalipsă. Așa la 5, 6: „Și am vĕdut — în mijlocul bĕtrânilor un Miel stând, ca cum ar fi *junghiat*.“ La 5, 12: „Vrednic e Mielul, carele s'a *junghiat* șcl.“ La 13, 8: „Și se vor închina ei toți — Mielului celui *junghiat* de la întemeiarea lumii.“ Tot asemenea scrie și s. Pavel la I Cor. 5, 7: „Că Pascile nóstre pentru noi *s'a junghiat* Christos.“

Dar Christos nu a fost numai „Mielul, carele s'a junghiat“, ci și jertfitoriul, carele a junghiat. În L. V. junghiarea o sevârșia omul acela, care aducea jertfa dorind împăcarea cu Dumnezeŭ; el simția, că e vrednic de pedépsa de mórte, și era și gata, ca spre espiarea vinei sale de bună voe să dea viața sa spre mórte, să verse sângele sĕŭ. Numai pentru că Dumnezeŭ nu voia, ca omul acela să verse sângele sĕŭ, numai de aceea vĕrsa el sângele unui animal substituit și mărturisia prin acésta solemn, că el ar fi fost dator și gata de a-și vĕrsa sângele propriŭ. Junghiarea sacrificială în idea sa era darea vieții proprii spre pedépsa de mórte cu scopul de a satisface, de și ea în realitate era darea unei vieți străine. Idea aceea a jertfelor sângeróse din L. V. și-a aflat împlinirea în aceea, că Christos s'a dat pe sine însu-și spre mórte, a vĕrsat de bună voe sângele sĕŭ cu scopul de a espia pĕcatele ómenilor. *„Eŭ pun* sufletul meŭ. Nimene nu-l ĭea de la mine, ci eŭ *îl pun de la mine însu-mi*“ (Ío. 10, 17 ur.). Christos „nu are în tóte zilele nevoe ca alți archierei întâiŭ pentru ale sale pĕcate *a aduce jertfe*, apoi pentru ale poporului, *că acésta a făcut-o o dată pe sine aducêndu-se*“ (Evr. 7, 27). „Cu cât mai vîrtos sângele lui Christos, carele prin Spiritul cel vecînic *pe sine s'a adus nepetat lui Dumnezeŭ*, va curați consciința vóstră de faptele cele mórte“ (Evr. 9, 14). „Ĕră nu ca de multe orî *să se aducă pe sine însu-și* șcl.“ (Evr. 9, 25). Ast fel aducêndu-se jertfă Christos pe sine însu-și a dat junghiării sacrificiale din L. V. împlinirea. Cel ce a junghiat a fost el însu-și și a nume ca representant al némului omenesc celui încărcat cu păcate și doritoriŭ de împăcare. Némul omenesc ar fi trebuit să se dea pe sine spre pedépsă de mórte; dar adevĕrată satisfacție putea să efeptuéscă numai jertfirea unei vieți nevinovate, dumnezeesci, și de aceea a dat Christos viața sa spre mórte. Restignitorii lui aŭ fost representanții puterilor ladului, de carî Dumnezeŭ s'a folosit, pentru că nu a voit, ca Christos să-și ĭea însu-și viața, în tocmai pe cum nu a voit, ca jertfitorii din L. V. să și-o ĭea ei înși-și. Nu în restignitorii aceia s'a întrupat idea, ce se cuprindea în jertfele cele sângeróse ale L. V. Din contră Christos ca representantul miliónelor, carî de la Adam începênd aŭ fost și sînt dornici de a satisface lui Dumnezeŭ și de a se împăca cu el, e junghiătoriul în jertfa cea unică și mare, care are să împace întrégă omenimea cu Dumnezeŭ.

Numai pe lângă concipiarea acésta a jertfei de pe cruce putem pricepe, de ce s. Scriptură grăind despre jertfa de pe cruce se folosesce în chip constant de cuvinte de acelea, carî spun, că Christos s'a adus pe sine însu-și jertfă pe cruce. Așa la Evr. 7, 27: „că acésta (Christos) o a facut o dată *pe sine aducêndu-se*“; la Evr. 9, 14: „(Christos) *pe sine s'a adus* nepetat lui Dumnezeŭ“; la Evr. 9, 25: *„să se aducă pe sine însu-și“*; Mt. 20, 28: „Fiul omului n'a venit, să i-se servéscă, ci să servéscă, și *să-și dea sufletul* rĕscumpĕrare pentru mulți“; Ío. 17, 19: *„eŭ mĕ sfințesc pe mine însu mi“*. Numai o dată, adecă la Evr. 9, 28, zice s. Scriptură: „Așa și Christos o dată *fiind jertfit*.“ Dar și aci deja s. Ioan Chrisostom află, că cuvintele s. Pavel esplicându-se aŭ să se întregéscă cu ἐφ' ἑαυτοῦ, „prin sine însu-și“.

Tot mai la deal am arĕtat, că jertfa subiectivă din L. V. se făcea și jertfă obiectivă prin prinderea sângelui. Acésta o sevârșia preotul ca representant al lui Dumnezeŭ, și printr'însa se simbolisa, că Dumnezeŭ a primit jertfa.

Pe cum în L. V. jertfa sângerósă ca jertfă a vieții se deplinia prin vĕrsarea sângelui în mânile mijtocitoriului dintre om și Dumnezeŭ. Așa s'a întîmplat și în jertfa lui Christos: în momentul, în care Christos a suferit de bună voe mórtea, în acela-și moment Dumnezeŭ a și primit jertfa lui. Să ne aducem a minte, că acela, care a adus jertfa acésta pe lemnul crucii, e Fiul lui Dumnezeŭ. „Așa a ĭubit Dumnezeŭ lumea, cât și pe Fiul sĕŭ cel unul născut l-a dat“ (Ío. 3, 16). V. și I Ío. 2, 7; 4, 9. 14; Rom. 5, 10; 8, 32 ș. a. Să ne aducem mai de parte a minte, că natura omenéscă a lui Christos, carea a adus jertfa aceea, și în clipa aceea încă era unită cu cea dumnezeéscă în unitate personală. Dacă ne aducem a minte de aceste, atunci ne va trebui, să concedem și aceea, că natura dumnezeéscă și într'însa însă-și dumnezeirea a primit în dată jertfa naturii omenesci unite cu cea dumnezeéscă în persóna Fiului. Primirea acésta, deplinirea acésta a esprimat-o și Mântuitoriul însu-și. El „a zis: *Sfârșitu-s'a!* și plecându-și capul și-a dat sufletul“ (Ío. 19, 30). S'a sfârșit adecă în momentul acela satisfacția, ce Christos a prestat-o lui Dumnezeŭ pentru „pĕcatul lumii“, și prestându-se satisfacția acésta, jertfele tipice ale L. V. în aceea-și clipă și-aŭ perdut scopul sĕŭ prefigurativ și s'aŭ abrogat: „Și étă catapetésma bisericii s'a rupt în dóuĕ de sus până jos“ (Mt. 27, 51).

Dumnezeŭ a primit deci jertfa lui Christos în clipa, în care Christos „plecându-și capul și-a dat sufletul“ (Ío. 19, 30). De aceea Apostolii derivă ĭertarea pĕcatelor și tótă grația și mântuirea din mórtea lui Christos de pe cruce, din sângele lui Christos vĕrsat pe cruce. I Cor. 15, 3: „Că am dat vóuĕ întâiŭ carea am și luat, cum că Christos a murit pentru pĕcatele nóstre.“ I Petr. 2, 24: „Carele pĕcatele nóstre însu-și le-a ridicat în trupul sĕŭ pe lemn.“ 3, 18: „Că și Christos o dată pentru pĕcate a pătimit, cel drept pentru cei nedrepți.“ Gal. 2, 21: „Nu lapĕd darul lui Dumnezeŭ; că de este dreptatea prin lege, Christos dară în deșert a murit.“ Rom. 5, 6: „Christos, fiind noi neputincioși, în vremea sa pentru cei necredincioși a murit.“ 5, 9: „Cu cât mai mult dară acum îndreptați fiind într-u sângele lui ne vom mântui printr'însul de mânie? Că de vreme ce fiind noi vrășmași, ne-am împăcat cu Dumnezeŭ prin mórtea Fiului lui, cu mult mai vîrtos fiind împăcați ne vom mântui într-u viața lui.“ Col. 1, 20: „făcênd pace prin sângele crucii lui.“ Ef. 1, 7: „Într-u carele avem rĕscumpĕrare prin sângele lui și ĭertarea de pĕcate după bogația darului lui.“ I Ío, 1, 7: „sângele lui Isus Christos Fiului lui ne curățesce pe noi de tot pĕcatul.“ Apoc. 5, 9: „te-ai junghiat și ne-ai rĕscumpĕrat pe noi lui Dumnezeŭ cu sângele tĕŭ.“ I Petr. 1, 19: „(v'ați mântuit) cu scump sângele ca al unui miel nevinovat și nespurcat al lui Christos.“ De aceea el bunăvestirea mântuirii prin Christos o numesc bunăvestirea crucii. I Cor. 1,

18: „cuvîntul crucii“. Gal. 6, 14: „Éră mie să nu-mĭ mai fie a mĕ lăuda, fără numai în crucea Domnului nostru Isus Christos.“ Fil. 3, 18: „Că mulţi umblă, de carĭ de multe orĭ am zis vóuĕ, éră acum şi plângênd zic, că sînt vrăşmaşiĭ crucii lui Christos.“

Ce privesce stropirea sângelui sacrificial, carea era rînduită în jertfele sângeróse ale L. V., ea, pe cum asemenea am arĕtat mai la deal, a fost esplicarea şi solemnisarea lucrului, care s'a sevârşit prin versarea sângelui în mânile preotului. Stropirea aceea a sângelui şĭ-a aflat în jertfa luĭ Christos împlinirea fără îndoélă deja pe cruce. Crucea a fost altariul, pe care s'a junghiat Mielul L. N., şi tot pe acest altariŭ s'a sevârşit şi stropirea sângelui.

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Cam pe la méză zi galera visla pe marea deschisă pe lângă Paestum. Vîntul sufla încă tot bine din spre apus şi umfla tare pânza spre bucuria cea mai mare a măiestruluĭ de vîntrele. Străjile eraŭ la locul lor. Pe podul de din ainte era ridicat un altariŭ, şi l-aŭ presărat cu sare şi cu orz. În aintea lui tribunul rostise rugăciuni sĕrbătorescĭ către Joe, către Neptun şi către toţĭ zeiĭ mărinĭ şi turnând vin şi aprinzênd tĕmâe făcuse juruinţe. Şi acum pentru a puté face mai bine revista ómenilor sĕĭ şedea în caiuta cea mare, — adevĕrat ostaş din creştet până în tălpĭ.

Caiuta, — ca să nu uităm a aminti, — era în despărţĕmîntul din mijloc al galereĭ şi avea lungime de 65 urme şi lărgime de 30 de urme. Lumina şĭ-o primia prin treĭ deschidĕturĭ largĭ. Printr'însa trecea un şir de columne, carĭ ţineaŭ coperişul; aprópe de mijlocul eĭ se vedea catargul, în jurul căruia eraŭ acăţate securĭ, lănciĭ şi suliţĭ. Pe lângă fiesce care deschidĕtură ducea în drépta şi în stînga în jos câte o scară, care se putea închide cu o tărabă. Când acésta era ridicată, atunci caiuta avea înfăţişarea unuĭ portic luminat de de-asupra.

Aci era inima năiĭ, locuinţa tuturor ómenilor, carĭ eraŭ pe nae, — refectoriul şi dormitoriul, casa de deprindere cu armele, locul de recreare după oboséla serviţuluĭ, — de cum va recrearea o concedeaŭ legile, cele ce rînduiaŭ viaţa de pe nae până în amĕnuntele eĭ cele mai neînsemnate şi suţineaŭ o disciplină, care era în tocmaĭ aşa de nemilósă şi fără cruţare ca şi mórtea.

La un cap al caiuteĭ era o ridicătură, la care duceaŭ câte-va trepte. Aci era postat mai marele vîslaşilor. Înaintea luĭ era o masă, pe care lovia el cu un ciocan de lemn dând vîslaşilor tactul. De-a drépta luĭ era o clepsidră saŭ un orologiŭ de apă, care rînduia străjile şi schimbările lor şi ale vîslaşilor. De-asupra luĭ pe altă ridicătură separată cu o gratie aurită avea tribunul cuartirul sĕŭ; acesta era înzestrat cu un pat, cu o masă şi cu o catedră saŭ un scaun perinat, cu braţe şi cu spate, — lucruri, carĭ se obicĭnuia să le dăruéscă împĕratul, şi de aceea eraŭ fórte frumóse şi scumpe. Legânându-se aşa, pe cum se mişca naea, şedea Arriŭ în scaun. El aruncase mantaua ostăşéscă de jumătate preste tunică şi avea spada încinsă. Cu multă băgare de samă esamina el pe ómenii sĕĭ. Aceştia încă îl observaŭ cu ochĭ tot aşa de agerĭ, de şi aruncaŭ numaĭ pe furiş câte o privire spre el. El privia cu ochiŭ critic la tóte, cele ce se aflaŭ în jur de el. Mai mult i-se opri privirea la vîslaşĭ. Nu sufere îndoélă, că şi cetitoriul ar fi făcut tot asemenea, numaĭ cu deosebirea aceea, că privirea lor n'ar fi putut să nu nu trezéscă în el compătimirea, pe când tribunul după obiceiul comandanţilor căuta numaĭ la resultatele, cele ce le avea conlucrarea persónelor şi lucrurilor.

Scena de alt mintrea era destul de simplă. De-a lungul caiuteĭ eraŭ la părere treĭ şire de băncĭ întărite de părepĭĭ năiĭ. Dar dacă cercetaĭ lucrul mai de aprópe, aflaĭ, că ele sînt o înşirare de scaune, din carĭ al doilea era în dosul şi de-asupra celuĭ dintâiŭ, ér al treilea în dosul şi de-asupra celuĭ de al doilea. Pentru ca ceĭ şese zeci de vîslaşĭ, carĭ lucraŭ în fie care latură a năiĭ, să aibă spaţ destul, eĭ aveaŭ nóuĕ spre zece scaune de acelea întreite, carĭ eraŭ de un cot de departe unul de altul. Al dóuĕzecilea scaun întreit era ast fel întocmit, cât scaunul luĭ cel mai înalt era chiar de-asupra celuĭ de din jos. Dispositia asta concedea fiesce căruĭ vîslaş la lucrul luĭ destul spaţ, dacă el îşĭ măsura loviturile cu visla acurat după cele ale soţilor sĕĭ. Lucrul vîslaşilor era deci asemenea marşuluĭ celuĭ esecutat după tact, în care înainta pe uscat un despărţĕmînt de ostaşĭ.

Vîslaşiĭ din rîndul de din jos şi cel din rîndul de mijloc îşĭ isprăviaŭ lucrul şedênd, pe când ceĭ din rîndul al treilea trebuiaŭ să stea, şi vîslele lor eraŭ maĭ lungĭ. Vîslele la mănunchiŭ eraŭ îngreuiate cu plumb şi cam pe la punctul lor de gravitate atîrnaŭ de nisce curele, carĭ se mişcaŭ libere şi mijlociaŭ ast fel manevrarea uşóră a vîslelor, dar de o dată recereaŭ şi o isteţime mai mare în mişcarea mânilor. De aceea se şi întîmpla a dese orĭ, că vre un val înalt, care apuca vîsla, arunca pe vîslaş de pe scaun, dacă acesta era neatent.

Fiesce care deschidĕtură, prin care trecea vîsla, provedea cu o cale pe vîslaşul eĭ cu aerul próspet de lipsă. Lumină primiaŭ vîslaşiĭ prin deschidĕturile, prin carĭ omul putea ieşi de aci a fară pe podul năiĭ. Sórtea acestor ómenĭ ar fi putut deci să fie mai rea în multe privinţe. Cu tóte acestea să nu ne închipuim, că viaţa, ce o trăiaŭ eĭ, le-ar fi oferit vre o plăcere. Nu se da voe niměnuia, să comunice cu el, nicĭ lor, să comunice între olaltă. Zilnic îşĭ cuprindeaŭ locul fără de a grăi un cuvînt; pe timpul munciĭ eĭ nu puteaŭ, să privéscă unul la altul; pausele cele scurte, carĭ li-se concedeaŭ, eraŭ menite pentru a durmi şi pentru a mânca. Nicĭ o dată nu vedeaĭ pe vre unul din eĭ rîdênd, nicĭ nu-l auḑiaĭ cântând. De ce folos le era limba, dacă ea avea să servéscă numaĭ spre a ofta şi spre a geme, şi dacă forţa îĭ silia, să tacă? Esistinţa acestor nefericiţĭ se aseména unuĭ rîŭ subteran, care curge a lene şi între sforţărĭ lungĭ se tîrăie spre o ieşire, a căreĭ loc şi timp nu se scie.

O, Fiule al Marieĭ! Spada acum are inimă, — şi a ta e gloria, că e aşa! Aşa e acum. Dar pe timpul, despre care grăesce istorisirea nóstră, prinsórea era identică cu muncă grea pe tabiĭ, pe drumurĭ şi în băĭ de metal, şi galerele, atât cele de răsboiŭ cât şi cele comerciale, eraŭ nesăturate. Pe când Druiliŭ câştigase patrieĭ sale învingerea navală cea dintâiŭ, pe atuncia la vîsle şeḑuseră Romanĭ, şi gloria învingeriĭ o împărţiseră între olaltă vîslaşul şi ostaşul. Băncile acestea dimpotrivă, a căror dispositie ne-am înfăţişat-o după putinţă, dovediaŭ schimbarea, ce aŭ produs-o învingerile, şi aruncaŭ lumină atât asupra puterii politice a Romeĭ cât şi asupra faleĭ eĭ. Aprópe tóte popórĕle trebuiaŭ să dea din fiiĭ sĕĭ vîslaşĭ pe sama Romanilor. Vîslaşiĭ eraŭ în mare parte barbarĭ prinşĭ pe timp de răsboiŭ, pe carĭ îĭ alegeaŭ la slujba de vîslaş pentru forţa şi răbduria lor. Pe o bancă şedea un Brit, înaintea luĭ era un Libian, în dosul luĭ un om din Crimia, éră colo vedĭ pe un Scit, pe un Gal şi pe un fiŭ al Tebeĭ celeĭ cu o sută de porţĭ. Criminalĭ romanĭ şedeaŭ între Goţĭ şi Longobardĭ, între Jidovĭ, Etiopenĭ şi barbarĭ de la ţĕrmul mărĭĭ Meotice. Aci vedĭ pe un Ateneau, colo pe un sălbatic cu barbă roşie din Ibernia, şi colo din colo uriaşĭ cu ochĭ vineţĭ din viţa Cimbrilor.

În munca vîslăriĭ se cuprindea prea puţină artă şi isteţime, pentru ca ea să cuprindă spiritul omuluĭ osîndit la munca acésta, orĭ cât de nepretenţios ar fi fost el. Împingerea înainte, oprirea, neteḑirea apeĭ, înălţarea şi afundarea, acestea eraŭ tóte, cele ce aveaŭ să înveţe vîslaşiĭ, şi manevrarea era mai perfectă atuncia, când ea se sevârşia în chip de tot automatic. Până şi băgarea de samă, ce o pretindea de la eĭ starea, în care se găsia marea, cu timpul se făcu un lucru mai mult al instinctuluĭ de cât al gândiriĭ. Serviţul îndelungat băbăuciá pe ómeniĭ aceştia, îĭ făcea proştĭ, ascultătorĭ, — eĭ se făceaŭ nisce ómenĭ de forţă mare a musculaturiĭ şi de spirit tîmpit. Eĭ se hrăniaŭ din amintirile sale cele de-a rîndul puţine, dar scumpe, ér mai pe urmă se cufundaŭ în starea aceea apatică a semiconsciinţeĭ, în care miseria e un lucru obicĭnuit, şi sufletul îşĭ însuşesce o învîrtoşare de necredut.

Legânându-se óră după óră în scaunul sĕŭ în drépta şi în stînga petrecea tribunul cu gândul sĕŭ tot de una pe airia, numaĭ la miseria vîslaşilor nu. Mişcările lor precise şi de tot uniforme de amîndóuĕ laturile năiĭ îl plictisira în scurtă vreme, şi el îşĭ petrecea acum vremea cu aceea, că îşĭ alese din vîslaşĭ individĭ singuraticĭ şi-ĭ studia. Cu stilul sĕŭ îşĭ însemna observările pe o tablă şi într'aceea cumpĕnia, că dacă tóte vor merge, după cum doria, între piraţi va găsi ómenĭ, carĭ vor fi vîslaşĭ mai bunĭ, de cum sînt ceĭ de aci şi de colo de pe băncĭ.

Nu era de lipsă, ca sclaviĭ aceia, pe carĭ îĭ aduceaŭ pe galere, să-şĭ mai pórte numele, căcĭ galerele eraŭ pentru eĭ sinonime cu mormîntul. De aceea s'a întrodus obicciul comod, ca eĭ să se identifice cu numeriĭ scrişĭ pe băncile, pe carĭ şedeaŭ. În vreme ce ochiĭ ceĭ agerĭ aĭ tribunuluĭ călătoriaŭ de la o bancă la alta de amîndóuĕ laturile corabieĭ, eĭ în sfârşit se opriră la

numĕrul 60, care, pe cum am zis, se ţinea deja de şirul cel mai de pe urmă de pe laturea stîngă, dar din causa lipseĭ de spaţ îşi aflase loc de-asupra băncii celeĭ dintâiŭ din şirul cel dintâiŭ. Ochiĭ tribunuluĭ odihniră multă vreme pe numĕrul acesta.

Banca numĕruluĭ 60 era cu ceva mai înaltă de cât planul ridicăturiĭ tribunuluĭ şi numaĭ în depărtare de câte va urme de ea. Lumina, ce trecea prin gratia de-asupra capuluĭ, se vĕrsa plină pe vîslaşul acesta, şi tribunul îl putea esamina bine, — vîslaşul sta drept, cu trupul gol ca şi soţiĭ luĭ şi numaĭ cu o bucată de pânză înfăşurată în jur de şele. Multe puteaŭ să stîrnéscă în privitoriŭ interes faţă cu el, căcĭ el era încă fórte tinĕr, abia va fi împlinit anul al dóuĕzecilea. Lui Arriŭ nu-ĭ plăcea numaĭ jocul în cubĭ; el era şi un cunoscĕtoriŭ bun de ómenĭ în privinţă fisică, şi când petrecea pe uscat, cerceta fórte a dese orĭ gimnasiul, căcĭ acolo i-se îmbia prilejul de a cunósce şi admira pe atleţiĭ ceĭ mai renumiţiĭ. De la vre un profesor póte că a audit axioma, că singur numaĭ desvoltarea musculaturiĭ, atât în privinţa estensiuniĭ cât şi în cea a tărimiĭ, dovedesce numaĭ forţă trupéscă, pe când deplinirea formeĭ întregĭ e condiţia uneĭ anumite forţe spirituale în tocmaĭ ca şi a forţeĭ trupescĭ. El îşĭ însuşise axioma acésta ca şi alţiĭ mişcând cu necredinţă din umerĭ, şi de atunci cerca neîncetat după esemple, carĭ să dovedéscă adevĕrul eĭ.

Cetitoriul ne póte crede, că tribunul cercând o ast fel de perfecţiune de multe orĭ a fost îndemnat, să se opréscă şi să esamineze, dar a rare orĭ a fost îndestulit pe deplin. Aci însĕ la numĕrul 60 află în sfîrşit causă de a se opri pe mai multă vreme.

Când vîslaşul îşĭ lua avînt spre fie care lovitură de vîslă, el tot de una arĕta tribunuluĭ profilul trupuluĭ sĕŭ şi al feţeĭ sale; fiesce care din mişcările acestea şĭ-o sfîrşia cu aceea, că îşĭ încovoia trupul din noŭ în apoĭ. Graţia şi uşurinţa, cu care se sevârşia munca acésta, provoca întâiŭ îndoélă despre aceea, dacă e veritabilă forţa, ce se părea, că se aplică. Dar nu trecu multă vreme, şi îndoéla asta dispăru. Constanţa, cu care purta el vîsla, de câte orĭ o împingea înainte, şi cu care o ţinea apoĭ de-asupra apeĭ, era dovadă sigură, că el întru adevĕr aplica forţa aceea, carea se părea, că o aplică, şi nu numaĭ demonstra limpede arta şi isteţimea vîslaşuluĭ, ci mai şi îndemna pe criticul cel din brăţariŭ, să esamineze şi să constate raportul acela împrumutat dintre forţa trupéscă şi spirituală, în jurul căruia se învîrtia teoria luĭ.

În decursul studiuluĭ sĕŭ observă Arriŭ, cât de tinĕr era obiectul interesuluĭ luĭ. Fără de a se da din causa asta rob vre unuĭ sentiment de milă mai băgă el de samă, că vîslaşul părea a fi de stat înalt, şi că membrele luĭ, atât cele superióre, cât şi cele inferióre, vĕdiaŭ o deplinire estraordinară. Braţele póte că eraŭ cu ceva prea lungĭ; dar obiecţia asta o înfrânse în dată estensiunea muşchilor, carĭ la că e o mişcare se umflaŭ şi se împingeaŭ preste olaltă asemenea unor funiĭ împletite. Fiesce care côstă se putea observa în trupul rotund, şi cu tóte acestea nu lipsia nicĭ vînjoşia aceea, carea o preţuiaŭ ómenii aşa de mult în palestre. A fară de aceea modul vîslaşuluĭ de a lucra manifesta o armonie admirabilă, şi împrejurarea acésta, care întăria teoria tribunuluĭ, nu numaĭ aţiţa curiositatea luĭ, ci acum mai deştepta şi interesul luĭ.

El după puţină vreme se surprinse pe sine însu-şĭ în aceea, că aştepta un prilej de a privi omuluĭ de-a dreptul în faţă. Capul luĭ avea formă frumósă şi era aşedat pe o cerbice, care adevĕrat că diu jos era latĕ, dar cu o cale era fórte mlădiósă şi plăcută. Trăsăturile vĕdiaŭ în profil conture orientale şi acea delicateţă a espresieĭ, carea trece tot de una de semn al sângeluĭ de fruntaş şi al spiritului simţicios. Între observările acestea interesul tribunuluĭ se trezi încă şi mai tare.

„Pe zeĭ!“ zise el întru sine, „acest tinĕr face impresie asupra mea. El promite ceva. Voiŭ, să aflu mai mult despre el.“

Vîslaşul îĭ arĕtă în clipa acésta întrégă faţa, el se întórse şi privi la tribun.

„Un Iudeŭ! Şi încă prunc!“

Sub privirea pironită la el ochiĭ ceĭ marĭ aĭ sclavuluĭ se făcură încă şi mai marĭ, — sângele i-se sui până la sprincene, şi vîsla trĕmura în mâna luĭ. Dar în aceea-şĭ clipă căduraŭ ciocanul cel de lemn al hortatoruluĭ cu sgomot pe masă. Vîslaşul se cutrĕmură, îşĭ întórse privirea de la esaminatorul sĕŭ, şi ca şi cum ciocanul l-ar fi lovit pe el, afundă vîsla, ce părusе a voi, să se opréscă de-asupra apeĭ. Când el privi apoĭ din noŭ la tribun, se uimi încă şi mai tare, — căcĭ pe faţa luĭ îl întimpină un suris prietinos.

Într'aceea galera întră în strîmtórea de la Messina. În faţa oraşuluĭ naea îşĭ îndreptă cârma spre rĕsărit lăsând în dosul sĕŭ noriĭ de fum aĭ Etneĭ, carĭ acoperiaŭ ceriul.

De câte orĭ venia Arriŭ la locul sĕŭ din caiută, tot de una îşĭ reîncepea studiul asupra vîslaşuluĭ şi zicea întru sine: „Tinĕrul acesta are spirit.“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

George Coşbuc: *Aeneis*, traducţie în formele originale dupa P. Vergilius Maro. Acest noŭ volum al poetuluĭ nostru formézĕ partea I din operele complete ale luĭ Vergiliŭ şi primul volum din seria traducerilor. Succesiv vor apăré şi cele alalte scrierĭ ale luĭ Vergiliŭ, Bucolica şi Georgica, apoĭ câte o comedie de a luĭ Plaut, Terentiŭ şi Aristofan. Nu cred, că se va afla, care să nu aducă elogiĭ poetuluĭ pentru nisuinţa de a traduce pe românesce operele neperitóre ale vechilor scriitorĭ clasicĭ. Şi orĭ cine va sci preţui greutatea, cu carea a trebuit să se lupte. spre a da în românesce modul de gândire al celor vechĭ şi spre a scrie românesce în hexametri anticĭ. Din greutatea acésta aŭ resultat ca necesitate următórele licenţe: „mânia cea fără de *vinde-*“ (I. 36), desul „*tutindeni*“ în loc de „pretutindeni“, „*altinderi*“ (I. 621) în loc de „airia“, saŭ „în alt undeva“. „sufletul ars de *răsbun*“ (II. 586), „tutor“ în loc de „tuturor“ ş. a., apoĭ cuvinte ca „încrângarea“, „cardeni“, „sumet“, „huit“ ş. a. De alt cum metrul e bun şi succes, puţinele greşeli, ca de es versul din I. 702., pot să resulte din greşeli de tipar. Felicităm pe dl Coşbuc pentru acest noŭ volum şi dorim multe înainte.

Din „Biblioteca pentru toţi“ aŭ apărut:

Nr. 90. Haralamb G. Leca: *Cinci poeme*, cu potretul autoruluĭ, cuprinde: Actriţa, Nestatornicie, Neam rĕŭ, Poetul şi Macabră. E de neînţeles, pentru ce unele părţi din poemele acestea aŭ fost tipărite cu aşa mărunte litere.

Nr. 91. Gastineau: *Geniile scinţeĭ şi industrieĭ*, cuprinde schiţele biografice ale geniilor imprimărieĭ, ceramiceĭ. navigaţiuniĭ, fisiceĭ, geometrieĭ, picturiĭ şi astronomieĭ. Folosul broşuriĭ acesteia e de netăgăduit.

„Călendarul ilustrat al Bibliotecеĭ pentru toţi pe 1897“, o publicaţiune, care nu e mai pe jos în valóre cu nicĭ un numĕr din ceĭ apăruţi până acum, cuprinde nu mai puţin de 23 ilustraţiĭ fórte bine reuşite şi o mulţime de lucrărĭ poetice şi în prosă, novele, schiţe, anecdote glume, învĕţăturĭ, sentinţe etc.

A apărut: *Ficţiune, imagine şi comparaţiune,* studiŭ comparativ de literatură poetică, şi *Sihastrul,* poveste poetică, de Vas. D. Păun.

Istoria Ungarieĭ, de Dr. Nic. Pop.

Georgafia Ungarieĭ, de accla-şĭ cu îndreptărĭ de Nic. Pilţia.

A apărut la **Tipografia Seminariuluĭ în Blaş** (Balázsfalva):

Şematismul

Veneratuluĭ Cler al archidieceseĭ mitropolitane greco-catolice a Alba Iuliei şi Făgăraşuluĭ pe anul 1896. — 8° 365 pag. — Preţul unuĭ esemplar **1** fl. Esemplare singuratice spedate ✕-band **1** fl. **10** cr.

La tipografia seminarială se mai află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ din 1894 şi 1895

împreună cu respectivele ordinaţiuni ministeriale, traduse, edate şi comentate la ordinul Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Preţul unuĭ esemplar broşurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu mai e lipsă, ca să atragem atenţiunea clerului nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoţesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se afla tóte cele, de câte are trebuinţă preotul în urma situaţiuniĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

---

(41) 2—2

Concurs

Pentru postul de învĕţătoriŭ diriginte la şcóla comunală din Copăcel (Ctul Făgăraş) împreunat cu următórele emolumente:

a) 300 fl. din fondul scolastic central grăniţăresc primiţĭ în rate lunare decursive,

b) Cuartir liber în edificiul şcoliĭ, lemnele focale, grădină în natură de ¼ jug.

Doritoriĭ de a ocupa acest post aŭ a-şĭ trimite documentele recerute de lege la senatul scolastic local cel mult până în 1 Decembre st. n. a. c.

Copăcel în 16 Novembre 1896.

Senatul scolastic.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un şir garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiecare publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**» în Blaş.

Anul VI. Blaş 5 Decembre 1896. Numĕrul 49.

Parlamentul.

Sĕptĕmâna trecută a fost a parlamentului. Deschiderea corpurilor legiuitóre, mesagiul de tron, constituirea dietei, aŭ atras asupra lor atenţiunea ţĕriĭ întregi,

Este decĭ şi datorinţa nóstră, să aruncăm o privire asupra acestuĭ eveniment, de óre ce constituirea parlamentuluĭ dă nota situaţieĭ politice din o ţară.

Noĭ pururea ne-am spus vederile nóstre despre constituţie fără multe reserve.

Din punctul de vedere al sfinteĭ nóstre Biserici e fórte indiferentă forma de ocârmuire, ce este în o ţară orĭ în alta. Adevĕr dogmatic e numaĭ atâta, că tótă puterea e de sus, de la Dumnezeŭ, care e isvorul şi deplinătatea a tótă puterea.

De altă parte e adevĕrat şi aceea, că Dumnezeŭ numaĭ ómenĭ a creat, ér nu împĕraţi şi regĭ. Prin urmare e mai pe sus de orĭ ce îndoélă, că puterea cea maĭ înaltă în societate şi în stat Dumnezeŭ nu a dat-o individilor, ci a dat-o mulţimiĭ, — societăţiĭ întregĭ.

Este dar adevĕrat, că numaĭ acel sistem de guvernare póte fi după voea luĭ Dumnezeŭ, care drept isvor de guvernament mijlocit pune însă-şi mulţimea însu-şi complexul cetăţenilor.

Monarchiile absolutistice nicĭ când nu aŭ întimpinat aprobarea Bisericiĭ. Isus Christos este acela, care a declarat dreptul poporuluĭ preste sórtea mulţimiĭ, a statuluĭ şi societăţiĭ.

Vorbind decĭ din principiŭ, forma monarchică de guvernare stîmpĕrată cu democraţia parlamentară e cea maĭ perfectă formă de guvernare şi cea maĭ conformă cu dispositiile dumnezeescĭ.

Înse principiile teoretice şi abstracte în focul vieţiĭ practice îşĭ fac proba de foc.

Dacă nu am avé de-a face cu ómenĭ, dacă pe toţĭ ómeniĭ ĭ-ar conduce principiile înalte ale dreptuluĭ etern isvorît din eterna ocârmuire a luĭ Dumnezeŭ, atunci da, ar trebui să zicem cu toţiĭ, că numaĭ forma democratică de guvernare póte să mulţăméscă îndreptăţitele cererĭ ale cetăţenilor.

Dar durere, nu e aşa. Ómeniĭ sînt ómenĭ, şi maĭ bucuros doresc să fie conduşĭ, de cât să conducă înşi-şĭ.

Îmĭ aduc a minte de o întîmplare. Împĕratul Frideric III, tatăl actualuluĭ împĕrat al Germanieĭ, asista la o defilare a uneĭ trupe de 50.000 de ómenĭ. Tuturora le era surprindere seriositatea, melancolia împĕratuluĭ. Îl întrĕbă cineva, că de ce e aşa de gânditor şi melancolic? Él rĕspunde: *„Mĕ gândesc, ce are să fie atunci, când massa acésta va începe a gândi.“*

Dreptul de a influinţa asupra trebburilor publice e garantat fiesce căruĭ cetăţan de la însu-şĭ Dumnezeŭ. Orĭ ce restrîngere a acestuĭ drept este o vătĕmare a luĭ Dumnezeŭ însu-şĭ.

Prin urmare dreptul de a fi representaţĭ la guvernarea ţĕriĭ îl aŭ cetăţenĭĭ de la însu-şĭ Dumnezeŭ.

Adevĕrul acesta trebue să-l propagăm noĭ cu toţiĭ prin massele poporuluĭ nostru. Trebue să afle poporul nostru, că el nu e obiect de pradă şi de esploatare, ci este factor în legislaţiunea ţĕriĭ. Trebue să afle poporul nostru, că de la fiesce care vot, ce se dă pentru deputaţĭ, atîrnă direcţia *legală* de guvernare.

Când poporul nostru o va cunósce acésta, atunci parlamente, cum e actualul parlament ungar, nu vor maĭ fi posibile.

Ómeniĭ în tot locul sînt ómenĭ. În tot locul se întîmplă abusurĭ, presiunĭ neĭertate, fărădelegĭ. Dar alegerĭ, cum se fac la noĭ, nu se maĭ fac în Europa civilisată.

Ce este decĭ parlamentul întrunit la Budapesta?

E o chimeră — reală, e o fantómă — cu trup. Parlamentul actual e batjocura sublimuluĭ principiŭ parlamentar, e falsificarea dreptuluĭ cetăţenesc de alegere, e cea maĭ cinică eludare a demnităţiĭ de alegĕtor.

Dorim din inimă, ca marea armată a poporuluĭ nostru să încépă a gândi. Când vor cunósce cetăţeniĭ, că în mâna lor e depusă sórtea statuluĭ, din care fac parte, atunci nu vom maĭ avé în capitala ţĕriĭ un monstru, cum e parlamentul actual.

Să grijim decĭ toţĭ aceia, carĭ

Feuilleton.

Procesul Episcopului I. I. Clain.

Studiŭ de **George Bogdan-Duică.**

(Continuare.)

X.

Pe rînd Clain perduse tot spriginul, în ţară şi imperiŭ, a fără de al clerului şi poporuluĭ sĕŭ. Maĭ rĕmase Papa, şi la el plecă cu încredere.

Urma a dovedit înse, că Roma nu maĭ era în stare, să facă, ce Curţiĭ vieneze i-se părea neadmisibil.

Deja în Iulie 1709 residentul francez, părăsind Roma în urma unor întîmplărĭ, care aicĭ nu ne interesézĕ maĭ de aprópe, zise, că în Roma — „nu maĭ e papa domn“; papa Clemente XII, care urmă la 1733, era austrofil; la 1737 ambasadorul venetian Mocenigo avea deja motiv, să scrie, că: este sigur, că principiĭ merg cu paşĭ repedĭ spre despoiarea scaunuluĭ roman de tóte drepturile lumescĭ, papiĭ erau aduşĭ vrênd-nevrênd, la tocmelĭ de pace; ér „memoria luĭ Benedict XVI“, continuă Ranke, „este binecuvîntată, pentru că el decise, să facă concesiunile indispensabile“. [1])

Benedict XVI a fost papă între 1740 şi 1758, în tot timpul, în care cade şi afacerea luĭ Clain. De la Benedict Clain nu avea să aştepte mult ajutor, şi dacă el ar fi cunoscut bine raportul forţelor, ce doria, să le vadă într'o luptă, care să-l salveze pe el, nu ar fi sperat atât de mult în mântuirea sa prin scaunul papal.

Este interesant acum a costata, cum în casul luĭ Î. I. Clain istoriografia română a avut din capul locului informaţiĭ, care adeverésc şi din partea istorieĭ nóstre adevĕrul formulat de Ranke relativ la politica de retragere, de concesiĭ a luĭ Benedict XVI. *Insuficienţa* ajutoruluĭ papal o constată Samuil Clain, care scrie [2]): „Clain cerea de la Papa ceva ajutor, ér Papa-l mângăia: cum că pe el crăiasa nu-l póte depune din episcopie, pentru că n'are vină canonicéscă, *ci totuşĭ mai bine va fi,* să depună diregĕtoria de voe bună, că *apoĭ atunci va puté face* papa, de va căpĕta cuviinciósă subsistenţie, până ce va trăi.“ Clain a refusat mult timp, să renunţe de bună voe, până ce, spune Samuil, „şi de Papa fu silit a se lăsa de episcopie“» ce se şi făcu în 17 Maiŭ 1751. [1])

Scrie Samuil Clain:

„Acesta aŭ fost capĕtul episcopieĭ luĭ Clain, care avênd fórte mare rîvnă către neam şi bunul de obşte, spuză de pizmăşi aŭ întârîtat asupra sa, până ce maĭ pe urmă ca jertfă învins — căḑu.“

---

[1]) L. Ranke, Die römischen Päpste III, 176—178 şi 182.

[2]) T. Ciparĭu, Acte şi fragmente p. 100.

Documente.

1

1743, August 17.

Estrasul luĭ Ludovic Rosenfeld din protocolul conferenţeĭ ministeriale în causa luĭ I. I. Clain.

„Posterioris hujus Diplomatis vero confirmationem, Conferentia ministerialis, per expressa dissuasit. Rescriptum R. de 17-a

[1]) Dr. Grama, Istoria, p. 114, voind să explice jertfirea luĭ Clain şi din partea Papeĭ, atribue acestuia motivul, că: »Pontificele vĕduse, că Clain are atâţia inimicĭ, cât cu greŭ va maĭ puté guverna în pace«. — Isvorul?? . . .

chemaţi sîntem, de poporul nostru. Sórtea nóstră e în mânile nóstre.

Sîntem cu toţii chemaţi a cârmui ţara.

Să lucrăm, ca poporul nostru să ajungă la consciinţa sa de *legiuitor!*

Atunci nu va mai reuşi nimenia a cumpĕra *voturi* pe *bani!*

Şi atunci parlamentul va fi aceea, ce trebue să fie, — depositarul adevĕratului corp legiuitor, — al poporului.

Constatări. — „Gazeta“ şi „Tribuna“ aŭ aflat de bine a da publicităţii amĕnunte din desbaterile sinodului nostru archidiecesan.

Faţă de producţiile acestea ţinem a constata:

1. Că asemenea publicaţiuni sînt de tot necuviincióse, de óre ce ambii redactori *en chef* de la numitele ziare ar trebui să scie, că *pertractările* sinódelor *nóstre* sînt *secrete,* şi numai *decisiunile* sînt *publice;* că prin urmare vătĕmarea secretului nu e spre lauda foilor, ce pretind a apĕra instituţiile bisericii nóstre.

2. Că cele comunicate nu sînt *esacte.* Cei ce aŭ luat parte la sinod, *sciŭ,* că lucrurile *nu aşa* s'aŭ petrecut, pe cum le enarézĕ foile numite. Firesce noi nu putem rectifica, de óre ce atunci am cădé şi noi în pĕcatul, ce-l combatem.

Sapienti sat!

Pium desiderium. — „Telegraful Roman“ din 26 Novembre, după ce aruncă o privire preste cele raportate, pertractate şi hotărîte în sinodul nostru archidiecesan ţinut în luna trecută, la sfârşit mai riscă următórele cuvinte:

„Forţa nóstră tot de una a fost alipirea poporului de aşedĕmintele bisericesci.

„A fost pentru noi adevĕrată bătae de Dumnezeŭ demoralisarea poporului prin uneltiri de proselitism confesional.

„Aceia, cari pentru un favor material azi trec de la noi la biserica greco-catolică şi mâne de la ea la cea a nóstră, zicem credincioşii aceia nu sunt elemente morale; cu aceia nu întărim biserica, nu o otelim la statornicie de martir pentru causa sfîntă a bisericii, mai ales în zilele grele de acuma.

„Am luat la loc de frunte notiţă despre sinodul bisericii române greco-catolice, am atins afacerile, cari aceea-şi sórte o aŭ şi în biserica nóstră, şi închiăm cu o dorinţă creştinéscă.

„Desbinarea confesională a slăbit puterea de viaţă a poporului român, şi cel mai crâncen mijloc de demoralisare azi sînt uneltirile proselitistice.

„Nĕcasuri de o natură se descarcă acuma asupra ambelor biserici.

„De ar da bunul Dumnezeŭ, ca cel puţin în aceste zile de grea cercare să dispară dintre noi demoralisarea causată prin turburările confesionale.“

Sîntem de acord cu dnii de la „Tel. Rom.“, în ceea ce zic despre trecerile, ce se fac „pentru un favor material“. Nici noi nu putem aproba trecerile de la o biserică la alta, dacă ele aŭ de motiv numai vre un favor material.

Numai în o privinţă nu ne luminézĕ cuvintele dlor: Ce înţeleg dlor sub favor material? Aci se impun de la sine multe întrebări concrete.

Între altele îi întrebăm deci: Dacă în vre o comună bisericéscă, fie unită, fie neunită, óre care semidoct rîvnesce prescura, orî dacă vre un fruntaş din comună doresce, să-şi facă fata preutésa, şi din unul din motivele acestea se turbură liniştea parochiei şi se produce într'însa desbinare, cuprind óre dlor acésta în conceptul favorului material?

Îi mai întrebăm apoi: Dacă vre un preot a cădut în censură bisericéscă şi voind, să scape de censura acésta, se hotăresce a trece la altă biserică, cuprind óre dlor motivul acesta în conceptul favorului material?

Îi întrebăm mai de parte: Dacă óre cine voind a se despărţi de soţul de căsătorie va să trécă de la o biserică la alta, cuprind dlor motivul acesta în conceptul favorului material?

De cum va nu le cuprind, atunci nu sîntem de acord cu dlor.

„La situaţiune.“ Sub inscripţia asta „Dreptatea“ din 1 a c. scrie între altele următórele:

„Fie-care din noi urmărind cu atenţiune mersul causei nóstre naţionale şi fasele luptelor, prin cari am trecut până în present, se póte convinge, că situaţiunea actuală nu e chiar îmbucurătóre, şi presentul e mai neînsufleţitoriŭ de cât trecutul.

„Nu de mult — în apropiatul trecut — pe timpul procesului Memorandului ce alta era situaţiunea!

„Atunci aveam un comitet naţional tare şi închegat, şi un popor însufleţit aprópe fanatic în lupta pentru drepturile sale.

„Era timpul acela un atare moment în viaţa poporului nostru, când consciinţa de sine deşteptată în însufleţirea ei era gata la orî şi ce.

„Azi înse cât de schimbate sînt lucrurile!

„Să ne dăm bine şi sincer samă, să nu ne amăgim pe noi înşi-ne, să punem mâna pe inimă şi să mărturisim, că cestiunea şi lupta nóstră naţională nu mai staŭ la înălţimea, la care aŭ stat o dată.

„Însufleţirea în popor pe cum şi în inteligenţă a scădut în mod hotărît, se pare că prin aer planézĕ un ce năduşitoriŭ, o molesală şi apatie disgustătóre de luptă.

„Poporul nu mai e acel popor însufleţit şi revoltat în consciinţa sa, ca pe timpul procesului Memorandului spre esemplu. E cu mult mai rece şi privesce óre cumva cu neîncredere la aceia, pentru cari o dată ar fi fost gata şi viaţa să şi-o pună.

„Clasa inteligentă disgustată privesce la lupta nóstră dusă pe povîrnişul certelor, din care povîrniş, cei cari aŭ dus-o, vĕdĕnd, că o duc spre perire, zădarnic mai cércă, să o ridice. —

„Şi ca conducĕtoriŭ în actuala luptă stă comitetul naţional, *certat şi desbinat în realitate, împăcat şi închegat la aparinţă,* imposibil prin volnicia guvernului de a-şi face datoria, de a-şi da samă despre activitatea şi ţinuta sa înaintea némului, în fruntea căruia stă, ca să se deslușéscă o dată, dacă sîntem îndestuliţi orî nu, cum merg trebile?

„Am făcut fidel tabloul situaţiunii fără de-a ascunde nimic din miseriile şi nevoile nóstre, căci sîntem de principiul, ca să nu ne amăgim pe noi înşi-ne, ci să vedem lucrul în adevĕrata lui lumină.

„Să cercăm acum după *causele,* cari aŭ

Aug. 1743 motiva enumerat momentosissima hanc confirmationem vetantia. Praeter hac autem, inter alia, hoc in merito, id etiam adstruebat Conferentia, quod Aulae non constaret, et neque ipsemet Eppus, de eo interrogatus, asserere auderet, an illud in Trannia publicatum? et an eidem contradictum fuerit? praeterea vero *certum* esset, praedictum Diploma ab Imperatoribus et Regibus Iosepho et Carolo VI, *suo legali modo confirmatum non fuisse:* status vero Tranniae, 3ium eiusd. Diplomatis Artlum, eo, quod Valachos unitos inter status computandos innueret, fundamentalibus Ppatus hujus legibus praeiudiciosum existimare. — Cum praeterea originale produci nequivit, ac porro universae quartae et respee Decimae, ubi eae percipi solent, uti in Comitatibus et fundo Regio vel Fisco reservatae, vel Dnis terrestribus aliisque Donatariis aut Parochis vi Donaonalium, inveteratarumque legum collatae habentur, *diploma istud, etsi aliquando expeditum fuisset, nunquam publicatum, si id aliquando fieret, contradictione partium concernentium, imo totius Provinciae oppugnaretur.* Hinc confirmationem hujus diplomatis, aliorumque Eppi Klein petitorum, non tam spirituale emolumentum, quam *temporalia commoda spectantium* discussionem ad tranqilliorem rerum et temporum statum differendum esse.

Dum itaque intuitu praetensi hujus Diplomatis perquirendi, ulteriores ad R.-Gubnium dispositiones ederentur, Conferentia ultro proposuit ut Diploma pro Unitis sub 16 Febr. 1699 editum, ac in Comitiis Trannicis dto 8-va Sept. 1699 celebratis, nemine contradicente publicatum, — velut Iuribus Unitorum sufficiens confirmaretur“.

Notă. Diploma, despre care vorbesce textul citat, numită a 2-a leopoldină, de la 19 Martie 1701, a trecut multă vreme de apocrifă. Originea credinţei, că ea este apocrifă, *nu póte fi alta,* de cât vederile esprimate asupra ei de conferenţa ministerială sub Maria Teresia. Aşa se esplică uşor şi vorba episcopului Gr. Maior, că „încă pe timpul lui Petru Paul Aron s'a judecat de apocrifă“. *(Moldovan, Acte sinodali,* I, 182.) Isvorul lui P. P. Aron nu era, cum zice Dr. Bunea *(Cestiuni,* p. 73), „fórte dubiŭ“, ci din contră de fórte mare autoritate şi prin urmare admis ca bun şi sigur şi de P. P. Aron. De aceea credinţa în falsitatea ei s'a şi întemeiat repede, mai ales că nimeni dintre Români nu era în stare, să controleze votul conferenţei ministeriale. În tot clerul lui I. I. Clain, cu episcop cu tot, nu se găsia nimeni, care să scie sigur, s'a publicat orî ba diploma în Ardeal!?!

În urma punctului VI din rescriptul de la 9 Sept. 1743, care cerea de la guvernul provincial „originalul“, orî „transsumptul autentic“, dacă s'ar afla în archivul lui, guvernul rĕspunse fórte târziŭ. în 12 Februarie 1745, că în archivul sĕŭ nu s'a aflat de cât o copie simplă. (Informaţie din L. Rosenfeld, care citézĕ ca isvor numĕrul aulic 43 ex 1745.) Copii se găsiaŭ, originalul dispăruse, căci nu se afla nici în Viena, nici în Ardeal.

Când şi cum dispăruse originalul trimis în Ardeal, unde trebuia să fie trimis? Nilles şi Bunea, care dintre Români are singur meritul de a se fi ocupat, după Dl I. Moldovan, în special cu acésta chestiune, arată, că diploma „s'a publicat în tótă forma în dieta Ardealului la 15 Iunie 1703 în Alba Iulia *(Bunea,* p. 72). Isvorul acestei dovedi este o însemnare, *„ex protocollo“,* din colecţiunea Iesuitului Kaprinai, aflătóre în biblioteca universităţii din Budapesta. Din care „protocol“ este scósă informaţiunea? Din protocolul dietei? Cel mai vechiŭ protocol al dietei este cel din 1737 *(Bedeus, Verfassung des Grossfürstenthums Siebenbürgen,* p. 102). A trebuit deci să fie un alt protocol. Trebuia să se spună şi să se caute. Să fi fost al guvernului? Chestiunea acésta este de o însemnătate deosebită şi din causă, că notiţa de la Kaprinai are o formulare, care inspiră îndoeli.

produs actuala situaţie, şi aŭ turburat armonia, pricinuind stagnarea luptei naţionale, şi să precisăm, că de presinte *ce putem face?*

„De şi cu durere, totuşi trebue să recunóscem, că la deprimarea poporului însufleţit aŭ contribuit mult certele fără scop isbucnite între membriĭ comitetului naţional, carĭ aŭ ţinut opiniunea publică în nehotărîre continuă aprópe un an. Poporul când a vĕdut, că aceĭ conducĕtorĭ aĭ luĭ, pe carĭ el îĭ îndumnezeia, şi în carĭ şĭ-a fost pus nădejdea întrégă, se fac trădătorĭ unul pe altul şi se cértă în mod ruşinos, s'a înstrăinat de cătră eĭ, s'a înstrăinat de luptă, şĭ-a perdut însufleţirea. . . .

„Se póte, că alt popor ar fi fost maĭ statornic în însufleţire, dar la poporul nostru a fost prea desvoltat *cultul de persóne*. . . .

„Poporul nostru nu şĭ-a dat samă, că în luptă n'aĭ să te ĭeaĭ după „cultul de persóne", ci *când un conducĕtoriŭ cade orĭ se face nevrednic, treci înainte fără să-l bagĭ în samă, fiind destuĭ vrednicĭ şi bravĭ spre a umplé locurile góle,* ci tîrît de acest *„cult"* pĕcătos s'a dat pradă măhnirĭ sale sufletescĭ.

„Şi acum când comedia certeĭ s'a sfârşit, — ne întrebăm fără voe, se póte trece aşa cu una cu dóuĕ preste un lucru, care a avut efecte atât de sinistre?" —

Revistă bisericescă.

Din Patrie.

În şedinţa de Marţi a caseĭ de sus Ilustritatea Sa Dr. Demetriŭ Radu a fost indus în conspectul caseĭ magnaţilor ca episcop al Lugoşuluĭ.

„Magy. Áll." comunică scirea, că guvernul în cestiunea congrueĭ are de gând următórele:

„La catolicĭ suma de lipsă pentru congruă se va lua de la corul episcopesc şi din fondul religionar, şi guvernul numaĭ în casul estrem va fi aplicat a da ceva pentru congruă sub titlul scăderiĭ venitelor matriculare. Din contră la preoţiĭ confesiunilor în tot locul statul va întregi venitul anual până la 800 fl. fără considerare la fondurile de ajutorare ale protestanţilor. Acésta este o deosebire. Éră ceealaltă e, că pe când la catolicĭ şi gr. orientalĭ însu-şĭ statul voesce, să dea din buzunarul episcopilor întregirea congrueĭ, carea după plac să o pótă detrage de la singuraticĭ, pe atuncĭ la protestanţĭ o primesce corporaţiunea autonomă, şi ea o împarte preoţilor."

Roma.

Consistoriul secret s'a ţinut în 30 Nov. Papa a creat cardinalĭ pe prelaţiĭ Pierotti şi Prisco şi a preconisat maĭ mulţĭ episcopĭ italianĭ. În alocuţiunea adresată cardinalilor Sfinţia Sa s'a tânguit asupra raporturilor nefavorabile, între carĭ are să lupte biserica azĭ, şi a espus situaţiunea preoţimiĭ.

Cum că regele Sêrbieĭ, când a fost la Papa, a cerut episcopat catolic în Belgrad, apare şi din o telegramă oficiósă din Belgrad, în care se zice, că regele Alesandru a rugat pe Papa, să sisteze ĭurisdicţia episcopuluĭ Strossmayer de la Diacovar asupra catolicilor din Sêrbia, şi să ridice în Belgrad episcopat catolic de sine stătătoriŭ. Papa a promis, cum că va esamina afacerea, la ce regele s'a declarat aplicat a închia concordat cu Scaunul Apostolic.

Franţa.

Nu numaĭ şcolile poporale catolice sînt maĭ cercetate de cât ale statuluĭ, ci şi cele mediĭ. Bouger, raportorul comisiuniĭ pentru instrucţiune, constată în şedinţa din 26 Nov. a parlamentuluĭ, că în un singur an şcolariĭ de la gimnasiile de stat aŭ scădut cu 777, pe când tot în acela-şĭ timp la şcolile mediĭ ale călugărilor catolicĭ numĕrul şcolarilor a crescut cu maĭ bine de 10,000 de şcolarĭ. În 1894 la şcolile mediĭ de stat umblaŭ 85.000 şcolarĭ, éră la cele catolice 80.000. La şcolile de stat se fac tot felul de favoruri şcolarilor. Aşa din ceĭ 85.000 şcolarĭ 18.000 s'aŭ bucurat de provisiune întrégă, éră din ceĭ alaltĭ numaĭ 18.000 aŭ plătit didactrul întreg. Biserica nu póte face şcolarilor atâtea favoruri, şi cu tóte acestea şcolile eĭ acum sînt maĭ bine cercetate de cât ale statuluĭ. Aŭ nu e şi acésta o dovadă, că ceĭ ce pórtă în Franţa cârma şi lupta în contra bisericiĭ, nu sînt adevĕraţiĭ representanţĭ aĭ poporuluĭ francez, care e religios? Liberalismul pretutindenea falsifică voinţa poporuluĭ şi seduce opiniunea publică.

Ultraradicaliĭ în şedinţa de Luni a parlamentuluĭ din noŭ şĭ-aŭ arĕtat ura faţă cu biserica. Eĭ aŭ pretins, să se ştérgă cu totul din budgetul cultelor spesele prevĕdute pentru cultul catolic, şi să se îndrumeze guvernul a renunţa concordatul dintre Franţa şi Scaunul Apostolic. Ca semn îmbucurătoriŭ însemnăm, că de astă data maioritatea a respins fără discusiune pretensiunile ultraradicalilor.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Dieta ţĕriĭ s'a constituit în şedinţa de Luni. President a fost ales cu maioritate de voturĭ érăşi Szilágyi Dezső, éră vicepresidenţĭ corifeiĭ guvernamentalĭ Berzeviczy Albert şi Láng Lajos.

În şedinţa de Marţi s'aŭ ales membriĭ deosebitelor comisiuniĭ parlamentare.

Ministrul de finanţe a presentat proiectele de lege referitóre la budgetul anuluĭ 1897, la provisoriul, ce-l cere pentru cele dintâiŭ patru luni ale anuluĭ viitoriŭ, şi la spesele de lipsă pentru delăturarea pedecilor navigaţiuniĭ la Porţile de fer. În fine presentă un proiect de lege spre a se pune în comerciŭ sare ieftină pentru vite. Tóte proiectele s'aŭ străpus comisiuniĭ finanţiare.

Mercurĭ a fost prima şedinţă furtunósă. Polonyi s'a ocupat de discursul tronuluĭ, cuprinsul căruia nu-l mulţămesce. El interpeléză guvernul, că pentru ce în cuvîntul regal nu se face nicĭ o amintire de politica esternă, pe când în

---

Ea arată anume, că staturile şi guvernul aŭ făcut oposiţie, recurs; şi guvernul a protestat. Numaĭ descoperirea acestuĭ recurs ar puté să facă definitiv lumină asupra chestiuniĭ acesteia. Pentru că tocmaĭ notiţa de la Kaprinai ne convinge, că *diploma nu a format un obiect definitiv tranşat în dietă,* şi prin urmare că de o parte dieta încă nu admisese diploma, ér de altă parte Împĕratul *singur* nu putea să ĭ-o impună. Ce a urmat după protestul guvernuluĭ —? Étă ce nu scim din isvóre, dar ce *putem deduce cu siguranţă.*

Se scie adecă, că până la Maria Teresia hotărîrile dieteĭ eraŭ aprobate şi publicate *numaĭ* de guvern *(Bedeus,* I. c p. 82), şi că până atuncĭ ele nu primiseră *nicĭ o dată* sancţiunea publică a principeluĭ *(Bedeus,* l. c. p. 103). Hotărîrile dieteĭ din acest timp nicĭ n'aŭ fost înregistrate oficial, în vre un codice. Şi cum guvernul era fórte destrăbălat, fără zel şi fără omenie *(Schuler-Libloy, Siebenbürgische Rechtsgeschichte,* I, 395), este uşor a bănui, că în guvern s'a făcut perdut originalul diplomeĭ, maĭ ales, că era un act fórte neplăcut şi luĭ.

Împrejurările eraŭ favorabile acestor fel de proceduri. Leopold I. este încurcat de la 1702 în răsboiul cu Franceziĭ şi în 1705 móre; Ĭosif I. (1705—1711) are de lucru cu revoluţia luĭ Rakoczi, în care timp şi guvernul transilvan s'a desorganisat total şi s'a reorganisat *abia* în 1713 *(Schuler* l. c.). Nicĭ Ĭosif, nicĭ Carol VI. nu aŭ confirmat „în mod legal" diploma a 2-a leopoldină, zice maĭ târziŭ conferenţa ministerială. *Ea, diploma, nu avusese putere de drept nicĭ o dată, dieta şi guvernul împedecaseră sub Leopold I. ridicarea eĭ la valóre de drept, şi orĭ ce confirmaţie posterióră ar fi fost deci ilegală.*

Guvernul ardelean de sub Leopold I. *de sigur* nu a aprobat şi nu a publicat diploma. Dacă ar fi aprobat-o şi publicat-o, cum s'ar fi putut, ca în tot clerul român unit să nu aĭbă nimenĭ cunoscinţă despre acésta? Cum s'ar fi putut acésta, când conform articolului XV din diploma însă-şĭ, ea ar fi trebuit să fie adusă la cunoscinţa tuturor, *ut ad omnium, quorum oportet, notitiam valeat pervenire? Usând de un drept al sĕŭ,* chiar fiind trecută şi prin dietă, guvernul ar fi putut împedeca publicarea diplomeĭ!

Să nu o fi împedecat, când şi el şi dieta era nemulţămită, şi când principele fără de consimţemîntul *eĭ nu putea* face legĭ?!

Din aceste consideraţiĭ trebue să susţinem, că *diploma a 2-a leopoldină a fost un act fără valóre de drept,* dar care *totuşi* a fost invocat, când nu le convenia Românilor dispoziţiile eĭ, a căror esecutare li-se cerea. Î. l. Clain, lămurit asupra miserieĭ acesteia, a voit s'o sfîrtice şi să refuse tot, ce se cerea pe basa eĭ, pe cum i-se refusa luĭ, ce, tot pe-a eĭ basă, cerea el.

Maĭ este ceva de zis relativ la diplomă sub Maria Teresia. Ea *ar* fi „aprobat în mod solemn" diploma, zice Dr Bunea, care citéză aicĭ pe Hormuzachi, şi anume în Octomvrie 1743 *(Fragmente* II, 120). Hormuzachi spune, în adevĕr acest lucru. *Dar Hormuzachi greşesce.*

Întâiŭ: chiar dacă de la 9 Septemvrie ar fi trecut terminul de 4 sĕptĕmâni, pe care-l fixase Maria Teresia pentru înaintarea informaţiunilor cerute cu privire la diplomă *(Nilles,* II, 553), este greŭ, să credĭ, că deja în Octomvrie chestiunea să fi ajuns la o aprobare solemnă, maĭ ales că nimic nu se petrecea în Ardeal, ce să motiveze o grabă atât de frapantă, şi că motivele contrare aprobăriĭ continuaŭ a fi predominante.

Al doilea: dieta ar fi trebuit să aĭbă scire despre acest fapt şi să *conlucreze* la crearea luĭ. În protocólele eĭ de pe acel timp (protocóle—manuscrise) *nu se află nicĭ o urmă despre acest fapt.* De la 1744 până la 1746 dieta s'a ocupat *numaĭ* cu rescriptul de la 9 Sept. 1743 şi cu confirmaţionalele privilegiilor de la 1699, nu şi cu alte acte relative la uniţi.

trecut tot de una se espunea, în ce raporturi se află monarchia cu puterile esterne. Polonyi zice, că era de lipsă, să se dea deslușiri cu privire la complicațiunile din Orient și la scirile din „Hamb. Nachrichten“ referitóre la tractatul secret dintre Rusia și Germania. Polonyi a vorbit și în contra întreitei alianțe, care a creat monarchiei nóstre o situație grea fără de a-i aduce vre un folos.

Bánffy de o cam dată numai atâta observă, că în mesagiŭ nu s'a făcut amintire de politica esternă din simplul motiv, că aceea de la închiderea ultimei sesiuni parlamentare a rĕmas neschimbată.

Kossuth a interpelat cu privire la abzicerea pactului vamal cu Austria. Respuns nu a primit.

Mandate dietale atacate sînt 23. Se crede, că Bánffy va anula și câte va mandate guvernamentale spre a puté anula cele opositionale. Pentru incompatibilitate încă și-aŭ depus mandatele mai mulți deputați dietali.

România.

Regele Carol deschidênd în 27 Oct. a dóua sesiune a camerei actuale a declarat în mesagiŭ, că raporturile Românieĭ cu tóte statele sînt cele mai bune, și importanța crescêndă a Românieĭ s'a vĕdit în anul acesta în mod deosebit. Ca dovadă aduce primirea cordială, ce s'a făcut la Moscva moștenitorului tronului și soției lui din incidentul incoronăriĭ țarului, visita onorifică a monarchului Austro-Ungariei și visita regelui sêrbesc, și că raporturile normale cu Grecia s'aŭ restabilit. Pune în prospect legi referitóre la desvoltarea armatei, arată, că budgetul s'a îndreptat și va presenta ceva escedent, căile ferate s'aŭ înmulțit cu 200 km., și țara s'a ridicat economicesce. Instituțiunea unei case rurale va înlesni vînd̦area proprietăților mari în loturi mici, venindu-se ast fel în ajutor atât proprietarilor de moșii, cari nu găsesc cumpĕrători, cât și sătenilor, cărora în cele mai multe casuri le lipsesce capitalul. Discursul tronului mai prevede organisarea administrativă și a învĕțămîntului secundar, punerea judecătorilor de tribunal în condițiunea de independență și alte îmbunătățiri. Cu totul se tace despre cestia depuneriĭ mitropolitului Ghenadie, care cestie se agită și acum cu mare patimă din partea opositiei.

Cestia Ghenadie, carea a retăcut-o guvernul în discursul tronului, aŭ resuscitat o opositionalii în adunarea ținută Luni la „Dacia“.

Conservatorii și liberalii disidenți aŭ ținut discursuri înfocate atacând fără cruțare cabinetul Sturdza. La propunerea fostului ministru Fleva s'a primit resoluția, ca cetățenii să adreseze fie care câte o petiție la parlament în cestia Ghenadie. Pe când voia mulțimea de 2000—3000 să mérgă cu petițiile spre camere, poliția ajutată de miliție a cercat, să împedece mergerea la camere. În urma acesteia s'a născut o părueală între poliție și tumultuanți. Bătăușii și-aŭ început esecutarea rolurilor. Atât ei, cât și poliția aŭ pătruns în salele universității, unde amestecându-se cu studenții aŭ rănit pe mai mulți.

Despre cele întîmplate a fost încunoscințat regele, și acesta a convocat consiliul de ministri. După consiliŭ cabinetul Sturdza și-a dat dimisia, și regele a primit-o. Noul cabinet se va compune tot din liberali. Cu compunerea lui a fost încredințat Aurelian, presidentul camerei.

În Viena s'a primit cu părere de rĕŭ căderea lui Sturdza. Crisa ministerială nu va schimba atitudinea Românieĭ în politica esternă.

Italia.

Parlamentul s'a ocupat întâia óră de pacea dintre Italia și Abisinia în ședința de Luni. Ministrul president Rudini a declarat, că doresce, să se pertracteze cestiunea Africei încă în aceea-și ședință. Dalparme, apróbă pacea cu Abisinia. Ce privesce viitorul, doresce, ca guvernul italian să se pórte cu cele mai bune și mai loiale intențiuni, ca ast fel Italia să nu mai aîbă de lucru cu Abisinia. Italia pe lângă recompensă corĕspundĕtóre ar trebui să abzică în favorul Abisiniei de acele ținuturi, cari și alt cum nu-i aduc nici un folos. Propunerea lui Dalparme a întrunit consensul maiorității. Socialiștii pretind, ca Italia să se retragă cu totul din Africa.

E vorba, că și între Italia și Rusia ar esista un tractat secret de asigurență, în sensul căruia, dacă Italia ar fi atacată de Franța, Rusia ar avé să intervină în interesul celei dintâiŭ.

Bulgaria.

Alegerile pentru sobranie, după raporturile semioficióse aŭ decurs în ordine bună și s'aŭ terminat cu triumful partiduluĭ guvernamental. Dintre capiĭ partidelor opositionale nici unul nu a fost ales. Stoilov vede în resultatul alegerilor o aprobare a politiciĭ sale. Opositia în nĕcasul sĕŭ a inscenat o demonstrație la palat. Póte, că maioritatea lui Stoilov va fi ca și a lui Bánffy al nostru.

Rĕspunsul Regelui.

Nr. 4083. pres.

Ministrul r. ung. de culte și instrucția publică.

Sînt fericit a încunoscința pe Escelența Vóstră cu tótă onórea, că Maiestatea Sa ces. și apost. reg. în sensul comunicatului cancelarieĭ de cabinet de dto 20 a c. Nr. 4. corr. pentru manifestarea telegrafică de omagiŭ insinuată prin Escelența Vóstră în 17 a c. din sinodul gr. cat. ținut în Blaș s'a îndurat a-și esprima mulțămita Sa preagrațiósă.

Primiți Escelența Vóstră espresia sinceră a stimei mele deosebite.

Budapesta 2 Decembre 1896.

Wlassics.

Rusia și Austria.

Rusia e împĕrăția cea mai estinsă de fața pămîntului. Ea în privința acésta întrece tóte împĕrățiile trecutului și presentului. Mai mult de jumătate din teritoriul Europeĭ e al Rusieĭ, și ea își întinde teritoriul sĕŭ cel neîntrerupt preste dóuĕ continente și cuprinde a șé-a parte din întreg uscatul planetului nostru, adecă 22.429.998 km □. Pe timpul lui Petru cel Mare, care a făcut în Rusia conscripția cea dintâiŭ, Rusia, carea Leibniz o punea pe o tréptă cu Abisinia de pe atuncia, și carea abia scăpase de jugul mongol, avea 14 milióne de locuitori. Éră conscripția din 1891 ne grăesce de 119.106,872 locuitori ai Rusieĭ. Nici un stat din lume nu a urmărit scopurile politiciĭ sale cu potrivire așa de energică, cu constanță așa de vĕdită, cu tenacitate așa de făr de cruțare și cu răbdurie așa de neobosită. Și de aceea nici un stat nu póte arĕta resultate așa de uriașe de ale puteriĭ espansive teritoriale ale politiciĭ sale, și nici un stat chiar și după resultate așa de uriașe nu continuă cu atâta rîvnă a dori să se tot estindă, ca Rusia, carea nu numai în Asia împinge metele sale înainte de la etapă la etapă, ci-și lărgesce și în Europa în chip iresistibil sfera sa de putere.

Întemeiătoriul puteriĭ celeĭ uriașe a Rusieĭ a fost Petru cel Mare, din casa Romanow, născut în 1672, carele în 1721 s'a numit pe sine întâia óră Țarul tuturor Rușilor. Orĭ cum s'ar judeca asupra vieții lui celeĭ familiare și asupra patimilor lui, aceea totuși trebue să se recunóscă, că el a fost un bărbat de o momentositate culturală hotărîtóre pentru împĕrăția sa. un bărbat de capacitate înaltă de bărbat de stat, de o energie mare și rară a voinții, de o activitate multilaterală, și care nu scia de popas. Când a murit în 1725 planurile lui, cele ce priviaŭ de parte în viitoriŭ, nu aŭ mers cu dînsul în mormînt. Dimpotrivă principiile și scopurile lui se condensară pe încetul, până se prefăcură în politica aceea tradițională, carea începênd de la mórtea lui Petru cel mare o păzesc neîntrerupt atât toți autocrații rusescĭ cât și toți sfetniciĭ lor. În lăuntru autocrație absolută chiar și în sfera religieĭ, în a fară un bold spre cuceriri, care pare a fi nesăturat. Asta a fost signatura politiciĭ rusescĭ începênd de la Petru cel Mare și până astăzi. De aceea se vorbesce în Europa apusană despre un „testament politic al lui Petru cel Mare“, a cărui esistență adevĕrat că Rușii o négă. În anul 1863 a apărut în Bruxelles broșura „Napoleon I

Al treilea: Dacă Maria Teresia ar fi aprobat la 1743 diploma, s'ar fi putut să spue tot ea lui P. P. Aron și lui Gr. Maior, că „nu scie nimic“ de aceste? *(Moldovan, Acte,* I, p. 183). Este greŭ, să credi, că Maria Teresia, care avea cunoscință până și despre cel mai neînsemnat țĕran, care lucra ceva contra uniriĭ saŭ pentru ea, să nu fi sciut, ce sórte a avut diploma în conferențele ministeriale, la care lua parte, orĭ care i-se raportaŭ fidel. Ĕr de altă parte informația episcopului Gr. Maior încă *nu* se póte pune la îndoélă; Maior scria o vorbă audită de el.

Al patrulea: Isvorul citat de Hormuzachi este o petiție din 1744, dată de episcopul Clain pentru încorporarea Românilor uniți la națiunile recipiate. Petiția acésta s'a scris după dieta din 1744. Până atunci însĕ la Curte nu fusese vorba de nici o aprobare a diplomeĭ leopoldine.

Eŭ conchid decĭ, că Hormuzachi a făcut și aicĭ o eróre, și nu mai insist, să arĕt și cu alt fel de probe, că textul lui Hormuzachi la nici un cas nu se póte aplica diplomeĭ leopoldine a 2-a.

(Va urma.)

auteur du testament de Pierre-le-Grand“ a nume cu scopul de a contesta esistența acelui testament. Éră în anul 1876, când cestia orientală amenința a se îmbrăca în o formă acută, împeratul Alesandru II într'o convorbire, ce o avu cu ambasadorul anglez din Petersburg lord Loftus, a negat esistența pretinsului testament, éră cancelarul Gorciacof într'o scrisóre, ce a trimis-o ambasadorului rusesc din London Șuvalof, a înșirat credința în testamentul acela între „poveștile bábescĭ“ și mai ales silința rusésca spre Constantinopol o a declarat de „mitologie mitică“.

Duplicitatea în politică încă se ține de testamentul lui Petru cel Mare, și de aceea negarea lui din parte rusésca nu are să se ia prea în serios; a fără de aceea nu trebue să fie vorbă de un testament în sensul cel mai strîns și mai propriŭ. Faptă e, că I. Cassera a fost cel dintâiŭ, care în „Histoire de Cathérine II., Paris 1800“ grăesce despre un testament politic al lui Petru cel Mare și spre dovedirea lui se provócă la memoirele manuscrise ale lui Magnan. După aceea M. Lesur în „Des progrès de la puissance russe depuis son origine jusqu'au commencement du XIX. siècle, Paris 1812“ comunică un resumat din însemnărĭ politice „secrete, provenitóre de la mâna lui Petru I“ și păstrate „în archivele private ale împeraților rusescĭ“; resumatul cuprinde patru spre zece articulĭ. În anul 1836 F. Gaillardet în „Momoires du chevalier d'Eon, Paris“ a publicat cuprinsul verbal al pretinsului testament zicênd, că Petru cel Mare a recomandat îndrumările lui spre băgare în samă și observare neîncetată, „pe cum Moïsi recomandase poporului Iudeŭ tabulele legiĭ“. Publicația cea mai cunoscută, care tractéză despre obiectul nostru, e cea a lui L. Chodzko în „La Pologne historique, litteraire, monumental et illustré, Paris 1839“, carea cuprinde asemenea patru spre zece articulĭ și în cele esențiale consună cu resumatul lui Lesur. În consonanță cu tendențele așa numitului testament între raporturile lui Sigismund v. Pezold, consilier saxon și mulți ani resident în Petersburg, se află de la anul 1747 un elaborat, care acest diplomat lăudat ca fórte ager la minte și vrednic de încredere l-a scris cu mâna sa, și care pórtă inscripția: „Einige Excerpta aus den eigenhändigen Instructionen und Schriften Peters I., das Verhalten Russlands mit dem Könige von Polen betreffend.“ Pezold raportéză cu de-amĕruntul, cum scrierile politice rĕmase de la Petru s'aŭ găsit pe timpul împĕrătesei Ana în scurtă vreme după începutul guvernării eĭ (1730).

Ajunge, că lumea e în drept a grăi despre un „testament politic al lui Petru cel Mare“, și e mai mult de cât verosimil, că esistă și îndrumărĭ scrise de mâna lui Petru cel Mare. Aere perennius grăesce în sensul acestui testament referitoriŭ la Europa aceea, că Petru însu-și, de o parte pentru ca să facă imperiului sĕŭ cale spre apus, a cucerit ținuturile de lângă Marea Baltică, de unde apoi ablegații rusescĭ puteaŭ să conducă după placul Rusiei politica în Svedia, Dania și Polonia, éră mai târziŭ a putut să se desvólte o prietinie fórte mare între Rusia și Prusia, éră de altă parte pentru ca Rusia să aibă un punct de mânecare în acțiunea plănuită în contra Turciei, a cuprins malul vestic și sudic al laculuĭ Caspic. Cu consecință brutală până la barbarie aŭ șters apoi urmașiĭ lui Polonia de pe fața pămîntului. Éră răzimându-se pe prietinia Prusiei a putut Rusia să declare în anul 1870 puterilor europene, că nu se mai privesce de legată prin hotărîrea aceea a păciĭ din Paris de la anul 1856, care opria formarea unei flote rusescĭ de răsboiŭ în Marea Négră; prietinia Prusiei a mijlocit, ca conferența din London de la 1871 să ia declararea acésta spre sciință. Rusia se afla acum înaintea porților Constantinopolului, și Alesandru II'a putut declara succesul acesta al sĕŭ de o „învingere nesângerósă câștigată asupra Europei“.

De la 1871 éră a ajuns la maturitate un patrariŭ de veac de politică rusésca. Raporturile de înrudire a dinastiei țarilor s'aŭ estins la mézănópte preste Copenhaga până la Londra, éră la mézăzi preste București până la Atena. Éră într'aceea mai cultivă Rusia pe peninsula balcanică și solidaritatea națională și bisericésca a panslavismului. „Singurul prietin“ din Muntenegru isprăvesce lucrul avantpostului, Coburgul apostat e încătușat, ér Sêrbia adusă la sapă de lemn se însuflețesce nespus pentru ruble. În apus colosul rusesc a închiat cu Franța republicană o prietinie de tot nefirésca și chiar în zilele trecute țarul a dat unei princese slave dispensare, ca să trécă la catolicism, numai pentru ca ast fel politica rusésca să aibă mână mai liberă și în hotărîrea raporturilor Italiei față cu alte împĕrății. Adevĕrat că Rusia va deveni periculósă Europei centrale, numai după ce elementele din lăuntrul imperiului vor înceta a mai fi antagoniste unul altuia, și după ce masa poporului va fi ridicată la aceea-și tréptă morală și intelectuală cu popórele vecine, și după ce cultura materială va fi învins greutățile acelea, carĭ le formézĕ împrăștiarea miliónelor de popor preste un teritoriŭ așa de uriaș. Se póte, că urcarea pe tron a țaruluĭ Nicolae II a inaugurat perioda acésta de recolecție și desvoltare internă. Se póte și aceea, ca Prusia în scurtă vreme éră se ajungă în prietinia cea mare de odinióră cu Rusia. Destul că Austro-Ungaria a fost de o cam dată învrednicită cu aceea, ca dintre tóte împĕrățiile europene să primésca mai întâiŭ visita tinĕruluĭ țar, și organele oficióse din Rusia și din Austro-Ungaria de o cam dată aŭ intonat la poruncă ode la adresa păciĭ asigurate. — de o cam dată, de și tot cam pe atuncia se vedeaŭ de cătră Constantinopol fulgerăturĭ roșiĭ ca sângele, și de și principele Lobanof, păzitoriul cel mai credincios al păciĭ rusescĭ, a fost răpit fără de veste din mijlocul celor viĭ, — de o cam dată, și apoi?

Vom să dăm cuvîntul unuĭ bărbat nebănuit, care a scris pe larg rĕspunsul la întrebarea acésta într'un memorand publicat în anul 1864 sub titlul „La politique de présent“. Se zice, că memorandul acesta s'a scris la mandatul principeluĭ Gorciacov și a avut să dea țaruluĭ Alesandru II instrucție. În memorandul acesta, ca și cum acésta s'ar înțelege de la sine, strivirea Austriei și a Turciei și adunarea tuturor popórĕlor slave sub flamura rusésca se considerá de scop al politiciĭ cabinetuluĭ împĕrătesc rusesc.

„Austria,“ zice memorandul, „e compusă din o mestecătură de naționalități, carĭ n'aŭ legătură între olaltă, și dintre carĭ cea domnitóre (germană) e cea mai slabă în privință numerică. Din tóte părțile espus contacturilor inimice ale Europei, imperiul austriac e ușor vulnerabil și se susține numai prin un ecuilibriŭ curios. Din contră Rusia representă o naționalitate omogenă, care numai la hotarĕle sale cele mai estreme și-a agregat câte va rase eterogene, carĭ le stăpânesce cu pondul forței sale. Rusia are puțin contact direct cu Europa și e inatacabilă. Contrastul acesta e frapant: e contrastrul dintre un popor, care se află în descompunere, a cărui dăinuire trebue să escite mirare, de óre ce căderea lui e inevitabilă, și dintre o națiune puternică, ce stă în flórea puterii sale, și căreia îi este reservat un viitoriŭ uriaș. Șansele sînt neegale. Austria póte să ne strice, de ajutoriul eĭ, har Domnului, nu avem lipsă; ca fără de noĭ nu ar puté să esiste, și nóuĕ ne-ar fi ușor, să ne facem stăpânĭ preste ea cu prilejul cel dintâiŭ. Dar asta de o cam dată nu e în interesul nostru. Până când nationalitățile, din carĭ se compune Austria, nu s'aŭ desvoltat până la organisația aceea politică și socială, care le face cu putință o esistență neatîrnătóre, delăturarea unei autorități centralisătóre, care ține naționalitățile acestea la olaltă, ar da signalul spre o descompunere, care ne-ar fi în tocmai așa de periculósă nóuĕ ca și lor. Desvoltarea treptată a popórĕlor Austriei la viață politică e a fără de aceea în firea lucruluĭ, mai ales de când aŭ suferit naufragiŭ încercările politiciĭ austriace de a sugruma naționalitățile acestea prin germanisare. Austria nu póte să nu recunóscă naționalitățile din cestiune și să le concédă loc în representarea imperiuluĭ. Noĭ avem să lăsăm, ca cestiunea acésta să ajungă la maturitate, așa că noĭ din partea nóstră (rusésca) desvoltăm elementele acelea morale, carĭ întăresc legăturile nóstre cu soțiĭ nostri de viță și de credință. Ér într'aceea raporturile nóstre față cu Austria vor trebui să se îmbrace într'o formă, care satisface pe deplin pretensiunilor presentului fără de a păgubi cele ale viitoriului.“

Și lucru de mirat, în Austro-Ungaria sînt câte va naționalităților, carĭ de și sînt de totuluĭ tot străine de tendențele rusescĭ și sînt de o potrivă periclitate de tendențele acestea, și cu tóte acestea sînt așa de orbite de șovinism național, cât se urese una pe alta până la mórte!

După *„Die Wahrheit“*.

Noutăți.

Visita presidentului Faure în Rusia. Presidentul Franței va întórce țaruluĭ visita în anul viitor. Se zice, că Faure va călători în Rusia numai la vară. Călătoria vre să o facă pe mare, ca să nu fie silit a trece prin teritor german.

Statistică interesantă. „M. Áll.“ scrie, că în Austria Jidoviĭ fac numai 5 percente din întrégă poporațiunea. Raportul ministeriuluĭ austriac de justiție înse arată, că în afacerile criminale sînt cu mult mai bine representați. Așa la furturĭ Jidoviĭ fac 9·6%, la înșelăciuni 15·2%, la calumniĭ 17·4%, la falimente fraudulóse 34·9%, la cămătărie 67%, ba în Galiția 87·5%.

Monumentul milenar de la Zimony. Deputatul Franc a interpelat în dieta croată în cestiunea numituluĭ monument, care, — zice el, — e în ochiĭ Croaților ca și al lui Hentzi din Budapesta în aĭ Magiarilor.

Prima rigorosantă la universitatea din Budapesta, Vilma Wortha n cont. Hugonay a susținut în 27 Nov. primul rigoros la facultatea de medicină. Ea a obținut deja mai înainte la Zürich diploma de dr. în medicină.

PARTE SCIINTIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericiĭ grecescĭ.

(Continuare.)

3. *Arderea jertfeĭ.* Maĭ la deal am arĕtat, că în cultul rînduit de Dumnezeŭ prin Moĭsi arderea jertfeĭ încă forma un moment constitutiv în procesul acela de satisfacție, care se sevârșia în jertfele cele sângeróse. În arderea aceea se sevârșia adecă prin mijlocirea preotuluĭ abstinența reală din partea celuĭ ce aducea jertfa. Arderea acésta avea decĭ caractĕr de satisfacție. Dar dacă așa este, atuncia deja a priori avem să presupunem, că arderea jertfeĭ va fi avut și însemnare tipică, și că ea în óre care chip și-a aflat împlinirea în opera de împăcare a luĭ Christos. „Christos ne-a ĭubit pe noĭ și s'a dat pe sine pentru noĭ aducere și jertfă luĭ Dumnezeŭ *întru miros cu bună mirĕsmă*“ (Ef. 5, 2). Apostolul scriind cuvintele acestea a considerat jertfa luĭ Christos fără îndoélă din punctul de vedere al arderiĭ sacrificiale. Ni-se impune înse acum întrebarea, că în jertfa luĭ Christos idea cuprinsă în arderea sacrificială în ce chip și-a aflat împlinirea?

În cultul dumnezeesc cel rînduit prin Moĭsi arderea sacrificială firesce că trebuia să urmeze după junghiarea animaluluĭ de jertfă și după stropirea sângeluĭ luĭ, căcĭ al mintrea ómeniĭ ar fi fost nevoiți, să dea foculuĭ sacrificial animale viĭ, ceea ce ar fi nutrit în ómenĭ cruḍimea. Înșirarea aceea a acțiunilor sacrificiale o impuneaŭ a fară de aceea și motive interne. Jertfitoriul mărturisia maĭ întâiŭ, că e pĕcătos, că prin pĕcat s'a făcut vrednic de pedépsa de mórte. Eĭ da apoĭ luĭ Dumnezeŭ în chip simbolic viața sa spre mórte de pedépsă și de jertfă prin aceea, că substituindu-și un animal vĕrsa sângele luĭ în mânile preotuluĭ și lăsa, ca acesta să aplice altariuluĭ sângele acela sacrificial. Înse darea acésta a vieții era numaĭ simbolică, ér Dumnezeŭ nu putea să se îndestulésca numaĭ cu o jertfire simbolică a vieții. De aceea urma acum în arderea sacrificială jertfirea reală a unor obiecte de proprietate menite spre nutrirea vieții. Ast fel renunțăriĭ simbolice la viață i-se înșira renunțarea reală la o proprietate menită spre nutrirea vieții. Acestor dóuĕ momente la olaltă le corĕspundea ca efect împăcarea cu Dumnezeŭ.

În jertfa jertfelor, carea a adus-o Christos, jertfitoriul Christos nu a avut să jertfĕscă o viață substituită, ci viața sa proprie. Dar cu mórtea se sfârșesce orĭ ce pătimire si lucrare și orĭ ce acțiune sacrificială. Ceea ce corĕspunde arderiĭ sacrificiale din L. V. în jertfa L. N., se înțelege decĭ de la sine, că nu a putut să urmeze după mórtea luĭ Christos, ci a trebuit saŭ să coincidă într'o clipă cu mórtea acésta, saŭ să-ĭ premérgă.

În arderea sacrificială tipică din jertfele L. V. se deprindea renunțare reală cu scopul de a împăca pe Dumnezeŭ. Acesteĭ renunțăriĭ trebuia să-ĭ corĕspundă asemenea o renunțare și în jertfa luĭ Christos. Dar în ce a constat renunțarea acésta? Fără îndoélă nu în renunțarea cea maĭ mare, în renunțarea aceea, carea a deprins-o Christos dând de bună voe viața sa spre mórte. Renunțarea asta a fost adecă prefigurată prin junghiarea sacrificială, și pe cât e de cert, că în jertfele L. V. junghiarea se deosebia de ardere, în tocmaĭ așa și în jertfa luĭ Christos va trebui, ca renunțarea prefigurată prin arderea sacrificială să se deosebéscă de cea prefigurată prin junghiarea sacrificială. Și întru adevĕr în L. N. de multe orĭ se aduce în legătură strînsă patima luĭ Christos cu mórtea luĭ. Mt. 16, 21: „De atuncĭ a început Isus a spune învĕțăceilor sĕĭ, că se cade luĭ — multe *a pătimi* de la bĕtrânĭ, și de la archiereĭ, și de la cărturarĭ, și *a se omorî*.“ V. și Mr. 8, 31. Scriitoriĭ L. N., — fără îndoélă avênd în aintea ochilor maĭ ales cele ce se cuprind la Isaie c. 53, — ne spun, că patima asta a prezis-o Dumnezeŭ prin profeții sĕĭ. Așa Fapt. 3, 18: „Ci Dumnezeŭ cele ce *maĭ în ainte* a vestit prin gura tuturor profeților sĕĭ, că *va pătimi Christos*, a plinit așa.“ 17, 3: „Pavel — *grăia lor din Scripturĭ* dovedindu-le și arĕtându-le, că s'a căḍut luĭ Christos, *să pătiméscă*.“ V. și Mt. 16, 21; Luc. 24, 25 urr. Deja și numaĭ din acésta ne putem câștiga convicția, că patima luĭ Christos a fost de mare moment în opera de rĕscumpĕrare. Dar Apostoliĭ vorbesc încă și maĭ limpede despre însemnătatea acesteĭ patimĭ. Eĭ ne spun, că Christos prin patima sa a trebuit să deprindă ascultare spre mântuirea ómenilor. Evr. 2, 17: „Dator era întru tóte a se aseména fraților, ca să fie milostiv și credincios archiereŭ întru cele ce sînt cătră Dumnezeŭ, *ca să curățéscă pĕcatele poporuluĭ. Că întru ceea ce a pătimit însu-și* fiind ispitit, póte și celor ce se ispitesc, să le ajute.“ 5, 8: „Și măcar că era Fiŭ, dar a învĕțat *ascultarea din cele ce a pătimit*, și sevârșindu-se *s'a făcut* tuturor — *causă de mântuire vecĭnică*.“ Eĭ ne spun, că patima luĭ a fost condiția întrăriĭ luĭ în mărire. Luc. 17, 25: „*Întâiŭ* se cade luĭ mult *a pătimi*.“ 24, 26: „Aŭ nu se cădea, *să pătéscă Christos acestea, și să între întru mărirea sa?*“ Eĭ ne spun, că ea a fost satisfacție în locul nostru. I Petr. 2, 21: „Christos *a pătimit pentru noĭ*.“ Ba pentru legătura cea strînsă, ce a fost între patima și mórtea luĭ Christos, eĭ de multe orĭ amintesc patima în locul morțiĭ, identifică patima cu mórtea. Luc. 22, 15: „Cu dor am dorit, să mânânc aceste pascĭ cu voĭ maĭ înainte de patima mea.“ Evr. 13, 12: „Isus, ca să sfințéscă pe popor cu sângele sĕŭ, a fară de pórtă a pătimit.“ II Petr. 2, 21; 4, 1: „Decĭ pătimind Christos pentru noĭ cu trupul șcl.“

Acum întrebăm, óre suferințele acestea de mórte ale luĭ Isus, carĭ în L. N. se relevéză cu atâta statornicie și insistință, să nu fie fost și ele prefigurate în cultul sacrificial al L. V.? Orĭ dóră să fie avut ele dimpreună cu mórtea Domnuluĭ prefigurarea sa numaĭ în junghiarea animaluluĭ de jertfă? Adevĕrat, că junghiarea pentru animal încă era o patimă, era pătimirea morțiĭ; și dacă pe Mântuitoriul l-ar fi lipsit de viață în chipul cel maĭ simplu, bună óră prin decapitare, chiar și numaĭ o mórte ca acésta încă ar fi fost deja o patimă. Dar mórtea luĭ Christos a fost pregătită și încunjurată cu patimĭ de tot estraordinare, așa de estraordinare și de cumplite, cât deja profetul Isaie le amintesce a nume și cu de-adinsul și nu le privesce numaĭ ca nisce patimĭ, carĭ coincid cu suferirea morțiĭ. În acestea amîndóuĕ ni-se pare, că și-a aflat împlinirea arderea sacrificială din cultul L. V. Arderea acésta, pe cum am zis la timpul sĕŭ, era o renunțare cu scopul de a espia pĕcatul îsvorît din gustare oprită, și o abstinență cu scopul de a espia vina cea mare a neascultăriĭ. De la muntele maslinilor și până la respirarea cea maĭ de pe urmă de pe cruce a pătimit Isus nespus de mult în sufletul și în trupul sĕŭ. În patimile acestea a deprins o renunțare amară și o ascultare grea, o renunțare și o ascultare, față cu carĭ abstinența și renunțarea, ce se deprindea în arderea din jertfele L. V., a fost numaĭ o prefigurare slabă.

Ródele jertfeĭ de pe cruce.

Arborele crucĭĭ a fost udat cu sângele, ce a curs din trupul Mieluluĭ. De aceea ramiĭ luĭ sînt încărcați cu florĭ de ale grației și cu róde de ale vieții, și frunzele luĭ, carĭ nicĭ când nu veștezesc și nu cad, sînt „spre sănătatea némurilor“ (Apoc. 22, 2). Vom, să considerăm acum puțintel ródele acestuĭ arbore.

Rĕscumpĕrarea, ce s'a sevârșit pe lemnul crucĭĭ, chiar și pentru îngerĭ e o taĭnă pe cât de atrăgĕtóre, pe atât de nepătrunsă. Deja și numaĭ din atâta putem conchide, că ródele rĕscumpĕrăriĭ trebue să fie nespus de bogate și de prețióse. Privesce la cruce, — ce jertfă se aduce pe ea! Ce trup e acela, care se ucide acolo! Ce sânge e acela, care se varsă acolo! Ce viață e aceea, carea se strivesce acolo! E trupul, e sângele, e viața Dumnezeŭ-Omuluĭ, așa dară darul de jertfă cel maĭ sublim, care se póte închipui. Și darul acesta de jertfă nemĕsurat de prețios îl aduce luĭ Dumnezeŭ pentru mântuirea a tótă lumea archiereul Isus cel nemărginit de sublim cu intenția sacrificială cea maĭ deplinită și în chipul cel maĭ deplinit. Neestimabilă, nemărginit de bogată are decĭ să fie comóra aceea de grație și de mântuire, carea s'a cumpĕrat cu un preț așa de mare, cu prețul uneĭ jertfe ca acésta. Întru adevĕr, prin sângele luĭ Christos avem noĭ nu numaĭ rĕscumpĕrarea din tot pĕcatul și din tótă pedépsa, ci și bogăția și prisosința tuturor grațiilor; prin mórtea luĭ Christos Dumnezeŭ nu numaĭ „ne-a scos pe noĭ din puterea întunereculuĭ“, ci ne-a și „mutat la împĕrăția Fiuluĭ dragostiĭ sale“ și „ne-a făcut pe noĭ spre împărtășirea moșteniriĭ sfinților întru lumină“ (Col. 1, 12 ur.). Prin Christos avem noĭ „prisosința bunătățiĭ și a darului dreptățiĭ“ (Rom. 5, 17); că „unde s'a înmulțit pĕcatul, acolo a prisosit darul“ (5, 20). Din pulvere, din adâncul miserieĭ ne-a scos și ne-a ridicat Domnul și ne-a așeḍat alăturea cu îngeriĭ; el ne-a ridicat la o înălțime, vrednicie și glorie, pe cum inimă de om nu ar fi putut să presimțéscă orĭ să doréscă. „Dumnezeŭ bogat fiind întru milă, pentru multa dragoste, cu carea ne-a ĭubit pe noĭ, — ceĭ ce eram morți cu pĕcatele, împreună ne-a înviat întru Christos, — și împreună cu dînsul ne-a sculat, și ne-a așeḍat întru cele cerescĭ în Christos Isus, ca să arete în vecurile cele viitóre bogăția darului sĕŭ cu bunătate

spre noĭ întru Christos Isus“ (Ef. 2, 4 urr.). Cât de îngrozitóre e prăpastia miserieĭ şi ticăloşieĭ, din care ne-a scăpat jertfa crucilĭ! Şi cât de fericitóre sînt „cele cerescĭ“, cu carĭ Dumnezeŭ „ne-a binecuvîntat pe noĭ — în Christos — după bogăţia darului lŭĭ, care l-a preaînmulţit întru noĭ“! (Ef. 1, 3 urr.)

Prin căderea protopărinţilor întreg némul omenesc se prăpăstuise în miseria cea maĭ adâncă şi maĭ ticălósă. Păcatul cu urmările lŭĭ cele amare zăcea asemenea uneĭ sarcinĭ năduşitóre pe coborîtoriĭ lor ceĭ esilaţĭ din raiŭ. Singur numaĭ Dumnezeŭ putea să ajute şi să mântuéscă pe ómeniĭ ceĭ căduţĭ. Eĭ sufletesce eraŭ morţĭ, eraŭ adecă despoiaţĭ de viaţa cea supranaturală a graţieĭ şi lipsiţĭ de fericirea cea veeĭnică. Eĭ de aceea din puterile sale eraŭ de totulŭĭ tot incapabilĭ a presta satisfacţie pentru vină şi pentru pedépsă şi a împăca dreptatea dumnezeéscă, şi tot aşa de incapabilĭ eraŭ eĭ şi a dobîndi şi a merita din noŭ graţia adopţiuniĭ dumnezeescĭ şi moştenirea ceriuluĭ, carĭ le perdusĕră. Fără de milostivirile lui Dumnezeŭ omului păcătos nu ĭ-ar fi rămas alta, fără numaĭ ca prin suferinţele şi năcasurile cele lipsite de mângăiare ale timpului să trécă la chinurĭ şi muncĭ vecĭnice şi fără de sperare. Starea acésta ticălósă s. Scriptură cu tot dreptul o privesce şi o representă ca robie grea sub stăpânîa cea tiranică a sataneĭ.

Sermana şi neferita omenime a scăpat-o din tóte acestea Christos prin mórtea sa de jertfă. El pe cruce nu numaĭ a prestat satisfacţie deplină pentru tóte păcatele lumiĭ, ci ne-a şi redobîndit şi remeritat tóte bogăţiile graţieĭ. Patima şi mórtea lŭĭ a avut vîrtutea şi eficacitatea *satisfacţieĭ* şi a *meritului*. Prin comóra de satisfacţie şi de merit cea cuprinsă în jertfa sa de pe cruce Christos a plătit dreptăţiĭ dumnezeescĭ pentru noĭ un *preţ de rĕscumpĕrare* atât de strălucit, cât Dumnezeŭ ne-a scăpat din robia sataneĭ şi éră ne-a primit de fiĭ adoptivĭ.

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele lui Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

III.

Sclavul de galeră.

Patru zile ţinuse deja călătoria, şi Astrea, — ăsta era numele năiĭ, — vîsla deja în Marea Ionică. Ceriul era senin, şi vîntul sufla, ca şi cum ar aduce pe aripile sale bunăvoinţa tuturor zeilor. Arriŭ spera, că va ajunge flota încă înainte de a întra în golful de la ţĕrmul răsăritean al insuleĭ Cythera, cel ce i-se determinase de locul, în care se va aduna flota întrégă. El petrecea decĭ tot timpul pe pod în aşteptare neliniştită. El era cu băgarea cea mai mare de samă la tóte, celc ce se referiaŭ la naea lui, şi preste tot era fórte îndestulit. Când şedea în cajută în scaunul sĕŭ, gândurile lui se întorceaŭ neîncetat la vîslaşul de pe banca numĕrul 60.

„Cunoscĭ pe omul acela, care tocmaĭ acum vine de pe banca ceea?“ întrebă el în sfârşit pe hortatorul.

Chiar se făcea schimbarea vîslaşilor.

„Numĕrul 60?“

„Da.“

Hortatorul îşĭ pironi ochiĭ la vîslaşul, care tocmaĭ trecea pe dinaintea lui.

„Pe cum scĭĭ, naea numaĭ cu patru săptĕmâni înainte de asta a ieşit gata din mâna architectului. Personalul de pe ea îmĭ e în tocmaĭ aşa de noŭ ca şi naea însă-şĭ.“

„El e Îndeŭ!“ observă Arriŭ gânditoriŭ.

„Nobilul Arriŭ are ochĭ ageriĭ!“

„E fórte tinĕr!“ continuă Arriŭ.

„Dară e cel maĭ bun vîslaş al nostru,“ zise cel alalt. „A dese orĭ am băgat de samă, cum vîsla sub apĕsarea braţului lui era aprópe să se frângă.“

„Ce temperament are?“

„E ascultătoriŭ. Maĭ mult nu sciŭ. O dată mĭ-a îndreptat o rugare.“

„Ce fel de rugare?“

„A dorit, ca să-l las, să vîsleze alternativ şi de-a drépta şi de-a stînga.“

„Motivatu-şĭ-a cu ceva rugarea?“

„El a băgat de samă, că ómeniĭ, ceĭ ce lucră tot de aceea-şĭ latură, se diformézĕ. A maĭ adaus şi aceea, că dacă o dată cu prilejul uneĭ furtunĭ orĭ al uneĭ bătăliĭ ar puté uşor să se vadă în faţa necesităţiĭ uneĭ schimbări grabnice a locului, atuncĭ nu l-ar puté lua folosul.“

„Perpol! Idea asta e nóuă. De altmintrea ce aĭ maĭ observat la el?“

„E maĭ curăţel de cât soţiĭ sĕĭ.“

„În acésta e Roman,“ zise Arriŭ îndestulit. „Nu sciĭ óre ce din istoria lui?“

„Nicĭ un cuvînt!“

Tribunul cumpĕni cât va timp, apoĭ întorcêndu-se se duse la scaunul sĕŭ.

„De cum va pe timpul schimbăriĭ voiŭ fi încă pe pod,“ zise după câtă va vreme, „atuncĭ trimite-l la mine. Să vină numaĭ singur.“

Cam la dóuĕ óre după aceea sta Arriŭ de desubtul aplustruluĭ năiĭ. El se afla în dispositia unui om, care e purtat repede spre óre care eveniment de mare importanţă şi nu póte face alta, de cât să aştepte, — o dispositie, în care după învĕţătura filosofieĭ omul bine disciplinat şi cu sânge rece are să-şĭ păstreze liniştea cea maĭ deplină. Cârmaciul şedea la postul sĕŭ şi ţinea într'o mână funia, cu care lopeţile vîsleĭ se îndreptaŭ la amîndóuĕ laturile năiĭ. În umbra vîntreleĭ zăceaŭ câţĭ va matrosĭ, şi sus pe vargă şedea altul privind cu ochĭ cercetătorĭ în depărtare. Arriŭ îşĭ ridică ochiĭ de pe solariŭ, care sta de desubtul aplustruluĭ cu scopul de a servi spre controlarea direcţieĭ, şi vĕdu pe vîslaş apropiându-se la el.

„Căpitanul mĭ-a zis, că te chémă nobilul Arriŭ, şi mĭ-a spus, că voinţa ta este, să te caut aicĭ. Aci sînt.“

Arriŭ privi la figura cea sveltă si plină de putere, care lucia în razele sóreluĭ şi de îmbelşugarea sângeluĭ roşu din launtrul sĕŭ îşĭ însuşi o colóre închisă, — privi la ea cu admirare şi se cugetă la arenă. Impresia, ce o făcea tinĕrul asupra luĭ, fără îndoélă era favorabilă. Sunetul glasuluĭ luĭ vĕdia, că el şi-a trăit viaţa cel puţin în mare parte sub înrîurinţe poleitóre. Ochiĭ îĭ eraŭ limpeziĭ şi sinceriĭ, maĭ mult curioşĭ de cât dâcoşĭ. Faţa sub privirea aspră, provocătóre şi superióră, care era pironită la el, nu perdea nimica din frumseţa şi amabilitatea sa cea tinerésca, nu vĕdia nicĭ o urmă a tânguiriĭ mute şi amărite orĭ a ameninţăriĭ sălbatice, numaĭ semnele, carĭ le gravézĕ în ea o durere adâncă, suferită multă vreme, se vedeaŭ pe ea. În recunóscerea tăcută a acesteĭ impresiĭ bune grăi Romanul ca un bărbat maĭ bĕtrân către altul maĭ tinĕr, nu ca stăpânul către sclav.

„De la hortator am înţeles, că tu eştĭ cel maĭ bun vîslaş.“

„Hortatorul e fórte bun,“ răspunse sclavul.

„De mult servescĭ?“

„Vor fi treĭ anĭ.“

„La vîslă?“

„Nu-mĭ aduc a minte de nicĭ o zi, în care nu aşĭ fi stat la vîslă.“

„Acésta e muncă grea. Puţinĭ ómenĭ pot să o supórte maĭ mult de un an fără de a îmbrânci, — şi tu — eştĭ încă numaĭ un prunc.“

„Nobilul Arriŭ uĭtă, că spiritul oţelesce răbduria. Cu ajutoriul aceleia cel debil supórtă multe, pe când cel tare îmbrâncesce.“

„După vorbă aĭ fi Îudeŭ.“

„Străbunĭĭ meĭ, carĭ aŭ trăit cu mult maĭ înainte de cel dintâiŭ Roman, aŭ fost Evreĭ.“

„Fala cerbicósă a poporuluĭ tĕŭ nu s'a perdut nicĭ în tine,“ zise Arriŭ, pentru că observă o roşéţă trecênd repede preste faţa sclavuluĭ.

„Fala nicĭ când nu grăesce maĭ tare ca atuncia, când ea e în cătuşĭ.“

„Ce îndreptăţire aĭ tu la fală?“

„Sînt Îudeŭ!“

Arriŭ zimbi.

„Eŭ nu am fost nicĭ o dată în Ierusalim,“ zise el, „dar am auĭit despre domniĭ luĭ. Pe unul din eĭ l-am şi cunoscut. El a fost neguţătoriŭ, şi năile luĭ umblaŭ prin mărĭ. El ar fi fost vrednic, să fie rege. Care e positia ta?“

„Sînt silit a-ţĭ răspunde de pe banca galereĭ; dór eŭ sînt numaĭ un sclav. Tatăl meŭ a fost unul din domniĭ Ierusalimuluĭ şi ca negutătoriŭ a cutrierat mările. El era cunoscut şi stimat în sala de audienţă a marelui August.“

„Numele luĭ?“

„Itamar din némul luĭ Hur.“

Mirat îşĭ ridică tribunul mâna.

„Tu — fiul luĭ Hur?“

După o scurtă tăcere întrebă:

„Ce te-a adus aicĭ?“

Îuda îşĭ plecă capul, şi peptul sĕŭ se sbuciuma. După ce se făcu stăpân preste sentimentele sale, privi drept în ochiĭ tribunuluĭ şi zise:

„M'aŭ acusat, că aşĭ fi cercat, să omor pe procuratorul Valeriŭ Grat.“

„Tu?“ esclamă Arriŭ, încă şi maĭ uĭmit şi făcênd un paş în dĕrĕpt. „Tu eştĭ acel ucigaş? Întrégă Roma a fost alarmată de istoria acésta. Eŭ am auĭit-o pe nae călătorind pe rîul Lodiŭ.“

Ceĭ doĭ bărbaţĭ privirĕ tăcênd unul la altul.

„Credeam, că familia luĭ Hur e ştersă de pe faţa pământuluĭ,“ zise Arriŭ reluând firul vorbiriĭ.

Un val de amintirĭ dulcĭ nimici fala tinĕrulŭi. Lacrimĭ luciaŭ în ochiĭ luĭ.

„Mamă! Mamă! Şi mica mea Tirzah! Unde sînt ele? O, tribunule! nobile tribun! Dacă sciĭ óre ce despre ele,“ — el îşĭ încleştă mânile în chip rugătoriŭ, — „o, spune-mĭ tot, tot, ce sciĭ! Spune-mĭ, dacă ele maĭ trăesc, — şi de cum va maĭ trăe-c, unde petrec ele şi în ce stare? O, te rog, te rog, spune-mĭ!“

El păşi maĭ aprópe de Arriŭ, aşa de aprópe, cât mânile luĭ atingeaŭ mantaua tribunului acolo, unde acésta cădea la vale de pe braţele luĭ aşedate pe pept preste olaltă. „Treĭ anĭ aŭ trecut deja de la acea zi înfricoşată, tribune, treĭ anĭ, şi fie care óră a fost pentru mine o viaţă întrégă de miserie, — o viaţă asemenea uneĭ muriri veşnice şi fără de nicĭ o uşurare a fară de ceea ce o dă lucrul, — şi în tótă vremea acésta nicĭ un cuvînt de la nimenĭ, nicĭ un glas! O, măcar de ar puté cel ultat să uite şi el! O, de aşĭ puté, să nu véd neîncetat înainte-mĭ acea scenă, când smulseră pe soru-mea de lângă mine, când mamă-mea îmĭ aruncă privirea cea maĭ de pe urmă! Eŭ am simţit suflarea ciumeĭ, şi am vîslat în bătălie pe năĭ, carĭ se cutrĕmuraŭ în tóte închieturile lor, — am auḑit urlarea orcanuluĭ pe mare — şi am rîs, în vreme ce alţiĭ se rugaŭ. Mórtea dór mĭ-ar fi fost scăpare, mĭ-ar fi fost fericire nespusă în nĕcasul meŭ! Vîslarea, — da, a cerca în luptă, în încordare grozavă, să scap de năluca aceea, care mĕ apuca zilnic! O, gândesce, aât de puţin e deja, ceea ce-mĭ póte ajuta! Spune-mĭ, că ele sînt mórte, dacă nu încă şi maĭ mult, căcĭ fericite nu pot să fie, după ce eŭ pentru ele sînt perdut. Eŭ auḑiam în timp de nópte, cum mĕ chemaŭ pe nume, — le-am vĕḑut umblând pe apă. O, nicĭ când nu póte să fie ceva maĭ adevĕrat, maĭ scump de cât ïubirea mameĭ mele! Şi Tirzah! — rĕsuflarea eĭ era ca mirosul de crinĭ albĭ. Ea era rămureluĭ cel maĭ tinĕr al finiculuĭ, — aşa de gingaşă, aşa de amabilă, aşa de frumósă! Ea era zilnicul sóre al vieţiĭ mele, — venirea şi mersul eĭ eraŭ musică pe sama mea. — Şi a mea a fost mâna, carea le-a aruncat în adâncimea de ocară, — eŭ —“

„Aşa dar recunoscĭ, că eştĭ vinovat?“ întrebă Arriŭ cu asprime.

Schimbarea, ce se petrecu cu Ben Hur, se păru de tot admirabilă, aşa de fără de veste, aşa de estraordinară a fost ea. Glasul luĭ se înăspri şi-şĭ însuşi un sunet dur; mânile i-se ridicară făcute pumnĭ, fiesce care fibră a trupuluĭ luĭ trĕmura, şi ochiĭ luĭ se învăpăiară.

„Tu aĭ auḑit despre Dumnezeul părinţilor meĭ,“ zise el, „despre veşnicul Iehovah. Pe adevĕrătatea şi atotputinţa luĭ şi pe ïubirea, cu care a condus şi călăuzit el pe Israil dintru început, ţiĭ jur: eŭ sînt nevinovat!“

Tribunul părea a fi mişcat.

„O, Romane nobil!“ continuă Ben Hur, „dă-mĭ un leac de creḑĕmînt! Trimite-mĭ o rază de lumină în întunerecul meŭ, ce zilnic se face tot maĭ negru!“

Arriŭ se întórse şi se preumblă pe pod în cóce şi în colo.

„Nu ţi-s'a făcut nicĭ o investigare?“ întrebă el oprindu-se fără de veste.

„Nu!“

Romanul îşĭ ridică mirat capul.

„Nicĭ un interrogatoriŭ, nicĭ un martor? Cine a rostit judecata asupra ta?“

Romanĭĭ, — de acésta să-şĭ aducă a minte cetitoriul, — în nicĭ un timp nu eraŭ stimătorĭ maĭ marĭ aĭ legiĭ şi aĭ formelor eĭ ca în zilele decădinţeĭ lor.

„M'aŭ legat cu funiĭ şi m'aŭ tîrît într'un beciŭ al turnuluĭ. Nu am vĕḑut pe nimenĭ. Nimenĭ nu m'a întrebat. În ceealaltă zi m'aŭ dus ostaşĭ la ţĕrmul măriĭ. De atuncia sînt sclav de galeră.“

„Ce doveḑĭ aĭ fi putut produce?“

„Eram un copil, prea tinĕr pentru a puté fi conjurat. Grat îmĭ era necunoscut. Dacă întru adevĕr aşĭ fi avut propusul de a-l omorî, atuncĭ nicĭ locul nicĭ timpul nu ar fi fost potrivit. El călăria în mijlocul uneĭ legiunĭ, şi era zi mare. Eŭ nu aşĭ fi putut să scap. Eŭ mĕ ţineam de o clasă, care trăia în prietinie sinceră cu Roma. Pe tatăl meŭ l-a distins pentru serviţiile luĭ împĕratul. Noĭ puteam să perdem o avere mare. Era sigură perirea mea, — a mameĭ şi soreĭ mele. Nicĭ un motiv nu aveam spre ură asupra luĭ Grat, — din contră chiar şi dacă propusul meŭ de a-l ucide ar fi fost orĭ cât de hotărît, tóte consideraţiunile: averea, viaţa familia, consciinţa, legea, — pentru un Israilit tot atâta, cât şi respirarea plumânilor, — trebuiaŭ să-mĭ opréscă mâna. Nu-mĭ leşisem din minţi. Maĭ bucuros aşĭ fi ales mórtea de cât ocara, — şi astăzĭ aşa cred, tot aşa aşĭ alege.“

„Cine a fost cu tine, când s'a întîmplat aruncătura?“

„Stam pe conperiş, — pe coperişul caseĭ mele părintescĭ. Lângă mine era Tirzah, însă-şĭ bunătatea şi curăţenia sufletuluĭ întrupată. Ne răzimam preste balustradă, ca să vedem legiunea trecênd. Sub apĕsarea mânĭĭ mele s'a mişcat o cărămidă şi a căḑut pe Grat. Credeam, că l-am omorît. O, ce grózĕ m'a cuprins!“

„Unde era mamă-ta?“

„În chilia sa din jos.“

„Ce s'a întîmplat cu ea?“

Luĭ Ben Hur i-se strînseră pumniĭ, şi el rĕsuflă adânc.

„Nu sciŭ. Vĕḑuĭ, cum o tîrîră de acolo, — asta e tot, ce sciŭ. Tóte vieţuitórele le mânară din casă, până şi animalele cele necuvîntătóre, şi sigilară porţile. Noĭ aveam să nu ne maĭ întórcem nicĭ o dată. Pentru ele mĕ rog. O, numaĭ un singur cuvînt! Ele cel puţin aŭ fost nevinovate, Eŭ sciŭ ierta, — dar, nobile tribune, te rog de scusă! Un sclav ca mine are să nu grăéscă nicĭ de iertare nicĭ de rĕsbunare. Eŭ sînt legat cu cătuşĭ de vîslă pe tótă viaţa.“

Arriŭ ascultase cu atenţiune. După tóte esperinţele, ce le câştigase din viaţa sclavilor, el ajunse la conclusia: De cum va sentimentul, ce i-s'a vĕḑit aci, era făţărit, atuncĭ el a fost martorul unuĭ cap d'operă a măestrieĭ de a se preface. Ĕr dacă lucrul s'a întîmplat aşa, pe cum l-a depins Ludeul, atuncĭ nu încăpea nicĭ o îndoélă la nevinovăţia luĭ. Şi de cum va e nevinovat, atuncĭ cu câtă orbie turbase asupra luĭ forţa! Un neam întreg şters de pe faţa pământuluĭ, pentru o simplă întîmplare! Acest gând îl făcu, să se cutrĕmure.

(Va urma.)

Bibliografie.

„Enciclopedia Română“. Primim însciinţarea, ca fasc. II. al acesteĭ marĭ opere, despre care pressa română a publicat numĕróse recensiunĭ elogióse, este deja sub tipar şi se va expedia abonaţilor la începutul luĭ Decembre st. v. Acest fascicol cuprinde numĕróse articole de interes special românesc (Alexandri, Alexandrescu, Alexandru (Domnĭ românĭ), Anonymus, (cu un facsimile al croniceĭ sale), Alexi etc.) apoĭ multe ilustraţiunĭ (biserica Antim, plante, animale, tipurĭ americane), şi o excelentă hartă a Americeĭ, lucrată după starea maĭ nóuă în stabilimentul F. A. Brockhaus din Lipsca. În total acest fascicol cuprinde mult preste 1000 de articole. — *Preţul de prenumerare* este 1 fl. de fascicol şi se achită anticipativ, ast fel că abonaţiĭ noĭ aŭ să trimită la librăria W. Krafft în Sibiŭ preţul celor 2 fasc. apărute şi anticipativ preţul fasciculuĭ III., deci în total fl. 3. — *Abonamente cu preţ redus* de fl. 8.— pentru 10 fasc. şi fl. 15,— pentru 20 fasc. pe lângă achitarea întrégă şi anticipativă a acestor sume, se primesc numaĭ până la finea anuluĭ curent.

La tipografia seminarială se maĭ află de vîndare:

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaş 1896.

Broşura constă din 39 pagine, în carĭ se daŭ inviaţiunile cele maĭ bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale şi curatoratele, cum şi privaţiĭ la aruncarea şi conscrierea dărilor de stat şi anume: 1. a dărĭĭ de *case,* 2. a dărĭĭ de *câştig,* 3. a dărĭĭ după *camete,* 4. a dărĭĭ *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliţie,* 6. a dărĭĭ de *arme* şi de *vînat* şi 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Preţul uneĭ broşurĭ e **8** cr., expedată franco sub faşe **11** cr.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Sz. 5720—1896. (42) 1—1

Pályázati hirdetmény.

Alsófehér vármegye balázsfalvi járásában Szász-Csanád község székhelylyel rendszeresített körorvosi állomás halálozás folytán üresedésbe jövén arra ezennel pályázatot nyitok.

A körorvos évi javadalmazása 500 frt. fizetés és 150 frt fuvarátalány, mely előzetes havi részletekben Szász-Csanád község pénztárából fizettetik ki; a gyógydijakra nézve a körorvos a községekkel szabadon egyezkedhetik, azonban a vagyontalanokat ingyen köteles gyógykezelni, köteles továbbá körét havonkéut legalább kétszer beutazni.

A közegészségügyi kört a Monora, Sorostély és Szász-Csanád körjegyzőségekhez tartozó 9 község (10.656 lakossai) képezi.

Felhivom mindazokat, kik ezen állást elnyerni ohajtják, hogy az 1883. évi I. t.-cz. 9. §-a és az 1876. évi XIV. t.-cz. 143. §-a értelmében képesitésüket igazoló okmányokkal, politikai magatartásukat és erkölcsi magaviseletüket tanusitó bizonylattal felszerelt pályázati kérvényüket hozzám 1896. évi deczember hó 26-ig annál is inkább nyujtsák be, mert a későbben beérkezőket figyelembe venni nem fogom.

A választás az egészségügyi kör székhelyén Szász-Csanádon a község házánál folyó évi deczember hó 30-án d. e. 10 órakor fog megejtetni.

A szolgabirói hivatal

Balázsfalván 1896 November hó 28-án.

Simonffy
főszolgabiró.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl.. ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 13 frcs., ½ an 9 frcs.. ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Un sir garmond: odată 7 cr., a doua oră 6 cr., a treia oră 5 cr., si de fiecare publicătiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redactiunea si Administratiunea Unirii» in Blaș.

Anul VI. Blaș 12 Decembre 1896. Numĕrul 50.

Roma locuta.

După cum cetim în „Pesti Hirlap", Sfinția Sa Pontificele Roman a îndreptat o brevă cătră toți episcopii catolici de ritul grecesc din Ungaria, prin carc opresce strîns folosirea limbii magiare ca limbă liturgică.

Nu scim, dacă scirea e autentică ori nu. Noi nu avem nici o scire directă până în momentul de față. Dar noi avem tótă încrederea, că scirea se va confirma spre cea mai viuă bucurie a tuturor fiilor credincioși ai bisericii nostre sfinte.

Cetitorii nostri sciu, că în primăvara anului acestuia o deputație numĕrósă a colindat în capitala țĕrii pe la ministri și pe la primate, cerênd în numele greco-catolicilor de limbă magiară întroducerea limbii magiare ca limbă liturgică și înființarea unei episcopii greco-catolice de limbă magiară cu reședința în Hajdu-Dorogh.

Își vor fi aducênd a minte cetitorii nostri și de primirea, ce li-s'a făcut suplicanților la ministri și chiar și la primatele. Wlassics le-a promis cea mai viuă interesare, Bánffy asemenea le-a promis tot concursul guvernului, președintele dietei Szilágyi a declarat causa de o causă a națiunii întregi, ér primatele Vaszary a enunțat, că petiția din punct de vedere bisericesc e îndreptățită și admisibilă.

De atunci pertractările cu Roma aŭ tot curs. După cum rĕsufla din ziare din când în când, guvernanții nostri s'aŭ folosit de tóte mijlócele pentru a seduce Sfîntul Scaun Apostolic. Mai în lunile din vară o fóe semioficiósă îi îmbuna pe suplicanți, să fie pe pace și de o cam dată să se mulțăméscă și numai singur cu întroducerea limbii magiare ca limbă liturgică, ér afacerea episcopiei să o lase în bună pace, de óre ce Hajdu-Dorogh nici nu e centrul firesc al Magiarilor greco-catolici, și de binefacerile reformei ar dori, să participe și greco-catolicii magiari împrăștiați prin diecesele greco-catolice de Alba-Iulia, Oradea Mare, Gherla și Lugoș.

Planul era deci țesut cu cea mai mare isteție. Le trebuia de o cam dată limba magiară ridicată la altariŭ. Dacă era conces atâta, restul ar fi urmat de la sine.

Cu aparatul puterii de stat nu ar fi fost greŭ a afla aprópe în fiesce care comună bisericéscă greco-catolică română câteva familii perdute, cari ar fi declarat, că doresc limba liturgică magiară. Și în chipul acesta ar fi fost deschisă ministrului de culte ușea pentru a pretinde de la auctoritățile nóstre bisericesci, ca să dispună celebrarea sfintei liturgii și a celor alalte funcțiuni în parochiile respective de o cam dată *și* în limba magiară, ér mai târziŭ *numai* în limba magiară.

Étă adevĕratul scop, ce-l urmăriaŭ inscenatorii deputațiunii greco-catolice magiare.

Scopul adevĕrat al lor era, să se virĕscă în sinul bisericii nóstre greco-catolice române, ca să o surpe și să o dĕrîme. Scopul lor era, ca și biserica să o facă instrument de magiarisare.

Dar așa se vede, că și la Roma se gândesc bine ómenii, mai înainte de ce ar hotărî într'un chip ori altul. Ori cât de evlavioși și dornici de sfințenie s'aŭ arĕtat inscenatorii mișcării acesteia, și ori cât s'ar fi silit a arĕta lipsa enormă spirituală, ce o duc ei din causa, că trebue să asculte liturgia în limbă străină, se vede, că Roma a vĕdut mâța din sac și a cunoscut, că are de-a face nu cu o mișcare religióșă, ci cu o meschină apucătură politică, cu o tendență abil ascunsă de-a face biserica instrument al șovinismului național magiar.

Sîntem preste mĕsură deobligați Sfîntului Scaun pentru înțelepciunea Sa, dovedită așa de eclatant și în casul de față.

Într-u adevĕr, dacă se concedea întroducerea limbii magiare ca limbă liturgică, abia se pot socoti primejdiile, ce ar fi urmat pentru sfînta nóstră biserică.

Credincioșii nostri s'ar fi vĕdut dați pradă contrarilor tocmai de cătră acea mamă, de la care dedați aŭ fost și drept aŭ a aștepta și a pretinde scut și spriginélă.

Biserica Romei, cosmopolită din firea ei, de óre ce pentru toți ómenii a murit Christos, a apĕrat și respectat tot de una națiunalitatea, limba și da-

---

Feuilleton.

Procesul Episcopului I. I. Clain.

Studiŭ de **George Bogdan-Duică.**

(Continuare.)

2

1743. Novembrie 25.

Estrasul lui L. Rosenfeld despre plângerile lui Clain [1]), după 9 Septemvrie 1743.

„Postquam praeinsertum b. Rescriptum dto 9-a Sept. 1743, in Cancellaria Aulica Trannica expeditum fuisset, sub sigillo quidem clause, Eppo Klein, tunc Viennae adhuc post quinque anni quadrantes praesenti, ut illud Gubernio perferret, in manus resignandum erat. Confirmationales vero super privilegia unitorum de 1699, editae, eidem ulteriorem ad usum, transponebantur. At ille, non modo expeditionem Confirmationalium, variis punctis minus correctam esse adstruit, dum e. gr. populo valachico nomen „nationis", contra sensum App. Const. p. 1, tit. 8, ipsi Eppo titulus consiliarii Regii detractum fuisse conquestus est, verum. captis sine dubio, sub manu circa iterati b. Rescripti R. contenta informationibus, directe apud Augustam institit de edendo ad Cancellariam Aulicam mandato, ut nisi copia extradari velit, illud Rescriptum, in originali, praesente etiam Cancellaria, Eppo saltem ad legendum daretur. Conquerebatur autem hac etiam occasione directe contra Catholicos tam in Cancellaria Aulica, quam in Provincia constitutos, in Confirmationalibus praemissis ideo ipsius Exponentis Eppi nomen unice appositum fuisse, mentionem autem successorum ejus omissam. ut, contra resolutionem aliquam Sacrae Sedis Apostolicae, jurisdictioni Latini Ritus subjiciantur, ne imposterum aliquis auderet, partes Cleri et Nationis valachicae unitae defendere, sique omnes obventiones Decimarum et Quartarum parochialium a Valachis provenientes, Latino Eppo subjicerentur, per consequens, capram et caules in salvo haberent. Oh sancta intentio Transilvaniensium Catholicorum! haec-ne est invitatio ad S. Unionem, et eius defensio ac vera promotio? unde apparet quis Episcoporum quaerat lucrum temporale! Dum adversarii Catholici ex odio Nationis malint, ut Decimae Acatholicis pastoribus a Valachis parochianis praestentur, quam ut Unitis parochis, qui. parati essent. exinde quotannis quintam partem pro Seminario Claudiopoli erigendo, et Valachorum filiis Unitis, quot quot abinde alimentari possent, intertenendis ad perpetuum dare, et insuper Theologo, Eppo adjuncto annuam 500 fl. solutionem exscindere impertirentur,

Incusabat Cancellariam Aulicam in pertractandis Valachorum negotiis, praeteritionis et ommissionis allegatorum suorum, ac contradictionum, et quod tandem, dum suis nationalistis partim Catholicis, partim acatholicis unice subtilissime faveret, Valachis exitialem studuerit evincere sententiam, sibique nunc gratuletur, quod hac impetrata finali resolutioni, sese, Eppum nempe Klein coram toto Principatu, in terrorem Cleri et Nationis valachicae gr. R. Unitae hucusque misere oppressae, risui et contemptui exponere possit; intendere Cancellariam, sese Eppum, cum clauso aliqo Rescripto, resolutiones praetensive in se continente, adinstar s. v. „April-Narr" domum remittere. Unde a Principe male informato ad melius informandum appellando,

[1]) Rosenfeld citézĕ »Hof-Kanzlei-Zahl 246: 740, richtiger 743«; data 25 Noem. 1743 o dă Hormuzachi în Frag, II, p. 114, în notă. Estrasul lui Rosenfeld este mai complet de cât al lui Hormuzachi, de aceea merită a fi tipărit.

tinile deosebitelor popóre, şi nu a permis nicĭ când, ca un popor să despóie pe altul de aceste comorĭ ale luĭ, şi nu mai virtos sub egida bisericiĭ.

De aceea scirea din „Pesti Hirlap", de şi confirmarea eĭ încă nu o avem, o ţinem de sigură. Roma nu póte lucra alt fel.

De aceea cu mângâiere adevĕrată şi cu fiéscă reverinţă constatăm, că:

Roma locuta, — causa finita!

Organisarea şcolĭi repetiţionale de economie. Ministrul de culte şi instrucţiunea publică în conţelegere cu cel de agricultură prin ordinaţiunea Nr. 60.764 dispune, că acele comune, în carĭ maioritatea poporaţiunĭi se ocupă cu economia (agricultura, vierit, grădinărit, pomărit etc.), şi carĭ aŭ mai mulţĭ învĕţătorĭ la şcóla elementară, în sensul §-luĭ 50 art. de lege XXXVIIĬ din 1868 sînt obligate a înfiinţa şcolĭ repetiţionale de economie. Comunele apropiate cu încuviinţarea comitetuluĭ administrativ al comitatuluĭ se pot asoţia spre a susţinĕ o şcólă comună.

Comuna, amĕsurat §-luĭ 4 art. de lege XII din 1894 despre economia de câmp, e datóre a se îngriji de gradină şi de aparatele pentru pracsa eeconomică.

Cursul repetiţional de economie sînt datorĭ să-l cerceteze toţĭ pruncĭĭ de la 12—15 anĭ în câte 8 lunĭ în an. Érna se ţin câte 5, éră vara câte 2 óre pe sĕptĕmână. La instrucţia practică fetiţeler să li-se propună deosebit de baeţĭ, şi întru cât e cu putinţă, tot asemenea să se facă şi la cea teoretică.

Limba de propunere de comun e cea magiară; ministrul însĕ, dacă cer susţinĕtoriĭ şcolii, póte permite, să se propună şi în altă limbă. În casul acesta vorbirea şi scrierea în limba magiară trebue să se propună deosebit în 2 óre pe sĕptĕmână.

Pentru instruirea teoretică prescrisă în şcóla economică se pot folosi salele de propunere ale şcoliĭ elementare. Cărţĭ se pot folosi numaĭ cele aprobate de ministru.

Învĕţătorĭ pot fi la şcolile amintite numaĭ aceĭ pedagogĭ cualificaţĭ, carĭ aŭ terminat cursul de agricultură orĭ vierit orĭ aŭ ascultat cu succes cursul estraordinar, ce se deschide în fie care an spre acest scop.

Învĕţătoriĭ îĭ alege senatul scolastic comunal pe timp de câte treĭ anĭ, după carĭ îĭ póte şi realege. Inspecţiunea pe lângă senatul scolastic comunal o aŭ şi visitatoriĭ de şcolĭ, pe carĭ îĭ numesce ministrul.

Considerând, că ţara nóstră este o ţară agricolă, dispuseţiunea ministruluĭ Wlassics numaĭ salutară s'ar puté numi. Poporul agricol are lipsă de instrucţie spre a purta economia în un chip mai practic şi mai raţional. Se pare însĕ, că aicĭ un motiv principal, care l-a îndemnat pe ministrul, să substitue şcolile repetiţionale îndatinate cu cele economice, este sporirea magiarisăriĭ. Numaĭ aşa ne putem esplica, pentru ce se pretinde, ca propunerea să fie în limba magiară; căcĭ dóră nicĭ ministriĭ nu vor crede, că aceia, carĭ învaţă în altă limbă, nu vor sci economia, ca şi ceĭ ce învaţă ungurésce.

Dacă ministrul crede, că va ajunge un scop îndoit prin esecutarea ordinaţiuniĭ, adecă şi progresul economic şi magiarisarea, se înşală. Ceĭ ce nu sciŭ ungurésce, neînţelegênd pe învĕţătoriŭ se vor disgusta şi nu vor învăţa nimica.

O voce catolică (?) despre congruă. — Dr Hortoványi József, redactorul en chef al luĭ „Magyar Állam", publică în fóea sa o serie de articolĭ sub inscripţia „A kongrua és kath. autonomia" (Congrua şi autonomia catolică). Nu ne impórtă părerile luĭ, carĭ se silesce a le propaga printre cetitoriĭ luĭ „M. Á.". Spună-şi-le, fără numaĭ îl rugăm, să ne mai slăbéscă cu dragostea.

După ce a spus adecă în articolul al doilea publicat în „M. Á." din 6 a c., cât de mare (cam 1,200.000 fl.) ar trebui să fie suma anuală, care să acopere dotarea congruă a cleruluĭ catolic de ambele rituri din Ungaria, continuă ast fel:

„Dar asta e o sarcină aşa de grea, cât putem spune deja înainte, că dacă ea se va încărca întrégă pe corul episcopesc şi pe clerul superior beneficiat, acestea nu o vor puté purta.

„Şi aci se maĭ ivesce încă o cestiune de resolvit din puncte politice de vedere, carea ne-o impune *starea particulară a greco-catolicilor,* şi carea nu este lertat a o nebăga în samă, şi asta e *partea politică a cestiuniĭ.*

„Aci ar fi, să se scăréscă numĕrul plebaniilor, căcĭ e faptă, că pe când la noĭ câte un pleban se îngrijesce de afacerile sufleteséi a treĭ-patru miĭ de credincioşĭ, pe atuncia la greco-catoliciĭ pe câte o plebanie cad abia o sută de suflete.

„Nu e decĭ just, ca să se susţină disproporţia acésta.

„Asta stă din punctul de vedere al dotaţiunĭĭ, dară alta e cestiunea acésta din punct de vedere politic; corect e óre a scări numĕrul acestor plebaniĭ?

„La întrebarea acésta mulţĭ daŭ rĕspuns negativ, de óre ce mai ales greco-catoliciĭ (Ruşiĭ) colo la graniţă împlinesc şi o misiune patriotică importantă, când pe lângă alipirea la biserică apĕrând pe credincioşiĭ sĕĭ în contra schismeĭ îşĭ apĕră şi patria.

„Încă şi mai particulare sînt raporturile la Româniĭ din Ardeal, unde aprópe pe jumătate sînt aşa numiţĭ „moralişti", carĭ se aplică fără de nicĭ o instruire superióră.

„Aceştia astăzĭ abia aŭ un venit de 150 fl. Cu respect la aceştia aŭ neapĕrat să se statorésc̆ă dóuĕ clase de congruă, aşa ca pe când ceĭ din clasa I. să capete 800 fl. anualĭ, pe atuncia congrua claseĭ a II-a s'ar puté statori fórte bine în 500 fl. anualĭ.

„Raporturĭ încă şi mai particulare sînt la Româniĭ greco-catoliciĭ din Ardeal şi în parte şi din părţile Lugoşene, carĭ întru atâta sînt maĭ rĕŭ situaţĭ de cât Ruteniĭ, întru cât pe când minimul congrueĭ la aceştia acum e statorit în 315 fl., pe atuncĭ la aceia congrua e statorită în 210 fl. *Şi pe când, Ruteniĭ nu o dată aŭ dat dovadă despre sentimentul lor patriotic, pe atuncia la aceia esperiăm triste simptóme de ale acelor aspiraţiĭ naţionale, carĭ adevĕrat, că nu le justifică, dar le face inteligibile starea materială miseră, în care se chinuesc.*

---

petita sua, per impartialem comissionem, aut saltem per aliquem e Conferentiae ministris reassumi, oriturasqe nefors difficultates sibi communicari demandari petiit, ut sic tandem Clerus et Natio Valachica Unita ab hoc jugo despotico Hungarorum, Siculorum et Saxonum eximatur et consoletur; quia si iterum ad Status et OO, id est ad adversarios Valachorum, re infecta remittetur, nihil aliud pro consolatione permaneret, quam ut hanc per adversarios, nescit quibus excogitatis, confucatis informationibus summe oppressam causam ad Deum vivum cum omnibus appellet."

Notă. Din documentul citat al luĭ Ĭ. I. Clain reese o mare témă de tendinţele episcopatuluĭ catolic şi ale catolicilor în genere. Esplicabilă témă. Catolicismul era chiar în epoca sa fórte agresiv. La 1730—1731 catoliciĭ se avîntaseră până la cererea, ca articolul aprobatal despre religiunile recepte să se casseze, şi libartatea religiunilor acatolice să rĕmână la bunul plac al principeluĭ, dar fără succes. Ieşuiţiĭ rĕmaseră păcăliţĭ de astă dată *(Hermann,* I, 150 sqq.; *Höchsmann,* în *Archiv* d. V. f. S. L.-K. XVI, 35—56). În 1744 reuşesce numirea unuĭ comes săsesc-catolic; catolisarea era luată în vedere; idea acésta nelinişti pe Saşĭ în aniĭ 1752—1764 (v. *W. Schmidt, Zur Geschichte der Iesuiten* în Archiv d. V. f. S. L.-K. VI, 253). Era o îmbrăţişare universală, de care maĭ mult de cât Saşiĭ se puteaŭ teme greco-catoliciĭ, şi se şi temeaŭ. Clain simţi şi personal tăişul acestor tendenţe. În vreme ce la 1735 staturile, cu catoliciĭ cu tot, remonstraŭ la Curte, ca Ĭ. I. Clain să nu cum va să fie numit consilier, — ce incomod consilier ar fi fost el! — pe atuncĭ el de sigur vedea, ce ne împărtăşesce *Heydendorf* în biografia sa (Archiv d. V. f. S. L.-K. XIII, p. 341), că sfetnicul intim al gubernatoruluĭ Haller şi secretar al luĭ, care „maĭ tóte le putea face în ţară", era — Getzŏ de Somlyó *actuarul consistoriuluĭ catolic.* Este decĭ exclusă orĭ ce greşală, când afirmăm, că ce făcea Haller, avea şi aprobarea acestuĭ spirit rector al luĭ, ér ce lucra Haller, am vĕdut maĭ sus în maĭ multe locurĭ.

3.

1744 Ianuarie—Iunie.

Estrasul luĭ L. Rosenfeld relativ la procedura luĭ Clain de la venirea din Viena până la conchemarea sinodului. [1])

„Ast aliter ille. Conservavit nempe apud se, b. istud Rescriptum, longissimo tempore; nec nisi tarde, hoc est 21-ma Mensis Februarii 1744, Gubernio exhibuit. Observatum est hac ipsa die provocatum ad punctum illius b. Rescripti 6-tum, exemplar copiale praetensi diplomatis Unitorum de A-o 1701 acclusum non fuisse; unde dum illius remissionem a Cancellaria Aulica, Gubernium postularet, aliam copiam ab ipso Eppo expetendo, quoad reliqua praefati Rescripti puncta, congrua, interea etiam dispositurum esse, asseveravit. At Eppus et adjunctus eidem Theologus, illud Rescriptum non statim publicandum a Gubernio expetierunt, quum motum aliquem et tumultum in plebe oriturum, şi tum publicaretur, censebant. Quandoquidem hoc plane tempore, Comitia, ad diem 23 Ian. 1744 convocata, de abrogandis legibus, in Codicibus patriis religioni catholicae praejudicantibus tractarent, ac legalem etiam, quod Unitos Valachos, quo sensu pro receptis habendos, interpretationem meditarentur, Episcopus, ejusque fautores id probabilius primum experiri volebant. An non, praeter tenorem illius Rescripti, maiores, ab ipsis Statibus et OO., favores expugnare valerent. Hoc itaque pacto factum est, ut puncta illius Rescripti, citra culpam Statuum in his adhuc Comitiis, licet quaestiones Valachorum ex professo in ibi pertractarentur, assumi in deliberationem nequiverint; in futuri tantum Anni 1746 diaetae dicti Rescripti communicatione subsecuta. Tenor tandem illius Rescripti per Gubernium medio Decreti sub 11-a Iunii 1744 exarati, Eppo Kleinio formaliter transcriptum est."

(Va urma.)

[1]) După actele Hof-Kanzlei-Zahl 320: 1745, e relatione Gubernatoris 10/4 1745; Hof-Kanzlei-Zahl 30: 1744 şi 244: 1744.

„E deci de prisos, să dovedesc, că aci regularea congruei nu e numai o afacere catolică, ci e şi din punct de vedere politic un interes naţional important şi o cestie, care urgitézá resolvarea.

„A remunera punctele acestea politice de vedere în rîndul cel dintâiŭ nu e chemat corul episcopesc, ci statul, şi fiind că acoperirea sumei celei uriaşe, ce se recere, şi altmintrea corul episcopesc şi capitulele nu o pot presta: compĕnirea acestor puncte politice de vedere arată limpede, că regularea congruei preoţilor. gr. cat. din Ardeal e şi un interes naţional fórte important, şi acésta motivézá fórte tare aceea, ca statul să vină întru ajutoriŭ la purtarea acestei sarcini şi la crearea fondului de congruă să concurgă cu un ajutoriŭ anual, care să corĕspundă acestor puncte politice de vedere.“

Aşa dl Hortoványi.

Îi declarăm, că nóuĕ nu ne trece prin minte, ca vederile acelea, carí le espune dluí aci, de şi dluí le espune în „M. Á.“, să le atribuim adevĕraţilor catolicí din Ungaria, adecă acelor catolicí, carí luptându-se pentru apĕrarea intereselor bisericiĭ catolice nu se lasă a fi răpiţi de şovinismul păgânesc al intoleranţei naţionale.

Nu vom mai de parte, să aseménăm patriotismul cleruluí nostru cu cel al dlor de la „M. Á.“. Clerul nostru şi dimpreună cu el şi poporul nostru, har Domnuluí, încă nicí o dată nu a notat în ape politice de o valóre patriotică aşa de problematică, pe cum sînt apele kossuthiste, în carí nótă „M. Á.“.

Nu vom mai de parte, să aseménăm meritul cleruluí nostru cu al altuí cler din patrie, bună óră cu al cleruluí rutean. Clerul nostru, har Domnuluí, încă nu a ajuns, să nu se pótă înţelege cu credincioşiĭ sĕí nesciind limba acestora, încă nu a ajuns, să fie străin de poporul sĕŭ. În privinţa acésta nicí chiar „moraliştiĭ“ nostri nu admit aseménare cu vre un alt cler „patriotic“ din Ungaria: eí sînt cu trup cu suflet aí poporuluí, şi asta în împlinirea misiuniĭ preoţescí cumpĕnesce neaseménat mai mult de cât cartea cea multă, dar aplicată în serviţul orí cărei alte cause, numai în cea a credincioşilor nu. Şi susţinênd acestea am făcut abstracţie de la aceea, că „moraliştiĭ“ nostri primesc instrucţie teologică sistematică şi neaseménat mai bună de cât călugăriĭ dluí Hortoványi, dintre carí se recrutézá céta preoţilor catolicí apostaţi din Ungaria.

Nu vom în sfârşit, să insistăm asupra conceptuluí, ce-l are dl Hortoványi despre patriotism. Dluí l-a învĕţat nu din catechismul bisericiĭ catolice, ci din cel al jidano-liberalilor, carí de un timp încóce fericesc patria nóstră.

Singurul lucru, care vom să i-l împărtăşim, e acela, că clerul nostru, pe cum îl cunóscem noí, — şi noí fără îndoélă îl cunóscem mai bine de cât dl Hortoványi, — e încă fórte de parte de ticăloşia aceea morală, cât să fie patriotic pentru baní. Clerul nostru îşi iubesce patria sa nesteptând pentru iubirea acésta vre o răsplată, şi şi-o iubesce mai mult de cum pe semne şi-o ar iubi dl Hortoványi orí alţi semenĭ de aí luí pentru răsplată. Căcí scris este, „că din prisosinţa inimiĭ grăesce gura“, şi aşa dar dacă se găsesc óre unde „simptóme triste“, ele nu se găsesc în clerul nostru, ci în capul şi inima dluí Hortoványi.

Ce vederí avem noí şi clerul nostru despre congruă, am spus-o deja. Sîntem deplin încredinţaţi, că clerul nostru, orí cât de amărîtă i-ar fi starea materială, nicí când nu se va puté hotărî, să priméscă o dotare congruă, care i-se îmbie pe lângă condiţiuní umilitóre pentru sfînta biserică şi pentru el.

Lupta de desperare a Fanarului. — O afacere bisericéscă a pricinuit căderea ministeriuluí român Sturdza, asta acum nu mai sufere îndoélă. Primatele bisericiĭ neunite din România şi mitropolitul de Bucurescí Ghenadie ajunsese în conflict înfocat cu sinodul bisericiĭ acesteia. În sinod se ridică împotriva primateluí un şir de acuse, el fără de interrogatoriŭ şi fără de apĕrare din parte-şi fu depus, degradat la simplu călugăr şi osîndit la internare într'o mănăstire din apropiarea Bucurescilor. Pentru cel ce privesce lucrul din depărtare, abia e cu putinţă, ca el să-şi formeze judecată despre vinovăţia orí nevinovăţia prelatuluí tractat în acest chip; dar aceea, că purcederea îndreptată împotriva luí a fost fórte defectuósă, aceea trebue să o concédă orí care om nepreocupat, şi lumea severitatea sinoduluí faţă cu capul luí o pricepe cu atât mai puţin, cu cât unele din delictele, carí i-s'aŭ aruncat în faţă, privesc lucrurí, carí în biserica greco-neunită se ţin de lucrurí de tóte zilele şi se comit fără scrupul pretutindenea în biserica aceea.

Dar purcederea sinoduluí împotriva primateluí a mai dobîndit un relief special prin cooperarea, în care l-a împărtăşit guvernul prin aceea, că a esecutat asupra primateluí Ghenadie în chipul cel mai brutal sentenţa, pe când el ar fi putut să prilejéscă în contra luí o purcedere regulată cu atât mai vîrtos, cu cât unele din acuse priviaŭ lucrurí, carí aŭ să se judece de judecătoria seculară. Contrariĭ ministeriuluí Sturdza, carí se recrutézá mai ales din tabĕra conservativă, mişcară acum tótă pétra, ca să dispună spiritele în favorul luí Ghenadie şi să aducă afacerea luí din noŭ la ordinea zileí, şi după deschiderea sesiuniĭ de faţă a camereí inscenară turburărí de stradă fórte serióse. E lucru vĕdit, că Sturdza nu s'a simţit destul de tare, pentru ca să pótă ţiné pept pe mai multă vreme cu năvala acésta, şi de aceea — s'a dus.

Că afacerea primateluí depus e singura causă a dimisieí, se vede de acolo, că acum se declară pe faţă ca una dintre problemele nouluí cabinet Aurelian, că să afle o atare resolvire a acesteí cestiuní, carea să liniştéscă spiritele, şi carea ar consta în aceea, că Ghenadie să se rehabiliteze şi apoí să-şi dea de bună voe dimisia. Dar demersul întreg al acesteí afacerí e o nóuă dovadă despre starea nevrednică, în care se află bisericile orientale particulare desbinate de Roma.

Aceea-şi impresie o dobîndesce omul, dacă privesce la evenimentele cele mai de pe urmă, carí s'aŭ petrecut în sinul patriarchatuluí grecesc de Constantinopol. Acest patriarchat, care se numesce pe sine icumenic, se luptă aşa zicênd lupta de desperare împotriva descompunerií sale. În rîndul cel dintâiŭ şi aci e o afacere românéscă aceea, care trage asupra sa băgarea de samă. Românií ceí ce trăesc în Turcia, — eí sînt mai ales Macedo-Românií, numiţi aşa după locaşul lor, — până acum aŭ dat puţine semne de tendenţe naţionale; ba e faptă, că mulţi din eí sînt grecisaţi în privinţa limbií şi a sentimentului. Aceia, carí mai ţin la naţionalitatea lor, aŭ dovedit-o acésta mai ales prin întemeiarea de şcolí românescí, dar s'aŭ păzit, ca să nu provóce suspiţiuní cu privire la loaialitatea lor faţă cu sultanul orí să ridice pretensiuní politice; nicí chiar de postulate bisericescí de ale lor nu audia lumea nimica. Drept răsplată pentru acéstă „purtare credinciósă şi loaială“ sultanul, pe cum vestesce „Agence Roumaine“, a recunoscut pe Românií Macedonieí de naţionalitate proprie şi a dispus, să se priméscă şese tineri români în şcolile împĕrătescí spre a fi pregătiţi pentru serviţul de stat. Dar de o dată mai aduce „Agence Roumaine“ şi o altă veste, care, fiind că nu era pregătită prin nicí o scire de mai înainte, trebue să se declare de surprindĕtóre, de şi ea după recunóscerea naţionalităţií române în Turcia dă de scire numai un corolar al acestuí act. Se vestesce a nume, că în 6 Novembre notabilií români aŭ ales pe cel dintâiŭ mitropolit al Românilor din imperiul otoman, şi că în 3 a c. s'a sevârşit în Constantinopol sfinţirea capeleí române şi s'a oficiat un Te Deum pentru sultanul. Pe lângă acestea nu se înţelege chiar bine scirea mai târzie, că pe Etineŭ, fostul administrator al mitropolieí de Mesambria (Tracia), Românií l-aŭ recunoscut de exarch, şi că el în 6 a c. va sfinţi în Pera o casă, ce s'a adaptat de biserică românéscă. E óre acest Etineŭ mitropolitul cel ales de notabilií români în 6 Novembre? Acésta e cu putinţă; în casul acesta ar trebui să presupunem, că Etineŭ după nascere e Macedo-Român, care numai a părăsit subordinarea faţă cu patriarchatul grecesc şi s'a lăsat a se alege de cap bisericesc al Românilor din imperiul otoman. Noí nu vom să dăm mare importanţă la aceea, că el acum din mitropolit a avansat de exarch, de şi exarchia e o dignitate mai înaltă de cât mitropolia şi presupune episcopí sufraganí. Dar cam suspect sună aceea, că în 3. s'a sfinţit în Constantinopol o capelă românéscă, ér în 6. o biserică românéscă.

Înse importanţă mai mare de cât amĕnuntele acestea are ţinuta, ce o observă patriarchatul grecesc faţă cu cestiunea acésta bisericéscă românéscă. El s'a declarat în contra la aceea, ca în Constantinopol să se înfiinţeze o mitropolie orí exarchie pe sama Românilor, a protestat în contra sfinţiriĭ bisericiĭ românescí de acolo şi a invocat spriginul Porţiĭ. De acesta cu greŭ va avé parte, dacă sultanul întru adevĕr e aşa de binevoitoriŭ supuşilor sĕí români şi va să facă pe voe guvernuluí român, care s'a întrepus în favorul acestora. Dacă patriarchatul stărue pe lângă punctul sĕŭ de vedere, el riscă deslipirea totală a Românilor otomanĭ de la Fanar, pe când prin condescendenţă ar puté dobîndi cel puţin subordinarea mitropolituluí românesc sub patriarchat.

Mai vechiŭ e datul cestieí bisericescí a Sêrbilor otomanĭ. Aceştia, spriginiţi în chip energic prin guvernul regatuluí Sêrbieí, nu aŭ pretins mai puţin de cât episcopí sêrbescí pe sama exarchiilor locuite de o maioritate sêrbéscă, respective celebrarea liturgieí în limba liturgică slavă în comunele bisericescí compuse din Sêrbí. Numirea archimandrituluí Dionisiŭ de mitropolit de Prizrend a fost în sfârşit o concesie faptică în direcţia acésta. O asemenea încredinţare cu privire la umplerea scaunuluí mitropolitan de Scopia (Üs-

kŭb) nu s'a împlinit acum cu prilejul sedisvacanţeĭ.

Descrierea evenimentelor, pe cum o face „Pol. Corr.", pare a corĕspunde adevĕrului; maĭ puţin corĕspunzĕtóre sînt înse următórele observărĭ, carĭ le adauge „Pol. Corr." : „Ţinuta acésta a Fanarului are să se reducă fără îndoélă la aceea, că maioritatea sinodului (patriarchal) nu pricepe adevĕrata situaţie a patriarchatului şi-şĭ închide ochiĭ în faţa viitoriului. Numaĭ la puţinĭ membri de aĭ sinodului, carĭ vĕd maĭ de parte, a învins convicţia, că patriarchatul în faţa schimbărilor politice, carĭ deja s'aŭ întîmplat şi carĭ se aştéptă să se maĭ întîmple pe peninsula balcanică, are să se facă patriarchat icumenic în înţelesul adevĕrat al cuvîntului, de cum va nu vre, ca el maĭ târziŭ, când tóte statele balcanice micĭ se vor emancipa de sub patriarchat priu înfiinţarea de bisericĭ naţionale, însu-şĭ încă să decadă la dignitatea uneĭ simple mitropoliĭ naţionale a Grecieĭ. Înse maioritatea sinodului rĕmâne cu cerbicie pe lângă punctul de vedere, că patriarchatuluĭ are să i-se păstreze caractĕrul original curat grecesc, până când va fi acésta cu putinţă."

Dór cele ce aci se privesc de lucrurĭ viitóre, acelea s'aŭ realisat deja de mult: statele balcanice s'aŭ deslipit de patriarchat; aşa România, aşa Sĕrbia, aşa Muntenegru, aşa Bulgaria. Nicĭ chiar Grecia cea conaţională patriarchatuluĭ nu a voit, să-ĭ rĕmână supusă, ci în dată după înfiinţarea regatului şĭ-a creat sinodul sĕŭ propriŭ. Bosnia-Erţegovina numaĭ după nume maĭ e supusă patriarchatului. Între marginile Turcieĭ s'aŭ desbinat de cătră el Bulgariĭ. Ĭ-aŭ rĕmas numaĭ Greciĭ din Turcia şi Româniĭ şi Sĕrbiĭ, ceĭ ce până acum se puneaŭ într'o grămadă cu Greciĭ; acum s'a ivit pericolul, ca patriarchatul să pérdă şi pe Româniĭ şi Sĕrbiĭ aceştia. Icumenicitatea s'a stîns decĭ deja de mult, şi schimbărĭ politice ulterióre, carĭ se vor întîmpla pe peninsula balcanică, chiar de loc nu vor readuce icumenicitatea aceea. Patriarchatul se desbinase odinióră de cătră Roma maĭ ales din motive politice-naţionale; el acum pere de acela-şĭ „filetism", — identificarea bisericiĭ şi a naţionalităţiĭ, — fiind că îl osîndesce aşa de mult la popórĕle neelne. *„Das Vaterland."*

Revistă bisericéscă.

Din provinţa mitropolitană.

Noul episcop de Lugoş Ilustritatea Sa Dr Demetriŭ Radu în 7 a c. a depus în Viena jurămîntul de fidelitate monarchuluĭ, éră după aceea a fost primit de cătră Maiestatea Sa în audienţă privată.

Duminecă înainte de începerea sfinteĭ Liturgiĭ Escelenţa S. Î. S. Domn Mitropolit a instalat în biserica catedrală din Blaş pe Reverenssimiĭ domnĭ canonicĭ promovaţi. Pe Rsmul Iosif Hossu din canonic prebendat l-a înaintat canonic referendar. Escelenţa Sa prin o frumósă cuvîntare a relevat chemarea şi vîrtuţile canonicilor promovaţi recercându-ĭ a lucra cu zel neobosit şi pe viitor în interesul bisericiĭ. La cuvîntarea Escelenţeĭ Sale a rĕspuns P. O. D. preposit Î. M. Moldovan muţămind în numele capitululuĭ pentru mijlocirea promovărilor.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În şedinţa de Lunĭ a dieteĭ s'a pertractat şi primit budgetul provisoriŭ pe lunile Ianuariŭ—April 1897. Opositionalul Komjáthy a vorbit în contra proiectuluĭ de indemnity, a acusat guvernul, că la alegerĭ a întreprins un adevĕrat răsboiŭ de esterminare în contra principiilor de independenţă. Guvernuluĭ i-a succes, ca cu banĭ străinĭ, cu armată străină să-şĭ adune o atare maioritate disciplinată, ca şi care nu a stat la spatele nicĭ unuĭ guvern. Parlamentul acesta nu a emanat din voinţa poporuluĭ şi pentru aceea nu are auctoritate. Ceĭ alaiţĭ oratorĭ aĭ partidelor opositionale privind votarea provisoriuluĭ ca cestiune de încredere faţă de guvern, aŭ respins proiectul; maioritatea guvernamentală înse l-a primit.

Br. Bánffy se arată mulţămitor faţă de corifeiĭ liberalĭ; pe fostul ministru Wekerle l-a numit president al judecătorieĭ administrative, éră pe bĕtrânul Jokai, neputêndu-ĭ esopera mandat de deputat dietal, l-a făcut membru pe viaţă în casa magnaţilor.

Ministrul de interne a aprobat oprirea conferenţeĭ române, care a fost convocată la timpul sĕŭ pe 15 Maiŭ 1896.

În şedinţa de Mercurĭ s'a presentat proiectul de rĕspuns la discursul tronuluĭ. Apponyi a presentat alt rĕspuns în numele partiduluĭ sĕŭ. În proiectul apponyist e rugat monarchul, să dimită pe actualiĭ consilierĭ, carĭ prin corupţiunĭ aŭ comis la alegerĭ atentat asupra constituţieĭ şi s'aŭ făcut nevrednicĭ de încrederea regeluĭ. Pentru ca să nu se maĭ repetéscă abusurile, Apponyiştiĭ cer, ca legea electorală să se reformeze fără amânare.

Joĭ s'a pertractat proiectul de lege despre recrutarea din anul 1897. E de însemnat, că din partidul naţional nu a vorbit nimenĭ la pertractare. E vorbă, că Apponyiştiĭ se vor pune în pasivitate, a nume nevorbind şi nevotând la proiectele de legĭ, ce le va presenta guvernul. Motivul pasivităţiĭ e corupţia, ce s'a dovedit la alegerĭ.

La interpelarea de maĭ înainte a luĭ Polonyi cu privire la politica esternă rĕspunzĕnd Bánffy a zis, că în politica orientală nu s'a întîmplat nicĭ o schimbare maĭ de moment, éră faţă cu cele publicate de „Hamb. Nachrichten" întrĕgă opiniunea publică din Germania arată, că imperiul german este un aliat, în care te poţi încrede, şi care ţine fidel la tractate. — Polonyi nu a fost mulţămit cu rĕspunsul. El a zis, că dacă Germania a închiat alianţă secretă cu altă putere în trecut, cine scie, că dacă îĭ vor aduce ast fel cu sine interesele, nu o va face acésta şi în viitor?

La interpelaţia luĭ Kossuth a declarat br. Bánffy, că a abzis conventia vamală şi comercială cu Austria.

Austria.

Parlamentul din Viena s'a ocupat în sĕptĕmâna acésta de urcarea contribuţiuniĭ prescrise pentru afacerile de bursă, pe când la noĭ în Ungaria, unde domnesce capitalismul liberal, câştigurile de la bursă nu cad sub nicĭ o contribuţie. Jidano-liberaliĭ în urcarea contribuţiuniĭ amintite vĕd un atentat în contra spiritului de întreprindere, în realitate înse darea pe afacerile de bursă este îndreptăţită, căcĭ, — pe cum a observat ministrul de finanţe Bilinski, — dacă toţĭ ramiĭ de industrie cad sub contribuţie, pentru ce să se bucure de privilegiĭ bursa? Fiind, că de present raporturile de la bursă nu sînt destul de consolidate, ministrul de finanţe cere, ca parlamentul să-l autoriseze a amâna esecutarea acesteĭ legĭ, până când va afla timp maĭ oportun.

România.

Noul cabinet s'a constituit sub presidenţa distinsuluĭ bărbat de stat şi academician P. S. Aurelian. Noiĭ ministri sînt bărbaţĭ de cultură înaltă, şi maĭ toţĭ sînt oratorĭ distinşĭ. Ce privesce singuraticele resorturĭ, ministru al domeniilor e P. S. Aurelian, al afacerilor interne e V. Lascar, al afacerilor esterne şi interim de răsboiŭ e C. I. Stoicescu, al lucrărilor publice e E. M. Porumbariŭ, ministrul cultelor şi instrucţiuniĭ publice e profesorul Mârzescu, de finanţe G. C. Cantacuzeno, éră de justiţie St. Şendrea.

Vinerĭ s'a presentat noul cabinet în cameră şi în senat, unde dl Aurelian şĭ-a esprimat încrederea, că va fi spriginit de representanţiĭ partiduluĭ naţional-liberal spre a realisa programul acestuĭ partid, şi spre satisfacerea generală se vor puté resolva cestiunile de la ordinea zileĭ, carĭ cer o soluţiune pacinică şi cât maĭ neîntârziată.

În cameră cabinetul a fost salutat de cătră Pherekyde, éră în senat de cătră Dim. Sturdza.

Procesul Ghenadie probabil va fi revĕdut, mitropolitul va fi rehabilitat, şi apoĭ imediat îşĭ va da dimisiunea şi se va retrage ca archiereŭ la vre o mănăstire.

Se vorbesce, că Aurelian ar fi câştigat şi pe Fleva pentru sine.

Ministrul de esterne a declarat în cameră şi în senat, că sultanul a conces Românilor din Macedonia, să-şĭ alégă mitropolit, pe care sultanul l-a întărit. Primul mitropolit român al Macedonenilor se numesce Antim.

De la dl Aurelian ca de la economist de renume se aştéptă, să amelioreze şi starea de compătimit, în care se află ţĕrănimea din regatul român.

Franţa.

Presidentul Faure la primăvară va întórce ţarului visita în Petersburg. Franţa aştéptă spriginul Rusieĭ în Egipt faţă de Anglia.

Creştiniĭ democraţi aŭ ţinut un congres în Lyon, care a fost bine cercetat. Între resoluţiunile primite de congres se află şi următórele: Statul să rĕmână pe lângă drepturile şi datorinţele, ce i-le dă Evangelia; să redea familieĭ drepturile confiscate, spre care scop sînt de a se restabili legile în spirit creştinesc; să se contenéscă de la orĭ ce usură şi să contenéscă şi pe alţiĭ; instrucţiunea publică

nicĭ când şi în nimica să nu se aducă în contrazicere cu principiile evangelice. Congresul poftesce, ca ablegaţiĭ catolicĭ să purcédă solidar. În cestiunile sociale, economice şi politice congresul adoptă inviaţiunile cuprinse în enciclica Papeĭ Leo XIII despre cestiunea lucrătorilor. Congresul crede, că speculele Jidovilor aşa se vor puté înfrina, dacă se vor restrînge drepturile politice ale Jidovilor.

Spania.

Se anunţă, că generalul Figuero a dobîndit o învingere strălucită asupra insurgenţilor din provinţa Havana uciḑênd vre o 60 dintre eĭ. Asemenea învingerĭ a maĭ câştigat de curênd şi airia armata spaniolă.

De o dată cu falma îmbucurătóre despre esterminarea insurgenţilor a sosit şi anunţul, că Cleveland presidentul Statelor Unite va începe intervenţia diplomatică în cestia Cubeĭ. El dă a înţelege, că dacă intervenirea în interesul autonomieĭ pentru Cuba ar rĕmâné fără efect, atuncia Statele Unite vor recurge şi la alte mĕsurĭ. Anunţul lui Cleveland a produs în Madrid mare iritaţie. Foile scriŭ, că amestecul Statelor Unite în cestia Cubeĭ este *umilitor* pentru Spania, şi-l consideră de o provocare nu numaĭ a Spanieĭ, ci a Europeĭ întregĭ. Consiliul de ministri a şi deliberat asupra atitudiniĭ de observat faţă cu Statele Unite din America de Nord în cestia Cubeĭ.

Presa angleză dă Spanieĭ a înţelege, să-şĭ compună afacerile în Cuba, cum va puté, căcĭ la spriginul Europeĭ în zădar ar conta la casul, dacă vor păşi la mijloc Statele Unite.

Turcia.

Turciĭ tinerĭ, pe lângă tóte persecuţiunile, la carĭ sînt espuşĭ din partea guvernuluĭ, fac propagandă şi câştigă aderenţĭ numĕroşĭ şi în armată. Eĭ voesc a face din Turcia un stat constituţional după modelul celor europene. Se vede, că nu cunosc miseriile constituţionale.

Pentru regularea finanţelor sultanul recomandă oficialilor cruţare şi sub diverşĭ titulĭ dispune a li-se reţiné câte o parte bună din salar în casa statuluĭ.

Ambasadorii străinĭ aŭ întrebat guvernul turcesc, că pentru ce a înlocuit cu Nazim pe Kostaki-effendi, care era designat de a fi membru al comisiuniĭ judiciare din Creta?

Comitetul macedonean îşĭ continuă agitaţia spre a obţiné autonomie pentru Macedonia.

Corespondinţe.

De lângă Sătmar 15/27 Noemvrie 1896.

Onorată Redacţiune!

Noul vicar din Carĕiĭ marĭ respective archidiaconul părţilor sătmărene şi sĕlăgene şi protopopul şi parochul Carĕilor Dr Felician Bran Duminecă în 22 Noemvrie n. a fost întrodus în noul sĕŭ oficiŭ.

Despre acéstă sĕrbătóre frumósă voesc, să vĕ raportez.

Escelenţa Sa Preabunul Episcop al Orăḑiĭ marĭ Mihail Pavel de vicar respective archidiacon al părţilor sătmărene şi sĕlăgene şi de protopop al tractuluĭ Carĕilor, pe cum şi de paroch în Carĕiĭ marĭ a aflat de bine a numi pe dintinsul şi eruditul preot Dr Felician Bran.

Duminecă în 22 a c. la 9 óre s'a început sĕrbătórea de întroducere în biserica română gr. cat. din Carĕi. Biserica era îndesuită de publicul inteligent, ales din Carĕi, chiar şi de alte confesiunĭ. Aşa am vĕḑut în biserică pe protonotarul comitatens, pe procurorul suprem comitatens, pe protomedicul comitatens, pe presidentul scaunuluĭ orfanal şi alţĭ oficialĭ de frunte din Carĕi, pe cum protojudele cercual, căpitanul oraşuluĭ, preoţiĭ rom. cat. şi profesoriĭ de la gimnasiul rom. cat. din Carĕi şi pe ceĭ alalţĭ preoţi aĭ diferitelor confesiunĭ, raportoriĭ ziarelor „Nagy-Károly“ şi „Szatmármegyei Közlöny“ şi mulţĭ alţiĭ.

Întroducerea s'a început prin cuvîntarea Reverendissimuluĭ D. canonic G. Juhász ca delegat al Escelenţeĭ Sale Episcopuluĭ diecesan. După aceea R. S. Ignaţiŭ Sabăŭ capelanul Carĕilor a cetit actele de numire. În puterea primuluĭ act de numire pe preotul, actuarul episcopesc, profesorul de religie, de limba şi literatura română de la gimnasiul din Oradea mare, vicenotarul consistorial şi viceprotopopul onorar Dr Felician Bran pentru meritele câştigate pe terenul sciinţelor şi pe cel al guvernăriĭ diecesane, pe cum şi pentru zelul, purtarea morală esemplară şi punctualitatea luĭ îl numesce vicar respective archidiacon al părţilor sătmărene şi sĕlăgene. În puterea actuluĭ al 2-lea Escelenţa Sa Episcopul îl numesce protopop al tractuluĭ Carĕilor marĭ, ér prin al 3-lea document e numit paroch al Carĕilor. şi prin al 4-lea Escelenţa Sa P. S. D. Episcop tóte acestea le aduce spre acomodare la cunoscinţa cleruluĭ şi poporuluĭ din acel vicariat respective archidiaconat.

După cetirea acestor documente Rsmul D. canonic G. Juhász a rostit. o prea frumósă cuvîntare de întroducere în care a presentat cleruluĭ ci celor adunaţi pe Magnificul Domn Dr. Felician Bran, care de şi tinĕr încă, multe şi frumóse merite şĭ-a câştigat, pentru carĭ Escelenţa Sa îl rĕsplătesce în câtva, ér apoĭ întru significarea puteriĭ şi misiuniĭ luĭ preoţescĭ îĭ predă actele de numire, cheile bisericiĭ şi Evangelia dorindu-ĭ Rsmuluĭ Dr. Bran, ca să fie adevĕratul apostol al iubiriĭ, să se împrăştie întunerecul, unde va umbla, îĭ doresce apoĭ ajutor de la Dumnezeŭ, ér în nĕcasurile sale să-ĭ servéscă de mângâere viaţa şi chemarea sa preoţéscă. La sfârşit pe credincioşiĭ gr. cat. români din Carĕi ĭ-a felicitat la acest preot atât de înzestrat cu cunoscinţele frumóse şi folositóre, şi ĭ-a rugat, să-l iubéscă şi să fie cu încredere cătră el.

După acésta Rsmul D. Dr Felician Bran s'a urcat pe amvon şi prin o prea frumósă cuvîntare a ocupat oficiul sĕŭ. În acéstă cuvîntare între altele a zis, că *se va nisui, ca drepturile înstrăinate să le recâştige,* cele avute să le ţină.

S'a început apoĭ Sfînta Liturgie, la care aŭ concelebrat M. O. Gavril Lazar de Purcăreţ protopopul Sânislăuluĭ, Mihaiŭ Murĕşan preotul Rĕsîghiĭ, I. Puzucanicĭ preotul gr. cat. rusesc din Carĕi, George Şuta preotul Moftinuluĭ, Ioan Ajaki preot în Domăhîda, Vasile Leşan preotul Sân-Miclăuşuluĭ, Dionisiŭ Bran preot în Ardusad, Antoniŭ Băliban preot în Acâş şi Ign. Sabăŭ capelan în Carĕi, fiind de faţă încă mulţĭ alţĭ preoţi.

Sub decursul sfinteĭ Liturgiĭ cântările le-a esecutat fórte frumos corul tinerimiĭ române din Carĕi, care durere înse alt ceva nu scie românesce de cât cântările, neînţelegênd nicĭ din acelea, că ce cântă!!

La sfârşitul sfinteĭ Liturgiĭ bravul protopop din Sânislăŭ a ţinut un frumos cuvînt de salutare noului lor şef Rsmuluĭ Dr. Felician Bran.

La 1 óră după mĕzăzi s'a dat din partea credincioşilor gr. cat. din Carĕi un prânz în onórea noului lor vicar, dovadă şi acésta pe lângă grandiósa primire, ce ĭ-aŭ făcut, că sînt fórte mulţămiţĭ cu Rsmul Dr F. Bran. La acest prânz aŭ luat parte 110 persóne, ceĭ maĭ de frunte din aceia, carĭ aŭ fost de faţă la întroducere. Primul toast l-a rostit bĕtrânul venerabil Magnificul D. canonic G. Juhász pentru Pontificele Roman şi Monarchul; al doilea l-a rostit Magnificul D. Dr Felician Bran pentru Escelenţele Lor Mitropolitul şi Episcopul diecesan şi pentru canonicul Juhász. Frumos a grăit şi protopopul Lazar de Purcareţ pentru vicarul cel noŭ. Aŭ vorbit apoĭ protonotarul comitatens Ilosvai A. pentru Dr Bran şi alţiĭ.

S'aŭ rostit încă dóuĕ toaste nenorocite de cătră doĭ preoţĭ românĭ; pe aceştia înse îmĭ e ruşine, să-ĭ numesc, căcĭ dóră nicĭ nu s'ar cădé, să-ĭ pomenesc aci, vorbind eĭ numaĭ unguresce, şi zicênd unul dintre eĭ, că cel maĭ mare hazafi e maga az Úr Isten, şi altele de acestea. Vaĭ de eĭ!!

De la Crasna.

Convocare. [1])

Reuniunea învĕţătorilor gr. cat. din comitatul Coşocneĭ îşĭ va ţiné adunarea generală în comuna Aghireş la 31 Decembre a. c. st. n., la care sînt cu tótă onórea invitaţĭ atât onoraţiĭ membri, cât şi toţĭ binevoitoriĭ culturiĭ poporuluĭ nostru român.

Programa:

1. Cuvînt de deschidere al preşedintelui.
2. Cetirea raportuluĭ comitetuluĭ despre activitatea sa.
3. Alegerea alor 2 comisiunĭ de 3 membri, una pentru censurarea raportuluĭ comitetuluĭ, alta pentru censurarea socotelelor cassaruluĭ, pentru statorirea budgetuluĭ anuluĭ venitor şi pentru incassarea taxelor de la membri.
4. Prelegerea practică din Fisică despre „Negură, norĭ, ploe şi neauă“ predată de Demetriŭ V. Zah înv. în Nireş.
5. Propunerĭ diverse.
6. Cetirea uneĭ disertaţiunĭ despre „Educaţiunea fisică, intelectuală şi morală a pruncilor până la etatea de 6 anĭ pliniţi“.
7. Statorirea loculuĭ pentru adunarea generală viitóre.
8. Esmiterea uneĭ comisiunĭ de 3 membri pentru verificarea procesuluĭ verbal.
9. Alegerea advocatuluĭ reuniuniĭ.
10. Cuvînt de închidere.

Cluş în 3 Dec. 1896 st. n.

Iacob Murĕşan preşedinte. **Demetriŭ V. Zah** secretar prim.

Noutăţi.

Constituirea Societăţiĭ acad. „România Junĕ“ din Viena: Pres. cand. ing. Corn. Mesaroş, v.-pres. drd med. Al. Crăciunescu, secr. I. med. Tit Perţa, secr. II. forest. Aur. Ţurcan, cassar med. Mariŭ Sturza, contr. fil. Carol Conya, bibl. arch. Cesar. Popovicĭ, econom med. Iul. Mălinaş. Adresa: IX/2 Lazarethgasse 26.

[1]) Cele alalte foĭ române sînt rugate cu tot respectul a publica acest convocător.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

1. Deja despre jertfele cele prefigurative ale L. V. se amintesce de nenumĕrate orĭ, că efectul lor central nu e numaĭ despĕcătuirea orĭ ștergerea murdărieĭ pĕcatuluĭ, nu e numaĭ ștergerea vineĭ și pedepseĭ pĕcatuluĭ, ci că efectul acela are și o parte positivă, restaurarea buneĭ plăcerĭ a luĭ Dumnezeŭ, sfințirea. Cu tóte acestea în L. V. efectul acesta central al jertfelor ni-se presentă în rîndul cel dintâiŭ ca o acoperire, ca o ștergere a pĕcatuluĭ, așa dară ca o *espiare* a luĭ.

Graiul L. N. în lucrul acesta se alipesce strîns de cel al L. V. În L. N. ca efectul cel dintâiŭ și cel maĭ important al sângeluĭ, ce l-a vĕrsat Christos, al morțiĭ luĭ de jertfă ni-se înfățișézĕ espiarea pĕcatuluĭ. „Că acesta e sângele meŭ al legiĭ celeĭ nóuĕ, carele se varsă pentru mulți *întru iertarea pĕcatelor*“ (Mt. 26, 29). Asemenea caracterisézĕ și Apostoliĭ efectul jertfeĭ luĭ Christos ca *„curățire de pĕcatele* nóstre, și nu numaĭ de ale nóstre, ci și de ale *a tótă lumea*“ (I Io. 2, 2; v. și 4, 10; Evr. 1, 3; 2, 17; 9, 14), ca *„iertare a pĕcatelor*“ (Ef. 1, 7; Col. 1, 14; 2, 13), ca *„resipirea pĕcatului*“ (Evr. 9, 26).

Isus Christos a pătimit și a murit deci, pentru ca să satisfacă pentru pĕcatele a tótă lumea, — cum are să se înțelégă acésta maĭ de aprópe? Cel ce e încărcat cu pĕcate, acela nu e numaĭ pătat cu vină, ci a căḑut și sub pedépsă. În orĭ care pĕcat are adecă să se deosebéscă vina și pedépsa. Acestea amîndóuĕ sînt nisce rele, carĭ apasă pe omul cel pĕcătos și-l despart de Dumnezeŭ; omul cel încărcat cu vină și vrednic de pedépsă stă depărtat și înstrăinat de Dumnezeŭ (Col. 1, 21: „carĭ erați óre când înstrăinați și vrășmași cu mintea întru lucrurĭ rele,“), și pe el zace ca o povară grea neplăccrea și mânia luĭ Dumnezeŭ. Dacă povara acésta rea, vina și pedépsa, are să se ĭea de pe om, dacă pĕcatul are să se stirpéscă cu desevârșire, atunci are maĭ întâiŭ să se prestea dreptățiĭ luĭ Dumnezeŭ o satisfacție corĕspundĕtóre. În ce constă deci satisfacția pentru vină și pedépsă? Și óre întru cât se póte zice, că a prestat-o Christos prin jertfa patimiĭ și morțiĭ sale?

a) Omul prin aceea, că pĕcătuesce, ofensézĕ pe Dumnezeŭ, adecă vatĕmă drepturile luĭ, face luĭ Dumnezeŭ nedreptate prin denegarea onorăriĭ și supuneriĭ datorite, necinstesce maiestatea cea preaînaltă a luĭ Dumnezeŭ, desprețuesce bunătatea cea nemărginită a luĭ Dumnezeŭ. Prin acestea omul se prăpăstuesce în starea vineĭ, se face adecă obiect al displăceriĭ și indignăriĭ dumnezeescĭ, — vrășmaș al luĭ Dumnezeŭ (Rom. 5, 10: „De vreme ce fiind noĭ *vrășmași* sel.“). Cum are deci și póte să se ștérgă vina acésta? Cum se póte, ca să se repareze nedreptatea, ce s'a făcut prin violarea veneraținniĭ, respectuluĭ și iubiriĭ datorite luĭ Dumnezeŭ, — și prin repararea aceea să se delăture displăcerea luĭ Dumnezeŭ? Spre acest scop se pretinde o prestațiune, adecă o lucrare orĭ o suferire, care să prestea maiestățiĭ dumnezeescĭ celeĭ vătĕmate în tocmaĭ atâta orĭ încă și maĭ multă cinstire, câtă necinstire i-s'a făcut prin pĕcat; se pretinde o lucrare orĭ o suferire, carea să placă maiestățiĭ dumnezeescĭ celeĭ vătĕmate în tocmaĭ așa orĭ încă și maĭ mult, de cum ĭ-a displăcut pĕcatul. Satisfacția póte deci să împace pe om din noŭ cu Dumnezeul cel vătĕmat, póte adecă să facă, ca Dumnezeŭ să înceteze a nutri mânie asupra nóstră și să fie gata a ne ĭerta vina. Satisfacția pentru vină e deci manifestare de onóre orĭ maĭ bine compensarea onoriĭ. Lucrarea bună orĭ suferirea de bună voe va corĕspunde prin urmare cu atât maĭ bine scopuluĭ de a satisface, cu cât ea este maĭ potrivită spre a onora și preamări pe Dumnezeŭ. Ér acésta se adeverésce în mĕsura cea maĭ mare în jertfă. Dór jertfa e actul cel maĭ eminent al religiuniĭ. Din acestea se vede apoĭ limpede, că jertfa cea sângerósă a luĭ Christos cât de potrivită a fost spre a efeptui espiarea a tótă vina pĕcatului.

Prin aceea, că din iubire și ascultare față de Tatăl pentru noĭ a beut păharul patimeĭ celeĭ amare și a gustat mórtea cea maĭ chinuitóre, Christos a oferit luĭ Dumnezeŭ un lucru cu mult maĭ mare și maĭ prețios de cum a fost de lipsă, pentru ca să apese în cumpănă cât tóte ofensele, carĭ i-le-a făcut și i-le maĭ face némul omenesc cel pĕcătos. De aceea în jertfa de satisfacție cea nemărginit de prețiósă, ce a adus-o Christos pe cruce, Dumnezeŭ află maĭ multă bucurie și bună plăcere, de câtă e durerea și displăcerea, ce o simte el din causa pĕcatelor tuturor ómenilor. Isus a fost „ascultătoriŭ“ Tatăluĭ „până la mórte, ĕră mórtea crucii“ (Fil. 2, 8). Ascultarea acésta deplinită a compensat neascultarea omenimiĭ celeĭ pĕcătóse. Cum s'ar fi și putut, ca onórea ceea ce s'a detras luĭ Dumnezeŭ prin pĕcat, să se repareze și să se recompenseze maĭ bine, de cum s'a făcut acésta în jertfa de pe cruce? Dóră nemărginit de mare e onorarea și adorarea aceea, carea s'a dat Dumnezeuluĭ celuĭ treĭ-unul prin jertfirea de sine cea sângerósă a Mântuitoriuluĭ. În lumina cea maĭ splendidă a strălucit pe muntele căpățineĭ maiestatea și sfințenia cea inviolabilă a luĭ Dumnezeŭ, când spre recunóscerea și împăcarea eĭ s'a jertfit, s'a strivit și descompus omenirea cea negrăit de desevârșită a luĭ Christos. Prin aceea, că a dat de bună voe viața sa cea prețiósă spre mórtea crucii, Dumnezeŭ-Omul a onorat și a glorificat pe cel Preaînalt, pentru ca să ștérgă nedreptatea și desprețuirea aceea nemĕsurată, cu care ómeniĭ aŭ ofensat și ofensézĕ încă și acum maiestatea luĭ Dumnezeŭ.

b) De vină e legată în chip nedespărțit pedépsa. Unde și până când esistă vina, ea e vrednică de pedépsă. Ómeniĭ ceĭ încărcați cu vină sînt adecă „fiiĭ mâncĭeĭ“ (Ef. 2, 3), eĭ aŭ căḑut pradă dreptățiĭ dumnezeescĭ, — sînt deci o-îndițĭ, ca pentru pĕcatul, ce l-aŭ făptuit, să fie pedepsiți, adecă să fie smeriți și chinuiți. Pedépsa asta are saŭ să se sufere, saŭ se póte dobîndi ĭertarea eĭ ĕrăși prin satisfacție. Satisfacția póte adecă să suplinéscă pedépsa, ce ar fi, să se rabde, póte să ștérgă pedépsa aceea. Drept satisfacție pentru pedépsă se pretinde o prestațiune de bună voe, carea să apese în cumpănă cel puțin atâta, cât apasă pedépsa. Spre acest scop se potrivesc maĭ ales fapte bune, întru cât ele sînt moleste și ostenicióse. Suferirea de bună voe a vre unuĭ lucru molest și dureros e adecă de așa, cât el póte să egaleze și să suplinéscă chinul și smerirea, ce în chip firesc se cuprinde în fiesce care pedépsă. Întru cât deci în jertfă darul se strivesce și se nimicesce, într'însa ĭese la ivélă și caractĕrul satisfacțieĭ pentru pedépsă, și așt fel jertfa e fórte potrivită spre a înlocui pedépsa și spre a dobîndi ĭertarea eĭ.

Dacă vom avé acestea înaintea ochilor, atuncia vom pricepe limpede, că pedepsele acelea, carĭ zac pe omenime în urma pĕcatelor, nu se pot egala și șterge prin nimica în chip maĭ desevârșit ca prin jertfa aceea de satisfacție, carea a adus-o Christos pe cruce. Ce ar și puté să fie maĭ plin de chin și de smerire de cât mórtea suferită pe cruce între doĭ tâlharĭ? Mântuitoriul, cel ce e însă-și nevinovăția și sfințenia, se adâncesce acolo într'o mare, într'o prăpastie de durere și de ocară. Marea cea maĭ amară a durerilor turbă în jurul luĭ. Trupul luĭ cel preacurat e o singură rană de la creștet până la tălpĭ. Plin de sânge, sdrobit și strivit atîrnă el pe lemnul crucii ca jertfă de junghiare. Așa a suferit el pedépsa aceea, carea am meritat-o noĭ și nóuĕ ne-ar fi trebuit, să o suferim. Christos a prestat deci prin jertfa sa de pe cruce satisfacție pentru noĭ. Satisfacția asta a delăturat displăcerea luĭ Dumnezeŭ, adecă a șters tótă vina pĕcatuluĭ, și a îndestulit pretensiunea dreptățiĭ dumnezeescĭ, adecă ne-a scăpat de tótă pedépsa pĕcatuluĭ. Mórtea de jertfă a luĭ Christos a împăcat cu noĭ din noŭ pe Dumnezeul cel vătĕmat prin pĕcat, adecă a efeptuit, ca noĭ să încetăm a maĭ fi obiectul displăceriĭ și mâncĭeĭ luĭ Dumnezeŭ, și ca Dumnezeŭ din parte-și să fie gata a ne ĭerta vina și pedépsa. Așa „avem rĕscumpĕrare prin sângele luĭ (Christos) și ĭertare de pĕcate“ (Ef. 1, 7). Așa „ne-a iubit pe noĭ și cu sângele sĕŭ ne-a spĕlat de pĕcatele nóstre“ (Apoc. 1, 5). Asta s'a sevârșit așa, că el s'a făcut „pacea nóstră“ „cu Dumnezeŭ prin cruce, omorînd vrajba întru sine“ (Ef. 2, 14 urr.). Ba „fiind noĭ vrășmași ne-am împăcat cu Dumnezeŭ prin mórtea Fiuluĭ luĭ“ (Rom. 5, 10). „Că întru el bine a voit, să locuéscă tótă plinirea, și printr'însul să împace tóte cu sine, făcênd pace prin sângele crucii luĭ, printr'însul orĭ cele de pe pământ, orĭ cele din ceriurĭ“ (Col. 1, 20).

Așt fel ni-se înfățișézĕ jertfa luĭ Christos în tóte privințele și în înțelesul cel maĭ adevĕrat al cuvîntuluĭ ca rĕscumpĕrarea cea mult așteptată și dorită (Luc. 1, 74; 24, 21: „Ĕră noĭ speram, că acela este, cel ce va să rĕscumpere, *λυτροῦσθαι*, pe Israil“). Când Isus Christos a întrat în lume, îngerii pe plaiurile Vitleemuluĭ aŭ cântat zicênd: „Mărire luĭ Dumnezeŭ întru ceĭ de sus,

și pe pămînt pace“ (L. 2, 14). Acestea s'aŭ împlinit pe cruce. Pe cruce s'a reparat mărirea luĭ Dumnezeŭ cea turburată prin păcatele ómenilor și s'a solvit prețul de rĕscumpĕrare. Că pe noĭ, „carĭ cu frica morțiĭ în tótă viața eram supușĭ robieĭ“ (Evr. 2, 15), Christos cu acest preț „ne-a rĕscumpĕrat din blăstĕmul legiĭ“ (Gal. 3, 13) și „ne-a scos pe noĭ din puterea întunereculuĭ“ Col. 1, 13).

(Va urma.)

Ben Hur

sau

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Cât de mare înțelepciune a providinței se cuprinde în aceea, că ocupațiunile nóstre, orĭ cât de aspră orĭ sângerósă le-ar fi firea, totuși nu pot să ne păgubéscă simțul moral; că însușirĭ ca dreptatea și blândeța, dacă întru adevĕr ne-aŭ cuprins o dată, continuă a trăi în noĭ asemenea florilor sub zăpadă. Tribunul scia, să fie inesorabil, căcĭ altmintrea nu ar fi fost destoĭnic de moravurile și obiceiurile chemăriĭ sale; el scia, să fie și drept, și a deștepta într'însul simțul față cu nedreptatea, ce s'a făcut óre cuĭ, însemna a-l aduce pe calea de a se îndupleca, să ajute pe cel neîndreptățit la redobîndirea dreptuluĭ. Personalul năilor, pe carĭ comandase, după câtă va vreme se obicĭnuia a-l numi „bunul tribun“. Cetitoriul nu va aștepta o esplicare maĭ bună a caractĕruluĭ luĭ.

Istorisirea tinĕruluĭ cuprindea multe trăsăturĭ, carĭ grăiaŭ în favorul luĭ. Póte că Arriŭ cunoscea pe procuratorul Valeriŭ Grat fără de a se simți îndemnat, să-l iubéscă. Póte că a cunoscut și pe tatăl luĭ Iuda. În decursul rugămintelor sale Iuda îl întrebase de acésta, și Arriŭ, pe cum am putut observa, nu a rĕspuns nimica la întrebarea asta.

De astă dată tribunul era în nedumerire și nu scia, ce să maĭ zică. Puterea, ce o avea pe nae, era neţĕrmurită. Inima luĭ, — impresiile, carĭ le primise, îl sfătuiaŭ, să deprindă grație. Iuda dobîndise credința luĭ. Și tribunul totuși îșĭ zicea, că lucrul nu e grabnic, — orĭ maĭ bine, că el totuși e grabnic. El doria adecă, să ajungă cât se póte de iute la insula Cythera; el se hotărî, să aștepte, póte că maĭ afla despre Iuda încă și maĭ mult, voia cel puțin, să se încredințeze despre aceea, că sclavul acesta e întru adevĕr fiul luĭ Hur, și că el e un tinĕr de omenie. Sclaviĭ de-a rîndul eraŭ nisce subiecte mincinóse.

„Ajunge acum atâta!“ zise el cu glas tare. „Acum te du înapoĭ la locul tĕŭ!“

Ben Hur se închină. Încă o dată privi domnuluĭ și dispunĕtoriuluĭ sĕŭ în față, dar nu găsi într'însa nimica, din ce ar fi putut scóte nutremînt pe sama sperăriĭ sale. El se întórse încet, apoĭ maĭ privi o dată îndĕrĕpt și zise:

„De cum va îțĭ veĭ maĭ aduce vre o dată a minte de mine, tribune, nu-țĭ uĭta, că țĭ-am cerut veste numaĭ despre aĭ meĭ, — despre mamă-mea și soru-mea.“

El se depărtă.

Arriŭ îl urmări cu privirea admirându-l.

„Perpol!“ gândia el. „Ce bărbat ar fi acesta pe sama areneĭ, dacă ar primi instrucția de lipsă! Ăsta mĭ-ar fi un alergătoriŭ! Zeilor! ce braț pe sama spadeĭ orĭ pe a cestuluĭ! — Stăĭ!“ zise cu glas tare.

Ben Hur se opri, și tribunul păși la el.

„Ce aĭ face, dacă aĭ fi liber?“

„Nobilul Arriŭ îșĭ bate joc de mine!“ zise Iuda cu buze trĕmurătóre.

„Pe zeĭ! Eŭ nu glumesc!“

„Atuncĭ îțĭ răspund bucuros. Înainte de tóte mĭ-așĭ dedica viața împliniriĭ datorințeĭ mele. De o cam dată n'așĭ sci, ce să fac alta. Nu mĭ-așĭ afla odihna, până când nu așĭ vedé pe mamă-mea și pe Tirzah a casă. Fie care zi, fie care óră o așĭ dedica fericirĭ lor. Le-așĭ servi, pe cum un sclav nu ar fi servit vre o dată maĭ credincios. Ele aŭ perdut mult; înse, pe Dumnezeul părinților meĭ! eŭ le-așĭ dobîndi încă și maĭ mult!“

Romanul nu se așteptase la acest răspuns. El pe un moment șovăi și apoĭ zise:

„Eŭ grăiĭ către ambiția ta.“ Er apoĭ gândindu-se maĭ adause: „Ce aĭ face, dacă mamă-ta și soru-ta ar fi mórte, orĭ dacă nu s'ar puté da de urma lor?“

Palóre de mórte se așeță pe fața luĭ Ben Hur. El privi a fără preste mare. Se vedea, că el se luptă împotriva uneĭ emoțiunĭ puternice. După ce se făcu stăpân preste ea, se întórse către tribun.

„Ce chemare mĭ-așĭ alege?“

„Da!“

„Îțĭ voiŭ spune adevĕrul, tribune. Tocmaĭ în nóptea, ce a premers acelor zile grozave, despre care țĭ-am grăit, primiseĭ concesiunea de a mĕ face ostaș. Acésta o voiŭ și acuma; și fiind că în întrégă lumea esistă o singură școlă a răsboiuluĭ, eŭ m'așĭ duce, să învĕț într'însa.“

„În palestră?“

„Ba nu, ci în o taběră romană.“

„Înse maĭ întâiŭ ar trebui să înveți a folosi armele!“

Un stăpân nicĭ o dată nu lucră cu minte, dacă dă sclavuluĭ sĕŭ sfaturĭ. Abia esprimase Arriŭ cuvintele din urmă, și el îșĭ și vĕdu greșéla și în aceea-și clipă se făcu aspru, și purtarea luĭ se făcu rece.

„Acuma mergi,“ zise el, „și nu-țĭ forma sperărĭ din cele ce am grăit între noĭ. Se póte, că eŭ îmĭ fac din tine numaĭ haz, orĭ,“ și el se uĭtă îngândurat în laturĭ, — „orĭ dacă veĭ, să nutrescĭ vre o sperare, atuncĭ alege între gloria de gladiator și între servițul de ostaș. Spre cea dintâiŭ te va puté ajuta grația împĕratuluĭ, — în cel din urmă nu aĭ prospecte de a fi rĕsplătit. Tu nu eștĭ Roman. Mergĭ!“

Ben Hur numaĭ de cât se afla érășĭ la vîslă. Dacă inima îĭ este ușóră omuluĭ, atuncĭ tot de una îĭ e ușóră și datorința. Manuarea vîsleĭ nu i-se maĭ păru luĭ Iuda așa de îngrozitóre. O sperare s'a așeță pe el — asemenea uneĭ păsĕruicĭ cântătóre. El nu putea să vadă pe acest óspe drăgălaș și abia îĭ auḑia cântarea, dar scia, că e aci. Simțirea ĭ-o spunea acésta. Admoniția tribunuluĭ: „Póte că eŭ îmĭ fac din tine numaĭ haz!“ el o alunga de la sine, de câte orĭ îșĭ aducea minte de ea. Că omul acesta puternic l-a chemat la sine și s'a interesat de istoria vieții luĭ, acésta era pânea, cu care se sătura flămîndul luĭ spirit. Lumina de-asupra băncĭĭ sale de vîslariŭ se făcu acum curată și limpede, — promisia îĭ lucia dintr'însa, și el se ruga:

„O, Dumnezeule! Eŭ sînt un adevĕrat și credincios fiŭ al poporuluĭ luĭ Israil, al poporuluĭ, pe care tu l-aĭ iubit așa de mult! Fiĭ îmĭ sprigin și-mĭ ajută! De asta te rog!“

IV.

O rază de sperare.

Cele o sută de galere se adunară în sinul de la Antemona de la țĕrmul rĕsăritean al insuleĭ Cythera. Aci tribunul petrecu o zi făcênd revista năilor. Apoĭ vîslă la Naxos, cea maĭ mare dintre Ciclade, carea se află cam la mijloc între țĕrmiĭ Grecieĭ și aĭ Asieĭ și e asemenea uneĭ stîncĭ uriașe așeḑate în mijlocul drumuluĭ. Din acest punct putea tribunul să țină calea tuturor năilor, celor ce treceaŭ, și de o dată avea putința de a lua la góná pe piraț, orĭ se arĕtaŭ eĭ în Marea Egeă, orĭ a fără în Marea Mediterană.

Până ce flota înainta în rînd frumos de-a lungul țĕrmuluĭ muntos al insuleĭ, se anunță o galeră, ce venia de către mézănópte. Arriŭ grăbi înaintea eĭ. Era o nae de transport și venia de-a dreptul din Bizanț. Din rostul comandantuluĭ eĭ înțelese tribunul aměnuntele, carĭ trebuia la tótă întîmplarea să le scie.

Piraților toți veniseră de la țĕrmiĭ maĭ depărtați aĭ Mării Negre. Era representat până și Tanais de la revĕrsarea rîuluĭ, despre care se zicea, că nutresce cu apa sa lacul Meotis. În cea maĭ mare taĭnă își facuseră eĭ pregătirile. Numaĭ când apărură în Bosforul Traciel și cufundară flota, ce anghira acolo, numaĭ atuncĭ le-aŭ dat ómeniĭ de veste. De acolo începênd și până la Hellespont le căḑu în mânĭ tot, ce plutia pe mare. Flota lor consta din șese zecĭ de galere bine întrarmate, cu câte treĭ rînduri de vîslași și numaĭ puține numaĭ cu câte dóuĕ rînduri. Un Grec era comandant, și cârmacilĭ, carĭ cunosceaŭ bine tóte apele rĕsăritene, eraŭ asemenea Grecĭ. Prada, ce o făcuseră, era enormă. Spaĭma, ce o rĕspândiaŭ, nu se estindea numaĭ la mare: cetățile își închideaŭ nóptea porțile, și locuitoriĭ puneaŭ străjĭ pe ziduri. Comerciul maĭ că încetase.

Unde eraŭ acum pirații?

La întrebarea asta atât de importantă pentru Arriŭ a primit el următoriul rĕspuns: După atacarea și jefuirea Efestieĭ de pe insula Lemnos inimicul și-a îndreptat cursul cruciș prin grupa insulelor Tesalieĭ și a dispărut în golfurile dintre Eubea și Elada.

Ast fel sună raportul.

Ademeniți de rara priveliște de a vedé manevrarea uneĭ flote stătătóre din o sută de năĭ, locuitoriĭ insuleĭ grăbiră la țĕrmul stîncos și sosiră tocmaĭ în momentul, când avantgarda năilor cârni spre méză nópte și cele alalte o urmară în șir închiat. Eĭ încă auḑiseră despre năvălirea piraților în apele grecescĭ și acum priviaŭ în urma vîntrelelor celor albe, până când ele dispărură dinaintea lor între Rheni și Syros. Ceĭ maĭ cu

minte din ei prinseră inimă şi-şi esprimaŭ recunoscinţa sa faţă cu puternica Roma, care esecuta tot de una, ceea ce întreprindea cu mâna sa cea tare, şi oferia scut şi siguranţă în schimb pentru contribuţiile, ce le incassa.

Tribunul era fórte îndestulit cu mişcările inimiculuĭ. El era acum îndoit datoriŭ cu recunoscinţă Fortuneĭ. Ea îĭ aduse informaţiunĭ grabnice şi sigure şi ademenise pe inimicii lui în nisce ape, în carĭ nimicirea lor i-se părea maĭ sigură de cât orĭ unde airia. El cunoscea paguba, ce o putea face şi numaĭ o singură galeră pe mare deschisă, cum e Marea Mediterană, şi scia şi aceea, cât de greŭ e a o cerca şi ajunge. Înse tocmaĭ împrejurările acestea carĭ îĭ îngreunaŭ problema, tocmaĭ ele îĭ potenţaŭ în aceea-şi măsură şi gloria, dacă reuşia a nimici cu o singură lovitură flota întrégă a piraţilor.

Dacă cetitoriul va binevoi a lua în mână o chartă a Greciei şi a Mării Egee, atuncĭ va vedé, cum se întinde insula Eubea de-a lungul ţĕrmuluĭ clasic asemenea uneĭ tabiĭ de apĕrare împotriva Asieĭ, şi cum printre ea şi printre continent se întinde un canal cam de o sută-şi dóuĕ zecĭ de milurĭ în lungime şi una cu alta abia de opt milurĭ în lărgime. Întrarea de cătră méză nópte primise odinióră flota luĭ Xerxe, şi acuma da adăpost îndrăzneţilor piraţi de pe Marea Négră. Cetăţile de lângă golful pelasg şi de lângă cel melic eraŭ bogate, şi prada îĭ momia. După tóte acestea Arriŭ ajunse la convicţia, că piraţiĭ se vor găsi óre unde din jos de Termopile. Folosindu-se de prilej se hotărî, să le taie calea spre méză nópte şi spre méză zi, şi a nume în dată, fără de a maĭ perde nicĭ măcar timp de o óră. Până şi pómele, vinurile şi femeile vestite de pe insula Naxos trebui să le părăséscă. Fără popas şi în linie dréptă vîslă el înainte, până când pe înserate vĕdu înălţându-se la marginea orizontuluĭ muntele Ocha, şi pilotul anunţă ţĕrmul Eubeeĭ.

La un signal se opri flota întrégă. Arriŭ o împărţi acum în dóuĕ despărţeminte de câte cincĭ zecĭ de galere. Pe unul îl trimise de-a dreptul în canal, pe când cel alalt primi porunca, să vîsleze în laturea apusană a insuleĭ cea îndreptată spre mare. De acolo el avea să înainteze cu luţéla cea maĭ mare, ce era cu putinţă, ca să ajungă la întrarea de cătră méză nópte şi de acolo să cerce a se întîlni în canal cu cel alalt despărţĕmînt.

Adevĕrat, că acum nicĭ unul din cele dóuĕ despărţeminte nu se putea măsura cu numĕrul cu flota piraţilor; dar în schimb pentru desavantajul acesta dispunea fiesce care de diferite avantajurĭ. Între avantajurile acestea nu era cel maĭ mic disciplina aceea severă, carea uneĭ adunăturĭ de piraţi, fie eĭ orĭ cât de vitejĭ, nu-ĭ era cu putinţă, să o observe. A fară de acest avantaj maĭ cumpĕnise tribunul cel cu minte încă şi aceea, că de cum va s'ar întîmpla, ca un despărţemînt să fie bătut, atuncĭ cel alalt uşor va puté să învingă pe inimicĭ, după ce eĭ în urma învingeriĭ se vor fi împrăştiat prin golf.

Într'aceea Ben Hur îşi împlinia serviţul la vîslă schimbându-se după obiceiŭ tot la şese óre. Odihna din golful de la Antemona îl întărise din noŭ aşa, că vîslatul nu-ĭ făcea greutate, şi hortatorul de pe ridicătură nu avea nicĭ o causă de a-l dojeni.

Preste tot ómeniĭ nu apreţiézĕ în de ajuns liniştea aceea a sufletuluĭ, ce isvoresce din cunoscinţa loculuĭ, în care petrece óre cine, şi în care se duce. Simţul de a fi rătăcit e deja un simţ chinuitoriŭ; încă şi maĭ rĕŭ e simţul, ce-l cuprinde pe om, când înaintézĕ orbiş spre ţinte necunoscute. Îndatinarea tocise la Ben Hur acest simţ, dar numaĭ până la un grad anumit. El manuând vîsla óră după óră şi une oria ziua şi nóptea neîncetat, totuşi era cuprins în tótă vremea acésta de consciinţa, că galera face căĭ de miluri, şi nicĭ o dată nu-l părăsia dorinţa de a sci, unde petrece şi în cătrăŭ se duce. Şi acum sentimentul acesta îl întăria şi-l întraripa sperarea la o viaţă nóuă, carea se sălăşluise în peptul luĭ, de când grăise cu el tribunul. Cu cât e maĭ mic şi maĭ îngust locul, în care aştéptă óre cine, cu atâta maĭ simţit şi maĭ puternic e dorul; şi aşa s'a întîmplat şi cu el. Părea că auĭia fiesce care sgomot de pe naea cuprinsă cu înaintarea repede şi asculta la fiesce care sgomot, ca şi cum ar fi un glas, ce vine, să-ĭ spună óre ce. El privia la deal la gratie şi printr'însa la lumina, din care o părticică aşa de mică era a luĭ, şi aştepta, fără ca să scie, ce. Şi une oria se surprinse la încercarea abia suprimată de a agrăi pe comandantul de pe ridicătură, un lucru, care pe acest dignitariŭ l-ar fi pus a bună samă în uĭmire maĭ mare de cât vre o întorsĕtură fără de veste a bătăliei.

Timpul cel lung al serviţuluĭ luĭ îl învĕţase, ca prin observarea puţinelor raze ale sóreluĭ, carĭ cădeaŭ de pe coperiş pe padimentul caiuteĭ, să pótă determina în general direcţia, în care înainta naea. Asta firesce că era cu putinţă numaĭ în zile senine, pe cum era ceea ce ĭ-o dăruise tribunuluĭ acum Fortuna cea atât de bună faţă cu el. Esperinţa asta nu-l părăsise nicĭ atuncia, când flota pornise de la Cythera. În credinţa firmă, că eĭ călătoresc spre vechea ţară a Iudeilor, el nu scăpa nicĭ cea maĭ mică abatere de la curs. Prin el trecu o durere sfăşiătóre, când băgă de samă, că acesta fară de veste se îndreptă spre méză nópte. Schimbarea acésta a cursuluĭ, pe cum îşi va aduce a minte cetitoriul, s'a întîmplat la insula Naxos. De loc nu putea să-şi dea samă, ce va fi fost causa acesteĭ schimbărĭ; căcĭ nu avem să uităm, că el în tocmaĭ ca şi ceĭ alaiţi sclavĭ nu scia, unde petrece naea, pe cum nicĭ scopul espediţieĭ. Postul luĭ era la vîslă, şi acolo îl ţinură în chip inesorabil, orĭ odihnia naea anghirând orĭ brăzda marea. Numaĭ o dată în ceĭ treĭ anĭ i-s'a conces, să se suie pe pod, şi anume cu prilejul, aĭ cărui martorĭ am fost şi noĭ. El nu scia nimica despre aceea, că în urma năiĭ, spre mişcarea căreia el aplica tótă forţa sa, venia o flotă mare în rîndul cel maĭ frumos. Încă şi maĭ puţin scia el scopul, care-l urmăria flota acésta.

(Va urma.)

Bibliografie.

Carte scolastică aprobată. Înaltul Minister r. ung. de culte şi instrucţiune publică prin ordinaţiunea sa de la 5 Octobre 1896. Nr. 45.418 a aprobat cartea „**Manual de Stilistică**“ pentru clasa IV. şi V. gimnasială, preparandiĭ, şcóla reală, şcóla superióră de fete ş. a. de *Ioan F. Negruţiŭ*, profesor. Ediţiunea II. revĕdută şi îndreptată după planul ministerial. Blaş 1896. Peţul unuĭ esemplar broşurat e **1** fl. **30** cr.

Stilistica practică saŭ regule şi esemple pentru tot felul de epistole, cereriĭ, acte şi documente, carĭ vin maĭ des înainte în viaţa de tóte zilele. Blaş 1896. Preţul unuĭ esemplar broşurat e **30** cr.

Se pot procura de la Tipografia seminarială din Blaş şi de la autor. Librarilor li-se daŭ 20% rabat.

A apărut: **Preotul din Wakefield**, naraţiune de Oliver Goldsmith, tradusă din limba angleză de Dr. P. T. — Preţul **60** cr., cu porto postal **70** cr.

Raportul societăţiĭ „România Junĕ“ din Viena pe 1896.

Calendarul „Lumeĭ ilustrate“ cuprinde calendarul sĕrbătorilor ortodoxe, catolice, protestante şi israilite, multe anunţurĭ şi ilustraţiunĭ frumóse, p. es. Sinaia, portretele regeluĭ, regineĭ şi principilor României, ale M. LL. Francisc Iosif şi Elisabeta de Austro-Ungaria, ale tuturor suveranilor din Europa, ale membrilor cabinetuluĭ Sturdza ale maĭ multor scriitorĭ românĭ ş. a. Apoĭ conţine vre o câteva lecturĭ frumóse, anecdote plăcute şi varietăţĭ interesante. Costă numaĭ **75** cr. În Blaş se póte cumpĕra la dl Aug. Coltor.

A apărut la **Tipografia Seminariuluĭ** în **Blaş** (Balázsfalva):

Şematismul

Veneratuluĭ Cler al archidieceseĭ mitropolitane greco-catolice a Alba Iuliei şi Făgăraşuluĭ pe anul 1896. — 8° 365 pag. — Preţul unuĭ esemplar **1** fl. Esemplare singuratice spedate ×-band **1** fl. **10** cr.

La tipografia seminarială se maĭ află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ din 1894 şi 1895

împreună cu respectivele ordinaţiunĭ ministeriale, traduse, edate şi comentate la ordinul Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Preţul unuĭ esemplar broşurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atenţiunea cleruluĭ nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoţesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuinţă preotul în urma situaţiuniĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare şi cu copciĭ fl. 10.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele şi cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Orologer, crudo fl. 2.80. legat în piele fl. 3.80.

Octoichul cel mic ediţ. III. Blaş 1892. Preţul nelegat 80 cr. v. a., legat cu călcâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Pentecostarul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Istoria universală bisericéscă de Dr. A. Grama. Blaş 1881 broş. 3 fl.

Editor şi redactor răspundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiuni

Un sir garmond: odată 7 cr., a doua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., şi de fiecare publicaţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacţiunea şi Administraţiunea Unirii» în Blaş.

Anul VI. Blaş 19 Decembre 1896. Numĕrul 51.

Iosefinism.

Încă nu s'aŭ aşedat valurile pornite de legile bisericescĭ ale guvernuluĭ, încă nu sînt vindecate ranele: şi étă, că noĭ norĭ se ivesc pe orizon, vestitorĭ de lupte nóuĕ, de nóuĕ turburărĭ.

Conducĕtorul secţieĭ de drept public în presidiul consiliuluĭ de ministri, Dr. Dárday, a ţinut în reuniunea regnicolară a ĭuriştilor o prelecţie despre natura fundaţiunilor bisericescĭ şi despre dreptul guvernuluĭ de a supraveghia acele fundaţiunĭ.

Disertantul s'a nisuit a arĕta, că legile ţĕrĭĭ asigură guvernuluĭ dreptul de inspecţiune supremă asupra fundaţiunilor pie şi de a controla asupra folosirĭĭ şi moduluĭ de administrare a acelora. Legile acele înse nu se observă, şi ast fel se întîmplă apoĭ, că amintitele fundaţiunĭ se administrézĕ fără de nicĭ un control al guvernuluĭ, maĭ mult, că sînt o mulţime de fundaţiunĭ, despre carĭ guvernul nicĭ atâta nu scie, dacă ele esistă.

Disertantul conchide după tóte la aceea, că va trebui netrecut să se pornéscă o acţiune legislativă, cu scop, ca: 1. Să se conscrie tóte fundaţiunile; 2. să se insinue fundaţiunile nóuĕ; 3. la înfiinţarea de fundaţiunĭ nóuĕ să fie de lipsă învoirea previe a guvernuluĭ; 4. să fie asigurat dreptul de suprainspecţiune a guvernuluĭ pentru validitarea intenţiunilor fundatoruluĭ.

Disertaţiunea acésta a provocat un viŭ resunet în presa întrégă. Resunetul acesta era cu atât maĭ îndreptăţit, cu cât posiţia oficiósă a disertanteluĭ dădeaŭ lucruluĭ întreg aparinţa, ca şi cum am avé de-a face cu o declarare oficiósă, cu o anunţare oficiósă a nóueĭ acţiunĭ legislative de sferă bisericéscă.

E adevĕrat, că ministrul-preşedinte Bánffy a declarat în comisia de rĕspuns la mesagiŭ al caseĭ magnaţilor, cum că disertaţia are caractĕr privat, şi că guvernul n'are nicĭ în clin nicĭ în mânecă cu ideile esprimate în numita disertaţie; maĭ mult, că guvernul n'are de gând a presenta nicĭ un fel de proiect de lege privitor la administrarea fundaţiunilor bisericescĭ. Dar de altă parte sciut e, ce valóre e a se da la asemenea desminţirĭ. Şi dacă se va socoti, că disertaţia a fost primită cu multă căldură într'o corporaţiune aşa de distinsă, cum e reuniunea ĭuriştilor, maĭ mult, că idea ispitesce deja de opt anĭ, va trebui să se zică, cum că aicĭ e vorba despre pregătirea seriósă a unuĭ curent, sub a cărui presiune apoĭ guvernul să se pótă declara de silit la inaugurarea acţiunĭĭ legislative.

Şi orĭ ce ar zice baronul Bánffy, lucrul nicĭ nu póte să se întîmple alt fel. Baronul Bánffy e un *om,* care trece, dar liberalismul e un *sistem,* ce nu încétă cu trecerea unuĭ om. Si acest sistem reclamă atotputinţa statuluĭ, — în consecinţă nimicirea bisericiĭ.

Sistemul acesta şĭ-a isprăvit deja lucrarea în alte ţĕrĭ. La noĭ a ajuns de o cam dată numaĭ până la secularisarea vieţiĭ religióse. Dar în ochiĭ luĭ materia dominézĕ. Acum urmézĕ rîndul şi la secularisarea eĭ.

N'are decĭ baronul Bánffy la ce maĭ desminţi nimic. El azĭ e, mâne nu maĭ e. Sistemul liberal înse va reclama imperios aceea, ce dînsul azĭ négă: de o cam dată controlul asupra fundaţiunilor bisericescĭ, maĭ apoĭ secularisarea lor.

Maĭ curios înse e, că dl Dárday se plânge, că legile privitóre la dreptul de control al statuluĭ asupra fundaţiunilor nu s'a esecutat nicĭ când.

Un ĭurist ca domnul Dárday ar fi trebuit să scie, că un asemenea drept n'a avut statul nicĭ o dată.

Legile din 1714 şi 1723 aŭ fost nisce *falsificărĭ,* şi nicĭ când nu aŭ fost recunoscute de legĭ valabile şi obligătóre, ĕră ordonanţele secularisătóre ale împĕratuluĭ Ĭosif II le-a retras însu-şĭ împĕratul cu puţin înainte de mórtea sa.

Cum se póte decĭ provoca domnul Dárday la legĭ neesistente?

Când e vorbă de-a asigura atotputinţa statuluĭ, se face provocare şi la legĭ neesistente; ér când e vorba de a recunósce drepturile altora, atunci se calcă în picióre şi drepturile adevĕrate, garantate prin legĭ aduse şi aprobate de toţĭ factoriĭ legislativĭ. Étă liberalismul.

Feuilleton.

Puţină critică.

Literatura română, după cum putem constata cu plăcere, în timpul maĭ din urmă a luat un avînt îmbucurător. E drept, că cele maĭ multe producte literare apar în România liberă, aparinţă, carea după părerea mea se datorésce maĭ ales împrejurărĭĭ, că fraţiĭ nostri de preste Carpaţi, pe lângă libertatea, ce o aŭ de a-şĭ desvolta talentele lor în orĭ ce direcţie, maĭ sînt scutiţi şi de luptele politice, carĭ pe noĭ ne ţin în continuă ferbere şi agitare şi ne silesc, să întrebuinţăm mare parte din timpul vieţiĭ nóstre în lupta pentru esistinţa naţională.

De aceea de câte orĭ apare şi aicĭ la noĭ vre un product literar, îl salutăm cu bucurie vĕdĕnd, că şi la noĭ maĭ sînt bărbaţi, carĭ între atâtea nĕcasurĭ, ce ne amărĕsc viaţa, şi cu tóte asupririle, la carĭ sîntem supuşi, arată, că şi noĭ voim, să ne perfecţionăm în continuŭ prin cultivarea diversilor ramĭ aĭ sciinţelor.

Pentru acestea motive am salutat şi eŭ cu bucurie cărticica, carea a publicat-o nu de mult Cl. D. Dr Octavian Domide spiritual la seminariul gr. cat. din Gherla, şi e intitulată: „Arborele vieţiĭ, escelinţele şi fructele Preasfinteĭ taĭne şi jertfe Eucharistice, cu modul de a se împărtăşi în abundanţă din dînsele. Propuse în meditaţiunĭ, consideraţiunĭ şi reflesiunĭ, traduse, întocmite şi făcute etc.“ Am salutat, zic, cu bucurie acéstă cărticică cu atât maĭ vîrtos, că la noĭ sînt, durere, fórte rarĭ cărţile, carĭ tractézĕ despre lucrurĭ sufletescĭ, şi maĭ cu totul necunoscute, cele carĭ cuprind meditaţiunĭ ca şi cea de faţă. Chiar pentru aceea, cât ce mĭ-a ajuns în mână, am început a o ceti cu ore-şĭ care aviditate, dorind, să sciŭ, ce cuprinde, ce frupte aşĭ puté culege pentru sufletul meŭ de pe acest arbore al vieţiĭ, şi mĭ-a venit în minte idea de a o recomanda, dacă va fi vrednică, şi altora, ca şi alţiĭ să se pótă îndulci din fruptele aceluĭ arbore.

Înse amară decepţie!

Cât ce am deschis cartea şi am cetit câte va şire, m'am convins, că acest arbore e prea tomnatic, că e îmbrăcat în frunze prea posomorîte, prin ce, de sigur că în loc să atragă pe mulţĭ, ca să se nutréscă din fruptele luĭ, cât ce le vor atinge, se vor disgusta. Şi anume pentru ce?

Voiŭ spune în următórele.

Cine voesce, ca cele scrise de dînsul şi publicate cu tipariul să fie întîmpinate cu simpatie şi cetite cu plăcere, acela trebue să-şĭ dea silinţa de a scrie într'o limbă frumósă într'un stil uşor şi plăcut, fără de a neglege, se înţelege, nicĭ forma esternă, adecă formatul şi tipariul.

Acésta înse nu se póte zice despre cartea din cestiune, carea luând a fară formatul, ce póte trece, lasă fórte mult de dorit maĭ ales în privinţa limbiĭ şi a stiluluĭ. Las că nicĭ tipariul nu este de frunte, ba e chiar slab. Aşa de es. în multe locurĭ literele sînt şterse maĭ de tot aşa, în cât numaĭ cu încordarea ochilor poţĭ ceti; airia pe aceea-şĭ pagină sînt literele acum maĭ rare, acum maĭ dese şi îndesuite una lângă alta, şi nu numaĭ într'un loc orĭ dóuĕ, ca să poţĭ zice, că e o eróre trecută cu vederea, ci în maĭ multe locurĭ, ceea ce arată evident negligenţa, cu carea a fost tipărită cartea.

Ér stilul şi limba arată şi maĭ evident, că auctorul şĭ-a bătut fórte puţin capul cu studiarea frumseţeĭ, ce o are limba română. Cine voesce, să scrie şi să tipăréscă cărţĭ românescĭ, acela trebue să cugete, că nu toţĭ, ceĭ carĭ cetesc cărţĭ românescĭ, fie chiar şi cărţi

Orĭ cum ar fi, tendența arĕtată de domnul Dárday e *iosefinistă*. Să fim dar cu toțiĭ la pază.

De o cam dată: *Ĭosefinism.*

Pe urmă: *Secularisare.*

Étă losinca de mâne!

„Regularea dreptului de inspecțiune asupra fundațiunilor bisericescĭ.“ — Despre tema acésta a ținut în Reuniunea ĭuriștilor din Budapesta o conferență consilierul ministerial Dr Dárday Sándor.

Tendența conferenței ținută cu aparat sciințific de o cam dată e numaĭ academică. Conferențiarul înainte de tóte se provócă la împrejurarea, că înainte de acésta cu 8 anĭ dieta s'a ocupat de cestiunea dreptuluĭ de inspecțiune cu privire la fundațiunĭ. Atunci Csorba a ținut o conferență în obiectul acesta. Dárday espune apoĭ legile, ce s'aŭ adus în materia acésta de prin secolul al XVI-lea, patentele luĭ Ĭosif II și alte dispositiĭ până în timpul nostru. Legile însc nu și-aŭ ajuns scopul, de óre ce ele aŭ fost desconsiderate în manipularea fundațiunilor. Maĭ ales fundațiunile bisericescĭ romano-catolice nu aŭ controlă suficientă, la ce causa principală e, că bisericiĭ catolice din Ungaria îĭ lipsesce organismul autonomic, unde și laĭciĭ să deprindă o anumită controlă asupra administrăriĭ banilor bisericescĭ, a fundațiunilor capitulare etc. Maĭ ales este de nesuferit starea, în care se află administrarea fundațiunilor bisericilor gr. or. Aicĭ e absolut cu neputință a sci, ce fundațiunĭ esistă și spre ce scop se folosesc, așa că Maiestatea Sa de curênd s'a simțit îndemnat a dispune, ca fundațiunile bisericilor sêrbescĭ gr. or. să se conscrie încă până la finea acestuĭ an. Preste tot putem zice, că guvernul nu are nicĭ o cunoscință despre fundațiunile, carĭ nu staŭ sub controla curțiĭ de compturĭ, și așa puterea de stat nu póte sci, ce mulțime de banĭ și valorĭ se manipulézĕ de cătră capitule și organele bisericescĭ, și că óre manipulézĕ-se ele amĕsurat intențiuniĭ fundatorilor.

În atarĭ împrejurărĭ conferențiarul află de lipsă, să se creeze o lege cu privire la controlarea și inspecțiunea fundațiunilor din partea statuluĭ, care lege să facă deosebire între fundațiunile de stat și între cele bisericescĭ.

În vîrtutea acesteĭ legĭ ar fi întâiŭ, să se conscrie fundațiunile esistente, a dóua să se insinue nóuĕle fundațiunĭ, a treia a se cere încuviințarea guvernuluĭ la crearea de fundațiunĭ nóuĕ, a patra a se asigura dreptul de inspecțiune al guvernuluĭ spre a se realisa intențiunile fundatoruluĭ.

Apreciarea acesteĭ conferințe o află cetitoriĭ în primul acestuĭ numĕr.

Mitropolit Macedo-Român. — Cetitoriĭ sciŭ, că Sublima Pórtă a acordat Românilor macedonenĭ un mitropolit propriŭ, recunoscênd tot o dată și națiunalitatea română ca egală cu cele alalte națiunalități.

Lucrul acesta de mult l-aŭ tot cerut Româniĭ macedonenĭ, n'aŭ ajuns însc la nicĭ un resultat. Și de sigur n'ar fi ajuns nicĭ acum, dacă nu se valoraŭ în direcția acésta grave insistențe diplomatice.

Despre afacerea acésta, reproducem din „Liga Română“ următórele:

„Insistențele aceste vin din partea Austrieĭ, care are o netăgăduită influință asupra Sultanuluĭ. Austria caută a găsi un puternic element de opunere contra întinderiĭ slavismuluĭ spre Constantinopol, și acest element nu póte fi de cât Românii, carĭ pot fi capabilĭ la un moment dat cu ajutorul Europeĭ catolice, să opună o stavilă tendențelor cutropitóre slavice.

„Étă împrejurările, carĭ fac a se bănui, că Austria a fost diriguitórea acestuĭ act.

„Orĭ cum ar fi însc, orĭ de unde ar veni, ceea ce e principal și sigur, e, că Romaniĭ din Macedonia vor câștiga mult.

„Până aci eĭ nu eraŭ recunoscuțĭ ca individualitate națională.

„De și mulțĭ Românĭ aŭ ocupat și ocupă funcțiunĭ însemnate în imperiul Otoman ca *Sava Paşa, Constantin Paşa* etc., de și în urma unuĭ ferman al Sultanuluĭ *Aziz* tóte populațiunile din Turcia eraŭ admise în funcțiunile Statuluĭ, totuși Româniĭ nu se puteaŭ bucura de aceste avantaje, de cât în calitate de Grecĭ; individualitatea lor națională era întrupată în cea grecéscă.

„Cu înființarea Mitropolieĭ însc și cu acordarea burselor celor 6 tinerĭ li-se dă Românilor acest mare drept, li-se recunósce națiunalitatea lor independentă de a Grecilor.

„Acest fapt e cu atât maĭ îmbucurător, cu cât el va ajuta fórte mult la desvoltarea sentimentuluĭ național de acolo și la salvarea atâtor Românĭ (Grecomanĭ) crescuțĭ până acum în spiritul dominațiuniĭ grecescĭ.

„Întru cât privesce persóna Mitropolitului *Antim,* lucrul nu este de așa mare importanță, cum voesc a-l presenta uniĭ. *Mitropolitul Antim,* de și Albanez, de și a slujit până acum în grecesce, de și a caterisit la *Gruşova* cu luminărĭ de smólă pe preotul Cornătescu, fiind că a cântat românesce în biserică, totuși putem bănui și prevedé, că-și va da sémă de importantul rang, la care e urcat, și vom avé posibilitatea de a-l vedé filo-Român desĕvârșit, pe cum am vĕdut pe grecul Mitropolit Metodiŭ din Sofia filo-Bulgar, pe cum vedem pe *Românul Grigorie,* președintele Sinoduluĭ bulgar și Mitropolit în Rusciuc, filo-Bulgar desĕvârșit.

„Orĭ cum va deveni însc în viitor, pasul prim și de ordin capital e făcut. Instituția noĭ o primim; ea ne umple de bucurie, căcĭ e *garanța cea maĭ solidă a esistințeĭ în viitor a națiunalității române în Balcanĭ.*“

„Pasivitatea nóstră.“ — Sub titlul acesta „Dreptatea“ publică un șir de articolĭ, în carĭ e vorbă de folósele și valórea „activității“ și „pasivității“ pentru noĭ Românĭ.

„Dreptatea“ publică acești articolĭ, ca să dea causă la discusie asupra acesteĭ teme atât de actuale și importante pentru noĭ toți. Asta e fórte frumos de la numita fóe.

Dar atunci ne permitem a întreba: Ce rost aŭ întreruperile și observările continue intercalate din partea redacțiuniĭ?

Orĭ voesce „Dreptatea“, să deschidă o discusie liberă asupra temeĭ acesteia, orĭ nu.

În casul prim să publice tot fără observărĭ, însc fără a se identifica și reservându-și cuvîntul final. În casul al doilea simplu refusă publicarea articolilor, cu carĭ nu consimte.

Procedura însc urmată de „Dreptatea“ e și necuviincióasă și pe lângă aceea maĭ arată și „un grad avansat de nervositate“, ca să grăim à la „Tribuna“.

---

de meditațiunĭ, se interesézĕ atât de puțin de frumseța limbiĭ lor, în cât să nu judece cu caritate frățéscă, dar și cu asprime cuvenită nesocotirea limbiĭ lor.

Și ce vedem în cartea acésta? Auctorul a tradus și prelucrat meditațiunile din limba latină și italiană, dar nu s'a îngrijit, ca traducerea și prelucrarea să fie curat românéscă, ci a grămădit numaĭ acolo cuvinte și frase întregĭ, carĭ numaĭ românescĭ nu sînt.

Ca să arĕt, cât sînt de adevĕrate aserțiile mele, voiŭ cita numaĭ câteva esemple.

Dedicarea însă-și se începe cu propositia acésta neromânéscă: „Vóuĕ, tinere mlădite, cuvintele părinteluĭ sufletesc.“ Și după cum este începutul, așa este maĭ tot cuprinsul cărții. Așa de es. la pag. 6 cetim: „pentru de a înmulți numĕrul seminariștilor fervoroși, și ast fel *o zi* a preoților sânți“, ér la pag. 7: „ea (cartea) are să vĕ ajute a deveni seminariștĭ bunĭ pentru de a fi *o zi* preoți sânți“. Espresiunile acestea *„o zi a a preoților sânți“, „o zi preoți sânți“* sînt curat italienescĭ și cu totul străine de limba română. Tot așa putem zice și despre următórele: „Isus Christos n'a făcut pre pămînt vr'un lucru, *saŭ maĭ mare saŭ maĭ sublim“* (pag. 8). „Ca să facă voea *Luĭ SS.“*, și fórte des *„SS.* Eucharistie“, saŭ *„Euch. SS.“* și *„SS. Missă“*. Prescurtările acestea nu se folosesc în limba românéscă, cuvîntul „sânt, -ă“ nu se scrie prescurtat cu doĭ *s.* nefiind în cuvînt de cât unul, nicĭ nu zicem „sântissim“ pentru a însemna gradul suprem al sfinteniеĭ, ci zicem „preasfînt“. *„În urmare* El schimbă pânea în Trupul Sĕŭ etc.“ (pag. 16). „Atunci, când noĭ *avem suferință“* (pag. 22).

„El (Isus) se micșorézĕ *până sub o părticică“* (pag. 25); „cele maĭ *sângeróse* batjocure“ (pag. 29); *„atât de maĭ mort“* (pag. 30).

Eucharistia se zice a fi „Tesaur, care-l pune pe creștin, să întrețină chiar cu ceriul un *comerciŭ* inefabil și cu totul Divin“ (pag. 41). Aicĭ cuvîntul „comerciŭ“ se folosesce în loc de „relație“; însc comerciŭ însamnă schimb de mărfurĭ orĭ de producte, ér nu orĭ care relație a uneĭ persóne cu alta orĭ a omuluĭ cu Dumnezeŭ. *„Să ne adâncim de respect* înaintea mărimilor Luĭ umilite, pogorîte“ (pag. 47); *„să-I ținem* (luĭ Isus) *soțietate, companie“* (pag. 55). Dar românesce nu se zice „a ține cuĭva companie“, ci „a-l însoți“ orĭ „a petrece cu el“. „Misse maĭ grăbite, *alungate“* (pag. 114). Ca să grăbéscă óre cine missa (vre să zică liturgia), se maĭ póte înțelege, dar să o alunge, chiar de loc nu pricep, cum póte fi. La pag. 112 se cetesce următórea comparație confusă: „Dar pre cum se întîmplă une orĭ, că în un atac cu inimicĭ plecând o trupă, ce a scăpat de măcel, cércă a se mântui prin fugă, întâlnindu-se și dînsa cu un corp de armată rĕmâne sdrobită, ast fel în învingerea raportată de cătră ss. Sacraminte asupra pĕcatuluĭ, rĕmășițele de pedépsă, carĭ n'aŭ fost distruse, întâlnindu-se cu ss. Missă rĕmân cu totul împrăștiate.“ Este apoĭ chiar ridicolă următórea propositie: „altariul ar fi *calamita* inimilor nóstre, de unde nu s'ar puté deslipi de cât numaĭ cu forța“ (pag. 119). Autorul în loc să zică: „Altariul ar fi magnetul etc.“, pune cuvîntul italienesc „calamita“, care românesce însamnă un fel de gumă rĕșină [1]), eŭ însc nu sciŭ, cum s'ar lipi sufletele cu gumă de altar, și nicĭ nu cred, ca auctorul să se foloséscă de mijlocul acesta pentru a propaga pietatea între fiiĭ sĕĭ sufletescĭ. Nu puțină confusie se observă și în cuvintele următóre: „Să învețăm de aicĭ a asista cât maĭ des posibil la ss. Missă și să ne înfiorăm de negrijirea, ce nu asistă, când ar puté“ (pag. 145). „Îți mulțămesc pentru tóte binefacerile făcute tuturor osîndiților, și în special pentru acelea, pentru carĭ *n'aĭ fost nicĭ când, saŭ acum nu eștĭ recunoscut“* (pag. 174). Dar a recunósce pe cineva este cu totul alt-

[1]) V. Lazar Șaineanu, Dicționar universal al limbiĭ române.

Cultură. — Zilele acestea a apărut mai în tóte ziarele din patrie un prospect pentru subscrierea de acţii la „Fortuna“, o societate de curênd înfiinţată pentru esploatarea băilor de aur din munţii apuseni ai Ardealului. Voind, să arete rentabilitatea şi venitul, ce aduc, — măcar că sînt rĕu administrate, — citézĕ incassările făcute de esploatatorii de acum, — mai tot Români, — puşi sub preşidenţa preotului local. Dar subscriitorii prospectului, — un prinţ, un fost ministru, câţi va conţi etc., — nu pot să nu facă alusiuni rĕutăcióse la adresa Românilor. Aşa despre baea *„Arama“* din Bucium spun, că are de preşedinte pe un *„popă“* (ung. pópa, nemţ. Pope, tot nume de batjocură), *„care scie scrie şi ceti“*. Şi o spun acésta, spre a puté observa în parentesă, că *„sînt şi de aceia, carî nu sciŭ“*.

Sperăm, că Buciumanii vor sci, cum să rĕspundă la semnele acestea de înaltă cultură.

Apel cătră tinerimea naţionalităţilor. — Comitetul central al „societăţii regnicolare a studenţilor magiari“ a adresat cătră tinerimea studiósă a naţionalităţilor o invitare, ca să între în societatea lor.

Étă unele pasaje: „Iubiţilor fraţi! Ast fel vĕ agrăim pe voi, noi, representanţii tinerimii magiare, presidenţa societăţii regnicolare a studenţilor magiari, rugându-vĕ, să întraţi în mijlocul nostru. Nu cugetaţi, că pasul acesta va să amăgéscă sentimentele vóstre, orî ar avé de scop seducerea pe căi false, saŭ de a abusa de sinceritatea şi francheţa inimiculuî, însĕ nicî aceea să nu o credeţi, că e o nisuinţă linguşitóre şi insidiósă, carea o am crede cu scop în consciinţa scăderii supremaţiei nóstre de rasă orî în a nesiguritătii domniei nóstre în viitoriŭ! Nu! Cuvîntul nostru este rugarea sinceră şi pe cale drépta adresată cătră voi de tinerimea magiară a patriei comune ungurescî, ca unindu-ne în iubirea patriei comune să lucrăm în pace spre înflorirea patriei şi în deosebi şi pentru binele fie căreî rase. Căcî aşa scim, că tăria naţionalităţilor, carî formézĕ patria, e tăria patriei ungurescî! Şi voi, iubiţi fraţi, trebue să o vedeţi acésta şi să vĕ uniţi cu noi, ca în locul certelor nefericite, ajutându-ne unul pe altul cu mijlóce culturale, sporind în cultură, să putem conlucra pentru ridicarea spirituală şi materială a fie căruî popor din patria comună. Adunaţi-vĕ şi declaraţi alipirea de noi. Credem, că Dumnezeŭ nu ne va părăsi pe căile nóstre comune. În numele asociării regnicolare a studenţilor magiarî. Budapesta, 15 Decembre 1896. Herczeg Béla, president.“

Din causa acestui apel şoviniştii aŭ constrîns pe presidentul Herczeg, să dimisioneze.

Reforma legii electorale. — În comisiunea budgetară deputatul Justh a întrebat pe baronul Bánffy, dacă are guvernul intenţiune de a presenta un proiect de lege privitor la modificarea legii electorale.

În rĕspunsul sĕŭ baronul Bánffy a recunoscut necesitatea reformeî, a zis însĕ, că nu póte face declaraţiuni obligătóre privitor la *principiile,* după carî ar fi a se revisui legea, nicî privitor la *timpul,* în care guvernul va presenta proiectul de modificare.

De aicî putem afla numai atâta, că de o cam dată rĕmânem, cum am mai fost. Cât va ţinĕ acest „de o cam dată“, credem, că nu scie nicî baronul Bánffy. Dînsul nicî n'are la ce se grăbi, căcî o lege mai favorabilă pentru dînsul, care să-î facă posibilă o maioritate aşa de sdrobitóre, tot nu póte alcătui.

Decî n'are la ce „quieta movere“.

Aşteptăm, dar aşteptăm în zădar. — „Tel. Rom.“ rostise la timpul sĕŭ un pium desiderium, ca între Români să înceteze turburările confesionale. Noi, pururea gata a sta de vorbă cu fraţii neuniţi, şi de astă dată am reflectat la dorinţa aceea a „Tel. Rom.“. În nrul 49 al foiî nóstre am scris:

„Sîntem de acord cu duiî de la „Tel. Rom.“, în ceea ce zic despre trecerile, ce se fac „pentru un favor material“. Nicî noi nu putem aproba trecerile de la o biserică la alta, dacă ele aŭ de motiv numai vre un favor material.

„Numai în o privinţă nu ne luminézĕ cuvintele dlor: Ce înţeleg dlor sub favor material? Aci se impun de la sine multe întrebări concrete.

„Între altele îî întrebăm decî: Dacă în vre o comună bisericéscă, fie unită, fie neunită, óre care semidoct rîvnesce prescura orî dacă vre un fruntaş din comună doresce, să-şî facă fata preutésă, şi din unul din motivele acestea se turbură liniştea parochieî şi se produce într'însa desbinare, cuprind óre dlor acésta în conceptul favoruluî material?

„Îî mai întrebăm apoî: Dacă vre un preot a căduţ în censură bisericéscă şi voind să scape de censura acésta, se hotărésce a trece la altă biserică, cuprind óre dlor motivul acesta în conceptul favoruluî material?

„Îî întrebăm mai de parte: Dacă óre cine voind a se despărţi de soţul de căsătorie va să trécă de la o biserică la alta, cuprind dlor motivul acesta în conceptul favoruluî material?

„De cum va nu le cuprind, atuncî nu sîntem de acord cu dlor.“

De atuncî aŭ trecut dóuĕ sĕptĕmâni, chiar destulă vreme, pentru ca „Tel. Rom.“ să ne miluéscă cu rĕspunsul sĕŭ.

Şi „Tel. Rom.“ tace.

Ce va să însemne tăcerea acésta? Dór nu cum va întrebările nóstre aŭ fost prea indiscrete?

Fie, cum va fi, noi ne ţinem de datorinţa nóstră, să constatăm, că „Tel. Rom.“ nu rĕspunde la întrebările nóstre.

Revistă bisericéscă.

Roma.

Nunţiii ceî noi în zilele trecute aŭ fost primiţi de Papa în audienţă, dându-li-se informaţiunile de lipsă pentru nóuĕle lor posturi. Msgr. Clari merge la Paris, Msgr. Francica-Nava la Madrid, Msgr. Ajuti la Lisabon, Msgr. Lorenzelli la München şi Msgr. Tarnassi la Haag.

Msgr. Tarnassi a petrecut mai mult timp ca uditore la nunţiatura din Viena şi astă primăvară a făcut parte din deputaţiunea trimisă de Papa la încoronarea ţaruluî. După încoronare el a petrecut în Rusia mai multe sĕptĕmâni spre a tracta cestiunile bisericescî actuale cu guvernul rusesc. Despre tractărî a făcut un raport, care a fost bine primit în Roma.

În 13 a c. eruditul cardinal Isidor Verga a fost consacrat întru episcop de Albano.

Franţa.

Cu tóte că bărbaţi de stat luminaţi arată cu date autentice în parlament meritele bisericiî pentru instrucţiunea publică şi pentru instituţiunile filantropice, statul, care secularisând averile bisericescî s'a obligat a se îngriji de provederea clerului şi a bisericilor, totuşi din an în an reduce în budget sumele destinate spre a satisface acesteî obligaţiuni. În anul acesta încă s'a redus budgetul cultuluî cu 805.100 frcs. Anume cu 30.000 frcs a scăduţ beneficiul vechilor canonicî, cu 605.100 frcs posiţia pentru cooperatorî şi vicarî, cu 18.000 frcs suma destinată pentru ajutorarea preoţilor morboşi şi neputincioşi, şi cu 109,000 frcs cuota pentru susţinerea edificiilor bisericescî. În acela-şi timp însĕ competenţele comunităţilor bisericescî luterane şi israiliteş'aŭ ridicat cu 50.000 frcs. Cine nu vede aicî ura faţă cu biserica catolică?

---

ceva de cât a-î fi recunoscĕtor pentru vre o binefacere. Luî Isus i-se datorésce „o iubire, carea se lasă cu o abandonare absolută la tot, ce doresce Dênsul de la noi“ (pag. 192). „De mĕ voiŭ atinge numai de póla vesmîntuluî luî, mĕ voiŭ vindeca ca morboşiî, cărora le era destul a se apropia de Mântuitoriul *pentru de a lua sănătate“* (pag. 193). „În fine *a nu lua la inimă* opera sânţiriî sale însamnă etc.“ (pag. 201); „*nu-ţi strînge mâna,* deschide-o asupra mea“ (pag. 206); „apoi să se oferéscă Domnuluî Nostru *tot, ce unul are, tot, ce unul este* etc.“ (pag. 227). „*Vĕ par* aceste cuvinte aspre, *vĕ par* de foc?“ (Pag. 239.)

Pe lângă frasele acestea şi alte multe, carî nu le-am amintit, auctorul mai foloseşte o mulţime de cuvinte străine, carî le-ar fi putut înlocui cu cuvinte românescî, p. es. *„operetă“* însamnă o mică operă comică, ér nu „carte mică“; apoi *„don“, „sapóre“* în loc de „gust“, *„pestrecând“, „imolat“, osecuiŭ“* şi *„obsecuiŭ“, „olocaust“, „hostie“* ş. a. Mai scrie apoi o mulţime de cuvinte tot cu litere iniţiale marî, cât cugeţi, că cetescî o carte germană, şi nu pot pricepe de loc, ce l-a îndemnat pe auctor, să scrie aşa, cum n'am vĕdut, să scrie nicî un român.

Până aicî am arĕtat unele scăderi mai marî, ce le are acéstă cărticică, mai ales în ce privesce limba şi stilul. Dar din acestea nu voiŭ, să conchid, că ea ar fi fără de nicî o valóre internă, şi că cetindu-o omul nu ar puté trage nicî un folos dintr'însa. Cu tóte, că sînt în ea erorile amintite, materia eî e fórte sublimă, e propusă cu multă pietate şi evlavie faţă de înalta taină a S. Eucharistiî, şi din întreg cuprinsul opşoruluî se vede, că auctorul şi-a dat silinţa, să deştepte şi în cetitorii sĕî simţul pietăţii şi să-î dispună la primirea cât mai démnă a s. Cuminecăturî. De aceea rog pe Cl. auctor şi confrate, să priméscă de la mine următoriul sfat frăţesc: Să continue a lucra şi de acum înainte pe terenul literaturiî bisericescî şi să nu se sparie de nesuccesul primeî sale încercărî literare; ci acésta să-l îndemne, ca pe viitor să fie cu mai mare băgare de samă şi diligenţă la scrierea cărţilor, ce le va publica. Dacă este adecă rĕŭ a nu scrie şi a nu tipări nimic, când poţi, este şi mai rĕŭ a nu griji, ca ceea ce se scrie orî tipărescе, să aîbă o limbă curată şi un stil frumos; şi dacă este pĕcat a-şî nesocoti limba în orî ce scriere, este pĕcat fórte mare a o nesocoti şi a o batjocori într'o carte, carea tractézĕ despre o materie atât de sublimă ca cea de faţă.

Minor.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În 11 a c. dieta a început desbaterea răspunsului la discursul tronului. Pulszky Ágost referentul comisiunii pentru redactarea răspunsului recomandă proiectul de răspuns al maiorității. Referentul nu se mulțămesce numai cu recomandarea proiectului, ci mai apără guvernul în contra acuseĭ, că s'ar fi făcut abusuri la alegeri; afirmă, că la voința maiorității fie care trebue să se plece, căci în state constituționale voința maiorității, — ori prin ce mijlóce ar fi reeșit, — este decisivă. — Eötvös în numele fracțiunii Kossuth critiséză proiectul maiorității, care e numai o parafrasă a discursului de tron, și unica însușire bună, ce o are, e, că ast fel este concipiat, de nu se póte traduce pe altă limbă cultă européná; în numele grupului séu presentă un proiect nou de răspuns. — În numele fracțiunii Ugron a vorbit Okolicsányi. El arată terorisările și promisiunile partidei guvernamentale la alegeri și zice, că mai cu plan nici când nu s'a preparat revoluțiunea de cât prin politica guvernului. După constituțiune nu se póte considera de legală dieta actuală și chiar de aceea nici îndreptățită spre efeptuirea problemelor înșirate în discursul tronului. „Noi nu putem face alta, de cât în continuu să protestăm în contra stărilor nelegiuite, să rugăm pe Maiestatea Sa a dimite pe ómenii, cari au creat stările anarchice, și să dispună alegeri nóue.“ Cu aceste presentă proiectul grupului séu.

În ședința din 12 primul orator a fost Marsovszky, care a presentat proiectul de răspuns al partidului poporal, precisând ca întroducere unele puncte din programul partidului. Cu privire la cestiunea naționalităților a zis, că este falsă aserțiunea, cum că partidul poporal ar fi cercat alianța cu naționalitățile. Acestu partid, ca și ori căruia din cameră, îi este un tesaur limba magiară și supremația de stat a naționalității magiare. El poftesc validitarea după putință a limbii de stat magiare, dară poftesc, ca și față de naționalități să se aplice legea, dreptatea și echitatea. — Ceĭ alalți vorbitori au fost toți opositionali; ei s'au ocupat de abusurile electorale.

Ședința din 14 a c. încă s'a ocupat tot de abusurile electorale. În cestiunea cuotei Ábrányi Kornel — a fără de partid — a declarat a vota și 50 %, ceea ce a provocat mare furtună în dietă. Asemenea mai mult cu abusurile electorale s'a ocupat și ședința de Joi.

România.

Aflăm în „Timpul“, că dl Aurelian presidentul consiliului de ministri a cerut concursul fostului ministru-president conservator L. Catargiu în resolvirea cestiunii Ghenadie. Se speréză, că spriginit și de conservatori cabinetul va deslega în un mod mulțămitor pentru țară acéstă cestiune, ce de atâta timp ține în agitație spiritele. Se vorbesce, că mitropolitul Ghenadie e gata a-și da dimisia, de cum va i-se va revedé procesul, și va fi restituit în demnitatea de mitropolit.

Vice-president al senatului a fost ales dl V. A. Urechia. Presidentul Greg. Ghica din causa bătrâneților și-a dat dimisia, senatul însă nu i-o a primit. De cum va nu va rămâné cu nici un preț principele Ghica presideet al senatului, va candida pentru demnitatea acésta dl D. A. Sturdza.

Italia.

Față cu descoperirile din „Hamb. Nachrichten“ despre tractatul, ce s'ar fi încheiat la 1891 între Italia și Rusia, ministrul Rudini a declarat redactorului de la semioficiosul „Italie“, că dînsul nu a subscris nici un tractat între Rusia și Italia, ci în 1891 întâlnindu-se cu ministrul rusesc Giers în Milano l-a convins, că temerile Franței cu privire la ținta întreitei alianțe sînt nefundate. Cuprinsul convorbirii cu Giers l-a comunicat la timpul séu contelui Caprivi și contelui Kálnoky, cari s'au declarat mulțămiți cu cele vorbite.

„Hamb. Nachrichten“ scrie de nou, că declararea ziaristică a lui Rudini nu e suficientă spre a slăbi presupunerea, că n'a esistat tractat între Rusia și Italia; dacă nu l-a subscris Rudini, îl va fi subscris alt cineva. Ceĭ de la fóea bismarckiană însă sînt convinși, că între Rusia și Italia s'a făcut pact, în virtutea căruia Rusia pentru favorurile dobîndite de la Italia în Orient va întreveni în favorul Italiei pe lângă guvernul din Paris, ceea ce s'a întîmplat.

În ședința din 10 a c. a camerei deputatul Imbriani impută fostului ministru Moceni umblarea la Budapesta. El a zis: „Când cadavrele jertfelor DVóstre zăceau ca pradă hienelor (în Africa), Dta aĭ ședut la prânzul de curte din Budapesta! DVóstră nu aveți consciință morală.“ (O voce: Națiunea a jelit, și Dta aĭ beut spumante în Budapesta.) Moceni a cercat, să se escuse, dară sgomotul ĭ-a înăbușit vocea.

Turcia.

Ambasadorul austro-ungar din Constantinopol Sâmbătă a fost primit de Sultanul în audiență de 1 ½ óră. Sultanul ĭ-a atras atențiunea asupra reformelor deja efeptuite și asupra celor ce se efeptuesc acum, prin ce se face destul congresului de Berlin, și cu ce ar puté fi mulțămiți și Armenii. Sultanul și-a esprimat părerea, că acésta ar fi a se da a înțelege Armenilor și din altă parte. A declarat tot o dată, că reformele se vor estinde asupra imperiului întreg; apoĭ a cerut părerea ambasadorului br. Calice cu privire la amnestia generală, regretând propaganda, ce o fac Armenii emigrați în Bulgaria. Sultanul accentuéză, că trebue să țină samă de părerea maiorității supușilor séĭ, care e pentru pedepsirea celor ce au provocat agitațiunile revoluționare între Armeni. Br. Calice recomandă amnestia generală ca cel mai bun mijloc spre a restitui încrederea poporațiunii și a repara în parte escesele regretabile din August. Dacă totuși nu ar înceta agitația, Europa va fi pe partea Turciei.

Scirea, că exsultanul Murad ar fi fugit, e declarată de scornită. Exsultanul se află internat în palatul Yildiz și stă sub cea mai strictă pază.

Bulgaria.

Parlamentul bulgar în 13 a c. s'a deschis cu mai mare pompă de cât de altă dată. De față au fost și representanții puterilor străine. Principele Ferdinand constată, că în urma evenimentelor din anul trecut era de lipsă, să apeleze la popor, ca acesta să se declare din nou cu privire la direcțiunea de urmat în afacerile statului. Alegerile decurse dovedesc, că poporul a făcut progres în educarea politică. Recércă parlamentul, ca acum după recunóscerea dinastiei din partea puterilor să lucre spre a presenta Bulgaria ca o garanță a ordinii și progresului în Orient. Raportul țării atât cu suveranul cât și cu cele alalte puteri sînt bune. Cu deosebit respect vorbesce discursul despre țarul și Rusia.

Corespondințe.

Roma 13 Decembre 1896.

(Scirĭ din Vaticau. — Roma liberală).

Onorată Redacțiune!

Au trecut 26 de ani, de când soldații regelui Victor Emanuel, aplaudați de toți francmasonii, liberalii, ereticii și schismaticii, au întrat în Roma prin spărtura de la pórta Pia, ca să nimicéscă domnia lumésca a Papei, — domnia întunerecului, — după cum o numiau ei, și să ducă în eterna cetate civilisațiunea și progresul lumii moderne. Bucuria francmasonilor și a tuturor inimicilor S. Scaun apostolic și ai bisericii catolice era la culme, pentru că ei cugetau în órba lor trufie, că dimpreună cu nimicirea domniei temporale a Papilor va fi nimicită și influința ei asupra lumii civilisate și puterea Papilor celor puternici de odinióră se va reduce la puterea unui mitropolit sau cel mult a unui primate național. Dar ca și de altă dată bucuria lor a fost prematură. Că de atunci nu numai nu a scădut, ci din contră a crescut tot mai tare puterea morală a Papei și cresce mereu sub înțelépta guvernare a mareluĭ Pontifice actual Leo XIII. Însă bine să fiu înțeles, nu voesc, să zic prin acésta, că dóră ocuparea Romei și nimicirea domniei temporale a Papilor ar fi fost un bine pentru biserică. Nu, din contră susțin, că aceea a fost un rĕu fórte mare; ci voesc numai să constatez, că Dumnezĕu cu infinita sa înțelepciune întórce faptele cele rele ale ómenilor spre binele bisericii sale și spre rușinarea celor ce le fac. Doveḑi palpabile despre cele zise avem în tóte zilele.

Eŭ voiŭ însemna numai câte va din zilele mai din urmă.

În consistoriul din urmă au primit pălăria de cardinal mai mulți bărbați distinși de ai bisericii catolice, între cari și vre-o câți va nunții, cari în urma înălțării la demnitatea de purpură își vor părăsi posturile de până acum, cari vor fi ocupate prin alți bărbați ilustri. Între acești din urmă voiŭ aminti numai pe Msgr Benedict Lorenzelli archiepiscop titular de Sardica, care va merge nunțiŭ la München. L-am amintit, pentru că acest erudit filosof și iscusit diplomat a fost înainte cu vre-o câți va ani profesor de filosofie la școlile Congregațiunii Propa-

ganda fide şi a avut între ascultătorĭ pe mulţĭ tinerĭ românĭ, carĭ astăzĭ sînt între celĭ maĭ distinşĭ dintre preoţiĭ tinerĭ aĭ provinţeĭ nóstre mitropolitane, carĭ numaĭ bucura se pot de o distincţie atât de mare a fostuluĭ lor profesor.

În momentul acesta mĭ-a venit la cunoscinţă, că cardinalul Satolli a fost numit membru al conmisiuniĭ papale pentru unirea bisericilor. O scire fórte îmbucurătóre. Foştiĭ alumnĭ românĭ aĭ colegiuluĭ grecesc din Roma aŭ motiv de a spera de la înalta înţelepciune a fostuluĭ lor rector şi profesor mult bine pentru tóte biserile orientale unite cu Roma.

Ca tot de una, aşa şi în săptămâna trecută aŭ fost primite maĭ multe persóne în audienţă de cătră Sfinţia Sa Leo XIII. Între acelea a fost şi P. S. Hornstein archiepiscopul latin din Bucurescĭ. În decursul audienţeĭ Sfinţia Sa s'a interesat tare de starea catolicilor din România, al căror numĕr numaĭ în archidiecesa de Bucurescĭ se urcă la 50,000.

Aŭ maĭ fost primiţĭ în audienţă maĭ mulţĭ peregrinĭ, între carĭ şi un grup de Tirolezĭ condus de Msgr Weinsteiner şi de patru deputaţi dietalĭ, carĭ aŭ presentat Sfinţieĭ Sale stégul, sub care s'a luptat acum sînt 100 de anĭ Andreĭ Hofer în contra revoluţionarilor francezĭ, carĭ aŭ întrat în Tirol. Stégul a fost binecuvîntat de Sfinţia Sa dimpreună cu un alt steag întru tóte asemenea celuĭ dintâiŭ, şi care a fost purtat la congresul antimasonic din Trento.

Aşa vin în Roma în tóte zilele numeroşĭ peregrinĭ, ca să admire frumseţa monumentelor vechĭ şi a bisericilor fără păreche ale cetăţiĭ eterne a Papilor, şi să se încurajeze prin vorbele augustuluĭ prinsoner al Vaticanuluĭ la lupta, carea trebue să o pórte fiiĭ bisericiĭ catolice în contra sectelor şi în a numeroşilor inimicĭ aĭ s. nóstre religiunĭ.

Alăturea cu Roma papală, cu Roma adevĕrată, stă vrednică de compătimit şi desolată Roma modernă, Roma liberală, sĕrăcită, despoiată şi schinginită de cătră francmasonĭ, Jidanĭ şi liberalĭ, carĭ în loc să aducă bună stare, înflorire şi progres, după cum se lăudaŭ eĭ, aŭ adus fóme, miserie, imoralitate şi corupţie pe tóte terenele. Astăzĭ nu poţĭ trece prin Roma, fără ca să ţi-se strîngă inima de durere, vĕdĕnd numaĭ căsĭ de jumătate stricate saŭ edificate, podurĭ gata numaĭ pe jumătate, mănăstirĭ şi biserici profanate, ómenĭ goĭ şi flămînzĭ, în cât cugeţĭ, că pe aicĭ aŭ fost numaĭ ĭerĭ saŭ alaltă ĭerĭ órdele luĭ Menelic, ca să distrugă tot, ce le sta în cale. Maĭ adaugeţĭ imoralitatea şi corupţiunea, care se vede la tot paşul, prin ziare, cărţĭ scandalóse şi chipurĭ obscene, cu carĭ sînt mângiţĭ toţĭ părеţiĭ, de cugeţĭ, că eştĭ în Sodoma Acest tabloŭ trist îl completézĕ miile de lucrătorĭ goĭ şi flămînzĭ, carĭ nu capĕtă lucru, pentru că guvernul nu are banĭ, să continue unele lucrărĭ publice începute de zecĭ de anĭ, şi lucrătoriĭ acum în mijlocul ĭerniĭ trebue să ĭea lumea în cap, să trécă marea în America, orĭ ajung, să móră în spital saŭ să umplă temniţele. Ĕtă carĭ sînt binefacerile guvernuluĭ liberal: corupţiune, fóme, imoralitate şi sĕrăcie. Aicĭ aŭ dus pe bietul popor al Romeĭ, care sub Papĭ trăiaŭ ca în un raiŭ pămîntesc, abia cunoscĕnd dările şi plin de tóte bogăţiile. Francmasonĭ şi liberalĭ, carĭ aŭ guvernat Italia în timpul din urmă, aŭ prădat averea de multe milióne, răpită de la mănăstirĭ şi bisericĭ, aŭ îngreunat poporul cu sarcinĭ insuportabile, aŭ dus ţara la sapă de lemn fără de speranţa de a o puté ridica. Italia a fost ruinată de ómeniĭ eĭ politicĭ şi a fost sĕrăcită de amploiaţi răpitorĭ, dintre carĭ mulţĭ umplu astăzĭ temniţele, p. es. temniţa numită Ara coeli din Roma, carea e plină de cavalerĭ şi comendatorĭ prinşĭ saŭ suspiţionaţi cu furt de banĭ publicĭ.

Aşa pedepsesce Dumnezeŭ pe celĭ ce persecută biserica Luĭ; îĭ umilesce şi îĭ rusinézĕ în faţa lumiĭ întregĭ, ĕr biserica triumfézĕ tot de a una; pentru că scris este, că porţile iadului nu o vor învinge pe ea; orĭ cât de turbate vor fi valurile lumiĭ, acesteia, naea luĭ Petru nu se va cufunda.

De închiare vĕ maĭ comunic, că *marele* om de stat Crispi şĭ-a zidit la Neapol o splendidă criptă, în care are să fie îngropat, după ce va muri, şi a lăsat, să se scrie pe ea numaĭ un cuvînt cu litere fórte marĭ, adecă: Crispi. A bună samă scie şi el, că pentru ca ómeniĭ să scie în viitor, cine a fost el, va fi destul numele luĭ. Frumos, că se îngrijesce măcar de un mormînt splendid, căcĭ de merite splendide nu s'a îngrijit.

Salutare. **Romanus.**

Invitare la abonament.

Rugăm pe P. T. Domnĭ abonenţi, carĭ sînt în restanţă cu abonamentul, să binevoéscă a grăbi cu achitarea acestuia, pentru ca să putem acoperi spesele edărіĭ foiĭ.

Tot o dată cu 1 Ianuariŭ 1897 invităm la abonament noŭ. Preţurile sînt indicate în fruntea foiĭ.

Programul foiĭ rĕmâne şi pe viitoriŭ acela-şĭ: Apĕrarea sfinteĭ nóstre biserici şi ale intereselor maĭ pe sus de tóte.

Dorinţelor esprimate din maĭ multe părţĭ de a eda fóea de maĭ multe orĭ pe săptĕmână încă am satisface din tótă inima, dacă Veneratul Cler al Provinţeĭ nóstre ar binevoi a ne da spriginul material recerut. De o cam dată însĕ cu părere de rĕŭ nu putem pune în prospect apariţia maĭ désă a foiĭ, ci sîntem siliţi a rĕmânĕ ca până aci.

Cu tóte acestea, de şi răriţi în şiruri, vom lupta ca şi până aci înaintând şi purtând tot maĭ înainte flamura bisericiĭ nóstre, sub carea luptăm şi pentru carea a trăi şi a muri ne este cea maĭ înaltă ţintă a vieţiĭ.

Şi în astă privinţă asigurăm pe soţiĭ nostri de luptă, că vom cerca, să mulţămim tóte aşteptările posibile şi legale.

Redacţiunea.

Noutăţĭ.

Preot condamnat. Preotul rom. cat. Martincsek din Lopĕr în 14 a c. de cătră juriul din Budapesta a fost declarat de vinovat pentru agitare în contra alteĭ naţionalităţĭ şi condamnat la 3 zile carcer de stat şi 100 fl. amendă. Părintele Martincsek în organul slovac „Krestan“ al partiduluĭ poporal a arĕtat, cum este esploatat poporul slovac de cetăţenіĭ recipiaţĭ. Acésta îĭ este vina.

Condamnărĭ politice nóue. Auctorităţile administrative aŭ început, să pedepséscă pe convocătoriĭ adunărilor electorale ale alegătorilor românĭ conchemaţi din incidentul ultimelor alegerĭ dietale. Aşa căpitanul poliţieĭ din Sebeşul-săsesc a condamnat pe dl Zevedeiŭ Murĕşan la minimul pedepseĭ, anume la 5 fl. Dl Dr Aurel Mureşan a fost pedepsit cu 8 zile arest şi amendă de 50 fl. Convocătoriĭ adunărіĭ electorale din Sibiiŭ, de şi a fost oprită ţinerea eĭ, ca şi a celeĭ din Braşov, de asemenea aŭ fost citaţi la poliţie.

Rehabilitarea mitropolituluĭ Ghenadie. Este cunoscut, cum la ordinul luĭ Sturdza aşa numitul S. Sinod a caterisit pe mitropolitul primat al Românieĭ. În 16 a c. acela-şĭ Sinod a fost convocat de regele, înfăţişându-se 14 membri. Ministrul de culte Mârzescu dă cetire decretuluĭ de convocare şi cereriĭ guvernuluĭ de a se lua din noŭ în cercetare sentenţa, prin care pe nedreptul s'a osîndit Înalt Presfinţia Sa Mitropolitul. După ce învinuirile de drept nu cad în competenţa Sinoduluĭ, ĕră acusa de eres a respins-o tot de una mitropolitul Ghenadie, amĕsurat canonuluĭ 139 din Cartagena, care glăsuesce, că atuncĭ, când unul din capetele de acusaţie cade, cele alalte cad de sine, sinodul cu 13 voturĭ contra 1 a anulat sentenţa sa din 22 Maiŭ şi aşa Ghenadie a fost rehabilitat. El şĭ-a înaintat regeluĭ dimisia, care a şi primit-o.

„Tribuna Poporuluĭ“ va fi numele nouluĭ ziar, ce cu începere de la anul noŭ va apărĕ în fie care zi de lucru la Arad. Ziarul va fi condus de aceia-şĭ luptătorĭ naţionalĭ, carĭ în anіĭ din urmă ridicaseră causa nóstră naţională la înălţimĭ, cum până aci nu se maĭ vĕduse. („Revista Orăştieĭ.“)

Portul de la Constanţa. România după ce a construit grandiosul pod peste Dunare, proiectézĕ facerea unuĭ măreţ port de mare la Constanţa. Suprafaţa scutită de furtunĭ a portuluĭ va fi de 72.7 hectare, avĕnd treĭ basenurĭ cu adâncimea apeĭ de 8 metri. Lungimea totală a cheiurilor e de 3360 metri, şi pot staţiona în ele de o dată 25—30 bastimente marine. Lucrurile hidraulice proprie zise sînt evaluate la 25 milióne leĭ, ĕră instalaţiunile şi aparatele la 12 milióne. Proiectul se va esecuta în decurs de 7 anĭ.

Universitarĭ mediciniştĭ din Budapesta în săptĕmâna trecută aŭ inscenat demonstraţiunĭ tumultuóse şi aŭ înaintat rectoratuluĭ un memoriŭ în contra profesoruluĭ Dr Kovács, care ĭ-ar tracta prea aspru şi ar dobori pe mulţĭ la rigoróse (maĭ ales dacă vor merge nepreparaţĭ). Ministrul Wlassics a dat ordin, să se începă cercetare disciplinară în contra demonstranţilor. Corpul profesoral repróbă purtarea universitarilor, carĭ pe nedreptul aŭ vătĕmat pe profesorul Dr Kovács şi aŭ provocat scandal public.

Magiarĭ spre Brasilia. Din Fiume se anunţă, că 15,000 de ómenĭ aŭ plecat, să trécă pe la Cormons la Genua şi de acolo pe mare în America. Dintre aceştia a treia parte sînt Magiarĭ din Slavonia, anume din ţinutul Pogega şi Daruvár. 200 de individĭ neavĕnd în ordine scrisorile aŭ fost reţinuţĭ. Dacă chiar şi Magiarіĭ, — pe cum aflăm în foile magiare, — îşĭ părăsesc patria şi se mută cu pruncĭ cu tot în America, ce vom zice de celе alalte naţionalităţĭ, carĭ nu aparţin raseĭ domnitóre? Sîntem informaţĭ, că Saşіĭ ardeleni, de când aŭ pactat cu guvernele liberale, încă o ĭeaŭ spre America, şi puţine sînt comunele, carĭ nu şĭ-ar avé emigraţіĭ sĕĭ. Tóte desmintesc adagiul: Extra Hungariam non est vita.

Piromanie. În comuna Dozsma din comitatul Vas în timpul din urmă aŭ fost 11 casurĭ de incendiŭ causând o pagubă de 40.000 fl. În cele din urmă s'a dovedit, că focul îl punea o copilă amărîtă în etate de 13 anĭ. Nefericita a recunoscut, că a dat foc, zicĕnd, că spre acésta o împinge o patimă, la care nu póte resiste. La părinţіĭ nefericiteĭ şi la vecinіĭ lor li-s'a făcut maĭ multă pagubă.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

2. Înse puterea jertfei lui Christos nu s'a mărginit numai la efectul acesta negativ al ĭertării. Dór s. Scriptură a fără de efectul cel negativ al despĕcătuirii mai ascrie deja și jertfelor prefigurative ale L. V. și un efect positiv. Cu cât mai vîrtos trebue deci să aĭbă jertfa jertfelor un atare efect positiv? Și într-adevĕr deja profeții L. V. grăesc despre efectul acesta positiv al jertfei lui Mesia. „Și-i voiŭ curăți pe ei de tóte strîmbătățile lor, cari le-aŭ greșit mie, și nu-mi voiŭ aduce a minte de greșelele lor, cari mi-le-aŭ greșit mie, și s'aŭ depărtat de la mine; și *va fi spre veselie și spre laudă și spre mărire* la tot poporul pămîntului, cari vor auḑi *tóte bunătățile, cari eŭ le voiŭ face*“ (Ier. 33, 8 ur.). „Și voiŭ zice: — Poporul meŭ eștĭ tu! Și el va zice: Domnul Dumnezeul meŭ eștĭ tu!“ (Osie 2, 23.)

De tot limpede grăesc scriitorii L. N. despre partea asta positivă a efectului, ce-l are jertfa lui Christos. Pe Christos „l-a rînduit Dumnezeŭ curățire prin credință într-u sângele lui, spre *arĕtarea dreptății sale* prin ĭertarea pĕcatelor“ (Rom. 3, 25). „Într-u care voe (a lui Dumnezeŭ) *sîntem sfințiți* prin jertfirea trupului lui Isus Christos o dată“ (Evr. 10, 10).

Al doilea rod de frunte al arborelui crucii e deci *înzestrarea nóstră din noŭ cu grație*. Mórtea de jertfă a lui Christos nu a avut numai caractĕrul satisfacției, ci el de o dată și în mĕsura cea mai mare a avut și caractĕrul merituluĭ. A merita însamnă a dobîndi prin o lucrare drept la rĕsplată, adecă la un bun, care după dreptate trebue să se dea ca remunerare. Pe când satisfacția șterge o vină, adecă împărtășesce drept la ĭertare, pe atuncia meritul împărtășesce drept la remunerare. Aceea-și lucrare bună, firesce că considerată din părți diferite, are de o dată caractĕrul satisfacției și al merituluĭ. Așa și jertfa lui Christos. El prin mórtea sa de pe cruce a meritat ómenilor nu numai ĭertarea pĕcatelor, ci și „ca viață să aĭbă și mai multă să aĭbă“ (Io. 10, 10), și „a întra într-u cele sfinte“ ale ceriului „prin sângele lui Isus Christos“ (Evr. 10, 19). El a restaurat împĕrăția lui Dumnezeŭ, ordinea cea supranaturală a grației. Jertfei de rĕscumpĕrare a lui Christos îĭ mulțămim tótă grația, ce o primim de la Dumnezeŭ, grația rugăciuniĭ, grația credinței celeĭ drepte, grația învingeriĭ asupra ispitelor, grația pocăinței inimiĭ, grația păziriĭ poruncilor, grația perseverăriĭ în bine până în sfârșit. De fiesce care din grațiile acestea atîrnă așa zicând câte un strop din sângele cel prețios al lui Christos, de óre ce el cu prețul cel scump al sângeluĭ sĕŭ ne-a cumpĕrat tóte grațiile începând de la luminarea cea dintâiŭ a minții și de la îndemnarea cea mai încetinea a voinței și până la deplinirea gloriei cerescĭ. Dar nu numai bogăția prisositóre a grațiilor actuale ne-o a meritat Christos, ci și grația cea sfințitóre, vîrtuțile infuse, darurile și rodurile Spiritului Sfînt, clarificarea cerĕscă a sufletului și a trupului, pe scurt tótă gloria de grații a fiilor lui Dumnezeŭ, carea aci pe pământ e încă ascunsă, dară în ceriŭ va străluci cu limpedime neperitóre. Neměsurata comóră a grațiilor, bogăția binecuvîntărilor celor cerescĭ, întemeiarea bisericiĭ și înzestrarea eĭ cu tóte bunurile și mijlócele de mântuire sînt róde, cari le-a făcut pe sama nóstră arborele crucii. Așa „ni-s'aŭ dăruit nóuĕ“ pentru meritele lui Christos „promisiunile cele scumpe și marĭ“ (II Petr. 1, 4). De aceea mai marele Apostolilor cuprins de sentimentele bucurieĭ și mulțămiteĭ iubilézĕ zicând: „Bine e cuvîntat Dumnezeŭ și Tatăl Domnuluĭ nostru Isus Christos, carele după mare mila sa ne-a născut pe noĭ spre sperare vie, — spre moștenirea cea nestricăciósă și nespurcată și neveștedită, păzită în ceriurĭ pentru noĭ!“ (Petr. 1, 4.)

Prin jertfa sa, carea cuprinde satisfacție și merit, Christos a prestat pentru noĭ tot, ce a pretins severitatea dreptății dumnezeescĭ, pentru ca apoĭ bunătetea dumnezeéscă să ne pótă da ĭertarea a tótă vina și a tótă pedépsa și să ne pótă împărtăși din noŭ bunăvoința și bună plăcerea aceea deosebită, în vîrtutea căreia sîntem fiiĭ lui Dumnezeŭ și moștenitoriĭ ceriului. Mântuirea acésta, pe cum am vĕḑut și mai la deal, în sfînta Scriptură se numesce a dese orĭ rĕscumpĕrare. Acolo ni-se spune, că noĭ sîntem rĕscumpĕrați și cumpĕrați cu sângele lui Christos, rĕscumpĕrații din robia sătaneĭ și cumpĕrații spre primirea de fiĭ aĭ lui Dumnezeŭ. Satisfacția și meritul jertfeĭ de pe cruce considerate din punctul acesta de vedere sînt deci prețul de rĕscumpĕrare, care l-a pretins Dumnezeŭ și l-a plătit Christos, pentru ca noĭ să scăpăm din robia sătaneĭ. Acest preț de rĕscumpĕrare, care Christos l-a îmbiat pentru noĭ din îmbelșugarea iubiriĭ sale, Dumnezeŭ l-a primit ca plătire deplină pentru datoria nóstră cea neměsurată, și în urma acesteĭ plătiri a frânt cătușile robieĭ aceleia, în care gemeam, și ne-a restituit libertatea fiilor lui Dumnezeŭ. „Bălaurul acela mare, șerpele cel de demult, care se chémă diavol și sătană, cel ce înșélă tótă lumea“ (Apoc. 12, 9), își însușise stăpânia preste omenimea cea căḑută, fiind că Dumnezeŭ i-a concés-o acésta ca pedépsă dréptă a pĕcatului. Diavolul deprindea tirănia sa asupra ómenilor așa, că-i chinuia și-i împila cu miĭ de aleșuiri și ispite, cu spaimele morții și cu chinurile iaduluĭ. Dar Christos a venit, „ca să strice lucrurile diavolului“ (I Io, 3, 8), adecă pĕcatul și mórtea, ca „domnul lumiĭ acesteia să se scótă afară“ (Io. 12, 31). Prin jertfa crucii a învins Christos și și-a supus pe domnul întunereculuĭ. De aceea zice Apostolul, că Christos „prin mórte a surpat pe cel ce avea stăpânia morții, adecă pe diavolul“, și „a eliberat pe aceia, cari cu frica morții în tótă viața eraŭ supuși robieĭ“ (Evr. 2, 14 ur.).

Christos prin aceea, că el „Leul cel din semînția Iudeĭ a învins“ (Apoc. 5, 5) asupra puterilor morții și iaduluĭ, ne-a dobîndit și grația, ca să fim tarĭ și să învingem pe cel viclean (I Io. 2, 14). De aceea preamărim pe Dumnezeŭ, carele cu „milostivirile mileĭ“ sale „a cercetat și a făcut mântuință poporuluĭ sĕŭ“, ca „să dea cunoscința mântuiriĭ poporului lui într-u iertarea păcatelor lor“ și „să lumineze celor ce ședeaŭ într-u întunerec și în umbra morții, să îndrepteze piciórele nóstre în calea păciĭ“, și așa „fără de frică dim mânile inimicilor nostri scăpați să-i servim lui“ (Luc. 1, 68 urr.).

Când a murit Mântuitoriul, atuncĭ a sosit și pentru dînsul „nóptea, când nimenia nu póte, să lucreze“ (Io. 9, 4). În clipa, în care pe cruce inima lui a încetat a mai bate, în aceea-și clipă a încetat și prestarea de satisfacții nóuĕ și dobîndirea de merite nóuĕ cu scopul de a rĕscumpĕra némul omenesc. Dar nicĭ nu era de lipsă și nicĭ nu era cu putință, să se mai adaugă óre ce la satisfacția și la meritul, ce le-a prestat și dobîndit Isus. Dór comóra aceea, carea o constitue prețul rĕscumpĕrăriĭ nóstre, e nemărginit de mare și de aceea nesĕcată, și orĭ cât s'ar scóte dintr'însa, ea nu se micșoréză.

Satisfacția, ce a prestat-o Christos pentru noĭ, e nemărginită, e mai mare de cât tóte pĕcatele, cari se comit și s'ar puté comite. „Cu mult mai mult, de cât eram datorĭ, a plătit Christos pentru noĭ; pe cum oceanul întrece stropul, așa întrece satisfacția lui Christos datoria nóstră.“ [1]) Mulțimea și mărimea pĕcatelor nu are deci să răpéscă omului încrederea, nu are să-l împingă în desperare. Fie ele orĭ cât de multe și de grele, noĭ pentru sângele lui Christos totuși avem să sperăm tot de una îndurare și ĭertare; căcĭ Christos „este curățire de pĕcatele nóstre, și nu numai de ale nóstre, ci și de ale a tótă lumea“ (Io. 2, 2). Tóte pĕcatele și pedepsele acelea, cari le-a ĭertat Dumnezeŭ de la începutul lumiĭ și le va ĭerta până la sfârșitul vécurilor, tóte le-a ĭertat și le va ĭerta, pentru că spre espiarea lor a curs pe cruce sângele dumnezeescului Miel de jertfă.

Meritul acela, care l-a dobîndit pe sama nóstră Christos, e asemenea nemărginit. Pentru meritele cele nemărginite ale lui Christos putem deci și avem să așteptăm și să cerem cu încredere tóte cele ce ne sînt de folos spre mântuire; căcĭ nu se pot închipui daruri și bunuri, cari să fie asemenea meritelor lui. Tóte grațiile acelea, cari s'aŭ împărtășit ómenilor începând de la căderea ómenilor și li-se vor împărtăși până la sfârșitul vécurilor, tóte s'aŭ împărtășit și se vor împărtăși, pentru că Christos a plătit pentru ele prețul preascumpului sĕŭ sânge.

Acestea sînt róde, cari le-a făcut pe sama nóstră arborele crucii.

Opera rĕscumpĕrăriĭ ast fel e sevârșită în chip obiectiv. Dar ea are să se facă și subiectivă, are să se sevârșéscă și aplicându-se ómenilor singuraticĭ. Christos a meritat pe cruce tuturor ĭertarea pĕcatelor, grația sfințiriĭ și fericirea vecinică; dar acest merit are să se aplice singuraticilor, pentru ca eĭ într-u adevĕr să se înzestreze cu grație și să se împărtășéscă în fericire. Ce mai

[1]) S. Ioan Chrisost. Homil. 10. în c. 5 Rom. n. 2.

e de lipsă, pentru ca mântuirea aceea, carea s'a întemeiat pe cruce şi carea în biserică s'a făcut cu putinţă şi se îmbie tuturor, să se realiseze în singuraticii ómeni? O spune Apostolul: Christos „a învěţat ascultarea din cele ce a pătimit, şi sevârşindu-se s'a făcut tuturor, *celor ce-l ascultă pe el,* pricină de mântuire“ (Evr. 5, 8 ur.). Adevěrat „că la Domnul e mila, şi multă mântuire la el“ (ps. 129, 7); dar omul voind, să aibă parte de ea şi să dobîndéscă moştenirea cea neperitóre a ceriului, trebue *să asculte de Domnul,* să facă şi să împlinéscă tóte, cele ce a rînduit şi a demandat dînsul. Ér ascultarea ceea ce se pretinde spre dobîndirea mântuirii, se referesce la dóuě lucruri:

a) *Noi avem, să folosim cu rîvnă mijlócele acelea de mântuire, carî le-a instituit şi le-a rînduit Christos.* Din preascumpul sânge al luĭ Isus e gătită pe sama tuturor medicina cerésca, şi de la noi atîrnă, să o primim, pentru ca să ne vindecăm de tóte ranele şi bólele şi să avem parte de sănătatea vecînică a sufletului şi trupului. Pe muntele căpăţinii s'a deschis isvorul de apă vie, şi „de însetoşéză cine va, să vină“ la acest isvor „şi să bea“, şi „rîurĭ de apă vie vor curge din pântecele luĭ“ (Ĭo. 7, 37 ur.), şi el nu va peri de sete în acest „pământ pustiŭ şi neumblat şi fără apă“ (ps. 62, 3). În vědul tuturor e plantat arborele cel mai minunat al crucii; dar noi avem să luăm din ródele luĭ şi să mâncăm şi să mergem cu vîrtutea mâncării aceleia până la muntele Domnului (III Împ. 19, 8).

b) *Noi cu graţiile primite avem apoi să conlucrăm cu credinţă până în sfârşit.* Christos a dat ómenilor „putere, să fie fiiĭ luĭ Dumnezeŭ“ (Ĭo. 1, 12) şi să şi rěmână fiiĭ luĭ Dumnezeŭ; dară până când călătorim în ţara asta străină, până atuncia petrecem în pământul cercării, unde nu este siguranţă nemincinósă a mântuirii. Pentru ca să nu perdem acea putere de a fi fiiĭ luĭ Dumnezeŭ şi să nu fim eschişi de la moştenirea cea vecînică a ceriului, noi trebue, „ca să nu luăm darul luĭ Dumnezeŭ în deşert“, ci să folosim cu rîvnă „vremea bine primită“ şi „ziua mântuirii“ (II Cor. 6, 1 ur.) şi prin fapte bune „să nevoim, ca să facem adevěrată chemarea şi alegerea nóstră“ (II Petr. 1, 10). „Împěrăţia ceriului se silesce“, şi noi să ne silim, ca să o apucăm pe ea (Mt. 11, 12), să ne nevoim a întra prin pórta cea strîmtă (Mt. 7, 13); noi trebue să purtăm greutatea zilei şi căldura şi aşa să lucrăm via sufletului nostru (Mt. 20, 12); trebue să ne luptăm luptă bună, să plinim curgerea, să păzim credinţa, şi aşa să dobîndim cununa dreptăţiĭ (II Tim. 4, 7 ur.); trebue să murim cu Christos, ca să şi viăm cu dînsul (Rom. 6, 8); trebue să umblăm cu vrednicie Domnuluĭ spre tótă plăcerea, întru tot lucrul bun făcênd ródă, şi crescênd întru cunoscinţa luĭ Dumnezeŭ (Col. 1, 10); să nevoim, să ne aflăm Domnuluĭ nespurcaţi şi neîntinaţi în pace, ca să aşteptăm şi să dorim, să fie mai de grabă venirea zileĭ Domnuluĭ (II Petr. 3, 12 urr.); să vindem tóte, câte avem, şi să cumpěrăm mărgăritariul cel de mult preţ şi ţarina, în carea e ascunsă comóra (Mt. 13, 44 urr.); să întimpinăm pe mirele cu candelele pline de uleul iubiriĭ şi împodobite cu podóba faptelor bune, pentru ca să întrăm cu el la nuntă (Mt. 25, 1 urr.).

Aşa avem să priveghiăm, să ne rugăm, să lucrăm, să răbdăm şi să ne luptăm, pentru ca să ne sfinţim şi să dobîndim fericirea. Viaţa de vecĭ are să fie nu numai o simplă moştenire, nu numai un simplu dar al mileĭ dumnezeeschĭ, ci de o dată şi o răsplată, carea o meritărn, şi o cunună a dreptăţiĭ, carea o dobîndim prin luptă bună. Satisfacţiile şi meritele cele nemărginite ale luĭ Christos nu ne dispenséză de la datorinţa de a presta şi noi inşi-ne luĭ Dumnezeŭ pentru păcatele nóstre lucrărĭ satisfăcětóre şi de a ne aduna şi noi inşi-ne merite pentru fericirea cerésca. Dară tóte satisfacţiile şi meritele nóstre îşĭ ău rădăcina şi isvorul în Isus Chistos, dintr'însul îşĭ primesc ele vîrtutea şi preţul, el le oferesce Tatăluĭ, şi la mijlocirea luĭ le primesce Tatăl. În acésta se manifestéză firea gloriósă şi prisositóre a răscumpěrării, că Christos capul nostru nu numai a satisfăcut şi meritat pentru noi, ci ne-a mai dobîndit şi dăruit şi graţia şi vîrtutea aceea, ca şi noi mădulările luĭ să putem satisface şi să putem merita ceriul într'însul, printr'însul şi cu dînsul.

În ce chip se aplică decĭ şi se apropriéză ómenilor singuraticĭ ródele cele bogate ale răscumpěrării, darurile şi graţiile, carĭ le-a dobîndit Christos pe cruce? Asta se sevârşesce în dóuě chipurĭ. Unele graţiĭ le dăruesce Dumnezeŭ fără de conlucrarea nóstră, ér multe alte graţiĭ le dobîndim numai prin conlucrarea nóstră, adecă aşa, că ne pregătim la primirea lor şi folosim bine mijlócele graţieĭ. Mijlóce de acestea din rînduéla luĭ Dumnezeŭ sînt multe şi felurite în biserică. Cele mai de frunte sînt rugăciunea şi faptele cele bune, apoi sfintele taine şi *jertfa sfinteĭ liturgii.* Tóte mijlócele acestea de mântuire sînt tot atâtea rîuleţe, prin carĭ ne curg cu îmbelşugare şi în chip taĭnic graţiile acelea, carĭ le-a meritat Christos. (Va urma.)

Ben Hur

sau

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Când cu sfinţitul sóreluĭ dispăru din caiută şi raza luĭ cea mai de pe urmă, galera vîsla încă tot spre méză nópte. Noptase, şi Ben Hur încă tot nu observase nicĭ o schimbare a cursuluĭ. Pe vremea acésta se respândi de pe pod prin deschidĕturĭ miros de tĕmâie.

„Tribunul se află la altariŭ,“ gândia el. „Ne pregătim dór de luptă?“

Se făcu atent.

El vîslase deja în multe lupte, fără ca să fie vědut măcar una. De pe banca sa audise el de-asupra sa şi în jur de sine turbând lupta, până când făcuse cunoscinţă cu tóte sunetele eĭ în tocmaĭ ca un cântăreţ cu tonurile cântăriĭ sale. Ast fel cunoscea el şi pregătirile, ce se făceaŭ de-a rîndul pentru o ciocnire cu inimicul, în carĭ şi Romanii aduceaŭ tot de una jertfe zeilor sĕĭ. Datinile eraŭ acele-şĭ cu cele ce se observaŭ la plecarea năiĭ, şi ele luĭ Ben Hur tot de una îĭ eraŭ un presemn. O luptă pentru el şi pentru soţiĭ luĭ tot de una era de un interes, care se deosebia în esenţă de cel al matrosilor şi ostaşilor. Nu venia aci în socotinţă pericolul, prin care aveaŭ să trécă, ci împrejurarea, că o înfrângere pe sama celor rĕmaşĭ în viaţă aducea cu sine schimbarea situaţieĭ, — dóră chiar libertatea, — dar la tot casul o schimbare a stăpânilor lor, ceea ce fórte uşor putea fi spre bine.

De timpuriŭ se aprinseră laternele şi se acăţară pe seărĭ. Tribunul veni jos de pe pod. La porunca luĭ ostaşiĭ se întrarmară. Se visitară maşinile. Se aduseră lăncĭ, suliţe şi săgeţĭ în legăturĭ marĭ şi se puseră îndemână împreună cu ulcióre de uleŭ aprinděcios şi cu coşercĭ pline de globurĭ de bumbac, carĭ eraŭ gătite aşa, cât uşor să pótă suge în sine uleul. Şi când Ben Hur vědu şi aceea, că tribunul se sui pe ridicătura sa şi se întrarmă şi-şĭ puse îndemână coifal şi scutul, atuncĭ nu-ĭ maĭ rĕmase nicĭ o îndoélă cu privire la însemnarea acestor pregătirĭ, şi el era gata la ocara cea mare, carea o aducea cu sine sclăvia luĭ.

De fie care bancă a galereĭ eraŭ întărite nisce cătuşĭ tarĭ. Hortatorul începu a le pune de piciórele sclavilor de la vîsle; el trecea de la numĕr la numĕr, şi nefericiţiĭ trebuiaŭ să se supună în tăcere. În casul uneĭ înfrângerĭ a floteĭ eĭ nu aveaŭ nicĭ un chip de scăpare.

În caiută domnia tăcere deplină. De o cam dată o turbura numaĭ gemetul vîslelor celor ce se întorceaŭ în curele. Fiesce care vîslaş îşĭ simţia ocara, Ben Hur maĭ amarnic de cât orĭ care. El cu orĭ ce preţ ar fi voit, să scape de ea. În scurtă vreme zurăitul cătuşilor îĭ da de scire, eă hortatorul se apropia de el tot maĭ tare cu lucrul sĕŭ. Óre veni-ĭ va şi luĭ rîndul? Óre — nu se va întrepune pentru el tribunul?

Atribuéscă cetitoriul acest gând vanităţiĭ orĭ egoismuluĭ, destul că pe Ben Hur totuşĭ îl cuprinse acest gând. El spera, că Romanul va păşi la mijloc; la tot casul era de faţă un prilej de a se convinge despre sentimentul, ce-l nutria Romanul faţă cu el. De cum va acum îşĭ aduce a minte de sclavul acela despreţuit, acésta avea să fie dovada părereĭ, ce şĭ-o formase, — dovada, că el pe Ben Hur în taină îl scóte din miseria soţilor luĭ de robie, — şi o atare dovadă trebuia fără îndoélă să îndreptăţéscă pe cest din urmă la sperare.

Ben Hur aştepta cu suflet îngrijat. Timpul, până ce sosi rîndul la el, i-se păru un veac de om. La fie care lovitură a vîsleĭ privia la tribunul. Acesta după isprăvirea pregătirilor sale zăcea pe patul sĕŭ odihnindu-se. Ér numĕrul 60 se certa pe sine însu-şĭ şi-şĭ propuse, să nu privéscă maĭ mult la Romanul acela.

Hortatorul se apropiă. Acum era la numĕrul 1. Zurăirea obeđilor suna îngrozitoriŭ.

În sfârşit numĕrul 60! Lucrul cel maĭ de pe urmă al hortatoruluĭ! Cu desperare mută opri Ben Hur vîsla sa şi întinse hortatoruluĭ piciorul. Atuncĭ se ridică tribunul şi — făcu semn căpitanuluĭ.

Un rîŭ de emoţiune de bucurie alergă ca turbat prin sufletul Ĭudeuluĭ. De la hortator marele bărbat îşĭ întorsese privirea

spre el: când el lăsă din mână vîsla, atunci întrégă laturea aceea a năiĭ, în care sta, i-se părea ca luminată de o cunună de raze. Nu audi nimica din ceea ce se vorbise. Îĭ era destul, că lanţul atîrna nefolosit din veriga luĭ pe bancă la vale. Horţatorul se duse la locul sĕŭ şi începu din noŭ a da pe masă tactul. Loviturile ciocanuluĭ nu sunară nicĭ o dată aşa plăcut vîslaşuluĭ ca acuma. Proptind peptul de mănunchiul îngreunat cu plumb împingea el vîsla cu tótă forţa, de care era capabil, — o împingea, până ce vîsla se încovoia, parcă ar fi voit, să se frângă.

Căpitanul se duse la tribun, şi surîdênd îl făcu atent la numĕrul 60.

„Ce forţă!“ zise el.

„Şi ce curaj!“ replică tribunul. „Perpol! Mai bun e fără lanţ. Nicĭ o dată să nu i-l mai pui!“

Cu aceste cuvinte éră se întinse pe patul sĕŭ.

Naea înainta óră după óră, mânată numaĭ de vîsle, căcĭ vîntul abia umfla vîntrelele. Şi ómeniĭ, carĭ nu eraŭ cuprinşĭ cu servitul, durmiaŭ, — Arriŭ pe patul sĕŭ, ér ostaşiĭ pe scânduri.

O dată, — de dóuĕ orĭ îl schimbară pe Ben Hur; dar el nu putu durmi. Treĭ anĭ de nópte, de nópte adâncă, — şi în sfârşit o rază de lumină! Naufragiat şi aruncat pe mare în cóce şi în colo, — şi în sfârşit ajuns la uscat! Atâta vreme mort, — şi acum lubilarea cea dintâiŭ a înviărilĭ! În atarĭ óre fuge somnul! Sperarea se cuprinde cu viitoriul; timpul de faţă şi trecutul sînt numaĭ servitórele zelóse şi pururea ascultătóre ale eĭ. De la graţia tribunuluĭ pornind ca îl duse maĭ de parte, îl duse până în nemărginit. Durerea i-se stînse; el vedea éră patria şi bogăţiile caseĭ sale părintescĭ; mamă-sa şi soru-sa odihniaŭ ér în braţele luĭ, — acestea eraŭ obiectele, în jur de carĭ se ţesea fantasia luĭ, carĭ în clipa asta îl făceaŭ maĭ fericit, de cum a fost vre o dată în viaţa sa. Că el grăbia ca pe aripĭ în o bătălie grozavă, la asta acum nu se gândia. Cele ce sperarea îĭ vrăja înaintea ochilor, acelea i-se păreaŭ realitate, eraŭ lipsite de orĭ ce adaus de îndoélă. Şi bucuria îĭ era aşa de mare, aşa de bogată şi aşa de deplinită, cât în inima luĭ rĕsbunarea nu-şĭ maĭ găsia loc. Messala, Grat, Roma şi tóte amintirile cele amare, carĭ eraŭ legate de eĭ, i-se pareaŭ ca o bólă, din care a scăpat, — ca nisce bureţi veninoşĭ aĭ pămîntuluĭ, de-asupra cărora plutia în aer în depărtare mare fericit şi sănătos, ascultând la corul cel veciniс al stelelor.

Chiar se lăsase preste Astrea şi preste ceĭ ce plutiaŭ pe ea, întunecimea aceea maĭ désă, ce premerge crepatuluĭ de zi, — când un ostaş se pogorî de pe podul năiĭ, păşi repede la ridicătura, pe care durmia tribunul, şi-l trezi. Acesta se ridică, îşĭ puse coifful pe cap, îşĭ încinse spada, îşĭ luă scutul de pe părete şi se apropiă de căpitanul ostăşimiĭ de marină.

„Piraţiĭ sînt în apropiarea cea maĭ mare. Sus, şi pregătiţi tóte!“ zise el tare şi păşi aşa de liniştit, aşa de plin de încredere pe scară la deal, cât te-aĭ fi simţit ispitit a-ţĭ gândi: „Fericit om! Apiciŭ ĭ-a gătit un prânz festiv!“

V.

Lupta navală.

Tótă suflarea de pe nae se trezi, se trezi aşa zicênd însă-şĭ naea.

Ofiţeriĭ alergară la posturile lor. Ostaşiĭ prinseră armele în mânĭ şi fură conduşĭ pe pod; eĭ nu se deosebiaŭ întru nimica de legionarĭ. Sarcinĭ de săgeţi şi braţe de lănцĭ se scóseră pe pod. Se pregătiră pe scărĭ butile de uleŭ şi globurile de bumbac; aprinseră încă şi maĭ multe laterne de reservă şi umplură vase cu apă. Pe vîslaşiĭ, pe carĭ chiar acum îĭ schimbaseră, îĭ adunară într'o cétă înaintea căpitanuluĭ şi-l încunjurară cu paznicĭ. Provedinţa a dispus aşa, ca Ben Hur să fie între eĭ. De-asupra sa audia el sgomotul pregătirilor celor maĭ de pe urmă, — strîngerea vîntreleĭ, întinderea reţelelor, tocmirea maşinilor şi atîrnarea platoşelor pe laturile năiĭ. Acum era linişte pe galeră, — linişte plină de fricĭ şi de aşteptare nehotărîtă.

La un signal, ce s'a dat pe pod şi apoĭ s'a împărtăşit hortatoruluĭ prin un ofiţer de rîndul al doilea, care era postat la scară, de o dată se opriră tóte vîslele.

Ce a vrut să însemne acésta?

Din ceĭ o sută şi dóuĕ zecĭ şi unul de vîslaşĭ, carĭ eraŭ încătuşaţĭ de băncĭ, nicĭ unul nu şĭ-a pus întrebarea acésta. Le lipsia spre acésta orĭ ce impuls. Iubirea de patrie, ambiţia, simţul de datorinţă pentru eĭ trebuia să fie nisce frase góle, şi prin urmare nicĭ nu le puteaŭ împărtăşi nicĭ o însufleţire. Eĭ simţiaŭ numaĭ fioriĭ aceia, carĭ cuprind pe ceĭ ce se mână neputincioşĭ şi orbiş într'un pericol. Se póte presupune, că chiar şi cel maĭ tîmpit din eĭ, în vreme ce cârmuia vîsla sa, îşĭ representa în gând tóte cele puteaŭ, să se întîmple acuma. Dar vre o sperare nu putea să-şĭ întemeieze pe acestea: dacă partea năiĭ va fi fost să fie învingerea, atunci acésta strîngea cătuşile lor încă şi maĭ tare, pe când de altă parte întîmplările nenorocóse ale năiĭ eraŭ şi ale luĭ, — orĭ se cufunda naea în adâncul măriĭ, orĭ o mistuia focul, sclavul de la vîslă era lănţuit de sórtea năiĭ.

Lor nu le era ĭertat, să pună întrebărĭ cu privire la situaţia, în care se găsia naea. Şi cine era inimicul? Póte prietinĭ, fraţĭ, patrioţi de aĭ lor. Dacă cetitoriul va cumpĕni lucrul cât se póte de bine, atunci va pricepe necesitatea, ce silia pe Romanĭ, ca în casurĭ de acestea critice să lănţuéscă pe nefericiţiĭ sclavĭ de băncile lor. Dar spre gânduri de acestea acum nu era răgaz. Un sunet asemenea loviturĭĭ de vîslă a uneĭ galere, ce venia în urma celeĭ, pe care era el, stîrni atenţiunea luĭ Ben Hur; Astrea începu a se legăna, ca şi cum o ar arunca valurĭ, ce se înalţă. Îl cuprinse gândul, că lângă galera lor vîsléză o flotă, — ce póte că acum îşĭ formézĕ rîndurile cu scopul de a da năvală. Sângele îĭ amorţi în vine, aşa de puternică era închipuirea, ce se făcu stăpân preste el.

(Va urma.)

Bibliografie.

Din cunoscuta „**Bibliotecă pentru toţi**“ aŭ apărut zilele acestea:

Nr. 92. Radu D. Rosetti: *Sincere,* un mănunchiŭ de frumóse poesiĭ de ale tinĕruluĭ poet, apărute deja maĭ înainte într'o elegantă ediţie.

Nr. 93—94. Anton Pann: *O şedĕtóre la ţară saŭ povestea luĭ Moş Albu,* una din plăcutele povestirĭ ale scriitoriuluĭ poporal atât de mult cunoscut. În tocmaĭ ca în „Povestea vorbiĭ“ şi aci se cuprind o mulţime de sfaturĭ şi învĕţăturĭ spuse într'un stil la priceperea fie căruia.

Nr. 95. G. T. Buzoianu: *Cugetărĭ asupra popórelor vechi.* A treia carte, ce se ocupă de descrierea vechilor popóre, cetăţĭ, credinţe etc. În broşura acésta autorul ne face cunoscută istoria Cartageneĭ, originea şi sfârşitul împreună cu tóte instituţiunile eĭ. Trece apoĭ la Cyrena, vechiŭ oraş din nordul Africeĭ. O broşură la tot casul, care face bune serviţiĭ studiuluĭ istorieĭ.

Nr. 99. Alex. Petőfi: *Apostolul şi alte poesiĭ,* traduceri libere de Şt. O. Iosif, în frunte cu portretul şi biografia poetuluĭ maghiar, devenit poporal. Nisuinţa de a scóte la ivélă tóte frumuseţele literare străine, nu póte fi decât recomandabilă. Regretăm numaĭ, că s'a ales chiar bucata „Apostolul“, împotriva căreia ar fi multe de zis. Cele alalte 6 poesióre, publicate în urmă, sînt fórte bine traduse.

Nr. 100. Andersen: *Carte de chipurĭ fără chipurĭ,* cuprinde 33 povestirĭ, pe carĭ luna le spune unuĭ biet pictor. Cine a cetit macar o dată în viaţa sa vre o povestire de Andersen, va sci în dată, că aceea-şĭ căldură, acela-şĭ spirit respiră şi din scrierile acestea ca din tóte ale luĭ. Azĭ nu e limbă cultă, care să nu fie tradus pe povestelnicul danez.

Nr. 101—110. Dr A. Urechia: *Dicţionar francez român,* o carte fórte preţiósă, considerând lipsa de ast fel de cărţĭ la noĭ. Are 733 paginĭ şi un tipar fórte frumos. Se află şi legat în un frumos volum şi costă 4 leĭ.

A apărut la **Tipografia Seminariuluĭ** în **Blaş** (Balázsfalva):

Şematismul

Veneratuluĭ Cler al archidieceseĭ mitropolitane greco-catolice a Alba Iulieĭ şi Făgăraşuluĭ pe anul 1896. — 8° 365 pag. — Preţul unuĭ esemplar **1** fl. Esemplare singuratice spedate ×-band **1** fl. **10** cr.

La tipografia seminarială se maĭ află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ din 1894 şi 1895

împreună cu respectivele ordinaţiunĭ ministeriale, traduse, edate şi comentate la ordinul Preaveneratuluĭ Consistor mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Preţul unuĭ esemplar broşurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atenţiunea clerului nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoţesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuinţă preotul în urma situaţiuniĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare şi cu copcĭ fl. 10.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele şi cu marginiĭ aurite fl. 6.40.

Posta Redacţiunii. *N. Hoza* în *Ikloda.* Suma de 3 fl. am primit-o cu mulţămită. Fóea Vi-se trimite regulat. Binevoiţi a cerca la posta din loc; póte că o scot alţiĭ.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.

Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 6 fl., ½ an 3 fl., ¼ an 1 fl. 50 cr.
Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., ½ an 9 frcs., ¼ an 4 frcs. 50 cm.
Fóea apare in fiecare Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Un șir garmond: odată 7 cr., a dóua óră 6 cr., a treia óră 5 cr., și de fiecare publicățiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea Uniriĭ» în Blaș.

Anul VI. Blaș 26 Decembre 1896. Numĕrul 52.

Invitare la abonament.

Rugăm pe P. T. Domnĭ abonenți, carĭ sînt în restanță cu abonamentul, să binevoéscă a grăbi cu achitarea acestuia, pentru ca să putem acoperi spesele edării foiĭ.

Tot o dată invităm la abonament nou cu 1 Ianuariŭ 1897, spre care scop la numĕrul viitor vom alătura câte o asemnațiune postală, rugându-ne a renoi cât maĭ grabnic abonamentul, pentru ca să nu se facă întrerumpere cu spedarea foiĭ.

Prețurile rĕmân cele vechĭ și sînt indicate în fruntea foiĭ.

Administrația.

Autochefalie?

Crisa primațială din România e terminată.

„Înțelepciunea regelui Carol și patriotismul bărbaților romînĭ aŭ sciut afla o resoluțiune fericită, și azĭ biserica română, statul român aŭ îmbrăcat haĭne de sĕrbătóre, și aŭ început a continua lucrarea civilisătóre, care s'a fost întrerupt după căderea regimului conservator. . . . Afacerii s'a dat soluțiunea unică posibilă și după vederile nóstre. Corporațiunea supremă, care a făcut greșala cu sentența din cestiune, ea trebuia să vină și să dea satisfacțiune mitropolitului, ea trebuia să vină și să ĭea ocara de-asupra bisericiĭ, ea era chemată să redea sinodului stima și auctoritatea, ce ĭ-o a luat, în fine guvernul trebuia să reprobe esecutarea barbară a aceleĭ sentențe. Am fi considerat de pericol pentru consolidarea și desvoltarea sănătósă a lucrurilor în biserica din România, dacă o altă auctoritate străină de biserică venia să dea reparațiunea, care s'a dat. S'a redat bisericiĭ stima, auctoritatea și liniștea cuviinciósă; mitropolitul Ghenadie, după ce i-s'a făcut dreptate, a demisionat, și în scaunul mitropolieĭ din România azĭ șede fostul mitropolit Ĭosif Gheorgian, care a fost dimisionat sub conservatorĭ. — În legea sinodală a Românieĭ stă dispositiunea, că mitropolitul primat póte fi ales numaĭ dintre episcopĭ. Fiind vacant tocmaĭ acum scaunul episcopesc de la Roman, fostul mitropolit Gheorghian maĭ întâiŭ a fost ales episcop de Roman, și în calitatea acésta a fost reales de mitropolit-primat.“

Étă din cuvînt în cuvînt, cum apreciéză organul bisericesc din Sibiŭ resolvirea criseĭ primațiale din România.

Noĭ de la începutul criseĭ am păstrat o atitudine de tot reservată și ne-am reținut a ne pronunța, mărginindu-ne numaĭ la oficiul de simpli cronicarĭ. Am urmat ținuta acésta, pentru ca nimenia să nu ne pótă zice, că voim a pescui în tulbure.

Azĭ, când crisa e terminată, nu ne maĭ este ĭertat a tăcé.

Să luăm dar lucrurile pe rînd.

Pentru carĭ cuvinte a fost caterisit în 20 Maiŭ a. c. mitropolitul primate Ghenadie?

Pentru că a falsificat dogmele, a schimbat liturgia, a comis nenumĕrate simoniĭ, și pentru delicte ordinare, pe cum furt șcl.

Cine l-a caterisit pe mitropolitul primat Ghenadie?

Sfîntul Sinod al bisericiĭ autochefale ortodoxe din România.

Cine ridică sentența de caterisire de-asupra mitropolitului primat Ghenadie?

Tot acela-și sfînt Sinod al bisericiĭ autochefale ortodoxe din România.

Și pentru carĭ cuvinte ridică tot acela-și sfînt Sinod al bisericiĭ autochefale ortodoxe din România sentența de caterisire de-asupra mitropnlitului primat Ghenadie?

Pentru că mitropolitul primat Ghenadie a negat constant, că nu s'ar închina „primeĭ din primele“ dogme ale religiuniĭ creștine, anume sfinteĭ Treimĭ, și pentru că după can. 139 de la Cartagena, dacă primul punct de acusare rĕmâne nedovedit, tóte cele alalte puncte trebue să cadă (?).

Eĭ bine, dacă decĭ greșală s'a comis cu prima sentență, dacă tóte punctele de acusă aŭ căḑut, dacă nedreptate s'a făcut mitropolitului primat Ghenadie, și a fost rehabilitat, atuncĭ întrebăm: de ce a dimisionat mitropolitul Ghenadie, și de ce a trebuit să fie ales alt mitropolit primat?

Binevoéscă a ne rĕspunde fóea sibiană, care află așa de înțeléptă și patriotică soluțiunea acésta „unică posibilă“ și așa de corĕspunḑĕtóre stimeĭ și vaḑeĭ bisericiĭ autochefale române?

Orĭ a fost vinovat mitropolitul Ghenadie orĭ nu. Altă ipotesă nu-ĭ. A fost vinovat? Atuncĭ de ce l-ați rehabilitat? — N'a fost vinovat? Atuncĭ de ce l-ați dimisionat?

„S'a redat bisericiĭ stima, autoritatea și liniștea cuviinciósă,“ zice „Tel. Rom.“. Și prin ce anume? Prin aceea, că supremul for bisericesc, sfîntul Sinod recunósce, că a judecat nedrept, fără a observa condițiunĭ esențiale de procedură, fără a da ocasie acusatului, să se pótă apĕra? Ast fel se ridică stima uneĭ judecătoriĭ, că o facĭ, ca ea însă-și să-și dea vot de blam?

Dacă „Tel. Rom.“ crede, că prin o asemenea soluțiune s'a redat bisericiĭ stima și auctoritatea cuviinciósă, fie! Nu le stricăm gustul.

Pe noĭ ne dóre înse de némul nostru, și ne dóre, că prin asemenea proceduri se sgudue încrederea credincioșilor în suprema auctoritate morală.

Durere decĭ, că noĭ nu putem împărtăși vederea domnilor de la „Tel. Rom.“, că s'ar fi redat bisericiĭ stima și auctoritatea cuviinciósă, din contră sîntem de credința, că biserica ortodoxă română a suferit o gróznică sguduitură.

Pentru că ceĭ ce gândesc cât de puțin, vor vedé, că biserica nu e socotită maĭ pe sus de cele alalte instituțiĭ din stat, că prelațiĭ eĭ se lasă a fi folosiți de puterea laĭcă spre scopurĭ de partid, că și episcopiĭ trebue să se schimbe după deosebitele guverne, pe scurt, că biserica nu e aceea, ce trebue să fie după instituțiunea eĭ cea dumnezeéscă: nae taĭnică, în care să se găséscă adăpost și scăpare sigură.

Dar încolo asta așa a trĕbuit să urmeze. Schisma s'a rupt de la urmașul Sfîntului Petru, pentru a ajunge sub stăpânirea Sultanului, a Țarului și așa maĭ departe până la G. Mârzescu.

V'ați făcut *autochefalĭ*, ca să ajungeți — *achefalĭ!*

Ați vrut, să faceți de capul vostru, și — v'ați făcut de cap!

Autochefalie = Achefalie.

Schisma progressivum. Schisma grecéscă merge tot înainte. Acum chiar și schismaticiĭ din imperiul turcesc rump legătura cu patriarchul numit icumenic. Bulgariĭ s'aŭ despărțit de mult de el și petrec în „schismă“. Acum atât Sĕrbiĭ, cât și Românii din Turcia sînt pe calea de a se subtrage de sub ascultarea față de patriarchul grecesc din Fanar.

Scirile cele maĭ nóuĕ spun, că poporația sĕrbéscă din Úsküb a trimis o deputație la patriarchul în cestia alegeriĭ de mitropolit. Patriarchul a primit deputația cu bunăvoință, înse în ce privesce alegerea mitropolitului, a declarat, că cestia nu cade în competența dînsului. Deputația a îndreptat o scriptă către sinodul patriarchal, dintre membriĭ că-

ruia unii sînt aplicaţi a împlini dorinţele Sêrbilor de a anula adecă alegerea unuĭ Grec de mitropolit în Uskŭb.

Mitropolitul primate al Sêrbieĭ în o scriptă condamnă atitudinea patriarchuluĭ ostilă Sêrbilor şi ameninţă cu restabilirea patriarchatuluĭ de Ipek. Guvernul Sêrbieĭ a trimis agenţilor sĕĭ diplomaticĭ din străinătate o notă circulară în cestia acésta, şi pe cum anunţă oficiósa sêrbéscă „Widelo“, dacă nu s'ar împlini dorinţele Sêrbilor din Turcia, aceştia după esemplul Bulgarilor şi al Românilor se vor separa cu totul de patriarchatul grecesc, şi nu este imposibil, că bisericile ortodoxe-orientale, carĭ s'aŭ desfăcut de cătră patriarchat, în un conciliŭ comun vor declara de schismaticĭ patriarchatul icumenic de până acum şi pe Grecii, carĭ îĭ sînt aderenţi.

Patriarchul din Constantinopol, care servesce numaĭ interesele naţionale grecescĭ, este gata, să escomunice pe Antim, mitropolitul Românilor din imperiul turcesc, publicarea anatemeĭ însе o maĭ amână.

Crescerea poporaţiunii în Prusia şi în Franţa. De curênd a apărut raportul despre conscripţia poporuluĭ făcută cu finea anuluĭ trecut în Prusia. Din acel raport se vede, că poporaţia Prusieĭ cu finea anuluĭ 1895 era de 31.855,123, pe când în 1890 numĕra numaĭ 29.957,367, aşa dară în decurs de 5 anĭ a crescut cu 1.997,756. Nu numaĭ în Prusia, dară şi în cele alalte ţĕrĭ ale imperiuluĭ german poporaţia cresce în mod însemnat, de şi emigrările încă sînt considerabile. În proporţie maĭ mare se înmulţesc catoliciĭ, apoĭ protestanţiĭ. Jidoviĭ, atât de spornicĭ în Ungaria şi în Galiţia, în Germania nu se înmulţesc. Causa este, că în Germania, unde poporul e maĭ luminat, nu lasă anumiţĭ ramĭ de industrie şi comerciŭ ca monopol pentru Jidovĭ, şi ast fel aceştia sînt siliţĭ a-şĭ căuta fericirea în alte părţĭ.

Pe când Germaniĭ arată o sporire atât de însemnată, pe atuncia în unele departamente din Franţa se observă o scădere ultimitóre a poporaţieĭ. Preste tot poporaţia de preste 38 milióne a Franţeĭ în ultimiĭ 5 anĭ abia a crescut cu 130,000 suflete. Crescênd în proporţia acésta numaĭ în 60—70 de anĭ s'ar înmulţi, cu cât s'aŭ înmulţit Prusianiĭ în cinceĭ anĭ.

Datele acestea dovedesc, că Germaniĭ se întăresc, ceea ce recunoscênd în cele din urmă şi Francezii vor renunţa la politica de revanş, ér acésta póte avé ca urmare salutară reducerea armetelor, sub povara cărora îmbrâncesc statele europene. Causa principală a creşcerii poporaţiunii din Germania este a se căuta în împrejurarea, că Germaniĭ în general sînt un popor cast şi moral, pe când Francezii sub ocârmuirea francmasonă în parte mare s'aŭ abătut de la credinţă şi aŭ căduţ în nemoralitate.

Răspunsul „Telegrafuluĭ Roman“. — În sfârşit redacţia „Tel. Rom.“ totuşĭ s'a hotărît, să ne răspundă la întrebările, carĭ i-le-am pus în nrul 49. Étă răspunsul acesta publicat în nrul „Tel. Rom.“ din 24 a c.:

„O indisposiţiune, care timp maĭ îndelungat ne-a ţinut între patru părеţĭ, ne-a luat posibilitatea de a reflecta în dată la cele scrise în ziarul „Unirea“. —

„Ne grăbim a răspunde cu „da“ la tóte întrebările.

„Tóte cele înşirate ţintesc la favoruri materiale şi personale, carĭ nimica nu aŭ de a face cu binele poporuluĭ.

„Întrebările nu sînt indiscrete, şi noĭ de o potrivă condamnăm demoralisarea, care se produce prin asemenе trecerĭ fie de la greco-catolicĭ la noĭ, fie viceversa.

„În categoria celor indicate de „Unirea“ maĭ viue şi casul, când un cleric absolut ĭea de soţie o greco-catolică, şi din acel motiv, trece la greco-catolicĭ şi în dată capĕtă o parochie bună.

„În o comună amestecată asupra grecoorientalilor se face repartiţie pentru a se acoperi dotaţiunea învĕţătoriuluĭ saŭ a preotuluĭ. Între popor se aruncă neghina confesionalismuluĭ, şi poporul trece la biserica greco-catolică.

„Credincioşiĭ nostri aŭ a solvi o taxă óre care sidoxială pentru susţinerea archiereuluĭ nostru şi a organismuluĭ bisericesc.

„Ca să scape ómeniĭ de acéstă sarcină, sînt invitaţĭ, să facă trecerea.

„Coróna imoralităţiĭ o pune apoĭ nenorocirea, că pentru a se promova asemenе trecerĭ s'aŭ format fundaţiunĭ anume, şi preoţiĭ, carĭ se pot lăuda cu asemenea fapte, din acea fundaţiune sînt remuneraţĭ.

„Rĕul acesta există, durere, şi el face progrese în sinul poporuluĭ nostru.

„Demoralisarea cresce.

„Ne plângem pentru desastrósele efecte ale corupţiuniĭ în administraţiune şi la alegerile dietale.

„Dacă se va continua demoralisarea şi în biserică, atuncĭ unde vom ajunge? Poporul demoralisat netrebnic e, şi ca greco-catolic şi ca greco-oriental.“

Luăm declarările acestea tóte spre plăcută sciinţă a fară de „coróna imoralităţiĭ“, căcĭ „rĕul acesta“ nu „există“.

Copita confesională a „Dreptăţi“ s'a manifestat din noŭ. Ea în numĕrul sĕŭ din 22 a c. publică un articol datat din Făgăraş şi semnat cu „i.“ referitoriŭ la „Ameliorarea salarielor preoţilor românĭ din budgetul statuluĭ“. Fórte frumos, că o face acésta, dar pentru aceea de loc nu avea lipsă, să dea cu copita în s. Unire, şi acésta cu atât maĭ virtos trebuia să nu o facă, fiind că s'a vĕdit apoĭ, că copita — nu e de cal.

Colaboratorul „Dreptăţiĭ“ îşĭ permite adecă a spune preoţilor românĭ, că în casul acesta „trecutul saŭ istoria îĭ póte povĕţui, ce să facă“.

Las că nu e chiar lucru istoric, că „mitropolitul Sava al II-lea“, care de alt mintrea numaĭ român nu a fost, „sciut este, că a suferit martiriŭ“, pentru că dóră „ţinea la religiunea luĭ“ în faţa tendenţelor de a calvini pe Româniĭ din Ardeal.

Las că colaboratorul citézĕ nisce cuvinte de ale luĭ Şincai, carĭ acesta le-a scris de-a dreptul în contra archiereilor neuniţĭ, carĭ oblăduiaŭ pe Românĭ, dar le citézĕ aşa, ca şi cum Şincai le-ar fi îndreptat în contra tendenţeĭ Ungurilor de a magiarisa pe Românĭ. Etă cu câtă pefidie orĭ cu câtă ignoranţă, — alégă-şĭ una din dóuĕ, — citézĕ cuvintele luĭ Şincai: „Vaĭ neamuluĭ românesc şi érăşĭ vaĭ! carele ultându-şĭ viţa şi sĕmînţa, geme sub jugul altor némurĭ, nu pentru alteeva, ci numaĭ pentru neînvĕţătura, nedragostea între sine şi pentru vicleşugul némurilor străine, carĭ cu frumóse *legĭ* vor să înşele pe bieţiĭ Românĭ . . . . Nu vreŭ eŭ, să numesc némurile acestea, ci numaĭ atâta zic: Ce păstorĭ aŭ ele? . . . Deşteptă-te drept aceea, o iubite neam al meŭ, aĭ minte!“

Pe când Şincai a scris: „Vaĭ némuluĭ românesc şi érăşĭ vaĭ! carele ultându-şĭ viţa şi sĕmînţa geme sub jugul altor némurĭ, nu pentru alt ceva, ci numaĭ pentru neînvĕţătura, nedragostea între sine, nepriceperea sa şi vicleşugul némurilor celor străine, carĭ cu frumóse *pretesturĭ, maĭ ales ale legiĭ creştinescĭ,* în care eŭ vreŭ, să moriŭ, înşală pe bieţiĭ Românĭ, de-ĭ stăpânesc şi în ziua de acum. Nu vreŭ eŭ, să numesc némurile acestea, ci numaĭ atâta zic: *Ce păstoriŭ aĭ, ale căruĭ cuvinte nu le înţelegĭ? Vedĭ, socotesce şi judecă, ce vreŭ archiereiĭ aceştia?* Să te înveţe, să-ţĭ prindă partea pe lumea acésta, aŭ să te ducă la ceriurĭ? *Nu crede, o Române! pentru că numaĭ punga ta o voesc, ca să-şĭ umple pungile lor, şi tu să rĕmâĭ rob acelora, pe carĭ maĭ marĭi tĕĭ i-aŭ stăpânit óre când.* Deşteptă-te drept aceea, o iubit némul meŭ, şi aĭ minte! luând pildă din Moldoveni, al căror *tiran Despot Grecul cel blăstĕmat aşa a lucrat în anul de acum.*“

Cine nu vede de aci abusul cel grosolan şi pĕcătos, care-l face dl „i.“ de cuvintele luĭ Şincai?

Acéstea însе trécă. Dar ceea ce nu pricepem de loc, e ceea ce scrie dl „i.“ maĭ apoĭ:

„Tot asemenea ne arată istoria, cum aŭ lucrat şi aŭ promis guvernele Transilvanieĭ şi Ungarieĭ, când aŭ dividat pe Românĭ în confesiunĭ şi aŭ pus între eĭ păretele vrajbeĭ.“ Ér asertul acesta şi-l dovedesce prin cuvintele luĭ Mih. Cserei: „Din tóte vedĭ, că politica de sus şi interesul cu porţiunea canonică l-aŭ amăgit.“ Că străiniĭ ar fi divisat pe Românii din Ardeal aruncând între eĭ „interesul porţiunilĭ canonice“, asta de loc nu scim, din care parte a istorieĭ a putut-o scóte dl „i.“. Noĭ din istorie aşa scim, că a fară de câte va familiĭ din Braşov, — şi chiar şi acelea nu române, ci grecescĭ, — Românii Ardealuluĭ toţĭ aŭ primit s. Unire, ér maĭ apoĭ tot aceĭ Fanarioţĭ, carĭ după spusa luĭ Şincai „cu frumóse pretesturĭ, maĭ ales ale legiĭ creştinescĭ, — înşală pe bieţiĭ Românĭ, de-ĭ stăpânesc şi în ziua de acum“, dându-şĭ mânile cu Sêrboteiĭ, cu Calviniĭ şi cu Luteraniĭ, „aŭ dividat pe Românĭ în confesiunĭ şi aŭ pus între eĭ păretele vrajbeĭ“. Asta ómeniĭ nostri ar puté să o scie deja, căcĭ dóră espusu-s'a şi doveditu-s'a destul de bine în opul „Cestiunĭ din dreptul şi istoria bisericiĭ românescĭ unite“ apărute deja în 1893. Ér apoĭ sciut este, că nu Fanarioţiĭ, Sêrboteiĭ, Calviniĭ şi Luteraniĭ aŭ dat preoţimiĭ române unite porţiunile canonice, ci acésta a făcut-o împĕratul şi a nume nicĭ pe de parte cu scopul de a magiarisa pe Românĭ, pe cum nicĭ nu s'aŭ magiarisat Românĭ uniţĭ de loc prin porţiunile canonice.

Însе ce să te facĭ? dragostea „Dreptăţiĭ“ faţă cu numele de unit e aşa de mare, cât ea în istorie vede desnaţionalisare pretutindenea în biserica unită, numaĭ sêrbirea Românilor cu ajutoriul „ortodoxieĭ“ cea de acolo de la nasul eĭ, asta nu o vede. Ce să te facĭ? Dragostea te orbesce.

Resolvirea crisеĭ primaţiale din România.

Reproducem după „Monitorul Oficial“ *tóte* actele *oficiale*, prin carĭ s'a pus în fine capĕt crisеĭ bisericescĭ, care a sguduit România din Maiŭ până acum. Documentele acestea îşĭ aŭ importanţa lor istorică.

I.

Procesul verbal despre ședința Sinodului.

Ședința de la 4 Decembre 1896.

Ședința se deschide la órele 11 a. m. sub presidența I. P. S. S. Mitropolit al Moldovei și Sucevei D. D. Iosif Naniescu.

Presenți 14 P. P. S. S. membri.

Se constitue biroul, alegêndu-se ca secretari P. P. S. S. archiereul Pimen Pitești teanu și Atanasie Craioveanu.

Se citesce sumarul ultimei ședințe a sesiunii trecute.

I. P. S. președinte dă cuvîntul dlui ministru al cultelor și instrucțiunii publice.

Dl *G. Mârzescu,* ministrul cultelor și instrucțiunii publice:

„Înalt Prea Sânțite Mitropolit al Moldovei și Sucevei, Primichiriu-Președinte al Sântului Sinod al Sântei biserici autocefale ortodoxe române.

Ministru al cultelor și instrucțiunii publice, fiu al Bisericii autocefale ortodoxe de resărit, cuprins de o adevărată pietate creștină, înainte de a fi întrat în acest dumnezeesc și sânt locaș, zis-am: „Rugăciunile mele Domnului voiu da înaintea a tot norodului Lui, Lui voiu jertfi jertfă de laudă,“.... și așa întru numele Domnului, înaintând până în fața vóstră, Primichiriu-Președinte al Stului Sinod, striga-voiu dimpreună cu psalmistul:

„Deschideți-mi porțile dreptății, căci Drépta Domnului a făcut puterea, Drépta Domnului m'a înălțat!.... Lui deci mai întâiu se cuvine, să mă închin, mărturisindu-I, că și acésta-i ziua, pe care a făcut-o Domnul spre a ne bucura și a ne veseli cu toții într'însa; căci calea adevěrului umblând, cugetarea nóstră a tuturora, o! Dómne Sânte! legea Ta este!“

Binecuvîntați așa dar, Înalt Prea Sfinte Mitropolit al Moldovei și Sucevei, Primichiriu-Președinte, și voi, Înalți Prelați, pe sufletescul fiu, credinciosul servitor al tronului Maiestății Sale Carol I, și dați-mi cuvîntul spre a-mi îndeplini ca ministru al cultelor și instrucțiunii publice datoria prescrisă prin art. 11 din legea Stului Sinod de la 1872, după care avênd dreptul de a asista la deliberările Slui Sinod, implicit am și datoria de a sta ca o sentinelă neadurmită a respectului legilor.

Răspundětor înaintea Representațiunii naționale, răspundetor cătră Maiestatea Sa Regele, carele după art. 35 din Constituțiune este capul puterii executive, și ca atare exercită o supremă privighiare și un suprem control asupra tuturor instituțiunilor, ce funcționéză în Statul român, în împreună înțelegere, Stul Sinod, și guvern, să aducem și astăzi un sincer omagiu legilor și canónelor, ce stau în armonie cu legile fundamentale ale țěrii; căci numai așa vom dovedi țěrii și Maiestății Sale Regelui, că Stul Sinod, ca și guvernul, are în prima linie ordinea în Stat.

Tinde deci, o Dómne! mâna Ta cea nevědută dintru Sfînt Locașul Tău și ne binecuvintéză pe noi toți, căci după cum zice și luminătorul dascăl al creștinătății, Sfîntul marele teolog Grigorie: „Bună rînduélă se cuvine pretutindenea a se păzi ca una, ce păzesce pe tóte, mai ales întru cele bisericesci, unde fiesce carele este dator a-și cunósce mesurile sale, și hotarěle rînduelii sale a nu le trece.“

Guvernul pe de o parte călăuzit de legile fundamentale ale țěrii și de înțelepciunea sânțitelor canóne, carî cu tótele împreună glăsuesc, că: „dregătorii mari și mici, ca și cetățenii drept credincioși datorî de o potrivă sînt a nu cruța nicî un sacrificiu, când este vorba de a nu desbina Sta nóstră Biserică creștină ortodoxă de resărit;“ — ér pe de alta, guvernul ținênd la onórea de a-și îndeplini angajamentul solemn luat în fața representațiunii naționale, pre cum și în fața Coróneî: „că va resolvi spre satisfacerea generală cestiunile de la ordinea zileî, carele cer o soluțiune pacînică și cât mai neîntârziată“ —; că necontestat și necontestabil, între cestiunile aceste impunêndu-se, în primul loc, pacea în Sânta nóstră Biserică spre a se aduce ast fel unirea și dragostea și între Episcopi și Mitropoliți și între clericî și între ceî lumeni; ca ministru de culte de a mea datorie am crezut de a face un călduros apel la puterea Haruluî, ce vě este dat de la Mântuitorul Domnul nostru Isus Christos, întru Sântul Duh de a lega și deslega, să binevoiți de a chibzui: să se ridice de de-asupra Mitropolitului Ungro-Vlahieî Ghenadie Petrescu hotărîrea Stului Sinod de la 20 Maiu 1896.

Temeiurile, carî le cred puternice în spriginul propuneriî, pe care o ridic până la înălțimea scaunului Vostru de supremi judecătorî întru tóte cele spirituale, în scurte cuvinte sînt:

Stul Sinod a judecat în lipsă pe Mitropolitul Ghenadie, așa că Înalta și Sta acésta autoritate Bisericéscă nicî a putut și nicî a fost pusă în posițiune de a cunósce tóte întimpinările la învinuirile, ce i-se aduceau.

Întrând apoi în examinarea de aprópe a acestor învinuiri, ne-am convins, că unele din ele cad în competința autorităților laice, și că asupra lor s'a pronunțat ordonanța judecătorului de instrucțiune din 12 Noembre 1896, care a fost anulată.

Cât se atinge de prima învinuire de domeniul pur spiritual, „că ar fi introdus inovațiuni în serviții Sântei liturghii, schimbând tipicul serviților archieresc de la Sânta liturghie, contra usurilor din vechime stabilite“.... mărturisirea public făcută în urmă de Mitropolitul Ghenadie, că un singur moment în viața sa n'a încetat de a păstra și de a se închina la dogma Sântei Treimi, ce este prima între primele dogme ale religiunii creștine.... îmi este mângăitor lucru de a crede, că v'a convins și pe voi, Înalți Prelați, că acéstă învinuire nu mai póte sta în picióre.

Cădênd acéstă primă învinuire, ea după canóne atrage după sine căderea și a celor alte învinuiri. (Vadă-se canonul 139 din Sinodul de la Cartagena).

Așa în calea adevěrului umblând, ridicând mânile spre poruncile Domnului, pe carî le-am iubit și m'am deprins întru îndreptările lor, și ca creștin și ca ministru invocând puterea Haruluî, ce vě este dat de la Cel de sus de a lega și deslega, termina-voiu în acest Dumnezeesc și Sânt Locaș pentru admiterea și votarea propuneriî, ce am onóre de a vě face cu evanghelicescul glas, ce zice: „Așa să lumineze lumina vóstră înaintea ómenilor, ca să vadă faptele vóstre cele bune, și așa să slăvim cu toții pe Tatăl nostru, Cel ce este în Ceruri!“

În urma cuvîntăriî dlui ministru aŭ luat cuvîntul Î. P. S. Președinte și P. P. S. S. Episcopi de Râmnic și al Dunăriî de Jos.

Înalți Prea Sânțiilor Lor susțin propunerea dlui ministru și aŭ rugat Stul Sinod, ca să o admită trimițêndu-o conform art. 27 din regulamentul inferior al Stului Sinod la o comisiune ad hoc.

Se aleg în comisiune P. P. S. S. Episcop de Râmnic, Huși și Dunărea de Jos.

Ședința se suspendă rěmânênd, ca comisiunea să cerceteze de aprópe propunerea dluî ministru și să raporteze Stului Sinod.

La redeschidere raportorul comisiunii, P. S. Parthenie, citesce raportul, prin care arată, că comisiunea își însușesce propunerea dluî ministru și rógă pe Stul Sinod, s'o primescă.

În urma desbaterilor urmate Stul Sinod a admis raportul cu 12 bile pentru, una contra și o abținere, după care Stul Sinod a dat în unanimitate următórea hotărîre:

Hotărîrea Stului Sinod a Sântei biserici autocefale ortodoxe române.

Ședința de la 4 Decembre 1896.

Nr. 232.

Stul Sinod al Sântei Biserici autocefale ortodoxe române de resărit întrunindu-se astăzi 4 Decembre la órele 11 a. m. sub președința Î. P. S. Mitropolit al Moldovei și Sucevei D. D. Iosif Naniescu, asistat de P. P. S. S. Archiereî Athanasie Craioveanul și Pimen Pitești teanul secretarî, fiind presenți 14 PP. SS. și anume:

I. P. S. Mitropolit al Moldovei și Sucevei D. D. Iosif Naniescu președinte; P. S. S. Episcop al eparhiei Hușî D. D. Silvestru; P. S. S. Episcop al eparhiei Râmnic-Noul-Severin D. D. Ghenadie; P. S. S. Episcop al eparchiei Dunării de jos D. D. Parthenie; P. S. S. Episcop al eparchiei Argeș D. D. Gherasim; P. S. S. Episcop al eparchiei Buzěu D. D. Dionisie; P. S. Archiereu Valerian Râmniceanul; P. S. Archiereu Calistrat Bârlădeanul; P. S. Archiereu Dositeu Botoșeneanul; P. S. Archiereu Ioanikie Băcăoanul; P. S. Archiereu Pimen Pitești teanul; P. S. Archiereu Athanasie Craioveanul; P. S. Archiereu Meletie Gălățeanul, și P. S. Archiereu Nifon Ploești teanul.

Avênd în vedere propunerea făcută de dl ministru de culte și instrucțiune publică sub Nr. 4.830 în cuprinderea următóre: „să se ridice de de-asupra Mitropolitului Ungro-Vlahieî Ghenadie Petrescu hotărîrea Sinodală de la 20 Maiu 1896.“

Considerând călduresul apel făcut de dl ministru prin discursul, ce l-a rostit în Stul Sinod în spriginul acesteî propuneri,

Sântul Sinod

Deliberând asupra acesteî propuneri, conform art. 27 din regulamentul sěu interior a trimis-o în examinarea uneî comisiuni compuse din treî PP. SS. membri, carî aŭ presintat următorul raport:

Înalt Prea Sânțite Președinte!

Subsemnații membri ai comisiunii alese de Stul Sinod pentru a se rosti asupra propuneriî dluî ministru de culte și instucțiune publică, prin care cere a se ridica de de-asupra Mitropolitului Ungro-Vlachieî Ghenadie Petrescu hotărîrea de la 20 Maiu 1896, întrunindu-ne astăzi 4 Decembre am luat în cercetarea cea mai de aprópe numita propunere, și avênd în vedere temeiurile, pe carî dl ministru le aduce în spriginul propuneriî sale.

Comisiunea în unanimitate însușindu-și acele temeiurî recunósce, că în adevěr Mitropolitul Ungro-Vlahieî Ghenadie Petrescu a fost judecat în neființă, așa că Stul Sinod

nu a putut cunósce tóte întimpinările la învinuirile, ce i-s'aŭ fost adus.

Întrând apoĭ în examinarea tuturor acestor învinuirĭ a constatat, că unele din ele, cad în competința autorităților laĭce, și că asupra lor s'a pronunțat ordonanța judecătorului de instrucție din 12 Novembre 1896, care a fost anulată.

În ce privesce prima învinuire de domeniul spiritual, întitulată: „lovire directă în contra bisericiĭ ortodoxe", prin aceea, că ar fi întrodus inovație în serviția Steĭ Liturghiĭ, schimbând tipicul serviției archieresc la Sta Liturghie, contra usurilor din vechime stabilite în acéstă privință, mărturisirea solemnă, ce Mitropolitul Ghenadie a făcut în urmă, că un singur moment în viața sa n'a încetat de a păstra dogma Steĭ Treimĭ, care este prima între primele dogme ale religiuniĭ creștine;

Comisiunea s'a convins, că acéstă învinuire nu maĭ póte sta în picióre;

Considerând, că după Stele Canóne și anume după canonul 139 din Sinodul de la Carthagena tóte învinuirile cad prin faptul numaĭ, că prima învinuire a căduț, — că acest canon este imperativ, glăsuind în următoriul mod: „aŭ plăcut, ca de câte orĭ clericiĭ se pîrăsc de către pîrîșĭ cu multe vinovățiĭ, și dacă de dînșiĭ, pentru ceea ce întâiŭ s'a lucrat, nu s'a putut dovedi, pe cele alalte după acésta să nu se primească";

Considerând apoĭ căldurosul apel, ce-l face dl ministru de culte și instrucțiune publică în interes, ca pacea să se întroducă în Sta nóstră Biserică, pentru ca așa să se cimenteze unirea și dragostea între Episcopĭ și Mitropoliți și între clericĭ și între ceĭ lumenĭ, și că nicĭ un sacrificiŭ nu trebue cruțat, când este vorba de a păstra pacea în Sânta nóstră Biserică de răsărit,

Comisiunea în unanimitate este de părere, ca Stul Sinod să admită propunerea făcută de dl ministru de culte și instrucțiune publică și în consecință să hotărăscă: ridicarea de de-asupra Mitropolitului Ungro-Vlahieĭ Ghenadie Petrescu a hotărîriĭ de la 20 Maiŭ 1896.

Primiți, vĕ rugăm, Înalt Prea Sânțite Președinte, profundul respect, ce vĕ păstrăm. Silvestru, Episcop a Hușilor. Ghenadie, Episcop al Râmniculuĭ. Parthenie, Episcop al Dunăriĭ de jos.

Avênd în vedere considerantele și conclusiunile acestuĭ raport pe care-l apróbă,

Sântul Sinod

Călăuzit de cuvintele Domnuluĭ Dumnezeuluĭ și Mântuitoriuluĭ nostru Isus Christos, care a zis Sânților sĕĭ ucenicĭ și apostolĭ, aĭ căror umilĭ următorĭ sîntem: „Pace vóuĕ, pacea mea daŭ vóuĕ, ca să vĕ iubiți unĭi pe alțiĭ, căcĭ în acésta vor cunósce toți, că aĭ meĭ ucenicĭ sînteți, de veți avé dragoste între voĭ".

Acesteĭ poruncĭ dorind a urma cu toțiĭ, și încredințat Stul Sinod, că unirea și dragostea sînt singurele, carĭ daŭ omuluĭ liniștea consciinței și-l fac fericit în lumea acésta și-l pregătesc pentru a moșteni viața viitóre;

Considerând, că numaĭ prin unirea și dragostea cea dintre noĭ se va preamări Dumnezeŭ cel în Treime: Tatăl, Fiul și Duhul Sânt;

Avênd de a pururea în vedere aceste Sânte și Dumnezeescĭ precepte,

Sântul Sinod

Cu puterea Haruluĭ ce i-s'a dat de către Domnul nostru Isus Christos întru Duhul Sânt de a lega și deslega.

Hotărăsce:

Ridică de de-asupra Mitropolitului Ungro-Vlahieĭ Ghenadie Petrescu hotărîrea de la 20 Maiŭ 1896.

Acéstă sentință s'a rosit de Stul Sinod prin organul I. P. S. președinte D. D. Iosif Mitropolitul Moldoveĭ și Sucevei în ședința de la 4 Decembre 1896, și s'a semnat de P. P. S. S. membri, pe cum urmézĕ: Iosif Mitropolitul Moldoveĭ. Ghenadie al Râmniculuĭ. Dionisie al Buzĕuluĭ. Silvestru al Hușilor. Gherasim al Argheșuluĭ. Partenie al Dunăriĭ de jos. Ar. Valerian Râmniceanu. Calistrat Bêrlădeanu. Dositheĭ Botoșăneanu. Ioanikie F. Băcăoanu. Pimen G. Pitești eanu. Meletie Gălățeanu. Nifon N. Ploeșteanu.

Subsemnatul mĕ unesc cu hotărîrea Stuluĭ Sinod, cu reservă asupra întâiuluĭ considerant din raportul comisiuniĭ. Athanasie M. Craioveanu.

Esecutarea sentenței.

Ministerul cuctelor și instrucțiuniĭ publice

Carol I,

Prin grația luĭ Dumnezeŭ și voința națională Rege al Românieĭ,

La toți de față și viitorĭ, sănătate:

Asupra raportuluĭ ministruluĭ Nostru secretar de Stat la departamentul cultelor și instrucțiuniĭ publice;

Avênd în vedere decisiunea Stuluĭ Sinod dată în ședința sa de la 4 Decembrie a. c. și jurnalul consiliuluĭ de ministri Nr. 1 din ședința de la 4 Decembrie acela-și an,

Am decretat și decretăm:

Art. I. Suspendarea Î. P. S. S. Mitropolitul Primat D. D. Ghenadie Petrescu din trépta Archiericĭ și administrațiunea Mitropolitană este și rĕmâne ridicată.

Art. II. Ministrul Nostru secretar de Stat la departamentul cultelor și instrucțiuniĭ publice este însărcinat cu executarea acestuĭ decret.

Dat în Bucurescĭ, la 4 Decembrie 1896.

Carol

Ministrul cultelor și instrucțiuniĭ publice,

G. Mârzescu Nr. 4.600.

Demisiunea Î. P. S. S. Mitropolituluĭ Primat

Maiestățiĭ Sale Carol I Regele Românieĭ

Sire,

De la începutul criseĭ dureróse, prin care a trecut de atâtea lunĭ Sânta nóstră Biserică Română, mĭ-am pus tótă nădejdea în dreptatea Maiestățiĭ Vóstre.

Acum, când dreptatea mi-s'a făcut, și Sânta nóstră Biserică nu maĭ este turburată de nisce întîmplărĭ, pe carĭ eŭ, urmând pilda Mântuitoriuluĭ, m'am hotărît, să le uĭt, nu voesc, să se crédă, că aș fi pedică la dragostea și liniștea, care trebue să domnéscă printre păstoriĭ sufletescĭ aĭ némuluĭ nostru.

Prețuind maĭ mult binele Sânteĭ nóstre Biserici și pacea supușilor credincioșĭ aĭ Maiestățiĭ Vóstre de cât deșertăciunile slaveĭ și a măririlor, rog pe Maiestatea Vóstră, să binevoițĭ a-mĭ primi demisia din scaunul de Mitropolit Primat al țĕriĭ.

M'am ținut statornic în fața nedreptățiĭ, prilej de vrajbă între fraților meĭ întru Christos nu voiŭ, să fiŭ.

De aci înainte, ca și în trecut, mĕ voiŭ ruga luĭ Dumnezeŭ pentru liniștea și bună starea a Sânteĭ nóstre Biserici, pentru înălțarea și propășirea Patrieĭ și pentru sănătatea și îndelunga viață a Maiestățiĭ Vóstre și a întregeĭ Dinastiĭ.

Sînt al Maiestățiĭ Vóstre

Prea supus și prea plecat smerit

Rugător către Dumnezeŭ

Pentru Voĭ și Dinastia Vóstră

Ghenadie Mitropolit primat.

1896 Decembre 4.

Carol I.

Prin grația luĭ Dumnezeŭ și voința națională Rege al Românieĭ,

La toți de față și viitorĭ, sănătate:

Asupra raportuluĭ ministruluĭ nostru secretar de Stat la departamentul cultelor și instrucțiuniĭ publice sub Nr. 4.836;

Avênd în vedere demisiunea dată de Î. P. S. Sa Mitropolitul Primat Ghenadie Petrescu din înalta demnitate de Mitropolit al Ungro-Vlahieĭ, Exarch al plaiurilor și Primat al Românieĭ.

Am decretat și decretăm:

Art. I. Demisiunea Î. P. S. Sale Mitropolituluĭ Primat D. D. Ghenadie Petrescu este primită.

Art. II. Afacerile Eparchieĭ vor fi gerate de P. S. Sa Archiereul Meletie Gălățeanul, vicarul Steĭ Mitropoliĭ, până la alegerea nouluĭ mitropolit Primat.

Art. III. Ministrul nostru secretar de Stat la departamentul cultelor și instrucțiuniĭ publice este însărcinat cu esecutarea dispositiunilor decretuluĭ de față.

Dat în Bucurescĭ la 4 Decembre 1896.

Carol.

Ministrul cultelor și instrucțiuniĭ publice

G. Mârzescu Nr. 4.601.

Convocarea Marelui Colegiŭ Electoral.

Carol I,

Prin grația luĭ Dumnezeŭ și voința națională Rege al Românieĭ,

La toți de față și viitorĭ, sănătate:

Asupra raportuluĭ ministruluĭ Nostru secretar de Stat la departamentul cultelor și instrucțiuniĭ publice sub Nr. 4.840;

Vĕdênd jurnalul consiliuluĭ de ministri cu Nr. 4 din 4 Decembre 1896;

În vîrtutea art. 6 din legea pentru alegerea Mitropoliților și Episcopilor eparhioți, cum și a constituiriĭ Stuluĭ Sinod al Steĭ Bisericĭ autocefale ortodoxe române,

Am decretat și decretăm:

Art. I. Colegiul electoral prevĕdut la art. 1. din citata lege este convocat pentru ziua de 6 Decembre 1896 spre a procede la alegerea nouluĭ Archiepiscop și Mitropolit al Ungro-Vlachieĭ, Esarch al Plaiurilor și Primat al Românieĭ, al căruia scaun a rĕmas vacant prin demisionarea I. P. S. S. Mitropolit Primat Ghenadie Petrescu.

Art. II. Ministrul Nostru secretar de Stat la departamentul cultelor și instrucțiuniĭ publice este însărcinat cu esecutarea acestuĭ decret.

Dat în Bucurescĭ la 4 Decembre 1896.

Carol

Ministrul cultelor și instrucțiuniĭ publice,

G. Mârzescu. Nr. 4.603.

Carol I,

Prin grația luĭ Dumnezeŭ și voința națională, rege al Românieĭ,

La toți de față și viitorĭ, sănătate:

Colegiul electoral prevĕdut la art. I. din legea pentru alegerea Metropoliților și

Episcopilor eparchioţĭ, cum şi a constituirĭĭ Sînţiluĭ Sinod al Sînteĭ Bisericĭ autocefale ortodoxe române, alegênd în ziua de 6 Decembre anul una mie opt sute nóuĕ zecĭ şi şese, pe P. S. S. Episcopul de Roman, D. D. Ĭosif Gheorghian, de Archiepiscop şi Metropolit al Ungro-Vlahieĭ, Exarch al Plaiurilor, Primat al Românieĭ şi Preşedinte al Sînteĭ Bisericĭ autocefale ortodoxe române;

Noĭ, Carol I, Rege al Românieĭ,

Am întărit prin înaltul decret Nr. 4.622 din 6 Decembre, anul una mie opt sute nóuĕ zecĭ şi şese, alegerea făcută, şi dăm a nóstră diplomă o dată cu învestitura Î. P. S. Sale D. D. Ĭosif Gheorghian, Archiepiscopul şi Mitropolitul Ungro-Vlahieĭ, Exarh al Plaiurilor. Primat al Românieĭ şi Preşedinte al Sînţiluĭ Sinod al Sînteĭ Bisericĭ autocefale ortodoxe române.

Dată în Palatul Nostru regal din Bucuresci, în faţa înaltuluĭ cler, a consiliuluĭ nostru de ministri, a înaltelor Corpurĭ legiutóre ale Senatuluĭ şi a fruntaşilor ţĕrĭĭ, în opt Decembre anul mântuirĭĭ una mie opt sute nóuĕ zecĭ şi unulea.

Carol.

Ministrul cultelor şi instrucţiuniĭ publice,
G. Mârzescu.

Nr. 4.624.

Revistă bisericéscă.

Din Patrie.

În şedinţa din 28 a c. a caseĭ magnaţilor, fiind vorba de rĕspunsul la discursul tronuluĭ, cardinalul Schlauch şĭ-a esprimat nedumerirea, că guvernul ar avé de cuget a începe o acţiune politică-bisericéscă nóuă, fără ca valurile provocate prin reformele politice-bisericescĭ să se fie liniştit. Atât ministrul president, cât şi cel de culte aŭ declarat, că întreg programul de acţiune al guvernuluĭ se cuprinde în discursul tronuluĭ, în acela însĕ nu e vorbă de vre-o acţiune politică-bisericéscă nóuă. Guvernul nu are de cuget, să secularizeze averile bisericescĭ. Ministrul Wlassics a declarat din noŭ, că din principiŭ este contrar al statificărĭĭ tuturor şcolilor. Congresul pentru autonomia catolică promite ministrul, că-l va convoca, numaĭ după ce se vor maĭ linişti patimile.

„M. Á." aduce scirea, că în conferenţa din 1 Sept. 1895 a episcopatuluĭ catolic s'a cetit epistola secretariuluĭ de stat al Papeĭ card. Rampolla, în care în numele Papeĭ face atent episcopatul, să nu lase din mânĭ cestiunea congrueĭ; éră în conferenţa din 27 Febr. 1896 a episcopatuluĭ s'a cetit altă epistolă, prin care card. Rampolla în numele Papeĭ îşĭ esprimă părerea de rĕŭ, că corul episcopesc ungar a lăsat, să-ĭ scape din mânĭ cestiunea regulărĭĭ congrueĭ; îl îndémnă, că dacă e cu putinţă, să revindice afacerea acésta şi să aĭbă grije, ca nu cum va şi afacerea autonomieĭ să apuce pe mâna guvernuluĭ.

Roma.

Sînţia Sa a primit în 23 a c. îndatinatele felicitărĭ ale cardinalilor din incidentul serbătorilor Nascerĭĭ Domnuluĭ. În numele sacruluĭ colegiŭ al cardinalilor a felicitat pe Sînţia Sa cardinalul Oreglia. Papa în rĕspunsul sĕŭ a reflectat la misiunea, ce şĭ-a împlinit-o, când a recercat naţiunile, să esamineze fără preocupare caractĕrul bisericiĭ şi a pontificatuluĭ, ca astfel prin influinţa creştinismuluĭ asupra instituţiunilor civile şi sociale să se asigure pacea. Papa regretéză, că misiunea acestă în situaţia actuală a devenit deficilă, cum s'a vĕdut, când s'a desaprobat încercarea de a uşura sórtea eroilor căduţĭ în prinsóre (la Menelik). Conflictul, care violentéză consciinţa la milióne în Italia, esistă şi azĭ. În fine închie cu sperarea în Dumnezeŭ, a căruĭ îndurare va aduce omenimiĭ mântuire.

România.

Msgr. Hornstein, noul archiepiscop catolic de Bucurescĭ, a sosit în Bucurescĭ Luni sara. Il. Sa Dr. Demetriŭ Radu a venit spre întimpinarea archiepiscopuluĭ Hornstein până la Blaş.

Mitropolitul Ghenadie rehabilitat şĭ-a dat dimisiunea, care a fost primită de regele. În 17 antecesorul luĭ Ghenadie în scaunul mitropolitan Ĭosif Gheorghian a fost ales episcop de Roman, éră în 18 a fost ales din noŭ mitropolit primat. E caracteristic, ca Gheorghian, om de 70 de anĭ, a fost silit, să abzică din causa slăbiciuniĭ, pe când eraŭ conservatorĭĭ la cârmă, ér acum ajungênd liberalĭĭ domnĭ în ţară, fostul mitropolit este apt de a purta greul oficiŭ. Se vede, că nu numaĭ prefecţĭ şi subprefecţĭ, dară şi mitropoliţĭĭ se schimbă cu schimbarea maioritătilor parlamentare.

Revistă politică.

Afaceri interne.

După o desbatere îndelungată, în care s'a desvĕlit abusurile electorale, carĭ fac din tot constituţionalismul o minciună, Luni s'a terminat desbaterea asupra rĕspunsuluĭ la discursul tronuluĭ. Br. Bánffy a recunoscut, că patrioţiĭ, carĭ s'aŭ interesat de partidul liberal, aŭ dat maĭ mulţĭ banĭ spre scopurĭ electorale. Aşa dară publice şi oficios declară ministrul, că partidul sĕŭ a învins cu ajutoriul banilor. Conducĕtoriĭ celor alalte partide aŭ respins de la eĭ şi presupunerea, că partidele respective ar fi folosit banĭ spre scopurĭ electorale.

Marţĭ s'aŭ început feriile de Crăciun, carĭ duréză până în 11 Ĭan. 1897.

Italia.

În parlamentul Italian s'a pertractat în sĕptĕmâna trecută apanagiul de 1,000.000 lire pentru principele moştenitor. Cu acéstă ocasiune elementele radicale aŭ pretins, să se reducă lista civilă a caseĭ domnitóre, éră socialistul Costa a poftit, să se ştérgă cu totul, de óre ce timpul monarchiilor a trecut, şi Umberto cu fiul sĕŭ abia vor fi în stare, să maĭ amâne ruina monarchieĭ. El a fost îndrumat la ordine, dară totuşĭ e caracteristică lipsa de respect, cu care se vorbesce despre capul statuluĭ.

Spania.

Pe lângă tóte încordările regimuluĭ spaniol revoluţiunea din Cuba încă continuă. Insurgenţiĭ se bucură de simpatia şi spriginul Statelor-Unite. Comisiunea pentru afacerile esterne a senatuluĭ din Statele-Unite a primit propunerea luĭ Cameron de a recunósce independenţa Cubeĭ. Propunerea acésta va fi primită la timpul sĕŭ de cameră şi de senat, dară fiind că actualul president Cleveland voesce a evita orĭ ce conflict cu Spania, oficios nu se va întreprinde de o cam dată nimic în favorul insurgenţilor. Noul president Mac-Kinley, care întră la primăvară în oficiŭ, este binevoitor insurgenţilor, şi se speră, că eĭ va lua posiţie pentru eĭ.

Turcia.

Guvernul sultanuluĭ nu are de lucru numaĭ cu Armeniĭ şi cu ceĭ alalţĭ creştinĭ, ci şi cu Mohamedanĭĭ. Între aceştia unĭĭ fanaticĭ împedecă cu forţa orĭ ce reforme în favorul creştinilor. Oficialiĭ turcescĭ, carĭ de lunĭ de zile nu şĭ-aŭ primit salarele, sînt nemulţămiţĭ. Partidul Turcilor tinerĭ lucră prin presă şi prin memorande către representanţiĭ puterilor străine la introducerea constituţionalismuluĭ în Turcia.

Din Constantinopol se anunţă, că sultanul urmând sfatul baronuluĭ Calice este gata a împlini pretensiunile puterilor europene. Acestea însĕ nu se încred deplin în energia sultanuluĭ şi pentru aceea aŭ hotărît a face o demonstraţie navală în faţa Constantinopoluluĭ.

La rugarea patriarchuluĭ armenesc sultanul a dat Armenilor osîndiţĭ amnestie sub condiţia, ca ceĭ amnestiaţĭ să facă din noŭ jurămînt de fidelitate, anume ceĭ din Constantinopol înaintea patriarchuluĭ, éră ceĭ din provinţe înaintea episcopilor. Patriarchul şi senatul mixt garantéză, că Armenii pe viitor se vor pntra liniştiţĭ. Amnestiaţiĭ vor rĕmâné sub supraveghiare poliţenéscă cu escepţia celor condamnaţĭ la mórte, carĭ vor fi internaţĭ în vre, o fortăréţă, unde putêndu-şĭ deprinde ocupaţiunile lor vor rĕmâné, până ce se vor emenda. Amnestia publicată în favorul Armenilor se estinde şi asupra Mohamedanilor condamnaţĭ din incidentul ultimelor turburărĭ.

Noutăţĭ.

Concurs. La parochia *Suciag-Baciŭ* din potopopiatul Cluşuluĭ s'a escris concurs cu terminul de 15 Ianuar n. 1897. Emolumentele: I. În Suciag: Casă parochială de pĕtră cu 2 chiliĭ culină, celariŭ; şură cu staul, coteţ, fântână; gradină şi curte de 800 org.□; cemeteriul de 1 jugĕr; porţiune canonică arător 11 jug., fînaţĭ 3 jug.; lectical 62 metrete à 16 cupe de cucuruz; o zi de lucru cu palma, de la ceĭ cu vite cu carul saŭ cu plugul; stola îndatinată. II. În Baciŭ: Porţiune canonică 4 jugĕre arător; de la 53 fumurĭ câte o metretă veche de cucuruz; de la fie care fum câte o zi de lucru cu palma, de la ceĭ cu vite cu plugul şi cu carul; ajutor anual de la dominiul fondului de instrucţiune rom. cat. din Cluş — Monăstur 18 metrete marĭ de cucuruz, 18 metrete marĭ de sĕcară şi 20 metri cub. de lemne de foc; stola îndatinată.

Catastrofa de la Rĕşiţa. În minele de cărbunĭ de la Rĕşiţa s'a întîmplat în 18 a c. o teribilă esplosiune prin aprinderea gazurilor. În urma catastrofeĭ înfricoşate aŭ fost arşĭ şi înăduşiţĭ în mină maĭ mulţĭ lucrătorĭ. Dintre ceĭ 128 de ómenĭ, carĭ se aflaŭ în mină pe timpul esplosiuniĭ aŭ scăpat nevătămaţĭ 34, răniţĭ aŭ fost 24, lipsesc încă 36, despre carĭ se crede, că se află morţĭ în baie. Causa esplosiuniĭ până acum nu se scie.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecesci.

(Continuare.)

Christos „preot în veac după rînduéla luĭ Melchisedec".

„Sfârșitu-s'a!" a zis Domnul nostru Isus Christos pe cruce „și plecându-și capul și-a dat sufletul" (Ĭo. 19, 30). Cu mórtea luĭ Christos s'a sevârșit jertfa de rĕscumpĕrare a lumiĭ. Nicĭ înviarea, nicĭ înălțarea la ceriŭ, nicĭ activitatea cerésca a luĭ Christos nu aŭ caractĕrul satisfacției și a meritului. În mórtea luĭ Isus renunțarea și-a ajuns culmea și terminul, și prin urmare jertfa era deplină, și opera de satisfacție era sevârșită.

Și David totușĭ vestesce într'un psalm scurt, dar sublim și plin de taĭne, adecă în ps. 109 în spirit profetic, că preoția luĭ Mesia va fi vecĭnică. Împĕratul profet scrie adecă în st. 5: „Juratu-s'a Domnul, și nu-ĭ va părĕ rĕŭ: Tu eștĭ preot în veac după rînduéla luĭ Melchisedec." Éră s. Paul provocându-se la cuvintele acestea profetice ne spune, că Christos „are preoție vecĭnică" (Evr. 7, 24). Cum are decĭ, să se înțelégă preoția acésta vecĭnică a luĭ Christos?

1. *Vecĭnicia acésta are, să se înțelégă întâiŭ despre dignitatea preoțéscă a luĭ Christos.* Pe cruce a împlinit Christos oficiul sĕŭ archieresc, spre care fuse rînduit și sfințit în clipa întromeniriĭ sale. El prin aceea, că a jertfit o dată viața sa în chip sângeros, a ridicat pĕcatele lumiĭ, și de atuncia șede în vecĭ de-a drépta Tatăluĭ și mai mult nu mai móre. Ast fel îșĭ păzesce el dignitatea preoțéscă. Dóră caractĕrul preoțieĭ rĕmâne imprimat în chip neșters pe vecie în sufletul preotuluĭ.

2. Mai adauge apoĭ, că *virtutea și rodul uniceĭ jertfe a luĭ Christos rĕmâne și ține în tóte vécurile.* El ca „Archiereŭ al bunătăților celor viitóre" (Evr. 9, 12) prin jertfa sa cea sângerósă a cumpĕrat și dobîndit pe sama nóstră nu comorĭ pămîntescĭ și trecĕtóre, ci viața cea nóuĕ și netrecĕtóre a grațieĭ și glorieĭ. Efectele cele prețióse ale oficiuluĭ luĭ celuĭ preoțesc nu încetéză nicĭ o dată, ci țin neschimbate în vecĭ vecilor.

3. Acestea dóuĕ momente adevĕrat că se cuprind în preoția cea vecĭnică a luĭ Christos, dar nicĭ pe de parte nu o cuprind întrégă. Ea are adecă un cuprins cu mult mai bogat și mai desevârșit, de óre ce mai cuprinde și o óre care continuare și permanență a aceleĭ activități preoțescĭ, carea a deprins-o Isus „în zilele trupuluĭ sĕŭ". Mântuitoriul clarificat continuă aetivitatea sa preoțéscă, *oficiul sĕŭ mijlocitoriŭ de rĕscumpĕrare* spre mântuirea ómenilor mai ales în dóuĕ chipurĭ, în ceriŭ *prin rugăminte mijlocitóre,* éră pe pămînt *prin aducerea jertfeĭ eucharistice.* Acestea amîndóuĕ țin, până va fi întrat în bucuriile ceriuluĭ și cel mai de pe urmă suflet ales, așa dar până la capĕtul lumiĭ.

a) S. Scriptură ne spune a dese orĭ limpede, că Christos e în ceriŭ mijlocitoriul și advocatul nostru. Mai înainte de patima și mórtea sa a mângăiat Christos și a îmbărbătat pe învĕțăceiĭ sĕĭ ceĭ întristați promițêndu-le, că el va *„ruga pe Tatăl"* pentru eĭ (Ĭo. 14, 16). S. Paul ne spune, că mijlocitoriul nostru este „Isus Christos, carele a murit și mai ales carele a și înviat, cel ce este de-a drépta luĭ Dumnezeŭ, carele *se și rógă pentru noĭ*" (Rom. 8, 34). Éră airia scrie acela-și Apostol, că Christos „are preoție vecĭnică", și apoĭ continuă: „Pentru aceea și mântui póte desevârșit pe ceĭ ce vin prin el la Dumnezeŭ, pururea fiind viŭ, ca *să se róge pentru dînșiĭ*" (Evr. 7, 25). Tot acela-și lucru ni-l împărtășesce Apostolul și mai la vale scriind: „Că nu în sfinte făcute de mână a întrat Christos, celc ce eraŭ tipul celor adevĕrate, ci în însu-și ceriul, ca *să se arete acum fețeĭ luĭ Dumnezeŭ pentru noĭ*" (Evr. 9, 24).

Așa dară nu numaĭ „în zilele trupuluĭ sĕŭ", adecă în ale vieții sale muritóre, „cererĭ și rugăciunĭ cătră cel ce putea, să-l mântuéscă pe dînsul din mórte, cu strigare tare și cu lacrimĭ a adus, și a fost auḑit pentru buna sa cucernicie" (Evr. 5, 7), ci și în gloria ceriuluĭ continuă el a fi apĕrătoriul și mijlocitoriul ómenilor, pentru ca să le mijlocéscă în chip desevârșit mântuirea aceea, carea a meritat-o el pe sama lor. Rugămintea luĭ mijlocitóre cea din ceriurĭ are scopul de a mijloci singuraticilor ómenĭ comorile acelea de grație, carĭ le-a dobîndit el pe cruce.

Avem decĭ cuvinte de a susține cu ceĭ mai mulțĭ dintre ss. Părinți și învĕțătoriĭ bisericiĭ catolice, că Christos în ceriurĭ cu rugămintele sale e în înțelesul propriŭ al cuvîntuluĭ mijlocitoriul nostru la Tatăl. Inima cea dumnezeéscă a luĭ Isus pe pămînt s'a rugat pentru noĭ de atâtea orĭ, cu atâta intimitate, atât de cu de-adinsul. Pentru ce să nu-și esprime ea decĭ și să nu împărtășescă Tatăluĭ dorințele sale cele ferbințĭ îndreptate spre mântuirea nóstră și acuma, după ce a ajuns în gloria cerésca? Rugămintea acésta mijlocitóre a Mântuitoriuluĭ celuĭ întru mărire, căruia i-s'a dat tótă puterea în ceriŭ și pe pămînt (Mt. 28, 18), e neasemĕnat mai desevârșită, mai puternică, mai cu efect de cât rugăciunile tuturor âng-erilor și sfinților. Dóră ea nu e numaĭ rugăciune dumnezeéscă-omenéscă, pe cum a fost aceea, carea o sevârșia Isus petrecênd pe pămînt ca muritoriŭ între muritorĭ, și despre care însu-și a zis: „Părinte, mulțămescu-ți, că m'aĭ ascultat; și eŭ sciam, că pururea mĕ asculți" (Ĭo. 11, 41 ur.). Ea nu e numaĭ atâta, ci e rugăciunea archiereuluĭ celuĭ vecĭnic, care cu prețul sângeluĭ sĕŭ a cumpĕrat tóte bunurile și grațiile cele ce vre, să ni-le dobîndéscă, și care chiar de aceea are drept deplin la ceea ce va să ne câștige prin rugămintea sa și să ne împărtășéscă. Cele ce cere Christos în acest chip în vîrtutea nemărginitelor sale merite, acelea el negreșit ni-le și dobîndesce. „Cere de la mine, și-ți voiŭ da ție nĕmurile moștenirea ta, și proprietatea ta marginile pămîntuluĭ" (ps. 2, 6), ast fel zice Tatăl cătră Fiul cel „pus împĕrat" (ps. 2, 5.), cel ce șede de-a drépta Tatăluĭ, până ce acesta va pune pe vrășmașiĭ luĭ așternut piciórelor luĭ (ps. 109, 1 ur.).

La rugămintea acésta mijlocitóre espresă, cu care Christos representă causa nóstră la Tatăl, se mai adauge aceea, că el înfățișéză și oferesce Tatăluĭ mórtea sacrificială, carea a răbdat-o pe cruce, și meritele acelea, carĭ le-a dobîndit prin mórtea sa sacrificială. În înfățișarea acésta a luĭ Christos înaintea Tatăluĭ se împlinesce, ceea ce archiereul L. V. prefigura în ziua împăcăriĭ. Sciut este, că acésta era singura zi a anuluĭ, în care archiereul putea și avea să între în sfînta sfintelor. El, pe cum ne spune Moĭsi la Lev. c. 16, putea să între în sfînta sfintelor, numaĭ după ce în curte a junghiat jertfa de satisfacție și o a sevârșit prin prinderea sângeluĭ eĭ. Atuncĭ archiereul se arĕta feței luĭ Dumnezeŭ, adecă întra în sfînta sfintelor ducênd cu sine sângele jertfeĭ, dovada împăcăriĭ sevârșite, și un vas cu tĕmâie arḑêndă, simbolul rugăciunii. „Éră venind Christos archiereŭ al bunătăților celor viitóre prin cortul cel mai mare și mai desevârșit, nefăcut de mână, adecă nu al acesteĭ făpturĭ, nu prin sânge de țapĭ și de viței, ci prin sângele sĕŭ a întrat o dată întru cele sfinte, vecĭnică rĕscumpĕrare aflând" (Evr. 9, 11 ur.). Christos se arată feței luĭ Dumnezeŭ pentru noĭ (Evr. 9, 24), adecă pune Tatăluĭ înaintea ochilor ranele, carĭ le-a primit, sângele, care l-a vĕrsat, mórtea de pe cruce, carea a răbdat-o, pentru ca punêndu-i-le înaintea ochilor să-l îndemne spre a ne împărtăși bunăvoința, mila și grația sa. Acésta încă e una din causele, pentru carĭ Mântuitoriul va să păzéscă în vecĭ în trupul sĕŭ cel clarificat glorióse sale rane. Semnele acestea ale patimiĭ și lupteĭ luĭ celeĭ sângeróse pun Tatăluĭ înaintea ochilor prețul, care s'a plătit pentru „libertatea, cu carea Christos pe noĭ ne-a liberat" (Gal. 5, 1). Ranele aceste deschise și adâncĭ strălucesc acum ca nisce stele în lumină și frumseță admirabilă, dar ele vestesc neîncetat Tatăluĭ, că inima, mânile și piciórele Fiuluĭ luĭ celuĭ iubit óre când aŭ fost străpunse; ele grăesc tare și serbătoresce spunênd, cum Mântuitoriul din îmbelșugarea iubiriĭ sale a vĕrsat tot sângele sĕŭ preț de rĕscumpĕrare. Ast fel „apĕrătoriŭ avem cătră Tatăl pe Isus Christos cel drept, si acesta este curățire de pĕcatele nóstre, și nu numaĭ de ale nóstre, ci și de ale a tótă lumea" (I Ĭo. 2, 1 ur.).

Deprinderea acestuĭ oficiŭ de rugătoriŭ și mijlocitoriŭ, care-l împlinesce Dumnezeŭ-Omul în ceriŭ înaintea scaunuluĭ Tatăluĭ sĕŭ, e o activitate preoțéscă. Dóră el se pune acolo la mijloc pentru noĭ împăcând în vîrtutea jertfeĭ celeĭ ce a adus-o o dată pe cruce. Rugămintea luĭ cea mijlocitóre în ceriurĭ se întemeiéză și se razimă pe meritele acelea sacrificiale, carĭ le-a dobîndit el însu-și în chip sângeros; ea e decĭ o acțiune preoțéscă, o rugăminte preoțéscă. După ce prin aceea, că s'a adus pe sine însu-și jertfă sângerósă, a espiat pĕcatele poporuluĭ și a aflat vecĭnică rĕscumpĕrare, după aceea a întrat întru cele sfinte ale cortuluĭ celuĭ mai mare și mai desevârșit, nefăcut de mână (Evr. 9, 11 ur.). Acolo împlinesce el neîncetat oficiul sĕŭ cel archieresc prin rugăminte mijlocitóre, care are scopul de a împărtăși și aplica ómenilor în decurgerea vécurilor ródele jertfeĭ de rĕscumpĕrare sevârșite pe cruce, pentru ca eĭ să dobîndéscă sfințire și fericire.

Dar deprinderea acestuĭ oficiŭ preoţesc de mijlocitoriŭ în ceriurĭ nu e jertfă în înţeles propriŭ. Mântuitoriul cel înălţat la ceriurĭ nu se jertfesce, întru cât petrece în gloria Tatăluĭ, ci numaĭ întru cât se face present pe altariul cel de pe pământ sub formele sacramentale. În ceriurĭ nu petrece în starea unuĭ miel de jertfă, ci împărăţesce în strălucirea sfinţilor şi şede pe scaun împărătesc ca împĕratul împĕraţilor încunjurat de gloria cea strălucită a învingerĭĭ.

b) Pe pământ Mântuitoriul încă continuă a-şĭ deprinde oficiul archieresc şi anume prin aducerea uneĭ jertfe adevĕrate şi reale. El e adecă principalul preot jertfitoriŭ, care prin mâna ministrilor sĕĭ plenipotenţaţĭ servârşesce neîncetat acţiunea sacrificială euharistică. De aceea profetul îl şi preamăresce ca „preot în veac după rînduéla luĭ Melchisedec“. În ce privinţe e Melchisedec „asemĕnat Fiuluĭ luĭ Dumnezeŭ“ (Evr. 7, 3)? În ce privinţe este el tipul vecĭniculuĭ Archiereŭ Isus Christos? Melchisedec a fost preot şi împĕrat; după numele sĕŭ „Melchisedec“ a fost el „împĕratul dreptăţiĭ“, ér după împĕrăţia sa Salim „împĕratul păciĭ“. Christos în dignitatea sa dumnezeéscă-omenéscă încă e preot şi împĕrat de o dată şi ca atare urzitoriul şi isvorul a tótă dreptatea supranaturală şi întemeiătoriul şi principele a tótă pacea adevĕrată în timp şi în vecĭnicie. Dóră deja David a profeţit despre el zicênd: „Rĕsări-va în zilele luĭ dreptatea, şi mulţimea păciĭ, până ce se va lua luna“ (ps. 71, 7). — S. Scriptură maĭ de parte nu numesce nicĭ pe tatăl nicĭ pe mama luĭ Melchisedec şi-l depinge aşa, ca şi cum nu ar avé „nicĭ început al zilelor nicĭ sfârşit al vieţiĭ“ (Evr. 7, 3). Christos pe pământ după omenirea sa era fără de tată, ér în ceriŭ după dumnezeirea sa e fără de mamă, şi preoţia luĭ ţine în veac, căcĭ el e singurul preot în rînduéla sa neavênd nicĭ înaintaşĭ nicĭ următorĭ. — Înse caractĕrul tipic al luĭ Melchisedec cu referire la Archiereul Isus Christos ar fi defectuos, de cum va nu l-ar prefigura şi în funcţia esenţială şi proprie a preotuluĭ, adecă în aducerea jertfeĭ. Dar nicĭ trăsătura acésta nu lipsesce în raportul dintre Melchisedec şi dintre Isus Christos. Melchisedec era adecă „preot al luĭ Dumnezeŭ celuĭ preaînalt“ şi în vîrtutea acestuĭ oficiŭ „a scos“, a jertfit „pâne şi vin“ (Fac. 14, 18). Prin acésta el a prefigurat jertfa cea nóuă şi vecĭnică a Eucharistieĭ, carea vecĭnicul şi adevĕratul Melchisedec Isus Christos a instituit-o în Legea cea nóuă şi vecĭnică sub formele sacramentale ale pâniĭ şi vinuluĭ şi o aduce până la sfârşitul véculuĭ. Acésta este causa cea maĭ de frunte, pentru care Christos se zice „preot în veac după rînduéla luĭ Melchisedec“.

După cum concipiéză biserica nóstră funcţia acésta preoţéscă îndoită a Mântuitoriuluĭ după înviarea luĭ, adecă întrepunerea luĭ în ceriurĭ şi jertfa luĭ liturgică pe pământ, acea póte să se continue numaĭ până atuncia, până când vor fi ómenĭ de aceia, carĭ aŭ lipsă de despĕcătuire, sfinţire şi ajutoriŭ, aşa dară până la ziua cea de apoĭ, când numĕrul sfinţilor va fi deplin şi închiat, şi cerescul Ierusalim va fi zidit şi sevârşit din petrile cele viĭ şi scumpe ale aleşilor. Atuncia cuprinsul jertfeĭ luĭ Christos va fi aplicat tuturor celor ce aŭ fost capabilĭ, să priméscă întru sine aplicarea aceea, şi din punctul acesta de vedere nu va maĭ esista nicĭ o causă, pentru care jertfa aceea să se continue. Christos atuncia firesce că va înceta a maĭ fi archiereŭ mijlocitoriŭ, dar va fi maĭ de parte capul aleşilor şi în fruntea bisericiĭ celeĭ cerescĭ va aduce „jertfă de laudă pururea luĭ Dumnezeŭ, adecă róda buzelor, ce se mărturisesc numeluĭ luĭ“ (Evr. 13, 15). Acésta firesce că nu e jertfă în sens propriŭ, ci maĭ vîrtos e nesfârşitul Aliluia la ospĕţul sacrificial al desevârşiriĭ, care-l va gusta Fiul împĕrătesc în veciĭ vecilor cu ceĭ ce ĭ-a chemat Tatăl.

(Va urma.)

Ben Hur

sau

Zilele luĭ Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Veni o nóuă poruncă de pe podul năiĭ. Vîslele se cufundară, şi galera porni înainte aşa de încet, cât acésta abia se putea observa. Nicĭ a fară, nicĭ în lăuntru nu se audia nicĭ un sgomot, şi cu tóte acestea pe nae fie care om se pregătia în chip instinctiv pentru ciocnire. Însă-şĭ naca părea a fi cuprinsă de acest sentiment, — ea aşa zicênd îşĭ opri rĕsuflarea şi luneca înainte asemenea tigruluĭ gata spre săritură.

În ast fel de situaţie omuluĭ îĭ trece timpul, fară să scie, cum. Ben Hur încă nu-şĭ putea închipui, câtă depărtare aŭ lăsat eĭ în dĕrĕptul sĕŭ. În sfârşit sunară pe pod signale de trimbiţă, puternicĭ, limpedĭ şi lungite. Hortatorul bătu pe masă, vîslaşiĭ îşĭ încordară tótă forţa, loviturile vîslelor se făceaŭ tot maĭ puternice, tot maĭ adâncĭ. Galera pocnia în tóte închiăturile sale şi apoĭ înainta lute ca o săgétă.

Alte signale de trimbiţă sunară, tóte din dĕrĕptul lor, nicĭ unul din ainte; aci se audia din când în când numaĭ mestecătură crescêndă de vocĭ, care se schimbă într'un tumult scurt, — şi apoĭ urmă o lovire puternică. Vîslaşiĭ din faţa ridicăturiĭ hortatoruluĭ se clătinară, uniĭ cădură, — naea alunecă în apoĭ, apoĭ se opri şi ĕră sbură înainte cu forţă încă şi maĭ iresistibilă. În chip ascuţit şi pĕtrundĕtoriŭ sunaŭ strigătele ómenilor cuprinşĭ de spaĭmă; între ele sunetele trimbiţelor şi bubuiturile şi pocniturile ciocniriĭ; apoĭ simţi Ben Hur, cum sub piciórele luĭ, la talpa năiĭ, scârţăia, bubuia, pocnia óre ce, era ceva gróznic, necuprins. Ómeniĭ în jur de el priviaŭ unul la altul cuprinşĭ de gróză. Un strigăt de triumf se audi de pe pod, — Romaniĭ aŭ învins! Dar cine aŭ fost aceia, pe carĭ ĭ-a înghiţit marea? Ce limbă aŭ grăit? Din ce ţară aŭ fost?

Nicĭ o pausă! Nicĭ un popas! Tot înainte sbura Astrea. Diferiţĭ matrosĭ grăbiră în jos, întinseră globurile de bumbac în uleŭ, le aruncară soţilor sĕĭ de pe pod: la spaĭmele de până aci ale luptеĭ se maĭ adause şi furia focului.

De o dată naea se plecă aşa de adânc înainte, cât vîslaşiĭ din rîndul cel de-asupra numaĭ cu mare greŭ se putură ţiné, să nu cadă. Şi ĕră sună puternica strigare de învingere a Romanilor şi urmă văietare şi gemere desperată. Harpunele aieptate cu vîrtejul cel mare din partea dinainte a năiĭ aŭ prins o nae inimică, aŭ ridicat-o în aer, ér apoĭ aŭ cufundat-o în mare.

De-a drépta şi de-a stînga, dinainte şi din apoĭ crescea larma şi vuietul şi se prefăcu maĭ apoĭ într'o confusie, ce nu se póte descrie. Din timp în timp se audia câte o pocnitură, după care urmaŭ apoĭ ĕră strigăte îuţĭ de îngrozire, — ele vestiaŭ, că alte năĭ încă aŭ fost sdruncinate, şi ostăşimea lor a fost cufundată în mare.

Bătălia încă nicĭ acum nu era decisă. Din timp în timp duceaŭ pe câte un ostaş roman întrarmat prin deschidĕturĭ în jos în caiută. Ostaşiĭ aceştia eraŭ răniţĭ, şi sângele le curgea din rane. Acolo îĭ puneaŭ jos pe padiment, şi uniĭ din eĭ şi muriră acolo în dată.

Une oria pĕtrundeaŭ în caiută şi norĭ albĭ de fum saturaţĭ de mirosul cărniĭ de om pîrlite de foc şi mestecaŭ lumina crepatuluĭ de zi cu un colorit galben mânjit. În atarĭ clipe peptul luĭ Ben Hur trebuia să se lupte respirând. El atuncĭ scia, că naea lor trece prin fumul gros al uneĭ năĭ, ce ardea dimpreună cu sclaviĭ legaţĭ de băncĭ cu cătuşĭ de fer.

Astrea în tótă vremea acésta era în mişcare neîncetată. De o dată se opri. Vîslele de din înainte aŭ fost aruncate din mânile vîslaşilor, ér aceştia aŭ fost trântiţĭ de pe băncĭ. De pe pod se audi o tropotire selbatică, ér din părеţĭ o scrâşnire şi pocnire de năĭ, ce se îmbulzesc de olaltă. Întâia óră s'a întîmplat acum, de ciocnirea ciocanuluĭ celuĭ de lemn nu se audia de larma cea înfiorătóre. Ómeniĭ cuprinşĭ de spaĭmă cădură pe padiment orĭ privirĭ în apoĭ de sine cercând un loc de scăpare. În mijlocul acesteĭ panicĭ căduŭ un trup prin deschidĕtură preste cap şi rĕmase jos din aintea luĭ Ben Hur. El privi la cadavrul de jumătate gol şi de pe blondele bucle dese şi de pe scutul împletit din pele de boŭ şi din salcă recunoscu într'însul pe un barbar, pe un fiŭ al popórelor nordice celor cu ochĭ vineţĭ, pe carele mórtea l-a lipsit de pradă şi de rĕsbunare. Cum a ajuns aci? Să-l fie tras vre o mână de fer de pe naea inimică? Nu, ci Astrea era prinsă de inimicĭ cu harpune. Romaniĭ se luptaŭ dór deja pe naea lor proprie? Gróză cuprinse pe tinĕrul Iudeŭ: Arriŭ era strîmtorit rĕŭ, — se lupta pentru viaţa sa proprie. Dacă ar peri în lupta asta! Dumnezeul luĭ Avraam să-l ferésca! Óre sperările şi visurile, cele ce se deşteptaseră în Ben Hur aşa de târziŭ, să rĕmână numaĭ sperărĭ şi visurĭ? Fantasiile şi sperările deşteptate numaĭ acuma — să rĕmână numaĭ fantasiĭ şi sperărĭ? — Mamă şi soră, — casă părintéscă, — patrie, — ţara sfîntă — nicĭ o dată să nu le maĭ vaḑă? Vuietul de-asupra luĭ cresceа într'una tot maĭ tare; el privi în jur de sine; în caiută tóte eraŭ în confusie, — vîslaşiĭ zăceaŭ pe băncĭ ca paralisaţĭ; ostaşiĭ şi matrosiĭ alergaŭ ca orbĭ în colo şi încóce; numaĭ hortatorul şedea neturburat la locul sĕŭ şi bătea în zădar pe masă şi aştepta poruncile tribunuluĭ, el în fumul cel gros şi roşetic era întruparea acelеĭ disciplinĭ fără greş, care cucerise lumea.

Esemplul acestuĭ om făcu impresio asupra luĭ Ben Hur. El se sili, să cumpĕnéscă. Onórea şi simţul de datorinţă pironiră pe Romanul acesta de masa luĭ. Dar ce avea el de a face cu atarĭ motive? De banca de vîslaş scăpa orĭ cine bucuros, numaĭ să fie putut. A fară de aceea dacă ar muri cu mórte de sclav, ĭ-ar fi spre folos o atare jertfă? La viaţa luĭ aveaŭ drept aĭ luĭ. El îĭ vedea înaintea ochilor sĕĭ maĭ limpede de cât orĭ când de altă dată, vedea, cum mamă-sa şi soru-sa îşĭ întindeaŭ braţele spre el, îĭ audia, cum îĭ cer ajutoriul. Şi el voia să mérgă la ele! El cumpĕni, — păşi înainte, — se opri. O, judecata aceea romană îl ţinea legat! Până când susta acésta, până atuncĭ fuga îĭ era nefolositóre. În întrégă lumea mare, nicĭ pe uscat, nicĭ pe mare, nu era un singur loc, unde ar fi putut scăpa de dreptul împĕrătesc la persóna luĭ. Ceea ce poftia el, era libertatea, libertate recunoscută de lege. Numaĭ aşa putea, să petrécă în Iudea şi să trăéscă pe sama aceluĭ scop, căruia voia, să i-se dedice îndemnat de iubire credinciósă faţă cu mamă-sa şi cu soră-sa. În altă ţară nu doria, să trăéscă. Dumnezeule bune colo sus în ceriurĭ! Cum aşteptase şi veghiase şi se rugase pentru o atare scăpare! Şi cât de lungă a fost vremea, că ea nu-ĭ venise! Maĭ pe urmă o vĕduse strălucindu-ĭ prin promisiunea tribunuluĭ. Ce alta putea, să intenţioneze puternicul acela? Şi dacă acum şi-ar perde viaţa acest binefăcĕtoriŭ, pe care l-a dorit atâta vreme, şi care i-s'a ivit aşa de târziŭ? Mortul nu se maĭ întórce spre a împlini promisiunile celuĭ viŭ. Acésta nu avea să se întîmple, — Arriŭ nu avea să móră! La tot casul era maĭ bine a peri dimpreună cu el, de cât a-l supravieţui ca sclav de galeră. Încă o dată privi Ben Hur în jur de sine. Pe podul caiutel încă şi acum turba lupta; în părepĭ Astreĭ încă şi acum loviaŭ năile inimice. Pe bănci vîslaşiĭ îşĭ smânciaŭ lanţurile pentru a scăpa din ele, dar fiind că sforţările lor eraŭ zădarnice, fără de folos, eĭ urlaŭ ca scoşĭ din minţi. Pazniciĭ vîslaşilor alergaseră pe scară la deal; disciplina era spartă, numaĭ spaimă maĭ stăpânia pe nae. Dar nu aşa! Hortatorul şedea încă tot la locul sĕŭ, neschimbat, liniştit ca tot de una, — făr de arme a fară de ciocanul de lemn. În zădar sunaŭ loviturile luĭ în clipele cele maĭ liniştite în sgomotul cel mare. Ben Hur maĭ aruncă o privire spre el, — apoĭ ieşi din céta sclavilor, nu ca să fugă, ci ca să cerce pe tribunul.

Numaĭ câţĭ va paşĭ îl despărţiaŭ de scară. Cu o singură săritură ajunse la ea şi de jumătate se ridica deja preste ea, — destul de sus, pentru ca să pótă arunca o privire repede la ceriul roşit de flacărĭ, la năile, cele ce se îmbulduiaŭ în jurul Astreĭ, la marea acoperită cu frânturĭ de năĭ, — la mestecătura de ómenĭ, carĭ se îmbulduiaŭ pe partea din apoĭ a podului, unde atacătoriĭ eraŭ mulţi şi apĕrătoriĭ puţinĭ, — atuncĭ de o dată i-se rupse de sub picióre padimentul, şi el căduu în apoĭ. El ajunse, să zacă pe padiment, şi i-se părea, ca şi cum acesta s'ar ridica şi s'ar frânge de la sine, — ĕr apoĭ o lovitură fără de veste, şi partea din apoĭ a năĭĭ se rupse în dóuĕ, şi marea, pare că în tótă vremea aşteptase anume, să se întîmple acésta, se aieptă şuierând şi spumegând preste frântură, şi tóte cele în jur de el le cuprinse întunerec şi vîltóre gâlgăitóre.

Pe lângă tótă puterea sa trupéscă şi pe lângă tótă provisia aceea specială şi necuprinsă de forţe, carea natura o ţine la dispositie chiar pentru ast fel de pericole de viaţă, Ben Hur totuşĭ nu-şĭ putea ajuta însu-şĭ. Întunerecul, căderea, învîrtirea şi vîjiirea apeĭ îĭ răpiseră consciinţa.

Valurile de apă, ce se întîlniră preste nae, îl traseră ca pe un trunchiŭ de arbore în lăuntrul caiuteĭ, şi el acolo sigur s'ar fi înecat, de cum va curentul apeĭ retrăgêndu-se din nae nu ĭ-ar fi venit într'ajutoriŭ. Aşa s'a întîmplat, de frântura năiĭ îl scuipă a fară, şi apa îl răpi cu sine dimpreună cu fărîmăturĭ de ale năiĭ până la suprafaţa sa În vremea acesteĭ înălţărĭ îĭ ajunse óre ce în mână, — el o prinse şi se ţinu tare de ea. Timpul, care-l petrecu sub apă, i-se păru o vecînicie, i-se păru fără îndoélă maĭ lung, de cum a fost în realitate, În sfârşit ajunse la suprafaţă. El rĕsuflă adânc, îşĭ scutură apa din pĕr şi din ochĭ, se urcă maĭ la deal- pe frântura de padiment, de care se prinsese, şi privi în jur de sine.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Liturgia sântului Ioan Chrisostom culésă, alésă şi întocmită pe basa melodiilor bisericescĭ pentru corul şcolarilor pe dóuĕ vocĭ, sopran şi alt, de *Nicolae Ştef* învĕtător în Arad. 1896. Se póte comanda de la auctorul şi librăria M: Muskát — Arad.

La tipografia seminarială se maĭ află de vîndare:

Legile politico-bisericescĭ
din 1894 şi 1895

împreună cu respectivele ordinaţiunĭ ministeriale, traduse, edate şi comentate la ordinul Preaveneratului Consistor mitropolitan de Alba Iulia şi Făgăraş. Preţul unuĭ esemplar brosurat e 1 fl. 20 cr. v. a. -|- pentru porto 10 cr.

Credem, că nu maĭ e lipsă, ca să atragem atenţiunea cleruluĭ nostru asupra acestuĭ op. Fără de cartea acésta nicĭ un preot nu póte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericescĭ s'aŭ schimbat tóte raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmaĭ de aceea credem, că nu va fi oficiŭ preoţesc, din care să lipséscă acéstă carte, în care se află tóte cele, de câte are trebuinţă preotul în urma situaţiunĭ nóuĕ create prin legile aceste.

Triod, crudo fl. 6.50, legat în piele tare şi cu copcĭ fl. 10.

Apostoler, folio, crudo fl. 4.40, legat în piele şi cu margini aurite fl. 6.40.

Liturgieriŭ, crudo 2 fl. 20 cr., legat în piele 3 fl. 20 cr.

Orologer, crudo fl. 2.80, legat în piele fl. 3.80.

Octoichul cel mic ediţ. III. Blaş 1892. Preţul nelegat 80 cr. v. a., legat cu căicâiŭ de pânză cu 95 cr. v. a. Legat dimpreună cu **Pentecostariul** costă 1 fl. 80 cr. v. a.

Istoria universală bisericéscă de Dr. A. Grama. Blaş 1881 broş. 3 fl.

Introducere în s. Scriptură de Dr. Victor Szmigelski. Partea I. 40 cr., partea a II-a 60 cr., partea a III-a 80 cr., la olaltă 1 fl. 50 cr.

Decretele Conciliuluĭ, provincial **prim** ediţiunea a II-a broş. 80 cr.

Decretele Conciliuluĭ provincial **alt dollea,** ediţiunea a II-a broş. 65 cr.

Euchologiu

ediţiunea **a dóua,** revĕdută după originalul grecesc şi îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie velină, tiparĭŭ frumos în **negru** şi **roşu.** — Preţul nelegat fl. 2.80, ĕră legat în pele tare fl. 3.80.

Îndreptariŭ

în causa dărilor directe de stat, pentru oficiile parochiale gr. catolice. Blaş 1896.

Broşura constă din 39 pagine, în carĭ se daŭ inviaţiunile cele maĭ bune, cum aŭ să purcédă oficiile parochiale şi curatoratele, cum şi privaţiĭ la aruncarea şi conscrierea dărilor de stat şi anume: 1. a *dărĭ de case,* 2. a dărĭĭ de *câştig,* 3. a dărĭĭ după *camete,* 4. a dărĭĭ *supletóre* generale de *venit,* 5. a *taxeĭ de scutire* dela *miliţie,* 6. a dărĭĭ de *arme* şi de *vînat* şi 7. *comisiunile* pentru aruncarea dărilor. — Preţul uneĭ broşurĭ e **8** cr., expedată franco sub faşe **11** cr.

Cestiunĭ
din

dreptul şi istoria bisericeĭ românescĭ unite, studiŭ apologetic din incidentul invectivelor „Gazeteĭ Transilvanieĭ" şi a dluĭ Nicolaŭ Densuşan asupra Mitropolitului Vancea şi a bisericeĭ unite. Partea I. 272 pag. 8°. Preţul **70** cr. — Partea a II-a 400 pag. 8°. Preţul **1** fl. Ambele părţĭ espedate franco **1** fl. **85** cr.

Instituţiunile calvinescĭ
în biserica românéscă din Ardél,
fasele lor în trecut şi valórea în presente.

Studiŭ istorico-canonic de Dr. Alesandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare şi se póte procura cu preţul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială** în **Blaş** (Balázsfalva).

Pregătire la mórte, adecă consideraţiunĭ asupra maximelor eterne folositóre tuturora pentru meditare şi preoţilor spre a predica, de *Alfons Maria de Liguori* Doctor al Besericeĭ. În versiune românéscă de Membriĭ societăţiĭ de lectură Inocenţiŭ M. Clain. Blaş 1893. Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan. Opul are 425 p. în 8° mic. Preţul 80 cr. Editura societăţii.

Instrucţiune

dată de Inaltul ministeriŭ de interne cu privire la *procedura contra morbuluĭ de ochĭ:* **„trachoma"**, pentru auctorităţi publice şi învĕţătorĭ. — Broşura constă din 15 pag. şi costă **5** cr., spedată franco sub faşe **8** cr.

Testamentul şi Literele fundaţionale ale fericitului Archiepiscop si Mitropolit gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş *Dr. Ioan Vancea de Buteasa.* Blaş 1892. Tipografia Seminariuluĭ gr. cat. din Blaş. Se află de vîndare la Administraţia „Unirĭĭ". Preţul: 10 cr., cu port postal 15 cr.

Posta Redacţiunii. *L. Z. în I. m.* Chiar atâta scim şi noĭ. Adresézĕ şi fără de indicarea locuinţeĭ. Epistola sigur îl va afla şi aşa. De alt mintrea noĭ am fost informaţi în timpul din urmă prin ómenĭ de aĭ nostri, ca să nu continuăm maĭ de parte conexiunĭ cu firma acésta, căcĭ nu ar fi vrednică de aşa ceva.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Dr. Victor Szmigelski.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.